PRAENOTIONES MYSTAGOGICAE EX JURE CANONICO. SIVE RESPONSA SEX, ...

Niccolò Comneno Papadopoli

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
23 L
10

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

Digitized by Google

PRÆNOTIONES
MYSTAGOGICÆ

Digitized by Google

Digitized by Google

13 23 L 10

PRÆNOTIONES MYSTAGOGICÆ

EX JURE CANONICO:

SIVE RESPONSA SEX,

In quibus unà proponitur Commune ECCLESIÆ *Utriuſque* GRÆCÆ, & LATINÆ *Suffragium*

De iis, quæ Omninò præmittenda ſunt Ordinibus Sacris: atque obiter & GRAECIA adverſus Calumniatores defenditur,

Et præcipuæ Photianorum ineptiæ refelluntur.

AUTHORE

NICOLAO COMNENO PAPADOPOLI CRETENSI,

Abbate S. Zenobii, S. Theolog. Philoſ. ac J. U. D.

ET

In Academia Patavina Canonum Sacrorum Interprete.

BIBL. SS. IO. & PA. DE URB.

PATAVII

Ex Typographia Seminarii.

M. DC. XCVII.

Opera Joannis Manetti.

SUPERIORUM PERMISSU.

Digitized by Google

Eminentiſſimo, ac Reverendiſsimo Principi

JOANNI FRANCISCO
S. R. E. CARDINALI
ALBANO

NICOLAUS COMNENUS PAPADOPOLI

Αἰὲν ἀριστεύειν, καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων.

SI *liceret*, Cardinalis Ampliſſime, *Purpuram Tuam ad hujuſce libelli patrocinium evocanti, quam eidem libello votis omnibus propitiam opto, è libelli fronte Purpuram lædere; darem ſanè, ex more Nuncupantium, Cauſsas, queis ſit, ut hæc Typorum meorum crepundia, laborumque primitias, Tibi uni, Tibique præ omnibus, dicatas, ſacratas velim: provocaremque Te vel invitum ad confeſsionem laudum tuarum, quas omnibus notas, atque olim Orbi Chriſtiano mirabiles unus omnium vel negligis, vel odiſti. Verùm nec is ſum, cui fas per damna Modeſtiæ Tuæ gratiam apud Te quærere; nec erit, ut per Te*

mihi liceat, Patrocinium Tuum iis artibus emereri, quas, cùm jamdudum Adulatio ſuſpectas fecerit, efficaciſsimas facit Ambitio. Ab hac immane quantum Gloria Tua diſtat! Ut non aliter illi litandum ſit, quàm obſequioſo ſilentio, quod nimirum, inaudita hactenus, ſæculiſque anteactis ignota diſsimulatione, de Te prædicet palam, quæ rara, & mira numeroſæ Virtutis Tuæ decora fruſtra diſsimulas: nactus adeò, quod vel ſummæ Fortunæ contigit nunquam, ut in ſummo Gloriæ contemptu ſummam habeas Gloriam; perenneſque Nominis decus ipſa Nominis nunquam interituri ſecuritate. Neque aliter agendum Tibi adepto maxima, cui non aliter actum, cùm maxima merebare. Nobiliſsimam ab ultima ſtirpe Familiam cùm poſses Indolis experrectæ niſu, morumque innocenti dexteritate ſtatim ad altiora provehere, minora maluiſti; privatamque conditionem objeciſti Aulæ, ut aſſueſceret, in Te natum credere, quod in aliquibus longo ætatis impendio quæſitum, in pleriſque necquiquam, poſt impendia ætatis longa, deſiderat. Ita præfectam Orbi Chriſtiano vix Aulam ingreſſus, Te adhuc privato illam impleſti; atque habuiſti illud in adoleſcente Fortuna maximum, quòd nondum maturus meritis maturus præmiis viderere. An non maturus præmiis, qui, vel cùm nullam merebaris Dignitatem, cuilibet Dignitati par eras? Hinc vix addictus ſacerrimæ Curiæ prælata cæteris Nobilitatis initia cepiſti, cùm Te Honor, ut ad majora deduceret, non manuduxit, ſed rapuit: experturus brevi periculo, an ſingulis Honoribus major eſſes, quem, in ſingulis, parem omnibus aptabat ſupremis, quibus etiam Te quandoque præficiet. Rexiſti ergo ſubjectas Sacro Imperio Urbes, vel in impuberi regundi peritia, prorſus adulta Prudentia, quam cùm armaret juſta Severitas, comis Pietas exarmabat: ut ex fœdere oppoſitarum invicem Virtutum illud ab initio dignitatum Tuarum in Te miraretur Curia, quod vix in Principe audet optare; capax nimirum eundi ad publicam Felicitatem per diverſiſsima ingenium. Ea propter vulgare propedixerim in Te, ac penitùs translativum, quòd ab omnibus amarere, quòd obſequium Tibi ſponte delatum à probis, vel ab improbis exigeres non invitis; quòdque haud diſpari gradu Innocentiam ſimul, ac ſcelus pervaderet tui Nominis admiratio. Hac factum, ut ultrò vel Iniquitas ipſa Tibi judicandam ſe ſiſteret, parique voto diſsidentium animi Sententiarum Tuarum Oracula poſcerent, quæ Sacra Victor, Sancta Victus, amaret ille, ferret hic, victor unà, victuſque laudaret. Neque enim fas unquam ſceleri, ut ut eximio, refragari legibus à Te dictis, quas ea Æquitas uſ-

que-

Digitized by Google

quequaque munierat, quam, ut oderint ſceleſti, attamen probant: Prorſus ut inde Tibi plauſus ille reipſa communis, quòd & ab omnibus, Actiſque Tuis omnibus, ederetur, quo dum felices curarum Tuarum impendio Populi Te ſibi Rectorem gratulantur, effecere, ut Te Rectorem amitterent. Nempe jam Fama Tibi uni non invida Te majorem edixerat, quàm ut privatis ſubjectorum commodis miniſtrares; dignumque monſtrabat, quem Curia Princeps admoveret ſibi, Tuis nimirum auſpiciis Publicæ omnium felicitati profutura. An Te placidiſsimè juſtum, prudentem innocentiſsimè, ſine diſpendio Majeſtatis comem privato bono pateretur? Cogendus eras, hæc omnia Reipublicæ reddere, eique muneri protinus addicendus, in quo tum horum omnium, tum in primis Sapientiæ documentum dares. Ejus Tu olim partes omnes expleveras: ſive ſeriò luſiſti cum Muſis, quas Helicone deductas cùm Latinas, atque Italas effeciſſes, non es paſſus patriam linguam dediſcere: ſive facundiſsimè peroraſti, περικλειον illud, ſummumque conſecutus in Arte, ut Elegantia vim leniret, non frangeret: ſive denique placuit per aſperrimas Diſciplinas ire; quarum decus ita prorſus hauſiſti, ut exhauſeris penitùs, Juris profanique, ac Sacri non conſultus, ſed Arbiter; Socraticæ domus non hoſpes, ſed incola: vix Tyro, ac Emeritus Theologiæ, non ejus dumtaxat, quę vel ex certiſsimis incerta venatur, gravique ludo veræ proludit arenæ; ſed ejus in primis, quæ Veritatis Armigera, quæ verè præliaris, ac pugnax, Fideique ſtipendiaria Impietati bellum olim internecinum indixit, cùm olim quid ſit cenſendum Orthodoxis edixerit. Hujus Tu Ope, hujus inſtitutione numeris omnibus abſoluta cùm natum ad maxima ingenium, calamumque imbuiſſes, ei hercle Muneri addicendus fuiſti, quo miniſtro Romana Sedes eidem Theologiæ, Diplomatibus ſuis, pandit Oracula. Ut accitus in Aulam, quo Sapientiæ documentum Tuæ publicum dares, hoc ipſo & aliorum Sapientiæ præcepta conſcriberes. Id, quod plenè adeò, utiliter adeò, difficillimis nempe temporibus, præſtitiſti, ut poſt breve Virtutis experimentum, qui tutandis Supremæ Poteſtatis ſuæ Juribus Te Interprete uſus eſt, verè Sanctiſsimus Pontifex, Tibi Purpuram præmium Virtutis ſecum ipſe decreverit. Eam tamen ille haud contulit deſtinatam licet, atque decretam; deſtinatam à Deceſſore, decretamque Succeſſor retulit: id agente Numinis Providentia, ut non uno Supremo Suffragio proximam Summæ Dignitatem nanciſcereris, Purpuraque ex Te deinceps auguſtiore dignus renunciarere judicio duorum Maximorum Pontificum, quorum alter illam

Tibi

Digitized by Google

Tibi deberi faſſus eſt, alter debitam præſtitit. Imò uterque debitam Tibi, præſtitamque pari ſuffragio commendavit, quam nimirum Innocentia iſthac morum Tuorum ſacrares impenſiùs, atque vel ipſis Eccleſiæ hoſtibus venerabilem redderes Meritorum Tuorum inſigni planè modeſtia. Hanc ego haud laceſſam ulteriùs, ne Tibi diſpliceam. Intacta eſto Patrocinium Tuum flagitanti, cui ſupereſt Meritorum Tuorum præmia delibaſſe: ut profectò iis conſtet, poſt omiſſas cæteras, una ex plurimis cauſsis, quam propter Tibi Opuſculum hoc noſtrum inſcribimus. Scilicet periculoſæ plenum aleæ negotium, nec niſi Te auſpice ineundum aggredimur, polliciti Gentis utriuſque Grçcç, ac Latinæ de Moribus palam, clam de Dogmatibus commune Suffragium. Occurrunt undique Grçcorum quorundam, hoc eſt, Photianorum *ineptiæ; Urgent perſæpe Latinorum non paucorum* calumniæ: *Has inſequimur paſſim, illas ubique refellimus, habituri fortaſſis præmium exantlati laboris Græcorum, ac Latinorum invidiam, ni Tui Nominis Tutela præſens affulſerit. Hac præde, Vadimonium dabit Latinus, donec Rationem querelarum noſtrarum agnoverit. Hac fidejubente, non verebitur Græcus, ne dolo ſint circumſcripta, quæ promimus; unàque omnes fatebuntur, verum eſſe, quod ſenſim inſinuamus,* Ut in Grçcia Schiſmatici multi ſint, Græciam nunquam fuiſſe Schiſmaticam: *Quando idipſum (quod nempe præcipuus, primuſque Operis noſtri ſcopus eſt) Tibi dicimus, Tibi dicamus, ultrò ſiſtimus Tibi, quo & Sapientiſsimo, & Linguç utriuſque ſcientiſsimo coram non ullum Mendacium audeat prorepere, niſi ad ſtoliditatis ſuæ aut confeſſionem, aut pœnam. Ergo,* Eminentiſſime Princeps, *dicatum Tibi, Sacratumque libellum hunc noſtrum benignus accipe, ſimul excipe clemens Authoris obſequentiſsimum animum; quem ſanè minimum eſſe conjicies, ſi ex dono metiere; at maximum fatebere, ſi conſtitues, eſſe illum Capacem concipiendæ Magnitudinis Tuæ, nec minorem habendæ, retinendæque admiratione integra Virtutum, Meritorumque Tuorum, queis fit, ut jam non privatim ex formula conditionis ſuæ, ſed ex Voto publico Græciæ totius, non ſine Vaticinio reipſa firmando, Tibi enixiſsimè comprecetur Sacrarum Apicem dignitatum; Unde & Eccleſiæ univerſæ proſis auguſtiùs, certiùſque conſulas calamitatibus Græciæ, quæ Te uno fortaſsis, certè inter paucos eximio Patrono gloriatur.* ἔντεινε, κατευοδοῦ, καὶ βασίλευε.

Illu-

Ad Illuſtriſsimum, & Excellentiſsimum

Protoſebaſtum,

IMPERATORIÆ NOBILITATIS VIRUM CONSTANTINUM CANTACUZENUM,

Celſiſsimi Uvallachiæ PRINCIPIS AVUNCULUM.

PRÆFATIO.

QUi ſua edunt, publicæque Cenſuræ ſubjiciunt, illud, ex more, ſolemne habent, ut ſua Lectori commendent; benignitatemque publicam flagitent, quam publico bono ſcribentes jure merentur. Id mihi, neque ex re eſse, quam ago, viſum; nec, ut ſit, placuit: quippe qui neque ad laudem aucupandam hæc ſcripſerim, palamque Obtrectatorum ſannas contemnam; ejus, & quidem unius dumtaxat, accuratiſſimè ſatagens, ut ad Gentis noſtræ, quam unicè diligo, decus, utilitatemque certiſſimam, diverſiſsimorum hominum, qui oppoſitis artibus, pari tamen malignitate, ad conflandam Nomini noſtro præſentem infamiam conſpirarunt, ſcelus ulciſcar: ſimul doceam, unum eſse Gentis utriuſque *GRÆCÆ*, ac *LATINÆ* Suffragium, ſive mores inſtituant Sacros, ſive Dogmata certò cre-

Digitized by Google

credenda proponant. Idcirco non Lectorum mihi quęrendus favor, quo mediocritatem ingenii mei, atque, ſi quid non apprimè probaverint in his ipſis, quæ laborioſè peregi, ferant: Sed Græcus aliquis omni exceptione, præjudicio quolibet major ad Cenſuram Operis evocandus, cui undequaquè præſtantiſſimo, Gręcarumque pariter, ac Latinarum rerum gnaro, tum Operis rationem, tum ſcopum ejuſdem exponam. Is porro quis, præter Te, alius mihi ſedulò cogitanti, quærentive potuit occurrere? Quo in uno Græcia noſtra decorum ſuorum infelices Exuvias oſtentat; atque duo illa veneratur, quæ ſine incorrupta fide, ſummaque authoritate ſtare non poſſunt, Sapientiam, & Nobilitatem. Hæc ea in Te eſt, qua majorem nec in Solio multiplici, ex quo apud præcipuas Nationes regitur, nullam Europa cognoſcat, quippe quæ ad Comnenorum Diademata originem referens, deductaque per Angelos, Ducas, Laſcaras, atque Vatatzios, ubi per Palæologorum crebras affinitates ſupremæ Poteſtati proluſit, Byzantinum Sceptrum arripuit, ut inde eam in Familiam ſoboleſceret, quæ vel poſt penitiſſimum Græciæ totius excidium, in ipſa Gentis noſtræ captivitate, ipsâ Tyrannide illi Diadema deferente, regnaret. Vidimus id in Celſiſſimo, & Inviĉtiſſimo *SERBANO PRINCIPE* Fratre tuo, qui ripariam ad Iſtrum Daciam Regalibus auſpiciis ingreſſus, ita, circumſtrepentibus Bellorum turbinibus, clavum Reipublicæ tenuit, ut, cum Tyranno perfidiſſimo ſe vectigalem noſſet, Chriſtianum ſe tamen, & Gręcum Principem meminiſſet; dignus ædepol, cui diuturniorem regnandi poteſtatem, Fata conceſſiſſent, Regalem Caniciem oſtentaturo Græciæ, quo magis nunc, cùm addictus Ritibus noſtris juvenis Moſchus libertatis ſpem facit, *SERBANI* prudentia ſpem libertatis validiùs confirmaret. Sed properavit ille locum Tibi relinquere, in quo ederes raræ in fortunâ ad ſceptrum vocatâ moderationis exemplum; decoreſque Hiſtoriam, non unum *JOANNEM CANTACUZENUM* Tritavum Tuum Solio, quod omni ope quæſierat, armatuſque, & penè non atrox occupabat, potuiſſe ſponte decedere: poſſe & *CONSTANTINUM CANTACUZENUM*, delatum ſibi jure hæreditatis Imperium majore ſanè cum gloria, certè Græco magis exemplo contemnere. Hoc ſcilicet egiſti, ut impactam Familiæ Tuæ per celeberrimum inter Majores Tuos regiam profectò, nec tamen honeſtam Ambitionis notam glorioſiùs emendares: oſtendereſque, Te inter *CANTACUZENOS* virtute Maximum, qua Maximum inter *CANTACUZENOS* exuperas. Ille debitum Nepoti Regnum eripuit, Avunculus licèt, ac Tutor, Tu debitum Tibi Avunculus, nec Tutor Nepoti, cui non debebatur, conceſſiſti. Ille malè partum dimiſit ſponte, ne cogeretur dimittere, Tu jure parandum neglexiſti fortiter, ne cogerere recipere. Ille Solio relicto Sacras in Cœnobio latebras quæſivit, ut Reipublicæ valediceret; Tu, eodem contempto, Aulam ſequeris, ut Reipublicæ conſulas. Denique ille conditione privatâ publicas curas compeſcuit, quo pacatiùs Sapientiæ vacaret, Tu, quam conſtanter amaſti, privatæ Sortis quietem curis publicis non abſolvis, gnarus, vel in ipſo tumultu Regiæ, raró hoſpitam Regiæ Sapientiam amare. Ea addita Nobilitati tuæ ingenuam planè ſe ſe, ac verè Græ-

Digitized by Google

cam oſtendit, aſſuetam nimirum ſummæ conſortes Fortunæ Muſas adſciſcere, animare facundiâ Principatum, vel in Purpura philoſophari; atque eas opes fœcundiſſimæ mentis in unum coacervatas jactare, quas in Sapientibus aliarum Gentium diſperſas Europa miratur. Hanc Tu penè dixerim univerſam pervagatus es, ut extorrem jampridem Sapientiam tecum ab exilio revocares; peregrinatuſque ad præcipuas Italiæ Urbes, alioſque Populos hac ætate Diſciplinarum laude florentes, Græciam docuiſti, Tibi uni deinceps inſcribendum grande illud Elogium,

Πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα, ϰαὶ νόον ἔγνω,

quod de Cephaleno illo Cliente Palladis, Græcorumque ad Trojam omnium vaferrimo Vates noſter aſſeruit. Nempe, ut ut ille cymbulâ ſuâ prætergreſſus Jonium, Tyrrheni, ac Siculi Maris littora raſerit, quid ad aridas Ithacæ cautes, ſcopuloſque miſerrimos retulit, præter Læſtrigonum, Cyclopumque nefandas dapes, Circæis infecta venenis pocula, Sirenum blanda pericula, impudentiſque Calypsûs penè non ſummœniana propudia? Tu fraternam regreſſus in aulam ea undequaque Scientiarum profanarum pariter, ac Sacrarum Spolia retuliſti, ut non majori Sapientiæ opinione conſpicuum Platonem ſuum olim Athenæ receperint, cùm philoſophicâ expeditione populatus barbaram Sapientiam, Ægyptiorum, aut Phœnicum arcana intulit Græciæ, docuitque, quod doces: eſſe extra Græciam multa, quæ à Sapientiâ Græcâ, ut ſint diverſa, non diſcrepant. Quo magis contendo, à me nullum Græcorum potuiſſe ad hujuſce cenſuram Operis evocari Te magis Idoneum, cui ſi quæ pauca multi Reſponſis his noſtris objicient, non eſſe damnanda probavero, abunde erit laboribus meis utilitatis, ac præmii.

Id, ut breviſſimè peragam, fas ſit è veſtigio coram omnibus gloriari, palamque aſſerere, neminem unum in Græcia tota eſſe, aut unquam fuiſſe, qui Græciam noſtram me diligat magis,magiſve dilexerit. Hanc, ſi fas eſſet, Vitæ ipſius impendio, calamitatibus, queis premitur, expedire, atque ad priſcam dignitatem reſtituere, nulla mora eſſet, quin me Codri conditionibus dederem, poculumve Themiſtocleum haurirem. Neque hæc erga Gentem meam charitas ſtudio mihi quęſita, aut longâ meditatione parata: nata mecum eſt, eamque præ me tuli vel à tenellis unguiculis. Eâ factum, ut ſemper ægerrimè tulerim, quæ malè, aut contumelioſè in Græcos dicta penes Latinos quoſpiam ſcriptores occurrunt: atque in id animum, ſtudiumque deduxerim, ut illa omnino colligerem, expenderem, æſtimarem. Videbam hercle illorum aliqua, præſertim quæ ſpectant ad mores, iniquiſſimè Noſtris oppoſita; decernebamque jam tum, nondum aptus certamini, ſi quando vires affuiſſent, in arenam deſcendere, palamque docere, non impunè à ſycophantis provocari Græciam, quam extinctam putarent. Aſt alia, quæ ad dogmata pertinent, inficiari non poteram, quemadmodum & abſurda, & dementia, & Eccleſiæ noſtræ decretis, Patrum noſtrorum effatis, Antiquitati noſtræ penitùs abſona, ita jure debellari, damnarique ſapientiſſimè. Id porro mihi moleſtum atrociter, eòque revocaveram animum, ut, ſi fas, illum cogerem, de iis aliter cenſere, quàm eſſent; ni id poſſet, vel quæ abſurda, inepta, impia manifeſtè

ſtè cognoſceret, aliquâ tamen ratione defendere. Verùm cùm neque animus ex ingenio Græco liberrimus trahi ad ſervitutem turpiſſimam poſſet, negaretque Mens, tametſi vellet fucum facere Veritati, manifeſtis ineptiis patrocinium impendere, planè illud ſupererat optanti, quàcunque liceret, Græco Nomini ferre ſuppetias, ut eniterer, quæ abſurda manifeſtè videbam, nullâque vel iniquâ ope tueri poſſem, Græca eſſe negare. Affulſit piam tutelam meditanti Veritas præſens, quæ ſtatim oſtendit, Græcum eſſe non poſſe, quod ineptum, quod ſtolidum: provocavitque volentem ad eam rerum noſtrarum inquiſitionem, ex qua tandem cognoſcerem, an reipſa, quæ Græcis tribuuntur, atque à pleriſque, ut Græcæ ſententiæ reprobantur, Gens noſtra publico quandoque Suffragio receperit, docuerit, publicèque recipienda, probanda decreverit. Ubi ſeriem ſæculorum noſtrorum emenſus, ſcrutatuſque ſingula, & omnia curioſiſſimè, nihil inveni, quod abſurda illa, planèque ſtolida dogmata ad Gentem noſtram pertinere teſtaretur: Exclamare libuit, Superûmque, atque hominum fidem appellare, quòd publico Nomine Sapientiſſimæ Nationis inſcribantur, quæ privati delirarunt; quòd tribuantur Græciæ, quæ à Græcorum deterrimis aſſerta nec Græcia per ſe novit, nec unquam profeſſa eſt; quòdque in invidiam vocemur communiter ea propter, in quibus quidam (dic etiam plerique) ex Noſtris ineptiunt. Scilicet hæc ipſa Dogmata, quæ impia magis, an inficeta ſint neſcio: Hæc ipſa, inquam, Dogmata, quæ uti Græca paſſim damnantur, ante Tertiumdecimum Sæculum nullum ex Symbolis noſtris recepit, nulla Synodus noſtra probavit, nullo publico Gentis edicto Græcia conſtituit: Quemadmodum & quæ contrà definivere Latini, nullum reſpuit ex Symbolis noſtris, nulla Synodus noſtra damnavit, nullo publico edicto Gręcia rejecit. Id, quod, ut Hiſtoriæ ſileant, ut pereant Temporum monumenta, unus ex privatis illis, unde aliqui Gręciam audent ęſtimare, Demetrius Chomatenus, paulò ante captam à Latinis Conſtantinopolim qui floruit, Metropolita Bulgariæ, Vir Juriſconſultiſſimus, & à Jurę noſtro receptus apertè teſtatur: quando Conſtantino Cabaſilæ Dyrrhachii Archiepiſcopo, an eſſent Latina hæc ipſa dogmata deteſtanda, interroganti reſpondet: nefas eſſe deteſtari ſententias, quas adeò nemo damnavit, ut de illis Synodicè nuſquam ſit cognitum. Fremuerit ergo eviratum illud Vardę Mancipium Photius: deſipuerit Sergius II. inſanierit poſt Cerularium Michael Anchiali, ut gregarios alios ejuſdem notę homines illaudatos pręteream. Quid horum furores, inſanię, ineptię obfuerint Gręcię, quę nuſquam ante Palęologorum Imperium de iis, quę privatim agitabantur, cognovit, nedum partibus ullis adſtipulata ſit? An porro regnantibus id egerit Palęologis, dicant periti vel leviter rerum noſtrarum. Hos penes ęſtivâ meridie clarius eſt, quatuor dumtaxat Concilia Palæologis Temporibus Generalia Gentis noſtræ celebrata: Quorum primum ſub Michaele Reſtitutore Imperii noſtri, pręſidente Joanne Vecco, Conſtantinopoli actum, cujus decretum Synodico, ut probatis Gręcâ ſententiâ Latinorum Dogmatibus, Patriarcharum Legati ad Lugdunenſe Concilium proficiſcerentur, Fideique communi ſubſcriberent; quod & factum: ſanctione publicâ Gręcię totius privatas ineptias reprobante. Secundum eadem

Con-

Digitized by Google

Conſtantinopolis edidit ſub Seniore Andronico, Georgio Cyprio ereptum Vecco ſolium occupante. Sanè Concilium illud ad id coactum eſt, ut, quam in primo Fidem Græcia probaverat, cogeretur in ſecundo publicè deteſtari: agente propalam crudeliſſimo Principe, ac procurante nequiſſimo Patriarcha. Verùm Greciam à recepta Chriſti Religione Orthodoxam ſemper nulla vis unquam, nulla unquam perfidia publicum Falſitati teſtimonium ferre coegerit. Jam ibatur in ſententiam labefactaturam noſtri Nominis decus, cùm evertit decretum erupturum in publicam prorſus inſaniam Grecia, per Veccum furioſis Veritatem hominibus elocuta. Hujus, pedore licèt, ſituque confecti, ac longo catenarum tractu macerati, voce ita Nebulones illi perculſi ſunt, ut impares trahendæ ad rem ſuam Damaſceni ſententię, in ſeipſos tela converterint: rixatique invicem ridendum in modum, nullo decreto edito, in ſummâ ſententiarum varietate, ac pugnâ docuerint, vel in conventu ad idipſum celebrato, non potuiſſe Impietatem à Grecia propitium ſibi aliquod ſuffragium extorquere. Jam Tertium Concilium eadem Urbs Regia dedit ſub auguſtiſſimo Tritavo Tuo Joanne Cantacuzeno, preſeditque Philotheus. Verùm in eo nec de his actum, nec ullum quidpiam circa hec aliquatenus conſtitutum: de nominibus Palamę, Barlaami, Acindyni, Gregorę diſputatum, ac citra hec ipſa, quę Grecię iniquiſſimè imputantur, multa decreta, quæ, ut Græciam planè dedecorant, ita mox à pleriſque Græcorum fuere damnata. Ita nec Tertium illud Concilium noſtræ has ineptias Gentis eſſe conficiet, quas Quartum, poſtremumque ſub Palęologis apertè damnavit. Florentinum hoc fuit, in quo, preſentibus Joanne Palæologo, Byzantino Antiſtite Joſepho, reliquarumque Sedium Legatis, ac ſuffragantibus, quid fuerit pronunciatum, novit olim Orbis Terrarum, quo teſte, ut ut circumſtantiarum momenta penes pleroſque ſint varia, certum eſt, hæc ipſa Dogmata, quæ Græca dicuntur, à Grecia fuiſſe damnata, hec ipſa Dogmata, quę Grecia dicitur deteſtari, à Grecia fuiſſe probata: Ut non niſi ſummę aut Calumnię, aut Ignorantię ſit, cerebroſè contendere, nondum Greciâ in ſervitutem redactâ quidquam à Græcis publicè ſanctum, quod Fidei Orthodoxæ repugnet. Jam, amiſsa libertate, per duo prope ſæcula nulla edita Synodo Grecia planè conticuit, donec eam Calviniana perfidia (cujus nunc faceciſſima Charitas, propinaturum labem hæreticam Noſtris in Anglia Collegium fruſtra deſignat, atque erigit, procurante Beniamino quodam Udroffio, viro bono, ſed nimiæ, ut apparet ex adſumpto Stratagemate, ſimplicitatis) producto per Lucarim Catechiſmo nefario, ad inclamandum calatis Comitiis herefi clam aditum expoſcenti provocavit. Illam ob cauſam, exauthorato, ac debitum proditoribus ſupplicium Lucari paſso, indicta eſt, nondum hoc ſeculo declinante, Conſtantinopoli Synodus, in qua ſedentibus omnium Patriarcharum cum Cyrillo Berrhoeenſi Patriarcha CP. Legatis, cùm ad cenſuram Dogmatum Calvinianorum ventum eſt, à ſecundo omnia damnata: primum, quod Spiritus à Patre per Filium ὑπαρκτῶς Proceſſionem definit, nulli cenſuræ ſubjectum, quaſi de illo Græcia recens non dubitet, quod Antiquitas noſtra vel palam, vel obſequioſo ſilentio venerata probavit. Nec Conſtantinopolitanæ poſtremæ refragata eſt Ja-

Digitized by Google

ſii Synodus ſub Parthenio celebrata, quæ, tametſi planè teſtata eſt, Dogma illud à Conſtantinopolitana præteritum præter ſententiam eſse Orientalis Eccleſiæ, non tamen auſa eſt affirmare, eſse contra ſententiam Orientalis Eccleſiæ, ut auſa fuiſset id affirmare, nihil obfutura Dogmatibus Græciæ, non Ædepol æſtimandæ ex ſingulari ſuffragio Topicæ Synodi unius, quæ id, quod aſseruiſset, de ea Orientali Eccleſia fortaſſis aſserere potuiſſet, quam illa præſeferebat; de privata nimirum aliqua, & una, cujus errata Genti ex publico cognoſcendæ injuſtè prorſus, ac nequiter tribuuntur. Ita nec Græcæ ſententiæ dicendæ, quæ ſpecioſo ſub nomine paſſim juſtiſſimè vapulant, nec Græci cenſendi, qui, ſententias has ipſas dum tutantur, ineptiunt. Photianæ illæ Sententiæ ſunt, earundemque Patroni Photiani, Eunuchi nimirum illius nequiſſimi Sectatores, qui primus has ipſas Sententias, ut in debellatores Impietatis ſuæ, ac Reſtitutores Ignatii Sanctiſſimi Patriarchæ Latinos inſurgeret, privatis auſpiciis, privatâ authoritate commentus eſt. Atque utinam hoc ipſum & veriſſimum, & certiſſimum diſcrimen animadvertiſſent primi illi, qui ineptias hujuſmodi Sapientiſſimè refutarunt: nec fucum feciſsent Genti noſtræ per ſummam injuriam in crimen, quod nunquam admiſit, vocatæ; nec audaciſſimis hominibus animum addidiſsent, quo Græci nominis Gloriâ niterentur ad inſaniam ſuam validiùs confirmandam. Eam ut efficaciùs à noſtris Moribus, noſtriſque Dogmatibus amoliantur Poſteri; deinceps, me authore, imò re ipſa, factiſque, quæ proximè manifeſta produximus, meminerint Noſtri, ſe ſe à Photianis diſcernere, nec iraſci Latinis, ſi quando Noſtra vituperant; quando noſtro ſub Nomine hactenus non noſtra, ſed Photiana debellarunt: ubi hæc, quæ ſcripſimus, legerint, expenderint, deque illis pro æquitate ſua Sententiam tulerint, deſituri Græca dicere, quæ Græca non ſunt, quippe nullo unquam decreto confirmata Sapientiſſimæ Grçciæ. Hujus de re ſacra ſive mores, ſive credulitatem reſpiciat, eadem cum Latinis Sententia eſt, idem, conſtans, atque commune Suffragium, ut in diverſiſſimis Ritibus una Probitas, una ſit Fides, retuſura perpetuò Photianam ſtoliditatem, cui, quod olim privatim egimus, nunc publicè bellum indicimus, acturi laboribus noſtris, ut omnibus pateat, tantùm à Græco diſtare Photianum, quantum à Sapientiſſimo Stolidus.

Et id ſanè bellum hoc noſtro Commentario haudquaquam univerſim inimus. Velitamur potiùs, atque proludimus Teſtimonio Græciæ Sapientis, immani Operi per ingentes ærumnas nuper exantlato, paratoque Typis, in quo Scriptores noſtri, quorum aliquid extare deprehendimus, à prima Olympiade ad hæc noſtra Tempora, effato ſuo aliquo, dictove, vel Arctoas hçreſes auſas commilitium cum moribus noſtris jactare, vel Calumnias, ſolitas noſtra contemnere, præcipuè tamen Photiana Dogmata profligabunt. Interim certamen decernimus circa Ritus, ac Jura, quæ cùm ab Ordinibus, ſacrâque familia maximè pendeant, meritò ad ſummum Ordinum caput Tractationis univerſæ provinciam revocamus, in qua tamen cùm plurima ſint, de quibus ne Photianis quidem ipſis cum Latinis quæſtio eſt (ita pleraque, quamvis in diverſiſſimis Cçremoniis, congruunt) viſum eſt, illa tantùm ad diſceptationem deducere, quæ non ſine

ne

Digitized by Google

ne Græciæ noſtræ ſummo periculo diſputantur. Ea porro non Ordines ipſos reſpiciunt, ſed Ordinum conferendorum præludia; quæ Photiana veſania ita recens, & quidem hoc ſæculo, irrepentibus per Antiſtitum negligentiam corruptelis manifeſtiſſimis, peſſum dedit, ut etiam impiarit. Egit hoc, ſub initium ſæculi hujuſce, Maximus Margunius Cythereus Epiſcopus, edito Nomocanone ſuo Noviſſimo, in quo ut Latinos, quos erga ſe munificos minimùm expertus oderat maximè, Græciæ ſuæ, Photianæ nimirum, redderet deteſtabiles, omnia corrupit: Id, quod mox Georgius Coreſſius Chius Medicus Magiſtro deterior proſecutus eſt, additis ad Synopſin Nili Rhodii abſurdiſſimis notulis, quibus eadem ferè mendacia mores noſtros labefactantia complexus eſt; ut jam non una Veritas, ipſa turpis, ac manifeſta Mendacitas in ore duorum ſtet: ſtatu tamen & infirmo, &, ſi ſors his noſtris Reſponſis affulſerit, planè caduco. Scilicet ſæpe Coreſſium evertimus, ubique Margunium demolimur, perque ruinas molium ab his nebulonibus compactarum extructum imus *COMMUNE ECCLESIÆ UTRIUSQUE GRÆCÆ, ET LATINÆ SUFFRAGIUM* circa Ordinum Sacrorum præludia, cognoſcendamque in antecaptum Myſtagogiam. Id, cujus accuratè ſatagimus, preſſis ubique Adverſariorum veſtigiis, queis ut vehementiùs inſiſtamus, Mediusfidius teruncii non facimus religioſam cenſuram, quæ fortaſſis damnabit, quòd ab Operis Themate peregrinamur creberrimè, quòdque polliciti, nos repulſuros Photianorum ineptias obiter, idipſum fusè proſequimur. Nempe utrumque Jurium profanorum, ſacrorumque Interpretibus olim licuit, quorum Rubricæ ſæpè arctiùs, laxiſſimè ſæpiùs reddunt, quod ſpoponderunt: & alioqui tum res ipſa, quam agimus, tum neceſſitas certaminis, quod inimus, utrumque nobis illud permittit ampliſſimè. Etenim, cùm his noſtris Reſponſis in Photianorum utilitatem, contra quos ſcribimus, ex veræ Charitatis ingenio, collimemus, non erant ex Operis fronte illorum animi ab Opere deterrendi, ne auverſati hoſtiles ab ipſo ingreſſu paginas, quod ſolent, damnarent non lectas, ſed potiùs τῷ ἀδιαφόρῳ Tractationis, quod ab initio jactamus, illecti legerent in Parergo, quod profitemur, quæ vel Sannas ipſorum excutiant, vel mentem revocent ad obſequium Veritatis. Ita ad Epiſodia nos trahit res ipſa, ſcopuſque rei, quam ſæpe relinquimus, ne inutilis ſit, quem in fronte Operis cautè diſſimulatum, ne in ipſo nullus ſit Opere, paſſim apertè proponimus: rati utcumque aptiſſimè dici ab eo, qui utcunque dicat, quem ſtudioſè proſequitur, fine non excidit. Præſertim cùm devota diris omnibus capita illa, dudum quæ nominavimus, duo ad idipſum nos adigant. Etenim cùm à Morum, ac Rituum explanatione, quam profitentur, ad Dogmata paſſim tranſiliant, jactatâque Inſtitutione Canonicâ, repentè in Theologiam invadant, quam, poſt fœdatos corruptelis turpiſſimis Mores, furioſis ineptiis deturpant, eòdem, quò eunt, vel invitos nos rapiunt, retuſuros, quæ in exitium Commune noſtræ Gentis exacuunt, rejecturoſque ferociter, quæ in dedecus Græciæ totius, magnificè mentiuntur: ne nimirum, dum intra propoſitos à Themate terminos continemus nos, formidinis notam referat religioſa modeſtia, neu, dum ingeſta per Photianos, obtruſaque per fas, & nefas inſanien-

nientis Theologiæ deliria jejunè delibamus, infirmitati Cauſæ, quam tuemur, tribuatur noſtra jejunitas. Uno verbo, qui hoc Opere præcipua Marguniani Nomocanonis Capita, in iis, quæ ad *PRÆNOTIONES MYSTAGOGICAS* pertinent, ex adſumpti laboris fine, propalam inſectamur, ea quòcumque ſe ſaltu proripuerunt, inſequimur; ut quibuſcunque in latebris eadem jugulemus. Quamobrem, ſi cui erraſſe videbimur à Themate devii, is erroris qualiſcunque non nos, ſed hoſtes reos faciat, quos in jactato ab Opuſculi fronte ſcopo profligare non poſſumus, quin ad diverſa raptati extra propoſitum dimicemus.

Et hæc ſunt, *ILLUSTRISSIME, ac EXCELLENTISSIME VIR*, quæ Tibi ad cenſuram Operis evocato præfanda cenſuimus, gnari Criticorum ſeveriſſimos, his ſtatim notatis, caperaturos frontem, erecturos naſum, labia compreſſuros: Qui tamen, ſi ſapiunt, hac noſtra Prefatione moniti dabunt veniam, quam meremur, atque in his, quæ jure excuſavimus, petimus; permiſsâ in reliquis obloquendi licentiâ: ſive Latinitatem non admodum concinnam accuſent; ſive ſpernant Eruditionem vulgarem, ac translatitiam; ſive etiam acrimoniam damnent ubique aſperam, ſemper acerbam. Fatemur enim hæc noſtra Latina parum, quamvis ſine importunæ obſcuritatis notâ Latinè magis hæc dici non poſſint. Fatemur translatitia eſse, quę promimus; licèt & in translatitiis hiſce novum non deſit aliquid, & hactenus inauditum, quòd Jura Latina Gręcis Juribus confirmamus. Fatemur denique acres nos ſemper, & aſperos: Verùm Naturę aliquid indulgendum, quam licèt expellas furcâ, uſque redibit ad genium. An Gręcus Gręco non tinget aceto omnia? pręſertim cùm non niſi ſtimulis, & cauterio à ſtoliditate prorſus inolita Photianos excutias, quibuſcum quando duriùs agendum nobis eſt, non aliter agendum fuit cum illis quoque, qui Gręca vituperant: ne quis nos partium quadamtenus ſtudioſos Photianus affirmet, cujus utique ſanitati, atque ſaluti damus, quidquid ex hoc Opere non planè propitiæ Cenſuræ referemus, abundè contenti Benignitate Tua & Nobiliſſima, & Sapientiſſima, *CONSTANTINE CANTACUZENE*, quam ne prolixiùs fatigemus, illud poſtremum rogamus, ut Teque, & Celſiſſimum Principem Nepotem Tuum, Præſidium geminum, geminumque decus Gentis noſtræ, nobis uſque concilies.

Patavii III. Kal. Aprilis M. DC. XCVII.

Illuſtriſs.mæ atque Excellentiſs.mæ Magnitudinis Tuæ

Addictiſſimus Obſequentiſſimus Cliens
Nicolaus Comnenus Papadopoli Abbas S. Zenobii, & in Patavino Lycæo Canonum Sacrorum Interpres P.

SCRIPTO-

Digitized by Google

SCRIPTORUM.

Quorum Effata, vel ad authoritatem producimus, vel damnamus.

INDEX GRÆCORUM.

A

ABdias Babylonicus.
Acacius Patriarcha CP.
Æneas Platonicus
Aetius Grammaticus.
Agathias Smyrneus Hiſtoricus.
Alexander Aphrodiſæus Philoſophus.
Alexander Camaterus.
Alexander Trallianus.
Alexius Ariſtenus Canoniſta.
Alexius Portas Polyhiſtor.
Alexius Studites Patriarcha CP.
Aloyſius Lollinus Epiſcopus Bellunenſis.
Ammianus Marcellinus Hiſtoricus.
Ammonius Hermeæ Philoſophus.
S. Amphilochius Archiep. Iconii.
Anaſtaſius Archiep. Athenienſis.
Anaſtaſius Nicænus Archiepiſcopus.
S. Anaſtaſius Synaites Antiochenus Patriarcha.
Andocides Rhetor.
S. Andreas Cretenſis Metropolites.
Andreas Eudæmonjoannes Palæologus.
Andreas Paphlago Epiſcopus.
Andreas Pericopus
Andronicus Camaterus.
Andronicus Poeta, & Grammaticus.
Anthimus Metochites Bulgariæ Metropolita.
Anthimus Methonenſis Epiſcopus.
Anthologium.
S. Antonius Cauleas Patriarcha CP.
Antonius Chryſochiras.
Antonius Cuboclefius.
Antonius Methonenſis Epiſcopus.
Apollodorus Grammaticus.
Apollonius Rhodius.
Appianus Alexandrinus Hiſtoricus.
Appion, ſive Apion Grammaticus.
Apulius Grammaticus.
Archigenes Medicus.
Arethas Cæſarienſis Archiep.
Arethas Naxius Archiep.
Ariſtides Rhetor.
Ariſtophanes Comœdus.
Ariſtoteles Stagirites.
Arſenius Monachus.
Artemidorus Daldianus.
S. Aſterius Amaſeæ Epiſcopus.
S. Athanaſius Alexandr. Patriarcha.
Athanaſius Patriarcha CP.
Athenagoras Theologus.
Athenæus Philoſophus.

B

BAphius Judex Veli IC.
Baſilius Acridanus Metrop.
Baſilius Archimandrita.
Baſilius Monachus
S. Baſilius Neocæſarienſis Archiep.
Baſilius Scamandrenus Patriarcha CP.
Baſilius Theſſalonicenſis Archiepiſc.
Barlaam Italus Monachus.
Barlaam Monachus CP.
S. Bartholomæi Abbatis Acta.
Beroſus Aſſyrius.
Beſſarion Nicænus Archiep. Cardinalis.
Beſtes Conoſtaulus Judex Veli IC.

C

CAjus Theologus.
Callinicus Patriarcha CP.
Calliſtus Naxius Monachus.
Calliſtus II. Patriarcha CP.
Calliſtus Syropulus. al. Sguropulus.
Calocyrus Monachus.
Canones Apoſtolorum.
Caſſianus Scytha. V. Joannes.
Catumſyritus V. Joannes.
Chriſtodulus Chartophylax.
Chriſtophorus Angelus Calviniſta.
Chriſtophorus Campanàs Canonarcha.
Chriſtophorus Protoaſicritis.
Claudianus Alexandrinus Poeta.
Clemens Alexandrinus Stromateus.
Codinus Curopalates. V. Georgius.
Conſtantinus Cabaſilas Dyrrhachii Metropolita.
Conſtantinus Chliarenus Patriarcha CP.
Conſtantinus Harmenopulus IC.
Conſtantinus Magnus Imperator.
Conſtantinus Meliteniotes.
Conſtantinus Porphyrogenitus.
Coſmas Hymnographus.
Cyprianus Monachus.
S. Cyrillus Alexandrinus Patriarcha.
S. Cyrillus Jeroſolymitanus Patriarcha.
Cyrillus Lucaris Patriarcha CP.
Cyrillus Monachus.

D

DAmaſcenus Theſſalonicenſis Diaconus.
Daniel Cuboclefius.
Daniel Nicænus Archiepiſcopus.
Demetrius Chartophylax.
Demetrius Chomatenus Bulgariæ Metropolita.
Demetrius Cydonius Theologus.
Demetrius Syncellus.
Demetrius Thalaſſius.
Demoſthenes Orator.
Diodorus Siculus Hiſtoricus.
Diogenes Laertius Biographus.
Dio Pruſæus Hiſtoricus.
Dionyſius Acindynus.
S. Dionyſius Alexand Patriarcha.
S. Dionyſius Areopagita.
Dionyſius Corinthius Archiep.
Dionyſius Patriarcha Conſtantinop.
Dionyſius Halicarnaſſeus Hiſtoricus.
Dionyſius Perihegetes.
Dioſcorides.
Domninus Nomicus IC.
Dorotheus Mitylenæus Archiep.
Dorotheus Monembaſiæ Archiep.
Doſitheus Jeroſolymitanus Patriarcha.
Doſitheus Monachus.
Doxapater Sacellarius IC.

Digitized by Google

E

Eleuſius Preſbyter V. Georgius.
Emmanuel Caleca Theologus.
Emmanuel Charitopulus.
Ephæſtion. al. Heſphæſtion.
S. Ephræm Antiochenus Patriarcha.
Ephræm Chronographus.
S. Ephræm Syrus.
Epiphanius Preſbyter.
Epiphanius Salaminæ Epiſcopus.
Euagrius Scholaſticus Hiſtoricus.
Euchologion.
Eudoxius Nomicus IC.
Eumathius.
Euſebius Cæſarienſis Archiep.
S. Euſebius Emeſſenus Epiſcopus.
Euſtathius Anteceſſor. IC.
Euſtathius Interpres Homeri
Euſtathius Patritius.
Euſtratius Interpres Ariſtotelis.
Euſtratius Joannides Zialovuſchi.
S. Euthymius Monachus.
Euthymius Monachus.
Euthymius Zigabenus.

G

Gabriel Artæ Archiepiſcopus.
Gabriel Mormorius Corinthi Archiepiſcopus.
Gabriel Severus Philadelphienſis Metropolita.
Galenus Medicus.
Gelaſius Cyzenus Archiepiſc.
Gennadius Scholarius Monachus.
Gennadius Scholarius Patriarcha CP.
Georgius Acropolites.
Georgius Buſtronius.
Georgius Cedrenus Hiſtoricus.
Georgius Codinus Curopalata.
Georgius Coreſſius Medico-Theologus.
Georgius Corcyrenſis Archiepiſcop.
Georgius Logotheta.
Georgius Metochites.
Georgius Nicomedienſis Metropolita.
Georgius Pachymeres.
Georgius Phrantzes.
Georgius Preſbyter. al. Eleuſius.
Georgius Scholaſticus.
Georgius Siculus.
Georgius Syncellus.
Georgius Trapezuntius.
Georgius Xiphilinus Patriarcha CP.
Geraſimus Monachus.
Geraſimus Nicænus Archiepiſcopus.
Geraſimus Protecdicus.
S. Germanus I. Patriarcha CP.
Germanus II. Patriarcha CP.
Germanus Raſoxeſtes Ancyranus Metropolita.
Gobidas Logotheta IC.
Gregorius Acindynus.
S. Gregorius Nazianzenus Patriarcha CP.
S. Gregorius Nyſſenus Epiſcopus.
Gregorius Palamas.
S. Gregorius III. Papa.
Gregorius Patzo IC.
Gregorius Protoſyncellus Patriarcha CP.
S. Gregorius Thaumaturgus.

H

Hagiotheodoretus Monachus IC.
Hali Rhodoam Arabs Magus.
Hegeſippus Hiſtoricus.
Helias Cretenſis Metropolita.
Hephæſtion, alias Ephæſtion.
Heraclides.
Hermias Alexandrinus. al. Ammonius.
Hermias Sozomeni. al. Sozomenus.
Herodianus Hiſtoricus.
Herodotus Hiſtoricus.
Heſychius Jeroſolymitanus Preſbyter.
Hieremias Patriarcha CP.
Hierotheus Chartophylax.
Hierotheus Sacellarius.
Hilarion Monachus.
Hippocrates.
Hippolytus Thebanus Chroniſta.
Homerus.
Hyperbius Chalcedonenſis Archiep.

I

Jamblicus.
Ignatius Diaconus.
S. Ignatius Martyr Patriarch. Antiochenus.
Ignatius Monachus.
S. Ignatius Patriarcha CP.
Joannes Abbas S. Anaſtaſiæ.
Joannes Argyropulus.
Joannes Carpathius.
Joannes Caſſianus Scytha.
Joannes Catumſyritus.
S. Joannes Chryſoſtomus.
S. Joannes Climacus.
Joannes Coloſſenſis.
Joannes Cubocleſius.
Joannes Cypariſſiota.
Joannes Epiſcopus Citri.
S. Joannes Damaſcenus.
Joannes Glycis Patriarcha CP.
Joannes Hieromonachus Theſſalonicenſis.
Joannes Jeroſolymitanus Patriarcha.
Jo. Jonopuli.
Joannes Laſcares Rhyndacenus.
Joannes Logotheta.
Joannes Matthæus Caryophyllus.
Joannes Moſchus.
Joannes VIII. Patriarcha CP.
Joannes IX. Patriarcha CP.
Joannes Peganius.
Joannes Philoponus Philoſophus.
Joannes Probenus IC.
Joannes Phurnes Abbas Theologus.
Joannes Pluſiadenus Archipreſbyter.
Joannes Proecdicus.
Joannes Protoſyncellus.
Joannes Schilitzes Curopalates.
Joannes Schilitzes Junior.
Joannes Stauracius.
Joannes Stobæus.
Joannes Tzetzes.
Joannes Veccus Patriarcha C.P.
Joannes Zonara.
Joannes Xiphilinus Patriarcha CP.
Joannicius Caſſandrenus Archiep.
Joannicius Cretenſis Metropolita.
Joſeph Briennius Monachus.
Joſeph Hebræus hiſtoricus.
Joſeph Methonenſis Epiſcopus.
S. Irenæus Lugdunenſis.
Iſaacus Monachus.
Iſaias Monachus.
Iſidorus Anteceſſor IC.
S. Iſidorus Peluſiotes.
Iſocrates.
Julianus Apoſtata.
Juſtinianus Imperator.
Juſtinus Decadion.
S. Juſtinus Martyr.

L

Laonicus Chalcondyles.
Lazarus Monachus Synaites.
Leo Acridenus.
Leo Acrotatus.
Leo Allatius.
Leo Garidas, ſeu Zaridas IC.
Leo Magentinus.
Leo Monachus
Leo Monachus IC.
Leo Numodores

Digitized by Google

Leo Rhyndacenus.
Leo Sapiens Imperator.
Leo Stipiotes Patriarcha CP.
Leo Xanthopulus.
Lucas Chryſoberges Patriarcha CP.
Lucianus.

M

MAcarius Ancyranus Metropolita
Macarius Hieromonachus.
Manuel Caleca. Vide Emmanuel.
Manuel Cretenſis.
Manuel Malaxus.
Manuel Moſchopulus.
Manuel Palæologus Imperator.
Manuel Philoſophus Patriarcha CP.
Marcus Alexandrinus Patriarcha.
Marcus Eugenicus Epheſius Metropolita.
Marcus Monachus.
Marcus Muſſurus Archiep. Epidaurius.
Martinus Braccharenſis Archiepiſcopus.
Matthæus Blaſtarius Monachus.
Matthæus Caleca Monachus.
Matthæus Cariophyllus Archiep. Iconienſis V. Jo. Matthæus.
Matthæus Cicala Chronographus.
Matthæus Monachus IC.
Mauroleon.
Maximus Chryſoberges.
S. Maximus Exhomologetes.
Maximus Margunius Cytherenſis Epiſcopus.
Maximus Planudes Monachus.
Meletius Alexandrinus Patriacha.
Meletius Muſuropulus.
Meliſſus Samius.
Menander Poeta.
Menæa.
Methodius Patarenſis Archiepiſcopus.
S. Methodius Exhomologetes Patriarcha CP.
Methodius II. Patriarcha CP.
Metrophanes Critopulus Alexandrinus Patriarcha.
Metrophanes Epheſius Metropolita.
Metrophanes Patriarcha CP.
Michael Anchiali Patriarcha CP.
Michael Attaliata IC.
Michael Balſamon.
Michael Cerularius Patriarcha CP.
Michael Chumnus IC.
Michael Glycas hiſtoricus.
Michael Juſtinianus Abbas.
Michael Methonenſis Epiſcopus.
Michael Moſchopulus.
Michael Oxites Patriarcha CP.
Michael Pſellus.
Michael Pſellus junior.
Michael Monachus Studites.
Modeſtinus Nomophylax. IC.

N

NAthanael Canopius Calviniſta.
Nectarius Abbas Caſulanus.
Nectarius Jeroſolymitanus Patriarcha.
Nectarius Synaxariaſtes.
Nicæus IC.
Nicephorus Blemydes Abbas electus Patriarcha CP.
Nicephorus Calliſti hiſtoricus.
Nicephorus Gregoras.
Nicephorus Meliſſenus Comnenus Crotoniates Epiſcopus.
Nicephorus Paſchalea Monacus.
S. Nicephorus homologetes Patriarcha CP.
Nicephorus Philoſophus Orator.
Nicephorus Saſimorum Epiſcopus.
Nicetas Abbas.
Nicetas Acominatus Choniates.
Nicetas Heracleenſis Archiepiſcopus.
Nicetas Paphlago, qui & David, Dabyrorum Epiſcopus.
Nicetas Pectoratus. al. Stethatus.
Nico Hypopſephius Chalcedonenſis.
Nicolaus Archiep. Athenienſis.
Nicolaus Bulgari Corcyræus.
Nicolaus Cabaſilas Archiep. Theſſalonicenſis.
Nicolaus Chryſoberges Patriarcha CP.
Nicolaus Grammaticus Patriarcha CP.
Nicolaus Heracleenſis Archiepiſcopus.
Nicolaus Myſticus Patriarcha CP.
Nicolaus Methonenſis Epiſcopus.
Nicolaus Muzalon Patriarcha CP.
Nicolaus Mitylenæus Archiep.
S. Nili Abb. Cryproferratenſis Acta.
Nilus Cabaſila Archiep. Theſſalonicenſis.
Nilus Damyla Monachus.
S. Nilus Monachus CP.
Nilus Patriarcha CP.
Nilus Rhodius Archiepiſcopus.
Nonnus Panopolites.

O

OEcumenius.
Oppianus.
Origenes.

P

PAchomius Patriarcha CP.
Palladius Biographus.
Palladius Helenopoleos Epiſcopus.
Palæſtrius Monachus.
Pantaleo Ligarides.
Papias Theologus.
Pauſanias.
Petrus Arcudius Presbyter.
S. Petrus Martyr Alex Patriarcha.
Philo Carpathius Epiſcopus.
Philo Hebræus.
Philoſtratus.
Philotheus Patriarcha CP. Palamita.
Phocas Drungarius Viglæ IC.
Phocylides.
Photius Monachus.
Photius Patriarcha CP. Neophytus.
Plato.
Plutarchus.
Polybius Biographus.
Polybius Megalopolites Hiſtoricus.
Polyeuctus Patriarcha CP.
Porphyrius Tyrius Philoſophus.
Proclus Lycius Diadochus.
S. Proclus Patriarcha CP.
Procopius Chartophylax.
Procopius Hiſtoricus.
Pythagoras Samius.

S

SAcrum Armamentarium.
S. Samonas Gazæus.
Scholiaſtes Ariſtophanis.
Scholiaſtes Euripidis.
Scholiaſtes Harmenopuli.
Scholiaſtes Homeri.
Sergius Hagiopolites.
Sergius Patriarcha CP.
Silveſter Syropulus, aliàs Sguropulus.
Simeon Logotheta.
Simeon Metaphraſtes.
Simeon Thaumaſtorites.
Simeon Theſſalonicenſis Archiepiſcopus.
Siſinius Patriarcha CP.
Sixtus IC.
Socrates Scholaſticus.
S. Sophronius Patriarcha Jeroſolymitanus.
Sozomenus. al. Hermias.
Stephanus Hagiopolites.
Stephanus Magiſter Judex Veli IC.
Stephanus Nomicus IC.
S. Stephanus Patriarcha CP.
Stylianus Mappa Ceſarienſis Archiepiſ.
Svidas.
Symmachus. Interpres.

T

S. TAraſius Patriarcha CP.
Thalelæus Anteceſſor. IC.
Theodoretus Epiſcopus Cyri.

Theodorus Abbas Philoſophus.
Theodorus Anagnoſtes, alias Lector.
Theodorus Anagnoſtes IC.
Theodorus Balſamon Patriarcha Antiochenus.
Theodorus Gaza.
Theodorus Metochites.
Theodorus Petron.
Theodorus Cantuarienſis Archiep. Auctor Pœnitentialis.
Theodorus Prodromus.
Theodorus Prodromus junior.
S. Theodorus Studites Abbas.
S. Theophanes Agri Præpoſitus homologetes Hiſtoricus.
S. Theophanes Hymnographus.
Theophanes Nicænus Archiepiſ.
S. Theophanes Syncellus.
Theophilitzes Nomicus IC.
Theophilus Alexand. Patriarcha.
Theophilus Inſtitutor.
Theophilus Princeps Theologorum.
Theophraſtus.
Theophylactus Bulgariæ Metropolita.
S. Timotheus Alexandrinus Patriarcha.
Tipucitus IC.
Thomas Diplovatazius IC.
Thomas Magiſter IC.
Thomas Selybriæ Epiſcopus.

Z

ZAcharias Gerganus Epiſcopus Artæ Calviniſta.
S. Zacharias Papa.
Zacharias Scordilius Marapharà Vicarius Patriarchæ CP.
Zeno Æleates.
Zenodotus Philoſophus.

INDEX

Digitized by Google

INDEX LATINORUM.

A

Abrahamus Brovius.
Accurſius IC.
Ado Viennenſis.
Adrianus Junius Calviniſta.
Adrianus I. Papa.
Adrianus VI. Papa.
Ægidius Boſſius.
Ælius Spartianus.
Æmilius Probus.
Agatho Papa.
Alanus Copus.
Albericus de Maletis.
Albericus de Roſate.
Albertus Brunus.
Albertus Crantzius.
Albertus Magnus.
Albertus Trocius.
Albinus Flaccus, ſive Alcuinus.
Alcorani Interpres Lutheranus.
Alexander Stiaticus.
Alexander Imolenſis.
Alexander de Ales.
Alexander ab Alexandro.
Alfonſus Azevedo.
Alfonſus Bovoſus.
Alfonſus Caſtrenſis.
Alfonſus Ciacconus.
Alfonſus Hojeda.
Alfonſus Salmeron.
Alfonſus Toſtatus Abulenſis.
S. Algerius.
Aloyſius Lippomanus.
Alvarus, ſive Albarus Pelagius
Amalarius Trevirenſis.
S. Ambroſius Mediolanenſis.
Ambroſius Calepinus.
Ambroſius Catherinus,
Ambroſius Morales.
Ambroſius de Vignate.
Anaſtaſius Bibliothecarius.
Anaſtaſius Platus.
Andreas Alciatus.
Andreas Barbatia.
Andreas Ducheſnius.
Andreas ab Exea.
Andreas Gambarus.
Andreas Tiraquellus.
Angelus Aretinus.
Anicius Severinus Boethius.
Annæus Lucanus.
Annæus Seneca.
Anonymus Gallus.
S. Anſelmus Cantuarienſis.
Anſelmus Collector.
Anſelmus Laudunenſis. V. Gloſſa.
S. Antoninus Archiep. Florentinus.
Antoninus Diana.
Antonius Auguſtinus.
Antonius Bernardus.
Antonius Burgos Paz.
Antonius Butrio.
Antonius Capicius.
Antonius Caucus Archiep. Corcyrenſis.
Antonius Corduba.
Antonius Corſetus.
Antonius Cucchus V. M. Anton.
Antonius Gabriel.
Antonius Gomez.
Antonius Lemmius Calviniſta.
Antonius de Prato Veteri.
Antonius Queſſada.
Antonius Ricciullus.
Antonius Roſellus.
Antonius Salmaſius Lutheranus.
Antonius Scappius.
Apponius.
Apulejus.
Archidiaconus Bononienſis V. Jo. de Baiſio.
Arnaldus Albertinus.
Arias Montanus.
Arias Pinellus.
Arnobius.
Auguſtinus Hipponenſis.
Auguſtinus Barboſa.
Auguſtinus Berous.
Auguſtinus Triumphus de Ancona.
Aviles Montoja.
Aulus Gellius.
Aurelius Victor.
Aymarus Rivallius.
Aymo Halberſtadius.
Aymo Craveta.
Aymo Savillius.
Azo IC.

B

Balbus
Baldus de Ubaldis.
Baptiſta Lapus.
Baptiſta Platina. V. Jo.
Bartholomæus Bellinzonius.
Bartholomæus de Caregno.
Bartholomæus Carranza.
Bartholomæus Caſſanæus.
Bartholomæus Cæpolla.
Bartholomæus Gavantus.
Bartholomæus Medina.
Bartholomæus Salicetus.
Bartholomæus Soccinus.
Bartholomæus Ugolinus.
Bartolus à Saxo Ferrato.
Bechanus Theologus.
Beda Venerabilis.
Benedictus Canonicus S. Petri Romę.
Benedictus Varchius.
Bermondus.
Bernardinus de Buſto.
Bernardinus Ochinus. Calviniſta.
S. Bernardus Abbas Claravallenſis.
Bernardus Compoſtellanus.
Bernardus Diaz.
Bernardus Guidus.
Bertholdus Chroniſtes.
Boethius V. Anicius.
Bolognettus.
S. Bonifacius Archiep. Mogunt. Martyr.
Bonifacius VIII. Papa.
Bonifacius de Vitalinis.
S. Bonaventura Cardinalis.
Bonus de Curtili.
Borgaſius.
Borgninus Cavalcanus.
Breviarium Licienſe.
S. Brigitta.
Brunorus à Sole.
Burchardus Uvormatienſis.
Burgo Paz. V. Antonius.
Buſquequius Calviniſta.

C

Cæcilius Plinius.
Cæſar Baronius Cardinalis.
Cæſar Lambertinus.
Cajus Julius Cæſar Dictator.
Camillus Borellus.
Capella Tholoſana.
Capitulare Caroli Magni.
Carbo.
Carolus Alexander.
Carolus Magrius.
Carolus Molinæus Calviniſta.
Carolus Ruinus.
Caſimirus Oudinus.
Caſſiodorus VC.
Caſtaldus.
Caſtelianus Cotta.
Catullus Veronenſis.
Centuriatores Magdeburgenſes.
Chovernovius.

Claudianus Mamertus.
Claudius Salmaſius Calviniſta.
Claudius Pſeudominiſter Calviniſta.
Claudius Spencæus, vel Eſpencæus.
S. Clemens I. Papa.
Clemens V. Papa.
S. Cœleſtinus I. Papa.
Cœlius Rhodiginus.
Coninchus Theologus.
Conradus Brunus.
Conradus Marchio Montisferrati.
Conſtantinus Cajetanus.
Cornelius Agrippa Magus.
Cornelius Benincaſa.
Cornelius Celſus.
Cornelius à Lapide.
S. Cornelius Papa.
Cornelius Tacitus.
Corneus.
Coſmas Guimier.
Creſconius Collector.
Cynus Piſtorienſis.
S. Cyprianus Carthaginenſis Martyr.

D

David Hœſchelius Lutheranus.
S. Damaſcenus Papa.
De Capite Fontium.
Deſiderius V. Eraſmus.
Didacus ab Alava.
Didacus Cantera.
Didacus Covarruvias.
Didacus Perez.
Didacus Spino.
Dionyſius Chartuſianus.
Dionyſius Petavius.
Ditmarus Marſpurgenſis.
Dominicus Bagnes.
Dominicus à S. Geminiano.
Dominicus Jacobatius Cardinalis.
Dominicus Magrius.
Dominicus Soto.

E

Eraſmus Rhoterodamus.
Eſpencæus V. Claudius.
Eugenius IV. Papa.
Eugenius Lombardus.
Evantus Abbas.
Eymericus V. Nicolaus.

F

Fabius Benevolentius.
Fagundez Theologus.
Fauſtus Rejenſis Epiſcopus.
Felicianus Ninguarda Anabaptiſta.
Felinus Sandæus.
Ferdinandus Vaſquez Menchaca.
Flaccius Matthæus Illyricus Lutheranus.
Flaminius Chartarius.
Flaminius Pariſius.
Flodoardus.
Florimundus Ræmundus.
Fortunius Garzia.
Franciſcus de Accoltis Aretinus.
Franciſcus Beccius.
Franciſcus Combefiſius.
Franciſcus Conanus.
Franciſcus Caſonus.
Franciſcus Curtius.
Franciſcus Duarenus.
Franciſcus Felicianus.
Franciſcus Leo.
Franciſcus Maria Torrigius.
Franciſcus Mayrones.
Franciſcus Mantica Cardinalis.
Franciſcus Pegna.
Franciſcus Silvius.
Franciſcus Suarez.
Franciſcus Squillacenſis.
Franciſcus Toleto Cardinalis.
Franciſcus Turrianus.
Franciſcus Vatablus.
Franciſcus Victoria.
Franciſcus Vivius.
Franciſcus Zabarella Cardinalis.
Fridericus de Senis.
Fridericus Surdius.
S. Fulgentius Ruſpenſis.

G

Gabriel Albaſpinæus.
Gabriel Biellius.
Gabriel Paleottus Cardinalis.
Gabriel Prateolus.
Gandinus.
Gaſpar Caballinus.
Gaſpar Calderinus.
Gaſpar Ortigas.
S. Gaudentius Brixienſis Epiſcopus.
Gelaſius I. Papa.
Gelaſius II. Papa.
Gennadius Maſſilienſis.
Gilbertus Genebrardus.
Glaber.
Gloſſa Canonica.
Gloſſa Civilis.
Gloſſa Interlinearis Anſelmi.
Gloſſa Ordinaria Hugonis à S. Caro.
Gobellinus Perſona.
Gotfridus Viterbienſis.
Gratianus Monachus.
Gravatus.
S. Gregorius I. Papa.
Gregorius Sayrus.
S. Gregorius Turonenſis.
Gregorius de Valentia.
Grimoaldus.
Gualfridus Monachus Schiſmaticus.
Guido Carmelita.
Guido Papa.
Guido de Suzaria.
Gulielmus Altiſiodorenſis
Gulielmus de Benedictis.
Gulielmus Bibliothecarius.
Gulielmus Budæus.
Gulielmus Caſſadorus.
Gulielmus Durandus.
Gulielmus Epiſc. Pariſienſis.
Gulielmus Laudenſis.
Gulielmus Ocxam Schiſmaticus.
Gulielmus Rinaldus Archiep. Lugdunenſis.
Gulielmus Tyrius Archiepiſc.
Gulielmus Xylander Lutheranus.
Gundiſalvus Illeſcas.
Gundiſalvus à Villadiego.

H

Halitgarius.
Haloander Calviniſta.
Henricus Boich.
Henricus Bullengerus Lutheranus.
Henricus Caniſius.
Henricus Canoniſta.
Henricus Gandavenſis.
Henricus Henriquez.
Henricus Lambecius.
Henricus de Seguſio Card. Hoſtienſis.
Henricus Spondanus.
Hermanus Buſembau.
Hermanus Contractus.
S. Hieronymus.
Hieronymus Albanus Cardinalis.
Hieronymus Bolſecus.
Hieronymus Campanilis.
Hieronymus Gigas.
Hieronymus Herculanus.
Hieronymus de Monte.
Hieronymus Paulus.
Hieronymus Sengius Lutheranus.
Hieronymus Viſcerus Lutheranus.
S. Hilarius Pictavienſis.
S. Hilarus Papa.
Hincmarus Rhemenſis.

Digitized by Google

Hippolytus Bonacôſſa.
Hippolytus de Marſiliis.
Hippolytus Marſilius de Columna.
Hippolytus Riminaldus.
Honoratus Solitarius.
Horatius Flaccus.
Horatius Mandoſius.
Hugo Heterianus.
Hugo Menardus.
Hugo de S. Caro Card. V. Gloſſa Ordinaria.
Hugo Victorinus.
Hugutio Canoniſta.
Humbertus Cardinalis Silvæ Candidæ.

I

JAcobus Ægidius.
Jacobus Almainus.
Jacobus Belviſius.
Jacobus Benius.
Jacobus Billius Prunæus.
Jacobus Cardinalis S. Georgii in Velabro.
Jacobus Cellarius.
Jacobus Cujaccius.
Jacobus Goarius.
Jacobus Graſſius.
Jacobus Gretzerus.
Jacobus Latomus.
Jacobus Menochius.
Jacobus Naclantus.
Jacobus Pamelius.
Jacobus Perronius Cardinalis.
Jacobus Salianus.
Jacobus Sirmondus.
Jaſon Maynus.
Ignatius Salzedo.
S. Innocentius I. Papa.
Innocentius III. Papa.
Innocentius IV. Papa.
Joannes VIII. Papa.
Joannes XXII. Papa.
Joannes de Anania.
Joannes Andreas.
Joannes Arboreus.
Joannes Azorius.
Joannes Bernardus Calagurritanus Epiſc.
Joannes Bertachinus.
Joannes Bona Cardinalis.
Joannes Brentius Lutheranus.
Joannes Cabaſſutius.
Joannes Calderinus.
Joannes Calvinus Hæreſiarcha.
Joannes Calvinus Lexicographs
Joannes Camerus Calviniſta.
Joannes Campeggius.
Joannes à Capiſtrano.
Joannes Ciampinus.
Joannes Cochlæus.
Joannes Corraſius.
Joannes Crotus.
Joannes Diaconus.
Joannes Driedonius.
Joannes Eccius.
Joannes de Engelfredis.
Joannes Faber.
Joannes Ferro.
Joannes Fiſcherus Cardinalis Roffenſis.
Joannes Friburgo.
Joannes Gagnæus.
Joannes Gerſon.
Joannes Gratianus.
Joannes Guttierrez.
Joannes Halberſtadius.
Joannes Igneus.
Joannes Imolenſis.
Joannes Labacius Zuvinglianus.
Joannes Leunclavius Calviniſta.
Joannes Lorinus.
Joannes de Lugo Cardinalis.
Joannes Lupi.
Joannes Major.
Joannes Martinez de Olano.
Joannes Matienco.
Joannes Medina.
Joannes Monachus.
Joannes Morinus.
Joannes Nevizanus.
Joannes Oldendorpius.
Joannes de Oſma.
Joannes de Pariſio.
Joannes Prepoſitus.
Joannes Reuclinus Capnio.
Joannes Rojas.
Joannes Sarcandus Calviniſta.
Joannes Selva.
Joannes Sotomajor.
Joannes Staphilus.
Joannes Tillius.
Joannes Vanchelus.
Joannes Villanus.
Joannes Voſſius Calviniſta.
Joannes Uviclefſus Hæreſiarcha.
Joannes Baptiſta Fulgoſius.
Joannes Baptiſta Paulianus.
Joannes Baptiſta Platina V. Baptiſta.
Joannes Baptiſta Plotus.
Joannes Baptiſta à S. Severino.
Joannes Baptiſta Zilettus.
Joannes Franciſcus Ripa.
Joannes Jacobus Friſius Lutheranus.
Joannes Laurentius Luccheſinius.
Joannes Paulus Lancellotus.
Joannes Vincentius Ondedæus.
Jodocus Damohouderius.
Jodocus Keller Calviniſta.
Joſeph Angles.
Joſeph Maraviglia.
Joſeph Maria Suareſius.
Joſeph Maſcardus.
S. Iſidorus Hiſpalenſis.
Julius Clarus.
Julius Paullus.
Ivo Carnotenſis.
Juſtus Lipſius.
Juvenalis.

L

LÆlius Zanchius.
Lactantius Firmianus.
Laymannus Theologus.
Lambertus Hiſtoricus.
Lampridius.
Lancellottus Corradus.
Landulfus Saxo.
Lanfrancus de Oriano.
Latinus Latinius.
Laurentius Chircovius.
Laurentius Valla.
S. Leo I. Magnus Papa.
Leo IV. Papa.
Leo IX. Papa.
Leo X. Papa.
Leo Hoſtienſis Cardinalis.
Leonardus Leſſius.
Liber Romanorum Pontificum.
Lucas Tudenſis.
Lucas de Penna.
Lucius Annæus Florus.
Lucius Annæus Seneca.
Ludovicus Avedagno.
Ludovicus Colartius.
Ludovicus Gomez.
Ludovicus Lopez.
Ludovicus Meſſia.
Ludovicus Molina.
Ludovicus à Paramo.
Ludovicus Romanus.
Ludovicus de Sardis.
Luitprandus.

M

MAcrobius.
Marcabrunus ab Anguillara.
Marcus Ant. Cucchus.
Marcus Ant. de Dominis Calviniſta.

Digitized by Google

Marcus Ant. Genuenſis.
Marcus Ant. Majoraggius.
Marcus Ant. Natta.
Marcus Ant. Peregrinus.
Marcus Cato.
Marcus Leo.
Marcus Mantua.
Marcus Tullius Cicero.
Marcus Vitruvius.
Marianus Scotus.
Marianus Soccinus.
Marius Alterius.
Marquardus Canoniſta.
Marquardus Freherus Calviniſta.
Marſilius Patavinus.
Martialis. V. Valerius.
Martinus Bulgarus.
Martinus Bucerus Lutheranus.
Martinus Chemnitius Lutheranus.
Martinus Cruſius Lutheranus.
Martinus Laudenſis.
Martinus Ledeſmius.
Martinus Lutherus Hæreſiarcha.
Martinus Navarrus.
Martinus Polonus.
Martinus del Rio.
Martinus Rulandus Lutheranus.
Martinus Vivaldus.
Maſſuerius.
Maturinus Bretius.
Matthæus Afflictus.
Matthæus Mattheſilanus.
Matthæus Pariſius.
Matthias Flaccius Illyricus Lutheranus.
S. Maximus Taurinenſis.
S. Mectildis.
Melchior Cano.
Michael Medina.
Michael de Palatio.
Michael Salonus.
Michael Timotheus.
Micrologus.
Minutius Felix.
Montalvus.

N

Nellus à S. Geminiano.
Neugebaurius Lutheranus.
Nicolaus I. Papa.
Nicolaus III. Papa.
Nicolaus Bellonius.
Nicolaus Boerius.
Nicolaus à Cuſa.
Nicolaus Dorbellis.
Nicolaus Eymericus.
Nicolaus Garzia.
Nicolaus Gravatus.
Nicolaus Lyranus.
Nicolaus Nonigerus.
Nicolaus Plovius.
Nicolaus Sanderus.
Nicolaus de Tudeſchis Card. Abbas Panormitanus.
Nicolaus de Ubaldis.
Nonius Grammaticus.

O

Octavianus Veſtrius.
Odoricus Rainaldus Continuator Baronii.
Oldradus de Ponte.
Onuphrius Panvinus.
S. Optatus Milevitanus.
Ordo Romanus.
Ovidius Naſo.

P

S. Pacianus Barchinonenſis.
Papyrius Maſonus.
S. Paulinus Nolanus.
Paulus Burgenſis.
Paulus Diaconus.
Paulus Fuſcus.
Paulus Granutius.
Paulus Grillandus.
Paulus Mucantius.
Paulus Pariſius.
Paulus V. Papa.
Pelbartus.
Petronius Arbiter.
Petrus de Alliaco.
Petrus de Ancharano.
Petrus de Aquila.
Petrus Arago.
Petrus de Avedagno.
Petrus Belluga.
Petrus Cenedo.
Petrus Cluniacenſis Abbas.
S. Petrus Damiani Cardinalis.
Petrus Diaconus.
Petrus Follerius.
Petrus Galeſinus.
Petrus Gregorius Tholoſanus.
Petrus Lombardus.
Petrus Maffejus.
Petrus Magdalenus.
Petrus Martinez.
Petrus Moncada.
Petrus Paludanus.
Petrus Plaza.
Petrus Pſeudomartyr Lutheranus.
Petrus Rebuffus.
Petrus Soto.
Petrus Tartareus.
Philaſtrius.
Philippus Decius.
Philippus Labbæus.
Philippus Melanchthon Lutheranus.
Plautus.
Plinius V. Cæcilius.
Pontius Diaconus.
Portius Latro.
Poſſidonius.
Primaſius.
Probus Commentator Jo. Monachi.
Proſper Aquitanus.
Proſper Farinaccius.
Prudentius.
Ptolomæus Lucenſis.
Pyrrhus Angelbermæus.

Q

Quinctilianus Fabius Orator.
Quinctilianus Mandoſius.
Quinctus Curtius Ruffus.

R

Rabanus Maurus.
Raphael Cumanus.
Raviſius Textor.
Regulæ S. Benedicti Abb.
Repertorium Inquiſitorum.
Rhegino.
Richardus Simon.
Richardus à S. Victore.
Robertus Bellarminus Cardinalis.
Robertus Maranta.
Rochus de Curte.
Rodericus Suarius.
Rodulfus Cupers.
Rodulfus Flaviacenſis.
Rofredus.
Rogerius Anglicanus.
Rolandus à Valle.
Rovitius.
Ruffinus Aquilejenſis.

S

Sebaſtianus Medices.
Seraphinus de Seraphinis.
Severus Sulpicius.
Sigisbertus.
Silveſter Maurus.
Silveſter Pieras.
Simon Majolus.
Speculator.
S. Siricius Papa.
Sixtus Senenſis.
Solitus Archidiaconus.

Stephanus

Stephanus Aufreriuſ.
Stephanus Bertrandus.
Stephanus Dayoz.
Stephanus Garzia.
Stephanus Gerlachius Lutheranus.
Stephanus Gratianus.
Suetonius Tranquillus.
Summa Angelica.
Summa Armilla.
Summa Silveſtrina.
Summa Tabienna.
Symmachus Papa.
Symmachus VC.

T

Tancredus Canoniſta.
Terricus Magiſter Templariorum.
Tertullianus.
Theodoricus Niemus.
Tiberius Decianus.
Tilmanus Heſhuſius Lutheranus.
Tindarus.
Titus Livius.
S. Thomas Aquinas.
Thomas Bonacina.
Thomas Grammatica.
Thomas Sanchez.
Thomas de Vió Cajetanus Cardinalis.
Thomas Uvaldenſis.
Trullenchus.

V

Valerius Martialis.
Udalricus Zaſius.
Vegetius.
Vigilius Tapſenſis.
Vincentius Ricardius.
Virgilius Maro.
Vitruvius V. Marcus.
Ulricus de Argentina.
Umbertus Locatellus.
Urſinus Biographus.
Uvejellus David Lutheranus.
Uvenceslaus Boudouvitius Calviniſta.
Uvolfangus Gudlingius Lutheranus.

X

Xanthes Pagninus.

Z

Zanchinus Ugolinus.
Zenzelinus Canoniſta.
S. Zephyrinus Papa.
Zoſimas Comes.
S. Zoſimus Papa.

INDEX

Digitized by Google

INDEX CONCILIORUM GRÆCORUM.

ANcyranum.
Antiochenum.
Alexandrinum I.
Alexandrinum II.
Berythenſe.
Chalcedonenſe.
Carthaginienſe VI. receptum à Græcis.
Conſtantinopolitanum I.
Conſtantinopolitanum II. quod eſt inter Oecumenica V.
Conſtantinopolitanum III. inter Oecumenica VI.
Conſtantinopolitanum IV. Trullanum.
Conſtantinopolitanum V. inter Oecumenica VIII.
Conſtantinopolitanum Photii, Græcis Synodus I. & II.
Conſtantinopolitanum ſub Andronico Seniore.
Conſtantinopolitanum ſub Joanne Andronici Junioris filio.
Conſtantinopolitanum ſub Manuele Comneno, & Luca Patriarcha.
Conſtantinopolitanum ſub Vecco.
Conſtantinopolitanum ſub Cyrillo Berrhœenſi.
Cyprium ſub Germano Amathuntis Epiſcopo.
Epheſinum.
Florentinum.
Gangrenſe.
Jeroſolymitanum I.
Jeroſolymitanum ſub Doſitheo adhuc ſuperſtite.
Lampſacenum.
Laodicenum.
Mopſveſtanum.
Neocæſarienſe.
Nicænum I.
Nicænum II.
Quiniſextum, ſive Trullanum.
Quartum ſub Menna.
Sardicenſe.
Trullanum, ſeu Quiniſextum.

INDEX LATINORUM.

AGathenſe.
Antiſiodorenſe.
Aquilejenſe.
Arauſicanum.
Arelatenſe I.
Arelatenſe II.
Arelatenſe III.
Arvernenſe.
Aurelianenſe I.
Aurelianenſe II.
Aurelianenſe III.
Aurelianenſe IV.
Baſileenſe.
Bracharenſe I.
Bracharenſe II.
Bracharenſe III.
Cabilonenſe.
Cæſarauguſtanum.
Carpentoratenſe.
Carthaginienſe ſub Cypriano.
Carthaginienſe I.
Carthaginienſe II.
Carthaginienſe III.
Carthaginienſe IV.
Carthaginienſe V.
Carthaginienſe VI. ſive Africanum.
Colonienſe.
Conſtantienſe.
Eliberinum.
Epaunenſe.
Erphordienſe.
Gallicanum ſub Zacharia.
Hiſpalenſe I.
Hiſpalenſe II.
Ilerdenſe.
Lateranenſe I.
Lateranenſe II.
Lateranenſe III.
Lateranenſe ſub Alex. III.
Lateranenſe ſub Innoc. III.
Licienſe.
Matiſconienſe I.
Matiſconienſe II.
Milevitanum.
Moguntinum.
Nannetenſe.
Pariſienſe.
Rhemenſe.
Romanum I.
Romanum II.
Romanum III.
Romanum IV.
Romanum V.
Tarraconenſe I.
Tarraconenſe II.
Taurinenſe.
Telenſe.
Triburienſe.
Toletanum I.
Toletanum II.
Toletanum III.
Toletanum IV.
Toletanum V.
Toletanum VI.
Toletanum VII.
Toletanum VIII.
Toletanum IX.
Toletanum X.
Toletanum XI.
Tridentinum.
Valentinum Gallicum.
Veneticum.
Viennenſe.
Uvermerienſe.
Uvormatienſe.

Digitized by Google

SYNOPSIS OPERIS

Reſponſum I.

De Oratione, Jejunio, & Examine agendis ante Ordinationes, & Obiter de Purgatorio.

Summarium Initii pag. 1. & ſeq.

Græcorum à moribus Apoſtolicis receſſus in multis. n. 1. Occaſio Reſponſi, & ratio Operis n. 2. Ejuſdem auſpicatio n. 3. Ordinum à Græcis collatorum Ritus legitimi n. 4. Utrum Græci Minores Ordines diſtinctos agnoſcant. n. 5. Præter Lectoratum Minores Ordines cæteri Græcis ignoti. n. 6. Græci in uno Lectoratu cæteros Ordines Minores conferunt. n. 7. Apoſtolorum in conferendis Ordinibus diligentia. n. 8. Quatuor ab illis præmitti Ordinationibus ſolita. n. 9. Ordo ab iiſdem uſurpatus in quatuor illis præmittendis. n. 10. Cur etiam poſt Prophetias examen addere conſueverint. Credulitas nimia mala. n. 11.

Summarium Sect. I. de Precibus pag. 4. col. 1. & ſeq.

Ex relatis quatuor præmittendis tria tantùm retinuit Eccleſia, & in primis preces. n. 1. Græci eas præmiſere ſemper ex vetuſta Traditione. n. 2. Idem mos Latinis. n. 3. Græcorum dicacitas in Latinos reprobatur. n. 4. Hominum dementia reprehendentium, quæ ipſi peccant. n. 5. Orandum eſſe in omni negotio, præſertim ſi neceſſarium ſit. n. 6. Neceſſitas Eccleſiæ ex Ordinationibus. n. 7. Explicantur DD. aſſerentes, non eſſe neceſſarios Eccleſiæ Ordines. n. 8. Ordinatio quanti periculi ſit Eccleſiæ. n. 9. Nihil obfuere Eccleſiæ Perſecutiones Ethnicorum. n. 10. Sacerdotum impietas quanti ſteterit Eccleſiæ. n. 11.

Summarium Sect. II. de Jejunio pag. 7. col. 2. & ſeq.

Jejunii, ac precum ſocietas, & vis. n. 1. Jejunium Ordinationibus præmittendum, probatur argumento communi. n. 2. Idem probatur authoritate prima Photianorum. n. 3. Explicatur locus Magentini. n. 4. Proponitur ſecunda Photianorum authoritas. n. 5. Proponitur eorundem tertia. n. 6. Refellitur imperitia, & nequitia Margunii. n. 7. Proponitur quarta authoritas ex eodem Margunio. n. 8. Idem oſtenditur ratione. n. 9. Evincitur inſania Margunii. n. 10. Latini Græcos non vituperant, quòd non jejunent ante Ordinationes. n. 11. Reſpondetur objectioni ex loco S. Leonis I. n. 12.

Summarium Sect. III. de Jejuniis Photianorum, & Sabbati. pag. 12. col. 1. 2. & ſeq.

Mendacium Margunii negantis, jejunia uſitata Latinis. n. 1. Nullum eſſe penes Photianos jejunium; hoc quid ſit. n. 2. In jejunio ſemel cibum ſumere, fas eſſe. n. 3. Oſtenditur Mos Græcorum præmittendi Ordinationibus jejunium. n. 4. Calumnia Margunii, & impietas Coreſſii. n. 5. Græcos conſueviſſe, uti jejunio etiam Sabbato, ſi quando die Dominico Ordines conferebant. n. 6. Legem latam ex cauſa temporaria poſſe antiquari. n. 7. Lex etiam Euangelica aliquando, cauſa ceſſante, ceſſat. n. 8. Cur vetitum ſabbato jejunium. Refertur Sententia Margunii. n. 9. Ea refellitur, & explicatur locus Euangelii de Chriſti Servatoris Anaſtaſi. n. 10. Vera cauſa vetiti Sabbato jejunii. n. 11. Trullanæ Synodi protervia. Quanta ejus authoritas. Ejuſdem cenſura. n. 12. Jejunium ex cauſa etiam Græcis Sabbato licuiſſe. n. 13.

Summarium Sectio. IV. Cauſa Jejunii Sabbatarii altera perpenditur. pag. 18. col. 2. & ſeq.

Proponitur Sententia Margunii. n. 1. Ratio digreſſionis à Themate diſſertationis. n. 2. Quæ fuerit hæreſis Colluthianorum, & Apollinarianorum; quæque utriuſque hæreſis dogmata. n. 3. Græco Jure licere, quocunque tempore, quæ pertinent ad Pœnitentiam, uſurpare. n. 4. Sabbatarii Jejunii mos Latinis antiquiſſimus, ejuſque aliæ cauſæ. n. 5. Scopus impiæ ſententiæ, quam tuetur Margunius, & ejus de animis defunctorum Opinio. n. 6. Margunii perfidia, mendacitas, & ignorantia. n. 7. & ſeq.

Summarium Sect. V. Preces pro Mortuis illis eſſe perutiles. pag. 23. col. 1. & ſeq.

Locus Machabæorum concluſionis auſpex. n. 1. Ejuſdem loci interpretatio à Photianis petita. n. 2. Verba Pauli Apoſtoli à Photianis explicata. n. 3. ex illis roboratur concluſio. n. 4. Eadem confirmatur Patrum antiquorum ſententiâ. n. 5. Enumerantur cæteri Patres eandem Sententiam tutati. n. 6. Photianorum ad id authoritas vetuſtiorum. n. 7. Recentiorum idem ſuffragium. n. 8. Eccleſiæ noſtræ conſenſus. n. 9. Ritus Eccleſiæ noſtræ conſiderantur. n. 10. Officium Mortuale idipſum conſtituens, reſpondeturque calumniis hoſtium noſtrorum. n. 11. Margunii fides tribuentis Latinis ſententias hæreticorum. n. 12. Latinæ Eccleſiæ cum Græca conſenſus. n. 13.

Summarium Sect. VI. Preces, & Sacrificia non omnibus Mortuis prodeſſe. pag. 30. col. 1. & ſeq.

Conſtituitur Orthodoxa concluſio, & ejus pars altera probatur. n. 1. Adducitur Græcorum authoritas, & explicatur Chryſoſtomus. n. 2. Proponitur pars altera concluſionis, & Photianorum Sententia.

tia. n. 3. Inconſtantia Severi Philadelphienſis, & Meletii Alexandrini Patriarchæ. 4. Probatur, damnatis non prodeſſe preces Eccleſiæ. 5. Refutatur prima Photianorum reſponſio, & confirmatur concluſio. 6. Refutatur ſecunda eorundem reſponſio, & redditur ratio, cur Eccleſia univerſim oret pro Mortuis. 7. Objectio Nicetæ Pectorati ex Auguſtino, & Chryſoſtomo. 8. Ea refellitur, explicato utroque Doctore. 9. Catechumenorum varietas latè propoſita. 10. Objectio Meletii, & Aliorum ex Machabæis, Trajano, Falconilla, Theophilo, & aliis. 11.

Summarium Sect. VII. Reſpondetur ultimæ Objectioni. pag. 37. & ſeq.

Locus Machabæorum objectus explicatur. n. 1. Latini Græcis non adſcribunt Trajani fabulam. Iidem non accuſant mendacii Damaſcenum: de cujus oratione quid cenſendum. 2. Conſideratur tota ratio ejus fabulæ, atque inde impugnatur. 3. Quid de ea ſenſerit D. Thomas. 4. Quid è Revelationibus commodi capiat Trajani Salus. 5. Quanti ſit authoritas Biographorum Gregorii Magni. 6. Perſtringitur quorundam in Sanctiſſimos Patres dicacitas. 7. Damaſcenus ab explicationibus Bellarmini aſſeritur. 8. Refelluntur Photiani. 9. Peculiare Judicium ſtatim ab obitu adſtruitur. 10. Hiſtoria Theophili illuſtratur. 11. Damaſceni pro Orthodoxa ſententia Suffragium. 12.

Summarium. Sect. VIII. Aſſeritur Purgatorium, & Defenditur. pag. 44. & ſeq.

Oſtenditur Sapientia Gennadii Scholarii Photianis eum calumniantibus. n. 1. Conſtituitur tertius poſt obitum animorum Status: ubi de loco Purgatorii aliqua obiter. 2. An igne purgentur Animi? 3. Probatur primè concluſio, & retunditur argutia Meletii. 4. Ejuſdem protervia caſtigatur. 5. Photianorum in diſputationibus inconſtantia. 6. Purgatorium etiam Ethnicis notum, & probatum. 7. Probatur ſecundò concluſio argumento Platonis, ubi de diſcrimine peccati lethalis, & venialis. 8. Quomodo purgentur peccata poſt obitum, cùm ibi non ſit locus pœnitentiæ. Exponitur difficultas Margunii, & refutatur. n. 9. Probatur tertiò concluſio ex pœna, quæ debita culpæ poſt culpam remanet. 10. Refellitur Critopulus oppoſitum docens. 11. Idem probatur authoritate Patrum utriuſque Eccleſiæ. 12. Probatur Concluſio quartò ex verbis Chriſti, quæ explicantur, additis cavillis Meletii. 13. Hi refelluntur fusè. 14. Ea verba Chriſti ad confirmationem Veritatis ex authoritate Coreſſii validiùs adducuntur. 15. Ultima Probatio ex ratione. 16. Ratio, cur Severus tertium Animorum Statum Purgatorium appellari vetat. Quomodo vocandum cenſeat: ejus effrons audacia. 17. Nomen Purgatorii probari ex Sacris Paginis, ex Patribus Latinis, & Græcis. 18.

Summarium. Sect. IX. Indulgentiæ, & Jubilæus à Photianis calumniis aſſeruntur. p. 58. & ſeq.

Cenſura Severi Philadelphienſis: ejus in Indulgentias, & Jubilæum impietas: In Eccleſia eſſe poteſtatem indulgendi. 1. Quid ſit Indulgentia. Eſſe in Eccleſia Theſaurum meritorum, Græca authoritate probatur. 2. Proponitur Nicolai Myſtici Synchorochartion. 3. Comparantur Synchorochartia cum Indulgentiis: ubi explicatur, quid ſit applicari merita Chriſti & SS. & oſtenditur, Indulgentias in Græcia obtinuiſſe contra ineptias Severi. 4. Oſtenditur, Synchorochartia idem eſſe cum Indulgentiis. 5. Diſcrimen Synchorochartiorum, & Indulgentiarum: & an obſit indulgentiis, & Jubilæo? Refellitur Severus, & oſtenditur, Jubilæum eſſe utilem. 6. Proponuntur argumenta injurioſa Severi. 7. Reſpondetur Argumentis, & explicantur multa de Indulgentiis. 8. Confirmatur Reſponſio validiſſimè, & probatur antiquitas Indulgentiarum penes Latinos. 9. Jubilæi à Bonifacio inſtituti ratio. Eam omnibus ſapientibus placuiſſe, & laudari à Coreſſio, cujus verba caſtigantur. 10. Utilitas Jubilæi proponitur, & Severus refellitur. 11. An effectus Jubilæi, & Indulgentiarum ſit certus? 12. Epilogus Tractationis contra Photianos. 13.

Summarium. Sect. X. De examine. pag. 70. & Seq.

Tria conſideranda in Examine, & hoc ad Epiſcopum pertinere. n. 1. Quæ mala ab Ordinatione profecta fuerint, Epiſcopo imputari. n. 2. Refelluntur Sacerdotes, qui ſibi Jus hujus examinis arrogant. 3. Epiſcopus Jure divino tum poteſtate Ordinis, tum Juriſdictionis Superior eſt Presbyteris. 4. Mos utrique Eccleſiæ communis, ut examen hoc ad ſolum Epiſcopum pertineat. 5. Reſpondetur objectioni deductæ ex voce ἄξιος. 6. Infertur, ad ſummum vocari Presbyteros, uti teſtes, vel approbatores, & laudatores facti. 7. Reſpondetur objectioni deductæ ex voce ὅσοι πκοὶ. 8. An Epiſcopus teneatur aſſumere aliquos Presbyteros, ut ſocios examinis hujus. 9. Oſtenditur aliquando teneri, & quando. 10.

RESPONSUM II.

De Vitiis in examine diſpiciendis.

Summarium Sect. I. de Irregularitate. pag. 76. & ſeq.

Propoſitum reſponſi. n. 1. Græcorum injuſti objurgatores caſtigantur. 2. Tria in eo, cui conferendi ſunt Ordines, diſpicienda. 3. Nomen Irregularitatis Græcis, & Latinis uſitatum. 4. Irregularitas non ſolùm uſu, ſed etiam Ordinum ſuſceptione interdicit. 5. Irregularitatis plurimæ Species. 6. Eæ rediguntur ad tres. 7.

Summarium Sect. II. De Digamia pag. 78. & ſeq.

Quid, & quotuplex ſit Digamia, ejuſque finitio. n. 1. Refellitur Margunius. 2. Digamia Interpretativa quæ ſit, & error Margunii. 3. Refutatur error ejuſmodi. 4. Eſſe legem rejicientem Digamos ab Ordinibus. 5. Confirmatur idipſum Jure Græco. 6. Etiam Digami interpretativi rejiciendi ſunt. 7. Rationes, quibus oſtenditur, Digamos rejiciendos. 8. Ratio etiam deducta ex authoritate. 9. Argumenta Margunii. 10. Ejus imperitia, & inconſtantia perſtringitur. 11. Reſpondetur Argumentis. 12. Trullanæ Synodi audacia notatur, ex qua tamen ducitur argumentum pro communi ſententia. 13.

Summarium Sect. III. De Vitio Natalium. pag. 87. & ſeq.

Qui dicantur Naturales Jure civili. n. 1. Qui cenſeantur illigitimi Jure Canonico, & apud Græcos. 2. Jure Latino Naturales rejiciuntur à Sacris Ordi-

Digitized by Google

Ordinibus, & refellitur calumnia Philothei Patriarchæ CP. 3. Jure etiam Græco irregulares ſunt Naturales. 4. Multiplex ad id Grecorum authoritas. ibid. *Eadem Photianorum ſententia. 5. Hæc irregularitas multiplici ratione confirmatur Jure tum Divino, tum humano. 6. Confirmatur ex juſta præſumptione. 7. Proponitur ſententia Margunii, notaturque ejus inconſtantia, & nequitia. 8. Proponuntur ejus argumenta. 9. Reſpondetur primo, & ſecundo. 10. Deciditur quæſtio: an pro alieno crimine puniri innocens poſſit? 11. Oſtenditur vanitas Margunii in ſecundo argumento, & reſpondetur tertio. 12. Refellitur altera calumnia Margunii, aſſerentis, inter Latinos Pontifices multos Epiſcoporum, & Sacerdotum filios fuiſſe. 13. Oſtenditur ejuſdem mendacium affirmantis, multos ex iiſdem fuiſſe ſpurios filios Pontificum. 14. Corollarium, quo oſtenditur ignorantia argumentandi, & interpretandi Canones in Margunio. 15.*

Summarium Sect. IV. de Vitio Ætatis. pag. 97. & ſeq.

Sententia Latinorum diu circa ætatem anceps tandem conſtituitur. n. 1. Sententia Græcorum circa eandem varia ad certos terminos revocatur. 2. Photianorum calumniæ oſtendunt, inquirendum in ætatem. 3. Unde irrepſerit corruptela recentiorum Photianorum circa ætatem. Author ejus Margunius. 4. Sententia Margunii circa ætatem proponitur. 5. Eadem refellitur, atque ætas Danielis conſideratur. 6. Ætas D. Joannis Euangeliſtæ, & Pauli quæ fuerit? 7. Reſpondetur Margunio, & exemplis ab eo allatis. 8. Facti turpis narratio mendax Veritati reſtituitur. 9.

Summarium Sect. V. De Vitio conditionis, ac Rei. pag. 104. & ſeq.

Servos non eſſe initiandos, jure Latino, ac ratione probatur. n. 1. idem confirmatur jure Græco. 2. proponitur error Corceſſii cum rationibus ſuis. 3. refellitur, & rationes illius cribrantur. 4. Baptiſmus non liberat à Servitute. 5. obligati publicis officiis rejiciendi. 6. Notitia Publicanorum, eorumque conditio. 7. Sine titulo nemo provehendus ad ſacra, de titulo Patrimonii. 8. Cauſa, ob quam olim Clerici certæ Eccleſiæ addicebantur. 9. Titulus Beneficii, & Eccleſiæ Græcis neceſſarius. 10. Ratio hujus neceſſitatis, & vituperatio Photianorum.

Summarium Sect. VI. De Vitio corporis. pag. 111. & ſeq.

Proponitur ſententia Margunii, & refellitur teſtimonio Antiquitatis. n. 1. Vitium Corporis repellendum à Sacris Ordinibus, Juris Græci authoritate oſtenditur, refellitur Margunius multa mentitus circa Apoſtolos. 2. Ejuſdem mala fides, & Manichaiſmus exponitur. 3. Regula biceps decernens, quinam ex corpore vitiatis rejiciendi ſint, qui non. Qui rejiciendi ex primo capite regulæ. 4. Qui rejiciendi ex ſecundo capite. 5. An ſexus inter Vitia corporis ſit? & quid de Hermaphrodito? Mendacitas Margunii pateſit. 6. Eadem refellitur. 7. Obiter refutatur fabella de Joanna Papiſſa. 8. Ea fabella ignota Græcis, & Photianis. 9. Eadem à Photianis damnata. 10.

Summarium VII. Sect. de Vitio animi, & Illiteratis. pag. 117. & ſeq.

Vitium animi in mente eſſe, quare amentes rejiciendos ab Ordinibus. n. 1. Energumenos etiam à Sacris repellendos. 2. Quid de Illiteratis? proponitur ſententia Margunii. 3. Oſtenditur ignorantia Photianorum. 4. Latinorum ſententia de rejiciendis illiteratis. 5. Græcorum ad idipſum ſuffragium. 6. Id probatur tum ratione, tum ſignificatione ſacrarum veſtium. 7. Refellitur Margunius. 8. Sapientiam ubique ingeri Miniſtris ſacrorum. 9. explanatur locus Pauli Apoſtoli. 10. Apoſtolos prius inſtitutos, deinde initiatos. 11. Rarum non eſſe trahendum ad exemplum. 12. Idem etiam profana authoritate probatur. 13. concluditur contra Margunium, & Græcia ad ſcientias provocatur. 14.

Summarium Sect. VIII. de Neophytis. pag. 124. & ſeq.

Neophytus rejicitur ab Ordinibus ex ſententia Latinorum. n. 1. Ignorantia eſt mater ſuperbiæ, ubi explicatur locus Apoſtoli. 2. Quænam ſcientia inflet ex mente Apoſtoli. 3. Eccleſia repellit Neophytos ab Ordinibus. referuntur ineptiæ Photianorum. 4. Reſpondetur Meletio Patriarchæ. 5. Reſpondetur Margunio, & aſſeritur in Eccleſia poteſtas diſpenſandi. 6. Defenditur à Calumnia Margunii Clemens VIII. 7. Neophyti rejiciuntur à dignitatibus etiam laicis. 8. Ad quem pertineat judicare de Neophytis. 9.

Summarium Sect. IX. de Interſtitiis. pag. 128. & ſeq.

Margunii circa interſtitia ſententia, & rabies in Alumnos Collegii Græcorum in Urbe. n. 1. Ejus Collegii laus, ubi Vaticinium Margunii alio Vaticinio refellitur. 2. Oſtenditur ſervanda eſſe interſtitia exemplo Chriſti, & ratione Neophyti. 3. è laicis, qui ad Ordines ſacros evehuntur ſine interſtitiis, vocari Neophytos etiam apud Græcos. 4. Ad Epiſcopatum aſſumi laicum, Jure Græco vetitum eſſe. 5. Reſpondetur quibuſdam exemplis objectis à Margunio. 6. Quid de Photio ſenſerit Græcia. 7. Arſenii Patriarchæ CP. Ordinationem damnatam à Græcis. 8. Interſtitiorum mos exemplis comprobatur. 9. Margunii error circa conſuetudinem ſententiâ Photii refellitur. 20. Conſuetudinem non ſcriptam, ſi ſit contra Canones, nullam eſſe ex Latinorum, Græcorum, & Photianorum ſententia. 11. lex civilis contraria Canonicæ non valet: explicatur locus Nazianzeni, doluſque Margunii detegitur. 12. Variæ circa tempus Interſtitiorum ſententiæ. Statuitur vera. 13. Concluditur hæc doctrina, & ratio redditur, ob quam majora Græcis Interſtitia decernantur, quàm Latinis. 14.

RESPONSUM III.

De Culpis, quæ rejiciunt ab Ordinibus, Ubi Obiter de Azymo.

Summarium Sect. I. Mores aliquot Græcorum defenduntur. pag. 136. & ſeq.

Iniqui vituperatores Græcorum caſtigantur. n. 1. Catumſyriti in Græcos iniquitas. Colyba quid ſint. 2. Ea piè uſurpari, & ab Agaparum more deſcendere. 3. Agapis vetitis morem Colyborum manſiſſe, qui & comprobatur. 4. Non cenſeri à Græcis irregularem eumqui Colyba non comederit. Unius Photiani dictum ſtultè proponi ut ſententiam Græcorum. 5. Explicatur locus Margunii, & defenditur à Calumniis Catumſyriti. 6. Defenditur Græcorum mos abhorrendi à liquoribus per immunda animantia contaminatis. 7. Mos itidem

Digitized by Google

dem liquores eiuſmodi expiandi probatur. 8. Quadragenarium Sitularum numerum in expiandis liquoribus putei non eſſe ſuperſtitioſum. 9. Non cenſeri criminoſum eum, qui nondum expiatos liquores tetigerit, aut deguſtarit. 10. Non eſſe irregularem Græcis eum, qui ſanguinem, aut ſuffocatum comederit. 11. Harmenopuli laus. 12. Etiamſi Græci rejicerent à Sacris eos, qui ſuffocatum comedunt, non propterea damnari poſſe. 13.

Summarium Sect. II. Diſceptatio de Suffocato, & Sanguine, pag. 145. & ſeq.

Legem abſtinendi ſe à ſuffocato, & Sanguine diu viguiſſe in Græcia, & quandiu. n. 1. Eam poſtremis hiſce ſæculis obſoleviſſe. 2. Extra Græciam eandem diu Legem viguiſſe, & quandiu. 3. Refellitur Magrius multa mentitus in Græcos: ab his Manichæam hæreſim damnari. 4. Oſtenditur, ex Ambroſio non probari Actorum textum à Græcis corruptum, ut vetitum ſuffocatum probarent. 5. Proponuntur ſenſus Patrum varii circa legem, quæ ſuffocatum vetat. 6. Reſpondetur difficultati petitæ ex verbis Apoſtoli, oſtenditurque, eam neutri parti contendentium favere, & qui intelligenda ſit. 7. Exploditur enarratio ſuffocati Grammatica, quam Magrius ſomniavit. 8. Defenduntur à cenſura Magrii Origenes, Tertullianus, & Euſebius. 9. Idem patrocinium præſtatur Minucio, & expenditur fides Breviarii Licienſis. 10. Reſponſiones Magrii petitæ ex conjecturis refelluntur, ejuſque ignorantia demonſtratur. 11. Ejuſdem reſponſio ad authoritatem Zachariæ Pontificis Max. perpenditur, & refutatur. 12.

Summarium Sect. III. de Eunuchis, pag. 155. & ſeq.

Eunuchus, cui non ſponte cæſa virilitas, ab Ordinibus non repellitur. n. 1. refelluntur Latini Græcis obtrectantes Eunuchos Patriarchas. Hi quot fuerint. n. 2. Quid Latinorum in Græcos maledicentia proſit. Coreſſius mendax, & injurius in Latinos refellitur. 3. Cardinalium aliquot, & Epiſcoporum præſertim Venetorum laus. 4. Eunuchus, cui Volenti ſecta virilitas, irregularis eſt: probatur juris Græci, & Latini Authoritate. 5. Idem probatur ratione, oſtenditurque, nunquam licuiſſe ſibi vim inferre, aut membrum ſibi aliquod amputare. 6. Eunuchum reipsâ ex caſtitate laudari non poſſe: verba Chriſti ad ſenſum metaphoricum detorquenda. 7. Eunuchi apud Ethnicos turpes habiti. 8. S. Methodium homologeten Patriarcham non fuiſſe Eunuchum. 9.

Summarium Sect. IV. De Apellis: ubi quæſtio de Azymis ex occaſione, pag. 160. & ſeq.

Margunii ſententia contra Apellas quò collimet. Enumerantur Photiani, qui contra Azyma ſcripſere. n. 1. Conſtituitur, Chriſtum in Azymo conſecraſſe, eſſe probabiliſſimum. 2. Chriſtum conſecraſſe XIV. die lunæ ex Patrum noſtrorum ſententia: à Chriſto legem impletam eorundem authoritate probatur. 3. Proponitur Coreſſii reſponſio circa XIV. diem lunæ. 4. Ea refellitur. 5. Ex illa reſponſione colligi, à Chriſto Legem non fuiſſe impletam. 6. Paſcha non potuiſſe celebrari à Chriſto XIII. die Lunæ. Proponitur difficultas Coreſſii. 7. Reſpondetur difficultati, eaque perpenditur. 8. Reſponſio confirmatur authoritate Chryſoſtomi, cujus loca explicantur. 9. Si Chriſtus celebravit, XIV. in Azymo celebravit, & concluditur pro Azymis. 10. Proponuntur ineptiæ aliquot Severi Philadelphienſis Metropolitæ. 11. Reſpondetur primæ, explicaturque figura Chriſti à Melchiſedec petita. 12. Ante Moyſen Azyma fuiſſe in uſu, & deliciis. 13. Reſpondetur difficultati petitæ à panibus Propoſitionis. 14. Oſtenditur, panis ſimpliciter nomine etiam Azyma contineri. 15. Concluditur contra Severum, colligiturque, à Græco negari non poſſe, Euchariſtiam confici ritè in Azymo. 16.

Summarium Sect. V. Enodantur reliquæ difficultates Severi. pag. 172. & ſeq.

Proponuntur argumenta Severi. n. 1. Græcos ab initio ſolitos in Azymis operari. 2. Nihil probari contra Azyma, quamvis Græci ab initio uſi ſint fermentato. 3. Fidem Chriſtianam priùs à Latinis receptam, quàm à Græcis, priùs delatam Romam, quàm in Græciam. 4. Ratio, ob quam mos in fermentato faciendi inoleverit in Græcia. 5. An ante Alexandrum I. Pontif. Latini Azymis uterentur? Expenditur authoritas Platinæ. *6. An Azymis melius ſit fermentatum: & cur Alexander illa ſuo decreto firmaverit? 7. Notanda aliqua circa Ebionem; & explicatur locus Epiphanii. 8. Etiamſi primus Alexander Azyma juſſerit, id nihil obſtare Veritati Orthodoxæ. 9. Latinorum DD. ſententia affirmans diu fermentato uſam Eccleſiam Romanam, expenditur: &, quid fermentum Priſcis fuerit, explicatur. 10. Refellitur Severi calumniatrix mendacitas. 11. Reſpondetur argumento petito ex Can. Apoſtolico, & Laodiceno. Quatenus liceat Chriſtiano ſequi mores Judæorum. 12. Azyma Latinorum nihil habère cum Azymis Judæorum commune. Anachroniſmus Severi circa ætatem Balſamonis. Hujus quanta ſit authoritas, & perfidia. 13. Eum, qui comederit Azyma Judæorum, licèt peccet, non eſſe irregularem. 14.*

Summarium Sect. VI. De Infamia abſtinente ab Ordinibus. pag 182. & ſeq.

Quid ſit facti, & Juris infamia. n. 1. alterutrâ infamem rejiciendum ab Ordinibus. 2. An infamia Canonica, ſive omne peccatum, repellat ab Ordinibus? Refertur ſententia Critopuli nullum diſcrimen peccatorum conſtituens. 3. Ea ſententia refellitur ratione. 4. ex ſacris etiam Paginis ad mentem Palamæ, *ac propterea recipiendis à* Palamita. *5. Item ex Leone Acridano, cujus ſententiæ cenſura proponitur. Dicta Critopuli ex Margunio rejiciuntur. Eandem omnibus peccatis pœnam decerni non poſſe. 6. Reſpondetur argumentis Critopuli. 7. Explicantur verba Chriſti, & retorquentur in Critopulum è ſententia Photianorum. 8. Agnitum, aſſertumque à Photianis veniale peccatum, probatur è Sacris Paginis. 9. Probatur etiam ratione ducta ex Euchariſtia. 10. Concluditur, nullo veniali peccato repelli quem ab Ordinibus. 11. Refellitur mendacitas Balſamonis, oſtenditurque ab Eccleſia Græca nunquam fuiſſe damnatum Romanum Pontificem. 12. Conſtituitur, non omni mortali peccato rejici quem ab Ordinibus. 13.*

Summarium Sect. VII. de Crimine Capitali. p. 192. & ſeq.

Occultum crimen non rejicit ab Ordinibus: quid hoc ſit: an Eccleſia judicet de occultis? n. 1. Capitale peccatum probatum legitimè repellit. Capitale crimen dividitur. Hæreſis, & Apoſtaſis repellunt ab Ordinibus. Notatur inconſtantia Margunii. 2. Simoniacus, & fænerator ad Ordines ſacros recipi nequit. Refellitur Margunius ſtans pro fænore, quod Jure divino vetitum probatur. 3. Idem probatur ex Jure Evangelico, & naturali. 4. Proponitur ratio ad idipſum probandum. 5. Reſpon-

Digitized by Google

ſpondetur difficultatibus Margunii corruptoris Scripturarum. 6. Explicatur latè locus Deuteronomii. 7. locus Evangelii explicatur, &c. 8. Scripturarum ſenſus ab Eccleſia petendus. 9. Oſtenditur à Latinis Uſuras damnari; & quid de Montibus Pietatis. 10. Enumerantur peccata Capitalia. 11.

Summarium. Sect. VIII. de Animali, ſeu libidinis crimine. pag. 201. & ſeq.

DD. & Conciliorum Latinorum ſenſa circa Capitale peccatum explicantur ad retundendam Photianorum audaciam. n. 1. De crimine Animali: Sodomiam obicem Ordinum eſſe; hancque reprobari à Latinis. 2. Inceſtos repelli ab Ordinibus Jure Græco. 3. Refelluntur hoſtes Græcorum hoc inficiati, & Margunius docens, à Latinis Inceſtum probari. Oſtenditur oppoſitum. 4. Concubinarios à Latinis recipi ad Ordines: idque malè à Græcis damnari. 5. Non ſemper optimum eligendum eſſe, & ad hoc ratio. 6. Non ſemper Eccleſiæ Rigorem placuiſſe, ſæpe & miſericordiam, idque optimum oſtenditur. 7. Refelluntur calumniæ Coreſſii contra Latinos, & explicatur Canon Toletani Concilii I. 8. Non damnari à Latinis Sacerdotes Græcos, quod uxores habeant: id tamen oſtenditur, non eſſe juxta mores priſcos Eccleſiæ. 9. An ex Pœnitentia obex Ordinum Oriatur? refertur ſententia Margunii. 10. Deſcribitur duplex Pœnitentia publica, & Solemnis, ex hac oriri Ordinum obicem. 11. Rejiciuntur Argumenta Margunii. 12. Sententiam noſtram à Photianis recipi. Philothei Patriarchæ dementia in Apotheoſi Palamæ damnatur. 13.

RESPONSUM IV.

De Vitio lenitatis rejiciente ab Ordinibus. Ubi Obiter de Poteſtate Eccleſiæ.

Summarium Sect. I. Barbæ, & Comæ Græcorum à Calumnia defenduntur. pag. 211. & ſeq.

CAlumnia in barbas, comas, & jejunia Græcorum proponitur. n. 1. non repelli Jure Græco à Sacris eos, qui piſcem in Jejunio comederint. 2. An barbæ detonſio inducat penes Græcos irregularitatem. Barbæ uſus apud omnes Gentes. 3. Idipſum ulteriùs comprobatur & Latinorum exemplis. 4. Oſtenditur priſcis moribus Græcorum, Tonſuram Clericorum & receptam, & juſſam. 5. Idipſum confirma[illegible] contra Margunium, & Tonſura Latinorum defenditur. 6. Barba Clericorum Græcorum non pertinet ad Sectam Pythagoręam. Licet Græcis ex Jure. Quæ in bonam, malamque partem trahi poſſunt, in bonam trahenda eſſe. 7. Mores Græcorum ab Eccleſia Romana probari, præſertimque quà pertinent ad jejunia. 8. Græcorum jejunia Priſcorum jejuniis ſimillima. 9. Græcorum in ſervandis jejuniis conſtantia. 10. Detondentes barbam, & capillum per Græcos non rejici ab Ordinibus. 11. Idem ulteriùs teſtimonio Græcorum confirmatur. 12.

Summarium Sect. II. Dictum Coreſſii de peccato Gulę. Hoc non fieri obicem Ordinibus oſtenditur. p. 220. & ſeq.

PEccatum Gulæ ex ſe non rejicit ab Ordinibus. Defenditur dictum Joannis Citrii, refutaturque Coreſſius, & oſtenditur, Irregularitatem eſſe Juris poſitivi. n. 1. Docetur Coreſſius, dari liberum arbitrium, & nullum peccatum naturale eſſe. 2. Quot modis Originale peccatum accipi poſſit? 3. Gulæ peccatum, etſi pertineret ad crimen Originis, non propterea majori excuſatione dignum. 4. Quodnam fuerit peccatum primorum Parentum. Oſtenditur fuiſſe Superbiam. 5. Ex ſuperbia natam in Parentibus primis infidelitatem, & errorem. Utrunque fuiſſe ſeductum. Retunditur dicacitas quorundam, oſtenditurque, hanc ſententiam non repugnare Apoſtolo. 6. Conſtituitur, nullo peccato Gulæ rejici quem ab Ordinibus Jure noſtro. 7. Proponuntur objecta Catumſyriti ex Nilo, & Nectario Abbate. 8. Proponitur utriuſque Photiani locus. 9. Oſtenditur dolus, & Malignitas Catumſyriti. 10. Contemptorem jejuniorum cenſeri ſuſpectum de hæreſi. 11. Abſtinentiam à carnibus, piſcibuſque nullo modo pertinere ad ſectam Pythagoręam. 12.

Summarium. Sect. III. An homicidium arceat ab Ordinibus. Et an detur in Eccleſia Gladius uterque. pag. 229. & ſeq.

VItio lenitatis abſtineri homicidas ab Ordinibus Jure Græco probatur à fortiori. Eum, qui ſanguinem hominis fuderit, ineptum eſſe ſacris Ordinibus. n. 1. Probatur ex Jure Græco, & explicatur Canon Apoſtolorum. Claſſes Pœnitentium quæ olim fuerint. 2. Idem probatur ex Canone Nicęno, cui adduntur ſuffragia Gręcorum Canoniſtarum. 3. An Latini arceant ab Ordinibus homicidas, & proponitur Calumnia Margunii. 4. An in Eccleſia ſit poteſtas utriuſque Gladii. Utranque in Eccleſia eſſe, operosè probatur. 5. Quomodo utraque ſit in Eccleſia, an Directè utraque, an una directè, altera indirectè. 6. In Eccleſia poteſtas gladii temporalis non eſt directè. 7. Indirectam hanc poteſtatem eſſe in Eccleſia, oſtenditur rejectis Bellarmini argutiis. 8. Unicuique Reipublicæ concedi, ut poſſit repellere, quæ noxia ſunt. 9. Sine hac poteſtate indirecta Eccleſia non habet, quo poſſit ſibi noxia repellere. Confuſio rerum Eccleſiaſticarum in Græcia ex defectu hujus poteſtatis, eam principibus laicis negantibus Eccleſiæ. 10. Confirmatur idipſum verbis Chriſti, & ſententia Pſaltæ. 11.

Summarium Sectionis IV. Refelluntur Argumenta Margunii pag. 236. & ſeq.

POteſtatem temporalem, quam ſibi aſſerit Eccleſia, non eſſe injurioſam Principibus laicis, oſtenditur authoritate Photianorum. n. 1. Jure divino deberi laicis Principibus obſequium, ubi peccatum non eſt. 2. Principes Chriſtianos ſe Eccleſię ſubjicere, ut filios decet: idque Ethnicis etiam ſolemne. 3. Poteſtatem hanc indirectam non eſſe in omnibus ſacerdotibus probatur Margunio. 4. Non probari, defuiſſe Eccleſię hanc Poteſtatem indirectam, quòd ea diu uſa non eſt. 5. Quomodo in Eccleſia ſit uterque Gladius, latè oſtenditur contra Margunium. In Eccleſia non dari poteſtatem fundendi Sanguinis Jure Græco probatur. 6. Reſpondetur Margunio ex ignobili Authore de ſacerdotio Latronis è cruce pendentis blaterante Latinos omnes accuſanti. 7. Rejecta explanatione loci Actorum ut à Margunio ſuppoſita, caſtigatur mos Photianorum fingendi, quę Latini non dixere. 8.

Summarium. Sect. V. Definitur homicidium, inquiriturque in quædam Photiana miracula. p. 241. & ſeq.

DEfinitur homicidium, corporis humani vivi peremptio. Ea definitio communis Gręcis, & Latinis oſtenditur; defenditur factum Vecci Patriarchę à calumniis Photianorum. n. 1. Proponitur ſtultitia Margunii, & ſimul calumnia, probaturque, homicidium non eſſe, ubi non eſt cædes hominis. 2. Refellitur latè calumnia, & ſtultitia relata. 3. A Latinis non negari, quę circa Tympanitas accidunt in Gręcia. Ea vera eſſe, quemadmodum, & quę efficiunt Diræ Sacerdotum juſtę. 4. Nullum fieri

Digitized by Google

miraculum poſſe in confirmationem falſi dogmatis : & quid de Palama Thaumaturgo Theſſalonicæ. 5. Peccatores, & hæreticos Thaumaturgos eſſe poße citra confirmationem peccati, aut hæreſis. 6. Ratio multiplex utriuſque aßertionis : oſtenditurque, ex Tympanitis, & aliis prodigiis Photianorum nullum damnum inferri Fidei Orthodoxæ. 7. Tympanitarum miraculum adſumptum ad confirmationem Photianiſmi ceſſaße ex narratione Photiani hominis. 8. Apud Latinos etiam poſt mortem excommunicatos reconciliari Eccleſiæ latè conſtituitur. 9.

Summarium Sect. VI. De homicidio voluntario. pag. 246. & ſeqq.

TRiplex homicidium proponitur ; ſtatuiturque, homicidio voluntario irregularitatem fieri. n. 1. Explicatur voluntas directa, & indirecta in patrando homicidio, & quolibet alio crimine. 2. Irregularitas ex homicidio utraque voluntate fit ; ſi ſequatur hominis cædes, ſecus, ſi non ſequatur. Refellitur Philotheus Patriarcha, & Jurium noſtrorum effata explicantur ex Canone Apoſtolorum. 3. Mandans homicidium, hoc peracto, homicida dicitur : Similiter & mandans percuſſionem, ex qua, præter voluntatem ejus, accidit mors. Non ita, qui nullo modo volens, aut jubens homicidium ratum habet factum injuſſu ſuo. 4. Reſpondetur oppoſitis, & confirmatur aßertio. 5. Conſilium dans, eoque ad homicidium inducens irregularis, & homicida eſt. Quid de eo, qui dat conſilium aliàs perpetraturo homicidium. 6. Refellitur protervia Margunii, & reſpondetur ejus quæſtioni : Simul conſtituitur, ſi occiſus ſit ex conſilio non is, contra quem conſilium datum eſt, ſed is, cui datum eſt, eum, qui conſilium dedit, irregularem eße. 7. Opem, & auxilium homicidio præſtans quatenus, & quomodo, & quando cenſeatur irregularis ex homicidio. 8. Proponitur triplex quæſtio Harmenopuli. 9. Latè diſquiritur, & enucleatur, an multis concurrentibus ad idem homicidium, omnes ſint irregulares, licèt non omnes percutiant, & quid tunc cenſendum. 10. Accuratè conſtituitur : quatenus, & quando irregularis ſit is, quem ulturi conſanguinei hoſtem ipſius occidunt. Si non lethali vulnere percuſſus injuſtè moriatur, percutiens irregularis edicitur. 11. Duplex abortus proponitur. An homicida, & irregularis ſit dans cauſam abortui, quo fœtus nondum animatus ejicitur? Refellitur Margunius. 12. Conſtituitur, irregularem eſſe eum, qui dat cauſam Abortui fœtus animati, non eum, qui agit, ut fœtus inanimis ejiciatur. Quando fœtus animetur in utero ex Philoſophorum ſententia. Error quorundam Græcorum circa plures ejuſdem hominis animas. 13. Is error latè refellitur. 14.

Summarium Sect. VII. Reliqua de homicidio voluntario, & de homicidio Caſuali. p. 254. & ſeq.

AN, qui militavit, recipi poſſit ad Ordines? Proponuntur Sententiæ negantis argumenta à Margunio congeſta. n. 1. aßeritur miles recipi ad Ordines poſſe ex more in Græcia recepto, explicaturque Canon Nicænus. 2. Oſtenditur Margunii nequitia. Explicantur Canones aliquot, DD.que dicta, ex quibus conflatur argumentum contra Margunium. 3. Latè perpenditur, quî, & quatenus, & quando, qui militavit, ab Ordinibus repellatur. Clerici militantes quando irregulares fiant, aut exauthorentur. 4. Pro homicidio caſuali conſtituitur regula. Qui dat operam rei non licitæ, ſi caſu occidat, irregularis eſt. 5. Regulæ propoſitæ exceptiones aliquot. 6. Limitatio regulæ, ut is, qui operam dat rei non licitæ irregularis ſit, cùm res ex ſe tendit ad cædem hominis. 7. Qui dat operam rei licitæ, ſi caſu occidat, irregularis non eſt, dummodo privatus ſit. Inferuntur multa ex hac Regula. Clericos in minoribus poße Medicinam, & Chirurgiam exercere. 8. Clerici Majorum Ordinum, & Monachi, Medicina, vel Chirurgia ſi fungantur, irregulares ſunt : idque quî, & quatenus. Provocantur Græci ad perlegenda Commentaria Latinorum. 9. Judex mortis, aut cædis, ſanguinis ſententiam ferens irregularis eſt jure Græco, & Latino. refellitur argutia Margunii. 10. Producitur ejuſdem calumnia, & conſtituitur, non eſſe irregularem Clericum, ſi reum foro ſæculari puniendum juxta Canones tradat. 11. Probatur, non eſſe irregularem Clericum habentem juriſdictionem laicam, ſi Judici laico deleget judicium ſanguinis. Defenditur Synodus Conſtantienſis in Actis circa Joannem Huſz. 12. Teſtis, & accuſator in cauſa ſanguinis irregularis efficitur. Refelluntur quædam ineptiæ rudiorum quorundam ex Noſtris. 13. Quî, & quatenus, & quando Proteſtatio accuſatoris, ac teſtis in cauſa ſanguinis proſit, ne inepti ſacris Ordinibus efficiantur. 14. An Advocati, & Cauſidici admittantur ad Ordines, Refelliturque Margunius aſſerens, hos maximè ad Ordines eſſe recipiendos. 15. Clericis interdici poſtulando : eoſque omnino ab advocationibus revocandos. 16. Non omnes advocatos ab Ordinibus repellendos eße. 17.

Summarium Sect. VIII. De homicidio neceſſario. pagina. 264. & ſeq.

DUplex neceſſitas Actus, & ex utraque occidentem excuſari authoritate Latina, & Græca, præſertim Prodromi. n. 1. authoritas Prodromi explicatur præjacta regula, qua conſtituitur, occiſorem privatum repelli ob culpam, publicum ob notam, unde occidentem ex neceſſitate non repelli, confirmatur. 2. Refellitur dicacitas Coreſſii, cujus dictum notatur, ut ignorantia, & mendacitate plenum. 3. Explicatur decretum Conſtantini Chliareni Patriarchæ, & conſtituitur, furioſum, ſi occidat, non eſſe irregularem. 4. An ebrius occidens excuſetur? hujus quæſtionis pars affirmans proponitur, ubi multa de ebrietate. 5. Proponitur pars negans. 6. Reſolvitur quæſtio, decerniturque, quando ebrius occidens irregularis cenſendus ſit. 7. An dormiens fiat irregularis ex homicidio inter dormiendum patrato? Oſtenditur non eſſe, & apponitur dicti limitatio. 8. An non ſolitus furere, ſi ex præconcepta in hoſtem ira, dum vigilat, occidat dormiens, irregularis ſit? An peccet, qui fluxum ſeminis in ſomno patitur. Ubi refellitur Coreſſii calumnia. 9. Homicida ex neceſſitate defendendi ſe, ſi id agat cum moderamine, non eſt irregularis : & inferuntur ad praxim multa. 10. Neque dedecus fugæ ab irregularitate excuſat, neque defenſio Parentum, aut propinquorum, ob id occidentem, niſi & ipſe unà periclitetur. Idem de defenſione bonorum. 11. Si defenſioni bonorum miſceatur & tutela perſonæ, homicidium non imputatur ad irregularitatem. 12.

Summarium Sectio IX. Error Margunii circa interfectorem uxoris, & filiæ deprehenſæ in adulterio refellitur. pagina. 269. & ſeq.

PRoponitur ſententia Margunii, ejuſq; obiter inconſtantia perſtringitur. n. 1. proponuntur rationes probantes, licitum eſſe uxorem, & filiam adulteras occidere 2. Leges, quæ idipſum probavere, Græcæ, & Latinæ, enumerantur. 3. Lex civilis obligat in conſcientia, & reddit licitum, quod conſtituit. 4. Conſtituitur, non licere marito, & Pa-

Digitized by Google

& Patri filiam, uxoremve occidere. Ratio Turrecrematę ex jure divino parum efficax. 5. Ratio efficax ex Jure canonico, & explicatur decretum Stephani Papę. 6. Argumentatio S. Auguſtini contra Margunium. 7. Primę rationi reſpondetur, & oſtenditur, mortem adulteri jure divino Publicę poteſtati tantùm mandatam. 8. Quomodo, & quatenus poſſit maritus uxorem corrigere, & duplex ratio pœnę. 9. Vanitas ſecundę rationis. Argumentum ab oppoſito in diſparatis non valere. Explicantur decreta Nicolai, & Alexandri Pontificum. 10. Explanantur aliquot Jura, & in concordiam revocantur oppoſitę DD. Sententię. 11. Ultimę rationi reſpondetur. Non poſſe à Lege mandari, ut occidatur quis privata authoritate. rejiciuntur alię reſponſiones. 12. Lex injuſta non obligat. Lex permittens uxoricidium, filiarumque cędes injuſta. Nulla Gens adulterio mortem decrevit, pręter Hebręos. 13. Neque Lex XII. Tabularum, neque priſca Romanorum mortem irrogat adulterio. 14. Iniquitas Legis Julię de adulteriis perpenditur, & ſimul verba Juſtiniani. 15. Jus Codicis irrogans mortem adulterio juſtum, & conſonum Juri divino: ejus tamen, & Authenticorum inconſtantia. 16. Colligitur, occiſorem uxoris, vel filię adulterę peccare, & irregularem eſſe.

RESPONSUM V.

De probationibus, & Teſtimonio: Ubi obiter de Proceſſione Spiritus S. & Forma Eucbariſtiæ.

Summarium Sectio. I. Utrum Judici judicandum ſit juxta allegata, & probata. pag. 280. & ſeq.

INitium Diſſertationis: ſcientiam de modo inſtituendi examinis neceſſariam. n. 1. Margunii ſententia ſimul, & calumnia 2. Quot Latini ſcripſerint de hac Quęſtione: paucos adſtipulatos Margunio, ferè omnes refragari. 3. Judicem in judicio fungi officio publico: duplex in Judice ſcientia, multiplex etiam in Deo ratione noſtra conſtituitur. 4. Duplex itidem in exhomologeta ſcientia. Executor licèt injuſtam ſententiam mandare debet executioni. Judex eandem à ſe latam retractare non poteſt. 5. Ex inſtrumentis non productis in Judicio lata ſententia nulla eſt: quare Judex ſcientiam publicam ſequi debet. 6. Hoc confirmatur dictis Patrum, & Chriſti. 7. Sententiam noſtram ab Eccleſia foveri. 8. Argumenta victa Margunii 9. his adduntur & alia. 10. Quid ſit apud Apoſtolum agere contra fidem. Contra hanc Judex non agit, cùm ex allegatis damnat ſibi notum innocentem. 11. Non mentitur Judex ex Allegatis ſententiam dicens contra notitiam, quam habet. Mendacium in Judicio dictum non ſemper eſt lethale. Juramentum in levi mendacio, grande perjurii crimen eſſe. 12. Idem confirmatur, & proponitur mos Judicum Gręcorum ad idipſum. 13. Quid agendum Judici, cùm ſcit reum innocentem eſſe? Varię de hoc ſententię, & vera proponitur. 14. Reſpondetur aliis objectis, & explicatur triplex notorium. 15. Qui, & quatenus executor parere debeat publicę authoritati? An damnatus ad debitum maritale reddendum ſequi debeat conſcientiam ſuam, an Judicis ſententiam? 16. An ſcientia privata uti poſſit Judex ad abrogandam fidem teſtium. 17.

Summarium Sect. II. An, & quatenus Epiſcopus collaturus Ordines agere debeat ex allegatis, & probatis. pagina 290. & ſequent.

EPiſcopus regulariter ſtare debet probatis, cùm confert Ordines, vel ab illis rejicit. 1. Hęc regula exceptionem habet, cùm repulſa non derogat famę repulſi, vel imminet ex hypocriſi initiandi periculum Eccleſię. 2. Exempla ad id confirmandum ex Ario, & Gregorio Syracuſano. 3. Ex privata notitia probitatis, qui publicè probatur ineptus, recipi nequit ad Ordines. Omne officium onus eſſe, & Onus in pœnam dari poſſe. 4. An Ordines in pœnam dari poſſint? An Clerici pręſint Laicis Jure divino? Eos à Laicis exemptos ſolo jure poſitivo humano. 5. Eſſe tamen in re ſacra jure divino ſuperiores Laicorum. Dignitas in pœnam dari non poteſt: Pœnę ratio in quo ſita ſit, ejuſque finis. 6. Non omne onus dari in pœnam poſſe, neque reum criminis cogi ad Ordines recipiendos. Homo liber an, & quatenus cogi ad aliquid poſſit. 7. Explicatur, & illuſtratur regula ſemel malus *rejecta à Coreſſio. 8. Hujus ſententia proponitur. 9. Reſpondetur, eam regulam trahi etiam ad ſimile, & connexum, limitatur tamen in emendato. 10. Idem confirmatur exemplis. 11. Vir probus, & dignus ex neceſſitate Eccleſiæ cogi poteſt ad Ordines. 12.*

Summarium. Sect. III. Quid ſit Probatio: & obiter de Proceſſione Spiritus Sancti ex Filio. p. 298. & ſeq.

PRoponitur ſententia Margunii circa nomen Græcum Probationis. n. 1. Refellitur, & demonſtratur, dari ſcientiam ex Jure. 2. Idem probatur ratione, & Jure Divino. 3. Docentur Photiani, unde ſit ſcientia in nobis, & explicatur dictum Socratis. 4. Qua ratione verum ſit, omnem peccatorem ignorare. 5. Ritè à Gręcis demonſtrationem appellari probationem: refellitur hujus definitio Azoniana. 6. Eadem nota repellitur definitio Goffredi, & Recentiorum, recipiturque optima ex Baldo. 7. Rabies Margunii in eam definitionem: ejus in clariſſimo Anachroniſmo ſtoliditas. Matthæus Monachus quantò antiquior Baldo. 8. Amplecti ſententias Latinas, ſi veræ ſint, non eſſe indoctorum Græciæ: ab hac nunquam Latinos fuiſse damnatos ex effato Græci IC. 9. Idem confirmatur variè, & ineluctabili authoritate Photianorum. 10. Horrendum dogma Photianorum de rebaptizandis Latinis quàm deteſtabile. 11. Duo Principia Spiritus S. à Latinis non conſtitui. Hoc etiam dato, non eſse rebaptizandos. 12. Argumenta Photianorum quàm ridicula ſint, hypotypoſi quadam oſtenditur. 13. Non inferri; ex duobus principiis Spiritus, duplex Spiritus. 14. Unam actionem ex duobus coaleſcentibus in unum principium eſse poſse, demonſtratur. 15. Latini conferunt Baptiſma ſub trina immerſione, quà immerſio protenditur ad ſignificandam etiam infuſionem. Ratio hujus trinæ Immerſionis ex Patribus. 16. Propriam immerſionem non eſse in Baptiſmo neceſsariam; ſufficere etiam infuſionem, probatur ex moribus Græcis. 17. Idem probatur rationibus è Jure Gręco petitis. 18. Idem conſtituitur authoritate IC. Gręcorum. 19. Idem confirmatur, ſententia Margunii, more majorum, & Ritualibus libris. 20. Trina immerſio ad ritum pertinet, ſufficit una ad valorem ſacramenti. Solvuntur argumenta Coreſſii. 21.

Summarium Sect. IV. Probationes Vulgares ingeſtæ à Coreſſio reprobantur. pag. 311. & ſeq.

PRoponitur ſententia Coreſſii, ejus ignorantia, mendacitas, & imperitia. n. 1. Probationes vulgares, impię, & iniquę Deum tentant. 2. Ex illis probatur ſępe falſum: probatur exemplis. Eas omni jure reprobari. 3. Proponuntur rationes Coreſſii. 4. Quod à lege divina ſolùm permittitur, poteſt prohiberi. Difficultas petita è Sacrificio Zelotypię. 5. Deum tentari non poſse: ſortes non ſemper tentant Deum: explicantur varia è Sacris Paginis. 6. Utrum

Digitized by Google

trum in Electione Matthiæ Apoſtoli uſi ſint ſortibus? Variæ Patrum opiniones: eligitur optima, & opportuna refellendo Coreſſio. 7. Canones probantes has probationes reprobati ſunt. Sæpe poſteriores Canones abrogant priores, & emendant. 8. Eccleſia univerſa errare non poteſt, poteſt peculiaris aliqua. 9. Non errarunt conditores Canonum, qui abrogantur. Ratio, cur aliquando permiſſum, his probationibus uti. 10.

Summarium Sect. V. Quotuplex ſit Probatio, & primò de Evidentia: ubi obiter de forma conficiendæ Euchariſtiæ. pagina. 317. & ſeq.

Evidentia criminis, vel Vitii rejicit ab Ordinibus. refellitur ſententia Margunii. n. 1. Evidentiam eſſe omnium probationum maximam. 2. Quid ſit agendum ante, quàm Ordines conferantur, docet exemplum Taraſii. Verba Chriſti objecta contra Evidentiam explicantur. Eâ ſæpe uſos Apoſtolos. 3. Confeſſionem rei eſſe probationem fortiſſimam poſt Evidentiam. 4. Coreſſius, & Margunius Confeſſionem hanc reprobantes damnantur. Sordes Photianorum Judiciorum. 5. Omni Jure confeſſionem hanc probari. 6. Ejus duplex ratio deſcribitur. 7. Sex ad eam neceſſaria. 8. Tria itidem ad eam neceſſaria. 9. Referuntur aliquot ineptiæ Photianorum. 10. Confeſſionem juramento firmatam æquiparari Evidentiæ, & omnino probare. Argumentum Beſſarionis colligentis ex publica confeſſione Populi, verbis Chriſti confici Euchariſtiam. 11. Margunii calumniæ in Beſſarionem: & ejus reſponſio ad argumentum Beſſarionis plures hæreſes complexa. 12. Refellitur ea reſponſio. Nos non eſſe idem cum Chriſto, Chriſtum ut hominem non eſſe ubique, habere duas Voluntates, Divinam, & humanam. 13. Argumento Beſſarionis non niti Orthodoxam ſententiam. Ea probatur primò. Sacerdos idem operatur, quod Chriſtus, & eodem modo. 14. Chriſtus verbis Dominicis conſecravit. Id probatur ex ipſis Photianis. recentiorum ſcelus exponitur. 15. Idem probatur iterum effatis SS. Patrum. n. 16. & 17.

Summarium Sect. VI. Cabaſilianorum enodantur difficultates pagina 327.

Sententia Cabaſilianorum ex ignorantia nata. Eorum prima difficultas ex Liturgia. n. 1. Quatuor ex hac difficultate argumenta, & reſponderur ultimo, ac tertio. 2. Reſpondetur reliquis. 3. Secunda difficultas ex verbis Damaſceni, & aliorum Patrum. Scopus verborum Damaſceni. 4. Infertur, ſententiam Orthodoxam eſſe vetuſtiſſimam. Illuſtrantur verba Damaſceni. 5. Dona conſecrata poſſe appellari Antitypa. 6. Reſpondetur difficultati petitæ ex Dionyſio. 7. Reſpondetur difficultati depromptæ ex aliis Patribus. Apoſtolos uſos prolixis precibus in conſecratione Panis. 8. Voce precum ſignificari ipſam Liturgiam, verba Chriſti vim precum habere, & invocationis. 9. Rejiciuntur vituperatores Liturgiarum noſtrarum. ſententiam noſtram eſſe communem Græcis, & Photianis: horum paucos adſtipulari oppoſitæ. Teſtimonium Græciæ in Synodo Florentinâ. 10. Euchariſtia ſacrata à Cabaſilianis vera Euchariſtia eſt, & adoranda: oppoſitum ſentientes quanti damni ſint Eccleſiæ. 11. Liturgiam noſtram non eſſe corrigendam. Explicatur duplex ſcandalum. 12. Theologia recens quàm inutiliter diſputet. Sine ſcientia Canonicâ ſæpe decipitur. rejicitur audacia quorundam Theologorum. 13. Cur preces, queis innituntur Cabaſiliani, Eccleſia noſtra recitet: rationes duæ. 14. Adduntur duæ aliæ, & concluditur reſponſum. 15.

RESPONSUM VI.

Examinis, & Teſtimonii reliqua.

Summarium Sect. I. De Præſumptionibus: ubi obiter de ſuprema Poteſtate Romani Pontificis. pag. 337. & ſeqq.

Præſumptionem eſſe ſpeciem publicæ Evidentiæ. Margunius præſumptiones ignorat: ejus calumnia in Latinos: hi præſumptiones temerarias, incertas, & deductas à Natura damnant. n. 1. Præſumptio Juris quæ, ejus duplex ratio, an contra hanc ſit probatio? 2. Præſumptionibus hiſce utendum Epiſcopo in probatione, & examine Candidati. Ratio, quam propter Photiani reprobant præſumptiones. 3. Latini Poteſtatem Romani Pontificis non deducunt à præſumptionibus, ſed à poteſtate Monarchicâ aſſerendâ in Eccleſia: ea conſtituitur Synodicis Patriarcharum CP. 4. Ea Synodica defenduntur ab interpretatione Margunii. 5. Ea in Marguniana interpretatione nihil conficere utile ſcopo, ob quem lata ſunt. 6. Ex his trahitur argumentum pro Poteſtate ſummâ Papæ. Eadem eſt poteſtas in ſucceſſore, & prædeceſſore. 7. Poteſtas in Petro ſumma probatur ex Beſſarione argumento communi, & authoritate Verbi Divini. 8. Confirmatur idipſum ex Patribus Græcis, qui defenduntur à Cavillis Photianorum. 9. Idem ex clarioribus eorundem effatis, & authoritate ipſa Photianorum. 10. Romanum Pontificem eſſe ſucceſſorem Petri. 11. Idem conſtituitur, rejecto Margunio, Græcorum teſtimonio. 12. Refelluntur ineptiæ Nili Cabaſilæ, & oſtenditur diſcrimen inter Petrum, & Succeſſores non pertinere ad poteſtatem. 13. Romanum Pontificem poſſe appellari Apoſtolum. Non Apoſtolus poteſt eſſe ſucceſſor Apoſtoli. Pontificem Rom. eſſe Paſtorem, & Doctorem omnium. 14. Poſſe ad Inſulas Orientis provehi Epiſcopos Orientis à Romano Pontifice, probatur authoritate Græca. Diverſitas morum non infert diverſitatem poteſtatis. 15. Immediatè conferri poteſtatem Rom. Pontifici à Deo, ſicut & Petro. Sententia docens, poteſtatem Juriſdictionis immediatè à Deo dari Epiſcopis, eſt probabilis, & invidioſa minùs Romano Pontifici. 16.

Summarium Sect. II. Suprema poteſtas Rom. Pontificis Patrum, Conciliorum, & ſæculorum authoritate comprobatur. pag. 347. & ſeqq.

Canon Nicænus cum explicatione Beſſarionis. Uterque à veſania Margunii defenditur. n. 1. Jus appellandi Rom. Pontificem ex Sardicenſi: & refellitur Severus. 2. Poteſtas Romana agnita à Synodis Epheſina, Chalcedonenſi, cæteriſque uſque ad Trullanam. 3. Refellitur Coreſſius tribuens ex Trullanâ parem Romanæ poteſtatem Byzantino Epiſcopo. Reliquarum Synodorum fides uſque ad Florentinam. 4. Idem conſtituitur SS. Patrum effatis, & refellitur Nectarius Jeroſolymitanus. 5. Refellitur reſponſio Photianorum; & adducitur teſtimonium Chryſoſtomi, & Cyrilli Alex. 6. Ejuſdem clarius teſtimonium. 7. Teſtimonium Theodoreti, Sozomeni, & Acacii. 8. Item Juſtiniani Auguſti, in quo ignorantia, & nequitia Nectarii evincitur. 9. Septimi Sæculi ſuffragium ex Maximo Martyre. 10. Octavi ſæculi fides ex Theodoro Studite. 11. Reliquorum ad noſtrum ſæculum Græcorum teſtimonia delibantur. Cerularius, & Balſamon ignorantiſſimi. Docti Photiani huic ſententiæ vel adſtipulantur, vel eam diſſimulant. 12. Colligitur, malè Græcos appellari Schiſmaticos univerſim. 13. Jus appellandi Romanos Pontifices praxi perpetuâ Græcorum conſtituitur; & Canone Sardicenſi. De ea Synodo Margunii ſententia. 14. Sardicenſis Oecumenica cùm ſit, cur non dicitur ſecunda? Ejus Canones recipi etiam

Digitized by Google

etiam à Photianis. Canon Chalcedonenſis explicatur à Beſſarione, ne obſit appellationi. 15. Explicatio hæc confirmatur ex notitia appellationis. Eo Canone non tribuitur Byzantino ultima appellatio. 16. Neminem reclamaſſe Rom. Pontificibus ſuprema Poteſtate fungentibus præter hæreticos, & damnatos homines. 17. Romanus Pont. ſuprema Authoritate functus in Græcia, ex inductione hiſtorica oſtenditur. 18. In cauſa Jo. Talaidæ, & Acacii manifeſta poteſtas Romana ſumma. 19. Idem evincitur in cæteris ſæculis. Anacephalæoſis argumenti, & refutatio ineptæ reſponſionis Margunii. 20.

Summarium Sect. III. De Probatione per Famam. Ubi Calumniæ Margunii in aulam Romanam rejiciuntur. p.360. & ſeq.

F*Amæ plerunque fidem non eſſe præſtandam, neque ex ea eſſe probationem. n.* 1. *Margunii calumniæ circa Divorum Canonizationes. Quantis probationibus eas auſpicari ſoleat Romana Eccleſia.* 2. *Ex fama aliquando probationem conſtitui: idque quando.* 3. *Fama ſtipata adminiculis plenè probat.* 4. *Fama ſufficit ad repulſam à Sacris Ordinibus. cùm recipitur à populo, plerumque eſt vera ſaltem ex parte.* 5. *Ratio, cur fama ſufficiat ad repulſam. Margunii calumniæ in aulam Romanam. Ejus inconſtantia perpenditur.* 6. *Scandala fuiſſe ſemper in Eccleſia, & Vitia: hæc non deeſſe Latinæ Eccleſiæ, damnari tamen. Plura eſſe Photianorum, & probari. à Latinis fama non contemnitur.* 7. *Cogitur ad conſiderationem Urbis Margunius; Eam ex publico æſtimandam.* 8. *Simoniam totam apud Photianos eſſe. Id oſtenditur veriſſima amplificatione, & teſtimonio Metochitæ.* 9. *Confirmatur hoc recentioribus exemplis, & teſtimonio Malaxi.* 10.

Summarium Sect. VI. Reliquæ Margunii calumniæ refelluntur: adſtruiturque, Matrimonium ſolvi non poſſe. pag. 375. & ſeq.

C*Oncluditur, Simoniam non Romæ, ſed apud Photianos eſſe. Oſtenditur in byſſo Romano non eſſe odia. n.* 1. *Afaſtus nota Purpura Romana defenditur. Olim pauperiem in pretio fuiſſe. Etiam à Photianis pauperiem ſacri ornatus palam negligi.* 2. *Poſſe minorem Ordine majorem eſſe dignitate, oſtenditur exemplis Græcis, & Photianis. Exocatacæli qui ſint; hi licet preſbyteri præſident omnibus Epiſcopis.* 3. *Concluditur jure præire Cardinales Epiſcopis. Qui de Cardinalibus ſcripſerint. Ex horum dignitate non vileſcere Epiſcopos. Quid ſit vileſcere, factis Photianorum oſtenditur.* 4. *Cogitur Margunius ingredi Romam. Munificentia Rom. Pontificum illi proponitur in templo D. Petri, & Noſocomio S. Spiritus.* 5. *Eadem in Ptochotrophio erecto à Pontifice vivente Innocentio XII. & cæteris ſumptibus Pontificum tum Romæ, tum in toto Orbe Chriſtiano.* 6. *Eadem deſcribitur propoſita liberalitate Gregorii XIII.* 7. *Atrox calumnia Margunii oſtenditur non eſſe veroſimilis.* 8. *Deſcribitur Anna Bolena, & cataſtrophe Henrici VIII. tum controverſia de Solvendo matrimonio.* 9. *Conſtantia Pontificum inficiantium vinculi maritalis ſolutionem. Henrici ſævities, & ſcelera.* 10. *Chriſti verbis probatur matrimonium ſolvi non poſſe. Reſponſio Photianorum.* 11. *Ea refellitur. Adulterii notitia.* 12. *Idem confirmatur verbis Chriſti, Pauli, & Auguſtini.* 13. *Idem conſtituitur effatis SS. Patrum, Apoſtolicis decretis, & Theologorum omnium Suffragio.* 14

Summarium Sect. V. Jure Græco conſtituitur probatio per teſtes, & horum conditiones aliquæ. pag. 383. & ſeq.

R*Etunditur calumniator Græcorum. Oſtenditur Jure noſtro probationem per teſtes eſſe omnium potiſſimam. n.* 1. *Refellitur Margunius, & probatur, Jure Latino probationem hanc inter præcipuas haberi.* 2. *Eam digniorem aliis, naturalem magis, univerſaliſſimam, & nobiliſſimam ex fine.* 3. *Propterea rejici à teſtimonio viles, pauperes, criminoſos, & infames; idque quatenus. Coreſſii teſtimonium contra Margunium. Utile monitum Græcis, & Latinis, ne ſe invicem damnent.* 4. *Teſtes producendos in judicio. Fallit in examine, & probatione impedimentorum Ordinis. Eoſdem à Parte producendos. An ſe ſponte offerentes probent? Idonei probant in hoc examine, quomodocunq; proponantur. Teſti non jurato non eſſe credendum.* 5. *Ignorantia Photianorum doloſa cur affirmet, teſti non jurato credi poſſe? An ante, & poſt Cerularium Photiani ſanctos habere potuerint? Nectarii mendacia manifeſta.* 6. *Ex libris corruptis Sanctimoniam hominum non probari. Ex incorruptis lipſanis non rectè inferri, homines fuiſſe Sanctos. Ethnicorum lipſana, & aliorum incorrupta.* 7. *Teſti non jurato deberi credulitatem aliquam. Cogi poſſe per judicem ad teſtimonium. Id non ferendum die feriata.* 8.

Summarium Sect. VI. An teſtimonium duorum ſit ſufficiens in omni negotio. pag. 388. & ſeq.

P*Roponitur quæſtio ſimul, & Calumnia Margunii. n.* 1 *hæc refellitur, & oſtenditur, de hac quæſtione inter Latinos controverſiam eſſe. Margunii mira mendacitas, & ignorantia. Adulatores non eſſe, qui juri Divino favent. Jus Civile non habet pro vitioſo teſtimonium duorum, niſi in teſtamentis. Quæ probantur Jure Civili, non omnia recipienda. Teſtimonium duorum ſufficiens in omni negotio.* 2. *Verba Chriſti faventia adverſariis recepta à Pontificibus, & D. Thoma. Silveſtrum II. non fuiſſe Magum. Leges Civiles non eſſe Juri divino contrarias, & obligare. Iterum perſtringitur Ignorantia Margunii.* 3. *Refellitur explicatio Verborum Chriſti ex cauſa, ob quam dicta ſunt.* 4. *Idem confirmatur rejecta reſponſione Adverſariorum. Explicantur DD. qui videntur favere iiſdem.* 5. *Proponitur difficultas ex Canone Concilii Romani ſub Silveſtro. Expenditur fides Actorum ejus Concilii, ea quàm abſurda ſit.* 6. *DD. ſententiæ circa eum Canonem, & alium Leonis IV. ea refelluntur.* 7. *Sententia Gratiani: An aliquid Sum. Pontifex arbitrari queat in Jus Divinum?* 8. *Sententia Gratiani refellitur. Conſtituitur vera reſponſio, & facilis.* 9. *An verba divina negent, ſufficere unius teſtimonium? Sufficit hoc, cùm non agitur de præjudicio tertii, cùmque teſtis de facto proprio dicit, adſtipulantibus indiciis.* 10. *Eximiis viris ſolis creditur citra præjudicium tertii, ſecus, ne ipſi quidem Pontifici Maximo.* 11. *Soli teſti creditur ex pacto partium. Quando plus poſſit pactum, quàm Lex.* 12. *Cùm agitur de impediendo matrimonio nondum contracto, aut iterando Baptiſmo uni creditur. Non ita in Ordinibus.* 13. *Quatenus in Legatis dictum unius probet? An in Poſſeſſorio? cùm agitur de præjudicio tertii nullo modo unus probat.* 14. *Idipſum confirmatur, ne id liceat etiam authoritate Pontificis Max. qui tamen aſſeritur, poſſe Jus divinum interpretari.* 15.

Summarium Sect. VII Conditiones teſtis probaturi reliquæ deſcribuntur. pag. 396. & ſeq.

I*N examine Ordinum non ſufficit unius teſtimonium Jure Græco, quod ab aliquorum calumniis aſſeritur. n.* 1. *oſtenditur, morem recipiendi ad Ordines ſub unius exhomologetę teſtimonio non obtinere ne apud ipſos Photianos quidem univerſim.* 2. *Rejecti in aliis cauſis teſtes in hoc Examine recipiuntur, infames infamia facti, criminoſi, conſanguinei, familiares, inimici, & accuſati de crimine.* 3. *Fœminę ab hoc repelluntur. Repulſę cauſa. Calumnia recentioris in Gręcos refellitur.* 4. *Gynæcæi in Eccleſia locus.*

Ejus

Ejus an author Baſilius? Quid ſint Martyrię in Eccleſia Gręca. 5. Ab eodem examine repelli excommunicatos. Margunius oppoſitum ſentiens refellitur. Excommunicatos nec in foro laico recipi. 6. Confirmatur Jure Gręco, & Photiano, & perſtringitur imperitia Coreſſii. An excommunicati ſint extra Eccleſiam. Hęc an judicet de iis, qui foris ſunt. 7. Impugnantur ineptię Margunii, oſtenditurque, non unicuique licere ſacrificium offerre Deo. Etiam fęminis licuiſſe offerre ſacrificium, non agere. 8. Gręcos à Latinis non cenſeri hęreticos, latè oſtenditur. 9. Teſtimonium pro Agnatis ad Ordines agnatus ferre non poteſt, nec familiaris. hos & Parentes quandoque admitti in occultioribus veſtigandis. Imperitia Coreſſii. 10. Ea caſtigatur dicto Anthimi Metochitę, & enumeratione aliarum aſſertionum Coreſſii contra leges noſtras. 11. Parentes, & familiares non cogendi ad jusjurandum. Penes nos nunquam licuit ęquivocari in Judicio. An extra Judicium liceat. 12. Amici, cognati, &c. recepti ad teſtimonium non probant plenè. Sine Jurejurando teſtis non probat, etiam ubi ſolemnitates remittuntur. Limitatur hoc in re manifeſta. 13.

Summarium Sect. VIII. An ad initia Ordinum ſit neceſſarium Exhomologetæ Sacerdotis teſtimonium. pag. 404. & ſeq.

SEntentia Photianorum docens hanc neceſſitatem ex Margunio, & Critopulo. n. 1. Eadem ex Angelo, & Malaxo. 2. Teſtimonium hoc ex Margunio ſufficit etiam ſine Juramento. Refellitur Margunius hanc ſententiam tribuens Gręcię. Non recipitur neque ab omnibus Photianis ex Jeremia Patriarcha. 3. Idem ex confeſſione Coreſſii reprobantis hanc corruptelam. 4. Hęc refellitur. Sacerdos exhomologetes non poteſt ferre teſtimonium contra filium ſpiritalem. Teſti neceſſaria rei ſcientia. Exhomologeten ea, quę in Exhomologeſi audivit, neſcire. 5. Probatur hoc authoritate Gręca, & Photiana. Parentum teſtimonium non admitti contra filios. 6. Eadem corruptela damnatur ſententia Majorum noſtrorum. 7. Comparatio Arcani naturalis, & divini. 8. Hoc ſervandum ſacerdoti etiam pręſente morte. Ei licere inficiari, quod ſcit, & uti ubique paralogiſmis. An, & quatenus conſentiente reo prodere poſſit arcanum: qualiſque ſit oporteat is conſenſus? 9. Arcanum hoc Gręcis receptum eſſe, ex Prodromo. 10. Idem ex aliorum teſtimoniis. 11. Idem ex decretis Patriarcharum. 12. Idem ex effatis Photianorum. 13.

Summarium Sect. IX. Teſtimonium Exhomologetæ inutile, ſive pro, ſive contra Pœnitentem. Et Reſpondetur Margunio. pag. 411. & ſeq.

NUllo jure recipi ad teſtimonium exhomologeten, probatur authoritate Gręca. n. 1. Idem authoritate Latina. Protenditur ad Patrinos. 2. Teſtimonium hujuſmodi ridiculum, inutile, & pernicioſum. Reſpondetur Photianis. 3. Cenſura Coreſſii contra Photianam corruptelam, cujus corruptelę ſtultitia demonſtratur. 4. Proponuntur rationes Margunii ex authoritate, & miraculo. 5. Ejus mendacitas, & dolus. Fides libelli à Margunio citati. Locus Taraſii palam corruptus. 6. Ejus teſtimonium pro corruptela Photiana. Anxietas Coreſſii. Ejuſdem ſolutio impia. Laus S. Taraſii. 7. Mos publicæ Pœnitentię. Sacerdos Pœnitentiarius in Cathedralibus Eccleſiis unde Originem ducat. Ejus munus antiquum quando deſierit. 8. Publicæ Pœnitentię mos abrogatus in Gręcia à Nectario Patriarcha CP. Cauſa ejus abrogationis. Oſtenditur, inde originem trahere corruptelam Photianam. 9. Explicatur ſententia Taraſii, & libelli CP. cujus ſenſa congrua noſtræ ſententiæ demonſtrantur. 10. Corruptela Photiana orta ex ignorantia. Quando primùm cœperit. 11. In Gręcia etiam poſt Schiſma Sanctos fuiſſe, & Thaumaturgos, perſtringitur parum prudens dicacitas Baronii. 12. Expenditur fides Margunii, enumeranturque aliquot ejus fœdiſsima errata. Prodigium, quod narrat, eſſe manifeſtum mendacium ſibi ipſi repugnans, & abſurdum ex Chronologia. 13. Inauditum omnibus hoc prodigium. Cujus palmares ineptię inconſtantiam, & ſtultitiam Margunii comprobant. 14.

Summarium Sect. X. An Piorum hominum animi ante generale Judicium Dei conſpectu, & plena beatitate fruantur. pag. 419.

SCopus Margunii mentientis in relato miraculo. Occaſio agendi de Beatitate Divorum. Hanc à tota Græcia affirmari. Idipſum & à Photianis: horum paucos oppoſitum ſenſiſſe, ut & Latini aliquot. n. 1. Ignatii Martyris teſtimonium pro Orthodoxa ſententia. Diſcrimen Intelligentię, & Voluntatis operantium. 2. Teſtimonium Dionyſii. Juſtini locus ad idem proponitur. 3. Ejuſdem alius receptus à Photianis. Additur teſtimonium apocryphum, & certum Athanaſii, multiplex Baſilii, Nazianzeni, & Nyſſeni. 4. Item Euſebii Cæſarienſis: & Chryſoſtomi locus à Photianis receptus. 5. Aliud ejuſdem, tum Epiphanii, Cyrilli utriuſq; Theodoreti, Anaſtaſii Sinaitæ, Damaſceni, Andreę Cretenſis, aliorumque etiam Photianorum. 6. Objectiones Margunii deprompte è Sacris Paginis, & Patribus, & ex ratione. 7. Proponitur & refellitur Severi Philadelphienſis mendacium. Theologorum quęſtio, utrum Beatorum animi ante generale Judicium perfectè videant Deum. Quot, quantique hinc inde ſteterint. 8. Utraque ſententia pręſidium petit ab Auguſtino, utraque laudatur, eligitur tamen affirmans. 9. Quid Gręci intelligant, cùm Deum videri poſſe à Creatura negant. Doloſa inconſtantia Margunii. Hęreſis Palamæ à Maſſalianis deducta. Creatura Deum non compręhendit videndo. Hunc eſſe ſenſum Gręcorum ex Coreſſio. Beatitas in viſione Dei. 10. Reſpondetur objectioni petitę è Sacris Paginis: Quanta in illis ignorantia Photianorum. Perfecta merces homini datur poſt generale Judicium. Explicatur locus Apocalypſis, & Epiſtolę Joannis. 11. Reſpondetur objectioni petitę à Verbis Apoſtoli. Quomodo dicantur Patres non accepturi repromiſſiones ante nos. Ex verbis Apoſtoli ſententia Orthodoxa confirmatur. 12. Reſpondetur difficultatibus petitis à Patribus, & explicantur Irenęus, & Origenes. 13. Explicatur Chryſoſtomus, & reliqui etiam Photiani, ut intelligantur de Beatitate perfecta animę ſimul, & corporis, ſive hominis totius. 14. Refellitur ratio Margunii, & comprobatur ſententia Orthodoxa ex libris Eccleſiaſticis Gręcorum, & Photianorum. 15. Adnotantur loca aliquot Anthologii, quę à Gręcis, & Photianis perpetuò recitata ſententiam orthodoxam palam fatentur, ac celebrant. n. 16. Caſtigatur furor Margunii ex teſtimonio Severi Philadelphienſis pro hac ſententia, qua toti Operi finis imponitur. n. 17.

ΠΡΟ'Σ

Digitized by Google

ΠΡΟΣ ΤΟΝ
ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΝΤΑ

Νικόλαος Βυβέλιος Ἰατροσοφιστής.

ΧΡήσιμος Ἥδε Βίβλος περικαλλὴς Κῆπος ἐτύχθη,
ΝΙΚΟΛΕΩΣ πινυτοῖς Ὃν πεφύτευκε πόνοις.

Τοῦτον προφρονέως Φιλοπράγμων Ξεῖνε ἐσελθών,
Λείρια, καὶ Καρποὺς, καὶ Φυτὰ τερπνὰ λάε.

Ὅς γ' Ὀδμὴν, Τέρψιν τε, Τροφὴν, καὶ Κόσμον ὀρέξει.
Κὴν καλῶς φρονέῃς, οἷα Μέλισσα δρέπε.

Ἄμβροτον Ὡς Ἄλσος Τοι Ἀγήραον Ὄλβον ὀπάσσει.
Καὶ γὰρ Ἀεὶ θαλέθει Λήϊον Εὐσεβίης.

Digitized by Google

IN PRÆNOTIONES MYSTAGOGICAS NICOLAI COMNENI PAPADOPOLI ABBATIS S. ZENOBII

EPIGRAMMA.

Grçcia cum Latio pugnam commiſcuit, ex quo
Creverunt vafri Schiſmata SEMIVIRI.

Ingenti NICOLAE auſu componere lites
Tentas, & finem ponere diſſidiis.

Aſt opus egregium, ſi vis me judice pendi,
Sparget diſſidii ſemina magna novi.

Utraque namque tuo gens eſt devincta labori;
Dimicat inde, tibi debeat utra magis.

Petrus Antonius Coppo Patavinus
in Sem. Pat. Linguarum Orientalium Lector.

Digitized by Google

DE PRÆMITTENDIS AGENDISQUE NECESSARIO *ANTE* ORDINATIONES SACRAS.

Reſponſum I.

Ad Illuſtriſſimum, ac Reverendiſsimum

MELETIUM TIPALDUM ARCHIEPISCOPUM, ET METROPOLITEN PHILADELPHIÆ.

SUMMARIUM INITII.

I. *Græcorum à moribus Apoſtolicis receſſus in multis.*
II. *Occaſio Reſponſi, & ratio Operis.*
III. *Ejuſdem auſpicatio.*
IV. *Ordinum à Græcis collatorum Ritus legitimi.*
V. *Utrum Græci minores Ordines diſtinctos agnoſcant.*
VI. *Præter Lectoratum, minores Ordines cæteri Græcis ignoti.*
VII. *Græci in uno Lectoratu cæteros Ordines minores conferunt.*
VIII. *Apoſtolorum diligentia in Ordinibus conferendis.*
IX. *Quatuor ab illis præmitti Ordinationibus ſolita.*
X. *Ordo ab iiſdem uſurpari ſolitus in quatuor illis præmittendis.*
XI. *Cur etiam poſt Prophetias examen addere conſueverint. Credulitatis nimiæ mala.*

I. SÆpenumerò mirari mihi contigit, Sacratiſſime, ac Sapientiſſime Antiſtes Meleti, quòd, cùm Grçcia noſtra, ſupra omnes Orbis Terrarum univerſi Gentes, traditarum ſibi à Majoribus Inſtitutionum tenaciſſima ſit, quos profitetur mores perſçpè, vel in manifeſtiſſimis deſerit; atque ita conſtitutiſſima penes Priſcos Jura contemnit, ut, ſin minus palam ex merito, certè haud palam injurià levitatis, atque inconſtantiæ notam ſibi à quibuſpiam inhumanè, ne dicam nequiter, inuſtam ferre cogatur. Atque, ut profanos ſeponam, in moribus ſacris, & ad Eccleſiæ diſciplinam pertinentibus ea novitas Noſtrorum quibuſdam jampridem placuit, quæ, cùm nullo uſquam exemplo vetuſtam noſtræ normam Eccleſiæ referat, & probris nos Adverſariorum exponit, Rituſque noſtros Sanctiſſimos, divinaſque planè cçremonias, uſque ad nominis noſtri manifeſtariam infamiam, apprimè corrupit. Neque enim ritè peragi cçremonias dicas, quæ temerè, & inconſideratè peraguntur: quæque ita ad uſum è librorum Sacrorum penu à miniſtris noſtris promuntur, ut nihil utilitatis, nihil decoris; quin imò maximum & dedecoris, & damni noſtræ afferant Eccleſiæ, noſtræ Genti conficiant.

II. Id ut ut ſexcentis, quæ paſſim occurrunt, exemplis evincere, mihique ipſi vix, quæ video, credenti perſuadere queam, fuit tamen, ut nuperrimè in uno liquidò, palamque cognoſcerem. Nam, cùm Tuo juſſu recens quidam ad Lectoris Eccleſiaſtici, ſive, uti dicimus, Anagnoſtæ munus fuiſſet provectus: more, an vitio Gentis noſtræ privatam ad trutinam revocantis, quæ publicitùs geſta ſunt, ſtatim in eam quæſtionem itum eſt, qua vel rudibus indagandum proponebatur, an liceret cuiquam imponere manus, aut imponendas mandare, inconſultis Sacerdotibus, quorum quotidiano miniſterio in Eccleſia Principe chriſtiana myſteria celebrantur? Nec deerant, qui quaſi Theologorum antiſtites, aut Juribus Canonum enucleandis auſpicatò præpoſiti, fas eſſe negarent, Ordines cuipiam conferre, quin Sacerdotum hujuſmodi ſuffragium præſens accederet: addebantque & illud, quo tanquam perneſſarium aſſerebatur exhomologetæ teſtimonium ſacerdotis. Riſi primùm tantarum ineptiarum otioſus auditor: mox, ubi rem licuit altiùs rimari, eam quorundam Noſtrorum imperitiam, palmaremque ignorantiam, ut in cæteris, ita & in Ordinationibus ſacris, deprehendi, ut &

harruerit animus malorum noſtrorum originem attentiùs meditatus; & confeſtim decreverit aliquid ſcribere, quo tranſlativam jamdudum quibuſpiam incuriam circa res ſacras, eaſque præſertim, unde totius Eccleſiæ ſalus pendet, oſtenderet; ſenſimque Noſtrorum ingeniis inſinuaret, ut eam, qua nimirum maximè pollent, vim, aciemque animi ad illa cognoſcenda convertant, quorum noticia fiet, ut ingenuè fateantur, unam ſemper fuiſſe utriuſque Eccleſię conſuetudinem circa præmittenda neceſſariò Sacris Ordinibus, quæ, cùm hactenus à Latinis conſtantiſſimè cuſtodiantur, ſerventurque, ita pleriſque Noſtrorum obſolvere, ut pretium operæ haud exiguum ſit, illa proponere, exponere, ac Juris Græci authoritate firmare: quò manifeſtiùs & Latini noſcant, quæ à Noſtris neglecta, ſeu perperam acta damnant, non Eccleſiæ, quam ubique Sanctiſsimam autumo, ſed Photianorum ſtoliditati tribuenda; & Græci diſcant eos Latinorum mores vel ipſa imitatione probare, quos, ſi mores à Majoribus acceptos, olimque in Græcia receptos diligentiùs expenderint, non Antiquitati modò, ſed Græcæ Antiquitati cognoſcent maximè conſentaneos.

III. Hoc præſentis, quod inimus, Operis propoſitum eſt, ſimulque tractandorum obiter eorum occaſio, queis Photiana perſtringatur inſania, quæ corruptelas per ingens, manifeſtumque nefas in Gentem noſtram invectas calumniis tuetur, amplificat ignorantia, ratas vult, atque ſanctas famoſis ſuiſque dogmatibus. Quæ proindè caſtigabimus paſſim, palamque damnabimus non ſine diligentia, & labore; cui exantlando vires, animumque ſufficiet numeroſa Tua Virtus, Antiſtes ſacratiſſime, Pater optime, qui, cùm me ubique, ac ſemper ad illa præſtanda provoces, quæ honeſta, & utilia, quæ neceſſaria Græciæ noſtræ ſunt, æquum eſt, ut ea ipſa, quæ præſto, recipias quantò tui Nominis majeſtate, tui Muneris religione, tuæque ſapientiæ gloria nobiliora, tantò habitura plus virium, queis mentes Noſtrorum pervadant penitus, ac liberrimè mancipent Veritati. Cujus profectò in Gente noſtra magiſter es unus, unuſque in omnibus auctor, ea & ſanctitate morum, & ingenii ad omnem benignitatem liberaliter inſtituti dexteritate, ut per Te mihi ſperare ſubindè liceat, quæ hactenus deſperanda cenſebam. Firmanto Superi Omen, confirmantoque ſpem ex Te uno conceptam: Tuque ipſe, quæ mox Tibi ex Juris noſtri documentis ſervanda laborioſè proponam, Tibi ipſi uſu celebranda præcipito. Erit, ut Græcia noſtra, Te auſpice, ſordes ſibi per Photianos ingeſtas excutiat, reſtitutaque, poſtliminio excuſſæ novitatis non ſuæ, ſacerrimæ Vetuſtati ſuæ, Tibi in primis, cui ſcribo, mihi deinde, qui ſcribo eruditura poſteros noſtros, iiſdemque haud mediocriter profutura, gratias habeat immortales, quas dum Tibi, mihique ſtatim ab initio Diſſertationis hujuſce vaticinor, manum Operi propiorem admoveo, amotoque prolixiùs præfandi otio, propoſiti Thematis argumentum aggredior.

IV. Illud tamen intactum volo ante, quàm pauca præmoneo, & Primò, hìc à nobis minimè quæri de ipſis Ordinibus, neque Ritus illos ſacerrimos ad trutinam revocari, quibus Græcorum Eccleſia planè Orthodoxa Ordines confert. Abundè illos contra recentiſſimorum quorundam Theologorum rudes argutias tutati alibi otioſè docuimus, ritè à Noſtris agi, peragique, licèt nullum ei, qui ſacris initiatur, ſacrum inſtrumentum tradant, omnemque Cæremoniam ſola manuum impoſitione conficiant. Scilicet uſitatum Apoſtolis, uſurpatumque, ut Impoſitione manuum Ordines traderentur, conſtat ex Actis (1) paſſim, ſingillatimque ex ipſo Apoſtolo Paulo. (2) Ipſos quoque Latinos, imo Eccleſiam univerſam, nulla Inſtrumentorum interjecta mentione, Ordines olim manuum Impoſitione contuliſſe, manifeſtum ex iis eſt, quæ eruditè congerit Cabaſſutius. (3) Ut mihi, qui Cæremoniis noſtris obloquitur, rituſque Ordinationum mancos appellat, is, quid mores Eccleſiæ, quid Antiquitas doceat, ignorare penitus videatur: ſitque prorſus ſupervacaneum, ulteriùs tutandis Ritibus noſtris laborem impendere, quos Religionis Chriſtianæ Proceres exemplo, Majores noſtri & ſanctiſſimi, & Sapientiſſimi more, ipſa etiam Romana (4) Sedes magiſtra omnium ſuffragio, probavere.

(1) *Act. cap.6.nn. 6. c.8. n. 17. & 19. c.9. n.12. & 17. c. 13.n.3.c. 19.n.6.*
(2) *1. ad Timo.c.4. 14. & c. 5. 22.*
(3) *Ad Carth.Cõ. IV. in append. ad Can. Ord.*
(4) *Vide Cabaſs. ibid. cit. med.*

V. Præterea non abs re cenſeo fore, ſi me hìc haud acturum profitear de iis, quæ præmittenda ſunt illis Ordinibus, quos Minores appellant. Etenim, prętерquam quòd & à Latinis paſſim (1) conferuntur, nec ea Solemnitate indigent, quam ſibi Sacri, majoreſque Ordines vindicant; illud etiam ambiguum eſt, an à Noſtris, eo plane modo, quo à Latinis diſtincti, atque invicem ſegreges olim fuerint recepti. Et eorum ſanè rudis quædam notitia Noſtris ingeritur ex Juſtiniani Cæſaris Novellis, ex Photii Nomocanone, ac Blaſtarii ſyntagmate, & ante hos ex Ignatio (2) Martyre, ſynodo Laodicena, (3) & Epiphanio (4). Ea tamen adeò & confuſa eſt, & palam obſcura, ut jure quis dubitare queat, an Ordines illi penes Noſtros habiti fuerint, an quædam potius Officia Eccleſiaſtica nulla ſacri Characteris nota conſpicua. Nam & locus Ignatii inter Lectores, Janitores, & Exorciſtas, Cantores, Laborantes, & Confeſſores enumerat, quod etiam Epiphanius præſtat loco laudato; & Canon Laodicenus ita à pleriſque exponitur, ut de ſacerdotibus agere videatur, quibus, ut apud Noſtros mos habet, exorciſmum facere non licebat, niſi facta ad id ab Epiſcopo ſolemniter poteſtate. Cætera etiam, quæ ex Juſtiniano, Photio, Blaſtario producuntur, non videntur evincere, quos Ordines minores appellamus, uti Ordines, fuiſſe collatos, potius tanquam Titulos, dignitates, ac munera, qualia ab eccleſia Græca olim uſurpata, extremiſque neglecta ſæculis quæritur inter Photianos minimùm deſipiens Simeon Theſſalonicenſis relatus à Jacobo Goario (5) in Euchologium.

(1) *c. de ea de Temp. Ord. & ibi gloſ. & in c. Sanè ver. ad Sacros eod. Hoſt. in Sum. eod. n. 3.*
(2) *Epiſt. ad Antiochen.*
(3) *Canone 26.*
(4) *poſt hæreſ. 80.*
(5) *Ord. Lect. & Cant. not. 2. in fin.*

VI. Accedit penes antiquiſſimos Authores, quorum fidei plurimum tribuit Græcia noſtra, horum Ordinum, uno Lectore excepto, aut taceri nomen, aut Inſtitutionem, ut ajunt, ſacramentariam pernegari: quod fas diligenter agnoſcere ex ipſa ſynodo (1) Sardicenſi, quæ Ordinationes enumerans, per quas gradatim ad Epiſcopatum itur, meminit quidem Lectoris, Hypodiaconi, Diaconi, atque Presbyteri, Janitoris verò, Exorciſtæ, Acoluthi nomina miro ſilentio præterit. Idem clariùs etiam evincitur ex ipſa Damaſceni (2) ſententia, qui principia rebus in omnibus inveſtigans, cùm ad Ordines venit, ſic loquitur: καὶ τὴν τάξιν, ὡς πρῶτον τὸ τοῦ ἀναγνώστου ἀξίωμα, εἶτα

(1) *Canone 10.*
(2) *Dial. contra Manich.*

ὑπο-

ὑποδιάκονος, εἶτα διάκονος, καὶ εἶτα πρεσβύτερος, καὶ εἶτα ἐπίσκοπος. *Principium eſt etiam ſecundum Ordines, veluti primus gradus eſt lectoris, deinde Hypodiaconi, deinde Diaconi, tum Presbyteri, & tandem Epiſcopi.* Addit opinioni Græcorum vim ſuam, & ſanè ipſis maximam Euchologiorum, quę idem ſunt Noſtris, ac libri Rituales Latinis, concors ubique ſenſus, ac typus. In illis enim, quorum plurima manu vetuſtiſſima, characteribuſque ex antiquitate carioſis nacti ſumus, ac ſæpè accuratè ad hoc ipſum indagandum legimus, adeſt quidem provehendi, ſacrandique Lectoris ritus cæremonia ſolemni celebrandus; cæterùm, qui infra Lectorem ſunt, Ordinum nuſquam Ritus apparet. Quo fit, ut Græcis conſtitutiſſimi

(3) *Conſt. lib. 8. c. 26.*

Juris cenſeatur, quod (3) Clemens diſertiſſimis verbis affirmat. Ἐπορκιστὴς οὐ χειροτονεῖται, εὐνοίας γὰρ ἑκουσίου τὸ ἔπαθλον, καὶ χάριτος Θεοῦ. *Exorciſta non ordinatur: hoc enim ſpontanea eſt conceſſio divinæ erga homines benevolentiæ, & gratiæ.*

(1) *lib. 6. c. 10. pag. 470.*

VII. Hinc arbitror ſubſcribendum ſententiæ, vel doctiſſimi Arcudii, qui in Eruditiſſimis Commentariis, (1) queis mores Eccleſiæ noſtræ ſapienter illuſtravit, apertè confirmat, Ordines Lectore minores, ante Photianum Schiſma, penes Græcos ceſſaſſe: vel Chriſtophori Campanas Canonarchæ Chii (cujus multa ſæpè laudabo, citaturque ad id, de quo agimus à Goario (2) in Opuſculo (3) ſuo propalam aſſerentis: Τῶν δὲ θυρωρῶν, καὶ Δεποτάτων, ἢ κηροφόρων, καὶ Καμισάτων, ἔχοντι τὰ ἱερὰ ἀξιώματα, ἅπερ οὐ τάξεις, ἀλλ' ὀφφίκια λέγεται τῷ Θεσσαλονίκης Συμεῶνι, ἐμοὶ μὲν δοκεῖ τάξεις εἶναι, οὐ διῃρημένας μὲν ἀλλήλων, καθάπερ παρὰ λατίνοις, ἀλλὰ μεμιγμένας τῇ τοῦ ἀναγνώστου χειροτονίᾳ. *Janitorum, Deputatorum, ſeu Ceroferariorum, & Camiſatorum, aliorumque Sacræ dignitates, quas non Ordines, ſed officia vocat Simeon Theſſalonicenſis, mihi videntur Ordines eſſe, non ſanè diſtincti, quemadmodum penes Latinos, ſed immiſti, adnexique Lectoris Ordinationi.* Quorum virorum ſententiis alterutrum nobis recipiendum proponitur, aut nullos eſſe in Eccleſia Græca Ordines uno Lectore minores, aut ita Lectoris officio permiſtos, confuſoſque, ut ſupervacaneum ſit de iis, quæ ipſis præmittenda ſunt, cum illis curioſiùs philoſophari, qui uni conjunctos, & in unum coacervatos vix norunt. Eapropter, cùm de omninò cuſtodiendis ante, quàm Ordines conferantur, agimus, de iis Ordinibus agimus, qui ſacri penes Latinos, penes Noſtros majores cenſentur, quorumque in utraque Eccleſia ſolemnis Chirotonia, ſeu Ordinatio eſt.

(2) *Ubi ſuprà d. not. 2. poſt me.*
(3) *de Vi Canon. ad Can. Apoſt.*

VIII. His prælibatis ad clariorem methodum tradendorum, ut tractaturus de iis, quæ ante Ordinationes ſacras requiruntur, expoſcunturque, rem inde producam, unde eam mihi Antiquitas ingerit, Juſque Canonicum, atque ipſa Theologia Eccleſiæ utrique communis exponit; certiſſimum eſt, olim ipſos Apoſtolos omni diligentia caviſſe, ne quid circa Ordinationes Sacras hujuſmodi temerè fieret: neu quis ad Sacras Dignitates adreperet, cujus non foret perſpecta vita, probati mores, virtus eximia. Hinc illa penes Blaſtarium (1) ex Clemente Alexandrino barbara ſanè, ſed ad rem noſtram planè quadrantia. Τὸν κληρωτέον συντήρησον, τὸν πρὸς κουρὰν ἐξέτασον, τὸν διακονησόμενον βασάνισον. *Clericandum obſerva, detondendum diſcutito, miniſtraturum examinato;* quibus congruunt & tradita per Athenagoram apud Balſamonem, (2) quorum cenſura, atque ſententia Ordinationis negotium, negotiorum omnium in Eccleſia maximum, ac diviniſſimum ab ipſis Apoſtolis cenſebatur.

(1) *In Synop. Syntag. §. 8.*
(2) *In Reſponſ. ad Epiſc. Cypri.*

IX. Propterea fas eſt ex ipſorum Apoſtolorum exemplis conficere, quatuor præſertim ab illis præmitti ſolita Ordinationibus ſacris, quorum primum jure fuiſſe dixeris Vaticinium, quod latinè minùs, clariùs tamen dixeris *Prophetiam*: alterum jejunium, preces tertium, quartum denique examen, atque inquiſitionem & Vitæ, & morum ejus, qui Sacræ militiæ nomen dabat. Et hujus quidem præceptum habes ex illis Apoſtoli: (1) χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει: *manus citò nemini impoſueris:* ubi Oecumenius obſcuræ ſenſa ſententiæ ita explicat, ut examen præcipiant: Docet, inquit, ὅτι χρὴ τὸν χειροτονήσοντα πολυπραγμονεῖν περὶ τὴν ἐξέτασιν τοῦ μέλλοντος χειροτονεῖσθαι, *eum, à quo conferendi ſunt Ordines, planè decere, curioſè agere circa examen ejus, cui conferendi ſunt Ordines*, & Euthymius (2) in aureo Libello de præceptis Apoſtoli eadem Pauli verba referens, *bis*, ait, *examen præcipit ejus, qui recepturus eſt Ordines, faciendum ſcilicet ab Epiſcopo, ne alienis peccatis communicet:* Τούτοις παραγγέλλει τὴν ἐξέτασιν τοῦ εἰσαγομένου πρὸς χειροτονίαν, ἣν ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως δεῖν ποιεῖσθαι, ἵνα μὴ κοινωνὸς γένηται ταῖς ἄλλων ἁμαρτίαις. Eadem Latinis ingerunt, explicantque in ea Pauli verba Ambroſius, Hilarius, Hieronymus, Auguſtinus; ut reipſa manifeſtum ſit, ab Apoſtolis non antè manus impoſitas, quàm ſacrandi hominis mores, vitamque ad curioſi trutinam examinis revocarent. Nec manifeſta tamen minùs, quæ reliqua diximus ante Ordinationes ſacras ab iiſdem Chriſtianæ diſciplinæ Principibus cuſtodita. Ea uno quaſi impetu ſacræ Paginæ (3) ſic nobis exponunt: Λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ Κυρίῳ, καὶ νηστευόντων, εἶπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον: ἀφορίσατε δή μοι τόν τε Βαρνάβαν, καὶ τὸν Σαῦλον εἰς τὸ ἔργον, ὃ προσκέκλημαι αὐτούς. Τότε νηστεύσαντες, καὶ προσευξάμενοι, καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς, ἀπέλυσαν. *Miniſtrantibus autem illis Domino, & jejunantibus, dixit Spiritus Sanctus; ſegregate mihi Barnabam, & Saulum in opus, ad quod aſſumpſi eos: tunc jejunantes, & orantes, imponenteſque eis manus, dimiſerunt illos.* Quibus in verbis tria illa manuum Impoſitioni præmitti ſolita deſcribuntur, ut & precibus aſſiduis miſceretur Jejunium, & expectandum eſſet Vaticinium, ſeu prophetia, cujus iteratò ad hoc meminit Magiſter Gentium, (4) ubique & præcedentes manuum Impoſitioni prophetias memorans, & aſſerens, gratiam dari *in manuum impoſitione per prophetiam.*

(1) *1. ad Timo. c. 5. n. 22.*
(2) *de præcep. Apoſt. præc. 12.*
(3) *Actor. c. 13. n. 2.*
(4) *1. ad Timoth. c. 1. n. 18. & c. 4. n. 14.*

X. Arbitramur ergo, Apoſtolos quempiam Populo ſecreturos, ut pro Populo Numini miniſtraret, ante omnia eò animum, operamque contuliſſe, ut ſecernendum talem agnoſcerent, cui cæteroqui & innoxio, & idoneo committi tutò poſſet tantæ, tàmque periculoſæ aleæ miniſterium. Nec tamen ea inquiſitione, ſeu examine contentos illicò ad manuum Impoſitionem proceſſiſſe, ſed gnaros, cor hominis abyſſum eſſe, cui penitus agnoſcendæ (1) mens hominum eſſet inepta, ni divinitùs illi lumen ſufficeretur, memoreſque prudentiſſimi effati, quo eos ſervator Chriſtus (2) monuerat, ſępè ſub ovina pelle lupos latere, addidiſſe diligentiæ preces, queis propitiatum Nu-

(1) *Jere. c. 17. n. 9. Eccleſ. c. 42. n. 18.*
(2) *Matth. c. 7. n. 15.*

Digitized by Google

men propoſitum ſuæ voluntatis oſtenderet: his porro ad idem ſcilicet impetrandum appoſuiſſe jejunia, ut conſtat ex dictis: mox neque jejuniis confiſos, qua erant in Deum fide, Vaticinia, Apocalypſes, & prophetias expectaſſe, quemadmodum expoſita ſuperiùs ex Actis, & Paulo verba demonſtrant; tanta nimirum conſtantia, ut nullum planè reperire ſit ab Apoſtolis ad ſacros provectum Ordines, quin Apocalypſis aliqua præceſſiſſet. Ea tamen non ubique poſtrema fuit, ſæpè cæteris præibat, indicante nimirum Deo, quem ad ſacri muneris dignitatem elegiſſet.

XI. Et res ſanè non nota dumtaxat, ſed & admiratione digna: Deo eligente, placitumque ſapientiſſimæ mentis ſuis ſervulis indicante, non tamen continuò Apoſtoli ad Ordinationem celebrandam adducebantur, niſi Apocalypſin ea, quę diximus, antevertiſſent. Præjactis igitur illis, Vaticinium additum ſecuti, Ordines protinus conferebant, ſi præceſſiſſet Apocalypſis, non niſi poſt adjunctam illi inquiſitionis humanæ, precumque, ac jejuniorum diligentiam ad Ordinum auſpicationem proceſſuri; quaſi ad ea omnia inſtigante eos Numine; non quòd tanta poſt prophetias ſollicitudine, curaque opus eſſet Apoſtolis, qui Deo paſſim afflati de immiſſis divinitus animorum ſuorum affectionibus minimè poterant dubitare, ſed ut ſucceſſores ipſorum agnoſcerent, haud temerè Enthuſiaſmis fidem præſtandam, niſi eos antevenerit, aut ſequatur humanæ ſuffragium diligentiæ. Sæpè enim circa hos, ſive arcanis animi motibus incuſſos, ſive ſpectris quibuſdam objectos accuratiſſimè fallimur: cùm Pietas ita aliquando animum enervet, ac planè molliat, ut cuicumque impreſſioni ſit aptus; unde & ſuperſtitio fluit matris optimæ, ac legitimæ notha, ac peſſima filia, quam acriter in Athenienſibus objurgavit Paulus (1) Apoſtolus, quamque fortaſſis omnium pernicioſiſſimam quis dixerit in quibuſdam, quorum virtus cùm ſine ſcientia ſit, vel in manifeſtiſſimis mirè decipitur, μετασχηματίζεται (2) σατανᾶ εἰς ἄγγελον φωτός: trãsfigurante ſe Satana in Angelum lucis. Quamobrem egregiè Eccleſiaſtes (3) *noli, ait, eſſe multum juſtus, nec plus ſapias, quàm neceſſe eſt, ne obſtupeſcas.* Nec deſunt exempla ſcilicet à Philologis repetenda, quibus evincitur, non minoris damni Eccleſiæ eſſe pietatem ſimplicem, quàm ſceleratam calliditatem. Quo factum puto, ut divinus Magiſter (4) Eccleſiæ Proceres docuerit prudentiam miſcere ſimplicitati, ut nec Prudentia callida ſit, nec inficeta Simplicitas. Quod ſanè ſervavere illi, ac poſteris tradidere ſervandum, cùm licet edocti divinitus, quos nempè ſacris initiarent, eos tamen Ordinibus non ante auſi ſunt admovere, quàm precibus miſcerent jejunia, examenque probaturum initiandos homines adhiberent.

(1) *Actor. c. 17. n. 22.*
(2) *2. ad Corint. c. 11. n. 14.*
(3) *c. 7. n. 17.*
(4) *Math. c. 10. n. 15.*

S E C T I O I.

De Precibus.

S U M M A R I U M.

I. *Ex relatis quatuor præmittendis tria tantum Eccleſia retinuit, & in primis preces.*
II. *Græci eas præmiſere ſemper ex vetuſta Traditione.*
III. *Idem mos etiam Latinis.*
IV. *Græcorum dicacitas in Latinos reprobatur.*
V. *Hominum dementia reprehendentium, quæ ipſi peccant.*
VI. *Orandum eſſe in omni negotio, præſertim ſi neceſſarium ſit.*
VII. *Neceſſitas Eccleſiæ ex Ordinationibus.*
VIII. *Explicantur DD. aſſerentes non eſſe neceſſarios Eccleſiæ Ordines.*
IX. *Ordinatio quanti periculi ſit Eccleſiæ.*
X. *Nihil obfuere Eccleſiæ Perſecutiones Ethnicorum.*
XI. *Sacerdotum impietas quanti ſteterit Eccleſiæ.*

I. EX his porro quatuor, quæ Ordinationibus præmitti penes nondum adultam Eccleſiam ſolita diximus, non omnia jam adulta Eccleſia retinuit, ſed rata obſequii ſui eſſe, ſi neceſſariò tantùm præmittenda ſeligeret, omittendum cenſuit, quod ad Apocalypſim pertinebat. Etenim, cùm hæc mira ſit Numinis Operatio, & illi dumtaxat noſtræ Religionis ætati conceſſa gratis, quæ, ut ait Gregorius (1) Latinis Magnus, nobis Dialogus, *miraculis fuerat nutrienda*, non videbatur in Ordinationibus expoſcenda, quarum frequentior, creſcente palam Eccleſia, uſus, atque celebritas: quæque, ſi divinum Oraculum expectandum perpetuò erat, vel tentati ſine neceſſitate Numinis damnatam à Chriſto (2) noxiam admiſiſſent, vel certè celebrandæ fuiſſent rariſſimè, non ſine præſente, ex caritate miniſtrorum, Reipublicę Chriſtianæ periculo. Ergo prudenter omiſſa præcedentium Prophetiarum neceſſitate, reliqua oppidò accuratè præmittenda Eccleſia retinuit, nunquam auſa quenquam ſacris initiare, quin ſe precibus, atque jejuniis præpararet, addito inſuper ejus, qui deſtinabatur ad Ordines examine numeris omnibus abſoluto. Id ut apprimè Noſtris perſuadere liceat, Singula, ſi placet, conſideremus. Et quod ad preces attinet, tritum eſt, atque olim penitus translativum, ſine præcedentibus precibus nunquam conferri ſolitos Ordines ſacros. Nec de iis precibus ſermo eſt, quibus Eccleſia utitur, dum reipſa Ordines conferuntur: de precibus loquimur, quas uſurpare mos erat biduo, triduoque antè, quàm tradendorum Ordinum ſolemnitas haberetur.

II. Atque hoc, ſi cui unquam incertum, ancepſque fuit, Noſtris certiſſimum eſt, & inter Noſtros Photianis ipſis, quos inter (ſi tamen is Photianus, ut vulgò creditur, fuit) ſuo ævo maximus & re, & nomine Planudes (1) conceptiſſimis verbis id ipſum affirmat, in eloquentiſſima ſylloge Canonum ex Photii Nomocanone, notiſque Balſamonis: nec affirmat modò, ſed planè confirmat productis, ut ſolet, ad pompam Chryſoſtomi, Baſilii, Nazianzeni, Dionyſii, Amphilochii, & Procli teſtimoniis plurimis, nec non Zonarę ipſius in Canones (2) loco, ubi nobilis æquè hiſtoricus, ac peſſimus Photianus hoc ipſum palam ediſſerit, prolatis in medium cæremoniis Eccleſiæ Byzantinæ, ſpeciatimque illa, qua prorſus evincitur, morem ſemper fuiſſe Conſtantinopoli, ut triduo ante Ordinationes ſupplicatio fieret in Eccleſia certa, ad quam vel ipſe Imperator accederet. Sic nimirum uſuveniſſe, cùm ordines collati ſunt primùm Ignatio ad Deiparæ Virginis in Blachernis: Sic itidem

(1) *Hom. 29. in Evang. poſt init.*
(2) *Mat. c. 4. n. 7.*
(1) *De Ordin. §. 1.*
(2) *Schol. 79.*

Digitized by Google

tidem eundem Ignatium ad ſupremæ apicem dignitatis evectum, ut per preces, atque ſolemnia Numinis adorati frequentiùs obſequia is totius Græciæ Sacris præficeretur, cujus celeberrimus Principatus(3) quot habuit momenta Vitæ, tot retulit varia ſanè, atque diverſa, ubique tamen ſanctiſſima de Photii Impietate trophæa. Hæc ex Zonara Photiano referre placuit, quòd cùm in Zonara typis edito deſint (quæ tamen in vetuſtiſſimo Cardinalis Brancatii Junioris Codice lecta notavi) ea Photiani accipere poterunt ex Planude viro penes ipſos omni exceptione majore.

(3) *Vide Nicetam Paphlag. in Vita S. Ignat.*

III. Neque id ſolùm ſolemne Græcis, ut preces Ordinationibus iteratò præmitterent, id ipſum Latini ex conſuetudine more recepta perpetuo ſervavere. Horum ſi quis repetat vetuſtatem, inveniet, ſine præviis precibus plurium dierum, Ordines nunquam fuiſſe collatos. Et ab ipſis profectò Latinæ Eccleſiæ crepundiis uſque ad ætatem Felicis III, qui præfuit Romanis ſacris ſub Zenone Cæſare circa annum Chriſti CCCCLXXIII, uno tantùm menſe Decembri quotannis fas fuiſſe ſacris Ordinibus Clericos inſignire teſtis eſt Amalarius(1) ſive ut cum Chriſto novi Eccleſię miniſtri naſcerentur, ſive ut eo menſe character Sacerrimus Ordinum Initiandis imprimeretur, quo Eccleſia venturi Domini expectatione ſollicita circa preces curioſiùs occupatur. Quamvis autem conſuetudo illa unius menſis anguſtiis arctè adeo circumſcripta, mox fuerit à Gelaſio I. ejuſdem Felicis ſucceſſore ſublata, facta ſcilicet poteſtate Ordinationum vel aliis anni temporibus celebrandarum, ea tamen poteſtas ita data eſt, ut à precum neceſſitate minimè abſolverit ſacras Ordinationes, quas Latinis neque licuit unquam, neque hactenus licet habere, niſi eo Sabbato, quod terminat quatuor, ut ajunt, Temporum trina jejunia, vigiliis exercita, aſſiduis precibus aſpera, & ſolemnibus pernoctationibus ſacra, de quibus videndus Tertullianus (2) Hieronymus (3) Concilium Matiſconenſe (4) atque Baronius. (5)

(1) *Lib. 2. c. 1.*
(2) *Lib. 2. ad uxor. c. 4.*
(3) *Ep. 7. ad Lætā.*
(4) *Canone 1.*
(5) *ad martyrolog. 5. Janu. litt. A. & ad an. 44. n. 73.*

IV. Ex his porro infero, perperam agi à Græcis quibuſdam recentioribus, cùm Ordinationes ſacras ſine prævia ſacrarum precum ſolemnitate temerè peragunt. Non ſolùm enim videntur abſcedere à Sanctiſſimis per Apoſtolos Inſtitutionibus, quas ubique contra Latinos jactant, quæque nos docent, non ſine precibus tradi ſolitos Ordines ab iis, qui *jejunantes, & orantes manus imponebant*; verùm etiam palam uſitatum Eccleſiæ noſtræ morem evertunt retentum, cuſtoditumque hactenus feliciter à Latinis, quos paſſim à priſca diſciplina deſciviſſe criminantur, cùm tamen ipſi in hoc certè deſciverint, nec eos referant mores, quos Majores noſtri tradidere per manus Eccleſiæ noſtræ, quique in ea uſque ad Gentium cæterarum invidiam feliciſſimè viguere, donec incuria ſacrorum, miniſtrorum inſcitia, Præſulumque Photianorum pervicaciſſima vel in ipſis corruptelis conſtantia palam detererentur. Quod hercle dixiſſe licuit non quò Noſtris notam inurerem in re, quæ ex more tradita, fortaſſis more, ſin minus legitimè, ſaltem ſine crimine utentium, potuit abrogari, ſed ut illud in Noſtris corripiam, quo nempe paſſim ſuperbiunt, ac propedixerim uſque ad delicias delirant, quaſi uni in Eccleſia mores Apoſtolicos, diſciplinamque à Majoribus traditam teneant, cùm & ipſi, atque in primis ipſi (utinam in parvis, & paucis) multa negligant priſci moris: minimè interea veriti Latinos carpere, ejusque criminis accerſere, quo in primis ipſi, turpiùſque laborant.

V. Sed olim id vitii fuit, eritque hominibus olim, ut non ſua ſe decempeda metiantur, nec meminerint exempli à Servatore traditi cùm Leguleiis Mœcham accuſantibus non aliter reſpondit (1) quàm *digito ſcribens in terra*, forte divino illo charactere accuſatoribus ipſis objiciens ea crimina, quorum Conſcii mulierem accuſabant. Etenim & nondum emendatos ea ſcriptione palam redarguit dicens: (2) Ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος τὸν λίθον ἐπ' αὐτῇ βαλέτω: *qui ſine peccato eſt veſtrum, primus in illam lapidem mittat.* quaſi univerſim criminis manifeſti reus habendus ſit, qui de ſuo crimine alios accuſat. Quod ſanè vel apud Ethnicos æquiſſimi Juris eſt viſum, ſugillante Platone veſanam Cynici Diogenis audaciam, qui faſtum Platonis majore faſtu calcaret, ac Juvenale (3) affirmante, fas eſſe Terris Cęlum, & Mare Cœlo miſcere.

Si fur diſpliceat Verri, homicida Miloni,
Claudius accuſet mœchos, Catilina Cetegum,
In Tabulam Sullæ ſi dicant diſcipuli tres.

Quapropter, uti veriſſimum arbitror, quod in pervulgato Scazonte (4) Catullus aſſeruit.

Nimirum idem omnes fallimur, neque eſt quiſquam,
Quem non in aliqua re videre Suffenum
Poſſis: ſuus cuique attributus eſt error;
Sed non videmus, manticę quod à tergo eſt.

ita plane rationi conſentaneum eſt, ne quem ex libidine loquaciſſimæ temeritatis reum eorum criminum faciamus, quæ an in nobis ſint, non ante perſpeximus; gnari laturis non æquam ſententiam quadraturum quod (5) Satyricus idem in hypocritas ſeveros, ac tetricos expedivit.

Nonne igitur jure, ac merito vitia ultima fictos
Contemnunt Scauros, & caſtigata remordent?

(1) *Joan. c. 8. n. 6.*
(2) *Ibidem n. 7.*
(3) *Satyra 2. ſub initium.*
(4) *Epigr. ad Varum de Suffeno*
(5) *Juvenal. ibid. paulo inferiùs.*

VI. Verum, ut ad propoſitum redeamus, hanc adhibendarum ante Ordinationes precum conſuetudinem, quæ ab Apoſtolis jure optimo conſtituta, & penes Latinos non ſine ipſorum laude ſemper obtinuit, & à Noſtris peſſimo exemplo recens eſt abrogata, ratio ipſa vel cæcutientibus manifeſta prorſus oſtendit. Eſt enim illud Chriſtianis notum in primis, nobis ſcilicet acturis quidlibet, imò & agentibus preces eſſe penitus neceſſarias. His quippe neglectis, omiſſiſve, quæcumque aguntur, periculo ſunt obnoxia. Non enim aliunde Hieroſolymæ Urbi penitiſſimum excidium fuiſſe illatum queritur luctuoſus Vates (1) Jeremias, quàm ex precum incuria: *deſolatione*, inquit, *deſolata eſt omnis terra, quia non eſt, qui recogitet corde*: quæ poſtrema verba Patrum interpretatio cum Lyrano, & Abulenſi ita detorquet, ut preces ſignificent. Hinc ſupremus (2) Magiſter, γρηγορεῖτε, ait, καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν: *vigilate, & orate, ut non intretis in tentationem*: & (3) rurſus: ἀγρυπνεῖτε ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι, ἵνα καταξιωθῆτε ἐκφυγεῖν ταῦτα πάντα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι, καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. *Vigilate omni tempore orantes, ut digni habeamini fugere*

(1) *c. 12. n. 11.*
(2) *Matth. c. 26. n. 41.*
(3) *Luc. c. 21. n. 36.*
(4) *Luc. c. 18. n. 1.*
(5) *Serm. de Moyſe Tom. 1.*
(6) *Orat. 2. de virib. Orat.*

iſta

iſta omnia, quæ futura ſunt, & ſtare ante filium hominis. Quod breviùs, ſed vibratiùs antè tradiderat: (4) dicens: δεῖν πάντοτε προσεύχεσθαι, καὶ μὴ ἐκκακεῖν. *Oportet ſemper orare, & numquam deficere*. Quæ verba expendens (5) Chryſoſtomus apertè docet, illis, precum neceſſitatem induci, λέγων τὸ δεῖν ἀνάγκην εἰσάγει, *dicens oportet neceſſitatem conſtituit*. Ex quo, & Auguſtino, Hieronymo, Aquinate, aliiſque tum Latinis, tum Græcis (6) Planudes, ἡ συχνή, inquit, αὕτη, καὶ πολλαπλάσιος παραίνεσις τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦ Παύλου, καὶ τῶν ἑξῆς ἀποστόλων πρὸς τὸ προσεύχεσθαι ἐκτενῶς, καὶ βιαίως, ἀναμφισβητήτως οὐ τὸ συμφέρον μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀναγκαῖον, καὶ δὴ μάλιστα τῆς προσευχῆς ἀποδείκνυσι, quæ (7) Suarius Latinè reddidit, diſſimulato, ut Latini ſolent, Græci hominis nomine: *Denique tàm frequens, ac multiplex exhortatio Chriſti, Pauli, & aliorum Apoſtolorum ad orandum frequenter, & inſtanter, ſine dubio non ſolùm utilitatem, ſed etiam neceſſitatem, & valde urgentem demonſtrant*. Cujus neceſſitatis rationem profert (8) Cœleſtinus I. ille nimirum Synchronos Alexandrino Cyrillo, quocum nobiliſſimum fœdus iniit adverſus Neſtorium, ut palam eſt ex ipſius Cyrilli (9) Scriptis, ex eodem (10) Cœleſtino, ex Collectore (11) Creſconio, ex Epheſino (12) Concilio, ex (13) Balſamone, & (14) Nicephoro. Cœleſtinus, inquam, rationem hujuſce neceſſitatis edifferit, cùm ſcribit: *quando nullum tempus eſt, quo nobis opus non ſit auxilio Dei, fit, ut omni tempore, omnibus in rebus, atque omni in negotio ad Orationem nobis confugiendum ſit*. Eandem rationem, ſimilemve habes penes (15) Chryſoſtomum, (16) Auguſtinum, Nilum (17) Abbatem, Joannem (18) Climacum, & (19) Bonaventuram. Quorum omnium, aliorumque & ſententia, & rationibus certum erit, in omnibus neceſſarium nobis eſſe uſum Sacrarum precum; unde confeſtim ſequitur, potiori jure neceſſarias eſſe cenſendas preces in iis, quę maximè neceſſaria Eccleſiæ ſunt, præſertim, inde ſi maximum Eccleſiæ commodum, damnumve poterit proficiſci.

(7) To. 2. de Religio. tr. 4. lib. 5. c. 28. n. 4.
(8) Epiſt. ad Neſt. & Epiſt. ad Joan. Antioch.
(9) In ep. ad Joan. Antioch. & alibi.
(10) Epiſt. 3.
(11) In Collect. Canonū.
(12) In Act. c. 2. Edit. Pelsan. Tom. 1.
(13) In Canones Epheſin. Concil.
(14) Hiſt. lib. 14. c. 34.
(15) in c. 5. Matth. Hom. 13. lib. 2. de Orand. Deum.
(16) c. 56. de Eccl. dogmatib.
(17) de Orat. c. 47.
(18) In Scal. Parad. gr. 28.
(19) in Pharet. Div. Amor. lib. 2. c. 45.

VII. Jam verò nihil Eccleſię neceſſarium Ordine magis. Licèt enim Baptiſmus inter Sacramenta cætera unus antonomaſticè, ut ajunt, neceſſarius appelletur, quemadmodum ex verbis Chriſti (1) DD. tradunt, docentque (2) Irenæus, (3) Origenes, (4) Nazianzenus, (5) Baſilius, (6) Cyprianus Epiſcopus, & Martyr, (7) Ambroſius, (8) Hieronymus, (9) Fulgentius, (10) Leo I. aliique quamplurimi duce (11) Auguſtino: id tamen verum eſt, ſi neceſſitas ita ſumatur, ut ſingulos in Eccleſia, reſpiciat, quibus omnino neceſſarius Baptiſmus eſt. At ſi neceſſitas ita conſideretur, ut univerſim ad Eccleſiam, ut Corpus quoddam, totumque aliquod eſt, ſpeciatim pertinet, omnium Sacramentorum maximè neceſſarius eſt Ordo. Quippè hinc Eccleſiæ regimen, hinc ipſorum adminiſtratio Sacramentorum, hinc Populi diſciplina, hinc verbi divini prædicatio, hinc & Pœnitentia, unde lapſis ſalus, & Euchariſtia, unde ipſe Gratiæ fons in animos Chriſtianorum perenni, ac certa crepidine ſemper emanat: ut mihi, qui maximè neceſſarium Eccleſiæ Ordinem minimè reputat, is cum Calvino (12) inſanire videatur.

(1) Joan. c. 3. n. 5.
(2) lib. 3. c. 19.
(3) in c. 6. Epiſt. ad Rom.
(4) Orat. in S. Lumina.
(5) Orat. 13. de Exhort. Bapt.
(6) epiſt. ad Fadum. 8. lib. 3.
(7) lib. 2. de Abraham cap. ult.
(8) contra Pelag. lib. 3.
(9) lib. de Fide ad Petrum c. 30.
(10) ep. 80. al. 78. ad Ep. Campan.
(11) lib. 1. de pec. mer. remiſs. & alibi.
(12) lib. 4. Inſt. c. 14. §. 20. & c. 19. §. 31.

VIII. Cui hercle minimè adſtipulantur, qui ex Orthodoxis Ordinem neceſſarium negavere, juxta crebram, mendacemque Margunii propter eà fruſtrà frendentis indignationem. Hi enim neceſſitatem, quam Ordinibus inficiantur, eam palam intelligunt, quæ ad ſingulos utique ſpectat præcipuè, rati cæteroqui eoſdem perneceſſarios Eccleſiæ toti, quà totum aliquod eſt, & myſticum corpus in unam rerum Sacrarum molem, ac ſpeciem coaleſcens. Eſt enim, quod ante docuimus, hæc, circa quam philoſophamur, neceſſitas non ſingularum partium Eccleſiæ commodum rectà reſpiciens, ſed ad totius Eccleſiæ bonum præcipuè ſpectans, quod certè, ut ſine Hierarchia ſtare non poteſt, ita ſine Ordine nuſquam eſt. Ac, quemadmodum & Generatio, & Alimentum, & Poteſtas Politica neceſſaria quidem ſunt omnia, non tamen eodem modo, nec pariter omnibus, ſed illa quidem, ut genus hominum propagetur, hoc autem, ut homines ſinguli vivant, poſtrema verò, ut ad propoſitam homini felicitatem homines dirigantur, ſunt penitùs neceſſaria; neque enim ſine generatione erit humanum genus, aut ſine alimento homines ſinguli, queis conſtat humanum genus, aut denique ſine publica Poteſtate feliciter aget humana Reſpublica, quæ ſingulos, univerſoſque complectitur: ita Baptiſmus, & Ordo Eccleſiæ neceſſaria, nec tamen eodem planè modo neceſſaria cenſentur; quippe ille ſingulorum ſalutem reſpicit, mox ad publicam ſalutem ſpectat, quæ ſingulorum ſalute conſtat: at hic publico uſui addictus eſt, atque inde ad privatorum commodum pertinet, quod ſine publica ſalute eſſe non poteſt. Hinc preſſiùs prolixum argumentum retexens, quas ante Ordinationes ſacras iterum iterumque concipiendas neceſſariò preces ex authoritate collegi, eaſdem, ratione dictante, Ordinibus præponendas oſtendo, quòd & pręmittendæ ſint iis rebus, queis Eccleſia præſentiùs indiget, quòdque Eccleſia Ordinum miniſterio maximè indigeat.

IX. His accedit periculum, cui Eccleſia ſe objicit, cùm Ordines confert, ne nimirum ex conceſſa nequam homini ſacerrima dignitate ſus deque vertatur ſacra Reſpublica, cui plerumque ex infandis moribus Sacerdotum exitium imminet. Certè non aliunde magis manifeſta pernicies illata eſt Populo Judæorum, quàm ex Ordine Levitarum. Propter crimina filiorum Heli cęſum Iſrael, profligatumque, capta ſcilicet à Philiſtæis Arca Fęderis, notum eſt ex Regia (1) hiſtoria: everſam eorumdem Rempublicam ambitu, diſſidiis, perfidia, ſceleribuſque Sacerdotum conſtat ex Actis (2) Machabæorum, denique abrogatam Synagogam poſt ſacrilegorum Pontificum poſtremam impietatem, qua Servatorem Chriſtum occidendum curavere, docent in illa Chriſti ejuſdem (3) verba: Διὰ τοῦτο ὁ παραδιδούς μέ σοι μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει: *propterea, qui me tradidit tibi, majus peccatum habet*, Baſilius, Athanaſius, Chryſoſtomus, Auguſtinus, Ambroſius, Hieronymus, Anſelmus, Beda, Theophylactus, OEcumenius, Euthymius.

(1) 1. Reg. c. 1.
(2) toto libro 2.
(3) Joan. c. 19. n. 13.

X. Adde, vix unquam Eccleſiam titubaſſe, niſi cùm ad Sacerdotium impii homines irrepſere. Cedo, ſi libet, conſideremus, quot Eccleſia calamitates perpeſſa eſt, quotque fuerit tormentis exercita, cùm purpurata Tyrannorum Impietas in Chriſtianum nomen eſt crudeliſſimè

debac-

Digitized by Google

debacchata. Licuit Chriſtianis ea tempeſtate ubique ad noxam temerè, necemque raptatis, paſſimque, ac populariter cæſis (1) Horatianum illud uſurpare.

(1) *Ode 1. lib. 2. Carm.*

Quis non Latino Sanguine pinguior
Campus ſepulchris impia prælia
Teſtatur? auditumque Medis,
Heſperiæ ſonitum ruinæ?
Quis gurges, aut quæ Flumina lugubris
Ignara Belli? quod Mare Dauniæ
Non decoloravere cædes?
Quæ caret Ora cruore noſtro?

Audi (2) Paulum: ἕτεροι δὲ ἐμπαιγμῶν, καὶ μαςίγων πεῖραν ἔλαβον, ἔτι δὲ δεσμῶν, καὶ φυλακῆς, ἐλιθάσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐπειράσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον, περιῆλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι. ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ Κόσμος: *alii verò ludibria, & verbera paſſi ſunt, inſuper & vincula, & carceres, lapidati ſunt, ſecti ſunt, tentati ſunt, in occiſione gladii mortui ſunt. Circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti, quibus dignus non erat Mundus.* His tamen undique malis Eccleſia circumfuſa, nec periculum ullum adivit, & auctior, robuſtiorque ab ipſis ærumnis gliſcere viſa eſt, atque *ab ipſo*, juxta ſplendidum de Romana Republica Lyrici (3) Poetæ mendacium, *ducere opes, animumque ferro*. Reverà enim *Perſecutiones* Eccleſiæ id fecere, ut argutè Juſtinus (4) Martyr affirmat, quod Vineis putatio: ut enim hæ putatione ad ubertatem, & vulnere provocantur ad juventutem; ita *Perſecutionibus* Eccleſia, propè dixerim, adigitur ad utrumque. Quin & (5) Tertullianus, ſanguinem Martyrum nota metaphora Semen Chriſtianorum appellat, quod facundiùs (6) Leo I. expoſuit, cùm ſcripſit: *non minuitur perſecutionibus Eccleſia, ſed augetur; & ſemper Dominicus ager ſegete ditiore veſtitur, dum grana, quæ ſingula cadunt, multiplicata naſcuntur.*

(2) *ad Hebræ. c. 11. n. 36.*
(3) *Horat. od. 4. libr. 4. Carm.*
(4) *In Tryph. Dialog.*
(5) *In Apologet. c. ult.*
(6) *Serm. 1. de SS. Petr. & Paul.*

XI. Verùm enimvero, quæ frendentibus circumquaque Tyrannorum minis firmior evaſit, Eccleſia, ea, ſi quando Sacerdotium Impietas turbas concivit, vix eſt adeò imperitus Hiſtoriæ quiſquam, qui neſciat, quo motu penè ad perniciem ſuam prona tremuerit. Ecce, quid ſibi, totique Terrarum Orbi Eccleſia non timuit, cùm Ægyptius ille veterator Arius ab Alexandrino ſanctiſſimo Antiſtite (1) Petro inconſideratè inter Miniſtros receptus, mox inconſultiùs à ſucceſſore Petri (2) Achilla Sacerdotio inſignitus teterrimum protulit Dogma, quod Chriſtianam Rempublicam penè univerſam invaſit? Quando, ut emphaticè (3) Hieronymus dixit, *totus Orbis ingemuit, & Arianum ſe eſſe miratus eſt*; eaque mala Eccleſiam funditùs concuſſere, quorum hypotypoſin prorſus horribilem habes penes (4) Baſilium, (5) Nazianzenum, (6) Theodoretum, atque (7) Sozomenum. Prolixa eſſet Oratio, ſi, quæ in exitium præſentiſſimum Eccleſiæ profecta ſunt ex Ordinationibus inconſultè conceptis, curioſè retexerem; Quin potius acervatim tibi conſideranda propono ea mala, quæ paſſa eſt Eccleſia noſtra ab Eutyche, à Neſtorio, à Dioſcoro, à Photio, circa quos, ſi, quæ ad Ordines ſpectant, prudentiùs fuiſſent inita, non utique tot Monſtra dilaceraſſent Eccleſiam noſtram, noſtramque Gentem per dedecus, nefaſque peſſum dediſſent. Abrogavit illis Magiſtratum ſacrum poſt infinita ſcelera tandem Eccleſia; utinam numquam irrogaſſet: iis non fuiſſet hercle vexata calamitatibus, quas, non ſine numeroſa animarum clade, vix tandem quivit avertere. Id peculiariùs deplorare fas eſt in ſceleratiſſimo Photio, quem Magiſtratu jure dejectum, contra fas, iterum Græciæ Fatum reſtituit, ut, quem Octava Synodus neque Epiſcopum, neque ullo modo Clericum aut fuiſſe, aut poſſe in poſterum eſſe decreverat, is iteratò Epiſcopus, & Patriarcha, Sacriſque Græcis præfectus audiret, dilaceraturus Eccleſiam noſtram, redacturuſque nobiliſſimam Gentem ad eas, non dico Miſerias, ſed Sordes, quas lugemus ſanè, ac fortaſſis lugebimus, at numquam ſatis. Adeò verum eſt, nihil perículoſius Eccleſiæ Ordinationibus inconſideratè, aut perperam celebratis. Nam iiſdem, ſi ritè procurentur, nihil utilius eſſe ſupra aleam probationis eſt, cùm palam ſit, quid commodi capiat, ceperitque olim Eccleſia ex piis, doctiſque Clericorum Choris, quorum Doctrina Theologiæ non ἐριςικὴ illa, & in apicibus inutiliter ludens, ſed gravis, ſinceraque, Fideique, fas ita loqui, fortis Armigera ſtat, quorum è Scitis, Decretiſque, Canones non interpretationibus corrupti, & adulationibus perditi, ſed fœti Sacra Prudentia, morumque certam facturi regulam prodiere, quorum denique Moribus Exempla cuduntur æternùm Religioni Chriſtianæ profutura. Ut planè his omnibus diligentiſſimè penſitatis manifeſtiſſimum prorſus appareat, preces ante Ordinationes Deo iterum, iterumque fundendas, ut iiſdem placatus ad tantum Opus ritè peragendum nos provocet, ex quo, & ſanè pernecesſario Orthodoxæ Reipublicæ, tum utilitas, tum pernicies pendet Eccleſiæ.

(1) *Sur. in ejus Vita To. 6. 25. Novẽb.*
(2) *Baro. ad Ann. 310. n. 6.*
(3) *Contra Luciferian.*
(4) *Adverſ. Eunom. lib. 1.*
(5) *In Laud. Athan. & Orat. in fun. Patris.*
(6) *Hiſt. lib. 1. c. 27. & ſeq.*
(7) *lib. 4. Hiſt. c. 23. & ſeq.*

S E C T I O II.

De Jejunio.

S U M M A R I U M.

I. *Jejunii, ac precum Societas, & vis.*
II. *Jejunium Ordinationibus præmittendum, probatur argumento Communi.*
III. *Idem probatur prima authoritate Photianorum.*
IV. *Explicatur locus Leonis Magentini.*
V. *Proponitur ſecunda Photianorum authoritas.*
VI. *Proponitur eorumdem tertia.*
VII. *Refellitur imperitia, & nequitia Margunii.*
VIII. *Proponitur quarta authoritas ex eodem Margunio.*
IX. *Idem oſtenditur ratione.*
X. *Evincitur inſania Margunii.*
XI. *Latini Græcos non vituperant, quòd non jejunent ante Ordinationes.*
XII. *Reſpondetur Objectioni ex loco S. Leonis I.*

I. HInc Majores noſtri precibus addidere Jejunia, propitiaturi validiùs Numen, quò præſentiùs tanto Operi adeſſet. Etenim eò potentiores eſſe preces, quò crebriùs jejunio copulantur, docet fusè (1) Baſilius. Nec mirum; Nam Jejunio abſolvi, perficique preces oſtendit illa Annæ Vatis egregiæ laus penes Sacrum

(1) *Hom. 1. de Jejun. ante med.*

(2) Hiſto-

Digitized by Google

(2) *Luc. c.2.n.37.* (2)Hiſtoricum, quæ οὐκ ἀφίστατο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, νηστείαις, καὶ δεήσεσι λατρεύουσα νύκτα, καὶ ἡμέραν, *non diſcedebat à Templo jejuniis, & obſecrationibus ſerviens Nocte, ac Die*, confirmantque illa (3) *Tobiæ c.12.n.8.* (3) Raphaelis Angeli verba: καλὴ ἡ προσευχὴ μετὰ νηστείας. *Bona eſt Oratio cum Jejunio*: quibus (4) *1. ad Cor. c. 7. n. 5.* adde tum parænesin (4) Pauli ἵνα σχολάζητε τῇ νηστείᾳ, καὶ προσευχῇ, *ut vacetis Orationi, & Jejunio*, (5) *Matth. c. 17. n. 20.* tum Chriſti (5) ipſius ſententiam aſſerentis, genus quoddam Dæmoniorum non ejici, niſi in Oratione, & Jejunio, Οὐκ ἐκπορεύεται, εἰ μὴ ἐν προσευχῇ, καὶ νηστείᾳ. Porro, quò perfectiores, caſtioreſque ſunt preces, eò ad impetrandum, quod petunt, potentiores ſunt: Unde ſequitur eò potentiores fore, quò conjunctiores erunt Jejunio. Quare ingenioſè ſuo more (6) *Hom. 1. in Geneſ.* (6) Chryſoſtomus, Jejunia comparat alis, queis ſurſum animus fertur viſurus Deum, ab eoque protinus, coramque impetrat urus, quidquid piè, caſtèque libuerit. Similia habet (7) *lib. de Virg.* (7) Athanaſius, itidemque (8) *loco laudato.* (8) Baſilius. Profectò unuſquiſque ſecum ipſe experitur, non bene invicem convenire, neque una in ſede aptè morari Voluptatem, ac Sapientiam, quæ in Chriſtiano ad preces pertinet. Non aliter enim ſcire divina fas, quàm per preces, piamque Theoreſin. Quapropter non Chriſtiani modò divinæ huic Sapientiæ addicti aſperitatem ſecuti ſunt, (9) *conſtit. 133.* ut ex (9) Novellis Græca Juriſprudentia novit, verùm etiam Ethnici ipſi, ſi qui Sapientiam amavere, eam ipſam diligentiſſimè proſecuti ſunt. (10) *l.2. Cont. Jovinian.* Narrat Sanctus (10) Hieronymus à Platone locum ſub iniquo Jove, aſperoque, ac penè peſtilente ſitum accuratè fuiſſe lectum, ubi Sapientiæ ſuæ, cęterorumque diſciplinæ Operam daret: Pythagoreos autem non ab Urbibus modò abhorruiſſe, ſed ab hortis etiam, ac locis omnibus, quæ Voluptatem adferrent, ne ſcilicet molleſceret animus, atque à Sapientię ſtudio retardaretur. Eadem tradit de Sacerdotibus Ægyptiis, qui vacaturi Siderum contemplationi, nec celebrare conjugia, nec propinquos affari, fas ſibi eſſe putabant, negotioſo Solitudinis Otio hilares, ac tenuiſſimo cibo contenti. Cujus rationem (11) *lib. primo in exhortat. ad medicinam.* edit (11) Galenus docens, animos hominum voluptatibus deditorum in multo Sanguine, tanquam in Luto, demerſos nihil ſubtile, ac cœleſte meditari poſſe.

II. Addidiſſe porro Majores noſtros Jejunium precibus antè, quàm Ordines Sacros conferrent, licèt Photiani recentiores, non verbis tantùm, ſed facto etiam pernegent, certiſſimum tamen eſt ex eo primùm, quòd uſitatum id oſtendimus Apoſtolis, quorum mores à Græcis retentos fuiſſe tenaciùs, quàm ab aliis Nationibus, patet vel in ſuperfluis, & noſtra Ætate penè dixerim ſuperſtitioſis. Secundò, quòd penes Noſtros frequentior fuerit uſus, atque ſeverior Jejuniorum, ut conſtat ex iis, quæ narrat (1) Hieronymus, (2) Lucianus Apoſtata, (3) Nazianzenus, (4) Auguſtinus, & poſt (5) Irenæum (6) Tertullianus. Tertiò, quòd, licèt id ex vetuſtis Hiſtoriis, Patribuſque non liceat liquidò, palamque demonſtrare, licet tamen ex recentioribus, iiſque, qui Photianis majoris propemodum authoritatis ſunt, ſi Superis placet, quàm ii, quos Antiquitas veneratur. Horum primus occurrit Leo Magentinus Metropolites Mitylenæus elegantiſſimæ vir Sapientiæ, cujus Commentarios in libros Ariſtotelis περὶ ἑρμηνείας edidit Aldus, & Victor Trincavellus Venetiis, floruitque circa Annum Chriſti M.CCC. Is in erudito (7) Libello de neglectis Canonum præceptis, quem hortatu Vaſſionenſis Epiſcopi Suarii latinum fecimus, atque innumeris in locis, ut licuit, emendavimus, explicans Canones VIII. Synodi, quam, utpote Photianus, cum Pſeudoſynodo Photiana mira oſcitantia confundit, duos Canones neglectos conqueritur, Duodetrigeſimum nimirum, ac Vigeſimum quartum. In primo laicis Principibus præcipitur, ne ſe ſe Electionibus Sacerdotum immiſceant, in altero cavetur, ne Metropolitæ, quæ ad ipſos pertinent, Sacra Miniſteria, ſubjectis Epiſcopis, quos Suffraganeos appellant, exercenda committant.

(1) *Epiſt. 15.*
(2) *in Philopatro.*
(3) *ad Helen. de Monach.*
(4) *Epiſt. 86.*
(5) *lib. 2. c.57.*
(6) *adver. Pſychic. c.15.*
(7) *cap. 8.*

III. Et hi ſanè Canones Octavi Concilii ſunt, ejus nempe, quod legitimum fuit, & in quo exauthoratus eſt Photius, ut evincitur uſque ad Schiſmaticorum pudorem, ex (1) *In Vita Ignatii.* (1) Niceta Paphlagone, & ex Hiſtoricis (2) *Omnes in Baſilio Macedo.* (2) Commentariis non Latinorum, ſed Græcorum Jo. Curopalatę, Cedreni, Zonaræ, Glycæ, Manaſſis, cæterorumque, qui ex Geſtis Baſilii Macedonis aliquid delibarunt, penes quos cùm fusè agatur de Synodo, in qua ſolio, quod invaſerat, Photius deturbatus eſt, quamque nos Octavam jure, ac meritò dicimus, nulla fit mentio Synodi Octavæ, quam jactant Ignorantiſſimi Photiani, ſive quòd ea numquam celebrata fuit, ſitque tota figmentum Eunuchi nequiſſimi, ut cenſet (3) *ad ann. 879. n.73.* (3) Baronius, ſive, ut verius exiſtimo, quòd à nemine fuerit recepta, quippe Spuria, Sacrilega, nec abſimilis ei, quam ſimillimus Photio, ut decernit, oſtenditque Octava (4) *Act. 3. in fin. & Can. 21.* (4) Synodus, Dioſcorus Epheſi celebravit, damnavitque ſolemniter Chalcedonenſe (5) *Actione 1.* (5) Concilium. Verùm, ut ad authoritatem redeamus, Leo Magentinus Synodi Octavæ Canonem Duodetrigeſimum explicans in verbo κατὰ τοὺς κανόνας, *ſecundum Canones*; τὸ δ᾽ ἕτερον, *ait*, αἴτιον, ὅθεν ἀπείρηται τοὺς Κοσμικοὺς Ἄρχοντας πολυπραγμονεῖν περὶ τὰς χειροτονίας τοὺς ἐπιψηφίους, τοῦτο δοκεῖ, ἵνα μὴ αἱ χειροτονίαι γίνωνται παρὰ τοὺς Κανόνας, ὡς πρὸς ἐντολὰς Βασιλέων, καὶ Δεσποτῶν ἐπ᾽ οὐδενὶ τιθέασιν οἱ ἡμῖν συνομήλικες ἀρχιερεῖς, ὥς᾽ οὐδὲν ἐξῆς τῆς πάλαι καλοηθείας ὁρᾶν. Οὐ ψῆφος συνετῶς τοῖς ἀξίοις, οὐδ᾽ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ προσφέρεται. Τὴν μαρτυρίαν τοῖς χειροτονουμένοις τὸ Παλάτιον παρέχει· ὥσπερ εἰ Θεὸς τοὺς Θεοὺς, τοὺς ἱερεῖς δηλονότι, διακρίνων, οὐκ ἐν θείῳ ἐν συναγωγῇ, τουτέστιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλ᾽ ἐν τῷ τοῦ Πιλάτου Πραιτωρίῳ καθίσατο. οὐδ᾽ ὁ Σαμουὴλ τὸν Σαοὺλ ψηφίζοιτο, ἀλλ᾽ ὁ Σαοὺλ τὸν Σαμουὴλ χρίοιτο. Τίς δὴ οὕτως ὑποψηφίων οὐ κατηγορήσει; τίς δ᾽ οὐκ ἀγανακτήσειεν οὐδὲν ἔτι ἐν ταῖς χειροτονίαις ἐφορῶν τῶν νομίμων, καὶ ἀποστολικῶν, καὶ συνοδικῶν; οὐκ ἀρχὰς τετιμημένας, οὐδὲ διήμερον τὸ ἐλάχιστον νηστείαν τῶν χειροτονιῶν ἀεὶ προληφθεῖσαν, ἐς εἰς χρόνους τοῦ δολεροῦ Βασιλέως, ὁποίων ἐν τοῖς βασιλείοις ἡ Σύνοδος μετὰ τοῦ ἀπατεῶνος Θεοφάνους γαστρίμαργον πανήγυριν πεποιηκυῖα πρὸς χειροτονίαν μητροπολίτου κατῆλθεν, ἵνα ἐπὶ τῆς τοῦ Χρυσοστόμου καθέδρας παῖδα ἔτι γεννῶντα καθιδρύσῃ. *Altera cauſa, ob quam interdicitur, ne Laicæ Poteſtates, aut Principes Ordinationibus ſe Sacris immiſceant, hæc ſanè videtur: ne quid fiat contra præſcriptum Sacrorum Canonum regulis, quas certè, ut Regum, Principumque juſſis obtemperent, nihili æſtimant noſtræ Ætatis Antiſtites, adeoque perturbant, ut nihil uſquam*

reperire

Digitized by Google

reperire ſit priſci Moris. Non pro idoneis fertur Sententia, nec in Eccleſia. De Candidatis Sacrorum Ordinum teſtimonium perhibet Regia: quaſi Deus Deos, hoc eſt Sacerdotes, dijudicans non ſit in Synagoga Deorum, hoc eſt in Eccleſia, ſed in Prætorio ſedeat Pilati; nec Samuel Saulem elegerit, ſed unctus fuerit Samuel à Saule. Quis talibus ſuffragiis electos non reprobet? Quiſve non doleat in hujuſmodi Ordinationibus nihil ex iis adhiberi, quæ Legibus Sacris, Apoſtolicis moribus, ac Synodicis Regulis conſentanea eſſe cenſentur. Non preces triduo haberi, non biduo ſaltem uſurpari jejunia, quæ ſcilicet ſemper Ordinationes anteceſſere, uſque ad tempora ſubdoli Imperatoris: cùm in Regia Concilium malignantium unà cum fraudulento Theophane ſolemniùs epulatum ad Ordinationem pueli proceſſit: ut ſolio Sacro Chryſoſtomi vel impuberem imponeret.

IV. Hæc Leo: ubi nomine Subdoli Imperatoris Romanum Lecapenum intelligit, qui ex Archithalaſſo, & Patricio à Conſtantino VIII. Leonis Sapientis Filio ad Imperii Conſortium adſcitus Anno Chriſti nongenteſimo undevigeſimo, poſt biennium Tyrannidem occupavit, ut fusè narrant Græcorum Hiſtoriæ. (1) Concilium autem malignantium appellat Synodum ad exauthorandum Tryphonem Patriarcham coactam Conſtantinopoli. At Theophanes ille eſt, qui cognomento Cæſarias mira fraude Tryphonem impulit, ut chartam vacuam nomine proprio ſubſignaret, cui mox falsò cùm Romanus ea verba inſcribenda curaſſet, queis videbatur Trypho ſe ſponté magiſtratu abdicaſſe, regalibus epulis exceptos Patres adegit, ut Sexdecim annorum puerum filiorum ſuorum poſtremum, ejecto Tryphone, Patriarcham dicerent Theophylactum, ſuis ſceleribus ſacratam tot illuſtribus Viris Sedem fœdiſſimè conſpurcaturum. Etenim hic ille Theophylactus eſt, qui ſordidis avaritiæ ſtimulis percitus Sacra omnia venalia palam propoſuit, qui fœdiſſimis amoribus, & nefariæ libidini deditus meretricibus, atque exoletis, lenonumque pueris, atque puellis (inaudita Græcis Sacerdotibus ſcelera) Patriarchion implevit; qui luxu perditus ita Equos dilexit, ut bis millenos aluerit non fœno, & hordeo, ſed paſſa, fœniculis, amygdalis, dactylis, atque piſtaciis; eorundem ſiti non frigida conſulens, ſed odoro per balſama, dilutoque aromatibus temeto. Quæ, & alia vide penes noſtrum Hiſtoricum (2), ex quo eadem cum Dionyſio (3) Petavio Baronius. (4)

(1) Jo. Curopal. in Romano.
(2) Idem Curopal. ibid.
(3) In rationar. Tẽp. p. 1. l. 8. c. 15. cir. med.
(4) Ad ann. 956. n. 2. & 3.

V. Porro ex his conſtat, ſemper, & preces, & jejunia ante Ordinationes à Noſtris fuiſſe celebrata uſque ad Annum Chriſti nongenteſimum quadrageſimum quintum, quo (1) Patriarcha renunciatus eſt Theophylactus. Quapropter idem Leo explicans Canonem vigeſimum quartum ſuperiùs laudatum, cauſamque proferens, ob quam Metropolitæ ſubjectis Epiſcopis miniſteria ſibi commiſſa demandarent, id factum exiſtimat, præter alia multa, quæ eruditè, & piè congerit, ne Ordinationum publicas preces, atque jejunia, neceſſariò tunc ſcilicet uſurpanda, ſuſtinerent. Sunt enim, inquit. Ἐν γὰρ ἡμετέραις ἐγκρατείαις, ὑφ' ὧν ἀπεχόμεθα τοῦ κρεοφαγεῖν οὐ κατὰ νόμον, ἀλλὰ κατ' ἔθος, οἱ ἐν μοναδικῷ σχήματι ποιμένες λαῶν, εἰσὶ, φημί, φιλοδάπανα, καὶ περιττὰ τὰ συμπόσια, ἅπερ ἡνίκα δεήσει ἐξ ἀνάγκης κατὰ τοὺς Κανόνας ἀναβαλεῖν, ὡς τὸ ἐλάχιστον, πρὸ τῆς Χειροτονίας τὴν διήμερον νηστεῦσαι, θαυμαστὸν, ἡλίκον ἀρχιερεῖς τινας ἐκπλήττει, καὶ νουθετεῖ τοὺς ὑποκειμένους θ' αὐτοῖς καθήκοντα προστάναι. *Sunt in Abſtinentiis noſtris, queis arcemur à carnibus ex more, non lege, quippe in Monaſtico cultu Paſtores Populorum, ſunt, inquam, prodiga ſimul, ac ſupervacanea convivia, quæ cùm Nobis neceſſe ſit, juxta Canones, differre biduo ſaltem ante Ordinationes jejunia celebraturis, mirum, quantum quoſdam Sacrorum Principes terreant, impellantque, ut ſubjectis mandent agendum, quod ex officio ſpectat ad ipſos.*

(1) Vide Bar. ad ann. 944. n. 1. & 2. ex Curopalata.

VI. Exiſtimo, me hoc uno Auctore abunde probaſſe Photianis, ante Ordinationes Noſtris uſitatum, uſurpatumque jejunium. Sed, ne hoc uno ſtet noſtra Probatio, Ecce nobis ſimilia tradit Synchronos Leoni, ſed multò notior, nobiliorque Theodorus Metochites. Floruit is merita Sapientiæ, ac Probitatis laude conſpicuus ſub Seniore Andronico Palæologo, Magnuſque Logotheta in ampliſſima dignitate par honori habitus eſt: mox ſub Juniore Andronico magnam fortunæ mutationem paſſus, multiſque ærumnis exercitus, immortalis obiit circa Annum Chriſti MCCCXXXII. de cujus geſtis, ac ſcriptis præter Nicephorum (1) Gregoram, Joannem (2) Voſſium, H. Lambecium (3), Jo. Jacobum (4) Friſium, Davidem (5) Hœſchelium; vide, quæ nos fuſiùs diximus in Teſtimonio Græciæ noſtræ ad Theodorum Metochiten. Inter plurima verò monumenta tùm Sapientiæ, tùm Eruditionis, queis vir hic planè doctus Græciam noſtram jam penè ad extremam paupertatem Scientiarum redactam auxit, atque ditavit, potiſſimè laudandus eſt aureus Libellus περὶ νεωτερικῆς κακοηθείας, *de mala recentiorum conſuetudine*, quem noſtra ætate Latinum fecit Arcudius. Ibi enim ita de Sacris Inſtitutis recentiorum More corruptis facundiſſimè queritur, ut trecenta vulnera Eccleſiæ à Corruptoribus illata demonſtret. Jam Vulnere decimo octavo, ubi de Ordinum ritibus, poſt multa acutè, facetè plura, iratè plurima, ſed verè ubique propoſita, Ἕτερον δ' ἔτι, ait, ταῖς Χειροτονίαις ἐκ τῆς Γαστριμαργίας ξυνέβη κακὸν (δεινὴ δὲ Γαστριμαργία κάκιστον, καὶ τῶν ἄλλων ἐλαττωμάτων θηριωδέστατον, καὶ ἀλογώτατον). Καὶ πάλαι μὲν πρὸ τῆς Χειροτονίας ἅπαντες οἱ περὶ αὐτὴν πρὸς τὸ νοερὸν διὰ νηστείας παρεσκεύαζον τὴν διάνοιαν, ὥστε καὶ νομίζεσθαι παρ' ἡμῖν, καὶ ἐν τοῖς καθ' ἔθος γεγράφθαι, τοὺς ἐν Χειροτονίᾳ διάγοντας ξηροφαγεῖν ἐν ἄρτῳ, καὶ ὕδατι. νῦν δὲ ἐκ τῆς χθεσινῆς κραιπάλης πορεία γίνεται πρὸς τὴν θείαν τηλικαύτην δράματος ἱερουργίαν· οὐδ' οἱ ἀρχιερεῖς τοῖς μέλλουσι χειροτονεῖσθαι τὰς νηστείας ἐντέλλουσιν, ἀλλ' αὐτοὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι, τῇ τε προτεραίᾳ, τῇ θ' ὑστεραίᾳ, κατασκευάζουσι τὰ συμπόσια. Αἰωροῦνται τῇ ψυχῇ, καὶ σκιρτῶσιν οἵ τε διάκονοι, καὶ ὑποδιάκονοι ἐγγυτέρω προσάπτοντες τῆς ἱερατικῆς πανηγύρεως, οὐχ ὅτι κεκτημένοι συλλειτουργοῦ πρὸς χάρισμα μόχθε, ἀλλ' ὅτι ἑτοιμάζονται τράπεζαι βρώμασι δαψιλεστέραις. *Aliud etiam Ordinationibus irrepſit malum à Gula, quæ deterrimum, ac belluinum maximè, planèque rationis expers Vitium eſt. Olim ſanè ante Ordinationes, qui earum ſatagebant, animum ad contemplationem jejunio præparabant; ut & Lex fuerit penes nos, & inter conſuetudines ſcriptum ſit, ſic-*

(1) Hiſt. l. 7. 8. & 9.
(2) lib. 2. de Hiſtor. Græc.
(3) lib. 7. Commẽt. à pagin. 150. ad 154.
(4) In Biblioth. Geſnerian. Catal. Græc. Cod.
(5) In Bibl. Aug. p. 52. Cod. 102.

tis, atque aridis veſci debere, pane, frigidaque contentos, qui ſacris initiarentur, initiarentve. Nunc verò ab heſterna crapula itur ad ſacrum tanti Operis Miniſterium; nec initiandis Epiſcopi jejunia indicunt, ſed hi convivia pridie, poſtridieq; Ordinationum Epiſcopis inſtruunt. Aſſurgunt animo, exultantque Diaconi, & Hypodiaconi viciniùs adventantem Ordinationum ſolemnitatem meditati, non quòd Miniſter illis additur ad Oneris levamentum, atque laboris, ſed quòd obſoniis lautioribus menſæ parentur. Hinc Metochites proſequitur docens, ex his quanta mala provenerint, proveniantque, tanta rerum Hypotyposi, ut jurejurando confirmare liceat, me, cùm illa legi, lacrymis minimè potuiſſe temperare. Legi enim, quinimo vidi malorum ibi noſtrorum originem, miſeriarumque noſtrarum triſte ſpectaculum hauſi, cui parco proponendo, ne Nobis inſultent ii, quos decuit periclitantibus opitulari.

VII. Scio hæc, aliaque per Metochitam tradita, leviter, at ſuperciliosè perſtricta à Margunio in ſuis ad Notas Balſamonis adnotationibus, ubi relata proximè, quæque nos modò diſſimulavimus, vernaculo ſermone noſtro proponens, tandem, perhumanè Juppiter, ac perurbanè! Τάχα, ait, (1) σὺ ἀληθινὰ ταῦτα νομίσεις; ἀλλ᾽ ἐγὼ λέγω, ὅτι ψεύδεται παντελῶς ὅλα ὁ Μετοχίτης, ὁ λατινίσας αἱρετικῶς, καὶ συμμαχήσας τῷ Βέκκῳ. *An tu hæc vera eſſe arbitrabere? At ego cenſeo omnia omnino mentitum Metochitam, quòd & Latinę Hæreſis reus fuerit, & commilito Vecci.* Sed in primis, ne ſibi blandiantur Photiani authoritate Margunii, norint hunc ex illis eſſe, cui, ne in apertiſſimis quidem, decet fidem ullam præſtare. Etenim fraudibus, mendacitate, manifeſtiſque dolis vel ipſum Balſamonem ſuperavit. Id evincemus cùm toto hoc Opere, tum ſingillatim alibi, clare adeo, ut non ſit manifeſtior in Plutarchi ſcriptis Herodoti docta malignitas, quàm in noſtris Margunii ſtupida prorſus, ac fatua, & maleſana mendacitas. Quod attinet ad rem præſentem, ſponte ne, an ignorantia? Margunius fœdiſſimè fallitur, Theodorum Metochiten affirmans cum Latinis ſenſiſſe. Nam quì id dicas? cùm conſtet ex laudato Gregora (2) maximis affectum honoribus ab Andronico Seniore, quo Principe nemo Latinis infeſtior, ut palam erit ex relatis ab eodem Gregora, & Georgio (3) Pachymere? Etenim is non Latinos modò ipſos, quoſque ſciſſet Latinorum dogmatum aſſertores ex Noſtris vexavit, multavitque, ſed Regiis noſtrorum Principum artibus, odiiſque proſecutus eſt adeo palam, ut & Veccum, Gentis noſtræ decus extremum, longo carceris enectum pædore confecerit, ipſumque Parentem ſuum, quòd initæ in Lugdunenſi Concilio cum Latinis concordiæ author in Græcia fuiſſet, ſacro ſepulcro pius impiè abſtinuerit, ut manifeſtum eſt per (4) Allatium, (5) Jordanem, & ipſum denique (6) Veccum. Quì igitur fieri potuit, ut infenſiſſimus Latinorum hoſtis Theodorum foverit Metochiten, ſi Latinorum is dogmata præ Photianis ineptiis maluiſſet? Non ergo is fuit Metochites, quem, ad elevandam veriſſimis ejus dictis fidem, mentitur reverà Margunius, vel, ut ei parcamus, turpiſſimè comminiſcitur deceptus Metochitę cognomine, quod inter Orthodoxos, Grǫcos nimirum, celeberrimum fuit, Photianiſque paſſim terribile, quando ex ejus Agnominis familia in primis honeſta Georgius Metochites & Catholicus, & Vecci Commilito, unà cum Joanne Melitiniota, acerrimè Photianorum furores ultus eſt, & inſaniam; ut refert relatus dudum Pachymeres. Georgium porrò hunc eſſe à Theodoro, cujus authoritatem produximus, alium, patet tùm ex diverſitate Nominis, tùm ex oppoſita ratione conditionis. Nam Theodorus & laicus fuit, & laico magiſtratu, dum vixit, perfunctus eſt, quippe Magnus Logotheta, quem rationibus Principalibus fuiſſe præpoſitum conſtat tum ex Niceta (7) Choniate, tum ex Codino (8) Curopalate: At Georgius Metochites & Sanctiſſimus, & Doctiſſimus Vecci Patriarchæ fuit Archidiaconus, ſeu Diaconus, ut ſe ipſe appellat, de qua Dignitate ſacra multa eruditè tradit Magrii (9) operoſa barbaries, & nos alibi diximus aliqua.

VIII. Demus tamen cum Georgio, eundem eſſe Theodorum, atque hunc Latinorum dogmate imbutum fuiſſe; perneget illi Margunius, ſi quid referat non placiturum Photiano ex iis, quæ pertinent ad Photianas ineptias: Quis furor eſt, nullo Synchroni Authoris teſtimonio producto, hominem ducentis prope annis poſteriorem ei notam mendacitatis inurere, qui ſcribit ad hiſtoriam ſpectantia, procul à partium ſtudio, ad Mores tunc noſtros, ad rerum, quas ipſe vidit, qui ſcribit, iidemque videbant, queis ſcribit, notitiam? Nos etiam Margunio credimus in adiaphoris, licèt ſciamus & perfidiſſimum, & mendaciſſimum; & Eccleſia univerſa, quæ jure fidem abrogat Cæſarienſi Euſebio, cùm de Ariana lue multa commemorat, in cæteris ejuſdem non approbat fidem modò, ſed ſequitur. Quid quòd & ipſe Margunius more mendaciſſimorum hominum, quos, cùm oporteat memores eſſe, plerumque memoria prodit, ſui oblitus, quæ in Metochita damnavit, ea nobis credenda proponit? Nam eodem Adnotationum ſuarum in putido illo farcimine, Δὲν εἶναι, inquit (1) κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Ἀποστόλων, οὐδὲ κατὰ τὰ ῥητὰ τῶν ἁγίων Πατέρων, νὰ γίνωνται αἱ Χειροτονίαι δίχως πολλῶν ἡμερῶν προπεμπομένην νηστείαν. ὑπομένομεν ὅμως καὶ τοῦτο, καθὼς καὶ ἄλλα πολλά. *Non eſt Apoſtolici moris, aut conſuetudinis congruæ ſcitis SS. Patrum, Ordinationes fieri ſine præcedente multorum dierum jejunio: toleratur tamen & hoc, ut & alia multa.* Verè & alia multa, imo plurima, Sexcenta ſunt enim, quæ in Eccleſia noſtra, poſt Photianum ſchiſma, priſcis à Moribus deſcivere, de quibus ſuo loco dicam acerrimè. Sed non tolerandam hanc maximè Ordinum corruptelam docet non ex Noſtris aliquis, ſed ex iis, qui Photiani cenſentur à Photianis, (2) Planudes, cui adde & alios tum ex Noſtris, tum ex Photianis idipſum minimè tolerandum edicentes apud Epiſcopum Crotoniaten Nicephorum Meliſſenum Comnenum in parvo, & aureo (3) libello de Ritibus Eccleſiæ noſtræ.

IX. Sed dictis noſtris deſit authoritas, quæ ex hactenus dictis ſupereſt, non deerit ratio evictura, Ordinationibus præmittendum eſſe jejunium. Nam, ſi neceſſariò præmittendæ ſunt

preces

Margin notes, left column: (1) nota 18. in Can. Apoſtol. — (2) hiſt. lib. 6. — (3) hiſt. lib. 7. — (4) de conſenſ. lib. 2. c. 15. n. 7. pag. 760. — (5) In Cod. vaticano, n. 1960.

Margin notes, right column: (6) In 1. & 2. Or. de ſui depoſit. — (7) In Manuel. Comneno lib. 7. — (8) de Offic. CP. Palat. pentade 2. — (9) Hierol. dictio. Archidiaconus. — (1) Nota 85. in cd. Apoſt. — (2) d. tit. περὶ χειροτονίας. — (3) Cap. 8. & 9.

Digitized by Google

preces; etiam jejunia. Propterea enim preces neceſſariò antecedunt, quòd eo de negotio agitur, unde & neceſſarium Eccleſiæ bonum ſperatur, eidemque timetur exitiale periculum, ut ſuperiùs apertè docuimus. At, ubi ſperatur bonum perneceſſarium, adhibendum eſſe jejunium oſtendit ipſe (1) Servator in relatis opportunè initio Sectionis hujuſce, idemque omnino uſurpandum, ad avertendum diſcrimen, quod imminet, conſtat exemplo Ninivitarum (2). Idcirco non ſine dolore quodam (zelus ne, an invidia dolorem hunc gignat, ignoro; nec moror, utrumque fortaſſis, at ſine crimine) cenſeo, præ Noſtris laudandos eſſe Latinorum Mores, quibus juxta Eccleſiæ utriuſque ſuffragium, uſitatum, imo & conſtitutum eſt, ſine jejuniis Ordinationes nunquam auſpicari. Nota Latinis ediſſero, Noſtris ignota. His, quos à priſca conſuetudine deſciviſſe calumniamur, neque licuit unquam, neque licet, niſi vel Sabbato, Quatuor, ut ajunt, Temporum, vel Sabbato Majoris hebdomadis, vel certe Sabbato, quod Paſſionis appellant, conferre (3) Ordines. Ut nimirum ſacra Ordinum auſpicia iteratum jejunium antecedat, quod adeò exigitur, ut nulla conſuetudine ratum oppoſitum (4) cenſeatur. Quare, præter Summum Sacrorum Antiſtitem, neque profeſto Pentecoſtes Sabbato, ipſove Pentecoſtes die, neque die Dominico, aliove Aræ, Templique dedicatione colendo, Ordines conferre licebit, quòd his diebus nullum præit jejunium, vel præit ſimplex, non ſuffecturum ſcilicet, tametſi geminetur ſponte: quaſi ad Ordines conferendos ſpontanea jejunia inepta ſint, exigatque Eccleſia collatura publicum munus publicum erga Numen obſequium.

(1) *Matt. c. 17. nu. 20.* (2) *Jonæ c. 3. n. 5.* (3) *c. Litteras 63. diſt. c. de eo. C conſultationi. C. cum quidā de temp. Ordin.* (4) *c. Sane. eod. tit.* (5) *c. 1. eod. tit.*

X. Scio ab argutulo ex Noſtris quodam Latinis objici, quod Orbem Terrarum univerſum docuit Leo (1) Magnus: *ejuſdem, ſcilicet, obſervantiæ eſſe, ſi mane, ipſo Dominico die, continuato Sabbati jejunio, Ordinatio celebretur.* Attulit hoc Leonis effatum eodem in Opere non aliam ob cauſam Margunius, (2) niſi ut inſurgeret in Latinos, ἐπεὶ μᾶς καταφρονοῦσιν, inquit, ὡς κακῶς τηροῦντας τὰς διδασκαλίας τῶν ἁγίων Πατέρων, ὅταν αὐτοὶ δυσσεβῶς ἔχωσι περὶ τὰ δόγματα τῶν ἁγίων Παπάδων, καὶ κράζοντος Λέοντος Πάπα Ῥώμης, Χειροτονεῖν ἐν ἡμέρᾳ κυριακῇ, αὐτοὶ Χειροτονοῦσιν ἐν τῷ Σαββάτῳ. *Qui nos vituperant, quaſi SS. Patrum perperam præcepta ſequamur, cùm hi ipſi erga SS. Pontificum decreta impiè ſe gerant: atque Leone Pontifice clamante, Ordines die Dominico conferendos, hi Sabbato conferunt.* Exclamare libet cum noſtro Comico penes eundem Margunium. (3)

> Ἡράκλεις, ὦ δαιμόνιε, ἦγ᾽ ὀπτάζομαι!
>
> *Pol, aut inſanio, aut video!*

(1) *Epiſt. 81. c. 1.* (2) *Nota 35. dicta.* (3) *In Adagiis n. 64.*

Nam quis credat hæc ab homine rationis compote ſcripta? Sceleſtiſſimus Margunius, ſi lecti Leonis ſenſa percepit, ſi non percepit, impudentiſſimus. *Ejuſdem*, inquit, *obſervantiæ eſt*: quid hìc clarius, ut intelligas, fas eſſe, vel Sabbato, Ordines ſacros conferre? Non ergo jubentur Latini die Dominico manus imponere, ſed potius illis poteſtas ſit manuum vel ipſo die Dominico imponendarum. Æquè juxta Canones fieri Leo docet, ſi Sabbato ineantur Ordines, ac ſi continuato Sabbati jejunio, ipſo Domini die Ordinatio celebretur. Moneo nunc primùm, atque iterum, iterumque monebo, ne quis ex Noſtris Margunio in Latinos declamanti fidem exiſtimet eſſe præſtandam ante, quàm ipſe cognoſcat de authoritate, quam ingerit, de Jure, quod jactat, de facto, circa quod queritur.

XI. Nuſquam iniquiùs damnantur Latini Ordines Sabbato conferentes, quàm ex hoc Leonis Pontificis loco: eum tamen ita corrupit Margunius, ut, qui patitur, vel Domini die, fieri Ordinationes, videatur caviſſe, ne Sabbato fierent. Nunquam ineptiùs Græcus Latinos ſiniſteritatis, malevolentiæ, atque erga Nos odii poſtulabit, quàm cùm de Ordinationibus agitur. Mores Noſtros circa has, quæque ad eas mox celebrandas peraguntur à Noſtris, nemo Latinorum objurgat, nedum aut damnet, aut vituperet. Quinimo cùm Latinis ſtata Tempora, uti diximus, ſint, extra quæ manus non licet imponere, Latinorum omnium ſententia concors docet, licere Græcis quacumque die Ordinum initia auſpicari. Quod ut Noſtris manifeſtum ſit, hinc ſcilicet Margunii calumnias agnituris, non privatum aliquem teſtem producimus, publicum teſtimonium damus ex ipſo Jure (1) Canonico, confirmantque notis Noſtris, & poſterior Margunio Goarius, (2) & Hoſtienſis (3) Margunio trecentis ferè Annis antiquior. Non igitur, ut criminatur Margunius, in Græciam debacchantur Latini, dum Tempora Ordinationum decernunt; quinimo, nec, quòd jampridem ab Ordinationibus Noſtris exulant decreta ab Apoſtolis, uſitata utrique ſemper Eccleſiæ jejunia, verbo vituperant: primuſque ego, & Græcus, & Græciæ meæ amantiſſimus, nulloque unquam Latinæ Eccleſiæ ex beneficio hactenus obſtrictus hanc Morum corruptelam Noſtrorum expono, aſſeroque contraria prorſus conſuetudine emendandam, detrahendamque Moribus Eccleſiæ noſtræ, quam Photianorum belluina ſtoliditas in Mores noſtros invexit.

(1) *gloſ. in c. cum ſecundum, & in c. quod trāſlationē de temp. Ordinat.* (2) *In Ordin. Subdiac. not. 3. in fin. pag. 246.* (3) *In Sum. Tit. de temp. Ordin. n. 2. verſ. diſtigne.*

XII. At, inquies, ſi juxta Leonis Magni præceptum licet Domini die manus imponere, nulla erit geminandorum jejuniorum ante Ordinationes neceſſitas. Neque enim ante quemlibet Domini diem Latini jejunium inſtituunt. Ita ſanè; ſed, ſi locum Leonis repetas, noſces, ex illo manifeſtiſſimè colligi Ordinationibus jejunia neceſſariò præmittenda. Nam, ſi conjectura primùm uti licet, videtur ibi tantus Pontifex de eo Domini die agere, quem Sabbatum antecedit jejunio Quatuor Temporum ſolemne. Neque enim aliquid circa vetuſtiſſimam hanc Latinorum conſuetudinem Leo videtur novi decernere, cùm illi tantùm quæſtioni reſpondeat, qua quærebatur, liceret ne Ordinationem die Domini celebrare? Cui reſpondet accuratè, doctèque: Ritè proceſſuram Ordinationem, Si, peractis jejuniis, ea nocte Sabbati nanciſcatur initium, quæ ſequentem in diem Chriſto Redivivo dicatam protrahitur. Ex quibus protinus infero, Leonem de Sabbato Quatuor Temporum ibi pronunciare, cùm nimirum celebrantur Vigiliæ (1) quare & intempeſta nocte divinum Opus, quod Miſſam dicimus, inibatur in eam deducendum noctis ejuſdem partem, qua dies Domini capit initium more Eccleſiaſtico conſideratus. Hinc idem Leo eadem ipſa in Epiſto-

(1) *Leo Serm. 8. de Jejun. 7. menſis.*

la, quæ nobis objicitur, cavet, *ne paſſim diebus omnibus Sacerdotalis, vel Levitica Ordinatio celebretur, ſed poſt diem Sabbati ejus noctis, quæ in prima Sabbati luceſcit, exordia deligantur.* Quaſi non omni Domini die liceat manus imponere, ſed eo dumtaxat, quo, cùm Sacra Myſteria ordiri liceat nocte Sabbato, atque Dominicæ communi, ita Ordinationum initur Solemnitas, ut & Domini die celebrata cenſeatur, & cœpta Sabbato. Verùm demus & hoc, Leonem ibi poteſtatem facere celebrandarum Ordinationum quolibet Domini die, non tamen ritè colliges, abſolvi jejuniis Ordinationes: imo potius conficies, obligari eas jejuniis; quando vel Sabbato, vel Dominicæ lucis ipſo mane celebrandæ ſunt. Nam olim penes Latinos, & ipſa Leonis tempeſtate præcipuè, ſingulis hebdomadibus trium jejuniorum ſeveriſſimum jus obtinuiſſe, ille dumtaxat negaverit, qui Leonis ipſius ſcripta non legerit, in quibus iteratò præcipitur: (2) *Quarta igitur, & Sexta feria jejunemus, Sabbato verò apud Beatiſſimos Apoſtolos pariter vigilemus.* Idipſum conſtat ex Jure (3) Canonico Latinorum, traditque Auguſtinus (4), cui addenda Sunt, quæ Magrius (5) eruditè proponit. Quod ſi qualibet hebdomade Latini jejunia celebrabant tribus illis, ut dixi, diebus, conſequens erit, tametſi demus, quolibet Domini die morem fuiſſe, ut Ordinationes liceret auſpicari, eas non ſine repetitis jejuniis fuiſſe celebratas.

(2) *d. ſer. 8. de Jejuni. 7. Menſ.*
(3) *c. Jejunia. 33. q. 2.*
(4) *Epiſt. ad Caſulanum.*
(5) *In Hierolex. dictio. Jejunium.*

S E C T I O III.

Expenduntur Photianorum jejunia, & Sabbati jejunium propugnatur.

S U M M A R I U M.

I. *Mendacium Margunii negantis Jejunia uſitata Latinis.*
II. *Nullum eſſe penes Photianos jejunium, & hoc quid ſit?*
III. *In jejunio ſemel cibum ſumere fas eſſe.*
IV. *Oſtenditur mos Græcorum præmittendi Ordinationibus jejunium.*
V. *Calumnia Margunii, & impietas Coreſſii.*
VI. *Græcos conſueviſſe uti jejunio etiam Sabbato, ſi quando die Dominico Ordines conferebant.*
VII. *Legem latam ex cauſa temporali poſſe antiquari.*
VIII. *Lex etiam Evangelica aliquando, cauſa ceſſante, ceſſat.*
IX. *Cur vetitum Sabbato jejunium? & refertur Sententia Margunii.*
X. *Refellitur ea Sententia, & explicatur locus ex Evangelio de tempore Reſurrectionis Chriſti.*
XI. *Vera cauſa vetiti Sabbato jejunii.*
XII. *Trullanæ Synodi protervia: quanta ejus authoritas: ejuſque Cenſura.*
XIII. *Jejunium ex cauſa etiam Græcis Sabbato licuiſſe.*

I. Novi quid his illico Photiani reſpondeant. Imitati Damonem illum, de quo Cteſias (1) in Fragmentis, quique victus ab uno, alium, quem vinceret, quæritabat; vix exciſſe ſe cauſa vident, agnoſcuntque ritè Ordinationes à Latinis peragi præmiſſis jejuniis, & ſtatim Latina jejunia deteſtantur. Δὲν νηστεύουσιν οἱ Λατῖνοι ποτὲ, exclamat Margunius (2) ἢ σχεδὸν πᾶσα ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ἐκ πολλοῦ ἀπέλειπε τὰς νηστείας, ὅπερ ἡμεῖς οἱ ἐν τῇ Ὀρθοδοξίᾳ οἱ διαβαλλόμενοι παρ' αὐτῶν βέβαια τηροῦμεν. *Nonnunquam jejunant Latini, & penè univerſa Occidentalis Eccleſia jejunia, jam diù eſt, cùm cœpit negligere; quæ nimirum Nos verè Orthodoxi calumniis undique appetiti, revera ſervamus.* O verè Orthodoxos Photianos! ò Sanctos prorſus, & Templis, Ariſque dedicandos, quia jejunia frequentant, ſi tamen frequentant! Quaſi verò non frequenter eadem uſurpent & Turcæ, neque uſurpaverint Hæretici, de quibus & Canones (3) Apoſtolici, & Synodus Ancyrana (4). Quaſi denique Judæi ipſi jejunia non celebrent; ac Sabbatariorum jejunia non ipſis Ethnicis (5) notiſſima fuerint. At verò nobile effatum Margunii negantis Eccleſiæ Occidentali jejunia quì, & unde, aut cui unquam probabitur, cùm tota teſtis Europa ſit, inter Latinos ſemper viguiſſe morem certiſſimum jejuniorum? Quinimo, aperta, exactaque ſupputatione jejuniorum tum Occidentalium, tum Orientalium facta, Dominicus (6) Magrius evincit, plura à Latinis celebrari quotannis, quàm unquam Mos in Oriente uſurparit. Sit ergo & hoc mendacitatis Margunianæ Solemne Trophæum: argumentum eſt manifeſtæ dementiæ, quòd Photiana jactat jejunia. Et decuit hercle Photianos ſupra omnes Terrarum Orbis homines, ſupra omnes Chriſto hactenus inimicas Sectas jejunia celebrare, quippe ejus Joannis poſteros, qui ſibi à Jejunio nomen adſcivit, quique primus Oecumenicum ſe dixit tanta protervia, ut æquiſſimas mitiſſimi Pontificis Gregorii (7) Dialogi iras meruerit. Sed ea Vitiorum natura eſt, ut imitatione deterior fiat. Etenim, cùm omne in præcipiti Vitium ſtet, quemadmodum tradit (8) Satyricus, in pejus ruat ſemper oportet, nec ab alto, unde præcipitat, niſi præcipitium, ſecum trahat.

(1) *Apud Jod. Kellerl. 1. de excell. artis Me.*
(2) *Nota 2. in c. 20. Laodic.*
(3) *Can. 51. & 53.*
(4) *Cano. 14.*
(5) *Martial. l. 4. Epigr. 4. verſ. 8.*
(6) *In Hierolex. ver Jejunii.*
(7) *Lib. 4. Epiſt. 32. 38. & 151.*
(8) *Juvenal. Satyr. 1. cir. fin.*

II. Hinc Photiani ab illo Jejunatore Suitatis Jure malignitatem, atque ignorantiam hæreditaria quaſi bona recepere, at contempſere jejunia, tanta palam incuria, ut planè mirum ſit, ſi Photiani, glorioſiſſimæ Gentis noſtræ æternum dedecus, de jejuniis hiſcere audeant. Nam unde Jejunia oſtentent, qui ea ne norunt quidem? Age obiter demonſtremus & hoc, ne Photianorum hypocriſi, Græci, ut ſæpe uſuvenit, noſtri decipiantur. Cedo, quid ſit Jejunium, Photiani decernite: Ξηροφαγία, *aridorum eſus*, reſpondet omnium nomine Balſamon, (1) quam non in magna tantùm Jejuniorum Periodo, ſed qualibet Quarta Feria, Sextaque ſervandam ſeverè adeò cenſet Photianæ Juriſprudentiæ Princeps, ut ne in mortis quidem confinio liceat, niſi piſcibus, veſci. Eadem repetit idem Balſamon (2) alibi, cujus effata venerati Photiani omnes Nilus (3) Rhodius, (4) Coreſſius, (5) Margunius, (6) Nectarius Abbas, & ante hos viri Orthodoxi, (7) Prodromus, aliique commemorant. Sed optima quidem hæc omnia, auſtera, ſevera, & priſcis Moribus conſentanea: verùm ea Chriſtianam Abſtinentiam explicant, non Jejunii naturam. Eam ſi preſſius

(1) *Ad Can. 69. Apoſtol.*
(2) *In c. 50. Laodicenum.*
(3) *In Synop. ad Synod. Laodic.*
(4) *In Synop. Nili Schol. 50. Laodic.*
(5) *d. nota 2. in Can. 50. Laod.*
(6) *Ep. 3. ad Geor. Corcyrêſem.*
(7) *de Interpret. ad Can. 50. Laodic.*
(8) *In verb. jejunium.*

Digitized by Google

ſiùs repetas, iterumque, atque iterum à Photianis expoſcas, aliam à tradita Σφραγῖδα nullam agnoſcent. Igitur ne naturam quidem jejunii norunt, qui Nobis ſua jejunia tam ſuperbè loquuntur. Etenim Jejunium non ſolam Σφραγῖδα eſſe, ſed aliquid ipſam Σφραγῖδα circumſcribens, atque non aliter explicari poſſe, quàm ut ſit à certis cibis lege, vel voluntate juſſa abſtinentia, qua ſemel in die, certoque tempore, licet fami conſulere, docebit nos omnium Doctorum ſuffragium, totius Vetuſtatis authoritas, ipſe mos Photianus, noſtræque Eccleſiæ religioſa conſuetudo. Primum habes penes Epitomatores (8) Theologos, probantque, ac multis explicant (9) Bonacina, (10) Laymannus ex Leſſio, & Azorio, (11) Fagundius, & apud hos omnes Theologi; quorum ſententia adeo eadem die dapes iterare nefas eſt, ut penè in unico prandio, cœnave præcipua Jejunii vis ſita eſſe videatur. Quare & is, quocum, ut barbaro vocabulo dicimus, *diſpenſatum* eſt circa eſum carnium, ſi ab obligatione Jejunii abſolutus non ſit, ſemel tantùm in die cœnare jubetur; ut contra Reginaldum, & Leſſium, atque Navarrum autumant (12) Azorius, (13) Filliucius, aliique; atque ad id videndi erunt, præter laudatos, Scholaſtici poſt D. Thomam, (14) Antoninus, (15) Cajetanus, (16) Valentia, (17) Medina, (18) Navarrus, (19) Covarruvias, (20) Toletus, (21) & Leſſius. (22)

III. At authoritatem nobis Antiquitas porrigit ſuam, duce (1) Baſilio Magno, qui ἀνάμενε, ait, τὴν ἑσπέραν, ἵνα βρῶσιν λάβῃς; *expecta veſperam, ut cibum capias*: cui adſtipulatur Chryſoſtomus docens, ſine operibus nihil profuturum jejunium, atque ita conſtituens: μὴ νομίζωμεν τὴν ἕως ἑσπέρας νηστείαν πρὸς σωτηρίαν ἡμῖν ἀρκεῖσθαι. *Non exiſtimemus inediam uſque ad veſperas ad ſalutem nobis ſufficere.* Plura otioſo liceret ad Veritatis hujuſce teſtimoniũ afferre ex (3) Tertulliano, & (4) Paulino, ex (5) Hjeronymo, & (6) Auguſtino, è Regulis Benedicti (7) Abbatis, quem vos quoque Photiani inter Divos recipitis, addita inſuper authoritate Conciliorum (8) Turonici, & (9) Cabilonenſis, (10) Bernardi Abbatis, atque (11) Micrologi, viri in Eccleſiaſticis rebus peritiſſimi. Duo attamen illi ex Patribus Noſtris, tantique nominis Viri ſupererunt minuendo furori Photianorum, poteruntque lymphatam ignorantia mentem ad Rationis normam redigere, ſuarumque ineptiarum notitiam, quam ſi à Nobis toties, tantis ingeſtam teſtibus exturbare mentibus ſuis perſeverabunt, ſaxo, ut actutum recipiant, vel inviti, ipſiſque à Moribus toti Græciæ receptis agnoſcant, ſe nec jejunio uti unquam, nec, quid Jejunium ſit, noſſe. Peto enim, utrum abſtinere ſe à Carnibus, Piſcibuſque, hoc ſit jejunium inſtituere? Si negent, ubi ergo Photianorum jejunia? Nam ipſis, modò neque carnes, neque piſces, aliudve, quod à ſanguine vitam habeat, guſtent, ſas eſt non partem, ſed partes ſolido de die demere, ac muria, ſalitiſque piſcium ovis, atque reliquis Inſectis, teſtaceique generis piſcibus ſe ſe ingurgitare tota die. Quod ſcio Photiani minimè negabunt; ſi negent, reclamente Græciæ totius More uſitatiſſimo, mendacitatis notam vel apud Suos protinus accepturi. Quod ſi aſſerant, idque illis erit jejunio uti, quod his ſibi cibis interdicere; Infero, ergo queis jejunium ſabbato piaculi loco eſt, ut ipſis ſancit (12) Trullana Penthecte interminata noxam graviſſimam: Queis, inquam, piaculi loco eſt Sabbatarium jejunium, quì licet, imo quì omnino neceſſe eſt, Quadrageſimæ Solemnitatis Sabbatis, his omnino epulis, eduliiſque, abſtinere? Aut igitur jejunant Sabbatis omnibus majoris Jejunii Photiani, qui carne, ac piſcibus ſe ſe abſtinent Sabbatis illis, ſi id jejunium dicunt, quod eſt à carnibus, piſcibuſque cavere: aut, ſi habendo jejunio ea abſtinentia minor eſt, nunquam jejunant Photiani, qui ſupra illam à Carne, ac piſcibus abſtinentiam, nihil amplius jejunio prꝙſtant. Hoc dilema, à quo Photianus nunquam effugiet, novi, quàm acriter ſtolidiſſimos homines cruentabit. Cruentet ſanè, atque conficiat omnes, ac ſingulos, ut tandem loqui deſinant, atque illa jactare, quæ, quippe falſa, ſeque invicem oppugnantia, Nos, quaſi milites glorioſos, non Terentianis ſcenis deridendos exponunt, ſed toti palam Eccleſiæ deplorandos.

IV. Et jejunant Latini, & antè, quàm Ordines conferant, jejunant; nec diſcors eſt Eccleſiæ utriuſque circa jejunia hæc ſacra ſuffragium, cui Leo ipſe apertè conſentit, poteſtate jam ſacta, vel ipſo mane diei Dominicæ, Ordinationum celebrandarum. Imo ex eadem Leonis (1) Epiſtola, quæ eſt ad Dioſcorum Alexandrinum Antiſtitem nondum Hæreticum, utriuſque Eccleſiæ hunc jejuniorum Morem unum, eumdemque fuiſſe manifeſtè probatur. Id colligo, prælibatis illico aliquibus nota peculiari digniſſimis. Et primò, ea, quæ ſcribuntur illa in Epiſtola, ab illo Leone ſcribi, cujus laudes Græcia noſtra auxit Elogio privato penes Joannem (2) Moſchum, publico in Concilio Chalcedonenſi, (3) cujus decreto, & authoritate, & induſtria coacta Chalcedone Synodus Eutychianam luem extinxit, cujus poteſtate ſuprema Flaviani ſanctiſſimi Antiſtitis trucidator ſceleratus Dioſcorus Alexandrina ſede fuit deturbatus, qui Timotheum Elurum famoſum Orthodoxi dogmatis hoſtem vi Apoſtolicæ Majeſtatis penitus profligavit, tutatuſq; Sapientiſſimis Scriptis Catholicam fidem periclitanti Eccleſię tranquillitatem reddidit, ac ſalutem. Ex quibus colligo, Leonem, qui tanta cum Græcis habuit, peregitque negotia, Morum noſtrorum fuiſſe percallidum. Noto ſecundò, illa à Leone ſcribi non Scythæ, aut Theuthoni, ſed Græco, Græcorumque Sacrorum Principi, nondum auſis Epiſcopis Byzantinis per fas, nefaſque Eccleſiæ noſtræ ſibi Principatum aſſerere. Unde licet inferre, quæ ſcribit, Græcis moribus, Eoæque Eccleſiæ Inſtitutis minimè repugnare. Deſipuiſſet enim (Quod nefas mente concipere, nedum de tanto Viro, tantęque Sanctitatis, ac Sapientiæ Pontifice affirmare) Si ea, quæ ad Ritus pertinent noſtros, immutare, atque ad inſtar Latinorum revocare tentaſſet. Quare ſequitur, quæ ſcribit, nec à Moribus ullo modo noſtris aliena, & Ritibus Græcorum haudquaquam fuiſſe contraria. Denique noto, illa à Leone ſcribi Dioſcoro, reliquis Græcis non ſcribi, quibuſcum tamen plurima egit, quibus plurima ſcripſit,

(9) p. 2. q. 1. d. ultim.
(10) li. 4. tr. 8. c. 1. nu. 12. & 13.
(11) li. 1. c. 2. p. 4.
(12) Inſtit. lib. 7. c. 10. q. 1.
(13) Tract. 27. c. 4. q. 4.
(14) In 4. Sēt. diſt. 15.
(15) 2. 2. qu. 147. per tot.
(16) In 2. 2. d. quæ. 147.
(17) In 2. 2. d. quæ. 147. diſp. 9. q. 2.
(18) Tra. de jejun.
(19) c. 2. n. 12. manualis.
(20) li. 4. Variar. c. 20.
(21) li. 6. Summæ cap. 1.
(22) li. 4. cap. 2.
(1) Orat. 1. de Jejunio.
(2) Hom. 4. in Geneſim.
(3) Cōtra Pſychicos c. 10.
(4) Ep. 6. ad Amandum.
(5) Epiſt. ad Euſtochiū.
(6) Epiſt. 118. ad Januarium.
(7) In Reg. c. 41
(8) Can. 18.
(9) c. ſolent. de cōſ. diſt. 1
(10) Serm. 3. de quadrag.
(11) De Eccleſ. obſerv. c. 49.
(12) Canone 55.
(1) Epi. 81. ad Dioſcor. c. 1.
(2) In Limonar, ſeu prato Spirit. c. 147. & ſeq.
(3) Actione 6.

pſit, quos in plurimis monuit, objurgavit, hortatus eſt, ut conſtat ex ejuſdem Epiſtolis plurimis. Ex hoc porro, aliiſque notatis hactenus utrumque ſtatim conficitur, & jejunia ante Ordinationes, penes noſtram Eccleſiam fuiſſe more, uſuque recepta, & penes Ægyptios tunc primùm cœpiſſe negligi, cùm infamis Dioſcorus è ſententia Chalcedonenſis Concilii (4) more non Chriſtiano, ſed ethnico cœpit Sacra tractare. Nam cur Leo uni Ægyptio, & Græco, & ſupremo Græcorum Antiſtiti hæc ſcribat? Cur hunc ſolum admoneat, Ordinationes non paſſim, ſed poſt jejunia celebrandas? Si paſſim ſine jejuniis manus imponere nefas; idque tunc Græcis uſitatum, cur Leo tot Græcis Antiſtitibus multa, & leviora emendanda proponens, hoc unum diſſimulat? Si indifferens, quod ἀδιάφορον dicimus, idque à Græcis receptum, cur amabo, idipſum ſoli ingerit Ægyptio, quem ſciret à conſuetudine minimè damnata, imo & in reliquis tolerata minimè receſſurum? Fatendum ergo, nec cæteros monitos, juſſoſque ea morum corruptela abſtinere Ordinationes, quòd hæc corruptela nuſquam eſſet in cæteris: & monitum, atque ad illa jejunia provocatum Dioſcorum, quòd in Ægypto propediem ea gliſceret corruptela. Unde apertè conficitur, ex More utriuſque, imo in primis Eccleſiæ noſtræ, Ordinationibus Sacris præmittenda eſſe Jejunia.

(4) Actione 3. paſſim.

V. Hoc argumento mirè torquetur Margunius, (1) illudque ut eluctetur, omnia movet, tanta dictorum varietate, &, ut veriùs dicam, repugnantia, ut mihi referre neſcio quid videatur ex illis, quæ ipſe in Adagiis palam ex Eraſmo corraſis de Proteo memorat. (2) Tandem, ubi in plurimis nihil dixit, extremæ naufragantium Photianorum tabulæ manum adjicit; atque, ut mos Nebulonibus eſt, acroamaticè, corrupta per Latinos tanti Pontificis monumenta decernit. At non eſſe corrupta, quæ Leonis extant Opera, & hanc ſpeciatim ad Dioſcorum Epiſtolam, ne Latinos teſtes producam, teſtatur Balſamon (3) ipſe, nequiter aſſerens, conſueviſſe Latinos Patres etiam Sanctiſſimos ejus ſatagere, ut Græci Latinis ſe moribus accommodarent. Teſtatur & Abbas (4) Nectarius Photianè, hoc eſt vel in ipſa veritate falſiſſimè, unam à Latinis corruptoribus Leonis Epiſtolam, alteramve, & quæ contra Eutychen eſt, & quæ ad Dioſcorum, intactas, illibataſque relictas, cætera omnia fuiſſe corrupta SS. Patrum Latinorum ſcripta. Teſtatur denique vel ipſe Palamas (5) Photianorum Thaumaturgus unum docens Leonem ex Latinis Patribus recipiendum in omnibus eſſe, quòd Græcus ſcripſerit Græcè: cùm tamen & Etruſcum Quintiliani filium fuiſſe, & Latinè ſolùm atque elegantiſſimè ſcripſiſſe nemo eſt, qui ignoret. (6) Tanta eſt Photianorum Sapientum, tamque ſtupida hiſtoriarum notitia! Non igitur obeſt validiſſimo ex Epiſtola Leonis ad Dioſcorum argumento reſponſio Margunii, cui tamen apertè deſipienti opitulatur Coreſſius Chius Medicus, demens Theologus, & celeberrimus hoc ſæculo Photianus, quem ut miror à Jacobo Goario viro religioſiſſimo, deque Ritibus noſtris optimè merito paſſim laudari, ita ſpero à me ſæpius, ut alibi præſtiti, in iis, quæ ſequentur, & quidem meritò vapulaturum. Is in eo libello, quem latinè, ſed planè barbarè ſcripſit contra Latinos, quas author meruerat, Romæ ſub Urbano VIII. flammis dato, ut narrat Crotoniates (7) Epiſcopus, Leonem Magnum toti Græciæ nunc etiam, ut olim, ipſiſque Photianis venerabilem, ſi credimus Menologiis (8) noſtris, ſtoliditatis accuſare auſus eſt, quaſi, quæ fieri non poſſent, Dioſcoro imperaſſet. Nam, *quomodò*, inquit, *continuato Sabbati jejunio Ordines darentur, cùm Græcis non liceat Sabbato jejunare?* Ita ſanè; translativum eſt, Græcis die Sabbati non licere jejunia, ex Ignatio (9) Martyre, ex Canonibus (10) Apoſtolicis, ex ipſa Trullana (11) Synodo: atque de hoc multa Baronius, (12) & Magrius, (13) noſque ipſi alibi plurima diximus. At conſtitutiſſimum etiam eſt, ſi quando die Domini contuliſſent Ordines, illis, & Sabbato, licuiſſe jejunia.

(1) d. nota 2. ad can. 50. Laod.
(2) Num. 3. per tot.
(3) In reſponſ. ad Epiſt. Cypri in med.
(4) Ep. 5. ad Georg. Corcyren.
(5) Orat. 5. de Spirit. S.
(6) Vide Bar. ad ann. 440. nu. 1. & ſeq. Anaſtaſ. Platii. Ciacon. in Leone I.
(7) De Ritib. Eccl. Græ. l. 1. c. 10.
(8) 12. Kalend. Martii.
(9) Epiſt. 8.
(10) Can. 64.
(11) Can. 55.
(12) An. 57. num. 202.
(13) In Hierol. Dict. jejunium.

VI. Dixi, ſi quando: exiſtimo namque ad evitandum Sabbati jejunium in more poſitum penes Noſtros, ne Die Solis Ordinum auſpicarentur initia. Quare, ſi mendacibus ulla fides debetur, verum erit, quod ipſe Margunius notat in Metaphraſten, (1) Ordinationes haberi ſolitas ipſo die Sabbati, quod erat illis Solemne. Id ſi verum eſt (quod tamen ita verum exiſtimo, ut nec ſemper, nec ubique obtinuerit, ni nos Hiſtoriæ veritas decipit) Si verum eſt, inquam, puto hanc conferendorum Ordinum Sabbato conſuetudinem à Græcis moribus in Latinos fluxiſſe: ſcilicet, ut eo die Ordines traderentur, cui præceſſiſſent Quartæ, & Sextæ Feriæ jejunia. Sed hæc conjecturæ noſtræ ſunt, cui confirmandæ ulteriùs nihil eſt temporis impendendum, quod utiliùs impendere licet conſtituendæ aſſertioni, quam proximè propoſuimus, nimirum, Si quando die Domini contuliſſent Noſtri Sacerrimos Ordines, potuiſſe ritè vel Sabbato jejunia celebrare. Id ſanè conſequens eſt, & palam infertur ex dictis. Nam, ſi, quemadmodum oſtendimus, Ordinationibus neceſſariò præmittenda erant jejunia, prorſus oportuit, vel in Sabbati lætitia, ſolitis epulis, cibiſque temperare. Quod liquidò conſtat ex Leonis relata Epiſtola, quam unius Apoſtatæ & ignorantiſſimi, & audaciſſimi cenſura minimè labefactat: quippe non ſolùm toti ſemper Græciæ, ſed vel ipſis Hoſtibus Græciæ, Photianæque hæreſeos Anteſignanis, omni ex parte venerabilem. His addimus Vecci ſententiam, in Oratione, (2) quæ incipit ἀκούσατε ἱερὸν Συνέδριον, φίλοι συμπράκτορες, Ἀρχιερεῖς ἀδελφοί. *Audite Sacer Conſeſſus, dilecti Socii, Epiſcopi fratres.* Hortatur ibi præter alia, circa finem, ut ante Ordinationes jejunia celebrentur, ne nimirum Mos peſſimus devovendorum Numini hominum per crapulam, & convivia ulteriùs in Græcia per nefas obtineat: hinc enim opprobrium Genti, & Eccleſiæ certiſſimum damnum fieri: Quæ omnia eloquenter, & doctè vir verè Græcia noſtra dignus evincit. Mox addit; εἰ δὲ ἐν τῇ κυριακῇ ἐπελεύσεται χειροτονίας ἀνάγκη, θεμιτὸν καὶ ἐν τῷ σαββάτῳ νηστεῦσαι· ἀνυπεύθυνος γὰρ ἀνάγκη τῷ Νόμῳ, μάλιστα δ', ὅταν ὁ Νόμος πρόσκαιρος, καὶ παντοδαπὸν, καὶ πάντοτε τὸ δέον εἰσφέρει. *Quòd ſi die Dominico manus imponendæ erunt ob neceſſitatem quampiam, fas & Sabbato uſurpare jejunia; non enim legi neceſſitas ſubeſt: præſertim cùm lex*

(1) Nota 3. in Vit. S. Epiphanii.
(2) Orat. 1. de inauguratione ſua.

tem-

Digitized by Google

temporaria, *neque Continuam*, *neque ſemper inferat neceſſitatem*. Hæc Veccus Græcè, hoc eſt Sapienter de rebus arbitratus, quæ profectò ingerenda ſunt Noſtris, ne aliquando deſipiant ea mordicus approbantes, quorum qui ſe tenaciſſimos paſſim oſtentant, id agunt, ut à Sapientibus & ſtupidiſſimi, & pervicaciſſimi audiant.

VII. Igitur acutè Veccus, & juxta Juris univerſi Sententiam. Etenim lex Sabbato jejunia vetans certum tempus habuit, certumque locum. Quod ut apertiùs pateat, tandemque quorundam ex Noſtris ſuperſtitioſam ſeveritatem erudiat, preſſiùs legis ejuſdem ratio indaganda eſt, unde & tempus ipſius apertiſſimè cognoſcatur. Quemadmodum enim omnes Animantis proprietates ab anima pendent, ita & legis conditio à ratione, quæ nimirum anima legis eſt, ex triſtiſſimo (1) IC dicto, cui adſtipulatur Ariſtoteles (2) in Ethicis docens, id eſſe finem iis, quæ Moralia ſunt, quod *forma*, ut Philoſophi dicunt corpori Animantis. Nam actum ipſum hominis, in moris genere, ſpeciem nanciſci ab ipſo fine, quo ita contrahitur, extenditurve, ut talis ſit; habiturus quantitatem ab ipſo Agente, qualitatem à Fine. Porro finis legis ipſa legis eſt ratio, quam propter condita eſt; unde colligitur, formam, ſive animam legis rationem eſſe. Hinc ratione, quæ cauſa, uti dicunt, *finalis* cenſetur legis, deficiente, lex ipſa deficit, ita Jure (3) decernente. Neque enim aut Animanti ſine forma viva, animave, aut legi ſine ratione eſſe fas eſt. Nam, quæ citra rationem lex dicitur, iniqua eſt, quæ autem iniqua lex eſt, nulla eſt, legiſque nomine ipſo indigna. Etenim lex omnis, quæ rata, quæ Sancta, qualem decet eſſe legem, ut lex ſit, ab æterna Numinis lege promanat: At omnis lex, quandiu cum ratione eſt, à lege eſt divina, & æterna, quæ ipſa ratio eſſe cenſetur, ex acutiſſimis effatis Auguſtini (4) quem refert, ac ſequitur Joannes à Turrecremata (5), & nos late docuimus in Tract. (6) de Conſtitutionibus. Id adeo verum eſt, ut non aliam ob cauſam adventu, obituque Servatoris Chriſti deſiiſſe putentur Judæorum leges, quæ ad cęremonias, atque Judicia pertinebant, ut explicat Bernardus (7), & inferunt Theologi tum ex Chriſti Verbis *conſummatum* (8) *eſt*, tum ex narratione Matthæi (9) *Velum Templi ſciſſum eſt*, tum denique ex illis Apoſtoli (10) *mortificati eſtis legi per Corpus Chriſti*, niſi quia eæ leges ad id datæ, latæque fuerant, ut Chriſti, quemadmodum tradit Apoſtolus (11), eſſent Servatoris ἀντίτυπα, atque Umbræ quædam, ac futurorum prænunciæ figuræ. Qua ratione, fine ipſarum, ac cauſa deficiente, deſiere illæ & eſſe, & obligare.

VIII. Quinimò & Lex Euangelica, cauſa, quampropter lata eſt, deficiente, ne ipſa quidem ad ſui obſequium ſubjectos adigit. Sanè lex, qua Fratres Noſtros jubemur ſecretò reprehendere, & lex fraternæ *correctionis* vulgò appellatur, Euangelica eſt, Chriſto (1) dicente: *Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te, & ipſum ſolum*. ἐὰν ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε, ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου. Ejus porro ea cauſa, finiſque eſt, qui reprehendendi ſecretò hominis reſpicit emendationem: ibidem enim dicitur: ἐάν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου: *Si te audierit, lucratus es fratrem tuum*. Da nunc deploratæ adeo ſalutis reprehendendum hominem eſſe, ut nulla Spes adſit ejus ad meliorem frugem revocandi occulta illa reprehenſione; ceſſabit profectò ſecretæ reprehenſionis obligatio, tranſitura quandoque in oppoſitam obligationem reum deferendi, accuſandique protinus, ſi per accuſationem, delationemque ſpes fiat, aut emendandi hominis, aut periculum publicè, privatimve imminens avertendi. Quamobrem non juſtæ modò, ſed penitus neceſſariæ cenſentur leges Eccleſiaſticæ jubentes accuſare Hæreticum, vel omiſſa fraterna reprehenſione, ut conſtat ex Jure (2), cui ſuffragatur Gloſſographus (3) ante quem idipſum docuere ex noſtris Leo (4) Garidas, Theophilitzes (5) Phobenus (6), & alii, quemadmodum & ex Latinis poſt hos, & Gloſſographum plurimi cum Cardinali, (7) Graffio, (8) Simanca, (9) Roja, (10) Campeggio, (12) Conrado, (12) Bruno, Alfonſo (13) de Caſtro, Deciano, (14) Navarro, (15) Azorio, (16) Bannio, (17) Martino (18) del Rio, aliiſque, quos fusè ad id alibi noſtris in Reſponſis produximus. Hæc Photiani ſi ſcirent, his cognoſcendis ſi operam Eccleſiæ noſtræ maximè profuturam navarent, neque Sabbatario jejunio adeo abhorrerent, neque illud ex veteri more uſurpantes tantopere deteſtarentur, non demùm quidquam obeſſe dicerent, quin ante Ordinationes, ſi Sabbatum interſit, Sabbato jejunarent: quando adeo non eſt piaculum ſervare Sabbato jejunia, ut illa Leo Magnus Græcis imperet Ordines collaturis. Sed hi maximum id decus rati, ſi quacunque ex cauſa in Latinos dicant, & quæ corruptis moribus in re Eccleſiaſtica male peragunt, Traditionibus, uti ajunt, Apoſtolicis tueantur: Quidquid obſoletarum, vietarumque legum reperire eſt, ſi mores Latinorum impugnent, id æternum cenſent, cùm illud in primis diſpiciendum in legibus ſit, an cauſas habeant perpetuas: inde enim legum perennitas eſt, nulla lege, nulla conſuetudine contraria labefactanda; nec aliam ob cauſam lex à Natura indita, Nobiſque à principio conſtituta ęterna, immutabilis, & nunquam deſitura omnes obligat, niſi quòd ſita eſt in neceſſaria omnibus, ſemperque ab omnibus cuſtodienda honeſtate.

IX. Age igitur, cur vetitum olim Sabbato jejunium fuerit, videamus. Neque de hoc Noſtros interrogo illico reſponſuros, cęco parendum obſequio Eccleſiæ juſſibus, quos tamen & ipſi negligunt ſæpè, cęca prorſus incuria; Photianos, quorum non barba mitius ſupercilium jactat ſummam in Re ſacra ſcientiam, teſte Margunio, (1) Photianos, inquam, interrogo, cur vetitum olim jejunium Sabbati? Non adeo inſanos exiſtimo, ut putent, propterea vetitum, ut ad mores Hebræos ſuos Chriſtiani componerent: quamvis, ne quid ineptum Photianis indictum ſit, id aſſeruerit in Relato, damnatoque libello Coreſſius (2) oblitus fortaſſis (qui ſe paſſim peritiſſimum in Epiſtolis Pauli (3) autumat, unoque Chryſoſtomo hac in re minorem) Pauli ipſius cenſentis (4) à Moribus Judæorum Chriſtianos mores arcendos, ac reprehendentis (5) propalam Petrum cogentem Gentes *judaizare*. Igitur audiendus Margunius (6) noſtro hoc ſæculo

Pho-

(1) *Jaſon. in l. petes C. de pac.* (2) *penes Jodoc. keller. de Excellen. artis medic. lib. 1. c. 3.* (3) *c. cùm ceſſante de appell.* (4) *l. de liber. Arb.* (5) *in c. omnes leges 1. diſt. n. 18. ver. ſext. quæritur.* (6) *Præ lect. 34.* (7) *Epiſt. 77. ad Hugon.* (8) *Jo. c. 19. n. 30.* (9) *Mat. c. 27. n. 51.* (10) *ad Rom. c. 7. n. 4.* (11) *ad Coloſſ. c. 2. n. 17. & ad Hebr. c. 10. n. 1.*

(1) *Mat. c. 18. n. 15.* (2) *in c. quapropter 2. q. 7. in c. 2. de Heret.* (3) *in d. c. 2. de hær.* (4) *In Synopſ. om. Novell. c. 1.* (5) *in Ecloge Novell. n. 64.* (6) *In expoſit. Novell. Leo. & Conſt. ad novell. 8.* (8) *in c. Si peccaverit n. 29. 2. q. 11. in tr. de hær. rubric. de pœnit. recip. n. 11.* (7) *lib. deciſ. c. 18. n. 24. & ſequ.* (9) *Inſtit. tit. 4 de accuſ. n. 1. & 2. tit. de denunciat. n. 1. & tit. 42. de occult. n. 12. In Enchir. tit. 23. n. 1. & tit. 33. n. 1.* (10) *Sing. 3. n. 3. & 14. ſing. 46. n. 1 & de hær. p. 2. n. 55.* (11) *ad Zanchin. de hær. c. 9. litt. A.* (12) *de hær. li. 2. c. 7.* (13) *de juſt. hær. punit. c. 25.* (14) *Tract. Crim. l. 5. c. 30. n. 7.* (15) *Conſ. 5. n. 3. de hær. li. 5.* (16) *Inſti. p. 1 li. 8. c. 19. q. 9.* (17) *in 2. 2. q. 11. a. 4.* (18) *Diſquiſ. Magic. lib. 5. ſect. 4.*

(1) *In proœm. notarum.* (2) *refert Nicephorus Meliſſen. ubi ſupra.* (3) *In proœm. Theologicor.* (4) *ad Tit. c. 1. n. 14.*

Digitized by Google

Photianorum Apollo. Hujus oraculo, Jejunio Sabbati nobis interdicitur, propterea quod: ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἀνέστη ὁ κύριος, τοῦτ' ἔστι τὸ βράδυ, λέγοντος τοῦ Εὐαγγελιστοῦ, Ὀψὲ σαββάτων. Διὰ τοῦτο ἑορτάζοντες τὴν ἁγίαν, καὶ ὑπερθαυμάσιον ἀνάστασιν, ἑκάστοτε ἐν τῷ σαββάτῳ οὐ πρέπει νὰ νηστεύωμεν καθὼς μᾶς προστάττουσιν οἱ μεγαλορρήμονες Λατῖνοι. *Ea die ſurrexit Chriſtus, ſerò nimirum, dicente Euangeliſta, Veſpere Sabbatorum. Idcirco ſingulis Sabbatis Sanctam, atque mirabilem Anaſtaſin celebrantes non decet jejunare, quemadmodum nos jubent magniloqui Latini.*

(5) ad Galat. c. 2. n. 14.
(6) In d. not. 2. ad Can. 50. Laodic. et not. 3. ad Can. 64. Apoſtol.

X. Hæc Margunius tanquam ex Tripode: Attamen, ò bone Vir, unde probas, jejunium Sabbati Græcis fuiſſe per Latinos imperatum? Id adeo falſum eſt, ut inter Latinos diù, Romanis Sabbato jejunantibus, plurimi ſe ſe abſtinuerint à jejunio. Lege Auguſtinum, (1) lege Ambroſium, (2) agnoſces tandem, quanta temeritas ſit, ne dicam ſtultitia, gratis publicè inter Sapientes mentiri. Igitur de hoc Sabbati jejunio Nobis per Latinos imperato magnum ubique Latinorum ſilentium eſt, quod tamen ſilentium audit Margunius, cui nil mirum, ſi magniloqui Latini videntur, quando ipſum illi eorum ſilentium loquitur, efficitque, ut tacentes de Sabbati Jejunio edicant Græcis præcepta, non niſi à Margunio, qui novit audire ſilentium, audienda. Sed hæc inſaniæ eſſe quis dixerit, illa imperitiæ manifeſtæ ſunt, quibus de tempore Sacræ Servatoris Anaſtaſis confidenter decernit. Nam de illo dubitatum eſt, an Chriſtus ante exitum Saturnalis noctis Surrexerit, an potius poſt ejuſdem noctis pertinens ad Dominicam diem gallicinium? De quo videndus Baronius (3). Nemo hactenus dixit, veſpere ipſo Sabbati, hoc eſt ipſa luce Sabbati ad veſperam inclinata, Chriſtum ad vitam rediiſſe. Id palam eſt tum ex relato Baronio, tum ex cæteris omnibus Sacrarum Paginarum Interpretibus, penes quos longo agmine fas erit diſputantes aſpicere utriuſque Eccleſiæ Patres, & in illo ὀψὲ σαββάτων, quod tam facilè, & ineptè ſuę ſententiæ accommodat Margunius, laborantes. Et ex Latina ſanè phraſi Euangelii, in qua ὀψὲ illud ad Veſperam ſignificandam transfertur, difficultas laborioſiùs enodatur, cùm Veſpera non ſine tormento vocis ad Auroram Nobis enunciandam protendatur: at in Noſtro Idiomate, cùm non niſi imperitiſſimis ignotum ſit τὸ ὀψὲ aliquando ſignificare *poſt*, imo & longè poſt, ut patet ex Lexicis, (4) ubi ὀψὲ τῶν Τρωικῶν, hoc eſt, *quod longè poſt bellum Troianum*; facilis explicatio erit, ut nimirum ὀψὲ σαββάτων idem ſonet, ac poſt Sabbata, ſeu poſt hebdomadem Sabbatorum, cùm prima Sabbati incipit, quæ ipſa Dominica dies eſt. Non ergo die Sabbati Chriſtus redivivus prodiit è ſepulcro. Quod ſi cui ex Gentibus Chriſti Religione imbutis certum eſt, Græcis fuit ſemper certiſſimum, penes quos, cùm cæteris anni Sabbatis jejunia uſurpare minimè liceat, Sabbato ipſo Majoris hebdomadis, non licet tantùm, ſed neceſſe eſt. Quinimo Græci, juſſu Trullanæ Synodi, eo Sabbato jejunia producere coguntur uſque ad mediam Noctis illius horam, non aliam ſanè ob cauſam, niſi, quòd circa horam illam de morte Chriſtus triumphaſſe cenſetur, ut ibi ea Synodus haud legitima ſanè, ſed Photianis omnibus adoranda pronunciat, quæ adeo Margunii ſtultam interpretationem non recepit, ut ὀψὲ illud Matthæi (7) ejuſdem ſignificationis exiſtimet, ac illud Lucæ (8) ὄρθρου βαθέος. Quid quod idipſum teſtatur, reque ipſa Margunii Sententiam damnat Eccleſia Noſtra, quæ, Latinis, Veſpere ipſo Sabbati, Sacram Paſchatis lætitiam incipientibus celebrare, continuata mæſtitia luctum omnino non ſolvit, ſolvendum ſcilicet ſolemni Cæremonia ea noctis intempeſtæ hora, qua penes nòs myſteriorum plena Solemnitas, non ſine ſacra Triumphi, quem celebramus, hypotypoſi peragitur.

(1) Ep. 86 ad Caſulanum.
(2) lib. de Helia, & Jejunio, c. 10.
(3) Ann. 34. num. 174.
(4) in dictione ὀψέ.
(5) ex Plutarcho in Numa.
(6) Canone 90.
(7) cap. 28. n. 1.
(8) cap. ult. n. 1.

XI. Stat igitur communi Eccleſiæ, ac Noſtrę præſertim, ſuffragio, Chriſtum non Sabbato ſurrexiſſe, ſed vel noctis, quæ Sabbatum terminat, in extrema periodo, vel noctis, quæ Dominicum diem orditur, initio; unde ſtatim ſequitur, non ideo vetari jejunia Sabbato Græcis, quia Servatoris Chriſti Anaſtaſin ea die commemorant. Eſt illis, ut Chriſtianis cæteris, ſtatus ad id dies Dominicus, quo publicè jejuniis uti nefas eſt, eam nimirum ob cauſam, quam melior Judæus, quàm Græcus Margunius Sabbato tribuit. At ſi Sabbato Servatoris redivivi triumphos Græci minimè celebramus, cur igitur Nobis ea die vetantur jejunia? Exploſa reſponſione Margunii prima (nam de ſecunda in ſecuturis latè, & utiliter diſputabimus) Sapientiſſimi hominum Photiani cauſam germanam vetiti Sabbato jejunii proponite, expoſcentique mihi, ac publicè interroganti reſponſum date: Nempe, quod Vates Venuſinus (1) dixit:

Tacent, & ora pallor albus inficit,
Menteſque perculſæ ſtupent.

Dabimus Nos, quando Photianorum ſtupor nil Nobis offert, quod ſapiat. Jejunia non Græcis tantùm, ſed Occidentalibus etiam cęteris vetita, ne viderentur impiæ quorundam hæreticorum Sententiæ facto conſentire. Sciendum enim Photianis exiſtimo, quod mediocriter Eccleſiaſticæ hiſtoriæ periti olim novere. Authore Simone illo Mago (cujus pręcipuam hęreſim Photiani opere probant Sacra omnia licitantes) fuiſſe, qui dicerent, Hebræorum Deum, qui legem Synagogæ tulerat, atque Mundum hunc oculis noſtris expoſitum à principio condiderat, & Sabbato requieverat, malum eſſe. Hunc à Chriſto damnatum, mox etiam enectum; damnandumque propterea, planèque deteſtabilem eſſe Chriſtianis. Quapropter jejunandum Sabbatis, oſtendendamque manifeſta mæſtitia, odio eſſe authorem colendi Sabbati, qui malus rem peſſimam feciſſet, Rerum hanc machinam tot malis obnoxiam, tot ſceleribus obligatam. Hęc ex Mago Simone tradita vel ipſis Apoſtolorum temporibus Menander, Baſilides, Saturninus, Cerinthus, Carpocrates, famoſa Sectarum Nomina, docuere paſſim, ac pro viribus propugnavere, quibus mox continuata impietatis ſucceſſione adſtipulati ſunt Cerdon, & Marcion, & Manes, ex quo Manichæi; videndique ad id Irenæus, (2) & Epiphanius, (3) & ex his tum Planudes, (4) tum Cabaſſutius. (5) Ergo, ut his occurrerent tum Apoſtoli, tum Patres Apoſtolorum ſucceſſores, maximopere ejus ſatagere viſi ſunt, ut indicta per hæreticos Sabbati mœſtitia nuſquam eſſet, vetaruntque prorſus eo die

(1) Horat. Epod. Od. 7.
(2) Lib. 1. c. 20. & ſeqq.
(3) ab hæreſ. 21. ad 28.
(4) In Not. in additio ad Bibliothecam Photii. in Epiphanio.
(5) Ad Can. 50. Laodic.

Digitized by Google

jejunia, tanto Sabbati cultu, ut illud ad inſtar Dominicæ celebrarent. Quod Noſtri liquidò noſcent ex Conſtitutionibus (6) Clementis, ex Euſebio (7), Socrate (8), Anaſtaſio (9) Nicæno; cæteriſque Antiquitatis authoribus. Qua ratione Ignatius Martyr (10) interfectorem Chriſti appellavit eum, qui die Dominico, aut Sabbato, uno excepto, nempe Majoris hebdomadis, jejunia celebraſſet. Vide alia plurima appoſitè, & eruditè producta ad rei, quam tradimus, confirmationem penes eoſdem, & Planudem, & Cabaſilutium, queis adde Magrium (11), & Baronium (12). Ex quibus omnibus, quæ Græca ſunt, quæ Noſtra ſunt, quę à nobis negari non poſſunt, manifeſtum eſt, non aliam ob cauſam vetitum fuiſſe Sabbati Jejunium, niſi, ne Orthodoxi cum hæreticis, in re ad pompam, argumentumque hęreſis ſuę adſumpta, convenirent. Unde ſtatim colligitur, legem Sabbato non jejunandi nec cauſam habuiſſe perpetuam, nec omnibus indictam fuiſſe; atque adeò poſſe non obſervari, ſi hæreſes, propter quas lata eſt, deſint; & potuiſſe etiam negligi ab iis Populis, penes quos eæ hæreſes nunquam viguere.

XII. Quo fit, ut maximè mirer, quî fieri potuerit, ut Patres Trullanæ Synodi tantam dementiam induerint, ut juſſerint, vel Romanam Eccleſiam Sabbati ſe jejunio abſtinere, cùm lex illa nunquam Romanos obſtrinxerit, quippe lata dumtaxat iis Gentibus, & Orientalibus, & Occidentalibus, quas hæreſes illæ vexabant: cùm lex illa nunquam fuerit à Romanis recepta, queis mos Apoſtolica Traditione receptus jejunii Sabbatis omnibus celebrandi, ut ſunt locupletiſſimi teſtes (1) Auguſtinus, (2) Hieronymus, (3) Innocentius I. Concilium (4) Eliberinum, ipſe (5) Joannes Caſſianus parum æquus Latinis, ſeu Scythes, ſeu Græcus, certè Chryſoſtomi diſcipulus; cùm denique lex illa temporariam cauſam habuerit: quare, ex dictis, ea cauſa deficiente, potuerit jure abrogari, abrogataque ſit ex parte vel ab ipſis Græcis. Nam quæ jejunium vetabat, jubebatque feſtum agi vacaturis Sabbato ab omni ſervili Opere, ut conſtat ex (6) Conſtitutionibus Clementis, ex effato Gregorii (7) Nyſſeni duos dies, Sabbati nempe, atque Dominicum fratres appellantis, & ex (8) Aſterio Amaſeæ Epiſcopo utrumque illum diem *Ζυγὸν ὡραῖον, καὶ ἴσον τῷ σαββάτῳ τὴν κυριακὴν*, *pulchrum jugum, & par Sabbatum Dominicæ* vocitantis: tamen, quod attinet ad jejunium, à nobis retenta eſt, repulſa, quod ſpectat ad feſtum. Sed Trullana illa Synodus nihil obeſſe Veritati potuit, poteritve, quippe nulla Eccleſiæ authoritate coacta, paſſim à majore parte Eccleſiæ rejecta, in pluribus Fidei Orthodoxæ contraria. Scilicet, ut omittamus, quæ (9) ſtatuit circa Sabbatum, quis eam Synodum Legitimam dicat, quam Romanus (10) Pontifex minimè indixit? cui nullus Veteris Romæ Legatus interfuit? Neque enim ulla fides præſtanda mendaciſſimo (11) Balſamoni, Legatum in ea Synodo Romanum commento Archiepiſcopum quendam Cretenſem, ut palam Græca exemplaria referunt, cùm nunquam id moris Romanis Antiſtitibus fuerit, ſoli Græco negotia publica Synodorum in Græcia mandare, ut invictè oſtendit (12) Beſſarion, & ex Beſſarione (13) Baronius, fateturque ex

(6) *Conſt. lib. 27. c. 24.*
(7) *Hiſt. lib. 3.*
(8) *Hiſt. lib. 6. c. 8.*
(9) *Libr. quæſ. q. 77.*
(10) *Epi. ad Philadelph.*
(11) *Hierolex. ver. Jejunium.*
(12) *An. 57. n. 202*

(1) *Epi. 86. & Epiſt. 118.*
(2) *Epiſt. 28. & 97.*
(3) *Epiſt. 11. ca. 4.*
(4) *Canone 26.*
(5) *Collatio. 3.*
(6) *Lib. 8. c. 33.*
(7) *penes Magriū. ver. Sabbatum.*
(8) *Hom. de repudio.*

(9) *Can. 55.*
(10) *Vid. Bar. ann. 692.*

(12) *In Ep. 4. ad Philanthropen.*
(13) *In d. an. 692.*

hiſtoria Synodorum Oecumenicarum (14) Planudes, & cum Planude (15) Goreſſius. Nec fidem adſtruit Balſamoni, quòd in aliis exemplaribus pro Cretenſi miſſus Roma dicatur Archiepiſcopus Ravennæ Legatus. Etenim quis hic fuit? aut cur ejus ſubticetur nomen? Cur inter cæteras Epiſcoporum Subſcriptiones is unus deeſt, & loco ejus *Sanctiſſimus* (16) *Papa Romanus*, qui aberat, ſine nomine & ipſe ſubſcribit, & quidem poſt ipſum Imperatorem? Quod piaculi, & oſtenti loco (17) Baronio eſt, an rectè, viderit ipſe. Adde, ſi catalogo (18) Ravennatum Pontificum credimus, eo Anno ſedem illam vacaſſe, totoque deinceps biennio. Patet ergo mendacium, ſe ipſum, ut mos eſt Photianis mendaciis, labefactans. Hinc, uti diximus, ea Synodus à Latinis quidem omnibus rejecta eſt, & in primis ab illo ipſo Sergio, qui tunc toti pręerat Eccleſiæ, quique Concilium illud Iniquitatis adeò deteſtatus eſt, ut ingens diſcrimen à Juſtiniani Junioris ira ſubierit, ut referunt ei ætati admodum proximi Paulus (19) Diaconus, & (20) Beda. Nec à Latinis tantùm ea Synodus rejecta eſt, ſed & à Græcis ipſis toto tempore, quod Photianum Schiſma anteceſſit. Teſtatur hoc (21) Anaſtaſius Bibliothecarius amicus Photii, fateturque (22) Planudes, & (23) Nilus Rhodius, nec diffitetur (24) Coreſſius, quo authore difficultatem reſolvimus injici ſolitam hac in re per eruditos quoſdam, qui nacti Patres, quorum in ſacris Operibus, cùm ſubinde Canones Trullani, ut ſextæ Synodi decreta ad authoritatem producantur, univerſim Canones illos à Majoribus noſtris receptos affirmant; cùm herele contra ſit, quippe canones illi, non uti canones legitimæ Synodi, ſed ut effata Patrum ex ſe ſe & proba, & vim Rationis habentia producantur: id, quod ſi Latinus aliquis conſtituiſſet, incredibile vobis, Photiani, eſſe paterer, cùm affirmetur, probeturque luculentiſſimè à Photiano, Photianorumque Doctore Theologo, ſupereſt conſtituendæ poſitioni, quam edidimus: Synodum Trullanam à nullo Majorum noſtrorum ante ſchiſma teterrimum agnitam, receptamque fuiſſe, fuiſſe à multis rejectam. Et jure ſanè tum à Latinis, tum à Græcis, tum priſcis, tum etiam iis, qui hactenus non planè ſtolidi ſunt, Synodus illa rejicitur, quando ea plura ſtatuit Orthodoxæ fidei minimè conſentanea. Multa notarunt alii cum (25) Turriano, & (26) Beſſarione, quæ viderint Photiani, ſi norunt legere, Mihi ſuperſit ab utroque eruditiſſimo Viro præteritus Canon II. in cujus fine præcipitur obſequium præſtandum ſtatutis in Africano Concilio ſub Cypriano, cùm tamen ea Synodus Cypriani decreverit, ut ab hæreticis luſtrali Baptiſmi adſperſi homines aqua Baptiſmo iterum initiarentur. Quod & erroneum, ut ajunt, tunc fuit, & deinceps cenſura hæreſis planè damnatum non uno, ſed pluribus Conciliis etiam Oecumenicis, nempe Aurelianenſi I. ſub Silveſtro, Nicęno I. & Conſtantinopolitano I. de quibus (27) Auguſtinus.

XIII. Nihil ergo oberit tam infirma rejectæ paſſim, atque iterum rejiciendæ Synodi Trullanæ anthoritas Veritati, quam ſcilicet demonſtravimus, quaque docemur, legem vetantem

(14) *In Synod. Trullana.*
(15) *In Synopſ. Nili ad Trullan.*
(16) *Vid. Carranz. in fin. Syno. Trullan.*
(17) *Loco laudato.*
(18) *Fră. Calepius in Catal. celebr. Epiſc. Italiæ. Catal. 7.*
(19) *De reb. Longobard. l. 6. c. 11.*
(20) *De ſex ætatib. in Juſtiniano minore.*
(21) *In Joanne VIII.*
(22) *In d. Hiſt. Synod. ad Trullan.*
(23) *In Explicat. Oecum. Synod. ad Trullan.*
(24) *In Synopſ. Nili ad Trullan.*

(25) *In not. ad Synodum Trullan.*
(26) *d. Epi. ad Philanthrop.*

(27) *li. 2. de Bapt. c. 14. & ſeq.*

Digitized by Google

Sabbati jejunium, neque omnibus latam, neque ex cauſa perpetua. Quare optimè Veccus ejus legis naturam πρόσκαιρον vocat, ut inde ſapienter conficiat, neſas haud eſſe, inſtante Ordinationum neceſſitate, vel Sabbato jejunium inſtituere. Etenim, quanta inſtet in Ordinationibus Eccleſiæ & neceſſitas, & periculum, ſupra docuimus; ut planè, ſi lex Sabbato non jejunandi temporariam cauſam habet, ceſſare ea dicenda ſit, cùm de Ordinationibus agitur. Hinc idem Veccus ibidem, hanc Sabbato jejunandi, ſi quando die Dominico manus erant imponendę, conſuetudinem obtinuiſſe in Græcia, probat Taraſii Sanctiſſimi Patriarchę CP. de cujus laudibus videant Photiani, quæ ſcribit libello integro Ignatius (1) Monachus ejus diſcipulus; Taraſii, inquam, Epiſtola (2), quæ extat, legiturque data ad Adrianum Novæ Romæ Archiepiſcopum. In ea ſummo Eccleſiæ Principi nuncians inaugurationem ſuam, addita excuſatione, quòd laicus ad inſulas ire coactus ſit, non ſine facti dolore ſic ſcribit: καὶ ταῦτα μὲν, καίτοιγε παρὰ τοὺς Κανόνας, συγγνώμης ἄξια, ὅτι γέγονε πρὸς κραυγὴν λαοῦ, καὶ βίᾳ Βασιλέων, καὶ Συγκλήτου νεύσει, καὶ Κλήρου παντὸς ψήφῳ. τὰ δ᾽ ἑξῆς κατὰ τοὺς Κανόνας διωρθώθη πάντα, γεγονυίας καὶ ἐν τῷ σαββάτῳ νηστείας, ἵνα χειροτονηθῶ ἐν τῇ τοῦ κυρίου ἡμῶν, καὶ Σωτῆρος γεννήσει. *Et hæc quidem, quamvis contra Canones, venia tamen ſunt digna, quòd acta ſint clamore populi, vi Principum, Senatus hortatu, Cleri totius ſuffragio. Cætera verò juxta Canones rectè diſpoſita, cùm & Sabbato ipſo celebratum jejunium fuerit, ut Ordines Sacros acciperem Domini, & Servatoris Noſtri ſacro Natalibus die.* Idem non apertè minus deduces ex Michaele Monacho (3) narrante Sacrorum Ordinum Auſpicia Magno Theodoro Studitæ collata: quin & ipſe Theodorus Studites Paſchali Pontifici ſcribens (4) inter ea, quæ Ordinationi Theodoſii Meliſſeni Iconomachi Patriarchæ objicit, illud in primis eſt, Ordines ab eo Sacros receptos ſine præcedente jejunio. Neque uni Paſchali hæc ſcripſit, ut mentitur Margunius (5) auſus tanto Fidei Catholicæ Athletæ notam aſſentationis inurere, eadem planè, ipſiſque verbis (6) ſcribit Marco Patriarchæ Alexandrino. Ex quibus hactenus propoſitis maniſeſtiſſimum eſt, Græcis quod noſtris inſinuamus, tantòque efficacius, quantò poſteriores hi Eccleſiæ noſtræ Sacerrimi Heroes floruere Trullana Synodo, cujus, ut patet, Canones aut ſprevere, quippe authoritatis nullius, aut ita interpretati ſunt, ut vetitum cenſerent Sabbato jejunium, ni forent Sacrorum Ordinum Auſpicia capienda, quibus præmittendum adeò jejunium arbitrati ſunt, ut vel ipſo Sabbato putaverint uſurpari poſſe, ſi Ordinationes anteceſſiſſet. Plura ex Vecco (7) huic aſſertioni noſtræ confirmandæ perapta proferre liceret, ea tamen, non amplius collatura roboris, quàm eidem hactenus relata contulerint, omittimus, penes eundem Veccum videnda, & penes Maximum (8) Chryſobergen, virum, tametſi Vecco Sapientia minorem, eloquentia certè majorem, & elegantia.

(1) In vit. S. Taraſii.
(2) data 29. dec. Ind 7. an. 784. ext. inter opera Theodori Studitæ.
(3) In Theodor. Studita.
(4) Epiſt. 3. per Dionyſiū miſſa vol. 1.
(5) in antirrh. pro Marco. c. 7.
(6) epiſt. 3. vol. 2.
(7) Loco ſupra laudato.
(8) Orat. ad Cretenſes citra ſuſpiciones.

SECTIO IV.

Altera Cauſa vetiti Sabbato Jejunii à Margunio Propoſita proponitur, & refellitur.

SUMMARIUM.

I. Proponitur Sententia Margunii.
II. Ratio digreſſionis à themate Diſſertationis noſtræ.
III. Quæ fuerit hæreſis Collutbianorum, & Apollinarianorum, Quæque utriuſque hæreſis dogmata?
IV. Græco Jure licere quocunque tempore, quæ pertinent ad Pœnitentiam, uſurpare.
V. Sabbatarii Jejunii mos Latinis antiquiſſimus, ejuſque alia cauſa.
VI. Scopus impiæ Sententiæ, quam tuetur Margunius, & ejus de animis defunctorum Opinio.
VII. Margunii perfidia, mendacitas, & ignorantia.

I. ALiam ſed enim, præter ſæpiùs propoſitam, refutatamque vetiti Sabbato Jejunii cauſam alibi (1) Margunius objecit tantò perniciosiorem, quantò magis abſurdam. De ejus verba. Κατήργηται δὲ ἐν τῷ σαββάτῳ ἡ νηστεία, ἔξω τῶν εἰρημένων ἐν τοῖς περὶ τῶν Κανόνων, διὰ μὲν ἄλλην, καὶ σοφωτέραν αἰτίαν. Ἔστι δὲ ἡ αἰτία αὕτη. ἵνα μὴ δόξωμεν συμφωνεῖν τοῖς Κολλουθιανοῖς, καὶ Ἀπολλιναρίοις τοῖς σαββατίζουσι πρὸς λύτρωσιν τῶν κεκοιμημένων ἀδελφῶν. Ἐντεῦθεν γὰρ λέγοντες, δυνάσθαι τὴν νηστείαν λυτροῦσθαι τοὺς ἀποθανόντας ἐν ἁμαρτίαις, καὶ ἔξω τοῦ ᾅδου ἀνάψυξιν ἀναμένοντας, ὃ καὶ ἡμεῖς ὁμολογεῖν τάχα ἐφαίνετο νηστεύοντες κατὰ τὸ σάββατον, ἐν ᾧ ἑκάστοτε ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων προσευχόμεθα τὰ νεκρώσιμα ψάλλοντες· ἵνα οὖν φύγωμεν ταύτην τὴν αἵρεσιν, καὶ αἱρετικὴν συμφωνίαν, οὐ νηστεύομεν, καθὼς οἱ Λατῖνοι, οἱ αὐτὴν ταύτην τὴν αἵρεσιν ἀνανεώσαντες, δογματίζοντες τὸ Καθαρτήριον, ὃ λέγουσι Πουργατόριον, ἐν ᾧπερ αἱ ψυχαὶ καθαίρονται διὰ πυρὸς τῶν ἀνομιῶν ὧν ἐσχήκασι, καὶ διὰ τοῦτο νηστεύουσιν, οὐ τῷ λόγῳ μόνῳ, ἀλλὰ καὶ τῷ ἔργῳ τὸ κακοδοξούμενον Πουργατόριον διαμαρτυρούμενοι, καὶ φοβούμενοι εἰπεῖν, ὅτι, καὶ ἐν ᾅδῃ λύτρωσίς ἐστιν, ὃ οἵ τε πατέρες, καὶ αἱ γραφαὶ ὁμολογοῦσιν, ἀρνούμεναι μὲν ἐν ᾅδῃ τὴν μετάνοιαν, ἀλλ᾽ οὐ λύτρωσιν, ἵνα μή τι ἀσύμφωνον τοῦ μεγάλου ἐλέους τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ εἴπωσι· καὶ τὰ λοιπά. *Vetatur autem Sabbato jejunium præter ea, quæ diximus, ubi de Canonibus, ob aliam, & doctiorem hercule cauſam: Ne nimirum videamur adſtipulari Colluthianis, & Appollinarianis Sabbata cuſtodientibus, quò redimant animos fratrum, qui dormierunt: Jejunia enim celebrabant aſſerentes, poſſe jejunio redimi fato functos peccatores, qui extra Erebum expectant refrigerationem aliquam: id, quod viſi fuiſſemus & nos fortaſſis fateri jejuni Sabbato, quo nempe preces fundimus ſemper pro fratribus functis vita, queis & canimus Mortualia. Ut igitur evitemus hanc cum hæreticis conſenſionem, non jejunamus, quemadmodum Latini, qui hanc ipſam hæreſim renovarunt, ac docent, eſſe locum purgandis poſt mortem animis deſtinatum, quem Purgatorium appellant, in quo animi purgationem per ignem criminum ſuorum inveniunt, atque propterea jejunant non verbo dumtaxat, ſed opere malè celebratum Purgatorium conteſtati, quoniam timent aſſerere in Inferis redemptio-*

(1) in Antirrhet. cit. Andr. Coloſ. cap. 10. & ſeq. & ad Cā. Ancyr. not. 11. & ſeqq.

Digitized by Google

demptionem eſſe, quam & Patres, & Scriptura docent, inficiata quidem in Erebo Pœnitentiam eſſe, ſed non redemptionem, ne quid diſſentaneum magna Miſericordiæ benigniſſimi Dei dicant, &c.

II. Hæc Margunius ſolitus, ut ſæpè infra patebit, à moribus ad dogmata repente tranſire, ut eò efficaciùs venenum, quod propinat ubique, noceat, quò libentius in morum vituperatione propoſitum haurietur. Hinc noſtrum erit hìc obiter ejus dicta refellere, antidotumque parare: ut ſi quando Græcus in peſtilentiſſima hominis inciderit ſcripta, noſcat mendacia, videat ignorantiam, experiatur proterviam hominis quidlibet auſuri, ſi manifeſtam veritatem audet corrumpere. Neque quòd rejecturi, quæ affirmat Margunius, aliive Photianorum Ariſtarchi, longè à propoſito themate peregrinabimur, verebimur propereà, nequis nos quaſi vagos vituperet: ſcimus enim licuiſſe ſemper pugnanti cum hoſte; ſi quis à tergo novus hoſtis accedat, priorem relinquere haud interim nociturum, ut aggredientem alterum, intentantemque præſens exitium vi tota repellat. Et cæteroqui hæc qui ſcribimus, neque laudem quærimus, neque, quid Critici dicturi ſint, penſi habemus. Horum nos ſannas olim contempſimus, atque ædepol hoc in opere planè ſolemniter, in quo ejus dumtaxat ſatagimus, ut Genti noſtræ, cujus utilitati ſcribimus, quæ ſcribimus, quà licet, proſint. Proderunt autem, ſi nihil ex iis, quæ paſſim in perniciem Veritatis Photiana lues inſinuat, impunè graſſari ſinemus. Atque inter ea, capitaliſſimum hoc eſt, quod Margunius relatis proximè verbis delirat, cui proinde non incaſſum ſtigma meritum inuremus, oſtendemuſque, in tam brevi verborum periodo nihil eſſe, quod ſapiat, nihil eſſe, quod non mendacio, ignorantia, doliſque gliſcat in contumeliam certiſſimæ Veritatis.

III. Et primùm, quæ cauſa fuerit vetandi Sabbato jejunii, ſupra docuimus, quare quæcumque ab illa alia producitur, falſa eſt, mendax eſt, Marguniana eſt. Atque, quod ad hanc attinet, conſtat commentitiam eſſe: nam Jejunii Sabbato interdicti origo ad ævum ipſum Apoſtolorum, certè ad tempora proxima Apoſtolis refertur, ex iis, quæ ſupra authoritate Ignatii Theophori certa, ſancta, recepta retulimus. Habere igitur cauſam haud potuit à Collutianis, & Apollinarianis. Etenim Colluthiani à Collutho Alexandrino Presbytero cœpere: is autem vivebat poſt tertium Sæculum Chriſti, nimirum ſub Conſtantino. Narrat enim Athanaſius (1), ab Oſio Silveſtri Legato in Generali Synodo Alexandrinâ Colluthum auſum Antiſtitis officio fungi, ſacriſque multos initiare, exauthoratum fuiſſe, id, quod ex Athanaſio refert Baronius (2) poſt Choniatam (3). Apollinariani verò ab Apollinari Diacono jactant initium, ut docet Harmenopulus (4) noſter: At is vivebat ſub Conſtantio Cæſare, pertigitque tempora Valentiniani, & Valentis, ut manifeſtiſſimum eſt ex iis, quæ narrant Nyſſenus (5), Hieronymus (6), Sozomenus (7), & Socrates (8), ex quibus eruditè Baronius (9). Unde fas erit palam conficere, hæreſes has quatuor Sæculis poſteriores fuiſſe jejunio Sabbatis interdicto. Qui ergo eas cauſam ſuffeciſſe dicas Eccleſiæ noſtræ jejunii Sabbato vetandi? Præterea, cùm dicas propterea vetitum Sabbato jejunium, ne videretur Eccleſia Colluthianis, & Apollinarianis adſtipulari *Sabbatizantibus*, quippe qui celebrarent pro fato functis jejunia, videndum eſt, an is mos, atque, ut tibi videtur, doctè Marguni, hæc hæreſis his hæreticis tribuatur. Sanè, ſi tribuitur, ab aliquo tribuitur, aliquo tributa teſte probari poterit. Hunc igitur cedo, Marguni. Græcum, an barbarum, nihil moror: ut ut unus is ſit, fidem plenam uni præſtabimus, ſi quis unquam produci poterit. At is nullus eſt. Nam Iſidorus penes Gratianum (10) hanc hęreſim Colluthianis unam tribuit, quòd aſſererent à Deo mala non fieri contra illud penes (11) Iſaiam: *Ego Deus Creans mala.* At Auguſtinus penes (12) Gratianum eundem, eos dixiſſe refert, Chriſtum in Patre tanquam vas minus in majore ſcilicet contineri; de quibus Vide Guillelmum (13) Ocham, & (14) Magrium. Idem (15) Auguſtinus author eſt Colluthum inficiatum, à Deo res omnes fuiſſe creatas, quod etiam affirmat (16) Philaſtrius, & (17) Epiphanius, penes quem ne verbum quidem de Sabbatiſmo Colluthianorum. Eadem diſſimulatio Sabbatiſmi per Margunium damnati cùm Apollinaris impia dogmata recenſentur. Lege (18) Gregorium Theologum, Vide (19) Hieronymum (20) Epiphanium (21) Sozomenum (22) Socratem, & ex his tum (23) Baronium, tum (24) Magrium, fateborque te non planè mendacem, ſi quid Sabbatiſmi inter Apollinaris errata repereris. Quin & (25) Harmenopulus noſter Apollinarianorum ſic hæreſim totam ediſſerit, ac refellit: οἱ περὶ τὸν Ἀπολλινάριον τὸν Λαοδικέα, ἄνουν σάρκα, καὶ ἄψυχον προσειληφέναι τὸν κύριον λέγουσιν, ὡς ἀντὶ νοῦ, καὶ ψυχῆς ἀρκέσης αὐτῷ τῆς θεότητος, προσεξηγούμενοι τὸ, καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, μὴ εἰδότες, ὅτι ἡ ἁγία γραφὴ σάρκα τὸν ἄνθρωπον ὀνομάζει, ὡς ἔχει καὶ τὸ: ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ. οἱ αὐτοὶ καὶ ἐκ τοῦ, λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, συνηγορίαν ἑαυτοῖς ἐποιήσαντο, οὕτω λέγοντες· εἰ ναὸς ἡ σὰρξ τοῦ κυρίου λέγεται, ἄψυχος δὲ ὁ ναὸς, ἄψυχος ἄρα καὶ αὐτή. Οἱ αὐτοὶ καὶ τὴν σάρκα ταύτην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι τὸν κύριον ἔχοντα, ὡς διὰ σωλῆνος, οὕτως ἐλθεῖν διὰ τῆς παρθένου· ἐκ τοῦ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ, τοῦτο δῆθεν πιστούμενοι, μὴ εἰδότες, ὡς διὰ τὸ ἐν δύο φύσεσι μίαν ὑπόστασιν τὸν Χριστὸν ἔχειν, οὕτως εἴρηται τοῦτο. *Apollinaris Laodiceni Sectatores ajunt; Dominum adſumpſiſſe carnem ſine mente, atque anima, quaſi loco mentis, & animæ ſufficiat ei Divinitas; falsò dictum hoc interpretantes, & verbum caro factum eſt: ignorantes in Scriptura ſacra carnis appellatione homines venire, veluti in dicto: videbit omnis caro Salutare Dei. Iidem ex hoc quoque dicto: ſolvite templum hoc, patrocinium ſibi quæſiverunt, ita dicentes: Si caro Dei templum eſſe dicitur, & templum res eſt inanima, ſequitur ipſam quoque inanimam eſſe. Tradunt iidem Dominum, qui carnem hanc è Cœlo habeat, tranſiſſe per Virginem tanquam per canalem: ex illo dicto: nemo aſcendit in Cœlum, niſi qui de Cœlo deſcendit filius Dei, qui eſt in Cœlo, fidem opinioni ſuæ adſtruentes, cùm neſciant hoc ita dictum eſſe propterea, quòd in duabus naturis Chriſtus unam hypoſtaſin habeat.*

(1) *Apologia* 2.
(2) *ad ann.* 319. *nu.* 23.
(3) *In fragm. Theſauri.*
(4) *De ſectis. n.* 4.
(5) *Serm. de S. Ephrem.*
(6) *de Scrip. Eccl. in Apollinare.*
(7) *li.* 6. *c.* 25.
(8) *li.* 2. *c.* 39.
(9) *ad ann.* 329. *nu.* 22. *& ſeq. & ann.* 273. *à n.* 1. *& ſeq.*
(10) *cap. quidam autē heretici* 24. *qu.* 3.
(11) *c.* 42. *n.* 5.
(12) *d. c. quidam autem.*
(13) *In Dial. li.* 4. *p.* 1. *c.* 19.
(14) *Hierol. dict. Colluthiani.*
(15) *ad quodvult d. de hereſ. c.* 65.
(16) *de here. c.* 8.
(17) *hereſi* 69.
(18) *Ep.* 1. *ad Cledō. & ep. ad Nect.*
(19) *de Scriptor. Eccleſ. in Apollinari.*
(20) *Hereſ.* 77.
(21) *d. li.* 2. *c.* 36.
(23) *ad ann.* 373. *à princ. & ſeq.*
(24) *ubi ſupra in Voc. Apollinariſtæ.*
(25) *de ſectis n.* 4.

IV. Hunc Harmenopulus in modum, ex quo, & cæteris apertiſſimè conſtat Sabbatarium jejunium Apollinarianorum, Colluthianorumque eſſe merum, putumque commentum, atque adeo cauſam non potuiſſe ſufficere Eccleſiæ noſtræ vetandi jejunii, quando, ut ut inventi Thomiſtæ ſint, qui ejus quod fuerat, nec ſit, actionem aliquam eſſe docuerunt, nullus, unquam adeo cerebroſus inventus eſt, qui ejus, quod neque eſt, neque unquam fuit, quin & nunquam erit, actionem aliquam unquam fuiſſe, vel eſſe poſſe cenſuerit. Addo, ſi dem, hos hæreticos morem jejunandi pro mortuis uſurpaſſe, non inferri, quod optat Margunius: neque enim Eccleſia Noſtra aut damnat jejunium Sabbato, ſi citra errorem illum, quem ſuperiùs adnotavimus, celebretur; aut vetat Defunctorum Manibus jejunio ferre ſuppetias. Nam Eccleſiæ Noſtræ hæc ſenſa ſunt: *οὐδένα κωλύεσθαι τὰ τῆς μετανοίας, καὶ τὰ περὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς σαρκὸς ἀναλαβεῖν ἐν παντὶ καιρῷ, καὶ χρόνῳ, καὶ ἡμέρᾳ, καὶ ἀσκεῖσθαι περὶ αὐτά*: *neminem vetari, quæ ad Pœnitentiam pertinent, & conferunt ad carnis caſtigationem, ſuſcipere omni tempore, occaſione, aut die, atque circa ea exerceri*. Quæ retulit (1) Prodromus Senior, & poſt eum (2) Taraſius, atque (3) Nicephorus Sancti Pontifices, atque ex his Georgius (4) Metochites, & (5) Antonius Methonenſis; quos ad id profert Thomas (6) Diplovatacius. Imo Eccleſia veſtra hoc propalam docet, Photiani, ſic decernente Pontifice veſtro (7) Luca Chryſoberge cum integra Synodo: *ἀγαθὸν εἶναι τὸ νηστεύειν ἐν παντὶ καιρῷ*: *bonum eſſe omni tempore jejunare*. Quòd ſi bonum eſt citra errorem omni tempore jejunare, profectò vel Sabbato. Porro ſi Sabbato citra errorem licet jejunare, jam etiam licebit vel Sabbato jejunare pro mortuis; ſequiturque, ſi Colluthiani, atque Apollinariani jejunia celebravere pro mortuis Sabbato, ex hoc capite non potuiſſe damnari, laudari potius debuiſſe; atque adeo non ob hanc cauſam jejunium Sabbato penes nos vetitum, ne Noſtra Eccleſia conſentire videretur hæreticis hujuſmodi, quos conſtat nec docuiſſe pro mortuis Sabbato jejunandum, &, ſi id docuiſſent, uſurpaſſentque, hac in parte non potuiſſe damnari. Hinc æſtimare licet Margunium. Quis fuerit Photianorum hic doctor, hinc diſcat Græcia. Quanta in homine ignorantia, quæ notiſſima ignorat, quanta protervia, quæ diſputat de his, quæ non novit, quanta impietas, quæ damnat, quod ab Eccleſia probatur, quanta mendacitas, quæ vel aperta, celebrataque libris Doctorum omnium apertè corrumpit!

(1) *de Interpr. ad Can. Apoſt. 51.*
(2) *Epiſt. ad Marcum ſolitar.*
(3) *Regul. 84.*
(4) *In explic. reg. S. Nicoph. ad reg. 84.*
(5) *Orat. 2. de Pœn.*
(6) *In Synop. Jur. Græci tit. de Sacr. c. de pœn.*
(7) *In Jur. Gr. Tom. 1. li. 3. tit. Synod. 1. in Decr. 9. Lucæ pag. 224.*

V. Hujus poſtremæ nobile facinus eſt, quod ſtatim adjecit: hanc Colluthianorum, Apollinarianorumque hæreſim à Latinis fuiſſe renovatam, quaſi Romani mores ab Aſia, vel Africa originem traherent, aut Colluthi hæreſis per legatum Pontificis Romani, Apollinaris impietas per Damaſum ipſum non fuiſſent damnatę. (1) Quid quod mos Sabbato celebrandi jejunia Romæ traditus ab Apoſtolis cenſebatur à pleriſque, teſte Auguſtino, (2) & Ambroſio, (3) quibus adde Eliberinum, (4) actum ante Nicænum Concilium. Unde fas erit colligere, non fuiſſe à Latinis renovatum hunc morem, quando hic mos penes Latinos ante conſuetudinem Colluthianis, & Apollinarianis affictam obtinuit. Accedit Jejunium Sabbati non ad eam cauſam à Latinis haberi, ut mortuis proſit: id poterit privatim aliquis hanc ob cauſam adſumere, publicè non hanc ob cauſam celebratur. Neque enim Sabbato Latini peculiariùs, quàm cęteris diebus, pro mortuis preces inſtituunt, quemadmodum Nobis uſuvenit, ut palam teſtatur Gennadius (5) Patriarcha, & Severus (6) Philadelphienſis Antiſtes, fateturque hoc in loco Margunius, ex ipſis Necroſimis. Cauſas celebrandi jejunii longe majores, decentioreſque Latini habent (7), ut jejunio quàm longiſſimè abſint à moribus Judęorum epulantium in Sabbato: ut meminerint Chriſti, qui integra illa die clauſus ſepulcro delituit; ut imitentur Chriſtianæ Reipublicæ proceres, ipſamque Deiparam piarum mulierum choro ſtipatam, qui omnes continuato à Paraſceve ad Sabbatum integrum luctu, atque in mœrore fuerunt: utque per ipſum jejunium lætitiæ die Domini celebrandæ ſe præparent. Denique ob eas omnes, certas, & rationi maximè conſentaneas cauſas, ob quas nos ipſi Sabbato Majoris hebdomadis uſurpemus ex lege jejunia. Etenim, ut optimè notat Innocentius I. (8), ſi cauſæ illæ, quæ laudandum faciunt jejunium die Paraſceves Majoris hebdomadis, laudant, probantque jejunium, quod qualibet per annum Paraſceve religioſiſſimè cuſtodimus, profectò, cauſæ, quæ ritè demonſtrant neceſſariò uſurpandum jejunium Sabbato Majoris hebdomadis, unà conſtituunt, licere, ſi Eccleſia ipſa, aut mos Eccleſiæ id jubeat, Sabbatis per annum omnibus religioſè, piè, ſanctèque jejunio operam dare. Neque enim Latini neceſſarium omnibus Chriſti aſſeclis docent jejunium Sabbati, quemadmodum mentitur Alexandrinus Patriarcha Meletius (9); Latinis, quibus id juſſum eſt, atque Eccleſiæ decreto præceptum., jejunium illud neceſſarium affirmant. Id, quod non reprobavit Auguſtinus, ut iterum mentitur idem Meletius. (10) Etenim eo ipſo in (11) loco, quem prædem ſuæ mendacitatis producit Meletius, Auguſtinus magiſtrum Ambroſium ſecutus, cùm conſuetudinem vetiti Sabbato jejunii, quippe ea tempeſtate receptam in Africa, magis probet, aſſeratque moribus Eccleſiæ, ac rationi conſentaneam magis, tamen hortatur, ut unuſquiſque morem Provinciæ ſuæ cuſtodiat.

(1) *Vide Athan. in 2. Apolog. Nazianz. in ep. 1. ad Cledon.*
(2) *Ep. 86. ad Caſul.*
(3) *Apud Aug. Ep. 118.*
(4) *Canone 21.*
(5) *In demonſt. 3. cap. Dec. Flor. ſect. 6. init. & ſect. ult.*
(6) *in 4. differ. pa. 51. li. 38.*
(7) *Vid. Bellar. to. 4. contro. ult. de Bo. Oper. in pa. li. 2. c. 18. ver. ſed quidquid ſit.*
(8) *in Ep. 1.*
(9) *In Ep. ad Chioſ. pag. 24. à lin. 1.*
(10) *ibid. à lin. 4.*
(11) *d. ep. ad Caſulanum.*

VI. Videor mihi funditus diruiſſe molem mendaciorum à Margunio conſtructam, reliquum eſt, ut & ſcopum ipſum molis extructæ disjiciam. Neque enim incaſſum Margunius noſter ædificat, gratiſve mentitur: id agit, ut mendacia impietati ſternant viam, illabanturque animis, ut, quod ex illis trahitur, aliud animis adhæſurum adducant. Neque id clam, aut artificioſè, palam, & ſimpliciter Photianos errores elicit ex mendacio, aut mendacio prudens adglutinat. Id in his, quæ retulimus, conſtat. Nam non aliam ob cauſam, quæ hactenus mendacia rejecimus, coacervavit, niſi, ut inde colligeret, Statum illum tertium animorum poſt mortem purgationibus ſubjectarum, nullum eſſe, argueretque Latinos, quòd Purgatorium aſſerant ignem. Id, quod mox latè præſtat non ut Photiani reliqui eludentes verbis ancipitibus, & ob-

ſcuris

Digitized by Google

ſcuris difficultates à veritate propoſitas, ſed clarè abſurda omnia deglutiens; eouſque impius, ut, ne Latinis conſentiat, imo ne Græciam ipſam ſequatur, ineptias Origenis amet, malitque non eſſe Manes, æternùm qui crucientur, & crucient, quàm eſſe Purgatorium locum, in quo cœpta inter vivos Pœnitentia numeris omnibus abſolvatur. Non ego hìc verba Margunii proponam. Prolixa ſunt, inepta ſunt, lutulenta ſunt. Reſpuit calamus, ut ut jamdudum elegantiæ valedixerit, ac barbaris locutionibus inſueverit, diu non barbara tantùm, ſed planè fœda verba Margunii ſcribendo proponere, & alioqui ſupereſt, ſi ſenſa reddamus, quorum primum hoc eſt. Horrendum (1) eſſe Chriſtianis auribus Purgatorii nomen, quòd à Lutheranis, Calvinianiſque recipiatur: deteſtabile eſſe, quòd illud Lutherus, & Calvinus docuerint, primique Latinis addiderint Lexicis: *Diabolicum* eſſe (nam hac voce, licèt Græcis non admodum uſitata, Margunius utitur) quòd Chriſti Crucem evacuet, quòd contumeliam non ferendam irroget Deo miſericordiæ, quòd Fidem noſtram labefaciat, & evertat. Addit primo ſecundum: Preces, & quæ ſuffragiorum nomine continentur, meras eſſe vivorum, atque hæredum conſolationes, non adjumenta mortuorum, juxta Magni Auguſtini ſententiam: etenim uniuſcujuſque ſpem ab operibus propriis, & fide Chriſti pendere. Deliramenta eſſe, & inanes fabulas cætera: ea tamen ab Eccleſia laudari, quòd vivis proſint, quòdque miniſtris Eccleſiæ alimenta ſuppeditent, quò ſecuriùs Deo, quietiùſque ſacrificent. Sequitur tertium: Si tamen, ait, quæ hìc agimus pro mortuis, mortuis prodeſſe dicendum eſt, idque Doctores aſſeverent, non erit diſputandum in re, quę ignoranti plebeculę ſcandalum creet, potiùs & hoc petentibus permittendum, dum tamen omnibus fato functis preces, & hoſtiæ, cæteraque ſuffragia proſint: piis quidem, ut majori luce in ſinu Abrahæ utantur, improbis, ut pœnæ minuantur, paulatimque decreſcant, donec tandem deficiant: quare poſtulandam à Deo vel Judæ Salutem, imo non admodum peregrinatos à vero, qui vel pro Cacodæmone Numini ſupplicarunt. Deum enim omnia poſſe, quæ bona ſunt; bonam autem eſſe ſalutem omnium, propterea que immeritò à quibuſdam damnari Origenem, qui putaverit poſt generale judicium Inferis ad Superos transmigrandum eſſe; id quod eveniſſe ante generale Judicium quibuſdam Dei ſententia poſt obitum reprobatis, ex hiſtoria certum eſſe, teſteſque rei locupletiſſimos produci poſſe Trajanum, Falconillam, Theophilum, alioſque. Quartum, & ultimum contumelias continet in Latinos. Hos docet omnia circa Purgatorium ignem commentos, ut Indulgentiarum ludibriis infelicem popellum circumagerent, ut ad Jubilæum quaſi ad ſolemnes nundinas Europam traherent Romam. Primum hujus authorem Bonifacium quendam fuiſſe, qui Aglaes puellæ ſtuprator honoribus Martyri debitis colitur à Latinis. Eum neque fuiſſe Martyrem, & fuiſſe peſſimum ſuæ ætatis hominem, damnatum trium Conciliorum ſententia, Lateranenſis III. Lugdunenſis, & Claramontani, detruſum mox in carcerem juſſu Regis Gallorum, ibique enectum fame, cùm in furorem actus ſuam ipſe dexteram devoraſſet, illam nimirum, qua primus omnium ſacrilegum Jubilæi Diploma ſubſignaverat.

(1) *not. 11. & ſeqq. ad Cano. 52. Ancyr. & alibi.*

VII. Hactenus Margunius eruditè, & piè, & Orthodoxè: nam cur has ei laudes non aſſeramus ex his, quæ proximè dicta ſunt? Atque ut hoc ſtatim appareat, non ne veriſſima ſunt, quæ in poſtremis ediſſerit de Bonifacio? O mentem Socratis! ò cor Zenodoti! Nempe idem eſt, habeturque promulgator primus Jubilæi Bonifacius VIII. & Bonifacius ille Aglaes amator primùm, mox fortiſſimus Martyr. Eſto, ut narrat Margunius, ſi tempora non Latinis authoribus, ſed Græcis, imo palam utriſque non repugnant. At, hercules, teſte (1) Severo Margunii & amico, & Synchrono, & ſocio perfidiæ, authore (2) Baronio, cęteriſque Annalium Sacrorum (3) Sriptoribus Promulgator Jubilæi Bonifacius ad XIV. Seculum ſpectat, Bonifacius Aglaes Amaſius ad IV. ſeculum pertinet, ut (4) acta ejus Tarſi, ex quibus loquitur Margunius, apertè teſtantur, videnduſque ad id locupletiſſimus author (5) Baronius, & ex Noſtris (6) Planudes. O doctum anachroniſmum! imo doctiſſimum achroniſmum! Perge porro, Marguni, jam deinceps non te impium deteſtabimur, tuæ miſerebimur potius ἀνοίας, quæ vaſtam intercapedinem annorum facetiſſimè contrahit, ut laicum hominem, & famulum Aglaes matronæ, & Tarſi mortuum in Aſia anno Chriſti CCCV. Romanum Pontificem faciat, eundemque cum Bonifacio ex Principe Cajetanorum familia, Romæ defuncto, anno reparatæ Salutis MCCCIII. Hunc porro peſſimum ætatis ſuæ hominem autumat; Ferocem hominem, imperioſum, pertinacem, atque auſum Eccleſiam tueri caſtrorum more, non (7) moror, peſſimum unde eum Margunius cenſeat, quoque authore probet, non video: nam quod tribus damnatum Conciliis dicit, fœda, & infamis calumnia eſt. Quin imo Philippo Pulcro agente, ubi ejus cauſa poſt obitum in Viennenſi Concilio cognita eſt, palam Orthodoxus Pontifex fuiſſe viſus eſt, idque ſententia Concilii comprobatur, ut in (8) Actis ejus Concilii Photiani cognoſcent, narratque S. Antoninus Florentinæ Urbis antiſtes. Quid quod, licet ab hoſtibus Gallis Duce Sciarra Columnio captus Anagniæ, mox tamen in libertatem aſſertus liberrimus obiit Romæ, ut ex relictis à Baronio ſchedis narrat (10) Rainaldus, cui ſi non credimus, (neque admodum credendum eſt Encomiaſtæ Bonifacii, quem omnes vituperant) eſto verum, obiiſſe in carcere Bonifacium, falſiſſimum eſt fame enectum periiſſe poſt devoratam rabidis dentibus dexteram. Hanc fabulam, quæ, quia fabula, placuit Margunio, abundè ridiculam facit narratio Jo. Pauli (11) Mucantii oculati teſtis, cujus verba planè barbara à (12) Torrigio relata, & (13) Magrio hìc lubet adnectere, ut ex illis, quàm vera Margunius, quàm probata narret, Græcia cognoſcat. *Die*, inquit, 11. *Octobris* 1605. (quo anno vivebat Margunius) *Dum demolirentur Altaria antiquæ Baſilicæ S. Petri, poſt Altare S. Bonifacii IV. in loco eminenti, & ſub Imagine B. Virginis Opere muſivo depicta, in pilo marmoreo inventum eſt corpus Bonifacii VIII.*

qui

(1) *in 4. differ. pa. 48. lin. 31.*
(2) *In ſched. ann. n. 1300.*
(3) *Vide Rainald. ad eum ann.*
(4) *ea refert Planud. in ad. Phot. in Anonymis.*
(5) *ad ann. n. 305.*
(6) *in d. Actis per tot.*
(7) *Vide Plat. in Bonif. VIII.*
(8) *Refert Rainald. anno 1312. n. 9.*
(9) *3. p. tit. 22. c. 3. in prin.*
(10) *ad an. 1303. n. 42.*
(11) *apud Torrigiū infra.*
(12) *De Cryptis Vaticanis pag. 372.*
(13) *in d. Rocchetum.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO

Digitized by Google

qui obiit anno Domini 1303. *Erat autem ejus corpus ferè integrum, & in alta capſa lignea reconditum, quæ cum corpore portata fuit in Sacriſtiam Canonicorum, & ibi ferè per duos menſes conſervata. Corpus dicti Bonifacii fuit à multis viſum. Ego etiam ad illud curioſitatis cauſa videndum ſemel, atque iterum acceſſi, & vidi dictum corpus integrum conſervatum in dicta capſa lignea, in qua fuerat ſepultum per* 302. *Annos: facies ejus tantùm aliquantulum conſumpta erat, ita ut nec narices, nec labia, ſed tantùm mentum appareret, & dentes. Habebat in capite mitram albam admodum parvam, ut conjecturare potui, ex tela bombacina. Corpus indutum erat omnibus pontificalibus indumentis, ideſt, caligis, ſandaliis ex tela aurea, in ſummitate acutis, ſine cruce, rochetto longo albo, ſtola, cingulo, dalmaticâ, tunicellâ, planetâ amplâ ſericeâ coloris nigri, phanone, & pallio, quod conſumptum erat, ſed plumbum apparebat, & pendebat ferè uſque ad pedes, ſpinulæ tres gemmatæ, manus ejus chirothecis albis acu factis, & margaritis ornatæ erant; & annulum pretioſum in digito geſtabat, atque ſapphirum valoris (ut aliqui dixerunt)* 30. *ſcutorum. Illuſtriſſimus Dux Sermonetæ, & frater ejus Bonifacius Epiſcopus Caſſanenſis, & Antonius Archiepiſcopus Capuanus de ejus domo, & familia, ut melius corpus conſervaretur (quod in novam Baſilicam S. Petri transferendum erat) capſam plumbeam de novo fecerunt, & in ea Corpus in eadem capſa lignea, in qua ſepultum à principio fuerat, includi, & ſuper coopertorium capſæ plumbeæ Crucem, & ſequentem inſcriptionem imprimi fecerunt. IHS. Corpus Bonifacii VIII. Cajetani Pontificis Max. ex veteri in novam Baſilicam translatum, hìc repertum jacet: de quo illud mirabile accidit, quòd eo die, quo obiit, V. ſcilicet Idus Octobris jam ab inde* 302. *elapſis annis integrum, atque incorruptum repertum fuit. anno Domini M. DC. V.*

VIII. Hoc teſtimonio, quanti ſit poſtrema aſſertio Margunii, æſtimet Lector, atque inde arguat, quid ſit cenſendum de reliquis. Certè veritatis ejuſdem eſt, quod primò conſtituit, recipi nomen Purgatorii à Lutheranis, atque Calvinianis. Id quipote? cùm de Purgatorio Lutherus dubitaverit primùm, (1) deinde docuerit, (2) melius eſſe, Purgatorium omnino negare: demum affirmatè cenſuerit, Purgatorium impoſturam eſſe; his verbis: *cum negatis Purgatorium, damnatis miſſas, vigilias, cęnobia, monaſteria, & quidquid per hanc impoſturam erectum eſt, per omnia etiam probo*. Magiſtro adſtipulati ſunt tum rigidiores diſcipuli Centuriatores (4) Magdeburgenſes, tum molles, ut Melanchthon, (5) & Brentius, (6) Zuvingliani (7) etiam, & Ochinus (8) Italus, quos excepere Calviniani, faſſi cum Magiſtro, (9) Purgatorium eſſe exitiale Satanæ commentũ; quod etiam affirmat (10) Pſeudomartyr, excipiuntque & Trinitarii (11) Anabaptiſtæ, ne ulla ex Arctois peſtibus ſit, quæ palam imperitiæ, mendaciive Margunium non arguat. Nam cùm manifeſtiſſimum ſit, tum Lutherum, tum Calvinum ab agnoſcendo Purgatorio igne remotiſſimos eſſe, quis non rideat, imo quis non deteſtetur Margunium, propterea horrendum auribus Chriſtianis Purgatorium dicentem, quod à Lutheranis, Calvinianiſque recipiatur? Ejuſdem Eruditionis eſt, Purgatorium eſſe deteſtabile, quòd illud docuerint Calvinus, atque Lutherus primi, primique latinis addiderint Lexicis. Etenim neque primos hos reprobaſſe Purgatorium, & nunquam poſt editam hæreſim probaſſe, palam eſt ex iis, quæ doctè producit, & accuratè (12) Bellarminus: nec ſcio, qui venerit in mentem Margunio, Hæreſiarcham utrumq; lexicographum facere, cùm neuter Grammaticus fuerit? Extat ſanè Lexicon Juris eruditiſſimum Joanne Calvino authore editum, ſed is longè ab Hæreſiarcha diverſus eſt, & in ipſa fronte Operis ab illo diſtinguitur addito adgnomine Kall. In ipſo verò hujuſce Calvini Lexico, cùm cæteræ voces ſapientiſſimè proponantur, explicenturque, de Purgatorii dictione grande ſilentium, ut vel ex hoc palam ſit, quanti habenda ſit fides Margunii vel in compertiſſimis rebus mentientis. Lapſum hominem dices ex ignorantia, non mentitum: At ego dico, eum in multis ex ignorantia labi, hìc mentitum ex aperta nequitia. Id quod ex iis, quæ ſequuntur, oſtendo. Nam Purgarorium diabolicum commentum eſſe autumat propterea, quòd ſit ὀλέθριον τοῦ σατανᾶ ψεῦδος, ὅτι τὸν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ κενοῖ, ὅτι ὄνειδος ἀφόρητον τῷ ἐλέει τοῦ Θεοῦ εἰσφέρει, ὅτι τὴν πίστιν ἡμῶν λυμαίνεται, καὶ ἀναιρεῖ. *exitiale Satanæ commentum, quòd Crucem Chriſti evacuet, quòd contumeliam non ferendam Dei Miſericordiæ irroget, quòd fidem noſtram labefaciat, & evertat*: quæ verba ipſa ipſa ſunt Calvini, (13) quem proinde legiſſe videtur Margunius, atque adeo ſciſſe, ab illo Purgatorium pernegatum. Et alioqui Lutheranorum, Calvinianorumque amicus Margunius fuit, ad quos adfinem Metrophanem Critopulum ſenex juniorem delegavit, ſive hauſturum peſtem, quam mox in Græciam tsansferret, ſive corraſurum pecuniam eruditionis noſtratis pompa penes rerum Noſtrarum imperitiſſimas Gentes. Noverat ergo non Latinis, ſed Photianis Lutheranos, Calvinianoſque in iis, quæ pertinent ad Purgatorium, adſtipulari. Dices, cur ergo mentitur? Nempe ſciebat Græcis, & Photianis ipſis hæreticorum hujuſmodi nomen horrendum. Quamobrem ejus ſatagebat, ut ab utriſque Latini Lutherani, Calvinianique cenſerentur, futuri tantò deteſtabiles magis Græciæ, quantò ſimiliores apparuiſſent hæreticis, quos Græcia maximè deteſtatur. Et ſanè non excidit à ſcopo Margunius; quando his ejus mendaciis factum eſt, ut vulgus imperitum in Græcia, non alio nomine, quàm Lutheranorum, Calvinianorumque Latinos appellet, tam certa Veritatis injuria, ut mihi puero Mater, atque Materteræ non alio nomine, quàm Lutheranorum, Latinorum nomenclaturam ingererent. Adeò perniciosè mentitur Margunius, cui proinde non incaſſum reſpondimus, cujuſque propterea mendacia paſſim evincimus, ut Græcia ſciat, non eſſe Latinam Eccleſiam Lutheranam, damnatam à Latina Eccleſia Lutheranam Sectam, tantumque diſtare à Calviniana Anarchia Latinam Eccleſiam, quantum à Photiana dementia Grȩca diſtat, noſtraque Sapientia.

(1) *Vide Articul. ejus à Leone X. damnatos.*
(2) *Vide eoſdem.*
(3) *lib. ad Uvaldenſes. d.*
(4) *Cent.* 1. *l.* 2. *c.* 4. *col.* 460. *& cent.* 4. *c.* 4. *col.* 30.
(5) *In locis. c. de ſatisfactione.*
(6) *in Cõfeſ. Uvirtember. c. de Purg.*
(7) *Apud Cochlæũ. de actis Luth. an.* 1526.
(8) *In Dial. de Purgat.*
(9) *lib.* 3. *inſtit. c.* 5. §. 6.
(10) *In c.* 3. 1. *ad Corinth.*
(11) *li.* 2. *c.* 1. *edit. an.* 1567.
(12) *Tom.* 2. *Contr.* 3. *de Purgat. lib.* 1. *c.* 2. *verſ. differtè autem.*
(13) *d. Li. Inſt.* 5. §. 6.

SE-

SECTIO V.

Preces pro mortuis iiſdem utiliſſimas eſſe.

SUMMARIUM.

I. *Locus Machabæorum Concluſionis auſpex.*
II. *Ejuſdem loci interpretatio à Photianis petita.*
III. *Verba Pauli Apoſtoli à Photianis explicata.*
IV. *Ex illis roboratur Concluſio.*
V. *Eadem confirmatur antiquiorum Patrum Sententia.*
VI. *Enumerantur cæteri Patres eandem Veritatem tutati.*
VII. *Photianorum ad id authoritas vetuſtiorum.*
VIII. *Recentiorum idem Suffragium.*
IX. *Eccleſiæ noſtræ conſenſus.*
X. *Ritus Eccleſiæ noſtræ conſiderantur.*
XI. *Officium mortuale idipſum conſtituens: reſpondeturque calumniis hoſtium noſtrorum.*
XII. *Margunii fides tribuentis Latinis Sententias hæreticorum.*
XIII. *Latinæ Eccleſiæ cum Græca conſenſus.*

I. Esto tamen, uti docet Margunius, Purgatorium à Lutheranis, Calvinianiſque conſtituatur, an propterea horrendum auribus Chriſtianorum, ac penitus deteſtabile? Hi nempe hæretici Triadem adorant, Chriſto ſaciunt, Baptiſmum recipiunt, Fidem cuſtodiendam affirmant, divinæque Gratię multa tribuunt, quę nos ipſi religioſè fatemur, an dicas, quòd hæc Lutherani, Calvinianique recipiant, reſpuenda Nobis, horrenda auribus Orthodoxis, aut planè deteſtabilia? Quis unquam falſum aliquid dixit, quòd à mendace dicatur? Dubium erit, quod à non digno fide homine dicitur, non falſum. Falſitas è rebus ipſis petenda eſt, neque damnandum Purgatorium, quòd ab hæreticis affirmetur, ſed videndum, an, quod ab hæreticis affirmatur, veritati repugnet. Id igitur agamus, Photiani, ſi libet, atque, ut Margunii veſtri dementia pateat, adſtruamus oppoſita conſtitutis per ipſum. Primò dicimus: Jure divino, Majorum Noſtrorum effatis, moribus Eccleſiæ Noſtræ manifeſtè probari, preces, ſacrificia, ſtipes, & quæcunque nomine funebrium largitionum, operumvę continentur, reverà ſuppetias eſſe animorum poſt obitum, ſi ſine noxa lethali è vivis exceſſerint. Hæc aſſertio poſteriorem Margunii concluſionem, ut impiam, damnat. Nam, ſi reverà preces, & cætera, quæ aſſertione noſtra complexi ſumus, utilia ſunt fato piè functis, non ſunt meræ vivorum conſolationes, ſed vera mortuorum adjumenta, funereæque, ac ſacræ ſuppetiæ. Probatur hæc noſtra concluſio primò ex Jure divino, in quo ſcio multa proferri tum à Græcis, tum à Latinis obſcura adeò, & dubia, ut planè rei perſpicuò probandæ nihil omnino conferre queant. Collegit ea ex Latinorum effatis in Florentino (1) Concilio Beſſarion, (2) quæ mox Gennadius (3) partim produxit, partim omiſit, ac tandem latè & hæreticis oppoſuit, & ab hæreticorum iniquis interpretationibus vindicavit doctiſſimus Bellarminus, (4) penes quem curioſior Græcus videat, quid Veritati poſſit Sapiens ingenium parare præſidii. Nobis duo dumtaxat ſupererunt: Primum eſt ex Machabæis, quorum effatum efficaciſſimum eſſe, conſtat ex tot Photianorum laboribus, queis niſi ſunt deſumptum inde difficultatem ineptiſſimè declinare. Manifeſtum eſt laudari ibi tum preces, tum ſtipes in auxilium, opemque functorum vita hominum collatas. Nam, ubi ſacra (5) Hiſtoria narravit, Judam Machabæum Hieroſolymam miſiſſe drachmarum argenti duodenà millia ſacrificiis pro mortuis impendenda, ſubdit extemplo facti commendationem his verbis: εἴτ᾽ ἐμβλέπων τοῖς μετ᾽ εὐσεβείας κοιμωμένοις κάλλιστον ἀποκείμενον χαριστήριον, ὁσία, καὶ εὐσεβὴς ἡ ἐπίνοια, ὅθεν περὶ τῶν τεθνηκότων τὸν ἐξιλασμὸν ἐποιήσατο τῆς ἁμαρτίας ἀπολυθῆναι. *Deinde conſiderans iis, qui cum pietate obdormierant, optimam repoſitam gratiam, quæ ſanè ſancta, & pia conſideratio fuit, ideo pro mortuis expiationem fecit, ut à peccatis ſolverentur.* Ita ex Græco damus, quamvis Latina vulgata non admodum, quod ad phraſim attinet, Græco conſentiat.

II. Jam, ſi pia, & ſancta conſideratio eſt pro mortuis deprecari mitiſſimum Numen, ſi vel poſt obitum peccata poſſunt abſolvi, & meritæ delictis pœnæ donari, quis audeat aſſerere inutilia mortuis eſſe, quæ fiunt pro mortuis? eſſe vivorum conſolationes meras, non adjumenta, atque ſuppetias mortuorum? Certè, ſi nihil proſunt, quæ facimus pro parentibus, amiciſque, qui vixere, ut quid aſſeritur pium eſſe, ſanctumque, quod facimus? An & inutile pium eſt? an & nil profuturum eſt ſanctum? Sic porro, ſi nihil conferunt mortuis ſtipes collatę pro mortuis, quò, ut affirmentur optimè, ſanctèque collatę ad ſacrificia pecuniæ, ut animæ defunctorum à peccato ſcilicet ſolverentur? Hinc Coreſſius (1) veſter, Photiani, hæc verba ipſa conſiderans, ſenſumque verborum ad hoc ipſum, quod confirmamus, rimatus, tandem ſic conficit. Φανερὰ τὰ ῥήματα τῆς γραφῆς, φανερὰ νὴ Δία, καὶ πᾶσαν ἀσέβειαν καταπολεμοῦντα· τίς γὰρ τὰ ἐν ἐπωνυμίᾳ τοῦ ἁγιωτάτου Κυρίλλου τοῦ νυνὶ ἀρχιερατεύσαντος προτεθέντα ἀσεβῆ, καὶ αἱρετικὰ δόγματα, καὶ παραιτοῦντα προσευχὰς ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, καὶ τὰ ὑπὲρ αὐτῶν εἰς ἱλασμὸν ἔργα ἀγαθὰ δρώμενα, μάταια, καὶ ἀνωφελῆ λέξει, ἀκούων τῆς γραφῆς λεγούσης, ὁσία, καὶ εὐσεβὴς ἡ ἐπίνοια, ἤγουν ὁ ἐξιλασμὸς τεθνηκότων προστάσσουσα τοὺς πιστούς, ἵνα ταῖς τοιαύταις ἱεραῖς πραγματείαις τῆς ἁμαρτίας ἀπολυθῶσι, καὶ μετὰ θάνατον; *Manifeſta ſunt Scripturæ verba, manifeſta Adepol, & omnem impietatem debellantia. Nam, quis, quæ ſub nomine Sanctiſſimi Cyrilli, nuper qui Pontifex fuit, propoſita dogmata impia, & hæretica, vetantia verò preces pro mortuis fundere, & pro ipſis ad expiationem bona opera patrata, vana, & inutilia dicat, audiens Scripturam dicentem: Sancta, & pia cogitatio eſt, ideſt, quæ ad expiationem defunctorum fideles deducit, ut hujuſmodi ſacris negotiis à peccato ſolvantur etiam poſt obitum?* Nec unus tantùm Coreſſius hæc vobis ingerit, Photiani, Palamas (2) veſter ante Coreſſium eadem ex loco illo Machabæorum deducenda demonſtrat. Εἰσὶν, ait, οἱ ἀρνούμενοι τὰς προσευχάς, τὰς ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων, ὠφέλειάν τινα ἔχειν πρὸς τὸ λυτρῶσαι τὰς τῶν ἐν πίστει τεθνηκότων ψυχὰς τῶν ἁμαρτιῶν, ἀλλὰ τοῦτο ἀντικείμενον τῇ γραφῇ διαμαρτυρούσῃ ἐν τοῖς περὶ Μακκαβαίων, ὅσιον καὶ εὐσεβὲς τὸ προσεύχεσθαι, καὶ ἀγαθοποιεῖν ὑπὲρ τῶν τεθνηκότων πιστῶν.

(1) *Ante ſeſſion. 1.*
(2) *Epiſt. Encyclica 2. p. 4.*
(3) *d. demonſt. 4. cap. Decr. Flor. per tot.*
(4) *d. lib. ac. 3. & ſeqq.*
(5) *2. Machabæ. c. 12. n. 45.*
(1) *In Epiſt. 1. ad Corydaleum.*
(2) *In Ep. Pauli ad Theſſal.*

Digitized by Google

πιστῶν. τὰ δὲ λόγια τῆς γραφῆς, λόγια Θεοῦ· Θεοῦ ἄρα ἐντολῇ ταῦτα πράττομεν, ὥστε ἀσεβὲς ἐστὶ τὸ ἀντιλέγειν, καὶ ἀντίθεον. *Sunt, qui negant, precibus, quas pro iis, qui dormierunt, fundimus, ullam vim eſſe, qua liberent animos in fide defunctorum à peccatis. Sed hoc repugnat Scripturæ teſtanti in Libris Machabæorum, Sanctum, & pium eſſe, precari pro mortuis fidelibus, & bene agere. Verba autem Scripturæ verba Dei ſunt. Ergo Dei præcepto hæc agimus, ut impium ſit mutire contra, & planè Sacrilegum.* Similia docent, atque in hanc Sententiam explicant locum illum Machabæorum Alexius (3), Nicetas (4) Heracleenſis, Nilus (5) Cabaſilas, Joannes (6) Phurnes, Damaſcenus (7) Theſſalonicenſis, viri omnes ex rigido Photianiſmo, penes quos, ut penes Noſtrates omnes, libri priores Machabæorum cùm inter hagiographa recenſeantur, quemadmodum tum Noſtri, tum Photiani conſtituunt videndi penes Canonarcham, (8) jure ad teſtimonium Veritati præſtandum facit locus propoſitus, unicè ſuffecturus ex Veteri Teſtamento refellendæ penitùs Marguníanæ perfidiæ.

III. Accedit authoritati priſcæ legis & Nova, obſcurè ſanè, ſi cum aliis agendum eſſet, hoc dogma conſtituens, quando agimus cum Photianis, clariſſimè. Paulus (1) Apoſtolus ſic in eos, qui futuram mortuorum Anaſtaſin inficiabantur, argumentatur. *τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται; τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ τῶν νεκρῶν; Quid facient, qui baptizantur pro mortuis, ſi mortui non reſurgunt? ut quid baptizantur pro illis?* Quæ verba ſic explicat Photius. (2) ἔστι δὲ καὶ τὸ τοῦ Παύλου ἰσχυρότατον ἐπιχείρημα τὴν τῶν νεκρῶν ἀνάστασιν ἀναφέρον, καὶ κατὰ πρόσωπον σφραγίζον τῷ ἔθει, καὶ τῇ φυσικῇ φιλανθρωπίᾳ τὴν ἀγρευομένην ἀλήθειαν. Περαίνεται δὲ τοῦτο μὲν οὕτως· εἴπερ οἱ τεθνηκότες οὐκ ἀνίστανται, διὰ τί βαπτίζονται ὑπὲρ αὐτῶν οἱ βαπτίζοντες ἑαυτοὺς ὑπὲρ τῶν τεθνηκότων; ἔστι δὲ ἡ γνώμη τῆς συλλογίσεως· πρὸς τί τὸ θλίβεσθαι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, καὶ μόχθον ὑπομένειν, καὶ νηστεύειν, καὶ χαρίζεσθαι τοῖς πτωχοῖς, καὶ λειτουργεῖν, καὶ προσεύχεσθαι γονυκλισίαις, καὶ χαμαιευνίαις χρῆσθαι; τοῦτο γὰρ τὸ βαπτίζεσθαι, εἰ μετὰ τοῦ σώματος θνηταὶ αἱ ψυχαὶ τῶν ἀνθρώπων; ἔθος δὲ πᾶσι καὶ τοῖς βαρβάροις, τῶν τοιούτων πλεῖστα λελαμβάνειν, καὶ μοχθηρῶς ὑπομένειν ὑπὲρ τῶν τεθνεώτων· λοιπὸν καὶ σὺ πᾶσιν εὐπειθεῖς ὁμολογεῖν ἀθάνατον τὴν ψυχὴν, καὶ μέλλουσαν τὴν ἀνάστασιν. *Eſt autem & Pauli argumentum validiſſimum mortuorum Anaſtaſin comprobans, & ad hominem confirmans more, ac naturali benignitate certiſſimam veritatem. Conficitur verò argumentatio hunc in modum. Si mortui non reſurgunt, quam ob rem baptizantur pro illis, qui ſeipſos baptizant pro mortuis? Porro ſententia Syllogiſmi hæc eſt. Quorſum pro mortuis pati, laboreſque ſuſtinere, jejunium uſurpare, largiri pauperibus, Deoque miniſtrare, preces etiam fundere genubus flexis, atque Chamæeuniis: nam hoc eſt Baptizari; ſi cum corpore mortales & animæ hominum ſunt? Mos autem omnibus, ipſiſque barbaris eſt, plurima horum adſumere, & ferre laborioſè pro mortuis: igitur & omnes facilè ſuadebis fateri animum immortalem, futuramque corporum ipſorum Anaſtaſin.* In eundem ſenſum ea Pauli verba propoſuit Michael (3) Anchiali poſt Cerularium, (3) qui Armenos ſe ſe reipſa baptizantes pro mortuis, renovanteſque Montaniſtarum,

(1) In Explic. vocis Dipſycha: ad Orat. Damaſc. pro mortuis.
(4) Reſp. 4. de Dipychis.
(5) Orat. 2 pro mortuis.
(6) In Quæſtion. Liturgicis ad Dipſycha.
(7) Orat. 14. de miſericord. Dei, & virtute oper. bonorum.
(8) De vi Canon. ad Cã. Apoſt. 3.
(1) 1. ad Corint. c. 15. n. 29.
(2) In qu. additis Amphilochiis qu. 32.
(3) Synodico cõtra Armenos Canonarch. in ſor. Synodic. cõtra hæreſes. n. 6.

ac Marcioniſtarum ineptias, de quibus vide Philaſtrium, Chryſoſtomum, Epiphanium, & Theophilactum, Solemni decreto damnans, ſic palam pronuciat. Ἐπιφέρουσι δὲ πρὸς βοήθειαν τῆς αὐτῶν ἀσεβείας τὰ ἱερὰ τοῦ θεοφόρου Παύλου λόγια οὐ παραιτοῦντος βαπτίζεσθαι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, οὐ συνιέντες τῶν θείων ῥημάτων τὴν γνώμην, ὅτι κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον, ὁ Παῦλος βαπτίζεσθαι λέγει τὸ θλίβεσθαι, τὸ ἀγαθοποιεῖν, τὸ λαμβάνειν μόχθον ἑκόντα ὑπὲρ τῶν πιστῶν τεθνεώτων, καθὼς ἡμῖν ἑρμηνεύουσιν οἱ θεολόγοι πατέρες. *Inducunt autem in auxilium impietatis ſuæ ſacra Deiloqui Pauli verba non probibentis baptizari pro mortuis. Non intelligentes divinorum verborum ſententiam, quòdque eo loci Paulus Baptizari dicit, pati aliquid, bonum aliquod agere, laboremque ſponte ſuſcipere pro defunctis fidelibus, quemadmodum nobis explicant Theologi Patres.* Adſtipulatur & (5) Palamas doctè enucleans verba illa Pauli, ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, *quotquot in Chriſto baptizati eſtis.* Ait enim: ἐστὶν ἄλλο βάπτισμα ζώντων, ἄλλο νεκρῶν, νεκρῶν φημὶ, ὃ βαπτίζονται ζῶντες ὑπὲρ τῶν πιστῶς ἀποθανόντων, περὶ οὗ ὁ Παῦλος· εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ τῶν νεκρῶν; τουτέστι τιμωροῦσιν ἑαυτοὺς ὑπὲρ τῶν ζώντων, ἵνα οἱ μόχθοι, καὶ τιμωρίαι ὦσιν ὠφέλιμοι τοῖς νεκροῖς· τοῦτο γάρ τὸ βαπτίζεσθαι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν. *Eſt aliud Baptiſma vivorum, aliud mortuorum, mortuorum, inquam, in quo luſtrantur vivi pro mortuis fidelibus: de quo Paulus: ſi mortui non reſurgunt, ut quid baptizantur pro mortuis? hoc eſt, puniunt ſe ipſos pro mortuis, ut vivorum labores, ac pœnæ ſint utiles mortuis: nam hoc eſt baptizari pro mortuis.* In eandem ſententiam ea verba commemorant, quotquot ex Photianis ante, & poſt Palamam ſcripſere, (6) Joannes Jonopuli, Joannes (7) Zonaras, (8) Philotheus Patriarcha, (9) Marcus Epheſius, cujus verba ſuperſint, ut omnes ſciant, tametſi ab aliis aliter locus Pauli queat explanari, explaneturque (in quo vide diu, multumque laborantem Bellarminum) Photianis non aliud eſſe Baptiſma pro mortuis, quàm ipſa, quæ dicimus, mortuorum ſuffragia. Nam Theodorum Athenienſem Epiſcopum, qui ab illo primus claſſicum in Florentinam Synodum CP. cecinit, laudans, καθ' ἑκάστην, ait, ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, κατὰ τὸ τοῦ Παύλου, ἱερῶς ἐβαπτίζετο, τετέστιν, ἔθλιβε, προσευχόμενος, τιμωρούμενος, ἑαυτὸν νηστείαις τε συνεχέσι, καὶ δάκρυσιν ἑκουσίοις. *Singulis diebus pro mortuis, juxta Paulum, ſeipſum piè luſtrabat, hoc eſt, multabat ſe ipſum precibus inſiſtens, & puniens ſe ſe jejuniis crebris, & lacrymis non invitis.* Nec mirum in Græcia penes Photianos ipſos verba Pauli ad hanc, communi interpretatione redacta fuiſſe ſententiam, quando congruunt interpretationi Magni penes nos ſemper (10) Ephræmi; (11) Nazianzenique Theologi; quorum uterque præter Baptiſmata, quæ in flumine, flamine, ac ſanguine ſita eſſe dicuntur, addunt & quartum, quod lacrymarum appellant, & Pœnitentiæ.

IV. Porro in hanc ſententiam redactum Pauli pro Mortuorum Anaſtaſi argumentum concluſioni noſtræ probationem facit omnium certiſſimam. Nam, ſi, quidquid pro mortuis ſponte ſive laboris, ſive diſpendii mortales adſumimus, fruſtra eſſet, cenſereturque prorſus inutile iis, pro quibus

(4) In Sec. Syn. contra Armen. apud eũdem ibid. num. 10.
(5) In Ep. ad Theſſ.
(6) Reſp. 12. ad Cabol. Iberiæ n. 7.
(7) In enarrat. hæreſ. in hær. Armenor.
(8) Orat. 4. contr. Gregor.
(9) Orat. 2. contra Latinos.
(10) In ſuo teſtamento.
(11) Orat. de Epiphania.

Digitized by Google

quibus illud adſumimus, argumentum Pauli adeò infirmum, atque prorſus invalidum eſſet, ut productum ad probationem Anaſtaſis potius Anaſtaſin impugnaret. Etenim hæc ſenſa ſunt Pauli: ſi mortui non reſurgunt, fruſtra baptizantur pro illis, hoc eſt fruſtra pro ipſis ſe torquent, ſe ipſos puniunt, totque Opera diſpendio, atque dolori, certè incommodo futura ſibi ipſis indicunt. Huic poſitioni mox adjice Marguníanum effatum: at fruſtra baptizantur pro mortuis, hoc eſt, quæcunque agunt pro mortuis, meræ ſunt conſolationes vivorum, non adjumenta mortuorum: Quid aliud inferes, niſi hanc conſecutionem prorſus oppoſitam quæſitis à Paulo? Ergo mortui non reſurgunt. Ut ergo Pauli Sapientiſſimum argumentum id, quod rectà petit, obtineat; oppoſita conſtitutæ per delirum Margunium adſumptio propoſitioni adjicienda erit, dicendumque ex mente Pauli afflati Numine, dum hæc ſcriberet, præſentiſſimo: Si mortui non reſurgunt, fruſtra baptizantur pro mortuis: at non fruſtra baptizantur pro mortuis: igitur mortui reſurgunt. Quæ quid aliud conficiunt, amabo vos, Photiani, quid ex iis, quæ recipitis, quæ probatis, quæ palam fatemini, conficiunt, niſi quæcunque pro mortuis agimus, ea veras eſſe, atque utiles fidelium vita functorum ſuppetias?

V. Oſtendi ſacrarum ſuffragio Paginarum funereas preces, mortualia, quæ celebramus ſacrificia, ſuffragia, quæ dicimus, lata pro mortuis revera mortuis prodeſſe: idipſum Majorum Noſtrorum effatis confirmandum eſt. Recenſuit ea prolixè (1) Beſſarion, unde (2) Bellarminus pauca ſelegit, noſque dabimus neceſſaria duntaxat. Primum occurrit ex (3) Clemente Romano, cujus Conſtitutiones eruditis, veſtræque, Photiani, Synodo (4) Penthectæ apocryphas, vos penè non hagiographas dicitis. In his tamen longa precatio deſcribitur, non ſine cæremonia mortuis profutura, concipienda, ac recitanda pro mortuis. Adeò Apoſtolico ævo utiles cenſebantur preces Opem ſacram laturæ fato functis Chriſtianis. Cur enim inſtituerint illas Apoſtoli nil eis collaturas auxilii, pro quibus inſtituebantur? An, quæ ibi dicuntur, ferenda eſſent, ſi nil opis in illis? Quorſum precari verbis ſupplicibus veniam, quæ impetrari non poteſt? Quorſum orare prolixè non exorabile Numen? Quorſum denique aut tentare, quod ſperari non poteſt, aut ſperare, quod nefas eſt? At hæc omnia, licèt abſurda, recipienda, probandaque in illis precibus Clementinis, ſi, quę pro mortuis præſtamus, ſupervacanea reputantur. Non ſunt ergo ſupervacanea, utilia ſunt, quæ ad uſum proponuntur, vera ſunt, quæ ad veriſſimum Numen placandum adhibentur, profuntque certiſſimè, quæ ſynchroni Apoſtolorum Scriptores non niſi profutura præcipiunt. Hinc & (5) Dionyſius Cæremoniam ipſam deprecaturi pro mortuis ſacerdotis eleganter deſcribit: inducit venerandum Antiſtitem poſt ſacras næenias accedentem, ac precem ſacram ſuper elatum cadaver peragentem. At quid illæ preces efflagitant? nempe ut Numen propitiatum cuncta dimittat erepto è vivis homini per infirmitatem humanam admiſſa delicta: eumque in luce ſtatuat, ac regione vivorum. Quæſo, ſi nullam utilitatem preces vivorum defunctis conferunt, ut quid divinam clementiam precari, ut quid ſperare, fore, ut dimittantur peccata defuncto per infirmitatem humanam admiſſa? An Eccleſia ita demens, ut, quod fieri non poteſt, voto concipiat, ſpe complectatur, precibus poſtulet? Aut igitur Margunius aſſerat, deſipuiſſe ab initio Eccleſiam, ut impius ſit, aut, quæ facimus, patimurque, aut poſtulamus pro mortuis, ipſis utilia fateatur, ut palam ſit, Concluſionem illam ipſius non eſſe Græcam (quod Heterodoxi quidam ex Margunio conſtituunt) ac ne Photianam quidem eſſe, eſſe prorſus hæreticam.

(1) *d. Ep. 2. Encyclica.*
(2) *d. l. 1. de Purg. c. 10.*
(3) *Cōſtit. li. 8. c. 47.*
(4) *Can. 2.*
(5) *de Eccl. hierar. c. 7 pa. 3. Vide Severum in 4. differ. pag. 46. lin. 25.*

VI. Sed è Majoribus noſtris, poſtquàm regnare cœpit Eccleſia, aliquis prodeat, qui noſtram aſſertionem rotundè, atque, uti dicunt, in terminis aſſeveret. (1) Athanaſius hic eſto, & quidem eo in libro, qui, quamvis inter Opera Athanaſi corruptiſſimus, avidè recipitur à Photianis, auſis cæteroqui Orthodoxi Cæli non fabuloſum Atlantem nonnumquam accuſare (2) ebrietatis. Is porro in quæſtionibus ad Antiochum, ubi quęſivit Antiochus; τί οὖν; αἰσθάνονται τινὸς εὐεργεσίας καὶ αἱ τῶν ἁμαρτωλῶν ψυχαὶ γινομένων ὑπὲρ αὐτῶν. συνάξεων, καὶ εὐποιϊῶν, καὶ προσφορῶν; *num animi Peccatorum utilitatem è precibus, ſacrificiis, &c. vivorum aliquam reipſa nanciſcantur?* Reſpondet nanciſci omnino. εἰ μήποτε εὐεργεσίας μετεῖχον ἐκ τούτου, οὐκ ἂν ἐν τῇ προσκομιδῇ ἐμνημονεύοντο· καὶ ὥσπερ ὅταν ἡ ἄμπελος ἀνθεῖ ἔξω ἐν τῷ ἀγρῷ, αἰσθάνεται τῆς ὀσμῆς ὁ ἀποκεκλεισμένος οἶνος, καὶ συνανθεῖ καὶ αὐτός· οὕτω νόει καὶ τὰς τῶν ἁμαρτωλῶν ψυχὰς μετέχειν εὐεργεσίας τινὸς ἐκ τῆς ὑπὲρ αὐτῶν γενομένης ἀναιμάκτου θυσίας, καὶ εὐποιΐας, ὡς μόνος ἐπίσταται, καὶ κελεύει ὁ ζώντων, καὶ νεκρῶν ἐξουσιαστὴς θεὸς ἡμῶν; *ni alicujus beneficii ex hoc participes eſſent, non equidem memoria ipſorum fieret, in ipſa Oblatione, & ut vinea, cùm floret extra in agro, ſentit odorem vinum clauſum, ſepoſitumque, & unà floret & ipſum. Sic cogita & animos peccatorum participes fieri beneficii alicujus ex incruento ſacrificio, & operibus bonis, quæ pro ipſis fiunt.* Hunc in modum Athanaſius, quid Cyrillus Hieroſolymitanus? (3) ut Græca ejus verba omittam, latinè ſic loquitur: *Maximum credentes eſſe animarum juvamen, pro quibus offertur obſecratio ſancti illius, & tremendi ſacrificii, pro omnibus oramus, qui inter nos vita functi ſunt*: anceps hæc quoque ſententia? Non ait, *credentes eſſe juvamen animarum*, nec illud quale quale, magnumve, aut majus aſſeruit: *maximum* inquit *credentes eſſe juvamen animarum, pro quibus offertur obſecratio illius Sancti, & tremendi ſacrificii*. Propterea & Chriſtianorum eloquentiſſimus, aureum ſacræ facundiæ flumen (4) Chryſoſtomus monet, ut mortuus juvetur non δάκρυσι, ἀλλὰ προσευχαῖς, δεήσεσιν, ἐλεημοσύναις, *lacrymis, ſed precibus, obſecrationibus, eleemoſynis*: & mox hortatur, ne fatigemur mortuis βοηθεῖν προσευχὰς ὑπὲρ αὐτῶν προσφέροντες *preces pro illis offerentes*, & alibi: οὐκ εἰκῇ ταῦτα ἐνομοθετήθη ὑπὸ τῶν ἀποστόλων; τὸ ἐπὶ τῶν φρικτῶν μυστηρίων μνήμην γίνεσθαι τῶν ἀπελθόντων· ἴσασιν αὐτοῖς πολὺ κέρδος γινόμενον, πολλὴν τὴν ὠφέλειαν. *Non temere ab Apoſtolis hæc ſancita ſunt, ut in tremendis myſteriis defunctorum agatur com-*

(1) *qu. 34. Vide Sever. d. pa. 46 lin. 30*
(2) *Vide Margun. in Notis ad Metaphr. in Vita Athanaſ.*
(3) *Catecheſ. Myſtag. 5.*
(4) *Hom. 41. ad 1. Corinth. hom. 69. ad popul. hom. 32. in Matth. & hom. 84. in Jo. hom. 3. in Epiſt. ad Philip. Vide Sever. d. pa. 46. lin. ult. Item hom. 21. in Act. Apoſt.*

memoratio. Norant enim, inde multum illis contingere lucri, utilitatem multam. Prolixus eſſem, ſi loca omnia Chryſoſtomi huc otioſè congererem, quæ tamen ejus egregios Commentarios legenti paſſim occurrent, quæque curioſum Noſtrorum ingenium facilè penes (5) Beſſarionem, atque (6) Gennadium coacervata reperiet: Adeò clara, ut, ſi parcas Arctois hæreticis hæc inficiatis, non ſit parcendum Græcis ingeniis (nam & Photiani Græci ſunt, nec tamen Græci Photiani) cùm palam oppoſita Chryſoſtomi effatis audent aſſerere. Quid quòd Majores noſtri has preces pro mortuis uti proficuas planè mortuis & inſtituunt, & proponunt, & paſſim inſinuant. Vide, quæ tradat (7) Baſilius ante (8) Chyſoſtomum in liturgia, & in ſolemni Pentecoſtes officio: lege, quid jubeat (9) Nazianzenus, quidque agat in funere fratris Cæſarii. Jubet, ipſi Deo, & noſtras, & eorum, qui quaſi paratiores in via priùs ad hoſpitium pervenerunt, animas commendari. Mox fuſas pro anima ipſa Cæſarii concipit preces. Id, quod & ſibi præſtari juſſit maximus (10) Ephræm, virtutis hæredes ſuæ diſcipulos damnans, profuturas ipſi fundere preces aſſiduè. Sic & Iσαπόστολος Conſtantinus ſepulcrum ſibi in templo principe conſtituit, teſte (11) Euſebio, ut fundendarum inibi precum particeps fieret poſt obitum; procubuitque Theodoſius Junior, ex hiſtoria (12) Theodoreti, Chryſoſtomi lipſanis, ut requiem parentibus defunctis oraret. Quin imo (13) Epiphanius veritatem hanc inter Orthodoxa dogmata numerat, Aeriumque hæreticum propterea cenſet, quòd hoc ipſum inficiaretur, cui licebit & Græci Margunium addant, auſum id palam inficiari, quod Majores noſtri omnes affirmant. Nam hoc & (14) Damaſcenus edixit, cui ni credițis Photiani, credite relatis ab ipſo, credite Origeniſtæ (15) Palladio, quando vos, ut mox patebit, ad errores Origenis deduxit Margunius.

(5) d. Ep. 2. Encycl.
(6) In d. demonſt. c. 4. Decr. Flor.
(7) Orat. quæ recitat. in die Pent. in 3. Genuflex. in Eucholog. Goar. pa. 758. poſt med.
(8) In Protheſi, & poſt Cõſecrat.
(9) Orat. in Cæſar.
(10) In ſuo Teſtamento.
(11) Lib. 4. de Vit. Cõſtãtini.
(12) Lib. 5 hiſt. ca. 26.
(13) Hæreſi 75.
(14) Lib. de his, qui in fid. migrar.
(15) In hiſt. Lauſiaca c. 41

VII. Hujus hanc, quam impugnamus Impietatem, non Græci tantum Majores Noſtri debellant ex dictis; ipſi Photiani apertiſſimè deteſtantur, ac reprobant. Primus adſit Theophylactus, (1) cujus hæc eſt Orthodoxa ſententia. Τοῦτο δὲ λέγω διὰ τὰς ἐπὶ τοῖς κεκοιμημένοις γινομένας προσφορὰς, καὶ τὰς δεήσεις· αἳ οὐ μικρὰ συντελοῦσι τοῖς καὶ ἐν ἁμαρτίαις βαρείαις ἀποθνήσκουσι· μὴ τοίνυν λειπόμεθα ἡμεῖς σπουδάζοντες διὰ ἐλεημοσυνῶν, καὶ προσευχῶν ἐξιλεοῦσθαι τὸν ἐξουσίαν μὲν ἔχοντα βαλεῖν, οὐ πάντως δὲ τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ χρώμενον, ἀλλὰ καὶ συγχωρεῖν δυνάμενον. *Hoc autem dico propter oblationes, ac preces, quæ fiunt pro mortuis, quæ non parùm conducunt etiam iis, qui gravibus in delictis vitâ functi ſunt. Ne igitur nos deſinamus ſatagentes per eleemoſynas, & preces propitiare eum, qui habet poteſtatem mittere in Geennam, non ſemper tamen utentem ea poteſtate, ſed parentem & parcere.* Secundus (2) OEcumenius: εὔχου, inquit ὑπὲρ τῶν πιστῶς ἀποθανόντων. τοῦτο γὰρ αὐτοῖς πάνυ ὠφέλιμον. *Ora pro fidelibus mortuis; nam hoc ipſis valde utile eſt.* Tertius Euthymius (3): αἱρετικόν ἐστι δόγμα, λοιδορεῖν τὰς προσευχὰς, καὶ θυσίας ὑπὲρ τῶν νεκρῶν προσφερομένας, ὀρθόδοξον δὲ αὐτὰς ἐπαινεῖν, πρὸς αὐτὰς χρησιμωτάτας οὔσας τοῖς πιστῶς κεκοιμημένοις παραινεῖν. *Hæreticum dogma eſt, aſpernari preces, ac ſacrificia pro mortuis oblata, Orthodoxum autem ea laudare, & hortari ad ea uſurpanda, quæ utiliſſima ſunt iis, qui dormierunt in fide.* Quartus (4) Palamas. ἡ εὐχὴ ἐκ τοῦ ἱερατικοῦ στόματος ἐξελθοῦσα πρὸς τὴν θείαν ἀκοὴν ἀναβαίνει, καὶ τῆς προσκαίρου κολάσεως ῥύει τὰς τῶν ἀποθανόντων ψυχὰς, καὶ ἀναπαύει αὐτάς. *Deprecatio è Sacerdotis ore ubi proſiliit, aſcendit ad divinum auditum, & liberat à temporaria damnatione animos defunctorum, eoſque quiete donat, atque tranquillitate.* Quinctus (5) Zonaras, cujus elogio preces penè non omnipotentiam habent pro mortuis. Sextus Nicephorus (6) Calliſti, Septimus Athenienſis Nicolaus (7), Octavus Nicolaus (8) Cabaſilas, quorum omnium ſuffragio quidquid piè pro mortuis agimus, patimurque ſive precati, ſive largiti, fato functis hominibus perutile declaratur. Vide etiam, quæ (9) Glycas tradit productus à Bulgaro (10), tandemque cum Simeone Theſſalonicenſi conſtitue, particulas illas, quas in Liturgia Sacerdos offert, eſſe αἱ μὲν ὑπὲρ τῶν ἁγίων προσαγόμεναι εἰς δόξαν αὐτῶν, καὶ τιμὴν, καὶ ἀνάβασιν τῆς ἀξίας, καὶ τοῦ θείου φωτισμοῦ παραδοχὴν μείζονα, αἱ δὲ ὑπὲρ τῶν πιστῶν, κεκοιμημένων μὲν εἰς λύτρωσιν ἁμαρτιῶν, καὶ θείας χάριτος ἕνωσιν, ζώντων δὲ, εἰ μετανοίᾳ μόνον τὴν ζωὴν ἐξοικονομοῦσιν, εἰς δεινῶν ἀπαλλαγὴν, εἰς ἁμαρτημάτων ἄφεσιν, εἰς ζωῆς αἰωνίου ἐλπίδα. *Eas quidem, quæ pro Sanctis offeruntur ad gloriam eorum, & honorem, ad augmentum dignitatis, & ad divini luminis perceptionem majorem: Eas verò, quæ pro fidelibus ſunt, pro mortuis ſanè ad peccatorum liberationem, expiationemque, & divinæ gratiæ conjunctionem, quæ verò pro vivis, ſi cum Pœnitentia bene vitam diſpenſaverint, ad pœnarum levamen, ad peccatorum condonationem, ad vitæ æternæ ſpem.* (12) Mox conficit: καὶ τοῖς ἁγίοις γὰρ ἀνάβασις γίνεται διὰ τῆς θείας ἱερουργίας, καὶ τοῖς πιστοῖς, ὡς εἴρηται, θείου ἐλέους χορηγεῖται μετάδοσις. *Nam & ſanctis incrementum gloriæ ſacrificio illo accedit, & fidelibus, uti dictum eſt, divinæ miſericordiæ diſtributio impenditur.*

(1) In c. 12. Luc.
(2) In c. 4. Epiſt. ad Theſſal. 1.
(3) De præceptis Apoſtol. præc. 25.
(4) In Ep. 1. ad Theſſal.
(5) In Theophilo Imperat.
(6) apud Bulgar. in Catecheſi tit. de Diptychis p. 165. poſt med.
(7) Apud eundem. ibidem
(8) In Explic. Miſſæ ad cõmemor. mortuor. & Diptycha.
(9) Ep. 26.
(10) Ubi ſupr. pag. 164. in fin.
(11) De Templo, & Miſſa ante fin.
(12) Ibid. paulopoſt.

VIII. Quo fit, ut hoc ſæculo, his verbis idipſum (1) Severus Philadelphienſis comprobet: ὅτι διὰ τὰς γινομένας λειτουργίας, καὶ προσευχὰς, καὶ ἐλεημοσύνας (τὰς ὁποίας οἱ χριστιανοὶ ποιοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν τῶν κεκοιμημένων χριστιανῶν) διαλαμβάνουσιν αἱ ψυχαὶ παράκλησίν τινα, καὶ παραμυθίαν, καὶ ἄνεσιν, καὶ ὅτι κατὰ τοῦτο συμφωνεῖ ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία τῇ ῥωμαϊκῇ, ἐκ τῶν εἰρημένων γέγονε δῆλον. *Quòd autem Sacrificia, quæ celebramus, quòdque ob preces, ac ſtipes, (quas Chriſtiani erogamus pro animis Chriſtianorum, qui vita ſunt functi) nanciſcantur animi conſolationem quandam, & recreationem, atque levamen, & quòd etiam in hoc Orientalis Eccleſia Romanæ conſentiat, ex dictis conſtat.* Et (2) infra: *comprobatum eſt igitur ex dictis: primùm, animos orthodoxorum Chriſtianorum utilitatem nanciſci, & libertatem à ſacrificiis.* ἐφανερώθη λοιπὸν ἐκ τῶν εἰρημένων, πρῶτον, ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν λαμβάνουσιν ὠφέλειαν, καὶ ἐλευθερίαν διὰ τῶν λειτουργιῶν. Quin imò & ipſe (3) Critopulus adfinis Margunio, non admodum adfine melior contra deteriorem adfinem idipſum teſtatur ſic ſcribens in iis, quę vidimus ejus MS. ἔδοξε τῇ ἐκκλησίᾳ πρὸς αὐτοὺς ἀναφέρειν διμέρειάν τινα· ἡ μὲν ἐν ταῖς προσευχαῖς ἐστι, καὶ λειτουργίαις

(1) d. diff. 4. pag. 47. li. 29.
(2) Ibid. p. 53. lin. 15.
(3) In ſua Confeſſ. c. 20. pag. mihi 125. Gudilingio 148.

ὑπὲρ

ὑπὲρ αὐτῶν τῷ Θεῷ, τὴν ἁπάντων ἀναφερομένων· ἵνα γοῦν ἐξ ἑκατέρου, ἢ τῶν βασάνων, οἷς ἐνέχονται, λυτρωθῶσιν, ἢ ἐν ἀνέσει, καὶ ἀφεσίν τινα αὐτοὶ ἐν τῇ φυλακῇ λάβωσι. Quæ verba Uvolfgangus (4) Gudlingius Norimbergenſis miniſter ex Latina interpretatione edita diligentiùs ſic profert. *Eccleſia conſtituit, aliquam in ipſos (qui obierunt) conferre benevolentiam: quæ quidem in precibus, ac ſupplicationibus pro illis ad Deum Univerſi ſurſum mittendis conſiſtit, ut ab alterutro duorum, vel ab ærumnis, queis detinentur, ipſos mox liberet, vel ſaltem remiſſionem quandam, & conſolationem eis in carcere divinitus conferat.* His omnibus ipſe Margunius addat Suffragium ſuum, ſuâque ſe ipſe damnet ſententiâ. Fortaſſis inter Photianos nemo acriùs Margunium Margunio reprobavit, neque ullus adeò ferox in impietatem Margunii calamo dictavit ſcribenda, ut comparari poſſit ipſi Margunio. Nam (5) primò geſta Damaſceni deſcribens, & ſcripta commendans, ubi venit ad librum, quem pro fato functis fidelibus Damaſcenus edidit: καὶ τὸ ait, ἡ βίβλος γέμουσα μαρτυριῶν καθ' ἁγίων λογίων, οἱ ὁποῖοι διαλαλοῦσι τὴν ὠφέλειαν, ὅπου ἔχουσιν αἱ προσευχαὶ, καὶ θυσίαι, καὶ ἐλεημοσύναι διὰ τὰς ψυχὰς τῶν κεκοιμημένων πιστῶν· δόγμα γὰρ τοῦτο τῆς ἐκκλησίας, καὶ πατραπαράδοσις, τὴν ὁποῖαν ὅστις ἀρνηθῇ, κακόδοξος, καὶ αἱρετικὸς τοῖς ὀρθοδόξοις φανεῖται). *Et is liber teſtimoniis abundat omnifariàm ſanctorum, qui prædicant utilitatem, quam habent preces, & ſacrificia, & eleemoſynæ pro animis fidelium, qui dormierunt. Nam dogma hoc eſt Eccleſiæ, atque Patrum traditio, quam ſi quis neget, cacodoxus, & hæreticus Orthodoxis videbitur.* Secundò (6) in libello de Traditionibus Eccleſię, quem eleganter juvenis adhuc conſcripſit, hunc in modum philoſophatur. ἡ μὲν θεοδίδακτος ἐκκλησία ἡμᾶς διδάσκουσα, καὶ παραδίδουσα ταύτην διδάσκει, ὅτι χρὴ ὑπὲρ τῶν τεθνεώτων Θεὸν ἱλάσκεσθαι, καὶ ἔργοις ἀγαθοῖς κέρδος ἐμποιεῖν, καὶ ὠφέλειαν τοῖς κολαζομένοις. τοῦτο γὰρ δόγμα πίστεως, τοῦτο διδασκαλία Θεοῦ, ὥστε τὸ ἐτερόδοξον, καὶ αἱρετικὸν τὸ ἀντιλεγόμενον. *Eccleſia, quam Deus docet, nos docet, & traditionem hanc nobis inſinuat; quòd nimirum oporteat, Mortuis Deum placare, & bonis operibus lucrum adducere, atque utilitatem iis, qui puniuntur. Nam hoc dogma eſt Fidei, hoc Dei doctrina, ita ut ſit impium, & hæreticum contra dicere.* Tertiò (7) denique in Notis ad Metaphraſten, ubi narravit apocrypham quandam hiſtoriam cujuſdam redivivi poſt obitum, induxitque loquentem, narrantemque pœnas, queis crimina defunctorum acerrimè puniuntur, certamque utilitatem precum pro Defunctis fuſarum, ſic colligit. ἐκ τούτου μανθάνομεν, ὅτι εὐσεβὲς, καὶ πρέπον, καὶ ὠφέλιμον κατὰ πάντα τὸ προσεύχεσθαι, καὶ ἀγαθοποιεῖν ὑπὲρ τῶν ἀποθανόντων· ὅστις δὲ ἀντιφάσκει, αἱρετικός. *Ex his fas eſt noſſe: pium eſſe, planèque ſanctum, & omnino utile precari, atque benè agere pro mortuis: ſi quis autem id neget, hæreticus.*

(4) *In delineat. Euſtratii Joannidę Ruthenipa. 151. poſt med.*

(5) *In Vita S. Jo. Damaſce. circa med.*

(6) *cap. 8. ſub init.*

(7) *In Vita S. Georgii.*

IX. Hunc in modum ſe ipſum damnat Margunius, quem & Sacræ Paginæ, Majoreſque tum noſtri, tum veſtri, ò Photiani, & damnant, & reprobant; quemque præterea Eccleſia noſtra ubique impium, ſibique planè contrarium eſſe demonſtrat. Quid enim apertiùs unquam dixit Eccleſia noſtra, quàm hoc ipſum, quod diximus, utiles eſſe preces, & opera, quæ mortuis expiandis adſumimus? Adſint Liturgiæ noſtræ, ferantque, quod expoſcimus, teſtimonium. Nempe in his reipſa Eccleſia noſtra loquitur, manifeſtèque ſua ſenſa deprædicat: neque enim loquitur tantùm, ſed agit: fœderatiſque tum verbis, tum actibus in ejuſdem veritatis confirmationem conſpirat. Porro auſim aſſerere, Dogma hoc Eccleſiæ noſtræ magis tribuendum, quàm Latinæ. Imo penitùs aſſero, ſi Eccleſiam utramque ad veritatis hujuſce provoces teſtimonium, plus collaturam Eccleſiam noſtram, quàm Latinam. Hæc ſemel in Liturgia meminit mortuorum, ter Noſtra; cùmque illa in ſolitaria commemoratione nil præter verba, preceſque breviſſimas fato functis impendat, Noſtra in triplici, ſolemnique præconio, præter preces prolixas, Particulas ſacrandas addicit, ſacratas abſumit pro mortuis. Latina Eccleſia ſemel in anno commune ſibi pro piè defunctis juſtitium indicit, at Noſtra, pro piis Manibus Deo ſolemniter litat iterum in anno, atque iterum, cùmque Latinis nulla ſit qualibet hebdomade ſtata dies conciliandæ fidelibus mortuis divinæ Clementię, nos Numen illis ex certa cæremoniarum noſtrarum lege quolibet Sabbato propitiamus. Quæ omnia conſtant ex Liturgiis (1) noſtris, narratque Gennadius (2) Scholarius P. ante quem Nicetas (3) Pectoratus, poſt quem Bulgarus (4), cæterique Photiani ante Goarium (5), quos inter Gabriel (6) Philadelphienſis noviſſimè. διὰ τοῦτο, inquit, ἡ καθολικὴ, καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία τῆς ἀνατολῆς, καὶ ὅσα ἄλλα ἔθνη ὑποτάσσονται ταύτῃ, καὶ ὁμοφρονοῦσι, δύο φορὰς καθ' ἕκαστον χρόνον, ποιεῖ λειτουργίας κοινὰς, καὶ προσευχὰς ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶς κεκοιμημένων ὀρθοδόξων Χριστιανῶν· μάλιστα δὲ ὑπὲρ τῶν πτωχῶν, καὶ ξένων, καὶ ὑπὲρ τῶν ἀώρως, καὶ αἰφνιδίως τεθνηκότων, καὶ μὴ δυναμένων ποιεῖν, ὅσα ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία δείξει· ὑπὲρ τούτων τῶν εὐσεβῶς κεκοιμημένων, καὶ πάντα τὰ ἅγια μοναστήρια, καὶ πᾶσαι αἱ κατὰ μέρος ἐκκλησίαι κατὰ σάββατον ἱερουργοῦντες παρακαλοῦσιν οἱ ἱερεῖς τὸν εὔσπλαγχνον, καὶ ἐλεήμονα Θεὸν, ἵνα τύχωσιν ἀνέσεως, καὶ ἐλευθερίας αἱ βασανιζόμεναι ψυχαί. *Propterea Catholica, & Apoſtolica Eccleſia Orientis, & quæ Gentes aliæ ipſi ſubjiciuntur, & ipſi conſentiunt, bis quolibet anno concipit preces communiter, & peragit Sacrificia pro Chriſtianis Orthodoxis, qui piè dormierunt. Maximè autem pro egenis, ac peregrinis, proque illis, qui ante tempus, aut repente obierunt, nec potuere ea omnia peragere, quæ Chriſti jubet Eccleſia. Pro iis piè defunctis quolibet Sabbato, & omnia Sancta Cœnobia, omneſque peculiares Eccleſiæ, ac Sacerdotes orant benignum, ac miſericordem Deum, ut veniam, ac libertatem impetrent hi tormentis ſubjecti animi, ſalutemque conſequantur.*

(1) *In utraq; tum Chryſoſt. tū Baſil. in Protheſi, & poſt conſecrationem*

(2) *d. demonſt. 4. cap. poſt med.*

(3) *Orat. 4. contra Latinos.*

(4) *In Catech. ubi de Diptychis pa. 164. & ſeq.*

(5) *In Euchol. pag. 540 col. 2*

(6) *in 4. diſſ. pag. 51. lin. 32.*

X. Sic Philadelphienſis Antiſtes nec ſubdolè ex ingenio, nec Photianè. Neque enim hac in re dolo Photiano locus eſſe poteſt, cum omnino manifeſtum ſit, Eccleſiam noſtram ubique fateri, utiles preces, auxiliaria ſacrificia, eleemoſynas eſſe mortuis piè fidelibus non proficuas dumtaxat, ſed valde proficuas. Conſtat hoc ex Officiis (1) exequiarum tribus ex duplici Canone funereo tum pro mortuis mulieribus, tum pro pueris, conſtat ex Diptychis (2), & Necroſimis (3), ex Officio (4) τῶν ἀπ' αἰῶνος πάντων κεκοιμημένων ὀρθοδόξων, *cunctorum à ſæculo dormientium*

(1) *Vide Euchol. in off. Exequiar. & ſeq. & ibi Goar. à pa. 525. ad 597.*

(2) *Vide Bulgar. ī Catecheſi pag. 168. & ſeq. & Goar. in*

miſſ. Jo. Chryſ. notæ 143. pag. 145.
(5) Vide Niceph. Calliſt. Xantho. de Tropariis.
(4) Vide Menæa Sabb. 1. Octob.
(5) penes Goar. in off. exequ. not. 3. pa. 540. col. 2.

Chriſtianorum: Conſtat denique ex more inolito, ac ſemper in Græcia obtenturo, quo nempe uniuſcujuſque recèns defuncti memoria ſtudioſè recolitur precibus Deo, ac ſacrificiis oblatis tertio, nono, & quadrageſimo die. Τοῖς τεθνεῶσιν ἐπιτελοῦνται, inquit Nicephorus (5) *Calliſti*, Τὰ τρίτα, τὰ ἔννατα, καὶ τὰ τεσσαρακοστά. τὰ τρίτα, ὅτι ὁ νεκρὸς ἀλλοιοῦται τότε τὴν διάγνωσιν τῆς ὄψεως, τὰ ἔννατα, ὅτι τότε διαῤῥέει τὸ σύμπηγμα, τῆς καρδίας σωζομένης, τὰ τεσσαρακοστά, ὅτι τῇ τεσσαρακοστῇ καὶ αὐτὴ καρδία συναπόλλυται τῷ παντί. *Defunctis tertio, nono, & quadrageſimo die juſta perſolvuntur. Tertio, quòd cadaver tunc mutatur, figura vultus, qua dignoſcitur homo, deperdita: Nono, quòd tunc corpus omnino tabeſcit, ſolo corde à putredine intacto; quadrageſimo, quia tunc cor ipſum cum reliqua corporis mole diluitur*. Quæ ut morem Noſtrum teſtantur, ita cauſas moris experientia damnatas præſeferunt: quare meliùs Neophytus (6) Rhodinus ex Clemente Romano rationi magis conſonas tradit; ait enim τὰ τρίτα, dilatam ad tertium diem Chriſti Servatoris Anaſtaſin oſtendere: τὰ ἔννατα deprecantur novem Angelorum Choris fato functi hominis animum aggregari. τὰ τεσσαρακοστὰ luctum Iſraelitici Populi in Moyſis obitu ad quadrageſimum uſque diem productum, fuſis pro animo defuncti precibus, adumbrant feliciùs; Hęc mox ſequuntur ἐνιαύσια ἀπὸ τῆς τελευτῆς *anniverſaria à die obitus*, quæ perfectam quietem è vivis erepto precantur, ſolemnique quotannis ritu producuntur, ut quotannis adſint à familiaribus defuncto ſuppetiæ.

(6) In Synop. vernacula Doctrin. chriſtianæ.

XI. His accedit & ultima illa Cæremonia, quam finito mortuali officio circa cadaver more antiquiſſimo deductam uſurpamus, habeturque in Euchologio his (1) verbis: ὁ δὲ ἱερεὺς ἄρας χοῦν μετὰ τοῦ πτύου σταυροειδῶς ἐπιῤῥίπτει ἐπάνω τοῦ λειψάνου λέγων, Τοῦ Κυρίου ἡ γῆ, καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, ἡ οἰκουμένη, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ, καὶ μετὰ τοῦτο ἐπιχέει ἐπὶ τοῦ λειψάνου κανδήλαν, ἢ τὴν τέφραν τοῦ θυμιατηρίου. *Sacerdos verò terram batillo tollens ſuperinjicit cadaveri dicens, Domini eſt terra, & plenitudo ejus, Orbis terrarum, & qui habitant in eo: his peractis ſuperinfundit cadaveri oleum Lampadis, aut ex thuris vaporario cinerem*. Qui ritus nihil aliud ſignificat, niſi piam credulitatem Eccleſiæ noſtræ certo certiùs exiſtimantis, atque actibus ipſis piè confirmantis, poſſe precibus tegi delicta mortuorum, quemadmodum injecto pulvere tegitur informe cadaver: poſſe animos defunctorum divinæ Miſericordiæ conſequi dona, uti corpus typo miſericordiæ oleo, in ipſo ſepulcro, perfunditur. Quare olim huic Cæremoniæ addebatur precatio, quam proponit antiquiſſimus Canonum Interpres Prodromus (2) Senior, habetque Euchologium Cryptoferratenſe (3) Beſſarionis hoc titulo: Εὐχὴ ἐν τῷ τάφῳ, ἡνίκα βάλλῃ μύρον, ἢ ἔλαιον σταυροειδῶς τρίτον ἐπάνω τοῦ λειψάνου. *Precatio habenda in ſepulcro, cum Chriſma, vel oleum in modum crucis tertiò ſuper cadaver eſt injiciendum*, in qua: *Deus peccata ſuperans, ac delens iniquitates obſecratur, ut remittat, relaxet, condonetque delicta omnia defuncti*: ὑπερβαίνων ἁμαρτίας, καὶ ἐξαλείφων ἀνομίας ἄνες, ἄφες, συγχώρησον πᾶν ἑκούσιον, καὶ ἀκούσιον αὐτοῦ πλημμέλημα: *remitte, relaxa, condona ſponte, vel aliter patratum ejus delictum*. Scilicet accuratè adeò Eccleſia noſtra non verbis tantùm preces ſuas utiles fato functis affirmat, ſed ipſis comprobat factis, ipſis fatetur cæremoniis, quas ſi quis unquam Latinorum deriſerit (fuere autem aliqui, qui cum Cauco (4) hoc per ſummum nefas, ac dedecus auſi ſunt, ut juſtiſſimè queritur Dorotheus (5) Mitylenæus Antiſtes, videat, quæ congrua catholicis moribus, dictiſque Bernardi, (6) ſcribit eruditè Goarius (7): quæ doctè tradit Apoſtolicis traditionibus conſentanea, quæque Theologicis rationibus, ac Gentis noſtrę vetuſtati conſona Simeon Theſſalonicenſis (8) ediſſerit, ſuffectura retundendo ſtolido riſui eorum, qui imperitè, & ineptè de rebus Noſtris philoſophantur, ac Ritibus, qui & à Romana probantur Eccleſia; quippe hos Ritus uſurpari vidimus Romæ in funere Leonis Allatii, & apprimè conſtituunt utiles fidelibus mortuis preces ab Eccleſiâ conceptas, Sacrificia in Eccleſia celebrata, ſtipes pauperibus erogatas. Etenim non privatim ſolùm nobis in defunctorum auxilium permittuntur, ſed illas, ut & publicè ad eundem ſcopum diſtribuamus in Eccleſiâ noſtrâ nobis mos noſter edicit, cùm nimirum & carnes, & panem, & vinum conceptis ab Eccleſiâ verbis per presbyteros Deo dicata largimur, (9) cùmque Colyba, quæ alibi tuebimur, pro mortuis egenorum turbæ tribuimus, eâ Cæremoniâ, iiſque Sanctiſſimis ritibus, de quibus Balſamon (10), & Blaſtarius (11), & ex utroque Goarius (12).

(1) In Off. exequiar. circa fin.
(2) de Interpr. in Can. 4. Apoſt.
(3) Vide Goar. in Euchol. pag. 543. in med.
(4) In Expoſit. hæreſ. Græcor. c. 5.
(5) In Can. heptacephalo cõtra latinos pa. 3. poſt. med.
(6) Serm. 26. I Cãt.
(7) in d. off. exeq. not. 20. p. 542.
(8) apud Goar. ubi ſupra not. 21.
(9) Vide Euchol. rub. Oratio Colyborũ. incip. ὁ ἀλογήσας.
(10) in cã. 4. Apoſt.
(11) In ſyntag. ver. τεσσαρακοστή.
(12) ad Oras. Colyb. pag. 661.

XII. Compertiſſimum proinde eſt, Eccleſiam noſtram ſtare contra Margunium, atque tum verbis, tum factis aſſerere, utiliſſima, quæcunque pro mortuis piè, atque religioſè peragimus. Quò fit, ut diris omnibus devovendus Margunius ſit, qui ſacerrimos ritus, moreſque Sanctiſſimos ad nundinarum inſtar deducit; auſus aſſerere, has preces, hæc Sacrificia, hæc pietatis certiſſimæ opera facta Eccleſiam pati, ut inde habeant miniſtri, quo vivant. Exclamare licet, hoc verè diabolicum dictum eſt, hæc eſt fatua prorſus calumnia. Nemo, quod ſciam, hoc dixit, nemo commentus eſt, nemo ne hæreticus quidem non planè furioſus tantum ſcelus mente concepit. Attamen Margunius, qua eſt erga Latinos homines benevolentiâ ſingulari, id ex latino Doctore confirmare non dubitat. Nam ubi dixit, ὅτι ταῦτα ἡ ἐκκλησία ἐπαινεῖ, εἰσὶ γὰρ ὠφέλιμα τοῖς ζῶσι, καὶ τοῖς ὑπηρέταις τῆς ἐκκλησίας τὰ πρὸς βίον, καὶ δίαιταν πορίζουσι: *Eccleſiam hæc laudare, quòd utilia ſint vivis, quòdque miniſtris alimenta ſuppeditant*; adjicit (1) ſtatim: καὶ ἐν τούτῳ συμφωνεῖ ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία τῇ δυτικῇ, ἧς λόγιός τις διδάσκαλος, ἀνὴρ εὐσεβὴς, καὶ σοφὸς, ἐπίσκοπος δὲ τῶν ἀοιδίμων οὕτω διαμαρτυρεῖ τὴν ἀλήθειαν. Τὸ Πουργατόριον ἐπλάσθη, καὶ καθ' ἑκάστην πλουτίζει τὰς ἐκκλησίας, αἱ πλουσιώταται ἡγεμονίαι, τὰ πρωτεῖα, αἵτε ἐξοχίαι ἀνδρῶν, καὶ γυναικῶν κατὰ τὸ πλεῖστον διὰ τοῦ Πουργατορίου ἔχουσι τὰς ἀρχάς. Τὸ Πουργατόριον μετήνεγκε δολερῶς ἐκ τῶν λαϊκῶν τὰ χρήματα, καὶ τὰς ἀψύχους κληρονομίας εἰς τοὺς ἱερεῖς ἡμῶν, καὶ μοναχούς· καὶ τὰ λοιπά· ἐξ οὗ φανεροῦται, ὅτι συμφωνεῖ τὸ λεγόμενον τοῖς Λατίνοις, καὶ δὴ μάλιστα τοῖς Λατίνοις· ἡμεῖς γὰρ οὐ πλουτοῦμεν ἐκ τούτου, ἀλλὰ μόνον κερδαίνομεν τὰ βιώσιμα. *Atque in hoc Orientalis Eccleſia conſonat Occidentali, cujus eloquens quidam magiſter, vir pius, & doctus: Epiſcopus verò ex inclytis, ſic teſtatur veritatem. Purgatorium*

(1) d. c. 39. Antirrhetici.

torium ditavit, & in dies ditat Eccleſias. Ditiſſima Abbatia, Primatus, Præfecturæ virorum, atque mulierum, ut plurimum à Purgatorio habent initia. Purgatorium tranſtulit cum dolo à Laicis prædia, & peramplas hæreditates ad noſtros Sacerdotes, ac Monachos, &c. ex quibus conſtat conſonare dictum à Nobis Latinis, & quidem maximè Latinis: nam nos ex his non ditamur, tantùm alimenta lucramur. Fateor hæc legens, hæc audiens confidentiſſimè dicta, hærebam animo, ancepſque conſilii, quid reponerem, neſciebam. Negarem dicta hæc unquam fuiſſe? dicerem, hæc eſſe mera, atque pura Margunii mendacia? Ingenium hominis ſuadebat, avocabat hominis confidentia. Annuerem ab hæretico aliquo dicta, vel à furioſo quopiam effutita per iram, & indignationem? atqui integram ter millenorum Authorum Bibliothecam ad uſum memoriæ meæ compegeram, hunc unum, qui tam impiè ſcripſiſſet, tam dementer declamaſſet, ad memoriam revocare non poteram nominatim, quamvis meminiſſem lectarum quandoque ineptiarum. Abſtulit, ut ingenuè fateor, hanc animi mei undequaque turbati litem, tantoſque dubitationis eſtus compoſuit oblatus mihi à Viro Docto Nicolao Bubulio, (cujus eruditiſſimæ conſuetudini, ut ſæpe fatebuntur, labores noſtri plurimum ſe debere teſtantur) Gudlingii ſuperiùs laudati libellus, (2) cui per otium legendo dum ſubciſivas horas impendo (eſt enim erudita rerum congeries) occurrit locus Marci (3) Antonii de Dominis ſic de Purgatorio conſtituens. *Purgatorium ditavit, & in dies magis ditat Eccleſias. Abbatia opulentiſſimæ, Prioratus, Præpoſituræ virorum, & fœminarum beneficio Purgatorii ut plurimum ſuas habuerunt fundationes. Purgatorium ingentia prædia, hæreditateſque peramplas à laicis ad noſtros tranſtulit ingenti cum dolo ſacrificulos, & monachos. Purgatorium ſummas his ipſis exhibet delicias, & ad omnem luxum commoditates ſuppeditat non exiguas. De his enim veriſſimum eſt alicubi proverbium: eos fœdare vivos, mortuos devorare. Ex Purgatorio D. Papa, & Cardinales ſuis maximè affluunt deliciis, ſive ex Commendis magnorum Monaſteriorum Purgatorii nomine fundatorum; ſive ex Indulgentiis pro mortuis; ſive ex donariis, legatiſque moribundorum. Atque ita Purgatorium ſolum penè nutrit abunde magnos, & parvos, & vel ipſis clericulis officium mortuorum recitantibus ſua porrigit munuſcula. Nec mirum, quòd tot, tantaque ſint Purgatorii emolumenta, ſumma enim noſtra* (Eccleſiaſticorum) *arte factum eſt, ut in Purgatorium tandem omnia reducantur, &c.* Hæc M. Antonius de Dominis penes Gudlingium. Is igitur ipſe eſt, quem laudat Margunius: ex cujus effato conſonat Latina Eccleſia Marguniana dementiæ. At is doctus equidem vir, ſed hæreticus, Epiſcopus, ſed Exauthoratus, impius in primis, planèque deteſtabilis, qui creditum ſibi Gregem Spalatenſis Eccleſiæ nefariè prodidit, qui è Paſtore Lupus in Angliam ſeceſſit, quò tutiùs in Orthodoxam Religionem ulularet: qui editis de Republica Eccleſiaſtica Libris Eccleſiam fruſtra evertere niſus eſt: qui mox patratorum ſcelerum pertæſus Romæ dictorum palinodiam ſolemni cecinit cæremonia, dein iterum ad vomitum rediens carcerem meruit, ut, qui in libertate latraverat, diſceret inter compedes conticeſcere, quique multis obfuerat impia dicacitate, exemplo ſaltem multatæ dementiæ Orbi Chriſtiano prodeſſet. Jam is qua fronte Latinæ Eccleſiæ magiſter dicitur, cujus fuit hoſtis acerrimus? qua mente ad comprobandam Latinæ Eccleſiæ ſententiam producitur, à qua ſe ſcribens alienum oſtentat? qua denique confidentia tamquam egregius Doctor adducitur, cùm ne diſcipuli quidem honeſtum nomen mereatur?

(2) *Not. ad Delineat. Eccl. Græcæ Euſtratii Vide pa. 152. ante med.*

(3) *De Rep. Eccl. lib. 5. c. 8.*

XIII. Falſiſſimum igitur eſt, Eccleſiæ Latinę ſuffragio preces, & ſacrificia, &, quidquid pro mortuis agimus, utilia vivis eſſe dumtaxat propterea, quòd miniſtris alimenta ſuppeditent, & vivos ipſos conſolentur. Adſtipulatur Eccleſiæ Noſtrę Latina Eccleſia, &, quod ubique Eccleſia noſtra piè inſinuat, ſanctè ingerit, verbiſque, ac factis commendat; orandum eſſe pro mortuis: his Numen eſſe propitiandum, eiſdemque conciliandam divinam Miſericordiam; idipſum Latina Eccleſia docet, ingerit, & commendat; ditata ſanè pià liberalitate ſtudentium vita functis ferre ſuppetias, non tamen eapropter mentita, cùm docuit, piam liberalitatem vivorum mortuis prodeſſe; imo hoc ipſo evincens, utiles eſſe ſtipes, preces, ſacrificia fato functis hominibus, quòd ex hac omnium Orthodoxorum ſententia tot illi divitię non deliciis, ſed honeſtiſſimis alimentis Clericorum, Cœnobitarum, Antiſtitum, & omnifariam miniſtrorum addictæ provenerint, damnaturæ palam utriuſque Pſeudo-Epiſcopi & Spalatenſis, & Cytherenſis inſaniam, comprobaturæque Orthodoxam ſententiam, quam receptam à Græcia unà cum Græcia Latina Eccleſia recipit, confirmat, ac docet, productis ad rei certiſſimæ teſtimonium Patribus, quos vel ipſi Photiani, Latinos licèt, honorant, (1) Tertulliano, (2) Cypriano, (3) Ambroſio, (4) Hieronymo, (5) Gregorio Dialogo, ipſoque in primis Theologorum Archididaſcalo (6) Auguſtino. Et hic herele, quem pro ſtultiſſimo Dogmate ſuo producit Margunius, hunc in modum pro dogmate Orthodoxo pronunciat. *In Machabæorum libro legimus, oblatum pro mortuis ſacrificium: ſed, etſi nunquam in ſcripturis veteribus legeretur; non parva eſt Univerſa Eccleſiæ, quæ in hac conſuetudine claret, authoritas, ubi in precibus ſacerdotis, quæ Domino Deo ad ejus Altare funduntur, locum habet etiam commendatio mortuorum.* Ita Auguſtinus, qui mox idem (7) confirmat his verbis: *Cùm igitur recolit animus, ubi ſepultum ſit cariſſimi corpus, & occurrit locus nomine Martyris venerabilis, eidem Martyri animam dilectam commendat recordantis, & precantis affectus, qui cùm defunctis à fidelibus exhibetur, eum prodeſſe non dubium eſt.* Et (8) infra: *Non ſunt prætermittendæ ſupplicationes pro Spiritibus mortuorum, quas faciendas pro omnibus in Chriſtiana, & Catholica ſocietate defunctis, etiam tacitis nominibus quorumcunq; ſub generali commemoratione ſuſcipit Eccleſia, ut quibus ad iſta deſunt parentes, aut filii, aut quicunque cognati, vel amici, ab una eis exhibeantur pia matre communi.* Similia tradit & alibi (9) tanta ſententiæ conſtantià, ut mirum

(1) *Lib. de Monog. ultr. med. lib. de exhort. caſtit. procul à med.*

(2) *Lib. 1. Epiſt. 9.*

(3) *lib. 2. Epi. 8. ad Fauſtinũ Orat. de obit. Theod. de obit. Valent. de obit. Satyri.*

(4) *Ep. ad Pãmach. de obit. Paulin.*

(5) *Lib. 4. Dial. c. 55. & c. 50.*

(6) *Lib. de cura mortuor. c. 2.*

(7) *Ibid. c. 4.*

(8) *Ibid. c. 4.*

(9) *In Enchirid. c. 110.*

rum

Digitized by Google

rum ſit, auſum fuiſſe Marguniam teſtimonio tanti Doctoris, (qui non alio Aerium ex capite damnat hæreſis manifeſtariæ, niſi quòd utiles mortuis preces pro mortuis pernegavit) impiam, ac deteſtabilem Opinionem ſuam defendere. At, inquit, Auguſtinus preces ejuſmodi meras vivorum eſſe conſolationes adſeruit. O hominem nequam, Divorumque calumniatorem egregium! Nempe eo ipſo in loco, quem contra Eccleſiæ utriuſque ſuffragium producit Margu-
(10) d. c. 110. nius, (10) Auguſtinus hæc docet: *Eccleſiæ ſuffragia pro valde bonis gratiarum actiones eſſe, pro non valde malis propitiationes: pro valde malis nulla eſſe adjumenta mortuorum, ſed qualeſcunque vivorum conſolationes.* Hæc eſt Auguſtini ſententia, hæc tanti Doctoris Theologia, hoc effatum ejuſdem, Eccleſiæ noſtræ penitùs conſentaneum, quod ſi nobis non credit Margunius, aliuſve Marguniano furore lymphatus, illud Græcè redditum videat penes Alexan-
(11) Ep. ad Chios pag. 23. lin. 30. drinum Meletium (11), agnoſcatque, quàm cæca perfidia ſit, quam Veritas manifeſta non erudit, ſed infamat.

SECTIO VI.

Preces, & ſacrificia non omnibus defunctis proſunt, ſed certis.

SUMMARIUM.

I. *Conſtituitur Orthodoxa Concluſio, & ejus pars prima probatur.*
II. *Adducitur Græcorum authoritas, & explicatur Chryſoſtomus.*
III. *Proponitur ſecunda concluſionis pars, & Photianorum ſententia.*
IV. *Inconſtantia Meletii, & Severi.*
V. *Probatur, damnatis non prodeſſe preces Eccleſiæ.*
VI. *Refutatur prima Photianorum reſponſio, & confirmatur concluſio.*
VII. *Refutatur ſecunda eorundem reſponſio, & redditur ratio, cur Eccleſia univerſim oret pro mortuis.*
VIII. *Objectio Nicetæ Pectorati ex Auguſtino, & Chryſoſtomo.*
IX. *Ea refellitur, explicato utroque Doctore.*
X. *Catechumenorum Varietas latè propoſita.*
XI. *Objectio Meletii, & Aliorum ex Machabæis, Trajano, Falconilla, Theophilo, & aliis.*

I. SEcuti Auguſtinum, ejuſque ſententiam, quam modò retulimus, venerati, ſecundò dicimus contra Margunium: Sacrificia, jejunia, preces, ac ſtipes piè pro defunctis oblatæ non omnibus defunctis proſunt, ſed iis tantùm, qui ſine lethali noxa, ſive criminum leviorum rei, ſive pœnis expiatorum criminum debitis obligati diem obiere ſupremum. Hæc concluſio, quod à Photianis paſſim uti certum recipitur, adſumit: tres nimirum eſſe defunctorum claſſes, quarum altera eos complectitur, quos ἁγίους, ὁσίους, καὶ μακαρίους, *Sanctos, atque beatos vocamus*: altera pertinet ad eos, quos dicimus, ἀσεβεῖς, αἱρετικοὺς, ἀμετανοήτους, *impios, hæreticos, impœnitentes*. Tertia denique corum eſt, quos ἔχοντας ἐλπίδα· πιστῶς κεκοιμημένους, καὶ ἐν Χριστῷ τεθνεῶτας, *ſpem habentes, in fide dormientes, in Chriſto mortuos appellamus*. Hos dicimus è precibus, cæteriſque proximè enumeratis certiſſimam capere utilitatem. At primis, atque ſecundis, quod attinet ad auxilium, opemque, preces has noſtras eſſe cenſemus inutiles. Solent autem Photiani, quippe qui ſciunt, & apprimè cognoſcunt, utiles ab Eccleſia noſtra doceri liturgias, preces, ac ſtipes oblatas pro mortuis in alterutram abire ſententiam, ut vel adſerant prodeſſe Sanctis preces Eccleſiæ, vel dicant utiles eſſe vel impiis, quò proniùs, præſentiùſque, quod illaturi ſumus, amoliantur. Sed utraque ſententia pari ſtoliditate laborat, adſumiturque non aliam ob cauſam, niſi, ut argumentum pro Purgatorio inferiùs proponendum per fas, & nefas eludatur. Et, quod ad primam attinet, utriuſque Eccleſiæ dogma eſt conſtantiſſimum, preces conceptas pro beatis Sanctorum animis, ipſis, quod ſpectat ad veniam, auxilium, opemve, eſſe prorſus inutiles, ſed noſtram potius utilitatem reſpicere. Quare ſuperiùs (1) Auguſtinus aje- (1) In enchir. d. c. 110.
bat: *Suffragia pro valde bonis eſſe gratiarum actiones*. Id, quod Photianorum quorundam ineptias caſtigat objicientium ex Liturgia noſtra (2) notiſſima illa. Ἔτι προσφέρομέν σοι τὴν λογικὴν ταύτην λατρείαν ὑπὲρ τῶν ἐν πίστει ἀναπαυσαμένων προπατόρων, πατέρων, πατριαρχῶν, προφητῶν, ἀποστόλων, κηρύκων, εὐαγγελιστῶν, μαρτύρων. *Item offerimus tibi rationale hoc obſequium pro his, qui in fide requieſcunt, Majoribus, patribus, Patriarchis, Prophetis, Apoſtolis, Prædicatoribus, Euangeliſtis, Martyribus, &c.* Nam hæc nihil pro Sanctis, Diviſque poſtulant, potius nobis Sanctos invocant adjutores. Rectè (3) Ca- (2) In Liturg. Chryſoſt. poſt conſecras.
baſilas his verbis. Ταῦτα τὰ ῥήματα ἐστὶν, ἐν οἷς οὐδεμία περιέχεται ὑπὲρ τῶν ἁγίων πρὸς Θεὸν ἱκεσία, οὐδὲ εὔχεται αὐτοῖς ὁ ἱερεὺς τῶν εἰωθότων οὐδέν. ἀλλὰ τῶν μὲν ἄλλων κεκοιμημένων πιστῶν μεμνημένος εὐθὺς προστίθησι τὴν ὑπὲρ αὐτῶν εὐχήν· καὶ ἀνάπαυσον αὐτοὺς, φησὶν, οὗ ἐπισκοπεῖ τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου. ἐπὶ δὲ τῶν ἁγίων τοὐναντίον ἅπαν, οὐ γὰρ πρεσβείαν ὑπὲρ αὐτῶν ποιεῖται, ἀλλ' αὐτοὺς μᾶλλον προβάλλεται πρέσβεις· εἰπὼν γὰρ, καὶ ἀριθμήσας τοὺς ἁγίους, ἐπάγει, ὧν ταῖς πρεσβείαις ἐπίσκεψαι ἡμᾶς ὁ Θεός. *Hæc verba ſunt, in quibus nulla continetur pro Sanctis ſupplicatio, nec eis Sacerdos quidquam conſuetum precatur; ſed aliorum quidem fidelium, qui dormierunt, agens memoriam confeſtim pro eis preces adjicit: fac eos, inquit, requieſcere, ubi lumen vultus tui reſpicit. In ſanctis verò oppoſitum omnino conſiderandum contingit. Non enim pro eis veluti legatus interpellat, quin potius interceſſores eos ſtatuit. Enunciatis enim ſanctis ſubdit: quorum precibus adjuva nos Deus.* In quem ſenſum intelligendi ſunt Patres, qui vel pro Martyribus oraſſe ſe dicunt, ut (4) Cyprianus pro Celerina, Laurentio, & Ignatio. (5) Cajus Pontifex pro nepte Suſanna: vel pro Sanctis orandum eſſe pronunciant, quemadmodum, inter Noſtros, aſſeverant (6) Cyrillus Hieroſolymitanus, & (7) Epiphanius. (3) In explic. Liturg. ad ea verba. (4) Ep. 5. lib. 4. (5) Ciaccon. in ejus vita. (6) Catechc. 5. myſtag. (7) hæreſi 75.

II. Re namque ipſa, ut bene docet (1) Bulgarus noſter: οἱ ἅγιοι ἡμῶν τίποτες δὲν μᾶς χρειάζονται, ὅμως, καθὼς ἐγγίξαμεν εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῆς μεγάλης συναπτῆς, διὰ τρία πράγματα μνημονεύονται (1) In d. Catechеs. pag. 157. poſt med.

εἰς τὴν

Digitized by Google

εἰς τὴν λειτουργίαν· δι᾽ αὐτὸ ὅτι πρεσβεύουσι πρὸς τὸν Θεὸν διὰ λόγου μας· διὰ νὰ τοὺς δίδωμεν καὶ ἡμεῖς ἀντιστρόφως τὴν τιμὴν, καὶ τὴν δόξαν, ὅπου τοὺς ἔρχεται, καὶ διατὰ τοὺς μιμήσασθαι· καὶ νὰ μεθέξωμεν ὅσον εἶναι βουλητὸν τοῦ ἁγιασμάτος. Sancti nobis omnino non indigent. Tamen, quemadmodum delibavimus, ubi Magnam deprecationem interpretati ſumus, tres ob cauſas eorum memoriam agimus in liturgia. Propterea quòd pro nobis Deum interpellant; ut nos etiam vice verſa honorem, & gloriam, quæ illis debetur, reddamus; utque illos imitemur, & ſanctimoniam ipſorum, ut fas eſt, conſequamur. Sic Bulgarus, cujus ex interpretatione veriſſima Eccleſiæ noſtræ Ritum hunc ſcimus eò collimare, ut commemoratione illa, Sanctorum gloria gliſcat in nobis, augeaturque non in ſe, ſed in nobis, atque adeò non ipſis preces illæ proſint, ſed nobis, quibus per preces illas patronos paramus in Cœlo, præſto futuros neceſſitatibus Noſtris ob liberaliſſimam gratitudinem ex precibus illis, ſive potiùs laudibus, amicè conceptam. Quo fit, ut ritè dici poſſit, palamque adſeri, quod Prodromus (2) dixit, adſeruitque. *τὰ μνημόσυνα τῶν ἁγίων ἐν ταῖς ἱεραῖς λειτουργίαις ἡμῶν μὲν εὐχαὶ εἰσὶ, κἀκείνων ἔπαινοι. Commemorationes Sanctorum, quas in ſacris Miniſteriis agimus, pro nobis preces eſſe, pro illis laudes*, quando non illis aliquid petimus, ſed, Deo propoſitis ipſorum meritis, nobis ipſorum petimus patrocinium. Hinc (3) Auguſtinus affirmat, injuriam facere Martyri, qui orat pro Martyre; quod effatum non pugnat, ut putat (4) Coreſſius cum effatis (5) Chryſoſtomi dicentis, etiam pro Sanctis eleemoſynas eſſe erogandas: *putas*, inquit, *eum maculis inquinatum? da illi ſua, ut illis ſe à maculis detergat: putas in juſtitia deceſſiſſe? præbe ipſi tua, ad mercedis, & retributionis adjectionem.* Ibi enim commodè Chyſoſtomum interpretabimur ita, ut Auguſtino conſentiat, ſi dicamus loqui de gloria, mercede, ac retributione, quæ dicuntur accidere, non deberi. Debita enim Gloria, & merces pioſum, quam præliares Theologi *eſſentialem* appellant, quæque in Viſione ipſa Dei, pro ratione, modoque meritorum tantâ, talique ſita eſt, à Noſtris operibus non dependet, nec petitionibus noſtris augeri poteſt, operibus ipſis Beatorum, cùm viverent, & conſtitutæ, datæque Sanctis Gratiæ debita; cùm tamen illis extrinſecùs accidere poſſit gloria, ſive hæc habeatur ex religioſo cultu, quem Sanctis præſtamus, ſive ex temporario animorum gaudio, quod nempe percipiunt, vel ab ipſa extima Gloria, vel ab utilitate noſtra: Quod ſanè gaudium ritè dicitur merces, ac retributio, quia veræ, præcipuæque, ac principali mercedi accedit, quando, quemadmodum quod accedit, ſequitur naturam rei principalis, ita non immeritò ejuſdem & nomen conſequitur.

(2) *de Interpret. ad Cano. Pœnit. S. Baſil.*

(3) *Ser. 17. de Verb. Apoſt.*

(4) *Ep. 1. ad Coryd. de Purg.*

(5) *Hom. 31. in Matth.*

III. Sic igitur ſacrificia, preces, ac ſtipes pro defunctis oblatæ, beatis piorum animis, quod attinet ad veniam, certumve aliud, & perenne bonum nil proſunt; ſuntque extra aleam primę mortuorum Claſſis, ut vel ipſi Photiani fatentur, ſi quoſpiam ignorantiſſimos, ipſiſque Photianis damnatos excipias, qui proinde non tanti habendi ſunt, ut ulteriùs huic veritati penes Noſtros omnes certiſſimæ confirmandæ operam inutilem impendamus. De altera Claſſe res anceps magis, ac dubia videbitur Photianos Doctores legenti, quando in ea conſtituenda quàm ineptè, tam ſubdolè ſenſa Theologiæ ſuæ abdunt, celant, tricisque de induſtria involvunt, ut & difficultatem evadant, ſeque à cenſura impietatis abſtineant. Apertiſſimè in iis, quæ ſuperiùs dedimus, affirmat Margunius (1), ſi mortuis utiles preces dicamus noſtras, vel damnatorum Manes, æterno licèt addictos igni, precibus vivorum juvari. Ante Margunium etiam idipſum, Nicetas (2) Pectoratus Studites Monachus docuit; poſt quem tum Philotheus (3) tum Xanthopulus (4) eidem ſententiæ ſubſcripſere: nec dubito, quin etiamnum ſint inter Photianos quàmplurimi, quorum cerebroſa dementia affirmare minimè vereatur, utiles vel Damnatis preces, quas pro mortuis fundit Eccleſia. Sunt tamen inter eoſdem, qui hoc idem neque inficiantur, nec dicunt. Ajunt pro omnibus Eccleſiam orare, nemine excepto: Si inferas: ergo pro iis etiam, quos criminum ante obitum non pœnituit; nihil reſpondent. Tibi ex illa aſſertione quidlibet inferendi faciunt ampliſſimam poteſtatem, hoc ſolum rati ſibi ſupereſſe, ſi dicant, Auguſtino viro doctiſſimo teſte, pro omnibus Eccleſiam preces profuturas concipere. Hos inter numerato Meletium (5) Alexandrinum Patriarcham, qui effatum Auguſtini producens totus eſt in his verbis: *ὅταν αἱ θυσίαι, αἵτε τῆς ἱερᾶς τραπέζης, καὶ αἱ τῶν οἱωνοῦν ἐλεημοσυνῶν ὑπὲρ τῶν βεβαπτισμένων κεκοιμημένων ἁπάντων (λέγει διὰ πάντων) προσφέρονται, ὑπὲρ μὲν τῶν ἀγαθῶν· καὶ τὰ λοιπά. Cùm Sacrificia, & Sacræ menſæ, & quarumcunque Eleemoſynarum pro baptizatis mortuis omnibus (dicit pro omnibus) offeruntur. Pro bonis quidem, &c.* Meletio adde Severum (6) adeò inconſtantem, ancipitem adeò, ut eadem planè referat cum Meletio. Uterque tamen hæc ita conſtituit, ut, cùm ea confirmat, vel palam adſerat ipſis Damnatis preces prodeſſe, vel palam id aſſerat, unde hoc ipſum infertur, inficiatus interim hoc ipſum, quod infertur.

(1) *d. c. 39. Antirrhet.*

(2) *Orat. 2. contra Latinos.*

(3) *Orat. 5. de lum. Thabor.*

(4) *In Syntag. de Orat.*

(5) *d. Ep. ad Chios pag. 23. lin. 35.*

(6) *d. diſſ. 4. pa. 51. lin. ult.*

IV. Sanè utroque hoc Authore, ut in cęteris, ita in hoc loco nihil ſtolidius: Ridere ſubvenit eos legenti; adeò certa incertis miſcent, approbant, quod reprobarant dudum, quod inficiati ſunt, aſſerunt; tantâ ſimul & ignorantiâ, & audaciâ, & incoſtantiâ, ut in ore ipſorum confuſio loqui ipſa videatur. Sed à nobis infra Meletius vapulabit, nunc Severum audiamus. Ait (1), Eccleſiam non orare pro impiis, & Hęreticis, illiſve Chriſtianis, quos ne in vitę quidem exitu criminum patratorum pœnituit, de quibus nulla ſpes eſt; *οὐχὶ δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν ἀσεβῶν, καὶ αἱρετικῶν, ἀλλ᾽ οὐδὲ ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν ἐκείνων, τῶν μέχρι τέλους ἀμετανοήτων, ὑπὲρ ὧν οὐδεμία ἐστὶν ἐλπίς.* ex quo rectè ſequitur, preces Eccleſiæ prodeſſe non poſſe damnatis poſt mortem hominibus, atque Erebo addictis. Hoc tamen ubi palam conſtituit, mox totis viribus probare contendit, poſſe precibus Eccleſię fieri, ut vel ab Erebo liberentur damnati animi, Maneſque impiorum, hæreticorum, eorumque, quorum pertinax in crimine exitus; id, quod exemplis, & rationibus confirmat, præſertimq; verbis Chriſti (2) dicentis: *πάντα, ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ ὑμῶν*

(1) *Ibid. pag. 52. lin. 10.*

(2) *Mat. c. 21. nu. 22.*

Digitized by Google

μὲν πιςεύοντες, λήψεσθε. καὶ πάλιν. ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου τὸν πατέρα μου, δώσει ὑμῖν. *Omnia, quæcunque petieritis in Oratione veſtra credentes, accipietis: & iterum (3): quæcunque petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.* Quapropter tandem ſic (4) colligit: Διότι ἐπειδὴ καὶ δὲν ἔγινε μέχρι τοῦ νῦν ἡ τελεία ἀπόφασις, καὶ καθόλου, κατὰ τῶν ἁμαρτωλῶν, ὁ ᾅδης δείχνεται ἀνοικτὸς, καὶ ἡ ἄπειρος εὐσπλαγχνία ἑτοίμη πρὸς τὸ ἐλεῆσαι, διὰ τοῦτο αἱ ψυχαὶ οὐ μόνον λαμβάνουσιν ἄνεσιν, καὶ παράκλησιν διὰ τὰς ὑπὲρ αὐτῶν πρὸς Θεὸν γινομένας εὐχὰς, ἀλλὰ καὶ παντελῶς ἐλευθερίαν, καὶ λύτρωσιν τῆς κολάσεως. *Quartum, quòd, cùm nondum ſit lata ultima ſententia contra peccatores, Inferi cenſentur recluſi, atque infinita Clementia ad præſtandam miſericordiam parata. Propterea animę non ſolum Conſolationem, & veniam recipiunt ob preces, quæ Deo pro ipſis offeruntur, ſed omnino libertatem, ac redemptionem à damnatione.* Ex quibus palam deducitur, vel ipſis Manibus æterno addictis ſupplicio preces noſtras eſſe perutiles. Quod ſanè idipſum eſt, quod hic acerrimè impugnamus, rati peſtilentiſſimum dogma eſſe non ſolùm, ſi aſſeras cum Margunio, vel pro Juda, vel pro Cacodęmone orari Deum poſſe, quo tandem eos pœnis abſolvat, verùm etiam, ſi cum cæteris Photianis dicas, orandum eſſe pro omnibus, hoc eſt etiam pro iis, quos lethaliter noxios mors inopina, vel incurioſa deprehendit. Id, quod unico argumento, quod addimus, evinci poſſe remur.

V. Ubi ſpes nulla ſalutis eſt, otioſa eſt deprecatio, inutiles preces, planèque labor omnis ſupervacaneus: at ſpes nulla ſalutis ſupereſt iis, qui graviſſimorum criminum rei, nullâq; pęnitentiâ redempti periere: igitur pro illis otioſę ſunt preces, adſumptique labores ſupervacanei. Propoſitio manifeſta eſt, nam, ubi nulla ſpes eſt finis habendi, quidquid ut inſtrumentum adſumitur, otioſum eſt, quemadmodum omnes norunt, & ratio ipſa palam decernit: Porro deprecatio, & quodlibet aliud, de quo hìc ſermo, ut inſtrumentum adſumitur habendæ ſalutis animorum, pro quibus orandum eſt: quapropter, ſi ea ſalus deplorata ſit, quippe quæ haberi non poteſt, quidquid ad illam habendam adſumitur; atque adeò ipſa deprecatio erit prorſus inutilis. Jam Adſumptio argumenti controverſiæ obnoxia eſſe non poteſt: Etenim certiſſimum eſt eos, qui lethali noxa contractâ, nondumque expiatâ, ſupremum obeunt diem, ad ſalutem nullo pacto poſſe pervenire. *Si ceciderit*, (1) inquit, *lignum ad auſtrum, ibi manebit*, quæ verba non ex Patribus aliquis, quem corruptum mentiamini, ſed veſter ille (2) Palamas ſic enucleat. Ὅπου δὲ τὸ ξύλον ὁ ἀμετανόητος ἁμαρτωλὸς ξηρανθεὶς ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ, καὶ μακρυνθεὶς τῆς χάριτος, ἥ ἐστι ζωὴ τῆς ψυχῆς· οὗτος, ὅπου πέσοι ἀποθνήσκων, ἐκεῖ αἰωνίως διοικήσει μετὰ τοῦ Διαβόλου, καὶ Φαραὼ, καὶ Ἰούδα· ὧν οὐκ ἔστιν ἐλπίς. *Eſt autem lignum is, quem criminum haud pœnituit peccator, arefactus in crimine, ac ſejunctus à Gratia, quæ eſt vita animæ. Hic, ubi ceciderit moriens, ibi æternùm manebit, cum Diabolo, Pharaone, & Juda, quorum nulla ſpes eſt.* Et, ne quid reliquum Palamas faceret ex iis, quæ proximè dedimus, illico ſubdit. Διὰ καὶ ὑπὲρ αὐτῶν οὐκ εὐχόμεθα, οὐδὲν γὰρ ὄφελος αἱ ἱκεσίαι παρέχουσι τοῖς αἰωνίως εἰς κόλασιν κατακριθεῖσι, καὶ τοῦ ᾅδου μὴ δυναμένοις ἐξελθεῖν. *Quare nec pro his preces concipimus: neque enim utilitatem ullam ſupplicationes præſtant pœnas nactis æternas judicio Dei, quare Erebo egredi nunquam quibunt.* Quòd ſi hæc vera ſunt, ſunt autem veriſſima nobis quidem, quia hæc cum (3) Auguſtino Patres omnes conſtituunt, ac tota profitetur Eccleſia; vobis verò, quia recipit Palamas, & cum Palama Photianorum plerique; hi etiam, qui dubitant, præter Margunium, omnes. Si inquam hæc vera ſunt, jam, quod proponebamus, evicimus, conſtatque tum Ignorantia Meletii, tum Inconſtantia Severi, atque ipſa in primis impietas Margunii auſi Græciæ credendum proponere, quod Græcia prima omnium in Origene reprobato damnavit. Vide, quæ ſcribat (4) Epiphanius, quæ doceat (5) Hieronymus, quæ confirmet (6) Gregorius, quæ ipſe (7) Auguſtinus accuratè conſtituat. Hoc (8) authore ſcies, æternum fore ſupplicium tum Malorum, tum Dæmonum, quemadmodum æternam vitam Juſtorum; quando verbum divinum eſt, quod (9) edicit. ὁ διάβολος ὁ πλανῶν αὐτοὺς ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς, καὶ θείου, ὅπου τὸ θηρίον, καὶ ὁ ψευδοπροφήτης, καὶ βασανισθήσονται ἡμέρας, καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. *Diabolus, qui ſeducebat eos, miſſus eſt in ſtagnum ignis, & ſulfuris, ubi beſtia, & Pſeudopropheta cruciabuntur die, ac nocte in ſæcula ſæculorum.* Hoc (10) magiſtro cognoſces non ſolum Dęmonum malorum, ſed & hominum, neque Ethnicorum tantùm, ſed & Chriſtianorum, nec Hęreticorum dumtaxat, ſed & Orthodoxorum, ſi criminosè vitam peregerint, neque expiaverint ante obitum crimina, pœnas æternas eſſe, quando aperta ſunt verba Pauli (11) dicentis: μὴ πλανᾶσθε. οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλολάτραι, οὔτε μοιχοὶ, οὔτε μαλακοὶ, οὔτε ἀρσενοκοῖται, οὔτε κλέπται, οὔτε μέθυσοι, οὔτε λοίδοροι, οὐχ ἅρπαγες βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι. *Nolite errare, neque fornicarii, neque idolis ſervientes, neque adulteri, neque molles, neque maſculorum concubitores, neque fures, neque avari, neque ebrioſi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei poſſidebunt.* Denique hoc (12) Doctore percipies, deploratam eſſe ſalutem omnium eorum, quos noxa lethali graves nunquam finiendo torquendos ſupplicio decretus criminoſis Avernus abſorbuit, quando Numinis effatum eſt, quod palam (13) affirmat: *nullam eſſe in Inferno redemptionem.*

VI. Non ita, inquit, reddenda verba Eccleſiæ ſunt. Corrupiſtis Latini Scripturas. Non dicitur ibi: *in Inferno nulla eſt redemptio*, ſed ἐν τῷ ᾅδῃ οὐκ ἔστι μετάνοια. *in Inferno non eſt pœnitentia.* Nempe hæc prima Photianorum reſponſio. Hanc tamen aſſumimus, unâque cum illis aſſerimus, neque mereri, neque contra poſſe animos à corpore ſeparatos. Ita docet Eccleſia primò ex (1) Eccleſiaſtico: οἱ νεκροὶ εἰσὶ γινώσκοντες οὐδὲν, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς ἔτι μισθός. *mortui nihil noverunt amplius, nec habent ultra mercedem*: quæ in hanc ſententiam producit (2) Hieronymus. Secundò ex (3) illis: ἁγίασον τὴν ψυχήν σου, ὅτι οὐκ ἔστι ἐν ᾅδου ζητῆσαι τροφήν: *ante obitum tuum operare juſtitiam, quia non eſt apud inferos invenire cibum*, ad quæ vide (4) Bernardum. Tertiò (5) ex illis ἔρχεται νὺξ, ὅτε οὐδεὶς

(3) Joan. ca. 16. nu. 23.
(4) Ibid. pag. 53. lin. 28.
(1) Eccleſ. c. 11. n. 3.
(2) In Epi. 1. ad Theſſal.

(3) In Enchir. d. c. 110.
(4) Ep. ad Jo. Hieroſol. iter Ep. Hieron.
(5) In c. 3. Jon. Apol. 2. cõtr. Rufin. lib. 2. contr. Pelag. Epiſt. ad Pãmach. de err. Jo. Hieroſol. Cõm. in verb. ult. Iſai. & alibi.
(6) Lib. 9. mor. c. 45. & ſeq. lib. 34. c. 12. & ſeq.
(7) Lib. 21. de Civit. c. 17. & 23.
(8) d. lib. 21. c. 18. & 24.
(9) Apocal. c. 20. n. 9. 10.
(10) d. li. 21. c. 19. 20.
(11) 1. ad Corinth. 6. n. 9. 10.
(12) d. lib. 21. c. 25. & 26. Enchirid. c. 68. lib. de fid. & op. c. 14. & 16 & q. 1. ad Dulcitiu.
(13) Canitur ab universaq; Eccleſia.
(1) c. 9. n. 5
(2) In eũ locũ Eccl.
(3) Eccleſiaſt. c. 14. n. 17.
(4) Serm. 49. ex parvis.
(5) Joan. c. 9. n. 4.

Digitized by Google

ὅτε ἐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι: *venit nox, in qua nemo poteſt operari*, quæ explicant (6) Origenes, (7) Auguſtinus, (8) Chryſoſtomus, (9) Euthymius (10) Theophylactus, (11) quem cum (12) Ambroſio, & (13) Auguſtino, vide alibi, hoc ipſum ſolidiſſimè comprobantem. Quo fit, ut citra controverſiam ſit, quod aſſumimus, animos à corpore ſeparatos mereri, aut contra non poſſe, unde ſequitur, eoſdem pœnitere non poſſe. Hinc tamen Latina ſententia ſtatim infertur. Nam, ſi ex iis, qui poſt mortem damnati ſunt, nemini licet ſuorum criminum utiliter pœnitere, ſequitur neminem redimi poſſe, ea ſi crimina ſint, quæ criminoſum hominem inimicum Numini faciunt. Neque enim puto Chriſtianum aliquem eſſe, ſit ille licèt Photianus, ſit ipſe Margunius, qui poſſe exiſtimet, æternæ aliquem fieri participem Beatitatis poſt patrata crimina, niſi eum patratorum criminum aliquando pœniteat. Nam criminoſus, ſine pœnitentia facinorum ſuorum, juſtitiam non conſequitur, juxta (14) illa: ἐὰν μὴ μετανοῆτε, πάντες ὁμοίως ἀπολεῖσθε: *niſi pænitentiam habueritis, omnes ſimiliter peribitis*: & illa Petri (15) μετανοήσατε, καὶ ἐπιστρέψατε, εἰς τὸ ἐξαλειφθῆναι ὑμῶν τὰς ἁμαρτίας: *pænitemini, & convertimini, ut deleantur peccata veſtra*. Quod confirmat Apoſtolus his (16) verbis, ἀγνοῶν, ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει: κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σε, καὶ ἀμετανόητον καρδίαν θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς. *Ignoras, quia Benignitas Dei ad Pænitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam, & impænitens cor theſaurizas tibi iram in die iræ*. Quæ tandem ipſe Servator ſic apertè (17) conſtituit: μνημόνευε, πόθεν ἐκπέπτωκας, καὶ μετανόησον, καὶ τὰ πρῶτα ἔργα ποίησον· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ταχύ, καὶ κινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς, ἐὰν μὴ μετανοήσῃς: *memor eſto, unde excideris, & age pænitentiam, & prima opera fac: ſin autem, veniam tibi citò, & movebo candelabrum tuum de loco ſuo, niſi pænitentiam egeris*. Unde (18) Auguſtinus ſapientiſſimè conficit: *nec quemquam putes ab errore ad veritatem, vel à quocunque, ſeu magno, ſeu parvo peccato, ad correctionem ſine pænitentia poſſe tranſire*. Cùm igitur nec ſceleſtus Salutem adipiſci queat, quin reſipiſcat priùs, neque poſt mortem reſipiſcendi ſit locus, colligitur manifeſtè, eum, qui vivens minimè reſipuit, haud conſequi Salutem poſſe: ac proinde poſt obitum, quod Latina interpretatio præſetulit, redimi à decretis duraturo ſemper peccato pœnis neminem poſſe. Propterea monet (19) Siracides: μὴ μείνῃς ἕως θανάτου δικαιωθῆναι, *ne verearis uſque ad mortem juſtificari*: nimirum quia poſt mortem juſtificari non poteris: & (20) Angelus ille, qui pede altero terram, mare altero complexus apparuit Joanni ecſtaſim paſſo: ὤμοσεν ἐν τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανόν, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, καὶ τὴν γῆν, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, ὅτι χρόνος οὐκ ἔσται ἔτι. *juravit per viventem in ſæcula ſæculorum, qui creavit Cælum, & ea, quæ in eo ſunt, & terram, & ea, quę in ea ſunt, & mare, & ea, quæ in eo ſunt, quia tempus non erit amplius*: poſt mortem ſcilicet, quo vita functos utiliter criminum ſuorum pœniteat. His conſonant illa (21) Parœmiaſtæ: ἔσται γὰρ, ὅταν ἐπικαλέσησθέ με, καὶ οὐκ εἰσακούσομαι ὑμῶν: *tunc invocabunt me, & non exaudiam, manè conſurgent, & non invenient me*, & illa (22) Pſaltę: *clamaverunt, nec erat qui ſalvos faceret, ad Dominum, nec exaudivit eos*. Denique illa (23) Parabolæ penes Matthæum, & clariùs penes (24) Lucam: ἀφ᾽ οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης, καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, καὶ ἄρξησθε ἔξω ἑστάναι, καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντες, κύριε, κύριε ἄνοιξον ἡμῖν· καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς, πόθεν ἐστέ. Τότε ἄρξεσθε λέγειν, ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου, καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδίδαξας· καὶ ἐρεῖ, λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς, πόθεν ἐστέ. ἀπόστητε ἀπ᾽ ἐμοῦ πάντες οἱ ἐργάται τῆς ἀδικίας. *Cùm intraverit pater familias, & clauſerit oſtium, & incipietis foris ſtare, & pulſare oſtium dicentes, Domine, Domine aperi nobis: & reſpondens dicet vobis: neſcio vos, unde ſitis. Tunc incipietis dicere: manducavimus coram te, & bibimus, & in plateis noſtris docuiſti: & dicet; dico vobis, neſcio vos, unde ſitis, diſcedite à me omnes operarii iniquitatis, &c.* Nempe hæc docent, imò hæc paſſim Sacræ Paginæ teſtantur, affirmatèque conſtituunt; poſt mortem, neque Salutis ullam ſpem eſſe iis, quos ante mortem criminum minimè pœnituit, nec locum ullum, poteſtatemve utiliter reſipiſcendi. Quo fit, ut pro his neque oret, neque orare poſſit Eccleſia. Quid enim his orans petat Eccleſia? Salutem? at hæc penitùs deplorata eſt; Gratiam Numinis? at hæc peccatori tribui non poteſt, niſi aut emendato, aut ut emendetur, quod vel in obitu criminoſis nefas utrumque eſt. Gloriam mercedis æternæ? Scilicet impiis? Sed hoc denique ſummæ impudentiæ eſſet: nam, cùm vos ipſi Photiani inter peccata, quæ contra Spiritum Sanctum dicuntur patrari, illud in primis (25) recenſeatis τὸ λογιάζῃ κανεὶς, νὰ σωθῇ χωρὶς καλὰ ἔργα: ut *quis exiſtimet, ſe ſalutem ſine meritis conſecuturum*, non ne id criminis Eccleſia committeret non exiſtimans tantùm, verùm etiam facto ipſo probans, poſſe quempiam, ſine ullis meritis, imò cum graviſſimis culpis, Salutis compotem fieri?

(6) In Pſ. 36. (7) In c. 9. Joan. (8) In c. 8. Joan. (9) In d. c. 9. (10) In eundem Locum. (11) In d. c. 9. (12) In c. 12. Lucæ. (13) In d. c. 12. Lucæ. (14) Luc. c. 13. n. 5. (15) Act. c. 3. n. 19. (16) Ad Rom. c. 2. n. 4. (17) Apocal. c. 2. n. 5. (18) Epi. 48. ad Vincent. in fin. (19) Eccleſiaſt. c. 18. n. 22. (20) Apocal. c. 10. n. 6. (21) Prover. c. 1. n. 28.

(22) Pſa. 17. v. 42. (23) Matth. c. 25. à n. 31. (24) Luc. c. 13. nn. 25. (25) Bulgar. in Catech. p. 217. in med.

VII. At, inquiunt, Eccleſia precatur pro omnibus; pro Judæis etiam, atque Ethnicis. Ita ſanè; pro vivis tamen, ut ante obitum Chriſtianam, Orthodoxamque religionem amplexi per bona mox opera, ut verbis Petri (1) utar, *per bona opera certam vocationem ſuam, & electionem faciant*. Nam, ut Apoſtolus (2) Paulus docet, πᾶν, ὃ οὐκ ἐκ πίστεως, ἁμαρτία ἐστίν: *omne, quod nō eſt ex fide, peccatum eſt*: nimirum, quia quidquid ab Ethnico ſive infido homine fit, ſive criminoſum ſit, ſive naturaliter bonum, perinde eſt, quod attinet ad Salutem; quando ſi criminoſum, pœnam meretur; ſi naturaliter bonum, nullum prodeſt ad prçmium. Hoc igitur precibus Deum flagitat Eccleſia pro Judæis, Ethniciſque Orans; pro quibus vita functis adeò Eccleſia neque orare fas ducit, ut (3) Prodromus ante (4) Balſamonem veſtrum, & (5) Palamam, & (6) Calliſtum, & (7) Nicolaum Athenienſem, obnoxios anathemati cenſeat Presbyteros, qui preces fuderint ὑπὲρ τῶν θεομάχων ἑλλήνων, καὶ χριστομάχων ἰουδαίων τεθνεώτων. *Pro Ethnicis impugnantibus Deum, & Judæis pugnantibus contra Chriſtum defunctis*. Licet pro Ethnicis, ac

(1) 2. Ep. c. 1. n. 10. (2) Ad Rom. cap. 14. n. ult. (3) De Interpr. ad d. Can. Pan. S. Baſil. (4) In Reſpon. ad Epiſc. Cypri. (5) In d. Ep. 1. ad Theſſal. (5) In Troparia. (7) In Explic. Miſſæ. Ad Diptycha Mortuorum.

E Judæis

Digitized by Google

Judæis non oret Eccleſia: Orat attamen pro Chriſtianis, atque Orthodoxis omnibus omnino, ait (8) Meletius, confirmatque (9) Severus verbis ipſius Eccleſiæ noſtræ dicentis: ἀνάπαυσον Κύριε τὰς ψυχὰς πάντων τῶν προαναπαυσαμένων πατέρων, καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν, τῶν ἐνθάδε κειμένων, καὶ ἁπανταχοῦ ὀρθοδόξων χριστιανῶν. *Compone, Domine animas omniũ, qui jampridem quievere, Patrum, ac fratrum noſtrorum, hic jacentium, & omnium ubique Orthodoxorum Chriſtianorum, &c.* Sanè mirari haud ſatis poſſum hos homines, qui nobis objiciunt, quod ipſi in primis ſolvere. Nam (11) Meletius eo ipſo in loco, itidemque Severus affirmant Eccleſiam noſtram orare quidem pro omnibus, tamen τῶν φανερῶς ἀμετανοήτων ἀπερχομένων ἐξαιρουμένων, exceptis iis, qui palam non acta pœnitentia diem obiere. Cauſa autem, ob quam κοινῶς, καὶ καθόλου Eccleſia orat pro omnibus Chriſtianis, atque Orthodoxis, ea eſt, quam omnes indigitant, quòd nimirùm anceps, incertumque ſit, & planè obſcurum, quinam in charitate deceſſerint. Novit Eccleſia Chriſti prudentiſſima Sponſa Dei judicia multam abyſſum eſſe: Scit quandoque repentè raptos homines, licèt criminoſos palam, clam in ipſo mortis momento dolore cordis intimo, ac perfectiſſimo, quem contritionem appellamus, veniam fuiſſe criminum meritos, alios verò etiam in manifeſtaria virtute defunctos arcana ex impietate, ſecretiſque prorſus criminibus perditos: quò fit, ut p[ro] omnibus oret, omnes Clementiſſimo Domino p[ia] Mater commendet, ne aut deſit pietatis officio, cùm locus eſt divinæ Clementiæ; aut de ſalute filiorum ſuorum judicet, eventus, quem fortè coram certiſſimo Tribunali ſortiti ſunt, non admodum certa: non oratura, ſi certò ſciret aut damnatum aliquem, aut numero beatorum adſcriptum. Hinc pro Sanctiſſimis viris non orat, nec preces fundit pro Juda, ut (13) Prodromus, & ex eo Noſtri omnes affirmant, quòd illi quidem precibus non indigeant noſtris, his autem preces nil noſtræ proſint, utrorumque enim aut certa ſalus, & gloria, aut certa damnatio, & ex hac æterna Calamitas.

(8) d. Ep. ad Chios. p. 23. lin. 30.
(9) d. diſſer. 4. pa. 52. lin. 20
(10) apud Sever. ib. pag. ead.
(11) Ibid. lin. 33.
(12) Eodem loco.
(13) Loco laudato.

VIII. Sed dices cum Pectorato, (1) hæc Auguſtino (2) repugnant dicenti: *Quibus proſunt ſuffragia, vel ad hoc proſunt, ut plena fiat remiſſio, aut tolerabilior ſit ipſa damnatio.* Igitur & Damnatis preces Eccleſię proderunt, non ſanè ut ab Erebo revocentur ad gloriam, ſed ut in Erebo mitiora patiantur ſupplicia: inferiùs enim Auguſtinus concedit, mitigari precibus Eccleſiæ Damnatorum pœnas, ſic: *Pœnas damnatorum certis temporum intervallis exiſtiment, ſi hoc eis placet, aliquatenus mitigari, dummodo intelligatur in eis manere ira Dei, hoc eſt ipſa damnatio.* Quibus apertiſſimum eſt, concedi ſponte ab Auguſtino Damnatis ferias aliquas tormentorum. Has porro quis neget precibus Eccleſiæ impetrari poſſe? Sic deſperatæ Salutis hominibus opem ferre eleemoſynam poſſe, videtur palam conſtitui verbis (4) Chryſoſtomi, qui, ubi docuit, orandum eſſe pro mortuis; ſubdit: *Verùm iſtud quidem de illis dicimus, qui in fide abſceſſerunt. Catechumeni verò neque hac digni conſolatione cenſentur, ſed omni hujuſmodi ſunt auxilio deſtituti, præter unum ſolum: quod autem illud? Pauperibus eorum nomine dare licet; unde illis non nihil refrigerii accedit:* ἀλλὰ τοῦτο μὲν περὶ τῶν ἐν πίστει παρελθόντων, οἱ δὲ κατηχούμενοι οὐδὲ ταύτης ἀξιοῦνται τῆς παραμυθείας, ἀλλ' ἀποστεροῦνται πάσης τοιαύτης βοηθείας, πλὴν μιᾶς· ποίας δὲ ταύτης; ἔνεστι πένησιν ὑπὲρ αὐτῶν διδόναι· τοῦτο ποιεῖ τινὰ παραψυχὴν αὐτοῖς τὸ πρᾶγμα. Ecce Eleemoſyna prodeſt Catechumenis, quos tamen, quippe nondum unda luſtrali expiatos, æternæ reos eſſe Damnationis certum eſt.. Hæc Pectoratus, cujus libros fuiſſe in Grecia damnatos, ac juſſu Imperatoris Michaelis Paphlagonis publico incendio traditos, & quæcunque alia circa illum nàrrat (5) Humbertus Cardinalis Silvæ Candidæ penes (6) Baronium, mihi ſanè non placent, neque auſim unquam, ut alibi dixi, ea Photianis objicere; pendent enim ab authoritate, uti dicimus IC, ſingulari hominis unius ſua laudantis, quæ nullus Græcorum deſcripſit, ut ut acta dicantur in Græcia, non Curopalates, non Zonaras, non Glycas, non Cedrenus, ſed ne ipſe quidem Cerularii Biographus, penes quem prolixè deſcribitur Leonis IX. Legatio. Addo penè omnia Pectorati Opera ſupereſſe, & is præſertim liber, qui philoſophatur de Azymo, ut in loco patebit, teſtanturque (7) Nectarius Patriarcha Hieroſolymitanus, egregiè ultus hanc fabulam, cæteraſque, quæ ex Humberti Commentariis Apocryphis producuntur contra Cerularium, virum meo etiam judicio pervicacem, & impium, non tamen fabulis impugnandum, ne Photiani rideant, ſoliti vel certa, nedum dubia, & incerta, penitùs deridere.

(1) Orat. 3. contra Latinos.
(2) in Enchir. cap. 110.
(3) Ibid. c. 112.
(4) Hom. 3. ad Epiſt. ad Philip.
(5) In relat. ſuæ Legat.
(6) Ann. 1054. à n. 17.
(7) In Antirrh. ad Theſes Fratrum Hieroſolymit. pa. 26. à lin. 30.

IX. Hinc neque illos ex Noſtris laudo, qui hæc Pectorati argumenta, quaſi vel à Photiana Græcia damnata fuerint, nulla reſponſione dignantur: quin imò illis maximè reſpondendum eſſe cenſeo, ac re ipſa facili negotio reſpondeo. Nam primus locus Auguſtini apertè agit de iis, qui poſt obitum pœnas temporarias luunt, quas Damnationem appellat, jure ſcilicet optimo: Damnantur enim poſt obitum animæ quædam, adjudicunturque juſtâ ſententiâ pœnis finem habituris, quæ nimirum precibus Eccleſiæ aut donantur omnino, aut aliquatenus minuuntur. Quòd autem ibi tantus Doctor hæc ſentiat, conſtat ex eo, quòd trifariam diviſis Mortuis, quoſdam ait *valde bonos eſſe, quoſdam non valde malos, quoſdam valde malos*, & his quidem nullo modo prodeſſe preces Eccleſię, illis verò prodeſſe, cùm primi his non indigeant. Jam verò, ſi quæ mox addit, objiciunturque à Pectorato, in eam eſſent ſententiam detorquenda, ut doceant, Eccleſiæ precibus fieri tolerabiliorem Damnationem valde malis, ſibi repugnaret ipſi Auguſtinus. Etenim, ſi precibus Eccleſiæ valde malis tolerabilior Damnatio fit, preces Eccleſię ipſis prodeſſent, eſſentque non qualeſcunque dumtaxat vivorum conſolationes, ſed aliqua adjumenta mortuorum. Ne igitur ſibi ipſi Auguſtinus dicatur contrarius (quod nemo gnarus Auguſtini dixerit) ita illa ejus verba intelligenda erunt, ut, quod afferunt, id non de valde malis, de quibus hìc agimus, ſed de non valde malis aſſerant, de quibus mox diſputabimus accuratè. Atque hæc, quod attinet ad primam Auguſtini ſententiam, nam ſecunda à re, cui probandæ proponitur, longè peregrinatur. Ibi enim ſum-

ſummus Theologus non agit de precibus fundendis pro Mortuis, tantùm docet, non fore abſurdum, ſi dicas, puniri quidem æternùm damnatos Erebo animos; certis tamen temporum intervallis, ita, citra id, quod merentur, puniri, ut quandoque mitiora tormenta ſint damnati hominis, qui tamen æternùm torquebitur. Hunc in modum eo in locò Auguſtinus, qui (1) alibi idipſum apertiùs, validiùſque conſtituit, quin de precibus, de quibus hìc ſermo eſt, quidquam affirmet repugnaturum iis, quę ſępè docet, preces nimirum deploratæ ſalutis hominibus prorſus inutiles eſſe. Quod attinet ad Chryſoſtomum, ejus hæc ſententia eſt: Eccleſiam non orare pro Catechumenis, ſive, Supplicationes publicas neque haberi pro ipſis, neque haberi poſſe; quippe qui vel Fideles non ſunt, vel Fideles appellari minimè merentur. Licere tamen eleemoſynam, opem nimirum privatam Catechumeno conferre defuncto.

X. Hæc Chryſoſtomi germana ſententia, quam tamen ut Photianorum ingenium ſtupidum, ac rude percipiat, norit, ex Catechumenis alios fideles mori, alios infideles: de illis loquitur (1) Innocentius III. & ante hunc (2) Ambroſius, minimè veritus Valentinianum Catechumenum, nondumque ſacra Baptiſmi unda luſtratum, Beatorum agminibus accenſere. Idipſum docet (3) Auguſtinus, & poſt hunc (4) D. Thomas, Jo. (5) à Turrecremata, Alfonſus (6) Caſtrenſis, Melchior (7) Canus, & (8) Bellarminus, quorum Calculo certum eſt, poſſe citra Baptiſmum ſaltem conſequi Catechumenos fato functos, ſi tamen per ipſos non ſteterit, quo minus luſtralibus undis abluerentur; præpediente lotionem ſacram vel anguſtia temporis, vel alio quopiam; Et multò magis, ſi legitimo impedimento flagrans Baptiſmi accedat deſiderium, quod ex Jure (9) Noſtro, & Latino (10) ſupereſt ad ſalutem. Nempe ſi deſtinatio animi ſupereſt, ut Sacri Tyronis bona cenſeantur acquiſita Cœnobio, propterea, quòd Tyro ea deſtinatione Monachus dicitur, ut docent (11) Cynus, & (12) Bartolus, probantque (13) Ancharanus (14), Butrius, (15) Stephanus (16) Gratianus, & (17) Surdius, penes quem alii contra meam, communemque ſententiam, quam ſequuntur (18) Menochius, & (19) Hondedęus: Multò magis flagrans deſiderium Baptiſmi efficiet, ut Catechumenus dicatur Chriſtianus. Hinc (20) in Trullana veſtra Synodo, Photiani, de Catechumenis dicitur: Τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς χριστιανοὺς ποιοῦμεν, ἔπειτα δὲ κατηχουμένους, εἶτα ἐξορκίζομεν αὐτούς: *primo die ipſos Chriſtianos facimus, ſecundo verò Catechumenos, tertio exorcizamus*: quæ verba, ut eruditè notat (21) Magrius, difficilem ſenſum habent, niſi id ſit *Chriſtianum facere*, quod robuſtà paræneſi ad flagrantiſſimum Baptiſmi deſiderium provocare, quo nimirum Catechumeni ad ſacram lotionem deſtinentur, quoque ante lotionem ipſam mereantur Chriſtiani nominis dignitatem. Quod ſi id flagrantiſſimi deſiderii defuerit morienti Catechumeno, ſteteritve per ipſum, quo minus ſalutaribus Undis fuerit expiatus; is profectò neque Chriſtiani nomine dignus eſt, atque omnino peribit, niſi eum fortaſſis moribundum negligentiæ pœnituerit. Atque in hoc ſenſu ſcripſit (22) Auguſtinus, Catechumenum, licèt *in bonis operibus defunctum, vitam æternam non habere, niſi Martyrium intercedat, in quo tota Baptiſmi ſacramenta complentur*. Et alibi (23) *quantumcumque*, ait, *Catechumenus, ſarcinam ſuæ iniquitatis portat, neque illi adimitur, niſi cùm venerit ad Baptiſmum*. Sæpè etiam (24) negat, Cornelium Centurionem, ut ut laudatum in ſacris Paginis, talem fuiſſe, ut ſalvus eſſe poſſet, niſi per Sacramentum Baptiſmi corpori Eccleſiæ adderetur. Idem docet (25) Gloſſographus, cui adſtipulantur doctiſſimè (26) Jo. Turrecremata, & (27) Bellarminus. Porro hunc in modum lata Catechumenorum diviſio ad rem ipſam pertinet, reique ipſius veritatem, atque, uti dicimus, in foro animæ interiori: Nam, quod attinet ad forum exterius, nullum diſcrimen habet Eccleſia utrorumque. Scilicet univerſim utroſque extra gremium ſuum eſſe publicè cenſet, quemadmodum inter Latinos docent Juris peritiſſimi (28) Navarrus, Andreas (29) ab Exea, (30) Geminianus, (31) Decius, (32) Stephanus Cajetanus, & (33) Menochius, Theologi (34) verò Canus, (35) Bellarminus, (36) Suarius, (37) Henriquez, (38) Sanchius, & (39) Marius Alterius: at inter noſtros (40) Diplovatacius, (41) & Laſcares, (42) & Coreſſius ex verbis (43) Chryſoſtomi aſſerentis univerſim, Catechumenum à fide alienum eſſe, nihilque habere cum Chriſtiano commune: ex Nazianzeno (44) docente, Catechumenum eſſe in veſtibulo pietatis, neque adhuc vocari fidelem, ex Cyrillo (45) affirmante, id apud Chriſtianos eſſe Catechumenos, quod non Apellæ penes Judæos. Hinc, ex Communi (46) DD. ſententia, Catechumeni neque Conſtitutionibus ligantur Eccleſiæ, neque Anathematis pœna percelli poſſunt; quemadmodum Juris (47) authoritate probat (48) Ancharanus, Bonifacius (49) de Vitalinis, (50) Ruinus, (51) Marquardus, (52) Navarrus, (53) Ugolinus, & relatus Alterius (54) poſt Noſtros proximè laudatos. Sic itidem à Sacramentis Vivorum rejiciuntur; id, quod de cæteris palam eſt, ſingillatimque de Euchariſtia, ut conſtat (55) ex Auguſtino, cui Victorinus (56) Hugo ſubſcribit; quidquid contra moliatur Innocentius III. Imo Euchariſtiam ne videre quidem Catechumenis licet, ut ex Liturgia noſtra maniſeſtiſſimum dices, confirmatque (57) Baſilius, poſt quem idipſum (58) Spencæus tradidit, atque eruditè proſecutus eſt (59) Covarruvias omnino videndus. De Matrimonio diſputatur. Oſtendi (60) tamen contra (61) Innocentium eundem, & alios aliquot, ſentiendum cum (62) Covarruvias, verum eſſe matrimonium Catechumeni, non tamen ratum, licèt is Fidelis in foro animæ cenſendus ſit: id, quod Græcis omnibus certum eſt, quorum Eccleſia neque publicam authoritatem impendit adhibitis cæremoniis matrimonio ejus, qui Chriſtianus non eſt, nec ratum unquam cenſuit matrimonium eorum, quos ipſa ſolemni Ritu non coronaſſet. Jam ex his clara eſt Chryſoſtomi ſententia nobis objecta. Negat illa Eccleſiam noſtram orare pro Catechumenis fato functis, idque negat univerſim, quemadmodum Bracharenſe Concilium (63) celebratum ſub Ariamiro, vel me-

Notes printed in the margins:

(1) *Lib. 21. De Civit. c. 24.*

(1) *In c. veniens de presb. non bapt. & in c. ad Apoſtolicam eo.*
(2) *In Orat. de obit. Valentin.*
(3) *Lib. 4. de Bapt. relat. in c. non dubito. de conſ. diſt. 4.*
(4) *In 4. Sent. diſt. 5. qu. un. art. 2.*
(5) *In c. Si quis de cõſ. diſt. 4.*
(6) *De juſt. hæret. punit. lib. 1. c. 8.*
(7) *In loc. Theologicis.*
(8) *De Eccl. milit. lib. 3. c. 3.*
(9) *Vide Laſcar. in Excerpt. tit. de baptiſmo.*
(10) *c. majores ad fin. c. baptiſmi. 4. diſt. d. c. ad Apoſtolicã. c. debitũ de Bapt. Trident. ſeſſ. 6. c. 4.*
(11) *In Auth. ingreſſi. C. de Sacr. Eccl.*

(12) *In d. auth. ingreſſi.*
(13) *In c. 2. de teſtam.*
(14) *In c. in præsẽtia. de probat.*
(15) & (16) *Deciſ. 35. n. 13. per tot.*
(17) *Deciſ. 303. n. 6.*
(18) *conſ. 396.*
(19) *Conſ. 94. nu. 8. l. 1. de ratio. Ratn. q. 12. n. 6.*
(20) *Can. 96.*
(21) *In Hierolex. dictio. Catechum.*
(22) *In c. Catechumenũ, de cõſ. diſt. 4.*
(23) *Tract. 13. in Joan.*
(24) *Li. 1. c. 8. l. 4. c. 21. de Bapt.*
(25) *In c. 1. verb. ſeptẽ dona. verſ. itẽ ſi decederet. 30. q. 1. c. firmiſſimè. 11. q. 1. c. 3. de hær. d. c. Catechumenum. verb. vitam.*
(26) *In d. c. ſi quis n. 1. verſ. peccat.*
(27) *De Pœnit. li. 2. c. 14. in reſpo. ad object. 16.*
(28) *Cõm. de Jubil. not. 31. n. 48.*
(29) *In c. 1. n. 2. & 8. de conſtit.*
(30) *In c. audito. 54. diſt.*
(31) *In d. c. 1. de cõſt n. 26. in 2. lect.*

 lius

lius Theodemiro Rege, Anno Chriſti DLXV. teſte (64) Baronio, idipſum vetat his verbis: *Placuit, ut Catechumenis ſine redemptione Baptiſmi defunctis ſimili modo nec pſallendi, nec oblationis impendatur officium*. Cùm enim Baptiſmus ſit illud extimum ſignum, ex quo ſcire poteſt Eccleſia, quid ſpei eſſe poſſit de homine; ii, qui carent hoc ſigno, ut ut interiùs habeant, quò ſalutem conſequi æternam poſſint, non cenſentur ab Eccleſia digni, quibus publicæ pietatis impendatur Officium, quod omnibus Chriſtianis impenditur, & quidem aſſiduè, ut in Jure noſtro patet ex dictis, & conſtat ex Concilio (65) Carthaginenſi III, & IV. ex (66) Bracharenſi II. ex (67) Florentino, & (68) Tridentino; queis adde (69) Cabilonenſe, & (70) Vvormatienſe, (71) Aurelianenſe II. & Lateranenſe (72) ſub Innocentio III. Imo univerſim Catechumenis ſacro ſepulcro interdicit Eccleſia, ſicuti & abortivis, ut explicant, & probant (73) Antoninus, (74) Medina, (75) Durandus, quorum ſuffragio non licet Cœmiterium cadavere Catechumeno profanare. Adeò Eccleſia publica pietate indignos reputat Catechumenos, de qua una loquitur Chyſoſtomus, cùm dicit nulla conſolatione dignos eſſe, quippe omni auxilio deſtitutos, publico nimirum: nam privatim orare pro Catechumenis, quos noſti cum voto Baptiſmi diſceſſiſſe, licet; quemadmodum licet vel Eleemoſynam dare pro iiſdem: id quod ſtatim ſubdit aureus Doctor, quo Authore adeò non oppugnatur Orthodoxa ſententia, ut potiùs confirmetur: nam, ſi Eccleſia, ne pro Catechumenis quidem, quorum non eſt certa damnatio, orat; quis putet probari poſſe, authore Chryſoſtomo, preces Eccleſiæ profuturas illis, quorum eſt deſperata ſalus, aut certa damnatio?

XI. Aliud etiam nobis objicit argumentum (1) Meletius, dum locum illum Machabæorum, quem vulgò Latini pro Purgatorio producunt, Noſque ipſi produximus, contemptim, ut ſolet, in Purgatorium retorquet. Manifeſtum eſt ex eo loco, illos, pro quibus, collatione facta, duodecim Drachmarum millia miſit Hieroſolymam Judas, criminoſos fuiſſe, atque in Sacrilegio defunctos: ſcilicet: *Erant* ait (2) ſacer hiſtoricus, ἑκάστῳ τῶν τεθνηκότων ὑπὸ τοὺς χιτῶνας ἱερώματα τῶν ἀπὸ Ἰαμνείας εἰδώλων *invenerunt ſub tunicis eorum de donariis Idolorum; quæ apud Jamniam fuerant, à quibus Lex prohibet Judæos.* Sequitur ergo, poſſe pro vita functis in ipſo crimine obſecrari Deum: atque adeò ſubſequitur, preces Eccleſiæ, vel ipſis damnatis prodeſſe. Hoc, ut ſibi videntur, validiſſimè confirmant Photiani omnes, ante Philadelphienſem (3) Severum ex (4) Damaſceno, penes quem damnatis quàmplurimis ſanctiſſimorum vivorum preces profuere adeò, ut ab Erebo ipſo ad Superos evolarint, mira ſanè felicitate, quam ne fabulæ ipſæ quidem ſomniarunt, quarum (5) effato: *Facilis deſcenſus Averni eſt: ſed revocare gradum, ſuperaſque evadere ad auras, hoc opus, hic labor eſt.* Præcipui, quibus hic pluſquam Rhodius ſaltus feliciter ceſſit, numerantur, Trajanus Magni Gregorii precibus, Falconilla piis lacrymis Theclæ, Ethnicus quidam ſacrificiis Macarii Albo Beatorum adſcripti mirâ cataſtrophe, quam iteraſſe dicitur Iconoclaſta Theophilus, enitentibus tum Methodio Patriarcha, tum Theodora Auguſta uxore: Quæ partim à Damaſceno, partim ab aliis accepta Græci omnes, excepto (6) Coreſſio, recipiunt, cum Gennadio (7) Scholario P. C. (8) Glyca, (9) Zonara, (10) Palama, Marco (11) Epheſio, (12) Margunio, (13) Severo, (14) aliiſque, quorum qui acriùs hæc Latinis objecit noviſſimè (15) Mitylenæus Antiſtes, in eo Libello (quo acutè ſanè, ſed impiè, ultus eſt importunam ſiniſteritatem Latinorum quorundam, qui in Græciam miſſi, ut Græciæ proſint, mirum in modum & Orthodoxæ fidei, & Græciæ univerſim obſunt) ſic has hiſtorias, meliùs dixeris fabulas, proponit. Ποῖοι δ' εἰσὶν οἱ τὰ ἡμῶν λοιδοροῦντες, καὶ εἰωθὸς λέγοντες τοῖς Ἕλλησι τὸ ψεύδεσθαι ἐν τῇ ἱστορίᾳ; (τοῦτο γὰρ συχνάκις προβάλλουσι) Φέρε, εἴγ' ἡμεῖς ταῦτα ψευδόμεθα, εἴδωμεν, καὶ ταῦτα ποῖα; Ἓν μὲν τοῦτον πρῶτον ψεύδεσθε, λέγετε, ὅτι, καὶ ἐν ᾅδῃ, προξενεῖτε ἄφεσιν ἁμαρτιῶν διὰ πρεσβειῶν τῶν ἁγίων· ἀλλὰ ταῦτα παρ' ὑμῶν μεμαθήκαμεν οἱ Γραικοί. Τὸν γὰρ Τραϊανὸν ἡμῖν ὑμεῖς παραδεδώκατε σῶον ἐν ταῖς δεήσεσι τοῦ Διαλόγου, ὃ καὶ ὑμῶν πολλοί φασι, καὶ διαμαρτυροῦσι πολλοί. Τὴν δὲ τῆς Φαλκονίλλης σωτηρίαν ἴσασι πάντες, καθὼς, καὶ τὴν τοῦ Θεοφίλου, καὶ τοῦ ἐν κρανίῳ λαλοῦντος ἑτεροδόξου. τί δὲ τούτων θαυμασιώτερον εἰ δύναται τὸ πρῶτον, ὅ φατε, καὶ τὰ ἐπίλοιπα· εἰ δὲ δυνατὰ ταῦτα, ὑμεῖς μέντοιγε, ὦ καλοὶ, ψεύδεσθε, ἡμᾶς ψευδομένους ἀργῶς ψιθυρίζοντες· δι' ἅπαν οὖν ἐκ τοῦ πρώτου κρεμάμενον ἀποδείξομεν, τὸ πρῶτον οὐ δυνατὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ ξυμβὰν ἀποδεικνύντες. *Qui verò hi ſunt, qui noſtra ſpernentes hoc etiam dicunt, Græcos mentiri ſolitos in hiſtoria? (nam hoc ſæpè producunt in medium) Age, videamus utrum nos mentiamur, & quæ ſint iſta mendacia? Dicitur, en primum mentimini, quod vel detruſis in Tartara relaxationem criminum nunciatis, ob preces Sanctorum. At hæc à vobis didicimus Græci: Nam Trajanum Vos Nobis tradidiſtis incolumem precibus Gregorii Dialogi: id quod ex veſtris dicunt multi, & multi teſtantur. Salutem verò Falconillæ norunt omnes, quemadmodum & Theophili, atque Ethnici illius, qui in calva loquebatur. Quodnam horum magis mirabile? Si primum fieri potuit, certè & cætera: quòd ſi hæc fieri potuere, Vos hercle, ò boni, mentimini, qui nos importunè muſſitatis mentiri. Totum ergo, quod à primo pendet, demonſtrabimus fieri poſſe, primum non tantùm fieri poſſe, ſed factum demonſtrantes.* His præjactis, Mitylenæus Trajani fabulam aggreditur, eamque penè omnibus Ciacconi argumentis communit, quæ proinde producenda ſunt hic, ne quid Photianus habeat, quod nobis objiciat, quaſi invictum penitùs, aut Bellarmini reſponſionibus dolo malo corruptum. Primum deducitur ex teſtimonio D. Thomæ Aquinatis, qui palam affirmat, à pœnis Erebi aſſertam Gregorii precibus animam Trajani: ubi per epiphonema ſic Mitylenæus Latinis inſultat. ἀκουσάτωσαν οἱ πολυπράγμονες, καὶ ἀμφίβολα τιθέμενοι τὰ βεβαίως πεπιστευμένα τοῖς σοφωτάτοις πατράσιν αὐτῶν, καὶ δὴ καὶ τῷ τῶν καθ' αὐτὸν ἀνθρώπων θεολογικωτάτῳ Θωμᾷ, ἐν ᾧ ἡ βασκανία, καὶ τὸ μῖσος οὐ κατισχύουσαν τὴν ἀσέβειαν. *Audiant curioſi, qui in dubium revocant, quæ certò credidere ſapientiſſimi Patres ipſorum, & inter eos Theologorum ſui temporis maximus Thomas, in quo invidia,*

& o-

(32) In repet. c. ad limina num. 209. §. 5.
(33) De arbitrar. caſ. 290. n. 17. &c.
(34) Li. 2. loc. Theol. c. 2.
(35) De Eccl. Milit. l. 3. c. 3.
(36) To. 4. p. 3. diſp. 54. ſect. 4. n. 8.
(37) De Indul. l. 7. c. 18. n. 3.
(38) In Decal. li. 6. c. 37.
(39) De Cenſur. To. 1. l. 5. c. 2. litter. D. verſ. ſequitur 6.
(40) In Synop. Jur. Græ. tit. de Sacram.
(41) In Excerpt. d. tit. de Baptiſ.
(42) In Theol. li. 1. de Sacram.
(43) Hom. 24. in Joã.
(44) Orat. de S. Laurentio.
(45) Li. 2. in Joan. c. 50.
(46) Vide Azor. Inſt. To. 1. li. 7. cap 28. q. 3.
(47) In c. gaudemus de divort.
(48) In d. c. gaudemus. n. 19
(49) In clem. 2. n. 82. de Pœnit.
(50) In c. 1. n. 48. de cenſ.
(51) De Judic. p. 2. c. 5. nu. 3.
(52) De Judic. n. 48. Manual. ca. 27. n. 13.
(53) De Cenſur. c. 17. §. 5. nu. 3.
(54) De Cenſur. l. 3 c. 4. lit. A
(55) Tract. 96. in Jo. ſer. 46 De Verb. Dom.
(56) Lib. 2. de Sacram. pa. 8. & 18.
(57) De Spir. S. c. 27.
(58) De Euchar. lib. 2. c. 2.
(59) Var. li. 4. c. 22.
(60) Reſp. de Matr. Infidel. n. 58.
(61) In d. c. veniens de preſ. non Bapt.
(62) De Matr. pa. 2. c. 1. §. un. nu. 4.
(63) Canon. 35.
(64) ann. 565. n. 14
(65) c. 86.
(66) Canone 79.
(67) Seſſ. ultima.
(68) Seſſ. 25.
(69) C. viſum eſt de conſ. diſt. 1.
(70) Canone 10.
(71) Canone 14.
(72) Capit. 66.
(73) In ſum. p. 3. tit. 10. c. 5. §. 9.
(74) De ſepultur. q. 11. nu. 15.
(75) De ritib. Eccl. c. 23.
(1) d. Ep. ad Chios pag. 23. à lin. 5. & ſeq.
(2) Machab. lib. 2. c. 12. n. 40.
(3) d. Diſſer. 4. pa. 53. lin. 5.

& odium pietatem non peſſum dedere. Quod Epiphonema, quemadmodum, & quę mira ſanè, ſed non citra meritum de Aquinate (16) Coreſſius dicit, notandum eſt contra ſtolidiſſimum Nectariũ (17) Hieroſolymitanum, qui tantum virum Gręcorum doctiſſimis venerabilem ſemper, Sycophantam appellat, & quaſi Alazona deridet. Secundum infert ex gemina Brigittę, atque Mechtildis Latinarum mulierum Apocalypſi, quas χρησμολόγους προφήτιδας τῆς ἀληθείας, καὶ λόγον ἀτεχνῶς ἐκ Θεοῦ μεμαθηκυίας, διδασκούσας τε τὸν ἅπαντα κόσμον. *Fatidicas Vates veritatis, & certum à Deo verbum edoctas, docenteſque univerſum Orbem terram appellat*: quod itidem animadvertendum contra eundem (18) Nectarium, auſum Beatarum ejuſmodi Fœminarum laudata, teſte Coreſſio, ab univerſa Eccleſia Vaticinia ὀνειρώξεις, καὶ ἐνύπνια, *ſomnia mera vocare*. Tertium producit ex Petro, & Joanne Diaconis Gregorii ipſius, & ex anonymo Biographo ejuſdem Gregorii, quibus addit, quos ante produximus, Græcos omnes, & Photianos, tandemque ſic conficit. Τοιούτοις δὲ, καὶ τηλικούτοις μάρτυσιν ἡ τοῦ Τραϊανοῦ σωτηρία διαθρυλλουμένη οὐ ψεῦδος Δαμασκηνοῦ, καθὼς λέγετε, ἀλλ᾽ ἄκρατος ἀλήθειά ἐστι, προξενοῦσα καὶ τοῖς ἐν ᾅδῃ, διὰ πρεσβειῶν τῶν ἁγίων, τὴν ἄφεσιν οὐκ ἀδύνατον, καὶ ἀποκρούσασα τὰς ὑμετέρας ἀντιλογίας, ἐν πρώτοις δὲ οὐχ ἡμᾶς, ἀλλ᾽ ὑμᾶς ψευδομένους διαβεβαιοῦσα. *Talibus, tantiſque teſtibus Trajani ſalus celebrata non eſt mendacium Damaſceni, uti dicitis, ſed mera veritas, annuntians, & iis, qui in Erebo ſunt, ex precibus Sanctorum, veniam poſſe contingere, repellenſque veſtras Antilogias: in primis verò conſtituens, non nos, ſed vos eſſe mendaces*.

(4) *Orat. de Defunctis.*
(5) *Virg. Æneid. l. 6.*
(6) *d. Ep. 1. ad Corydal.*
(7) *Demõſt. 2. c. Decr. Flor. ſect. 5. a. init.*
(8) *Apud Bulgar. in Catecheſ. pag. 164. in fin.*
(9) *In Theophil.*
(10) *In Ep. 1. ad Theſſal.*
(11) *Epi. 1. contra Florent. Synod.*
(12) *In Metaph. ad Vit. S. Gregor.*
(13) *d. pag. 53. lin. 5.*
(14) *Niceph. Calliſt. & Nicol. Athenien. apud Bulgar. ubi ſupr. pag. 165. in med.*
(15) *In Heptacephal. Can. c. 4. per tot.*
(16) *In Proœm. Theologic. ſub init.*
(17) *In Antirrh. ſect. 9. pa. 183. lin. 20. & ſec. 10. pag. 195. l. 40.*
(18) *d. Sect. 10. pa. 212. lin. 37.*

SECTIO VII.

Reſpondetur huic ultimæ Objectioni.

SUMMARIUM.

I. *Locus objectus Machabæorum explanatur.*
II. *Latini Græcis non adſcribunt Trajani fabulam. Iidem non accuſant mendacii Damaſcenum, de cujus oratione quid cenſendum ſit.*
III. *Conſideratur tota ratio ejus fabulæ, atque inde impugnatur.*
IV. *Quid de ea fabula ſenſerit D. Thomas?*
V. *Quid è revelationibus commodi capiat Trajani ſalus?*
VI. *Quanti ſit Authoritas Biographorum Gregorii.*
VII. *Perſtringitur quorundam in Sanctiſſimos Patres dicacitas.*
VIII. *Damaſcenus ab explicationibus Bellarmini aſſeritur.*
IX. *Refelluntur Photiani.*
X. *Peculiare Judicium ſtatim poſt obitum adſtruitur.*
XI. *Hiſtoria Theophili illuſtratur.*
XII. *Damaſceni pro Orthodoxa ſententia ſuffragium.*

I. UT huic celeberrimæ difficultati, quæ una eſt, & una hac in cauſâ à Photianis objicitur, reſpondeamus illud in primis notandum eſt, aliud omnino eſſe, deprehenſum in crimine mori, aliud mori in ipſo crimine: id, quod Prodromus ſenior notavit his (1) verbis: τὸν μὲν ἐπ᾽ αὐτοφώρῳ ἁμαρτίας τεθνηκότα τοῦ τεθνεῶτος ἐν ἁμαρτίᾳ διαιρεῖν προσῆκόν ἐστι. Τὸ γὰρ πρότερον καὶ τῷ ἀπελθόντι ἐν μετανοίᾳ, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ θανάτῳ μεταστραφέντι πρὸς Θεὸν ἁρμόζει ποτὲ, τὸ δὲ ἕτερον ἐκεῖνον δηλοῖ, ὅνπερ ἀμετανόητον, καὶ ἀποθανόντα ἐν ἐπιθυμίᾳ ἁμαρτίας λέγομεν· παράδειγμα δ᾽ ἀμφοτέρων δίδωσιν ἡμῖν ἥτε τοῦ Ἀντιόχου ἀσυγχώρητος ἀναστροφὴ, καὶ ὁ Ἀνανίου θάνατος ἐν ταῖς Πράξεσι. *Qui in peccato deprehenſus moritur, diſtinguendus eſt ab eo, qui moritur in peccato: primum enim & decedenti in pænitentia, & in ipſa morte converſo ad Deum convenit aliquando, alterum verò illum ſignificat, quem ſine pænitentiâ, & mortuum in amore peccati dicimus. Exemplum autem utriuſque dat nobis & Antiochi converſio, cui non eſt parcitum, & Ananiæ mors, ut in Actibus*. Quæ poſtrema verba Prodromi aptè hanc veritatem conſtituunt: Mori aliquos, ut videtur, piè, impiè tamen reverà, cùm contra quoſdam in fine peccatum infamet, cujus reipſa illos pœnituit. Ex quo ſtatim infertur, incertiſſimum eſſe de ſalute hominum Defunctorum judicium, quando nec omnes, qui videntur ſanctiſſimè mori, piè moriuntur, neque, qui videntur mori in crimine, in crimine moriuntur. Quare optimum eſt conſilium (2) Apoſtoli jubentis; μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ Κύριος, ὃς καὶ φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους, καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν. *Non judicare ante tempus, quoadúſque veniat Dominus, qui & illuminabit abſcondita tenebrarum, & revelabit conſilia cordium*. Quod conſilium amplexa ſemper Religio pia eſt: ac faſſa, incertam eſſe plerumque Defunctorum ſalutem, de iis etiam orat, quos in crimine deprehenſos non audet aſſerere immortuos crimini; Rata ſcilicet ſui muneris eſſe, ſuppetias ferre vita functis omnibus, quorum non eſt certa damnatio. Porro ex his Meletii cavillus eliditur. Nam, ut ut occiſi Juda Imperatore milites deprehenſi ſint ſub tunicis habentes de donariis Idolorum, quæ fuerant apud Jamniam, attamen illi non probantur in crimine mortui. Quis enim ſcit, an illos ante obitum criminis ejuſmodi pœnituerit? Unde habet Meletius, eos in culpæ amore defunctos? An quod inventi ſint eum Donariis illis? At & Ananias venditorum pecuniam prædiorum non reſtituerat, mendacium, quo Spiritui Sancto mentitus eſt, haud retractaverat palam, cùm tamen morte multatus, à pleriſque Doctorum pœnæ expers æternæ habeatur. Sexcenta ex ipſis Photianis liceret exempla proponere, quibus evincitur, non eſſe *abbreviatam manum Domini*; ac ſæpè uſuveniſſe, ut, qui ſceleſtiſſimi fuere hominum, in ipſâ mortis irrepentis periodo, meliora maluerint, revocatique repentè ad Numinis gratiam, æternam, quam toto Vitæ nefariè anteactæ curriculo contempſerant, Beatitatem meruerint. Lege, ſi libet, Τὸ νέον λιμωνάριον (3) Margunii, quiſquis es, Photiane, qui hæc, tranſlativa licet, ignoras; atque inde Tibi hoc ſciundum, notandumque ſeponito, nullius hominis, utcunque in crimine deprehenſus obierit, certam eſſe damnationem, eam niſi aut Deus edixerit oraculo, aut Eccleſia ſuo ſuffragio confirmaverit; Propterea

ne mi-

(1) *De Interpr. ad Can. S. Gregor. Thaumaturgi.*
(2) *1. ad Corinth. c. 4. nu. 5.*
(3) *c. 8. 9. 12. 15 & 22.*

ne militum quidem illorum, de quibus hic agimus, certam fuiſſe, cùm illis à Juda parentatum eſt, aut eſſe nunc damnationem. Neque enim quòd ſacer Hiſtoricus ſeriò conſideret, juſto judicio Dei milites ejuſmodi fuiſſe peremptos, quòd, quæ nefas erat contingere, rapuiſſent, ſimulacrorum Donaria, probat eos in crimine mortuos. Scilicet pœna cùm præſens infligitur, non ſemper præſens crimen indigitat: pœna enim eſſe non poteſt, quin crimen fuerit, eſſe poteſt, quin crimen ſit. Quæ omnia manifeſta ſunt adeò, ut vel Ignorantiæ veſtræ, Photiani, ſint nota, ut conſtat ex iis, quæ latè Gennadius (4) Scholarius Monachus in meditatione de Pœnitentia conſtituit. Sequitur proinde, ne ex hoc capite quidem fuiſſe certam militum illorum damnationem, atque adeò potuiſſe Judam quidlibet conferre ad eorundem æternam felicitatem obtinendam, placandamque Numinis iram. Non enim inficias imus, preces fundi poſſe, ac quodlibet pium opus peragi pro iis, quorum poſt obitum incerta ſalus eſt. De illis hoc negamus, quos certò damnatos ſcimus. Nam, ſi pro his liceret orare, orareturque, profectò jure liceret inferre, his etiam preces Vivorum eſſe perutiles. Non ita licet argumentari, quòd liceat orare pro iis, quos an Avernus æternùm torquendos acceperit, ignoramus. Neque enim hoc utiles probat Eccleſiæ preces æterno addictis ſupplicio, quando preces, quas fundit Eccleſia pro hujuſmodi hominibus ſub hypotheſi, aut conditione, uti dicimus, concipiuntur, ut ratę nimirum ſint, atque illis rectà collatæ, ſi ſtatum Salutis à Judicio poſt mortem receperint. Tales fuiſſe nemo non inſanus neſcierit preces, ac ſacrificia Machabæorum pro mortuis illis militibus, quorum fuit incerta damnatio, quorumque Suppetiæ nihil obfuerint, quin, quod conſtituimus, retineamus, atque iteratò cum Orthodoxis omnibus affirmemus, certæ damnationis hominibus vivorum preces eſſe prorſus inutiles.

(4) *Sub initiis. Extat in Miſcellan. Diplovatacii.*

II. Hæc, ne ulteriùs obſtrepat Veritati ex Machabæorum libro Meletius, cujus, quemadmodum & Mitylenæi ut reliqua preſſiùs refellamus, hoc etiam Noſtris ingerimus, falſiſſimum eſſe à Latinis Nos accuſari mendacii ob hanc ſive fabulam, ſive hiſtoriam Trajani à pœnis redempti. Neque enim unum aliquem Latinorum eſt invenire, qui contra Nos hanc ob cauſam invectus ſit, quemadmodum nec propterea, quòd afferantur à Nobis utiles Eccleſiæ preces Damnatis ipſis. Nam, quod attinet ad primum, Latinorum plerique id, quod narratur de Trajano, probant, & quemadmodum diximus, Alfonſus Ciacconus vir Hiſpanus integra Apologia dignatus eſt narrationem hanc celebrem, ante quem eandem acriter tutatus eſt (1) Abulenſis; Albaſpinæus (2) etiam niſus eſt Bellarminum impugnare hac in parte: nec defuere deinde alii, qui ex his plurima mutuati eam ipſam hiſtoriam, ut fide digniſſimam, recepere, recipiendamque penitùs cenſuere. Quod verò ſpectat ad ſecundum, ſi qui Latini Nobiſcum pro Veritate pugnant, ii Græcos, quo nomine Photianos ridendâ planè nominis, & iniquâ confuſione cenſent, non quidem mendacii, ſed erroris damnant, ut manifeſtum eſt ex omnibus, qui hac de re utiliter aliquid conſcripſere. Quo fit, ut reverà Mitylenæus mentitus ſit Noſtris injurios Latinos affirmans. Addidit & mendacio calumniam, effatus, à Latinis Damaſcenum accuſari mendacii, quod quàm abſonum Veritati ſit, mox patebit. Primùm enim cum Græcis, atque Latinis maximè dubitamus, an reverà oratio de Defunctis, quæ circumfertur nomine nobilis Damaſceni, Damaſceno tribuenda ſit: Nam in ea palam docetur, Chriſtum, cùm deſcendit ad Inferos, plurimos, qui ob perfidiæ crimen damnati ſunt, ad fidem revocaſſe, atque ab æterno illo carcere ad Beatorum libertatem tranſtuliſſe: id, quod non ſine errore eſt, damnaturque ab ipſo (3) Damaſceno docente, hominibus id eſſe mortem, quod fuit Angelis caſus, poſt quem Angelus mutari non poteſt, ut penes omnes certiſſimum eſt, affirmantque præſertim (4) Græci. Deinde refert colloquium Macarii cum calva Ethnici cujuſdam ex Palladio, cujus opera omnia integra ſuperſunt, nec in eis verbum ullum de hocce colloquio. Denique ſtylus ipſe non videtur eſſe Damaſceni, ſaltem tota illa Oratione, ut egregiè adnotavit (5) Coreſſius poſt (6) Margunium, penes quos videant Photiani hac ſuper re diſſertationem eruditiſſimam; ne putent hæc eſſe commenta Latinorum, quæ ſunt Photianæ documenta Theologiæ.

(1) *Qu. 57. in 4. lib. Reg.*
(2) *De Var. Eccleſ. dubitat. dubit. 134.*

(3) *Lib. 2. de fid. c. 4*
(4) *Vide Nicol. Methoné. de Beatit. cap. 13. Genad. P. ubi ſupr. ſect. 6. Deplovat. in 4. Controv. Græcor. c. 10. Laſcar. in Expl. Liturg. ad Diptycha.*
(5) *d. Ep. 1. ad Corydal.*
(6) *In Vit. S. Jo. Damaſ. ſin. in Catal. oper. ejus.*

III. In hac prudentiſſima dubitatione, ſi ſtemus pro negantibus, negaturiſque, eam Orationem eſſe Damaſceni; non ne, quod ſatius eſt, eligemus? At, hoc adſumpto, quid obſtabit, qu in omnia unà palam inficiemur, totamque fabulam & Trajani, & Falconillæ, & Macarii in eam piarum narrationum claſſem redigamus, quas nimia Pietas, quæ ex effato (1) Parœmiaſtæ parens eſt ſtoliditatis, importunâ credulitate proſequitur? Et ſanè tota illa narratio, præſertimque, quod pertinet ad Trajanum, undequaque labat. Primò enim repugnat ipſi Gregorio Dialogo, qui diſertè (2) docet, criminoſas eſſe preces, ſi fundantur pro Ethnicis, quemadmodum & pro Cacodæmone; quandoquidem in eadem ſunt æterna, & irrevocabili damnatione. Si Gregorius nefas duxit precari pro Ethnicis, quis credat pro iiſdem precatum? Reſpondet Simia Ciacconi Mitylenæus, afflatum Numine, coactumque id egiſſe. Sed contra: Nam in eâ hiſtoriâ, quæ pro Trajano precatum Gregorium narrat, Petro Diacono teſte, dicitur, ob hoc precum temerè fuſarum crimen perpetuo ſtomachi, pedumque dolore multatus Gregorius. Reſpondet ex eodem Mitylenæus, non in pœnam punitum Gregorium ὡς πρὸς τιμωρίαν τιμωρηθέντα τὸν ἅγιον, ſed ne qua vana gloriola illi ſubreperet. Verùm, ut non ſine riſu omittam argutulum dictum, in quo ſine pœna punitus mirè Gregorius dicitur, hæc reſponſio corruit ex Petro Diacono, cujus maximè adſtruitur authoritate. Nam Petrus Diaconus narrat ſic ab Angelo dictum Gregorio: *quia præſumpſiſti hoc petere, laborabis uſque ad mortem dolore pedum, ac ſtomachi*. Quæ verba crimen affirmant Gregorii, quando Temeritas, quam vulgò *Præſumptionem* dicimus, crimen eſt. Veriùs igitur Abulenſis, atque ſimpliciùs repoſuit, peccaſſe Gregorium precibus illis, & quidem lethali-

(1) *Eccl. c. 7. n. 17.*
(2) *Li. 34. Moral. c. 13.*

thaliter. At hoc reſponſum totam fabulam labefactat. Nam abſurdiſſimum eſt, tantoque hercle Pontifici prorſus injurioſum, quem conſtat fuiſſe & Sanctiſſimum, & prudentiſſimum, & modeſtiſſimum. Adde, ſi dicis precibus illis crimen admiſſum, quî aſſeres exauditas à Numine preces illas? An licet culpâ placare Deum? aut obſolevit veriſſimum illud penes (3) Joannem: *Ὅτι ἁμαρτωλῶν ὁ Θεὸς οὐκ ἀκούει, quia peccatores Deus non audit*. Ipſius ergo authoritate Petri hæc abſimilis vero narratio repugnat Gregorio, imo & injurioſa Gregorio eſt, quem non imprudentem dumtaxat, ſed & impudentem, planèque criminoſum oſtendit. Unde factum exiſtimo, ut ex induſtria contemneretur ab iis, qui res geſtas Gregorii pleniſſimè deſcripſere. Etenim hanc hiſtoriam non Paulus (4) Diaconus, non (5) Anaſtaſius Bibliothecarius, non Marianus (6) Scotus, non (7) Addo recenſuit, ac ne ipſe quidem venerabilis Beda (8) ſtudioſiſſimus rerum Gregorii, ut optimè notat (9) Bellarminus. Quin imò, qui geſta Gregorii copioſiſſimè deſcripſit, Joannes (10) Diaconus aſſerit, in Albo Romanæ Eccleſiæ, unde illa collegit, nil tale repertum: affirmatque, narrationem Trajani Gregorianis redempti ab Inferis precibus in quapiam Anglorum Eccleſia repertam, delatamque Romam, penes Romanos nullam fidem meruiſſe. Adeò ignoravit Roma ſui Civis, ſui Pontificis hoc cæteris Gentibus notiſſimum, ac glorioſiſſimum facinus, quod an ſimile vero videatur, judicet, ſi quis eſt inter Photianos mentis ullius compos, aliquâve litteratura reſperſus.

IV. Nobis ſanè hoc nemo unquam perſuadebit gnaris Romanorum Pontificum Geſta nota Urbi, & Populo penè non ex Diariis ad poſterorum memoriam cuſtodiri. Hinc tres illas difficultates à Mitylenæo propoſitas rei probandæ, quam otioſè confirmant, inutiles ducimus. Nam prima mendacio nititur. Neque enim D. Thomas (1) uſquam affirmat Erebo ereptam, aut Beatitate donatam Trajani animam, ſed exiſtimat, non eſſe abſimile vero, eam precibus tanti Pontificis obtinuiſſe, ne pœnis Erebi torqueatur (pœnis inquam, quas ſenſus Theologi vocant: nam de pœna, quam appellant damni, Thomas non diſputat) uſque ad generale Judicium, cùm Erebo penitùs addicetur ſine fine cum cæteris crucianda. Quod effatum quàm longe abſit ab eo, quod petit Mitylenæus unà cum cæteris Photianis recentioribus, nemo non videt, præſertim cùm & illud effatum interpretabere ita, ut verum ſit, ſi credas ob prævisas preces Gregorii à Clementiſſimo Numine ſententiâ ſuſpenſam, qua Trajanus damnandus erat. His porro ita conſtitutis, Trajanus non erit inter damnatos recenſendus, evinciturque, quod petimus, etiam adſumptâ Thomæ ſententiâ, preces Vivorum Damnatis eſſe prorſus inutiles.

V. Sic primo Mitylenæi argumento rejecto, refellitur & ſecundum, non ſanè quemadmodum illud (1) Bellarminus refellit non admodum appoſitè ad rem noſtram. Nam ſi Brigitta revera docuit in altiorem gradum Trajanum adſumptum precibus Gregorii Magni, atque ſalutis aliquid conſecutum vel ipſo in Erebo, facilè inferet Photianus, utiles eſſe Vivorum

(3) *Cap. 9. n. 31.*
(4) *In Vita S. Gregorii.*
(5) *In Gregor. I.*
(6) *In Hiſtor. ad Mauritium.*
(7) *In Martyrolog.*
(8) *De ſex ætatibus.*
(9) *Lib. 2. de Purg. c. 8. verſ. 2. ratio.*
(10) *Vid. li. 2. c. 44.*
(1) *In 4. ſent. diſt. 45. qu. 2.*
(1) *d. c. 8. verſ. ſex. eſt valde*

preces vel Damnatis, atque Erebo addictis. Refellitur proinde robuſtiùs cum (2) Baronio inficiatione Apocalypſis utriuſque. Etenim utraque abſurda eſt, & indigna, quæ tribuatur tantis, tantæque Sanctimoniæ feminis, quas pugnaſſe cum certiſſimis hiſtoriis, & ſibi invicem contrarias fuiſſe, imò dixiſſe ſenſis Eccleſiæ penitùs abſona, ille dumtaxat affirmaverit, qui prorſus ignorat, quantus utramque divinæ Sapientiæ ſplendor afflaverit. Hæc autem vera eſſe noſcat Græcum ingenium primò, quòd (3) Brigitta, (4) & Mectildis, quive eam Apocalypſim utrique tribuit, palam Virtutibus omnibus præditum fuiſſe Trajanum affirmat, nec illi præter Fidem aliud defuiſſe numeris omnibus abſolutæ, Cæloque dignæ Pietatis: id, quod cum hiſtoria pugnat apertiſſimè, (5) Dione, ut potuit, modeſtè narrante nefaria exoletorum, ſpintriarumque cum Trajano crimina, quæ etiam (6) Xiphilinus delibavit. Non arbitror Mitylenæum reſponſurum, quod reſpondet (7) Ciacconus, nempe abrogandam Dioni fidem, quippe Græco, & Latinis infenſo. Nam hæc inepta reſponſio, præter quàm quòd apertè Genti noſtræ injurioſa eſt, eamque, ut Hiſpano Principi faveat, tuetur vir Hiſpanus gratis, imò iniquiſſimè comminiſcitur; convincitur falſitatis manifeſtariæ conſiderato Dione ipſo, qui, ut egregiè notat (8) Baronius, & celeberrimus Scriptor, & amiciſſimus Romanorum fuit, penes quos Ordinarius (9) Conſul Rempublicam geſſit. Adde hæc ipſa nefanda crimina Trajano objici vel à Latinis, Juliano (10) Cæſare, & (11) Spartiano. Præterea ſecum invicem pugnant Apocalypſes illæ. Nam (12) Brigitta abſolutè, ac palam Trajani redemptionem à pœnis aſſeverat, planèque ſimpliciter: at Mectildis (13) negat, de ea quidquam ſciri poſſe. Etenim Mechtildem ecſtaſim paſſam ſic Sponſus alloquitur: *Quod ego ex mea liberalitate decreverim de anima Trajani, nolo ab hominibus ſciatur, ut magis creſcat Fides catholica: Nam, quamvis ille omnibus virtutibus refertus fuerit, tamen fuit infidelis, nec Baptiſmum recepit*. Si hæc Aſſertio Mechtildis vera eſt, falſa erit illa Brigittæ, & vice verſa, Si Brigitta nobis vera pronunciat, mentitur in Mechtilde ſponſus. Nam, ſi nulli vult notum, quid de Trajano decreverit, quî de eo Brigittam certiorat? Si verò certiorat Brigittam, eique certò certius credendum proponit, noſcendumque, quid de Trajano decreverit, quî aſſerit, nolle ſe id à quoquam hominum ſciri? Adde Apocalypſim utramque ſenſis Eccleſiæ propalam repugnare: Etenim dogma hoc adſtruit, poſſe vel ſine luſtralibus Baptiſmi aquis aliquem in Cælum adſcendere, quod conſtantiſſimè negat Eccleſia ex verbis (14) Chriſti: *qui crediderit, & Baptizatus fuerit, ſalvus erit, qui verò non crediderit, condemnabitur.* Secundò verò negat ſciri poſſe, aut definiri, quid certum de anima Trajani, Origenis, aliorumque; cùm tamen probetur in VII. Synodo (15) Apocalypſis illa, quæ Origenem cum Ario, & Neſtorio pœnis addictum æternis oſtendit, nec obſcurè loquatur (16) Synodus V. Occumenica Anathema dicens Origeni eo modo, quo Ario, & Neſtorio, cæteriſque hæreticorum Principibus, quæ omnia ſtare non

(2) *Ann. 604 nu. 30 & ſeqq.*
(3) *Lib. 4. revel. ca. 131.*
(4) *Lib. 5. revel. c. 6*
(5) *In Trajano.*
(6) *In Comp. Dion. ibi.*
(7) *In d. Apolog. pro Trajano.*
(8) *d. nu. 30. & ſeqq.*
(9) *Anno Chriſti 231. cum Alex. A. tertiùm. Dio. in Alexand.*
(10) *Penes Bar. d. nu. 30. & ſeqq.*
(11) *In Trajano.*
(12) *d. ca. 13.*
(13) *d. ca. 6.*
(14) *Marci. c. ult. num. 16.*
(15) *In Præ. Spirit. c. 26.*
(16) *c. 11.*

poſſunt

Digitized by Google

poſſunt eum Apocalypſi illa Mechtildis. Scilicet, cùm ex gemina Synodo OEcumenica Origenes Damnatis hominibus, detruſiſque ad æternum deploratæ damnationis carcerem accenſeatur, quis aſſerat, præſertim ex Græcis, Deum nolle ſciri ab ullo hominum, quid de Origene conſtituerit? Vides, duplici illa Divarum Mulierum Apocalypſi non probari narrationem apocrypham de ſalute Trajani, cui non ſuffragatur authoritas tot Scriptorum, quot ad ejus confirmationem eruditè producuntur. Nam, cùm eorum aſſertio pendeat ab incertis authoribus, incerta eſt, à quocunque dicatur: ex incerto enim quid certi deducas? Certè, qui ex Noſtris hujus hiſtoriæ meminere, ii ex Oratione Damaſceni accepere, quod narrant: Qui verò ex Latinis, & hi ad Petrum Diaconum, & ignobilem Biographum, qui Geſtorum Gregorii ex Petro Diacono dedit Epitomen pręfixam Gregorii ſcriptis, originem fabulæ referunt. Porro docuimus, quid de Oratione Damaſceni ex ipſa Photianorum ſententia cenſendum ſit, unde ſequitur, nihil tribuendum authoritati Græcorum, qui ex Apocrypho Damaſceni Commentario deductam hiſtoriam producunt in medium.

VI. De Latinis authoribus hoc primum conſtat, à Joanne Diacono, qui omnium accuratiſſimè Gregorii Geſta longè poſt (1) integrum à Gregorio ſæculum deſcripſit, hanc hiſtoriam non uti certam, ſed ut planè ancipitis fidei, nec omnino probatam referri. Quo fit, ut mendacii, ſive certè ignorantiæ reus ſit Mitylenæus, qui Joannem hunc Diaconum, & coævum Gregorio putat, & affirmat recipi ab eo hanc hiſtoriam, uti certam. Nec minoris ignorantiæ reus eſt, cùm ex (2) Ciaccono, fidem præſtat cuidam Petro Diacono, cujus Commentarius de Geſtis Gregorii abditus eſt in Vaticana Bibliotheca, neque hactenus lucem publicam meruit. Nam hoc certum in primis, hunc Petrum diverſum ab illo eſſe, qui cariſſimus fuit Gregorio, ut erues ex ipſo (3) Gregorio; neque dicas alium quidem à Petro illo, ſed ſynchronon. Etenim nec Synchronos Gregorio fuit, nec pretii ullius vir. Primùm enim Divum appellat Gregorium, quæ appellatio non olet Gregorii tempora, cùm teſte (4) Bellarmino, vox illa quantò propior videbatur Ethnicorum Divis, tantò religioſiùs vitabatur. Deinde plura narrat abſona prorſus Sanctimoniæ, ac Sapientiæ Gregorii, inter quę minimè ferendum eſt illud, quod de privilegiis Eccleſiæ S. Andreæ ad Clivum Scauri per Gregorium à Deo impetratis latè conſtituit. Ait enim, petitum, obtentumque precibus Gregorii, ne quis eo in Templo ſepultus poſſet Erebo addici, ſi Fidem dumtaxat tenuiſſet. Id, quod apertiſſimum commentum eſt, imò inſulſum, ac planè vero diſſimile. Quis enim putet virum prudentiſſimum, doctiſſimumque Gregorium precibus ſuis, aut nihil efflagitaſſe, aut nefas? At id ex illa petitione ſequitur. Nam vel petiit ſepultorum eo in Templo Salutem, *ſi informem*, ut ajunt, Fidem tenuiſſent, vel poſtulavit Salutem eorundem, *ſi formatam*, quam vocant, Fidem ſervaſſent. Si ſecundum hoc petiit, ſanè nil petiit. Etenim formata Fides illa eſt, quam Dei Charitas animat: hæc autem hominem ſempiterna Beatitate donat, quacunq; tegatur humo, quocunq; putreſcat in tumulo. Quòd ſi primum optavit, nefas optavit, quando Fides informis illa eſt, quę caret divina Núminis gratia: hâc unâ porrò ſi quis optet aliquem æternę compotem felicitatis fieri, nefas optat, graviſſimæque temeritatis reus eſt; quod quis aſſerat de Gregorio, aut quis non dicat planè abſonum moribus Gregorii (5) docentis ubique contrarium. His accedit à Petro hoc Diacono Cardinales Epiſcopis anteponi, quod penitùs diſſentaneum eſt temporibus Gregorii, à quo multos è numero Cardinalium, tanquam ad ſublimius faſtigium, ad Infulas fuiſſe provectos docet (6) Bellarminus ex Joanne Diacono. Quo fit, ut non injuriâ cenſendum ſit, Authorem ejus hiſtoriæ, quæ ſub nomine Petri Diaconi circumfertur, eſſe ex recentioribus aliquem. Nam, licèt Cardinalium Purpura jure venerabilis uſque fuerit toti Terrarum Orbi, ſitque nunc Dignitas ipſâ Antiſtitum Dignitate major, ut latè, atque eruditè comprobant, planèque confirmant (7) Turrecremata, Albarus (8) Pelagius, Bartholomæus (9) Caſſanæus, Felinus (10) Sandæus, Lancellottus (11) Conradus, Petrus (12) Galeſinus, & alii plurimi fusè per Cenedum (13) producti; tamen hoc poſtremum non admodum obtinuit apud Priſcos, ut ex Jure (14) multi deducunt, traditque Andreas (15) Gambarus, Paulus (16) Fuſcus, Jo. (17) Franciſcus Pavinus, quorum doctiſſimis Commentariis conſtituitur, uſque ad Bonifacii VIII. ætatem, nullum Epiſcopum Romanam purpuram optaſſe, quòd nefas eſſe putarent à majori Dignitate ad minorem deſcendere, quando ea tempeſtate id muneris Cardinalibus cenſebatur conceſſum, ut undis ſalubribus abluerent Catechumenos, inferrentque mortuos ſepulcro, de quibus videndi Gundiſalvus (18) Illeſcas, Ludovicus (19) Gomez, Paulus (20) Granutius, Didacus (21) ab Alava, & Hippolytus (22) Marſilius de Columna docens, uſque ad Sacrum Clementis III. Principatum, qui in annum Chriſti MCLXXXVIII. incidit, ex ſupputatione (23) Baronii, Romanam Purpuram non niſi Monachis, Abbatibus, Decanis, atque Prioribus fuiſſe collatam. Adeò longè ab ævo Gregorii, imò & Joannis Diaconi integro ſæculo Gregorio minoris vixiſſe dicendus eſt Veterator ille, qui primus è Latinis fabulam aſſerti ab Inferis Trajani operoſiùs confirmavit: atque tanti habenda eſt fides Authoris, qui ætati, moribuſque Gregorii illud attribuit, quod vix Undecimo ſæculo convenit.

VII. Demus tamen vera eſſe, quæ Mitylenæus è Latinorum penu deprompta Gręcię certò credenda propoſuit; atque adeò feliciſſimam Trajani, aliorumque cataſtrophen confirmari ſatis non ex legitima tantùm Latinorum Authoritate, verùm etiam Damaſceni ſententiâ. An Latinorum (1) quorundam ſiniſteritatem imitati falſum Damaſcenum, vulgarique fama deceptum dicemus? Nempe hac petulanti, tantoque & Philoſopho, & Theologo injurioſâ reſponſione quid rei, de qua ſcilicet agimus, conferemus? niſi ut à Photianis, ſin minus verè, certè non planè iniquè audiamus, quod Nectarius (2) reſpondit miris quibuſdam Scriptoribus Noſtra per fas, nefaſque adeò ſpernentibus, ut non defuerit,

rit,

(1) *Vide cond. Jo. Diac. in Vita S. Greg. lib. 4. c. 80.*

(2) *In d. Apolog.*

(3) *Vid. initium Dialog. Gregor.*

(4) *Lib. 2. de Purg. c. 8. verſ. primum teſtimonium.*

(5) *Dialo. li. 4. c. 51. 53. 55.*

(6) *d. c. 8. verſ. 1. teſtimoniũ circa fin.*

(7) *In ſumm. li. 1. à c. 8. ad 84.*

(8) *Lib. 2. de plãct. Eccl. cap. 16.*

(9) *Catal. Glorię Mund. 4. p. cõſ. 10.*

(10) *In rubr. de major. & obed. n. 9.*

(11) *In Tẽpl. om. jud. l. 2. c. 2. §. 1. 2. 3*

(12) *Ad Martyrolog. 15. Kal. Febru. à fol. 39.*

(13) *Ad Decretal. collect. 115. n. 3.*

(14) *In c. cũ Apo. Holus 6. de Cenſibus.*

(15) *In l. 6. de off. & poteſt. Legat. à latere et nu. 97. & l. 7. n. 126 & 121.*

(16) *De Viſit. l. 1. c. 4. n. 6.*

(17) *De Viſit. 1. p. q. 2. n. 18.*

(18) *1. p. hiſt. Pontif. lib. 4. c. 3.*

(19) *Proæm. reg. Cancell. Paul. III. ver. poſt quã vero fol. 58.*

(20) *In addit. ad Simonet. tr. de reſerv. Beneſ. q. 11. nu. 9.*

(21) *De Concil. 2. par. §. 2. ver. olim. fol. 64.*

(22) *De Eccl. red. dis. Orig. 2. p. c. 13. nu. 35.*

(23) *Ad eum ann. ab initia.*

(1) *Canus in locis l. 11. ca. 2. Soto. in 4. diſt. 45. q. 2. art. 2. Bellar. d. c. 8. verſ. reſpõdeo ſi hæc.*

(2) *In Antirrh. ſect. 10. in fin. p. 214 lin. 14.*

(3) *Baron. ann. 372. nu. 32.* rit, qui (3) vel Baſilium (quantæ ſapientiæ, ac ſanctimoniæ nomen!) ſubiratum Occiduis aliquando faſtus, ac ſupercilii damnaverit, auſus familiariſſimos Nazianzeni (4) jocos, (4) *Carm. 1. de Vit. ſua.* jucundamque Eutrapeliam ad ſeriam ejuſdem Baſilii accuſationem conferre. Si demus igitur, quæ de Trajano, aliiſque narrantur, authoritate Damaſceni conſtitui, non hos, qui, per injuriam Sanctiſſimorum Virorum, Veritatem tuentur, authores reſponſionis noſtrę jactabimus, ſed (5) *In 4. ſent. qu. 45.* modeſtiſſimum æquè, atque doctiſſimum (5) Aquinatem, quem ſequuntur (6) Durandus, & (7) Richardus, & alii, (6) *d. qu. 45.* quorum effato dicendum erit, ſi vera ſunt, quę de Trajano narrantur, Deum (7) *d. qu. 45.* ob prævisas Gregorii preces decretoriam, ſi fas ita loqui, diſtuliſſe ſententiam, totoque illo tempore Trajanum in conceptaculo aliquo elementer detentum, donec precibus Gregorii vitæ reſtitutus Baptiſmum receperit, ſacriſque illis Undis apprimè expiatus iteratò deceſſerit, mox ut in Cœlum reciperetur. Non ignoro huic reſponſioni plura opponi poſſe, atque illa præſertim quæ (8) Bellarminus improperat. (8) *d. c. 8. eod. verſ.* Repugnare hęc Hiſtoriæ, quæ nuſquam redivivum Trajanum aſſeruit, repugnare Damaſceno, ſatis apertè docenti, Trajanum ab Inferis ad Superos evolaſſe. Sed primum tollitur, ſi dicas, non omnia penes Hiſtoricos haberi, multa traditione conſtitui, multa inferri ex his, quæ nobis palam narrat Hiſtoria: præſertim cùm non aliter Hiſtoria congruit Orthodoxæ Veritati. Jam, ſi admittas Orationem Damaſceni de Defunctis, cùm & nefas, & inutile ſit affirmare, tantum Virum & falſum, & famâ deceptum: cùmque inde ſequatur vera eſſe, quę narrat de Trajano: ne hęc Veritas adſumpta pugnet cum dogmate Orthodoxo, negante ullo fieri modo poſſe, ut quis ſine Baptiſmo vitam conſequatur æternam, credendum erit, quod neque dicit, ſed nec inficiatur Hiſtoria: quandoquidem, quod non dicit Hiſtoria, ex Hiſtoria deducitur, atque ex Hiſtoria dicendum eſt, ne Hiſtoria mentiatur. Hinc jure aſſeveraveris, falſum eſſe, nuſquam ab Hiſtoria conſtitui redivivum Trajanum: ajo Hiſtoriâ illâ, ſi recipiatur, Trajanum redivivum conſtitui. Nam Hiſtoria, licèt non afferat palam aliquid, clam tamen affert omne id, ſine quo vera eſſe non poteſt: cùm enim Hiſtorię id Veritas ſit, quod rebus omnibus Natura, quam appellant *eſſentiam*, hanc dicit Hiſtoria palam ubique, atque adeò clam dicit omne id, ſine quo ſua Veritas eſſe non poteſt. Quapropter, cùm hanc Hiſtoriam veram eſſe nefas omninò ſit, ni redivivus dicatur Trajanus, hoc ipſum clam dicit hæc Hiſtoria, cùm palam veram ſe ſe autumat, affirmatque.

VIII. Secundum etiam tolletur, ſi Orationem Damaſceni percurres. (1) *d. c. 8. eod. loco.* Neque enim ibi, ut (1) Bellarminus exiſtimat, Trajanus ab Inferis continuò translatus ad Superos dicitur; aſſeritur dumtaxat precibus Gregorii ab Inferis liberatus; quod hercle optimè interpretabere in eam ſententiam, quæ ingerat, ſtatuatque, quod diximus, & cum D. Thoma decrevimus. Nam, ſi ob pręviſas preces Gregorii detentus Trajanus eſt in aliquo Erebi conceptaculo, cùm ab eo revocatus ad Vitam eſt, atque mox poſt datum nomen Chriſto ſempiterna Beatitate donatus, verè, ac propriè ab Inferis liberatus dicetur. Quin imo, ſi hæc omnia, quæ diximus, teneas, ac poſt receptam Damaſceni authoritatem omnino recipias, cenſeaſque, veriſſimum hoc erit, vel dictum ſimpliciter, Trajanum ab Inferis ad Superos evolaſſe. Neque enim hic modus dicendi, loquendive continentem ab Inferis ad Superos tranſitionem inſinuat, ſed planè ἀδιάφορον eſt tum ad continentem illam tranſitionem, tum ad eam, quæ, aliis interjectis, efficitur. Sic benè, ac Sapienter à Noſtris dicitur (2) Michael Traulus à ſupplicio translatus ad Solium, (2) *Mich. Monach. Studit. in Vit. Theod. Stud. Cedren. in Leo. Armen. & Micha. Balbo. Ignatius Monach. in Vita Taraſii.* non quòd re ipſa cùm duceretur, aut jam ductus, ad Regnum reductus fuerit, ſed quòd jam deducendus ad ſupplicium, propterea que detentus in carcere, occiſo eum in modum, quo noſtrę narrant Hiſtorię, Leone Armeno, è carcere, mira felicitatis inauditæ cataſtrophe, raptus ad Solium ſit pede adhuc catenis gravi calcandum. Sic utraque Bellarmini difficultas exploditur, cui, ſi Orationem de Defunctis hoc modo explicemus, ut affatim, apprimèque faciamus ſatis, dicendum eſt, nihil in ea aut ſenſis Eccleſiæ, aut ſententiæ Damaſceni contrarium eſſe. Nam, cùm dicit multos à Chriſto tunc, cùm deſcendit ad Inferos, ad fidem converſos, adſcriptoſque mox Superis, id intelligendum erit de iis, qui ex pręviſa Chriſti hac voluntate, quamvis in crimine perfidiæ deceſſiſſent, decretoriæ ſententiæ momentum non recepere, ſed Numinis decreto à cæteris ſegregati adventum Chriſti expectarunt, quo prædicante (nam Chriſtum ἐ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασι πορευθέντα κηρύξαι ἀπειθήσασί ποτε, *& his, qui in carcere erant, ſpiritibus venientem prædicaſſe, qui increduli fuerant aliquando*, ſacræ (3) Paginæ teſtantur, ad Fidem converſæ, (3) *1. Petr. c. 3. n. 19.* non quidem ut animæ corpore ſpoliatæ converterentur, ſed ut revocatæ ad corpus ex intellecta Chriſti doctrina, cùm corporibus carerent ſuis, meliora eligerent: ſic, inquam, ad fidem converſæ, poſt actam in corporibus perfidiæ pœnitentiam, gloriâ per Chriſtum partâ donatæ ſunt. En ut nihil damnandum ea in Oratione Damaſcenus docet: En, ut dicta Damaſceni alibi dictis ſcilicet congruunt. Non enim hìc narrat aliud eſſe mortem hominibus, aliud caſum Angelis. Sed, quod alibi operosè docuerat, idem eſſe hominibus mortem, ac fuit Angelis caſus, hìc quoque retinens hoc tantùm affirmat, Chriſtum his, qui in carcere erant, Spiritibus non credulis concionatum, eos mox ad vitam revocatos corporis, quo poſſent converti, converſos ad fidem, jamque, cùm eos criminum ſuorum pœnituiſſet, innoxios in Cœlum deductos, ut tanti triumphi ſpeciem erepta Inferorum Tyranno Spolia non quòd habita, ſed quòd habenda, magnificentiùs manifeſtarent.

IX. Hæc neque anſa Photianis ſuperſit obtrectandi, quæ ſcribimus: ſive enim velint Orationem de Defunctis Damaſceni eſſe, ſive malint eam apocrypham, atque ſuppoſititiam, certè corruptam ab Interpolatore aliquo, id, quod mihi perplacet, utrunque, & alterutrum damus; oſtendimuſque, nihil inde inferri poſſe Concluſioni noſtrę contrarium. Nam, cùm ex neutro deduci queat, fore utiles preces noſtras, ac ſtipes, & ſacrificia ipſa Eccleſiæ iis, qui reipſa, verèque damnati ſunt; quid utrumque, alter-

Digitized by Google

terutrumve oberit Aſſertioni hoc ipſum effatæ? At hoc illud eſt, inquiunt Photiani, quod dicimus, neminem ante generale Judicium decretoriâ illâ ſententiâ fuiſſe, aut fore perculſum; atque adeò neminem eorum, qui ad hunc uſque diem obiere mortem, damnatum eſſe. Sed hoc penitùs deſipere eſt. Hoc eſt Eccleſiam veſtram damnare, hoc inconſtantiam veſtram fateri palam, ac profiteri. Nam ſi nemo adhuc damnatus eſt, cur Eccleſia veſtra pro Juda, pro Pharaone, pro Antiocho, pro Ario, Neſtorio, Eutyche, cæteriſque non orat ejuſmodi? Imò cur hoc ipſum vetamini, preces concipere pro ſceleratis ejuſmodi hominibus? Teſtamini id vos ipſi, ex quorum ore vos judico. Quid enim aliud (1) Xanthopulus, quid (2) Palamas, quid (3) Philotheus, quid Marcus (4) Epheſius, quid (5) Meletius, quid (6) Severus, quid ipſe (7) Margunius apertius aſſeverant, quàm non licere pro Juda orare, pro Caino ſacrificium offerre, ſtipem erogare ὑπὲρ τῶν ἀσεβῶν, καὶ αἱρετικῶν, εἴδε ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν ἐκείνων τῶν μέχρι τέλους ἀμετανοήτων. *Pro impiis, & hæreticis, aut pro Chriſtianis illis, quos ne in fine quidem criminum ſuorum pœnituit?* His, ſi nondum damnati ſunt, ſperari certè ſalus poteſt: quòd ſi ſperari horum ſalus poteſt, cur nefas erit, fuſis precibus ſperatam ſalutem clementiſſimum Numen efflagitare?

(1) Contra dicentes Purg. eſſe Orat. 2.
(2) In Ep. 1. ad Theſſal.
(3) Orat. 3. contra Gregor.
(4) Antirrh. contr. Andr. Coloſſen.
(5) d. Ep. ad Chios pa. 23. li. 33.
(6) d. 4. diff. pag. 52. in fin. & init. ſeqq.
(7) De Eccl. Dogmat. c. 8.

X. Adde negari non poſſe, ſtatim poſt obitum hominis animæ peculiare judicium à Deo fieri, quidquid contra ogganiant dementiſſimi Photiani, quorum ſtolidiſſimos hac in re errores retundet in fine hujus Operis aſſerta ſtatim ab obitu Piorum certa, atque tranquilla Beatitas, quemadmodum in præſentia eoſdem retundit Epulonis in Erebo ſepulti Evangelica, atque divina (1) narratio. Quî enim dicas puniri animas Impiorum ſtatim poſt mortem, & quidem Erebi pœnis, ut ex illa narratione manifeſtiſſimum eſt, atque unà inficiere judicium aliquod peculiare, in quo, per ſententiam, atque decretum Judicis, rei pœnis ejuſmodi protinus addicantur? Quonam in loco, qua in Gente, in qua lege unquam obtinuit, aut pœna, ut pœna cuiquam illata ſine ſententiâ, aut ſententia lata ſine Judicio? Vel igitur, Photiani, negate puniri ſtatim poſt obitum Impiorum Manes, ut penes vos Euangelium mentiatur, vel utrumque concedite, ſi creditis Euangelio, & ſequi obitus Impiorum pœnam, & Judicis peculiariter in obitu cognoſcentis certo judicio irrogari. Accedit hoc ipſum verbis (2) Siracidæ propalam confirmari: *Facile eſt*, inquit, *coram Deo in die obitus retribuere unicuique ſecundum vias ſuas*. κοῦφον ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου ἐν ἡμέρᾳ τελευτῆς ἀποδοῦναι ἀνθρώπῳ κατὰ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ & (3) infra: *in fine hominis denudatio operum illius*. Ἐν συντελείᾳ ἀνθρώπου ἀποκάλυψις ἔργων αὐτοῦ. Quibus verbis quem alium ſenſum dabit Photianus ab illo, quo illa Divorum honores emeritus penes Photianos Palamas (4) explanavit. Ταῦτα, inquit, τὴν μετὰ τὸν θάνατον τῷ ἀσεβεῖ εἰσφερομένην δίκην παρὰ τοῦ Καρδιογνώστου Θεοῦ σημαίνει κατάκρισιν. *Hæc eam, quam poſt mortem ſtatim impio Deus cordium cognitor infert, damnationem ſignificant*. Audis? poſt mortem ſtatim, ait Palamas tuus: non igitur poſt generale Judicium. Nobis idipſum Auguſtinus (5) inſinuat: *jam illud*, inquit, *rectiſſimè, & valde ſalubriter credit, judicari animas, cùm de corporibus exeunt ante, quàm veniant ad illud judicium, quo eas oportet, jam redditis corporibus, judicari*. An hęc obſcura, aut interpretatione aliqua ad ſententiam noſtram trahenda. Eadem & Chryſoſtomus (6) autumat, cùm affirmat: *poſtquam diem tuum obieris judicium, & pœna conſequetur*, μετὰ τὴν τελευτὴν κρίσις, καὶ κόλασις. Ut, ut otientur Latini, nec allaborent, hæc verba Chryſoſtomi eò deducere, ut ſecuturum ab obitu ſtatim judicium, pœnamque confirment, ipſa tamen phraſis Chryſoſtomi hoc ipſum, citra controverſiam, indigitat. Nam ſi de generali Judicio, pœnaque infligenda poſt illud Chryſoſtomus diceret, malè diceret, ſecuturam *poſt quam obieris*: etenim id, quod poſt, quàm obieris, differtur per ſæcula, poſt quam obieris, non conſequitur. *At poſt quam obieris*, inquit Chryſoſtomus, *conſequetur judicium, & pœna*: ergo ſtatim poſt obitum. Adjicerem penitiſſimæ confirmationi & eorum exempla, qui ſtatim poſt obitum ſe ad Judicis æterni peculiarem cenſuram adductos teſtati ſunt; ni ea, quippe à Latinis tradita, Photiani contemnerent. Ea tamen Græci videant penes (7) Gregorium Dialogum, (8) Auguſtinum, (9) Bedam, & Biographum (10) Brunonis Chartuſienſis Familiæ Sanctiſſimi Patris, qui Gallus, licèt, diu inter Græcos vixit, fatoque in Magna Græcia functus eſt. Illud ſuperſit Photianis, quod (11) Climacus, quem Margunius vernacula lingua noſtra loqui coegit, narrat: nempe, ſolitarium hominem quendam, cùm jam ſemianimo corpore mortem à proximo ſalutaret, auditum, quaſi in judicio ſtaret, accuſationibus reſpondere, interdumque dicere, falſum eſt, non feci: interdum feci ſanè, ſed ejus quoque me facti pœnituit; interdum: verum dicitis, neque eſt quod reſpondeam: quæ narratio à Græco Patre, & unà à Græcis pariter, ac Photianis Sanctorum honoribus culto, ad hoc ipſum refertur, ut pateat, ſtatim ab Obitu de hominibus judicari, atque adeò eſſe peculiare judicium.

(1) Luc. c. 16. n. 19. & ſeqq.
(2) Eccl. c. 11. nu. 28.
(3) d. ca. 11. n. 29.
(4) In d. Epi. 1. ad Theſſal.
(5) Lib. 2. de Origin. Anim. c. 4.
(6) Hom. 37. in Matthæ.
(7) Lib. 4. Dialog. c. 36.
(8) Libr. de Cura Mortuor. cap. 12.
(9) Lib. 5. hiſt. c. 14. & 15.
(10) Auctor Anonymus Vita S. Brunonis.
(11) In Scala Paradi. grad. 7.

XI. Huc ſpectat, & quod de Theophilo Photiani ſcriptores narrant, & ex illis refert Gennadius (1) Scholarius P. ἡ γὰρ βασίλισσα, inquit, κατεῖδεν ἐν ὀνείρῳ τὸν Θεόφιλον δεδεμένον, συρόμενον ὑπὸ πλήθους ὑστέρου προηγουμένου, καὶ ἑπομένου. καὶ ἔμπροσθεν αὐτοῦ διάφορα κολαστηρίων ὄργανα φερόμενα. Ἡ τις ἔδοξεν ἀκολουθεῖν τοῖς ὑστέροις, ἕως οὗ ἐλθόντες πρός τινα κριτὴν φοβερὸν, ἔστησαν ἔμπροσθεν αὐτοῦ τὸν Θεόφιλον. Προσπεσοῦσα οὖν εἰς τοὺς πόδας τοῦ φοβεροῦ ἐκείνου κριτοῦ ἡ βασίλισσα ἐκτενῶς ἠντιβόλει σὺν δάκρυσιν ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. Πρὸς ἣν ὁ φοβερὸς ἔφη κριτὴς, ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις. Διὰ σὲ, καὶ διὰ τὴν δέησιν τῶν ἱερέων μου συγγνώμην δίδωμι τῷ ἀνδρί σου. *Nam Theophilum in ſomno Regina conſpexit vinctum, tractumque ab innumera præeuntium, & ſubſequentium multitudine: ibantque ante illum diverſa pænarum inſtrumenta. Ipſaque ſibi videbatur eos ſequi. qui virum deducebant ad pœnam, donec ad conſpectum judicis cujuſdam terribilis pervenerunt, ſtatueruntque ante illum Theophilum. Advoluta igitur pedibus tremendi Judicis illius Regina, enixè, multiſque cum lacrymis pro viro deprecabatur. Cui judex ille terri-*

(1) In demonſt. 3. cap. Decr. Florent. ſect. 5. ſub init.

Digitized by Google

terribilis: mulier magna eſt fides tua: propter te, ſacerdotumque meorum preces, conjugi tuo do veniam. Tunc miniſtris ſuis dixit, ſolvite eum, uxorique ejus tradite. Τότε καὶ τοῖς ὑπηρέταις ἔφη, λύσατε αὐτὸν, καὶ δότε τῇ γυναικὶ αὐτοῦ. Hæc ſi vera ſunt: ſunt autem probabilia omnibus, at vobis, ò Photiani, Euangelio penè dixerim veriora: nam auſum de his dubitare Heliam Sticharam Hieromonachum in Atho Præpoſitus Lauræ hoc ſæculo, juſſu Patriarchæ veſtri, tanquam hæreticum (quanta hominum ſapientia!) anathemate (2) perculit. Si vera hæc ſunt, manifeſtè inferunt, eſſe ſtatim poſt obitum Judicem, & Tribunal, cognitionem quoque criminum, & paratos ad tormenta Miniſtros; atque adeò evincunt, quod negatis, Judicium ſtatim poſt obitum, ſequiturque Peculiare ante Generale Judicium. Ita ſanè, dicitis, at evincunt etiam utiles preces iis, qui ſceleratè migrarunt è vitâ. Is enim fuit Theophilus, quem ſcimus ad extremam uſque vitæ periodum Iconomachum fuiſſe; cùm enim illi ſontico laboranti proximam mortem vaticinata eſſet divina mulier, ſimulque reſtituendas in honorem priſtinum ſacras Imagines, dicitur ſæpius jurejurando obſtrinxiſſe Theodoram conjugem, ac Theoctiſtum Logothetam à Sanctioribus conſiliis virum, ne poſt ſuum obitum, aut hæreticum Patriarcham Joannem gradu dejicerent, aut paterentur ſacras Icones, quas Idola nuncupabat, coli. Addidiſſe impietati ſævitiam: nam morti proximum imperaſſe, ut Theophobus, quem calumniis oppreſſum, quaſi regnum affectaſſet, detinebat ad Bucoleonem, occideretur, cujus mox caput ad ſe decumbentem delatum fertur moribundis tractaſſe digitis, ac dixiſſe, *deinceps neque ego Theophilus, nec tu Theophobus appellabimur.* Quæ omnia narrat (3) Curopalates, & ex eo (4) Cæteri. Si ergo vera ſunt, quæ Gennadius adſtruit, nec dedignabimur fidem præſtare iis, quæ nobis Theophilum judicio poſt obitum abſolutum affirmant ob preces uxoris, ac ſacerdotum, dicendum erit, & impiâ vitâ defunctis preces prodeſſe. Sic Photiani ſoliti extra chorum ſaltare, ut quâlibet veritatem impugnent. Quibus tamen ſcriptores iidem, unde duximus exemplum comprobaturum, quod de peculiari Judicio docemus, apprimè reſpondent. Nam ex illis, & cum illis idem (5) Gennadius: οὐ γὰρ ἂν ἴσχυσεν ἡ τῶν ἁγίων ἀνδρῶν ἐκείνων δέησις, καὶ ἡ τῆς βασιλίσσης σπουδὴ ὑπὲρ Θεοφίλου, εἰμὴ ἐκεῖνος πρότερον ὡμολόγησε τὸ οἰκεῖον πταῖσμα, καλὸν εἶναι φήσας, τὰς ἁγίας εἰκόνας τιμᾶσθαι, καὶ σέβεσθαι· ἦν γὰρ ἐνάρετος ὁ ἀνὴρ σφόδρα. διὰ δὲ τὸ πεσεῖν τὴν τῶν εἰκονομάχων αἵρεσιν, ὡς ἡ κατ' αὐτὸν ἱστορία δηλοῖ, τὸ στόμα αὐτοῦ ὑπερλίαν ἐνέωκτο, ὥστε τὰ ἔγκατα αὐτοῦ φαίνεσθαι· εἶτα καὶ ἔργῳ δείξας τὴν τῶν σεβασμίων εἰκόνων προσκύνησιν ἁγίαν, ὡς ἐπελάβετο ἐγκολπίου τινὸς τῶν παρεστώτων, εὐλαβῶς κατεφίλει, καὶ μετ' ὀλίγον ἁρπαγεὶς πρὸς τὰ ἐκεῖθεν δικαιωτήρια κατερρίφη· ὑπὲρ οὗ δεήσεις ἐκτενεῖς γενόμεναι παρὰ τῶν θεοφόρων, καὶ ἁγίων ἐκείνων ἀνδρῶν, καὶ αὐτῆς τῆς βασιλίσσης, συγγνώμη αὐτῷ δέδοται. *Neque enim aut ſanctorum virorum preces, aut Reginæ ſtudium pro Theophilo valuiſſent, niſi priùs ille ſuum eſſet crimen confeſſus, aſſeruiſſetque Sanctas Imagines colere, ac venerari, juſtum eſſe. Nam is eximia virtute præditus fuit; verùm cùm in hæreſim eorum delapſus eſſet, qui Imagines impugnabant, uti de eo conſcripta docet hiſtoria, os ejus admodum deductum eſt, ita ut viſcera conſpicerentur. Poſtea cùm ipſe re venerabilium imaginum cultum Sanctum eſſe comprobaſſet, arreptam è ſinu cujuſdam eorum, qui aderant, pendentem Imaginem reverenter oſculabatur: paulòque poſt inde ad Tribunal raptus eſt: pro quo cum aſſiduè preces à Sanctis viris, atque à Regina funderentur, ei venia data eſt.*

XII. Vides non impiè defunctum Theophilum, id, quod & (1) Chronographus veſter teſtatur; nec ante ereptum vitæ, quàm recipiendæ poſt obitum veniæ ſe præſtitiſſet utili pœnitentiâ capacem: non igitur obfuturum nobis aliquid exemplo Theophili objectat Photianum acumen. Imò precibus Eccleſiæ, privatiſque obſecrationibus liberatus Theophilus utrumque docet, & eſſe ſtatim ab obitu certa divinæ Severitatis judicia, & preces pro Defunctis fuſas iis tantùm utiles eſſe, quos, dum viverent, vitæ anteactæ, patratorumque criminum religiosè pœnituit. Quod, ut tandem penitùs, penitùſque conſtituatur, fas erit verba Damaſceni producere, ut, quem impiè Photiani ſuæ auſpicem, authoremque impietatis autumant, noſcat Græcia alienum adeò ab his nefariis deliramentis, ut palam Orthodoxæ ſententiæ calculum addat, patronumque ſe gerat, quemadmodum ubique Theologus maximus, ita etiam eo ipſo in loco, quem ſibi patrocinari jactant Photiani, certiſſimæ Veritatis, quæ deteſtata Photianas ineptias, inutiles prorſus aſſerit preces pro Impiis, hunc planè in modum, quod utraque Eccleſia docet, ac prædicat, judicatò (2) confirmans. ὁ δ' αὖγε βίον πονηρὸν κεκτημένος συμπεφυρμένον ὅλον ἐν ἀκάνθαις, καὶ πλήρης πηλοῦ ὑλῶν τῶν ἀκαθάρτων, ὃς οὐδέποτε συνειδήσει δεῖξεν, ἀλλ' ἀδεῶς ὁμοῦ, καὶ ἀδιαφόρως ταῖς τῶν ἡδονῶν ἔχετο δυσωδίαις, πράττων ἀπάσας τὰς τῆς σαρκὸς ὀρέξεις, καὶ μηδὲν ὅλως περὶ τῆς ψυχῆς φροντίζων, ἔχοντι τὸ φρόνημα σαρκικὸν ἅπαν, εἶθ' οὕτως φθασθεὶς ἐκδημήσει τοῦ βίου, τούτῳ παντελῶς οὐδεὶς ὀρέξει χεῖρα, ἀλλ' οὕτω πάντα τὰ κατ' αὐτὸν διαπραχθήσεται, ὡς μήτε ὑπὸ συνεύνου, ἢ τέκνων, ἢ ἀδελφοῦ, ἢ συγγενῶν, ἢ φίλων ἐπικουρίας τυχεῖν. Ὅτι μηδὲ ἔχει θεὸς εἰς μέτρον τοῦτον. *Qui vitam flagitioſè traduxit, ac ſentibus ſemper involutam, & ſordium fœditate reſperſam, nec ſuam unquam conſcientiam introſpexit, ſed intrepidè ſimul, & nullo habito diſcrimine, voluptatum ſe fœditatibus contaminaverit, omnibus cupiditatibus carnis obſequens, omnique animæ curâ deſpectâ, nihilque aliud, quàm carneum ſentiens: in iiſque cogitationibus deprehenſus è vita diſceſſerit; huic nemo manum porrexerit: ſed ita ſecum agetur, ut nec ab uxore, vel liberis, fratribus, cognatis, amicis ei omnino ſubveniri poſſit, quod eum Deus in menſura non habeat.* Hæc Damaſcenus, cujus hæc verba perpendens (3) Gennadius noſter ſic tandem conicit: ὁρᾷς, πῶς ὁ ἅγιος οὗτος φησὶν, ὅτι περὶ τούτων ματαιάζει ὁ δεόμενος, ὅτι οὐκ ἔχει ὁ θεὸς αὐτοὺς ἐν μέτρῳ. *Vides, quomodo Divus hic vir dicit: eos, qui pro his deprecantur, inſanire, veluti extra Dei menſuram collocatis.* Inſanitis ergo, boni viri, cùm dicitis eò preces veſtras collimare, ut vel perditis hominibus proſint, quorum nondum peractum judi-

(2) *Refert Confeſſ. in Deſcript. montis Atho.*

(3) *In Theophilo.*

(4) *Vide Bar. ad ann. 842. num. 5.*

(5) *d. ſect. 5. paulo ante.*

(1) *Matth. Cicala in nova Synop. hiſto. in regno Theophili pag. 277. 353. circ. fin.*

(2) *Orat. de Defunctis.*

(3) *d. Sect. 5. poſt verb. Damaſceni.*

Digitized by Google

udicium docetis; quando uniuſcujuſque ſtatim ab obitu judicatur Vita, quâ nempe damnatâ, infelicem ſententiam paſſus extra ſpei aleam poſitus eſt, ac precibus veſtris non indiget.

SECTIO VIII.

Aſſeritur Purgatorium, & defenditur.

SUMMARIUM.

I. *Oſtenditur Sapientia Gennadii Scholarii Photianis cum calumniantibus.*
II. *Conſtituitur tertius poſt obitum animorum ſtatus, ubi de loco Purgatorii aliqua obiter.*
III. *An igne purgentur animæ?*
IV. *Probatur I. Concluſio, & retunditur argutia Meletii.*
V. *Ejuſdem protervia caſtigatur.*
VI. *Photianorum in diſputationibus inconſtantia.*
VII. *Purgatorium Ethnicis etiam notum, & probatum.*
VIII. *Probatur II. Concluſio argumento Platonis, ubi de diſcrimine peccati Lethalis, & Venialis.*
IX. *Quomodo purgentur peccata poſt obitum, cùm poſt mortem non ſit locus pœnitentię: exponiturque Difficultas Margunii, & refutatur.*
X. *Probatur III. Concluſio ex pœna, quæ debita culpæ poſt culpam remanet.*
XI. *Refellitur Critopulus, qui oppoſitum docuit.*
XII. *Idem probatur authoritate Patrum utriuſque Eccleſię.*
XIII. *Probatur Concluſio IV. ex verbis Chriſti, quæ explicantur, additis Cavillis Meletii.*
XIV. *Hi refelluntur fusè.*
XV. *Ea verba Chriſti ad confirmationem Veritatis ex authoritate Coreſſii validiùs adducuntur.*
XVI. *Ultima probatio Concluſionis ex Ratione.*
XVII. *Ratio, cur Severus Tertium Animorum Statum Purgatorium appellari vetat: quomodo vocandum cenſeat, ejuſque effrons audacia.*
XVIII. *Nomen Purgatorii probari ex Sacris Paginis, & Patribus Latinis, & Græcis.*

I. EVincimus utrumque, preces, quas pro vitâ functis fundit Eccleſia, & utiles eſſe, nec utiles omnibus eſſe, quando è ſententia Eccleſiæ noſtræ docuimus, preces ejuſmodi nec prodeſſe ad veniam aut animis Piorum, aut Manibus impiorum. Sequitur ex utroque, neceſſariò conſtituendum eſſe omnino Purgatorium illud, quod uſque adeò Photiana ſive ignorantia, ſive perfidia deteſtatur. Nam hoc qui pernegat, ac deridet, alterutrum prorſus affirmet oportet, vel inutiles eſſe pro Mortuis preces, vel etiam Damnatis hominibus eſſe perutiles. Hinc, quicumque Photianos errores in cauſa, quam agitamus, prudenter aggreſſus eſt, eò ſcribendi operam contulit, ut utrumque illud adſtrueret, ſcilicet eſſe utiles preces Eccleſiæ iis, qui deceſſerunt in ſpe, inutiles verò Damnatis. Præſtitit hoc accuratè (1) Beſſarion, præſtitit & Gennadius (2) egregiè, cujus Libros, quos, Antiſtes Sacratiſſime, commodaſti, dum perlego, inveni præſentiſſimi riſus lepidiſſimam cauſam. Nam eo in loco, ubi (3) Gennadius acriter utiles probat Eccleſiæ preces piè Defunctis, Photianus calamus hæc notanda in margine ſcripſerat: Δοκεῖ ὁ γεγραφὼς τὰς τῶν Γραικῶν ἀρχὰς μὴ εἰδέναι. διὸ καθάπερ ἀρνουμένους τὰς περὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς εὐχὰς, καταδικάζει ὁ ἄθλιος. *Videtur, qui ſcripſit, principia Græcorum* (Photianos intellige) *non noſſe: Quare tanquam inficientur preces pro peccatoribus, eos damnat miſer.* O hominem ſtolidum, quicumque ſcripſit tam fatua! Gennadiùm ne, quiſquis es, ignorantiæ damnas? Gennadium dicis principia Gręcorum, vel Photianorum neſciſſe? At ſi ille ea ignoravit, quis unquam noverit? Vir ille, quæ dicitis, quæ molimini, quæ tentatis, neſcivit, qui in omni literatura conſpicuus, diu Photianus, mox agnita Veritate Græcus ingenuus, interfuit Aulicus Synodo Florentinæ, Declamantem Epheſium audiit, denique poſt cataſtrophen Imperii noſtri Sacris Græciæ totius præfectus Conſtantinopolitanus Patriarcha fuit, Patriarcha contra vos, Turcis imperantibus, ſcripſit, totique Græciæ videnda, quæ ſcripſit, expoſuit! Hic tantus Vir, rerum Græcarum peritiſſimus principia veſtra non novit? Sed, inquis, Nos utiles dicimus Defunctis preces, qui ergo has nobis probat utiles eſſe, principia noſtra non novit. Primùm hoc falſum: Ex Vobis multi, dum in perfidia rectè philoſophantur, utiles preces hujuſmodi negant, quemadmodum ab initio conſtitui, & ne mali Philoſophi ſiht, ut vulgò dicitur, ſunt mali Chriſtiani. His igitur probanda erat Aſſertio planè Orthodoxa, ut ex illa eorum caſtigaretur amentia. Deinde, qui Purgatorium inficiamini, nonne ſtatim inficiamini, quod, Purgatorio negato, aut negandum eſt, aut planè deſipiendum? Optimè igitur doctus Gennadius, Eccleſiæ noſtræ ærumnis undique preſſæ grande ſolatium, & maximum Ornamentum; Optimè, inquam, Vos noverat: percallebat principia veſtra, noratque, Vos, ut ineptias veſtras per fas, nefaſque tueamini, vel principia veſtra inficiaturos: Fecit ergo, quod Sapientem decebat; coegit vos ad confeſſionem principiorum veſtrorum, ut inde mox inferret, quod intulit, dari nimirum Purgatorium illud, quod impiè ſimul, & furiosè deteſtamini.

(1) In Epiſ. 2. Encyclica.
(2) In d. demonſtr. ca. 3.
(3) In Editio. Græca. Zanetti Romæ pag. 344. ex lib. Biblioth. Archiep. Philadelph. Venet. relictis ab Archiep. Geraſimo Blacho.

II. Hoc ex his Concluſionibus apprimè probatur. Utiles ſunt preces Eccleſiæ Defunctis, nec tamen omnibus Defunctis ſunt utiles: proinde dicimus: Datur Purgatorium, hoc eſt Tertius animarum Status, quæ neque Beatæ ſunt, nec Damnatæ, ſed aliquo in loco ad tempus vel puniuntur pro levioribus culpis, quas non expiatas ſecum ab obitu detulere, vel faciunt ſatis Divinæ Juſtitiæ, omiſſamque partem expleant pœnarum criminibus debitarum, donec aut Divinæ Juſtitiæ factum ſit ſatis, aut precibus, meritiſque Vivorum placatum Numen, factum ſibi ſatis, pronunciet. Hæc noſtra, & Orthodoxa concluſio, duo illa curiosè magis, quàm utiliter agitari ſolita prudens omittit. Alterum ſpectat ad locum ipſius Purgatorii, in quo Photiani molem immanem calumniarum, atque mendaciorum in Latinos dementiſſimè conſtruunt, queſti olim publicè, atque etiamnum querentes, tertium poni locum, aut conceptaculum

Digitized by Google

culum animarum, cùm ex verbo divino duo tantum loca probentur, Sinus Abrahæ, quem Græci Cælum ipſum poſt Anaſtaſin Chriſti, Photiani à Cælo ſegregem locum exiſtimant, & Erebus; quem Inferos, Gehennam, exteriores Tenebras à Sacris Litteris vocitari non dubium eſt. Satisfit huic iniquiſſimæ querelæ, ſi dicas non à Latinis tantùm, aut à recentioribus, verùm etiam ab Antiquis Græcis unà, Latiniſque de loco, ubi poſt mortem animæ torquentur, maximopere dubitatum. Retulit plerorum ſententias erudité (1) Diplovatacius, unde eas (2) Bellarminus deſumpſit. Certè ex Gregorio Dialogo (3) colligi facilè poteſt, puniri animos eo ipſo in loco, ubi peccaverunt; id, quod ſenſit (4) & Petrus Damiani. Senſiſſe Auguſtinum, loca animarum poſt mortem non eſſe, uti dicimus, corporea, (5) manifeſtum eſt; emendavitque mox Auguſtinus (6) Sententiam ſuam. Jam (7) Origenes, & ante eum (8) Philo luſtrum animæ à corpore ſeparatæ non ne in ſola conſcientia & accuſante, & puniente criminoſa facinora ſitum putavere? Atque non defuiſſe, qui exiſtimarunt, luſtrari animas ipſo in corpore, narrat (9) Irenæus. Quid Chryſoſtomus? Eo teſte (10) Priſcorum quipiam docuere, puniri animas poſt mortem in Valle Joſaphat, idipſumque refert (11) Dialogus: quibus adde (12) Theophylactum, arbitratum puniri animas hoc ipſo, quòd ſint extra corpus. Nam animum extra corpus nihil videre, ni Deum videat, quapropter animas omnes, preter Beatas, eſſe in tenebris exterioribus. Denique (13) Nyſſenus, (14) Chryſoſtomus, (15) Beda, aliique puniri animos cenſuere in hoc nobis vicino Aëre. Vides quot loca, & quanta Priſcorum circa loca animarum diſſenſio: Ut quid ergo allatras Latinis plus, quàm duo, loca ponentibus? Quorum tamen ſententia communis à veſtra iſthac ſententia, ſi ſapitis, non diſſentit. Etenim Latini Theologi duo tantùm eſſe primaria, atque principalia loca, ac diverſoria animarum affirmant; alterum in ipſo Cælo, ubi ſtatio feliciſſima Beatorum eſt, ac cæleſtis Hieruſalem, alterum intra viſcera Terræ. Exiſtimant tamen, ut vos ipſi docetis, authore (16) Severo, utrobique manſiones multas eſſe, quemadmodum Servator (17) loquitur de domo Patris ſui; atque adeo in ipſis Inferis, & intra viſcera Terræ, loca plura eodem Inferorum nomine paſſim à ſacris Paginis, Patribuſque appellata, in quibus pro ratione culparum animæ torqueantur. Quid hîc ſodes aut repugnans ſacris Paginis, aut Majoribus noſtris haud conſonum? imò quid non conſentaneum rationi, veſtriſque etiam Dogmatibus? Igitur, ſi qua fides in Vobis humana eſt, qui hæc in Latinis legiſtis, nam ea omnia latè Bellarminus (18) enucleavit, parcite iniquis, & importunis queſtubus; ſi verò hæc non legiſtis, qui Photianâ ignorantiâ cæci eſtis, pudeat Vos; alios ejus accuſare, quod ignoratis.

(1) *In 4. Controv. Græcorũ ate med.*
(2) *d. tom. 2. Contr. de Purg. lib. 2. c. 6. per tot.*
(3) *Dial. lib. 4. c. 4. & 55.*
(4) *Lib. de Miraculis ſui temporis.*
(5) *Li. 12. de Geneſ. c. 33.*
(6) *Retract. lib. 2. ca. 24.*
(7) *Refer. Hierony. Epiſt. ad Avitum.*
(8) *Lib. de congreſſ. quærend. eruditio. gratia.*
(9) *In fin. lib. 5.*
(10) *hom. de præm. Beator.*
(11) *Lib. 4. dial. ca. 42.*
(12) *In c. 16. Lucæ.*
(13) *Lib. de anim. & reſurrect.*
(14) *d. hom. de præm. Beat. & in oper. imper. hom. 53.*
(15) *Lib. 3. hiſtor. Angl. ca. 19.*
(16) *In 4. diſſ. pag. 53. lin. 23*
(17) *Joan. c. 14. n. 2.*
(18) *d. Li. 2. c. 6. per tot.*

III. Alterum, quod prudens hæc noſtra Concluſio præterit, ſpectat ad ignem, de quo magna Latinos inter, Græcoſque controverſia eſt. Sanè de hoc nihil nos Fides docet: nam, quamvis, ut mox validiſſimè comprobabimus, certum ſit, animas igne purificari, torquerique, ritè tamen dubitare poſſis, an ille ignis proprius ſit, an metaphoricus? Et Noſtri in Synodo (1) Florentina palam profeſſi ſunt, ſe in Purgatorio ignem neque agnoviſſe unquam, neque agnituros, id, quod Latini non impugnarunt, obtinuitque Gens noſtra, ne in ipſo (2) Synodico ignis mentio haberetur. Ea propter, ut lubitum fuerit, hac in parte fas erit unicuique ſentire: licèt, ut ingenuè fatear, maximè conſentaneum ſit rationi, ſi, re meliùs conſideratâ, uſique ingenio, quo pollemus maximè, ignem verum, ac proprium admittamus. Nam tum (3) Dialogus, quem Græcè loquentem, beneficio Zachariæ (4) Pontificis hominis Græci, Græci legimus, disertè aſſerit, ignem animarum tortorem eſſe corporeum, &, ut verbis ipſius utar, *corporaliter urere*, tum (5) Auguſtinus, quem inter Eccleſiæ Patres recipimus, in ſententiam eandem propendet. Accedit ex opinione recentium Noſtrorum, animas in ipſo Erebo purgari, atque adeò illo igne, quo torquentur Impii, pias etiam in fide decedentium Chriſtianorum animas cruciari; atqui probabile maximè eſt, ignem Erebi corporeum eſſe: Nam eo igne, quo nunc torquentur Damnatorum Manes, torquebuntur poſt generale Judicium ipſa corpora Damnatorum, ut conſtat ex (6) illis. Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ, καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ: *diſcedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis ejus*: quæ in præterito dicta juxta linguæ vim Noſtræ, ignem jam eſſe, qui paratus eſt, planè ſignificant. Jam ſi idem ignis, qui nunc torquet, & Damnatorum Manes, & ipſos Cacodæmones, idem eſt cum illo, qui corpora Damnatorum torquebit, patet, eum eſſe corporeum, quando id, quod corporeum non eſt, corpora torquere non poteſt. Si proinde idem ignis Fidelium, Piorumque nondum luſtratas animas torquet, qui punit animas deploratę ſpei, jam habeo, Purgatorii ignem non improprium, ac metaphoricum eſſe, ſed proprium, planèque corporeum. Hinc preces, queis ad implorandam Defunctis piis hominibus veniam, utimur; ubique (7) orant, ut è tenebris, erutam animam ἐν τόπῳ φωτεινῷ, *ab æſtu*: ἐν τόπῳ χλοερῷ, *ab intolerandis ardoribus*: ἐν τόπῳ ἀναψύξεως, ἔνθα ἀπέδρα ὀδύνη, λύπη, καὶ στεναγμός, *in loco quietis, in loco lucido, in loco amœno, in loco refrigerii, unde dolor, ærumna, & ejulatus exulat*, Deus conſtituat: Quæ verba Eccleſiæ noſtræ ſenſa ſic explicant, ut ambigere nefas ſit, ex ejus ſententia, Defunctorum animas & verè torqueri, & æſtuare, & uri verè, *miris ſane*, ut ait (8) Auguſtinus, *ſed veris modis*, hoc eſt verè ſanè, ſed mirè adeò, ut explicari non poſſit humano ore, quî ignis corporeus, quæ carent corpore, urat, ac torqueat; quîve ſentire poſſit, quod ſenſibus caſſum ſentire non poteſt?

IV. Hæc præter Inſtitutum noſtrum eò dicta ſunt, ut omiſſarum in Concluſione noſtrâ rationem Queſtionum hujuſmodi redderemus. Ceterùm ipſa Concluſio, receptis, & admiſſis duobus illis, quæ prolixè probavimus, manifeſta eſt. Nam, cùm certum ſit, orari pro mortuis ab Eccleſia noſtrâ, & quidem & frequentiùs, & operoſiùs, quàm à Latina, ſequitur, ex

(1) *Ante ſeſſ. 1. mihi pag. 9. in fin. & 10. cum ſeqq.*
(2) *In Decreto mihi p. 227.*
(3) *Lib. 4. Dialog. ca. 29.*
(4) *Vide Teſtimo. Græ. Sapien. in Zacharia Pont.*
(5) *Lib. 21. de Civit. c. 10.*
(6) *Matth. ca. 25. num. 41.*
(7) *In Euchol. in off. exequiar. in 1. Orat.*
(8) *d. c. 10.*

Dogma-

Dogmate conſtitutiſſimo Eccleſiæ noſtræ, eſſe ſtatum aliquem Mortuorum, quibus proſunt preces hujuſmodi. At non proſunt, neque Beatis, ad quos quod attinet, preces, non preces, ſed gratiarum ſunt actiones, ut vos ipſi, vos, Photiani, Cabaſila (1) teſte, fatemini; neque Damnatis, erga quos inexorabile Numen eſt: Igitur, præter hos geminos hominum defunctorum Status, beatum alterum, alterum infeliciſſimum, datur Tertius, ac medius inter utrumque, eorum ſcilicet, qui puniuntur ad tempus, ſive, ut non lethalis noxiæ, quacum obiere diem, pœnas luant, ſive ut criminum ipſorum, quorum illos in vita pœnituit, noxis faciant ſatis. Quid inquis, ait (2) Meletius, quid blateras? Ergo Purgatorium ignem accendis culpis levibus, & peccatis dimiſſis? Ita ſanè Purgatorium conſtituo, non ignem accendo. Etenim hanc quæſtionem omiſi: Quare, vir bone, ne nimium inſudes huic igni opprimendo, ſuadeo; omittaſque ridiculas illas argutias, quibus, ſiquid cordis habes, obiter in proximè productis reſpondi. Nam cùm (3) interrogas, an ignis ille divinus ſit? Ignorantiam tuam oſtentas: Deus enim, quamvis ignis dicatur (4), allegoricè dicitur: Nos autem de vero loquimur igne. Cùm (5) petis, an ignis ille nequitiam abſumat? Diximus, eo nequitiam non lethalem, ſed venia dignam abſumi, dicimus eo fieri ſatis divinæ Juſtitiæ pro pœnis, non ut ipſe (6) mentiris, in Exhomologeſi dimiſſis, ſed adhuc debitis, nec ſolutis poſt acceptam ab Exhomologeſi veniam peccatorum. Quare purgatos non purificat ille ignis, quemadmodum calumniaris, ignorantiſſime Sycophanta, ſed maculatos levibus maculis abluit, aut immunes culpa, reos tamen noxarum, ad integram adigit pœnarum ſolutionem. Quæris (7) num σωματικὸς? Diximus, eſſe probabile, idque Severus (8) collaudat, corporeum dici, obſcurum etiam, ut ignis eſt Erebi, perpetuum præterea, & inextinctum, qui tamen non torquebit æternùm, quas ad purificationem recipit animas: idem enim ignis piè functis hominibus temporarium, impiè decedentibus æternum præbebit ſupplicium; atque ſupplicium ſanè utriſque, ſed illis κολαστικὸν ἅμα, καὶ καθαρτικὸν ad pœnam unà, & purificationem, his verò κολαστικὸν dumtaxat ad pœnam, ærumnamque perpetuam. Sed (9) ubi, inquit, jacet hic ignis Purgatorius? ποῦ δὲ κεῖται τὸ καθαρτήριον τοῦτο πῦρ; Nempe ubi & Erebus ipſe; ut ſupra ex Photianis ipſis tua ipſa tempeſtate ſcribentibus diſertè docuimus. Quo fit, ut Latini non plura primaria loca, quàm ea, quæ ex ſacris Paginis ingeris, doctè conſtituant; ſed in illis, iiſdemque locis conceptacula plura cognoſcant, quemadmodum & in Cœlo ipſo manſiones ſunt multæ.

V. Videbimur forſitan actum agere, cùm dicta otioſè repetimus: ſed non id nobis vitio vertendum. Photiani nos ad hoc adigunt, quorum protervıæ caſtigandæ etiam peccata noſtra concedimus. Illud tamen in his hominibus eſt prorſus intolerabile, quòd & Eccleſiæ Doctores contemnunt. Nam audi, quid de Auguſtino (1) Meletius. Καὶ Αὐγουστῖνος ἐσθ' ὅπου τὸ Πουργατόριον τίθησιν· ἀλλὰ πρῶτον μὲν οὐχ οὕτω δογματικῶς, ἔπειτα δὲ καὶ οἱ τρία μόνα σκηνώματα κατὰ τὴν θείαν γραφὴν ἐπιγινώσκοντες, εἶτα τὸ Πουργατόριον προσβάλλοντες, ἑαυτοῖς τε προσκρούουσι, καὶ τῇ Θείᾳ γραφῇ διαφωνοῦσι. *Et Auguſtinus eſt ubi Purgatorium conſtituit: Sed primùm quidem non adeò Dogmaticè, deinde ii, qui tria ſola Tabernacula juxta Sacram Scripturam agnoſcunt*, (loquitur etiam de Bernardo, quare numerum pluralem hic ponit) *mox Purgatorium aſſerentes ſibi ipſis repugnant, & diſſona Scripturæ Sacræ conſtituunt*. Hinc colligit: γνώμη δὲ οὕτως ἀκατάστατος (εἴγε ὅλως καὶ γνώμη) καὶ ἀσύστατος, δόγμα εἶναι οὐ δύναται. *Sententia porrò adeò inconſtans (ſi tamen omnino ſententia eſt) & inſtabilis, dogma eſſe non poteſt*. Hunc in modum doctiſſimos viros, atque ſanctiſſimos excipit Patriarcha Meletius, cui ſanè quid ulteriùs reſpondeam, ignoro: nam, cùm duo imputet Auguſtino, & Bernardo, primum inconſtantiam, quòd ultra loca per ſacras Paginas conſtituta, perque ipſos recepta, locum alium Purgatorio ipſi conſtituant, ſecundum ſubobſcuram locutionem, nec dogmaticam admodum: alteri ſanè reſpondimus, alterum mox apertè propoſitis tum ipſorum, tum Patrum aliorum ſententiis diluemus. Interim hæc eſto cenſura Meletio debita. Homo planè demens, qui, quid loquatur, prorſus ignorat. Non in Opere tantùm, ſed in Paginis Operis, in qualibet, & omni periodo ſecum ipſe pugnat, idem, quod affirmat, inficiatus: adeò eorum, de quibus diſputat, incallidus palam, & expers, ut unà orandum pro impiis, unà non orandum eadem in parte Operis aſſeveret, quæ omnia uſque adeò manifeſta ſunt, ut vel ipſe Coreſſius (2) affirmet: ἐν τοῖς τὰ Μελετίου τὰ πλεῖω ἀντιλογεῖται, καὶ ἄκρατον μωρίαν διδάσκει. *Quæ ſcripſit Meletius, plura ſibi ipſis repugnant, & meram ſtultitiam docent*. Sic ex merito Coreſſius de eo, qui auſus eſt ſententiam Auguſtini eam ob cauſam à ratione Dogmatis alienam dicere, quòd inconſtans ſit, & inſtabilis.

VI. Verùm enimverò, ſi uſquam venia aliqua digna videtur Photiana dementia, hic ſanè, ubi nefas eſt Purgatorium inficiari, quin planè deſipias. Nam, cùm omnino concedendum ſit, concedaturque, & utiles eſſe preces pro mortuis, & pro Impiis orandum non eſſe, ni ſtatim fateare, dari Statum aliquem tertium animarum, quæ neque impiæ ſint, atque attamen torqueantur, proptereaq; juvari precibus & poſſint, & petant, nulla te Ulyſſea (1) herba, Moly nullum tutabitur, quin è veſtigio in Photianum aſellum evadas, illaſque palam ineptias effutias, quas paſſim & legimus, & ſtomachamur in Photianis, quos argumento hoc ineluctabili preſſos, audias inficias ire, eſſe inutiles preces, quas fundimus, Manibus Damnatorum: quod ubi hæreticum eſſe docueris, dicunt, preces utiles τοῖς ἐν πίστει τεθνεῶσι mortuis in Fide. Hinc ſi redeas ad Argumentum, iterùm, quod probatum admiſerant, negant, admiſſuri paulò poſt, quod negarant, tantâ inconſtantiâ, qui Latinos, & quidem Sanctiſſimos, & Sapientiſſimos, inconſtantiæ damnant, ut reipſa de his vaticinatus videatur Regius (2) Pſaltes, cùm dixit: *in circuitu Impii ambulant*: κύκλῳ οἱ ἀσεβεῖς περιπατοῦσι: Impii ſanè, qui, Purgatorio negato, neceſſariò Pietatem omnem erga defunctos, parentes, amicos, ac ſocios tollunt: Impii,

(1) *In Explic. Miſ. ad 2. Memento.*
(2) *In d. Epiſt. ad Chios pa. 22. ab init.*
(3) *Ibid. lin. 2.*
(4) *Deut. c. 4. n. 24.*
(5) *Ibid. lin. 3.*
(6) *Ibid. lin. 5. & 6.*
(7) *Ibid. lin. 6.*
(8) *d. diſſ. 4. pag. 51. lin. 16.*
(9) *Ibid. lin. 8.*
(1) *Ubi ſupr. pag. 22. li. 13.*
(2) *Additio. ad Myriobibl. Photii nu. 218.*
(1) *Hom. Odiſſ. lib. x.*
(2) *Pſal. 11. Ver. 9.*

Digitized by Google

pii, qui Gentis noſtræ mores corrumpunt: Impii, qui religionis Orthodoxæ traditiones peſſundant, utque Impii, ſic circum Veritatem euntes; ut in Veritatis inquiſitione à Veritate divertant, aberrentque à veritate, cùm illi ſunt proximi. Ambulent ſcilicet in circuitu, ſecuti, quod fugiunt, fugientes, quod ſequuntur. Medius fidius jamdudum evenere Diræ, queis Impios omnes, atque adeò Photianos hoſce idem Regius (3) Pſaltes devovit, cùm cecinit: *Deus meus, pone illos, ut rotam, & ſicut ſtipulam ante faciem venti*: ὁ Θεός μου, θοῦ αὐτοὺς, ὡς τροχὸν, ὡς καλάμην κατὰ πρόσωπον ἀνέμου: Nempe quid eſt poni, ut rotam, niſi contrarium ſibi ipſi conſtitui? Ut ſe ſequaturque, fugiatque; neget, quę dixit; quæ negavit, affirmet: nec, præter inſtabilitatem ipſam, ſtabile aliud aliquid præ ſe ferat? Quid eſt poni uti ſtipulam ante faciem venti, niſi pudendæ inconſtantiæ mancipari, ut Impius circumferatur παντὶ ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας, ἐν τῇ κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων, ἐν πανουργίᾳ πρὸς τὴν μεθοδείαν τῆς πλάνης, *omni vento doctrinæ, in nequitia hominum, in aſtutia ad circumventionem erroris*, quemadmodum (4) Paulus aſſeruit? At hęc omnia quadrant ad Photianos Purgatorium animorum Statum inficiatos, quos rotari dicas, ac circumquaque torqueri, dum in contraria rapiuntur, nec tamen ſe ab ipſo errore prorſus expediunt, impediunt magis, raptatique quolibet petulantis Ignorantiæ ſpiritu, ſunt, quomodo eos (5) Judas deſcripſit, νεφέλαι ἄνυδροι ὑπὸ ἀνέμων περιφερόμεναι, δένδρα φθινοπωρινὰ, ἄκαρπα, δὶς ἀποθανόντα, ἐκριζωθέντα· κύματα θαλάσσης ἐπαφρίζοντα τὰς αὐτῶν αἰσχύνας, ἀστέρες πλανῆται, οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς τὸν αἰῶνα τετήρηται: *nubes ſine aqua, quæ à Ventis circumferuntur, arbores autumnales, infructuoſæ, bis mortuæ, eradicatæ, fluctus feri maris, deſpumantes ſuas confuſiones, ſidera errantia, quibus procella tenebrarum ſervata eſt in æternum*. Et meritò his dicitur ſervata procella tenebrarum, qui nunc amant tenebras ſuas; illudque non vident, quod omnibus Gentibus, quæcunque Defunctorum Manes piavere, vel piant, receptiſſimum eſt, atque fuit.

(3) *Pſal. 82. v. 14.*
(4) *Ad Eph. ca. 4. num. 14.*
(5) *Epiſt. Cath. nu. 12. & ſeqq.*

VII. Certè, ſi Arctoas hæreſes, quæ inutiles planè preces mortuis afferunt, excipias, nulla Gens unquam non faſſa eſt, purgari animos mortuorum. Nam Judæis hanc fuiſſe ſententiam familiariſſimam, conſtat ex toties relato in libris Machabæorum (1) epiphonemate, facitque, quod narrat, & aſſerit (2) Joſephus. Eandem probari per Saracenos patet ex (3) Alcorano: Ethnicis porro quid hoc Dogmate notius? cùm penes Noſtros (4). Plato, penes Latinos (5) Tullius clariſſimis purgatos apud Erebum animos verbis conſtituant; id, quod & (6) Poetæ cecinere. Adeò naturali congruit rationi, eſſe poſt mortem animorum aliquem Statum, cui proſint, quæ facimus, quemque oporteat à Damnatorum, deploratorumque hominum conditione eſſe diſtinctum. Neque enim audiendus eſt demens (7) Margunius, qui hoc etiam ex capite Purgatorium damnat, quod illud Ethnici quoque probaverint. Etenim non omnia reprobanda ſunt, quæ probantur ab Ethnicis, alioquin, I, immortalitatem negato animæ, quòd eam Plato docuerit; Providentiam Numinis deridendo, quòd eam Cicero comprobaverit: libertatem hominis inficiator, quòd illam Ariſtoteles uſque ad ineptias tutatus ſit. Quid? Aude majus aliquid, teque dignum, Marguni: Fatere Deum unum non eſſe, etenim hoc Socrates affirmavit. Quòd ſi hæc ab Ethnicis dicta, recepta, probata Nos quoque jure dicimus, recipimus, probamuſque; ac probamus, propterea etiam manifeſta eſſe, quòd ea vel Ethnici doctiores negare nequiverint, quod nam piaculum erit, propterea etiam Purgatorium hominum poſt obitum Statum aſſerere, quòd illum Naturæ ductu Ethnicorum Sapientia ipſa cognoverit? Non eſt aut novum, aut mirum, ſi Orthodoxi ſententias noſtras ſententiis Ethnicorum probemus. Docuit nos Vas illud Electionis, Doctor ille Gentium, qui Judæo primùm, & Græco ſe debitorem aſſeruit, docuit, inquam, nos, probandis dogmatibus Fidei utilem eſſe vel Ethnicorum authoritatem, præſertim cum ea comprobat, quæ Rationi, cui Gens omnis parere, mens omnis adſtipulari debet, ſunt propalam conſentanea. Id quod hercle in re, qua de agimus, manifeſtè contingit. Etenim non aliam ob cauſam Gentium ſuffragio omnium, Purgantium ſe ſe animorum ſtatus aſſeritur, niſi quòd manifeſtum eſt, hunc eſſe, ſi vivi proſumus mortuis; & ipſa interim Natura ad opem mortuis ferendum nos provocet latente quodam inſtinctu, quem vanum eſſe ille unus dixerit, qui cum Margunio deſipiet.

(1) *Lib. 2. d. c. 12.*
(2) *Lib. de bell. Judaic. c. 19.*
(3) *Ex Verſione Olachii p. 2.*
(4) *In Phędro, & Gorgia.*
(5) *In Somnio Scipionis.*
(6) *Virg. Æneid. li. 6. Claud. l. 2. in fin. in Ruffin.*
(7) *d. cap. 39. Antirrhetic.*

VIII. Eſt & Argumentum Platonis ſtatum hunc Tertium adſtruentis validiſſimum. Nam omnino recipiendum eſt, ex iis, qui moriuntur, alios eſſe optimos, alios peſſimos, medios alios inter utroſque, hoc eſt, eſſe τοὺς μακαρίους, τοὺς ἀσεβεῖς, καὶ ἀμεταμελήτους, uti nos loquimur, eſſeque alios, qui neque Beati dicendi ſunt, neque Impii, ſed medium quid, mediocriter nimirum bonos, & mediocriter malos. Id quod, præter (1) Auguſtinum, dixere Noſtri omnes, quos longo ordine producit (2) Coreſſius. Ergo prorſus recipiendum eſt, eſſe poſt hanc Vitam Statum eorum, quos præmia Virtutis eximiæ ſtatim excipiunt; eſſe Statum eorum, quos manent pœnæ Vitiorum æternæ, eſſeque Statum Tertium eorum, queis temporaria tormenta debentur; quibus expiati, poſt quam divinæ Juſtitiæ fecerint ſatis, virtutis ſuæ qualiſcunque, præmia nanciſcantur. Confirmatur hoc ipſum ex eo, quod inferiùs contra Margunium docebimus, eſſe nimirum certum diſcrimen inter peccata, & illud in primis, quo lethalia diſcrepant ab iis, quæ digna ſunt veniâ, appellanturque à Noſtris συγγνωστά. De his loquitur (3) Paulus, cùm dicit εἰ δέ τις ἐποικοδομεῖ ξύλα, χόρτον, καλάμην, σωθήσεται, οὕτω δὲ, ὡς διὰ πυρός: *qui ſuperadificat ligna, fœnum, ſtipulas, ſalvus erit quaſi per ignem*, quemadmodum explicant DD. & Patres, quos Georgius (4) Scholarius latè, & ex eo latiſſimè (5) Bellarminus produxit. Quare (6) Auguſtinus, *alia*, inquit, *ſunt peccata infirmitatis, alia imperitiæ, alia malitiæ. Infirmitas contraria eſt Virtuti, Imperitia Scientiæ, malitia Bonitati: Quiſquis igitur novit, quid ſit Virtus, & Sapientia Dei, poteſt exiſtimare, quæ ſint Venialia peccata, & quiſquis novit quid ſit Bonitas Dei, poteſt exiſtimare, quibus pec-*

(1) *In Enchir. cap. 110. & lib. de cura pro Mortuis cap. 1.*
(2) *d. Ep. 1. ad Corydal.*
(3) *1. Ad Corinth. c. 3. nu. 14. & ſeqq.*
(4) *Lib. de ratione Concordię circ. med.*
(5) *De Purgat. lib. 1. c. 5. per tot.*
(6) *Libr. 83. quæſt. q. 26.*

Peccatis certa pœna debeatur, & hìc, & in futuro ſæculo: Quibus benè tractatis, probabiliter judicari poteſt, qui nam ſint cogendi ad pœnitentiam luctuoſam, & lamentabilem, quāvis peccata fateantur: & quibus nulla omnino ſperanda ſit ſalus, niſi ſacrificium obtulerint Deo Spiritum contribulatum per Pœnitentiam. Eſſe igitur peccata λεπτὰ, καὶ μικρὰ, καὶ ἀσύγγνωστα, *minuta, & levia, & quibus facilè parcas*, ex

(7) *Pſal. 18. v. 13.* his certum eſt: Hinc (7) Pſaltes, *ab occultis*, inquit, *meis munda me, & ab alienis parce ſervo tuo*: ἐκ τῶν κρυφίων μου καθάρισόν με, καὶ ἀπὸ ἀλλοτρίων φεῖσαι τοῦ δούλου σου; occulta vocat, quæ propter levitatem, & frequentiam quodammodò ſpernuntur, quaſi non agnoſcantur: aliena verò, quòd ſæpe etiam ex alieno proveniant.

(8) *Prov. c. 24. nu. 16.* Unde & (8) Parœmiaſtes, *ſepties*, ait, *in die cadet juſtus*: ἑπτάκις πεσεῖται ὁ δίκαιος: ut ſcias, & juſtum eſſe, qui cadit, & peccaat eſſe, queis cadit, quando hæc levia peccata παραπτώματα Græci dicimus, quaſi Caſus à Lege, non tamen penitùs præcipitia. Porro ex his adſtruitur Status, quem conſtituimus: Nam fieri poteſt, ut homo criminum hujuſmodi ἀσυγγνώστων reus moriatur. Quis enim hoc auſit negare? Igitur oportet, adſtruamus hominum hujuſmodi Statum, qui ab his criminibus, vel poſt obitum, expientur. Hanc conſecutionem inficiari haud poteris, ni alterutrum dicas, nempe aut maculoſum aliquid, reumque criminis alicujus ad Beatitatem recipi poſſe, aut his levioribus reum minimè maculari. At primum impium eſt, quip-

(9) *Apoc. c. 21. nu. 27.* pe verbo divino contrarium, (9) dicenti, καὶ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὴν πᾶν κοινοῦν: *non intrabit in eam omne inquinans*, ſive, ut habet Vulgata, *aliquid coinquinatum*, nempe in cæleſtem illam Hieruſalem Beatorum Patriam, ſedemque Beatitatis. Si verò ex duobus illis alterum dicas; prorſus inclamabitur Tibi, ut fatuo, ſtultove; Quî enim ſanus inficiere, à peccato, quodcunque illud ſit, animum fœdari? An neſcis ſcru-

(10) *Sophon. c. 1. nu. 12.* taturum (10) Numen Hieruſalem in lucernis, ut vel minima corrigat? An ignoras levibus hiſce peccatis debilitari animum, juxta illa: *qui*

(11) *Eccli. ca. 19. nu. 1.* *ſpernit modica, paulatim decidet.* ὁ ἐξουθενῶν τὰ ὀλίγα, κατὰ μικρὸν πεσεῖται: & illa: (12) *luxit-*

(12) *Thren. c. 2. num. 8.* *que antemurale, & murus pariter diſſipatus eſt*: ἐπένθησε τὸ προτείχισμα, καὶ τὸ τεῖχος ὁμοθυμαδὸν ἠσθένησε. Quare & ſponſus in Canticis, (13)

(13) *Cap. 2. nu. 15.* *capite*, inquit, *nobis Vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineas*: πιάσατε ἡμῖν ἀλώπεκας μικρὰς, ἀφανίζοντας τοὺς ἀμπελῶνας: ut nimirum hinc ſcias, leviores has culpas, tametſi mortem non inferant animo, certè eum aliquatenus deturpare, ut, ſin minus his obnoxius ſe queat interemptum, aut lethaliter vulneratum aſſerere, ſanè

(14) *Cãt. c. 5. nu. 7.* poſſit cum eadem (14) ſponſa queri: *invenerunt me vigiles, qui cuſtodiunt Civitatem, percuſſerunt me, vulneraverunt me, tulerunt pallium meum mihi cuſtodes murorum.* Εὕροσάν με οἱ φύλακες οἱ κυκλοῦντες ἐν τῇ πόλει, ἐπάταξάν με, καὶ ἐτραυμάτισάν με, ἦραν τὸ θέριστρόν μου ἀπ' ἐμοῦ φύλακες τῶν τειχέων. Scilicet his culpis fit, ut vel Juſtitiæ

(15) *Cap. 64. nu. 6.* noſtræ ſordeſcant, ſintque, ut emphaticè (15) Iſaias dixit: *ſicuti pannus menſtruatæ*, turpes, ac maculoſæ. Adeò verum eſt, levioribus culpis, quæ dignæ ſunt venia, animum hominis defœdari, quem proinde oporteat, ni eas hìc piè diluerit, poſt obitum, aliquo in Statu, atque conditione ſupplicii ſeriò perpurgare.

IX. Quî, inquies cum Margunio, his culpis expiabitur poſt obitum animus, ſi poſt obitum crimen admiſſum numquam dimittitur? Nam non dimitti culpam, niſi mutatà voluntate, quæ crimen admiſit, certum eſt: at poſt mortem voluntas mutari non poteſt, neque ita, ut novum crimen patret, neque ita, ut eam criminis patrati pœniteat. Id, quod, (1) inquit, ἐκ τῶν ὑμετέρων ἀρχῶν λέγομεν συλλογιζόμενοι κατὰ πρόσωπον· ὑμεῖς γὰρ μετὰ τοῦ προφήτου λέγετε ἐν τῷ ᾅδῃ οὐκ ἔστι μετάνοια, καὶ μετὰ τοῦ Δαμασκηνοῦ ταὐτὸ, λέγετε, εἶναι τοῖς ἀνθρώποις τὸν θάνατον, ὃ τοῖς ἀγγέλοις ἡ πτῶσις, ἡ δὲ πτῶσις τοὺς ἀγγέλους τοὺς ἡμαρτηκότας ἀμετανοήτους, καὶ ἀμεταθέτους ποιεῖ. λοιπὸν καὶ τὰς ψυχὰς, ὥστε μὴ δύνασθαι καὶ τὰς κηλῖδας ταύτας ἐξαλεῖψαι. Τέλος, διὰ τοῦτο δύνανται ἐν τῷ κόσμῳ οἱ ἄνθρωποι τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν λαβεῖν, ὅτι καὶ καλοεργεῖν δύνανται: μετὰ δὲ τὸν θάνατον ποῦ καλοεργεία; ὥστε, ὦ μωροὶ, νουνεχεστέροις, εἴπερ ἐν τῇ μωρίᾳ νοῦν τις ἔχειν οἷός, ἐπιχειρήμασι τὰς ὑμετέρας γνώμας στερεώσατε. *Ex veſtris principiis argumentati ad hominem dicimus. Vos enim cum Vate dicitis, in Inferno non eſt pœnitentia, & cum Damaſceno idem dicitis eſſe hominibus mortem, ac fuit Angelis caſus: Caſus autem Angelos eos fecit, qui nec reſipiſcere, nec moveri queant; igitur & animos ita, ut non poſſint maculas haſce eluere. Denique propterea in Vita homines poſſunt veniam delictorum nanciſci, quòd mereri queant: poſt mortem verò ubi merita? Quare ò ſtulti prudentioribus (ſi tamen in ſtultitia quis eſſe poteſt mentis compos) argumentis ſententiam veſtram confirmate.* Sic ex more Margunius, nempè propoſitis difficultatibus, quas ſibi ipſis Orthodoxi objiciunt; omiſſiſque ſolutionibus, quas tamen Photiani videant penes (2) Bellarminum, ſi Latinum horrent, eas perlegant moneo penes (3) Beſſarionem, ex quo illas diſſimulato authore, ut ſolet, Bellarminus accepit. Quòd ſi & Beſſarionem contemnunt, quippè & Orthodoxum, & paternæ Religionis tutorem egregium, *has* eaſdem ſolutiones repetant (4) à Coreſſio. Nos cum (5) Prodromo noſtro docemus, dimitti culpas, quæ veniam merentur, etiam poſt mortem. ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ θεοῦ, καὶ ἡ ὑπομονὴ τῆς προσκαίρου κολάσεως, καὶ πατρικῆς τιμωρίας τῶν ἐν πίστει, καὶ ἐλπίδι τοῦ θείου ἐλέους ἀποθανόντων τὰ λεπτὰ παραπτώματα, καὶ οἷα κηλῖδας φιλανθρώπως ἐξαλείφει. *Nam Dei dilectio, & patientia pœnæ temporariæ, ac paternæ punitionis, eorum, qui in fide, & ſpe mortui ſunt, levia peccata, & quaſi maculas, clementer diluit.* Quod poſt Prodromum acutiſſimè D. Thomas (6) probavit ex eo, quoniam ea patientia ex amore dilecti Numinis profecta, quamvis Pœnitentia non ſit, vim tamen Pœnitentiæ habet; &, quamvis reipſa nihil mereatur, tamen obtinet veniam peccati à Numine dilecto, ac diligente patientem amicè animum, largè conceſſam. Hinc nihil officiunt, quæ ſtupidè coacervat Margunius: Nam dicimus poſt mortem eſſe aliquid, quod piè functis hominibus loco pœnitentiæ ſit, quemadmodum explanavimus. Dicitur autem non eſſe in Inferno Pœnitentia, non quòd in omnibus degentium apud Inferos Statibus pœnitentia non ſit, ſed quòd

(1) *d. ca. 39. Antirrhet.*
(2) *d. lib. 1. ca. 14. poſt med.*
(3) *In d. 2. Encyclica.*
(4) *In d. Epi. 1. ad Corydal.*
(5) *De Interpret. ad Can. Pœnit. S. Baſil.*
(6) *In 4. ſent. diſt. 21. qu. 1.*

Digitized by Google

quòd in Damnatis non ſit, quorum immutabilis eſt voluntas: Quare dictum Vatis intellige de Inferno inferiori, ubi nemo confitetur Deo: de Inferno, quem inter, & Beatos magnum eſt Chaos: non de Inferno illo, quem inferiori ſuperiorem fateri neceſſe eſt, non de illo, in quo fideles animæ Deo punienti confitentur, non de illo, à quo iter eſt ad Beatos, quem Chriſtus poſt mortem inviſit, cujus portas æreas, & vectes ferreos confregit, unde aſcendens in altum captivam duxit captivitatem. Ibi poſt mortem Pœnitentia eſt, non quidem propria, qualem vivi utiliter uſurpamus, Sed eâ parte, qua vim habet remittendi peccata per patientiam pœnarum, potentem amore Numinis ab amico Numine veniam impetrare. Hoc dicimus cum Regio Pſalte, hoc itidem cum doctiſſimo Damaſceno pronunciamus, rati idem eſſe hominibus mortem, quod caſum Angelis, ut, quemadmodum hos dicimus pœnitere criminis capitaliſſimi non poſſe, ita pariter aſſeramus, à culpa lethali, quam moriens amavit, poſt mortem, hominem reſilire non poſſe. Damnati enim à morte conceptam in criminibus conſtantiam malâ voluntate perennant, contra leviorum reis, quæ ſecum detulere, crimina levia utiliter diſplicent, quòd ex Charitate divina diſpliceant. Hinc planè negamus propterea homines nanciſci poſſe veniam delictorum in Vita, quòd poſſint mereri, τὸ *propterea* dicente totam cauſam habendæ veniæ: nam reverà propterea homines habere veniam in vita poſſumus delictorum, quòd in ea conditione ſimus, quæ ſtatum nondum habet perpetuum: Quare per veniam moveri poſſumus ad ſtatum illum perpetuum. Porro, cùm conditio ea eſt, quæ duos reſpicit ſtatus perpetuos, alterum meritorum, qui in Beatitate ſitus eſt, alterum peccatorum, cui debetur æterna calamitas, neceſſariò & poteſt peccare, & poteſt mereri: nam ad alterutrum ſtatum non niſi per plenam libertatem iri poteſt: non eſt autem plena libertas, niſi poſſis alterutrum ſtatum ſponte tua conſequi, per peccata nimirum Statum æternæ miſeriæ, per virtutem verò Gratia Dei animatam ſtatum felicitatis æternæ. Ea propter in Vita utrumque oportet te poſſe, & peccare, & mereri, quo poſſit tibi in hac Vita peccatum dimitti. At ab obitu neque eſt, neque neceſſarium eſt, meritum ad veniam levium peccatorum: Etenim conditio illa media, qua hìc nempe philoſophamur, duos haud reſpicit terminos, unum duntaxat præ oculis habet, æternam felicitatem, quam nimirum Gratiâ, cujus eſt compos, meretur. Jam, cùm uni termino addicta ſit, libertate non indiget, atque adeò libertatis eſt impos, qua ſine neque peccare poteſt, neque mereri: id unum poteſt, quod ſibi fas unà eſt, & neceſſarium, amare Deum, ærumnaſque illas patienter ferre ob Numinis amorem dilecti, atque, quidquid eam ab dilecto Numine diſtinet, odiſſe. Odit igitur, ac deteſtatur culpas illas leves, quibus abſtrahitur à Deo, quem diligit: igitur & odium culparum habet ſuarum, & erga Numen perfectiſſimam charitatem, quæ duo ſufficiunt ad veniam criminum ejuſmodi impetrandam. Nam (7) *Charitas operit multitudinem peccatorum* ἀγάπη καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν; *patientia* (8) *verò operatur vitam æternam*: ἡ δὲ ὑπομονὴ ἔργον τέλειον ἐχέτω. Ipſum odium peccati vel leviſſimi peccatum illud validiſſimè delet, fitque, ut in ſtatu, quem hic deſcribimus, meriti poteſtas nulla ſit, ſit tamen poteſtas ejus agendi, quo poſſis obtinere levium veniam peccatorum. Nam & poſt obitum poſſe hominem veniam conſequi, certum eſt, quidquid adblateret Marguniana dementia. Conſtat hoc ex eo, quòd aliqua peccata ex verbis Chriſti poſt hanc vitam pientur. (9) Ait enim, eſſe quoddam peccatum, ὃ οὐκ ἀφεθήσεται οὐδὲ ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι, οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι, *quod non remittetur neque in hoc ſæculo, neque in futuro*: ex quo ſequitur, eſſe peccata, quæ remittuntur & in futuro ſæculo, quemadmodum inferunt (10) Auguſtinus, (11) Dialogus, & (12) Bernardus, ne ceteros addam, quos Margunius non recipit, (13) Bedam, (14) Cluniacenſem, (15) Rabanum, & utrumque (16) Gloſſographum. Quòd ſi crimen eſt aliquod, vel poſt obitum, expiabile, certè non lethale illud, quod remittitur hercle in hac vita, in alia tamen manet, æternùmque manebit. Igitur venia dignum hoc erit, atque adeò ex ore Chriſti certiſſimum eſt id, quod appellat ſtultitiam, ſtultiſque argumentis probari contendit Margunius, verè ſtultus, atque etiam impius: quando his contumeliis doctiſſimorum Virorum ſententiam petit, quod ſtultitiæ manifeſtiſſimæ eſt, Orthodoxumque dogma labefactum it, quod eſt apertiſſimæ impietatis.

X. Verùm, ut hoc dogma confirmemus ulteriùs, illud etiam conſiderandum eſt, quod, ut, ut Arctoæ Principes hæreſis inficientur, Noſtris & Photianis ipſis, ſi Critopulum (1) unum excipias, conſtitutiſſimum eſt, nimirum cùm Deo per exhomologeſim perve perfectum dolorem conciliatur peccator, licèt culpa remittatur, non tamen remitti integrè pœnam. Id contra Critopulum fas erit probare ex Sacris Paginis primùm. Nam (2) Parœmiaſtes: *miſericordia*, inquit, *& veritate redimitur iniquitas*, & Daniel (3); *peccata tua eleemoſynis redime*. Quæ verba non de peccato dudum dimiſſo intelligenda ſunt, ut dimiſſa iniquitas, & peccata, quibus venia, quod attinet ad culpam, conceſſa eſt, redimi dicantur; redemptum enim redimi iteratò non poteſt; ſed de pœna ipſa dimiſſis dudum criminibus debita, quam dici peccatum, & iniquitatem in Hagiographis, probat numeroſo exemplo Matthæus (4) Caleca, cujus crebrò laboribus (5) Bellarminus, Andrea Eudæmonianne (6) dicenda, & ſcribenda parante, eruditiſſimus eſt. Scilicet Judas (7) Patri ſuo: *niſi reduxero*, ait, *puerum, ero peccati reus in te omni tempore*: ἡμαρτηκὼς ἔσομαι εἰς σὲ πάσας τὰς ἡμέρας. ἢ τὰ λοιπά. Et de ſe Deus (8) ipſe: *ego ſum Deus Zelotes, reddens iniquitatem Patrum in filios* ἀποδιδοὺς ἁμαρτίαν πατέρων ἐπὶ τέκνα. Et (9) Berſabee David: *erimus*, inquit, *ego, & Salomon filius meus peccatores*: ἔσομαι ἐγώ, καὶ Σαλομὼν ὁ υἱός μου ἁμαρτωλοί. Quibus verbis apertè ipſa pœna ſignificatur, ut conſtet, in ſacris Paginis ſæpe nomen peccati accipi pro ipſa pœna peccati. Hìc autem ita eſſe accipiendum ex eo manifeſtum eſt, quòd reipſa peccati culpa, non miſericordiâ, neque collatis in pauperes ſtipibus

(7) 1. Petri c. 4. num. 8.

(8) Jacob. c. 1. nu. 3. ad Rom. c. 5. nu. 3. & ſeqq.

(9) Mat. c. 12. Marc. ca. 3.

(10) Lib. 21. de Civit. c. 24. l. 6. ad Julian. c. 5.

(11) Lib. 4. Dialog. c. 39.

(12) Hom. 66. in Cãtic.

(13) In c. 3. Marci.

(14) Epi. contr. Petrobuſianos.

(15) Lib. 2 Inſtruct. Clerical. c. 44.

(16) Interlin. & Ordin. in loca Mat. & Marc. citata.

(1) In Antipanoplia c. de confeſſione myſtica.

(2) Cap. 16. n. 6.

(3) Cap. 4. nu. 24.

(4) Libr. Erotem. 100. Erot. 10.

(5) In Cõtrover. et preſertim hic.

(6) Extat ejus MS. Græca in Biblioth. Coll. Rom. Soc. Jeſu.

(7) Gen. c. 43. n. 9. et 44. n. 32.

(8) Deut. c. 5. n. 9.

(9) Reg. c. 1. n. 21.

Digitized by Google

bus redimitur, ſed perfecto dolore, quem συντριβὴν, extra Sacramentum verò, imperfecto dolore, quem ἐπιτριβὴν dicimus teſte (10) Bulgaro. Quapropter, cùm redimi eleemoſynis peccata dicuntur, palam eſt, eleemoſynis redimi culparum etiam dimiſſarum pœnas, atque adeò etiam poſt dimiſſa peccata remanere pœnas peccatorum, vel poſt dimiſſum crimen luendas. Quod, præter dicta, ulteriùs comprobatur. Nam, ubi dixit (11) David, *peccavi Domino:* ἡμάρτηκα τῷ κυρίῳ: reſpondit Nathan, *Deus quoque tranſtulit à te iniquitatem.* Κύριος παρεβίβασε τὸ ἁμάρτημά σου. Poſt quæ verba certum eſt, deſiiſſe peccati culpam in Rege, qui reſipuerat, & tamen additur. *Sed, quia blaſphemare feciſti inimicos nomen Domini, filius, qui natus eſt tibi, morietur.* Παροξύνων παρώξυνας τοὺς ἐχθροὺς σου ἐν τῷ ῥήματι τούτῳ, ὁ υἱός ὁ τεχθείς σοι θανάτῳ ἀποθανεῖται. Ecce poſt culpam deletam pœna culpæ debita ſuperſtes. Sic & ſoror Moyſis (12) Maria ob Murmurationem morbo lepræ percuſſa, licèt, orante Moyſe pro eâ, ſoluta eſſet à culpa patrati criminis, pœnam poſt culpam dimiſſam per hebdomadem integram ſuſtinuit, ut planè alterutrum afferendum ſit, aut falſa eſſe, quæ nobis ingerunt ſacrarum effata Paginarum, aut Critopulum (13) deſipuiſſe, cùm docuit, μετὰ τῆς ἁμαρτίας ἐξαλείφεται καὶ τὸ τῆς ἁμαρτίας τιμώρημα: *cum peccato deleri & pœnam peccati.* Quod axioma Critopulus didicit ab amicis, & hoſpitibus ſuis Lutheranis, quibuſcum quicunque Noſtrorum aliquandiu verſati ſunt, immunes hercle fuere à peſtilentia, ſi Græci; ſi Photiani, plerumque calicem aureum Babylonis hauſerunt, exhauſeruntque.

XI. Horum unus Critopulus eſt, quanto caſtigatior cæteris Photianis in ſua Confeſſione, ubi hoc ipſum, quod probamus, affirmat, tanto impudentior in Antipanoplia, & Epiſtolis, quibus blanditurus amicis ſuis hæreticis niſus eſt hæreſum Arctoarum coloniam in Græciam deducere: fruſtra ſanè, nam Græcia vel Photiana, cùm ſuas amet, heterodoxas ineptias privatim, ac publicè deteſtatur; atque hanc ipſam ſententiam, quæ unà cum culpa remitti pœnam affirmat, verbo, factoque paſſim condemnat. Nam inter Pœnitentiæ partes τὴν ἱκανοποίησιν *ſatisfactionem* recipit (1) Bulgaro teſte, quæ poſt dimiſſum crimen præſtanda eſt; & quilibet ex iis, qui penes Nos ſacrum exhomologeſis tribunal aſcendunt de criminibus poteſtate Chriſti judicaturi, poſt latam ſententiam, qua Numinis authoritate crimen dimittunt, ac priſtinæ reum innocentiæ reſtituunt, κανόνα imperant, de quo eruditè (2) Goarius, & Bulgarus (3) doctè. Nec mirum à Græcia tota hoc penitùs recipi. Antiquitatis tenaciſſima Natio novit id maximè penes Antiquitatem receptum: id ubique à Majoribus noſtris inſinuatum, præcipi id ubique ab Eccleſia noſtra vel Photiana. Scilicet hæc quoque ſententiam Juſtini (4) martyris probat (ut videre eſt penes (5) Gabrielem Artæ) docentis, Joſiam, licèt Regem Sanctiſſimum, quòd non paruiſſet Deo vetanti cum Ægyptiis bellum, morte multatum, ut criminis admiſſi ferro Ægyptio pœnas exolveret: unde infert, pœnas poſt crimina impoſitas expiationes eſſe peccatorum, eorundemque vindictas,

(10) *In Catech. p. 15. ãt. fin.*
(11) *2. Reg. c. 12. nn. 13. & ſeqq.*
(12) *Numer. c. 12. n. 10.*
(13) *d. c. de Cõfeſſ.*
(1) *d. Catecheſ. p. 15. in fin.*
(2) *In Euchol. ad Orat. ſuper Pœnit.*
(3) *d. pag. 15. in fin.*
(4) *Quæſt. 79.*
(5) *In Manuduct. Peccatoris c. 2.*

atque compenſationes criminum, etiam cùm non imputantur ad culpam. Ea propter cum Irenæo (6) fatetur, vel Protoplaſten ipſum, poſt quàm agnovit ſe nudum, hoc eſt, criminis reum, carentemque veſte Juſtitiæ, propterea texiſſe ſe foliis ficulneis, quamvis folia alia non deeſſent, ut aſpero amictu de ſe, etiam poſt quàm reſipuerat, ſumeret criminis pœnas.

XII. Sic cum antiquiſſimis Patribus ſentiunt Photiani, quorum Cerularius (1) Magiſter hęc ipſa loca & Juſtini, & Irenęi ad confirmationem rei, quam docemus, producit. Nempe idipſum Baſilius docuit, cùm, his verbis Pſaltæ (2) propoſitis: *convertiſti planctum meum in gaudium mihi:* ἔστρεψας τὸν κοπετόν μου εἰς χαρὰν ἐμοί, palam aſſerit laboribus, & ærumnis, quibus reſipiſcentis animi corpus torquetur, venię, ac ſalutis acquiri lætitiam. *Lamentantur*, (3) inquit, *nobis Prophetæ, ad luctum nos provocantes, ut ſimul ad cognitionem, ac confeſſionem peccatorum delati noſtrorum, ex propheticis ſermonibus noſtrum lugeamus exitium, laboribus multis, & ærumnis noſtram carnem affligendo. Ei ſanè, qui talis eſt, lugubris veſtis diſrumpitur, quam ſibi circumpoſuerat ſuum lugens peccatum. Huic tandem circumponitur amictus lætitiæ, & pallium ſalutis.* Ἀλλὰ καὶ θρηνοῦσιν ἡμῖν οἱ προφῆται εἰς κοπετὸν ἡμᾶς προκαλούμενοι, ἵνα εἰς συναίσθησιν ἐλθόντες ἐκ τῶν προφητικῶν λόγων ἐπὶ τοῖς ἑαυτῶν ἁμαρτήμασι, καταπενθήσωμεν ἡμῶν τὴν ἀπώλειαν, ἐν κόποις, καὶ μόχθοις τὴν σάρκα ἡμῶν καταπιέσαντες. Τῷ τοιούτῳ τοίνυν περιρρήγνυται μὲν τὸ πενθικὸν ἔνδυμα, ὃ καταπενθῶν τὴν αὐτοῦ ἁμαρτίαν περιεβάλλετο; περιτίθεται δὲ αὐτῷ ὁ χιτὼν τῆς εὐφροσύνης, καὶ τὸ ἱμάτιον τοῦ σωτηρίου. Et (4) alibi etiam: *Attende, ait, tibi, ut pro delicti proportione hinc quoque mutueris ex admota tibi medela valetudinis inſtaurandæ ſubſidium. Grande eſt, & grave peccatum: multa opus habes confeſſione, amarulentis lacrymis, peracri contentione Vigiliarum, indivulſo, & continenti jejunio. Levis eſt, nec intoleranda offenſio, huic quoque exæquetur Pœnitentia.* Πρόσεχε σεαυτῷ, ἵνα κατὰ ἀναλογίαν τοῦ πλημμελήματος καὶ τὴν ἐκ τῆς θεραπείας βοήθειαν καθέξῃ. μέγα, καὶ χαλεπὸν τὸ ἁμάρτημα, πολλῆς σοι χρεία τῆς ἐξομολογήσεως, δακρύων πικρῶν, συντόνου τῆς ἀγρυπνίας, ἀδιαλείπτου τῆς νηστείας· κοῦφον, καὶ φορητὸν τὸ παράπτωμα, ἐξισαζέσθω καὶ ἡ μετάνοια. Quæ quid ingerunt nobis, quàm condignam ἱκανοποίησιν, per quam culpa dimiſſa pœnis æqualibus compenſetur? Baſilio adſtipulatur (5) Nazianzenus: Nam miſeratione, & fide purgari docet peccata; mox addit: *ergo miſeratione purgemur, animique labes, & inquinamenta egregia illa herba detergamus, & dealbemus, alii ut lana, alii ut nix pro miſericordiæ videlicet proportione.* Καθαρθῶμεν οὖν ἐλεήσαντες, ῥύψωμεν τῇ καλῇ πόᾳ τὰ τῶν ψυχῶν ῥύπου, καὶ μολύσματα· καὶ λευκανθῶμεν, οἱ μὲν ὡς ἔριον, οἱ δὲ ὡς χιών, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς εὐσπλαγχνίας; & (6) alibi, oſtendit, neque caſtigandum eſſe corpus non ſperatâ venia delicti, neque parcendum corpori poſt receptam criminis veniam. *Æquale enim*, inquit, *eſt malum, & dimiſſio ſine caſtigatione, & caſtigatio ſine Venia, quandoquidem illa totas relaxat habenas, hæc verò veniâ reſtringit.* ὁμοίως γάρ ἐστι κακὸν καὶ ἀσωφρόνιστος, καὶ κατάγνωσις ἀσυγχώρητος· ἡ μὲν ὅλην ἐφιεῖσα τὴν ἡνίαν, ἡ δὲ τῷ σφοδρῷ κατάγχουσα

(6) *Lib. 3. c. 37. ubi de Adamo.*
(1) *Synod. de Patr. Spir. s. ap Canonarcham de vi. Can. ad Can. Pœnit. Thaumaturgi.*
(2) *Pſal. 29. v. 12.*
(3) *In Orat. in d. Pſ. 29.*
(4) *Orat. in illa attẽde tibi.*
(5) *Orat. de pauperũ amore prope finem.*
(6) *Orat. in S. Lumina.*
(7) *Orat. in Sacrũ Lavacrũ.*
(8) *Lib. 2. de Sacerdot. paulo poſt init.*
(9) *Hom. 41. ad Popul. Antioch.*
(10) *Hom. 2. de lapſu prim. homin.*
(11) *In Ep. 1. paſchali.*
(12) *Epiſt. Divin. decretor. c. de Pœniten.*
(13) *Lib. 2. de Euchar. c. 3. & lib. 7. c. 25. 27.*
(14) *Apud Coreſſ. lib. de Pœnit. c. 11.*

Digitized by Google

σα. Alibi (7) etiam docet cicatricem ex peccatorum vulneribus, obnixis precibus, multo luctu, & gemitu, & lacrymis obducendam. Addit calculum ſuum Chryſoſtomus (8) his verbis ſacerdotum medicam in procuranda reorum hominum ſalute artem inſtituens. *Non temerè ad delictorum modum oportet & mulctam ipſam adhibere: Sed tanquam ex conjecturis quibuſdam explorandus eſt delinquentium animus.* Οὐ γὰρ ἁπλῶς πρὸς τὸ τῶν ἡμαρτημένων μέτρον δεῖ, καὶ τὴν ἐπιτιμίαν εἰσάγειν, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν ἁμαρτανόντων στοχάζεσθαι προαιρέσεως: & Parænesi publica ad hoc ipſum (9) provocans Populum: *à nobis*, ait, *ultionem ſumamus, ita placabimus Judicem.* Quin imò exemplo primi hominis eandem ſententiam confirmat, cùm (10) dicit: *Oſtendit Dominus, quibus officiis poſſint delicta purgari; oſtendit confeſſione, & deformitate cultus veniam poſſe facillimè impetrari.* Eadem occurrent penes Theophilum (11) Alexandrinum antiſtitem, penes (12) Theodoretum, & (13) Heſychium, quos pleno agmine ſequuntur (14) Germanus; (15) Taraſius, (16) Nicephorus P. & ex recentioribus (17) Zonaras, (18) Balſamon, (19) Ariſtenus, (20) Blaſtarius, (21) Conſtantinus Cabaſilas, Nicetas (22) Heracleenſis, Hieremias (23) P. quibus, ſi libet, Latinos Patres adjungito (24) Tertullianum, (25) Cyprianum, (26) Hilarium, (27) Ambroſium, (28) Leonem, (29) Hieronymum, (30) Auguſtinum, notumque Noſtris (31) Gregorium, cujus hæc verba recipit Græcia: *non ſolùm confitenda ſunt peccata, ſed etiam Pœnitentiæ auſteritate delenda: & hæc corrigibilia equidem peccata putantur, quia, poſt quàm à delinquentis voluntate diſcedunt, purgari ſatisfactione ſalubriter poſſunt*, Etenim his ipſis verbis (32) Coreſſius, Photianus licèt acerrimus, τὴν ἱκανοποίησιν neceſſariam comprobavit, quam adeo Græcia palam uſurpat, ut ea ſeverior apud nos ſit, non ſine laude conſervati priſci Moris, quàm apud ipſos Latinos, penes quos jampridem, & ex circumſtantiis fortaſſis utiliter, auſteritas illa deferbuit, quæ Nobis vim adhuc ſuam oſtentat ex Canonibus Dionyſii, Petri, Timothei, ac Cyrilli Alexandrinorum Antiſtitum, Gregorii Thaumaturgi, Baſilii Magni, Gregorii Nyſſeni, Nicephori, ac Nicolai Patriarcharum; quorum ſententias operosè, & eruditè collegit, Græciæque cuſtodiendas propoſuit (33) Harmenopulus noſter: ut planè Critopulus unus inter Græcos deſipiat illud inficiatus, quod Græcia univerſa ſolemni teſtimonio approbat, confirmatque.

(15) apud eund. ibid. c. 12.
(16) Regula 48. & 49.
(17) In Canon. S. Baſilii.
(18) In eoſdem Canones.
(19) In eoſdem Canones.
(20) Ibid.
(21) In Reſponſ. reſpõſ. 4.
(22) In Reſponſ. n. 38.
(23) Reſponſ. 4. c. 22.
(24) Lib. 1. de Pœnis.
(25) Lib. 1. Ep. 3. Serm. de lapſis.
(26) In Pſal. 118. in littera Phe.
(27) In Ep. 82. ad Vercell. & alibi.
(28) Ser. 8. de jejun. X. menſ. & alibi.
(29) In c. 1. Joel. & in Ep. ad Euſtoch.
(30) In Enchir. ca. 70. & Epiſt. 56.
(31) Libr. 3. in lib. Reg. ca. 7. & alibi.
(32) d. l. 1. de Pœnis. c. 12.
(33) In Epit. Sect. 5. tit. 3. & 4.

XIII. Jam ex hac publica Græciæ noſtræ confeſſione, cui nihil obſunt, quæ deſumpta ipſis verbis ex (1) Luthero, (2) Calvino, (3) Melanchthone, & (4) Chemnitio, ſolutaque validiſſimè, & fuſiſſimè per (5) Bellarminum objicit, recoctas Crambas, Critopulus. Ex hac, inquam, publicâ, ſolemnique Græciæ noſtræ confeſſione ſequitur manifeſtè Status ille Tertius animorum poſt obitum, quem dicimus Purgatorium. Nam ſequitur crimini venia digno etiam dimiſſo pœnam deberi aliquam, & crimini lethali, poſtquàm ejus venia facta eſt, pœnam æternam in temporariam commutari: quæ pœnæ poſt utrumque crimen dimiſſum, remanent, hoc eſt, poſt veniam criminis, debentur, donec placatum Numen ſive actibus Rei ipſius, ſive bonis aliorum operibus, Eccleſiæve precibus, reatum pœnæ hujuſmodi clemens dimittat, prorſuſque reo reconcilietur, ne reus ullo modo amplius cenſeatur. Da igitur aliquem criminum, quorum veniam nactus eſt, pœnas noluiſſe exolvere in vita, vel repentè raptum, ſubito funere, non potuiſſe, vel certè noluiſſe, aut nequiviſſe integras exolvere, ſanè inficiari non poteris, hunc hominem è vivis obligatum pœnæ migrare. Igitur fateri cogeris, eſſe Statum aliquem poſt obitum, in quo animi pœnæ obligati debitas pœnas luant, ſive integrè faciendo ſatis per patientiam Divinæ Juſtitiæ, ſive indulgentiam nactæ ex operibus, atque auxiliaribus vivorum precibus, obſecrationibuſve Matris Eccleſiæ. Id, quod apprimè probatur ex monito Chriſti hortantis, dum vivimus, Deo, & conſcientiæ noſtræ facere ſatis; ne poſt mortem multò acerbiora tormenta ſubeamus. Ait (6) enim. Ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχὺ, ἕως ὅτου εἶ ἐν τῇ ὁδῷ μετ' αὐτοῦ, μήποτέ σε παραδῷ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ, καὶ ὁ κριτής σε παραδῷ τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ· ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως ἂν ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην. *Eſto conſentiens adverſario tuo citò, dum es in via: ne fortè tradat te adverſarius Judici, & Judex tortori; & mittaris in Carcerem. Amen dico tibi, non exies inde, donec reddas noviſſimum quadrantem*: Quæ verba Servatoris, quamvis alii alio modo ſapienter enucleent videndi penes (7) Bellarminum, tamen (8) Ambroſius, & ſæpe (9) Auguſtinus, atque poſt hos (10) Dialogus, & (11) Bernardus, aliique (12) his Juniores ita explicant, ut via hanc vitam, adverſarius conſcientiam noſtram, quæ affectionibus corporis delicias appetentis adverſatur perpetuò, Judex Deum ipſum ſignificet. Quare divina ſententia hunc ſenſum habet; Dum vivis, criminum pœnas conſcientiæ tuæ repetenti prudens exolvito, ne, poſt quam obieris, ipſa te conſcientia tua Judici ſiſtat æterno, à quo mittaris in carcerem illum Infernum, unde non exibis, niſi ſolutis integrè criminum pœnis, duraturis proinde, ſi temporariæ, ad tempus, ſi æternæ, æternùm. Nam illud ἕως ἂν *donec*, vim hanc habet amphibolam pœnas utraſque complectentem; quare illud (13) Auguſtinus quandoque ad Tartareas, æternaſque confert, at (14) Tertullianus, (15) Cyprianus, (16) Ambroſius, (17) Hieronymus, ex Noſtris verò Euſebius (18) Emeſſenus, & (19) Origenes ad temporarias referunt, & purgatorias; quorum effata venerati argutias Patriarchæ (20) Meletii contemnimus, qui, diſſimulato Auguſtini nomine, acumine Auguſtini uſus, imò potius abuſus contendit illâ particulâ ἕως ἂν, *donec*, non indigitari pœnas habituras finem, atque hoc his verbis quaſi Tripodem afflatus ediſſerit: ὁ σωτὴρ φησὶν, οὐκ ἐξελεύσῃ, ἕως οὗ ἀποδῷς, καὶ τὸν ἔσχατον κοδράντην· ἄρα πῦρ ἐστι Πουργατόριον, καὶ καθαρτικόν. ἀλλ' οὐχ οὕτως, ὅτε περὶ καθαρτικοῦ πυρὸς ὁ σωτὴρ διαλέγεται, καὶ ἐκεῖ μέτεστιν κρείττων ἐκεῖνος, περὶ δὲ ταύτης εἴρηκεν ὁ σωτὴρ, μὴ ἄλλης φυλακῆς εὑρεθῇ ἄξιος, οὐ καθαρτικὸν χωρίον, ἀλλὰ φλογερὸν κολαστήριον, καὶ τὸ ἐσχάτου κοδράντου ἀδυνάτως ἀπαιτούμενον· ἀλλὰ καὶ τὸ ἕως, οὐ πάντοτε τέλος σημαίνει· οἱ ὀφθαλμοὶ γάρ φησιν, ἡμῶν πρὸς τὸν Θεὸν,

(1) In Aſſertio. artic. 5.
(2) Lib. 3. Inſt. ca. 4. §. 39.
(3) In Apolog. Cõfeſſ. Auguſt. art. de Cõfeſſ. & Satisfactio.
(4) In 2. p. Exam. pag. 1094 Vide pag. 1087.
(5) Tom. 3. Cõtrov. de Pœnit. lib. 4. a c. 11 ad 16.
(6) Luc. c. 12. n. 58. Matth. c. 5. n. 25.
(7) d. li. 1. de Purg. c. 7.
(8) In c. 12. Lucæ.
(9) In c. 5. Matth. & hom. 1. de ver. Dom. & in homil. 50. hom. 5 & lib. de 10. Chordis c. 3.
(10) hom. 39.
(11) In Cantic. Serm. 8.
(12) Bed. Bonavẽt. in d. c. 12. Luc.
(13) In d. c. 5. Mat.
(14) Libr. de Anima c. 17.
(15) Lib. 4. Epiſt. 2.
(16) In d. c. 12. Luc.
(17) In d. c. 5. Mat.
(18) hom. 3. de Epiphan.
(19) Hom. 35. in Lucam.
(20) In Epiſt. ad Chios pa. 22. lin. 22.

ἕως ἂν οἰκτειρήσαι ἡμᾶς, οὐ γὰρ μετὰ ταῦτα οὐκ ἔσονται, εἴς γε διὰ τοῦτο οἰκτιρμοὶ παρὰ τοῦ φιλανθρώπου καὶ χορηγοῦνται, καὶ λαμβάνονται, ἵνα πάντοτε σὺν κυρίῳ ἐσόμεθα: οὐδὲ ἰωσὴφ, ὁ μὴ γνοὺς τὴν παρθένον, ἕως οὗ ἔτεκεν τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτοτόκον, ἔγνω μετὰ ταῦτα, ἀλλὰ τὸ μέχρι μὲν τίθησι, τὸ δὲ μετὰ ταῦτα οὐκ ἀναιρεῖ. Servator dicit, non exibit, donec reddat noviſſimum quadrantem: ergo eſt Purgatorius ignis. Sed, ò homines, neque de igne Purgatorio loquitur Servator, & videndum, quis ille ſit, de quo hæc Servator dixit: ne forte alterius Carceris dignus inveniatur, non autem Purgatoriarum regionum, ſed flammarum pœnalium, & cruciantium, petentiumque vel ultimi quadrantis pœnas. Sed & Donec non ſemper finem ſignificat: oculi enim, (21) dicit, noſtri ad Deum, donec miſereatur noſtri: non enim poſtmodum oculi non erunt ad Deum, quibus propterea miſerationes tribuuntur, & à quibus recipiuntur, ut ſemper ſimus cum Domino: neque Joſeph, qui Virginem non cognovit, donec (22) peperit filium ſuum Primogenitum, cognovit eam poſtea: ſed donec quidem ponit, quod verò poſtmodum ſit, non tollit.

(21) *Pſ. 122. v. 2.*

(22) *Matth. cap. 1. nu. ult.*

XIV. Hæc inconditè Meletius, qui plura alia poterat exempla proferre, queis probaret, non ſemper finem à particula *Donec* ſignificari. Nam & apud Pſaltem (1) Pater Filio dicit: *κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου: Sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum*: & de Chriſto (2) Paulus: *δεῖ γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν, ἄχρις οὗ ἂν θῇ πάντας τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. Oportet autem illum regnare, donec ponat omnes inimicos ſub pedibus ejus.* Ex quibus colligere non licet deſiturum Filium eſſe à dextris Patris, cùm inimicos ſuos conculcaverit, aut amiſſurum cæleſte Regnum Chriſtum, cùm inimicos ſuis ſubjecerit pedibus. Sed, amabo, quid hinc infert utiliter doctus Meletius? Primùm ſanè his verbis, inquit, Chriſti non adſtruitur ignis Purgatorius. Damus: an non adſtruitur carcer, ubi carceri mancipatus, donec ultimum quadrantem exolvat, punietur? At hoc illud eſt, quod volumus, ſecuri ignis, à quo Concluſionem noſtram præſcidimus. Eſto igitur carcer ille ignem non jactet: tormenta jactat, pœnas præſefert, atque integras noxarum noxias oſtentat. Has dicimus eſſe pœnas poſt obitum, queis animi torqueantur, donec ultimum quadrantem exolverint. Sed, inquit, hæ pœnæ finem non habent; non igitur purgatoriæ. At hoc nimium eſt, nimiumque petit Meletius. Petit enim principium, quâ petitione, cùm diſputatur, nihil ineptius, nihil iniquius ex Dialecticorum effatis. Donec, ait, finem haudquaquam ſemper ſignificat. Annuimus, expectamuſque patienter, quid inde audeat inferre Meletius. Igitur, inquit, neque in his verbis Chriſti τὸ ἕως οὗ finem ſignificat, atque adeò Purgatorium iſtud veſtrum non probat. Conſequens hoc actutum ad trutinam revocabimus, ſed antea conſecutionem deridendam proponimus. Hanc quis tulerit ſic illatam? *Donec* non ſemper finem ſignificat: ergo neque hic. Simili enthymematis forma, figurâve conſtituam, te non manducare, cùm nempe manducas: nam tu ſemper non manducas: ergo neque nunc, cùm manducas. Apage vir bone hanc Dialecticam, Moſchis, Getis, Daciſve Tranſiſtranis hæc ſcribe, non Græcis. Nos affirmamus τὸ ἕως οὗ non ſemper ad ſignificationem finis aſſumi, contendimus tamen hic ad finem ſignificandum aſſumi. Id, quod non quemadmodum (3) Bellarminus obſcurè, & pace dixerim tanti Doctoris, inſeliciter, ſed clarè, manifeſtèque probamus propoſitâ regulâ propoſitionum hujuſmodi, quæ in Paginis crebrò ſacris occurrunt. Dicimus has eſſe hypotheticas ex hypotheſi imbibente tempus, quales docent in Contractibus, ac Teſtamentis uſuvenire Juriſconſulti, penes quos nihil ſolemnius eſt, quàm, fiat hoc, ſit hoc, donec navis ex Aſia venerit; dicunturque hypotheticæ ad tempus. Jam quotieſcunque in ſacris Paginis hæ poſitiones concipiuntur, unum certò ſemper affirmant, alterum negligunt: affirmant ſemper, hypotheſim futuram, non ſemper affirmant eventurum, quod eſt ſub hypotheſi: imo aliquando affirmant non eventurum, quemadmodum aliquando eventurum affirmant, quod eſt ſub hypotheſi. Do omnium exemplum in relatis, & aliis; *oculi* (4) *noſtri ſemper ad Dominum, donec miſereatur noſtri: Non* (5) *cognoſcebat eam, donec pareret filium ſuum. Sede* (6) *à dextris meis, donec, &c. Oportet illum* (7) *regnare, donec, &c. Stella, quam* (8) *viderant in Oriente, antecedebat eos, uſque dum ſtaret, ubi erat puer: Propter* (9) *peccata Patrum ſuorum, & ſua affligentur, donec confiteantur peccata ſua.* Et: *ambulabo* (10) *igitur & ego contra eos, & inducam eos in terram hoſtilem, donec erubeſcat incircumciſa mens eorum.* In his omnibus, & aliis ſexcentis, quas è ſacris Paginis fas erit colligere, ſemper ponenda conditio infertur. Nam ex prima infertur: *Ergo aliquando miſerebitur*; ex ſecunda: *Ergo aliquando pariet, vel peperit*, è Tertia, *Ergo ali uando ponet inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum*, è Quarta: *Ergo aliquando ponet inimicos ſub pedibus ejus*, è quinta, *Aliquando veniens ſtabit, vel ſtetit, ubi erat puer: Aliquando confitebuntur iniquitates ſuas, & erubeſcet incircumciſa mens eorum*: nam eodem in loco hoc ipſum promittitur. Vides, hypotheſim certiſſimè colligi futuram, atque adeò clam, palamve affirmari. At non ex omnibus infertur conditionatum: neque enim inferes: Ergo, poſt quam miſerebitur noſtri, oculi noſtri non erunt ad Dominum: Ergo, poſt quam pariet, cognoſcet eam: Ergo, poſt quam poſuerit inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum, non ſedebis à dextris Dei: Ergo, poſt quam poſuerit inimicos ſub pedibus ejus, non regnabit. Ex aliquibus tamen infertur conditionatum modò contingenter, uti ajunt, modò neceſſariò. Et contingenter in hac: *Antecedebat eos, donec veniens*, &c. Nam probabiliter inferes, ergo, poſt quam veniens ſtetit, non antecedebat eos: at in hac neceſſariò. *Ambulabo & ego contra eos*, &c. Et in hac, *propter peccata Patrum ſuorum*, &c. inferes enim: *Ergo non affligentur, poſt quàm confeſſi fuerint peccata ſua: ergo non ambulabo contra eos, & liberabo eos à terra hoſtili, poſtquàm erubuerit incircumciſa mens eorum.* Ratio autem, qua dignoſces, poſita hypotheſi, non inferri

(1) *Pſal. 109. v. 1.*

(2) *1. Ad Corinth. c. 15 n. 25*

(3) *d. lib. 1. de Purgat. ca. 7. verſ. probatur 2.*

(4) *d. Pſ. 122. v. 2.*

(5) *d. c. 1. Matth. n. ult.*

(6) *d. Pſ. 109. v. 1.*

(7) *d. 1. ad Corinth. c. 15. n. 25.*

(8) *Mat. c. 2. n. 9.*

(9) *Levit. c. 26. nu. 39. & ſeqq.*

(10) *Ibid. num. 42.*

Digitized by Google

ferri, vel inferri, aut contingenter, aut neceſſariò, quod eſt ſub hypotheſi illa ad tempus, hæc certiſſima eſto. Quoties ex hypotheſi data infertur abſurdum, ſi, quod eſt ſub hypotheſi, inferretur, toties hypothetica poſitio, habita hypotheſi, non infert, quod eſt ſub hypotheſi: neque enim fas eſt abſurda ex propoſitionibus divinis inferre. At, ſi nihil abſurdi, hypotheſi poſita, colligatur, ea poſita probabiliter inferet, quod ſub illa eſt: cùm verò ita nectitur hypotheſis cum eo, quod ſub ipſa eſt, ut, illa poſita, abſurdum quid, vel iniquum ſequatur, ni, quod eſt ſub hypotheſi, inferas; tunc poſita hypotheſi, neceſſariò infertur, quod eſt ſub hypotheſi. Primi habes exemplum in poſitionibus illis quatuor primis, Nam, cùm, poſita hypotheſi, *quòd pariet*, *quòd miſereatur*, *quòd ponat inimicos ſub pedibus*, *&c.* planè abſurdum ſit dicere, aut cognitam Virginem, aut avertendos à Domino oculos noſtros, aut non ſeſſurum Filium à dextris Patris, aut deſiturum regnare Chriſtum in Cælo; his hypotheſibus poſitis; hæc omnia non licet inferre. Contra, cùm nullum abſurdum ſit, ſi dicamus. clariſſimum illud aſtrum, quo ad adoranda Chriſti Servatoris cunabula deducti ſunt Magi, non ampliùs præiviſſe Magis, cùm per (11) aliam viam regreſſi ſunt in Regiones ſuas, fas erit inferre probabiliter, poſt quam veniens ſtetit ſupra, ubi erat puer, non ampliùs ducem ſe Magis præbuiſſe, ſed vel ſtetiſſe provocandis vicinorum animis ad idem erga corporatum Numen obſequium, vel quaſi ſuo munere functum eſſe deſiiſſe; ac Soli Divinitatis lucem, à quo illam acceperat, feliciter moriens reddidiſſe. At ſanè, cùm abſurdum omnino ſit, & à Clementia divina penitùs alienum, ſi affirmes, poſt, quàm peccator iniquitates ſuas faſſus eſt Deo cum gemitu, erubuitque incircumciſa mens ejus, Deum non fore placatum, nec miſertum iri lugentis crimina ſua, deprecantiſque veniam, præſertim cùm clementiſſimum Numen (12) decreverit, promiſeritque, non ſe recordaturum ampliùs iniquitatum criminoſi, quotieſcunque ingemuerit: omnino, poſita illa hypotheſi, neceſſariò inferendum erit, quod eſt ſub hypotheſi, dicendumque, confeſſos crimina ſua non ampliùs cruciandos, quoſque puduit mentis incircumciſæ, ab hoſtili captivitate liberandos.

(11) d. ca. Matth. n. 12.

(12) Ezech. ca. 18. nu. 22.

XV. Hæc ædepol manifeſta ſunt, ſacris Paginis conſona, nec ab alio neganda, quàm qui cor non habet, ut noſter Patriarcha Meletius. His tamen admiſſis, regrediamur, ſodes, ad noſtra, videamuſque, an ex effato illo Servatoris: *non exies inde, donec reddas noviſſimum quadrantem*, inferatur finis carceris, quem minatur. Primò, cùm ſit poſitio hypothetica ad tempus & quidem in ſacris aſſerta Paginis, imò ore Chriſti Servatoris prolata, valet ab illa ad exitum ipſius hypotheſis: ac, quemadmodum ex relatis ritè colligitur miſerturus noſtri Dominus, ſuppoſiturus pedum ſcabellum ſuorum inimicos ſuos, ſubjecturuſque eoſdem pedibus ſuis, & reliqua, quæ intulimus, ita & hæc poſitio: *non exies inde, donec reddas noviſſimum quadrantem*; infert legitimè, te aliquando quadrantem noviſſimum redditurum. Hoc admiſſo ſtatim ſequitur: ergo *inde exibis*. Nam hypotheſis neceſſariò nectitur cum eo, quod eſt ſub hypotheſi: propterea quòd, ſi, ſoluto integrè debito, non exeat carcere carceri mancipatus ob debitum, infertur iniquitas in Deo, & abſurda ſævities. Igitur in his verbis Chriſti, ut, ut in aliis τὸ ἕως ἂν finem non ſignificet, finem planè ſignificat, quippe quod in his verbis affirmat poſitionem hypotheſis, quæ poſita infert carceris finem: atque adeò ritè, validè, appoſitè, ac Sapienter Latini, imo Græci (nam hæc argumenta ut, ſæpe dixi, ſunt penè omnia (1) Beſſarionis) ſapienter, inquam, Græci contra ſtolidiſſimos Photianos his Chriſti verbis utuntur, queis nimirum evincant, eſſe Statum carceris poſt obitum temporarii, unde tandem animi exibunt, quòd poſt obitum, animorum quorundam debitum ſolvi poſſit, ac ſolvendum ſit: atque adeò ſic ex verbis illis Chriſti Herculeum, ut ſæpè dicit (2) Coreſſius, hoc eſt, invictum argumentum inſtituunt. Multi migrant è vita, quorum debita integrè ſolvi poſſunt; igitur eſt carcer, in quo caſtigantur, detinenturque ad tempus; unde aliquando, ſolutis integrè debitis, ſolvi poſſunt. Antecedens poſitio probatur: nam multi migrant è vita cum debito pœnæ crimini venia digno decretæ, aut cum debito pœnæ lethali crimini jam dimiſſo conſtitutæ: at hoc debitum utrumque ſolvi poteſt, quippe temporariæ debitum pœnæ. Neque enim aut peccatis minoribus ęternę pœnę contrahitur debitum, aut, poſt quàm gravis culpa deleta eſt, obligatio inde contracta perennis manet, ſed mutatur in temporariam, quemadmodum doctè Coreſſius in ſua (3) Theologia tum ex Thomiſtarum dictis, tum ex effatis Theologorum noſtrorum evincit: igitur negari non poteſt, multos è vita migrare cum debito pœnę, quod ſolvi queat, quippe temporariæ, ac finitæ. Conſecutio verò evidens eſt ex verbis Chriſti toties repetitis. Etenim qui dicit: non exibit inde, donec reddat noviſſimum quadrantem, hoc dicit: ſi reddet omnia uſque ad noviſſimum quadrantem, hoc eſt debitum integerrimè ſolvet, exibit è carcere; itidemque dicit, qui poterit integerrimè ſolvere debitum, poterit è carcere exire: Atqui multi, uti dicebamus, ex iis, qui functi ſunt vitâ, debitum pœnę poſſunt integerrimè ſolvere: ergo poſſunt è carcere exire. Infero: igitur ſolvent integerrimè, atque adeo exibunt. Nam, ſi poſſunt ſolvere, cur non ſolvant? Si verum eſt divinum effatum, quod nobis profert (4) Apoſtolus: *οὐδείς ποτε τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλ᾽ ἐκτρέφει, καὶ θάλπει αὐτήν*: *nemo unquam carnem ſuam odio habuit, ſed nutrit, & fovet eam*, Et quidem, cùm adhuc hominis ad ſuum bonum libertas integra eſt in hac vitâ, quis dicat, animum odiſſe uſque adeò ſe ipſum, ut nolit, quod poteſt perneceſſarium ad ſalutem, & quidem in eo ſtatu, in quo voluntas poſita ad bonum ſuum tendere dumtaxat poteſt? Si poteſt igitur ſolvere debitum animus, vult; ſolvitque, ut poteſt; at poteſt; igitur ſolvit: ſi ſolvit, exit è carcere: igitur à primo ad ultimum, carcer perennis ille non eſt, adſtruiturque verbis corporati Numinis apertiſſimis Purgatorium, quod impugnatis.

(1) *In d. Encyclica 2.*

(2) *d. Epi. 1. ad Corydal.*

(3) *Libr. de Pœnit. c. 4.*

(4) *Ad Epheſ. c. 5. num. 29.*

XVI. His ego non video, quid reponere Photianus queat. Clara ſunt adeò, atque adeò legitimè ex principiis communiter conſtitutis ſequuntur,

tur,

Digitized by Google

tur, ut Medius fidius excors ſit prorſus oporteat, truncoque ſimillimus Hermæ, ſi quid quis contra niti audeat, aut mutire. Non probetur, ut contendit ineptè Meletius, Purgatorius Status ex illis (1) Apoſtoli: ἑκάςε τὸ ἔργον, ὁποῖόν ἐςι, τὸ πῦρ δοκιμάσει, *uniuſcujuſque opus, quale ſit, ignis probabit*, quibus tamen eum doctè probari cenſet (2) Beſſarion, & (3) Gennadius, atque ex his (4) Bellarminus, & (5) Coreſſius; an his, quæ hactenus retulimus, non probatur? Amabo vos, Photiani fratres: nam vos, licèt malos, ſtultos, ac perfidos, atque etiam inimicos, fratres agnoſcimus, ſæpeque de vobis querimur Græci cum Sponſa (6) dicente, *filii matris meæ pugnaverunt contra me*. Amabo vos, inquam, fratres, vobiſcum ipſi cum animo veſtro rationes has perpendite, conſiderate. Atque eas quò utiliùs intelligatis, recolatiſque magis appoſitè ad pinguem minervam veſtram, fingite vobis hoc ipſo momento, quo noſtra hæc legitis, mori Baſilium Magnum, aliumve paris Virum Sanctimoniæ laude conſpicuum, fingite eodem momento mori & Apoſtatam Julianum, aut æqualis hominem nequitiæ, deſperatęque perfidiæ, Unà etiam cum his mori Thaidem aliquam, Glyceriumve, quarum delicias & panniculus bombycinus urit, libidinoſas proſtitutæ pudicitiæ fœminas, quæ tamen paulo ante obitum reſipuerint, perque exhomologeſim ſacram criminum culpas omnes deleverint, nec tamen vindictam ſcelerum ſuorum præſtiterint, pœnaſve criminibus debitas luerint. Interrogo vos, quò poſt obitum Baſilium, ſimilemve Baſilio deduceretis? An aliò, quàm ubi eum palam, & canorè in Eccleſiis veſtris quotannis ſtatuitis; cùm (7) cantatis: μνημόνευε καὶ ἡμῶν, πάτερ βασίλειε, παρεςὼς τῇ τριάδι τῇ ὁμοουσίῳ. *memento noſtri, Baſili Pater, conſubſtantiali Triadi adſtans*? Quò verò detruderetis Apoſtatam? an aliò, quàm quò eum (8) Nazianzenus Invectivis duabus detruſit? Nempe ſtatim ab obitu, ſi ſapitis, beatum dicetis Baſilium, ſtatim ab obitu, etiam ſi cæteroqui deſipiatis, ad Inferos Julianum abripietis. At Thaidem, & Glycerium quo? An ubi Baſilius? Eſt ne aliquis veſtrum, qui hoc dicere, hoc audeat cogitare? Ibi ſtatim ab obitu ut ſint voluptatis illecebroſæ mancipia vix à Vitiis momento temporis ante mortem exhomologeſi redempta, ubi Baſilius caſtitatis laborioſæ totâ exemplar in vita? Ejuſdem ut conditionis aleam poſt obitum illico ſubeant, quæ debitarum tot ſceleribus nihil pœnarum dedere, ac ille, qui ſemper innoxius, virtuti ſemper devotus, non meritum corpus ſeveris adeo pœnis ſponte ſubjecit, ut vivum pœnitentiæ ſimulacrum ex membrorum macie, ex oris pallore, & truculenta, ſacraque ſimul totius illuvie corporis haberetur? Non igitur, ſive ſapitis, ſive deſipitis, eò commeabunt Thais, atque Glycerium, quò Magnus Baſilius. At neque quò ſceleſtus Parabates. Nam quis fideles fœminas, ſecundo Chriſtianæ plebis Baptiſmo luſtratas, queis Numen amicum divinæ dona Charitatis impertiit, quas in filias recepit, ſuoque Sanguine per grande Exhomologeſis myſterium expiavit, eò detrudet, ubi Julianus Apoſtata meritas conſtanti perfidiâ conſtanter pœnas patietur? Quis animos, quos nulla inquinat culpa ad eandem conditionem ſupplicii coget, quam habet is, qui moriens in Chriſtum maledicta congeſſit, eòque dementiæ provectus eſt, ut vel extremum Vitæ Spiritum contumeliis in exoſum Numen nefariis impiarit? Si hoc dicatis, jam ſua crimina faſſi, ejuſque, quem piè peccatorum pœnituit, atque ejus, qui ne moriens quidem reſipuit, diſcrimen tollitis omne. Si hoc tollitis, quò (9) ἀκολουθία, quæ ſontico extremè laborantibus ex præſcripto Jacobi paratis? Quò (10) Parænefes, queis moribundos homines ad propitiandum Numen hortamini? Quò (11) poteſtas illa veſtra, quam faſſos ſua crimina peccatores à noxa ſoluturi ex verbis Chriſti jactatis? Nempe quæ iſta venia, quam impertimini, ſi quibus pepercîſtis, ii pœnis iiſdem obnoxii ſunt, quæ ante, quàm parceretis, fuerant ſubeundæ? Ergo ſi ſapitis, ſi non planè furiis agitamini, Fratres, non eò Thaidem, Glyceriumque detrudetis, quò detruſiſtis Apoſtatam. Porro ſi Thais, atque Glycerium neque ad Beatitatem Baſilii, neque ad infelicem deſperationem Apoſtatæ deducuntur ſtatim ab obitu; eſt ne inter vos homo, animal nimirum rationis compos, cui fas ſit inficiari, eſſe, ac reipſa dari Statum aliquem Tertium, qui neque ad ſtatum Baſilii, neque ad conditionem ſpectet Apoſtatæ? Qui neque Beatos contineat, nec circumplectatur damnatos, qui neque receptæ Status ſalutis ſit, nec amiſſæ, ſed medius ſperatæ ſalutis. At is: Fratres, is Status Purgatorium eſt, quod ab Eccleſia noſtra propoſitum, à Majoribus noſtris receptum, jure divino probatum, confirmatum validiſſimis rationibus, omnium Gentium, quotquot orant pro mortuis, confeſſione decretum amolimini per ineptias, impugnatis impudentiſſimè, ac manifeſta impietate rejicitis, quaſi commentum ſit, quod Ratio perſuadet, aut, quod nobis Mores ingerunt noſtri, à Latinis inventum, recipiendum Nobis per fas nefaſque calidiſſimis argumentis objiciatur.

XVII. Si Tertium, inquit, locum Purgatorio non conſtituitis, nec in eo proprium ignem accenditis, Statum hunc Tertium recipio. Id tantùm hac in ſententia veſtra damnandum cenſeo, damnoque, quòd Statum hunc tertium Purgatorium appellatis. Sic Philadelphienſis (1) Severus tandem conſilii, mentiſque compos, quem tamen cauſam poſtulamus, ob quam Purgatorii vocem non recepit, cùm rem ipſam recipiat? Quòd, ait, ejus in ſacris Paginis nulla mentio, quòd Patres eam nullo modo cognoverint, denique quòd Plato ea ſit uſus: Quare ſic homo graviſſimus, magnæque penes Photianos authoritatis tandem (2) conſtituit. Τύτες τὲς τόπες δὲν τὲς καλῶ καθαρτήριον, διὰ νὰ μὴ νομίσῃ τινὰς, ὅτι συμφωνοῦμεν κατὰ τῦτο τῷ Πλάτωνι, ὁ ὁποῖος λέγει εἰς τὸν Φαίδωνα, ὅτι καθαρίζονται αἱ ψυχαὶ τῶν ἁμαρτωλῶν· ἀλλὰ τὲς ὀνομάζω τόπες ἱκανοποιὲς, τετέςι τόπες, εἰς τὸν ὁποῖον τιμωρῦνται αἱ ψυχαὶ, καθ' ὅσον εἰσὶν ἄξιαι τιμωρίας, καὶ καθόσον ἡ εὐσπλαγχνία τῦ Θεῦ θελήσει. *Hæc loca non voco Purgatorium, ne quis putet conſentire nos Platoni in Phædone docenti, purificari animos peccatorum; Sed ea voco loca Satisfactoria, hoc eſt locū, in quo caſtigantur animæ tanto tempore, quanto ſunt dignæ, & quantum clementiæ divinæ libuerit*. Hunc in modum Severus, cujus in

tam

(1) 1. Ad Corinth. c. 3. n. 13.
(2) d. Ep. 2. Encyclica.
(3) In Dem. 3. c. ſect. 7. ante med.
(4) d. lib. 1. de Purgat. ca. 5. per tot.
(5) d. Ep. 1. ad Corydal.
(6) Cātic. c. 1. n. 5.
(7) Vide Gennad. in demōſtr. 4 cap. Decret. ſect. 5.
(8) Orat. infamatur in Julia. 1. & 2.
(9) Vide Euchol. tit. ἀκολυθία τῦ ἁγίυ ἐλαίυ, & ibi. Goar. à pa. 431.
(10) Vide ibid. tit. ἀκολυθία εἰς ψυχοῤῥαγῦντα. & ibid. Goar. à pag. 742.
(11) Vide ibid. tit. εὐχὴ εἰς μετανοῦντας: & ibi. Goar. pag. 676.
(1) d. 4. differen. in fin.
(2) d. 4. differen. pa. 51. li. 12.

Digitized by Google

tam paucis verbis intolerabilem planè petulantiam ferre, ò Grçcia, non poſſum. Quare fas erit his eum dictis compellare. Ut tu nullius eruditionis homuncio, quod ex ipſis Commentariis tuis manifeſtiſſimum eſt. Tu, qui ne à limine quidem Theologiam ſalutaſti. Tu privatus Epiſcopus advenarum in Italia Græcorum, penè dixerim Antiſtes ſine Juriſdictione, ſine ſolio Princeps, & Preſul tantùm ex Titulo. Ut tu, inquam, Tertio, quem recipis, animarum ſtatui ſciveris unus aptum nomen imponere, toti Eccleſiæ revera inauditum, appellandumque contendas *ἱκανοποιὸν*, damneſque interim Latinos, hoc eſt ſummos eruditionis omnifariam magiſtros, Theologos maximos, Eccleſiam Occidentis integram, venerabilem ſemper Græciæ, matrem Eccleſiarum, earundemque ſapientiſſimam Antiſtitam, quòd tertium illum animorum Statum Purgatorium appellet? Nempe damnemus innumeros, ut te ſtolidum audiamus: fatuos ſapientes dicamus, ut recipiamus, quæ ſomniaſti, quodque integra Eccleſia probat, diſpliceat, ut placeat, quod unus hominum aſſeris. Quo nomine impudentiam iſthanc appellem? Superavit omnis ſignificationem Vocabuli: decoxere Lexica impudentiæ tantæ factura nomen, nec alia vox, aliudve epitheton ſupereſt, niſi, ut eam dicamus eſſe *Diabolicam*, parem nimirum illi, quam indet verè *μισάνθρωπος* (3) *homini peccati, & filio perditionis*, ut ei ſcilicet *adverſetur, & extollatur ſupra omne id, quod dicitur Deus*. An enim iſthæc impudentiſſima procacitas tua, Severe, non adverſatur, non extollitur ſupra omne, quod dicitur Deus? Pontifices omnes, ac Sacerdotes, qui Eccleſiam Dei conſtituunt, Deos appellari ſi neſcis, docebit te Pſaltes (4) effatus: *Ego dixi: Dii eſtis, & filii Excelſi omnes*, & (5) ibidem: *Deus ſedit in Synagoga Deorum, in medio autem: Deos dijudicat*. Atqui petulantia iſthæc tua his omnibus adverſatur, ſupra hos omnes extollitur. Nam id nomen, quod reprobas, quod averſaris, ut vocem tuam toti opponas Eccleſiæ, omnes Epiſcopi Latinorum, Græci Antiſtites omnes, quotquot hunc tertium animorum poſt obitum ſtatum probavere, recipiunt: atque in utraque lingua pari ſonat conſtantia *Καθαρτήριον, Purgatorium*. Quid Græcos nomino, Latinoſque? Photiani tui quoque, quicunque Tertium hunc ſtatum affirmant (ſunt autem præter te plurimi) id nomen uſurpant. Lege (6) Diplovatacium, percurre (7) Laſcarem, vide (8) Coreſſium: ſi quis unquam alio uſus vocabulo eſt, ut hunc tertium ſtatum ſignificaret, feremus aliud à Purgatorio nomen. Quòd ſi nemo unquam faſſus animas temporariis poſt obitum pœnis torqueri, Purgatoriam conditionem inficiatus eſt, quæ dementia, vetuſtati tuam novitatem opponere, ac ſingularitate, fas ſit ita loqui, tua univerſitatem labefactare? *ἱκανοποιὸν*, inquit, *Τόπους τοὺς ὀνομάζω*, ne nimirum Platoni conſentiam: At, miſelle, conſentis Pythagoræ, teſte Planude (9) docenti, *Τὰς ψυχὰς τῇ μετεμψυχώσει ἱκανοποιεῖσθαι, animas transſmigratione aptas reddi*. Conſentis Eleatæ Zenoni, Magentino (10) authore, de animis poſt obitum hominis philoſophato: *Ἱκανοποιεῖσθαι αὐτὰς παρὰ τῆς εἱμαρμένης πρὸς ἀθάνατον ἐλευθερίαν*; *aptas à Fato reddi æternæ libertati*. Conſentis Zenodoto Gnidio, ac Meliſſo, penes (11) Margunium, dicentibus *μετὰ τὸ βιῶναι τὰς ψυχὰς εἰς ᾅδην ἀναφέρεσθαι, καὶ ὑφ' Ἑρμοῦ ἱκανὰς γίνεσθαι πρὸς γάμον ἀλλήλαις, καὶ γαμεῖν, καὶ τίκτειν ψυχὰς ἄλλας τὰς ἐλευσομένας εἰς βίον*. *Poſt obitum animos deduci ad Inferos, & à Mercurio aptas reddi nuptiis mutuis, & celebrare matrimonia, & parere alias animas venturas ad vitam*. His nempe, Severe, conſentis iſtis *ἱκανοποιοῖς τόποις*, quos ineptiſſimè comminiſceris, dumq; horres Platoni ſapientiſſimè de animorum expiatione Naturæ lumine nota philoſophato conſentire, adſtipularis Metempſychoſim, Fatum, animorumque conjugia ineptè ſimul, ac impiè decernentibus: ut de te ſanè, qui doctiſſima reſpuis, ac ſtulta ſectaris, dictum videatur, quod Parœmiaſtes (12) aſſeruit. *Os ſtultorum paſcitur imperitia*.

XVIII. Sed tamen hoc, ait, Purgatorium veſtrum in Sacris Paginis non reperio. Damus & hoc, atque expectamus, quid inferas. An in Sacris Paginis invenis *ὁμοούσιον, θεοτόκον, θεάνθρωπον*? hæc ergo inficiator, ſodes. Ea potiùs admittis, ac veneraris, nam ea uſurpat Eccleſia, ea ratio ſuadet, his Orthodoxi palam utuntur, ac paſſim. Igitur, ſi tam cæcus, ut, quod eſt manifeſtum in Sacris Paginis, non videas, tamen admittito, quippe illud uſurpat Eccleſia, illud ingerit Ratio, illo, cùm Statum tertium Animorum Orthodoxi fatentur, utuntur. Re tamen ipſa & hoc nomen Dei verbum oſtentat, & Patres omnes indigitant? Quid enim Raphael (1) aliud inſinuavit Tobiæ, cùm dixit: *Eleemoſyna à morte liberat, & ipſa eſt, quæ purgat peccata*: *ἐκ θανάτου ῥύεται, καὶ αὐτὴ ἀποκαθαριεῖ πᾶσαν ἁμαρτίαν*: quàm ſtipe in pauperes diſtributa non vivorum modò, ſed & mortuorum peccata, debitas nimirum peccatis pœnas remitti? Quid Sapiens (2) aſſeruit, cùm affirmavit: *per miſericordiam, & fidem purgantur peccata*: *ἐλεημοσύναις καὶ πίστεσι ἀποκαθαίρονται ἁμαρτίαι*, niſi vivorum fidem non ſibi tantùm prodeſſe, ſed etiam mortuis, cùm Miſericordia, & Fide fiat, ut Vivi Numini irato, & pro ſe faciant ſatis, &, ſi volent, etiam pro mortuis. Denique quid (3) Iſaias prædicit aliud, cùm ſpondet. *Purgabit Dominus ſordes filiorum, & filiarum Sion, & ſanguinem emundabit de medio eorum ſpiritu judicii, & ſpiritu combuſtionis*. *ἐκπλυνεῖ κύριος τὸν ῥύπον τῶν υἱῶν, καὶ τῶν θυγατέρων Σιών· καὶ τὸ αἷμα Ἱερουσαλὴμ ἐκκαθαριεῖ ἐκ μέσου αὐτῆς ἐν πνεύματι κρίσεως, καὶ πνεύματι καύσεως*, niſi eſſe poſt obitum, ut explicat (4) Auguſtinus, Statum aliquem animarum, quæ à Deo purgantur, pœnali judicio, atque igne tortore? Jam illa (5) Malachiæ. *Ipſe ſedebit quaſi ignis conflans, & purgabit filios Levi, & collabit eos*, *καθιεῖται χωνεύων, καὶ καθαρίζων ὡς τὸ ἀργύριον, καὶ τὸ χρυσίον, καὶ καθαριεῖ τοὺς υἱοὺς Λευί*, & illa (6) Baptiſtæ Joannis. *οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἅλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ*: *cujus ventilabrum in manu ejus, & purgabit aream ſuam, & congregabit triticum in horreum ſuum, paleas autem comburet igni inextinguibili*, quid aliud præſeferunt, quàm in verbo purgandi toties repetito, toties ingeſto, totieſque jactato, Purgatorii nomen, quod deteſtatur Severus, à quo cavet,

ut ab

(3) 2. *Ad Theſſal. c.* 2. *n.* 34.
(4) *Pſal.* 81. *v.* 6.
(5) *Ibid. v.* 1.
(6) *In* 4. *Controv. Græcor.*
(7) *In exp. Liturg. ad Diptycha.*
(8) *d. Ep.* 1. *ad Corydal.*
(9) *In Adag. cent.* 3. *nu.* 64.
(10) *In Libros de Anim. Ariſt. c.* 34.
(11) *In Adag. Antiq. n.* 25.
(12) *Prov. c.* 15. *n.* 14.
(1) *Tobiæ c.* 12. *n.* 8.
(2) *Prov. ca.* 15. *nu.* 27.
(3) *Cap.* 4. *num.* 4.
(4) *Libr.* 20. *de Civit. c.* 25.
(5) *Cap.* 3. *num.* 3.
(6) *Luc. c.* 3. *nu.* 17.

Digitized by Google

ut ab ignoto Literis Sacris, Sacriſque Paginis inaudito. Jam Patres, jam Eccleſiæ lumina utriuſque, quàm apertè, quàm ſæpe hoc idem nobis nomen commendant! Latinos primos ad teſtimonium propono, atque Auguſtinum inter hos primum, quòd Photiani (7) ab hoc Purgatorium οὐχ οὕτω δογματικῶς, *non adeo dogmaticè* conſtitutum pronuncient. Is loquens (8) de infantibus, qui poſt Baptiſmum intereunt: *non tantùm*, inquit, *pœnis non præparantur æternis, ſed nec nlla poſt mortem purgatoria tormenta patiuntur*. Et de Chriſtianis in ætate jam adulta, leviumque criminum reis, ſi fortè vita fungantur, *tales*, ait, (9) *conſtat* (audiant Photiani) *conſtat ante Judicii diem per pœnas temporales, quas eorum ſpiritus patiuntur, purgatos æterni ignis ſuppliciis non tradendos*. De iiſdem (10) alibi, *qui temporalibus*, dicit, *pœnis digna geſſerunt per ignem quendam Purgatorium tranſibunt, de quo ait Apoſtolus, ſalvus erit, ſic tamen quaſi per ignem*. Et diſputans (11) contra Manichæos: *qui fortè*, inquit, *agrum non coluerit, & ſpinis eum opprimi permiſerit, habet in hac vita maledictionem terræ ſuæ, & poſt hanc vitam habebit vel ignem purgatorium, vel pœnam æternam*. Et cùm explanat verba illa (12) Pſaltæ: *Domine, ne in furore tuo arguas me*, Deum affatus, *in hac*, inquit, *Vita purges me, talem me reddas, cui jam emendatorio igne non ſit opus*. Ita explicatè, ac crebrò Auguſtinus, cui hæc dicenti, ac propalam aſſerenti, an præfigi potuerit Meletianum illud οὐχ οὕτω δογματικῶς, judicet Lector, nos enim hìc dumtaxat contendimus, vocem hanc Purgatorium Eccleſiæ Patribus notam, tranſlativam, atque communiter uſurpatam: id, quod confirmare liceret ex omnibus penè Latinis, quos Photiani recipitis, ac veneramini, ex Cypriano (13) Martyre, ex (14) Ambroſio, ex (15) Hieronymo, & ex (16) Dialogo ipſo, quem legitis; quibus palam ſubſcribunt & ii, quos non recipitis, viros tamen ſapientiſſimos appellatis, ac ſæpe ad teſtimonium producitis, (17) Paulinus, (18) Boetius, (19) Beda, (20) Anſelmus, (21) Bernardus. His nempe ſanctiſſimis viris, his Theologis maximis, his, qui in omni genere Sapientiæ ſummas habuere, vox Purgatorium placuit, quæ non placet Severo. His ignotum nomen ἱκανοποιῶν τόπων, quod eructat Severus, his nullus timor, ne viderentur conſentire Platoni, cui aliquatenus adſtipulari religioſa Severi mens cavet. Idipſum & Noſtri Sapientiſſimè præſtiterunt, nec in agnoſcendo Purgatorii vocabulo, quod ex novitate contemnitis, utque conſonum Ethnicæ Superſtitioni rejicitis, Latinos ſecuti ſunt, ſed prævere Latinis. Nam quid (22) Origenes: *qui ſalvus fit*, inquit, *per ignem ſalvus fit, ut ſi quid fortè de ſpecie plumbi habuerit admiſtum, id ignis decoquat, & reſolvat, ut efficiantur omnes aurum purum*. ὅστις σώζεται, διὰ πυρὸς σώζεται, ἵνα, εἴ τι τυχὸν μολιβδῶδες ἐν αὐτῷ, τὸ πῦρ κατατήξῃ, καὶ διαλύσῃ, ἵνα γένηται πάντως πάγχρυσος. Hæc verba tanti Sapientis, quo uno fit, ut Chriſtiana Græcia ingenium par Auguſtino jactare poſſit, non ne Purgationem, purificationemque præſeferunt, & quidem igne celebrandam? At non palam, inquies, & Origenem, licèt miri hominem acuminis, infinitæque eruditionis, ſcimus hæreticum, ac Platonis aſſeclam uſque ad ineptias. Dabo palam locutos, viroſque omni exceptione majores. Baſilius. Quid hoc nomine illuſtrius? Quid magis Græciæ, imo Terrarum Orbi univerſo venerabile? Hujus dicta Latinis magna ſunt, Nobis maxima: hujus opinio penes Latinos, quæ creduntur, confirmat, penes Nos, quid ſit credendum, conſtituit; hujus ſententiæ ſæpe à Latinis non ſine obſequioſa interpretatione recipiuntur, à Nobis adorantur, ut ſonant. An audeas reprobare, quod hic probat? Verebere quaſi ſuperſtitioſum, & Ethnicum, quod hic aſſerit; reſpues, ut anceps, atque periculoſum, quod hic iterum, iterumque confirmat? Audi igitur hæc verba (23) Baſilii. *Si igitur*, inquit, *per confeſſionem detexerimus peccatum, jam ſuccreſcens gramen areſecimus dignum planè, quod depaſcatur, ac devoret purgatorius ignis*. Ἐὰν οὖν γυμνώσωμεν τὴν ἁμαρτίαν διὰ τῆς ἐξομολογήσεως, ἐποιήσαμεν αὐτὴν ξηρὰν ἄγρωστιν, ἀξίαν τοῦ ὑπὸ τοῦ καθαρτικοῦ πυρὸς καταβρωθῆναι. Et iterum: *non omnimodam*, ait, (24) *internecionem, & exterminium, ſed innuit expurgationem, juxta Apoſtoli ſententiam, ipſe autem ſalvus erit quaſi per ignem*. Οὐκ ἀφανισμὸν ἀπειλεῖ, ἀλλὰ τὴν κάθαρσιν ὑποφαίνει, καὶ τὸ παρὰ τοῦ Ἀποστόλου εἰρημένον, ὅτι εἴ τινος τὸ ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται, αὐτὸς δὲ σωθήσεται οὕτως, ὡς διὰ πυρός. Dic ſodes Severe, in his verbis obſcurum an aliquid eſt? Dic, an non apertè Purgatorium his verbis conſtituatur? Dic, an agnoſcas Baſilio notam, ac tranſlativam Purgatorii carceris vocem, ignisque vocabulum purgatorii? Similia præſtat frater Baſilii Baſilio non minor Theologus (25) Nyſſenus Antiſtes. Una is in Oratione ter vocem hanc Photianis auſibus objicit: nam primò, *vel*, inquit, *in præſenti vita precibus, ſapientiaque ſtudio purgatus, vel poſt obitum per expurgantis ignis flammam expiatus ad priſtinam vellet redire felicitatem*. Ἤτοι κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν διὰ προσευχῆς τε, καὶ φιλοσοφίας ἐκκαθαρθείς, ἢ μετὰ τὴν ἐνθάδε μετανάστασιν διὰ τῆς τοῦ καθαρσίου πυρὸς χωνείας. Secundò: *non poterit*, (26) ait, *à corpore egreſſus Divinitatis particeps fieri, niſi maculas animo immiſtas purgatorius ignis abſtulerit*. Μετὰ τὴν ἐκ τοῦ σώματος ἔξοδον γνοὺς τῆς ἀρετῆς πρὸς κακίαν διαφορὰν ἐν τῷ μὴ δύνασθαι μετασχεῖν τῆς θειότητος μὴ τοῦ καθαρσίου πυρὸς τὸν ἐμμιχθέντα τῇ ψυχῇ ῥύπον ἀποκαθήραντος. Tertiò: *aliis*, (27) inquit, *poſt hanc vitam purgatorio igne materiæ labes abſtergentibus* τοῖς δὲ λοιποῖς διὰ τῆς εἰς ὕστερον ἀγωγῆς ἐν τῷ καθαρσίῳ πυρὶ ἀποβαλόντων τὴν πρὸς τὴν ὕλην προσπάθειαν. Quod triplex Nyſſeni teſtimonium adeò Photianos premit, ut planè vel ſtranguletur, vel agat in furias, palamque fateri cogat ignorantiſſimam impietatem ſuam. Nempe audite Græci, quid authoritati Nyſſeni reponat (28) Barlaam ille σοφώτατος, qui libellum plenum elegantiſſimarum ineptiarum præponendum Severi ſcripſit ineptiis. Λοιπὸς δὴ Γρηγόριος ὁ μακάριος, ὁ τῆς Νυσσέων προστάτης ἐκκλησίας, ὃν δὲ μάλιστα τῶν ἄλλων δοκεῖ λέγειν ὑμῖν συνιστάμενον· Καίτοι βέλτιον ἦν σιωπῇ τὰ ἐκείνα τιμῆσαι, καὶ μηδαμῶς ὑμᾶς ἀνακράζειν τὴν ὑπὲρ τούτων ἀπολογίαν φανερῶς ἐν τῷ μέσῳ ποιεῖσθαι· ῥᾷτον δ᾽ ἂν ὅμως (ὡς ἔοικε) τὴν ἀζημίαν φυλάξασι τῷ πατρί· Ἄνθρωπος ἦν, ἀνθρώπῳ δέ, κἂν ὅτι μάλι-

ςα τις

(7) *Melet. Patr. d. Epiſt. ad Chios pa. 22. lin. 13*
(8) *De Civit. l. 21. c. 16.*
(9) *Ibid. c. 19.*
(10) *Lib. 50. hom. hom. 16.*
(11) *Lib. 2. de Geneſ. cont. Manichæ. c. 20.*
(12) *Pſ. 43. v. 1.*
(13) *Lib. 4. ep. 2.*
(14) *In Pſ. 36. in illa gladium evaginaverunt. & ſer. 20. in Pſ. 118.*
(15) *In fin. Comment. in Iſai. & li. 1. contr. Pelag. ul. fr. med.*
(16) *Lib. 4. Dial. c. 39. & in Pſalm. 3. pœnit.*
(17) *Epiſt. 1. ad Amandum.*
(18) *Lib. 4. de Conſol. proſ. 4*
(19) *In Pſal. 37.*
(20) *In 1. ad Corinth. c. 3.*
(21) *Serm. de Obit. Huberti.*
(22) *hom. 6. in Exod. ex receſ. Coreſſ. ep. ad Corydalenm.*
(23) *In c. 9. Iſaiæ.*
(24) *Ibid. infra.*
(25) *Orat. pro Mortuis procul à medio.*
(26) *Ibid. infra.*
(27) *Ibid. inferius.*
(28) *Lib. unico de Purga. p. 37. lin. 2. & ſeqq.*

Digitized by Google

τα εἰς ἄκρον ἁγιωσύνης ἀφίκηται, ἐκ ἀδύνατον ἁμαρτεῖν, καὶ μάλιστα περὶ ἃ μηδεμία προέβη ἐξέτασις, μηδὲ κοινῇ συνελθόντες πατέρες τὸ δοκοῦν ἐψηφίσαντο. *Reliquus porro Gregorius Beatus Nyſſæorum Antiſtes Eccleſiæ, qui ſanè, præ cæteris, videtur dicere Vobis* (Latini) *conſentanea. Quamquam ſatius eſſet, ejus dicta ſilentio coli, nec nos cogi, apologiam de his palam in medium proferre. Dicendum igitur tamen eſt, nobis, ut licet, famam Patris hujuſce tutatis, homo erat, nec citra hominem eſt, ut ut ille ad ſummum ſanctimoniæ pervenerit, errare: præſertim in iis, de quibus nulla quæſtio habita fuit, nec unà coeuntes Patres tulere ſententiam.* Sic Barlaam de Nyſſeno, qui omnium apertiſſimè de Purgatorio igne poſt obitum philoſophatus pro Latina, imò pro Græca ſententia ſtat contra ignorantiſſimos Photianos, quos in uno Barlaamo æſtimare licet (nam hunc de Purgatorio libellum typis edi curarunt) ac palam aſſerere & ignorantiſſimos, & petulantiſſimos: Ita ne doctiſſimus Nyſſenus erravit? Si Latinus hoc dixiſſet, quis eum murus aheneus à maledictis veſtris protexiſſet, quin ſtatim publicè accuſatione ſuſceptâ non eum Scriptorem, Doctoremque, ſed Gentem univerſam injuriæ, non in Nyſſenum tantùm, ſed in omnes Græcos Patres poſtularetis? Optimam ſanè reſpondendi rationem! Si premunt Latinorum Patrum effata, ac Purgatorii vocem clariſſima authoritate, numeroſiſque exemplis inſinuant, eorum vobis verba ſunt barbara, quippe fatemini (29) linguam Latinam penitùs ignorare; ſi Græci idipſum præſtant, hos erraſſe docetis: ita nuſquam vos rationi circures redditis: ita pervicaciam protervia tuemini, neve ſententias veſtras à Patribus noſtris damnatas damnetis, Patres noſtros ignorantiæ accuſatis, erroris arguitis, palamque damnatis. Quid? Utinam erroris, & ignorantiæ Patres damnaretis noſtros, eos & perfidiæ reos vultis, nempe aliter interpretati eorum dicta, ac ſonant, ut ex interpretatione damnandum palam errorem verbis invadatis herculeis. Conſtat hoc, ò Græcia, ex loco eodem, quem retulimus, Barlaami, qui, dum excuſat Nyſſenum, eum hæreſis accuſat turpiſſimæ. Nam hæc eſt excuſatio Nyſſeni; docuit hic, inquit (30) Barlaamus, temporarias eſſe damnatorum pœnas, ſenſitque cum Origene aliquando reorum cruciatus habituros finem: id, quod falſum ſanè eſt, at venia dignum, quòd Eccleſia Synodo congregata illud publicè Dogma ætate Nyſſeni non reprobaſſet. Sic Patres noſtros tutantur Photiani. Verùm cùm impiè, etiam ineptè. Primò, quòd hoc Dogma Erebi non æternùm Damnatos cruciaturi ante ætatem Nyſſeni Eccleſia damnaverit, ut conſtat ex relatis per (31) Epiphanium, (32) Hieronymum, (33) Auguſtinum, (34) Dialogum, qui ante Quintam, Sextamque Synodum floruere: imò hunc errorem Chriſtus (35) ipſe damnavit, cùm dixit: ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον, *& ibunt hi* (damnati) *in ſupplicium æternum, Juſti autem in vitam æternam.* Quid igitur proderit Nyſſeno errores Origenis in V. Synodo fuiſſe damnatos, ſi hic peculiariùs error ante Nyſſenum damnatus eſt? Deinde, quo nam in loco Nyſſenus Damnatorum pœnas cum Origene temporarias docet? certè in relatis locis, ubi vocem Purgatorii iterum, iterumque uſurpat, non de damnatis ſermo eſt, ſed de iis, qui in fide deceſſerunt, ac ſpe; qui leviorum rei culparùm, aut dimiſſis criminibus debitarum pœnarum, eas luunt poſt obitum. Quod ad hominem contra Barlaamum probare licet: nam ſi de damnatis loquitur Nyſſenus, jam non adſtipulatur Latinis, quorum conſtans ſententia eſt in Inferno nullam eſſe redemptionem: at Nyſſenus, Barlaamo fatente, Latinis favet: igitur non de damnatis eo in loco decernit, ſed de tertiæ Conditionis hominibus, quos poſt obitum purificari purgatorio igne conſtituit. Ita neque errat Nyſſenus, & Purgatorii vocem agnoſcit.

(29) Barlaam ubi ſupr. pag. 34. lin. 24.
(30) Ubi ſupra d. pag. 37. à lin. 14. & deinceps.
(31) In Epiſt. ad Jo. Hieroſolymis.
(32) In Epiſt. de error. Jo. Hieroſolymit.
(33) In Libris de Civit. paſſim.
(34) In Dialogis paſſim.
(35) Mat. c. 25. num. ult.

Nec diſſentit (36) Nazianzenus, quamvis voce purgationis minimè utatur: Purgatorium enim affirmat verbis ſimilibus hunc in modum. *In altero* (Mundo) *ſuo igne baptizabuntur, qui poſtremus eſt baptiſmus, nec ſolùm acerbior, ſed & diuturnior, qui craſſam materiam inſtar fœni, depaſcitur, vitiique levitatem abſumit.* Τυχὸν ἐκεῖ τῷ πυρὶ βαπτισθήσονται τῷ τελευταίῳ βαπτίσματι, τῷ ἐπιπονωτέρῳ, καὶ μακροτέρῳ, ὃ ἐσθίει ὡς χόρτον τὴν ὕλην, καὶ δαπανᾷ πάσης κακίας κουφότητα. Ubi vides, Theologum aſſerere palam, animos, poſt obitum, omnes criminoſorum hominum ad eundem ignem deduci, quo nimirum criminum omnium torquetur iniquitas, hoc tamen diſcrimine, quòd gravia ſanè damnatorum hominum crimina, quæ ferro comparat, ignis illi depaſcitur, nec abſumit, abſumit autem levia, cùm Vitii levitatem abſumit: Ex quo infertur eodem igne puniri Damnatorum culpas, & piè morientium perpurgari delicta, cùm tamen in eodem igne diverſorum hominum diſpar ſupplicium ſit, ac diverſum. Quare Theodoretus (37) nomine Græciæ totius: *hunc ipſum, inquit, ignem Purgatorium credimus, in quo animæ defunctorum probantur, & repurgantur, ſicut aurum in conflatorio.* Τὸ αὐτὸ πῦρ τὸ καθαρτικὸν πιστεύομεν, ἐν ᾧ αἱ τῶν τεθνηκότων ψυχαὶ δοκιμάζονται, καὶ ἀποκαθαρίζονται ὡς ἐν χωνευτηρίῳ: & (38) Oecumenius: *ſalvabitur, ait, & ipſe quoque, non tamen citra dolorem, ut par eſt, eum, qui tranſit per ignem, & à concretis levioribus maculis expiatur.* Σωθήσεται καὶ αὐτὸς δὴ, ἀλλ' ἐκ ἀνάλγητος, ὡς ἔνι τῷ διερχομένῳ διὰ πυρὸς, καὶ καθάρσεως μετέχοντι. Ut eſt editum Typis. σωθήσεται δέγε ἐπωδύνως καὶ αὐτὸς, ὡς εἰκὸς τὸν διὰ πυρὸς παρελθόντα. &c. Quid his apertius dici potuit, quid expreſſius, ut manifeſtum eſſet, hanc vocem, quam, Photiani doctiſſimi, reprobatis, à Majoribus noſtris agnitam, receptam, probatamque fuiſſe? Demens igitur omnino Severus, qui vocem hanc ſacris Paginis conſentaneam, Sanctiſſimis Patribus, præſertimque Noſtris uſitatam non recepit, & Severo dementior, quiſquis, poſt hæc lecta, non Tertium dumtaxat illum animorum poſt obitum Statum fatebitur, verùm etiam Statum illum purificationis, purgationiſque ærumnoſæ, Purgatorium ritè appellari, aptè dici, aſſerique doctiſſimè, eum Eccleſia utraque, cujus in hac quoque re unum ſuffragium eſt, non cenſebit.

(36) In Orat. ad S. Lumina.
(37) In Schol. in 1. ad Corinth. c. 3. ap. Coreſſ. in d. Epi. ad Corydaleum.
(38) In 1. ad Corinth. c. 3. in illa: ſalvus erit quaſi per ignem, ex receſſione ejuſdem Coreſſ. in d. Ep.

Digitized by Google

S E C T I O IX.

Indulgentiæ, & Jubilæus à Photianis calumniis aſſeruntur.

S U M M A R I U M.

I. *Cenſura Severi. Ejus in Indulgentias, & Jubilæum Impietas. In Eccleſia eſſe Poteſtatem indulgendi.*
II. *Quid ſit Indulgentia. Eſſe in Eccleſia Theſaurum meritorum Græca authoritate probatur.*
III. *Proponitur Nicolai Myſtici P. Synchorochartion.*
IV. *Comparantur Sinchorochartia cum Indulgentiis: ubi explicatur, quid ſit applicare merita Chriſti, & Sanctorum: & oſtenditur in Græcia Indulgentias obtinuiſſe contra ineptias Severi.*
V. *Oſtenditur Synchorochartia idem eſſe cum Indulgentiis.*
VI. *Diſcrimen Synchorochartiorum, & Indulgentiarum quod ſit: & an obſit Indulgentiis, & Jubilæo? Refellitur Severus, & oſtenditur, Jubilæum, & Indulgentias eſſe utiles.*
VII. *Proponuntur injurioſa Severi argumenta.*
VIII. *Reſpondetur argumentis, & explicantur multa de Indulgentiis.*
IX. *Confirmatur Reſponſio validiſſimè, & probatur antiquiſſimus Indulgentiarum penes Latinos uſus.*
X. *Jubilæi à Bonifacio inſtituti Ratio: eam omnibus Sapientibus placuiſſe, & laudari à Coreſſio, cujus aliqua verba caſtigantur.*
XI. *Utilitas Jubilæi proponitur, & Severus refellitur.*
XII. *An effectus Jubilæi, & Indulgentiarum ſit certus?*
XIII. *Epilogus Tractationis contra Photianos.*

I. QUę enim dementia major, quàm, ut adſtipulere Severo, toti Eccleſiæ refragari? Nempe quis iſte Severus eſt, atque unde ſtatim Doctor Sacrorum emerſit? Ille nimirum, de quo Coreſſius (1) Synchronos ſic. *Legi Severi Differentias: multa dicit, pleraque confundit, nihil probat. Vir bonus Latinos provocat nunquam expertus: Hinc multa blaterat inutilia, &, juxta adagium, aberrat à ſcopo. Theologia opus eſt cum Theologis pugnaturo: quare dicitur: nec ſutor ultra crepidam.* Ἀνέγνων Σεβήρε τὰς διαφοράς· πολλὰ λέγει, τὰ πλείω φυρύνει, οὐδὲν δ' ἀποδείκνυσιν· ὁ καλὸς ἐγκαλεῖ τοῖς Λατίνοις ἀγνοῶν τοὺς ἀνθρώπους κατὰ πεῖραν· πολλὰ δὲ ἀνωφελῆ βατολογεῖ, καὶ, κατὰ τὸν λόγον, ἀποπίπτει τοῦ σκοποῦ. Θεολογίας γὰρ χρεία τῷ μετὰ Θεολόγων πόλεμον μελετῶντι. διὸ λέγεται, οὐδὲ σκυτεὺς παρ' ἐμβάδα. Ita Coreſſius de Severo, cui aliam etiam ob cauſam vehementiùs iraſcimur. Is enim Photianorum, quos viderim, primus ex ipſo Purgatorio captata repentè occaſione, Indulgentias omnes, in uno Jubilæo, (2) damnavit, tantâ protervià, ut rem integris, prolixiſque Libris diſputatam vix unâ inſulſæ ſcriptionis pagellâ profligaſſe putaverit, omnia mendaciis, & ignorantia miſcens, ac ſus deque vertens. Quò magis operæ pretium facturum me duco, ſi huic etiam quæſtioni conſtituendæ contulero quidpiam, ne Noſtri, qui Severum non norunt, ex ejus lectione damnum capiant, hauriantve perniciem. Id præſtabo breviſſimè: neque enim prolixè agendum de eo, de quo Græcorum hactenus nullus dubitavit, quodque (3) Bellarminus, ſi uſquam doctus, hàc ſanè in parte Operum ſuorum doctiſſimus, atque uſque ad miraculum eruditus Libris duobus conſtituit. Certè Noſtrorum nemo, ac ne ipſe quidem Severus palam (clam enim id audet) inficiatus eſt, eſſe in Eccleſia Poteſtatem indulgendi, parcendive vivis, quibus donari poſſe non ſolùm culpę, ſed & pœnæ reatum omnem, Eccleſia noſtra fatetur. Scilicet ſic à Servatore (4) Chriſto docti ſumus, Epiſcopis poteſtatem tradente ſolvendi quæcumque ſuper terram. Etenim, ſi quæcumque, ea omnia, quę ſolvi poſſunt, atque remitti: Quare, & reatum omnem pœnę, quippe qui ſolvi poteſt, atque remitti. Id, quod Paulus Apoſtolus (5) confirmat exemplo. Nam Corinthio inceſto ob preces Corinthiorum pœnam criminis benignus indulget, quemadmodum clariſſima Apoſtoli verba ante Latinos enucleavit (6) Theodoretus. Hinc vel antiquiſſimis Patribus uſu recepta indulgendi conſuetudo: moſque erat in Eccleſia Martyrum ad preces, pœnarum criminibus debitarum iis, quos criminum pœnituerat, veniam impertiri, ut manifeſtiſſimum eſt ex traditis per (7) Tertulianum, & (8) Cyprianum. Qui mos deinceps ex decretis Synodorum obtinuit, conſtatque ex (9) Nicæna I. decernente, ſeriò pœnitentibus indulgentiam poſſe ab Epiſcopis concedi: *licebit*, inquit, *Epiſcopis de his aliquid humaniùs cogitare:* ἐξεῖναι τῷ ἐπισκόπῳ καὶ φιλανθρωπότερόν τι περὶ αὐτῶν βουλεύσασθαι: negligentiores verò jubet, præſcriptum pœnarum tempus abſolvere: Ex quo diſcrimine palam eſt, poſſe Antiſtites aliquibus indulgere, & aliis minimè parcere. Similia, planèque his conſentanea occurrent in Ancyrano (10) Concilio, & in Synodo (11) Antiochena, quarum exempla ſecutus (12) Baſilius idipſum conſtituit penes (13) Photium. Nec in Romana Eccleſia, antequam Photianus homo Noſtræ ſuperſeminaſſet Zizania, hoc inauditum. Nam teſte (15) Altiſiodorenſi Guillelmo priſco Doctore, Gregorii Dialogi ætate, mos Indulgentiarum maximè obtinuit, nec deſunt exempla alia quàmplurima, quæ refert Bellarminus (16) eruditiſſimè. Sed nihil ea ad Nos, quos nimirum ad eandem conſuetudinem pręſentiùs provocant Majorum documenta noſtrorum, penes quos hæc indulgendi Poteſtas ſemper obtinuit. Probatur hoc Synchorochartiorum ſeptemdecim exemplaribus, quæ Græciæ noſtræ propoſuit Chriſtophorus Campanas Canonarcha, in quibus palam Antiſtites Byzantini, dum veniam delictorum faciunt, à poteſtate ipſis per Chriſtum Antiſtitibus conceſſa indulgendi, parcendive, Diplomatum ducunt initia.

(1) *In d. Ep. 1. ad Corydal.*
(2) *d. diſſer. 4. pa. 49. li. 28. & pag. ſeqq. per tot.*
(3) *In to. 2. in Opuſcul. mihi à p. 202.*
(4) *Mat. c. 18. n. 18.*
(5) *2. ad Corinth. c. 2. à n. 6.*
(6) *In d. cap. 2. ad Corinth. 2.*
(7) *Lib. ad Martyres.*
(8) *Lib. 3. Epiſt. 15. alias 11.*
(9) *Cano. 12. al. 11.*
(10) *Canone 5.*
(11) *Canone 2.*
(12) *Canone 73.*
(13) *In Nomoc. in Can. Baſilii.*
(14) *Lib. 4. Sum. Theol. tr. 6. c. 9.*
(15) *De Indul. li. 1. c. 3. ver. poſt illa tempora.*
(16) *In Syllog. formul. titul. de Synchorochar.*

II. Contendo porro, ea Synchorochartia nihil aliud eſſe, niſi Syngraphas Indulgentiarum: id quod manifeſtiſſimè comprobo poſita Indulgentiarum notitia. Hæc enim nihil aliud ſunt, quàm abſolutio judicialis, adjunctam habens ſolutionem ex Theſauro Eccleſiæ: ita omnes Latini DD. (1) D. Thomas, (2) Bonaventura, (3) Anto-

(1) *In 4 diſt. 20. q. 1. art. 3. ad. 2. & 3.*
(2) *In 4. diſt. 20 q. 2. p. 2. q. 1.*
(3) *1. p. tit 10. ...*

Digitized by Google

Antoninus, (4) Durandus, (5) Paludanus, (6) Mayrones, (7) Hadrianus, (8) Silveſter, (9) Cajetanus, (10) Soto, (11) Ledeſmius, quos congerit, atque invicem diſcrepantes conciliat, (12) Bellarminus, ex quo, cùm aliqui ad rationem Indulgentiæ ſolam ex Theſauro Eccleſiæ Solutionem requirant, alii ſolam judicialem abſolutionem, facilè, & tutò colligitur, utrunque requiri. Nam Indulgentiarum largitio actus eſt Juriſdictionis, atque adeò actus judicialis pendens è verbis Chriſti (13) relatis, *quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in Cœlis*: igitur abſolutio eſt. Eſt itidem ſolutio, quòd ſolvat, ac liberet ab obligatione pœnæ, atque obſervatione judicii, quemadmodum loquuntur Jureconſulti, quando collato ad ſolutionem Eccleſię theſauro, ſolvitur ex illo, quod aut in hac Vita Sacræ Reipublicæ pœnam imponenti, aut in alia divinæ Juſtitiæ pœnam exacturæ, ni quis ante obitum pœnas crimini debitas ſolvat, debetur. Atque hìc mirum fortaſſis videbitur Photianis, quod de Eccleſiæ Theſauro dicimus. Sed, ut ait ille, cùm ſemper Ignorantia parens admirationis ſit, & habeatur, hìc ſanè, uti grata filia Photianorum admiratio matrem ſuam indigitat ignorantiam, quæ tanta his in hominibus eſt, ut mirum minimè ſit, ſi mirentur id, quod nunquam ſapiens ullus mirabitur. Nam quid clarius, notius, certiuſque, quàm ea Chriſti merita, Cœlitumque omnium, quæ & Chriſto, & Cælitibus ſupervacanea ſunt, qua parte Deum placare poſſunt, eidemque, ut creditor eſt debitæ ſceleribus pœnæ, faciunt ſatis, dicunturquè vulgo ἱκανοποιήσεις *ſatisfactiones*, poſſe aliis Fidelibus applicari, qui rei ſunt luendæ temporariæ pœnæ? *Certè* (14) *Coreſſius*: τὸν θησαυρὸν τῆς Ἐκκλησίας, ait, λέγω τὰς τοῦ Βασιλείου νηστείας, τοῦ Θεολόγου, καὶ Χρυσοστόμου πολλοὺς ἐν τῇ βασιλίσσῃ τῶν πόλεων μόχθους, τῶν ἁγίων τὰς ἐκ ἀναγκαίας αὐτοῖς ἱκανοποιήσεις. Μάλιστα δὲ τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ, ἅπερ τῷ σωτῆρι οὐδ' ὠφέλησαν πρὸς ἄφεσιν τιμωριῶν, ἡμῖν δὲ κοινωνεῖται διὰ τῆς ἐξουσιαστικῆς τῆς Ἐκκλησίας πρὸς συγχώρησιν τῶν τιμωριῶν, καὶ χρεωστουμένων κολάσεων. *Theſaurum autem Eccleſiæ dico jejunia Baſilii, Theologi, & Chryſoſtomi multos in Urbe Urbium principe labores, Sanctorum non neceſſarias ipſis ſatisfactiones, maximè verò Paſſionem Chriſti, quæ Servatori ne utilis quidem fuit ad remiſſionem pœnarum, nobis autem communicatur à poteſtate Eccleſiæ ad veniam pœnarum, & tormentorum, quæ debemus*. Quæ omnia luculenter confirmat ex dictis (15) Prodromi, & ex formulis Synchorochartiorum Diplomatum, ut Rerum noſtrarum imperitiſſimus planè dicendus ſit, quiſquis ea auſit, aut mirari, aut deridere. Hinc non ulteriùs laborabo hàc Noſtris certiſſimâ in re, ſed ea, quæ nuper dixi, colligens apertè conſtituo. Indulgentiam eſſe actum abſolutionis applicantem deſcripta hactenus Chriſti, Sanctorumque merita Fidelibus pœnarum reis luendarum, quibus ſolvendis ejuſmodi merita, ex poteſtate à Chriſto tradita, Antiſtites impendunt.

III. Porro cognitâ Indulgentiarum naturâ, has ajo in Synchoreticis noſtris concedi. Id ut manifeſtum ſit, do hìc formulam unius ex iis, quę (1) Diplovatacius, & (2) Canonarcha proponunt. Seligo autem ex multis non quod vetuſtiſſimum eſt, nempe Taraſianum, ſed quod eſt mediæ ętatis, ejuſque Patriarchæ, qui, cùm nec Photianus omnino fuerit, neque optimè erga Latinos affectus, Græcis unà, ac Photianis author omnino recipiendus eſſe poterit Veritatis. Is eſt Nicolaus ille Myſticus, quem & (3) Nectarius laudat, nec reprobat (4) Baronii ſupercilioſa ſeveritas. Extat ejus ſynchorochartion penes utrumque Scriptorem, illudque, inter cæteras epiſtolas Myſtici, Baronio obtulit Aloyſius Lollinus conterraneus meus, Venetuſque Patricius. Eſt autem hujuſmodi: Νικόλαος ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος, Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. Ἡ χάρις τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ ἡ ἄπειρος εὐσπλαγχνία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ χορηγοῦσα πᾶσι τὰ δέοντα, καὶ ἀποπληροῦσα τὰ ἐλλείποντα, ἡ τὸν ἁμαρτωλὸν προκαλοῦσα εἰς μετάνοιαν, καὶ τοῖς ἁγίοις προξενοῦσα στέφανον, ἡ οὐ θέλουσα θάνατον ἁμαρτωλοῦ, ἀλλ' ἵνα μεταστραφεὶς ζήσῃ, καὶ δώσῃ καρπόν· αὕτη ἡ μεγαλοδύναμος χάρις ἡμῖν τοῖς ταπεινοῖς, καὶ ἀναξίοις ἔδωκεν ἐξουσίαν λύσαι τε, καὶ δῆσαι, καὶ εὐθύνειν τὰ πρόβατα τὰ ἀκούοντα τῆς φωνῆς ἡμῶν, οὓς καίπερ ἀναξίους ἀπέδειξε ποιμένας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Διὸ καὶ ἡμῖν λέγει, ὅτι ἂν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον ἐν τῷ οὐρανῷ. Ὅθεν ἡμεῖς τῇ θείᾳ ταύτῃ, καὶ ἀμετασαλεύτῳ ὑποσχέσει τεθαῤῥηκότες εἰς ὠφέλειαν τοῦ λογικοῦ ποίμνιου ἡμῶν χρώμεθα ταύτῃ, καὶ προκαλοῦμεν εἰς μὲν τὴν μετάνοιαν τοὺς ἡμαρτηκότας, τοῖς δὲ μετανοήσασιν ἄφεσιν διδόαμεν, λύοντες αὐτοὺς τῶν χρεωστουμένων δεσμῶν, ἐν ὀνόματι Κυρίου, ἐν ἐπικλήσει τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἐπιφοιτήσει αὐτοῦ, καὶ διὰ τῆς μεσιτείας τῆς μητρὸς παρθένου Δεσποίνης ἡμῶν προσκομίζομεν τῷ θεῷ ὑψίστῳ ὑπὲρ τῶν μετανοησάντων ἁμαρτωλῶν τὴν γένεσιν, καὶ τὰ πάθη τοῦ Σωτῆρος, τὰς εὐποιίας τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν, καὶ τὰ ἄθλα τῶν στεφανοφόρων Μαρτύρων μετὰ τῆς ἀφθόρου σεβασμιότητος τῶν θεοφόρων, καὶ λαμπαδούχων Παρθένων. Ἔγνωμεν γὰρ τὴν κοινωνίαν τῶν ἐν μιᾷ πίστει ὁμολογούντων σε τὸν Πατέρα τὸν ἄναρχον, καὶ σὲ τὸν Υἱὸν αὐτοῦ, καὶ τὸ ἐν ἀμφοτέροις Πνεῦμα πανάγιον, Τριάδα ἀδιαίρετον, ἧς ἡμεῖς ὑπηρέται ἀνάξιοι ὄντες τῇ σῇ εὐσπλαγχνίᾳ πρὸς τοσαύτην ἐξουσίαν ἠλύθημεν, ἣν κατὰ τὸ σὸν ἔνταλμα, πολυέλεε Κύριε, χρώμενοι, τῷ ἀγαπητῷ ἡμῶν υἱῷ Ἀνδρονίκῳ τῷ Χαλκοπούλῳ τὴν κοινωνίαν τῶν ἁγίων δωρούμεθα, εἰς ἄφεσιν πάσης πνευματικῆς κατακρίσεως, εἰς λύσιν παντὸς κανόνος, καὶ ἐκκλησιαστικοῦ ἐμποδίσματος, ἵνα σύ, Κύριε, ὁ ἐξαλείψας παντελῶς πᾶσαν ἁμαρτίαν, καὶ δίκην, καὶ τιμωρίαν τῷ συσταυρωθέντι σοι λῃστῇ, καὶ ὁμολογουμένῳ σε τὴν θεότητα, ἵλεως γένοιο αὐτῷ, ἐπιλανθανόμενος αὐτοῦ τὰ ἐγκλήματα, καὶ παραπτώματα ἑκούσιά τε, καὶ ἀκούσια, καὶ ἐξαγοράσαμενος τῷ πνευματικῷ αὐτοῦ πατρὶ μετὰ δακρύων, καὶ θρήνων ἀπεδοκίμασε, καὶ εἰς αἰῶνα ἀποδοκιμάζει. Ἐντέλλομαι δ' αὐτῷ διὰ τὴν συγγνώμην ταύτην ἐν Κυριακαῖς ἡμέραις πέντε προσευχὰς μετανοίας ποιῆσαι πεντήκοντα, ἔτι δὲ πέντε Δευτέρας νηστεύειν, καὶ τοῖς πέντε πένησι διδόναι ἱμάτιον πρὸς βοήθειαν ἀθλίας γυμνότητος, ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος θεοῦ ἐν τριάδι μόνῳ, ᾧ δόξα, καὶ βασιλεία εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. Ἐδόθη μηνὶ Μαρτίῳ, δεκάτῃ, ἐν Σαββάτῳ, ἐπινεμήσεως ιδ'. *Nicolaus miſericordia Dei Archiepiſcopus Conſtantinopolis novæ Romæ, & OEcumenicus Patriarcha. Gratia Spiritus Sancti, & infinita benignitas Domini noſtri Jeſu Chriſti, quæ omnibus tribuit neceſſaria, & adimplet, quæ deſunt; quæ peccatorem ad pœnitentiam vocat,*

(4) *In 4. diſt. 20. qu. 3.*
(5) *Ibid. qu. 4.*
(6) *Ibid. qu. 1.*
(7) *In 4. Sent. q. de Indulg.*
(8) *In Sum. ver. Indul. nu. 4.*
(9) *tr. 14. ad Jul. Medic. c. 6.*
(10) *In 4. Sent. diſt. 21. qu. 1. art. 2.*
(11) *In p. 4. Sent. q. 38. art. 1.*
(12) *Ubi ſupr. c. 5. ab init.*
(13) *Mat. c. 18. nu. 18.*
(14) *In Theolog. n. de Oper. homi. q. 4. p. 5.*
(15) *De Interpr. ad Cano. Pœnitent. Thaumaturgi.*
(1) *In Synop. Juris Græci in fin. tit. de Synod. n. 64.*
(2) *In d. Sylloge eod. tit.*
(3) *Antirrh. ſect. 10. pa. 200. à linea 19.*
(4) *Vide Ann. 917. per tot.*

Digitized by Google

vocat, & Sanctis coronam impertitur, quæ non vult mortem peccatoris, ſed ut convertatur, & vivat, detque fructum: Hæc omnipotens Gratia, nobis humilibus, & indignis dedit poteſtatem ſolvendi, & ligandi, & emendandi oves, quæ audiunt vocem noſtram, quos quamvis indignos fecit Paſtores in Eccleſia: Quare & Nobis dicit: quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in Cælis. Hinc nos hac divina, & immobili promiſſione animati ad utilitatem rationalis Gregis noſtri ea utimur, & provocamus ad pœnitentiam quidem eos, qui peccaverunt, eis verò, quos criminum pœnituit, damus veniam, ſolventes eos à pœnis debitis in nomine Domini, ex invocatione Sancti Spiritus, ejuſdemque adventu, ac per interceſſionem Deiparę Virginis Dominæ noſtræ offerimus Deo altiſſimo, pro reſipiſcentibus peccatoribus, & Nativitatem, & Paſſionem Servatoris, merita Sanctorum Patrum noſtrorum, & certamina triumphantium Martyrum, cum incorrupta, dignâque omni veneratione candidorum, ac lampades præferentium Virginum conditione. Novimus enim Communionem eorum, qui in una fide confitentur te Deum Patrem ſine principio, & te Filium ejus, & Sanctiſſimum Spiritum in utroque, Unam Triadem, & indiviſam, cujus nos miniſtri indigni cùm ſimus, tua benignitate ad tantam venimus dignitatem, quam juxta mandatum tuum uſurpantes, miſericors Domine, dilecto filio noſtro Andronico Chalceopulo communionem Sanctorum donamus ad Remiſſionem omnis ſpiritalis damnationis, ad ſolutionem omnis pœnæ, & Eccleſiaſtici impedimenti: ut tu, Domine, qui deleviſti omnem omnino culpam, judicium, ac pœnam Latronis, qui tecum Cruci affixus confeſſus eſt tuam Divinitatem, propitius ſis ipſi, oblitus delictorum ejus, & peccatorum, quæ ſponte, vel invitus patravit, quæque faſſus ſpiritali Patri ſuo cum lacrymis, ac gemitu deteſtatus eſt, atque in æternùm deteſtatur. Mandamus autem illi ob hanc Indulgentiam, quinque diebus Dominicis orare provoluto quinquagies ad terram corpore, itidem jejunare quinque ſecundis Feriis, & quinque pauperibus veſtem dare ad opem miſerrimæ nuditatis: in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Dei in Triade unius, cui honor, & Regnum in omnia Sæcula. Data eſt menſis Martii X. die Sabbati Indictione XIV.

IV. Hoc eſt exemplar vetuſtiſſimi Synchorochartii, à quo licèt recentiora receſſerint, ut mihi palam eſt ex Manuſcripto exemplari Patri meo Cretæ conceſſo per Joannicium Patriarcham, èque aliis, quæ tum apud (1) Goarium, tum paſſim habentur, reipſa tamen idem aliis verbis modò breviùs, modò fuſiùs aſſeverant. Jam in hoc, quod protulimus, ſi placet, agnoſce ea omnia, quæ diximus. Et in primis Poteſtas indulgendi non facto ipſo dumtaxat, &, ut ajunt, *exercitè*, ſed ex profeſſo, atque ex induſtria, ſive, uti dicunt, *ſignatè*, affirmatèque ſtatuitur; imò magna ex parte totius Diplomatis prędicatur. Deinde manifeſtiſſimè Chriſti, Sanctorumque merita reis ad veniam criminum applicantur; Quamvis enim merita Chriſti, & Sanctiſſimæ Humanitati Gratiam infinitam meruerint, Nobiſque finitam, cùm (2) τὸ αἷμα αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας: *ſanguis ejus emundet nos ab omni peccato*; tamen hujus meriti Nobis effectus non niſi per Sacramenta novæ Legis applicatur. Quare, cùm in Diplomate res citra Sacramentum agatur, adjici Nobis merita Chriſti palam eſt, quà ſunt ſolutio pœnę peccatis debitę. Id, quod multò magis dicendum eſt de meritis Cœlitum. Etenim ea merita, ut Gratiam reſpiciunt, primariumque meritorum pręmium, alteri conferri non poſſunt: nemo enim alteri meretur Gratiam præter eum, qui pro Nobis mortuus eſt, *ut filii Dei* (3) *nominemur, & ſimus*. Propterea merita hujuſmodi applicantur Nobis, ut ſunt etiam ipſa ſolutiones pœnarum, atque uti Jureconſulti dicimus luitiones. Ac ne ſic quidem Nobis applicantur in totum, ſed ea ratione, quà luitiones ſunt non neceſſariæ Cælitibus, & ipſis ſupervacaneæ. Puta, Danieli Stylitæ viro à teneris unguiculis innocentiſſimo tanta illa, plenèque mirabilis patientia, & in pertricoſo propoſito inaudita conſtantia profuit ſanè, ac maximè profuit ad divinæ hic Gratiæ, poſt obitum verò ad immortalis Gloriæ certiſſimum incrementum: at, deficiente peccatorum materie, perparum fuit utilis ad ſolutionem, quando in minimo debito tam exaggerata ſolutio neque neceſſaria fuit, fuitque, quà ſolutio eſt, magna ex parte ſolventi ſupervacanea. Hęc merita ſic accepta, cùm in Diplomate applicari Merita legis, applicari puta, ut Cœlitibus otioſa, negotioſa ſint Nobis, illiſque inutilia, Nobis ſint utiliſſima. Hinc ſtatim aſſeritur Communicatio Sanctorum, ut Dogma (4) Fidei Apoſtolico firmatum decreto confirmet, poſſe Antiſtitum poteſtate applicari Sanctorum merita venię criminum impetrandæ. Quemadmodum enim Communicatio bonorum, quę ratione Ordinis Œconomici ad bonum totius Familię conſpirant, facit, ut prudens Paterfamilias ad utilitatem totius familiæ poſſit obærati filii, qui fortè decoxit, æs alienum ſolvere ex iis, quę filio diti ſuperſunt: ita Communicatio Sanctorum, quam ex Fide credimus eò collimare, ut ſibi invicem membra Eccleſiæ opem ferant, facit, ut ritè Paterfamilias Eccleſiæ, quem Epiſcopum eſſe nemo ſanæ mentis negaverit, poſſit juſtâ ex cauſâ, atque Eccleſiæ utilitatem ſecutâ, ex meritis piorum, quà parte illis ſuperſunt, aliquid conferre ad liberationem eorum, qui propter immanitatem debiti, vel animum deſpondent, vel etiam ſolvendo non ſunt. Habes igitur in producto Diplomate, imò in cæteris, quæ penes Nos dicuntur Ἀφέσιμος, eſſe apud Nos actus judiciales abſolutionis quippe per poteſtatem facti, quibus adjungitur Solutio ex Theſauro Eccleſiæ, ſive Communicatione Sanctorum. Atqui hæc, ut ſupra decrevimus, è ſententia Latinorum omnium Indulgentiæ ſunt: igitur apud Nos Indulgentiæ ſunt. Nec penes Nos Indulgentiæ ſunt ſolùm, ſed iiſdem prorſus terminis continentur, quibus Latinæ: loquor ſanè de Latinorum Indulgentiis, quas vocant pleniſſimas, & plenarias, nam minores, quæque ad ſolutionem omnium debitorum non dantur, ſed ex parte tantùm debitum donant, Nobis obſolevere, nec tamen quas uſurpant Latini, quaſque deridens ignorantiſſimus Severus contemptim vocat: χιλιάδας χρόνων, καὶ καραντέλας, *millia annorum, & Qudragenas*, con-

(1) *In Euchol. pag. 681. & ſeq.*

(2) *Joan. Ep 1. ca. 1. num. 7.*

(3) *Jo. Ep. 1. c. 1. nu. 1.*

(4) *In Symb. Apoſtol.*

(5) *Baſi. c. 73. Nyſſen. Can. 1. & 2. Ancyr. can. 22.*

(6) *Ancyr. can. 16.*

(7) *Ancyr. can. 16.*

(8) *Baſil. can. 59.*

(9) *Baſil. can. 81. Nyſſen. can. 4.*

(10) *Baſ. can. 58.*

(11) *Idem ibid. & alibi.*

(12) *Ancyr. can. 9. & 25. Baſ. can. 56. & 64*

(13) *Nyſſ. c. 3. Baſil. can. 75.*

(14) *Ancyr. can. 8. & 20. Trull. can. 54.*

(15) *Ancyr. cans. 4. Petr. Alex. can. 6.*

Digitized by Google

contemnendæ ſunt. Nam ſi omnium pœnarum condonandarum per Indulgentiam poteſtas eſt in Eccleſia, cur non eſt partis? Deinde has ipſas non omnimodas Indulgentias, ſed aut dimidias, aut ex parte, & aliquatenus conceſſas obtinuiſſe in Græcia priſcis illis Temporibus cùm vigebat acerbior ſeveritas, conſtat (5) ex productis Nicænæ, Ancyranæ, & Antiochenæ Synodi decretis, ubi quadamtenus pœnas dimitti permittitur. Denique non video, quî objici Latinis queat, quod noſtris Canonibus congruit. His prælucentibus novimus olim ſeveriſſimè actum cum criminoſis, quibus pœnæ producebantur ex gravitate delicti, modò per vitæ (6) reliquum, per annos ſæpe (7) triginta, (8) vigintiquinque, (9) viginti: ſæpe per annos (10) duodeviginti, aut (11) quatuordecim, duodecim (12) etiam, ac (13) decem, quemadmodum, qui minùs peccaverant, novem (14) annis plectebantur alii, alii (15) ſeptem, ſex (16) alii, aut (17) quinque, aut (18) quatuor, tribus (19) quandoque, ac (20) duobus, ut minimum pro crimine lethali pœna exigebatur per (21) annum, pro venia digno, aut non omnino ſpontaneo quadraginta (22) dierum. Septem, ac trium etiam dierum pœnam imponi (23) ſolitam noſces, quæ omnia conſtant ex relatis per (24) Photium, & (25) Harmenopulum: unde fas colligere utrumque, & à Canonibus decretas eſſe delictis certas pœnas, & certo temporis ſpatio circumſcriptas: has autem remitti poſſe, palam ex dictis eſt, quare fas erit Antiſtiti Indulgentiam, aut triginta, aut viginti, aut decem, aut trium annorum, uniuſve tribuere, quadragenas etiam, & ſeptimanas dare dierum, & centenarias, unde *quadragenarum* nomen, aliarumve hujuſmodi, quas χαραντίλας appellat Severus. Nam quod attinet ad millenas annorum, eas Indulgentias apud Latinos in uſu non eſſe certum eſt, an unquam fuerint, diſputatur: ac (26) Gerſon, cui ſubſcripſit Dominicus (27) Soto, palam negat, unquam conceſſas, licèt eas concedi poſſe ſolidiſſimè comprobet (28) Bellarminus.

(16) *Ancyr. can. 6. Baſil. c. 83.*
(17) *Petr. Alex. can. 1. & 2.*
(18) *Nicæ. l. c. 14. Ancyr. c. 5. Petr. Alex. c. 3. Nyſſ. c. 11. Baſil. c. 22.*
(19) *Ancyr. can. 70.*
(20) *Baſ. can. 61.*
(21) *Jejunator ap. Scholiaſ. Harmenopul. In Epit. Sect. 5. tit. 3. in fin.*
(22) *Idem Jejunator ibid.*
(23) *Idem ibid.*
(24) *In Nomocan. in Epiſt. Can. Baſ.*
(25) *In Epit. tit. 3. & 4. Sect.*
(26) *Tra. de Sacr.*
(27) *In 4. diſt. 21. q. 2. art. 1.*
(28) *d. l. 1. de Indul. c. 9. poſt med.*

Hæc obiter, ut calumniam ignorantiſſimam Severi caſtigaremus. Cæterùm penes Nos Indulgentias iiſdem terminis contineri, quibus & Indulgentiæ Latinorum, conſtat ex iis, quæ in utriſque requiruntur, expoſcunturque. Et primò, Latini finem poſcunt univerſalem, intentumque clam, palamve. Meritò ſanè, cùm enim Indulgentia ſit, uti diximus, actus Abſolutionis judicialis, actus eſt Juriſdictionis: Juriſdictio autem finem reſpicit ſemper univerſalem, qui in bono ſitus eſt publico, ac Reipublicæ, cujus eſt juriſdictio, utilitate. Hoc in noſtris Synchorochartiis clariſſimum eſt ex illis εἰς ὠφέλειαν τ̃ λογικῦ ποιμνίε ἡμῶν χρώμεθα: *ad utilitatem rationalis noſtri Gregis utimur*, Quæ manifeſtè finem parcendi jactant, & ingerunt. Hinc Latini plenas Indulgentias Sanctiſſimè eò ſæpe dirigunt, ut à Deo Pax inter Chriſtianos Principes impetretur, placetur Deus fame, peſte, ſterilitate, aliiſque Epidemicis malis crimina noſtra juſtiſſimè ulciſcens: quod utinam & Noſtri uſurparent, non adeò iratum Numen nobis experiremur, quod Nos ſine Regno, ſine ſapientia, ſine libertate omnium peripſema conſtituit. Secundò petunt finem peculiarem, qui nempe reſpiciat ejus utilitatem, cui conceditur. Quare, ſi ea clementia ſacra licentiam peccandi faceret, & ex facilitate veniæ impetrandæ provocaret ad vitium, ſanè hujuſmodi Indulgentia nihil efficeret. Hinc recentiſſimi Pontifices Maximi facilitatem indulgendi prudenter coercuerunt, abrogatis horum privilegiorum quamplurimis, ne ad utilitatem datum perniciem iis ipſis, quibus datum eſt, moliatur. Hoc etiam noſtris Apheſimis ſolemne eſt, quæ & rarò conceduntur, nec niſi meritis, ac diu petituris, quod non facilè concedatur, quemadmodum auctor Malaxus (1) eſt. Tertiò expoſcunt, ut opus injunctum proportionem aliquam habeat ad veniam, quæ datur. Non ſanè, ut id ſit, quod pœnam, quæ remittitur, æquet; alioquin non remiſſio pœnæ, ſed eſſet pœnæ redemptio: ſed ut pro ratione veniæ, mandatum opus majus, minuſve ſit: Id, quod contra (2) Gloſſographum, (3) Silveſtrum, (4) Tabienſem, (5) Turrecrematam, aliosque (6) ſecutos D. (7) Thomam docet communis opinio cum (8) Adriano, (9) Cajetano, (10) Jo. Majore, (11) Ledeſmio, (12) Dominico, & Petro (13) à Soto, (14) Navarro, & (15) Cordubenſi, quibus adſtipulantur antiquiores (16) Theologi. Idipſum docent nos noſtra Synchorochartia. Etenim vides ibi opus imperatum grave eſſe, ac longè gravius, eo, quod Latini ſolent injungere: quorum ſententia prior, minuſque recepta non eſt planè diſſona Moribus noſtris, ut ex Apheſimis conſtat, in quibus nullum opus injungitur; videnduſque ad id (17) Goarius proximè laudatus. Jam ex his tribus conſtituitur, Indulgentias Jure utriuſque Gentis ſine juſta cauſa concedi non poſſe: nam cum juſta cauſa finem rationi congruum, & media ad finem complectatur, ex his tribus manifeſtum eſt, ad concedendas Indulgentias ritè, utrumque requiri; ne nimirum, ut verbis (18) Cypriani utar: *pax irrita ſit, pernicioſa dantibus, & nihil accipientibus profutura.* Patet ergo juſtæ cauſæ neceſſitas: quam noſtris Apheſimis aſſerit Noſtrorum omnium nomine (19) Malaxus, docentque Theologi omnes, & conſtat tum ex Clem. VI. Extravag. *unigenitus*, tum ex conſtitutione Martini V. Quartò neceſſarium Latini putant ſtatum Gratiæ in eo, cui conceditur Indulgentia. Neque enim, quod mentitur (20) Barlaam, Latini uſquam dixere, per Indulgentiam tolli culpam, aut remitti, quæcunque illa ſit, quamvis minima, pro quo videndus à Noſtris (21) Bellarminus, ne temerè judicent de Latinis. Diſputant hi ſanè inter ſe, quæruntque, num Gratiæ ſtatus neceſſarius ſit tum, cùm indicitur Indulgentia, an cùm mandatum opus perficiendum eſt, an denique tantùm cùm ipſa recipitur Indulgentia, opere imperato perfecto. Hanc ultimam diſceptationis partem placuiſſe recentionibus palam eſt ex iis, quæ tradit Antonius (22) Cordubenſis ex (23) Antonino, & (24) Paludano. Primam Latini reprobant omnes, arbitrati non eſſe opus Gratiæ ſtatu, cùm indicitur Indulgentia, eò, quòd demonſtratio Medii ad finem non petit, ut medium, quod per illam demonſtratur, ſit ante illam: at indictione Indulgentiæ indigitari medium ad veniam pœnę, atque

(1) *In Nomoc. ad Can. Pannis. c. 134.*
(2) *In Extravag. Bonifac. VIII. Antiquorũ. de Pœnit. & remiſ.*
(3) *In Sum. in Verb. Indulgẽtia. n. 19.*
(4) *In eod. Verbo n. 10.*
(5) *In c. quis aliquãdo §. in Levitico de Pœnit. diſt. 1.*
(6) *Durand. & Palud. in 4. diſt. 2. q. 4.*
(7) *In 4. diſt. 20. q. 1. artic. 3. queſtiũcula 2.*
(8) *In 4. tr. de Indulgẽtia.*
(9) *Tr. de cau. Indulgẽ. ad Jul. Med. c. 8.*
(10) *In 4. diſt. 20. q. 2.*
(11) *p. 2. 4. Sent. q. 27. art. 2.*
(12) *In 4. diſt. 21. q. 2. art. 2.*
(13) *Lect. 2. de Indulgent.*
(14) *De Jubil. notab. 5. nu. 3. & 4.*
(15) *De Indulg. q. 20.*
(16) *Bonav. in 4. diſt. 2. p. 2. qu. ult. Richard. ead. diſt. quæ. ult. Auguſt. de Ancon. de poteſ. Eccl. qu. 30. art. 4. & 5. Gerſon. de abſol. Sacram. Gabriel. in 4. diſt. 45. qu. 3. art. 1. & in Canon. Miſſæ. Lect. 57.*
(17) *In Euchol. pag. 681. & ſeqq.*
(18) *Ser. de lapſis.*
(19) *In Nomoc. d. c. 134.*
(20) *Libr. un. de error. Latinor. c. 8.*
(21) *d. lib. 1. de Indul. ca. 7. initio.*
(22) *De Indulg. q. 24.*

Digitized by Google

(23) 1. p. tit. 10. ca. 3. §. 5. (24) In 4. diſt. 20. q. 4. artic. 3. concl. 1.

atque hoc medium eſſe ſtatum Gratiæ: igitur non requiri ſtatum Gratię ante, quàm, vel cùm indicitur Indulgentia, niſi ea ſit, quæ ſimul indicitur, & percipitur; quales eę ſunt, quas poſt ſolemnem Liturgiam Epiſcopi circumſtantibus clementer impertiunt. Communior igitur, & tutior Latinorum opinio eſt, Gratiæ ſtatum requiri tum, cùm perficitur imperatum opus, tum cùm ipſa Indulgentia percipitur: Id, quod conſtituunt (25) Cajetanus, Petrus (26) à Soto, aliique, ex quibus latè, & doctiſſimè laudatus (27) Bellarminus. Penes nos ex relato Nicolai diplomate certum eſt, Statum Gratiæ neceſſarium eſſe, cùm opus imperatum pręſtatur, preſſiùſque cùm ipſa percipitur Venia: etenim hæc habes: ἃ ἐξαγορευσάμενος τῷ πνευματικῷ αὐτοῦ πατρὶ μετὰ δακρύων, καὶ θρήνων ἀπεδοκίμασε, καὶ εἰς αἰῶνα ἀποδοκιμάζει. *Quæ faſſus ſpiritali Patri ſuo cum Lacrymis, & gemitibus deteſtatur*. Quæ verba, cùm de præterito ſint, palam oſtendunt, ei, qui eſt in Statu Gratiæ, mandari, quæ mox opera demandantur. Arbitror autem tum ex hoc ipſo Diplomate, tum ex Moribus noſtris probari poſſe, penes nos Indulgentiam non indici, niſi ei, qui eſt in Gratiæ ſtatu, atque adeò penes nos ſtatum Gratiæ requiri, vel cùm indicitur Venia. Nam neque exemplum habeo conceſſi Apheſimi, ſeu Synchorochartii, niſi per exhomologeſim expiato, & alioqui penes nos, non quod attinet ſolùm ad effectum, verùm etiam, quod ſpectat ad ipſum actum veniæ concedendæ, regula illa penes Latinos recepta: *peccati venia non datur, niſi correcto*, viget, æternùmque vigebit, juxta tradita per (28) Coreſſium, & per (29) Margunium confirmata. Neque obſtat, quod dicitur, ſtatum Gratiæ eſſe medium: Nam, ut ut id ita ſit Latinis, nobis Gratiæ ſtatus fundamentum eſt, ac prævia ratio Veniæ concedendæ, ne non ſolùm non dignis, (quæ argutia Bellarmini (30) nobis nunquam placebit) ſed & indignis Veniæ (quippè culpæ lethali obnoxius hujuſce Veniæ indignus eſt) Veniam largiamur. Quintò Latini neceſſarium omnino autumant, ad hanc Veniam impetrandam, ut mandata opera plenè, benèque peragantur, id, quod conſtituit (31) D. Thomas, & ex eo alii omnes: cujus ea ratio eſt, quoniam hypothetica conceſſio non cenſetur abſolutè facta, niſi poſt hypotheſim poſitam, ex notiſſimo Philoſophorum effato: Porro Indulgentia conceſſio eſt hypothetica, ut conſtat: proinde nihil agit, niſi ponatur hypotheſis. Eadem ratio militat in noſtris Apheſimis quoquo: quamvis enim, ut facilè deprehendes in prolato Diplomate non palam hypotheſis proponatur, intelligenda tamen eſt, cùm opera aliqua faciunda indicuntur: id, quod an & in iis diplomatibus intelligendum ſit, in quibus nullum opus indicitur, qualia ſunt, quæ proponit (32) Goarius, videant doctiores ex Noſtris: Mihi nunquam probabitur Indulgentia ſine opere imperato ei, qui aliquid agere poſſit, præſertim cùm pœnarum omnium Venia conceditur. Quamvis enim hęc ex Actu ipſo judicialis abſolutionis, ſit ex Theſauro Communionis Sanctorum ſolventis Deo, quod pro peccatoris debito faciat ſatis, tamen omnino rationi conſonum duco, ut ſimul ipſe aliquid peccator præſtet pro ſe ipſo, ne commune militantis Eccleſiæ Ærarium otioſis hominibus impendatur. Hinc utraquè Eccleſia non ſolùm aliqua facere jubet eos, qui tantam utilitatem percepturi ſunt, verùm etiam jubet, quæ maximè placitura Deo cognoſcit, preces Noſtra quocumque in loco, Latina ex genere meliùs in celebrioribus, ſanctioribuſque Urbium Templis (Dixi ex genere, nam fortaſſis Noſtra meliùs in praxi: quando frequentia Populi, Conventus, & Panegyris devovendum Deo ſoli per preces animum ſæpe avocant à re ſacra) jejunium, & eleemoſynam. Addit Latina exhomologeſim, & Euchariſtiam, quarum utraque à Nobis omittitur, hæc, quòd rariùs ad ſacrum ferculum, ſed certè majori cum reverentia, & pręparatò magis accedamus; illa, quòd ante petitionem hujuſce Veniæ facta jam eſſe cenſetur.

(25) Tract. 10. q. 2. & tr. 15. c. 9.
(26) Lect. 3. de Indulg.
(27) d. lib. 1. de Indulg. ca. 13. ab initio.
(28) Libr. de Pœnit. c. 9.
(29) Not. 6. in Can. 2. S. Baſ.
(30) Ubi ſup. circa fin.
(31) In 4. diſt. 20. q. 1. art. 5. quæſtiunc. 3.
(32) d. pag. 681.

VI. Habes ex his noſtra Synchorochartia, Apheſima noſtra ejuſdem omnino rationis eſſe, imò ejuſdem planè nominis cum Indulgentiis Latinorum, neque aliud has inter, & illa reperies, niſi quòd Noſtra privatim, ac ſingillatim ſingulis conceduntur, Latina & privatim, & publicè, & ſingulis, ſæpe etiam omnibus dantur. Quo ex capite (1) Severus acris ignorantiæ Vir videtur Jubilæum impugnare, & in Bonifacium VIII. cæteroſque contemptim inſurgere: quem, ædepol, jubemus, inſanire libenter nam, qui ſingulis poteſt veniam eo, quo diximus, modo impertiri, cur omnibus ſibi ſubjectis largiri eandem non poſſit? An Theſaurus Eccleſiæ tam effuſa liberalitate minuitur? At infinitus eſt, atque, quod infinitum eſt, neque minuitur, neque augetur. An contemnitur venia, quòd omnibus datur? Sed hanc etiam, quod ad culpam pertinet, perpetuò Sacramenta omnibus pollicentur: nec tamen propterea contemnuntur. An denique provocantur homines ad inertiam, quòd venia omnibus crebrò, ac facilè concedatur? At hoc etiam incommodi Chriſtiano Gregi contingere poterit, cùm ſingulis veniam impertimini; & alioqui, ſi quid inde damni Eccleſia capiet, rationem reddent, qui crebrò nimis hac ſacrâ clementia defunguntur. *Adde* has publicas, univerſimque diſtributas *omnibus* Indulgentias vel rarò ſine maxima præſentique neceſſitate concedi, vel crebrò, ſed ex cauſa manifeſtæ aut neceſſitatis, aut utilitatis proponi. Conſtat hoc ex Jubilęo Majore, qui non niſi quater in Sæculo indicitur, ut vix homini bis ea venia in Vitâ uti contingat. Conſtat etiam in Jubilæis Minoribus, quos pleniſſimas ritè dixeris Indulgentias: hæ enim non indicuntur, niſi ad impetrandam à Superis pacem Chriſtianorum bellantium invicem, Chriſtianumque ſanguinem civilibus armis devoventium, quibus jampridem fuiſſet Chriſtiani Nominis hoſtis, Thracia debellata. Non hinc, inquit, Jubilæum refello, ſed quòd novum inventum ſit, Patribuſque inauditum, quòd neque utilis videatur, neque neceſſarius. Sic Severus (2) affirmatè. Sed primum merum delirium eſt: Nam ſi, quod fit, in re vetuſtiſſimum eſt, & Majoribus noſtris acceptum, Canonum decretis firmatum, Gentis utriuſque ſuffragio conſtitutum, quid intereſt, an hoc potiùs modo fiat, an alio? Certè, ut infra docebimus, multa vos ipſi, Photiani,

(1) d. diſſer. 4. pa. 48. lin. 30. & deinceps.
(2) Ibid. à lin. 40.

Digitized by Google

ni, aſſertores licèt Antiquitatis, recens in Mores noſtros patraſtis, quæ Priſci illi non norunt, imò multa patratis, quæ damnant Majores veſtri, palamque reprobant: nec tamen ullus eſt, qui vos propterea vituperet; gnaris nimirùm Adverſariis veſtris doctiſſimis, multa vel ab Antiquitate opportunè damnata poſſe opportuniùs à Poſteris approbari. Quòd ſi novitas veſtra damnari non poteſt, licèt nullo modo cognita Antiquitati, imò ſepe ex Antiquitate damnanda, quæ inſania, quis furor ſanctiſſimum Inſtitutum notum, pernotumque venerabili Vetuſtati, non ex novitate Rei integra, ſed ex ſolius novitate modi refellere? Hæc ad primum: ad ſecundum reſpondeo, ineptire Severum. Utile eſt homines ad odium criminum ſuorum allicere, uſum Sacramentorum proponere, ingerere piam liberalitatem, quâ (3) redimuntur peccata: Utile eſt Gentes, populoſque propoſitâ publicè veniâ provocare ad propitiandum Numen iratum, ad conciliandam Chriſtianæ Reipublicæ divinam clementiam, eandemque publico jejunio emereri; atque ad hæc omnia decreto Veniæ præmio blandiſſimò homines quodammodo cogere, perutile eſt: Atqui hæc utilitas à Jubilæo, ab Indulgentiis publicitus indictis manifeſtiſſimè provenit: Igitur utilis Jubilæus, utilis publicè propoſita ſubjectis omnibus Indulgentia. Addo, eam aliquando non utilem ſolùm, ſed etiam perneceſſariam. Nam, cùm certum ſit, ſepe nobis neceſſitatem incumbere Numinis propitiandi ad avertendas, quæ fortaſſis impendent, aut etiam patimur calamitates, neceſſaria nobis ſunt & Pœnitentia, & preces, & jejunia, & eleemoſinæ; His enim validiſſimè Deus ad Clementiam provocatur, ut nobis palam inſinuat notiſſimum (4) Ninivitarum, creberrimumque (5) Judæorum exemplum, quò reſpexit (6) Baptiſtes, cùm dixit. Τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας. *Quis oſtendit vobis fugere à ventura ira? facite ergo fructus dignos Pœnitentiæ*: & (7) Petrus, cum interrogantibus τί ποιήσομεν; *quid faciemus?* reſpondit: μετανοήσατε, *agite Pœnitentiam*. Porro non facilè Populus ad hæc agenda univerſim deducitur, niſi utilitas illi aliqua, & quidem maxima proponatur, prçſertim cùm calamitas eò gravior, quò latentior Rempublicam, non ſingulos, tangit. Igitur neceſſe erit, ut ad ea Populus provocetur utilitate propoſita. Jam quæ major utilitas, quçve religioſæ plerumque Plebi perſuadendæ aptior, quæ magis Eccleſiaſticæ dignitati, pietati, ac poteſtati conſentanea, quàm venia peccatorum? Hæc igitur utiliſſima.

(3) *Daniel. c. 4.*

(4) *Jonæ c. 3. à n. 5.* (5) *Judic. c. 10. n. 15. 2. Reg. c. 24. à nu. 18. 2. Paralip. cap. 12. à n. 6. Judith c. 4. n. 8.* (6) *Luc. c. 3. nu. 7. 8.* (7) *Act. c. 2. nu. 37. & ſeqq.*

VII. Mittamus hæc, inquit (1) Severus, neque enim palam, quæ Vivis concedi ſolent, Indulgentias impugno. Clam id tentavi ſolitus dementer, ac ſubdolè rerum; quas ago, ſatagere: illud in Jubilço non ferendum, quòd, οἱ Ῥωμαῖοι λέγουσι περὶ τοῦ Πάπα, ὅτι ἔχει ἐξουσίαν νὰ ἀνοίγῃ, καὶ νὰ σφαλίζῃ τὸν τόπον ἐκεῖνον, εἰς τὸν ὁποῖον εὑρίσκονται αἱ ψυχαὶ, τουτέστιν τὸν τόπον τοῦ λεγομένου Καθαρτηρίου πυρὸς, καὶ τινὰ ἄλλα, ὁποῦ φλυαροῦσι, ὡσὰν χιλιάδας χρόνων, καὶ Καρλωτέλας. *Qui Romanis conſentiunt, dicunt de Romano Pontifice, habere eum poteſtatem aperiendi, claudendique ejus loci, in quo degunt animæ, hoc eſt ignis Purgatorii, & quædam alia ineptè blaterant, ut millia annorum, & quadragenas.* (2) Et infra latiùs; Διὰ τοῦτο, inquit, οὐδεὶς τῶν ἀποστόλων, οὔτε τῶν αὐτῶν διαδόχων, ἐτόλμησε ποτὲ, νὰ εἰπῇ, ὅτι ἡ εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν ἐξουσίαν μου κρέμαται, ὅταν θέλω, νὰ ἀνοίξω τὰς θύρας τοῦ ᾅδου, νὰ ἐλευθερώσω τὰς ψυχὰς τῶν κεκοιμημένων, καὶ πάλιν ὅταν θέλω, νὰ τὰς σφαλίσω, καὶ νὰ τὰς τιμωρήσω. Διότι ἄν τινας ἤθελεν ἀποτολμήσῃ ποτὲ νὰ εἰπῇ τοιοῦτον, ἤθελε δείξῃ τὸν ἑαυτόν του μεγαλον ἐξουσιαστὴν, ἢ τὸν Θεὸν, ἐπειδὴ καὶ ἡ εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ κρέμαται εἰς τὴν ἐξουσίαν του. ἀλλ' οὐδεὶς ποτε τῶν ἁγίων, καὶ μακαρίων ἀνδρῶν ἐκαυχήθη εἰς τοιοῦτον, εἰ μὴ μόνος ὁ Πάπας ὁ Βονιφάτιος ὄγδοος, ὁ ὁποῖος ἔζη εἰς τοὺς 1294. οὗτος πρῶτος ἐξεῦρε τὴν ἐφεύρεσιν ταύτην. οὗτος ἐξέδωκε τὸν Γιουμπιλέον εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ῥώμης ἀπὸ ἑκατὸν χρόνους ἕως ἑκατόν. Καὶ μετὰ τοῦτον ἐκάθησεν ἄλλος Πάπας, καὶ τὸν ἔκαμε πενήντα, καὶ μετὰ τοῦτον ἄλλος πάλιν Πάπας τὸν ἔκαμε εἰκοσιπέντε. Τοῦτον τὸν Γιουμπιλέον τὸν πέμπουσιν εἰς πᾶσαν πόλιν, καὶ χώραν, ὁποῦ νὰ ὑποτάσσεται τῇ ῥωμαϊκῇ ἐκκλησίᾳ διδάσκοντες, καὶ κηρύττοντες, παρακινοῦντες τοὺς ἀνθρώπους, νὰ παγαίνουν νὰ προσκυνοῦν εἰς τὴν δεῖνα ἐκκλησίαν, ὅπου εὑρίσκεται ὁ Γιουμπιλέος, ἢ εἰς τὴν δεῖνα, ἐξομολογούμενοι πρῶτον, καὶ μεταλαμβάνοντες, ἔπειτα παρακαλοῦντες ἐλευθερώνουν μίαν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ καθαρτηρίου πυρὸς, καὶ οἱ ζῶντες ἐκεῖνοι ἔχουσι τόσους χρόνους ἄφεσιν, καὶ τινὰς ἄλλους μύθους διδάσκουσιν. Ταῦτα λοιπὸν ἢ εἶναι ἀναγκαῖα, ἢ ὠφέλιμα, ἢ εἶναι οὐδετέραν. Ἀλλὰ περὶ τούτων οὔτε ὁ χρόνος μᾶς συγχωρεῖ, νὰ γράψωμεν ἀκριβῶς, οὔτε ὁ τόπος. φαίνεταί μου δ' ὅμως, ὅτι ἐπειδὴ καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, ἡ ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου μέχρι δυσμῶν, παρακαλεῖ ἀεννάως, καὶ δέεται κοινῶς, καὶ μερικῶς ὑπὲρ τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν, δὲν ἦτον μήτ' ἀναγκαῖον, μήτ' ὠφέλιμον εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ φανῇ αὐτὴ ἡ γνώμη, ἡ ὁποία οὔτ' ἀπὸ τῶν ἀποστόλων, οὔτ' ὑπὸ τῶν συνόδων, οὔτε ὑπὸ τῶν διδασκάλων ἐγράφη, ἢ παρεδόθη, ἢ ἐκηρύχθη ποτέ: *Propterea nullus Apoſtolorum, eorumque, qui in locum Apoſtolorum ſuffecti ſunt, auſus eſt unquam dicere: Miſericordia Dei à mea pendet poteſtate, cùm placuerit aperire portas Erebi; atque inde liberare animas eorum, qui dormiere: atque iterum cùm placuerit eaſdem claudere, atque animas illas plectere. Nam, ſi quis unquam tale quid auſus fuiſſet dicere, jactaſſet ſe Deo potentiorem. Etenim ipſa Dei poteſtas pependiſſet ab eo. Sed nullus Sanctorum, beatorumque virorum hoc unquam jactavit, prçter unum Bonifacium VIII. Pontificem, qui circa annum Chriſti MCCXCIIII. vivebat. Is primus hoc inventum molitus eſt, edixitque Jubilæum Eccleſiæ Romanæ à centeſimo ad centeſimum annum. Poſt eum autem ſedit alius Pontifex, qui Jubilæum ad quinquageſimum annum deduxit, & poſt hunc alius Pontifex eundem ad vigeſimum quintum annum redegit. Hunc Jubilæum mittunt ad omnem Urbem, ac Regionem ſubjectam Romanæ Eccleſiæ, docentes, prædicantes, provocantes homines, ut ad orandum in hanc, vel illam Eccleſiam, ubi Jubilæum reperire eſt, contendant expiati primùm per exhomologeſim, & Euchariſtiæ ferculo refecti: quo facto ſi preces addiderint, liberent unam ab igne Purgatorio animam; Et vivi illi habeant tot annorum veniam, & quaſdam alias fabulas docent. Igitur hæc, vel ſunt neceſſaria, vel utilia, vel neutrum. Sed de his neque tempus,* neque

(1) *d. diſſer. 4. pa. 47. à lin. 31.*

(2) *Ibid. pag. 48. lin. 24. & ſeqq.*

Digitized by Google

neque locus nobis poteſtatem facit diligentiùs ſcribendi. Videtur tamen mihi, quandoquidem univerſa Chriſti Eccleſia, quæ ab Oriente ad occaſum porrigitur, precatur ſemper, & orat publicè, privatimque pro Orthodoxis Chriſtianis, non fuiſſe neque neceſſarium, neque utile Eccleſiæ, ut hæc ſententia proderetur, quæ neque ab Apoſtolis, neque à Synodis, neque à Doctoribus fuit aut ſcripta, aut tradita, aut prædicata. Hæc ſunt verba mala, quæ Severi cor inſipiens eructavit; quibus refellendis non admodum inſudandum eſt. Reprobat Jubilęum per modum ſuffragii, uti dicunt, pro Defunctis indictum quadruplici ex capite: primò, quòd inauditum Antiquis, ſecundò, quia minimè neceſſarium, tertiò, quia inutilem: quartò, & quidem non ſine ſtomacho, & minis (nam ſic verba recitata claudit: ἀλλ' ἐγὼ μὲν οὐ θέλω μόνος περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης κρίνειν, ὡς καὶ πρότερον εἶπον, ὁ δὲ Θεὸς, ὁ κρίνων πᾶσαν τὴν γῆν, κρινεῖ καὶ αὐτούς. *Sed ego quidem ſolus de hac propoſitione judicare nolo, ut proximè dixi: Deus autem, qui judicat omnem terram, judicabit & ipſos*) Quartò, inquam, non ſine ſtomacho, & minis, quòd hæreſim ſapiat. Primo abunde ſe demonſtrationis contuliſſe putat, cùm eruditè, &, ſi Superis placet, eleganter Bonifacii VIII. & ſucceſſorum retulit aułum: hinc enim apprimè probavit, hanc Latinorum ſententiam neque ab Apoſtolis, neque à Synodis, neque à Doctoribus traditam, ſcriptam, vel prædicatam. Secundum, ac Tertium ex eo conſtituit, quòd Eccleſia ſemper publicè, privatimque orat prò mortuis; unde infert: igitur hæc Indulgentia nec neceſſaria, & inutilis eſt. Quartum demonſtrat, quia, Indulgentia hujuſmodi admiſſa, aſſeramus neceſſe eſt, miſericordiam Dei ex arbitrio, ac poteſtate Romani Pontificis dependere, atque adeò tantum poſſe Pontificem Romanum, quantum poteſt ipſe Deus.

VIII. Reſpondeo, primo, argumento manifeſtè probari ignorantiam Severi; ſecundo imperitiam ejuſdem, Tertio demonſtrari ignorantiam, & imperitiam ſimul, præter has autem, poſtremò & mendacitatem Severi. Id ut apertiſſimè conſtet, ante omnia naturam hujus Indulgentiæ, ſeu Veniæ breviter explico. Latinorum aliqui putavere, hanc etiam Indulgentiam Defunctis conceſſam, eſſe abſolutionis Judicialis actum. Vide hos, eorumque argumentationes penes (1) Michaelem Medinam, qui ſenſiſſe idem videtur. Contra tamen ſtat communis cęterorum opinio, quam probant, ſequunturque (2) Bonaventura, (3) Richardus, (4) Gabriel, (5) Cajetanus, (6) Dominicus, & (7) Petrus à Soto, (8) Navarrus, & (9) Cordubenſis. Addit (10) Joannes Major, priorem ſententiam damnatam fuiſſe ab Archilycæo Pariſienſi: & meritò, meo ſanè judicio; videtur enim producere poteſtatem Eccleſię ad animas etiam Defunctorum, quod ad minus falſiſſimum eſt, decretiſque Sanctorum Pontificum Romanorum planè contrarium. Etenim Leo (11) Magnus ſic Ruſtico Narbonenſi ſcribit Epiſcopo: *de communione privatis, & ita defunctis, eorum cauſa judicio Dei reſervanda eſt*; & Gelaſius (12) in Epiſtola ad Fauſtum, & in (13) Epiſtola ad Epiſcopos Dardaniæ palam docet; homines mortuos, qui ſunt in divino judicio conſtituti, non poſſe ab Eccleſia judicari: quod itidem videntur aſſerere & recentiores (14) Pontifices, ut egregiè ſubnotat (15) Gabriel, cùm has Indulgentias pro Defunctis concedi à ſe teſtantur per modum ſuffragii, hoc eſt, non eo modo, quo vivis hominibus conceduntur. Jam ſi diverſo modo, non uti actus abſolutionis judiciariæ. Præterea Eccleſia non habet poteſtatem niſi in eas oves, quas paſcendas accepit à Domino: nempe tota ejus poteſtas eſt intra materiem ei à Chriſto commiſſam, ut eſt evidentiſſimum: At animæ mortuorum ab Eccleſia paſci non poſſunt: igitur in eas Eccleſia poteſtatem non habet: quod etiam conſtat ex eo, quia neque in Jus vocari ab Eccleſia, neque ad obſequium cogi poſſunt, nec earum cauſa cognoſci; atque adeò neque abſolvi, neque damnari. Quæ cùm ita ſint, ſequitur, eas eſſe extra Juriſdictionem Eccleſiæ, hancque circa illas verſari non poſſe per actus Juriſdictionis, qualis abſolutionis judicialis eſt actus. Neque his obſtat, quòd Eccleſia ſæpe anathemate ferit, ſæpe ab anathemate jam lato liberat fato functos, ut ex Latino (16) Jure palam eſt, quod nequicquam (17) Margunius deridet, cùm idipſum Jure noſtro conſtitutiſſimum ſit, quo fit, ut & paſſim mortuis anathema paſſis vinculi abſolutionem concedamus, ut conſtat (18) ex Goario, & quotannis in Majore Jejunio anathema dicamus hæreticis jam defunctis, utinam & Photio, quem unà cum Sanctiſſimo ejus Adverſario (quæ ſtolidior ſtoliditas?) Ignatio beatum dicitis, Photiani ex intolerabili corruptela, quam, auſi majora in Triodia, in eadem invexiſtis. Hoc, inquam, non obſtat: Nam hujuſmodi cenſuræ, & à cenſuris abſolutiones reipſa abſolutiones non ſunt, & cenſurę propriæ; ſed id agimus, cùm poſt mortem excommunicamus, ut hęreticorum, reorumque memoria damnetur: careantque, cenſurę vi, ſuffragiorumque, precumque auxilio, nec humentur religioſis in locis: Cùm verò abſolvimus; memoriam piorum immeritò damnatorum, vel eorum, qui reſipuere, reſtituimus in integrum, ut fas ſit pro ipſis orare, offerre ſacrificia, aliaque agere, quæ pertinent ad exequias, atque ſepulchrum. Hinc igitur nullum argumentum eſt poteſtatis Eccleſiaſticæ adverſus mortuos, quos ſi ab ea poteſtate, uti decet, eximimus, ſequitur, quæ agit Eccleſia circa ipſos, non pertinere ad actus judiciales, atque adeò Indulgentiam pro mortuis ſuffragii in modum indictam, non eſſe Actum abſolutionis judicialis. Eſt tamen Indulgentia: Igitur habet alteram Indulgentiæ partem, ut, cùm non ſit judicialis abſolutio, ſit ſolutio ex Theſauro Eccleſiæ facta ab Eccleſię legitimo Diſpenſatore; quà Deo ex ipſà communione Sanctorum tantum offertur, quantum ſatis eſt, ut debita luantur animarum, pro quibus offertur. Hinc Indulgentia hæc pro mortuis convenit una, atque differt à ſuffragiis, quo nomine continentur preces, eleemoſynæ, ſacrificia, cæteraque omnia, quæ privatim, aut publicè pro Defunctis offerimus. Convenit primò, quia neque ſuffragia, neque Indulgentia mortuos à pœnis abſolvunt: ſecundò, quia, quemadmodum ſuffragia Deo ſcilicet offeruntur, ut illis ejus Juſtitiæ ulciſcenti crimina ſa-

(1) *De Indulg. diſp. 7. c. 34. & diſp. 8. c. 41.*
(2) *In d. diſt. 20. p. 2. qu. 5.*
(3) *d. diſt. 20. art. 3. qu. 3.*
(4) *Lect. 57. in Canon. Miſſæ.*
(5) *Tract. 15. c. 5.*
(6) *In 4. diſt. 21. q. 2. artic. 1. concl. 3.*
(7) *De Indulg. lect. 3.*
(8) *De Jubil. notab. 22. n. 6.*
(9) *De Indulg. qu. 15.*
(10) *In 4. diſt. 20. q. 2.*
(11) *c. a. 1. 24. q. 2.*
(12) *c. Legatur ca. 24. q. 2.*
(13) *c. nec quiſquã ead. q. 2.*
(14) *Vid. Bull. Jub. Alex. VI. Clem. VII. Jul. III. Gregor. XIII. Gregor. XIV. & recent. Clem. X.*
(15) *d. Lectio. 57.*
(16) *c. ſane. 24. qu. 2.*
(17) *Not. 19. 1 Can. Pœni ten. Baſil.*
(18) *In Euchol. pag. 688 ubi Orat. videnda*

Digitized by Google

ua ſatisfiat, utque ejuſdem clementiâ receptis precibus noſtris, operibuſque piis, per quandam acceptilationem, pœnarum quod reliquum eſt, Mortuis donet, ita Indulgentia Deo ex Theſauro Eccleſiæ offert, quod faciat ſatis divinæ Severitati recepturæ ſi libuerit id, quod offertur, ac remiſſurę iis, pro quibus offertur, pœnas, quas debent. E contra differt à Suffragiis Indulgentia hæc primò, quòd ſuffragia Mortuis opitulantur tùm uti merita, tùm ut impetrationes, tùm etiam ut ſolutiones, ſive, uti ajunt, ſatisfactiones: At Indulgentia juvat Mortuos, ut ſolutio dumtaxat. Secundò, ut ſuffragia offerantur, non eſt opus offerenti Juriſdictione, contra ut Indulgentia detur, Juriſdictio neceſſaria eſt: nam qui indulget, applicat ex Theſauro Eccleſiæ: nemo autem applicare, aut de illo Theſauro poteſt ſine publica poteſtate diſponere. Denique, qui ſuffragium offert, neſcit, an tantum offerat, quantò opus eſt impetrandæ veniæ, quam efflagitat. At qui dat Indulgentiam, poteſt tantum offerre, quantum neceſſe eſt ad impetrandum id, quod expetitur. Eam ob rem dicitur hæc Indulgentia non eſſe ſuffragium, dari tamen per modum ſuffragii, ut ſcias longè diverſa eſſe, quæ privatim, aut publicè vota concipimus pro Defunctis ab hac Indulgentia, licèt aliquatenus hæc illis conveniat. Eſt igitur hæc natura Jubilæi, ſive Indulgentię Mortuis conceſſæ, quam nos alibi aliter, & accuratiùs fortaſſis deſcripſimus, hìc autem ſic, ut non quod ipſi ſentimus, ſed quod Latini communiter ſentiunt, Photianis hoſtibus proponamus. Etenim hæc, quæ hìc dedimus ex (19) Cajetano, & (20) Cordubenſi omnia deſumpſimus, unde ea & (21) Bellarminus decerpſit. Eorundem Doctorum contra Dominicum (22) à Soto, & (23) Navarrum communis opinio eſt, has Indulgentias non ex condigno, ut Theologi dicunt, ſed ex congruo, hoc eſt ex mera Dei miſericordia, & Benignitate prodeſſe: id quod variis rationibus confirmant videndis penes (24) Bellarminum, quibus addo & hanc. Nam ex condigno unus pro alio non ſolvit, quoties neque is, qui ſolvit, repræſentat ratione poteſtatis eum, pro quo ſolvit; neque is, cui ſolvitur, ſe ſe obligavit ad acceptationem ſolutionis factæ ab alio, quàm ab eo, qui debet, neque pretium ipſum, quod ſolvitur, ejuſdem rationis eſt, ac debitum; pro quo offertur. His enim tribus ex cauſis ſive, quod majus eſt, ſimul conſiderentur, ſolutio facta poteſt à ratione integræ ſolutionis, ac valituræ ex condigno deficere. Jam Indulgentiæ pro Mortuis hæc ſimul omnia officiunt. Nam neque Eccleſia Mortuos repræſentat ex poteſtate ſibi tradita, quòd eos ſub poteſtate ſua non habeat; neque ullo unquam decreto Deus ſe ſe obligavit ad recipiendas preces, & operas noſtras pro Mortuis, quemadmodum ad remiſſionem peccatorum vivis impertiendam ſe ſe liberrimè obligavit verbis illis: ὅσα ἂν λύσητε ἔσται λελυμένα, *quæcunque ſolveritis, erunt ſoluta*. Denique ea omnia, quæ pro Mortuis offerimus, longè diverſi ſunt generis à pœnis illis, pro quibus offeruntur. Igitur Indulgentiæ hujuſmodi deficiunt à ratione ſolutionis facturæ ſatis ex condigno: atque adeò quamvis & prodeſſe poſſint Defunctis, & reipſa proſint, ut certum eſt,

(19) *Tract. de Indulg.* 16. *q.* 6.
(20) *q.* 15. *de Indul.*
(21) *Lib.* 1. *de Indulg. c.* 14.
(22) *d. diſt.* 21. *q.* 2. *art.* 3.
(23) *Navar. Enchir. c.*... *tab.* 22. *n.* 20.
(24) *d. lib.* 1. *c. ult.*

prodeſſe tamen poſſunt, & proſunt reipſa ex liberrima voluntate benigniſſimi, ac clementiſſimi Numinis acceptantis, quæ Eccleſia edicto prorſus obſequioſiſſimo æternæ Juſtitiæ offert ex Ærario ſuo, ut humaniſſimus Sponſus ea nempe recipiat factura ſibi ſatis, quia ex Patrimonio Sponſæ ſuæ ſunt, quam unicè diligit, cujuſque ſi uno crine poſſe ſe jucundiſſimè vulnerari fatetur in (25) Canticis, quantò magis tot opibus ad piam adeò ſolutionem impenſis poſſe ſe exorari, veniâ clementiſſimè datâ, fatebitur.

(25) *Cant. c.* 4. *n.* 9.

IX. Hæc eſt Latinorum ſententia, atque hæc Indulgentiæ, ſive Jubilæi pro Mortuis natura, cujus, ut & rerum aliarum, ignorantiâ quid mirum ſi Severus ineptit? Quid, inquam, ineptit? inſanit prorſus, ac furit. Nam quis, amabo, ſanus, quis non perditæ prorſus mentis, nec (1) Luthero, Calvino, atque Chemnitio ſimilis Indulgentias eo, quo deſcripſimus, modo propoſitas damnet? Quid enim damnet in illis? Quid inficiabitur? An poſſe Eccleſiæ Antiſtitem opes Eccleſiæ, atque Theſaurum Mortuis addicere per modum ſuffragii ex Dei Benignitate ad ſolutionem debitæ à Mortuis pœnæ recipiendi? At hujus inficiationis rationem petimus. Dices ne poſſe merita ſua, quà Deo pro pœnis debitis faciunt ſatis, homuncionem è plebe, gregarium hominem offerre, enitique, ut divina Clementia acceptum habeat, quod ipſe offert pro Mortuis, Eccleſiæ verò Hierarcham negabis, poſſe merita Eccleſiæ ad idipſum conferre? Preces tuas, tuas eleemoſynas, tua jejunia concepta, celebrata, peracta prodeſſe piè Defunctis affirmes, ſi quà ſunt ἱκανοποιήσεις offeras ea Deo pro Mortuis: tuas preces, tuas eleemoſynas, tua jejunia, & præter hæc tot Sanctiſſimorum virorum, tot Apoſtolorum, Patriarcharum, ac Martyrum, Virginum etiam, ac Principis Virginum, quin imò Chriſti tormenta, jejunia, mortemque, quà ſunt ἱκανοποιήσεις illis minimè neceſſariæ, dices ab eo non poſſe, clementiſſimo Numini offerri, qui eſt Diſpenſator horum omnium à Deo conſtitutus? Quæro diſparem, ſi ullam comminiſci poteris, rationem? Expecto cauſam expromas, ob quam id liceat privatis, non liceat Reipublicæ? Cur id liceat Reipublicæ, non liceat præfecto Reipublicæ? Cur ea ſolutio è privato peculio fieri poſſit, non poſſit è publico? Cur oblatio, ut ita dicam, tam pia conſtare queat ex meritis vivorum peccatorum, nequeat ex meritis Sanctorum, Beatorumque, atque ipſius Beatorum Principis, apud quem (2) πολλὴ ἡ λύτρωσις, *copioſa redemptio eſt*? Siquid ad has interrogationes dicet Severus appoſitè, cauſâ cadam libenter, recantabo, quod hactenus affirmavi, pedes ibo in Photianorum ſententiam. Sed ſi caritate reſponſionis hærendum Severo eſt, ac penitùs obmuteſcendum, quid vetat, quin Severo uti fatuo protinus inclamemus, auſo probatiſſimos Latinorum mores ad invidiam Græcorum adducere? Inaudita res eſt, inquit, & Vetuſtati non nota Jubilæus pro Mortuis. Sæpe hanc vobis, Photiani, primò dedimus aſſumptionem falſiſſimam: damus & nunc: neque enim inde utile aliquid unquam deducitis ineptiis veſtris. Nam, ſi aliquando deſinetis deſipere, noſcetis aliquan-

(1) *Vide de hoc & duobus aliis Bellarm. d. li.* 1. *c.* 1. *cir. fin.*

(2) *Pſal.* 129. *v.* 7.

do, non omnia nova eſſe damnanda. Etenim ſi nova omnia damnanda ſunt, & ille damnandus, qui (3) dicit: *ἰδὲ καινὰ πάντα ποιῶ· ἐγὼ ποιῶ καινὰ, ἃ νῦν ἀνατελεῖ· πνεῦμα καινὸν δώσω αὐτοῖς. δώσω ὑμῖν καρδίαν καινήν. Ecce nova facio omnia: ego (4) facio nova, & nunc orientur: Spiritum (5) novum dabo in viſceribus eorum: dabo (6) vobis cor novum*. Illumque de quo (7) dicitur: *ἔκτισε σωτηρίαν εἰς καταφύτευσιν καινήν: creavit ſalutem in plantationem novam*, ex vulgata latina, *creavit novum ſuper terram*. Illum etiam, (8) qui dicit: *ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν; mandatum novum do vobis*. Atque eritis ſimiles illis, ut planè eſtis, qui de Chriſti Servatoris miraculis: *Quænam*, (9) ajebant, *doctrina hæc nova? τίς ἡ διδαχὴ ἡ καινὴ αὕτη*; illiſve, qui rationibus Pauli adducti, ut Veritatem agnoſcerent, *novorum eum annunciatorem Dæmoniorum, ξένων δαιμονίων καταγγελέα* (10) appellabant. Scilicet nova rationi ſi congruant, ſi deceant pietatem, ſi ſint religioni, quam profitemur, utilia, colenda, probanda, laudanda ſunt. Quare tametſi Jubilæum pro Mortuis non ante XII. ſæculum Latinorum mores recepiſſent, Bonifacio VIII. authore; non tamen propterea quidquam recepiſſent ex novitate reprobandum. Quid quòd, licet nomen Jubilæi ſub Bonifacio primùm audiri penes Latinos cæpit, res tamen ipſa vetuſtiſſima eſt? Nam Indulgentiam pro Mortuis largiri ſolitos Romanos Pontifices multò ante Bonifacium, teſtatur non liber aliquis obnoxius, expoſituſque corruptelæ, ſed perenne, incorruptum, nullique dolo ſubjectum, patenſve ſaxum, quod hodieque viſitur Romæ in Sacello D. Zenonis (11) ad D. Praxedis. In eo Paſchalis I. poteſtatem affirmatè, palamque facit ei, qui in Sacello D. Zenonis divinum ſacrificium celebraverit, celebrandumve curaverit, eripiendæ luſtralibus è pœnis, quas dicimus Purgatorias, animæ Patris, vel Matris, alteriuſve, qui fortè libuerit. Teſtimonium hoc verum eſt, ut loquar (12) cum Paulo, publicum eſt, majus eſt omni prorſus exceptione; quippe ſaxum illud, in quo hæc poteſtas deſcribitur, vetuſtatem ipſum ſuam adventantibus Romam omnibus oſtentat, ut non niſi demens id queat inficiari, quod eloquens ſaxi venerabilis taciturnitas maniſeſtiſſimè probat. Porro Paſchalis I. anno Chriſti DCCCXVII. Pontificatum iniit ex ſupputatione (13) Baronii, (14) Panvini, (15) Freberi, cæterorumque Chronographorum: quo fit, ut certiſſimum teſtimonium adſit imperitiæ Severi. Quî enim inauditum Vetuſtati dicit, quod Romana Eccleſia anno ab hinc ferę nongenteſimo, non tanquam novum aliquid, ſed ut jampridem uſitatum receperat? Quî aſſerit à Bonifacio VIII. primùm inventum, quod Paſchalis I. anno ferè quingenteſimo ante Bonifacium, ut à Patribus receptum, edicto propoſuit, imò in ſaxo poſteris videndum expoſuit. Quis verò Paſchalis I. fuerit, quantus Pontifex, quantique ab Orthodoxa Græcia habitus, ſi Severus ignorat, (quid enim ignorantiſſimus homo præter corraſas novit ex Chemnitio ineptias?) perlegat Theodori Studitæ epiſtolas, imo videat, inferiùs quæ ex eodem Studita proferemus in medium, noſcetque, quàm magnus ſit author, quo primo Mos, qui

(3) *Apoc. c.21.n.5.* (4) *Iſai. c.43.n.19.* (5) *Ezech. c.11 n.19.* (6) *Ezech. c.36.nu.26.* (7) *Jo. c.13.n.34.* (8) *Jere. c.31.nu.22.* (9) *Marci c.1.n.27.* (10) *Act. c.17.nu.18, et ſeq.*

(11) *Vide de hoc Jo. Kamar. de monumen Urb. Rom. & Superſtit. Papiſtar. c.8.* (12) *Ad Tit c.4.1. n.13.*

(13) *Ann. 817 n.1.* (14) *In Chron. ad eis Ann.* (15) *In Chronol. eod. Anno.*

penes Latinos ex Apoſtolica traditione, ex Patrum documentis, ex Doctorum effatis ab antiquiſſimis temporibus obtinebat, cœpit ſcripto conſtitui, imo ſcalpro perenniùs confirmari.

X. Non igitur primus Bonifacius VIII. Indulgentiam pro Mortuis in mores Latinos invexit: Eam Indulgentiam à Majoribus uſu receptam addidit Indulgentiæ generali, complexamque Vivorum, ac Mortuorum pias ſuppetias Indulgentiam Jubilæum aptiſſimè nuncupavit, tanto Cœli, Terrarumque cum plauſu, ut eo anno Romam convenerint, quemadmodum docent (1) Villanus, (2) Ptolæmeus Lucenſis, (3) Antoninus, aliique, ducenta hominum millia, (4) prodigiaque quamplurima Numen ediderit apprimè probantia, ſanctum inter homines ſummi Paſtoris authoritate Jubilæum, veniæ ſcilicet generalis Annum, apud Superos Dei decreto clementiſſimo fuiſſe confirmatum. Addit multa Jacobus Diaconus (5) Cardinalis S. Georgii in Velabro, qui tunc vivebat, quibus evincitur, quolibet ſæculo Generalem illam Indulgentiam ante Bonifacium fuiſſe conceſſam, conceſſam autem ſolemniùs à Bonifacio, à Virgine Deipara fuiſſe probatam. Narrat enim, Clericum quendam Eccleſiæ ſuæ S. Georgii in Velabro orantem, ut illi videbatur, coram Icone Deiparę ſuo complexæ ſinu divinum Natum, audiviſſe hęc Virginis verba: *Deus miſercors pepercit omnibus*. Eum verò, his auditis, dixiſſe: *at mihi Domina?* Virginem autem conticuiſſe aliquantulum, mox contentiore voce addidiſſe: *miſericors Deus pepercit omnibus vivis, atque defunctis*. Clericum, cùm de ſe nihil audiviſſet, veritum, ne ipſe ſolus veniâ exemptus eſſet, iterum interrogaſſe: *at mihi Domina?* tunc verò Deiparam: *Miſericors Deus peperit omnibus vivis, atque defunctis, Tibi quoque*. Hæc Jacobus Cardinalis, qui ſui hominibus Ævi, qui ea noverāt, & ſi falſa, rejeciſſent, ſcribebat: ex quibus, ni aliud quidpiam, id certò deprehenditur, & ſi nomen Jubilæi novum olim fuerit Eccleſię, uſurpatumque primùm circa XIII. ſæculum, rem tandem, hoc eſt Indulgentias ipſas pro Mortuis, non fuiſſe novam, fuiſſe vetuſtam potiùs, antiquiſſimis receptam Moribus, uſu Sanctiſſimorum Pontificum comprobatam, nec ſolum notam Doctoribus, & laudatam, verùm etiam ſapientiſſimè conſtitutam, propugnatamque contra recentiores Hæreticos, & antiquos, UValdenſes nimirum, UVicleſiſtas, Huſſitas, Lutheranos, Calviniſtas, quorum ineptias vide penes (6) Melancthonem, (7) Illyricum, (8) Heshuſium, (9) Calvinum, atque (10) Kemnitium, quos, cum Severo, antę quam eſſent, oppugnavere, quî Viri Deus immortalis, qui Heroes! Guillelmus (11) Altiſiodorenſis, Alexander (12) de Ales, Albertus (13) Magnus, D. (14) Thomas, D. (15) Bonaventura, cæterique Theologi Petri (16) Lombardi ſententias interpretati, quibus poſt Antoninum (17) Magiſtri Canonum ſubſcripſere, (18) Abbas, & alii cum (19) Jo. de Turrecremata, & (20) Felino, adſtipulanturque communi, conſtantique Suffragio Theologi omnes quotquot non ſunt hæretici, eorumque exempla ſequuntur, qui furentium poſt Lutherum Hæreticorum audaciam doctiſſimè retudere, (21) Silveſter Prieras, Joannes (22) Eckius, (23) Adrianus, (24) Cajetanus, (25) Roffenſis,

(1) *Lib.8. hiſt c.36.* (2) *Hiſt. Eccl.l.24. c.36.* (3) *3.p.tit.20.c.8.* (4) *Vide Odoar. Rainal. ex Baron. ann.1300. n.7.* (5) *Tract. de Jubilæo c.10.* (6) *In Apol. Cōfeſ. Auguſt. art.22.* (7) *In Cētur. 4. ca. 15. colu. 1529.* (8) *Lib. de Err. Pontif. tit. 32.* (9) *Inſt. lib.3. c.5.* (10) *In 4. p. Exam. Concil. Trid.* (11) *In Summ. Theol. lib. 4. tr.6. c.9* (12) *In Summ. Theol. pa 4. q.23.* (13) *In 4. Sent. diſt. 19. & 20.* (14) *In d. diſt.20.* (15) *In d. diſt.20.* (16) *In 4. Sent. diſt. 19.20.45.* (17) *In Sum p.1. tit.10.c.3.* (18) *Ad rubr. de Pœnit. & remiſſ.* (19) *In d. c. quis vidit. §. in Levitico de Pœnit. diſt.1.* (20) *Tract. de Indulg.* (21) *Lib. adver. Luth. & in Sum verb. Indulgētia.* (22) *In Enchirid. c.24.*

Digitized by Google

ſis, (26) Dominicus, ac (27) Petrus à Soto, Jacobus (28) Latomus, Martinus (29) Ledeſinius, Michael (30) Medina, Antonius (31) Cordubenſis, Jo. Baptiſta (32) Paulianus, (33) Navarrus, (34) Turriannus, Gregorius (35) Valentinus, (36) Bellarminus, (37) Nachlantus (38) aliique, quos ſi Doctorum nomine non dignatur Severus, dignantur Græci, dignatur & ipſe Photianorum Theologus Coreſſius, penes quem Bellarminus horum omnium recentiſsimus, ὁπλοθήκη τῆς ἱερᾶς σοφίας *armamentarium ſacræ ſapientiæ* appellatur tantò veriùs, quantò minus adulationis timeri potuit ab eo, qui, quem alibi ex profeſſo impugnaverat, exaggeratè adeò laudavit, nec laudavit ſolùm, ſed docuit, ab eo plurima dici planè veriſsima: inter hæc autem; quę de Indulgentiis Bellarminus expoſuit, pia, docta, & Vetuſtati ſacræ maxime conſentanea propalam aſſeverat. Ait (39) enim, ὅτι δ' ἔξω τῆς Ἐκπορεύσεως, καὶ τῶν Πρωτείων ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ θεολόγων λέγοντι, καὶ διδάσκει, δεκτέον ἡμῖν τοῖς Ἀνατολικοῖς, ἀποδοκιμάζουσι τὰς ἀσεβεῖς τῶν αἱρετικῶν κενογνωμίας. πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὰ περὶ συγγνωμῶν, καὶ ἀρέσειν βιβλία δύο ἀρεστά, ἔξω τοῦ λεγομένου ἐν αὐτοῖς, ὅτι μόνος ὁ Πάπας ὁλόκληρον δύναται ἄφεσιν διδόναι τοῖς ζῶσιν. οἱ δ' ἐπίλοιποι ἀρχιερεῖς μερικὴν, καθὼς καὶ τὸ, μόνος ὁ Πάπας συγγνώμην μετ' ἐξουσίας δίδωσι τοῖς ἐν πίστει κεκοιμημένοις. Δοκεῖ γὰρ τοῦτο καὶ τοῖς ἡμετέροις ἀρχιερεῦσι δυνατὸν, καίπερ οὐ χρῶνται τῇ ἐξουσίᾳ. *Quidquid contra Proceſſionem, & Primatum magnus hic vir dicit, aut docet, recipiendum Nobis eſt, qui Orientali ſubſumus Eccleſiæ, quique deteſtamur impias Hęreticorum ſententias. Quin etiam libri duo de Indulgentiis probandi: contra id tamen, quod dicit: Solum Romanum Pontificem generalem veniam poſſe concedere vivis, cæteros verò Pontifices peculiarem, & ex parte, quemadmodum & illud: ſolus Romanus Pontifex poteſt Indulgentiam iis, qui in fide dormierunt, largiri. Videtur enim & hoc Pontificibus noſtris licere, quamvis ea poteſtate minimè utantur.* Quæ poſtrema verba cautè legenda ſunt, nec ſine cenſura recipienda ita, ut verum quidem ſit, Pontifici ſacris Noſtris præfecto licere utrumque, quod aſſeritur; attamen ex privilegio, vel patientia Pontificum Romanorum, ad quos reipſa id ex munere ſolos pertinet, quippe qui peculariùs ex munere Diſpenſatores eſſe cenſentur Theſauri communis, quem tamen & Pontificibus Græcis permiſere: id, quod omnino dandum Photianis exiſtimamus, ne videamur Taraſiana, & Methodiana Synchorochartia, quorum etiamnum Exemplaria extant, non admodum cautè impugnare. Sed de hoc alibi latiùs, in præſentia ſupereſt nobis, quod de Libris Bellarmini docet Coreſſius Bellarmini ipſius Impugnator (40) vel Nectario (41) notiſſimus. Ex illis enim habemus, quæ de Indulgentiis Bellarminus docet, conſentanea eſſe Juri noſtro, Noſtris recipienda eſſe, & à Theologo Photianorum eximio probari penitùs, penitùſque: Unde fas colligere, quanta ſit Ignorantia Severi, qui recipiendum à Nobis, congruum Juri noſtro, probatumque à Photianis ipſis Jubilæum, rem novam, inauditam Vetuſtati, ignotamque Doctoribus aſſeverat.

XI. Eſto tamen ſolius Bonifacii VIII. Quadringentorum recentiſſimum inventum annorum Indulgentia Mortuis in modum conceſſa ſuffragii, an inutilis? Id cùm affirmat Severus, imperitiam ſuam oſtentat. Nam quì inutile, quod vivis quidem prodeſt ad meritum, mortuis verò ad pœnarum ſolutionem? Neutro indiget, inquit, Chriſtiana Reſpublica, cùm & Vivi aliter mereri queant, & Mortui aliter tot Eccleſiæ precibus liberari. Mirum hoc argumentum eſt, ſolemne tamen Severo. Non indigent, inquit, Mortui hac ope, cùm aliter queant juvari; ergo hæc illis inutilis? Hanc formam argumentandi quæro quâ ex Dialectica Severus deprompſerit? An omne non neceſſarium inutile? Nec tibi, Severe, neceſſaria barba fuit, an & inutilis? Nulla tibi ſcribendarum harum ineptiarum neceſſitas, magna tamen inde tibi fuit, ut fertur, utilitas. Igitur aut non neceſſarium proba ſingillatim, aut inutilem Jubilæum. Hunc ſi damnandum autumes, quòd aliter, piè Defunctis ferre liceat ſuppetias, jubebo Photianos non orare publicè pro Mortuis, quòd aliter privatim nimirum orando, privatiſque precibus juvari queant. Vetabo privatim filium pro patre precari, quòd is aliter pœnis eximi poſſit, nempe per publicas, quas crebrò concipimus, preces. Feret ne quiſpiam ſanæ mentis tam inepta deliria? At ea probanda erunt, ſi reprobas Jubilæum pro Mortuis, quòd Mortuis liceat aliter opem ferre. Non igitur propterea damnandus eſt Jubilæus, quòd non ſit neceſſarius iis, pro quibus conceditur: tunc illum damna, cùm probabis inutilem. Age ergo, Photiane, ſi potes, inutilem proba, quem reprobas: Nolo Vulgi corruptelas hac in re proferas, nolo ſuperſtitionem quorumpiam conſideres: inutilem proba Jubilæum pro Mortuis, qualem ſupra deſcripſimus: is enim ille eſt, quem Romana indicit Eccleſia. Aliter, inquit, idipſum auxilii pręſtatur ab Eccleſia Defunctis per preces κοινὰς, ϗ μερικάς. Non te pudet, rejecto, damnatoque hactenus argumento manum injicere, crambenque recoctam diſceptationis hujuſce Sympoſio dementer objicere. Quis unquam audivit unâ tantùm via iri ad finem poſſe. Et uno, uti ajunt, medio ad plures fines, & pluribus mediis ad unum, eundemque finem poſſe aliquem moveri, ferri, contendere, diſces à Tonſoribus ipſis, qui non unâ novaculâ tonſtrinulas apparant: diſces à Foſſoribus ipſis, qui non uno ligone ſubigunt agros, diſces ab ipſis Cerdonibus, qui non unâ ſubulâ calceos hiantes reſarciunt. Apage, ſi libet, Severe, tam inepta, & puerilia Sophiſmata. Medius fidius, ſi quis puer his, aut ſimilibus utatur in Schola, nil erit, quin ſtatim ſtoliditatis manifeſtiſſimæ reus aut inequitet humeris condiſcipuli ab hypodidaſcalo vapulaturus ad nates, aut ſaltem cum ejulatu, & lacrymis manum ſubducat ferulâ decies quatiendam. Ergo, ſi ſapis, inutilem Jubilæum proba, quòd & prodeſſe nequeat Defunctis, & reipſa non profit. Alterutrum ex his niſi doctus evincas, nil ages, ò bone, nil perages, niſi, ut manifeſtior imperitia tua riſum moveat, nauſeam creet, ſtomachum provocet. Id tamen quì probabis, cùm probari non poſſit? imò cùm probetur oppoſitum. Nam Indulgentiam Mortuis collatam, ipſumque adeò Jubilæum non ſolùm utilem, ſed ſupra omnia quotquot piè De-

(23) *In 4. Sent. tit. de Indulgent.*
(24) *Tr. 8. 9. 10. 15. 16. in To. Opuſcul.*
(25) *In refut. Luth. in art. 17. uſque ad 22.*
(26) *In 4. Sent. diſt. 21.*
(27) *Inſtit. Sacerd. lect. 1. 2. 3.*
(28) *In defenſ. 7. Artic. Lovanienſ.*
(29) *2. p. 4. Sent. q. 27. 28. 29.*
(30) *Diſput. de Indulg.*
(31) *In Quæſt. de Indulg.*
(32) *In lib. de Jubilæo.*
(33) *Lib. de Jubil. & Indul.*
(34) *Lib. 4. de Dogmat. Charakter. Verbi Dei.*
(35) *Libr. de Indulgent.*
(36) *Lib. 1. & 2. de Indulg.*
(37) *Tractat. 10.*
(38) *In d. Ep. 1. ad Corydal.*
(39) *In Tream. Theologicor.*
(40) *In Antirrh. 1. contra Bellarm. & lib. de error Italor.*
(41) *In Antirrh. ad Theſſ. 1. pag. 3. lin. 38.*

Digitized by Google

functis Eccleſia publicè, privatimque ſuppeditat, utiliſſimum eſſe, conſtat ex dictis. Etenim in eo quidquid opis ſuffragia cætera conferunt, eſt; prætereaque aliud aliquid, certius, efficacius. Scilicet ibi privatæ ſunt preces, quæ iis imperantur, qui Mortuis prodeſſe deſiderant, ſunt eleemoſynæ privatæ, ſunt privata jejunia, ſacrificia privata. Habes igitur, quidquid privatim auxilii confertur in Mortuos. Ibidem publicæ preces ſunt; etenim Jubilæus non uni conceditur, ut tute ipſe teſtaris, in Populum datur, publicitus peragendus edicitur, ſuſcipienduſque. Congeruntur ergo ibi publicæ preces, eleemoſynæ publicæ, publicè celebrata jejunia, ſacrificia, exhomologeſes, publicuſque ex divina dape refectus: habes igitur totum id etiam, quod latura Mortuis Suppetias Eccleſia publicitus præſtat. Interrogo, preces privatæ, publicæ ſupplicationes citra Jubilæum, & Indulgentiam promunt è Theſauro Eccleſiæ aliquid Mortuis profuturum? non neceſſaria, quà ſolutiones, luitioneſque ſunt pœnarum, Chriſto, Sanctiſque merita Mortuis liberandis impendunt? Ne tu ipſe quidem hoc dicis, nec dicet aliquis Photianus: palam eſt enim, nil præter preces offerri Deo, cùm Eccleſia communiter orat pro Mortuis, nil præter noſtra ipſa, privataque merita offerri divinæ Clementiæ, cùm privatim Deum veniam poſcimus Mortuorum. Fatere igitur Jubilæum, & Indulgentiam his publicis, privatiſque ſuffragiis aliquod addere præſentius, certius, validius, efficacius, atq; adeò utiliorem eſſe publicis, privatiſque ſuffragiis, quando ea omnia Mortuis præſtat, quæ publicæ, privatæque preces, additque his aliquid efficacius, utiliuſque. Quo fit, ut Jubilæus, quem argutè Severus inutilem probat, quia non neceſſarium, probetur à Nobis ſuffragiis cæteris mortuorum, mortuis neceſſarius magis, quòd cæteris ſuffragiis omnibus utilior ſit Mortuis, pro quibus indicitur. Nam ærumnis graviſſimis preſſo, detinendoque in vinculis, donec reddiderit quadrantem noviſſimum, illa ſolutio neceſſaria magis, quæ plenior, quæ certior, quæ placitura magis creditori, effecturaque, ut debitum libentiùs, ociùſque remittatur. Talem autem ex deſcriptâ Jubilæi naturâ Jubilæum pro Mortuis agnoſces; igitur inficiari non poteris Defunctis hunc neceſſarium magis, quàm cætera ſuffragia, quæ proſunt quidem, & maximè proſunt vitâ defunctis hominibus, minùs tamen, quàm Jubilæus, qui omnibus omnium efficaciſſimè prodeſt Mortuis, atque præ cæteris certiùs.

(1) d. diſſ. 4. pag. 48. XII. Hoc eſt, inquit (1) Severus, quod dictum non patimur, hoc eſt, quod deteſtamur aſſertum, dari Jubilæo certiſſimè veniam, cogique Deum ad veniam per Jubilæum. Nam hinc ſequitur, miſericordiam Dei à Romano pendere Pontifice: poſſe hunc valvas Inferorum repandere, quibus libuerit, claudere, quibus iraſcitur: plus poſſe, quàm Deum. Primò, ex his, quæ prolixè proponit Severus, oſtendo Ignorantiam Severi, deinde Mendacitatem. Et quod attinet ad ignorantiam, ea conſtat ex eo, quòd putet, nefas eſſe divinam miſericordiam aliquatenus pendere ab hominis poteſtate; id quod contra eſt. Etenim, ſi Chriſtianè (2) ſentimus, omnino aſſerendum nobis eſt, ex liberrimo de- (2) Vide Bellarm.

creto Dei, non ſolùm Miſericordiam, ſed etiam Omnipotentiam Dei libertati noſtræ fuiſſe in multis conceſſam, ut eâ ex arbitrio utamur, ac liberè. Ἡ ζωὴ, (3) inquit Καὶ ὁ θάνατος ἔναντι ἀνθρώπων, καὶ ὃ ἂν εὐδοκήσῃ, δοθήσεται αὐτῷ: *mors, & vita, bonum, & malum ante hominem, quod placuerit illi, dabitur ei*, & aliòqui, ut omittamus quæſtionem de arbitrii libertate, quam & (4) Photiani nobiſcum recipiunt, quâque Omnipotentia Dei porrigitur homini eâ uſuro, uti libuerit ſive ad vitam, ſive ad mortem; non ne clariſſima ſunt Chriſti Servatoris verba (5) dicentis: ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ *Quæcumque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in Cælo, & quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in Cælo*? Si ſacerdotibus ea poteſtas conceditur, quî queant certiſſimè iratum Numen placare, id, quod non ſolùm Patres affirmant, ſed & Photiani veſtri (6) confirmant, non ne ex liberrimo Dei ſic volentis decreto Dei Miſericordia, Benignitas, Clementia horum poteſtati permittitur, ut reipſa pendeant ab illis, & ex arbitrio juſtæ Juriſdictionis peccatoribus impendantur? Poterit proinde Sacerdos Cœlum crimino ſo, quem criminum ſuorum pertæſum amat, aperire; poterit criminoſo, cui non aptè reſipiſcenti juſtiſſimè iraſcitur, venia negata, Cœlum claudere: poteritque non quidem cum faſtu, ac per jactantiam, ſed cum veritate ad laudem clementiſſimi Numinis dicere: pendet à me, hoc eſt, à poteſtate mihi divinitus tradita, Dei miſerturi Benignitas, Dei remiſſuri peccatum Miſericordia, Dei gratiam redditurі Clementia. Si Sacerdos id quilibet dicere, ac verè dicere poteſt, quî idipſum nequibit Epiſcopus dicere, quî id nequibit aſſerere Patriarcha, atque ipſe Romanus Pontifex Patriarcharum Antiſtes? Si quis, inquit (7) Severus, hoc dixerit, ſe Deo potentiorem aſſeverabit. Opto, quod obtrudis, Severe, confirmes. Διότι, ait, ἄν τινας ἤθελεν ἀποτολμήσει ποτὲ, νὰ εἰπῇ τοῦτο, ἤθελεν δείξει τὸν ἑαυτόν τε μᾶλλον ἐξουσιαστὴν, ἢ τὸν Θεὸν, ἐπειδὴ καὶ ἡ εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ κρέμαται εἰς τὴν ἐξουσίαν του. *Quia ſi quis id unquam auſit dicere, ſe ipſum potentiorem Deo jactabit, cùm ipſa Miſericordia Dei pendeat ab ejus poteſtate*. Verba plena ignorantiæ obſcura ſunt, & amphibolum argumentum præſeferunt. Nam, ſi ratio loquitur de poteſtate Dei, ab ipſo Deo quæ pendeat, ſic inſtituitur: Potentior erit Deo is, à quo pendet poteſtas Dei, quia etiam à Deo Dei pendet poteſtas. Si verò ratio poteſtatem reſpiciat pendentem ab eo, qui dicitur Deo potentior, ſic reddi poteſt: qui dicit Dei poteſtatem à ſe pendere, potentiorē ſe dicit Deo, quia dicit à ſe pendere poteſtatē Dei. Porro contendo utrũque hoc, quomodocunque accipiatur, argumentum eſſe ridiculum. Secundum enim, ut manifeſtum eſt, petit principium, probatque, dicentem, à ſe Dei poteſtatem pendere, eſſe Deo potentiorem, quòd ab ipſo dicatur pendere poteſtas Dei. Primum autem ſi quid probaret, probaret æquè potentem, ac Deum, eum, à quo pendet poteſtas Dei. non igitur id probas, docte Severe, quod doces, nempe potentiorem eſſe Deo eum, à

quo

To. 4. Contr. de libero Arbitrio.

(3) *Eccli. c. 15. n. 18.*

(4) *Vide Coreſſ. de oper. hom. in Theolog. ca. 1. Marg. Sirigum, & alios.*

(5) *Mat. c. 18. n. 18.*

(6) *Vide Coreſſ. li. de Pœnit. c. 4.*

(7) *d. pag. 48. à lin. 27.*

Digitized by Google

quo pendet poteſtas Dei: quare ſi utile conſilium vis, dialecticam iſthanc tuam corrige, vel ſaltem à ſapientum cœtu ſegregatam ad Photianos referto. Illis iſthæc inepta proponito crédituris quæ doces, quia non intelligent, quod ineptis: Nobis enim ratio iſthæc tua adeò non probat; eum, à quo pendet poteſtas Dei, Deo potentiorem eſſe, ut ne probet quidem eſſe potentem æquè, ac Deus eſt. Imo probat eum, à quo pendet poteſtas Dei, ex ſe nihil poſſe, poſſe autem, quidquid poteſt, in eo, qui (8) illum confortat. Neque enim cùm dicimus, ab homine poteſtatem Dei pendere in iis, quæ Dei poteſtate homo adminiſtrat, eodem modo, quo pendet à Deo divina poteſtas, pendere & ab homine dicimus. Imo dicimus, pendere ab homine, ut à Miniſtro Dei, à Deo, ut à Domino, eſſe in Deo juxta Naturam, in homine per meram Gratiam: idem eſſe cum Deo quòd poſſit omnia: nobis collatum eſſe, conceſſum eſſe, ac quodammodo commodatum, quòd poſſumus aliqua, Deo ſic liberrimè volente, Deo nobiſcum in omnibus operante, quidquid eſt illud, quod poſſumus. Quis porro, Vir inepte, te docuit, valituram unquam hanc conſecutionem: hoc æquè fieri poteſt à duobus; igitur æquè poteſt uterque? Si quid unquam in ex lege iſthac tua Secta Juriſprudentiæ potuiſſes addiſcere, ſciſſes, eandem eſſe poteſtatem in Delegato, & in Principe, non tamen tantundem poſſe Delegatum, quantum Princeps: eandem ſententiam ferri poſſe ab utroque, cùm tamen, in eadem ſententia, major ſit Principis, quàm delegati poteſtas. Primò, quia hanc tantùm ſententiam, hoc judicium, hæc, atque hæc tantùm Delegatus ex reſcripto Principis delegantis poteſt, Princeps autem & hæc, & cætera. Deinde, quia hæc Delegatus poteſt ex poteſtate non ſua, ſed aliena; Delegatus enim, ex Juris (9) effato, proprium nihil habet, ſed aliena utitur poteſtate; Princeps verò hæc ipſa, quæ Delegatus, poteſtate ſua peragit, non alienâ. Ita pendet poteſtas eadem ab utroque, ſed à Principe ut à Domino, & quemadmodum dicimus à *Proprietario*, à Delegato verò, ut à non domino, ſive, ut loquimur, à mero, puroque *Uſuario*, ut à miniſtro, imo ſervo, ὃν κατέστησεν ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ, (10) *quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam*, ut in Familiam Domini poteſtate Domini fungatur, non ſuâ. Veriſſimum igitur eſt, verèque, ac ſanè, & Orthodoxè dicitur, pendere eo, quo docuimus modo, poteſtas Dei ab homine Dei miniſtro: nec inde aut major hominum, quàm Dei, aut æqua Deo poteſtas hominum miniſtrorum Dei eſſe colligitur; colligitur tantum, poteſtatem, qua fungitur homo, poteſtatem Dei eſſe: Etenim. (11) οὐκ ἔστιν ἐξουσία, εἰ μὴ ἀπὸ Θεοῦ, *non eſt poteſtas, niſi à Deo*, & miniſtri Eccleſiæ Vicarii Dei ſunt, quorum quàm divina poteſtas ſit, diſce ex ipſius Numinis verbo (12) dicente: ὁ ἀκούων ὑμῶν, ἐμοῦ ἀκούει. καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς, ἐμὲ ἀθετεῖ. *qui vos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit*, quare (13) Bernardus: *ſive Deus*, inquit, *ſive homo vicarius Dei mandatum quodcunque tradiderit, pari profectò obſequendum eſt cura, pari reverentia deferendum*. Mentitur ergo (14) Severus, cùm addit, neminem unquam è Sanctiſſimis viris, quos colit Eccleſia, dixiſſe, poteſtatem Dei, quod attinet ad dirigendam Eccleſiam, Miniſtris Dei fuiſſe collatam eo, quo diximus, modo, ut ab ipſis tamquam à Dei Vicariis pendeat, quæ ut à Domino pendet, imò eſt à ſolo, & in ſolo Deo. Ἀλλ᾽ οὐδεὶς, ait, τῶν ἁγίων, καὶ μακαρίων ἀνδρῶν ἐκαυχήσατο εἰς τοῦτον. *Sed nemo Sanctorum, ac Beatorum virorum de hoc gloriatus eſt*. Falſiſſima propoſitio tum in eo, quod ſubintelligit, tum in eo, quod affirmat. Nam ſubintelligit, gloriari Pontifices, à ſe divinam poteſtatem pendere. Non gloriantur de hoc Romani Pontifices, ſed modeſtè, & ut ajunt, *humiliter*, divinum beneficium affirmant, ut potiùs divinam Munificientiam religioſè commendent, quæ ſibi, minimis licèt, tantoque munere planè minoribus ſuam poteſtatem contulerit, quam adeò non jactant, ut timeant, ne ex tanta Dignitate periclitentur. Falſiſſima etiam propoſitio in eo, quod affirmat. Nam quis Sanctus vir, & Beatus non dixerit, quod Paulus (15) affirmat: *poſuit*, inquit, ἐν ἡμῖν τὸν λόγον τῆς καταλλαγῆς. ὑπὲρ Χριστοῦ οὖν πρεσβεύομεν. ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι᾽ ἡμῶν. *in nobis verbum reconciliationis. Pro Chriſto ergo legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos*, Quis ex Patribus non agnoverit, quod Chriſtus (16) edixit. καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατὴρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς: *ſicut miſit me pater, & ego mitto vos*, & (17) mox. Λάβετε πνεῦμα ἅγιον, ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, ἄν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται. *accipite Spiritum Sanctum: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, quorum retinueritis, retenta ſunt*. An ulla alia poteſtas præter Divinam peccata dimittit? Si ergo & homo dimittit miniſter Dei, an per ullam aliam poteſtatem, quàm Dei, dimittit? Quod ſi homo ex poteſtate Dei dimittit peccata, nonne in homine poteſtas Dei eſt? Nonne poteſt homo veriſſimè dicere, poteſtas, qua fungor, qua utor, quam ex arbitrio collatæ Juriſdictionis interpono, Dei poteſtas eſt, quæ mihi tradita, ut à miniſtro, pendet à me, tanquam ab humillimo ſervulo in bonum Gregis commiſſi, creditæque familiæ exercenda?

XIII. Hæc ut ignorantiam Severi caſtigaremus, licèt ei refutando non admodum neceſſaria, dicta ſuperſint, ut ex his Photiani cognoſcant non fore damnanda, quæ à Latinis jactari narrat Severus, tametſi jactarentur: quid cùm ea neque jactent Latini, neque uſquam jactaverint? Quid cùm, quæ dicit Severus, ſint meræ calumniæ? Quid cùm in tanta ignorantia Severi ſit tanta mendacitas? Nam ubi nam Latini dixere, Romanum Pontificem Mortuis poſſe jus dicere, poſſe per actum aliquem judicialem Mortuos à pœnis abſolvere, pendere ab ejus poteſtate multatorum in luſtrali carcere animorum fata? Præſto ſunt Pontificum Maximorum Diplomata, & Bonifacii VIII. ipſius, qui primus hoc dixiſſe narratur. Ea perlegant Photiani, ſi, quod latinè ſonat, intelligunt; ſi rudes bonarum Artium nil, niſi nativam barbariem, intelligere poſſunt, à doctiſſimis Græcis eorumdem Diplomatum interpretationem expoſcant, acceptam curioſè percurrant, religioſè ſcrutentur; ſi qua pars, ſi

qua

(8) *Ad Philipp. c.4. n.13.*

(9) *L. qui mandata ff. de offic. ejus cui mand. eſt juriſd.*

(10) *Mat. c.24 n.45*

(11) *Ad Rom. cap. 13. n.1.*

(12) *Luc. c.10. n.16.*

(13) *Tract. de Præcept. & Diſpenſ. initio.*

(14) *d. pa. 48. li. 29.*

(15) *2. ad Corinth. c.5. n.19. et 20.*

(16) *Jo. c. 20. n. 21.*

(17) *d. c. 20. Joan. n. 22. & 23.*

qua periodus, ſi qua Syllaba quidpiam præſefert ex iis, quæ mentitur Severus, eis me cicurem dedo, quidquid ipſis libebit, ut ſentiam. Quòd ſi ne verbum quidem de his, in quæ Severus invehitur, ea Diplomata referunt. Quòd ſi hiſce ipſis, in quæ debacchatur Severus, oppoſitum ea Diplomata, ſanciunt, quæ tam effrons audacia, tam perdita, tam famoſa, gratis, palamque mentiri? Ubicunque Romani Pontifices Mortuis Indulgentiam impertiunt, fatentur eam impertire per modum ſuffragii, hoc eſt profuturam *ex congruo*, non *ex condigno*, ex pretio, quod offertur, non ex actu offerentis, ex benignitate, atque miſericordia habentis acceptum, ſi libuerit, quod ſolvitur, non ex poteſtate ſolventis, quod non poſſit non haberi acceptum, gratumque. Novit enim Eccleſia, vivos eſſe ſimul in manu Dei, & Eccleſiæ, Mortuos in manu (1) Dei ſolius. Novit ſibi claves Cœli datas, ut Cœlum vivis, non itidem jam Defunctis aperiat: novit poteſtatem ſibi datam ligandi, atque ſolvendi, ſuper terram quæ ſunt, non quæ ſubtus terram. Quare orat quidem pro Mortuis, quantumque poteſt, irato facit Numini ſatis. His tamen non contenta communem Theſaurum recludit, edictâque Indulgentiâ pro mortuis inde pretium ſuffecturum omni ſolutioni depromit, ſuffecturum, inquam, ſi illud acceptum Deus habeat, quem neque adigi ad acceptilationem hujuſmodi poſſe aſſerit, aſſeritque efficaciùs hoc pretio placari poſſe, quàm aliis. Ita neque ſibi plus poteſtatis adrogat, quàm par eſt, neque opum ſuarum vires ignorat; queis poſſe validiùs, quàm cæteris publicis, privatiſque Severitatem Numinis exorari, provocari Clementiam, Miſericordiam excitari non dubitat. Quæ omnia non privatim in angulo, aut penes Garamantas, & Indos, ſed publicè, in Scholis, eo ipſo in loco, ubi tam apertè mentiebatur Severus, docuere ſemper, docentque Latini, quorum ſi non legit numeroſam librorum congeriem Severus, imprudens, cùm errat: ſi legit, nec intellexit ſententiam, inſipiens: Si cognovit, & tamen hæc ſcripſit, impudentiſſimè mentitur, & deſipit; quippe illud per calumnias aggreſſus, quod nulli hactenus Photianorum diſplicuit, quodque pietati Chriſtianæ maximè congruum, illis feliciter infelicibus animis utiliſſimum eſt, quos poſt obitum is tertius Status animorum excepit, quem & eſſe reipſa, & ritè Purgatorium appellari longa hac, atque prima Operis noſtri Parentheſi comprobavimus, quâ peractâ, illuc, unde diſceſſimus, è veſtigio revertimur, Operiſque inſtitutum, ex propoſito noſtræ Diſſertationis, exequimur.

(1) *Sapiẽ. c. 3. n. 1.*

S E C T I O X.

De Examine.

S U M M A R I U M.

I. *Tria conſideranda in Examine: & hoc ad Epiſcopum pertinere.*
II. *Quæ mala ab Ordinatione profecta fuerint, Epiſcopo imputari.*
III. *Refelluntur Sacerdotes, qui ſibi Jus hujus Examinis arrogant.*
IV. *Epiſcopus Jure divino tum poteſtate Ordinis, tum Juriſdictionis ſuperior eſt Presbyteris.*
V. *Mos utrique Eccleſiæ Communis, ut Examen hoc ad ſolum Epiſcopum pertineat.*
VI. *Reſpondetur objectioni deductæ ex voce ἄξιος.*
VII. *Infertur ad ſummum vocari Presbyteros, ut teſtes, vel approbatores, & collaudatores.*
VIII. *Reſpondetur objectioni deductæ ex voce ὅσοι πιστοί.*
IX. *An Epiſcopus teneatur aſſumere aliquos Presbyteros, ut ſocios Examinis?*
X. *Oſtenditur aliquando teneri, & quando.*

I. EXantlavimus provinciam laborioſam, & ni fallor, ſin minus eruditam, certè perutilem retundendę Photianorum audacię, quorum guttur (1) ſepulcrum eſt patens ad evomenda in Orthodoxos convicia, quaſi Apoſtolicas negligant Inſtitutiones, Moreſque ab initio Eccleſiæ traditos peſſum dent, quos tamen ipſi Photiani vel in maximis, & maximè neceſſariis non negligunt dumtaxat, ſed palam impugnant, maturi deinceps ſilentium, ſi hæc legerint, &, quod minimè ſpero, perceperint. Reliquum eſt, ut ad potiorem Operis [illegible]tri partem, quam propter & quæ dicta ſunt, ſcripſimus, accedamus. Igitur quemadmodum Ordinationibus Sacris Preces, atque Jejunia præmittere decet, ita & Examen, ſolemnemque Inquiſitionem in mores, rationemque vivendi, atque ipſam conditionem ejus, qui Candidatus eſt Ordinum. Id protinus probandum eſt, explicandumque, quod ut ordinatè præſtemus, tria potiſſimè enucleanda ſunt, ad penitiſſimam Examinis hujuſce notitiam. Primum, à quo ſit habendum. Secundum, quid in eo quęrendum ſit. Tertium, quo teſtimonio ea, quæ ad Examen revocantur, ſint ritè probanda. Et primum quidem reliqua hujuſce Reſponſi parte dabimus, de reliquis in ſequentibus fusè tractabitur. Age igitur, à quo Examen inſtituendum ſit, inquiramus. Et facilis illico reſponſio eſt: ab eo nimirum, cujus authoritate Ordinatio peragenda eſt, ſcilicet ab Ordinario, ut ajunt, ipſo, non autem ab aliis, niſi ex ejuſdem mandato: Quod ſanè pudet me Græcis probare, cùm non ſolùm id protinus colligere fas ſit ex Legibus Cæſarum, quas ipſi ſequuntur, argumento deducto, ex Gloſſa (2) Civili, quę de ſimilibus latè, verùm etiam ex omnibus Photianis, (3) ex Planude, (4) Philotheo Patriarcha, & ipſo (5) Margunio, cujus effatum commune eſt cæteris. Hic ſcribens in Andream Archiepiſcopum Coloſſenſem: *Penes nos, inquit, non ut penes, quos turpiter defendis, Latinos, Epiſcopi ſunt verè Epiſcopi; nec Diaconis probandi relinquuntur ii, qui ad Ordines provehuntur: ipſi ſoli Epiſcopi per ſe an digni ſint, vident.* Ἡμεῖς βέβαια τοὺς ἐπισκόπους ἔχομεν ἐπισκόπους, οὐδὲ θορυβούμεθα μετ' ἀταξίας τὰ ὀφφίκια, ἀλλ' οἱ διάκονοι τῶν διακόνων, οὐδὲ τῶν προαγομένων εἰς χειροτονίαν τὴν ἐξέτασιν ἀφίεμεν τοῖς διακόνοις, αὐτοὶ οἱ ἀρχιερεῖς θεωροῦσι τὴν ἐκείνων ἀξίαν. Carpit Margunius Latinos, quòd Examen provehendorum ad Ordines Archidiacono habendum relinquant,

(1) *Pſalm. 5. v. 11.*

(2) *In Extravag. ad reprimendam quom. in Leſ. majeſt. crim.* (3) *d. tit. περὶ χειροτονίας.* (4) *Synodico. 3. apud Canonar. in form. Synod. n. 15.* (5) *Nota. 84. ad Canon. Apoſtol.*

quant, ut in (6) Decretalibus palam ſtatuitur. Quod tamen an Jure carpat, Latini Canoniſtæ Sapientiores Margunio viderint, quibus notiſſimum eſt, quod ille penitùs ignoravit, Archidiaconum in Latinis Eccleſiis Vicarii (7) officio fungi; atque adeò ex demandatâ Officio ſuo poteſtate, & inviſere (8) Provinciam, & Rectores (9) Rurales eligere, atque amovere, denique, ut multa alia (10) prætercam, & (11) examinare, & offerre ad Ordines, & in ſede Antiſtites cœnobitica collocare. Ex quibus evincitur non perturbari officia, ſed demandari Juriſdictionem, quod in Eccleſia, ut in cæteris (12) rebus publicis nec novum eſt, nec mirum, niſi Photiano fortaſſis, in quo admiratio perennis eſt, quia æterna ignorantia, quæ mater eſt admirationis. Nam quid craſſius, quid plenius ignorantiâ, quàm ſi novum putes, & mirum, & in Latinis carpas, quod in Byzantina Eccleſia uſuvenit? In hac ſæpiſſimè, imò ex munere Magnus Chartophylax, qui facienti Patriarchæ adſtat, ut Archidiaconus, mandata Pontificis fungitur Juriſdictione in plerîſque, & ſpeciatim ex poteſtate mandata, an Candidati Ordinum apti ſint, diſpicit, probatoque Pontifici ad Chirotoniam offert. (13) Euchologium noſtrum: Ὁ μέγας χαρτοφύλαξ ὅταν λειτουργεῖ ἀρχιερεὺς, ἵσταται πλησίον τῶν ἁγίων μυστηρίων. λέγει ὁ αὐτὸς ἀρχιδιάκονος. προσέλθετε τῷ βασιλεῖ, καὶ Θεῷ. ἔστι δὲ καὶ εἰς τὰς κρίσεις, τὰς εἰσερχομένας ἐν τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ, ἐκ προσώπου τοῦ ἀρχιερέως, διδόναι παρ' αὐτοῦ τὰς ἀποφάσεις πάσας· ἔχων δὲ καὶ τὰς ἱερολογίας τῶν μνηστειῶν, ἱερολογῶν αὐτὰς, καὶ ἀποστέλλων τῷ ἱερεῖ τοῦ ναοῦ τοῦ δεῖνος εὐλογεῖν αὐτούς· ἔστι δὲ καὶ ἐν ταῖς χειροτονίαις τῶν ἀρχιερέων, προσφέρειν τὸν χειροτονούμενον ἀρχιερέα, ἔχων δ' αὐτὸς χαρτουλάριον ἀναγράφει τὰς τῶν ἐπισκόπων ἀποφάσεις, καὶ αὐτὰς τῷ ἀρχιερεῖ ἀναφέρει. *Magnus Chartophylax, cùm celebrat Pontifex, juxta ſancta dona ſtat. Archidiaconi quoque provinciam agens verba illa: ad regem, & Deum accedite, pronunciat. Adeſt verò etiam litibus in S. Eccleſia contingentibus nomine Pontificis ſententiam daturus, ſacros etiam catalogos matrimoniorum penes ſe habet, quæ poſt quam in album recenſuerit, ad talis Eccleſiæ Preſbyterum mittit, ut illis benedicat. Adeſt adhuc in Epiſcoporum conſecrationibus conſecrandum Pontificem præſentaturus. Habet ſub ſe Chartularium, & Epiſcoporum Sententias recenſet, eaſque ad Patriarcham refert.* Conſtat utrumque, & demandari penes Nos ab Epiſcopis poteſtatem ſuam, & hanc ipſam poteſtatem Examinis demandari. Id, quod apertiùs Theſſalonicenſis (14) Simeon affirmat his verbis Chartophylacis munus deſcribens: Ὁ δὲ τὰ τῶν ἱερέων ἐπισκοπεῖ, καὶ διατάττει τούτους, καὶ ἐρευνᾷ τὰ περὶ αὐτῶν. Προσαγομένους ἐξετάζει, καὶ πρὸς τὸ ἱερᾶσθαι προσάγει, καὶ τὰ τῶν γάμων νομίμως φροντίζει γίνεσθαι. *Hic ſacerdotum præficitur regimini, cunctoſque in ſede propria locat: mores eorum perſcrutatur, Ordinum candidatos examinat, &, ut conſecrentur, ipſe præſentat: nuptiarum, ut legitimè celebrentur, curam habet, &c.* Et ante Simeonem Michael (15) Anchiali de eodem Chartophylace: Οὐ παραχωρεῖ, inquit, ἱερᾶσθαι, οὓς οὐκ αὐτὸς ἐξήτασε· περὶ ὧν οὔτε μάρτυρας, ὡς ἔθος αὐτῷ, παρεστώτων ἐπύθετο, καὶ εἰ χρόνων εἶεν τῶν ὡρισμένων, πεπληροφόρηται. οὔτε διαμεμαρτύρηται περὶ τοῦ βίου τῶν τούτων πιστώσεων, καὶ τὸ πιστὸν τοῦ ἀξίως εἶναι τοῦ ἐπαγγέλματος ἐκ τῆς ὑπογραφῆς μαρτυρίας τῶν κατὰ πνεῦμα τούτους ἀδινησάντων παρείληφεν. *Non ſinit conſecrari, quos ipſe non examinavit: de quibus nec teſtes, ut ipſi mos eſt, adſtantes interrogavit, & an præfinitos annos nati ſint, certior eſt factus: nec eorum vitam approbavit, nec fides ſibi facta eſt ex ſcripto eorum teſtimonio, qui illos ſecundùm ſpiritum pepererunt.*

(6) c. 1. de offic. Archidiac.
(7) Cap. 1. eod.
(8) c. mãdamus. eod.
8. cap. ad hæc. eod.
(10) Vidẽda tot. tit. eod.
(11) c. ut noſtrum eod.
(12) Vide tit. Decr. de off. & pote. Jud. deleg. & tit. ff. de off. ejus &c.
(13) Vide Euchol. tit. αὕτη ἐστὶν ἡ τάξις, &c. in explicat. ad magnum Chartophylac. ubi Goar. nota. 12. pag. 282. col. 1. poſt med.
(14) apud Goar. ubi ſupra.
(15) In Jur. GR. To. 1. lib. 3. ſet. Synod. 1 Decreto. 2. Michaelis p. 228. circ. med.

II. Hæc Michael Anchiali, eademque obiter cenſet & (1) Balſamon. Ex quibus palam eſt, non poſſe reprehendi Latinos à Noſtris, quòd Examen Archidiacono mandent, ni una Mores damnemus noſtros, queis idem in Chartophylace uſuvenit. Simul deducitur, hoc Examen ad Antiſtitem pertinere, ex cujus mandato fit, habeturque vel ab Archidiacono, vel à Chartophylace, quibus id agentibus, quod ad Antiſtitem ſpectat, adeò Antiſtes nullum ſuæ damnum poteſtatis capit, ut eam hoc ipſum confirmet, quando qui per alium aliquid facit, id per ſe potiori jure poteſt: & alioqui vel ipſe Margunius Examinis hujus provinciam uni concedit Epiſcopo. Scilicet is toti Eccleſiæ præeſt. Ejus porro, qui præeſt, munus eſt Inquiſitio quæcumque in ſubjectos homines inſtituitur. Quare ne læſus quidem ſine poteſtate facta ſibi per Preſidem in alienis prædiis inquirere (2) poteſt in ſervum fugitivum, cùm tamen Ordinarius Præſes ex officio poſſit ubicunque quidlibet indagare, præſertim ſi eæ ſint circumſtantiæ, quæ notantur per (3) Gloſſam: Quod omnino trahendum eſt ad Epiſcopum Ordines conferentem, quippe qui in ipſis Ordinum auſpiciis Candidatum Ordinum Eccleſiæ tutorem pupillæ conſtituat. Idipſum ulteriùs probatur ex eo, quòd ad eum Examen ſpectat, cui, ſi quid Eccleſiæ mali contigerit ex inauſpicata Ordinatione, protinus imputabitur. Ad eum enim honos, ad quem onus, ex veteri (4) Adagio, cui conſonant Jura (5) Civilia. At Preſuli, authoritate cujus Ordinatio fit, quiquid in illa, & ex illa peccatum fuerit, imputatur. Lege quod de Leone Magno ſcribit noſter ſeu (6) Sophronius, ſeu Moſchus, noſces, eum, cùm ad tumulum Petri quadraginta integros dies precibus impendiſſet, criminum veniam ſuorum impetraturus, tandem hoc divinitus oraculum accepiſſe: *Oravi pro te: dimiſſa ſunt tibi peccata tua, præter impoſitiones manuum: hoc enim abs te requiretur, ſive bene, ſive fortaſſe aliter egeris.* Quæ verba ſic (7) Margunius proponit: Ἐδεήθην διὰ σέ. ἀφέθησάν σοι τὰ ἁμαρτήματα, πλὴν τῶν χειροτονιῶν. ταύτας γὰρ ἀπαιτήσομαί σε εἴτε καλῶς, εἴτε κακῶς ἔπραξας. Adeò qui Ordines conferunt rigidam Operi diligentiam debent, cùm de hac eum Deus admoneat, qui in conferendis Ordinibus omnium Pontificum diligentiſſimus fuit, diligentiamque ſuam non ſibi tantùm, verùm etiam ſubjectis (8) edixit. Noverat enim, quæ Timotheo ſcripſiſſet (9) Apoſtolus: Χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει: *manus citò ne impoſueris:* hoc eſt cunctanter; conſideratèque, ac diligenter manus imponito: cujus & rationem reddit: μηδὲ κοινώνει ἁμαρτίαις ἀλλοτρίαις: *neque communicaveris peccatis alienis.* Quaſi quæ ex Ordina-

(1) Ad Canon. 9. Trullan. Vid. Goarium ubi ſupra ad fin. notæ 12.
(2) L. divus ff. de ſer. fugit.
(3) In l. 3. §. præterea ver. Pretori. & in §. ſi tutor. ver. monet ff. de ſuſpect. tutor.
(4) Jo. Sarkand. in Adag. cent. 3. n. 89.
(5) In l. ſecundum naturam ff. de reg. jur. l. 11. ff. de inſt. act. arg. à cõtrar. in § 1. inſt. de leg. par. tut.
(6) In Limon. ſeu Prat. Spirit. c. 149.
(7) In Vita S. Leonis.
(8) Epi. 5.
(9) 1. Ad Timot. c. 5. n. 22.

Digitized by Google

dinatione ſequuntur mala, ei potiùs imputanda ſint, qui manus impoſuit, quàm qui perpetravit. Hinc olim vel ipſe Pontifex Maximus Romanus Epiſcopus Candidatos Ordinum Populo proponebat, ut multorum ſcilicet teſtimonio ſeveriùs probarentur. Cujus moris Romani extat vetuſtiſſimus teſtis liber (10) Ritualis, quem Romæ vidimus, & adnotavimus; traditque, Pontificem feria Quarta ante Ordinationes ad D. Mariæ Majoris celebrare conſueviſſe, ibidemque provehendos ad Ordinum dignitates his verbis Populi teſtimonio exponere. *Si quis habet aliquid, exeat pro Deo, & dicat: verumtamen memor ſit conditionis ſuæ.* Similia habes in pervetuſtis Ordinationibus, qualis Eradii, de qua (11) Auguſtinus, Amphilochii, Epiphanii, Danielis Stilitæ, de quibus prolixè (12) Metaphraſtes, & ex eo (13) Goarius. Eadem tradit Clemens (14) in Conſtitutionibus: Atque hunc fuiſſe Eccleſiæ utriuſque vetuſtiſſimum Morem, ut Epiſcopus in vitam, ac mores ejus, qui Ordines anhelabat, inquireret, manifeſtum erit etiam ex eo, quòd Alexander Severus Cęſar, eam Eccleſiæ conſuetudinem imitatus eſt, cùm in eligendis Provinciarum Præfectis diligentiſſimè ſcrutabatur omnia, & in præficiendorum Mores accuratiſſimè inquirebat, addens id à ſe fieri propterea, quòd Chriſtiani in prædicandis (initiandis videlicet) Sacerdotibus idipſum facerent; ut refert (15) Lampridius. Conſtat ergo munus inquirendi in eos, qui ad Ordines evehuntur, ad unum Epiſcopum ex officio pertinuiſſe.

III. Quò magis deteſtari licet quorundam ex Noſtris (ſi tamen ex Noſtris ii ſunt) audaciam, nequid majus dicam. Qui id ſibi muneris adrogant, nec vocati ad Examen hujuſmodi, de Antiſtite queruntur ſuo. Hos hercle diceret ſilentium, atque erga Pręſulem, obſequium, & reverentia, quippe cui quidquid ſecus ex Ordinatione acciderit, imputandum erit, non ipſis, quos reipſa ea cura decet, quæ ad proprium ſpectat Officium. Epiſcopo regimen Eccleſiæ penes Nos traditur, non Presbyteris, & Paulus (1) Epiſcopos dumtaxat alloquitur, cùm ait: προσέχετε ἑαυτοῖς, καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος. *Attendite Vobis, & univerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos, regere Eccleſiam Dei, quam acquiſivit Sanguine ſuo.* Quibus verbis ex more Eccleſiæ noſtræ explicatis tota Juriſdictio Eccleſiaſtica penes Epiſcopum eſt, à qua (quod accidit in Latina Eccleſia ex authoritate ſummi Pontificis) nemo ſubditorum eximitur, neque ullum ſubditis Privilegium confertur poteſtati Pręſulis parte ex aliqua derogans. Quod in re, qua de agimus, confirmare fas erit ex verbis (2) Chriſti dicentis: ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, καὶ γινώσκω τὰ ἐμά, *ego ſum paſtor bonus, & cognoſco oves meas*: queis Epiſcopi munus, poteſtatemque deſcripſiſſe teſtantur quotquot ex Patribus Græcis in eum locum ſcripſere, teſte ipſo Balſamone (3) Photianorum Antiſtite. Ad Epiſcopum ergo cognitio pertinet ovium ſuarum, hoc eſt Miniſtrorum Eccleſiæ ſuæ, qui matrum ritu Populum Agnorum allegoriâ ſignificatum lacte diviniſſimi verbi alunt, ac nutriunt, quemad-

(10) *Cęremonial. Benedicti Canon. S. Petri in Biblioth. S. Auguſtini Romæ.*
(11) *Epi.* 110.
(12) *In Vit. relatorũ SS.*
(13) *In Euchol. ad Ordin. Diacon. & Subdiacon.* 2. & 24. *pa.* 249. & 260.
(14) *Lib.* 8. *c.* 4.
(15) *In Alexandro c.* 45.
(1) *Actor. c.* 28. *nu.* 28.
(2) *Jo. c.* 16 *n.* 14.
(3) *Re ſp. ad Epiſc. Cypri in fine.*

modum ex (4) Leone, & (5) Theophylacto eruditè, ac doctè collegit ſapientiſſimus (6) Bellarminus. Quod ſi ad Epiſcopum pertinet Miniſtrorum cognitio, ad illum ſanè eorundem Examen. Ut mihi, qui contra Eccleſiæ Principes ex libito ſacerrimæ poteſtatis de eo, qui provehendus eſt, ſuffragium ferentes hiſcere audent, ii, quid cenſeat Eccleſia noſtra, quid Epiſcopalis dignitas authoritatis penes Nos habeat, ignorare videantur. Quæ iſtæ larvæ, atque intemperiæ? ut velit, nolit Epiſcopus, quotidiani Sacrificuli, ſive, ut vulgò dicimus, *Capellani*, ſe ad judicium, quod ad ſolum ſpectat Epiſcopum, adſumi, vocarique contendant? Barbara ſunt, ac penitùs inaudita Eccleſiæ noſtræ Capitulorum nomina, nec inter Blaſtarii, aut Photii, Balſamoniſque Canonicos titulos occurret, qui Epiſcopos vetet quid facere ſine conſenſu Capituli. Id invectum ſit optimo jure in Latinos Epiſcopos, qui cùm ditibus præſint Eccleſiis, non ſine metu, ne Caro, & ſanguis in propinquorum utilitatem vertat, vel quę Juribus Eccleſiæ, cui pręſunt, conceſſa ſunt, vel quę alendis pauperibus, nutriendis miniſtris, ornandæque Eccleſiæ ſtipes piorum hominum contulere, eo ſcilicet indigent fræno cupiditatum, quo per Capitulum, atque Canonicos ab hujuſmodi criminibus arceantur. Noſtri, quibus nullæ unquam ex Eccleſia, vel certè perraræ divitiæ, non indigent his decretorum ſuorum conſortibus; prę ſertim cùm non de mera hìc Juriſdictione agatur, ſed planè de Ordinis Epiſcopalis poteſtate, qua procul abſunt Presbyteri.

IV. Neque enim audiendus eſt vel ab ipſo damnatus (1) Margunio Alexius (2) Ariſtenus parem Epiſcopis, ac Sacerdotibus Ordinis aſſerens poteſtatem. Inauditum dogma Græciæ vel ex Photianiſmo deliranti, quod poſt Ariſtenum Arctoæ (3) Proceres hæreſis vel ipſis Photianis horribile docuere. Nam ineſſe Poteſtatem Epiſcopis majorem, quàm ea ſit, quæ pertinet ad Presbyterum, patet ex eo, quòd ſolus Epiſcopus Jure divino conſerre Ordines poteſt, ut Noſtris inſinuant (4) Ancyranum, & Antiochenum Concilia, (6) Epiphanius, (7) Chryſoſtomus, (8) Theodoretus, (9) Theophylactus, & (10) OEcumenius; Latinis verò (11) Damaſus, (12) Hieronymus, (13) Leo. Juriſdictionem etiam in Epiſcopo talem eſſe, cui par nuſquam ſit in Presbytero, palam eſt ex antiquæ Synagogæ exemplis relatis (14) à Bellarmino; ſequiturque ex verbis (15) Pauli Apoſtoli judicem Presbyteri Epiſcopum arbitrati. Quod confirmat vetuſtiſſima Eccleſiæ noſtræ ſententia, cui conſtituendæ (16) Ignatius Martyr hæc ſcripſit: Καλοὶ οἱ ἱερεῖς, καὶ οἱ τοῦ λόγου διάκονοι, κρείων δὲ ὁ ἀρχιερεύς, ὁ πεπιστευμένος τὰ ἅγια τῶν ἁγίων. *Boni ſunt Sacerdotes, & ſermonis miniſtri, melior autem eſt Pontifex, cui credita ſunt ſancta Sanctorum, cui ſoli conceſſa ſunt ſecreta Dei.* Et (17) Clemens: οἱ πρεσβύτεροι, ait, καὶ οἱ διάκονοι ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν ἐπιτελείτωσαν, αὐτὸς γὰρ ἐστιν ὁ πεπιστευμένος τὸν λαὸν κυρίου, καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν λόγον ἀπαιτηθησόμενος. *Preſbyteri, & Diaconi, præter Epiſcopum, nihil agere pertentent: nam Domini Populus illi commiſſus eſt, & pro animabus*

(4) *Serm.* 3. *de Aſſumpt. ſua.*
(5) *In c. ult. Jo. & in ca.* 22. *Luc.*
(6) *To.* 1. *de Rom. Pont. l.* 1. *c.* 16. *ſub init.*
(1) *Nu.* 2. *in ca* 10. *Antioch.*
(2) *In ds.* 10. *Antioch.*
(3) *Eraſmus annot. ad c.* 4. *Epi.* 1. *ad Timo. Calvin. l.* 4. *Inſt. ca.* 4. §. 2. *Kemnit. in exam. ſeſſ.* 23. *Côc. Trid.*
(4) *Canone* 12.
(5) *Canone* 10.
(6) *Hæreſ* 75.
(7) *in* 1. *ad Tim. c.* 3. & 4.
(8) *Ibid.*
(9) *Ibid.*
(10) *Ibid.*
(11) *Epi.* 3.
(12) *Epiſ.* 85. *ad Evagr.*
(13) *Epiſ.* 88.
(14) *To.* 2. *libr.* 1. *de*

Digitized by Google

bus eorum hic redditurus eſt rationem. Similia docet Areopagites (18) Dionyſius, & (19) Irenęus, quibus ſubſcripſit (20) Tertullianus Latinorum & antiquiſſimus, & inimiciſſimus. Quæ profectò non abs re adduxiſſe, ac produxiſſe hac in Operis noſtri parte viſum eſt, quando, quæ inimica ſunt Veritati, & à Græcia palam damnata non deſunt qui ex Ariſteno ad id proferant, ut inquirenti Epiſcopo in eos, qui provehendi ſunt, Presbyteros ſocios, Judiciique, ac Tribunalis participes aſſerant; cùm tamen & Ordinatio ad Ordinis poteſtatem pertineat, ſociumque ejuſmodi poteſtatis in Eccleſia nullum Epiſcopus habeat.

Cler. c. c. 14. verſ. quoad ſecundum. (15) *1. Ad Tim. c. 5. n. 19.* (16) *Epi. ad Philadelph.* (17) *Canone 40. Apoſtol.* (18) *De Eccl. Hierarch. c. 5.* (19) *Lib. 3. c. 3.* (20) *Libr. de Bapt.*

V. Hinc vel in Eccleſia Latina, ubi plurimis faciundis Epiſcopo interdicitur ſine conſenſu Capituli, Epiſcopi recipiendos ad Ordinem ex libito, vel ad Examen advocant habendum ſe coram, vel Vicariis ſuis examinandos relinquunt. Quod ſanè, tunc, cùm nondum ex Photiana lue Mores optimi interierant, vel in Græcia uſurpatum eſt, ut conſtat ex Theodoro (1) Prodromo à nobis ſæpius in ſequentibus ad teſtimonium Veritatis evocando. Is enim in erudito libro de ſacris Eccleſiæ Synaxibus, hæc ſcribit de Synaxi Exocatacœlorum. Οἱ δὲ ἐξωκατάκοιλοι σύναξιν ποιοῦσιν ἐνιαύσιον ἐν τῷ διακονικῷ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας τῇ ἡμέρᾳ τῶν δέκα ἐν Κρήτῃ μαρτύρων· καὶ καθεζομένου τοῦ Πατριάρχου, καὶ ἐκφωνήσαντος, τὸ, εὐλογημένη ἡ βασιλεία, οὐ καθίζονται, ἀλλ' ἐν μανδύαις διακονοῦσιν αὐτῷ ἐξετάζοντι τοὺς μέλλοντας χειροτονεῖσθαι· Ἐξετάζει δ' αὐτοὺς διὰ τοῦ μεγάλου χαρτοφύλακος, ᾧ συνίσταται παρὼν παρόντι τὴν ἱερὰν ταύτην τῆς ἐξετάσεως διακονίαν: *Exocatacœli verò conſeſſum agunt annalem in Sacrario Magnæ Eccleſiæ, die Sanctis decem Martyribus, qui in Creta paſſi ſunt, ſacro: ibique ſedente Patriarcha, atque intonante, Benedictum regnum, &c. ipſi non ſedent, ſed palliati miniſtrant ipſi examen agenti eorum, qui ad Ordines provehendi ſunt: Agit autem examen eorum per Magnum Chartophylacem, cui præſenti pręſens committit ſacrum hoc examinis miniſterium*. Ecce ne ipſi Exocatacœli, quorum poſt Patriarcham penes Nos dignitas ſumma, qui licet Presbyteri Epiſcopis præſidebant, ut manifeſtum eſt ex iis, quæ (2) tradidimus alibi, ex Jure (3) Gręco-Romano, ex dictis Silveſtri (4) Syropuli, & (5) Emmanuelis Calecæ; Ne ipſi, inquam, Exocatacœli jus examinandi ad Ordines provehendos ſibi arrogare audebant; quis ferat ſibi tantam authoritatem, poteſtatemque adrogantes Miniſtros gregarios, nulla præditos Juriſdictione? Etenim neque ἐπιγονάτιον deferre poſſunt, quod Noſtris inſigne eſt, ac ſymbolum Juriſdictionis qualiſcunque ex Simeone (6) Theſſalonicenſi, Nicolao (7) Cabaſila, (8) S. Germano, & Solito (9) Archidiacono; neque aliquid aliquatenus per ſe poſſunt, quod vim Poteſtatis præſeferat.

(1) *C. De Synaxi 14.* (2) *Reſponſo de offi. n. 23. & ſeq. & infra in hoc Opere.* (3) *In Novel. Alex. Comneni.* (4) *In Cōcil. Florent. ſeſſ. 3. c. 10.* (5) *Lib. 4. c. 21.* (6) *Lib. de Templo.* (7) *In Gloſſario* (8) *In Explic. Liturgię.* (9) *Ep. ad Majoranū Epiſc. Molſettæ ap. Magriū. verbo Epigonation.*

VI. Id Moris, inquiunt, apud Nos eſt. Nempe cedo unde delapſus? cui uſitatus? quo Jure aſſertus? quave Canonum, aut Scriptorum authoritate probatus? Video quid reſpondere queunt, quidve ex illis Sciolus quiſpiam producet. Goarii loca laudata nobis oſtentant, affirmantque Presbyterorum ſuffragio opus eſſe, ut quis à Pontifice ad Ordines recipiatur. Ecce, inquiunt, non aliunde deſluxit Mos iterandi illud ἄξιος, Elogium ſcilicet ejus, qui recipit Ordines, niſi quòd Præſuli non licet aliquem ad Sacræ militiæ Sacramentum recipere, niſi à Sacerdotibus circumſpectus approbetur. Ita nimirum peractas Amphilochii, Epiphanii, Eradii, Eutychii, ac Simeonis Ordinationes, ut ſupra meminimus. Accedere & illa verba, quæ initio Ordinationis ab Hypodiacono proferuntur: ὅσοι πιστοὶ, *quotquot fideles*: quibus ad ſuffragium provocantur fideles: Unde conſequitur, potiori Jure invitandos eſſe Presbyteros. Hæc ſumma eſt omnium, quæ pro gregariis quibuſdam Sacerdotibus adducuntur, vel certè poſſunt adduci. Quibus tamen ita non evincitur concedendum eſſe, quod petunt, ut potiùs probetur penitùs pernegandum. Nam, ut ordiamur ab ipſo Elogio, cui vis tota objectæ rationis innititur; ἄξιος illud non à ſolis ſacerdotibus, ſed ab ipſo Antiſtite proclamatum ab iis, qui intra ſacellum Apſidis ſunt Presbyteris, & Diaconis excipitur, tum à Cantoribus, qui vicem Populi gerunt, ſuaviter iteratur. Notat (1) Euchologion. Καὶ μετὰ τὸ ἀμήν. περιτίθησι τὸ ὠράριον τῷ χειροτονηθέντι κατὰ τὸν ἀριστερὸν ὦμον λέγων, ἄξιος· καὶ ψάλλεται συνήθως τρίτον τὸ ἄξιος παρὰ τῶν τοῦ βήματος, καὶ τρίτον παρὰ τῶν ψαλτῶν. *Et dicto Amen, Antiſtes diaconicam ſtolam humero ſiniſtro ordinati circumponit, dicens, Dignus. Et pro more canitur ter ab iis, qui ſunt in Adyto, Dignus; & pariter à Cantoribus ter*. Quòd, ſi Elogium illud Judicii, & Examinis jus aliquod infert, dicendum erit, id Juris non Presbyteris tantùm, ſed Diaconis, & Cantoribus, & ipſi Populo aſſerendum eſſe. De iis igitur, quos ad Sacra provehitis, calculum ferent (2)

(1) *In ritu Ordinat. Diaconi poſt med.*

Ambubajarum Collegia, Pharmacopolæ, Mendici, Mimæ, Balathrones, hoc genus omne,

quo populus conſtat. Nam, ſi qui ἄξιος illud dicit, Judicis officio fungitur, aut fungi debet, cur potiùs, ò boni, id Juris vobiſmet ipſis tantùm aſſeritis, cùm non ſoli elogium illud pangatis? Præterea notandum eſt, quod doctis ædepol hiſce Viris legentibus licet ignotum eſt. Nempe ἄξιος illud non eſſe judicantium interjectionem, ſed approbantium judicium à Præſule factum, commendantiumque tum Antiſtitis diligentiam ſui, tum ejus, qui initiatur, vitam, ac mores. Quod breviter ſic evinco, prolato ipſo ritus ejuſmodi typo ex (3) Euchologio. Ibi enim priùs, quàm edatur illud elogium, Ordines ipſi conferuntur expreſſis illis ſacroſanctæ formulæ verbis: ἡ Θεία χάρις, ἡ πάντοτε τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα, καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα, προχειρίζεται τὸν δεῖνα τὸν εὐλαβέστατον ὑποδιάκονον εἰς διάκονον· εὐξώμεθα ὑπὲρ αὐτοῦ, ἵνα ἔλθῃ ἐπ' αὐτὸν ἡ χάρις τοῦ παναγίου πνεύματος. *Divina Gratia, quæ ſemper infirma curat, & ea, quæ deſunt, adimplet, promovet N. piiſſimum hypodiaconum in Diaconum. Oremus, ut veniat ſuper eum Gratia Sanctiſſimi Spiritus*. Quæ verba ſunt ipſa, ut ajunt, ſacramentalis forma, quâ character Ordinis imprimitur. Unde ſtatim infertur, verbum ἄξιος, quod poſt multas preces, poſtque collatos Ordines, dum Ordinis collati Inſignia initiato apponuntur, effertur, non eſſe ju-

(2) *Horat. Serm. lib. 2. Saty. 2.* (3) *Loco proximè laudato.*

Digitized by Google

judicii faciendi notam, ſed comprobationem judicii ab Antiſtite facti, ejuſdemque præſens obſequium. Quo fit, ut non ſolùm eo Elogio non evincatur, quod intenditur, & petitur à Presbyteris, imò potiùs probetur oppoſitum.

VII. Accedit, ea, quæ fiunt in Eccleſia, dùm reipſa Ordines conferuntur, ad Examen minimè pertinere. Quod ſanè ab initio (1) accuratè cavimus, gnari facilè à quibuſpiam omnia implicari, quò ſibi viam ſternant ad ea probanda, in quibus non ſemel ineptiunt. Quid igitur nobis ἄξιος illud objiciunt, quod ad Ritum cæremoniæ ipſius pertinet, non ad ea, quæ ante Ritum ipſum agenda ſunt, de quibus hìc agimus? Demus tamen & ad Examen pertinere. Scilicet, non ad id, ut oſtendat evocandos ad ipſum Sacerdotes, ut judices, ſed ad ſummum uti accuſatores, aut teſtes jure non Sacerdotum peculiari, ſed omnium, qui Epiſcopo ſubſunt etiam Laicorum. Olim enim, ut penes Latinos diximus uſurpatum, ita & Noſtris uſitatum fuit, ut Populus ferret de ejus, qui admovebatur Sacris, vitâ, & moribus teſtimonium. Nimirùm ut Populo Sacra miniſtraturus teſtimonio Populi reciperetur ad Sacra, reverendus omnibus, quorum teſtimonio tantæ dignitati cenſebatur idoneus. Is mos diù in utrâque viguit Eccleſia, donec experientiâ magiſtrâ patuit, hoc teſtimonio non Veritati locum parari, ſed tumultibus tantò inhoneſtioribus, quantò turpiùs eo in loco miſcebantur, quem decet *Sanctitudo*, modeſta quies, piumque Silentium. Ergo jure illa conſuetudo abrogata; atque illa, quæ olim celebrabantur ordinandi cum repetitis laudibus, plauſibuſque elogia in eos ritus ceſſere, quos hactenus uſurpamus. Accidiſſe autem ſæpè, & in Eccleſia noſtra tumultus ob hujuſmodi teſtimonium à Populo repetitum, manifeſtum eſt non ex iis tantùm, quæ narrat (12) Prodromus teſtis exceptione aliqua dignus penes ignorantiam Photianorum, ſed etiam ex iis, quæ Planudes (3) commemorat, quæque mentitus eſt Hierotheus (4) Sacellarius in Vita non hæretici tantùm, ſed & Idololatræ Palamæ, quem tamen, ò pudor! Te, mea Græcia ſpectante, atque ferente, Divorum excipit honoribus (5) Photianum pecus, Templiſque, atque Aris dignatur. Plura tamen, & Majora pericula provenere Eccleſiæ Latinæ ex hoc publico teſtimonio, cujus nimirùm cautâ cenſurâ, popularis illa acclamatio ita rejecta eſt, ut ne referentibus quidem Populum Cantoribus relicta ſit acclamandi iteratò poteſtas; cujus loco, ne quid non diligenter circa Ordinationes ageretur, cautum eſt, ut terna, quemadmodùm vulgò dicimus, denunciatione habendâ ea in Urbis regione, ubi habitat is, qui ad Ordines deſtinatur, provocetur Populus, ac publicè moneatur, ſi quid Candidato Ordinum habet objiciendum, Curiæ Sacræ deferre, quod firmatum, confirmatumque docet Magrius (6) decreto S. Congregationis coram Gregorio XV. actæ die XXII. Junii Anno hujus ſæculi XXIII.

(1) *Nu. 4. Initii.*

(2) *De Synaxib. cap. de 5. Synaxi.*

(3) *d. tit. περὶ χειροτονίας, & in Vit. Arſenii Patriarchæ.*

(4) *Cap. 5. in fin.*

(5) *Vide Allat. in 2. differt. de li. Eccl. Græcor. ver. ſextus error.*

(6) *In Hierolex. verb. Ordo ante med.*

VIII. Ex quibus omnibus non ſolùm evincitur, nihil eo verbo ἄξιος probari, quod faciat ad Jus Examinis à Sacerdotibus uſurpandi, ſed nec illis ὅσοι πιστοί. Nam ſi ſtes explicationi, quam tradit Balſamon (1) dicens: δέδοται τοῖς ὑποδιακόνοις τὰς θύρας τῶν ἐκκλησιῶν κατέχειν, καὶ ἐξάγειν τοὺς κατηχουμένους, καὶ τοὺς ἐν μετανοίᾳ. διὰ τοῦτο καὶ σήμερον λέγεται παρὰ τῶν ὑποδιακόνων τὸ ὅσοι πιστοί, δηλονότι, οἱ μὴ πιστοί, ἀλλὰ κατηχούμενοι ὄντες ἐξέλθετε, οἱ δὲ πιστοὶ ἵστασθε ὀψόμενοι τῶν ἁγίων μυστηρίων τὴν θυσίαν. *Viſum eſt, Hypodiaconos Eccleſiarum fores tenere, & Catechumenos introducere, & educere, & pariter eos, qui ſunt in Pœnitentia. Propterea namque etiam hodie ab hypodiconis dicitur, quotquot fideles: Qui ſcilicet non eſtis fideles, ſed Cathecumeni, egredimini, fideles autem State, viſuri Sanctorum Myſteriorum ſacrificium*. Quod clariùs explanat in eandem ſententiam Matthæus (2) Blaſtaris, cujus verba cauſa brevitatis omittimus, cùm ſuperſint Balſamonis dicta, ut ruat allata pro Presbyteris authoritas, quandò manifeſtum eſt ex verbis illis, ita à Græcis, & nuſquam aliter explicatis, nihil ad Examen ejus, qui recipit Ordines, adduci poſſe, quod ad rem faciat, Quòd ſi laturus opem injuſtæ Sacerdotum petitioni ad explicationem Goarii, quamvis Latini hominis, & ex conjectura ſcribentis adcurras, eſto, advocari verbis illis aliquos ad teſtimonium, an ad Examen? Nam ſi ad Examen, jam non Sacerdotes tantùm invitandi erunt, ſed ὅσοι πιστοί, *quotquot fideles*. Quod quis unquam affirmaverit? Hinc, quæ ſubdit Goarius loco laudato, omnia pertinent ad teſtimonium, cui adſtipulantur, quæ dicit Pontifex, dùm, miniſtrante eo, qui Ordines recepit, manus abluit: Ψῆφος, κίνδυνος ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν ἐπισυμμαρτυρησάντων σοι: *ut ſuffragium, ita & periculum feratur in capita eorum, qui teſtimonium perhibuere de te*. Non dicit τῶν συνεξετασάντων σε, ſed τῶν ἐπισυμμαρτυρησάντων σοι: ut ſcias totam cæremoniam ad teſtimonium referri, non ad Examen. Quare & quæcunque ex Metaphraſte, & Auguſtino producuntur, ad teſtimoninm pertinent, non ad Examen. Quod proinde à primo ad ultimum ſolius Epiſcopi eſt ita, ut ad nullum ex inferioribus, nedum ad gregarios quotidianæ Liturgiæ Miniſtros, Jus examinandi Candidatos Ordinum protendatur.

(1) *In c. 22. Laodic.*

(2) *Cap. 4. τε Υ. στοιχ.*

IX. Ergo, inquies, ad hoc Examen initiandorum Sacris hominum nullum è Sacerdotio ſocium Epiſcopus adſciſcet? O utinam meæ Græciæ amor, quo planè ſupra omnes Græcos afficior, cuique ita me prorſùs (ſive me Deus ad id provocet, ſive potiùs naturalis quædam in Gentem meam Gentium omnium magiſtram propenſio) penitùſque devovi, ut jurejurando affirmare queam, cupere me Anathema eſſe à Chriſto pro fratribus meis. Utinam, inquam, Gentis meæ amor me palam quæ ſentio ſubticere non cogeret: id ſanè interrogantibus reſponderem, quod cùm verumque, ac certum ſit, Nobiſque planè evidens, interrogantium proterviam illicò profligaret. Sed parcendum audacibus, ne Genti noſtræ Veritas probro ſit, eoſque ad riſum provocet, quos oportuit olim non otioſos contemplari calamitates Noſtras, ſed Noſtri clementiſſimè miſereri. Da igitur, Sacerdotes hujuſmodi, & rudes eſſe, & Photianâ olim peſtilentia laborare. Reſpondeo, ea lege teneri Epiſcopum, ut illi nefas ſit, ſocios

tàm

Digitized by Google

tàm ineptos adſciſcere? Nam ſi Photiani ſunt, hæretici cenſendi ſunt. Quis verò hæreticos ad ſocietatem ſacerrimi Tribunalis adſumat? Sedebunt judices, quos decuit exauthorari? Sententiam dicent Rei pervicaciſſimi criminis! ad miniſterium Sacrorum alios manuducent, qui projiciendi eſſent è Templo? Iique ad Populi diſciplinam ſubjectos ſuffragio ſuo provehent, quibus ne ſalutem quidem licet impertiri? Quòd ſi rudes, & imperiti, quis adeò ſtolidus, ut aſſerat admittendos? Quanta in hoc Examine diſpicienda ſint, quàm exactè vel minutiſſima penſitanda ſequentibus Reſponſis patebit. Placebit ne Superis, eos ad judicium illorum evocari, quæ nunquam audierunt? Apage tantam inſaniam. De ſumma re agitur in Examine, quod explanamus: ii ergo ab eo procul amovendi ſunt, qui ne nomen quidem ejus Examinis norunt. Audi quid cenſeat (1) Prodromus. πρὸς δὲ τὴν ἐξέτασιν τῶν μελλόντων χειροτονεῖσθαι, εἴποτε ὁ ἀρχιερεὺς τοῖς συλλειτουργοῖς ἔδωκεν ἐξουσίαν, καὶ ἀπείροις Κανόνων, ἢ παντελῶς ἀσόφοις αὐτὴν ἐδωρήσατο, καίπερ παρὼν, οὐκ ἄνοχος ἁμαρτίας. *Examinis verò circa Ordinandos ſi quandò Antiſtes conſacerdotibus dedit poteſtatem, & imperitis Canonum, aut omninò inſipientibus eam fecit, quamvis præſens examini, non eſt ſine crimine*. Cujus rationem acutè profert Matthæus (2) Blaſtaris Prodromi verba referens: ὅτι ἐξέτασις κρίσις. ἡ δὲ κρίσις ἐπικίνδυνος τῷ κριτῇ, καὶ τῷ κρινομένῳ, φθείροντος αὐτὴν τοῦ δικάζοντος ἀπαιδεύτως. *Nam examen judicium eſt; judicium verò periculoſum tùm judici, tùm ei, qui judicatur, corrumpente illud judice imperito*. Caveat proinde Epiſcopus, ne rudes homines & imperitos judicio de vita, & moribus ſubjectorum inſtituendo ſocios admoveat, memineritque fore, ut ſibi ante Judicis æterni Tribunal, maximo vertatur crimini, ſi judicandi Sacra illis fecerit poteſtatem, qui vix ſibi ipſis propter barbaram prorſus ignorantiam poſſunt conſulere, homines pervicaciſſimi, ſuperſtitionibus obnoxii, atque omnia non ex ratione, ſed ex libidine, aut conceptis depravati paſſim animi affectionibus judicantes.

(1) *De Interpret. Can. ad Cano. Nicæn. I.*

(2) *In Epit. Syntagm. ad Canon. 9. Nicæn. I.*

X. At dices; Quid ſi rudes non ſint, & palam Orthodoxi habeantur? Reſpondeo admitti poſſe, ſi lubitum Epiſcopo ſit; nec tamen neceſſariò admittendos. Ex dictis enim ſolus Epiſcopus in Eccleſia noſtra poteſtatem in ſubditos habet, quam non partitur cum aliis. Quare ea uti ſolus jure ſcilicet poterit. Erit attamen etſi non neceſſitatis, æquitatis certè, atque modeſtiæ, ſi ſapientes, peritoſque rerum Eccleſiæ noſtræ Sacerdotes ad tantum opus, ac neceſſariam Inquiſitionem admittat; non equidem, ut poteſtatis conſortes, ſuffragatoreſque Judicii, ſed ut conſiliarios, ſuaſoreſque decretorum ſuorum, atque ſententiarum. Quapropter, etſi nunquam cogetur, ac nuſquam eorumdem ſententiam ſequi, quippe nulla conſilium dantis ſententia obligat, ut ex Juris (1) effato certum eſt; tamen decebit eandem ſequi, alieniſque judiciis obſequium Chriſtianum deferre; præſertim cùm (2) *in concilio Deorum Deus ſedeat*, ibique ſe Chriſtus (3) præſentem ſpondeat, ubi duo, treſve ejus nomine, atque auſpiciis fuerint congregati. Qua ratione fit, ut vel ipſi Latini Præſules, ut ut queant, à decreto tamen plurium in eos, qui candidati ſunt Ordinum, inquirentium non recedant. Quod etiam obtinet in moribus Eccleſiæ noſtræ, teſte (4) Balſamone, cujus illa ſunt in Latinos. αὐτοὶ γοῦν οὐδὲ ψῆφον ζητοῦσιν. ἡμεῖς δὲ καίπερ οὐκ εἰώθαμεν ψῆφον ἱερέων, εἰ μὴ ἐν ταῖς συνόδοις δέχεσθαι, τὴν συμβουλὴν ὅμως λαμβάνομεν ἐν τοῖς ἀρχαλεωτέροις τοῖς πρὸς τὰ ἱερά. *Latini quidem neque ſuffragium ſacerdotum, neque conſilium petunt. Nos verò etſi ſuffragium ſacerdotum, non niſi in ſynodis, recipimus, conſilium tamen accipimus in difficilioribus, quæ ad ſacra ſpectant*. Quibus in verbis tùm ſceleratam Balſamonis mendacitatem videre eſt, tùm ipſam Eccleſiæ noſtræ conſuetudinem. Et mendacitas quidem Balſamonis evincitur toto, & integro Titulo Decretalium: *de his, quæ fiunt à Prælatis ſine conſenſu Capituli*. Ubi palam eſt, quantò arctiùs Noſtris, non conſilio ſolùm, ſed etiam conſenſui ſacerdotum addicitur Epiſcopi deliberantis authoritas. Ipſe etiam ſummus Pontifex Eccleſiæ Princeps ſupremus, quamquam nulli Purpuratorum Patrum ſententiæ ſubjectus ſit, in gravioribus tamen ab iiſdem conſilium petit, eorundemque conſilium ſequitur, tantâ ubique modeſtia, ut in quolibet planè Diplomate ad publicam utilitatem emiſſo, quæcunque ſapientiſſimè decernuntur, *de Fratrum conſilio* ſuorum conſtituta fateatur. Unde protinùs retunditur mendaciſſimus Balſamon tot manifeſta mendacia, apertoſque dolos una in Epiſtolâ laborioſè commentus. Ex ejus tamen poſterioribus Verbis Mos noſter elucet, quo utrunque omninò, penituſque probatur, & uſitatum Antiſtitibus Græcis, ſacerdotum, cùm de rebus agitur ſacris, audire conſilium, illudque ſequi, ſi juſtum, ſi à ſapientibus latum: & inuſitatum iiſdem petere ſuffragium à ſacerdotibus. Ut omninò conſtet, quod in poſtrema Reſponſi hujuſce parte tradidimus, & examinandos, probandoſque eos, qui ad Ordines deſtinantur, & ab Epiſcopo examinandos, ejuſque authoritate probandos, nulla habita Sacerdotum gregariorum ratione, quos moneo ſubſint Epiſcopo ſuo, atque ex præcepto (5) Exodi: θεὸν μὴ κακολογεῖν *non detrahant Deo*, cujus poteſtate Epiſcopus fungitur à Deo dumtaxat, ejuſque in Terris Vicario, non à ſubjectis hominibus, judicandus.

(1) *§. Tua Inſt. de Mandat.*

(2) *Pſal. 81. n. 1.*

(3) *Mat. ca. 18. nu. 20.*

(4) *Epiſt. reſp. ad Epiſc. Cypri.*

(5) *Cap. 22. n. 28.*

Finis Reſponſi I.

Digitized by Google

DE VITIIS QUÆ IN EXAMINE ORDINATIONIBUS

Præmittendo Diſpicienda ſunt.

Reſponſum II.

Ad eundem Illuſtriſsimum, ac Reverendiſsimum

MELETIUM TIPALDUM ARCHIEPISCOPUM, ET METROPOLITEN PHILADELPHIÆ.

SECTIO I.

DE IRREGULARITATE.

SUMMARIUM.

I. *Propoſitum Reſponſi.*
II. *Græcorum injuſti objurgatores caſtigantur.*
III. *Tria in eo, cui conferendi ſunt Ordines, diſpicienda.*
IV. *Nomen Irregularitatis Græcis, & Latinis uſitatum.*
V. *Irregularitas non ſolùm uſu, ſed etiam Ordinum ſuſceptione interdicit.*
VI. *Irregularitatis plurimæ ſpecies.*
VII. *Ea rediguntur ad tres.*

I. FRuſtra erunt, Sacratiſſime Antiſtes, hactenus quæcumque docuimus, ni poſt evictam neceſſitatem Examinis, ejuſdemque habendi poteſtatē Antiſtitibus ſolis aſſertam, in id calamum convertamus, quod in ipſo Examine religioſè diſpiciendum, atque ad trutinam revocandum erit, ut ii, qui ad Ordines provehuntur, cognoſcantur penitùs, probenturque: quò nimirum pateat, an idonei ſint ei Muneri recipiendo, ad quod ſcilicet deſtinantur. Ea propter, ut ex uſu ſit labor, cui ſubciſivas horas, ereptumque infinitis penè, queis undique ſtipamur, negotiis tempus non inviti concedimus; illud ſtatim poſt præmittendorum Ordinationibus latam ſuperiùs notitiam, enucleandum eſt, quod ad ipſam pertinet praxim Examinis; atque ea curioſiùs indaganda, de quibus circa initiandum Sacris quæſtio erit inſtituenda. Ea porrò, ſi cùm Latinis agendum eſſet, facillimè quis, & ſine labore partis, expoſitiſque per alios mercibus utens, & comperta, ac plurimorum diſputationibus illuſtrata in medium proferens exequi poſſet. Verùm cum Græcis, & quidem Photianis ſcribamus, penes quos, ex longâ Rerum ſacrarum incuriâ, & ex prolixâ captivitate, permiſta omnia, implicata, ac propè dixerim, quà ſuperſtitioſis obſervationibus corrupta, quà manifeſtâ negligentia ignota, non ſine ingenti labore ejus ſatagendum erit, ut neque acuta, neque nova, neque argutis diſputationibus celebranda, ſed certa, patentia, receptaque palam ab omnibus, & ex ipſo Ordine clara proponamus. Sic enim fiet, ut & Græci, quod noſtri Operis caput eſt, ſciant, à Latinis tradita, non propria Latinorum eſſe, ſed utrique Genti communia; & Latini cognoſcant, quanta ſit Græcia, quam licèt à Photianis undique laceratam, datamque peſſum, Veritas nunquam uſquequaque deſeruit.

II. Neque enim jure agi cum Noſtris cenſeo, cùm quæ à Photianis fiunt, docenturque, Græciæ tribuuntur: tantâ palam ſeu odii ſignificatione, ſeu obtrectandi licentia, ut jam non tutaturi Religionem, Veritatemque aſſerturi aliqui ſcribant, ſed experturi quid concedatur in illos, quorum Cineres totâ Græciâ tegi putant; quique ſi viverent, jampridem ulti Cynicos hos docuiſſent, quam fatuum ſit petere remorſuros. Sed de his nos alibi (1) in loco fusè, atque utiliter diſputavimus, oſtendimuſque, diſtinguendos, ſecernendoſque à Græcis Photianos, queis quidquid malorum in Græcia eſt, imputabunt, qui Græciam norunt: ſi aliter faxint, eadem planè notâ conſpicuos riſui cordatorum hominum exponendos, cui ſubjecimus bardam Gloſſę (2) ex imperitia blaterantis inſcitiam, quę eam Gentem, cui, ut proxima Religionis noſtræ cunabulis Tempora prætercam, in Athanaſio, Baſilio, Chry-

(1) *Reſpōſo: an Grçci ſīt Schiſmatici. per totum.*
(2) *C. ad certitudinem. Extravag. commun. de Sent. excom.*

Chryſoſtomo, in Cyrillo, Flaviano, in Taraſio, in Vecco tanta debet Eccleſia, auſa eſt aſſerere, *quaſi ſemper fuiſſe ſchiſmaticam*. In præſentia ſupererit, idipſum re oſtendiſſe: Quod eveniet profectò, cùm de iis, quæ Ordines, Ordinumque uſum impediunt, agentes docebimus, eadem Græcis, quæ Latinis recepta ſunt, moribus recipi; idemque in omnibus eſſe Eccleſiæ utriuſque Suffragium.

III. Quod ut è veſtigio aggrediar, illud ſtatim certiſſimum autumo, tria in eo, cui Ordines conferendi ſunt, affatim eſſe diſpicienda: Vitam nimirùm, Mores, & aptam tanto Muneri Conditionem. Cùm enim ex his tribus nota homini queat inuri, ſive illa vitio vertatur, ſive dedecori; profectò, qui eâ laborat, abſtinendus eſt Ordinibus illis, in quibus oportet hominem eſſe, ut verbis Apoſtoli utar, (1) ἀνεπίληπτον *irreprehenſibilem*, & : ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, (2) *operarium inconfuſibilem*. Porrò hæc tria uno ſeu nomine, ſeu vocabulo tùm Theologi, tùm Sacrorum Interpretes Canonum complexi ſunt, appellaruntque *Irregularitatem*, quaſi notam Regulis appoſitam Sacris, quâ quis à Miniſterio Sacrorum arcetur; definiturque paſſim, ut ſit, impedimentum Jure Canonico inductum, ex quo, ſuſceptione, uſuve Ordinum cuipiam interdicitur, ut accuratè notavit in Enchirido (3) Navarrus, explicantque (4) Theologi cum Dominico (5) Soto, Gregorio (6) Valentino, Cardinali (7) Toleto, Franciſco (8) Suario, (9) Sayro, (10) Henriqueſio, (11) Filliuccio, quibus adde (12) Summiſtas & (13) Canoniſtas, (14) eóſque, qui Tractationes hac de re integras edidere Majolum, Borgaſium, Villadiego, Ugolinum, & Plotium.

IV. Neque nominis novitas, aut barbaries Vocabuli terreat Noſtros, quibus adeò placet Vetuſtas, ut loco hæreſis habeatur, ſi quid novum referant Mores, aut Canones audiant. Quaſi non certum ſit, atque (1) Sapientis effato ſanctum, nihil eſſe novum ſub Sole, quæque ſunt, videnturque nova, eadem prorſus eſſe, quæ olim fuere, ſuntque antiquiſſima. Certè, quod attinet ad rem noſtram, quod quibuſpiam ex Noſtris pingui Minervâ viris, & ex imperitiâ bonarum Artium nova omnia reputantibus novum videbitur, antiquiſſimum Græciæ eſt, cujus celeberrimus Canoniſta (2) Balſamon, impedimentum, quod ante deſcripſimus, atque Latinorum Authoritate firmavimus, ἀκανονίαν appellat, & ἀντικανονίαν. Ex quo vocem eandem ad ejuſdem rei naturam enunciandam accepere (3) Planudes, atque (4) Margunius, Canoniſtæ poſt Balſamonem ille ſapientiſſimus, hic eruditus, & impius. Quin imò eâdem uſus eſt voce Sanctus veſter (5) Palamas tùm in iis, quæ ſcripſit contra Barlaamum, tùm in iis, quæ barbarè commentus eſt contra Latinos. Ipſe etiam (6) Barlaam, & (7) Acindynus non minus Palama pervicaces ad Irregularitatis ſignificationem ἀκανονίαν recipiunt, quibus adde ſimilia, idemque referentia in variis (8) Tomis (ſic decreta Pontificum noſtrorum à recentioribus Græcis appellantur) Græcorum Patriarcharum, qui paſſim penes (9) Allatium leguntur.

V. Porrò Irregularitatis effectus χετικός ἐστιν, ut Noſtri loquuntur, hoc eſt ad utrumque refertur, & ad eum nimirùm, qui confert, & ad eum, cui Ordines conferuntur: & hunc quidem, vetat, aut, quos non habet, Ordines affectare, aut iis uti, quos habet, aut ulteriorum ornamenta percupere; illum verò ita coercet, ut ex nota Canonum ſacris Myſteriis ineptum aut non audeat ad ſacrum Miniſterium provehere, aut ulteriùs progredi minimè patiatur. Neque enim, ut inſipienter arbitratur Coreſſius, (1) ἀκανονία, ſive *Irregularitas* ſolum uſum Ordinum impedit; ſed quæ eorum, qui jam Altaris Miniſterio admoti ſunt, ita ſacram coercet infamiam, ut non ſinat eum in modum notatos coram Numine miniſtrare, ea tantæ, vel majori Dignitati minimè idoneos ab Ordinibus repellendos, abſtinendoſque demonſtrat. Quod ſi pluribus oſtendam, ſupervacaneum erit, cùm penes relatos Authores proximè, ἀκανονία præſertim ad id adſumatur, ut hanc præcipuè vim & repellendi penitùs ab Ordinibus, & ab Ulterioribus repellendi, ſignificet. Quò fit, ut notitia ejus, quam explicamus, Irregularitatis, ei, qui confert Ordines, neceſſaria ſit: inde enim totius Examinis, quo de agimus, tota Tractatio pendet. Neque Inquiſitio, quam inculcamus, habenda per Antiſtitem circa aliud eſt, quàm circa ea, ex quibus queat liquidò deprehendere, an ei, qui ad Ordines deſtinatur, aliquid inſit ex iis, quorum causâ Canones arcendum aliquem ab Ordinibus decrevere.

VI. Et plurima ſanè ſunt, ex quibus Eccleſiaſticæ Leges edicunt, non recipiendos aliquos ad Sacram Familiam, quæ ſtatim proponenda ſunt diligentiſſimè, atque Juris utriuſque authoritate firmanda. Mihi enim olim conſideranti, ac penè dixerim ſuperſtitioſè rimato tùm Latinorum, tùm Græcorum Eccleſiaſticos Mores ita omnia invicem congruere viſa ſunt, ut licèt diverſa penes Latinos rerum vocabula, planéque Græcis ignota Theologia recens invenerit, tamen, ſi ſtandum ſit rebus, eadem utriuſque Eccleſiæ ſententia, idemque prorſus videatur eſſe de Irregularitate Suffragium. Ejus, ut ajunt, ſpecies, ſeu meliùs, genera curioſè Latini diſtinguunt; tanto ubique, tamque diverſo, Ordine, ut ſi ea Græcis exponere velim, immenſi Operis, & inutilis omninò laboris mihi alea ſubeunda ſit, quippe qui adhibitus ad pompam Eruditionis Canonicæ, perparum inſcitiæ quorundam ex Noſtris prodeſſet, cui ſcilicet conſulimus, dùm hæc ſcribimus, rati ex plurimis cauſis, unde Græcos inter, atque Latinos diuturnum diſſidium vitam habet, illam præcipuam eſſe, quæ ab ineptis Sacerdotibus profluit. Etenim, cùm ab his tota Populi diſciplina pendeat, cùm ad horum ſententiam, tametſi, pace dixerim Græciæ meæ, non admodùm Sapientium, credulitatem ſuam Populus univerſus accommodet; ſi ii fuerint, quos Regulæ Patrum expoſcunt; profectò ea ſentient, quæ Græciam decent, illaque ipſis Populum docentibus, quæ vera ſunt, veraque norunt, pudebit pervicaciæ ſuæ dementiſſimos Photianos: eaque Pax noſtram Gentem tot annorum diſſidio profligatam Veritati cicurem reddet, quam utinam vel meo interitu Superi tandem Græciæ clementes impertiant.

VII. Igi-

(1) 1. *Ad Timoth. c. 3. n. 2.*
(2) 2. *Ad Timot. c. 2. n. 15.*
(3) *c. 27. à n. 191.*
(4) *In 4. Sent. diſt. 26. & 27.*
(5) *De Juſt. & Jur. lib. 5. q. 1. art. 9.*
(6) *In 4. p. q. 19.*
(7) *Sum. l. 1. à c. 57.*
(8) *à Diſput. 4. ad finem.*
(9) *Lib. 6. & 7.*
(10) *Lib. 14.*
(11) *De Sacram. Tract. 19.*
(12) *In Verb. Irregularitas.*
(13) *Tit. de homicid.*
(14) *De Irregularitate.*

(1) *Eccli. c. 1. n. 10.*
(2) *Ep. 2. ad Marc. Antioch.*
(3) *Tit.* περὶ χειροτονίας.
(4) *Nomocan. nota 4.*
(5) *Ep. ad Iſidor. Patr. CP. & Orat. 8. cõtra Latinos.*
(6) *Orat. 4. contra Omphalopſychos.*
(7) *Orat. Infamat. contr. Palamit.*
(9) *Tom. Joan. P. CP. ſ Pal- lamã poſt med. & 10. qui incipit.* ἀκάματε φωλαὶ τῆς γῆς *circ. med.*
(9) *Diſſert. 2. de libr. Eccl. Græcor. et de Cõfeſſion. utriuſq; Eccl. li. 2. c. 16. nn. 3. pag. 302.*

(1) *Lib. 1. de Pænit. circ. med.*

Digitized by Google

VII. Igitur Irregularitatem, quam plurimas in partes Interpretes Canonum ſecant, trifariam divido, & primam dico, impedimentum eſſe ſine culpa, aut crimine illatum ſive fortuitò, ſive ex naturâ, ſive etiam ex Opere legibus utcumque permiſſo. Secundam exiſtimo, impedimentum ex ſolâ culpâ proveniens, ſive ea revera culpa ſit, ſive nota quędam Sacræ Ordinum innocentiæ minimè conſentanea. Tertiam verò conſtituo, impedimentum eſſe ſolo crimine, aut ex conſequente crimen inductum. Hæc crimina omnia complectitur, atque ex criminibus ſcaturientem infamiam, de qua ſequenti diſſertatione philoſophabimur. Secunda verò in homicidio ſita eſt, de quo Quarto hujus Operis noſtri Reſponſo laborioſè diſputabimus. At prima ad plura porrigitur, quæ ſtatim aggrediemur, oſtenſuri, eorum quolibet ita ab Ordinibus arceri eidem obnoxium, ut quemadmodùm à Latinis Jure communi Canonico ineptus Sacro Miniſterio cenſetur quicumque aliquâ ex notis illis conſpicuus eſt, ita & à Græcis cenſendus ſit; idipſum quòd Latini autumant, Jure noſtro diligentiſſimè confirmante. Porrò prima hæc Irregularitas primò, atque præcipuè reſpicit Digamiam, mox itidem ad tres notas protenditur, quas *Defectus* appellant, qui nimirùm modò ad conditionem, modò ad corpus, modò ad animum ipſum hominis pertinent, de quibus hoc noſtro Reſponſo Ordine agemus, obteſtati Lectorem, ſive is Græcus fuerit, ſive Latinus, quæcumque dicemus, ut non ex amore, aut odio, quorum cauſas procul habemus, dicta putet. Nam quæ ſcribimus, aut unquam ſcribemus, Veritati dicavimus, cujus vadimonio tutam ſperamus Gentem noſtram, quam hinc Latinorum aliqui damnant inauditam, inde ex Græcis non Græci quidam, Photiani nimirùm, auditam vituperant; quæque in medium prolatâ ſententia ſua hos quidem diſiiciet, illorum verò benevolentiam ad modum felicitati ſuæ collaturam ſibi conciliabit.

SECTIO II.

De Digamia.

SUMMARIUM.

I. *Quid, & quotuplex ſit Digamia, ejuſdemque finitio.*
II. *Refellitur Margunius.*
III. *Digamia Interpretativa quæ ſit, & error Margunii.*
IV. *Refutatur error Margunii:*
V. *Legem eſſe rejicientem Digamos ab Ordinibus.*
VI. *Confirmatur idipſum Jure Græco.*
VII. *Etiam Digami interpretativè rejiciendi ſunt.*
VIII. *Rationes, quibus oſtenditur Digamos rejiciendos.*
IX. *Ratio etiam deducta ex authoritate.*
X. *Argumenta Margunii.*
XI. *Ejus imperitia, & inconſtantia perſtringitur.*
XII. *Reſpondetur Argumentis.*
XIII. *Trullanæ Synodi audacia notatur, & inde pro hac ſententia argumentum.*

I. ERgo à prima primæ hujuſce Irregularitatis ſpecie, ut Diſſertationis noſtræ capiamus initium, Digamiæ tot ſunt finitiones, quot capita Doctorum de Irregularitate ſive ex profeſſo, ſive obiter diſputantium. Unam, atque alteram refert (1) Hoſtienſis. Nos Digamiam dicimus, notam quandam ex defectu Sacramenti proficiſcentem, quod ante nos dixit tùm laudatus Hoſtienſis, tùm Vincentius (2) Filliucius, ſubſcribuntque Doctores cæteri, reprobata finitione, quam tradit Joannes (3) à Turrecremata Cardinalis. Adſtipulatur explanationi noſtræ (4) Auguſtinus à Jure receptus tantâ conſtantia, ut quicunque in re aliter Digamiam deſcripſerit, is à toto Jure Canonico reprobandus eſſe cenſeatur. Jam hæc Digamia multiplex eſt, multiſque ita numeroſa, ut in plurimas, ut ajunt, ſpecies abeat. Nobis duplex eſt, propria alia, alia per interpretationem Juris ad Naturam Digamiæ deducta, appellaturque, communi Sapientum vocabulo, *interpretativa*. Prima, quæ vera, quæ propria eſt, tunc habetur, cùm in gemino matrimonio valido jugum quis maritale ſubiit iteratò; ſive utrumque illud poſt Baptiſmum ſubierit, ſive ante Baptiſmum alteri ſe ſe ſubjecerit, alteri poſt Baptiſmum, ſive etiam bis Matrimonium inierit ante Baptiſmum. Semper enim eum in modum qui geminas, ac legitimas uxores habuit, Digamus eſſe cenſetur. Atque hæc conſtant tùm penes Latinos ex Jure (5) Canonico, ubi (6) Turrecremata, aliique, tùm etiam penes Noſtros, quorum primus Theodorus (7) Prodromus, ἡ δὲ Διγαμία, inquit, γίνεται ὅπως ἄν τις γνήσιον γάμον τελέσῃ τὸ δεύτερον, εἴτε ἐν ἀπιστίᾳ, εἴτε ἐν πίστει. *Digamia verò fit, quoquo quis modo legitimum matrimonium ſecundò celebraverit, ſive infidelis ſit, ſive fidelis.* Idem cenſet Matthæus (8) Blaſtaris palam aſſerens, eum, qui bis coronatus eſt, Digamum eſſe: τὸν στεφανωθέντα δὶς δίγαμον λέγει ἡ ἐκκλησία, οἷα δὶς γαμήσαντα. Coronatus autem idem eſt Noſtris, qui Latinis uxore legitima ducta maritus, ut patet ex (9) Euchologiis, & notis (10) Goarii, tranſlativumque eſt Græcis ex (11) Leone, & (12) Palladio, ante quos (13) Nazianzenus, & (14) Chryſoſtomus, & Clemens (15) Alexandrinus, quibus adde Theophanem (16) ſæpè, ſed præſertim in Mauritio narrantem, à Mauritio Auguſto Theodoſium filium Germani Patricii filiæ matrimonio copulatum, Cyriaco Patriarcha CP. eos coronante. Ὁ δὲ βασιλεὺς Μαυρίκιος Θεοδόσιον τὸν αὐτοῦ υἱὸν συνῆψε πρὸς γάμον τῇ θυγατρὶ τοῦ Γερμανοῦ τοῦ Πατρικίου, στεφανώσαντος αὐτοὺς Κυριακοῦ τοῦ Πατριάρχου ΚΠ. Quæ verba ab erudito quodam Græcorum hoſte ad inangurationem Ceſareæ dignitatis tranſlata ſunt, tantâ paſſim rerum Noſtrarum ignorantiâ, ut mirum ſit, ſiquis in adeò patentibus decepto ullam putet præſtandam fidem, cùm Noſtra in arcanis vituperat. Eadem nobis recentiores Græcorum tradunt. Nam (17) Planudes: δίγαμός ἐστιν, ait. ὁ θανούσης μιᾶς, τὴν ἑτέραν ἐπισάγει γυναῖκα κατὰ τὰ νόμιμα. *Digamus eſt, qui, una fato ſublata, alteram ducit uxorem juxta*

legem

(1) *In Sum. tit. de Bigam. n. 1. verſ. quid ſit. Bigamia.*
(2) *Tract. 19. c. 4.*
(3) *In c. 1. 26. diſtinct.*
(4) *In Ep. ad Titū. relatus. c. acutiùs ead. diſt.*
(5) *In d. c. acutiùs. c. deinde. & c. una tantùm 26. diſt.*
(6) *In d. c. acutiùs per tot.*
(7) *De Interpret. Canon. ad Synod. Laodic.*
(8) *In Synop. Syntagmat. ad Synod. Laodic.*
(8) *In Offic. Coronat. Nuptiarum.*
(10) *Ad dictum Officium not. 1.*
(11) *In Leone Armeno.*
(12) *In hiſt. Lauſiac. c. 1.*
(13) *Epi. 171.*
(14) *hom. 9. in c. 3. ad Timo.*
(15) *Pædagog. li. 1.*
(16) *In Conſtan. Coprony. & Heraclio.*
(17) *Tit. περὶ διγάμων.*
(18) *In Synopſi Cano tit. de Sacris Benedictionibus.*
(19) *Not. 12. ad Synop. Nili.*

Digitized by Google

legem: Idemque cenſet poſt Planudem Nilus (18) Rhodius, & ex Nilo (19) Coreſſius, & Synchronos Coreſſio (20) Campanas.

II. At Margunius (1) Digamum quidem ex communi ſententia putat eum, qui bis matrimonii contractum iniit, poſtquam luſtralibus Baptiſmi expiatus eſt aquis, non tamen eum, qui aut bis duxit uxorem, antequàm Chriſto nomen daret, vel alteram ante Baptiſmum, poſt eundem alteram. Imò rem, quam neque novit, neque vir imperitus intellexit ſatis, cenſurâ excipit more ſuo ſcribens: τοῦτο δὲ ἐν ἠκούσθη ποτὲ, τὰ ἐλέγχεσθαι τὶς διὰ τὰς πράξεις πρὸ τοῦ βαπτίσματος· καὶ ἀληθινὰ εἶναι ἐφεύρημα νεωτερικὸν τῶν λατίνων, ἵνα καταφρονῶσιν ἡμᾶς. *Hoc inauditum eſt penitùs, ut quis reprehendatur propter acta ante Baptiſmum: & revera recens eſt Latinorum inventum, ut nos vituperent.* Hæc Margunius, cujus calumnias, & ineptias ſuperiùs caſtigavimus, & caſtigabimus toto hoc Opere noſtro; præſertimque hic Græciæ deridendas exponimus; quandò Latini propter Digamiam neque Nos uſquam vituperant, nec meritò quiverint vituperare; eſt enim ex dictis apertum, Scriptores Græcos, pleroſque ſanè univerſim locutos de Digamia, neque unquam à Digamia eum excepiſſe, cui aliqua nupſerit ante Baptiſmum; alios autem, & quidem potiores, quique non peritiſſimi tantùm Juris noſtri, ſed præcipui ejus Auctores habentur, palam teſtatos, Digamia notari, bis qui uxorem accepit, ſive ante, ſive poſt Baptiſmum, ut conſtat ex relatis Prodromi verbis, itidemque ex verbis Blaſtarii, in quibus bis coronatus Digamus eſt. Coronari autem quis poteſt tùm ante, tùm poſt Baptiſmum. Neque enim ea coronandi ſponſos cœremonia Chriſtianis tantùm ſolemnis eſt; quod ſi Margunius dixerit, ignorantiam ſuam fatebitur. Nam Ethnici ipſi coronis utebantur in nuptiis, ſponſique non niſi coronati Matrimonium inibant. Quare (2) Tertullianus ſcribit, *coronant & nuptiæ ſponſos*: & (3) Apulejus deſcribit, *ſponſum unguentis madidum, & coronis floridum* Quin & (4) Claudianus omen vicinarum Nuptiarum ex corona florea cepiſſe Proſerpinam commentus eſt.

Nunc ſociat flores, ſe ſeque ignara coronat,
Augurium fatale tori:

ſtat igitur, Digamum eſſe cenſendum ex Jure noſtro eum, qui duas duxerit, ſive eas duxerit ante, ſive poſt Baptiſmum; ut ſuprà docuimus, apparetque vel in hoc Margunii procax inſcitia, quam ulteriùs manifeſtat ea ratio, quà ineptam opinionem ſuam bellus homo tuetur, inauditum affirmans, ut quis propter perpetrata ante Baptiſmum notetur; quibus conſonant, quæ (5) ſequuntur, ὅτι τὰ κακὰ ὅλα ἐν τῷ ἁγίῳ λουτρῷ καθαίρονται παντάπασι, καὶ ὁλοτελῶς. *Nam mala omnia in Lavacro Sancto omninò, & penitùs perpurgantur.* Etenim ſi de criminibus, pœniſque, ut ajunt, ſpiritalibus, quæ criminibus debentur, ſermo ſit; vera, notaque lippis, atque tonſoribus dicit; at extra rem: cùm hic de Notis innoxiorum hominum agamus. Si verò, quæ graviter docet, vel ad mendas, atque defectus, aut vitia porrigit ipſa; ſtulta, falſaque vel imperitis exponit. Quis enim putet Virginum ehoris adſcribendam meretricem aliquam Ethnicam, ſi ſacro Fonte expietur? aut quis credat fore, ut, ſi claudum Baptiſmate conieceres, rectà procedat? Id ipſum etiam, quod exempli gratia, producit, arbitratus Baptiſmo captivum libertati nativæ reſtitui, falſiſſimum eſt, cùm conſtet ex alibi (6) à nobis operoſè probatis, & inferiùs obiter delibandis, ſervum Baptiſmo non liberari. Quapropter dicendum erit, Digamiam ibi omninò ponendam, ubi duplex affuerit verum, ac legitimum Matrimonium.

III. Alteri Digamiæ, quam *Interpretativam* appellant, obnoxius eſſe quis pluribus modis poteſt; nam primò Digamus eſt, qui caſtitatem promiſſam, devotamque Deo, inito ſacrilegè Matrimonio, violat, ut Jus (1) Canonicum cenſet, ingeritque Noſtris Ancyranum (2) Concilium. Secundò, qui alteram, ut ajunt, *de facto*, alteram *de Jure*, vel utramque *de facto*, uxorem duxit, hoc eſt ita duxit maritali animo, ut, tametſi nefas eſſet ducere, ratumque Matrimonium haud fuerit, putarit tamen, fas ſibi fuiſſe eas ducere, atque ratum eſſe matrimonium ejuſmodi: quare non uti concubinas habuit, ſed uti revera uxores, licèt uxores non eſſent. Quod ſanè ex Canonum (3) ſcitis, addita Doctorum explanatione, manifeſtum eſt, docentque Theologi (4) pleno agmine, Noſtriſque præcipit Apoſtolorum (5) Authoritas hoc decreto. ὁ δύο ἀδελφὰς ἀγαγόμενος, ἢ ἀδελφιδῆν, οὐ δύναται εἶναι κληρικός. *Si quis in conjugium duas ſorores acceperit, vel viduam fratris, vel filiam fratris, Clericus eſſe non poteſt*: Etenim licet, qui viduam fratris uxorem duxit, quique filiam fratris, has verè uxores non habuerit, tamen quia ut uxores duxit, atque *de facto*, ut uxores detinuit; Juris interpretatione Digamus reputatur. Tertiò Digamus eſt, qui matrimonium init cum Viduâ, vel eâ, quæ Virgo non eſt, vel cum ejectâ, ſeu paſſâ repudium, vel cum meretrice. Hoc itidem conſtat tùm ex (6) Jure ipſo, tùm ex (7) Innocentio I. tùm ex (8) Hieronymo, tùm deniqueex (9) Theologorum, Interpretumque (10) Juris Canonici omnium tritâ ſententiâ. Addere fas eſſet & alia, in quibus, an ſit Digamia hæc, diſputatur. Ea tamen uti minutiora, nec ſatis certa jure omittenda cenſuimus, quæ quidem curioſus Lector repetet accuratiùs enucleata inter Theologos à (11) Bellarmino, atque inter Canoniſtas (12) ab Hoſtienſi, & (13) Covarruvias. Jam hos omnes Digamos & eſſe, & cenſeri manifeſtum erit ex eadem, ob quam primi Digami reputantur, ratione. Etenim, quemadmodùm illi duplici illo connubio ſymbolum, ac ſignificationem Matrimonii violant reverâ, ita hi Juris ſacri interpretatione ejuſdem violatores habentur. Cùm enim Matrimonii ſignificatio in eo ſita ſit, ut ſacrum Chriſti cum Eccleſia, quæ una eſt, neque meretrix, neque rejecta, neque vidua, ſed planè Virgo, conjugium ſignificet, id quod palam eſt ex illis (14) Apoſtoli verbis: ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ, παρθένον ἁγνὴν, παραστῆσαι τῷ Χριστῷ. *Deſpondi enim vos uni viro, Virginem caſtam exhibere Chriſto*: & illis (15) ejuſdem τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστὶν, Ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν, καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. *Sacramentum hoc magnum eſt: ego autem dico, in Chriſto, & in Eccleſia*; Hæc ſignificatio revera nulla eſt in eo, qui geminam

(20) *De Canonum vi. Schol.* 9.
(1) *Nota* 100. *Nomocan.*
(2) *Lib. de Corona Militis.*
(3) *Lib.* 4. *Metamorphoſ.*
(4) *De rapt. proſerp. lib.* 2. *paulò poſt med.*
(5) *d. Nota* 100.

(6) *Reſponſo de Ser. An liberetur per Bapt.*
(1) *In c. quomodò* 27. *q.* 1.
(2) *Canone* 19.
(3) *In c. ult. c. nuper ubi DD. de Bigamis.*
(4) *In.* 4. *Sent. diſt.* 27.
(5) *Can. Apoſt.* 19. *al.* 15.
(6) *in c. ſi quis viduam. ca.* 1. *&* 2. 50 *diſt. c. curandū. c. ſi quis de Laicis* 34. *diſt. c. in aliquo* 51. *diſt. c. ut debitū de Bigam. cap.* 1. *de Cler. conjug. in* 6.
(7) *Ep. ad Victric. c.* 6. *&* 5.
(8) *Ep. ad Fabiolam in cap. vidua* 34. *diſt.*
(9) *D. Th. in* 4. *Sēt. diſt.* 27. *& ib. Paludan. & alii. qu.* 4. *Antonin.* 3. *pa. tit.* 28. *ca.* 3. *Alber. Trotius de ver. et perfect. Cler. libr.* 2. *c.* 11. *n.* 2. *Sylveſt. verb. Bigam. q.* 1. *Joan. in Sum. lib.* 3. *tit.* 3. *c.* 9.
(10) *Card. & DD. in d. c. debitum, & in Clem. cū ex eo*

Digitized by Google

nam duxit, & nullæ itidem eſſe cenſetur in eo, qui aut meretricem, aut Viduam, aut corruptam, paſſamque repudium ſibi conjunxerit. Atque hinc refellitur Margunii (16) furioſa ſtoliditas, qui hanc Digamiam Juris interpretatione conſtitutam inficetè ſanè facetus deridet: Dicit enim: ἔχουσιν ἔτι οἱ Λατῖνοι καὶ διγαμίαν ἀριστοτελικὴν, τέκνον δηλαδὴ τῆς τοῦ φιλοσόφου Ἑρμηνείας, καὶ διὰ τοῦτο ταύτην ὀνομάζουσιν ἑρμηνευτικὴν, ὄνομα νεωστὶ εὑρεθὲν, διὰ τὸ σημαίνουσι τὰς φλυαρίας αὐτῶν. ἀνήκουστον γὰρ τοῖς ἁγίοις Κανόσι, καὶ παντελῶς ἄξιον γέλωτος. *Habent etiam Latini Digamiam Ariſtotelicam, filiam ſcilicet Hermeniæ Philoſophi, & propterea Hermeneticam, ſive interpretativam appellant. Nomen recens inventum, ineptias ut ſuas ſignificent, inauditum Canonibus, & omnino ridiculum.*

IV. Sed hæc magis ex merito Græci, qui ſapiunt, potiorique jure deridebunt. Etenim, ut à facetia vaniſſimum hominem adoriamur, quid attinet Interpretatione Juris factam Digamiam Ariſtotelicam appellare? Num unus Ariſtoteles de Interpretatione ſcripſit, ut ab illo omnis interpretatio nomenclaturam acceperit? At etſi dicas unum Philoſophum de interpretatione ſcripſiſſe, hæc tamen Interpretatio, de qua hic agimus, ad interpretationem Ariſtotelis nuſquam refertur. Etenim hæc actus, atque opera ipſa interpretatur, eidemque nomini adaptat diverſa propter notam ſimilitudinem. At Ariſtoteles de Interpretatione Vocum negotium habet in Hermenia, rationemque ingenioſè, ac doctè veſtigat, quam propter voces ſignificent, ipſiuſque ſignificationis Originem, naturamque requirit. Adeò Digamia etiam interpretatione Juris expoſita Patrem Ariſtotelem non agnoſcit, aut avum. Ejus itidem nomen, neque novum Latinis, & jampridem translativum Theologis eſt, & Canoniſtis per Annos circiter quadringentos. Neque inauditum Græcis, ex quibus Prodromus eruditiſſimum librum ſuum περὶ ἑρμηνείας Κανόνων inſcribit; ibidemque (1) ad retundendam Margunii deſipientis audaciam hæc habet: Πολλάκις μὲν ὁ Κανὼν καὶ τὰ μὴ ὄντα, ὡς ὄντα, ἑρμηνεύει διὰ τὴν ἐμφέρειαν. καθάπερ καὶ δίγαμον λέγομεν τὸν ἐν ἑνὶ γάμῳ γύναιον πολιτικὸν λαβόντα πρὸς τὸ μὴ χειροτονίαν λαβεῖν. *Sæpe quidem Canon, & quæ talia non ſunt, uti talia interpretatur propter ſimilitudinem. Quemadmodum & Digamum dicimus eum, qui uno matrimonio uxorem accepit mulierculam civilem* (hoc eſt civibus proſtitutam, ſeu meretricem) *ad hoc, ne ſacris initietur.* Quid his clarius? quid efficacius? ut Margunii ſive ignorantia, ſive dementia pateat aſſerentis inauditum Græciæ, quod fortaſſis Græcia prima recepit; appellantiſque novum, quod vetuſtiſſimum eſt, imò quod Jura (2) civilia recipiunt paſſim docentia, Legibus poteſtatem fictionum inſtituendarum eſſe, per quas non modò ſimilia idem nomen, eoſdemque nanciſcuntur effectus, verùm etiam, quæ nullo modo ſunt, ſed merâ Legis conſtitutione cenſentur, id agant, quod res ipſæ agerent, ſi adeſſent, ac ſæpe multò præſentiùs agant, quàm res ipſæ agerent, ſi adeſſent. At demus & novitatem nominis, quam mentitur Margunius, in poſtremis Digamiis eſſe; quis furor, quæ belluina ſtoliditas ex novitate nominis res novo ingeſtas nomine calumniari? Jure igitur, ut alibi diximus: ὁμοούσιον (3) Arriani, hypoſtaſes ii, de quibus (4) Baſilius, ob novitatem nominis rejecerunt. Tuam etiam iſthanc, Marguni, mixo-barbaram elocutionem jure Græcia tota, cui ante te inaudita fuit in ſapientum ſermonibus lingua vernacula, deridebit. Quod ſanè illa non facit, gnara & novo idiomate antiquiſſima poſſe proponi, & novitatem iſthanc tuam adeò refertam ineptiis, ut ex rerum novitate, ex impietate Dogmatum, ex ignorantia præceptorum, multò damnanda ſit juſtiùs.

V. Verùm hæc abunde ad refringendam Margunii protervium, quam mox non Latinis dumtaxat injurioſam, ſed vel Noſtris minimè tolerandam oſtendemus, quippe docentem ex Digamia non jure quempiam repelli ab Ordinibus poſſe. Docet hoc loco (1) laudato apertiſſimis his verbis. Δὲν βλέπω οὐδὲ τὸν ἀπαγορεύοντα νόμον, οὐδὲ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ στοχάζομαι. Δὲν εὑρίσκεται γεγραμμένον, Δίγαμον μὴ χειροτονεῖσθαι· καὶ διὰ τί νὰ μὴ χειροτονηθῇ ὁ οὐδὲν ἁμαρτήσας; λοιπὸν καλῶς ἡ Πενθέκτη Σύνοδος τὴν σκυθρωπότητα τῶν Λατίνων πρὸς τοὺς Διγάμους καταδικάζει. *Non video neque legem vetantem, neque ejus cauſam intelligo. Digamum non initiandum nuſquam reperias ſcriptum. Et quam ob rem non initietur, qui nihil peccavit? Jure igitur Quini-ſexta Synodus truculentiam Latinorum in Digamos damnat.* Quot verba, tot ineptiæ, quas ut manifeſtiùs evincamus, ſciendum eſt, Margunium unum ex illis eſſe, qui hauſtum ex perlectis Lutheranorum libris venenum ita paſſim in Commentariis ſuis effudit, ut, cùm Lutheranos, cæteraſque Arctoas hæreſes, quod ad dogmata pertinet, ubique rejiciat, in aliis tamen, quibus impugnare videntur Romanam Eccleſiam, libentiſſimè complectatur. Hoc unum ex illis eſt ita propalam Lutheranum, ut hominem non puduerit ipſa argumenta Lutheri proferre, queis Digamiam impugnat. Conferant Noſtri hunc locum Margunii cum iis, quæ Bellarminus (2) contra Lutherum ſapientiſſimè ſcribit, videbunt idem ab hoc Græcis proponi, quod ſuis Lutherus ingeſſit. Quò fit, ut laborandum Nobis non ſit in eorundem refutatione, cùm id Vir tantus ante nos plenè præſtiterit, nec fas ſit novi aliquid conferre ad redarguendam ineptiſſimam impietatem, ni ab alio dicta placeat ad noſtras paginas revocare. Utiliùs proinde erit, ſi Margunium, quæ à ſe ignorari fatetur, doceamus. Non video, inquit, Legem vetantem, Digamum ad ſacros Ordines recipi. Quid mirum, ſi non videat, qui vel in manifeſtiſſimis cæcutit? Nam quid manifeſtius, quàm verè Digamum ab Ordinibus Lege abſtineri? An Legis haud ſpeciem referunt illa Pauli (3) verba: δεῖ τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα. *Oportet Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, unius uxoris virum?* Nonne his apertè prohibetur, ne Epiſcopus eligatur, qui bis duxit uxorem? Igitur Digamus ab Ordinum ſupremo, lege Apoſtolica, abſtinetur. Unde inferre licet, eadem Lege & cæteros, qui inferiori, minoriq; Dignitate ſacra adminiſtrant, juberi unius uxoris eſſe viros. Etenim cùm ab inferioribus gradatim ad ſupremum eundum ſit, ut infra docebimus, dicamus oportet, inferiores

col. 1. de ſent. excom. Henrici. in c. 1. col. 3. de Bigam. Abb. Anan. et DD. in c. 3. de adult. Felin. in c. jus generale col. 6. diſt. 1. Ancher. conſ. 124. Hoſt. in Sum. de Bigam. q. 9. Cappel. Tholoſ. 255. Anfrer. in Clem. 1. de off. deleg. reg. 1. Fallen. 8. Innoc. in c. Inquiſitioni de ſent. excom.

(11) Tom. 2. Contro. de Cler. l. 1. cap. 24. verſ. 7. Objectio.

(12) In Sum. tit. de Bigam. à n. 1.

(13) In Clem. ſi furioſus. p. 1. §. 2. à num. 2. de homic.

(14) 2. ad Corinth. c. 11. n. 2. refertur in c. nuptiarum. 26. q. 1.

(15) Ad Epheſ. ca. 5. n. 32.

(16) d. nota 100.

(1) Ad Can. Laodicenos.

(2) §. ſi ab hoſtib. ubi gloſſ. poſtliminii. Inſtitut. quib. mo. jus patr. poteſt. l. deniq; & ibi gloſſ. r. ff. ex quib. cau. major.

(3) Athanaſ. in Epiſt. decr. Nica. Concil. contr. Arian. heref. Aug. to. 6. l. contr. Ari.

(4) Ep. 10. ad Euſebium.

(1) d. nota 100.

(2) To. 2. Contro. de Clericis l. 1. c. 23. & ſeq.

(3) 1. Ad Timot. c. 3. n. 2.

(4) Ibid. n. 12.

(5) Ad Titum. c. 1 n. 5.

(6) Tota diſtinct. 26.

(7) Toto tit. de Bigamis.

(8) Epi. 4. c. 2. Epiſt. 24. c. 6. ex recenſ. Carranza in Sum. Concil. in Innoc. I.

(9) Can. 8.

(10) Can. 2.

res

Digitized by Google

res Epiſcopo Ordines diſpoſitionem, ut vulgò dicimus, eſſe ad ſupremam Antiſtitis dignitatem. Porrò lumine Naturæ notum eſt, non poſſe diſpoſitionem ejus eſſe conditionis, quæ impedimentum poſſit includere illius, ad quod aptat. Nam ſi impedimentum poſſet includere, poſſet non eſſe diſpoſitio, ſeu via ad id, ad quod aptat, atque deducit. Quod ſanè dementis eſſet aſſerere; quando diſpoſitio minimè deducens ad id, cujus eſt diſpoſitio, imò & impediens id, cujus diſpoſitio eſt; diſpoſitio eſt non diſpoſitio, & non minor quâlibet Chimærâ philoſophicâ Chimæra. Quapropter ſi ſacri minores Epiſcopo Ordines diſpoſitio ad Infulam ſunt, in Digamis eſſe non poſſunt, qui ab Infulâ penitùs lege Apoſtolica deterrentur. Rationi conſonat Sententia Pauli (4) dicentis: Διάκονοι ἔστωσαν μιᾶς γυναικὸς ἄνδρες: *Diaconi ſint unius uxoris viri*, & ne Presbyteros omiſiſſe videretur Tito (5) ſcribens: τούτου χάριν κατέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃς, καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγώ σοι διεταξάμην· εἴ τίς ἐστιν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς ἀνήρ. *Hujus gratia reliqui te Cretæ, ut ea, quæ deſunt, corrigas, & conſtituas per civitates Presbyteros, ſicut & ego diſpoſui tibi: ſi quis ſine crimine eſt, unius uxoris vir.* Verùm deſit Lex Apoſtolica, quæ tamen videnda erat à Margunio, & videri poterat à non cæco, num Lex Canonica idipſum non palam, ac frequenter ingerit? Latinis hercle Juribus rem planè notiſſimam dicimus, videndamque & in (6) Decreto, & (7) Decretalibus. Idemque paſſim iiſdem edicunt (8) Innocentius I. Arelatenſe (9) Concilium I. (10) Turonicum I. Aurelianenſe (11) IV. Hiſpalenſe (12) II. (13) Toletanum I. Quin & eam Legem conſuetudo antiquiſſima confirmat, quam Latinis explicant (14) Tertullianus, (15) Ambroſius, (16) Hieronymus, (17) Auguſtinus, queis adde (18) Siricium, (19) Leonem I. Gelaſium (20) I. & (21) Hilarum Summos Pontifices idipſum Decretalibus epiſtolis confirmantes.

VI. Nec Latinis tantum ea Lex lata eſt, ſed & Noſtris. Nam Leo I. loco laudato, Legem, atque conſuetudinem abſtinendorum à Sacris Digamorum ubique, ac ſemper viguiſſe teſtatur, cujus authoritas quanti habenda ſit Noſtris, quantique habita ſemper fuerit vel ab ipſis Photianis, in ſuperioribus latè docuimus. Idipſum affirmat Innocentius I. Chryſoſtomo Synchronos, Chryſoſtomi peramicus, ejuſdemque defenſor acerrimus, ut conſtat (1) ex Palladio. Nam loco laudato aſſerit, Digamos ab Ordinibus ſemper excluſos tùm in Eoâ, tùm in Occiduâ Eccleſiâ. Imò Ambroſius Græciæ & Sanctus, & Doctor, in relatâ Epiſtolâ, Sancitum, ait, in Prima Nicœna Synodo, ne quis Digamus ad Ordines Sacros reciperetur. At Lex lata in Nicœna Synodo Lex eſt, & Greca Lex eſt, & à Græcis recepta: diſcat igitur Margunius quid Jura ſtatuant de Digamia. Audiat quid (2) Epiphanius ſcripſerit. Τὰ γὰρ εἰς ἱερωσύνην παραδοθέντα διὰ τὸ ἐξοχώτατον τῆς ἱερουργίας εἰς πάντας ἐνόμισαν ἴσως φέρεσθαι, ἀκηκοότες, ὅτι δεῖ τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, ἐγκρατῆ· ὡσαύτως, καὶ τὸν διάκονον, καὶ τὸν πρεσβύτερον· καὶ γὰρ τῷ μὲν ὄντι ὁ δέχεται τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ κήρυγμα, μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐνδημίαν, τοὺς ἀπὸ πρώτου γάμου, τελευτησάσης τῆς αὐτῶν γυναικός, δευτέρῳ γάμῳ συναφθέντας, διὰ τὸ ὑπερβάλλον τῆς τιμῆς τῆς ἱερωσύνης· καὶ ταῦτα ἀσφαλῶς ἡ ἁγία τοῦ θεοῦ Ἐκκλησία μετ' ἀκριβείας παραφυλάττει. *Siquidem quæ Sacerdotio propter ſingularem functionis illius dignitatem præcipuè tributa ſunt, & ad omnes communiter pertinere judicant. Illud quidem audierunt: Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe oportere, unius uxoris virum: Similiter & Diaconum, & Presbyterum. Ita enim profectò ſe ſe res habet, ut poſt Chriſti in Orbem Terrarum adventum, eos omnes, qui ſecundùm priores nuptias, mortua uxore, alteri ſe ſe nuptiis illigarint, ſanctiſſima Dei diſciplina rejiciat: propterea quòd incredibilis eſt Sacerdotii honor, ac dignitas. Atque iſtud ipſum Sacroſancta Dei Eccleſia cum omni proviſione, diligentiâque ſervat.* Quid his clarius? quæ etiam exemplo Epiphanius (3) confirmat: narrans, Joſephum Comitem, mortuâ conjuge, veritum ne ab Arrianis violenter abreptus Clericus fieret, τούτου χάριν συνῆφθαι καὶ ἑτέρᾳ γυναικί, ὅπως διαδράσοι τὰς αὐτῶν χειροτονίας, *horum metu alterum Matrimonium iniiſſe, quò ſe ab illa manuum impoſitione liberaret.* Adeò vel ipſis Arrianis notum, certumque fuit, quod ignorat Margunius, cujus ignorantiæ conſulit his eloquentiſſimis verbis (4) Chryſoſtomus. *Caſtigat hoc ipſo etiam impudicos, dum non eos permittit, poſt ſecundas nuptias, ad Eccleſiæ regimen, dignitatemque Paſtoris adſumi. Nam qui defunctæ uxori benevolentiam nullam ſervaſſe deprehenditur, quo pacto hic Eccleſiæ præceptor eſſe optimus poterit? Noſtis enim profectò omnes, quòd etſi per leges ſecundæ nuptiæ permittuntur, multis tamen ea res accuſationibus patet: nullam ergo occaſionem præbere ſubjectis Preſulem vult.* ἐν ταύτῃ τε καὶ τοὺς ἀσελγεῖς κολάζων, καὶ οὐκ ἀφεὶς μετὰ δεύτερον γάμον τὴν ἀρχὴν ἐγχειρίζεσθαι ταύτην. Ὁ γὰρ πρὸς τὴν ἀπελθοῦσαν μηδεμίαν φυλάξας εὔνοιαν, πῶς ἂν οὗτος γένοιτο προστάτης καλός; Ἴστε γὰρ πάντες, ἴστε, ὅτι εἰ μὴ κεκώλυται παρὰ τῶν νόμων δευτέροις ὁμιλεῖν γάμοις, ἀλλ' ὅμως πολλὰς ἔχει τὸ πρᾶγμα κατηγορίας· οὐδεμίαν οὖν παρέχειν λαβὴν τοῖς ἀρχομένοις τὸν ἄρχοντα βούλεται. Sed ceſſent hæc omnia, non ne penes Græcos legis vim obtinent Apoſtolici, qui circumferuntur, Canones? At (5) ibi hæc habes. Ὁ δυσὶ γάμοις συμπλακεὶς μετὰ τὸ βάπτισμα, ἢ παλλακὴν κτησάμενος, οὐ δύναται εἶναι ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ. *Si quis poſt baptiſmum ſecundis nuptiis fuerit copulatus, aut concubinam habuerit, non poteſt eſſe Epiſcopus, non Presbyter, non Diaconus, aut prorſus ex numero eorum, qui miniſterio Sacro deſerviunt.* Hæc ſi Margunius non vidit, quî nobis ſe ſe Canonum Interpretem jactat? Si vidit, qui legem pernegat latam in Digamos, ne ad Ordines ſacros adſpirent? Eſt igitur lex, eſt ea conſuetudo non ſolùm ex dictis probata, ſed aſſerta palam à (6) Balſamone, à (7) Prodromo, ab ipſo (8) Coreſſio, ab omnibus denique Græcis etiam Photianis; Imò & Eccleſia noſtra: quæ nec benedictis dignatur Digamos, eorumdemque diu nuptias minimè coronavit: quæ Digamos per biennium à ſacra cummunione arcuit, nec recipit ſine animadverſione, ut conſtat ex Conciliis (9) Laodiceno, ac (10) Neocæſarienſi, ex Reſponſis (11) Nicephori Pa-

L triar-

(11) Canone 8.
(12) Canone 4.
(13) Canone 4.
(14) Lib. 1. ad uxorem.
(15) Lib. 10. Ep. 82. ad Vercellen. & libr. 1. de offic. cap. ult. & li. de dign. Sacerd. c. 4.
(16) In Comm. 1. c. Epi. ad Tit.
(17) Lib. de bon. conjug. c. 7. & 18. l. 20. Contr. Fauſt. c. 47. li. 3. de Doctr. Chriſtiana c. 12.
(18) Ep. 1. ad Hemericum.
(19) Epi. 88. alias 85. c. 1.
(20) Ep. 1. ad Epiſ. Lucan. c. 5.
(21) In Concilio Romano.
(1) In Dialogo.
(2) Hæreſ. 59. Catharor.

(3) Hæreſ. 30.
(4) Homil. 2. in Epi. ad Tit.
(5) Can. Apoſt. 13. al. 17.
(6) Ad d. Can. 13. Apoſt.
(7) Ubi ſupra ad Can. Laodic.
(8) In Synop. Nili ad Laodic. Conc.
(9) Canone 1.
(10) Canone 7.
(11) In Jur. Græco Rom. l. 3. Tom. 1. ſent. Synod. lib. 1. pag. 196. poſt med.
(12) In Jur. Græco Rom. l.

Digitized by Google

s.10.1.Reſponſ. 1. p.210. in princ. & in Euchol. tit. κεφάλαια περὶ διγάμων ubi Goar. not. 4. & ſeq.

triarchæ, quem colimus inter Divos IV. Nonas Junias, ex Nicetæ (22) denique Juriſperitiſſimi placitis. Eccleſia, inquam, noſtra, quę tàm auſtera in Digamos eſt, tantumque in eos exerit ſeveritatis, ſatis oſtendit, arcendos à corona Miniſterii, quos arcet à corona maritali, abſtinendos à poteſtate benedicendi Populo, quibus minimè benedicit, vel certè more ſolito non benedicit: denique arcendos à miniſtrando Corpore Chriſti, quos jubet procul eſſe à Sacra Communione.

VII. Nec Margunius tam manifeſtæ ſeu ignorantiæ, ſeu impietatis convictus tutum ſe putet, ſi de *Interpretativa* tantùm Digamiâ ſe locutum affirmet; nam, quod caput eſt, ea quæ ſcribit omnia omnem Digamiam aptam Sacris Ordinibus aſſerunt: deinde quæ dicta ſunt de Digamiâ verâ, & propria, prorſus & de eâ, quæ Juris Interpretatione Digamia eſt, Canones cenſent. Pro Latinis loquatur Telenſe (1) Concilium: *ut is*, inquit, *qui laicus viduam duxerit, non admittatur ad Clerum*. Subdit (2) Toletanum I. *conſtituit Sancta ſynodus, ut Lector fidelis, ſi viduam duxerit, ampliùs nihil ſit*. Subſcribit (3) Carthaginenſe IV. *Simili ſententiæ ſubjacebit Epiſcopus, ſi ſciens ordinaverit Clericum eum, qui viduam, aut repudiatam uxorem habuit, aut ſecundam*. Confirmat (4) Turonicum I. *Ut Digami, aut viduæ, aut corruptæ mariti ad gradus Eccleſiaſticos non accedant*. Cui ſuffragatur (5) Arelatenſe III. dicens, *ut Bigami, vel Pœnitentes, vel repudiatarum mariti ad Sacerdotium non provehantur*. Eadem decernit (6) Arelatenſe IV, Hiſpalenſe (7) II. & Romanum (8) ſub Hilaro. At pro Græcis calculum ferent, præter hactenus relata, novum (9) ex Apoſtolorum Canonibus teſtimonium his verbis. ὁ χήραν λαβὼν, ἢ ἐκβεβλημένην, ἢ ἑταίραν, ἢ οἰκέτην, ἢ τῶν ἐπὶ σκηνῆς, οὐ δύναται εἶναι ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ. *Si quis viduam, aut ejectam acceperit, aut meretricem, aut ancillam, vel aliquam ex iis, quæ publicis ſpectaculis mancipantur, non poteſt eſſe Epiſcopus, aut Diaconus, aut ex eorum numero, qui Miniſterio ſacro deſerviunt*. Quibus ſtatim adſtipulatur Synodus (10) Ancyrana dicens: ὅσοι τὴν παρθενίαν ἐπαγγελλόμενοι, ἀθετοῦσι τὴν ἐπαγγελίαν, τὸν τῶν Διγάμων ὅρον ἐκπληρούτωσαν. *Quotquot Virginitatem pollicitam prævaricati ſunt, proffeſſione contempta, inter Digamos, id eſt, qui ad ſecundas nuptias tranſierunt, haberi debebunt*; & Neocęſarienſis (11) apud (12) Harmenopulum: λαϊκὸς, οὗ ἡ γυνὴ φανερῶς ἠλέγχθη μοιχευθεῖσα, μὴ κληρούσθω. καὶ ὁ κεκληρωμένος, εἰ κατέχει τὴν μοιχευθεῖσαν, ἐξωθείσθω τῆς ἐγχειρισθείσης αὐτῷ διακονίας. *Laicus, cujus uxor manifeſtò convicta eſt de commiſſo adulterio, Clericus ne fiat: & qui ad Clerum pervenit, ſi pollutam adulterio retinet, à Miniſterio ſibi tradito rejicitor*: Quin & Scholiaſtes (13) Harmenopuli. Δίγαμός ἐστιν, ait, ὁ καὶ ἑτέραν μνηστευσάμενος, καὶ ἑτέραν κατὰ νόμους ἀγόμενος, καὶ ὁ τὴν ἑτέρου μνηστευθεῖσαν ἀγόμενος: *Digamus eſt, & is, qui aliam ſibi deſpondit, & aliam ſecundum leges ducit, & qui alteri deſponſam ducit*. Quæ omnia cùm ad interpretativam Digamiam pertineant, conſtat eſſe Legem, quæ vetet initiari vel Digamos, qui Juris interpretatione Digami

(1) Can. 5.
(2) Can. 3.
(3) Can. 69.
(4) Can. 2.
(5) Can. 2.
(6) Can. 8.
(7) Can. 4.
(8) Can. 2.
(9) Can. Apoſt. 14. ali. 18.
(10) Can. 19.
(11) Can. 8.
(12) In Epitome Canonū. Sect. 3. tit. 1. Can. 9.
(13) In d. Epitom. Sect. 2. tit. 1. Can. 2.

ſunt; ut planè dementiſſimus ſit Margunius, qui tanquam ex Adyto docet, non videre ſe Legem vetantem. Eſto, non videat, quid ad nos? at vident Græci omnes, videt Eccleſia univerſa, vidit & ipſa Antiquitas, quam vel nondum Chriſtus docuerat, vel nulla caligo Fidei præſens illuminarat. Synagogæ ſcilicet Sacerdotes, quam ex legis interpretatione accepimus, Digamiâ penitùs arcebantur, Numine ipſo edicente (14) filiis Levi. γυναῖκα πόρνην, καὶ βεβηλωμένην οὐ λήψονται, καὶ γυναῖκα ἐκβεβλημένην ὑπὸ ἀνδρὸς αὐτῆς οὐ λήψονται, ὅτι ἅγιός ἐστι κυρίῳ τῷ θεῷ αὐτοῦ. *Scortum, & vile poſtribulum non ducent uxorem, nec eam, quæ repudiata eſt à marito, quia conſecrati ſunt Deo ſuo, & panes propoſitionis offerunt*. Et rurſus (15) de Pontifice ipſo. *Virginem ducet uxorem; viduam autem, & repudiatam, & ſordidam, atque meretricem non accipiet, ſed puellam de populo ſuo*. οὗτος παρθένον ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ λήψεται, χήραν δὲ, καὶ ἐκβεβλημένην, καὶ βεβηλωμένην, καὶ πόρνην, ταύτας οὐ λήψεται, ἀλλ' ἢ παρθένον ἐκ τοῦ λαοῦ. Synagogam exemplo vel ſecuti ſunt, vel anteceſſere Ethnici ipſi, penes quos Flamen ſi uxorem amiſiſſet flaminio decedebat, eo, quòd non poterat ſecundam uxorem accipere, teſte (16) Gellio, cui authoritatem ſuam addit (17) Tertullianus ſcribens. *Monogamia apud Ethnicos in ſummo honore eſt: ut & Virginibus legitimè nubentibus univira pronuba adhibeatur, etſi auſpicii initium eſt. Item in quibuſdam ſolemnibus, & auſpiciis, ut prior ſit univiræ locus. Certè Flaminia non niſi univira eſt, quæ Flaminia lex eſt: Nam duo ipſi Pontifici maximo iterare matrimonia non licet, quod Monogamiæ gloria eſt*. Idem aſſerit (18) Hieronymus Monogamiam his laudans. *Flamen unius uxoris ad Sacerdotium admittitur: Flaminia quoque unius mariti eligitur uxor. Ad Tauri Ægyptii ſacra ſemel maritus adſumitur*. Quæ ex Hieronymo fuſiùs tradit Cœlius (19) Rhodiginus. Quin etiam non Ethnici modò, ſed & inter Ethnicos Barbari olim à Digamia lege, aut conſuetudine penitùs abhorrebant; unde illa Cornelii Taciti (20) verba: *meliùs eæ Civitates, in quibus tantùm Virgines nubunt, & cum una ſpe, votoque uxoris ſemel tranſigitur. Sic unum accipiunt maritum, quomodo unum Corpus, unamque vitam, nec ulla cogitatio ultra, ne longior cupiditas, ne tanquam maritum, ſed tanquam matrimonium ament*. Quæ (21) Lipſius explicans: *inter quas*, inquit, *Civitates fuiſſe Erulos reperio, apud quos adeò ſecundo matrimonio non locus, uti uxor, marito mortuo, laqueo ſeſe ſtatim juxta ſepulcrum indueret, niſi inviſa vivere mallet, & infamis*. Videnduſque ex noſtris Procopius (22) hæc fuſiùs narratione complexus.

(14) Levit. c. 21. n. 7. & 8.
(15) Ibid. n. 13. & 14.
(16) Noct. Attic. l. 19. c. 15.
(17) Libr. de Exhor. ad Caſtit. & l. 1. ad uxor. & li. de Monogam. in fin. et lib. de præſcript.
(18) Epi. ad Gerōtiam.
(19) Antiq. lect. l. 15. c. 22.
(20) Lib. de Morib. Germanor. ant. med.
(21) Ad Germaniam Taciti in not. ad p. 640. ver. melius.
(22) Lib. II. de bell. Gothico.

VIII. Quòd ſi Digamia adeò vel Ethnicorum Sacerdotiis inimica cenſebatur, ſi Barbari ipſi Monogamos voluere eos, qui profanis Altaribus miniſtraturi ad Sacra recipiebantur, Quis putet Digamos, utrolibet modo conſiderentur, nullà Chriſtianorum lege ab Ordinibus Sacris arceri, exiſtimetve ad Divina Myſteria peragenda eſſe admittendos, quos ſceleſta Religio vetuit Sacra contingere. Sed Margunius hujus interdicti rationem non videt: At videre hercle poterat in ſexcentis Latinorum Libris, quos legit

Digitized by Google

git, (nam de hoc (1) ipſe palam ſuperbit) ſi ſexcentos libros illos, quos legit aut intelligere potuiſſet, aut non ad calumniarum, quas parabat, occaſionem legiſſet. Nam ubi non ratio arcendorum à Sacris Digamorum palam ingeritur? Dò Photianis multiplicem. Et primò eam, quam ſuperiùs delibavimus. Etenim ubi unitas ea non eſt, ex qua fiat, ut unus uni cenſeatur eſſe, vel fuiſſe conjunctus, corrumpitur ſignificatio, quâ Matrimonium, uti Sacramentum, perficitur, cenſeturque in ſe ſe perfectum, abſolutumque: Ea nimirum ſignificatio, quæ nobis indigitat ipſam Chriſti cum Eccleſia Sacram conjunctionem, quam reſpici à Sacramento conjugii perfecto, diximus paulò antè cum Apoſtolo. Nam quî partitus carnem ſuam in plures conjuges, aut paſſus Connubium fœminæ alieno vel toro obnoxiæ, vel ſtupro, ejus divini Connubii ſpecimen præ ſe ferat, quo ſe ſemel corporatum Numen ſpopondit Eccleſię, eidemque & Virgini, & Virgini caſtæ perpetuò diligendum ſe tradidit? Fit ergo, ut ubi Unitas illa non eſt, ibi non ſit Matrimonii Sacramentum perfectum: Unde ſequitur, eum, qui pluribus, aut uni, neque Virgini, neque caſtæ amore maritali conjungitur, vitio Sacramenti laborare. Is porro Digamus eſt, ſive reverà ſe pluribus maritum præbuerit, ſive uni paſſę vel libidinem, vel maritum, hoc eſt, ſive eâ Digamiâ notatus ſit, quæ vera eſt, ſive eâ, quæ Juris Interpretatione habetur pro Digamiâ. Is igitur Vitio Sacramenti laborat: at qui Vitio Sacramenti laborat, Ordinibus abſtinendus Jure cenſetur: neque enim Miniſtrum Sacramentorum decet eum eſſe, qui Vitium tulerit Sacramenti: Sequitur proinde ab Ordinibus Digamum abſtinendum. Probat hæc omnia uno ſtatim impetu, humiliore licet, doctiore tamen, & clariore facundia (2) D. Thomas. *Nam per Sacramentum Ordinis*, inquit, *conſtituitur quis Miniſter Sacramentorum, unde ille, qui aliis habet Sacramenta miniſtrare, nullum defectum in Sacramentis pati debet. Defectus verò Sacramenti eſt, quando Sacramenti ſignificatio integra non invenitur. Sacramentum autem Matrimonii ſignificat conjunctionem Chriſti cum Eccleſia, quæ eſt unius ad unam; & ideò requiritur ad perfectam ſignificationem Sacramenti, ut vir ſit tantùm unius vir, & uxor tantùm unius uxor. Quare Bigamia, quæ hoc tollit, Irregularitatem inducit.* Hæc D. Thomas, quæ aliter, eadem tamen enunciat Albertus (3) Magnus, & ex his Theologorum quicunque de Digamiâ aliquid conſcripſere, quorum ſuffragio adeò illa ſignificatio Sacramenti omni ex parte integra neceſſaria eſt, ne ſit defectus in Sacramento, adeòque ex quocunque hujus Vitii nomine Digamia contrahitur, ut Digamus cenſendus ſit, cujus uxor adulterium perpetrarit, ut ut ipſe crimen neſcierit, ut præter (4) Felinum, (5) Soto, (6) Alfonſum Caſtrenſem, (7) Guillelmum de Benedictis, (8) Navarrum, (9) & Covarruvias tradunt ex recentioribus plerique, (10) quos ad hoc Petrus (11) Cenedo producit. Præterea ubi Digamia eſt, ibi ea ſpecies virtutis minimè apparet, quæ quodammodo hominem à corporis contagione ſegregat, revocatque ad quandam animi ſolius adorandam planè conditionem, quæ vulgò *Spiritualitas* dicitur.

(1) *In Proœm. Notar. ad Nomocanonem.*
(2) *In 2. Sent. diſt. 27. relat. à Turrecrem. in c. 1. nu. 6. 26. diſt.*
(3) *Relatus ab eod. ibid.*
(4) *In c. jus generale diſt. 1. col. 6. verſ. maritus adulteræ.*
(5) *In 4. diſt. 27. q. 3. art. 1.*
(6) *Lib. 2. de I. pænal. c. 14.*
(7) *In repet. C. Rainuntius ver. cuidam Petro n. 62.*
(8) *In Enchirid. c. 19. n. 27. & c. 27. n. 195.*
(9) *In Clem. furioſus. 1. p. §. 2. nu. 3. de homicid.*
(10) *Barbaſat. conſ. 218. n. 5. Jo. Matien. li. 5. recollect. tit. 1. in gloſſ. 1. rubr. nu. 102. Ludovic. Lopez. Inſtruct. Cōſcien. 1. p. c. 83. ex col. 546. Jul. Clar. l. 5. §. fin. qu. 36. n. 10. Bernar. Diaz. in prax. Can. c. 16. nu. 3. ubi Salzed. 7 addition. litter. D. Jo. Gutierr. l. 1. Can. qu. x. 25. n. 15. Neviz. in Syl. nupt. l. 1. n. 127.*

Etenim in Digamia quædam in Venere m ut ut Jure probatam, neſcio quid tamen fluxi, corporeique, & plane oppoſiti illi *Spiritualitati* referentem propenſio, & quidem pervicax, ex repetiti conjugii nota, videtur eſſe, quæ ſanè propenſio Virtuti illi eximiæ tantò repugnat magis, quantò arctiùs ad actum corporis ex ſe fœdum, & ſola Legis ſanctione, Sacramentique Sacrum auſpiciis adſtringit. Jam verò in eo, qui admovendus eſt Sacris, Virtus illa ad unum animum hominem revocans apparere maximè debet, quippe qui eorum Miniſterio addicitur, quæ ad animum pertinent, quique docturus ea eſt, queis homines à fluxâ voluptate ad excellentiorem illam rapiuntur, quæ animum unum oblectat. Ex quo itidem infertur, eum, qui Miniſter Sacrorum eſt, Digamum eſſe non poſſe.

IX. His accedit Miniſtrum Sacrorum ejus eſſe debere conditionis, qui non ſolùm Virtutes omnes queat ſuadere, ſed eaſdem poſſit ſine pudore ullo, aut convicii formidine Subjectis ingerere, ac, propedixerim, inculcare. Non enim ad unum Epiſcopum ſpectat, quod pręcipit Paulus (1) Timotheo: omnibus Eccleſiæ miniſtris dicitur. Κήρυξον τὸν λόγον, ἐπίστηθι εὐκαίρως, ἀκαίρως, ἔλεγξον, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ διδαχῇ· *Prædica verbum, inſta opportunè, importunè, argue, increpa, obſecra in omni patientiâ, & doctrinâ*, & (2) alibi: περὶ πάντα σεαυτὸν παρεχόμενος τύπον καλῶν ἔργων ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ἀδιαφθορίαν, σεμνότητα, λόγον ὑγιῆ, ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ ἐξ ἐναντίας ἐντραπῇ, μηδὲν ἔχων περὶ ὑμῶν λέγειν φαῦλον. *In omnibus te ipſum præbe exemplum bonorum operum in doctrinâ, in integritate, in gravitate: Verbum ſanum, irreprehenſibile, ut is, qui ex adverſo eſt, vereatur, nihil habens malum dicere de nobis.* Ut planè pateat, eum eſſe debere Sacerdotem, qui utpote (3) ἀνεπαίσχυντος ἐργάτης, *Operarius inconfuſibilis* ad omnes virtutes hortari ſubjectos Populos queat. Sed enim id Digamus præſtare non poterit: nam quî ſine pudore Sacramentorum perfectionem, abſolutionemque aliis commendabit, qui eorundem Vitium patitur? Quî ſine convicii formidine aliis caſtitatem præcipiet, quam iteratò conjugio reprobavit? Quî verbis exemplo validioribus viduitatem perſuadere conabitur, qui facto ſprevit, & exemplo ſpernendam propoſuit? Hinc deduces quantæ Sanctimoniæ ſit prorſus oporteat Miniſter Sacrorum, ad quem ſpectat, cujus id munus eſt, imò quem omnino oportet ad omnem Sanctimoniam hortari, populoſque ad omnem virtutem compellere. Neque enim Chriſtianorum Sacros Miniſtros decet illud elogium, quod olim quadravit ad Phariſæos, quadratque hodie ad Photianos, utinam non ad Orthodoxos aliquos, de quibus à Chriſto (4) dicitur λέγουσι, καὶ οὐ ποιοῦσι, δεσμεύουσι φορτία βαρέα, καὶ δυσβάστακτα, καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων, τῷ δὲ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσι κινῆσαι αὐτά: *dicunt, & non faciunt, alligant onera gravia, & importabilia, & imponunt ea in humeros hominum, digito autem ſuo nolunt ea movere.* Quid? vera Sanctitas Sacros miniſtros decet: jubente (5) Numine palam. ἅγιοι ἔσαι, ὅτι ἅγιος ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ὁ ἁγιάζων αὐτούς. *Sint Sancti, quia ego Sanctus ſum Dominus, qui Sanctifico*

Cappell. Tholoſan. deciſ. 64. & deciſ. 235. n. 3. Vivald. Candelabr. Eccleſiſt. de Irregul. Bigam. n. 6.
(11) *In Collectā. ad Decretal. 137. n. 2.*
(1) *Ad Timot. 2. c. 4. n. 2.*
(2) *Ad Titum c. 2. n. 7.*
(3) *2. Ad Timot. c. 2. n. 15.*
(4) *Mat. c. 25. n. 3.*
(5) *Levit. c. 21. n. 8.*

Digitized by Google

ctifico eos: *At*, inquit, (6) Tertullianus, *quantum fidei detrahant, quantum obſtrepant Sanctitati ſecundæ nuptiæ, diſciplina Eccleſiæ, ac præſcriptio Apoſtoli declarat*. Quapropter egregiè (7) Ambroſius colligit. *Qui conjugium iteraverit, culpam non habet coinquinati, ſed prærogativâ exuitur Sacerdotii*, & Auguſtinus (8) graviter, *non abſurdè viſum eſt, eum, qui exceſſit uxorum numerum ſingularem, non peccatum aliquod commiſiſſe, ſed normam quandam Sacramenti amiſiſſe, non ad vitæ bonæ meritum, ſed ad Ordinationis Eccleſiaſticæ ſignaculum neceſſariam*. Imò, ſi credere par eſt Chryſoſtomo, Digamus notam quandam ex Digamia contrahit vitæ non admodum pudicæ, quæ caſtiganda eſt, non ſanè pœnâ, quâ crimina, ſed pœnâ, quâ vitia ipſa innoxia caſtigantur, hoc eſt Sacrâ repulsâ. *Caſtigat*, (9) inquit, *hoc ipſo etiam impudicos, dum eos non permittit poſt ſecundas nuptias ad Eccleſiæ regimen, dignitatemque Paſtoris adſumi*. Quod aliunde etiam rationi maximè conſentaneum oſtendit, cùm ſubdit; *nam qui defunctæ uxori benevolentiam nullam ſervaſſe deprehenditur, quo pacto hic Eccleſiæ præceptor eſſe optimus poterit?* Quaſi neſcio quid ſubdolum ſuſpicari liceat de eo, qui primæ uxori, quam pollicitus eſt, fidem iteratis læſiſſe quodammodo creditur Himenæis. Qua ratione Eccleſię priſci Mores, vel in iis, qui ſacram Dignitatem non ambiunt, Digamiam peculiariùs averſati ſunt. Unde illa (10) Neocæſarienſis Concilii Πρεσβύτερος εἰς γάμον τοῦ διγαμοῦντος μὴ ἑστιᾶσθαι. ἐπεὶ μετάνοιαν αἰτοῦντος τοῦ διγάμου, τίς ἔσται ὁ πρεσβύτερος ὁ διὰ τῆς ἑστιάσεως συγκατατιθέμενος τοῖς γάμοις; *Presbyter in Digami nuptiis non convivator, quandoquidem pœnitentiam Digamo promerito, & expoſcente, quis eſt Presbyter, qui commeſſatione talibus nuptiis condeſcendat, & indulgeat?* Et apud Noſtros non ſolùm, quæ ex duplici matrimonio eſt, Digamia caſtigatur, ut ſupra oſtendimus, ſed & inventa eſt Digamia Sacra, qua fit, ut qui ab unius ad alterius Eccleſiæ præfecturam translatus Epiſcopus eſt, quaſi ex iterato cum duplici Sponsâ contractu Digamus Epiſcopus habeatur, arceaturque à ſupremâ Sacrorum in Græciâ Dignitate, ne Byzantinas queat Infulas auſpicari, ut refert ex Baronio (11) Magrius. Adeò, quòd Digamus ab Ordinibus arceatur, congruum eſt Rationi, quam non unam reddidimus, & numeroſam reddunt DD. Latini, (12) Silveſter, Brunorus (13) à Sole, Petrus (14) Arrago, Sebaſtianus (15) Medices, (16) Vivaldus, Alfonſus (17) Hojeda, Petrus (18) Damianus, Lælius (19) Zanchius, (20) Rebuffus, & alii apud Cenedum (21), quos non vidit infinitæ lectionis homo Margunius, cujus confeſtim difficultates proponendæ ſunt, ut accuratè protinus enodentur.

X. In illis fatetur (1) ipſe, non impugnari à ſe Digamiam veram, & propriam. Καὶ τὴν Διγαμίαν τὴν ἀληθινὴν, καὶ γνωστὴν τῇ ἁγίᾳ, καθολικῇ, καὶ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἀγκαλὰ καὶ τὸν ἀπαγορεύοντα τοὺς Διγάμους τῆς χειροτονίας νόμον δὲν βλέπω, οὐ διὰ τοῦτο ὅμως ἐλέγχω. Μᾶλλον δὲ σέβομαι τὰ ἔθη τῆς ἐκκλησίας. Τὴν ἑρμηνευτικὴν ἐκείνην τῶν Λατίνων δὲν καταλαμβάνω, οὐδὲ γνωρίζω. Ἔχω δὲ ὅθεν αὐτὴν καταπολεμήσω. Καὶ πρῶτον, ἐρωτῶ τοὺς Λατίνους. ἂν ἐξωθεῖτε τοὺς Διγάμους ὡς ἀκρατεῖς, διατί χειροτονεῖτε τοὺς ἀσελγεῖς, καὶ μάχλους; εἰ δὲ ὡς φθείροντας τὴν τοῦ γάμου σημείωσιν, διατί τοὺς μὴ συνοικήσαντας τῇ γυναικὶ, ἀγκαλὰ καὶ νυμφίους, χειροτονεῖτε; Δεύτερον, ὁ γάμος μυστήριον, καὶ ἅγιον πρᾶγμα, δοθὲν παρὰ θεοῦ, πῶς ἐμποδίζει τὰ ἅγια, καὶ τὰ μυστήρια; Τρίτον, ὁ παρθένος οὐδεμίαν ἔχει σημείωσιν τοῦ θείου γάμου, πῶς ἂν ἀξιοῦται χειροτονίας, ἧς οὐκ ἀξιοῦται ὁ Δίγαμος διὰ τὸ ἐλλιπὲς τῆς αὐτῆς σημειώσεως; *Et Digamiam ſanè veram, notamque Sanctæ, atque Catholicæ, & Orientali Eccleſiæ, quamvis vetantem legem ſacris initiari Digamum non video, non propterea tamen vitupero: imò potius veneror conſuetudines Eccleſię. Interpretativam illam Latinorum neque intelligo, neque cognoſco; habeo verò, unde eam impugnem. Et primùm Latinos interrogo: Si abigitis Digamos uti incontinentes, cur conceditis Ordines ſcortatoribus? Si vero ut corruptores ſignificationis connubialis, cur eos, qui nondum habito cum gemina uxore coitu ſponſi ſunt, ad Sacra provehitis? Secundò, matrimonium ſacramentum eſt, dataque à Deo res planè ſanctà, quî ergo impedit Sancta, & Sacramenta? Tertiò, qui Virgo eſt, nullam habet ſignificationem ſacri conjugii, quî ergo dignus eſt Ordinum, quibus ineptus eſt Digamus propter vitium ejuſdem ſignificationis?* Eccas omnes difficultates Margunii, quas tamen ille deſumpſit omnes ex D. Thoma, ex quo Paludanus, aliique Theologi à Turrecremata relati, qui multis ante Margunium ſæculis vixere, abſolveruntque facili negotio, quæ, veluti nodos aliquos Gordios, jactat Margunius, ab illis hercle, vel in iis, quæ furto ſubripuit, longè diverſus; cùm, quæ, illi ſapienter objecere Veritati, quò clarior eniteſceret; Hic dementer in Veritatem, quam odit, contorqueat, læſurus, ſi liceret, hoſtem Photianorum perpetuam. Ea ut ſtatim diſſolvamus, oportet enucleatiùs proponere, ne Photiani putent non percipi à nobis, quæ conciſè, obiterque jactavit Margunius. Ergo primò. Si Digamia, inquit, ab Ordinibus arcet, vel quòd libidinis notam præſefert, vel quòd non integram habeat in ea ſignificationem ſuam Matrimonii Sacramentum: At non arcetur, quòd libidinis notam præſeferat; nam major, æquiorque nota libidinis in eo eſt, qui criminoſo coitu plures corrupit, quàm in eo, qui Torum legitimum iteravit. Verùm, qui plures criminosè corrupit, ab Ordinibus non arcetur; igitur neque qui Digamus, Is itidem non arcetur, quòd non integram habeat Sacramenti ſignificationem. Etenim quemadmodum Connubium coitu ipſo perfectum individuam Verbi cum Natura hominis, vel Chriſti cum Eccleſia conjunctionem ſignificat, ita & Connubium ſolo conſenſu contractum ante, quàm in thalamum nova nupta deducantur. Porrò qui pluribus ſe ſe ſpopondit Virginibus, contractoque iterum per conſenſum Matrimonio, non utrique Cæſtum abrupit, ſed uni tantùm ſe ſe per copulam maritalem adjunxit, non abſtinetur Ordinibus; igitur neque qui cum utraque legitimam Venerem exercuit. Secundò, cum prorſus in modum, quo fœdus ineunt Virtutes mutuum, atque invicem ſociantur, Sacramenta ſe invicem fovent, atque amicè reſpiciunt. Atqui nulla Virtus plu-

ries

(6) Lib. 1. ad uxorē.
(7) Epiſt. 82. ad Vercellē.
(8) Lib. de bon. conjug. c. 18.
(9) d. hom. 2. in Epi. ad Tit.
(10) Canone 7.
(11) In Hierolex. verb. Bigamus.
(12) In Sum. ver. Bigamus. n. 6.
(13) In q. Legal. q. 32. n. 6.
(14) In 22. q. 12. art. 1. pa. 350.
(15) In Sum. peccator. 2. p. tit. 9. q. 29.
(16) In Candelabr. Eccl. tit. de Irregul. Bigam. nu. 29.
(17) De Benef. 1. p. c. 23. n. 110.
(18) In Tract. Dominus Vobiſcū c. 12.
(19) De Privil. Priv. 37.
(20) In Prax. tit. de Cler. male promot. gloſ. 4. n. 7.
(21) Ad decret. Collect. 138.
(1) d. Noſa 100. Nomoc.

Digitized by Google

ries iterata impedimento eſt; ne alia exerceatur: nullum igitur Sacramentum, atque adeò ne ipſum quidem Matrimonium, impedimento eſt, aut eſſe poteſt, ne Ordines conferantur. Denique ejuſdem rationis eſt, carere ſignificatione Sacramento debitâ, ut perfectum ſit, ac pati in Sacramento Vitium: non enim aliter Sacramentum deficit à ſui abſolutione, quàm quòd carens ſignificatione à ſe præſtanda, ex ejus deſiderio, minimè perficitur. Unde inferre licet, æquo Jure decernendum eſſe de Carente ſignificatione Sacramento debitâ, & de paſſo Vitium in Sacramento. At is, qui caret ſignificatione debitâ Sacramento Matrimonii, qualis is eſt, cui nulla nupſit, à Sacris nulla Lege propterea rejicitur, cùm tamen in eo ſignificatio conjunctionis divinæ nuſquam ſit. Et qui igitur vitium patitur illud, non amovebitur à Sacris, ut Digamus, in quo ſignificatio Sacramenti corrupta eſt.

XI. His Argumentis, antequam reſpondeamus, notandum eſt, & ipſum Margunium peti, & ipſam Græciam, totamque Eccleſiam damnari. Nam his, ſi quid probatur, id hercle, quod aſſerit, omnes recipiendos ad Sacra, nullumque à Sacris Digamum repellendum. Non enim Digamiam Juris interpretatione conſtitutam ſpeciatim impugnant, omnem, & palam veram, ac propriam univerſim evertunt; ut rem manifeſtam, atque obviam leviter conſideraturo patebit. At Margunius vel invitus Digamiam veram agnoſcit, cujus ad conſtitutionem tot Canones latos non videt, cujus tot rationes tàm copioſè ingeſtas non intelligit. Eandem Græcia Romanis longè ſeverior legibus, moribuſque complectitur, & tota Eccleſia omnibus accuratè ſervandum proponit. Quæ, ſi vera ſunt, ſi manifeſta; quæ ſtoliditas, quæ veſania, quod aſſeris, profiteriſque, productis, ut author, alienis argumentis operoſè labefactum ire? Si verò falſa ſunt, cedo reſpondeat ipſe argumentis ſuis pro Digamia verâ, quam recipit, Eccleſiæ mores veneratus. Quidquid Tutor veræ protulerit, id nos tutaturi Juris interpretatione conſtitutam Digamiam ab ejus reſponſionibus illicò licitabimur. Sed ille ratus labefactari hanc Digamiam non poſſe, niſi & prima protinus oppugnetur, ea propoſuit, quibus utramque dirueret, ut quam à Latinis putavit inventam, cùm utriuſque Eccleſiæ Jure rata ſit, eam, vel excidio eorum, quæ à Photianiſmo recipiuntur, reprobaret. Nec mirum; tranſlativum id Photianis, ut neque dicere, neque ratiocinari quidquam penſi habeant, dummodo dicant, ſcribantque: non enim Sapientibus dicunt, ſcribuntve: docent ignorantiam ignorantes non relaturos ad trutinam, quę docentur, ſed avidè probaturos documenta omnia, ſi tamen eſſe, jure an injuria nihil intereſt; contra Latinos videantur. Eam ob rem licèt tàm putidis argumentis me pudeat reſpondere, reſpondendum tamen eſt, tutandumque, contra nebulonem, ac rabulam, Eccleſiæ utriuſque Suffragium; quo propoſitarum nuper Rationum radiis maleſanæ hę nubeculę diſcutiantur: ut, ſi quando rarus inter Photianos homo, & vix laterna Diogenis inveniendus hæc legerit, atque intellexerit, noſcat, quis ſit ille Margunius, quo extremo Doctore ſuperbit ignorantiſſimus Photianiſmus.

XII. Primò igitur objectæ primùm difficultati utrumque concedimus, repelli ab Ordinibus Digamiam tum propter notam libidinis, tum propter vitium non integræ ſignificationis. Negamus autem utrumque, quod infertur. Utrobique enim diſpar eſt ratio. Nam primùm, licèt is, qui plures criminoſè corrupit, majori libidini ſit obnoxius, non tamen aut permanenti, aut manifeſtæ. Ea nimirum & vaga eſſe potuit, & occulta. At Digami in Venerem propenſio & conſtans eſt, quippe maritali obligata debito, & manifeſta, quòd publicitus coram Eccleſia, inſtrumentiſque Dotalibus conſtituta ſit. Propterea corruptoris criminoſi geminatum ſcelus non obeſt, quin ad Ordines, poſt expiatum crimen, aliquando corruptor adſpiret; obeſt nota conſtantis, manifeſtæque libidinis Digamo, ne queat Sacerrimam dignitatem ſperare. Patet ergo ex diſpari ratione vanitas primæ conſecutionis. Patet etiam jure eodem Secundæ infirmitas. Nam licèt Matrimonium nondum coitu perfectum fidelis animi cum Chriſto ſignificet vi Charitatis factam conjunctionem, quia nimirum plures animi unum in Chriſto ſunt, non tamen conjunctionem Eccleſiæ cum Chriſto tunc factam, cùm Verbum Naturam hominis in unam adſumpſit hypoſtaſim. Hæc enim conjunctio uno Matrimonio per ipſum concubitum maritalem perfecto ſignificatur. Etenim illa conjunctio vi Charitatis facta ſolvitur, & ſolvi poteſt, ut manifeſtum eſt, atque utinam non manifeſtum; hanc ſolvere conjunctionem nefas eſt ex tritis illis in Theologia: *quod ſemel adſumpſit, nunquam dimiſit*. Jam iterato Matrimonio primo, quod ſolo conſenſu celebratum eſt, non corrumpitur ejus ſignificatio, cùm ſacra illa per Charitatem conjunctio, quæ per illud ſignificatur, iterari poſſit: At Matrimonii alterius copulâ ipsâ maritali perfecti ſignificatio vitioſa erit, ſi geminetur, cùm Sacra illa Chriſti conjunctio cum Eccleſia ſit una, neque iterata unquam, neque iteranda, quippe quæ nullo queat pacto reſolvi. Quapropter connubium geminum ſolo conſenſu initum non abſtinet quenquam ab Ordinibus, abſtinet ſanè geminum Matrimonium coitu ipſo perfectum. Hæc ad primum Objectum. Ad ſecundum licèt penè omnes Theologi cum D. (1) Thoma ſimilitudinem virtutis, & Sacramenti recipiant univerſim, nobis nequaquam recipienda videtur. Nam, ſi in ſe Virtus conſideretur, ea ſemper poterit cum laude iterari: at multa Sacramenta ſine ſacrilegio iterari non poterunt. Sic Baptiſmus, ſic Confirmatio, quam Chriſma dicimus, ipſum quoque Matrimonium, quamvis penes Latinos ex libito centies iterari queat, ita cenſente Florentino (2) Concilio, & Hieronymo (3) dicente: *non damno Bigamos, imò & Trigamos, & ſi dici poteſt, Octogamos;* penes Noſtros tamen quartò initum nullum erit, ut Græcis notiſſimum eſt, cenſeturque vel à Sede Apoſtolica ſeveritati morum Græcorum indultum, authore (4) Arcadio, & (5) Goario. Conſiderata itidem Virtus, ut reſpicit alias, aliis Virtutibus exercendis impedimento eſſe non poteſt. Habent enim hoc Virtutes diſcrimen certum à Vitiis, quòd cùm Vitia ſe invicem oppugnando conficiant, Virtutes ſe invicem muniant,

(1) Refertur à Turrecrem. ubi ſup.

(2) In Inſtruct. Armen. in Sum. Conc. Carranzæ.

(3) In Apolog. ad Pammachiū pro libr. adverſ. Jovinian.

(4) Lib. 7. c. 27. 28. 29.

(5) Ad capita de Bigamis in Euchol. not. 4.

Digitized by Google

niant, tantâ concordiâ, ut plerumque non una ſit, ubi una eſt, ac ſæpius exercetur. Contra repetio Sacramenti unius ſæpe obſtat, ne alterum ſuſcipiatur. Id ut incertum ſit in re noſtra; patet in aliis. Ecce, ſi Presbyter Græcus poſt Ordines ſuſceptos contrahat Matrimonium, hoc & Sacramentum eſt, & planè ratum conjugium, tametſi & criminoſum, & improbum, ut olim interrogatus de Jure probavi. Nam Ordo penes Noſtros Voto dirimenti conjugia minimè adnectitur. Quò fit, ut Miniſtris ante Ordinationem faſſis, ſe vivere ſine uxore non poſſe, poſt acceptos Ordines, Ancyranum (6) Concilium permittat uxores ducere his verbis: Διάκονοι ὅσοι καθίστανται παρ᾽ αὐτὴν τὴν κατάστασιν, εἰ ἐμαρτύραντο, καὶ ἔφασαν, χρῆναι γαμῆσαι μὴ δυνάμενοι οὕτως μένειν, οὗτοι μετὰ ταῦτα γαμήσαντες ἔστωσαν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, καὶ τὰ λοιπά. *Diaconi quicumque, in ipſa Ordinatione, poteſtati ſunt, dicentes, velle ſe habere uxores, nec poſſe ſe continere; ſi poſtea ſic ad nuptias venerint, maneant in miniſterio.* Hoc tamen Matrimonium ſi ſit poſt Ordines iteratum, etiam Græcis, exauthorationem, & irregularitatem facit: ita decernente Trullana (7) Synodo, quam in omnibus recipiunt Photiani. Sic etiam publica, ſolemniſque Pœnitentia Sacramentum eſt, ea tamen ab Ordinibus rejicit, ut inferiùs dicemus. Nihil igitur mirum, ſi unum Sacramentum ſemel, atque iterum ſuſceptum impedimento ſit alteri; cùm aliter philoſophandum ſit de Virtutibus, ac de Sacramentis. Ad Tertiam negatur quod antecedit: neque enim idem eſt carere hoc, ac pati vitium in hoc, ſive hujus non habere perfectionem. Caret tabula nondum coloribus illita Pictoriæ artis operibus, nec tamen Vitium habet Picturæ. Hoc eſſe non poteſt, ubi Pictura non eſt; atque adeò eſſe non poteſt in Tabula nondum depicta, quæ tamen picturâ, ejuſdemque perfectione carere poteſt, imò & debet. Longè igitur diverſa ſunt, carere ſignificatione Sacramenti, ac pati ſignificationis ejuſdem vitium; ſive non integram Sacramenti ſignificationem habere. Unde ſequitur, falſum eſſe, quod inde Margunius elicit, falſus proinde à ſe non ſatis intelligi, quid ſit Vitium Sacramenti. Hoc in eo non eſt, qui caret ſignificatione Sacramenti, in eo eſt, qui ſignificationem Sacramenti cùm habeat, vel non habet integram, vel vitioſam habet. Neque enim repellitur ab Ordinibus, qui eam ſignificationem non habet, ſed qui integram, perfectamque habere non poteſt. Jam qui uxorem non duxit, Sacramenti ſanè ſignificationem non habet, at eam habere poteſt, & integram habere poteſt. Contra Digamus neque habet, ut ſuprà docuimus, neque habere poteſt integram ſignificationem Sacramenti, cùm facta infecta fieri poſſe & (8) Natura, & Lex (9) effata Naturæ proponens inficietur. Hinc (10) Archidiaconus, *Defectus*, inquit, *Sacramenti in hoc caſu appellatur impoſſibilitas ſignandi ſacras conjunctiones, quæ impoſſibilitas non eſt in eo, qui nullam habuit uxorem, quia ſi nullam habuit, habere tamen poteſt, & potuit. Sed qui ſemel Digamus eſt, non poteſt non fuiſſe Digamus.* Propterea, ut acutè notat Innocentius (11) IV. non arcetur Sacris Ordinibus, qui caret Sacramento Unitatis; neque enim Sacramentum Unitatis neceſſarium eſt ad Ordines ritè ſuſcipiendos: Arcetur ſanè qui Vitium patitur Sacramenti, quia Lex vetat, eum Sacris initiari, qui Sacramentum conjugii non integræ, ſed vitioſæ ſignificationis accepit. Verba igitur illa Pauli, *unius uxoris virum* ita exponuntur, id eſt, *non plurium*, ut vetent ſcilicet plurium uxorum virum admoveri Sacris, non petant ad Sacra unius uxoris conjugium. Negant enim duntaxat, qualia & in Jure (12) Canonum multa, & multa occurrunt ſacras Paginas percurrentibus. Sic dicitur (13) ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, *peperit filium ſuum primogenitum*, ex quo non ſequitur peperiſſe & ſecundum, ut notat (14) Athanaſius: & (15) affirmatur: *factum eſt, antequam convenirent*: πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτούς: ex quo non colliges, quod poſtea convenerint, ut doctè monet (16) Hieronymus.

XIII. Sic enodatis difficultatibus, quas malè, & contra ipſam Eccleſiam noſtram Digamiæ objicit Photianus; manifeſtum eſt, Digamos rejiciendos penitùs ab Ordinibus ſacris, ſive eâ notâ Digamiæ laborent, quæ vera, & propria dicitur, ſive eâ, quæ interpretatione Juris conſtituta eſt. Nec prodeſt Margunii cauſæ, quam tantoperè ubique laudat; Synodus Quini-ſexta; cujus audaciam primo Reſponſo caſtigavimus accuratè, cujuſque authoritatem nullam eſſe palam oſtendimus, paſſimque traducunt cum (1) Hincmaro non Latini ſolùm quotquot de V. & VI. Synodo ſcripſere, ſed amicus Photii (2) Anaſtaſius, & ex Græcis Theophanes (3) S. Taraſii Syncellus. Etenim ea ipſa, licet apertè per ſummum nefas Romanæ Eccleſiæ ſeveritatem in Digamos improbet, non tamen Digamos ad Sacra aut provehi patitur, aut provehendos affirmat. Imò liquidò edicit, ac præcipit ea, quæ ſi legiſſet Margunius, vel à rebelli, ac ſeditioſo Collegio, quod ſanè Photianiſmo præluſit, didiciſſet, eſſe Legem in Græca Eccleſia, quæ à Muneribus ſacris Digamos abigit; atque inde ſequi, eſſe quoque rationem repulſæ adeò legitimæ; quando ubi lex eſt, ibi & ratio, quâ ſine lex eſſe non poteſt. Audiant ergo Græci, audiant Photiani quid cenſeat Trullanum (4) Concilium illo ipſo in loco, in quo Romanam traducit Eccleſiam. *Definientes ab hoc tempore, & reſtituentes Canonem illum, qui prohibet, ut qui ad ſecundas nuptias tranſierit poſt Baptiſmum, vel pellicem habuerit non poſſit Epiſcopus, aut Presbyter creari, vel Diaconus, aut omnino Ordinis ſacri.* Ὁρίζοντες ἀπὸ τοῦ παρόντος, καὶ ἀνανεούμενοι τὸν Κανόνα τὸν διαγορεύοντα, τὸν δυσὶ γάμοις συμπλακέντα μετὰ τὸ βάπτισμα, ἢ παλλακὴν κτησάμενον, μὴ δύνασθαι εἶναι Ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ. Quid his manifeſtius, ut noris rejiciendos à Sacris vel Digamos ex Penthectes ſuffragio? Addit: *Similiter & qui viduam adſumpſit, vel repudiatam, vel amicam, vel ancillam, vel meretricem, eſſe non poteſt Epiſcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, vel omnino Ordinis ſacri.* ὡσαύτως καὶ τὸν χήραν λαμβάνοντα, ἢ ἐκβεβλημένην, ἢ ἑταίραν, ἢ οἰκέτιν, ἢ τὴν ἐπὶ τῆς σκηνῆς, μὴ δύνασθαι εἶναι ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον. Hæc nonne de Interpretativa, ut ajunt, Digamia calculum ferunt? Quæ ergo effrons audacia, ſi dicas à Trullana Synodo ſeveritatem Romanæ Eccleſiæ

(6) *Canone 10.*

(7) *Can. 3.*

(8) *Ex dicto Heſiodi penes Kulleng. de effat. Poetar.*

(9) *L. in bello §. facta ff. de Capt. l. verum ff. de regul. Jur.*

(10) *In c. 1. n. 1. in Med. 26. diſt.*

(11) *In c. debitum. de Bigam.*

(12) *In c. judices 2. q. 1. & in c. ſi ea 24. diſt.*

(13) *Luc. c. 2. n. 6.*

(14) *Orat. 3. contra Arianos longè poſt med.*

(15) *Mat. c. 1. n. 18.*

(16) *Lib. 1. Comment. in c. 1. Mat.*

(1) *In tom. Concil. in V. & VI. Synod.*

(2) *In Synod. Quini ſexta.*

(3) *In hiſt. de ſex. Syn.*

(4) *Can. 3. cir. fin.*

Digitized by Google

cleſiæ damnari, reprobata nimirum Digamiâ minus propriè dictâ? Non damnat illa ſeveritatem, quæ Digamos rejicit, ſed quæ Digamis non parcebat. Cùm enim inexorabilem ſe Petri Sedes Canonum cuſtodem aſſereret: Conſtantinopolis verò Clementiam enervem ſequeretur; medium elegit Trullana ſynodus, ſecuta Conſtantinopolim in vitiis jam contractis, ſecuta Romam in contrahendis, quam ſi ſeveram appellat, quòd Canones cuſtodiret, profectò huic vituperationi Romanis illatæ per Synodum Quini ſextam gratulari, & plaudere licet, eamque omnibus, quas paſſim Eccleſia Romana meretur, laudibus jure præponere. Atque hæc de Digamia dicta ſuperſint.

SECTIO III.

De Vitio Natalium.

SUMMARIUM.

I. *Qui dicantur Naturales jure Civili?*
II. *Qui cenſeantur illegitimi Jure Canonico, & apud Græcos?*
III. *Jure latino Naturales rejiciuntur à Sacris Ordinibus, & Refellitur calumnia Philothei Patriarchæ C.P.*
IV. *Jure etiam Græco irregulares ſunt Naturales. Multiplex ad hoc Græcorum Authoritas.*
V. *Eadem Photianorum Sententia.*
VI. *Hæc Irregularitas multiplici ratione ducta ex Jure tum Divino, tum Civili probatur.*
VII. *Confirmatur ex juſta præſumptione.*
VIII. *Proponitur Sententia Margunii, notaturque ejus inconſtantia, & nequitia.*
IX. *Proponuntur Argumenta Margunii.*
X. *Reſpondetur primo, ac Secundo.*
XI. *Deciditur Quæſtio, an pro alieno crimine puniri innocens poſſit?*
XII. *Oſtenditur vanitas Margunii in Secundo Argumento, & Reſpondetur tertio.*
XIII. *Refellitur altera calumnia Margunii aſſerentis, inter Latinos Pontifices multos Epiſcoporum, ac Sacerdotum filios fuiſſe.*
XIV. *Oſtenditur mendacium ejuſdem affirmantis, multos ex iiſdem fuiſſe ſpurios filios Pontificum.*
XV. *Corollarium, quo oſtenditur ignorantia argumentandi, & interpretandi Canones in Margunio.*

I. VEnio ad alterum Ordinum Sacrorum impedimentum, quod à conditione quidem hominis innoxiâ planè provenit, notam tamen irrogat, quæ ab Ordinibus protelanda eſt. Ad hujus utilem in re Noſtra notitiam, quatuor conſideranda ſunt, Natalium conditio, ætatis ratio, ſtatus ipſe hominis, & bona Fortunæ. Primò igitur non niſi legitimo Toro progenitis licet Ordines auſpicari, Dixi non niſi legitimo toro progenitis, ut omnes excludam, quos hæc nota complectitur. Neque enim Naturales filii, quos Spurios, Adulterinos, Nefarios dicimus tantùm, ſed & Nothi, ac ſimpliciter Naturales rejiciendi ſunt, quorum ſtatim ratio exponenda eſt, ut ab initio pateant ii, de quibus eſt ſermo. Naturales filii Jure (1) Civili hi dicuntur, qui ex unicâ concubinâ, eâque domi, ac loco uxoris, lege tolerante, atque etiam permittente, detentâ naſcuntur; dicunturque Naturales, ut (2) Iſidorus ſcribit, quòd eos Natura ſola genuerit, non honeſtas conjugii. Quę verba non ita accipienda ſunt, ut Naturæ nomine Jus ipſum naturale intelligas, quod hominibus congruit ex ipſa rectâ ratione, quemadmodum male, & ineptè (3) Stobæus cenſuit, cui videntur adſtipulari Antonius (4) Roſellus, & alii poſt (5) Bartolum, & (6) Alexandrum. Hoc enim reverà rationi minimè congruit, quippe quæ nos docet, Venerem ſimplicem, quam vulgò *Fornicationem* appellant, Jure naturali vetitam eſſe, idque conſtitutiſſimum eſt tum ex (7) Gloſſa, tum ex (8) Lactantio Firmiano, (9) Auguſtino, & (10) D. Thoma, quem pleno agmine Theologi ſequuntur poſt (11) Jo. Majorem, Jo. (12) Medinam, & Alfonſum (13) de Caſtro. Intelligenda ergo ibi Natura pro Jure Naturali, quod provenit ex ipſo coitus appetitu, atque adeò Animantibus omnibus convenit, ut cum Jo. (14) Lupi Ludovicus (15) de Sardis expſicat accuratè. Etenim agere juxta normam Rationis cenſetur homini penitùs naturale, at agere contra rationem ex impetu quodam libidinis, licet reipſa contra naturam ſit, ut doctè probat (16) D. Thomas, & poſt eum (17) Dominicus Soto, aliquo tamen modo, &, ut Philoſophorum barbaries loquitur, *Secundum quid* naturale homini dicitur propterea, quòd impetu quodam Naturæ ad id operis propenſi feramur. Quâ etiam ſignificatione Jus naturale dicitur omnis inſtinctus, atque omne imperium Naturę, quod ad aliquid nos facit proclives, crediturque, ac dicitur propterea commune omnibus Animantibus ſive brutis, ſive ratione præditis, ut eloquenter Tullius (18) ediſſerit, cui ſubſcripſit Jureconſultus (19) docens Jus naturale eſſe, quod Deus omnia animalia docuit, quæ verba ſapienter Soto (20) laudatus enucleat.

II. Jure tamen Canonico, ut filius Naturalis cenſeatur, illud requiritur dumtaxat, ut ex iis parentibus natus ſit, qui tempore Conceptionis, vel Nativitatis conjugium poterant celebrare, ut decernit (1) Innocentius III. & (2) Alexander III. licet ex concubinâ domi detentâ minimè ſit; idque & rationi conſentaneum, & conſuetudine firmatum cenſent ex Latinis quidem celeberrimi Canonum Interpretes (3) Baldus, (4) Abbas, (5) Præpoſitus, Aymon (6) Savillius, Fortunius (7) Garzia, Rodericus (8) Soarius, & validiſſimè (9) Covaruvias: ex Noſtris verò inferiùs laudandus (10) Harmenopulus, & ante eum (11) Balſamon in ſcholiis ad Canones, & ex eo Nilus (12) Rhodius, atque ipſe (13) Margunius; jure improbans leges Cæſarum concubinarum filiis faventes magis, quàm natis ex furtivo Coitu cum fœminâ quotidiano continui criminis contubernio minimè expoſitâ, laudanſque æquitatem Eccleſiæ, quæ parcendum potiùs exiſtmat nato ex clancularia Venere, minimumque habente obfuturi videntibus exempli, quàm ex manifeſto crimine genitis, quorum parentes & ipſi peccant, & alios fortaſſis ad crimen

(1) L. pen. & fin. ff. de Concubin. L. ſi quis off. ff. de rit. nuptiar. auth. quibus mo. nat. offic. ſui §. ſi quis autem filios gloſſ. in c. per venerabilem, qui fil. ſint legit. verſ. natura.
(2) Lib. 1. Etimolog. c. ult. ad fin. 32. q. 4. relatus.
(3) Serm. 73.
(4) In tract. de legitim.
(5) In L. pen. ff. de Concub.
(6) In L. ex facto §. 1. qui rogatus n. 13. ff. ad Trebell.
(7) In Clem. ad noſtram. de hær.
(8) Lib. 6. c. 23.
(9) Hom. 49. relat. in ca. audite 34. diſt. & Serm. de Tem. 22.
(10) In 4. Sent. diſt. 33. qu. 1. art. 5. & 2. 2. qu. 154. ar. 4.
(11) In 3. Sent. diſt. 28. q. 29.
(12) De Reſtitutio. q. 19.
(13) Lib. de hæreſ. dictio. coitus.
(14) In tract. de Matrim. n. 16.
(15) Tract. de Legit. p. 1. q. 2.
(16) 1. 2. q. 71. art. 2. ad 3.
(17) Lib. 1. de Nat. & Grat. c. 3. & in Epiſt. ad Rom. c. 1.
(18) Lib. 1. de Offi.
(19) In L. 1. §. jus naturale ff. de Juſt. & Jur.
(20) Lib. 1. de Juſt. & Jur. q. 4. art. 1.

(1) In c. innotuit de Elect.
(2) In c. tanta de fil. Presbyter.
(3) Conſ. 129. vol. 2. cōſ. 206 in fin. vo. 3.
(4) In d. c. tanta n. 17. col. fin. & in d. c. per venerabilem. & in c. tanta qui fil. ſint legitim.
(5) In d. c. tāta n. 6.
(6) Conſ. 166. col. 3.

crimen exemplo pelliciunt. Notandum autem eſt, à Noſtris non admodum ſecerni Naturales à Nothis. Nam, ut Latinam authoritatem nihil collaturam, cùm de re Græcâ agimus, ſeponamus, nihilque fidei præſtemus (14) Quinctiliano tradenti, à Græcis Nothum ſimpliciter vocari eum, qui legitimus non ſit, Suidas (15) apertè docet, Nothum eum dici, qui natus non eſt ex legitimis nuptiis. Θεῖόν τι, inquit, Τὸ γνήσιον ἐν τοῖς κατ᾽ ἀνθρώπων τέκοις· λέγεται ὁ μὴ τοῦτ᾽ ἔχων, νόθος, οἷα ἐστερημένος τοῦ θείου, παρὰ τὸ νὸ στερητικόν. *Divinum quid eſt in partubus hominum eſſe legitimum; quare qui hoc non habet, quaſi carens re illa divina, ex non, quod privat, nothus dicitur:* Σκότιον porro idem Suidas eum appellat, qui ex furtivo coitu fuerit conceptus, ex illis Homeri: σκότιον δ᾽ ἐγείνατο μήτηρ, *Scotium produxit mater*: colligitque; σκότιος δὲ, τουτέστιν ἐκ λαθραίας μίξεως. *Scotius dicitur, hoc eſt ex coitu furtivo*. Conſentit Antiquiſſimus Interpres (16) Homeri, & (17) Euſtathius ipſe, licèt uterque in explicatione ſecundæ dictionis à Suida diſſentiant, arbitrati σκότιον eum eſſe, qui patre incerto natus eſt, quem Latini Spurium appellant. Ex quibus obiter Alciatus (18) refellitur vir ſanè, cui Legum diſciplina initium eruditionis, atque elegantioris ingenii debet, ſed reipſa præceps in ferendâ ſententiâ, præſertim in iis, quæ ad Græca ſpectant, quæ delibaverat hercle, non hauſerat. Is enim Nothos eos Noſtris eſſe putat, qui ex ſcortis, ac meretricibus geniti: quod quidem ut ut ex Juribus Latinorum verum dicamus, penes quæ vox Nothus ad ſignificationem Spurii deducta naturales filios minimè indigetat, ut latè ibidem Alciatus ipſe, & eruditè notavit ex eo (19) Covarruvias, tamen ſi vis nominis ex Græca ſignificatione petatur, falſiſſimum eſt tum ex dictis, tum ex Jure (20) Authenticorum, in quibus titulus ipſe à Græco Principe Græcè editus Naturales Nothos appellat.

III. Hunc in modum expoſita conditione hominum, qui non legitimo ſunt toro progeniti, eam, ut ſupra cenſuimus, abigendam Ordinibus ſacris iteratò affirmamus. Et hoc ſanè Latinis conſtitutiſſimi Juris eſt, atque ab omnibus unà Canonum peritis receptum; quando de eo ita palam conſtituunt, edicuntque Decretales (1) libri, quorum ſcita, ad id, & ad alia circa naturalium filiorum infamiam producunt (2) Archidiaconus, (3) Turrecremata, Card. (4) Paleottus, (5) Caſſanæus, (6) Rojas, (7) Lancellotus Conradus, (8) Queſſada, (9) Spino, (10) Corraſius, (11) Nevizanus, Paulus (12) Fuſchus, Hippolytus (13) de Marſiliis, Jacobus (14) Benius, Hippolytus (15) Marſilius de Columna, Andreas (16) Gambara, (17) Bellugus, (18) Camillus Borellus, (19) Rebuffus, (20) Burgo Pacius, Antonius (21) Corduba Larçus, aliique, quos non ad pompam referimus, ſed ut Noſtri cognoſcant, quàm vera ſint, quæ contra Latinos tàm confidenter effutiit Philotheus (22) Patriarcha, auſus aſſerere Latinos: Διὰ τὴν πρὸς πάντας ἀξίαν ἀνάληψιν τῶν νόθων, καὶ οὐδαμῶς γνησίων ἀνθρώπων, καταλυμα, καὶ καταγώγιον, καὶ μόνον οὐ πανδοχεῖον μοιχείας πεποιηκέναι τὴν αὐτῶν Ἐκκλησίαν. *ob adſcitos in omnem dignitatem Nothos, ac minimè legitimos homines diverſorium, hoſpitium, ac penè dixerim, ſtabulum effeciſſe libidinis Eccleſiam ſuam*. Quæ an ſint vera ex relatis Authoribus compertum erit, & compertius ex referendis, quorum omnium conſtantiſſimo calculo certum eſt, à Latinis nuſquam Nothos, aut non legitimos ad Sacros Ordines recipi ſine *diſpenſatione*, ut ajunt, quæ non niſi ex cauſa, & quidem gravi conceditur, ut explicat eruditè loco laudato ſapientiſſimus Canoniſtarum Gallorum Rebuffus. Quin imò, ſi quando ad Sacra ſinuntur accedere, à Dignitatibus tamen Eccleſiaſticis novo Juris interdicto prorſus arcentur, ut videre Noſtri poterunt in Decretalibus (23) extra, & in Sexto, & eodem loco tradit copioſè Rebuffus. Adeò ſæpe Photianos furor, quo in Latinos hoſtes injurioſè feruntur, excæcat, tantique facienda eſt Palamitæ Philothei authoritas, qui illud Latinis impingit, quo omnium hominum minimè laborant, præſertim cùm ad id ſuperiore ſæculo lex lata ſit Diplomate Sixti V. ſpurios, & non legitimos homines ab Ordinibus Sacris, Cœnobitarumque cœtu, aliiſque plurimis Jure conceſſis beneficiis arcens, cujus ad rem noſtram appoſitè meminit Juriſconſultorum ſuffarcinator (24) Cenedus; penes quem ſi quis ex Noſtris hanc certiſſimam Latinorum ſententiam inficiatur, eam, ſi quid intelligit, curioſiùs contempletur, ne à Photianis deceptus, quam ſæpè Latinis objicimus, injuſtitiæ notam aliter judicantibus de Nobis, ac meremur, patiatur.

IV. Quod attinet ad Nothos, quidquid reipſa mos habeat, de Jure certè, qui non legitimo ſuſcepti ſunt toro, arcendi ſunt ab Ordinibus: atque id quibuſpiam non ſatis certum videri planè miror, cùm id Græcia palam cenſuerit, & nondum Photianiſmo concuſſa, & poſt Photianiſmum undequaque turbata. Atque, ut Antiquiorum authoritatem Scriptorum omittam, penes quos adeò id certum erat, ut non niſi per cœnobiticum Inſtitutum liceret Nothis ad Sacra procedere; quemadmodum ſcribit Andreas (1) Cretenſis: τὸ ἀγγελικὸν σχῆμα πᾶν ὅτι ῥυπαρὸν ἐν ἀνθρώποις καθαίρει· ὥστε καὶ τὸν νόθον, ὃν ἀδύνατον ἐξεῖναι προσπελάσαι τῇ χειροτονίᾳ, τῶν ἁγίων Πατέρων πάντων ἐπιμεμφόντων τοῦτο, εἰ μονάσοιτο ἐν ὑπακοῇ, ἄξιον τῆς ἱερατείας νομίζεσθαι. *Angelicum, hoc eſt, monaſticum Inſtitutum omnes ſordes ita ab hominibus aufert, ut & Nothus, quem nunquam licuit admovere ſacris Ordinibus, Sanctis Patribus omnibus hoc incuſantibus, ſi Monaſticam Vitam in obſequio Præſidis profeſſus ſit, dignus ſacerdotio habeatur*. Ut, inquam, Antiquiores Scriptores omittam à ſexto ſæculo quotquot in Græcia ſcripſere, ſi unum Margunium excipias, idipſum omnes fatentur. Et primùm occurrit Maximus Exhomologetes vir celeberrimæ & Sanctimoniæ, & fidei, ut teſtantur Menologia (2) Noſtra, & (3) Baronius. Ejus (4) hæc ſunt. Τὴν ἀσέλγειαν κατακρίνει ὁποιανοῦν ἡ ἐκκλησία, καὶ τιμωρεῖ οὐκ ἐν τῷ ἀσελγεῖ μόνῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς υἱοῖς, αὐτοὺς ἀπείργουσα τῆς χειροτονίας. *Libidinem igitur damnat Eccleſia quancumque, eamque caſtigat non ſolùm in libidinis reo, verùm etiam in filiis ipſius, eos rejiciens ab Ordinibus*. Ex quibus palam eſt, Naturales filios rejici ab Eccleſia noſtra tanquam Ordinibus ſacris minimè idoneos, quando hìc non eſt de legitimis ſermo, ut notavit accuratè (5) Pachymeres. Similia habes, & ad idem expoſita

(7) Tract. de ult. fin. illatio. 8.
(8) In L. ſori 11. ſit. 6. li. 3.
(9) de Matr. p. 2. ca. 8. §. 4. nu. 3. & 4.
(10) In tract. ad l. 1. ff. de Juſt. & Jur.
(11) In Epiſt. ad Marcum Alexād.
(12) In Synop. ad Cano. Apoſtol.
(13) Tract. 2. Spir. ex doctr. S. Jo. Climaci.
(14) Libr. 4. inſtitu. Rhet. c. 8.
(15) Indictio. νόθος, & σκότιος.
(16) Iliados δ' & ε.
(17) ad d. δ' & ε. Iliado.
(18) Lib. 4. Parergon. c. 5.
(19) Ubi ſup. n. 6.
(20) Tit. quib. mo. nat. effic. ſui.

(1) C. 1. de fil. Presbyt. & in Sum. 26. diſt.
(2) In d. Sum. 26. diſt.
(3) In d. Sum. 26. diſt.
(4) De Noth. & Spur. ca. 55. & ſequent.
(5) In Cōſuet. Burgun. rubr. 8. §. 3. nu. 5. & 9. et Catal. glor. mūdi pa. 11. conſid. 35.
(6) De Succeſſ. c. 15. nu. 8. & c. 20.

(7) In Tēpl. om. Jud. tr. de Duell. 3. pa. concl. 74. n. 11. fol. 42.
(8) Diver. qu. Jur. c. 6. n. 8.
(9) Specul. teſta. glo. 16. n. 7.
(10) In §. Sacerd. 3. p. c. 2.
(11) In Silva Nupt. l. 3. §. eſt nubendum n. 15.
(12) Sing. 17. lit. B.
(13) Sing. 478.
(14) De privil. IC. 3. p. priv. 64.
(15) De reddit. Eccle. Orig. 2. p. c. 18.
(16) De off. et pot. Leg. à Later. l. 7. n. 101. & 116
(17) In Specul. Princ. rubr. 6. lit. K.
(18) In addit. ad Bellug. ibid.
(19) In prax. tit. de diſpēſ. ſup. defec. natal. per tot.
(20) In l. 3. Tauri n. 297.
(21) In l. ſi quis à liberis §. ſi reſcripſit nu. 49. ff. de lib. agnoſc.
(22) Tom. cōtr. Barlaam in med.
(23) Utrobique de fil. Presbyter.
(24) Ad Decret. collect. 14. n. ult.

(1) Orat.

poſita per Noſtros, & per notiſſimum Noſtris (6) Taraſium Sanctiſſimum Patriarcham Eccleſiæ labes abſtergentem poſt Iconoclaſtarum hæreſim expugnatam. Ait enim: ἐπὶ δὲ ἀφοσιούμενοι τὰς ἀκλονίστους χειροτονίας τῶν μιαρῶν αἱρετικοφρονησάντων, καθὼς δέδονται τοῖς Πατράσιν ἡμῶν ἁγίοις, καὶ νεωστὶ Γερμανῷ τῷ ἁγιωτάτῳ, τοὺς εἰς πορνείαν ἀναφέροντας τὰ γενέθλια παντὸς ἱερῶ ἀξιώματος ἀπείργομεν, ἵνα μὴ τὰ ἅγια ῥυπαίνηται. *Item repellentes irregulares Ordinationes ſordidorum hæreticorum, ut ſtatutum eſt à SS. Patribus noſtris, & recens à Germano Sanctiſſimo, ex libidinoſo coitu natos omni Ordine ſacro abegimus, ne Sancta ſordeſcant.* Adſtipulatur Taraſio Synchronos (7) Epiphanius Presbyter, cujus multa habes in Tomis additis Synodo (8) Nicænæ ſecundæ. Nam, ὥσπερ, ait, τὰ ἐν ἐφύγροις, καὶ βορβορώδεσι τόποις βλαστάνοντα οὐκ ἐπιτήδειον φέρει καρπὸν πρὸς τράπεζαν βασιλέως, τὸν αὐτὸν τρόπον τὰ ἐκ πορνείας γεννήματα οὐ πρὸς διακονίαν τῆς ἱερᾶς τραπέζης ἐφάρμοσα, ὅθεν καὶ νόμῳ ἐξωθεῖται τῆς ἱερᾶς θρησκείας. *Quemadmodum enim, quæ naſcuntur in uliginoſis, & lutulentis locis non idoneum fructum menſis Principum ferunt, ita nata ex damnato coitu, inepta ſunt miniſterio ſacræ menſæ: Quare & longe Clericorum à ſecta repelluntur.* Theodorus itidem (9) Prodromus, qui per Antonomaſiam Intepres Canonum dicitur, quòd primus omnium Canones interpretatus eſt, teſte Nicephoro (10) Blemyda; Prodromus, inquam, hæc habet. Δεῖ τὸν εἰσελευσόμενον εἰς τὸ φοβερὸν βῆμα τοῦ παντοκράτορος Θεοῦ τέλειον εἶναι· αὐτὸς γὰρ εἶπε τοῖς αὐτοῦ δούλοις, καὶ ὑπηρέταις, ἔσεσθε ὑμεῖς τέλειοι, ὥσπερ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστι. Διὸ γνήσιον, καὶ ἀθῶον ὁ νόμος εἰς τὴν ἀξίαν τὴν ἱερὰν μόνον δέχεται, ᾧ συμφωνεῖ ἀποστολικῆς παράδοσις, λέγουσα, μὴ ἐᾷν νόθον Κλήρου τάξιν λαβεῖν. *Oportet ingreſſurum Dei omnipotentis tremendum planè Tribunal perfectum eſſe: ipſe enim dixit ſuis famulis, ac miniſtris: eritis perfecti, ſicut Pater veſter cæleſtis perfectus eſt. Quare & legitimum, & innoxium ad Sacram Dignitatem dumtaxat recipit Lex, cui conſonat Apoſtolica quædam Traditio dicens: ne ſinas Nothum Cleri Ordinem recipere.* Flavianus etiam & fortiſſimus Martyr, & ſapientiſſimus Patriarcha nullis precibus adduci potuit, ut Patricii cujuſdam Naturalem filium tonderet in Clericum, φοβούμενος τὸ φοβερὸν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἁμάρτημα τῆς παρανόμου χειροτονίας, *timens verendum Antiſtitibus crimen Ordinationis contra leges actæ*, ut narrat acutiſſimus autor Joannes (11) Protoſyncellus Flaviani ipſius diſcipulus, cui in re perſimili planè ſimilia refert Leo (12) Monachus memorans, Andream Cretenſem, cùm invitus à Præfectura Ancarathi (Cœnobii in Creta nobilis nomen eſt) ad Inſulas fuiſſet abreptus, adoleſcenti non legitimè nato, nuperque ad Ordinem Hieromonachi deſtinato authorem fuiſſe, ut in Cœnobium ſecederet: ἀνόσιον γὰρ παντελῶς ἐστι, πρὸ τοῦ μονάζειν, ἱερομονάχου σχῆμα λαβεῖν τὸν ἀνάξιον χειροτονίας: *piaculum enim omnino fore, antequam monachi profiteretur Inſtitutum, ſi Hieromonachi Inſignia ſumeret, qui Ordine ſacro eſſet indignus.*

V. Ex his liquidò conſtat, eandem prorſus ſententiam latam à Græcis in Naturales filios, quæ paſſim ab omnibus Latinis effertur, eâdemque Sacrarum Legum obſervantiâ repelli Nothos à Noſtris, ne queant Sacris initiari, quâ à Latinis itidem repelluntur. Quod ne quis Photianus inficias eat, Photianorum etiam adducimus teſtimonium, & in primis Cerularii illius, qui cœptum à Photio Schiſma teterrimum, quo perditi ſumus, conſtituit planè, atque ita roboravit, ut perennaret. Is teſte (1) Geraſimo Protecdico adeò ſeverè Canones cuſtodiſſe dicitur, ut ne Regum quidem ipſorum, queis uſque ad impietatem adulari mos vetuſtiſſimus Photianis (2) Geraſimo eodem Authore, petitionibus indulgeret, ſiquid contra Canones affectarent. Imò objurgaſſe dicitur Iſaacium Comnenum Principem, quòd, ut ad Sacra Nothum fratrem proveheret, ſummis precibus contendiſſet. ὅτι χειροτονεῖν τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν προσελιπάρει δεόμενος. ἐπιτιμῶν δ' ἔλεγεν, ἀδύνατον χειροτονεῖσθαι μὴ γνήσιον· ἐκ δὲ τούτου γέγονεν ἱερατείας ἔχθρα, καὶ βασιλείας, ἣν οὐ φέρων ὁ τρισμακάριος ἐφυγαδεύθη ἐν Προκοννήσῳ. *Objurgans autem dicebat: nefas eſſe ad Ordines provehi non legitimum. Hinc Ortum Sacerdotium inter, & regnum diſſidium, quod minimè ferens Beatiſſimus ille exulavit in Troconneſo.* Quæ poſtrema Narrationis pars, an veritati ſit hiſtoricæ conſentanea, viderint alii, quibus omnino diverſa ſcribit Joannes (3) Curopalata. Nobis prima pars hujus Hiſtoriæ id beneficii confert, quo poſſimus evincere, vel penes Photianos ipſos obtinuiſſe, ut à Sacris Ordinibus arcerentur Nothi, atque Spurii, idque genus homines notâ Natalium laborantes. Quod etiam affirmat Andronicus (4) Camaterus, quem ſolidiſſimè refutavit (5) Veccus prolixa Patrum Sanctiſſimorum authoritate. Is enim Græcam Eccleſiam eloquentiſſimè laudans à Morum caſtitate, quæ certè ſupra omnium Gentium Inſtitutiones viguit ſemper in Sacerdotibus noſtris, ſic ſcribit: θαυμαστὸν δ' οὐδὲν, εἰ ἁγνά εἰσι τὰ περὶ τὰ δόγματα ἡ ἐν ἀνατολῇ ἐκκλησία· Πάντα γὰρ τὰ περὶ αὐτὴν ἁγνά, καὶ ἀμόλυντα· ὥστε οὐδὲν μιαρὸν, οὐδὲν νόθον, καὶ μηδαμῶς γνήσιον εὑρεῖν, οὐδὲ ἐν τῇ τάξει, οὐδὲ κατὰ τὴν χειροτονίαν. *Nec mirum, ſi caſta ſunt in Eoa Eccleſia dogmata: omnia enim circa ipſam caſta ſunt, & impolluta ita, ut nihil invenire ſit in ea aut ſordidi, aut Nothi, aut non legitimi ſive in Ordine, ſive in Ordinationibus.* Hæc Camaterus, quæ ne quis ex hoſtibus noſtris Græca dicat, ad faſtum ſcilicet, ac jactantiam oſtentata, norit de caſtitate maritali ſermonem eſſe, quam noſtris Sacerdotibus conſuetudo ritè (6) præſcripta conceſſit. Unde ſtatim infertur, quod nempe probamus, in Eccleſiâ noſtrâ à Photianis licèt vexatâ nunquam receptos ad Ordinum dignitatem ex inceſto genitos toro. Gregorius (7) ipſe Cyprius Patriarcha CP. quo nullus acrior Photianiſmi Defenſor, ut conſtat (8) ex Vecco, τὴν ἀλήθειαν, inquit, καὶ ἐν ταῖς χειροτονίαις ἀπαιτεῖν εἴωθεν ἡ ἐκκλησία, οὐ προσδεχομένη τοὺς μὴ γνησίους εἰς τάξιν ἱερὰν, ὅτι ψευδῆ ἔχουσι καὶ νόθα φυσικῶς τὰ γενέθλια. *Veritatem & in Ordinationibus expoſcere ſolet Eccleſia, non recipiens eos, qui legitimi non ſunt, ad Ordinem ſacrum: quòd hi falſa naturaliter habeant, & non ingenua Natalia.* & (9) Planudes, interrogandi eum, qui ad Ordines eſt recipiendus, quandam formulam proponens: τὸ πρῶτον, ait, ζητητέον, εἰ γνήσιος; τίς γὰρ ἐν πορνείᾳ πατέρων πεπο-

de relig. Vita. (2) *Januar.* 21. (3) *Ad ann.* 607. *per tot.* (4) *Ep.* 3. *ad Orthodoxos.* (5) *Orat. de Virginitate.* (6) *Synodico* 3. *in med.* (7) *Orat. contra Iconoclaſtas.* (8) *Actione* 6. (9) *De Interpret. Can. ad Can.* 33. *Trullan.* (10) *Orat.* 1. *de proceſſ. Spirit. §. penes Allat. in Græcia Orth. to.* 1. *nu.* 10. *prope finem.* (11) *In Vita S. Flaviani ſub init.* (12) *In Vita S. Andreæ Cretenſ. ant. med.*

(1) *In Vita Michaelis Cerularii ante fin.* (2) *Ibid. circ. med.* (3) *In hiſt. ad Iſa. Comnen.* (4) *Orat. pro Veritate quæ eſt pa.* 2. *tom.* 2. (5) *In antirrhetic. animadverſ. Camateri.* (6) *c. cum olim. de Cler. conjug.* (7) *Orat. pro Veritate par. ult. to.* 3. (8) *Utraq; Orat. contra Tomū Cypri.* (9) *Tit. περὶ χειροτονίας.*

κότως τὸ ἱερὸν ἐ δέχεται πρὸς ὑπηρεσίαν. *Primùm quidem quærendum, an legitimus? Nam, qui ex libidine parentum nati ſunt, eos Sacrum non recipit ad Miniſterium.* Idipſum Nilus (10) Rhodius edicit verba Prodromi ſuperiùs relata conſiderans, unde per Epiphonema ſic colligit: Τοσῦτο τὸ τῆς ἁγνείας φίλτρον ἐστὶ τῇ ἐκκλησίᾳ, ὥστε καὶ ἁγνὸν ἄνθρωπον, εἰ ἐκ ἐξ ἁγνῆς συνουσίας, ἀπείργειν τῆς ἱερωσύνης. *Tantus eſt Eccleſiæ erga Caſtitatem amor, ut & caſtum hominem, ſi non ex caſto ſit coitu, à ſacerdotio arceat.* Quid igitur mirum, ſi Græcia plauſum edidit Calliſto (11) Patriarchæ CP. licèt & Photiano, & palam in reliquis Palamitæ, cùm Jonam Epiſcopum Rhyndacenum exauthoravit tum ob crimen Simoniæ, quo nunc impunè graſſantur Photiani, tum propterea, quòd Spurios, Nothoſque homines Chriſti ſacratiori Miniſterio ſineret nomen dare? Nam tertio ſententiæ capite hæc verba complectitur. Ὁ δὲ πονηρὸς οὗτος ποιμὴν, μᾶλλον δὲ λῃστὴς, εἰς τάξιν κλήρου πᾶν, ὅτι μιαρὸν ἀπεδέξατο, καὶ χειροτονήσας ἀκανονίστους ἀνθρώπους δωροδοκίας ἕνεκα, καὶ τοῖς ἀναφανδὸν ἐ γνησίοις τὰς χεῖρας ἐπέθηκε, καθιερώσας τοὺς ἐν ἀσελγείᾳ κακῶς ἐσπαρμένους. *Malus autem hic Paſtor, imò potiùs latro ad Ordinem Cleri ſordidum omne recepit, atque irregulares homines Sacris initians munerum gratia, etiam non legitimis manus impoſuit conſecrans in libidine malè ſatos.* Cui decreto publicè dixit Encomium Leo (12) Rhyndacenus in ipſa æde Regia Sophiæ concionatus his eruditiſſimis verbis. Τὸ λοιπὸν, παναγιώτατε πάτερ, ἡ θεία σου πρόνοια καλῶς ἡμῖν ἀπεφήνατο, καταδικάζουσα τὸν λῃστὴν, τὸν τὴν ἐκκλησίαν μιάναντα· ἐ γάρ ποτε θεμιτὸν, ἐ γνήσιον ἄνθρωπον εἰς κλῆρον λαβεῖν· Τῷ ἀετῷ ἀναπτεῖν ἔξεστι μετὰ Μωσέως τὴν ἐκκλησίαν, τοὺς ἐ γνησίους τῆς αὐτῆς οἰκειότητος ἀγίως ἀπείργουσαν. *Ergo, Sanctiſſime Pater, divina iſthæc Providentia tua benè nobis edixit: damnans latronem illum, qui conſpurcavit Eccleſiam. Neque enim unquam licuit non ingenuum hominem Clero adſcribere. Aquilæ par eſt comparare, juxta Moſen, Eccleſiam, non ingenuos filios à ſua familiaritate rejicientem.*

VI. Conſtat igitur, non ſolà Eccleſiæ Romanæ authoritate ab Ordinibus Nothos repelli, atque Spurios, ſed ipsà Græcorum, imò etiam Photianorum ſententià, quam ſcilicet ratio multiplex munit, & illa inprimis, quæ ex ſacris Paginis apertè colligitur. Ibi enim (1) hæc habes: ἐκ εἰσελεύσεται ἀμμαμίτης, καὶ μωαβίτης εἰς ἐκκλησίαν κυρίου ἕως δεκάτης γενεᾶς: quæ verba palam corrupta ſunt in textu Græco vulgato, ut notat (2) Planudes, & ex eo (3) Coreſſius, patetque ex ipſo, ut ajunt, Textu, ubi de eadem re iterum dicitur: ἐκ εἰσελεύσεται): quare eorundem Græcorum authoritate ſic (4) reſtituuntur, ἐκ εἰσελεύσεται μαμζὴρ εἰς ἐκκλησίαν κυρίου ἕως δεκάτης γενεᾶς, ἐκ εἰσελεύσεται ἀμμανίτης καὶ τὰ λοιπά. *Non ingredietur Manzer in Eccleſiam Dei, uſque ad decimam generationem.* Quod interdictum Numinis authoritate interpoſitum, variè, qui ſacros Apices enucleant, interpretantur. Alii enim Manzeres, quo nomine Spurii, Nothique cenſentur, teſte (5) Magrio, repulſos putant à miniſterio ipſo Templi, ne, qui in Levitica Tribu ex criminoſo coitu naſcebantur, ſacris Ordinibus adſcriberentur; alii vel ab ipſo

(10) In Epitom. Canon. ad Nicæn. II.

(11) In Tom. depoſitio. Jonæ Epiſc. Rhyndaceni.

(12) Contra Jonã Nothepiſcopũ Orationis ſ fine.

(1) Deut. c. 23. n. 2.

(2) περὶ ἀφθαρσίας τῶν θείων λογίων.

(3) Lib. 2. de Sacramen. c. 9.

(4) d. c. 23. Denter. nu. 2. habetur in c. innotuit de elect. c. per venerabilem, qui fil. ſint legit.

(5) In Hierolex. verb. Manzer.

(6) L. pen. & tit. ff. de cõcub.

ingreſſu ædium Sacrarum rejectos non legitimè natos ex omni Iſrael, ne unà cum legitimo Populo Numini facerent. Prima fortaſſis interpretatio Veritati magis conſentanea eſt, & eadem ex ſecundà palam deducitur, unde ſtatim argumentum eſt, arcendos à ſacris Ordinibus non legitimos filios, & Naturales. Nam, ſi Synagogæ tanta ingenuitas imperatur, quid Eccleſiæ? Si Synagogam decuit Miniſtros habere, quorum natalia Leges agnoſcerent, quid deceat Eccleſiam, cui, uti diximus, non niſi inconfuſibiles Miniſtri ab Apoſtolo conceduntur? Præterea, ſi (6) lex illa, quæ libidinoſum contubernium permittit, ejuſdemque publicam facit poteſtatem, ſi lex, inquam, Civilis adeò in filios ſævit, ut extantibus Naturalibus, & legitimis tantùm, aut etiam vivà uxore legitimà, nequeant ſuccedere; imò & orbo patri, atque inteſtato in ſextante dumtaxat ſuccedant, ut Jura (7) perhibent, ex quibus idipſum (8) DD. autumant cum Juriſconſultiſſimo (9) Covarruvias: Quod potiori Jure protendendum eſt ad Spurios, atque Nothos, quos lex meretrices permittens, neque ſcorta puniens ita repellit à bonis paternis, ut neque ex teſtamento, neque ab inteſtato, neque ex contractu inter vivos à patre aliquid capere poſſint, decernente id Juſtiniano (10) Cæſare, confirmantibuſque (11) Jureconſultis; quis putet legem Canonicam, quæ palam hæc omnia damnat, quì contubernium cum concubinà, & cum meretrice coitus ubique improbatur, filios inde natos ad omnium dignitatum maximam, quæ homines proximos efficit Deo, recipere? Certè turpes, & infames Naturales hi filii Jure cenſentur, ut ex hactenus adductis & Legibus, & DD. manifeſtum erit: at turpibus, & infamibus ad dignitatem iter, ac januam Jus (12) utrumque claudendam decernit. Quò fit, ut ne tondere eos quidem liceat, quemadmodum & Græcis ii, quos ſupra laudavimus, inſinuant, & Latinis Jus (14) Decretalium librorum exponit. Deteſtatur enim Eccleſia (14) paternum ſæpe crimen in filiis, imitata Rempublicam, quæ plectit (15) in filiis crimina Patrum. Muneratur etiam Virtutes Patrum in Filiis, idipſum Republicà curioſè præſtante, ut plerunque ex Munere, pœnave filiorum judicium Eccleſiæ conjicere fas ſit approbantis, reprobantiſve facta Parentum. Unde licèt inferre, meritò ab Eccleſia rejici Naturales, ac Spurios, ut libidinem parentum caſtiget: Scilicet eandem probatura, ſi eos ad honorem Ordinum ire patiatur. Quid quòd infamia Miniſtrorum tota in Eccleſiam ipſam refunditur: arcendi ergo infames etiam facti infamià, & è famoſis Natalibus Orti abſtinendi Eccleſiæ familiari, ac domeſtico famulatu, ne fama Eccleſiæ damni aliquid capiat, ut accuratè notavit (16) Cardinalis, videnduſque ad hæc, & alia breviter, ſed doctiſſimè diſputata Joannes (17) à Turrecremata.

VII. His addere fas eſt & rationem, quæ ex *præſumptione*, uti ajunt, non inficetè deducitur. Nam ex libidine nati Vitium Originis in ſe exprimunt plerumque Moribus ipſis, ut Bonifacius (1) Martyr teſtatur, nec abſimilis Patri ſolet eſſe filius, ut Gloſſa effatum Ulpiani (2) explicans ſcribit, quam (3) Goffredus refert, ac

Jo-

(7) Auth. licèt Cod. de natural.

(8) Gloſſ. Abb. & Præpoſ. in c. tanta. qui fil. ſint legitim. Bald. in L. eam, quã Cod. de fidecom. n. 26. & L. cùm acutiſſimi nu. 7. Cod. eod. & in L. quiſquis. Cod. ad L. Jul. majeſt. Nicol. de Ubald. in Tract. de ſucceſſ. ab inteſt. col. 11. Jo. Bapt. à S. Sever. in L. ſi qua illuſtris C. ad Orfician. fol. 4. col. 3. Alex. in L. Lucius ff de Vulgar. col. 3.

(9) De Matrim. p. 2. c. 8. §. 4 n. 9.

(10) §. fin. authen. quib. mo natur. eff. ſui L. 1. et auth. licet Cod. de natural.

(11) Bald. & Salic. in d. L. 1. Bar. in L. fin. ff. de his, quib. ut indig. Jaſ. in L. 2. Cod de her. inſtit. Alex. in L. hereditas Cod. de his, quib. ut indig. Covarr. d. c. 8. §. 5. n. 3.

(12) c. inter de exceſſ. Prælat. c. infamib. de reg. jur in 6. L. neq; famoſi Cod. de digni. lib. 12.

Digitized by Google

loquitur. Scilicet, ut ait (4) ille, fortes creari fortibus, certum eſt, nec imbellem columbam à ferocibus aquilis generari. Juriſconſultorum (5) etiam ſuffragio à parentibus non immeritò ad filios eſt præſumptio, quando à genere non invalida conjectura eſt. Quare (6) Quinctilianus, *ſimiles*, ait, *parentibus, ac majoribus ſuis filii creduntur, & nonnunquam ad honeſtè, turpiterque vivendum, inde cauſa fluunt*. Quod etiam confirmatur Chriſti ſententia (7) dicentis: ὁ δύναται δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν: *non poteſt arbor mala bonos fructus facere*; cui conſonant, quæ ſcribit morum obſervator Ariſtoteles. Hinc vetus illud adagium: (8) Κόρακος κακοῦ κακὸν ᾠόν: *mali corvi malum ovum*, quod aliter ad rem noſtram aptavere interfectores Maximini Milites, cùm poſt diſcerptum ad Aquilejam cum Patre filium, acclamaverunt, authore Aurelio (9) Victore: *ex peſſimo genere, ne catulum quidem habendum*. Sit Eccleſiaſtes (10) idipſum probans: *in filiis ſuis, inquit, agnoſcitur vir*: ἐν τέκνοις αὐτοῦ γνωσθήσεται ἀνήρ. Chærondas (11) quoque: *in quibus*, ait, *civitatibus ſenes imprudentes fuerint, liberi etiam, nepoteſque ipſorum impudentia laborabunt*. Cui atteſtatur (12) Plato dicens: *ubi ſenes minùs pudici ſunt, neceſſe eſt, ibi iuvenes impudentiſſimos eſſe*. Atque inde fit, ut ex eo quis ad hoſtes transfugiſſe cenſeatur, quòd natus ſit ex progenie eo nomine infamata, ſicut notarunt recenſiti per eruditiſſimum (13) Tiraquellum, Angelus, Barbatia, Nevizanus, & Caſſanæus, quibus accedit Decius (14) docens, præſumi facturum filium, quod pater feciſſet: & Grammatica (15) poſt (16) Angelum, & (17) Barbatiam, tradens, ſi pater factioſus fuerit, ac ſeditionibus deditus, factioſum etiam filium, amatoremque turbarum, ac partium cenſeri. Quorum ea ratio omnium eſſe poteſt, quoniam filius portio paterni corporis eſt, ut fœderatum (18) Philoſophiæ (19) Jus palam inſinuat: Quapropter eadem natura à Patre in filium, quaſi ex traduce quodam derivata, idem præſeferre vitium videtur, eandemque facere animi, corporiſque propenſionem. Jam ſi filius eodem vitio laborare cenſendus eſt, quo Pater, idque Juris quadam præſumptione receptum eſt, nemo non videt, juſtè repelli Naturales, Spurioſque filios ab Ordinibus, quòd ad paternam libidinem proclives, & ex damnata Venere orti ad eandem propenſius habere ingenium reputentur. Et ſcio ſanè præſumptionem hanc levem eſſe, ut alibi egomet (20) fusè docui, traditque eleganter (21) Menochius; verùm, cùm agatur de re maximi momenti, cùmque maximo eſſe damno queat Eccleſiæ, ſi quod Præſumptio hæc levis monet, eveniat: Jure hercle hìc etiam ex levi cauſa, tot inſuper aliis, quas attulimus, rem ipſam ſuadentibus, prognati ex damnato coitu repellentur. Neque obeſſe videtur, quod quiſpiam emunctæ naris objiciet, nimirum, eadem ex cauſa, ſi vera dicimus, jure ſequi, ut repelli poſſit etiam legitimus, ſi ex libidinoſo ſit patre. Nam in primis, cùm de Naturalibus agitur, Eccleſia Naturam unam in iis operari cenſet, ex qua una cenſentur geniti; cùm contra in legitimis vim ſuam exercere reputetur honeſtas ipſa, unde ortum habuere; Deinde fit neſcio quomodo, ut affectiones animi bonas, pravaſque, quibus ſubjiciebantur Parentes, in ipſo fœcundo Coitu proles inde concepta peculiariùs exprimat, quod probari poſſet ex aſtu Jacob in (22) Geneſi. Cùm igitur in damnato concubitu affectio & vehementior, & addicta Magia libidini ſit, imò tota ſit ad libidinem, contra verò in caſtis conjugum amplexibus neque libido, & ſi Naturalis ulla cupiditas generandi, honeſta, Deoque auſpice inita; fit, ut jure nati in affectione libidinis libidinoſi, progeniti ex honeſtatis maritalis amore, honeſtatis, caſtitatiſque ſectatores cenſeantur. Denique parentes legitimi, ſint licèt proclives in Venerem, non tamen palam, quare eorum crimen non ſe ſe ingerit Quæſitori ſacro ita, ut proinde credi poſſit in filio: etenim is legitimæ Originis ſpecie unam parentum caſtitatem commendat, contra in Notho, ac naturali filio parentum libido cuilibet ſe ſe contemplandam offert, atque vitiatæ Originis oſtentatione notam è vitio parentum à filio contractam, indeque præſumptionem hactenus explicatam inſinuat; qua tandem conficimus, non ſolùm communi Eccleſiæ utriuſque ſuffragio Naturales filios ab Ordinibus repelli, verùm etiam jure repelli.

VIII. Id tamen unus (1) Margunius, poſt (2) Balſamonem, pernegat, ratus neque repelli à Sacris Ordinibus, neque Jure repelli. Quod aſſertum in Synodum Trullanam refundit vetantem in eo, qui Candidatus eſt Ordinum, inſpici genus. Id porrò breviter, & more ſuo contemptim pluribus rationibus confirmat. πρῶτον, ait, ἄδικα τῆς χειροτονίας ἀπείργεσθαι ὁ ἀναμάρτητος. καὶ ἀδικώτερα, εἰ διὰ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ πατρὸς ἀπείργεσθαι, λέγοντος τοῦ Θεοῦ· ὁ υἱὸς οὐ λήψεται τὴν ἀδικίαν τοῦ πατρός· κατὰ τοὺς νόμους ἐν τῷ βασιλείων οἱ ἐκ πορνείας τιμὰς λαμβάνουσι· πῶς ἂν σκληροτέρα ἡ ἐκκλησία ἡ πάντοτε φιλική; καὶ πολύιλεως; τῶν λατίνων γοῦν τοῦτο μηχάνημα, μᾶλλον δὲ ὄφθη θεοῦ, ἵνα ἐν πᾶσι φανῇ ἡ αὐτῶν ἀσυγκασία, πῶς γὰρ τὸν πόρνον οἱ χειροτονοῦντες τὸν πόρνου τὸν υἱὸν οὐ δέχονται; τί δὲ; τῶν παπάδων οἱ πολλοὶ νόθοι ἐκ πορνείας ἐγένοντο. *Et primùm injuriâ ab Ordinibus arcetur innocens, & iniquiùs, ſi propter paternum crimen arcetur: dicente Deo: filius non portabit iniquitatem patris. Juxta leges quoque Regum, qui ex damnato ſunt coitu, dignitates accipiunt. Quî igitur crudelior Eccleſia, quæ ſemper mitis, & miſericors admodùm? Latinorum autem & hoc inventum; imò verò Dei Providentia, ut in omnibus appareat eorum inconſtantia. Quo enim pacto libidinoſum hominem qui Sacris initiant, libidinoſi filium non recipiunt? Quid porrò? Pontificum Romanorum multi Nothi, ex inceſto concubitu nati ſunt*. Hæc ſuperciliosè Margunius: Mox prolixum ſyllabum edit Pontificum, quos Nothos fuiſſe ſuâ ipſe authoritate fultus affirmat. Notandum autem, hæc, quæ Margunius proponit, non ſolùm Eccleſiæ noſtræ, & Legibus, & Moribus eſſe contraria, verùm etiam ſententiam Margunii rectà labefactare. Nam hic ipſe eodem in (3) Opere ſuo aſſerit Naturales, ac Nothos ab Ordinibus repellendos. Ἐκεῖνοι, ὅτι δὴν οἱ γνήσιοι, ἤγουν, ὅσοι δὲ οἱ ἐκ νομίμων γάμων, ἡ ἐκκλησία ἐν πολλοῖς οὐ δέχεται. μάλιστα δὲ τοὺς διώκει ἀπὸ τὴν χειροτονίαν· καὶ ἴσιον τοῦτο καλά, ἵνα μὴ τὸ ἅγιον κατησχυνθῇ, ὡς λέγομεν, ἡμιόνον σαῦλος. Il-

(13) c. 1. et per tot. de fil. Presbyter.
(14) 7. quæro cū ſeq. 6. q. 1. c. vergentis de hæret.
(15) L. quiſquis Cod. ad L. Jul. Majeſt.
(16) In c. præſertim de fil. Presbyt.
(17) In c. Presbyterorum 26 diſt.

(1) In c. ſi gens Anglorū 56. diſt.
(2) In L. quod ſi nolit §. qui mancipia ff. de ædilit. edicto.
(3) In Sum. de fil. Presbyter.
(4) Horat. Ode 4. l. 4. Carmin.
(5) Jo. Andr. in ca. ſemel de regul. Jur. in 6. Alciat. præſump. regul. 1. verſ. 24. & in eod. Tractat. Menoch. l. 1. q. 16. n. 24. & ſeqq. Simanc. Inſtit. tit. 50. de præſūpt. n. 10. Caccialup. in L. admonendi n. 257. ff. de jurejur.
(6) Inſtit. l. 5. c. 10.
(7) Mat. c. 7. n. 18.
(8) Planud. in Adag. cent. 2.
(9) In Maximino circa fin.
(10) Eccleſiaſtici c. 11. n. 30.
(11) Penes Stobæū Ser. 42. 86. & 88.
(12) Dialogo 5. de legibus.
(13) De ll. Connubial. l. 7. n. 6.
(14) Conſ. 376. n. 1.
(15) Conſ. 13. nu. 5. Conſ. 18. n. 2.
(16) In L. fugitivi Cod. de Ser. fugit.
(17) Conſ. 34. l. 2.
(18) Ariſtot. 5. Ethicor. c. 5.
(19) L. cū ſcimus Cod. de agric. & ceſit. l. 11.
(20) Reſp. quod Græci nō ſunt Schiſmatici.
(21) Lib. 6. præſūp. 58. n. 10. & ſeqq.
(22) Cap. 30. n. 58.

(1) Nota 33. in Nomocan.
(2) In Reſponſis ad Marcum Alexan. ad interrogationē 60. in Jure Græco Rom. To. 1. l. 5. reſponſ. 1. p. 392.
(3) Nota antepenult. Nomocan.

Digitized by Google

los, qui legitimi non ſunt, id eſt, non legitimis ſuſceptos nuptiis Eccleſia in multis non recipit. Maximè verò eos arcet ab Ordinatione. Et animadvertendum hoc accuratè, ne Sanctum fiat mulorum ſtabulum. Quis non videt eadem cum univerſa Eccleſia ſentire Margunium? Quæ tamen in Superioribus improbat vir ſummæ conſtantiæ, quique poſſit Romanam Eccleſiam inconſtantiæ accuſare. O audaciam non ferendam! Tune tibi ipſi tàm manifeſtè contrarius inconſtantiæ Latinos accuſes? (4)

(4 *Juvenalis Satyra 2.*

Quis tulerit Gracchos de ſeditione querentes? Notandum etiam, quæcumque profert Margunius, ea omnia à Latinis deſumpta, qui ratiunculas illas ſibi ipſis objiciunt, eaſque ſolvunt, rejiciuntque iiſdem prorſus in locis, in quibus ratiunculas illas objiciunt. Unde conſtat, Margunium & nodos illos, & ſolutionem ipſam nodorum percalluiſſe. Hanc tamen ſubticet, ut in Latinos inſurgat, nobiſque poſt inconſtantiæ ſuę pompam, malignitatis ſuæ, ridendæque prorſus nequitiæ, aut ignorantiæ argumentum apertiſſimum porrigat. Neque enim, aut vir doctus non intellexiſſet, profligata ea omnia Latinorum reſponſionibus, aut vir bonus, quæ noſſet nullarum virium argumenta, tanquam invicta propoſuiſſet, ut rudium hominum animos, imperitorumque Lectorum mentes ad errorem pelliceret.

IX. His ita notatis, quò magis aperta reſponſio ſit, totam argumentationem Margunii ordinatè propono. Alienum ab æquitate videtur, ſi quis ſine culpâ, aut quaſi culpa à ſacris muneribus, honoribuſque rejiciatur, dejiciaturve; Id enim pœna eſt, vel quaſi pœna. Neutra verò, ubi neque culpa eſt, neque quid ſimile culpæ, locum habere poteſt, ut colliges ex Gregorii (1) Pontificis verbis, queis aſſerit, *ſatis contra Eccleſiaſticam probatur eſſe cenſuram, ſi ex Parentum voluptatibus, ſuis quis privetur officiis, quem ſua vel culpa, vel facinus ab officii, quo fungitur, gradu non dejicit.* At Naturalis, & Spurius ſine culpa eſt, neque aliquid præ ſe fert ſuæ culpæ ſimile, ut eleganter probat, vel in natis ex adulterio (2) Hieronymus; non igitur æquum cenſebitur, ſi ab Ordinibus recipiendis repellantur, dejicianturve receptis. Eadem ratio (3) Balſamonis eſt loco laudato: Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀπὸ δουλίδων τεχθέντες, καὶ ἐλευθερίας ἀξιωθέντες, ὡσαύτως καὶ οἱ ἐκ παλλακῶν γεννηθέντες οὐ κωλύονται ἱερωθῆναι. αἱ γὰρ μητέρες αὐτῶν ἐπιτιμίοις πορνευόντων ὑπέπεσον, αὐτοὶ δὲ οὐδὲν ἥμαρτον. καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ἐπιτιμίοις ὑπόκεινται. κατὰ γοῦν τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους τοὺς μηδὲν ἡμαρτηκότας, καὶ αὐτοὶ τιμῆς ἱερατικῆς κατὰ κανόνας ἀξιωθήσονται. *Sed & qui ex ancillis nati, & donati libertate, parique modo qui ex concubinis geniti; non vetantur ſacrari. Matres enim eorum pœnis ſcortantium ſucciderunt, ſive obnoxiæ fuerunt; ipſi autem nihil deliquerunt. Quamobrem nec pœnis ſubjiciuntur. Ut reliqui igitur homines, qui nihil peccarunt, honorem Sacerdotalem ſecundùm Canones conſequentur & ipſi.* Secundò, ex Deo (4) dicente: *filius non portabit iniquitatem Patris:* Jam verò iniquitatem utique Patris Naturalis filius portaret, ſi propter Originis inceſtæ vitium ab Ordinibus rejiceretur. Recipiendus proinde ad eoſdem, ne in filio prorſus innoxio crimen puniatur paternum. Tertiò Spurii, quorum incertus pater, & parens meretrix, attamen dignitates adipiſci minimè vetantur, imò potiùs Jure (5) Cæſarum ſinuntur, ne nimirum crudelitas aliqua legibus imputetur, quando (6) Jure ipſo cenſente, nullum paternum delictum innocenti filio pœnæ eſt. Idipſum igitur decernet Eccleſia circa Naturales, ac Spurios, quò nimirum illis fas ſit ſacras adipiſci dignitates, ne in notam crudelitatis, quam Reſpublica vitat laica, incidat ſacra. Quartò. Is, qui Veneri meretriciæ indulſit, vel concubinam domi detinuit, Sacris minimè arcetur, ſed, ubi eum pœnituit criminum, ad omnes Eccleſiæ gradus poterit provehi, ut in hoc Reſponſo ſæpe ſcriptum eſt: igitur & ille Ordinibus inſigniri ſacris minimè vetabitur, qui ex meretricia Venere, aut concubina domi detenta natus eſt. Denique Pontificum Romanorum quamplurimi Nothi, aut Naturales fuere, id aſſerente recepto in Jus (7) Palea. Ut quid ergo minores Eccleſiaſtico Principatu honores Nothis inficiabuntur, cùm apex dignitatum Sacrarum toties illis patuerit?

(1) *In c. ſatis junct. gloſſ. 56. diſt.*

(2) *Epiſt. contr. Ruff. relatus ſ c. naſci ead. diſt.*

(3) *d. reſponſ. ad 60. interrogat.*

(4) *Ezechiel. ca. 18. n. 30.*

(5) *In L. ſpurii L. generaliter § ſpurios ff. de Decurio.*

(6) *L. 2. § nullum ff. eod.*

(7) *In c. Oſius 56. diſt.*

X. Reſpondeo, primam, & ſecundam difficultatem Margunii eo vitio laborare, quo nullum turpius diſputantibus de iis, quæ rem aliquam conſequuntur. Hos enim cùm maximè deceat, naturam rei, cujus effecta rimantur, apprimè noſſe, ſi eam vel ignorent, vel planè diſſimulent, fœdiſſimè peccant, deridendi palam inficiatione *ſuppoſiti*, ut Philoſophi vulgò loquuntur. Quid? non ne tota iſthæc argumentatio Irregularitatem ut pœnam conſiderat? At illa pœna non eſt, vitium eſt, ac nota, quæ non plectit noxium, ſed vel innocentem ineptum oſtendit Ordinibus. Neque enim, qui ad turpem originem Natalia refert, in pœnam ab Ordinibus removetur, ut noxius; ex vitio, quod vel in probo reperire eſt, tanquam minimè idoneus Ordini Sacro repellitur. Sic Digamia culpa non eſt, nec Digamus tamen ad Ordines provehendus. Is etiam, qui ex famoſa Venere male audit, licèt per Pœnitentiam ſcelus expiarit omne, ſitque propterea innocens, adhuc ab Ordinibus Eccleſiæ noſtræ decreto rejicitur, ut infrà docebimus. Non igitur pœna eſt Irregularitas, nec quicumque ab Ordinibus Sacris arcetur, ob culpam arcetur. Unde falſiſſima eſt prima primæ argumentationis poſitio aſſerens, non poſſe quenquam à gradu aliquo dignitatis rejici, dejicive ſine culpâ, cùm conſtet, etiam ſine culpa, poſſe quempiam à gradu aliquo Dignitatis rejici, dejicive, utpote ineptum Sacro miniſterio ineundo, exercendove. Neque Gregorii obeſt authoritas. Ibi enim de ea dejectione ſermo eſt, quæ irrogatur in pœnam, qualem dicimus exauthorationem, ſeu depoſitionem, ſuſpenſionemve. Hæc enim, pœna cùm ſit, profectò innoxio incuti nequit, atque adeò locum non habet, ubi culpa non eſt. Quod attinet ad ſecundam difficultatem, inficiamur alteram à prima poſitionem Argumentationis. Neque enim ex vitio Originis rejectus filius iniquitatem propterea portat parentis. Nam ex generatione non legitima tria proficiſci ſolent, culpa, pœna, & nota. Hæc poſtrema tota filii eſt. Etenim, cùm generatio, quippe Actio, notam, & vitium in ſe habeat: (Eſt enim ea nota modus ipſe generandi cō-

tra

tra Legis Divinæ præſcriptum, ſive contra regulam moralitatis, uti Theologi dicunt) illud ſecum affert, atque illuc infert, quò ipſa tranſit. Quamobrem, cùm generatio in ipſum filium tranſeat, uti docui in (1) Phyſicis, & à parentibus quidem eſt, eſt tamen in filio; notam ſuam in filium ipſum transfundit, quem agendo notat, & producendo vitiat. At culpa parentum eſt: nam Generatio, licèt ſe ipſam det generato, atque adeò quidquid intimum habet; non tamen, quæ ipſa meretur, generato dat, ſed generanti: quæ enim ipſa meretur, extima illi ſunt, quæ cùm minimè oporteat ſecum deferre, ei confert, cui nempe debentur. Debentur autem Agentibus, quæ Actio meretur: quapropter gratitudinem, quam Actioni, per quam ſumus, debemus, non ei, in quo eſt Actio, debemus, ſed iis, unde eſt Actio. Quod in Moralibus manifeſtius eſt, in quibus actio, quidquid meriti habet, animo agentis acceptum referat neceſſe eſt. Quæ igitur generatio notam, ac vitium ſibi intimum filio impingit, culpam, quam facit, in parentes rejicit; quòd ſi culpam, & pœnam: Ei namque pœna irroganda eſt, quem alligat culpa. Hinc conſtat, iniquitatem Patris non eſſe adſcribendam filio, quippe quæ in culpâ eſt ſita, & per culpam in ipſa etiam pœnâ. Neutram autem portat filius, licèt portet ſanè notam ex iniquitate patris impactam, inuſtamque; ex hac porrò Vitium Originis paſſus à Sacris rejicitur, non ex Patris iniquitate, ob quam minimè rejectus male dicitur portare iniquitatem Patris, bene dicitur portare notam Originis ſuæ, atque adeò ſuam, ex qua Jure non tanquam reus, ſed uti minimè idoneus à Sacris rejicitur.

XI. Hæc abundè ad ſecundæ difficultatis integram internecionem: Verùm, quia ea non ſolùm ex falſitate ſecundæ poſitionis labat, verumetiam ex imperita interpretatione ſacrarum Paginarum, opportunum erit explicare allata Numinis verba. Et illa ſanè videntur pugnare cum ejuſdem Numinis effato (1) dicentis: ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεός σου, θεὸς ζηλωτὴς, ἀποδιδοὺς ἁμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα ἐπὶ τρίτην, καὶ τετάρτην γενεάν. *Ego ſum Dominus Deus tuus, Deus zelotes, viſitans iniquitatem patrum in filios uſque ad tertiam, & quartam generationem*: ex quibus planè oppoſitum videtur inferri (2) illis: υἱὸς οὐ λήψεται τὴν ἀδικίαν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, οὐδὲ πατὴρ λήψεται τὴν ἀδικίαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. δικαιοσύνη δικαίου ἐπ' αὐτὸν ἔσται, καὶ ἀνομία ἀνόμου ἐπ' αὐτὸν ἔσται· ἡ δὲ ψυχὴ ἡ ἁμαρτάνουσα αὐτὴ ἀποθανεῖται. *Filius non portabit iniquitatem Patris, & pater non portabit iniquitatem Filii. Juſtitia juſti ſuper eum erit, & impietas impii ſuper eum. Anima, quæ peccaverit, ipſa morietur.* Quapropter vel ipſa ætate Hieronymi in explanatione utriuſque ſententiæ multi laborarunt, quorum ineptias idem Hieronymus (3) refellit graviſſimè teſtatus, eas minimè diſcrepare, ſed accurata interpretatione ita enucleandas, ut in unam ſententiam coeant, oſtendantque tùm Deum, tùm homines aliquando, vel in filiis, parentum facinora plectere, aliquando pœnam in ſolis authoribus ſiſtere. Quod ut apertiſſimè pateat, dicendum eſt primò. Quandoque ex causâ, etiam ſine culpâ, humano, ac divino judicio pœna irrogatur. Hoc manifeſtiſſimum ex Jure (4) Canonum Latinorum, at non minùs certum erit Noſtris ex (5) Levitico, ubi licèt pecus, quippe carens ratione, innoxium ſit, ac ſine culpa, cujus capax haud eſt, ſuſpendendum tamen edicitur cum fœmina, quæ ſe ſe ei immiſcuit, ne contaminatum eo flagitio, flagitii memoriam refricet, ut explicat (6) Auguſtinus, cujus authoritatem ad id profert (7) Jaſon, & (8) Guido Papæ. Conſonat locus in (9) Exodo dicens: ἐὰν κερατίσῃ ταῦρος ἄνδρα, ἢ γυναῖκα, καὶ ἀποθάνῃ, λίθοις λιθοβοληθήσεται ὁ ταῦρος. *Si taurus cornu petierit virum, vel mulierem, & mortui fuerint, lapidibus obruetur*: facitque pœna (10) illata Animantibus horrenda illa diluvie obrutis, quæ tamen ſine culpâ fuiſſe fatendum eſt. Unde conficitur, pœnam etiam ſine culpa irrogari quandoque poſſe. Quod etiam uſitatum Athenienſibus in Prytanæo judicia in Animantes ipſas mutas, imò & in res ipſas inanimes exercentibus. Narrat (11) Demoſthenes, & ex hoc (12) Budæus. Dicendum ſecundò: quandoque ex cauſis ſoli Deo notis, ob alterius culpam, innocens pœnæ tùm corporis, tùm bonorum ſubjicitur. Patet hoc ex (13) Exodi relatis, quæ pœnam certè ſignificant, cùm viſitare iniquitatem, & crimina idem ſit, ac eadem punire, ut inſinuant tùm illa (14) Pſaltæ verba: ἐπισκέψομαι ἐν ῥάβδῳ τὰς ἀνομίας αὐτῶν, καὶ ἐν μάστιξι τὰς ἀδικίας αὐτῶν. *Viſitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum*; tùm ipſius Græci Textus idioma, quod verbum *viſitare* verbo ἀποδίδωμι, quod eſt reddere, ac retribuere, proponit eo in loco Exodi laudato. Et confirmatur exemplo multiplici. Nam ob Patris (15) crimen vita innoxio Davidis filio adhuc infanti feſtinanter eripitur, & parvuli (16) Gomorrhæorum, unà cum adultis civibus nefariis, igne delentur; idemque accidit filiis Dathani, (17) & Abironis, quos Terra vivos ob crimen Patrum abſorbuit. Similia occurrent in Jerichuntis (18) excidio, & in hæreditaria lepra (19) Poſterorum Jezi. Quo fit, ut commendandi ſint idipſum aſſerentes ex Juris (20) authoritate, atque ex Antiquitatis Græcæ notitia penes Plutarchum, (21) Latini (22) Theologi, quos nequaquam labefactant delirantis (23) Coreſſii inurbana dicteria. Dicendum tertiò: pœna æterna, aut temporaria, quæ ad animum ſpectet, &, uti ajunt, *Spiritali*, nunquam divino judicio perculſus eſt aliquis, aut percelletur innocens ob culpam non ſuam. Id conſtat apud omnes, traduntque latè Auguſtinus loco laudato, & (24) alibi, cæterique, quos nuper adduximus, Theologi, omnes. Certè, quemadmodum injuſtitia nulla in Deo eſſe poteſt, ita nec poteſtas irrogandi pœnam debitam crimini proprio, & ſoli crimini proprio debitam, innocenti. At ea eſt pœna æterna, & non æterna, Spiritalis tamen: igitur eam innocenti neque irrogavit hactenus, neque irrogabit juſtiſſimum Numen. Dicendum quartò. Lex humana non poterit pœnam corporis infligere prorſus innoxio. Patet his (25) Exodi verbis ἀθῶον, καὶ δίκαιον οὐκ ἀποκτενεῖς, *inſontem, & juſtum non occides*. Et in Deuteronomio, οὐκ ἀποθανοῦνται πατέρες ὑπὲρ τέκνων, καὶ υἱοὶ οὐκ ἀποθανοῦνται ὑπὲρ πατέρων, ἕκαστος τῇ

ἑαυτοῦ

(1) *Tract. de Cauſis diſp. 4. c. 2. cõcluſ. 2.*

(1) *Exod. c. 20. n. 5.*
(2) *Ezech. d. c. 18. n. 20.*
(3) *In locum illũ Ezechiel.*
(4) *c. quoniam frequẽter §. ſi verò nulis. non conteſt. sex. in c. renovantes ubi gloſſ. 22. diſt. & c. in ãtiqua de privil. gloſſ. in c. 2. de conſtit.*
(5) *c. 20. n. 16.*
(6) *In c. mulier. 15 q. 5.*
(7) *In L. furioſum C. qui teſtam. fac. poſſunt n. 10.*
(8) *q. 338.*

(9) *Exodi c. 21. n. 28*
(10) *Geneſ. ca. 6. per tot.*
(11) *Orat. Contr. Ariſtocratem.*
(12) *In L. aut facta §. eventus ff. de pœnis.*
(13) *c. 20. n. 5.*
(14) *Pſ. 88. verſ. 33.*
(15) *2. Reg. c. 12.*
(16) *Geneſ. c. 19.*
(17) *Numer. c. 17.*
(18) *Joſue c. 6.*
(19) *4. Reg. c. 5. in fin.*
(20) *In c. vergentis §. nec hujuſmodi. de hæres.*
(21) *Lib. de ſera numinis vindicta.*
(22) *D. Auguſt. in Joſ. q. 8. D. Th. q. 108. ar. 4. & 1. 2. q. 87. art. uls. Alex. Halenſis 3. p. q. 41. memb. 4. articul. 1. Turrecrem. in c. undecũq; 50. diſt. Jo. Arborens l. 6. Theoſoph. c. 9. Alfonſ. de Caſtro de Juſt. hæret. punit. l. 2. c. 11.*
(23) *In damnato libello c. 8.*
(24) *Ep. 75. ad Auxil. Epiſc. ca. nõ imputãtur, ubi gloſſ. & in Sum. 1. q. 4. & in d. c. undecunque ubi DD.*

ἑαυτοῦ ἁμαρτίᾳ ἀποθανεῖται). Non occidentur Patres pro filiis, nec filii pro parentibus, unuſquiſque pro peccato ſuo morietur. Hanc ſententiam omnes recipiunt, ex qua tamen Legum laicarum faſtus retunditur (27), aſſerentium ex Imperatoriâ Indulgentiâ, & lenitate fieri, ut vita concedatur eorum filiis, qui læſæ Majeſtatis rei ſunt; quam Legem Innocentius (28) III. memorat. Etenim, quod Jure Divino conceditur, non eſt ex Principum indulgentia, qui pari obſequio erga Numen addicuntur, ac cæteri; ac proinde ſi ii liberi nihil damni capiant in Vita ex crimine parentum, id juri Naturæ, juſſui divino, ac rationi eorum innocentiam tutanti debebunt, non Principi. Denique dicendum quintò: Licebit ex cauſa ob Reipublicæ utilitatem, ut ſcilicet à criminibus cives efficaciùs deterreantur, licebit, inquam, legi humanæ, innoxios filios ob crimen paternum pœna bonorum, vel famę, aliâve ſimili plectere. Hanc aſſertionem ii omnes, quos ſuprà retulimus, amplectuntur, quibus adſtipulatur Juriſconſultiſſimus Græcorum Thomas (29) Diplovatacius initio Quintidecimi ſæculi, & fine Quartidecimi, Canones, & Leges acutiſſimè interpretatus. Neque injuria, nam idipſum conſtitutiſſimum in Jure civili eſt, cujus poteſtate utriuſque majeſtatis, Divinæ ſcilicet, & humanæ læſę crimine turpes, perduelles nimirum, & hæretici non ſolùm in ſe ſe, ſed etiam in filiis puniuntur, publicatis penitùs bonis, inuſtâque infamiâ, ut (30) Jura teſtantur, quæ fusè producit Matthæus (31) Afflictus; quęque ſi (32) Coreſſius vidiſſet, non tanti feciſſet aut infirmam, privatamque Halicarnaſſei (33) Dionyſii authoritatem, aut nimiam erga perduelles (34) Platonis, injurioſamque legibus in omni Republica probatis Clementiam.

XII. Hæc cùm ita ſint, diligenter colligitur, tametſi Marguniani argumentationis hypotheſis concedatur, quam ſupra falſam oſtendimus, adhuc conſecutionem falſam eſſe: Nam theſis ipſa in primis, ſi univerſim ſumatur, & ut ajunt, *formaliter*, falſa eſt. His enim verbis propoſita: ob alienum crimen innocenti irroganda pœna non eſt, labat ex prima aſſertione noſtra. Si verò contrahatur ad innocentem liberum, qui innocens eſt, quòd careat culpa, cujus eſt capax, non verò quòd culpæ obnoxius eſſe non poteſt; licèt ea vera ſit, cùm de æternâ pœnâ agitur, aut etiam temporariâ ſpirituali, ex tertia noſtra aſſertione; falſa tamen eſt, cùm de pœnâ ſermo eſt temporariâ mortis etiam ipſius à Deo inferendæ, ex noſtra ſecunda concluſione. Quòd ſi ulteriùs ea theſis contrahatur ad pœnam ab hominibus, mortalique poteſtate inferendam, ut ut manifeſtum ſit, veram eſſe, cùm irroganda eſt pœna vitæ hominis, aut corpori, ex quarto noſtro effato; falſa tamen eſt ex iis, quæ ultimo loco tradidimus, cùm agitur de pœna bonorum, aut infamiæ, ad quam cùm redigi Irregularitas queat, ſi pœna eſſe (quod nempe omnes inficiantur, uti diximus) dicatur: Videat Græcum ingenium, ſi quod his noſtris laboribus percurrendis temporis quidpiam inſumere æqui, bonique conſulet, quanti ſit ſecunda difficultas, quam communi Eccleſiæ utriuſque ſuffragio, Photianum objicere barbitium non veretur. Manifeſtiùs ineptit Tertia difficultas. Quis enim hanc conſecutionem feret? Licet hoc Jure Civili, Jure igitur etiam Sacrorum Canonum licebit. Paria ex diſparibus inferre quis unquam fas duxerit? (1) Deprehenſam domi ſuę in adulterio filiam, quam habet in poteſtate, unà cum mœcho Jure Civili parens poteſt occidere. An poterit idipſum Jure Canonico? (2) Fœnoris intra certos, ſtatoſque fines exercendi Lex civilis poteſtatem facit, an uſuras Canones patiuntur? Deceptionem (3) intra dimidiam juſti pretii Leges approbant, num tu fas putes aſſerere, ab Eccleſia dolo cuiquam authoritatem impendi? Sexcenta ſunt, quæ, Jure civili cùm liceant, damnantur propalam ab Eccleſia. Ut preſſiùs in re Noſtra philoſophemur, atque ex evictis ignorantiam docti Margunii demonſtremus, Digamos Trigamos, & Octigamos, quæ unquam Reſpublica publicis à muneribus arcuit? An hos ad Ordinem ſacrum Eccleſia recipiet, Photianis ipſis refragantibus, atque ipſo Margunio, invito licèt, renuente? Pari igitur modo, etſi profani Spuriis honores concedantur, non tamen ſacri: cujus ea cauſa eſt, quòd profani honores illos tantùm rejiciunt, qui infames ſunt, aut infamiâ Juris, aut infamiâ facti, quæ ab eorum improbis Moribus oriatur, atque adeò rejiciunt reos dumtaxat, ut docet (4) Covarruvias poſt (5) Calderinum, (6) Angelum, (7) Alexandrum, & (8) Tiraquellum. Hos enim Jura Civilia, ut nota affectos aliqua conſiderant; contra Eccleſia notatos quoquo modo etiam innocenter omnino reſpuit, memor præcepti Apoſtolici, quòd miniſtrum Altaris non ſolùm irreprehenſibilem eſſe, ſed etiam inconfuſibilem jubet.

XIII. Verùm hactenus, licèt ineptè, non tamen petulanter Margunius: quis ferat poſtremam calumniam, quam loco difficultatis Veritati, quam propoſuimus, objicit? Quid enim iniquius, mendaciuſve, quàm ſi aſſerat, pleroſque Pontifices Romanos ex damnato coitu fuiſſe progenitos? Unde, & qua id ex hiſtoria acceptum profert? Quibus teſtibus munit? qua authoritate id firmat? Ex ipſo, inquit, Romanorum Jure id manifeſtè colligitur. Novi hominem araneo perſimilem, virus inde ſugenti, unde Apes elaborandum in mel odorum halitum rapiunt. Nempe is locus, quem jactat Margunius, ipſe eſt Canon *Oſius*, LVIII. Diſtinctione Decreti, ubi plurimi Pontifices Epiſcoporum, Presbyterorum, ac Pontificum filii fuiſſe dicuntur. At in primis quis author Canonis? Palea quidam vir planè ignotus, cujus adeò authoritas nulla eſt, ut plerunque vir ſimplex, & ineptus, ac nihili habeatur. Lege, quid de eo cenſeat cum Magrio (1) doctorum hominum judicium verax; Lege, quid ejus authoritati tribuat penes (2) Cenedum Juriſconſultorum penè omnium ſententia, cui & nos (3) alibi ſubſcripſimus. Quo fit ut tametſi Palea conceptis verbis dixiſſet, relatos à ſe fuiſſe Pontificum, atque Epiſcoporum filios in ipſo Principatu ſacro ſuſceptos, adhuc dicto Paleæ non propterea eſſet credendum. Id tamen ipſe non dicit: quin imò ibi Gratianus (4) dictum Paleæ explicans: cùm ergo, ait, *ex ſummis Sacerdotibus nati in ſummos Pontifices leguntur eſſe promoti, non ſunt intelligendi, de fornicatione, ſed de legitimis nuptiis nati.*

Quod

(25) Cap. 23. n. 7.
(26) Cap. 26. n. 16.
(27) In L. ſi quis C. ad L. Jul. Majeſt.
(28) In d. c. vergẽtis.
(29) In ſchediaſmo Juris titul. de crim. læſæ majeſt. & tit. de hæret.
(30) In L. quiſquis C. ad L. Jul. Majeſt. §. filii in d. c. vergẽtis. c. 2. §. hæreticis. ca. ſtatutum in 2. de hæret. in 6.
(31) In cõſt. Reg. Neapol. tit. 2. nn. 24. et 33.
(32) Ubi ſupra.
(33) De antiquit. Rom. l. 8.
(34) Li. 9. de Legib.

(1) In L. XII. Tab. relata à Plutar. in Solone, et ab Alciato, ac Budæo in L. quod ait lex ff. de adult. L. marito ff. eod. authent. ut liceat matri, & aviæ. §. his quoque, col. 8. cœl. Rhodigin. l. 11. lect. Antiq. c. 25. Gell. noct. Atticar. lib. 10. ca. 23.
Jul. Paul. in lib. 2. Sent. tit. 27.
(2) L. 3. Cod. de uſur. L. frumenti, & L. mora §. i bonę L. & in cõtraria C. eod. tradũt relati à Cenedo in Decretal. collectan. 41. n. 1.
(3) L. in cauſa §. idem ff. de minor. & explicant ibi DD. cũ Bart.
(4) Pract. qu. c. 19. n. 6.
(5) Conſ. 2. de fid. Inſtrum.
(6) Conſilio 284.
(7) Conſ. 80. lib. 2. col. 2.
(8) De Nobilit. c. 34. nn. 26. & ca. 15. nn. 15.

(1) In Hierolex. verb. Palea.
(2) Ad Decr. collect. 16. n. 8. & collect. 48. n. 1.
(3) Reſp. de Connub. iſid. n. 92.
(4) In §. cum ergo 56. diſt.

Digitized by Google

Quod etiam breviùs Gloſſa (5) notavit, quam, qui *Caput Oſius* vidit, Margunius vel potuit, vel debuit vidiſſe. At, inquit, idipſum & Biographi Pontificum probant Presbyterorum filios recenſentes, Bonifacium ex Jocundo Presbytero, Felicem II. ex Felice Presbytero, Joannem XV. ex Leone Presbytero; Epiſcoporum verò Theodorum Theodori Epiſcopi, Adrianum II. Talari Epiſcopi, Joannem XIII. Joannis Epiſcopi filios: denique Pontificum Sixtum III. ex Sixto II. Joannem X. & Joannem XI. ex Sergio III. καὶ ταῦτα, (6) inquit, δὲν τὰ γράφουσι Ῥωμαῖοι, ἀλλὰ Φράγγοι αὐτῶν ἱστορικοὶ διαμαρτυρόμενοι, καθάπερ τις Πλατινὰς, υἱοὺς ἐξ ἀθεμίτων γάμων, Πρεσβυτέρων τῶν Λατίνων, καὶ Ἐπισκόπων, καὶ Παπάδων. *Atque hæc non ſcribunt Græci, ſed Latini ipſorum Hiſtorici, teſtati, ut quidam Platina, filios fuiſſe ex nefariis nuptiis ſuſceptos, quippe Latinorum Epiſcoporum, Sacerdotum, atque Pontificum.* Sed (7) Platina nihil horum. Quoſdam ex his ſanè Presbyterorum filios, & Epiſcoporum dicit; verùm neque ex vetito concubitu natos affirmat, ut legenti patebit; nequequòd affirmet; natos ex Presbyteris, aut Epiſcopis, inferre licebit, natos ex Venere non conceſſâ, hoc eſt in ipſo Sacerdotio Parentum. Nam, ſi natum eſſe ex Epiſcopo notam ſpuriæ, pudendæque Originis infert, idem objiciendum & Nazianzeno noſtræ Eccleſiæ Doctori eximio, ac Theologorum Doctori Sanctiſſimo, quem conſtat (8) ex Gregorio Nazianzeno Epiſcopo fuiſſe progenitum. Ex Epiſcopo exclamat Margunius, hoc eſt, ex eo, qui fuit deinde Epiſcopus, non ex Epiſcopo, ut Epiſcopo. Sed unde habes, ò bone Vir, quos ante ex recenſione Biographorum recenſuiſti, Pontifices ex Presbyteris, ex Epiſcopis, ut Epiſcopis, natos? Cedo authorem, qui hoc ſcribat, cedo monumentum Antiquitatis, quod afferat hoc. At eos fuiſſe quidem Sacratorum parentum filios, ante Sacerdotium, & Infulas legitimiſè Matrimoniis ſuſceptos, docet ubique Anaſtaſius, & qui majoris, quàm Anaſtaſius, authoritatis eſt, liber (9) antiquiſſimus Romanorum Pontificum, ex quo Anaſtaſius ea deſumpſit, quæ ipſe non vidit, ex quo Platina, Ciacconiuſque, & alii, quotquot Pontificum Romanorum geſta deſcripſere. Vide ibi, quid dicat de Adriano II. & Joanne XV. diſceſque dementis eſſe, ea, quæ ſimpliciter, atque in meliorem, ac genuinam ſententiam intelligenda ſunt, maleſana interpretatione corrumpere.

XIV. Quod attinet ad filios Pontificum, ſingulos obiter expendo: & in primo ſtatim turpiſſimè vel labitur, vel mentitur Margunius. Mentitur potiùs: nam nemo Biographorum Sixtum III. Sixti II. filium fuiſſe ſomniavit. Platina certè, quem ſolum Margunius vidit, id nunquam aſſeruit, imò nec aſſerere potuit. Etenim Sixtus II. Romanis præfuit Sacris anno Chriſti CCLXI. quo etiam Chriſti Martyr occubuit triduo ante Laurentium, ut conſtat ex hiſtoria (1) Eccleſiaſtica, & (2) Cypriano, eodem ſcilicet (3) anno Chriſtianæ Religionis cauſa perempto: At Sixtus III. præfuit Eccleſiæ anno Chriſti CCCCXXXII. poſt annum nimirum ſeptuageſimum primum ſupra centeſimum à morte Sixti II. Quî ergo filius ipſius eſſe potuit? Ni dicas ſupra ducentos annos vixiſſe. Sed Sixti filium Sixtum III. cùm legiſſet Margunius penes Platinam, Sixti Pontificis filium fuiſſe, conjecit eâ malignæ conjecturæ felicitate, qua vel patentiſſima mendacia Photianis credenda perſuaſit. Venio ad geminum Joannem. Et primum ſanè, tametſi filium Sergii Pontificis Platina nuncupet, conſtat vel Sergii non fuiſſe, vel fuiſſe Sergii nondum Presbyteri, nedum Pontificis.

(5) In d. c. Oſius.

(6) d. nota 95.

(7) Vide in princ. Vitar dictor. Pontificum.

(8) Nazianz. Orat. in funere Patris ſui.

(9) In Adrian. II. & Joan. XV.

(1) Acta S. Laurentii apud Surium, et Lippoman. 6. Auguſt. Martyrolog. Rom.

Nec mirum, ſi Platina fallitur. Sæpe id vitii uſuvenit Hiſtoricis ſcribentibus, narrantibuſque ea, quæ ipſi non viderant, ut innumeris exemplis oſtendi poſſet tùm Græcis, tùm Latinis, ipſiuſque cum primis (4) Platinæ tantâ rei, ac veritatis demonſtratione, ut non dubitaverit recens Gallus quidam (5) Anonymus pro Pyrrhoniſmo hiſtorico epiſtolis eruditiſſimis, & perniciosiſſimis declamare. Falſum verò Platinam in re noſtrâ facili negotio ſic doceo. Conſtat Joannem, ante Pontificatum, Amaſium fuiſſe Theodoræ ſcorti Romani celeberrimi (ita ea ætas Romanæ Eccleſiæ, imò toti Eccleſiæ calamitoſiſſima tulit) ex quo nata eſt Marozia illa, cujus fœda conſuetudine infamis eſt Sergius. Etenim ex hiſtoria certum eſt, adeò ab illa Theodora Joannem fuiſſe dilectum turpiter, ut ei à Sacerdotio Ravennate ad Bononienſem Infulam, mox à Bononienſi ſuggeſtu ad Cathedram Ravennatem viam ſtraverit, eumdemque mox etiam ad Sedem Petri ſuſtulerit: quæ omnia ejus temporis author (6) Luitprandus narrat. Si igitur Joannes adulter Theodoræ matris, Sergius adulter Maroziæ filiæ, quis non exiſtimet Sergium juniorem Joanne, vel æqualem ſaltem? Non igitur Joannes X. Sergii Pontificis filius. At demus & filium, quod ex dictis non eſt vero ſimile, non tamen Sergii Sacris initiati. Nam is ad Sacerdotium provectus eſt à Formoſo, in quem ingratus mox crudeliſſimè ſæviit, ut innuit Concilium Ravennæ habitum ſub Joanne IX. de quo (7) Sigebertus. Formoſus autem Pontificiam iniit dignitatem anno Chriſti DCC. XCI. ut Baronius refert, à quo anno ad annum CMXII. quo cœpit Eccleſiæ præeſſe Joannes X. undecim dumtaxat anni interſunt: credes ne ab undenni Pontificatum initum? Ut hoc in aliis credas, in Joanne X. credere non potes. Nam quî undennis Pontifex is fuerit, qui antea & Presbyter Ravennas, & Epiſcopus Bononienſis, & Ravennas Archiepiſcopus? Quid? qui bellicoſus dicitur à Platina (8) ingenti prælio Saracenos in Italia cæcidiſſe? imò, quod turpiſſimum eſt, Theodoræ notus adulter? Non igitur ex Sacerdote Sergio natus eſt Joannes X. ſi Sergii filius dicendus eſt: ſed nec Pontificis Sergii filius eſſe potuit. Nam Sergius Romanam ſedem occupavit anno Chriſti CMVII. poſt illum igitur annum natus eſt Joannes, ſi Sergii filius jam Pontificis. Cùm porro conſtet à Joanne X. Pontificatum initum anno CMXII. alterutrum dicendum erit, aut eum quinquennem fuiſſe renunciatum Pontificem, ut Archiepiſcopus quadriennis, triennis Epiſcopus, Presbyter biennis fuerit, aut à Sergio jam Pontifice minimè fuiſſe progenitum. Atque hæc Manifeſta, obſcurum illud, an Joannes XI. Sergii fuerit Pontificis filius? De hoc dubitat (9) Platina. Non ergo certum, ut autumat Margunius. Nec injuriâ dubitat Platina. Etenim, ſi filius Sergii, certè ex adulterio

eod. die. Baron. an. Chriſti 261. (2) Ep. 82 (3) Potius in Vit. Cypriani.

(4) Vide not. Panvini in Platinã.

(5) In reſponſ. ad Calviniſmũ Maimburgi.

(6) Hiſt. l. 6. c. 13.

(7) In chron. an. 903.

(8) In Vita Jo. X.

(9) In Vit. Joan. XI. in princ.

cum

cum Marozia nobiliſſimo Noni Sæculi ſcorto, Romanorum Principis Alberti uxore, uti narrat (10) Luitprandus. Quòd ſi ex adulterio natus, certè id neque palam, neque certum, præſertim vivo marito Maroziæ. Quòd ſi neque palam, neque compertum, quis hoc aſſerat, aſſumatq; uti certiſſimum? Accedit, Sergium nunquam fuiſſe Pontificem. Etenim à caſtigatioribus rerum Eccleſiaſticarum (11) Scriptoribus Syllabo Pontificum prorſus expungitur, quippe contra fas auſus tantæ dignitati adrepere, quippe vir Omnium judicio peſſimus, atque iterata collatione Ordinum ſacrorum, quos Formoſus Pontifex ritè contulerat, penè non hæreticus. Da ergo certum, à Sergio natum Joannem XI. non tamen legitimè inferes, Pontificis Romani filium fuiſſe Pontificem. Atque in ſumma colligitur, manifeſtè mentitum Margunium, cùm Eccleſiæ Romanæ eas notas inurere conatus eſt, quas nemo hactenus, ne hæreticus quidem, licèt iniquo animo in Romanam Eccleſiam ſcripſerit, præ ſe tulit comminiſci.

XV. Animadvertendum autem exiſtimo, tametſi & hoc demus Margunio, fuiſſe Pontifices Pontificum filios, non inde inferri, fas eſſe per Canones, ut ex damnato concubitu nati Sacris admoveantur. Da enim unum, aut alterum provectos ad Sacra, quanquam aut Nothos, aut Spurios. Id vel actum dicis ex Indulgentiâ, patientiâve Eccleſiæ, quam cum docta Scholarum barbarie Diſpenſationem appellamus, vel criminosè, atque nefariè. Utrinque infertur Lex Sacris interdicens & Nothis, & Spuriis. Nam Diſpenſatio ſine lege, quam patitur negligi, nulla eſt. Crimen autem ſine lege eſſe non poteſt: ut enim ait (1) Apoſtolus: χωρὶς νόμου ἁμαρτία νεκρά: *Sine lege peccatum mortuum erit*. Sive igitur ex juſtâ Eccleſiæ patientiâ non legitimorum Natalium homines Sacras dignitates adepti ſint, ſive per crimen Sacris irrepſerint, argumentum eſt lege, Eccleſiaſtica cautum eſſe, ne quis turpiter natus Sacris initietur Ordinibus. Ritè, inquies, ad honores Eccleſiæ provectos aſſero, atque inde infero, his ſimiles provehi ritè poſſe. Reſpondeo, falſitatem antecedentis poſitionis patuiſſe. Eam tamen ut à te negatam feramus, conſecutio falſa eſt. Ambroſius (2) non ex Neophyto, ſed ex Catechumeno ad Infulæ Mediolanenſis dignitatem electus eſt: num cenſebis idipſum univerſim licere, reclamante nimirum (3) Apoſtolo? Taraſius (4) ex Laico renunciatus eſt Patriarcha CP. idipſumque tùm de (5) Nicephoro, tùm de Nicolao (6) Myrrhæ in Lycia Pontifice narratur. An propterea licebit in Antiſtitem Laicum poſtulare, vetante Jure Canonico (7) utriuſque Eccleſiæ, ut in fine docebimus? Non igitur ex ſingulari eventu conſecutio valet: idque meritò: nam à ſingularibus ad univerſum, & ab ita ſingularibus ad regulam inferre, vibratèque argumentari, (8)

Non homines, non Dî, non conceſſere columnæ.

Cùm enim ſingularia hæc, quippe ex cauſâ, vel neceſſitate, vel indulgentiâ Eccleſiæ permiſſa Exceptionis naturam referant, adeò non evincunt ſimilem ſibi regulam eſſe; ut firment oppoſitam; atque adeò ex dictis etiam ipſius Margunii protinus infertur, rejiciendos eſſe ab Ordinibus Nothos, ac Spurios, turpeſque Vitio Natalium. Nec favet Margunio Trullana (9) Synodus relata. Ejus nobis authoritas nulla eſt, ut ſæpe diximus, atque iterum, iterumque dicimus; ea tamen ut aliqua ſit, quid obſit communi huic Eccleſiæ utriuſque ſuffragio, cùm de Vitio Natalium non agat? Corrigit illa ſanè Armenorum mores imitatos Judaicam ſuperſtitionem, rejicienteſque à Sacra Familia eos, qui à ſtirpe, ac progenie Sacerdotum non eſſent, ac proinde ſtatuit, ut deinceps non liceat, ad ejus, cui manus imponitur, genus reſpicere, hoc eſt, non liceat diſpicere, an is, cui imponendæ ſunt manus, genus ad Sacerdotes referat: nam ſequitur: *Sed examinantes, an digni ſint, juxta expoſita in Sacris Canonibus decreta, in Cleri catalogum referri, ut eos Eccleſiaſticè promoveant, ſive ſint ex Majoribus ſuis Sacerdotibus, ſive non.* ἀλλὰ δοκιμάζοντες, εἰ ἄξιοι εἶεν, κατὰ τοὺς τεθέντας ἐν ἱεροῖς Κανόσιν ὅρους, ἐν κλήρῳ καταλεγῆναι, τούτους ἐκκλησιαστικῶς προχειρίζεσθαι, εἴτε ἐκ προγόνων γεγόνασιν ἱερέων, εἴτε καὶ μή. Unde licet ſic argumentari. Trullana Synodus vetat, genus conſiderari, an è Sacerdotibus ſit, jubet autem inſpici conditionem ejus, qui initiandus eſt juxta Canonum Scita. At enim Natalia non pertinent ad genus Majorum, nec in eorum anquiſitione quæritur, an è Sacerdotibus provehendus deſcendat? eſt autem juxta Canonum Scita, quemadmodum fusè docuimus, ea conditio in provehendo ſpectanda, quæ ad Natalia pertinet, utrum vitioſa ſint ob non legitimas nuptias. Trullana igitur Synodus non vetat conſiderari Natalia: jubet potiùs apprimè perpendi, ne ex damnato coitu in Clerum adſcitus homo, contra præſcriptum Canonum, Sacris initietur. Unde ſequitur, adeò non favere Margunio Trullanam Synodum, cui tanto in pretio eſt, ut nobis, qui eam magna ex parte deſpicimus, opituletur, auſuris vel ex Trullana Synodo conficere, rejiciendos eſſe Spurios, Naturales, & Nothos à ſacris Ordinibus. Sed dices. Id ita ſi eſt, atque Eccleſiæ noſtræ ſuffragio palam decernitur, abſtinendos eſſe Spurios, Naturales, ac Nothos ſacris Ordinibus, qui fit, ut id tamen licere propalam aſſerat non Sanctiſſimus modò, ſed & Juriſconſultiſſimus Patriarcharum Nicephorus Exhomologetes? Ejus hæc (10) verba ſunt: οἱ ἀπὸ παλλακίδος, καὶ πορνείας τικτόμενοι παῖδες, καὶ ἀπὸ διγάμου, καὶ τριγαμίας, ἐὰν φανῶσιν ἀρετὰς ἔχοντες, καὶ εἰσὶν ἄξιοι ἱερωσύνης, χειροτονείσθωσαν. *Qui ex concubina, vel ex Digamis, & Trigamis nati ſunt liberi, ſi virtutibus præditi ſint, appareantque Sacerdotio digni, Sacris initientur.* Quibus cùm apertè contrarium dictis, conſtitutiſque hactenus aſſeveret: alterutrum dicendum erit, aut falſum Nicephorum Exhomologeten, aut falsò adſtrui, quod communi Eccleſiæ ſuffragio decernitur. Verùm, ut reſponſiones illas omittam, quas ingeniosè, & eruditè difficultati facit (11) Diplovatacius, arbitratus Canonibus Nicephori non Juris communis Regulas contineri, ſed eas tantùm, quæ indicent, quando Eccleſiaſticæ diſciplinæ ſeveritas remittenda ſit, quibuſque in rebus, ac circumſtantiis rerum contra Jus commune liceat, aut vetetur, uti dicimus, *Diſpenſatio*

Id

(10) *d. l. 2. c. 13.*

(11) *Vide Bar. ann. 908. & ibid. Spondan. & Ciaccon. in Sergio.*

(1) *Ad Rom. c. 7. n. 9.*

(2) *Paulin. in ejus Vita.*

(3) *1. Ad Tim. c. 3. n. 6.*

(4) *Theophanes in Conſt. & Irene. Ignat. Monach. in Vita Taraſii.*

(5) *Idem Ignatius ibid.*

(6) *Metaph. 6. Decemb.*

(7) *Innoc. I. Ep. 4. c. 4. Concil. Brachar. Can. 38. Cōc. Sardic. C. 13. Cōcil. Gener. VIII. Can. 5.*

(8) *Horat. de Arte Poet. cir. fin.*

(9) *Can. 33.*

(10) *In Can. qui extāt in Jur. Græco-Rom. l. 3. Sent. Synod. li. 1. tit. 4 τῶ in Epit. Harmenop. Sect. 2. tit. 1. Can. 5.*

(11) *In Synopſ. Juris Can. Græci. c. 38.*

Digitized by Google

Id, quod probat acutè, & manifeſtè, Canones illos expendens. Ut, inquàm, hæc omnia omittam, quis eò Juris expers, ut non intelligat, Regulam illam intelligendam non de filiis ex concubina, vel ſcorto natis, ſed de referentibus Originem ad concubinas, nimirum de legitimis filiis naturalium Parentum, eorum ſcilicet, qui legitimi non ſunt. Hinc non *ὐιὲς filios, ſed παῖδας liberos* nominat; quo nomine nepotes etiam cenſentur, ut cautum in Jure eſt: quò ſcias, ſermonem ibi de legitimis eſſe, qui ad non legitimos Natalia referunt. Adeò authoritate Nicephori communis ſententia minimè læditur, imò potiùs confirmatur; quando, ſive cum Diplovatacio ſentias, ſive explanationem noſtram ſequare, regula illa, Naturalium, Spuriorumque filios ad Sacra recipiens, Naturales ipſos, quod nempe aſſeruimus, apertè repellit. Huic porro aſſertioni noſtræ conſequens eſt, neque Expoſitum à Parentibus ad ſacros Ordines recipiendum, ſi ejus ita lateant Parentes, ut planè ambigi queat, an ex legitimis nuptiis conceptus ſit. Certant hac ſuper re Canonum Sacrorum Interpretes, è quibus noſtræ Concluſioni diſſentanea docent (12) Ancharanus, (13) Ananias, (14) Felinus, (15) Chovernovius, (16) Paleottus, quorum futilibus rationibus minimè moveor à propoſito. Nam, cùm dubium eſt, non cenſetur quis legitimis ortus è nuptiis, ut Jura cum (17) Juriſconſultis teſtantur: at, uti diximus, Nothi à Sacris arcentur Ordinibus: igitur & Expoſiti, quorum incerti Parentes.

(12) *In c. 1. de Infant. Expoſit.*
(13) *In d. c. 1. n. 11.*
(14) *In c. cū deputati de Jud. in fin.*
(15) *In Comment. ad tit. de Concubinar. verb. qui etiam filios nu. 96. colu. 363.*
(16) *In tract. de fil. Nothis c. 63. n. 3.*
(17) *Tex. in L. liberorum, & ibi Ang. ff. de his qui not. Jnfam. Jaſ. in L. nec profeſſio. Cod. de teſt. Alciat. in 3. reg. de præſupt. præſump. 1. n. 12. Covar. in Epitom. ad l. 4. Decretal. 2. p. c. 8. §. 3.*

SECTIO IV.

De Vitio Ætatis.

SUMMARIUM.

I. *Sententia Latinorum diu circa ætatem anceps tandem conſtituitur.*
II. *Sententia itidem Græcorum circa eandem varia ad certos terminos revocatur.*
III. *Photianorum Calumniæ oſtendunt inquirendum in ætatem initiandorum.*
IV. *Unde irrepſerit corruptela recentium Photianorum circa ætatem. Author ejus Margunius.*
V. *Sententia Margunii circa ætatem proponitur.*
VI. *Eadem refellitur, atque ætas Danielis conſideratur.*
VII. *Ætas D. Jo. Euangeliſtæ, & Pauli quæ fuerit?*
VIII. *Reſpondetur exemplis allatis à Margunio.*
IX. *Facti turpis mendax narratio Veritati reſtituitur.*

I. Sic itaque vitio Natalium Naturales filii ab Ordinibus repelluntur: proinde in Examine, quod explanamus, poſt Digamiam, cùm conditio ejus, qui Sacris initiandus eſt, cognoſcitur, primo loco circa Natalia quæſtio erit habenda. Poſt hæc conſideranda erit ætas. Et de hac ſanè in Latina Eccleſia diu anceps ſententia fuit: Etenim, ſi Antiquitatem reſpicias, ſeverius ſuffragium tulit, grandioremque ętatem popoſcit in ſacris Miniſtris. Quare circa Annum Chriſti DVI. (1) Agathenſe Concilium præcepit. *Epiſcopus benedictionem Diaconatus minoribus, quàm vigintiquinque annorum, penitùs non committat.* De Presbytero autem (2) cenſens: *Preſbyterum, ait, ante, triginta annos, ideſt ante, quàm ad viri perfecti ætatem perveniat, & Diaconos ante vigintiquinque nullus Metropolitanorum Ordinare præſumat, ne per ætatem, quod aliquoties evenit, aliquo errore culpentur.* Similia tradit (3) Arelatenſe III. octodecim annis poſt Agathenſe in Gallia celebratum. Scribit enim: *Et quia in Ordinationibus clericis antiquorum Patrum Statuta non ad integrum, ſicut expedit, obſervata eſſe cognoſcuntur, ne fortè quoruncunque importunis, & inordinatis precibus Sacerdotes Domini fatigentur, & ea, quæ toties ſunt præſcripta, tranſgredi compellantur, hoc inter ſe obſervandum eſſe definiunt, ut nullus Epiſcoporum Diaconum ante, quàm vigintiquinque annos impleverit, ordinare præſumat: Epiſcopatus verò, vel Presbyteratus honorem nullus Laicus ante præmiſſam converſionem, vel ante triginta annos ætatis, accipiat.* Martinus etiam (4) Bracharenſis Epiſcopus Græcus homo, ſed Latinis in Hiſpania ſacris initiatus, idipſum ex Eois ad Occiduos Mores revocans, & in Latina Eccleſia obſervandum proponens dicit: *Si quis triginta ætatis ſuæ annos non impleverit, nullo modo Presbyter ordinetur, etiamſi valde ſit dignus: quia & ipſe Dominus trigeſimo anno baptizatus eſt, & ſic cœpit docere. Oportet ergo eum, qui ordinandus eſt, uſque ad hanc ætatem legitimam conſervari.* Denique, ne nimius ſim, rem certam tot teſtibus comprobans Zacharias (5) Pontifex, Bonifacio Moguntino Archiepiſcopo reſpondens: *Inquiſiſti, ait, etiam, ſi ante trigeſimum annum liceat Sacerdotem ordinare. Bonum, & congruum eſt, chariſſime Frater, ſi fieri poteſt, ut provectæ ætatis, & boni teſtimonii viri, juxta ſacrorum Canonum decreta, ordinentur Sacerdotes: ſi autem minimè reperiantur, & neceſſitas expoſcit, à viginti quinque Annis, & ſupra Levitæ, & Sacerdotes ordinentur, quemadmodum in lege Domini continentur.* Hæc eſt Latinæ Antiquitatis conſtans, & perpetua ſententia, quæ tamen mox magnam paſſa eſt mutationem, aliter aliis Conciliis arbitratis, ut conſtat ex (6) Amalphitana Synodo ſub Urbano II. ubi circa ætatem recipiendorum ad Ordines diverſa prorſus decernuntur ab iis, quæ hactenus recitavimus, quæque nunc uſuveniunt, ad quorum explanationem plurimum confert (7) Baronius, ad id utiliter perlegendus. Sic igitur circa ſtatam Ordinibus ætatem non una pro diverſis temporibus fuit Latinorum ſententia, donec per Concilium Tridentinum (8) ſanctum eſt, perpetuòque conſtitutum, ut Hypodiaconus non minor ætate vigintiduorum annorum renunciaretur: ut Dignitas Diaconi anno vigeſimo tertio dumtaxat concederetur: ut Sacerdos minorem ætatem legibus ſtatam excederet, hoc eſt, major eſſet vigintiquinque annis; Antiſtes verò, ut nemo diceretur ante annorum triginta prorſus abſolutam ætatem; quod ante Tridentinum in (9) Lateranenſi Concilio III. Alexan-

(1) *Can. 16.*
(2) *Can. 17.*
(3) *Can. 1.*
(4) *In collectio. Canon. tit. 20.*
(5) *Ep. ad Boniſ. &c extat ap. Sur. in Vit. Boniſac. lib. 2.*
(6) *Penes Rumualdum Archiep. Salernit. in Chron.*
(7) *Ad ann. 1090 n. 4.*
(8) *Seſſ. 23. c. 12. Vide Caball. in nos. Con:. et Canon. ad d. c. 12. Tridens.*
(9) *Can. 3. refertur in c. cùm in cunctis de elect.*

der III. decreverat, quodque poſt Tridentinam Synodum ubique cuſtoditur,

II. Neque imputanda Latinis ea, quam hìc expoſuimus, arbitrandi circa ætatem Ordinandorum *varietas*; nam & Noſtris non anceps minùs circa eandem ætatem ſententia, Ut omittam Lectoris ætatem, quippe minimè ſpectantem ad ſacros Ordines, de quibus hìc agimus, quæque ita variè à Noſtris decernitur, ut ex (1) adagio: πολλῶν κριτῶν οὐδεμία κρίσις, in multis judicibus nullam eſſe ſententiam dicas, cùm hi quidem nullam ætatem Lectori decernendam eſſe putent, authoritate Leonis (2), & Conſtantini AA; illi cum (3) Carthaginienſi Concilio à Noſtris recepto pubertatem unam requirant, alii cum Juſtiniano, quem refert, ac ſequitur Arſenius (4) Monachus, & Michael (5) Pſellus, ſatis eſſe octo annos autument, alii è contra vigeſimum ætatis annum expoſcant cum (6) Photio ex (7) Codice Græcis recepto. Denique plerique, quorum receptior ſententia eſt, duodevigeſimum conſtituant annum, ita decernentibus (8) Baſilicis, quibus plurimum defert (9) Balſamon jure reprehendens eos, qui ad ſacrum Anagnoſtæ munus ſexennes, quandoque etiam triennes pueros, provehebant. Ut hæc, inquam, omittam, quæ ad nos non pertinent; quiſque vel leviter peritus rerum Noſtrarum apprimè novit, non unam eſſe circa ætatem ſacro cuique Ordini debitam Noſtrorum ſententiam. Nam teſte Metochita (11) Theodoro, non defuere, qui duodevigeſimum annum Hypodiacono, Vigeſimum Diacono, quintum ſupra Vigeſimum annum ſtatuerent Sacerdoti, quorum ſectam ſecutus videtur Leo (12) Monachus, & ex eo (13) Tipucitus IC. At contra, Authore (14) Prodromo, ſeveriores ante Duodetrigeſimum annum, nemini manus imponendas εἰς ἱερὰν σφραγῖδα, dixere, quibus ſubſcribunt laudatus Leo ſibi contrarius & (15) Magentinus. Neque his tantùm tàm diverſis ſententiis Græcia in partes deducta eſt, verùm etiam hac ſuper re publicè diſputatum non ſemel, tum ſub Juſtiniano Seniore Principe, tum in Synodo Trullana, ut idem Prodromus obiter, & Magentinus fusè loco laudato commemorant. Et ſub Juſtiniano ſanè ex infeſtis diſputationibus illud videtur ſanctum fuiſſe decretum, quod ea tempeſtate communi calculo receptum eſt. Habes enim hæc in (16) Novellis. πρεσβύτερον δὲ ἐλάττονα τῶν τριάκοντα ἐνιαυτῶν γίνεσθαι οὐκ ἐπιτρέπομεν, ἀλλ' οὐδὲ διάκονον, ἢ ὑποδιάκονον, ἥττονα τῶν κέ. *Preſbyterum ante trigeſimum annum Sacris initiari prohibemus, nec ſinimus Diaconum, aut Hypodiaconum ad Sacra provehi, niſi poſt quintum ſupra vigeſimum*. Quod decretum diu viguiſſe in Grecia argumento ſunt, quæ ſcripſit Euſtathius (18) Anteceſſor vir Juriſconſultiſſimus inter Noſtros. Ait enim: διάκονος, ἢ ὑποδιάκονος ἥττων τῶν κέ. ἐνιαυτῶν οὐ χειροτονεῖται, ὡς παρὰ ρκγ΄. τῶν δὲ βασιλικῶν βιβ. γ. τιτλ. α. κεφ. κς΄. *Diaconus, aut hypodiaconus annis vigintiquinque minor non ordinatur. Novella CXXIII. Baſilicon Libro III. Titulo I. Capite XXVI.* & de Preſbytero: οὐκ ὀφείλει πρεσβύτερος χειροτονεῖσθαι, εἰ μὴ πληρώσῃ λ΄ ἔτη, ὡς παρὰ ρκγ΄. κεφ. κ΄. τῶν δὲ βασιλικῶν βιβλ. γ΄. τιτλ. α. κεφ. κς΄. *Preſbyter ordinandus non eſt, niſi annis triginta expletis. Novella CXXIII. C. XX. Baſilicon Libr. III. Tit. I. Cap.*

(1) *Planud. in Adag. cent. 2.*
(2) *In compend. Legum. tit. 8. n. 10.*
(3) *Can. 13. juxta Græcos.*
(4) *In Compend. Legum. c. 42.*
(5) *In Synopſi Legum.*
(6) *In Nomoc. tit. 1. c. 42.*
(7) *Tit. 1. lib. 1.*
(8) *Lib. 3. tit. 1. c. 28.*
(9) *Add. c. 28. et in Can. 14. et 15. Trullanum.*
(10) *In Nomocanon. Phot. tit. 1. c. 42*
(11) *περὶ χαλκηδείας Vulnere. 6.*
(12) *In Sylloge Canon. ad Trull.*
(13) *Lib. 13. tit. 3.*
(14) *De Interpretat. Can. c. 73.*
(15) *In reſp. Can. reſp. 34.*
(16) *Novell. 123.*
(17) *De Tēporal. Intervallis de ān. 25. n. 7. et de ann. 30. n. 20.*

XXVI. At in ſecundâ diſputatione res tandem eſt conſtituta eâ mox in Decretis conſtantiâ, ut jure ſtatutum in ea communis Græciæ appellari ſententia queat. Hinc Leo (18) Sapiens abrogata Novellarum Juſtiniani hac in parte authoritate, Ὁ πολιτικὸς, ait, θεσπίζει νόμος, τὸν ἐλάττω πέντε καὶ εἴκοσι ἐτῶν μὴ χειροτονεῖσθαι εἰς λειτουργίαν ὑποδιακόνου. Ἱερὸν ἀντιθεσπίζει δόγμα, τὸν πρὸς τοιαύτην διακονίαν προσιόντα τὸν εἰκοστὸν χρόνον εἰσάγειν εἰς τὴν χειροθεσίαν. ἄξιον οὖν ἡμῶν ἡ βασιλεία ἡγησαμένη τοῦ ἱεροῦ ἀκούειν νόμου ἐν τοῖς περὶ τῶν οἰκείων διατάξει, τούτῳ καὶ συμψηφίζεται, καὶ ὁρίζει τὸν πρὸς εἰκοστὸν ἔτος ἐλάσαντα μὴ τῆς ἄλλης διαγωγῆς τοῦ βίου ἐμποδὼν ἱσταμένης, ὅσαγε ἐκ τῆς ἡλικίας, μηδὲν εἰς τὴν τοῦ ὑποδιακόνου προχείρισιν ἐμποδίζεσθαι. *Jus civile mandat, minorem vigintiquinque annis non provehi ad Miniſterium Subdiaconi. Sacrum verò decretum contra ſtatuit, ſatis eſſe ad ejuſmodi Miniſterium, qui accedit, ſi annum vigeſimum terminaverit. Decet autem Majeſtatem noſtram ſacræ Legi parere in iis, quæ ad propria ſpectant, decernenti. Quare ſubſcribit eidem, atque jubet, eum, qui vigeſimum annum impleverit, ni alia vitæ ratione impediatur, quod attinet ad ætatem, minimè impediri, ne ad Subdiaconi Ordinem provehatur*. Quod etiam (19) alibi pius, ac ſapiens Cæſar conſtituit, aſſerens, ſi Lex ſacra ſæpe, vel in Civilibus plurimum habet authoritatis, multo validius ei robur permittendum in Sacris, nec tolerandum, ut Lex Civilis aliter, ac Sacra de rebus ſacris conſtituens, ſacræ Legi prævaleat. Id ipſum confirmant Leo, & (20) Conſtantinus AA: quorum decreta ſecutus vir ſummus Conſtantinus (21) Harmenopulus πρεσβύτερος, ait, πρὸ λ΄ ἐτῶν χειροτονηθεὶς, κἂν πάνυ ἄξιος εἴη, καὶ διάκονος πρὸ τῶν κέ. καὶ διακόνισσα πρὸ τῶν μ΄. καὶ ὑποδιάκονος πρὸ τῶν κ΄, καθαιρείσθω. *Preſbyter ante annos triginta Sacris initiatus, licèt valde dignus ſit, & Diaconus ante vigeſimum quintum, & Diaconiſſa ante quadrageſimum, & Subdiaconus ante vigeſimum, deponitor*. Eadem docet Photius (22), & ex Photio (23) Balſamon, quos pleno agmine ſequuntur cæteri Arſenius (24) Monachus, Macarius (25) Hieromonachus, Matthæus (26) Blaſtaris, & ante hos omnes, poſt Photium, Alexius (27) Ariſtenus in editis juſſu Joannis Comneni Imperatoris. Nec mirum hæc ita tandem conſtituta in Eccleſia noſtra, Nam cùm de ætate Sacerdotis aperciſſimus ſit Canon Neocæſarienſis (28) Concilii: πρεσβύτερος πρὸ τῶν λ΄ ἐτῶν μὴ χειροτονείσθω, ἐὰν καὶ πάνυ ᾖ ὁ ἄνθρωπος ἄξιος, ἀλλ' ἀποτηρείσθω. Ὁ γὰρ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῷ τριακοστῷ ἔτει ἐβαπτίσθη, καὶ ἤρξατο διδάσκειν. *Preſbyter ante triginta annos non initietur, etiamſi fuerit vir valde dignus. Dominus enim Jeſus Chriſtus in XXX. anno Baptiſmum iniit, cœpitque docere*; Quæ ambiguitas in reliquis Ordinibus diu fuerat, à Synodo (29) Trullana tandem hac lege ſublata eſt. Ὁ τῶν ἁγίων, καὶ θεοφόρων ἡμῶν πατέρων κρατείτω κανὼν καὶ ἐν τούτῳ, ὥστε πρεσβύτερον πρὸ τῶν τριάκοντα ἐτῶν μὴ χειροτονεῖσθαι, κἂν πάνυ ᾖ ὁ ἄνθρωπος ἄξιος, ἀλλ' ἀποτηρεῖσθαι. ὁ γὰρ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῷ τριακοστῷ ἔτει ἐβαπτίσθη, καὶ ἤρξατο διδάσκειν· ὁμοίως μήτε διάκονος πρὸ τῶν εἴκοσι πέντε ἐτῶν, ἢ διακόνισσα πρὸ τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν χειροτονείσθω. ὑποδιάκονος μὴ ἥττων τῶν εἴκοσι ἐτῶν χειροτονείσθω. εἰ δέ τις ἐν οἱῳδῆποτε ἱερατικῷ καταστάσει παρὰ τοὺς ὁρισθέντας χειροτονηθείη χρόνους, καθαιρείσθω.

San-

(18) *Novella 16*
(19) *Conſtitut. 75.*
(20) *In Compend. Legū. tit. 8. n. 7. 8. 9*
(21) *In Epit. Can. Sect. 2. tit. 1.*
(22) *In Nomoc. tit. 1. c. 28*
(23) *In eundē locum Photii.*
(24) *In Compend. Legum c. 42.*
(25) *In Collect. Canon. c. 148.*
(26) *In Compend. Can. Elemen. n. c. 2. de æta. Ord. Cler.*
(27) *In Nomoc. ad Trull.*
(28) *Can. 11.*
(29) *Can. 14. & 15.*
(30) *In d. c. 14. & 15. Trull.*
(31) *Comment. in d. c. Trull.*
(32) *In Can. 16.*
(33) *Lib. contr. hæ.*

Digitized by Google

Sanctorum, Divinorumque Patrum noſtrorum Canon in his quoque valeat, ut Presbyter ante triginta annos non ordinetur, etiamſi ſit homo valde dignus, ſed reſervetur. Dominus enim Jeſus Chriſtus in XXX. anno Baptiſmum accepit, cœpitque docere. Similiter nec Diaconus ante XXV. annos, nec Diaconiſſa ante XL. annum ordinetur. Subdiaconus ne minor annis XX. ordinetur. Si quis autem eorum in quocunque ſtatu ſacro præter definita tempora ad Sacra fuerit provectus, deponitor. Hoc Trullanum decretum ſtatam ætatem cuilibet Ordini tantâ felicitate edixit, ut ab omnibus fuerit receptum, quemadmodum teſtantur (30) Balſamon, & (31) Zonaras, videndus uterque etiam in Canones (32) Carthaginienſes, quorum omnium authoritate idem aſſeverat Simeon (33) Theſſalonicenſis, quo authore ita decretæ Ordinibus ætati ſtandum eſt, ut eam corripiendi nulla poteſtas ſit Antiſtitibus, quibus etiam ætas annorum trigintaquinque conſtituitur, ne ad Infulas ante eum annum provehi queant, ut probat (34) Photius, & (35) Balſamon ex Novellis, & Baſilicis, confirmatque (36) Euſtathius, & (37) Arſenius, & ex Septima (38) Synodo, poſtremus (39) Allatius à Nobis poſt hæc ſcripta lectus, cujus ſuffragio, addita Trullanæ (40) Synodi, (41) Photii, ac (42) Balſamonis fide, hæ annorum periodi completæ, abſolutæque eſſe debent, ni completæ ſint, non ritè Ordinationes proceſſuras, ut non defuerint, qui, licèt ineptè, abſurdèque, dubitaverint tamen, utrum collati, non habita ratione ætatis, Ordines Characterem ſuum initiatis imprimerent, de quo accuratè diſputat (43) Balſamon.

III. Patet ex his manifeſtè Eccleſiæ noſtræ Suffragium Synodorum legibus conſtitutum, Moribus receptum, præſcriptum uſu perpetuo, ſexcentiſque authoritatibus celebratum, quo nimirum definita ſingulis Ordinibus ætas decernitur, ut Hypodiaconi dignitas non niſi vigeſimo anno peracto concedatur, Diaconi Miniſterium ei, qui minorem ætatem ſuperaverit, Sacerdotium trigeſimum annum agenti, Infula verò iis tantùm, qui trigeſimum quintum ætatis annum abſolverint. Quod & ante, & poſt Trullanam Synodum Græcia ſanctè cuſtodiit, donec ἀνομία, uti dicimus, Photianiſmi, cùm pleraque Priſcis intacta, & à Noſtris palam per continuata ſæcula religioſè cuſtodita corrumpi cœpiſſent, ſenſimque non ſine Legum Sacrarum injuria abrogari, hoc quoque negligi cœptum. Quapropter eſt, ut videamus (rem planè miram) nullam ætatis rationem haberi vel ab iis, qui olim Latinos falsò quidem, ac per ſummam calumniam, objurgavere tamen ob id, cujus hoc tempore apud ipſos exempla non ſine dolore conſpicimus. Nam Nicolaus (1) Methonenſis hæc ſcribit. ὅθεν ἐλέγχειν ἄδεια τὰς τῶν Λατίνων χειροτονίας, ὅτι γὰρ οὐχ ἡλικίαν ἁρμόδιον ταῖς ἱεραῖς τάξεσιν ἐπινοοῦσι χειροτονοῦντες, ἀλλὰ πρὸ τοῦ εἰκοστοῦ, ὅτι τῶν ἄλλων κατὰ τοὺς Κανόνας συντεταγμένων ἡλικιῶν προχειρίζουσι τοὺς εἰς κλῆρον. *Unde locus reprehendendi Ordinationes Latinorum. Etenim neque ætatem congruam Sacris Ordinibus conſiderant, cùm manus imponunt: Sed ante vigeſimum annum, & alias juxta Canones ſtatutas ætates provehunt Clericos.* Et Nicolaus (2) Cabaſilas: τὰ τῶν ἐν Ῥώμῃ δόγματα τίς οὐ καταφρονήσει; ἐξ ἱερέων πονηρῶν εἰς λαὸν ἀνόητον καταφέρεται. οὐχ ἱερέων ὅμως, ἀνδρωνίσκους γὰρ εἰς χειροτονίαν ἐληλυθότων, καὶ τάξιν κλήρου λελαχότων ὀλίγῳ τι μετὰ τὸν εἰκοστὸν χρόνον. *Eorum, qui Romæ ſunt, dogmata quis non ſpernat? Ea è Sacerdotibus improbis in Populum ſtupidum feruntur. Imò nec à Sacerdotibus; nam contra Canones ad impoſitionem manuum venere, & Cleri Ordinem recipere paulò poſt vigeſimum annum.* Eadem ſcribit Gregorius (3) Acindynus, Gregorius (4) Palamas, Nilus (5) Cabaſila, Joannes (6) Phurnes, Joſeph, (7) Briennius, & Philotheus (8) Patriarcha CP. quorum ſententias, quippe planè relatis ſimiles, producere non placuit. Illis tamen palam oſtenditur, licèt falsò, & impiè, olim tamen à Photianis ipſis hoc Vitium ætatis Latinæ Eccleſiæ objectum; quod tamen neque probant, neque probare poterunt, cùm, ſi quid aliquando actum eſt circa Minores, id aut à Latinis omnino improbetur, tanquam contra Eccleſiæ ſtatuta factum, vel ritè factum aſſeratur ex indulgentiâ juſtæ relaxationis, remiſſioniſque Eccleſiaſticæ. Quòd ſi vel Photiani ipſi minoris ætatis vitium damnant etiam injuſtè in Latinis, quis ferat idipſum in Græcis? aut qui fronte recentiores quidam tueri audeant, ritè Ordines poſſe conferri minoribus eâ ætate, quam Ordinibus præſcripſit Eccleſia noſtra? Audi quid cenſeat Simeon (9) Theſſalonicenſis à (10) Diplovatatio productus. ὁ πρὸ τοῦ ἐντεταγμένου χρόνου χειροτονῶν ἱερὸν ὑπηρέτην, εἰς τὸ φοβερὸν βῆμα, οὐ λειτουργὸν Χριστοῦ, ἀλλὰ λῃστὴν ἐκκλησίας ἐνδέχεται. *Qui Sacris initiat ſacrum Miniſtrum ante decretam ætatem, non Miniſtrum Chriſti ad verendum Tribunal, ſed latronem inducit.* Et Joannes Schilitza ab eodem (11) citatus: Τοὺς δὲ χειροτονοῦντας ἱερεῖς πρὸ τοῦ λ' ἐνιαυτοῦ, καὶ διάκονον πρὸ τοῦ κε', καὶ ὑποδιάκονον πρὸ τοῦ κ', χρὴ γινώσκειν τῆς ἐξουσίας ἀμετόχους εἶναι, καὶ ἱεροσύλους ὀνομάζεσθαι, ὅτι τοὺς θεοφόρους τοὺς ἐν Νικαίᾳ πατέρας λοιδοροῦσι, τοὺς τάξαντας ἑκάστῳ βαθμῷ τὴν ὡρισμένην ἡλικίαν. *Eos, qui Sacris initiant Sacerdotes ante XXX. & Diaconum ante XXV. & Hypodiaconum ante XX. annum oportet ſcire, poteſtatis Pontificiæ deſiderio multari, appellarique Sacrorum prædones, quoniam divinos, qui Nicææ conſedere, Patres contemnunt, à quibus unicuique Gradui Eccleſiaſtico ſtatuta eſt ætas idonea.* Quæ poſtrema Schilitzæ verba ſi cui nova erunt, arbitrato, nihil à Nicæna I. Synodo conſtitutum fuiſſe circa ætatem provehendorum ad Ordines, Sciat plurimos Nicænæ Synodi Canones periiſſe, quò fit, ut inextricabili quæſtione hactenus de numero Canonum Nicænorum Scriptores litigent, ut accuratè docet, & fusè explicat (12) Cabaſſutius. Hinc minimè ambigo, inter Nicænos Canones fuiſſe quempiam, qui circa ætatem, de qua ſcilicet agimus, opportunè decerneret, præſertim cùm idipſum affirmet hac ipſa in re Hippolytus (13) Thebanus laudatus à (14) Turriano, & Chronographus (15) Anonymus MS. quem ad id producit (16) Allatius. Quorum uterque receptam Græcorum moribus, decretam à Trullana, tot authoribus aſſertam ætatem ante omnes à Nicæna trecentorum duodeviginti Patrum Synodo fuiſſe conſtitutam affirmat, cui profectò palmarem irrogant injuriam recentiores hi Noſtri circa ætatem eorum, quos

...ref. ... Sacram. Ordin.
(34) In Nomoc. tit. 1. c. 28.
(35) Ibid. in Nomocan.
(36) De intervallis de an. 35.
(37) In d. Compend. c. 41.
(38) Can. 3. ubi Zonar. Balſamon, & Arſen.
(39) Lib. de ætat. & Interſtit. à pa. 57. in fin.
(40) Can. 15. ubi Balſamõ, & Zonaras.
(41) Ibid. ad Trull.
(42) In d. c. 15. Trull. & in Can. 3. Nicæn. II.
(43) In Cano. 14. Septimæ Synodi.
(1) In Canon. 14. et 15. Trull.
(2) Epi. 2. ad Nilũ Patrub.
(3) Vol. 2. Operum. tit. de Abuſibus Latinorum.
(4) Expoſit. 2. de Eccleſ. Conſuet. cõtra Latinos.
(5) De Lumine Thaborio Orat. 2. in Transfigur.
(6) In Antirrhet. contra Jo. Nauplicenſem.
(7) Propoſit. 15. pro Palama.
(8) Lib. 4. cõtra Niceph. Gregoram.
(9) In l. de myſteriis.
(10) In Schediaſmo Can. c. 6.
(11) In Synopſi Legũ Sacrarum tit. 3. c. 1.
(12) In Not. Cõc. Diatriba de numero Can. Nicæn.
(13) In Chronico ad Nicæn.
(14) In Scholi Græcis ad Can. Apoſtol.
(15) Extabat in te Libros Allatii.
(16) De æt. & interſt. pag. 51. in fin.

ad Sacra recipiunt, nihil penſi habentes, ſed ex libidine ſibi fas eſſe putantes, paucioribus, quàm ſtatuti ſint per Eccleſiam, annis natos ad Ordines Sacros provehere.

IV. Et hanc hercle corruptelam unde Mores acceperint noſtri, cæteroqui Vetuſtatis tenaciſſimi, diu anceps quæſieram, donec incidi in Notas Margunii ad Nomocanonen, unde omnis Eccleſiæ labes in conſuetudines Noſtras irrepſit. Ibi enim cùm decernatur, nullam habendam rationem ætatis in Ordinationibus, agnovi, non aliunde didiciſſe Græciam imberbes hypodiaconos & Semiberbes Diaconos, imò aliquando & Preſbyteros pati, quàm ex Scitis, ingeſtiſque per implexam ignorantiæ nequitiam Margunii. Quod eo magis mihi perſuaſum habeo, quòd ante ætatem Margunii licèt reperiam queſtos (1) aliquos proptereà, quòd impuberes ad Ordinem Lectoris reciperentur, nullum tamen exemplum inveniam minoris ſtatutâ ætatis ad Sacra provectæ. Quin imò diligenter ſcrutatus res Noſtras toto ſæculo ſuperiore, hoc eſt XVI. video ad annum uſque MDLXV. quæ ſuperiùs ab Eccleſia noſtra conſtituta vidimus, accuratiſſimè cuſtodita. Nam Pachomius (2) P. qui Anno ſecundo ſupra quadrageſimum Captivitatis noſtræ, qui fuit XX. Bajazethi Turcarum Principis, Chriſti vero MD. cœpit (3) Eccleſiæ Græcæ præeſſe, hæc ſcribit: *συγχωροῦμέν σοι δὲ πᾶν ὅτι πλημμέλημα, καὶ ἀρτίον σε κατεστήσαμεθα προσφέρειν μετὰ τὴν ἀναγκαίαν μετάνοιαν τῷ Θεῷ λατρείαν ἀναίμακτον, πλὴν εἰ πορνείας ἔνοχος μετὰ τὴν ἱερατείαν, ἢ αἱρέσεως, ἢ ἁμαρτήματος παρὰ φύσιν, ἢ λαβὼν χειροτονίαν ἔξω τῶν διωρισμένων χρόνων χωρὶς συνοδικῆς συγκαταβάσεως, ἢ ἀνδροφόνος, ταῦτα γὰρ τῶν ἱερῶν ἀπείργει μέχρι θανάτου. Condonamus tibi omne peccatum, quod perpetraſti, & aptum te facimus offerendo, poſt neceſſariam Pœnitentiam, Deo incruento Sacrificio, ni tamen reus libidinis poſt Sacerdotium ſis, vel hæreſis, vel Vitii contra naturam, vel ni acceperis impoſitionem manuum extra ſtatutos annos ſine Synodica diſpenſatione, vel ſi homicida. Hæc enim à Sacris arcent uſque ad mortem.* Ecce, quàm ſeverus, quàm atrox Photianiſmus fuerit initio ſæculi ſuperioris, quo ad Sacra provectus in vitio ætatis ad laicam communionem redigebatur, ne amplius in Vita inter dicatos Altari homines miniſtraret. Hieremias (4) etiam, qui Byzantinæ præfectus eſt Sedi circa annum Chriſti MDLI. qui (5) primus fuit Solimani, *εἴτις*, inquit, *πρὸ τοῦ κ΄. τὴν ὑποδιακόνου, πρὸ τοῦ εἰκοσιέ. τὴν διακόνου, πρὸ δὲ τοῦ λ΄. τὴν τοῦ ἱερέως τετόλμηκε λαβεῖν ἀξίαν, καθαιρείσθω ὡς παράνομος, καὶ ἀφοριζέσθω ὁ παρανόμως χειροτονήσας. Si quis ante XX. Annum Hypodiaconi, ante XXV. Diaconi, ante XXX. Sacerdotis auſus fuerit ſuſcipere dignitatem, deponatur ut contemptor injuſtus Legum, & ſegregetur, qui injuſtè contulit Ordines.* Viden, ut intra ſuperius ſæculum eadem erga Leges ſacras Photianorum obſervantia, quæ olim Græcorum, fuit, quamque tot rationibus, authoritatibuſque confirmavimus? Quin & in Syſtaticis, quæ *litteras Dimiſſoriales* appellant Latini, inter alia hoc ipſum de legitima ætate teſtimonium ſæculo ſuperiore inſerebatur. Exemplum Syſtaticorum hujuſmodi habes penes Manuelem (6) Malaxum productum ab (7) Allatio, cujus teſtimonio Malaxus ſcribebat anno Chriſti MDLXII. Veritatemque non Syſtatico tantùm aſſeruit, ſed & his verbis. *Περὶ ἡλικίας τῶν χειροτονουμένων ἱερέων. Ο΄ ιδ΄. τῆς ἕκτης Συνόδου Κανὼν ὁρίζει, ὅτι ὅταν θέλῃ νὰ γίνῃ τινὰς ἱερεὺς, νὰ εἶναι χρόνων τριάκοντα, ὁ δὲ διάκονος κ΄* (*corrigo* ex M.S. Latini Latinii, quod ut videtur, Allatius non viderat) *κέ. καὶ ὁ ὑποδιάκονος κ΄. Ο΄ δὲ ἀναγνώστης ιή. ἔτους ὁρίζουσιν οἱ θεῖοι πατέρες εἰς τοὺς ἄνωθεν χρόνους νὰ γίνωνται, καὶ ὄχι ὀλιγωτέρους χρόνους. De ætate initiandorum Sacerdotum. Decimuſquartus Sextæ Synodi* (intellige Quiniſextæ: nam Sexta Synodus nullos edidit Canones, ut probat (8) Cabaſſutius poſt alios) *Canon imperat, ut futurus Sacerdos triginta annorum ſit, Diaconus viginti quinque, Hypodiaconus viginti, Lector octodecim. Ita Sancti Patres, qui nos præceſſerunt, præcipiunt, ut fiat neque illa ætate minores admittunt.* Adde & Syſtaticum Metrophanis (9) P. cujus Eccleſiaſtica Præfectura incidit in annum CXI. captivitatis noſtræ, qui fuit Solimani XLIV. Chriſti (10) MDLXIII. atque ita de Epiſcopo, quem commendatitiis Epiſtolis munit, loquitur. *τὸν δὲ τίμιον, καὶ θεοφιλέστατον Ἀντώνιον τοῦτον προεχειρίσαντο, καὶ ἀρχιερέα καθιέρωσαν ἐφ᾽ ἡμετέρῳ προστάγματι οἱ ἄνωθεν γεγραμμένοι ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐπὶ μαρτυρίᾳ πολλῶν, καὶ οὐ δίγαμον αὐτὸν μαρτυρησάντων, καὶ κοπιάσαντα ἐν πάσῃ ἐκκλησιαστικῇ τάξει λαμβανομένῃ ἐν καιρῷ ἁρμοδίῳ, ἐκ τοῦ εἰκοστοῦ ἕως τοῦ τριακοστοῦ πέμπτου, ἔτι δὲ οὐδὲ πόρνον, οὐδὲ μιαιφόνον, οὐδ᾽ αἰσχρὸν τῷ λαῷ, οὐδ᾽ ἐπὶ μετανοίᾳ γινόμενον, καὶ παντελῶς ἄρτιον τῇ ἀξίᾳ, ἣν ἔλαβεν. Hunc autem pretioſum, atque amiciſſimum Dei Antonium provexere, & Epiſcopum ſacravere noſtro juſſu ſuperiùs ſcripti Fratres noſtri cum teſtimonio multorum, qui neque Digamum eum dixere, affirmaruntque exercitum in omni Eccleſiaſtico Ordine, accepto ſcilicet opportuno tempore, à vigeſimo ad XXXV. Præterea neque libidini deditum, neque homicidam, neque turpem Populo, neque ſubjectum Pœnitentiæ, ſed prorſus idoneum Dignitati, quam accepit.*

V. His teſtibus quis non videat evinci planè, corruptelam hanc conferendi Ordines, poſt annum Sexageſimum tertium ſuperioris ſæculi, circa quem cœpit Margunius in Græcia nominari, Moribus noſtris inductum. Jure igitur ejus referemus ſententiam, eamque hìc confutabimus breviter, quando eam fuſiùs rejecit Allatius, qui tamen hominis pepercit nomini, ne, ut ipſe familiaribus colloquiis dicere ſolebat, Chiæ Originis hominem læderet. Ergo Margunius (1) ſic ſcribit. *ἐθαύμασα πολλάκις βολαῖς τὴν αὐστηρίαν κάποιων ἀρχιερέων, ὁποῦ ἐξετάζουσι τοὺς χρόνους τῶν κληρικῶν, ὅταν ζητοῦσι τὴν χειροτονίαν. Καλὴ ἡ ἐξέτασις τῶν ἠθῶν, τῆς ἐπιτηδειότητος, τῆς ἁγνείας, καὶ ἐγκρατείας, καὶ τῶν ἑξῆς. Περὶ δὲ τῆς ἡλικίας πᾶσα ἐξέτασις ματαία. εἰ ἄξιος ὁ κληρικὸς ἂς χειροτονηθῇ ἐν ἀκμῇ τῆς νεότητος. εἰ ἀνάξιος οὐδ᾽ ἐσχατόγηρως λαβέτω τὴν θείαν ἀξίαν. Νέος ἦν Ἰωάννης, καὶ ἀπόστολος, νεανίας Παῦλος κράζεται ἐν τῇ λιθοβολίᾳ τοῦ Στεφάνου, καὶ ὀλίγον ὕστερον προχειρίζεται εἰς ἀπόστολον, καὶ διδάσκαλον τῶν ἐθνῶν. Δανιὴλ μειράκιον, καὶ προφήτης. Ἐν δὲ τῇ Ἐκκλησίᾳ ξέρετε σὺ γενόμενα περὶ Τιμόθεον, καὶ Δημᾶ, καὶ Ἐλλάδιον, καὶ Θεόδωρον τὸν Σικαιώτην, καὶ ἄλλους πολλούς· ἀλλὰ ὅρα, μὴ καὶ τοῦτο λατινισμὸς περιεργάζονται κατὰ τὴν ἡλικίαν οἱ λατῖνοι. Θέλεις εἰπεῖς, ὡς φοβεροί! ἀλλὰ πίστευσόν με τῷ ὅρκῳ· λέγουσι, δὲν πράττουσιν. Εἴδαμεν πάλαι δικαστὴ Πάπαν,*

(1) Simeõ Theſſal. lib. contra hæreſ. de Sacr. Ord.
(2) In Synchorot. penes Cãpanas inter formas Synchoreticorum.
(3) Ex Chronic. Panvini an. 1500.
(4) Synodico actochii apud eundem Capanas. inter formas Synodicorũ.
(5) Ex Chronic. Panv. ad an. 1550.
(6) In Nomocan. c. 436.
(7) De ætat. et Interſt. p. 56
(8) In Notit. Cõcil. ad Synod. Quiniſex. in princ.
(9) In Syſtatico Epiſc. Methonenſis ap. Campanas inter formas Syſtatic. Patriarchalium.
(10) Ex Chronic. Panv. ad an. 1563.
(1) Nota 59.

Digitized by Google

σπαι. Διατὶ μάθομεν, ὅτι ἐμπορεῖ νὰ εἶναι νυμφίος τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸν λατινικὸν νόμον ἐκεῖνος, ὁποῦ δὲν ἐμπορεῖ νὰ πανδρευθῇ· καὶ νεωστὶ ἦν αὐτοῖς Ἐπίσκοπος τόσον νέος, καὶ ἄμορφος, ὁποῦ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Πάπα γελῶντος, καὶ ἐπαινοῦντος ἔπαθε τὸ σαρρακηνόν. *Sæpenumerò miratus ſum auſteritatem quorundam Antiſtitum, qui inquirunt in annos Clericorum, cùm petunt Sacris initiari. Bonum examen eſt morum, conditionis idoneæ Sacris, Caſtitatis, & Continentiæ, cæterorumq; At de ætate omnis quæſtio vana eſt. Si dignus Clericus provehatur ad Sacra in flore Juventæ, ſi indignus, ne ſilicernio quidem accipiat Ordinem Sacrum. Juvenis erat Joannes, & Apoſtolus, Adoleſcens Paulus in lapidatione Stephani, & paulò poſt renunciatur Apoſtolus, ac Doctor Gentium. Daniel puellus, & Vates. In Eccleſia verò ſcitis acta circa Timotheum, Demam, Eleutherium, ac Theodorum Sycęoten, & alios multos. Sed vide, ne hoc etiam Latinum quid oleat: Satagunt Latini ætatis. Dices, ut terribiles! Sed jurato crede mihi: dicunt, non faciunt: Scimus olim decennem Pontificem, ut noſſemus, poſſe ſponſum Eccleſiæ eſſe juxta Jura Latina eum, cui nefas eſt Jure Cæſareo maritum eſſe: & nuper fuit ipſis Epiſcopus adoleſcens adeò, atque adeò venuſtus, ut à Filio Pontificis ridentis, & laudantis Turcicum neſcio quid paſſus ſit.* Hęc primus Photianorum, & unus omnium Margunius, quæ ſi vera ſunt, fatua dicamus oportet Concilia, & Trullanum in primis, ineptos Græcorum Canones, Jura noſtra planè dementia. Quorſum enim tot apertiſſimis verbis edere decreta, tot Scita Juriſconſultorum noſtrorum exponere, tot Patriarcharum referre ſententias conceptiſſimis verbis ætatem ſtatuentes, certumque Ordinibus tempus, ſi ejus nulla ratio eſſet habenda? Quid mihi hunc hominem Photiani Latinorum hoſtem oſtentant? Pol, ille Gręcię hoſtis manifeſtiſſimus eſt, cujus Mores corrumpit, cujus abrogat Jura, cujus commune Suffragium certum, omnibuſq; receptum damnat. Auſteritas, inquit, eſt in annos ſacrandorum hominum inquirere. Cur verò auſteritas? An quòd aliquid à Viro ſacrando petat, quod ſupra æquitatem ſit? Nam auſteritatem eam nobis exponit Chriſtus, quæ præter id, quod æquum eſt, aliquid à ſubjectis expoſcit. Inducit enim ſervum nequam loquentem: (2) *Sciebam, quòd*
(2) Luc. c. 18. n. 21. *homo auſterus es: tollis, quod non poſuiſti, & metis, quod non ſeminaſti*: ἐφοβούμην γάρ σε, ὅτι αὐστηρὸς εἶ; αἴρεις, ὃ οὐκ ἔθηκας, καὶ θερίζεις, ὃ οὐκ ἔσπειρας. At Antiſtes, dum ætatem in homine Sacris initiando, quam dicimus, quærit, præter æquum nil exigit. Etenim quî præter æquum, quod à Lege, quæ in æquitate ſita eſt, extra æquitatem eſſe non poteſt, præcipitur? Non igitur hæc auſteritas, ſed erga Leges obſequium, quod è Græcia fruſtra niſus eſt Margunius expellere, nec ſine ſucceſſu à Photianiſmo procul amandavit.

VI. Sed inconſtantiam, impudentiamque hominis attendant Noſtri. Docet, bonam fore inquiſitionem, eamque ſuadet, ingeritque, ſi agenda ſit circa Mores, atque conditionem Sacris idoneam. Quærendum ergo ante, quàm Ordines conferantur, an idoneus ſit Clericus. Infero ergo: Igitur quærendum & illud, utrum ætatis ſit ad Ordines recipiendos legitimę. Etenim cùm ea inter, quæ à Legibus præſcribuntur, expoſcunturque, ut quis Ordinibus recipiendis idoneus ſit, ætas numeretur; quis non videt, ei, à quo inſtituenda eſt quæſtio circa conditionem idoneam hominis initiandi, quærendum & illud eſſe, an Sacris Muneribus admovendus legitimę ſit ætatis ad Ordines. Nam quod ait, dignum vel in flore ætatis Sacris initiandum, hanc bellam argumentationem complectitur. Dignus ergo recipiendus, etiam ſi minor: quæ ſanè, ut Philoſophi loquuntur, contradictionem implicat. Si quidem, ſi dignus, ergo non Minor. Quî igitur vel minor recipiendus, ſi dignus? Da totum, quod dicitur, an aliquid, quod Margunio proſit, dabis? imò nihil: negamus enim fore dignum, ſi in eo ſit ætatulæ flore, qui, ante annum XX. crudum adhuc Sacris Ordinibus, immaturè pubeſcit. Sed eſto, valeat ea Margunii argumentatio; an propterà concedenda? Concedenda nimirum ab eo, cui Eccleſia verba (1) illa Numinis Jeruſalem obiurgantis poteſt objicere. ἀπ' αἰῶνος συνέτριψας τὸν ζυγόν σου, καὶ διέῤῥηξας τοὺς δεσμούς σου, καὶ εἶπας· οὐ δουλεύσω σοι. *A ſæculo confregiſti jugum meum, rupiſti vincula mea, & dixiſti: non ſerviam.* Non ne hæc lex (2) Eccleſiæ ſunt? πρεσβύτερος πρὸ τῶν λ' ἐτῶν μὴ χειροτονείσθω, ἐὰν καὶ πάνυ ᾖ ὁ ἄνθρωπος ἄξιος. *Presbyter non initietur ante XXX. annum, etiamſi fuerit homo valde dignus*: & (3) illa: ὥστε πρεσβύτερον πρὸ τῶν λ' ἐτῶν μὴ χειροτονεῖσθαι, κἂν πάνυ ᾖ ὁ ἄνθρωπος ἄξιος. Hac porro ſtatuta Lege, hac admiſsâ, hac receptâ, quis niſi rebellis ſubſcribet Margunio? Atque dicente Trullana cum Neocęſarienſi, *etiamſi dignus non initiator, ſi minor eſt*, adſtipulabitur Margunio dicenti: *Si dignus, initietur, tametſi minor?* Nec igitur data Argumentatio illa Margunii quidquam in communem ſententiam Eccleſiæ conficit, quippe demens, ac fatua; neque concedi poteſt, quippe Sacris Canonibus planè contraria, iiſdem injurioſa, & ab ipſo Photianiſmo palam damnata, cui alterutrum eligendum erit, me publicè poſtulante, ut aut numeroſam Photianorum Authoritatem, aſſerentem ubique ætatis habendam rationem in Ordinationibus Sacris, damnet, uti fatuam, ineptamque, aut oppoſita commentam blaterantis Margunii ſententiam flammis addicat, quas meretur Impietas. Inſtat tamen Margunius omnibus, urgetque omnes, Joannem, Saulum, ac Danielem objiciens. De poſtremo breviſſimus mihi ſermo. Non enim video, quid inferri queat ex Vaticinio ad Ordinem. Donum illud eſt à Deo prodigioſè, & gratis, non ex merito ejus, cui confertur, aut apta ad illud conditione, ſed ex Numinis ipſius arbitrio, ac largitate conceſſum, quod idoneum muneri minimè poſcit, ſed facit; atque adeò non conſecrat, ut non ſemel vel improbis, ſceleſtiſque ſit datum. Vaticinatus eſt (4) Saul, quin & (5) Caifas, cùm eſſet Pontifex anni illius, ſceleſtiſſimè aut ſuadendo, aut decernendo prophetavit: an propterea quòd hi Vates fuere, viros illis perſimiles Sacris admovere fas erit? Quin & Joannes, cui à Baptiſmo nomen, vel in utero matris nomen Vatis emeruit, id Hiſtorico (6) Sacro teſtato, at-

(1) Hierē. c. 2. n. 20.
(2) Can. 11. Conc. Neocæſ.
(3) Can. 14 & 15. Trullan.
(4) 1. Reg. c. 10. n. 10.
(5) Joan. c. 11. n. 51.
(6) Luc. c. 1. n. 41.

atque ita explicantibus (7) Ambroſio, (8) & Auguſtino. Expecto, Margunius aſſerat, aptam Sacerdotio ætatem infantis, quem nondum parens enixa eſt, quòd ea ætas apta fuerit Vaticinio. Igitur nullum nobis negotium faceſſit Danielis fatidica ætas, quæ tamen non adeò videtur fuiſſe impubes, ut vigeſimum annum à longè ſalutaret. Neque enim quòd puer ſæpe appellatur, propterea impubes; cùm ſexcentis exemplis oſtendi poſſit ſæpe puerum (9) pro juvene ſumi; quemadmodum noſtra lingua παῖς, & νεανίας. Certè Daniel, qui puer (10) dicitur, antea narratur (11) conſtitutus ab Aſſyriorum Principe ſuper Provincias Babylonis, præfectuſque Magiſtratibus, cunctiſque ejus Imperii Sapientibus. Unde fas eſt deducere, cùm vaticinatus eſt, ſupra vigeſimum, vel paulo infra, ætatis annum fuiſſe.

(7) Lib. 2. Comment. in Luc. ca. 1. ante fin.
(8) Serm. 20. de Sanct.
(9) Magr. in Hierolex. verb. puer & Lexica in dictio. παῖς. et. νεανίας.
(10) Daniel. c. 13. n. 45.
(11) Daniel. ca. 2. n. 48.

VII. Nihil igitur prodeſt Margunio Danielis divina Juventas. Nihil itidem proderit, oberit potiùs Joannis, ac Sauli jactata tàm arroganter adoleſcentia. Hæc nempe ſcripſiſſet, ſiquam habuiſſet Hiſtoriarum notitiam? Cujus peritiſſimum oportet eſſe Canonum Profeſſorem, ne more quorundam ad ingens nomen, ac ſuperbum munus, præter exſuccos Civilium Legum textus, ridendamque inutilium Quæſtionum jactantiam, nihil conferat. Age, quæramus, cujus ætatis Joannes, cui in Euangelio laus, nobiſque cognomento Theologus, eſſet, cùm inter Chriſti diſcipulos adlectus eſt. Quatuor dumtaxat occurrunt ſententiæ circa ætatem Joannis, cùm Epheſi fato conceſſit. Atque harum tres Latinorum ſunt, quarta Græci hominis, notique Margunio. Primam conſtituit Baronius (1) aſſerens, vità functum anno ætatis XCIII. Secundam protulit (2) Beda, cujus calculo cenſetur ad Superos evolaſſe anno Vitæ XCVIII. Tertiam propoſuit (3) Uſuardus, quo authore objiſſe creditur ætatis planè decrepitæ, hoc eſt undecenteſimo anno. Quartam aſſeruit (4) Cedrenus, Noſtriſque tradidit, vixiſſe eum docens ad annum uſque ſextum, atque centeſimum. Quam ex his mavult ſententiam eligat erudita Margunii protervia: faxo intelligat, communi Eccleſię utriuſque ſuffragio authoritatem ſuam conferri à Joannis ætate. Nam ſi primam ſeligat, cùm certum ſit, Joannem exceſſiſſe vivis Anno Chriſti centeſimo primo, uti teſtatur ex Græcis (5) Euſebius ex (6) Polycrate, & ex Latinis (7) Hieronymus, ac (8) Tertullianus, hoc eſt, poſt Chriſti funus anno ſexageſimo octavo, ſequitur, eum, qui nonageſimum tertium agebat Anno Chriſti centeſimo primo; Anno trigeſimo quarto Chriſti, quo Servator Noſtra crimina moriens expiavit, Annorum quinque, ac viginti ætatem habuiſſe, cui ſi tres annos detrahas, ut ad Chriſti annum trigeſimum ſupputationem deducas, poſt quem, initio nimirum trigeſimi primi, Joannes Diſciplinæ Chriſti cum fratre ſe dedidit, dicendum erit, anno ætatis vigeſimo ſecundo peracto, ſub initium vigeſimi tertii, fuiſſe adſcitum inter Apoſtolos, anno verò XXV. ſub initium XXVI. qui fuit poſtremus Chriſti, Sacerdotio initiatum cum cæteris. At ſi ſequatur Bedæ ſententiam, fateatur oportet, Joannem anno Chriſti trigeſimo inter Diſcipulos adlectum annos habuiſſe ſeptem, atque vicenos, Sacriſque à Magiſtro admotum Anno ætatis Trigeſimo. Si verò adſtipuletur Uſuardo, accurata ſupputatione cognoſcet, Apoſtolicà dignitate auctum Joannem, cùm fuit octo, & viginti annorum, Sacerdotio verò cùm Annum ageret unum ſupra Trigeſimum. Quòd ſi Gręcus Gręci Scriptoris amabit opinionem, & Cedreno ſubſcribet, jam videbit, quàm ineptè Joannis exemplum adſumpſerit ad ſtatutam per Canones Ordinibus Sacris ætatem oppugnandam, cùm illud apprimè conſtet, ex Cedreni ſententia ſequi, Anno quinto ætatis ſupra Trigeſimum ad Collegium Apoſtolorum Joannem admiſſum, ſacratumque poſtea in poſtremâ cum cæteris Cœnà, cùm annum ageret octavum ſupra Trigeſimum. Nec ætate Joannis minus manifeſtè ineptias Margunii labefactat ætas Pauli, quem omninò palam eſt, poſt quartum in ipſo quinto ętatis ſupra Trigeſimum Anno nomen Chriſto dediſſe, perculſumque feliciter, ut ex fortunatiſſimo præcipitio firmior aſſurgeret, totique, atque integræ Impietati bellum unus indiceret. Etenim Paulum ad fidem converſum anno Æræ Chriſtianæ trigeſimo ſexto author eſt (9) OEcumenius, interfectum verò Romæ anno Neronis tertiodecimo, Æræ Chriſtianæ Sexageſimo nono, teſtatur Cajus Theologus, Zephyrinus Pontifex, ac Dionyſius Corinthius relati à (10) Metaphraſte. Tunc verò non minorem fuiſſe ſexageſimo octavo anno ætatis docet (11) Chryſoſtomus. Quæ ſi vera ſunt, ut ſunt, nec ab ullo Græcorum in dubium revocanda, quippe Græcis authoribus confirmata; habità ratione temporum, quod aſſeruimus, palam oſtenditur. Nam ſi obiit ſexaginta atque octo annorum ſenex, & anno Chriſti ſexageſimo nono obiit, uno dumtaxat anno minor fuit Chriſto. Quod ſi religionem Chriſtianam amplexus eſt anno trigeſimo ſexto Chriſti, ſequitur eo anno, quo ſe Chriſtianum dixit, Gentiumque renunciatus eſt Doctor, virum fuiſſe annorum quinque, ac triginta. Neque oberunt Sacri (12) Scriptoris verba Saulum biennio ante, quàm tutelam religionis, quam oppugnabat, aſſumeret, appellantis adoleſcentem: Græci enim Textus vim, quam ſæpe conſulendam vel ipſis Latinis edicit (13) Auguſtinus, multò magis decuit fuiſſe rimatum Græcum, ut diſceret, (14) νεανίας quandoque robuſtioris ætatis virum ſignificare.

(1) Ad ann. Chri. 101. n. 9.
(2) De ſex ętat. in 1. ætat.
(3) In Martyrolog. die 27 Decemb.
(4) In Cõpend. Hiſtor.
(5) In Chron. ad ann. 2. Trajan.
(6) Penes Euſeb. l. 3. hiſt. c. 25.
(7) De Scriptor. Eccleſ. in Joanne.
(8) De Anima c. 50.
(9) In Act. Apoſt. c. uls.
(10) Die 29. Julii.
(11) In fin. Orat. in Princ. Apoſt. to. 5.
(12) Act. c. 7. n. 28.
(13) Lib. 2. de Doctr. Chriſt. ca. 14. & ſeq.
(14) Lexica in ea dictione.

VIII. Quæ validiora ad adſtruendam dementiam ſuam argumenta Margunius contulit, planè diſiecimus. Nam quæ nobis ingerit ex Timotheo, Dema, & Theodoro, aliiſque, quos nominat, ſi vera ſunt, (multa enim non admodum certa) aut ab Eccleſia fuere damnata, eaque ſententiæ noſtræ, quam Eccleſiæ utriuſque Suffragium tuetur, maximopere favent, quippe oſtentantia, eſſe in Eccleſia Legem damnantem in ætatis vitio ad Sacra provectos: aut ſi probata ſunt ab Eccleſia, qualia quæ pauca nominatim recenſet Margunius, eaque nihil aliud præ ſe ferunt, niſi Eccleſiæ vel indulgentiam, *Diſpenſationemque*, vel ejuſdem neceſſitatem, vel provectorum hominum ſingularem Sanctimoniam divino monitu commendatam, & ingentibus ingeſtam prodigiis, demonſtratamque ejus conditionis, quæ Sacra, & Infulas plurimum Eccleſiæ utilitati collaturas mereretur:

Hoc

Digitized by Google

Hoc patet ex ipſis Authoribus, unde ea exempla Margunius malignè deſumpſit. Nam (1) qui XXIII. ætatis anno præfectum Sacris Timotheum aſſerit, is ipſe miram juvenis Sanctitatem, miracula ab ipſo patrata, exercitationes Euangelicas, Apocalypſes etiam ad id Paulo factas commemorat, ut Ordinationem illam ritè celebratam oſtendat. Eadem de Dema Ignatius (2) Martyr, eadem de Eleutherio Nicephorus (3) Calliſtus, & Eleuſius (4) ſive Georgius Presbyter de Theodoro: ut planè non niſi nequitiæ Margunii congruum videri potuerit his exemplis tam paucis, &, ut palam eſt, neceſſariam Eccleſiaſticæ diſciplinæ relaxationem referentibus, Leges Eccleſiæ, mores Majorum, ſententiam ipſis quoque Photianis communem impugnare. Vide, inquit, ne hoc Latiniſmus ſit. An Latiniſmus ſit, numero noſtro II. & III. docuimus, docetque Allatius (5) integro libello; ut non niſi à demente negari poſſit, ſervandam eſſe in conferendis Ordinibus ætatem omni Jure Sacro decretam. Quorſum ergò Latiniſmum nuncupes, quod æquo Jure, iiſdemque moribus Latinis, Græciſque uſitatum, commune eſt: niſi id Latiniſmum putat Margunius, quod eſt, Sacræ Vetuſtatis mores conſtantiſſimè retinere? Nam hoc hercle Romanæ Eccleſiæ proprium eſt, quam nulla haſtenus hæreſis infecit, nulla corruptela labefactavit, nulla Impietas à tramite religionis ipſi per Apoſtolorum Principem præſtitutæ unquam deterruit. Non ego adulator hæc ſcribo: Norunt Noſtri, quàm expectoratæ ſim indolis, quàm liberæ Opinionis, quàm propenſi ad Veritatem ingenii. Huic ne quid facerem, diceremve non conſentaneum, quanta olim perpeſſus ſim, ſciunt, quantiſque etiamnum laboribus, atque ærumnis impediar, vident. Etenim, ut agam, quæ ſcilicet ago, unde niſi à ſtudio Veritatis impetus mihi nullo unquam affecto præmio, nullis aucto beneficiis, nullà Dignitatis vel minimæ ſpe provocato? Diſcant proinde mihi Veritatem commodis, & incommodis præponere aſſueto, fidem præſtare abrogandam Veritatis hoſti Margunio, qui, ſi in cæteris deſipit, dum mentitur, in poſtrema relatorum verborum parte prorſus inſanit, dum pejerat. Unde enim habet, ut juratus aſſerat, Latinos dicere, non facere? Ut, ſi libeat, probaturus per innumera mendacitatem Juriſjurandi Marguniani, relictis aliis, rei noſtræ inſiſtam. Numne dicunt Latini, nec præſtant quæſtionem habendam circa annos eorum, qui provehuntur ad Ordines? At mendacio reclamat Europæ totius inſuperabile teſtimonium, ex quo ita compertum eſt, ætatis rationem à Latinis haberi, cùm de Ordinationibus agitur, ut id neque inficias ire, niſi effrons Margunii frons poſſit, neque non planè certum aſſerere, niſi ejuſdem mens amens. At ſcimus, inquit, decennem Pontificem. Scimus? Quo authore, quo hiſtorico? Juniorem, ac puerum fuiſſe Joannem XII. ſcimus, decennem nuſquam audivimus. Et (6) Baronius juniorem, ac puerum eundem fatetur, non tamen infra pubertatem. Nam accuratà ibi ſupputatione Temporum propoſità oſtendit, majorem fuiſſe vel quartodecimo anno ætatis, vel ſextodecimo. Non ergo decennis. Detraxit ſextum, vel quartum annum Margunius clemens, ut quid monſtruoſius Solio Petri pius imponeret. Sed utrùm puerum Pontificem nobis oſtentans, notam Romanæ Eccleſiæ inurere voluit? At puerum Patriarcham Byzantii Latini remorſuri Photianos jactabunt. An Græcia contemni digna, quòd imberbem (quippe ſextum decimum annum agentem puerum, & Eunuchum) Patriarcham habuerit? aut piaculum erit Latinæ Eccleſiæ, quòd (ut mendacio cuncta concedamus) nondum connubio aptum Pontificem conſtituerit? Quis iſthæc mentis compos dicere audeat? Paſſa eſt utraque monſtrum, nec ſibi per vim, ac nefas ingeſtos Antiſtites pueros ſponte ſuſcepit, aut ſuſceptos ritè ſuſceptos aſſeruit: Sed illa Joannem XII. hæc Theophylactum eodem planè tempore, perperam ſanè, ſed coacta recepit, receptos tulit; tandemque liberata Spurciſſimis hominibus faſta eſt, nec ritè geſta, quæ circa adoleſcentes illos geſta ſunt, nec à Poſteris ad exemplum trahenda, quippe Legibus Sacris abſona, atque utrique Eccleſiæ per nefas illata, Græcæ quidem à Photianis adulandi peritiſſimis, ne Romano Lecapeno Principi non placerent, ut fusè narrat (7) Metochites, Latinæ verò à prudentibus Clericis, ne Schiſmate peſſimo laceraretur Eccleſia, cui ſanè tot inter mala minus periculoſum fuit, unà dumtaxat cervice, ſceleſtà licèt, ac fœdà cenſeri, quàm eſſe bicipitem.

IX. Ita, quod Latinis Margunius objicit, & nihil utilitatis confert cauſæ, quam tuetur, & æquiori Jure in ipſos Photianos, quorum gratia in Latinos movet omnia, retorquetur. Cui tamen non ob id iraſcimur adeò, ut ob poſtremas calumnias, quibus rerum geſtarum faciem immutat. Nam, ut rem ſæculo ſuperiore fœdiſſimam leviter, ac, uti Sacerdotem decet (quod tamen non decuit Epiſcopum Cythæræum) ſummis digitis attingamus, ex ejus ætatis accuratiſſimo Scriptore, eodemque non admodum Pontificibus Romanis propitio Benedicto (1) Varchio, conſtat, Fanenſem Epiſcopum, licèt venuſtiſſimi oris, virum tamen fuiſſe, & legitimæ ætatis, & probitatis eximiæ, tantæque pudicitiæ, ut poſt illatam ſibi injuriam triduo minimè ſuperſtes fuerit, obieritque ægritudine animi planè confectus. Conſtat etiam, ex facinore ſcelerato Filii mœſtiſſimum fuiſſe Pontificem: Quæſtionem criminis habitam publicè, damnatumque palam authorem effrenatæ libidinis. Et, quanquam pœna nequaquam crimini par, nec poſt latam ſententiam ad Legis inſtar exacta; parcendum tamen hominibus, cùm liberis parcunt; nec ab omnibus petenda ea conſtantia fortiſſimi pectoris, quæ in uno, alterove tanquam prodigium laudata, erga filios parentes effecit impios, ut faceret ſeveriſſimos. Neque enim, ſi Severitas laudem meretur, Clementia virtus non eſt, præſertim cùm crimen, cui parcitur, non negligitur, ſed damnatur. An Margunius putat nihil conſimile, cujus Photianos pudeat, proferri in medium poſſe? Norit & ipſe, norint & Photiani, quod curioſè celant, notiſſimum eſſe, ſileantque aliquando, ne provocatis per has calumnias Orthodoxis hominibus placeat in hæc verba calumniis reſpondere. Quod nefariè factum à Viro Prin-

(1) *Hugo Card. in Epiſt. ad Timo.*

(2) *Ep. ad Magneſianos.*

(3) *Hiſt. Eccl. l. 3. c. 29.*

(4) *In Vit. S. Theodori Siceotæ.*

(5) *De ætat. et Interſtitiis.*

(6) *Ad ann. Chriſti 955. n. 2. & 3. ex Luitprãdo l. 6. c. 6.*

(7) *περὶ κακοπαθείας, volumine 5. ex Magẽsino in Can. 18. Trull. qui eſt 18. Synodi VIII.*

(1) *In fin. hiſt. Florentin.*

Digitized by Google

ro Principe, latumque ab innocentiſſimo Viro, vel in Viro Principe, vel in Principis libero Roma damnavit, ac propalam deteſtata eſt, Vos id inſulâ decoraſtis ampliſſimâ, diviniſque mox honoribus cumulaſtis. Quid de Palama veſtro pulcherrimo ſcripſerit non Latinus aliquis, non Orthodoxus Græcus, ſed in primis Photianus Nicephorus (2) Gregoras ſummæ authoritatis hiſtoricus, qui omnium manibus teritur, noſtis. Hunc tamen vos & Turcicæ libidini expoſitum, & muliebria paſſum Theſſalonicenſibus vittis ornaſtis vivum, fatoque functum Divorum honoribus excepiſtis, Templiſque, atque Aris, ac pulvinaribus dedicatum quotannis colitis tantâ laudum, ut ita dicam, redundantiâ, quantam nec Baſilius, nec Athanaſius, neque ipſe Chryſoſtomus, aut Cyrillus, ne ipſa quidem Virgo Deipara penes vos meruit, ut conſtat ex (3) Triodio, quod corrupiſtis, oſtenditque diligens ineptiarum veſtrarum caſtigator (4) Allatius. Hæc meritò reponent proritati calumniis Orthodoxi Photianis, ſi ultra mutire pergant, ac, barbarè declamante Margunio, ea Latinis objicere, quæ multò turpiùs Sectam ipſorum dedecorant, cui ſat fuerit, Græciam vel invitam impunè Vitiis obligaſſe, quorum hæc incuria annorum non minimum eſt, quippe tot Canonibus vetita, tam longâ conſuetudine damnata, iiſque fœtâ rerum eventibus, quos ille dumtaxat in adoleſcentibus Miniſtris Sacrorum haud timebit, qui quid flos pubeſcentis ætatulæ, quid adoleſcentia, quid ipſa juventas prima Moribus minetur, ignorat. ὕβριν τῇ πολιτείᾳ νεότης ἄρχουσα ex Platonis (5) effato adagium eſt, ut ſcias, timendam Reipublicæ ſacræ Præfecturam Juvenum, quæ timenda omni univerſim, generatimque Reipublicæ dicitur. Quo fit, ut graviſſimi criminis reus ſit, qui, contra Legum Sacrarum præſcriptum, adoleſcentulos Sacris initiat, Neque ſpes aliquando de ea ætate concepta prævaricatorem excuſabit Antiſtitem. Quæcunque ea ſit, incerta erit, & ἄδηλος, quemadmodum eam (6) Plato appellat, vel ἀσόχαστος, ut (7) Theophraſtus; nec difficilis modò, ſed planè ignota; ita eam ſub viæ nomine appellante Salomone (8). Quid quòd nec certa quidquam conferet ad excuſationem legitimam prævaricationis. Neque enim onera imbecillibus imponenda, quòd fortes futuri ſperantur. Equo domito nondum, & ex adoleſcentia ſternaci ſeſſorem haud impones, quòd cicurem ſperes; nec præceptori imperito, quem ſperes ſciturum omnia, filium erudiendum committes. An Miniſtrum futurum ad Sacra provehis? an diſcipulum ad ſuggeſtum advocas, cùm Sacerdotium confers? Imò verò Miniſtrum, magiſtrumque renuncias. Quî ergo onus imponas, miniſterium tradas, docendi munus committas, quòd his ſperes futurum idoneum, ei, quem nunc ineptiſſimum experire? Audi, quid (9) Iſaacus Monachus Græciæ intonet noſtræ. Πᾶς, ὁ πρὸ τοῦ καιροῦ ἀρχόμενος τῶν ὑπὲρ τὸ μέτρον αὐτοῦ, βλάβην ἑαυτῷ διπλασιάζει, καὶ οὐκ ἐνδοσιν· Οἱ γὰρ ἄπειροι ἔμποροι ἐν τοῖς μεγίστοις πράγμασι μεγάλας ἑαυτοῖς προξενοῦσι ζημίας. Ἐν δὲ τοῖς ἀτελεστέροις πράγμασιν εἰς τὸ ἔμπροσθεν τάχεος ἐκτείνονται. Διότι παντὶ ἔργῳ ἐστὶ, καὶ διαγωγὴ καιρὸς ἔννομος. *Quicunque ante tempus ſuſcipit aliquid in ſe, quod eſt ſupra vires, & humeros ſuos, ſibi ipſi duplex affert damnum, & incommodum. Imperiti enim mercatores in maximis rebus magna ſibi detrimenta parant. In levioribus autem negotiis ulteriùs ſtatim proficiunt. Quapropter rebus omnibus eſt ordo, & omni Inſtitutioni ſuum tempus legitimum deſtinatum.* Quæ omnia ut falſa ſint, adhuc ætas, decretaque, communi Eccleſiæ ſuffragio utriuſque, annorum gravitas à provehendis expoſcenda erit, ſin minus ob ætatis periculum, ob vanitatem ſpei conceptæ, ejuſdemque incertitudinem, certè ob Munerum Majeſtatem, quam procul ab omni nota etiam innoxia docuit Apoſtolus abſtinendam. Ethnicorum Sacerdotium non niſi provectæ ætatis hominibus collatum apud Perſas, teſtis eſt (10) Cteſias, ad Ephororum munus non niſi canos admotos, narrat (11) Pauſanias, Areopagitas promiſſa barba in templo Martis ſedere ſolitos, docet Polybius apud (12) Tipucitum: adeò apud Eoas Gentes ætatis gravitas à Re ſacra diligebatur; quis, niſi amens, Eois Gentibus decorum putet, ſi poſt Chriſtianam Religionem ſacri munera Miniſterii credat Juventuti? Quam proinde ab Ordinibus Sacris rejiciendam, Græcia noſtra Antiquitatis amiciſſima, Morumque ſuorum cuſtos diligentiſſima cenſet, cenſebitque olim, quidquid contra frendeat Morum famoſus corruptor noſtrorum Pſeudoepiſcopus Cytheræus.

(2) *Penes Allatiũ diſſ. 2. de lib. Eccle. Græcor. verſ. ſextus error poſt initium.*

(3) *pa. 96. & ſeqq.*

(4) *In d. diſſertat. in princ.*

(5) *Penes Planud. in adag. Cent. 1.*

(6) *In Sympoſ. apud Allat. de ſ-ſas. & interſt. pag. 202.*

(7) *Penes eũdem d. p. 202.*

(8) *Prov. c. 30. n. 19.*

(9) *Relatus ab Allatio, ubi ſupra pag. 203.*

(10) *In fragmentis.*

(11) *In Laconicis*

(12) *Tit. 100. L. 4. §. 2.*

SECTIO V.

De Vitio Conditionis, ac Rei.

SUMMARIUM.

I. *Servos non eſſe Sacris initiandos, Jure Latino, ac ratione probatur.*
II. *Idem confirmatur ex Jure Græco.*
III. *Proponitur Coreſſii error cum rationibus ſuis.*
IV. *Refellitur error, & rationes illæ cribrantur.*
V. *Baptiſmus non liberat à ſervitute.*
VI. *Obligati publicis officiis rejiciendi.*
VII. *Notitia Publicanorum, & eorum conditio.*
VIII. *Sine titulo nemo provehendus ad Sacra. De Titulo Patrimonii.*
IX. *Cauſa, ob quam olim Clerici certæ Eccleſiæ addicebantur.*
X. *Titulus Beneficii, & Eccleſiæ Græcis neceſſarius.*
XI. *Ratio hujus neceſſitatis, & Vituperatio Photianorum.*

I. HOs mores, queis Gens noſtra ſervit, ſervietque olim, ſecuti, in eo, cui conferendi ſunt Ordines, Statum ipſum conſiderabimus. Neque enim licet Dominicæ obnoxium Poteſtati Sacris initiare. Id Latinis conſtitutiſſimi Juris eſt, quorum Legibus abſtinetur ſacro Miniſterio tùm Servus, tùm Liber, à quo Juſpatronatus præſtandum eſt. Et de Servis hercle non provehendis ad Sacra integrum (1) Titulum Decretales libri nobis oſtentant, ad quem videndi Scribentes cum (2) Goffredo, & (3) Hoſtienſi, cæteriſque, qui Jus Canonicum operoſis Commentariis interpretati ſunt. De Libertis verò idipſum

(1) *De Servis non Ordinand.*

(2) *In Summ. de Serv. non Ordin.*

(3) *In Summ. eod. Tit.*

Digitized by Google

idipſum ſtatuit Concilium (4) Eliberinum, cui adſtipulantur promiſcuè Servos, atque Libertos vetantia Miniſteriis Eccleſiæ ſacris addici, (5) Toletanum I. (6) IV. (7) IX. itidemque ex (8) Aurelianenſibus I. ac (9) III. ex Recenſione (10) Carranzę, quorum authoritate eadem de Servis, atque Libertis tradunt poſt Dominicum (11) Soto, Guillermus (12) Epiſcopus Pariſienſis, atque (13) Salzedo. Ea tamen intellige, ni adſit Domini, vel Patroni voluntas: nam, ſi his lubitum fuerit, nihil oberit Servitus, aut Libertinitas, ut fusè tradunt Albertus (14) Trocius, (15) Felicianus, Lælius (16) de Zanchis, Silveſter (17) cum Summiſtis, Jo. Paulus (18) Lancellotus, Antonius (19) Cuccus, ac Simon (20) Majolus, cujus poſtremi ſententia, Servi, atque Liberti vel à Religioſis familiis, Monachorumque Secta arcendi ſunt, cui ſubſcripſere (21) Trocius, & (22) Angelus, ob utrorunque perſimilem rationem. Etenim, cùm & Ordines, & Religioſorum hominum Inſtituta penitiſſimo Numinis addicant ſervitio, oportet, tantæ Majeſtati qui ſe ſe ſubjicit, eum ab hominum ſervitute liberum eſſe. Indecorum enim, planèque abſurdum, ſi ſervus hominum ſit, qui ſervus eſt Chriſti (23) dicentis: οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν: *nemo poteſt duobus dominis ſervire*; præſertim cùm certiſſimi (24) Juris ſit, à Servis, atque Libertis obſequium Domino deberi, ne Domino, cui aut ſe, aut libertatem ſuam acceptam referunt, diſpliceant; & Paulus (25) Apoſtolus aſſerat, eum ſervum Chriſti non fore, qui hominibus placere ſtuduerit. Eſt & ratio peculiaris, ob quam, licèt Servus & Deo, & homini unà ſervire poſſet, tamen ab Ordinibus abſtinendus eſſet, ni Domini manumittentis, aut Patroni remittentis Juſpatronatus conſenſus adſit. Nam, quamvis Minorum Ordinum honor à poteſtate Dominica minimè Clericum aſſerat, Sacrorum tamen, Majorumque Ordinum Dignitas, Sacerdotii præſertim, pugnat cum Servitute adeò, ut ſe ipſa, Jureque ſuo initiatum Sacris liberum dicat, tametſi ſine conſenſu Domini Servo collati ſint Ordines, ut fusè, & doctè explicat (26) Hoſtienſis, & patet (27) ex Jure. Porro Servus inconſulto, aut invito Domino, ni Reipublicæ interſit maximè, aut pœna Domino irrogetur, iniquè liberabitur. Sic enim ex nulla legitimâ causâ Dominus poteſtate ſuâ privabitur, quod Jura palam deteſtantur authoritate Furii (28) Antiani, atque (29) Pomponii. Unde ſequitur, non ſive conſenſu Domini, vel Patroni Servum, vel Libertum Sacris initiandum, ne Jure, aut poteſtate ſua Patronus, Dominusve minuatur invitus. Præterea, ſi Servus provehatur ad Sacra, vileſcent hæc, eorumque Dignitas ſordidâ miniſtri conditione penè dixerim obſoleſcet. Quod eleganter deploravit (30) Baſilius. Quid enim vilius conditione ſervili, quæ ne eſſe quidem in Republica cenſetur? An decebit in Album eorum, qui potiſſimam Reipublicæ partem conſtituunt, eum referri, qui ne eſſe quidem in Republica reputatur? Irreligioſum eſt ex (31) Toletani IV. decreto, ſervire eos, qui Dignitatem ſunt nacti: At Sacrorum Virorum Dignitas eſt, & maxima Dignitas eſt. Ne ergo Servitus Sacris obrepat, arceantur ab Ordinibus Servi, tunc admittendi dumtaxat, cùm volente Domino, aut remittente Patrono, poteſtate, cui ſubjiciuntur, fuerint abſoluti.

II. Propterea non Latini modò Servos, Libertoſque Ordinibus abſtinent, ſed & Noſtri conſtantiſſimâ Doctorum noſtrorum ſententiâ. Nam (1) Prodromus, Τοὺς μὲν δούλους, ait, ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἀπελευθέρους ὁ Κανὼν εἰς ἱερατείαν ἐλθεῖν ἀπείργει, καὶ νυνὶ ἐν τοῖς συνοδικοῖς ταῦτα γέγραπται. Ὁρίζομεν, μὴ χειροτονεῖν δοῦλον, οὐδ' ἀπελεύθερον ἄκοντος δεσπότου, ἑκόντος δὲ τοῦ δεσπότου, ἀμφότεροι, εἴπερ ἄξιοι, χειροτονείσθω. *Servos, itidemq; Libertos Canon ad Sacros Ordines venire non patitur: & nuper in Synodicis ſcripta ſunt hęc. Jubemus, non imponi manus Servo, neque Liberto, invito Domino. Hoc volente, uterque, ſi dignus, provehatur ad Ordines.* Eadem proponit (2) Blaſtarius in hæc verba: Θεῷ δὲ ἱερατείας δουλεύοντας οὐ χρὴ δούλους εἶναι, οὐδ' ἀπελευθέρους, ἀλλὰ παντελῶς ἐλευθερίας καρποῦσθαι προαιρέσει ὑπὸ τῆς δεσποτείας ἐθελοντί. ἐκ τούτου λοιπὸν μηδεὶς τοὺς τοιούτους χειροτονεῖν ἀποκοτάτω. εἰ γένοιτο ὁ χειροτονήσας δοῦλον, δότω ἄλλον τῷ κυρίῳ, ὁ δὲ χειροτονηθεὶς, καὶ ἐλευθερωθεὶς διὰ χειροτονίας καθαιρείσθω. *Deo per Sacerdotium famulaturos non decet Servos eſſe, neque Libertos, ſed omnino libertate frui data ſponte à Dominis. In poſterum igitur nemo ejuſmodi homines audeat Sacris initiare: ſi fiat; qui manus impoſuit, ſervum det alterum Domino; Sacratus verò, & per Ordines ſacros liberatus deponitor.* Similia tradunt (3) Photius, & Photiani omnes cum (4) Balſamone. Nec mirum. Cùm enim apud hos ſummæ authotitatis ſint Apoſtolici Canones, qui nobis Apocryphi ſunt, in illis hoc ipſum ſancitur his (5) verbis. Οἰκέτας εἰς κλῆρον προχειρίζεσθαι, ἄνευ τῆς τῶν δεσποτῶν συγγνώμης, οὐκ ἐπιτρέπομεν ἐπὶ λύπῃ τῶν δεσποτῶν τῶν κεκτημένων. Οἴκων γὰρ ἀνατροπὴν τὸ τοιοῦτο ἐργάζεται. Εἰ δέ ποτε καὶ ἄξιος φανείη ὁ οἰκέτης πρὸς χειροτονίαν βαθμοῦ, οἷος καὶ ὁ ἡμέτερος Ὀνήσιμος ἐφάνη, καὶ συγχωρήσωσιν οἱ δεσπόται, καὶ ἐλευθερώσωσι, καὶ τοῦ οἴκου αὐτῶν ἐξαποστείλωσι, γινέσθω. *Servos ad Clerum provehi ſine licentia Dominorum non jubemus: quippe hoc, ſine dolore poſſidentium eos, eſſe non poteſt, & hoc domos perturbat: ſi quando verò ſervus quoque gradus Ordinatione dignus appareat, qualis apparuit noſter Oneſimus, & Domini conſenſerint, manuque miſerint, & domo ſua allegarint, efficitor.* Quare vel ipſe Veritatis hoſtis (6) Margunius: οὔτε δοῦλον, ait, οὔτε τὸν λεγόμενον ἀπελεύθερον, ὑποκείμενον δηλονότι τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ πρώτου δεσπότου, θέλουσιν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι διάκονον, καὶ ἱερέα. διότι δὲν εἶναι παρὰ ἄσχημον, καὶ βδελυρὸν πρᾶγμα, νὰ ἦναι ὑποκείμενος τοῖς λαϊκοῖς, ὁ ὑπὲρ τῶν λαϊκῶν ἱκετεύων. *Neque Servum, neque eum, qui dicitur Libertus, ideſt ſubjectum Juri prioris Domini, ſinunt SS. Apoſtoli eſſe Diaconum, aut Sacerdotem: quòd non niſi fœdum, ac deteſtabile ſit, ſi Laicis ſubjiciatur, qui pro Laicis deprecatur.*

III. Quo magis deteſtari licet Chii medici (1) Coreſſii dementem prorſus audaciam, qui Nilum explicans ad hunc ipſum Canonem Apoſtolicum. Ταῦτα μὲν, ait, οἱ πολλοὶ ἐξηγούμενοι τὸν Κανόνα μετὰ τοῦ πανιερωτάτου Νείλου οὐ θεολογικὰ μὲν, οὐδὲ τῷ λογικῷ τῆς ψυχῆς ἁρμόττοντα. ἡ γὰρ χειροτονία ὁμοίως τοῖς ἄλλοις μυστηρίοις μυστήριον. Τὰ δὲ μυστήρια, καὶ ἄκοντος τοῦ δεσπότου, ἐλευθερίαν ποιεῖ, καὶ παντελῶς εἰσάγει. Καθὼς γοῦν τὸ ἱερὸν βάπτισμα ἐλευθεροῖ τοὺς δούλους αὐθὺς. οὕτως καὶ χειροτονία. Καὶ καθὼς,

O

(4) *Can. 80. refertur in c. prohibendum 54. diſt.*
(5) *Can. 10.*
(6) *Can. 67.*
(7) *Can. 11. refer. in c. qui ex familiis 54. diſt.*
(8) *Can. 4. refer. in cap. ſi ſervus ead. diſt.*
(9) *Can. 20.*
(10) *In Sum. Cõc. ſuo loco.*
(11) *In 4. diſt. 25. q. 1. art. 3.*
(12) *De Sacram. Ord. verſ. excipiuntur etiam fol. 183.*
(13) *In addit. ad Diaz. in prax. Canon. c. 19. litt. H. pa. 58.*
(14) *De vero, & perfect. Cler. li. 2. c. 4. & 5.*
(15) *De Cēſur. tit. de Irregul. ca. 6. verſ. ſervi hoc eſt pag. 43.*
(16) *De priv. Eccl. 37. privil.*
(17) *In Summ. verb. Servitus n. 6.*
(18) *Inſt. Jur. Can. l. 1. tit. 5. §. 1.*
(19) *In Lancell. Inſt. lib. 1. tit. 5.*
(20) *De Irregul. l. 1. cap. 35. n. 5.*
(21) *Ubi ſuprà.*
(22) *In Summ. verb. Religioſus n. 5.*
(23) *Mat. c. 6. n. 24.*
(24) *Gloſ. 2. in L. 4. C. de obſeq.*
(25) *Epiſ. ad Galat. c. 1. n. 10.*
(26) *In Sum. de Ser. non Ordin. §. qualiter Servus verſ. quid ſi Preſbyter.*
(27) *C. ex antiquis in fin. ca. frequens. 54. diſt.*
(28) *In L. fin. ff. de paſt.*
(29) *In L. id, quod noſtrū ff. de regul. jur.*
(30) *Epiſ. 8. ad Euſeb. Epiſ.*
(31) *Can. 67.*

(1) *De Interpretat. Can. c. 10.*
(2) *In Synop. Syntagmatis c. 12. ſub med.*
(3) *In Nomoca. ad Can. Apoſt.*
(4) *In not. ad Nomoc. loc. cit.*
(5) *Can. 82. alias 81.*
(6) *Nota 3. in Cam 82. Apo.*

(1) *Ad Synopſ. Nili. ad d. Canon. 82.*

θαι, εἰ δ᾽ ἄκοντος τοῦ δεσπότου, καλὸν τὸ ἀπείργειν τινὰ τοῦ βαπτίσματος. παρὰ Θεῷ γὰρ οὐκ ἔστι διαίρεσις ἕλληνος, καὶ βαρβάρου, οὕτω σκυθρωπόν τι γίνεσθαι, καὶ ἄτοπον λέγεσθαι τὸ ἀπείργειν τῆς χειροτονίας τὸν δουλεύοντα, ὅτι οὐκ εὐαρεστεῖ τῷ δεσπότῃ. Δοῦλον Φιλήμονος ἀκούω τὸν Ὀνήσιμον, καὶ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας δεύτερον ὁρῶ καθηγούμενον, ἕπεται γοῦν, τὰ τοῦ Κανόνος παλαιὰ εἶναι, καὶ ὑπὸ τῶν πάλαι δεδογμένα, ἵνα μὴ σύγχυσις γένοιτο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταῖς τῶν τυράννων ἀπηνείαις ὑποκειμένῃ. Νῦν δὲ ταῦτα ἀφίεμεν περιττολογεῖν τοῖς Λατίνοις ἀλόγως συλλογιζομένοις ἐκ τοῦ Θωμᾶ, καὶ τῇ μὲν δεξάζουσι, μὴ χειροτονεῖν δοῦλον, ἵνα μὴ λάβοι ἄκοντος δεσπότου τὴν ἐλευθερίαν, τῇ δὲ λέγουσιν, ἐλευθεροῦσθαι διὰ μυστηρίων τὸν δοῦλον, ἄκοντος καίπερ δεσπότου. *Hęc ſanè plerique explanantes Canonem cum Sacratiſſimo Nilo; non tamen Theologica, aut rationi admodum conſentanea. Nam Ordines ſimile cæteris Sacramentis Sacramentum ſunt. Sacramenta verò, etiam invito Domino, libertatem omnino præſtant. Quemadmodum itaque Sacrum Baptiſma liberat illico Servos, ſic & Ordines; & quemadmodum, ne invito quidem Domino, decet Servis Baptiſma negare; (penes Deum enim non eſt diſtinctio Græci, & barbari) ſic truculentum factu, & turpe dictu eſt, arcere ab Ordinatione ſervientem; quòd non placeat Domino. Servum Philemonis Oneſimum audio, & Magnæ Eccleſiæ* (Conſtantinopolitanam (2) intellige) *video præfectum. Sequitur proinde, Canonem antiquatum eſſe, & ab Antiquis ſtatutum, ne confuſio fieret in Eccleſia ſubjecta ſævitiæ Tyrannorum. Nunc autem hæc dimittimus vanè dicenda à Latinis dementer ratiocinantibus ex Thoma, & quà docentibus, non provehendum ad Ordines Servum, ne capiat invito Domino libertatem, quà dicentibus, liberari per Sacramenta Servum, etiam invito Domino.* Quis ferat ignorantiſſimi Medici manifeſtam phreneſim his pauciſſimis verbis propoſitam? Hic ſcilicet idoneus ferendo calculo de rebus Sacris? En hominem, qui cenſura fungatur in Canones. Nempe hoc altero veluti fulcro, poſt Margunium, ſtat Photianiſmus. Hoc Theologo Græciam noſtram hodieque turbantia Dogmata diſputantur. Miſeros Photianos, qui Viri planè furioſi ſcripta, neglecto DD. ac Patrum choro perlegunt, atque mirantur! Si quid mentis, cordiſque haberent, huic crederent, quem conſtat ubique ineptire? Et quæ in Dogmatibus falſa, abſurda, ſtupida Photianis adoranda propoſuit, ni mihi placeo nimis, alibi contrivi ſæpe, hic pauca hæc perpendenda ſunt obiter, ut quocunque in labore noſtro Græcia cognoſcat implicatam ignorantiâ mendacitatem Photianorum, quos uti dedecus, imo ulcus Gentis noſtræ, quando ferro non licet, calamo ubique, ac ſemper inſector.

(2) Ponitur Ordine ſecundus i Catalogo Epiſc. CP. qui eſt in tom. 1. Juris Græco-Rom. l. 4. Synod. ſent. li. 2. in fin.

IV. Age igitur, cur interdictum, ne Servus Sacris initietur, neque Theologiæ, neque rationi congruat, videamus. Quòd, inquit, Ordines Sacramenta ſint; At Sacramenta, invito Domino, liberant Servum: igitur Ordines etiam. Hinc aſſumit. Verùm ut ut Sacramenta poteſtate ſua Dominum mulctent, non propterea deneganda ſunt Servo: igitur & Ordines. Hoc totum Argumentum Coreſſii quanta peccet, Græcia noſtra perſpicaciſſima per ſe ipſa conſideret. In primis nemo hactenus inventus eſt, qui cenſuerit, omnibus Sacramentis vim ineſſe aſſerendi in libertatem. Quod cùm Latinis appingit Coreſſius, ſpurcè mentitur. Quis enim id Latinus unquam aſſeruit? Si Coreſſio quiſpiam occurrit, cedo proferat: cedam ſententiâ, pedibuſque in Coreſſianam ibo. Nam quî Sacramentis ea vis tribuatur, & quidem omnibus? Servum pœnæ Pœnitentia neque à metallis, neque ab Inſula, neque à ſupplicio liberat, perpetuoque carceri mancipatum, ſi cœleſti, divinoque Euchariſtiæ pabulo reficias, non tamen educes carcere, aut in libertatem priſtinam revocabis. At utrunque Sacramentum: at utrobique Servitus eſt, quia Servitus (1) pœnæ, quæ Servituti nihil aliud addit, niſi quòd reſpicit crimen. Non igitur Sacramenta omnia libertatem faciunt. Ex uno autem, alterove Sacramentorum aliquid inferre, quod alicui conveniat, cùm neque Philoſophicum ſit, Theologicum fortaſſis erit, ſed ejus Theologiæ, cui uni Coreſſius ſtuduit, quæ una Ignorantia ſuperba tamen, & ignara ſui, eſt. At ſimilia ſunt Sacramenta. Nempe & Coreſſio Aſinus. Partim, inquiet: Ita ſanè, quippe & Sacramenta partim ſimilia invicem, diſſimilia partim. Congruunt enim quâ ratione Sacramenta ſunt, ſigna nimirum ſenſui expoſita, & Gratiam divinam Operi ipſi Sacramentorum addictam ſignificantia. Hæc ratio communis eſt omnibus, in cæteris differunt, ut, cùm alterum uno modo Gratiam, quam ſignificat, faciat, alterum alio eam ipſam indigitet, progignatque. Ita ſimilia ſunt, nec tamen planè ſimilia, aliquâ ſcilicet ex parte ſimilia, abſimilia aliquâ, ut non niſi fatui ſit ab uno ad aliud Sacramentum inferre in omnibus. Conſtat ex his, neque omnino ſimilia invicem Sacramenta, neque valiturum argumentum ab uno ad aliud, niſi ratio inferendi in eo ſitâ ſit, in quo Sacramenta cenſentur ſimilia. At Sacramenta in ratione ipſa Sacramentorum ſimilia ſunt ſolùm, in ea verò, & ex eâ non liberant, alioquin omnia liberarent. Igitur in ſumma ex eo, quòd Ordines Sacramentum ſint, non bene colligitur, poſſe in libertatem Servos aſſerere. Baptiſmus, inquit, à Servitute liberat: ergo & Ordo; ille vel invito Domino liberat, & hic ergo. Ille vel invito Domino conferri poteſt: ergo & Ordo. Pudeat ſic ratiocinari eum, qui Theologiam jactat. Nam primùm è ſingularibus quæ conſecutio eſt? Deinde ex diſſimilibus quid ritè inferas? E Singularibus nullam conſecutionem, docet Ariſtoteles, & Peripatetici omnes in Logica, quam decebat legiſſe vel in Pharmacopolio Theologum. Jam quæ ſimilitudo, præter univerſam illam, ac generatim ductam ex ratione Sacramenti, Baptiſmum inter, & Ordinem? Ille à criminibus omnibus liberat; hic non niſi innoxio, ne obſit, advenit, adeò non expugnator criminum, ſi quando criminoſo confertur, ut Sacrilegum faciat, quem ſimpliciter invenit reum. Ille Saluti neceſſarius eſt uniuſcujuſque, hoc ſine vel ipſe Coreſſius, ſi Veritatem, quam antea dilexerat, non impugnaſſet, nactus fuiſſet, quod rebellis lumini, peſſimuſque ſui animi Medicus perdidit. Quid ergo mirum, ſi detur, Baptiſmo quemque liberari à ſervitute corporis, quo quis liberatur à Cacodæmonis dira captivitate, & negetur, Ordine quempiam liberari, quo neque culpa,

(1) Vide Synopſ. Analiaſe titul. poſt Scholiō Theodori. to. 2. Jur. Græco-Rom.

neque

neque pœna præſentium criminum deletur? Quid novum, ſi aſſeras, invito Domino, luſtralibus aquis ablui Servum poſſe, queis ſine vitam animi neceſſariam habere non poteſt? Æquum erit, privari Jure ſuo Dominum, ne Servi immortalis animus pereat, an æquum erit, quin hæc tanta utilitas ſequatur, poteſtate ſua Dominum plecti?

V. Verùm hæc, ut ex dato etiam ſtoliditas Coreſſii pateat, diximus; cæterùm falſiſſimum eſt, quod uti certum, verumque ſtolidus veterator adſumit. Unde enim habet, aut unde comprobat, Baptiſmo Servum liberari? Opinetur id Vulgus. Pudeat Medicum repente Theologum imprudentis Vulgi ſententiam ſequi. Eam conſulti ſuperiore, qui proximè elapſus eſt, anno à ſapientiſſimo Viro, eruditiſſimoque Antiſtite Coſmo Archiepiſcopo Spalatenſi, integro Reſponſo latiſſimè profligavimus. Nam hæc vis liberandi à Servitute ſi Baptiſmo ineſt, vel ab intima aliqua conditione, quæ Servituti repugnet, vel ab extimo aliquo eſt beneficio Legis vetantis, luſtrali ablutum aquâ Servum eſſe. Non ab intima Baptiſmi Natura, ni dicas id Virtutis ſemper fuiſſe Baptiſmo (quippe naturalia mutari non poſſunt, atque eadem ubique, & ſemper ſunt) ut à Servitute liberaret; cui ſtatim Apoſtolica tempora reclamabunt, teſtata, Servos fuiſſe plurimos Chriſtianorum, quibus & (1) Petrus, & (2) Paulus præcepere obſequium Dominis ritè præſtandum. Reclamabunt Principum Chriſtianorum (3) Edicta, ad quorum ſenſa latiùs indaganda videndi (4) Sozomenus, & (5) Nicephorus Authores Noſtri, & ex his (6) Caſſiodorus. Reclamabunt Longobardicæ (7) Leges, (8) Ungaricæ, (9) Ripuaricæ, (10) Viſigothicæ, (11) Alemannicæ de manumiſſionibus Chriſtianorum multa tradentes. Quid plura? & Eccleſiaſticę conſuetudines reclamabunt, quas manifeſtiſſimas reddunt, ingeruntque plurium (12) Conciliorum decreta circa Servos Eccleſiarum palam Chriſtianos: Eccleſiæ denique utriuſque Suffragium, quod hactenus explanavimus, inclamabit, quod, cùm vetet Servum ad Ordines recipi, profectò, ni ſtupor Coreſſianus in me tranſmeavit, evincit, ab Eccleſia nunquam fuiſſe reputatum, exiſtimatumque, Baptiſmo Servos liberari, quando, ſi Baptiſmo luſtratus liber eſt, inutile foret Interdictum, ac, ut ajunt Philoſophi, *De ſubjecto non ſupponente*. Non ergo inſita ea vis liberandi Baptiſmo. At neque à Lege conceſſa. Quæ enim iſthæc Lex? Iteratò dicimus, Coreſſius eam proferat, vel ex doctis Photianis aliquis doctiſſimus, ut, quod hactenus ignoravimus, ſcilicet agnoſcamus. Sed nullam proferent bipedum ſtolidiſſimi, etiamſi eſſet: quid cùm non ſit? Qua Legum taciturnitate fit, ut nemo hactenus Sapientum aſſeruerit, Baptiſmo Servos liberari. Quin imò ex DD. omnes (13) affirmant, Servum, expiatis Baptiſmo Sordibus animi, ejuſdem conditionis eſſe, cujus antea. Quod nos latiſſimè proſecuti ſumus in relato (14) Reſponſo, ex quo Photiani argumenta petant, queis effrontem Coreſſii proterviam & agnoſcant, &, ſi quid cordis habent, æquiſſimè deteſtentur. Neque enim homini ſtupido aliquatenus opitulatur Oneſimi exemplum, qui neque per Baptiſmum à poteſtate Dominica liber fuit, neque ante pervenit ad Ordines, quàm à Philemone manumitteretur. Quod ſanè conſtat ex ipſo Apoſtolorum (15) effato, cujus verba ſupra laudavimus. εἰ δέ ποτε καὶ ἄξιος φανείη ὁ οἰκέτης πρὸς χειροτονίαν βαθμοῦ, οἷος καὶ ὁ ἡμέτερος Ὀνήσιμος ἐφάνη, καὶ συγχωρήσωσιν οἱ δεσπόται, καὶ ἐλευθερώσωσι, καὶ τοῦ οἴκου ἑαυτῶν ἐξαποστείλωσι, γινέσθω. *Si quando verò Servus quoque gradus Ordinatione dignus ſit (qualis & noſter Oneſimus apparuit) & Domini conſenſerint, manuque miſerint, & domo ſua ablegarint, efficitor*. Ubi vides, Servos, quos inter Oneſimum numerat, non aliter ad Ordines provehendos, quàm ſi à Dominis manumittantur. Quod itidem ex Conſtitutione (16) Leonis, & Conſtantini AA. expoſcentium ad Ordines Servi conſenſum ſaltem tacitum Domini confirmatur. Non igitur, antequam manumitteretur Oneſimus, Sacra recepit, ſed poſtquam Civitate donatus eſt, & Jure Quiritium in libertatem aſſertus; quam illi ab eo impetratam, qui illum Chriſto genuerat, (17) Paulo, ſatis conjecturę eſt ex iis, quę ad Oneſimi dominum ſcripſit, hortatus, ut eum reciperet, οὐκέτι ὡς δοῦλον, ἀλλ᾽ ὑπὲρ δοῦλον ἀδελφὸν ἀγαπητόν, μάλιστα ἐμοί. πόσῳ δὲ μᾶλλον σοί, καὶ ἐν σαρκὶ, καὶ ἐν κυρίῳ, *jam non ut Servum, ſed pro Servo cariſſimum Fratrem: maximè mihi: quanto magis tibi, & in carne, & in Domino*. Quorum verborum hic ſenſus eſt: Reſtituo tibi Oneſimum ex fuga, & in fuga per me Sacro fonte expiatum; precorque, ut eum non ampliùs ſervum, ſed manumiſſum loco fratris habeas. Nam ſi mihi majori te talis eſt, multò magis Tibi me minori talis habendus erit: Frater nimirum, non tantùm ſpiritu, quâ tecum agnatione junctus eſt per Baptiſmum, ſed carne per manumiſſionem à te præſtandam, conditione ipſa civium ęqualis Tibi. Audebit his refragari Coreſſius, nobiſque per nefas περιττολογίαν objicere, qui ματαιολογίαν ipſius jure perſtringimus? Hęc ſunt Latinorum Dogmata, quę cum Sapientiſſimo Thoma, quem toties lectum, quamvis ſæpe laudet, nunquam intellexit Coreſſius, doctiſſimi Gręcorum autumant, quibus Turcicarum latrinarum ſcrutator nequicquam fucum facere tentat, quippe certa, manifeſta, & æquè Latinis, Græciſque recepta. Nam quod pro libertate Baptiſmi ex Novellis Leonis (18) Auguſti, & pro ſententia ſua, poſt illas ineptias, nobis objicit ex Trullana, neque officit, nec ad rem eſt. Novella Leonis A. liberum fore dicit Servum, ἐὰν ὁ κύριος αὐτοῦ, ἢ ἡ τούτου κυρία, ἢ τὰ αὐτῶν τέκνα, εἰδήσει, καὶ ἐπιτροπῇ τῶν γονέων, ἐκ τοῦ ἁγίου, καὶ σωτηριώδους βαπτίσματος αὐτὸν ἀναδέξωνται. *Si Dominus ejus, aut Domina, aut eorum Liberi, ſcitu, & permiſſione parentum è Sacro fonte, & ſalubri eum ſuſceperint*. Quæ meram, puramque manumiſſionem referunt. Quare non ex Baptiſmo ibi liberatur Servus, ſed ex ipſa ſuſceptione, quæ vi Legis adſumitur ad poteſtatem manumittendi, quemadmodum Vindicta Prætoris. At Canon (19) Trullanus procul eſt à re, de qua diſputamus, ut planè oſtendat, à Coreſſio titulum Canonis lectum, non ipſum Canonem. In eo enim ut ut demus caveri, ne genus reſpiciatur eorum, qui ad Ordines recipiendi ſunt, non tamen Status. Quid autem interſit Statum inter, ac Genus, ſi Coreſſius non admodum, ut mos Photianis eſt, intellexit, poterat vel à pueris Elementa Juriſprudentiæ percurren-

(1) *Epiſt. Can. 1. c. 2. n. 18.*
(2) *Ad Epheſ. c. 6. n. 5. ad Coloſſ. ca. 3. n. 11.*
(3) *L. jā dudum Cod. de his, qui in Eccl. manumitt. et l. 1.*
(4) *Lib. 1. hiſt. c. 9.*
(5) *Lib. 7. hiſt. c. 16.*
(6) *Lib. 1. Tripart.*
(7) *Lib. 4. tit. 35. & li. 2. li. 1. tit. 34. L. 2. & tit. 35. L. 5.*
(8) *In Decret. Ladislai l. 1. c. 3. p. 15.*
(9) *Tit. 58. de Tabulariis.*
(10) *Lib. 5. tit. 7. L. 18. & tit. de Eccl. reb. L. 4.*
(11) *Tit. 17. L. un. & tit. 18. l. 1.*
(12) *Conc. Agath. c. 27. 36. 39. Pariſ. V. cap. 5. Matiſcō. II. c. 7. Epaonen. c. 39. Emeriten. ca. 34. Tolet. IV. ca. 68. 69. 70. 77 Spalenſe c. 8. Aurelianen. IV. cap. 9. Cæſaraug. III. c. 4. Vermerienſe ca. 20.*
(13) *D. Th. in 4. diſt. 39. art. 4. & 2. 2. q. 10. ar. 10. Bonav. de effect. Bapt. nu. 17. Sanch. in Opuſ. Moral. Tom. 1. l. 1. c. 1. dub. 5. n. 4. Azor. par. 2. Inſtit. lib. 2. de 4. præcept. Decal. c. 34. & ſeq. ad 37. Dian. to. 7. tractat. 8. Trullen. to. 2. li. 7. dub. 8. Goffred. in Summ. tit. de Judę. n. 20. Hoſt. in Sum. tit. de Serv. n. 5. Card. in ca. quo jure n. 1. 8. diſtin. Abb. in c. 1. de cōverſ. infidel. Anchar. in c. fraternitat. Turrecr. in §. occaſione 17. q. 4. et in c. mancipia n. 3. ubi Archid. 54. diſt. Peruſ. in c. cōſuluit. 3. ubi Decius n. 6. de appell. Ang. in L. unic. Cod. ne Chriſt. mancip. Jo. de Anan. in c. 1. de Judæ. Rom. conſ. 288. gloſ. in L. multū intereſt. ff. de verb. oblig.*
(14) *Reſponſ. an ſervi per baptiſm. liberētur. per tot.*
(15) *Can. 82. alias 81.*
(16) *In Comp. Legum tit. 20. de libert. l. 6.*

tibus facile agnoſcere, ex Inſtitutionibus (20) Juſtiniani noſtri, laboribuſque Theophili CP. quos cenſor librorum Coreſſius ignoravit. Docuiſſent illi delirum Senem, diſcrimen notum Generis à Statu in hoc ſitum eſſe, quòd Genus ad Majores pertinet, Status ad hominum conditionem, quæ cùm noſtra ſit, perpendenda hercle eſt, cùm conditio ejus, qui Sacris admovendus eſt, ad trutinam Antiſtitis manus impoſituri revocatur; ne qui majorem Dignitate Regum poteſtatem habet, ut docet (21) Chryſoſtomus, alterius poteſtati ſubjectus ſit, neu, qui ſoli obligatus eſt Deo, profanis obligationibus teneatur.

VI. Qua ratione rejiciendi ſunt ab Ordinibus ii, qui publicis Ratiociniis obligati ſunt, hoc eſt Calculatores, Hypothecis publicis, Theſaurique præpoſiti, addicti Curiæ jurejurando, ſtipendiove, uti Judices, Advocati, Fiſcales, & qui in matriculas Militum relati ſunt. Hi enim, donec his negotiis, obligationibuſque civiliter implicantur, rejiciuntur, recipiendi tunc, cùm aut, relictis officiis, rationem adminiſtrationis reddidere, aut miſſione quacunque, ſive honeſtâ, ſive cauſariâ, ſive etiam turpi Cingulum militare reſolvente, Milites eſſe deſiere. Et de Militibus dubitat (1) Margunius ex authoritate Gregorii (2) Dialogi, qui Mauricio Principi ob Legem latam, vetantemque Monachos fieri eos, qui Milites eſſent, modeſtiſſimè reſtitit. Verùm Gregorius Legem Mauricii non reprobavit, quod interdiceret, vetaretque recipi Monachos, ſed quòd ante ſtipendia omnia peracta id fieri vetaret; atque adeò non niſi in ſenectute, cùm Rudis dabatur, per eam Legem liceret Monaſterium ingredi. Quod ſanè iniquum erat, cùm Pietatis, atque Religionis causâ cuilibet liceat civilem vitam relinquere, atque penitiori ſe ſe obſequio Numinis dedicare. Emendavit ergo Legem iniquam Gregorius, ſtatuitque, ut quolibet ſtipendio peracto, militare Cingulum deponere, quò Militia cæleſtis iniretur, liceret. Atqui hoc ipſum eſt, quod dicimus, non recipiendos Milites, niſi miſſio fiat; quæ tamen aventi Sacra capeſſere nemini deneganda eſt. Docent hæc omnia Latini tùm Theologi, tùm Canonum Sacrorum interpretes videndi penes (3) Filliuccium, (4) Laymanum, & (5) M. Leonem, quorum ſententia mirè congruit rationi, quæ palam oſtendit, plenâ libertate præditum eſſe debere eum, qui ad Eccleſiæ dignitates aſſumitur, ne profanis obligationibus impediatur, qui Deo miniſtraturus Adytum ingreditur. At is, qui Curiæ, Militiæve ratiociniis, ac negotiis publicis obnoxius eſt, plenâ ſcilicet libertate non fruitur: non igitur aptus Sacris ſuſcipiendis. Prætereà ex his plerumque hominibus turbæ in Eccleſiam, certæque moleſtiæ proficiſci ſolent: dum Curiæ miniſtros ſuos repetunt, dum rationes non redditas reddere cogunt; dum tanquam à Militiâ fugitivos revocant ad ſuſcepta, nondumque finita ſtipendia, aut reluctantes, uti Sacramenti contempti reos, ſin minus ad pœnam rapiunt, certè ſugillant, atque publicitus injurioſè vituperant. Unde Eccleſiæ dedecus, Epiſcopis curæ, nota publica Clero. Ea propter non DD. dumtaxat effato, & rationis à conditione ſervili, ac liber-

(17) *Ad Philem. n. 16.*
(18) *d. Tit. 20. l. 5.*
(19) *Can. 33.*
(20) *§. 1. tit. 15. li. 1. de capit. diminut.*
(21) *Hom. 60. ad Popul. Antioch.*
(1) *Nota 12.*
(2) *Lib. 2. Epiſt. 62. Indict. 11.*
(3) *Tract. 18. c. 7.*
(4) *Lib. 2. tr. 1 ca. 8. & ſeq.*
(5) *pa. 3. fol. 369.*

tina deductæ ſimilitudine iſtiuſmodi homines ab arcanis Sacrorum, ante impetratam plenæ veniam libertatis, arcentur, verùm etiam Synodorum decretis, atque Pontificum. Inter Synodos celeberrimum jure, maximèque rei noſtræ appoſitum cenſeas, quod, ſententiam hanc propalam approbans, decrevit (6) Carthaginenſis I. celebrata anno Chriſti CCCXLVIII. ſub Grato Carthaginis Præſule, qui Sardicenſi interfuit: idemque ſanxit (7) Innocentius I. Quod ad Noſtros attinet, etſi Photiani hujus impedimenti nihil penſi habeant, ut ex (8) Planude teſtatur (9) Margunius, qui Latinos hæc accuratè indagantes ſuperſtitioſos appellat, tamen, ſi Græcæ ſuffragium ſententiæ repetas, conſulaſque non modò decreta (10) Taraſii, atque (11) Nicephori Sanctiſſimorum Patriarcharum, verùm etiam Photianorum ipſorum (12) Balſamonis, (13) Ariſteni, (14) Macarii Hieremonachi, Hieremiæ (15) Patriarchæ, aliorumque, quorum omittimus verba, planè conſtabit, ſuperſtitionem hanc etiam Eccleſiæ noſtræ uſitatam, quæ proinde dicenda erit juſta Legum obſervantia incuriam Canonum Photianis jam dudum receptam damnans.

VII. Certè, ſi ea, quæ hactenus expendimus, omnino deeſſent Græciæ noſtræ, ratio tamen ipſa ſuperiùs allata & multiplex, & manifeſta rejiciendos hujuſmodi homines ab Ordinibus ediceret, cui conſonant exempla Servatoris Chriſti, qui vocatos ad Sacram Diſciplinam (1) Matthæum, atque (2) Zachæum non ante recepit, quàm Telonium reliquiſſent. Cujus cauſam acutè proſecutus (3) Rabanus aſſerit, non ante receptos, quia nondum rebus ſuis planè compoſitis, rationibus publicis implicabantur; propterea non admodum penitiori Chriſti Diſciplinæ idonei. Hæc Rabanus & rationi, & Veritati maximè conſentanea. Etenim, quòd his obligationibus carerent cæterorum Apoſtolorum munera, nec vetita ea ipſis fuere, nec poſt Dignitatem à Chriſto collatam planè relicta, cùm ſecuti Chriſtum, quę animo, & affectione munia contempſerant, ea re iterum repetivere, ut innocuas piſcibus inſidias necterent, qui ad pelliciendos in retia Sanctitatis homines fuerant inſtituti. Neque quod Margunius ingerit, arbitratus munia illa Publicanorum & criminoſa, & infamia, quidquam obeſt exemplo: nam, uti demus ea criminibus ſæpius obnoxia, hinc prorſus inferendum, his obligatos ab Ordinum dignitate repellendos: quod omnino aſſerendum eſt, ſi illis homines efficiantur infames, ut infra videbimus. Sed revera ea Munera neque infamia, neque criminoſa ex ſe fuiſſe dicendum erit. Alterum enim oſtenditur ex ipſa Munerum illorum natura, quæ Telonas Tributis, & Vectigalibus publicis exigendis præficiebat, ut in Jure explicant Juriſconſultorum notiſſimi (4) Ulpianus, (5) Cajus, & (6) Marcianus. Præeſſe autem Tributis, ac Vectigalibus, atque adeò Munere publico fungi, res penes Romanos honeſta, teſte (7) Tullio. Alterum verò, & ſi videtur inſinuari ex recepta Judæorum ſententia ſceleſtos reputantium Publicanos: cui adluſiſſe videtur (8) Chriſtus, ad ſenſum Judæorum, & ex more, atque opinione Vulgi locutus, cùm dixit: ἔϛω σοι ὥσπερ ὁ ἐθνικὸς, ϗ ὁ τελώνης: *Sit tibi tanquam Ethnicus, & Publicanus*;

reve-

(6) *Can. 8.*
(7) *Ep. 4. cap. 5. & Epiſt. 24. c. 2.*
(8) *Tit. περὶ χειροτονίας.*
(9) *Nota 13.*
(10) *Epiſ. Synod. 4.*
(11) *Tom. Synod. 8.*
(12) *Ep. 3. ad Marc. Alexan.*
(13) *In Nomoc.*
(14) *Collectio. 2. Canon. e. 100.*
(15) *Pareneſ. 3. ad Germ. c. 11.*
(1) *Luc. c. 5. n. 27.*
(2) *Luc. c. 19. initio.*
(3) *Serm. 12. in Evang.*
(4) *In L. 1. ff. de publican.*
(5) *In L. 16. ff. de verb. ſignif.*
(6) *In L. ult. ff. de publican.*
(7) *Cic. pro L. Manilia.*
(8) *Mat. c. 18. n. 17.*

Digitized by Google

revera tamen, ſi natura Muneris perpendatur, nullius videtur criminis infamiâ laborare: cùm æquiſſimum ſit Vectigalia exigi, quibus quaſi nervis Reſpublica ſtat; nec videatur criminoſus eſſe is, qui juſta, & juſtè mandata diligenter exequitur. Unde fas colligere vel ex ipſo Chriſti exemplo, ad ratiocinia publica obligatos ante, quàm reddita ratione, obligatione ejuſmodi abſolverint ſe ſe, quippe futuros & curæ, & dedecori Eccleſiæ, non eſſe ad Sacra Eccleſiæ Miniſteria recipiendos.

VIII. Hæc, ne quid damni capiat ex egeſtate Clericorum, cavet, ne ii, quibus aut nullum Eccleſiaſticum beneficium, nullumve eſt patrimonium, Sacris initientur Ordinibus. Quare & hoc Ordinum impedimentum Jure noviſſimo (1) Tridentini Concilii conſtitutum eſt, ne quis abſque Titulo Patrimonii, ubi Titulus Beneficii deſit, in Sacram Familiam adſciſcatur. Prudenter ſanè, ſapienter, & ex Rationis præſcripto, quidquid contra muſſitet (2) Marguniana ſtoliditas. Nam, cùm paulatim Eccleſiaſtica diſciplina obſoleverit, ſorduerintque olim nobiliſſimæ Chriſtianorum ſordes, divitiis pauperiem præferentium; cùmque jampridem, quod Sæculorum vitium eſt, vel ipſi homines Deo peculiariùs devoti, (3) verborũ Chriſti obliti beatos pauperes edicentis, Ethnicis ſententiis res æſtiment, tanto paupertatis contemptu, ut (quod (4) Satyricus dixit) hac fieri homines ridiculos putent: fit, ut duo illa provenerint, quorum alterum facit, ut Laici Clericos pauperes planè deſpiciant, penitùſque à ſe abigant, quaſi pauperies peſtilentia ſit contagione potens, atque infectura ſordibus ſuis agentes cum pauperibus: alterum verò efficit, ut Clericos paupertatis pudeat, quam dum vitare, à ſeque amovere conantur, ad ea omnia corpuſque, atque animum conferunt, unde per fas, & nefas divitiæ, vel ſaltem non ſordidæ inſtrumenta Vitæ parantur. Cui utique malo & turpi, & gravi medicinam collatura Synodus Tridentina, eos tantùm Sacris initiandos decrevit, quibus Eccleſia Beneficium aliquod alimenta ſuffecturum contuliſſet; aut, ubi id nefas eſſet, atque aliunde urgeret neceſſitas, ex conſcientia Epiſcopi, ii dumtaxat in Clerum adlegerentur, qui Patrimonii Titulum edidiſſent, & quidem Patrimonii talis, quod ad alendum honeſtè Clericum ſuperfuturum cenſeretur. Ita ſapientiſſimum planè Concilium, quod Noſtri prorſus ignorant (Si noſcerent, legerentque, Noſtrorum judicio, calculoque Nicænæ Synodo æquandum) propulſaturum maximam à Clero perniciem, præſentemque, ac turpiſſimam notam à priſca illa deflexit Eccleſiæ ſeveritate, qua fiebat, ut nemo ſacris admoveretur Ordininibus, niſi ex Titulo Beneficii. Etenim omnes olim Clericos Eccleſiæ alicui addictos fuiſſe, palam eſt, tùm ex (5) Aurelianenſi I. tùm ex (6) Nicæna Synodo I. itidemque ex (7) Chalcedonenſi, quarum Canones id ſingillatim conſtituunt. Imò jurejurando compulſos perpetuam *permanſionem* ſpondere in Eccleſia, cui per Ordinationem primùm obligabantur, conſtat ex altercatione (8) Auguſtini cum Severo ſuper quodam Timotheo, itidemque ex Epigonii querelis contra Julianum, relatis in Concilio (9) Carthaginienſi VI. & (10) Africano. Idipſum manifeſtiſſimè evincitur exemplo plurimorum, qui, licèt alibi nati, receptis Ordinibus in Eccleſia procul à patrio ſolo ſitâ, ibidem perpetuò miniſtrarunt. Nam notum eſt, refertque (11) Cabaſſutius, Origenem Alexandrinum Jeroſolymis ab Alexandro Patriarcha Sacris initiatum, eâ in Eccleſiâ ſuo munere deinceps perpetuò functum. Martinus Panno, teſte (12) Severo, & (13) Paulino, Pictavis ad Sacerdotium provectus ea in Urbe miniſtrum egit, donec Turonenſem ad Infulam raptus eſt. Epiphanius etiam Eleutheropoli in Phœnicia natus, ſed Salamine in Cypro Sacros Ordines nactus, ibidem poteſtatem acceptam exercuit, donec ejuſdem Eccleſiæ renunciatus eſt Præſul, ut narrat (14) Metaphraſtes. Auguſtinus denique Tagaſtenſis Hipponæ, ubi Sacris admotus eſt, conſtantiſſimè egit, peregitque (15) Sacra, ac meruit eidem Eccleſiæ præfici. Nec alia exempla reperies Clericorum nulli addictorum Eccleſiæ, præter quàm in Hieronymo, ac Paulino, quorum ille Sacerdos à Paulino Antiocheno factus Antiſtite, nullius ſe Eccleſiæ Miniſterio addictum (16) teſtatur; hic verò Ordinibus Sacris adſcriptus à Lampio Barchinonenſi Epiſcopo, quod (17) ipſe aſſerit, non ante ſe paſſus eſt Miniſtris adſcribi, quàm illi per Myſtagogum facta fuiſſet poteſtas, ut Eccleſiæ, in qua Sacris initiabatur, nullo modo ſubeſſet. Quæ poteſtas tùm Hieronymo, tùm Paulino non ſine ratione facta eſt, quippe iis, qui procul ab Urbibus ſibi, ac contemplationi, ſtudioque Sacrarum Litterarum vivere decreviſſent non minori utilitate Eccleſiæ univerſæ, quàm ſi peculiaris Eccleſiæ Miniſteriis impediti natum ad maxima ingenium non adeò profuturis muneribus addixiſſent. Cæterùm, hos ſi duos excipias, nullum prætereà reperies, qui ipſis initiis miniſtraturus Eccleſiæ cuipiam perpetuò non fuerit obligatus. Tanta olim cura Tituli erat, quæ adeò nunc à quibuſdam negligitur Deo, & Eccleſiæ aliquando rationem reddituris, quippe eorum Authoribus malorum, quæ videmus non ſine ægritudine animi, atque cum Photianis perpetuò præliantes fruſtra diſſimulamus.

(1) *Seſſ. 21. de reſor. c. 2.*
(2) *Nota 107.*
(3) *Mat. c. 5. n. 3.*
(4) *Satyr. 3. circa Med. Juven.*
(5) *Can. 22.*
(6) *Can. 15.*
(7) *Can. 6.*
(8) *Epiſt. 240. & ſeq.*
(9) *Can. 44.*
(10) *Can. 28.*
(11) *In Not. Cõc. & Can. ad 5. Can. Conc. Carthag. I.*
(12) *In Vita Sancti Martini.*
(13) *In eadẽ Vit.*
(14) *In Vita S. Epiphanii.*
(15) *Poſſidonius in Vit. Auguſt.*
(16) *Epiſ. 57. 58. & 61.*
(17) *Epiſ. 45. quę eſt inter Oper. Auguſt. Ordine 35. & Ep. 6. ad Severum.*

IX. Eam porro Tituli curam talem, ac tantam priſcis Moribus fuiſſe conjicio tùm ob alias cauſas, quas omitto, tùm ob illam præcipuè, ut eo Titulo peculiariùs addictus Clericus Eccleſię, Eccleſiæ proventibus aleretur, quando, ἄξιος ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ ἐστι. καὶ, οἱ τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσι, καὶ, οἱ τῷ θυσιαστηρίῳ προσεδρεύοντες τῷ θυσιαστηρίῳ συμμερίζονται. *Dignus* (1) *operarius mercede ſua eſt, & qui* (2) *in Sacrario operatur, quæ de Sacrario ſunt, edit, &, altari deſerviens de altari participat*: nec aliam ob cauſam erciſcendorum Eccleſiæ proventuum trifariam Lex eſt, deſtinatâ Epiſcopo parte alterâ, Eccleſiæ alterâ, alterâ pauperibus, niſi ut Eccleſiæ ſit, unde Miniſtros, quorum opera cultus unâ Numinis, & Populorum procuratur Salus, quotidianis Sumptibus alat. Quod ſanè grave cuipiam, plerumque difficultatis quandoque videbitur, cùm Eccleſiæ præſertim opes non admodum amplæ ſuppetunt. Verùm is norit, olim à Clericis cultam ſobrietatem, amatamque pauperiem, quam corporatum Numen ab ipſis (3) dilexit cunabulis, probavit (4) exemplo, verbis (5) docuit, Diſcipulis

(1) *Luc. c. 10. nn. 7. Matth. c. 10. n. 10.*
(2) *1. Ad Corinth. c. 9. n. 13.*
(3) *Luc. c. 2. n. 6.*
(4) *Mat. c. 8. n. 20.*
(5) *Luc. c. 6. n. 20.*

Digitized by Google

pulis præcepto (6) mandavit, atque in ipſo ſupplicio membrorum Sacerrimâ (7) nuditate toti Terrarum Orbi nobilem, glorioſamque teſtatum eſt. Quare & paucis contenti, ſi quando Sacer Eccleſiæ cenſus ipſis alendis impar habebatur, Clerici manuum ſuarum operâ, ſeu artificio, ejus, unde modeſtè viverent, ſatagebant, citra Miniſteriorum ſuorum diſpendium. Eſtque hac de re geminus Concilii Carthaginienſis IV. Canon, & (8) alter, *Clericus*, ait, *quamtumlibet verbo Dei eruditus, artificio victum quærat*: (9) alter, *Clericus*, inquit, *victum, & veſtitum ſibi artificiolo, vel agriculturâ, abſque ſui officii detrimento, paret*. Neque eam Legem prima Synodus Carthaginienſis rogavit, pervetuſtum, ac penè dixerim tranſlativum id in Eccleſia. Proptereà Clemens (10) coævus Apoſtolorum, Scriptor licèt Apocryphus, ſummæ tamen authoritatis apud Photianos, id ipſum præcepit producto Apoſtolorum Exemplo, ac præſertim Pauli (11) tabernaculorum Opificis. Epiphanius (12) etiam fidem facit, ſuâ tempeſtate, Sacerdotum pleroſque ſolitos propriis manibus operari. De Spiridione illo, qui in Magna Nicæna Synodo cum trecentis illis conſedit, (13) Ruffinus, ac (14) Sozomenus perhibent, eum & Thermituntis Epiſcopum, & Ovium fuiſſe paſtorem, & Nicæna II. (15) Synodus Clericis exemplum Pauli proponit, ut eum imitati operis ſuis alimenta ſibi modeſtè parent. Faciunt, & quæ ad Conſtantinum Pogonatum A. ſcribit (16) Agatho Pontifex, teſtatus, Romanos Presbyteros ſeptimo Sæculo locatione operarum ſuarum ærumnosè vitam ſuſtentaſſe, Chriſtiana paupertate contentos, qua nihil ditius. Cui conſentanea tribus anterius ſæculis Aquilejenſe (17) Concilium, in quo Ambroſius ſedit, docuit, affirmans, in Sacerdotibus pauperiem eſſe glorioſam.

X. Ceſſat hæc quæſtio de Patrimonio in Eccleſia noſtra, quæ ſi ſtet Moribus ſuis, ac Legibus ſacram vetuſtatem ubique ſecutis, nihil circa fortunæ bona ejus, qui ad Clerum adducitur, quæret, cùm penes Nos nemo ſine Titulo Beneficii poſſit ad Sacros Ordines provehi: ἄνευ ἐπικλήσεως, δι' ἧς ὁ χειροτονῶν τὸν χειροτονούμενον ἐκκλησίᾳ τινὶ στερρῶς προστίθησιν, οὐ χρὴ χειροτονίαν ποιεῖν. Τοῦτο γὰρ ἀπείρηται παρὰ τῶν Κανόνων. *Sine Titulo, per quem, qui manus imponit, eum, cui manus imponitur, Eccleſiæ certæ ſtabili ratione addicit, non decet Ordinationem facere. Hoc enim vetitum per Canones*. Ita (1) Ariſtenus, cui ſubſcripſit (2) Macarius Hieromonachus hunc in modum. Νενομοθέτηται παρὰ τῶν πατέρων, μηδένα προχειρίζεσθαι μὴ ἐπίκλητον ἁγίᾳ τινὶ Ἐκκλησίᾳ. ἔτι δὲ, τὸν ἐπίκλητον μὴ ἀποδρᾶναι Ἐκκλησίας, ἧ δι' ἐπικλήσεως διακονεῖν ὀφείλει. Ζήτει περὶ τούτε τὸν ιε' Κανόνα τῆς ζ' συνόδου. *Statutum eſt à Patribus, neminem ad Sacra provehi non addictum Sanctæ alicui Eccleſiæ, itidemque eum, qui ſub Titulo accepit Ordines, non diſcedere ab Eccleſia, cui per titulum miniſtrare debet. Quare de hoc XV. Canonem VII. Synodi*. Adde (3) Prodromum. Παραιτεῖ, ait, ὁ τῆς ζ' συνόδου Κανὼν ιε', μὴ ἐπεισάγειν δυοῖν ἐκκλησίαις τὸν χειροτονούμενον, ἵνα τὸ παλαιὸν τῶν Κανόνων τηρηθῇ, λεγόντων, ἐπίκλησιν δεῖναι ἐν μιᾷ ἐκκλησίᾳ διακονίας ἕνεκα· ἀμφότερον γὰρ δίκαιον, καὶ τῇ μιᾷ προστιθέναι τὸν ἱερωμένον, καὶ μὴ δυοῖν. Τὸ μὲν πρῶτον, ἵνα ἔχῃ ὅπου λειτουργεῖν, τὸ δ' ἕτερον, ἵνα ἀριδηλότερον παρ' ἑνὸς ποιμένος αἱ αὐτοῦ πράξεις κρίνωνται! *Duabus Eccleſiis Clericum addicere vetat ſeptimæ Synodi Canon XV. ut priſcum Inſtitutum ſervetur Canonum dicentium, Titulum dare in una Eccleſia Miniſterii cauſa. Utrumque enim juſtum, & uni addici ſacratum hominem, & non duabus; primum quidem, ut habeat, ubi miniſtret, ſecundum, ut manifeſtiùs ab uno Paſtore ejus opera judicentur*. Nimius eſſem, ſi omnes Noſtrorum ſententias huc conferre, atque in medium producere vellem: ſuperſit unius, atque alterius ex recentiſſimis Patriarchis verba ad Veritatis hujuſce argumentum ab ipſis Photianis recipiendæ proponere. Athanaſius, (4) qui præfuit Eccleſiæ CP. initio Sæculi XIII. relatus (5) ab Allatio. Ἀσφαλιστέον δ' ἔτι, ait, μήτινι ταχέως ἐπιθῶμεν τὰς χεῖρας. μὴ πρὸ τῆς νενομισμένης ἡλικίας, μὴ ἄνευ προκλήσεως, οὐδ' ἔξω τῶν περάτων τῆς ἐνορίας. *Cavendum etiam, ne cui citò manus imponamus, ne ante legitimam ætatem, ne ſine titulo, ne extra fines Diœceſis*. Hieremias (6) verò à nobis ſuperiùs laudatus hæc habet: χρὴ δὲ τὸν ἐπιθυμοῦντα προχειρισθῆναι πρῶτον μὲν ἐρωτᾶν, εἰ βούλεται ἐμμένειν τῇ ἐν ἐπικλήσει αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ, καὶ μηδέποτε ἀπελθεῖν ἄνευ συστατικῶν τοῦ Ἀρχιερέως· καὶ εἰ ὀμωμοκὼς ὁμολογήσῃ, χειροτονείσθω· ἄνευ γὰρ προκλήσεως οὐδένα χειροτονεῖν ἔξεστι, μήπως ἀλήτης γένηται καταισχύνων τὴν ἐκκλησίαν. *Oportet autem deſiderantem ad Sacra provehi primùm quidem interrogare, an velit in Eccleſia, cui per Titulum addictus eſt, permanere, & nunquam diſcedere ſine commendatitiis Epiſcopi litteris: & ſi juratus promiſerit, initietur. Nam ſine Titulo neminem licet initiare, ne quando Erro fiat, Eccleſiamque dedecoret*. His, atque aliis teſtimoniis, quæ facilè depromi poſſent ex (7) Magentino, & Theodoro (8) Metochita, ex (9) Planude, dictiſque (10) Taraſii, atque (11) Nicephori Sanctiſſimorum Patriarcharum, conſtat, ante Ordinationes quærendum de Titulo penes Noſtros, idque non ſolùm æquiſſimo, ſed Jure perneceſſario.

XI. Nam, cùm in noſtris Eccleſiis unum tantùm ſingulis diebus Sacrificium peragatur, ut egregiè Morum noſtrorum peritiſſimus (1) Goarius explicat, oſtendens & id ritè fieri, & à Latina olim Eccleſia idipſum non ſine laude uſurpatum: cùm, inquam, ſemel dumtaxat in Eccleſia noſtra quolibet die Sacrificium celebretur, quilibet Sacerdos, aut miniſter Eccleſiam habeat oportet, in qua vel ipſe ſolus Sacris inſerviat, vel viciſſim cum aliis eidem addictis Eccleſię Sacerdotibus Numini faciat, facientibuſque miniſtret. Alioquin, ſi certam Eccleſiam non habeat, fruſtra Sacrorum Miniſter audiet nunquam miniſtraturus, niſi id illi quiſquiam precariò ſuâ in Eccleſiâ permittat. Quare Poteſtas illa Sacrificandi ſupervacanea, planèque otiabitur in miniſtro, qualem Gerſon in Latinis quibuſdam Epiſcopis, quos Annulares, Titulares, in partibus Infidelium, ac Nullatenentes appellant, damnat injuriâ, ut (2) alibi evictum eſt, nos verò juſte damnamus in pleriſque Photianorum Epiſcopis, nulli præfectis Gregi, nec quidquam Epiſcopi referentibus, præter inutilem authoritatem, quæ ex effato fruſtra eſt, cùm ad actum deduci non poteſt.

(6) *Mat. c.10.n.20. Luc.c.10. n.4. Mar. c.6.n.6.*
(7) *Jo.ca. 19.n.23. & ſeq.*
(8) *Can. 81. refertur in c. Clericus quãtumlibet 91. diſt.*
(9) *Can. 59.*
(10) *Cõſt. Apoſt. li. 3. c. ult.*
(11) *Act. c.18.n.4. c.20.nn. 34. & Epiſt. 2. ad Theſſal. c. 3.*
(12) *Hæreſ. 80.*
(13) *Hiſt. l.1.c.5.*
(14) *Hiſt. l.1.c.8.*
(15) *Can. 15.*
(16) *Ep. 1. & 2. ad Conſt. Aug.*
(17) *Penes Cabaſſut. nobis ſup. ad Can. 51. Carth. IV. circa fin.*

(1) *Ad Canon. 6. Chalcedon.*
(2) *In 2. Collectio. Can. c.12.*
(3) *De Interpr. ad Sept. Synod.*

(4) *Ep. 5. ad Epiſc. in Diœceſ. ſuas proficiſcẽtes.*
(5) *De at. & Inter. ſt. pa. 74. cir. med.*
(6) *De Ritib. Eccl. ad Germ. Ep. 3.*
(7) *In Can. 15. VIII. Synodi.*
(8) περὶ χειροθεσίας *Vuln. 38. de Ordin. Sacr.*
(9) *Epit. Canon ad Nicen. II.*
(10) *Synod. 3. ap. Cãpanas in form. Synodicarum.*
(11) *In Syſtaticis penes eũdem.*

(1) *In Euchol. ad Ordinem Sacri Miniſter. pa. 28. not. 10. circa fin.*
(2) *In reſponſ. noſtro. An officium in pœnam dari poſſit n. 12.*

Digitized by Google

eſt. Hinc arbitror, quæ prudentiſſimè per Synodum Tridentinum ſtatuta hac ſuper re ſunt, quippe Latinæ Eccleſiæ, cui major Sacerdotum frequentia ob ſtipes largè ad ſacrificia celebranda collatas, perneceſſaria, penes Noſtros fore, ut nunquam obtineant, quippe Noſtris planè ſuperflua, quibus ſine Titulo Eccleſiæ, cujus vel ſumptibus, vel ſtipendio alantur, ſi hæc deſint, labore manuum quæſituri alimenta, Clerici ad Sacra provehi minimè poſſunt, ni & hanc ſeu conſuetudinem, ſeu legem Photiani ſenſim Moribus noſtris abſtulerint. Nam & id novi per (3) Margunium tentatum, ut ut Synodus (4) Chalcedonenſis reclamet, hæc planè notanda Noſtris omnibus edicens. Μηδένα ἀπολελυμένως χειροτονεῖσθαι, μήτε πρεσβύτερον, μήτε διάκονον, μήτε ὅλως τινὰ τῶν ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ τάγματι, εἰ μὴ ἰδικῶς ἐν ἐκκλησίᾳ πόλεως, ἢ κώμης, ἢ μαρτυρίῳ, ἢ μοναστηρίῳ ὁ χειροτονούμενος ἐπικηρύττοιτο. Τοὺς δὲ ἀπολύτως χειροτονουμένους ὥρισεν ἡ ἁγία Σύνοδος ἄκυρον ἔχειν τὴν τοιαύτην χειροθεσίαν, καὶ μηδαμοῦ δύνασθαι ἐνεργεῖν ἐφ' ὕβρει τοῦ χειροτονήσαντος. *Neminem abſolutè Ordinari, neque Presbyterum, neque Diaconum, neque univerſim aliquem in quocunque Eccleſiaſtico Ordine, niſi manifeſtè in Eccleſia ſuæ Civitatis, ſive poſſeſſionis, aut in Martyrio, aut in Monaſterio hic, qui Ordinatur, mereatur Ordinationis publicæ titulum. Eos autem, qui abſolutè Ordines recepere, jubet Sancta Synodus, vacuam habere ejuſmodi Ordinationem: & nuſquam poſſe miniſtrare in contumeliam ejus, qui manus impoſuit.* Quod edictum breviùs Photianis propoſuit (5) Harmenopulus. πρεσβύτερος, καὶ διάκονος μὴ ἀπολελυμένος, ἀλλ' ἐκκλησίας πόλεως ἰδικῶς, ἢ μαρτυρίῳ, ἢ μοναστηρίῳ χειροτονείσθω. ὁ δὲ μὴ οὕτως, ἀνίερος. *Presbyter, vel Diaconus non abſolutè, ſed peculiariter ad Civitatis alicujus Eccleſiam, vel Martyrium*, hoc eſt Ædem Martyrum memoriæ dedicatam, *vel Monaſterium Ordinator, qui aliter, gradu cadat.* Sed quid uſquam authoritatis eſt, quæ Photianis probetur? Margunium ipſi audiunt, quo Doctore jampridem didicere, omnia ſimul Eccleſiæ Jura contemnere. Pergant nimirum, ac ſine Titulo, & abſolutè Sacerdotes inſtituant non divino Cultui, & Populorum Saluti collaturos dignas Sacerdote Curas, ſed mercimoniis, atque lucellis addicturos avidum, inhoneſtumque cupidinem, ut eorum, quorum æterna ex Carthaginienſi (6) Concilio III. & verbis (7) Chriſti interdictio eſt, negotiorum Sacratiſſimæ dignitatis homines ſatagant, quos decet aut Exemplo profutura, populiſque venerabilis ſancta Pauperies, aut depromptum Eccleſiaſtica penu ſtipendium, amoturum Sordes, non invecturum horrendas Sacerdoti delicias. Nos interim, quos non Margunii hoſtilis in Canones animus ad Jurium Sacrorum contemptum, ſed Græca, & verè Orthodoxa, propoſitorumque àpriſcis Moribus Dogmatum tenax ad Legum inſtituit Eccleſiaſticorum obſequium, illud in habendo ante Ordinationes Examine cavendum cenſeamus, ne quis ſine Titulo Sacris initietur.

(3) Nota 18.
(4) Can. 6. refertur in ca. neminem 70. diſt.
(5) In Epit. Can. Sect. 1. tit. 1. Can. 16.
(6) Can. 6.
(7) Mat. c. 21. n. 13.

SECTIO VI.

De Vitio Corporis.

SUMMARIUM.

I. *Proponitur Sententia Margunii, & refellitur teſtimonio Antiquitatis.*
II. *Vitium Corporis repellendum à Sacris Ordinibus, Juris Græci authoritate oſtenditur. Refellitur Margunius mentitus multa circa Apoſtolos.*
III. *Ejuſdem mala fides, & Manichæiſmus exponitur.*
IV. *Regula biceps decernens, quinam ex corpore vitiatis rejiciendi ſint, qui non. Qui rejiciendi ex primo Capite.*
V. *Qui rejiciendi ex ſecundo Capite Regulæ.*
VI. *An Sexus inter Vitia Corporis ſit, & quid de Hermaphrodito. Mendacitas Margunii patefit.*
VII. *Eadem refellitur.*
VIII. *Obiter refutatur fabella de Joanna Papiſſa.*
IX. *Ea Fabella ignota Græcis, & Photianis*
X. *Eadem à Photianis ipſis damnata.*

I. HÆc dixiſſe ſufficiat de Vitio conditionis, quod ritè ab Ordinibus rejicit, nunc breviter videndum de Vitio Corporis, quocum nefas eſt ad Sacra quenquam provehere. Corpore vitiatos à Sacris repelli unus omnium contra (1) Planudem, Græciamque univerſam (2) Margunius inficias ivit, ſic univerſim philoſophatus: Τὸ δὲ ἐλάττωμα τοῦ σώματος ὁποῖον, καὶ ὁπωσοῦν, καὶ σχεδὸν ἅπαν, δὲν ἐμποδίζει τὴν χειροτονίαν, καθὼς τινὲς μετὰ Λατίνων φλυαροῦσι, ὡσὰν νὰ εἴμεσθεν ἕλληνες, ἢ στρατηγοὶ στρατιώτην διαλέγοντες πρὸς πόλεμον, καὶ τὸν ἐρρωμενέστατον ἐρευνῶντες. Λέγει ὁ Ἀβδίας, ὅτι οἱ πολλοὶ τῶν Ἀποστόλων ἄσχημοι, καὶ λειποσώματοι ἦσαν. Σπιθαμιαῖον λέγουσι τὸν τρισμέγιστον Παῦλον, καὶ φαλακρὸν τὸν Πέτρον. Ὁ δὲ Σπυρίδων ἐλλειπὴς τὸ ἕτερον ὄμμα ἦν, καὶ πολλοὶ τῶν ἐν Νικαίᾳ Πατέρων κουτζοὶ ἐκάθισαν κρίνοντες τὴν οἰκουμένην. ὥστε ἄφες τὰς λατινικὰς φλυαρίας, καὶ λέγε ἄξιον, τὸν ἄξιον χειροτονεῖν μετὰ Θεοδώρου. ἄξιος δὲ ὁ κατὰ πνεῦμα ὁλόκληρος, καὶ καλός. φαῦλον τὸ σῶμα ἐκ φαύλου κατὰ τὴν ἀληθινὴν σοφίαν, καὶ τὰ ὁρατὰ πάντα φυσικῶς κακά. πόθεν σχολαζόμεθα ταῦτα; ὁ Θεὸς λέγει, νὰ ὀρύξωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς, διὰ νὰ ἐμβοῦμεν εἰς τὴν Παράδεισον ἀσκανδάλιστοι, καὶ σύ μοι λέγεις, νὰ ἐκβάλω τῆς ἱερωσύνης τὸν ἐλλειπῆ ἑνὸς ὀφθαλμοῦ, ἢ κουτζὸν, ἢ ἀλλοιόθεον, ἢ τινα τούτων ἄλλον ἀτέλειον τῷ σώματι; ἀληθινὰ μάταια τὰ σοφίσματα. *Vitium verò corporis quodcunque, quocunque modo, & penè omne non impedit Ordinationem, ut quidam cum Latinis ineptè dicunt, quaſi eſſemus Ethnici, vel Duces militem legentes ad bellum, & robuſtiſſimum inquirentes. Dicit Abdias, pleroſque Apoſtolorum fuiſſe deformes, & corpore vitiatos. Palmarem dicunt ter maximum Paulum, calvum Petrum. Spiridion carebat altero oculo, & plerique Patrum, in Urbe Nicæa qui fuere, claudi ſederunt judicaturi Orbem Terrarum. Quare apage has Latinas ineptias, & dic cum Theodoro; dignum eſt, digno manus imponere. Dignus autem, qui integer Spiritu, & bonus. Malum corpus ex malo,*

(1) περὶ χειροτονίας.
(2) Nota 7.

malo, juxta veram Sapientiam; & ea, quæ videntur, omnia naturaliter mala. Quid igitur hæc attendimus? Deus dicit, ut eruamus oculum noſtrum, quò Paradiſum ingrediamur ſine ſcandalo, tu verò mihi dicis, ut ejiciam à Sacris luſcum, vel claudum, vel ſtrabonem, vel alium quempiam horum, aliorumve, deformem corpore? Verè vana hæc ſophiſmata ſunt. Placuit integram ſententiam Margunii ſimplicibus verbis exponere, ut omnes norint, quantâ induſtriâ, quanto artificio, quantâ audaciâ vir planè deteſtabilis corruptelas Græciæ ſuas commendet. Eas ut ſtatim conteramus, oſtendendum eſt primò, corpore vitiatos penes omnes Gentes à Sacrorum Miniſterio rejectos, deinde communi Eccleſiæ utriuſque ſuffragio idipſum ſanctum. Et quod ad primum attinet, cùm Gentes integrâ, ſummâque diviſione per (3) Apoſtolum inſinuatâ, partiri liceat in Judæos, & Græcos, hoc eſt Ethnicos (nam ibi Græcum pro Ethnico poni (4) alibi dixi) conſtat tùm apud Judæos, tùm apud Ethnicos fuiſſe à Sacris rejectos eos, qui vitio corporis laborarent. Certè authore Deo Moyſes (5) præcipit Ordini Levitarum, πᾶς, ᾧ ἐστὶν ἐν αὐτῷ μῶμος, ἐκ τοῦ σπέρματος Ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, οὐκ ἐγγιεῖ τοῦ προσενεγκεῖν τὰς θυσίας τῷ Θεῷ σου, ὅτι μῶμος ἐν αὐτῷ. *Omnis, qui habuerit maculam, de ſemine Aaron Sacerdotis non accedet offerre hoſtias Domino, & panes Deo ſuo, nec accedat ad Altare, quia maculam habet.* Et paulò ante Deus ipſe loco (6) eodem Moyſi dixerat: εἶπον πρὸς Ἀαρὼν λέγων, ἄνθρωπος ἐκ τοῦ γένους εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, ἐάν τινι ᾖ ἐν αὐτῷ μῶμος, οὐ προσελεύσεται προσφέρειν τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ, ἄνθρωπος τυφλὸς, ἢ χωλὸς, ἢ κολοβόριν, ἢ ὠτότμητος, ἢ ἄνθρωπος, ἐν ᾧ ἂν ᾖ ἐν αὐτῷ σύντριμμα χειρὸς, ἢ σύντριμμα ποδὸς, ἢ κυρτὸς, ἢ ἔφηλος, ἢ πτίλλος τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἢ ἄνθρωπος, ἐν ᾧ ἂν ᾖ ἐν αὐτῷ ψώρα ἀγρία, ἢ λειχὴν, ἢ μονόρχις. *Loquere ad Aaron: homo de ſemine tuo per familias, qui habuerit maculam, non offeret panes Deo ſuo, nec accedat ad Miniſterium ejus, ſi cæcus fuerit, ſi claudus, ſi parvo, vel grandi, vel torto naſo, ſi fracto pede, ſi manu, ſi gibbus, ſi lippus, ſi albuginem habens in oculo, ſi jugem ſcabiem, vel impetiginem in corpore, vel herniosus.* Peto à Margunio, an hæc vitiatum hominem Corpore à Sacris arceant, abſtineantque? Peto, an Latinorum ineptiæ ſint, an Dei potiùs Synagogam inſtituentis adoranda decreta? Peto denique, an hæc præcipiens Synagogæ Numen militem legat, an Sacerdotem? Prorſus ignoro, quid pro Margunio Photiani reſponſuri ſint? Si Dei hæc inſtituta ſunt, non ne dementis, ac ſtolidæ procacitatis eſt, eadem in Latinis damnare? Quid Synagogam contra Margunii dementiam teſtem produco? Ipſi Ethnici Naturæ quodam ductu docentis, non niſi integro Corpori Sacra demandanda, contra Margunium declamant. Nam certiſſimum eſt gnaris utcunque Antiquitatis, nuſquam ad Sacra receptos eos, qui Corporis vitio aliquo laborarent. Quare Sergium illum, cujus penes Plinium (7) celeberrima laus eſt, qui ſecundo ſtipendio dexteram manum amiſit, mox duobus Ordine ſtipendiis, ter, & vicies vulneratus, neutra manu, neutro pede ſatis utilis adhuc, ſolâ, ac ſiniſtrâ manu quater pugnavit; biſque captus ab Annibale, bis itidem profugus vinculorum ejus, viginti menſibus, nullo non die in catenis, aut compedibus cuſtoditus, ibi dexteram ſibi ferream fecit, quâ religatâ poſt fugam præliatus, Cremonam obſidione exemit, Placentiam tutatus eſt, duodena caſtra hoſtium in Gallia cepit: hunc tamen Sergium talem, ac tantum Collegæ in Prætura à Sacris rejecere uti debilem, obtinuitque interdictum, ne Sacra tractaret, qui vitium Corporis patiebatur. Nec mirum, quando teſte (8) Seneca, ubique Gentium ea Lex obtinet, ut Sacerdotes integri ſint, hoc eſt ea corporis integritate conſpicui, ut nullam habeant maculam, nullâque poſſint corporis fœditate notari: quod ſanxiſſe ab ipſa Urbe condita videtur Romulus, cùm Sacerdotes elegit genere excellentes ſimul, ac Virtute præſtantes, nec tamen inopes, aut corpore ulla ex parte trunco, ut author eſt (9) Dionyſius Halicarnaſſeus tam dilectus Margunio, idemque uſu receptum apud Perſas, tradit Alexander (10) ab Alexandro.

(3) *Ad Rom. c. 1. nu. 16. & c. 2.*
(4) *Reſp. an Græci ſint Schiſmat. n. 96.*
(5) *Levit. c. 21. n. 21.*
(6) *Levit. c. 21. n. 17.*
(7) *Hiſt. Nat. l. 7. c. 28. circ. fin.*
(8) *Declam. l. 4 Declam. 2.*
(9) *Lib. 2. Rom. Antiquit.*
(10) *Dier. Genial. l. 6. c. 14.*

II. Quòd ſi conſuetudinem, Legemve tàm Judæis, quàm Gentibus univerſis ſanctam, interdictumque, & lumine Naturæ Mortalibus ingeſtum, comprobatum etiam, & manifeſto Divinitatis juſſu decretum Margunius inter ineptias numerat, ii ſumus, quos minimè pudeat, potiùs magiſtro Numine, ac Natura duce ſapientiſſimè ineptire, quàm præceptore Margunio, dementiſſimè ſapere. Nam, quę major dementia, quàm aut ineptiarum loco habere, quæ Orbis univerſus, & omnis palam Religio ritè conſtituit, aut Latinas ineptias dicere, quæ non Latina tantùm Eccleſia, ſed Noſtra etiam, imò in primis Noſtra decrevit? Ecce Theodorus (1) Prodromus, primus inter Græcos qui Legibus Sacris enucleandis utilem operam, eruditumque calamum dedicavit. Τὸν ψυχῇ, ait, καὶ σώματι ἄνοσον, τὸν μηδὲ τυφλὸν, μηδὲ σκάζοντα, μηδὲ ῥινότμητον, μηδὲ κωφὸν, τέως γε οὐ διεφθαρμένον, ἢ λυμαινόμενον, ἢ σηπόμενον κατὰ τὸ σῶμα ὁ Κανὼν, τὰ ἐξῆς ἄξιον, ὀρίζει χειροτονεῖσθαι. *Animo, & corpore ſanum eum, qui neque cæcus, neque claudus, neque abſciſſis naribus, neque ſurdus eſt, denique non vitiatum, & maculatum, vel ſemiputridum corpore Canon, cæteroqui dignum, jubet Ordinibus admoveri.* Addit Alexius (2) Ariſtenus. Οὐδὲ τὸν ἐπίκυρτον, οὐδὲ τὸν ἀνιάτως ἔχοντα, ἢ φοβερὰν τὴν ὄψιν, ἢ γελοῖον τῇ καταστάσει τοῦ σώματος προχειρίζεσθαι θέμις. *Neque gibboſum, neque inſanabili laborantem morbo, vel adſpectu horridum, aut ridiculum conditione corporis ad Sacra fas provehi.* Eadem docet (3) Photius, (4) Balſamon, (5) Planudes, Metochites (6) Theodorus, (7) Blaſtarius, (8) Macarius, (9) Athanaſius P. Doſitheus (10) Hieromonachus, Damaſcenus (11) Theſſalonicenſis, (12) Joannes, ac (13) Georgius Xiphilini Patriarchæ, quorum licèt Photianorum ſententias probat Sancta, & Orthodoxa Eccleſia noſtra ex decretis à (14) Taraſio, (15) Nicephoro, ac (16) Methodio Sanctiſſimis Patriarchis, ex traditis à Maximo (17) Martyre, Helia (18) Cretenſi, Theodoro (19) Abbate, ac Philoſopho, Theodoro (20) Studite, poſtremoque Gregorio (21) Protoſyncello P. cui adde authorem (22) Anonymum aurei libelli, cui titulus ἱερὰ ὁπλοθήκη, *Sacrum Armamentarium*, quorum dicta ad rem noſtram eruditiſſimè confert ſapientiſſimus Juriſcon-

(1) *De Interpret. Canon. ad Can. 76. Apoſt.*
(2) *In Explic. brevi Canon. ad Cano. 76. Apoſt.*
(3) *In Synodico de Ordinat. ap. Camp.*
(4) *Ad Can 77. Apoſtol.*
(5) *Tit. περὶ χειροτονίας.*
(6) *περὶ κακωθείσης Vulnere 3.*
(7) *In Epit. Legũ Sacrar. L. 76.*
(8) *In 2. Collectio. Canon. ad Can. Apoſtol.*
(9) *In Paræneſ. ad Epiſc. recedem*
(10) *De Sacr. Liturg. & Sacerd. dignit. Orat. 1.*
(11) *Orat. 4. de Vita Sacerdot.*
(12) *In Chirotonico apud Campan.*
(13) *Epiſt. ad Regem. Eul.*

con-

Digitized by Google

conſultus ex noſtris Thomas (23) Diplovatacius. Hi porro quanti per ſe fuerint, quantique habendi ſint ab ipſo Margunio, nemo non videat; præſertim cùm eorum nomina illi per amica ſint confirmanti eorum, quæ ſcribit, pleraque horum aliquo interpoſito, quaſi præde Veritatis, quam autumat. Quòd ſi Interdictum Sacrum, ne quis Corpore vitiatus ad Ordines recipiatur, his ſponſoribus Græci Juris eſt, imò & Photiani, quæ petulantia planè demens, & Latinis adſcribere, quod Græcum eſt, imò & Photianum, & nugas appellare, quæ commune Eccleſiæ utriuſque Suffragium, adſtipulantibus Photianis, ſervanda conſtituit? Nam quod ait, ex Abdia, pleroſque Apoſtolorum deformes, & corpore vitiatos fuiſſe, merum, putumque mendacium eſt. Nuſquam enim id quiſquam ab Abdia dictum reperiet, quamvis, & ſi dixiſſet, nihil Veritati obfuturum, quippe ab Apocrypho Authore, ut probant ex Latinis (24) Baronius, & (25) Ribadeneira, ex Græcis (26) Planudes, atque (27) Coreſſius. Sed nunquam id tradidit Abdias. Scribit (28) ſanè Apoſtolos ἀκαλλωπίςυς, κὶ ἀκαταφρονῆτες τῶ σωματικῶ, *incultos, neque admodum laudandos ex iis, quæ ad corpus pertinent*: At hæc non idem ſonant, atque corpore vitiatos, deformeſque, quales ſi fuiſſent, conſtaret id ex Euangeliis, tradidiſſent Scriptores, audiſſet aliquando, aut ex aliquo Eccleſia, nec primus id Margunius in Orbe Chriſtiano poſt Sæcula XV. ſomniaſſet. Quid quod Athenagoras antiquiſſimus Scriptor penes (29) Diplovatacium aſſerit, Apoſtolos fuiſſe, Εὐρώςυς, κὶ τῇ τῦ σώματος κράσει τελείυς, *Sanos, robuſtoſque, & Corporis temperatura perfectos*: ut planè appareat, quantæ mendacitatis ſit Margunius veſter, ò Photiani, qui primus omnium Canones ut peſſum daret, vel manifeſtiſſima quæ Eccleſiæ ſunt, niſus eſt calumniis, fallaciis, ineptiis obſcurare. Hinc palmarem dicit Paulum, calvum Petrum, cùm Petrus, teſte (30) Nicephoro brevi quidem coma fuerit, ſed denſa, & criſpa, Paulus verò calvaſter teſte (31) Luciano, & quamvis puſillus, ut de ſe (32) ipſe teſtatur, non palmaris tamen, ſed τρίπηχυς *tricubitalis*, authore (33) Chryſoſtomo. Nec video, quid ad vitium Corporis faciat Calvities, aut Staturæ citra deformitatem modus. Neque enim ad conditionem idoneam Sacris initiandi aut amplam cæſariem expoſcit Eccleſia, aut molis proceritatem. Igitur hæc falsò, & ineptè Margunius; illud verò inſipienter, quod ex Spiridione, aliiſque in Nicæna Synodo Homologetis, objicit communi ſententiæ. Hæc luſcos non rejicit, ut mox dicemus, neque ita claudos, ut claudicantis veſtigii vitium non dedeceat. Manifeſtum porro eſt, fortiſſimos illos Viros ea Vitia Corporis non dedecuiſſe, quippe quibus triumphalia fidei, conſtantiæque abſolutiſſimæ ſigna erant, quæ Conſtantinus regiis oſculis non ſemel (34) excepit, adoravitque Eccleſia, hac ſcilicet Athletarum ſuorum ſpecioſa deformitate venuſtior.

III. Exemplis perparùm fidens Margunius, ex authoritate, & ratione tela in Eccleſiam univerſam depromit. Sed Authoritas Theodori, quem profert, quàm propitia ipſi ſit, ante docuimus, cùm Prodromum loquentem induximus, affirmantem que, cæteroqui dignum, ſi corpore vitioſo ſit, abſtinendum à Sacris. *Æquum eſt*, inquit Theodorus, *digno manus imponere, ſi neque cæcus, neque claudus, &c.* quæ verba Theodori relata palam oſtentant. Quid partem ſententiæ corruptor Authorum Margunius refert, partem ſubdolus reticet? Novi Photianum ingenium, cui Mos elegantibus hiſce Reticentiis uti, in quas (1) alibi graviùs animadverti, Gabrielem Severum, mirum ſanè Theologum (nam diſcrimen quoddam Theologicum (2) reperit carnem inter, & corpus, aſſerturus, reſurrecturos nos aliquando non carne, ſed corpore) enixè precatus, integras Patrum ſententias redderet, ipſum, cui mutilæ, detruncatæque favent, Photianiſmum jugulaturas. Verùm proponamus, ſi libet, argumentum Margunii, quo tandem ſententiam ſuam toti Eccleſiæ injurioſam conſtituit. Cùm de Sacris Initiis agitur, inquit, corpus attendere nefas eſt, ad animum unum reſpiciendum erit, quâ parte ſui ſi dignus erit is, ad Sacra qui petit admitti, ut ut corpore vitiatus, admittendus cenſebitur. Primam poſitionem ſic probat. Malum corpus ex malo, & quæ videntur, omnia mala: ineptum igitur, ſi illa conſideres. Mox argumentationem roborat præcepto (3) Chriſti jubentis, oculum, *ſi Scandalizet*, erui, abſcindique pedem eandem ob cauſam. An, inquit, vitiato, detruncatoque corpore, ac debili æternam ingredi felicitatem cui licet, minimè licebit intrare Sacrarium? Hæc miro acumine Marguniana Pallas. Sed confirmatio labat, quippe ex allegorico, ut ajunt, ſenſu ad literarium tranſiliens, ac verba Chriſti, quæ nullo modo, ut ſonant, ſed ut ſignificant per allegoriam ſumenda ſunt, teſte (4) Hieronymo, confert ad aſſerendum, licere ſibi oculum eruere, manum amputare, pedem abſcindere, ſi Scandalum adſit, quæ nemo conceſſerit, & Margunius (5) ipſe damnat. Præterea eadem ratiocinatione contendes, Sicarios, Latrones, Apoſtatas, cujuſcunque denique criminis olim reos, infameſque, ad Sacros Ordines recipiendos, quòd iis adipiſci liceat æternã Felicitatem; id, quod infra omnes inficiabuntur. Adeò inanis eſt ſolemnis Margunii confirmatio. At argumentatio ipſa præcipua, ex qua totius ſententiæ Veritas à Margunio deducitur, quàm inepta, quàm fatua! Auditum admiſſi riſum teneatis amici; imò potiùs lacrymas, queis Photianorum furorem excipiendum ubique cenſeo, non ipſis dumtaxat, ſed toti Græciæ funeſtum. Ain', cùm de Sacrorum initiis agitur, non attendendum Corpus? Hoc ipſum pernego tibi etiam pernegandum; qui, ſi nondum planè deliras, nec Tricipitem, cerbereumque hominem, nec Tricorporem Gerionem, nec Gygen centimanum ad Sacra recipiendum putabis. Quam ob rem autem non attendendum corpus, cùm de Ordinibus agitur? Quòd, inquit, malum corpus ex malo, & quæ videntur, omnia mala. Hoccine eſt Græcum eſſe, hoc Photianum? an potiùs Manichæum? Nam hi primi, quæ videntur, mala eſſe omnia dixere, ut refert (6) Epiphanius, & diſputat acutiſſimè (7) Auguſtinus. Quid quod, quæ videntur, omnia Deus creavit: ipſe enim Creator omnium dicitur (8) Ὁρατῶν τε πάντων, κὶ ἀοράτων: *viſibilium omnium, & inviſibilium*. Scilicet quæ à Deo creata enume-

garie de gloria Sacerdos.
(14) *Apud Harmenop. in Eccleſ. Canonum.*
(15) *In Synod. de Diaconiſſ. apud Campan.*
(16) *In Eccleſ. myſter. ap. Campan.*
(17) *Epiſt. ad Monachos à Tyranno cruciatos.*
(18) *In Expoſ. Can. Ap.*
(19) *De Conſuet. Eccleſ. c.* 108.
(20) *Epiſ. ad Martyres apud Diplovat.*
(21) *In refut. 2. Marc. Epheſ.*
(22) *In proœmio circ. med.*
(23) *In Synopſ. can. Græcorum c.* 68.
(24) *Ad Ann.* 44. *n.* 44.
(25) *In Flore SS. paſſ. & præſertim in Vit. S. Andreæ, & S. Bartho.*
(26) *In additio. ad Biblioth. Photii in Abdiam.*
(27) *In notis ad Biblioth. Photii in appendice verb. Abdias.*
(28) *In proœm. V. t. SS. Apoſtol.*
(29) *In d. Synopſi c.* 69.
(30) *Lib. 2. hiſtor. c.* 37.
(31) *In Philopatro.*
(32) *2. ad Corinth. c.* 10.
(33) *Hom. de Princ. Apoſtol. Tom.* 5.
(34) *Theodoret. l. 1 hiſt. c.* 11.

(1) *In reſponſ. Dogmat. reſp.* 18.
(2) *In Opuſcul. de Colybis.*
(3) *Mat. c. 5. n. 29. & 30. & ca. 18. nu. 8. 9. & Marc. c. 4. n. 47.*
(4) *In c. 18. Mat.*
(5) *In expoſit. Jo. Climaci ad 3. gradum.*
(6) *Hæreſi* 66.
(7) *Cõtra Fauſtum l. 15. c. 5. & ſeq. & lib. 19. & in Jo. tr. 1. c. 1.*
(8) *In Symbol. Conſtantinopol.*

(9) *C. 1. per tot.* (10) *d. c. 1. Geneſis n. 31.*

numerantur (9) in Geneſi ea videri poſſunt, oculiſque, ac ſenſibus ſubjecta ſunt; ut ibidem patet: Atqui, quæ Deus creavit, ea cuncta vidit bona eſſe, & valde bona (10) teſtatus eſt: Igitur, ſi quæ videntur, omnia bona ſunt, corpus ipſum bonum eſt, quod nempe videtur. Non igitur corpus malum ex malo; nec, quæ videntur, omnia naturaliter mala, & ſi naturaliter mala, Deus mendax, (quod horret animus cogitare) qui bona, & valde bona dixit cuncta, quę fecerat. Si mala ex malo. Deus igitur malus, à quo (11) cuncta creata ſunt. Vides, ex argumentatione Margunii quid ſequatur, ἀθεΐα, vel, ut minimum dicas, *manichęiſmus* horrendus omnibus, ſed Photiano in primis, qui cùm Palamita ſit, id, quod quàmplurimis Græcornm penes (12) Allatium teſtibus docuit Palamas, particulas Divinitatis, Divinitatemque ipſam aliquam (nam ἀπειράκις ἀπείρας infinities infinitas aſſeruit) inter ea, quæ videntur, viderive poſſunt, recenſeat oportet. Quod ſi, quæ videntur omnia mala naturaliter, malæ naturaliter & particulæ Divinitatis, & ipſa ex pluribus aliqua Divinitas. Quæ ò Gręcia, quis ferre queat? aut cujus aures non tinniant, has Numinis contumelias, hæc in Naturam maledicta audientes. Apage igitur verè ſtulta, verè impia, & ne Photiana quidem ſophiſmata, quæ non Eccleſia modò, ſed vel ipſa Philoſophia, ſi quid ſapit, propalam deteſtetur.

(11) *Joan. c. 11. init.* (12) *De Lib. Eccleſ. Græcor. Diſſertat. 2. verſ. 6. error.*

(1) *Levit. c. 21. n. 17. 21.* (2) *In Paſtoral. ca. 11. p. 1. et refertur in c. hinc etenim 49. diſt.* (3) *C. 2. et 5. 1. de corp. vitiat. ubi Abbas. c. ſi evāgelia c. 1. c. præcepta 55. diſt.* (4) *Richard. in 4. diſt. 25. q. 5. art. 5. et Palud. ibi qu. 3. ad fin.* (5) *Coſt. in Sum. de Corp. Vitiat. Troſius de ver. et perfect. Cler. l. 2. c. 16. Villardieg. de Irregul. c. de corp. vitiat. Innoc. Cardin. & alii in c. 1. & 2. eod. Henric. in c. Thomas eod.*

IV. Attendendum ſanè corpus eorum omnium, qui ad Dignitates Sacras evehuntur, maximè verò eorum, quibus cura Sacrorum committitur. Quod tamen, ne quis putet indiſcriminatim, ac temerè ab Eccleſia præcipi, ita hercle intelligendum erit, ut Regula ſit, quam accuratè ſubjicimus ſic effati: Vitium corporis arcet à Sacris, cùm vel impedimento eſt, ne Clericus Ordines exequatur, vel ingentem, inſignemque deformitatem inducit. Hæc Regula manifeſta eſt, eademque Noſtris conſtitutiſſima tùm ex iis, quæ tot Authores ex Noſtris ſuperiùs tradidere, tùm ex relatis (1) Levitici Verbis, quæ morali quadam explanatione Gregorius (2) Dialogus accuratè proſequitur. Latini etiam eandem recipiunt, tum ex traditis à Jure (3) Canonico, tum ex diſputatis per D.D. & (4) Theologos, & Canonum (5) Sacrorum interpretes. Porro ex altero hujuſce Regulæ capite rejiciendi erunt Gigantes, atque Pygmæi, ubi neque Gigantes indigetant, neque Pygmæi: utràque aure carentes, nudato ita capite Calvi, ut vitium inhoneſtè appareat: Gibbo enormiter deformati, laborantes itidem Lepra, Monſtroſi homines ſive plura, ſive pauciora membra, quàm petat Natura, portentum faciant: breviter ii omnes, qui eo vitio corporis laborant, quo vel nauſeam, vel horrorem, riſumve vidētium provocent. Etenim hi non videntur idonei Miniſterio ſacro, quippe ſacerrimas Cęremonias vel horridas reddituri, vel certè ridiculas. Nec in re ſummatim, generatimque traditâ, habituràq; certis in rebus ambigua multa deerit dubiorũ, quę fortè occurrent, legitimus Arbiter; nam cùm dubitabitur, quęreturve, an deformitas tanta obſtet conferendis Ordinibus, Epiſcopus judicabit, ut poſt (6) Antonium, & (7) Cardinalem docet (8) Covarruvias, & contra Barboſam, & alios Franciſcus Suarez penes (9) Dianam, & alii. Quod Noſtris certiſſimum erit, quos inter nemo poteſtate Antiſtitis ſui, ut ajunt, Ordinarii eximitur, teſte (10) Margunio, (11) Coreſſio, & (12) Campanas, ſed præſertim (13) Harmenopulo, cujus authoritate non Clerici ſolùm Epiſcopo ſubjiciuntur (14) ex Trullana, verùm etiam Monachi ſuo Epiſcopo ſubditi ſunt ex (15) Chalcedonenſi.

(6) *In c. 2. per illum tex. eod.* (7) *In d. c. 2.* (8) *In Clem. ſi furioſus, de homic. initio 1. p. n. 5. circ. med.* (9) *p. 4. tit. 2. reſol. 75.* (10) *Noſa 40.* (11) *In Synopſ. Nili cap. 10.* (12) *De ritu Ordin. Græcor. Epiſt. 2. ad Gaarinum.* (13) *Epit. Can. Sect. 4 tit. 2.* (14) *Can. 23. apud Harmenop.* (15) *Can. 4. apud eundem.*

V. Jam eadem Regula ex primo capite rejicit ab Ordinibus Paralyticos, Epilepticos, Abſtemios, Cæcos, ac Surdos, Claudoſque ea veſtigiorum imbecillitate, ob quam ſine ſcipione ſtare non poſſint, aut ſeipſis ad Aram aſcendere: Carentes etiam utroque digito, indice nimirum, ac pollice, aut altera manu Mutilos, queis adde & Mutos. Hi enim nec Sacra commodè, imò nec incommodè peragere quibunt, ut manifeſtum eſt, traduntque Latini omnes ex Jure (1) Canonico, Græci verò ex præſcriptis (2) Apoſtolorum. An autem luſcus rejiciendus ſit, Jure quis dubitet? Latini eum dumtaxat rejiciunt, qui lævo oculo caret, quem Canonis oculum vocant. Jure ſanè: cùm enim non intra ſiparium, ſed coram Populo penes Latinos Sacra peragantur, nec orbatus ſiniſtro lumine Ritualem librum queat ſine indecora diſtortione capitis, corporiſque percurrere, æquum videtur, eum à Sacris abſtinere, qui hac ſine turpitudine divino Operi non admodum conſentanea coram omnibus Sacra celebrare non poteſt. At Græci Monophthalmum ſive ſiniſtro, ſive dextro luſcus ſit oculo, Sacris initiant: & ipſi ritè; Nam, cùm Noſtri intra Sacrarii cancellos rem faciant, inviſi Populo oranti circa Ambonem in Templo ipſo, procul ab Adyto, licebit illis ſine ullo Sacrorum dedecore contorquere corpus, quà poſcit uſus, atque neceſſitas: neque inde aut Populo admiratio, aut Operis divini contemptus eveniet. Quapropter Noſtris, quibus vetuſtum erga Apoſtolicos Canones obſequium eſt, uſu receptum, ut, qui caret oculo, quicunque is ſit, cenſeatur ex hac parte prorſus idoneus, ut omnes Græci palam autumant authoritate Canonis ejuſdem, ex quo tamen neſcio quomodo & balbutientem ad Sacra recipiendum docuit (3) Coreſſius, cùm ibi nulla de balbis occurrat mentio. Quare & in hoc cenſemus, ſi balbuties tanta ſit, planè quę Sacra dedeceat, Balbum rejiciendum penitùs ab Ordinibus, quod ſanè ultrò Latini recipiunt, affirmantque, à Noſtris etiam potiori ſcilicet jure recipiendum, affirmandumque, quippe qui non μυστικῶς ſecretò, ſubmiſſàque voce tantùm, ut vix Populus audiat, quemadmodum quotidianis in Sacrificiis Latini, ſed ἐκφώνως, altâ, claràque voce pleraque Sacerrimæ rei, ipſaque Conſecrationis adorandæ verba pronunciant. Quare Sacerdotis, Miniſtrive balbuties indecora planè, ac fœda diviniſſimum opus penè non riſui exponeret. Hinc Theodorus (4) Prodromus. Τὸν δὲ τραυλὸν φανερῶς, καὶ ἐν τῷ ἀναγινώσκειν σκάζοντα διηνεκῶς χειροτονεῖν, ἀθέμιτον. *Balbum ergo palam, & inter legendum perpetuò ceſpitantem ad Sacra provehere, contra Canones eſt*: quæ Prodromi verba refert, ac laudat (5) Blaſtarius, & poſt Blaſtarium idem ex Prodromo Juri conſentaneum noſtro affirmatè contendunt (6) Arſenius, Paulus (7) Chartophylax, Joannes (8) Protecdicus, relatique ſuperiùs à Nobis pleno agmine Photiani Doctores.

(1) *Extr. de Corp. vitiat. per totũ & 55. diſt. per tot. & 69. diſt.* (2) *Can. Apoſt. 77* (3) *In Synop. Nili ad Can. Apoſt.* (4) *De Interpret. Can. ad d. c. 77. Apoſt.* (5) *In Nomoc. ad Can. Apoſt.* (6) *In Ecleſ. Can. Trull. in fin.* (7) *In Explic. Can. VII. Syn* (8) *De Jur. OEcumen. Eccl. Tit. de Ordinat.*

VI.

VI. Eorum ſuffragio inter illas Notas, quæ à vitiis naturalibus deductæ repellunt à Sacris recenſendus eſt Sexus, ob quem Irregularem fœminam arbitrantur. Eſt enim fœmina ἰλλιπὴς ἄνθρωπος, ut facetè dicebat Plato penes (1) Athenæum, & ante Platonem (2) Agis Lacedæmonius, cujus effatum tribuit Socrati (3) Planudes, & ex Planude (4) Eraſmus. Sed revera fœmina irregularis non eſt, ut optimè notat (5) Covarruvias. Nam, cùm Irregularitas ea ſit, quæ repellit à Sacris, nec repelli queat, niſi qui petit, nec petere poſſit, qui capax non eſt, à primo ad ultimum fœmina irregularis non eſt, nec Irregularitas conſtitui poteſt in fœmina; quæ, cùm Ordinum non ſit capax, eos petere non poteſt, atque adeò repelli nequit ab Ordinibus. Quemadmodum & eum, qui luſtralibus Baptiſmi aquis crimen Originis minimè expiavit, malè irregularem dixeris, quòd adſcribi non poſſit Sacris Ordinibus, quando, ex hactenus dictis, in eo, qui capax Ordinum non eſt, Irregularitas eſſe non poteſt. Eadem locutionis impropriæ nota laborant ex Noſtris, atque Latinis, qui Hermaphroditum Irregularitatis nomine à Sacris rejiciunt, ſi Sexus in eo prævaleat imbecillior. Nam is fœmina eſſe cenſetur: quòd ſi fœmina, jam irregularis impropriè. Magis ad rem, propiùſque Veritati philoſophatos exiſtimes eos, qui Hermaphroditum uti irregularem repelli à Sacris, dicunt, cùm ad maſculinum ſexum propendet, qualem nos olim Biturgiæ in Umbria cognovimus quempiam utriuſque ſexus mirè adeò prærogativa viciſſim habilem, ut, qui obſtetricum judicio ritè inter Moniales adſcitus decennio ampliùs vittas, atque inſtitam geſſerat, mox ædibus Sanctimonialium eductus, in talari Clericorum veſte, non tamen Ordine, virorum tutò contubernalis per urbem inceſſerit. Is porro Irregularis erit, quoniam, licèt capax Ordinum ſit, monſtroſi neſcio quid refert, quod nimirum adſpectu prodit, quando, etſi virilitate potentior ſit, ore tamen, ac voce fœminam jactat, cujus indecora ſpecies objecta Populo, cùm miniſtrat. Irridet hæc omnia ſuperſtitiosè Latinos deſcribentes (6) Margunius, non hercle quòd falſa putet, verùm, inquit, Ὅτι τὴν ἀσυστασίαν αὐτῶν φλυαρούντων, ἐπειδὴ καὶ περὶ τοὺς ἀνδρογύνους σοβαρὰ, καὶ αὐστηρὰ πολλὰ νομοθετοῦντες δεῖν ἐνθυμεῖνται, ὅτι Πάπαν ἐχειροτόνησαν καὶ γυναῖκα. καὶ εἶδαν λειτουργοῦσαν γαστρομένην, καὶ ἔθαψαν ἐπισκοπικῶς ἀποθανοῦσαν λεχοῦσαν, ὃ διαμαρτυροῦσι μετὰ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας οἱ αὐτῶν ἱστορικοὶ πάντες. *Nam de Hermaphroditis ſevera, & auſtera multa decernentes non meminere Pontificiæ dignitati admotæ per ipſos fæminæ, quam videre ſacrificantem, cùm geſtaret utero, & tumulavere pontificio ſublatam funere ex puerperio extinctam. Quod teſtantur cum Orientali Eccleſia eorum hiſtorici omnes.*

(1) *Refert Jodoc. Keller de Excell. art. Medic. lib. 1. c. 6.*
(2) *Apud Pauſan. in Laconicis.*
(3) *In Adag. cit. 3.*
(4) *In Adagiis.*
(5) *In d. Clem. ſi furioſus p. 1. §. 1. n. 1. verſ. 1.*
(6) *Nota 18. ad Can. Ap.*

VII. Jam non ampliùs minor, ſi rudis Photianorum plebecula Romanos Pontifices è Vetularum Collegio legi putat: quod mihi puero adeò olim perſuaſum fuit, ut Romam profecto nihil antiquius fuerit, quàm Pontificem contemplari, quo ſcilicet præſens agnoſcerem, quæ Photiani monſtra comminiſcuntur. Nempe hæc, quemadmodum & alia, ex ineptiſſimis Margunii Notis in plebem profecta Sacratiſſimi Eccleſiæ Capitis adorandum nomen ridendis calumniis execratum profanavere, ut operæ pretium ſit, vel in hoc maximè maximum in aſſuendis mendaciis Margunium refutare. Nec difficilis labor, aut longus: nam, cùm perpaucis illis verbis duo proponat, quorum alterum Fabellam de Joanna Pontifice recitat, alterum de fabellæ hujuſmodi Veritate conceptiſſimum teſtimonium adducat, hoc nos accuratiſſimè diruemus, primum notiſſimi, eruditiſſimique Scriptores ita profligavere, ut planè actum agere videri poſſit is, qui ulteriùs quidpiam copioſiſſimis Commentariis Fabellam prorſus inficetam demolitis addere moliatur. Sanè quis ita demens, ut repetitam hanc cramben, recoctamque ſtomachanti Sapientiæ reponat, poſt collata per (1) Panvinum, expoſita per (2) Baronium, rejecta per (3) Papyrium Maſonem, deriſa per (4) Florimundum, breviter tractata per (5) Allatium, ac vi Chronologiæ prorſus invictæ demonſtrata per eruditum (6) Labbæum? Quorum poſtremos duos tametſi Margunius non legit, legit tres illos priores Fabellam illam robuſtè adeò refutantes, ut vel Arctoæ peſtilentiæ miniſtellos, quorum perpetua in Romanam Eccleſiam rabies, ineptæ mendacitatis puduerit, cujus non pudet Margunium, ferendum hac fortaſſis in re, quippe qui ſemper iniquo Marte cum Veritate congreſſus, ab eâque reus manifeſtariæ calumniæ factus, excuſationem petit à fabulis, in quibus, cùm quidlibet audendi ſemper poteſtas fuerit, ex veteri (7) adagio licet eſſe mendacem.

VIII. Nihil igitur Nos de mirabili illa Joanna, quæ tandiu in Aula morata, à nemine agnita, ob Morum Sanctimoniam tot inter ambitioſos tam facilè Tiaram adepta eſt ejus ætatis, ut adhuc viripotens ex famulo conceperit: Quæ tumente utero, & palam vel hydropica, vel gravida publicitus Sacra celebraret: Quæ proxima puerperio Urbem perambulabat: Quæ in itinere, dum Lateranum adiret, ex partu vitâ functa adeò latuit, ut ejus ætatis, proximorumque ſæculorum Scriptores licèt Pontificum quorundam ſceleſtiſſimorum curioſiùs geſta proſequantur, eam diſſimulaverint. Quam adeò veriti ſunt diligentiſſimi Romanæ Eccleſiæ hoſtes Photius, Michael Cerularius, Leo Acridanus, Nectarius Abbas, Palamas, aliique, ut tot inter probra, quæ per ſummam injuriam, patenteſque calumnias Succeſſoribus Petri, Chriſtique Vicariis objecere, hoc unum ex Joanna certiſſimum, fœdiſſimumque clementer omiſerint. Quis enim hæc non abſona vero, non abſurda, non planè anilia deliramenta cenſuerit? Quemadmodum & illa, quæ vulgò feruntur: Pontificem ad Patriarchium Lateranenſe proficiſcentem dextrâ ſiniſtrorſum diſcedere, quo viam S. Clementis vitet, refricaturam facti turpis memoriam; eundemque in ſellâ, quæ dicitur *Stercoraria*, reſidentem virilitatis experimentum dare, quorum primum, me teſte, falſiſſimum eſt, qui Romæ diu moratus ſæpe viâ S. Clementis Pontificem ad Lateranum contendentem aſpexi: alterum verò planè ridiculum, cùm conſtet, nec ejuſmodi experimentum à Pontificibus dari, & ſellam illam *ſtercorariam* appellari, quòd eam cùm inſideret Pontifex, ex priſco ſolemnis Inaugura-

(1) *In additio. ad Platin. in Vit. Joan. Papiſſæ.*
(2) *Ad an. Chriſti 853. n. 27.*
(3) *De Urbis Epiſcopis.*
(4) *De errore populari de Joanna Pſeudopontifice.*
(5) *Libello integro de Joan. Papiſſa.*
(6) *In Cenotaphio Jo. Papiſſæ per tot. ad Calcem to. 1. de ſcript. Eccleſ.*
(7) *Planud. in adag. Cent. 1.*

Digitized by Google

(1) *Pſal. 112. verſ. 6.*
(2) *In Hierolex. verb. ſedes ſtercoraria.*

tionis Ritu caneretur verſus ille (1) Pſalmiſtæ: *Suſcitans à terra inopem, & de ſtercore erigens pauperem*, ut eruditè tradit (2) Magrius. Ea propter hæc, & alia, quæ nos prudenter omittimus, videant Photiani penes alios, qui dementes, inſulſaſque has ineptias accuratiſſimè rejecerunt. Nobis enim unum negotium erit, alterum, quod affirmat Margunius, refutare facillimè. Quid enim facilius, quàm manifeſtum mendacium falſitatis convincere?

IX. Ain' fabellæ hujuſce teſtes eſſe cum Eccleſia noſtra omnes Latinos Hiſtoricos? At ubi teſtimonium Eccleſiæ noſtræ? Profer ſodes unum, aut alterum docte Marguni? Vide, an ex Photianis tuis aliquis id narrarit, id objecerit, id ſciverit? Anno Chriſti circiter Quinquageſimo primo ſupra octingenteſimum vixiſſe (1) dicitur bella iſthæc Joanna. Poſt quadriennium verò Tyrannidem Byzantinæ Eccleſiæ iniit perfidioſiſſimus (2) Photius. An hic ignoraſſet tantum factum, ſi unquam fuiſſet, nedum tam proximum? An is, ſi id ſciſſet, authoritate Romanorum Pontificum exauthoratus, in eos per fas, nefaſque ferox, ſiluiſſet? At ubi is de Joanna iſthac mentionem fecit? Quid Michael Cerularius? Quid Leo Acridanus, poſt acceptam Epiſtolam (3) Leonis IX. qua Photiani, fœminæ Sacris per ipſos initiatæ, elatæque ad Eccleſiæ noſtræ Supremam Præfecturam arceſſebantur? An hiſcere auſi, atque accuſationi, objecto Joannæ Pontificis exemplo, reſpondere? Quòd ſi, ut manifeſtum eſt, ferociſſimi hi Romanæ Eccleſiæ hoſtes nil ad ejuſmodi teſtimonium contulere, age Marguni, aliquem ex Noſtris nominato, qui tale quid dixerit. Novi, quem Eccleſiam Græcam appelles. Laonicum (4) Chalcondylen, qui unus ex Græcis Joannam hanc contulit ad hiſtoriam. Sed an laicus, an unus, an rem auditam, & ex mendaci fama acceptam qui refert, Eccleſia Græca eſt? Quid de hoc ſenſerit Eccleſia noſtra, faxo actutum intelligas. Theodorus (5) Prodromus. Ἀχειροτόνητος, ait, ἡ γυνὴ παρὰ χριστιανοῖς. Τὸ γὰρ γυναῖκα προσπελάσαι τοῖς θείοις, ἑλληνικόν· Καίπερ γὰρ εἰσί τινες τῶν ἀσόφων νομίσαντες ἐν ἀμφοτέρᾳ τῇ Ῥώμῃ προχειρισθείσας γυναῖκας, καὶ ἀρχιερατευσάσας, μῦθοι ταῦτα. Διὸ καὶ διακονίσσας οὐ χειροτονοῦμεν, ἀλλ' εὐλογοῦμεν, καὶ καθιστάμεθα. *Mulier ad Ordines provehi nequit penes Chriſtianos: admovere enim mulierem Sacris, Ethnicum eſt. Et quamvis quidam inſipientes* (audin' Epitheton tuum Marguni?) *putaverint, in utraque Urbe Sacris initiatas mulieres, & Pontificia dignitate exornatas, fabulæ iſthæc. Quare nec Diaconiſſæ manus imponimus, ſed benedicimus, & conſtituimus.* Hæc Prodromus, cui refragari videtur tùm Chalcedonenſe (6) Concilium, tùm (7) Trullanum, ubi manus imponi Diaconiſſis aſſeritur, ut patet ex recenſione (8) Harmenopuli: Verùm Concilia de impropria manuum impoſitione dicere cenſenda ſunt, cùm hìc de propria Ordinatione ſapientiſſimè Prodromus philoſophetur. Quod ante nos adnotavit (9) Diplovatacius ex Canonum Scholiaſte (10) vetuſtiſſimo, ubi hæc ſunt: Λέγεται δὲ χειροτονεῖσθαι γυνὴ εἰς διάκονον, οὐ κυριολογούντων τῶν Κανόνων, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀγχιστείαν τῆς πρὸς τὰ θεῖα διακονίας. Εὐλογεῖται δὲ μόνον ἡ γυνή, οὐδὲ τό, ἡ θεία χάρις, ἐπιλέγεται αὐτῇ, τὸ ἐπ' ἀνδράσι. *Dicitur autem, mulieri manus imponi ad miniſterium, haud propriè loquentibus Canonibus, ſed propter affinitatem Miniſterii Sacri. Benedicitur autem tantùm Mulieri, nec illa: Divina Gratia* (formula eſt Sacramenti Ordinum) *ſuper ipſa recitantur, quæ ſuper viris.* Conſtat ergo, quid de Fabella illa Prodromus ſenſerit. Leo (11) Numodotes (12) (dignitas eſt ſexti Ordinis inter Sacras CP. penultima) evidentiùs: Ἄπιστον τὸ ποτὲ ἐν χριστιανικῇ τῇ θρησκείᾳ ἀρχιερατικοῦ γυναῖκα τετυχηκέναι βαθμοῦ. οὐδὲ τοῦτο εἶπέ τις τῶν ἀπὸ Παύλου, καὶ Πέτρου τὰ τῶν χριστιανῶν πράγματα καθιστορησάντων. *Incredibile eſt, unquam in Secta Chriſtianorum mulierem potitam Pontificio gradu: neque hoc quiſquam dixit eorum, qui à Paulo, & Petro Chriſtianorum res complexi ſunt hiſtoria.* Elegantiùs Niceta (13) Paphlago. Τέρας τοῦτο, οὐδέποτε, καὶ οὐδαμοῦ γῆς ἠκούσθη, γυνὴ προχειρισθεῖσα, καὶ προχειρίζουσα. Ἐθνικόν ἐστιν ἁγιάζον τὰς τῆς Ἑστίας, οὐ χριστιανόν, κἂν ἐν βαρβάροις πολιτευόμενον. *Monſtrum hoc nunquam, & nuſquam auditum eſt: mulier Sacris initiata, & Sacris initians. Ethnicum eſt conſecrans Veſtales, non Chriſtianum, ne inter barbaros quidem uſu publico receptum.* Eadem ex Metochitis uterque (14) Theodorus, & (15) Georgius. Eadem Leo (16) Magentinus, & Trapezuntius (17) Georgius: eadem Maximus (18) Chryſoberges, atque (19) Gennadius pari ſententia confirmant, quorum cùm doctrina, vel ſanctimonia poſt VIII. Sæculum Græca Eccleſia ſtet, palam eſt, nihil unquam ab Eccleſia noſtra collatum, quo fabella nequiſſima confirmaretur; collatum plurimum, quo confeſtim, penitùſque rejiceretur. Sed Græcam Eccleſiam fortaſſis putavit Margunius Photianos ſuos, quos Eccleſiæ Græcæ, non filios, ſed hoſtes, non ſemel, oſtendimus. Eſto: At hi etiam, quo in loco Fabellæ teſtimonium perhibent aliquod? Photianiſmi Principes quamvis laceſſitos, ejuſdemque accuſatos criminis ſiluiſſe, docuimus. Idem ſilentium, ac plenam hac ſuper re taciturnitatem præſtitiſſe deinceps cæteros omnes, manifeſtum eſt, ex Palamæ, Nectarii Abbatis, Gregorii Cyprii, Andronici Camateri, Manuelis Cretenſis, Joannis Cuboclesii, Theodori Balſamonis, Matthæi Blaſtarii, Arſenii Hieromonachi, Alexii Ariſteni, cæterorumque aliorum ſcriptis, & multis, & variis, & ubique in Latinam Eccleſiam injurioſis.

(1) *Platin. in Joanne Panvin. ibi. & adnotat. Baron. ubi ſuprà.*
(2) *Baron. ad ann. 858. nu. 49. et ſeq. Nicet. in Vita S. Ignat. P.*
(3) *Epiſt. 1. c. 23.*
(4) *In Hiſtor. Turcar.*
(5) *De Interpretat. Can ad Can XV. Chalcedō.*
(6) *Can. 15.*
(7) *Can. 15.*
(8) *Epit. Can. ſect. 2. tit. 1. c. Presbyt. & tit. 4. c. mulier diacona.*
(9) *In Synop. Can. Græcor. c. 35.*
(10) *Ad Can. 15. Chalcedō.*
(11) *Erotemat. ſacr. Cent. 2. c. 15.*
(12) *Ex ſyllabo Dignitatum Eccleſ. CP. quæ extant to. 1. l. 4. in fin. Jur. Græcorum.*
(13) *In fin. Comment. ad IV. Syn.*
(14) *Ad κακωθείσας Vuln. 9.*
(15) *Orat. 2. pro Eccleſ. male tractata.*
(16) *In expoſit. Regular. Nicephori P. in med.*
(17) *Ep. 2. ad Cretē.*
(18) *Orat. 2. pro Vecco P.*
(19) *Epi. 4. ad Beſſarionem*

XI. Quin licet unum, atque alterum ex Photianis ipſis producere fabellam hujuſmodi deteſtatos. Quid enim Philotheus Patriarcha? Eſt ne inter Byzantinos Antiſtites notior hoc Photianis? Qui non modò Ordinem Sacri miniſterii edidit, ſed planè infinita, benè, an perperam nihil intereſt, tùm pro Palama, tùm contra Latinos. Is (1) tamen contra Latinos furioſiſſimè ſcribens: Καίτοι, ait, αὐτῆς τῇ ἁγιωτάτῃ ἡμῶν ἐκκλησίᾳ ὄνειδος εἰσενεγκεῖν τετόλμηκε ψευσάμενος γυναῖκα Πατριάρχην. ὃ οὐδεὶς πώποτε κατενόησε. τὴν γὰρ γυναῖκα τῶν ἱερῶν ἀπείργει βαθμῶν οὐχ ὁ Κανών, ἀλλ' ἡ φύσις. ὅθεν οὐδὲ παρὰ βαρβάροις, οὐδὲ παρὰ Λατίνοις αὐτοῖς, οἷς διὰ συγκαταβάσεως, καὶ συγχωρήσεως πάντ' ἔξεστιν, ἠκούσθη γυνὴ χειροτονίας ἀξιωθεῖσα. *Et quidam ipſorum Sanctiſſimæ Eccleſiæ noſtræ notam inurere auſus eſt, mentitus fœminam Patriarcham, quod nemo unquam excogitavit. Nam fœminam Sacris amovet non Canon, ſed Natura: Quare*

(1) *Orat. demonſtrativa. quod Latini ſint Schiſmatici.*

ne

Digitized by Google

ne penes barbaros quidem, ne penes ipſos Latinos, quibus per Diſpenſationem, atque Indulgentiam omnia licent, auditum eſt, fœminam Ordinibus dignam fuiſſe habitam. Hæc Philotheus, quæ, ni prorſus inſanio, tàm apertè ſententiam Photianorum exponunt planè ſcitis Margunii contrariam, ut nihil ulteriùs optandum ſit ad evincendam mendacitatem Margunii teſtem fabellæ Græciam aſſerentis, quæ ne in Photianis quidem hoc unquam aſſeruit. Quapropter ipſe (2) Coreſſius, licèt Latinorum calumniator egregius, ſtomachatus putidas fabulæ deſipientis ineptias ſic latinè, barbarè ſanè, ſed vibratè in ipſas declamavit. *Cùm de Papiſſa*, inquit, *Joanna ſermo eſt, pacem habere non poſſum, iraſcor, tabeſco. Fuiſſe homines, qui hæc ſcripſerint, qui hæc crediderint. Septentrionale ingenium olet fabula, nihil habet Græci. Quare nemo ex Noſtris unquam illam approbavit, excepto Laonico noſtro incertæ fidei authore, qui credulus omnia ſcribebat. Tu igitur virum illum, qui in Annalibus* (Baronium intelligit, & in hoc, ut in aliis nimis Græciæ propitium) *ad Græciam rejecit hanc fabulam, derideto. Græcia, ſi ſancta, nunquam mendax, ſi mala, in mendaciis veroſimilitudinem amat.* Audin' Marguni, ſynchronos tibi Photianus quid ſcribat? Nullo igitur modo teſtis ad confirmandum hujus fabellæ commentum Græcia, cujus ſi ſenſa ſecutus, Veritatem, quam Græcia diligit, adamaſſes, profectò reclamaſſes cum Græcia paucis illis è numero Latinorum Scriptoribus, qui tàm inſulſa narratione monumenta temporum conſpurcarunt. Non enim, ut Margunius autumat, Latini omnes, imò nec plurimi, nec multi, fidem faciunt manifeſto mendacio. Unum, aut alterum excipito, unde fabulam hauſere ignobiles quidam, perdendiſque chartis nati Scriptores, nullum ſanæ mentis invenies, qui prædem ſe ſiſtat, ac pro tàm inepta narratione fidejubeat. Teſtes aſſertionis hujuſce, quotquot ſuperiùs nominavimus, teſtes, quotquot aliqua cum laude celebrandæ antiquitati utilem operam impendere. Teſtis Platina ipſe, in quo uno omnes Latinos Hiſtoricos legit Margunius. Is enim eo ipſo in loco fabulam illam, non ſanè uti veram, certamque, ſed ut ambiguam, & à Martino (quem tamen egregiè tuetur Allatius ſuperiùs laudatus) relatam proponit, ut ex ipſo narrandi modo confeſtim appareat, nullam adhiberi fidem ab ipſo (3) Platina hiſtoriæ, quam uni Martino deploratæ, ut (4) Panvinus conatur evincere, fidei viro acceptam refert.

(2) *Epiſt. de ritib. Græcor. ad Jacob. Goar.*

(3) *In Joann. fœminæ. initio, & poſt med.*
(4) *In adnotat. ad Joan. fœmin. Platinæ.*

S E C T I O VII.

De Vitio animi, & Illiteratis.

S U M M A R I U M.

I. *Vitium animi in mente eſſe, quare amentes rejiciendos ab Ordinibus.*
II. *Energumenos etiam à Sacris repellendos.*
III. *Quid de Illiteratis? Proponitur ſententia Margunii.*
IV. *Oſtenditur ignorantia Photianorum.*
V. *Latinorum ſententia de rejiciendis illiteratis.*
VI. *Græcorum etiam ſuffragium.*
VII. *Probatur tùm ratione, tùm ſignificatione ſacrarum Veſtium.*
VIII. *Refellitur Margunius.*
IX. *Sapientiam ubique ingeri Miniſtris Sacrorum.*
X. *Explanatur locus Pauli Apoſtoli.*
XI. *Apoſtolos priùs inſtitutos, deinde initiatos.*
XII. *Rarum non eſſe trahendum ad exemplum.*
XIII. *Id etiam profana authoritate probatur.*
XIV. *Concluditur contra Margunium; & Græcia ad ſcientias provocatur.*

I. SEd abunde de Vitio corporis ab Ordinibus repellente, An vitium animi, quod ſine culpa eſt, aliquod ab iiſdem repellat, videamus. Atque, ut rem totam illuc revocemus, ubi ſummatim conſtituta facilè cognoſcetur: Certiſſimum arbitror, omne Vitium animi, quod culpæ non vertitur, non ad Voluntatem, ſed ad mentem hominis pertinere. Hæc enim, quippe neceſſitati ſubjecta, cùm ſe ſola agit, etiam vitioſa, plerunque ſine noxia eſt: cùm contra Voluntas, quippe liberrima, plerumque in culpa ſit, cùm perperam operatur. Plerunque, inquam; non enim ambigo, Voluntatem à Mente deceptam quandoque & innoxiè, & male operari poſſe, quemadmodum & Mens aliquando Voluntatis vi rapta, quamvis ex ſe neceſſariò, imperio tamen Voluntatis aliquo modo liberè peccat. Ita & Innocentia Voluntatis perperam operantis Menti, & Mentis nequitia Voluntati imputanda eſt, ut non immeritò Vitium animi innoxium Intelligentiæ præſertim tribuamus. In hac proinde quærenda illa nota eſt, ob quam ex animi Vitio repelli quis ab Ordinibus mereatur. Et primò occurrit Dementia, quo ſub nomine omne id intelligo, quo Rationis uſus ſive perpetuò, ſive interdum, palam tamen intercipitur. Propterea Dementibus, Amentibus, Furioſis, Mentecaptis, Lymphaticis, Epilepticis, Phreneticiſque, & quos Arrepticios, Lunaticoſque vocant, atque potiſſimùm Energumenis Sacris Ordinibus penitùs interdicitur. Quod Jure Latino adeò obtinuit, ut nemo ſit, qui contra aliquid arbitretur; traduntque Sapientiſſimi tùm Theologorum, tùm Canonici Juris Interpretes, quos ad hoc memorant (1) Buſembau, (2) Filliucius (3) Navarrus. Penes Noſtros hac de re mirum ſilentium, niſi quòd in omnibus, ad Ordines ritè ſuſcipiendos ea animi conditio neceſſaria dicitur, quæ ſui compotem hominem oſtendat, ut tradunt obiter (4) Balſamon, (5) Ariſtenus, (6) Pſellus, (7) Simeon Theſſalonicenſis, (8) Arſenius, videndi penes Joannem (9) Laſcarim ſapientiſſimum Græcorum Canonum Explanatorem. Unde ſtatim colligo, etiam Jure noſtro eos, quos proximè nominavi, omnes ab Ordinibus repellendos, quippe qui ſui compotes minimè ſiint, & quidem ea in parte ſui, ex qua potiſſima hominis impotentia eſt. Certè, ſi debilitas corporis ineptos homines facit, atque eo modo, quem ſupra tradidimus, ab Ordinibus rejicit, multo rejiciet magis animi Vitium, præſertim cùm ubique (10) Jura conſtituant, oportere eos eſſe Sacrorum Miniſtros, qui res Eccleſiæ procurare, tutarique poſſint, & ad Populorum Sacram

(1) *Lib. 7. cap. 5.*
(2) *Tract. 19. c. 7.*
(3) *In Manual. c. 27. nu. 203.*
(4) *Ad Can. 78. Apoſt.*
(5) *In Nomoc.*
(6) *In Synopſi ll. Sacrarū c. ult.*
(7) *De Sacram. Ordin.*
(8) *In 2. collectio Can. tit. 38.*
(9) *In tract. de Juriſpr. Græcorū tit. de Sacram. in fin.*
(10) *C. ſi imperator 76. diſt. gloſ. in c. nulli verb. veſtro. 3. q. 2. & in c. 1. verbo contra. 1. q. 7. cap. quod autem, ubi gloſſ. verb. procurationem. 23. q. 8. c. ult. 12. q. 1. c. in Canonibus 16. q. 1.*
(11) *L. 1. §. adipiſcimur et ib. gloſ. & in §. item acquirimus ff. de acquir. poſſeſſ. L. Fulcinius*

Digitized by Google

cram Diſciplinam incumbere. Quis verò tam bardus, qui rei Eccleſiaſticæ procurandæ, tutandæque eos adhibeat, quos Curatori ſubjiciendos, à publicis muneribus, imò à cura ipſa rei privatæ, domeſticæ, ac ſuæ removent notiſſima Jura (11) Civilia? His accedit, à Furioſo, iiſque, qui Jure uſum Rationis non admodum expeditum habere cenſentur, Matrimonium iniri non poſſe, uti docet (12) Eccleſia: unde fas colligere, eoſdem omnes à Sacris arcendos Ordinibus, quando Ordo Matrimonium ſpiritale, ut ajunt, eſt, in quo Clericus ſponſi, ſponſæ, uxoriſque perſonam agit Eccleſia, quemadmodum (13) Canones tradunt.

II. Verùm hæc certa, uſuque recepta tum penes Græcos, tum penes Latinos. Photianis idipſum placuit, niſi quòd, ut ſunt ex audaci ſuperbia quidam illorum palam ſtolidi, de Energumenis dubitant. Nam (1) Numodotes profuiſſe docet quandoque: Χειροτονίαν τοῖς ἐνεργουμένοις, ὅτι τὸ μιαρὸν πνεῦμα ἐνεργείᾳ τῶν ἱερατικῶν χειρῶν στελλόμενον ἐξωθεῖ). *Ordines Energumenis, quòd impurus ſpiritus efficacitate Sacrarum manuum tortus expellitur.* Quæ Numodotæ verba laudat (2) Coreſſius, & ſentina omnium ineptiarum (3) Margunius, addens, ut aſſolet, è ſuo, id experientia comprobatum ſæpiùs, & uſitatum Patribus Græcis, quippe Traditione quadam Apoſtolica certum. Verùm & ineptit Numodotes, & delirat Coreſſius, & præter hæc omnia, mentitur Margunius, niſi fortè iſthæc experientia capta eſt à Margunio, cui licebat, ἐν (4) Βεελζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια, *in Beelzebub Principe Dæmoniorum ejicere dæmonia.* Etenim Artis magicæ peritum eum fuiſſe, palam oſtendit liber ejus Coſmopoli editus (ut conjicere fas eſt, Genevæ) initio hujus ſæculi, in quo de ſecreta ſcientia ex Reuclino, & Agrippa diſputans, & Judiciariam Aſtrologiam profeſſus eſt, & Aſtronomicas Haly-Rhodoam figuras, quas (5) alibi ſuperſtitioſas oſtendi, Græciæ agnoſcendas propoſuit. Cæterùm, quin Ordo Sacer contubernio Cacodæmonis, qualem rectè dixeris Energumenum, collatus vileſcat, habet Eccleſia efficaciſſimas preces, quas dicimus Exorciſmos, vi quarum, ſi Fides adſit, ab homine inſidentes homini lemures exturbantur. Nec probari uſquam poterit ad id unquam collatos Ordines, aut poſſe jactatæ Traditionis authoritate conferri. Nam, ſi Latinam Antiquitatem conſulas, ea Traditionem hujuſmodi ignoravit, cùm Eliberinum (6) Concilium anno Chriſti CCCV. ex accurata ſupputatione (7) Cabaſſutii celebratum palam vetuerit, Energumenos ad Altare inter fideles Chriſto viros nominari, iiſdemque omni poteſtate interdixit ſua manu miniſtrandi. Quod confirmat Arauſicanum (8) Concilium I. actum anno Chriſti CCCCXLI. ex recenſione (9) ejuſdem, cujus Concilii decreto una Communio permittitur Energumenis laica, ſi ſe ſolicitudini Clericorum tradant, monitiſque prorſus obtemperent. Notat autem ibi (10) Cabaſſutius, priore ſæculo Energumenos ſimul cum Catechumenis, ac Pœnitentibus à Sacra communione, diviniſque Myſteriis poſt prædicationem Euangelii, jubente Diacono, foras emiſſos, cujus ante Cabaſſutium, Dionyſius (11) Areopagita Synchronos Apoſtolorum certiſſimam fidem facit: unde confeſtim infertur, priore illo ſæculo Traditionem Apoſtolicam, quam jactat Margunius, ignotam fuiſſe Noſtris, è quibus tantus Author Dionyſius contrarium Traditioni illi conſtituit. Quòd ſi Apoſtolorum Canonibus fidem præſtare decet, quam iiſdem ubique Photiani, & ipſe (12) Margunius ſanctè præſtandam cenſent, quam frontem Margunii dices, qui Energumenos aptos Ordinibus aſſerit ex Apoſtolica Traditione, quam nunquam fuiſſe conſtat ex Regulis ipſis (13) Apoſtolorum? quæ ſic affirmatè pronunciant: ἐάν τις δαίμονα ἔχῃ, κληρικὸς μὴ γινέσθω. ἀλλὰ μηδὲ τοῖς πιστοῖς συνευχέσθω. καθαρισθεὶς δὲ προσδεχέσθω, καὶ, ἐὰν ἄξιος ᾖ, γινέσθω. *Si quis Dæmonem habeat, Clericus non efficitor: Sed nec cum fidelibus preces fundito: mundatus verò recipitor, &, ſi dignus fuerit, efficitor.* Vide idipſum, quod nos cenſuimus, de Energumeno cenſentes ex Noſtris, & Photianis, (14) quotquot ſcripſere in Canones Apoſtolorum, Ariſtenum, Hierotheum, Balſamonem, Blaſtarium, Harmenopulum, Nilum, alioſque, quos ſæpè produximus.

III. Conſtat igitur, Mentis Vitio, animique labe notatos à Sacris repellendos: quod etiam de iis affirmandum eſt, qui dicuntur Illiterati. Quapropter & hi, cæteroqui viri probi, arcentor tamen ab Ordinibus Sacris ob ignorantiam. Hujus nomini ſic à Veritate multato ſuppetias ferre placet (1) Margunio, cui ſcilicet propterea non adeò, ut in cæteris, iraſcimur, quippe tutanti rem ſuam, imò commune Photianorum patrimonium. Ignorantia enim ſtat eorum ridenda Reſpublica. Hac vivit Photianiſmus, abiturus in nihilum ſimul, atque Sapientiam amaverit, vel, ut rectiùs dicas, amare poterit Græcia. Id alibi privatis, &, ut res, atque eventus oſtendit, inutilibus Commentariis graviter philoſophatus evici; nunc, ne decedam propoſito, fas erit dumtaxat Margunium pro Ignorantia pugnantem audire. Nec verba ejus referam, quippe quæ prolixa, & prolixâ barbarie plus nimio Lectorum oculos læſura. Rationes ejus adducam, ut norit Græcia, atque aſſueſcat, Photianos Doctores non perfidos tantùm, ſed ignorantes, & Ignorantiæ Tutores agnoſcere. Ergo Margunius Illiteratos injuriâ repelli à Sacris Ordinibus his argumentis contendit. Primò, quòd Ignorantia literarum adeò à Deo diligitur, ut eam Poteſtatis participem ſuæ velit ex illis (2) Pſaltæ: ὅτι οὐκ ἔγνων γραμματείας, εἰσελεύσομαι ἐν δυναστείᾳ κυρίου: *quoniam non cognovi literaturam, introibo in potentias Domini*: Atqui, quem Deus Poteſtate dignatur ſua, nefas eſt à Sacris rejicere: injuriâ ergo rejicitur Illiteratus. Secundò, quòd Ignorantia maximè conſentanea ſit Sacris Muneribus, maximèque deceat Miniſtros Eccleſiæ, Paulo (3) affirmante, Deum *Idoneos nos feciſſe Miniſtros novi Teſtamenti, non litera, ſed ſpiritu,* ὃς καὶ ἱκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους καινῆς διαθήκης, οὐ γράμματος, ἀλλὰ πνεύματος. τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ. Tertiò exemplis, quæ ex ipſis orditur Apoſtolis, quos rudes bonarum Artium, planèque illiteratos Chriſtus adſumpſit ad Sacerrimæ Reipublicæ Principatum: tanto Ignorantiæ amore, ut nullus ex Legulejis Judæorum Chriſti veſtigia ſecutus fuiſſe legatur.

Hinc vulgari eruditionis ineptæ pompa Nicolaos Spi-

§. planè ff. ex quibus cau. in poſſeſ. l. 1. ff. & l. 2. Cod. & utrob. t. t. de Curat. l. patre ff. de his, qui ſunt ſui. l. 1. §. furioſum ff. de act. & oblig. gloſ. in l. 2. ff. de procur. l. Marcellus 26. ff. de fidejuſſor.

(12) *c. nequis furioſus 32. q. 7. gloſ. in c. 1. & in Sum. in fin. 35. q. 1. Hoſt. in Sum. de matrim. §. qualiter impediatur.*

(13) *C. ſicut 7. qu. 1. & c. ſicut 21. q. 2. Gloſ. in c. paſtoralis. 7. q. 1. & in c. 1. 34. q. 1. & c. unaquæque 13. q. 2.*

(1) *Erotemat. Sacror. cent.* 1.

(2) *Ad Synopſ. Nili ca.* 12.

(3) *Nota* 36.

(4) *Luc. c. 11. nu.* 15.

(5) *In Phyſicis Cōtrov. 2. diſp. 3. c. 2. n.* 142.

(6) *Can.* 29.

(7) *In notis. Cōcil. et Canon. ad Eliberin. ſub inis.*

(8) *Can.* 14.

(9) *Ibid. ad Cōcil. Arauſic. 1. initio*

(10) *ad d. Can.* 14.

(11) *In Lib. de Eccl. Hierarch.*

(12) *In proœm. Notarū.*

(13) *Can. 79. et refertur ab Harmenop. in Epit. Sect. 3. tit.* 1.

(14) *In d. Can. 79. Apoſt.*

(1) *Nota* 103.

(2) *Pſal. 70. ver.* 16.

(3) *2. Ad Corin. ca 3. n.* 6.

Digitized by Google

Spiridiones, alioſque enumerat tres, vel quatuor nullius literaturæ homines, clariſſimos Antiſtites Orientis. Unde furioſo mox Epiphonemate colligit. *Τὰ γράμματα ἐξωλόθρευσαν τὴν ἐκκλησίαν, τὴν ἐκατώρθωσεν ἡ ἄγνοια. Sapientia peſſum dedit Eccleſiam, quam ignorantia conſecravit.*

IV. Hæc Margunius pro Photianorum amica, ipſiuſque Margunii Socia Ignorantiâ, cujus tamen adeò publicitus puduit olim Photianos, ut hiſtrioniam agentes Sapientiæ perſonam induerint. Teſtatur hoc Georgius (1) Metochites his graviſſimis verbis: *ὑμεῖς δὲ ὑποκρινόμενοι σοφίαν, καὶ τὴν ὑμετέραν ἄγνοιαν αἰσχυνόμενοι φιλοσόφους ὑμᾶς ὀνομάζετε. οὐδὲ ἀναγινώσκειν τὰ γεγραμμένα δυνάμενοι· Τίς γὰρ ὑμῶν τὰ τῶν πατέρων οἶδε; Τίς δὲ τοὺς Κανόνας ἀνέγνω; Τίς καὶ τὰς ἀκολουθίας οὐ τραυλίζων διὰ τὴν ἀμάθειαν περιτρέχει; φεῦ μοι ἀναγνώστας ἀγνοοῦντας ἀναγινώσκειν, καὶ διακόνους ἑλληνικῶν ἀδαήμονας, ἱερεῖς δὲ τὰ ἱερὰ οὐδαμῶς συνιέντας· καὶ ὑμεῖς Γραικοί; οὐ μενοῦνγε, οὐ Γραικοὶ ὑμεῖς, ἀλλὰ βάρβαροι· Γραικοὶ γὰρ οἱ πιστοί, οἱ ὀρθόδοξοι, οἱ τὰ λεγόμενα συνειδότες, καὶ ῥωμαλέως στηρίζοντες. Vos verò mentiti Sapientiam, cùm veſtræ vos pudeat Ignorantiæ, Vos Philoſophos appellatis, qui ne legere quidem poteſtis, quæ ſcripta ſunt. Quis veſtrum monumenta Patrum novit? Quis Canones legit? Quis Sacras preces non balbutiens propter imperitiam percurrit? O Lectores legere neſcientes, ò Diaconos priſci Sermonis ignaros, & Sacerdotes Sacra nullo modo intelligentes! Et vos Græci! Non equidem Græci vos, ſed Barbari. Græci enim fideles, & Orthodoxi, qui, quæ legunt, intelligunt, fortiterque confirmant.* Hæc legiſſet Margunius, ſanè Photianorum Mores ſecutus amaſſet clanculò Photianiſmi præſidem ignorantiam, palam diſſimulaſſet; neque eam ſacerrimis Dignitatibus addixiſſet, quam mos Apoſtolicus, Scita omnium Doctorum, ſententiæ communis Suffragium Sacris omnibus abigunt.

V. Certè, ut à Latinis ordiamur, Sapientiam Clericis neceſſariam adeò priſci illi Patres, quos Orbis Terrarum univerſus adorat, exiſtimarunt, ut negaverint Sacris initiandum vel Sapientem, ſi memoriter Pſaltæ Regii divina Carmina reddere neſciat. Quapropter (1) Auguſtinus, ne nomine quidem Sacerdotis dignum exiſtimat eum, qui Muſas Sacras recitare memoriter non poſſit. Quod Toletano (2) Concilio VII. placuit, & à Gregorio (3) Magno ita ſeverè cuſtoditum eſt, ut nunquam paſſus ſit, ejuſdem Ignorantiæ nota conſpicuos Antiſtites conſecrari: quamobrem Donatum Archidiaconum, & Joannem Sacerdotem, licèt à Cæſareo in Italia Exarcho ſummopere commendatos, Populique, ac Cleri Suffragio lectos ab Inſula Ravennate rejecit, quam in Martinianum Presbyterum tranſtulit, virum & pium, & doctum, ut ipſe Gregorius narrat, & ex Gregorio (4) Baronius. Nec Patres tantùm, ſed & Concilia Latinorum Scientiarum gloriam in eo, qui Sacris initiandus eſt, expetunt, ut facilè conſtabit ex conſtitutis in (5) Turonico II. in (6) Aurelianenſi I. in (7) Toletano IV. & (8) VIII. relatis (9) à Carranza: quorum authoritate idipſum Juris Interpretes Canonici paſſim confirmant, Antonius (10) de Butrio, (11) Rolandus, (12) Antharanus, Hippolytus (13) Marſilius de Columna, (14) Rebuffus, (15) Staphilus, Paulus (16) Fuſcus, (17) Decius, (18) Felinus, (19) Lambertinus, (20) Caſſaneus, Gaſpar (21) Ortygas, (22) Corraſius, (23) Gigas, Alfonſus (24) Azevedo, Alfonſus (25) Hojeda, Bernardinus (26) Diaz, Quinctilius (27) Mandoſius, Lancellottus (28) Corradus, Joannes (29) Ferro, (30) Vivaldus, & omnium latiſſimè (31) Menochius, Quibus adſtipulantur ex Theologis (32) Dominicus Soto, Michael (33) Salonius, & (34) Navarrus, quippe Jure (35) Canonico Latinorum planè conſtitutum. Unde mirum fortaſſis videbitur, quod ad confirmationem Sententiæ ſuæ tandem collegit (36) Margunius: Ignorantiam adeò Sacris Antiquorum dilectam, ut ipſi Latini eam palam jactaverint, jactentque; ita olim faſſo Agathone Pontifice ad CP. Cæſarem (37) ſcribente, ita praxi etiamnum Latinis utentibus. Quorum poſtremum in Margunio nequaquam mirum ſolito palam mentiri, ut ex tot relatis, atque ad hoc ipſum relatis Authoribus patet. Primum verò Ignorantiæ ipſius clementer damus. Manifeſtum eſt enim, in eâ Epiſtolâ, quam producit Margunius, Agathonem non affirmaſſe ignorantiam in Clericis Romanis, ſed ignorantiam Linguæ Græcæ. Cùm enim eâ in Epiſtolâ Conſtantino Pogonato ſcribens Agatho tardam excuſet Legatorum ſuorum profectionem ad Oecumenicam Synodum, cauſam affert, affirmans, à ſe, ob caritatem eorum, qui in Romana Eccleſia Græca noſſent (quod ad Barbarorum incurſiones, egeſtatemque Clericorum rejicit) evocatos aliquos eorum peritos è Gallia, & Anglia, queis Legationis onus imponeret; quibus cunctantibus factum eſſe, ut Legatio tarde proceſſerit. Non igitur fatetur in Romanis Clericis ignorantiam Agatho, ſed Græcæ inſcitiam linguæ, quam etiam excuſat excurſionibus Barbarorum propoſitis, atque egeſtate per illud tempus Eccleſiæ ſummâ, quaſi Romanæ Clerum Eccleſiæ, & Sacris præfectum ſuis Sapientia ſimpliciter deceat, atque ipſa Græca, ex poteſtate Principatus Sacri, moderaturum Ignorantia Græcorum dedeceat, quæ tamen in Latino cæteroqui turpis non eſt, cui turpis eſt, Ignorantia ſimpliciter, rejectura ipſum à recipiendis Ordinibus jure Latino, quo nimirum Ignorantia Sacris Ordinibus abſtinetur, quemadmodum palam evincitur tot Scriptoribus ſapientiſſimis in unum collatis, quos non ad pompam protulimus, ſed ut ex illis Photiani cognoſcant, quàm mendax Margunius ſit, qui Sententiam ſuam Latinis affingit. Nec tamen abnuerim, inter Latinos etiam aliquando Ignorantiam Sacris irrepere. Nolo, me ita his addictum exiſtiment Photiani, ut ipſorum acta omnia tuta, defenſaque velim. Jura Latinorum laudo: ea Noſtris maximè conſentanea confirmo: ejuſque ſatago, ut neque Græci ex ingeſtis ubique per Margunium, Coreſſium, alioſque calumniis, quæ ſanctè docent, ſapienterque præcipiunt Latini, damnent, neque Latini Photianorum corruptelas non facto, ſed dogmate confirmatas meditati Græcum putent, quod Photianum eſt.

VI. Sanè, quod ad rem noſtram attinet, hanc

(1) *Orat. contra ſuſurrones, & detractores in fine.*

(1) *Relatus à Magrio in Hierolex. dict. Pſ.*
(2) *Referũtur ab eodẽ Magrio ibid.*
(3) *Epiſ. 21. 23. 45 l. 4.*
(4) *Ad ann. Chri. 595. nu. 74. & 75.*
(5) *Can. 2.*
(6) *Can. 15.*
(7) *Can. 18. et 24.*
(8) *Can. 9.*
(9) *In Sum. Cõcil. in his Concil.*
(10) *Conſil. 42. n. 3.*
(11) *Conſil. 47. Volum. 1. num. 75.*
(12) *In Clem. cũ ei. n. 1. de conceſſ. præben.*
(13) *De Eccl. reddit. Orig. 2. p. c. 19. in princ.*
(14) *In Concord. titul. de Collat. rubr. poſt princ. ex pag. 251. & 253. & in §. præfatiq; Ordinarii, in gloſ. viris literatis pag. 321. & in c. poſtulaſtis n. 33. de Cler. excom. miniſtr.*
(15) *De Grat. & expectat. form. 3. n. 4.*
(16) *De Viſit. lib. 2. c. 28. n. 4.*
(17) *In c. cum in cunctis n. 12. de off. deleg.*
(18) *Conſ. 38. n. 5. et in cap. ſi quãdo n. 7. de reſcript.*
(19) *De Jurepatr. l. 2. p. 3. q. 5. ar. 11. à n. 5. ĩ fin.*
(20) *In p. 10. Catal. Glor. Mund. in princ.*
(21) *In Patrocin. pro Cæſaraug. Gymnaſ. 2. p. n. 47. & 72.*
(22) *in §. Sacerdos, 3. p. c. 2. in prin. & n. 5.*
(23) *Cõſ. 3. n. 15. & conſ. 144. n. 1.*
(24) *lib. 1. nov.*

Digitized by Google

hanc ſcientiarum laudem non Latini ſolùm in provehendo ad Sacra expoſcunt, verùm etiam & Noſtri neceſſariam Miniſtris Eccleſiæ ubique commemorant. Nam, ut Areopagiten prætercam, quem ad hoc teſtem vocat Nicæna (1) Synodus II. omittamque Jacobi Liturgiam, jure Noſtris omnibus venerabilem, quæ doctum vult eſſe Presbyterum, quando eum jubet, poſt perlectum à Diacono in Ambone Euangelium, ad Populum concionem habere; manifeſtum eſt ex Apoſtolorum (2) Canonibus ſcientiam in Sacerdote requiri, cui, ut Populum doceat, interjecta Anathematis pœna, præcipiunt. Quod manifeſtiùs conſtituit relata Synodus (3) Nicæna, interdicens Ordinibus ei, qui eloquia divinitus tradita Plebi explanare non norit. Quo fit, ut quotquot ex Noſtris, ſive ii Græci ſint, ſeu Photiani, explicandis Canonum Scitis navarunt operam, id ipſum affirment. Quid enim aliud (4) Prodromus, Nicephorus (5) P. (6) Balſamon, (7) Nilus, (8) Ariſtenus, (9) Arſenius, Joannes (10) Protecdicus, Hierotheus (11) Chartophylax, cæterique, quos eruditè profert Joannes (12) Laſcares Rhyndacenus, quid, inquam, aliud inſinuant, quàm neceſſariam initiando ſcientiam? Quare Philotheus Patriarcha, Photianus licèt, ac Palamita, his ſolemnibus verbis, Eccleſiæ utriuſque Suffragium Scientiam expoſcentis in Clerico vel ipſis Photianis (13) indicit: νομοθετεῖ τὸ οἰκουμενικὸν δόγμα τῆς ἐκκλησίας, ἀγραμμάτιστον, καὶ κατὰ τὸ παροιμιον, ἀναλφάβητον ἄνδρα μὴ λαβεῖν εἰς κλῆρον, τοῦ θεοῦ γὰρ λόγου, δηλαδὴ τῆς ὁμοουσίου τῷ πατρὶ σοφίας τὸν ἀξιωθέντα διακονίας ἄσοφον ἀπαξαπλῶς εἶναι, ὁ θεῖος λόγος διὰ τῶν Κανόνων ἀπαγορεύει. *Decernit communis Eccleſiæ ſententia, illiteratum, & ex adagio, Analphabetum hominem ad Clerum non ſuſcipi. Dei enim Verbi, hoc eſt conſubſtantialis Patri Sapientiæ qui miniſterio dignus eſt habitus, ut omnia verbo expediam, ignorantem eſſe, Dei Verbum per Canones vetat.* Nec mirum hæc, uno Margunio reclamante, doceri, & ab omnibus recipi, præſertimque per Canones ab Eccleſia. Nam hæc docta ab Apoſtolis Eccleſia quid doceat, niſi hæc? Paulus (14) Apoſtolus Epiſcopum non niſi διδακτικὸν *Doctorem* agnoſcit, & alibi (15) jubet eſſe ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαινούσῃ, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν. Quæ quamvis rectà pertineant ad Epiſcopos, quos vult, *amplectentes eum, qui ſecundum doctrinam eſt, fidelem ſermonem, ut potentes ſint exhortari in doctrina ſana, & eos, qui contradicunt, arguere*; vi tamen argumentationis æquiſſimæ ad cęteros minores Epiſcopo Sacrorum Miniſtros trahenda ſunt, quippe qui aut ad conſortium Epiſcopi deſtinantur, aut conſortes Epiſcopo ſunt hac præſertim in parte, quæ ad erudiendum Populum ſpectat.

VII. His adde Numinis ipſius tùm Synagogę præcipientis, tùm inſtituentis Eccleſiam effato neceſſariam Clericis Sapientiam. Nam, quod accuratè Synodus (1) Nicæna laudata notavit, Deus penes (2) Oſeam ſic loquitur. Ὅτι σὺ ἐπίγνωσιν ἀπώσω, ἀπώσομαί σε κἀγὼ τοῦ μὴ ἱερατεύειν μοι. *Quia tu ſcientiam repuliſti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi.* Quibus verbis non

Ricopil. tit. 3. l. 31. n. 1.
(25) De Benef. 1. p. c. 24. à n. 28. & 31.
(26) In Prax. Can. c. 28.
(27) Reg. 36. q. 15. n. 3.
(28) In temp. om. Jud. li. 2. ca. 1. §. 4. n. 1.
(29) De Examin. Ord. tit. de off. & exam. eor. qui ad pur. pag. 328.
(30) In Cādelab. Eccl. tit. de Sacr. Ord. nu. 39.
(31) De Arbitr. Jud. Caſ. 425.
(32) In 4. diſt. 25. q. 1. ar. 4.
(33) 2. 2. q. 62. art. 2. Concl. 3. Cōtr. 1.
(34) In c. ſi quando excep. 11. de reſer.
(35) C. cū ſit arſ. de at. qual. & c. c. ſuper ſpecula. de Magiſtris.
(36) Loco ſup. laudato.
(37) Epiſ. 1. & 2. ad Conſtant. A.

(1) Can. 2.
(2) Can. 57. alias 58.
(3) d. Can. 2.
(4) De Interpr. ad Can. Ap. 58.
(5) In reg. 34. penes Blaſtar. in explic. Can. c. 8.
(6) Ad

alia repellendi à Sacerdotio cauſa proponitur, niſi Inſcitia. Unde Infertur ſcientia in Sacerdote perneceſſaria; id, quod manifeſtiùs deducitur ex illis (3) Chriſti. *Euntes in Mundum univerſum prædicate Euangelium.* Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα, κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. & (4) rurſus, πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη· καὶ τὰ ἑξῆς· διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα, ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν· *Euntes docete omnes gentes, &c. docentes eos ſervare omnia, quæcunque mandavi vobis.* Quæ verba omnibus Miniſtris Sacrorum cenſentur dicta, quippe quibus ſubditæ Plebis ad ſaluberrima Veritatis paſcua deducendæ inſtitutio curioſè committitur. Quis porro dicat, aut ſine ſcientiâ doceri poſſe, aut non requiri in eo Scientiam, cui docendi munus mandatur? Hinc vel ipſæ Miniſtrorum Veſtes, quibus functuri Sacris amiciuntur, ad Significationem Scientiæ ipſis neceſſariæ cenſentur inventæ. Superſit ex multis unam conſiderare. *Orarium*, quod Stola Diaconi eſt, ſive Etymologiam à Latinis expoſcas, ſeu Græcam malis, utrobique Sapientiam præſefert. Alcuinus (5) inter Latinos *Orarium* dici putat, quòd Oratoribus, ſive, ut ajunt, *Prædicatoribus* concedatur: cui conſonat Toletanum (6) Concilium IV. At Simeon (7) Theſſalonicenſis *Orario* ſignificari docet, Τὸ ἄϋλον, καὶ νοερὸν τῆς ἀγγελικῆς τάξεως· διόπερ τὰ χερουβὶμ ἐκμιμούμενος περιεσταλμένα τὰς ὄψεις, καὶ αὐτὸς περιστέλλεται ἐν τῷ μέλλειν κοινωνεῖν τοῦτο περιζωννύμενος· ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ὠραρίῳ τὸ ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος γεγραμμένον ἔχει, ἃ δὴ διδάσκουσι τὴν λειτουργικὴν τῶν ἀγγέλων τάξιν. *Secretum à materia, & una intelligentiâ potentem Angelicum Ordinem. Quare & Cherubim facies ſuas obvelantia Diaconus imitaturus, & ipſe, cùm percepturus eſt Sacramentum, ſtola ad corpus ſuccingitur, ſed & in ea Sanctus, Sanctus, Sanctus ſcriptum oſtentat, quo deſignatus ad Miniſterium Angelorum Ordo ſubindicatur.* Idem ſenſere Latini (8) ex Iſidoro, Honorato (9) Solitario, aliiſque, nec admodum diſcrepat (10) Balſamon. ὠράριον ἀπὸ τοῦ ὁρῶ, τὸ φυλάσσω, καὶ ἐπιτηρῶ. deducens. Utrolibet enim modo ſignificatio hæc Græca Orarii proponatur, ſcientiam ſonat, quando & Intelligentiarum à materia ſecretarum eſt ſcire, nec inſcitia videnti, obſervanti, conſideranti convenit: ut planè vel ipſæ Sacrorum Ordinum veſtes Clerici Sapientiam indicent, à qua tantopere abhorret Margunius.

VIII. Ejus nos argumenta riſu uno excipienda putamus, quippe, quam defendunt, Ignorantiæ plena. Verùm, cùm incredibile dictu ſit, quantam Græciæ perniciem vel manifeſtiſſimæ ineptiæ Margunii moliantur, demus, & hoc dilectiſſimæ Genti, ut, quidquid ipſi minatur exitium, noſtris laboribus fatuum, demens, ac ſtolidum oſtendatur. Ergo, ut à primo teterrima corruptoris improbitas pateat; Viden', ut ad litteraturæ decus labefactandum, ſpreta Græca, Hebrææ, Latinæque Pſalmorum interpretationi, quam (1) alibi furioſè damnaverat, ſe ipſum accommodat? Nam, cùm locus ille Regii Vatis ſic à Græcis reddatur: Ὅτι οὐκ ἔγνων πραγματείας, *quoniam non cognovi negotiationes*, hic γραμματείας ſuppoſuit, ex Latina, & Hebræa Scriptoris Phraſi, quò nimirum ex illa

litte-

Canon. 2. Syn. VII.
(7) In Synop. ad Canon. 2. Syn. VII.
(8) In Collect. 2. ad Can. Syn. VII.
(9) In Collect. 2. Canon. c. 108.
(10) In explicat. Synodic. Taraſia.
(11) In Epis. Nomocan.
(12) In Can. re. Lat. ad VII. Syn. c. 2.
(13) In reg. Eccl. regul. 10. apud Cāpanas.
(14) 1. ad Timot. c. 3.
(15) Ad Titum. c. 1.

(1) d. Canone 2.
(2) Cap. 4. n. 6.
(3) Marc. c. ult. nu. 16.
(4) Mat. c. ult. nu. 19.
(5) De divin. off. c. 39.
(6) Can. 40. refertur in c. unū orarium. 25. diſt. ubi Gloſ.
(7) In explic. Liturg. citat. à Goar. in Miſſ. Jo. Chryſost. not. 9. in fin.
(8) Lib. 2. de off. Eccleſ.
(9) Lib. 4. c. 42.
(10) In Can. 22. Laod. citat. à Goar. ubi ſuprà.
(1) Nota 209.

Digitized by Google

litteras à Deo reprobatas afferat, damnataſque. Quod ſanè ſtatim negatâ Margunii Theſi, prorſus inficior. Neque enim diligitur, aut ornatur Inſipientia à Deo, *cujus Spiritus* (2) *implet homines Sapientia, qui homines* (3) *Sapientia erudivit, qui dat hominibus* (4) *Sapientiam*, qui tantopere laudat (5) Salomonem, quòd præ bonis omnibus Sapientiam maluerit. Si diligit Ignorantiam, cur non hanc, ſed Sapientiam (6) parvulis præſtat? Cur Sapientiam (7) viribus anteponit, fortique prudentem? Cur hortatur (8) ad Sapientiam? Cur eam (9) cunctis pretioſiſſimis meliorem appellat? Si poteſtatem ſuam ignaris addicit, ac rudibus, cur eos, *qui dereliquerunt fontem Sapientiæ, qui viam Sapientiæ neſcierunt, qui non habuerunt Sapientiam*, minis, ac pœnis (10) proſequitur? Apage iſtas ineptias, quibus tamen abactis, videbis, quàm infirmum ſit argumentum, quod ab initio ſtatim ineptit. Nam quod Vates divinus aſſerit, ingreſſurum ſe potentias Domini, quoniam non noſſet literaturam, nihil ad firmitatem theſis dejectæ contulerit. Etenim ibi literatura pro mercaturâ, aut negotiatione accipienda eſt, quemadmodum tùm Græcis, tùm Hebræis literæ numerorum habentur loco, queis Inſtitores utuntur ad mercium rationes, ut eruditè explicat (11) Magrius. Scilicet hanc loci illius eſſe Sententiam non Græci modò teſtantur, quos inter (12) Chryſoſtomus, & Symmachus (13) Sacrarum Paginarum Intrepres ea verba ſic reddens, Ὅτι οὐκ οἶδα ἐξαριθμῆσαι, *quoniam numerare non novi*: Verùm etiam Latini cum (14) Gelaſio, & (15) Genebrardo, illo vertente, *quoniam non cognovi negotiationes*, hoc, *non cognovi numeros*: Quo fit, ut ibi Regius Pſaltes affirmet, tranquillum, ſecurumque Domini potentias ingreſſurum, non rudem, ac ſtupidum, ſimilemque Margunio, qui ſi malis avibus tam dementer in prima argumentatione decipitur, non ſaniùs in ſecundâ philoſophatur.

IX. Nam falſiſſimum eſt, ignorantiam maximè conſentaneam eſſe Muneribus Sacris, maximèque decere Sacros Miniſtros. Id quî verum erit, cùm Paulus ad oppoſitam Ignorantiæ Sapientiam miniſtros Chriſti doceat accedere, (1) dicens. Θέλω ὑμᾶς σοφοὺς μὲν εἶναι εἰς τὸ ἀγαθόν. *Volo vos ſapientes in bono*, cùm ſe, σοφὸν ἀρχιτέκτονα *Sapientem Architectum* (2) appellet, cùm rationem ineundæ Sapientiæ, quæ Chriſti Miniſtrum deceat, (3) tradat, cùm Epheſios (4) moneat, ἀκριβῶς περιπατεῖν, μὴ ὡς ἄσοφοι, ἀλλ' ὡς σοφοί, *cautè ambulare, non quaſi inſipientes, ſed quaſi Sapientes?* Cùm Coloſſenſibus Sapientiam à Deo precibus (5) poſtulet, quos etiam (6) provocat ad docendum, & commonendum in omni Sapientia, quemadmodum mox & Timotheum præſentiſſimè (7) provocat? Neque obſtat à Paulo ſæpe, quemadmodum & in Hagiographis alibi, ſapientiam damnari, ut manifeſtum eſt ex iis, quæ ſcribit (8) Romanis, (9) Corinthiiſque. Nam duplicem Sapientiam, Scientiamque geminam eſſe unus Margunius ignoraverit, quarum altera profana eſt, qualis Ethnicorum, quæ dum Intelligentiæ mortalis confiſa viribus Deum in his, quæ videntur, inquirit, non per ea, quæ facta ſunt, ſupra ea, quæ facta ſunt, omnium, quæ facta ſunt, Authorem intellexit Deum; ſed inter facta factorum cauſam ſtultè philoſophata, ex iis, quæ facta ſunt, aliqua dum falsò Divinitatis nomine conſecrat, execravit, translata nimirum ad inſipientiam Sapientia, quam jactat. Altera Sacra eſt, quæ utcunque plurimis liberalium Artium ornamentis inſtructa, non tamen iiſdem innixa, ſed cæleſti lumine afflata quæſivit in Omnibus, quod in Omnibus, ſupra Omnia, Numen aſſereret, ut non ſit in his, quæ videntur, quod, quæ videntur, effecit; ut non adoretur in aliquo, quod in omnibus eſt, omnia circumplectens immenſum, omnia agens non actum, omnia movens immotum, beatumque in ſe, omnia extra ſe beans, nec aliter intelligendum ab hominibus, quàm ſi ſe non penitùs intelligere, quod intelligunt, ſapientiſſimè fateantur; translata itidem ad Sapientiam inſcitia, qua maximè ſapiunt. Ita profana Sapientia per Sapientiæ nomen ad Inſipientiam it, Sacra vero per nobilis Ignorantiæ decus certiſſimè Sapientiæ conditionem; nomenque nanciſcitur. Quò fit, ut profanam Sapientiam Paulus (10) ſtultitiam vocet, Sacram (11) ignorantiam, quæ maximè ſapit, Sapientiam (12) appellet, quam nimirum Miniſtris Chriſti ubique ingerit, cùm Sapientiam profanam explodit, ratus & veram Sapientiam eſſe eam, quæ Deo, qui falli non poteſt, Sapientia eſt, & eam inſipientiam eſſe, quæ ſtultitia eſt apud Deum. Hanc ſcilicet, quà liberalibus Artibus perornatam, quà immiſſis divinitus cognitionibus circumfuſam commune Eccleſiæ utriuſque Suffragium ab eo expoſcendam edicit, qui ad Sacra provehitur; hanc vult ad Sacras Dignitates admitti, ne aut lux otietur ſub modio, aut tenebræ evehantur ad Candelabrum, quæ ſi tantopere Margunio, placent, quid mirum, ſi nec obvia, atque perſpicua Apoſtoli Verba miſer intelligit?

X. Nempe idoneos nos fecit Miniſtros novi Teſtamenti οὐ γράμματος, ἀλλὰ πνεύματος, *non literæ, ſed Spiritus*, quam vim verborum, ut Græcum decebat, ſi ſenſiſſet Margunius, non ibi de literis, ut ad ſcientias pertinent, agi dixiſſet, ſed vel de negotiis hominum curæ ſubjectis, vel de rudi Legum ſcriptarum interpretatione, vel denique de obſervantia literali, ut ajunt, cæremonialium præceptorum, ut Patres (1) variè proponunt. Neque enim Miniſtros ſuos Chriſtus adſumpſit ad profana negotia, vel Legis Moſaicæ rudi interpretatione propoſitæ, juſſarumque Judæis Cæremoniarum addixit obſequio, imò docuit, earum multa negligere, plura explicare, quando litera occidit, hoc eſt verba Legis Synagogæ imperantis, ut ſonant accepta, ad litteram intellecta, pinguique, ut mos erat Judæis, Minervâ propoſita, nec Veritati plerunque congruunt, & Chriſtianam religionem impugnant, quam ſcilicet operosè tuentur, & propalam augent, ſi Spiritus illa vivificet, hoc eſt ad genuinum ſenſum ex mente dicentis, verèque ſapienti explicatione ad Veritatis normam expreſſa Populorum animis illabantur. Hæc germana, hæc certa, hæc unica verborum ſententia, Marguni, quam ne ſolitus Sanctiſſimos Patres contemnere Supercilio Photiano deſpicias, à Photianorum Heroe deſumpſimus. Palamas (2) enim hæc ſcribit. Οὐ γράμματος, ἀλλὰ πνεύματος

(2) *Exod. c. 31. n. 3.* (3) *Exod. c. 35. n. 35.* (4) *Prov. c. 2. n. 6.* (5) *Paralip. c. 1. n. 11.* (6) *Pſ. 18. n. 8.* (7) *Prov. c. 5. n. 1. c. 27. n. 11.* (8) *Prov. c. 8. n. 11. c. 16. n. 16.* (9) *Sapie. c. 6. n. 1.* (10) *Baruch. c. 3. nn. 13. 23. 28.* (11) *In Hierolex. verb. literatura:* (12) *relatus à Magrio ibid. & in ca. ejiciens 88. diſt.* (13) *Relatus in Notis ſuppoſitis Pſ. 70. Editionis ſextæ penes Glycy, & refert Magrius ib.* (14) *In c. conſequēt & § quoniam 88. diſt.* (15) *In Pſal. 70. citat. à Magrio ibid.*

(1) *Ad Rom. cap. ult. n. 19.* (2) *1. Ad Corinth. c. 3. n. 10.* (3) *Ibid. n. 18.* (4) *Ad Epheſ. c. 5. n. 15.* (5) *Ad Coloſſ. ca. 1. nu. 9. & ſeq.* (6) *Ibid. c. 3. n. 16.* (7) *2. Ad Timoth. c. ult. n. 2. 3.* (8) *Ad Rom. c. 8. n. 7. c. 11. n. 25.* (9) *1. Ad Corinth. c. 1. n. 19. 20. 22. & ca. 3. n. 19.*

(10) *1. Ad Corinth. c. 3. n. 19.* (11) *1. Ad Corinth. c. 1. n. 18. & ſeq.* (12) *Ibid. per tot.*

(1) *Vide Cornel. à Lapide in 2. Epiſt. ad Corinth. et Magr. ubi ſuprà.*

(2) *Orat. 2. de lumine Thabor.*

ἐςὶ τὸ ἑρμηνεῦσαι τὰς ἁγίας γραφάς, καὶ ταύτας εἰ διὰ γράμματος ἐξηγήσομεν, πολλὰ φαῦλα, καὶ αἱρετικὰ τοῖς ὀρθοδόξοις προθήσομεν. Διὸ ἡ Σάλπιγξ τῆς ὀρθοδοξίας ὁ Παῦλος, οὐ γράμματι, ἔφη, ἀλλὰ πνεύματι. τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ, τουτέστι, σοφίαν, καὶ ἀγχίνοιαν ὀφείλομεν ταῖς γραφαῖς, ἵνα οὐχ ὑλικὸν γράμμα ἀκούωμεν ἀσόφως, ἀλλὰ σοφῶς διὰ πνεύματος τὸ πνευματικὸν τῆς γραφῆς σημαινόμενον καταλάβωμεν. *Non littera, ſed ſpiritus eſt explanare Sacras Scripturas: has ſi littera explanaverimus, multa inepta, & hæretica orthodoxis proponemus. Quare Tuba recta fidei Paulus, non littera, inquit, ſed Spiritu; littera enim occidit, Spiritus autem vivificat, hoc eſt: Sapientiam, & acumen ingenii debemus Scripturis, ut non materialem litteram audiamus inſipienter, ſed ſapienter per Spiritum Spiritalem Scripturæ ſignificationem percipiamus.* Audin' Marguni, teſte Palama tuo, ſapientiam, non ignorantiam iis Pauli verbis commendari? *Sapientiam* inquit. An hoc ſolùm? Imò & *acumen ingenii* Sacris debemus Paginis. Si Sapientiam debemus Sacri Miniſtri, non igitur nos decet Ignorantia: non igitur Sacris Miniſtris Ignorantia maximè conſentanea. Si littera pinguem, ac ſtupidam Scripturarum notitiam, Spiritus verò, ſapientem, argutam, ingenioſamque earundem cognitionem ſignificant; qui nos fecit idoneos Miniſtros non littera, ſed ſpiritu, is profectò nobis neceſſariam Scientiam fecit, nobiſque penitùs alienam voluit Ignorantiam.

XI. At Apoſtolos rudes literaturæ omnis corporatum Numen adſumpſit. Scilicet ut non ante initiaret, quàm penitùs & publicis, & privatis, arcaniſque Sermonibus inſtitueret. Apoſtolos ad Sacra provectos in ipſa poſtrema Chriſti
(1) *Ad* Cœna nemo eſt, qui non aſſerat, ut benè notat
an. Chri. (1) Baronius. Quantis documentis per triennium
34. n. 45. integrum Chriſtus egerit, ut ad dignam Sacro Miniſterio ſcientiam pervenirent, conſtat paſſim ex Euangeliis. Quin & initiatos quàm longâ Oratione res miras, divinaſque docuerit, narrat ac-
(2) *Jo. ca.* curatè (2) Joannes. Eoſdem licèt jam Sacris
13. à n. 3. admotos abſtinuiſſe ſe Miniſteriis Sacris, donec (3)
& 4. cap. ἐπλήσθησαν ἅπαντες πνεύματος ἁγίου, *repleti ſunt o-*
ſeqq. *mnes Spiritu Sancto,* qui eſt *Spiritus* (4) *Sapien-*
(3) *Act.* *tiæ, & Intellectus*, manifeſtum eſt ex iis, quæ
c. 2. n. 4. ſequuntur, (5) verbis: ἐπλήσθησαν ἅπαντες πνεύ-
(4) *Eccli.* ματος ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν: *repleti ſunt omnes*
c. 15. n. 5. *Spiritu Sancto, & cœperunt loqui*, quaſi re-
(5) *Act.* ceptâ cum divino illo Spiritu Sapientiâ, tunc de-
d. c. 2. n. 4. mum dignum Sacerdote munus aggrederentur. Quis, hæc qui norit, exemplo Apoſtolorum I-
(6) *Mat.* gnorantiam Sacris obtrudat? An tibi ignoraſſe
c. 16. nu. videtur Petrus, cui (6) non caro, & Sanguis,
17. ſed Pater ipſe cæleſtis arcanum indicaverat cor-
(7) *Mat.* poratæ Divinitatis? An ii rudes, rerumque igna-
c. 10. n. 5. ri dicantur, quos (7) Chriſtus ante, quàm Sa-
Luc. c. 3. cris admoverentur ad Veritatem promulgandam
num. 14. Populis deſignavit? Queis (8) *datum eſt noſſe*
Marc. ca. *Myſterium Regni Dei*, num aliquis Scientiæ ex-
9. n. 2. pertes, ac penitùs illiteratos affirmet? Piſcato-
(8) *Luc. c.* res audis lectos, ut diſcerent, non ut miniſtra-
4. n. 11. rent; audi Diſcipulos ad Sacra provectos, ut, qui didicerant, ſacrarentur. Ita lecti, ut arcanis admoverentur Sacrorum, non tamen ante ſacra Dignitate donantur, quàm Sapientiâ imbuti tantæ Dignitati cenſeatur idonei, ut his exemplis Orbis Chriſtianus agnoſcat, & ignorantiam ineptam Sacris Muneribus, & illiteratos ab Ordinibus homines eſſe rejiciendos.

XII. Qua ratione nihil Marguniane Ignorantiæ proderunt petita ex Nicolao, & Spiridione, aliiſque exempla notiſſima. Nam tranſlativum eſt nec Latinis modò, ſed Græcis, & in primis Photianis ipſis notiſſimum, quod rarò accidit, nec Legem eſſe, nec poſſe quidquam in Legem. Etenim, cùm rarum ſit, non obtinet, ut Lex ſit, cùmque ex raris conſuetudo oriri non poſſit, conſequens eſt, ut rara Legem nequeant abro- (1) *Can.*
gare. Hinc ipſe Photius (1) in ſua illa Pſeudo- *17.*
Synodo, quam loco Synodi Octavæ Photiani religiosè venerantur; ἀλλὰ τὸ σπάνιον, inquit, οὐδαμοῦ νόμον τῆς ἐκκλησίας τιθέμεθα. *Id tamen,*
quod rarò evenit, legem Eccleſiæ nequaquam (2) *In d.*
ſtatuimus. & (2) Balſamon τὸ σπανίως γενόμενον, *Can. 17.*
ait, νόμος τῆς ἐκκλησίας οὐκ ἔστιν. ὥστε τούτῳ ἀκολουθεῖν ἡμᾶς καὶ ἑξῆς. *Quod rarò fit, non eſt lex Eccle-*
ſiæ, ut nos id etiam deinceps ſequi oporteat. (3) *In*
His conſonant à Zonara (3) tradita. Τὸ σπανίως *eundem*
συμβὰν οὐ νόμον τῆς ἐκκλησίας τιθέμεθα, ὥστε τούτῳ ἀ- *Can.*
κολουθεῖν. *Quod haud ita ſæpe accidit, id nos pro*
lege, quam ſequi deceat, accipi nequaquam ju- (4) *In*
bemus: itidemque quod conficit (4) Ariſtenus: *Nomoc.*
οὐ νόμος τῆς Ἐκκλησίας τὸ σπάνιον: *non eſt Lex Eccle-* (5) *In*
ſiæ, quod rarò fit. Quare Matthæus (5) Bla- *Nomoc.*
ſtarius de Baptiſmo per Athanaſium adhuc puerum collato diſſerens, egregiè concludit. Εἰ δέ τις ἀνθυποφέρει τὸ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου ἔτι παιδὸς ὄντος γεγονός, ἐνθυμηθήτω τὸν σπανίζοντα (Legendum
cum (6) Allatio) θεσπίζοντα πολιτικὸν νόμον, ὅτι τὸ πα- (6) *d. libr.*
ρὰ κανόνας, οὐχ ἕλκεται εἰς ὑπόδειγμα, καὶ οὐ νόμος ἐκ- *de Inter-*
κλησίας τὸ σπάνιον. *Quod ſi quis objecerit Magni* *ſtitiis.*
Athanaſii adhuc pueri factum, meminerit, politicam legem decernere: quod præter Canones fit, non eſſe trahendum ad exemplum; neque enim Eccleſiæ legem eſſe, quod rarò fit. Neque hi ſoli vel Photiani, vel incertæ fidei Authores, facta, quæ rarò contingunt, ad exemplum trahenda non eſſe, decernunt. Græci ipſi, iidemque toti Græciæ venerabiles idipſum confirmant.
Ex innumeris unum atque alterum ſeligo Ta- (7) *Epiſt.*
raſium, & Damaſcenum. (7) Taraſius: εἰ δὲ, *ad Jo.*
ait, καὶ σπάνιον γέγονεν, οὐ νόμος ἐκκλησίας τοῦτο. *Quod* *Anacho-*
ſi rarò geſtum eſt, non tamen confeſtim Legem *retam in*
in Eccleſia conſtituit. Damaſcenus (8) verò, *fin. VII.*
οὐ τὸ σπάνιον, inquit, νόμος τῆς ἐκκλησίας, οὐδὲ μία *Synod.*
χελιδὼν ἔαρ ποιεῖ, ὡς καὶ τῷ θεολόγῳ Γρηγορίῳ, καὶ τῇ (8) *Orat.*
ἀληθείᾳ δοκεῖ. οὐδὲ λόγος εἷς δύναται ὅλης τῆς ἐκκλησίας *1. de I-*
τῆς ἀπὸ γῆς περάτων μέχρι τῶν αὐτῆς περάτων ἀνα- *magin.*
τρέψαι παράδοσιν. *Quod rarò fit, Lex Eccleſiæ non eſt, neque hirundo una ver facit, ut & Gregorio illi Theologo, & Veritati videtur: neque unius oratio tanti eſt, ut totius Eccleſiæ ab Ortu ad occaſum propagatam morem poſſit evertere.*

XIII. Quid, quòd non in Eccleſia dumtaxat hoc verum, ſed & in ipſa civili Republica, quemad-
modum Alexius (1) Comnenus Imperator ſaſ- (1) *Penes*
ſus eſt: εἰ δέ ποτε, ait, καὶ τοιόνδε τι ξυμβέβηκεν, οὐ *Nicet.*
νόμον, ὦ γύναι, τὸ σπάνιον ἡγούμεθα. *At, ut ali-* *Chonia-*
quando tale quidpiam acciderit, quod rarò fa- *ten. in Jo.*
ctum eſt, Legem nos, mulier, haudquaquam cen- *Comneno*
ſebimus. Quinimò hocce ipſum non in legibus *n. 2.*
modò, verùm etiam in aliis quibuſcunque rebus negotiiſque veriſſimum eſt, atque omnino conſtitutiſſimum; ut nimirum, quod ad plura utiliùs

pro-

Digitized by Google

protenditur, eligamus. Nam, ut eleganter docet (2) Iſocrates: Χρὴ τοὺς εὖ φρονοῦντας, ἐπειδὴ τὸ μέλλον ἀεὶ συνιδεῖν οὐ καθορῶμεν, τὸ πολλάκις ὠφελοῦν τοῦτο φαίνεσθαι προαιρουμένους. *Eſt hominum cordatorum, quoniam, quod profuturum ſit, non ſemper proſpicimus, quod frequentiùs prodeſt, id amplecti.* Quare optimè Artemidorus (3) Daldianus affirmatè aſſerit: Δεῖ, μὴ ἀπὸ τῶν σπανίων, ἀλλὰ τῶν ἐπὶ πολὺ, πάντων τὰς κρίσεις ποιεῖσθαι. *Oportet non à raris, ſed ab iis, quæ ut plurimum accidunt, omnium judicium facere.* Quod preſſiùs dixit Juriſconſultiſſimus inter Noſtros (4) Tipucitus. οὐ σκοπεῖται δὲ τὸ τίμημα ἀπὸ τοῦ παραχρῆμα, καὶ σπανίως συμβαινόντων. *Cenſendum non eſt ex improvisò, & rarò accidentibus.* Et elegantiùs de Amoris natura philoſophatus (5) Eumathius: ἂν δὲ ὑπὲρ τὰ ἐσταμμένα πηδᾷ, τυραννὶς τὸ πρᾶγμα. ἂν ἐπιδήνας δ᾽ ὅσας πολλάκις ἐκράτησε παρ᾽ ἡμῖν, ὁ νόμος τὸ σπάνιον. *Nam, ſi ultra præſcriptos terminos progreditur Amor, Tyrannis eſt: quòd ſi non ſæpè nos ſubegerit, ex his, quæ rarò contingunt, Jura minimè conſtituuntur.* Hinc L. Cornelius (6) inter Latinos ſuo ævo Juriſprudentiſſimus anceps ſecum ipſe conſiderabat: πῶς ἂν ἀληθῶς γένοιτό τι τῶν ὑπὸ τοῦ δήμου ψηφιζομένων κύριον, ἐὰν μὴ κατὰ νόμον γένηται; *Quomodo aliquid eorum, quæ à Populo decernuntur, verè ratum ſit, niſi ſit ex Legis præſcripto?* quaſi facta contra Leges obeſſe non poſſent Legi: & Taurus (7) Philoſophus fatentem crimen adoleſcentem, adorſumque crimen tueri ex more, exemplis, atque conſuetudine, hac Demoſthenis ſententia non ſine vehementi objurgatione compreſſit. Σὺ δὲ μὴ λέγε, ὡς γέγονεν τοῦτο πολλάκις, ἀλλ᾽ ὡς προσήκει γίνεσθαι. οὐ γὰρ, εἴ τι ποτὲ κατὰ τοὺς νόμους ἐπράχθη, σὺ δὲ τοῦτο ἐμιμήσω, διὰ τοῦτο ἀποφύγοις ἂν δικαίως, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ἁλίσκοιο. ὥσπερ γὰρ εἴ τις ἐάλω, σὺ ταῦτα οὐκ ἂν ἔγραψας, οὕτως, ἂν σὺ νῦν ἁλῷς, ἄλλος οὐ γράψει. *Non enim, ſi quid aliquando contra Legem actum eſt, tuque id imitatus es, propterea jure queas evadere. Quin imò eò magis idcirco in te ſtatuendum eſt. Ut enim, ſi prius in aliquem foret animadverſum, tu minimè hæc ſcriberes, ita, ſi ipſe in præſentia punieris, nequaquam deinceps alius hæc ſcribet.*

XIV. Hæc tam plena, tam certa, tam repetita, quæ Latina non ſunt, Græca ſunt, magnâque ex parte Photiana, quid aliud agunt, niſi, ut Margunii ſtoliditas manifeſtiùs appareat, qui paucis exemplis Eccleſiæ Morem, Eccleſiæ Suffragium, Eccleſiæ Legem de repellendis ab Ordine illiteratis hominibus corrumpere, evertere, abrogare contendit? Quaſi verò & exempla illa, tametſi pauca, idipſum, quod affirmamus, non confirment robuſtiùs. Quid? Ex illis ipſis exemplis ſic licet arguere. Ea vel ex neceſſitate facta, vel ex Numinis ipſius juſſu per Apocalypſim interpoſito, vel ex libidine eorum, qui Sacris initiabant. Si ex hac, quis non videt nulla eſſe? nam quæ contra Jus fiunt, debent utique pro infectis haberi ſemper, quod attinet ad exemplum, quandoque etiam, quod attinet ad effectum, ut egregiè (1) Jura conſtituunt. Si verò ex neceſſitate, vel Apocalypſi, qualia ſunt pleraque à Margunio propoſita, quamvis veneranda omnibus, omnibus admiranda, non imitanda tamen, nec ad inſtar exempli trahenda. Juris enim hæc regula (2) eſt, quæ decernit, *ea, quæ à Jure communi, exorbitant, nequaquam ad conſequentiam eſſe trahenda.* Itidemque (3) illa: *in argumentum trahi nequeunt, quæ propter neceſſitatem aliquando conceſſa ſunt.* Quod patet in privilegiis, quorum Natura Legi cùm privatis in cauſis deroget, ad exemplum trahi non poteſt. Patet in Alienatione rerum Sacrarum, quæ propter neceſſitatem conceſſa, Jure (4) interdicente, ad exemplum deduci non poteſt. Et ratio, ut ajunt, à priori deducta, eſt; quoniam exemplum argumentationem inducit à ſimili, ut licere videatur, quod in ſimili licuit: At à ſimili argumentatio invalida eſt, cùm utrinque non eſt ſimilitudo numeris omnibus abſoluta, id Gloſſa (5) & acutè, & planè evidenter confirmante. Non eſt autem ſimilitudo ejuſmodi, cùm altera ex parte neceſſitas, vel Apocalypſis, aliave cauſa Legis ſeveritatem imminuens adeſt, quæ abeſt ab altera parte. Unde colligitur non poſſe ad exemplum deduci, quæ propter neceſſitatem conceſſa, vel ex Apocalypſi facta Legi derogaſſe videntur, cui nimirum adeò illa non obſunt, ut eam exceptione ipsâ peculiari confirment. Stet igitur nulla Photianorum labefactandum injuriâ ratum, certumque Græcorum, Latinorumque ſuffragium, repellens ab Ordinibus Ignorantiam, quæ nunquam Eccleſiæ profuit, quam Dei Sapientia divinis æternùm victuram documentis inſtituit, quamque nequicquam Ignorantia vafra Margunii concutit, quippe in ea petrâ fundatam, quæ lapis angularis eſt inconcuſſæ ſtabilitatis. Huic quid obfuerint inſulſa Margunii Epiphonemata? Scilicet, ut ut Veritati eaobſtrepant, ea Veritas deridet, ac deſpicit ſecura imprudentiæ, quam Hiſtoriæ fœderata Experientia communi calculo damnat. Quid enim Sapientia Majorum noſtrorum toti Eccleſiæ contulerit, notum eſt: quid Ignorantia Photianorum Sacra tractantium damni, atque exitii Eccleſiæ intulerit noſtræ, heu nimium infeliciter experimur. Cui ſanè nemo uſquam profuturas ſuppetias feret, ni barbaram olim, nunc, proh dedecus! Photianiſmo latè graſſante, indigetem Græciæ Ignorantiam à Sacris expulerit. O Græciam felicem, ſi redux in te Tua illa Sapientia reverterit, cujus exilio, Te interim miſera, felices ſunt alii! Hanc igitur, ò dilecta, ò tui nondum oblita, ò mea Græcia, hanc, inquam, à conterminis Italis pete. Quid? hanc exigito. Tua eſt, quam petes. Utcunque à quocunque Sapientiam petes, non mendicabis propterea. Tua eſt, ubicunque eſt, Sapientia, hancque cùm petes, repetes tuum, quando, quidquid eſt uſquam Sapientiæ, vel tuum eſt, vel certè ſua Tibi accepta refert initia. Nec verendum, ne inficias eant. Negabunt hercle tibi perneceſſariam, fortaſſis & debitam Charitatem, negabunt Beneficentiam, Patrocinium, Auxilium tibi afflictæ, ac penè feminei denegabunt: at Sapientiam negare non poterunt. Eam velis modò, ac præſertim in iis, qui Sacra adminiſtrant, quorum præcipua laus, quibus certiſſimum decus, ac præſens ex Sapientia utilitas.

(2) *Orat. Sorial. pro Pace.*
(3) *Onirocrit. li. 1. c. 47.*
(4) *Lib. 41. tit. 1. de falcidia.*
(5) *De Iſmenia, & Iſmenes amorib. l. 4.*
(6) *Penes Dionyſ. Halicarnaſ. Antiq. Rom. l. 11.*
(7) *Penes Gellium. noct. Attic. l. 10. c. 19.*
(1) *c. quæ cõtra de reg. Jur. in 6. c. imperiali 25. qu. 2. c. 2. de teſtib. c.* *nõ ſolum de reg. in 6. l. non dubium Cod. de leg.*
(2) *C. quæ à jur. de reg. jur. in 6. L. quod cõtra rationẽ ff. eod.*
(3) *C. in argum. de reg. jur. in 6. l. quæ propt. ff. eod.*
(4) *L. ſãcimus ãtep. Cod. de Sacroſ. Eccleſ. Gregor. Patrò, Harmenop. Hermopolis. & alii in novel. Leon. 13.*
(5) *In d. c. in arg. de regul. jur. in 6. ſub initio.*

Digitized by Google

SECTIO VIII.

De Neophytis:

SUMMARIUM.

I. *Neophytus rejicitur ab Ordinibus ex ſententia Latinorum.*

II. *Ignorantia eſt mater Superbiæ: ubi explicatur locus Apoſtoli.*

III. *Quæ nam Scientia inflet ex mente Apoſtoli?*

IV. *Eccleſia repellit Neophytos ab Ordinibus. Referuntur ineptiæ Photianorum.*

V. *Reſpondetur Meletio P.*

VI. *Reſpondetur Margunio, & aſſeritur in Eccleſia poteſtas diſpenſandi.*

VII. *Defenditur à Calumnia Margunii Clemens VIII.*

VIII. *Neophyti rejiciuntur à Dignitatibus etiam laicis.*

IX. *Ad quem pertineat judicare de Neophytis.*

I. EO, unde me æſtus amoris abſtulerat, redeo. Ignorantiam abigendam à Sacris oſtendi. Porro triplex eſt ignorantia, alia litterarum, Rei Chriſtianæ altera, Tertia denique Rei Eccleſiaſticæ. Illiteratos ab Ordinibus repellendos evictum eſt: rei etiam Chriſtianæ perparum gnaros eodem interdicto teneri, manifeſtum erit ex eo, quod Neophyti ab Ordinibus repellantur. Et Clinicos hercle, eos nimirum, qui urgente vel morbi graviſſimi, vel etiam Mortis neceſſitate decumbentes in lecto, luſtralibus aquis intingebantur, ut ex (1) Cypriano, & ex epiſtola (2) Cornelii Pontificis ad Fabium Antiochenum explicat eruditè (3) Cabaſſutius, repulſos à Sacris olim, teſtis eſt (4) Euſebius. Imò eoſdem ab Ordinibus rejicit (5) Trullana Synodus ex recenſione (6) Harmenopuli dicens: Ὁ διὰ νόσον φωτισθεὶς πρεσβύτερος μὴ γινέσθω, *qui propter morbum illuminatus eſt*, intellige per Baptiſmum, *non fiat presbyter*. Quorum tamen repulſa nihil attinet ad id, quo de agimus, cum Clinici repulſi videantur in pœnam criminis, dilatæque Chriſtianitatis. At hìc de ea repulſa ſermo eſt, quæ datur vel innocenti. Quare videant Photiani, quid momenti afferat rei, quam tractamus, argumentum deductum à Clinicis, quo uno (7) Balſamon hanc Irregularitatem conſtituit. Nos Neophytos repellendos aſſerimus univerſim Juris utriuſque Græci, ac Latini authoritate. Nam Latinis id in primis interdicit (8) Innocentius I. his verbis: *miſerum eſt, eum fieri magiſtrum, qui necdum didicit eſſe diſcipulus*. Deinde (9) Gregorius Magnus, cujus effato idem Juris eſt & de Neophyto Monachiſmi; quare Fortunato Epiſcopo Neapolitano ſcribens apertè docet, *neminem ad religionem converſum ante biennium eſſe detondendum*. Itidem Arelatenſe (10) Concilium II. vetat, manus imponi Neophyto ad miniſterium, aut Sacerdotium; quod confirmat (11) Siricius, fas eſſe negans, Neophytos ad Sacra provehere: cui ſubſcripſere (12) Zoſimus, & (13) Urbanus Pontifices, arbitrati non niſi callidos rei Chriſtianæ admittendos ad Sacra. Unde promiſcue Theologi, Juriſque periti idipſum conſtituunt ex (14) Jure, Jo. (15) Friburgo, (16) Azorius, (17) Turrecremata, (18) Ripa, (19) Decius, (20) Hojeda, (21) Lambertinus, (22) Covarruvias, (23) Marquardus, (24) Campanilis, (25) Majolus, atque (26) Ricciullus, quorum ſuffragium Eccleſia noſtra non ſequitur, ſed prævertit, ubique conſtantiſſimè docens, abſtinendos à Sacris Neophytos. Id ſcilicet illam primam omnium Eccleſiarum docuit Apoſtolus, & Græco, & Græci Ritus Antiſtiti (27) Timotheo ſcribens: μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφωθεὶς εἰς κρῖμα ἐμπέσῃ τοῦ διαβόλου. *Non Neophytum, ne in ſuperbiam elatus in judicium incidat, & laqueum Diaboli*. Quæ Apoſtoli ratio, ſi benè, acutèque illam rimabimur, Neophytum propter Ignorantiam rei Chriſtianæ ab Ordinibus rejicit. Nam Ignorantia in unoquoque genere, in quo eſt, ſuperbiam facit: quia ex ſe Ignorantia Superbiæ mater eſt. Quapropter nil mirum, ſi Neophyto Superbia timetur, in quo certa eſt rei Chriſtianæ Ignorantia.

II. Quòd autem Ignorantia ex ſe Superbiæ ſit mater, quamvis paradoxum videri poſſit, certiſſimum erit conſideranti naturam ipſam ſuperbiæ, quæ, ut cum (1) Socrate philoſophemur, ἐπιθυμία ἐστὶ δι' ἀπειρίας ἐπὶ τὸ πλεῖον τῆς τιμῆς ἀνάγουσα τὸν ἐλάττονα. *Affectio eſt animi, qua fit, ut ſe quis pluris habeat, quàm re ipſa ſit*: quare non niſi ex ignorantiâ ſui, rerumve oriri poteſt. Hinc (2) Sophar Naamathites: *vir vanus*, inquit, *in ſuperbiam erigitur*, quam ſententiam obſcurè Græca ſic interpretatio proponit: ἄνθρωπος δὲ ἄλλως νήχεται λόγοις. & (3) Parœmiaſtes: ἐκ στόματος ἀφρόνων βακτηρία ὕβρεως: *in ore ſtulti virga Superbiæ*: mox addit (4) θρασὺς, καὶ ἀλαζὼν, καὶ αὐθάδης λοιμὸς καλεῖται. *Superbus, & arrogans vocatur indoctus*. Et qui ἄφρονας *inſenſatos* (5) ſe dicunt, fatenturque, Ὅτι ἐπλανήθημεν ἀπὸ ὁδοῦ ἀληθείας, καὶ τὸ τῆς δικαιοσύνης φῶς οὐκ ἔλαμψεν ἡμῖν, καὶ ὁ ἥλιος οὐκ ἀνέτειλεν ἡμῖν, τὴν δὲ ὁδὸν κυρίου οὐκ ἔγνωμεν: *erraſſe à via Veritatis, nec ſibi Juſtitiæ lumen illuxiſſe, aut ſolem Intelligentiæ fuiſſe ortum; viam denique Domini ignoraſſe*, ii præcipue de Superbia queruntur (6) ſua. Nec injuria: Etenim neque potior, neque certior Ignorantiæ effectus Superbiâ, quæ nimirum Ignorantiâ ſtat, quemadmodum Ignorantiâ progignitur. Nam, ſi ſapientis (7) effato, στόμα ταπεινῶν μελετᾷ σοφίαν, quæ Latinus Interpres reddidit; *ubi eſt humilitas, ibi eſt Sapientia*: conſequens eſt, ut ibi ſuperbia ſit, ubi Ignorantia, quam eo in loco, & paſſim Sapiens ex effectu nominat ὕβριν *contumeliam*, quaſi non Ignorantia ſimplex ſit, verùm & turpis, & manifeſta Ignorantia, tantæque turpitudinis, ut ad inſtar Contumeliæ ſuperbum dedecoret. Quapropter Græcorum ſapientiſſimus olim oraculo Phœbi habitus Socrates tunc hercle ſupremum Sapientiæ ſuæ documentum ediḍiſſe cenſetur, cùm (8) dixit: *hoc unum ſcio, quia nihil ſcio*: Τοῦτο μόνον γινώσκω, ὅτι οὐδὲν ἐπίσταμαι: Et notiſſimi illi Sapientes, qui ſepteno in numero à Græcia noſtra jactantur, non alio argumento magis ſapientiam ſuam teſtati ſunt, quàm cùm faſſi à ſe plurima ignorari,

(1) *Lib. 4. Ep. 7. & 76. ad Magnū.*
(2) *Apud Euſeb. li. 6. hiſt. c. 35.*
(3) *In notit. Cōc. in 12. Can. Neoceſarienſ. Cōc.*
(4) *d. li. 6. c. 33.*
(5) *Can. 13.*
(6) *In Epit. Can. Sect. 2. tit. 1.*
(7) *Ad Can 13. Trullan.*
(8) *Ep. 12. ad Aurelium.*
(9) *Lib. 7. Ep. 111. refertur in c. ult. 48. diſt.*
(10) *Can. 1.*
(11) *Ep. ad Univerſ. Orthod. 3.*
(12) *Cap. 1. 59. diſt. refert Rom. ſing. 416.*
(13) *In c. ſi officia. 59. diſt.*
(14) *In c. Neophytus 61. diſt.*
(15) *In Sum. Cōfeſſ. li. 3. tit. 24.*
(16) *Inſt. Moral. l. 4. c. 2. q. 2*
(17) *In c. 21. 48. diſtinct.*
(18) *In c. cam ten. 31. verſ. 3. reſpondet de reſcript.*
(19) *In d. c. cam te n. 32.*
(20) *De Incompatib. p. 1. c. 24. n. 3.*
(21) *De Jurpatr. 1. p. 1. 2. q. 7. ar. 4.*
(22) *In d. Clem. ſi furioſus. p. 1. nu. 6. n. 7. §. 2. ver. 2. concluſ.*
(23) *De Judæ. pa. 3. c. 5. n. 8.*
(24) *In rubr. Canon. rubr. 11. c. 7. n. 1.*
(25) *De Irregul. l. 1. c. 31.*
(26) *De Neoph. c. 3. n. 1.*
(27) *1. ad Timoth. c. 3. n. 6.*

(1) Penes *Planud. in Adag. cent. 1.*
(2) *Job. c. 11. n. 12.*
(3) *Prov. c. 14. n. 3.*
(4) *Prov. c. 21. n. 24*
(5) *Sapie. c. 5. à n. 4.*
(6) *Ibid. n. 8.*
(7) *Prov. c. 11. n. 2.*
(8) Penes *Plan. d. cēt. 1. Adag.*

Digitized by Google

rari, pari ſumptu, unaque ſententia Tripodem aureum Ignorantiæ ſacravere. Quam deinceps modeſtiam quicunque inter Nos maximè ſapuerunt, mirificè dilexere, ut notæ ſint & lacrymæ Heracliti, & Democriti riſus, hujus deridentis eos, qui doctum ipſum, ac ſummum Philoſophum appellarent, illius, Ignorantiam ſuam luctu perpetuo deplorantis. Cui exemplo perſimile quidpiam narratur de Anaxagora, qui, licèt acutiſſimi viſus, vitreis orbiculis, quos vocant ſpecilla optica, utebatur, facetè aſſerens, vix ita mentem ſuam ab Ignorantiâ tutam. Quæ omnia vide à Joſepho (9) Maraviglia importunè congeſta. Adeò verum eſt, ex ſapientiâ modeſtiam eſſe, ex ignorantiâ ſuperbiam. Id, quod experientia ipſa nos docet. Hoc nimirum perſpicuum eſt, quos ſapientiſſimos novimus, eoſdem & nobiliſſima quodam Chriſtiani animi demiſſione præclaros haberi, contra tumidos, pervicaces, & fœda ſuperbiæ minimè tolerandæ labe deterrimos, quos ſcimus ignorantiſſimos. Quid de ſe ipſis, quàmque modeſtè Majores noſtri Sanctiſſimi, doctiſſimi ſenſerint, palam eorum Scripta teſtantur: quid ſentiant de ſe ipſis inſulſiſſimi Photiani, ſæpè non ſine riſu, quandoque cum ſtomacho, ſæpiſſimè cum commiſeratione cognoſcimus. Illi maxima minimo, ſeu potiùs nullo faſtu Poſteris tradidere, hi, mirum eſt, quot ineptias, quantaſque, quotâ, quantâque protervià proferant, auſi omnes contemnere, ſenſa Paginarum Sacrarum, Patrumque ſe ſolos noſſe fateri, cùm Medius fidius vix legere norint, aut ſcribere: ut hinc apertiſſimè pateat, quantò quis à Sapientiâ longiùs abeſt, eò magis tumidum; tantòque propiùs adhæſurum modeſtiæ, quantum ſe ſe abſtinuerit Ignorantiâ.

(9) *Libell. de error. Sapient. ſeu de Error. liter. rator. Error. 1. in ipſo init.*

III. Neque officit ejuſdem (1) Apoſtoli nota ſententia dicentis: ἡ γνῶσις φυσιοῖ: *Scientia inflat*. Nam ibi Magiſter Gentium ſcientiæ nomen ad opinionem Scientiæ produxit: Addit (2) enim. εἰ δέ τις δοκεῖ εἰδέναι τι, οὐδέπω οὐδὲν ἔγνωκεν, καθὼς δεῖ γνῶναι. *Si quis autem ſe exiſtimat ſcire aliquid, nondum cognovit, quemadmodum oportet eum ſcire*: Quaſi dixerit: qui ſe ſcire exiſtimat aliquid, hoc ipſo quid ſciat, ignorat, inflaturque ridendo tumore, qui nihil aliud eſt, niſi rei tumentis extra locum ſibi debitum extenſio. Opinio enim ipſa ſciendi ignorantiam ſui facit, hæc autem Superbiam. Scilicet ignoratione Ignorantiæ ſuæ fit, ut ſe ipſos qui exiſtimant doctos, ſuperbiant; non equidem ſuperbituri, ſi ſe ipſos agnoſcerent. Potuit etiam ſcientiæ nomine prophana ſcientia Pauli verbis ſignificari, qua nempe ea veſtigamus omnia, quæ ad nos minimè pertinent, maximi facientes, quod nihil intereſt, cùm Superſtitioſè dedignemur ad ea mentis aciem intendere, quæ ſi videremus, noſceremuſque, profectò demiſſiùs de nobis ipſis, certè modeſtiſſimè ſentiremus. Quid ipſi Paulo evenerit, novimus, cùm (3) ſubitò περιέστραψεν αὐτὸν φῶς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἤκουσε φωνήν: *circumfulſit eum lux de Cælo, & cadens in terram audivit vocem Chriſti loquentis*, De ſe ipſe (4) teſtatur, viſum à ſe tunc Dominum: quaſi Viſio cœleſtium, quæ vera, & ſumma ſcientia eſt, in eo eſſe non poſſit, qui non ſit paſſus nobile ejuſmodi præcipitium, quo nimirum nobis Chriſtiana ſignificatur humilitas, quæ cum vera Scientiâ ſtat, quando Apoſtolus tunc primùm ſcire, hoc eſt noſſe cœleſtia cœpit, cum primùm fortunatiſſimo lapſu Veritatis diſciplinam exhauſit.

(1) *1. Ad Corinth. c. 8. n. 1.*
(2) *Ibid. n. 2.*
(3) *Act. c. 9. nn. 3. & 4.*
(4) *Ibid. n. 27.*

IV. Senſus igitur Pauli edicentis (1) Eccleſiæ μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφωθεὶς εἰς κρῖμα ἐμπέσῃ τοῦ διαβόλου: *non Neophytum, ne in Superbiam elatus in judicium incidat Diaboli*, hic germanus eſt, ac genuinus. Non eſſe Sacris initiandum Neophytum, propterea quòd, & ſcire eum aliqua oporteat, & quæ pertinent ad rem Chriſtianam, ſcire. Hujus Tyronem ex profanâ ſcientiâ, & Sacra ignorantiâ facilè in ſuperbiam efferri, atque inde in judicium labi Diaboli, & laqueum, qui arrogantiâ, protervia, demenſque procacitas eſt, quarum causâ tumidiſſima tenebricoſi Luciferi mens è Cœlo ruit in Tartara judicium paſſa, & laqueum nunquam ſcilicet finiendum, ut bene (2) Gratianus ediſſerit. Poſt Paulum Neophytos à Sacris Ordinibus arcendos decrevit (3) Apoſtolorum concors, atque una Sententia, cui conſentanea tradidere Synodus (4) Neocçlarienſis & poſt hanc (5) Nicæna I. & Synodus (6) Laodicena, quarum authoritate idem cenſuit (7) Trullana ex recenſione (8) Harmenopuli: & vide (9) Baronium, ac (10) Cabaſſutium. Scilicet Synodus Trullana ex Harmenopuli recenſione laudata ſic habet: χειροτονία ἐπ' ἀκροωμένοις μὴ γινέσθω. *Audientium Ordinatio locum non habeat*: Audientes autem non Cathecumeni tantùm ii, qui Chriſtianam religionem in Eccleſia docebantur, erant, verùm etiam ipſi, qui recens Baptiſmum inierant, ac nondum abſolutiſſimè Chriſtiana Myſteria didicerant, appellabantur; quòd adhuc in Eccleſia rem Chriſtianam per Catechiſtas propoſitam audirent, ut erudiſſimè explicat (11) Diplovatacius noſter. Adeo Juri noſtro conſentaneum eſt, repelli Neophytos ab Ordinibus. Qua ratione idipſum affirmant Theodorus (12) Prodromus, Hierotheus (13) Protecdicus, Nicephorus (14) Patriarcha, Joannes (15) Monachus, quibus adde Photianos, Theodorum (16) Balſamonem, Macarium (17) Hieromonachum, (18) Zonaram, Matthæum (19) Blaſtarium, Alexium (20) Ariſtenum, quorum teſtimonia, quæ tædio legentium conſulentes omiſimus, qui percupit, ei fas erit accuratè relata cognoſcere penes (21) Diplovatacium. Non igitur audiendus Meletius (22) P. Alexandrinus ὁ τῆς καλῆς μελέτης ἐπώνυμος, qui licèt fateatur, more Eccleſiæ repelli à Sacris Neophytum, id tamen negat ita diligenter cuſtodiendum, ut non liceat ex arbitrio Epiſcopi Neophytum ad Sacra provehere: quod more ſuo, contemptim probat exemplo Epiphanii, qui tametſi Hebræus ad Salaminiæ inſulas Eccleſiæ, plaudente orbe Terrarum evectus eſt: Unde ante Meletium occaſionem arripuit (23) Margunius obloquendi, caſtigandique Latinos, admodum ridens Pontificum Romanorum diſpenſationes, præſertimque eam, quam eo ipſo, quo Margunius ſcribebat, anno Clemens VIII. conceſſerat, cum ex Hebræo Chriſtianum factum renunciavit Epiſcopum.

(1) *1. Ad Tim. c. 3.*
(2) *In Summ. 48. diſt.*
(3) *Can. Apo. 80.*
(4) *Can. 13.*
(5) *Can. 2.*
(6) *Can. 3.*
(7) *Can. 5.*
(8) *In Epit. Can. Sect. 2. tit. 1.*
(9) *Ad ann. 395. & Appen.*
(10) *In not. Conc. ad Syno. Laod.*
(11) *In Synopſ. Canon. ad Laodic.*
(12) *De Interpr. ad Can. Apoſt.*
(13) *Ad Can. Nicæn. c. 3.*
(14) *In Reg. regul. 19.*
(15) *In Can. 13. Laodic.*
(16) *Ad Can. 80. Apoſt. et ad 2. Cã. Nicæn. Conc. I.*
(17) *In Collectio. Canon. c. 161.*
(18) *Ad Can. 80. Apoſtol. & ad 2. Can. Nicæn. I.*
(19) *In Nomoc. Elem. λ. c. 1.*
(20) *Ad Can. 80. Apoſt.*
(21) *Ubi ſupr. eod. loco.*
(22) *In Adnotat. ad Can. Apoſt.*
(23) *Not. penult.*

V. Utrique ſcilicet reſpondendum, hæc antea refutatis eſſe ſimilia, inepta, inſulſa, abſurda.

Digitized by Google

ſurda. Nam in primis, quod aſſeritur à Meletio, ex arbitrio Myſtagogi poſſe Neophyto manus imponi, mirum axioma eſt in Photiano, qui quas dicimus, diſpenſationes, non admittit contra præſcripta Oecumenicarum Synodorum, nedum Apoſtoli, quale hoc interdictum eſt ex hactenus diſputatis. Mirum eſt etiam, quo mirum Axioma probatur exemplum. Etenim Epiphanius, licèt antea Judæus, à conditione Neophyti multis, ut Græci dicimus, abſuit paraſangis, Non enim ad hanc ſufficit, natum extra Eccleſiam fuiſſe, diuque vixiſſe extra ipſam Eccleſiam: opus eſt, recens ad Chriſti fidem converſus ſit, qui Neophytus dicitur; ut ea ipſa τὸ νεοφύτε, καὶ νεοφωτίστε. *Recens plantati, recenſque illuminati* (nam utroque ad idem utimur nomine) Etymologia Photianis oſtentat, quos pudet ulteriùs monere, linguam, quâ utuntur, intelligant, alioquin merituros ex (1) adagio, Τὸ ψιττακίζειν ἐν ῥήμασι, *pſittacum imitari loquendo*; præſertim cùm idipſum Latinis translativum ſit, teſte cum (2) Turrecremata (3) Ricciullo. Quòd ſi Neophytus idem ſonat, ac recens plantatus, recenſque ad Chriſti fidem adductus, non is erit Neophytus, qui aut Judæus, aut Ethnicus fuit, ſed is, qui recens ablutus aqua luſtrali, deſiit inter Catechumenos eſſe. Hinc verò falsò Epiphanius Neophytus audiet, qui, licèt ex Gente Judæa, & ipſe olim Judæus, longè ante Ordines non Chriſto modò dederat nomen, verùm etiam diu cœnobiticam in Phœnicia fuerat vitam profeſſus, quemadmodum Synaxaria (4) Noſtris uſitata, monſtrataque probant. Quæ ſi Doctores Photianorum vel intellexiſſent lecta, vel toties lectorum meminiſſent, non hæc ſanè tam inepta, ac Sacræ Vetuſtati injurioſa in medium protuliſſent. Minus dementiæ referunt, quæ (5) alii ex Ambroſio, atque Nectario, non tamen ſapientiùs objiciunt, quorum alter inter Latinos catechumenus adhuc Eccleſiæ Mediolanenſi præfectus eſt, ut præter (6) Jura teſtatur (7) Ambroſius ipſe, & (8) Paulinus; alter vix accepto Baptiſmo inter Byzantinos Antiſtites adlectus eſt, ex iis, quæ refert (9) Allatius. Verùm & his abundè reſpondet (10) Nicolaus I. celeberrimus Pontifex Photium illis exemplis ſe ſe tutantem cùm juſtiſſimè objurgavit; & Nicolao ipſo tacente Ordinationum, Electionumve illarum ratio ſatis oſtendit, nihil inde poſſe deduci, quo de repellendis Neophytis commune utriuſque Eccleſiæ Suffragium labefactetur. Nam primùm ubi Viſum divinum intervenit aliquod, aut Apocalypſis miraculo manifeſta, ibi legem Eccleſiaſticam ceſſare ritè poſſe, perſpicuum eſt: Deo nimirum de Legis ſeveritate ex placito adorandæ Voluntatis, & Sapientiæ remittente. Quod vel Photianus Macarius (11) Hieromonachus adnotavit his verbis. Ὁ π´ Κανὼν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, τὸν ἐξ ἐθνικοῦ φησι βίου, ἢ καὶ ἐκ φαύλης ἀγωγῆς προσελθόντα τῇ πίστει οὐ θέμις εὐθέως ἐπίσκοπον προχειρίζεσθαι. Οὐ γὰρ εἴη δίκαιον τὸν μηδέπω πεῖραν δεδωκότα, εἴγε περὶ τὴν πίστιν ἔχει ὑγιῶς, καὶ περὶ τὸν βίον τὸ ἀνεπίληπτον, ἑτέροις καθεῖναι διδάσκαλον· εἰ μὴ ἄρα κατὰ θείαν ἀποκάλυψιν ἡ χάρις ἐπιφανῶς τούτῳ τὴν ἐπισκοπὴν ἐγχειρίσειεν· οἷα δὴ καὶ τῷ σοφῷ Ἀνανίᾳ περὶ τοῦ μεγάλου ἀπεκάλυψε Παύλου, σκεῦος ἐκλογῆς τοῦτον (τῷ) αὐτῷ χρηματίσαντος. *Octogeſimus Apoſtolorum Canon, eum, qui ex ethnicâ vitâ, aut turpi vitæ inſtituto ad fidem acceſſerit, non eſſe fas, ait, ſtatim in Epiſcopum adſumi. Neque enim æquum eſt, eum, qui nullum ſui experimentum dedit, an fide ſit integer, & circa vitæ ſuæ inſtitutum an ſit irreprehenſibilis, aliorum ſedere magiſtrum, niſi revelatione divina Gratia illi manifeſtè Epiſcopatum exhibeat. Quemadmodum & Sapienti Ananiæ de magno revelatum eſt Paulo, vas electionis Deo futurum.* Quæ poſtrema verba Photiani hominis Photianis ſupererunt, ne putent ad exemplum arbitrariæ, uti ajunt, Diſpenſationis, quæ cuique Epiſcopo concedatur, trahendam Ordinationem Ambroſii. Idem dicendum de Ordinatione Nectarii, quem conſtat lectum urgente neceſſitate, ac ſuadente hominis virtute conterendis Hæreſibus, quæ undique graſſabantur, idoneâ, ut contra immitem ſemper in Græcos Baronii (12) animum teſtatur (13) Nicolaus I. Quo fit, ut cùm neceſſitas nulli ſubjaceat legi, quippe ſe ipſa libertatem facit, ut Jura (14) ipſa concedunt, factum ſub neceſſitate proponi tanquam exemplum nequeat iis, qui ſine ulla neceſſitate contra Leges aliquid moliuntur. Adde id factum ab Oecumenica Synodo (15) Conſtantinopolitana I. quæ poteſtatem Legis cùm habuerit, quemadmodum & cæteræ Synodi Generales, potuit ritè veniam Eccleſiaſticæ diſciplinæ non ſine cauſa concedere. Unde potiùs colligitur exemplo Nectarii, ex arbitrio minorum Antiſtitum non poſſe Neophytum Sacris initiari.

VI. Hinc etiam redarguitur ſtultiſſimus Margunii riſus, in quo implicata impietati, atque Dementiæ nequitia eſt. Impietas ſanè mira eſt, ſi Jus Indulgendi, ſive, ut dicimus, diſpenſandi in Legibus Sacris Eccleſiæ denegetur, quæ certè cùm Leges à ſe conditas abrogare queat, poteſt earundem quandoque relaxare ſeveritatem. Quod & aliquando factum ab Eccleſia nemo poterit inficiari, præſertim id Græcis inſinuante (1) Trullana Synodo, quæ repetitis Canonibus, ut ſibi videbatur ex cauſa, rigidam Eccleſiæ diſciplinam remittit. Quòd ſi diſpenſandi Eccleſiæ poteſtas eſt, ea Romano Pontifici minimè deerit, in quo ſumma Eccleſiæ Poteſtas, ſi ſapis, ſemper, ſi cum quibuſdam rixæ placuerint, ſaltem extra Oecumenicam Synodum, certiſſimè reſidet, ut ex Noſtris accuratè confirmat Gennadius (2) Scholarius Græcorum Patriarcharum penè dixerim poſtremus. Id ſcio Photiani recentiores negabunt. Qui tamen! Dii immortales? quos toties, & ſtultos, & impios, & ignorantiſſimos demonſtravimus; cùm contra id affirment etiamnum, uſurparintque olim (3) Gelaſius I. ac Gregorius (4) Dialogus, ut ſapientiſſimos omittam (5) D. Thomam, Abbatem (5) Panormitanum, Jacobum (7) Almainum, Felinum (8) Sandæum, (9) Jacobatium, (10) Turrecremata, (11) Bellarminum, quorum ſententiam confirmant (12) Taraſius, Theodorus (13) Studites, Nicephorus (14) Patriarcha Divorum honores emeriti. Quin imò idipſum aſſerant Photianorum non pauci ex recenſione Campanas (15) Canonarchæ, Arſenius (16) Chartophylax, Joannes (17) Monachus, Matthæus (18) Caleca, Meletius (19) Muſuropulus, Antonius (20) Chryſochiras, aliique, qui

duce

(1) *Planud. in adag. cent. 2.* (2) *In Sum. n. 2. 48. diſt.* (3) *De Neophy. cap. 1. in princ.* (4) *Meneolog. 9. Maii.* (5) *Photius Epiſ. ad Nicol. I. relata in Orat. de Pace à Vecco Blaſtar. Elem. λ´. c. 1. Balſam. in c. 3. Laodic.* (6) *in c. ſtatuimus §. his omnib. et 1c. Neophyt. 61. diſt.* (7) *Epiſt. 82. ad Vercellē. et Ep. 55. ad Baſil.* (8) *In vit. S. Ambr.* (9) *de Interſt. à p. 165.* (10) *Epiſt. ad Photium, quæ eſt 6. extat fragment. in 8. Syn. & Epiſt. 5.* (11) *In Collectio. Canon. c. 161.*

(12) *Ad ann. 381. n. 69. & ſeqq.* (13) *d. Ep. 5. ad Photium.* (14) *C. conſilium de obſer. jejun. gloſ. in verb. expedire in l. 5. ff. de off. proconſ. & pen. in l. item quæ. vis ff. commun. divid. & in l. 1. verb. pecun. ff. de excuſ. tut. & in fin. in l. 1. Cod. de oper. libert.* (15) *Vid. Sozom. li. 7. c. 10. & Bar. ubi ſupr.*

(1) *Can. 3. Can. 21. Can. 30.* (2) *In expoſ. pro Syn. Florent. ca. 5. ſect. 8.* (3) *Epi. 1.* (4) *Lib. 12. ep. 13. ad Felic. Epiſc. Siciliæ.* (5) *Quodlibet. 4. art. 13.* (6) *In c. ſignificaſti de Elect.* (7) *De poteſt. Eccl. c. 14.* (8) *In c. 1. n. 23. de conſtit.* (9) *De Concil. l. 5. ar. 15.* (10) *De Eccl. li. 5. c. 52. & ſeqq.* (11) *De Rom. Pōt. l. 2. ca. 19. poſt init.* (12) *In Synodic. ſua Aſſumpt.*

Digitized by Google

duce naturâ vel inter Photianas tenebras cùm vidiſſent, nullam Rempublicam ſtare poſſe, quin ſit in ea, qui Leges, quarum creberrima exceptio eſt, explicare, contrahere, quandoque etiam, causâ ipsâ præſentiùs poſtulante, remittere queat, eam poteſtatem vel in Canones arbitrandi Patriarchis omnibus detulere, quos inter cùm vel Photianorum ſententiâ, ſaltem quod attinet ad Dignitatem, Romanus Pontifex habeatur, ritè colligitur, poſſe eum Leges Eccleſiæ pro ejuſdem utilitate, mitiſſimâ relaxatione quandoque remittere. Hæc ut ex ipsâ Photianorum doctrinâ Photianos refellam; cæterum apprimè novi, conſtanterque confiteor, atque in loco evidenter oſtendam, Romanum Pontificem ſupra Patriarchas & Dignitate, & Poteſtate eſſe; unde conficio, ejus eſſe Legum Sacrarum rigorem lenire, ac juſtâ diſpenſatione pro re, locoque, privatoque, ac publico ex uſu temperare.

VII. Rideat proinde Margunius, barbatoſque rictus ſcitis Eccleſiæ totius objiciat: Stulti cenſura cachinni, ut ait (1) ille, facilis cujvis eſt æquo animo hæc noſtra percurrenti, deprehendentique paſſim Photianas ineptias, quas Margunius ſolitâ auget nequitiâ, & ſuâ, Clementis VIII. Pontificis & Sapientiſſimi, & de Gente noſtrâ optimè meriti carpens factum egregium, non Diſpenſationem. Non enim ille Neophytum ad Sacra provexit, ſed probatæ, diuturnæque fidei virum renunciavit Epiſcopum. Narrat (2) Ricciullus oculatus teſtis, Alexandrum quendam de Franciſcis eum fuiſſe, qui adeò abfuit à conditione, notaque Neophyti, quamvis à Judæorum ſuperſtitione ad Chriſti fidem commeaſſet, ut diu religioſum integerrimæ Inſtitutum Vitæ profeſſus in Sacra Prædicatorum familia virtutis, ac Sapientiæ laude claruerit, quam ſi vel à longe ſalutaſſet Margunius, non his jure ridendis ineptiis, apertâque vel Ignorantiâ, vel nequitiâ ſeque, famamque ſuam labefactaſſet. Nam ſi ignorabat rem ipſam ut geſta eſt, cur, quod ignorabat adeò, conſtanter aſſeruit? Quod ſi rem, ut erat, apprimè noverat, profectò eam notam meretur, quam regius (3) Pſaltes hominibus Margunio ſimilibus his verbis inuſſit: οὐκ ἠβουλήθη συνιέναι τοῦ ἀγαθῦναι, παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς: *noluit intelligere, ut bene ageret, comparatus eſt jumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis*.

VIII. Hæc ne illaudatum relinquamus Margunium. Cæterùm ut ad propoſitum redeamus, certum eſt adeò, eum, qui reverà Neophytus ſit, ineptum Ordinibus cenſeri Sacris, ut vel ab ipſis dignitatibus laicis arceatur. Docent hoc cum (1) Gloſſographo (2) Archidiaconus, (3) Ananias, (4) Romanus, (5) Felinus, (6) Decius, (7) Ripa, quibus adſtipulatur ex Recentioribus (8) Lambertinus, (9) Tiraquellus, (10) Mandoſius, (11) Campeggius, & (12) Rovitius, quos noviſſimè ſequuntur (13) Covarruvias (14) Hojeda, & (15) Caſtaldus. Neque obſtant, qui contrarium ſenſiſſe videntur, (16) Jaſon, (17) Montalvus, (18) Avedagno. Nam hi pro eo Neophyto ſententiam ferunt, qui Neophytus appellatur non propterea, quòd recens ad fidei obſequium acceſſerit, ſed quod ex Gente ſit Judæâ, vel Ethnica, quamvis olim Chriſtianus. Neque

(13) *Ep. 4. ad Athanaſ. Epiſt. Seleucię & 5. ad Jo. Monach.*
(14) *In regul. reg. 64.*
(15) *In exempl. conceſſionum. Operis tit. 1. 2. 5. 8.*
(16) *In Epiſt. Can. ad Trull.*
(17) *In Canon. 3. Trullan.*
(18) *Orat. de Dignit. Patriarchali.*
(19) *In Notis ad Synopſim Nili.*
(20) *In Paralip. Alex. Ariſteni ad 2. p. Nomocan.*
(1) *Juvenal. Saty. 10.*
(2) *De Neophy. c. 2. n. 7.*
(3) *Pſal. 35. v. 4. Pſal. 48. v. 13.*
(1) *In c. cõſtituit. 7. q. 2.*
(2) *In d. c. conſtituit.*
(3) *In c. cum ſit nu. 19. de Judæ.*
(4) *Sing. 679.*
(5) *In c. eam te n. 12. de reſcript.*
(6) *In c. eam te n. 33.*
(7) *In d. c. eam te nu. 30. & ſeq.*
(8) *Ubi ſup. l. 1. q.*

enim ſapientiſſimi viri, quod Juri conſonum eſt, labefactare conantur. Recens autem ab Impietate converſum à muneribus publicis eſſe rejiciendum, Juri conſonum eſt ex pervulgato Juris (19) adagio decernente, non eſſe facilè Tyroni cuſtodiam demandandam, idque rem periculi plenam fore. In iis etiam, quæ ad vitæ probationem ſpectant, recens actum perinde, ac ſi factum non eſſet, habetur. Quamobrem recens Sacræ familiæ Inſtitutum profeſſus adhuc Novitius (20) appellatur; & inimicus recens reconciliatus eidem ſuſpicioni cenſetur obnoxius, quâ nondum reconciliatus utique laborabat; ut docuit (21) Alexander IC, atque (22) Marſilius, facitque dictum (23) Ulpiani cenſentis, viam publico uſui recens apertam viæ adhuc ſecretæ æquiparandam. Quin imò in re noſtra preſſiùs, Neophytus non integræ fidei cenſetur, quare & à teſtimonio repellitur; quod aſſerunt poſt (24) Gloſſam (25) Marſilius, (26) Vivius, aliique producti per (27) Farinaccium. Ex quibus infertur, non eſſe publicis muneribus honeſtandum Neophytum, Unde mox validiori argumentatione conficies, repellendum eundem à Sacris Dignitatibus, quæ, ut ſæpe docuimus, iis etiam denegantur perſæpè, qui Muneribus laicis non cenſentur inepti: Id quod ante relatos authores (28) Diplovatacius noſter acutiſſimè notavit his ſolemnibus verbis affatus Beſſarionem Cardinalem. Τὸ δὲ τὸν Νεόφυτον ἀπείργειν τῶν ἱερῶν, οὐ θαυμαστὸν τοῖς ἐπισκοποῦσιν, ὅτι καὶ τῶν λαϊκῶν ἀπείργονται καθ᾽ ὃ νενομισμένον ἐστίν. ὅθεν ἐκ τοῦ δυνατωτέρου γε ἔνι τὴν συνέπειαν εἰσενεγκεῖν. *Quod à Sacris Neophytus repellatur, mirum haud continget reputantibus, repelli eos vel à profanis honoribus juxta leges. Unde à validiori fas conſecutionem deducere*.

IX. Huic concluſioni noſtræ ſcio quid obeſſe putet (1) Meletius. Nam hæc ſcribit: εἰ δὲ νεόφυτον οὐ θέμις χειροτονεῖν, ἀλλὰ παλαιὸν ὄντα, τίς κρίσις τοῖς δικαίοις; καὶ τίς ψηφίσεται περὶ τούτου; *Si verò Neophytum nefas ad Sacra provehere, ſed olim ad Chriſti religionem adductum, hujus judicii quæ deciſio? & quis de hiſce decernet?* Utrique tamen Quæſtioni facilis reſponſio erit, ſi dicas, ſufficientem hominis, aptamque, in iis, quæ ad notitiam rei Chriſtianæ pertinent, Inſtitutionem deciſuram de illo, an Neophytus cenſendus ſit, nec ne, is, de quo quæritur. Igitur tunc Neophytus eſſe deſinet, qui Chriſto nomen dedit, cùm, quæ Religionis ſunt Noſtræ, apprimè callebit, Moribuſque Chriſtianis ſuæ probitatis dederit documenta. Quod Juris Canonici Interpretes communi calculo docent ex decretis in Synodo (2) Neocęſarienſi, ex quibus (3) Romanus idem adnotavit cum (4) Turrecremata, (5) Decio, (6) Felino, & (7) Marquardo. Porro Inſtitutionis ejuſmodi ad notam Neophyti abolendam neceſſariæ, legitimæque comprobationis Judex, & author erit Epiſcopus, ad quem ſcilicet pertinebit, hac de re ſententiam ferre, cui ſtandum erit ex traditis eleganter à (8) Covarruvias, Quare idem Epiſcopus accuratè diſpiciet, an Sacerdotum, miniſtrorumque neceſſitas adſit Eccleſiæ, agetque cum eo, ad quem pertinet, legem de Neophytis relaxare, quò poteſtas fiat legendi Miniſtros Sacrorum vel ex Neophytis. Nam & hos, urgente neceſſitate, Sacris initiari poſſe, patet ex dictis; eſtque conſtitutiſſimi

Juris,

7. ar. 3. n. 31.
(9) *In tr. ceſſante cauſa limit. 12. n. 11. et ſeqq. remiſſ.* *Cau. 91. n. 19.*
(10) *De ſign. Grat. tit. diſpẽ. de Neo.*
(11) *In ca. Regnl 109. de Judę. nu. 6.*
(12) *In rubr. de Jud. n. 4.*
(13) *Ubi ſupr. p. 1. §. 2. n. 8.*
(14) *De incompatib. p. 1. c. 24. n. 5.*
(15) *De Imperat. q. 75.*
(16) *In rubr. ff. de juſt. et jur. n. 6.*
(17) *In l. 2. tit. de injur. l. 4.*
(18) *De exeq. Mād. Reg. p. 1. c. 30. n. 20.*
(19) *L. fin. C. de cuſt. reor. l. propera'ndum. C. de poſtulan.*
(20) *Gloſ. in Clem. ne ſagro §. ſanè verſ. novitii, de ſtat. Monach. ubi Abb. n. 21*
(21) *Conſ. 99. l. 1.*
(22) *Sing. 179. n. 6. & in l. 1. n. 5. ff. de quæſtio.*
(23) *In L. 1. ver. cęterum. ff. de his, qui dejecer. vel effuder.*
(24) *Ubi ſupr.*
(25) *Ubi ſupr.*
(26) *In opinio. verb. teſtis eſſe non pot.*

Digitized by Google

(27) *Tract. de ſeſtib. q. 63. n. 208.* (28) *In reſpon. ad Turcarecēs baptizato.*

Juris, & conſonum Rationi, ut poſt (9) Romanum collegit (10) Turrecremata, videndus hercle, quò conſtantiùs extra Ordines Sacros rei Chriſtianæ ignorantia eliminetur.

SECTIO IX.

De Interſtitiis Ordinum.

(1) *Ubi ſup. paulò poſt.* (2) *In c. unico 57. diſt.* (3. *Sing. 416.* (4) *In c. 2. nu. 1. 48. diſt.* (5) *In d. c. eam te col. 3. ubi tex. cum Felin. & Ripa. nu. 31.* (6) *In c. cum ſit de Judæ.* (7) *Ubi ſup. p. 3. c. 50 n. 8.* (8) *In d. Clem. ſi furioſus p. 1. §. 2. verſ. 3. Concluſio n. 7.* (9) *d. ſing. 421.* (10) *In c. ſi in ægritudine 57. diſt.*

SUMMARIUM.

I. *Margunii circa Interſtitia Sententia, & Rabies in alumnos Collegii Græcorum in Urbe.*

II. *Ejus Collegii laus, ubi Vaticinium Margunii alio Vaticinio refellitur.*

III. *Oſtenditur, ſervanda eſſe Interſtitia exemplo Chriſti, & ratione Neophyti.*

IV. *E Laicis eos, qui ad Sacros Ordines ſine Interſtitiis evehuntur, vocari Neophytos etiam apud Græcos.*

V. *Ad Epiſcopatum aſſumi Laicum, Jure Græco vetitum eſſe.*

VI. *Reſpondetur quibuſdam Exemplis objectis à Margunio.*

VII. *Quid de Photio ſenſerit Græcia.*

VIII. *Arſenii P. CP. Ordinationem damnatam à Græcis.*

IX. *Interſtitiorum Mos exemplis comprobatur.*

X. *Margunii error circa conſuetudinem ſententiâ Photii refellitur.*

XI. *Conſuetudinem non ſcriptam, ſi ſit contra Canones, nullam eſſe, ex Latinorum, Græcorum, & Photianorum ſententiâ.*

XII. *Lex civilis contraria Canonicæ non valet, & explicatur locus Nazianzeni, doluſque Margunii detegitur.*

XIII. *Variæ circa tempus Interſtitiorum Sententiæ, ſtatuitur vera.*

XIV. *Concluditur hæc doctrina, & ratio redditur, cur Majora Græcis Interſtitia decernantur, quàm Latinis.*

I. NEc verò hæc tantùm ignorantia Sacris abſtinenda, ſed & ea, quæ rem Eccleſiaſticam reſpicit. Quod eò magis afferendum eſt nobis, quò magis recentiorum Photianorum corruptiſſimi Mores in perniciem Eccleſiæ noſtræ aliter cenſent. Eorum inſaniam, integro Libello, more ſuo, fartim omnia proponens caſtigavit (1) Allatius, unde nonnulla promemus objicienda Margunio, qui uſitatam jampridem corruptelam Photianis non ſolùm probavit, verùm etiam uſurpandam edixit. Fas erit ſtatim ab initio ipſum audire, ne in fine Diſſertationis hujuſce, deſit documentum oſtentans verè Photianam Sapientiam Margunii. Igitur ſic eleganter (2) Cytheræus Apollo. Κάποιοι, σχεδὸν δὲ ὅλοι οἱ λατινόφρονες κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν ἐν Ῥώμῃ παραβατῶν (ἐκεῖ γὰρ παιδεύονται τὴν ἀνομίαν, καὶ τὸ φροντιστήριον πανούργων φροντίδων ἐκεῖ) καταφρονοῦσι τὰς χειροτονίας μας, ὅτι ἀθρόως ἐκ λαϊκοῦ χειροτονεῖν εἰς ὀλίγας ἡμέρας καὶ πρεσβύτερον, καὶ ἀρχιερέα, ἐξεῖναι λέγομεν. Κακοὶ κακῶς κατὰ τὴν παροιμίαν, νέα δὲ λόγια εἰσπηδήματα, καὶ ἐξῆς λατινικά, ἔχομεν παραδείγματα τῶν πεπραγμένων, καὶ τῶν ἐργυμάτων. Κρύπτουσιν αὐτά, ἢ καὶ ἀγνοοῦσιν οἱ ἀντιρωμαῖοι Ῥωμαίων ῥωμαΐζοντες· ἡμεῖς δὲ τοῖς φιλοχρίστοις φανερώνομεν· Κυπριανὸν Καρθαγένης, Ἐπιφάνιον Σαλαμῖνος, Ἐφραὶμ τὸν Σύρον, Θεόδωρον τὸν Συκαιώτην, Ἀρσένιον, Γρηγόριον, Γεννάδιον τοὺς πατριάρχας μετὰ Ταρασίου, καὶ Νικηφόρου τῶν ἁγιωτάτων, οἳ τὰ τῶν Λατίνων ληρήματα, καὶ δυσιδαιμονίας καταγελῶσι. *Quidam, imò omnes, qui Latinis conſentiunt, juxta præcepta profectorum Romæ Apoſtatarum (ibi enim docentur iniquitatem, & eſt ibi Collegium malignarum curarum) derident Ordinationes noſtras, quòd ſtatim è Laica conditione, paucis diebus initiare Sacerdotem, atque Antiſtitem fas eſſe, dicimus. Mali malè, juxta adagium; nova autem hæc verba ſunt, Saltus, & Interſtitia. Habemus exempla geſtorum, eorumque, quæ geruntur. Occultant ea, ſive etiam ignorant hoſtes Græcorum Græci Romana ſentientes. Nos verò amicis Chriſti ea patefacimus, Cyprianum Carthaginienſem, Epiphanium Salaminium, Ephrem Syrum, Theodorum Sycæoten, Arſenium, Gregorium, Gennadium PP. cum Taraſio, & Nicephoro Sanctiſſimis, qui Latinorum ineptias, & ſuperſtitiones deſpiciunt.* Hactenus Margunius quanta dicendi elegantiâ, & conſtantiâ, Lector per ſe ipſe cognoſcet: de Veritate dictorum ejus nobis quæſtio eſt: & illud ante omnia Orbi terrarum animadvertendum proponimus, quod in tanta Collegii Græcorum in Urbe vituperatione manifeſtum eſt, nihil nimirum Photianis formidandum magis illo Græcæ, Orthodoxæque Fidei Armamentario, unde non ſolùm, ut ex equo Trojano fortitudo profligatura, vel ſaltem retuſura maleſanos Photianorum impetus prodit, ſed ut ex Arcâ obrutæ tot infortuniis, præſertimque communi Ignorantiæ illuvie Græciæ noſtræ Salus certiſſima proficiſcitur. Hinc & in ſequentibus Margunius, quid non congerit in ejus loci pios, doctoſque Alumnos? Eos Græciæ Corruptores appellat, quòd Mores Græcia dignos ſuadeant. Antichriſti Miniſtros, quòd Chriſti Vicarium toti Græciæ venerabilem velint. Sophiſtas, ac deriſores, quòd vi Veritatis invictæ Photianorum ineptias ridendas planè conſtituant. Et quid furioſus homo in Viros de Gente noſtra optimè meritos, Gentiſque noſtræ noviſſimos Heroas non torquet?

(1) *De ætat. & Interſtit. Græcor. à pag. 69.* (2) *Nota ultima.*

II. Planè, ſi ubique Margunius furorem exercet ſuum; cùm in Græcorum Collegium incidit, rabiem effundit. Novit enim, quid damni ceperit Photianiſmus, capiatque ex illo, in quo qui alti, educatique, quà Sapientiſſimis ſcriptis, quà domeſticis colloquiis, privatiſque concertationibus, quà Morum, Vitæque exemplo, meritarumque Dignitatum præſenti authoritate, & olim, & nunc delirantium Schiſmaticorum argutias elidunt, Orthodoxæ Græciæ facem præferunt certiſſimæ Veritatis, incenſique Religionis amore eò magis miro, quò minus præmii ſibi vel ab iis, quorum intereſt, ſperant, tantâ ubique felicitate in Eoas hæreſes debacchantur, ut eorum (1) aliquis vivo adhuc Margunio (quod nulli ex illis Pædotrophiis, quæ publicæ Tertiusdecimus Gregorius utilitati conſtruxit, oſtentare fas fuerit) ducentas Myriadas, vicies nimirum centena Schiſmaticorum millia in bonam frugem adduxerit, dictus proptereà ab (2) Urbano VIII. Græ-

(1) *Velaminus Rudſki Archiep. tot. Ruſſiæ: extat ejus Icon. Romæ in Coll. Græcor. cum hoc Elogio.* (2) *In Brevi ad Velaminum eſt, quæ in eod. Elog.*

Digitized by Google

Græcorum & peritiſſimo, & amantiſſimo *Athanaſius Ruſſiæ*, *Atlas Unionis*. Nihil igitur eſt, quod aut iraſcamur Margunio, quoniam Collegio Græcorum iraſcitur, aut refutandis calumniis, quas, in idem effutit, momentum temporis impendamus. Laudat Perfidia, dum contemnit, omnique eſt major elogio frementis ex dolore hoſtis iniqua vituperatio, quam ſcilicet gratularemur Græcorum in Urbe Collegio, ni Margunius vituperationi Vaticinium addidiſſet, cùm, in Alumnos nobiles fracto genuino, laſſatâque dicacitate, futurum aſſeruit, ut eorum Romam aliquando tæderet. Ἡ Ῥώμη, ipſa ſunt verba (3) Margunii. Ἡ Ῥώμη φιλέλλην οὐδέποτε, ἀγκαλὰ καὶ συμφρονοῦντας ἄρα· εἰ δέποτε, ἀλλ' οὐ πολὺν χρόνον. *Nam Roma nunquam amica Græcorum, quamvis ii ipſi conſentiant, & ſi quando amica, non diu.* Quæ verba Oraculi quidem loco ſunt hac Noſtra ætate Photianis, ſpectantibus florentis olim Collegii penè non internecinum excidium; nobis verò ſummæ ſunt ægritudinis cauſa, videntibus gratulabundos propterea Photianos, inſultanteſque Religioni, quam tamen haud quaquam concutient tam futili Vaticinio. Licet enim & nobis Oraculum dicere, ſi licuit Margunio, quo vaticinante Græcorum Collegio certam ruinam, nos eidem certam firmitatem vaticinabimur. Peribit, me Vate, Serenitas, qua jactamur, ſtabit Clementia, qua fovebimur Romæ. Illa, uti ſcelerata, & improba, mortalis eſt: imò, hæc dum cuduntur, interiit: Hæc & pia, & Sacra, & æterna erit. Reſpiciet Vaticanum Græciam hoſpitem ſuam, eamque augebit muneribus, Benevolentiâ fovebit, armabitque frequentiâ in Photianiſmum non niſi per Romanam Græciam extinguendum; eritque, vel ipſis Photianis, quam vaticinamur, Cataſtrophen adſpectantibus, ut pateat, propheten fuiſſe Margunium, ſed Propheten ejus, qui eſt: (4) Πνεῦμα ψευδὲς ἐν στόματι πάντων τῶν προφητῶν: *Spiritus mendax in ore omnium Prophetarum* tanto Prophetæ ſimilium.

(3) *Ubi ſuprà in fin.*

(4) *3. Reg. ca. 22. nu. 22.*

III. Eſto tamen, Prophetes Margunius fuerit, contigeritque initio Sæculi hujuſce, mirari Græciæ, quod ante Græciam miratus eſt (1) Balaam, an propterea verax in cæteris? An unquam licuit rei Eccleſiaſticæ ignarum Ordinibus admovere? At Laicum rei Eccleſiaſticæ expertem res ipſa docet. Quî igitur eum admovere fas erit aut Sacris, ni Sacra in Minoribus noſſe didicerit, aut Sacrorum regimini, ni in Sacris præeſſe parendo compererit? Qua ratione conferendi ſint Ordines, ex Chriſti diſciplina cognovimus. Diſcipulos ille, quos Eccleſiæ Principatui deſtinarat, ſecrevit Populo, mox triennio inſtitutos admovit Sacris, nec tamen præfecit: addidit documenta, probavit experientiâ, gradatimque deducens, quos ad culmen agebat, manuduxit ad culmen; ne, quod Numini ipſi non placuit, homini placeat; quod non uſurpatum Magiſtro, Diſcipulus audeat; quod improbatum à Domino eſt, probet Servus. Adde, Neophytis, ut proximè comprobavimus, Sacris interdici: at Laici, quod attinet ad Sacerdotium, & Infulas, cenſentur Neophyti, quippe qui, ante legitimam per Eccleſiaſtica Intervalla probationem, rerum cenſentur ſacrarum imperitiſſimi. Quod ſi neges, neganti ſexcenta ex utraque Gente inclamabunt ut fatuo teſtimonia. Pauca ſeligo. Gregorius (2) Dialogus: *ſicut*, ait, *tunc Neophytus dicebatur, qui initio in S. Fidei erat converſatione plantatus, ſic modò Neophytus habendus eſt, qui repente in Religionis habitu plantatus ad ambiendos honores ſacros irrepſerit*. Refert hæc Gregorii verba (3) Nicolaus I. explicatque in Photium ipſum, qui ex vetuſta Neophyti ſignificatione ſe Neophytum pernegabat, cui Nicolaus. *Sed dicitis: Ita hoc S. Patres noſtri interpretabantur, videlicet, ut Neophytus noviter in fide plantatus intelligatur. At nos reſpondemus, quòd, poſtquam in compoſitione hujus nominis nihil de Fide ſonare ſcitur, non ſolum in Fide, verùm etiam in Clericali militia noviter inſertus Neophytus valeat appellari.* Eadem habes ex Synodo (4) Romana ſub Joanne XII. ubi Leo Protoſcriniarius eandem ob cauſam Neophytus dicitur. Et (5) Leo IX. de Photio agens, eum Neophytum nominat, imò Michaelem Cerularium Patriarcham ejuſdem notæ accerſit his verbis: *diceris Neophytus, & non gradatim proſiluiſſe ad Epiſcopale faſtigium*. Denique hanc ipſam ſignificationem certiſſimam autumat doctiſſimus (6) Anſelmus effatus: *nec nuper baptizatum, nec nuper à ſæcularibus negotiis, vel à militia ſeparatum fieri debere Epiſcopum, quia unuſquiſque talis eſt Neophytus.*

(1) *Num. c. 22. n. 28*

(2) *Lib. 7. Ep. 110 aliàs 111.*

(3) *Ep. 12. ad Caſarem Vardam.*

(4) *Actione 5.*

(5) *Ep. 1. c. 22. & 30. & Epiſt. 5.*

(6) *Citatur ab Allatio ubi ſuprà pag. 195. in media.*

IV. Latina, ait, hæc, Margunius, & nova, Saltus, & Intervalla. Nova ſanè ea eſſe, quis dixerit, vel Gregorio Dialogo, anno ante hunc, quo ſcribimus, centeſimo ſupra milleſimum nota, atque, ut oſtendimus, ſequentibus ſæculis Eccleſiæ admodum uſitata? Latina certè ſunt, at non Latina dumtaxat, ſed Græca etiam. Num, quæ ſcribit Balſamon, num quæ tradit Zonaras, Latina tantùm? Balſamon. (1) νεόφυτος δὲ, inquit, παρὰ μὲν τῷ Ἀποστόλῳ ὁ νεοφώτιστος λέγεται, παρὰ δὲ τῷ Κανόνι ὁ ἀπὸ πλουσίου, ἢ σχολάζοντος, εἰς ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα προβιβαζόμενος. *Neophytus autem apud Apoſtolum is, qui eſt recèns illuminatus, dicitur, apud Canonem verò, qui ex divite, vel ſcholaſtico* (hoc eſt Advocato, vel Curiali) *ad Epiſcopalem dignitatem provehitur*. At Zonaras (2) in eandem ſententiam. οὗτος, ait, γάρ φησιν εἰς ἐπισκοπῆς ἀξίαν προβαίνων νεόφυτος ὠνομάσθη τῷ Ἀποστόλῳ, κωλύσαντι ταχείας γίνεσθαι τὰς καταστάσεις· οἱ μὲν ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ πατέρες οὕτως ἐξελάβοντο τὸν νεόφυτον. ὁ δὲ κλεινὸς Ἀπόστολος Παῦλος νεόφυτον τὸν ἄρτι ἐξ ἀγριελαίου, τῆς ἀπιστίας, φημὶ, πρὸς καλλιέλαιον μετεγκεντρισθέντα, τὴν πίστιν δηλαδὴ τὴν ὀρθόδοξον, λέγει. *Quiſquis enim ad Epiſcopatus dignitatem hac ratione progreditur, Neophytus ab Apoſtolo præcipites ejuſmodi creationes improbante exiſtimatus eſt. Ac Neophyti quidem vocem ita hujus Synodi Patres interpretati ſunt Apoſtolus verò inclytus Paulus eum, qui nuper ex Oleaſtro, infidelitate videlicet, reciſus, atque in ſpecioſam olivam, fidem ſcilicet orthodoxam, implantatus eſt, Neophyti appellatione ſignificavit*. Si igitur Latina hæc, etiam Græca; imò in primis Græca, quippe à Concilio in Græcia habito, ſumma Græcorum frequentiâ celebrato, à Sardicenſi (3) nimirum primùm, Neophyti tranſlata ſignificatio ad Laicum Sacros Ordines auſpicantem. Quid de Intervallis, & Saltu?

(1) *Ad Can. 10. Sardicen.*

(2) *Ad eundem Canon.*

(3) *Can. 10.*

R Au-

(4) *Synodicu 3. apud Diplovat. & Capanas.*

Audiant Photiani (4) Taraſium Sanctiſſimum Patriarcham. Τὸ νενομισμένον, καὶ τὸ πάντοτε τηρητέον, εἰ μὴ ἐπειγούσης ἀνάγκης, ἢ θείου προστάγματος, τοῖς ἱεράρχαις παλιλλογοῦμεν, τὰ τῶν ἱερῶν βαθμῶν διαστήματα ἐν ταῖς χειροτονίαις τηρεῖν, καὶ μηδένα, μὴ διδόντα ἑαυτοῦ πεῖραν ἐν ἑκάστῳ, πρὸς τὰ ἄνωθεν προβιβάζειν. *Quod ſtatutum, & ſemper cuſtodiendum præter quàm, cùm adeſt neceſſitas, aut Deus jubet, hoc Antiſtitibus iterum dicimus: Sacrorum Ordinum Intervalla in Ordinationibus ut ſervent, neque ad altiora quenquam provehant, ni ſui experimentum fecerit in ſingulis inferioribus.* Nova hæc? Latina ne, an Græca? Audiant eundem de ſaltu loquentem, cùm ad Infulas poſtulatus ab omnibus eaſdem ab omnibus deprecabatur. Ἐγὼ μὲν, (5) ait, ἐπὶ τοῖς εὐσεβέσιν ὑμῶν βασιλεῦσι, καὶ τοῖς πάντα ὀρθοδόξοις ἀπελογησάμην, καὶ ἐνώπιον ὑμῶν ἀπολογοῦμαι, ὅτι φόβῳ συνέχομαι καταδέξασθαι ἐπὶ τῇ ψήφῳ ταύτῃ, καὶ εὐλαβοῦμαι ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ προσδραμεῖν οὕτως ἀπόλως, καὶ ἀπερισκέπτως. Καί. Πῶς ἐγὼ ὁ τῷ κόσμῳ ἀναστρεφόμενος, καὶ μετὰ λαϊκῶν ἠριθμημένος, καὶ στρατευόμενος ἐν ταῖς βασιλικαῖς ὑπηρεσίαις, οὕτω, χύδην ἀναπείστως, καὶ ἀπερισκέπτως, δύναμαι ἐκπηδῆσαι εἰς τὸ τῆς ἱερωσύνης μέγεθος. *Ego quidem, quidquid piis Imperatoribus noſtris, & per omnia Orthodoxis reſpondi, id coram vobis etiam reſpondeo. Timore fit, ne conſentiam huic electioni: Timeo enim à facie Dei facilè properare, & incircumſpectè. Et infra. Qui ergo, qui in Mundo vixi, & inter laicos miniſtros in muneribus Palatinis militavi, ſic abſque diſcrimine, atque circumſpectione poſſum Saltu conſcendere ad Sacerdotii culmen?* Quid his clarius, ut palam ſit, Græca eſſe, non Latina tantùm, notiſſima Græcis, vetuſtiſſima, translativa Noſtris Intervalla, Saltumque, quæ ſanè (6) Jure utriuſque Gentis, authore (7) Leone IX. validiſſimè ſceleſtiſſimum Photium impugnavere, & Taraſio auſpice eundem expugnavere.

(5) *In Apologetic. ad Taraſium ante Act. I. Synodi.*
(6) *Tot. ti. de Cler. per Salt. promot. Diplovat. de Jure Græcor. titul. de Neophyt. c. 3.*
(7) *Epiſt. 1. c. 13.*

V. Porro cuſtodienda in conferendis Ordinibus Intervalla Jus noſtrum ubique conſtituit. Quid enim illi ſolemnius, quàm ut ubique vetentur Antiſtites, manus imponere iis, qui ad Sacra impudenter feſtinant, nec morati in humilioribus, ſuperiora, quin & ſuprema conſcendunt? Ut Orthodoxos ex Noſtris præteream laudatum (1) Taraſium, (2) Nicephorum Homologeten, Theodorum (3) Prodromum, Joannem (4) Monachum, (5) Veccum, ipſamque Synodum (6) VIII. quę auſum ex Laico Infulas Ignatii occupare Photium exauthoravit; Veritatis hujuſce authores advoco Photianos, quorum ſententiis, ni Margunius acquieſcet, acquieſcent, ut puto, Photiani cæteri, qui, contemptâ, quam ubique vetuſtatem jactant, recentioribus hiſce Doctoribus fidem unicè præſtant. Ecce ille ipſe Photius, qui è Laico nefariè ad Epiſcopatum evectus hanc ipſam ob cauſam, gradu, quem occuparat, dejectus eſt à legitima Synodo, in illa ſua (7) Pſeudoſynodo, quam Octavam nuncupant Photiani, id, quod propter ipſe damnatus eſt, probat apertè, palamque confirmat. Ἐν πᾶσι τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας φροντίζοντες, καὶ τοῦτο ὁρίσαι ἀναγκαῖον ἐθέμεθα, ὥστε τοῦ λοιποῦ μηδένα τῶν λαϊκῶν, ἢ μοναχῶν ἀθρόον εἰς τὸ τῆς ἐπισκοπῆς ὕψος ἀνάγεσθαι. ἀλλὰ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς βαθμοῖς ἐξεταζόμενον πρότερον, οὕτω τῆς ἐπισκοπῆς τὴν χειροτονίαν ὑποδέχεσθαι. εἰ γὰρ καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἀπὸ τῶν λαϊκῶν, ἢ μοναχῶν τινὲς, ἀπαιτούσης χρείας, παραυτίκα τιμῆς ἀξίοι γεγόνασιν ἐπισκοπικῆς, ἀρετῇ τε διαπρέψαντες, καὶ τὴν κατ' αὐτοὺς ἐκκλησίαν ὑψώσαντες, ἀλλὰ τὸ σπάνιον ἐδαφίου νόμον τιθέμενοι, ὁρίζομεν τοῦ λοιποῦ μηκέτι τοῦτο γίνεσθαι, εἰ μὴ κατὰ λόγον ὁ χειροτονούμενος τῶν ἱερατικῶν προέλθοι βαθμῶν ἐν ἑκάστῳ τάγματι τὸν νενομισμένον χρόνον ἀποπληρῶν. *In omnibus optimi Ordinis Eccleſiaſtici curam gerentes hoc quoque definiri neceſſarium duximus, ut deinceps nullus Laicus, vel Monachus repentè ad Epiſcopalem altitudinem evehatur, ſed in Eccleſiaſticis gradibus primùm examinatus, ſic Epiſcopalis dignitatis Ordinationem accipiat. Etſi enim huc uſque quidam ex Monachis, & Laicis, exigente neceſſitate, Epiſcopali dignitate ſtatim digni ſunt habiti, qui & Virtute excellenti fuere, & ſuam Eccleſiam in altum extulere, id tamen, quod rarò evenit, Eccleſiæ Legem nequaquam ſtatuentes decernimus, ut id deinceps minimè fiat, niſi is, qui ritè ordinatur per gradus Sacerdotales proceſſerit, in unoquoque tempus præſtitutum à Legibus adimplens.* Eadem docet (8) Balſamon, & (9) Zonaras, & (10) Ariſtenus tanta concordia, ut non ſit mirum, ſi cæteri omnes horum ſententiæ ſubſcripſerint. Neque id uno tantùm in loco, paſſim hoc agunt, hoc ingerunt, hoc toti Eccleſiæ cuſtodiendum edicunt. Scilicet ad hoc eos cogente Sardicenſi Concilio, cui, quæ Photio poſt Quintum ſæculum placuere, ſolemniùs propoſita, omnium, tantorumque Patrum ſuffragio ſancta, conſtituta, decreta ſunt. Vide, ſi libet, quæ in eam Synodum, & in Canones Apoſtolicos Balſamon (11) adnotat. Vide, quæ proponit ibidem (12) Zonaras, & (13) Ariſtenus, (14) Macarius Hieromonachus, Hieremias (15) Patriarcha, itidemque Patriarcha CP. (16) Athanaſius, quorum effata latè exponit (17) Allatius, apud quem etiam ea Latinorum Patrum ſcita reperies, ex quibus utrunque conficies, & neminem ad Sacros Ordines admittendum, quin ſtata Ordinum intervalla ſervaverit, & mendacem Margunium appingentem Juri Græco religioſiſſimo corruptelam, qua quis ex laico ad Sacros Ordines, aut à Minoribus, nullo Interſtitio ſervato, ad Sacerdotis, aut Antiſtitis munus abripitur.

(1) *Loco ſup. laud.*
(2) *Regul. 64.*
(3) *De Interpr. ad Can. 10. Sard.*
(4) *Ad Canon. 8. I. & II. Synodi.*
(5) *In Capitib. contra Cyprium c. 12.*
(6) *Can. 5.*
(7) *Can. 17.*

(8) *In Can. 17. Syn. VIII.*
(9) *In eundem Can. 17.*
(10) *In Nomoc.*
(11) *In d. ca. 17. & Can. 80. Apoſt.*
(12) *Ibid. & utrobique, & in Can. 10. Sardic.*
(13) *In Nomoc.*
(14) *In Collectio. Canon. c. 161.*
(15) *In Doctrin. exhortat. ad Germ. c. 14.*
(16) *Ep. 5. ad Epiſc. revertentes.*
(17) *De Interſtit. pag. 91. 92. & ſeqq. & pag. 73.*

VI. Neque obſtant exempla, quæ Margunius ridenda ſanè jactantiâ producit in latam ab univerſa ſimul Eccleſiâ ſententiam, quam ipſi laudant, laudandamque, atque ſervandam conſtituunt cum Photio Photiani. Ea enim cùm decem omnino ſint, bifariam deducta duas Ordinationum Claſſes conſtituunt, quarum altera Ordinationes complectitur præter Canones factas, quales Cypriani, Epiphanii, Ephræmii, Taraſii, Nicephori, ac Theodori, altera continet illas, quæ contra Canones perpetratæ ſunt, quales dixeris Photii, Arſenii, Gregorii Cyprii, atque Gennadii. Ex neutrâ porro concutitur, quod Eccleſiæ utriuſque cenſet authoritas. Nam, quod præter Legem fit, Legi non derogat: cùm enim, quod præter Legem fit, exceptio ſit Legis, ea ſcilicet ratione, qua, quod Legem prætergreditur, non impugnat Legem, ſed prætermit, firmat potius Legem, quàm labefactat. Quemadmodum, quod præter Naturam eſt, non eſt naturæ contrarium, ſed fines Naturę prætergreſ-

ſum

Digitized by Google

ſum ſupra, non contra Naturam eſt. Altera verò, cùm contra legem feratur, irrita eſſe cenſetur, quando, uti diximus, facta contra Jus infecta, quod ad vim, & authoritatem attinet, reputantur. Hinc ea Claſſis nihil agit in Legem, quam impugnat, quandoquidem quæ nulla ſunt, ea nihil quiverint agere: Utraque vero Claſſis reverà legem affirmat, cùm neutra vel contra, vel præter Legem eſſet, ſi Lex non eſſet, ut à primo ad ultimum colligere fas ſit, exempla prolata, quippe vel præter, vel contra Legem Eccleſiæ jubentis, gradatim cum Intervallis ad Majora Sacrorum aſcendere, utrovis modo, nec Legem antiquare, & confirmare ipſam Legem. Jam verò exempla per Margunium prolata duplici illa Claſſe contineri, atque aliqua præter, aliqua contra legem eſſe, manifeſtum eſt. Nam Cyprianus, quodam Numinis inſtinctu, Neophytus adhuc ad Inſulas penè coactus eſt fœderatis Cleri, & Populi ſtudiis, exigente Eccleſiæ neceſſitate, Virtute Viri ſummà, ſummâque Sapientia, & fide, non ſine Dei præſentis authoritate Legem illam relaxante, ut teſtatur (1) Pontius, & (2) Nazianzenus. Idem uſuvenit in Ordinatione Epiphanii, ſi vera ſunt, quæ narrat (3) Polybius, cujus tamen fidem non admodum probavit Antiquitas, quemadmodum accuratè notat (4) Baronius, & ante Baronium ex Noſtris (5) Planudes, ex Photianis ipſe (6) Margunius. Quapropter non tanti facienda ſunt, quæ de præcipiti Ordinatione Epiphanii narrantur, ut in communem Eccleſiæ ſententiam quidquam videantur conferre, quamvis tanta fuerit Epiphanii Sanctimonia, tantorumque miraculorum, ut narrat (7) Sozomenus, non immeritò à Lege communi non in hoc tantùm, verùm etiam in aliis permultis ut quiverit excipi. Quod attinet ad Ephræmum, etſi is etiam mereri potuerit, ut quatuor dierum ſpatio ad Miniſtri, ac Sacerdotis munus aſcenderet, Deo docente Baſilium ſanctimoniam ejus, cui virtutem Baſilii patefecerat, quem maximum futurum prędixerat, atque ab ipſis unguiculis, ut refert (8) Nyſſenus, Heroem Orientis decreverat; tamen, quòd à (9) Pſeud-Amphilochio tàm inuſitata Eccleſiæ Ordinatio narretur, non incertæ fidei, ſed manifeſti mendacii convincitur. Nam Ephræm nunquam ad Sacerdotium pervenit, dictus ubique Diaconus Edeſſenus, ut in omnibus, qui de illo ſcripſere aliquid, conſtat. Quapropter quod prorſus ineptè ex Ephræmo Syro in communem ſententiam torquet, meliùs, ac magis arripuiſſet appoſitè Margunius ex Ephræmo Comite, qui Laicus Antiochenis Sacris præfectus eſt, (10) Euagrio teſte. Verùm & is nihil obeſt. Nam eum ad Sacra provectum ex Apocalypſi Numinis illum ad eas Inſulas deſtinantis, palam eſt ex traditis per (11) Sophronium, aut Jo. Moſchum. Idem dicendum de Sicæota Theodoro, ut narrat (12) Gregorius Presbyter, & (13) Baronius. At Nicephorum, atque Taraſium provectos ex Laica conditione ob neceſſitatem Eccleſiæ ſuperiùs oſtendimus ex (14) Nicolao I. hâc eâdem reſponſione callidas excuſationes Photii retundente. Ex quibus conficitur, primam Exemplorum Claſſem eos tantùm complecti, qui ad Sacra præter Legem provecti ſunt, nimirum Legem ab Eccleſiâ latam, decretamque, ac receptam Conſuetudinem moribus, aut Deo, aut neceſſitate relaxante.

(1) *In Vita Cypriani Martyris.*
(2) *Orat. de laud. Cypriani.*
(3) *In Vita S. Epiphanii.*
(4) *ad annū 373. n. 110.*
(5) *In additis ad Biblioth. Photii.*
(6) *In not. ad Metaphraſten. 28. Jannar.*
(7) *lib. 6. hiſt. c. 32.*
(8) *Orat. de S. Ephræm.*
(9) *In Vita S. Baſilii.*
(10) *hiſt. lib. 4. c. 5.*
(11) *In Prat. ſpirit. c. 37.*
(12) *In Vita S. Theodor. Sicæotæ.*
(13) *Anno 590. n. 39.*
(14) *Ep. 6. ad Photium extat ejus fragm. in Syn. VIII.*

VII. Venio ad alteram Claſſem, atque eam contra Leges fuiſſe ſtatim oſtendo. Verùm quid ego rei manifeſtæ curioſiùs enucleandæ immoror? Soli Photiani inter omnes Scriptores Photium, atque Arſenium tuebuntur, quippe & illum ſuæ Sectæ Patrem, & hunc ejuſdem propagatorem. Cæterùm quis neſcit, quid (1) Latini contra Photium ſcripſerint adhuc viventem, quibus ille ne reſpondere quidem auſus eſt? Scripſit ſanè (2) Nicolao, & eloquentiſſimè ſuam cauſam exemplis nuper in primâ claſſe relatis tutatus eſt: quæ tamen ſcripſit, à (3) Nicolao rejecta ita tumidum Nebulonem debellavere, ut, in cæteris contra Latinos loquaciſſimum, hac in re ſilentium amare deinceps coegerint. Deſint hæc omnia. Quis non legit quid (4) OEcumenica Synodus in Photium ſtatuerit? cujus Decreto, quod per nefas invaſerat, Solio exturbatus, infamis, & exul fuit, donec Fatum Græciæ ſemper acerbum ſtupratorem Sponſæ Chriſti Eunuchum, ſemivirum latronem Inſulis lege Synodi vetitis reſtituit. Non ego hominum omnium, quotquot ea ætate virtute, ac Sapientiâ floruere, maledicta in Photium commemorabo. Nimius eſſem, ſi Epheſini Antiſtitis (5) Metrophanis, ſi Chalcedonenſis Electi, ſive, uti dicimus, Hypopſephii (6) Niconis, ſi (7) Anaſtaſii Athenienſis, & (8) Nicolai Mitylenæi querelas exponam, & penè non jurgia cum Joanne VIII. Pontifice, qui belluam illam Græcos laceraturam paſſus eſt interdictum Solium inſilire. Audiant, ſi libet, Photiani, quid ſcribat Nicetas (9) Paphlago, qui & David Dabirorum in Paphlagonia (10) Epiſcopus, Synchronos Photio, & Græcorum ſua tempeſtate, & eloquentiſſimus, & Sapientiſſimus, ut ex Commentariis ad Opera Nazianzeni, ex Reſponſione pro Chalcedonenſi Concilio contra Armenos, ſexcentiſque monumentis, quæ extant, palam eſt. Hunc audiant Photiani oculatum teſtem, & ex illo cognoſcant, utrum contra Canones celebrata fuerit profana Laici, ac Neophyti Photii, cui tamen (proh dedecus!) in (11) Triodio, *αἰωνία ἡ μνήμη* accinitur, Ordinatio. *τὸν δυπὸν*, inquit, *μὲν οὖν, καὶ ἀρχαρδὶς, ἢ ἀναιδῶς μᾶλλον κατησπάζετο, καὶ ὡς ἰδίας τῆς ἀλλοτρίας ἀντεποιεῖτο, καὶ ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτοῦ ἐγαυρία δοξαζόμενος, καὶ ἐν τῇ ἀδικίᾳ αὐτοῦ ηὐλογεῖτο, καὶ ἐν ἓξ ταῖς ὅλαις ἡμέραις χερσὶν ἀνθρώπων τελειούμενος τῆς ἐπιθυμουμένης ἐπελαμβάνετο καθέδρας· καὶ ἦν ἀληθῶς ἐκεῖνον ὁρᾶν αὐθημερινὸν ἅγιον πλαττόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν. Πρώτῃ γὰρ ἡμέρᾳ μοναχὸν ἀντὶ λαϊκοῦ, τῇ δευτέρᾳ δὲ ἀναγνώστην, καὶ ὑποδιάκονον τῇ ἑξῆς, εἶτα διάκονος, εἶτα πρεσβύτερος, ἔπειτα τῇ ἕκτῃ (Χριστοῦ δὲ ἦν τὰ γενέθλια) καὶ αὐτὸς τῷ ἱερατικῷ προβὰς θρόνῳ τὴν εἰρήνην τῷ λαῷ προσεφώνει, μηδὲν τῆς ἀληθινῆς εἰρήνης ἄξιον φρονούμενος.* *Sed contra potiùs exultabundus avidè, impudenterque in illius complexum ruit* (Photius nimirum) *alienamque tanquam propriam palam arrogavit, ſuâque infamia, & dedecore gloriabatur: laudabatur in iniquitate ſua: ſex non amplius dies manibus hominum initiatus concupitam Eccleſiæ Cathedram invaſit: eratque verè cernere, ut fertur adagio, Extemporalem, fictitiumque, ſeu perſonatum Sanctum. Nam primo die Monachus ex laico, altero Lector, tertio*

(1) *Nicolaus I. Epiſt. ad Patriarchas, & Metropol. Adrian. II. Ep. ad Ignatium exs. in VIII. Syn. act. 10. frag. Leon. IX. ad Michael. Cerular.*
(2) *Ep. ad Nicol. Papā, extat, penes Allat. de Interſt. pag. 165.*
(3) *Ep. ad Photiū 6.*
(4) *Actio. 1. & alib.*
(5) *Aliàs Smyrnęi. Epiſt. ad Veritatis amatores*
(6) *In Orat. cōtra Santabarenum hypocritam.*
(7) *In Ep. ad Occidentales Injuſtitiæ fautores.*
(8) *In Ep. ad Chartophylac. exil. multatū extant hi omnes apud Collectanea in Photium Caryophylli.*
(9) *In Vit. Ignatii P. CP.*
(10) *De hoc vide Allat. in Græc. Orthodox. tom. 1. in fin. in appendice.*
(11) *In Synodico pag. 154. circ. med.*

Digitized by Google

hypodiaconus, tum Diaconus, tum Presbyter, ſexto denique, qui fuit Chriſti Natalium, & ipſum ſacrum conſcendit ſolium, & pacem populo nihil vera pace dignum cogitans nunciavit. Quòd ſi omnes tum Latini, tum Græci ſanæ mentis homines, ingentis famæ, notæque ſapientiæ viri hæc de Photii Ordinatione cenſuerunt, quis erit tàm excors, tàm fatuus, qui aut illam probet, aut ad exemplum proponat?

VIII. Quod de Ordinatione Photii dictum eſt, id de initiis dicendum Arſenii Patriarchæ ex Monacho Cœnobii ad lacum Apolloniadem ſiti, uno die Diaconi, Sacerdotis, ac Patriarchæ Ordines nacti, ut narrat Georgius (1) Logotheta, qui eum hominem, quem nobis Margunius inter exempla proponit, Heroem veluti aliquem, ad cujus inſtar liceat Ordinationes revocare, ſtupidum, & ignorantem Monachum appellat, lectum in locum Sapientiſſimi Blemydæ, qui dedignatus Photianis præeſſe, exemplo reverà memorando, & Græciâ digno oblatas Inſulas conſtantiſſimè recuſavit, ut idem (2) Logotheta & Græcus, & Photianus author narrat, ac laudat. Idem, inquam, de Arſenii dicendum initiis, ac de Photianis. Quod non ego, aut Græcus aliquis ex Orthodoxis aſſerimus. Aſſerit inter aſſeclas Photii vir, ut inquit (3) Pachymeres, pietate, ac virtute celebris, & à Muſis minimè alienus, zeli abunde habens ita, ut pro Eccleſiâ, ipſiuſque legibus neglectis exardeſceret, Nicephorus Epheſinus Metropolites Arſenii ipſius ſucceſſor, & Patriarcha CP. Is, cùm in Synodo Conſtantinopolitana de Moribus, Vitâque Arſenii deceſſoris ſui quæſtio mota eſſet, affirmavit propalam, Arſenii Ordinationem contra Canones fuiſſe, teſte eodem (4) Pachymere. Denique, quæ nobis Margunius exempla profert ex Georgio Cyprio, atque Gennadio, quid probant, niſi corruptelam morum jampridem in Eccleſiam noſtram per Photianos invectam? Utrunque hunc ritu Photiano Sacris initiatum, manifeſtiſſimum eſt; idque etſi Cyprius, vir ſanè deteſtabilis, ut patet (5) ex Vecco, minimè fateatur, fatetur ſanè vir ſapientiſſimus, & penè dixerim ultimus Græcorum Patriarcharum (6) Gennadius, affirmans ſe non ritè ad Sacra provectum, atque ad Inſulas raptum contra Canonem Sardicenſis Concilii, quomodo & Photius, à quo tamen longè diverſum ſe profitetur, cùm hæc addit ſolemnia, facunda, modeſtiçque verba pleniſſima. Ἐγὼ δ᾽, ὦ θεῖε, καίπερ τὸν κατὰ τὸν πολύτροπον Φώτιον χειροτονηθεὶς, ὡς ἔφησθα, ἀλλ᾽ οὐ παντελῶς, καὶ γὰρ, μετὰ τὴν μεταβολήν μου τῆς τιμῆς, τῆς θείου ἀψάμενος, ἀλλ᾽ οὐ τῆς περὶ τοὺς Κανόνας, τὰ τῆς ἐν Σαρδικῇ ἁγίας Συνόδου ἠγνόουν, οὐδὲ τὸν ἀλλότριον ἐπεθύμησα θρόνον, οὐδὲ διὰ τὴν ἄνομον χειροτονίαν τιμωρηθεὶς ἦν, καὶ στάσιν ἠγάπηκα. Ἑκὼν τῆς ἀγνοίας μου συγχώρησιν δεησάμενος ἔλαβον. καὶ σὺ γέγονάς μοι παράνυμφος τῆς κατορθωθείσης χειροτονίας, ἵνα ἐκ τοῦ σκότους ἐξάψῃ τὸ φῶς. καὶ τὰ λοιπά. *Ego verò, ò Divine, quamvis ad inſtar aſtuti Photii Sacris initiatus, ut dixiſti, non tamen omnino. Nam paſſus honorum mutationem Sacram ſcientiam delibavi, non tamen Canones. Quare Sardicenſe decretum ignorabam, neque alienam Cathedram concupivi, neque ob non legitimam Ordinationem multatus diſſidium, ac partes amavi: Sponte ignorantiæ meæ veniam precatus accepi; tuque ſponſor fuiſti reſtitutæ Ordinationis, ut è tenebris lux oriretur, &c.* Quibus verbis palam oſtenditur, initia Gennadii contra legem Eccleſiæ fuiſſe. Quod ſi talia Gennadii, quis dubitet, idipſum de Cyprii Ordinatione fateri? de quo Georgius (7) Metochites: τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς ὁ Φώτιος, ἀνόμως χειροτονηθεὶς ἱερᾶσθαι. καὶ στάσιν εἰσενεγκεῖν ἐπενόει τῇ ἐκκλησίᾳ. *Eo, quo Photius, modo ad Sacra provectus diſſidium, ac ſeditionem meditabatur Eccleſiæ.* Conſtat proinde, & Cyprium, & Gennadium ritu Photiano ad Inſulam contendiſſe. Eum ritum contra Eccleſiæ Leges, ac Mores Latinæ, Græcæ, Photianæ eſſe, prorſus oſtendimus. Quæ dementia hoc ipſum, de quo quæritur, ad exemplum adducere? Stat igitur, ſecundæ claſſis homines Sacris initiatos, ἀνόμως, atque adeò exemplis Margunii nihil confici aliud, quàm ipſius palmarem ignorantiam, quæ iis exemplis inimicam communi omnium ſententiæ ſententiam probat, queis Lex ipſa probatur, vetans ad Sacra quenquam provehi aut ſaltu præcipiti præcocem, aut minimè Minoribus Ordinibus immoratum.

IX. Eam hercle ſi ulteriùs liberet exemplis uſquequaque fulcire, proferrem Baſilium, authore (1) Nazianzeno, gradatim ad Sacra provectum, proferrem Eutychium cunctabundum in ſingulis Ordinum gradibus, ex iis, quæ tradit (2) Euſtratius acriter præcipites, ac feſtinas Ordinationes damnans. Proferrem Ignatium Martyrem in minoribus Miniſteriis diligenter, diuque probatum priùs, quàm ad Sacerdotium, & Antiochenas Inſulas ab ipſis Apoſtolis adſumeretur, ex congeſtis per (3) Metaphraſten. Quid? acervatim proponerem Martianum (4) Presbyterum, Anthimum (5) Nicomedienſem Antiſtitem, Quiriacum (6) Anachoriten, Sampſonem (7) Xenodochum, Cyprianum (8) Martyrem Palæſtinum, Autonomum (9) itidem Martyrem, CP. Patriarcham (10) Ignatium, ſexcentoſque alios, quorum nomen vel ipſis eſt venerabile Photianis, quoſque, novimus, noverat ipſe Margunius peritiſſimus in Metaphraſte, perdiu ſingulis in Ordinum gradibus ſui ſpecimen, vitæque experimentum dediſſe, priuſquàm ſuprema conſcenderent. An hæc exempla, quæ penè dixerim infinita, ab omnibus laudata, & ex omni ætate, & qualibet Eccleſia depromi poſſunt, atque extant penes Divorum Biographos, in Eccleſiaſtica hiſtoria, in Temporum omnium certiſſimis monumentis; an, inquam, hæc oppoſita Margunianis illis decem, quà falſis, quà exceptis, quà damnatis, potiori jure ineptias, & impietatem Margunii non Latinas ineptias, ſed Latinam, Græcamque Veritatem, Ritus Eccleſiæ, Canonum præſcripta deridentis minimè derideant? An denique non id agant, ut omnibus pateat, exterminandum hoc feſtinatarum Ordinationum præcipitium ab Eccleſiâ? Quæ ſanè nihil magis in Ordinibus, quàm Ordinem amat, qui nullus erit, ſi à profana conditione, illibatis interjacentibus, ad ſacerrima ire fas erit; & inutilis erit Eccleſiæ, ſi delibatis raptim interjacentibus, à profana conditione ad ſupremos Ordines licebit aſcendere. Quò magis deteſtari oportebit Margunii Sententiam Eccleſiæ univerſæ ſenſa labefactantem, & Photianorum corruptiſſimum morem

(1) *In Chronic. ad ann.* 1255.
(2) *Eodem loco.*
(3) *Hiſtor. li.* 2. *c.* 15.
(4) *Ibid.*
(5) *In Ep. ad Macarium de ſuis contra Cyprii Reſponſ.*
(6) *Epiſt. ad Beſſarionem de ſua Ordinat.*
(7) *Orat.* 2 *pro Vecco.*

(1) *Orat. funebr. S. Baſilii Magni.*
(2) *In Vit. S. Eutychii.*
(3) *In Vit. S. Ignatii Martyr.*
(4) *Metaph. in Vit. S. Martiani.*
(5) *Idem in Vita S. Anthimi.*
(6) *Idem in Vita S. Quiriaci.*
(7) *Idem.*
(8) *Idem in Vit. SS. Cypriani, & Juſtinæ.*
(9) *Idem in Vita S. Autonomi.*
(10) *Nicetas in Vita S. Ignatii P.*

Digitized by Google

morem apertiùs licebit damnare, quo ſpecies Ordinum ſubvertitur, peſſumque datur utilitas. Erit porrò tenendum, uſurpandumque, atque ubique docendum, nec licere, nec licuiſſe unquam Jure communi, à laica conditione ad Sacerdotium, aut dignitatem Antiſtitis, quin immoratum ſit minoribus, properare. Quippe Laicus rei Eccleſiaſticæ ignarus ab iis Ordinibus arcendus eſt, in quibus rei Eccleſiaſticæ ſcientia non diſcitur, ſed docetur. At, cum Margunio inquiunt Photiani craſſiores, Jus iſtud commune abrogatum eſt apud Nos ipſa conſuetudine. Eam confirmat Jus Civile, à quo petenda erit agendi regula, quando Jus Canonicum abrogatum eſt. Jus verò Civile perparum moræ ſingulis Ordinibus neceſſarium docet, cui ſuffragatur & (11) Nazianzenus his verbis: τελειοῦται ἐν ἑπτὰ ἡμερῶν τὸν ἱερέα, *ſeptem diebus perfici Sacerdotem*.

X. Hæc non verbis tantùm, ſed factis Photiani recipiunt, quæ Margunius (1) accepta ex Balſamone vernaculo Sermone omnibus retinenda propoſuit. Ea tamen plena ſunt ineptiarum, quas breviter diſſipabimus. Nam cùm conſuetudinem afferant, & conſuetudini etiam legibus Sacris contrariæ præ legibus Sacris obediendum dicant, & plus æquo Juri Civili in rebus Eccleſiaſticis deferant, nec dicta Nazianzeni prorſus intelligant, non abs re erit, obiter omnia perpendere admodum collatura ad Photianorum inſaniam caſtigandam. Et primò, unde hanc conſuetudinem afferant, prorſus ignores: nam, ut oſtendimus, vel ipſis Photianis cenſentibus, properata Ordinatio, nec debitis morulis intercepta damnatur, à laica conditione ad Sacerdotium, aut inſulas ſaltus proſcribitur, ubique exauthoratio ſic provehenti, provectoque (2) proponitur, ut ſummæ audaciæ ſit, ſi raris exemplis conſuetudinē ſtatuas. Quòd ſi conſuetudo idem eſt Photianis, ac corruptela, non inficiamur hanc eorum Moribus, at negamus, corruptelam conſuetudinem eſſe. Conſuetudinem jactatis? Ubi ſcriptam? Non ſcriptam dicitis; Ergo Canonibus conſonam; ſaltem præſcriptam legitimè judicialibus nimirum ſententiis, aut patientia manifeſtâ Supremæ in Eccleſia poteſtatis. Nihil horum: conſuetudinem neque ſcriptam, neque præſcriptam, & Juri Canonum repugnantem; hanc probant. At hæc nulla eſt, ſpuria, invalida, & corruptela eſt. Teſtatur hoc Juriſprudentia omnis, cujus ſe magiſtrum in Græcia jactavit (3) Photius ille veſter, ad quem conſuetudinis hujuſce refertis initia, quippe hæc ſcribit: καὶ ἐπὶ τοῦ πολιτικοῦ νόμου τὸ ἔθος, ὡς ἄγραφος νόμος ἰσχύει, ὅτε ἐν δικαστηρίῳ ἡ συνήθεια βεβαιωθῇ, καὶ ὅτε μὴ ἐγγράφῳ νόμῳ ἐναντιοῦται. *In Jure etiam civili conſuetudo, tanquam Lex non ſcripta, vim obtinet, quando in Judicio confirmata fuerit, & quando Legi ſcriptæ non adverſatur*.

XI. Cui ſententiæ adeò defert inconſtantia, & notata vel Photianis (1) Balſamonis imprudentia, ut, qui in Ordinationibus conſuetudinem non ſcriptam, & Canonum Juri contrariam Margunio perſuaſit, is pedibus eat in ſententiam Stephani Juriſconſulti, quem allegat (2) dicentem: ἡ χρονία συνήθεια τότε ὡς νόμος κρατεῖ, ὅτε μὴ ἐγγράφῳ διαμάχηται νόμῳ, καὶ μὴ νομίζη, τοῦτο ἐναντίον εἶναι τῷ τέλει τοῦ προλαβόντος διατάγματος, ἐκεῖ μὲν γὰρ περὶ ἀσυνηθείας λέγων φησίν, ὅτι δύναται αὐτὸ νόμον ἀναιρεῖν, ἐνταῦθα δὲ περὶ συνηθείας φησί, καὶ λέγει, ὅτι καινὸν οὐκ εἰσάγει νόμιμον ἡ συνήθεια, εἰ παλαιῷ νόμῳ μάχηται. δυνατὸν γὰρ ἐκ τῆς ἀσυνηθείας μὴ κεχρῆσθαι νομίμῳ, οὐ μὴν καὶ ἐναντίῳ κεχρῆσθαι. *Diuturna conſuetudo tunc, ut lex, ſervatur, quando Legi ſcriptæ non adverſatur. Nec exiſtimes hoc eſſe contrarium fini Legis precedentis Digeſtorum: Illic enim de diſſuetudine loquens dicit, quòd poteſt legem tollere, hìc autem de conſuetudine loquitur, ac dicit, quòd conſuetudo novam legem non inducit, ſi alicui veteri legi adverſetur. Fieri enim poteſt, ut ex deſſuetudine quidem non utamur lege, non tamen contraria utamur*. Quin idipſum in quæſtione (3) celeberrima Protecdicum inter, & Chartularium, (dignitatum Sacrarum in Conſtantinopolitana Eccleſia nomina ſunt primæ Claſſis, de quibus conſule Magrium) circa locum, ac ſeſſionem in publicis conventibus tutatus: ἐγὼ, (4) inquit, τῷ βασιλικῷ θεσπίσματι, κατὰ τὸ νενομισμένον, ἀκολουθῶν τῇ κατασκευαζούσῃ γνώμῃ τὴν προεδρείαν τοῦ χαρτοφύλακος διὰ τὴν μόνην τὴν ἄγραφον μακροτάτην συνήθειαν, τὴν ἀντὶ νόμου παραλαμβανομένην, ὡς γέγραπται, οὐ προστίθεμαι· οἶδα γὰρ, τότε τὴν μακρὰν συνήθειαν ἀντὶ νόμου κρατεῖν δοκιμασθεῖσαν πάντως δικαστικῶς, ὅτε οἱ νόμοι, καὶ Κανόνες διὰ ταύτης οὐ παραλύονται. *Ego verò ſicuti Imperatoriæ Sanctioni, prout legibus receptum eſt, aſſentior, ita ſententiam Chartulario primam ſeſſionem adſtruentem propter ſolam non ſcriptam longiſſimi temporis conſuetudinem, quam legis, ut antea diximus, loco ducimus, minimè probo. Quippe tunc ſcio diuturnam conſuetudinem pro Lege valere, omnino tamen in judicio prorſus examinatam, cùm Leges, & Canones per eam non debilitantur*. Eadem idem (5) Balſamon tradit alibi, cui conſonant decreta Lucæ (6) Chryſobergæ, & Michaelis (7) Anchiali Patriarcharum, eaque omnia, quæ ad id congerit (8) Allatius ex Emmanuele (9) Caleca, & Theodoro (10) Studite. Unde licet colligere, conſuetudinem & præſcriptam eſſe debere, eamque, quæ Canonibus contraria non ſit. Verùm hæc Photianorum conſuetudo quo in Judicio unquam obtinuit? imò quo in Judicio legitimo non fuit damnata? Auſus eſt illam jactare in VIII. Synodo (11) Zacharias Chalcedonenſis Epiſcopus tutaturus myſtagogum ſuum Photium, ſed eam ſtatim Sacratiſſima Synodus (12) irritavit, contrivit, nullam conſtituit, nec ſemel, ſed iterum, iterumque, ut patebit non deſipientibus, ſi Acta (13) Sanctiſſimæ, ac Sapientiſſimæ Synodi curioſè perlegerint. Eandem damnavit (14) Adrianus II. in Synodo Romana, & (15) Joannes VIII. licèt propitius Photio, cujus repetitum decretum, quamvis pleraque corrupiſſet Photius, hac in parte intactum voluit. Eadem cæteri deinceps Pontifices cum (16) Leone IX. cæteri deinceps Patriarchæ cum (17) Germano II. & (18) Hieremia aſſerentibus, in Eccleſia noſtra Ordinationes non ex conſuetudine, ſed ex præſcripto Canonum, celebrari. Quæ cùm ita ſint, quis non dementiæ poſtulabit Margunium jactantem conſuetudines in id, quod Canones affirmatè ſanxere?

XII. Illud abſurdius, quod ad patrocinium Civilium legum ſe confert, quaſi Laicis jus ullum eſſet de Sacris quidquam decernendi, aut non-tranſlativum ſit; quod ex Adagio Sacro Græci

(11) Orat. in Penteceſt.

(1) d. Nota ult.

(2) Can. 2. Conc. Nicæn. I. Canon. 5. Cōc. VIII. Balſam. in Can. 2. Nicæn. & in Canon. 80. Apoſtol. & utrobique Zonaras.

(3) In Nomoc. tit. 1. c. 3.

(1) Notat Joannes Citrius in Reſponſ. ad Conſtantinū Cabaſilā reſpōſ. ad 14 interrogatio. in Jure Græco-Rom. li. 1. reſponſorum.

(2) In Nomocan. ti. 1. c. 3.

(3) In Medit. de offic. Proecd. & Chartul. in Jure Græco-Rom. tom. 1. l. 7. pag. 453.

(4) Ibi longè poſt med. ex l. 34. ff. de ll. & l. 3. C. quæ ſit longa cōſuet.

(5) In Can. 16. 1 & 2. Syn. de renuntiationib.

(6) In jur. Græco-Rom. l. 3. to. 1. ſent. Syn. 1. tit. de Cler. ſe immiſcē. negot. ſæcularib. pag. 220.

(7) Ibid. tit. de cōſuet. pag. 230.

(8) De Interſtit. pag. 134.

(9) Lib. 1. in proœm.

(10) Lib. 1. Epi. 50.

(11) In Syn. VIII. actio. 6.

(12) Ead. Syn. ibid.

(13) Can. 5. & Epi. Encycl.

(14) Epiſ. ad Baſil. Conſtan. & Alex. A A A. et Epiſt. ad Epiſc. etc.

(15) In Epiſt. ad Photium.

(16) Epiſt. 6. & Epiſt. ad Michael. Cerul. ca. 3. & Ep. ad Petru Antioch.

(17) In ſigillo de Paralauriis Patri. Mo-

Græci , *Sancta Sanctis* . Certè Leges Civiles Sacris ubique deferunt tanto ſemper obſequio , ut pii Cæſares ſeptem Synodorum decreta tanquam Numinis ipſius effata Sacris exarata Paginis cuſtodienda conſtituant, Canonibus Leges affirment obſequi, atque pragmaticas Sanctiones , ſi Canonibus adverſentur, invalidas, infirmaſque decernant . Quod non Latini aſſerunt , ſed Græci, nec Græci ſolùm, ſed Photiani , neque hi etiam dumtaxat, ipſe ſed Photius (1) affirmat , munitque multiplici authoritate Juris (2) Civilis . Photium ſequitur (3) Balſamon repetitis aſſertionibus , quibus adeò favet Eccleſiaſticis Legibus , ut vim abrogandarum Civilium Legum , ſi quando contrariæ Canonibus ſint, non circumſcribat terminis Oecumenicarum Synodorum, ſed palam protendat ad ipſas Provinciales , atque uti dicimus, Topicas Synodos, quin etiam ad quaſcunque Sanctiones, Regulaſque Patrum. Quod etiam ante Balſamonem aſſeruit (4) Calliſtus Monachus (5) ab Allatio ſine nomine laudatus . Jam ſi Canones ſupra Leges ſunt, quid nobis Laicarum (6) authoritatem obtrudit Margunius, cenſentium, brevi tempore poſſe Ordines omnes conferri? atque clamante (7) Sardicenſi Concilio: ἐν ἐπ' ἐλαχίστῳ χρόνῳ, hoc eſt, μηκίστῳ: *non minimo tempore, hoc eſt , longiſſimo* , ex legum Civilium documentis ad morulas, & momenta, dieculaſque revocat ? Non, inquit, Leges ad authoritatem pleniſſimam provoco, ſed ex Nazianzeno probatum, ex Legibus confirmo. Imò, ſi quid legere novi, deductum ex Legibus, effato Nazianzeni confirmas. Quàm malè tamen, quàm Photianè , hoc eſt vel inſipienter , vel ſubdolè, patet ex lectione Nazianzeni, qui cùm eo loci de laudibus Septenarii numeri agat, prærogativas ipſius undequaque decerptas enumerat , inter quas , & illam ex Lege (8) veteri Synagogæ , qua præcipitur ἑπτὰ ἡμέρας τελειώσεις τὰς χεῖρας αὐτῶν , ut ſeptem diebus conſecrentur manus Aaron , & filiorum ejus . Ex quo quæ conſecutio ſit ad rem noſtram , non video, cùm nuſquam inter Nos is Mos conſecrandi Sacerdotis vigeat, qui fuit in Synagoga , ut adnotant ex Latinis, quotquot ſcripſere in Exodum, & inter Græcos (9) Theophanes Nicænus . Hanc autem eſſe mentem Nazianzeni, patet ex (10) Niceta in Billiana locupletiſſima editione . Vide Allatium (11) hac ſuper re diſputantem, convincentemque ignorantiæ Balſamonem , cujus æquiori jure nos Margunium damnamus, qui tàm confidenter ad breviſſimum tempus omnium auſpicia Ordinum ex Balſamone redegit; mox etiam intervalla omnia recepta ſemper ab omnibus pernegavit . Verùm Margunius quidlibet arbitretur , nobis ſuperſit probaſſe , nec à laico poſſe quenquam ad Sacerdotium, aut Infulas properanter ire , & intervalla omnino quolibet in Ordine ſervanda : quod adeò Græcis noſtris receptum eſt , ut, quoto tempore cuilibet Ordini ſit immorandum, perquirant.

XIII. Diſputat de hoc latè (1) Allatius: Nobis in re manifeſta immorari non placet. Primò igitur damnamus (2) Juriſconſulti Sententiam docentis, in quolibet Ordine per quindecim Annorum ſpatium immorandum , quippe ſeve-

naſt. in jur. Græco-Rom. lib.3.pag. 235.to.1.
(18) *Ad Germanos paren.c.15.*
(1) *In Nomocan.ti. 1.c.2.*
(2) *Conſt. 3. tit. 2. Novell. & Cōſtit. 2. tit. 1. Cōſtit.12. tit.1.eod. & l. 45. lib.1.tit. 3.Cod.*
(3) *In Nomocan.ad d. c. 2.& in c. 3.& Canon. 2. Trull.*
(4) *de Syn. ad Sardicen.*
(5) *De Interſt.pag. 114.*
(6) *Nov. 122. vel 123. ex Macar. Hieromonac. collect.Can. c.161.*
(7) *Can. 10.*
(8) *Exod. ca.29.nu. 29.*
(9) *Epiſt. ad Sacer. & reliquos Clericos.*
(10) *In Commēt. ad Orat. in Pentecoſten Nazian.*
(11) *De Interſt. à pag. 109.*
(1) *Ibid. à pag. 103.*
(2) *Lib.3. Baſilicon tit.1.c.7.*
(3) *In c.*

ram nimis , ac perparum utilem ; Eandem (3) Balſamon futiliorem ob cauſam rejicit . Secundò rejiciendam cenſemus (4) Juſtiniani Cæſaris deciſionem , qui auſus rebus Eccleſiaſticis legem ferre , decrevit ſuperfuturam Intervallis Ordinum trium menſium intercapedinem , cui ſolita erga Principes adulatione conſentit (5) Balſamon , adſtipulaturque ſimia Balſamonis (6) Macarius Hieromonachus . Tertiò non admodum tutam exiſtimamus opinionem Alexii (7) Ariſteni arbitrati, ſuffecturum annum integrum moræ unicuique Ordini : Quamvis enim, quæ docet Alexius ante Balſamonem, conſonent Latinis decretis, præſertimque Concilio (8) Tridentino, ac proinde videantur æquiſſima , tamen ubi Jus Græcum eſt, & quidem Eccleſiæ noſtræ latum ab Oecumenicâ Synodo in Græciâ , & pro Græciâ hanc præcipuè ob cauſam, celebratâ, ei ſtandum eſt . Porro Sacroſanctum Concilium CP. ultimum, quod inter Oecumenica VIII. eſt, ſic (9) ſtatuit. Κανὼν ἐστὶν ὁ λέγων , μὴ δεῖν ἐπίσκοπον προχειρίζεσθαί τινα νεόφυτον κατὰ τὴν πίστιν , ἢ κατὰ τὸν ἱερατικὸν κλῆρον ὑπάρχοντα , ἵνα μὴ τυφωθεὶς εἰς κρίμα ἐμπέσῃ , καὶ παγίδα Διαβόλου , καθάπερ φησὶν ὁ Παῦλος . Συμφώνως τοίνυν τούτῳ λέγομεν , μηδένα τὸν ἀπὸ συγκλητικῆς ἀξίας , καὶ κοσμικῆς ἀγωγῆς προσφάτως καρέντα , ἢ κατὰ σκοπὸν , καὶ προσδοκίαν ἀρχιερατικῆς τιμῆς γεγονότα κληρικὸν , ἢ μοναχὸν εἰς τὸν τοιοῦτον ἀναβιβάζειν βαθμὸν , κἂν ἐν ἑκάστῳ τάγματι τῆς θείας ἱερωσύνης πλείονα χρόνον ποιήσῃ δοκιμαζόμενος · οὐ γὰρ δι' εὐλάβειαν , ἀλλὰ διὰ φιλαρχίαν κέκαρται . Ἔτι δὲ πλέον τοῦτο ἀπείργομεν , εἰ παρὰ βασιλικῆς ἐξουσίας εἰς τοῦτο συνωθεῖται . Εἰ δέ τις κατ' οὐδεμίαν ὑποψίαν τῆς εἰρημένης ἐπιθυμίας , καὶ προσδοκίας ἐκάρη , ἀλλὰ διὰ τὸ καλὸν τῆς κατὰ Χριστὸν πολιτείας γέγονε κληρικὸς , ἢ μοναχὸς , καὶ πάντα βαθμὸν ἐκκλησιαστικὸν μετελθὼν , κατὰ τοὺς ὡρισμένους χρόνους , ἀνεπίληπτος εὑρέθη , προβιβαζέσθω εἰς τὴν ἀρχιερωσύνην , ὥστε ἐν τῷ βαθμῷ τοῦ ἀναγνώστου ἐνιαυτὸν πληρῶσαι , ἐν δὲ τῷ τοῦ ὑποδιακόνου , δύο , καὶ ἐν τῷ τοῦ διακόνου τρεῖς , καὶ τέσσαρας ἐν τῷ τοῦ πρεσβυτέρου . Ἐπὶ δὲ τῶν χρονισάντων εὐλαβῶς τῷ τάγματι τῶν Κληρικῶν , καὶ τῶν μοναχῶν ὁ προειρημένος χρόνος συσταλήσεται παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς ἐπισκόπων . εἰ δὲ παρὰ τοῦτον τὸν ὅρον προαχθείη τις εἰς τὴν εἰρημένην ὑπερτάτην τιμὴν , ἀποδοκιμαζέσθω παντάπασιν . *Canon eſt , qui dicit , non oportere quenquam ex Neophyto , ſive ſit Neophytus in fide Chriſtiana , ſive in Ordine Clericorum , Epiſcopum renunciari , ne , ut Apoſtolus dicit , inflatus incidat in judicium , & laqueum Diaboli . Huic ergo convenienter dicimus : neminem ex Ordine Senatorio, & laico Gradu recens eo dumtaxat animo , & conſilio in Clericum , vel Monachum attonſum , ut Epiſcopi , vel Patriarchæ dignitatem aſſequatur, honoris gradum oportere conſcendere , etiamſi in unoquoque gradu divini Sacerdotii longiori tempore verſatus probetur . Neque enim pietatis cauſa , ſed ambitionis attonſus eſt . Quod ſi quis nulla ſuſpicione ambitionis , vel honoris ſpectatus , ſed recta , honeſtaque Chriſti diſciplina inductus in Clericum , vel Monachum attonſus eſt , perque omnes gradus Eccleſiaſticos definitis temporibus vitam agendo inculpatam tranſiſſe reperiatur , ad Epiſcopatus honorem evehatur ita, ut in Lectoris munere annum, in Subdiaconi duos , in Diaconi tres, in Sacerdotis quatuor annos expleat . Piè verò , diuque in Clerico-*

17.Synod. Conſtans.
(4) *Nov. 122.*
(5) *In Nomocan.ad eam Novell.*
(6) *In Collect.1. Canon. c. 161.*
(7) *In Nomoc.ad 3. Can. Nicæn.I.*
(8) *Seſſ. 23.deRefor.c.12.*
(9) *Can.5.*

ricorum, vel Monachorum Ordine verſatis tempus ab Epiſcopis, qui per tempora fuerint, contrahi poteſt. Si quis præter hanc ſanctionem ad Supremum Epiſcopatus honorem provectus fuerit, rejiciatur.

XIV. Igitur hac in re duo ſtatuenda ſunt, alterum, ut ex regulâ Juris agenti Epiſcopo plerunque non liceat ſtata per OEcumenicam Synodum intervalla corripere: alterum, ut aliquando eidem liceat pro re, pro conditione hominum, pro cauſa, ſeveritatis Canonicæ aliquid indulgere, ſive potiùs remittere, ita tamen, ut ſemper præ oculis habeat hanc Regulam, quæ jubet, ſive meliùs, permittit indulgentiam erga τὰς ἀλαβὰς χειρισθέντας *diu pie verſatos*, ne nimia clementiâ, cauſæ, ob quam Lex ejuſmodi lata eſt, non ſine damno Eccleſiæ, obſit. Eſt autem ea cauſa, quam ab initio propoſuimus, ut rei Eccleſiaſticæ ignarus ad Sacra non admittatur, quâ cauſâ ceſſante, fas erit ei manus ad Sacerdotium, aut Infulas imponere, qui contractiore temporis ſpatio minores gradus uſurpavit: Scilicet ejus poteſtatem faciente Sacratiſſima Synodo, quæ jure diutiora Noſtris Intervalla conſtituit, quàm Tridentina Latinis. Etenim res Eccleſiaſticæ Latinæ, quamvis ubique Sanctimoniam, Moreſque ab Apoſtolis traditos referant, ſimplicitatem tamen ſacram amant; quare Latinam Eccleſiam (1) Jacheli fortiſſimæ fœminæ comparabimus, quæ cultus, ornatuſque ſecura ſimplici clavo Siſaram conficit: At Græcorum Eccleſiaſtica res & ipſa maximè pia, atque religioſa, traditarumque vel ab Apoſtolis, vel à Patribus cæremoniarum tenaciſſima ornatum, & elegantiam maluit, tantâ ubique cultus diligentiâ, ut ritè comparanda ſit formoſæ (2) Judithæ pari fortitudinis, ac pulchritudinis laude de Olopherne triumphanti. Quo fit, ut, cùm Latina Sacra faciliùs addiſcantur, Græca difficiliùs; & in illis numerus ipſe, ac ratio, minoris ad notitiam ſpatii tempus petat: Nobis infinita rerum congeries, minuta, prolixa, moduſque peragendarum Sacrarum precum plerumque memoriter, plus temporis impendendum edicit. Quod ſanè, niſi quid contra ratio ſuadeat, accuratè retinendum cenſemus, retentumque laudamus, quidquid contra ogganniat Margunius, cujus ineptiis cùm abundè hoc in Reſponſo reſponderimus, fore ſperamus, ut Græcia noſtra, ea impedimenta Ordinum meditata, quę ſine culpa homines à Sacris rejiciunt, toti potiùs Eccleſiæ fidem adhibeat, quàm corruptelæ Morum noſtrorum propalam reo, & Veritatis hoſti Photiano.

(1) *Judic. c.4. n.21.*

(2) *Judith. c.7. nu. 8.*

Finis Reſponſi Secundi.

DE

Digitized by Google

DE CULPIS, QUÆ IN EXAMINE ORDINIBUS

Præmittendo Diſpiciendæ ſunt,

Reſponſum III.

Ad eundem Illuſtriſſimum, ac Reverendiſſimum

MELETIUM TIPALDUM ARCHIEPISCOPUM, ET METROPOLITEN PHILADELPHIÆ.

SECTIO I.

Mores aliquot Græcorum defenduntur.

SUMMARIUM.

I. *Iniqui Vituperatores Græcorum caſtigantur.*
II. *Catumſyriti in Græcos iniquitas. Colyba quid ſint.*
III. *Ea piè uſurpari, & ab Agaparum more deſcendere.*
IV. *Agapis vetitis, morem Colyborum manſiſſe, qui & comprobatur.*
V. *Non cenſeri à Græcis irregularem eum, qui Colyba non comederit. Unius Photiani dictum ſtultè proponi, ut ſententiam Græcorum.*
VI. *Explicatur locus Margunii, & defenditur à calumniis Catumſyriti.*
VII. *Defenditur Græcorum mos abhorrendi à liquoribus per immunda animantia contaminatis.*
VIII. *Mos itidem liquores ejuſmodi expiandi probatur.*
IX. *Quadragenarium Sitularum numerum in expiratione hujuſmodi non eſſe ſuperſtitioſum.*
X. *Non cenſeri criminoſum eum, qui nondum expiatos liquores tetigerit, aut deguſtarit.*
XI. *Non eſſe irregularem Græcis eum, qui ſanguinem, aut Suffocatum comederit.*
XII. *Harmenopuli laus.*
XIII. *Etiamſi Græci rejicerent à Sacris eos, qui Suffocatum comedunt, non propterea damnari poſſe.*

I. DUo præcipuè ſunt, Sacratiſſime Præſul, quorum à (1) Triobolaribus quibuſdam Scriptoribus Græci paſſim arguimur, Incuriæ Canonum, & Superſtitio morum. Tanta eſt Maledicentiæ libido, ut contraria dicere, & ex oppoſitis damnare, quos odit, minimè vereatur. Nam quî fieri poteſt, ut Superſtitioni ſit deditus, qui Patrum regulas, atque Religionis Sanctiſſimas negligit Leges? aut quî Legum ſacrarum incurioſus, qui, quid Majores optimè ſanxerint, ſcire, reſque Deo dicatas, dicandaſve ad eorum inſtar aptare ſpernit, ſuperſtitioſus vocabitur? Incuria ſecura eſt, Superſtitio curioſa: Illa, ne eorum quidem quidquam penſi habet, quæ cujuſque interſunt; hæc, vel illa penſitat, quæ ex ſeſe inutilia, diligentiâ ipsâ noxia fiunt. Illa vel manifeſta præterit, hæc & incerta ſcrutatur; Illa denique licere ſibi quidlibet autumat, hæc de conceſſis dubitat ipſis: cùmque illa criminoſa ſit, quòd nuſquam reputat crimen, hæc maximè peccat, quòd ubique cavet, ne peccet. Ita longè diverſiſſima ſunt Incuria, & Superſtitio, quemadmodum & negligentia, & nimia diligentia; nec quia in utràque peccatum eſt, utranque ritè ſimilem dixeris, quando, quæ pariter criminoſa ſunt, Avaritia, & Prodigentia, maximè diſtant; deſituræ alterutrum, eſſe, ubi invicem coaluerint. Hinc obtrectatorum Græciæ ineptiſſima ſcommata refelluntur, adſtruiturque illud ſolemne, ac manifeſtum, quod eos propalam damnat mendacii tantò turpioris, quantò dementiùs ad labefactandam Græciæ dignitatem contraria coacervat in unum, eoſdemque Superſtitionis accuſat, quos Incuriæ reos ad publicum

(1) *Calliſtr. in Palinodia c. 3. Ligur. in l. 2. de hæreſ.*

Digitized by Google

eam vituperationem deduxerat. Et huic ſanè Græciam minimè obnoxiam, ſuperiori Reſponſo palam oſtendimus, prolatis nimirum tùm authoritatibus, tùm exemplis, quibus apertiſſimè comprobatur, omni ævo circa res ſacras in Græcia latos à Patribus Canones, ſeverè propoſitos, conſtanter juſſos, religiosè ſervatos. Reliquum eſt, ut in præſentiarum à Gente noſtra notam alteram avertamus, evincamuſque, eam, quæ paritura Canonibus plurimum ſeveritati conceſſit, nihil unquam Superſtitioni conceſſiſſe, quippe quæ, circa culpas à Sacris Ordinibus abigentes, nihil unquam decreverit, quod aut recentibus Romanæ Eccleſiæ Moribus, aut priſcis illis Chriſtianorum abſonum ſit; ut, ni hoſtes noſtri Superſtitionis aurea illa Religionis noſtræ ſæcula, ac recentia Latinorum damnare velint, Mores noſtros improbare non poſſint, nedum per ſummam temeritatem, ac nefas reprehendere. Id nos hercle præſtabimus non equidem præliarem in modum, collatâ ad id ſcilicet operâ, ſed proſecuti inſtitutæ diſſertationis aleam, ſenſim, & obiter demonſtrando commune Eccleſiæ utriuſque Suffragium circa eas culpas, ac crimina, quæ à Sacris criminoſos rejiciunt, quæque, ſi pari tùm Antiquitatis, tùm Eccleſiæ univerſæ ſententiâ irregularem faciunt, alterutrum dicendum erit, aut Eccleſiam Univerſam ſuperſtitioſam fuiſſe ſemper, aut Græciam nunquam Superſtitioni fuiſſe obnoxiam.

II. Neque enim quæ Græciæ affingit ſceleſtiſſimus Catumſyritus Calaber à Sede Apoſtolica olim damnatus, atque palinodiam canere coactus, Veritati conſentanea cenſebit Morum noſtrorum peritus leviter quiſpiam, nec irregularem penes nos haberi (quod ille mentitus eſt) credet eum, qui nunquam Colyba comederit, aut Suffocatum, ſanguinemque tetigerit, aut aquam, vinumve, aut oleum, in quæ impurum animal inciderit, fortuitò deguſtarit. Commendat Colyba Eccleſia noſtra, à Suffocato, & ſanguine abhorret, inquinata ſordidis animantibus edulia, niſi ea ſacræ preces expient, averſatur, non tamen inde Irregularitatis hujuſce arripit argumenta. Quod ut manifeſtè pateat, pudeatque recentiorem quendam, cujus nomini parcimus, eadem in Græcos ex Catumſyrito, non ſine & impudentia, & ignorantia jactantem, operæ pretium erit exponere Græcorum Scita circa hæc pauca: fiet enim, ut inde religioſi æquis animis videamur, qui à loquaciſſimo, damnatoque Calabro ſuperſtitioſi dicti, à Centuriatore Theologaſtro eodem nomine recentiùs accuſamur. Excoquimus quandoque Græci frumentum leviter, penè ut vix intumeſcat, molleſcatque, lancibuſque acervatim impoſitum frugibus variis reſpergimus, piſis nimirum itidem coctis, tuſis avellanis, cortice nudatis amygdalis, malogranatorum rubentibus gemmis, uvæ ſeu Liparçæ, ſeu Corinthiacæ, Zacynthiæve paſſis globulis, aliiſque ejuſmodi bellariis: idque edulium, pultim illam dicas, ſive farratum, Colyba nuncupamus, quæ quidem vel Divorum honori, cùm annalia eorum remeant feſta, vel Defunctorum vitâ hominum memoriæ, cùm inſtante Magnæ Quadrageſimæ jejunio pro piis parentum Manibus inferias agimus, preceſque ſolemnes concipimus, aut pro Fanis egenorum diſtributa turbæ, aut ſepulcris impoſita in Sacerdotum, miniſtrorumque uſus poſtmodum ceſſura, paſſim offerimus.

III. Hæc Colyba, & piè inſtituta fuiſſe, & religiosè uſurpari, nec tamen ad ea præſtanda adigi quenquam ita, ut piaculum ſit, ni quiſque ad id muneris exhibendum ſe ſe compellat, nemo eſt tam rudis priſci moris, tam imperitus rerum Noſtrarum, qui neſciat. Nam Mos hic utrunque complectitur, & Agaparum conſuetudinem olim laudatam, & facti memoriam, quo nihil fortius Chriſtiana Reſpublica vidit adulta. Etenim Agapas nihil aliud fuiſſe, niſi pias commeſſationes diebus ſeu feſtis, ſeu funebribus penes Eccleſiam celebratas, teſtatur Antiquitas, unde & Nataliciæ dictæ, & funebres, ut refert eruditiſſimè (1) Magrius. Eaſdem ab ipſis Eccleſiæ naſcentis initiis, & uſitatas, & commendatas ille negaverit, qui nihil norit. Quid enim notius his Sacris Conviviis, quidve Chriſtianis ſolemnius? Ea adeò priſcis illis ſæculis placuere, ut promiſcuè à Clericis etiam, Laiciſque non ſine amicorum, ac pauperum turbâ celebrarentur, ut refert (2) Origenes: & Gangrenſe (3) Concilium contemptores Agaparum anathemate diſtrictiſſimo palam perculerit. Adde, quæ congerit emphaticè Tertullianus ſic Ethnicos (4) allocutus: *Cœna noſtra de nomine rationem ſui oſtendit. Vocatur Agape, quod dilectio penes Græcos eſt. Quibuſcunque ſumptibus conſtet, lucrum eſt Pietatis nomine facere ſumptum: ſiquidem inopes quoque refrigerio iſto juvamus: nihil vilitatis, nihil immodeſtiæ.* Quibus congruunt, quæ Aletio (5) Paulinus ſcribit, celebratas ab eo in Rufinæ uxoris funere Agapas facundè commendans: *Patronos*, inquit, *animarum noſtrarum pauperes, qui tota Roma ſtipem meritant, multitudinem in aulam Apoſtoli congregaſti. Pulchro equidem tanti Operis tui ſpectaculo paſcor. Videre enim videor tota illa religioſæ miſeranda plebis examina, illos pietatis divinæ alumnos influere penitùs agminibus, ut pro januis Atrii, pro gradibus campi ſpatia coarctentur.* Nec deſunt (6) Gregorii loca idipſum confirmantia, ſive Agapæ celebrandæ in Templorum eſſent Dedicationibus, ſive feſtis diebus ſub Dio, vel privatis in Penatibus pauperum ſolatio eſſent adhibendæ. Quin imò vel ab ipſis Apoſtolorum temporibus ſolemnia fuere Chriſtianis hæc nempe convivia, quorum honeſtæ, modeſtæque celebritati præcepta contulit (7) Clemens his verbis. Ἐν δὲ ταῖς μνείαις αὐτῶν καλούμενοι μετ' εὐταξίας ἑστιᾶσθε, καὶ φόβῳ Θεοῦ, ὡς δυνάμενοι πρεσβεύειν καὶ ὑπὲρ τῶν μεταστάντων. *ad convivium verò funebre invitati, Ordine, & timore Dei epulamini, ut poſſitis & preces pro defunctis exhibere.* & (8) ſuperiùs exhibendarum hujuſmodi epularum rationem, dividendarumque dapum pro dignitate convivarum Ordinem curioſiùs expoſuerat.

IV. Non inficior, has Agapas, epulaſque Sacras ſenſim deſciviſſe à Chriſtiana pietate, malumque mox ad luxum, atque inhoneſtam crapulam abiiſſe, cujus corruptelæ nobis initia indigitat ille idem, qui Agapas laudaverat, (1) Tertullianus: *apud te*, ajens, *Agape in Cacabis fervet, fides in Culinis calet, ſpes in ferculis jacet.* Quare

(1) In Hierolex. dictio. Agape, ſub init.

(2) In Job. l. 10.

(3) Can. 11. habetur ca. 1. 44. diſt.

(4) Apologet. cap. 34.

(5) Ep. 81.

(6) Ep. 14. l. 1. & Ep. 71. l. 9.

(7) Conſt. Apoſt. li. 8. c. 44.

(8) Ibid. l. 2. c. 28.

(1) De Jejunio. adverſ. Pſychic. c. 17.

Digitized by Google

re tùm in noſtra Eccleſia (2) primùm Clericorum Avaritia coercita, ſibi meliora quæque in Agapis ſeponentium, mox Agapæ ab Eccleſia procul celebrari (3) juſſæ; tùm in Eccleſia Latina ex (4) Carthaginienſi Concilio III. primùm damnatæ, mox ab Ambroſio vetitæ, ejuſque exemplo ab (5) Auguſtino prudenter neglectę tandem obſolevere. Non tamen unquam vetitum, ne edulia pauperibus diſtribuenda ad Eccleſiam deferantur, ut acceptâ ibidem per preces Sacerdotum notâ quadam Sanctitatis, mox ad egenos, aut Clericos tranſeant; quæ ſanè Colyborum noſtrorum eſt forma. Neque enim ea aut convivia ſunt, aut in Eccleſia comeduntur. Precibus (6) aptantur ad obſequium Numinis, precibus honori Divorum, adjumentoque defunctorum vita dicantur, ſuntque veluti quædam ſolemnis erogatio benignæ largitatis, & ſacratæ per preces ſtipis religioſa largitio, quæ nuſquam vetatur, imò apprimè commendatur ab Athanaſio, quem Balſamon (7) refert his verbis: ὅπως δὲ τὰ ἐπὶ ταῖς μνήμαις τῶν ἁγίων, καὶ τῶν κατοιχομένων προσφερόμενα, καὶ κοινίσκια λεγόμενα, διὰ πολυειδῶν ὀπωρῶν κοσμούμενα τῷ θυσιαστηρίῳ προσφέρονται, μαθήσῃ ἀπὸ τοῦ εἰς τοὺς κεκοιμημένους λόγου τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου. *Quomodo autem, quæ in memoriis Sanctorum offeruntur, & quaſi communia dicta, omni genere fructuum ornata ad Aram offeruntur, diſces ex Oratione Magni Athanaſii de iis, qui dormierunt.* Quæ verba etſi nobis Authoritatem Athanaſii proferunt, quæ nuſquam, quod viderim, eſt, quòd ea Oratio, quæ laudatur, perierit, certè Colyborum uſum, ſubſtitutumque Agapæ hunc Morem edicunt, quando, quæ in Agape ſolemniùs, luxurioſiùs, & in ipſis Templis ſtrato toro, celebrabantur, modeſtiùs, frugaliùs in Colybis fiunt, quæ ſacrantur quidem in Eccleſia, diſtribuunturque tùm pauperibus, tùm miniſtris, non tamen, niſi in locis profanis extra Templi ambitum, comeduntur. Neque, quòd cum Catumſyrito recentior hic hoſtis Græciæ autumat, Colybis obſtat, quaſi placandis Manibus, Ethnicorum more, adhibeantur. Hanc calumniam vel tempeſtate Auguſtini Chriſtianæ pietati à Manichæis impactam eo planè modo, quo (8) Auguſtinus, Græcia refellit, faſſa tùm penes (9) Balſamonem, atque (10) Blaſtarium, tùm penes (11) Diplovatacium, & (12) Laſcarim in eum finem inſtituta Colyba, ut pauperes, & Miniſtri Eccleſiæ illis recreati ad preces pro Mortuis fundendas moveantur: quod ne Græcæ tantùm fidei committamus, aſſertum habes & à (13) Buſquequio, & à (14) Goario Latinis authoribus eruditiſſimis, adnotavitque Combefiſius in notis ad Athanaſium MS, quas in Allatii Biblica hæreditatę legimus, excriptaſque tamquam reconditæ eruditionis cimelia pretioſiſſima diligentiſſimè aſſervamus. Accedit, Colyborum uſum Origine antiquiſſimum, neceſſitate ſanctum, ac divina quoque Apocalypſi fuiſſe propoſitum. Nam, ut narrat Nectarius Synaxarii author, eoque junior Nicephorus Calliſtus, Colyba ſpeciatim eo, quo utimur, modo celebrari cœpere, cùm Julianus Fidei Chriſtianæ deſertor juſſit, nullos panes, nulla edulia, nullos fructus venales in Oriente exponi, quin priùs, vel Sacrificiorum ſanguine vetitorum, vel cultu profano luſtrarentur, ut à Chriſtianis coempti, atque ad uſum, cibumque deducti eos ad

(2) *Conc. Laodic. Can. 27.*
(3) *Idem Conc. Can. 28. & Trullan. ca. 74. ubi Zonar.*
(4) *Can. 30.*
(5) *Ep. 64.*
(6) *Vide Euchol og. & in illud Notas Goar. in Orat. Colybor. pag. 658.*
(7) *In Canon. 4. Apoſt.*
(8) *In lib. contra Fauſtum.*
(9) *Ubi ſuprà.*
(10) *In Nomoc. Ver. τεσσαρακοστῆ.*
(11) *De Jur. Græcor. lib. 3. tit. 2. c. 4.*
(12) *In Synopſi n Can. Nili c. 18.*
(13) *In Goar. citatus.*
(14) *In Colybor. Orationē nota unica col. 2. Pag. 661.*

qualemcunque Superſtitionis Ethnicæ cultum cogere viderentur. Ajunt enim, tunc à Theodoro Martyre, cui Cognomen Tyro, per viſum Euzoium Euchaitarum Epiſcopum monitum, ut Populum à nefandis dapibus ſibi comparandis arceret, juberetque, panis, aliorumque eduliorum vice, frumentum, atque legumina in cibum excoqui, quo Populi neceſſitati, famique conſuleretur. Porrò frumentum illud incoctum leguminibus penes Euchaitas Colyba appellatum, ut conjicio, quaſi Coliphia, quæ rudes, incoctoſque Cineri panes fuiſſe autumat (15) Magrius ex (16) Plauto, (17) Juvenale, & (18) Martiale, unde ſcilicet Colyborum uſus à Martyre divinitùs inſinuatus, à Chriſtianis neceſſitatis cauſa ſuſceptus, ubi ea neceſſitas deſiit, non illaudandâ Pietate religioſiùs in defunctorum memoriam, atque ſubſidium ceſſit. τοῦτο δ' ἐκέλευσε Θεόδωρος κατὰ τὴν μεγάλην νηστείας ἡμέραν, ὃ δὴ καὶ ἐξ ἐκείνου ἡ ἐκκλησία τὴν μνήμην ἀνανεουμένη τοῦ πεπραγμένου εἰς δεῦρο πράττει πανηγυρίζουσα. *Hoc quidem juſſit Theodorus juxta magnam jejunii diem, quod, ex eo tempore ad hanc uſque diem ejus facti memoriam refricans, & conventum agens, Eccleſia jugiter obſervavit.* Hęc (19) Nicephorus; at (20) Nectarius: τελεῖται, ait de Theodoro Tyrone Martyre, ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ σαββάτῳ τῆς πρώτης τῶν νηστειῶν ἑβδομάδος, ὅτε καὶ τὸ θαῦμα γέγονεν παρ' αὐτοῦ τῶν Κολύβων, ῥυσαμένου τὸν ὀρθόδοξον λαὸν ἐκ τῆς μεμιασμένης βρώσεως τῶν εἰδωλοθύτων. *Ejus memoria recolitur Sabbato primæ Jejuniorum hebdomadis, quando ab eo Colyborum miraculum editum eſt, & fidelem Populum à contaminato Idolothytorum cibo liberavit.* His adde, quæ de Colybis eruditè narrat (21) Baronius, & (22) Triodion apud Nos, atque noviſſimè Gabriel (23) Severus cautè legendus, quippe qui videtur negare, reſurrecturos nos è cineribus noſtris in eadem, quâ vivi conſtamus, carne, quod, uti dicunt, erroneum eſt, & hæreticum.

V. Conſtat, Colyba nihil Superſtitionis præſeferre, referre plurimum priſci, piiq; Moris, antiquę; ac ſanctæ liberalitatis: eſſe inſtituta divinitùs interventu noti miraculi, memoriamque fortis, atque Chriſtianæ prorſus abſtinentiæ poſteris Majorum piè facta mirantibus palam ingerere, ut, ſi quis ea propter nos Superſtitionis damnat, is manifeſtè perparum ſeſe callidum Hiſtoriæ, Antiquitatis ignarum; ni id notæ malit; calumniatorem planè nefarium fateatur. Quid quod calumniæ addit mendacium, profeſſus irregularem à Græcis haberi eum, qui Colyba non comederit? Neque enim id unquam Gręcia ſomniavit, quinimò paſſim Juris Interpretes noſtri pietatis liberrimæ opus Colyba, non neceſſitatis affirmant. (1) Prodromus. ἡ δὲ τῶν Κολύβων ἐν τῷ τῆς α. ἑβδομάδος τῶν νηστειῶν ἑορτὴ ἀνάγκην τῆς κολυβοτροφίας οὐκ ἐπάγει· μᾶλλον δὲ ἐπαινεῖται ὁ τῶν Κολύβων κατασκευαστὴς αὐτῶν ἀγευόμενος, ἵνα τοῖς πένησι διὰ τοὺς πένητας τὰ προτεθέντα διασκορπίσῃ. *Colyborum verò Sabbato primæ Jejuniorum hebdomadis Solemnitas neceſſitatem Colyba comedendi non inducit, imò & laudatur, qui præparat Colyba, ſi ea minimè guſtet, ut pauperibus, quæ propter pauperes oblata ſunt, religioſè diſpertiat.* (2) Blaſtarius: ἐζητήθη, εἰ ἀνάγκη ἐσθίειν τὰ Κόλυβα θεοῦ, καὶ ἁγίοις

ἱερο-

(15) *In dictio. Agape ante ſin. ubi ſuprà.*
(16) *In Trinummo.*
(17) *Satyra 2.*
(18) *Libr. 7. Epigr. 66.*
(19) *Lib. 10. hiſt. c. 12.*
(20) *In Synaxar. 17. Febr.*
(21) *Ad ann. 362. nu. 42. & 43.*
(22) *Sabb. 1. hebdom. Quadrageſ. mane pag. 135.*
(23) *Libello de Colybis.*
(1) *De Interpret. Canon. ad Canon. 11. Trull.*
(2) *In Nomocan ad Trullan.*

Digitized by Google

ἱερωθέντα διὰ τῆς εὐχῆς; φαίνεται δὲ κατὰ τὰς ἀποκρίσεις τοῦ ὁμολογητοῦ Νικηφόρου οὐδὲν ἀναγκαῖον· τὸ γὰρ Ἀντίδωρον πρακτικωτέρας μετυχὸν εὐλογίας οὐκ ἐπ' ἀνάγκῃ λαμβάνομεν. *Quæſitum, an neceſſe ſit Colyba comedere Deo, & Sanctis dicata per preces? Videtur autem juxta Reſponſa Homologetæ Nicephori nulla eſſe neceſſitas. Nam Antidorum* (id nominis eſt reliquiis ejus panis, cujus pars ad Euchariſtiam tranſlata eſt) *licet efficacioribus ſacratum precibus non ex neceſſitate recipimus*. Et (3) Hieremias Patriarcha CP. penes (4) Campanas, quæ neceſſariò quotannis facienda ſunt, accuratè porcurrens, quæque ad libitum, hæc poſtrema inter Colyborum uſum enumerat, hac ſolemni ſententia. τῶν δὲ οὐκ ἀναγκαίων, καλῶν δὲ, τὸ μὲν πρῶτον τὰ Κόλυβά ἐστιν, ἃ καλὸν τοῖς πλουσίοις προστιθέναι, ἵνα ἱλάσκωνται οἱ τῶν ἁγίων χοροὶ, καὶ πένητες εὐφρανθῶσιν· ὁ δὲ τούτων ἀπέχεσθαι εἰωθὼς, ἢ ναυτιῶν ἐπὶ τῇ βρώσει, μηδὲν λοιδορῶν τὰ ἔθη τῆς ἐκκλησίας οὐχ ἁμαρτάνει. *Eorum verò, quæ neceſſaria non ſunt, bona ſunt tamen, primum Colyba, quę utiliter à Divitibus offeruntur, ut ſibi propitios Divorum Choros efficiant, & hilaritatem excitent pauperum. At ſi cui mos eſt his abſtinere ſeſe, vel forte ſtomachetur edulium, ni contemnat mores Eccleſiæ, non peccat*. Hæc ſanè Græca ſunt, hæc à ſummis Græcorum Doctoribus tradita, ante quos & (5) Ariſtenus, & (6) Macarius, & (7) Doſitheus, & quicunque de Ritibus noſtris ſcripſere etiam in Italia (8) Diplovatatius, (9) Laſcares, (10) Meliſſenus, (11) Arcudius, omnes confirmant, quæque aut nota neſcire, ignorantia eſt, aut cognita diſſimulare, nequitia, ut nimirum utrinque Gens illa ab ineptiſſimis Nebulonibus exagitetur, quæ antiquitatis ubique tenaciſſima ſanctimoniam, gravitatem, atque religionem caſtigatiſſimis Moribus refert. Verùm vaniſſimus Ligur uni Cythæreo Præſuli à ſe fidem præſtari autumat, à quo id aſſerit affirmari: rejiciendum ſcilicet à Sacris eum, qui Colyba noſtra non comedat. Eſto id Margunius affirmarit: An propterea ex ore unius Margunii Græcia judicabitur? Quanta, quamque abſona receptæ in Eccleſia veritati Durandus Mimatenſis Epiſcopus ſcripſerit, ille unus ignoret, cui ſit barbarum Scholaſticæ, ut ajunt, Theologiæ nomen: quàm ſæpè magnum illud poſt Aquinatem Aquinatis interpres ingenium Cajetanus (12) erraverit, docent juſſa Pii V. Pontificis, qui tantum ſcriptorem penè in omnibus admirandum, in aliquibus corrigendum edixit. Quid? Penè omnes Eccleſiæ Doctores, quod humana fert imbecillitas, in quibuſdam decepti, à veritatis quandoque tramite non ſponte diſceſſere, ut vix, quod (13) Hieronymus aſſerit, Hilarii libri inoffenſo pede decurri queant, quando vel in iis nonnulla non admodum conſentanea veritati acutè notat (14) Claudianus Mamertus Vienenſis Epiſcopus, & ex Mamerto Sixtus (15) Senenſis. Non tamen ex his Latinos quiſpiam erroris arguerit, aut aliquorum culpam, notamve in totam Gentem effuderit: quæ iniquitas, ne dicam ſtultitia, unius Margunii ſententiam tot Græcorum aſſertionibus reprobatam Græcis affingere? Eſto ex ungue leonem metiri liceat, at nemo ex

(3) *In Epheſi præcepsor. Eccleſ. p. 2. c. 1.*
(4) *De vi Canonum Schol. 42.*
(5) *In Synop. Syntagmatis c. 80.*
(6) *In 2. Collect. Can. c. 18.*
(7) *In explicat. Synaxariorum. ad 17. Febr.*
(8) *in l. 3. de Jure Græcor. c. 9. tit. 7.*
(9) *In explicat. Regul. Nicephori ad reg. 38.*
(10) *De Moribus Eccleſ. Græc. ca. 12.*
(11) *In reſpõſ. ad lib. de Sacram. Severi Philadelph. circ. fin.*
(12) *Notat ſæpè Bellarm.*
(13) *Ep. 7. ad Letam.*
(14) *De ſtatu Animæ ad Sidon. Apollin. l. 2.*
(15) *Biblioth. l. 1. c. 68.*

cive urbem, ex homine Gentem cenſebit. Quid quod Margunius non Græcus, Photianus eſt, Photianorumque uti recentiſſimus, ita & peſſimus. Hoſtis proinde Græciæ, non Græcus, corruptor Morum noſtrorum non teſtis, Legum ſacrarum, quæ in Græcia obtinent, calumniator manifeſtarius, non Interpres, cujus ea, in re noſtrâ, authoritas eſt, quæ in re Latinâ Luthero, atque Calvino: æqui ne quiſquam juſtivè conſulet, ex hoſtis ſuffragio de Græcia judicare? corruptorem ad teſtimonium admittere? Calumniatoris nequitiam ad Legum interpretationem conferre, atque ex effato damnati hominis laudatæ tot Pontificum Diplomatibus Gentis Mores ſanctiſſimos æſtimare?

VI. Atque hæc, ſi demus, ea, quæ Margunio tribuit Ligur, à Margunio dicta fuiſſe: quid ſi idipſum falſiſſimum eſt? Eſt autem falſiſſimum à Margunio aſſeri, rejiciendum eſſe ab Ordinibus eum, qui Colyba non comederit. Nam locus (1) ille, qui producitur ab hoſtibus noſtris, hæc habet. πόσον πρέπει νὰ κρατοῦμεν σεβασμιωτάτην τὴν ἑορτὴν, καὶ βρῶσιν τῶν Κολύβων ἐκ τούτου μάθε, ὅτι ἦν χρόνος, ὅταν ἀπείργοντο τῆς χειροτονίας οἱ μὴ φαγόντες τὰ Κόλυβα. *Quàm venerabilem deceat cenſere celebritatem, uſumque Colyborum, hinc diſce, quòd fuerit tempus, cùm ab Ordinibus ſacris repellebantur, qui Colyba non comediſſent*. Mox palam, & ſtatim, ἀλλὰ τώρα, εἰ καλὰ καὶ ἑορτάζει αὐτὰ, καὶ ἐπαινεῖ ἡ ἐκκλησία, δὲν εἶναι ἀναγκαῖα οὐδὲ τοῖς κληρικοῖς, καθὼς ὁ Θεόδωρος ἐκ τοῦ ἁγίου Νικηφόρου διαμαρτυρεῖ. *Sed nunc, licèt ea celebret, laudetque Eccleſia, non ſunt neceſſaria, ne Clericis quidem. uti Theodorus ex D. Nicephoro tradit*. Vides, Margunium Morem Græcis appictum manifeſtiſſimè inficiari, cùm Colyba non neceſſariò Clericis comedenda palam affirmet, quæ certè, ſi Irregularitatem inferret eorum abſtinentia, eſſent à Clericis neceſſariò comedenda. Quod autem primo loco dicit, fuiſſe tempeſtatem, qua qui Colyba minimè comediſſet, arcebatur à Sacris, eruditè explicat, alio (2) loco narratam à nobis ſuperiùs ex Calliſto, & Nectario hiſtoriam elegantiſſimè deſcribens: nam, ubi commemoravit indictam à ciborum uſu contaminatorum abſtinentiam, propoſitumque Colyborum edulium, ſic narrationem abſolvit. Τότε δὲ γέγονεν τὸ ἀποδιώκεσθαι χειροτονίας τοὺς μὴ Κολύβων μεταλαβόντας· ἡ γὰρ τῶν Κολύβων ἀποχὴ τότε σημεῖον μιαροφαγίας τῶν εἰδωλοθύτων, καὶ τοῦτο ἀσεβείας ἁμάρτημα ἀπεῖργον τοῦ Κλήρου. *Fuit autem tunc, ut repellerentur à Sacris Ordinibus, qui Colyba non deguſtaſſent. Siquidem à Colybis abſtinentia argumentum erat contaminati per Idolothyta eſus: hoc autem crimen à Cleri dignitate rejiciens*. En doctam, veramque Margunii ſententiam, quem uti refellere licuit, licebitque, ubi Photiano furore percitus plerumque inſanit, ita fas eſt à Nebulonum calumniis tueri, ut utrinque Veritas, æquitaſque Judicii noſtri pateat, quo adeò Veritati favemus, ut non pigeat vel inimico, cui bellum noſtris hiſce Reſponſis indiximus, opem ferre, ſi quando Veritatem amplectitur. Manifeſtum porro ex his eſt, Colyborum uſum Græciæ vitio verti non poſſe, planèque deſipere hoſtes noſtros, qui Superſtitionis nos arguunt,

(1) *Nota 39.*
(2) *In Notis ad Metaphr. 17. Febr.*

S 2 quod

quòd aut uſurpamus Colyba, aut abſtinentes ſe Colybis ab Ordinibus ſacris arcemus, quorum alterum pium eſt, falſum eſt alterum.

VII. Nec aut æquius, aut verius eſt, quod ex hauſtu contaminatæ impuris animantibus liquidæ in Nos cum recentiori Simiolo torquet ineptiſſimus Catumſyritus. Nam quòd à liquoribus hujuſcemodi abhorremus, non imputandum religioni, ſed nauſeæ, ad quam nos adigit ipſa ſeu Natura, ſeu Vitæ urbanius inſtitutæ ratio, ex qua quædam exoritur vis phantaſiæ repugnantis, qua fit, ut urbaniſſimæ Gentes, quæque ritu barbarorum non vivunt, plurima & uſurpare, & contingere paſſim horreant. πολλὰ γὰρ, inquit (1) Chryſoſtomus, πολλὰ τῶν πραγμάτων, ἃ φύσει μὲν οὐκ ἔστιν ἀκάθαρτα, ὑπὸ δὲ τῆς ἀσθενείας τοῦ συνειδότος ἀκάθαρτα γίνεται· Καθάπερ ἐπὶ τῶν παιδίων τὰ προσωπεῖα, καὶ τὰ λοιπὰ μορμολύκεια φύσει μὲν οὐκ ἔστι φοβερά, φοβερὰ δ᾽ ἐστι τοῖς παιδίοις, διὰ τὴν τῆς φύσεως ἀσθένειαν· οὕτω καὶ ἐπὶ τούτων, οἷον τὸ νεκρῶν ἅψασθαι σωμάτων· φύσει δὲ οὐκ ἔστιν ἀκάθαρτον, ὅταν δὲ ἀσθενὲς ἐπιλάβηται συνειδότος, ἀκάθαρτον ποιεῖ τὸν ἁψάμενον. Nam *multæ res ſunt, quæ natura quidem non ſunt immundæ, ſed imbecillitate conſcientiæ efficiuntur immundæ. Ut enim in pueris accidit, ut perſonæ, cæteraque larvarum genera naturâ quidem metum minimè incutiant, pueris tamen ſint formidabiles propter imbecillitatem intuentium. Ad eum modum in his: puta ſi corpus mortuum contingatur, id ſuaptè natura immundum non eſt; verùm, ſi puſillanimis occurrant conſcientiæ, jam reddit immundum eum, qui tetigerit.* At, inquiunt, Chriſtiano nihil immundum. Judaicum eſt in rebus mundum ſectari; quæ Deus purificavit, juxta (2) monſtrata Petro, quis dicat immunda? Aut qui Synagogæ mores, Legeſque non referat, ſi (3) fictilium ea, in quæ ſpurcorum animantium aliqua inciderit, alia confringantur, defricentur alia, alia denique curioſius expientur? Hæc Catumſyritus, ex quo Ligus. Quibus reſpondendum, nihil à Nobis naturâ ſuâ immundum cenſeri. Scimus, à Deo quæ facta ſunt, omnia & bona eſſe, & valde bona. Elementa, Vaſa, ciboſque ex animalium quorundam illapſu, attactuve non ita fœdari dicimus, ut ad Legis inſtar vitanda ſint. Hæc tamen omnia ſtomacho conſulentes, imbecillitatique hominum aut reſpuimus, aut ſacris precibus expiamus, ut Deo auſpice horror ille phantaſiæ, cùm fieri poteſt, ſanctiùs ſuperetur. Novimus enim *Sanctificari creaturam Dei per verbum Dei, & orationem*, Doctore (4) Paulo: nimirum, ut docet Chryſoſtomus, purificari per ſignum Crucis, ejuſque virtutem, & Eccleſiæ invocationes. Propterea, quamvis nihil pollutum, immundumve in rebus à Deo conditis fateamur, tamen, cùm quemadmodum & cultiores aliæ Gentes ſuſpicioſæ ſimus phantaſiæ, ut horridis animantibus attacta, polluta, infectaque reputemus, maximè ſi excrementum, reliquias ſui, tetrumve afflatum poſt ſe reliquerint, ne propter cogitandi, judicandive infirmitatem τῷ ἀτελεῖ τῆς διανοίας, καὶ τῇ ἀσθενείᾳ τῶν λογισμῶν, ut Græci dicimus, neu propter inſidias Cacodæmonis κατὰ μεθοδείαν τοῦ διαβόλου, polluta, impura, & execranda ſemper reputemus, purgationibus, puta aquæ exhauſtu, vaſorum ablutione, demum expiationibus ſacris, ritibuſque luſtralibus ea, quæ ante horruimus, quodammodo conſecramus, tantâ fide, tantoque obſequio erga preces Eccleſiæ, ut quæ ante ſtomachari uſuvenit, poſt verba, opuſque Sacerdotis ad uſum recipiamus, quaſi religione ſuperante Naturam, cujus, opere ipſo Eccleſiæ, ſuperatur phantaſia, ut pollutum deinceps non reputet, quod naturâ ſuâ bonum, purum, mundumque docet Eccleſia.

(1) *In Catecheſi ad Illuminandos.*

(2) *Actor. c. 10. nu. 10.*

(3) *Levit. ca. 11. & c. 15.*

(4) 1. *Ad Timoth. c. 4. n. 5.*

VIII. Ex his patet obtrectatorum inſania, quorum Sophiſmata ex Sacris Paginis, Ritibuſque Synagogæ deducta in hypotheſi prorſus ineptiunt. Non enim quòd abhorremus à pollutâ per animantes aqua, immunda dicimus, quæ averſamur, ſuapte eſſe conditione. Quod ſi quis dixerit, ejuſdem criminis accuſet neceſſe eſt univerſam Eccleſiam, in qua nemo non averſabitur temperatum lotio poculum, conditas pediculis, vel muribus pultes, aut inſectis ſpurciſſimis onuſtas lances, quæ omnia ſuâpte naturâ impura non ſunt, quæque immunda nulli ſtomacho Chriſtianorum habenda erunt, quando nemini licet impurum dicere, quod Deus purificavit. His adde non omnia, quæ in Ritibus Chriſtianorum Judeorum Moribus conveniunt, eſſe damnanda: nam, ut ſapientiſſimè docuit Leo (1) Magnus, *Apoſtoli Teſtamenti Veteris ita decreta diſtinxerunt, ut quædam ex eis, ſicut erant condita Euangelicæ eruditioni profutura decerperent, &, quæ dudum fuerant conſuetudinis Judaicæ, fierent obſervantiæ Chriſtianæ.* Hæc inter Morem hunc ſi quis referat, ut polluta fœdis animantibus expientur, quid uſquam obnoxium ſuperſtitioni autumabit, præſertim cùm hæc noſtra Conſuetudo deflectat admodum à Judaica? Utrobique purgatio pollutorum, non tamen utrobique eadem ratio purgationis. Ibi ex Lege, hic ex More, neceſſaria ibi, penes Noſtros conceſſa, permiſſa duntaxat: illa judicio, cui Lex horrorem rei pollutæ imperabat, ſolemni cæremonia medebatur, hæc Phantaſiæ, quam imbecillitas, & urbanitas rapit ad nauſeam, privatis precibus opem fert, ut illibata cenſeat, & tanquam illibatis utatur, quæ Numen ad hominum condidit uſum. Quę omnia ex prece ipſâ, quam adhibemus, manifeſtiſſima ſunt, quamque ſi Catumſyritus Italo gręcus ſine odio ſuæ Gentis, quam anteà uſque ad ineptias dilexerat, legiſſet, aut Ligur linguæ Noſtræ imperitiſſimus legere potuiſſet, profectò ex probatiſſimo More Nos impietatis minimè damnaviſſent; quaſi cùm Manichæis, quæ à Deo condita ſunt, mala, aut cùm Judæis à Deo condita polluta eſſe cenſeamus. Eam precem integram huc transferre non placuit, ne prolixitate tædium Lectoris benevoli provocaremus: illam videat, qui percupit, in Euchologio. Pauca hæc ex illa ſuperſint ad refringendam Rabularum audaciam. Habet (2) ergo ſic: ἅγιε κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τῇ σῇ εὐσπλάγχνῳ δημιουργίᾳ πᾶσαν ἀκαθαρσίαν τοῦ ἐχθροῦ καταργήσας, ὁ διαστειλάμενος, μὴ τὰ εἰσπορευόμενα κοινοῦν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ πάντα καθαρὰ εἶναι τοῖς καθαροῖς. ὁ διὰ τοῦ σκεύους τῆς ἐκλογῆς τοῦ σοῦ Ἀποστόλου διδάξας ἡμᾶς, πάντα τὰ ὑπὸ σοῦ κτισθέντα καλὰ εἶναι πιστεύειν, καὶ μηδὲν ἡγεῖσθαι ἀπόβλητον διὰ θείου λόγου, καὶ τῆς ἁγια-

σε

(1) *Serm. 2. de Jejun. 7. Menſ.*

(2) *Tit. ordo ſolitus ſi cùm tangeris aliquid execrandum &c.*

Digitized by Google

σὺ ἐντάξεις ἁγιαζόμενα, αὐτὸς εὐλόγησον τὸν οἶνον τοῦτον, ἢ ἔλαιον τῇ σῇ χάριτι διὰ τῆς ἐπιχύσεως τοῦ ἁγίου ὕδατος, καὶ πάντα μολυσμὸν, ἢ δισταγμὸν ἐκ τοῦ ἐν αὐτῷ ἐμπεσόντος ἑρπετοῦ, καὶ μεθοδείας τοῦ πονηροῦ, ἀπέλασον ἐκ τῆς διανοίας τῶν δούλων σου. *Domine Sancte Deus noſter, qui clementiſſimo adventu tuo omnem immundam illuviem ſuſtuliſti, qui cibos hominis os ſubintrantes communes, ac coinquinatos non exiſtimari, ſed omnia mundis eſſe, munda dixiſti: qui per Apoſtolum tuũ vas Electionis cuncta à te condita bona eſſe docuiſti, nihilque, quod divino tuo verbo, vel præſentia ſanctificatum foret, pollutum eſſe cenſendum; ipſe gratia tua vino huic, vel oleo per aquæ Sanctæ infuſionem benedic, omnemque impuritatem, vel ejus ſuſpicionem, & opinionem propter reptile, quod Diaboli nequitia in illud incidit, ortam à ſervorum tuorum mente repelle, &c.* Et clarius (3) paulò ante. Κύριε ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων, ὁ πάντα καλὰ λίαν ποιήσας, ὁ καθαρίζων ἐν ὀνόματί σου πάντα μολυσμὸν, καὶ ἀκαθαρσίαν, καὶ μεταποιῶν ἁγιάζων τὰ πάντα, αὐτὸς καὶ νῦν, Δέσποτα, ἐπιφοίτησον ἐπὶ τῇ παρούσῃ ὥρᾳ διὰ τοῦ τύπου τοῦ σταυροῦ, καὶ καθάρισον τὸ φρέαρ τοῦτο ἐκ τῆς ἀηδίας τῆς ἐν αὐτῷ ἀκαθαρσίας, καὶ ἐκ τοῦ ἐμπεσόντος ἐν αὐτῷ μυσαροῦ, ἢ κνώδαλου, συγκαταβαίνων τῷ ἀτελεῖ τῆς διανοίας ἡμῶν, καὶ τῇ ἀσθενείᾳ τῶν λογισμῶν· καὶ μὴ κατακρίνῃς ἡμᾶς τὰ καλὰ λίαν μὴ χωροῦντας. *Domine Deus virtutum, qui cuncta valde bona condidiſti, qui in nomine tuo omnem fœditatem immundam, & illuviem omnem expurgas, & immutas cuncta ſanctificans. Ipſe nunc, Domine, in præſenti hora per ſignum Crucis tuæ adſis, & puteum ex contracta ab eo immunditia ob abominandum quidpiam, vel inſectum, quod in eum incidit, noſtræ mentis imperfectioni, & cogitationum infirmitati acquieſcens purifica; nec nos, quæ valde bona ſunt, non capientes, condemnes, &c.* Eadem preces noſtræ repetunt alibi eodem (4) in Euchologio tum communi, atque typis edito, tum M.S. vetuſtiſſimo (5) Barberino: ut apprimè conſtet, nihil in More hoc noſtro laudatiſſimo poſſe deprehendi, cujus Græciam pudeat, cuî nimirum conſentanea olim ſanctiſſimè præcepit Latina Eccleſia, ſolita ſacro ritu expiare vaſa profana, vel quoquo modo polluta, ut patet ex (6) Grimoaldo; decernenſque, teſte (7) Gregorio, hæc circa pollutos cibos: *ſi in farina, aut aliquo ſicco cibo, aut in melle, aut in oleo, aut in lacte coagulato mus, aut muſtella mortua inveniantur, quod circa corpora eſt, projiciatur, reliqua aqua conſperſa, ſana ſumatur mente.*

IX. His tria objicit (1) Catumſyritus; & ex hoc recentior (2) Græcomaſtix: quorum alterum ex Euchologio proferunt, duo reliqua mentiuntur. Ajunt, ſuperſtitionem olere, quod in putei expiatione jubetur his verbis: χρὴ πρῶτον ἐξαντλῆσαι ἐκ τοῦ φρέατος κάδους μ΄. *Oportet primùm è puteo Situlas quadraginta hauriri*: Nam cur quadragenario potius numero ſitulæ hauriantur? Novi, inquit, (3) Catumſyritus, Pythagoream hominum ſuperſtitionem, adhuc Græcum aliquid in Græcia eſt, omni ſcilicet deteſtatione improbandum. Adde, piaculum haberi, criminoſumque exiſtimari, qui pollutis his rebus utatur. Denique quid, niſi Synagogam, præſefert, quòd uſus his cibis à Clero Clericus repellitur, ad Clerum Laicus non admittitur? Hæc viri emendandæ Antiquitati nati, quibus diſplicet id, quod Græcia nondum Photianiſmo peſſumdata ſub Sanctiſſimis Antiſtitibus uſurpavit. Nam hos Ritus, hunc, quem improbant, numerum hauriendarum è polluto puteo ſitularum oſtentat C.P. Euchologium triplex, quorum alterum ſub Germano I. Pontifice ſcriptum eſt, alterum ſub Ignatio, imperante Baſilio Macedone, tertium ex duobus hiſce exſcriptum, & multis in locis auctum eſt à Philotheo, quæ omnia narrat Goario (4) Coreſſius, atque authoritate ſignata publicà tranſmittit Pariſios mox ſcilicet reſtituenda. Num Germano I. num Ignatio, quos Aris, Templiſque univerſæ Eccleſiæ pium obſequium dignatum eſt, Pythagorea placuit ſuperſtitio? num hiſce viris religioſiſſimis optimum viſum in Græcia Græcum aliquid (Ethnicum ſcilicet: nam ad hanc ſignificationem Græcum aſſumitur) pati? Si deteſtabile videtur, certum numerum in Sacris ſequi, quî tot Divorum praxi probatum, tot Sapientum patientia permiſſum? Si piaculum eſt, numeros religioſos habere, cur ſeptena (5) Eliſæo lotio placuit ad lepræ medelam, cur infuſio trina in Baptiſmo (6) ab Eccleſia ſtatuta, cur quadragenarius numerus à Chriſtianis Moribus (7) jejuniis conſtitutus? At cur, inquit, ſitulas quadraginta, non plures, pauciores ve? Docebo vos, quod penes Noſtros notiſſimum ignoratis. Diſputavit de hocce numero peritiſſimus, rerum Noſtrarum, utinam non Photianus, Coreſſius, ſtatumque eum numerũ tradidit (8) eâ ipſa tempeſtate, cum is ritus purificandarum per preces aquarum ab Eccleſia noſtra inſtitutus eſt. Nam, cùm, Rege Coſroa, Perſæ victores totam penè per Aſiam impunè graſſarentur, expugnato Iconio Licaoniæ Urbe, ut barbarum in morem (de quo ſimilia refert (9) Cteſias, & (10) Beroſus, ex quibus (11) Apulius, & (12) Andronicus) fortiſſimos cives plecterent, fonteſque, & puteos infectorum copia, fœdiſſimiſque excrementis, addito, infuſoque ſuper veneno penitùs infecere; quo factum eſt, ut horrentes potum Cives penè ad necem ſiti conficerentur, Periiſſentque plurimi, hercle, ni Martyrum Quadraginta, quorum patrocinio præſentiùs ea Civitas utebatur, ſuppetiæ adfuiſſent. His nempe per Viſum monentibus ejus Urbis Epiſcopum, ut quolibet è fonte, puteove ſitulas quadraginta monumentum præſentis à quadraginta Martyribus auxilii hauriret, additis precibus, atque aqua Epiphaniorum luſtrali lymphas infectas purgarent, prodigii loco fuit, pollutas aquas ſalubres adeo evaſiſſe, ut, cùm nihil obeſſent bibentibus, ſalutem etiam ægris impertirentur. Quare ſtatutum, ut mos idem in totâ Græciâ, eademque numeri Sacra ſignificatio ſervaretur, adeò nihil ſuperſtitioſi, vel Ethnici præſeferens, ut Virtute Chriſti, Martyrumque patrocinio collatum beneficium, conferendumque piè eâ cæremoniâ uſuris promittat. Hæc ratio quadragenarii numeri, quam ne quis uni Coreſſianæ fidei innixam putet, noverit eandem eſſe cum traditâ per Leonem (13) Monachum Scriptorem Orthodoxum ſub Leone Iſauro, per Joannem (14) Amaſtridis Epiſcopum

(3) Tit. ordo ſolitus obſervari ſi cõtigerit aliquid execrandum in aquæ puteum incidere.

(4) Tit. ordo ſuper frumẽto, farina, aut alia quavis ſpecie coinquinata.

(5) Notato. n. 88.

(6) In Libro Sacramental. tit. Orat. ſuper vaſa &c.

(7) Lib. 3. ca. 40. relatus, à Goar. in Euchol. ad Orat. ſup. frumẽto. nota 1. pag. 604.

(1) In Palinodia c. 3.

(2) Lib. 2. de hæreſ.

(3) d. c. 3. in fin.

(4) Ep. 9. ad Goar. in Syllogẽ Suar. penes eundẽ Goar.

(5) 4. Reg. c. 5 n. 11.

(6) C. ſi quis cum trib. ſeqq. de conſecrat. diſt. 4.

(7) c. quadrageſima. de conſecr. diſt. 5. c. Statuimus 4. diſt. Conc. Agath. c. 8.

(8) Ep. 14. ad Corydaleum.

(9) In fragmentis frag. 8.

(10) Apud Joſeph. l. 2. de excell. artis med.

(11) Refertur à Phurnut. in Adagiis cent. 5.

(12) Penes eundem ibid.

(13) Orat. de Martyrib.

(14) De cultu Sacrar. Imagin. Orat. 2.

(15) In explicat. Hymnorũ c. 4. & 6.

(16) In Exheſi Canonũ ſive Odarum Eccleſiæ.

pum

Digitized by Google

(17) d. Epiſt. 14. (18) In Metaphr. ad Vit. 40. Martyr.

pum amiciſſimum Theodori Studitæ, per Lazarum (15) Lemnium S. Niconis diſcipulum, per Antonium (16) Patarenſem fortiſſimum Catholicæ fidei athletam, quorum dicta Photiani omnes recipiunt, ut Coreſſius (17) affirmat, recenſetque (18) Margunius.

X. Exiſtimo ſatis, ſuperque quadragenarium ſtulurum numerum ab omni Superſtitionis ſuſpicione alienum his teſtibus, hoc prodigio, hac ſacræ Vetuſtatis authoritate probatum eſſe; quæ duo reliqua ſunt objiciunturque expiationibus Noſtris, ea in primis manifeſtè ſunt falſa. Nam quod dicunt, criminoſum cenſeri penes Nos eum, qui ex potu, ciboque polluto aliquid hauſerit, comederit, tetigeritve, purum, putumque mendacium eſt. Infremit propterea (1) Coreſſius, nec fert patienter id Græciæ tribui, quod nunquam Græcia ſomniavit. Imò nos addimus, quod ubique Græcia infitiatur. Nicephorus (2) Patriarcha τὸ θίγειν, ἢ γεύσασθαι ἀκαθάρτε, ἢτε ςοιχείε, ἢτε ζώε, ἀναμάρτητον, χρὴ δ' ὅμως, εἴπε κληρικὸς τέτων μεθέξῃ ἔμπροσθεν ἀσθενῶν ἀνθρώπων, τε σκανδάλε τάχα παῦσαι μετάνοιαν, τρισὶν ἡμέραις τὸ γόνυ κάμπτοντα ἐν τῷ ναῷ. *Tangere, vel guſtare impurum vel elementum, vel animal procul ab omni crimine eſt. Oportet nihilominus Clericum, ſi quando his uſus eſt coram imbecillis hominibus, ob ſcandalum fortaſſis, agere pænitentiam tribus diebus genu flectentem in Templo.* Hanc Nicephori Sententiam refert Prodromus, (3) & ſapienter enarrat his verbis. Ἰςέον, ὅτι ἐκ ἀντιλογεῖται ἑαυτῷ ὁ Μακαρίτης Πατριάρχης, διδάσκων ἐχ ἁμαρτάνειν τὸν ἀκαθάρτε γευσάμενον, καὶ μετανοίας κανόνα προστιθεὶς ὁμῶς. ὁ γὰρ κανὼν ἐ τὸ βρῶμα τιμωρεῖ, ἀλλὰ τὸ σκάνδαλον, ὃ καὶ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς κακὸν καὶ ἀπαγορεύεται, λέγοντος τε Παύλε, εἰ τὸ βρῶμα σκανδαλίζῃ τὸν ἀδελφόν μα, ἐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα. *Sciendum, non ſibi contraria dicere beatæ memoriæ Patriarcham, docentem non peccare eum, qui pollutum quid guſtat, & tamen proponentem pænitentiæ præceptum. Nam Canon non eſum caſtigat, ſed ſcandalum, quod & in bonis malum eſt, ac vetatur: dicente (4) Paulo: ſi eſca ſcandalizet fratrem meum, non manducabo carnem in æternum.* His adde, quæ (5) Philotheus ipſe, Euchologii emendator dicam, an corruptor? certè explanator in Scholiis ad opus ſuum: ἰδὲ, ait, καθαρὰ τὰ πάντα λέγεσαν τὴν εὐχὴν, ἀσεβὲς γὰρ τὸ νομίζειν πλημμελῆμα, εἴτις γεύσοιτο ἀκαθάρτε, ἢτε ὕδατος, ἢτε οἴνε, καὶ ἐλαίε, ἢ μέλιτος, ἢ ἄλλε μιανθέντος. τέτε ἕνεκα φύλαττε, μὴ καταδικάσῃς τὸν πλησίον σε τέτων τινὸς γευσάμενον. ἀλλὰ καὶ σὺ ὁ γευόμενος τῶν μιαρῶν, ἀπέχε πρὶν ἢ εὐλογίας, καὶ καθάρσεως μεθέξωσι διὰ τῆς εὐχῆς, καὶ τε ςαυρε, καὶ τε ἁγιάσματος. καὶ γὰρ σκάνδαλον καὶ ἐκ τῶν καλῶν γίνεται, ἐκ δὲ τέτε φοβερὸν κρῖμα. *Nota, munda omnia dicentem preces, quare impium eſt cenſere, crimen ab eo perpetrari, qui guſtet immundam, vel aquam, vel vinum, vel oleum, aut mel, aut coinquinatum aliud quidpiam. Hinc cave, ne proximum tuum condemnes horum aliquid guſtantem. Sed & tu, qui guſtas fœda, abſtineto te hiſce ante benedictionem, & purificationem per preces, & Crucem, & luſtralem aquam: nam ſcandalum ex his quoque, bonis licet, oritur, ex eo verò timendum judicium.* Eadem docent Balſamon, Macarius Hieromonachus, aliique, quorum nomina accuratè recenſet (6) Coreſſius, & poſt Coreſſium (7) Canonarcha. At his quid clarius, quid apertius, ut agnoſcas, nullius criminis reum haberi à Nobis illum, qui polluta tetigerit, deguſtarit? Quod ſanè Veritati uni faventes dicimus, aſſerimuſque, ſi per Nos iſtiuſmodi homines punirentur, ingenuè faſſuri, quod noſtra Eccleſia decreviſſet, oſtenſurique, ritè idipſum à Nobis præſtari, quod Latina Antiquitas omnibus venerabilis ſanctiſſimè præſtitit. Teſtis Gregorius (8) Pontifex à Goario (9) ad hoc ipſum productus, cujus decreto pœna ſtatuitur ei, qui pollutum quidpiam comederit, biberitve. Ejus hæc verba ſunt. *Qui comederit, vel biberit ſordidatum à Cane, vel mure* (ſcilicet antequam aquâ luſtretur) *quinquaginta pſalmos cantet: ſæcularis tres dies pœniteat: qui poſtea noverit, quòd talem potum biberit, pſalterium cantet; ſæcularis tres dies pœniteat.* Adeò non prorſus innoxii viſi Vetuſtati Romanæ, qui per immundas animantes polluta guſtaſſent, ut pœnæ ſubjecerit, Pœnitentiæ obligarit, quos noſtra nuſquam punit Eccleſia. Hinc porro & illud ſequitur, non rejici penes Nos polluta cibaria uſurpantes à Sacris Ordinibus, neque Irregularitatem ullam incuti cuiquam ex iſtiuſmodi eſu. Nam quî ex delicto irregularis cenſebitur apud Nos is, qui omnium Noſtrorum Suffragio innocens reputatur? Propterea Dositheus (10) Chartophylax. τὸν ἐν ἰδιώτῃ, ait, ἀκαθάρτῳ τύχαντι μιανθέντα ἐξ ἀφορίζεσθαι τε κλήρε δεῖ, ἔτε ἀπόβλητον τῆς ἱερωσύνης νομίζειν. *Ex polluto eſu fortaſſis, aut caſu aliquo inquinatum neque decet à Clero ſegregare, neque rejiciendum à Sacris cenſere.* Et Joannes (11) Epiſcopus Citri Juriſconſultiſſimus Noſtrorum interrogatus, an liceret ad matrimonium recipere eo modo pollutum hominem? ἐδεῖνα, reſpondit, κατὰ τὸν δύο μιανθέντα δεῖ ἀπείργειν τινὸς τῶν μυστηρίων, ἀθῶον γάρ. καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν τέτον, ὅτι ἐκ ἔστι βρῶμα, καὶ πόμα ἡ βασιλεία τε Θεε. *Neminem in ejuſmodi quopiam pollutum arcendum à Sacramentis: nam animo innocuum eſſe hujuſmodi hominem, quando non eſt regnum Dei eſca, & potus.* Quin & (12) Margunius, quamvis, nullo Græco authore, Sacerdotem pollutis hiſce cibis utentem ceſſare debere doceat, attamen Clericum hujus acceerſitum fœditatis, ſi dignus ſit, initiandum affirmat authoritate Nicephori (13) Patriarchæ, dicentis: ὁ γευσάμενος ἄνευ εὐλογίας μεμολυσμένε ὕδατος, ἢ βρώσεως ἐπὶ τε πλησίον σκάνδαλον, μετανοίας τῆς σκανδαλοδοσίας δοὺς, εἰ ἄξιος, χειροτονείσθω: *qui ſine benedictione guſtavit pollutam aquam, vel cibum cum proximorum ſcandalo, pœnitentia ob ſcandalum factum peracta, ſi dignus, initiator.*

XI. Quid plura? ex iis, quæ mox ad rem proponemus, apprimè patebit, ne ex omni quidem crimine per Nos quenquam ab Ordinibus rejici: quî per Nos rejici dicas ex eo, quod nobis crimen non eſt? Qui ad ſacras dignitates recipimus, quos in cibo peccaſſe docemus, quo pacto irregulares cenſebimus, quos immunes à culpa, minimèque pollutos ex uſu pollutæ dapis aſſerimus? Mentitur enim uterque, cùm in Gentem noſtram deblaterat, autumatque, repelli per nos à Sacro Miniſterio, quos conſtat ſanguinem, aut Suffocatum comedere. Nempe nemo ex Noſtris hec docuit, quod pe-

nò

Margin notes: (1) d. Ep. 14. (2) Reg. 45. (3) De Interpret. Canon. ad Can. Apoſt. 53. (4) 1. Ad Corinth. c. 8. v. 13. (5) Schol. in Ord. purificandi contaminata. (6) d. Epiſt. 14. (7) De vi Can. c. 73. (8) Lib. 3. c. 40. (9) In Enchol. ad Orat. ſuper frumento not. 1. in fin. (10) In Synopſ. Canon. ad Can. Apoſtol. 53. (11) In reſponſ. diverſis reſponſ. 8. apud Diplovat. (12) d. nota 39. (13) Reg. 18.

Digitized by Google

nè omnes conceptiſſimis verbis inficiantur. Incipio ab antiquiſſimo Canonum noſtrorum Interprete. Leo (1) Monachus Sebaſtenus: ἐπὶ πνικτοῦ, ἢ αἵματος μολυνθεὶς μὴ λειτουργείτω ἱερεὺς, ἢ διάκονος τρεῖς ἡμέρας, ὧν διελθουσῶν διὰ νηστείας διακονικῶς λειτουργείτω· οὐ γὰρ ἀπείργει τῆς ἱερᾶς αὕτη γαστριμαργία, ὁ δὲ λαϊκὸς μετάνοιαν ἕξει, ὡς ἐφ' ἑτέροις πλημμελήμασι. *Qui in ſuffocato, & ſanguine pollutus eſt, ne celebret Sacerdos, aut Diaconus tres dies, quibus per jejunium elapſis, miniſtret; non enim repellit à Sacris hæc Gula: Laicum verò pœniteat hujus criminis, ut & aliorum.* Conſonant tradita per Nicephorum (2) Patriarcham. ὁ γευσάμενος αἵματος, ἢ πνικτοῦ γαστριμαργίας μόνης ἔνοχός ἐστιν· εἰ οὖν ἄξιος, χειροτονείσθω. *Qui guſtavit ſanguinem, vel ſuffocatum, Gulæ ſolius reus eſt; Si ergo dignus, initiator.* (3) Prodromus efficaciùs τὸ δὲ ἐν πνικτῷ, ἢ αἵματι σκανδαλισθῆναι τινὰ πάλαι μὲν ψυχικὸν ἁμάρτημα, καὶ ἀνάξιον ἱερωσύνης ποιοῦν· τὸ γὰρ ἔννομον ἐκράτει· νῦν δὲ ἱερᾶται· ἁμάρτημα γὰρ, ἀλλ' οὐ ψυχικόν. *Pati ſcandalum in ſuffocato, & ſanguine olim ſanè Animale peccatum, hoc eſt Capitale, & à Sacris arcendum Ordinibus. Vigebat enim obſequium in Legem, nunc Ordines admittit, quia peccatum quidem eſt, non tamen Animale.* His adde reſponſionem Nicetæ (4) Juriſconſultiſſimi, qui, an liceret ſacro ſepulcro dignari, ſeu Cœmeterio, eum, qui ſanguinem, & Suffocatum ediſſet, interrogatus reſpondit. Δίκαιον, ἐνταφιάσαι ἐκκλησιαστικῶς τὸν ἐλεγχθέντα ἐπὶ βρώματι ἀπαγορευθέντι. τὸν γὰρ αἰσχρῶν λογισμῶν ἔνοχον τῆς ἐκκλησίας οὐκ ἐξωθοῦμεν νεκρόν· καὶ καθὼς ἀμφότερος ἱερῶν ἄξιος, καὶ χειροτονίας, οὕτω καὶ ταφῆς καθαρᾶς. *Juſtum eſt, ſacrum Sepulcrum concedere reo ciborum interdictorum. Nam turpibus cogitationibus pollutum non abſtinemus ab Eccleſia poſt mortem: & quemadmodùm uterque dignus ſacrorum, atque Ordinationis, ita & intaminati Sepulcri.* Hinc (5) Harmenopulus ea crimina recenſens, ob quæ quis ab Ordinibus paſſim repellitur, nullam de hoc mentionem facit, imò & (6) alibi vir acutiſſimi ingenii, ſummęque inter Noſtros Sapientiæ regulam quandam accuratè conſtituens, ex qua deprehendi poſſet Irregularitas ex delicto, qua de hic agimus, his ſolemnibus verbis rem totam enucleat. Χρὴ τοῦτο καθιστάναι οἷα θεμέλιον τοῖς περὶ τῆς χειροτονίας πραγματευομένοις, ὅτι οἱ μὲν οὐ καθ' ἁμάρτημα, ἀλλὰ διὰ τὸ ἐλλεῖπον ἀπείργονται, οἱ δὲ διὰ ἔγκλημα· κἀκείνοις μὲν ἡ μετάνοια, καὶ ἄχρηστος, καὶ οὐδὲν συμφέρει· τούτοις δὲ ὠφέλιμός ποτε· οὐ γὰρ πᾶν ἁμάρτημα ἐξωθεῖ· ἐκεῖνο δὲ, ὃ πᾶσιν ἁμαρτία ἐστὶν ἔργῳ ἐλεγχθέν, ἅπερ δύο πρὸς τοῦτο ἀναγκαῖα· διὸ ὁ διὰ λογισμῶν ἁμαρτήσας οὐκ ἀπείργεται, οὐδὲ ὁ μιαροφαγῶν ἐπὶ πνικτοῦ, ἢ αἵματος· ἐκεῖνο γὰρ οὐκ ἔργῳ, ἀλλὰ διανοίᾳ τελεῖται, τοῦτο δὲ οὐδὲ πᾶσιν, οὐδὲ πάντοτε ἁμαρτία φαίνεται. *Oportet hoc quaſi fundamentum conſtituere acturis de Ordinatione: alios non ob crimen, ſed propter vitium rejici, alios propter crimen. Et illis ſanè pœnitere eſt inutile, nihilque confert, his verò utile aliquando. Non enim omne peccatum arcet, ſed illud, quod ab omnibus peccatum habetur, & opere manifeſtum eſt: quæ duo ad id neceſſaria. Quare, qui ſola cogitatione peccat, non rejicitur, neque qui polluta comedit Suffocatum, & ſanguinem. Nam illud non opere, ſed mente perficitur, hoc autem neque omnibus, neque ſemper peccatum videtur.*

(1) *Schol. in Canon. 67. Trull.*
(2) *Reg. 42.*
(3) *De Interpr. ad Can. 67. Synod. Trullan.*
(4) *In reſponſ. variis apud Diplovat. & alios reſponſ. 9.*
(5) *In Epitom. Sect. 1. tit. 1.*
(6) *In Trochiro Canon. ex Trull.*

XII. Hæc Harmenopulus aperta, & manifeſta, quæ ſuffragium Eccleſiæ noſtræ, ejuſque ipſius certiſſimam ſententiam Orbi Terrarum univerſo proponunt. Quibus tamen contraria (ridendum ne magis dicas, an deplorandum?) qui ſe rerum noſtrarum peritiſſimum autumabat Catumſyritus, quique Græcæ Superſtitionis ſeſe judicem æquiſſimum jactat ineptiſſimus Ligur, ex Harmenopulo probant, nullo ejus loco prolato, nullis verbis adductis. Supereſſe putant, quod dicunt, Harmenopulum horum teſtem, in quem ſtatim belluino prorſus furore deſæviant. Illum plebejum rabulam, illum nebulonem è trivio, illum procacem Legulejum appellantes. Quo fit, ut nobis veritati ſcribentibus optimum factu videatur, aliquid de Harmenopulo ex alibi deſcriptis dicere, eòque ad rem noſtram appoſitè magis, quò ſæpiùs in præcedentibus, ſæpiſſimè in ſecuturis tanti viri authoritatem producemus ad teſtimonium. Conſtantinus (1) Harmenopulus Patre Curopalata, Matre Muzalona Jo. Cantacuzeni Imperatoris, ſive potiùs Tyranni conſobrina Conſtantinopoli natus eſt: ad XVI. annum ætatis liberalibus Græcorum diſciplinis à Philaſtrio Monacho Studite inſtitutus, poſt auditum Leonem Monachum, quem mox Archiepiſcopum Mitylenæum fuiſſe cùm conſtet, conjicio eundem eſſe cum Magentino, ad annum uſque vigeſimum Latinis literis navavit Operam ſub Aſpaſio Monacho Calabro, quem ad id pater Conſtantini magna mercede ex Italia conduxerat. Hinc ad Juriſprudentiam ſe contulit, Doctore Simeone Attaliata pronepote Michaelis illius, cui Juris Compendium Græci debemus. Eo magiſtro velociſſimi ingenii juvenis ad eam Sapientiæ famam pervenit, ut duodetrigeſimo ætatis anno Anteceſſoris nomen meruerit, quod non niſi ſenibus Principes noſtri, & Legum ſtipendia emeritis plurima concedebant. Trigeſimo ætatis anno Judex Dromi, quod Civilium Dicaſtarum ſupremum Tribunal fuit, renunciatus, & inter Conſiliarios adſcitus Principis, quos inter primum locum obtinuit minimus omnium ætate, tanta cum integritatis, & ſapientiæ gloria id muneris executus eſt, ut Cantacuzeno è Solio, quod occupaverat, deturbato, nullam fortunæ, aut dignitatis mutationem ſit paſſus, quin imò, patre defuncto, auctus honoribus Sebaſtus, & Curopalata ad Cæſarem propiùs accedere juſſus ſit. Opibus, dignitatibus, opulentoque Brienniæ conjugis matrimonio felix ad Legum interpretationem ſe contulit, tantâ ubique & gravitate, & eruditione, quantam nobis ubique ingerunt ejus in Digeſtum (2) ac Codicem luculentiſſimi Commentarii, explanationes Novellarum, Prochiron Juris utriuſque, aliaque, quæ paſſim Latinis IC. ad authoritatem præſentiſſimam evocantur, quæque tanti Græcis habita ſunt, quanti olim priſcis Latinis effata Scævolæ, Pauli, Caii, Ulpiani, aliorumque hujuſmodi, quorum in Jure ſumma poteſtas. Sapientiſſimum appellatum à Michaele (3) Balſamone, Peritiſſimum legum à Nicolao (4) Cabaſila, Os Juriſ-

(1) *Confeſſus i Paralipom. Biblioth. Photii, & Planudę. in Harmenopul.*
(2) *Vid. de his Græciæ Sapientis Teſtimon. in Harmenopulo.*
(3) *In Anaphora 3. c. 5.*
(4) *In quæſt. de Matrim. ap. Canonarcham.*

Digitized by Google

riſprudentiæ antonomaſticè, & Juriſconſultum κατ' ἐξοχὴν à Nilo (5) Rhodio, & ab ipſo Philotheo (6) Patriarcha CP. Theſaurum Nomicum, diſces ex pluribus Virorum hujuſcemodi monumentis. Circa quadrageſimum ætatis annum Canones attigit, cùm Præfectus Theſſalonicæ ſummo cum Nomophylacis imperio per otium amavit Sacra tractare, eâ diligentiâ, & fide, ut inter Canoniſtas noſtros Principem locum obtineat, quidquid contra conetur (7) Margunius, prælato ubique omnibus Balſamone. Nam cum hic ſæpe, & in multis erraverit, ut ipſi Photiani fatentur, noſque ſæpe docuimus, docebimuſque, Harmenopulum Photiani ipſi cum Nilo (8) relato νομοδιδάσκαλον, καὶ Κανόνων ἑρμηνεία ἀνεπίληπτον vocant cum (9) Coreſſio, & (10) Canonarcha, cujus utriuſque ſuffragio Philotheus auſus Harmenopulum emendare, & Balſamoni poſtponere, ridendum prorſus in modum deſipuit. Hæc nobilitas, hæc dignitas, hæc ſapientia Harmenopuli, cui addimus Laudem ex fide Orthodoxa. Licet enim inter Photianos natus, à Photianis inſtitutus, cognatumque Imperatorem nactus non Photianum dumtaxat, ſed & Palamitam, Palamam, cui Cantacuzenus faverat uſque ad ineptias, in ea Urbe, cui ipſe præerat, Aris, ac Templis cultum publicè inſectatus eſt pluribus, præſertimque Tomo illo, quem Anonymo tribuit (11) Allatius, ut conſtat ex traditis per Dionyſium (12) Acindynum nepotem Gregorii, cujus hæc verba ſunt. Τῶν καταδικασάντων τὸν Παλαμᾶν πολλὰ ὑπερέχει τοὺς ἄλλους ὁ σεβαςὸς φιλόσοφος, καὶ νομοδιδάσκαλος Ἁρμενόπουλος, οὗ ἐςιν ὁ τόμος, ὁ τὰς τοῦ Παλαμᾶ αἱρέσεις συντρίβων, καὶ οὕτως ἀρχόμενος· ἡ μὲν παρὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριςοῦ, καὶ τῶν ἁγίων. *Eorum qui damnavere Palamam multùm ſuperat alios venerabilis Philoſophus, & IC. Harmenopulus, cujus eſt Tomus hæreſes Palamæ conterens, quique ſic incipit: Quæ à Chriſto Domino noſtro, & Sanctis*: Photianorum verò adeò non conſenſit ineptiis, ut cùm ſupremam Pontificis Romani poteſtatem fateatur (13), teſtatus è Sardicenſi, Appellationum Jus ad ipſum pertinere, Latinorum dogmata inter hæretica, quorum Syllabum accuratè inſtituit, minimè recenſuerit, ut fecere, quicunque Photianorum, hæreſes enumerarunt: Quin imò Spiritus Sancti à Patre, & Filio Proceſſionem palam profeſſus eſt (quidquid ex conjecturis futilibus cenſeat (14) Allatius,) in explicatione notiſſima (15) Fidei, quam ad extremum uſque Vitæ habitum conſtantiſſimè retinuit. Fertur enim Ecthesim illam bis recitaſſe memoriter eo ipſo die, quo Conſtantinopoli obiit ſub Manuele Palæologo Kalendis nimirum Martii, anno ætatis LXIII. Chriſti MCCCLXXX. vel LXXXIII. ut accuratiùs ſupputat (16) Coreſſius, ex quo pleraque horum deſumpſimus, atque contulimus ad Græcæ Sapientiæ teſtimonium.

XIII. Hactenus de Harmenopulo, ut Catumſyriti, ac Liguris ſupina vel ignorantia, vel nequitia pateat, ſimulque illud manifeſtum ſit, nunquam à Græcia rejectos ab Ordinibus ſacris eos, qui Suffocatum, ſanguinemve comederint, quando tantæ authoritatis vir tantus, & Legum, & Canonum noſtrorum interpres, non

(5) *In Sylloge Can. ad Canon. Conc. CP. ſub Cantacuzeno.*
(6) *Orat. 2. de Pace Chriſti.*
(7) *In Proœm. Notar. & paſſim in eo Opere.*
(8) *Ubi ſuprà.*
(9) *Ubi ſuprà.*
(10) *De vi Canon. Schol ult.*
(11) *In Append. ad Tom. 1. Græciæ Orthod. pag. 780.*
(12) *In hiſtoria victoriarū Patrui ſui de Palama circ. med.*
(13) *In Epit. Sect. 1. tit. 1. in fin.*
(14) *De conſenſione lib. 2. c. 2. num. 8. pag 493.*
(15) *Extat in jure Græco-Rom. lib. ult. tom. 1. pag. 552.*
(16) *Ubi ſuprà.*
(1) *Vide infrà multa.*

ſolùm, ut mentiuntur hoſtes noſtri, id minimè aſſerit, verùm palam id pernegat. Et hæc ſanè ad retundendam rabularum hujuſmodi iniquiſſimam audaciam dicta ſunt. Cæterùm adeò ipſa Calumnia Græciæ nihil obeſt, ut, tametſi eam hoſtibus noſtris daremus, faſſique, à Noſtris rejici ſuffocatis utentes carnibus, & ſanguinem comedentes vera eſſe profiteamur, quæ falſiſſimè Nobis objicit Catumſyritus, adhuc ea omnia nullum Genti noſtræ dedecus irrogent, nullam Eccleſiæ noſtræ notam inurant. Nam, cùm penes Nos ex antiquiſſima (1) Conſuetudine Lege firmata, Jure (2) Civili, & (3) Canonico comprobata interdictus ſit ciborum hujuſmodi uſus, ſequitur, criminoſum fore eum, qui dapibus illis utatur: Porro quid oberit, quin Eccleſia noſtra crimini hanc pœnam adjiciat, ut ejus reus à Sacris Ordinibus repellatur? Sanè poſſe Eccleſiam adnectere cuicunque crimini, ſi grave ſit, ac lethale, Irregularitatem, certiſſimum eſt, atque illi uni mirabile, qui aut poteſtatem Eccleſiæ, aut naturam Irregularitatis ex delicto non novit. Hæc Juris omnino poſitivi, ut ajunt, eſt, quemadmodum multis (4) Covarruvias probat ex (5) Jure, cæterique (6) DD. contra Marianum (7) Socinum; nec aliunde probatur, quàm ex aperta Eccleſiæ delictum punientis conſtitutione: Quapropter tota pendet, ut ex occaſione quidem, à Crimine, uti ex cauſa verò, ab ipſa Eccleſiæ poteſtate, quæ occaſione illa poſitâ, ſine dubio exeri poterit, atque hoc crimen hâc pœna puniendum edicere. Da ergo Suffocato, aut ſanguine veſci peccatum eſſe, & quidem grave, ſtolidus eris, ſi neges, poſſe id criminis ab Eccleſia Irregularitate notari. Tota ergo ratio controverſiæ hujuſce ex eo pendet, quod ingentibus hinc inde clamoribus non ſine communi ſcandalo Latinos inter, ac Græcos quoſdam litigioſos, ac querulos diſputatur: an Græcis crimen ſit, atque an Jure crimen ſit Suffocatarum carnium, ac Sanguinis eſus? Duas longè inter ſe diſſidentes ſententias reperio, Græcorum alteram exiſtimantium, neque licere, neque licuiſſe unquam, his dapibus uti, atque inde inſurgentium in Latinos, eoſque Impietatis, & ἀνομίας accuſantium, alteram Latinorum aſſerentium, & licere, & licuiſſe ſemper Suffocatum, ac ſanguinem ad uſum menſæ deducere, atque ſolitos his ſeſe abſtinere Græcos Superſtitionis, ac Judaiſmi poſtulantium. Græcos argumentorum ſtrue tuetur (8) Margunius, & ex Latinis non pauci: favet Latinis paſſim (9) Baronius uſque ad contumelias, ut ſolet, in Græcos ferox, & poſt hunc (10) Catumſyritus, noviſſimèque noſtrâ ætate cum fratre Dominicus (11) Magrius vir ſanè barbaræ eruditionis, & de antiquitate optimè meritus, cùm aliena promit, ſed adeò ridiculus, cùm ſua Noemata producit in medium, ut prorſus ineptiat, cui addendus eſt ex Noſtris (12) Coreſſius hac in re morum Græcorum acerrimus caſtigator.

(2) *Leo Imper. ad Stilianū Novell. Conſt. 58.*
(3) *Concil. Trull. ca. 67.*
(4) *In Clem. ſi furioſus p. 1. §. 1. & nu. 1.*
(5) *In c. is, qui de ſent. excom. in 6.*
(6) *In c. niſi cum pridem. ubi Innoc. col. 3. Anton. n. 19. de renunciat. & in ca. ad audientiam de homicid. Sylveſter verb. irregularitas. in fin. Villadiego de Irregul. in princ. Paludan. in 4. diſt. 25. qu. 3. ad fin. Florent. 3. pa. tit. 28. §. 6. Imola. & Doct. in d. Clem. ſi furioſus.*
(7) *In d. c. ad audientiam q. 3. principali.*
(8) *Nota 104. ad 67. Canon. Trullan.*
(9) *Ad ann. 58. à nu. 13. & ſeqq.*
(10) *Ubi ſupr. Palin. c. 4.*
(11) *In Hierolex. dict. ſuffocatum.*
(12) *In notis ad Nili Synopſim ad Trull. ca. 67.*

SE-

Digitized by Google

SECTIO II.

Diſceptatio de Suffocato, & Sanguine.

SUMMARIUM.

I. *Legem abſtinendi ſe à Suffocato, & Sanguine diu viguiſſe in Græcia, & quandiu.*
II. *Eam poſtremis hiſce Sæculis obſoleviſſe.*
III. *Extra Græciam eandem diu Legem viguiſſe, & quandiu.*
IV. *Refellitur Magrius multa mentitus in Græcos: ab his Manichæam hæreſim damnari, conficitur.*
V. *Oſtenditur, ex Ambroſio non probari Actorum Textum à Græcis corruptum, ut vetitum Suffocatum probarent.*
VI. *Proponuntur Senſus Patrum varii circa Legem, quæ Suffocatum vetat.*
VII. *Reſpondetur difficultati petitæ ex Verbis Apoſtoli; oſtenditurque ea neutri parti contendentium favere; & quî intelligenda ſit.*
VIII. *Exploditur enarratio Suffocati Grammatica, quam Magrius ſomniavit.*
IX. *Defenduntur à Cenſura Magrii Origenes, Tertullianus, & Euſebius.*
X. *Idem patrocinium præſtatur Minucio, & expenditur Fides Breviarii Licienſis.*
XI. *Reſponſiones Magrii petitæ ex conjecturis refelluntur. Ejuſque ignorantia demonſtratur.*
XII. *Ejuſdem reſponſio ad authoritatem Zachariæ Pont. Max. perpenditur, & refutatur.*

I. IN quæſtione & celeberrima, & perdifficili, viſum eſt pedetentim ire, ut non univerſim, ſed per partes lis notiſſima decidatur. Et Primò illud certiſſimum autumo, Legem abſtinendi ſeſe à Suffocato, & Sanguine in Græcia ad Annum uſque Chriſti milleſimum treceteſimum viguiſſe, obſoleviſſe deinceps ita, ut ii, qui hactenus in Græcia pauci ſanè, iique *idiotæ*, uti dicimus, homines, his abſtinent ſe, potius ex quadam patrum traditione, populari conſuetudine, ſtomachoque his abſtineant ſe, quàm religione aliqua, aut obſequio erga Legem. Altera hujus Aſſertionis pars manifeſta eſt ex dicendis, quibus apertiſſimè demonſtrabimus in Græcia, ad uſque Trullanam Synodum nefas fuiſſe Suffocato uti, aut Sanguine. Trullana verò Synodus (1) incidit in annum Chriſti DCCVII. cujus (2) authoritate penes Noſtros, etiam Orthodoxos maximâ, conſtitutum, ut nemo in poſterum, quod alicubi per negligentiam inoleverat, ſibi fas duceret, ſuffocato cibo, aut Sanguine veſci. Quapropter Octavo ſæculo hoc Jure palam uſa eſt Græcia. Sęculo verò IX. Leo VI. qui & Philoſophus, Conſtitutione (3) integra eidem Interdicto vim addidit etiam civilem: At ſæculo X. vetuit idipſum Polyeuctus (4) Patriarcha acta ad id Synodo, ut refert Doſitheus (5) Monachus, cui Synodico robur adjunxit è ſolio Conſtantinus VIII. (6) Porphyrogenneta, cujus χρυσόβουλλον, ſeu Conſtitutio citatur à (7) Canonarcha. At Sæculo XI Alexius (8) Patriarcha in Comitiis ipſis, à quibus Byzantinæ Eccleſiæ præfectus eſt, ſolemni edicto Trullanos Canones obſervandos proponens, eumque præſertim, in quo de Suffocato, & Sanguine, negligi queſtus, interpoſitâ Anathematis pœnâ omnibus cuſtodiendum aſſeruit, cujus edictum Michael (9) Paphlago confirmat, ut videre eſt penes (10) Margunium. Duodecimo ſæculo etiam indictam ejuſdem Legis obſervantiam Græcis, per Leonem Stipioten (11) Patriarcham Suffragio itidem Calo-Joannis (12) Comneni Imperatoris, teſtis eſt (13) Veccus, cujus & Metochites Georgius, utriuſq; authoritate certiſſimum eſt, eandem legem viguiſſe ſęculo XIII. Nam Veccus hæc ſcribit: τὸ ἀπέχεσθαι τῶν πνικτῶν, καὶ τοῦ αἵματος συνήθεια ἡμῖν, καὶ νόμος διέταξεν· καὶ ταῦτα πολλάκις, καθὼς προειρήκαμεν, ἐπιδέδεικται νυνὶ τῶν πρὸ ἡμῶν ἀρχιερέων συνοδικοῖς τόμοις τεθεμελίωτο. τοῦτο γὰρ ἀπεφήνατο κατὰ τοὺς ἐμοὺς χρόνους ὁ πρὸ ἡμῶν πατριαρχεύσας ἀοίδιμος, καὶ ἄλλοι. *Abſtinere Suffocato, & Sanguine conſuetudo nos, & lex jubet, quod pluries, ut ante diximus, conſtitutum nuper eorum, qui ante nos fuere, Antiſtitum ſynodicis decretis confirmatum eſt. Hoc enim noſtris hiſce temporibus cenſuit, qui ante nos Patriarchatum inclytus geſſit.* Ad idem confert authoritas Georgii Metochitæ, quâ conſtituit eandem conſuetudinem, legemque XIII. Sæculo in Græcia viguiſſe. Ejus (14) verba, quòd difficultatem totam enodant, ſimul id, quod probamus, confirmant, proponimus. Καλὸν, ait, κατ' ἔθος, καὶ γεύεσθαι, καὶ ἀπέχεσθαι πνικτοῦ, καὶ αἵματος. τὸ γὰρ ἔθος, καὶ νόμον κατισχύει ἀῤῥωστοῦντα, καὶ ὑγιαίνοντα ποτὲ ἐξασθενίζει· ὅθεν μεμπτέον, εἰ Λατῖνοι μὲν οὐκ ἀπέχονται τούτων, εἴτε καὶ αἰγύπτιοι, καὶ φοίνικες. κατεκράτησε γὰρ νόμου παρ' αὐτοῖς τὸ ἔθος. μεμπτέον τυχὸν ἂν ἡμῖν, εἰ οὐκ ἀπεχόμεθα τῶν τοιούτων, ἀπηγορευμένων, καὶ παλαιαῖς Λέοντος, καὶ νεαραῖς διατάξεσι τῶν ἁγίων πατριαρχῶν. *Bonum juxta conſuetudinem & guſtare, & abſtinere ſe à Suffocato, & Sanguine. Nam conſuetudo, & Legem roborat ægram, & vigentem debilitat. Non igitur reprehendendum, ſi Latini quidem non abſtinent ſe his, ſive etiam Ægyptii, & Phœnices. Superavit enim penes ipſos conſuetudo legem: reprehendendum fortaſſis in nobis, ni abſtineamus nos hiſce, quæ vetita nobis ſunt tùm antiquis Leonis, tùm novis conſtitutionibus Sanctorum Patriarcharum.*

(1) Baron. Panvin. Planud. et alii ad eum ann.
(2) Can. 67.
(3) Conſtit. Nov. 58.
(4) In Synodico initio.
(5) Collect. Can. ad Trull. c. 67.
(6) Tit. de eduliis prohib.
(7) De vi Can. ad c. 67. Trull.
(8) Synodico 1.
(9) De Cib. Prohib. Novell. 2.
(10) d. nota 39.
(11) Synodico 2. apud Canonarcham.
(12) Novell. 2. de Venalib.
(13) Synodico 3. ap. Capanas.
(14) Orat. cõtra ſuſurrones 1. circ fin.

II. Conſtat ex his, ad annum uſque trecenteſimum ſupra milleſimum hanc conſuetudinem, Legemque viguiſſe, obtinuiſſe in Græcia: ſed non minus conſtat, deinceps utranque in Græcia obſoleviſſe, nam qui ejuſdem ſæculi poſtremâ parte floruit Geraſimus (1) Monachus explanator acutiſſimus Balſamonis, Trullanos Canones explicans his verbis legem de Suffocato, & Sanguine caſtigat. Τούτου τοῦ Κανόνος τὴν ἰσχὺν σύμπασαν τὸ συνῆθες ἠφάνισεν, καὶ τὰ τοῦ Λέοντος θεσπίσματα τοῦ φιλοσόφου τὸ ἔθος κατήργησεν· καὶ γὰρ καὶ πνικτῶν βρώματα ἐσθίουσι ἔνιοι, καὶ πηγνύμενον αἷμα καθ' ἡδυπάθειαν ἔχουσιν οἱ πολλοὶ· καὶ ὁρῶμεν ἐν τοῖς βασιλείοις, ὅθεν ὁ Λέων ἀπηγόρευσε τὰ πνικτὰ, τοὺς μαγείρους πνίγειν τὰς περιστερὰς, ἵνα λιπαρωτέραι ἐν τοῖς ψιδίοις φανῶσι, καὶ ὁ λαὸς ἐν αἵματι χοίρων, καὶ αὐτῶν ἐντέροις ἀρωματίζει τὰ βρώματα. *Hujus Canonis vis omnis excuſſa eſt per conſuetudinem; decretaque Leonis Philoſophi mos interfecit. Nam & Suffocatum cibum plerique comedunt, & gelantes ſanguinem in deliciis habent plerique.*

(1) Ad Can. 67. Trull.

rique. Et videmus in Regiâ, unde Leo Suffocatum probibebat, & Sanguinem, coquos columbas ſtrangulantes, ut candidiores in patinis appareant; & populus in Porcorum ſanguine, eorumque inteſtinis condit cibos. Quæ ſcribit hic Author, eadem pluribus exequitur Nilus (2) Rhodius, in cujus explanatione plura (3) Coreſſius, qui alibi plurima. Antonius etiam Patriarcha videndus penes (4) Canonarcham, penes quem eſt & Calliſti II. Patriarchæ Synodicum XIV. ſæculo latum, itidemque reſponſum Gennadii Scholarii poſt captivitatem noſtram ſæculo XV. His adde tradita per (5) Diplovatacium, & Joannem (6) Laſcarem, penes quem Sophronius Monachus, Simeon, & Maximus Philoſophi idipſum conſtituunt. Imo & (7) Marguniusipſe, quamvis in hunc Morem jamdudum receptum in Græcia declamet, fatetur tamen ingenuè, cum & receptum in Græcia, & paſſim uſurpatum; tantâ Populi circa Legem olim ſanctiſſimam incuriâ, ut in domeſticis animantibus caveat à Suffocato, cum avidis faucibus agreſtia, utcunque occiſa, habeat in deliciis.

III. Porrò hæc Lex, hæc Conſuetudo, quæ diu viguit in Græcia, nuperque obſolevit, non in Græcia tantùm viguit, ſed extra Græciam diu obtinuit. Negat hoc (1) Catumſyritus, quidquid contra ex penu hiſtoriæ depromitur, ineptiſſimis interpretationibus corrumpens, quas ex impiâ ejus Palinodiâ, aliiſque manu ſcriptis autographis, quæ vidimus olim, & adnotavimus perhumanè conceſſa ab Eminentiſſimo Cardinali Brancacio Seniore, viro & eruditiſſimo, & eruditorum hominum patrono, Magrius (2) avidè corraſit, ſeque alienis contexit pennis malè ominatis Solœciſmis ſuis crocitaturus in Græcos. Ea tamen licet deſpicere, deſpecta ſcilicet non à nobis tantùm, verùm etiam ab omnibus Eruditiſſimis viris, quorum recentiſſimus, qui poſt Magrium ſcripſit, Cabaſſutius (3) hanc aſſertionem noſtram amplectitur, aſſeritque, diu præceptum Apoſtolorum de Sanguine, & Suffocato, tàm in Occidente, quàm in Oriente invaluiſſe. Sanè, quemadmodùm dementis eſſet aſſerere, ubique, & ſemper abſtinuiſſe ſe Chriſtianos à Sanguine, & Suffocato; ita dementiſſimi eſt inficiari etiam extra Græciam cuſtoditum hoc Apoſtolorum præceptum. De Græcis (4) Origenes teſtis eſt, affirmatque in hunc ſenſum ab illis recepta fuiſſe ea verba Apoſtolorum, ut ſibi interdictum reipſa fuerit Sanguine, & Suffocato: & ante Origenem idipſum de Occidente teſtatur Tertullianus (5) his verbis calumniam diluens Ethnicorum dicentium, Chriſtianos humanis Sacrificiis gaudere. *Erubeſcat veſter error: qui ne animalium quidem ſanguinem in eſculentis habemus, qui proptereà quoque Suffocati morticinis abſtinemus, nequo ſanguine maculemur, vel intra viſcera ſepulto. Denique inter tentamenta quoque Chriſtianorum botulos cruore diſtentos admovetis: certiſſimi ſcilicet illicitum penes illos, quod exorbitare eos vultis.* Adde teſtimonium Blandinæ Martyris in Gallia, quæ, uti tradit (6) Euſebius, eidem calumniæ reſpondens: *multùm*, inquit, *erratis, ò viri, quòd putetis, infantium carnibus eos veſci, qui ne mortuorum quidem animalium ſanguine utuntur:* Quin & Minucius (7) Felix: *nobis*, ait, *homicidium nec videre fas, nec audire, tantumque ab humano ſanguine cavemus, ut nec edulium pecorum ſanguinem in cibum noverimus.* Qui viri, Deus bone! quæ teſtimonia, quibus ſanè palam oſtenditur, ab initio Eccleſiæ abſtinentiam à Sanguine, & Suffocato in uſu fuiſſe. Nam primo ſanè ſæculo præceptum (8) Apoſtolorum habemus jubentium: ἀπέχεσθαι τῶν εἰδωλοθύτων, καὶ πνικτοῦ, καὶ αἵματος, καὶ πορνείας: *abſtinere ſe ab immolatis ſimulacrorum, & ſuffocato, & ſanguine, & fornicatione.* Secundo verò Blandinæ, quæ triumphaſſe (9) dicitur Lugduni circa annum Chriſti CLXXIX. & Tertulliani, qui floruit circa annum XCVII. ſecundi ſæculi, teſte (10) Baronio, & (11) Pamelio. At Tertio ſæculo Minucii, qui ſcripſit Romæ circa annum Chriſti CCXI. juxta ſupputationem (12) Hieronymi; & Origenis, qui ejuſdem ſæculi anno LVI. ex recenſione (13) Euſebii, atque (14) Baronii fato conceſſit. Accedit, & ſequentibus ſæculis non minora à nobis veritatis hujuſce teſtimonia proferri poſſe, nam Concilium Gangrenſe actum ſub Conſtantino Magno, cui authoritate Romanæ Sedis videtur præfuiſſe Oſius Cordubenſis: cujus Canones (15) Symmachus Pontifex Romanæ Sedis docet poteſtate decretos. Hoc nempe Concilium, IV. ſæculo ſic (16) decernit: εἴ τις ἐσθίοντα κρέα (χωρὶς αἵματος, καὶ εἰδωλοθύτου, καὶ πνικτοῦ) μετ' εὐλαβείας, καὶ πίστεως, κατακρίνοι, ὡς ἂν διὰ τὸ μεταλαμβάνειν, ἐλπίδα μὴ ἔχοντα, ἀνάθεμα ἔστω: *ſi quis eum, qui carnem edit (præter ſanguinem, & idolis immolatum, & ſuffocatum) cum religione, & fide condemnat, veluti ſpem propter ejuſmodi perceptionem non habentem, anathema eſto*, ad cujus Canonis ſenſum noſtræ Aſſertioni maximè congruum vide, quæ addit Franciſcus (17) Silvius. At in fine ſæculi V. & initio VI. Anno nimirum Æræ Chriſtianæ DXXXVI. Aurelianenſe (18) Concilium eadem obtinuiſſe docet in Gallia, dicens: arcendos à cœtibus Eccleſiæ, eos, qui beſtiarum morſibus extincto, vel quolibet morbo, aut caſu ſuffocato veſcuntur, quod etiam viguiſſe in fine VII. ſæculi, & initio VIII. manifeſtum eſt ex decreto Gregorii III. qui Romanis præeſſe Sacris orſus eſt anno Chriſti DCCXXXI. ut recenſet (19) Baronius, & alii, vir Græcus, & Sanctus, morumque Eccleſiaſticorum peritiſſimus. Is porro ita (20) conſtituit: *Suffocatum dicimus, quod ſine Sanguinis effuſione perimitur, vel quod in laqueo necatur, vel quod à lupo, vel fune, vel laqueo ſuffocatum invenitur: & nullatenus manducetur, nec ſanguinem alicujus beſtiæ quiſquam manducare, aut bibere præſumat. Quod ſi quis fecerît, quadraginta dies pœniteat.* Quæ ne quis ſingularia putet, ſimilia tradit Zacharias Pontifex ſucceſſor Gregorii III. & ipſe Græcus, & Sanctus. Is enim reſpondens interrogatis à Bonifacio Germanorum Apoſtolo, & Martyre, ſcilicet de iis, quæ illi Legati Bonifacii in Pitacio, ſeorſim ab Epiſtola Bonifacii, obtulerant, multò de his minutiora decernit, quæ refert (21) Baronius, & habentur in ſtrue vulgari (22) Conciliorum. Quid quod idipſum habes ſæculo IX. ex Concilio (23) Uvormatienſi ce-

(2) *Ad Can. 67. Trull.*
(3) *Ad Synopſi Nili eo loco.*
(4) *De vi Canon. Schol. 67. in Trull. Can.*
(5) *De jure Græcor. l. 2. c. 34.*
(6) *In Synopſi Legum, & Canon. c. 25. ex Trull.*
(7) *Nota 14. in can. Trul.*
(1) *In Palinod. c. 4.*
(2) *In Hierolex. dict. Suffocatum.*
(3) *Ad Conc. Apoſt. circ. fin. verſ. nihilominus, & ad Can. 2. Cōc. Gangrenſis.*
(4) *Contra Celſum.*
(5) *In Apologet. c. 9.*
(6) *Hiſt. l. 5. c. 1.*
(7) *In Octavio.*
(8) *Actor. c. 15.*
(9) *Euſeb. d. c. 1. Baron. ad an. 179 n. 9. & ſeq.*
(10) *Ad ann. 197. n. 3.*
(11) *In Vit. Tertulliani.*
(12) *De Script. Ecc. in Minucio.*
(13) *Hiſt. l. 7. c. 1.*
(14) *Ad ann. 258. n. 38.*
(15) *Apud Cabaſſut. ad Conc. Gāgrenſe Can. 2.*
(16) *Can. 2.*
(17) *In additio. ad Sum. Carran. ad Can. 2. Gangren.*
(18) *Can. 20.*
(19) *Ad ann. 73. Plat. & Ciaccon. in Vita Gregorii III.*
(20) *In Excerpto Edicto de diverſ. Criminibus, & remed. illorum. in Biblioth. SS. PP. to. 6. col. 611. ca. 29. litt. C.*
(21) *Ad ann. 51.*
(22) *In to. 3. Concil. pag. 434. col. 1. Edit. Venetæ 1585.*
(23) *Can. 65.*
(24) *Ad ann. 51. n. 16.*
(25) *Ad an. 1067. nn. 1. & ſeq.*
(26) *De Script. Eccl. in Hüberto Cardin.*
(27) *In Differt. Hiſt. de Script. Eccl. to. 3. pag. 484.*
(28) *Re-*

Digitized by Google

ſi celebrato anno Chriſti DCCCLXVIII. propoſitum, deſumptumque ex Synodo Carthaginienſi authore (24) Baronio. Quòd ſi ulteriùs liberet progredi, liceret oſtendere, eundem Morem obtinuiſſe penes Latinos poſt Annum Chriſti Milleſimum, quando id conſtat ex Humberto Cardinali Epiſcopo Sylvæ Candidæ Romanæ ſedis Legato Conſtantinopoli ſub Leone IX. viro doctiſſimo, ac Romæ fato functo circa annum Chriſti MLXVII. ex traditis à (25) Baronio, relatiſque à (26) Bellarmino, & (27) Labbæo. Etenim ſic in (28) Dialogo ſuo celeberrimo ſcribit: *Nec hoc dicentes Suffocatum, & Sanguinem nobis contra Vos defendimus. Antiquam enim conſuetudinem, ſeu traditionem Majorum noſtrorum diligenter retinentes nos quoque hæc abominamur adeò, ut Sanguine, vel quocunque morticino, aut aquis, ſeu quacunque negligentia humana apud nos aliquando veſcentibus, abſque extremo periculo vitæ hujus, pænitentia gravis imponatur, pro eo maximè, quia antiquas conſuetudines, & traditiones Majorum, quæ non ſunt contra Fidem, Leges Apoſtolicas arbitramur. Nam de cæteris, quæ aucupio, aut carnibus, aut laqueo venantium moriuntur, Apoſtoli præceptum ſequimur: omne, quod in macellum venit, manducate, nihil interrogantes.* Sic Humbertus, cujus tandem ſententiâ videtur maniſeſtiſſimè evinci, non in ſolâ Græciâ morem hunc abſtinendi à Sanguine, & Suffocato, verùm etiam in Ægypto, in Africa, in Gallia, in Italia, ipſa in Urbe perdiu viguiſſe. Quæ omnia magis, magiſque confirmantur ex iis, quæ tradit (29) Hugo Menardus, ex Pœnitentiali (30) Halitgarii, item ex iis, quæ ingerit Beda, & inculcat Burchardus (31) Uvormatienſis Epiſcopus, cui conſonat Jvo (32) Carnotenſis: Denique ex iis, quæ narrat (33) Genebrardus, aſſerens, à Sanguine, & Suffocato abſtinuiſſe ſe vulgò Occidentales ad Annum uſque centeſimum quartum ſupra Milleſimum.

... Aurrian. in Can. Apoſtol. habeturque ap. Henric. Caniſ. T Biblioth. & in Morelliana to. 4. in Colonienſi to. 11. Baron. in Appēdic. to. 11. Annal. pag. 754. litt. C. edit. Vat. 1605

(29) In not. ad Sacramental. Gregorii l. c. 10. tit. de diſſenſib. Sacrif. pag. mihi 243

(30) Tom. 8. in fin. lib. de remed. peccat. c. de ira.

(31) De loc. Commun. Decret. l. 19. c. 106.

(32) In Decret. p. 15. de Pœnit. c. 118.

(33) Ad an. 1114.

IV. His refragari, hæc negare, quantæ dementiæ ſit, nemo non videt: ea tamen Magrius fuſiùs propoſita, & barbarè concinnata miris, ut variis reſponſionibus excepit; & primò univerſim hæc omnia per Græcos corrupta, ſuâ ipſe, & Catumſyriti authoritate conſtituit. Itaque ipſi Tertullianum, ipſi Minucium, ipſi Canonem Aurelianenſem, ipſi decretum Gregorii, Epiſtolam Zachariæ, Dialogum Humberti, Bedam, Menardum, Halitgarium, Jvonem, Burchardum, & Genebrardum ipſi appendicibus ſubdolis peſſum dedere. Scilicet ipſis ſupererant horum libri, his notiſſima Latina lingua, his omnia horum exemplaria Scriptorum in promptu, ut ea tantâ ſelicitate corrumperent, quâ nemo unquam ex corruptoribus uſus eſt, quippe quæ omnia ita percelluit Autographa, & Syngrapha, ut nullum integrum relictum ſit, quod tanto ſceleri reclamaret. Quid quod hoc vitium illatum dicitur libris Latinorum à Græcis poſt Synodum Quiniſextam, cùm adeò Latini ſtolidi fuiſſe videntur, ut, corrumpentibus Latina Græcis, nemo hac de re quidquam dixerit, tanto ubique ſilentio Latinorum, in aliis licet ſæpe corruptos à Græcis libros jactantium, ut qui Græcis unius libri vitium acerrimè exprobraverunt, in tantâ tot librorum corruptelâ ne verbum quidem affati ſint, fortaſſis vaticinati, fore olim Calabrum, & Melitenſem gregarios homines, qui eorum negligentiam corriperent, Græcorumque dolos ulciſcerentur. Horum ſcilicet acumini, ac præſertim Magrii plaudimus, qui poſt omnes hoſtes Græcorum ſcribens Lynce, & Pardali oculatior, quod minimè alii viderunt, vidit, notavit. Nam corruptos à Græcis hac in re libros hoſce, neque Baronius, neque Bellarminus, quorum una Cantilena, Græcos librorum corruptores appellare, uſquam auſi ſunt affirmare, quin imò ingenuè fatentur, diu eum morem abſtinendi à carnibus ſuffocatis, & Sanguine in pluribus Eccleſiis extra Græciam viguiſſe. Ita (1) Baronius, ex quo penè omnia, quæ ad confirmandam ſententiam noſtram propoſuimus, accuratè decerpſimus. At (2) Bellarminus ad retundendos conatus Calvini ex iiſdem pleraque affirmatè producit, adeò ab omni ſuſpicione Græcæ corruptelæ alienus, ut his & poteſtatem Eccleſiæ in ferendis Legibus, & obſequium Chriſtianorum erga Leges latas ab Eccleſiâ, putet apprimè conſtitui. Quid ergo? Magrio ne potius præſtanda fides, an Bellarmino? vulgari Centuriatori, an ſummo Theologo? Certè ſi authoritas alicujus momenti facienda eſt, nemo erit, qui Magrium præferat Bellarmino, niſi fortè ſupra omnes eſt Magrius, quòd Libanum Montem adierit, egeritque cum Maronitis: nam de hoc mirè ſuperbit, atque hoc jactat ubique, quaſi cum Perſis egiſſet, vel cum Maſſagetis, non cum perhumili Gente literaturæ omnis experte, penè ignota Orbi Terrarum, & nunquam Priſcis auditâ, niduloſque Libani frequentante, nec Syriæ angulum unquam egreſsâ. Verùm authoritatem hominis ſeponamus, atque illud potiùs conſideremus, An ulla ratio hanc à Græcis noxam perpetratam in libros relatos perſuadeat? Eam Magrius nullam proponit, cui ſatis eſt aſſeruiſſe, non probaſſe, quod aſſerit. Videtur tamen Manichææ labis Græcos accuſare; quaſi hic ipſe Mos abſtinendi ſe ſe à ſuffocato, & Sanguine indicet, Græcos putaſſe, immunda eſſe, quæ prohibent. Verùm miſerrima conjectura idem ſapit, ac ipſa calumnia, quâ Nos corruptores librorum appellat. Manifeſtum eſt enim, Græciam vel in Photianis ipſis, queis uti domeſticis hoſtibus laceratur, omnia, quæcunque procreavit Deus, & bona, & munda ſemper reputaſſe. Rituales (3) libros noſtros teſtor, quibus non Græci ſolùm utimur, ſed utuntur & Photiani. In illis hæc Orthodoxa ſententia palam iterumque, iterumque conſtituitur. Idem aſſerit Græcia in Apoſtolorum (4) Canonibus, qui vel conficti ſunt, & Græciæ tribuuntur; vel cenſentur apocryphi, & à Græcis unà, & Photianis Canonici reputantur. Idem recipit Græcia decretum in Ancyrano (5) Concilio, & (6) Gangrenſi. Quid communia Græcis, & Photianis enumero? Quid ſenſerit Photius, (7) in promptu eſt penes ejus Commentarios in librum Perihermenias, ubi, πᾶν τὸ ποιητὸν, inquit, ἔτι σὰρξ, καὶ οὐσία, αἴσθησιν ἔχουσά τε, καὶ λαμβάνουσα, ἔτι συμβεβηκὸς ἐν οὐσίᾳ, ὁρατὸν δὴ, ἢ ἀόρατον, σαρκικὸν, ἤτοι πνευματικὸν, ἔχον ἀρετὴν, ἢ κακίαν χωρητικὸν, καὶ καθ᾽ ἑαυτὸ ἐξ ἐλευθέρων ἠθῶν, καλὸν μὲν ἐκ Θεοῦ τοῦ πεποιηκότος, καὶ κτίσαντος. οὕτως διδασκέτω ἡμᾶς συμ-

(1) Ad ann. 51.

(2) Tom. 1. l. 4. de Rom. Pōtif. ca. 16. ad reſp. Calvini, verſ. ſed hac facile.

(3) Vide Eucholo-giis citatum hujus reſp. Sect. 1. n. 8.

(4) Can. 51. & 53.

(5) Can. 14.

(6) Can. 2.

(7) In Libr. Periherm. c. 2. Schol. 8. per tot.

Digitized by Google

συμφώνῳ ψήφῳ τε καὶ ἀποφάσει τῆς τε πίστεως, καὶ τῆς φιλοσοφίας. *Quidquid creatum eſt, ſive Caro, & natura ſenſus particeps, aut ſubjecta ſenſibus, ſive accidens in natura quod videri, aut videri non poſſit: carneum ſanè, vel ſpiritale, habens virtutem, aut malitiam, quæ ad aliud ſit, aut in ipſo ex liberis moribus, bonum eſt ex Deo, qui illud creavit, & condidit. Ita docente nos conſono ſuffragio, atque ſententia Fide, & Philoſophia.* Eadem Michael (8) Cerularius, quo pejor inter aſſeclas Photii nemo, alterque à Photio Photianorum pater, eadem Leo (9) Acridanus, & (10) Balſamon, & (11) Cyprius ille Georgius, quo nemo Veritatis acrior hoſtis, ita, inquam, ſæpe aſſerunt, aſſerta ingerunt, ingeſta, damnatis ubique Manichæis, probatiſque iis omnibus, quæ à Deo condita ſunt, Græciæ etiam Photianæ credenda proponunt. Quis niſi mentis inops, quòd Sanguine, & Suffocato ſe abſtinent, Græcos, quaſi hæc immunda putent, hæretici Dogmatis arguat, nempe Græcos, qui eam abſtinentiam conſtantiſſimè jubentes, omnia munda, omnia bona eſſe contendunt? Si abſtinentia hæreſis argumentum eſt, quam ut vites, manducanda ſunt omnia, nec abſtinendum ab ullo, quid nobis carnium eſum ſæpe prohibet Eccleſia? quid Lex quædam, & inſtinctus Naturæ à Carnibus hominum comedendis nos abſtinet? Qui lege naturæ à cadaveribus hominum devorandis abhorremus, ea mala, & immunda eſſe cenſebimus? qui conſuetudine à muribus, canibuſque comedendis arcemur, ea, licet condita à Deo, mala putamus? aut ſi qua Lex his manducandis interdicat, impia erit, & Manichæa? Quid? Deus non ne hæc eadem, & alia plurima intacta voluit Judæis? Si Lex ab eſu ejuſmodi revocans, ſive conſuetudo, ejus opinionis judicium eſt, quâ vetita immunda eſſe cenſeantur: à Deo vetita, Deo authore, mala eſſe cenſenda ſunt. Preſſiùs; Lex Apoſtolica in Jeroſolymitano illo (12) Concilio I. lata, ut abſtinerent Chriſtiani ſe à Sanguine, & Suffocato, apertiſſimè imperavit: an non ſtupidus eris, ſi colligas inde, aut Apoſtolis legislatoribus immunda fuiſſe, quæ vetuerunt, aut à primis illis Chriſtianis mala habita, quæ vetita non attingebant? Quòd ſi neque ex interdicto ciborum, neque ex eorundem religioſà abſtinentia ea Opinio immundos reputans cibos infertur, quid Melitenſis homuncio Manichæiſmum in Græcis conjicit, quem non conjicit in primis illis Chriſtianis, quorum præſens erga Apoſtolicam Legem obſequium.

V. Reſpondet, ipſa verba Legis Apoſtolicæ à Græcis corrupta: Etenim ibi Suffocatum non fuiſſe prohibitum, conceptamque fuiſſe Legem his tantùm verbis; *Ut abſtineatis vos ab immolatis ſimulacrorum, & ſanguine, & fornicatione.* Adducit & verba (1) Ambroſii criminis hujus reos conſtituentis Græcos, cùm ait: *Hæc tria mandata Sophiſtæ Græcorum non intelligentes, ſcientes tamen à Sanguine abſtinendum, adulterarunt Scripturam, quartum mandatum addentes, quod puto nunc, Dei nutu, intellecturi ſunt,* Addit Magrius, eam legem à SS. PP. plerumque non in eam produci ſententiam, ut cibos prohibeat, ſed ut vetet crimina iis cibis metaphorâ quâdam ſignificata. Denique, ut etiam detur nihil à Græcis additum, eaque verba omnia non ad tranſlatam ſignificationem detorquenda, ſed in nativâ illâ ſuâ σημασίᾳ eſſe intelligenda, tamen illis minimè prohiberi eſum Sanguinis, & Suffocati, ſed quidpiam à ſe excogitatum, à ſe uno inventum, in quo ſibi multò plaudit magis, quàm olim (2) Archimedes, cum à Balneo proſiliens, more dementis celeberrimis illis εὕρηκα, εὕρηκα Syracuſas implevit. Id autem quid ſit, & quale, ſic fusè tradit. Duplicem eſſe Suffocati ſignificationem, alteram, quæ à *ſub*, & *fauce* deducitur, alteram; quæ trahitur à *ſub*, & *foco*; illâ ſtrangulatum proponi, hâc immolatum; quaſi Suffocatum ſit *poſitum ſub foco*: atque in hoc ſenſu Suffocatum hîc accipi: Quare Legem Apoſtolicam ſic legendam autumat: *ut abſtineatis vos ab immolatis ſimulacrorum, & ſanguine ſuffocato, nempe immolato, & fornicatione.* Hinc corrigit omnia, hinc Græcos erraſſe probat, hinc & Auguſtinum, & Ambroſium non admodum accuratos affirmat, quòd ineptias ejus minimè præviderint. Sunt enim, ut mox patebit, hæc omnia, ineptiſſima, puerilia, inconſtantia, nec præter temeritatem barbari Authoris, quidquam præterea referentia. Ut à primo Ordiuem refutationis auſpicer, fateor, non defuiſſe ex Antiquis, qui dubitaverint, an in Lege Apoſtolica vox *Suffocatum* à Legislatoribus poſita, an ab aliis fuiſſet ſuppoſita: quo factum eſt, ut non à Latinis aliquibus tantùm, ſed & à Græcis etiam quibuſdam fuerit omiſſa. Ex Græcis eam omittit (3) Irenæus antiquiſſimus Pater in fine Secundi Sæculi, & initio tertii, Cyrillus (4) Jeroſolymitanus, noviſſimus (5) OEcumenius, ex Latinis verò ante omnes (6) Tertullianus, (7) Cyprianus, & (8) Pacianus Epiſcopus Barchinonenſis, quibus videtur adſtipulari cum (9) Ambroſio (10) Auguſtinus. Contra tamen, eandem vocem recipiunt ex Patribus Græcis, atque Latinis cæteri omnes, quorum Syllabum hic percenſere otioſum, & longum. Supererit ex noſtris Chryſoſtomum (11) vidiſſe, ex Latinis (12) Apponium, ex quibus illud conficitur, olim fuiſſe dubium hac de re. Sed abſtulit Controverſiam Apoſtolica Sedes cum Tridentino Concilio, quæ Græcorum Textum probavit, ut jacet, perpetuòque legendum (13) cenſuit: *ab immolatis ſimulacrorum, & Sanguine, & Suffocato, & fornicatione,* poſt quam & Romanæ Sedis, & OEcumenicæ Synodi comprobationem, mirum eſt, ſi quis Catholicorum auſit confictum à Græcis aſſerere, quod tanta recipit Authoritas, edicitque recipiendum. Neque obeſt Ambroſii effatum: illud enim nihil probri Græciæ intulit, at multum confert utilitatis cauſæ, cui patrocinamur. Etenim cùm cenſuiſſet, additam fuiſſe vocem *Suffocato*, id retulit non ad Græcos, ſed ad Sophiſtas Græcorum. Sophiſtæ autem in bonam, malamque partem adſumi cùm olim potuerint, tandem ad eos ſignificandos deducti ſunt, qui ex profeſſione humanioris literaturæ ad inutiles cavillos profecti ii erant in Græcia, qui apud Latinos Commentariorum, notularum, lectionum in priſcos Authores curioſi aruſpices, inſpectoreſque, quoſque vulgò Pædagogos, Archididaſca-

ſca-

(8) *Synodico 6. apud Canonarch. titul. de form. Synodicorū.*
(9) *Lib. 1. de Azymo c. 9.*
(10) *Reſponſ. ad Marcum Epiſt. 5.*
(11) *Lib. 2. Capitul. contra Vecum.*
(12) *Actor. c. 15.*
(1) *In Epiſt. ad Galat. c. 2.*

(2) *Vide Planud. in Adagiis cent. 3.*
(3) *Lib. 3. c. 12.*
(4) *Catecheſ. 18.*
(5) *In ca. 15. Actor.*
(8) *De Pudicit. c. 12.*
(7) *Ad Quirinū l. 3 in fin.*
(8) *In Parœneſi Biblios. Patrū to. 3.*
(9) *Ubi ſuprà.*
(10) *Contra Fauſtum lib. 32. c. 13.*
(11) *Hom. 33. in Actor. c 15.*
(12) *In Cantic. l. 3. Biblioth. SS. Patr. to. 1. col. 799 litt. B.*
(13) *Actor. c. 15. in Vulgata probata à Trident. ſeſſ. 4.*

Digitized by Google

ſcalos, Grammaticos vocant, genus hominum procaciſſimum, auſurumque ad curtæ mentis ſuæ periodum ſenſa doctiſſimorum virorum mutatis dictionibus circumſcribere. His Ambroſius; quos, ut in quâlibet Gente, ita & in Noſtrâ, fuiſſe plurimos certum eſt; his, inquam, additionem, quam putat ineptam, attribuit. Ex quo quid probri manet in Græciam, non video, cùm poſtremis hiſce ſæculis Sophiſtarum hujuſmodi plenis, & integris Myriadibus abundaverit Occidens, quos inter, ſed omine reipſa peſſimo, malâque avi Magrius ipſe eſt, ſæpe in ſuo Hierolexico tàm manifeſtè fatuus, ut in illo, notarum minima ex barbarie, & ſolœciſmis ſit. Jam patrocinari Ambroſium cauſæ, quam tuemur, manifeſtum eſt, cùm enim aſſeramus, vetitum fuiſſe ab Apoſtolis Suffocatum, nuſquam id inficiatur Ambroſius, imò eo in loco ipſo id affirmat. Propterea enim reprehendit Græcorum Sophiſtas, quòd putaverint, quatuor præcepta fuiſſe ab Apoſtolis, cùm tria tantum præceperint, abſtinentiam nimirum ab Idolothytis, à ſanguine, & fornicatione. At Sophiſtæ quartum addebant, ſcilicet abſtinentiam à Suffocato. *Quod puto*, inquit, *nunc, Dei nutu, intellecturi ſunt*. Quid intellecturi ſunt? Non eſſe addendum hoc quartum. Cur autem non addendum? Audiat Magrius, audiat ſi quis tam ineptus, ut Magrio conſentiat, in Græcos injurius, atque in decretum Apoſtolorum perparum obſequioſus. *Quia*, inquit, *jam ſupra dictum erat, quod addiderunt*. Hæc ſunt verba Ambroſii, quæ, ni fallor, hoc ſapiunt: non eſſe addendum Suffocatum, quaſi quartum mandatum, quia, qui prohibet eſum ſanguinis, eodem interdicto, & Suffocatum complectitur. Acutè, ingenioſè, & fortaſſis verè. (Quis enim Antiquorum circa aditionem hanc lites certò componat?) Nam ſi Sanguinem edere non liceat, Suffocatum edere non licebit, cùm in Suffocato ſanguis ille ſit, qui comedi prohibetur. Quid enim eſt Suffocatum, niſi quod ſine ſanguinis effuſione perimitur, præfocatis faucibus, ac ſpiritu penitùs intercluſo? Remanet ergo intra venas, & viſcera ſtrangulatæ rei ſanguis illius. Quapropter, qui vetatur ſanguinem edere, ſtrangulatum edere ſimul vetatur, in quo ſanguis eſt, qui comedi prohibetur. Vides, Ambroſium non repugnare ſententiæ noſtræ, imò potiùs ſubſcribere, cùm addendum Suffocatum negans, ideò addendum negat, quòd antea dictum eſſet, vetitumque in ipſo ſanguine. Quòd autem in ipſo ſanguine olim ſuffocatum ipſum à Patribus cenſeretur vetitum fuiſſe, teſtis eſt (14) Gaudentius Brixienſis Epiſcopus, qui verba Legis illius exponens ſic reddit, *ut abſtineatis vos ab immolatis, à fornicatione, & ſanguine, ideſt à Suffocato*.

VI. Abundè ad primam difficultatem, quam ipſe Ambroſius, unde profecta eſt malè, bene diſcuſſit. Ad ſecundam ultrò fatemur, SS. Patrum tùm Latinorum, tùm Græcorum plurimos μεταφορικῶς Legem ab Apoſtolis latam enucleaſſe: nam (1) Irenæus loco Suffocati ſenſit vetitum ab Apoſtolis quidquid iniquè proximum lædit. At Auguſtinus (2) nomine & Sanguinis, & Suffocati homicidium intelligit, cui conſentire videtur (3) Chryſoſtomus, cùm explicans verbum illud *Suffocatum*: ſubdit; *hic cædem cohibet*. Eandem homicidii metaphoram ſecutus videtur Cyrillus (4) Alexandrinus ad eandem ſententiam trahens verba (5) Levitici: πᾶσα ψυχὴ ἐξ ὑμῶν ὀ φάγεται αἷμα: *omnis anima ex vobis non comedet Sanguinem*: atque id probaverat ante hos (6) Cyprianus legens: *abſtinete vos ab Idolothytis à Sanguinis effuſione, & fornicatione*. Contra (7) Gregorius Magnus in Sanguine, & Suffocato peccatum intellexit: Beda (8) carnis propaginem, Radulfus (9) Flaviacenſis quemlibet appetitum. Hinc tamen quid ſequatur, non video? An enim, quòd S.S. Patres verba illa ad ſenſum alium tranſtulere & piè, ſapienter, propterea nativa eorum, & ingenua ſententia, &, ut ajunt, litteralis eadem cenſenda erit. Id ſi dicas, profectò cum (10) Calvino ſenties aſſerente, ea Lege nihil novi Apoſtolos præcepiſſe, ſed id ſolùm, quod jure Divino fuerat olim præceptum. Id autem ſi Calvino conſentiens aſſeras, profectò deſipies. Eſt enim omnino certum, illâ Apoſtolorum Epiſtolâ legem ferri, & novam legem ferri: atque adeò id non jure Divino, ſed jure Apoſtolico prohiberi, quod ibi prohibetur: quod utrunque Bellarminus probat, & verè, & doctè, primò, quia (11) ibi dicitur: μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος, πλὴν: *nihil ultra imponere vobis Oneris, niſi*: quæ particula exceptionis arguit, non ſolùm fuiſſe onera ea, à quibus Chriſtiani liberabantur, verùm etiam ea pauca, quibus ſubjiciebantur. Si onera verò, ergo Lex, ejuſdemque prorsùs naturæ, cujus illa erat, à qua multa jubente liberabantur, ea autem Lex erat, & Lex Synagogæ, atque adeò Lege Eccleſiæ novâ, jubenteque pauca liberabantur à dura Lege Synagogæ infinita præcipiente. Secundò: abſtinere ſe à ſanguine, & ſuffocato τῶν ἐπάναγκες *neceſſaria* (12) dicuntur. Si neceſſaria, neceſſariò obſervanda: unde ſequitur, præcepta fuiſſe, atque adeò Leges. Hinc (13) Lucas palam ea præcepta appellat: ait enim de Paulo; *pertranſiens præcipiebat eis cuſtodire præcepta Apoſtolorum, & Seniorum*: hæc autem non alia erant, quàm quæ ſub hac inſcriptione traduntur: *Apoſtoli*, (14) *& Seniores fratres*, quod clariùs idem (15) Lucas inſinuat, aſſerens, aſſumpto Timotheo Paulum pertranſiſſe Civitates Aſianas *tradentem eis cuſtodire dogmata, quæ erant decreta ab Apoſtolis, & Senioribus, qui erant Jeroſolymis*. Cui ſententiæ Chryſoſtomus (16) adhærens, *vide*, inquit, *brevem Epiſtolam, neque Epicheremata, neque Syllogiſmos habentem, ſed imperium*, ἀλλ' ἐντολὴν, quæ vox Noſtris rectà Legem ſignificat. Hanc porro Legem ibidem Chryſoſtomus novam appellat, aſſeritque ex Cæremoniis à Moyſe præceptis decerptam: id, quod ante Chryſoſtomum adnotavit (17) Origenes adeò huic literali, ut ajunt, explicationi inſiſtens, ut putet, ſi aliter ea verba producantur, ſuperflua videri. Nam quæ Metaphora verbis illis attribuit, ea & Lege divinâ & lege humanâ vetantur: ſupervacaneum igitur prohibere jam vetitum, & omnino vana ea verba, ſi eum explicentur in modum. Quapropter non ſolùm, ut ſonant, accipiuntur à S.S. Patribus, qui ea aliter etiam per metaphoras explanarunt cum (18) Auguſtino, & Cyrillo (19) Jeroſolymitano, ſed & recentiores

viri

(14) De Pœnit. & remiſſ. in Biblioth. PP.

(1) Lib. 3. c. 12.

(2) Lib. 32. côtra Fauſt. c. 4. 13.

(3) Hom. 33. in Actor. c. 13.

(4) Lib. 12. de Tabernaculo.

(5) Cap. 17. n. 12.

(6) Ad Quirinũ. lib. 3.

(7) Lib. 13. c. 6. in c. 16. Job. & in regeſt. Ep. 125.

(8) In c. 17. Act. Apoſtol.

(9) In Levit. lib. 5. c. 3.

(10) Lib. 4. Inſtit. c. 10. §. 21. & 22.

(11) Actor. c. 15. nu. 28.

(12) Ibid. eod. loco.

(13) Ibid.

(14) Ibid.

(15) Actor. c. 16. n. 4.

(16) d. hom. 33. in Actor. c. 15.

(17) Contra Celſum. l. 8. & in Ep. ad Rom. c. 13. l. 9.

(18) Epiſ. ad Publicol. 154.

(19) Catecheſ. 4.

(20) Ad Canon. 2. Con. Gagren.

(21) To. 1. de Rom. Pont. l. 4. c. 17 ant.

Digitized by Google

med. verſic. quod autem.

viri doctiſſimi, quotquot in Acta Apoſtolorum ſcripſerunt, idem aſſeverant cum (20) Cabaſſutio, & (21) Bellarmino.

(1) *Ad Tit. ca. 1. n. 27.*
(2) *1. Ad Corinth. c. 10. n. 25.*

VII. Dices, ſi vera hæc, falſa, quæ præcipit Apoſtolus (1) illis: πάντα μὲν καθαρὰ τοῖς καθαροῖς: *omnia munda mundis*: *&* (2) alibi: πᾶν, τὸ ἐν μακέλλῳ πωλούμενον, ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνείδησιν. *Omne, quod in macello venit, manducate nihil interrogantes propter conſcientiam*. Nam, ſi polluta ſunt Suffocatum, & Sanguis, ſi omnino abſtinendum ab illis, quî mundis munda ſunt omnia, quîve licebit omne, quod in macello venit, comedere, nulla ciborum adhibitâ diligentiâ, nullâ interrogatione propoſitâ? Hæc Magrius ex Calvino, cui reſpondet (3) Hieremias Patriarcha, quæ ſcribit Apoſtolus, præcepta Corinthiis ante, quàm Lex illa Jeroſolymis ederetur. Sed inepta reſponſio; conſtat enim contrarium ex Actis; ubi (4) priùs Lex illa proponitur, deinde prima ad Corinthios Pauli expeditio (5) deſcribitur: manifeſtum eſt autem, Epiſtolam Pauli primam Corinthiis ſcriptam poſt, quàm Paulus Corinthum profectus, ei populo Chriſti fidem indixit. Ait enim (6) in ipſa: Κἀγὼ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἦλθον οὐ καθ' ὑπεροχὴν λόγου, ἢ σοφίας. *Ego, cùm veniſſem ad vos, fratres, veni non in ſublimitate, &c.* Abſurda ergo Hieremiæ reſponſio eſt, cui ſimilem tradit (7) Coreſſius, arbitratus, quæ ſcripſit Apoſtolus, tunc ſcripta, cùm in locis quibuſdam ea Lex cœperat abrogari. Nam planè incredibile eſt, Legem illam tàm citò abrogari potuiſſe, præſertim cùm adhuc ratio Legis vigeret, ut optimè (8) Bellarminus notavit. Igitur multis reſponſionibus ſatisfit vulgari, ac notæ difficultati, quæ in Gentem noſtram à Sciolis ubique jactatur, quaſi contra Legem Apoſtoli diu abſtinuerint ab iis, quæ veneunt in macello, abſtineantque ſe etiamnum aliquæ Noſtris cæremoniis addictiſſimæ Gentes. Et primò ex his, quæ hactenus diximus, rimati Legis ejuſmodi naturam. Docuimus enim, eam, licet uſu, & conſuetudine, ac Jure Canonico recepta fuerit à tota penè Eccleſia, non fuiſſe latam toti Eccleſiæ, ſed ſolis fratribus, qui erant Antiochiæ in Syria, & in Cilicia. Facilis ergo conjectura eſt tunc, cùm ſcripſit Apoſtolus Corinthiis, nondum conſuetudine eam Legem receptam fuiſſe: quapropter monet, ut nihil pollutum ex Lege ulla putent, omnibuſque utantur communiter, eadem non ſcripturus Corinthiis, poſtquam, cum tota Græcia, eam Legem peculiariter Aſianis quibuſdam Gentibus latam more, uſuque receperunt. Secundò, ex ipſa cauſa Legis, quæ certè non alia fuit, niſi ne ſcandalum fieret in Eccleſia: id, quod omnes teſtantur cum Auguſtino ſuperiùs laudato, & (9) Bellarmino. Hæc autem cauſa neque continua eſt, neque univerſalis, quare neque ubique obligavit omnes, neque ubicunque, niſi præſente periculo ſcandali. Quapropter verba Apoſtoli explicanda ſunt ita, ut doceant, omnia, quæ veneunt in macello, in cibum poſſe cedere, niſi adſit ſcandalum, aut occaſio Idololatriæ. Hunc autem eſſe Apoſtoli ſenſum, maniſeſtiſſimum eſt ex iis, quæ proximè dixerat. Dixerat (10) enim: Τινὲς τῇ συνειδήσει τοῦ εἰδώλου ἕως ἄρτι, ὡς εἰδωλόθυτον ἐσθίουσι, καὶ ἡ συνείδησις αὐτῶν, ἀσθενὴς οὖσα, μολύνεται: *Quidam cum conſcientia uſque nunc Idoli, quaſi Idolothytum manducant, & conſcientia ipſorum, cùm ſit infirma, polluitur*. Mox (11) addit: Βλέπετε δὲ μήπως ἡ ἐξουσία ὑμῶν αὕτη πρόσκομμα γένηται τοῖς ἀσθενοῦσιν· ἐὰν γάρ τις ἴδῃ σε τὸν ἔχοντα γνῶσιν ἐν εἰδωλείῳ κατακείμενον, οὐχὶ ἡ συνείδησις αὐτοῦ ἀσθενοῦς ὄντος οἰκοδομηθήσεται εἰς τὸ τὰ εἰδωλόθυτα ἐσθίειν; καὶ ἀπολεῖται ὁ ἀσθενῶν ἀδελφὸς ἐπὶ τῇ σῇ γνώσει, δι' ὃν Χριστὸς ἀπέθανεν. *Videte, ne forte hæc licentia veſtra offendiculum fiat infirmis. Si enim quis viderit eum, qui habet ſcientiam in Idolio recumbentem, non ne conſcientia ejus, cum ſit infirma, ædificabitur ad manducandum Idolothyta? & peribit infirmus in tuâ conſcientiâ, frater, propter quem Chriſtus mortuus eſt.* Hæc ubi præmiſit, & quaſi edidit ſententiæ ſecuturæ certam exceptionem, mox latiùs conſtituit, omnia, quæ in macello veneunt, manducanda à nihil interrogantibus, intellige, niſi ſciant damno ſibi, vel aliis futura, exemploque in perniciem Chriſtianorum minus prudentium ceſſuro. Nihil igitur obſtant Apoſtoli verba, quin aſſeramus, latam ab Apoſtolis Legem vetantem uſum tùm immolatorum ſimulacris, tùm Suffocati, & Sanguinis. Quæ Lex, uti diximus, licet Aſianis Eccleſiis lata, non ſolùm uſu recepta eſt à cæteris in Oriente, verùm etiam à pleriſque in Occidente, ac fermè omnibus, tandemque abrogata uſu ipſo tùm in omnibus Occidentis Eccleſiis, tùm in multis ipſius Orientis: ab his quidem tanquam minimè neceſſaria, ab illis verò, tanquam noxia, poſtquam ex ea Lege nacti Occaſionem hæretici, Res aliquas naturâ immundas, nec in ſe bonas auſi ſunt affirmare. Tria proinde prudens animus, ſepoſitis Magrii deliriis, ſibi conſtituat: Legem eam reapſe de Sanguine, & Suffocato proceſſiſſe, quando id hactenus evicimus: eandem ſolis Aſianis latam, uti dicunt, *directè*, omnibus *indirectè*, ea tenus, quà ſcandalum oriri poterat, & occaſio criminis: eandem non ſine laude & retentam à Græcis, & à Latinis abrogatam, quando illis religio perſuaſit obſequium, his negligentiam, contemptumque periculum nefandæ hæreſis juſſit.

(3) *Ad Interrogata varia. reſp. 14.*
(4) *Actor. c. 15.*
(5) *Actor. c. 18.*
(6) *1. Ad Corinth. c. 2. n. 1.*
(7) *Lib. 5. de Sacr. c. 9.*
(8) *Loco citato.*
(9) *Ibid. in med. verſ. 2. reſpõdeo.*
(10) *1. Ad Corinth. d. c. 8. nu. 7.*
(11) *Id. ca. 8. n. 8. 9.*

VIII. Sed operæ pretium eſt in ipſas peculiares Magrii ineptias accuratiùs inquirere, quibus cùm Suffocatum à propria ſignificatione tot Patribus probata, toti Antiquitati receptâ recentiorum omnium Theologorum, atque Interpretum ſuffragiis conſtitutâ detorquere conatur, penè non ridiculè deſipit. Ait, Suffocatum à foco, non à fauce, deduci, advocatâque in ſubſidium Proſodiâ, imò potiùs vir barbarus invitâ ad authoritatem productâ, docet, non produci alteram à prima in Suffocato ſyllabam, ſed corripi: Denique idem eſſe Suffocatum, ac illud, quod ſuper foco poſitum Numinibus immolatur. Id Grammaticis quibuſdam notulis, Lexicis, dictionariiſque munit, nullam tamen Authoris ullius fidem addit, quâ res planè nova, & inaudita, imò ne ſomniata quidem, videatur ſtare, aut ſtare poſſe. Verùm huic interpretationi tota Antiquitas refragatur, ut ſupra oſtendimus tot Scriptorum nominibus prolatis, quibus ridenda illa reſponſio, qua corruptores Græci vocantur, non placet. Refragatur etiam, ipſo Magrio teſte, Verſio Chaldæa

Digitized by Google

dæa, in qua pro *Suffocato* ponitur *ſtrangulatum*. Neque effugium ineptiſſimum Magrii facit ad rem: Nam quid attinet, teſte (1) Bellarmino, Chaldæam interpretationem factam ex Græco Textu aſſerere, cùm certum ſit Acta Apoſtolica Græcè fuiſſe conſcripta? Quare ſequitur omnem interpretationem ex Græco factam. Ex Græco ergo facta interpretatio Suffocatum ſtrangulatum vertit, cùmque ex mente Magrii τὸ πνιγκτὸν duplicem ſenſum habeat & *ſtrangulati*, & *immolati*, Interpres Chaldæus hunc maluit. Adeò eo tempore, quod Apoſtolis proximum fuiſſe certiſſimum eſt, Lex illa in eum ſenſum accepta eſt, quem defendimus: adeò is ſenſus vocis illius Antiquitati prorſus ignotus, quæ Suffocatum conſtantiſſimè idem eſſe cum ſtrangulato putavit. Sed ut omnia hæc ſe ponantur, ipſum Somnium Magrii ex fundamento ſuo palam labefactatur. Nam cùm vocem πνιγκτὰ ad immolatum deducat, quòd πνίγειν ex Authoritate Jacobi (2) Cellarii, & Nicolai (3) Nonigeri ſæpè φλέγεσθαι, quod eſt torrefieri, ſignificat; hæc argutia corruit, ſi quis vim verbi Græci cognoſcat. Hæc enim & torrere, & torrefieri ſignificat, diverſo tamen modo de animatis, & exanimis: nam cùm de animatis dicitur, æſtum illum ſignificat, qui non comburit, ſed ſuffocat, qua ratione (4) Galenus ait: ἐν ἀέρι πνιγώδει, ἢ βαλανείῳ χρονίζειν: *diutiùs agere in aere æſtuoſo, & balneo*, eo nimirum in Aere, qui ex æſtu quodammodo ſuffocat, ac ſtrangulat. Sic etiam (5) Ariſtophanes ἀπεπνιγόμην, inquit, τὰ σπλάγχνα: *æſtuabant mihi præcordia*: Et Plato (6) de Legibus πνίγους ὄντος, *æſtivo die*, ſive *in æſtu*, quæ omnia callidis linguæ noſtræ id, quod diximus, ſignificare videbuntur omnino, quando ubique πνίγειν καὶ πνῖγος ad eum æſtum ſignificandum ex metaphora transferuntur, qui ita angit, ut præfocet, quem æſtuantem torquet. Quòd ſi ad res inanimas adhibetur, cùm torrefiunt, ſignificandas, πνίγειν non eſt quomodocunque torrere, ſed vel in fornacula, clibano, furnulove, vel in vaſe circumcluſo, ſubjecto igne ſenſim concoquere: nam πνιγεὺς nobis eſt furnus, caminus, & clibanus, ut facilè patebit ex (7) Ariſtotele, & (8) Suida. Unde & Latinis Propnigeon, hoc eſt præfurnium, quo utitur & (9) Vitruvius, & Plinius Secundus. Hinc nobis notum illud edulium carneum, quod in ollula accuratè tectum, vi carbonum, ſenſim incoquitur, πνιγκτὰ κρέα λέγεται dicitur, teſte Athenæo, quem ad id refert (10) Budæus: eſtque id Græcarum dictionum peritis adeò certum, ut nuſquam πνίγειν invenias translatum ad ſignificationem torrendi, quin unà modus ipſe torrendi τῷ πνίγειν ſignificatus omnino ab eo diverſus ſit, quo utebantur olim, qui Numinibus immolabant. Ea propter ſolius ignorantiæ crimen erit, & auſus, Τὸ πνίγειν, ἢ πνιγκτὸν ſi ad immolare, & immolatum transferatur, quod nuſquam à Noſtris πνιγκτὸν dictum agnoſcet, quiſquis Linguæ noſtræ perlevem habeat notitiam. Ex Etymologia igitur ſomnium Magrii nuſquam probatur, ruitque unicum inauditæ explicationis fulcrum: quod tamen ſi dederis, veliſque ſtare, quid proderit ſententiæ, quæ ex imprudentia, qua conſtat, undecunque labefactatur? Id breviter ſic enucleo. Si Suffocatum ibi pro immolato ponitur, ſupervacaneè, inutiliter, ineptè id verbum ibi Apoſtoli collocaſſent. At id & impium dictu, & cogitatu ridiculum: non igitur ibi Suffocatum ad immolati ſignificationem proponitur. Theſis veritatem demonſtro. Nam, ſi Suffocatum pro immolato ibi profertur, verba Legis illius Apoſtolicæ hoc ſonarent: ut abſtineatis vos ab immolatis ſimulacrorum à Sanguine immolato, & fornicatione, quæ ſententia vana ex pleonaſmo, atque adeò inutilis, & inepta eſſet. Idem enim bis diceret. Etenim, qui vetat immolata ſimulacrorum, profectò & Sanguinem immolatum vetat: quando primum interdictum indefinitum eſt, atque adeò quæcunque Idolis immolata ſunt, vetat: Siquidem, quod indefinitè dicitur, univerſim dictum eſſe cenſetur, ita teſtante Philoſophia, & ex Philoſophia omni (11) Juriſprudentia. Per illa igitur verba, ab immolatis ſimulacrorum, abſtinentur Chriſtani ab omnibus immolatis: igitur & à Sanguine immolato. Ut quid ergo, quod per verba priora vetitum erat, vetatur iterum? An aliud eſt crimen, aut peculiarius Sanguine immolato veſci ab eo, quod patratur in eſu alterius Idolothyti? aut Sanguis immolatus ſimulacris aliud eſt ab immolatis ſimulacrorum? Ineptè igitur hoc additur in ſecundo, quod primo loco vetitum fuiſſe cognoſcitur. Prætereà teſte Ambroſio tria Apoſtoli Lege illa vetuerunt, quod etiam cæteri omnes Sanctiſſimi Patres confirmant: at ſi vera, quæ dicit Magrius, duo tantùm vetantur, immolata ſcilicet, & fornicatio. Non igitur vera, quæ dicit Magrius, imò falſa penitùs, abſurda, unoque riſu digna; addo & publicâ emendatione, quando Legibus Apoſtolorum ſacerrimis, & afflatu Numinis prudentiſſimè latis ea addit Commenta, quæ Majeſtatem Legiſlatorum prorſùs dedeceant.

IX. Verùm de his viderint ii, ad quos id muneris pertinet, nobis ſuperſit, Græcorum Gynicos aptè refutaſſe, atque in primis hunc ipſum Magrium, quem (1) alibi etiam oblocutum in Nos ſeveriùs caſtigavimus, præſertim in iis, quæ allata à nobis Superiùs ex Antiquitatis penu ad confirmandam ſententiæ noſtræ veritatem peculiaribus reſponſionibus excipit. Ea hìc, ne actum alibi agamus, obiter, ac properanter percurrimus. Et primò, quòd corruptum à Græcis Origenem peculiari ratione affirmare non potuit, eum conſenſiſſe Manichæis affirmat. At hoc gratis, & per ſummam calumniam. Nam ſexcentis in locis Origenes Manichæos damnat, ut conſtat ex iis, quæ ad id produxit (2) Marganius ex Noſtris, & Rabanus (3) Maurus ex Latinis: ubique autem affirmat, à Deo quæ condita ſunt, omnia bona eſſe, ac munda, ut Joannes (4) de Engelfredis eruditè proſequitur. Neque inter ejus Dogmata, quæ plurima, & damnata ritè ſunt, quæque refert paſſim (5) Bellarminus ex (6) Epiphanio, (7) Hieronymo, (8) Auguſtino, & (9) Gregorio, unum aliquod reperire eſt, quod Manichæam referat peſtem, aut cibos tanquam naturâ pollutos ſuâ damnet. Adeò Magrius apertè decipitur, ut ruenti ſententiæ ſuæ opem inutilem ferat, ratus neminem de his quæſiturum, quæ audacter adeò in Auctorem aliunde damnatum calumniatur. Sed id liceat intactis Græcis cuicunque,

(1) Tom. 1. li. 2. de Verb. Dei c. 3.

(2) In Dictionar. Græco-Lat. correct. dictione πνίγω.

(3) Ibid. & hæc.

(4) Lib. 2. ad Glauciam.

(5) In Nebulis act. 1.

(6) Penes Budæum in Lexic. dictio. πνῖγος.

(7) Lib. 2. de part. Animal. interprete Gaza.

(8) In diction. πνιγεύς.

(9) Uterq; apud Budæum in Lex. dict. πνιγεύς.

(10) In dictio. πνιγκτὰ in Lexic.

(11) L. ſi Servitus 22. ff. de Servit. urb. præd. l. ſi quis ita 16. & §. 1. ff. de teſt. tut. l. ſi plures 93. ff. de leg. 3. l. 2. §. fin. ff. de V.O. l. ſi pluribus ff. de leg. 2. gloſ. in verſ. Dominus in additio. Marg. in in l. ſi cōmunis 37. ff. de ſtipul. Servor.

(1) In reſponſo de Proceſſ. Spirit. S. ſect. 4. nu. 9.

(2) In Metaphr. 1. Januar. nos. 2.

(3) In Lib. de heret.

(4) In Parallelo Tertull. & Orig. c. 3.

(5) Tom. 1. de Verb. Dei l. 3. c. 3. circa med. & lib. 1. de Chriſto c. 6. ate fin. & ca. 10. ant. med. & libr. 4. de Anim. Chriſti c. 8. ante

Digitized by Google

que, an iiſdem laceſſitis idipſum licebit impunè? Næ qui id reputat, decipitur dapſilè. Ii enim ſumus, qui hoſtes noſtros, ſive ii Photiani ſint, ſive oblocutores Latini, poſſimus, ſi quid improbè mentiantur, apertiſſimè caſtigare. Sic adeò in Origene Magrius fallitur, fallitur etiam in Tertulliano, quem docet, quæ pro noſtra ſententia ſcribit, jam labe Montani imbutum ſcripſiſſe. Id falſum apprimè, quando ea, quæ retulimus, in Apologetico ſunt, quem librum Orthodoxus omnino ſcripſit, teſte (10) Pammelio. Sub Zephyrino enim Montani inſanias amplexus eſt, qui ſub Victore Pontifice Apologeticum ediderat, cùm bellum Chriſtianis Principum ſuperſtitioſus furor indiceret. Adde, tametſi demus à Tertulliano jam hæretico ſcriptum Apologeticon, nihil obfuturum ſententiæ noſtræ, cùm Montaniſtæ nuſquam ciborum delectum juſſerint, qui tamen frequentiſſimis jejuniis utebantur, nec inter impia ipſorum dogmata, quæ (11) Baronius enumerat, imò nec in erroribus Thraſcodugitarum Perticonaſatorum, Quinctilianorum, Pepuzianorum, quorum Sectæ, authore (12) Epiphanio, ex hæreſi Cataphrygum profectæ ſunt, ullum reperies, qui ad Judaicam circa cibos ſuperſtitionem pertineat. Credendum ergo Tertulliano, qui abſtinentiam à Sanguine, & Suffocato penes Eccleſiam more receptam affirmans aut Orthodoxus aſſeruit, nec hæreticus commentus eſt: Quod ulteriùs evincitur ex eo, quòd inter errata Tertulliani, quæ plurima (13) Pammelius enumerat, de hoc nulla mentio: neque enim de ſuis ibi Tertullianus loquitur, aut pro ſuis: pro Chriſtianis omnibus dicens, illatumque Chriſtianis omnibus crimen diluens morem Chriſtianis ſolemnem proponit, non propoſiturus hercle Chriſtianorum hoſtibus, ſi falſum, & unius tantùm Sectæ à Chriſtianis damnatæ conſuetudine ratum, quem proinde Ethnici omnes, uti mendacium condemnaſſent. Eandem ſtoliditatis notam meretur reſponſio, quam dat Authoritati Euſebii Blandinæ Martyris verba referentis: ſcilicet ratus nullam fidem Euſebio præſtandam, quòd teſte (14) Hieronymo, & (15) Bellarmino, Arianæ hæreſis fuerit propugnator. Id ſi verum, itàque cenſendum, profectò Eccleſiaſtica hiſtoria nulla erit, quæ magna ex parte Euſebio debetur, ut (16) Baronius paſſim fatetur ingenuè. Sed nemo id dixerit, præter unum Magrium, ſolitum ignorare, quid aſſerat. Ergo prudenter ita calculum feras de tanto Authore, ac Hiſtorico, quem (17) certiſſimum eſt & vixiſſe, & obiiſſe Arianum; eum in iis, quæ pertinent ad Arii peſtem, cautè legendum ita, ut non plena ei præſtetur fides, niſi adſint, & alii teſtes: at in cæteris, quæ ad Arianos non pertinent, ſummæ authoritatis virum in hiſtoriâ ſacrâ Euſebium habendum. Ità cenſet (18) Baronius, faſſus ſe in Annalibus ab initio ad annum uſque undevigeſimum Diocletiani, fidem Euſebii ſine formidine ſecutum, ſecuturum eandem cautè deinceps, ne faventis Ario, ſuaque, ſuorumque ſcelera obtegentis, diſſimulantiſque authoritatem amplexus fucum faciat hiſtoricæ Veritati. Hæc vir prudens, & veritatem profeſſus, quæ tamen reſponſionem Magrii prorſus elidunt. Conſtat enim verba Blandinæ nihil hæreſi Arianæ conferre, eaque referri in hiſtoriæ Euſebianæ parte, cui tutò credi, quippe ſincerè ſcripta, per Baronium poſſe aſſeritur. Quid quod verba Blandinæ non Euſebii unius authoritate certa ſunt, ſed ex Actis ipſis, & ex Epiſtola Lugdunenſis Cleri oculati teſtis, auritique eorum, quæ referuntur, quæque, ſi inficias eas Euſebio credere, cogeris aliunde manifeſtiſſimè comprobata fateri.

med. to. 2. de not. Eccleſ. lib. 4. ca. 9. circ. med. & l. 1. de Purgat. ca. 2. poſt med. & l. 2. c. 1. verſ. 2. error. & c. 5. ante med. & c. 9. in prin. & alibi ſæpiùs.
(6) Ep. ad Jo. Jeroſolym. & hær. 64.
(7) Ep. ad Pāmach. de error. Jo. Jeroſolym. & Epiſt. ad Avitum, & In c. 3. Jonæ.
(8) De Civit. Dei l. 21. c. 17.
(9) Moral. l. 9. c. 45. & ſeqq. & l. 34. c. 12. et ſeq.
(10) In Vit. Tertullian.
(11) Ad ann. 173. à n. 24.
(12) Hæreſi 48.
(13) De Paradoxis Tertulliani.
(14) Ad Oceanum Ep. 65.
(15) De ſcriptor. Eccleſ. in Euſebio.
(16) Vid. ann. 340. n. 41.
(17) Ex Athan. paſſim Epiphan. hær. 73. Hieron. ad Cteſiphōt. et adverſ. Ruffin.
(18) Ad ann. 302. nu. 11. & ſeqq.

X. Jam cenſura in effatum Minucii quàm ſtupida! Verba ſunt Magrii, quàm elegantia, (1) ὦ ζεῦ, ὦ θεοί, quàm efficacia! *Qualis*, inquit, *conſequentia*. *Si homicidium abominabile, ergo & pecorum Sanguis incomeſtibilis erit: deberet in bona illatione concludere*: *Si homicidium abominabile, ergo & pecoricidium*. Eleganter, Superi, eloquenter, ingeniosè! O hominem omnis literaturæ expertem, planèque barbarum, & ſtolidum, & effrontem! Tune ut Minucium argumentari doceas? Tune non legitimæ conſecutionis authorem Operis planè miri coarguas? Lege, miſer, Minucium, atque aliquo magiſtro adhibito diſce, quàm acutè, ac fortiter ratiocinetur, quem tanquam ſtultum, ineptum reprehendis, quaſi diſcipulum perdoces. Amolitur ibi calumniam Minucius ab Ethnicis in Chriſtianos adſtructam, quam (2) Tertullianus his verbis emphaticis explicat. *Dicimur ſceleſtiſſimi de Sacramento infanticidii, & pabulo inde, & poſt convivium inceſto, Quod everſores luminum canes, lenones ſcilicet tenebrarum, & libidinum impiarum inverecundè procurent*. Eam calumniam ut conterat, oſtendatque, infantium carnibus Chriſtianos non veſci, ſic acutè, & fortiter argumentatur. *Nobis homicidium nec videre fas, nec audire; tantumque ab humano Sanguine cavemus, ut nec edulium pecorum Sanguinem in cibum noverimus*. Quæ verba hanc continent argumentationem: quibus fuſo pecorum Sanguine veſci non licet, licebit ne hominum Sanguinem fundere? qui à Sanguine pecorum abſtinemus nos, carnibus infantium epulabimur? interdicitur nobis, quod omnibus licet, permittetur, quod omnibus nefas eſt? conſuetudo nobis negat vel iis, quæ bona ex ſe ſunt, uti, an Lex noſtra concedet, quod inhumanum, & belluinum? Ferarum Sanguini parcimus, ne quid feritatis vel innocuis in dapibus referamus, carnes hominum devorabimus, ut ferarum ritu vivamus? Vides argumentum fortiſſimum non à majori interdicto ad minus, quod inutile ſanè, ſed à minori ad majus, quod certè validiſſimum eſt. Optimè ergo Minucius, quem uti nuſquam Magrii ſtupiditas labefactat, ita neque authoritas Breviarii Licienſis, quæ quaſi hagiographa producitur ad hoc, ut ex Decreto Eleutherii, qui vixiſſe dicitur Commodo Principe, adeòque Minucio proximus, quem ſub Alexandro Severo ponunt; damnatam ſcias à cibis hujuſmodi abſtinentiam. Si Eleutherius abſtinere ſe ſe Chriſtianos à Sanguine, & Suffocato noluit, erit ne Veritati conſentaneum, ut author ſynchronos Eleutherio abſtinentiam ejuſmodi jactet? Corruptus ergo is Minucii locus nil confert ad noſtræ ſententiæ confirmationem. In primis falſum eſt Minucium vixiſſe ſub Alexandro, qui nempe ſub Severo vixit, & floruit; ſtatimque

(1) Ariſtoph. in Pluto init.
(2) In Apologet. c. 7.

Digitized by Google

que craſſa Magrii, & ſupina ignorantia deprehenditur, non diſtinguentis Severum Cæſarem ab Alexandro Severo, Afrum à Syro, avum conſobrini à conſobrino nepotis. Nam Alexander poſt Helagabalum imperavit, qui nepos fuit Severi Principis conſobrinus autem Alexandri Severi ex Mammæa Soemidos, ex qua natus Helagabalus, ſorore nati: Deinde Breviarii unius ignobilis, peculiaris, vix auditi ab hiſtoria authoritatem ſi opponas, corruet ne Minucii fides viri in Chriſtiana republica celeberrimi, notiſſimi, receptiſſimi? Author, in quo curioſa Criticorum diligentia nullum hactenus erratum invenit, cedet narratis à Breviario Lieienſi multa commento? Nam Eleutherium annos XXI. menſes VI. dies V. ſediſſe aſſerit, cùm conſtet non ultra XV. annos, dies vel XXIII. vel XIII. Eleutherium ſediſſe, id teſtatis (20) Baronio, & (21) Panvino. Prætereà dicitur Eleutherius paſſus Patriano, & Bardua Conſulibus, cùm nuſquam hi Conſules in Actis Conſularibus reperiantur, ſed loco horum (22) Apronianus, & Bardua, quibus tamen Conſulibus non obiit, ſed vel Commodo VII. & Pertinace II. ut (23) Baronius autumat, vel, ut mavult Onuphrius, Triario Materno, & M. Attilio Motilio Bardua. Demus tamen tam ſuſpecto, tam mendoſo Breviario fidem: An ideò quidquam derogat hæc fidei Minucianæ? Quî id dicas, cùm nihil dicatur decreviſſe Eleutherius, quod cum effato pugnet Minucii? *Hic iterum* (verba ſunt (24) Breviarii Licienſis, quæ Magrius notanda monet) *firmavit, ut nulla eſca uſualis à Chriſtianis maximè fidelibus repudietur, quam Deus creavit, & humana eſt.* At hęc verba ubi morem abſtinendi à Sanguine, & Suffocato impugnant? *Firmavit, ut nulla eſca repudietur*; An qui abſtinebant ſe à Sanguine, & Suffocato, utraque repudiabant? Si vim verbi, Magrius maximus indagator, ſcrutatorque verborum rimetur, repudiare eſt rejicere tanquam pudendum. Hæc enim vis Etymologiæ eſt, uti docent (25) Lexica. Bene igitur vetuit Eleutherius, ne quis eſcas rejiceret tanquam pudendas, obſcænas, immundas: Munda enim, & bona ſunt, quæ Deus Optimus optimè condidit, & condita ſapientiſſimè laudavit. Quis dicat, eum, qui vetuit, ne quis eſcas tanquam immundas rejiceret, vetuiſſe ſimul, ne quis à cibis hujuſmodi cauſa obſequii, cauſa ſcandali, cauſa religionis, aut virtutis alterius abſtineret? Id Eleutherius non vetuit, neque potuit vetare ſapientiſſimus Pontifex, fortiſſimus Martyr, optimus Græcus. Quod ſi id non vetuit; ſi, tametſi firmavit, ne ulla eſca, quę uſui præſto eſt, repudietur, integram, ſanctamque reliquit jejuniorum Conſuetudinem, intactum voluit Morem abſtinentiæ à cibis certis, aut ſemper, aut aliquando Lege vetitis vel More; quid ea Conſtitutio obeſt Minucio aſſerenti, abſtinuiſſe ſua tempeſtate Chriſtianos ſe à Sanguine, & Suffocato?

XI. Abſtinere ſe à carnibus tanquam immundis unum eſt, aliud eſt abſtinere ſe ſe ab iiſdem More, vel cauſâ Pietatis, ubi omnia munda mundis fatemur. Primum deteſtata eſt Eccleſia univerſa, & princeps Eccleſiarum omnium Romana in primis. Huc pertinent, quæ Theodoretus (1) narrat, & pro Somniis ſuis Magrius producit. Huc, quæ ante illa, quæ ſupra protulimus, Humbertus (2) Cardinalis in ſuperſtitionem ciborum declamat. Huc Ditmari Marſpurgenſis Epiſcopi Axiomata in ipſo Magrio legenda. Huc denique Evanti (3) Abbatis querelæ in eos, qui ſanguinem animantium immundum eſſe conſtituunt, & carnem eſſe mundam dicunt. Scilicet veriſſimum eſt, Sanguinem, & quæcunque alia uſui hominum Deus produxit, bona eſſe, munda eſſe, nec quidquam naturâ ſuâ præſeferre polluti. Hinc tamen quæ conſecutio eſt ad alterum, quod amplexam olim magna ex parte Eccleſiam fuiſſe docemus? An putans carnem mundam eſſe ab ea ſe ſe abſtinere non poterit? aut ſi quiſque ſibi imperare poteſt ab iis, quę munda reputat, fateturque, abſtinentiam, eandem illi Eccleſia certam ob cauſam Lege imperare non poterit? Hoc nos aſſerimus, quod nimirum tot teſtibus approbatum fruſtra conatur evertere Magrius inſolentiſſima illa reſponſione, corruptum eſt, additum ab hæreticis, ab hoſtibus confictum. Hæc reſponſio, non ſine teſtibus danda, tunc tantùm obtinet, cùm quod corruptum, additum, confictumque dicitur, eum, cui additum dicitur, dedecet, aut à Fide catholica alienum apparet. Hìc autem in re ſumus planè Orthodoxâ: quæ dementia ſine teſte, quod nihil Fidei obeſt, ex obloquendi libidine confictum dicere, additum, corruptumque, quòd tuis ineptiis confirmandis ineptum eſt? At, quæ in Theodori Pęnitentiali libro leguntur, non leges in libris itidem Pœnitentialibus Antonii Auguſtini Tarraconenſis Antiſtitis: Theodori nomen Græcum eſt: Bedæ multa à corruptoribus addita, Scriptores docent: quæ reſpondet Bonifacio Zacharias Pontifex, ultra interrogata ſunt ab ipſo Bonifacio. Eſto hæc omnia vera ſint, quæ gratis damus, negaturi, ſi placeret, deeſſe in Canonibus Pœnitentialibus Auguſtini quæ in ſuis prætulit Theodorus. Licèt enim Ant. Auguſtini exemplaria præſto nobis minimè ſint caritate maximâ librorum laborantibus, tamen vel in Canonibus Auguſtini pœnam imponi iis, qui Sanguinem, aut Suffocatum comediſſent, teſtatur (4) Goarius. Prętereà, ut ut Critici Theodorum illum, qui pœnitentialem librum edidit, Græcum aſſerant, & Cantuarienſem Epiſcopum, quibus poſt (5) Oudinum (6) ſubſcripſimus, tamen non deſunt, qui ex maximis conjecturis cum (7) Turriano, & (8) Combefiſio Latinum velint, eumque, qui Epiſcopus Maſſilienſis Genteramni Regis odia, ac obſequium Childeberti æquo animo, eodemque paſſus, narratur à Baronio (9) Matiſconenſi Synodo interfuiſſe. Denique Bonifacius in epiſtola ſua univerſim de iis agit, quæ neceſſariò docenda erant, ut videatur etiam non palam interrogatis Zacharias potuiſſe reſpondere, & quidem appoſitè, præſertim cùm facilè poſſit conjici, Zacharias à legatis monitum Legem illam Apoſtolicam, quæ tunc vigebat in Germania, negligi, & de hac aliquid dicere, voluiſſe, ut Bonifacii animum ad Legis Sanctiſſimæ obſequium revocaret. Unde ſtatim infertur reſponſiones Magrii ſe ipſis nullas eſſe. Sed eſto veræ ſint, atque omnino recipiendæ, Quid inde? feret ne puer Dialecticam ingreſſus, vix à limine ſalutata Philoſophia, conſecutiones Magrii? Quod reperitur in Pœnitentiali Theodori, non eſt in

(20) *Ad ann. 192. n. 1.*
(21) *In Chronolog. anno Chriſti. 171.*
(22) *Vide Baron. ad ann. 193. initio. in Margine, & Pavinum. ann. 192.*
(23) *Ad ann. 194. in Marg. init.*
(24) *In Lectio. S. Eleutherii. Menſ. Maji.*
(25) *Calepin. in verb. repudio.*
(1) *In Ep. 1. ad Coriſth. ca. 10. in ea verba: omne, quod in Macello, &c.*
(2) *Suprà Sect. 2. n. 3. ant. fin.*
(3) *Apud Henric. Caniſium Antiq. lection. Tom. 5.*
(4) *In Eucholog. ad Orat. in eos, qui vetitos, et execrandos cibos &c. not. 1. cir. med. pag. 671. col. 2.*
(5) *In ſupplem. de Script. Eccl. pag. 184. ad ann. 680.*
(6) *In Teſtim. Grçcia Sapientis in Theodoro.*
(7) *In not. ad Pœniten. Theodori.*
(8) *In Opinione MS. de Scriptis Turriani extat inter MS. Allatian. & exemplar apud me.*
(9) *Ad ann. 58. n. 11. & ſeqq.*

Digitized by Google

Canonibus Pœnitentialibus Antonii Auguſtini Tarraconenſis: ergo Pœnitentiali Theodori addita illa ſunt. Et cur potiùs non liceat inferre: ergo à Pœnitentiali Theodori, cujus exemplar exhibet Auguſtinus, detracta ſunt? Eclipſis illa certè, atque varietas utroque fieri modo potuit, vel addendo libris Theodori, vel detrahendo Canonibus Auguſtini: utrumque igitur inferri poterat æquo jure, cur alterum elegit Magrius? aut qua fronte legitimam conſecutionem ſuam, evincentemque, quod probat, exiſtimat, quæ non neceſſariò ſequitur ex præjactis, unde altera, diverſaque prorſus à tota conſequi poteſt? Similem ignorantiam oſtendo in eo, quod infert ex Græco nomine. Nomen eſt Græcum in Theodoro, ergo Græcus eſt Author: Si ex nomine liceat ad Gentē hominis eo nomine nuncupati inferre, quot Heroas ſibi Græcia jure aſſereret, quot amitteret? Quod etiam Latinis ipſi accideret, penes quos Græca nomina maximè uſitata, ut ex Syllabo Pontificum patet. Verùm hoc nunquam licuit, quod mirum uni Magrio videbitur, præter dictiones aliquas barbaras, nihil omnino ſcienti. Adde, ſi demus, uti reapſe damus, Theodorum Græcum fuiſſe, nihil inde cauſæ, cui patrocinatur Magrius, utile poſſe conferri. Nam ſi Græcus eſt author, an propterea mendax? Ita, inquit, mendax, ſi Græcus: nota ſcilicet, & translativa Satyrici verba ſunt: *Et quidquid Græcia mendax audet in Hiſtoria*: Valebit ergo, ſi Græcus ſcripſit, falſum igitur. Sed improbæ dicacitati non locus hìc reſpondendi: juſta Tractatione poſitiones hujuſmodi ulciſcemur. Interim in re noſtra. Aut omnem Græcum mendacem dicitis, aut aliquos inter omnes. Ex iis enim, quæ ſibi invicem contradicunt alterutrum verum eſſe oportet, falſum, alterutrum. Jam omnem Græcum quî mendacem dicas, cùm dicentis impietatem, ſtoliditatemque arguant tot illuſtrium Virorum nomina, quos Eccleſia Mater Filios adorat? Aliquem ergo ex Græcis mendacem dicitis, aliquoſve, ac multos: At à ſingularibus nulla conſecutio eſt, eritque omnino ridendus, qui Theodorum falſitatis accuſet non alio ex capite, niſi quia Græcus eſt, & plerique Græcorum mendaces. Quid? Non ne Numinis effato. *omnis homo mendax?* Ergo inferre licebit ad unum aliquem, eumque mendacitatis damnare? Negabis: At effatum univerſim homines complectitur, nec tamen ex eo ad ſingulos licet: Quî ex effato peculiari licebit ad certum? Effatum Numinis, inquies, ita explicatur: omnis homo fallitur; ut mendacium ibi ad illam falſitatem detorqueatur, quæ dicentem decepit prorſus incallidum, non ad illam, quæ callida cæteros decepit. Si mendacem ita licet interpretari, cùm loquitur Numen, licebit ergo idem ita traducere, cùm homines dicunt. Deceptum ergo Theodorum dices, quia Græcum. Eſto. At deceptum in hac certa re, qua de agimus, unde conficis? Quod omnes fallantur homines, certum eſt, quòd in hoc, vel illo fallantur, incertum: nec valebit inferre: omnis homo fallitur: Ergo hic: Ergo in hac re. Negabit hoc poſtremum, qui ſapit, ubi ſecundum conceſſerit. Nam ſecundum ex primo ſequitur certum ex certo, tertium ex ſecundo non ſequitur, quippe incertiſſimum.

XII. Vides, quàm ineptè Magrius argumentetur, quàm argutè ſe ſe decipiat; dicerem mendacem ex illis, *omnis homo mendax*, Si hominem liceret aſſerere, qui nuſquam ratiocinatur. Age ergo conſideremus & poſtremum illud, quo nititur ductam ex Epiſtola Zachariæ authoritatem concutere. Miror non dictum, & hunc eſſe Græcum. Sed fortaſſis obſtitit nomen, eumque Judæum fuiſſe putavit, quòd nomen Judæum Zacharias eſt. Non interrogavit, inquit, Bonifacius de cibis: ergo reſponſio pro cibis lata, addita, conficta eſt. Mira hominis ſtoliditas, mira rerum imperitia, quæ tamen deeſſe homini poterat, qui ad Maronitas miſſus, præter Epiſtolam exhibendam Maronitarum Patriarchæ, ut certum autumo, pitacium aliquod habuit, quo de multis in Epiſtola omiſſis admonebatur. Nam quid ſolemnius omni ævo, quàm committere privatim Legatis agenda multa, multa tentanda, interroganda, noſcenda. Quid? Non ne in ipſa Epiſtola Zachariæ hoc aſſeritur? *Continebant*, inquit, *capitula in Pitacio ab eis porrecto*, *quæ inferiùs adnexa ſunt*, *de quibus flagitaſti à nobis*, *quæ recipienda*, *quæ reſpuenda ſunt*. Dederat ergo Pitacium Bonifacius cum quæſtionibus viva, ut dicunt, voce Pontifici proponendis. Non enim decere viſum, ſi publicæ Epiſtolæ minutiora traderentur. Pitacium autem libellus eſt ad provocandam ejus, cui offertur, memoriam inſtitutus, quem vulgò à memoria *memorialem* appellant. Quare (1) Lampridius de Alexandro Cæſare, *perlegebat*, inquit, *cuncta Pitacia*. Hæc quid habent minus idoneum habendæ veritati, minus congruum eidem, aut diſſentaneum? Si ſolitum, ſi uſitatum omni ævo, cur id mirabimur à Bonifacio uſurpatum? Aut quî licebit inferre. Non erat in Epiſtola publica Bonifacii de cibis interrogatio: Igitur conficta, atque addita in reſponſione Zachariæ de cibis reſponſio. Sed illa *reſponſio*, ait Magrius, *minuta, nota, vixque danda à vili Veternario*. Ita videtur fortaſſis Magrio ſolito magna concipere, de ſummis agere, & aſſueto Principum aulis Viterbii, ubi flamen erat, degentium, olimque deſpicienti vilia, poſt quàm dapſilem cultum Maronitarum agnovit: At non ita Zachariæ Pontifici ad diſciplinam barbararum tunc Gentium viſum vilia tractare. Noverat ille Apoſtolicum eſſe, omnia omnibus fieri, per infamiam, & bonam famam ire ad ſalutem animarum. Sciebat non humile Vicario ad ſordes deſcendere, quas Chriſtus in pedibus Diſcipulorum tractavit: nec ignorabat, citra Majeſtatis diſpendium poſſe in re Chriſtiana ſummis ima miſceri. Scilicet communium cauſarum eſt, Numinique, ac Naturæ ſimilium, maximas eſſe vel in minimis, utque omnibus adſint, nulli deeſſe. Solem iſtum, qui fulgenti radiorum aſpergine cuncta perluſtrat, ne vilibus quidem luminis beneficium ſui negare, ſed Cœli globis affuſum eodem tempore vel lutum radiis contingere tam efficacibus, ut inde vapores attrahat aſcenſuros in aerem, ibique aut volaturos cum nubibus, aut arſuros in fulgure. Hæc noverat Zacharias Romanus Pontifex, quæ quàm deceant Caput Eccleſiæ univerſæ, communem Chri-

(1) *In Alex. Sever. c. 12.*

Chri-

Chriſtianorum Magiſtrum, Doctoremque redemptarum à Chriſto animarum, ille unus ignorabit, qui Romanorum Pontificum aut officium non intelligit, aut Charitatem minimè contemplatur.

SECTIO III.

De Eunuchis repellendis.

SUMMARIUM.

I. *Eunuchus, cui non ſpontè caſa virilitas, ab Ordinibus non repellitur*.
II. *Refelluntur Latini Græcis objectantes Eunuchos Patriarchas. Hi quot fuerint*.
III. *Quid Latinorum in Græcos maledicentia proſit. Coreſſius mendax, & injurius in Latinos refellitur*.
IV. *Cardinalium aliquot, & Epiſcoporum viventium laus*,
V. *Eunuchus, cui volenti, & agenti ſecta virilitas, irregularis eſt: Probatur Juris Græci, & Latini authoritate*.
VI. *Idem probatur ratione: oſtenditurque, nunquam licuiſſe, ſibi ipſi vim inferre, aut membrum ſibi aliquod amputare*.
VII. *Eunuchum reipſa ex caſtitate laudari non poſſe, Verba Chriſti ad ſenſum metaphoricum detorquenda*.
VIII. *Eunuchi apud Ethnicos turpes habiti*.
IX. *S. Methodium Patriarcham non fuiſſe Eunuchum*.

I. ARbitror, à me ſatis, ſuperque retuſam tùm audaciam Magrii, tùm calumnias & Liguris Græcorum hoſtis, & Catumſyriti petulantiſſimi Calabri, atque illud in ſumma oſtenſum, nec à Græcis rejici quenquam ob eas cauſas, quas fæx iſtjuſmodi hominum commenta eſt, nec, ſi Græci ob Suffocatum, & Sanguinem ab Ordinibus ciborum ejuſmodi epulones rejicerent, quidquam ineptum, aut ſuperſtitioſum facturos, quando Sanguis, & Suffocatum tùm Lege Apoſtolica Aſianis vetita ſunt, tùm more, atque conſuetudine diu à Chriſtianis rejecta: pœnis etiam Eccleſiaſticis olim excipiebantur, quæ nimirum tùm apud Noſtros, tùm apud Latinos deſiere: id temporum circumſtantiis exigentibus, aut deſuetudine idipſum agente, ut liceant nunc, quæ olim fuerant interdicta. Reliquum eſt igitur, ut, quando obtrectatores noſtros rejecimus, commune Eccleſiæ utriuſque Suffragium circa repellendos ob culpam à Sacris Ordinibus proponamus. Et primò. Occurrunt Eunuchi, quorum triplex eſt genus; alii enim naturà debiles, vitio virilitatis, ſive etiam defectu generare non poſſunt, alii morbi cauſà exſecti, vel inviti mutilati ſunt, vi nimirum oppugnante ſpontaneam voluntatem, vel ipſam libertatem tollente. Denique alii Eunuchi ſunt, qui ſe ipſos mutilarunt ſponte, vel mutilationi ſuæ ultrò conſenſere. Hi omnes Eunuchi ſunt, aliunde, quàm ex vitio ſuo nacti nomen. Non enim Eunuchus ſectum, ſed concubinum ſignificat, nomine explicante cauſam illati, receptive Vitii, non verò vitium ipſum. Porrò primi, atque ſecundi à Sacris Ordinibus minimè repelluntur, præſertim ſi ex conſuetudine, vel circumſtantiis minimè videantur turpes, taleſque, quorum Miniſterium Eccleſiam ipſam dedeceat; & cæteroqui ejus & Virtutis, & Sanctimoniæ ſint, quà naturæ, vel fortunæ vitium poſſint honeſtare. Id nobis ex Apoſtolorum (1) Canonibus conſtitutiſſimum eſt, quibus vim, authoritatemque ſuam ultrò ſuppeditat Nicæna (2) Synodus Magna dicens: εἴτις ἐν νόσῳ ὑπὸ ἰατρῶν ἐχειρουργήθη, ἢ ὑπὸ βαρβάρων ἐξετμήθη, μενέτω οὗτος ἐν τῷ κλήρῳ. *Si quis in ægritudine, vel à medicis ſectus eſt, vel à barbaris caſtratus, placuit, ut iſte permaneat in Clero*; & (3) infra εἴτις ὑπὸ βαρβάρων, ἢ δεσποτῶν εὐνουχίσθησαν, εὑρίσκοιντο δ' ἄλλως ἄξιοι, τοὺς τοιούτους εἰς Κλῆρον προσίεται ὁ Κανών. *Si qui, vel à barbaris, vel à Dominis ſuis Eunuchi facti ſunt, & inveniantur cæteroqui digni, hos ſuſcipit Eccleſiaſtica regula in Clerum*. Nec Latinis idipſum receptum eſt minus, quando Canonicum (4) Jus recipiendos in Clerum affirmat ubique eos, qui vi, vel naturà virilitatem amiſere.

(1) *Can. 21. refertur in c. ſi Eunuch. 55. diſt.*
(2) *Can. 1.*
(3) *In fin. d. Can. 1.*
(4) *C. ex parte 1. & c. ex parte 2. c. ſignificavit de corpor. vitiat. c. ſi quis in ægritudine cap. lator 55. diſt.*

II. Atque hìc jure liceret in quoſdam tùm Latinos, tùm Græcos declamare, quorum convicia ferre patienter haud poſſum ſibi invicem objectantium, quod nuſquam vetatur, imò quod ubique conceditur. Nam quis adeò inter Noſtros conſtans, tam dominus bilis ſuæ, ut ſine indignatione legat, quæ ſæpe Baronius, & poſt Baronium alii Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ objiciunt, ſcommataque, quibus inſurgunt in Græcos, quòd Eunuchos Patriarchas habuerint? Scilicet id ritè factum eſt, quod nefas haud eſt, quod magna Synodus I. palam probavit, quod Jura veſtra licere contendunt, quod nemo unquam turpe eſſe conſtituit: Ut quid ergo id Nobis ad inſtar probri objicitur, uti piaculum turpiſſimum exprobratur? Tres Eunuchi CP. Eccleſiæ præfuere: tres inquam, nam ex duobus illis, quos addit (1) Panvinus, Nicetas, qui præeſſe cœpit anno Chriſti ſexageſimo ſexto ſupra ſeptingenteſimum, vi Copronymi invectus, Patriarchæ nomen minimè meretur, alter verò Euſtratius, qui præfuit octogeſimo primo ſupra Mi leſimum, nuſquam niſi in Panvino Eunuchus aſſeritur: id, quod patet tum ex Catalogo (2) Patriarcharum, tùm in (3) Baronio, & confirmatur ex eo, quod ejus apud (4) Canonarcham extat decretum actum in Synodo in eos, qui Latinos imitati barbam tondere cœperant, licèt Clerici. εἴτις, (5) inquit, κείρει τὸν πώγωνα, καθὼς οἱ Λατῖνοι, ἀφοριζέσθω τῆς Κληρικείας καταισχύνων τὸ ἔθος τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, καὶ τὸ σεβαστὸν τῆς ἱερᾶς ὄψεως πρὸς τὸ ἡδυπαθὲς τῶν γυναικῶν, καὶ εὐνούχων ὄνειδος μεταλλάττων. *Si quis tondet mentum, ſicut ſolent Latini, ſegregetur à Clero, tanquam deturpans morem Eccleſiæ noſtræ, & venerabilem Sacri ſpeciem adſpectus in voluptarium mulierum, & Eunuchorum opprobrium commutans*. Quæ verba quis credat ab Eunucho profecta conditionem ſuam veluti turpem damnante? Tres ergo dumtaxat Eunuchos Eccleſia CP. præſules habuit Ignatium, Photium, & Theophylactum, quos certiſſimum eſt eviratos ſine culpa fuiſſe. Nam Ignatius vir Sanctiſſimus caſtratus narratur unà cum fratre Theo-

(1) *In Chron. ad ann. 766. & 1081.*
(2) *In Jure Græco-Rom. to. 1. l. 4. in fin. pag. 296.*
(3) *Ad an. 1086. n. 18. et ad an. 1089. n. 19.*
(4) *In Exemp. decret. Synodaliū.*
(5) *Synodico de vit. et honeſt. Cleric.*
(6) *In Chron. ad ann. 847.*
(7) *In Compend. hiſtor. in Leon. Armeno.*
(8) *In Vita S. Ignatii.*
(9) *Ad ann. 813. n. 11.*

phylacto per Leonem Armenum, cùm imperium doloſè abſtulit Michaeli Curopalatæ, ſeu Rangabo, cujus nimirum filius fuit Ignatius, non verò Michaelis Trauli, ut ſcripſit (6) Panvinius, falſus turpiter in re manifeſta, de quâ pelam eadem, unà cum exilio Michaelis, & filiorum ad Inſulam Proten, narrant ex Noſtris (7) Cedrenus, & (8) Nicetas, atque ex Latinis (9) Baronius. Theophylactum ſine culpâ fuiſſe caſtratum, vel potiùs à natura Eunuchum, certiſſima conjectura ex eo eſt, quòd patre ejus Romano Lecapeno imperante Solium adSacrum aſcendit admodum puer: nec videtur ſimile vero, filium à Patre caſtratum, cùm Eunuchi conditio nunquam honos, decuſve, aut honeſta conditio habita fuerit penes Nos. Id, quod ſi quis cum (10) Catumſyrito, & (11) Ligure auſit aſſerere, mentitur, calumniæ reus (12) Cteſiæ, (13) Ariſtophani, (14) Menandro, (15) Plutarcho, (16) Athenæo, Æneæ (17) Platonico, (18) Aetio, (19) Agathiæ Smyrnæo, Alexandro (20) Tralliano, (21) Apollonio, Dionyſio (22) Perihegetæ, ut antiquiores omittam, mox & authoritati Græcorum omnium, quotquot à Chriſto nato Chriſtiani de republica, & dignitatibus aliquid conſcripſere, quos, ante omnes ad id retulit nobilis IC. Thomas (23) Magiſter, & ex illo Thomas (24) Diplovatacius, unde & Joannes (25) Laſcares ſæculo Superiore Græciam tutatus eſt eruditè, eruditiſſimo Principi Aragonio Cardinali hac ſuper re ſcribens. Quod attinet ad Photium, eum non aliter Eunuchum factum, quàm ex morbo, conſtat ex iis, quæ accuratè tradidimus in Teſtimonio (26) Græciæ Sapientis: id, quod confirmari ex eo poteſt, quòd illi id vitii, quaſi ei ſui ex culpâ obveniſſet, objectum fuerit nec ab iis, qui contra eum ſcripſere Pontificibus Maximis, neque à Patribus Synodi VIII. Ibi enim cùm omnia ejus ſcelera enumerentur accuratiſſimè, omneſque notæ, queis ab Inſula ſceleſtiſſimè occupata penitùs arcebatur, producantur in medium ſæpe, imò quolibet in Conſeſſu; hæc planè tacetur, non tacenda ſanè, ſi objici potuiſſet viro nefario. Ex quibus illud evinco, Latinorum quoſdam, dum ex ira, & odio paſſim Græcis maledicunt, ſe ipſos partim ignorantiæ, partim malignitatis damnare; illudque plerunque agere, ut eos Græci non minori odio palam excipiant, quos certè Latini, ſibique, & Eccleſiæ non difficilè conciliarent, ſi his futilibus, falſiſque prorſus ineptiis abſtinerent ſe, aut à ſupremis Eccleſiæ Principibus conſultò abſtinerentur.

(10) *In Palinod. c.7.*
(11) *De Hæreſibus lib.2.*
(12) *In fragm. apud Jodoc. Keller de Excell. Art. Med. l. 2.*
(13) *Apud ãtiq. Scholiaſt. Homer. Iliad. 1.*
(14) *Penes Philopon. in Comm. de Cauſis.*
(15) *Apud Sambuc. in not. ad Eutropiũ Claudiani.*
(16) *In libell. de nomin. Compoſit.*
(17) *In dict. Eunuchus.*
(18) *In eadem dictione.*
(19) *De Paſſion. Nomin. de Circũflexis.*
(20) *Carmine Cõtra Tyrãnos.*
(21) *De Moribus Perſarũ.*
(22) *De Dignit. Var. Gẽt.*
(23) *De dignitat. Roman.*
(24) *In jure Græco ad Novell. 131*
(25) *De honoribus Græcorũ.*
(26) *In Photio.*

III. Verùm de Nobis, quippe jamdudum minimis ob longævam, duramque captivitatem, Prætor non curat. Quapropter paſſim per fas, nefaſque deſpicimur, damnamur, laceramurque, tantâ ubique licentiâ, ut ex multis, qui noſtra ætate ſcripſit in Græcos multa, falſa, inepta, plena dolique, & mendacii, ac detorta in Græciæ dedecus, qualia mox in Eccleſiam Principem poſteritati conſignare auſus eſt, laudem meruerit, nec deſit, qui præmia ſperat vix votis expetenda, quòd Italicè ſcribens in Græcos furioſiſſimè declamavit. Fit adeò, ut Photiani his, & iniquis, & palam mendacibus contumeliis laceſſiti, non minori furore reſpondeant, utque ineptiis ineptias ulciſcantur, ea temerè, dementerque reponant, queis refellendis non ſine ingenti labore perpetuò inſudamus. Ejuſmodi eſt, quod Coreſſius objicientibus CP. Eccleſiæ Eunuchos his inſolenter verbis (1) improperat. Ἀντιπίπτουσι δὲ πρὸς ἡμᾶς οἱ λατῖνοι πολλοὺς τῆς μεγάλης πόλεως ἀρχιερεῖς, κατονειδίζοντες, ὅτι εὐνοῦχοι ἀρχιερεῖς τετυχήκασι γεγονότες· ὥσπερ ἂν ἐνὶ ἀποκρίνεσθαι τὸ ῥηθὲν. ἐπ' ἀγαθῷ λιθοβολεῖτέ με· τὸ γὰρ ὑπὲρ ἁγνείας ἐν καλῇ συνειδήσει τέμνειν ἑαυτὸν λατρείας ἕνεκα πρὸς θεὸν, ἀκαταδίκαστον, τοῦτο Χριστοῦ λέγοντος, καὶ πράξαντος Ὠριγένους, μετὰ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Μεθοδίου, καὶ δὴ κρεῖττον, πορνείας ἄρθρα περιτέμνειν, ἢ κωμάζειν, ὥσπερ οἱ τῶν ἡμετέρων ἐπηρεασταί, ἐπὶ γυναῖκας. *Opponunt Nobis Latini multos magnæ Eccleſiæ Pontifices, exprobrantque, quòd Eunuchos Pontifices habuerimus. Quibus ſanè reſpondere licet, quod dictum eſt: pro bono lapidatis me: nam caſtitatis gratiâ, in bona conſcientia ſe ſe mutilare in obſequium Dei, res eſt, quæ damnari non poteſt. Hoc Chriſto docente, hoc perpetrante Origine, cum D. Methodio. Profectò ſatius eſt, membra libidinis abſcindere, quàm laſcivire, ut obtrectatores rerum Noſtrarum, erga mulieres.* Hæc Coreſſius, quibus vir pervulgaris eruditionis, ſed ſummæ temeritatis, dum hoſtes Gentis noſtræ ultum it, ſeipſum apprimè condemnat, ea docens, quæ falſiſſima ſunt. Neque enim, quod Latinis Antiſtitibus libidinis crimen affingit, uſquam probari poteſt. Si de Priſcis quibuſdam loquitur: fuere Temporum vitia, quæ certè non minora in Noſtris poſſet Græca ipſa hiſtoria proferre: & cæteroqui non pudet Eccleſiam criminum, quæ damnantur, cùm fiunt, ſæpe etiam caſtigantur. Quòd ſi de recentioribus Epiſcopis ſermo ſit, poſtque Synodum Tridentinam, qua ſacrarum dignitas Rerum regulę ſuæ reſtituta eſt, Deum illum teſtor, quo coram de me judicabitur, me his duodetriginta, quibus Italiam pervagor, annis, quamvis, ut exteris mos eſt, omnia milvinis oculis circumſpexerim, mecumque ipſe cum animo meo Latinarum rerum cenſuram egerim, nihil deprehendiſſe in Latinis Epiſcopis, quod libidinis ſpeciem præſeferret. Ut, ut probare, ac laudare omnia nequiverim; παραπτώματα γὰρ τίς συνήσει; *delicta (2) enim quis intelliget?* καὶ ἐὰν εἴπωμεν, ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν, καὶ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν, *& ſi (3) dixerimus, peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt.* Ipſę enim, & quidem ὡς ῥάκος ἀποκαθημένης πᾶσα ἡ δικαιοσύνη ἡμῶν, καὶ ἐξερρύημεν, ὡς φύλλα, διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν. οὕτως ἄνεμος οἴσει ἡμᾶς. *univerſæ (4) juſtitia noſtræ, quaſi pannus menſtruata, & cecidimus quaſi folium univerſi, & iniquitates noſtræ abſtulerunt nos:* tamen, quod pertinet ad caſtitatem, tanta in ſacerrimis Inſulis ubique conſpicitur, ut ne ſuſpicio quidem latentis laſciviæ bene morato animo ſuboriri queat. Quid? Ea vitæ intaminatæ ratio Latinos Epiſcopos noſtro hoc ævo coram, palamque condecorat, ut nobis nempe videntibus multi Aras, ac Templa, ſolemnemque Virtutis dudum beatæ dedicationem meruerint. Ut Tranſmontanos omittam, nec verbo Italos illos attingam, qui tamen hoc ipſo ſæculo, præſertimque tunc floruere, cùm Coreſſius nugas, ac phaleras Græciæ venditabat, Franciſcum Saleſium Gene-

(1) *Reſp cõtr. Clypeum Fidei c. 39.*
(2) *Pſal. 18. v. 13.*
(3) *In Ep. Joann. 1. c. 1. n. 8.*
(4) *Iſaiæ. c. 64. n. 6.*

Digitized by Google

Genevenſem Epiſcopum, Robertum Bellarminum Cardinalem Archiepiſcopum Capuanum, Cardinalem itidem Carolum Borromæum Mediolanenſem Antiſtitem, alioſque plurimos robuſtæ Virginitatis Heroas, qui divino candore Sacras Infulas honeſtarunt; his noviſſimis annis quid ſanctimoniæ, quid innocentiæ contulerit Salviatus Aretinus Epiſcopus notum eſt, quemadmodum notiſſimum, quanta virtute, quantiſque caſtiſſimæ vitæ documentis Eccleſiam ornet Strozzius Piſtorienſis Epiſcopus: quos, alioſque ſexcentos in Italia integerrimæ Præſules Vitæ quando Græcia noſtra longiùs diſſita ad evincendam mendacitatem Coreſſii per ſe ipſa ſibi nequit proponere, licebit hoc ipſum, quod dicimus, productis ex hac feliciſſima Venetorum Ditione Præſulum exemplis Latinorum, affatim comprobare, quò convictum mendacitatis manifeſtiſſimæ Coreſſium pudeat inſaniæ ſuæ.

IV. Purpuratos Principes quatuor ex Veneta Gente contemplentur Noſtri. Bonis omnibus cedo, quæ pauca ſunt, neceſſaria tamen non aliunde victuro, famamque, ac Veritatis exiſtimationem ingenuæ, quam hactenus tot laboribus meis penes Noſtros nactus ſum, nullam mihi volo, ſi quid non pium, non caſtum, non illibatum in Summatibus viris adſpicient. Nam quid Delphino Principe, eodemq; Aquilejenſi Patriarcha caſtius? Is eſt, qui inter paucos Italorum Muſas Helicone deductas non ſivit amoribus delirare, ſed ad grandes cothurnos coactas, aut Heroum addixit laudibus, aut Sacris elegantiſſimè decantandis aptavit. Eadem Gregorio Barbadico Cardinali ampliſſimo Epiſcopo Patavino ex innocentiâ laus, eaque ſanctimoniæ fama, ut Carolo Borromæo comparari olim meruerit, meritura mox etiam cum Sanctiſſimis Pontificibus comparationem, ni fatum Græciæ aliò Tiaram tranſtulerit. Jam Colloredus unâ Pietatis, virtutiſque Sacerrimæ ope ad Purpuram niſus, quantis exemplis caſtitatem puriſſimam inter Aulæ blandientis illecebras auget? Nobiliſſima Carnos inter familia natus prædititiſſimo patrimonio paupertatem amavit, adſcituſque inter Nerianos Presbyteros tanta Romæ cum luce refulſit, ut è privata conditione, non propter Nobilitatem, non propter Sapientiam, queis quidlibet merebatur, unam tantùm conſpicuæ Virtutis ob cauſam ad Purpuram raptus ſit, quam ſcilicet iis moribus ornat, ea Virtutis exiſtimatione palam honeſtat, ut non ille Purpuræ, illi Purpura debeat, quod toti Terrarum Orbi venerabilis ſit: Teque, ò Græcia, felicem, ſi is aliquando per ſe ipſe poſſit, quod nempe Tibi deſiderat, votiſque, ac patrocinio tibi pius, ut poteſt, adproperat. Sed hos omnes conſpicuos omnibus Prçſules, ut ignorent Grçci, an ignorabunt ex Barbadicis Purpuratis alterum? Prçfuit ille Corcyræis Sacris, Græciaq; in ipſa Sanctimonię ſuę documenta publica dedit. Ut, ut Photiani malignè omnia Latinorum geſta, ut mos Impietatis, interpretentur, in hoc uno nihil habuere damnandum. Quanta in viro Principe generoſæ mentis, quàmque Chriſtiana demiſſio! Quanta in recens infulato, quàmque conſtans religio! Quanta in cenſu mediocri, & quàm larga benignitas! Quanta denique in viro deliciis aſſueto Caſtitas morum, vitæ Innocentia! Scilicet hi ſunt Latinorum Antiſtites, è quibus licèt perpaucis (quis enim omnes ſingillatim percurrat?) Fas erit ad cæteros argumentum deducere. Non enim his, quos hactenus nominavimus, minores appelles eos, qui Venetæ Reipublicæ, quà latè frequentiſſimis Urbibus porrigitur, Sacra procurant. Quis enim ex Noſtris Regiam Adriæ hoſpes ingreſſus, poſt adoratam publicæ Majeſtatem Felicitatis, regalemque in Principum Plebe modeſtiam, ubi animum ad Sacra convertit, non ſtatim caſtiſſimam vitæ, ac morum integritatem in Baduario Patriarcha, in Brixianorum Antiſtite Gradonico, in Tarviſinæ Præſule Urbis Sanuto, in utroque Juſtiniano Bergomi Altero, Altero Altini Epiſcopo; in cæteris omnibus, qui Patricium Sanguinem vittis ornant & Infulis, admirabitur? Nec minores, qui nobili licèt, non tamen Patriciâ gente creati religioſam, & ab omni labe remotam mundiciem colunt Epiſcopi. Hi nimirum ſubjectorum Sacris Populorum præpoſiti Latinæ caſtitatem Eccleſiæ Hiſtriſque, & Illyriis, Dalmatiſque latè demonſtrant, tantâ ubique Virtutis intemeratæ conſtantiâ, ut eam profugi Parentium Cretenſes in ejus Urbis Antiſtite Adelaſio comitate ingenuâ, & nobili benignitate ſpectabilem magis venerabundi teſtentur, eandemque reduces triumphalibus Venetorum armis à priſtina ſervitute Macedones, ac Triballi in Coſmo Archiepiſcopo Spalatenſi junctam Sapientiæ, atque immenſæ eruditioni barbaris ſuperciliis admirentur, amentque. Nimirum hæc Latinorum Epiſcoporum caſtitas eſt, quam Noſtri vident, Noſtri laudant, Noſtri probant, communique Suffragio Coreſſii calumniam deteſtantur, tantò iniquiorem, quantò manifeſtiùs id culpæ Latinis Epiſcopis affingit, à qua longiſſimè peregrinantur, non quidem ad normam abſolutiſſimæ Sanctitatis (nefas id enim inter homines, atque in hac ſenectute ſæculorum) univerſim compoſiti, verùm planè caſtiſſimi, iique, qui majore gloriâ ſe ſe moribus, omnique continentiâ Eunuchos probant, quàm, quos jactat ineptè Coreſſius.

V. Neque enim unquam licuit ſe ipſum caſtrare, aut caſtrandnm permittere; quin imò ſiquis, quâcunque ex cauſâ, ſe ipſum mutilavit, quive ſuâ culpâ per alios abſciſſus, confeſſuſve eſt, Sacris omnibus abſtinetur, quod in primis ex Apoſtolorum (1) Canonibus certum eſt, quorum decreta confirmat Nicæna (2) Synodus I. conſentiente palam Jure (3) Latino, cui præit (4) Auguſtinus, quem nempe pleno ſequuntur agmine Latinorum præcipui Jo. (5) Andreas, (6) Hoſtienſis, (7) Villadiego, Jo. (8) Bernardus Calagurrienſis Epiſcopus, aliique, quorum Suffragium Græcis commune eſt duce Athanaſio, quem ad id refert Lazarus (9) Monachus Sinaites his verbis: ἐξ ὧ φανερόν ἐστιν, ὅτι ὁπωσοῦν τμῆμα τοῦ σώματος ἐθελοντὶ γεγονὸς μέγα τῇ θεοῦ ἐκκλησίᾳ δοκεῖ πλημμέλημα, καὶ τοὺς μὲν ἱερεῖς τῆς λειτουργίας παῦσαι προστάττει, καὶ τῆς χειροτονίας τοὺς κλῆρον ἐνθυμοῦντας βιαίως ἀπείργει. *Ex quibus conſtat, quancunque mutilationem corporis ſponte factam magnum ab Eccleſia Dei crimen haberi, quod & ſacerdotes à miniſterio ceſſare jubet, & ab Ordinatione eos, qui in Clerum cooptari cupiunt, violenter repellit.* Addit

(1) *Can.* 22.
(2) *Can.* 1.
(3) *C. Pœnitentes. c. ſi quis abſciderit c. qui parte 55. diſt. c. ex parte. ca. ſignificaſti de corpore vitiat.*
(4) *Lib. de dogmat. Eccleſ. c. 72. refert. in c. maritum 33. diſt.*
(5) *In d. c. ex parte.*
(6) *In d. c. ex parte.*
(7) *De Irregul. ca. de corp.*

dit poſt Harmenopulum Joannes (10) Abbas S. Anaſtaſiæ, non niſi à Synodo poſſe cognoſci cauſam mutilationis, ut nimirum qui exectus eſt, non niſi coram Synodo, ſe exectum vi, invitumve probet, ſive cauſa morbi, ſive barbarorum injuriâ. Τοὺς δὲ ἐκτομίας, καὶ χλιδῶνας, κοινῶς δὲ τοὺς λεγομένους εὐνούχους ἐν τοῖς περὶ τὴν χειροτονίαν, εἰ ἐκ τῆς τομῆς ἀπείργονται, ἢ οὐχί, ἡ σύνοδος κρίνει, νομοθετήσαντος τοῦτο τοῦ Ξιφιλίνου τοῦ πρὸ ἡμῶν πατριαρχήσαντος, κατακυρωμένου ταὐτὸ τῶν ἔπειτα, καὶ καθ' ἡμᾶς, ἁγίων συνόδων. *Mutilati, evirati que, & qui vulgò eunuchi vocantur, an ex abſciſſione ab Ordinibus arceantur, nec ne, Synodus judicat; Lege hac ſuper re conſtituta per Xiphilinum ante nos Patriarcham, & confirmata deinceps noſtra tempeſtate à Sanctis Synodis.* Decretum porro Xiphilini Georgii, qui prope ultimus ante captam à Latinis Conſtantinopolim ſub Iſaacio Angelo ſacris Græcorum præfectus eſt, extat penes (11) Canonarcham his breviſſimis verbis expoſitum. τὸν εὐνοῦχον, εἰ τῆς τομῆς ἕνεκεν ἀνάξιος, ἡ σύνοδος μόνη κρινέτω, κατὰ τὸν κβ'. κανόνα τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων, καὶ τὸν α'. τῆς πρώτης συνόδου. *Eunuchum, ſi ex mutilatione indignus Sacerdotio ſit, Synodus judicet una, juxta XXII. Canonem Apoſtolorum, & primum primæ Synodi.* Neque id antiquiores tantum Græci, ac Photiani, ſed & recentiorum caterva indubitatum conſtituit. Arethas (12) Naxius in Sylloge Canonum, quam accuratiùs contexuit juſſu Antonii IV. Patriarchæ Καὶ ταῦτα μὲν, inquit οἱ θεοφόροι πατέρες διαιροῦσι περὶ τῶν εὐνούχων νομοθετοῦντες, καὶ τοὺς μὲν βίᾳ βαρβάρων τμηθέντας, ἢ διὰ νόσον, ἤτοι γ' ἄλλο ἀνεπίληπτον, ἀρτίους τοῖς ἱεροῖς φασι. τοὐναντίον δὲ τοὺς ἐκτομίας γενομένους ἑκουσίως ὁποιουτινοσοῦν ἕνεκεν· ὃ βεβαίως ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία τηροῦσα διετέλεσε, καὶ διατελεῖ. *Et hæc ſanè divini Patres diſtingunt circa Eunuchos decernentes, & illos quidem, qui vi barbarorum, vel morbi cauſa, ſine culpa ſecti ſunt, idoneos dicunt Sacris recipiendis, contrà caſtratos ſponte quacunque ex cauſa. Quod ſanctè Orientalis Eccleſia cuſtodivit hactenus, atque cuſtodit.* At Calliſtus (13) Sguropulus in Meditatione pererudita, quam ſcripſit, dicavitque Euthymio II. Patriarchæ, eleganter inſectatus Palamæ dogmata, ubi, quę ad Theoreſim Theologicam pertinebant, robuſtiſſimis argumentis penitùs profligavit, aggreſſus, quæ circa mores, primùm illud Palamitarum dogma uti peſtilens, Eccleſiæque moribus abſonum damnat, quo ſcilicet hiſtriones caſtimoniæ ſeverioris minimè verebantur aſſerere, abſolutiſſimam vitæ rationem inituros eos, qui ſe ſe propter Regnum Cælorum caſtraſſent. Καὶ τοῦτο δὴ ἐν τῶν κατεδικασθέντων ἐν τῷ πάλαι Ὠριγένει τὸ κορυφαιότατον δόγμα, ὅτι αὐτοῦ ἀπέκοψε τὰ γεννητικά, νομίσας εὐσέβειαν τὴν ἀνομίαν, καὶ Θεοῦ λατρείαν ἡγησάμενος τὸ ἀπεῖργον τῆς λατρείας Θεοῦ. βομβεῖ γὰρ ἡ ἐκκλησία, καταμαρτυροῦσι κανόνες, καὶ σύνοδοι καταψηφίζονται τῶν ἐθελοντὶ ἐκτομιῶν, ὥστε ἐξωθεῖσθαι γοῦν αὐτοὺς πάσης χειροτονίας, ἵνα ἄθικτοι ταῖς ἱεραῖς χερσὶν ἐκεῖνοι ὦσιν, οἱ τὰς ἀνόμους ἑαυτοῖς χεῖρας ἐπιθέσθαι ἢ ἀνασχόμενοι, ἢ τολμήσαντες. *Et hoc ſanè capitale eſt ea inter dogmata, quæ damnata ſunt in antiquo Origene, cùm ſibi genitalia execuit, ratus pietatem eſſe id, quod erat impietas, & obſequium Dei arbitratus, quod ab obſequio Dei palam repellit. Reboat enim Eccleſia, Canones teſtimonium ferunt, ſententiam Synodi dicunt in eos, qui ſponte ſe caſtrant, ut à quacunque impoſitione manuum repellantur, & intacti ſint Sacris manibus, qui manus impias vel ſibi inferri paſſi, vel inferre auſi ſunt.*

vitiat. col. 2.
(8) *In prax. crimin. c. 79.*
(9) *In tract. de legib. c. 9.*
(10) *Ad Canon. I. Nicæn.*
(11) *De vi Canonum Schol. I. ad Canon. Nicæn.*
(12) *In Can. Nicæn. init. ap. Canonarcham, ubi ſupr.*
(13) *Refert Canonarcha ubi ſupr.*

VI. Hæc, quæ Græca ſunt, ſed planè Latinis conſona, Coreſſii ſtupidam ignorantiam damnant, auſi nobis ad exemplum damnati prorſus facinoris Origenem objicere, cujus etiam ad id meminit (1) Gloſſa, qua duce falſus Coreſſius Euſebii (2) Cęſarienſis in Origenem laudes SS. Patrum graviſſimis ſententiis prætulit; nec veritus eſt id fas aſſerere, quod Lex omnis nefas eſſe conſtituit, quemadmodum conſtat ex traditis ab (3) Epiphanio, à Juſtino (4) Martyre, ab (5) Athanaſio, & (6) Socrate, & (7) Sozomeno, quorum authoritate certiſſimum eſt, nullâ ex causâ etiam caſtitatis licuiſſe unquam, aut licere, aut fore unquam, ut liceat, etiam religionis gratiâ, ſibi ipſi manus violentas inferre, ſive ad cædem, ſive ad diminutionem membrorum. Cujus ea ratio potiſſima eſt, quòd vitæ, membrorumque ſuorum nemo dominus eſt, neque in ea liberum habet arbitrium, ut vel vitam pretio vendat, vel membrorum jacturam pecuniâ commutet, ut acutè cùm IC. (8) probat Alexander (9) III. Pontifex Maximus. Quare nec ſe ſponte occidere, aut mutilare ex ullâ cauſâ poterit, ut palam conficitur ex traditis accuratiſſimè per (10) Auguſtinum, cujus effata referuntur (11) in Jure, unde eadem planè philoſophatur eruditiſſimè, (12) D. Thomas, quo nimirum authore maniſeſtiſſimum eſt, eum, qui ſe ſe occidit, aut mutilat, contra Juſtitiam facere, injuriumque palam eſſe Reipublicæ, cujus eſt ipſe homo. Extant validiſſima hac de re verba Joſephi cujuſdam penes (13) Hegeſippum, faciuntque, quæ ſcribit (14) Covarruvias latè, & latiſſimè (15) Tiraquellus. Hinc (16) Ariſtoteles robuſtiſſimè comprobat, mortem ſibi conſciſcere ad fugiendam paupertatem, vel mœrorem, aliudve hujus generis, non fortis eſſe hominis, ſed potiùs timidi, planèque mollis, quod poſt Ariſtotelem (fruſtra reclamantibus cum (17) Martiale Poetis, & cum Lipſio (18) Stoicis, ac nequicquam ipſum inficiantibus viris quibuſdam, quorum ingens apud ſtupidos poſteros fama ex illatâ ſibi per vim morte, qualem ſibi intulere poſt Pomponium (19) Atticum, Uticenſem (20) Catonem, & (21) M. Brutum, (22) Otho, & (23) Adrianus) apertè probavere (24) Juriſconſulti, ante quos idem ſummatim confirmavere ſapientiſſimi quique. Nam Plotius, penes (25) Tacitum, majore cenſuit animo tolerari adverſa, quàm relinqui: Fortes, & ſtrenuos etiam contra fortunam inſiſtere Spei, timidos, & ignavos ad deſperationem formidine properare: Et (26) Florus, *magnæ*, ait, *indolis eſt ſperare ſemper*: cui haud abſimilia Cæſar (27) reddidit, cùm ita conſtituit: *animi eſt iſta mollicies, non virtus, inopiam paulisper ferre non poſſe: qui ſe morti ultro offerant, faciliùs reperiuntur, quàm qui dolorem patienter ferant,* & Nabarzanes penes (28) Curtium: Fortium, inquit, *virorum eſt, magis mortem contemnere, quàm odiſſe vitam: ſæpe tædio laboris ad vilitatem ſui compelluntur ignavi*: Quare & Pom-

(1) *In d. c. ſignificaſti.*
(2) *In Chron. & hiſt. l. 6. c. 7. et in Apolog. pro Origen.*
(3) *Hereſ. 58. & 64.*
(4) *Orat. ad Anton. Piũ.*
(5) *Ep. ad Solitar. ubi de Leõtio.*
(6) *Hiſt. l. 2. c. 21.*
(7) *Hiſt. l. 2. c. 24.*
(8) *In L. liber homo ff. ad l. Aquil.*
(9) *C. contingit. 1. de ſent. excom.*
(10) *Lib. 1. de Civit. Dei c. 2.*
(11) *In c. ſi non licet. 23. q. 5.*
(12) *2. 2. qu. 64. ar. 5.*
(13) *Lib. 3. de Excid. Jeroſolym. ca. 17.*
(14) *L. 1. Variar. c. 2. n. 8. & l. 2. c. 1. n. 11. & in Clem. ſi furioſus inis. p. 1. ſub nu. 6. de homic.*
(15) *De Nobilit. c. 31. nu. 475. & 520.*
(16) *Lib. 3. Ethic. c. 7.*
(17) *Lib. 6. Epigr. 22.*
(18) *In Notis ad Tacitum hiſt. lib. 2. ad pag. 477.*
(19) *Cornel. Nepos in vita Attici.*

Digitized by Google

Pompeius penes (29) Lucanum.

——————— *Fortiſſimus ille eſt,*
Qui promptus metuenda pati, ſi cominus inſtent,
Et differre poteſt,

Et virgo Antigone ad OEdipodem patrem penes (30) Tragœdum

Non eſt, ut putas, virtus, pater,
Timere vitam: ſed malis ingentibus
Obſtare, nec ſe vertere, ac retro dare.

Exquibus facilè ad rem noſtram detortis colliges, non eſſe caſti animi illum, qui, ne à libidine ſuperetur, ſibi virilitatem detruncat. Unde mox univerſim conficitur, nefas eſſe, ſibi quenquam violentas manus injicere, neque id fieri poſſe ſine noxâ plerunque lethali, licèt religionis prætextu fiat; cùm ſcilicet gravis, & ſupina ignorantia ſit, ſi quis exiſtimet, ſe iis actibus obſequium præſtare Deo, queis Leges ipſius, ac præcepta tranſgreditur. Jam ſi univerſim certiſſimum eſt, non licere, nec licuiſſe unquam, vim ſibi ipſi inferre, ſequitur idipſum certiſſimum eſſe in re hac, qua de agimus, ut nimirum nullo pacto liceat, ſibi virilitatem abſcindere, aut abſcindendam ſponte permittere. Scilicet id omni jure graviſſimum habetur ex eo, quòd vel Leges (31) Civiles, quæ multa crimina patiuntur, quibuſdam etiam authoritatem impendunt, ut alibi oſtendimus, homicidii pœna cenſeant puniendum eum, qui ſe ipſum caſtraverit. Eadem pœna (32) plectitur, qui ſe caſtrandum præbuerit, aut conſenſum præſtiterit caſtrationi ſuæ. Quo fit, ut actus adeò reprobatus, paſſimque vel à Jure civili damnatus, licere nequeat causâ caſtitatis, religioniſve. Quod etiam ex Jure noſtro confirmatur decretis (33) Apoſtolorum palam affirmantibus, ſui ipſius homicidam eſſe, qui ſe ipſum abſciderit, eâ ſcilicet ratione, quâ maximum mortis periculum imminet ex eo vulnere. Id quod & Juſtinianus (34) aſſeruit, cujus verba ſeriò conſiderans Daniel Archiepiſcopus (35) Nicænus ὁ ἀγαπῶν, inquit, Τὸν κίνδυνον, ἐν αὐτῷ κινδυνεύσει κατὰ τὸν σοφόν. Διὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τιμωρεῖται ὁ ἑκὼν εἰς κίνδυνον ἑαυτὸν ἐμβαλών, καθάπερ καὶ ὁ τοῦ κινδύνου αἴτιος· εἰδέναι θαυμαστὸν, εἰ ὁ βασιλεὺς θανάτῳ καταδικάζῃ, τὴν δίκην ἀνδροφόνων τιμωρῇ τοὺς ἑαυτοὺς, ἤγ' ἕτερον ἐκτέμνοντας, περὶ ζωῆς γὰρ κινδυνεύουσι παντελῶς οἱ ἐκτομίαι, καθὰ καὶ ἡ νεαρὰ αὐτὴ μαρτυρεῖ. *Qui amat periculum, peribit in eo juxta Sapientem. Quare eâdem afficitur pœnâ, qui ſponte periculum ſubit, ac qui periculi cauſa eſt. Nil igitur mirum, ſi Imperator morti adjudicat, & ut homicidas punit eos, qui ſe, vel alium execuere: nam verè periculum maximum eunuchis imminet, ut & Novella hæc palam teſtatur.*

VII. Addo, eviratum ejuſmodi ad veram, & propriam caſtitatem minimè pertinere. Quin etiam & ſi ejus causâ id fiat, improbandum eſt authoritate Arelatenſis (1) Concilii II. quod ſub Silveſtro I. actum (2) dicitur, vel ſub (3) Siricio, meliùs ſub Leone I. ut Cabaſſutius (4) notat accuratiſſimè: ibi enim ut ignavi, neſcienteſque libidinis impetum compeſcere reprehenduntur, qui ſe ipſos abſcindunt. Imo & ipſa Divina Veritas, cujus ex (5) Euangelio verba illa ſolemnia, queis Eunuchos probare videtur, qui ſe ipſos caſtraverunt propter regnum Cœlorum, contulit ad ſtoliditatis ſuæ tutelam Coreſſius, in eum ſenſum accipienda eſt, ut eviratio, de qua ſapientiſſimè loquitur, metaphoricè ſonet, non propriè: illiſque damnentur, qui reipſa ſe caſtrant, ut criminoſi, quando laudantur, qui integra virilitate, omni ſe ſe uſu libidinis abſtinent etiam conceſſæ. Eſt enim ille locus de iis intelligendus, qui pio propoſito ab uxore ducenda ſe continent. Quare, quos Veritas laudat, Eunuchi, non hi ſunt, qui natura molles, aut reipsà ſpadones, exectique ab hominibus, nec ii, qui amputatis virilibus ſe ſponte caſtrarunt. Scilicet hi eo plerunque propoſito ſunt, ut, ſi poſſent, conjuges haberent: Sed hi, qui ſeipſos caſtraverunt propter Regnum Cœlorum, concepto nimirum Caſtitatis amore, ut eleganter, & ingenioſè explicarunt maximi Doctores Eccleſiæ (6) Auguſtinus Latinæ, Noſtræ Magnus (7) Baſilius, cujus ſenſa ſi legiſſet, aut lecta percepiſſet vir doctus Coreſſius, qui aliena Commentaria uti ſua publicè nundinatus in Græcia, apud ignorantiſſimam Photianorum plebeculam laudem, nomenque Philoſophi, atque Theologi meruit, profectò non adeò inficetè dicta Latinorum quorundam in Gentem noſtram planè dementia ultus eſſet. Ea ut ſtoliditatem Coreſſii evincant, latinè ſic reddo, Græcis noſtris in proprio, quo ſcripta ſunt idiomate, legenda, loco laudato. *Sunt enim*, inquit, *Eunuchi, qui ex utero matris ſic nati ſunt, quia naturæ prærogotivâ, eo, quod ad coitum irritat, execti, nuptias contemnunt. Et ſunt eunuchi, qui Eunuchi facti ſunt ab hominibus per doctrinam, & obſervantiam virginitatem exercere perſuaſi. Quemadmodum ſanè & Virgo, quæ à Patre ſervatur, de quo dictum eſt: qui verò decrevit in corde ſuo, ut ſervet Virginem ſuam: bene facit. Et ſunt Eunuchi, qui ſe ipſos caſtraverunt propter Regnum Cœlorum, qui etiam præſtantiores aliis exiſtunt, propterea, quòd nec in Natura viaticum, & occaſionem ad temperantiam habentes, in totum verò de Regno cum gladiatorio ſudore pendentes. Nam qui ex utero Matris Eunuchus eſt, natura caſtus exiſtens, nullũ proprium opus in Virginitatis pulchritudine oſtendere poteſt. Naturæ, veluti dixi, prærogativâ, non affectu Virginitatis nuptias averſatus, quemadmodum ſanè & qui ab hominibus Eunuchus factus eſt, obſervatione virginitatem exercere coactus, non proprium rectè factum ipſam Virginitatis integritatem oſtendit, ſed eorum, qui ipſum cuſtodiunt, ac ſervant. Qui verò ſe ipſum caſtravit, præcipuum opus per continentiam, & ad omnia exercitationem Virginitatis pulchritudinem faciens, propriis, non alienis virtutibus ob regnum ſe jactat.* Hæc Baſilius, qui mox Euangelicam caſtrationem myſticam eſſe aſſeverans: *Qui verò*, ait, *non intellexerunt hoc, ut ſunt Eunuchi, qui ſe ipſos caſtraverunt propter Regnum Cœlorum, abſurdè ſe ipſos mutilarunt, ipſo facto petulantiam ſuam eminus accuſantes: qui enim carnalis amoris inſtrumentum, ut ne, dum præſens eſt, operetur, abjecerunt, manifeſtos ſe ipſos faciunt, quòd gliſcunt quidem ad coitum, verùm, cùm ſe ipſos exarmarunt, non quòd non velint, ſed quòd non poſſint, Virginitatem agunt. At Divina lex non actionem, ſed cogitationem judicat.*

VIII. Hæc

(20) Plutar. ĩ Caton. Utic. in fin.
(21) Idem ĩ M. Bruto in fin.
(22) Suet. in Othon. & Tacit. hiſt. lib. 2. pag. mihi 398.
(23) Dio. & Spartianus in Adriano.
(24) In l. rei §. ſic antè diſtinguendum ff. de bon. eor. qui ſibi mort. conſciv. l. ſi quis filio §. ejus ff. de inoff.
(25) Lib. 2. hiſt. in med. pag. mihi 396.
(26) Lib. 4. c. 8.
(27) Lib. 7.
(28) Lib. 5. de geſt. Alex. Mag. poſt med.
(29) Pharſal. lib. 7. ſub init.
(30) In Thebaid. act. 1. poſt med.
(31) L. 3. §. qui hominem, et l. 4. §. idẽ divus ff. de Sicar. l. 1. & 2. Cod. de Eunuch.
(32) d. l. 4. ad fin.
(33) Can. Canon. 22.
(34) Novell. cõſt. 141. alias 142.
(35) In Comm. ad Novel. d. Novel. 142. in fin.

(1) Can. 7. refertur in ca. hi, qui ſe 55. diſt.
(2) A Carran. in Sum. Concil. ad Arelat. II.
(3) A Binio in Collect. Concil. ad Arelat. II.
(4) In Not. Concil. et Canonum. ad Cõcil. Arelat. II.
(5) Mat. c. 19. n. 12.
(6) Lib. unic. de S. Virginit. c. 23. & 24.
(7) Lib. unic. de Virginit.

Digitized by Google

VIII. Hæc tanti Magiſtri verba oſtendunt apprimè, nec Lege naturali, nec divina unquam licuiſſe, etiam caſtitatis causâ ſe ſe mutilare: Quare juſtiſſimè Jure utriuſque Eccleſiæ, qui ſe ſe eo pacto mutilant, & in corpus ſuum violenti ſæviunt, ab Ordinibus repelluntur. Et alioqui jactura virilitatis vel apud Ethnicos turpis eſt habita. Tradit enim Valerius (1) Maximus, à Mamerco Æmilio Conſule Genutium quendam hæreditatis poſſeſſionem ex teſtamento petentem rejectum, negatamque ei mox & poſſeſſionem bonorum ſecundum tabulas, quod ipſe Genutius, ut Gallus eſſet Matris Magnæ, amputatis ſui ipſius ſponte genitalibus corporis partibus, neque virorum, neque mulierum numero haberi deberet. Tacitus (2) etiam, Eunuchos ſolis barbaris non deſpectos affirmat: cùm contra penes bene moratos populos, ac præſertim penes Romanos viles, infameſque fuiſſe, abundè, pleriſque omiſſis, neglectiſque innuant verſus (3) Petronii.

Perſarum ritu, male pubeſcentibus annis
Eripuere viros, exectaque viſcera ferro
In Venerem fregere.

Quod ante Petronium palam inhoneſtum aſſeruit (4) Horatius probroſis epithetis Cleopatræ contubernales Eunuchos aggreſſus: ut hinc pateat, quàm alienum ſit à decore, ac dignitate Eccleſiæ, ſi Sacris Ordinibus hi homines decorentur. Certè olim (5) Moyſes juſſit, Eunuchum, & eum, cui execta ſunt virilia, non ingredi Eccleſiam: οὐκ εἰσελεύσεται θλαδίας, καὶ ἀποκεκομμένος εἰς ἐκκλησίαν κυρίου: quaſi hic, ut interpretatur Clemens (6) Alexandrinus moribus impius cenſeretur, divina quippe virtute, ac genitali privatus. Adde, & quæ ad id ſcribit (7) Philo, quibus conſonat & Mos Eccleſiæ, narrante (8) Socrate, & ex hoc (9) Caſſiodoro, Ammonium monachum in Epiſcopum lectum, ut id muneris recuſaret, à corporis deformitate ſibi ſuppetias quæſiviſſe, abſciſsâ nimirum ſibi auriculâ dexterâ, quod efficacius in re noſtra confirmat publica in Nicæna I. Synodo Leontii damnatio, de qua (10) Athanaſius, (11) Socrates, (12) Theodoretus, & ex his (13) Baronius.

IX. Hæc ſuperſint ad refellenda deliramenta Coreſſii, quæ ad ultionem eorum, qui Noſtra vituperant, peſſimus adducit Græciæ defenſor, cujus nimirum gloria unâ Veritate ſtat, nec ad ſui patrocinium unquam adſcivit ineptias, atque mendacia: Quale profectò jure, ac meritò dixeris illud, quo Coreſſius famam Methodii Sanctiſſimi Patriarchæ iniquiſſimè lædit, auſus illum Eunuchis ſuccenturiare, cùm omnis hiſtoria eum promiſſiſſimæ barbæ ſenem deſcribat, idque teſtetur ejus antiquiſſima Icon in Menologio Baſilii, quemadmodum refert poſt (1) Margunium (2) Canonarcha, apud quem (3) Theophanes Homologetes, prodigii loco habitum fuiſſe narrat, quòd, cùm juſſu ſceleſtiſſimi Theophili Cæſaris Methodii facies contuſa fuiſſet, plurimiſque cicatricibus deformata, nuſquam tamen læſa barba Majeſtatem ſacerrimi oris minuiſſet. Non igitur Eunuchus Methodius tanta, pro Religione Orthodoxâ, ſpectante, atque admirante Græciâ, paſſus. Illud veriſſimum eſt, quod Coreſſio locum aperuit, in quo contra Methodium mentiretur: Nimirum, Methodium faſſum coram judicibus debilitatæ, impotiſque virilitatis ſe eſſe: id, quod multis narrant Hiſtorici (4) noſtri, & ex illis (5) Baronius. Nam cùm Joannes Pſeudo-Patriarcha Iconoclaſta cujus deturbati in locum ritè ſuffectus fuerat Methodius, unà cum Arſabero Patricio fratre, pecuniâ mulierculam ad calumniam pellexiſſent, illaque ſacrilegi concubitus ſecum initi Methodium accuſaſſet, accerſitus vir innocens, & pudicus, ne quid ex calumniâ damni fides caperet Orthodoxa, Veritati poſtpoſuit verecundiam, diductiſque coram Judice veſtibus, virilitatem arefactam, prodigioque divinitus enervem oſtendit: Aſſeruit enim, aſſertiſque præſtita fides, ſe, cùm Legatus Nicephori Patriarchæ Romæ libidine vehementiùs quateretur, precibus ab Apoſtolorum Principe obtinuiſſe, ne diutiùs fœdi criminis illecebris tentaretur, cui dormienti viſum Petrum Apoſtolum tacta genitalia protinus aduſſiſſe, tantâ non vani ſomnii Veritate, ut experrectus, non ſine dolore, mox ea membra inepta penitùs Veneri ſemper habuerit. Adeò falſum eſt, Eunuchum fuiſſe Methodium, adeòque verum, nullam Coreſſio præſtandam fidem, ſi, quando ſibi, dictiſque ſuis patrocinium ab Hiſtoria petit, quæ ſcilicet, uti ante docuimus, communi Eccleſiæ utriuſque Suffragio favens rejectos docet ſemper à Sacris eos, quorum ſponte ſecta virilitas.

(1) Lib. 7. c. 7.
(2) Annal. lib. 6.
(3) In Satyricis.
(4) Ode 37. lib. 1. Carm.
(5) Deuteron. ca. 23. n. 1.
(6) In adhortatorio ad Gentes.
(7) Lib. de Migrat. Abrahã.
(8) Lib. 4. hiſt. c. 23.
(9) In Tripart. lib. 4. c. 1.
(10) In Apolog. de fuga ſua.
(11) Lib. 2. hiſt. c. 21.
(12) Lib. 2. c. 24.
(13) Ad ann. 325. n. 146. & ſeqq.

(1) Ad Metaphraſten in Methodio.
(2) In Catalogo Sãctorum in Methodio.
(3) Ex Epiſt. ad Theodori fratrum.
(4) Curopalates, Glycas, & alii.
(5) Ad ann. 845. n. 1. & ſeqq.

SECTIO IV.

DE APELLIS

Qua occaſione proponitur, & reſolvitur Quæſtio de Azymis.

SUMMARIUM.

I. *Margunii ſententia contra Apellas quò collimet. Enumerantur Photiani, qui contra Azyma ſcripſere.*
II. *Conſtituitur, Chriſtum in Azymo conſecraſſe, eſſe probabiliſſimum.*
III. *Chriſtum conſecraſſe XIV. die Lunæ ex Patrum noſtrorum Sententia.*
A Chriſto Legem impletam eorundem authoritate probatur.
IV. *Proponitur Coreſſii reſponſio circa XIV. diem Lunæ.*
V. *Ea refellitur latè.*
VI. *Ex illa reſponſione colligi, à Chriſto legem non fuiſſe impletam.*
VII. *Paſcha non potuiſſe in Azymis celebrari à Chriſto XIII. die Lunæ. Proponitur difficultas Coreſſii.*
VIII. *Reſpondetur difficultati, eaq; perpenditur.*
IX. *Reſponſio noſtra confirmatur authoritate Chryſoſtomi, cujus loca explicantur.*
X. *Si Chriſtus celebravit XIV. in Azymo celebravit, & concluditur pro Azymis.*
XI. *Proponuntur ineptiæ aliquot Severi Philadelphienſis Metropolitæ.*
XII. *Reſpondetur primæ, explicaturque Figura Chriſti à Melchiſedech petita.*
XIII. *Ante Moyſen Azyma in uſu fuiſſe.*
XIV. *Reſpondetur difficultati petitæ à panibus Propoſitionis.*

XV. *Oſten-*

Digitized by Google

XV. *Oſtenditur, panis ſimpliciter nomine etiam Azyma contineri.*

XVI. *Concluditur contra Severum, colligiturque, à Græco negari non poſſe, Euchariſtiam confici ritè in Azymo.*

I. IIs, qui mutilati ſunt, & Eunuchis, quos ab Ordinibus eo, quo dictum eſt, modo, rejecimus, addunt ex Noſtris aliqui Circumciſos, & Apellas, in quos, qui Eunuchos à Re ſacra non abigit, Margunius (1) adeò ſeverus eſt, ut eos, tametſi inviti probrum hoc fuerint paſſi, prorſus ineptos Ordinibus autumet: περὶ δὲ τῶν πεπονθότων περιτομήν τινα οἱ θεῖοι Κανόνες νομοθετοῦσι, μὴ χειροτονεῖν αὐτούς, ἀγκαλὰ καὶ τὰ ἐπάθασι ταύτην τὴν αἰσχύνην ἀκινδύνως, *De iis autem, qui circumciſionem paſſi ſunt, Divini Canones ſtatuunt, ne illis manus imponantur, quamvis hoc probrum paſſi ſint inviti*. Mirabere fortaſſis, in homine indignis etiam ſæpe clementiſſimo tantam ſeveritatem, ſed, ſi additam ſeveræ ſententiæ rationem conſideres, agnoſces, non gratis virum mitiſſimum eſſe repentè crudelem. Τοῦτο δὲ, (2) ait, διὰ νὰ μὴ ἔχῃ ἡ νύμφη τοῦ Χριστοῦ ἡ ἄμωμος σφραγῖδι ἑβραϊκῇ καταφρονημένον ὑπηρέτην, καὶ ὅλως διὰ νὰ μὴ ἔχῃ ἡ ἐκκλησία ἰουδαϊκήν τινα ἔμφασιν, καθὼς οἱ ἰουδαΐζοντες ἀζυμῖται οἱ καινὰ τὰ πάντα ποιοῦντες, καὶ Χριστὸν ἐν παλαιοῖς ἀζύμοις λατρεύοντες, οὐ χριστολάτραι κατὰ τὸν σοφὸν Στηθᾶτον, ἀλλ' ἀζυμολάτραι γενόμενοι. *Atque hoc, ne immaculata Sponſa Chriſti habeat ſigno hebræo turpem Miniſtrum, & univerſim, ne quid Eccleſia Judaicum præſeferat: ut Azymitæ, qui Judæos imitantur, quique omnia nova faciunt, & Chriſtum in Azymis colunt, non Chriſti cultores, juxta doctum Stethatum, ſed Azymorum facti*. Vides quicunque hæc legis, quò Margunius collimaverit: id, quod ex iis, quæ prolixiùs addit manifeſtius eſt, nam ſtatim ex profeſſo controverſiam de Azymis inſtituit, & quà licet, aut fas, nefaſve eſt, eandem Græciæ cognoſcendam proponit. Quo fit, ut nobis omnino incumbat neceſſitas conſulendi Genti noſtræ, reſpondendique calumniis, & ineptiis Photianorum, quibus mos eſt, in hac Controverſia magis, quàm in reliquis inſanire. Patet hoc ex numero Photianorum, qui ex induſtria eò calamum contulere, ut oſtenderent, reipſa in Azymo non confici Euchariſtiæ Sacramentum. Nam de hoc poſt (3) Pectoratum, ut antiquiores omittam, ſcripſere (4) Euthymius, (5) Balſamon, Nicephorus (6) Calliſtus Xantopulus, Hieremias (7) Patriarcha, Chriſtophorus (8) Angelus, Meletius (9) Patriarcha Alexandrinus, Georgius (10) Coreſſius, Maximus (11) Margunius, Nectarius (12) Patriarcha Jeroſolymitanus, Metrophanes (13) Critopulus, Gabriel (14) Severus, aliique quàmplurimi, quorum hic ineptiſſima dicta refellenda ſunt, ubi Veritatem Orthodoxam conſtituerimus.

(1) *Nota 95. ad Trullan.* (2) *Ibid. nota 96.* (3) *Lib. cõtra Azymitas.* (4) *In Comm. c. 26. Mat.* (5) *In Canon 70. Apoſtol.* (6) *In Synaxar. Triodii, & lib. 1. hiſtor. c. 28.* (7) *In Cõfeſſ. 1. ad Germanosc. 10.* (8) *De ſtatu hodierno Græcor. mihi cap. 22.* (9) *In Epiſt. ad Chioſ. pa. 21. lin. 20.* (10) *Lib. 8. de Euchariſtia.* (11) *Locis ſuprà citatis, & nota 11. ad Can. Apoſt.* (12) *In Antirrhetico Theſ. 4. cẽt. 1 pag. 5. lin. 35.* (13) *Confeſſ. ſuæ c. 9. mihi pag. 90.* (14) *In tertia differentia.*

II. Conſtituitur autem hæc facillimè, ne, quæ fusè (1) Beſſarion, (2) Gennadius, & ex his (3) Bellarminus, producamus in medium, hac unicâ Concluſione: Probabiliſſimum eſt, Euchariſtiam fuiſſe à Chriſto in Azymo inſtitutam. Dico, probabiliſſimum eſſe, non tamen certum; nam non ſolùm ex Photianis omnes, ſed ex Orthodoxis quamplurimi dubitant, An dies, quo Chriſtus Euchariſtiam inſtituit, XIV. dies fuerit Lunæ menſis primi, quo Azyma comedere neceſſe erat, an potiùs dies XIII. Et quamvis, qui hoc poſtremum affirmant, futilibus meo judicio nitantur rationibus, attamen nituntur, neque eos facilè convinces, ut, quod Mores Latinos more Græco docet eſſe potiores, ingenuè fateantur. Accedit non deeſſe Latinos, qui vel (4) Rupertum, vel Paulum (5) Burgenſem ſecuti eum in modum Paſchales Azymorum ritus exponunt, ut confirment potiùs opinionem Græcorum: quemadmodum (6) Bellarminus notavit, manifeſtumque eſt ex recentioribus Photianis, quos retulimus proximè, quique Latinorum ejuſmodi ſententiis freti, ne latum quidem unguem ab opinione, quam concepere, deflectent. Hinc nobis, quibus hoc in Opere noſtro, placuit ea Græciæ proponere, quæ negari nullo modo poſſint à Græcis, concluſio illa non uti certa proponitur, ſed ut probabilis tantùm, & probabiliſſima, quæ nimirum conducat ad id, quod maximè intendimus, id ſcilicet, quod certum eſt, atque ex hac probabiliſſimâ opinione maniſeſtiſſimè deducitur.

(1) *Epiſt. Encyclica de Azymo.* (2) *In Demonſtr 2. Cap. Decreti Florentini.* (3) *Tom. 3. Cõtrov. de Sacr. Euchar. lib. 4. c. 7. 8. 9.* (4) *In Levit. c. 23. & in Matth. c. 27.* (5) *Ad Lyranum in Comm. ad 26. c. Matthæi.* (6) *Ubi ſupra c. 7. verſ. ſecunda ſentẽtia, &c.*

III. Porro probabiliſſimum eſſe, à Chriſto in Azymo fuiſſe inſtitutam Euchariſtiam, conſtat ex eo primò, quòd Majores noſtri, quotquot hac de re ſcripſere ante Photianum Schiſma, ſi unum excipias Epiphanium, apertiſſime docent, Chriſtum decimaquarta Luna celebraſſe Paſcha: ita Theophylactus (1) ex Chryſoſtomo, & (2) Damaſcenus, ita (3) Theodoretus, ita (4) Theophilus Alexandrinus Antiſtes, ita (5) Chryſoſtomus, ita & (6) Origenes ipſe, faſſus Chriſtum à Judæis captum XIV. Luna primi menſis, quibus adde Latinos, quos, Photiani, recipitis, (7) Tertullianum, (8) Cyprianum, (9) Ambroſium, (10) Hieronymum, (11) Auguſtinum. Quæ Patrum aſſertio ſequitur ex eorundem alia non minus certâ ſententiâ, quæ palam affirmat, quod Chriſtus de ſe ipſo affirmavit his (12) verbis: οὐκ ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον, ἀλλὰ πληρῶσαι: *non veni ſolvere legem, ſed adimplere*, (13) & Rurſus: εὐκοπώτερόν ἐστι τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν, ἢ ἰῶτα ἓν, ἢ μίαν κεραίαν παρελθεῖν ἀπὸ τοῦ νόμου: *Facilius eſt Cœlum, ac Terram præterire, quàm Jota unum, aut unum apicem cadere de lege*. Quæ divinæ aſſertiones, imò potiùs effata, ſententiam Patrum confirmant docentium, Chriſtum, ad extremum uſque ſpiritum, legem, quam abrogaturus erat, ſervaſſe. Hinc (14) Chryſoſtomus. Τίνος, ait, ἕνεκεν τὸ Πάσχα ἐπιτέλει; διὰ πάντων δεικνὺς μέχρι τῆς ἐσχάτης ἡμέρας, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐναντίος τῷ νόμῳ· ἵνα δὲ μὴ ἐναντίος γένηται τῷ νόμῳ, τὸ πάσχα ἐπιτέλει: *Qua de cauſa Paſcha peragebat? In omnibus uſque ad extremum oſtendens legi ſe non eſſe contrarium: ne autem legi contrarius eſſet, Paſcha peragebat*. Et (15) Damaſcenus: ἐν τῷ ὑπερῴῳ τοίνυν τῆς ἁγίας, καὶ ἐνδόξου Σιὼν φαγὼν τὸ παλαιὸν πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ πληρώσας τὴν παλαιὰν πᾶσαν διαθήκην, νίπτει τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν. *In cœnaculo Sanctæ, & glorioſæ Sion, antiquum Paſcha cùm comediſſet, & vetus teſtamentum omne compleſſet, lavat pedes diſcipulorum*. Ex quibus, aliiſque, quæ à Majoribus noſtris ingeſta, aſſerta, planèque

(1) *In c. 26. Mat.* (2) *In c. 24. Theologic apud Gennad. ubi ſupra.* (3) *Queſt. 24. in Exod.* (4) *Apud Bed. de ratio. Tẽpor. c. 57. & 59.* (5) *Homil. 85. I Mat.* (6) *Tract. 35. I Mat.* (7) *Lib. contra Judæos.* (8) *Serm. de Cœn. Domini.* (9) *Epiſt. 83.* (10) *In c. 26. Mat.* (11) *Epiſt. 86. ad Caſulanum.* (12) *Mat. c. 5. n. 17.* (13) *Luc. c. 16. n. 17.* (14) *d. Hom. 85. in Mat.* (15) *d. c. 24. Theologicorũ.*

Digitized by Google

conſtituta ad ejuſdem veritatis confirmationem, ſi vacaret, afferri poſſent, palam eſt, Chriſtum Legis apices omnes cuſtodiſſe tantâ diligentiâ, ut impium ſit cogitare, nedum aſſerere, minimum quid Legis fuiſſe prævaricatum. At ex hoc ſequitur manifeſtè Latinorum Patrum, Noſtrorumque ſententia. Nam, ſi non quartadecimâ Lunâ Paſcha Chriſtus celebraſſet, profectò patraſſet aliquid contra legem, quæ palam Judæis (16) edixit: Ὁ μὴν οὗτος ὑμῖν ἀρχὴ μηνῶν, πρῶτος ἔςαι ὑμῖν ἐν τοῖς μησὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ. Λάλησον πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν ἰσραὴλ λέγων, τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τούτου, λαβέτωσαν ἕκαςος πρόβατον κατ' οἰκίαν; καὶ αὖ· καὶ ἔςαι ὑμῖν διατετηρημένον ἕως τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης τοῦ μηνὸς τούτου, καὶ σφάξουσιν αὐτὸ πᾶν τὸ πλῆθος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ πρὸς ἑσπέραν. *Menſis iſte vobis principium menſium, primus erit in menſibus anni. Loquere ad univerſum cætum filiorum Iſrael dicens: Decimâ die menſis tollat unus quiſque agnum per familias. Et* infrà: *Et ſervabitis eum uſque ad quartumdecimum diem menſis hujus, immolabitque eum univerſa multitudo filiorum Iſrael ad veſperam.* Eadem edicit (17) Numen Judæis & alibi, ſancitque iteratò, Paſcha peragendum his cæremoniis, quarta decimâ die menſis primi ad veſperam. Quare, ſi dicas à Chriſto Paſcha peractum tertiadecimâ menſis primi, conſequens erit, ut aſſeras, legis Chriſtum Judaicæ deſertorem fuiſſe.

(16) *Exodi ca. 12. n. 2.*

(17) *Exodi c. 13. à n. 5. Levit. c. 23. n. 5. Numer. ca. 28. n. 16.*

IV. Mirum eſt, quàm miſerè hoc argumentum Photianos torqueat, atque ad quot ineptias conſtanter effutiendas eoſdem cogat. Lege, ſi libet, (1) Margunium Cloacam, ut ſæpe dixi, dicamque ſæpius, maximam omnium ineptiarum: Ridebis ædepol, ac petulanti ſplene cachinnum ſonorum Juppiter, & neceſſarium edes, cùm audies; Sacras Paginas à Latinis fuiſſe corruptas: Rabbinos contra teſtari: *fas* Latinis haud eſſe Græcos Patres producere, quos neque intelligunt, nec proferunt integros: *aliter ſenſiſſe Baſilium,* Nazianzenum, Sinaitam Anaſtaſium, Iſidorum Peluſioten, quorum tamen nobis non indigitat loca, nempe ut credamus Margunio novo Photianorum Pythagoræ, cui fides omnino adhibenda ſit, quia ipſe dixit. Ubi uſque ad delicias deliravit, ſententiam (2) Euthymii, atque (3) Xanthopuli producit in medium, affirmatque, licuiſſe quartam decimam lunam prævertere Genti omni Judaicæ, atque adeò & Chriſto. Sed neque hæc ſententia Photianorum uſquam probatur, & more recentiſſimo Judæorum reprobatur palam, eamque primùm (4) D. Thomas, deinde (5) Veccus, mox (6) Beſſarion, deinceps (7) Gennadius, denique ex his omnibus (8) Bellarminus ita reprobavere, ut ne recentiores quidem Photiani minus inepti Margunio, inepti licèt & ipſi, eâ ſatis ſe tutos exiſtiment. Quare (9) Coreſſius, & (10) Severus longè mirabiliorem ineunt viam, qua poſſint vim rationis eludere. Eorum verba non referam prolixa ſatis, erudita importunè, planèque ridicula. Summa verborum hæc eſt. Ajunt Quartadecimâ die Paſcha celebratum à Chriſto, quòd veſpere Tertiæ decimæ lunæ, comederit Paſcha: Nam veſperam Tertiæ decimæ lunæ ad quartamdecimam pertinere, producto ad id eruditè (11) Levitico, ubi à Veſperâ dies incipit Hebræorum Numinis ipſius decreto. Sic igitur Paſchate celebrato Tertiadecima die menſis ad Veſperam, legem Chriſtus implevit, quòd Paſcha celebraverit ipſa Quartadecimâ die, quæ à Veſpera Tertiædecimæ lunæ capiebat initium. Si dicas, lege divina Judæos non qualibet Quartæ decimæ diei horâ potuiſſe Agnum comedere, ſed Veſpere Quartædecimæ tantùm: Reſpondent, à Chriſto ſervatam legem, quod attinet ad Diem, non quod ſpectat ad horam. At hoc, inquies, prævaricatorem Legis Chriſtum conſtituit. Reſpondent, non aliter fieri potuiſſe, imò nec debuiſſe aliter fieri. Nam, cùm neceſſe fuerit, mori Chriſtum Quartadecima die menſis, ut eâ die ſignificatus Agnus, ὁ αἴρων (12) τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, *qui tollit peccatum Mundi* in Ara Crucis immolaretur, quâ Typus ipſe, ſive Agnus Paſchalis immolabatur; oportuit quidem ad obſequium Legis, ut eâdem die Paſcha Chriſtus perageret, non tamen eadem hora. Hæc Coreſſius (13) hellenicè, atque hæc Severus (14) vernaculâ linguâ noſtrâ, quæ cùm avidiſſimè perlegant Photiani, exultant, nec ſine tripudio: his, his, inquiunt, Latini reſpondeant. His opponant ſophiſtas ſuos. Quid Beſſarion, quid Gennadius, quid Latinophrones omnes? his comparati deſipiunt. Nam quid clarius, quid acutius, quid ſolidius? Mori Chriſtum oportuit eo, quo Agnus Typicus immolabatur, Die, igitur horam, qua Agnus ille à Judæis immolabatur, ſervare non potuit, non debuit. An enim faceret contra juſſum Patris, ne contra Judæorum Legem patraret aliquid? Fecit, quod licuit parituro paternis juſſis, vi quorum, qui jubebatur eo mori die, quo Agnus ille Paſchalis immolabatur, à præſcripta eſuris Agnum illum horâ abſolvebatur. Quod verò cum juſſis Patris minimè pugnabat, hoc præſtitit, ut diem ſervaret, celebratâ Paſchali cœnâ Veſpere Tertiædecimæ, quæ pars erat Quartædecimæ præſtitutæ, decretæque juxta Paſchales ritus cœnaturis. Quid his reſpondebimus? licebit ne hiſcere, ſedatiſque aliquando Photianorum plauſibus, experiri, quid nobis Ratio concedat?

(1) *Ubi ſuprà nota 95.*

(2) *In c. 26. Mat.*

(3) *d. lib. 1. hiſt. c. 28.*

(4) *In 4. diſt. 11. q. 2. art. 2. quæſtiuncula 3.*

(5) *Apud Jo. Laſcar. de Sacram. Euchar. c. 3.*

(6) *In d. Epiſt. Encyclica.*

(7) *d. demonſtr. 2. capitis Floren. Decreti.*

(8) *Ubi ſupra à c. 8.*

(9) *d. lib. 8. de Euchar.*

(10) *d. diſferen. 5. c. 2. per tot.*

(11) *Cap. 23. n. 32.*

(12) *Joan. c. 1. n. 29.*

(13) *d. lib. 8. de Euchar.*

(14) *d. diſfer. 5. pa. 37. à lin. 36.*

V. Dico, hanc reſponſionem Severi, atque Coreſſii eſſe inſulſam, ineptam, falſam, atque ridiculam, imperitiæ plenam, atque proterviæ. Id ut palam oſtendam, ſciendum eſt, falſum eſſe, quod Severus conſtituit, appoſitoque ad marginem ſigno notandum docet, nempe, dies penes Judæos initium duxiſſe univerſim à Veſpere. Nam illis id tantùm fas erat in feſtis, quorum ſolemnitas à Veſpere capiebat initium; cùm contra in profeſtis dies non à Veſpere præcedente diem ordirentur Judæi, ſed ab Ortu Solis, ut ad ſequentem ortum Solis integer dies pertingeret. Id, quod non ſolùm Judæi omnes fatentur, ſed noſter (1) Baſilius cum (2) Ambroſio latè, ac ſapienter enucleat ex illis καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ πρωῒ ἡμέρα πρώτη: *factum eſt veſpere, & mane dies primus.* Nec ſuffragatur Severo, ſed potiùs eum debellat, atque ignorantiæ convincit locus ipſe (3) Levitici ab eo productus, ubi Deus ſic præcipit. ταπεινώσετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἀπὸ ἐνάτης τοῦ μηνὸς, ἀπὸ ἑσπέρας ἕως δεκάτης τοῦ μηνὸς ἑσπέρας σαββατιεῖτε τὰ σάββατα ὑμῶν. *Affligetis animas veſtras die nono menſis. à veſpera uſque ad veſperas celebrâbitis Sabbata veſtra.* Etenim

(1) *In hexamer. in illa verba.*

(2) *In hexam. ibid.*

(3) *C. 23. n. 32.*

Digitized by Google

nim quid aliud hæc verba præſcribunt, niſi dierum feſtorum à Veſpera eſſe initia ducenda, atque adeò artificioſam hanc diem non niſi ad feſta pertinere? Sciendum etiam decimam quartam diem, à cujus veſpera Paſchalem ſolemnitatem Judæi ordiebantur, non fuiſſe Judæis, neque eſſe potuiſſe ſolemnem, aut feſtam, niſi incidiſſet in Sabbatum: ac proinde, ſi aliam incidiſſet in diem, ut incidit, cùm hæc, de quibus agimus, acta ſunt, futuram fuiſſe profeſtam. Conſtat hoc ex Sacris Paginis manifeſtè, quibus apprimè docemur, ſolemnitatem Paſchatis celebrandam fuiſſe Quintadecima die Menſis: *menſe primo*, (4) inquit, *quartadecima die menſis ad veſperum, Phaſe Domini eſt, & quintadecima die ſolemnitas*. Hinc Quartadecima non à præcedenti Veſpere tertiædecimæ deſumenda eſt, ſed ab ortu Solis, ut ad ſequentem deſinat ortum Solis: Etenim, quippe profeſta, ut naturaliter fit, non ut ſumitur artificioſè, conſideratur. Denique ſciendum, Agnum Paſchalem primò, ac principaliter inſtitutum, ut Chriſti corpus in Euchariſtia ſignificaret. Docet hoc ex Noſtris (5) Chryſoſtomus, & (6) Heſychius, è Latinis verò (7) Tertullianus, (8) Cyprianus, (9) Hieronymus, (10) Auguſtinus, (11) Leo, (12) Gregorius; & meritò: nam ritus Agni Paſchalis potiùs verſabatur circa modum manducandi, quàm circa immolandi cęremoniam, ut conſtat ex loco (13) Exodi ſuperiùs laudato; ubi Legiſlator totus eſt in deſcribenda cæremonia cœnæ. Quapropter, licèt Paſchalis Agnus vel ipſum crucis Sacrificium cruentum ſignificet, attamen Euchariſtiam primò, rectà, & principaliter: ea nimirum ratione, ob quam à Sacris Paginis licèt jubeatur occidi, curioſiùs tamen edicitur, quomodo ſit manducandus, quæ pars ritus potiſſima non pertinet ad mortem phyſicam Chriſti, ſed ad Myſticam, in qua recolitur memoria *paſſionis*, & reipſa verus Agnus Dei, qui tollit peccata Mundi, comeditur.

(4) *d. c. 23. n. 3. et 32. & Numer. c. 28. nn. 16. 17.*
(5) *Hom. de Proditio. Judæ.*
(6) *In c. 23. Levitici.*
(7) *Lib. 4. in Marcionem.*
(8) *Lib. de unitat. Eccl.*
(9) *In c. 26. Matth.*
(10) *Lib. 2. Contra litteras Petiliani c. 37.*
(11) *Serm. 7. de paſſ. Dom.*
(12) *Hom. 22. in Evang.*
(13) *C. 12. n. 2. & ſeqq.*

VI. Hinc Severi Ignorantia, & ineptiæ refelluntur. Nam primò, ſi Agnus ille principaliter Euchariſtiam ſignificat, ut Patres proximè docuere, ac Typus ipſe, ipſaque Typi ratio palam oſtendit, Chriſtus, quod illo Agno ſignificabatur, non præſtitit tunc, cùm perficiendum præſcribebatur à Patre. Nam præſcribebatur faciundum Veſpere Quartędecimæ ipſius: Chriſtus autem id præſtitit Veſpere Tertiædecimæ: jubebatur illud peragere in fine Quartædecimæ, is autem id peregit vel in fine Tertiædecimæ, vel, ut ineptit Severus, initio Quartædecimæ. Quapropter adeò Chriſto non incumbebat neceſſitas prævertendi horam, quò poſſet mandatum Patris implere, ut potiùs prævertens horam à mandato Patris abſceſſerit. Etenim ſi vera ſunt, quæ delirat Severus, Chriſtus neque horam principaliter juſſi ſervavit, neque non principaliter ritu illo mandati. Non horam principaliter juſſi, ut conſtat ex dictis. Non horam mandati illo Typo non principaliter; nam Chriſti mors ſignificata per Agnum Veſpere peragenda jubebatur, cùm tamen peracta ſit horâ nonâ, quâ nondum ſunt Veſperæ. Sive igitur illo Agno ſignificabatur Sacrificium Chriſti myſticum, ſive cruentum, ſi Agnus à Chriſto immolatus eſt Veſpere tertiædecimæ, neceſſariò à Chriſto ſervatum non fuit juſſum in ſigno tempus rei ſignatæ perficiendæ: ex quo ſequitur, eum prævaricatorem fuiſſe, non autem, ut loquitur Severus, atque Coreſſius, Deo Patri paruiſſe. Vides, quàm ineptè arguti ſunt, qui Veritatem odere: dum Charybdim vitant, in Scyllam incidunt; Chriſtumque ut oſtendant obſequioſum Patri, paternæ Legis prævaricatorem efficiunt, quin ullo modo difficultatem evadant. Neque enim ulla ratione probare poſſunt, quod autumant, Chriſtum, & ſi præverterit ſtatutam Cœnæ horam, ſervaſſe quartamdecimam Diem. Nam ſi Paſcha celebravit Veſpere Tertiædecimæ, non initio Quartædecimæ, ſed in fine Tertiædecimæ celebravit. Id quod ex dictis manifeſtum eſt. Etenim Quartadecima nec feſta eſt Judæis, nec unquam fuit ex ſe feſta: igitur non incipit à Veſpere Tertiædecimæ, atque adeò Veſpera Tertiædecimæ nulla pars eſt Quartædecimæ; unde ſtatim elicitur, Chriſtum non ſervaſſe Diem à lege celebrando ſtatutam Paſchati. Id quod hoc ſyllogiſmo palam evinco. Tunc, ni deſipias, Photiane, fatebere Chriſtum prævaricatum legem non ſervaſſe decretam Paſchati diem, cùm oſtendero ex inſulſiſſimis Doctorum tuorum effatis, Chriſtum nulla parte Quartędecimæ diei comediſſe Paſcha: ſed hoc probo manifeſtiſſimè, vel potiùs probavi: fatere igitur, Chriſtum legem prævaricatum, fatere diem Paſchatis celebrandi à Chriſto minimè fuiſſe ſervatum. Propoſitio quondam à Photianis, quos alii profligavere, rejecta palam nunc admittitur à recentioribus, quos contra nunc ſcribo. Adſumptio ſyllogiſmi conſtat ex dictis: nam Veſperæ præcedentes tunc ſolùm ad ſequentem pertinent lucem, cùm ſequens lux feſta eſt. Decimaquarta verò lux profeſta, non feſta eſt Judæis, ut conſtat; igitur Veſperę Tertiædecimę non pertinent ad quartamdecimam diem; atque adeò nulla ſunt pars Quartædecimæ. Porro veſtrâ ſententiâ Chriſtus Agnum comedit Veſpere Tertiædecimæ. Igitur eo Veſpere comedit, qui non pertinebat ad Quartamdecimam, eratque nulla pars Quartædecimæ; atque adeò nulli Quartædecimæ parte Agnum comedit. Vides, Photiane, quid ſequitur: nempe quod in argumento, cujus vim tentas eludere, conficiebatur, quòdque horrebas admittere, ne Chryſoſtomo, Damaſceno, cæteriſque Patribus aſſerentibus, à Chriſto totam fuiſſe Legem impletam, contrarius viderere. Addo, ſi pertinaciùs pergas aſſerere, Veſperam, quâ Chriſtus functus eſt Paſchate, pertinuiſſe ad lucem pone ſequentem, inde me validiſſimè collecturum, Veſperam illam, qua Chriſtus functus eſt Paſchate, Quartædecimæ non initium, ſed finem fuiſſe, ac Veſperam, eamque ipſam, quam doctè Latini conſtituunt. Nam ſi ea Veſpera pertinuit ad ſecutam diem, ea dies feſta fuiſſe dicetur: ſi feſta, jam non Quartadecima, ſed Quintadecima fuit, quam ex Lege divina feſtam neceſſariò, ſolemnemque cognovimus. Ita tua ipſa reſponſio, Severe, te jugulat, ſi quid mentis habuiſſes, non admoturum ſtolidam manum iis rebus, quæ ſupra mediocritatem ingenioli tui ſunt. Quid? ut tam futili, ſibique ipſi inimica reſponſione validiſſimum argumentum, & Photianis omnibus quot

X 2 ſunt,

Digitized by Google

ſunt, quotque unquam fuerunt, eruntque prorſus ineluctabile homo bardus exceperis? Cur potiùs non ſubſcripſiſti Euthymio, non es adſtipulatus Xanthopulo? Ut ſaltem doctorum Photianorum famâ humilitas tua tegeretur, debellatuſque cum illis ſolatia vana calamitatis haberes à Sociis. Ergo hanc habe multam audaciæ tuæ, ut cùm ſententiæ, quam ſuffuratus à Nilo (1) Damyla, tuam feciſti, Nilus Damylas author vix nominetur, quòd ejus libri, anecdoti ſint, tu maximè à Sapientibus vapules, &, uti demens, ita & ignorantiſſimus habearis, auſus ea dicere, ea ſcribere, ea ſomniari, quibus & Sacrarum te literarum imperitiſſimum probas, & argumentum, cui refellendo integro tui Opuſculi Capite inſudas, validiſſimè comprobas.

VII. Reverà enim is Veſper ſacerrimus, quo Salutis noſtræ Clementiſſimus Author lege mandatum Paſcha peregit ad lucem ſecutam pertinuit: Etenim lux, quæ ſecuta eſt, feſta fuit, ut Patres noſtri nos docuerunt, (1) Cyrillus Jeroſolymitanus, (2) Chryſoſtomus, (3) Theophylus Alexandrinus, (4) Victor Antiochenus, (5) Origenes, Clemens (6) Romanus, (7) Epiphanius, & (8) Socrates, quibus adde Latinos (9) Tertullianum, (10) Auguſtinum, (11) Leonem, & alios, quos non recipiunt Photiani. Ex quo tamen colligitur, eam, quæ præceſſerat, diem fuiſſe non Tertiamdecimam, ſed Quartamdecimam diem. Nam quintamdecimam, & ultimam Azymorum diem Judæi ſolemnem in ea hebdomade tantum habent, non Quartamdecimam, aliamve. Quare, ſi lux celebratum à Chriſto Paſcha ſecuta, feſta fuit, atque ſolemnis, quintadecima, non quartadecima fuit. Hinc (12) Matthæus narrat, *Prima die Azymorum acceſſiſſe diſcipulos ad Jeſum, & dixiſſe, ubi vis paremus tibi comedere Paſcha?* Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἀζύμων προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες αὐτῷ, ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; Et (13) Marcus: *prima*, inquit, *die Azymorum, quando Paſcha immolabant*: Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ πάσχα ἔθυον. Et (14) Lucas: *venit dies Azymorum, in qua neceſſe erat occidi Paſcha.* Ἦλθε δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων, ἐν ᾗ ἔδει θύεσθαι τὸ πάσχα; ut ex tribus teſtibus, in quorum ore ſtat omne verbum, refellantur Photianorum ineptiæ. Nam quo unquam in loco, prima dies Azymorum, ſive dies Azymorum à Sacris Paginis Tertiuſdecimus dies appellatur? Cedo, ſi ullum habetis, Photiani, producite: aut ſi nullum habetis, crepundia veſtra, phaleraſque proponite, ut rideamus. Etenim ſi conticeſcitis, vicere Latini, Græci etiam, quos Latinophronas appellatis, hac argumentatione validiſſimâ vim omnem debellaturæ perfidiam veſtram rationis complexi. Trium divini verbi Præconum invicto teſtimonio certum eſt, prima die Azymorum, quo Paſcha Legis immolabatur, inſtitutam à Chriſto Euchariſtiam; Igitur vel Quartadecimâ, vel quintadecimâ luna: non quintadecimâ: igitur quartadecima. Prior propoſitio conſtat ex Euangeliis, conſecutio manifeſta ex eo eſt, quòd prima dies Azymorum in Sacris Paginis Quartadecima tantùm, vel Quintadecima dicitur; & illa quidem à veſpere, hæc autem tota uſque ad veſperum, ut patet ex iis, quæ (15) retulimus, palamque

(1) De Erroribus Latinorum & diſſidio Orat. 2.

(1) Catecheſi 13. (2) Hom. 85. in Matth. (3) Apud Bed. in c. 18. Joan. (4) In c. 14. Marci. (5) Hom. 23. in Numer. (6) Lib. 5. Conſtit. Apoſt. mi- bica. 14. alias 16. (7) Hæreſi 70. (8) Lib. 5. Hiſt. ca. 21. (9) Lib. côtra Judæos. (10) Tract. 10 in Joann. (11) Serm. 7. de Paſchate. (12) C. 26. n. 17. (13) C. 14. n. 12. (14) C. 22. n. 7.

(15) E-

ſcies, ſi quemlibet Judæum interrogaveris. Propoſitio verò, quæ poſt poſitionem adſumitur, ſic probatur. Quintadecima dies feſta eſt, fuitque ſemper Judæis, ejus feſtæ diei poſteriore veſpere jam Chriſtus obierat: quippe obiit (8) circa horam nonam diei ſolemnis, & feſti, ut Patres autumant noſtri: igitur eo Veſpere Cœnam celebrare non potuit. Celebravit ergo priore Veſpere primæ Azymorum. Hæc omnia, inquit Coreſſius (nam Severus jamdudum obmutuit) hæc omnia ſana eſſent, nec contemnenda, ni repugnarent Joanni, cujus utpote θεολογωτάτου Sententiam cæteris Euangeliorum Scriptoribus præferendam putat, quaſi non omnes Euangeliſtæ eodem afflati Numine, quæ narrant, conſcripſerint. Sed hoc ipſum demus Coreſſio: Quidni enim magnus Photianorum è latrinis repente Theologus inter Euangeliſtas Theologo præ cæteris faveat? Quamvis, qui non minor Medicus, quàm Theologus fuit, non nihil potioris obſequii debuerit & Lucæ, quique Trapezitæ diu munere functus eſt, non ineptè Matthæum Publicanum cæteris prætuliſſet. Verùm amoto ludo quæramus ſeria, præſtemuſque patientem aurem Coreſſio probanti repugnare tres reliquos Euangeliſtas Joanni. Ait, clariſſima eſſe hujus verba (17) dicentis: ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ πάσχα, ὥρα δὲ ὡσεὶ ἕκτη: *erat autem Paraſceve Paſchæ, hora quaſi ſexta* tunc, cùm Servator addictus eſt morti: igitur Quartadecima, quippe quæ Paſchati præibat. Hinc eodem Joanne (18) teſte, Principes Sacerdotum non ſunt ingreſſi Pilati Prætorium, *ut non contaminarentur, ſed manducarent Paſcha*. Si Principes ſacerdotum non manducaverunt Paſcha eâ veſpera, qua Chriſtus, ſed manducaturi erant poſt mortem Chriſti, hoc eſt die ipsâ Paraſceves, quâ Chriſtus eſt mortuus, Dies ipſa Paraſceves Quartadecima erat. Quare ab eodem (19) Joanne dicitur Euchariſtia inſtituta, *ante Diem feſtum Paſchæ*; πρὸ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα. Quòd ſi fuiſſet inſtituta veſpere quartædecimæ, non jam ante diem feſtum Paſchæ, ſed ipſo die feſto Paſchæ inſtituta fuiſſet. Igitur triplici effato Joannis ternum teſtimonium reliquorum Euangeliſtarum non refelli, ſed explicari. Τοῦθ' ἅπαν, (20) ait, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν τοῦτο διδάσκουσι, καὶ ὁ Χρυσορρήμων ποταμὸς τῆς θεολογίας φησὶ, Χριστὸν πασχάσαι τῇ προτεραίᾳ τοῦ ἀρχιερατικοῦ πάσχατος τῶν ἰουδαίων· καὶ προλαβεῖν ἡμέραν ἐν τῷ φαγεῖν τὸ δεῖπνον, ἵνα διατηρήσοιτο τῷ αὐτοῦ θανάτῳ τὴν παρασκευὴν, ἐν ᾗ πάλαι εἴωθε γενέσθαι τὸ πάσχα· καὶ ὁ μέγας Ἐπιφάνιος ὁ ἰουδαῖος πρῶτον, εἶτα Χριστιανὸς, ἔδει, ἔφη, τὸν Χριστὸν ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ θύεσθαι κατὰ τὸν νόμον. *Hanc ob cauſam & Patres noſtri hoc docent, & aureus fluvius (21) Theologiæ dicit, à Chriſto celebratum Paſcha pridie Pontificii Paſchatis Judæorum, & prævertiſſe diem in comedenda Cœna, ut ſibi ſeponeret morituro Paraſceven, qua olim mos erat Paſcha celebrari. Et Magnus (22) Epiphanius, qui Judæus primùm, deinde Chriſtianus fuit, oportebat*, inquit, *Chriſtum Quartadecima immolari juxta legem.*

VIII. Hunc in modum Coreſſius, cui tamen reſpondere locupletiſſimè, (1) Veccus, (2) Beſſarion, (3) Gennadius, & ex Latinis (4) Bellarminus, ut nobis perparum laborandum

ſit

(15) E-xod. d. c. 12. & 13. Levit. dict. c. 23. Numer. d. c. 28. (16) Mat. c. 27. à n. 46. Marc. c. 15. nu. 34. Luc. c. 23. n. 44. & ſeqq.

(17) C. 19. n. 14. (18) C. 18. n. 28. (19) C. 13. n. 1. (20) d. lib. 1. de Euchar. (21) Hom. 82. in Joann. (22) Hæreſi 50.

(1) Orat. 4. de Unione. (2) d. Epiſt. En-

ſit in procaci hâc Theologiâ Photiani Theologi refellendâ. Dicimus enim, Joannem ex effatis trium Euangeliſtarum reliquorum explicandum, non è contra, explicandos tres reliquos Euangeliſtas ex dictis Joannis. Et ratio eſt; quia nullo modo fieri poteſt, ut tres illi verum dixerint, ſi ad ſententiam, quam in Joanne ſomniantur Photiani, tres illi revocentur. Cùm contra, ſi Joannes tribus illis concilietur, Veritas in omnibus conſtet. Nam quæro, quî verum erit, *prima die Azymorum: quando Paſcha immolatur: quando neceſſe erat occidi Paſcha*, Chriſtum cœnaſſe, ſi cœnavit ante diem feſtum, hoc eſt tertia decima, ſi cœnavit ante eam diem, qua Pontificibus Sacerdotum cœnandum erat, ſi cœnavit Paraſceve, hoc eſt die ad Paſcha non pertinente, quo nimirum neceſſaria Paſchati præparabantur? Primâ, inquiunt, die Azymorum, ea die, qua immolabant Paſcha. Qui? Judæi ſcilicet; cùm neceſſe erat occidi Paſcha: *cùm*? Eo nimirum die, *occidi*, hoc eſt ab omnibus, *neceſſe* erat, legis ſcilicet præſcripto: Hæc revoca ad jactatam ex Joanne ſententiam, ut vera ſint, ut germana ſint, ut non ſint inepta, ſtolida, abſurda: eriſque mihi non magnus tantùm Theologus, ſed magnus Apollo, imò major Apolline, atque ipſo Æſculapio tuo, cujus ſiquidem arte contentus intactas tibi ſacras Paginas, ſacraſque Controverſias voluiſſes, utiliùs ſciremus à te, quâ die, quâve hora ægrotis cœnandum ſit, quàm quâ die, quâve hora Chriſtus cœnaverit. Igitur Joannes ex tribus reliquis Euangeliſtis erit explicandus. Explicatur autem commodiſſimè, quòd idem ſit dies ante Feſtum Paſchæ, & prima dies Azymorum. Nam prima dies Azymorum dicitur à Matthæo, & Marco ille ipſe Veſper, quo Azyma incipiebant. Primus dies, quòd initium artificioſi diei eſſet, quo Solemnitas Azymorum à Judæis omnibus inibatur; Primus dies: quia pertinebat ad primum diem, nimirum ad quintumdecimum; & Primus dies, quia pars prima diei feſtæ, quæ Quintadecima fuit. Erat attamen ante Feſtum Paſchæ, quia naturaliter conſideratum quintumdecimum diem Veſper quartidecimi præcedebat, atque eâ ratione Quartusdecimus dies ante diem quintumdecimum ritè, & optimè dicitur, dies nimirum ante naturalem quintumdecimum diem: Dies ante diem feſtum Paſchæ naturaliter conſideratum, ut, juxta varias acceptiones, idem Veſper Quartidecimi diei dies prima ſit Azymorum, quòd Azymorum initium, parſque prima Quintidecimi, qui primus dies eſt Azymorum; idemque præluceat Quintædecimæ diei feſtæ, ut naturalis eſt dies, atque ita dies ſit ante Diem feſtum Paſchæ. Nec mirum Euangeliſtas variè conſideraſſe diem eundem: nam Matthæus (5) Judæis ſcribebat, quare juxta morem Judæorum diem feſtum deſcripſit, primamque Azymorum; id, quod & (6) Marcus præſtitit, qui videtur Epitomen Matthæi peregiſſe, cùm contra (7) Lucas Judæis æquè, atque Ethnicis Euangelium edens ab hac prudenter deſcriptione calamum abſtinuerit; ut conſtat ex ejus verbis. Joannes (8) verò, qui ſcripſit in Aſia, mores Græcorum ſecutus diem ex rei natura, non ex more Judæorum conſideravit. Sic in hac parte conciliato Joanne cum cæteris Euangeliſtis ruit argumentum victum prorſus, ac rancidum Theologaſtri Coreſſii, quem non adjuvant illa verba Joannis, *erat autem Paraſceve Paſchæ*. Illa enim, ut acutè notavit (9) Metochites ex Vecco, & ex his cæteri, non aſſerunt, eam diem fuiſſe præparando Paſchati deſtinatam, ſed incœpto Paſchate diem præparando Sabbato deſtinatam, ut fuerit Paraſceve Paſchæ, non quod fuerit Paraſceve ad celebrandum Paſcha, ſed quod fuerit Paraſceve in Paſchate, quod nempe celebrabatur, At, inquit, eâ die, qua Servator occubuit, nondum Principes Sacerdotum Paſcha peregerant: nam *non introierunt, ne contaminarentur, ſed manducarent Paſcha*. Reſpondet (10) Veccus, vocabulo Paſchatis ibi non Agnum Paſchalem, qui Phaſe dicitur, ſignificari, ſed Victimas Paſchales, quæ quotidie tota Paſchalium dierum periodo immolabantur, ut ex Sacris (11) Paginis certum eſt, & narrat (12) Joſephus; cavebant ergo Judaica ſuperſtitione impuriſſimi Sacerdotes, ne quid labis contraherent comeſturi illas Victimas, quas non niſi luſtratis, purgatiſque licuiſſe comedere narrat liber (13) Leviticus.

IX. Non placet, ait Coreſſius, argutia Vecci, Latinitatem ſapit, neſcio quid præſefert ex Anſelmo, quo nemo Græcorum capitalior hoſtis. Sanè Anſelmus Photianorum acerrimus hoſtis eſt, non Græcorum, quorum ſi nomine Photianos dignatur, imputandum id infelicitati Græciæ, quam Vos, Photiani, infamaſtis, cujus gloriâ niſi, homines ineptiſſimi, audetis Latinos invadere, quibus proinde opus fuit, vos etiam ut Græcos refellere, ne quid damni Veritas caperet ex authoritate Græciæ, quam ſcelestè, & imprudenter jactatis. Cæterùm cùm Anſelmus ubique fidem Orthodoxam tueatur, eorum acerrimus hoſtis Græcorum eſt, qui patrii Moris obliti, ſuas ineptias adorant. Hi porro Græci qui ſunt, niſi vos, Photiani? Photianorum igitur, non Græcorum Anſelmus eſt hoſtis, & quidem acerrimus, quia doctiſſimus. Nihil enim hoſtile magis ignorantiæ, quàm quod doctum. Quòd ſi vobis non placet, nil mirum: Nec vobis iraſcimur; Facitis, quod vos decet, ac quidquid hoc eſt, quod Sapientiam præſefert, non injuriâ rejicitis. An enim ignorantię veſtrę placeat Sapientia? Ut tamen vobis nullum effugium pateat, ſi datam explanationem reſpuitis, quòd non placeat: dabo non placituram, quam tamen non poſſitis repudiare: Quid dico dabo? Dat ipſe Chryſoſtomus, cujus hæc verba ſunt quærentis, cur ad Caipham Chriſtum Judæi deduxerint? ἵνα, (1) inquit, μετὰ γνώμης πάντα ποιήσωσι τῶν ἀρχιερέων· ἐκεῖνος γὰρ ἦν τότε ἀρχιερεὺς, καὶ πάντες ἦσαν αὐτὸν ἀναμένοντες ... διεσκοπημένον, καὶ ἠγρύπνουν ἐπὶ τούτῳ· οὐ γὰρ ἔφαγον τὸ πάσχα, φησὶν, ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἠγρύπνουν, εἰπὼν γὰρ, ὅτι πρωΐα ἦν ὁ Ἰωάννης, ἐπήγαγεν, οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν, ἀλλ' ἵνα φάγωσι τὸ πάσχα. τί οὖν ἐστιν εἰπεῖν; ὅτι ἐν ἑτέρᾳ ἔφαγεν. καὶ τὸν νόμον ἔλυσαν διὰ τὴν ἐπιθυμίαν τὴν περὶ τὴν σφαγὴν ταύτην. οὐδὲ γὰρ ἂν ὁ Χριστὸς παρέβη τὸν καιρὸν τοῦ πάσχα, φαγὼν αὐτὸ πρὸς ἑσπέραν, ἀλλ' ἐκεῖνοι οἱ πάντα τολμῶντες, καὶ μυρίους κατακαταπατοῦντες νόμους. ἐπειδὴ γὰρ σφόδρα ἔζεον τῷ θυμῷ, καὶ πολλάκις ἐπιχειρήσαντες ἀνελεῖν οὐκ ἴσχυσαν, τότε λαβόντες αὐτὸν ἀπροσδοκήτως

Margin notes: cyclica. (3) In d. Demonſtr. 2. Cap. Florentini. (4) d. lib. 4. de Euchar. c. 9. (5) Vide Chryſoſt. hom. 11. in Matth. et Baron. ad ann. 41. n. 17. (6) Vide Auguſt. de Conſ. Euangeliſt. c. 2. (7) Vide Baron. ad ann. 58. n. 31. (8) Vide Hieron. de Script. Eccleſ. in Joanne, & Bar. an. 75. n. 9. (9) Orat. de Sacris Myſteriis. (10) d. Orat. 4. de Union. (11) Deuter. c. 16. 2. Paralip. c. 35. Numer. c. 28. (12) Lib. 3. Antiq. Judaicæ 13. (13) C. 22. nu. 3. & ſeqq. (1) Hom. 84. in Joan.

tos

Digitized by Google

τοι, ὡς εἵλοντο καὶ τὸ πάσχα ἀφεῖναι ὑπὲρ τοῦ τὴν φονικὴν αὐτῶν ἐμπλῆσαι ἐπιθυμίαν. *Ut ex Pontificum ſententia cuncta peragerent; nam is tunc erat Pontifex, & omnes eum expectabant. Ita ob hoc pernoctabant, & vigilabant, qui tunc Paſcha non comederant, inquit;, ſed propterea vigilabant. Dicens enim, quòd mane erat, Joannes ſubjunxit: non ſunt ingreſſi Prætorium, ut non contaminarentur, ſed ut manducarent Paſcha. Quid igitur dicemus? Quod altera die comederunt, & legem violaverunt, ut cupiditati, qua ardebant, inſervirent, cædem hanc perpetrandi. Nam tempus Paſchatis Chriſtus non eſt tranſgreſſus, cùm veſperi id comediſſet. Sed ii cuncta audebant, & leges omnes conculcabant: Etenim quia vehementer ira æſtuabant, nec eum interficere poterant, quamvis id ſæpe aggreſſi eſſent, tunc, cùm ipſum inopinatò comprehendiſſent, maluerunt Paſcha omittere, ut cupiditatem eum jugulandi explerent.* Placent ne tibi hæc verba Coreſſi? Puto non admodum: Numne rejicies? Quî poteris, cùm Chryſoſtomi ſint, non Anſelmi? Cùm ea ſint, circa quæ frigidum illud, & Photianum effugium *corrupere Latini* locum non habeat, quippe quæ Nicolaus (2) Methonenſis, Germanus (3) II. (4) Philotheus, (5) Briennius, Nilus (6) Damylæ, Damaſcenus (7) Theſſalonicenſis, cæteri Photiani aliam ſanè ob cauſam, ſed tamen integra, uti jacent, recitanturque, producant, teque adhuc vivo, fortaſſis etiam audiente, eadem palam retulerit Cyrillus (8) Lucaris CP. Non refello, inquit Coreſſius, neque rejicio, contendo tamen Chryſoſtomum mutaſſe Sententiam: nam alibi docet, pridie, quàm Judæi Paſcha comederent, Chriſtum cœnaſſe: imò diſertis verbis affirmat, Chriſtum celebraturum Paſcha prævertiſſe diem unum, ut mortem ſuam reſervaret Paraſcevæ, quando etiam olim fuit Paſcha. Sed in primis, ſi ſententiam mutavit Chryſoſtomus, potiùs illam mutaſſe dicendus eſt in iis, quæ retulimus, quàm in his, quæ refert Coreſſius. Nam, quæ retulimus, his, quæ refert Coreſſius, poſteriora ſunt. Etenim noſtra reperies octogeſima quarta Homilia in Joannem, relata per Coreſſium Octogeſima ſecunda homilia in Joannem, quod ſanè animadvertendum erat Coreſſio, ante quàm reſponderet, ne ſic retuſus ex reſponſione tàm fatua nil præter notam, aut ignorantiæ, aut negligentiæ referret. Deinde hic locus Chryſoſtomi centies à Græcis, atque Latinis explicationem ſuperfuturam accepit, & alioqui palam eſt, Chryſoſtomum conſentanea dixiſſe iis, quæ poſtea propoſuit. Primò enim, cùm ait à Chriſto Paſcha celebratum pridie, quàm illud Judæi comederent, loquitur de Principibus Sacerdotum, quos docet legem prævaricatos, ne, quam captabant, occidendi Chriſti occaſio elaberetur, dum Phaſe celebrant: cùm verò dicit, Chriſtum prævertiſſe diem unum, ut reſervaret ſuam mortem Paraſcevæ, qua olim Paſcha erat, ſignificat Chriſtum in eſu Paſchalis Agni Paſcha totum impleſſe, atque adeò totam illam ſolemnitatem Paſchalem perfeciſſe in ipſo Agni eſu, ut deinceps Paſcha illud, quod Quintadecima ante Chriſtum die celebrabatur, exinde profanum eſſet, quando eam diem Chriſtus ſuæ morti ſacraverat. Hæc locorum illorum explanatio præter multas alias, quas laudati Doctores ſapientiſſimè protulere. Supereſt, ut Coreſſius agnoſcat, nulla reſponſione vim argumenti propoſiti elidi poſſe. Nam quod producitur ex Epiphanio, argumentum confirmat. *Oportebat*, inquit, *Chriſtum decimaquarta Die immolari ſecundum legem*. Ita mehercule oportebat, quòdque oportebat, decimaquarta die Chriſtus immolatus eſt non in ſe, ſed in Typo, ut apertè ibi docet Epiphanius contra Quartadecimanos, non aliter intelligendus, vel ſi legatur à Photianis. Quòd ſi decimaquarta die immolandus erat Chriſtus in Typo: ergo Agnus Paſchalis, qui Typus erat, non ante quartamdecimam erat immolandus, unde colligitur manifeſta conſecutio argumentationis propoſitæ. Dici etiam poſſet (ſi fas eſſet citra mentem Epiphanii, locique ipſius, ſententiæ verba explanare) Dici etiam poſſet, loqui ibi Epiphanium de Chriſto immolando in Euchariſtia. Nam reipſa eo Veſpere Quartædecimæ oportuit Chriſtum immolari ſacrificio incruento Sacramenti mirabilis, quo Typus ipſius in Paſchali Agno juxta legis præſcriptum immolabatur. At Quartædecimæ Veſpere hic erat immolandus, igitur & Chriſtus eodem Veſpere debuit immolari: roboraturque argumentum propoſitum hactenus, ex quo validiſſimè conſtituitur, probabiliſſimum eſſe, Veſperi Quartædecimæ Sacram Euchariſtiam à Chriſto fuiſſe Servatore inſtitutam.

X. Porro hinc ſequitur noſtra Concluſio; nam ne Photianum quidem pecus inficias ibit, Veſperi Quartædecimæ in tota Judæa defuiſſe fermentum, atque adeò non niſi Azyma totâ quà latè patet, Judæâ inveniri potuiſſe, id quod conſtat ex (1) verbis Dei: ἑπτὰ ἡμέρας ἔδεσθε ἄζυμα. ἀπὸ δὲ τῆς πρώτης ἡμέρας ἀφανιεῖτε ζύμην ἐκ τῶν οἰκιῶν ὑμῶν. Πᾶς, ὃς ἂν φάγῃ ζύμην, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐξ Ἰσραὴλ. ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς πρώτης ἕως τῆς ἡμέρας τῆς ἑβδόμης. καὶ ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη κληθήσεται ἁγία, καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ἑβδόμη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν. *Septem diebus Azyma comedetis. In primo die non erit fermentum in domibus veſtris: quicunque comederit fermentum, peribit anima illa de Iſrael: A primo die uſque ad diem ſeptimum. Dies prima erit Sancta, atque ſolemnis, & dies ſeptima eadem ſolemnitate venerabilis &c.* Vides à primâ die Fermentum defuiſſe Judæis. Prima autem dies capiebat initium à Veſpere Quartædecimæ; nam ſtatim; καὶ ποιήσετε, ait, τὴν ἡμέραν ταύτην εἰς γενεὰς ὑμῶν νόμιμον αἰώνιον, ἐναρχόμενοι τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου, ἀφ' ἑσπέρας ἔδεσθε ἄζυμα ἕως ἡμέρας μιᾶς καὶ εἰκάδος τοῦ μηνὸς ἕως ἑσπέρας. *Et cuſtodietis diem iſtum in generationes veſtras ritu perpetuo. Primo menſe Quartadecima die menſis ad veſperam* (meliùs ex Græco, à Veſpera) *comedetis Azyma uſque ad vigeſimam primam diem ejuſdem menſis ad veſperam.* Quæ omnia etiam ex (2) aliis locis manifeſta ſunt, pariterque manifeſtum eſt, ſi eo Veſpere Chriſtus Euchariſtiam inſtituit, in Azymo eam inſtituiſſe. Neque enim audiendus eſt (3) Margunius auſus dicere, poſt eſum Agni Paſchalis delatum in catino fermentatum panem, & quidem floribus coopertum, ne vi-

dere-

(2) In Orat. cõtra tráſgreſſores legis divinæ.
(3) In Orat. de Crucifix. Chriſti.
(4) Orat. 2. de Cruce.
(5) Orat. 11. quæ eſt cõtra Judæos.
(6) Epiſt. 4. ad Ariſtanetũ.
(7) Orat. in diem Paraſceves Magnæ.
(8) Serm. in Domin. τῆς Ἀπόκρεω.

(1) Exod. c.12.
(2) Exodi c.13. Levit. c.23. Numer. c.28.
(3) ad Not. 95. ad Trull.

Digitized by Google

deretur à Juda, atque alia hujuſmodi levia, fabuloſa, ridicula, quæ refutatione non indigent, quippe nullo ſacrarum Paginarum teſtimonio, nulla Patrum authoritate firmata, imò & repugnantia SS. Patribus, aſſerentibus, à Chriſto ad apicem, atque unguem ſervatam Legem Veteris Teſtamenti; & Chriſto ipſi injurioſa, quem prævaricatorem Legis conſtituunt:
(4) *Mat. c. 26. n. 26.* imò & oppoſita verbo (4) divino, ex quo certum eſt, à Chriſto manibus panem acceptum, *benedictum*, fractum coram omnibus diſcipulis, datumque ita illis, ut non ſolùm illum cognoſcerent, ſed & manducarent. Quem Chriſti Actum, & opus, factumque mirabile elegantiſ-
(5) *Poſt hymnum Victorig.* ſimè Eccleſia (5) noſtra deſcribit in Liturgiis, iiſque verbis deſcribit, quibus ineptiæ Margunii planè damnantur. Ergo, ſi Chriſtus Veſpere Quartædecimæ mirabile Sacramentum inſtituit, in Azymo prorſus inſtituit. Redeo nunc ad Theſim meam, ac ſubdo: at probabiliſſimum eſt, à Chriſto inſtitutam Euchariſtiam fuiſſe Veſpere Quartædecimæ: Igitur probabiliſſimum eſt, à Chriſto Euchariſtiam inſtitutam in Azymo. Non video, quî conſecutionem hanc, atque adeò præſtitutam Concluſionem Photiana ſtoliditas queat inficiari; Quare hac adſumptâ ſic evidenter conficio. Igitur ritè Chriſti corpus conſecramus in Azymo. Hæc conſecutio ex probabiliſſima adſumptione non jam probabilis, aut probabiliſſima, certiſſima, evidentiſſima, Epidictica eſt. Nam, ſi adſumptio probabiliſſima eſt, hæc propoſitio: *Chriſtus in fermentato Pane Euchariſtiam inſtituit*, minus probabilis eſt, quam adſumptio noſtra; neque enim oppoſitæ propoſitiones, atque ſententiæ æquè probabiliſſimæ eſſe poſſunt: cùm ſummum in quolibet genere unum dumtaxat eſſe poſſit; alioquin fortiſſimum argumentum, quo Deum probamus unicum, ruet. Quapropter, ſi hæc propoſitio; *Chriſtus Euchariſtiam inſtituit in Azymo, non in fermentato pane*: probabiliſſima eſt omnium; hæc: *Chriſtus inſtituit Euchariſtiam in Fermentato, non in Azymo*, non erit adeò probabilis, eritque minus probabilis. Minus probabilis ædepol, quippe quæ probari non poteſt, quin durè, ineptè, penè dixerim impiè ſacras Paginas interpretere, quin Euangeliſtas pugnare invicem aſſeras, quin Patres erraſſe aſſeveres, clamque affirmes, à Chriſto non totam Legem fuiſſe ſervatam. Quæ, ſi vera volumus, ſi ſeriò ſatagimus Veritatis, adeò detrahunt probabilitati, ut potiùs veſtram, Photiani, ſententiam falſam edicant, dum probant oppoſitum; ſitque vobis loco muneris maximi reputandum, ſi veſtra ſententia, quæ falſa eſt, minus illâ, quam conſtituimus, dicatur eſſe probabilis. At ex probabili minus opinione, qui Chriſti Corpus in Fermentato ſacratis, piè facitis, rectè facitis, ritè facitis, neque ullus hactenus inventus eſt Sapiens, qui damnaret, quod facitis. Igitur qui ex probabiliſſima opinione, Chriſti corpus ſacramus in Azymo, potiori jure rectè facimus, ſanctè facimus, ritè facimus, nec poſſumus, niſi à vobis, Bipedum ſtolidiſſimi, condemnari.

XI. Nam, rogo, quam ob cauſam, Photiani, Chriſti corpus in Azymo confici poſſe negatis? Quæ vos intemperiæ agitant, ut Ritum toto Occidente receptum, propugnatumque à doctiſſimis vel veſtra confeſſione Viris damnetis? Quæ ratio ad has ineptias vos rapit? Jam potiſſimam profligavimus, oſtendimuſque, probabiliſſimum eſſe, à Chriſto non in fermentato pane, ſed in Azymo inſtitutam Euchariſtiam fuiſſe. Quare hac ex parte quæcunque dicitis, aut unquam dicetis, inſulſa ſunt, inepta ſunt, eruntque; adeòque non premunt, quos impugnatis, Latinos, ut vos præſentiſſimè jugulent. Sunt, inquit Severus, & alia, ob quæ à Sacris repellenda ſunt Azyma: ob quæ adeò Euchariſtiam dedecent Azyma, ut illis eam confici, planè negandum ſit. Ea (1) Severus ſeptem Capitibus integris explicatè complectitur, (1) *In 3. differen. Græcor à Latinis à pag. 35. ad 46.*
tantâ confidentiâ, ut ea Photiani cùm legunt, tertium è Cælo Catonem Latinomaſtiga deſcendiſſe ſanctiſſimè putent; quem propterea cudendum iterum penes Tranſiſtranos Dacos nuperrimè curant. Et cur hæc non agant, hæc non exiſtiment de Severo, qui ea omnia contra Latinorum Euchariſtiam produxit, quæ Photianorum Proceres hac ſuper re unquam dixere: ut ſi nobis contigerit, hunc omnino refellere, omnes in illo Photianos retudiſſe videamur. Neque difficilis Opera; ita omnia plena ſunt ignorantiæ, mendaciorum, ineptiarum. Ex his, quæ maximi à Recentioribus fit, illa eſt, quam nobis Melchiſedec objicit. ὁ Μελχισεδὲκ (2) ait, (2) *d. 3. differen. ſ. 1 lin. 1.*
προεικόνιζε τὸν Χριστὸν, καθὼς ἔτι ὁ Δαβὶδ λέγει, σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. οὗτος ὁ Μελχισεδὲκ ἦτον ἱερεὺς τοῦ ὑψίστου, καθὼς φαίνεται εἰς τὴν γένεσιν. οὗτος ἐλειτούργει, καὶ ἐθυσίαζε μὲ ἄρτον ἔνζυμον, καὶ μὲ οἶνον, καὶ ὄχι ἄζυμον, ἐπειδὴ καὶ τὰ ἄζυμα ἦσαν μεταγενέστερα εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Μωυσέως, καὶ τὰ ἑξῆς, *Melchiſedec præfiguravit Chriſtum, quemadmodum & David dicit: Tu es (3) Sacerdos in æternum ſecundum Ordinem Melchiſedec. Hic Melchiſedec erat Sacerdos Altiſſimi, ut patet ex (4) Geneſi: Sacrificabat autem pane fermentato, & Vino, non verò Azymo, nam Azyma poſteriora erant tempore Moyſis, &c.* Ex his hoc argumentum validiſſimum, ut ipſi videtur, inſtituit: Melchiſedec Chriſti figura fuit, quæque ille obtulit, offerenda per Chriſtum in Euchariſtia ſignificabant: At Fermentatum, non Azymum obtulit: igitur & Chriſtus Fermentatum, non Azymum. Major confirmari poteſt ex effatis (5) SS. Patrum, præſertimque (5) Damaſceni, ἄρτῳ inquit, καὶ οἴνῳ ἐπεδέξατο Μελχισεδὲκ τὸν Ἀβραὰμ ἐκ τῆς τῶν ἀλλοφύλων κοπῆς ὑποστρέφοντα ὁ ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου. Ἐκείνη ἡ τράπεζα ταύτην τὴν μυστικὴν προεικόνιζε τράπεζαν, ὃν τρόπον ἐκεῖνος ὁ ἱερεὺς τοῦ ἀληθινοῦ Ἀρχιερέως Χριστοῦ τύπος ἦν, καὶ εἰκόνισμα. *Pane, & vino Melchiſedec excepit Abraham revertentem ab internecione Gentium exterarum Sacerdos Dei Altiſſimi. Illa menſa hanc myſticam menſam præfiguravit, quemadmodum ille Sacerdos Typus erat, & imago Chriſti.* Minor verò probatur à Severo ex eo, quòd ætate Melchiſedec nondum erant Azyma, quippe quæ Moyſi primùm imperata ſunt à Deo: igitur ætate Melchiſedec non niſi pane fermentato homines utebantur, proinde panis, quem Melchiſedech obtulit, non Azymus fuit, ſed fermentatus. His addit Severus panes Propoſitionis, à quibus Euchariſtiam ſignificatam docent Cyrillus (7) Jeroſolymi-

(3) *Pſalm. 109. n. 4.* (4) *Geneſ. c. 14. n. 18.* (5) *Chryſoſt. hom. 35. in Geneſ. Clem. Alex. lib. 4. ſtrom. Euſeb. lib. 5. demonſtr. Evang. c. 3. Cyprian. l. 2. Epiſt. 3. Ambroſ. lib. 4. de Sacramen. c. 3. Hieron in c. 26. Mat.* (6) *Lib. 4. c. 14. & 90.* (7) *Catecheſ. 4. myſtag.*

Digitized by Google

mitanus, (8) Damaſcenus, (9) Hieronymus: At hos autumat fermentatos fuiſſe, non Azymos his verbis (10) Levitici: λήψεσθε σεμίδαλιν, καὶ ποιήσετε αὐτὴν δώδεκα ἄρτους, καὶ ἐπιθήσετε αὐτοὺς ἐπὶ τὴν τράπεζαν τὴν καθαρὰν ἔναντι κυρίου: *accipietis ſimilam, & facietis eam duodecim panes, & ponetis eos ſuper menſam puriſſimam coram Domino*. Quibus apertiſſimè probari putat, eos panes Azymos non fuiſſe: nam, *panis*, inquit, *in Sacris Paginis Fermentatum dumtaxat ſignificat, cùm ſimpliciter & ſine addito dicitur*. Id vir bonus tamen non alio modo probat, quàm quòd manifeſtum ſit: Manifeſtum nimirum ipſi, qui dicit, atque adeò manifeſtum, ut ne communi quidem probatione tantum effatum dignetur, quâ nempe contenditur à Photianis, voce panis ſolum Fermentatum ſignificari, quòd ἄρτος ab αἴρω dicitur, hoc eſt ab *elevo, attollo, extollo*, quaſi fermento intumeſcat, atque attollatur. Hac igitur ſibi Veritate propoſitâ, panem, hoc eſt, Fermentatum, materiem Euchariſtiæ unicam eſſe demonſtrat (11) eruditiſſimè ex (12) Joanne, (13) Marco, (14) Luca, (15) Paulo, (16) Jacobo Apoſtolis, neque eruditè minus ex (17) Dionyſio, (18) Maximo, (19) Chryſoſtomo, (20) Nyſſeno, Cyrillo (21) Jeroſolymitano, (22) Damaſceno, Iſidoro (23) Peluſiota, (24) Germano I. quibus ſuccenturiat (25) Cabaſilam, penes quos omnes (miror, cur non & Latinos addiderit Patres; cùm poſſet) conſtitutiſſimum eſt, panem eſſe materiem unicam Euchariſtiæ: Porro Azymum panem non eſſe, ſed Azymum; igitur Azymum materiem Euchariſtiæ non eſſe. Hæc eſt, poſt profligatam ſuperiùs, unica ratio Photianorum; hac ſe victores Latinorum putant, hac omnes Latinas argutias contriviſſe. Panem, inquiunt, *Chriſtus accepit, benedixit, ac fregit*: Panis naturam aſſerunt Patres in Chriſti corpus mutari, non Azymi: Pane ſignificatur Euchariſtia creberrimis Sacrarum Paginarum effatis, non Azymo. Quid igitur nobis obtrudunt Latini Azyma, queis Chriſtus non benedixit, ignorarunt Patres? Nam nequis à Patribus nomine Panis & Azyma commendata malè cautus exiſtimet, profert (26) Severus Chryſoſtomum his antithetis perorantem: ἐκεῖ τὸ γράμμα, ὧδε τὸ πνεῦμα, ἐκεῖ ὁ ἀμνὸς, ὧδε ὁ Χριστὸς, ἐκεῖ τὰ ἄζυμα, ὧδε ὁ ἄρτος: *ibi littera, hic Spiritus, ibi Agnus, hic Chriſtus, ibi Azyma, hic panis*. Vides, ait, ut panis ſtat contra Azyma, qui igitur Azyma nomine panis cenſebuntur? Quare & (27) Peluſiotes, καὶ ἐπὶ τῆς τραπέζης, ait, τῆς μυστικῆς τὸν ἄρτον τὸν κοινὸν, σῶμα ἴδιον τῆς αὐτοῦ σαρκώσεως ἀποφαίνον τὸ πανάγιον πνεῦμα. *Et in menſa myſtica communem panem efficiens Sanctiſſimus Spiritus corpus proprium ejus Incarnationis*. Cur panem communem dicit, niſi quòd panem fermento turgidum intelligit? Hic enim Panis communis eſt, fuitque omnibus ſemper, cùm Azyma neque Judæis communia fuerint, nec nobis uſitata. Quò reſpexit (28) Damaſcenus, cùm dixit: ἐπειδὴ ἔθος τοῖς ἀνθρώποις ἄρτον ἐσθίειν, ὕδωρ τε, καὶ οἶνον πίνειν, συνέζευξεν αὐτοῖς τὴν θεότητα, καὶ πεποίηκεν αὐτὰ σῶμα, καὶ αἷμα αὐτοῦ. *Quoniam mos hominibus panem edendi, & aquam, atque vinum bibendi, his adjunxit Divinitatem, eaque fecit corpus, & Sanguinem ſuum*. Ἀκούετε, exclamat (29) Severus Τί ὁ ἅγιος οὗτος λέγει; ὅτι ἔθος ἐστὶ τοῖς ἀνθρώποις ἄρτον ἐσθίειν. Πότε, καὶ ποῦ ἔχουσι συνήθειαν, νὰ τρώγουσι οἱ ἄνθρωποι καθ' ἑκάστην ἄζυμον; *auditis, quid vir Sanctiſſimus dicat, quòd mos ſit hominibus panem edendi? Quando, aut ubi ſolent homines ſingulis diebus Azyma devorare?* Quapropter tandem (30) concludit Ἐκ τῶν προειρημένων λοιπὸν μαρτυριῶν ἐφανερώθη, ὅτι ὁ ἡμέτερος σωτὴρ, καὶ δεσπότης τὸν δεῖπνον ἐκεῖνον τὸν μυστικὸν τὸν ἐξετέλεσε διὰ τοῦ ἐνζύμου ἄρτου, καὶ ὄχι διὰ τῶν ἀζύμων, ἐπειδὴ καὶ οὐδεὶς τῶν προειρημένων ἁγίων εἶπεν, ὅτι ὁ Χριστὸς ἡμῶν, καὶ Θεὸς ἐποίησε τὸν δεῖπνον διὰ τὰ ἄζυμα. *Ex propoſitis igitur teſtimoniis palam eſt, Servatorem noſtrum, ac Dominum confeciſſe cœnam illam myſticam in fermentato pane, non in Azymis; quando nemo productorum Patrum aſſeruit, Chriſtum noſtrum, ac Deum cœnaſſe in Azymis.*

(8) d. lib. 4. c. 14.
(9) In c. 1. Epiſt. ad Tit.
(10) Cap. 24. n. 5.
(11) d. diſſer. 3. c. 3. per tot.
(12) Cap. 6. à n. 31.
(13) Cap. 14. n. 22.
(14) Cap. 22. n. 19.
(15) Cap. 11. 1. ad Corinth. n. 23.
(16) In Liturgia.
(17) De Eccleſ. Hierar. c. 3.
(18) In expoſ. d. c. 3. Eccl. Hierarch.
(19) In Liturgia, & in ca. 15. 1. ad Corinth.
(20) Apud Severum ubi ſuprà pag. 40. lin. 13.
(21) Catecheſ. Myſtag. 4.
(22) Apud Sever. ibid. lin. 26.
(23) Lib. 1. Epiſt. 109.
(24) In Theoria Miſſæ.
(25) In expoſit. Miſſæ apud Sever.
(26) Apud eundem pag. 40. lin. 11.
(27) d. Epiſt. 109.
(28) Apud Sever. d. pag. 40. lin. 26.
(29) Ibid. lin. 28.
(30) Ibid. à linea 40.

XII. O' Græcum ingenium, quò devolveris, cùm falſa ſectaris! quas ineptias non amas, cùm Veritatem odiſti! cui te non ignorantiæ fateris obnoxium, cùm Sapientiam niteris impugnare! Quis hæc non putet à mente capto prorſus dicta, propoſita, jactata? Quid in his non fatuum prorſus, & improbum? Quid hæc undecunque ingerunt aliud, quàm ignorationem, ut Philoſophi dicunt, Elenchi, ſive potiùs, meram, putam, ac putidam ignorantiam? Primùm Melchiſedec ille, quem primùm objicitis, ſi Chriſti figura fuit, ut reapſe fuit, profectò umbra fuit, non vera imago, ut Paulus (1) teſtatur, & acutè docet (2) Hjeronymus. Quòd ſi Melchiſedec umbra fuit Chriſti, non vera imago, quid, inepti, tantam in utroque ſimilitudinem ſomniatis, ut, ſi ille obtulit fermentatum panem, hic panem azymum offerre nequiverit? An quia Rex fuit Melchiſedec, & ille, quem præfigurabat, Chriſtus, qui ne Rex fieret, plebi gratulabundæ valedixit? An quia ille panem, & vinum obtulit armatis, atque victoribus, & hic armatis diſcipulis poſt triumphum panem ſuum offerre debuit, non inermibus, & victuris quidem hoſtem, nondum tamen victoribus? An quòd ille non pani oblato benedixit, ſed Abrahæ, propterea & Chriſtus diſcipulis benedixit, non pani, quem (3) *benedixit, fregit, deditque diſcipulis?* Quid ſeriò luditis viri boni? ne ſimilitudo quidem perfecta diſſimilitudinem omnem excludit, quid umbra? Neſcio, quid refert ex eo, cujus eſt umbra, non totum: atque adeò inter ſe atque id, cujus eſt umbra, diſſimilitudinem ingerit, ut umbra, quæ corpus refert, neceſſariò ab eo, quod refert, corpore ſit diverſa. Quid igitur, Cariſſimi, deliratis? Panem uterque obtulit: hæc umbræ ſimilitudo cum Corpore. Si ultra pergitis, diſſimilitudinem, quam vel ipſi fateamini, ſtatim invenietis. Nam peto, Doctores optimi, panis, quem Melchiſedec obtulit, figura fuit panis à Chriſto oblati, poſtquam abiit in Corpus Chriſti, an antea? Si Patres, quos ſæpe producitis, quoſque ſolos poteſtis producere, contra morem, ſequimini, dicetis, Panem Melchiſedec figuram Euchariſtiæ fuiſſe: id enim, quotquot ſupra produximus, Patres affirmant. Adeſte modò, ac ſimilitudinem illam perfectam, & numeris abſolutam omnibus aſſignate Chriſti panem inter, & panem Melchiſedec.

(1) Ad Coloſſ. c. 2. & ad hebr. c. 10. n.
(2) In c. 1. Epiſt. ad Tit.
(3) Mat. c. 26. nu. 26.

Hic

Hic verus panis, at ille Corpus Chriſti verum: ibi eum naturâ panis, quæ accidunt pani; hic quæ accidunt pani dumtaxat mirum in modum ſunt præter panis naturam. Ibi panis eſt inanimis, & omni vivente deterior, hic homo eſt, hic Deus eſt, Deus homo, rerum optimus, omnium viventium vita, cauſa, beatitas. Ergo, Sapientiſſimi hominum, quid hic ſimilitudinem comminiſcimini omnimodam, quam ſi ulteriùs expoſcere tenditis, probabo, vos non eſſe Chriſtianos? Nam ſi quid probat argumentum veſtrum, hoc probat: in Pane Chriſti Corpus Chriſti non eſſe, quod in Pane Melchiſedec non fuit Melchiſedec: in Pane Chriſti panis eſſe naturam, quòd in pane Melchiſedech fuerit panis natura. Pani Chriſti nullum ineſſe prodigium, quòd panis Melchiſedec nullum prodigium contineret. Hoc eſt, hoc, inquam, eſt, Photiani, quod ex argumento veſtro colligitur, quod ſi ſapitis è libris veſtris delete, ne quis ex Arctoa Hæreſi literatulus, ſit ille Claudius, vel alius ejuſdem phreneſeos homo, putet vos eadem eum Calvino ſentire de venerabili Sacramento. Adde, hac veſtra argumentatione vos premi, probarique, in Azymo confectam Euchariſtiam eâdem, quâ vós contra idipſum utimini, argutiâ. Nam Judæorum Azyma figuræ fuiſſe dicuntur Euchariſtiæ: id, quod probo ex verbis Chryſoſtomi à Severo relatis: ἐκεῖ, ait, τὸ γράμμα, ὧδε τὸ πνεῦμα, ἐκεῖ ὁ ἀμνὸς, ὧδε ὁ χριστὸς, ἐκεῖ τὰ ἄζυμα, ὧδε ὁ ἄρτος: *ibi littera, hic Spiritus: ibi Agnus, hic Chriſtus: ibi Azyma, hic panis.* Quę verba hunc ſenſum reddunt: Rebus eeſſere figuræ, corporibus umbrę, quare ibi figura Spiritus littera, hic Spiritus: ibi figura Chriſti Agnus, hic Chriſtus: ibi figura Panis Euchariſtici Azyma, hic Panis ipſe Euchariſticus. Quæro, utrum hunc ſenſum recipiatis? Quidni? eùm ad eum ſenſum Magnus Severus ea verba produxerit? Igitur Azyma figura Panis ſunt Euchariſtici. Jam arripio propoſitionem veſtram: ſed qualis figura, tale prorſus ſit oportet & id, quod figurâ ſignificatur: ergo ſi Panis Euchariſtici figura in Azymo eſt, panis ipſe ſignificatus in Azymo.

XIII. Demus tamen & hoc, quod hactenus ridendum, ineptum, abſurdum, vobiſque ipſis formidandum oſtendimus, afferamuſque, quod vultis, Chriſti panem perfectè ſimilem pani Melchiſedech: unde, eruditiſſima capita, confirmatis, panem Melchiſedec Azymum non fuiſſe? Palam eſt, inquiunt, quòd primus Moyſes Azyma invenerit producto Exodi (1) loco. Si vobis placiturus hæc ſeriberem, profectò calamum ad aniles fabulas vobis unicè placituras converterem, quæreremque, utrum ne Azymum antiquius Fermentato ſit, an è contra? utrum fermentum ſpectet ad artem poſteriorem naturâ, an potius natura ſtatim panem fermentatum ediderit? an Panis, quem primum Adam comedit in ſudore vultus ſui, ſtatim ac farinæ addita aqua eſt, ex ſe ipſo intumuerit, an acore aliquo provectus ſit ad tumorem? Sed quoniam ſeria tractamus, agite, quid ò boni dicetis, ſi palam oſtendero, ante Moyſen, imò ipſa ætate Melchiſedec Azyma non ſolùm uſu recepta, verùm etiam habita in deliciis? Profectò, ſi quid mentis, cordiſve vobis eſt reliquum, dicetis deliraſſe Severum, eùm panem Melchiſedec fermentatum dixit, quòd ignota Judæis ante Moyſen Azyma fuerint. Dicetis, non conſtare ad ſummum, num panis Melchiſedec fermentatus fuerit, num Azymus: Dicetis, ni cum Severo deliratis, ſi quid in re incertâ probabile conſtitui poteſt, probabilitati magis conſentaneum videri, panem Melchiſedec Azymum fuiſſe, non fermentatum. Nam cùm revertenti à cæde hoſtium Abrahæ victori, triumphatori, panem illum obtulerit, in re incerta, probabile magis eſt, oblatum panem fuiſſe, qui pluris haberetur, qui jucundior, qui magis aptus videretur convivio. Alioqui cur & hordeaceum panem eum fuiſſe, non dicimus? Siquidem ergo docuero, ipſa Abrahæ ætate, atque Melchiſedec Azymum panem, non uſitatum dumtaxat, ſed fuiſſe in deliciis, hunc potiùs dicetis oblatum, quàm fermentatum. At Azymum panem ea ætate uſitatum, habitumque in deliciis revera, palam eſt ex iis, quæ de Lotho narrantur in Geneſi. ἦλθον δὲ, (2) inquit, οἱ δύο ἄγγελοι εἰς Σόδομα ἑσπέρας· Λὼτ δὲ ἐκάθητο παρὰ τὴν πύλην Σοδόμων. ἰδὼν δὲ Λὼτ ἐξανέστη εἰς συνάντησιν αὐτοῖς, καὶ προσεκύνησε τῷ προσώπῳ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ εἶπεν· ἰδὲ κύριοι ἐκκλίνατε εἰς τὸν οἶκον τοῦ παιδὸς ὑμῶν, καὶ καταλύσατε, καὶ νίψατε τοὺς πόδας ὑμῶν, καὶ ὀρθρίσαντες ἀπελεύσεσθε εἰς τὴν ὁδὸν ὑμῶν· καὶ εἶπον, οὐχὶ, ἀλλὰ ἐν τῇ πλατείᾳ καταλύσομεν· καὶ κατεβιάζετο αὐτοὺς, καὶ ἐξέκλινεν πρὸς αὐτὸν, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς πότον, καὶ ἀζύμους ἔπεψεν αὐτοῖς. *Venerunt duo Angeli Sodomam Veſpere, ſedente Lot in foribus Civitatis. Qui cùm vidiſſet eos, ſurrexit obviam eis, adoravitque pronus in terram, & dixit: obſecro, Domini, declinate in domum pueri veſtri, & manete ibi, lavate pedes veſtros, & proficiſcemini in viam veſtram. Qui dixerunt, minimè, ſed in platea manebimus. Compulit illos oppidò, ut diverterent ad eum; ingreſſiſque domum illius fecit convivium, & coxit Azyma.* Ecce Azyma ætate Melchiſedec. Non igitur primus Moyſes invenit, ſed primus ad ritum, ac cæremoniam deduxit, eùm antiquiſſima eſſent, cùm nota, cùm uſitata, cùm habita in deliciis, quippe parantur convivio grande futura voluptatis additamentum. *Fecit*, inquit, *convivium, & coxit Azyma.* Cur Azyma coxit? ut convivio apponeret Azyma. Porro cur convivio appoſuerit Azyma, niſi quòd vel Azyma tantùm ea tempeſtate pro pane ad communem uſum eſſent, vel haberentur loco delitiarum? Ex utroque autem, & alterutro infertur, probabiliſſimum eſſe, in re incertâ, oblatum à Melchiſedec Abrahæ panem non fermentatum fuiſſe, ſed Azymum.

XIV. Eâdem reſpondetur methodo difficultati è panibus Propoſitionis objectæ, nam & ſi demus panes illos non Azymos fuiſſe, ſed fermentatos, quid hoc obfuerit, quin Euchariſtia inſtitui quiverit in Azymo, eùm corpus non oporteat ſuæ ſimilem omnino eſſe umbræ, aut à re imaginem ſuam plenè referri? Quare (1) Hieronymus, *tantum*, inquit, *intereſt inter panes Propoſitionis, & corpus Chriſti, quantum inter umbram, & corpora; inter imaginem, & veritatem; inter exemplaria futurorum.*

(1) C. 12. nn. 8. & ſeqq.

(2) C. 19. nn. 1. & ſeqq.

(1) In C. 1. Epiſt. ad Tit.

Y rum

rum, & ipſa, quæ per exemplaria figurabantur. Quæ verba coram vos docent, modeſtiùs deſipere, ne pleniſſimam ſimilitudinem inter diſſimilia, atquo aliqua tantùm ex parte ſimilia, requiratis. Etenim, ſi quidquid figura fuit Euchariſtici panis, ejuſdem planè conditionis cum Euchariſtico Pane fuiſſe dicatur, nec Agnus il-
(2) Lib. 2. contr. litt. Petilian. c. 37. le Paſchalis, quem panis hujuſce figuram dicunt (2) Auguſtinus, (3) Leo, (4) Gregorius, nec Manna, quo ſignificatam Euchariſtiam certiſſimum eſt ex (5) Chryſoſtomo, (6) Theophylacto, (7) Auguſtino, (8) Ambroſio. Quare, ne hæc planè ridicula, palamque Majoribus noſtris contraria dicamus, dicendum erit, figuram non omninò ejuſdem rationis eſſe debere cum figurato. Quod ſi ante omnia conſtituas, amabo, quid ex panibus fermentatis, quæ imponebantur menſæ puriſſimę coram Deo, tuo colliges propoſito utile? Addo, non facilè probari poſſe, panes illos fermentatos fuiſſe. Unde enim hoc infert Severus? An quia dicuntur debere confici ex ſimilâ? At ex ſimilâ confici, & Azymum poſſe, nemo ſanæ mentis inficias ibit. Nam (9) ſimila farinæ triticeæ medulla eſt, ea ſcilicet pars, quæ media eſt inter ſecundarium, & pollinem. Jam huic, ſi fermentum addas, fermentatum ex ſimila panem efficies, itidemque Azymum ex ſimilagine, ſi fermentum deſuerit. Quapropter ſimila ἀδιάφορος eſt ad utrunque. Quî ergo ex illa alterutrum inferas? Adagii inſtar Jureconſultis eſt notiſſimum illud: *non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe*, & à plura æquè complexis conſecutionem ad alterutrum, unumve certum ex illis, Philoſophi vetant, inclamaturi uti fatuo ei, qui id aut auſerit, aut faxit: quâ Ratione & nos uti fatuo Severo inclamamus, auſo fermentatos panes illos aſſerere, quòd ex ſimilà eos confici Numen juſſerit, ſibique proponi. Ecce enim ex ſimilagine Azyma confici ſolita, & Numini propo-
(10) Cap. 29. n. 23. ni, offerrique, conſtat ex his notiſſimis (10) Exodi verbis. Λήψῃ ἄρτον ἕνα ἐξ ἐλαίου, καὶ λάγανον ἓν ἀπὸ τοῦ κανοῦ τῶν ἀζύμων τῶν προτεθειμένων ἐναντίον κυρίου. *Accipiet panem unum conſperſum oleo, & laganum unum de caniſtro Azymorum, quæ propoſita ſunt ante dominum*. Unde utrunque maniſeſtiſſimè colliges. Nam panis oleo conſperſus Azymus erat, ut patet ex iis, quæ ante hæc verba Numen edixerat: Laganum etiam
(11) In diſtio. Laganum, et Placēta. placenta eſt Azyma, ut Lexica (11) Latina, & Græca nos docent. Ea porro depromi jubentur caniſtro Azymorum, ut ſcias omnia fuiſſe Azyma. Quid enim ex conceptaculo Azymorum depromes, niſi Azymum? Ea denique propoſita, oblataque Numini affirmantur: igitur & propoſiti Deo panes Azymi, & Azymi panes Deo proponebantur, ut potiori jure dicendum ſit, panes propoſitionis Azymos, non fermentatos fuiſſe.

XV. At inquies, Azymus, panis in Sacris Paginis nunquam ſimpliciter panis dicitur. Non ne pudet, hæc inter Sapientes effutire? Ferendum eſt, Severe, quod hæc ineptæ, ignoranti, planèque barbaræ Photianorum plebeculæ dixeris, ſi eadem Græcis exſibilanda propones,
(1) Apud Planud. in Adag. cent. 3. non ne τὸν πελάμυν, palmam ex (1) adagio, merebere? Ut deſint alia, locus Exodi proximè productus non ne mendacitatem, aut certè ignorantiam tuam, Xanthopuli, cæterorumque Photianorum refellit? Λήψῃ, (2) ait, μοσχάριον ἐκ βοῶν ἕν, καὶ κριοὺς ἀμώμους δύο, καὶ ἄρτους ἀζύμους πεφυραμένους ἐν ἐλαίῳ, καὶ λάγανα ἄζυμα κεχρισμένα ἐν ἐλαίῳ, σεμίδαλιν ἐκ πυρῶν ποιήσεις αὐτὰ, καὶ ἐπιθήσεις αὐτὰ ἐπὶ κανοῦν ἓν, καὶ οἴσεις, καὶ προσοίσεις αὐτὰ ἐπὶ τῷ κανῷ. (2) Exod. c. 29. n. 2. 3. *Tolle vitulum de armento, & arietes duos immaculatos, paneſque Azymos, & cruſtulam abſque fermento, quæ conſperſa ſit oleo, lagana quoque Azyma oleo lita: de ſimila triticea omnia facies, & poſita in caniſtro offeres*. Ecce in Caniſtro nil non azymum ponitur, panes azymi, azyma cruſtula, lagana azyma. Videamus nunc, quid è caniſtro oblato Moyſes depromat. καὶ ἄρτον, (3) (3) d. c. 29. n. 23. inquit, ſupple Λήψῃ ἄρτον ἐξ ἐλαίου ἕνα, καὶ λάγανον ἓν ἀπὸ τοῦ κανοῦ τῶν ἀζύμων. *Tolles panem unum oleo coſperſum, & laganum unum è caniſtro Azymorum*. Panem azymum ingeſſit caniſtro Azymorum, nunc Azymorum caniſtro depromit panem ſimpliciter. An panis in caniſtro fermentum invenit, ut Azymus ingreſſus fermentatus exiret? Sequere porro, & lege (4) inferiùs: καὶ ἔδονται Ἀαρὼν, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰ κρέα τοῦ κριοῦ, καὶ τοὺς ἄρτους τοὺς ἐν τῷ κανῷ παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. (4) d. c. 29. n. 32. *Panes quoque, qui ſunt in Caniſtro, Aaron, & filii ejus in veſtibulo Tabernaculi Teſtimonii comedent*; & (5) infrà: ἐὰν δὲ καταλειφθῇ ἀπὸ τῶν κρεῶν τῆς θυσίας τῆς τελειώσεως, καὶ τῶν ἄρτων ἕως πρωῒ, κατακαύσεις τὰ λοιπὰ πυρί. (5) d. c. 29. n. 34. *Quod ſi remanſerit de carnibus conſecratis, ſive de panibus uſque mane, comburet reliquias igni*. Vides hic panes azymos panes ſimpliciter appellari, dic, ſodes, dic aliquem, Photiane, colorem. Fortaſſis, inquies, id uſuvenit in Veteri Teſtamento; in Novo Panis Fermentatum ſignificat. Quanta in hominibus pertinacia! quàm libenter ineptiunt, ne mutent ſententiam, quam undique profligatam agnoſcunt! Quid ſi evincam, etiam in Lege noſtra Azymum panem ſimpliciter nuncupari. *Ibant*, Luca (6) hiſtorico, (6) c. 24. n. 13. *ex diſcipulis Duo* εἰς κώμην ἀπέχουσαν σταδίους ἑξήκοντα ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ, ᾗ ὄνομα Ἐμμαοῦς. *in Caſtellum, quod erat in ſpatio ſtadiorum ſexaginta ab Jeruſalem, nomine Emmaus*. Iter facientibus addit ſe comitem Chriſtus, miſcent amicè colloquia, tandemque ubi Emmaus pervenerunt, (7) παρεβιάσαντο αὐτὸν λέγοντες, μεῖνον μεθ' ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἑσπέραν ἐστὶ, καὶ κέκλικεν ἡ ἡμέρα. ἐπινεύσαντος ἐν τῇ αἰτήσει αὐτῶν, λαβὼν τὸν ἄρτον, καὶ κλάσας ἐπεδίδου αὐτοῖς. (7) Ibid. n. 29. *Coegerunt illum dicentes: mane nobiſcum, quoniam adveſperaſcit, & inclinata eſt dies: & intravit cum illis: & factum eſt, dum diſcumberet cum eis, accepit panem, & benedixit, ac fregit, & porrigebat eis*. (8) Et infra καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου. (8) Ibid. n. 35. *& quomodo cognoverunt eum in fractione panis*. Hic bis panem nominari ſimpliciter audis: inferes Fermentatum eſſe? Inferto licèt, ut ignorantiam tuam prodas apertiùs: nam hęc, quæ à Luca narrantur, tertio Azymorum die facta fuiſſe, palam eſt ex ipſa Sacra (9) Hiſtoria. (9) Ibid. n. 21. ἀλλάγε, inquiunt diſcipuli illi, σὺν πᾶσι τούτοις τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει σήμερον, ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο. *& nunc ſuper hæc omnia tertia dies eſt hodie, quòd hæc facta ſunt*. Ergo ipſa Azymorum hebdomade, tertia die, Chriſtus panem accepit, benedixit, ac fregit: Quî igitur panis ille

Marginal notes: (3) Serm. 7. de Paſſ. Dom. (4) Hom. 22. in Evang. (5) In c. 6. Joann. (6) In d. c. 6. Jo. (7) In d. c. 6. Jo. (8) Lib. 5. de Sacr. c. 1. & lib. de his qui init. Myſter. c. 8. & 9. (9) Vide Lexica.

Digitized by Google

ille fermento turgidus eſſe potuit, cùm ea hebdomade totâ, ex toties repetitis Exodi, Levitici, Numerorum locis, verbiſque, nuſquam in totâ Judæâ panis non azymus poterat reperiri? An diſcipuli Fermentatum Jeroſolymis detuliſſent? An ipſo in oppido Emmaus, quò diverterant, fermentatum, quem emerent, inveniſſent? An adhuc Judaicis imbuti Moribus Azymorum hebdomade panem non Azymum tetigiſſent? Igitur fatere, ſi ſapis, panem illum fuiſſe azymum, quem tamen audis panem ſimpliciter appellari: atque adeò fatere, non in Veteri fortaſſis Teſtamento, ſed in illo certè, in Novo certiſſimè, azymum panem panem ſimpliciter appellari. Cur autem non? an Azymus panis aliquid habet, quo *Specie*, uti dicunt, à fermentato pane, quo utimur, differat? Dicite porro quid illud eſt: Num non uterque farina conſtat, & aqua? Num non uterque in clibano coquitur? Num non uterque vim habet nutriendi, ac vegetandi? Fermentum, inquiunt, habet alter, quo caret Azymus. Quid verò fermentum? an aliud, quàm panis ad acorem deductus, & turgidus, vimque habens tumefaciendi? At hæc non intra panis naturam ſunt: *accidentia* dicimus, quippe pertinentia ad Saporem, vel ad eam, quam *quantitatem* appellant Philoſophi. Sic dicetis differre auſterum vinum à dulci, à Lesbio Creticum; ſic non alterum, ſed alium dicetis hominem ſiccum à pingui, à Galba Vitellium. Nec ab Etymologia vobis ullum ſubſidium eſt. Benè enim dicitis ἄρτον ab αἴρω vocari, non autem, ab ἀρτύω. Nam ἄρτος dicitur *Panis* non ſolum à vi, ut ita dicam, *paſſiva*, qua elevatur, ac turget, non enim hæc pani peculiaris, communis eſt cum rebus quàmplurimis: ſed præcipuè ab *activa*, qua præ cibis cæteris elevat, edentemque corroborat: Quare & in (10) Lexicis veſtris ἄρτος dicitis ἀπὸ τοῦ αἴρω, τὸ χορίζω τὴν δύναμιν: *panis dicitur ab attollo, quod eſt, elevo vires, & augeo*. Porro hæc omnia æque Fermentato, ac Azymo convenire quis neget? & quidem ſimpliciter: ergo & hic ἄρτος ſimpliciter dicitur, fitque adeò, ut æquè propriè Panis Fermentatum, atque Azymum panem ſignificet.

(10) *Vide Lexic. editũ per Corn. Geſnerum, et Jo. An. Hartongũ. dictio. ἄρτος.*

XVI. Quòd ſi hæc ita ſunt, ades, furioſe Severe, Te enim quacumque in Pagina loqueris, Te, inquam, coram univerſa Gente noſtrâ, cui moliris exitium, provoco. Retexe, quod ingeris, argumentum. Patres noſtri palam affirmant, à Chriſto, in Pane, inſtitutam Euchariſtiam, panem eſſe materiem unicam Corporis Chriſti in Sacramento venerabili conficiendi. Accipimus propoſitionem, veneramur Græcam ſententiam, Majorum noſtrorum effatis adſtipulamur. At azymus panis non eſt: negamus inficetam, poſt hactenus prolixè propoſita, Photianæ ſtoliditatis adſumptionem. Photiana hæc, non Græca eſt, ingenium noſtrum non olet, longè peregrinatur à ſenſis Sapientiſſimæ Græciæ. Nemo Patrum hoc dixit: hoc Sacræ Paginæ damnant, eum, qui hoc dixerit, Græcum palam inficiatur non Latinus aliquis, non aliquis ex iis, quos λεπτόφρονες appellatis, ſed Græcus, ante Schiſma qui vixit, doctiſſimus (1) Theodoretus: Etenim, cùm is aſſerat, Sapientem eſſe non poſſe, eum, qui panem azymum panem vocari poſſe negaverit: cùmque idem ſit eſſe Græcum, ac Sapientem, juxta tritum illud Anacharſis (2) adagium: ὁ δ' Ἕλλην σοφίας ζῶον: *Græcus animal Sapientiæ*; ſequitur, Theodoreti ſententiâ eum Græcum non eſſe, qui panem azymum panem vocari poſſe negaverit. Sic rejectâ jure, ac meritò adſumptione Severi, hanc ſubſtituimus: at Panis ex tritico panis eſt, quicunque illi ſit, ſive azymus, ſeu fermentatus: igitur Chriſtus in pane triticeo, quicunque ille fuerit, ſive azymus, ſeu fermentatus, Euchariſtiam inſtituit. Igitur Panis triticeus, quicunque ille ſit, ſive azymus, ſeu fermentatus, vera, certa, certiſſima materies eſt Euchariſtiæ conficiendæ. Hæc eſt Græciæ ſententia, cui fruſtra, Photiani, ineptias veſtras affingitis, quando nunquam penes ſenſatos, cordatoſque viros, quod ſtolidum eſt, Græcum eſſe videbitur. Et ſanè quid ſtolidius, quid ineptius, quid dementius, quàm pervicaciter inficiari, poſſe in Azymo Euchariſtiam religioſiſſimè confici? Quæ nam aliquando ratio id unquam conſtituit? Quæ uſquam hoc innuit Pagina Sacra? Quis ex Patribus noſtris id unquam aſſeruit? Audio ad patrocinium Impietatis hujuſce produci Chryſoſtomum: nam (3) dixit, ἐκεῖ τὰ ἄζυμα, ὧδε ὁ ἄρτος: *ibi Azyma, hic panis*. Non ne pudet, homines, tàm ineptè decipi, ut ineptiùs decipiatis? Quæro, quem panem opponat Chryſoſtomus Azymis? Si non planè deſipitis, panem, dicetis, non ampliùs panem, ſed Chriſtum ſpeciebus panis mirè contectum. Ergo hic ſenſus Chryſoſtomi: ceſſere corporibus umbræ, olim panis inanimis, qualis eſſe videtur azymus Panis, cum diſcriminatur à Fermentato, nunc panis vivus: olim panis erat, & videbatur, nunc videtur panis, nec tamen eſt. Ceſſere igitur Azyma pani, quia panis azymus hunc panem ſignificabat, qui panis dicitur, ſed Chriſtus eſt, qui panis dicitur, nec tamen eſt aut azymus, aut fermentatus. Porro hæc ſententia Chryſoſtomi quid attinet ad rem noſtram. An negat Azymum eſſe Panem? Sanè non ita. Negat Azymum eſſe hunc panem, qui Chriſtus, non panis eſt? Vade igitur, Severe, aliunde tibi validius patrocinium para: nam Chryſoſtomus Græcus eſt, non Photianus, nec vobiſcum deſipit, ſed ſapit nobiſcum. Manifeſtior iniquitas tua in Iſidorum Peluſioten, quem phalerarum tuarum Patronum autumas, quia dixit Euchariſtiam, ἄρτον κοινὸν, *panem Communem*. Edormi ignorantiam iſthanc tuam, Severe, ac puncto temporis mentem docti hominis accipe. His verbis Iſidorus elegantiſſimè docuit, Euchariſtiam panem eſſe communem, non quòd eo ſolo pane conficitur, quo ſolent homines communiter uti, ſed quòd reapſe hic panis omnibus communis eſt. Nam panis ille, quem edimus communis non eſt, ſingulorum eſt, nec meus panis eſt tuus, aut is, quem vivens edebas, is eſt, quem nunc edo. Contra Euchariſticus Panis idem ipſe omnium eſt, idem ipſe omnibus datur, nec alium ſub hujus initium ſæculi Sacris operatus ediſti, ac ego quotidie in Ara perparum dignè, imò potiùs indignè faciens deglutio. Verè igitur communis eſt panis, qui de Cœlo deſcendit, panis ille Angelorum, quem manducat homo, non hic & ille diverſum, ſed omnis homo prorſus eundem, quippe non conſu-

(1) *In c. 12. Daniel.*

(2) *Apud Planud. in Adag. cent. 1.*

(3) *Apud Sever. 3. differens. pag. 40. lin. 11.*

Digitized by Google

mitur ſumptus, non dividitur diſtributus, diviſus nequaquam minuitur, Communis proinde, ac verè communis, ſive, ſub involucris Azymi lateat, ſive ſub Fermentati tumore; quem adeò non ingerunt Iſidori verba, ut planè extra aleam diſputationis hujuſce ſint, quemadmodum & verba doctiſſima Damaſceni. Rationem is reddit, ob quam Euchariſtiam in Pane, ac Vino diluto Servator inſtituiſſet. Ait autem, *quòd mos hominibus ſit his uti, his addidit divinitatem.* Inſurgit Severus: *& quis*, ait, *unquam affirmet, homines quotidie Azymis uti, atque Azyma* καθ' ἑκάστην comedere? Sed illud καθ' ἑκάστην non Damaſceni eſt, ſed Severi. Nam in verbis Damaſceni καθ' ἑκάστην illud nuſquam reperias. Expunge illud, Severe, noſceſque, nil à Damaſceno dictum, quod abſonet Veritati. Scilicet & nobis mos eſt Azymis uti, Azyma ipſa comedere, Azymis delectari: Quoties placentas amamus? Quoties offulis delectamur? Quoties cruſtulatam libentiùs, quàm panem comedimus? At hæc plerumque ſunt Azyma. Igitur non eſt alienum ab hominum more, Azyma ipſa comedere. Igitur mos etiam hominibus Azyma comedendi. His igitur etiam, quemadmodum & Fermentato Divinitatem ſuam addit Servator: atque adeò ex Damaſceni ſententiâ, & Azymus conficiendæ Euchariſtiæ erit aptiſſimus. Nempe & hic panis eſt ſine addito, quemadmodum ex dictis oſtendimus, ergo iis, quibus mos eſt, panem comedere, mos eſt & Azyma manducare, ſique, qui Pani addidit Divinitatem ſuam, Azymo Divinitatem ſuam addit, & addidit.

SECTIO V.

Enodantur reliquæ difficultates Severi.

SUMMARIUM.

I. *Proponuntur Argumenta Severi.*
II. *Græcos initio ſolitos in Azymis operari.*
III. *Nihil probari contra Azyma, quamvis Græci ab initio uſi ſint Fermentato.*
IV. *Fidem Chriſtianam priùs à Latinis receptam, quàm à Græcis, priùs delatam Romam, quàm in Græciam.*
V. *Ratio, ob quam mos in Fermentato faciendi inoleverit in Græcia.*
VI. *An ante Alexandrum I. Pont. Latini Azymis uterentur. Expenditur authoritas, & locus Platinæ.*
VII. *An Azymis melius ſit Fermentatum; & cur Alexander illa ſuo decreto firmaverit.*
VIII. *Notanda aliqua circa Ebionem, & Explicatur locus Epiphanii.*
IX. *Etiamſi primus Alexander Azyma juſſerit, id nihil obſtare Veritati Orthodoxæ.*
X. *Latinorum D. D. ſententia affirmans diu Fermentato uſam Eccleſiam Romanam expenditur, & quid Fermentum Priſcis fuerit, explicatur.*
XI. *Refellitur Severi calumniatrix mendacitas.*
XII. *Reſpondetur argumento petito ex Can. Apoſtolico, & Laodiceno.*
Quatenus liceat Chriſtianis moribus ſequi Judæorum mores.
XIII. *Azyma Latinorum nihil habere cum Azymis Judæorum commune.*
Anachroniſmus Severi circa ætatem Balſamonis.
Hujus quanta ſit authoritas, & perfidia.
XIV. *Eum, qui comederit Judæorum Azyma, licèt peccet, non eſſe irregularem.*

I. EVicimus revera manifeſtè prorſus, & palam, argumento Severi adeò nihil probari contra Veritatem, quam Græci recipimus, ut reipsâ probetur oppoſitum; confirmeturque Orthodoxum dogma, conſtituens, in Azymo ritè confici divinam Euchariſtiam; reliquum eſt, ut cætera, quæ molitur in Veritatem ex penu Photianiſmi Severus idem, raptim, atque obiter refellamus. Raptim, inquam, atque obiter: Neque enim juſtâ reſponſione digni ſunt Paralogiſmi manifeſti, imprudentes Anachroniſmi, pudenda mendacitas. Hæc, ubi recitaveris, rejeciſti, ſe ipſis ſe ſe conficiunt; ac more Terrigenarum fratrum, quos vel à Cadmo, vel ab Jaſone ſatos Græcia noſtra ingenioſè commenta eſt, ſe ipſa, ubi in ſcenam producta ſunt, ſtatim interimunt. Nempe audi, quid (1) Severus, poſt rejecta, repentè conſtituat. Orientalis, inquit, Eccleſia, non niſi in Fermentato Euchariſtiam facit, more antiquiſſimo, more univerſim recepto, quà latè Ritus noſter diſpergitur per Aſiam, Africam, & Europam: Igitur non niſi in Fermentato Servator fecit: Igitur non niſi in Fermentato Euchariſtia confici poterit. Hanc conſecutionem confirmat ex eo, quòd ab Oriente Fides ad Occidentem navigaverit, priùſque Græcam Eccleſiam Apoſtoli facienda docuerint, quàm Latinam. Igitur ſi illam docuerunt in Fermentato operari, & hanc: ſi illam operari in Azymo vetuerunt, & hanc; ſi illam coegere Azyma deteſtari, hanc etiam eodem Azymorum odio imbuere. Hinc eruditè (2) decernit ab initio Latinam Eccleſiam non niſi in Fermentato feciſſe, primùmque Azyma ab Alexandro Pontifice hujus nominis primo juſſa Romanis: cùm, neque Euariſtus, neque Prædeceſſores ea unquam recepiſſent, deterriti monitis Petri, qui Euchariſtiam in Fermentato à Chriſto viderat inſtitutam. Hoc verbis Platinæ comprobat, quaſi Evangeliſtæ alicujus, quem mox excipit injurioſè, quod Azyma laudaverit: quare doctè, & laborioſè virtutes Fermentati paſſim enunciat, Azymi vitia producit, ea oſtendens cacochyma, & inficeta, quorum alterum naturam, vimque Azymi damnat, alterum ſignificationem, quando Sal prudentiam, virtutemque à corruptelâ abſtinentem corpora myſticè ſignat.

(1) *d. diſferen. 3. c. 2. pag. 41. à lin. 5.*

(2) *d. diſferen. 3. c. 5. per tot.*

II. Hæc Severus, in quibus alii, queis tempus ſuppetit, ignorantiam notent; nos enim breviſſimè, ut argumentum hoc valetudinarium refellamus, antecedentem propoſitionem omittimus. Omittimus, inquam, non etiam concedimus. Non enim conſtat, Eccleſiam noſtram ab initio ſemper Fermentatis panibus uſam in Sacro, quo de agimus, Opere. Imò, ſi quid graviſſimis Authoribus credimus non Latinis, ſed Græcis, ante Ebionem in Eccleſia noſtra, cùm Sacra peragerentur, promiſcuè, fermentatus panis, & Azymus fuit in uſu. Docet hoc in primis Prodromus ille Theodorus, quem ſæpe laudat

Digitized by Google

laudat (1) Margunius, quem ὑπέρμαχον ἱερώτατον τῆς κανονικῆς παραδόσεως appellat (2) Coreſſius, quem (3) Xanthopulus, à quo omnia Severus corraſit, ἀκριβῆ τῶν Κανόνων διδάσκαλον, καὶ πολυμαθέστατον ἱερέα, *pium Canonum Magiſtrum, & eruditiſſimum nuncupat Sacerdotem*. Ejus (4) hæc verba ſunt. Χρὴ δὲ εἰδέναι, ὅτι Ἐβίων πρῶτος ἐδίδαξε, μόνοις ἀζύμοις ἱερουργεῖν, καὶ τοῦτο πρῶτον παρ' ἡμῖν· ὅπερ ἀποστρεφόμενοι οἱ τότε πατέρες οἱ τοῖς ἐν χερσὶν ἄρτοις ἱερουργοῦντες εἴτ' ἀζύμοις, εἴτ' ἐνζύμοις, διέταξαν ἐν μόνῳ ἐνζύμῳ ἡμᾶς λειτουργεῖν, καὶ ἱεροτελεῖν, ἵνα τῷ αὐτῷ ἔργῳ καταδικάσωσι τὴν ἄνομον γνώμην, δεικνύντες, ὡς ἐν ἐνζύμῳ τελεῖσθαι τὴν σφαγίαν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ θυσίαν. *Oportet autem noſſe, Ebionem primum docuiſſe, ſolis Azymis ſacrificare oportere, atque hoc primùm penes nos. Id, quod deteſtati, qui tunc erant Patres, qui promiſcuè panibus, quoſcunque habebant, ſive Azymis, ſive Fermentatis ſacrificabant, conſtituerunt, ut nos, in ſolo fermento Euchariſtiam, & ſacrificium perageremus: ut facto ipſo damnarent impiam ſententiam, oſtendentes & in fermentato confici ſanctiſſimum Servatoris noſtri Dei ſacrificium*. Idem docet author Anonymus libri, qui inſcribitur ἱερὰ ὁπλοθήκη, *Sacrum Armamentarium*, Notus Nicephoro (5) Blemydæ, (6) Andronico Camatero, Marco (7) Epheſio, laudatuſque (8) Coreſſio, & (9) Margunio, ac receptus omnibus Photianis. Nam ſic (10) ſcribit: Πάλαι ἐν ἀζύμῳ ἡ ἐκκλησία σύμπασα ἔτι ἰουδαΐζουσα ἱερούργει· ἐπεὶ δὲ συνῆλθον αἱρετικοὶ λέγοντες, ἀναγκαῖον ἐν ἀζύμῳ τελεῖσθαι τὰ ἱερά, ἐφιλοτιμήθη τὸ ἔνζυμον, ὡς ἐναντίον τῷ κακῷ δόγματι. *Olim in Azymo Eccleſia omnis adhuc judaicos mores ſecuta ſacrificabat: Ubi verò advenerunt hæretici dicentes, neceſſarium eſſe in Azymo ſacrificare ſancta, prælatus eſt Fermentatus, ut contrarius peſſimo dogmati*. Similia reperies in Georgio (11) Metochita ex Nicephoro Patriarcha, nec abſimilia muſſitat ipſe (12) Coreſſius his verbis. εἰδὲ καὶ ἀντιλέξετε τὸ παλαιὸν ἄζυμον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἱερὸν, καὶ εὐχαριστικὸν ὑπὸ τῶν συγγραφέων διαμεμαρτυρημένον, φαμὲν, ἄλλο πρέψαι τῇ ἰουδαϊζούσῃ ἐκκλησίᾳ, ἄλλο τῇ κατεδικαζούσῃ τὰ παλαιὰ νόμιμα, καὶ τὴν ἐν Χριστῷ νεότητα ἀσπασαμένῃ. *Quòd ſi contra dicetis, antiquum Azymum in Eccleſia & ſacrum, & Euchariſticum, de quo teſtimonium dicunt Scriptores, dicemus, aliud conveniſſe Eccleſiæ, cùm adhuc judaizabat, aliud, ubi damnavit Legis Azyma, & amplexa eſt novitatem in Chriſto*. Vides duum Græcorum, uniuſque Photiani teſtimonio, ab initio vel in Eccleſiâ noſtrâ morem Sacrandi Corporis Chriſti & in Azymo; ut non injuria, Severe, prima illa poſitio tua non concedatur à Nobis, ſed omittatur, ac detur, ne de re minimùm rei noſtræ profuturâ litigemus.

(1) *Nota 5 ad Can. Apoſtol.* (2) *Not. 31. ad Can. Neocæſ. & not. 5. ad Can. Nicæn. & alibi.* (2) *Ad Synopſ. Nili ad Canon. 3. Apoſtol.* (3) *In Expoſit. Synaxariorum.* (4) *In Can. 70. Apoſtolorum.* (5) *Orat. 1. de Myſteriis.* (6) *In pric. Antirrheticorum.* (7) *In libro cõtra Encyclicam Beſſarionis.* (8) *Ad d. c. 3. Apoſt. in Synopſ.* (9) *d. nota 5. ad Can. Nicæn.* (10) *C. de Sacris Myſteriis in fine. citat Coreſſius infra laudandus.* (11) *Lib. de Sacra Synaxi. c. 4.* (12) *In Antirrh. 1. contra Bellarm.*

III. Ea tibi poſitione data, conſecutionem inficiamur plane ſtolidam, quæ ſi valeret, damnandi eſſent omnes, quotquot à noſtro diverſi in Eccleſia proba ntur Ritus, ac mores; imò damnanda eſſet & Hierarchia Byzantina, quòd eâ diu Græcia noſtra caruerit, quòd illam priſci illi minimè inſtituerint, nec Conſtantinopolitanus Thronus Apoſtolicus eſſet dicendus, quòd is ætate Apoſtolorum, atque ætatibus proximis ſimplex fuerit, ac privata Parœcia. Quid? tàm excors, ut damnare non dubites Latinos, quòd Latinè myſteria peragant, quòd Sabbato jejunent, quòd barbam radant, aliaque id genus faciant noſtris Moribus antiquiſſimis planè contraria? At hoc agis bello iſthoc argumento tuo. Nam his Mores contrarios Eccleſia noſtra ſemper retinuit. Ergo ab Apoſtolis illos accepit: at Eccleſia ex Græcia in Italiam navigavit; Igitur Latini à moribus Apoſtolicis deſcivere; damnandi igitur propter hæc. Eſto ut vultis, damnate etiam Moſchos, quos ineptis dogmatibus corrupiſtis: hi enim in rubro vino tantùm Chriſti Sanguinem conſecrant; nec fas ſibi putant id in albo temeto facere, ſi dignum eſt credere Neugebaurio penes eruditum Lutheranum (1) Gudlingium, cùm contra mos is ſemper in Græcia obtinuerit, teſte (2) Coreſſio, ut promiſcuè in albo, rubrove, ſæpius in albo, Sanguinis ſacroſancti myſterium faceremus. Cur igitur & ipſi, ad quos à Græcia Fides peregrinata eſt, Mores noſtros non retinent? Unde illis hæc conſuetudo invecta? Damnentur igitur, nec inter eos recenſeantur à Severo, qui Photianiſmum admittunt. Aut, ſi hoc nefas eſt, cur licuerit Moſchis rubro vino Sacra peragere contra Mores Græciæ, non liceat Latinis in Azymo facere præter noſtros Mores? Nihil intereſt, inquitis, album, an rubrum ſit temetum: quare potuere Moſchi hunc morem adſciſcere contra conſuetudinem noſtram, ex qua illis Fides attributa: At Azymus ſit, an fermentatus panis, nihil intereſt, quod attinet ad Euchariſtiam: Potuere igitur Latini ſibi illum adſciſcere, licèt à vobis Fidem accepererint. Definite proinde, Photiani, nugari, Seriò, quod agitis, agite; atque, ſiquid ad rem dictum à vobis vultis, hoc primùm probate, hoc intereſſe Azymum inter, ac Fermentatum, quòd hic panis ſit, non ille. Hoc probato, inepta cæteroqui argumenta hæc addite, habitura vim qualemcunque. Nam cùm Apoſtoli Græciam docuerint, panem ex tritico ad Euchariſtiam neceſſarium eſſe, hanc doctrinam Fides à Græcia in Italiam navigans illò detuliſſe dicenda eſt. Proinde, ſi non in pane triticeo Latini faciunt, damnandi erunt hac veſtrâ tunc valiturâ argumentatione. Quòd ſi Latini facientes in Azymis, in pane vero ex tritico faciunt, igitur non aliud agunt, quàm illud, quod Græciam Apoſtoli docuerunt, quodque navigans è Græcia Fides detulit in Italiam.

IV. Quanquam, quid hoc eſt, quod dicitis, è Græcia Fidem in Italiam navigaſſe, Fidem à Græcia cœpiſſe? Si dicitis, vos priùs, quàm Latini receperint, recepiſſe Chriſtianam fidem, ſi aſſeritis à Græcis delatam Chriſti religionem ad Occidentem, mentimini: non enim Græcus aliquis Romam deduxit primus Chriſtianam fidem; ipſe ille, qui primus erat Apoſtolorum, ipſe, cui (1) dictum eſt: *Tu es petra, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*. Ipſe, primus è ſinu Synagogæ fidem Chriſtianam eductam tranſtulit in Italiam. Id, quod ſi neſcitis, quid mirum? qui nihil ſcitis. Aut dicite, quis is fuerit Græcus, qui religionem Chriſtianam intulit Romam? Si ergo Italiam fecere Chriſtianam, qui Græciam Chriſto devovere, iiſdemque authoribus Græci, & Latini debemus, quòd, Ethnicâ ſuperſtitione depoſitâ, damnatâque Idololatriæ mendacitate, veram

(1) *In Not. ad Brev. Delineat. relig. Græcor. dat. ab Enſtrat. Joannide. pag. 91. in fin. & init. ſeq.* (2) *Ep. 5. ad Gear.* (1) *Mat. c. 16. n. 18.*

ram

Digitized by Google

ram religionem, Veritatemque ipſam recepimus. Præterea fidem Chriſtianam priùs Itali recepere, quàm Græci. Negatis? Faxo, ut agnoſcatis, quàm miſerum ſit ſine ſapientia cum Sapientibus diſputare. Primùm certiſſimum eſt, eum, qui primus ex Gentibus Chriſto nomen dedit, Italum fuiſſe. Cornelius Centurio fuit is, de quo Lucas (2) in Actis. Eum Italum fuiſſe certo certiùs conſtituo tùm ex nomine, quod Italum eſt, tùm ex Cohorte, cui præerat, quæ Italica dicebatur. Nec opponi poteſt (3) Vegetius, ex quo didicimus, non omnes milites, duceive Legionum Italicarum Italos fuiſſe: nam hoc verum in Legionibus Italicis, quarum honorarium, ut ita dixerim, nomen fuit, non verò Cohortis Italicæ, quæ extra Legiones, quaſi militaris Colonia quædam, præſidiis Provinciarum addicebatur. Etenim Cohors ejuſmodi Italica dicitur, non quòd pars eſſet Legionis Italicæ, ſed quòd ex Gente Itala milites eſſent, queis conſtabat. Id, quod palam eſt ex eo, quòd hæc Cohors Italica dicta fuerit ante, quàm ulla Italica Legio haberetur. Tres namque Legiones Italicas, Primam, Secundam, & Tertiam ex hiſtoria Romana novimus, quarum primam legit Nero, poſteriores duas M. Aurelius Antoninus, teſte (4) Dione. Porro Italica hæc Cohors, cui Cornelius præfuit, etiam ſub Cajo Principe Ceſareæ habebatur, cujus anno tertio Cornelius Centurio ad Chriſti fidem converſus eſt, ex iis, quæ tradit accuratè (5) Baronius. Conſtat igitur Cornelium Italum fuiſſe, eundemque primum, qui ex Ethnicis Chriſtianam Religionem receperit: Unde ſequitur, priùs Italos, quàm Græcos Chriſti fidem amplexos. Nec ſinguli tantùm Itali ante Nos fuere Chriſtiani, Roma ipſa priùs, quàm ulla ex Græciæ Urbibus, Chriſti nomen audivit; Romæque priùs Apoſtoli Legem Chriſti dixere, quàm ulli ex Urbibus noſtris. Hoc oſtendo. Nam, qui primus Chriſti nomen annunciavit Noſtris, Paulus Apoſtolus fuit, poſt quem Joannes Euangeliſta diu moratus in Aſiâ, denique Andreas Patris Cruci adfixus. Conſtat porro Paulum non ante annum Chriſti XLIV. iniſſe Apoſtoli munus, ut Legem noſtram Gentibus prædicaret. Nam in exitu anni XLIV. quo maxima Caritas annonæ fuit Jeroſolymis ex (6) Luca, Prædicationi fuit initiatus, ut patet ex (7) Actis, quare non ante potuit Seleuciam proficiſci cum Barnaba, quàm anno ſequente, poſt quem, nempe anno XLVI. à Chriſto nato, Cyprum percurrit, ac Sergium Paulum ad Chriſti fidem convertit: ut palam ſit non ante XLVI. lumen jucundiſſimum Fidei Græciæ noſtræ illuxiſſe. At illud jampridem illuxerat Romæ, nempe anno XLIV. quo Petrus Romam profectus eſt, quemadmodum docent ex Græcis (8) Papias, (9) Cajus, (10) Dionyſius, (11) Petrus Alexandrinus, (12) Irenæus, (13) Euſebius, (14) Chryſoſtomus, (15) Cyrillus Alexandrinus, (16) Theodoretus, (17) Sozomenus, ex Latinis verò, (18) Tertullianus, (19) Cyprianus, (20) Arnobius, (21) Lactantius, (22) Optatus, (23) Hieronymus, (24) Ambroſius, (25) Auguſtinus, & alii.

V. Igitur ante quàm Græcia Chriſtum audiret docente Paulo, Petro magiſtro Roma Chriſtum agnoverat: ut planè manifeſtum ſit, non à Græcia Fidem in Italiam navigaſſe, neque Latinos Chriſti fidem doctos à Græcis, ſed Latinos ab Apoſtolis Chriſti fidem doctos fuiſſe, antequam eandem fidem ab Apoſtolis Græcia doceretur. Adeò falſa ſunt, quæ adſumitis, Photiani. Etenim vobis haud favet quod in (1) Actis dicitur, Antiochiæ primùm vocatos fuiſſe Chriſtianos: nam qui vocati ſunt primùm Antiochiæ Chriſtiani, non Græci illi, ſed planè Judæi fuere: quibus & præfuit Petrus adeò moribus tunc Judaicis addictus, ut reprehenſionem Pauli meruerit. Quo fit, ut probabiliſſimum ſit, non aliter operatum, cùm Antiochenam ſedem teneret, quàm Azymis, quæ mox intulit Romanæ, quam erexit, Eccleſiæ, coeuntibus unà ad eum morem authoritate Petri conſtituendum, & exemplo Chriſti, qui Euchariſtiam in Azymis inſtituerat, & ipſo Petri ingenio patriis moribus, quantum per Chriſtianam Religionem licuit, addictiſſimo. Quòd autem in Græcia mos inoleverit faciendi in Fermentato, ut omittam, quæ ex Græcis proximè protuli, illud in cauſa fuiſſe dixerim, quòd, cùm fidem Græcia magna ex parte à Paulo receperit, cujus ingenium Chriſtianam libertatem amavit, cavitque plurimùm, ne qua ſuperſtitio Judaica in mores Gentium ſubreperet, eo authore Græci, relictis Azymis, panem Fermentatum prætulerint: non ut Azyma inficiarentur apta operi Sacro, ſed, ut in æquè aptâ rei ſacræ materiâ facientes, unà à vicinis Judæis, quorum ſuperſtitio è vicino nocentior, quàm longè recederent. Ita ſanctiſſimè factum utrinque maximorum Chriſtianæ Reipublicæ Procerum authoritate, ut unam Eccleſiam duplex Ritus amicè divideret, Latinis in Azymo facientibus, Sacrificantibus Græcis in Fermentato: quo pateret utrobique aptam tanto Myſterio materiem eſſe, & neque Pauli diſcipuli Petri diſcipulos accuſarent, neque Pauli diſcipulos Petri diſcipuli ſpernerent.

VI. Ex his palam eſt, mentiri Severum, cùm (1) aſſerit ad Evariſtum à Petro Euchariſtiam in Fermentato confici ſolitam. Nemo id unquam dixit: nemo id unquam narravit: nemo hoc unquam auſus eſt ſomniari. Vel ſi quis eſt iſte, qui hoc dicit, qui hoc narrat, qui hoc aſſerit, hunc profer, Severe. Ni Calvinum, à quo effrontem hanc dicendi quidlibet, mentiendique proterviam didiciſti, producas in medium, neminem ſanè commemorabis. Imò aliquem, inquit, & quidem Latinum hiſtoricum, Pontificumque Biographum Platinam. Quid porro Platinas? Aſſerit, inquit, (2) Severus, primum Alexandrum Pontificem auſum Azymorum uſum in Romanam Eccleſiam invehere. At Platinam præ manibus habemus: eum ejus librum habemus, qui, Platina vivo, Romæ editus eſt ſub Sixto IV. Pontifice, quique ab ipſo Platina emendatus, probatus eſt. Porro in eo nil tale. Hæc ſunt Platinæ (3) verba. *Conſtituit itidem, ut oblatio hoſtiæ Sacræ in pane Azymo, non autem in fermentato fieret, quemadmodum antea fiebat, ut hoc modo melior, & purior eſſet, ſimulque, ut occaſionem obtrectandi Hæreticis Ebionitis tolleret*. Hæc ſunt verba Platinæ, quæ author ex libro quodam Romanorum Ponti-

tifi-

(2) *Cap. 10. n. 1. & ſeqq.*
(3) *De Art. milit. lib. 2.*
(4) *Lib. hiſt. 55.*
(5) *Ad ann. Chri. 41. n. 2.*
(6) *Actor. c. 11. n. 28*
(7) *Ibid. c. 13. n. 3. & ſeqq.*
(8) *Apud Euſeb. li. 2. hiſt. ca. 43.*
(9) *Apud Eund. d. li. 2. c. 14.*
(10) *Apud eundem ibidem.*
(11) *Canone 3.*
(12) *Lib. 3. c. 1.*
(13) *Lib. 2. hiſt. d. c. 13. & d. c. 14.*
(14) *Hom. de Petro, & Paulo.*
(15) *In Epiſt. ad Cæleſtinum.*
(16) *Lib. 1. hæret. fab. in Simone, & Epiſt. ad Leon.*
(17) *Lib. 4. hiſt. c. 14.*
(18) *Lib. de Præſcriptio.*
(19) *De Unit. Eccl. & alibi.*
(20) *Adverſ. Gēt. & Pſal. 106.*
(21) *Lib. 4. c. 22.*
(22) *Contra Parmenianum lib. 2.*
(23) *De Script. Eccl. in Petro.*
(24) *Ser. in Natal. Apoſt. & alibi.*
(25) *Ser. 7. in Natal. Apoſtol. & alibi.*

(1) *Actor. c. 11. n. 26.*

(1) *d. differen. 3. c. 6. ſub init.*

(2) *Ibid. pag. 42. lin. 26.*

(3) *Plat. in Alex. circ. med.*

Digitized by Google

tificum deſumpſit, ex cujus authoritate an ea verba recipienda ſint, mox videbimus. Nunc tantùm Lectorem precamur, ut fidem Severi cognoſcat, ſecumque meditatò conſtituat, An his verbis Platinas afferat, Alexandrum I. eum fuiſſe, qui *primus* Azyma in Eccleſiam Romanam invexit? *Conſtituit*, inquit, ergo *primus conſtituit*. Primùm, ò bone vir, tuum eſt, non Platinę τὸ *primus*, quod addis verbo *conſtituit*. Nã in Platinç verbis hæc vox *primus* nuſquam eſt. Deinde, ubi nam Gentium hæc conſecutio recipitur? conſtituit; ergo primus conſtituit. Recipiatur tamen; At non in Platina, penes quem ſæpiſſimè occurret dictum de Succeſſore conſtituit, quod Prædeceſſor conſtituerat. Ut loca plurima omittam, de (4) Zephyrino, *hic*, ait, *conſtituit, ut celebranti Epiſcopo intereſſent Præſbyteri cæteri*, quod tamen (5) Euariſtus ante Zephyrinum decreverat: & de (6) Aniceto: *hic decrevit, ut Clerici comam tonderent*, cùm tamen idipſum ante Anicetum decreviſſet (7) Anacletus. Adeò, ſi Platinam ſpectes, ab his: *hic conſtituit, hic decrevit*, non erit conſecutio tolerabilis: igitur hic primus conſtituit, hic primus decrevit. Addo, ſi ſtemus cum Platina, tametſi alicubi dictum reperias, hic primus conſtituit, haud ritè te eliciturum, igitur ante hunc, nemo idipſum conſtituit, decrevitque. Nam de (8) Anthero dicit. *Antherus primus conſtituit, ut res Martyrum diligenter deſcriberentur*, & tamen idem ipſe Platina narrat, hoc idem à (9) Clemente I. Pontifice conſtitutum. Conſtat igitur, ex eo, quòd quiſpiam dicatur conſtituiſſe aliquid, non continuò ſequi, ad eum primum authorem rei id, quod dicitur conſtitutum, referendum eſſe; atque adeò, licèt à Platina dicatur (id quod non dicitur) Alexander primus conſtituiſſe, ut in Azymo Euchariſtia conficeretur, non proinde ſequi, primum id Alexandrum conſtituiſſe. Quòd ſi hoc non ſequitur, quid profuit, amabo, Severe, Platinam produxiſſe? Demus tamen & hoc à Platina dictum, primum omnium Alexandrum decreviſſe, ut in Azymo Sacra latina fierent, ſequetur ne ante Alexandrum in Fermentato Sacrificatum? Hanc conſecutionem Severus agreſtibus Photianis ſuis inſinuet, recepturis quidlibet, dummodo Latinos impugnet; nobis ridicula eſt. Scimus enim Pontificum conſtitutiones plerunque non novum quidpiam, atque inuſitatum populis propoſuiſſe, ſed priſca, inolita, translativa confirmaſſe, ut, quæ Traditione rata cenſenbantur, ac Lege non ſcriptâ, Lege ſcripta validiùs obtinerent. Sic (10) Pelagius I. dicitur commemorationem piè defunctorum hominum primus decreviſſe, cùm tamen ea vetuſtiſſima ſit in Eccleſia, quemadmodum, præter ea, quæ (11) primo Reſponſo produximus, docet Jacobus (12) Apoſtolus, & Synchroni Apoſtolorum (13) Dionyſius, (14) & Clemens. Sic Nicęnum (15) Concilium I. dicitur primùm decreviſſe, ne quis ad Infulas lectus initiaretur ab uno dumtaxat Epiſcopo, cùm tamen idipſum conſtituiſſet, (16) & Anicetus, & (17) Anacletus, imò, cùm ex Apoſtolorum (18) Canonibus idem cenſeatur fuiſſe decretum: atque ut inſiſtamus Alexandro I., is à Platina (19) dicitur primus conſtituiſſe luſtralem aquam, cùm aliunde (20) certiſſimum ſit, non licuiſſe Chriſtianis niſi lotis, luſtratiſque Eccleſiam oratum ingredi; extetque in Conſtitutionibus (21) Clementis ritus ipſe cum precibus, quibus aqua luſtralis conficitur. Adeò verum eſt, ex nova conſtitutione Pontificum non inferri novum aliquid conſtitutum; quando novis conſtitutionibus ſæpe & priſci mores Eccleſiæ confirmantur. Quæ cùm ita manifeſtiſſimè ſint, quanti ſit allata Platinæ aſſertio, nemo non videt, quantumque profit Severo ex ea probanti ante Alexandrum in Fermentato penes Latinos Euchariſtiam fuiſſe confectam. Sed, inquit, ea Platinæ verba, *ut antea fiebat*, quid aliud innuunt, niſi ante Alexandrum in Eccleſia Latinâ uſum Fermentati fuiſſe? Reſpondeo, illis verbis oppoſitum probari: Nam ea non erunt referenda ad proximum Fermentatum, ſed ad Azyma, ut ſenſus ſit: decreviſſe Alexandrum, ut in Azymis, quemadmodum antea, Euchariſtia conficeretur, non in Fermentato. Atque hunc eſſe Platinæ ſenſum, conſtat primò ex eo, quòd cùm Platina novum aliquid, & inuſitatum conſtitutum à Pontificibus aſſerit id palam affirmat: ſic cùm docet (22) decretum, ut in Ara tantùm, non alibi Sacra fierent, non dicit, *ut antea obſervabatur*, ſed *ut antea non obſervabatur*. Secundò, manifeſtiſſimè ex ipſo Platina, ubi Romanos Ritus (23) enucleat. Ait enim, Alexandrum I. decreviſſe Pontificiâ poteſtate, ut in Azymis Sacra conficerentur, quòd aliqui à priſco Azymorum more cœpiſſent deflectere: *id, quod*, inquit, *in Alexandro accuratè narravimus*. Hæc eſt, interprete Platina ipſo, ſententia, hæc narratio Platinæ, quæ, quemadmodum invidiâ eximit Alexandrum Sanctiſſimum, & Pontificem, & Martyrem, cujus quotannis triumphum ſolemni celebritate recolimus, ita & mendacitatis, & imperitiæ damnat mangonem ineptiarum Severum.

(4) In Zephyrino. in medio.
(5) In Evariſto idem.
(6) Idem in Aniceto.
(7) In Anacleto.
(8) In Anthero in med.
(9) In Clemente cir. fin.
(10) Vide eundem in Sixto I. poſt medium.
(11) Sect. 5. per tot.
(12) In Liturgia.
(13) De Eccl. Hierarch. c. 7.
(14) In Liturgia.
(15) Vide Platin. in Aniceto ant. med.
(16) Vide ibid. ſupernus.
(17) Vide in Anacleto ant. med.
(18) Canone I.
(19) In Alexan. I. in med.
(20) Clem. conſtit. lib. 8. c. 38. Tertull. de Orat. c. 11. Chryſoſt. hom. 72. in Jo. in fin. & in Matth. hom. 52. & hom. 36. ad Popul. Antioch.
(21) d. lib. 8. Conſtit. c. 35.
(22) In Sixto II. in fin.
(23) De ritib. Eccl. Rom. c. 11. ant. med.

VII. Hanc imperitiam ſuam hoc in loco dupliciter fatetur, ſeu geminatâ confeſſione (1) Severus. Primâ, cùm in Platinam, aſſerentem Azyma Fermentatis meliora, & puriora cenſeri, Philoſophicè inſurgit: deinde, cùm illa verba: *ut occaſionem obtrectandi Ebionitis eriperet*, ſe non intelligere confitetur. Nam, quod attinet ad primum, quorſum prolixâ diſſertatione contendere, Azymum panem Fermentato meliorem non eſſe, quòd uterque ejuſdem materiæ ſit, idemque Corpus Chriſti contineat, quòd quæ circa Fermentatum accidunt meliora, pulchriora, aptiora nutriendo homini ſint, cùm contra Azymus Cacochymus ſit, nec facilè concoquatur? An ibi Panis Azymus Fermentato dicitur melior, quod attinet ad naturam? Imò melior, purior dicitur Fermentato, quod ſpectat ad ſignificationem, Nam Fermentum in Sacris (2) Paginis malitiam, nequitiam, doctrinam impiam ſignificat, contra Azymum veritatem, puritatem, ſanamque doctrinam: Quare (3) Paulus Corinthiis ſcripſit: οὐκ οἴδατε, ὅτι μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ; ἐκκαθάρατε οὖν τὴν παλαιὰν ζύμην, ἵνα ἦτε νέον φύραμα, καθώς ἐστὲ ἄζυμοι, καὶ γὰρ τὸ πάσχα ἡμῶν ἐθύθη ὁ Χριστός. ὥστε ἑορτάζωμεν, μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ, μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας, καὶ ἀληθείας. *Neſcitis, quia modicum fermentum totam maſ-*

ſam

(1) d. diſſ. 3. pag. 43. lin. 19. uſque ad finem.
(2) Mat. c. 16. nu. 6. & 11. Marci c. 8. nu. 15. Luc. c. 12. n. 1.
(3) 1. Ad Corinth. c. 5. n. 6. & ſeqq.

Digitized by Google

ſam corrumpit ? Expurgate vetus fermentum, ut ſitis nova conſperſio, ſicut eſtis azymi: Etenim Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus: Itaque epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ, ſed in Azymis ſinceritatis, & Veritatis. Huc Alexander reſpexit, cùm uſitatos ex Traditione, & Lege non ſcriptâ Latinis Azymos panes Lege latâ confirmavit; atque huc reſpexit Platina ipſe, cùm Azyma meliora Fermentatis aſſeruit. Quare Severus opportuniorem ad locum ſeponat enarrationes ſuas ab otioſioribus etiam ex re Phyſicâ refellendas, repulſaſque obiter à (4) Ciampino ex (5) Hippocrate, (6) Archigene, & (7) Celſo, quorum authoritate Azymus Panis, qui maximè nutrit, non eſt cacochymus, ut Severus ineptit, ſed difficiliùs concoquitur, quòd robuſtior ſit; atque adeò ſtomacho non eſt noxius, ut, authore (8) Celſo, inter ea, quæ ſtomacho ſunt idonea, numeretur, rejecto fermentato ad res illas, quæ noxiæ ſunt ſtomacho, quæque maximè, ac facilè in ſtomacho corrumpuntur. Hæc, inquam, alium in locum deridenda ſeponat Severus, nos enim interim eum docebimus cauſam, ob quam, ſi vera ſunt, quæ Platina narrat, Alexander Sapientiſſimus Pontifex Azymorum uſum conſtitutione prudentiſſimâ ſanxit, cavens Ebionitarum calumnias: neque enim hic nodus eſt Gordius, quem ſomniatur Severus. Eſt ſanè difficultas aliqua, Severo quidem tanta, ut ab eo ſolvi non poſſit, at nobis ſolutu facilis, & ex certiſſimâ conjecturâ ſolvenda.

VIII. Id ut apprimè præſtemus, prænotamus aliqua, & primum, Ebionem ſceleſtiſſimum hæreticum, qui teſte Epiphanio (1) penè omnes à Simone ad Carpocraten hæreſes ſuâ unâ complexus eſt, vixiſſe ante tempora Pontificis Alexandri, quo Pontifice adeò Romæ non fuit, ut id non aliqui, ut mentitur impudenter (2) Severus nullo teſte producto, ſed nemo unquam inter Scriptores aſſeveraverit, aut potuerit aſſeverare. Etenim Ebion Synchronos fuit Paulo Apoſtolo, quem ſummo odio proſecutus eſt, florebatque jam adultâ impietate ſub Veſpaſiano poſt Jeroſolyma (3) deleta, cui refellendo Euangelium ſuum ſcripſit (4) Joannes: dictus Ebion, quòd jactaret ſe pauperem, projectis rebus ſuis ad pedes Apoſtolorum, contra quem ſcripſere præter Apoſtolos coævi Apoſtolorum, eorundemque diſcipuli, atque auditores (5) Ignatius, & (6) Clemens, ut referunt (7) Epiphanius, & (8) Auguſtinus poſt (9) Irenæum, (10) Tertullianum, & (11) Euſebium. Quî ergo ſynchronos Apoſtolorum, contra quem Apoſtoli ſcripſere, qui ſub Veſpaſiano jam in Cathedra peſtilentiæ ſederat, quem tot Pontifices, imò tam inſignes Apoſtoli profligarunt, pertinere potuit ad Alexandri ætatem, qui ſedit ſub Adriano anno vigeſimo à morte Joannis Apoſtoli ? Non igitur vixit ætate Alexandri, ſed longè priùs, & ſi unquam fuit Romæ, fuit vel ſub Cleto, vel ſub Clemente, non autem ſub Alexandro Pontifice. Secundum, quod prænotamus, eſt, Ebionem ob multas, eaſque pernicioſiſſimas hæreſes fuiſſe damnatum, non tamen propterea, quòd ſacrificaret in Azymo. Conſtat hoc ex iis, quos ſuperiùs retulimus, omnibus, qui relatis omnibus Ebionitarum moribus, cùm cæteros damnent, ne verbum quidem de Azymo. Solent contra hoc effatum noſtrum Photiani Epiphanium producere, quemadmodùm non defuere cerebroſi quidam ex Latinis, qui contra Græcos eandem Epiphanii authoritatem produxere. Male utrique, quando ex verbis Epiphanii neque probatur male actum ab Ebione, cùm ſacrificabat in Azymo, nec poſſit conſtitui, morem Eccleſiæ eâ tempeſtate univerſim fuiſſe, chriſtiani ut in Azymis facerent. Scilicet hæc ſunt (12) Epiphanii verba: μυστήρια δὲ δῆθεν τελοῦσι κατὰ μίμησιν τῶν ἁγίων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀπὸ ἐνιαυτοῦ εἰς ἐνιαυτὸν διὰ ἀζύμων, καὶ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ μυστηρίου δι' ὕδατος μόνου. *Myſteria ſanè conficiunt ad imitationem Sanctorum in Eccleſia ab anno ad annum in Azymis, alteram verò partem myſterii in ſola aqua.* Porrò hæc verba, ut conſtat, morem ſacrificandi per Azyma non vituperant; id, quod ex ſequentibus confirmatur, in quibus cùm Sapientiſſimus Doctor Ebionitas reprehendat ob uſum aquæ ſolius in Sacrificio, de Azymis nihil dicit, non omiſſurus hercle reprehenſionem moris ejuſmodi, ſi ſuâ tempeſtate nefas Chriſtiano fuiſſet in Azymo facere. Pariter ea verba non probant obtinuiſſe tempeſtate Epiphanii conſuetudinem in Eccleſiâ ſacrificandi per Azyma, cùm anceps ſit, planèque dubium, an Ebionitas imitatos dicat Chriſtianam pietatem, quòd in Azymo operarentur, an quòd operarentur in Eccleſia, ut aſſerta imitatio reſpiciat Sacrificii materiem, an potiùs locum. Ex verbis igitur Epiphanii nil utile perfidiæ ſuæ Photiani decerpſerint contra Latinos, nil etiam profuturum ſiniſteritati ſuæ contra Nos inde collegerint, qui noſtra immeritò deteſtantur; eritque, ut aperτiſſimum interim ſit, nullâ authoritate oſtendi poſſe, Ebionem erraſſe, quòd ſacrificabat in Azymis.

IX. Hinc Severum docebimus, quæ ignorat, ut tandem intelligat, quid Platina ſibi velit, cùm dicit, ob id ab Alexandro juſſum Sacrificium in Azymo, ut locum obtrectationibus Ebionitarum omnem eriperet. Poſtquam ſceleſtiſſimum Ebionem Romæ Clemens damnavit; quemadmodum Græci, penes quos impius ille ferè ſemper verſatus eſt, rejectis Azymis, Fermentatum ad Sacra univerſim deduxere, ſic & plerique Latinorum Azyma cœpere negligere. Neque inauditum auribus Photianis dicam, ſi cum Coreſſio (1) dixerim, primos, Anacletum, & Euariſtum Græcos homines in Fermentato ſæpè ſacrificaſſe, veritos, ne viderentur damnato per Anteceſſorem Ebioni conſentire. Hinc Ebionitarum calumniæ reprehendentium Orthodoxos, quòd ab Apoſtolorum moribus deſciviſſent, nec in ea materie Sacra peragerent, in qua Chriſtus ipſe ſe ipſum ſacrificavit. Nec deerant turbæ in Eccleſia, aliis nimirum amantibus priſca, aliis recentiora probantibus, unde rixæ, & ex rixis aditus hæreſi. Igitur Alexander priſcum morem Lege editâ revocavit, quo ſimul, & orthodoxi cognoſcerent, non eſſe abrogandos mores Majorum, quòd eos furor hæreticus impiet, & hæreticis poteſtas eriperetur nocendi Eccleſiæ per calumnias, queis, utpote ob proximas Majorum conſuetudines, ſimilibus Vero, ſenſim in animos imperitorum illabebantur. Hic ſenſus Platinæ, atque hæc interpretatio verborum

illo-

(4) Lib. de perpet. Azym. uſu c. 2. per tot.
(5) Claſſ. 3. lib. 2. de Diæta.
(6) Apud Galenum claſſ. 5. lib. 8. c. 4. de compoſ. medicam.
(7) Lib. 2. c. 18. & c. 24. & c. 25. & 28.
(8) d. c. 24. et 25.
(1) Hæreſ. 30.
(2) d. diſſer. 3. pag. 43. lin. 40.
(3) Epiph. dicta hæreſ. 30.
(4) Hieron. de Scrip. Eccl. in Joanne.
(5) Epiſt. ad Philadelph.
(6) In Encyclicis.
(7) Ubi ſuprà.
(8) De hæret. ad Quod vult Deum.
(9) Lib. 1. c. 26.
(10) De Præſcrip. c. 48.
(11) Lib. 2. hiſt. c. 31.
(12) Hæreſ. 30.
(1) Lib. 2. de Euchar.

illorum, quæ proinde, Severe, mirari deſine, ac diſce nihil, neque ex conſtitutione Alexandri, neque ex ratione, quam propter edita dicitur, deduci poſſe, quo Azyma Latinæ Eccleſiæ per Apoſtolos tradita labefactentur. Addo, etiamſi demus Severo, ante Alexandrum Pontifices omnes in fermentato pane operatos, primumque Alexandrum Azymorum ſacrandorum morem in Eccleſiam Romanam invexiſſe, nil nos daturos, quod obſit, poſſitve obeſſe ſententiæ, quam tuemur, recepturos potiùs maniſeſtiſſimum argumentum liquidò conſtituens, quam defendimus, veritatem. Nam, cùm hic non de eo quæramus, utrùm licitè, ſed utrum ritè, & *validè*, ut ajunt, in Azymo fas ſit Euchariſtiam conficere, qui dicis primùm Alexandro Pontifice Azyma in Eccleſiam Latinam invecta, hoc dicis, ab anno Chriſti CXXI. in Azymo Latinos ſacrificaſſe. Hoc autem qui dicis, quid aliud aſſeris, niſi ſacrificatum in Azymo à Stephano, à Silveſtro, à Julio, ab Innocentio, à Cæleſtino, à Leone, à Gregorio, à Martino, quos aut inter Cælites Græci colimus, aut ſcimus à Majoribus noſtris Athanaſio, Baſilio, Chryſoſtomo, Cyrillo, Flaviano, Maximo, vel Sanctiſſimos appellatos, vel ut Orthodoxos receptos? Itane hi Sapientiſſimi viri, Gentis noſtræ fulgidiſſima lumina, Orbis Terrarum Magiſtri, errorum omnium hoſtes acerrimi cùm ſcirent Latinam Eccleſiam in præcipuo Sacramentorum errare, tacuerint? Tam imperiti, ut neſcirent, quid Occidens ageret? Tam incurioſi, ut miserè deceptum Occidentem ad Veritatis ſemitam revocare neglexerint? Tam timidi, ut contra manifeſtiſſimam, ſi vera dicitis, corruptelam, pernicioſiſſimam, deteſtabilem prorſus ſtare non auſerint? Aut Eccleſiam noſtram damna, Patreſque noſtros, ignorantiſſimos, negligentiſſimos dicito, paſſos per integram annorum mille periodum Sacrificium in Azymo, aut ritè, & *validè* ſacrificatum in Azymo dicito, qui ab Alexandro I. hanc Eccleſiæ Latinæ corruptelam factam affirmas. At, (2) inquit, quæ in Alexandro protervia, materiem Sacramenti mutare cæteris inconſultis? Synodus Oecumenica celebranda fuerat, ſi quid tale erat innovandum. Primò, id, de quo quereris, ad illud ſpectat, an Alexandro licuerit id, quod ſomniaris, efficere. Nos autem hic quærimus, an in Azymo ritè, & *validè* Euchariſtia conficiatur. Hanc in Azymo non ritè, non *validè* confici, minimè probas, tametſi probes Alexandrum Chriſti Martyrem, cùm id patravit, de quo quereris, peccaſſe. Deindè, unde habes, Romano Pontifici neceſſariam Synodum Oecumenicam, cùm de ritibus, moribuſque conſtituit aliquid recens? Hoc proba, Severe, nugis relictis, hoc argumento decerne aliquo, ut iterum vapulet ignorantia tua, ut iteratò pateſcat centies caſtigata mendacitas tua. Demus & hoc, cùm de ritu aliquo agitur, qui toti Eccleſiæ uſurpandus jubeatur: cùm de ritibus Eccleſiæ ſtatuendum ſuæ eſt aliquid, mutandum, renovandumque, quæ Romano Pontifici Oecumenicæ Synodi tam certa neceſſitas? An vobis licuerit, inconſultis Latinis, nulla Synodo Oecumenicâ coactâ, decernere, quartas nuptias non eſſe legitimas, nullas eſſe; atque adeò materiem Sacramenti maritalis, quæ in mutuo conſenſu contrahentium ſita eſt, ex parte mutare; idque non ex Juris divini authoritate, ſed ex malè intellecto Baſilii (3) Canone, vetante Polygamiam, quæ revera plurium ſimul uxorum contubernium eſt: non licuerit Latinis, inconſultis vobis, ſine Synodo, præſertim ſæviſſimis temporibus, cùm vix vivere unà, duoſque, ac tres congregari licebat; non licuerit, inquam, novum quidpiam profuturum, ſive etiam neceſſarium Eccleſiæ conſtituere?

(2) *d. diſſ. 3. c. 6. pa. 42. lin. 36.*

X. Conſtat ex his Alexandro Pontifici Sanctiſſimo Martyri, licuiſſe, etiam citra Synodum Generalem, ritum conſecrandi in Fermentato mutare, ſi primus omnium id Alexander conſtituit. Conſtat prætereà, tametſi primus Azymorum conſuetudinem ad Romanos mores contulit, ritè, ac *validè* in Azymis Euchariſtiam celebrari. Conſtat denique, eum non primum fuiſſe Azymorum Authorem Eccleſiæ Romanæ, quæ adeò religioſiſſimum, Chriſtianiſſimum Ritum ab Apoſtolis ipſis accepit, ut Photianis edicit Sapientiſſimus Pontifex Leo IX. quo authore, Petrus in eo pane Romanam Eccleſiam docuit Myſteriorum Myſterium celebrare, in quo Magiſtrum viderat, ſe ipſum Diſcipulis porrexiſſe. Quare fas erit conficere, argumentis ipſis Photianorum probari, ritè, ac validè à Latinis in Azymo Sanctam Euchariſtiam conſecrari: ſervarique eos mores, quos ipſi Apoſtoli Latinæ Eccleſiæ à principio tradidere, ipſique Pontifices Lege mox latâ confirmavere. Non ita, inquit (1) Severus, nam Latini ipſi nos docent, Eccleſiam Latinam ab initio, diuque feciſſe in Fermentato. Probat hoc Severus ex Henrico (2) Henriqueſio, ex (3) Suario, ex D. (4) Thoma, Joanne (5) Oſina, & Nicolao (6) à Cuſa Cardinali, cui addit & (7) Bulgarus authoritatem (8) recentioris cujuſdam, cujus nomini parco, quòd mox, ut Gentis noſtræ hoſtis, ex merito vapulabit. Hunc ſi excipias auſum longa diſſertatione (adeo malè doctorum hominum auribus excepta, ut lethalem authori ægritudinem fecerit, ex qua dicitur obiiſſe) probare, per mille annos Latinam Eccleſiam in Fermentato operatam, contra id, quod aſſerit (9) Leo IX. cæteri omnes relati ſuperiùs aſſirmant ſanè, aliquando etiam penes Latinos uſum Fermentati obtinuiſſe, non tamen aut perdiu, aut communiter, id, quod non auſim reprehendere, licèt id nullus Antiquorum aſſeveraverit, nulloque Antiquitatis argumento conſtitui poſſit. Nam quæ duo ſolent afferri ad probationem hujus ſententiæ, nempe aliquando Fermentum appellari ipſam Euchariſtiam, & bucellæ fermentatæ, quæ mitti ſolebant, aut dari Chriſtianis catholicæ ſignum communionis, in cujus utriuſque explanatione diu eruditè ſe torquet, & planè utiliter aliorum relatis opinionibus (10) Ciampinus: Ea, inquam, duo nihil utile, aut efficax huic ſententiæ ſuppeditant, probaturumve, quod petitur. Primò enim, ſi quando Euchariſtia dicta eſt fermentum à Priſcis (quod tamen an verum ſit, ambigo, licèt inficiari non audeat vel doctiſſimus Sirmundus apud (11) Duqueſnium, atque hic, & alii penes (12) Ciampinum) ſi quando, dico, Euchariſtia dicta eſt Fermentum, id verbi, vociſve

(3) *Can. 80. Vide Matthæu Monach. in q. Matrimonial. in Jur. Græco-Rom. Tom. 1. li. 8. pag. 498. initio.*

(1) *d. diſſer. 3. c. 6. pag. 42. à lin. 15.*

(2) *Lib. 8. Sum. Theol. de Euchar.*

(3) *Tom. 3. p. 3. controv. 44. Sect. 3.*

(4) *In 4. Sent. diſt. 11. art. 2. q. 3.*

(5) *Penes Severum ubi ſupr.*

(6) *Penes eundem ibidem.*

(7) *In Catech. Sacra pag. 40. poſt initium.*

(8) *Liturgicor. lib. 1. & ſeq.*

(9) *In Epiſt. ad Michael. Cerul.*

(10) *De Azymo, & Fermentato à c. 4. ad c. 7.*

(11) *Gloſſarii tit. 2. pag. 382.*

(12) *Ubi ſuprà à c. 4. ad 7.*

Digitized by Google

non pertinet ad materiem, ſed ad effectum, quòd Euchariſtia licèt in Azymo peracta fermenti vicem præſtet, unitatiſque vinculum ſit, ſicut fermentum maſſæ. Reſpexere etiam, ſi qui Latini hac phraſi ſunt uſi, ad verba (13) Chriſti Regnum Dei fermento comparantis, quod injectum farinæ ſatis tribus totum fermentavit, quo ſcilicet innuerent, vel minimâ particulâ Sacrati Panis totum hominem, imò omnes homines (qui Triade illa ſatorum cenſentur, quâ Univerſitas ſignificatur) elevari ad ſtatum amplioris Gratiæ, quemadmodum fermento minimo acervus farinæ aquâ coactæ elevatur totus, & ad ampliorem, nobilioremque qualitatem naturæ producitur. Sic penes nos ſæpiſſimè Euchariſtia σινάπι, σινάπιον, dicitur, ut palam eſt (14) ex Prodromo, & (15) Taraſio, aliiſque penes (16) Laſcarem, non quòd materies Euchariſtię Sinapi conſtet, aut unquam penes Nos is mos obtinuerit, ut in Sinapi Euchariſtiam conficeremus, quemadmodum is (17) Latinus, quem laudatis, Photiani, commentus eſt; ſed propterea, quòd Sinapi à Chriſto (18) Servatore productum eſt ad vim vegetandi πολυμερῶς, quam habet Euchariſtia, ſignificandam. Sic etiam particulas Euchariſtiæ dicimus μαργαρίτας, ut palam eſt ex Liturgiis (19) noſtris, & eruditè docent (20) Goarius, & (21) Magrius, quæ vox non ad materiam, quâ conſtant Sacræ particulæ, oſtentandam aſſumitur, ſed ad ingerendam tantæ rei dignitatem, ejuſdemque pretium ſignificandum. Quo fit, ut nihil utile deduci poſſit probandæ rei, quam & Latinus ille, & Photiani probare contendunt ex dictione Fermenti, quæ multò inutilior erit, ſi è Decretis (22) Melchiadis, (23) Siricii, & (24) Innocentii ad probationem aliquam faciendam accipiatur. Scilicet ut ut Latinus ille nitatur oſtendere inficetâ prorſus, & ſtolidâ procacitate, iis decretis conſtitui, ut Euchariſtia, quæ in Fermentato confecta eſſet, per Eccleſias diſtribueretur; manifeſtiſſimum eſt ex iis, quæ doctiſſimè proponit (25) Baronius, aliique penes (26) Ciampinum, præſertimque (27) Cabaſſutius de notitia Canonum recentiores inter optimè meritus (cui comparatus Latinus ille nobis Anonymus vix nomen meretur diſcipuli) manifeſtiſſimum, inquam, eſt, non aliud decretis illis imperari, niſi quod à priſcis temporibus uſitatum fuerat utrique Genti, ut particulæ Panis non ſanè Euchariſticum in morem ſacrati, ſed ſolemni tantùm *benedictione*, uti dicimus, conſecratæ, in ſignum unitatis Catholicæ per Eccleſias Orthodoxas diſtribuerentur. Dictæ propterea Fermentum tùm ex materia: tùm ut differrent ab Azymo, in quo Chriſti Corpus conficiebatur: tum denique, ut unitatem illam ſignificarent, qua in unum panem, ſeu corpus fidelis Chriſto Populus coaleſcit. Hinc conſecratæ dicuntur non verbis Chriſti, ſed verbis Sacerdotis, & benedictione ſolemni. Dicuntur etiam ſacramentum, hoc eſt ſignum, rei latentis, quòd unitatem illam ſignificarent. Denique ſæpe etiam Eulogiæ appellantur ob ritum, ac ceremoniam, de quibus, qui plura optat, videat Laodicenum (28) Concilium, & (29) Cabaſſutium ibidem, noviſſimè (30) Ciampinum cæterorum effata complexum, uti feliciter, ita

(13) *Mat. c. 13. n. 33. Luc. c. 13. n. 21.*
(14) *De Interpret. ad Can. Trull.*
(15) *Epiſt. 4. ad ſolitarios.*
(16) *De Sacram. Græcor. ad Card. Aragonium c. 5.*
(17) *De Errorib. Oriental. lib. 1. c. 6.*
(18) *Mat. 13. n. 31.*
(19) *In Liturg. Chryſoſt. poſt benedictionem datam à Sacerdote populo in Rubrica.*
(20) *In eam Liturgiam. pag. 151. nota 179.*
(21) *In Hierol. in dict. Margarita.*
(22) *Lib. Rom. Pōtif. ſ Melchiade.*
(23) *Idem liber in Siricio.*
(24) *Epiſtol. 1. c. 5.*
(25) *Ad ann. 311. n. 48. & ſeqq.*
(26) *Ubi ſuprà relatis capitibus.*
(27) *In Not. Cōc. et Can. ad Laodic. c. 14. tota Diatriba.*
(28) *d. Can. 14.*

laborioſè: quibus adde (31) Baronium hæc omnia confirmantem non ex ineptâ ſcripturiendi libidine, ſed ex (32) Nazianzeno, (33) Paulino, (34) Auguſtino, & aliis uberrimè, quorum omnium teſtimonio cùm certum ſit, in utraque Gente morem conſtitutiſſimum fuiſſe mittendi fermentatos panes in ſignum unitatis Eccleſiaſticæ, & quidem ab Euchariſtia longè diverſos, non video, quî ex hujuſmodi Fermento probari poſſit, Euchariſtiam à Latinis in Fermentato fuiſſe per mille integros annos confectam; præſertim cùm (35) Leo IX. affirmet, Euchariſticis Latinorum Azymis Martyres fuiſſe ſaginatos, cui & Sanctiſſimo viro, & Sapientiſſimo Pontifici nos potiùs credulos affirmamus, quàm homini pervulgari, quancunque ille poſtmodum dignitatem adeptus ſit, minimi planè nominis, dum vixit, nullius poſt obitum. Quo magis mihi mirari contingit, Nicolaum (36) Bulgarum doctum, & accuratum virum, qui eum hominem ſummis laudibus effert, quaſi Baronium aliquem, Sirmundum, aut Salianum, imò potiùs quaſi peritiorem Eccleſiaſticæ rei, quàm Euſebius noſter fuerit, Prodromus, aut Zonaras, cùm reipſa, quid dixerit, ipſe idem neſcierit, ut conſtat ex tot impoſturis, quas iis ipſis, qui laudantur in libris, moribus noſtris affinxit, auſus Gentem noſtram Judæorum Gente deteriorem aſſerere, productiſque in medium argumentis miſerrimis confirmare, quæ nos in loco refellemus apprimè, rati perutile interim, Noſtros monere, ut in Latinis præſertim neotericis perlegendis, non id attendant, quod Photianorum erroribus favet, ſed quod videtur aut Sanctiſſimis Moribus noſtris non abſonum, aut Veritati maximè conſentaneum.

XI. Haſtenus rejecimus argumenta omnia, quæ ab aliis Photianis collecta Chriſtianum in Dogma Severus contorſit, reliquum eſt, ut in fine, quod ipſe unus adinvenit; primuſque è Photianis Azymis objicit, refellamus. Eſt autem Severo Monembaſiota digniſſimum, hoc eſt ineptum, inſulſum, inconſtans, &, quod Severi Patris maximè ſpeciem refert, ignorantiſſimum. εἰς τὸν, (1) inquit, τὸ ζ. ἐ τελευταῖον κεφάλαιον δῆλον ἡμῖν γινέσθω, ὅτι τὰ ἄζυμα τὰ ἀπεδιώχθησαν ἁγίων τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ὡς ἄχρηστα. *In hoc capite ſeptimo, & ultimo agnoſcemus, Azyma fuiſſe à Sanctis ab Eccleſia proſcripta, quippe inutilia*. Id, quod ſtatim probat gemino Canone, (2) Apoſtolico, & (3) Laodiceno, quibus addit (4) Balſamonis authoritatem, ex qua validiſſimum elicit argumentum. Nam Balſamon, inquit, floruit anno Chriſti MCCCCXXX. fuitque Antiochenus Patriarcha, qua in Urbe Petrus primùm ſedit, eoſque ei Eccleſiæ Mores tradidit, quos haſtenus habet. Unde colligit, ſi in Azymo ſacrificaſſet Petrus, cæteros quoque Antiochenos Antiſtites ſacrificaturos fuiſſe in Azymo: At nunquam ad tempora Balſamonis in Azymo ſacrificarunt, operati ſemper in Fermentato, ut conſtat ex verbis Balſamonis ejus Urbis Epiſcopi: dicendum ergo, nec Petrum in Azymo ſacrificaſſe, ſacrificaſſe in Fermentato. Quare tandem totam Tractationem ſuam Anacephalæoſi quadam rhetorica retexens conſtituit, Chriſtum in Fermentato Euchariſtiam inſtituiſſe, in Fermentato ſacrificaſſe Romanos Pontifi-

tifi.

(29) *d. Diatriba tota.*
(30) *à d. c. 4. ad c. 7.*
(31) *Ad ann. 311. à nu. 48. ad 56.*
(32) *Orat. in fun. Patris.*
(33) *Epiſ. ad Sever. in fin.*
(34) *Epiſ. 31. 34. & 35.*
(35) *Epiſ. ad Michael. Cerulari.*
(36) *In Catecheſ. Sacra. poſt initium.*
(1) *d. diſſer. 3. c. 7. in princ.*
(2) *Can. 70. aliàs 69.*
(3) *Can. 38.*
(4) *In Can. Apoſt. 70.*

Digitized by Google

tifices priſcos, atque adeò Fermentatum ſolam eſſe materiem Euchariſtiæ conficiendæ idoneam, non verò Azyma Latinorum, contra quos acer inſurgit, ac queritur, à Latinis Fermentatum noſtrum vituperari: quaſi verò fuerit unquam Latinus aliquis nominis alicujus, qui ritè in Fermentato rem Sacram fieri fuerit inficiatus, cùm contra Latini omnes doceant, æquè bene in Fermentato, ac in Azymo confici divinam Euchariſtiam. Ne ignotos Severo enumerem, ii ipſi, quos contra Latinos, & Azymum producit, non ne Latini (5) ſunt, ac cenſentur, Enriqueſius, Suarius, Oſmas, Cuſanus, Thomas, non ἀγχίνους, ſed Aquinas? non ne iiſdem in locis affirmant ſapientiſſimè, probant, ac planè comprobant, materiem idoneam Euchariſtiæ panem eſſe Triticeum, ſive Azymus ſit, ſive Fermentatus? Quid ergo de Latinis Severus queritur, inter quos celeberrimos Doctores non legit modò, ſed & coegit ad teſtimonium Fermentato noſtro propitium? Fortaſſis, inquies, aliquem legerat ex odio in Gentem noſtram inſanientem. Sed nemo unquam inter Latinos inventus eſt, qui Nos hac ex parte damnaverit. Fuere ſanè olim (6) Latini, qui ulturi Photianos auſos contemptim Azymitas appellare Latinos, eos *Fermentarios* appellabant: hoc tamen nomine non Ritum noſtrum Sanctiſſimum, ſed Photianum errorem vituperarunt, quo licuit, licebitque egregiè *Fermentarios* appellare, non quòd in Fermentato ſacrificent, ſed quòd putent, ac doceant, in ſolo Fermentato poſſe ritè Sacrificari. Hoc nempe meritò damnant Latini. Quid? Græci damnant Sapientiſſimi, atque omnes damnant: De hoc Latini queruntur, nec de Nobis, de Vobis, Photiani, queruntur, voſque palam vituperant. Nam Ritus noſtros adeò approbant, adeò venerantur, atque hunc etiam ſingillatim, quo Fermentatis utimur Sacrificantes, ut preſto ſit integrum Diploma (7) Leonis X. retuſurum mendacitatem veſtram. Ibi nobiliſſimus Pontifex è Sereniſſima Medicæorum Familia, quæ Græciæ Barbarorum elapſæ Tyrannidem, clementiſſimum ſemper & hoſpitium præſtitit, & Aſylum, adeò Mores noſtros, atque hunc ſingillatim patrocinio Sedis Apoſtolicæ munit, ut iis, qui contra niti; res Noſtras turbare, immutare, moleſtiis afficere ullo modo tentaverint, ſi majore aliqua dignitate Sacra conſpicui ſint, divinis interdicat, ſi minoris ſint Ordinis, munerum irroget multam, ſi denique Laici cenſeantur, inferat timendum anathema. Id, quod non unus Leo X. ſanxit, ſanxere & alii, ante, & poſt Leonem, videndi penes (8) Allatium, quem ſi quis legerit, agnoſcet ſpurcam, ſubdolam, nefariam mendacitatem Severi, Latinos quaſi obtrectatores Morum noſtrorum accuſantis eo ipſo tempore, quo maximè Latinorum authoritate publicâ, atque privatâ, ipſâque rei evidentiâ probabantur. Nam cùm hæc ſcribebat Severus, Romano Beneficio Græcorum Romæ jam alebatur generoſa pubes, quemadmodum etiam nunc, parciùs licèt, atque infrequentiùs, alitur tamen; ut in ipſa Romana luce Ritus noſtri, atque is in primis, de quo agimus, palam uſurparentur, quemadmodum etiamnum uſurpantur. Eodem tempore cudebatur Romæ Pauli V. (9) Diploma, quo Ritus noſtri, *juxta Sanctorum Patrum Græcorum inſtituta in Divinis officiis, & Sacroſanctæ Miſſæ Sacrificio, cæterorumque Sacramentorum adminiſtratione* confirmabantur. Eodemque tempore Alfonſus (10) Bovoſus Canonicus Regul. S. Salvatoris, diſputatione habita Bononiæ, hanc ipſam Sacrificandi in Fermentato Pane conſuetudinem noſtram publicitùs propugnabat, his Verbis. *Non condemnamus Eccleſias Orientales, quas omnes conſtat ante plurimos annos conſecraſſe in Fermentato, cogente ad id quorundã Judaizantium hæreſi, qui judaica Azyma ſuperinducere conabantur; id confirmantes Chriſti, & Apoſtolorum exemplo, qui in Azymis conſecraverunt: quibus ut ipſo facto reſiſterent, cœperunt omnes celebrare in Fermentato.*

(5) *Locis citatis proximè.*

(6) *Vide S. Algerium in Tract. de Sacram. l. 2. c. 10. in Biblio. SS. PP. Edit. Pariſ. ann. 1585. to. 6. col. 520.*

(7) *Dat. Rom. 18. Maji 1521 apud Allat. infrà.*

(8) *De Interſt. à pag. 3. ad 28.*

(9) *Dat. 10. Decemb. 1615. apud Allat. ibid. pag. 22. & ſeqq.*

(10) *Diſp. 2. Cathol. de Ritu Rom. Eccl. cõſecr. in Azymo p. 57. edita anno 1609. Vid. Gudlingium in Not. ad Delin. pag. 91. initio.*

XII. Parcendum tamen Severo, ſi tam manifeſtè mentitur. Poetæ effatum eſt: *Omne in præcipiti vitium ſtetit*; neque aliter, quàm per manifeſtum, ſpurcumque mendacium, finem diſputationi ſuæ Severus imponere poterat, in qua ab initio mentitur. An in fine mendaci ſibi eſſet abſimilis, qui ſibi per catenatas ineptias nugaci vel in fine voluit eſſe ſimillimus? Nam quid aliud poſtremum hoc argumentum refert præter ineptias, & nugas. Eas pudet me ſanè refellere, quas vel illa loca, unde imprudentiſſimè deſumuntur, manifeſtè refellunt. Canon ille (1) Apoſtolicus, quem objicit, ſic habet: εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τῶν κληρικῶν νηστεύῃ μετὰ ἰουδαίων, ἢ ἑορτάζῃ μετ' αὐτῶν, ἢ δέχοιτο παρ' αὐτῶν τὰ τῆς ἑορτῆς ξένια, οἷον ἄζυμα, ἤ τι τοιοῦτο, καθαιρείσθω, εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω. *Si quis Epiſcopus, aut Preſbyter, aut Diaconus, aut omnino quicunque ex Clericorum Catalogo cum Judæis jejunaverit, aut communem feſtum diem cum ipſis egerit, vel Xenia feſti, ut Azyma, aut aliud hujus generis ab eis receperit, deponitor, ſi Laicus, à communione ſegregator.* At Canon (2) Laodicenus ſic ſtatuit. ὅτι, οὐ δεῖ παρὰ τῶν Ἰουδαίων ἄζυμα λαμβάνειν, ἢ κοινωνεῖν ταῖς ἀσεβείαις αὐτῶν. *Quoniam non oportet à Judæis Azyma accipere, aut communicare impietatibus eorum.* Jam appello vos omnes, quotquot, Photiani, eſtis compotes rationis, illudque præſens efflagito, an ex his Canonibus ſano homini liceat inferre, quod infert Severus? Nempe: Igitur in Azymis non licet ſacrificare: Si quinquennis puer ratam hanc conſecutionem affirmet, atque legitimam, eſto Doctor Severus Monembaſiota. Quòd ſi conſecutionem illam non ferent ne ii quidem parvuli, qui (3) nondum ære lavantur, ſi eâ auditâ meritò (4) *Romani tollent Equites, peditesq; cachinnum.* Quis, ut ſæpè juſſi, Severo non inclamet, ut fatuo? Dic mihi, Photianorum Antiſtes πλωιμάτων, utriuſque Canonis verba vetant ne Azyma ſimpliciter, an Azyma Judæorum? Imperant, ne utamur Azymis, an Azymis, quæ nobis offeruntur à Judæis? Si primùm: non ergo licebit per iſtos Canones Chriſtiano placentam ſibi parare; offulis diem frangere, jentare cruſtulis? Damnabitur Paulus Apoſtolus (5) dicens: *Igitur epulemur non in fermento veteri, nec in fermento malitiæ, ſed in Azymis ſinceritatis, & veritatis*; quæ verba ad literam uſum Azymorum, citra Judaicam ſuperſtitionem, com-

(1) *Canon. 70. aliàs 69.*

(2) *Canone 38.*

(3) *Juvenalis Satyr. 2. ãt. fin.*

(4) *Horat. de art. Poet. ver. 113.*

(5) *1. Ad Corinth. c. 5. n. 8.*

Digitized by Google

mendant? Si ſecundum; quid Azyma Judæorum cum Azymis Chriſtianorum? quæve unquam tolerabilis conſecutio ab Azymis per Judæos confectis, & damnata ſuperſtitione impiatis ad Azyma per Chriſtianos confecta, ac citra ſuperſtitionem omnem, ad uſum ſacrum, aut adiaphorum deſtinata? Azyma, inquit, Latinorum Azyma Judæorum ſunt; nam iis & Judæi utuntur. Ergo ea omnia vetanda Chriſtianis, queis utuntur Judæi? Vide, quo te ducant ineptiæ tuæ. Non erit ſacrificandum in Fermentato; nam ex his rationibus tuis Fermentatum eſt Judæorum, quòd eo utantur Judæi. Damnandæ erunt preces, & ſacræ Paginæ rejiciendæ, Judæorum ſunt enim; quia & precibus, & Bibliis utuntur Judæi. Quid? nudus agas oportet, ne veſtibus utaris, queis utuntur Judæi. Non, inquit, hoc ajo: quid ergo? Hoc, ait, autumo: Azyma Latinorum ſimilia ſunt Azymis Judæorum: At hæc damnata ſunt Canonibus: ergo & Azyma Latinorum. O Sophiſtam ineptum, ſcurramque Photianum è trivio! An his Canonibus vetantur Chriſtiani ſimilia, citra ſuperſtitionem, agere illis, quæ ſuperſtitionis cauſa damnata ſunt in Judæis? In his damnavit Eccleſia Sacrificia poſt Chriſti mortem ſacrilega. An nobis propterea non liceat Sacrificare? In his reprobavit Eccleſia cæremonias poſt promulgatam ab Apoſtolis Legem profanas: An earum pleraſque ipſa Eccleſia recipiens uſu ipſo non conſecravit? Exorciſmum, Suffocati, & Sanguinis interdictum, pœnam extra Synagogam amandandi ſceleſtos, velatarum in templo mulierum Morem, Conſuetudinem orandi lotis manibus, collocandorumque extra Eccleſiam pauperum, ut in ejus porticu mendicarent, nonne damnatis Moribus Judæorum, à Judæis Moribus recepit Eccleſia vel in ſimilibus planè, vel in prope ſimilibus? Vide Juſtinum (6) Martyrem, mox (7) Joſephum, & (8) Acta, noſceſque penes Judæos æque, ac penes nos Exorciſmum in uſu. Lege (9) Leviticum, deinde (10) Apoſtolorum decretum, videbis Suffocatum, & Sanguinem æquè, ac Hebræis, interdictum Chriſtianis. Audi quid (11) ſtatuant Judæi contra cæcum, cui uſum oculorum Chriſtus reddiderat, deinde noſce, quæ ſæpe occurrunt in (12) Tertulliano, (13) Cypriano, (14) Auguſtino, (15) Nazianzeno, ſcieſque, Anathemati, & noſtro ἀφορισμῷ ſimilem irrogari pœnam ei, quâ extra Synagogam Judæi reos graviſſimorum criminum abigebant. Velatas proceſſiſſe Judæas certum eſt ex (16) Tertulliano, ut non niſi velatis ingredi Eccleſiam liceat fœminis, decernit (17) Apoſtolus. Non niſi lotos oraſſe Judæos, narrat (18) Ariſteas, non niſi lotis Chriſtianis preces permiſſas, deducitur ex (19) Apoſtolo, docentque hoc ipſum palam poſt (20) Clementem (21) Chryſoſtomus, (22) Hieronymus, & (23) Dialogus. Denique Judæorum mendicos ad portam ſtetiſſe, ut extra Templum ſolummodo mendicarent, ex iis, quæ narrantur (24) à Luca, comperimus: vetitum egenis Chriſtianis ingredi mendicatum Eccleſiam, teſtis (25) Chryſoſtomus eſt.

XIII. Infinita ſunt, quæ quamvis Judæorum ſimillima moribus, imo è Moribus Judæorum ad Chriſtianos Mores deducta, damnantur in Judæis, in nobis laudantur, quòd ea illi ſuperſtitione corrumpant, Nos religioſiſſimo uſu perficiamus, atque ſacremus. Quare Patres ſanctiſſimi, qui Laodicena decreta ſanxere, & Apoſtoli ipſi (ſi (1) Apoſtoli Apocryphos illos Canones edidere) utroque in loco producto ſuperſtitionem Judaicam Azymorum damnant, non Azyma, nec nos vetant Azymis uti, ſed uti Azymis à Judæorum ſuperſtitione corruptis. Hinc non Azyma ſolum à Judæis vetamur recipere, ſed & Xenia quæcumque, Azyma illa ſint nec ne: dummodo ſint aliud aliquid id genus, pertinens nempe ad profanas cœremonias Judæorum; perinde erit, quando hæc omnia vetantur. Etenim ut acutè Laodicena Synodus explicat: *non licet Judæorum impïetatibus communicare*; quæ verba nobis indigitant & rationem, ob quam vetamur à Judæis Azyma recipere, & quæ Azyma vetamur recipere. Ea nimirum, queis fit, ut vel communicemus impietatibus Judæorum, vel iiſdem communicare videamur. Quid eſt autem communicare Judæorum impietatibus, niſi Ritus ipſos, ac Mores poſt Chriſtum Sacrilegos approbare verbo, vel facto? Porrò quæ frons, niſi æream duritiem à Severi fronte mutuetur, dicat, vel etiam clam muſſitet, Latinorum Azymis impietatem Judæorum probari? Quid habent hæc adoranda Latinorum Azyma commune cum Azymis Judæorum? Num illis Paſcha conficitur, & Legis Agnus manducatur? Num illis non niſi per hebdomadem integram uti licèt? Quis tam imperitus, ut hæc aſſerat? Quis tam excors, ut hæc credat? Quis tam puer, ut de his dubitet? Quod ſi nihil horum eſt; Quæ ſtoliditas, Quis furor, ut aſſeras ab Apoſtolis, à Patribus Azyma fuiſſe proſcripta, quòd Azyma Judæorum proſcripſerint? Quaſi verò, qui vetavere (2) Medicinam à Judæis accipere, convivia (3) cum Judæis celebrare, ſervum (4) eſſe Judæi, hoc ipſo vetuerint medicinam, convivia, ſervitutem. O homines, ne dicam ſceleſtos, ignorantiſſimos, ſtolidiſſimos, qui his tam pudendis ineptiis miſeras chartas conſpurcant! atque ò Græciam infelicem: quæ, eſt, ut ex his hominibus cenſeatur, quando nonnulli, hos homines Græcos appellant, cùm reipſa non Græci, Photiani ſint, hoc eſt Græciæ hoſtes, Græciæ dedecus, & uti ita dixerim Græciæ putidiſſima, fœdiſſima carcinomata. Verùm harum patentiſſimarum ineptiarum invidiam Severus à ſe ſtrenuè amovet, cùm earum nobis Authorem proponit. Hæc, inquit, non imperitus aliquis aſſerit, non vir quiſpiam, è vulgo; Balſamon (5) eſt, qui ſcribit. εἰ γὰρ τὸ ἁπλῶς φαγεῖν τὰ ἄζυμα ἰουδαϊκῆς ἑορτῆς καθαίρεσιν ἐπάγει, καὶ ἀφορισμόν. τὸ μεταλαβεῖν αὐτῶν, ὡς κυριακοῦ σώματος, καὶ παρομοίως ἐκείνοις διὰ τούτων τὸ Πάσχα ποιεῖν, πῶς οὐκ ἕξει κατάγνωσιν, καὶ κόλασιν; *Nam ſi ſimpliciter feſta Judæorum Azyma comedere Depoſitionem inducit, & excommunicationem. ea ſuſcipere, ut Dominicum Corpus, & per hoc æque, ac illi Paſcha celebrare; quomodo non habebit condemnationem, ac pœnam?* Audis, inquit Severus, non hæc nos dicimus, ſed Doctor eximius Balſamon, qui circa annum Chriſti MCCCCXXX. Eccleſiæ moribus explanandis illuxit. Si vera dicis, Severe, Balſamon iſte Michael eſt Balſamon: At

hujus

(6) Orat. de Verit. Chriſt. Relig.
(7) Antiquit. Jud. lib. 8. c. 2.
(8) Act. c. 19.
(9) C. 7. n. 27. c. 17. à n. 10.
(10) Actor. c. 15.
(11) Joan. c. 9.
(12) In Apolog. c. 39. & in Scapul. c. 6.
(13) Epiſt. 38 & 62.
(14) De Fide, & Oper. cap. 26. alibi.
(15) Orat. de moderat. in Diſputat. ſervan. et Apolog. 1.
(16) De Coron. milit. c. 4.
(17) Corinth. c. 11. n. 5.
(18) De Septuag. Interpret.
(19) 1. Ad Tim. c. 2. n. 8.
(20) Lib. 8. Conſt. c. 38.
(21) In Jo. Hom. 72. in Matth. hom. 52. & hom. 36. ad Popul.
(22) Epiſtola 50.
(23) Lib. 12. reſpõſ. 10.
(24) Act. c. 13.
(25) Hom. 18. ad Popul.

(1) Vide Cabaſſutium in Not. Conc. & Can. in Appẽd. Concil. Apoſtol. per tot.
(2) Vide c. nullus ibique Gloſs. & Turrecrem. 28. q. 1. Anani. in c. 1. nu. 6. de Judæ. Aloyſ. de Leon in l. 1. n. 15 C. de Judæ.
(3) Ex c. unuſquiſque 22. q. 4. Gloſs in c. quam ſit ubi hoſtien. Jo. Andr. n. 5. Abb. n. 2. & 3. Soccin. n. 1. Feller. in Cõſtit. Regni tit. de Judæ. nn. 12. & 22. Alfõſ. Alvarez in Specul. Prin. tit. de cõverſ. cum Infidel. in princ. Sãchez in Decal. li. 2 c. 31. n. 5.
(4) C. Judæi c. 2. de Judæ.
(5) In Can. 70. Apoſtol.

Digitized by Google

hujus duas habemus Epiſtolas dumtaxat, atque duas Anaphoras. In utraque Epiſtola Græcus eſt, & Orthodoxus, quippe ſcripta vel Florentiæ, vel paulo poſt reditum ſuum in Græciam, Florentinâ Synodo jam perfectâ. In altera ſynodi ejus Acta ſummis laudibus (6) effert, atque inter illa decretum conficiendæ in Azymo Euchariſtiæ; in altera Ritus Latinorum probat, ſplendorem Eccleſiæ Romanæ deſcribit, laudat Benignitatem, ac de Azymo ipſo multa (7) dicit utilia. At in (8) Anaphoris jam regreſſus ad vomitum Photianus eſt totus, nec tamen quidpiam de Azymo. Spiritus à Filio Proceſſionem impugnat, eòque vim totam ſtyli confert, ut Græcos in Synodo Florentina coactos, deceptoſque confirmet. Ita vel laudat Latinorum Azyma, vel diſſimulat: Quî ergo hæc impia verba à Balſamone Michaele dicta putabimus? Præterea Balſamon ille, quem jactas, Antiochenæ Eccleſiæ, uti dicis, præfectus fuit; at Michaelem Balſamonem non ultra Magni Scevophylacis munus perveniſſe ſcimus; quippe Scevophylacem Magnum ſe appellat tùm, cùm ſubſcribit Synodo (9) Florentinæ, tùm in Anaphorâ jam ſenex utrâque. Mentiris igitur, qui verba illa à Michaele Balſamone viro inconſtantis fidei, non tamen animi erga Latina Azyma injurioſi dicta, ſcripta commemoras. Non, ait, Michaelis Balſamonis verba ſunt illa: Theodori ejus ea ſunt, qui Antiochenus Patriarcha luculentiſſimè ſcripſit in Nomocanonem Photii. Si de Theodoro Balſamone loquitur Severus, (nam (10) Theodorum non nominat) eum abſolvimus mendacio, ſed ignorantiæ manifeſtæ damnamus. Quæ enim ignorantia major, quæ ſtupidior inſcitia, quàm ad ſæculum XV. Theodorum Balſamonem rejicere, quem floruiſſe, non ſub Joanne VIII. Palæologo Manuelis Filio, anno Chriſti MCCCCXXX, ſed ſub Emmanuele Comneno Alexii I. filio, anno Chriſti MCLXVII. certum eſt. Etenim ipſe Theodorus Balſamon, in (11) Notis ſuis ad Nomocanonem illum affirmat, ſibi ab Emmanuele Comneno, & Michaele Anchiali Patriarcha munus ſcribendi in Nomocanonem fuiſſe mandatum. Anchiali verò Michael, ut conſtat ex (12) Frehero, (13) Panvino, & (14) Raynaldo, imò ex (15) Ephræmio, & Catalogo (16) Byzantinorum Antiſtitum Photianis omnibus noto, Infulas Byzantinas iniit anno Chriſti MCLXVII. ante Charitonem P. poſt Lucam Chryſobergen. Adde Nomocanonis notas dicari Georgio Xiphilino, qui ſedit ſub Iſaacio II. Angelo anno Chriſti MCXCIV. ut habes ex iiſdem. Quare dicendum eſt ducentis, & ſexaginta annis majorem, antiquioremque Balſamonem fuiſſe, quàm à Severo eruditiſſimè, ac doctè deſcribitur. Tanta hominis ſapientia, tanta in homine rerum notitia, tanta peritia hiſtoriarum! Huic ergo credite, Photiani, hunc vobis doctorem adſumite, hujus libellis prelegendis operam navate, ut à tanto Viro diſcatis nil aliud, quàm ſuperbè deſipere. At hæc obiter, &, uti dicimus, per tranſennam, cæterùm quod ad Balſamonem attinet, ejus nobis authoritas tanta eſt, quanta Severi. Jactaverit ille ſe Patriarcham Antiochenum, an fuit? Nempe quomodo Philadelphienſis Antiſtes Severus, ſolo nomine, imò minùs, quàm Philadelphienſis Severus: nam hic, etſi titulo tenus, non habuit tamen in Aſia, qui Philadelphienſibus Inſulis uteretur: at Balſamone Conſtantinopoli ſe tumidè Antiochenum Patriarcham appellante, ſedebat Antiochiæ reipſa Orthodoxus Patriarcha (17) Amatricus: atque adeò eo ipſo tempore, quo graviter affirmabat Balſamon, & ex Balſamone Severus, nunquam in Azymis ſacrificatum fuiſſe Antiochiæ, eo, inquam, ipſo tempore Azymis ſacrificabatur Antiochiæ, quæ fortaſſis tunc recolebat Apoſtolica tempora, moremque illum obſoletum ſanè ipſi jamdudum non ſine causâ, Apoſtolicum tamen, in Azymis faciendi, quem Pſeudo-Patriarcha Theodorus Balſamon Photianus impiis ſimul, ac ſtolidis Canonum interpretationibus impugnabat. Eas non eſt hìc opus iteratò refellere, abunde, quæ ex prudentiſſimis Patrum decretis ineptè collegit, refutavimus, cùm eadem à Severo propoſita planè contrivimus, adeò conſtanti Græciæ ſuffragio, ut eadem, quæ nos hic affatim conſtituimus, vel ipſi Photiani Sapientiores recipiant. Quorum meâ ſanè (18) ſententiâ, Planudæ (19) etiam, & (20) Coreſſii ſuffragio ſapientiſſimus, & Juriſconſultiſſimus Demetrius Chomatenus Archiepiſcopus Bulgariæ, propoſito Prędeceſſoris ſui Theophylacti calculo, rem totam contra Balſamonis effata ſic tandem (21) conſtituit. ὅθεν οὔτε τὰ ἱερουργούμενα παρὰ τῶν Λατίνων ἄζυμα, οὔτε τὰ προσδεχόμενα ταῦτα, καὶ ἐξυπηρετούμενα τῇ τούτων ἱερουργίᾳ σκεύη, ἢ ἀκολούθως οὔτε τὰς ἱερὰς αὐτῶν στολάς, οὔτε τι τοιοῦτον, κοινὰ λογισόμεθα· πόθεν γάρ; τῆς τοῦ δεσποτικοῦ ὀνόματος ἐπικλήσεως ἐπισφραγιζούσης ταῦτα, καὶ τῶν τοῦ θείου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου ἱερῶν ἐπασμάτων τὴν ἁγιστείαν, ὡς μεμαθήκαμεν, ἱερολογούντων αὐτοῖς· καὶ τὰ λοιπά. *Unde neque conſecrata à Latinis Azyma, neque hæc ſuſcipientia, & ſacrificio ſervientia eorum vaſa, & conſequenter neque Sacras eorum Stolas, neque hujuſmodi quidpiam immundum, pollutumque exiſtimabimus. Quo enim pacto? cùm Divini nominis invocatio eis Signum imprimat, Divique Jacobi fratris Domini, ſacra cantica hoſtiam, ut didicimus, eis conſecrent? &c.* Adeò verum eſt, ineptire Severum, deſipere Balſamonem, furere planè Margunium, cui eùm abunde his reſponderimus, nil ſuperoſt aliud, niſi, ut aſſertâ iterum ex his, quæ hactenus diximus, Orthodoxa ſententiâ docente, æquè piè, ſanctè, ac ritè in Azymo, ac in Fermentato pane confici Euchariſtiam, eò, unde longa hac, & ſecunda Operis noſtri Parentheſi digreſſus eſt, calamum revocemus.

XIV. Porro ex iiſdem ſequitur, falſiſſimum eſſe, quod obtrudit Margunius, eos, qui Azyma aliquando Latinorum comederint, rejiciendos eſſe à ſacris Ordinibus, imò nec eum, qui Azyma Judæorum fortè comederit, hac ex cauſa repulerim, ut ineptum Miniſterio ſacro. Quamvis enim obnoxium crimini putem, & quidem graviſſimo eum, qui panes Azymos à Judæo acceperit, præſertim ſi Azymi panes ad ſolemnitatem profani Paſchatis ſpectent; quare vetitum Romæ refert (1) Ricciullus, ne vel ſub benevolentiæ quidem ſpecie Judæi Chriſtianis Azyma largiantur ſua; tamen id tanti non eſt, ut irregularitatem ex delicto facere videatur. Nec relati Canones eam irrogant, quando tem-

(6) *Ep. 1. circ. med. de qua vide teſtimonium Græciæ in Michaele Balſamone.*
(7) *Epiſt. 2. ſub fin. Vide Teſtimonium relatum ibidem.*
(8) *Vide Teſtim. Græciæ ibidem.*
(9) *Poſt Decretū ſubſcriptis. Ordine 21. pag. 331. Editio. Rom. Græc. Concil. Florent.*
(10) *d. diſſ. 3. pag. 44. c. 7. lin. 27.*
(11) *In princip.*
(12) *In Chronol. præfixæ JuriGræco-Rom.*
(13) *In Chron. ad ann. 1167.*
(14) *In Cōp. Baron. ad ann. 1166. in fin.*
(15) *In Jambico de Patriarchis CP.*
(16) *In Jur. Græco-Rom. Tom. 1. li. 4. Sent. Synod. 2. pag. 303.*
(17) *Vide Chronol. Freheri ad ann. 1158.*
(18) *In teſtimon. Græc. Sapien. in Demetr. Chomateno.*
(19) *In additio. ad Myriobibl.*
(20) *In Paralipom. Biblioth. Photii.*
(21) *In reſponſ. ad Conſtant. Cabaſilā. ad inter. 5. ant. fin.*
(1) *De Jur. Perſonar. lib. 2. c. 39. n. 10. et ſeq.*

Digitized by Google

temporariam pœnam irrogant, quemadmodum docent (2) Prodromus, & ex illo (3) Coreſſius, priſcique Græci Doctores cæteri, quos producit (4) Diplovatacius. Sed in ro planè clariſſimâ non eſt ulteriùs immorandum nobis, qui culpas proſecuti, quas propter petentibus Ordines denegandi ſunt, quippe plurimas, nec certa ſententiâ, communique ab omnibus ad vim repellendi receptas, pugnantibus nimirum hinc inde Græcis, atque Latinis, rem variam, incertam, obſcuramque ſummatim attingimus, rati ſic nos apertiùs ad explanationem omnium certiſſimam perventuros, ſi non de ſingulis, ſed de omnibus unà, quod in dubium deduci non poteſt, liquidò ſtatuemus.

(2) *Ad Can. 70. Apoſtol.*
(3) *In Synopſ. ad eúd. Can.*
(4) *In Synop. Jur. Græci tit. de Sacrileg.*

SECTIO VI.

De Infamia abſtinente ab Ordinibus.

SUMMARIUM.

I. *Quid ſit Juris, & facti infamia.*
II. *Alterutrâ infamem rejiciendum ab Ordinibus.*
III. *An infamia Canonica, ſive omne peccatum, ab Ordinibus repellat.*
Refertur Sententia Critopuli nullum diſcrimen Peccatorum conſtituens.
IV. *Ea ſententia refellitur ratione.*
V. *Refellitur ex Sacris Paginis, data explanatione Palamæ, recipiendis à Palamita.*
VI. *Refertur ſententiâ Leonis Acridani, cujus ſententiæ cenſura proponitur.*
Dicta Critopuli ex Margunio rejiciuntur.
Pœnam eandem omnibus criminibus non poſſe decerni.
VII. *Reſpondetur Argumentis Critopuli.*
VIII. *Explicantur verba Chriſti, & retorquentur in Critopulum è ſententia Photianorum.*
IX. *Agnitum, aſſertumque à Photianis Veniale peccatum probatur è Sacris Paginis.*
X. *Probatur etiam ratione ductâ ex Eucharistia.*
XI. *Concluditur, nullo veniali peccato repelli quem ab Ordinibus.*
XII. *Refellitur mendacitas Balſamonis, oſtenditurque, ab Eccleſia Græca nunquam fuiſſe damnatum Romanum Pontificem.*
XIII. *Conſtituitur, non omni mortali peccato rejici quem ab Ordinibus.*

I. ID porro ut pedetentim aggrediamur, ante omnia, de ipsâ Infamiâ nobis agendum eſt, quæ ex crimine oritur, videndumque, an omnis Infamia repellat à Sacris, ſic enim illico decernemus, an omne crimen Ordinibus recipiendis impedimento ſit. Eſt autem Infamia Popularis alia, alia Civilis, alia Canonica: ſic enim placet rem à Theologis, ſacrorumque Canonum Interpretibus per diviſiones, Sectioneſque minutiores doctè magis, quàm clarè datam pingui Photianorum, queis ſcribo, Minervæ proponere. Popularis Infamia eſt, quę oritur ex publicâ famâ, ſeu rumore delicti perſpicuè, palamque perpetrati, ex quo Rei nomen, decuſque, atque exiſtimatio penes populum imminuitur. Talem dixeris famam meretricis, exoleti, proſtantiſve pueri, ejuſque, qui palam domi pellicem juſtæ detinet conjugis loco. Civilis Infamia à lege eſt denotante crimen eſſe famoſum, ac turpe, quodque reum ineptum reddat aut publicæ fidei, aut publicæ dignitati. Hæc porro duplex eſt: nam altera non ſine Judicis ſententia reo incutitur, quando, ut hac quiſpiam dicatur Infamis, neceſſe eſt, ut Judex latâ ſententiâ edicat, reum ſubjectum pœnæ ex crimine, quod cauſat infamiam. Atque hæc Infamia dicitur Juris poſt latam ſententiam: altera verò ex Lege quidem habetur & ipsâ, non tamen per Judicem, ſed per ipſam Legem inferentem facto ipſi Infamiam, appellaturque Infamia facti, quoniam ante ſententiam Judicis reus ſuo ipſe facto, quod Legis decreto famoſum eſt, Infamis efficitur, quanquam crimen ad cognitionem deductum non ſit, neque circa illud officium Judicis interpoſitum. Tertia Infamia irrogatur ab Eccleſia, oriturque ex quocunque lethali crimine: Quodlibet enim lethale crimen, cùm divinæ Majeſtati, quam ex ſe lædit, injurium ſit, ut eſt penitùs manifeſtum, cùmque crimen Majeſtatis Infamiâ puniatur, ut eſt in Jure notiſſimum, æquitati peraptum, conveniens, conſonumque viſum eſt, ut quodlibet lethale crimen Infamiam irrogaret penes Eccleſiam, eam nimirum Rempublicam, in qua Principis ipſius, qui Chriſtus eſt, Majeſtas læditur culpâ. Hæc uno ſtatim impetu certa proponimus ex (1) Jure, quod Noſtris, Latiniſque commune eſt, quodque Noſtris unicum in tantâ captivitate eſt, quemadmodum (2) Balſamon ante captivitatem, & (3) Ariſtenus, poſt captivitatem teſtantur Andreas (4) Pericopus, & Joannicius (5) Caſſandrenus Epiſcopus. Conſonat Jus Latinorum (6) Canonicum, idemque cenſent Synodica (7) noſtra adſtipulantibus ex Latinis (8) Felino, & (9) Croto, ex Noſtris Lazaro (10) Monacho, Joanne (11) Citrio, & Andronico (12) Camatero. Hinc inferes infamem quacunque infamiâ, ſive Populari, ſive Civili, ſit ea vel facti, vel Juris, vel à Jure incuſſa, & per ſententiam irrogata, eo ipſo infamia Canonica famoſum cenſeri: cùm enim infamiæ, quas hactenus & deſcripſimus, & diviſimus, non ſine lethali crimine fiant, quippe quæ, ſi juſtæ ſunt, ut hìc ſemper intelligendum edicimus, & à crimine, & quidem gravi oriantur, inferunt profectò eam Infamiam, quæ à quocunque lethali crimine Jure Eccleſiaſtico neceſſariò promanat. Quare id ita eſſe confirmant poſt (13) Adrianum I. (14) Innocentius IV. (15) Abbas, (16) Crotuſque nuper laudatus, quorum ſententiam ante ipſos Græciæ noſtræ propoſuit ſapientiſſimus (17) Prodromus his verbis, quibus breviſſimè, quidquid hactenus diximus, complexus eſt. Ἄτιμον, καὶ δύσφημον λέγομεν ποτὲ μὲν τὸν κακῶς ἀκούοντα παρὰ τοῖς ἁγιωτέροις τε, καὶ σεβασμιωτέροις, ποτὲ δὲ τὸν ὃ ἔργῳ, ἢ καὶ διαπράξει νόμου πρὸς ἀτιμίαν γραφέντα, καὶ ταῦτα τοῖς νομικοῖς κατ᾽ ἔθος· τοῖς δὲ κανόσιν ἄτιμος, ὅστις ἐν ἁμαρτίᾳ ῥυπαίνων· ὅθεν ὁ νόμος μὲν τὴν δυσφημίαν διαιρεῖ, ὁ δὲ Κανὼν τὰ τοῦ νόμου διῃρημένα πραγματευόμενος μίαν γιγνώσκει ἀτιμίαν ἐξ ἁμαρτίας τοῖς τε νόμου περιβαλέσθαι. *Infamem, & inhoneſtum dicimus quandoque malè audientem penes Sanctiores, & venerabiliores, quandoque eum, qui facto,* vel

(1) *L. 1. ff. de obſ. à lib. patr. præſtã. & ibi Gloſſ. in prin. in l. Athletas §. calumniator, & §. ſeq. & in l. 1. ff. de his qui not. infa. & l. ea quæ C. quibus ex can. inf.*

(2) *In Schol. ad Novell. 3. Juſtin.*
(3) *In Nomocan. in fin.*
(4) *In Synop. Juris in princ.*
(5) *In Meditat. ad Jo. Athenic. de legibus Cæſarum.*
(6) *C. Infames. 6. qu. 1. ubi Gloſſ. & in §. porro. 3. q. 7.*
(7) *Apud Cãpandeni Canon. Schol. 14.*
(8) *In C. teſtimonium. verſ. & alia I. famia n. 11. de teſtib.*
(9) *In tract. de teſt. p. 3. n. 31. & ſeq.*
(10) *Lib. de variis delict. & eor. pœna c. 1. circa med.*
(11) *In reſpon. ad Archiep. Dyrrhachii habetur apud Diplovat. in Synop. Jur. Græci. c. 13.*
(12) *Lib. contr. Latinos in terrogat. 100.*
(13) *In c. omnes verò. 6. q. 1.*
(14) *In c. qualiter el. 2. de accuſat.*
(15) *In d. c. teſtimonium de teſt.*
(16) *d. p. 3. nu. 31. & ſeq.*
(17) *De Interpret. ad Trullan.*

Digitized by Google

vel conſtitutione Legis ad Infamiam adigitur. Atque hæc Legulejis uſitata, at Canonibus infamis eſt, quiſquis in crimine ſordeſcit. Quare Lex quidem Infamiam dividit: Canon verò diviſa per Legem circumplexus unam agnoſcit infamiam, quæ ex delicto eſt, quæque infamias à Lege conſtitutas penitùs, penitùſque complectitur. Hæc Prodromus, ex quibus liquidò conſtat, nihil eſſe à Latinis hactenus dictum, quod ante Græcus non dixerit. Tanta eſt utriuſque Gentis in ferendâ de rebus ſacris concordiâ, quam tamen nullam volunt Photiani, minimam autumant ex Latinis hoſtes noſtri rerum Noſtrarum imperitiſſimi.

II. His ita obiter exantlatis, ut de infamia Ordinibus Sacris abſtinente certa conſtituam, dicendum arbitror, infamen quicunque ex his ſpeciebus infamiæ prorſus ab Ordinibus eſſe rejiciendum. Hæc aſſertio, quod pertinet ad infamiam, tum civilem, tum popularem, dubio verti non poteſt: nam, ut omnes rationes ſeponamus, ſeligamuſque eam, quæ potiſſimè vim rei validiſſimam confert. Si Scriba, ſive Amanuenſis Principis infamis eſſe non poteſt, ut tradit eruditè poſt (1) Bartolum (2) Salicetus, & (3) Aretinus, quòd Scriba hujuſmodi, ſive Notarius qualem qualē videatur habere dignitatem, ut benè contra (4) Accurſium notat acutiſſimus (5) Covaruvias, probarique ulteriùs poteſt ex Æmilio (6) Probo, & (7) Cicerone, quos doctè ad id referunt (8) Alciatus, & (9) Tiraquellus. Prætereà ſi infamis nequit eſſe Tabellio in Curia Principis, quòd non liceat infamibus Curiam Principis ingredi, præſertim ad munus ibi aliquod obeundum, ex traditis à (10) Baldo, cui præluxit (11) Ulpianus, conſentitque (12) Joannes Lupi. Denique ſi famoſus homo publicus Tabellio eſſe non poteſt, hoc eſt, publicâ conſtitutus authoritate, ut munere fungatur aliquo Jure Tabellionatus, quemadmodum docet (13) Bartolus, quem ſequitur (14) Abbas, atque (15) Felinus, ante quos (16) Alexander. Id, quod ſubinde producit etiam ad Tabelliones non publicâ conſtitutos authoritate, quique è Collegio non ſunt, (17) Covarruvias, graviter effatus, infami nullam fidem adhibendam eſſe, ſive juris infamiâ, ſive facti notatus ſit: Quo fit, ut nec teſti famoſo fides in gravioribus præſtanda ſit, quemadmodum probat idem (18) Covarruvias, & conſtat (19) ex Jure, addita (20) Juriſconſulti authoritate, Noſque (21) ipſi publicè hoc anno docuimus. Si, inquam, infames his qualibuſcunque dignitatibus abſtinentur, quis dicat eoſdem provehi ad Sacros Ordines poſſe, qui dignitates ſacerrimæ ſunt, qui Sacris initiatum palam in Aulam Chriſti Principis inducunt; talemque conſtituunt, cujus ad diſciplinam, & exemplum componere ſe Populus debeat, docendus verbo, & exemplo, quæ ſana ſunt, quæ recta ſunt, quæ divina ſunt? Patet ergo, famoſos homines populari, civilive infamia arcendos ab Ordinibus eſſe. Quod ſanè decrevit Toletanum (22) Concilium IV. cujus decreto præluſit (23) Arelatenſe I. ſub Conſtantino Magno celebratum, quodque cùm infames communione fidelium Populorum abſtineat, ut & (24) Eliberinum inter vetuſtiſſimas Synodos ante cenſuerat; prorſus conficitur, potiori jure, eos ex vetuſtiſſimâ Eccleſiæ diſciplinâ Sacris Ordinibus abſtinendos, ne populo Sacramenta miniſtrent ii, quibus uſu Sacramentorum interdicebatur, neu jure Ordinis liceat Eccleſiam ingredi illis, queis ex Anathematis pœnâ nulla cum re ſacrâ communicatio. Quod Latini Canones hactenus dicti ſunt decreviſſe, idipſum & Græci; utrâque Gente ad repulſam infamium fœderatâ. Ea propter in libello, qui inſcribitur Sacrum (25) Armamentarium, quem nos alibi hoc ipſo in Opere laudavimus, hæc habes. *Χρὴ τὸν ἀρχιερέα τοῦτο μάλιστα ἐν τῇ χειροτονίᾳ σκοπεῖν, ἵνα ἔντιμος ὁ χειροτονούμενος· τοὺς γὰρ ἀτίμους, καὶ ἀξίως δυσκλεεῖς τὰ ἱερὰ οὐ δέχεται· αἰσχρὸν γὰρ τοὺς δικαίως ἀποδοκιμασθέντας παρὰ τῶν λαϊκῶν εἰς λειτουργίαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀναλαβεῖν. Oportet, Pontificem hæc maximè in Ordinatione conſiderare, ut honeſtus ſit is, qui initiatur: nam infames, & ex merito inhoneſtos Sacra non recipiunt. Etenim turpe eſt, juſtè deſpectos à Laicis ad Miniſterium Sacrorum adſumere.* Hinc, ut optimè notat ex Germano Sanctiſſimo Patriarcha noſter (26) Diplovatacius, in ipſa cæremonia Ordinationis abſolutè acclamatur, ἄξιος, *dignus*: quaſi videlicet non in una tantùm re famæ teſtimonium honeſtæ in Ordinum Candidato expoſcat Eccleſia, ſed in Omnibus; Nec à Sacerdotibus tantùm id elogii pangitur, ſed & à Populo, ut noris, infamem quacunque infamia repellendum, cùm probro aliquo etiam civiliter notatus, & à Populo in Republica infamis habitus à Populo dignus dici non poſſit.

III. Sunt igitur hæc tùm Latinis, tùm Græcis certa, &, ne quadamtenus quidem in dubium revocanda, de illo operoſior diſputatio eſt, an omnis infamia Canonica arceat ab Ordinibus, ſive clariùs, an omne lethale crimen indignum Ordinum reddat. Negant univerſim Latini, aſſerunt ex Noſtris plerique, ex Photianis omnes atrocem diſciplinam ſoliti Morum amare verbis ſanè, non factis. His abundè ad rationem eſt, quòd id (1) Balſamon aſſeveret: at Latini, Græcique validis & authoritatibus, & rationibus certant, quas referre & immenſi operis, & inutilis eſſet, quapropter quæ veriſſima cenſeo prolaturus in medium, rem totam, nec facilem, & pertricoſam aliquot Concluſionibus extrico. Quibus illud præmitto, quod nempe ab initio conſtitui, hìc à me de iis impedimentis non agi, quæ ipſum in ſe Ordinatum afficiunt, ſed de iis, quæ impediunt Antiſtitem ipſum, quo minus ritè conferat Ordines. Nam, ſi de primis agamus, extra omnem dubitationis aleam eſt, quolibet lethali crimine à ritè ſuſcipiendis Ordinibus quemlibet impediri. Docent id omnes, atque huc ſpectant omnia Noſtrorum dicta, rejicientium ab Ordinibus quemlibet lethali crimine turpem, quòd crimine quolibet quiſque a ſuſcipiendis impediatur Ordinibus: id, quod commune eſt omni Sacramento Vivorum, hoc eſt Sacramentis omnibus, excepto Baptiſmo, ac Pœnitentiâ, quæ Mortuis, qui nimirum vitam Gratiæ divinæ non vivunt, conferuntur; cùm Sacramenta cætera, quippe quæ vitam non dant, ſed vel aliunde poſitam alunt, ne deficiat, vel aliunde altam incrementis majoribus augent. Hæc porro vita ſtare cum lethali non poteſt crimine, quo fit, ut, ſi duo illa Sacramenta

exci-

(1) *In L. 1. Cod. de mand. Princ.*
(2) *Ibid.*
(3) *In L. laudabili C. de advoc. diverſ. judic.*
(4) *In L. univerſos C. de Decur. li. 10.*
(5) *Pract. q. lib. un. c. 19. n. 4. in fin.*
(6) *In Vita Eumenis.*
(7) *Lib. 1. de offic.*
(8) *In L. mercis appellatione ff. de V. S.*
(9) *De Nobilit. c. 34. & 37*
(10) *In rubr. de off. Jud. ant. fin. & in l. reum criminis in fin. Cod. de procurat.*
(11) *In L. ſed, & miliſes §. ſed ignominia. ff. de excuſat. tut.*
(12) *In C. per veſtras de donat. inter vir. & uxor. notab. 3. §. 9. n. 8.*
(13) *In l. eadem §. hac lege ff. ad L. Juli. repetum.*
(14) *In c. cum dilectus, nu. 7. de fid. inſtrum.*
(15) *In c. fraternitatis de hær. col. 1.*
(16) *Conſ. 80. lib. 2. n. 2.*
(17) *Ibid. n. 5. verſ. quarta Concluſio.*
(18) *De matrim. 2. p. §. ult. c. 8. n. 8.*
(19) *In c. præterea de teſt. cog. & in d. c. teſtimonium. arg. c. de cætero de teſt. l. quos prohibere ff. de poſtul. c. ex parte de teſt. c. licet quantum de probat. & ſimil.*
(20) *Bart. & alii in l. cunctos populos C. de Sum. Trin. & in l. Caſſius ff. de Senat. Jo. Andr. in c. actus legitimi de regul. jur. in 6. Abb. & alii in c. I. & A. de re jud. & ibi Innoc. Alex. in cōſ. 33 vol. 1. Bald. in d. l. cunctos populos in 5. oppoſ. & in c. ad noſtram. de teſt.*
(21) *In tract. de probat. lect. 13.*
(22) *Canone 52.*
(23) *Canone 5.*
(24) *Canone 62.*
(25) *Tit. 8. de Sacram.*
(26) *In Synop. Jur. Græci tit. de Ord.*

Digitized by Google

(1) Relatus à Margunio infr.

excipias, reliqua vivis dumtaxat, hoc eſt innoxiis, Gratiàque, quam ſanctificantem, appellant, afflatis ritè queant conferri: inter quæ cùm Ordo ſit, is planè ſacrilegè ab eo recipietur, qui lethali ſit culpæ obnoxius. His præjactis, affirmatèque conſtitutis, dico primùm. Non omne peccatum ab Ordinibus repellit. Ita ſummatim, generatimque præfari licet, ut ſtatim ab initio ſcelus Critopuli Græco-Lutherani corruptoris impugnem, auſi, ex dicto (2) Margunii, ex quolibet crimine quemlibet ab Ordinibus rejicientis, inauditam Græcis auribus hæreſim Photianis ſuis inſinuare, ut inde aut Græciam corrumperet, aut apud exteras Gentes, quaſi peregrinæ impietatis conſciam infamare. Ejus hæc (3) verba ſunt. Πᾶσα ἁμαρτία, ὁποιαοῦν, φησὶν ὁ σοφὸς Κυθήρων ἐπίσκοπος Μάξιμος, τῆς ἱερωσύνης ἀνάξιον ποιεῖ, καὶ πταίει ὁ ἀρχιερεὺς τὸν ἐν ἁμαρτίᾳ ὁποιαοῦν χειροτονῶν. ἡμεῖς δὲ καὶ τοῦτο συνάγομεν, ὅτι λατινίσει, καὶ ἀσεβήσει διαιρῶν τὰς ἁμαρτίας, ὧν οὐκ ἔστι διαίρεσις παρὰ Θεῷ λέγοντι: ὅστις ὅλον τὸν νόμον τηρήσει, πταίσει δὲ ἐν ἑνί, γέγονεν πάντων ἔνοχος, κηρύττοντος δὲ ἐν τῷ δευτερονομίῳ. Ἐπικατάρατος πᾶς ὁ ἄνθρωπος, ὅστις οὐκ ἐμμένει πᾶσι τοῖς λόγοις τοῦ νόμου τούτου, ἁπλῶς ἔτι διαβεβαιοῦντος διὰ Ἐζεχιήλ. ἡ ψυχὴ ἡ ἁμαρτάνουσα ἀποθανεῖται, καὶ διὰ τοῦ διδασκάλου τῶν ἐθνῶν, τὰ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος, καὶ τελευταῖον, ἵνα παραβῶμεν τὰ ἐπίλοιπα πολλά, καὶ φανερῶς πᾶσαν ἁμαρτίαν θανάτου καταδικάζοντος, διδάσκοντος παρὰ τῷ Ματθαίῳ, ὃς ἐὰν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων, καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ἀκούεις; ἴσα πταίει ὁ τὰ ἐλάχιστα τοῦ νόμου καταφρονῶν, καὶ ὁ τὰ μέγιστα· τί τὰ ἐναντία διδάσκεις ἡμᾶς τοῖς λόγοις τοῦ Θεοῦ, καὶ λόγου; τί νέα ἡμῖν ὀνόματα ἁμαρτιῶν εἰσφέρεις; λέγων τὰ μὲν θανάσιμα, τὰ δὲ συγγνωστά; ἁπλῶς πάντα θάνατον τῇ ψυχῇ διδόασιν, ὦ καλέ, καὶ τοῦτο ὀρθοδοξίας ἄρθρον ἐστί. *Omne peccatum, quodcunque ſit illud, ait doctus Cytheræ Epiſcopus Maximus, Sacris Ordinibus ineptum facit, & delinquit Antiſtes manus imponens ei, qui reus peccati cujuſcunque ſit. Nos verò, & hoc inferimus, Latinis Epiſcopum conſenſurum, & impium fore, ſi diſtinguat peccata, quorum nullum diſcrimen eſt apud Deum (4) dicentem: quicunque totam legem ſervaverit, offendat autem in uno, factus eſt omnium Reus: proclamantem in (5) Deuteronomio: maledictus homo; qui non permanſerit in omnibus verbis Legis hujus; ſimpliciter aſſerentem per (6) Ezechielem, anima, quæ peccaverit, morietur, & per Magiſtrum (7) Gentium: ſtipendium peccati mors. Denique (ut ſeponamus alia multa, & palam omne peccatum morti addicentia) docentem penes (8) Matthæum: qui ſolverit unum de mandatis iſtis minimis, & docuerit ſic homines, minimus vocabitur in Regno Cælorum. Audis? æquè delinquit, qui minima deſpicit, & qui maxima: quid nos doces contraria verbis Dei, & Verbi? Quid nova nobis vocabula peccatorum ingeris dicens quadam lethalia, quædam venialia? Simpliciter omnia mortem animæ inferunt, ò bone, & hoc Orthodoxæ fidei articulus eſt.*

(2) Nota 18. in Cã. Apoſtol.

(3) Orat. in eos, qui omnia invecant.

(4) Jacob. c. 2. n. 10.
(5) Cap. 27. n. ult.
(6) C. 18. n. 4.
(7) Ad Rom. c. 6. n. ult.
(8) Cap. 5. n. 19.

IV. Hæc (1) Critopulus hoc ſæculo, cum Gergano, nundinatus longa peregrinatione peſtilentiſſima dogmata penes Lutheranos, queis mox Alexandrinas Inſulas mercaretur, His in ſenectute perfidioſâ apud ignorantem Photianorum plebeculam potens, auſus eſt incaſſum ſanè, auſus eſt tamen, primus omnium Photianorum Stoicam Sectam Chriſtianis ingerere, pariaque peccata omnia ſuperciliosâ temeritate docere. Neque enim id unquam Margunius aſſeruit, ut infra patebit. Critopuli hoc unius dogma eſt à nobis refellendum omnino, ut conſtet, non eſſe Græcam ſententiam, quam ex Critopuli unius impietate Græciæ toti Ligus adſcripſit. Non eſt, inquit, diſcrimen criminum apud Deum. Hoc nonne furioſa inſania eſt? Idem ergo crimen eſſabere Deo eſſe Idololatriam, Perjurium, Apoſtaſim, quæque rectà divinam petunt Majeſtatem, eandemque prorſus impugnant, ac ſimplex mendacium, error quicunque non pertinax, irreligioſus quilibet animus? Non erit igitur gravius Parricidium maledicto, Sacrilegium contumeliâ, rapina Sacratarum Deo rerum quolibet profano furto? atque æquè peccabit, qui nefarium cum Parente coitum habuerit, ac qui liberam Venerem exercuerit, qui manu impiâ parentis ſenile guttur fregerit, ac qui gallinam vicini necaverit, denique qui Deum fatuum, ac qui hominem humillimum dixerit ſtultum? Quæ ſanè quis ferat aſſertionem illam Critopuli nullum inter peccata diſcrimen agnoſcentis certiſſimè conſequentia? Deriſit hæc in Stoicis olim Antiquitas, ut habes ex (2) Tullio facetiſſimè, innuitque (3) Plutarchus: Eadem Eccleſia damnavit ex Zenonis ineptiis decerpta in Novatiano, teſte Cypriano (4) Martyre. Neque id injuriâ. Naturæ enim quodam inſtinctu cognoſcimus, Moralium Operum alia aliis graviora eſſe, ſive ad laudem reſpiciat gravitas, ſive ad probrum: nam cum Moralis actus naturæ qualitatem ſuæ tùm à fine, propter quem fit, tùm à circumſtantiis, in quibus fit, modoque ipſo, quo fit, ſortiatur: finis autem & varius, & alius alio gravior eſſe poſſit: circumſtantiæ etiam plures, majoreſve, ſeu contra minores, paucioreſve, modus ipſe intenſior, aut remiſſior queat adhiberi, palam eſt, omne Morale Opus & varium eſſe, & alio aliud multò diverſum. Hinc non eodem modo, naturâ ipſa magiſtrâ, peccata puniuntur, Damnatuſque eſt omnium ſuffragio (5) Draco ille Athenienſis, qui eandem omnibus criminibus pœnam inferendam eſſe conſtituit, & in Lege Veteri Synagogæ Numen pœnarum rationem, quantitatemque definiens: (6) *pro menſura*, inquit, *peccati erit & plagarum modus*, quod ſanè abſurdum eſſet, ſi paria eſſent peccata. Nam, ſi paria crimina ſunt, quorſum non eandem pœnam peccatis decernere, ſed minimè definitam relinquere, definiendam ex menſurâ peccati, in quo, ſi menſura, profecto ratio majoris, minoriſve? Hæc enim neceſſariò menſuræ competit, quæ inter æqualia non alia, & alia, ſed eadem eſt, imò & nulla. Ea quippe ad menſuram, & trutinam revocantur, quæ incertæ magnitudinis, incertæque quantitatis cenſentur, ſcilicet ad menſuram non revocanda, ſi ſtatæ, ac neceſſariò ejuſdem ſemper ſint molis. Ea propter qui dixit, pro menſurâ criminis pœnam inferendam, non eandem criminibus omnibus menſuram eſſe, ſed variam, diverſamque manifeſtiſſimè confirmavit.

(1) Vide eo Teſtimon. Græciæ Sa- pientis in Critopulo.

(2) Orat. pro L. Murena lige poſt med.
(3) In Compar. Demoſth. & Cicer.
(4) Epiſt. 52.

(5) Vide Plutarch. in Solone circ. med.

(6) Deuter. c. 25. n. 3.

Digitized by Google

vit. Neque hoc unum teſtimonium ex Sacris
Paginis depromi poteſt, quo diſcrimen inter pec-
cata palam ingeritur, ubique Numen ſive per
ſe, ſive per afflatos à ſe Vates diverſa inter ſe
peccata commemorat. Certè, ubi comparatio eſt,
ibi & majora, & minora, & maxima eſſe opor-
tet: omnis enim comparatio à poſitione ſortitur
initium; quare neque magnum ſine parvo,
nec majus ſine minore, nec maximum ſine u-
troque eſſe poteſt. Jam liquidò conſtat, inter
crimina comparationem fieri Deo authore, eſ-
ſeque alia magna, majora alia, alia maxima:
parva itaque aliqua, aliqua majora, maxima
aliqua, atque adeò diverſa inter ſe, quæ nec
omnia magna, neque majora, neque maxima
eſſe poſſunt,

V. Hæc neget Critopulus, ſi quidem audet,
faxo, eum non Philoſophia omnis modò, ſed &
Grammatice ipſa derideat uti dementem, pla-
nèque delirum. Porro in Sacris Paginis hæc
(1) *Geneſ.* omnia manifeſta eſſe, patet ex crimine (1) Go-
c. 18. nu. morrhæorum; quod *μέγα σφόδρα*, *aggravatum*
20. *nimis dicitur*: Ex querelis (2) Abimelec in A-
(2) *Geneſ.* braham dicentis: *μήτι ἡμάρτομεν εἰς σὲ, ὅτι ἐπήγαγες ἐπ᾽ ἐμὲ, καὶ ἐπὶ τὴν βασιλείαν μου ἁμαρτίαν με-*
c. 26. n. 19. *γάλην;* *Quid peccavimus tibi, quia induxiſti ſu-*
per me, & ſuper regnum meum peccatum gran-
(3) *Exod.* *de?* Ex Moſis verbis (3) ad Populum Idolola-
c. 32. nu. tram. *ὑμεῖς ἡμαρτήκατε ἁμαρτίαν μεγάλην*: *pec-*
30. *caſtis peccatum magnum*, ex Vulgatâ, *pecca-*
tum maximum. Ex deſcriptione peccati filio-
(4) *1. Reg. c. 2.* rum Heli (4) Pontificis: *καὶ ἦν ἡ ἁμαρτία ἐνώπιον*
n. 17. *κυρίου τῶν παιδαρίων μεγάλη σφόδρα*: *Erat pecca-*
(5) *2.* *tum puerorum grande nimis*. Sic (5) David
Reg. c. Deum propitiaturus ſibi, peccatum exaggerat
ult. n. 10. ſuum dicens: *ἥμαρτον σφόδρα ποιήσας τὸ ῥῆμα τοῦ-*
(6) *4.* *το*, *peccavi valde hoc facto*. Sic de (6) Jero-
Reg. c. 17. boamo dicit: *καὶ ἐξήμαρτεν αὐτοὺς ἁμαρτίαν μεγά-*
n. 21. *λην*, *peccare fecit eos peccatum magnum*, &
Victores Azarias cùm perſuadet, captivos
(7) *2. Paralip. c.* Juda reſtituere (7) his verbis: *ὅτι πολλὴ ἡ ἁ-*
28. n. 13. *μαρτία ἡμῶν, καὶ ὀργὴ κυρίου ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ*: *gran-*
in Græco. *de quippe peccatum eſt, & ira furoris immi-*
c. 11. lin. *net ſuper Iſrael*. Ita (8) Eſdra peccatum Gentis
101. ſuæ Deo ſupplex accuſat, & ait: *ἐσμὲν ἐν πλημ-*
(8) *Eſdr.* *μελείᾳ μεγάλῃ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης*, *ſed & nos*
lib. 1. c. 9. *peccavimus graviter*. Mox etiam Eſdra duce re-
n. 7.
(9) *Eſdr.* vocati in Patriam eadem exponunt (9) effati:
li. 1. c. 10. *ὅτι ἐπληθύναμεν τοῦ ἀδικῆσαι ἐν τῷ ῥήματι τούτῳ*:
n. 13. *vehementer peccavimus in ſermone iſto*. Quid
(10) *Jo. c.* plura? Audi (10) Chriſtum ipſum peccata per
19. n. 11. comparationes diſcriminantem. Peccatum iniqui
Judicis Pilati cum crimine Judæorum, qui eum illi
tradiderant, conferens: *διὰ τοῦτο*, inquit, *ὁ παρα-*
διδούς με σοι, μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει, *propterea, qui me*
tradidit tibi, majus peccatum habet: & ad rem
(11) *1. Epiſt. ca. 5.* (11) Joannes, cui laus ex Euangelio, hoc aper-
n. 16. tiſſimo monito inter peccata diſcrimen agnoſcit.
ἐάν τις ἴδῃ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἁμαρτάνοντα ἁμαρτίαν μὴ
πρὸς θάνατον, αἰτήσει, καὶ δώσει αὐτῷ ζωὴν, τοῖς
ἁμαρτάνουσι μὴ πρὸς θάνατον· ἔστιν ἁμαρτία πρὸς θά-
νατον· οὐ περὶ ἐκείνης λέγω, ἵνα ἐρωτήσῃ. *Qui ſcit*
fratrem ſuum peccare peccatum non ad mor-
tem: petat, & dabitur ei vita, peccanti non ad
mortem: eſt & peccatum ad mortem: non pro il-
(12) *Cap. 9. n. 2.* *lo dico, ut roget quis*. Hinc (12) Eccleſiaſtes
idem cenſendum docet de Virtute boni, ac de
Vitio mali hominis, *ὡς ὁ ἀγαθὸς*, ait, *οὕτως ὁ ἁμαρ-*
τάνων, ὡς ὁ ὀμνύων, καθὼς ὁ τὸν ὅρκον φοβούμενος.
Sicut bonus, ſic peccator, ſicut perjurus, ſic
& qui verum dejerat. Quæ verba non aliter
explanare licet, quàm ſi dicas, ea conditio bo-
ni eſt, quæ criminoſi: At inde diſcrimen pecca-
torum infertur. Etenim manifeſtum eſt, inter
opera bona diſcrimen eſſe: Quapropter (13) (13) *1. Ad*
Apoſtolus *ὥστε*, inquit, *ὁ ἐκγαμίζων καλῶς ποιεῖ*, *Corinth.*
ὁ δὲ μὴ ἐκγαμίζων κρεῖσσον ποιεῖ. *Qui matrimo-* *c. 7. n. 38.*
nio jungit Virginem ſuam, bene facit, & qui
non jungit, meliùs facit. Eſt igitur in bono,
& melius, & Optimum, Quomodo & in ma-
lo, pejus, ac peſſimum. Quemadmodum igi-
tur in Virtutibus diſcrimen eſt, & in ſceleri-
bus ita. Cujus cauſam ſi à Philoſopho petas,
eam dabit, quæ unicuique non penitùs deploratæ
ſtultitiæ homini occurret: nimirum, quæ pertinent
ad actus animi, ſive ea mentem, ſive voluntatem
reſpiciant, intendi, remittique poſſe: id quod e-
gregiè Socrates docuit penes (14) Planudem affir- (14) *In*
mans: *τὰς πράξεις τὰς ἠθικὰς, τῆς ψυχῆς εἶναι ποιό-* *Adag.*
τητας; *actus morales animi qualitates eſſe*, *cent. 1.*
quo noris, intendi, ac remitti: quæ porro in-
tendi, remittique poſſunt, ea nec ejuſdem ſem-
per conditionis, nec paria omnia eſſe quiverint.
Unde fas eſt colligere, actus animi alios majo-
res eſſe, minores alios, ut ſpectant ad bonita-
tem, aut ad nequitiam; atque adeò in utriſ-
que eſſe diſcrimen. Propterea (15) Servator, (15) *Jo.*
ἐν τῷ οἴκῳ, ait, *τοῦ πατρός μου πολλαὶ μοναὶ εἰσίν*, *14. n. 2.*
in Domo Patris mei manſiones multæ ſunt, quæ
verba explicans non Latinus aliquis, aut Græcus,
quorum conſtans ubique contra Novatianos ſen-
tentia, nec bonos, nec malos ejuſdem ſemper vir-
tutis, eſſe aut vitii, ſed veſter ille (16) Pala- (16) *In E-*
mas his, apertiſſimis ſenſibus Critopuli ſacrile- *piſtol. ad*
gam dementiam refellit. *ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός* *Theſſal.*
μου, ἔφη, πολλαὶ μοναί εἰσι, τουτέστι διάφοραι, καὶ ποικί- *Orat. 4.*
λαι, σημαίνων τὴν τῶν ἁγίων διαφορὰν ἐκ τῆς τῶν
πράξεων διαφορᾶς. καθὼς γὰρ αἱ ἀξίαι τῶν δικαίων ἄλ-
λαι, καὶ ἄλλαι, οὕτω καὶ ἡ δωρεὰ, καὶ τὸ βραβεῖον· καὶ
τὸν αὐτὸν τρόπον διαδογμάτισται περὶ τῆς τιμωρίας· καὶ αὐ-
τὴ γὰρ ποικίλη ἐν ποικίλαις ἁμαρτίαις· οἱ δυνατοὶ γὰρ
δυνατῶς τιμωρηθήσονται. *In domo Patris mei*
manſiones multæ ſunt inquit. Manſiones mul-
tæ, hoc eſt diſcretæ, & variæ, ſignificans ſan-
ctorum diverſitatem ex differentia operum.
Nam quemadmodum merita juſtorum diverſa,
ita & præmium, & bravium: & eodem mo-
do decretum eſt circa pœnas. Etenim hæ etiam
diverſæ in diverſis criminibus, quandò potentes
potenter tormenta patientur.

VI. Clariùs, & eloquentiùs Leo Acridanus,
quo nullus inter Photianos aut furioſior, aut
petulantior. Is porro contra Latinos ſcribens,
in Leonem IX. Sanctiſſimum Pontificem decla-
mans, ubi multa dementer ad confirmandam
Spiritus Sancti ex ſolo Patre proceſſionem ef-
futiit, tandem ſic (1) conficit. *ἔστι δ᾽ ἕτερον τῆς* (1) *In Li-*
αἱρετικῆς ταύτης γνώμης τὸ ἑξεπόμενον, ὅτι, εἰ ἐκπό- *bro. Quòd*
ρευσις ἡ αὐτὴ ἐκ τοῦ πατρὸς, καὶ υἱοῦ, ἴση μενοῦν· εἰ δὲ *Spiritus*
δυοῖν προσώποιν ἴση ἡ ἐνέργεια, ταὐτὸ λεκτέον περὶ τῶν *à ſolo Pa-*
τριῶν, ἤγουν τῶν ἐκ τῆς Τριάδος τῆς θείας ἐνεργειῶν. *tre proce-*
Ἐν ἡμῖν γὰρ κἀκεῖναι, εἰ δὲ κατ᾽ ἴσον αὗται αἱ ἐνέρ- *dit c. 2.*
γειαι, ἴσαι αἱ ἡμέτεραι πράξεις αἱ ἀγαθαὶ, ἃς ἐν
ἡμῖν μεθ᾽ ἡμῶν ἡ θεία χάρις ἐνεργεῖ, ὅθεν ἴσαι αἱ
τῶν ἁγίων ἀξίαι, καὶ ἴσος τῷ μειρακίῳ τῷ χθὲς τε-
θεῖσθαι ὁ Παῦλος τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, καὶ Ἰωάννης.

ἢ οὐδεὶς μείζων ἐν τοῖς τόκοις τῶν γυναικῶν· ἐκ δὲ τούτου ἴσα δὴ καὶ τὰ τῶν κακῶν πλημμελήματα, καὶ στωϊκίζομεν φανερῶς, μᾶλλον δὲ τἀναντία λέγομεν τῇ τῶν πατέρων παραδόσει, καὶ τῶν ἁγίων γραφῶν τοῖς ῥήμασι πάντη μεταξὺ τε ἀγαθῶν, μεταξύ τε φαύλων διαιροῦσι. *Eſt & aliud hæreticam hanc ſententiam conſequens, quòd ſi hæc proceſſio ex Patre, & Filio eſt, æqualis ſanè. Si verò duarum Perſonarum æqualis actio, idem dicendum de iis, quæ ex tribus, hoc eſt de Divinæ Triadis actionibus in nobis: divinæ enim & ipſæ. Quòd ſi æquales & hæ actiones, æqualia opera bona, quæ in nobis nobiſcum divina Gratia facit. Unde æqualia Sanctorum merita, & par infanti heri mortuo Paulus vas Electionis, & Joannes, quo nemo major inter natos mulierum. Ex hoc etiam infertur, paria eſſe, & ſceleſtorum crimina, & Stoicum ſapimus palam, imò verò contraria ſentimus traditioni Patrum, & aliis Sacrarum Paginarum verbis, ubique inter bona, & mala diſcrimen aſſerentibus.* Hæc ſcilicet Acridanus, quod attinet ad id, cujus confirmandi cauſa, hæc philoſophatur, impiè; dementer etiam, quod ſpectat ad ratiocinium ipſum,
(2) *In teſtimonio Græciæ Sapien. in Leone Acridano.*
& inſipienter, ut alibi (2) demonſtravimus. Nam quod proceſſio ex Patre, & Filio ſit, non conficit, ut æqualis, ſed ut una, eademque ab uno Spiratoris principio ex Patre, Filioque conflato ſit. Quare non eſt conſecutio ex actione illa, quæ intra Triadem à Perſonis eſt, ad actiones Triadis extra Triadem, per quas Deus omnia verè omnipotens efficit: hæ enim cùm ab eo, quod ipſis fit, ſpeciem, uti ajunt, habeant, pro diverſitate rerum, quæ ipſis fiunt, diverſæ ſunt, non quidem in ſe, quando una eſt actio, qua Deus omnia agit, agetque, ſi in ſe ſe conſideretur, multiplicanda nimirum, ut Theologico Vocabulo utar, terminativè, ut nempe refertur ad terminos, quos producit. Sed hæc alibi majore cothurno produximus, ut dementiam, ignorantiamque Photianorum caſtigaremus; nunc ex conſecutione illa ridiculâ utile illud ingerimus, quo Critopuli ſtupiditas agnoſcatur. Nam, ſi id, quod Latini de criminum inæqualitate docent, vel ipſi Photiani dicunt, quorſum id Latinorum proprium aſſerere? Sed reverà Critopulus ex
(3) *Pſal. 63.v.7.*
Regio (3) Pſalte *defecit ſcrutans ſcrutinio*, neque quid dicat, proponatve, novit & ipſe, quidlibet ut ut ignotum dicturus, ſi maledicendi Latinis occaſionem aperiat. Quid e-
(4) *In Antipanoplia de Sacram. Panis.*
nim? non ne ipſe Critopulus ex (4) Margunio, quod ſuperiùs ex Margunio negavit, apertiſſimis verbis & affirmat, & docet? Audi, ut laudet Margunium. ὁ ἐνδοξότατος Κυθήρων ἐπίσκοπος δυσχεραίνει περὶ τῶν νηπίων σοφῶς, καὶ σοφώτατα λέγει. ἔστι δὲ ζήτημα ἄξιον ἀκροάσεως, ὅταν κατερευνῶμεν, εἰ τὴν ἐπουράνιον δόξαν ἐξ ἰσοτιμίας τοῖς ἄλλοις μάρτυσι λήψεσι τὰ ἅγια νήπια; φανερὸν δὲ ὅτι ἐλάττονα. Τὰ γὰρ ἔργα οὐκ ἐπίσης· ὃ δὴ ἐκ τἀναντίου φανεροῦται. διαφόρων γὰρ ἁμαρτωλῶν οὐχ ὁμοίως τιμωρηθήσονται αἱ ψυχαί· ἀνωμαλία γὰρ ἔργων ἐν αὐτοῖς, καὶ ἁμαρτιῶν διαφορά. *Inclitus Cytheræ Antiſtes anceps eſt de Innocentibus ſapienter, & ſapientiſſimè dicit. Eſt autem quæſtio auſcultatione digna, cùm quærimus, an cæleſtem gloriam pari gradu cæteris Martyribus accipient Sancti Infantuli? Manifeſtum porro eſt, quòd minorem; nam opera non ſunt paria: quod à Contrario conſtat, diverſorum enim peccatorum cauſâ non æquè animæ punientur, nam inæqualitas eſt operum, & diſcrimen peccatorum.* Quid clarius, ut agnoſcas baculo utendum cum Critopulo, qui longè contraria eâdem affirmat fronte, eodem aſſerit ore? At non eodem in loco. Scilicet, hæc, quæ ipſi ex ipſius opponimus verbis, quid intereſt, an alio in loco cenſuerit? Parcamus tamen ipſi, ſi hoc eodem in loco ſibi contrarius non eſt. Æquè, inquit, delinquit, qui minima deſpicit, ac qui maxima: Sunt ergo minima peccata, & maxima: ſunt ergo diverſa: nam hìc de quantitate criminis agimus, quantitas verò, ut ut res quantæ ejuſdem naturæ ſint, in maximo, & minimo diverſa eſt. Nempe quæ ligna in palmo, & ſemipalmo ligna ſunt, non ſunt eadem, ſed diverſa, ut quanta ſunt. Quid his reſpondebit Critopulus? Nullum diſcrimen aſſeris in peccatis, & inter peccata minimum vides, & maximum? Minimum, inquiet fortaſſis, quod Vos minimum dicitis, non quod minimum eſt. Quid? nunquid non verba Chriſti tute ipſe proponis, in quibus minima prædicantur? *Qui ſolverit unum de mandatis iſtis minimis.* Solutio mandati non ne peccatum? Ergo ſolutio minima peccatum minimum: at minima ſolutio eſt minimi ſoluti. Solutio igitur mandati minimi minimum erit delictum. En ut ex ipsâ tuâ ſententiâ (nam ſententiam Chriſti ſequeris, eique defers) ſunt & peccata minima, nec ea minima vocas, quòd à nobis minima reputentur. Quòd ſi minimum, & maximum inter delicta; ergo delictorum diſcrimen eſt, aſſeriſque, quod negas, eo ipſo in loco, ubi negas, quod aſſeris. Video, quid Patroni Critopuli contra Veritatem comminiſcantur. Ajunt, eum diſcrimen criminum, quod ad pœnam attinet, pernegaſſe, non autem quod attinet ad qualitatem, & quantitatem criminis ipſius. At hoc Iniquitatis, & injuſtitiæ Deum accuſare eſt. Pœna enim Juſta non eſt, ni menſuræ criminis adaptetur, neque aliud æquus judex ſententiâ pœnali petit, niſi, ut certa parilitas interſit culpam, & pœnam, quæ nimirum culpam non ſuperet: Jam ſi eadem adeò culpis omnibus irrogatur pœna, ut, quæ maximo debetur, inferatur & minimo crimini, pœna juſta non erit, injuſtuſque profectò, qui eum in modum irrogat pœnam. Ex quo ſequitur ſtatim, juſtiſſimum, ac clementiſſimum Numen iniquum eſſe, quando vel minimis delictis eandem decernit pœnam, quam maximis.

VII. Neque Critopulo favent, quæ ex Sacris Paginis jactat: in primis enim Jacobus, cùm dicit, offendentem in uno reum omnium fieri, de gravi loquitur culpâ, per quam graviter in aliquod præceptum Legis peccatur. Quod manifeſtum eſt ex antecedentibus, & conſequentibus verba relata Jacobi: ait (1) enim: εἰ μέντοι νόμον τελεῖτε βασιλικὸν κατὰ τὴν γραφήν, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου, ὡς σεαυτόν. *Si tamen Legem perficitis regalem ſecundum Scripturas: diliges proximum tuum, ſicut te ipſum.* Sequitur. (1) *Jacob. c.2.n.8.9.*
καλῶς ποιεῖτε· εἰ δὲ προσωποληπτεῖτε, ἁμαρτίαν ἐργάζεσθε ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς παραβάται. Ὅστις γὰρ ὅλον τὸν νόμον τηρήσει, πταίσει δὲ ἐν ἑνί, γέγονε πάντων ἔνοχος: *bene facitis: ſi autem perſonas accipitis, peccatum operamini, redargu-*

ti à

Digitized by Google

ti à Lege quaſi tranſgreſſores, qui enim totam legem ſervaverit, offendat autem in uno, factus eſt omnium reus. Vides, ante illa verba de Dilectione, quæ graviter ſanè præcipitur, agi, quà, mox aſſerit, contemptâ in hoc, vel illo proximorum hominum diligendo, graviter peccari, atque adeò reum omnium fieri, ejus videlicet conditionis, quæ caſtiganda ſit eâdem pœnâ, quâ ii, qui quoquo modo, contra Legis præceptum jubentis amorem, odium impenderint proximis grave: eâdem, inquam, pœnâ, quod attinet ad qualitatem, æternâ nimirum, non eâdem, quod ſpectat ad quantitatem, quæ ad inſtar, menſuramque criminis revocanda eſt. Hinc ſubdit ut verborum illorum rationem: ὁ γὰρ εἰπὼν μὴ μοιχεύσῃς. εἶπε δὲ μὴ φονεύσῃς. εἰ δὲ οὐ μοιχεύσῃς, φονεύσῃς δὲ, γέγονας παραβάτης νόμου. *Qui enim dixit, non mœchaberis dixit, & non occides. Quòd ſi non mœchaberis, occides autem, factus es tranſgreſſor legis.* Quaſi dicat: in gravi uno qui peccat, æquè perit, ac qui in pluribus peccat, neque intereſt vitæ, quæ perit, utrum uno vulnere pereat, an pluribus, ſi unum illud lethale ſit: cùm enim Tranſgreſſor legis, quippe qui ex malo dicitur, malus ſit; malum autem ex ſingulis cenſeatur vitiis; tranſgreſſor Legis unâ Legis prævaricatione, gravi tamen, habetur: Quapropter perinde eſt ad nomenclaturam, improbitatemque Prævaricatoris, ſi ab uno, vel à pluribus prævaricationibus fluat, cùm æque prævaricator ex uno, ac ex pluribus injurioſis Legi actibus fiat. Hæc Jacobi ſententia eſt, quæ ſanè longè ab ineptiis Critopuli Græco-Lutherani peregrinatur, ut patet. Eodem planè modo reſpondetur ſententiæ ex Deuteronomio contra Veritatem objectæ. Diris ibi devovetur, qui non ſervaverit ea omnia, quæ eodem Deuteronomii capite diris communibus Populi excipiuntur. Eſt enim veluti corollarium quoddam, & Colophon Dirarum, quas proximè propoſuerant Sacerdotes. At ea, quæ ibi damnantur, non quæcunque ſunt crimina, ſed lethalia, atque graviſſima, ut Lectori patebit. Nihil ergo ex eo loco utile inferri poteſt confirmandæ ſententiæ Critopuli: Imò, ſi ſtandum eſt regulæ Juriſconſultorum, quam ſæpe commendat amicus, affiniſque Critopuli Margunius, ut incluſio unius excluſio ſit alterius; cùm diræ illæ non omnibus, ſed certis criminibus irrogentur, conſequens erit, non omnia crimina eidem noxæ obnoxia eſſe. Idem conſtat ex Ezechielis ſententia: eâ Deus lethale crimen caſtigat, nam inferiùs eum, qui per crimen moritur deſcribens, crimina tantùm lethalia proponit. Quod ulteriùs relatis Ezechielis verbis confirmare non libuit, cùm ea legiſſe ſuperſit. Quod verò ex Apoſtolo Critopulus objicit, manifeſtiùs in eandem, quam hactenus propoſuimus Divini verbi ſententiam, recidit. Nam Paulus illius peccati ſtipendium mortem affirmat, à quo dicit liberatos Chriſtianos per Chriſti Gratiam Sanctificantem. Hoc autem vel Originale illud, acceptumque ex noxia Protoplaſtarum eſt, aut lethale, quod poſt Baptiſmum, ante accuratè (2) conſtituerat: ἐλευθερωθέντες δὲ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἐδουλώθητε τῇ δικαιοσύνῃ· ἀνθρώπινον λέγω διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς ὑμῶν, ὥσπερ γὰρ παρεστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ, καὶ τῇ ἀνομίᾳ εἰς τὴν ἀνομίαν, οὕτω δὲ νῦν παραστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν. *liberati autem à peccato ſervi facti eſtis Juſtitiæ. Humanum dico propter infirmitatem carnis veſtræ. Sicut enim exhibuiſtis membra veſtra ſervire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem; ita nunc exhibete membra veſtra ſervire Juſtitiæ in ſanctificationem.* Vides, de immunditia, & iniquitate ſermonem eſſe, non de cæteris nempe peccatis, quæ, ut mox dicemus, cum Juſtitia ſtare utique poſſunt. Confice igitur, peccatum ad ſtipendium mortis deduci, quod lethale eſt, atque graviſſimum; & alioqui ideò lethale dicitur, quia merces ejus, ſive meliùs pœna, mors eſt. Verùm illud in hac tota ex Sacris Paginis confirmatione mirum eſt, quod ultimo loco producitur. Nam ex eo quid pote inferri? Non ſanè criminum ex ſe, & ad ſe quod attinet, parilitas, cùm ibi minima nuncupentur, quæ comparationem inſtitutam in quantitate conſtituunt, quippe quæ eſſe non poſſunt ſine minoribus, & parvis. Hanc ergo parilitatem inde non inferes. Sed neque parilitatem, quod ſpectat ad pœnam, nam hæc verba: *minimus vocabitur in Regno cælorum*, vel ſonant ita: *minimus habebitur inter eos, qui beatitate fruuntur*: vel ita: *minimus habebitur ab iis, qui beatitate fruuntur*. Si primum, jam cenſetur inter beatos eſſe, qui minimus inter beatos habetur; quando minimus, & maximus intra eandem ſpeciem eſt, atque adeò conficitur, eum locum adeò ineptum eſſe parilitati pœnarum probandæ, ut ad beatitatem pertineat. Si verò ſecundum placeat, quid pœnæ ſit haberi, atque eſſe minimum, ni decernas, quo in genere minimus habeatur, qui minimus habetur? Minimus, inquit vocabitur, ſcilicet, vel ratione culpæ, vel pœnæ cauſâ: neque enim aliud quidpiam comminiſci Critopulus quiverit. At ratione pœnæ, haudquaquam ſanè: nam minimus in pœna, vel eſt, cui minima pœna irrogatur, vel cui in pœnam datur, ut minimus ſit. Utrunque pœna quidem eſt, neutrum tamen, quod petitur à Critopulo, probat: Etenim neque ei, cui minima irrogatur pœna, mors irrogatur, neque minima pœna mors eſt: minimus igitur qui vocatur, ratione culpæ minimus dicitur. At qui minimus in culpa eſt, minimam pœnam meretur: Unde ſtatim deducitur, & culpas minimas eſſe, & non omnibus culpis graviſſimam pœnam incuti. Vides ex verbis Chriſti ad ſenſum explicatis Critopuli, nihil utile pro inſulsâ Critopuli, & impiâ ſententiâ colligi poſſe, imò nihil non abſurdum colligi poſſe. Quare aliter divinum effatum explanandum eſt, ut aut minas ingerat, oſtentetque, periculum peccandi impendere maximum illis, qui minima negligunt, juxta (3) illud, *qui parva ſpernit, paulatim decidet*; vel id aſſerat, quod certiſſimum eſt, eum, qui graviora Legis præcepta ſervat, minora verò non contemnit ſolùm, ſed etiam contemnenda docet, imperfectum eſſe maximè, ac minimâ gloriâ fruiturum, ſi tandem æternam gloriam nanciſcetur.

VIII. Hic ſenſus genuinus divinæ ſententiæ, cujus primam partem, ut antiquiores ex Noſtris omittam, Photianoque Critopulo Pho-

(2) *Ad Rom. c. 6. n. 18. 19.*

(3) *Eccli. c. 19. n. 1.*

tianos opponam, palam affert Chriſtodulus (1) Chartophylax, Heracleæ in ſenectute Archiepiſcopus, ſecundam verò Philotheus Patriarcha, Photianus uterque. Nam primus ſic tradit ἐλάχιστον δ' ἡ ἀλήθεια κληθήσεσθαι διδάσκει τὸν λύοντα τὰ τοῦ νόμου ἐλάχιστα, καὶ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους διδάσκοντα· καὶ ταύτην διδασκαλίαν προτίθησιν εἰς φόβον τῶν περὶ τὰς ἐντολὰς ἀμελούντων· ἐλάχιστοι γὰρ ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ βασιλείᾳ οἱ καταδικασθέντες αἰωνίῳ θανάτῳ· ἡ δὲ λύσις τῶν ἐλαχίστων ἐντολῶν εἰς κόλασιν αἰωνίαν οὐ καταφέρει, ὅθεν σημαίνει τὸ μέλλον τῆς ἁμαρτίας ἐκ τοῦ παρόντος, κἀντεῦθεν καὶ τὴν κόλασιν· ὁ γὰρ λύων τὰ ἐλάχιστα, εἶτα τὰ μεγάλα, ἔπειτα καὶ τὰ μείζω, τέλος γε καὶ μέγιστα καταλύσει. *Minimum vocandum Veritas docet eum, qui minima ſolvit Legis, & docet ita homines, atque hanc doctrinam ad incutiendum timorem negligentiæ circa Leges proponit. Nam minimi in Regno Dei, qui æternæ morti addicti ſunt. Solutio verò minimarum Legum pœnam æternam non irrogat. Quare ſignificat futurum peccati ex præſenti, atque indè & pœnam: Etenim, qui ſolvit minima, mox & magna ſolvit, inde & majora, denique ſolvet & maxima.* Philotheus (2) verò: ἡ μὲν πνευματικὴ οἰκοδόμησις ἐν τῇ τελείᾳ τοῦ νόμου περιεργείᾳ κεῖται, καὶ ἐλάχιστός ἐστι παρὰ Θεῷ ὁ ἐλαχίστην ἐντολὴν καταλύων, τουτέστιν ἀτελής· τὸ γὰρ φαῦλον ἐξ ἐλαχίστων δὴ πλημμελημάτων γίνεται, καὶ ὧδε ἡ τοῦ Χριστοῦ δυσκολοεξήγητος γνώμη, ὃς ἐὰν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων· καὶ τὰ ἑξῆς. *Spiritalis ædificatio in perfectâ circa Legem diligentiâ ſita eſt, & minimus eſt penes Deum, qui minimam Legem ſolvit, hoc eſt imperfectus: nam malum ex minimis delictis fit. Et huc pertinet Sententia Chriſti, quæ explicatur difficilè. Qui ſolverit unum de mandatis iſtis minimis, &c.* En ut Photiani ipſi, quique apud vos aliquid ſapere viſi ſunt, longè diverſam ab ea, quam Critopulus dedit, verbis Chriſti tribuunt interpretationem, eamque, quæ ut à confirmandis dementium ineptiis abhorret, ita mente Chriſtianâ, Patrum intelligentiâ indigna non eſt. Quò magis deteſtari licet Critopuli gerras, qui, quæ hominum omnium in Græciâ, etiam Photianorum mens ad Pietatis, Veritatiſque confirmationem explicant, Verba Chriſti, ea ipſe ad impietatis mendaciſſimæ firmamentum confert, ut nimirum, vel in Deo iniquitas, vel inter crimina æqualitas aſſeratur. Quapropter veniâ peccatum dignum nullam admittit, ratus omnia eſſe lethalia. Quod ſanè impium, & inſulſum eſt. Nam ſemper Eccleſia univerſa peccata cognovit, quibus nulla vis eſſet perimendi vitam animæ, quæque *venialia* jure, ac meritò appellavit. Affert ad id plurima effata Baſilii, Nyſſeni, Petri Alexandrini, Chryſoſtomi, & Cyrilli utriuſque Joannes Laſcares (3) Rhyndacenus, quibus producendis ſuperſedendum cenſuimus, ne in remanifeſtâ, ſupervacaneo labore, addictum utilitati Gentis noſtræ calamum nequicquam fatigaremus; & alioqui non id agimus in præſentiarum, ut Photianos Sanctorum Patrum noſtrorum authoritate refellamus, ſed ejus ſatagimus, ut Critopulum diſcipulum Margunii Magiſtro deteriorem Photianorum ſuffragio, publicum hoſtem Græciæ, etiam delirantis, demonſtremus, quò deſinant Lutheri, Calvinique catuli latrare, latratuque inſano, ex Critopuli, Critopuloque ſimilium quorundam ineptiis, recentiorem Græciam, etiam Photianam æſtimare.

(1) *Orat. in nomin. 2. Quadrageſima.*
(2) *Orat. in Gregoram.*
(3) *In Except. juris Græci tit. de Pœniten.*

IX. Profectò veniale peccatum vel ipſis Photianis ſolemne eſſe, notumque, palam eſt ex hîs phraſibus, queis utuntur perpetuò. τὰ συγγνώμης ἄξια παρὰ Θεῷ πλημμελήματα, τὰ συγγνωστά, τὰ εὐσύγγνωστα, αἱ οὐ πρὸς ψυχῆς θάνατον ἁμαρτίαι, τὰ παραπτώματα τῶν δικαίων, τὰ οὐκ ἐπ' ἀνάγκῃ ἐξομολογήσεως ἁμαρτήματα, τὰ ἐλαττώματα τῆς ἀγάπης, τὰ τῆς τελείας ἀγάπης ἐμπόδια. *Digna veniæ penes Deum peccata: quæ veniam merentur: queis parcere facilè licet: quæ non ad mortem ſunt animæ delicta: peccata juſtorum: quæ exhomologeſi delicta non indigent: charitatis diminutiones; perfectæ charitatis impedimenta*; quæ omnia paſſim occurrent (1) in Photio, in Leone (2) Acrideno, in Gregorio (3) Acindyno, in (4) Palama, in Alexio (5) Ariſteno, in Alexandro (6) Choniata, in Joanne (7) Citrio, in Helia (8) Cretenſi, in (9) Balſamone, in (10) Hierotheo Monacho, in Athanaſio (11) Patriarcha CP. in (12) Coreſſio, in Chriſtophoro (13) Canonarcha, in Manuele (14) Malaxo. Neque id mirum, cùm ex divinis Paginis manifeſtiſſimè communi omnium ſuffragio recepta Veritas deducatur. Quid enim, amabo, ſapit illa Salomonis (15) aſſertio: οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος, ὃς οὐχ ἁμαρτήσεται: *non eſt enim homo, qui non peccet*; quæ non ſemel, ſed iterum (16) dicitur; quàm eſſe peccata, quæ vel à probis utique perpetrantur? Nam, ſi nullus eſt, qui non peccet, certè omnis homo peccat: Quòd ſi omnis homo peccat, profectò & probi peccant, qui inter homines omnes aliqui ſunt. Jam ſi vel juſti peccant, cùmque peccent, juſti appellantur tamen, omnino ſequitur, eſſe peccatum, quod Juſtitiam non tollit; Juſtitia autem amicitia cum Deo eſt; Unde ſubſequitur, amicitiam hominis cum Deo ſtare poſſe, licèt in homine peccatum ſit aliquod. Peccatum porro iſtiuſmodi lethale eſſe non poteſt, quando lethale peccatum Deum graviter lædens Deo inimicum hominem facit. Quo fit, ut tandem colligas ritè, peccatum hujuſmodi veniale eſſe, quo vocabulo peccatum illud ſignificamus, quod animo mortem minimè irrogat, ſtatque cum amicitiâ Dei, cum adoptione æternæ hæreditatis, cum Gratia animos conſecrante, per quam vulgò dicimur *ſanctificari*. Urget, premitque præſentiùs Critopulum Sapiens, (17) effatus, *ſepties in die juſtum cadere*: ἑπτάκις γὰρ πεσεῖται ὁ δίκαιος, καὶ ἀναστήσεται, non appellaturus juſtum, quem aſſerit cadere, ni caſus cum juſtitia ſtare poſſet: at caſus is peccatum ſignificat, ut omnes affirmant: juſtitia igitur cum peccato aliquo ſtare poteſt. Hoc autem lethale quis dicat? venia igitur dignum. Adde quæ dicit, ſcribitque (18) Jacobus apertè idipſum conficere. Ait enim, ἕκαστος πειράζεται ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας ἐξελκόμενος, καὶ δελεαζόμενος· εἶτα ἡ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα τίκτει ἁμαρτίαν, ἡ δὲ ἁμαρτία ἀποτελεσθεῖσα ἀποκύει θάνατον. *Unuſquiſque tentatur à concupiſcentiâ ſuâ abſtractus, & illectus: deinde, cùm concupiſcentia conceperit, parit peccatum, peccatum verò, cùm conſummatum fuerit, generat mortem.* His explicat proceſſum peccati ſecundum ſe, docetque, poſt illecebras concupiſcentiæ, quæ

ſine

(1) *In Epiſt. ad Ep. Ancyran.*
(2) *Lib. 1. contr. Azyma in fin.*
(3) *Lib. 3. contr error. Palam.*
(4) *Orat. 2. de Metamorphoſ. & lumine Thabor.*
(5) *In Nomocan. ad Nicæn. II.*
(6) *Epiſt. de captivit. CP.*
(7) *In centū reſponſionibus n. 64.*
(8) *In reſponſ. ad Monach. Aſceten.*
(9) *In Schol. 8. ad Novell. Juſt.*
(10) *In Collect. Can. ad Can. Apoſt.*
(11) *In Paræneſ. 2. ad Epiſc. recedentes.*
(12) *In Synopſ. Nili ad Can. Nicæ. II.*
(13) *De Can. VI. ſcholio 6.*
(14) *In Nomoc. ad Can. Apoſt.*
(15) *3. Reg. ca. 8. n. 46.*
(16) *2. Paralip. c. 6. n. 36.*
(17) *Prov. c. ult. nu. 16.*
(18) *Epiſt. Canon c. 1. nu. 14. 15.*

Digitized by Google

ſine aliquo peccato eſſe non poſſunt, continuò peccatum ſequi, ſi quis diligenter non caveat. Ex concupiſcentia enim oritur delectatio in deteriori hominis parte, quæ profectò nonnullum peccatum eſt, non tamen lethale, niſi mens ipſa, atque voluntas plenè deliberet: propterea ſubdit: *peccatum verò, cùm conſummatum fuerit, generat mortem*, addito nimirum pleno voluntatis aſſenſu. Idem aliter explicat Paulus (19) illis verbis, quæ in primo Reſponſo rimati ſumus, *qui ædificat ſuper ligna fœnum, ſtipulas, ſalvus erit quaſi per ignem*, quibus eleganter, & doctè veniale deſcribitur ex levitate materiæ, in ligno, & fœno, & ſtipulis explicatæ. Quapropter Auguſtinus (20) doctiſſimè: *alia*, inquit, *peccata ſunt infirmitatis, alia imperitiæ, alia malitiæ. Infirmitas contraria eſt virtuti, imperitia ſapientiæ, malitia bonitati. Quiſquis igitur novit, quid ſit virtus, & ſapientia Dei, poteſt æſtimare, quæ ſint venialia peccata, & quiſquis novit, quid ſit bonitas Dei, poteſt æſtimare, quibus peccatis certa debeatur pœna, & hic, & in futuro ſeculo: quibus tractatis probabiliter judicari poteſt, qui non ſint cogendi ad pœnitentiam luctuoſam, & lamentabilem, quamvis peccata fateantur, & quibus nulla omnino ſperanda ſit ſalus, niſi Sacrificium obtulerint Deo Spiritum contribulatum per pœnitentiam*: Sic (21) Auguſtinus, qui alibi ſententiam ſuam expromens apertiùs ait: *Innocentiam ad Altare portare; peccata, etſi ſunt quotidiana, non ſint mortifera*; ut ſcias eſſe peccata, quæ tamen non ſunt ullo modo mortifera.

(19) 1. *Ad Corinth. c. 3. n. 12.*
(20) *Lib. 83. quæſt. q. 20.*
(21) *Tract. 26. in Jo.*

X. Denique, ut ratione aliqua demonſtremus expers rationis eſſe Critopuli Græco-Lutherani Patriarchæ ingenium, duo certa Græcis omnibus omnino proponimus; alterum eſt, in Euchariſtia peccata remitti, quod conſtat (1) ex illis: τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς Διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν: *hic eſt enim Sanguis meus novi Teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*: quę ex multis ſenſis, ad quæ trahi queunt, ad hoc ſanè Eccleſia noſtra præcipuè deducit, ſolemniter precata Numen, ut Euchariſtiam nobis in remiſſionem peccatorum prodeſſe velit. Quid enim aliud ſonant illa verba, quæ poſt confectam Euchariſtiam ſecretò dicit Sacerdos, ὥστε γενέσθαι τοῖς μεταλαμβάνουσιν εἰς νῆψιν ψυχῆς, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν: *ut fiat accipientibus in Sobrietatem animæ, in remiſſionem peccatorum, &c.* niſi Eccleſiæ noſtræ ſententiam affirmantis, remitti per Euchariſtiam peccata? Quod ulteriùs conſtat ex eo, quia Euchariſtia novum Teſtamentum eſt, id Servatore (2) ipſo palam affirmante: at novum Teſtamentum pactum includit peccatorum remittendorum, ut apertiſſimè vaticinatus eſt (3) Jeremias. In Euchariſtia igitur pactum ejuſmodi certiſſimum eſt, unde ſequitur per Euchariſtiam peccata remitti. Secundum, quod certò certius effamur, eſt, Euchariſtiâ lethale peccatum minimè remitti. Id pernegent, qui (4) Lutheri, atque (5) Calviui peſtilentiſſima probant dogmata: Græcis, & Photianis pro compertiſſimo eſt, quippe quibus id omnino credendum proponit ante collecta per (6) Bellarminum, Hieremias (7) Patriarcha, qui validiſſimè Calvinianam, Lutheranamque peſtem pluribus argumentis aggreſſus, Vivorum Sacramentum oſtendit Euchariſtiam. Nam penes Joannem (8) cùm integro capite de ea agatur, nuſquam dicitur inſtituta ad remittenda peccata lethalia, ſive ad vitam conferendam, ſed ad eam ſcilicet conſervandam, augendamque. Non enim dicitur: *qui manducat hunc panem, reſurget à morte criminum redivivus, nec vivere incipiet, ſed non eſuriet, non morietur, vivet in æternum*, dicitur, atque his conſentanea. Non ergo vitam præſtat non vivis Euchariſtia, ſed, quam invenit vitam, perficit, conſervat, producit. Id, quod ex illis verbis confirmatur. ἡ σάρξ μου ἀληθῶς ἐστι βρῶσις, καὶ τὸ αἷμά μου ἀληθῶς ἐστι πόσις: *caro mea verè eſt cibus, & Sanguis meus verè eſt potus*. Porro effectus cibi, potuſque non eſt, vita carenti vitam dare, ſed habentem vitam alere, ſervare vivum. Si enim mortuis cibum ſuppedites, abſurdiſſimum erit, cùm inde mortuus non magis nutriri, juvarique poſſit, quàm lapis. Adde ex ipſis Sacrarum Paginarum typis, atque ſimilitudinibus, queis Vates Euchariſtiam prędixere, idipſum inferri. Paſchalem Agnum typum fuiſſe Euchariſtiæ, nemo eſt, qui ambigat: verùm ad ejus ſolemnes epulas minimè licuit accedere lethali crimine ſaucio: quare differendæ potius erant, quàm cum crimine celebrandæ, ex libro (9) Numerorum, & (10) alibi. Panes quoque, quos Propoſitionis vocabant, Euchariſtiæ Symbola cenſentur fuiſſe. Eos porro minimè luſtratum, expiatumque hominem edere (11) nefas erat, & univerſim grande piaculum habetur in Sacris (12) Paginis, pollutum hominem partem immolatarum Deo carnium aliquam edere, cùm tamen carnes hujuſmodi Euchariſtiam ſignificaverint. Scilicet id Deo agente, ut Vaticinia ipſa ingerant innocentiam ad diviniſſimum Epulum adducendam. Eandem ob cauſam ſine nuptiali veſte regale convivium ingreſſus ſeveriſſimè (13) plectitur, & Prodigus (14) ille filius non ante ad vitulum ſaginatum comedendum admittitur, quàm Patri reconcilietur, atque depoſitis ſordibus ornatum aſſumat, & annulum. Denique (15) Servator ipſe, antequam Euchariſtiam diſcipulis ipſe ſuis porrigeret, lavit eorum pedes, palam facto ipſo docens, non fieri munditiem animæ ab Euchariſtia, ſed aliunde peti paratam. Hinc illa (16) Apoſtoli: *probet ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat*; δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτὸν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω, quæque ſequuntur apprimè confirmantia, adeò Sacramento hoc non revocari ad vitam animæ ſceleratos homines, ut auſos non dum expiatis criminibus ad ipſam accedere, renovato judicio iterum in morte confirmet. Propterea Eccleſia (17) noſtra in primis edicendum omnibus cenſuit præcone ſcilicet Diacono: *Sancta Sanctis*: τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις, quibus non Catechumeni tantùm, ſed & peccatores omnes à ferculo arcentur divino, ut explicat ſapienter (18) Chryſoſtomus, videnduſque ad id ipſum ex Græcis (19) Juſtinus (20) Baſilius, (21) Heſychius, ex Latinis Cyprianus (22) Martyr, (23) Ambroſius, (24) Hieronymus (25) Auguſtinus, (26) Leo Magnus, (27) Dialogus, atque (28) Bernardus. Jam ſi & per Euchariſtiam peccata remitti certum eſt, & le-

thalia

(1) *Mat. c. 26. nu. 28.*
(2) *Luc. c. 22. n. 20.*
(3) *C. 31. n. 32. & ſeqq.*
(4) *Concio. de digna præparat. ad Sacrif. Euchar. an. 1517. Concio. de Cōfeſſ. & Euchar. an. 1519. In Lib. de Capt. Babylon. c. de Euchar. In Tract. de commun. Populi. Serm. de Euchar. an. 1526. In l. cōtr. artic. Lovanien.*
(5) *Inſtit. lib. 4. c. 17. §. 41. & 42.*
(6) *Tom. 3. de Sacra. Euchar. lib. 4. c. 18.*
(7) *In paræn. ad Germ. de Euchar. ant. med.*
(8) *Joan. c. 6. per tot.*
(9) *C. 9 n. 10. & ſeq.*
(10) *2. Paralip. c. 30. n. 3.*
(11) *1. Reg. c. 21. num. 4. & ſeqq.*
(12) *Levit. c. 22. nu. 3.*
(13) *Mat. c. 22. n. 12 & ſeq.*
(14) *Luc. c. 15. nu. 22. & ſeq.*
(15) *Jo. c. 13. à n. 5.*
(16) *1. ad Corinth. c. 11. n. 27.*
(17) *In Liturg. ad Elevationem.*
(18) *Hom. 61. ad Popul. Ant.*
(19) *In Apolog. 2. prope finem.*
(20) *Lib. 2. de Bapt. c. 3.*
(21) *Lib. 7. in Levit. c. 16.*
(22) *Lib. 3. Ep. 14.*
(23) *Lib. 6. in Luc. c. 37.*
(24) *In Comm. c. 1. ad Tit.*
(25) *d. tract. 26. in Joan.*
(26) *Ser. 2. de reſur.*
(27) *Lib. 2. c. 1. in l. 1. Reg.*
(28) *Ser. de Cœn. Dom.*

Digitized by Google

daverit ſuos, ab uſu Ordinum non rejiciunt: neque igitur ejicient ab Ordinatione. Poſitionem priorem Græcorum omnium ſuffragium approbat, duce Prodromo (4) docente, ad agnoſcenda peccata; quæ Ordinationem faciendam impediunt, id certiſſimi diſcerniculi eſſe, ſi ea uſu Ordinum jamdudum acceptorum impediant. *γνῶναι δὲ τὰ ἀπείργοντα τῆς χειροτονίας ἁμαρτήματα ῥᾴδιον, εἰ τὰ ἀπείργοντα τῆς λειτουργίας τὸν χειροτονηθέντα γνώσῃς· τὰ λυμαινόμενα γὰρ τὸ πραχθὲν, ταῦτα ἐμποδίζει τὸ μέλλον πράττεσθαι*. *Noſſe verò, quæ ab Ordinatione repellunt, peccata, facile eſt, ſi noris, quæ initiatum jamdudum arcent à Miniſterio: nam quæ factum labefactant, ea impediunt & faciendum*. Quæ Regula an vera ſit, meritò fortaſſis quis dubitet, ſed hìc à nobis certo certior cenſetur, quippe ab omnibus Photianis recepta, iiſdemque Prodromi verbis aſſerta ante omnes à (5) Balſamone, mox à cæteris omnibus (6) Ariſteno, (7) Macario, (8) Blaſtario, (9) Geraſimo, (10) Arſenio, & (11) Malaxo, probataque clam à Nicephoro Patriarcha, qui nullam in Regulis irregularitatem adducit, quæ à Miniſterio non impediat, nullumque initiatorum impedimentum proponit, quod in initiando impedimentum Ordinum non efficiat. Stat ergò prima poſitio in legitimo Syllogiſmo: poſterior conſtat ex relatis Canonibus Apoſtolorum. Nam Ebrietas, Fœnus, ludendi Conſuetudo emendato criminum hujuſmodi reo impedimento non ſunt, quo minùs Miniſterium Ordinum ſuorum exerceat: ergo obex eſſe non poteſt Ordinum tradendorum. At hinc ſequitur manifeſtè concluſio noſtra, quando hæc peccata lethalia ſunt, ea autem initiato, ſi emendetur, deſiſtatque, non obſunt; igitur neque initiando oberunt; colligiturque non omne lethale crimen cauſam rejiciendorum ab Ordinibus hominum conſtituere. Confirmatur hoc totum ex Neocæſarienſi (12) Concilio, ubi deſiderans concubitum mulieris nullâ afficitur cenſurâ, modò non ſequatur concubitus. Sic enim ait: *ἐὰν πρόθηταί τις ἐπιθυμήσας γυναικὸς, συγκαθευδῆσαι μετ᾽ αὐτῆς, μὴ ἔλθῃ δὲ εἰς ἔργον αὐτοῦ ἡ ἐνθύμησις, φαίνεται, ὅτι ὑπὸ τῆς χάριτος ἐῤῥύσθη*. *Si quis concupitâ muliere, etiam ſi concubitus ejus deſiderium habeat, non autem ſubſequatur effectus, manifeſtum eſt, hunc fuiſſe per divinam gratiam liberatum*. Quæ poſtrema verba non aſſerunt liberatum hominem illum à peccato; quippe cùm certum ſit, eum, qui videt mulierem, ad concupiſcendam eam, mœchatum fuiſſe; liberatus igitur dicitur ab ea nota, quam ex culpa contracturus erat, atque adeò, licèt peccarit, ac ſi non peccaſſet, habetur. Vides, eſſe peccata, circa quæ nihil agit Eccleſia: quòd ſi omne peccatum irregularitatem faceret, profectò nullum peccatum Eccleſia præteriret, neque peccator liberatus fuiſſe diceretur, ſi ex culpa qualibet abſtineretur à Sacris. Quid, quòd deturbatus gradu, quem occupat in Eccleſiâ, &, ut vulgo dicimus, depoſitus ob Canonicum-crimen, ſi reſipiſcat, recipitur iterum ad officium, ſuoque muneri reſtituitur: Id nimirum (13) Penthecte Synodo decernente, ex cujus nempe ſententiâ ſequitur, Laicum, ſi reſipiſcat à crimine, recipiendum ad Ordines. Non enim, video, quî is, qui exiſtho-

(4) *De Interpret. ad Nicæn. I.*
(5) *In Schol. ad Canones in Trull.*
(6) *In Nomocan.*
(7) *In Collect. 2. Can. ad Nicæn.*
(8) *In Synopſ. Syntagm. c. 2.*
(9) *In Ektheſi Canonū ad Nicæn.*
(10) *In Collect. Can c. 38.*
(11) *In Nomocan. c. 95.*
(12) *Canone 4.*
(13) *Canone 21.*

ratus ob crimen eſt, publicèque indignus munere ſuo pronunciatus, mox per Pœnitentiam ad priſtinam dignitatem reſtituatur; is verò, qui nondum munus obtinuit, per Pœnitentiam criminis, nequeat reſtitui ad eam conditionem, ex qua dignitatem Sacram conſequi queat. Non obſtant, quæ pro Balſamonis deciſione Margunius, & Critopulus jactant: ea enim, & alia ſequentibus concluſionibus diruuntur.

SECTIO VII.

De Crimine Capitali.

SUMMARIUM.

I. *Occultum crimen non rejicit ab Ordinibus: & quidnam ſit occultum crimen? An Eccleſia judicet de occultis?*

II. *Capitale peccatum probatum legitimè repellit ab Ordinibus. Capitale crimen dividitur. Hæreſis, & Apoſtaſis repellunt ab Ordinibus. Notatur inconſtantia Margunii.*

III. *Simoniacus, & Fænerator ad Sacros Ordines recipi nequit. Refellitur Margunius ſtans pro fænore, quod Jure divino vetitum probatur.*

IV. *Idem probatur ex Jure Euangelico, & naturali.*

V. *Proponitur ratio ad idipſum probandum.*

VI. *Reſpondetur difficultatibus propoſitis à Margunio corruptore Scripturarum.*

VII. *Explicatur latè locus Deuteronomii,*

VIII. *Locus Euangelii explicatur &c.*

IX. *Scripturarum ſenſus ab Eccleſia petendus.*

X. *Oſtenditur, à Latinis, uſuras damnari, & quid de Montibus Pietatis?*

XI. *Enumerantur peccata capitalia.*

I. Dico tertiò, nullum crimen occultum ab Ordinibus rejicit. Porro cùm occultum dicatur dupliciter, & duplex ſit; alterum, quod in intimis, abditiſque animæ latebris perpetratur; alterum, quod prodit in extimum actum, nec tamen aut probatur reipſa, aut probari poteſt; hæc tertia Concluſio ad utrunque protenditur. Etenim, cùm ea repulſa, de qua hìc agimus, ob delictum ſit, pœnæ rationem induit, vel ſaltem nota eſt, qua quis reus eſſe, vel fuiſſe pronunciatur: Quapropter & judicio indiget, nec ſine cognitione dari poteſt. Occulti autem cognitio ex iis eſt, quæ fieri nequeunt, idemque, ac ſi dicas, cognitio ejus, quod non cognoſcitur. Prætereà de occultis Eccleſia non judicat, ut eſt omni jure certiſſimum, licet id perneget unus omnium (1) Margunius ea ratione, quòd ex abditis criminibus pœnam irroget in Sacrâ Exhomologeſi. Nec vir ad ſolas calumnias acutus conſideravit, in Exhomologeſi ſacrâ crimen occultum ipsâ Rei confeſſione irrogaturo, pœnam Judici, fieri notiſſimum: quod ante Latinos omnes ſapienter adnotavit (2) Tipucitus, & (3) Ariſtenus, & ex his Joannes (4) Laſcares, poſtremuſque (5) Coreſſius, quorum ſuffragio, quod conſtituimus, certum eſt, neque ullo pacto fieri poteſt, ut Eccleſia judicet de occultis. Idipſum confirmat jus Canonum Latinorum, cujus authoritate Græcæ ſen-

(1) *Nota 65. ad Can. Apoſt.*
(2) *Ad ff. ad Tit. de Jud.*
(3) *In Nomocan.*
(4) *De jure Græco. lib. 1. c. 9.*
(5) *Ad Synop. Nili in Canon. Apoſt.*
(6) *p. 2. q. 182. in 2.*
(7) *2. 2. q. 11. art. 3.*
(8) *In 4. Sent. diſt. 23.*
(9) *In 4. diſt. 17. q. 8. n. 7.*
(10) *Ibid. diſt. 15. q. 2. art. 3. poſt quæſt. Cöclaſio.*
(11) *Ibid. diſt. 17. q. 2. dub. 4.*

Digitized by Google

ſententiæ ſubſcribunt ex Latinis doctiſſimi Alexander (6) de Ales, (7) Cajetanus, (8) Sotomajor, (9) Durandus, (10) Paludanus, (11) Soto, (12) Gabriel, (13) Driedonius, (14) Almainus, (15) Arrago, (16) Bannes, (17) Tabienna, (18) Navarrus, (19) Bellarminus, (20) Suarius, (21) Sayrus, (22) Alterius, quos recitant, & ſequuntur ex Jureconſultis Alfonſus (23) de Caſtro, (24) Turrecremata, (25) Simanca, (26) Covarruvias, (27) Clarus, (28) Gutierrez, Nicolaus (29) Garzia, (30) Carbo, & (31) Surdius, noſque alibi (32) fusè confirmavimus. Quòd ſi de occultis penitùs, ignotiſque criminibus Eccleſia non judicat, conſequens eſt, neminem ob crimen penitùs occultum repellendum à Sacris Ordinibus. Quippe ad hanc repulſam delicti causâ judicio opus eſt: id autem ibi eſſe non poteſt, ubi crimen latebris ſuis obruitur. Ipſe ſanè, qui flagitat Miniſtris adſcribi, ſi ejus culpæ ſit conſcius, quæ reum tanti Muneris dignitati ineptum, Sanctimoniaque indignum efficiat, ſponte ſe ſubtrahat: At non ita Epiſcopus. Nimirum iniquiſſimus erit, ſi quid de occultis decernet. Neque enim in re tantâ præſumptionibus, & ſuſpicionibus agendum eſt, cùm revera ex delicto Irregularitas, ſcelere exteriùs perpetrato, contrahatur, atque adeò minimè cenſeatur contracta, niſi agnoſcatur crimen admiſſum, actumque. Et hæc ſanè manifeſta de crimine planè occulto. At manifeſtum itidem, neque occulto crimine, quod occultum eſt, quoniam probari non poteſt, neque probatur, quenquam ab Ordinibus rejici. Quidquid enim obſtrepant Photiani, duce (33) Balſamone, quem ſequitur (34) Palamas Latinorum improbator morum accerrimus. Quidquid, inquam, obſtrepant Photiani, qui omnia verbis herculeis invadunt, ut ait ille, & de Virtute locuti, Virtutem, atque Religionem ſtolidâ ſeveritate oppugnant, crimen non niſi probatum à Sacris repellit. At inquiunt: τοῦθ' ἡμῖν ἔθος, αὕτη τῶν ἡμετέρων νόμων διάταξις, τούτῳ χρώμεθα τῷ δικαίῳ, αὐτὴ τοῦ πλημμελήματος ὑποψία ἀχειροτόνητον ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον, κἂν φαίνηται ἄξιος τῆς κατ' ἔξωθεν. *Hic nobis mos, hæc Legum conſtitutio noſtrarum: hoc utimur Jure: ipſa criminis ſuſpicio ineptum Ordinibus recipiendis reddit hominem, quamvis dignus videatur in extimis.* Macti audacia, & mendacitate hac veſtra, famoſi homines. Hic vobis Mos? At non Græcis. Hæc Legum veſtrarum conſtitutio? quæ tamen nuſquam, ne apud vos quidem, legitur. Hoc jure utimini? nempe iniquiſſimo, quod minimè obtinere queat, niſi penes omnis literaturæ ſacræ rudes, eoſque, qui Canones vel non legerint, vel lectos non intellexerint, vel intellectos deſpexerint, quò furioſiùs in Latinos ſapientes, decernenteſque juſtiſſimè hercle hac in re inſurgerent. Cedo enim, unde hoc Jus deſcendat, quibus Canonum ſcitis fulciatur, quâ priſca conſuetudine ratum ſit, dicite. Penes Nos Apocryphi, conſtitutiſſimi penes vos authoritate humani, Apoſtolici, Divini etiam Juris Canones Apoſtolorum nonne Morem hunc, Jus iſtud apertè damnant? Nam ſic (35) decernunt: εἴ τις κατηγορία γένηται κατά τινος πορνείας, ἢ μοιχείας, ἢ ἄλλης τινὸς ἀπηγορευμένης πράξεως, καὶ ἐλεγχθείη, εἰς κλῆρον μὴ προαγέσθω. *Si accuſatio contra fidelem inſtituatur de fornicatione, aut adulterio, aut quacunque actione prohibitâ, & convictus fuerit, in Clerum non producitor.* Si quid cordis vobis eſt, hoc uno Canone lecto fatendum erit, non ſatis eſſe ad hanc repulſam criminoſum fuiſſe, niſi criminoſus objecti criminis convincatur: At quî convictus unquam cenſebitur is, cujus crimen nec probari poteſt, neque probatur? Abundè hoc uno Canone evictum eſt, quod placebat, contra Photianos, ſi quid mentis habent nondum planè lymphatæ, faſſuros, verum eſſe, quod dicimus. Adde, quod Apoſtoli decreviſſe cenſentur, idipſum Synodos ubique receptas ſuo firmaſſe ſuffragio. Non producam Latinas, inter quas vetuſtiſſima (36) Eliberina ſimilia traditis ſancit, unam, atque alteram ex Græcis proferam, & primò (37) Neocæſarienſem, ubi ad irregularitatem requiritur confeſſio rei, quæ ſi deſit, ei poteſtas remittenda eſt ſui. Agit autem ea Synodus de initiato, unde validiſſimâ æquiparatione, ac Jure (38) Græco (quidquid Latinum aliter cenſeat quandoque) ad initiandum infertur. Clariùs Nicæna (39) Synodus I. palam expoſcens non ſolùm, ut convictus ſit reus, verùm etiam, ut convictus ſit duobus, vel tribus teſtibus: Quod accuratè notandum eſt, quippe utile ad refellendos Photianorum Mores, ſeu potiùs corruptelas, quemadmodum in Quinto Reſponſo præſtabimus. Interim libet interrogare: quis contra hæc hiſcere audeat, niſi Photianus veritatis hoſtis, cujus deprehendendæ cauſa non diſputat, propterea diſputat, ut turpiùs, famoſiùſque ſuis erroribus adhæreat? At Græci noſtri non ita, quorum qui ſapientes ſunt, hæc ſcio uti probant, ultrò probabunt, probaturis iis etiam, qui, licet literarum expertes, vim tamen rationis admittunt, eidemque, ut Græcos decet, quibus nullum animal logicum magis, cicurem animum præſtant.

II. Supereſt, ut, an omne lethale crimen, poſtquam probatum eſt, ab Ordinibus Sacris repellat, videamus. Ad quæſtionis penes Noſtros celeberrimæ reſolutionem. Dico, quartò: poſt probationem legitimam quodlibet Capitale peccatum rejicit ab Ordinibus. Ut Concluſio manifeſta ſit, ſciendum eſt, Capitale vocari crimen illud, ad cujus expiationem olim publicam pœnitentiam jubebant Eccleſiaſticæ Leges, appellabaturque peculiariùs mortale, Græcis κεφάλαιον, & θανατηφόρον, ut eruditè docet (1) Cabaſſutius, & nos inferiùs ex Conciliis confirmabimus. Jam Capitalis genera criminis hæc ſunt, Apoſtaſis, Hæreſis, homicidium, Uſura publica, Simonia, Concubinatus, Adulterium, &, quæ graviora ſunt adulterio, libidinis inceſtæ monſtra, ſive nefariæ. Horum reus Ordinibus abſtinetur poſt legitimam criminum probationem, quocunque modo crimen delatum ſit. Patet aſſertionis noſtræ Veritas. Nam primò in Hæreſi, atque Apoſtaſi certiſſima eſt. Etenim, cùm Capitalia ſint crimina, imò omnium capitaliſſima, quippe quæ uno ſimul impetu, quæ omnium ſunt Sacratiſſima, Deum, & Eccleſiam lædunt, cùmque Capitalia crimina, quandoquidem omnium graviſſima, indignum efficiant reum ſacerrimâ dignitate, profectò is, qui ejuſmodi criminibus laboravit, repellendus erit, ex perpetrato delicto. Accedit, meritò rejici tanquam

(12) *Ibid. art. 4.*
(13) *De lib. Chriſt. lib. 3. c. 3. in fin.*
(14) *De pot. Eccl. c. 3. & 10. & ſeq.*
(15) *2. 2. q. 11. art. 3*
(16) *Ibid. art. 4.*
(17) *In Sum. verb. excom. 5. caſu 4. n. 4.*
(18) *In Sum. c. 23. n. 38. & c. 27. n. 56.*
(19) *De Eccl. milit. c. 10. et de Rom. Pont. lib. 4. c. 20.*
(20) *p. 3. Tom. 4. diſp. 4. ſect. 2. n. 1.*
(21) *In Theſaur. Tom. 2. lib. c. 6. n. ult.*
(22) *De Cenſur. Tom. 1. lib. 3. c. 2. diſp. 1. col. 2 ſub litt. E.*
(23) *De juſt. hæret. punit. c. 17. & lib. 2. de l. pœnal. c. ult.*
(24) *In c. ſi quis non dicam. n. 12. de pœnit. diſt. 1. & in c. 1. 24. q. 1.*
(25) *Inſtit. tit. 42. n. 3. & ſeq.*
(26) *In reg. peccatum. p. 2. n. 6.*
(27) *In §. hæreſis. n. 23.*
(28) *Quæſtio. Can. c. 13. n. 5.*
(29) *De Beneſ. p. 1. c. 10. n. 91.*
(30) *De legib. lib. 8. diſp. 14.*
(31) *Deciſ. 147. ſub num. 15. verſ. ita quoque.*
(32) *Reſponſ. de hæreticis n. 12.*
(33) *Epiſ. ad Calliſt. Schiliz.*
(34) *Epiſ. ad Nicænum Italum.*
(35) *Canone 60.*
(36) *Canone 18.*
(37) *Canone 9.*
(38) *Vide Coreſſiu. ad Synopſ. Nili ad Can. Apoſtol. Canonarch. de vi Canon. Schol. 9.*
(39) *Canone 2 in fin.*

(1) *Ad Can. 2. Nicæn. in Not. Concil. & Canon.*
(2) *Ad ann. 357. n. 12. ad ann. 363. n. 144. ad ann. 439. n. 44. ad ann. 447. n. 25. ad ann. 453. n. 220. ad ann. 629. n. 6. & alibi.*
(3) *Auth. credentes C. de hæret. l. cunctos populos C. de Sum. Trin. ubi Gloſſ. in verb. infamiam in fin.*
(4) *In d. l. cunctos po-*

(1) *Relatus à Margunio infr.* excipias, reliqua vivis dumtaxat, hoc eſt innoxiis, Gratiàque, quam ſanctificantem, appellant, afflatis ritè queant conferri: inter quæ cùm Ordo ſit, is planè ſacrilegè ab eo recipietur, qui lethali ſit culpæ obnoxius. His præjactis, affirmatèque conſtitutis, dico primùm. Non omne peccatum ab Ordinibus repellit. Ita ſummatim, generatimque præfari licet, ut ſtatim ab initio ſcelus Critopuli Græco-Lutherani corruptoris impugnem, auſi, ex dicto (2) Margunii, ex quolibet crimine quemlibet ab Ordinibus rejicientis, inauditam Græcis auribus hæreſim Photianis ſuis inſinuare, ut inde aut Græciam corrumperet, aut apud exteras Gentes, quaſi peregrinæ impietatis conſciam infamare.

(2) *Nota 18. in Cā. Apoſtol.*

(3) *Orat. in eos, qui omnia innovant.* Ejus hæc (3) verba ſunt. Πᾶσα ἁμαρτία, ὁποία ἂν ᾖ, φησὶν ὁ σοφὸς Κυθήρων ἐπίσκοπος Μάξιμος, τῆς ἱερωσύνης ἀνάξιον ποιεῖ, καὶ πταίει ὁ ἀρχιερεὺς τὸν ἐν ἁμαρτίᾳ ὁποιανοῦν χειροτονῶν. ἡμεῖς δὲ καὶ τοῦτο συνάγομεν, ὅτι λατινίσει, καὶ ἀσεβύσει διαιρῶν τὰς ἁμαρτίας, ὧν οὐκ ἔστι διαίρεσις παρὰ θεῷ λέγοντι: ὅστις ὅλον τὸν νόμον τηρήσει, πταίσει δὲ ἐν ἑνὶ, γέγονεν πάντων ἔνοχος, κηρύττοντος δὲ ἐν τῷ δευτερονομίῳ. Ἐπικατάρατος πᾶς ὁ ἄνθρωπος, ὅστις οὐκ ἐμμένει πᾶσι τοῖς λόγοις τοῦ νόμου τούτου, ἁπλῶς ἔτι διαβεβαιοῦντος διὰ Ἐζεχιὴλ. ἡ ψυχὴ ἡ ἁμαρτάνουσα ἀποθανεῖται, καὶ διὰ τοῦ διδασκάλου τῶν ἐθνῶν, τὰ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος, καὶ τελευταῖον, ἵνα παρέλθωμεν τὰ ἐπίλοιπα πολλὰ, καὶ φανερῶς πᾶσαν ἁμαρτίαν θανάτῳ καταδικάζοντα, διδάσκοντος παρὰ τῷ ματθαίῳ, ὃς ἐὰν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων, καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ἀκούεις; ἴσα πταίει ὁ τὰ ἐλάχιστα τοῦ νόμου καταφρονῶν, καὶ ὁ τὰ μέγιστα· τί τὰ ἐναντία διδάσκεις ἡμᾶς τοῖς λόγοις τοῦ θεοῦ, καὶ λόγου; τί νέα ἡμῖν ὀνόματα ἁμαρτιῶν εἰσφέρεις; λέγων τὰ μὲν θανάσιμα, τὰ δὲ συγγνωστά; ἁπλῶς πάντα θάνατον τῇ ψυχῇ δίδωσιν, ὦ καλὲ, καὶ τοῦτο ὀρθοδοξίας ἄρθρον ἐστί. *Omne peccatum, quodcunque ſit illud, ait doctus Cytheræ Epiſcopus Maximus, Sacris Ordinibus ineptum facit, & delinquit Antiſtes manus imponens ei, qui reus peccati cujuſcunque ſit. Nos verò, & hoc inferimus, Latinis Epiſcopum conſenſurum, & impium fore, ſi diſtinguat peccata, quorum nullum diſcrimen eſt apud Deum (4) dicentem: quicunque totam legem ſervaverit, offendat autem in uno, factus eſt omnium Reus: proclamantem in (5) Deuteronomio: maledictus homo; qui non permanſerit in omnibus verbis Legis hujus; ſimpliciter aſſerentem per (6) Ezechielem, anima, quæ peccaverit, morietur, & per Magiſtrum (7) Gentium: ſtipendium peccati mors. Denique (ut ſeponamus alia multa, & palam omne peccatum morti addicentia) docentem penes (8) Matthæum: qui ſolverit unum de mandatis iſtis minimis, & docuerit ſic homines, minimus vocabitur in Regno Cœlorum. Audis? æquè delinquit, qui minima deſpicit, & qui maxima: quid nos doces contraria verbis Dei, & Verbi? Quid nova nobis vocabula peccatorum ingeris dicens quædam lethalia, quædam venialia? Simpliciter omnia mortem animæ inferunt, ò bone, & hoc Orthodoxæ fidei articulus eſt.*

(4) *Jacob. c.2. n.10.*
(5) *Cap. 27. n. ult.*
(6) *C.18. n.4.*
(7) *Ad Rom. c.6. n.ult.*
(8) *Cap.5. n.19.*

(1) *Vide et Teſtimon. Græciæ Sapientis in Critopulo.* IV. Hæc (1) Critopulus hoc ſæculo, cum Gergano, nundinatus longa peregrinatione peſtilentiſſima dogmata penes Lutheranos, queis mox Alexandrinas Inſulas mercaretur. His in ſenectute perfidioſâ apud ignorantem Photianorum plebeculam potens, auſus eſt incaſſum ſanè, auſus eſt tamen, primus omnium Photianorum Stoicam Sectam Chriſtianis ingerere, pariaque peccata omnia ſuperciliosâ temeritate docere. Neque enim id unquam Margunius aſſeruit, ut infra patebit. Critopuli hoc unius dogma eſt à nobis refellendum omnino, ut conſtet, non eſſe Græcam ſententiam, quam ex Critopuli unius impietate Græciæ toti Ligus adſcripſit. Non eſt, inquit, diſcrimen criminum apud Deum. Hoc nonne furioſa inſania eſt? Idem ergo crimen eſſe habere Deo eſſe Idololatriam, Perjurium, Apoſtaſim, quæque rectâ divinam petunt Majeſtatem, eandemque prorſus impugnant, ac ſimplex mendacium, error quicunque non pertinax, irreligioſus quilibet animus? Non erit igitur gravius Parricidium maledicto, Sacrilegium contumeliâ, rapina Sacratarum Deo rerum quolibet profano furto? atque æquè peccabit, qui nefarium cum Parente coitum habuerit, ac qui liberam Venerem exercuerit, qui manu impiâ parentis ſenile guttur fregerit, ac qui gallinam vicini necaverit, denique qui Deum fatuum, ac qui hominem humillimum dixerit ſtultum? Quæ ſanè quis ferat aſſertionem illam Critopuli nullum inter peccata diſcrimen agnoſcentis certiſſimè conſequentia? Deriſit hæc in Stoicis olim Antiquitas, ut habes ex (2) Tullio faceriſſimè, innuitque (3) Plutarchus: Eadem Eccleſia damnavit ex Zenonis ineptiis decerpta in Novatiano, teſte Cypriano (4) Martyre. Neque id injuriâ. Naturæ enim quodam inſtinctu cognoſcimus, Moralium Operum alia aliis graviora eſſe, ſive ad laudem reſpiciat gravitas, ſive ad probrum: nam cum Moralis actus naturæ qualitatem ſuæ tùm à fine, propter quem fit, tùm à circumſtantiis, in quibus fit, modoque ipſo, quo fit, ſortiatur: finis autem & varius, & alius alio gravior eſſe poſſit: circumſtantiæ etiam plures, majoreſve, ſeu contra minores, paucioreſve, modus ipſe intenſior, aut remiſſior queat adhiberi, palam eſt, omne Morale Opus & varium eſſe, & alio aliud multò diverſum. Hinc non eodem modo, naturâ ipſa magiſtrâ, peccata puniuntur, Damnatuſque eſt omnium ſuffragio (5) Draco ille Athenienſis, qui eandem omnibus criminibus pœnam inferendam eſſe conſtituit, & in Lege Veteri Synagogæ Numen pœnarum rationem, quantitatemque definiens: (6) *pro menſura*, inquit, *peccati erit & plagarum modus*, quod ſanè abſurdum eſſet, ſi paria eſſent peccata. Nam, ſi paria crimina ſunt, quorſum non eandem pœnam peccatis decernere, ſed minimè definitam relinquere, definiendam ex menſurâ peccati, in quo, ſi menſura, profecto ratio majoris, minoriſve? Hæc enim neceſſariò menſuræ competit, quæ inter æqualia non alia, & alia, ſed eadem eſt, imò & nulla. Ea quippe ad menſuram, & trutinam revocantur, quæ incertæ magnitudinis, incertæque quantitatis cenſentur, ſcilicet ad menſuram non revocanda, ſi ſtatæ, ac neceſſariò ejuſdem ſemper ſint molis. Ea propter qui dixit, pro menſurâ criminis pœnam inferendam, non eandem criminibus omnibus menſuram eſſe, ſed variam, diverſamque manifeſtiſſimè confirmavit.

(2) *Orat. pro L. Murena lige poſt med.*
(3) *In Compar. Demoſth. & Cicer.*
(4) *Epiſt. 52.*
(5) *Vide Plutarchi in Solone circ. med.*
(6) *Deuter. c.25. n.3.*

Digitized by Google

vit. Neque hoc unum teſtimonium ex Sacris Paginis depromi poteſt, quo diſcrimen inter peccata palam ingeritur, ubique Numen ſive per ſe, ſive per afflatos à ſe Vates diverſa inter ſe peccata commemorat. Certè, ubi comparatio eſt, ibi & majora, & minora, & maxima eſſe oportet: omnis enim comparatio à poſitione ſortitur initium; quare neque magnum ſine parvo, nec majus ſine minore, nec maximum ſine utroque eſſe poteſt. Jam liquidò conſtat, inter crimina comparationem fieri Deo authore, eſſeque alia magna, majora alia, alia maxima: parva itaque aliqua, aliqua majora, maxima aliqua, atque adeò diverſa inter ſe, quæ nec omnia magna, neque majora, neque maxima eſſe poſſunt.

V. Hæc neget Critopulus, ſi quidem audet, ſaxo, eum non Philoſophia omnis modò, ſed & Grammatice ipſa derideat uti dementem, planèque delirum. Porro in Sacris Paginis hæc omnia manifeſta eſſe, patet ex crimine (1) Gomorrhæorum; quod μέγα σφόδρα, *aggravatum nimis dicitur*: Ex querelis (2) Abimelec in Abraham dicentis: μήτι ἡμάρτομεν εἰς σὲ, ὅτι ἐπήγαγες ἐπ' ἐμὲ, καὶ ἐπὶ τὴν βασιλείαν μου ἁμαρτίαν μεγάλην; *Quid peccavimus tibi, quia induxiſti ſuper me, & ſuper regnum meum peccatum grande?* Ex Moſis verbis (3) ad Populum Idololatram. ὑμεῖς ἡμαρτήκατε ἁμαρτίαν μεγάλην: *peccaſtis peccatum magnum*, ex Vulgatâ, *peccatum maximum*. Ex deſcriptione peccati filiorum Heli (4) Pontificis: καὶ ἦν ἡ ἁμαρτία ἐνώπιον κυρίου τῶν παιδαρίων μεγάλη σφόδρα: *Erat peccatum puerorum grande nimis*. Sic (5) David Deum propitiaturus ſibi, peccatum exaggerat ſuum dicens: ἥμαρτον σφόδρα ποιήσας τὸ ῥῆμα τοῦτο, *peccavi valde hoc facto*. Sic de (6) Jeroboamo dicit: καὶ ἐξήμαρτεν αὐτοὺς ἁμαρτίαν μεγάλην, *peccare fecit eos peccatum magnum*, & Victores Azarias cùm perſuadet, captivos Juda reſtituere (7) his verbis: ὅτι πολλὴ ἡ ἁμαρτία ἡμῶν, καὶ ὀργὴ κυρίου ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ: *grande quippe peccatum eſt, & ira furoris imminet ſuper Iſrael*. Ita (8) Eſdra peccatum Gentis ſuæ Deo ſupplex accuſat, & ait: ἐσμὲν ἐν πλημμελείᾳ μεγάλῃ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, *ſed & nos peccavimus graviter*. Mox etiam Eſdra duce revocati in Patriam eadem exponunt (9) effati: ὅτι ἐπληθύναμεν τοῦ ἀδικῆσαι ἐν τῷ ῥήματι τούτῳ: *vehementer peccavimus in ſermone iſto*. Quid plura? Audi (10) Chriſtum ipſum peccata per comparationes diſcriminantem. Peccatum iniqui Judicis Pilati cum crimine Judæorum, qui eum illi tradiderant, conferens: διὰ τοῦτο, inquit, ὁ παραδιδούς μέ σοι, μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει, *propterea, qui me tradidit tibi, majus peccatum habet*: & ad rem (11) Joannes, cui laus ex Euangelio, hoc apertiſſimo monito inter peccata diſcrimen agnoſcit. ἐάν τις ἴδῃ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἁμαρτάνοντα ἁμαρτίαν μὴ πρὸς θάνατον, αἰτήσει, καὶ δώσει αὐτῷ ζωὴν, τοῖς ἁμαρτάνουσι μὴ πρὸς θάνατον· ἔστιν ἁμαρτία πρὸς θάνατον· οὐ περὶ ἐκείνης λέγω, ἵνα ἐρωτήσῃ. *Qui ſcit fratrem ſuum peccare peccatum non ad mortem: petat, & dabitur ei vita, peccanti non ad mortem: eſt & peccatum ad mortem: non pro illo dico, ut roget quis*. Hinc (12) Eccleſiaſtes idem cenſendum docet de Virtute boni, ac de Vitio mali hominis, ὡς ὁ ἀγαθὸς, ait, οὕτως ὁ ἁμαρτάνων, ὡς ὁ ὀμνύων, καθὼς ὁ τὸν ὅρκον φοβούμενος. *Sicut bonus, ſic peccator, ſicut perjurus, ſic & qui verum dejerat*. Quæ verba non aliter explanare licet, quàm ſi dicas, ea conditio boni eſt, quæ crimenoſi: At inde diſcrimen peccatorum infertur. Etenim manifeſtum eſt, inter opera bona diſcrimen eſſe: Quapropter (13) Apoſtolus ait, inquit, ὁ ἐκγαμίζων καλῶς ποιεῖ, ὁ δὲ μὴ ἐκγαμίζων κρεῖσσον ποιεῖ. *Qui matrimonio jungit Virginem ſuam, bene facit, & qui non jungit, meliùs facit*. Eſt igitur in bono, & melius, & Optimum, Quomodo & in malo, pejus, ac peſſimum. Quemadmodum igitur in Virtutibus diſcrimen eſt, & in ſceleribus ita. Cujus cauſam ſi à Philoſopho petas, eam dabit, quæ unicuique non penitùs deploratæ ſtultitiæ homini occurret: nimirum, quæ pertinent ad actus animi, ſive ea mentem, ſive voluntatem reſpiciant, intendi, remittique poſſe: id quod egregiè Socrates docuit penes (14) Planudem affirmans: τὰς πράξεις τὰς ἠθικὰς, τῆς ψυχῆς εἶναι ποιότητας; *actus morales animi qualitates eſſe*, quo noris, intendi, ac remitti: quæ porro intendi, remittique poſſunt, ea nec ejuſdem ſemper conditionis, nec paria omnia eſſe quiverint. Unde fas eſt colligere, actus animi alios majores eſſe, minores alios, ut ſpectant ad bonitatem, aut ad nequitiam; atque adeò in utriſque eſſe diſcrimen. Propterea (15) Servator, ἐν τῷ οἴκῳ, ait, τοῦ πατρός μου πολλαὶ μοναί εἰσιν, *in Domo Patris mei manſiones multæ ſunt*, quæ verba explicans non Latinus aliquis, aut Græcus, quorum conſtans ubique contra Novatianos ſententia, nec bonos, nec malos ejuſdem ſemper virtutis, eſſe aut vitii, ſed veſter ille (16) Palamas his, apertiſſimis ſenſibus Critopuli ſacrilegam dementiam refellit. ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου, ἔφη, πολλαὶ μοναί εἰσι, τουτέστι διάφοραι, καὶ ποικίλαι, σημαίνων τὴν τῶν ἁγίων διαφορὰν ἐκ τῆς τῶν πράξεων διαφορᾶς. καθὼς γὰρ αἱ ἀξίαι τῶν δικαίων ἄλλαι, καὶ ἄλλαι, οὕτω καὶ ἡ δωρεὰ, καὶ τὸ βραβεῖον· καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον διωρισμένη ἐστὶ περὶ τῆς τιμωρίας· καὶ αὐτὴ γὰρ ποικίλη ἐν ποικίλαις ἁμαρτίαις· οἱ δυνατοὶ γὰρ δυνατῶς τιμωρηθήσονται. *In domo Patris mei manſiones multæ ſunt inquit. Manſiones multæ, hoc eſt diſcretæ, & variæ, ſignificans ſanctorum diverſitatem ex differentia operum. Nam quemadmodum merita juſtorum diverſa, ita & præmium, & bravium: & eodem modo decretum eſt circa pœnas. Etenim hæ etiam diverſæ in diverſis criminibus, quandò potentes potenter tormenta patientur*.

VI. Clariùs, & eloquentiùs Leo Acridanus, quo nullus inter Photianos aut furioſior, aut petulantior. Is porro contra Latinos ſcribens, in Leonem IX. Sanctiſſimum Pontificem declamans, ubi multa dementer ad confirmandam Spiritus Sancti ex ſolo Patre proceſſionem effutiit, tandem ſic (1) conficit. ἔστι δ' ἕτερον τῆς αἱρετικῆς ταύτης γνώμης τὸ ἐξεταζόμενον, ὅτι, εἰ ἐκπορεύσεις ἡ αὐτὴ ἐκ τοῦ πατρὸς, καὶ υἱοῦ, ἴση μενεῖ· εἰ δὲ δυοῖν προσώπων ἴση ἡ ἐνέργεια, ταὐτὸ λεκτέον περὶ τῶν τελῶν, ἤγουν τῶν ἐκ τῆς τελειώσεως τῆς θείας ἐνεργειῶν. Ἐν ἡμῖν γὰρ κἀκεῖναι, εἰ δὲ κατ' ἴσον αὗται αἱ ἐνέργειαι, ἴσαι αἱ ἡμέτεραι πράξεις αἱ ἀγαθαὶ, ἃς ἐν ἡμῖν μεθ' ἡμῶν ἡ θεία χάρις ἐνεργεῖ, ὅθεν ἴσαι αἱ τῶν ἁγίων ἀξίαι, καὶ ἴσος τῷ μειρακίῳ τῷ χθὲς τεθέντι ὁ Παῦλος τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, καὶ Ἰωάννης, οὐδεὶς

(1) Geneſ. c. 18. nu. 20.
(2) Geneſ. c. 20. n. 9.
(3) Exod. c. 32. nu. 30.
(4) 1. Reg. c. 2. n. 17.
(5) 2. Reg. c. ule n 10.
(6) 4. Reg. c. 17. n. 21.
(7) 2. Paralip. c. 28. n. 13. in Græco. c. 11. lin. 101.
(8) Eſdr. lib. 1. c. 9. n. 7.
(9) Eſdr. li. 1. c. 10. n. 13.
(10) Jo. c. 19. n. 11.
(11) 1. Epiſt. ca. 5. n. 16.
(12) Cap 9. n. 2.
(13) 1. Ad Corinth. c. 7. n. 38.
(14) In Adag. cent. 1.
(15) Jo. 14. n. 2.
(16) In Epiſtol. ad Theſſal. Orat. 4.
(1) In Libro. Quòd Spiritus à ſolo Patre procedit c. 2.

A a

οὐδεὶς μείζων ἐν τοῖς γεννητοῖς τῶν γυναικῶν· ἐκ δὲ τούτου ἴσα δὲ καὶ τὰ τῶν κακῶν πλημμελήματα, καὶ στοιχίζομεν φανερῶς, μᾶλλον δὲ τἀναντία λέγομεν τῇ τῶν πατέρων παραδόσει, καὶ τῶν ἁγίων γραφῶν τοῖς ῥήμασι πάντῃ μεταξύ τε ἀγαθῶν, μεταξύ τε φαύλων διαιροῦσι. *Eſt & aliud hæreticam hanc ſententiam conſequens, quòd ſi hæc proceſſio ex Patre, & Filio eſt, æqualis ſanè. Si verò duarum Perſonarum æqualis actio, idem dicendum de iis, quæ ex tribus, hoc eſt de Divinæ Triadis actionibus in nobis: divinæ enim & ipſæ. Quòd ſi æquales & hæ actiones, æqualia opera bona, quæ in nobis nobiſcum divina Gratia facit. Unde æqualia Sanctorum merita, & par infanti heri mortuo Paulus vas Electionis, & Joannes, quo nemo major inter natos mulierum. Ex hoc etiam infertur, paria eſſe, & ſceleſtorum crimina, & Stoicum ſapimus palam, imò verò contraria ſentimus traditioni Patrum, & aliis Sacrarum Paginarum verbis, ubique inter bona, & mala diſcrimen aſſerentibus.* Hæc ſcilicet Acridanus, quod attinet ad id, cujus confirmandi cauſa, hæc philoſophatur, impiè; dementer etiam, quod ſpectat ad ratiocinium ipſum, & inſipienter, ut alibi (2) demonſtravimus. Nam quod proceſſio ex Patre, & Filio ſit, non conficit, ut æqualis, ſed ut una, eademque ab uno Spiratoris principio ex Patre, Filioque conflato ſit. Quare non eſt conſecutio ex actione illa, quæ intra Triadem à Perſonis eſt, ad actiones Triadis extra Triadem, per quas Deus omnia verè omnipotens efficit: hæ enim cùm ab eo, quod ipſis fit, ſpeciem, uti ajunt, habeant, pro diverſitate rerum, quæ ipſis fiunt, diverſæ ſunt, non quidem in ſe, quando una eſt actio, quâ Deus omnia agit, agetque, ſi in ſe ſe conſideretur, multiplicanda nimirum, ut Theologico Vocabulo utar, terminativè, ut nempe refertur ad terminos, quos producit. Sed hæc alibi majore cothurno produximus, ut dementiam, ignorantiamque Photianorum caſtigaremus; nunc ex conſecutione illa ridiculâ utile illud ingerimus, quo Critopuli ſtupiditas agnoſcatur. Nam, ſi id, quod Latini de criminum inæqualitate docent, vel ipſi Photiani dicunt, quorſum id Latinorum proprium aſſerere? Sed reverà Critopulus ex Regio (3) Pſalte *defecit ſcrutans ſcrutinio*, neque quid dicat, proponatve, novit & ipſe, quidlibet ut ut ignotum dicturus, ſi maledicendi Latinis occaſionem aperiat. Quid enim? non ne ipſe Critopulus ex (4) Margunio, quod ſuperiùs ex Margunio negavit, apertiſſimis verbis & affirmat, & docet? Audi, ut laudet Margunium. ὁ ἐνδοξότατος Κυθήρων ἐπίσκοπος δυσχεραίνει περὶ τῶν νηπίων σοφῶς, καὶ σοφώτατα λέγει. ἔστι δὲ ζήτημα ἄξιον ἀκροάσεως. ὅταν κατερωτῶμεν, εἰ τὴν ἐπουράνιον δόξαν ἐξ ἰσοτιμίας τοῖς ἄλλοις μάρτυσι λήψεσι τὰ ἅγια νήπια; φανερὸν δὲ ὅτι ἐλάττονα. Τὰ γὰρ ἔργα οὐκ ἐπίσης· ὃ δὴ ἐκ τἀναντίας φανερῶ). Διαφόρων γὰρ ἁμαρτωλῶν οὐχ ὁμοίως τιμωρηθήσονται αἱ ψυχαί· ἀνωμαλία γὰρ ἔργων ἐν αὐταῖς, καὶ ἁμαρτιῶν διαφορά. *Inclitus Cytheræ Antiſtes anceps eſt de Innocentibus ſapienter, & ſapientiſſimè dicit. Eſt autem quæſtio auſcultatione digna, cùm quærimus, an cæleſtem gloriam pari gradu cæteris Martyribus accipient Sancti Infantuli? Manifeſtum porro eſt, quòd minorem; nam opera non ſunt paria: quod à Contrario conſtat, diverſorum enim peccatorum cauſâ non æquè animæ punientur, nam inæqualitas eſt operum, & diſcrimen peccatorum.* Quid clarius, ut agnoſcas baculo utendum cum Critopulo, qui longè contraria eâdem affirmat fronte, eodem aſſerit ore? At non eodem in loco. Scilicet, hæc, quæ ipſi ex ipſius opponimus verbis, quid intereſt, an alio in loco cenſuerit? Parcamus tamen ipſi, ſi hoc eodem in loco ſibi contrarius non eſt. Æquè, inquit, delinquit, qui minima deſpicit, ac qui maxima: Sunt ergo minima peccata, & maxima: ſunt ergo diverſa: nam hic de quantitate criminis agimus, quantitas verò, ut ut res quantæ ejuſdem naturæ ſint, in maximo, & minimo diverſa eſt. Nempe quæ ligna in palmo, & ſemipalmo ligna ſunt, non ſunt eadem, ſed diverſa, ut quanta ſunt. Quid his reſpondebit Critopulus? Nullum diſcrimen aſſeris in peccatis, & inter peccata minimum vides, & maximum? Minimum, inquiet fortaſſis, quod Vos minimum dicitis, non quod minimum eſt. Quid? nunquid non verba Chriſti tute ipſe proponis, in quibus minima prædicantur? *Qui ſolverit unum de mandatis iſtis minimis.* Solutio mandati non ne peccatum? Ergo ſolutio minima peccatum minimum: at minima ſolutio eſt minimi ſoluti. Solutio igitur mandati minimi minimum erit delictum. En ut ex ipſâ tuâ ſententiâ (nam ſententiam Chriſti ſequeris, eique defers) ſunt & peccata minima, nec ea minima vocas, quòd à nobis minima reputentur. Quòd ſi minimum, & maximum inter delicta; ergo delictorum diſcrimen eſt, aſſeriſque, quod negas, eo ipſo in loco, ubi negas, quod aſſeris. Video, quid Patroni Critopuli contra Veritatem comminiſcantur. Ajunt, eum diſcrimen criminum, quod ad pœnam attinet, pernegaſſe, non autem quod attinet ad qualitatem, & quantitatem criminis ipſius. At hoc Iniquitatis, & injuſtitiæ Deum accuſare eſt. Pœna enim Juſta non eſt, ni menſuræ criminis adaptetur, neque aliud æquus judex ſententiâ pœnali petit, niſi, ut certa parilitas interſit culpam, & pœnam, quæ nimirum culpam non ſuperet: Jam ſi eadem adeò culpis omnibus irrogatur pœna, ut, quæ maximo debetur, inferatur & minimo crimini, pœna juſta non erit, injuſtuſque profectò, qui eum in modum irrogat pœnam. Ex quo ſequitur ſtatim, juſtiſſimum, ac clementiſſimum Numen iniquum eſſe, quando vel minimis delictis eandem decernit pœnam, quam maximis.

VII. Neque Critopulo favent, quæ ex Sacris Paginis jactat: in primis enim Jacobus, cùm dicit, offendentem in uno reum omnium fieri, de gravi loquitur culpâ, per quam graviter in aliquod præceptum Legis peccatur. Quod manifeſtum eſt ex antecedentibus, & conſequentibus verba relata Jacobi: ait (1) enim: εἰ μέντοι νόμον τελεῖτε βασιλικὸν κατὰ τὴν γραφήν, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου, ὡς σεαυτόν. *Si tamen Legem perficitis regalem ſecundum Scripturas: diliges proximum tuum, ſicut te ipſum.* Sequitur. καλῶς ποιεῖτε· εἰ δὲ προσωποληπτεῖτε, ἁμαρτίαν ἐργάζεσθε ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς παραβάται. Ὅστις γὰρ ὅλον τὸν νόμον τηρήσει, πταίσει δὲ ἐν ἑνί, γέγονε πάντων ἔνοχος: *bene facitis: ſi autem perſonas accipitis, peccatum operamini, redargu-*

ti à

(2) *In teſtimonio Græciæ Sapien. in Leone Acridano.*

(3) *Pſal. 63. v. 7.*

(4) *In Antipanoplia de Sacram. Panis.*

(1) *Jacob. c. 2. n. 8. 9.*

Digitized by Google

ti à Lege quaſi tranſgreſſores , qui enim totam legem ſervaverit , offendat autem in uno , factus eſt omnium reus. Vides, ante illa verba de Dilectione , quæ graviter ſanè præcipitur , agi , quà , mox aſſerit , contemptâ in hoc, vel illo proximorum hominum diligendo , graviter peccari , atque adeò reum omnium fieri , ejus videlicet conditionis , quæ caſtiganda ſit eâdem pœnâ, quâ ii, qui quoquo modo, contra Legis præceptum jubentis amorem, odium impenderint proximis grave: eâdem , inquam , pœnâ , quod attinet ad qualitatem , æternâ nimirum, non eâdem, quod ſpectat ad quantitatem, quæ ad inſtar, menſuramque criminis revocanda eſt. Hinc ſubdit ut verborum illorum rationem : ὁ γὰρ εἰπὼν μὴ μοιχεύσῃς. εἶπε καὶ μὴ φονεύσῃς. εἰ δὲ οὐ μοιχεύσῃς, φονεύσῃς δὲ, γέγονας παραβάτης νόμου. *Qui enim dixit , non mœchaberis dixit , & non occides. Quòd ſi non mœchaberis, occides autem , factus es tranſgreſſor legis.* Quaſi dicat : in gravi uno qui peccat , æquè perit, ac qui in pluribus peccat , neque intereſt vitæ , quæ perit , utrum uno vulnere pereat , an pluribus , ſi unum illud lethale ſit : cùm enim Tranſgreſſor legis, quippe qui ex malo dicitur, malus ſit; malum autem ex ſingulis cenſeatur vitiis; tranſgreſſor Legis unâ Legis prævaricatione, gravi tamen, habetur: Quapropter perinde eſt ad nomenclaturam, improbitatemque Prævaricatoris, ſi ab uno , vel à pluribus prævaricationibus fluat, cùm æque prævaricator ex uno , ac ex pluribus injurioſis Legi actibus fiat. Hæc Jacobi ſententia eſt , quæ ſanè longè ab ineptiis Critopuli Græco-Lutherani peregrinatur, ut patet. Eodem planè modo reſpondetur ſententiæ ex Deuteronomio contra Veritatem objectæ. Diris ibi devovetur , qui non ſervaverit ea omnia, quæ eodem Deuteronomii capite diris communibus Populi excipiuntur . Eſt enim veluti corollarium quoddam , & Colophon Dirarum, quas proximè propoſuerant Sacerdotes. At ea, quæ ibi damnantur , non quæcunque ſunt crimina, ſed lethalia, atque graviſſima, ut Lectori patebit. Nihil ergo ex eo loco utile inferri poteſt confirmandæ ſententiæ Critopuli: Imò, ſi ſtandum eſt regulæ Juriſconſultorum , quam ſæpe commendat amicus , affiniſque Critopuli Margunius , ut incluſio unius excluſio ſit alterius ; cùm diræ ille non omnibus , ſed certis criminibus irrogentur, conſequens erit , non omnia crimina eidem noxæ obnoxia eſſe. Idem conſtat ex Ezechielis ſententia : eâ Deus lethale crimen caſtigat , nam inferiùs eum , qui per crimen moritur deſcribens , crimina tantùm lethalia proponit. Quod ulteriùs relatis Ezechielis verbis confirmare non libuit, cùm ea legiſſe ſuperſit . Quod verò ex Apoſtolo Critopulus objicit , manifeſtiùs in eandem, quam hactenus propoſuimus Divini verbi ſententiam , recidit . Nam Paulus illius peccati ſtipendium mortem affirmat , à quo dicit liberatos Chriſtianos per Chriſti Gratiam Sanctificantem . Hoc autem vel Originale illud , acceptumque ex noxia Protoplaſtarum eſt , aut lethale , quod poſt Baptiſmum , ante accuratè (2) conſtituerat : ἐλευθερωθέντες δὲ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἐδουλώθητε τῇ δικαιοσύνῃ· ἀνθρώπινον λέγω διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς ὑμῶν, ὥσπερ γὰρ παρεστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ, καὶ τῇ ἀνομίᾳ εἰς τὴν ἀνομίαν, οὕτω καὶ νῦν παραστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν. *liberati autem à peccato ſervi facti eſtis Juſtitiæ. Humanum dico propter infirmitatem carnis veſtræ. Sicut enim exhibuiſtis membra veſtra ſervire immunditiæ , & iniquitati ad iniquitatem ; ita nunc exhibete membra veſtra ſervire Juſtitiæ in ſanctificationem.* Vides, de immunditia, & iniquitate ſermonem eſſe , non de cæteris nempe peccatis , quæ, ut mox dicemus , cum Juſtitia ſtare utique poſſunt. Confice igitur, peccatum ad ſtipendium mortis deduci , quod lethale eſt, atque graviſſimum ; & alioqui ideò lethale dicitur , quia merces ejus , ſive meliùs pœna , mors eſt. Verùm illud in hac tota ex Sacris Paginis confirmatione mirum eſt, quod ultimo loco producitur. Nam ex eo quid pote inferri ? Non ſanè criminum ex ſe , & ad ſe quod attinet , parilitas , cùm ibi minima nuncupentur, quæ comparationem inſtitutam in quantitate conſtituunt , quippe quæ eſſe non poſſunt ſine minoribus , & parvis. Hanc ergo parilitatem inde non inferes . Sed neque parilitatem , quod ſpectat ad pœnam , nam hæc verba : *minimus vocabitur in Regno cælorum*, vel ſonant ita : *minimus habebitur inter eos, qui beatitate fruuntur*: vel ita: *minimus habebitur ab iis, qui beatitate fruuntur*. Si primum, jam cenſetur inter beatos eſſe, qui minimus inter beatos habetur; quando minimus , & maximus intra eandem ſpeciem eſt , atque adeò conficitur , eum locum adeò ineptum eſſe parilitati pœnarum probandæ, ut ad beatitatem pertineat. Si verò ſecundum placeat , quid pœnæ ſit haberi , atque eſſe minimum, ni decernas, quo in genere minimus habeatur, qui minimus habetur? Minimus, inquit, vocabitur, ſcilicet, vel ratione culpæ, vel pœnæ cauſâ : neque enim aliud quidpiam comminiſci Critopulus quiverit. At ratione pœnæ , haudquaquam ſanè : nam minimus in pœna , vel eſt, cui minima pœna irrogatur , vel cui in pœnam datur , ut minimus ſit. Utrunque pœna quidem eſt, neutrum tamen, quod petitur à Critopulo, probat. Etenim neque ei, cui minima irrogatur pœna , mors irrogatur , neque minima pœna mors eſt: minimus igitur qui vocatur, ratione culpæ minimus dicitur. At qui minimus in culpa eſt, minimam pœnam meretur : Unde ſtatim deducitur , & culpas minimas eſſe , & non omnibus culpis graviſſimam pœnam incuti. Vides ex verbis Chriſti ad ſenſum explicatis Critopuli, nihil utile pro inſulsâ Critopuli, & impiâ ſententiâ colligi poſſe , imò nihil non abſurdum colligi poſſe. Quare aliter divinum effatum explanandum eſt , ut aut minus ingerat, oſtentetque, periculum peccandi impendere maximum illis , qui minima negligunt , juxta (3) illud , *qui parva ſpernit , paulatim decidet ;* vel id aſſerat , quod certiſſimum eſt , eum , qui graviora Legis præcepta ſervat , minora verò non contemnit ſolùm, ſed etiam contemnenda docet , imperfectum eſſe maximè , ac minimâ gloriâ fruiturum , ſi tandem æternam gloriam nanciſcetur.

(2) Ad Rom. c. 6. n. 18. 19.

(3) Eccli. c. 19. n. 1.

VIII. Hic ſenſus genuinus divinæ ſententiæ, cujus primam partem , ut antiquiores ex Noſtris omittam , Photianoque Critopulo Pho-

tianos opponam, palam affert Chriſtodulus (1) Chartophylax, Heracleæ in ſenectute Archiepiſcopus, ſecundam verò Philotheus Patriarcha, Photianus uterque. Nam primus ſic tradit ἐλάχιστον δ' ἡ ἀλήθεια κληθήσεσθαι διδάσκει τὸν λύοντα τὰ τοῦ νόμου ἐλάχιστα, καὶ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους διδάσκοντα· καὶ ταύτην διδασκαλίαν προτίθησιν εἰς φόβον τῆς περὶ τὰς ἐντολὰς ἀμελείας· ἐλάχιστοι γὰρ ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ βασιλείᾳ οἱ καταδικασθέντες αἰωνίῳ θανάτῳ· ἡ δὲ λύσις τῶν ἐλαχίστων ἐντολῶν εἰς κόλασιν αἰωνίαν οὐ καταφέρει, ὅθεν σημαίνει τὸ μέλλον τῆς ἁμαρτίας ἐκ τοῦ παρόντος, κἀντεῦθεν καὶ τὴν κόλασιν· ὁ γὰρ λύων τὰ ἐλάχιστα, εἶτα τὰ μεγάλα, ἔπειτα καὶ τὰ μείζω, τέως γε καὶ μέγιστα καταλύσει. *Minimum vocandum Veritas docet eum, qui minima ſolvit Legis, & docet ita homines, atque hanc doctrinam ad incutiendum timorem negligentiæ circa Leges proponit. Nam minimi in Regno Dei, qui æternæ morti addicti ſunt. Solutio verò minimarum Legum pœnam æternam non irrogat. Quare ſignificat futurum peccati ex præſenti, atque inde & pœnam: Etenim, qui ſolvit minima, mox & magna ſolvit, inde & majora, denique ſolvet & maxima.* Philotheus (2) verò: ἡ μὲν πνευματικὴ οἰκοδόμησις ἐν τῇ τελείᾳ τοῦ νόμου περιεργείᾳ κεῖται, καὶ ἐλάχιστός ἐστι παρὰ Θεῷ ὁ ἐλαχίστην ἐντολὴν καταλύων, τουτέστιν ἀτελής· τὸ γὰρ φαῦλον ἐξ ἐλαχίστου δὴ πλημμελήματος γίνεται. καὶ ὧδε ἡ τοῦ Χριστοῦ δυσχερεξήγητος γνώμη, ὃς ἐὰν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων· καὶ τὰ ἑξῆς. *Spiritalis ædificatio in perfectâ circa Legem diligentiâ ſita eſt, & minimus eſt penes Deum, qui minimam Legem ſolvit, hoc eſt imperfectus: nam malum ex minimis delictis fit. Et huc pertinet Sententia Chriſti, quæ explicatur difficilè. Qui ſolverit unum de mandatis iſtis minimis, &c.* En ut Photiani ipſi, quique apud vos aliquid ſapere viſi ſunt, longè diverſam ab ea quam Critopulus dedit, verbis Chriſti tribuunt interpretationem, eamque, quæ ut à confirmandis dementium ineptiis abhorret, ita mente Chriſtianâ, Patrum intelligentiâ indigna non eſt. Quò magis deteſtari licet Critopuli gerras, qui, quæ hominum omnium in Græciâ, etiam Photianorum mens ad Pietatis, Veritatiſque confirmationem explicant, Verba Chriſti, ea ipſe ad impietatis mendaciſſimæ firmamentum confert, ut nimirum, vel in Deo iniquitas, vel inter crimina æqualitas aſſeratur. Quapropter veniâ peccatum dignum nullum admittit, ratus omnia eſſe lethalia. Quod ſanè impium, & inſulſum eſt. Nam ſemper Eccleſia univerſa peccata cognovit, quibus nulla vis eſſet perimendi vitam animæ, quæque *venialia* jure, ac meritò appellavit. Affert ad id plurima effata Baſilii, Nyſſeni, Petri Alexandrini, Chryſoſtomi, & Cyrilli utriuſque Joannes Laſcares (3) Rhyndacenus, quibus producendis ſuperſedendum cenſuimus, ne in remanifeſtâ, ſupervacaneo labore, addictum utilitati Gentis noſtræ calamum nequicquam fatigaremus; & alioqui non id agimus in præſentiarum, ut Photianos Sanctorum Patrum noſtrorum authoritate refellamus, ſed ejus fatagimus, ut Critopulum diſcipulum Margunii Magiſtro deteriorem Photianorum ſuffragio, publicum hoſtem Græciæ, etiam delirantis, demonſtremus, quò deſinant Lutheri, Calvinique catuli latrare, latratuque inſano, ex Critopuli, Critopuloque ſimilium quorundam ineptiis, recentiorem Græciam, etiam Photianam æſtimare.

(1) *Orat. in domin. 2. Quadrageſimæ.*

(2) *Orat. 0. in Gregoram.*

(3) *In Excepſ. juris Græci tit. de Pœniten.*

IX. Profectò veniale peccatum vel ipſis Photianis ſolemne eſſe, notumque, palam eſt ex hîs phraſibus, queis utuntur perpetuò. τὰ συγγνώμης ἄξια παρὰ Θεῷ πλημμελήματα, τὰ συγγνωστά, τὰ ἀνεύθυνα, αἱ οὐ πρὸς ψυχῆς θάνατον ἁμαρτίαι, τὰ παραπτώματα τῶν δικαίων, τὰ οὐκ ἐπ' ἀνάγκῃ ἐξομολογήσεως ἁμαρτήματα, τὰ ἐλαττώματα τῆς ἀγάπης, τὰ τῆς τελείας ἀγάπης ἐμπόδια. *Digna veniæ penes Deum peccata: quæ veniam merentur: queis parcere facilè licet: quæ non ad mortem ſunt animæ delicta: peccata juſtorum: quæ exhomologeſi delicta non indigent: charitatis diminutiones; perfectæ charitatis impedimenta*; quæ omnia paſſim occurrent (1) in Photio, in Leone (2) Acrideno, in Gregorio (3) Acindyno, in (4) Palama, in Alexio (5) Ariſteno, in Alexandro (6) Choniata, in Joanne (7) Citrio, in Helia (8) Cretenſi, in (9) Balſamone, in (10) Hierotheo Monacho, in Athanaſio (11) Patriarcha CP. in (12) Coreſſio, in Chriſtophoro (13) Canonarcha, in Manuele (14) Malaxo. Neque id mirum, cùm ex divinis Paginis manifeſtiſſimè communi omnium ſuffragio recepta Veritas deducatur. Quid enim, amabo, ſapit illa Salomonis (15) aſſertio: οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος, ὃς οὐχ ἁμαρτήσεται: *non eſt enim homo, qui non peccet*; quæ non ſemel, ſed iterum (16) dicitur; quàm eſſe peccata, quæ vel à probis utique perpetrantur? Nam, ſi nullus eſt, qui non peccet, certè omnis homo peccat: Quòd ſi omnis homo peccat, profectò & probi peccant, qui inter homines omnes aliqui ſunt. Jam ſi vel juſti peccant, cùmque peccent, juſti appellantur tamen, omnino ſequitur, eſſe peccatum, quod Juſtitiam non tollit; Juſtitia autem amicitia cum Deo eſt; Unde ſubſequitur, amicitiam hominis cum Deo ſtare poſſe, licèt in homine peccatum ſit aliquod. Peccatum porro iſtiuſmodi lethale eſſe non poteſt, quando lethale peccatum Deum graviter lædens Deo inimicum hominem facit. Quo fit, ut tandem colligas ritè, peccatum hujuſmodi veniale eſſe, quo vocabulo peccatum illud ſignificamus, quod animo mortem minimè irrogat, ſtatque cum amicitiâ Dei, cum adoptione æternæ hæreditatis, cum Gratiâ animos conſecrante, per quam vulgò dicimur *ſanctificari*. Urget, premitque præſentiùs Critopulum Sapiens, (17) effatus, *ſepties in die juſtum cadere*: ἑπτάκις γὰρ πεσεῖται ὁ δίκαιος, καὶ ἀναστήσεται, non appellaturus juſtum, quem aſſerit cadere, ni caſus cum juſtitia ſtare poſſet: at caſus is peccatum ſignificat, ut omnes affirmant; juſtitia igitur cum peccato aliquo ſtare poteſt. Hoc autem lethale quis dicat? veniâ igitur dignum. Adde quæ dicit, ſcribitque (18) Jacobus apertè idipſum conficere. Ait enim, ἕκαστος πειράζεται ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας ἐξελκόμενος, καὶ δελεαζόμενος· εἶτα ἡ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα τίκτει ἁμαρτίαν, ἡ δὲ ἁμαρτία ἀποτελεσθεῖσα ἀποκύει θάνατον. *Unuſquiſque tentatur à concupiſcentiâ ſuâ abſtractus, & illectus: deinde, cùm concupiſcentia conceperit, parit peccatum, peccatum verò, cùm conſummatum fuerit, generat mortem.* His explicat proceſſum peccati ſecundum ſe, docetque, poſt illecebras concupiſcentiæ, quæ ſine

(1) *In Epiſt. ad Ep. Ancyran.*

(2) *Lib. 1. contr. Azyma in fin.*

(3) *Lib. 3. contr. error. Palam.*

(4) *Orat. 2. de Metamorphoſ. & lumine Thabor.*

(5) *In Nomocan. ad Nicæn. II.*

(6) *Epiſt. de captivit. CP.*

(7) *In centum reſponſionibus n. 64.*

(8) *In reſponſ. ad Monach. Aſceten.*

(9) *In Schol. 8. ad Novell. Juſt.*

(10) *In Collect. Can. ad Can. Apoſt.*

(11) *In Parœneſ. 2. ad Epiſc. recedentes.*

(12) *In Synopſ. Nili ad Can. Nicæ. II.*

(13) *De Can. VI. ſcholio 6.*

(14) *In Nomoc. ad Can. Apoſt.*

(15) *3. Reg. ca. 8. n. 46.*

(16) *2. Paralip. c. 6. n. 36.*

(17) *Prov. c. ult. nn. 16.*

(18) *Epiſ. Canon. c. 1. nn. 14. 15.*

Digitized by Google

ſine aliquo peccato eſſe non poſſunt, continuò peccatum ſequi, ſi quis diligenter non caveat. Ex concupiſcentia enim oritur delectatio in deteriori hominis parte, quæ profectò nonnullum peccatum eſt, non tamen lethale, niſi mens ipſa, atque voluntas plenè deliberet: propterea ſubdit: *peccatum verò, cùm conſummatum fuerit, generat mortem*, addito nimirum pleno voluntatis aſſenſu. Idem aliter explicat Paulus (19) illis verbis, quæ in primo Reſponſo rimati ſumus, *qui ædificat ſuper ligna fœnum, ſtipulas, ſalvus erit quaſi per ignem*, quibus eleganter, & doctè veniale deſcribitur ex levitate materiæ, in ligno, & fœno, & ſtipulis explicatæ. Quapropter Auguſtinus (20) doctiſſimè: *alia*, inquit, *peccata ſunt infirmitatis, alia imperitiæ, alia malitiæ. Infirmitas contraria eſt virtuti, imperitia ſapientiæ, malitia bonitati. Quiſquis igitur novit, quid ſit virtus, & ſapientia Dei, poteſt æſtimare, quæ ſint venialia peccata, & quiſquis novit, quid ſit bonitas Dei, poteſt æſtimare, quibus peccatis certa debeatur pœna, & hìc, & in futuro ſeculo: quibus tractatis probabiliter judicari poteſt, qui non ſint cogendi ad pœnitentiam luctuoſam, & lamentabilem, quamvis peccata fateantur, & quibus nulla omnino ſperanda ſit ſalus, niſi Sacrificium obtulerint Deo Spiritum contribulatum per pœnitentiam*: Sic (21) Auguſtinus, qui alibi ſententiam ſuam expromens apertiùs ait: *Innocentiam ad Altare portare; peccata, etſi ſunt quotidiana, non ſint mortifera*; ut ſcias eſſe peccata, quæ tamen non ſunt ullo modo mortifera.

(19) 1. *Ad Corinth. c.3.n.12.*
(20) *Lib. 83.quæſt. q.26.*
(21) *Tract. 26. in Jo.*

X. Denique, ut ratione aliqua demonſtremus expers rationis eſſe Critopuli Græco-Lutherani Patriarchæ ingenium, duo certa Græcis omnibus omnino proponimus; alterum eſt, in Euchariſtia peccata remitti, quod conſtat (1) ex illis: τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης, τὸ ὑπὲρ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν: *hic eſt enim Sanguis meus novi Teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*: quę ex multis ſenſis, ad quæ trahi queunt, ad hoc ſanè Eccleſia noſtra præcipuè deducit, ſolemniter precata Numen, ut Euchariſtiam nobis in remiſſionem peccatorum prodeſſe velit. Quid enim aliud ſonant illa verba, quæ poſt confectam Euchariſtiam ſecretò dicit Sacerdos, ὥστε γενέσθαι τοῖς μεταλαμβάνουσιν εἰς νῆψιν ψυχῆς, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν: *ut fiat accipientibus in Sobrietatem animæ, in remiſſionem peccatorum, &c.* niſi Eccleſiæ noſtræ ſententiam affirmantis, remitti per Euchariſtiam peccata? Quod ulteriùs conſtat ex eo, quia Euchariſtia novum Teſtamentum eſt, id Servatore (2) ipſo palam affirmante: at novum Teſtamentum pactum includit peccatorum remittendorum, ut apertiſſimè vaticinatus eſt (3) Jeremias. In Euchariſtia igitur pactum ejuſmodi certiſſimum eſt, unde ſequitur per Euchariſtiam peccata remitti. Secundum, quod certò certius effamur, eſt, Euchariſtiâ lethale peccatum minimè remitti. Id pernegent, qui (4) Lutheri, atque (5) Calvini peſtilentiſſima probant dogmata: Græcis, & Photianis pro compertiſſimo eſt, quippe quibus id omnino credendum proponit ante collecta per (6) Bellarminum, Hieremias (7) Patriarcha, qui validiſſimè Calvinianam, Lutheranamque peſtem pluribus argumentis aggreſſus, Vivorum Sacramentum oſtendit Euchariſtiam. Nam penes Joannem (8) cùm integro capite de ea agatur, nuſquam dicitur inſtituta ad remittenda peccata lethalia, ſive ad vitam conferendam, ſed ad eam ſcilicet conſervandam, augendamque. Non enim dicitur: *qui manducat hunc panem, reſurget à morte criminum redivivus, nec vivere incipiet, ſed non eſuriet, non morietur, vivet in æternum*, dicitur, atque his conſentanea. Non ergo vitam præſtat non vivis Euchariſtia, ſed, quam invenit vitam, perficit, conſervat, producit. Id, quod ex illis verbis confirmatur. ἡ σάρξ μου ἀληθῶς ἐστι βρῶσις, καὶ τὸ αἷμά μου ἀληθῶς ἐστι πόσις: *caro mea verè eſt cibus, & Sanguis meus verè eſt potus*. Porro effectus cibi, potuſque non eſt, vita carenti vitam dare, ſed habentem vitam alere, ſervare vivum. Si enim mortuis cibum ſuppedites, abſurdiſſimum erit, cùm inde mortuius non magis nutriri, juvarique poſſit, quàm lapis. Adde ex ipſis Sacrarum Paginarum typis, atque ſimilitudinibus, queis Vates Euchariſtiam prędixere, idipſum inferri. Paſchalem Agnum typum fuiſſe Euchariſtiæ, nemo eſt, qui ambigat: verùm ad ejus ſolemnes epulas minimè licuit accedere lethali crimine ſaucio: quare differendæ potius erant, quàm cum crimine celebrandæ, ex libro (9) Numerorum, & (10) alibi. Panes quoque, quos Propoſitionis vocabant, Euchariſtiæ Symbola cenſentur fuiſſe. Eos porro minimè luſtratum, expiatumque hominem edere (11) nefas erat, & univerſim grande piaculum habetur in Sacris (12) Paginis, pollutum hominem partem immolatarum Deo carnium aliquam edere, cùm tamen carnes hujuſmodi Euchariſtiam ſignificaverint. Scilicet id Deo agente, ut Vaticinia ipſa ingerant innocentiam ad diviniſſimum Epulum adducendam. Eandem ob cauſam ſine nuptiali veſte regale convivium ingreſſus ſeveriſſimè (13) plectitur, & Prodigus (14) ille filius non ante ad vitulum ſaginatum comedendum admittitur, quàm Patri reconcilietur, atque depoſitis ſordibus ornatum aſſumat, & annulum. Denique (15) Servator ipſe, antequam Euchariſtiam diſcipulis ipſe ſuis porrigeret, lavit eorum pedes, palam facto ipſo docens, non fieri munditiem animæ ab Euchariſtia, ſed aliunde peti paratam. Hinc illa (16) Apoſtoli: *probet ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat*: δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτόν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω, quæque ſequuntur apprimè confirmantia, adeò Sacramento hoc non revocari ad vitam animæ ſceleratos homines, ut auſos non dum expiatis criminibus ad ipſam accedere, renovato judicio iterum in morte confirmet. Propterea Eccleſia (17) noſtra in primis edicendum omnibus cenſuit præcone ſcilicet Diacono: *Sancta Sanctis*: τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις, quibus non Catechumeni tantùm, ſed & peccatores omnes à ferculo arceantur divino, ut explicat ſapienter (18) Chryſoſtomus, videnduſque ad id ipſum ex Græcis (19) Juſtinus (20) Baſilius, (21) Heſychius, ex Latinis Cyprianus (22) Martyr, (23) Ambroſius, (24) Hieronymus (25) Auguſtinus, (26) Leo Magnus, (27) Dialogus, atque (28) Bernardus. Jam ſi & per Euchariſtiam peccata remitti certum eſt, & le-

thalia

(1) *Mat. c. 26. nu. 28.*
(2) *Luc. c. 22. n. 20.*
(3) *C. 31. n. 32. & ſeqq.*
(4) *Concio. de digna præparat. ad Sacrif. Euchar. an. 1517. Concio. de Cõfeſſ. & Euchar. an. 1519. In Lib. de Capt. Babylon. c. de Euchar. In Tract. de commun. Populi Serm. de Euchar. an. 1526.*
In Lcõtr. artic. Lovanien.
(5) *Inſtit. lib. 4. c. 17. §. 41. & 42.*
(6) *Tom. 3. de Sacra. Euchar. lib. 4. c. 18.*
(7) *In paræn. ad Germ. de Euchar. ant. med.*
(8) *Joan. c. 6. per tot.*
(9) *C. 9 n. 10. & ſeq.*
(10) *2. Paralip. c. 30. n. 3.*
(11) *1. Reg. c. 21. num. 4. & ſeqq.*
(12) *Levit. c. 22. nu. 3.*
(13) *Mat. c. 22. n. 12 & ſeq.*
(14) *Luc. c. 15. nu. 22. & ſeq.*
(15) *Jo. c. 13. à n. 5.*
(16) *1. ad Corinth. c. 11. n. 27.*
(17) *In Liturg. ad Elevationem.*
(18) *Hom. 61. ad Popul. Ant.*
(19) *In Apolog. 2. prope finem.*
(20) *Lib. 2. de Bapt. c. 3.*
(21) *Lib. 7. in Levit. c. 16.*
(22) *Lib. 3. Ep. 14.*
(23) *Lib. 6. in Luc. c. 37.*
(24) *In Comm. c. 1. ad Tit.*
(25) *d. tract. 26. in Joan.*
(26) *Ser. 2. de reſur.*
(27) *Lib. 2. c. 1. in l. 1. Reg.*
(28) *Ser. de Cœn. Dom.*

Digitized by Google

thalia non remitti, profectò ſequitur neceſſariò, eſſe peccata, quæ lethalia non ſunt, quæ nos Venalia appellamus. Hæc enim cùm vitam animæ, quæ Charitas eſt *diffuſa in cordibus noſtris*, calorque ille vitalis, quo ſcilicet Deo vivimus, minimè auferant, debilitent tamen eandem, & quodammodo divinorum Chariſmatum jejunam reddant, conſentaneè fini Euchariſtico, cibo divino tolluntur, qui nimirum animum roborat, ſatiatque.

XI. Ex his conſtat, falſum eſſe, ex quocunque delicto à Sacris eſſe rejiciendum eum, qui petit Sacra; tantòque longiùs à veritate ſententiam abeſſe tùm Margunii, tùm Critopuli, quantò propiùs veritati eſt, quod commune Eccleſiæ utriuſque ſuffragium aſſerit, profeſſum, non omne peccatum ab Ordinibus ſacris arcere. Certè mirum eſſet, ſi quis ob verbum otioſum, jocoſumve mendacium, quæ ſanè peccata ſunt, abigeretur à Sacris, prælertim cùm nemo ſit, qui quotidie non cadat, cùm nemo ſit, qui non peccet, cùmque ex communi (1) Theologorum ſententià peccata omnia, quæ dicimus venialia, vitari non poſſint. Quapropter Prodromus (2) noſter: ἡ δὲ χειροτονία, inquit, κρείττων γε πανάγιον, καὶ πανίερον πρᾶγμα, πᾶν πλημμέλημα οὐκ ἐξωθεῖ· εἰσὶ γὰρ καὶ ἁμαρτωλοὶ χειροτονίας ἄξιοι· καὶ ὁ μὲν ἱερεὺς ἑαυτὸν ἁμαρτωλὸν ὀνομάζει· ἔστι γὰρ πᾶς ἄνθρωπος ἁμαρτωλός, εἰ δὲ πᾶς λοιπὸν καὶ οἱ ἐπ' ἱερωσύνῃ, ὅθεν συλλογιζόμεθα, καὶ πρὸς τοὺς χειροτονουμένους. εἰ καὶ ἁμαρτωλὸς ὁ λειτουργῶν, οὐδ' ὅτε μὴ ἀξιωθῆναι λειτουργίας τὸν ἁμαρτωλὸν ὄντα; *Ordinatio verò, quamvis ſacratiſſimum, & ſanctiſſimum opus, non omne peccatum reſpuit. Sunt enim & peccatores Ordinibus recipiendis apti. Et Sacerdos quidem ſe peccatorem appellat, eſt enim omnis homo peccator; quòd ſi omnis, ergo & qui Sacris initiati. Unde licet argumentari & de iis, qui initiantur: nam, ſi is, qui miniſtrat, peccator eſt, cur &, qui peccator eſt, non ſit dignus Miniſterii?* mox acroamaticè colligit: ἔνια γοῦν τῶν ἁμαρτημάτων ἀνάξιον χειροτονίας ποιεῖ, ἔνια δὲ οὔ, κἀκεῖνα μὲν ἐξαίρετα, τὰ δὲ κοινά. *Quædam igitur peccata ineptum Ordinibus criminoſum reddunt, quædam non, & illa quidem eximia ſunt, hæc verò communia.* Communia autem dixit, quæ omnibus congruunt; qualia dixeris venialia. Taraſius (3) etiam ſic de criminibus, quod ad Ordines attinet, philoſophatur. εἰσὶ τῶν ἁμαρτιῶν αἱ τὰ ἱερὰ παραιτοῦσαι, καὶ αὗται πολλαί, οὐ πᾶσαι γ' ὅμως, τῶν πασῶν γὰρ ἐν πᾶσι καὶ τοῖς ἁγίοις ἔνιαι· ἵνα ἀληθεύσωσιν ἁμαρτωλοὺς αὑτοὺς ὀνομάζοντες. *Sunt ex peccatis, quæ à Sacris arcent, eaque multa, non omnia tamen, nam omnium in omnibus etiam Sanctis aliqua, ne mentiantur ſe ſe peccatores appellantes.* Conſonat reſponſio Heliæ (4) Cretenſis, qui interrogatus, an. ἐπ' ὄκνῳ, καὶ ἀκηδίᾳ ψυχῆς ἐλεγχθέντα ἔξεστι χειροτονῆσαι, *Otii, & Acediæ reum liceat Sacris initiare?* Licere reſpondit: ἁμαρτίαι γὰρ πολλαὶ αὗται, καὶ λεπταί, καὶ καθημεριναί, καὶ τοῖς ἁγίοις αὐτοῖς συχνῶς ἐπιπίπτουσαι. *Nam peccata ejuſmodi crebra, & levia, & quotidiana, & Sanctis ipſis ſæpe accidentia.* Sed omnium luculentiſſimè (5) Planudes: οὐδέν τι ὠφέλιμον, καὶ λυσιτελὲς γεγένασι κατανοοῦντες οἱ πρὸς σκληρότητα τραχὺ τὸ βῆμα τῆς ἐκκλησίας ἀναιδῶς ψευδόμενοι, καὶ θρασέως ἀποφηνάμενοι· οὐ πᾶν τὸ ἁμάρτημα γὰρ ἀπείργει τῶν θείων· Ταῦτα μὲν γάμος τῶν ἱερωμένων ψυχῶν λέγεται, καὶ αὗται νύμφαι, νυμφίος Χριστός, ἀλλά γοῦν τῶν ἁμαρτιῶν εἰσὶν αἱ τὴν ψυχὴν ἐκμορφοῦσαι, αἵτε μιαίνουσαι, καὶ τὴν καλλονὴν ἐλαττοῦσαι· καὶ αἱ μὲν ἐκμορφοῦσαι ἀναξίαν πάντοτε τὴν ψυχὴν τοῦ γάμου ποιοῦσι, αἱ δὲ μιαίνουσαι οὐ πάντοτε ἀπείργουσι τοῦ γάμου, καθαρθεῖσαν γὰρ τὴν ψυχὴν τῶν ῥυπαρῶν πρὸς τὰ ἱερὰ προσβιβάζειν θέμις· *Nihil utile, aut proficuum excogitarunt, qui ad ſeveritatem oſtentandam, aſperam, confragoſamque Aram Eccleſiæ impudenter mentiti ſunt, & procaciter aſſeveravere. Non enim omne peccatum à Sacris amovet. Hæc conjugium ſacratorum dicuntur animorum: atque hi ſponſæ, ſponſus eſt Chriſtus. Sed ſanè peccatorum quædam deformant animum, quædam ſordidant, quædam pulchritudinem ipſius minuunt. Et quæ deformant indignam ſemper animam his nuptiis efficiunt. quæ verò ſordidant non ſemper arcent à nuptiis: nam animum ſordibus expurgatum ad Sacra provehere licet*: mox addit: ἀλλὰ γοῦν αἱ τὴν καλλονὴν ἐλαττοῦσαι μετὰ τῆς τοῦ γάμου ἀξίας συνάγονται: *at quæ pulchritudinem minuunt cum nuptiarum dignitate conjungi queunt.* Hæc Planudes vir elegantiſſimæ ſapientiæ, atque infinitæ eruditionis, quem ſibi aſſerunt nequicquam Photiani, ut alibi oſtendimus, æquandus ſanè cuilibet Latinorum ſapientiſſimo, quippe mira felicitate, & elegantia difficillima quæque proponens, & nodoſa diſſolvens, infinitis opibus Græciam, imò literariam Rempublicam univerſam auxit. Hunc ſaltem legiſſent & Margunius, & Critopulus, ultrò ſententiæ noſtræ ſubſcripſiſſent, rati rigidum nimis, imò & ineptum, peccata omnia inter Ordinum impedimenta numerare.

XII. Hæc inter ne omnia quidem lethalia crimina fas fuerit recenſere. Dico enim ſecundò: Non omne mortale peccatum ab Ordinibus rejicit. Hæc aſſertio contra (1) Balſamonem eſt, eſt tamen & pro Balſamone, qui, ſi, quod aſſerit, verum eſſet, & Irregularis fuiſſet hercle, & ab uſu Ordinum alienus; nimirum ob graviſſima mendacia, quæ palam inimicus manifeſtiſſimæ veritatis tum in Nomocanone, tùm in cæteris ab ipſo editis libris effutit. Ex illis, pleraque Noſtri per ignorantiam excuſare quiverint, quæ tamen in vaferrimo viro, & Canonum periciſſimo vix habuit locum; at illud horribile, planèque apud Græcos inauditum quis excuſet, quod Marco (2) Alexandrino Patriarchæ ſcribit? Jure enim contendit Romanum Pontificem Anathemate Græco perculſum, indignumque, qui inter Sacrorum ſolemnia nominetur. Quæ profectò tàm falſa, mendacia, ſacrilega ſunt, ut ea excuſatio nulla tueri queat, quippe ab eo tradita, qui ſciret, quanta cum reverentià Græcia noſtra tumens ſemper licèt, ac pertinax, & ſuæ tenaciſſima libertatis cum Pontificibus Maximis egerit. Qui ſciret, ne in Photiani quidem Pſeudoſynodo aliquid ſtatutum contra Pontificem, neque contumeliis appetitum ullis ne ab irato quidem Photio, qui ea in Synodo omnia tractavit ex libito. Qui noſſet, propterea fuiſſe Patres in Chalcedonenſi (3) Concilio ſummopere Dioſcorum deteſtatos, quòd Romanum Pontificem execrare, ſive excommunicatione percellere auſus fuiſſet. Deni-

que

(1) *Vide Bellar. Tom. 4. lib. 5. de Grat. & Liber. arbitr. c. 30. in fin. & de amiſſio. Grat. & ſtatu pecc. lib. 6. c. 10. in fin.*

(2) *De Interpret. Can. ad 2. Can. Antiochen.*

(3) *Synodico de Ordinat. apud Cā-pan. in exam. Synodicorū. n. 8.*

(4) *In reſpon. 4. ad ſolitar.*

(5) περὶ χειροτονίας tit.

(1) *In c. 2. Nicæn. Synod. I.*

(2) *In medio extat, in Jure Græc. Roman. tom. 1. lib. 5. pag. 362.*

(3) *Act. 3. in ſent. cōtra Dioſcorum.*

Digitized by Google

que qui proximè à Majoribus accepiſſet, in VIII. Synodo (4) OEcumenica (quam Balſamon abrogat, infectamque nequicquam vult) Photium ipſum ejuſdem temeritatis, & audaciæ cauſâ fuiſſe damnatum, æquiparatumque Dioſcoro. Sanè hoc Balſamonis mendacium adeò impudens eſt, ut ei vel in Photianis reclamaverit Græcia: nec gratis: eſt enim manifeſtiſſimum, idque nos demonſtravimus alibi, nullo unquam decreto publico à communione ſua ſeparaſſe Græciam Latinos. Nam ubi decretum illud? Profer, ſodes, audaciſſime Balſamon. Per Octonas Synodos curre, an præter Conſtantinopolitanam I. ullam invenies, cui Latini ſaltem per Legatos non interfuerint? an in quâpiam earum erit, ut occurrat finitio, quâ dogmata Latinorum damnentur? Inter has octo & Photianam Synodum do adnumeres. Vide, ſi quid in illa mendacium roboret tuum. Imò quod illâ actum fingitur, authoritate Latinorum actum fuiſſe, narratur. Adeò ſemper à reſcindendo mutuo Eccleſiarum fœdere publici Græciæ noſtræ conventus abhorruere. Dices, privato ſuffragio damnatos, devotoſque diris peculiarium Epiſcoporum ſententiâ. In primis privata ſuffragia nihil ad publicum, neque enim, quæ Byzantini quidam Epiſcopi delirarunt, in Gentis opprobrium cedere quiverint, alioquin & Monothelitarum, & Neſtorianorum, & Iconomachorum, Iconoclaſtarumque hæreſes imputabuntur Græciæ noſtræ, quòd Byzantinorum quorundam Præſulum ſuffragiis fultæ in commune fidei Orthodoxæ perniciem debacchatæ ſunt. Deinde, cedo & privatum iſtud Græciæ decretum. Si quis illud protulerit, faxo, reus falſi manifeſtè ab omnibus habeatur. Eſt enim omninò certum, nunquam à Græcis, conventu publico, nunquam à Photianis, privato ullo Concilio, nunquam à CP. Patriarchis Synodico aliquo Anathematis cenſuram latam in Romanum Pontificem. Id par eſt mihi & Græco, & Canonum Græcorum perito credere: At ſi quis mihi fidem abrogandam cenſuerit, quòd Græcus ſim, non Photianus, peto, ut Photiano teſti cicurem is animum præbeat. Is eſt (5) Demetrius Chomatenus Bulgarorũ Archiepiſcopus, qui Conſtantino Cabaſilæ Archiepiſcopo Dyrrhachii ſcribens, hoc ipſum Balſamonis mendacium conſtanter damnat, ac rejicit, aſſeritque, etiam Photianorum Suffragio Balſamonis effatum refelli: ait enim: τῇ τοιαύτῃ δὲ ἀποκρίσει πολλοὶ τῶν ἐλλογίμων οὐκ ἔθεντο, ὡς πολὺ ἐχούσῃ τὸ ἀπηνὲς, καὶ ἰταμὸν, καὶ μὴ προσῆκον μέμψει λατινικῶν τύποις τε, καὶ ἠθῶν, ὅτι, φασὶν, οὐκ ἀπεγνώσθησαν ταῦτα συνοδικῶς, καὶ οὐδ' αὐτοὶ ὡς αἱρετικοὶ ἀποβλήτοι δημοσίᾳ γεγένασιν, ἀλλὰ καὶ συνεσθίουσιν ἡμῖν, καὶ συνεύχονται). *Huic autem reſponſo præclari multi viri tunc non ſunt ſuffragati, ut quod multum duritiei, & acerbitatis haberet, nec convenientis reprehenſioni Latinicarum formarum, & morum. Et quòd, inquiunt, hæc Synodicè decreta non ſunt, neque ipſi Latini, ut hæretici publicè rejecti fuerint, ſed ſimul nobiſcum & cibum capiant, & precentur.* Adde Chomateno Joannem Coloſſenſem, Cretenſem Joannicium, Anthimum Methonenſem, quos ad id eruditè producit (6) Diplovatacius, poſtremum etiam (7) Coreſſium, qui Schiſmatis invidiam niſus in Latinos refundere his verbis Balſamonem aggreditur. Τὸ τοῦ Βαλσαμῶν ἐν ταῖς μελέταις ῥηθὲν ψευδέστατον, καὶ ἰταμὸν προσφέρουσιν οἱ λατῖνοι, λέγοντες ὑφ' ἡμῶν ἀναθεματισθῆναι τὸν Πάπαν, κἀκείνους, καὶ ἡμᾶς πρώτους σχίσαι τὴν ἐκκλησίαν. λέγει μὲν τοῦτο ὁ πολυφλύαρος ἐκεῖνος, ψευδέστατον δὲ, καὶ φανερῶς ἀντικείμενον τῇ ἀληθείᾳ. ἐν ἡμῖν γὰρ οὐδεμίαν εὑρεῖν ἐστι ψῆφον, οὐδὲ συνοδικὸν, οὐδὲ κατόρθωμα ἐπαρχείας συνόδου, ἀνάθεμα τῷ Πάπᾳ, καὶ τοῖς λατίνοις εἰσφέρον. οὐχ ἡμεῖς οὖν οἱ ἐπιχειρήσαντες τοῦ σχίσματος, ἀλλ' οἱ λατῖνοι τὰ ἡμέτερα δόγματα καταδικάσαντες ἀδίκως. *Quod Balſamon in Meditatis affirmat, falſiſſimum, & acerbum Latini producunt dicentes, à nobis Anathemati tùm Romanum Pontificem, tùm Latinos ſubjectos, noſq; primos Eccleſiam ſcidiſſe. Dicit ſanè hoc blatero ille, mendaciſſimum tamen, & palam Veritati contrarium. Nam in nobis neque ſuffragium reperire eſt, neque Synodicum, neque decretum Provincialis Concilii Anathema inferens Pontifici Romano, Latiniſve. Non igitur nos, qui initium Schiſmati fecimus, ſed Latini noſtra dogmata damnaverunt injuſtè.* Ita Coreſſius in eo ſanè delirans, quòd ait, à Latinis iniquè Photiana dogmata fuiſſe damnata, cùm juſtè damnata ſint, & non à Latinis tantùm, ſed & à Græcis ipſis tum iteratis, ac publicis conventibus, tum privatis commentariis ea fuerint profligata, tantâ eruditione, ac Sapientiâ, ut, quæ Latini contra Photianos producunt, ea Græci ante Latinos omnes produxerint, ut ſæpe fusè, ac manifeſtè docuimus.

(4) Act. 7. & 8.

(5) reſpõ. ultima. in Jur. Græco-Rom. tom. 1. l. 5. pag. 322. ant. med.

(6) In Synop. juris.

(7) titul. de Sacr. Euchar. c. 7.

(8) In libro de defunctis in initio ſive prologo.

XIII. Conſtat ex his ſolemne mendacium eorum, qui à Græcis Anathemati ſubjectum Romanum Pontificem aſſerunt, & inter illos mendaciſſimi Balſamonis, cui proinde favemus, cùm dicimus, non ex omni lethali crimine contrahi irregularitatem ex delicto. Favemus autem Balſamoni, quòd veritatem tuemur, docemuſque, contrariam prœjactæ Concluſionem intolerabilem eſſe. Sequitur enim ex ea, unico actu odii, invidiæ, aut Venereæ cogitationis ab Ordinibus Crimínoſum excludi, initiatumque ineptum reddi exercendis Ordinibus. Unde uberrima anxietatum emergit ſeges ob difficultatem aut memoriæ retinendæ, aut ferendi judicii circa ejuſmodi culpas. Innumeris quoque viris aditus ad Eccleſiæ miniſteria intercluderetur eximiis & Sanctitate morum, & animi dotibus, vixque unus, aut alter reperiri poſſet ad Clerum idoneus. Quæ omnia quanti ſint damni, quantarumque cauſa curarum, nemo non rationis expers agnoverit. Addo, fruſtra rejici à Sacris eum, cui neque Apoſtolorum authoritas, neque ſcita Canonum Sacro miniſterio interdicunt. Ecce Canones (1) Apoſtolici ſic conſtituunt. Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος κύβοις σχολάζων, καὶ μέθαις, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρείσθω. *Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aleæ, atque Ebrietati deſerviens, aut deſinat, aut certè deponatur.* Idem (2) in minores Miniſtros decernunt, idemque in Fœneratores Miniſtros Edictum (3) Apoſtolorum eſt. Unde ſic licet argumentari, Penes Noſtros id crimen, quod ab uſu Ordinum rejicit, illud dumtaxat & ab Ordinatione repellit: At Ebrietas, & Fœnus, & Aleæ conſuetudo, poſt quam horum criminum reus mores emenda-

(1) Canone 42.

(2) Canone 43.

(2) Canone 44.

daverit ſuos, ab uſu Ordinum non rejiciunt: neque igitur ejicient ab Ordinatione. Poſitionem priorem Græcorum omnium ſuffragium approbat, duce Prodromo (4) docente, ad agnoſcenda peccata; quæ Ordinationem faciendam impediunt, id certiſſimi diſcerniculi eſſe, ſi ea uſu Ordinum jamdudum acceptorum impediant. γνῶναι δὲ τὰ ἀπείργοντα τῆς χειροτονίας ἁμαρτήματα ῥᾴδιον, εἰ τὰ ἀπείργοντα τῆς λειτουργίας τὸν χειροτονηθέντα γνώσῃς· τὰ λυμαινόμενα γὰρ τὸ πραχθὲν, ταῦτα ἐμποδίζει τὸ μέλλον πράττεσθαι. *Noſſe verò, quæ ab Ordinatione repellunt, peccata, facile eſt, ſi noris, quæ initiatum jamdudum arcent à Miniſterio: nam quæ factum labefactant, ea impediunt & faciendum.* Quæ Regula an vera ſit, meritò fortaſſis quis dubitet, ſed hìc à nobis certo certior cenſetur, quippe ab omnibus Photianis recepta, iiſdemque Prodromi verbis aſſerta ante omnes à (5) Balſamone, mox à cæteris omnibus (6) Ariſteno, (7) Macario, (8) Blaſtario, (9) Geraſimo, (10) Arſenio, & (11) Malaxo, probataque clam à Nicephoro Patriarcha, qui nullam in Regulis irregularitatem adducit, quæ à Miniſterio non impediat, nullumque initiatorum impedimentum proponit, quod in initiando impedimentum Ordinum non efficiat. Stat ergò prima poſitio in legitimo Syllogiſmo: poſterior conſtat ex relatis Canonibus Apoſtolorum. Nam Ebrietas, Fœnus, ludendi Conſuetudo emendato criminum hujuſmodi reo impedimento non ſunt, quo minùs Miniſterium Ordinum ſuorum exerceat: ergo obex eſſe non poteſt Ordinum tradendorum. At hinc ſequitur manifeſtè concluſio noſtra, quando hæc peccata lethalia ſunt, ea autem initiato, ſi emendetur, deſiſtatque, non obſunt; igitur neque initiando oberunt; colligiturque non omne lethale crimen cauſam rejiciendorum ab Ordinibus hominum conſtituere. Confirmatur hoc totum ex Neocæſarienſi (12) Concilio, ubi deſiderans concubitum mulieris nullâ afficitur cenſurâ, modò non ſequatur concubitus. Sic enim ait: ἐὰν προθῆταί τις ἐπιθυμῆσαι γυναικὸς, συγκαθευδῆσαι μετ' αὐτῆς, μὴ ἔλθῃ δὲ εἰς ἔργον αὐτοῦ ἡ ἐνθύμησις, φαίνεται, ὅτι ὑπὸ τῆς χάριτος ἐρρύσθη. *Si quis concupitâ muliere, etiam ſi concubitus ejus deſiderium habeat, non autem ſubſequatur effectus, manifeſtum eſt, hunc fuiſſe per divinam gratiam liberatum.* Quæ poſtrema verba non aſſerunt liberatum hominem illum à peccato; quippe cùm certum ſit, eum, qui videt mulierem, ad concupiſcendam eam, mœchatum fuiſſe; liberatus igitur dicitur ab ea nota, quam ex culpa contracturus erat, atque adeò, licèt peccarit, ac ſi non peccaſſet, habetur. Vides, eſſe peccata, circa quæ nihil agit Eccleſia: quòd ſi omne peccatum irregularitatem faceret, profectò nullum peccatum Eccleſia præteriret, neque peccator liberatus fuiſſe diceretur, ſi ex culpa qualibet abſtineretur à Sacris. Quid, quòd deturbatus gradu, quem occupat in Eccleſiâ, &, ut vulgo dicimus, depoſitus ob Canonicum crimen, ſi reſipiſcat, recipitur iterum ad officium, ſuoque muneri reſtituitur: Id nimirum (13) Penthecte Synodo decernente, ex cujus nempe ſententiâ ſequitur, Laicum, ſi reſipiſcat à crimine, recipiendum ad Ordines. Non enim, video, quî is, qui exiſtho-

(4) *De Interpret. ad Nicæn. I.*
(5) *In Schol. ad Canones in Trull.*
(6) *In Nomocan.*
(7) *In Collect. 2. Can. ad Nicæn.*
(8) *In Synopſ. Syntagm. c. 2.*
(9) *In Epheſi Canonũ ad Nicæn.*
(10) *In Collect. Can. c. 38.*
(11) *In Nomocan. c. 95.*
(12) *Canone 4.*
(13) *Canone 21.*

ratus ob crimen eſt, publicèque indignus munere ſuo pronunciatus, mox per Pœnitentiam ad priſtinam dignitatem reſtituatur; is verò, qui nondum munus obtinuit, per Pœnitentiam criminis, nequeat reſtitui ad eam conditionem, ex qua dignitatem Sacram conſequi queat. Non obſtant, quæ pro Balſamonis deciſione Margunius, & Critopulus jactant: ea enim, & alia ſequentibus concluſionibus diruuntur.

SECTIO VII.

De Crimine Capitali.

SUMMARIUM.

I. *Occultum crimen non rejicit ab Ordinibus: & quidnam ſit occultum crimen? An Eccleſia judicet de occultis?*
II. *Capitale peccatum probatum legitimè repellit ab Ordinibus. Capitale crimen dividitur. Hæreſis, & Apoſtaſis repellunt ab Ordinibus. Notatur inconſtantia Margunii.*
III. *Simoniacus, & Fœnerator ad Sacros Ordines recipi nequit. Refellitur Margunius ſtans pro fœnore, quod Jure divino vetitum probatur.*
IV. *Idem probatur ex Jure Euangelico, & naturali.*
V. *Proponitur ratio ad idipſum probandum.*
VI. *Reſpondetur difficultatibus propoſitis à Margunio corruptore Scripturarum.*
VII. *Explicatur latè locus Deuteronomii.*
VIII. *Locus Euangelii explicatur &c.*
IX. *Scripturarum ſenſus ab Eccleſia petendus.*
X. *Oſtenditur, à Latinis, uſuras damnari, & quid de Montibus Pietatis?*
XI. *Enumerantur peccata capitalia.*

I. Dico tertiò, nullum crimen occultum ab Ordinibus rejicit. Porro cùm occultum dicatur dupliciter, & duplex ſit; alterum, quod in intimis, abditiſque animæ latebris perpetratur; alterum, quod prodit in extimum actum, nec tamen aut probatur reipſa, aut probari poteſt; hæc tertia Concluſio ad utrunque protenditur. Etenim, cùm ea repulſa, de qua hìc agimus, ob delictum ſit, pœnæ rationem induit, vel ſaltem nota eſt, qua quis reus eſſe, vel fuiſſe pronunciatur: Quapropter & judicio indiget, nec ſine cognitione dari poteſt. Occulti autem cognitio ex iis eſt, quæ fieri nequeunt, idemque, ac ſi dicas, cognitio ejus, quod non cognoſcitur. Præterea de occultis Eccleſia non judicat, ut eſt omni jure certiſſimum, licet id perneget unus omnium (1) Margunius ea ratione, quòd ex abditis criminibus pœnam irroget in Sacrâ Exhomologeſi. Nec vir ad ſolas calumnias acutus conſideravit, in Exhomologeſi ſacrâ crimen occultum ipſâ Rei confeſſione irrogaturo, pœnam Judici, fieri notiſſimum: quod ante Latinos omnes ſapienter adnotavit (2) Tipucitus, & (3) Ariſtenus, & ex his Joannes (4) Laſcares, poſtremuſque (5) Coreſſius, quorum ſuffragio, quod conſtituimus, certum eſt, neque ullo pacto fieri poteſt, ut Eccleſia judicet de occultis. Idipſum confirmat jus Canonum Latinorum, cujus authoritate Græcæ ſen-

(1) *Nota 65. ad Can. Apoſt.*
(2) *Ad ff. ad Tit. de Jud.*
(3) *In Nomocan.*
(4) *De jure Græc. lib. 1. c. 9.*
(5) *Ad Synop. Nili in Canon. Apoſt.*
(6) *p. 2. q. 182. in 2.*
(7) *2. 2. q. 11. art. 3.*
(8) *In 4. Sent. diſt. 23.*
(9) *In 4. diſt. 17. q. 8. n. 7.*
(10) *Ibid. diſt. 15. q. 2. art. 3. poſt quæſt. Concluſio.*
(11) *Ibid. diſt. 17. q. 2. dub. 4.*

ſententiæ ſubſcribunt ex Latinis doctiſſimi Alexander (6) de Ales, (7) Cajetanus, (8) Sotomajor, (9) Durandus, (10) Paludanus, (11) Soto, (12) Gabriel, (13) Driedonius, (14) Almainus, (15) Arrago, (16) Bannes, (17) Tabienna, (18) Navarrus, (19) Bellarminus, (20) Suarius, (21) Sayrus, (22) Alterius, quos recitant, & ſequuntur ex Jureconſultis Alfonſus (23) de Caſtro, (24) Turrecremata, (25) Simanca, (26) Covarruvias, (27) Clarus, (28) Gutierrez, Nicolaus (29) Garzia, (30) Carbo, & (31) Surdius, noſque alibi (32) fusè confirmavimus. Quòd ſi de occultis penitùs, ignotiſque criminibus Eccleſia non judicat, conſequens eſt, neminem ob crimen penitùs occultum repellendum à Sacris Ordinibus. Quippe ad hanc repulſam delicti causâ judicio opus eſt: id autem ibi eſſe non poteſt, ubi crimen latebris ſuis obruitur. Ipſe ſanè, qui flagitat Miniſtris adſcribi, ſi ejus culpæ ſit conſcius, quæ reum tanti Muneris dignitati ineptum, Sanctimoniaque indignum efficiat, ſponte ſe ſubtrahat: At non ita Epiſcopus. Nimirum iniquiſſimus erit, ſi quid de occultis decernet. Neque enim in re tantâ præſumptionibus, & ſuſpicionibus agendum eſt, cùm revera ex delicto Irregularitas, ſcelere exteriùs perpetrato, contrahatur, atque adeò minimè cenſeatur contracta, niſi agnoſcatur crimen admiſſum, actumque. Et hæc ſanè manifeſta de crimine planè occulto. At manifeſtum itidem, neque occulto crimine, quod occultum eſt, quoniam probari non poteſt, neque probatur, quenquam ab Ordinibus rejici. Quidquid enim obſtrepant Photiani, duce (33) Balſamone, quem ſequitur (34) Palamas Latinorum improbator morum accerrimus. Quidquid, inquam, obſtrepant Photiani, qui omnia verbis herculeis invadunt, ut ait ille, & de Virtute locuti, Virtutem, atque Religionem ſtolidâ ſeveritate oppugnant, crimen non niſi probatum à Sacris repellit. At inquiunt: τοῦθ' ἡμῖν ἔθος, αὕτη τῶν ἡμετέρων νόμων διάταξις, τούτῳ χρώμεθα τῷ δικαίῳ, καὶ αὐτὸ τὸ πλημμελήματος ὑποψία ἀχειροτόνητον ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον, κἂν φαίνηται ἄξιος τῶν κατ' ἐξοχήν. *Hic nobis mos, hæc Legum conſtitutio noſtrarum: hoc utimur Jure: ipſa criminis ſuſpicio ineptum Ordinibus recipiendis reddit hominem, quamvis dignus videatur in extimis.* Macti audacia, & mendacitate hac veſtra, famoſi homines. Hic vobis Mos? At non Græcis. Hæc Legum veſtrarum conſtitutio? quæ tamen nuſquam, ne apud vos quidem, legitur. Hoc jure utimini? nempe iniquiſſimo, quod minimè obtinere queat, niſi penes omnis literaturæ ſacræ rudes, eoſque, qui Canones vel non legerint, vel lectos non intellexerint, vel intellectos deſpexerint, quò furioſiùs in Latinos ſapientes, decernenteſque juſtiſſimè hercle hac in re inſurgerent. Cedo enim, unde hoc Jus deſcendat, quibus Canonum ſcitis fulciatur, quâ priſca conſuetudine ratum ſit, dicite. Penes Nos Apocryphi, conſtitutiſſimi penes vos authoritate humani, Apoſtolici, Divini etiam Juris Canones Apoſtolorum nonne Morem hunc, Jus iſtud apertè damnant? Nam ſic (35) decernunt: εἴτις κατηγορία γίνεται κατὰ πιστοῦ πορνείας, ἢ μοιχείας, ἢ ἄλλης τινὸς ἀπηγορευμένης πράξεως, καὶ ἐλεγχθείη, εἰς κλῆρον μὴ προαγέσθω. *Si accuſatio contra fidelem inſtituatur de fornicatione, aut adulterio, aut quacunque actione prohibitâ, & convictus fuerit, in Clerum non producitor.* Si quid cordis vobis eſt, hoc uno Canone lecto fatendum erit, non ſatis eſſe ad hanc repulſam criminoſum fuiſſe, niſi criminoſus objecti criminis convincatur: At quî convictus unquam cenſebitur is, cujus crimen nec probari poteſt, neque probatur? Abundè hoc uno Canone evictum eſt, quod placebat, contra Photianos, ſi quid mentis habent nondum planè lymphatæ, faſſuros, verum eſſe, quod dicimus. Adde, quod Apoſtoli decreviſſe cenſentur, idipſum Synodos ubique receptas ſuo firmaſſe ſuffragio. Non producam Latinas, inter quas vetuſtiſſima (36) Eliberina ſimilia traditis ſancit, unam, atque alteram ex Græcis proferam, & primò (37) Neocæſarienſem, ubi ad irregularitatem requiritur confeſſio rei, quæ ſi deſit, ei poteſtas remittenda eſt ſui. Agit autem ea Synodus de initiato, unde validiſſimâ æquiparatione, ac Jure (38) Græco (quidquid Latinum aliter cenſeat quandoque) ad initiandum infertur. Clariùs Nicæna (39) Synodus I. palam expoſcens non ſolùm, ut convictus ſit reus, verùm etiam, ut convictus ſit duobus, vel tribus teſtibus: Quod accuratè notandum eſt, quippe utile ad refellendos Photianorum Mores, ſeu potiùs corruptelas, quemadmodum in Quinto Reſponſo præſtabimus. Interim libet interrogare: quis contra hæc hiſcere audeat, niſi Photianus veritatis hoſtis, cujus deprehendendæ cauſa non diſputat, propterea diſputat, ut turpiùs, famoſiùſque ſuis erroribus adhæreat? At Græci noſtri non ita, quorum qui ſapientes ſunt, hæc ſcio uti probant, ultrò probabunt, probaturis iis etiam, qui, licet literarum expertes, vim tamen rationis admittunt, eidemque, ut Græcos decet, quibus nullum animal logicum magis, cicurem animum præſtant.

II. Supereſt, ut, an omne lethale crimen, poſtquam probatum eſt, ab Ordinibus Sacris repellat, videamus. Ad quæſtionis penes Noſtros celeberrimæ reſolutionem. Dico, quartò: poſt probationem legitimam quodlibet Capitale peccatum rejicit ab Ordinibus. Ut Concluſio manifeſta ſit, ſciendum eſt, Capitale vocari crimen illud, ad cujus expiationem olim publicam pœnitentiam jubebant Eccleſiaſticæ Leges, appellabaturque peculiariùs mortale, Græcis κεφαλικὸν, & θανατηφόρον, ut eruditè docet (1) Gabaſſutius, & nos inferiùs ex Conciliis confirmabimus. Jam Capitalis genera criminis hæc ſunt, Apoſtaſis, Hæreſis, homicidium, Uſura publica, Simonia, Concubinatus, Adulterium, &, quæ graviora ſunt adulterio, libidinis inceſtæ monſtra, ſive nefariæ. Horum reus Ordinibus abſtinetur poſt legitimam criminum probationem, quocunque modo crimen delatum ſit. Patet aſſertionis noſtræ Veritas. Nam primò in Hæreſi, atque Apoſtaſi certiſſima eſt. Etenim, cùm Capitalia ſint crimina, imò omnium capitaliſſima, quippe quæ uno ſimul impetu, quæ omnium ſunt Sacratiſſima, Deum, & Eccleſiam lædunt, cùmque Capitalia crimina, quandoquidem omnium graviſſima, indignum efficiant reum ſacerrimâ dignitate, profectò is, qui ejuſmodi criminibus laboravit, repellendus erit, ex perpetrato delicto. Accedit, meritò rejici tanquam

(12) *Ibid. art. 4.*
(13) *De lib. Chriſt. lib. 3. c. 3. in fin.*
(14) *De pot. Eccl. c. 3. & 10. & ſeq.*
(15) *2. 2. q. 11. art. 3*
(16) *Ibid. art. 4.*
(17) *In Sum. verb. excom. 5. caſu 4. n. 4.*
(18) *In Sum. c. 23. n. 38. & c. 27. n. 56.*
(19) *De Eccl. militi c. 10. et de Rom. Pont. lib. 4. c. 20.*
(20) *p. 3. Tom. 4. diſp. 4. ſect. 2. n. 1.*
(21) *In Theſaur. Tom. 2. lib. c. 6. n. ult.*
(22) *De Cenſur. Tom. 1. lib. 3. c. 2. diſp. 1. col. 2 ſub litt. E.*
(23) *De juſt. hæret. punit. c. 17. & lib. 2. de l. pœnal. c. ult.*
(24) *In c. ſi quis non dicam. n. 12. de pœnit. diſt. 1. & in c. 1. 24. q. 1.*
(25) *Inſtit. tit. 42. n. 3. & ſeq.*
(26) *In reg. peccatum. p. 2. n. 6.*
(27) *In §. hæreſis. n. 23.*
(28) *Quæſtio. Can. c. 13. n. 5.*
(29) *De Benef. p. 1. c. 10. n. 91.*
(30) *De legib. lib. 8. diſp. 14.*
(31) *Deciſ. 147. ſub num. 15. verſ. ita quoque.*
(32) *Reſponſ. de hæreticis n. 12.*
(33) *Epiſt. ad Calliſt. Schilizen.*
(34) *Epiſt. ad Nicenem Italum.*
(35) *Canone 60.*
(36) *Canone 18.*
(37) *Canone 9.*
(38) *Vide Coreſſiū. ad Synopſ. Nili ad Can. Apoſtol. Canonarch. de vi Canon. Schol. 9.*
(39) *Canone 2 in fin.*
(1) *Ad Can. 2. Nicæn. in Not. Concil. & Canon.*
(2) *Ad Ann. 357. n. 12. ad ann. 363. n. 144. ad ann. 439. n. 44. ad ann. 447. n. 25. ad ann. 453. n. 220. ad ann. 629. n. 6. & alibi.*
(3) *Auth. credentes C. de hæret. l. cunctos populos C. de Sum. Trin. ubi Gloſſ. in verb. infamiam in fin.*
(4) *in d. l. cunctos po-*

Digitized by Google

ſuſpectos: difficillimè namque, qui Hæreſis contraxere labem, aut ſponſam Chriſto fidem infiĉiati ſunt, & labem contractam expiant, & Fidem ſemel fractam, abjectamque ſincerâ conſcientiâ recipiunt, ut exemplis plurimis eruditè probat (2) Baronius. Quare non videntur idonei, quibus Eccleſia Populorum diſciplinam, Sacrorum Miniſterium, Dignitates, quæ unâ fide, unâ innocentiâ cenſentur, credat. Quid quòd infamiam Juris, & de Jure Hæreſi, atque Apoſtaſi Leges ipſæ Civiles irrogant, vel ante ſententiam judicis, ut ex Jure (3) ſapienter deducunt Juriſperiti cum (4) Bartolo, Paulo (5) Caſtrenſi, (6) Jaſone, (7) Saliceto, quibus adſtipulantur Alfonſus (8) de Caſtro, (9) Brunus, (10) Riminaldus junior, Franciſcus (11) Pennia, (12) Burſatus, Didacus (13) Cantera, & (14) Sanchius, quos (15) alibi ad id retulimus. Infames igitur ſunt ejuſmodi criminoſi, unde inferes, ab Ordinibus repellendos eſſe. Hinc pleno agmine ex authoritate (16) Juris, Sacris rejiciendos, docent Hęreticos, & Apoſtatas, quippe irregulares, (17) Speculator cum (18) Gloſſa, (19) Felino, (20) Deciano, & (21) Pennia, aliiſque, quorum effata probant ex Theologis, (22) Antoninus, (23) Silveſter, (24) Majolus, (25) Navarrus, (26) Valentinus, (27) Azorius, (28) Suarius, (29) Sancius, (30) Filliuccius, quos ad id in (31) loco produximus, confert (32) Eliberini vetuſtas Concilii, quam probat, ac renovat Arelatenſis (33) Synodus II. ut ſi Jure Latino agendum ſit, id, quod de Hæreſi, & Apoſtaſi diximus, producendum etiam ad Schiſma, pervulgare, translativumque habeatur. Nec penes Noſtros res in Controverſiam deduci poteſt, quando & ratio ſuperiùs allata id perſuadet, & authoritas pręſto eſt ex Canonibus (34) Apoſtolorum, ubi Hæreticus, & Apoſtata ad meliora regreſſus, ut Laicus tantùm recipitur. Adſtipulatur his Nicæna (35) Synodus I. quæ cùm ex indulgentiâ, clementiâque Novatianos in Clerum recipiat, ſatis oſtendit, Hæreticos, tametſi inſanire deſierint, eſſe irregulares. Etenim, ſi Hæretici, virulentâ rabie depoſitâ, in ſinum Eccleſiæ regreſſi recipi poſſunt ad Ordines, ut quid Maxima Synodus Canonem cudit, & ut in Clerum recipiantur, maneantque in gradu, clementer indulget? Hinc Hæreticum, & Apoſtatam Noſtrorum quicunque de Ordinum impedimentis accuratè ſcripſere, affirmatè rejiciunt. Eos videant Photiani apud Photianum Canonarcham, nos enim eoſdem, quos ſæpe ad teſtimonium produximus, referre tædet. At ex illis agnoſcant, quàm ſceleſtus Margunius ſit, qui Hæreticum, ubi meliora maluerit, omnino recipiendum affirmat, quantâ conſtantiâ viderit æquus judex, qui Noſtra percurrerit, videritque hunc ipſum Margunium Stoico ſupercilio æquantem delicta omnia, & vel minimi reo publicæ pœnam repulſæ irrogantem. Sed hæc natura, hoc ingenium eſt ſuperbæ Malignitatis, ut ſecum pugnet: Quapropter, cùm eam deſcripſiſſet Regius (36) Pſaltes ſolemni illo verſiculo: ἐπὶ τὸν λαόν σου κατεπανουργεύσαντο γνώμην, ἐβουλεύσαντο κατὰ τῶν ἁγίων σου. *Super populum tuum malignaverunt conſilium, cogitaverunt adverſus Sanctos tuos*, &c. mox ſubdit: ὁ Θεός μου, θοῦ αὐτοὺς ὡς τροχὸν, ὡς καλάμην κατὰ πρόσωπον ἀνέμου. *Deus meus, pone illos, ut rotam, ut ſtipulum ante faciem venti*. Quæ verba propriam malignitati inconſtantiam graphicè circumſcribunt. Nam & rota, & ſtipula, cùm vento, vel impetu incipit agitari, circumagitur, motuque in orbem reducto, ſe ſequiturque, fugitque, ac repetit locum, quem deſerit, atque ſibi ipſi occurrens, ut diſcedat, accedit. Quod in Margunio frequentiſſimum eſt, tam crebrò, impudenterque uſurpatum, ut, quemadmodum olim Hipparchum Philoſophum (37) Charilaus Mendeſius, πρωτέα πολύτροπον, καὶ ἰξίονα πολύτροχον, *Proteum verſipellem, volubilemque Ixionem*, Margunium liceat appellare. Verùm inconſtantiæ Margunianæ & ſæpe olim, ac deinceps ſæpius documenta dabimus, dedimuſque: nunc ad cætera crimina, quæ præfati ſumus, regreſſi.

III. Dicimus, quod attinet ad vim abſtinendi ab Ordinibus, idem de illis Juris eſſe, ac de Hæreſi, & Apoſtaſi. Nam, ut ſingula compendiò percurram, Simonia, teterrimum avaritiæ omnia nundinantis crimen, ab Ordinibus rejicit, quod invito Margunio Latinis conſtitutiſſimum eſt, planèque receptum ex Toletana (1) Synodo IX. & ex Concilio (2) Lateranenſi ſub Leone X. Exauthoratur enim ſacrilegæ avaritiæ reus Jure (3) Latino, ex quo ad irregularitatem manifeſta conſecutio eſt. Adde, vel ipſam Simoniæ ſuſpicionem, ſi publica ſit, uſu divinorum abſtinere ſuſpectum, ut Decretalia (4) ſtatuta conſtituunt; tantæque atrocitatis hoc crimen cenſeri, ut quilibet, ad teſtimonium, & accuſationem ipſius, quanquam cæteroqui ineptus, recipiatur, quemadmodum Adeodatus (5) Pontifex cenſet. His Græci ſubſcribunt, quos latè refert & (6) Diplovatacius, & (7) Canonarcha, facitque authoritas (8) Apoſtolorum, Chalcedonenſis (9) Concilii, & (10) Trullani, ut de aſſerto dubitare fatuum, & Photianum ſit. Uſuram licèt Latini Theologi communi Suffragio aſſerant impedimento Ordinibus eſſe, tamen rem altiùs rimati ſubtiliter diſputant, an ſe ipſâ Ordinibus abſtineat, an ratione infamiæ. Nam ex Fœnore infamiam irrogari, manifeſtum eſt, & nos fusè (11) docuimus hoc ipſo anno publicè Titulum de teſtibus, & atteſtationibus explicantes. Porro penè omnes Latini recentiores, non niſi ex conſequente infamia cenſent Fœnus à Sacris repellere, ut refert (12) Filliuccius, ſed non ſolùm ex infamiâ, quæ ei irrogatur, verùm etiam ex naturâ ſuâ crimen Fœnoris ab Ordinibus abſtinere, mihi certiſſimum eſt repetenti Jus utriuſque Eccleſiæ palam, ſolemniterque conſtitutum ex (13) Trullana Synodo, ex (14) Eliberina, (15) Aurelianenſi I. & (16) Turonica I. Nec ratio deeſt, quando crimen hoc graviſſimum eſt, & omni Jure vetitum conſtat; id, quod obiter probo contra (17) Margunium, cujus impiis aſſertionibus effectum eſt, ut jampridem fas eſſe putent Photiani publicè fœnerari. Neque enim aliunde hanc corruptelam in mores Græciæ fluxiſſe conſtanter autumo, niſi ex ipſis Notis Margunii, quem non puduit (18) aſſerere, nullo Jure, Uſuram (quam ſcribens Hœſchelio palam damnaverat, quamque in miſſis ad Hœſchelium Orationibus Nicolai Cabaſilæ palam damnari à Photianis ipſis ſciebat) prohiberi, ſuaderi potius, & probari tum Jure naturali, tum Divino, quando & Juris naturalis

eſt

culos n. 11. 12.
(5) *Ibid. n. 18.*
(6) *Ibid. in 2. lectur. ſub n. 43.*
(7) *In l. quoniam multi n. 2. C. de hæretic.*
(8) *De Juſt. hæres. puniſ. lib. 2. c. 9.*
(9) *De hęret. lib. 5. c. 8.*
(10) *Conſ. 185. n. 1.*
(11) *p. 1. Cōment. 4.*
(12) *Conſ. 14. n. 18.*
(13) *In quæſt. crimin. rubr. de hęret. c. 1. n. 9.*
(14) *In Decal. li. 2. c. 26. n. 2.*
(15) *Reſponſ. de pæn. hęret. n. 51.*
(16) *In c. qui in aliquo 51. diſt. c. 1. I. q. 7. c. illud 51. diſtīc. ſaluberrimum 1. q. 7. extrav. Clem. VII. apud Pēniam inter Conſt. pro S. Off. poſt Director.*
(17) *Tit. de diſpēſ. §. juxta. n. 16. verſ. ſexto.*
(18) *In c. nos conſuetudinē 12. diſt.*
(19) *In c. eam te n. 2. de reſcript.*
(20) *Tract. Crim. li. 5. c. 54. n. 17. & ſeq.*
(21) *Ad Direct. p. 3 qu. 113. Commen. 162. verſ. ac primū.*
(22) *In Sum. p. 3. tit. 28. c. 6. in prin.*
(23) *Verb. Crimen. q. 2. n. 3.*
(24) *De Irregul. lib. 5. ca. 46. n. 1.*
(25) *In Sum. c. 27. n. 205 ver. 3.*
(26) *Tom. 4. diſp. 19. punct. 3.*
(27) *Inſtit. tom. 1. l. 8. c. 11. q. 13. et c. 21. q. 8.*
(28) *Tom. 5. p. 3. diſp. 41. ſect. 1. n. 4.*
(29) *In Decal. li. 2. q. 25. n. 2. ad fin.*
(30) *Tract. 20. c. 9.*
(31) *d. reſp. de pęn. hęret. n. 47. & 48.*
(32) *Canone 51.*
(33) *Canone 11.*
(34) *Canone 61.*
(35) *Canone 8.*
(36) *Pſal. 82. v. 4. & 14.*
(37) *Apud Planud. in Adagiis.*

(1) *Can. 9.*
(2) *Seſſio. 9. c. 8.*
(3) *C. ſicut C. de hoc c. ſinnatum. de Simonia.*
(4) *C. accuſatū. c. tāta. eod.*
(5) *C. ſi dominus d. c. tanta eod.*
(6) *In Synopſ. Juris Grēcitis de penis Simoniacorū.*
(7) *De vi Canonum Schol. 64.*
(8) *Canone 30.*
(9) *Can. 2.*
(10) *Canone 22.*

eſt ex re propriâ quemque commodum quærere, & in Sacris Paginis ſæpe Fœnus & laudatur, & inſinuatur, ſic allocuto (19) Heli Pontifice Helcanam; *reddat tibi Dominus ſemen de muliere hac pro fœnore, quod commodaſti Domino*, ἀποτίσαι σοι κύριος σπέρμα ἐκ τῆς γυναικὸς ταύτης ἀντὶ τοῦ χρέους, οὗ ἔχρησας τῷ κυρίῳ. Salomone (20) docente *Fænerari Domino eum, qui miſeretur pauperis*. δανείζει τῷ θεῷ ὁ ἐλεῶν πτωχόν, & (21) iterum ὁ πληθύνων τὸν πλοῦτον αὐτοῦ μετὰ τόκων, καὶ πλεονασμῶν τῷ ἐλεῶντι πτωχοὺς συνάγει αὐτόν, *qui coacervat divitias uſuris, & fœnore, liberali in pauperes congregare eas*. Et (22) alibi fœnerari eum proximo ſuo, qui facit miſericordiam. ὁ ποιῶν ἔλεος, δανειεῖ τῷ πλησίον, mox (23) clariùs jubente his verbis: δάνειζε τῷ πλησίον σου ἐν καιρῷ χρείας αὐτοῦ: *fœnerare proximo tuo in tempore neceſſitatis illius*. Quin imò Deum ipſum, cùm vetat Fœnus ab Hebræis inter Gentiles ſuos exercendum, unà permittere Fœnus cum alienigenis uſurpandum. (24) Ait enim. οὐκ ἐκτοκιεῖς τῷ ἀδελφῷ σου τόκον ἀργυρίου, καὶ τόκον βρωμάτων, καὶ παντὸς πράγματος, οὗ ἂν ἐκδανείσῃς· τῷ ἀλλοτρίῳ ἐκτοκιεῖς, τῷ ἀδελφῷ σου οὐκ ἐκτοκιεῖς. *Non fœnerabis fratri tuo pecuniam ad uſuram, nec fruges, nec quamlibet aliam rem, alieno fœnerabis, fratri tuo non fœnerabis*. Ab ipſo etiam (25) Servatore Chriſto Uſuras minimè damnari. Nam cùm de ſe, ſub Allegoriâ Domini pecuniam ſuam ſervis ad negotia committentis, ſermonem inſtituit, ſervum, qui ſibi talentum datum, quò certiùs duro Domino redderet, in ſcrobem ad id paratam abdiderat, ſic increpat: πονηρὲ δοῦλε, καὶ ὀκνηρὲ, ᾔδεις, ὅτι θερίζω, ὅπου οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω, ὅθεν οὐ διεσκόρπισα. ἔδει οὖν σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ ἐλθὼν ἐγὼ ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. *Serve male, & piger, ſciebas, quia meto, ubi non ſeminavi, & colligo, ubi non ſparſi. Oportuit ergo, te committere pecuniam meam numulariis, & veniens ego recepiſſem utique, quod meum eſt, cum uſura*. Hæc Marganius: contra quem his locis Sacrarum Paginarum malè intellectis hallucinatum ſic Veritas manifeſtè proponitur. Primò enim Jure divino Fœnus damnatur palam. Nam in (26) Exodo ſic præcipitur: ἐὰν δὲ ἀργύριον ἐκδανείσῃς τῷ ἀδελφῷ τῷ πενιχρῷ τῷ παρὰ σοί, οὐκ ἔσῃ αὐτὸν κατεπείγων, οὐκ ἐπιθήσεις αὐτῷ τόκον. *Si pecuniam mutuam dederis fratri pauperi, qui habitat tecum, non urgebis eum quaſi exactor, nec uſuris opprimes*, & in (27) Levitico οὐ λήψῃ παρ' αὐτοῦ τόκον, οὐδὲ ἐπὶ πλήθει: *non accipias ab eo uſuras, nec amplius, quàm dediſti*. In (28) Deuteronomio etiam οὐκ ἐκτοκιεῖς τῷ ἀδελφῷ σου τόκον ἀργυρίου. *Non fœnerabis fratri tuo pecuniam*. Ejus itidem reos criminis increpat Eſdra (29) Principes, Optimates, ac Magiſtratus Judaicæ Gentis, & ex ejuſdem Fœnoris noxâ veſanam Urbem Paleſtinæ Principem damnat Regius (30) Pſaltes: cujus & illud (31) vaticinium de Chriſto eſt, fore, ut ipſe ex uſuris, & inquitate liberaret animos hominum. ἐκ τόκου, καὶ ἐξ ἀδικίας λυτρώσεται τὰς ψυχὰς αὐτῶν. Eandem in Fœnus ſententiam fert Sapiens (32) Numine afflatus, & (33) Ezechiel ſolemniùs Fœneratorum pœnam deſcribit his verbis. μετὰ τόκου ἔδωκε, καὶ πλεονασμὸν ἔλαβεν, οὗτος ζωῇ οὐ ζήσεται,

(11) *Lect. 24. per tot.*
(12) *Tract. 20. c. 9.*
(13) *Canone 10.*
(14) *Canone 20.*
(15) *Canone 12.*
(16) *Canone 2.*
(17) *Nota 7. in Antiochen.*
(18) *Nota 2. ad Gagrenſ.*
(19) *1. Reg. c. 2. n. 20.*
(20) *Prover. c. 19. n. 17.*
(21) *Prover. c. 28. n. 8.*
(22) *Eccli. c. 29. n. 1.*
(23) *Ibid. n. 2.*
(24) *Deuter. c. 23. n. 19.*
(25) *Mat. c. 25. n. 26*
(26) *Cap. 22. n. 25.*
(27) *Cap. 25. n. 36.*
(28) *Ubi ſupra.*
(29) *Cap. 5. n. 7.*
(30) *Pſal. 54. v. 12.*
(31) *Pſal. 71. v. 14.*
(32) *Cap. 28. n. 8.*
(33) *Cap. 18. n. 13.*
(34) *In c. quia nobis de Uſur.*
(35) *In c. 18. Nic. Conc. I.*
(36) *De ſimul. contract. nu. 16.*
(37) *In L. curabit §. 3. n. 13. et 14. Cod. de act. emp. & vend. fol. 115. inter tract. diverſ. de Uſur.*
(38) *In tract. de Uſur. §. riverendi n. 28.*

πάσας τὰς ἀνομίας ταύτας ἐποίησε, θανάτῳ θανατωθήσεται, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπ' αὐτὸν ἔσται: *ad uſuram dantem, & amplius accipientem; nunquid vivet? cùm univerſa hæc deteſtanda fecerit, morte morietur: Sanguis ejus in ipſo erit*. Penè infinita ſunt ſacrarum Litterarum loca, quibus Uſura reprobatur, contràque laudatur is, qui ſe ſe abſtinet ab eadem. Ea iis producenda relinquimus, qui Sacris Interpretationibus operam addixere, nobis illud ſupererit, ſi ex his conſtet, Jure divino Uſurarum crimen damnari. Neque hoc in dubium revocari poteſt ex iis, quæ hactenus diximus, & ex Veteri Teſtamento produximus, quæque ad id evocant eruditè præter ſummates Jureconſultos tum (34) Latinos, tum (35) Græcos, ex Latinis (36) Cœpolla, (37) Lupi, Ambroſius (38) de Vignate, Joannes (39) à Capiſtrano, ex Græcis (40) Leo Xanthopulus, Chriſtophorus (41) Canonarcha, (42) Diplovatacius, & (43) Laſcares.

IV. Jure etiam Euangelico Fœnus interdicitur illis Chriſti (1) verbis: δανείζετε, μηδὲν ἀπελπίζοντες: *mutuum date, nihil inde ſperantes*: quæ verba conſenſus, & communis interpretatio Eccleſiæ Orthodoxæ ita profitetur enunciata, at id crimen ſub præcepto, atque lethali culpa vetuerint, quemadmodum (2) Jura Latinorum ſacra, itidemque (3) Græcorum affirmant, ſequunturque pari concordia Theologi omnes, & Canoniſtæ Græci, atque Latini, quos inter ad plenam hujus Orthodoxæ aſſertionis confirmationem videndi omnino ex Latinis Guillermus (4) Rinaldus Epiſcopus Lugdunenſis, ex Græcis Theodorus (5) Metochites. Jure denique naturali fœnus uti crimen, & quidem iniquiſſimum, ac Reipublicæ pernicioſiſſimum damnatur. Probavit id accuratè ex Noſtris laudatus Metochites loco ſuperiùs notato, ex quo pleraque quaſi ſua, ſuppreſſo nomine deprompſit (6) Covaruvias, munitque authoritate tùm (7) D. Thomæ, tùm (8) Scoti, aliorumque Theologorum, quibus adſtipulatur (9) Soto, (10) Corradus, Jo. (11) Andreas adeò infenſus uſuræ, ut eam malorum omnium maximum nuncupet, quemadmodum poſt Jo. de (12) Anania eandem ex Noſtris appellant Hieremias (13) Patriarcha, & Manuel (14) Malaxus. His tamen ſeclufis, ut contra Photianorum corruptelam hanc peſſimam ratione agamus, Uſuram eſſe contra Jus naturale, primò ſic probo. Nam pecunia ex ſe non parit, vel fructum reddit, aut facit: igitur aliquid ultra ſortem accipere pro uſu rei, vel pecuniæ, iniquum eſt. Hęc enim utilitas, quę ſupra ſortem accipitur, à nullo alio fieri poteſt, quàm ab ipsâ ſorte, quæ pecunia eſt. Hæc autem utilitatem non parit. Proinde, ſi quid pro ejus uſu accipitur, accipitur, quod ex pecunia, & ejus uſu provenire non poteſt. Sanè Uſuram rectè deſcripſeris cum (15) Duareno, acceſſionem ſortis eſſe, quam, propter uſum pecuniæ, à debitore creditor exigit: Fœnori etiam à fœtu etymologiam eſſe, docent, quibus vocabula ſcrutari placuit, quaſi Fœnus ſit, quod pecuniam ex uſu pecuniæ parit. Nec diſſidet origo vocabuli Græci; etenim Uſura Noſtris Τόκος, *partus* dicitur, idque lepidè edifferit (16) D. Baſilius cum (17) Nyſſeno. Quare Ariſtophanes, & ex eo (18) Sui-

(39) *De Uſur. n. 61. & 68. fol. 95. & n. 70. fol. 96.*
(40) *In explicat. Can. Nicæn.*
(41) *De Synod. c. 31. ad fin.*
(42) *In Synop. jur. Græci tit. de Uſur.*
(43) *Epiſ. Crit. de Moria Eraſmi.*
(1) *Luc. c. 6. n. 35.*
(2) *In c. conſuluit. c. quia in omnibus c. ſuper eo. de Uſur.*
(3) *In Synodico Taraſ. & Synod. Niceph. de Uſura penes Cãpanas, ubi ſuprà.*
(4) *In Sum. de vit. tom. 2. tract. de avar. c. 1.*
(5) περὶ κακοηθείας. *Vulnere 8. ſive de Avaritia.*
(6) *Variar. reſolut. lib. 3. c. 1. n. 5.*
(7) *2. 2. q. 66. art. 1.*
(8) *In 4. ſent. diſt. 5. q. 1. art. 1.*
(9) *De Juſt. & Jur. lib. 6. q. 1. ar. 1.*
(10) *De Contract. qu. 2. concl. 2.*
(11) *In reg. peccatum de reg. Jur. in 6.*
(12) *In c.*

das, uſuram facetè dixit belluam quandam eſſe argentiparam, quæ perpetuò argentum, aurumque progignit. Quod & (19) Plutarchus notavit, Uſurarum iteratam exactionem, quam Uſuram uſurarum dicimus, παλιντοκίαν appellans, quemadmodum eam ἀνατοκισμὸν (20) Cicero vocat. Vide, quæ de hoc Anatociſmo (21) Carolus, & ex Noſtris (22) Tipucitus, productâ ad id Juris (23) ſententiâ, latè conſtituunt. Cùm igitur Fœnus inde ſit, quòd pariat, ſive quòd ad fœcunditatem pecuniam adigat, ad quam pecunia naturâ ſuâ inepta eſt, uti diximus, apparet, iniquitatem ipſius contra Naturæ Jus eſſe, quæ pecuniæ hoc peculiariùs tribuit, ut fœcunda pecunia eſſe non poſſit. Præterea duo mihi certiſſimi Juris ſunt: Primùm, in Mutuo rem, quæ transfertur, ſtatim in poteſtatem tranſire Mutuatarii, ſive accipientis, quod patet ex ipſo diſcrimine Mutuum inter, & Commodatùm, Secundum, non poſſe quempiam lucrum percipere ex re aliena invito Domino; & ſi quis quid lucri percipiat, eum contra Jus naturale acturum. Hinc autem manifeſtè infertur, creditorem ex mutuato lucrum aliquod percipere non poſſe, & ſi percipiat, iniquè agere, & contra Jus naturale peccare. Nec quidquam proderit, ſi dicas, adeſſe mutuatarii conſenſum; nam conſenſus neceſſitate expreſſus non eſt conſenſus; atque adeò, qui Mutuum recipit, tametſi pro Uſurâ paciſcatur, cenſetur invitus, quare ex re inviti lucrum quæritur, cùm Fœnus ex Mutuo recipitur.

V. Confirmatur hæc ratio ex non minùs certo Axiomate à lumine ipſo naturali nobis indito. Certum eſt, in pecuniâ, aliiſque, quæ ad Mutuum deduci queunt, uſum eſſe rei ipſius conſumptionem, eumque ſeparari à Proprietate, ipsâque re minimè poſſe. Quod utcunque in alia materiâ falſum contenderint meritò contra Joannem XXII. clariſſimi ex ſacra Fratrum Minorum familia viri, ut eruditè proponit, deciditque Dominus, & Magiſter meus Sapientiſſimus Silveſter (1) Maurus è Societ. Jeſu, tamen in hac Mutui materiâ manifeſtum eſt. Igitur lucrum quærere ex uſu rei, eſt pretio vendere id, quod non eſt, vel rem ipſam pro re accipere. Quæro enim, creditor capit lucrum pro ſorte, an pro uſu ſortis? Si pro ſorte, iteratò pretium accipit ſortis. Si pro ſortis uſu, cùm is non æſtimetur, nec poſſit æſtimari ſeorſim à ſorte, bis ipſa ſors venditur. Hoc autem quis non videat iniquiſſimum eſſe, & Jure naturali damnatum? Faciunt verba (2) Jureconſulti, queis cavet, nequis putet SC. id effectum eſſe, ut pecuniæ uſusfructus proprius ſit: nec enim, (3) inquit, naturalis ratio authoritate SC. mutari potuit. Cajo conſonat (4) Juſtinianus noſter affirmans, paſſim obſervatum eſſe, pecuniam uſu ipſo conſumi. Eadem habes ex Jure (5) Sacro, & (6) profano, cui conſentanea ſcribunt, poſt (7) Tipucitum noſtrum (8) Bartolus, & (9) DD. fusè relati per (10) Tiraquellum. Ejuſdem rationis nobis confirmationem ſufficit (11) Ariſtoteles palam effatus, uſum pecuniæ ejuſdem eſſe conſumptionem, ac dationem; retentionem verò, & acceptionem ejuſdem poſſeſſionem eſſe, ut communis interpretatio fert ex Mente Euſtratii, quam nequicquam reprobat (12) Tiraquellus. Etenim non ſolis Gallis licet Græca percipere, nec qui Græci ſumus non accuratè perlecto Textu Græco Philoſophi hæc in præſens attulimus. Hac interpretatione proinde retentâ, ſummus Philoſophus confirmat, quæ diximus, quando ſi pecuniæ uſus ipſa pecuniæ conſumptio eſt, ſequitur, uſum pecuniæ vendi non poſſe. Ea propter ibidem (13) Ariſtoteles Fœnus turpem quæſtum, ac turpem lucrum appellat, æquatque Fœneratores latronibus, depopulatoribus, ac Tyrannis, quod etiam (14) alibi dixit, teſtatus Fœnus vituperandum eſſe: additque rationem his ſolemnibus verbis: non enim id natura genuit, ſed rerum ultro citroque contrahendarum ratio; jureque optimo in odia hominum incurrit, quoniam ipſa pecunia fructus ejus eſt: nec refertur ad permutandas res, cujus cauſa comparata eſt pecunia. Et ſuperiùs apertè cenſuerat, Fœnus vitium eſſe alienum à Natura. Nec mirum ita ſi Philoſopho viſum eſt, cum eadem ſententia fuerit Trannioni ſervo apud Plautum. qui ſic eum loquentem (15) inducit

Nullum edepol hodie genus eſt hominum tetrius,
Nec minus bonum cum Jure, quàm Daniſticum.

Et M. Cato (16) *majores*, inquit, *noſtri ſic habuerunt, & ita in legibus poſuerunt; furem dupli condemnari, fœneratorem quadrupli. Quantò pejorem civem exiſtimàrunt fœneratorem, quàm furem, hinc licet æſtimare*. Conatique ſunt eam labem P.R. avetere ſæpè, qui Reipublicæ præerant, nec defuere contentiones acerrimæ de Fœnore tollendo, ut refert (17) Appianus Alexandrinus. Tacitus (18) etiam narrat, ſublatas fuiſſe Uſuras decreto Senatus, ac Principis, quæ mox variis fraudibus exortæ paulatim, conſuetudine leges vincente, ad centeſimas pervenere.

VI. His omnibus ea ratio accedit, quæ ex dictis colligitur. Nam Jure Euangelico nihil aut præcipitur, aut vetatur, jure Naturali quod præceptum, vetitumve non ſit; ſi ea tantùm excipias, quæ ad Fidei dogmata pertinent, & Sacramenta. Id, quod ſapientiſſimè adnotavit (1) D. Thomas, & ante eum (2) Prodromus: atqui, ut oſtendimus, Jure Euangelico vetantur Uſuræ; Jure igitur naturali vetitæ ſunt. Neque quidquam obſtant, quæ ex Sacris Paginis ineptè, dementerque congeſſit Margunius, quippe vel impropriè ad naturam trahuntur Fœnoris, vel metaphoricè dicta ſunt: Denique longè ab eo diſtant, ut Fœnus probent, quod certè ſi Juri, & Divino, & naturali contrarium eſt, non poteſt à Sacris Paginis commendari. Ut autem, quæ ſummatim, generatimque dicimus, ſingillatim propoſita patentiùs evincant Marguniane ſtoliditatis nequitiam, age, breviter ſingula percurramus. Primò, quod ex libris Regum profert, ad rem nihil attinet: Ibi enim Heli de pecunia non loquitur, ſed de Samuele, quem Deo à Parentibus devotum, oblatumque Fœnus appellat, ut intelligerent loco filii Deo dedicati redditurum eis Deum plures filios unà cum ipſo, quemadmodum ultra ſortem in Fœnore quæſtus, & lucrum reſtituitur. Hinc etiam Sacer hiſtoricus commodandi verbo utitur, quà, ut ſe impropriè, & per quandam metaphoram

loqui

l. in fin. de Uſur. (13) *Synodico apud Campan.* (14) *In Nomoc. tit. de Uſur.* (15) *In Tit. Cod. & Pandect. de Uſur. c. 1.* (16) *Hom. in Pſal. 14.* (17) *Homilia 4.* (18) *In Lexico dict. Τόκος.* (19) *In Problem. c. 131.* (20) *Ad Atticum. lib. 5. Ep. ult. & li. 6. Ep. 1. 3. 4.* (21) *De Contract. n. 44.* (22) *Lib. 38. in Codic.* (23) *L. ult. Cod. de Uſur.*

(1) *In Tract. de Juſt. & Jur. q. 17.* (2) *In L. 2. ff. de uſufr. ear. rer. quæ uſu conſum.* (3) *Lib. 7. ad Edict. Provincial.* (4) *§. conſtituitur Inſt. de uſufruct.* (5) *C. ult. de pignor.* (6) *Auth. noviſſima C. de adminiſt. tut. Auth. ut hi qui oblig. ſe haber. perib. reſ. min. l. Ariſto §. ult. ff. de Jur. deliber.* (7) *Ad Tit. Cod. de Uſur.* (8) *Gloſſ. Bart. in l. 1. §. ſuis quæſitū. ff. ad Trebell.* (9) *Ibid. omnes.* (10) *Lib. 1. de retract. §. 1. l. oſſ. 7. n. 103.* (11) *Lib. 5. Ethicor. c. 1.* (12) *d. n. 103.* (13) *Polític. lib. 1. c. 7.* (14) *d. lib. 1. c. 6.* (15) *In Moſtellar. Act. 3. ant. fin.* (16) *De Re Ruſtic. in princ.* (17) *Lib. 1. de bell. civil.* (18) *Lib. 5. Annal.*

(1) *1. 2. q. 108. art. 1. & 2. & Quodlib. 4 art. 13.* (2) *De Interpret. ad v. 73. Apoſt.*

Digitized by Google

loqui ſignificet, quando Commodatum à Mutuo longè diſtat; quà, ut, quod diximus, ingereret, non amiſſuros nimirum parentes filium, quem Deo dabant, eum in modum, quo qui commodat, quod commodat, non amittit, ſed retinet. Cæterùm eo in loco de Fœnore vero non eſſe ſermonem, apertum ex eo eſt, quòd cum Deo, qui minor eſt Deo, Fœnus exercere non poteſt. Nam Fœnus à Fœneratore poteſtatem rei mutuatæ transfert in Mutuatarium. At nullius rei poteſtas transferri in Deum poteſt, qui reipſa, & naturâ ſuâ rerum omnium Dominus eſt: quare, quemadmodum carere nequit rei ullius poteſtate, ita eam nequit acquirere. Atque hæc ſi Latinæ verſioni ſtemus, quâ utitur Margunius, neſcio quo Jure, quàque conſtantia, qui ſæpè eandem (3) deteſtatur: cæterùm ſi Græcus Textus audiatur, nihil inde pro Fœnore, quod proſit, elicies. Sic enim ſcribitur. ἀντὶ τοῦ χρέους, οὗ ἔχρησας τῷ κυρίῳ: *pro debito, quod reddidiſti Domino.* Quapropter nulla mentio Fœnoris eſt: ut hinc etiam appareat, non licuiſſe Græco locum illum pro Uſurà proferre. Secundò, quod ex Proverbiorum loco depromitur, locutionis emphaſim refert. *Fœneratur*, inquit, *Domino, qui miſeretur pauperis.* Hoc eſt, reddet cum fœnore Numen, quidquid ex amore ipſius confertur in pauperes. Ducitur autem emphaſis ex quadam veluti ſimilitudine mutuantis ad uſuram, & ſtipem erogantis pauperi ad percipiendam divinæ opem Clementiæ; nam quemadmodum qui fœneratur ex Mutuo, tum ſortem, tum acceſſionem ad ſortem petit, ita qui liberalitatem erga egenos exercet, tametſi nihil petat à paupere, ipſo opere petit à Deo parem liberalitatem, & majorem; imò videtur exigere, quaſi cogatur Deus clementiùs agere cum largo in pauperes eum in modum, quo, qui recipit ad uſuram, cogitur plus, quàm acceperat, reſtituere. Tertiò, ex Eccleſiaſtico eadem omnino ſententia eſt, eademque, & Phraſis, & Tropus locutionis. Nam cùm dicitur, *faciens miſericordiam fœnerari proximo ſuo*, nihil aliud innuitur, niſi eum, qui opem indigenti fert, recepturum eadem, aut etiam majora, proximo illi opem ferente, ſi quando indiguerit. Neque enim adeò dementem arbitror quenquam, qui ea verba ita explicet, ut ſignificent Fœnus neceſſarium Miſericordiæ. Hinc ſtatim jubemur, fœnerari proximo, hoc eſt, opem illi ferre tempore inopiæ, ut ex tali auxilio ipſi opportunè collato ſperemus fore, ut is, cui opem tulimus, ex gratitudine eadem, aut majora nobis indigentibus præſtet. Sitque futuri beneficii, auxiliique præſtatio quædam quaſi Beneficii, auxiliique, quod præſtatur, uſura. Sic enervatur patrocinium ex verſione Latina, quod videtur Uſuris conferri: nam ſi Græcam ſequimur, ut Græcos decet, nulla difficultas eſt, cum omnibus illis Locis de Mutuo, non de Fœnore mentio ſit. Δανείζει inquit, θεῷ ὁ ἐλεῶν πτωχόν: *mutuatur Domino, qui miſeretur pauperis*, ὁ ποιῶν ἔλεος, δανειεῖ τῷ πλησίον: *qui facit miſericordiam mutuatur proximo.* Δάνεισον τῷ πλησίον ἐν καιρῷ χρείας αὐτοῦ; *mutuare proximo in tempore neceſſitatis ipſius.* Hinc (4) Turrecremata, qui D. Thomam teſtem producit, ſolidiſſimè comprobat, *fœnerari* in ſacris Paginis pro *mutuari* ſæpiſſimè poni. Quod patet ex illis (5) Eccleſiaſtici: *multi verò cauſa nequitiæ non fœnerati ſunt*: Quibus nequitiæ accuſantur, qui Fœnus non exercuere, quaſi exercitatio virtutis, & Charitatis in Fœnore ſit; quod certè ne ipſe quidem Margunius aſſerit, faſſus hìc, & (6) alibi merum contractum eſſe. Jam quod ex Proverbiis ſecundò adſumitur, quantam ignorantiam, quantum dolum præ ſe fert! Dicitur ibi, *qui coacervat divitias uſuris, & fœnore, liberali in pauperes congregat eas.* Quæ ſententia clarior in Græco: ὁ πληθύνων τὸν πλοῦτον αὐτοῦ μετὰ τόκων, καὶ πλεονασμῶν, τῷ ἐλεῶντι πτωχοὺς συνάγει αὐτόν: *Qui multiplicat divitias ſuas uſuris, & redundantiis, miſericordi erga pauperes congregat eas.* At Margunius Græcam interpretationem dedignatus, quippe dolis ineptam ſuis, vel Latinam ipſam à ſe probè corruptam provocat ad Uſurarum tutelam. Nam diæreſi quadam nuſquam in ſacris Paginis inveniendâ ita ſententiam corrumpit, ut epitheton *liberalis*, quod ibi *ſubſtantivi*, uti ajunt, locum obtinet, partemque alteram ſententiæ regit, ad Fœnus rejiciat; ſic: *qui coarcevat divitias uſuris, & Fœnore liberali, in pauperes congregat eas.* ὁ πληθύνων τὸν πλοῦτον μετὰ τόκου ἐλεοῦντος, εἰς πτωχοὺς συνάγει αὐτόν. Sed impietas corruptelæ ex ipſa vanitate ſententiæ demonſtratur. Quî enim is, qui coacervat divitias Uſuris in auxilium pauperum congregat eas? Nemo hactenus inventus eſt, qui liberalem putaverit Fœneratorem, aut exiſtimaverit unquam Fœneratorem cogitaſſe de Ope ferenda pauperibus, quos opprimit fœnore. At ſi, ut in ſacris habetur Paginis, ſenſa Sapientis enuncies, apparet divinæ prorſus ſententiæ Veritas experientiâ comprobata. Re enim verâ, qui coacervat Uſuris, & Fœnore ſceleratas divitias, hæredi eas congregat liberali, qui profuſiùs vel cauſa Virtutis eas pauperibus eroget, vel nepotinis ſumptibus eaſdem ad pauperum manus rejiciat. Sumptus enim divitum in pauperum, opificum videlicet, auxilium cedunt: Quare acutè Harmenopulus noſter eos Principes incuſat, qui adeò comprimunt opulentæ Nobilitatis impendia, ut Dites cogantur inertibus uti divitiis, conditoque intra latebras arcarum auro inhiare: nam ὡς, (7) inquit, τὸ τοὺς πλουσίους χρῆσθαι δαπάναις ἀφειδῶς, τῇ πολιτείᾳ προσκίνδυνον, οὕτω τὸ φιλαργύρους αὐτοὺς φείδεσθαι τῶν ἀναλωμάτων, δυσκλεὲς μὲν αὐτοῖς, τῇ δὲ πολιτείᾳ φοβερόν. ἐντεῦθεν γὰρ ἐν τοῖς ἀτελεστέροις πτωχία, ἐπειδὴ, κατὰ τὸ ῥηθὲν, οὐ πλουτήσει λαὸς, μὴ δαπανώσης συγκλήτου. *Quemadmodum, ſi divites nullis ſumptibus parcant, impendebit regno periculum, ſic, ſi avarè iidem ſumptibus parcant, ipſis inglorium, Reipublicæ verò timendum. Hinc enim in plebe paupertas, quando, juxta adagium, non diteſcet plebs, ni ſumptum Senatus fecerit.* Patet igitur, quænam ſit verborum germana, unica Sacrorum ſententia, quantaque fides præſtanda Margunio ſit, metaphorica, & impropria ad proprietatem ſermonis, propria verò ad ineptum ſenſum, Numinis verba ſceleratiſſimè detorquentis: & in ſumma colligitur, nihil ex iis afferri, quod communi ſententiæ Orthodoxorum fucum facere queat.

VII. Illud magis videtur premere, quod affert ex

(3) *In Notis ad Metaph. 5 Proœm. & in fin.*

(4) *In Sum.* 14. *qu.* 4. *n.* 2.

verſ. ad tertium.

(5) *Cap.* 10. *n.* 9.

(6) *Nota* 109. *ad Trullan.*

(7) *In explicat. Conſtit. Leonis ad Novell.* 4.

ex Deuteronomio, ubi Divina Lex propriè loquitur, neque ullâ utitur dicendi metaphorâ, ut ex Græco patet ſic ſenſa Numinis reddente: οὐκ ἐκτοκιεῖς τῷ ἀδελφῷ σου, ἀλλὰ τῷ ἀλλοτρίῳ: *non fœnerabis fratri tuo, ſed alieno*. Quibus hercle Uſura, quæ cum cive, & tribuli Judæis exercenda prohibetur, uſurpandaque, permittitur habenda cum alienigenis. Unde ritè deduci poteſt, Uſuram contra Jus naturale non eſſe, quando nemini aut licuit, aut unquam licebit, quod Juri naturali contrarium eſt, nec fas, aſſeruiſſe Jure divino permiſſum, quod Jure naturali damnatur. Verùm hæc difficultas, & vetuſtiſſima eſt, & pervulgaris, plurimiſque reſponſionibus uſquequaque refellitur. Celebriores do, veramque, ac internecinam conſtituo. Primò ajunt, iis verbis minimè permitti Uſuras, ſed quodammodo diſſimulari ad malum majus evitandum, in quod certè Judæi ob duritiem, avidioremque Gentis cupidinem incidiſſent. Etenim ſi planè fuiſſet Fœnus vetitum, illud cum Gentilibus uſurpaſſent ſine diſcrimine, & cum maximo Reipublicæ undique hoſtibus obſeſſæ malo. Sic iiſdem libellum repudii permiſſum, non, ut ajunt, *poſitivè*, & *authoritativè*, ſed per quandam diſſimulationem, quoniam Moyſes ad duritiam cordis eorum permiſit illis uxores dimittere, ut Salutis (1) Author aſſeruit. Hæc eſt reſponſio (2) Taraſii, quem ſecutus eſt (3) Nicephorus ejus ſucceſſor, ſequunturque ex Græcis (4) plerique. Eandem Latinis prætulit (5) D. Thomas, quem ſequitur (6) Cajetanus, (7) Hoſtienſis, (8) Cardinalis, (9) Jo. de Anania, (10) Turrecremata, (11) Corradus, & (12) Soto. Sed ea, ut ingenuè fatear, non videtur admodum valida, quippe communis, quæque æquè omnia poſſit ſolvere, quare facile à Margunio contemnitur, diciturque πανάκεια *Panacæa*. Adde, non probari hanc diſſimulationem in re, de qua agimus, licèt in libello repudii certa ſit. Nam de hoc adeſt Chriſti teſtimonium, in re autem noſtrâ iiſdem planè verbis, quibus Uſura cum Judæis vetatur, conceditur cum alienis. Quare in eadem Numinis poſitione non videtur diſtinguendum ita, ut altera poſitionis pars authoritatem, diſſimulationem altera conferat. Id, quod nobis videtur, & aliis viſum, atque propterea ſecundam reſponſionem proponunt, ajuntque, ibi permitti Fęnus ineundum cum hoſtibus, qui nomine *alieni* ibi cenſentur. Porro Uſuras ab hoſtibus petitas exactiones potiùs juſtas jure belli vocandas eſſe, quàm Uſuras: exactiones verò peti juſtè poſſe ab hoſtibus. Docet hæc (13) Magiſter ex verbis Ambroſii, quæ tamen non eſſe ſanctiſſimi Doctoris contendunt cum (14) Alenſi (15) Gabriel, & (16) Carolus: ſunt tamen, eaque reperies ni libro de (17) Tobia. Quo fit, ut explanationem Gratiani ſecuti fuerint (18) Antoninus, Jo. (19) Major, (20) Romanus, (21) Hippolytus, (22) Soccinus, & cum (23) Corrado Joannes (24) de Medina. Hæc tamen reſponſio ſi univerſim ſumatur, ut eam Romanus, Soccinus, & Hippolytus conſtituunt, falſa omnino eſt, & meritò rejicitur ab (25) Anania. Nam cum hoſte inire contractum jure naturæ reprobatum, non licet: contractus enim non jure belli, ſed jure Pacis celebrantur. Quapropter nec Mutui contractus pertinet ad jus belli: atque idcirco, ſi mutuum exigatur, non erit exactio jure belli juſta. Quemadmodum non licet ab hoſte juſto pretio viliùs præſtinari rem, quæ antequam in juſto bello capiatur, propria eſt hoſtis ipſius. Atque hoc frequentiſſimo omnium conſenſu certum eſt. Fit ex his, ut eadem reſponſio nobis minimè placeat etiam arctioribus terminis propoſita, quemadmodum eam probat Covarruvias (26) dicens, Uſuras poſſe exigi ab hoſtibus in compenſationem damnorum, quæ nobis inferunt. Nam hujuſmodi compenſatio ex bello pendet, ut manifeſtum eſt, Uſura verò, ut omnes fatentur, quippe quæ ex Mutuo naſcitur, qui contractus eſt ad Jus pacis pertinens, nullo modo ad bellum ſpectat: Quare non videtur poſſe licere, ex ullo compenſationis prætextu, ab hoſte Fœnus exigere. Igitur nobis maximè libet in eam ſententiam ire, quæ difficultatem funditus evertit. Dicimus autem, non fuiſſe illis verbis Uſuram Judæis permiſſam. Nam Uſura eſſe non poteſt, niſi in mutuo, ut eſt certiſſimum: at nullum mutuum Judæos inter, atque conterminas Gentes eſſe poterat: igitur neque Uſura. Secunda ſyllogiſmi poſitio ſic probatur. In mutuo transfertur dominium, atque proprietas rei datæ in eum, cui datur; at rerum, quas mutuabantur, dabantque Judæi conterminis Gentibus, dominium in Gentes illas minimè transferebatur. Etenim eas Gentes Deus cum bonis, reque, & prole Judæis tradiderat, ut ex Sacris (27) Paginis conſtat, in quarum explanatione DD. aſſerunt, adeò populos illos Judæis ex Numinis ſupremâ poteſtate fuiſſe ſubjectos, ut illorum planè Servi eſſent, atque adeò quidquid acquirerent, Dominis ipſis acquirerent. Quemadmodum ergo Dominum inter, ac ſervum Fœnus conſtare nequit, quippe neque mutuum, neque ullus contractus; ita neque Fœnus ullum. Quod quidem inter Judæos, in quibus reipſa eſſe poterat, vetatur, non vetatur inter Judæos, & alienigenas, quia verum fœnus hos inter, & illos cedere minimè quibat. Sic imperans Deus (28) Judæis, ut commodata ſibi per Ægyptos aſportarent, non juſſit furtum, ſed illud innuit, commodata illa à ſe Judæis donata. Neque oberit, quòd in eo loco vocabulo Fœnoris utatur Deus. Nam ſæpe ad ſenſum, uſumque vulgi loquitur Numen, ut cùm pœnitere (29) ſe dicit, & (30) dolere, aliaque hujuſmodi. Cùm igitur in iis negotiis Gentes inter, ac Judæos Fœnoris jactarentur ſpecies, licet Fœnus non eſſet, nomine Fœnoris Veritas occulitur illis tantùm agnoſcenda, qui, quod jubemur ſacra tractantes, ſcrutantur Scripturas. Hæc reſponſio penitùs vera eſt, & Græca eſt, licet eam à longè videantur attigiſſe poſt (31) Hoſtienſem cum (32) Corrado cæteri DD. cum Covarruvias loco laudato. Nam eam (33) Prodromus tradit his verbis: τοῖς δὲ ἰουδαίοις οὐκ ἔδωκεν ὁ Θεὸς ἐξουσίαν τόκου, καὶ πλεονασμοῦ λέγων, οὐκ ἐκτοκιεῖς τῷ ἀδελφῷ σου, ἀλλὰ τῷ ἀλλοτρίῳ, ἀλλὰ ταῦτα λέγων ἐσήμανεν, ὅτι αὐτοὺς καθιστήσατο κυρίους τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας· διὸ ἐξῆν αὐτοῖς, ἑκοῦσι, τὰ τῶν ἐθνῶν χρήματα ἑαυτοῖς συνάγειν. *Judæis autem Deus fœnoris, & uſuræ poteſtatem non fecit, cùm dixit, non fœnerabis*

(1) *Mat. c. 19. n. 8. Marci. c. 10. n. 5.*
(2) *In Synod. contr. Uſurarios apud Capan. de vi Can. Schol. 37.*
(3) *In regul. reg. 93.*
(4) *Videndi apud Diplovat. in Synopſi. tit. de Uſur.*
(5) *2. 2. q. 78. art. 1.*
(6) *Ibid. in Comm.*
(7) *In Sum. tit. de uſur. §. in aliquo verſ. octavo.*
(8) *In Clem. 1. de Uſur. §. 1. q. 13.*
(9) *In c. 1. de Uſur. col. ult.*
(10) *In c. ult. 14. q. 4.*
(11) *De Contract. q. 14. concl. 2.*
(12) *In locum d. D. Thom. arg. 1.*
(13) *C. ult. 14 q. 4.*
(14) *3. p. q. 66.*
(15) *In 4. Sent. diſt. 15. q. 11.*
(16) *In Conſuet. Pariſien. §. 1. Gloſ. 9. n. 11.*
(17) *Cap. 15.*
(18) *2. p. tit. 1. c. 7. §. 2.*
(19) *In 4. Sent. diſt. 15. q. 29.*
(20) *Singul. 265.*
(21) *In l. 1. §. præterea n. 1. ff. de quæſtio.*
(22) *In reg. accipere ul. tra ſortè in fin.*
(23) *Ubi ſuprà qu. 42. concl. 2. 3.*
(24) *De acquiſ. per Uſur. §. ad 3. arg.*
(25) *d. c. 1. colon. ult.*
(26) *Lib. 3. variar. c. 1. ſub n. 7.*
(27) *Exod. c. 23. n. 31. Numer. c. 14. ſępe & c. 21. n. 34. Deut. c. 1. à n. 7. & in eod. libro ſępe.*
(28) *Exod. c. 3. n. 21. & ſeq.*
(29) *Geneſ. c. 6. n. 7. & Jeremiæ. c. 26. n. 13. & 19.*
(30) *Geneſ. c. 6. n. 6.*
(31) *Ubi ſuprà.*
(32) *Ubi ſuprà.*
(33) *De Interpret. ad Trallan.*

Digitized by Google

nerabis fratri tuo, ſed alieno: at hæc dicens ſignificavit, à ſe Dominos illos Terræ promiſſæ conſtitutos, quare illis fas erat, quocunque modo ſibi Gentium res congregare,

VIII. Vides, quàm diverſum à tuo, Marguni, ſit Græcum ingenium, hoc, ut ab Orthodoxâ damnatum ſententiâ Fœnus nihil à Sacris Paginis auxilii, patrociniive ſacrilegè mutuetur, aut Latinis explanationibus facem præfert, aut præ Latinis interpretationibus ſapit: At tuum Numinis corrumpit ſenſa, ut ſacrarum Majeſtas literarum teterrimo crimini faveat, damnatamq; probet vel à fratribus tuis Photianis Uſuram. Non enim verum eſt, non eſt verum, quod, Marguni, mentiris, probari à Græcia delirante, & Photiana Fœnus. Illud, vel eâ parte, quà Photiana eſt, deteſtatur. Neque hoc dubium, ſi ii proferantur in medium, qui hactenus de Jure ſacro ſcripſere. Ero Margunius, ſi Fœnus ab uno Photianorum, alterove probetur, cùm contra omnes, quos producit Joannes (r) Laſcares Rhyndacenus, illud palam ut impium, ut Jure divino damnatum publicè deteſtentur. Quo fit, ut neque Chriſti Parabola ſervis pecuniam committentis ad negotiandum quidquam Fœnori proſit. Etenim ea pertinet potiùs ad ſpiritalem virtutum uſum, atque ad negotium Metaphyſicum Gratiæ, de quo videnda, quæ acutè, & myſticè tradit moralis ſacrorum eloquiorum explanator Gregorius (2) Dialogus. Deinde ibi nullo modo, etiamſi ad literam ſenſa loci revoces, Fœnus, quaſi liceat, approbatur. Neque enim ibi de Uſura propria ſermo eſt: in qua uſus ipſe pecuniæ ſupra pecuniam æſtimatur, & venditur iniquiſſimo contractu, ſed de peculiari quâdam in pecunia negotiatione, quæ Italis *Banco*, Nobis Τράπεζα dicitur, in qua non pro uſu, ſed pro diminutione, ac mutatione Numiſmatum pretium capitur, & fructus. Conſtat ex ipſo textu Græco, & Latino, ubi & menſa, & Numularii, qui latinè menſarii, & Argentarii nominantur. Denique ſi des, Eo in loco de vero, & proprio Fœnore agi, adhuc ex eo nihil ad Margunianæ ſententiæ opem confertur: nam quod ait: *veniens recepiſſem utique, quod meum eſt cum uſuris*, vim tantùm argumentationis præſefert: Quod manifeſtiùs (3) enunciat dicens: *ſerve nequam, ex ore tuo te judico: ſciebas quòd homo auſterus ſum; tollens, quod non poſui, & metens, quod non ſeminavi: & quare non dediſti pecuniam meam ad menſam, & ego veniens utique cum uſuris exegiſſem illam?* Ἐκ τοῦ στόματός σου κρινῶ σε, πονηρὲ δοῦλε· ᾔδεις, ὅτι ἐγὼ ἄνθρωπος αὐστηρός εἰμι, αἴρων, ὃ οὐκ ἔθηκα, καὶ θερίζων, ὃ οὐκ ἔσπειρα· καὶ διατί οὐκ ἔδωκας τὸ ἀργύριόν μου ἐπὶ τὴν τράπεζαν, καὶ ἐγὼ ἐλθὼν σὺν τόκῳ ἂν ἔπραξα αὐτό; Hæc Verba hanc argumentationem continent: Serve nequam, me avariſſimum, ut aſſeris, exiſtimabas: ergo & illud tibi cavendum erat, ut pecuniam meam ad partum adigeres, quo mihi morem avariſſimo gereres: ut hinc pateat fruſtra à te excuſationem deſidię tuę peti, quam pœnę addico, non quòd Fœnori exercendo pepercerit, ſed quòd pecuniam traditam ita otioſam reliquerit, ut inde nulla mihi utilitas juſtè, ut potuit, procurata ſit. Hęc loci illius ſententia, quam ne noſtram putet Margunius, neu quis ex recentioribus Photianis, ut noſtram, ſpernat, norit à (4) Palama traditam, imò ex Baſilio, & Nyſſeno, & Cyrillo deſumptam à Palama, ut eleganter, & doctè demonſtrat videndus omnino (5) Diplovatacius. Eam porro quis putet ad laudem, vel approbationem Fęnoris facere, cùm ad redarguendam excuſationem mancipii dumtaxat collimet? Denique Jure Euangelico Uſuram damnari certum eſt ex relatis: *mutuum date, nihil inde ſperantes*: quæcunque ergo videntur in Euangelio ad Uſuræ laudem transferri poſſe, ea explicanda ita ſunt, ne pugnent cum apertiſſima, ac receptiſſima Fœnoris damnatione.

(1) *In defenſione Rituum Grȩc. c. 8.*

(2) *Hom. 9. in Euang.*

(3) *Luc. c. 19. n. 22.*

(4) *Orat. 4. de Trãſfigur. & lum. Thaborio.*

(5) *In Synopſ. tit. de Uſur.*

IX. Novi quid Photiani recentiores reſpondeant, reſponderintque nuper pro Margunio. Verbis illis Chriſti non vetari Uſuram, ſed conſilium dari. Quaſi verò ipſorum ſit, ſenſa literarum Sacrarum exponere, aut liceat cuilibet effata Numinis pro libito interpretari. Ea non ex privatâ ſententiâ, ſed ita accipienda, itaque intelligenda ſunt, quemadmodum ea Orthodoxa exponit Eccleſia, ad quam divinorum Oraculorum interpretatio unicè pertinet, ut docet ex Noſtris (1) Irenæus, ex Latinis (2) Tertullianus, & (3) Auguſtinus. Quin & ipſi hæretici hoc faſſi ſunt, videnduſque ad hoc, ſi licuerit, (4) Brentius, (5) Calvinus, (6) Melanchthon. Jam nomine Orthodoxæ Eccleſiæ non veniunt privati ipſi, quibus conſtat Eccleſia, quemadmodum delirarunt adducti hæreſum Principes cum (7) Luthero, quem ſequitur Martinus (8) Chemnitius, ſed eo nomine cenſenda ſunt Generalia Concilia, ac Pontificum Maximorum decreta, ut ſolidiſſimè probat ex novo, & veteri teſtamento, ex praxi Eccleſiæ, aſſertionibuſque Pontificum, Cæſarumque (9) Bellarminus; & conſtat frequentiſſimo Patrum calculo, Græcorum ſanè, uti (10) Irenæi, (11) Athanaſii, (12) Baſilii, (13) Nazianzeni, (14) Chryſoſtomi, atque (15) Cyrilli, Latinorum verò videlicet (16) Tertulliani, (17) Cypriani, (18) Ambroſii, (19) Hieronymi, (20) Sulpitii, (21) Auguſtini, (22) Proſperi, (23) Lirinenſis, (24) Gregorii Magni, (25) Anſelmi, atque (26) Bernardi: ſive etiam Synodica catholicorum Patriarcharum uſu ab Eccleſia recepta, atque conſenſu cęterorum Præſulum approbata, quemadmodum latè probat ex relatis PP. Gręcis (27) Diplovatacius, & poſt eum (28) Laſcares, noviſſimuſque ipſe (29) Margunius. Igitur ex tam multiplici authoritate utrunque certiſſimum eſt, verba, quæ ſacris Paginis continentur, in eum ſenſum accipienda, quem ex interpretatione Eccleſiæ Orthodoxæ nacta ſunt, hoc eſt ex interpretatione, aut Conciliorum, aut Pontificum, Synodicorumque univerſim receptorum. Porro ſuperiùs ita conſtantiſſimè accepta ex horum omnium ſcitis ea verba Chriſti probavimus, ut uſuræ crimen ſub præcepto noxæ lethalis prohibeant. Quin imò, ſi quis auſit aſſerere, crimen non eſſe, nec fœnerantes peccare, is tanquam hæreticæ noxæ reus puniendus erit ex Jure (30) Latino, & (31) Græco: ut hinc pateat, qualem habere Græciæ liceat Margunium, qui disertè Fœnus numero criminum eximit.

X. Tue-

(1) *Lib. 3. c. 4.*

(2) *Lib. de præſcrip.*

(3) *Lib. contr. Epiſt. fundam. & lib. de util. credẽ. c. 14.*

(4) *In Conf. Virtẽber. C. de Confeſſ.*

(5) *Lib. 4. Inſt. §. 3.*

(6) *In loc. Comm. c. de Eccleſia.*

(7) *In præfat. Articul. Suor. & ar. 115. ex Collect. Coclęi.*

(8) *In Exam. Cõc. Trid. ſeſſ. 4.*

(9) *Tom. 1. contr. de Verb. Dei lib. 3. c. 8.*

(10) *Lib. 3. c. 2.*

(11) *Epiſt. ad ſolitarios.*

(12) *Epiſt. 52. ad Athan.*

(13) *Orat. qua ſe excuſat. etc.*

(14) *Hom. ult. in Jo.*

(15) *Cit. à D. Thom. in Opuſc. de error. Grȩcor.*

(16) *Ubi ſuprà.*

(17) *Lib. 1. Epiſt. 3.*

(18) *Epiſt. 32. ad Valentin. Imper.*

(19) *Epiſt. ad Damaſ. de nom. hypoſt.* (20) *Lib. 2. Hiſt. Sacr. ex D. Martino.* (21) *Lib. 2. Contr. Creſcon. c. 23. & Epiſt. 106. ad Paulin.* (22) *Lib. contra Collatorem.* (23) *In ſuo Commonitorio.* (24) *Lib. 5. Ep. 25.* (25) *De Incarn. c. 1.* (26) *Ep. 190. ad Innoc. & Ep. 189.* (27) *In Synopſi tit. de legibus* (28) *De verſione 70. Interpret.* (29) *Nota 1. & 80. in Can. Apoſt.* (30) *In Clem. 1. §. ult. ubi Gloſ. verſ. hęreticum de Uſur.* (31) *Ex d. Synodico Taraſii.*

Digitized by Google

X. Tuetur ille dementiam ſuam, poſt malè prolata ex Jure divino Argumenta, Civilium Legum effatis, in quibus ſe peritiſſimum (1) jactat, licèt reverà præter Nomocanonem Photii, & notas Balſamonis, nihil omnino ex Juris Prudentia Civilis audierit: mox tandem cur Uſuras probaverit indicat his (2) verbis ἀλλὰ εἰς τέλος αὐτοὶ οἱ Λατῖνοι τὴν ζάρλω δοκιμάζουσι, καὶ δημοσίας κατεστήσαν τόπους, καὶ λέγονται ὄρη τοῦ ἐλέους, ὅπου ἔξεστι νὰ δανειστῇ καθεὶς μετὰ τόκου. *Demum ipſi Latini uſuras probant, & publica loca conſtituunt, quæ Montes Pietatis appellant; ubi unicuique licet mutuari cum fœnore.* Hæc Margunius, quibus tandem conficit, fœneratores ab Ordinibus Sacris non eſſe repellendos. Sed, quod attinet ad Jura civilia, (3) alibi fusè docuimus, ex illis nihil inferri poſſe, quod ad patrocinium Uſurarum utile ſit, conducatve: Quâ enim parte Uſuras probant, ea iniqua ſunt, antiqua ſunt, & Jure Chriſtiano penitùs abrogata. Quid quod ne menſæ quidem Daniſticæ, ſeu Montes Pietatis licere, aut licere poſſe Fœnus oſtendunt. Neque enim fides adhibenda (4) Ancharano, qui non ſine timore, & dubitatione auſus eſt aſſerere, authoritate Pontificiâ Fœnus licere, & permitti, id, quod ſolemniùs probavit (5) Alexander, Paulus (6) de Caſtro, Rochus (7) Curte, ac non nulli recentiores, arbitrati menſam Daniſticam, ſeu Montes Pietatis pium quoddam, ac publicum Fœnus eſſe, & Poteſtate ſummi Paſtoris permiſſum; & uſu communi omnium Orthodoxorum probatum. Hæc enim opinio deteſtabilis eſt, manifeſtè falſa, & poteſtati ſacræ injurioſa. Scilicet quod omni jure vetitum eſt, nullo modo fieri poteſt, ut liceat, tribuendaque eſt ſupremæ Poteſtati hæc nobilis impotentia, qua facere non poteſt, ut liceat, quod omni jure nefas eſt. Docent hoc cæteri omnes cum (8) Corrado, apud quem alii. At, inquies, Montes Pietatis non ne Uſurarum officinæ? Imò verò Pietatis publicæ ſedes, quæ nullo modo ad Fœnus pertinent. Quare in eo mutuo Fœnus non permittitur; ſed id mutui permittitur, quòd ibi Fœnus minimè ſit. Et horum ſanè Noſtris nulla notitia, quare nec ſermo: ut illos nobis Jure Græco tutari ſit nefas, quod tamen neque illos improbat, nec poterit improbare. Si quis ex Photianis aliquid noſſe cupit, quò cognoſcat, quàm longè à Fœnore Montes iſtiuſmodi abſint, dabo ſolemnes DD. quorum uberrimis Commentariis Daniſticæ menſæ natura à Fœnoris labe prorſus aſſeritur. Egere latè (9) Michael Timotheus, Paulus (10) Fuſchus, Dominicus (11) Soto, (12) Cajetanus, Bernardinus (13) de Buſto, Jaſon (14) Maynus, Paulus (15) de Caſtro, (16) Navarrus, Joſeph (17) Angles, Ludovicus (18) Lopez, (19) Armilla, Michael (20) de Palatio, (21) Medina, Joannes (22) Lupi, Sebaſtianus (23) Medices, (24) Caſſanæus, aliique videndi penes (25) Cenedo, quorum doctiſſimis rationibus maniſeſtiſſimè evincitur, Menſas Daniſticas authoritate publica ſanctiſſimè conſtitutas ad opem miſerrimæ paupertatis, quia in illis nulla nequitia Fœnoris. Atque de hoc dubitare nefas cenſeo, quando uti fas id, & pium Vaticana Veritas concedit, munitque ſupremæ poteſtatis Suffragio ex Diplomate repetito (26) Sixti IV. (27) Julii II. (28) Innocentii VIII. (29) Pii II. (30) Gregorii XIII. quorum decreta recenſet, poſt Cenedo loco laudato, (31) Burſatus. Et ratio idipſum commendat. Etenim Uſura non eſt quidpiam exigere ratione periculi, recuperationis, difficultatum, vel impendii, quæ erunt, vel metuuntur in Sorte recuperanda. Pretio enim æſtimari poteſt hoc ipſum, quod quis in tale periculum ſe ſe conjiciat, ut docent validiſſimis argumentationibus Morales Theologi penes (32) Coninchum. Quapropter, ſi periculum, difficultates, & expenſæ deducantur vel expreſsè, vel tacitè in pactum, ut ad evitandam fœnoris labem neceſſarium docent (33) Laymanus, & Cardinalis (34) de Lugo ſecuti Medinam, Valentiam, Molinam, & Leſſium, contractus extra uſuræ aleam erit. Qua ratione Menſas Daniſticas, quas contra Margunii ſannas tuetur Veritas, à nota fœnoris eximunt (35) Toletus (36) Leſſius, & (37) Bonacina.

XI. Ex his conſtat, Fœnus crimen eſſe, & quidem omni Jure obtinente prohibitum, Capitale etiam illud ſuperiùs demonſtravimus, unde ſequitur, fœneratorem abigendum procul à Sacris, recenſendumque inter ineptos Ordinibus. Idem dicendum de adulterio, propter criminis enormem ſcilicet gravitatem, qua fit, ut jure (1) Divino, & Civili (2) novo pœnæ capitali ſubjiciatur, certis in caſibus etiam permiſſum ſit, privatâ authoritate adulteros trucidare: quod an licuerit, diſputo alibi (3) opportunè. Hinc appoſitè, & meritò inter Capitalia crimina recenſetur, impedimentumque Ordinum facit ex delicto. Id, quod Noſtris confirmat Apoſtolorum (4) decretum, & Synodus (5) Ancyrana, Latinis verò (6) Eliberina, & (7) Ilerdenſis. Sed nimius eſſem, ſi omnia crimina, quæ Capitalia dicuntur, habenturque, ſingillatim percurrerem, Ut rei, de qua agimus, utilem ſummatim, generatimque operam demus. Cætera Capitalia duas abeunt in Claſſes. Et hæc quidem contemptu Sacramentorum fiunt, illa verò contemptu Eccleſiæ, Sacræque poteſtatis. Ex prima claſſe iteratio Baptiſmi, alteriuſve ex his Sacramentis, quæ iterari non poſſunt, Capitale ſcelus eſt, atque ab Ordinibus palam repellit. Scilicet ex ea iteratione contemptus propalam Sacramenti oritur, imò ſacrilegè ratio Sacramenti violatur; atque ea propter jure à Miniſterio rejicitur eorum, quæ contempſit ſceleſtus contemptor, & impius. Neque de hoc dubitare fas, Latinis (8) Theologis omnibus id affirmatè fatentibus, idemque Noſtris ingerente Apoſtolorum apertiſſima (9) Lege. Eadem ex claſſe Baptiſmum paſſus ab hæreticis Capitale perpetrat ſcelus, quod impedit, quominus Ordines rectè ſuſcipi queant. Quod Noſtris in dubium revocare nefas, ex Authoritate (10) Apoſtolica. Contemnit enim Sacramentum, qui valiturum ſanè, impiè tamen ab impio Miniſtro ſuſcipiendum exiſtimat. Denique eâdem ratione interdicitur Ordinibus Sacris illi, qui per ſaltum, ut ajunt, omiſſo nimirum ex Ordinibus quopiam, ad ſuperiores provectus eſt Ordines, ſi ſtatim in eo, quem omiſit, Ordine miniſtravit. Id enim manifeſtam eo modo provecti audaciam oſtentat, contemptumque Sacramenti jactat penitùs deteſtandum; quemadmodum

(1) Not 2. Nomocanonis in Proœm.
(2) Loco ſuperiùs laudato.
(3) Reſpõ. an poteſtas Uſurarum legitima eſſe poſſit.
(4) Conſ. 243. n. 6.
(5) Conſ. 1. 3. 107. lib. 2.
(6) Conſ. 398. li. 3.
(7) De Cõſuet. fol. 14. col. 2.
(8) De Cõtract. q. 14 concl. 2. ex Cle. 1. de Uſur. ubi Card. q. 15. & Tc. per miſerabilem. & in c. quanto de Uſur.
(9) De Viſitan. Eccl. lib. 2. tr. 8. c. 6.
(10) De Viſitat. l. 2. c. 13. n. 32.
(11) De Juſt. & Jur. l. 6. q. 1. art. 6.
(12) Opuſc. de Mõt. Pietat.
(13) In Defenſor. Mõt. Pietat.
(14) In L. 1. lect. 1. n. 61. Cod. de Sum. Trin.
(15) Conſ. 289. vol. 1. n. 2.
(16) In repet. c. 1. 14. q. 3. n. 04. & in Manual. c. 17. n. 213.
(17) Flor. Theol. in q. de Cãbiis pag. 289.
(18) In Inſtruct. Conſcien. 2. p. c. 59.
(19) In Sum. ver. excõmunicatio §. 74.
(20) De Contract. lib. 3. c. 4. pag. 197.
(21) C. de reſtit. fol. 152.
(22) In c. navigãti §. 3. de Uſur. n. 80.
(23) In Summa peccat. 1. p. tit. 6. q. 106.
(24) In Conſuet. Burgund. rub. 4. §. 23. col. 771.
(25) Ad Decretal. Collect. 41. n. 2.
(26) Dat. 18. Kal. Maji 1472 & alia data 4. Non. Julii 1479.
(27) Data Põtif. ſui anno 8.
(28) Data 8. Kal. Decem. 1486. & alia Data Kalen. Junii 1488.
(29) Data 3. Junii 1463.
(30) Dat. Idib. Octob. 1563
(31) Conſ. 60. vol. 1. n. 27.
(32) Dub. 3. q. 3. p. 5.
(33) Tom. 4. lib. 3. c. 16. n. 9.
(34) De Juſt. & Jur. diſp. 25. Sect. 3. n. 8.
(35) Lib. 5. Inſtruct. c. 18.
(36) Lib. 2. de Juſt. & Jur. c. 20. d. 13.
(37) q. 3. part. 13.

(1) C. 8. Jo. nn. 5. Levit. c. 20. n. 10. Deut. c. 22. n. 22.
(2) §. ſi quando

dum Prodromus (11) inter Noſtros, ante Latinos omnes, prudenter, ac ſapienter pronunciavit, hæc ſcribens. εἰ δέ τις ἀπολιπὼν τοὺς κάτω βαθμοὺς εἰς τοὺς ἄνω ἀνέλθῃ, καὶ διάκονος γένηται, καὶ ἐν διακονίᾳ λειτουργήσῃ, μὴ χειροτονηθεὶς ὑποδιάκονος, οὐκ ἔστιν ἡ θέμις ἐκ τούτου λειτουργεῖν, οὐδὲ ἀνωτέρω προχειρίζεσθαι· τῶν γὰρ μυστηρίων λοίδορος πῶς ἄξιος ἐν μυστηρίοις τὴν χεῖρα προσφέρειν; *Quòd ſi quis, omiſſis, qui inferiùs ſunt, Ordinibus, ad ſuperiores aſcenderit, & Diaconus renuncietur, & in Diaconi Miniſterio fuerit, non acceptâ Hypodiaconi dignitate; hunc nefas exinde miniſtrare, aut ad ſuperiora provehi, nam corruptor Sacramentorum, qui dignus Sacramentis manum admovere?* Hæc Prodromus, quæ opportunè hìc dedi, quò validiùs proterviam Coreſſii (12) refellam Latinos deridentis ob irregularitatem promoti per ſaltum, cùm hanc longè ante Latinos Græcia cognorit, ac tanto Authore conſente probarit. Veniò ad alteram Claſſem, quæ ex contemptu Eccleſiæ rejicit ab Ordinibus. Ex hac Violator, contemptorque Eccleſiaſticæ pœnę, quam Cenſuram dicimus, Capitalis delicti reus eſt. Etenim qui pœnam ſive lege, ſive vivâ poteſtate ſacrâ irrogatam violat, quæcunque illa ſit modò gravis, quæque non niſi gravibus delictis irrogatur, is Eccleſiam ſpernit, ne dicam non audit. Qui autem Eccleſiam non audit, nedum ſpernit, is tanquam Ethnicus, & Publicanus habendus eſt ex Chriſti (13) præcepto, hoc eſt, ut cætera omittam, infamis cenſendus eſt, quales Judæi Publicanos arbitrabantur, ut ſupra in loco probavi: Jam infamis etiam poſt emendatam vitam, expiatumque ſcelus, propter quod irrogata eſt, non aboletur, ut ſæpe docui, unde ſequitur, violatorem Cenſuræ ab Ordinibus eſſe penitùs repellendum.

... ambè. ut nulli jurdic. liceat col. 9. Gloſ. in l. 4. §. adulterii ver. recipiēdi ff. de re milit. Gloſ. 1. in l. Claudius ff. de his, qui nō indig.
(3) *Reſponſ. an Adulterū occid. liceat. jur. privato.*
(4) *Canone 60.*
(5) *Canone 20.*
(6) *Canon. 7. & 18.*
(7) *Can. 3.*
(8) *Vide Filiucc. tract.*
(9) *Canon. 47. & 67.*
(10) *Canone 46.*
(11) *De Interpret. ad Can. Apoſt. ad can. 47.*
(12) *In Synopſ. Aliis ad Can. Apoſtolor.*
(13) *Mat. c. 18. n. 17.*

SECTIO VIII.

De Animali, ſive de Libidinis Crimine.

SUMMARIUM.

I. *DD. & Conciliorum Latinorum ſenſa circa Capitale peccatum explicantur, ad retundendam Photianorum audaciam.*
II. *De crimine Animali. Sodomiam obicem Ordinum eſſe: hancque reprobari à Latinis.*
III. *Inceſtos repelli ab Ordinibus Jure Græco.*
IV. *Refelluntur Hoſtes Græcorum hoc inficiati, & Margunius docens inceſtum à Latinis probari. Oſtenditur oppoſitum.*
V. *Concubinarios à Latinis recipi ad Ordines, idque malè à Græcis damnari.*
VI. *Non ſemper optimum eligendum eſſe, & ad hoc ratio.*
VII. *Non ſemper Eccleſiæ rigorem placuiſſe, ſæpe & miſericordiam, idque optimum oſtenditur.*
VIII. *Refelluntur calumniæ Coreſii contra Latinos, & Explicatur locus Toletani Conclii I.*
IX. *Non damnari à Latinis Sacerdotes Græcos, quòd uxores habeant: id tamen oſtenditur non eſſe juxta mores priſcos Eccleſiæ.*
X. *An ex Pœnitentia obex Ordinum oriatur. Refertur Sententia Margunii.*
XI. *Deſcribitur duplex Pœnitentia publica, & Solemnis.*
Ex hac oriri Ordinum obicem.
XII. *Rejiciuntur argumenta Margunii.*
XIII. *Sententiam noſtram à Photianis recipi. Philothei dementia in Apotheoſi Palamæ damnatur.*

I. HÆc de Capitali peccato, quod etiam ſæpe mortale appellatur à priſcis; atque hunc in modum intelligendus eſt Iſidorus (1) affirmans, morem eſſe, ut ſordidati peccato mortali ad Ordines minimè provehantur: itidemque, ab eo, qui poſt ſuſceptos Ordines mortalis peccati reus factus eſt, ſacrum exerceri miniſterium non poſſe. Conſonat Valentinum (2) Concilium ſub Damaſo celebratum, Imperatoribus Valente, & Valentiniano circa annum Chriſti CCCLXXIII. illis Infula, cæteriſque Ordinibus ſacris interdicens, qui ſe mortali pollutos crimine faterentur; cui adſtipulatum eſt (3) Agathenſe ſub Symmacho, anno itidem Chriſti DVI. actum in Narbonenſi Provincia, ubi ſtatuitur, Clericum, qui Capitale crimen patrarit, exauthorandum, conjiciendumque in Cœnobium. Eodem nomine Capitalis utitur (4) Eliberinum ad ſignificandam Apoſtaſim; eandemque ſignificationem extendit ad homicidium, & alia ſuperiùs expoſita; cùm eandem pœnam omnibus illis incutiat, & æquè omnes à ſacra Euchariſtia, vel in Vitæ confinio ipſius, ſeveritate ſanè nimiâ, ſed fortaſſis ea tempeſtate ex circumſtantiis & juſtâ, & opportunâ, rejiciat. Quæ ſanè dicenda erant, & minutiùs enucleanda, ne ſeveriſſimi Photianorum Antiſtites nobis tàm ſæpe Latinorum Conciliorum decreta, quæ ne intelligunt quidem, objiciant, confecturi; Latinos ab antiquâ Eccleſiæ diſciplinâ jampridem deſciviſſe, quando poteſtatem Ordinum faciunt iis, qui lethaliter peccavere. Jactat id ubique Margunius tàm effronti temeritate, ut affirmare non dubitet, à Latinis neminem admitti, adſcribique ſacris Ordinibus, qui non priùs lethale aliquod facinus perpetrarit. Quare ſic (5) conficit. ὅτι διαφέρουσι τὰ ἔθη τῶν Λατίνων ἀπὸ τῶν παλαιῶν, ὅταν ἤμεθεν ἡνωμένοι, καὶ τοῦτο σημεῖα τῆς αὐτῶν ἀποστρηφενείας. *Adeò Latinorum mores à priſcis illis, cùm Pax inter nos colebatur, deſcivere.* Sed his, ex hactenus explanatis, facilis reſponſio eſt, quæ ignorantiam Margunii patefacit apprimè. Nimirum priſci Mores non omnes lethaliter criminoſos abigebant à Sacris, eos tantùm arcebant, qui Capitalia, & in hac ſignificatione mortalia crimina perpetraſſent. Quod licet ex dictis pateat patet attamen ex authoritate ejus, in cujus verba jurat (6) Margunius. Nam (7) Photius. Ἡ δὲ μετάνοια, inquit, ἐξαλείφει τὴν τῆς ἁμαρτίας αἰσχύνην παντελῶς οὐ πάσης. ἔνια γὰρ τῶν καὶ θανατηφόρων ἁμαρτημάτων διὰ ταύτης ἐξουθενίζεται· ἔνια δὲ καὶ μετ' αὐτὴν μένουσι κατὰ τὴν ἀπαξίαν, καὶ ταῦτα πάντων φορτικώτερα βρίθουσι τὴν ψυχήν, καὶ τῶν βαθμῶν τῆς ἐκκλησίας ἀπείργουσι· λέγονται δὲ κατ' ἐξοχὴν κεφαλαιώδη, καὶ θανάσιμα. *At pœnitentia non omnis peccati turpitudinem omnino tollit, quædam enim lethalium criminum per ipſam penitùs evaneſcunt, quædam autem, quâ parte impudentiam explicant, manent: Atque ea omnium graviſſima premunt animum, & Ordinibus abſtinent Eccleſiæ: appellantur autem*

(1) *Lib. 2. de Divin. offic.*
(2) *Can. 4.*
(3) *Canone 32.*
(4) *Can. 1.*
(5) *Not. 3. ad Concil. VIII.*
(6) *Nota 7. in Progm.*
(7) *In Synodico apud ipsū Margun. not. 1. ad Ancy. & ap. Cāp. de vi Ca. ad Ancyr.*

per excellentiam Capitalia, & Mortalia. Quid his ab ipſo Margunio relatis reponere queat Margunius, non video, cùm Doctor ille Univerſi Terrarum Orbis (hoc nomine cenſetur penes (8) Margunium peſſimus Eunuchus ille) eadem conſtituat, quæ Latini, faſſi abigendum ab Ordinibus eum, qui priſcis Moribus abigebatur, eum nempe, qui Capitalium criminum reus eſſe convincatur; contrà verò, qui, lethalia licèt crimina perpetraverit, ſi tamen non Capitalia, poſt exhauſtam indulgentiâ Numinis culpam criminis, recipiendum ad Sacra. Adeò falſum eſt, à Latinis non niſi criminoſum admitti, quod ſiquis dixerit, apertè mentitur, reclamantibus nimirum Latinis omnibus, & putidam calumniam execrantibus, unàque colligentibus, quàm fœdè à priſcis Graciæ Moribus illius Photiani deſciverint, quæ de ſe magna, de réliquis nihil, aut clementer judicabat, magno ſcilicet nobilis jactantiæ argumento, quod Vitium non niſi ex Virtute eſt, qualem hac tempeſtate in Latinis fateri cogimur, quorum generoſá ſuperbiâ in eo eſt, ut, cùm ſe Græcis majores norint, ſua laudent, Noſtra minimè vituperent, contemptâque Photianorum ignorantiâ, nequitiáque, Græciam miſeram affirment, non malam.

II. Sed de Capitali peccato peractum eſto: Animale crimen aggredimur, quod non ita accipimus, ut ad omne crimen animum labefactans pertineat, quemadmodum Balſamon ſenſit ineptè, & fatuè, cui non minus ineptè ſubſcripſit Scholiaſtes Harmenopuli, ſed ut illud crimen ſignificet, cujus ſimilitudo, quamvis innocenter expreſſa, vel in brutis animantibus fœda eſt, propereaque animale peccatum dicitur. Scilicet de non legitimo coitu agimus, & quodcunque libidinis crimen ad actum externum deductum, atque omnino perfectum, non tantùm cœptum, quod attinet ad Ordines Sacros, conſideramus. Et de eo libidinis ſcelere, quod contra Naturam eſt, nemo ſanæ mentis dubitaverit, an à Sacris abſtineat; cùm omnino ſit certum, eum, qui pluſquàm belluina libidine Leges naturæ violat, Sacro Miniſterio abſtinendum. Id penes Latinos communi calculo aſſeritur, quamvis Aretinus id ex Juris rigore minimè probari doceat, quòd nuſquam hic Ordinum obex Jure conſtituatur. Verùm tàm futili objecto facilis reſponſio eſt: Sacrorum Canonum verecundiam ſubticuiſſe, quod nec nominare decet. Cæterùm ſatis, ſuperque ex ipſa reticentia deduci, quod nempe docemus, quum ii Canones, qui libidinis haud nefandæ crimina ad vim repellendi ab Ordinibus adſumpſere, potiori jure eam putandi ſint conceſſiſſe nefandæ Veneris deteſtando flagitio, de cujus gravitate multa multi tradidere, & præſertim (1) D. Thomas poſt Cæſarei (2) Juris effata, quæ ad id congerunt eruditè Matthæus (3) Afflictus, Paulus (4) Pariſius, Lucas (5) de Penna, & Didacus (6) Covarruvias, quorum ſententiis addenda ſunt, quæ de turpiſſimo crimine Priſci ſcripſere. Videnduſque Valerius (7) Maximus de hujus criminis pœna multa veterum exempla commemorans, maximèque laudans C. Marium, ejuſque diſciplinam, cujus meminit etiam Quintilianus, & Plutarchus. Eadem, & alia profert Aymarus (8) Rivallius in explicatione Legis Scatiniæ, de qua (9) Juvenalis, & (10) Tertullianus. Sanè ſacrilegum erit arbitrari, ab Eccleſia dignum Sacris Ordinibus reputari eum, quem ipſo Jure infamem eſſe Lex (11) utraque jubet, quem Jura Civilia poſt damnationem inteſtabilem voluere, ut tradit (12) Speculator, imò etiam ante damnationem, & accuſationem, ut docet Anaſtaſius (13) Platus, Guillelmus (14) de Benedictis, (15) Decius, aliique, quos refert (16) Covarruvias. Quem denique publicatione bonorum puniunt ex effato (17) Gloſſographi, capite plectunt, incendioque addicunt; de quo extat (18) nobilis conſtitutio Chriſtianorum Cæſarum Valentiniani, Theodoſii, & Arcadii. Ea propter, damnata Aretini ſententia, qui ſæpè eam notam inter IC. meretur, quam inter Theologos Durandus infeliciter, ut ajunt, ſingularis, hanc, quam præjecimus, aſſertionem comprobant omnes, ſecuti Antonium (19) de Butrio, & (20) Scribentes, quos probat ſuffragio ſuo (21) Bellenzonus poſt (22) Speculatorem, (23) Hoſtienſem, (24) Jo. Andream, (25) Archidiaconum, (26) Dominicum, & (27) Præpoſitum, quibus adſtipulantur Marianus (28) Soccinus, (29) Lambertinus, (30) Bertachinus, atque (31) Rebuffus. Quos omnes non ad pompam enumero, ſed ut audaciam Photianorum redarguam, qui præcinente (32) Margunio, Solemnemque agente ſyllabum mendaciorum, ex Epiſtolis Nectarii (33) Abbatis Caſulani, & Georgii (34) Corcyrei Archiepiſcopi, putant Sodomiæ crimen, nec inter graviſſima à Latinis haberi, nec ea inter, quæ ab Ordinibus Sacris rejiciunt, recenſeri; cùm tot Doctoribus prolatis in medium, contrarium manifeſtum ſit: Jure nimirum Latino nefarios iſtiuſmodi homines, etiam poſt expiatum ſcelus, & ab Ordinibus ſuſcipiendis arceri, & ab acceptorum uſu, aut ſpe ulteriorum penitùs abſtineri. Id, quod cum totâ Græcia faterentur Photiani, rejectis nequiſſimorum Nebulonum calumniis, ſi aut legere Latinorum ſcripta poſſent ſtolidiſſimi hominum, aut perviaciſſimi Mortalium ſuo judicio, non alienis obtrectationibus Latinos metiri noſſent, quorum doctrina, quorum dogmata ab omni labe adeò ſunt procul, ut qui ea damnaverit non unius, ſed utriuſque Eccleſiæ Mores damnet, oporteat. Hinc vir doctiſſimus Veccus, qui ſcilicet olim Photianus tanto erga Latinos odio exarſerat, ut eos Canes, ac Dæmones, denique hoſtes Dei propalam appellaret, quin imò, ne initam cum Latinis à Græcia pacem in Lugdunenſi Concilio confirmaret, flagella, & verbera paſſus carcerem tulerat, ubi Blemmydæ Commentarios perlegit, Latinorumque ſententias penitùs introſpexit, eas adeò probavit, ut non modò, ne aliquatenus eas damnaret, exilium, exauthorationem, carcerem, mortemque in vinculis ærumnoſam ſanè, ſed beatiſſimam maluerit, verùm etiam ſcripto, quà licuit, eaſdem confirmarit. Quapropter Græciæ, cujus præerat Sacris, cujus nequicquam conſulebat felicitati, cui neceſſariam quietem, atque concordiam ſuadebat, eloquentiſſimè ſcribens. ὁρᾶς δὲ, ait, (35) ὅτι διὰ τὸ ἐν ὑμῖν ἀγνοεῖν ταῦτα οἱ πολλοὶ σφίσι δίδοτε, καὶ τοὺς Λατίνους εἶναι μοιχοὺς, καὶ κακοδόξους, ἢ ἑτεροδόξους καταδικάζετε. Κἀγὼ δὲ πέπονθα τοῦτο, καὶ ἀνάξιος

ὤφθης

(8) d. nu. 147.

(1) 2. 2. q. 154. art. 11.

(2) In c. unius, & c. adulterii 32. q. 7. c. Clerici. de excess. Prælat. l. cum vir nubit in fœminam Cod. de adult. c. infames. 3. q. 7. l. 1. §. removet ff. de postulan. Authen. ut nō luxuriētur. cōtra naturā. col. 6. §. 2. Inſtit. de publ. Judic. c. in Archiepiſcopatu de raptor. c. ut Clericorum. de vit. & honeſt. Cler.

(3) In Cōſtit. Reg. Neapol. li. 3. rubr. 42. nu. 10.

(4) Conſ. 16. lib. 4.

(5) In l. 3. col. 3. Cod. de Exactor. l. 12.

(6) In Epiſt. ad 4. Decret. 2. p. c. 7. §. 5. n. 6.

(7) Lib. 6. c. de Pudicitia.

(8) Lib. 3. hiſt. Jur. Civil. c. de l. Scatinia.

(9) Satyra 2.

(10) Lib. de Monogamia.

(11) d. l. cum vir, ubi Gloſ. d. l. 1. §. removet, & ibi Gloſ. d. c. infames.

(12) Tit. de Inſtr. edítio §. cōpendiose verſ. 13.

(13) Inter Conſ. Barbat. Conſ. ult. lib. 1.

(14 In c. Raynutius, de teſtam. verſ. mortuo jam teſtatore n. 134.

(15) In l. 1. C. de ſecun. Nupt. n. 8.

(16) In Clem. ſi furioſus p. 1. §. 1. nu. 6. poſt med. de homic.

(17) C. ſecundum leges de hær. in 6.

(18) Lib. 9. Cod. Theod. tit. 7.

(19) In c. niſi cum pridem §. 1. de renunciat. & in c. ult. de temp. Ordina.

(20) In d. c. ult. de temp. Ordin.

(21) In Apoſtol. ad Abb. in c. Clerici de ex.

πρὸς σύγκρισιν τοῦ Παύλου τῶν ἐθνῶν τοῦ μεγάλου διδασκάλου, ἐν τῷ πλημμελῆσαι αὐτῷ παρόμοιος, ἐδίωκον τὴν ἀλήθειαν ὑπαγόμενος τῇ ἀμαθείᾳ· ὅταν δὲ ἤρεσεν τῷ ἐκλέξαντί με ἐκ γαστρὸς τῆς τεκούσης με, τότε μαθὼν ἅπερ ἠγνόουν, καὶ ἦν τοῖς πᾶσι γνωστά, οἶδα, κατέλαβον, πληρέστατα ἔγνων, ὅτι ἄμωμος ἡ πανταχοῦ ἐκκλησία, καὶ δὴ ἐν ἅπασιν ἡ τῶν Λατίνων. τούτων τὰ δόγματα συμφωνεῖ τοῖς ἡμετέροις, καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν τῇ ἀποφάσει συγκροτεῖ· οἱ οὖν ταὐτὰ διδαχθέντες, ταὐτὰ λέγοντες, ταὐτὰ δογματίζοντες τί μεριζόμεθα, καὶ σχίζομεν τὴν ὁμογνωμονοῦσαν θρησκείαν; *Video propter ignorantiam veſtram ex vobis multos ineptis ſophiſmatibus decipi, & Latinos, quaſi molles, & malignos, & dogmatum falſorum authores deteſtari. Ego quoque idipſum ſum paſſus, &, licèt minimè dignus, qui comparer cum Gentium Doctore Magno Paulo, tamen in iis, quæ ad crimina ſpectant, eidem ſimillimus perſequebar Veritatem victus ab ignorantia. Cùm verò placuit ei, qui elegit me ex utero matris meæ, tunc eorum gnarus, quæ ignorabam, quamvis omnibus nota, didici, percepi, & penitùs agnovi, caſtam ubique Eccleſiam eſſe, & omnis expertem labis, inter omnes autem Eccleſiam Latinorum. Horum dogmata conſonant Noſtris, & Patrum noſtrorum effatis. Qui ergo eadem didicimus, eadem dicimus, eadem docemus, cur nempe dividimur, & ſcindimus idem ſentientem religionem?* Hæc Veccus non in Angulo ſcribens, aut privatos homines commonens, ſed ex ipſo Apice Græcię, coram Gręciâ universâ, veritatis tutelam agens; ut ex illis cuicunque non penitùs perditæ pervicaciæ homini liceat colligere, Latinam Eccleſiam illibatorum dogmatum parentem eſſe, atque adeò nefandæ libidinis aliquando reos communi Eccleſiæ utriuſque ſuffragio ſacris Ordinibus abſtineri.

III. Eodem Jure tenetur Inceſtus: ſit is ex damnato concubitu cum conſanguinea intra quartum gradum penes Latinos, intra ſeptimum penes Græcos; qui Antiquitatem ſecuti novo Jure, non ſine cauſa, & ratione Latinis per Concilia (1) Lateranenſe IV. & (2) Tridentinum indicto minimè utuntur. Nam Inceſtum à Sacris arceri Jure Græco certiſſimum eſt, primò, quòd Græci minoris libidinis reos repellendos cenſent, ut ex dicendis patebit. Deinde, quòd, ut Antiquiores prætercam, quorum nomina recenſet (3) Caryophyllus, vir eruditus, & pius, Archiepiſcopus Iconienſis, id palam affirmant, quotquot Jus Canonicum in Græcia receptum delibavere ex Noſtris. Nam (4) Balſamon ſcribit. τὴν ἀνήκεστον μοιχείαν τῶν ὁμαίμων, καὶ κατ' ἐπιγαμίαν οἰκείων ὁ βασιλικὸς νόμος βδελύττεται, ἡ δὲ Ἐκκλησία καταρᾶται, καὶ οὐδ' εὐλογεῖ, οὐδὲ εἰς τὰ θεῖα προσάγει. οὐ γὰρ χειροτονεῖν ἔξεστι τὸν ἀθεμίτως γαμήσαντα, ἢ τὸν μοιχεύσαντα. *Inceſtam libidinem conſanguineorum, vel affinium deteſtatur Lex regia, diris verò eam devovet Eccleſia, neque ſacrarum ſuffragia cæremoniarum eidem impertit, neque enim licet inceſtè conjugium celebrantem, vel inceſtè cum agnata, cognatave congreſſum Sacris initiare.* At Ariſtenus (5) ante Balſamonem. Ἀκούεται, inquit, ἐν ταῖς κατὰ τὴν ἀνατολὴν μεγάλαις πόλεσιν, ὅτι οὐ τιμωρεῖται ἡ ἐπὶ συγγενεῖ πορνεία, ἀλλὰ τοῦτο οὐ δέχεται οὔτε νομικὸν δόγμα, οὐδὲ κανονικόν· Παντελῶς γὰρ ὁ νόμος ταῦτα ἐπὶ μεγάλῃ τιμωρίᾳ παραιτεῖ, ἡ τε ἐκκλησία ἀναθεματίζει, οὐδὲ ἐπὶ μετανοίᾳ τὸν ᾗ τοῦτο πράξαντα ἄξιον ἱερατικῆς τάξεως νομίζει. *Auditur autem in quibuſdam Orientis Urbibus non puniri, ſed permitti Inceſtum, Sed hoc non recipit neque Legis ſententia, neque Canonica conſtitutio. Nam omnino & Lex hac interminatione maximarum pœnarum vetat, & Eccleſia ſubjicit Anathemati, neque poſt expiatum crimen eum, qui talia perpetrarit, dignum ſacro Ordine putat.* Et ante Ariſtenum Pſellus (6) Metaphraſten qui laudavit, virum illum venerabilem commendans narrat, cùm in Urbem Principem morum labes maxima undecunque ex hæreticorum colluvie irrepſiſſet, & ea inter cæteras, qua videbatur licere affinem, aut conſanguineam juxta leges Romanorum priſcas, hoc eſt Gradibus conſanguinitatis, affinitatiſque ad numerum perſonarum, non cognationum redactis, uxorem ducere, religionis amore inflammatum, divinoque Numine afflatum, Ambonem aſcendiſſe, indeque tùm Patriarcham, tum Sacerdotes cæteros vi ſacræ eloquentiæ coegiſſe, ut è veſtigio juxta perpetuos Eccleſiæ Canones non modo nuptias ſceleratas damnarent, verùm etiam ineptos ſacris Ordinibus, omnique Eccleſiaſticâ dignitate illos edicerent, qui eas celebraſſent, aut deinceps clanculo in id criminis incidiſſent. ὁ δὲ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ θείῳ πνεύματι ἐνθουσιῶν εἰς τὸν ἄμβωνα ἐξαίφνης ἀνέβη, καὶ τῇ θεολόγῳ γλωττῇ θριαμβεύων καταναγκάσειν ἅπαντας, κατὰ τὰ πάντοτε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ βέβαια, δογματίσαι· οὐ θέμιν εἶναι, ἐπὶ συγγενεῖ γαμεῖν, ἀλλὰ καὶ ἀχειροτονήτους ὑπάρχειν τοὺς καὶ λάθρᾳ συγγενικὴν πορνείαν ἁμαρτήσαντας. *Vir autem Dei divino ſpiritu correptus exedram inſiluit repentè, & facundia planè divina triumphans coegit omnes, juxta certiſſima ſemper in Eccleſia, decernere: non licere cum conſanguinea Matrimonium inire, & ad Sacra provehere nefas eſſe eos, qui clam Venerem cum conſanguinea habuiſſent.* Jam quid ego cæteros Græcorum recenſere pergo, qui hanc rem affirmatam, decretamque voluère? Unum, aut alterum ex poſtremis audite. Coreſſius (7) italicè ſcribens, & Catumſyriti mendacia refellens: *Quod verò*, ait, *nuncias damnatum iſtic librum inimici Noſtri, mihi mirum, cùm ſciam, quanti nos Romæ habeamur, quamque incurioſa ſit Aula rerum Noſtrarum; nihil enim habemus, quod ſibi Latini arrogent, & amicis diſtribuendum putent; nec Dataria Eccleſiæ Beneficia noſtræ ſperat, quippe quæ nulla ſunt, & ex largitione populorum ſpontanea. Laudo igitur Aulæ juſtitiam, nihil enim Catumſyriti calumniis manifeſtius, pernicioſius. In eo tamen omnia fero, at illud intolerabile, quòd à Nobis Inceſtum probari docet, & ad ſacros Ordines recipi. Nos, qui vel ſimplicem, ut ajunt, fornicationem, dum inter Latinos diſputatur, certa, & perpetua ſententia damnatam volumus, qui Latinis inter impedimenta Ordinum eam minimè recenſentibus, præcipuam numeramus, nos Inceſtum recipiemus? Apage virum, & malignum, & ſtolidum, qui vero ſimilia mentiri non novit.* Ita Coreſſius, qui Latinorum circa res noſtros manifeſtam incuriam malignè interpretatus, propterea cenſet à Latinis nos negligi, quòd ex Nobis nullam capere ſit utilitatem, cùm potiùs Græcia nulla ſit Romæ,

eſſ. Præ-lat.
(22) *Tit. de diſpēſ. §. juxta. n.17.*
(23) *In d. c. niſi cū pridē. §.1.*
(24) *Ibid.*
(25) *In c. de his 2. 50. diſt.*
(26) *Ibid.*
(27) *In d. c. de his.*
(28) *In c. ad audientiam. de hom. n. 27.*
(29) *De jurepatr. s. p. lib. 2. qu. 9. art. 18. n. 4.*
(30) *In tract. de Epiſc. 1. p. l. 2. q. 30.*
(31) *In tract. de pacif. poſeſſ. n. 208.*
(32) *Nota 108. ad Trullan.*
(33) *Ep. 1. ad Georgiū Corcyren.*
(34) *Ad Baſil. Camaterum Patriar. CP. Ep. 4.*
(35) *In Epiſt. Encyclica inter MS. Latinii. vide Teſtim. Gręciæ in Vecco.*

(1) *Canone 41.*
(2) *Seſſ. 24. c. 4.*
(3) *In Apologia brevi cōtra capita Catūſyr. pro Severo. ad c. 4.*
(4) *In reſponſ. ad centum interrog. Marci Alex.*
(5) *In Nomocanone.*
(6) *In Orat. encomyſtica Metaphraſtę ap. Marguniū in notis ad Metaphraſ. in Progm.*
(7) *Epiſt. 10. ad Cariophylum.*

quòd Noſtrûm nullus in Aula. At inquies hoc eſt ipſum, quod petitur atque hoc incuriæ caput eſt: Imò verò Fatum eſt Græciæ, quo nomine Providentiam ſignifico Numinis adhuc Nobis irati. Sed de his alibi, interim manifeſtum eſt ex Coreſſio, Inceſtum à nobis damnari, Coreſſio adſtipulatur (8) Margunius his verbis; Φοβερὸν μὲν εἶναι κρῖμα ἡ ἀσέλγεια ἀνάμεσα τῶν συγγενῶν, διὰ τὶ συγχέεται τὸ ἑνωμένον αἷμα: διὰ τοῦτο ἀναθεματίζεται ὁ τὸ κρίματος τούτου ἔνοχος, καὶ εἶναι πρὸς ταῦτα καὶ ἀχειροτόνητος, καθὼς λέγουσιν οἱ Κανόνες, *Timendum crimen eſt libido inter conjunctos, quia turbatur Sanguis, qui in unitatem coierat. Propterea Anathemati ſubjicitur hujus criminis reus, & inſuper à Sacris rejicitur, ut Sacri Canones apprimè decernunt.* Nec mirum, hæc palam affirmatè à noviſſimis Græcorum conſtitui, quando Macarius Patriarcha, qui Græcis præfuit ſacris anno Captivitatis noſtræ CXXXII. Chriſti MDLXXXIV. Solemnem conſtitutionem (9) edidit de gradibus Cognationis, quam his diris, ſive Anathematiſmis, uti dicimus, proſequitur. Τῷ λέγοντι, ὅτι ἔξεστι γῆμαι συγγενῆ ἐν τῷ ἑβδόμῳ βαθμῷ τῆς συγγενείας, ἀνάθεμα. τῷ δογματίζοντι, ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας μὴ παραιτεῖσθαι τοὺς τοιούτους γάμους, ἀνάθεμα· τῷ ἀναλαμβανομένῳ, τοὺς οὕτω γαμήσαντας, πρὶν χωρίσωσιν, εἰς μετάνοιαν, ἀνάθεμα. Τῷ τολμῶντι λέγειν, ὅτι ἡ πορνεία μετὰ συγγενοῦς, πορνεία μόνον, οὐδὲ ἀσέλγεια, καὶ παντελῶς ἀνομία ἐστὶν, ἀνάθεμα· τοῖς λέγουσι, τοὺς ἐν συγγενείᾳ πορνεύσαντας ἀξίους ἱερατείας, ἢ τινος χειροτονίας, διακονίας, καὶ μυστικῆς τάξεως, ἢ αὐτοὺς χειροτονήσασι πᾶσιν, ἀνάθεμα, καὶ καθαίρεσις. *Ei, qui dixerit, licere conjugium inire cum conſanguinea intra ſeptimum gradum cognationis, Anathema: docenti, ab Eccleſia non vetari ejuſmodi matrimonia, Anathema: Ei, qui ſuſceperit eo modo ineuntes matrimonium ad pœnitentiam, ante quàm ſe invicem ſeparaverint, Anathema: Ei, qui audet aſſerere, libidinem cum conſanguinea ſimplicem libidinem eſſe, non verò impietatem, & inceſtum, Anathema. Dicentibus, eos, qui libidinis crimen cum conſanguinea perpetrarint, dignos Sacerdotio, aut aliquo Ordine, & miniſterio, vel Sacro gradu, eiſque, qui eoſdem Sacris Ordinibus initiarint, Anathema, & Exauthoratio.*

IV. Conſtat igitur, Inceſtum à Noſtris inter impedimenta Ordinum recenſeri, unde ſtatim (1) Catumſyritus cum (2) Ligure Noſtros calumniati, cum riſu, & ſolemni cachinno refelluntur: neque enim aliunde à Nobis Inceſtum probari, quàm, quòd ab Ordinibus non repellat, autumant: hoc autem non aliunde probant, niſi quod nuſquam id cautum Jure noſtro repererint, quodque Nos propenſos ad libidinem maximè putant, Quaſi verò quidquid in Eccleſia non aſſumitur ad vim repellendi ab Ordinibus, eo ipſo probetur, aut quaſi hactenus non ſit demonſtratum tot Græcorum, Græcique Juris recentiſſimi ſuffragio, repelli prorsùs Inceſtum à Sacris. At ad libidinem propenſi eſtis, ò Græculi. Primò, ſi penes vos, caſtiſſimi hominum, præter Inceſtum libidinis nihil eſt reliquum, apud Nos ædepol eſt: Quo fit, ut libidini dare operam fas Nobis ſit, vel Inceſtum maximè deteſtatis. Quid ergo in Venerem proclivibus oberit Inceſtum damnare, ſi

(8) *Nota 34. ad Trullan.*

(9) *Extat apud Canonarchã de vi Canon. Scholion 78.*

(1) *In Palinod. c. 8.*

(2) *De hæreſ. l. 3.*

conſanguineis intactis, liceat per adulteria, perque ſimplicem, uti dicitis, *fornicationem* ire, atque his generibus vitiorum laſcivientem animum ſatiare? Deinde, num apud Græcos dumtaxat, quidquid uſuvenit, ſtatim probatur? aut Nobis tantum non liceat, quod omnibus licet, licebitque olim, utinam non liceat; damnare ſimul crimina, damnataque retinere? Ergo quæ conſecutio: libidini minores ex ingenio eſtis, ò Græci, igitur eam probatis palam, palamque laudatis, ut licitam. Addo, ſtolidiſſimam cæteroqui conſecutionem, in re ſacra eſſe prorsùs intolerabilem. Non enim ex propenſionibus Gentium Eccleſiæ Mores cenſendi ſunt, ni aſſeras ſuperbam Hiſpanam Eccleſiam, inconſtantem Gallicam, verſipellem Afram, vino deditam Teutonicam, Britannam crudelem, his omnibus vitiis, non ſine appendice profectæ è Græcia cum comitate libidinis Italam laborantem, quòd his propenſionibus recenſitarum Gentium ingenia ſubjecta ſint. Quid quòd, ſi libido Græciæ objicitur, eadem in dedecus Magnæ Græciæ verti poteſt. Referre enim ex hiſtoria liceret Sybaritarum molles delicias, turpeſque, ac infames penitùs voluptates. Sed abſit ineptias ulciſcamur ineptiis, eodemque crimine, quæ damnamus, crimina repellamus, ea ipſa in re ſcilicet Rei, quam accuſamus actores. Scimus ſejungendos Mores Eccleſiæ à Moribus Populi, neque Sacra damnanda, aut fœdanda calumniis, quòd profani Mores aliquando ſorduerint, præſertim cum propenſiones animorum Virtute vincantur, ut quos ſtolidiſſimi dumtaxat ad vituperationem Gentium adſtruendam adſumunt, ad earundem laudem pertineant, Fortitudine nimirum animum detorquente validiùs ad Virtutem, qui ad vitia deflectebat. Verùm hæc obiter pro Gente noſtra contra Catumſyritum: jam locus eſt, ut oſtendamus Margunio repulſum à Sacris per Noſtros Inceſtum pari ſuffragio à Latinis repelli. Nam, unde Margunius habet Latinæ Eccleſiæ moribus eſſe receptum, ut Inceſtus ab Ordinibus minimè rejiciat? Quis id tradidit author? Quæ Juris Pagina affirmat? Quod effatum id docet judiciale? Denique quæ unquam praxis idipſum inſinuat? Non ne pudet id in accuſationem alicujus deducere, quod, ſi is verbo neget, confirmare accuſator non poſſit? Imò nunquid immenſę impudentię non eſt, ejus Latinos criminis, vitiive reos teſtari, quod apertiſſimè falſum eſt? Scilicet Inceſtum à Sacris abſtineri Jure Latino, manifeſtum eſt. Etenim adulterum repelli ab Ordinibus ſupra docuimus; æquiparari autem Inceſtum Adulterio, palam eſt ex Gloſſa (3) communi, & Gloſſa (4) Bartoli, ibidemque Doctoribus, quos ſequitur Paulus (5) Grillandus, & (6) Angelus. Imò eodem (7) Jure Clericus Inceſto contaminatus exauthoratur perpetuò: quod iterum, iterumque affirmat (8) Gloſſa, quam ſingularem (9) Imolenſis appellat, ſequiturque (10) Abbas, & DD. cum Paulo (11) Grillando. Adde, eo Jure Inceſtos homines ab Ordinibus abſtineri, quo Inceſtui præſens infamia, ſive protinus, ſive per ſententiam irrogatur. Sed Jure Canonico Latinorum Inceſti puniuntur infamiâ, ut ex (12) Calliſti Pontificis decreto (13) Turrecremata deducit: igitur eodem Jure ab Ordinibus repelluntur.

(3) *In l. inter liberos ff. de adult.*

(4) *In l. ſi adulterium cū inceſto in princ. ff. de adul.*

(5) *Lib. 3. de pœn. omniſariam coitus q. 3. arg. tex. in c. tuæ de pæn.*

(6) *In tract. Italic de maleſ. verſ. che mi hai adulterato col. 1.*

(7) *Arg. tex. in c. tuæ de pœnis.*

(8) *In c. Maximianus 81. diſt. in c. lator. 2. q. 7.*

(9) *In c. ut Clericorũ de vit. & honeſt. Cler.*

(10) *In c. at ſi Clerici § fin. de Judic.*

(11) *d. lib. 3. qu. 3. & 7.*

(12) *In c. conjunctiones 35. qu. 2. & 3.*

(13) *In d. c. conjunctiones n. 4. & 5.*

(14) *In Pract. crim. c. 78*

(15) *In Reſponſ. cēīmon ad Cabaſilã.*

(16) *Seſſ. 24. c. 4.*

(17) *In c. diſcretionem de eo qui cogn. cõſangui. uxor. ſuæ.*

(18) *In d. c. diſcretionem.*

(19) *Ibid.*

(20) *In Arbore Affinitatis.*

Digitized by Google

luntur. Quin imò non Inceſtum modò legitimæ affinitatis à Sacris Latini arcent, verùm etiam eum, qui intra vetitos gradus cum ea concubuit, quæ conſanguinea ejus eſt, quacum antea rem habuit veneream: id, quod eruditè probat Jo. (14) Bernardus Epiſcopus Calagurritanus. Nam ex damnato coitu oriri affinitatem penes Græcos uſque ad ſeptimum gradum docet Jo. (15) Citrius, & eum eo cæteri ex Noſtris: penes Latinos verò uſque ad ſecundum gradum certum eſt ex (16) Tridentino; videndaque ad id (17) Gloſſa, & poſt eam (18) Henricus, & (19) Abbas, & (20) Gloſſa iterum, queis vim addit ſententia (21) Alexandri III. ad quam (22) Abbas iterum, & (23) alii. Adde Juris (24) effatum, ad quod Cappella Toloſana, & ad eam (25) Auferius, (26) Silveſter, Hieronymus (27) Paulus, quibus adſtipulatur (28) Jus ipſum Civile. Adeò Veritati conſonat, pari ſuffragio utramque Eccleſiam in iis, quæ ad Ordines pertinent, ubique procedere.

V. Quod attinet ad Concubinarios, ſi criminis eos religioſè pœniteat, Jure Latino, ad Ordines recipi certum eſt: nam hi & Sacerdotem, ut ajunt, *fornicarium*, ſi Venus ſimplex ſit, etiam ſi Sacra ante expiatum crimen obierit, non quidem communi Suffragio Irregularem afferunt, eſt enim ipſis anceps, ac dubium, an minister hujuſmodi, ut Juris vocabulo utar, *ſuſpenſus* quoad ſe ſit, an etiam quoad alios. Affirmant primum (1) Henricus, & (2) Cardinalis, rati non eſſe ſuſpenſum, niſi quoad ſe tantùm, quibus adſtipulatur (3) Soccinus, qui ad hoc profert (4) Gregorii IX. Sententiam, eamque gnaviter interpretatur. Contrà, ſecundum probant in detinente propalam concubinam publicèque libidinoſo Clerico Juris (5) effata, decernentia ejuſmodi Clericum, etiam quoad alios eſſe ſuſpenſum. Id, quod poſt (6) Hoſtienſem, & (7) Panormitanum probant ex Theologis (8) Paludanus, & (9) Antoninus, (10) Silveſter, & (11) Albarus Pelagius, ex Jureconſultis (12) Coſmas, (13) Conſalvus à Villadiego, Abulenſis (14) Epiſcopus, (15) Rebuffus, Guido (16) Papæ, Jo. (17) Bernardus Diaz de Lugo Epiſcopus Calagurritanus, (18) Bermondus, & alii frequentiſſimè, quare & receptior, & verior opinio eſt, dicendaque communis: ex qua tamen ſequitur, ſolum concubinarium, qui notus ſit, antequam crimen expiet, irregularem eſſe, adeòque non notum, etiam ante Pœnitentiæ Sacramentum, notum etiam poſt Sacramentum ejuſmodi rite ſuſceptum, provehi ad Ordines poſſe. Quòd ſi Jure Latino, qui aut palam non detinet concubinam, aut poſt quam detinuit vel palam, ſi eum criminis pœnituerit, minime repellitur ab Ordinibus, quin imò nec ſi Clericus id faxit, ſuſpenditur, quanquam in Clerico vel levia graviſſima cenſeantur, ut patet ex Carthaginienſi (19) Synodo IV. ubi ſcurra, & turpiloquus Clericus ab officio removetur: confirmaturque ex iis, quæ ex Bernardo, & (20) Ambroſio refert eruditè (21) Cabaſſutius; profectò manifeſtum eſt, Jure Latino, neque Laicum concubinarium, & quem vocant *fornicatorem*, poſt expiationem criminis, vitæque emendationem,

(21) In c. in litteris de teſt.
(22) Ibid.
(23) Aret. & alii in d. c. in litteris.
(24) In c. 2. de conſang.
(25) Ad Cappell. Toloſan. n. 96.
(26) verb. matrimonium 8. impedimento 15.
(27) In provinc. fol. 38.
(28) In l. liberi C. de nupt.
(1) In c. ſi celebrat. de Cler. excom. col. 6.
(2) Ibid. col. 2.
(3) In c. ad audientiam de hom. n. 23.
(4) In c ult. de temp. Ordinat.
(5) In c. ſi qui ſunt 85 diſt. c. præter. 32 diſt.
(6) In d. c ſi celebrat.
(7) In c. veſtra col. 4. de cohab. Cler. & mulier.
(8) In 4. ſent. diſt. 27. qu. 4. col. 2.
(9) In 3. p. tit. 27 c. 3
(10) Verb. Concubinarius §. 4.
(11) De planct. Eccl. ſol. 27. col. 4.
(12) Pragm. Sanct. tit. de Concubinariis verv. inhabiles.
(13) De Irregul. c. de ſuſpēſ.

ab Ordinibus abſtinendum. At non ita cenſuerunt Jura Græcorum. Hi enim ſecuti Apoſtolicos (22) Canones, ubi *fornicarius* de crimine accuſatus, & convictus in Clerum produci non poteſt, quod poſt Apoſtolos decrevere tum (23) Neocæſarienſis, tum (24) Nicæna Synodus prima, omnino arcendum ab Ordinibus exiſtimavere cujuslibet libidinis reos, atque adeò non concubinæ tantùm detentorem, ſed & ſimpliciſſimæ aliquando Veneris Reum. Id autem Noſtri & prudenter, & bene, & ex priſcà, Sanctâque Eccleſiæ diſciplinà. At illud in illis non probo, quòd amplexi, profeſſique optima, Latinos bona ſanè, & pro temporum, locorumque, ac circumſtantiarum ratione optima itidem amplexos ultra fas, & contra Chriſtianæ Charitatis Leges iniquiſſimè criminantur.

VI. Parcendum tamen & paucis, & rudibus, & ex ignorantià ſeveris, quæ poſtremis hiſce noſtræ Calamitatis ſæculis Græciam noſtram oppreſſit, oblitam Sapientiſſimi Socratis ſui, cujus (1) inter effata illud certiſſimum, argutiſſimumque, quo ſcilicet affirmavit ὁ πάντοτε, καὶ πανταχοῦ τὸ ὂν ἄριστον καλὸν, *non ſemper, & ubique, quod optimum eſt, bonum eſt*. Id, quod latiùs propoſuit (2) Philoponus hac ſententia: Τὸ δὲ αἴνιγμα τοῦ Σωκράτους ῥηθὲν, τὸ ἄριστον οὐ πάντοτε, καὶ πανταχοῦ καλὸν, ὧδε συντελεῖ. Τὰ γὰρ ἤθη ταῖς περιστάσεσιν ὑποκείμενα, καθὼς καὶ τῷ φρονίμῳ· ὁ δὲ φρόνιμος δείκνυται ἐν ταῖς περιστάσεσιν, αὐτὰς κρίνουσα, καὶ οὐ κατὰ τὸ πρέπον ἄκρως πράττουσα, ἀλλὰ κατὰ τὸ νῦν, καὶ πότε προσῆκον. Τὸ γὰρ πρέπον ἄκρως κατὰ διάνοιαν, τὸ δὲ πρέπον ἐν πράξει κατὰ μερίδα, καὶ ταῖς περιστάσεσι διαγραπτόμενον. ἐκεῖνο γοῦν ἀληθῶς πρέπον, ὃ αἱ περιστάσεις πρέπειν διδάσκουσι. Ταὐτὸ δὲ τὸ καλὸν, καὶ τὸ πρέπον. Ὅθεν συντελεῖται καὶ τὸ ἄριστον διὰ τῶν περιστάσεων κακὸν γίνεσθαι, δι᾽ ὧν περὶ τῆς ἀγαθότητος ὁ φρόνιμος κρίνει. *At ingenioſum Socratis effatum, optimum non ſemper, & ubique bonum, huc pertinet. Nam mores circumſtantiis ſubjecti ſunt, quemadmodum & Prudentiæ. Prudentia verò manifeſtatur circumſtantiis, eas judicans; neque juxta decorum univerſim agens, ſed uti hic, & nunc decet. Etenim decorum univerſim ad mentem pertinet, at quod in opere ſitum eſt, ſingulare, & à circumſtantiis circumſcribitur. Igitur illud reverà decet, quod circumſtantiæ decere docent: idem porro bonum, & decens, unde conficitur, & quod optimum eſt, vi circumſtantiarum malum fieri, per quas de bonitate Prudentia judicat.* Hæc acutè Philoponus, unde acutiſſimè Tipucitus (3) bonorum, malorumque duo proponit genera. Καὶ τῶν μὲν καλῶν ἔνια καλὰ καθ᾽ αὑτὰ, τὰ δὲ χρηστικῶς καλὰ λέγεται· καὶ τὰ καθ᾽ αὑτὰ καλὰ πάντοτε, καὶ πανταχοῦ καλὰ, τὰ δὲ χρηστικῶς ἄριστα, ποῦ, καὶ ποτὲ οὐκ ἀγαθὰ, κακὰ δέ. Τοιγαροῦν καθ᾽ αὑτὸ τὸ καλὸν σπάνιον, καὶ ἐπὶ πολὺ χρηστικόν ἐστιν· Ὅθεν ὀρθότατος αἱ πράξεις ἔχουσι χρείαν· Τὸ γὰρ καλὸν ἐν ταῖς πράξεσι τὸ ἐπὶ πολύ. *Et bonorum quædam ſe ipſis bona ſunt, quædam verò bona propterea dicuntur, quòd ad aliqua referantur. Jam quæ ſe ipſis bona ſunt, ea ſemper, & ubique bona, quæ verò optima, quia referuntur ad aliud, alicubi, & aliquando non bona, ſed mala cenſentur. Igitur bonum, quod ex ſe bonum eſt, rarum: ut plurimum bonum ex eo, quod referatur, eſt. Quare Prudentia agentibus*

(14) In tract. de Concub. Cler. Concl. 7.
(15) In Cōcordat. tit. de publ. Cōcub.
(16) Queſtio. 558.
(17) In quæſt. cū Can. c. 73.
(18) In tract. de Cōcubin. p. 270.
(19) Canone 60.
(20) Lib. 1. de eff. c. 23.
(21) Ad dict. Can. 60.
(22) Canone 60.
(23) Canone 9. & 10
(24) Canon. 2. in fin.
(1) Penes Planud. in Adag. cent. 2. n. 10.
(2) In Fragmētis Comment. ad Moral. Eudemia penes Jo. Capraſ. de Mor. Philoſ. c. 8.
(3) In lib. 2. ff. tit. de Juſt. & Jur.

Digitized by Google

opus eſt ; quando in actibus bonum eſt , quod ut plurimum fit. Ex his Tipucitus progreditur ad contemplationem diſcriminis, quod intereſt Religionem inter, & Charitatem erga patriam, dilectionemque Parentum, quæ Juris Gentium primævi effectus eſſe dicuntur à (4) Theophilo noſtro. Docet autem tria hæc bona eſſe, atque optima, non tamen eodem modo. Nam Religionem bonum eſſe ex ſe, quòd ubique bonum ſit, nec unquam malum : quod an verum ſit videant alii. Contra, Charitatem erga Patriam tandiu bonam, quandiu religioni non adverſatur, ſed obſequitur. Dilectionem etiam parentum aliquando à bonitate deficere , cùm obeſt felicitati Patriæ : quare damnandum uti improbum, ac ſceleſtum, qui, ne quid damni Patria capiat , Deo injurius eſt , eumque publici judicii reum eſſe , qui , ut Parentes tueatur, ſive ut iiſdem pareat, vel Patriæ proditor, vel inutilis , & multò magis ſi injurioſus eſſe videatur. Hæc eò pertinent , ut Græci Noſtri non à Latinis, ſed à Græcis diſcant, non, ita, quæ optima ſcilicet agunt, probare, ut, ſi quid agunt Latini minimè conſonum moribus Græcis, ſuperſtitioſè condemnent , præſertim cùm de iis agamus , quæ ad circumſtantiarum inſtar revocanda ſunt, ac tandiu retinenda , quandiu Eccleſiæ , atque ubi Eccleſiæ proſunt.

VII. Nec difficile quis oſtenderit apprimè , ac manifeſtè, ſanctiſſimè fieri, ut, & qui libidinis aliquando crimine polluti ſunt, ab Ordinibus alicubi repellantur , iidemque alicubi ad eoſdem recipiantur. Sanè hac præſertim in re duo, ut & in aliis quamplurimis, ponderanda ſunt , & rigor diſciplinæ , & æquitas miſericordiæ . Quandiu Latina Eccleſia rigorem illum diſciplinæ ſervavit , eâdem Sacrâ , piâque ſævitiâ libidinis cujuſcunque reos à Sacris abſtinuit , ut patet ex (1) Jure, cui conſonant, quæ (2) Scribit Cornelius Pontifex Fabio Antiocheno , faciuntque tradita per (3) Cyprianum Cornelio Synchronum , & (4) Auguſtinum . At ubi aliquando rigor diſciplinæ opportunus minimè viſus eſt , aut ſemper uti miſericordiâ placuit , eos ipſos , quos ante rejecerat, poſt probatam moribus , & experimentis vitæ emendationem , admiſit , atque ad ulteriora provexit , ut conſtat ex eodem (5) Jure , unde repulſos hujuſmodi viros paulò ante docuimus . Neque hoc in Eccleſiâ mirum , aut novum , aut extra rationis aleam . Sæpiſſimè præ Severitate mores Sacri Clementiam maluere. Eliberina Synodus in Hiſpaniâ rigorem ſecuta iis , qui gravia poſt Baptiſmum crimina patraviſſent , vel in extrema Vitæ periodo Sacra Communione (6) interdixit , interdictumque vel ad ſimplicis crimen Veneris (7) protulit . Hanc tamen Sacram ſævitiem , non ut iniquam deteſtatæ , ſed importunam arbitratæ ſæculis ſuis poſteriores Synodi aliter , & oppoſita decreverunt, ſtatueruntque, nemini in fine Vitæ Sacram Communionem denegandam , quemadmodum liquet ex (8) Ancyrana , & (9) Nicæna , ex (10) Agathenſi , & (11) Carthaginienſi IV. An erit , qui alterutrum ex his damnet , cùm decreta Patrum pro loco , & tempore ſapientiſſimâ varietate condita , moreſque nihil damni afferentes , ut ut alios , & alios , ac ſæpe ſibi ipſis contrarios ubique deceat venerari? Audiant noſtri, quid non Latinus aliquis, ſed Græcus, idemque Photianus (12) author edicat . Ἐπικατάρατος ὁ τὰ ἔθη τῆς ἐκκλησίας, κἂν μεταλλαχθῶσι μεμφόμενος. ποία γὰρ αὐθάδεια τὰ μεταλλαχθέντα ἐν προσηκούσῃ περιστάσει κατὰ τὸ δέον, μέμφεσθαι; ἔστι δὲ φρονήσεως, καὶ εὐλαβείας, τὸ κατὰ τὸ προσῆκον μεταλλαχθέντα νομίζειν ἐν ἐκκλησίᾳ τὰ ἔθη, καὶ γὰρ οὐδὲ πᾶσα γῆ πρὸς τοὺς αὐτοὺς καρποὺς ἁρμόδιος, οὐδὲ ἐν παντὶ καιρῷ ταὐτὰ ἔθη καλά. πάλαι τῷ τῶν ἀποστόλων καιρῷ οἱ μὲν πιστοὶ πάντες ἐκοινώνουν καθ᾽ ἑκάστην, ἦσαν γὰρ προσκαρτεροῦντες τῇ προσευχῇ, καὶ τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου, νῦν δὲ εἴ τις τοῦτό γε τοῖς πιστοῖς ἐντέλλει, τάχα οὐ καλὸν, ἀληθῶς δὲ οὐ πάνυ συμφέρον. *Impius, qui mores Eccleſiæ, quamvis mutentur, contemnit . Nam quæ protervia mutata juxta circumſtantias decentes adſpernari ? Pertinet ad Prudentiam , & obſequium, mores, ut convenit, in Eccleſia mutatos arbitrari : nam neque Tellus omnis iiſdem fructibus educandis apta , neque omni tempore iidem mores boni . Olim ſub Apoſtolis, qui Chriſto nomen dederant , omnes ſacerrimis epulis quotidie reficiebantur : erant enim perſeverantes in Oratione , & fractione panis : nunc verò ſi quis hoc Chriſtianis imperet , fortaſſis haud optimum erit , certè non admodum utile.* Hæc Briennius eloquentiſſimus ſua ætate Concionator in Græcia , nec ignobilis Photianorum Theologus , quæ (13) Malaxus ad pœnas protendit , docens olim Eccleſiæ Severitatem placuiſſe, quæ mox Clementiam amavit , quâ nimirum in Sacra exhomologeſi reis ſua crimina faſſis impendendam , ſepoſitâ priſcorum Canonum auſteritate , prudenter vir cæteroqui rudis , & imperitus oſtendit . Quid quod & in Lege Judæis lata mitiſſima læſi Numinis ira ſæpe juſtum ita furorem continuit , ut abjectos pridem , repulſoſque ad gradum priſtinum revocaret . Maria (14) obtrectationis iniquiſſimæ convicta lepra percutitur, mox expiato crimine , non ſolum ad ſalutem priſtinam , verùm etiam ad antiquum Vaticinii decus clementiſſimè reſtituitur. Aaron (15) poſt conflatum vitulum , in cujus impio , ac ſtolido cultu tum ipſe , tum populus damnatam toties Idololatriam admiſit, in ſummum Sacerdotem conſecratus eſt . David (16) poſt adulterium vaticinandi recipit numen , eodemque, quo prius, in gradu regio manet . Achabus (17) poſt trucidatum Nabothum virum Sanctiſſimum ſceleris peracti dolore egit, ne ſtatim regia ſede deturbaretur . Quid ? nonne (18) Petrus Chriſti diſcipulus , & Princeps diſcipulorum, poſt inficiationem turpiſſimam, actâ Pœnitentiâ ſceleris, Vicarius Chriſti, caputque Eccleſiæ (19) renunciari commeruit ? Quin imò vel ipſis temporibus , quibus rigor Eccleſiaſticæ diſciplinæ perplacuit, placuit ſæpè & manſuetudinis æquitas , eam nimirum , aut neceſſitate ſuadente , aut circumſtantiis opportunam, atque utilem demonſtrantibus. Sic ea ipſa Nicæna (20) Synodus , quæ lapſos à Clero rejicit omnino , ut ſi quis aliquando lapſus Clero adſcriptus fuerit , aut Ordinibus initiatus , eum exauthorari jubeat ſimul , atque crimen , quod ante patrarat , agnoſcatur . Ea ipſa , inquam , Pacis conciliandæ cauſa , de Veterum Eccleſiæ Canonum ſeveritate remittit ; eoſque, qui ſe ſe Catharos appellabant , Novatianos nimirum, ad

Uni-

(4) *Inſtit. de Juſt. & Jur. ad §. Jus autem.*

(1) *c. ſi. c. 2. c. 3. c. pervenit. c. accedēs c. poſtquā. c. ſi poſt. 50. diſt.*

(2) *Apud Euſeb. li. 6. hiſt. c. 35.*

(3) *Epiſt. 54. 64. & 68.*

(4) *Epi. 5.*

(5) *In c. ponderes. c. & purgabis c. quia ſanctitas c. quid eſt c. ferrum, & quatuor ſeqq. 50. diſt.*

(6) *Can. 1. et 2. & 6.*

(7) *Can. 7. & alibi infrà.*

(8) *Can. 6.*

(9) *Canone 12.*

(10) *Canone 11.*

(11) *Canon. 77. & 78.*

(12) *Joſeph. Brienn. Orat. 38. de Fide, et Spir. S.*

(13) *In Nomoc. ad Canones Pœnitent. S. Baſilii.*

(14) *Numer. c. 12.*

(15) *Exod. c. 32.*

(16) *1. Reg. c. 12. & 15.*

(17) *3. Reg. c. 21. & fin.*

(18) *Matt. c. 26. a n. 70.*

(19) *In c. ult. a n. 15.*

(20) *Canone 6.*

Digitized by Google

Unitatem Eccleſiæ revertentes ad priorem, quem criminoſi poſſederant, Inſulæ, Sacerdotii, aliorumve minorum Ordinum gradum reſtituit. Teſtatur etiam (21) Auguſtinus, Melchiadem Pontificem Donatiſtis Epiſcopis, qui à Schiſmate diſceſſiſſent, conditionem obtuliſſe, ſi pacem amaſſent, ut ad munus Epiſcopi reciperentur. Quod decretum ibi laudat tantus Doctor, qui (22) alibi refert, etiam Africanum Concilium eadem ratione inductum, ad procurandam lapſorum emendationem, Eccleſiæque Pacem, priſtinæ dignitati Donatiſtas Epiſcopos reddidiſſe, quod itidem decretum ibidem commendat. Similiter (23) Socrates, & (24) Theodoretus narrant, Athanaſium, cùm Alexandriam ex edicto Juliani Principis poſtliminio revertiſſet, Synodum habuiſſe, in qua conſtitutum, ut Ariani Epiſcopi Hæreſim ejurantes priores ſedes recuperarent; quam indulgentiam cùm ægrè tuliſſet Lucifer Calaritanus, ita communionem tum redeuntium ad Eccleſiam, tum eoſdem recipientium dicitur averſatus, ut novum Schiſma conflaverit. Meditentur hæc Noſtri, qui pietatem, atque manſuetudinem Latinorum damnant, velintque, precor, Athanaſii Magni Eccleſiæ Noſtræ luminis doctam, Sacramque potius lucem ſequi, quàm tenebras caligantis Luciferi, cui Epiſcopo non ſolùm, ſed Cacodæmoni ſe ſimiles dicent, ſi rata, ſancta, & non niſi ab impiis, & ignorantibus impugnanda ſequentur.

VIII. Verùm, ſi quidam ex Noſtris tradita, & recepta, & minimè improbanda damnantes Lucifero ſe ſimiles faciunt, cui Tenebrarum poteſtati, cui Principi Superbiæ, nequitiæque pares dicam improbiſſimos Photianos, qui contra hos mores Latinorum non ſannas modò expediunt, ſed & horrendas calumnias concinnant? Nam quid non mendax, & nequam in ipſos evomuit breviter omnem mendacitatem complexus (1) Coreſſius, ſic denique per Epiphonema conficiens. οὗτος οἱ λοιδοροῦντες ἡμᾶς, ὅτι γυναικοζῶντας ἔχομεν ἱερεῖς, τοὺς ἔχοντας παλλακίδας λειτουργεῖν ἐπιτρέπουσι, καὶ τοὺς ἐταιριζομένους ἐν βδελυρᾷ πορνείᾳ κατὰ τοὺς αὐτῶν νόμους χειροτονοῦσι. *Ita, qui Nos vituperant, quòd Sacerdotes maritos habeamus, concubinam habentibus Miniſterium Sacrum permittunt, & eos, qui in turpi libidine, meretricibus operam dant, juxta Jura ſua, Sacris initiant.* Quis ferat tantam, tam nefariam, planèque deteſtabilem hominis audaciam impuriſſimi? aut quis in poſterum credat impoſtori manifeſtario? Corraſit hæc ille ex Nectario (2) Abbate, cujus hæc ſtolidiſſima ſententia eſt. ἀλλὰ καὶ νόμον λατίνων συνόδων προσθεῖναι πρὸς καταφρόνησιν τῆς αὐτῶν θρησκείας, δίκαιον, ἐν ᾧ τὸ παλλακίδα ἔχειν συγχωρεῖται· ἡ δὲ κανονίζουσα σύνοδος αὕτη μέν ἐστιν, ἡ καὶ τὸ τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐξιὸν πρώτη ψευσαμένη. *Sed & Leges Latinarum Synodorum proponere ad contemptum Sectæ eorum, æquum eſt, in quibus permittitur meretriculam habere. Quæ verò Canonem hujuſmodi tulit Synodus, ea nimirum eſt, quæ prima mentita eſt Spiritum à Filio procedere.* Quæ ſententia num Veritati conſentanea ſit, (3) alibi meditatò collegimus, oſtenditque Sapientiſſimus (4) Veccus, cujus eruditis (5) laboribus, cùm manifeſtiſſimum ſit, omnium Patrum, & quidem Noſtrorum ſuffragio Spiritum à Filio, & per Filium à Patre unâ, æternâ, individuâ actione procedere, mendax evincitur is, qui temerè, falsò, ac ſtupidè dicit, diceтve, Toletanum Concilium I. (de illo enim Nectarius ſcribit) aut mentitum eſſe, aut primò mentitum eſſe. Sed hæc altioris, & operſioris indaginis videant Noſtri in iis, quæ ſcripſimus, intelligant ex iis, quæ perpetuò explicamus, tandemque ſibi ipſis vera perſuadeant in iis, quæ certiſſima, manifeſta, quotidianis ſermonibus ſuademus, ſuadebimuſque, donec vita ſupererit, quam Gentis Noſtræ bono dicavimus. Quod attinet ad id, quod per eam Syndoum conceſſum affirmat Nectarius, & ex Nectario Coreſſius, cuique nimirum uxorem minimè habenti concubinam permitti, veriſſimum eſt, malè tamen ab utroque Veritatis hoſte intellectum, atque malignâ interpretatione corruptum. Nam ſententia illa Toletani, ut in ea fertur (6) Synodo, & ut à (7) Gratiano proponitur, ſic habet. *Si quis habens uxorem fidelem, & concubinam habeat, non communicet: cæterùm is, qui non habet uxorem, & pro uxore concubinam habet, à communione non repellatur: tantùm, ut unius mulieris, aut uxoris, aut concubinæ (ut ei placuerit) ſit conjunctione contentus; aliàs verò vivens abjiciatur, donec deſinat, & ad pænitentiam revertatur.* Jam ibi *concubina* non παλλακίδα, aut ἑταίραν, ſed uxorem ſanè ſignificat, quæ tamen ſine dote, ac ſine Juris Solemnibus inſtrumentis deducta eſt: quod translativum eſt Juriſperitis ex eo, quòd Lex Civilis, ubi inter pares non intereſt nexus conjugii, nec dotalia inſtrumenta interveniunt, ibi Conjugium non agnoſcit, ut (8) Jura apertè teſtantur. Lex autem Canonica ea matrimonia non reputat, queis decretæ Solemnitates non adſunt, ut habes tùm ex (9) Decreto, tum ex (10) Decretalibus libris. Quapropter concubinam appellant, tametſi matrimonio per conſenſum perfecto ad vitæ ſocietatem deductam, veramque uxorem, quippe cùm olim clandeſtina penes Latinos conjugia rata fuerint, donec ea Concilium (11) Tridentinum abrogavit. Neque his Etymologia ſcilicet adverſatur, Nam concubina proprie eam mulierem, quæ idem cum viro cubile habet, ſignificat, quod tàm ad uxorem, quàm ad amaſiam trahi poteſt: imò penes Noſtros eodem nomine uxor, & concubina cenſetur. Dicitur enim utraque σύγκοιτος, ut conſtat ex Lexicis, quæ ſi Nectarius ſuo tempore penes Photianos ſapientiſſimus habitus, reverà tamen potens tantùm in iniquitate, conſuluiſſet, non eo furore damnaſſet Patres in Hiſpania IV. ſæculo præſtantiſſimos, nec cùm concubinam σύγκοιτον poſſet, παλλακίδα reddidiſſet, ut ex ipſa interpretatione appareret nequiſſimi Corruptoris improbitas.

IX. Exhauſto fonte rivulum exſiccavimus, hoc eſt Coreſſii manifeſta mendacia, calumniaſque ſceleratas delevimus. Haudquaquam vituperant Latini (ſi paucos, eoſque imperitos, rerumque, & Antiquitatis rudes excipias) Græcos, quòd Presbyteris uxores permittant, ut patet ex publico (1) Juris teſtimonio, atque privato (2) Scribentium: tantùm affirmant, doceutque,

(21) *Epiſt. 162. ad Epiſc. Donatiſt. et in Breviculo. collat.*
(22) *Lib. 2. contr. Greſcon. c. 11. & d. Epiſt. c.*
(23) *Hiſt. lib. 3. c. 7. & ſeq.*
(24) *Hiſt. lib. 3. c. 4. & 5.*
(1) *In Synopſ. Nili adCan. 2. Niceno I.*
(2) *Epiſt. ad Georg. Corcyr. Archiep. circ. med.*
(3) *In reſp. de Proceſ. Spir. S. n. 84.*
(4) *Orat. 3. de Union. Eccleſ.*
(5) *In Epigraphis.*
(6) *Canone 17.*
(7) *In c. Is, qui 34. diſt.*
(8) *L. Imperialis §. imo, & illud, Cod. de nupt. l. donationes ff. de donat.*
(9) *Cap. aliter 30. q. 5.*
(10) *C. cũ inhibitio. de clandeſt. deſponſ.*
(11) *Seſſ. 24. c. 1. & vid. Barboſ. ad d. c. 1. litt. n. & Jo. Galle-Mart. ibid. n. 14*
(1) *In c. cũ olim. de Cler. conjug.*
(2) *Abbas & alii in d. c. cum olim.*

Digitized by Google

que, id ex veteri Eccleſiæ diſciplinâ non eſſe, eſſe ex non damnandâ conſuetudine, quamtamen & præſcriptam, & Jure eam tolerantis Eccleſiæ præſcriptam paſſim aſſerunt (3) Canoniſtæ. Jam quid in hoc aut falſi, aut injurii eſt? Si verum, injurium certè non eſt. An verò falſum cenſebimus, quod Latini autumant, non eſſe juxta Eccleſiæ diſciplinam ſacrorum Conjugia Miniſtrorum; cùm id Eccleſia univerſa confirmet, teſtimoniumque ſolemne perhibeant Patres, & Canones? Ut ſeponam Eliberinum (4) Concilium, (5) Carthaginenſe II. (6) Carthaginenſe V. (7) Arelatenſe II. (8) Agathenſe, (9) Turonicum II. quibus ſuffragatur (10) Hieronymus, quòd authoritatem Latinam teruncii æſtimet cerebroſus Coreſſius. Legiſſet ille Magnum (11) Ambroſium, quem Divorum Faſtis adſcriptum noſtra veneratur Eccleſia, legiſſet (12) Leonem I. Græcis ſanctiſſimum; legiſſet Gregorium (13) Dialogum Græco idiomate ex antiquiſſimâ interpretatione loquentem. Hieronymum (14) denique, cujus hiſtoricæ fidei plurimum tribuit (15) Coreſſius, legiſſet Orientalium Sacerdotum abſolutiſſimam caſtitatem ſummis laudibus efferentem: profectò huic Latinæ aſſertioni haud quidquam reponere minimè fuiſſet auſus, aut auſus quidquam reponere manifeſti ſe ſe damnaſſet mendacii. Quid? legiſſet Noſtra. Nam (16) Chalcedonenſis ſynodus ἐπειδὴ, inquit, ἔν τισιν ἐπαρχίαις συγκεχώρηται τοῖς ἀναγνώσταις καὶ ψάλταις γαμεῖν. *Quoniam in quibuſdam Provinciis cōceſſum eſt Lectoribus, & Cantoribus uxorem ducere &c.* Unde ſtatim infertur, ne Cantoribus, & Lectoribus quidem ubique permiſſum fuiſſe uxores habere. Origenis (17) effatum eſt, ejus dumtaxat eſſe Deo ſacrificium offerre, qui conſtanti, ac perpetuæ ſe devoverit caſtitati. Euſebius (18) etiam, ut ut Arianus, attamen profitetur, eos, qui ſacrati ſunt, atque in Dei cultu, & miniſterio occupati, illud in primis decere, ut ſe ſe deinceps ab uxoris commercio contineant: Baſilius (19) autem Sacerdotem ſeptuagenarium, qui dimiſſam, dum Sacris initiaretur, conjugem ſuas in ædes receperat, acriter objurgat, ac mandat, ut presbyteram ſuam ad monialium Cœnobium dimittat, eique Nicænum Canonem III. proponit, quem ab eo violatum conqueritur. Jam (20) Chryſoſtomus ita ſcribit: *Sic dicit Apoſtolus: unius uxoris virum, non ea ratione, ut id nunc ab Eccleſia obſervetur. Oportet enim omni prorſus caſtitate Sacerdotem ornatum eſſe:* Οὐκ ἐπειδὴ τοῦτο νῦν φυλάττεται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Δεῖ γὰρ παντελεῖ ἁγνείᾳ καὶ ἁγιωσύνῃ ἐστίφθαι τὸν ἱερέα. At (21) Epiphanius omnium apertiſſimè Latinorum ſententiam ſic exponit. στεφάνη δὲ τούτων πάντων, ἡ μήτηρ, ὡς εἰπεῖν, καὶ γεννήτειρα ἡ ἁγία ἱερωσύνη, ἐκ μὲν παρθένων τὸ πλεῖστον ἁρμοσθεῖσα· εἰ δὲ οὐκ ἐκ παρθένων, ἐκ μοναζόντων, εἰ δὲ μὴ εἶεν ἱκανοὶ εἰς ὑπηρεσίαν ἀπὸ μοναζόντων, ἐγκρατευομένων τῶν ἰδίων γυναικῶν, ἢ χηρευσάντων ἀπὸ μονογαμίας. *Horum omnium veluti faſtigium, & , ut ita dicam, matris, ac genitricis locum ſanctum ſibi Sacerdotium vendicat. Quod ex Virginum Ordine præcipuè conſtat, aut ſi minus è Virginibus, certè ex Monachis: aut niſi ex Monachorum Ordine ad illam functionem obeundam idonei cooptari poſſint, ex his creari ſacerdotes ſolent, qui à ſuis*

(3) d. Ab. & alii ibidem.
(4) Canone 33.
(5) Can. 2.
(6) Can. 3.
(7) Can. 2.
(8) Canone 28.
(9) Canone 20.
(10) Lib. 1. contra Jovinian.
(11) Lib. 1. de off. ..ule.
(12) Ep. 82. c. 3. & 4. ep. ad Anaſtaſ.
(13) Dialog. lib. 4. c. 11.
(14) Lib. adverſ. Vigilant.
(15) In Proem. Schol. ad Synopſ. Nili.
(16) Canone 14.
(17) Hom. 23. in Numer.
(18) Lib. 1. præpar. Evang. c. 10.
(19) Epiſt. 17. inter additas.
(20) Hom. 2. de patien. Job.
(21) Lib. 3. contra hæreſ. ad fin. in expoſ. Fid. Cathol. ex edit. Petavii nn. 21. poſt med.
(22) Lib. 2. adverſ. Hæreſ. hæreſi 59. quæ eſt Catharorum ant. med. editio. Petavii nn. 4. ſub init.
(23) In c. at ſi Clerici. n. 14. verſ. utrū ante poſſis de Jud. et in c. dilectus num. 6. de accuſ.
(24) Lib.

ſe uxoribus continent, aut ſecundùm unas nuptias in viduitate verſantur. Et, ne quis fortè caſu hæc ab Epiphanio dicta putet, idem eadem, ſed latiùs, Genti noſtræ (22) congeminat: καὶ ταῦτα ἀσφαλῶς ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία μετ᾽ ἀκριβείας παραφυλάττει. ἀλλὰ καὶ ἔτι ζῶντα, καὶ τεκνογονοῦντα μιᾶς γυναικὸς ὄντα ἄνδρα οὐ δέχεται, ἀλλὰ ἀπὸ μιᾶς ἐγκρατευόμενον, ἢ χηρεύσαντα, διάκονόν τε, καὶ πρεσβύτερον, καὶ ἐπίσκοπον, καὶ ὑποδιάκονον, μάλιστα ὅπου ἀκριβεῖς κανόνες οἱ ἐκκλησιαστικοί. ἀλλὰ πάντως ἐρεῖς μοι, ἔν τισι τόποις ἔτι τεκνογονεῖν πρεσβυτέρους, καὶ ὑποδιακόνους, καὶ διακόνους; τοῦτο οὐ παρὰ τὸν Κανόνα, ἀλλὰ παρὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων κατὰ καιρὸν ῥαθυμήσασαν διάνοιαν, καὶ τοῦ πλήθους ἕνεκεν, μὴ εὑρισκομένης ὑπηρεσίας. *Atque iſtud ipſum ſacroſancta Dei Eccleſia, cum omni proviſione, diligentiâque, ſervat. Quin eum inſuper, qui adhuc in Matrimonio degit, ac liberis dat Operam, tametſi unius ſit uxoris vir, nequaquam tamen ad Diaconi, Preſbyteri, Epiſcopi, aut hypodiaconi Ordinem admittit. Sed eum dumtaxat, qui ab uxoris unius conſuetudine ſe ſe continuerit, aut ea ſit orbatus. Quod in illis locis præcipuè fit, ubi Eccleſiaſtici Canones accuratè ſervantur. At enim nonnullis in locis adhuc Preſbyteri, Diaconi, & hypodiaconi liberos ſuſcipiunt. Reſpondeo, non illud ex Canonis authoritate fieri, ſed propter hominum ignaviam, quæ certis temporibus negligenter agere, ac connivere ſolet, ob nimiam populi multitudinem, cùm ſcilicet, qui ad eas functiones ſe applicent, non inveniuntur.* Hæc Epiphanius, hæc ſummates Gentis noſtre Doctores, quibus quid reſponſurus eſſet Coreſſius, ſi viveret, proſus non video. Nihil omnino reſponſuros Photianos ſcio, hæſuros potiùs, ac, ſi quid mentis reliquum illis eſt, damnaturos Coreſſium tum ex primo, tum ex ſecundo mendacio, quo adſcribi ultrò Sacris Ordinibus jure Latino cenſet ſcortatores, vetitæque libidinis reos, cùm conſtet ex dictis, quoad ſe, eſſe ſuſpenſos ex omnium Latinorum ſententiâ, quoad alios etiam ex communi Latinorum Suffragio, à quibus una hæc illis poteſtas fit, ut, peracta ritè Pœnitentiâ, ſuis reſtituantur Ordinibus, & ſine noxâ miniſtrent, neque ex crimine vi Sacri doloris deleto obex injiciatur, quo minus, qui olim turpiter Venerem coluere, mox honeſtè eam ipſam deteſtati ad Sacros provehi Ordines queant. Ita nimirum Latinâ Eccleſiâ decernente non ex rigore diſciplinæ, ſed ex clementia æquiſſimæ lenitatis, quæ in hac ſæculorum infirmitate peropportuna cenſetur ea præſertim in culpa, quæ, tametſi lethalis, & turpis, inter lethales, ac turpes minimum habet atrocitatis. Ad id videndi (23) Felinus, Jo. (24) Matienço, Didacus, (25) Perez, Stephanus (26) Garzia, (27) Majolus, (28) Franciſcus Vivius, (29) Petrus de Bolo, Alfonſus (30) Villaguta, Lęlius (31) de Zanchis, Michael (32) Timotheus, (33) Lambertinus, (34) Avedagno, Julius (35) Clarus, (36) Hieronymus de Monte, Bernardus (37) Diaz, Guido (38) Papæ, (39) Selva, (40) Laurentius Chircovius, (41) Silveſter, (42) Covarruvias, atque (43) Menochius, quorum doctiſſimos Commentarios ſi quis ex Noſtris leviter delibaverit, noſcet calumniam Latinis à Nectario, & Coreſſio per nefas illatam non

fal-

5. recollect. tit. 8. l. 6. gloſ. 2. n. 23.
(25) Lib. 1. c. 31. l. 23.
(26) In repet. c. ad limina 2. n. 23.
(27) De Irregul. l. 9. c. 37. n. 2.
(28) Lib. 2. comm. opinionū. opin. 55.
(29) In Oeconom. Eccleſ. 1. claſ. c. 4. a § 5.
(30) In prax. Crim. lib. 3. tit. de Inquiſ. c. 8. conc l. 15.
(31) De Privil. Eccl. privil. 135. n. 25.
(32) De Eccl. Viſit. lib. 1. tract. 4. c. 59.
(33) De Jurepatr. 1. p. lib. 2. art. 20. q. 9. n. 4.
(34) De exequen. Mand. c. 26.
(35) §. fornicatio n. 9. verſ. Clericus ante m concubinarius.
(36) Var. jur. Quæſt. q. 18. n. 48.
(37) Pract. Crim. c. 75.
(38) Deciſ. 558.
(39) De Benef. 3. p. q. 3. n. 7. verſ. ſed iſtam.
(40) Cent. 1. cōcl. 37.
(41) In Sum. verb. concubinarius. n. 4.
(42) Ubi ſupr. 1. p. §. 1. n. 5.

Digitized by Google

S. 1. n. 5. (43) *De Arvier. caſu.* 418.

falſam modò, ſed planè putidam.

X. Abundè de culpa à Sacris Ordinibus abſtinente, & ni fallimur, ex noſtræ Gentis utilitate, hactenus diſſeruimus, reliquum eſt, ut & illud quaſi colophonem Diſſertationis hujuſce diſpiciamus, an ex Pœnitentiâ ipsâ, quæ culpas ritè conſequitur, obex aliquis Ordinum oriatur, viſum eſt enim Margunio, planè ridiculum eſſe, quod Latinorum omnium certa, ſtata, concors ſententia docet, inde impedimentum parari; unde criminoſis hominibus divina provenit Charis; indeque homines indignos cenſeri, qui Deo, Sacriſque miniſtrent, unde perpetuæ beatitati conſtituuntur idonei. Quapropter ſic (1) conficit. οὐδέποτε ἡ μετάνοια ἔκαμε τὸν μετανοῆσαντα τῆς χειροτονίας ἀνάξιον, ἢ τῷ ἱερῷ βαθμῷ, καθὼς οἱ Λατῖνοι σοφιςᾶσι, διαιροῦντες μετάνοιαν δημοσίᾳ γενομένην, καὶ ἄλλην κρυφίαν, καὶ τοῦτο αὐτοὺς διδάσκομεν, ἵνα μὴ καταισχύνωσι τὸ δεύτερον λουτρὸν τῆς ψυχῆς, ὁ ὁποῖα διὰ τῆς μετανοίας ἐκ ἐντρέπεται, ἀλλὰ πλέον ἀξιοῦται. *Nunquam Pœnitentia reddidit eum, quem criminis pœnituiſſet, ineptum Ordinibus, vel alteri Gradui ſacro; quemadmodum Latini ſomniantur, ſecernentes Pœnitentiam publicè celebratam, ab altera occulta: atque hoc illos docemus, ne dehoneſtent alterum animorum lavacrum, qui ex pœnitentia non notam, ſed decus accipiunt*: Hos Cythera animos? Tun' Marguni ut Latinos doceas? Medius fidius te illi diſcipulum ſuum vix dignati ſunt: nam & Venetiis, & Pariſiis, & Piſis rudem literis, & inconditam vir pertinax, & inſulſus navaſti operam. Ergo Photianos tuos doce, quæcunque libuerit, norunt te Latini contemnere, &, ni nobis fortuna omnino defuerit, fortaſſis noſcent te ex Noſtris laboribus Græci, quemque improbum, ac ſceleratum ex dictis putabunt, eundem te planè dementem, vel imperitum certè ex hoc, quod poſtremum aſſeris, fatebuntur. Dicimus enim, omne crimen ad ſolemnem criminum Pœnitentiam deductum, Ordinibus ſacris criminoſum, quem ita criminum pœnitet, abſtinere.

(1) *Not. 25. ad Pœnit. Baſili.*

XI. Ut hoc apprimè cognoſcant, ſciendum eſt Noſtris duplicem olim in Eccleſia uſuveniſſe Pœnitentiam, publicam alteram, ac ſolemnem, alteram occultam, privatamque: & ſolemnis ſanè, quæ & Judiciaria dicebatur, ea erat, in qua damnatus propriâ confeſſione reus ab exhomologetâ ſacerdote (eum in Principe Eccleſia conſtituebat Epiſcopus, ut reos audiret, ſolemnemque, ac publicam Pœnitentiam iiſdem indiciret, unde mos hodieque penes Latinos in *Cathedralibus*, uti dicunt, Eccleſiis *Pœnitentiarum*, quem appellant, Canonicum renunciare) jubebatur ſuggeſtum inſcendere, indeque patratum à ſe facinus populo coram enunciare, decretæque ſibi ex albo Canonum pœnæ initium capere, quâ nempe in cinere, & cilicio peractâ, ſolutâque, manuum ſacrarum attactu conciliabatur Eccleſiæ. Hujus pœnitentiæ ſolemnis nullum hac tempeſtate in Eccleſiâ veſtigium, quippe ex iis cauſis, quas inferiùs dabimus, abrogatæ. Extat quædam ſimilitudo in publica hæreſis ejuratione, quam ſimillimam ſolemni Pœnitentiæ dicerem, ni hæc à coactis, illa à volentibus ageretur. Erat & non ſolemnis, publica tamen Pœnitentia, eaque non à Judice irrogabatur, ſponte à Chriſtianis, impetratâ vel ab Epiſcopo, vel ab Archidiacono veniâ, piè, religioſèque adſumebatur. Planè ſolemni ſimilis, in hoc ab illâ paulùm deflectens, quòd publica non gravibus, ut ſolemnis, ſed minoribus criminibus evulgandis concedebatur, Chriſtianæ demiſſionis cauſa exercendæ, qualem peragunt etiamnum in religioſis familiis plerique, ſoliti vel in conſeſſu Fratrum, quem *Capitulum* vocant, vel in Triclinio ſuorum criminum prodere noxias, & noxam piè flagitare. Quæ omnia eruditiſſimè explanat Jo. (1) Morinus, atque innumeris Priſcorum Authorum teſtimoniis confirmat, apud ipſum, ſi cui ex Noſtris otium ſupererit, accuratè videnda. His itaque notatis, Concluſio noſtra non de publicâ pœnitentia eſt, ſed de ea, quam diximus eſſe ſolemnem. Hanc ſcilicet quicunque vel obiiſſent, vel obeant, eos excluſos Ordinibus, excludendoſque cenſet Eccleſia. Neque id injuriâ, ut jactat Margunius: nam ex tam ſolemni criminum graviſſimorum confeſſione oritur quædam facti infamia, quædam nota perpetuum pudorem, ruboremque faſſi delicta ſua provocans, vel ſaltem aliquando provocatura. Cùm autem, ut ſæpe diximus, ex (2) Apoſtolo miniſtrum Eccleſiæ eum eſſe oporteat, cujus pudor nullo convicio provocari queat, ſit enim *inconfuſibilis* neceſſe eſt, profectò merito ii, quos eum in modum anteactæ vitæ pœnituit, non ſanè ex delicto, at ex vitio, quod oritur ex delicto, rejiciendi ſunt. Hæc ratio adeò robuſta eſt, ut una ad hanc ſententiam Theologos omnes adegerit videndos, quà parte Latini ſunt apud (3) Filliuccium, quà Noſtri penes (4) Diplovatacium. Theologis adſtipulatur Antiquitas, idipſum nimirum cenſentibus Concilio (5) Carthaginenſi IV. (6) Agathenſi, (7) Arelatenſi I. (8) Turonico I. (9) Toletano I. & (10) Romano: Siricius (11) etiam Pontifex: *illud*, inquit, *quoque par fuit nos providere, ut, ſicut pœnitentiam agere non conceditur cuiquam Clericorum, ita poſt pœnitudinem, ac reconciliationem, nulli unquam liceat Laicorum Clericatus honorem adipiſci*. Notandum autem ex his verbis Siricii, adeò ſacram familiam dedecuiſſe hanc pœnitentiam, ut nuſquam ſic pœnitere cuiquam Clerico fas eſſet, quamvis is criminoſiſſimus, & planè nefariis ſceleribus eſſet pollutus. Idque non aliâ ex cauſâ, niſi, ne aut ſacra dignitas miniſtrorum turpis, & inhoneſta vileſceret, aut populus eâ tempeſtate Clericos venerari ſolitus in eorum contemptum adigeretur. Quare (12) Leo I. *alienum eſt*, ait, *à conſuetudine Eccleſiaſtica, ut qui in preſbyterali honore, aut in Diaconi gradu fuerint conſecrati, hi pro aliquo crimine ſuo per manus impoſitionem remedium accipiant pœnitendi. Quod procul dubio ex Apoſtolica traditione deſcendit, ſecundum quod ſcriptum eſt, Sacerdos ſi peccaverit, quis orabit pro eo? Unde hujuſmodi lapſis, ad promerendam miſericordiam Dei, privata eſt expetenda ſeceſſio, ut illis ſatisfactio, ſi fuerit digna, ſit etiam fructuoſa*. Eadem tradit Optatus (13) Milevitanus ſcribens: *multis notum eſt, & probatum, Perſecutionis tempore ali-*

(1) *Lib. 2. exercit. Eccleſ. c. 23.*
(2) *1. Ad Timoth. c. 3. n. 2.*
(3) *Tract. 19. c. 8.*
(4) *In Synop. Jur. Græc. c. de Pœnit.*
(5) *Canone 29.*
(6) *Canone 25.*
(7) *Can. 3.*
(8) *Can. 2.*
(9) *Can. 3.*
(10) *Sub Hilaro Papa.*
(11) *Ep. ad Himeriũ Tarraconenſ. c. 14.*
(12) *Ep. 19. inquiſit. 2.*
(13) *Lib. 2. in fin.*
(14) *Lib. 1. contra Donatiſt. de Baptiſ. c. 1.*
(15) *In Can. 11.*

Dd *quos*

quos Epiſcopos inertiâ à confeſſione Dei delapſos thurificaſſe, & tamen nullus eorum, qui evaſerunt, aut manum lapſis impoſuit, aut, ut genua figerent, imperavit. Ex (14) Auguſtinus, *Ordinatis*, inquit, *cùm ad Eccleſiam à ſchiſmate redeunt, non imponitur manus inter laicos:* Sed & Concilium (15) Carthaginenſe V. ſtatuit, *ut, ſi quando Preſbyteri, vel Diaconi in aliqua graviori culpa convicti fuerint, qua eos à miniſterio neceſſe fuerit removere, non eis manus, tanquam pœnitentibus, vel tanquam fidelibus laicis imponatur.* Adde, quæ profert (16) Gratianus poſt (17) Hieronymum, & ex (18) Aurelianenſibus Concilium III. quibus non videtur inficias ire authoritas Synodi (19) Arauſicanæ I. quæque ex (20) Cypriano producit (21) Cabaſſutius, quando tùm Arauſicana, tùm Cyprianus de occultâ, vel publicâ pœnitentiâ diſputant, ut egregiè autumat (22) Morinus; vel peculiarem exponunt quarundam Eccleſiarum conſuetudinem à communi, & receptâ diverſam, ut maluit (23) Cabaſſutius. Jam ex his eruitur ſolemni Pœnitentia lædi famam hominis, quem criminum pœnitet, ejuſdemque conditionem nobili licèt illa humilitate vileſcere. Unde ſubſequitur, arcendum ab Ordinibus eum, quem ſolemniter pœnituerit: quod non Latini tantùm Patres affirmant, ſed & Noſtri videndi penes (24) Diplovatacium, queis adde omiſſum ab eo, præteritumque prorſus (25) Origenem.

XII. Hinc refellitur ſententia Margunii, cujus & ratio cùm nimis probet, nihil probat. Nam ſi nulla Pœnitentia removet à Sacris, quòd omnis Pœnitentia lavacrum ſit animi, profectò nullum crimen exhomologeſi aliqua expiatum oberit, quin ad Ordines, is, quem pœnituit, provehi poſſit: At hoc negat ipſe (1) Margunius his verbis: ἀγκαλὰ καὶ νὰ ἦναι παντοδύναμος ἡ μετάνοια, ὅμως, μετὰ τὸ μετανοεῖν, δὲν ἐξαλείφει τὴν ἀσχημοσύνην, ὅπου τὸ κρῖμα γεννᾷ ἐν ἡμῖν. ὅθεν μετὰ τὸ μετανοεῖν πολλὰ κρίματα λογομένουσι κατὰ τὴν ἐνέργειαν ποινῶν, ἢ τιμωριῶν, ἢ καὶ ἐμποδισμάτων. *Quamvis Pœnitentia omnipotens ſit, non delet tamen turpitudinem quandam, quæ oritur ex delicto in nobis, quare, poſtquam acta eſt, manent peccata quoad actionem pœnarum, vel impedimentorum quorundam*, & (2) alibi: ἡ μετάνοια δὲν καθαρίζει παντελῶς τὸν ἄνθρωπον. διʼ αὐτῆς γίνεται ὁ μετανοήσας ἄξιος τῆς αἰωνίου ἐπαγγελίας, ἀνάξιος δὲ ἐν πολλοῖς τῶν ἐκκλησιαστικῶν. *Pœnitentia non omnino hominem mundat: per ipſam fit Pœnitens dignus æternæ promiſſionis, ineptus tamen multis Eccleſiaſticis muneribus.* Eadem (3) ſæpe: imò & (4) ſemel Pœnitentiam lavacrum eſſe negat. Adde, etiam ſi lavacrum dicatur, non tamen propterea impedimento eſſe non poſſe Sacris Ordinibus, quando tale eſſe lavacrum poteſt, ut notam inferat ſive ex iis, quæ abſtergit, ſive ex modo lavandi, & publico, & ſolemni, edicenteque eum, qui lavatur, virum fuiſſe nefarium. Sic olim, clam Cecropiam ſoliti Baptæ laſſare Cottyto, ſi quando luſtrati, fœdiſſimæ Deæ Sacris valedicebant, nulli Deorum, qui Majores cenſebantur, dicari poterant, ut narrat (5) Pauſanias, quòd eorum luſtratio non niſi coram Populo per ipſum Prytanem in ſulfure, cœnoque, ac ſtercore bubulo fieri conſueverat.

XIII. Atque inde eſt, ut & à Græcis ſolemnis Pœnitentia inter impedimenta Ordinum, & quidem præcipuum cenſeatur. Teſtantur (1) Ariſtenus, (2) Balſamon, (3) Arſenius, Jo. (4) Logotheta, Joannes (5) Monachus, aliique plurimi penes (6) Laſcarem, queis adde (7) Philotheum Patriarcham, qui interrogatus, an, οἱ ἐν μετανοίᾳ δύνανται ἀξιωθῆναι συγχωρητικοῦ πρὸς χειροτονίαν, *qui ſub pœnitentia ſunt, Diplomate recipiendis Ordinibus idonei fieri queant*, *reſpondit*. τοὺς ἐν μετανοίᾳ, μόνον θεῖον τέρας, καὶ τοῦτο μετὰ φανερὸν πρὸς χειροτονίαν παρασκευάσαι δύναται. *Eos, qui ſub pœnitentia ſunt, unum à Deo Prodigium, & quidem manifeſtum, poteſt Ordinibus aptos efficere.* Quo magis mihi mirari contingit repetenti, quæ hic idem Philotheus comminiſcitur pro Palama ſuo (8) diſputans adverſus Gregoram. Cùm enim is objiceret, Palamam & Apoſtatam, & penes Turcas muliebria paſſum, atque adeò impiè Sacris initiatum, Philotheus, qui nobis Palamam Nazianzeno Virginem magis in Triodio jactaverat, rei evidentia victus, ritè Sacris initiatum reſpondet ὅτι δημοσίαν μετάνοιαν ἀναλαβὼν σκληράν, καθοσίωσεν τὴν ἁμαρτίαν, *quòd publicam, ac ſolemnem Pœnitentiam amplexus ipſum crimen conſecravit*. O hominem inconſtantem, & nequam, qui neget poſſe hominem pœnitentiæ ſubjectum ad Sacros Ordines provehi, affirmetque ritè Sacris initiatum eum, qui ſe ſe ſubdiderat pœnitentiæ! qui, ſacrari culpam poſſe cùm impiè dicat, quam Sacram appellat, eam culpam autumat! Verùm quod prodigium non ſolemne Palamitis, qui ſceleſtiſſimum Atheum tot (9) honoribus cumularunt? Ut mox poſt obitum inter Divos referretur, qui, ſectâ in plures Deos Divinitate, pluſquam Arius in Deum debacchatus eſt; audiaturque inter Myſteria Filio Virginis celebrata nomen Turcici Gatamiti? Sed de his opportuniùs alibi, ſuperſit oſtendiſſe, Palamam, etiam peracta Pœnitentia, non potuiſſe ad ſuperiores Ordines provehi, quando ſolemnis pœnitentia eum, quem ſolemniter criminum pœnitet, à Sacris prorſus abſtineat. Quo poſtremo Ordinum obice Diſſertationem hanc claudimus, enixè Præſules noſtros hortantes, his agnoſcendis ut ſtudeant, caveantque, à præſcripto Canonum ne latum quidem unguem diſcedere: ne Græcia, quæ ex Corruptelis Photianorum à quibuſdam nebulonibus accuſatur, jure admiſſis Photianorum ineptiis à Sapientum, quod avertat Numen, turba damnetur.

(16) *In c. Presbyter. ſi fornicationem. 82. diſt.*
(17) *Epiſt. ad Sabinianum.*
(18) *Canone 4.*
(19) *Canone 8.*
(20) *Epiſt. 59. ad Fidum.*
(21) *In Notit. Concil. & Can. ad Can. 68. Carthag. IV.*
(22) *d. lib. 2. de exercit. Eccl. c. 23.*
(23) *Loco ſuperiùs citato.*
(24) *Loc. citato, d. c. de Pœnit.*
(25) *Lib. 2. contra Celſum.*

(1) *In Proœm. ad Canones Pœnit. Petri Alexan.*
(2) *In Can. 2. Pœnit. Baſilii.*
(3) *Ad Can. 8. ejuſdem.*
(4) *In Proœm. ad Can. Pœnit. S. Baſilii.*
(5) *Citat. à Jodoc. Keller. de excell. Artis med. lib. 3. c. 11.*

(1) *In Nomoc.*
(2) *Ad Can. Carthagin. Schol. 9.*
(3) *In ſecunda Collect. Canon. c. 103.*
(4) *In Synopſi Juris Sacri. tit. de ſacra Pœnit.*
(5) *In Ecleſ. Can. Trull. ad Can. ult.*
(6) *In explanat. Regul. Niceph. ex Proœm.*
(7) *Apud Campan. de vi Canonum ad Can. Carthag. c. 3.*
(8) *Orat. 4. contra Gregorâ.*
(9) *Vide Alatium differt. 2. de lib. Eccl. Græcor. ad Synodicō. & lib. 2. de Cōſenſione c. 16. n. 3. à pag. 802.*

Finis Reſponſi Tertii.

DE

Digitized by Google

DE VITIO LENITATIS SACRIS ORDINIBUS AMOVENDO

Reſponſum IV.

Ad eundem Illuſtriſſimum, ac Reverendiſſimum

MELETIUM TIPALDUM ARCHIEPISCOPUM, ET METROPOLITEN PHILADELPHIÆ.

SECTIO I.

Barbæ, & Comæ Græcorum à calumnia defenduntur.

S U M M A R I U M.

I. *Calumnia in Barbas, & Comas, & Jejunia Græcorum proponitur.*

II. *Non repelli Jure Græco à Sacris eos, qui piſcem in Jejunio comederint.*

III. *An Barbæ detonſio inducat penes Græcos irregularitatem?*

Barbæ uſus apud omnes Gentes.

IV. *Idipſum ulteriùs comprobatur & Latinorum exemplis.*

V. *Oſtenditur, priſcis moribus Græcorum tonſuram Clericorum & receptam, & juſsam.*

VI. *Idipſum confirmatur contra Margunium, & Tonſura Latinorum defenditur.*

VII. *Barba Clericorum Græcorum non pertinet ad Sectam Pythagoreorum. Licet Græcis ex Jure.*

Quæ in bonam, malamque partem trahi poſſunt, in bonam trahenda eſſe.

VIII. *Mores Gręcorum ab Eccleſia Romana probari, præſertimque quà pertinent ad Jejunia.*

IX. *Græcorum Jejunia Priſcorum jejuniis ſimillima.*

X. *Græcorum in ſervandis jejuniis conſtantia.*

XI. *Detondentes Barbam, capillumque per Gręcos non rejici ab Ordinibus.*

XII. *Idem ulteriùs teſtimonio Græcorum confirmatur.*

I. EO fato penes Latinorum pleroſque, hac, quá ſcribimus, tempeſtate aguntur res Noſtræ, ut, ſi quid probi, bonive agimus, ignoretur: ſiquid ſceleris in nobis non à nobis patratur, imputetur omnibus, habeaturque piaculi loco, ſi quid ambiguum, ancepſve geritur, quaſi ſubdolum ſit, quia Græcum (nam ita paſſim conficiunt) ſuperſtitioſumque cenſeatur, quoniam in ſolâ ſit Græciâ. At non ita ſanè priſci illi Mores Latinorum, quos impenſiùs venerari fas eſt, habuere, quibus fiebat, ut vel incerta aliunde, hinc traherentur ad certitudinem, atque hinc cenſerentur proba, & Sancta, quæ ambiguæ probitatis videbantur, quòd conſtanter uſurparentur à Græcis: qui nimirum Vetuſtatem ſecuti vel in leviſſimis, perpetua Eccleſię Mores tutanti & exempla, & argumenta paraverint, queis hoſtes acerrimos veritatis reipſa, & practicè, uti dicimus, ulciſcatur. De hac in Nos, Gentemque noſtram Latinorum quorundam Siniſteritate nobis alibi publicè queſtis fas eſt iterum, iterumque propalam queri, quippe gnaris, quantum ea concordiæ, Pacique, quam optamus, quam ſcilicet pro modulo noſtro curamus, ſemper obfuerit, quantumque contra ſtabiliendo, confirmandoque Schiſmati profit. Nam, ſi vel juſta convicia, ſæpè etiam neceſſaria, in jurgium abeunt, animoſque mutuâ olim charitate conjunctos diſſociant, quis putet calumniis, ineptiſque quorumpiam contumeliis iratos animos leniri poſſe, aut optandum Chriſtianis omnibus iniri Gentium capitaliſſimarum fœdus, unde certiſſimarum eſt cauſa rixarum, perenniſque diſſidii præſens occaſio? Hinc mihi unum eſt opus, ubique Momos hoſce, quà licet, aut copia eſt, acriter

inſectari, calumniaſque ipſorum opportunè refellere: quò ſcilicet pateat, nullam habendam à Sapientibus Græcis rationem eorum, qui manifeſtè deſipiunt, nec paucorum, eorundemque furentium ſcelus in omnes Latinos refundendum, quorum qui Sapientiſſimi ita mores probarunt Noſtros, ut minimè dubitandum ſit, quin hos, qui Noſtra derident, ſi viros illos aliquando legerint, pudeat dementiæ ſuæ, manifeſtæque ſtoliditatis. Quid enim ſtolidius, quàm damnare, quæ probavit Antiquitas? aut nomine Superſtitionis accuſare Noſtra, quorum cauſas neſciant, inſtitutionem ignorent, momenta, modumque non viderint? Quid? eò dementiæ ventum eſt, ut Doctor quidam, ſeu Canoniſta mirabilis, cujus ineptias tribus Reſponſis, ſuperiore, qui proximè elapſus eſt, anno in Cauſa Spanopuli Mercatoris accuratiſſimè refutavi, Græcos Hæreticos cenſeat, quòd Barbam non tondeant: quaſi fides Catholica jamdudum pilis bellum induxerit, aut Orthodoxum dedeceat, quod Apoſtolos decuit. Sed hæc, aliaque extra rem Noſtram alibi, ut occaſio feret, non ſine cachinno refferenda. Nunc & (1) Caruntyritus, (2) & Ligur, recenſque quiſpiam, cujus nomini parcendum eſt, Reſponſi hujuſce initium ſibi jure vendicant, damnandi penes Poſteros ſi fato conceſſerunt, ſi vivunt, lecturi, quæ ſannas ipſorum excutiant. Docent hi, penes Græcos, cùm de Ordinibus agitur, nullam lenitatis rationem haberi. Æquè crudeles, ac mites Sacris initiari; neque homicidium impedimento eſſe, quin ad Aræ miniſterium provehatur, qui cruore manus humano imbuit. Teſtari hoc pleroſque Græcorum recentiſſimos authores, nec diffidere Gentis hypocritæ mores, quæ Phariſæos imitata mentam, & ciminum ad decumas revocat, oblita graviſſimorum præceptorum Legis, cujus incuriâ ſe tutam adeò putat, ut ſapientiſſimos derideat populos curioſiùs de Legibus diſputantes. Hinc verò monſtroſa illa, ut Sacris abigat eos, qui Sacris initiati altilis collum ſecuerint, aut incendiario Syphone volucrem interemerint. Vetitam Mentis Græcorum novaculam, itidemque capiti, ut lenitas, quam reipſa negligunt, in cultu appareat. Quamvis non deeſſe, qui putent, Pythagoreum quid morem ſapere, putantibus Græcis, pilos, ac ſetas vitâ hominis vivere. Nec abſimilia cætera: nam ad lenitatis jactantiam jejuniorum die nefas eſſe macello quidquam, quod ſanguinem habuerit, exponere venum. Quin imò nec ſontico laborantibus fas eſſe; niſi olera, conditamque ſale muriam, comeſſe, quòd in his nihil occiditur, ut planè Jejunia Græcorum Saturnalia Brutorum animantium videantur, quibus impunè vivere licet, dum Græci ſunt mites. Hæc illi, quæ ſuperciliosè caſtigant, rati operæ pretium fore, ſi ea uti barbara, uti pudenda penitùs proſcribantur, coganturque Græci, damnatâ lenitatis pompa, veram in Sacris lenitatem amare.

(1) *In Palinodia, c. 8.*
(2) *Lib. 3. de hær. c. 9.*

II. Sed in primis, an Græci lenitatem in Sacris contempſerint, dicenda docebunt, nunc quærendum, an Barbæ, capilliſque parcant, jejuniaque à piſcibus, qui ſanguinem habuerint, abſtineant ad pompam lenitatis, quam ſcilicet adeò his adiaphoris jactent, ut cum à Sacris curioſè abigant, qui inter jejunandum comederit piſces. Et hoc ſtatim non falſum modo, ſed palam calumnia eſt. Totâ enim Græcia teſte loquimur, aſſerimuſque, nullo horum penes Noſtros Irregularitatem induci. Mos quidem non minimâ laude excipiendus apud Nos viget, ne quis miniſter Numini dedicatus per ſe altilia occidat, aut venationibus operam det, ſed illud ne innoxiâ ipſa crudelitate propitiandis addictum Superis munus violari, lædive videatur: hoc, ne ſævæ voluptati ii tempus videantur impendere, quos, cum lenitas deceat, dedecet omnis nec Sacra, nec neceſſaria voluptas. Cæterùm animantium brutorum cædes, quæ More Sacris hominibus penes nos prohibentur, ita nec Sacris initiatos, nec Sacris initiandos arcent à Miniſterio, ſeu peragendo, ſeu ſubeundo, ut laniis, modò aliunde apti cenſeantur, aditus ad Clerum pateat. Audi, quid Prodromus (1) tradat. ἡ ἀπήνεια οὐκ ἐν τῷ κρεουργεῖν ἐστιν, ἀλλ' ἐν τῷ ζῶντα ἄνθρωπον ἀποκτείνειν· τὸν δ' ἔμπα τὸν κρεουργὸν ἄνδρα χειροτονεῖν ἔξεστι, καθὼς Γερμανὸς ἔφη, καὶ πρὸ Γερμανοῦ οἱ πολλοί. *Crudelitas non in eo ſita eſt, quod quis bruta trucidet, ſed in eo, quòd hominem vivum: Hinc & lanionem ad Sacra provehere fas eſt, quemadmodum Germanus ait; & ante Germanum multi.* Nicephorus autem negat, ullius criminis reum cenſendum Sacerdotem, qui animal occiderit, aut in oppido lanionem agat, ſi tamen id muneris ibi minimè turpe ſit: nam οὐδεμίας, (2) inquit, ἔνοχον νομίζεσθαι ἁμαρτίας ἐχρῆν ἱερέα τὸν ζῶα ἄλογα σφάζοντα, ἢ καὶ ἐν χωρίῳ κρεουργοῦντα· καὶ τοῦτον μετὰ τὴν κρεοσφαγίαν λειτουργεῖν θέμις, εἰ μὴ ἄτοπον τῷ χωρίῳ δοκεῖ ταῦτα πράττειν. τότε γὰρ ἐκ τῆς δυσφημίας τοῦ βήματος ἀπείργεται. *Nullius reum criminis arbitrari oportet Sacerdotem, rationis expertia animalia ſi mactet, vel etiam in Vico, aut Oppido lanionem agat: licetque ei poſt cædem animantis Sacra peragere, ni turpe Oppidanis id muneris videatur. Tunc enim ob infamiam arcetur ab Ara.* Clariùs Joannes (3) Epiſcopus Citri, cujus Reſponſa penes Noſtros vim Legis habent. ἐζητήθη, ait, εἰ σφάζειν πετεινὸν, καὶ θηρεύειν, ἰξεύειν τοῖς κληρικοῖς θέμις· ἀπεκρίθημεν, παντελῶς ἀθέμιτον, καὶ ἀπηγορευμένον εἶναι, εἰ μὴ χρείας ἕνεκα. Τὸν γὰρ κληρικὸν δεῖ, οὐ τῆς ἀπηνείας μόνον ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ καὶ τῆς φαντασίας τῶν ἀπηνῶν, τὸ δὲ θηρεύειν, καὶ ἰξεύειν, ἔξω τούτων, πλεονεξία ἡδονῆς ἐστι· καὶ τιμωρεῖται ὁ ταῦτα πράξας κληρικὸς ἀνάγνωσιν τοῦ ὄρθου, ὁ δ' ἱερεὺς πρὸς τούτῳ καὶ λυχνικὸν ἀναγνῶναι, εἰ λειτουργεῖν βούλεται αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, ἀναγκάζεται. *Quæſitum eſt, an liceat Clericis altile occidere, & venari, aut aucupari. Reſpondimus, nullo modo licere, niſi cauſa neceſſitatis. Nam Clerico non à ſola ſævitie abſtinendum, ſed & ab ipſa ſævitiei ſpecie. Venatio verò, & aucupium, præter hæc, aviditatem Voluptatis præſefert, & caſtigatur, qui hæc perpetrarit Clericus lectione Matutini, ſacerdos autem ad hæc, & lucernarium percurrere, ſi ea die Sacra celebrare percupit, cogitur.* Eadem docent relati à Canonarcha (4) Balſamon, Ariſtenus, Malaxus, aliique, imò omnes, quotquot hunc Morem attigere, ut mirum ſit, fuiſſe tàm protervæ frontis homines, qui dixerint, à Sacris abigi eos, quos nemo Græcorum à Sacris arcendos edixit. Nam is, quem clam

(1) *In Can. Pœnit. ad Can. 54.*
(2) *Synod. 4. apud Canonarch. in exemp. Synodicor.*
(3) *In reſponſ. cēium ad Cabaſilā. reſpon. 12.*
(4) *De vi Canonum Scholio 93.*

Digitized by Google

clam ad teſtimonium Ligur provocare videtur, (5) Margunius contraria docet, vetanſque obiter ſacros miniſtros animantia cædere propriis manibus, ſcilicet hortatus, id ut per alios domeſticos, vicinoſve præſtent, è veſtigio addit. ἀλλὰ θέλω εἰς τοῦτο, τὰ φεύγωμεν τὴν δυσιδαιμονίαν· ἐπειδὴ καὶ δὲν εἶναι κἂν ἕνα κρῖμα ἂν σκοτώνῃς ζῶον, οὐδὲ ἀπείργουσι τοῦ ἱεροῦ· φευκτέον δ᾽ ὅμως διὰ τὸ σκάνδαλον, καὶ διὰ τὴν καλὴν συνήθειαν, ὁποῦ μᾶς θέλει καλοὺς καὶ ἔργῳ, καὶ ἐμφάσει. *In hoc caveamus velim, ne ſuperſtitioſi ſimus. Etenim nullum crimen eſt, ſi animal occidas, neque inde Sacris arcebere. Fugiendum id tamen ſcandali cauſa, & ob conſuetudinem bonam quæ nos bonos optat non opere modò, verùm etiam ſpecie.* Eccas maleſanas calumnias omnes Græciæ teſtimonio totius contritas. Quis enim, reclamante Græcia universâ, verùm putet, quod mendaciſſimus Caturnſyritus aſſerit, aut quis credat Liguri rerum noſtrarum imperitiſſimo, quando Græci omnes contraria penitùs autumant?

(5) Ad Canon. Petri Alexan. nota 3.

III. Neque verò magis conſonant Veritati, quæ addunt, parcere nos Barbæ, capilloque ad lenitatis jactantiam. Barbæ promittendæ morem omnibus olim Gentibus ſolemnem, nemo, niſi ſtupidus, inficias eat, quando is, vel Romæ viguit ad annum uſque CCCCLIV, ab Urbe Condita, quemadmodum conſtat ex (1) Varrone tradente, *Omnino tonſores in Italiam primùm veniſſe ex Sicilia dicuntur poſt Romam Conditam Anno ƆDLIV. ut ſcriptum in publico Ardeæ in litteris extat; eoſque adduxiſſe P. Ticinium Menam. Olim tonſores non fuiſse adſignificant Antiquorum ſtatuæ, quòd pleræque habent capillum, & barbam magnam.* Quin imò etiam poſt eum annum barbatos fuiſſe graviſſimos Romanorum indicio eſt, quòd Cicero (2) Appium Claudium Cœcum barbatum inducit aliquot, poſt notatum Varroni ævum, annis: & ſuo ævo juvenes barbatulos (3) dicat, commeſſatores conjurationis juvenes. Juvenalis (4) etiam juvenes à Barba deſcribit

Jam ſenior, cujus Barbam tua Janua vidit.

Quod & de Regibus Romanorum dixerat (5) ante:

Facile eſt barbato imponere Regi.

Fateor, deinceps Romanos Barbam aſpernatos, unde mos deponendæ vigeſimo primo ætatis anno barbæ, quemadmodum refert (6) Macrobius, & conſtat tum ex (7) Dione, & (8) Ammiano, & (9) Suetonio, ad quod refer multa quæ narrat, objicitve (10) Juvenalis. Verùm is Mos, iſque barbæ contemptus neque Romæ perpetuus, neque planè communis: nam graviſſimos quoſque, & Sapientiam profeſſos pilis pepercíſſe, notum eſt ex illis (11) Satyrici.

Horrida membra quidem, & dura per brachia ſetæ
Promittunt atrocem animum.

Et eruditè Bullengherius (12) oſtendit, quanta olim penes Latinos oſtentatio Barbæ fuerit ad Philoſophiæ jactantiam. Certè Adrianus Cæſar, & poſt illum, qui Virtutis laudem meruere, Cæſares, plerumque hirſutis malis Purpuræ ſeveritatem auxere, ut ex noſtro (13) Xiphilino certiſſimum eſt. Jam apud Græcos Barbæ honos vetuſtiſſimus. Nam apud eos in pretio manſiſſe ad tempora Alexandri author (14) Athenæus, cujus etiam authoritate novimus, eo Principe radi milites cœpiſſe antiquorum Abantum in morem, ne barba præliantibus obeſſet: Quo fit, ut extra Militiam ſemper barba Græcis placuerit, iis verò maximè, qui Sapientiam profiterentur. Neque enim, quæ refert (15) Suidas, Antiſthenem Philoſophorum primum demiſiſſe barbam, quod etiam, tradit (16) Laertius, ita intelligenda ſunt, ut ante illum Sapientes in Græcia mento deraſo proceſſerint. Conſtat enim, omnes fuiſſe barbatos, ſi Scytham Anacharſim excipias, quare illa de (17) Socrate

——*Barbatum hoc crede magiſtrum*
Dicere, ſorbitio tollit quem dira cicutæ.

Cùm tamen Socrates magiſter Antiſthenis fuerit. Sed ita accipienda ſunt, ut ſignificent, Antiſthenem primum negaſſe, poſſe philoſophum cenſeri, qui juvenum more, ſeu militum, Maturæ fruticantis pilos demeteret, unde Cynicorum, qui Antiſthene authore cenſetur, horror, nec Barbata minus, quàm capillata Sapientia.

(1) Lib. 1. de re Ruſt.
(2) Orat. pro M. Cælio.
(3) Ad Attic.
(4) Satyra 6.
(5) Satyra 5.
(6) In Somnium Scipionis.
(7) Lib. 48. hiſt.
(8) Lib. hiſt. 17.
(9) In Caligul. c. 10. & in Nerone.
(10) Satyra. 3.
(11) Satyra 2.
(12) In lib. de morib. Antiq.
(13) In Cōp. Dio. in Adriano M. Antonio. M. Anton. Pio, & aliis.
(14) Dipnoſoph. lib. 13.
(15) In dictione καθεῖναι.
(16) In Antiſthene poſt med.
(17) Perſius Satyr. 4. in princ.

IV. Quod de Barba diximus, idipſum habe de coma: nam & Romani priſci illi capillos aluere, & poſteri Priſcorum tondebantur, ut eruditis translativum eſt, & Numi teſtantur. At Græci omni ævo, donec in Latinorum mores ceſſere, prolixa cæſarie gaudebant; unde perpetuum penes (1) Homerum Græcorum Epitheton, καρηκομόωντες ἀχαιοί. Nec Græcis modò, ſed Orientalibus populis paſſim uſus Barbæ, capillique, ut conſtat ex iis, quæ narrat (2) Cteſias, (3) Herodotus, (4) Jambilicus, (5) Heraclides, aliique videndi penes (6) Magentinum, qui ex Poetis idem deducit, præſertimque ex (7) Oppiano, & (8) Nonno, & (9) Apollodoro. Id, quod in Sacris ſæpius uſu veniſſe certiſſimum eſt: Nam in iis Gentibus, quæ ad Orientem incolunt, nefas non Barbatum, capillatumque Sacris nomen dediſſe. Certè Levitis Lex Cæſariem, Barbamque imperat: Etenim illis (10) dicitur; οὐ ποιήσετε σισόην ἐκ τῆς κόμης τῆς κεφαλῆς ὑμῶν, οὐδὲ φθερεῖτε τὴν ὄψιν τοῦ πώγωνος ὑμῶν: *non attondebitis in rotundum comam, nec radetis Barbam:* & (11) iterum: καὶ φαλάκρωμα οὐ ξυρηθήσεσθε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ νεκρῷ, καὶ τὴν ὄψιν τοῦ πώγωνος οὐ ξυρήσονται, καὶ ἐπὶ τὰς σάρκας αὐτῶν οὐ κατατεμῶσιν ἐντομίδας: *non radent caput, neque Barbam, neque in carnibus ſuis facient inciſuras.* Idem mos Orientalibus cæteris; ſiquidem & Iſidis Sacerdotes, & Ammonis Myſtas, & Heliopolitas Sacrificulos in Ægypto ope artis ipſius Barbæ alendæ fuiſſe addictiſſimos narrat Julianus (12) Apoſtata, cujus (13) teſtimonio idem decus ſtudioſè quæſitum à Sacerdotibus Epheſię Dianę, Tauriceę; & Euboicæ, Cereriſque Atticæ, & Olympici Jovis novimus. Denique Delios, & Delphicos Apollinis Antiſtites, Dodonæoque Oraculo præpoſitos, barbatos fuiſſe, tradit (14) Heraclides, teſtaturque idipſum de Gaballis Soli ſacris, unde Helagabalo nomen, Alexius (15) Portas poſt (16) Tipucitum, & Heliam (17) Cretenſem, cujus authoritate ſoli qui Cibelem colebant, & Phrygiam matrem, quippe evirati, & ſpadones, levibus malis penes Ethnicos Sacra tractarunt. Hos mores Græci cùm à Patribus accepiſſent, quid

(1) In Iliade paſſim.
(2) In fragmen. frag. 8.
(3) In Urania.
(4) In Vita Solonis.
(5) In Vita Pittaci.
(6) De Vet. Philoſoph. li. 2. c. 11.
(7) Halieut li. 2.
(8) Dionyſiac. lib. 9.
(9) Argonaut. lib. ult.
(10) Levit. c. 19. n. 27.
(11) Ibid. c. 21. n. 5.
(12) In Miſopogone.
(13) Epiſt. 8. inter additas.
(14) Ubi ſuprà.
(15) De Sacrif. Antiq. c. 9.
(16) Ad lib. 3. ſtit. 5.
(17) Lib. de Moribus Ethnicor.

Digitized by Google

Nam non delibatur tantum à Pontifice coma, ſed mox in formam Clerici tondetur ab alio is, qui ad Clerum admittitur. Unde collige, Sacris hominibus ex more Eccleſiæ noſtræ præcidendam cæſariem. Certè in tota Eccleſia adeò tonſura propria eſt religioſorum, dicatorumque Deo ſive virorum, ſive mulierum, ut omni ævo inde illis diſcrimen à laicis publicum tum penes Græcos, tum penes Latinos. Et de his id manifeſtum ubique, præſertim verò in Legibus (14) Uviſigothorum, quæ *religionis habitum per venerabile tonſuræ ſignum, ſive ſignaculum* ſuſcipi edicunt; & in (15) Concilio Toletano, ſub Rege Heringio, religionis profeſſio *tonſuræ ſignum*, vocatur, *mox ſuſceptum religionis debitum, & venerabile tonſuræ ſacræ ſignaculum unà conjungitur*; & additur (16) ſolemnis increpatio eorum, qui agunt *cantionibus vanis, & oppoſitionibus execrandis, qualiter à ſe venerabile Tonſuræ ſignum expellant, atque habitum Religionis impudenter abjiciant*. Propterea (17) Urſinus Ebroinum Childerici metu inſtitutum ſacrum eligentem deſcribens, narrat, *eum ſe monachum tonſurari feciſſe*. At penes Noſtros idem eſt religioſam vitam profiteri, ac tondere cæſariem. Quare Cedrenus (18) de Michaele Calaphate abdicante ſe imperio, amplexoque monaſticum inſtitutum ſic ſcribit. ἐν τῷ κατὰ τὴν νῆσον Πρώτην μοναστηρίῳ τὴν κοσμικὴν ἀποθέμενος τρίχα, τὸν λοιπὸν τῆς ζωῆς διήνυσε χρόνον. *In Protæ Inſulæ Cœnobio laicam deponens cæſariem reliquum vitæ peregit*. Et penes (19) eundem idem Calaphates Zoen Auguſtam Palatio exturbatam ἐγχειρίσας τοῖς ἄγουσι κελεύει, καὶ ἀποκομίσαι τούτῳ τὰς τρίχας αὐτῆς: *iis, qui illam abducebant, mandat, ut eam detondeant, atque ipſi crines afferant*. Idem (20) etiam de Theophilo novercam in Monaſterium, ubi primùm religioni mancipata comam detonderat, retrudente ſcribit, εἰς τὸ μοναστήριον ἠνάγκασεν ἀπελθεῖν, ἐν ᾧ τὸ πρῶτον κοσμικὴν ἀπέθετο τρίχα. Neque id novum in Græcia, in qua Virgines Deo dicatas ſemper fuiſſe detonſas τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς ἀποκεκομμένας, *tradit* (21) Athanaſius, quod etiam uſurpatum in viris ſacratis Numini: quare (22) Socrates ſynchronon ſibi Julianum docet, ἐν χρῷ κειράμενον τὸν τῶν μοναχῶν ὑποκρίνασθαι βίον, *abraſâ cute vitam monaſticam ſimulaſſe*. Quod iiſdem fermè verbis expreſſit (23) Theophanes, ἀποκειράμενος τὰς τρίχας Ἰουλιανὸς ἄσκησιν ὑπεκρίνετο. *Julianus coma detonſa vitam religioſam ſimulabat*.

(14) *Apud Petrum Fabrum Semeſtrium l. 3. c. 21.*
(15) *Can. 1. apud Goar. in Euchol. ad off. parvi habit. not. 20. circa med.*
(16) *Concil. Tolet. XII. c. 2.*
(17) *Vita S. Leodegarii.*
(18) *In Michaele Calaphate.*
(19) *Ibid.*
(20) *In Theophilo.*
(21) *Lib. de Virginit. cir. med.*
(22) *Hiſt. lib. 1.*
(23) *In Juliano Apoſtata.*

VI. Hæc abunde ad refringendam Photianorum audaciam, qui corruptelas ſuas authoritate confictæ Antiquitatis defendunt, negantque unquam uſuveniſſe in Græcia tonſuram, quemadmodum mendaciſſimus (1) Margunius autumat dicens: πάντοτε εἰς τὸ ῥωμαϊκὸν τὸ συνήθεια γίγνεται, νὰ μιμοῦνται οἱ κληρικοὶ τοὺς Ναζαραίους, ἀφίνοντες τὰ μαλλιὰ ἀκέραια τοῦ ψαλιδίου, καὶ αὐτοῦ τὰ γένεια. Βλέπε λοιπὸν μὴ λοιδορῶν τοὺς ἁγίους πατέρας τοὺς νεωτερίζοντας μιμήσῃς Λατίνους, ὁποῦ κουρεύουσι τοὺς αὐτῶν ἱερεῖς ὁλότελα, ἵνα νεανίσκοι, καὶ νυμφίοι φαίνωνται ἀεὶ τῆς πορνείας· διὰ τοῦτο γὰρ τὴν κουρὰν λέγουσι στέφανον οὐχὶ εὐλογητικόν, ἀλλὰ πορνικόν. *Semper in Græcia mos obtinuit, ut Clerici Nazaræos imitentur intactas forficibus comas gerentes, barbamque ſimiliter. Cave igitur, ne, ſpretis SS. Patribus, novantes omnia imitere Latinos, qui tondent ſuos ſacerdotes omnino, quò magis juvenes, atque ſponſi ſemper appareant, ſed libidinis. Propterea enim tonſuram coronam appellant, non legitimam ſanè, ſed libidinoſam.* Quis his paucis verbis plura, & mendacia, & maledicta coacervare potuit uno excepto Margunio? Imò potiùs, ut hactenus evici, nunquam, niſi poſt illatam Græciæ per Photianos perniciem; imò verò poſt inductas per ipſum Margunium corruptelas, ſacris Miniſtris in Græcià licuit promiſſo capillo uti. Ut deſint dicta: noſcant Photiani mendacitatem Margunii ex uno antiquiſſimo Patre (2) Epiphanio, cujus hæc verba ſunt: ἀλλότριόν ἐστι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας σάκκος φανερός, καὶ κόμη ἐκτεταμένη, ἀπὸ τοῦ κηρύγματος τῶν Ἀποστόλων· ἀνὴρ γὰρ φησὶν οὐκ ὀφείλει κομᾶν, εἰκὼν καὶ δόξα Θεοῦ ὑπάρχων· καὶ περὶ τοῦ γενείου ἐν ταῖς διατάξεσι τῶν Ἀποστόλων φάσκει ὁ θεῖος λόγος, καὶ ἡ διδασκαλία, μὴ φθείρειν, τουτέστι, μὴ τέμνειν τρίχας γενείου. *Eſt ab Eccleſia Catholica, & ab Apoſtolorum doctrina prorſus alienum cilitium palàm præſeferre, ac comam ſummittere. Vir enim, inquit Apoſtolus, comam nutrire non debet, cùm imago Dei ſit, & gloria. Atqui quod ad barbam attinet, in Apoſtolorum Conſtitutionibus divino ſermone, ac dogmate præſcribitur, ne ea corrumpatur, hoc eſt ne tonſione ponatur.* Scio in quibuſdam Codicibus haberi, καὶ κόμη ἐκτετμημένη, *& coma ſecta*, ſed id mendum eſſe, vel certè Photiani alicujus dolum ex ipſo loco Epiphanii conſtat, ubi quoſdam reprehendit Monachos ad Nazarææ religionis pompam neque barbam, neque comam ſecantes, horrorem veſtibus oſtentantes; quales etiam num videas in Græcia non nullos ex iis, quos μεγαλοσχήμους appellant; qui experti ſanè ab initio detonſionem, poſt primam illam, nullam de cætero ſibi fieri permittunt, abrogantesque ſe munere operandi Sacris, neque corpus, neque faciem lavare, neque veſtes mutare, aut ſarcire, neque ungues, capilloſve unquam reſecare volunt: Tanta ubique horroris jactantia ſpurci! tantuſque amor ſordium! ἀκηροκόμους eos appellat (3) Balſamon, qui eorum quoſdam quaſi molles (mirum vitium in tanta ſeveritate mollities!) perſtringit, vocatque τὸ ἐπάγγελμα καθυβρίζοντας, Inſtitutum infamantes. Negat ergo Epiphanius, eſſe in Eccleſia morem promittendæ comæ, eàque inficiatione mendacitatem Margunii Græciæ manifeſtat, dicentis nunquam in Græcià Miniſtris ſacrorum comam fuiſſe detonſam. Vis addam teſtimonia recentiorum; at relata ſuperſunt. Eſto tamen & ex Theologo Photiano ſuffragium, cui refragari Margunium pudebit. Simeon Theſſalonicenſis ille tuus, Marguni, quem ubique Theologorum Antiſtitem vocas, fuitque ſanè inter Photianos non Photianæ planè ignorantiæ particeps vir, ni deſipuiſſet in dogmatibus, nemini recentiorum Theologorum impar. Is, (4) inquam, ubique tonſionis Eccleſiaſticę mentionem facit. Vide, quę ſcribit de Monacho tonſo, & in libris de Sacramentis, atque inde diſce, quàm falſum ſit, alienam ſemper à Græciæ Sacris fuiſſe capitis detonſionem. Hæc adeò propria Miniſtrorum noſtrorum eſt,

(1) *Nota 35. ad Can. Antioch.*
(2) *Hereſ. 88. Maſſalianorũ n. 6. jux. editio. Petavii.*
(3) *In Can. 52. Trull.*
(4) *Penes Goar. in Euchol. ad off. parvi habitus not. 20. pag. 494. col. 2. & in Ordin. Lectoris not. 6. pag. 140. col. 2.*

eſt, ut paſſim occurrant penes (5) Balſamonem illa, ἀποκαρσις ἀρχιερατικὴ. *Detonſio Pontificia*, &, σφραγὶς ἀποκαρσέως ἀπὸ χειρὸς ἱερατικῆς: *ſigillum tonſionis è manu Sacerdotali*, & (6) ruſus μοναχικὴ ἀπόκαρσις: *tonſura monaſtica*: Optimè igitur Latini morem vetuſtiſſimum, Græciſque etiam communem retinentes caput Miniſtrorum detondent non juventutem, aut nuptias præ ſe laturi, quas miror adſcribi libidini à Græco homine, qui ſciat non omnibus Clericis nuptias eſſe libidinoſas. At malè Photiani comam nutriunt tantâ propediem vetuſti moris negligentiâ, ut audeant ſacram Coronam Latinis objicere, quam ſcilicet hoc ſæculo ſolo cœpere Photiani ſpernere, uſitatam ſemper in Græciâ, traditamque ab Apoſtolis, ut poſteri ea vel memoriam ſpineæ coronæ, quæ Chriſti tempora ſauciavit, retinerent, vel gloriam Petri Eccleſiæ Coryphæi olim ab Ethnicis decalvati imitarentur, vel denique regale Sacerdotium, quo ſcilicet Miniſtri funguntur Sacri, ſignificarent, aut aliam ob cauſam, ut varii variè exponunt. Pro quo videndi (7) Beda, (8) Germanus, (9) Iſidorus, (10) Dionyſius, (11) Magrius, poſt (12) Gloſſam. Neque enim audiendus eſt (13) Ciacconus, qui Coronæ hujuſmodi initia refert ad Anicetum Pontificem, quando ſibi ipſe contrarius eſt, qui dixerat (14) Anacletum ſanxiſſe, ne Epiſcopi, vel Clerici comam nutrirent, utique ne Coronâ capillorum propagine celaretur, cujus nimirum initia Apoſtolis adſcribenda ſunt teſte Beda Latinis, Græcis Germano Patriarcha penes (15) Goarium. Nec diſſident, quæ nobis Sanctiſſimi Patres oſtentant. Nam (16) Hieronymus Auguſtino ſcribens ſic dicit: *Fratres tuos Dominum meum Alypium, & Dominum meum Euodium, ut nomine meo ſalutes, precor Coronam tuam.* Et Auguſtinus (17) Proculiano Epiſcopo: *Per Coronam*, inquit, *noſtram adjurant nos veſtri, & per Coronam veſtram vos adjurant noſtri*: Unde manifeſtè colligitur, à IV. Sæculo deferendæ *Clericæ*, ut vulgo Coronam hanc vocant, morem in Eccleſia fuiſſe, quam hoc ultimo ſæculo Margunius audet impuriſſimo ore, ſceleſtiſſimo calamo coronam libidinis appellare. Imò idipſum uſuveniſſe in Græcia etiam poſt Schiſma evidens eſt ex monumentis Photianorum ipſorum. Quid enim aliud ſignificat παπαλῆθρα, de qua (18) Balſamon, & poſt illum (19) Arſenius, Leo (20) Monachus, Matthæus (21) Calecas, Antonius (22) Lemnius, & (23) Campanas, aliique penes (24) Diplovatacium, niſi coronam ipſam Sacratorum Deo per Ordines hominum, & uti dicimus inſigne Capitis Clericorum? Adde Icones è recentiſſimis Photianorum Muſæis depromptas, publicèque expoſitas à (25) Goario, in quibus prorſum, retrorſumque Diaconi figurâ propoſitâ, miniſtri non ſolùm coronam habent, ſed ingentem illam ſanè, qualem vix Latini Epiſcopi deferunt. Unde repetitò concludimus, quam Margunius coronam libidinis appellat, eam à Græcis delatam etiam ſub initium hujus, in quo ſcribimus, ſæculi. Deferri etiam ab iis, qui ἀνομίαν Photianorum deteſtati cæremonias noſtras intelligunt, earumque juſſis obtemperant: neque enim quòd aliqui ex Noſtris deſipiunt, moreſque Photianorum, quorum averſantur dogmata, incurioſè recipiunt, propterea Gens ipſa mores illos aut probat, aut laudat, ſed Antiquitatis ſuæ planè tenax id faciendum docet, quod Rituales libri, queis utitur, palam edicunt.

(5) In Can. 33. Trull. (6) In Can. 21. Trull. (7) Lib. 1. hiſt. Anglic. c. 22. (8) In Theor. rerũ Eccleſ. (9) Lib. 2. Inſtr. Cleric. c. 1. (10) De Eccl. Hierar. c. 6. (11) In Hierolex. d. Tonſura. (12) In c. 2. de vit. et honeſt. Cler. (13) In Aniceto. (14) In Anacleto. (15) In Ordinat. Lect. ad Euchology. not. 5. pag. 142. col. 2. (16) Extat inter Epiſ. Auguſt. Ep. 26. (17) Epiſ. 147. (18) Penes Magrium in Hierol. verb. Papalethra. (19) In Collect. Cano. c. 93. (20) In Etheſi Canon. ad Trull. (21) Lib. 1. de Error. Græcor. (22) In Synopſ. Concil. c. 6. (23) De vi Canonum Schol. 12. (24) In Synop. Jur. Græci tit. de Ordin. (25) In Euchol. ad Miſſ. S. Joan. Chryſoſt. not. 162. ſub initium. pag. 147.

VII. Hinc porro Catumſyriti, aliorumque profligantur affaniæ, quando ex dictis conſtat, Genti noſtræ ſemper, citra omnem ſuperſtitionis notam, citra omnem Pythagoreę Sectę ſuſpicionem, citra omnem lenitatis re neglectæ jactantiam, licuiſſe, barbam ad Sacra promiſſiſſimam ferre: eidem tondendi capilli morem antiquiſſimum eſſe, quem publicè probat, publicè jubet, & in ſapientioribus Gentilium ſuorum uſurpat, nullo modo vituperanda, ſi Græcorum plerique Nazarę am cæſariem amant, cùm id præter ejus Leges ſit, imò contra Leges ipſius, crimen ſanè, ſed perleve, quod quantum diſtat à ſuperſtitione, tantum ab omni luxurioſi ornatus culpa, cui ſcilicet obnoxii (Proh pudor, inverſique mores!) Clericorum nonnulli noſtrorum ſunt, quorum deraſis ad cutem capitibus, Batavis, Sicambriſque nuribus detracta cæſaries quæritur, paraturque, ut, qui vix ſtolam, inſtitamque deceant, ſuper *birris* atque *ſuperpelliceis* fruticent Cyrrhorum, cincinnorumque corymbi. Verùm ſi tam apertè delirant hoſtes Noſtri, cùm cultus Noſtros graves, atque ſeveros condemnant, quis illos inſanire non dicat, cùm ſeveritatem ipſam jejuniorum Noſtrorum, uti ſuperſtitioſam, plenam jactantiæ furioſè deſpiciunt? Parcere Nos dicunt lenitatis oſtentandæ cauſa piſcibus, quos animat Sanguis. Cur non potiùs continentiæ cauſa? Cùm eadem res, idemque hominis actus in bonam, malamque interpretationem adduci poteſt, humanitatis ratio, Charitatis Chriſtianæ præceptum, prudentiæ omnis dictata jubent, meliorem interpretationem ſequi, ut, ſi contrà faxis, inhumanus, imprudens Lege humanâ, & divinâ protinus habeare. Cùm enim homo à natura ipſa bonus ſit, quemadmodum latè probat ex (1) D. Thoma (2) Menochius, & ſenſit (3) Ariſtoteles, docetque (4) Gloſſa Sacra, cui Jobus (5) adſtipulatur dicens: *ab infantia crevit mecum miſeratio, & de utero egreſſa eſt mecum*: & Eccleſiaſtes (6) docens: *fecit Deus hominem rectum*, & ratio ipſa perſuadet, quando à Deo bono bonum procedat oportet: ipſo (7) dicente, vidiſſe ſe bona valde cuncta, quæ fecerat, atque atteſtante (8) Philoſopho, *naturam rei melioris auctricem eſſe, quoad eius fieri poteſt*, mox (9) etiam: *naturam ex his, quæ fieri poſſunt, quod melius ſit, facere ſolitam*. Cùm, inquam, homo à natura bonus ſit, opus ejus bonum eſſe *præſumitur*, ut voce Juris utar; à bono enim bonum: Quare nemo deliquiſſe præſumitur, niſi aliunde probetur. Quod effatum in Jure celeberrimum eſt, conſtatque authoritate (10) Ulpiani ſcribentis, *Socium amoventem rem communem præſumi amoviſſe jure ſuo, non autem, ut furtum faceret*: & (11) iterum, *Socium verberantem Servum communem non teneri injuriarum, cùm ſuo jure, non autem ut injuriam ſocio inferret, feciſſe præſumatur*. Idem ſæpe (12) Jura conſtituunt, traditque (13) Ripa, & (14) Menochius latè. Atque huc pertinent, quæ in Similibus docent Juriſconſultiſ-

ſimi

(1) 1. 2. q. 63. art. 1. in reſpon. (2) De Præſump. lib. 5. præſum. 1. n. 7. (3) Lib. 2. Ethic. c. 1. & lib. 6. (4) Interlinearis in ca. 4. Matthæi. (5) Cap. 31. n. 18. (6) Cap. 7. n. 30. (7) Geneſ. c. 1. in fin. (8) Lib. 2. de part. Anim. c. 14. (9) Lib. 4. eod. c. 10. (10) In L. merito ff. pro Soc. (11) In L. ittẽ apud Labeonem §. ſi communem ff. de injur. (12) L. cũ pater §. rogo ff. de leg. 2. & L. omni modo in princ. ff. de inoff. teſtam. (13) In L. ult. q. 55. Cod. de revocãd. donat. (14) d. lib. 5. præſump. 4. per tot. (15) In L. precibus n. 21. ver. excuſat. ergo C. de impub. & aliis ſubſtit. (16) Conſ. 311. quidam Thomas col. 2. verſ. venio ad ſecũdum. (17) Conſ. 113. n. 1. lib. 2. (18) In c. 1. n. 7. de Cler. non reſid. (19) Conſ.

Digitized by Google

ſimi viri. Nam (15) Baldus aſſeruit, *præſumptionem* eſſe pro eo, qui ſe excuſat, & (16) alibi reſpondit, neminem *præſumi* fœnore functum, cui ſubſcribit (17) Abbas, qui alio (18) in loco conſtituit, actum, qui ad bonum, malumque referri poteſt, niſi manifeſtè malus appareat, bonum cenſendum. Aretinus (19) etiam aſſeruit, verba ita intelligenda, ne ſonent delictum; additque (20) alibi, non *præſumi* Tutorem ex bonis pupilli quidquam ſibi quęſiſſe, quandoquidem, quod nefas eſt, delictum *præſumeretur*. Etiam (21) Craveta, citato Corneo, docet, cùm quandoque eadem res eſſe *præſumitur*, ceſſare *præſumptionem*, ſi inde arguatur delictum, id, quod etiam docuit (22) Grammatica. Propterea, quod actum eſt, factum eo loco, ac tempore cenſetur, ex quibus delictum evitetur, ut tradit (23) Bartolus, (24) Alexander, (25) Pariſius, (26) Alciatus, (27) Craveta, (28) Gabriel Antonius, (29) aliique. Et conſilia, quæ bona, malave ſunt, bona *præſumuntur*, & aſſertio dubia in ſenſum catholicum trahenda eſt. Quin imò, etiamſi ſuſpicio adſit, ſi aliunde ratio aliqua pro hominis innocentia ſe ſe ingerat, huic ſtandum eſſe, ſolemni Suffragio cenſent DD. Quò fit, ut veriſſimam arbitremur ſententiam Antonii de Prato (30) Veteri, dicentis: ſi uxor amovit res mariti, non cenſeri id feciſſe furti cauſa, ſed nomine hypothecæ ſuæ dotis, ut bona illa penes ſe haberet; itidemque quod (31) Cępolla dixit, eum, qui alium percuſſit, *præſumi* id feciſſe animo ſe defendendi, non ut illum vulneraret: Denique, quod (32) Menochius cenſuit, conſuetudinem inductam *præſumi* in caſu licito, multaque alia, de quibus cum probatiſſimis Juriſconſultis diximus in Tractatu (33) *de Præſumptionibus* à Nobis, hoc, quo ſcribimus Anno, publicitus pro munere explanatis. Conſtat ex his, ea, quæ dubia ſunt, meliorem in partem accipienda, peccareque eum, qui adiaphoron actum ad eam revocat notam, ut malus judicetur, cenſeaturque. Quo ſpectant Pauli (34) verba: *tu quis es, qui judicas alienum ſervum?* quæ (35) Jacobus repetit: quandoquidem ex nullâ conjecturâ, & ex ineptis ſuſpicionibus ferre de moribus hominum ſententiam, ſceleſtiſſimum eſt, præceptoque & Charitatis, & Prudentiæ unuſquiſque ad id adigitur, ut piè, clementerque *Proximorum*, ut vulgò dicimus, facta interpretetur, quemadmodum receptus à Jure (36) Beda conſtituit.

VIII. Quòd ſi vel quæ dubia ſunt, & in utranque partem trahi queunt, *præſumptione* Juris in bonam, melioremque accipienda ſunt, ita, ut, qui aliter faxit, peccet temerè lati reus judicii; quid de iis arbitrabimur, qui, quę bona, quæ Sancta, quæ ab Eccleſiâ ipsâ Romanâ ſemel, iterumque approbata ſunt, malignis interpretationibus lædunt, injurioſis judiciis reprobant, atque inconſultâ temeritate condemnant? Scilicet illos abominari decet, uti Veritatis hoſtes, uti calumniatores improbos deteſtari, atque uti dementis proterviæ reos publicâ ſententiâ plectere, plectendoſque docere. Fecit id Sancta Romana, & planè pia mater Eccleſia in Catumſyrito, utinam & in blateronibus hiice recentibus idipſum præſtet, qui cùm

9. col. ver. ſed ī dubio. (20) Conſil. 31. n. 3. (21) Conſ. 244. n. 2. (22) Conſ. 23. n. 1. in Crimin. (23) In l. non ſolù. §. ſed ut probari n. 2. ff. de oper. nov. nunci. (24) Conſ. 24. n. 23. lib. 2. (25) In c. in præſentia n. 31. de Probat. (26) De Pręſum. reg. 3. pręſump. 3. n. 2. (27) Conſ. 205. n. 9. (28) Lib. 7. Concl. Crimin. 2. n. 26. (29) Bald. in l. 1. n. 13. Cod. de Ser. fugit. ubi Jaſ. Alciat. d. reg. 3. pręſum. 1. Cravet. d. conſ. 205. n. 9. Gabriel d. concl. 2. n. 2. Rojas de hęre. p. 1. n. 367. (30) Inter Conſ. Alexan. conſ. 129. n. 2. (31) Conſ. 1. n. 3. in Crimin. (32) De Pręſump. lib. 2. pręſum. 1. (33) Prælect. 37. (34) Ad Rom. c. 2. (35) In Epiſt. Cano. c. 2. (36) C. 2. de Reg. Jur.

probata per Apoſtolicam Sedem reprobent, ipſam Sedem maximopere lædunt. Nam Græcorum Mores per Florentinum Concilium non damnatos, probatos potiùs Orbis Terrarum Magiſtra cuſtodiendos edicit, docet uſurpandos, tutandoſque, cùm per Leonem X. (1) imperat; *ut nullus Ritus, & cæremonias Græcorum in dicto Concilio Florentino, vel aliàs approbatos blaſphemare, aut reprobare, ſeu improbare audeat*: cùm per (2) Leonem IX. teſtatur, *nullum Græcorum etiam Romæ perturbari, vel probiberi à paterna Traditione, ſive ſua conſuetudine; quin potiùs ſuaderi, & admoneri; eam obſervare*; cùm per (3) Alexandrum IV. cogens Græcos Epiſcopos, qui Latinorum Principum imperio ſubjecti ſunt, Synodo quotannis à Latinis Epiſcopis habendę intereſſe, eos tamen minimè compellat, ſuſcipere, aut cuſtodire decreta Synodorum hujuſmodi, quæ fortaſſis Ritibus, Moribuſque Græcorum catholicæ Fidei non repugnantibus contraria, lata fuerint. Extant celeberrima verba tanti Pontificis Græcè: πρὸς τὴν σύνοδον ἢ τοῦ λατίνου Ἐπισκόπου ὁ Ῥωμαῖος Ἐπίσκοπος ἐν τῇ αὐτοῦ ἐνορίᾳ τὸν θρόνον αὐτοῦ ἔχων ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ μετὰ τῶν ἡγουμένων, καὶ τῶν ἱερέων αὐτοῦ τῶν τὴν φροντίδα τῶν ψυχῶν ἐχόντων κρατεῖται ἀνεπικόπως συντρέχειν, τὰ συνοδικὰ τοῦτο θεσπίσματα, ἃ μέντοι τοῖς γραικοῖς ἔθεσι μὴ ἐναντίοις τῇ καθολικῇ πίστει, καὶ ἐκ τῆς Γραικῶν ἐκκλησίαις ἐνσχημένοις μὴ ἀντιβαίνουσιν ἀντέχεσθαι, καὶ λαμβάνειν. Quæ verba Latinæ linguę, ùnde fluxerant, in Græcam, ſic reddidit Vincentius (4) Riccardius Cler. Reg. *Ad Synodum Latini Epiſcopi Rhomæus, hoc eſt Græcus, qui in ejus diœceſi Sedem ſua tenet, Epiſcopus, ac pariter Abbates, ejuſque Sacerdotes animarum curam habentes ſemel in anno expeditè accedant, & Synodica decreta, quæ Græcis quidem inſtitutis Catholicæ fidei non repugnantibus, & à Græcis receptis Eccleſiis non adverſantur, ſuſcipere, & obſervare teneantur*. Vix numerari poſſunt Sanctiſſimorum decreta Patrum, ſive Pontificum, queis Ritus noſtri, Mores noſtri Fidei Orthodoxæ non repugnantes apprimè probantur, commendantur, uſurparique jubentur à Græcis. Vide aliqua penes (5) Allatium. Quid plura? Mores noſtri Romæ hoc ſæculo publicè uſuveniebant ex Diplomate (6) Urbani VIII. donec ad evitandum incommodum Alumnis Collegii noſtri peculiari privilegio indultum, moribus Latinorum ut vivant, Græcos mores iterum accepturi, poſtquam in Græciam redierint, nec acturi unquam, ut ad latinum Ritum tranſire illis liceat, ex præcepto ejuſdem (7) Urbani VIII. ad cujus inſtar Alumni iidem etiamnum ſe ſe voto, ac iureiurando ſolemniter obligant. Adeò verum eſt, Mores, quos hoſtes reprobant Noſtri, bonos per ſe eſſe, quippe qui Sedis Apoſtolicæ authoritate probantur. Neque enim alii ſunt, qui probantur, quàm ii, quos improbant hoſtes Noſtri. Scilicet, Sede Apoſtolica approbante, in jejuniis à cibis, quos Sanguis animat, abſtinemus: atque hoc eſt, quod Græcorum in Urbe Alumni ſemper uſurparunt, donec conceſſum illis eſt, more Latino jejunia peragere. Hoc eſt, quod Apoſtolica Diplomata iubent in Græcia uſurpari ab iis, quos ad Græciæ ſalutem perpaucos ſuis impendiis inſtituit.

(1) Bulla data 18. Maji 1521 extat penes Allat. de Interſt. pag. 13. (2) Ep. 1. c. 29. ad Michaelē Cerular. & Leon. Acridanum. (3) Conſt. Cyprian. an. 1260. (4) Ex Euchol. MS. Altempſ. Biblioth. penes Allat. ubi ſupr. pag. 3. & 4. (5) d. Lib. de Interſt. à pag. 5. ad 29. (6) Num. 69. penes Allat. ib. pag. 25. (7) Ejuſdē Diplom. n. 15. penes eundē ibidem.

fuit. Hoc eſt, quod Romæ ab Epiſcopo Græco publicè, citra notæ ullius periculum fit, cui olim petenti, ut ſibi, quod Alumnis Græcis ex Apoſtolica benignitate licet, liceret, ut nimirum jejuniorum more Latino peragendorum poteſtas fieret, graviter reſponſum, eam ob rem à Sede Apoſtolica Græcum Romæ Epiſcopum detineri, ut ex Græcis Inſtitutis vivens, Moreſque probatiſſimos Græcorum profeſſus Schiſmaticorum refellat calumnias aſſerentium, mores Græcorum à Romanâ Eccleſiâ damnari. Proinde non ſine piaculo ad crimen Proximos provocante fieri poſſe, ut ea poteſtas fiat à Romano Pontifice, quâ quis opinetur, propterea Græcum Epiſcopum Romæ eſſe, ut Eccleſiæ ſuæ Mores, Legeſque contemnat, quas Romana Eccleſia diligit, laudat, fovet, incolumeſque, ac perennes, modò Schiſmatis teterrimi abſint dogmata, exoptat.

IX. Hæc Sapientiſſimus Pontifex, (1) hæc Vaticanum Oraculum: & meritò hercle. Novit enim, quàm congruat hæc à cibis ejuſmodi ſolemnis Nobis abſtinentia Moribus Antiquorum, Priſcorumque Jejuniis, penes quos translativum eſt Xerophagiæ nomen, de quo vide (2) Magrium, & eruditum (3) Cabaſſutium, quorum à ſententiis non diſſident, quæ ſcribit (4) Balſamon, teſtatus Xerophagiam ex nominis ipſius ſignificatione, & Græcorum conſuetudine nihil aliud eſſe, niſi ſiccorum eſum ciborum, quem & cœnam puram tùm à Judæis, tùm ab Ethnicis appellatum ex (5) Philone, (6) Apulejo, & (7) Plutarcho docet (8) Baronius. Conſonat (9) Caſſianus de Monachorum jejuniis agens, rationemque reddens, cur Monachi non facilè defatigentur. Nam, *non enim*, inquit, *magno corporis labore fatigantur, quia non tanta curâ inter eos prandendorum ciborum, vel coctionis impenditur; quippe qui maximè Xerophagiis, & homophagiis utuntur*. Ex quibus conſtat, Xerophagiam uſurpantes interdixiſſe ſibi cibis omnibus uvidioribus. Quod (10) Tertullianus his verbis expoſuit. *Arguunt, quòd etiam Xerophagias obſervamus, ſiccantes cibum ab omni jurulentiâ, & uvidioribus quibuſque pomis, ne quid vinoſitatis vel edamus, vel bibamus, lavacri quoque abſtinentiam congruentem arido victui*. Quibus verbis neſcio quid ſimile paſſos Chriſtianos tradit ab Ethnicis ei, quod nempe Nos à calumniatoribus patimur, ad ſuperſtitionis, & jactantiæ culpam coacti, qui perſimilia (ſiquidem non omnino antiquam Severitatem ſervamus) antiquæ auſteritati conſtanter exequimur. Nam imperatum Nobis, ut Xerophagia in jejuniis utamur, eâque contenti ſimus, conſtat ex Laodiceno (11) Concilio, & ante Laodicenum idipſum nobis ex Chriſtiana conſuetudine Clemens (12) Alexandrinus præceperat, quo factum eſt, ut diu in Græcia minimè licuerit jejuniorum tempore, diebus Sabbati, Soliſque exceptis, niſi Siccis; incoctiſque veſci cibis, donec paulatim, æſtu Charitatis tepeſcente, uvidis etiam cœptum veſci, iis tamen, qui minimo juſculo indigent, nec humectant, potiùs exſiccant; acceptaque eſt in eum ſenſum Xerophagia, ut uſus ſit exſiccantium ciborum, quando ξηροφαγεῖν & in hanc ſententiam ritè pronunciatur, ut docent (13)

(1) *Vide Michael. Juſtinianum. Epiſt. lib. ult. Ep. 8. ad Archiep. Falſaripum.*
(2) *In Hierolex. dict. Xerophagia.*
(3) *In Notit. ad Can. 50. Laodicen.*
(4) *Ad Can. 50. Laodic. et ad Can. 69. Apoſtol.*
(5) *De Vit. Contemplat.*
(6) *In Aſclepia. in fin.*
(7) *Lib. de eſu Carn.*
(8) *Ad ann. Chri. 34. n. 154.*
(9) *Collat. li. 4. c. 22.*
(10) *Lib. de Jejunio.*
(11) *Canone 50.*
(12) *Lib. 2. Pædagog. c. 2.*
(13) *In dict. ξηροφαγεῖν.*

Lexica. Hinc permiſſum, animantibus veſci, ſed iis, quæ exanguia ſunt, quippe quæ vilia, nec admodum laſcivienti ſtomacho grata, frigidaque per ſe calorem, fervoremque carnis caſtigant: gulamque, & luxum orexeos in apparatu epularum delicias ſectantis domant.

X. Atque is mos in Græcia antiquiſſimus eſt, atque probatiſſimus ex traditis per (1) Balſamonem, & noviſſimè per Zachariam (2) Cretenſem Scordillium cognomento Marapharà, quem ſequitur Nicephorus (3) Paſchalea; &, quod potiſſimam laudem meretur, conſtantiſſimè uſurpatus. Non enim apud Nos ſibi quiſque pro libito, ægritudinem cauſatus, licere putat, Jejuniorum tempore, à macello delicias præſtinare, neque tam faciles Antiſtites ipſi Medicorum perjuriis decepti poteſtatem faciunt cujuslibet comedendi; ſed & hi quidem rigidiſſimè obſequium erga ſacras Leges à Populis exigentes nunquam, ut carnibus veſci, rarò, ut piſcibus liceat, concedunt; ſubjecti verò, cujuſcunque conditionis eſſe cenſeantur, adeò ſine Antiſtitum facultate vetitis uti dapibus reverentur, ut ne ægroti quidem, & ſontico laborantes fas eſſe putent, quod penes Gentes alias Exanthematis, vel Pſydraciæ, aut Epinyctidis (quæ nomina papularum, puſtularumque ſunt penes (4) Celſum) alicujus causâ protinus uſurpatur. Quare (5) Balſamon negat, vel in mortis confinio quartâ, & ſextâ Feriâ, Quadrageſimoque jejunio ægrotis carnes permittendas: & Gregoras (6) narrat Andronicum Imperatorem ætate etiam decrepitâ ſtomacho laborantem non tamen ſibi fas putaſſe, piſcibus veſci, proptereàque illi ſerotinum cibum ſumenti ἦν, ait, τὰ τῆς τροφῆς ὀστρακόδερμα πάντα, διὰ τὴν νηστείαν ἐκείνων ἡμερῶν νόμιμον. ἐφ᾽ οἷς δέον ἀκρατοποσίᾳ χρήσασθαι, δυνηθῆναι γηραιὸν τονῶσαι στόμαχον πρὸς κατεργασίαν σκληροτέρας ἐκείνης τροφῆς. *appoſita erant omnia teſtacea propter jejunium illorum dierum, poſt quæ, cùm merum bibendum fuiſſet, quo vetulus ſtomachus ad duriorem illum cibum conficiendum firmaretur, &c.* Adeò penes Nos nullum ſtomachorum diſcrimen eſt, quod penes quoſpiam tam artificioſè, tam medicè conſideratur, ut religioſum ſit, oleo uti, cancrum comeſſe, muriam deguſtaſſe, nec ſine piaculo ire in ventrem poſſint oſtrea, quę extra jejunia ſunt in deliciis delicatulis hiſce, quibus, ſi compares Noſtros ſicco ciborum apparatu ſaginantes jejunia, ut phraſi utar Tertulliani, jam videbis, quantam laudem mereantur ii, quos ineptè vituperas. Certè maximus ille Pontifex noſtro ævo Clementiſſimus Clemens ordine IX. me coram audiente, cùm Alumni Græcorum juſſam quotannis, Hypapantes die feſto, candelam ſacris pedibus advoluti offerrent, hanc Græcorum in jejuniis caſtam ſeveritatem mirificè laudavit, affirmavitque, à ſe maximopere diligi eam Gentem olim Orbis Terrarum Magiſtram, Eccleſiæ columen, cui ad Veritatis amorem revocandæ libenter dexteræ damnum impenderet: cùmque non ſine lacrimis gratias raræ erga nos Pontificis non Veneti benevolentiæ, redderemus, bono animo Nos eſſe juſſit, diuturnamque ſibi, ſi Superis placuiſſet, vitam precari; etenim effecturum ſe, ut amari Romæ ſe Græci omnes agnoſcerent. Hæc ille pauperum Pater, verèque Cle-

(1) *In Can. 50. Laod. & 69. Apoſt.*
(2) *In Opuſc. de Jejun. addito ad Calcem Horologii.*
(3) *Syntaxi de Jejun. ad Calcem Horologii.*
(4) *Lib. 5. c. 24.*
(5) *Ubi ſuprà.*
(6) *Lib. 9. hiſt. c. ult.*

mens

Digitized by Google

mens Pontifex, quem citò abſtulere Fata, ne quid ulteriùs poſt illum Nobis ſperandum ſit; imò potiùs ut poſt illum pugnaciùs nobis contendendum ſit, ne, quam ille laudavit ex more jejuniorum, Gentem homunciones ineptiſſimi veſanè vituperent.

XI. Sed vituperent, ut libet, Nobis perinde eſt eorum vituperatio, ac olim Phocioni Cerdonum Athenis dicteria, quæ cùm amaro riſu excepiſſet, *næ Vos*, inquit, *illud à me minimè obtinebitis, ut vobis iraſcar, quorum ex ignorantia loquacitas*. Scilicet & hi, qui Noſtra vituperant, ignorantiſſimi mentiuntur tùm in iis, quæ ſupra rejecimus, tùm in eo, quod præſertim affirmant, à Nobis ineptos Ordinibus reputari, qui capillum, barbamve totonderint, aut in jejuniis piſcem aliquem deguſtarint. Nuſquam enim, aut ex Canonicâ re noſtrâ, aut ex conſuetudine in Græciâ recepta has ineptias probaverint, quas potiùs utroque ex capite calumnias meras, meraſque, ac Siculas gerras actutum oſtendam. Nam Theodorus (1) noſter ubi rejiciendos ab Ordinibus docuit eos, qui calvi fœdè, planèque glabri, ac depiles ita naturâ ſunt, ut riſum provocent ſpectatorum, horroremve: addit: Τοὺς δὲ ἐπὶ κουρᾷ ψαλίδος γενομένους, καὶ τὴν κόμην παντελῶς καρέντας οὐκ ἀποπέμπεσθαι ἄξιον, κουρὰ γὰρ σφραγὶς ἐκκλησιαστικὴ τῆς ἱερωσύνης, καὶ ἀναγκαία τοῖς ἱερωμένοις κατὰ τὰ νόμιμα· τοῦθ' ἕνεκεν οὐδὲ ἀπρεπὲς κἂν λίαν ἐπιτεταμένον. *At eos, qui forficularum tonſuræ ſubjecti ſunt, & comam penitùs totonderunt, nefas rejicere. Tonſura enim ſignum Eccleſiaſticum Sacerdotii, & neceſſarium initiatis juxta leges. Quare nec dedecens, licet vehementiùs impacta*. Quo teſtimonio pariter evincitur, & tonſuram à Græcis agnoſci contra Photianos, eandemque impedimento non eſſe ſacris Ordinibus contra maledicos Nebulones. Utroſque premit (2) Harmenopuli Authoritas dicentis: ἡ κουρὰ μὲν ἐυπρέπεια τελεῖσθαι τῶν ἐν τῷ Κλήρῳ· διὸ καὶ τὴν χειροτονίαν οὐκ ἐμποδίζει· πῶς γὰρ ἐμποδίσει ἡ ἐν τῇ χειροτονίᾳ ἀναγκαία; *Tonſura ſanè decus eſt Clericorum, quare Ordinibus recipiendis impedimento non eſt: quî enim impedimento erit, quæ in ipſa manuum impoſitione neceſſaria eſt?* Addit Arſenius (3) Hieromonachus: κείρειν τὴν ἐπὶ κεφαλῆς τρίχα τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἐστὶ δέον, κατὰ τὸν θεῖον Ἐπιφάνιον, καὶ γὰρ ἐκτεινομένης κόμης ἀνὴρ ἐπονείδιστος τοῖς ἐν Κλήρῳ· τοὺς γοῦν ἀπερικείρους τούτους οὐ χρὴ χειροτονεῖν πρὶν τὰ κείρεσθαι, τοὺς δὲ κατ' ἔθος κεκαρμένους ἀναλαμβάνομεν. *Decet Eccleſiaſticos caſariem tondere, juxta Divum Epiphanium. Nam promiſſæ homo comæ inter Clericos vituperandus. Ergo intonſos hoſce non licet Sacris initiare, eos verò, qui juxta morem tondentur, recipimus*. Adſtipulatur Joannes (4) Citri: nam interrogatus εἰ κεκαρμένον ἄξιον εἰς χειροτονίαν ἀναλαβεῖν, an detonſum ad Ordines admittere fas? Reſpondit, εἰ οὐκ ἐπ' ὀνείδει, καὶ ἀτιμίᾳ κέκαρται, ἀλλ' ἢ ἑκουσίως, ἢ κατ' ἔθος τῆς χώρας, δῆλον, ὅτι οὐδὲν ἀπαγορεύει, ὅτι μὴ χειροτονηθῆναι. *Si non ex contumelia, & infamia detonſus eſt, ſed vel ſponte, vel ex more regionis, nihil obeſt, quin Sacris initietur*. Hæc de tonſura capilli, quid de radentibus barbam? Idem ſanè penes Nos Juris eſt, quamvis enim Euſtratius Patriarcha decreverit, ne quis Clericus barbam tonderet; ſi totondiſſet, ut à Clericorum numero alienus eſſet, cujus decretum Græcè retulimus ſuperiori (5) Reſponſo, attamen, ut bene notat (6) Canonarcha, id intelligendum eſt in primis de ſacratis jampridem hominibus, qui promiſſam jamdudum barbam demetere, gravitatemque Miniſtris noſtris debitam lædere auſerint. Non enim penes Nos morem cultus licet mutare, gallicamque in ornatibus varietatem ſectari. Qui olim, is nunc etiam Nobis corporis cultus, tantâ Gentis tenacitate, ut ſi quis poſt, quàm Ordines graviores recepit, barbam deponat, is peſſimè penes plebem audiat, ſive criminentur molliciem, ſive potiùs inſaniam. Quò fit, ut eum à Sacris ceſſare oporteat, quorum Miniſter, ut ſæpe diximus *irreprehenſibilis, & inconfuſibilis* ſit oportet. Cæterùm, ſi qui ſine barba ad Ordines ſacros recepti ſunt, ii ſi Diaconi, aut hypodiaconi, uſque ad Sacerdotium demetunt barbam, leviter ſanè ſine novacula, ut malæ ſemper hirſutæ nihil deliciarum referant, demetunt tamen. Quod apertè docuit (7) Coreſſius ad Synopſim Nili his verbis. εἴτις ἱερεὺς πώγωνα ἔχων αὐτὸν φθαρεῖ, ἀνάξιος λειτουργεῖν, ἄτιμος γὰρ παρ' ἡμῖν, καὶ τοῦτο πράξας ἐν ὑποψίᾳ φιλικοῦ κόσμου, ἢ μᾶλλον ἠλιθιότητος γέγονεν· εἰ δέ τις τῶν ὑπὸ τῆς ἱερωσύνης φθείρῃ τὸ γένειον, οὐδὲν ἔνοχος, οὐ γὰρ βαθυπώγωνας εἶναι διάκονοι, καὶ ὑποδιάκονοι· χρὴ δ' ὅμως αὐτοὺς, εἰ καθ' ἡλικίαν ἔξεστι, δασεῖαν ἔχειν τὴν παρειάν· ὅθεν νομίζω, εἴτις λαϊκὸς ἐν χρῷ ξυρεῖται, οὐκ ἀνάξιον χειροτονίας. *Si ſacerdos promiſſam, quam habet fortaſſis, barbam corrumpat, ineptus eſt miniſterio ſacro, quippe infamis penes nos, quando id agens ſuſpectus eſt vel amatorii ornatus, vel potiùs vanitatis, atque ſtoliditatis. Quòd ſi quis eorum, qui minori funguntur Ordine Sacerdotio, corrumpat barbam, nullo id modo vituperandum: neque enim promiſſioris barbæ neceſſitas ulla eſt Diaconis, & Hypodiaconis. Decet tamen eos, ſi per ætatem licet, hirſutas habere genas. Unde arbitrator, ſi quis laicorum ſe ſe ad cutem radat, non ineptum ſacris Ordinibus*. Hunc in modum Coreſſius, ante quem Leo (8) Monachus: Τὸ γένειον, αἰτ, παντάπασιν οὐκ ἀναγκαῖον πρὸς χειροτονίαν, καὶ γὰρ εἴτις τὸ πρότερον ἀγένειος, καὶ χειροτονεῖται, εἰ ἄξιος, καθὼς καὶ ὁ εὐνοῦχος κατὰ τοὺς Κανόνας τῶν Ἀποστόλων· εἰ δέ τις ξυρηθῇ, πρὸ τῆς χειροτονίας μὲν, οὐκ ἀθέμιτον, μετὰ δὲ τῶν προτέρων χειροτονιῶν, εἰ ἐν χρῷ κακῶς, εἰ διὰ ψαλίδος, λασίαν ὅμως καταλιπόντων παρειὰν, καλῶς· ἀλλὰ ξυρούμενος μετὰ τὴν ἱερατείαν, ὡς ἠλίθιον, καὶ ἄτιμον χρὴ παῦσαι τῶν ἱερῶν, καὶ μὴ προβιβάζεσθαι τέλειον, ὡς τὸ σοβαρὸν τῆς ἀξίας ἀτιμάσαντα. *Barba nullatenus neceſſaria eſt ad Ordines recipiendos, nam vel quiſpiam à Natura barbam deſperat, & Sacris initiatur, ſi cæteroqui dignus, quemadmodum & ſpado juxta Canones Apoſtolorum. Quòd ſi quis ſe ſe raſerit, ſi quidem ante Ordines, fas erit; At poſt primos Ordines, ſi ad cutem uſque, malè: ſi forficulâ, hirtas tamen relinquens genas, bene. Sed ſi ſe ſe raſerit poſt ſacerdotium, ut mentecaptum, & turpem decet à Sacris ceſſare, neque deinceps provehi, quippe qui contempſit gravitatem ſacerrimæ dignitatis*.

XII. Eadem cenſet Arſenius (1) Chartophylax

(1) *De Interpret. ad Can. Pœnit. S. Baſilii.*

(2) *In Prochir. Juris Canon. ad Can. Pœnit. S. Baſilii.*

(3) *In Collect. 2. Canon. c. 104.*

(4) *Reſponſ. 29. ad Cabaſilam.*

(5) *Reſponſ. 3. Sect. 3. n. 2.*

(6) *De vi Canonum Schol. 37.*

(7) *Ad Can. Carthaginie.*

(8) *In Eccleſi Canonū ad Trallan.*

(1) *In Syl.*

phylax

Digitized by Google

phylax, Antonius (2) Chryſochiras, Manuel (3) Malaxus, Helias (4) Cretenſis, Leo (5) Numodotes, Maximus (6) Planudes, aliique penes Joannem (7) Laſcarem, & noviſſimè penes Nicephorum (8) Meliſſenum Comnenum Epiſcopum Crotoniaten, quorum ſuffragiis adſtipulatur hodieque praxis, mos, & conſuetudo, quâ conſtat, Diaconos, & hypodiaconos non ſanè novacula, ſed hercle forſiculis ſibi barbam minuere, eam paſſuri promiſſiſſimè, undulatimque fluentem, ubi ad Sacerdotium pervenerint. Adeò falſum eſt, abigi à Sacris Jure noſtro eum, qui ſibi ante, poſtve receptos Ordines barbam totonderit. Iiſdem authoribus, eademque conſuetudine penes Nos uſu receptà id, quod de uſu piſcium in jejuniis hoſtes autumant Noſtri, falſiſſimum eſſe cognoſcitur. Mera enim calumnia eſt, abigi à Sacris penes Nos eos, qui, cùm abſtinendum eſt piſcibus, piſces deguſtant. Patet hoc primùm ex eo, quòd hac ſuper re altum Juriſconſultorum noſtrorum Silentium. Neque enim penes ullum invenies quidquam, quod repulſam hujuſmodi aſſerere videatur: ut mirum ſit fuiſſe, eſſeque homines tam apertæ mendacitatis, qui dixerint, Jure noſtro conſtitutum id, quod in Jure noſtro nuſquam eſt, quodque Juris Interpretes noſtri, uſque ad ſuperſtitionem curioſi, fœderatâ quâdam taciturnitate, penitùs neglexere. Quid quod & contrarium unà docent. Nam, cùm piſcium uſus in jejuniis Noſtris ad ſummum à Noſtris Theologis Gulæ criminibus, voracitatiſve ſuccenturietur, id, quod conſtat ex Simeone (9) Theſſalonicenſi in primis, & refert (10) Coreſſius, quo teſte: ἐλαίου ἐν ταῖς παρασκευαῖς, καὶ τετράσι τῶν νηστειῶν· ἡ ἰχθύος ἐν ταῖς νηστείαις κατάλυσις, ἁπλῶς γαστριμαργία. *Olei diebus Veneris, & Mercurii jejunio celebrandis. piſcis verò in jejuniis uſus ſimpliciter Gula eſt*. Magentinus (11) etiam recenſitis Canonibus (hoc nomine ſacras pœnas decretas certis criminibus appellant Noſtri) Gaſtrimargiæ. καὶ τούτοις, inquit, τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ πνευματικοῦ, ὁ ἔναιμα ἐν τῇ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ, ἢ τε κατὰ χρόνον παρασκευαῖς φαγών· Τὸ γὰρ φαγεῖν βρώματα τὸν τρόπον τοῦτον οὐχ ὑπὲρ γαστριμαργίαν· καὶ οὐχ ὁμολογῶ Λέοντι ἀνομίαν καλοῦντι τὰ τοιαῦτα, τὸ γὰρ ἄνομον κοινὸν ταῖς ἁμαρτίαις· ἴδιον δὲ ταύτῃ γαστριμαργία. *His ab exhomologeta Sacerdote plectitur, qui carnem, piſcemve, in Magno Quadrageſima jejunio, ſeu Veneris diebus per annum comederit. Nam cibum deguſtaſſe hunc in modum, non eſt ſupra Gulam, crimen aliquod. Nec aſſentior Leoni iniquitatem appellanti, quæ hujuſmodi ſunt: nimirum iniquitas communis eſt omnium criminum, propria hujuſce Gula eſt*. Hinc (12) Canonarcha ei præſens iraſcitur, qui reum violati per hujuſmodi cibos jejunii ad ineundum Jeroſolymam iter pœnâ conſtitutâ coegerat, quaſi id crimen ex immanibus illis eſſet, quæ pœnis graviſſimis expiantur, cùm, inquit, τὸ κρῖμα τοῦτο οὐχ ὑπὲρ τὴν γαστριμαργίαν ὑπάρχει, ὃ τιμωρεῖν χρὴ νηστείαις, καὶ μετανοίαις τὸ μέγιστον στρωταῖς. *Hoc crimen ſupra Gulam non ſit, quam decet plectere jejuniis, & incurvationibus ad ſummum ſtratis*. (fiunt Incurvationes ſtratæ flexis uno impetu genubus, ſimulque corpore reliquo in manus ad modum pugni contractas procidente, ut digitorum exterioribus internodiis ex parte corpus incumbat). Denique, ne quid intactum relinquamus, quod cæteri aſſerunt, ipſe etiam (13) Margunius, plerumque diſſidens omnibus accuratè conſtituit, tradens. τὸ κρῖμα τῆς γαστριμαργίας διπλοῦν εἶναι, γίνεται δὲ μέρος, ὅταν τοῖς νομίμοις βρώμασι χρώμενοι πλέον τρώγομεν, ἢ θέλει ἡ φύσις, καὶ ἡ ὄρεξις, καὶ τῷ πλήθει τῶν βρωμάτων, καὶ πομάτων καταστένομεν εἰς κίνδυνον τὴν ὑγείαν μας, μέρος δὲ, ὅταν τρώγομεν τὰ οὐ νόμιμα, ἤγουν κρέατα, γαλακτερά, καὶ ψάρια ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ, καὶ τούτων κοινὴ ἡ πονηρία, καὶ μόνη τὸ γαστρίμαργον. *Culpa Gulæ duplex eſt, ſit autem partim cùm legitimis cibis utentes, pluſquam natura, & fames deſiderat, avidi comedimus, & copiâ cibi uſque ad periculum ſalutem noſtram deducimus: partim verò, cùm iis, quæ minimè licent, veſcimur, puta carnibus, lacticiniis, & piſcibus in Sancta Quadrageſima. Porro communis malitia horum, & una eſt, quæ ad Gulam pertinet.*

...loge Can. in Niceno.
(2) *In explan. Synod. S. Nicephori.*
(3) *In Nomocanone in fin. ad Can. Pœnit.*
(4) *In Reſponſ. ad ſolitarium.*
(5) *In Ectheſi Canon. in Carthagin.*
(6) περὶ χειροτονίας c. 12
(7) *De Jure Græco, & Lat. tit. de Ordin.*
(8) *Lib. de Ritib. Eccl. Orient. c. 6.*
(9) *De Sacram.*
(10) *Ad 4. Can. Carthagin.*
(11) *In explicat. Can. Pœnit S. Petri Alexan.*
(12) *De Canon. vi Schol. 36. ad Canon. S. Baſil.*
(13) *Nota 99. ad Carthagin.*

SECTIO II.

Expenditur dictum Coreſſii circa peccatum Gulę, & conſtituitur, hanc non eſſe obicem Ordinum.

SUMMARIUM.

I. *Peccatum Gulæ ex ſe non rejicit ab Ordinibus. Defenditur dictum Jo. Citrii, refutaturque Coreſſius, & oſtenditur, Irregularitatem eſſe Juris poſitivi.*
II. *Docetur Coreſſius dari liberum arbitrium, & nullum peccatum naturale eſſe.*
III. *Quot modis Originale peccatum accipi poſſit.*
IV. *Gulæ peccatum, etſi pertineret ad crimen Originis, non propterea majori excuſatione dignum.*
V. *Quodnam fuerit peccatum primorum Parentum. Oſtenditur fuiſſe Superbiam.*
VI. *Ex Superbia natam in primis Parentibus infidelitatem, & errorem. Utrumque fuiſſe ſeductum: & retunditur dicacitas quorundam: oſtenditurque; hanc ſententiam non repugnare Apoſtolo.*
VII. *Conſtituitur, nullo peccato Gulæ rejici quem ab Ordinibus Jure noſtro.*
VIII. *Proponuntur objecta Catumſyriti ex Nilo, & Nectario Abbate.*
IX. *Proponitur utriuſque Photiani locus.*
X. *Oſtenditur dolus, & malignitas Catumſyriti.*
XI. *Contemptorem jejuniorum cenſeri ſuſpectum de hæreſi.*
XII. *Abſtinentiam à Carnibus, piſcibuſque nullo modo pertinere ad Sectam Pythagoream.*

I. Est igitur manifeſtum Jure noſtro, uſum ciborum, de quibus agimus, nihil ultra malitiam voracitatis, & Gulæ præſeferre, quod etiam DD. & Jura Latina concedunt, videnda penes (1) Filliuccium, (2) Navarrum & (3) Buſembau, atque (4) Toletum: Atqui Jure noſtro nemo à Sacris ob crimen Gulę repellitur: nemo igitur Jure noſtro à Sacris rejicitur ob ciborum uſum ejuſmodi. Adſumptio va-

(1) *In Interrog. pro Confeſſ. circa 9. Præcept. n. 4.*
(2) *In manual. c. 23. n. 120.*
(3) *In me-*

Digitized by Google

dull.li. 5. c.3. dub. 5. art. 1. n.4.

tio validiſſimæ argumentationis, quæ hoſtium Noſtrorum technas evertit ſexcentis teſtibus confirmatur. Nam Theodorus (5) Prodromus ἡ γαστριμαργία, inquit, καθ' αὑτὴν οὐ κεῖται θανάσιμον· γίνεται δὲ, εἴ τις φάγοι παρὰ τὰ νόμιμα, καὶ τότε μετανοῶν ἀγέτω ἐξομολογούμενος ὁ γαστρίμαργος, εἰ δὲ ἱερεὺς, μὴ παυσάτω· ἡ γὰρ ἁμαρτία αὕτη οὐδὲ χειροθεσίας ἀπωθεῖ, οὐδὲ λειτουργίας. *Gula ex ſe non eſt letbale crimen, fit ex accidente, ſi quis non legitimis cibis veſcatur.* (Mirare antiquiſſimi Canoniſtæ cum Latinis concors circa Gulam Suffragium) *Et tunc peragat Pænitentiam faſſus crimen in Exhomologeſi guloſus. Quòd ſi Sacerdos ſit, ne ceſſet à miniſterio, nam id criminis neque impoſitione manuum interdicit, neque Sacrificio.* Similia cenſet Maximus (6) Chryſoberges: nam de Vitiis diſputans: ἡ γαστριμαργία, inquit, μήτηρ γέγονε τῆς πορνείας, καὶ γὰρ κατὰ τὴν ἱερὰν ἱστορίαν οἱ ἀσελγεῖς ἐκεῖνοι ἔφαγον, καὶ ἔπιον, καὶ ἀνῆλθον παίζειν, ὅ ἐστιν ἀληθῶς, πορνείαν πολυπραγμονεῖν, καὶ τοῦτο δὴ τὸ ἁμάρτημα, εἰ μὲν ἐν τοῖς λαϊκοῖς αἰσχρὸν, αἴσχιστον ἐν τοῖς κατὰ κλῆρον Θεοῦ, καὶ σωτῆρος· ὅθεν θαυμάζειν ἡμῖν ξυνέβη ποτὲ, διατί ἐν τοῖς ἐμποδὼν οὖσι πρὸς χειροτονίαν οὐκ ἀριθμεῖται ἡ γαστριμαργία παρὰ τῶν Κανόνων, ὑφ' ὧν ἡ πορνεία τῶν ἱερῶν τάξεων ἀπείργεται, μήτηρ ὡς εἴρηται γεγονυῖα τῆς ἀνόμου πορνείας; δοκεῖ δ', ὅτι πολλάκις τὸ γέννημα τῆς φύσεως χεῖρον, καὶ ἴδιον τοῦτο τῆς ἐν κακίᾳ, ὁ δὲ κανὼν τὰ κάκιστα διώκει φέρων ἐξ ἀνάγκης καὶ τὰ κακά. *Gula mater eſt libidinis. Scilicet iuxta ſacram hiſtoriam incontinentes illi manducaverunt, & biberunt, & ſurrexerunt ludere, hoc eſt, verè libidinis ſatagere. Atque hoc ſanè delictum, ſiquidem in Laicis turpe, turpiſſimum in iis eſt, qui ad Sortem Domini, ac Servatoris noſtri adſumpti ſunt. Quare mihi quandoque mirari ſubit, cur à Sacris Canonibus, qui à ſacris Ordinibus libidinem arcent, inter impedimenta Ordinum minimè recenſetur & Gula, quæ mater eſt, uti diximus, impiæ libidinis? Videtur autem, ſæpe partus Origine ſua deterior eſſe, atque hoc proprium Vitii eſt. At Canon peſſima quæque perſequitur, patiens ex neceſſitate etiam malorum.* His adſtipulatur Joannes Epiſcopus (7) Citri, nam, quæſtioni εἰ τοὺς φιλοίνους, καὶ οἰνοφλυγας ἀνάγκη διώκειν τῆς χειροτονίας, an ebrioſos, & temeti cupidos opus ſit ab Ordinibus omnino repellere? reſpondet: φιλοινίαν γαστριμαργίας εἶδος ὑπάρχειν, οὐδαμῶς δ' ἀπείργεσθαι γαστρίμαργον τῆς χειροτονίας, εἰ μὴ εἰς τοσοῦτο αὐξανθῇ, ὥστε τὸν τοιοῦτον ἠλίθιον γίνεσθαι, ἢ ἄτιμον τῷ λαῷ· τότε γὰρ ἀπείργεσθαι διὰ τὴν ἀτιμίαν, καὶ ἠλιθιότητα, οὐ κυρίως διὰ τὴν γαστριμαργίαν. περὶ ἧς οὐδὲν οἱ Κανόνες, ὧν σιωπώντων οὐκ ἐξεῖναι διατύπωσιν νέαν ἐννοῆσαι. *Ebrioſitatem ſpeciem eſſe Gulæ: nuſquam autem Gulæ deditum arceri ab Ordinibus, ni ad id vitium pervenerit, ut ei obnoxius ſtupidus, vel turpis populo fiat. Tunc enim arcendum propter turpitudinem, & ſtoliditatem, non verò dumtaxat propter Gulam, de quâ nihil Canones, quibus ſilentibus minimè licere, novas conſtitutiones comminiſci.* Hoc Joannis reſponſum reſpexiſſe videtur Georgius (8) Coreſſius, cùm Theologum Conſtantinopoli agens, fundenſque ritu Apollinis inter Photianos Oracula· ὁ μὲν σοφώτατος Ἰωάννης, inquit, Τὸν γαστρίμαργον οὐκ ἀπείργει τῶν ἱερῶν τάξεων καλῶς νομοθετῶν, ἀλλ' οὐ καλῶς λογιζόμενος· γαστρίμαργος γὰρ οὐκ ἀπείργεται, οὐχ ὅτι ἐν τῷ Κανόνι οὐδὲν περὶ τούτου, ἀλλ' ὅτι γαστριμαργία φυσικὸν ἁμάρτημα, καὶ πρῶτον τοῦτο τοῦ Ἀδὰμ ἁμαρτήσαντος. *Sapientiſſimus quidem Joannes Guloſum non repellit à ſacris Ordinibus, benè definiens; ſed non bene rationem reddens. Nam Guloſus non rejicitur, non ſanè quòd nihil de illo Canones, ſed quòd Gula naturale peccatum ſit, & primum, cùm nempe hoc Adam peccaverit.* Hæc Coreſſius, quæ ad Veritatis, quam comprobamus, confirmationem attulimus, ut ſcilicet pateat, Jure noſtro Gulam impedimento non eſſe ſacris Ordinibus. Cæterùm Epiſcopus Citri optimè ratiocinatus veritatem aſſeruit. Coreſſius peſſimè Theologum agens in ipsâ Veritatis aſſertione delirat. Reverà enim propterea Gula non rejicit, quòd id cautum Legibus ſacris non ſit, quarum effatis omnis Irregularitas unicè inducitur. Eſt enim conſtitutiſſimum omni Jure, Græco ſcilicet, & Latino, Irregularitatem non jure Divino, non Naturali, ſed Canonico dumtaxat eſſe inſtitutam. Siquidem ex Græcis id (9) Prodromus his verbis teſtatur. ἀκανονίαν λέγομεν παραίτησιν χειροτονίας, ἢ λειτουργίας ὑπὸ τῶν ἱερῶν Κανόνων ἐπαγομένην, καὶ συνισταμένην. *Irregularitatem dicimus interdictum Ordinationis, ſeu Miniſterii à Canonibus inductum, & conſtitutum.* Quod Prodromi dictum laudant omnes videndi penes (10) Canonarcham, & poſt omnes ipſe (11) Margunius, nec diffident Latini, ſed, ut Mos habet, veritatem, utut origine Græcam, profeſſi, idipſum palam fatentur (12) Innocentius, (13) Silveſter, (14) Paludanus, (15) Antonius de Butrio, (16) Speculator, (17) Villadiego, (18) Imola, (19) Antoninus, aliique, quos eruditè refert hoc idem comprobans (20) Covarruvias.

II. Conſtat, optimè philoſophatum Joannem Citri, rationemque ab eo appoſitam veriſſimam eſſe, ac prorsùs unicam, contra verò manifeſtum eſt, deſipuiſſe Architheologum Byzantinum, cùm emendaturus doctiſſimum ſuâ confeſſione virum, falſa, ac penitùs reſpuenda propoſuit. Nam quæ apertior ineptia, quàm Gulam Naturale peccatum aſſerere? Etenim unde hoc habet, aut quæ Theologia id illi videtur inſinuaſſe, niſi forte ea Turcica ſit, ne Theologus Byzantinus à ſapientia Dominorum degeneret. Gula, inquit, Naturale peccatum eſt. Naturale dupliciter dicitur, quod à principiis Naturę neceſſariò manat, quodque à nativitate, & origine alicui neceſſariò cenſetur inditum, adſcriptumque. At nullum ſanè peccatum à Naturæ principiis eſt neceſſariò, alioquin nullum peccatum homini liberum, ut apertum non Theologo ſolùm, ſed rudi ruſtico eſt. Naturam hominis per ſe liberam eſſe, quippe quæ à neceſſitate liberum arbitrium complectitur, catholicum dogma eſt in Arauſicano (1) Concilio, & in (2) Tridentino decretum, imò & in Concilio (3) Jeroſolymitano ſub Patriarcha Doſitheo Anno hujus ſæculi LXXII. Idem compertiſſimum faciunt, quę refert Sapiens his (4) verbis: αὐτὸς ἐξ ἀρχῆς ἐποίησεν ἄνθρωπον, καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν ἐν χειρὶ διαβουλίου αὐτοῦ· ἐὰν θέλῃς, συντηρήσῃς ἐντολὰς, καὶ πίστιν ποιῆσαι εὐδοκίας· παρέθηκέ σοι πῦρ, καὶ ὕδωρ, οὗ ἐὰν θέλῃς, ἐκτενεῖς τὴν χεῖρά σου· ἔναντι ἀνθρώπων ἡ ζωὴ, καὶ ὁ θάνατος, καὶ ὃ ἐὰν εὐδοκή-

ση

(4) In Sum. tract. de pec. mort. c. 59. & ſeqq.

(5) De Interpret. ad Can. Pœnit. S. Baſilii.

(6) Libro de different. vitiorum c. de Gula.

(7) In reſpon. 79. ad Cabaſilam.

(8) In Synopſ. Nili ad Can. Trull.

(9) De Interpr. ad Trullan.

(10) De Canon. vi Schol. 42.

(11) Not. 18. ad Trullan.

(12) In c. niſi cum pridem col. 3. de renunc. & in c. audientiam de homic.

(13) Verb. Irregularitas in fin.

(14) In 4. ſent. diſt. 25. q. 3. in fin.

(15) In d. c. niſi cum pridem. n. 19.

(16) Tit. de leg. §. juxta.

(17) De Irregul. in princ.

(18) In Clem. ſi furioſus de homic.

(19) 3. p. tit. 28. c. 2. §. 6.

(20) In d. Clem. ſi furioſus in 1. par. n. 2.

(1) Canone 25.

(2) Seſſ. 6. c. 5.

(3) Decreto 14.

(4) Eccleſiaſt. c. 15. n. 14. & ſeqq.

(5) Lib. 3. de princ. c. 1.

(6) In Apologetico.

(7) Lib. 7. de Philo-

Digitized by Google

ον, διαβουλίου) αὐτοῦ. *Deus reliquit hominem in manu conſilii ſui: adjecit mandata, & præcepta; ſi volueris mandata ſervare, conſervabunt te: Appoſuit tibi ignem, & aquam; ad quod volueris, porriges manum tuam. Ante hominem vita, & mors, bonum, & malum, quod placuerit ei, dabitur illi.* Idemque confirmant ſanctorum Patrum effata: Origenis (5) docentis, liberum arbitrium eſſe facultatem diſcernendi bonum à malo, atque eligendi, quod probaverit. Nazianzeni (6) aſſerentis, libertatem arbitrii parem in utramque partem habere motum. Gregorius (7) etiam Nyſſenus, hominem liberi arbitrii eſſe probat, quòd, quæ faciunt homines, non neceſſariò faciunt, verùm ita, ut queant ea etiam non facere: mox (8) explicat, quid in libero arbitrio ſit, docetque eſſe. ire, & non ire, dare, & non dare, concupiſcere, & non concupiſcere, lætari, & non lætari, tandemque (9) conſtituit: omnem poteſtatem electionis, ut ajunt, compotem, quale deſcribit arbitrium, liberam eſſe ad oppoſita. Quæ omnia ex tanto Doctore in ſua retulit fermè verbis iiſdem (10) Damaſcenus. Græcos Patres ſequuntur Latini (11) Hilarius, (12) Optatus, (13) Ambroſius, (14) Auguſtinus, (15) Bernardus, quibus adſtipulantur Scholaſtici, (16) Magiſter, Albertus (17) Magnus, Alexander (18) de Ales, (19) Bonaventura, (20) S. Thomas. Quin imò ipſi Philoſophi, quorum ſententias Coreſſium, quippe ἰατροφιλόσοφον, ſcire oportuerat, hanc certiſſimam, Orthodoxamque Veritatem agnoſcunt ex (21) Ariſtotele proptereà voluntarium à libero diſtinguente, quòd ad liberum pertineat facere, & non facere. Ex his palam eſt, Naturâ homines libertate frui numeris omnibus abſolutâ. Sequitur autem inde, nullum ex ea neceſſariò peccatum eſſe, atque adeò nullum illi peccatum Naturale, ut primo loco deſcribitur. Nimirum ſi Naturale, neceſſarium; Si neceſſarium, peccatum non eſt. Quî enim peccatum, ſi nequit non fieri? Si peccatum, pœnæ ædepol obnoxium, at pœnæ obnoxium eſſe non poteſt, quod ſit neceſſariò, cùm neceſſitati nulla Lex ferri poſſit, futura non Lex, ſi feratur, ſed actus inauditæ Tyrannidis Siculis omnibus durioris; colligiturque, nullum peccatum Naturale dici poſſe, ut primo modo Naturale cenſetur, atque adeò in eum ſenſum Gulam peccatum Naturale non eſſe.

sophia. c. 1.
(8) Ibid. c. 2.
(9) Ibid. c. 3.
(10) Lib. 2. de Fid. c. 25. & ſeq.
(11) In Commẽt. ad Pſal. 2.
(12) Lib. 7. adverſ. Parmen. init.
(13) Lib. 2. c. 3.
(14) Lib. 2. contr. Fauſt. c. 5. & l. 3. de lib. arbitr. c. 1. 2. & 3. l. de ver. religion. c. 14. lib. de Grat. Chriſt. c. 97. Ep. 46 & 47. ad Salentin.
(15) Lib. de Grat. & liber. arbitr.
(16) In lib. 2. Sẽt. diſt. 25. litt. A. & ſeqq.
(17) In 2. Sent. diſt. 24.
(18) In 2. p. qu. 72. memb. 3. art. 4.
(19) In 2. Sent. diſt. 25.
(20) In q. de malo, quæ eſt de elect. art. unico.
(21) Lib. 3. Ethic. c. 4. & 5.

III. Sed fortaſſis Coreſſius, quippe qui adſperſus ſcientiis, non tamen ſapiens, ſapientiam, quam quandoque à limine ſalutaverat, in Græcia venditabat, nomine Naturalis peccati intellexit, quod eſt ab Origine homini. Atque id ſanè verum, & opportunè deducitur ex verbis Pauli (1) ἦμεν καὶ ἡμεῖς φύσει τέκνα ὀργῆς: *eramus & nos natura filii iræ*, hoc eſt à nativitate, & origine: quemadmodum doctè explicat (2) Bellarminus, docens, ritè peccatum Originis naturale peccatum dici poſſe: ſed id, utut verum, nihil ad rem, neque enim Gula Originale peccatum eſt: id, quod oſtendo. Nam Originale peccatum accipi dupliciter poteſt, & pro ipſâ culpa remanente poſt actum peccati peractum, quâ homo reipsà peccator, atque reus *formaliter*, uti dicimus, eſt, & pro ipſo actu cum Lege pugnante. Porro, ſi peccatum Originis primo modo accipias, manifeſtum eſt, illud in Gulæ crimine ſitum non eſſe: nam culpa illa, illudque, quod remanet poſt Originalis actum peccati, per quod ſcilicet homo reus eſt, diciturque, nihil aliud eſt, niſi *privatio* ipſa doni Juſtitiæ ab Origine homini collatæ, ut averſio mentis à Deo eſt, in modum habitus manens, quemadmodum rejectis tum hæreticorum, tum aliorum ſententiis tandem doctè conſtituit (3) Bellarminus, latèque probat. At enim crimen Gulæ, quod homines forte patramus, non eſt *privatio* Juſtitiæ ab Origine homini collatæ: Hæc enim, antequam Gulæ, quæ peccatum eſt ab adulto dumtaxat patrandum, culpam ſubeamus, eſſe in nobis cenſetur, qui cum eâ naſcimur. Gula igitur hoc modo peccatum Originis non eſt. Quòd ſi peccatum Originis ad primum revoces modum, atque Actionem ipſam Adæ peccatum Originis dicas, conſentanea Veritati dices, ipſa enim Adami prævaricatio, ut humani Generis univerſi prævaricatio fuit, eſtque, ac dicitur peccatum Originis. Id, quod conſtat ex verbis Pauli dicentis (4) ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον, *in quo omnes peccaverunt*, quòd Omnes Adamo peccante peccaverint, & ex ejus crimine Omnes criminoſi ſint eodem (5) dicente: διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολλοί: *per unius inobedientiam peccatores conſtituti ſumus multi*. Ad quæ reſpexit (6) Auguſtinus, cùm dixit: *certè manifeſtum eſt, alia eſſe propria cuique peccata, in quibus hi tantùm peccant, quorum peccata ſunt, aliud verò unum, in quo omnes peccaverunt, quando omnes illi unus homo fuere*; & argutiùs (7) alibi: *Unde nec illud liquidè dici poteſt, quòd peccatum Adæ etiam non peccantibus nocuit: cùm Scriptura dicat, in quo omnes peccaverunt. Nec ſic dicuntur iſta aliena peccata, tanquam omnino ad parvulos non pertineant: Siquidem in Adam tunc omnes peccaverunt, quando in ejus natura illa inſita, in qua eos gignere poterat, adhuc omnes illi unus fuerunt. Sed dicuntur aliena, quia nondum ipſi agebant vitas proprias, ſed, quidquid erat in futura propagine, vita unius hominis continebat*. Argutiſſimè tamen his verbis pauciſſimis (8) alibi: *traxit ergo reatum, quia unus erat cum illo, & in illo, à quo traxit, quando, quod traxit, admiſſum eſt*. Paſſim hæc (9) Auguſtinus acutè conſtituit, cui conſona tradunt ex Latinis (10) Ambroſius, & (11) Bernardus, ex Græcis, par nobile inclitæ Sapientiæ, Sanctumque caſtæ exemplum Amicitiæ Baſilius, & Nazianzenus, quorum (12) ille, *primum*, inquit, *mandatum accepit Adam, de ligno ſcientiæ boni, & mali ne edatis*: mox addit: *quandoquidem non jejunavimus, excidimus è Paradiſo*: Quibus verbis conſtat, ſententiâ Baſilii, idem eſſe peccatum Adami, noſtrùmque omnium, quando, eo non jejunante, non jejunaſſe Nos etiam dicimur. Quare Nazianzenus (13). *At poſt quam ait, diaboli invidia, mulieriſque tranſgreſſione, proh meæ imbecillitatis! (mea enim fuit illa imbecillitas primævi parentis) traditi mandati oblitus homo eſt, amaroque ſuccubuit guſtui, &c.* Ἐπεὶ δὲ φθόνῳ διαβόλου, καὶ γυναικὸς ἐπηρείας.

(1) Ad Epheſ. c. 2. n. 3.
(2) Tom. 4. lib. de Grat. primi homin. c. 7. ad 6. object.
(3) d. tom. 4. 2. Controv. de amiſſ. Grat. & ſtat. peccati li. 5. c. 19. per tot.
(4) Ad Rom. c. 5. n. 12.
(5) Ibid. n. 19.
(6) De peccat. merit. & remiſſ. li. 1. c. 10.
(7) Ibid. lib. 3. c. 7.
(8) Epiſt. 23. ad Boniſacium.
(9) Lib. 16. de Civit. Dei c. 27. Ep. 89. ad Hilarium q. 3. lib. 3. retractat. c. 15. in Pſal. 118. concio 25. & lib. 2. de nupt. & concupiſc. c. 11.
(10) In c. 15. Lucæ.
(11) Serm. 1. de Dom. 1. poſt Oct. Epiph.
(12) Orat. 1. de Jejun.
(13) Orat. de Natal. Domin.

Digitized by Google

ρέα, ὅντι ἔπαθεν, ὡς ἁπαλοτέρα· καὶ πρόηγαγεν, ὡς πιθανωτέρα. φεῦ τῆς ἐμῆς ἀσθενείας. (ἐμὴ γὰρ ἡ τοῦ προπάτορος) τῆς μὲν ἐντολῆς ἐπελάθετο τῆς δοθείσης, καὶ ἡττήθη τῆς πικρᾶς γεύσεως.

IV. Sic ergo acceptum peccatum Originis, ut actus eſt, ipſa prævaricatio Adæ cenſetur, ut nobis, quemadmodum diximus, *moraliter* imputatur. Porro Gulæ peccatum, quod fortè patramus, eum in modum eſſe peccatum Originis non poteſt. Nam peccatum Adæ ita noſtrum cenſetur, ut peccatum Originis ſit: at noſtrum, actuale, ut ajunt, quidem eſt, Originis autem haudquaquam; nec niſi à demente dici poterit: ſiquis ex nobis jejunium non egerit juſſum, naturale peccatum eſſe, ſcilicet Originis; propterea quòd, quia Protoplaſtus non jejunavit, ejus prævaricatio noſtra eſſe cenſeatur. Video tamen, quid his ineptiis ſibi voluerit Coreſſius. Parcendum putavit Gulæ, ne ab Ordinibus repellat, quòd primus homo Gulæ crimen admiſerit; atque inde videatur hoc crimen proximè ab Originis crimine in nos fluxiſſe; ut nimirum propenſi maximè ſimus ad voracitatem, qui ex Voracitatis crimine per primum Parentem patrato ad omnia crimina propendemus. Sed & hæc Somnia deſipientis ingenii. Nam in primis, tametſi demus peccatum primi Parentis ad Gulam pertinuiſſe, non propterea magis ad Gulam propendet ex eo natura hominum. Percurre, ſi libet, vulnera omnia, pœnaſque, quas peccatum Originis intulit homini, præſtoque erit (1) Bellarminus eas accuratè è SS. Patribus enumerans, videbiſque nullam eſſe, quæ ad Gulam inclinet. Facta ſanè nobis eſt affectio illa peſſima per peccatum Originis, quæ Concupiſcentia dicitur, hæc tamen non ad Gulam peculiariùs, ſed ad omnia ſimul crimina plus, minuſve nos urget, ut ſi parcendum ſit criminibus, quorum nobis illecebras crimen primi Parentis fecit, omnibus parcendum ſit. Deinde, an quia Gula primus homo peccavit, propterea majori veniâ digni lurcones videntur? Imò potiùs majori pœna, quippe ejus criminis rei, quod omnium fuiſſe graviſſimum conſtat ex diſputatis acutiſſimè ab (2) Auguſtino, & ex ipſa pœnâ, quæ omnium graviſſima, penſatis omnibus, ritèque conſideratis, fuiſſe cenſetur. Quantum igitur lurconum crimen Voracitati illi primæ propius, tantò magis à Sacris abſtinendum Ordinibus, qui ſi ex Patrum (3) ſententiâ *Paradiſi* myſtico nomine nuncupantur, profectò iis abigendus eſt ille, cujus crimen ſimillimum illi crimini eſt, quod propter primus homo *Paradiſo* eſt voluptatis miſerrimè deturbatus.

(1) *d. tract. de amiſſ. grat. & ſtat. peccat. l. 6. c. 9. & ſeqq.*

(2) *De Civit. Dei lib. 24. c. 12. & 15. & li. 21. c. 12. & in Enchirid. c. 24. & 27.*

(3) *Vide Philotheum P. CP. Oratione de Sacerdotio.*

V. Verùm hæc, ut oſtendamus, etiam dato, quod petit Coreſſius, non tamen inde ſequi, quod conficit. Cæterùm falſiſſimum eſt, primi Parentis crimen in voracitate ſitum. Quis enim id unquam Pater aſſeruit? Eſum quidem pomi feralis crimnoſum fuiſſe, & futurum fuiſſe, ut Adam non peccaret, ſi peregiſſet jejunium, ſunt ex celeberrimis Patribus, qui aſſerant, indeque occaſionem laudandi, ſuadendique Jejunii libenter arripiant: nemo hactenus inventus eſt, qui peccatum Adæ Gulam fuiſſe contenderit. Diſputatum hercle eſt, Hevæ peccatum hoc, an illud crimen cenſendum eſſet, ſed in variis, diverſiſque ſententiis, ne in ipſo quidem peccato Hevæ (1) quæ εἶδεν, ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρῶσιν, καὶ ὅτι ἀρεστὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν, καὶ ὡραῖόν ἐστι τοῦ κατανοῆσαι, καὶ λαβοῦσα, ἀπὸ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ ἔφαγε. *Vidit pomum, quòd eſſet pulchrum &c.* adeòque videtur neſcio quid Gulæ præ ſe tuliſſe, ulla mentio de Gula. Quid de Adamo? Conſtans Patrum opinio eſt ejus peccatum crimen fuiſſe Superbiæ, deduciturque ex verbis (2) Sapientis: ἀρχὴ ὑπερηφανίας ἀνθρώπου ἀφισταμένου ἀπὸ κυρίου, καὶ ἀπὸ τοῦ ποιήσαντος αὐτὸν ἀπέστη ἡ καρδία αὐτοῦ. *Initium Superbiæ hominis apoſtatare à Deo, quoniam ab eo, qui fecit eum, receſſit cor ejus*, & (3) rurſum ἀρχὴ πάσης ἁμαρτίας ὑπερηφανία. *initium omnis peccati ſuperbia*: quo in loco Sapiens duobus argumentis oſtendit, Superbiam vitium eſſe omnium maximum, & maximè deteſtabile. Primùm, quòd initium Superbiæ, hoc eſt primus actus Superbiæ hominis, in illa ſanè defectione primi ſe prodidit hominis, quâ à Deo conditore ſuo ſponte receſſit. Deinde, quòd illa primi hominis Superbia omnium criminum, quæ patrata ſunt ab hominibus, patranturque quotidie, perennis cauſa ſit, & origo. Id, quod etiam confirmat (4) Tobias, his verbis filium inſtituens: μὴ ὑπερηφανεύσῃ ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ἐν τῇ ὑπερηφανίᾳ ἀπώλεια, καὶ ἀκαταστασία πολλή. *Superbiam nunquam in tuo ſenſu, aut in tuo verbo dominari permittas: in illa enim initium ſumpſit omnis perditio*. Nec refragatur Paulus (5) Apoſtolus dicens ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολλοί, οὕτως καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἑνὸς δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί, *ſicut per inobedientiam unius hominis peccatores conſtituti ſunt multi, ita per obedientiam unius juſti conſtituentur multi*. Nam primus actus Superbiæ eſt, nolle alterius imperio ſubjici, quæ propriè contumacia eſt inobſequentis animi, ſicut è contra Chriſtianæ humilitatis eſt, alterius imperio obſequi, & præceptis parere, quæ propriè *obedientia* dicitur. Quare & ſuperiùs ex (6) Eccleſiaſtico dictum eſt: *initium ſuperbiæ hominis eſſe* à Deo deficere, quod non ita accipiendum eſt, ut defectio atque rebellio prior ſit Superbiâ, ſed ut intelligamus primam partem, actumque primum Superbiæ fuiſſe ipſam contumaciam Voluntatis nolentis parere Deo, quemadmodum doctè D. (7) Thomas exponit. Quare penes Jeremiam (8) homini dicitur. ἀπ' αἰῶνος συνέτριψας τὸν ζυγόν σου, καὶ διέῤῥηξας τοὺς δεσμούς σου, καὶ εἶπας, οὐ δουλεύσω, *à Sæculo confregiſti jugum tuum, rupiſti vincula tua, & dixiſti: non ſerviam*. & ab (9) Auguſtino promiſcuè Superbia, & Contumacia dicitur, quæque his contraria ſunt. Nam, *bonum*, inquit, *eſt, ſurſum habere cor, non tamen ad ſe ipſum, quod eſt Superbiæ, ſed ad Deum, quod eſt obedientiæ, quæ niſi humilium eſſe non poteſt*, & (10) iterum: *meliùs eſſe poſſent Dii, ſummo, veroque principio cohærendo per obedientiam, quàm ſuum ſibi exiſtendo per Superbiam*. *Et* (11) alibi: *nec fieri poteſt, ut voluntas propria non grandi ruinæ pondere ſuper hominem cadat, ſi eum extollendo voluntati ſuperioris præponat. Hoc expertus eſt homo contemnens præceptum Dei, & hoc experimento didicit, quid interſit inter bonum, & malum, bonum* ſcili-

(1) *Geneſ. c. 3. n. 6.*

(2) *Eccleſiaſtici c. 10. num. 14.*

(3) *Ibid. n. 15.*

(4) *Cap. 4. n. 14.*

(5) *d. c. 5. ad Rom. n. 19.*

(6) *d. c. 10. n. 14.*

(7) *2. 2. q. 162. art. 7. ad 2.*

(8) *Cap. 2. n. 20.*

(9) *De Civit. Dei l. 14. c. 13.*

(10) *Ibid. d. c. 13.*

(11) *Lib. 8. de Geneſ. ad literam c. 14.*

Digitized by Google

ſcilicet obedientiæ, malum autem inobedientiæ id eſt, Superbiæ, & contumaciæ. Apoſtolus ergo hanc potiùs confirmat ſententiam, aſſeritque, Superbiam primum hominis crimen fuiſſe, quod itidem probat (12) Baſilius, cataſtrophen luctuoſam primæ ruinæ more ſuo eleganter exponens. *Quamobrem*, inquit, *dolis hominem aggreſſus, eâdem ambitionis cupiditate, quam ipſe ab initio habuit* (loquitur de Cacodæmone) *velle ſimilem ſe eſſe Deo, hac rurſus ad decipiendos nos uſus lignum oſtendit, per cujus deguſtationem pollicitus eſt hominem ſimilem fore Deo*. Δόλοις δὲ, ὁ μηχανῶν ἐξαπατήσας τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ, ἣν ἔσχεν πρὸς τὸ ἐξομοιωθῆναι Θεῷ, ταύτῃ πρὸς τὴν κατ' αὐτὴν ἀπάτην χρησάμενος ἔδειξε τὸ ξύλον, ὃ ἐπηγγείλατο διὰ τῆς βρώσεως αὐτὸν ὅμοιον τῷ Θεῷ καταστήσειν. Adſtipulatur (13) Chryſoſtomus de Heva dicens: *igitur, ut divinitatem mente ſua imaginata eſt, ad eſum properavit*. Φαντασθεῖσα γὰρ ἰσοθείας ἐπὶ τὴν μετάληψιν ἐπειγόθη. Et Gregorius (14) Dialogus, *duas*, inquit, *ad intelligendum ſe creaturas fecerat, Angelicam videlicet, & humanam: utranque verò Superbia perculit, atque ab ſtatu ingenitæ rectitudinis fregit*. Leo etiam (15) Magnus Noſtris undequaque venerabilis: *Quid*, ait, *ſanandis ægris, illuminandis cæcis, vivificandis mortuis aptius fuit, quàm ut Superbiæ vulnera humilitatis remediis curarentur?* Ubi Superbiæ vulnera appellat mala humano Generi vi primi criminis inflicta; quare (16) rurſus: *illi*, Adamo nimirum, *per elationem lapſo dictum eſt, terra es, & in terram ibis: huic*: ideſt Chriſto, *per humilitatem exaltato dictum eſt: Sede à dextris meis*. Eadem docent (17) Proſper, atque (18) Fulgentius, ſed omnium acutiſſimè maximus (19) Auguſtinus ineptam Coreſſii ſententiam reprobat his verbis. *Denique à peccante*, ſermo eſt de primis Parentibus, *nihil aliud appetitum eſt, niſi non eſſe ſub Dominatione Dei, quando illud admiſſum eſt, in quo, ne admitteretur, ſola deberet juſſio dominantis attendi*. Et clariùs (20) alibi de peccato Hevæ. *Quando, inquit, his verbis*, quæ à Serpente doloſo ingerebantur, *crederet mulier, à bona, atque utili re divinitus ſe fuiſſe prohibitos, niſi jam ineſſet menti amor ille propriæ poteſtatis, & quædam de ſe Superba præſumptio, quæ per illam tentationem fuerat convincenda, & humilianda?* Apertiſſimè (21) alibi enumerans partes primi peccati, primo loco ponit Superbiam. *Superbia*, ait, *eſt illic, qua homo in ſua potiùs eſſe, quàm in Dei poteſtate dilexit*. Conficitque tandem alio (22) in loco. *in occulto mali eſſe cœperunt, ut in apertam inobedientiam laberentur. Non enim ad malum opus perveniretur, niſi præceſſiſſet mala voluntas. Porrò malæ voluntatis initium quid potuit eſſe, niſi Superbia? initium enim omnis peccati Superbia*.

(12) In Orat. quod Deus non ſit author malorū.
(13) Hom. 16. in Geneſ.
(14) Lib. 4. Moral. c. 9.
(15) Serm. 5. de Nativ. Domin.
(16) Ibid.
(17) Lib. 2. de vit. Contemplat. c. 19.
(18) Lib. 2. de Incarnat. & Grat. Chriſti c. 22.
(19) Lib. 8. de Geneſ. ad litt. c. 13.
(20) Ibid. lib. 11. c. 30.
(21) In Enchirid. c. 43.
(22) De Civit. Dei l. 14. c. 13.

VI. Fit hinc, ut communi Patrum eorundem ſententia ſuffragante, poſt Superbiam primi Parentes in hæreſim, atque infidelitatem, ut vulgò dicimus, abierint: id, quod primus (1) Tertullianus aſſeruit hac interrogatione. *Quis dubitabit, ipſum illud Adæ delictum hæreſim pronunciare, quod per electionem ſuæ potiùs, quàm divinæ ſententiæ admiſit?* Ambroſius (2) etiam Deum induxit cum Adamo loquentem: *agnoſcis te eſſe nudum, quia bona indumenta Fidei perdidiſti*, & (3) Auguſtinus poſt Superbiam, in primo crimine infidelitatem agnoſcit. *Sacrilegium*, ait, *illic eſt, quia Deo non credidit*. & (4) alibi. *Hoc itaque cognoverunt, quod feliciùs ignorarent, ſi Deo credentes, & obedientes non committerent, quod eos cogeret experiri, infidelitas, & inobedientia, quid noceret*. Imò eam ſententiam (5) Auguſtinus probat authoritate Olympii Hiſpani Epiſcopi, quam etiam probavit (6) Proſper, Leo (7) Magnus, & (8) Fulgentius, quos proximè laudavimus. Ea propter contra pleroſque ſentio, reverà dici poſſe non ſolùm Hevam fuiſſe deceptam, ſed & Adamum ipſum, quod aliqui negant, quorum neſcio quis,

Cujus ad effigiem non tantùm mejere fas eſt,

levem, ſtupidam, Græcam, & verbis Apoſtoli contrariam ſententiam appellat. Græcam ſanè fatemur, & communi Patrum Græcorum ſuffragio receptam; nam eam docet Ignatius (9) Martyr dicens: *Diabolus ſeduxit per mulierem Adam patrem generis noſtri*: Τὸ διὰ τῆς γυναικὸς ἐξαπατήσαντος Ἀδὰμ τὸν πατέρα τοῦ γένους ἡμῶν; (10) Irenæus: *ab altero Adam ſeductus, ſub occaſione immortalitatis, ſtatim timore corripitur*. ἀφ' ἑτέρου πλανηθεὶς ἐν προφάσει τῆς ἀθανασίας εὐθὺς συνέχεται φόβῳ. (11) Epiphanius: *ipſe*, ait, *Diabolus per mendacium decepit Hevam, & Adamum*. Ὁ διάβολος τῷ ψεύδει ἀπατᾷ τὴν Εὔαν, καὶ τὸν Ἀδάμ. Aſſentitur (12) Cyrillus Alexandrinus affirmans, Adam, poſtquam *diabolica* fraude ſeductus Dei præcepta contempſit, & ſpreto mandato Gratiam perdidit, terram ſe eſſe, & in terram reverſurum audiſſe: ut ſcias, non aliunde Protoplaſtæ pœnam illatam, quàm quòd Numinis mandato neglecto Gratiam amiſit, nec aliter Gratia multatum, quàm ubi fraude Cacodæmonis deceptus eſt. Quibus ita relatis manifeſtum eſt, hanc, quam ſequimur, Opinionem Græcam eſſe; ſed an ſolùm Græca, quæ Patribus Græcis antiquitatem ſuam debet? an etiam Latina, quam Latini Patres paribus effatis aſſeruere? Certè (13) Hilarius: *ſerpens*, inquit, *Adā pellexerat, & in in mortem fallendo traduxerat*. Et (14) Ambroſius, *Mulier*, ait, *prior decepta eſt, & virum ipſa decepit*. Auguſtinus (15) itidem ad idem traduxit verba illa Pſaltæ: *quæ non rapui, tunc exolvebam. Quis rapuit?* (inquit) *Adam. Quis primùm rapuit? ille ipſe, qui ſeduxit Adam*. Et (16) Proſper: *poſt quàm Adam ſe deceptori ſuo ſubdidit, perdidit boni ſcientiam*. Imò emphaticè Leo (17) Magnus. *Gloriabatur Diabolus, ſua fraude deceptum hominem divinis caruiſſe muneribus*. Concluditque (18) Fulgentius, *quia primus homo, in ſuperbiam diabolica perſuaſione dejectus, perdidit humilitatem, perdidit Fidem &c.* Non ergo Græca tantùm hæc ſententia, quam paribus calculis Græcæ, atque Latinæ Patres Eccleſiæ confirmant. Latina etiam, ſimul & Græca, eademque non Scholaſticorum argutiis, ſed Patrum ſanctiſſimorum teſtimoniis comprobata. Quòd ſi Latina ſimul, & Græca, totque, tantiſque ſancta Doctoribus, videat æquus Lector, an eam cenſuram mereatur, quâ bipedum ſtolidiſſimi eandem excipiunt,

(1) Adverſ. Marcion. c. 2.
(2) Ep. 33. lib. 5. ad Marcellum Sororem.
(3) In Enchirid. c. 45.
(4) Lib. 14. de Civit. Dei c. 17.
(5) Lib. 1. adver. Julian. c. 3.
(6) In reſp. ad Capit. Genuenſiū, & l. cōtr. Collat. c. 19.
(7) Serm. 4. de Nat. Dom.
(8) Ubi ſuprà c. 22.
(9) Epiſt. ad Trall.
(10) Lib. 3. c. 35. alias 37.
(11) Hæreſ. 38. quæ eſt Cajanorum.
(12) Lib. 2. in Jo. c. 3.
(13) Can. 3. in Mat.
(14) Lib. de Paradiſo c. 4.
(15) In Pſal. 68.
(16) Lib. contr. Collat. c. 21.
(17) Serm. 2. de Nativ. Dom.
(18) De Incarn. et Grat. li. 2. cap. 22.

Digitized by Google

cipiunt, diſcatque, quanta ſit quorundam licentia in Gentem noſtram, cujus vituperandæ omnis adeò placet occaſio, ut nihil obſtet, quo minus, quod ſanctiſſimi Latinorum Doctores apertiſſimè docuere, palam contemnatur, quia receptum à Græcis, quos tamen placidè, ſi quid fortè errant, emendare par eſt, non jurgiis, & maledictis provocare, cùm ſapiunt. Præſertim cùm ea ſententia rationi ſit maximè conſentanea, & quidem ex dictis palam deductæ. Nam, ſi peccatum Primi Parentis infidelitatem, atque hæreſim complexum eſt, ut ſupra tradidimus, errorem etiam, & deceptionem veram, ac propriam criminoſi continuit, concluſitque, quando *Infidelitas* omnis, hæreſis omnis error eſt, atque, ut ita dicam, *Seductio* à Veritate, quemadmodum tradunt (19) DD. quos latè proſequitur (20) Farinaccius. Unde ſequitur, reverà ſeductum fuiſſe Adam, qui ſcilicet in errorem pertractus eſt. Neque, ut ineptiſſimè autumant Catones hi, hæc ſententia cum Apoſtolo pugnat. Nam Verba (21) Apoſtoli hæc ſunt. *Vir non eſt ſeductus: mulier autem ſeducta in prævaricatione fuit.* ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη· ἡ δὲ γυνὴ ἀπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονε. Quibus Apoſtolus reddit rationem, cur ſilendum ſit in Eccleſiâ mulieribus: quaſi dicat: Imbecilli eſt fœmina ingenii, cujus argumentum eſt, quod accidit primæ mulieri, quæ à Serpente ſeducta eſt. Contra vir in Eccleſia loquatur: firmi enim ingenii cenſetur, quod ex eo patet, quoniam ipſe non eſt à Serpente ſeductus. Sed his nihil agitur contra ſententiam Græcam, quæ nullo modo contraria his verbis Apoſtoli à quoquam ſanæ mentis homine judicabitur. Senſus enim illorum verborum hic eſt. Firmum viri ingenium noverat Veterator ille, qui erat callidior omnibus animalibus, quare illum non eſt auſus aggredi fraudibus, auſus eſt dolis, ac technis impetere fœminam, cujus ingenium noverat imbecillum. Hinc hanc hercle ſeduxit, non illum: hoc eſt hanc ipſe decepit, ut per hanc & illum deciperet: quique ſe ſolo fœminam quibat evertere, non ſe ſolo, ſed illecebris armatus mulieris virum quoque Numinis obſequio deturbaret. Non igitur ibi Apoſtolus omninò negat deceptum, ſeductumve parentem primum, negat à Serpente ſolo, ſine ope mulieris jam ſeductæ fuiſſe ſeductum. Hinc (22) Chryſoſtomus optimus ſententiarum Pauli, certuſque interpres ea ipſa Pauli verba ſic explicat: *ad comparationem mulieris dicit illum non fuiſſe ſeductum:* πρὸς γὰρ τὴν σύγκρισιν τῆς γυναικὸς φησὶν αὐτὸν μὴ ἠπατῆσθαι. Hoc eſt, non negat Paulus, Adamum fuiſſe ſeductum, negat eo modo ſeductum, ea facilitate deceptum, quâ mulier.

VII. Manifeſtum ex his eſt, crimen primi Parentis minimè pertinuiſſe ad culpam Gulæ, atque adeò traditam à Coreſſio rationem, ob quam Jure noſtro Lurconum obnoxii vitio ab Ordinibus non arceantur, nullam eſſe, quod obiter placuit hic expendere, ne ulla mihi elabatur occaſio demonſtrandi, quàm inſipiens fuerit ille Theologus Medicus, quo tamen adeò Photiani ſuperbiunt, cujus mirantur ſcripta, cujus impium, ſtolidumque revera Dialogum de Spiritus Sancti Proceſſione præ manibus habent, ac veluti Nazianzeni alicujus, aut Athanaſii Commentarium perlegunt, approbantque. An putemus, eum in Theologicis ſapuiſſe, qui adeò in re minimà deſipuit, qualem utique dixeris hanc, de qua hactenus egimus, quamque tàm facilè Epiſcopus Citri, rudis, ut ex ipſius Reſponſionibus liquet, Juriſprudentiæ homo, protinus & veram, & unicam prodidit? Cæterùm, quidquid de Coreſſio ſit, qui à nobis vapulavit ſæpe, vapulabitque ſæpius, tùm ex ipſius, tùm ex relatis Græcorũ ſententiis, conſtat, culpam, delictumq, Gulę inter obices Ordinum Jure noſtro minimè recenſeri. Quod omninò clariſſimè conſtituit vir egregius Theodorus (1) Metochites. Nam fœditatem Voracitatis expendens, faſſuſque, hoc Vitio ſtupidum hominem, ac brutis ſimillimum fieri: *Quia tamen*, inquit, *rarò accidit, ut hoc vitium appareat, raròque contingit, fit, ut à nullo Canone abigatur à Sacris is, qui ejuſmodi peccatum admiſerit. Quapropter reipſa non eſt ineptus impoſitioni manuum recipiendæ, qui peccato Gulæ aliquando fuit obnoxius: quamvis optimum factu eſſet, ut per Synodum aliquam ſaltem ebrietas, quæ pars Gulæ eſt, à Clero exterminaretur, qui certè hac in parte deterior eſt Cleris Gentium aliarum.* Verba Græca ſic habent. Ὅτι δὲ σπανίως συνέβη ἡ τῆς ἁμαρτίας ταύτης ἐπιφάνεια, καὶ σπανίως ἐν τούτῳ πλημμελοῦμεν· Τοῦδ᾽ ἕνεκα τῶν Κανόνων οὐδεὶς προστάττει, μὴ χειροτονεῖν τὸν γαστρίμαργον. Καὶ λοιπὸν ἀληθῶς οὐκ ἀχειροτόνητος ὁπώποτε γαστρίμαργος. Καίτοιγε καλὸν ἂν ἦν, διά τινος συνόδου, κἂν ἡ μέθη, μέρος τῆς γαστριμαργίας, ἀφορισθείη τοῦ κλήρου, ὃς παρ᾽ ἡμῖν χείρων δὴ ἐν τούτῳγε τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ· Hæc Metochites, quibus tandem conficitur, Jure noſtro non arceri ſacris Ordinibus helluones. Porro, ſi, ut ſuperiùs oſtendimus, & ratio docet, piſcium, qui ſanguinis compotes ſunt, eſus in noſtris Jejuniis ad Gulam pertinet, palam eſt, eum, qui piſces inter jejunandum comederit, non repelli à ſacris Ordinibus Jure noſtro, quo, qui fortè Gulæ obnoxius eſt, non planè à Sacris rejicitur.

VIII. Neque quidquam obſunt, quæ Catumſyritus profert, ut hanc, quemadmodum ipſe dicit, Græcam Irregularitatem confirmet. Nam, cùm duos ad id teſtes producat, in utroque utramvis, ignorantiam, ac nequitiam ſuam gemino comprobat teſtimonio. Verba (1) ejus hic dabo. *Quòd autem Græci pro Irregularibus habeant eos, qui Sanguineum piſcem manducaverint, cùm ſunt Jejunia, teſtes duo ſunt omni exceptione majores, Nectarius Abbas, & Reverendiſſimus Theſſalonicenſis Epiſcopus, uterque inſigni pietate, & ſapientia, imò & fide Orthodoxa vir. Primus enim docet, ab Ordinationibus removendam eſſe Gulam, hoc eſt Guloſos: nam reprehendit quendam Epiſcopum Leucados, quia Ordinaverat in Presbyterum quendam, qui die Paraſceves, & toto Quadrageſimæ tempore piſciculos manducabat. Secundus verò inter peccata Animalia, & Capitalia numerat Gulam: mox dicit, juxta Concilium Nicænum, omnis Animalis peccati reum non debere Ordinari, unde fatetur, Gulâ induci Ir-*

(19) *Lel. Cecch. in Sum. p. 1. tit. de fid. c. 11. n. 6. Valentia. in 22. q. 11. art. 1. Alexan. Peſant. diſp. 1. concl. 2. Arn. Albert. ad rubr. de hæret. in 6. qu. 1. n. 17. Siman. Juſt. tit. 30. n. 2. Covar. Var. Reſol. li. 3. ca. 1. n. 2. Azor. in Sum. p. 1. lib. 8. c. 9. de hæreſ. crim. q. 1. Guid. Carmel. in Sum. de hæret. tit. 1. c. 3. Pegn. ad Direct. Inquiſ. q. 2. cõm. 26. fol. 246.*

(20) *De hæreſ. qu. 178. n. 5. & ſeqq.*

(21) *1. ad Timoth. c. 2.*

(22) *Hom. 9. in 1. ad Timoth.*

(1) τῷ νεωτερικῶν Κακοηθείας *Vulnere 7.*

(1) *Palinodia c. 8. in med.*

ei Irregularitatem. Quare cùm non exangue animal comedere, ſit Græcis Gulæ Vitium, Theſſalonicenſis Authoritate non debet Ordinari, qui piſces Sanguinoſos comederit. Hæc ſolitâ & eloquentiâ, & elegantiâ Calaber, quæ adeſis, amice Lector, mecum conſidera, atque curioſiùs, amabo, ſcrutator. Primùm mentitur, hos, quorum teſtimonia jactat, viros omni exceptione majores. An enim omni exceptione majorem Nectarium Caſulanum Abbatem in Calabris dicas, & Nilum Rhodium Epiſcopum? (hic enim eſt, quem mira pietate Reverendiſſimum, miraque eruditione Theſſalonicenſem Epiſcopum deceptus ineptè Nili nomine nuncupat) quorum ille mendacii reus publicè Byzantii factus eſt ex (2) Planude, (3) Cuboclesio, & (4) Coreſſio, calumniator hic notiſſimus habitus eſt ex traditis à (5) Magentino, Theodoro (6) Metochita, & à nobis, & Cognomento Διάβολος dictus in Aulâ, Palamita etiam ſpurciſſimus, putiduſque uſque ad manifeſtas ineptias Philothei adulator. Scilicet his authoribus res Noſtræ impugnantur, his auſpicibus mores Noſtri damnantur, his teſtibus, quos tales licet, adhuc tamen omni exceptione majores appellari audio, his, inquam, teſtibus Jus noſtrum ad Superſtitionem adigitur. Quid quòd & deterrimi Photiani, Schiſmatici perfidiſſimi, viri dicuntur inſigni pietate, ac fide, & ſapientiâ. Pietatem in Photianis quis ullam ſibi fuiſſe perſuadeat? In hujus notæ Photianis, quis niſi mentis inops fuiſſe crediderit? Quid de Nectario Caſulano, (eſt enim & Cretenſis, cujus Commentarios edidere nuperrimè Photiani in Dacia Ripenſi quam Uvallachiam vocant) vel ipſi Photiani ſenſerint, audi. (7) Acindynus. Ἐγένετο ἐν τῇ βασιλείᾳ Μανουὴλ τοῦ σεβαστοῦ Νεκτάριός τις ἡγούμενος καλαβρίτης, ἀνὴρ αὐθαδείᾳ, καὶ θράσει γέμων, τὰ ἐξῆς ἠλίθιος, ἄφρων, καὶ παντελῶς ἀγραμματώτατος, εἴληφε δ' ὅμως δόξαν παρὰ πᾶσιν, ὅτι ἐν Ἰταλίᾳ γεγονώς, καὶ διάγων, οὐδὲν φίλον εἶχε πρὸς τοὺς Λατίνους, ὧν τὰ δόγματα, καὶ θρησκείαν γράμμασιν οὐ μὲν, φλυαρίᾳ δὲ καὶ λόγοις κατεπολέμει· ὅθεν καὶ ἐν Συνόδῳ Λατινικῇ λέγεται λοιδορηθεὶς διαψιλέστατα· εἶπε γοῦν, τῶν Ἰταλῶν προκομιζομένων τὸ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου σύμβολον ἐκ παλαιῶν, καὶ ἀξιοπίστων αὐτογράφων, οὐ δυνάμενος ἀνελεῖν τὸν λόγον, ὅτι ὁ μέγας Ἀθανάσιος τύχα μεθύων ταῦτα ἔγραψε· τοιοῦτος γεγονὼς ὁ Νεκτάριος, καὶ γελοῖος ὢν ἐν ἡμῖν, καὶ τοῖς αὐτοῦ Ἰταλιώταις, ἀνέδραμεν εἰς τὴν βασιλίδα, καὶ πρῶτος γέγονε τῶν διδαξάντων, ὅτι θεῖον τὸ ἐν τῷ Θαβὼρ φῶς μετ' ἄλλων νεωτερικῶν τινων φροντίδων πανέργων, καὶ εἶχεν ὑπηρέτην ἐν τῇ κακίᾳ, καὶ γνώμαις κακαῖς Γεώργιον τὸν Κεφαρᾶ τὸν ἔπειτα Κερκύρας μητροπολίτην, ὑφ' οὗ ἐπαινέθη ἔπαινον ψευδῆ μετὰ θάνατον· Τοῦτον τὸν ἄσοφον, καὶ καταγέλαστον, καὶ ἀσεβῆ πατέρα ἔσχεν ἡ τοῦ ἀθέου Παλαμᾶ αἵρεσις. *Fuit ſub Manuello Auguſto Nectarius quidam Abbas Calaber, vir audacia, & faſtu plenus, cæterùm ſtupidus, imprudens, & prorſus illiteratus: nactus attamen eſt penes aliquos gloriam, quòd in Italia natus, & vitam agens, minimum erga Latinos amoris præ ſe ferebat, quorum nomen, ac ſectam non quidem literis, verbis verò, & blaterationibus impugnabat: quare & in Synodo Latina dicitur ſolemni contumelia exceptus: dixit enim, Latinis producendibus Magni Athanaſii Symbolum ex antiquis, fideque dignis autographis, minimè potens argumentum diſſolvere: Magnum Athanaſium ebrium fuiſſe, cùm talia ſcriberet. Talis Nectarius, jamque ridiculus penes nos, & ipſos ſuos Italos, divertit ad regiam Urbem, & primus fuit eorum, qui docuerunt, divinum fuiſſe, quod in Tabor lumen effulſit. Huic ſententiæ addidit nova alia quædam impia, & mala. Habuit autem nequitiæ, malarumque Opinionum adminiſtrum Georgium Cupharam, qui mox ad Inſulas Corcyræas evectus eſt, quique eundem laudibus mendaciſſimis fato functum ornavit. Hunc inſipientem, & planè ridiculum, & impium parentem habuit impii Palamæ hæreſis.* Hactenus Acindynus, cujus tamen ut dicta penitùs intelligas, ſcito Nectarium Abbatem vixiſſe ſub Manuello Comneno circa annum Chriſti MCLXXX. ut refert (8) Baronius, interfuiſſe verò Concilio Lateranenſi ſub Alexandro III. ut ex Actis ejus Concilii, & ex epiſtola (9) Georgii Corcyrenſis ad eundem Nectarium conſtat. Eundem ſub Manuello fato (10) functum, laudatumque eleganter ſatis à (11) Georgio ejuſdem Sectæ homine, cujus Panegyricum nactus (12) Baronius deceptus eſt, putavitque hominem in Græcia maximi habitum, cùm revera, ut ex verbis Acindyni palam eſt, vir ſtupidus audierit, vir perfidioſus habitus ſit, vir impius judicatus, is nimirum, quem virum inſigni pietate, & ſapientia, omnique majorem exceptione Catumſyritus Calaber Calabrum cenſet. Idem judicium, eandemque cenſuram tulit Græcia de Nilo. Neque enim hic ille Nilus eſt, cujus extant Photiana ſanè, & impia, erudita tamen, & non planè dementia ſcripta, nobili Cabaſilarum è ſtirpe Archiepiſcopus Theſſalonicenſis. Nilus eſt Rhodius Epiſcopus, de quo uti de Palamitarum ſuo ævo Principe queſtus eſt publicè Methonenſis Epiſcopus (13) Michael, obtinuitque, vel invito Philotheo, ut ſacro Rhodi Solio deturbaretur, ut narrat idem Michael invectus libro integro in Palamam. Hic eſt, quem (14) Harmenopulus vir inter Noſtros, & nobiliſſimus, idemque Theſſalonicæ Præfectus eo ipſo, quo eam Eccleſiam Nilus Patriarchalis Philothei Exarchus (hoc nomine jampridem cenſentur non Legati, ſed Procuratores, & ut ita dixerim exactores Patriarcharum, mures circumforanei, ſacrique Publicani) deprædabatur, his Epithetis excipit: ὁ λῃστὴς τῆς ἐκκλησίας, ὁ δωροδοτὴρ τῶν μυστηρίων, ὁ ἀντίπαλος τῆς θεότητος, καὶ τὸ θαῦμα τῆς ἀσεβείας, ἀσόφως τὰ τοῦ θεοῦ δογματίσας, εἶπέ ποτε ὁ καθαιρεθεὶς παρ' ἡμῖν Νεῖλος· θεοῦ μυρία ἡ θεότης, τουτέστι θεϊκὴ ἐνέργεια, καὶ αὐτὴ θεὸς, ὁρατὴ μὲν, καὶ ἀΐδιος, ἄκτιστος, καὶ ἐν τοῖς κτιστοῖς ἰδιάζουσα. διαιρετὴ, καὶ ἐν θεῷ θεὸς, καὶ αὐτὴ ἐν διαιρέσει· καὶ ταῦτα λέγων τὰ τῆς ἀθεΐας ἐμελέτα. *Latro Eccleſiæ, inſtitor ſacramentorum, & hoſtis Divinitatis, miraculum impietatis, inſipienter, quæ ad Deum ſpectant, dogmatibus complexus dixit aliquando penes nos redactus in Ordinem Nilus. Dei plurimà divina operatio, & ipſa Deus, oculis ſubjecta, & æterna, non facta, & factorum propria, diviſa, &*

(2) *In Notis, & addit. ad Biblioth. Photii in Nectario*
(3) *Orat. 4. de Proceſſ. Spirit. S.*
(4) *In Notis ad Myriobibl. Photii nota 163.*
(5) *De arcan. Philoſoph. c. 39.*
(6) *Ubi ſupra in Ulmere* [illegible]
(7) *Orat. 4. contra Palamã.*
(8) *Ad an. 1180. nu. 9. & ſeqq.*
(9) *Extat in Codice Metii.*
(10) *Baron. ad an. 1181.*
(11) *Extat Orat. Panegyr. in d. Cod. Metii.*
(12) *Ad an. 1181. n. 29. & ſeq.*
(13) *Orat. in Palamam cir. fin.*
(14) *Epiſ. 21. ad Scelerũ.*
(15) *Inter Synodica Depoſitionis n. 12.*
(16) *In expoſit. offic. Orthodoxiæ in princ.*
(17) *Alber. de Malet. de teſt. n. 16. fol. mihi 241. Nepos de Monte Alb. eod. tract. nu. 30. & ſeq. fol. mihi 374.*

ſa, &

Aufrer. in decis. Cappell. Tholos. 174. in fin. Bald. in l. cunctos populos n. 42. Cod. de Sum. Trinit. & fid. Cat. Hieron. de Mont. qu. 16. n. 22. fol. mihi 66. Gramat. in adit. ad capus regni n. 6. Jodoc. in tract. de teſt. n. 16. fol. mihi 509

ſit, & in Deo, Deus, & ipſa in diviſione: atque hæc dicens omnis divinitatis inficiatricem impietatem meditabatur. Vide multò plura de hoc Nilo penes (15) Canonarcham in Synodico Macarii Patriarchæ, qui exauthorationem ſceleſtiſſimi Palamitæ, quam Anteceſſor ipſius Philotheus confirmare noluerat, confirmavit. Neque enim omnia fert animus de hoc Nilo probra Græcis XIII. ſæculo translativa referre. Scilicet toto illo ſæculo adeò nomen ejus Græcia horruit, ut Conſtantinopoli eo die, quo quotannis hæreticorum nomina in Eccleſiâ recitata populus diris proſequitur, nomen etiam Nili Rhodii quodam impetu deteſtato impietatem recenſeretur, quod refert non ſine vituperatione Nili Joannes Hieromonachus (16) Theſſalonicenſis. Atque hic eſt Nilus, quem nobis teſtem ingerit Calaber, quemque inſigni pietate virum appellat, cujuſque fidei ſtandum cenſetur, cùm de Græcorum moribus damnandis agitur, quando nulla (17) Lex patitur, ut delatum ab infamibus, impiis, hæreticis teſtimonium recipiatur.

IX. Ut ut igitur conſtet ex ſententia horum inſigni impietate, nota infidelitate, certaque dementiâ virorum, reos voracitatis, & Gulæ Jure noſtro abigi à Sacris Ordinibus, nil tamen contulerit penes cordatos homines, atque alicuius judices æquitatis, ut, quod ipſi aſſerunt, verum putetur, damneturque integra, & omnium nobiliſſima Gens, quòd hi duo ſceleſtiſſimi homines delirarint. Sed ne hi quidem, quod Nobis per illos aſſertum Calaber affirmat, uſquam docuerunt. Extant loca, quæ Catumſyritus profert; mirumque eſt, ſi non vidit illis multò diverſa conſtitui, quàm ipſe tradit, abutroque Photiano ſtatuta. Nectarius (1) hæc habet. Ἠκούσαμεν δ', ὅτι καὶ ὁ θεοφιλέστατος τῆς Λευκάδος ἐχειροτόνησεν εἰς πρεσβύτερον τὸν Ἰταλιώτην Ἀλύπιον, ὃν ἡμεῖς ἀνάξιον καὶ διακονίας εἴπαμεν. κακῶς πέπρακται, καὶ δέον ἐπιτιμῆσαι αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ. ἔδει γὰρ τὸν ἀρχιερέα κατερευνῆσαι πρῶτον τὰ ἤθη τοῦ διακόνου, καὶ διὰ τί ἐν τῇ αὐτοῦ ἐνορίᾳ οὐκ ἐχειροτονήθη. Εὗρεν ἂν γὰρ τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ἀχειροτόνητος ὁ ἄνθρωπος, διὰ τὴν ὑποψίαν τῆς λαθραίας αἱρέσεως· ἀναμὶξ γὰρ ἐν ταῖς νηστείαις καὶ κρέας, καὶ ἰχθύας ἐσθίει, καὶ ἐν ταῖς παρασκευαῖς αὐταῖς λέγων, ὅτι οὐ χρὴ τοῖς κανόσι, καὶ ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἐντολαῖς ὑπακούειν. *Audivimus Deo amiciſſimum Epiſcopum Leucados Sacerdotio initiaſſe Italum Alypium, quem nos indignum Diaconatu ipſo diximus. Peſſimè id actum, & decet eum ſuper hoc reprehendere. Oportebat enim Epiſcopum inveſtigare primùm Diaconi mores, cauſamque, ob quam non eſt ad Sacra provectus ſuâ in Provincia. Inveniſſet enim fortaſſis, quod verum eſt, irregularem eum eſſe, quòd de eo ſuſpicio ſit latentis hæreſis, imò & manifeſtæ. Promiſcuè enim in jejuniis, & carnes, & piſces comedit; atque ipſis Paraſceves diebus; aitque, non oportere legibus Eccleſiaſticis, atque Canonibus parere.* Hæc Nectarius: At (2) Nilus in cæteris planè demens, in loco per Catumſyritum allato mirum in modum acutus, ſic ingenioſè peccata diſtinguit. τῶν ἁμαρτημάτων τὸ μὲν θηριῶδες, τὸ δὲ ψυχικόν, τὸ δὲ νοητικόν· τὸ πρῶτον γίνεται πράξει ἡμῖν τε, καὶ θηρίοις κοινῇ, ἐν ἡμῖν δὲ κατὰ παρέκβασιν συγχωρούμενον; τὸ δεύτερον δὲ γίνεται μιμήσει τῶν ἀλόγων ζώων, ὃ μὲν ἡμῖν ἀπηγόρευται· τὸ τρίτον ἴδιον τῆς ἀνθρώποις ἐν διανοίᾳ κεῖται, ἢ ἐκ διανοίας ἐξέρχεται· τοῦ πρώτου παράδειγμα λαιμαργία καθ' ὑπεροχὴν βρώσεως, καὶ πόσεως γενομένη· τοῦ δευτέρου πορνεία, ἡ ἄνευ γάμου, καθὰ καὶ ἐν τοῖς ζώοις συνουσία· τοῦ δὲ τρίτου ὑπερηφανία, καὶ κενοδοξία· τούτων δὲ τῶν ἁμαρτημάτων τὸ μὲν πρῶτον αἰσχρόν, ἀλλ' οὐδ' ἐπιφανές, οὐδ' ἐπικίνδυνον, τὸ δὲ τρίτον δοξάζεται ποτέ, ποτὲ καταγελᾶται, οὐδένα κίνδυνον ἔχει, εἰ μὴ περὶ τὸν Θεόν, καὶ τὰ ἱερά· τὸ δὲ δεύτερον αἰσχρότατον, καὶ ἐπικίνδυνον διὰ τὴν κατὰ φύσιν ἡδονήν, διὸ καὶ ἀπείργεται τὸ ψυχικὸν ἁμάρτημα τῆς χειροτονίας ψήφῳ τῶν τριακοσίων ιη. ἐν Νικαίᾳ πατέρων. *Criminum aliud ad beſtias, aliud ad animalia, aliud ad rationem refertur. Primum fit actu nobis, beſtiiſque communi; nobis tamen ob exceſſum minimè permiſſo. Secundum fit imitatione animantium rationis expertium, quæ nobis interdicitur. Tertium proprium hominum in mente ſitum eſt, vel certè à mente proficiſcitur. Primi exemplum eſt voracitas propter exceſſum cibi, potuſque damnata. Secundi eſt vaga libido ſine nuptiis, ut & in brutis coitus. Tertii Superbia, & vana Gloria. Horum autem criminum primum turpe, ſed neque manifeſtum, neque periculoſum. Tertium verò laudatur aliquando, quandoque & deridetur, rarò periculum creat, ni verſetur circa Deum, & res ſacras. At ſecundum turpiſſimum eſt, & maximè periculoſum propter voluptatem, quæ ex natura eſt, eaque propter arcetur animale peccatum à Sacris Ordinibus Suffragio trecentorum, & decem in Nicæna Synodo Patrum.*

X. Hunc in modum Nilus, cuius à dictis adeo alienum eſt, ut Gulam Jure noſtro à Saeris arceri doceat, ut potiùs oppoſitum autumet, planèque contrarium. Nam id Vitii primam ad Claſſem vitiorum refert, ut conſtat: eam porro Claſſem nuſquam affirmat per Nicænum Concilium à Sacris prohibitam; cùm palàm aſſerat, abſtineri Canone Niceno Secundam, cui Gulam minimè ſuccenturiat. Quis hac una in re Catumſyriti nequitiam, atque mendacitatem non videat? Tu ne, damnate Calaber, ut dicas, Nilo teſte, Legibus, Moribuſque noſtris violatores Jejunii per eſum Piſcium Sacris Ordinibus abſtineri? Atque Nilo id teſte affirmes probari eo in loco, in quo teſtis ille, quem confidenter producis, hoc ipſum negat, certè hoc ipſum non affirmat, ad cuius probationem illum producis? Queri licet de ſorte noſtra. Adeò Græci contemnimur, ut hoſtes noſtri minimè vereantur apertis calumniis, manifeſtaque mendacitate Nos aggredi? An putant Nos adeò ſtolidos, ut nedum poſticæ, ſed neque coram intentatæ ſannæ queamus occurrere? An ita illiteratos, qui Latina legere, Noſtra cognoſcere, &, utrinque, quæ dicuntur conferre neſciamus? An uſqueadeò incurioſos, ut pigeat, quæ in Nos dicuntur, audire, eaque veritatis ope retundere? Sciant, Græcos adhuc vivere, ac nunquam defuiſſe Græciæ Archilochum aliquem, qui reſtem lycambæam expediret illis, à quibus deſponſa Græcis moribus & probitas, & innocentia, moribus ipſis abducitur. Quod attinet ad Nectarium & ille cæteroqui impius, & ineptus, eo in loco, quem profert Catumſyritus, optimè cen-

Ff 2 ſet.

(1) *Epiſt. 5. ad Epiſc. Paraſ.*

(2) *In Explanat. Can. Nicænorum.*

Digitized by Google

ſet. Non enim rejiciendum Diaconum illum exiſtimat, quòd piſces comederet, quòdve lurco immenſæ voracitatis haberetur, ſed quòd voracitati vel hæreſim manifeſtam, vel certè ſuſpicionem hæreſis addidiſſet.

XI. Nam Jure Eccleſiam ſuſpicari, eum eſſe hæreticum, qui tunc, cùm cibi vetantur aliqui, vetitis illis utitur cibis, ſententia eſt Græcis, atque Latinis conſtitutiſſima, ut videre eſt (1) Margunium penes, (2) Ariſtenum, ac (3) Blaſtarim, & penes Latinos Flaminium (4) Pariſium, Franciſcum (5) Pegnam, & Authorem (6) Repertorii, quos refert, ac ſequitur (7) Farinaccius. Eſſe autem hæreticum dogma docens, non eſſe parendum Canonibus, ac Legibus Eccleſiæ, manifeſtum eſt ex (8) illis Chriſti: *ſi Eccleſiam non audierit, ſit tibi tanquam Ethnicus, & Publicanus*, quæ ad id interpretantur DD. omnes. Quod etiam ratione probatur. Nam hæc propoſitio: non eſt parendum Eccleſiaſticis legibus, vel abſolutè dicitur, vel ea ratione, quia poteſtas Eccleſiæ minimè ſit condendæ legis. Si abſolutè, hæretica eſt, quippe eadem prorſus ac propoſitio XV. (9) Joannis Huſz in Synodo Conſtantienſi damnata, eſtque dictis Pauli repugnans (10) dicentis: πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω. οὐ γὰρ ἔστιν ἐξουσία, εἰ μὴ ἀπὸ Θεοῦ. ὥστε ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ, τῇ τοῦ Θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστηκεν, *omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit: non eſt enim poteſtas, niſi à Deo. Itaque, qui reſiſtit poteſtati, Dei Ordinationi reſiſtit*. & (11) alibi πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ ὑπείκετε: *obedite præpoſitis veſtris, & Subiacete eis*. Quod ſi negetur, parendum præceptis Eccleſiæ, quòd nulla in Eccleſia poteſtas præcipiendi: ea propoſitio palam hæretica eſt. Etenim de fide, eſt hanc poteſtatem Legis ferendæ in Eccleſia eſſe, idque accuratè ex Sacris Litteris evincit diligentiſſimus (12) Bellarminus, & confirmatur ex perpetua praxi omnium Conciliorum, quæ Leges certè condidere ſacras, præſertim circa jejunia. Vide Apoſtolicos (13) Canones, & (14) Gangrenſe Concilium, itidemque (15) Toletanum VIII. Conſtitutumque cognoſce, eſſe in Eccleſia poteſtatem indicendorum jejuniorum. Hinc Baſilius (16) de jejunio agens: *omnes, inquit, æqualiter, Præceptum audiunt, & cum gaudio ſuſcipiunt*. Πάντες ὁμοίως ἀκούουσι τοῦ παραγγέλματος, καὶ περιχαρῶς ὑπεδέχοντο) Et infrà: *Vide, ne propter parvam eduliorum voluptatem damnum incurras, & te ipſum criminis deſertoris reum ſtatuas*. Ὅρα, μὴ διὰ μικρὰν ἡδονὴν βρωμάτων ζημιωθῇς μετὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ ἀγγέλου, ὑπόδικον δὲ σαυτὸν λιποταξίου γραφῆς τῷ στρατολογήσαντι καταστήσῃς. Et (17) Chryſoſtomus; *adventante, ait, jejunio, & ſi millies quis exhortetur, & infinita crucient, & cogant vinum delibare, vel aliud quid jejunii lege non conceſſum guſtare, omnia quis mallet pati, quàm prohibitum tangere nutrimentum*. Παραγενομένης τῆς νηστείας κἂν μυρίοι τις παρακαλῇ, κἂν μυρία τις ἀγχῇ, καὶ βιάζηται, ὥστε μετασχεῖν οἰνοποσίας, ἢ ἑτέρου τινὸς τῶν μὴ νενομισμένων ἐν νηστείαις ἀπογεύσασθαι, πάντα ἂν ἕλοιτο παθεῖν τις, ἢ τῆς κεκωλυμένης ἅψασθαι τροφῆς: & alibi (18) docet, quadragenario jejunio omnium etiam Imperatorum conſcientiam inflecti ad obedientiam. Græcis adde Latinos, Ambroſium (19) docentem, non leve peccatum eſſe, indictam fidelibus Quadrageſimam, violare, & jejunia conſecrata ventris voracitate diſſolvere. Hieronymum (20) aſſerentem, *nos unam Quadrageſimam ſecundum Traditionem Apoſtolorum tempore nobis congruo jejunare, non quò per totum annum, excepta Pentecoſte, jejunare non liceat, ſed quòd aliud ſit neceſſitate, aliud voluntate munus offerre*: (21) Auguſtinum: *aliis diebus jejunare remedium eſſe, aut præmium; in Quadrageſima non jejunare peccatum eſse*: Denique Leonem (22) Magnum ingerentem, *pium eſſe, agere non indictum, impium eſse negligere prædicatum*. Ubi conſtat *prædicare* idem eſſe, ac *indicere*, ut ſibi ipſi effatum tanti Pontificis conſtet. Jam verò vides tot ex Patrum apophthegmatis, jejunium *præcipi, indici* etiam, & *lege indici*, indictum verò, & lege indictum ex neceſſitate ſervandum, ni ſervetur peccatum eſſe, impiamque negligentiam. Quare & illud in his Patrum ſententiis vide, quod has neceſſariò conſequitur, eſſe in Eccleſia poteſtatem obligandi, & Lege, atque præcepto obligandi ita, ut ſi quis contra faxit, impiè, criminosèque agat. Unde colligitur, hanc poteſtatem Sacris Literis aſſertam Eccleſiæ, SS. Patrum effatis confirmatam inficiari, eſſe prorſus hæreticum. Ea propter tum (23) Epiphanius, tum (24) Auguſtinus Aerium inter hæreticos recenſent, quòd jejunandum quidem diceret, ſed non ex Eccleſiæ præcepto, verùm quando unicuique libuerit: & eandem ob cauſam licet Schiſmaticus ſolùm eſſe cenſeatur, qui obſequium Præſulibus Eccleſiæ, eiuſdemque Canonibus denegat, ex contemptu, atque Superbiâ: tamen hæreticus reputatur, qui parere negat, quòd putet, parendum non eſſe, quòdve putet, condendorum Canonum legitimam in Eccleſia poteſtatem non eſſe, quemadmodum (25) DD. communiter tradunt, ac refert latè (26) Farinaccius.

XII. Cùm ergo Diaconus ille Italus hæreticus eſſet occaſione ſanè Gulæ, quòd jejunium non ſervaret, neque ſervandum putaret, nullamque præcipiendorum jejuniorum in Eccleſia poteſtatem agnoſceret, jure profectò rejiciendus ab Ordinibus dicitur tanquam hæreticus, non tanquam lurco, atque vorax, quo crimine penes Nos nullus rejicitur, nulloque Canone, nullo authore repellendus probatur, quando vel ii dementiſſimi Photiani, quos Calaber adducit in teſtes, cæteroqui inepti teſtimonio ferendo, hoc ipſum, quod nempe dicimus, apprimè teſtantur. Colligo ex his ſimul omnibus, Jure noſtro non repelli à Sacris Ordinibus, qui jejunia Noſtra violaverit uſu piſcium non teſtaceorum; Aſt, ubi hoc palam ex dictis, probatiſque collegi, mendacitatemque hoſtium Noſtrorum oſtendi, peto, quid piaculi foret, ſi Jura noſtra cenſerent, abſtinendum à Sacris eum, qui Jejunia piſcium eſu turbaverit? Si dicas ad Phythagoream id Sectam pertinere: unde id aſſeras, flagito? Nam olim lege Apoſtolicâ ſanguinis uſum vetitum demonſtravi, eam Legem in Eccleſia viguiſſe diu, certum eſt, nec minus certum, fas eſſe, ut vigeat, ſi alicubi vigeat. Cur quæſo ad Pythagoream Sectam Lex illa non pertinuit, neque pertinet, ſi quidem etiam

nunc

(1) *Nota 5. ad Can. Pænit. Baſilii.* (2) *In eoſdem Can. & Nomoc.* (3) *In Syntag. ad eoſd. Canon.* (4) *Conſ. 169. n. 67.* (5) *Ad Direct. p. 2. ad c. 1. de hæret. fol. 87. col. 1. in fin.* (6) *In Verb. cognoſcere. verſ. ſed an Judex in fin.* (7) *De hæreſ. q. 178. §. 2. n. 89.* (8) *Matt. 18. n. 17.* (9) *Seſſione 15.* (10) *Ad Rom. c. 13. n. 1. & 3.* (11) *Ad Hebr. c. 13. n. 17.* (12) *Tom. 1. Contr. 3. de Rom. Pont. lib. 4. c. 6. ab init.* (13) *Canone 69.* (14) *Canone 19.* (15) *Canone 9.* (16) *Orat. 2. de Jejun.* (17) *Hom. [illegible] ad Popul. Antioch.* (18) *Hom. 2. in Geneſ.* (19) *Sermo. 15.*

(20) *Epiſ. ad Marcellan. de error. Montani.* (21) *Serm. 62. de tempor.* (22) *Ser. 3. de Jejun. 10. menſ.* (23) *Hæreſ. 75.* (24) *Hæreſi 53.* (25) *Innoc. in c. 1. nu. 1. de Apoſt. & ibi Hoſt. n. 1. Boich. n. 2. Abb. n. 3. Mari. Soccin. n. 3. Jo. de Anan. n. 6. Card. poſt n. 2. Carrer. de hæret. n. 28. Gundiſalv. eod. qu. 3. n. 3. Arnal. Alber. rub. eod. in 6. q. 13. nu. 56. Probus ad Jo. Monach. in c. præſidentes n. 2. in 6. Bonif. de Vital. in Clem. ad noſtrũ nu. 45. de hæret. verb. Apoſtaſia. Armill. n. 5. Ang. in princ. Sylveſt. n. 3. Repert. Inquiſ. verbo hæretičus. Jo. Calder. cõſ. 2. n. 1. Menoch. de Arbitr. lib. 2. cẽt. 6. caſ. 546. Decian. in tr. Crim. l. 5. c. 17.* (26) *De hæreſ. q. 183. §. 1 n. 5[illegible].*

Digitized by Google

nunc vigeat; hæc pertineat de Piſcibus Lex noſtra? Præterea quî dicas Sectam Pythagoream noſtro Jure probari, quo Nobis licet animalia comedere, quæ Pythagoreis penitùs interdicebantur? Laici penes Nos extra Jejunia carnes comedunt, jugulant animantia, Epuliſque præparant, nec ſolis oleribus convivia Noſtra ſaginantur. Solis Monachis, & Epiſcopis, quos non niſi Monachos ad Inſulas provehimus, uſus Carnium prohibetur: at his licet cætera in aquis viventia devorare. Quid his in Moribus Pythagoreum? Vide potiùs, ne Calvinianum ſit, atque Lutheranum inficiari, quod in Eccleſia ſemper obtinuit, ut in Jejunio delectus habeatur ciborum. Nam hi Arctoæ peſtis authores Nicolaitas, Valentinianos, aſſeclaſque Joviniani, de quibus (1) Irenæus, (2) Hieronymus, (3) Auguſtinus, ſecuti contra delectum ciborum grugnire auſi ſunt, quemadmodum refert (4) Bellarminus, eorumque dicteriis primùm contra temperantiam orthodoxam auditum eſt, quod in Græcos è Pythagoreorum ſectâ Nebulones iſti producunt, cùm cæteroqui Orthodoxa Eccleſia Pythagoreorum ineptias, itidemque (5) Ebionitarum, (6) Encratitarum, (7) Euſtachianorum, (8) Apoſtolicorumque, qui certos cibos deteſtabantur, deliramenta ſtomachata delectum in Jejuniis ciborum habendum cenſeat, doceatque exemplo (9) Danielis, Joannis (10) Baptiſtæ, Petri Principis (11) Apoſtolorum, (12) Matthæi, (13) Jacobi, primorumque Chriſtianorum illorum, de quibus (14) Philo, quoſque imitati deinceps (15) Antonius, (16) Hilarion, & Monachorum quicunque Sanctimoniæ laude floruere, facto comprobant, quod docuere deinceps (17) Baſilius (18) Epiphanius, (19) Cyrillus Hieroſolymitanus, (20) Chryſoſtomus, Theophilus (21) Alexandrinus, (22) Auguſtinus, (23) Hieronymus, (24) Theodoretus, non licere modò, ſed omnino oportere, in Jejuniis à certis cibis ingluviem abſtinere, certiſque tantùm uti, quibus non ſolùm appareat, Eccleſiæ decreto de quantitate, ſed de qualitate etiam ciborum conſtitui. Porro, ſi Jure Eccleſiaſtico fas eſt, ciborum habere in Jejuniis delectum, non video quî fieri nequeat, ut Jure noſtro vetari poſſit, piſcium uſus, præſertim cùm penes Nos jejunia ſemper rigidiora fuerint, ut iidem Patres Græci locis laudatis affirmant, apud quos etiam invenies hunc ipſum abſtinendi ſe ſe à piſcibus uſum, jam olim in Eccleſia noſtra receptum, in qua tanta ſemper legibus de Jejunio reverentia fuit, ut ex (25) Nicephoro mirum ſit, cùm Juſtinianus Imperator ob ingentem cæterarum, quę ad victum pertinent, rerum penuriam in ſecunda Quadragenarii jejunii hebdomade, juſſiſſet piſces, & carnes publicè in Macello venales proponi, neminem inventum, qui venales cibos ejuſmodi emere, aut deguſtare ſit auſus. Quòd ſi ritè, nec ſine laude Legibus, Moribuſque noſtris ab his cibis arcemur quandoque, eſtque Nobis crimen graviſſimum jejunia his dapibus violare, quid abſurdi eſſet hoc in voracitatis crimine obicem Ordinum conſtituere, ſi quando Jure noſtro conſtitueretur? Certè Jejunii violatores anathemati ſubjiciuntur authoritate (26) Apoſtolorum, ſi Laici ſint, ſi Clerici, exauthorantur. Concilium etiam (27) Gangrenſe iiſdem anathema dicit: quod etiam peragit Toletanum (28) Concilium. An minus eſt exauthorare Sacris initiatum ipsâ repulsâ initiandi? aut hac repulsà minor eſt terribiliſſima Pœnarum in Eccleſia, Anathema? Si quidem ergo Jure noſtro Sacris abſtinerentur Ordinibus, qui inter jejunandum piſciculos edunt, quod tamen falſum oſtendimus, non id tamen vituperandum, nec ad ſuperſtitionem aliquam trahendum, quæ tantum à Moribus noſtris abeſt, quantum hi proximi ſunt Venerabili ſemper Antiquitati.

SECTIO III.

An homicidium arceat ab Ordinibus? & an detur in Eccleſia gladius uterque?

SUMMARIUM.

I. *Vitio lenitatis abſtineri homicidas ab Ordinibus, jure Gręco probatur à fortiori.*

Qui Sanguinem hominis fuderit, ineptum eſſe ſacris Ordinibus, ratione probatur.

II. *Probatur ex Jure Græco, & explicatur Canon Apoſtolorum.*

Claſſes Pœnitentium quæ olim fuerint?

II. *Idem probatur ex Canone Nicæno, cui adduntur ſuffragia Græcorum Canoniſtarum.*

IV. *An Latini arceant ab Ordinibus homicidas? & proponitur Calumnia Margunii.*

V. *An in Eccleſia ſit poteſtas utriuſque Gladii?*

Utranque in Eccleſia eſſe, operosè probatur.

VI. *Quomodo utraque ſit in Eccleſia? An utraque directè, an una directè, indirectè alia?*

VII. *In Eccleſiâ poteſtas gladii temporalis non eſt directè.*

VIII. *Indirectam hanc poteſtatem eſſe in Eccleſia, oſtenditur, rejectis Bellarmini argutiis.*

IX. *Unicuique Reipublicæ concedi, ut poſſit repellere, quæ noxia ſunt.*

X. *Sine hac poteſtate indirectâ Eccleſia non habet, quo poſſit ſibi noxia repellere.*

Confuſio rerum Eccleſiaſticarum in Græciâ ex defectu hujus poteſtatis, eam Principibus Eccleſiæ negantibus.

XI. *Confirmatur idipſum verbis Chriſti, & ſententiâ Pſaltæ.*

I. SEd non propterea, inquiunt, hæc veſtra damnamus, quòd mala ſint, ideò penitùs abroganda cenſemus, quòd iis contenti, vitio lenitatis Sacra veſtra carere, arbitramini: quaſi lenitas, quam Sacra repoſcunt, ea demum ſit, quæ à fundendo altilium ſanguine abhorret, quæ Barbæ, comæque parcit, quæ à ſanguineis dapibus Jejunia pura concelebrat. Hæc Catumſyritus ipſa, ſi barbariem, quâ dicuntur, demas, eadem & Ligus ex Catumſyrito, eadem noviſſimus Italus, cùm per contemptum Noſtrum ſpes olim ad maxima. Verùm id primum, cedo, reponite, unde conſtet, his dumtaxat contentos nihil Nos ultrà lenitatis in Sacris repoſcere? An eſt aliquis ex Noſtris, id qui autumet, qui dixerit olim, aut recens pro-

(1) *Lib. 1. c. 1. & 27.*
(2) *Lib. 2. contr. Jovinia.*
(3) *Lib. de hæreſ. c. 82.*
(4) *Tom. 4. contr. 3. l. 2. c. 3. verſ. ad eandem.*
(5) *Apud Epiph. hæreſ. 30.*
(6) *Apud Auguſt. hæreſ. 25.*
(7) *Apud Socrat. l. 2. c. 33.*
(8) *Apud Bern. Ser. 66. in Cant.*
(9) *Daniel. c. 10. n. 2. & 3.*
(10) *Mat. c. 3. n. 4.*
(11) *Apud Nazian. Orat. de pauper. amor.*
(12) *Apud Clem. Alex. li. 2. Pædagog. c. 1.*
(13) *Apud Euſeb. hiſt. l. 2. c. 22.*
(14) *Apud eundem d. li. 2. c. 17. apud Epiph. hær. 29. Nazareorum. & Hieron. de vir. Illuſtr. in Philone.*
(15) *Athan. in vit. S. Anton.*
(16) *Hieron. in vita S. Hilarion.*
(17) *Orat. 1. de Jejunio.*
(18) *De Doctr. Cōpendiar. in calce libri contra hæreſ.*
(19) *Catecheſi 4.*
(20) *Hom. 6. in Geneſ. & hom. 59. ad Popul. Antioch.*
(21) *Canone 3. Paſchal.*
(22) *Lib. 30. contra Fauſtum c. 5. & l. 1. de Morib. Eccl. c. 31. & ſeq.*
(23) *Lib. 5. adverſ. Joviniā.*
(24) *In Epiſt. divinor. Decretor. ult.*
(25) *Lib. 17. c. 32.*
(26) *Canone 68.*
(27) *Canone 10.*
(28) *Canone 9.*

Digitized by Google

pronunciarit? An qui umbram crudelitatis à Sacratis Deo viris abſtinendam cenſemus, ipſam crudelitatem permittimus? Si penes cordatos homines licet philoſophari, atque ab aliquibus Moribus ad alios inferre; qui penes Nos more vetantur pulli guttur reſolvere, ædulum jugulare, alitemve plumbo alite aucupari; qui adeò ferrum in ſacris horremus, ut ne pilis quidem noſtris illud admoveri patiamur, qui pura adeò jubemus Jejunia, ut in iis rei, quæ ſanguine fuerit animata, uſu nobis interdicamus, non ne certo certiùs nefas eſſe putamus, intra ſacratos Deo parietes homicidam recipere, aut cruentis manibus clementiſſimi Numinis Sacra permittere? Hoc argumento olim Chriſtiani Ethnicorum calumnias amoliebantur; hoc ſi Nobis non licet petulantiſſimorum hominum maledicta retundere, dabimus fortius aliquid, oſtendemuſque, non in cæteris tantùm, ſed & in hoc Ordinum obice, qui ex Vitio lenitatis fit, commune eſſe Eccleſiæ utriuſque ſuffragium. Igitur Eccleſiæ utriuſque conſtitutiſſimo Jure receptum olim hactenus obtinet, ut, quiſquis humanum ſanguinem fuderit, ſive mors interceſſerit, ſive membri alicujus abſciſſio, is ad Clerum accedere, ſi Laicus; miniſtrare in ſuo Ordine, aut ad ulteriorem provehi, ſi Clericus, prohibeatur. Jure ſanè, & ex rerum ſacrarum dignitate. Nam, ſi Synagogæ miniſtri, quorum perpetuo munus cruore Victimarum madebat, quorum ſacrificia, non niſi mactatarum pecudum cruore conſtabant, adeò lenitatis laudem amavere, ut, cùm impiè in Chriſtum Servatorem conſpiraſſent, attamen palam (1) aſſererent: ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀποκτεῖναι οὐδένα. *nobis non licet occidere quenquam*. Quin & ſolemnes Paſchatis epulas habituri ſe ſe Pilati Prætorio (2) abſtinuerunt, ἵνα μὴ μιανθῶσιν, ἀλλ' ἵνα φάγωσι τὸ πάσχα, *ut non contaminarentur, ſed manducarent Paſcha*: quaſi nefas eſſet rei ſacræ ritè animum præparare, ſi vel juſto, ut ipſi ſceleſtiſſimè jactabant, judicio ſanguinis intereſſent: quid deceat ſacros Miniſtros Eccleſiæ, quorum incruenta ſacrificia unâ pietate, atque religione immolantur? Qui Agnum myſticæ ſignificationis, quo Mundi peccata tolluntur, comedunt, quibus ubique Miſericordia, Benignitas, Patientia modis ingeritur omnibus, dicente (3) Magiſtro: γίνεσθε οὖν οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστί· *eſtote ergo miſericordes, ſicut Pater veſter miſericors eſt*. Et (4) alibi: μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι, καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ. *Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde*, denique quibus in Petro (5) præceptum eſt, Gladium ut in locum converterent ſuum? Profectò decet Lenitas majeſtate plena, Miſericordia ſeria, Benignitas ab omni cruentæ labe iracundiæ planè remota. Quapropter Jure, meritòque à ſacris Ordinibus repellitur, quiſquis immitem ſeveritatem, aut etiam cruentas rixas exercuit.

II. Quòd autem id Jure noſtro cautum ſit, conſtat ex Canonibus (1) Apoſtolorum, ubi ſic habes: εἴ τις κληρικὸς ἐν μάχῃ τινὰ κρούσας, καὶ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς κρούσματος ἀποκτείνας, καθαιρείσθω, διὰ τὴν προπέτειαν αὐτοῦ. ἐὰν δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω. *Si quis Clericus in concertatione aliquem pulſaverit, & uno ictu interemerit, deponitor*

(1) Jo. c. 18. n. 31.
(2) Ibid. n. 28.
(3) Luc. c. 6. n. 36.
(4) Mat. c. 11. n. 29.
(5) Mat. c. 26. n. 52.
(1) Canone 66. al. 64.

propter temeritatem ſuam, ſin verò laicus ſit, excommunicator. Sanctioni Apoſtolorum adſtipulatur Synodus (2) Ancyrana ſic affirmatè conſtituens: περὶ ἑκουσίων φόνων, ὑποπιπτέτωσαν μὲν, τοῦ δὲ τελείου ἐν τῷ τέλει τοῦ βίου καταξιούσθωσαν· ἐπὶ ἀκουσίων δὲ φόνων ὁ μὲν πρότερος ὅρος ἐν ἑπταετίᾳ κελεύει τοῦ τελείου μετασχεῖν, κατὰ τοὺς ὡρισμένους βαθμοὺς, ὁ δὲ δεύτερος τὸν πενταετῆ χρόνον πληρῶσαι. *Qui voluntariè homicidium fecerint, ad pœnitentiam quidem jugiter ſe ſubmittant. Circa autem exitum vitæ communione digni habeantur. Eos verò, qui non voluntate, ſed caſu, homicidium fecerint, prior quidem regula poſt ſeptem annorum pœnitentiam communioni ſociavit, ſecundum gradus conſtitutos, hæc verò humanior definitio quinquennii tempus tribuit*. Quibus verbis in primis manifeſtum eſt, eum, qui ſponte hominem occiderit, irregularem eſſe, quando nec ipſi Communioni, niſi circa exitum vitæ aptus cenſetur. Deinde & qui caſu hominem interemerit, irregularis oſtenditur, quippe qui Pœnitentiæ ſubjicitur, quâ, ut ſuperiori Reſponſo in fine docuimus, obex Ordinum conſequens delictum certiſſimus conſtituebatur. Neque enim hoc in Decreto de privata pœnitentia ſermo eſt, ſed de publicâ, eâdemque ſolemni, quod apertum eruditis erit ex illis verbis: *Secundum gradus conſtitutos*. Gradus enim hi publicè Pœnitentium fuere, quos quinos enumerat Gregorius (3) Thaumaturgus; Ternos Albaſpinæus penes (4) Goarium, ſed rectiùs ex (5) Baſilio cum (6) Blaſtare quaternos dicimus, quorum primus, τῶν ἐν προσκλαύσει, *Lugentium*, qui extra Eccleſiam, in area ejuſdem ſubdiali duriora ſubibant Pœnitentiæ onera, & in ſordidiſſimo habitu, cilicinoque ſtrato jacentes ante Eccleſiam, intrantium, ut per illos ſibi Eccleſiæ aditus patefieret, opem implorabant, precumque ad Deum ſubſidium; quare eos (7) Tertullianus *concilicinatos, concineratos* vocat, *cum dedecore, & horrore compoſitos, proſtratos in medium ante viduas, ante Preſbyteros, omnium lacrimas ſuadentes, omnium veſtigia lambentes, omnium genua detinentes*. Secundi ἀκροώμενοι *Audientes* intra Templum ad ejuſdem Narthecem recipiebantur, verbum Dei non ſanè cum fidelibus, ſed cum Catechumenis audituri, quemadmodum & (8) Thaumaturgus, & (9) Blaſtarius docent, ante quem eadem ediſſerit (10) Balſamon. Tertii Subſtrati dicebantur, qui, ut (11) Blaſtarius accuratè pronunciat, ἔνδον τῆς ἐκκλησίας, κατόπιν δὲ τοῦ ἄμβωνος ἱστάμενοι, καὶ μετὰ τῶν κατηχουμένων καὶ αὐτοὶ ἐξιόντες ἡνίκα, τὸ ὅσοι κατηχούμενοι, ἐκφωνηθείη παρὰ τοῦ διακόνου: *qui intra Eccleſiam retrò poſt ambonem ſtant, atque cum Catechumenis egrediuntur, quando*, quotquot Catechumeni ſunt, exeant, *à Diacono fuerit proclamatum*, dicebanturque Subſtrati, quòd in Atrio Eccleſiæ, & in ipſo ingreſſu Templi proſternebantur, quò à Sacerdote ſuper proſtratos preces publicitùs funderentur, ut ex Dionyſio (12) Alexandrino palam eſt, & (13) Balſamon aſſerit. At quarti Conſiſtentes à conſiſtendo appellati, quòd iuxta tradita per (14) Thaumaturgum, & ex eo (15) Blaſtarium, in ipſo Templo ſupra Ambonem conſiſterent in Eccleſia per integram Liturgiam, unà cum fidelibus interfuturi Sacris myſte-

(2) Can. 22. & 23.
(3) In Canon. Pœnit. præſertim Can. 11. & ſeqq. ubi vide Margun.
(4) In Euchol. ad Ord. Sacr. Miniſt. not. 10. pag. 22.
(5) In Canon. Pænit. ad Amphilo.
(6) Elem. μ'. de locis Pœnitent.
(7) Apud Goarium ubi ſuprà inferius.
(8) Loco ſuperius laudato.
(9) d. Elemen. μ'.
(10) Ad Canon. 2. Neocæſar.
(11) d. Elemen. μ'.
(12) In Can. Pœnitent.
(13) In Can. Dionyſii.
(14) d. Can. 11. Pœnit.
(15) d. Elem. μ'.

ſte-

Digitized by Google

ſteriis, à quorum tamen uſu arcebantur, donec in Ordinem τῶν μετεχόντων adſcitos, ἐξήκοντος, ait (16) Blaſtarius, τῷ νενομισμένῳ χρόνῳ τὸ τέλειον αὐτοὺς τῆς θείας ἐκδέξηται κοινωνίας, *præfinito tempore elapſo divinæ communionis eos perfectio reciperet*.

(16) *Ibid.*

III. Liquet ex his, Jure noſtro reos homicidii à ſacris Ordinibus repelli. Quod etiam confirmari poſſet ex Nicæno (1) Concilio I. ubi plerique ψυχικὸν ἁμάρτημα ita intelligendum putant, ut homicidium prohibeat Sacris intermiſceri, quemadmodum explicat (2) Cabaſſutius ad id omnino videndus. Neque hæc penes Nos, aut antiqua, aut antiquata. Quod enim priſci Mores, & vetuſtiſſima Eccleſiæ noſtræ decreta Nobis ab initio cuſtodiendum indigitarunt, id ex ingenio Gentis noſtræ hodieque tenaciſſimè cuſtodimus. Quapropter (3) Prodromus: παντελῶς ἔξω χειροτονίας γέγονεν, ὅστις ἑκὼν, ἢ ἄκων ἄνθρωπον ἀπέκτεινεν: *omnino extra Ordinationem eſt, quiſquis ſponte, vel invitus hominem occidit*. & (4) Balſamon. οὐδὲ τὸν ἁμαρτωλὸν, οὐδὲ τὸν ἄξιον θανάτου κτείνας εἰς βαθμὸν ἐκκλησιαστικὸν ἄξιος προχειρίζεσθαι. *ne ille quidem, qui peccatorem, aut morte dignum occidit, ad gradum Eccleſiæ provehi dignus*. Aſſentitur (5) Blaſtares. τὸν φονέα, καὶ ὁ παρὼν κανὼν, καὶ ἡ συνήθεια τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἡ ἀξία τῶν ἱερῶν τάξεων, καὶ πᾶς λόγος τοῦ Κλήρου ἀπείργει. *Homicidam & hic Canon, & conſuetudo Eccleſiæ, & dignitas Sacrorum Ordinum, & omnis ratio abſtinet à Clero*. Eadem ante hos tradiderat (6) Ariſtenus, quo authore homicidæ nunquam indulgetur in hoc, ut ad Ordines provehi poſſit, aut miniſtrare, &, ut apertiùs cum Vulgo loquar, nunquam *diſpenſatur*, nec poteſt *diſpenſari*. Ait enim τὸν ἐκ φόνου ἀνθρώπου ἁμαρτίας μεγάλης ἔνοχον, οὐδὲ διὰ συγκαταβάσεως ἀρχιερεὺς χειροτονεῖν ἀποτολμάτω· τούτῳ γὰρ πρὸς χειροτονίαν οὐδεὶς συγχωρεῖν δύναται. ἴδιον τῷ φονεῖ φεύγειν ἐκ προσώπου κυρίου, καθὰ ὁ Κάϊν, πῶς ἂν ἱερὰν τάξιν λάβοι ἐνώπιον Θεοῦ λειτουργήσων; *Qui ex homicidio magni criminis reus eſt, eum nullus Epiſcopus per diſpenſationem audeat Sacris initiare; huic enim ad Ordinum initia nemo parcere poteſt. Proprium eſt homicidæ fugere à facie Domini, ut & (7) Cain. Qui ergo Sacrum accipiat Ordinem coram Deo miniſtraturus?* Auſterè ſanè, & penè uſque ad ineptam ſeveritatem crudeliter, quippe Eccleſia cum homicida ex cauſa ritè quiverit diſpenſare, ſed tamen abundè, ut intelligas, Jure noſtro abigi à Sacris homicidam. Faciunt ad eandem Veritatem confirmandam quę ſcribit breviſſimè (8) Nilus, & poſt eum (9) Coreſſius, qui Coridaleo ſcribens, rationemque reddens odii, quod in Latinos mirum planè conceperat, vir cæteroqui non planè indoctus, & à Latinis olim eruditus, hæc more ſuo acriter (10) effutit: Θαυμάζεις, ὦ καλὲ, ὅτι τοὺς λατίνους μυσάττομαι, ἐγὼ δὲ θαυμάζω, ὅτι πρὸς αὐτοὺς ἕλλην, καὶ ἀθηναῖος, καὶ σοφὸς οὐκ ἀπεχθῶς πάντη πάντως ἔχεις, ὁρῶν καὶ, ὡς εἰπεῖν, ψηλαφήσας, τὸ αὐτῶν πρὸς ἡμᾶς μῖσος, καὶ κακηγορίαν· Προσφωνεῖν ἔξεστί μοι μετὰ τοῦ Κωμῳδοῦ. ὡς ἀργαλέον πρᾶγμ᾽ ἐστὶν, ὦ Ζεῦ, καὶ θεοί. Τί δ᾽ ἀργαλέον; ἀδύνατον, ἐκεῖ φίλον ἕλληνος εὑρεῖν; ἤδη ἡμεῖς παρὰ λατίνοις καὶ ἰουδαίων χείρονες· Πάντ᾽ ἀσελγῆ πράττομεν, ὥστε καὶ φονεῖς χειροτονεῖν· ὡς ἐν λατίνοις οἱ πολλοὶ λέγουσιν· ἀλλὰ πόθεν τοῦ λόγου ἡ σύστασις· φέρε τὸν Κανόνα ταύτης τῆς ἀνομίας, δεῖξον τὸ παράδειγμα τούτου τοῦ ἁμαρτήματος· εἰ τὰ ἐμφανῆ μάταια, καὶ ψευδῆ προσφέρουσιν εἰς ἡμετέραν κατηγορίαν, τί περὶ τῶν μὴ φανερῶν, καὶ πολλῆς ἐπιστήμης ἐνδεῶν; οὐδὲ σκιὰν ἐν ἡμῖν φόνου δέχονται τὰ ἱερὰ, οὐδὲ συγχωροῦμεν ποτὲ φονέα βαθμὸν ἀναβῆναι τῆς θείας διακονίας· οὐδὲ τὰ πετεινὰ σφάττουσιν οἱ ἐν ἡμῖν ἱερεῖς, ἵνα μὴ τὸ ἀπηνὲς καίπερ ἀθῷον, μιάνῃ ἡμῖν τὰ μυστήρια· καὶ κατηγοροῦσι τούτων αὐτοί; καὶ αὐτοὺς οὐκ ἔξεστι μυσάττεσθαι, καὶ τὰ ἁγιώτατα τῶν καθ᾽ ἡμᾶς διαβάλλοντας; *Miraris, ò bone, quòd Latinos deteſtor, at ego miror te Græcum, & Athenienſem, & doctum Latinos odio non planè proſequi, cùm nempe videas, & ut ita dicam, contrectere ipſorum erga nos odium, & maledicentiam. Exclamare licet cum Comœdo. Quàm difficile eſt, ò Juppiter, & Dei. Quid inquam difficile? quàm nefas, iſthic Græci amicum reperire. Jam Nos & Judæis penes Latinos pejores. Omnia impiè agimus, ut & homicidas Sacris initiemus, ut apud Latinos plures autumant. Sed unde rei confirmatio? Age, Canonem profer hujus iniquitatis: oſtende exemplum hujus criminis. Si palam vana, & mendacia proferunt ad contumeliam noſtram, quid de non manifeſtis, & indigentibus multa eruditione? Ne umbram quidem in nobis homicidii recipiunt Sacra, nec ſinimus homicidam unquam gradum ſacri Miniſterii conſcendere. Ne altilia quidem occidunt noſtri ſacerdotes, ne crudelitas, quamvis innocens, turpet noſtra Myſteria. Et hi quidem maledicunt his, eos autem non licebit odiſſe, cùm & ſanctiſſima inter nos calumnientur?* Hæc Coreſſius more ſuo injuſtè, injurioſè, impiè, quando falſiſſimum eſt à Latinis Noſtra contemni, ſi paucos, eoſque gregarios homines excipias, cæterùm appoſitè, ut evincatur, homicidium à Noſtris Sacris omnino repelli. Similia Nobis refert (11) Canonarcha propoſitis Synodicis (12) Athanaſii, Georgii (13) Xiphilini, & Hieremiæ (14) Patriarcharum rejicientibus homicidas à Sacris non quidem novo decreto, ſed confirmatione vetuſtiſſimi penes Nos Moris, & Juris.

(1) *Canone 1. & 2.* (2) *In Notit. Concil. et Canon. ad Can. 1. & 2. Nicæn. verſ. dubitatur.* (3) *De Interpret. ad Can. Apoſtol.* (4) *Ad Can. 66. Apoſt. & 22. Ancyr.* (5) *In Comp. Syntag. ad eoſdē Canones.* (6) *In Nomocan. ad eoſdē Canon.* (7) *Geneſ. c. 4. n. 14.* (8) *In Synopſ. ad Can. Ancyr. 9.* (9) *In Notis ibid.* (10) *Epiſt. ad Coridaleum in med.* (11) *Tit. de Synod. Depoſition.* (12) *Synodico 2. per tot.* (13) *Synodico 5.* (14) *Synodico 1.*

IV. At (1) Margunius eo uſque hunc Ordinum obicem probat, ut ſolita mendacitate, atque perfidiâ uſus aſſerat, eum proprium eſſe unius Eccleſiæ noſtræ, quando, ut palam mentitur in caput ſuum, hunc obicem non agnoſci à Latinis affirmat, eoſque propterea impietatis accuſat tantâ confidentiâ, quam hercle miram dicerem, ni Margunii eſſet, qui ex iis eſt, de quibus Jeremias (2) dixit: ἐστερέωσαν τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὑπὲρ πέτραν: *induraverunt facies ſuas ſuper petram*. Quid enim impudentius, quàm falſum manifeſtè Orbi Terrarum credendum proponere, aut certè ignoranti popello inſinuare? Fas igitur ſit, quæ dicit, exponere, eaque ex profeſſo refellere, ut inde conſtet, unam eſſe Eccleſiæ utriuſque ſententiam, quam ſi quis velit in partes diducere, eum aut deſipere oporteat, aut mentiri. Igitur (3) ſic Margunius. Τῆς ἱερωσύνης ἀνάξιοι ἐν τῷ ξϛ´ Κανόνι τῶν ἀποστόλων δογματίζονται οἱ φονεῖς, ἤτε θεληματικῶς φονεύσωσιν, ἤτε σφαλερῶς· καὶ τοῦτον τὸν Κανόνα πολλὰ, καὶ ἀκριβῶς ἡ ἁγία ἀνατολικὴ ἐκκλησία τηρεῖ ἀκολουθοῦσα ταῖς διδαχαῖς τῶν θειοτάτων ἁγίων, καὶ ἀναθεματίζει.

(1) *Nota 66. in Can. 66. Apoſt.* (2) *Cap. 5. n. 3.* (3) *In d. Can. 66. Apoſt.*

Digitized by Google

ἀλλάζοντας τοὺς δυτικοὺς ἀντιχρίστους, καὶ ἀντιαποστόλους τἀναντία δογματίζοντας, καὶ διδάσκοντας, τοὺς Λατίνους λέγω, ὅτι δὲν ἀριθμοῦσιν ἐν τοῖς ἐμποδίοις τῶν θείων τάξεων τῆς φονικῆς ἁμαρτίας τὸ κακὸν, ἀλλὰ πρὸς τὰ θεῖα ἀναλαμβάνουσι φονεῖς, καὶ λῃστάς. λέγουσι γὰρ τὸν λῃστὴν ἐν τῷ σταυρῷ ἀπὸ τοῦ σωτῆρος χειροτονηθῆναι ἱερέα, ὃ οὐδεὶς τῶν πατέρων ἐνόησε. ταῦτα δὲ λέγουσι, διὰ νὰ κατασήσωσι τὴν Βαβυλῶνα, ἤγουν τὴν ὑπέρογκον ἐξουσίαν τοῦ Πάπα, ἐν ᾧ κατατίθενται ἐξουσίαν πασῶν ἐξουσιῶν μεγίστην, καὶ τζαλοπατοῦσαν τὰ τῶν βασιλέων διαδήματα. εἶδε πόσον θράσος οἱ κληρονόμοι τοῦ ψαρέως τοῦ ταπεινοῦ, καὶ ταπεινόφρονος, καὶ διδάσκοντος ὑπακούειν τοῖς δεσπόταις, ἀγκαλὰ καὶ νὰ εἶναι δύσκολοι; λοιπὸν ματαιολογοῦσι κομπάζοντες, ὅτι πέτρῳ τῷ ἀποστόλῳ διττὴ μάχαιρα ἐδόθη, διὰ νὰ ἠμπορέσουν οἱ αὐτοῦ ἀπόδοχοι καὶ διὰ ἀναθέματος πνευματικῶς, καὶ διὰ ῥομφαίας σωματικῆς ἀνελεῖν τοὺς ἁμαρτωλοὺς, καὶ ταῦτα ἐκ τῶν γραφῶν πολυπραγμονοῦσιν, ἃς ἢ σφάλλουσιν, εἰς ζάρεσιν, ἢ κακῶς συνίενται, ἵνα ἀλόγως εἴπωμεν, καὶ φιλανθρώπως μετὰ τοῦ ἁγιωτάτου Θεοφυλάκτου Βουλγάρων. καὶ κομπόνενται ἐν τοῖς ἄκροις. τῷ γὰρ πέτρῳ τὰ κλειδία τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐδόθησαν, οὐ σπαθίον, καὶ μάχαιρα. Κἀκεῖνο δὲ γελοιότατον ἐκ τῶν ἀποστολικῶν πράξεων προσφέρουσιν, ὅτι τῷ πέτρῳ προσευχομένῳ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεντίον ἀνηνέχθη γέμον ἑρπετῶν, καὶ τετραπόδων, καὶ παντὸς ζώου, καὶ φωνὴ ἠκούσθη λέγουσα, ἀνάστηθι πέτρε, καὶ κτεῖνον, καὶ φάγε. τούτοις δὲ τοῖς λόγοις δεδόσθαι θέλουσι πέτρῳ καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ἐξουσίαν φόνου. οὐ εἶδεν ματαιότερον. ἐκείνοις γὰρ τοῖς λόγοις ἐκλήθη πέτρος εἰς κήρυξιν πνευματικὴν, δι' ἧς τὰ κρίματα θανατοῦται, καὶ φονευθέντα μεταλλάττονται εἰς τὴν ἁγιότητα τοῦ κτείνοντος αὐτὰ λόγου, καθὼς κάνει ὁ τρώγων, καὶ μεταλλάττων τὴν βρῶσιν εἰς τὴν αὐτοῦ οὐσίαν. καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ ἐξήγησις τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν ἡ ἀληθινὴ, καὶ ὅπου τυχένει νὰ κρατοῦμεν ἀκριβῶς, ἀγκαλὰ καὶ οἱ λατῖνοι ἔχοντας αὐτὴν ἐν χερσὶ τὴν λοιδοροῦσιν, ἑπόμενοι ταῖς ἐξηγήσεσι τῶν κολάκων, ὅπου φθείρουσι τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὸ τοῦ ἀποστόλου, κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἰδίας ἐπισωρεύουσι διδασκάλους, κνηθόμενοι τὴν ἀκοὴν, καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοὴν ἀποστρέφοντες, ἐπὶ δὲ μύθους ἐκτρεπόμενοι. διὰ κατακρίνωμεν αὐτοὺς, καὶ τὰς αὐτῶν θυσίας βδελυττόμεθα, ὧν αἱ χεῖρες ῥαίνουσιν αἷμα, καὶ τοῦτο θεμιτὸν νομίζουσι, νὰ περνάῃ ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς ἀπανθρωπίας εἰς τὸ βῆμα τῆς ἐνσάρκου φιλανθρωπίας. *Sacerdotio decernuntur indigni hoc Canone LXVI. Apoſtolorum homicidæ, ſive ſponte, ſive inviti hominem occiderint. Atque hunc Canonem omnino, & diligenter Sancta Orientalis Eccleſia cuſtodit, ſecuta doctrinam divino afflatorum Numine Divorum, & Anathemate percellens occiduos Antichriſtos, & Antiapoſtolos contraria docentes, ac decernentes: Latinos inquam, qui inter obices Ordinum minimè numerant homicidium. ſed ad Sacra recipiunt homicidas, atque Latrones. Ajunt enim Latronem in Cruce à Servatore Chriſto Sacris fuiſſe initiatum. Quod nemo Patrum cogitavit. Hæc autem dicunt, ut adſtruant Babylonem, hoc eſt immenſam Poteſtatem Romani Pontificis, cui nempe concedunt poteſtatem omnium poteſtatum maximam, & Regum ipſa diademata conculcantem. Vide, amabo, quantum præſeferant faſtum hæredes Piſcatoris humillimi, & modeſtiſſimè de ſe ſentientis, docentiſque parere Dominis etiam dyſcolis. Ergo vana palam effutiunt, jactantes Petro utrunque gladium datum, ut ejus ſucceſſores queant & per Anathema animum, & per gladium corpus occidere peccatorum. Atque hæc ex Sacris Paginis certa autumant, quas violenter ſuis accommodant ſententiis, ut ſolent, vel peſſimè interpretantur, ut modeſtè, & benignè loquamur cum Theopylacto Sanctiſſimo Bulgarorum Epiſcopo: certè errant in eo, quod caput eſt. Nam Petro claves Regni cœleſtis datæ ſunt, non gladius, & machæra. Illud etiam planè ridiculum afferunt ex Actis Apoſtolorum, quòd precanti Petro è Cœlo linteum ſummiſſum eſt, ubi reptilia, & quadrupedia, & omne animal: auditaque vox dicentis: ſurge Petre, occide, & manduca: his autem datam volunt Petro, & poſt eum Sacerdotibus poteſtatem occidendi, cùm potiùs illis verbis, illoque ſpectaculo Petrus ad prædicationem verbi vocatus ſit Spiritalem, per quam occiduntur peccata, & occiſa in Sanctimoniam verbi occidentis mutantur, quemadmodum accidit, mutato cibo in ſuam ipſius manducantis naturam. Hæc enim eſt Patrum noſtrorum vera interpretatio unice retinenda, quam Latini præ manibus, ut ita dixerim, habentes contemnunt, ſecuti interpretationes adulatorum, qui veritatem corrumpunt, & juxta Apoſtolum, ſecundùm deſideria ſua coacervant ſibi magiſtros prurientes auribus, & à Veritate quidem auditum avertunt, ad fabulas autem convertuntur. Quare damnemus illos, & Sacrificia eorum deteſtemur, quorum manus imbutæ ſunt Sanguine, idque licere exiſtimant, ut Sacerdos à Tribunali crudelitatis ad tribunal miſericordiæ gradum faciat.* Ita Margunius, qui mox ſe ſe oculatum teſtem affirmat. ἀλλὰ διὰ μὴ λογιάσῃ τινὲς, ὅτι ταῦτα δωρεὰν λέγομεν, ὡς ἔζησαμεν πολλὸν καιρὸν μετ' αὐτοὺς, καὶ εἴδαμεν ἀληθινὰ τὰ λεγόμενα, καὶ διδασκαλεύόμενα ἐν ταῖς βίβλοις τῶν λεγομένων παρ' αὐτοῖς Κανονιστῶν, καὶ θεολόγων, ἀληθέστερα θεομάχων. *Nequis autem putet, quæ dicimus, gratis dici, ſciat, vixiſſe nos diu cum illis, & comperiſſe Vera, quæ dicimus, quæque palam docentur in libris eorum, quos illi Canoniſtas, atque Theologos appellant, veriùs, potiorique jure à nobis Theomachos appellandos.* Hæc fuſiùs Margunius agitat in defenſione Marci (1) Epheſii, & in Diſputatione (2) contra Georgium Metochiten, & (3) alibi, ubique ignorantiæ Photianorum ſuorum credendum proponens, non eſſe in Eccleſia utrunque Gladium, utranque ſcilicet poteſtatem, qua tum Corpus, tum animum poſſit plectere, & à Latinis homicidas ad Ordines recipi.

(1) *In medio.*
(2) *In fin.*
(3) *In Can. 22. Ancyr. nota 34.*

V. Verùm poſtremum hoc tota hac diſſertatione falſiſſimum eſſe conſtabit, quando adeò à Latinis inter obices Ordinum homicidium recenſetur, ut de eo minutiſſimè, religioſiſſimèque agant, decernantque, quî, & quatenus ab Ordinibus repellat, qui in eo queat indulgere, quâque ratione id fieri poſſit, tantâ ubique tum ſententiarum gravitate, tum Authorum ſapientiâ, & conſtantiâ, ut non niſi à demente negari poſſit, per Latinos homicidam repelli à Sacris, non niſi à perfido id ingeri plebeculæ, quo magis inter nobiliſſimas Gentes confirmetur luctuoſum planè diſſidium. Jam de altero,

tero, quod utranque Poteſtatem Eccleſiæ denegat, quid dicam? Dicam id Latinorum ſi communis ſententia conſtituiſſet abſolutè, minimè futurum fuiſſe, ut propterea vitio verti poſſet Latinis. Etenim in unaquaque Eccleſia non defuere, qui Eccleſię gladium utrunque, utranq; poteſtatem tribuerint, arbitrati, Eccleſiam omnis poteſtatis compotē eſſe Jure divino ita, ut non ſolùm ſacrâ, ſed profanâ fungi poſſit. Quorum ſententia nec damnari poteſt, nec rationi repugnat. Nam cur Eccleſiæ deneges, quod Synagogæ conceſſum eſt, in qua Sacerdos & levitica, & principali poteſtate fungebatur. Moſen ſcilicet Regem, atque Pontificem appellat (1) Philo, & poſt Philonem (2) Nazianzenus, cui ſubſcribit (3) Auguſtinus. Heli verò Sacerdos juriſdictione publicâ inter Judæos functus eſt annis XL. ut conſtat ex Sacris (4) Paginis. Machabæi etiam, ut patet ex libris (5) eorundem, & narrat (6) Joſephus; Sacerdotium Principatui ſociavere, ut nemo ambigere queat, in Synagogâ utranque poteſtatem fuiſſe. Quod ſi regnum, & civilis illa poteſtas ſervili Sacerdotio conſentanea viſa eſt, cur abſona eſſe videbitur Sacerdotio regali, quale Sacerdotium Eccleſiæ (7) perhibetur? Certè Chriſtus, (8) Servator ſibi omnem poteſtatem datam aſſeruit, unde mox (9) intulit, πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα, κηρύξατε. *Euntes in mundum univerſum prædicate, & (10) clariùs:* πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη. *Euntes ergo docete omnes Gentes.* Quaſi diceret: ea poteſtate, quam pleniſſimam, abſolutiſſimamque omni ex parte habeo, inſigniti ite ad Orbis univerſi ſalutem, quandoquidem, ut alibi (11) affirmatè conſtituit: καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατὴρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς, *ſicut miſit me Pater, & ego mitto vos*, ut inde certum ſit, eam in Eccleſia poteſtatem eſſe, quæ fuit in Chriſto, ſcilicet neceſſariam ad ipſius Eccleſiæ regimen, totiuſque Mundi Salutem. At in Chriſto ut principe Eccleſiæ, ejuſdemque rectore utraque poteſtas fuit, in quo fuit omnis poteſtas ex (12) prædictis: ἐδόθη μοι ἐξουσία πᾶσα ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ γῆς: *data eſt mihi omnis poteſtas in Cœlo, & in Terra.* Igitur utraque poteſtas in Eccleſia eſt. Hinc (13) Nicolaus II. Pontifex maximus. *Beato*, inquit, *Petro vitæ æternæ clavigero cœleſtis ſimul, ac terreni Imperii Jura commiſit*; idemque ſenſere ex Latinis Auguſtinus (14) Triumphus, Alvarus (15) Pelagius, (16) Hoſtienſis, (17) Abbas, & alii, ex Græcis verò Leo (18) Magentinus, Theodorus (19) Metochites, Joannes (20) Coloſſenſis, Gennadius (21) Scholarius, & (22) Beſſarion, cui ſubſcribit (23) Coreſſius celeberrima illa ex Sacris litteris proferens, quibus evincitur, Sacerdotes legis Veteris vel in laicas poteſtates juriſdictione functos fuiſſe, quando & (24) Ozias Rex à ſacerdotibus pulſus eſt Templo, coactuſque extra Urbem agere propter lepram, & juſſu (25) Jojadæ Pontificis interfecta eſt Athalia, reſtituuſque in avitum ſolium Joas. Quo fit, ut hæc ſententia neque contemnenda ſit, neque Latina tantùm, cùm & Græca ſit, imò & Photiana, nimirum aſſerente (26) Coreſſio, eam planè conſentaneam ſenſibus Orientalis Eccleſiæ, adeòque veram, ut opinio contraria Calviniana cenſenda ſit.

(1) *Lib. 3. de vit. Moſis.* (2) *Orat. ad Greg. Nyſſen.* (3) *q. 23. in Levit. & q. 68. in Exod.* (4) *1. Reg. c. 1. & 4.* (5) *Lib 1. et 2. Machab.* (6) *Antiq. Judaic. l. 12. & ſeqq.* (7) *1. Petri c. 2. n. 9.* (8) *Matt. ult. n. 18.* (9) *Marci ult. n. 18.* (10) *Matth. c. ult. n. 19.* (11) *Jo. c. 20. n. 21.* (12) *Matth. c. ult.* (13) *Epiſt. ad Mediol.* (14) *In Sum. de poteſ. Eccl. q. 1. artic. 1.* (15) *Li. 1. de Planct. Eccl. c. 13.* (16) *In c. quod ſuper hiſ. de Vot. & vot. redempt.* (17) *In cap. novit de Jud.* (17) *In explicat. Can. Panis. S. Gregor. Thaum. Can. ult.* (19) περὶ κακ-κιαδείας *Vulner.* 3. (20) *Orat. … contra Epheſ.* (21) *In Synodico penes Canonarchã ... contra peccātes Synodicor. formulę.* (22) *In Epiſt. ad Scholar.*

VI. Verùm enim verò hæc ſententia rectà utranque, & abſolute poteſtatem adſtruens Eccleſię, licèt ex utraq; Eccleſia tutores invenerit cōmunis nō eſt utriuſq; Eccleſię DD. Docent hi præter poteſtatem ſacram in animos, Spirituſque, nullam aliam Jure divino eſſe rectâ, & abſolutè in Eccleſia poteſtatem, eſſe in eadem, ut ajunt, nobiſque hìc dicere licebit ſæpius, *indirectè* laicam etiam poteſtatem, quæ cùm duplex ſit, altera potens dirigere ſubjectos per pœnas corporis, altera per pœnas ſanguinis, illa in Eccleſia eſt directè, quòd eam Eccleſia ipſa, ſibi non ex fine ſuo collatam, legitimè exercere queat, hæc indirectè eſt in Eccleſia, quòd non ab Eccleſiâ, ſed ab alio ad nutum Eccleſiæ poterit exerceri. Ita ex Latinis præcipui autumant, Hugo (1) de S. Victore, Alexander (2) de Ales, (3) Bonaventura, Durandus (4) Mimatenſis Epiſcopus, Petrus (5) de Alliaco, Joannes (6) de Pariſio, Jacobus (7) Almainus, Gabriel (8) Biellius, Henricus (9) Gandavenſis, Joannes (10) Driedonius, Jo. de (11) Turrecremata, Thomas (12) Uvaldenſis, Petrus de (13) Palude, (14) Cajetanus, Franciſcus (15) Victoria, Dominicus (16) Soto, Nicolaus (17) Sanderus, (18) Navarrus, Antonius (19) Corduba, & latè (20) Bellarminus ex (21) D. Thoma: quos proferre operæ pretium fuit, ut Græci norint turpiſſimam Margunii, & effrontem mendacitatem. Scilicet hæc Latinorum communis ſententia eſt, quam tamen, ne illi uſquequaque Latinam jactent, ab Origine Græca eſt. Nam Prodromus his, quos retulimus, longè antiquior ſic nobis cenſuit ſentiendum. περὶ δὲ τῆς ἐξουσίας τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τοῦτο ἡμῖν ἀτρεκὲς, ὅτι διήρηται τῆς κοσμικῆς· ἐδόθη γὰρ ὑπὸ Χριστοῦ ἐπουράνιος πρὸς ψυχῶν σωτηρίαν· ἀλλὰ καίτοι διήρηται, οὐχ ὅμως ἐναντιοῦται τῇ κοσμικῇ, οἰκειοῦται μᾶλλον· ὁ γὰρ Χριστὸς ὁ τὴν ἐπουράνιον δοὺς, καὶ τὴν ἐδωρήσατο πρὸς κατόρθωσιν τῆς ἐπουρανίου· ἡ μὲν οὖν ἐπουράνιος ἰδία τῆς ἐκκλησίας, ἡ δὲ κοσμικὴ ἐπείσακτος· αὕτη δὲ διττὴ οὖσα κατὰ μέρος ἐν χερσί ἐστιν ἐκκλησίας, κατὰ μέρος οὐκ ἔστι· τιμωρεῖ γὰρ, ἀλλ᾽ οὐ παίει, οὐδὲ κτείνει, κτείνουσι δὲ, καὶ παίουσιν οἱ λαϊκοὶ τῆς ἐκκλησίας μὴ κωλυούσης, μᾶλλον δὲ καὶ προσεπαινούσης ἐπὶ τὸ λυσιτελὲς τραῦμα· καὶ ταῦτα ὅτε Θεόφιλος, καὶ Κύριλλος ὁ θαυμάσιος ἐγκαλούμενοι ἐπὶ τυραννίδος ἐν τῇ Ἀλεξανδρέων καλῶς ἀπεφήναντο, διδάσκοντες ἡμᾶς τἀληθές· ὅτι πᾶσα μὲν ἐξουσία ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλ᾽ οὐ παντὶ τρόπῳ. *Quod attinet ad poteſtatem Catholicæ Eccleſiæ hoc nobis certiſſimum, ſecerni eam à laica, & profana; Data enim eſt à Chriſto cæleſtis ad animarum Salutem. Sed, quamvis ſecernatur, non tamen profanæ opponitur, imò vero profanæ copulatur. Chriſtus nimirum, qui cæleſtem dedit, & hanc largitus eſt ad uſum cæleſtis. Cæleſtis ergo propria eſt Eccleſiæ, profana verò ſuperinducitur eidem. Hæc porro, cùm duplex ſit, partim eſt in Eccleſiæ manibus, partim non eſt. Nam punit Eccleſia, non tamen aut ferit; aut occidit: occidunt, ac feriunt Laici Eccleſia non prohibente, imò & laudante utile vulnus. Atque hæc tum Theophilus, tum Cyrillus ille mirabilis Tyrannidis in Alexandrina Urbe accerſiti bene ſunt effati, docentes nos, quod verum eſt, omnem potoſtatem in Eccleſia eſſe, non tamen omni modo.* Quid his reponet Margunius, quæ Latini recipiunt, & Græci docuerant? imò quæ

in not. (23) *In Proœm. Scholior. ad Synopſ. Nili.* (24) *1. Paralip. c. 26.* (25) *4. Reg. c. 11.* (26) *D. Proœm. ad Synopſim.*

(1) *Lib. 2. de Sacram. p. 2. c. 4.* (2) *In Sum. p. 3. q. 40. M. 5. & 4. p. q. 10. in explicat. Canonis Miſſæ in illud, & pro Rege N.* (3) *De Eccl. Hierarch. p. 2. c. 1.* (4) *De Orig. Juriſdict. q. 3. in fin.* (5) *In q. de re ſupra utriſ Petri Eccleſia Fide confirmetur.* (6) *De poteſt. Reg. et Papal. c. 6. & ſeqq.* (7) *De ſupr. Pot. Eccl. c. 6.* (8) *In explic. Canon. Miſſæ lect. 23.* (9) *Quodlib. 6. qu. 23.* (10) *De libert. Chriſt. l. 1. c. 2.* (11) *Lib. 2. Summ. c. 113. & ſeqq.* (12) *Lib. 2. Doctr. Fid. art. 3. c. 76. et ſeqq.* (13) *De Poteſtat. Eccleſ.* (14) *In Apolog. c. 13. ad 8.*

Digitized by Google

ipſa ratio certiſſimâ comprobat.

VII. Nam Jure divino poteſtatem laicam, ſive, ut ajunt, *temporalem* rectâ in Eccleſia non eſſe, manifeſtum eſt. Ea enim poteſtas directè in Eccleſia eſt, quæ in Chriſto, ut in homine, capite, & Pontifice militantis Eccleſiæ fuit, ut penes omnes certum eſt, & ipſe (1) Margunius poſt Græcos, & Photianos relatos à (2) Coreſſio, fatetur. At in Chriſto, ut homine, nulla fuit profana poteſtas; id quod inficias ire fatuum planè eſſet, nimirum Chriſto (3) dicente ἡ βασιλεία μου οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου: *Regnum meum non eſt de hoc mundo*, & (4) iterum. Νῦν δὲ ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν: *Nunc autem Regnum meum non eſt hinc*. Quæ verba ad id à Chriſto dicta, ut oſtenderet à ſe mortalem Principatum non affectari, docent, præter (5) Ambroſium, & (6) Auguſtinum, (7) Chryſoſtomus, (8) Cyrillus, & (9) Theophylactus. Confirmaturque ex (10) illis: γνοὺς, ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι, καὶ ἁρπάζειν αὐτὸν, ἵνα ποιήσωσιν αὐτὸν βασιλέα, ἀνεχώρησε πάλιν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος: *Cùm cognoviſſet, quia venturi erant, ut raperent eum, & facerent eum regem, fugit iterum in montem ipſe ſolus*; & ex (11) illis: ἄνθρωπε, τίς με κατέστησε δικαστὴν, ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς; *O homo, quis me conſtituit judicem, aut diviſorem inter vos?* Et iterum (12) ex illis: Τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. *Regni ejus non erit finis*, quod ante Angelum prædixerat (13) Daniel his verbis. ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν βασιλειῶν ἐκείνων ἀναστήσει ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν, ἥτις εἰς τοὺς αἰῶνας οὐ διαφθαρήσεται. *In diebus regnorum illorum ſuſcitabit Deus Cæli Regnum, quod in æternum non diſſipabitur*. Quæ, & alia ſexcenta, quemadmodum oſtendunt, nullam poteſtatem profanam propriam Chriſti fuiſſe, ut hominis, ita regnum ipſius æternum, non autem temporarium oſtentant. Adde, eam poteſtatem fuiſſe in Chriſto, quæ conſtituendæ, regendæque utilis, aut neceſſaria Eccleſiæ videbatur, non verò quæ inutilis, & planè ſupervacanea: At profana poteſtas, & inutilis, & ſupervacanea erat, quippe nihil collatura ad ſuadendum contemptum gloriæ, divitiarum, voluptatum, quem ſuaſurus Servator advenerat: Imò admodum collatura ad proritandam horum omnium cupiditatem, qua nihil infeſtius Virtuti per Chriſtum modis omnibus ingeſtæ. Hinc idem Servator veram, rigidamque pauperiem amavit, atque ita ſecutus eſt, ut pauper non quoad uſum tantùm fuerit, verùm etiam quoad proprietatem, ut ante Latinos (14) Nicephorus Patriarcha Sanctiſſimus credendum Græciæ propoſuit ſacrarum authoritate Paginarum, quas ad id Latinis congeſſit (15) Seraphicus Doctor Bonaventura, poſt quem idipſum ſolemnius definivit (16) Nicolaus III. cujus ſenſa confirmavit (17) Clemens V. ut hac tempeſtate inter dogmata fidei ritè recenſeri poſſit Pauperies Chriſti numeris omnibus abſoluta; ex qua tamen evincitur, in Chriſto, uti homine, neque regiam, neque ullam aliam merè temporalem poteſtatem fuiſſe, quando hæc cum paupertate tam ſeverâ eſſe non poteſt. Quòd ſi nulla merè temporalis poteſtas in Chriſto, ut homine, fuit, ſequitur, à Chriſto Eccleſiæ nullam poteſtatem ejuſmodi datam, atque, adeò Jure divinò directè nullam eſſe in Eccleſiâ poteſtatem, quæ merè temporalis dicenda ſit, eſſe verò unam Sacram ad animos pertinentem, ex quâ fit, ut indirectè in eâdem Eccleſiâ temporalis poteſtas conſtituenda ſit. Neque enim ſententia, quam minimè damnandam duximus quorundam tum Græcorum, tum Latinorum, rationibus ad ſuam confirmationem coactis aliud probat, quàm in Eccleſiâ indirectam hujuſmodi poteſtatem agnoſcendam eſſe, quæ nimirum vel pro loco, ac tempore ab aliquibus Sacrorum Regibus uſurpata, ve uſurpanda ſæpe ab ipſâ Eccleſiâ ſit. Nam quòd Moyſes, & Heli, & Machabæi unà Sacerdotio, & regno functi ſint, oſtendit, poſſe Regnum Sacerdotio copulari, quod nimirum regale dicitur, quoniam & regno conjungi poteſt, & illud regnum reſpiciat, cujus poteſtas æterna eſt. Quòd autem plerunque ſive regno Levitæ fuerint, ut paſſim in ſacris Chartis manifeſtum eſt, evincit, non convenire Sacerdotio Jure divino profanam aliquam poteſtatem. Cætera non niſi indirectam poteſtatem laicam Sacerdotio datam inſinuant. Etenim in Chriſto fuit indirectè hæc poteſtas, hoc eſt quatenus aliquando neceſſaria eſt, ad animorum ſalutem: Quare vera ſunt illa: data eſt mihi omnis poteſtas, non tamen omni modo ut homini, quæ mihi omni modo uti Deo ineſt. Eo igitur modo, & in Eccleſia eſt, indirectè nimirum. Propterea & Nicolaus II. Terreni ſimul, ac Cæleſtis Imperii Jura Petro conceſſa teſtatur, non tamen eodem modo, ne Prædeceſſori ſuo Nicolao I. contraria doceat, (18) dicenti. *Cùm ad verum ventum eſt, ultra ſibi nec Imperator Jura Pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen Imperatorium uſurpavit*. Qua interpretatione excipienda eſt, & ejectio Oziæ facta per Sacerdotes indirectâ poteſtate uſos, ne mandata Numinis leprâ laborantes Urbe amandantis contemnerentur, neu contagio ſæviſſimi morbi è regia licentiùs in plebem, ac populum graſſatura diutiùs, non ſine Reipublicæ præſentiſſimo exitio, in Urbe moraretur. Athaliæ etiam ſupplicium indirectâ poteſtate functus Jojada imperavit, ne ulteriùs crudeliſſima fœmina in publicam perniciem imperitaret, quæ per nefas Jeroſolymæ regiam invaſerat, Regni legitimos hæredes mactaverat, & Populum Deo Sacrum ſad Idololatrian exemplo, minis, illecebris rapiebat. Quod autem indirectam poteſtatem utrumque exemplum inſinuet, manifeſtum eſt, cùm conſtet utrobique regnum à Sacerdotio, profanamque poteſtatem à Sacra fuiſſe ſejunctam.

VIII. Stet igitur illis rationibus, & exemplis non niſi poteſtatem indirectam erga profana in Eccleſiâ probari, quæ certè in Eccleſia adeò eſt, ut eam inficianti Margunio ritè Coreſſianum elogium conveniat, quo Calvinianæ reus hæreſis perhibetur. Nam hanc ſanè poteſtatem profanam indirectam enimverò Eccleſiæ tribuendam tum Latinorum Dogmata, tum Græcorum, communi ſuffragio, confirmant: tantâ ubique conſtantiâ, ut nulla opinio communior fuerit utrique Genti. Et ſcio hercle, quàm invidioſa ſit, his præſertim temporibus, hæc opinio, ſimulque quàm difficilis probationis; verùm ne utroque Margunius in perniciem

Græ-

(15) Relect. 1. q. 6. de Poteſt. Eccl.
(16) In 4. diſt. 25. q. 2. art. 1.
(17) Lib. 2. c. 4. viſibil. Monarch.
(18) Relect. in c. novit. de Jud. not. 3.
(19) Lib. 3. qu. 57. dub. 3.
(20) Tom. 1. Contro. ulr. l. 5. c. 1. verſ. 3.
(21) In c. 13. ad Rom. & 2. 2. q. 40. art. 2.
(22) Ad Can. Pœnit. S. Baſilii ſub finis.

(1) In d. Can. 66. Apoſtol.
(2) Schol. 2. in Can. 92. Ancy. ad Synopſin.
(3) Jo. c. 18. n. 36.
(4) Ibid. n. 36.
(5) Lib. 3. in Luca.
(6) In illa verba Chriſti.
(7) In eadē verba Chriſti.
(8) In eadē verba Chriſti.
(9) Similiter in verba illa.
(10) Jo. c. 6. n. 15.
(11) Luc. c. 12. n. 14.
(12) Luc. c. 1. n. 33.
(13) Cap. 2. n. 44.
(14) Orat. de Sacris Imagin. 8. quæ eſt: quod imaginib. ſuadetur Paupertas Chriſti.
(15) Libr. de Paup. Chriſti.
(16) In c. exiit. de verbor. ſignif. in 6.
(17) In Clem. exivi de verb. ſignif.
(18) c. cum ad verum 96. diſt.

Digitized by Google

Græcarum ſententiarum utatur, non abſre fuerit, obiter eandem validiſſimè confirmare. Id ego præſtabo ſepoſitis argumentis, quibus plerique utuntur meo ſanè judicio nihil probantibus. Nam ſimilitudo deducta ex duplici Arte, frænifactoria nimirum, & equeſtri, quæ licèt diſtinctæ ex fine utriuſque peculiari, tamen invicem ſubſunt, ut prima ſubjecta ſecundæ ſit. Hæc, inquam, ſimilitudo non admodum conſentanea videtur explicandæ rei, qua de agimus, ut (1) Bellarminus ipſe fatetur, quando illis in Artibus, quæ faciundis frænis inſudat, propter equeſtrem dumtaxat eſt, quare haudquaquam mirum, ſi ſubſit Equeſtri, propter quam eſt, quàque ablatâ ceſſet oportet & illa. Contra eſt in utraque poteſtate ſacra, & profana, quarum hæc non eſt propter illam, & illâ ſublatâ ſtat, quo fit, ut ritè hinc non poſſis inferre, profanam ſacræ ſubeſſe ita, ut ſacra indirectè poteſtatem habeat in profanam. Præterea ratio, qua utitur (2) Bellarminus, & ipſa infirma eſt, nam ex eo, quòd unum quidpiam altero ſit ſuperius, præſtantiuſque, non bene argues ſubjectum ipſi fore inferius alterum. Cœlum homine ſuperius eſt, & eodem præſtantiores ſunt Angeli, non tamen homo cœlo ſubeſt, aut Angelis. Nec ſimilitudo animæ, & corporis deſumpta ex (3) Nazianzeno, paſſimque à (4) DD. propoſita, & à (5) Bellarmino maximi habita, quidquam confert utile rei probandæ efficaciter. Etenim anima præeſt corpori, quia unum nata facta eſt facere cum corpore ita, ut corpus eſſe, aut bene eſſe non poſſit ſine animâ, qua indiget, non ut melius ſit ei, ſed ut ſit, aut benè ſit. At poteſtas ſacra non eſt ad id facta, ut unum faciat cum poteſtate profana, quæ ſine ſacrâ & diu fuit, & poterit in poſterum eſſe. Quo fit, ut hæc ſimilitudo non minus labet, quàm prima duarum Artium. Eundem in modum exempla illa ex hiſtoriis petita, quorum ſyllabum texit (6) Bellarminus, & ex Bellarmino ſuppoſiti nominis (7) Author, perparum conferunt ad veritatem conſtituendam, quam certiſſimam eſſe contendimus. Scilicet factum probant, non Jus, eaque Margunius vel ad Principum patientiam, vel ad populorum petitionem, vel etiam ad injuriam revocabit; nec deerunt ſophiſmata, ſin minus elevatura, obſcuratа certè vim exemplorum, ne nimium probent, aut valeant. Si quis erit Margunio minus inſipiens, reſponſionem ab ipſo (8) Bellarmino petet, deſumptamque proponet, ac dicet, ea omnia Zelo, ut ajunt, quodam facta divino, & enthuſiaſmo divinitus illato peracta, Prophetarum more, quemadmodum (9) Chriſtus ejecit vendentes, & ementes è Templo, (10) Helias Prophetas Baal, (11) & Phinees ſcortatores occidit.

(1) *Tom. 1. Contr. ulr. de Rom. Põt. lib. 5. c. 6. in princ.*
(2) *d. c. 6. per tot.*
(3) *Orat. ad Popul. timore perculsũ, & Princip. iraſcentem.*
(4) *Ugo de S. Vict. lib. 2. de Sacram. p. 2. cap. 4. Thomas Uvaldẽſ. l. 2. doct. Fid. c. 78. Jo. Diredon. lib. 2. de libert. Chriſt. c. 2. Victoria, & Scotus locis citatis.*
(5) *Ubi ſupr. ver. eſt igitur cũ ſeqq.*
(6) *d. lib. 5. c. 8.*
(7) *In ſuo Regali Sacerdot. paſſim.*
(8) *d. lib. 5. cap. 4. verſ. reſpondent chriſtũ.*
(9) *Jo. c. 2. n. 15.*
(10) *3. Reg. c. 18. n. 40.*
(11) *Num. c. 25. n. 8.*

IX. Ratione proinde una, quæ lumini Naturæ congruat, agendum eſt cum Margunio, ut tandem ea, quæ vel perfidos domat, poteſtatem hanc indirectam in *temporalia* Eccleſiæ afferat. Sanè omni Reipublicæ abſolutiſſimè conſtitutæ omnia ea ſuppetant neceſſe eſt, quæ conſecuturæ ſuum finem utilia, vitaturæque finis perniciem ſui ſunt penitùs neceſſaria. Id, quod eum in modum manifeſtum eſt, quemadmodum manifeſtum, & patens, unicuique licere, & ſibi bonum penitùs neceſſarium quàlibet quærere, & ſibi nocitura vitare. Hinc Bella contra naturam, quæ liberos homines generat. Jure Gentium introducta, moderamen inculpatæ tutelæ conceſſum, latebrarum inquiſitio permiſſa, datumque Juriſdictioni, ut Jus privatum lædat, ne obnoxium damno ſit publicum: quæ omnia latè proſequitur (1) Tipucitus noſter, & poſt eum (2) Harmenopulus. cujus utriuſque Suffragio: omnis Reſpublica non ſine poteſtate eſt proſequendi, quæ ſibi ſunt bona, & repellendi, quæ noxia. Propterea, ut Latinos authores præteream nihil collaturos authoritatis ad expugnandam Photianorum dementiam, Heros ille veſter, Photianæque Anteſignanus perfidiæ (3) Marcus Eugenicus, πᾶσα, inquit, πολιτεία σὺν ἄμφω ἐξουσίας χρῄζει πρὸς τὸ διώκειν τὰ αὐτῇ ἀγαθὰ, καὶ ἀποσοβεῖν τὰ αὐτὴν λυμαινόμενα: quod ex (4) Magentino deſumpſit docente. ἡ δ' ἐξουσία πρὸς ἀμφότερον, ἵνα φύγοι τὰ πρὸς ὄλεθρον, καὶ ἀσπάζοιτο τὰ λυσιτελῆ. *Poteſtas autem ad utrunque eſt, ut & fugiat, quæ perniciosa, & amplectatur, quæ utilia*, quibus verbis reſpexiſſe videtur celeberrimã Martialis Aulæ Athenis (5) Epigraphen, quæ decuſſatis gladio, ſceptroque ſuperimpoſita hoc hexametro reſonabat.

οὐ δίχα γ' ἀμφοτέρων, διὰ δ' ἀμφοτέρων πολίτας.
Non ſine utroque quidem, ſed utroque Urbana regunto.

Quaſi dirigi ſceptro ad felicitatem, quæ finis eſt Rerumpublicarum, Reſpublica nequeat, quin gladio quandoque utatur ad repellendas hoſtium injurias, queis finis Reipublicæ labefactatur. Conſtat ergo, unicuique Reipublicæ, quâ ratione conceditur, ut quæ utilia, & neceſſaria ſunt fini ſuo habendo, proſequatur, eâdem unà concedi, ut, quæ fini eidem noxia ſunt, moderetur, aut comprimat, avertatve. Jam quis inficias eat, Eccleſiam Rempublicam eſſe, & quidem omnium Rerumpublicarum perfectiſſimam? Sequitur, eidem jure deberi, ut quemadmodum, quæ fini ſuo conſentanea ſunt, proſequi poteſt, ita poſſit fini ſuo noxia repellere: atque adeò deberi Eccleſiæ utranque poteſtatem, alteram, qua rectâ tendat ad finem ſuum, illum procurando præmiis, pœniſque ſacerrimis, alteram, quà obliquè ad eundem tendat, obices finis ſui fortiter unà, juſtèque repellendo.

X. Porro, ſi Eccleſiæ unam poteſtatem ſacram, quam directè habet, concedas, ſummam poteſtatem profanam inficiere: Suppeditabis quidem eam, quâ rectà finem proſequitur ſuum animorum ſalutem; inficiabere magnâ ex parte eam, qua noxia fini ſuo, ſaluti ſcilicet animorum, vitare queat. Da enim, quæ inter Chriſtianos non Sacra ſunt, nullo modo, Eccleſiæ ſubjecta eſſe, nihilque in ea Eccleſiam poſſe, videbis, quantum exitii Eccleſiæ, quàmque præſens, ac certum immineat, nihil ſcilicet impiis, atque ſacrilegis hominibus formidantibus, præter fulmina ſacræ Cenſuræ, quæ olim contempſere jampridem ſecuri ſalutis ſuæ, cujus apud ipſos minima jactura eſt. Id factis apprimè demonſtrare otioſo liceret, licebitque, me quoque tacente, unicuique cognoſcere, quę proximè elapſo ſæculo mala Eccleſia paſſa eſt. An quiſquam putet, ea illam paſſuram fuiſſe, ſi po-

(1) *In lib. 1. Pandect. ſub init.*
(2) *In adnot. ad lib. Pandect. ad tit. de Juſt. & Jur.*
(3) *In Apolog. de fuga ſua circa med.*
(4) *In Comm. brevi lib. 1. Polit. Ariſt.*
(5) *Penes Planud. in Adag. cent. 2. n. 85.*

teſtate profana uti licuiſſet in Lutherum, Calvinum, cæteroſque Arctoarum hæreſum Principes? Nuſquam hæreſes violentiùs debacchatæ ſunt, quàm in Græcia. Si cauſam quæras, erit fas veritatem profeſſo in Principes noſtros inſurgere, palamque teſtari, hæreſes in Græcia violentiſſimè fuiſſe debacchatas, quòd per Cæſares noſtros nunquam Eccleſiæ noſtræ licuerit, quã habebat, habetque vel in profana, poteſtatem indirectam ſanè, ſed veram exercere. Scilicet infenſiſſimi Eccleſiaſticis viris Principes eo uſque ſacram majeſtatem contempſerant, ut teſte (1) Innocentio III. vel in ipſa Eccleſia locum præriperent Patriarchis, quorum ſedes ad pedes ſuos collocarant, tanta Præſulum noſtrorum patientiâ ne dicam, an ſtupiditate? ut immenſis laudibus Andronicum Comnenum exceperint, quòd pretium factæ ſibi ad inceſtum poteſtatis Clericorum ſubſellia altiùs efferri permiſerit, quatenus ipſius lateri Patriarcha aſſideret. Id, quod vix per menſem obtinuit, ut refert (2) Choniates, quando ille ipſe Princeps, non ſine rerum Sacrarum pudore, ac contumelia, ad priſtinam menſuram, humiliatemque Patriarchæ, Clerique Sedilia depreſſit. Hinc factum, ut in Græcia, cùm res ſacras profanis præeſſe deceat, contra profanæ Sacris imperitarent, liceretque monſtra illa mirari, Cæſares munerum Ordinem (3) Clericis, fines (4) Epiſcopatibus, modum (5) Coenobiis, vim (6) Sacris Aſylis, Leges (7) Matrimoniis, quà Sacramenta ſunt, & Chriſti religione Sancta, aliiſque hujuſmodi paſſim decernentes: quod nemo Latinorum principum auſus eſt, quippe penes Latinos Eccleſia vim ſuam, vel in profana exercente, atque exercente, quemadmodum etiamnum ſanctiſſimè exercit, non ſine ingenti totius Chriſtianæ Reipublicæ utilitate. Neque enim aut Eccleſiâ intra ſolos Sacrorum terminos continente ſe ſe, hæreſum furor mitiùs debacchabitur, aut hoc paſſim graſſante, ſtabunt Chriſtiana Regna, quæ utcunque optimis munita Legibus, ni unâ religione conſtent, ruant oportet. Ut deſint, quæ multa nobis à Latinis ſuppeditantur Regnis exempla, veritatem, quam ingerimus, confirmatura, præſto erit Græcia noſtra, non aliunde in eam calamitatem, quam, ſi Superis placet, immerentes poſteri patimur, delapſa, quàm ex perpetuo hæreſum impunè debacchantium, impunè ſus deque omnia vertentium contubernio. Iconoclaſtarum hæreſis nos Africâ, Ægypto, Palæſtinâ, breviter ſuperiori Aſia ſpoliavit. Excepit hanc nondum penitùs extinctam Schiſma teterrimum, quo ſcilicet animis Græcorum in partes deductis domi ſeditiones, proditiones in caſtris, repentina ſceptrorum mutatio, Principum aut cædes, aut exauthorationes creberrimæ, atque inde robuſtiores in nos Barbari, donec Principibus noſtris in ſuperbâ ſegnitie, dum Sacra tractant ad eos minimè pertinentia, politica, & militaria negligentibus, ad eam conditionem, quam fruſtra lugemus, abivimus.

(1) *In c. ſolitæ. de major. & obed.*

(2) *In Andronico Comneno.*

(3) *Heracl. Novell. 2. lib. 2. Juris Græco-Rom. pag. 77.*

(4) *Diſpoſitio Leon. Philoſ. d. lib. 2. Juris Græco-Rom. pag. 38.*

(5) *Novell. Niceph. Phocæ d. li. 2. pag. 115. col. 2. in fin. & Baſil. Porphyro. ibid. pag. 117.*

(6) *Duab. Novel. quæ extant eod. lib. pag. 109. & ſeqq.*

(7) *Niceph. Boroniat. eod. lib. pag. 121. Vide plura in eod. lib. 2. Juris Græco-Rom.*

XI. Adeò verum eſt, læſâ religione, Regna ſtare non poſſe: quare, cùm incolumem religionem habere ſit nefas, ni in hoſtes religionis profana poteſtas aliqua Eccleſiæ ſit, conſequens eſt, ut hæc poteſtas Eccleſiæ ſit omnino tribuenda, quâ ſcilicet & ſibi conſulere, & regnis Chriſtianorum prodeſſe queat. Et alioquin ex verbis Chriſti Eccleſiæ poteſtas (1) datur, ut paſcat: Quapropter paſtoralem poteſtatem in Eccleſia fateri neceſſe eſt. Hæc porro ad utrunque protenditur, ut & oves ſuas paſcat, & inſidiantes ovium ſaluti, quâ libet, & licet, lupos exterminet. Hæc igitur utrumque complexa poteſtas in Eccleſia eſt, quæ nimirum cùm rectà queat ſacrà poteſtate ſungi, obliquè poterit & profanam arripere, eàque in ſceleſtos piè crudelis inſurgere, ne quod olim ex Platone (2) Philoſtratus de Gymnoſophiſtarum Secta dixit, ὅτι πρὸς ἀρετὴν ἑλκῦσαι ἄρτιος, τῆς κακίας οὐκ ἠδυνήθη γυμνὴ σοφία τοὺς ἄνδρας ἀπείργειν. *Quod ad Virtutem trahere perapta, à Vitiis minimè poterat nuda ſapientia viros abſtinere*, ad Eccleſiam quadret, neu præſens undequaque periculum immineat hac poteſtate deſtitutæ Reipublicæ, quam ſub Typo ſponſæ Myſticus Salomon pulchram, electamque ad inſtar Lunæ, Soliſque, ubi palam (3) aſſeruit, terribilem ad inſtar Ordinatæ phalangis affirmat; ſcilicet ne ſibi ipſi videretur contrarius, qui paulò ante collum hujuſmodi ſponſæ Turri David elegantiſſimè (4) comparaverat, *quæ ædificata eſt cum propugnaculis, mille Clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium*. Quæ verba Andreas (5) Paphlago ita Eccleſiaſticæ poteſtati ſapienter adaptat, ut in eà omnis poteſtas ſacra ſimul, atque profana eſſe cenſenda ſit. Ὁ γὰρ λαιμὸς, inquit, τῆς νύμφης, τουτέστι τῆς ἐκκλησίας τὸν ἐν αὐτῇ τόπον σημαίνει, ὅθεν διασκόρπισις τῶν νεύρων, καὶ τῶν δυνάμεων· Ἐν αὐτῷ δὲ πανοπλία δυνατῶν, ὅτι ἐν ᾧ ἡ ἐκκλησία δύναμιν ἔχει θείαν, ἔχει καὶ τὴν ἑξῆς ἄλλην, δυναμένη πᾶν, ὅτι συμφέρον τῇ αὐτῆς πολιτείᾳ τῇ ἐκ Θεοῦ. *Nam collum ſponſæ, hoc eſt, Eccleſiæ, ejus locum ſignificat, unde nervi, hoc eſt, poteſtates diſpertiuntur: In eo autem omnis armatura fortium, quòd, ubi Eccleſia divinam habet poteſtatem, habet & alias cæteras, potens, quidquid utile ſuæ Reipublicæ, quæ ex Deo eſt.*

(1) *Joan. c. ult. nu. 16. et ſeq.*

(2) *Apud Planud. in Adagiis cent. 2. n. 79.*

(3) *Cant. c. 6. n. 9.*

(4) *Cant. c. 4. n. 4.*

(5) *In Cant. Orat. 3. ad c. 4.*

SECTIO IV.

Refelluntur Argumenta Margunii.

SUMMARIUM.

I. *Poteſtatem temporalem, quam ſibi aſſerit Eccleſia, non eſſe Principibus injurioſam, oſtenditur authoritate Photianorum.*
II. *Jure divino deberi Principibus laicis obſequium, ubi peccatum non eſt, docet Eccleſia.*
III. *Principes Chriſtianos ſe Eccleſiæ ſubjicere, ut filios, decet: idque Ethnicis etiam ſolemne.*
IV. *Poteſtatem hanc indirectam non eſſe in omnibus Sacerdotibus, probatur Margunio.*
V. *Non probari, defuiſſe Eccleſiæ hanc poteſtatem indirectam, quòd ea diù uſa non ſit.*
VI. *Quomodo in Eccleſia ſit uterque Gladius, latè oſtenditur contra Margunium.*
In Eccleſia non dari poteſtatem fundendi Sanguinis, Jure Græco probatur.
VII. *Reſpondetur Margunio, ex ignobili Auctore, de Sacerdotio Latronis è Cruce pendentis*

Digitized by Google

dentis blaterante, Latinos omnes accuſanti.

VIII. *Rejecta explanatione loci Actorum, ut à Margunio ſuppoſita, caſtigatur mos Photianorum fingendi, quæ Latini non dixere.*

(1) *Nota 11. ad Can. 66. Apoſtol.*

I. NOvi, quid his reponat (1) Margunius: ὅτι ὑβριστικὰ ταῦτα τοῖς βασιλεῦσιν. Ὅτι ἀνήκεστα τοῖς ἁγίοις πατράσιν, ὅτι ἐν πράξει ἄπειρατα, πάντων τῶν ἱερέων τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν εἰς ἑαυτοὺς ἀξιουμένων ἀναλαβεῖν· ὅτι αὐτὴν τὴν ἐξουσίαν ἡ ἐκκλησία ἐν τοῖς διωγμοῖς ἂν ἐξήσκητο, ἤν ποτ', εἰ εἶχεν, ἐξήσκητο. *Quòd hæc injurioſa in Reges, quòd Sanctis Patribus inaudita, quòd ad praxim deducta ſine tumultibus vix peragi queant, omnibus Sacerdotibus ſibi eam poteſtatem adrogantibus. Quòd hanc poteſtatem Eccleſia, ne in perſecutionibus quidem, uſurpaverit, quam ſi haberet, certè in tanta neceſſitate uſurpaſſet.* Sed his ex fæce hæreticorum deſumptis non Latini fortaſſis æquo minutiores, Græci, imò & Photiani duo pingui, ut ſolent, Minervâ reſpondeant. Contra Margunium Margunii amicos provoco, laudatos paſſim à Margunio, & uti Theologos totius Græciæ miraculis paſſim expoſitos (2)

(2) *Ad Synop. in Can. 22. Ancyr. Scholio 4.*

Coreſſius. οὐδ' ὑβρίζεται ἡ βασιλεία, τῆς ἐκκλησίας κοσμικὴν ἐξουσίαν προτεινομένης. τὸ γὰρ κοσμικὰ ὑποκεῖσθαι τοῖς ἱεροῖς, φυσικὸν, ὃ οὐ πρὸς ὕβριν τινός. Καὶ ἄλλως ταύτην ἔχει ἡ ἐκκλησία κατὰ βασιλέων ἐξουσίαν, εἰ μὴ ὅτε εἰς τυραννίδας γεγόνασι, τὴν χριστοῦ πίστιν, καὶ ὀρθοδοξίαν διώκουσαι· οὐδὲ χρὴ λέγειν, ὅτι ἐν διωγμοῖς οἱ προπάτορες ἡμῶν ὑπέκειντο· τότε γὰρ καλὸν ὁ διωγμὸς, τοὺς μάρτυρας ἀθλοφορήσας, νῦν δὲ διωγμὸς εἰς ἀπιστίαν συνάγει, καὶ ὡς εἴρηται, κατὰ τὴν παροιμίαν, διαίρησον τοὺς καιροὺς, καὶ πάντα συστελεῖς. Διὸ τῶν παλαιῶν τὴν ὑπακοὴν διαλαλούντων, οἱ μεταγενέστεροι πατέρες τὸ ὑπερέχον τῆς ἱερατείας σεμνύνουσιν, ὃ οὐκ ἐν παντὶ ἱεράρχῃ εὑρεῖν ἐστιν, ἀλλ' ἢ ἐν συνόδῳ τελείᾳ, ἢ ἐν τῷ ἄκρῳ τῶν ἀρχιερέων, λυθείσης τῆς συνόδου. *Neque injuria Regnum afficitur, Eccleſia profanam poteſtatem jactante. Nam profana ſubeſſe Sacris, naturale eſt, quod ad injuriam alicujus verti non poteſt. Et alioqui hanc poteſtatem in Regna non habet Eccleſia, niſi cùm in Tyrannides abiere Chriſti Fidem Orthodoxam perſequentes. Nec fas dicere, in Perſecutionibus patres noſtros ſubjectos fuiſſe. Nam tunc bona Perſecutio, ad triumphos Martyres deducens: at nunc Perſecutio ad infedelitatem trahit; atque, uti dicitur, juxta adagium, diſtingue tempora, & omnia bene compones. Hinc priſcis illis obedientiam prædicantibus, poſteriores Patres excellentiam Sacerdotii celebrant, quam non in quolibet Præſule reperire eſt; ſed vel in Synodo univerſali, vel in ſummo Sacerdote, ſoluta Synodo.* Hæc Coreſſius. Adſtipulatur (3) Corydaleus his verbis.

(3) *In lib. Oeconom. Ariſtot. q. 3. ar. 2.*

πᾶσα ψυχὴ ὑποκεῖται θείῳ δόγματι βασιλεῦσι κατὰ τὸν Παῦλον. Βλέπε δὲ, μὴ ἀβελὲς τὸ ῥηθὲν ἀναλάβῃς· ὑπόκειται γὰρ, καὶ ὑπακοὴν χρεωστεῖ, μὴ προστάττοντος τοῦ βασιλέως ἁμάρτημα, ἀπιστίαν, ἱεροσυλίαν, καὶ τὰ ἑξῆς· ὁ γὰρ ταῦτα προστάττων, λῃστὴς, καὶ εἰς αὐτὸν ἐξουσίαν δικαίως ἔχει ἡ ἐκκλησία ἐν συνόδῳ μόνῃ συναχθεῖσα, ἵνα μὴ σφαλῇ· τοῦτο δογματίζουσιν οἱ ἅγιοι πατέρες οἱ ὑπεραίροντες τῇ βασιλείᾳ τὴν ἐκκλησίαν. αὕτη γὰρ ὑπερέχει τῆς βασιλείας κακῶς πραττούσης, ὑπόκειται βασιλείᾳ καλῶς πραττούσῃ, καθὼς οἱ παλαιοὶ ἔλεγον, καὶ ἔπραττον ὑποκείμενοι τοῖς βασιλεῦσιν, ἀλλ' οὐχ ὑπακούοντες ταῖς δυσσεβέσιν αὐτῶν ἐντολαῖς, μᾶλλον δὲ θάνατον προτιμώμενοι λαβεῖν· οὐδὲν ὅμως ἠμύνετο ἡ ἐκκλησία, ὅτι βέβαιον τὸ μαρτύριον, νῦν δ' ἐπικίνδυνος ἡ ὑπομονή. *Omnis anima ſubjecta eſt lege divina Regibus, juxta Paulum: vide tamen, ne temerè dictum accipias. Subjecta enim eſt, & obedientiam debet, non jubente Rege crimen, infidelitatem, Sacrilegium, & cætera. Nam qui hæc jubet, latro; & in eum habet juſtam poteſtatem Eccleſia in Synodo ſola congregata, ne erret. Hoc docent Sancti Patres, qui Eccleſiam regno præferunt. Nam hæc præcellit regno malè imperanti, ſubjecta autem eſt Regno bene imperanti, quemadmodum priſci dicebant, agebantque, ſubjecti quidem Regibus, ſed minimè parentes juſſis ipſorum impiis, eligentes verò potiùs mortem. Tunc tamen non ſe defendebat Eccleſia, quia certum erat martyrium, at nunc periculoſa patientia.*

II. His quid mihi addendum ſit, neſcio. Hæc ſenſa ſunt Græcorum, imò hæc Photianorum ſunt ſenſa. An ea congruant Latinorum ſententiis, nemo non viderit. An eadem ſatis objectis à Margunio difficultatibus faciant, viderint, quicunque non planè deſipiunt, deteſtenturque Margunium tot ineptiis clariſſimę Veritati fucum facere niſum. Quid? hæc poteſtas, quam adjudicamus Eccleſiæ, injurioſa Principibus? Chriſtianis injurioſam Principibus dicis, an Ethnicis? His quî injurioſa, contra quos cuilibet, ſi fidei, aut Reipublicæ machinentur exitium, arma capere licet? Alioqui injurioſa, & iniqua, quæ bella in Turcas Chriſtiani capeſſunt Principes, peraguntque. At illi injurioſam quis dixerit poteſtatem Eccleſiæ, quæ Chriſtianos Principes omnibus obſervandos edicit, ſibi colendos proponit? Novit Eccleſia Jure divino Principibus præſtandum obſequium: audit (1) Servatorem jubentem, reddi Cæſari, *quæ* (1) *Mat. c. 22. nu. 21.*
ſunt Cæſaris, quæque Dei ſunt, Deo. Scit ab eodem (2) imperatum Petro, *ut didrachma ſolveret* (2) *Mat. c. 17. nu. ult.*
vectigale. Secuta mores ſponſi non (3) *eripientis mortalia, quippe cæleſtia qui dat*, docet, ſi (3) *In hymno Epiphan. ad veſperas.*
(4) *reges Gentium dominantur eorum*, multò (4) *Luc. c. 22. nu. 25.*
juſtiùs Reges Chriſtianorum in ſubditos dominari. Quare ubique (5) ingerit, eum, *qui* (5) *Ad Rom. c. 13. n. 2.*
poteſtati laicæ reſiſtit, Dei poteſtati reſiſtere: inſertque (6) cum Apoſtolo *neceſſitate ſubditos* (6) *Ibid. n. 6.*
nos eſſe oportere, non ſolùm propter iram, ſed propter conſcientiam; & cum (7) Petro, *obediendum Principibus in omni timore, non tantùm bonis, & modeſtis, ſed etiam dyſcolis.* (7) *Ep. 1. c. 2. n. 18.*
Quæ tamen hæc ſentit, hæc docet, hæc paſſim inſinuat Eccleſia, damnatque (8) Solemni anathemate eum, qui vel in Tyrannum auſus (8) *Cõcil. Conſtant. ſeſſ. 15.*
fuerit aliquid machinari, eadem poteſtatem ſibi aſſerit indirectam in quoſcumque ſibi noxios, in hoſtes ſuos, in eos, qui labefactum eunt finem ipſius Eccleſiæ præcipuum: Docet, fas ſibi eſſe, tueri ſe ſe Jure Gentium communi, quo Principes omnes, vel in Principes non ſibi ſubjectos, ſi quando Reipublicæ perniciem parant, poſſunt poteſtatem exercere: Affirmatque, obedientiam, quam jubent Apoſtoli, omnino ſervandam, non tamen ſine Gloſſa (9) Bernardi dicentis: *ſive Deus, ſive homo vicarius Dei mandatum quodcunque tradiderit,* (9) *Tract. de Obed. & diſpẽſat. initio.*

Digitized by Google

rit, pari profectò exequendum eſt cura, pari reverentia deferendum: ubi tamen Deo contraria non præcipit homo.

III. Quæ ſcilicet Principibus quis dixerit injurioſa? imò potiùs Principibus & Chriſtianis, & Orthodoxis, & Jurium peritis quis non dixerit placitura? An illis non placeat, quod Patres Sanctiſſimi docuere? Quorum placitis, equorum documentis ipſo facto comprobatis evincitur, majus quid eſſe Sacerdotium Principatu. Apoſtolicæ vir ſanctimoniæ, quemadmodum & ætatis (1) Ignatius Martyr. *Præfecti*, inquit, *obediant Cæſari, præfectis autem Milites: Diaconi quoque Sacerdotibus, & Sacerdotes ſimul, & Diaconi, & reliquus Clerus, omniſque Populus, milites quoque, & præfecti, & Cæſar obtemperet Epiſcopo. Epiſcopi verò Chriſto, ſicut & Chriſtus obtemperavit Patri, & ita unitas in cunctis conſervabitur.* Οἱ ἄρχοντες πειθαρχείτωσαν τῷ Καίσαρι, οἱ στρατιῶται τοῖς ἄρχουσιν, οἱ Διάκονοι τοῖς πρεσβυτέροις, ἀρχιερεῦσιν οἱ Πρεσβύτεροι, καὶ οἱ Διάκονοι, καὶ ὁ λοιπὸς Κλῆρος ἅμα παντὶ τῷ λαῷ, καὶ τοῖς στρατιώταις, καὶ τοῖς ἄρχουσι, καὶ τῷ Καίσαρι τῷ Ἐπισκόπῳ, ὁ Ἐπίσκοπος τῷ Χριστῷ, ὡς ὁ Χριστὸς τῷ Πατρὶ, καὶ οὕτως ἡ ἑνότης διὰ πάντων σωθήσεται. His conſentanea declamat (2) Chryſoſtomus, ſic affatus Eccleſiæ miniſtros: *ſi quis dux Militiæ, ſi quis præfectus, ſi quis Princeps diademate coronatus indignè accedat; Prohibe: majorem illo habes dignitatem. Propterea vos Deus hoc tali honore inſignivit, ut talia diſcernatis.* Κἂν στρατηγός τις ᾖ, κἂν ὕπαρχος, κἂν αὐτὸς ὁ τὸ διάδημα περικείμενος, ἀναξίως δὲ προσίῃ. Κώλυσον· μείζονα ἐκείνου τὴν ἐξουσίαν ἔχεις. Διὰ τοῦτο ὑμᾶς ὁ Θεὸς ἐτίμησε ταύτην τὴν τιμὴν, ἵνα τὰ τοιαῦτα διακρίνητε. Et Gregorius (3) Nazianzenus ad Principes converſus: *An liberè, ait, loquentem æquo animo feretis? Nam vos quoque Imperio meo, ac throno Lex Chriſti ſubjicit. Imperium enim nos quoque gerimus, addo etiam præſtantius, & perfectius: Niſi verò æquum eſt, ſpiritum carni faſces ſubmittere, & cæleſtia terrenis cedere. Sed non dubito, quin hanc dicendi facultatem accepturus ſis in optimam partem, utpote ſacri gregis mei ovis ſacra, magnique Paſtoris alumna.* Ἆρα δέξεσθε σὺν παῤῥησίᾳ τὸν λόγον; Καὶ ὅτι Χριστοῦ νόμος ὑποτίθησιν ὑμᾶς τῇ ἐμῇ δυναστείᾳ, καὶ τῷ ἐμῷ βήματι. Ἄρχομεν γὰρ καὶ αὐτοί· Προσθήσω δ' ὅτι καὶ τὴν μείζονα, καὶ τελεωτέραν ἀρχήν. ἢ δεῖ, τὸ πνεῦμα ὑποχωρῆσαι τῇ σαρκὶ, καὶ τοῖς γηΐνοις τὰ ἐπουράνια, δέξῃ τὴν παῤῥησίαν. οἶδ' ὅτι πρόβατον εἶ τῆς ἐμῆς ποίμνης, τῆς ἱερᾶς ἱερὸν, καὶ θρέμμα τοῦ μεγάλου ποιμένος. Sic Patres Sanctiſſimi, quos tamen contraria ſenſiſſe, effrons Margunii protervia non dubitavit aſſerere. Imò planè his conſona, quæ docuimus, priſci illi Eccleſiæ Magiſtri non verbo tantùm, ſed exemplo docuere. Nota eſt hiſtoria (4) Martini Turonenſis Epiſcopi, ut ſe geſſerit in Menſa Maximi Imperatoris: Notæ Leontii (5) Myſi Præſulis Tripolitani conditiones Euſebiæ Auguſtæ propoſitæ. Nota libertas (6) Ambroſii, cum Theodoſio, auſo intra cancellos Sacrarii inter Sacerdotes offerre. Quæ omnia rem cæteroqui manifeſtam ab impia dicacitate Margunii vindicant; ut non ſine injuriâ Principum Orthodoxorum conſtitui poſſit, diſplicere religioſiſſimis Filiis, quod Sanctiſſimis Patribus placuit; imò quod vel Ethnicis uſurpatum Ethnicum Principatum maximè decuit. Scilicet Romani, quamvis falſorum Numinum cultui addicti, innumeriſque triumphis, & latiſſimâ rerum poteſtate ſuperbi ſe Sacris minores, atque hinc cæteris majores, egregiâ prorſus antitheſi reputarunt. Quare (7) Venuſinus Vates Religionem Romanam laudans eam Imperii Romani cauſam hâc lyrica ſtrophâ conſtituit.

Dis te minorem quod geris, imperas.
Hinc omne principium, huc refer exitum:
Dî multa neglecti dederunt
Heſperiæ mala luctuoſa.

Et Valerius (8) Maximus, *omnia*, inquit, *poſt religionem ponenda ſemper noſtra Civitas duxit: etiam in quibus ſummæ majeſtatis decus conſpici voluit. Quapropter non dubitaverunt Sacris imperia ſervire, ita ſe rerum humanarum habitura regimen exiſtimantia, ſi divinæ potentiæ bene, & conſtanter fuiſſent famulata.*

IV. Eſt igitur in Eccleſia hæc in Profana poteſtas, quæ tamen non ita in Eccleſia eſt, ut in quolibet ejuſdem, ut ajunt, *membro*, ſeu parte eſſe cenſeatur. Cujus ea ratio eſt, quia cuilibet *membro* conceſſa errori ſubjecta eſſet, obnoxia etiam affectibus, nec ſine Eccleſiæ ipſius periculo exerceretur. Quæ omnia conſideranti, remque conſultiùs perquirenti manifeſta erunt. Prætereà hæc poteſtas ſumma eſt, atque ſuprema: Quî ergo in omnibus membris Eccleſiæ, in quorum ſingulis, ne Sacra quidem poteſtas ſumma, atque ſuprema eſt? Accedit, hanc poteſtatem Eccleſiæ datam, ut totum indemne ſit, neu totum Eccleſiæ, ut ita dixerim, corpus labefactetur, quare ea non convenit partibus, niſi ex mandato totius, cujus unà bono, atque imperio membra, quod nocet, exturbant, quemadmodum tutandi corporis non ſingulis ex ſe partibus poteſtas ineſt, ſed toti, quo nempe mandante ſingula ad tutelam totius, & partis adſurgunt. Hinc ratum eſt, quod Plato (1) conſtituit, καὶ τὴν ἰδιωτικὴν ἄμυναν ἐχρῆν δημοσίᾳ γίνεσθαι, *vel privatam vindictam non niſi publicâ poteſtate fieri oportere*: cujus rationem (2) Tipucitus noſter eleganter exponit. ὅτι ἄμυνα εἰ μὴ δημόσιος, καὶ ἀβούλευτος, καὶ πολλάκις ὀλέθριος· ποτὲ γὰρ κατὰ μέρος τὸν ζημιοῦντα ἐνεγκεῖν ὠφέλιμος, καὶ τὴν ἐν μέρει ζημίαν ὑποκρύπτεσθαι. καὶ διὰ τοῦτο βελτίων ἔργον ἡ ἄμυνα, οὐχ ὑπ' ἰδιωτῶν, ἀλλ' ὑπ' ἀρχῆς ἀναληπτέα. *Quòd Vindicta, ni publicè decernatur, inconſiderata, & ſæpe pernicioſa. Aliquando enim damnum parti conſtantem ferre, utile, & damnum partis diſſimulare, neceſſarium: Atque propterea conſilii opus Vindicta eſt, non à privatis, ſed ab ipſo Principatu ſumenda.* Confirmat hæc, & luculentiùs, & doctiùs (3) Harmenopulus noſter dicens. Πάσῃ τῇ βασιλείᾳ ἴδιον μὲν τὸ ἐπὶ τῶν ἐπικειμένων αὐτεξούσιον, ἐπίσακτον δὲ τὸ κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐξουσιαστικόν· τοῦτο γὰρ φύσει ἡμῖν δέδωκε, τὸ ἥδεσθαι μὲν καλῶν, καὶ ἀμύνεσθαι κακῶν. εἴποις ἂν, ὅτι θεμιτὸν ἐκ τούτου καὶ τοῖς ἐξάρχοις, καὶ ἄρχουσιν ἐν ταῖς χώραις τοὺς πολεμίους ἀμύνεσθαι, καὶ πόλεμον συνίστασθαι. ἀλλ' οὐ συμφωνεῖ τῷ νόμῳ λέγοντι, ὑπὸ τῶν βασιλέων διαλαλεῖσθαι, ἤτε κοινῇ ἢ τὸ αἴτιον φανερὸν, ὅτι τὸ ἀμύνεσθαι πονηρὸν ἐχθρὸν, ἐξουσιαστικὸν, τὸ ἐκ τοῦ αὐτεξουσίου πηγάζομεν. *Omni Principatui proprium eſt, ſummam poteſtatem in Sub-*

(1) Epiſt. ad Philadelphios.
(2) In Matth. hom. 83.
(3) Orat. ad cives timore perculſos, & Præfect. iraſcentem.
(4) Sever. Sulpit. in vita S. Martini.
(5) Vide Suidam in Lexico dictio. Leontius.
(6) Theodoret. lib. 5. hiſt. c. 17.
(7) Lib. 3. Carm. od. 6. ſtroph. 2.
(8) Lib. 1. cap. 1.
(1) Apud Planud. in Adag. cent. 2. n. 2.
(2) In lib. 1. Pandect. in medio.
(3) In Adnot. ad libr. Pandect. ad tit. de Juſt. & jur. Schol. 64.

Digitized by Google

in Subjectos habere, cui ſuperinducitur, poſſe inimicos ulciſci. Nam hoc Natura nobis dedit, frui bonis, & mala repellere. Dices fortaſſis, hinc ſequi, vel Vicariis, atque Provinciarum Præſidibus licitum fore, ulciſci hoſtes, ac bellum indicere. Sed non conſonat hoc legi dicenti: Bellum à Principibus, vel publicè indici, oportere. Cujus ratio manifeſta: nam ulciſci hoſtium nequitiam, poteſtatis eſt, quæ poteſtatem ſupremam conſequitur.

V. Vides, Marguni, Sapientiſſimis Græcorum teſtibus, authoribus, Doctoribus, quàm futilis conſecutio ſit, quam ex validiſſimâ ratione, quæ Eccleſiæ adverſus profana poteſtatem aſſerit, elicis. Scilicet abſurdè conficitur, eam poteſtatem ſingulis Sacerdotibus concedendam. Fluit hæc à ſuprema Sacrorum poteſtate, neque eſt, ubi ſuprema non eſt: quæ ſi quando eâ poteſtate uſa non eſt, quis inferat eam non habuiſſe? En iterum Margunianum ingenium Calvinianis artibus expolitum, ejuratoque Græcæ mentis acumine dedolatum ad Lutheranæ ſtoliditatis inſtar. Eccleſia, inquit, eâ poteſtate inter furores undique debacchantium Tyrannorum uſa non eſt: ergo illam tunc Eccleſia non habuit. Scilicet hoc modo conficiam, poteſtatem repellendæ iniquiſſimæ violentiæ nullam fuiſſe Martyribus, quòd reipſa vim iniquiſſimam non repulerint. Peccare eum, qui genam alteram percuſſus percutienti non porrigit, quòd (1) Chriſtus conſilium dederit: *ſi quis te percuſſerit in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram*. Non potuiſſe nubere, quæ Virginitatem elegit, quòd nempe non nupſerit. Quis has ineptias ferat, aut cui ſtomachum non creent tam inſulſa, ut ex (2) Adagio loquar, Pulmentaria? Igitur paſſa eſt Eccleſia Tyrannidem, quia voluit, quia proderat, quia ex circumſtantiis decebat. Audi, quid de priſcis illis, unus ex iis Tertullianus (3) dicat: *Si hoſtes exertos, non tantùm vindices occultos agere vellemus, deeſſet nobis vis numerorum, & copiarum? Veſtra omnia implevimus, Urbes, Inſulas, Caſtella, Caſtra ipſa, &c. ſola vobis reliquimus Templa. Cui bello non idonei, non prompti fuiſſemus, etiam impares copiis, qui libenter trucidamur? Si non apud iſtam diſciplinam magis occidi liceret, quàm occidere.* Ex quibus verbis habes duplicem rationem, ob quam, quæ in profana poteſtatem tunc quoque habebat, Eccleſia eâ uti noluit. *Si non*, inquit *apud iſtam diſciplinam magis occidi liceret, quàm occidere*. Utrumque ergo licebat Chriſtianis, & mortem pati pro Chriſto illatam ab impiis, & mortem inferre ad tutelam innoxiam, & Jure naturæ conceſſam. Illud tamen magis licuit, hoc eſt magis decuit: nam ex licitis, quod magis licet, id decet. Decuit autem, quòd glorioſius fuerit, patiendo vincere, quam repugnando triumphare, ut experientia ipſa doceret Ethnicos, veriſſimum eſſe illud (4) Apoſtoli: Τὰ ἀσθενῆ τοῦ Κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεὸς, ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρὰ, καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ Κόσμου, καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ Θεὸς, καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ. *Infirma mundi elegit Deus, ut confunderet fortia, & ignobilia, & contemptibilia mundi elegit Deus, & ea, quæ non ſunt, ut ea, quæ ſunt,* *deſtrueret*. Cæterùm, quod magis licuit, non ita licuit, ut oppoſitum minimè licitum, vel nefas reddiderit. Licuit enim tunc quoque, ſe ſe defendere. Quòd ſi licuit, profectò fuit ea poteſtas in Eccleſia tunc etiam, cùm ab ejus uſu illa ſe ſe ſapienter abſtinuit. Præterea, ſi priſcis illis temporibus hanc poteſtatem, quam habet, Eccleſia uſurpaſſet, cruentam ſanè: neque enim aliter ſe, ſuaque tutari, fas erat. Porro deerant tunc Laici Principes Eccleſiæ, per quos licet Eccleſiæ, quem habet, gladium vibrare. Igitur ferenda fuere omnia, ne poteſtas, ipſi Jure poteſtatis ſacræ, ac Jure Naturæ conceſſa, uſu ipſo pollueretur. Docet hoc ipſum Harmenopulus (5) noſter: cauſam enim inquirens, cur Chriſtiani, cùm omnia Ethnicis imperantibus impleſſent, rempublicam capeſſere, Chriſtianamque vi facere non ſint auſi, ὅτι, ait, οὐκ ἄνευ αἱμάτων γίνεσθαι οἷα ἦν ἡ καταστροφὴ, τότε δὲ οὐδεὶς Χριστιανῶν ἦρχε, δι' οὗ ἡ ἐκκλησία τοὺς αὐτῆς ἀμύναιτο ἐχθροὺς, αὐτὴ δι' αὑτῆς οὐ δυναμένη ταῦτα δρᾶν. *Quòd ſine ſanguine ea mutatio fieri non poſſet: tunc autem nullus Chriſtianorum imperaret, per quem Eccleſia ſuos hoſtes ulciſceretur, ipſa per ſe ejus faciundi impos.*

VI. Re enim verâ, cùm poteſtatem in profana Eccleſiæ indirectam aſſerimus, non id agimus, quemadmodum mentitur Margunius, ut gladium cruentum, hoc eſt Sanguinis effundendi poteſtatem Eccleſiæ tribuamus. Scimus enim, utrunque gladium Eccleſiæ eſſe, non tamen utrunque ab Eccleſia vibrandum. Condi intra vaginam hunc (1) Chriſtus juſſit, non abjici, nec nimios dixit duos gladios ab Eccleſia in Petro latos, ſed ſupereſſe (2) teſtatus eſt. Egregiè ſuo more (3) Bernardus, *quid tu*, inquit ad Eccleſiæ Caput converſus, *denuo uſurpare gladium tentes, quem ſemel juſſus es ponere in vaginam? Quem tamen qui tuum negat, non ſatis mihi videtur attendere verbum Domini dicentis ſic: converte gladium tuum in Vaginam: tuus ergo & ipſe, tuo forſitan nutu, non tua manu evaginandus: Alioquin, ſi nullo modo ad te pertinet & is: dicentibus Apoſtolis: ecce duo gladii hic, non reſpondiſſet Dominus, ſatis eſt, ſed nimis eſt. Uterque ergo Eccleſiæ eſt, Spiritualis ſcilicet gladius, & materialis: ſed is quidem pro Eccleſia, ille autem & ab Eccleſia exercendus eſt, ille Sacerdotis, is militis manu, ſed ſanè ad nutum Sacerdotis, & juſſum Imperatoris*. Hæc ſenſa Latinorum ſunt, hæc Orthodoxorum ſententia, quam probavere ante Latinos Noſtri, atque Prodromus (4) in primis, cujus hæc ſunt: οὐκοῦν Χριστοῦ οὐκ ἀπαγορεύοντος τοῖς ἀποστόλοις τὰ δύο ξίφη, τουτέστιν, ἐξουσίαν τοῦ ἀναιρεῖν ψυχήν τε, καὶ σῶμα κακοῦργον· φεῦγε νομίζειν, ὅτι καὶ δι' ἔνεκεν ἔξεστι τοῖς ἱεροῖς κριτηρίοις ἔργῳ, ἢ καὶ προστάγματι ἀναιρεῖν σῶμα. ἡ μὲν πνευματικὴ, καὶ σωματικὴ μάχαιρα ἀμφοτέρα τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐκείνη ἐγχειρίζεται, αὕτη δὲ ἐνδίδοται, ἀνασπασθησομένη ἐν θελήματι ἐκκλησιαστικῷ ὑπὸ λαϊκῶν. *Audis Chriſtum non vetantem Apoſtolis duos gladios, hoc eſt poteſtatem occidendi animi, & Corporis improbi, Cave, putes, hujus cauſa, licere Sacris Tribunalibus facto, vel etiam juſſu corpus occidere. Spiritualis ſanè, atque corporalis gladius uterque Eccleſiæ eſt, ſed illum habet Eccleſia præ manibus,* hunc

(1) Mat. 5. n. 39.

(2) Apud Xylandrum in Præfat. ad libros Strabonis.

(3) In Apologet.

(4) 1. Ad Corinth. c. 1. n. 28.

(5) In d. tit. de juſt. & jur. Schol. 79.

(1) Mat. c. 26. nu. 52. Jo. ca. 18. n. 11.

(2) Luc. c. 22. n. 38.

(3) Lib. 4. de conſid. ad Eugenium.

(4) De Interpret. ad Canones Patris Petri Alex. in princ.

hunc in vagina, ſtringendum ex permiſſione Eccleſiæ à Laicis. Prodromo ſubſcripſit Methodius Patriarcha Sanctiſſimus, de quo (5) Acepſimas Monachus. ἡ μὲν βασίλισσα βουλομένη ἡβῶντι τῷ υἱῷ βασιλικὴν μάχαιραν τὸ πρῶτον δοῦναι φέρειν, ἔπεμψεν αὐτὴν τῷ πατριάρχῃ· ἵνα δι' εὐχῶν καθιερωμένην μεταπέμψῃ· ὁ δὲ καὶ ἄλλην μετέπεμψεν λέγων, τὴν μὲν βασιλικὴν ἔχοιτο πρὸς αὐτοῦ βουλὴν, τὴν δ' ἑτέραν τῆς ἐκκλησίας εἶναι, πρὸς βοήθειαν αὐτῆς, καὶ ἐν αὐτῆς μόνῳ θελήματι. Regina (Theodora ſcilicet Imperatrix) *pubeſcenti jamdudum filio volens regium gladium primò ferendum dare, eum ad Patriarcham tranſmiſit, ut ritè precibus conſecratum remitteret. At ille & alterum miſit, dicens: regio quidem uteretur Rex ex arbitrio: at alterum Eccleſiæ gladium eſſe ad ipſius auxilium, & una ejus permiſſione uſurpandum*. Similia tradidit ipſi Othomannorum Principi, noſtrique Imperii debellatori ſceleſtiſſimo Maumethæ II. (6) Gennadius, cùm conſultus, quid ſibi vellet inter indumenta Præſulum noſtrorum Rhomphæa: (ſic ἐπιγόνατιον *Supergenuale* dicimus) hoc, inquit, gladium Eccleſiæ noſtræ ſignificat, quem noſtris Regibus dabamus uſuris eo ad tutelam Eccleſiæ, quæ, cùm Sanguinem ſundere per ſe ipſa non poſſit, per Reges, ac Principes Religionem noſtram iuvantes bella ſcilicet auſpicatur, ac gerit: cui ſubridens Maumethes. Optimè ſanè, reſpondit; ſed gladius iſte quàm malè Eccleſiam veſtram tutatus eſt. Ἐρωτηθεὶς τοῦ Μαχμὲτ τὸν παναγιον πατριάρχην Γεννάδιον, τί ποτ' ἂν σημαίνῃ ἡ ῥομφαία τῷ τοῦ ἀρχιερέως μηρῷ ἐπικρεμαμένη, ἀπεκρίθη ὁ Γεννάδιος, ὅτι μάχαιραν ἐκκλησίας, ἣν ἐπιδιδόαμεν, ἔφη, τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν, ἵνα αὐτῇ χρῶνται εἰς ἄμυναν ἐκκλησίας τῆς διὰ βασιλέων πολεμούσης, ὅτι αὐτῇ ἀθέμιτον ἀναιρεῖν. ὁ δὲ γελάσας· καλῶς ἔφη, ἀλλ' ἀτυχὴ ἡ μάχαιρα, ὡς κακῶς μικροῦ τὴν ἐκκλησίαν ὑμῶν ἠμύνατο. Vis addam & Photianos? Supervacaneum erit eorum dicta tranſcribere, cùm præſto ſint penes (7) Canonarcham, penes (8) Diplovatacium, penes (9) Laſcarim, penes ipſum (10) Coreſſium, ut planè mirum ſit, potuiſſe Margunium in Latinis damnare, quod Photiani pleno ore, apertiſque Suffragiis communi Sententiâ fatentur, probant, recipiunt. Quid, quòd & confirmant prolatis nimirum exemplis ex Sacris Paginis, ubi fortiſſimus (11) David in belluam Philiſtæam ſingulare certamen initurus è Torrente Sacro arma deſumit: itidemque (12) bellaturus in hoſtes è Sacrario gladium, Sacerdote ultro concedente, refigit. Adeò gladium, non Sacrum dumtaxat, ſed & profanum habet Eccleſia, teſte Græciâ, cui diſſentanea prorſus affirmat, qui utrunque gladium Eccleſiæ inficiatur.

(5) *In Vita Encomiaſtica S. Methodii P. CP.*

(6) *In Synopſi hiſtoriar. Incerti Authoris refertur à Canonarcha in explicat. ſacrarum veſtium.*

(7) *In explic. Sacrar. veſtium. in Epigonatio.*

(8) *In Synopſ. Juris Græci tit. de poteſt. et juriſdict.*

(9) *In defenſ. Rit. Græcor. c. 3.*

(10) *Ad Synopſ. Schol. 12. Nicæn. Concil. II.*

(11) *1. Reg. c. 17. n. 4.*

(12) *1. Reg. c. 21. n. 9.*

VII. Sed Margunius invidiam Latinis conflare niſus eſt quaſi poteſtatem Eccleſiæ ad id ratam cenſuerint, ut liceat viris ſacra dignitate conſpicuis, mortem inferre, jugulare, jubere ſuſpendium. Id, quod nemo Latinorum non dicam aſſeruit, ſed ne ſomniavit quidem. Nam quî id aliquis Latinorum dixerit, quorum (1) Jura id palam pernegant, ubique propalam deteſtantur? Etenim quæ Latinis affingit, quaſi ab iis publicè dicta, typis edita, tradita poſteris, omnia gerræ ſunt ſiculæ, ne dicam manifeſta mendacia. Vel cedo authorem, qui dixit, qui edidit, qui probavit. Latronem à Chriſto Sacris initiatum, nemo unquam docuit: è ſentina Margunii aſſertio tam abſurda deprompta eſt: barathrum ſpurcæ mendacitatis olet; neque aliud præſefert, niſi fabulam ex Photiana Poetice. Non erit jactantiæ, more (2) Glauci, coram hoſte teterrimo gloriari. Olim à pueritia percurrendis Latinorum Authoribus aſſiduam, nec incurioſam navavi penitùs operam: atque hactenus ſupra bis millenos perlegi, quorum Criticon, ſint modo fata Votis propitia, dabo. Jurejurando veritatem profiteri fas eſt: nuſquam inveni, quæ à Latinis afferri, teſtatur Margunius. Eſto tamen, & aliquis dixerit, aliquis Latinorum ea ſcilicet affirmarit. Nonne, ſi latinè ſenſit, ad metaphoræ, ſive Allegoriæ ſtudium ſcripſiſſe cenſendus eſt? Ut videatur dixiſſe: Latronem Chriſto in ara Crucis facienti miniſtraſſe, quaſi Diaconum Sacerdoti? Nam hoc modo manifeſtè locutus eſt incertus Author, quem MS. præſeferentemque falsò Salviani nomen, adhuc tineæ comedunt in Sfortiano Muſæo. *Chriſtus*, (3) inquit, *in Crucis Altario, dum ſe ſe Patri omnipotenti offerret, Diacono uſus Latrone, ſpem ſalutis omnibus porrigebat*. Legerat hunc & ignobilem, & incertum Authorem Margunius fortaſſis (fuit enim & Romæ, ut ipſe ſuperiùs clam faſſus eſt, & nos (4) alibi demonſtravimus) atque ex illo ſtatim intulerat, Latinos id unà ſentire, id unà dicere, atque inde conficere, fas eſſe homicidam Sacris initiare. Eſto id dixerint, id verum putarint: an propterea potuerunt inde eam conſecutionem deducere, quam ab illis deductam, jactat Margunius? Potuerunt ſanè, ſi legitima, ſi non palam abſurda. Nam quis dicat legitimè inferri poſſe? Chriſtus hoc egit: igitur licet hoc agere. Quanta in Chriſto mira, quæ venerari licet, imitari non licet? An quòd Chriſtus proditorem manifeſtarium, ut ineptè docet Margunius, certè notum hæreticum Sacerdotem renunciavit, licebit Epiſcopo proditorem publicum, hæreticumve Sacris initiare? An quòd Chriſtus nondum baptizatos Apoſtolos Sacris præfecit, ut abſurdè tradit Margunius, fas erit, nondum luſtralibus ablutum aquis ad Sacra provehere? Stulta igitur conſecutio illa eſt; quare, qui antecedentem poſitionem affirmat, non continuò cenſendus eſt, conſecutionem illam amplecti, quando ὁ τοῦτο λέγων, ὅθεν ἐκεῖνο μηδαμῶς ἕπεται, τὸ μὴ συνεπόμενον οὔ φησι, *Qui dicit hoc, unde illud non ſequitur, quod non ſequitur, minimè affirmat*, juxta notum (5) adagium.

(1) *c. unic ſolū, ubi gloſ. 23. q. 5. c. de clericis cum ſeq. tot. 50. diſt.*

(2) *Homer. Iliad. ζ.*

(3) *In Serm. 2. de Paſſio. Domini.*

(4) *In Teſtim. Græc. Sapient. in maximo Margunio.*

(5) *Apud Planud. in Adag. cent. 2. n. 42.*

VIII. Idem ſapiunt, quæcunque congerit ad conciliandam Latinis Noſtrorū Invidiam malignus Margunii calamus. Juſſum occidere, & manducare animalia, quæ viderat in linteo congregata, Petrum nemo ad id adhibuit, ut probaret, fas Sacerdotibus quenquam occidere. Circumcellionum hæc olim fuere ſomnia, mox & Fraticellorum ineptiæ, addentium præter relata, occiſos à Petro (1) Ananiam, & Sapphiram, percuſſumque cæcitate Elymam Magum à (2) Paulo. Propoſuit hæc (3) Joannes Halberſtadins XIV. ſæculi Scriptor egregius, unàque refutavit: Legit & ineptias, & refutationem ineptiarum penes eundem Margunius. Quid fit? O mirum

(1) *Actor. c. 5. nu. 1. & ſeqq.*

(2) *Actor. c. 13. n. 11.*

(3) *Lib. contra Fraticell. c. 9.*

inge-

Digitized by Google

ingenium! ineptias à Latinis cum Halberſtadio rejectas, damnataſque, Latinis affinxit, reſponſionem egregiam, ſapientemque interpretationem quaſi ſuam aſſeruit ſibi, & Eccleſiæ Photianæ. Argutè ædepol, & feliciter. Hoc modo Latinos expugnatis Photiani. Scilicet & Synchronos Margunio Philadelphienſis Severus hac arte ſibi de victis, convictiſque Latinis trophæum erigit. Latini (4), inquit, ipſi, Spiritum Sanctum à Solo Patre procedere, confitentur. At qui, amabo, Latini? Anſelmus ait. Cedo, Sodes, locum Anſelmi. In ipſo, inquit, Tractatu de Proceſſione contra Græcos. Hæc legens, hæc videns mecum ipſe dicebam: Id quî pote? ut Anſelmus, quod impugnabat, conceſſerit. Ergo locus proponitur, Anſelmus producitur, verba leguntur: ſic ſonant. *Græci dicunt* (Photianos intellige) *Spiritus Sanctus à ſolo Patre procedit: Impugnatur hæc hæreſis.* Sic Anſelmus: at bonus, ac ſimplex, verèque Photianus Severus primis, poſtremiſque ſepoſitis, ne referens laſſaretur, hæc verba ſola ſententiam Anſelmi falſura produxit: *Spiritus Sanctus à ſolo Patre procedit.* O virum nequam, &, ne quid gravius dicam, Margunio perſimilem, quippe Margunii amicum, cujus mores imitatus à Latinis damnata, refutata, deriſa, Latinorum eſſe dogmata per ſummam malignitatem impudenter affirmat! Igitur necem animalium Petro in Ecſtaſim rapto imperatam myſticum ad ſenſum Latini omnes detorquent, ut eo Viſo juſſa ſit Petro, & in Petro cæteris Eccleſiæ Proceribus Verbi divini prædicatio, quâ ſcilicet ſacrâ machærâ Vitia tot illis animantibus ſignificata occidenda erant, ut occiſa manducarentur, in aliud ſcilicet transferrentur naturæ decus, ut eſſent poſt mortem utilia pœnitentibus, quæ peccantibus fuerant pernicioſa. Hæc loci illius interpretatio apud Latinos, quâ nihil ſincerius, nihil aptius, nihil alienum magis ab ea probatione, quam violenter inducit Margunius, dementerque Latinis imputat, atque mendaciter, quaſi ex ea licere ſentiant Sacerdotibus homicidium. Sic & quæ ex Actis Circumcelliones, ac Fraticelli produxerant, Orthodoxa Fides ita defendit, ut Paulus non cæcitatem, ſed cæcitatis, Petrus verò non mortem, ſed mortis à Deo prodigiosè inferendæ nuntium attulerint, ille Elymæ, hic ſceleſtis conjugibus, quorum in Spiritum Sanctum mendacia æmulatus Margunius, ſin minus fluxæ hujus, atque mortalis Vitæ, profectò jacturam fecit perennis ejus, atque beatæ, quam non ſibi dumtaxat, ſed Gregi ſuo, totique Græciæ vir non ex ignorantiâ nefarius, ex officio, & poteſtate procurare debuerat.

(4) *In Protheſi queſt. de Spiritus S. Proceſſ. c. 3.*

SECTIO V.

Definitur homicidium, inquiriturque in Photiana quædam Miracula.

SUMMARIUM.

I. *Definitur homicidium corporis humani vivi peremptio. Ea definitio communis Græcis, & Latinis oſtenditur, defenditurque factum Vecci à calumniis Photianorum.*

II. *Proponitur ſtultitia Margunii, & ſimul calumnia: probaturque homicidium non eſſe, ubi non eſt cædes hominis.*

III. *Refutatur variè calumnia, & ſtultitia relata.*

IV. *A Latinis non negari, quæ circa Tympanitas accidunt in Græcia ſæpe. Ea vera eſſe, quemadmodum, & quæ efficiunt diræ Sacerdotum juſtæ.*

V. *Nullum fieri miraculum poſſe in confirmationem falſi dogmatis: & quid de Palama Thaumaturgo Theſſalonicæ?*

VI. *Peccatores, & hæreticos Thaumaturgos eſſe poſſe, citra confirmationem peccati; aut hæreſis.*

VII. *Ratio multiplex utriuſque aſſertionis. Oſtenditurque, ex Tympanitis, aliiſque prodigiis Photianorum, nullum damnum inferri Fidei Orthodoxæ.*

VIII. *Tympanitarum miraculum adſumptum ad confirmationem Photianiſmi ceſſaſſe, ex narratione Photiani hominis.*

IX. *Apud Latinos excommunicatos etiam poſt mortem reconciliari Eccleſiæ, latè conſtituitur.*

I. Verùm hæc manifeſta, translativa, ſolemnia, quæ tamen doceant Græciam noſtram, quantum fidei præſtandum ſit Photianis, quorum adeò væſana ſententia eſt, adeò Genti noſtræ injurioſa protervia, ut velit unos Græcos circa id cæcutire, quod Orbis Terrarum univerſus videt. Quo magis ejus mihi ſatagendum cenſeo, ut ex his laboribus meis, quos ſine ſpe, & amore, quorum cauſas procul habeo, ſuſcepi, mea Græcia cognoſcat, quid de impedimento lenitatis, atque adeò de homicidio Eccleſia utraque ſentiat; præſertim cùm ea tractatio maximum adlatura ſit luminis iis ignorantiæ tenebris, quæ paſſim Noſtrorum pleroſque jampridem penitùs obruere. Et primò ſanè videndum, quid ſit homicidium. Eſt autem, ut docet (1) Margunius, *σώματος φόνος, corporis peremptio*: malè profectò dicerem, & abſurde, ni (2) Auguſtinus dixiſſet idipſum à Jure (3) receptus, eandemque finitionem, ni recepiſſet & (4) Prodromus, quorum dicta ita intelligenda ſunt, ut ſermo ſit de corpore & Animato, & humano. Nam & peremptio corpori non animato minimè convenit, & homicidium dici non poteſt, ubi non occiditur homo. Quemadmodum idem Auguſtinus (5) receptus à (6) Jure diligenter explicat, & poſt Auguſtinum æquè diligens inter Noſtros interpres Canonum (7) Prodromus. Id, quod accuratè (8) Margunius omiſit, ut ſcilicet contra Latinos inferret, quæ paulò inferiùs æquè accuratè refellam. Ea propter egregiè dixeris, homicidium eſſe necem hominis, ſive is homo perfectus ſit, ſive imperfectus, ut fœtum hominis animatum unâ, atque integrâ finitione complectare. Hinc hominem vitâ functum percutiens, aut vulnus lethale exanimo corpori inferens accuſari homicidii non poteſt, quemadmodum tradidit (9) Baldus, cui adſtipulatur (10) Harmenopulus poſt (11) Ariſtenum, & (12) Hierotheum, quorum certo conſenſu:

(1) *Nota 2. ad Can. 20. S. Baſilii.*
(2) *Lib. 19. contr. Fauſt. c. 23.*
(3) *In c. homicidium de Pœnit. diſt. 1.*
(4) *De Interpr. ad Canon. S. Baſilii ad d. c. 20.*
(5) *Lib. 5. de liber. Arbitr.*
(6) *C. ſi homicidium. 23. q. 5.*
(7) *Ad d. Can. 20.*
(8) *Not. 3. ad d. Can. 20.*
(9) *In l. 1. n. 19. C. qui accuſ. non poſſ. in L. ſororem. C. de his, quib. ut indig. in L. ex hoc jure n. 10. ff. de juſt. & jure.*
(10) *In lib. 1. ff. tit. 1.*
(11) *In Can. 66. Apoſtol.*

ἀνδροφονία, ζῶντος λογικοῦ σώματος φόνος, *homicidium vivi corporis, quod rationis ſit compos, cædes*, dicitur. Propterea non erit uti homicida Sacris abſtinendus Ordinibus percuſſor hujuſmodi, tametſi mortuum percuſſiſſet animo perimendi, quum vivum putaret, quod ſanè notarunt Græci cum (13) Diplovatacio, (14) Laſcare, atque (15) Gennadio, & notant Latini cum (16) Archidiacono, (17) Anania, (18) Hippolyto, (19) Felino, (20) Alberto Trotio, Ludovico (21) Carrerio, aliiſque, notaſſentque utinam cum (22) Margunio recentiores Photiani; non ex ignorantiâ turpiſſimâ tranſlativarum penes Græcos, Latinoſque doctrinarum in eas ineptias abiiſſent, quas primus produxit in medium Alexander (23) Camaterus, & Philotheus (24) Patriarcha, auſi damnare Veccum Pontificem Sapientiſſimum, quòd ſacerrimi lipſani S. Mamantis manu ſuâ caput abſciderit. Ejus facti Veccus ipſe meminit in Synodico (25) edito eo ipſo ſcilicet anno, quo Conſtantinopolitanas Infulas iniit. Quo ex Synodico manifeſtè patet, adeò Vecci factum authori vitio verti non poſſe, ut potiùs maximæ laudi tribuendum ſit. Nam poſt recuperatam à Græcis, aſſertamque à diuturna Tyrannide Conſtantinopolim, cùm Votum Victoriæ, Libertatiſque, Eccleſia D. Michaeli Angelorum Principi prope Blachernas erecta, ſolemniter dedicanda eſſet, unà cum Antimenſiis pluribus, quæ non niſi in ſolemnibus Templorum dedicationibus conſecrantur, ut conſtat ex dictis Jo. (26) Citrii, & Manuelis (27) Patriarchæ; cùmque ad id præſtandum Divorum lipſana (ea Victores Byzantio detraxerant, queis latè Italia ditata eſt) deeſſent in Templorum Encæniis neceſſaria, ut ſolemne ſemper Græcis, Latiniſque, & Lege ſtatutum fuit; (quemadmodum conſtat ex Nicena (28) Synodo II. ex (29) Carthaginenſi V. ex (30) Paulino, & Codino (31) Curopalate, & egregiè comprobat (32) Goarius in Euchologium) Nicæam ire oportuit tranſlatum ſacras reliquias. Ibi Religioſiſſimus Præſul, integrâ Synodo comprobante, ac decernente, non ſine publicis precibus, aureo cultro caput Martyris abſtulit, quod actâ ſolemni ſupplicatione per fulgentem numeroſâ lampade, reſultantemque populi vocibus Hippodromum, in Archiſtrategi Templo mox dedicando repoſuit. Hæc rei, quam in Sapientiſſimo Antiſtite Photiani criminantur, hiſtoria, quæ ſcilicet illos, uti calumniatores autumat, ita & ignorantiſſimos docet, quando, etiamſi Veccus, ad irrogandam celeberrimo Martyri injuriam, cervicem ſacri cadaveris perfregiſſet, ſacrilegus potiùs dicendus eſſet, quàm homicida, cujus in eo nomen non eſt, qui vivo homini mortem non infert. Id, quod in re ipſâ, de qua agimus, & in ipſo Vecci ſanctiſſimi facto docet Heſaias (33) Cyprius, ejus ætatis ſcriptor notus penes (34) Allatium, cui conſentanea, & in ſimili palam conſtituunt planè ſimilia Nicetas (35) Metropolites Theſſalonicenſis vir in Jure (36) noſtro notiſſimus, minoriſque famæ, ſed non minoris (37) authoritatis, Petrus (38) Chartularius, quorum dicta collegit, confirmavitque Demetrius (39) Syncellus nobilis in Græco (40) Jure conſultus, his verbis: ἐζητήθη δέ ποτε, εἰ τὰ τῶν ἁγίων λείψανα ἀποκολοβῶντες, ἀνδροφόνος κρίνοιτο, ὡς τοὺς ζῶντας θεῷ ζημιώσας· ἀπεκρίναντο δὲ οἱ νομοδιδάσκαλοι Νικήτας, καὶ Πέτρος ὁ Χαρτουλάριος, ὅτι τοῦτ' ἔξεστι μετ' εὐλαβείας, καὶ ἀνάγκης, οὐδ' ἀνδροφονία τοῦτο, κἂν μετ' ἀσεβείας ἐπράχθη· ἀνδροφονία γὰρ ζώντων ἐν κόσμῳ φόνος. *Quæſitum eſt aliquando, an, qui detruncat Sanctorum lipſana, homicida cenſendus ſit; quaſi viventibus Deo damnum intulerit? Reſpondent autem Juriſconſultiſſimi, Nicetas, & Petrus Chartularius, id licere cum pietate, ſeu reverentiâ, & neceſſitate: Neque homicidium hoc eſſe, tametſi impiè fiat, nam homicidium, viventis in mundo cædes.*

II. At his non acquieſcit Margunius, in Latinos per fas, nefaſque debacchaturus, Diis atque hominibus invitis, homicidium ibi eſſe aſſerit, ubi eſſe non poteſt. Nefas eſt hunc locum præterire, tantamque dementiam diſſimulare piaculum. Igitur audiamus Doctorem Maximum, atque inde doceamus Photianos, quantus ſit homo, quo poſtremo Fides Orthodoxa in Græcia violentiùs concuſſa eſt. οἱ Λατῖνοι, (1) ait, λέγουσιν, ὦ Δωρεὰν, πῶς ἂν εἴη ἀνδροφονία, ἐὰν λαβῶσι τινὲς τοὺς ἀποθαμένους λάβωμεν θανάσιμον· διὰ τοῦτο ὁρίζοντες τὴν ἀνδροφονίαν οὕτως, φόνος σώματος ἐμψύχου, καθὼς ὁ τρισκατάρατος Βέκκος, ὁ καθαιρεθεὶς ἐν μεγάλῃ συνόδῳ· τοῦτο δὲ λέγουσιν, ὡς εἶπον, ὦ Δωρεὰν, αὐτοὶ γὰρ ἐκ προαιρέσεως πάντα διδάσκουσι. αἰτία δὲ τοῦ λόγου αὕτη, ἵνα ἀρνήσωσι τὰ γινόμενα παρ' ἡμῖν θαύματα τοῦ ἀφορισμοῦ. ἐν ᾧ ὅστις ἀποθάνῃ, οὐ λύεται, ἀλλὰ τυμπανίζει ἀναμένων τὴν θείαν, καὶ ἱερατικὴν ἀπόλυσιν, ἧς ἐπαναγνωσθείσης τῷ ἀφορισμένῳ νεκρῷ, λύεται εὐθὺς, ὢ τοῦ καθημερινοῦ θαύματος, καὶ ἀναπαύεται· ἔξεστι μαθεῖν, ὅτι νεκρὸς ἀκούει, εἰ δ' ἀκούει, καὶ αἰσθάνεται, εἰ δ' αἰσθάνεται, καὶ λαβόντες ἀνδροφόνον ποιεῖ τὸν λαβόντα. ἀλλὰ συγχωρητέα ταῦτα τοῖς ἀζυμίταις, παρ' οἷς ὁ ἀφορισμὸς οὐ περαιτέρω τῆς ζωῆς. ἐκεῖνο δ' ἀφόρητον, ὅτι τὰ ἡμέτερα μυκτηρίζουσι. *Latini dicunt, non eſſe homicidium, ſiquis lethale vulnus inferat mortuo, quare blaterant definientes homicidium ſic: cædes corporis animati, quemadmodum diris omnibus devotus Veccus exauthoratus in magna Synodo. Hoc porro dicunt non gratis, nam hi de induſtriâ omnia proponunt. Cauſa autem aſſertionis hæc, ut pernegent, quæ penes nos fiunt, miracula excommunicationis, in qua ſi quis moriatur, non ſolvitur, ſed ad inſtar tympani cadaver ipſius inflatur, donec divina, & Sacerdotalis abſolutio adveniat. Quâ perlectâ, excommunicato defuncto, ſolvitur illico, ô miraculum quotidianum! & quieſcit. Unde diſce, mortuum audire, ſi verò audit, & ſentit, ſi ſentit & vulneratus homicidii reum vulnerantem facit. Sed condonanda hæc Azymitis, penes quos excommunicatio non ultra vitam protenditur. Illud intolerabile, quòd noſtra derident.* Jure penes antiquum Scholiaſten (2) Heſiodi Andocides, & Philoſtratus perfidioſum Aſpidi Lybico compararunt, cui peſtilentiſſimo Animalium utrunque vitii eſt, ut & ex Plinii (3) notâ, *hebetes habeat oculos, ſolùmque polleat auditu*, & ex effato (4) Paginarum Sacrarum, ſponte obſurdeſcat, *obturetque aures ſuas*, ne audiat. Huic quis abſimilem Margunium, lectis, quæ proximè retulimus, dicat? Nam neque

quid

(12) In collect. 1. Apoſtol. Can.
(13) Ad Can. 66. Apoſtol. in Ectheſi eorund. Canonũ.
(14) De Ordinat. Græcor. c. 8. in Defenſ. ritus Græcorũ.
(15) Ep. 5. ad Beſſarionem.
(16) In c. periculoſè de Pœnit. diſt. 1. & in c. ult. 15. q. 1.
(17) In c. ſicut ex litterarũ de homicid. colon. ult.
(18) In L. ult. n. 37. ff. de quæſtio.
(19) In c. ſicut dignum de homic.
(20) De qer. & perfect. Cler. l. 2. c. 20. n. 7.
(21) In pract. Crim. tit. de homic. §. 1. n. 21. & ſeq.
(22) Ubi ſuprà.
(23) In reſut. animadverſion. Vecci in Proœm.
(24) Orat. 8. pro Palama cõtra Niceph. Gregor.
(25) Sub Michael. Palæol. Indict. 3. an. Chriſti 1275. ap. Canonarcham. in excẽp. Synodicorũ.
(26) In Jur. Græcor. lib. 5. pag. 330.
(27) Ibid. l. 3. Sent. Synod. pag. 239.

(28) Can. 7.
(29) Can. 14. habetur in c. placuit de conſ. diſt. 1.
(30) Ep. 11.
(31) De Origine Conſtantinopolis.
(32) In Ord. obſer. ſolit. in cõſecr. Antimẽſior. in n. 7. p. 654. col. 2.
(33) Orat. de Lipſanomachis extat MS. in Script. Andreæ Eudæmon. in Bibliot. ſecret. coll. Rom. S. I.
(34) In Græc. Orthodox. Tom. 1.
(35) In medit. ad Epiſcop. Mocijci, ap. eund. Eudæmon.
(36) In Jur. Gr. l. 5. tom. 1. pag. 345.
(37) Ibid. l. 6. tom. 1. pag. 395.
(38) Reſp. ad qq. in Synod. propoſ. apud eũd. Eudæmon.
(39) Orat. de SS. Reliq. apud eundem.
(40) In Jur. Gr. l. 6. Tom. 1. pag. 397.

(1) Not. 6. ſ Can. 20. S. Baſilii.
(2) In Theogoni ſub init.
(3) Hiſt. Natur. l. 8. c. 23. ad fin.
(4) Pſal. 57. ver. 5.

Digitized by Google

quid toto Orbe Terrarum Latini palam reſonent, audit, nec, quas infinitas prorſus ineptias dicit, agnoſcit. Primùm, finitionem illam homicidii Latinorum dumtaxat non eſſe ſuperiùs dicta demonſtrant. Græcorum omnium ſententiam eſſe, meliùs, hominum ſenſum, oſtendimus. Certè id Etymologia ipſa homicidii Gręcis, atque Latinis nullo pernegandum pacto propalam ingerit. Nam quid homicidium, niſi, *hominicidium*, ſive hominis cædem, ſignificat? Quid ἀνδροφονία eſt, niſi ἀνδρὸς φόνος? Vis addam ſynonyma? idem ſonant ἀνδροκτόνος, ἀνδροφόντης, ἀνθρωποκτόνος, ἀνθρωπόλεθρος, βροτολοιγὸς, φθισίβροτος, φθισίβροτος, quæ vide penes Davidem (5) Hœſchelium, & Martinum Rulandum. Porro homo dici non poteſt, qui mortuus eſt, ut mea, tuaque Marguni, Philoſophia, imò Naturæ lumen prorſus affirmat. Quî ergo homicida cenſebitur, qui mortuum occidit; Ita fari ſtultè liceat agenti cum ſtulto, quando mortuum occidens, hominem non occidit? Quòd ſi mortuum cædens homicida non eſt, mortui cædes homicidium non erit. Pudet me hercle de his ulteriùs philoſophari. Certa ſunt, manifeſtâ ſunt, pluſquam furioſę dementiæ eſt, aliquid contra hæc vel palam hiſcere, vel clam muſſitare.

(5) *indict. homicidium, & homicida in Synonymis.*

III. At, inquit, ſi homicidium non eſt lethale mortuo vulnus inflictum, non erunt prodigia, quæ perculſis anathemate viris, inque vitâ functis apud nos accidunt. Vide, quàm deſipias, Marguni, Imò, ſi homicidium eſt, mortuum cadaver inflicto vulnere cædere, non erunt prodigia, quæ jactamus. Nam, ſi, ut tute ipſe ineptiſſimè argumentare, devotum diris corpus luſtralia verba, quibus à nodo Sacro poſt mortem abſolvitur, audit, ſentit: ſi ſentit, vivit: ſi vivit, quî erit miraculum receptæ pacis ſigna ſi dat? Hoc tibi miraculum eſt, mortuus obedit. An miraculum, ò bone, dicas, quòd qui audit, obediat? Audi porro ex iſthac tuâ Philoſophiâ quid rectâ colligere liceat. Mortuus obedit, ergo audit, ſi audit, ſentit: ſi ſentit, vivit. O vos miros homines Photianos, qui vivos habetis mortuos, & mortuos vivos! Hęccine diceretis, ſi quidquam vobis rationis reliquum eſſet? His anathemata veſtra mira eſſe confirmaretis, ſi non planè mentes veſtrę furore in Latinos lymphatę deſiperent? Quid porro hìc aut abſurdi, aut injurioſi Latini? Pernegant, inquit, à Noſtris miracula paſſim edita, ea calumniantur, ajuntque, in Beelzebub nos mira patrare. Inficiantur, Anathemata noſtra tantarum eſſe virium, ut damnatorum cadavera inflent, atque illud conficiunt, falſum eſſe, latâ ſacri Vinculi ſolutione, exterminatorum ab Eccleſia noſtrâ cadavera ſolvi, atque quieſcere. Imò verò nihil horum Latini. An Goarius Latinus non eſt? Sanè Latinus, virque doctiſſimus, inter Latinos natus, educatus, eruditus, & in latiniſſima Prædicatorum Patrum, ac religioſiſſima familia vitæ inſtitutum ſacræ profeſſus latinè ſcripſit, latinè docuit. Vide, quid de hoc ipſo prudenter, ſapienterque cenſuerit: dices nihil eſſe, quo timeat Græcia, vel Photiana; eſſe multum, quo grata Latinis ſit, quorum ope Sacra noſtra ſunt tuta.

IV. Primò igitur falſiſſimum eſt, quæ de Tympanitis hujuſmodi Græcia videt, Græcia narrat, Græcia teſtatur à Latinis negari: pleriq; tacent, nõ pauci negligunt, multi ultrò confirmant, quod dicimus. Non enim ſolus Andreas (1) Eudæmonioannes vir Græcus, ſed inter paucos, teſte Sfortia Pallavicino (2) Cardinali, doctiſſimus hæc & refert, & approbat ex Calliſto (3) Naxio, & Thoma (4) Selybrio, ſed & Martinus (5) Cruſius Theuton, & Lutheranus, itidemque Goarius (6) Gallus, & Labacius (7) Panno eadem & memorant, & tuentur. Neque aliter fas viris doctis, atque modeſtis, qui ab integrâ Gente propalam affirmata, ipſiſque Turcis videntibus manifeſta negare non poſſunt. Notum eſt, totoque Oriente celeberrimum illud, quod Maumethis II. qui regiam Conſtantini Urbem, & Imperium evertit, tempore contigit. Is cùm (8) externarum Gentium mores, atque, religionem cognoſcendi, præter Turcarum ingenium cupidiſſimus eſſet, de non conſumptis excommunicatorum Græcorum cadaveribus acceptâ famâ, Patriarcham juſſit, hominem quærere à Sacra communione deterritum ante longum tempus, vitâ defunctum, in quo miraculi veritatem probaret. Patriarcha Tyranni imperio, ac rei difficultate perterritus à ſenioribus Clericis monitus eſt, corpus viduæ à Sacerdote relictæ formâ quidem ſuo tempore conſpicuæ, propter manifeſtam autem libidinem, & calumniam à Gennadio prædeceſſore ſacro piorum grege eliminatæ incorruptum adhuc jacere, ut pote quæ paternorum monitorum impatiens Patriarcham ipſum nefandi ſecum commercii infamare verita non fuiſſet. Re à Tyranno acceptâ, tetro cadaveri in morem tympani inflato, deductoque ad Eccleſiam Pammacariſtæ Virginis, atque in Arcâ ſigillis munitâ regiis incluſo Patriarcha *benedictionem*, uti vulgò dicimus, impertit, literaſque Sacræ abſolutionis illius, quas ipſe manu conſcripſerat ſuâ, recitat. Rem dictu miram! compages corporis invicem ſeparari ita manifeſtè, ut adſtantes audirent ſtrepitum, oſſaque omnia, carne in cinerem ſolutâ denudari, adeò, ut reſeratâ por miniſtros regios arcâ, ſola, disjuncta, pulvereæ maſſæ intermiſta omnes adſpexerint. Quo nuncio à Maumethe Principe accepto, Satrapam ſibi cognominem Amerutzii filium, qui cum de miraculo monuerat, laudat opalam Fidei noſtræ cultu, chariorem habuit deinceps, quo ſuggerente didicerat, äit Matthęus Cicala: ὅτι ἐκεῖνος, ὅπου ἀφορίσωσιν δικαίως οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ ἱερεῖς τῶν ῥωμαίων, ἡ γῆ δὲν τὸν λύει, ἂν δὲν λάβουσι συγχώρησιν, ἐὰν περάσουσι καὶ χίλιοι χρόνοι. *Quem Antiſtites, ac Sacerdotes Græci Sacro Eccleſiæ cœtu probibuerint, hunc minimè diſſolvi, niſi veniam impetrarit, licet mille anni prętereant.* Ita Author Turco-Græciæ cum Cicala, adjectis rei pluribus exemplis aliis, quæ unà cum notiſſimo hoc, quos retuli nuper, Authores tùm Græci, tùm Latini recipiunt, afferuntque; eademque fatentur & Turcæ, quemadmodum tradunt Georgius (9) Buſtronius, & Marcus (10) Lima, Græci ſanè, ſed in religioſiſſima Societatis Jeſu Familia rerum contemptum profeſſi, quorum ſuffragio, Grecorum etiam Photianorum Anathema ritè, atque in pœnam crimi-

(1) *In refutat. Gergani c. 7.*
(2) *lib. de Bono.*
(3) *In expoſit. Sacror. officior. c. 12.*
(4) *In Cã. Pœnit. S. Baſilii.*
(5) *In Turco-Græcia.*
(6) *In Euchol. ad Orat. abſolutionis mortuorũ nota 2. p. 688.*
(7) *In hiſtor. Exotica lib. 7. c. 9.*
(8) *Vide Cruſium in Turco-Græcia, & Matth. Cicalam in Chronographo. in Nova Synopſi pag. 442. & ſeqq.*
(9) *In libello de Timore Dei vernaculo Græcorũ ſermone.*
(10) *Diverſorũ miraculorum in Sylloge: c. 14. eod. ſermone.*

nis latum, itidemque ejuſdem Anathematis venia, per preces ex Euchologio depromptas, collata miros parit, inſpectoſque ab ipſis, qui hęc referunt, & probant, effectus. His addo teſtimonium juratus meum, ajoque, Diras hujuſmodi, quas Græci juſtè Sacerdotes pronunciant, efficaciſſimas eſſe. Id, quod expertus in pueritia mea olim Cretæ teſtor ingenuè, ac religioſè profiteor. Cùm enim ludibundus puer, ut mos eſt, confictis ex calamo clyſteribus liquidam ejacularer, prætereuntis fortè Sacerdotis barbam, faciemque, non ſine ſpectantium riſu, magnâque viri contumeliâ protervè perfudi. Ille iratus diris me, ex Canonum Scitis, traditiſque à Magno Baſilio, devovit. Quibus vix peractis, dolere caput, febre corpus tentari, uno verbo, graviter ægrotare cœpi: quo morbo miſerrimè multatus per menſem decubui. Donec Matri faſſus illatam Presbytero injuriam, clam patre, ut in gratiam Sacerdotis redire fas eſſet, poſtulavi. Exoratus eſt precibus, atque munuſculis, quas *oblationes* dicimus vulgò, miniſter læſus, ægrum me, atque tunc etiam fervore febris æſtuantem adiit, oſculatus eſt, ſtolatuſque ubi perbrevem verborum periodum protulit, qua me à diris omnibus abſolvebat, indulgebatque peccati veniam, ejus poteſtate, qui (11) dixit: ὃ ἐὰν δήσητε, ἔσαι δεδεμένον, καὶ ὃ ἐὰν λύσητε, ἔσαι λελυμένον, addidit & εὐχὴν εἰς ἀσθενοῦντα, quam ex Coreſſio refert (12) Goarius in Euchologio, quâ vix abſoluta, ſtatim convalui.

V. Ut quid igitur iraſci Latinis, quaſi Anathematum noſtrorum nota, & translativa miracula pernegent, aut Eccleſiæ noſtræ Superos deprecantis efficacitatem inficientur; cùm contra, quicunque de his egere, excipe unum Allatium, qui dubitat; ea omnia fateantur. Norunt enim nullum inde Orthodoxæ fidei damnum parari, nullumque præſidium Photianæ perfidiæ. Nam duo certiſſima ſunt ſanæ mentis hominibus. Primum, nullum fieri miraculum poſſe in teſtimonium heterodoxæ fidei, hęreſiſve confirmationem. Miracula enim teſtimonia ſunt Dei, ut conſtat ex (1) verbis Chriſti, & ſententia Pauli (2) Apoſtoli: cùmque Deus teſtimonium mendacio, falſove dogmati perhibere non poſſit; ſequitur, miracula ad confirmationem mendacii, aut hæreſis fieri non poſſe: id, quod (3) Beſſarion, & ejus nomine ſuppreſſo (4) Bellarminus ſingillatim oſtendit, & palam eſt Noſtris, ex iis, quæ tradunt (5) Heſegippus de Simone Mago, Epiphanius (6) de Manichæo, Gregorius (7) Turonenſis dę Cyrola Ariano, Caſſianus (8) de Eunomiano quodam, Sexta (9) Synodus de Polychronio Monotheleta; qui omnes comprobaturi ſua dogmata fruſtra diu conati ſunt, nec ſine præſenti periculo pœnæ divinitus illatæ, quam idem auſi alii ſubiere, ut referunt (10) Optatus de Donatiſtis, Theodorus (11) Lector de Timotheo Æluro, Paulus (12) Diaconus de Iconomacho Sacerdote, & (13) Bellarminus ex probatiſſimis authoribus de Luthero, & Calvino. Quapropter egregiè Beſſarion, his omnibus eloquenter expoſitis, ſic Gennadium alloquitur. τὰ μὲν θεόθεν ἐκ παραλόγου γεγενημένα, ἅπερ ἂν θαυμάσια λέγεται, καὶ ὑπὲρ τὴν φύσιν εἰσὶ, καὶ δοκοῦσιν, ἔξω τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἀδύνατα, εἴπερ ἂν εἰς μαρτυρίαν ἀνακέκληνται τῶν δογμάτων. Θεὸς γὰρ τοὺς ἁμαρτωλοὺς οὐκ ὑπακούει, οὔτε μαρτυρίαν ζητοῦσι πρὸς κατόρθωσιν κακοδοξίας, οὔτε ἔπαινον τῆς κακοπραγίας. ἐξ οὗ καὶ τοῦτο συμβαίνει, τὰ θαύματα τῶν πολλῶν τῆς πίστεως σημείων ἓν εἶναι. ἐρεῖς, ὅτι καὶ Παλαμᾶν θαυματουργὸν φασὶν ἐν Θεσσαλονίκῃ. ἀλλὰ φλυαρίαι αὗται κακούργων μοναχῶν, ὡς καὶ παρόντες ποτὲ, ἐπὶ τοῦ δυστυχοῦς ἡμῶν βασιλέως, κατεπραξάμεθα, καὶ ἀπόντες τῇ σῇ ἀδελφότητι, πανα γιώτατε δέσποτα, ὥσπερ δι' ἀφορισμοῦ κατηγορήσοντες, προσφέρομεν. *Quæ divinitus ab inexpectato fiunt, quæ mira ſanè dicuntur, ſuntque ſupra naturam, atque videntur, extra Orthodoxam fidem fieri non poſſunt, ſi vel teſtimonium petunt ad confirmationem erroris, vel laudem mali operis. Unde & hoc ſequitur, miracula ex multis fidei ſignis unum eſſe. Dices, Palamam quoque Thaumaturgum appellant Theſſalonicæ. At ſomnia hæc ſunt ſceleſtorum Monachorum, quæ nos olim præſentes ſub infelice Rege noſtro, debellavimus, & abſentes Fraternitati tuæ, Sanctiſſime Domine, ut ea vetes, proponimus.* Hunc in modum Beſſarion, ex cujus mente fas eſt interpretari communem Orthodoxorum ſententiam docentium, extra Eccleſiam miracula eſſe non poſſe.

VI. Quod dictum ita intelligendum eſt, ut neget, miraculum fieri poſſe ad comprobandam fidem ab Orthodoxa diverſam, aut alia Invocatione fieri poſſe, quàm nominis veri Dei, & Chriſti Servatoris, aliiſve precibus, quàm quæ ab Eccleſia probatæ ſunt, vel ſaltem ab eadem non reprobatæ. Nam quòd etiam ab Infidelibus, & hæreticis ad veræ Fidei probationem, aut invocatione Virtutis divinæ, aut precibus ab Eccleſia uſurpatis quandoque miracula & fiant, & fieri poſſint, nemo unquam negavit. Fatetur id Bellarminus (1) palam his verbis: *Tribus modis peccatores* (quo nomine etiam Infideles complectitur, ut ex propoſitis ab eo conſtat) *orare poſſunt. Uno modo, ut impetrent à Deo miracula in confirmationem fidei: & hoc modo fieri poteſt, ut peccatores impetrent, ſi veram Fidem confirmare velint, quia tunc non eſt propria ipſorum vita, vel meritum, vel etiam oratio, quæ miraculum impetrat, ſed Fides vera, quæ confirmanda eſt, vel invocatio nominis Dei, aut ſignum Crucis, & aliquid ejuſmodi, quo ille utitur ad miraculum faciendum.* Ita Bellarminus, cui addi poſſunt loca plurima, ex quibus oſtenditur, etiam eos, qui mali, improbique ſunt, exaudiri à Deo. Retulit ea Beſſarion loco citato; & ibidem Bellarminus, diſſimulato Beſſarionis nomine, ne quid Græco tribueret, qui tamen à Græco amico Andrea Eudæmonioanne plurimum opis, atque auxilii ſemper accepit. Igitur exaudiri & peccatores, & improbos à Deo palam eſt ex (2) illis. πᾶς ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει: *omnis, qui petit, accipit, & qui quærit, invenit.* Quæ verba explicans (3) Author Operis imperfecti, quod Chryſoſtomo tribuitur, *ſive juſtus*, inquit, *ſive peccator*, εἴτε δίκαιος, ἢ καὶ ἁμαρτωλός. Conſtat ex illis improborum (4) verbis: κύριε, κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν, καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς, ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζό-

(11) Matth. c. 18. n. 18.
(12) pag. 691. col. 1.
(1) Marci 5. ult. n. 17.
(2) ad hebr. c. 2. n. 4.
(3) In Epiſt. ad Gennadium per tot. eſt. 93. exiis, quas habet Eudæmoniã.
(4) Tom. 2. contr. 1. 1. lib. 4. c. 14.
(5) lib. 3. de excid. Jeroſoly. c. 2.
(6) hæreſi 66.
(7) lib. 2. hiſt. Frãc. c. 2.
(8) collat. 15. c. 3.
(9) Actione 15.
(10) lib. 2. cont. a Parmenian.
(11) lib. 1. collectaneorũ.
(12) lib. ult. Rer. Roman.
(13) ubi ſupra verſ. de noſtri.
(14) Vide Staphil. in abſolut. reſpon. Jo. Cochlei Actis Lutheri Felician. Ninguardam. lib. contr. an. n. Burgen. Lindã. in dubis. Alanum Copum. lib. 6. Dialog. Hieron. Bolſecum Vit. Calvin. c. 3.
(1) Tom. 4. ult. ſ. Contro. 3. lib. 1. c. 9. verſ. reſpondeo tribus modis.
(2) Matth. c. 7. n. 8.
(3) homil. 13. in Matth.
(4) d. c. 7. n. 22.

Digitized by Google

γαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. *Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo dæmonia ejecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis: quia nunquam novi vos.* Ubi notandum adverbium *nunquam*, quo nempe conſtituitur, vel Infideles miracula ex nomine Chriſti operari poſſe. Hi enim ſunt illi, quos nunquam novit Chriſtus, cùm peccatores fideles ſaltem in Baptiſmo, ſaltem in ipſâ infantiâ noti fuerint Chriſto, ea nimirum notitia, de quâ Servator alibi dixit, *cognoſco oves meas*. Propterea vel qui Chriſtum non ſequebatur exturbare Dæmones potuit, quem cùm à patrando miraculo prohiberent Apoſtoli, vetuit tantam ſiniſteritatem clemens Magiſter: nam, (6) inquit, *qui non eſt adverſum vos, pro vobis eſt*, ὃς οὐκ ἔστι καθ' ὑμῶν, ὑπὲρ ὑμῶν ἐστιν. Quo effato docuiſſe videtur eum, qui vi nominis Chriſti, quamvis alioqui perfidus, utitur ad patranda miracula, eo in opere tanquam fidelem habendum, quando non ſuâ vi agit, aut ſuâ fide nititur ad prodigium, ſed veri Dei potentiam, veræque fidei opem adhibet, quâ ſcilicet agit, quod agit. Hinc Petrus cum claudo gradiendi potentiam fecit, rem Fidei, quæ eo prodigio confirmabatur, (7) attribuit: ἡ πίστις, ait, ἡ δι' αὐτοῦ, ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὁλοκληρίαν ταύτην: *Fides, quæ per eum eſt, dedit integram ſanitatem iſtam*. Et Hilarius eos ſugillans, qui de patratis miraculis ſuperciliosè gloriabantur; *quaſi verò*, (8) inquit, *eorum aliquid proprium ſit, & non omnia virtus Dei invocata perficiat*.

(6) *Luc. c. 9. n. 50. Marc. c. 9. n. 39.*

(7) *Actor. c. 3. n. 16.*

(8) *Canone 6. in Matth.*

VII. Ratio horum omnium, quam à priori vocant, duplex eſt. Prima, quoniam Numinis majeſtatem haud dedecet teſtimonium Veritati perhibere vel ad preces hoſtium ſuorum. Neque enim inde quidquam ſummæ Veritati, ac Veracitati diſſentaneum inferri poteſt; infertur potiùs aliquid ſummæ Numinis Clementiæ conſentaneum. Secunda, quia Miracula chariſmata ſunt gratis data, uti Scholæ loquuntur. Quæ nimirum nullo modo meritum operantis reſpiciunt. Hinc neque fidem, neque mores operantis probant, niſi ad hoc ſingillatim tententur, ut planè abſurdè, & ritu vulgi ratiocinari cenſendus ſit, qui ex miris operibus ſanctimoniam, aut, uti dicimus, *Orthodoxiam* operantis compertam velit. Quo fit, ut ad id, de quo cum Margunio diſputamus, regreſſi palam afferamus, Tympanitarum miraculis nihil Photianos probare. Patrantur ea in Eccleſiâ Græcâ etiam Schiſmaticâ, ſive quod poſtulata ad Fidei Chriſtianæ coram Muſulmanis confirmationem, qualia ſunt pleraque ex iis, quæ relati authores adducunt; ſive quòd petita precibus per ſanctiſſimos Patres ad id inſtitutis, non ſine efficaciſſimâ Divinæ omnipotentiæ invocatione, quales omnino cenſendæ ſunt illæ, quibus ad hoc ipſum utimur, ex veteri traditione Baſilio Magno attributæ, ut Nicolaus (1) Muzalo Patriarcha CP. penes (2) Canonarcham refert; ſeu denique quòd Chriſtianæ Religioni ſub jugo Barbarorum ſenſim deficienti penitùs neceſſaria. Veriſſimum enim eſt, quod Pantaleo Ligaridius vir Doctus, & Orthodoxus de hoc (3) ipſo ſcribit. εἶμαι δ', ὅτι τεθέληκεν ὁ Θεὸς ἡμῖν καὶ τὰ νῦν τὴν φανερὰν ἐνέργειαν τοῦ τῆς ἐκκλησίας ἀφορισμοῦ διαφυλάττειν, ἵνα μὴ τῇ τῶν Σαρρακηνῶν Τυραννίδι πανταχόθεν πιεζόμενοι τῆς πίστεως ἐκπίπτωμεν, ἢ καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ πλησίον ἐξασκήσωμεν· τὸ μὲν γὰρ φανερὸν τοῦ θαύματος στήριγμα πίστεως, τὸ δὲ φοβερὸν τῆς τιμωρίας ἀποκωλύει τῆς ἀδικίας, καὶ καλὸν φόβον ἐμποιεῖ. *Exiſtimo autem, propterea Deum nobis nunc etiam manifeſtam Eccleſiaſticæ excommunicationis efficacitatem præſtare, ne multati Sarracenorum Tyrannide fide excidamus Chriſtianâ, vel ut Numinis præcepta, amoremque erga proximos exerceamus, Evidentia enim miraculi confirmat fidem, terror autem pœnæ abſtinet nos ab iniquitate, bonumque timorem facit*. Is autem tantus eſt, ut hoc uno Sacra penes Nos omnia gubernentur: atque adeò manifeſtè vel à perfidis hominibus obſequium exigit, ut, ſi quando civilis controverſia difficilem habens, quemadmodum uſuvenit, probationem Turcam inter, & Græcum cedit, vel ipſe Turca Juri ſuo renunciare paratus ſit ultrò, ſi Græcus diras in dolum à Sacerdote Græco inferendas ſubire velit. Neque aliter inceſta conjugia, ſacrilegia, cætera que majora crimina in Græcia puniuntur, quàm ἀφορισμῷ, cujus formido adeò Eccleſiæ Turcarum calumniis obnoxiæ, furorique neceſſaria eſt, ut, ille ſi deſit, Chriſtiana Religio in Græciâ pereat, opus ſit. Hinc Pater ille miſericordiarum, qui non ad penitiſſimam perniciem Nos punit, ſed patienter expectat, hanc opem, hoc reliquum præſidii vel hoſtibus noſtris Photianis impertit, ne, dum neceſſaria conſervandæ in Græciâ religioni perfidiſſimis hominibus denegat, Eccleſia illa penitùs ruat, quam primam Apoſtoli Principes aluere, Doctores maximi docuerunt, Martyres penè dixerim infiniti generoſo ſanguine purpurarunt. Norunt hæc omnia Latini, imò ipſi primi ſapientiſſimè comminiſcuntur, ut palam eſt ex relatis ſuperiùs, nec aut ita dementes ſunt, ut inficias eant, quod tot teſtibus conſtat, aut ita rationum ſunt inopes, ut ignorent, nihil inde fore præſidii Photianis, quorum damnata dogmata his miraculis non probantur, damnantur potiùs, ac penitùs profligantur.

(1) *In Synod. de ſignis Fidei.*

(2) *In formul. Synodicor. n. 31.*

(3) *Epiſt. 9. ad Allat. in collect. Juſtinia. lib. 1.*

VIII. Nam, ut narrat, quem nuper laudavimus, (4) Ligaridius, ea tempeſtate, quâ Joſaphat ille Sanctiſſimus Archiepiſcopus Polocenſis, de quo vide, ſi vacat, (2) Allatium, quique apud Lechos Orthodoxæ Fidei Martyr occubuit, Schiſma eâ in Gente debellaret, Τέρας τοῦτο γέγονε θαυμαστότατον. Παπᾶς τις Λέχος κληθεὶς εἰς ἀπόλυσιν ἀφορισμένου τυμπανίτου, ὅτε ἤρξατο τῆς προσευχῆς· εἰ καλῶς νοοῦμεν μυσαττόμενοι τοὺς ἀθέους ἀζυμίτας, καὶ λατινόφρονας, κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ τῇ σῇ ἀρρήτῳ, καὶ τὰ ἑξῆς. Τελειωθείσης δὲ τῆς προσευχῆς τὸ συνῆθες θαῦμα οὐδαμῶς συνέβη· ἀλλ' ἦν τυμπανίτης ὁ νεκρὸς, ὡς πρότερον· ἐπελθόντος δὲ τοῦ Ἰωσαφὰτ τότε πρεσβυτέρου καὶ κήρυκος, ὁ λαὸς ἐδέετο τὴν προσευχὴν ἀναλαβεῖν, καὶ κυρῶσαι τὸ θαῦμα, κατὰ τὸ εἰωθός· ὁ δὲ ἀναλαβὼν εἶπεν, ἄνδρες φιλόχριστοι, τὸ συνῆθες οὐ κατεπράχθη θαυμάσιον, ἵνα μὴ Θεὸς ψεύσοιτο, ὃ ἀδύνατον· φέρε γοῦν μάθετε, ὅτι ἀληθῆ τὰ παρ' ἐμοῦ ὑμῖν κηρυττόμενα, καὶ ἐνδυσάμενος ἱερατικὴν στολὴν, ἐκφώνως εἶπεν. εἰ τὰ ἀληθῆ πιστεύομεν οἱ δογματίζοντες τὸ πανάγιον πνεῦμα ἐκ πατρὸς, καὶ υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι, τὸν ἀρχιεπίσκοπον τῆς

παλαιᾶς

(1) *in d. Epiſt. 9.*

(2) *de conſens. utriuſq. Eccl. lib. 3. c. 11. n. 10.*

Digitized by Google

παλαιᾶς Ῥώμης κατὰ τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ σύνοδον πατέρα, καὶ διδάσκαλον εἶναι τῶν πανταχοῦ χριστιανῶν, καὶ τοῦ Χριστοῦ ἔξαρχον, τάτε ἄλλα, ἅπερ αὐτὸς πιστεύει, πιστεύοντες, κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν· καὶ τὰ λοιπά· καὶ μόλις τὰ τῆς προσευχῆς περάσας, κατελύθη ὁ νεκρὸς μετὰ ταραχῆς μεγάλης, ἣν ὁ λαὸς ἐπληροῦτο βοῇ, καὶ οἰμωγῇ. *Hoc portentum accidit planè mirabile. Sacerdos quidam Ruthenus, ad abſolutionem Tympanitæ excommunicati vocatus, ſic orſus eſt preces: Si benè opinamur deteſtati impios Azymitas, & Dogmata Latina ſecutos, Domine Deus noſter, qui tua ineffabili &c. Abſolutis precibus conſuetum miraculum non evenit, ſed erat cadaver, ut antea in morem tympani inflatum. Supervenerat forte Joſaphat tunc ſacerdos, & concionator: hunc orat populus preces reſumere, & juxta morem perficere. At ille, occaſione ſumptâ, dixit: Viri amiciſſimi Chriſti, ſolitum portentum editum non eſt, ne Deus mentiatur, quod nefas. Agite igitur, diſcite vera eſſe, quæ à me vobis prędicantur. Hæc ubi dixit, Sacram induit ſtolam, exclamatque alta voce: Si vera credimus, qui docemus, Spiritum Sanctum à Patre, & Filio procedere, Archiepiſcopum Veteris Romæ, juxta Florentinam Synodum, Patrem eſſe, ac Magiſtrum omnium Chriſtianorum, & Chriſti Vicarium, quique ea, quæ ipſe ſentit, ſentimus, Domine Deus noſter &c. Vix autem ea precatione peractâ, ſolutum cadaver eſt, non ſine ingenti ſtrepitu, quem Populus auxit clamore, & fletu.* Hæc Ligaridius Græcus, & alioqui non admodum æquus Latinis. Ex quibus tamen colligitur, ea miracula, quæ tanti facit Margunius, nihil Photianiſmo prodeſſe, cùm latura Photianiſmo teſtimonium planè deficiant, atque adeò cùm fiunt, ab eo teſtimonio penitùs aliena ſint, idque dumtaxat teſtantia, quod utrique Eccleſiæ certum eſt, nimirum Anathematis pœnam mortuos etiam ſequi, ac proinde, vel vitâ functos, nondumque reconciliatos Eccleſiæ, eidem, ab eo, qui fungitur poteſtate reconciliandi, poſſe reconciliari.

IX. Id, quod cùm dicit à Latinis negari, mentitur Margunius, quando id à priſcis temporibus per Latinos receptum, per Latinos etiamnum paſſim, palamque doceatur. Nam, abſolvi poſſe exterminatum ab Eccleſia poſt mortem, & ſi veræ ſigna, bonæque mœſtitiæ fecerit, abſolvendum, Jura (1) Latina liquidò decernunt, ad quæ vide ex Theologis (2) D. Thomam, (3) Paludanum, (4) Suarium, ex Juris Canonici interpretibus (5) Navarrum, Alfonſum (6) Caſtrenſem, Jo. (7) à Turrecremata, (8) Abbatem, (9) Covaruvias, quos uni Margunio objicimus evicturos enorme mendacium, quod & hiſtoria damnat. Ex hac ingeritur omnibus Magni exemplum (10) Gregorii, qui Juſtum Monachum, *Proprietatis*, ut ajunt, damnatum, atque à reliquorum conſortio, ſancti viri præcepto, rejectum, poſt mortem ſacrificiis pro eo celebratis, & abſolutione impensâ fidelium communioni reſtituit. Idem ejuſdem Pontificis exemplo altero comprobatur, quod Joannes (11) Diaconus refert his verbis: *Ante quam Fructuoſus quidam Monachus exiret de hac vita, non ſolverat eum ab excommunicationis Epitimio. Scribens propterea Orationem in Pitacio dedit Diacono cuidam ſupra Fratrem legendam. Erat autem Oratio ſolvens ab Excommunicatione defunctum.* Id, quod S. Pontifex à Magiſtro Monachorum Benedicto didicerat, qui, eodem Gregorio (12) authore, Sanctimoniales duas poſt obitum, propter morum petulantiam, linguæque procacitatem ab Eccleſia Sacrificii tempore egredi viſas, quòd, cùm inter vivos agerent, excommunicationis gladio fuerant percuſſę, *oblatione* pro eis factâ, in communionem recipi voluit, ex more Eccleſiæ recepto, de quo multa (13) Albaſpinęus, quique non apud Gręcos dumtaxat miraculis confirmatur, ſed etiam apud Latinos, & quidem his ſæculis, poſt noſtrum nempe diſſidium. Nam Corpus Petri à Luna Pſeudo-Pontificis Benedicti XIII. quondam appellati, Peninſulæ quidem vitâ functi, Igluecam tamen Aragoniæ in oppidum poſtea tranſlati, & intra arcem loco profano repoſiti, uſque in hanc diem incorruptum, inſolutumque omnino perſeverat, teſte (14) Ciacconio, eò, quòd à Sacro Conſtantienſi Concilio Petrus Anathemate, dum viveret, perculſus, quippe legitimè renunciato Pontifici rebellis, nullum cum utroque reconciliationis in morte dare voluerit argumentum. Refert & Petrus (15) Maffejus Hiſtorię Indicæ Scriptor elegantiſſimus, ſub Alburquerquio Indiarum Prorege, militem claſſiarium expiraſſe, cujus cadaver in mare projectum ingentem terrorem omnibus attulit. Noctu quippe infra ſentinam pulſus frequentes exauditos, quem ad ſtrepitum cùm demiſsâ ſcalâ vigiles deſcendiſſent, implexum carinæ ſub ipſo gubernaculo militis offendiſſe corpus. Re ad Navarchum delatâ, minimè fuiſſe dubium, quin cadaver tranſlatum in littus humo contegerent. Quo facto poſtridie ſuper ipſum ſepulchrum rurſus inhumatum apparuiſſe. Ea re attonitis cunctis, Franciſcum quempiam Monachum ſagaci conjecturâ ſuſpicatum eſſe, hominem aliquo interdicti, vel anathematis vinculo conſtrictum è vita ceſſiſſe: atque ita in terram egreſſum, Sanctiſſimi viri Benedicti Abbatis exemplo, è Pontificiâ formulâ conceptis verbis animum demortui ritè expiaſſe; unde, redditâ pace mortuo, eo myſterio vaga oſſa in ſuo tumulo tandem quieviſſe.

(1) c. à nobis de ſent. Excom. c. ſacris eod. c. de cōmunione c. ſanè, c. Legatur 26. q. 2. c. is, cui de ſent. Excom. in 6.
(2) in 4. ſent. 20. q. 1. art. 1.
(3) in 4. ſent. d. 18. q. 1. art. 1. n. 8.
(4) de cenſur. diſp. 7. ſect. 1. ſub n. 4. & ſeqq.
(5) In ſū. c. 26. n. 32. & 27. n. 271.
(6) de Juſt. hæret. punit. lib. 6 c. 20.
(7) in c. quod autem. 24. q. 1.
(8) in d. c. à nobis n. 11. & in d. c. ſacris in 4. not. &c.
(9) in c. Alma mater §. 11. n. 8.
(10) Dialog. lib. 4. c. 55.
(11) In Vita Gregorii lib. 1.
(12) Dialog. lib. 2. c. 33.
(13) lib. 2. obſervat. c. 11.
(14) In Vita Petri de Luna Benedicti XIII. Antipapę.
(15) Hiſtor. Indicę. lib. 5. ann. 1509.

SECTIO VI.

De Homicidio Voluntario.

SUMMARIUM.

I. *Triplex homicidium proponitur, ſtatuiturque, homicidio Voluntario irregularitatem fieri.*

II. *Explicatur Voluntas directa, & indirecta in patrando homicidio, & quolibet alio crimine.*

III. *Irregularitas ex homicidio Utraque Voluntate fit, ſi ſequatur hominis cædes, ſecus, ſi non ſequatur.*
Refellitur Philotheus Patriarcha, & Jurium noſtrorum effata explicantur ex Canone Apoſtolorum.

IV. *Mandans homicidium, hoc peracto, homicida dicitur; ſimiliter & mandans percuſſionem*

Digitized by Google

ſionem, ex qua præter voluntatem ejus accidit mors. Non ita, qui nullo modo volens, aut jubens, homicidium ratum habet factum injuſſu ſuo.

V. *Reſpondetur oppoſitis, & confirmatur Aſſertio.*

VI. *Conſilium dans, eoque ad homicidium inducens Irregularis, & homicida eſt.*

Quid de eo, qui dat conſilium aliàs homicidium perpetraturo?

VII. *Refellitur protervia Margunii, & reſpondetur ejus quæſtioni, ſimulque conſtituitur, ſi occiſus ſit ex conſilio non is, contra quem conſilium datum eſt, ſed is, cui datum eſt, eum, qui conſilium dedit, irregularem eſſe.*

VIII. *Opem, & auxilium homicidio præſtans quatenus, & quomodo, & quando cenſeatur homicida, & irregularis.*

IX. *Proponitur triplex Quæſtio Harmenopuli.*

X. *Latè diſquiritur, & enucleatur, an multis concurrentibus ad idem homicidium, omnes ſint irregulares, licèt non omnes percutiant, & quid tunc cenſendum?*

XI. *Accuratè conſtituitur, quatenus, & quando irregularis ſit is, quem ulturi Conſanguinei hoſtem ipſius occidunt.*

Si non lethali vulnere percuſſus injuſtè moriatur, percutiens irregularis edicitur.

XII. *Duplex Abortus proponitur. An homicida, & irregularis ſit dans cauſam abortui, quo fœtus nondum animatus ejicitur? Refellitur Margunius.*

XIII. *Conſtituitur irregularem eſſe eum, qui dat cauſam abortui fœtus animati, non eum, qui agit, ut fœtus inanimis ejiciatur.*

Quando fœtus animetur in utero ex Philoſophorum ſententia.

Error quorundam Græcorum circa plures ejuſdem hominis animas.

XIV. *Is error latè refellitur.*

I. HActenus à propoſitâ homicidii finitione divertimus, ut Margunii miſtas ineptiis calumnias rejiceremus. Regrediamur ad propoſitum, atque homicidium ita, ut rectè, ac ritè definivimus, explicatum dividamus in illud, quod ſponte, atque ex compoſito, deditâque opera fit, & vulgò *Voluntarium* dicitur, & in illud; quod imprudenter, caſuque patratur, ac vulgò *involuntarium*, & *caſuale*, meliùs fortuitum appellamus. Accedit & tertium Genus homicidii, quod neceſſarium dicimus, ac legitimum. Jam Voluntarium homicidium eſt, quod dolo malo, animo occidendi committitur, ut Jura (1) ſtatuunt, & doctè (2) Angelus explicat. Involuntarium verò, & caſuale, fortuitumve eſt, quod præter ſcopum, animumve, vel, uti dicimus, *intentionem* patrantis fit. Nam juxta (3) Philoſophum caſus eſt cauſa præter ſcopum, & intentionem agens, & ille reverà caſu dicitur operari, qui, quod operatur, ad id animum minimè intendit. Denique neceſſarium homicidium Jure cenſebis, quod vitio libertatis contingit. Sive vitium hoc ex eo ſit, quòd, qui occidit, libertate haudquaquam utitur, ſive inde procedat, quia ſeipſum inculpatus, aut neceſſariò tuetur, ſive propterea ineſſe occidenti dicitur, quoniam ex officio mactet, aut mactari aliquem jubeat, vel operam navet ſupplicio hominum. Ut igitur ex hoc nempe capite quis ſacris ſit Ordinibus abſtinendus, liquidò cognoſcatur, illud circa homicidium voluntarium animadvertendum eſt, ex eo Irregularitatem certiſſimè contrahi. Nam in Jure noſtro hic Ordinum obex conſtituitur Apoſtolorum (4) authoritate, confirmaturque Ancyrano (5) decreto: & Jure Latino, quod olim Eliberina (6) Synodus iteratò conſtituit, & poſt ſexcentos alios confirmavit (7) Nicolaus I. penes (8) Carranzam videndus. Porro, cùm ſpontanei reus homicidii ab Ordinibus abſtinendus edicitur, non is dumtaxat abſtinendus edicitur, qui palam, & meditatò ad cædem hominis tendit, atque hominem occidere vult, verùm etiam is, cujus voluntas in eum actum fertur, unde non ex inſperato, &, uti loquimur, *ex accidenti*, ſed ex ſe, nulloque medio mors ſequitur. Etenim voluntas peccantis, ac perperam agentis non ſolùm in id fertur, quod fit, ſed etiam in id omne, quod non ex accidente manat, ex eo, quod fit. Dabo exemplum in eo, qui Socratem pravo animo percuſſerit, cupiens ei præſentem injuriam irrogare, non autem illum occidere, nec tamen in ictibus infligendis ita dexteram potuit temperare, quin graviter percuſſerit, eoſque ictus conſecuta mors ſit. Hunc profectò quilibet reum homicidii ſpontanei dicet, quoniam ejus voluntas tum in percuſſionem lata fuerit, tum in omne id, quod inde per ſe, nulloque intermedio profectum eſt. Quare, cùm inde mors ex ſe, nulloque intermedio provenerit, jure ejus homicidii reus dicetur, qui eum in modum percuſſit. Docent hæc incurioſè, & ſubobſcurè ex Græcis (9) Prodromus, & (10) Ariſtenus, ex Latinis acutè, & doctè, omniumque & optimè, & breviter (11) D. Thomas, deducunturque ex Jure (12) ſacro Latinorum, & Jure (13) Latinis, Græciſque communi. Notant autem in primis accuratiſſimè Matthæus (14) Monachus notiſſimus Juriſprudentiæ noſtræ, nec minus notus Latinæ Theologiæ Theologus (15) Cajetanus. Ex quibus tandem conficitur, eum, qui ita percuſſerit, irregularem eſſe, quippe voluntarii homicidii reum.

(1) *L. 1. in princ. & l. Divus ff. de Sicar. l. in L. Cornelia ff. eod. c. 1. §. ſi quis hominem de pœniten. c. ſicut dignum. de homic.*
(2) *In tr. de Malef. §. ſciēter, & doloſè.*
(3) *2. Phyſicorum.*
(4) *Can. 66.*
(5) *Can. 22.*
(6) *Can. 1. & Can. 6.*
(7) *In Ep. ad Michael. Imper. tract. 5.*
(8) *In Sum. Cōc. in decretis Nicol. I. pag. mihi 585.*
(9) *De Interp. ad Can. 66. Apoſt.*
(10) *Ad d. Can. 66. In Nomoc.*
(11) *1. 2. q. 20. art. 5.*
(12) *In c. ult. de homic. in 6.*
(13) *In L. quoniam multa C. ad l. Jul. de vi. l. 1. §. ex incendio ff. de incend. ru. & naufr.*
(14) *Ad Can. Apoſt. in d. c. 66.*
(15) *In 2. 2. qu. 64. art. 8.*

II. Hujus ad penitiorem notitiam Noſtris faciendam, certa regula ſtatuenda eſt, tum ex Latinorum, quibus inſenuimus, ſcholis, tum ex Græcorum, quibus impalluimus, chartis. Ad id ſcire oportet, voluntatem in delicta non ſemper eodem modo ferri. Aliquando enim fertur, ut ajunt, *indirectè*, quandoque *directè*. Et directè ſanè, quando, qui agit, criminis cupidum animum habet, illudque ex compoſito vult, ut ſupra oſtendimus, & conſtat ex (1) Jure. Indirectè verò, quando id ex induſtria petit, unde ex accidenti, ſed rectà, atque ex ſe, ſequitur crimen. Etenim in id, quod ex accidenti, caſuque ſequitur, neque directè fertur Voluntas, neque indirectè. Id, quod aptè explicat (2) D. Thomas in eo, qui bibit immoderatè: is enim voluntate ſuâ fertur rectà in

(1) *L. 1. C. de Sicar. l. 1. §. Divus, ff. eod.*
(2) *1. 2. q. 76. art. 4.*
(3) *In 4. Sent. diſt. 32. qu. 1. art. 3.*
(4) *In c. quia diverſitatē n. 3. & 11. de cōceſ. præben.*
(5) *In d. c. quia di-*

Digitized by Google

ctà in potum immoderatum; obliquè autem, ſive indirectè in ebrietatem, quæ ex ſe potum illum immoderatum conſequitur. Probat, recipitque ſimilitudinem (3) Paludanus, & (4) Abbas, & ante hos (5) Gloſſa. Idipſum elegantiùs ediſſerit (6) Harmenopulus in ludente, qui rectà lucrum petit, ex conſequente autem fertur in verba ſacrilega, quæ blaſphemias dicimus, quæque, ut experientia docet, rectè ſequuntur vetitum ludum. Porro hæc indirecta voluntas magis, minuſve indirecta dicitur eum in modum, quo Actus, quem volumus, magis, minuſve tendit ad id, quod ex ſe ſequitur, nulloque intermedio, quemadmodum (7) D. Thomas docet, & poſt illum ex illo (8) Cajetanus, poſt illum verò, non ex illo (9) Harmenopulus. Præterea in qualitate criminis agnoſcendâ non attenditur ſola voluntas, ipſa executio animadvertenda eſt Voluntatis. Etenim, ut ut peccet, qui malum vult, ſi, quod vult, malum minimè patretur, non eſt ita puniendus, quemadmodum ſi patraſſet, ut multis doctiſſimè, & latiſſimè (10) Covarruvias, & breviter dixit inter Noſtros Matthæus (11) Monachus.

III. Et hæc duo hercle in re noſtra retinenda ſunt, inde enim regula conſtituitur dignoſcendi homicidæ voluntarii. Dicimus enim, homicidam hujuſmodi, ad hoc, ut hanc ob cauſam ab Ordinibus repellatur, utroque conſtitui, nempe voluntate directâ, & indirectâ, & homicidio ipſo, ſive morte hominis reipſa illatâ. Neque enim ad ejuſmodi homicidium, ſi mors hominis deſit, voluntas alterutra ſufficit, quantumvis deliberata, atque ex ſe efficax, quæque media (ita dicimus inſtrumenta rei, quam voluntate proſequimur) præparet, applicetque. Quare, ſi quis in aliquem Syphonem incendiarium exploſerit animo eum occidendi, ſi ad ejuſdem perniciem cum telo armatus proceſſerit, aut inſidias clam, palamve ſtruxerit; ſi tamen neque occiderit reipsà, neque percuſſerit, profanus, quod ad Ordines attinet, non erit. Ingerit hoc manifeſtè ratio ipſa. Nam Canones eum tanquam homicidam rejiciunt, qui reverà homicida eſt, cenſeturque: at is, quem proximè deſcripſimus, homicida non eſt, quippe tentare homicidium non eſt patrare, ut patet. Igitur tanquam homicida rejiciendus non eſt. Quapropter id meritò docemur multiplici Juris (1) authoritate, probatque cum (2) DD. (3) Gloſſographus, cui ſubſcripſere ſpeciatim (4) Hippolytus, (5) Felinus, ac (6) Trotius, addita (7) Gloſſa ſibi ipſi contraria, quippe quæ homicidam appellat, quem negat ex homicidio irregularem. Idem affirmant ex Noſtris (8) Prodromus, Nicetas (9) Heracleenſis, Demetrius (10) Chomatenus, & (11) Zonaras, quos refert opportunè Neophytus (12) Rhodinus, his rem Eccleſiæ utrique probatiſſimam definiens: καὶ τούτων τῶν σοφῶν νομοδιδασκάλων αἱ γνῶμαι οὕτως ὁρίζουσι, καλῶς μὲν, καὶ σοφῶς. ἡ γὰρ κακομηχανία οὐκ αὐτὴν ἐνδέχεται τὴν τιμωρίαν, ἣν ὀφείλομεν τῇ κακοπραγίᾳ. *Et horum quidem Jurisconſultorum Sapientium ita ſententiæ decernunt, optimè, ac Sapienter; nam conatus malus non eodem modo punitur, ac malum opus.* Quibus verbis refelluntur ineptiæ (13) Philothei Patriar-

verſitatè. ver. ſuſpenſus.
(6) In prochir. Jur. Can. tit. 2. ſect. 4.
(7) 2. 2. q. 64. art. 8. ad 2.
(8) Ibid. d. art. 8. ad 3.
(9) In d. Sect. 4. ad fin.
(10) In Clem. ſi furioſus de homic. init. p. 2. per tot.
(11) In Notis ad Synopſ. Attaliat. in tit. de homicid.
(1) In c. ult. 15. q. 1. c. ſicut 32. qu. 2. sex. opt. in c. cogitationis pœnam de pœnit. diſt. 1. & in l. cogitationis ff. de pœn.
(2) In c. ſi aliquis de homic.
(3) In d. c. ſi aliquis.
(4) In L. is, qui cum telo col. ult. C. de Sicar.
(5) In c. ſicut dignum. col. 3. verſ. 3. fallit, & in tract. quando conatus. verſ. 6. fallit.
(6) De vero, & perfect. Cler. l. 2. c. 20. n. 5.
(7) In c. periculoſè de pœnit. diſt. 1.
(8) De Interpr. ad Can. 66. Apoſt.
(9) In reſponſ. ad Jo. Selybriæ.

chæ CP. debacchantis in Nicephorum Gregoram, quòd hanc ſententiam ex Latinis recepe rit, docentiſque actum interiorem animæ, ſi extimo aliquo conatu ſe prodat, eundem prorſus in modum plectendum eſſe, ac ſi is, qui actum illum extimè perficere conabatur, perfeciſſet. Refelluntur, inquam, hæ ineptiæ Philothei dictis Summorum penes nos Juriſconſultorum Suffragio confirmatis, quibus nihil obſunt, quæ contra Philotheus congerit Sapientiſſimorum Græcorum effata. Nam, quæ alii ex Noſtris vibratè, doctè, acutè, Philotheus verò ſtolidè, & more Palamitarum, ſtupidè objicit, ratione noſtrâ funditus evertuntur, locumque dumtaxat habent, cùm Eccleſiæ Canones de conatu ipſo loquuntur, non autem ubi ad irregularitatem actum ipſum exteriorem petunt, ad quem tendat voluntas: id, quod translativum Latinis eſt ex traditis per (14) Hugonem, & (15) Cardinalem, poſt quos idem docuit preſſiùs (16) Covaruvias. Noſtris verò manifeſtum eſt, ex Decretis Apoſtolorum, quæ tanti Palamitæ, ac Photiani faciunt, ut divini Juris illis tribuant authoritatem. In illis enim hæc (17) habes. εἴ τις κληρικὸς ἐν μάχῃ τινὰ κρούσας, καὶ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς κρούσματος ἀποκτείνας, καθαιρείσθω, διὰ τὴν προπέτειαν αὐτοῦ, ἐὰν δὲ λαϊκὸς ᾖ, ἀφοριζέσθω. *Si quis Clericus in concertatione aliquem pulſaverit, & uno ictu interemerit, deponitor, propter temeritatem ſuam. Sin verò Laicus ſit, arcetor à Communione.* Ecce concertatio nequaquam ſufficit, quæ conatus eſt animi percuſſuri, interempturique. Expoſcitur ipſa percuſſio, neque hæc ſupereſſe cenſetur, quamvis conatus validior ſit ad mortem inferendam. Petitur interemptio ipſa, ſive cædes, quâ nempe peractâ, interemptor deponitur, & ineptus Sacris Ordinibus perhibetur. Falſum eſt igitur, ſupereſſe conatum ad Irregularitatem, quæ nimirum hoc ex capite contrahitur, cùm unà adſunt animus occidendi, & hominis ipſius occidio.

IV. His ita conſtitutis, ad peculiaria deſcendimus: cùmque jam oſtenderimus, ex indirectâ voluntate homicidii notam ſequi, illud primò deducimus, mandantem homicidium, ſeu mandatorem tanquam verè homicidam rejiciendum à Sacris. Etenim & ex eo mandato animus cædem appetens arguitur, & ex mandato rectà ſequitur ipſa cædes, quæcunque patratur. Quod ſanè & communi ſuffragio adſtruitur, nec authoritate indiget, cùm per ſe pateat. Illud obſcurum, an is, qui mandavit alicui, quempiam ut percuteret, & quidem ſine animo cędis, imò vetans occidi, aut debilitari, ex cęde, per mandatarium fines egreſſum mandati peractâ, profanus cenſendus ſit? Et communis ſanè ſententia de pœnâ ei ſcilicet irrogandâ laborioſè diſputat, an Ordinaria puniendus ſit: Nemo eſt qui dubitet, ἀναίτιον eſſe. Re enim ipſa homicida eſt ex obliquâ voluntate homicidii propterea, quòd ex induſtriâ percuſſionem vult, ex qua rectà ſequitur homicidium, corpuſve hominis debilitatur. Conſtat hoc ex Jure (1) Latino idem in ſimili decernente, idipſumque Noſtris inſinuat Apoſtolorum (2) authoritas jubentium exauthorari Clericum percutientem, & uno ictu ex percuſſione occidentem *propter temeritatem*

(10) In reſponſ. ad Solitarium.
(11) In Brevi Ecthesi Canon. Apoſt. ad 66.
(12) In explicat. Doctr. Chriſtian. ad præcep. non occides.
(13) Lib. 8. ſive Orat. cōtra Gregorã in med.
(14) In c. 1. de eo, qui mitt. in poſſeſ. cau. rei ſer.
(15) In d. c. 1. de eo qui mitt.
(16) d. init. p. 1. n. 5.
(17) d. Canone 66.
(1) c. penult. de homic.
(2) d. Canone 66.
(3) In d. c. ſicut dignum de homic. col. 4.
(4) d. lib. 2. c. 22.
(5) In Pract. crimin. tit. de homicid. §. circa n. 196.
(6) De Irregul. reg. 26.
(7) c. cum quis de Sent. excommunicat. in 6.
(8) In c. ſi quis viduam.

tem

Digitized by Google

tem ſuam, quaſi temeritas volentis ex ſe percuſſionem, unde cędes conſequitur, æquiparanda ſit voluntati homicidii, ex quo quis rejicitur ab Ordinibus. Quò fit, ut non minus certum ſit, eum etiam irregularem eſſe, qui nolens eum, quem vulnerat, interficere, revera tamen eo vulnere lædit, ex quo moritur. De illo dubium eſt, an, qui ratum habuerit homicidium ſuo nomine à Sicario, aliove factum, licèt ipſe nullum mandatum dederit, extra regulam Eccleſię cenſeatur, ut homicida. Et affirmat (3) Felinus, ſi ipſius nomine perpetratum ſit homicidium, quod ratum habet, cui ſubſcribit (4) Trotius cum (5) Carrerio, & Nicolao (6) Plovio, quibus videtur ſuffragari notiſſimum illud (7) Bonifacii VIII. decretum, quo extra cœtum Chriſtianorum rejicitur ille, qui nomine ſuo illatam Clerico injuriam ratam habuerit. Oppoſitum tamen cenſuit palam Concilium (8) habitum ſub Martino Pontifice, & (9) Gloſſa, cui adſtipulatur Guillelmus (10) Durandus Speculator, & (11) Hippolytus, quorum ſententia verior eſt, Juribuſque noſtris conſentanea magis; ex qua indiſcriminatim dicendum, non fore ineptum ſacris Ordinibus recipiendis, eum, qui ratum habuerit homicidium nomine ſuo peractum, ſi eidem patrando neque conſilium, neque mandatum, neque auxilium contulerit. Hoc Noſtrorum Chorus probat, quos refert fusè (12) Diplovatacius, & ex eo (13) Eudęmonioannes. Et benè profectò; nam ex dictis, traditiſque, hæc nota minime contrahitur, niſi ab illis, qui eorum Rei criminum ſunt, quibus apertè Jus eam incutit, inuritve notam; quare (14) Prodromus palam: ὐδεὶς ἀχειροτόνητος εἰμὴ ἐκείνων ἔνοχος γένοιτο, ἅπερ τιμωρεῖ, ἢ ἐξωθεῖ ἀναφανδὸν ὁ Κανὼν, ἀπαγορεύων τὴν ἱερὰν τάξιν. *Nemo irregularis, niſi eorum ſit reus, quæ caſtigat, aut rejicit Canon, prohibens Ordine Sacro.* Quæ verba Noſtri probant, ac recipiunt, ut conſtat ex (15) Ariſteno, (16) Balſamone, (17) Blaſtario, (18) Geraſimo, & (19) Leone Monachis; eademque Latini laudant cum (20) Covarruvia non ſine Juris Pontificii (21) authoritate. At nemo mihi Canonem, Græcum, Latinumve proferet, quo Sacris Ordinibus ineptus dicatur is, qui ratum habuerit homicidium, ſe ignorante, ſuo nomine, perpetratum.

V. Neque officiet, ſi dicas, actum ipſum, quo quid ratum habemus, quique *ratihabitio* in Jure dicitur, mandato æquiparari, uti ſcivere regulæ (1) Juris: nimirum quia facti, geſtique nomine noſtro comprobatio eſt; idipſum confirmante (2) Jure multiplici. Nam ajo, eas regulas valituras, quotiens non expoſcitur Juris aperta deciſio. Tunc enim non eſt ſatis argumentatio ex ratihabitione, quæ per æquipollens, uti dicimus, non in ſpecie mandato ęquiparatur, nec idem eſt cum mandato, quemadmodum in Jure (3) translativum eſt. Quare, licèt ex mandato contrahatur nota rejiciens ab Ordinibus propterea, quòd ſpeciatim hæc vis mandato tribuitur, non tamen ex ratihabitione, quoniam de hac nuſquam mentio. Pręterea ad hanc notam neceſſaria eſt homicidii culpa, uti præjecimus (4) ex Jure Pontificio, (5) Noſtroque. Is verò, qui ratum habet homicidium jam factum, reverà culpæ obnoxius homicidii non eſt, quoad ipſum actum. Quamquam enim peccarit per ratihabitionem peccato homicidii, animo tantùm, & voluntate crimen admiſit, cùm nihil contulerit ad actum, qui præceſſit, nec habuit cauſam ex voluntate, quæ ſecuta eſt: quippe ſequens ad præcedens nullo modo, ut cauſa, conferre aliquid poteſt. Jam diximus ſolum animum non ſufficere ad hanc notam inurendam, niſi ex animo factum deſcendat, cupiditatemque cædis cædes ipſa rectâ, vel obliquè ſequatur. Neque obſtat dictum (6) Bonifacii VIII. ſubjiciens Eccleſiaſticę pœnæ graviſſimæ eum, qui Clerico illatam injuriam nomine ſuo ratam habuerit: Non enim ambigimus aliquando ex comprobatione criminis nomine noſtro patrati, cui adnexa cenſura eſt, cenſuram, notamve contrahi; ſed dicimus, quando ex ratihabitione contrahenda cenſura eſt, oportere, ut id in Canone proponatur: id, quod cùm in re noſtra ceſſet, omnino dicendum eſt, eum, qui ſui neſcientis nomine patratum homicidium ratum habet, à ſacris Ordinibus rejiciendum non eſſe.

VI. Mandanti addendus eſt & is, qui conſilio ſuo ad homicidium provocavit. Et hunc hercle abſtinendum à re ſacrâ omnes conſtituunt, Latini quidem numeroſo Juris (1) Pontificii ſuffragio tuti, Græci verò ex iis, quæ congerit (2) Harmenopulus à (3) Diplovatacio productus, penes quem id multiplici SS. Patrum ſententia comprobatur: confirmaturque rationibus deductis ex Jure (4) Civili per Juſtinianum Græciæ promulgato, & à Græcis recepto, uſuque Sacræ etiam Reipublicæ, ut ita dixerim, *canonizato*. Ibi porro plerumque quis in delictis ex conſilio tenetur, quod etiam Jus Pontificium (5) cenſet: atque adeò ex conſilio collato crimini conſilium præbens tenetur criminis ejuſdem pœna. Ergo pœna homicidii tenebitur, qui homicidii conſilium ſufficit, quę pœna, cùm, quod attinet ad Eccleſiam, in hac notâ verſetur, hæc ſanè à datore immitis conſilii contrahitur. Quod intellige, ſi conſilium ei datum ſit, qui cæteroqui homicidium minimè perpetraſſet. Nam de eo, qui aliàs perpetraturo crimen homicidii conſilium dedit, ambigitur non immeritò in Jure. Et (6) Harmenopulus noſter exiſtimat, neque reum eſſe homicidii, neque ut homicidam à Sacris Ordinibus abigendum, eâ ratione, quia, qui conſilium dat crimen alioqui facturo, minimè cenſetur teneri pœna commiſſi criminis, uti ſcripſere, & (7) Ulpianus, & (8) Paulus IC. quorum ſententiæ adſtipulantur Latini ſecuti authoritatem (9) Juris, & (10) Gloſſæ, (11) Bartholus, & (12) Francus, (13) Abbas, (14) Felinus, (15) Decius, (16) Angelus, (17) Cæpolla, (18) Carrerius, & (19) Albertinus. Qui tamen Harmenopuli effatum amplexi, quod ad pœnam attinet, quoad irregularitatem accuratè diſtinguunt. Nam, ſi, qui conſilium recepit, alioqui homicidium facturus erat, neque ex conſilio recepto ſit factus deterior, Harmenopulo conſentiunt, contra, ſi ex conſilio deterior factus eſt: nam tunc datorem conſilii abigendum à Sacris. Etenim conſilium, ex quo quiſpiam, quamvis ante deliberaſſet de actu, deterior factus eſt, manifeſtè proritat ad actum; adeòque pœnæ actus obnoxius eſt, qui conſilium illud ſuppeditavit. Quâ ratione conſilium dans ei, qui jampridem

Ii decre-

vers. conſilium. 50. diſt. (9) *In d. c. ſi quis viduam. d. verſ. conſilio.* (10) *In Specul. tit. de diſpenſ. §. juxta. verſ. quid de agent. n. 51.* (11) *Singul. 184. ad med.* (12) *In Synop. jur. Gręc. titul. de homic.* (13) *Lib. de Morib. Gręcor. c. 100. qui eſt liber 1. contra Calvinū.* (14) *De Interpr. ad Can. 66. Apoſtolic.* (15) *In 2. Collect. Can. ad Can. 66. Apoſt.* (16) *In reſpōſ. ad Xiphilin.* (17) *In expoſit. Decalogi in 2. par. Syntagmat.* (18) *In Ecthesi Can. ad Apoſtol.* (19) *Ad Can. 66. Apoſtol.* (20) *In d. c. ſi furioſus p. 2. §. 1. n. 4.* (21) *In c. is, qui de ſent. Excom. in 6.*

(1) *c. ratihabitionē de reg. jur. in 6.* (2) *c. ratum. de reg. Jur. in 6.* (3) *L. Mevius l. ſi hæredi §. ult. ff. de condit. & demōſtr.*

(4) *C. ſi aliquis de homicid.* (5) *d. Can. 66. Apoſ.*

(6) *In d. c. cùm quis de ſent. excom. in 6.*

(1) *d. c. ſi quis viduā 50. diſt. c. 2. de Cler. pug. in duel. c. ſicut §. Clericos de homic.* (2) *In Prochir. Jur. Can. titul. de homic.* (3) *In Synop. jur. Gręc. c. de homic. l. 2.* (4) *Ex l. 1. §. perſuadere ff. de ſer. cor. l. ſæpè ff. de ver. ſignif.* (5) *c. nuper de ſent. excom.* (6) *Ubi ſuprà.* (7) *In l. non ſolū. §. ſi mandatū ver. Atticilianus ff. de injur.* (8) *In d. l. ſæpe ff. de ver. ſign.* (9) *In d. c. ſicut dignum §. qui verò, & in d. c. nuper.* (10) *In d. c. ſicut dignum d. c. nuper & in §.*

Digitized by Google

decreverat nuptias inceſtas, pœna Inceſti terretur; ut cum Matthæo (20) Monacho docet (21) Attaliata, & conſilium cum circumſtantia ſuperiùs deſcripta excommunicationi ſubjicitur à Jure decretæ, quemadmodum tradunt (22) Innocentius, & DD. idemque cenſet cum Theologis (23) Silveſter, cui adſtipulatur Jus (24) Pontificium, ante quod idipſum Noſtros docuit Conſtantinus (25) Lychudes Patriarcha, videndus à Noſtris omnino.

VII. Opportunè autem hìc reſpondendum eſt interrogationi (1) Margunii, qua ſcilicet Latinos provocat tanta protervià, quantâ olim vix uſi ſunt Sacerdotes Celænæi (quos perſimiles noſcet Margunio, quicunque (2) Jamblici carmen leget) cùm nodum Gordium hoſpitibus proponebant. Quærit ergo, quid ſi ex pravo conſilio non fuerit occiſus is, adverſum quem datum eſt, ſed is, cui datum conſilium eſt, an qui conſilium dedit ἀχειροτόνητος; Καὶ τοῦτο εἶναι ἓν ζήτημα ὠφέλιμον, καὶ ἐν καθημερινῇ πείρᾳ, ὅπερ ὅμως οὐδὲ οἱ παλαιοὶ, οὐδ' οἱ λατῖνοι λύουσι, διὰ τὸ εἶναι δύσκολον· ἡμεῖς δὲ τὸ λύομεν λέγοντες, ὅτι ἐμπορεῖ νὰ χειροτονηθῇ· ὅτι ἡ συμβουλὴ δὲν ἐδόθη πρὸς φόνον τοῦτον, ἀλλ' εἰς ἐκεῖνον, ὁποῦ δὲν ἐγίνη. *Et hæc quæſtio utilis eſt herclè, & in uſu perpetuo, quam tamen neque priſci, neque Latini ſolvunt, quòd difficilis ſit. Nos verò ſolvimus dicentes, poſſe recipi ad Ordines; quoniam conſilium non eſt datum ad hoc homicidium, ſed ad illud, quod patratum haud eſt.* Vide intolerabilem Nebulonis audaciam, miſtam, conditamque mendacio: Audaciæ ſummæ eſt, quod priſci, recenteſque ſolvere potuiſſe negantur, id à ſe ſolutum aſſerere: mendacitatis verò prorſus effrontis affirmare, eam quæſtionem intactam, inſolutamque priſcis, atque recentibus, præſertim Latinis. Nos verò dicimus, quæſtionem illam & à Priſcis Græcorum, & à recentioribus Latinorum apprimè ſolutam fuiſſe: quorum ſapientiſſima dicta ſecuti contra Margunium decernimus, datorem conſilii, quem deſcribit, à ſacris Ordinibus abſtinendum. Hæc deciſio hactenus dicta conſequitur. Nam qui pravum conſilium dedit, reus cenſetur omnium, quæ ex illo proficiſcuntur rectà, atque ex ſe. Utrumvis autem ſequatur ſive mors ejus, contra quem conſilium datum eſt, ſive is, pro quo, & cui datum eſt, ex illo conſilio per ſe, ut ajunt, atque directè ſequitur, atque adeò ſive occiſus is ſit, contra quem, ſive is, cui datum conſilium eſt, utriuslibet cædis reus erit conſilii dator. Quòd ſi reus cædis, jam homicida, atque ab Ordinibus abſtinendus. Id, quod priſci dixere, quos hæc ignoraſſe mentitur Margunius. Etenim (3) Harmenopulus eum, qui ad cædem conſilium dat, reum cædis illatæ ei, qui homicidium perpetrare conatus eſt, aſſerit, & ante eum Leo (4) Monachus hunc ipſum à Sacrà menſâ rejiciendum, affirmat. Idemque alii ex Noſtris viri graviſſimi cenſent, quos vide penes (5) Diplovatacium. Idipſum accuratiùs conſtituunt, ſimpliciùſque Latini (6) DD. (7) Cardinalis, (8) Felinus, (9) Trotius, (10) Soccinus, (11) Speculator, quos & tot, & tantos ſi non vidit, Margunius, quid vidit, Canonum interpretationem profeſſus? Si vidit, quis eum perci-

ope. Inſt. de obl. quæ ex delict. naſc. (11) *In d. l. ſepe.* (12) *In c. nullus de reg. Jur. in 6.* (13) *In c. 3. de off. delegat.* (14) *In d. §. qui verò, & in d. c. 1.* (15) *In d. c. 1. & in l. conſilii ff. de reg. jur.* (16) *In l. is, qui opem. et in l. in furto §. ope. ff. de furt.* (17) *Cōſil. 27. col. gen.* (18) *d. § circa nu. 163.* (19) *In l. ob hæc verba n. 3. ff. de his, qui not. infam.* (20) *Penes Diplovat. n. ubi ſuprà.* (21) *Apud eundem ibid.* (22) *In c. nuper de ſent. excom.* (23) *In ver. excommun. 8. q. ult.* (24) *d. §. qui verò, in 1. p.* (25) *In jur. Græco-Rom. pag. 265.*

(1) *Nota 14. ſ Can. 27. Ancyran.* (2) *Apud Planud. in Adag. cēt. 2. n. 8.* (3) *Ubi ſupr. d. c. de homic.* (4) *In comp. leg. ad tit. de homic.*

tum ſycophantam non dixerit, imprudenter conatum Græciam decipere, quaſi ipſe unus ſapuerit, cùm ſupra omnes priſcoſque, & recentes manifeſtiſſimè deſipuerit?

VIII. Eodem Jure tenentur, qui Opem, auxiliumve homicidio præſtant, ſi operam crimini ſuam concilient, &, uti vulgò dicimus, *cooperentur*. Itidemque, ſi proximam, nullo intermedio, cauſam crimini ita ſufficiant, ut, ſecluſo eorum auxilio, crimen haud fuiſſet effectum. Quod ex certà, receptâque Græciæ ſententià docet (1) Harmenopulus, confirmatque Cæſareis legibus, quibus vel in re ſacra maximè utimur, quippe in Græcia per Juſtinianum congeſtis, eidemque peculiariùs promulgatis. Hæ (2) autem eum, qui modo ſuperiùs explicato fert opem occidenti, homicidii reum decernunt; idemque ſtatuit Jus (3) pontificium, leges has, quibus utimur, approbans. Quòd ſi auxilium cauſam proximam homicidio non dederit; ingenuè fateor, non auſim, quidquid (4) Margunius muſſitet, à Sacris opitulantem arcere. Id, quod palam notat (5) Harmenopulus, ante annos trecentos hoc elogio ſapientiam Margunii excipiens: ὅστις δὲ τοῦτον (loquitur de opitulante, nec tamen cauſam homicidio proximam dante) ἁπλῶς ἀνδροφόνον ἀποφαίη, αὐθάδης τὴν γνώμην, καὶ ἄπειρος νόμων δοκεῖ μοι. *Qui enim hunc ſimpliciter homicidam dixerit, is audacioris ſententiæ reus, & imperitus mihi legum videtur.* Hinc licet inferre contra (6) Margunium, favorem, auxiliumque interfectori præſtitum, poſt commiſſum homicidium, non tanti eſſe, ut faventem, auxiliantemque abſtinere ab Ordinibus queat, niſi favor is ſit, & tale auxilium, ut cauſam præſtiterint proximam; puta propterea, quòd interfector gnarus, me ei ſuppetias laturum poſt patratum delictum, auſus eſt patrare, non patraturus alioqui; aut audentior factus eſt, acriorque ad ſcelus patrandum; tunc enim eum, qui ſuppetias tulit, non auderem Altaris miniſterio admovere. Quâ cum explicatione recipienda ſunt, quæ decrevit Nicephorus (7) Patriarcha, & poſt eum Conſtantinus (8) Chliarenus, & Joannes (9) Xiphilinus ab eodem (10) Margunio producti.

IX. Et hæc ſanè certa. Sunt tamen in hac, quam pertractamus, materiâ, impeditiſſima plurima, & Noſtris reverà inextricabilia, quæ acutiſſimus (1) Harmenopulus obiter attigit hac verborum periodo. πότερον δὲ, εἰ συντρεχόντων πολλῶν πρὸς φόνον, ἅπαντες φόνῳ ἔνοχοι; καὶ εἰ φονεύσωσιν οἱ συγγενεῖς εἰς ἄμυναν συγγενοῦς τινά, ὁ ὑπὸ τῶν συγγενῶν ἐκδικηθεὶς φόνου μετέχῃ; τέλος, εἰ ὁ μὴ καιρίως τρωθεὶς ἀποθάνῃ διὰ τὸ τοῦ τραύματος ἀτέχνως θεραπευθέντος, ὁ μὴ καιρίας τρώσας φονεύς; λεπτοτέραν τὴν ζήτησιν ἔχουσιν. ἅπερ ἂν κατὰ τὰς περιστάσεις ἀκριβῶς διαγνώσει ὅ τε δικάζων ἐν τῷ πραιτωρίῳ, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἐν τῇ συνόδῳ· ἐμοὶ γὰρ εἰς τὰ πόρρω βαδίζοντι, οὐ τὰ ἀναγκαῖα ταῦτα γ' ἀρετέα. *An verò irruentibus unà multis ad homicidium, omnes rei ſint homicidii? Et an ſi quiſpiam ad ultionem conſanguinei à conſanguineis, domeſticiſve fuerit interfectus, is, quem ulti ſunt homicidæ, homicida cenſendus ſit? Denique, an haud lethaliter vulneratus, ſi ob vulnus inflictum ex imperitia medicorum occumbat, qui vulneravit homi-*

(5) *Ubi ſuprà.* (6) *Jo. Andr. Anchara. Domin. & Franc. in c. ult. de homic. 16.* (7) *In c. ad audientiam n. 3. de homic.* (8) *In c. 1. de off. deleg. & c. ſicut dignum de homic.* (9) *De ver. & perf. Cler. l. 2. c. 21. n. 9.* (10) *In d. c. ad audientiam n. 80.* (11) *In tit. de diſpenſ. §. juxta n. 43.*

(1) *d. cap. de homic.* (2) *In l. 1. C. de rapt. Virg. l. nihil intereſt ff. de Sicar. l. ſi quiſquam C. de Epiſ. & Cler. l. item Mela, §. ſi alius ff. ad l. Aquil.* (3) *In c. felicis de pæn. In 6. c. 1. de off. deleg. c. ſicut dignum. §. illi autē de homic.* (4) *d. nota 14. in Can. 22. Ancyr.* (5) *d. cap. de homic.* (6) *Not. 15. in d. Can. 22.* (7) *In Synod. c. de homicid.* (8) *In Synod. de Cler. milit.* (9) *In Synod. de Sacris Eccl. catūq. obſequio.*

Digitized by Google

homicida ſit? minutiorem diſquiſitionem expoſcunt, quam ex circumſtantiis circumſpectè exigent, decidentq; Judex in Prætorio, & Epiſcopus in Synodo. Nam mihi ad ulteriora contendenti hæc neceſſaria quoque omittenda ſunt. Sic Harmenopulus, cui, ſi hæc ipſa ſcribenti adfuiſſem, ò ego quantis precibus obtinuiſſem, ut ſententiam ferret erudituram Græcos per Græcum. Quis enim, te tacente, Nos docebit, ò ultime Græcorum, qui legum apices viderint? quiſve Nobis difficilium interpres nodos ſolverit, te nolente, per quem unum Canones noſtri grande neſcio quid, & eximium ſpirant, atque obruens inconditam illam ruſticitatem, quam illis appinxit ſubdolus Photii, & pinguis calamus Balſamonis? Sed Harmenopulo, ut ſuperfuit ingenii vis uſque ad miraculum acutiſſima, ita defuit diligentia patiens laboris. Quapropter æqui, bonique conſulet Gręcia mea, ſi minor ingenio ego, & ſanè laborioſior, quæ ille indicta reliquit, non mea, ſed Latinorum uſus ſapientiâ ſtatim enodem.

X. Et quod attinet ad primam quæſtionem Harmenopulo intactam, Jure is quidem ex circumſtantiis eam decidendam aſſeruit. Illis proinde ad trutinam revocatis, dicendum erit primò, ſi plures conſultò, atq; ex compoſito unum quempiam aggrediantur, & is unico vulnere perimatur, omnes Sacris inepti Ordinibus cenſebuntur. Sunt enim omnes ejuſdem homicidii rei, uti communis Juriſconſultorum ſententia fert, notantque (1) Bartholus, & (2) Angelus cum (3) DD. quibus ſuffragantur (4) Gandinus, (5) Carolus Alex. (6) Grammatica, (7) Carrerius, (8) Afflictus, & (9) Albericus. Adſtipulantur Juris (10) interpretes ſacri cum (11) Innocentio, ante quos idem dixiſſe videntur (12) Alexius, & Michael (13) Cerularius Patriarchæ, quorum Synodica refert (14) Canonarcha. Nam Alexius ſic decernit: πατρὸς, καὶ υἱῶν, καὶ ἐξαδέλφων ἐξιόντων πρὸς φόνον Μουζάλωνος, καὶ ἑνὶ τραύματι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ μερισάντων συνοδικῶς ἀποφηνάμενοι εἴπαμεν, πάντας κατὰ νόμον φόνου κανονικῶς δεῖν τιμωρῆσαι. *Patre, & filiis, & fratruelibus egreſſis ad cædem Muzalonis, & uno vulnere caput ejus partitis, ſynodicè reſpondentes dicimus, omnes lege homicidii canonicè puniendos.* Cerularius verò abſolutiùs. τῶν συντρόφων ἅμα εἰσδραμόντων εἴς τινα, καὶ καιρίως τρωσάντων, πάντες ἔνοχοι φόνου γεγόνασι τῇ ἐκκλησίᾳ, *Sociis, contubernalibuſve unà aliquem aggreſſis, ſi lethaliter vulneraverint, omnes homicidii rei penes Eccleſiam reputantur.* Secundò, ſi caſu rixa, ſine præcedente conſilio, improviſa contigerit, atque unus à pluribus vulneretur, conſtetque quodnam ex illis vulneribus lethale ſit, qui illud intulerit, ille dumtaxat tenebitur homicidii, & à Sacris Ordinibus procul erit, reliqui ex percuſſione, ſi quid mutilaverint, extra regulam fient Eccleſiæ, aliàs non; iiſdemque pœna Ordinaria homicidii minimè irrogabitur, ſed extra Ordinem punientur pro vulneris ratione. Hæc nodi ſolutio palam nobis ingeritur Decreto Joannis (15) Camateri Patriarchæ, & reſponſione Joannis (16) Jonopuli Chartularii, quorum alterum habes penes (17) Canonarcham, alteram producit Joannes (18) Laſcares, deduciturque ex Jure (19) Civili, ubi communiter DD. quibus conſentanea tradunt ſacri Juris (20) interpretes, quos ſequitur (21) Zaſius, & Pyrrhus (22) Angelbermęus. Tertio, ſiquis ab uno lethaliter vulneretur, & ab alio demum perimatur; uterque meâ ſententiâ erit & reus homicidii, & ineptus Ordinibus. Conſentit Juriſconſultorum Noſtrorum ſententia, præſertimque Nicephori (23) Chartophylacis, dicentis: οὐ δεῖ διαιρεῖν τὸν καιρίως τιτρώσκοντα τοῦ κτείνοντος· ἀμφότερον γὰρ ὅτε ὁ νόμος, ὅτε ὁ κανὼν διαιρεῖ. *Non oportet lethaliter vulnerantem ab occidente ſecernere, quando neutrum lex, & canon ſecernit ab altero.* Idem affirmat Helias (24) Cretenſis, & Baſilius (25) Theſſalonicenſis Antiſtes, qui ſententię noſtrę palam ſubſcribit. Id, quod etiam ex Jure (26) Latino fas eſt confirmare, cui minimè repugnat geminum (27) Ulpiani dictum oppoſita inſinuans. Etenim utrunque verum eſt, cùm non eſt certum, an vulnus lethale ſit, ut adnotant poſt (28) Gloſſam (29) Albericus, (30) Jaſon, (31) Cæpolla, Joannes (32) Igneus, (33) aliique, quos inter non deſunt, qui tum vulnerantem, tum occidentem repellendum ab Ordinibus cenſent, & probabiliter ſanè ex traditis per Joannem (34) Andream, & (35) Abbatem, quos refert, ac ſequitur (36) Villadiego. Quartò; ſi plures unum percutiant, & tandem ille ex vulneribus moriatur, neque conſtet, eum ex uno potiùs, quàm ex alio vulnere fuiſſe interemptum, omnes arcebuntur à Sacris, quippe qui homicidæ cenſentur, quemadmodum docuit Noſtros Michael (37) Attaliates dicens, ὁ σκοπὸν ἐσχηκὼς τοῦ φονεῦσαι, κἂν μὴ φονεύσῃ, ἀλλὰ τραυματίσῃ, φονεύς ἐστι. *Qui voluntatem habuit occidendi, tametſi non occiderit, ſed vulnerarit, homicida eſt:* Quæ verba ita explicat Michael (38) Chumnus: κἂν μὴ φονεύσῃ, εἴη δὲ μετὰ φονέων παίων καὐτὸς, καὶ τραυματίζων, ἀδήλου δὲ ὄντος τοῦ κτείνοντος, τότε γὰρ, καὶ πολλοί γε ἂν ὦσι, πάντες ἀνδροφονίας ἐπιτίμιον λήψονται. *Tametſi non occiderit, ſit autem cum ſicariis percutiens & ipſe, & vulnerans, ſi tamen incertus ſit ille, qui occidit: tum enim, ut ut multi ſint, qui percutiunt, omnes pœnam homicidii ſubibunt.* Id, quod Jura (39) relata confirmant, recipiuntque pleno agmine IC. (40) relati, quorum Suffragiis, quod Jure noſtro certiſſimum eſt, videtur penes Latinos in dubium verti non poſſe. Denique, ſi uno tantùm vulnere quiſpiam occidatur in rixâ cum multis, nec appareat, quis vulneravit: vel ſi quiſpiam à pluribus vulneratus unum tantùm lethale vulnus habere deprehendatur, neque ſit notus ille, qui vulnus intulit, exiſtimo contra omnium ſententiam, cum (41) Gloſſa, & (42) Diplovatacio, cenſendos omnes irregulares, rejiciendoſque protinus ab Ordinibus, quamvis, quod ad noxam attinet, illos conſcientiæ ſuæ relinquam. Puto enim in re tanti momenti Græco Juri inſiſtendum, quod ſeveritatem potiùs amavit, edixitque, uſurpandam cum immitibus, ne quid crudelitatis intra limen clementiſſimum Sacrarii hoſpitetur. Vide ad id Marianum (43) Soccinum, qui de hac re omnium optimè diſputavit, ad quem lectorem Latinum remittimus, utinam eſſet & Gręcus, ad quem Græcos remitteremus. Quare

Ii 2 hæc,

---

(10) d. nova 15. (1) In d. c. de hom. circ. fin. (1) In l. ſi in rixa col. 1. ff. de Sicar. (2) In d. l. ſi in rixa. (3) Ang. Cyn. & alii cum Salic. in l. quoniã Cod. de vi pub. (4) Tit. de homic. (5) Conſ. 15. lib. 1. (6) Conſ. 4. & deciſ. 15. (7) d. tit. de homic. § 2. n. 68. & 75. & §. circa n. 445. (8) In Conſt. Regn. lib. 1. rubr. 13. n. 28. (9) In d. l. ſi in rixa. (10) In c. ſignificaſti 2. de homic. (11) In d. c. ſignificaſti. (12) Synod. de Cler. percuſſor. (13) Synod. de homic. facto in Eccleſ. (14) In Synod. Pœnalib. (15) In Synod. de homicid. (16) In Reſponſis var. reſp. 8. (17) Ubi ſuprà. (18) In Not. ad Synodal. Sent. (19) In L. itẽ Mela. §. ſi ſervũ ff. ad L. Aquil. & in d. l. ſi in rixa. (20) In d. c. ſignificaſti. (21) Lib. 2. ſing. Intellect. c. 6. (22) Poſt conſuet. Aureliã. c. 1. col. 3. (23) In Ecthesi Canon. Apoſtol. ad c. 66. (24) In reſpon. ad Monach. Corinth. (25) In reſpon. ad Chartophylac. in princ. (26) In L. ita vulneratus ff. ad L. Aquil. d. c. ſignificaſti. (27) In d. L. itẽ Mela. §. Celſus, & in L. huic ſcripturæ §. ſi ſervus ff. ad L. Aquil. (28) In d. l. ita vulneratus. (29) In d. §. Celſus. (30) In L. ſi ab hoſtibus ff. ſol. matr. (31) Cautela 5. (32) In L. 1. §. ſi quis in Villa, n. 66. ff. ad Silanian. (33) Afflict. ubi ſuprà lib. 1. rubric. 13. n. 26. (34) d. c. ſignificaſti. (35) In d. c. ſignificaſti. (36) De Irreg. c. de percuſſione col. 3. (37) In Synopſi tit. 71. § 2. (38) In Not. ad Attaliat. ad tit. 71. §. 2. (39) In d. L. item Mela. §. ſed ſi ſervum. ver. ſi plures, & in d. L. ita vulneratus in princ. (40) Gloſ. in d. L. ſi in rixa, & ibi Bart. col. penult. Andr. de Iſern. & Afflict. in Conſtit. Regni l. 1. rubr. 13. n. 27. Carrer. & Jo. Igneus ubi ſupr. Card. Anan. & Felin. in d. c. ſignificaſti. (41) In c. quieſcamus 42. diſt. (42) Ubi ſuprà. (43) In d. c. ad audientiam de homic.

hæc, quæ breviter enodavimus, Noſtris ſuperſint, habituris inde, quod ſatis eſt, ad primæ quæſtionis deciſionem.

XI. Venio ad ſecundam. Ejus itidem deciſio ex circumſtantiis eruenda eſt: Nam primò, ſi ad ulciſcendam injuriam, vel dedecus conſanguineo, Domino, amico illatam conſanguinei, famuli, amicive occiderint aliquem, conſiderandum erit, an ipſe rixam incœperit, ejuſque præſens cauſa fuerit, ita, ut ex ea, qui homicidium patraverunt, provocati fuerint ad inferendam cædem ei, qui cum illo fortè contendebat, pugnabatve. Nam tunc, licèt ipſe nolit adverſarium occidi, imò & vetet, adhuc notam contrahit, ex qua repellitur ab Ordinibus ea ratione, quia cauſam abſque ullo intermedio proximam dedit per pugnam, & rixam. Hanc quæſtionis hujuſce ſolutionem in ſimili tulit (1) Diplovatacius expendens ſynodicam Sententiam Conſtantini (2) Lychudæ in Sacerdotem reum cædis, atque depoſitum: eandemque probat (3) Villadiego & (4) Soccinus, eſtque communis (5) DD. Ex ea porro deduces oppoſitum in eo, qui cauſam rixæ non dederit, nec illam orſus ſit, & ſimul occidi vetuerit: quo modo verum exiſtimo id, quod ſimpliciter aſſeruit (6) Harmenopulus dicens, εἴ τις δεσπότης δοῦλον πρὸς ἄμυναν αὐτοῦ φονεύσαντα ἐπιτιμήσῃ, ἐκδίδοται ... φόνου, ὃν ἂν ἔπραξε δοῦλος. *Si dominus ſervum, qui ad defenſionem domini occiderit aliquem, reprehenderit, non tenebitur homicidii à ſervo patrati*. Quod etiam docet (7) Bartholus, & (8) Hippolytus, confirmatque (9) Gloſſa. At quid, ſi non prohibuerit, cùm poſſet? Notum eſt illud Agamemnonis ex (10) Tragœdo,

Qui non vetat peccare, cùm poſſit, jubet.

Quare uti homicida Ordinibus abſtinebitur. An autem, ſi quopiam, poſt datam rixæ cauſam, pugnante cum hoſtibus, alius ex his aliquem aggrediatur, nec propter rixantem, ſed alias ob cauſas, & inimicitias eum cædat: an, inquam, qui cauſam rixæ dedit, notâ repellente ab Ordinibus teneatur, dubium eſt. Attamen nuper conſultus reſpondi, rixatum hujuſmodi irregularem cenſeri, quòd cauſam dederit homicidio, & quidem proximam. Quæ mea ſententia Juri Græco conſona eſt, eamque approbat ex Latinis (11) Villadiego. Neque obſtat Authoritas (12) Innocentii III. quo decernente, qui dedit cauſam, excuſatur. Etenim ibi excuſationem facit cauſa juſtiſſima, hic injuſta cauſa potiùs damnat, quando ſaltem in foro Sacro ulciſci injuriam nullo modo licet. Secundò, ſiquis ſciens à conſanguineis, famulis, amiciſve de morte ejus, qui injuriam intulit, agi, vel interſit concilio ad id celebrato, præſenſque tacuerit, nec prohibuerit, profectò reus erit, quoad notam attinet Sacram, homicidii; eaque propter ab Ordinibus repelletur. Hæc enim taciturnitas æquiparatur aſſenſui, quemadmodum ex Jure (13) Cæſareo probat Matthæus (14) Monachus in Scholiis brevibus ad Synopſim Attaliatæ, cui vim ſuam addit Jus (15) Pontificium adſtipulantibus (16) interpretibus Juris ſacri cum (17) Jaſone. Verùm, quid ſi deliberationi minimè interfuerit? Ajo, ſi norit, nec, quoad ejus fieri poteſt, impedierit, nempe inimicum

(1) *In Not. ad ſent. Synodales not. 9. ad 2. collection.*
(2) *Extat & in 2. Collect. Diplovat. tit. 9. & in Jur. Græco-Rom. tom. 1. lib. 4. pag. 265.*
(3) *In d. c. de percuſſore col. 8.*
(4) *In d. c. ad audientiam.*
(5) *In c. Petrus de homic.*
(6) *In Proch. Jur. Canon. c. de homicid.*
(7) *In L. data opera C. qui accuſa. nō poſſ. col. pen. & in l. 1. col. 4. ſ. de Ser. fugit.*
(8) *In L. unic. Cod. de rapt. virg. nu. 81.*
(9) *In c. nis. 23. q. nis.*
(10) *In Troad. Act. 2. circ. med.*
(11) *d. c. de percuſſore col. 8.*
(12) *In d. c. ſignificaſti.*
(13) *In L. qui patitur, ff. mandat. in L. filius fam. ff. ad Macedon.*
(14) *Ad tit. 9. de Mandat.*
(15) *In c. cōſtitutis 1. de teſt. & in Clem. 1. de Procurat.*
(16) *Abb. Felin. &*

monendo, aperiendoque initam conjurationem, omnino profanum fore ex homicidio, cui cauſam dedit, ut ſentio cum (18) Henrico, & Matthæo (19) Monacho in ſimili appoſitè reſpondente. Ex his, aliiſque hactenus conſtitutis ad tertiam Queſtionem Harmenopuli reſpondendum eſt, ſi percuſſus ex eo vulnere, quanquam minimè mortifero, injuſtè tamen, & noxiè inflicto, moriatur, percuſſorem ineptum fore Sacris Ordinibus, ita nimirum docente Matthæo (20) Monacho in explicatione Synodicarum ſententiarum, & Guillelmo (21) Laudenſi: Videnduſque ad id (22) Covarruvias, ex quo pleraque horum laborioſè ſelegimus, Jurique aptavimus noſtro, factura ſatis propoſitis, nec ſolutis per Harmenopulum nodis.

XII. Ad eandem homicidii ſpeciem voluntarii crimen referendum eſt ejus, qui abortioni cauſam dedit. Eſt autem abortio duplex: Altera aborſus dicitur, altera propriè abortus, & ejectio, quemadmodum Grammatici cum (1) Nonio diſtinguunt. Et aborſus quidem fit primis menſibus, cùm conceptui exordium factum eſt, fœtuſque eſt adhuc inanimis: At abortus, & ejectio fit prope tempus pariendi, cùm jam fœtus maturus eſt, atque animatus. Utrique, vel alterutri abortioni cauſam qui dat, cum ab Ordinibus repellendum, utpote homicidam, docuit ex Noſtris primus Photius in exſucco (2) Opuſculo, quod Romæ MS. legi in Cod. Allatiano, haberturque in Cæſarea Bibliotheca, uti teſtatur ejuſdem Bibliothecæ Catalogus, quem nuper ab Eminentiſſimo Colonitzio ad Eminentiſſimum Card. Barbadicum Epiſcopum Patavinum miſſum vix quivi percurrere. Et mirum ſanè Eunuchum adeò ſeverum fuiſſe in hoſtes fœcunditatis. Sed in Latinos ille collimabat, cùm ſcribebat illa, qui vix unquam ſcripſit non amarus in hoſtes ſuos. Poſt illum eadem docuit (3) Palamas, idipſumque Cloaca Photianorum maxima (4) Margunius aſſeruit, ſatis ſuperque, & uſque ad delicias contra Latinos debacchatus. Id tamen, quod Nobiles hi Photianorum heroes aſſeverant, nullo argumento probant, ſi poſtremum excipias, qui faſſus id manifeſtum ex legibus penes (5) Attaliaten relatis, τοῦτο, inquit, οἱ Λατῖνοι ἀρνούμενοι παραβάται γίνονται τοῦ φωτὸς τοῦ ἐκ Θεοῦ διὰ τῶν πατέρων ἡμῖν δωρηθέντος. *Hoc dum Latini negant, rebelles ſunt luminis à Deo nobis per Patres immiſſi*. Enixè petimus à Margunio, an lumen hoc, cui rebelles Latinos pronunciat, ex infinities infinitis illis unum ſit, quę ipſi, ac pleriſque Photianorum ſanctiſſimus in Triodio Palamas credenda propoſuit, ut alibi diximus, Divina, & Deo homouſia, æterna, licèt à Deo diſtincta, & non tamen creata: non creata, & oculis ſubjecta videntibus naturaliter: an potiùs lumen hoc ex illis eſt, quod geminatis ex temeto lucernis numeroſum videbat Margunius? Nam cum in cognomine Veneri Inſula ſolitum Baccho facere, non obſcurè docet virorum hoc, & Superiori ſæculo illuſtrium Anonymus, & Calviniſta Biographus. Neutrum, inquit, Margunius. Rebelles ei lumini Latinos dicimus, quod nobis per Patres illuxit. Qui porro Patres, ſi licet? Damaſcenus, inquit, & Sinaites Anaſtaſius. Nam ita rem peragit. Τοῦτο δὲ Δαμασκηνὸς γέγραφε καὶ ὁ τῆς ἀειπαρθένου ὁδηγὸς, καὶ Ἀναστάσιος

alii in d. c. Petrus.
(17) *In L. de pupillo §. ſi quis ipſi Prætori n. 14. ff. de nov. oper. nunciat.*
(18) *In d. c. Petrus.*
(19) *d. nota 9. ad Synod. ſent.*
(20) *Ad lib. 3. ſent. ſent. Synod. not. 10.*
(21) *In Clem. ſi furioſ. de homicid.*
(22) *In d. Clem. ſi furioſus p. 2. §. 2. n. 9.*
(1) *Apu Calepin. & alio Lexicographos in d. abortio.*
(2) *In Synopſ. ad Categor. Ariſt. ad Categor. ſubſt.*
(3) *Orat. 3. contra Barlaam.*
(4) *Not. 18. ad c. 22. Ancy.*
(5) *Ad tit. 71. de L. Cornel.*

Digitized by Google

σιος ἐν τῷ Σινᾷ μετὰ Μωσέως διατρίψας διεσφήνατο. *Hoc & Damaſcenus manu à Virgine Deiparâ traditâ ſcripſit, & Anaſtaſius in Monte Sina cum Moyſe moratus aſſeruit.* Quis ferat ampullatam Photiani dementiam? Parcamus & illi, illudque actutum agamus, ut locum edat, ubi hæc nobis Viri Sanctiſſimi tradidere. At nullus eſt Ædepol. Fateor & ego ſimplicitatem meam, Græcam potiùs nunc, ubi ſcire deſivimus, quàm Gallam, cùm Galli eruditè adeò ſapiunt. Inventurus aliquid ex prolatis à Margunio, his planè diebus, & Damaſcenum, & Anaſtaſium percurri; quodque majus dicas, antequam percurrerem, diu, multumque quæſivi. Nam ea infelicitate premor, qua major & ſcribenti, & Interpreti Canonum, & cum Photianis perpetuò prælianti contingere nequit: ſcilicet libris meis careo, nec fas eſt invenire, qui eos, queis egeo, vel precariò utendos, legendoſve ſuppeditet. Ubi, evoluto authore utroque, ne verbum quidem occurrit ex iis, quæ ſomniatur Margunius, puduit me non alterutrum, ante inutilem diligentiam, præcaviſſe, ut adducta per Margunium aut falſa putarem, aut corrupta malis interpretationibus, quale & illud eſt, quod ex Attaliata producit, penes quem ſermo eſt de venenis ad hominem interficiendum compoſitis. Etenim (6) ſic ſcribit: τῷ περὶ ἀνδροφόνων νόμῳ ἐνέχεται καὶ ὁ διὰ τὸ φονεῦσαι ἄνθρωπον φάρμακον ποιῶν, ἢ πιπράσκων, ἢ ἔχων· οἱ δὲ τὰ φίλτρα ποιοῦντες δημευόμενοι ἐξορίζεσθωσαν. *Lege de Sicariis & is tenetur, qui hominis occidendi causâ, venenum facit, aut vendit, aut habet. Qui autem amatoria faciunt, publicati relegantor.* Quæ poſtrema verba ſic proponit Margunius: οἱ δὲ τὰ φίλτρα ποιοῦντες, ἢ τὴν ἄμβλωσιν συλλήψει ὁποίᾳ ἂν, ἀνδροφόνοι γεγόνασι· διὸ δημευόμενοι ἐξοριζέσθωσαν, *qui verò amatoria faciunt, aut abortionem conceptui, quicunque ille ſit, homicidæ ſunt, quare publicati relegantor.* Ubi nemo non videt locum Attaliatæ corruptum. Adeò effrons Margunii nequitia eſt, tam conſtans mendacitas. Jure ſanè. Scilicet, non doctis ſcribebat, ſed ſtolidis, crediturìs nimirum, quidquid dixiſſet, dummodo in Latinos dixiſſet. Sic Photianorum, quos Græco nomine indignos cenſeo, ſententiæ ſtant; atque hæc præſertim, quam quidem Margunius infinitæ lectionis homo confirmare potuiſſet ex (7) Tullio, cujus (8) Juriſconſultus verba refert declamantis in Saxiam, quæ potionibus fœtum nondum animatum abegerat. Jure illam damnatam tantus Orator docet, *quæ ſpem parentis, memoriam nominis, ſubſidium Generis, hæredem familiæ, deſignatum Reipublicæ civem ſuſtuliſſet;* cui copioſè peroranti vibratiùs conſonat ferox Tertulliani (9) facundia dicens: *nobis verò homicidio ſemper interdicto, etiam conceptum utero, dum adhuc ſanguis in hominem delibatur, diſſolvere non licet. Homicidii feſtinatio eſt prohibere naſci, nec refert, natam quis eripiat animam, an naſcentem diſturbet. Homo eſt, qui eſt futurus: etiam fructus omnis jam in ſemine eſt.*

XIII. Quę tamen, quemadmodum non probant, dantem cauſam abortui fœtus inanimis eſſe reverà homicidam, ita hoc eſſe irregularem. Peccat ille ſanè graviter, ſed homicida non eſt, &, ni homicida, neque irregularis. Hæc

(6) *d. tit. 71. §. 4.*

(7) *In Orat. pro A. Cluet.*

(8) *In L. Cicero ff. de pæn.*

(9) *In Apologet. c. 9.*

(1) *c. ſicut de homic. c. ſicut Moyſes et ſeq. 32. q. 2.*

Latinorum ſententia eſt Jure (1) recepta palam decernente, ibi homicidium non eſſe, ubi anima hominis non eſt. Hanc (2) Gloſſa probat, hanc (3) DD. tenendam docent, hanc (4) Trocius communè aſſerit, communemque conſtituunt ii, quos latè memorat, producitq; (5) Carrerius. Eadem Grecorũ eſt, ex Apoſtolorum (6) Canonibus rata, quippe qui ad irregularitatem hanc hominis cædem expoſcunt, idemque cenſent ex Noſtris (7) Balſamon poſt (8) Prodromum, (9) Nilus, (10) Coreſſius, atque ii omnes, quos (11) Laſcares eruditè ad idipſum proponit. Fit ergo, ut furore Margunii, non Latinorum opinio, ſed Eccleſiæ noſtræ ſententia impugnetur. Eam nos, rejecto Margunio, ſecuti, Sacrum judicem obſequioſè monemus, ne ſtatim ex abortu irregularitatem, atque homicidium inferat. Attendendum enim eſt conceptionis tempus, & Abortivi ſexus, ut pateat, an fuerit animatus. Nam hominis animam recipit maſculinus fœtus quadrageſimo poſt conceptionem die: fœmininus autem octogeſimo, ut fert communis Philoſophorum opinio, quos alibi probavimus, docetque ex Noſtris Georgius (12) Corinthius, Proclus (13) Lycius Diadochus, Hermias (14) Alexandrinus, Leo (15) Magentinus, & Theodorus (16) Metochites, quorum ſententiæ adſtipulantur Latini Juris (17) Interpretes cum (18) Gloſſa, probatque (19) Albericus, nec diſſidet (20) Plinius inter naturales Philoſophos, niſi quod fœminam animari docet nonageſimo à conceptu die. Dixi, eo temporis intervallo animam rationis compotem à fœtu recipi. Non enim ambigo fœtum ante illud tempus eſſe animatum ſaltem anima ſeminali, & alente, aut vegetante, quam *vegetativam* dicimus. Id, quod omnes ſenſere cum (21) Ariſtotele, & (22) D. Thoma, ſi Photianos quoſpiam excipias. Nempe Maximus (23) Planudes hæc docuit. τῶν πάλαι μετ' Ἀριστοτέλους αὕτη γέγονε περὶ ἐμψυχώσεως ἀνθρώπων διάθεσις· τὸ ἄρρεν ἔμβρυον ἔνδοθι γαστρὸς, κατὰ τὸν Φωκυλίδην, ἀτελὲς ὂν ἐμψυχοῦσθαι ψυχῆς θρεπτικῆς δυνάμει, ὥσπερ φησὶν ὁ Διοσκουρίδης· ἀλλὰ τοῦτό γε οὐ συμφωνεῖ τῇ ὀρθοδοξίᾳ φωτιζούσῃ πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον κατ' Ἰωάννην· λέγομεν γὰρ μετὰ τὴν τεσσαρακοστὴν ἡμέραν τὸ ἀνδρῶδες, μετὰ τὴν ὀγδοηκοστὴν τὸ γυναικῶδες ἔμβρυον τρισὶ ψυχαῖς, θρεπτικῇ τε, καὶ αἰσθητικῇ, καὶ λογικῇ ἐμψυχοῦσθαι. *Priſcorum cum Ariſtotele hæc fuit de homine animato ſententia: partum, fœtumque incohatum in alvo, juxta (24) Phocylidem, animari alente anima, ut ait (25) Dioſcorides. At hoc ſanè minimè conſonat Orthodoxæ Religioni illuminanti omnem hominem venientem in hunc mundum juxta (26) Joannem. Dicimus enim, poſt quadrageſimam diem virilem, poſt octogeſimam fœmininum fœtum animabus tribus alente, ſentiente, & ratiocinante animari.* Ex quibus palam eſt, hunc, qui ſupra omnes Photianos elegantiſſimè ſcripſit, ſenſiſſe, in uno, eodemque homine plures eſſe animas: quod etiam ſenſiſſe videtur (27) Photius, & poſt eum (28) Palamas, poſtremuſque amicus noſter (29) Margunius. Viderint tamen hi Photiani, cujus Eccleſiæ hoc dogma ſit. Certè Græcia noſtra in ea Synodo OEcumenica, quæ Photium exauthoravit, teſtibus hiſtoricis omnibus Græcis, ut alibi ſubnotavimus, hoc eſt in Synodo Conſtantinopolitana

(2) *In d. c. ſicut, & in d. c. ſi aliquis eod.*

(3) *In d. c. ſicut, & d. c. ſi aliquis.*

(4) *In d. lib. 2. c. 14. n. 6.*

(5) *In d. Pract. tit. de hom. §. 1. n. 24.*

(6) *d. Can. 66.*

(7) *In d. Can. 66. Apoſt.*

(8) *De Interpr. ad Can. 66. Apoſt.*

(9) *Ad Can. Apoſt. ad 66.*

(10) *In Synopſ. Nili, ad Can. Apoſt. ad 66.*

(11) *In Explan. Can. Apoſt. ad d. Can. 66.*

(12) *In Schol. ad Ariſt. lib. de Anima.*

(13) *Lib. 4. de Ide. Platon. in Parmenid.*

(14) *In Phedr. Plat. de Pulchro dial. 2.*

(15) *In Comment. de Anim. ſub init. c. 2.*

(16) *In c. 63. Philoſophico.*

(17) *In Sum. 5. diſt. & in d. c. ſicut, & d. c. ſi aliquis.*

(18) *In Clem. 1. de Sum. Trin. ver. ſimul, & in d. Summa, & dd. cc. ſicut, & ſi aliquis.*

(19) *In 3. p. ſtatu-*

na

Digitized by Google

na IV. quæ inter OEcumenicas VIII. eſt, anathemati (30) ſubjicit omnes, qui in uno, eodemque homine plures animas aſſeveraverint. Scio, eam Synodum à Photianis non recipi: At producant ipſi, dicantque, hoc dogma Eccleſiæ, quod nobis ingerunt, quâ in Synodo Eccleſia cuderit, quis Patrum protulerit, quæ ratio probet? Veterum, inquit, Philoſophorum hæc ſententia eſt, in homine unam animam eſſe. Imò Veterum Philoſophorum quorundam, ac in primis Manichæorum hæreſis fuit, in homine voluiſſe, præter animam compotem Rationis, ſecretam aliam ſenſus capacem, ex qua una Actus concupiſcendi promanarent, quam videlicet naturâ ſuâ malam eſſe, quippe à malo, quod adſtruebant, principio fœdè progenitam, quemadmodum tradidit (31) Auguſtinus adverſus eam hæreſim ſcribens copioſè, & acutè, unamque tantùm animam probans in homine. Ita Photiani, dum Græci Concilii decreta reſpuunt, Manichæis adſtipulantur, dumque (32) Ariſtotelem noſtræ Gentis ſapientiſſimum immeritò damnant, ea ſtolidè cum Manete Perſa ignorantiſſimo recipiunt, quæ naturali, ac Theologica Ratione protinus impugnantur, palamque damnantur.

XIV. Nam, ſi in homine animæ tres, non eſt homo per ſe ipſum unum aliquid, erunt in homine aggregata plura, uti dicunt, *per accidens*, quomodo plures homines dicuntur unus Populus, plures arbores una ſylva, plures lapides unus acervus. Forma namque, quæ in animatis anima eſt, ipſa eſt, quæ rei tribuit eſſe, atque adeò plures animæ res plures conſtituent. Præterea ex Theologia nobis certiſſimum eſt, Servatorem Chriſtum ea omnia habuiſſe, quæ ad humanæ naturæ integritatem pertinent. Ad hanc ergo ſi tres illæ ſecretæ invicem formæ pertinerent, eas corporatum Numen habuiſſet: fuiſſetque, imò eſſet homo ſimul, & brutum, & planta, quod an Photiani auſint aſſerere, neſcio. Scio hanc poſitionem damnatam ab omnibus, ipſiſque Photianis, ut Canonem XI. Octavæ Synodi laborioſè enucleans (1) Caryophyllus noſter oſtendit. Deinde in triduo illo mortuis Chriſtianæ, quo Vita mortua vitam operabatur, ut emphaticè dixit (2) Gennadius, vel ignobiliores illæ animæ perjiſſent, alens, ac ſentiens, rueretque axioma illud receptum ab omnibus, ὅπερ ἀνέλαβεν, οὐ κατέλιπε, *quod ſemel adſumpſit, nunquam dimiſit*, vel in cadavere Chriſti manſiſſent, atque illud cadaver, mortuum corpus dici haud potuiſſet, quippe animatum bis, adeòque iterum, iterumque vivum, quod eſt contra *Orthodoxiam* verè, & manifeſtè: vel denique illæ animæ extra corpus vixiſſent, & ſtatim ſequitur, contra phyſicam rationem, animas à materia pendentes in ſe poſſe extra materiam *ſubſiſtere*. Quæ omnia quis ferat, aut abſurda dictu, aut ridenda ſapientibus, aut impia, & prorſus hæretica? Conſtat igitur, ante animam Ratione præditam, fœtum anima vegetante vivere, ali etiam, & creſcere, unde dictum βρέφος ἔμβρυον ex dictis, quemadmodum, & apud Alexandrum (3) Aphrodiſæum, & (4) Dioſcoridem ἀπὸ τοῦ φέρβω, καὶ τρέφω κατὰ μετάθεσιν, ut (5) Lexica docent. Hanc animam cedere ea adveniente, quæ motum, ſenſumque dat. Fœtum enim moveri, & ſigna doloris edere, ut ex tota Philoſophia notum proponit laudatus (6) Hermeas. Denique & hanc decedentem, deſinentemque Logicam animam ſubſequi, immittique fœtui, quæ ſcilicet non re, ſed virtute fœtui alimentum, motumque tribuat, poteſtatemque ratiocinandi. Vel meliùs aptato fœtui, altoque Logicam animam illicet addi, ut ſtatim, ac moveri incipit, homo ſit, ut (7) docui publicè, communiſque Philoſophorum ſententia fert, cui adſtipulatur ſenſus Eccleſiæ, ut in loco accuratè notavi, conſtituens, Logicæ animæ virtutem animarum omnium ineſſe, maximè verò ex actibus virtutem ſenſus capacem oſtentantibus deprehendi. Hinc apud (8) Magentinum ex Peripateticorum omnium Sententia: ἐν τῇ λογικῇ ψυχῇ ποτὲ θρεπτικὸν, καὶ αἰσθητικόν ἐστι μόριον, καὶ ἀμφοτέρα δυνάμις, γνωρίζεται δὲ μάλιστα καὶ πρῶτον ἐκ τοῦ αἰσθητικοῦ. *In anima rationis compote eſt pars vegetans, & ſentiens, atque utraque virtus: agnoſcitur autem maximè, ac primò ex vegetante*: id, quod ante Magentinum (9) D. Thomas, & Cæteri poſt Magentinum ex Ariſtotele loco laudato conficiunt, ut non niſi bardæ ſtoliditatis ſit, aliter arbitrari, docere aliter, aliter ſentire. Porro ex his ſequitur, abortione fœtus animati nondum animâ hominis, irregularitatem minimè induci: quamvis enim fortaſſis vivens aliquid occidatur, non tamen homo, niſi fœtum hominis animus animet. Quapropter abortioni qui cauſam dat ante id tempus, quo nondum partus vivere vità hominis creditur, is reverà non erit homicida, nec à ſacris Ordinibus, ut homicida repelletur; atque in hanc ſententiam explicandus eſt Canon (10) Guarmacienſis Concilii ex communi DD. Suffragio, cui præit (11) Gloſſa, quodque ſequitur (12) Covarruvias.

(19) ... art. q. 59. (20) Lib. 7. hiſtor. natur. c. 6. (21) De Generat. Animal. li. 2. c. 11. (22) 1. p. q. 76. art. 3. (23) In Apophtheg. Philoſoph. c. 58. (24) In ſententiis. (25) Lib. 1. de re medica. (26) Cap. 1 n. 9. (27) In Commentariol. ad lib. Ariſt. de Generat. 28. (28) Orat. 3. cōtra Barlaam. (29) In Antirrhetic. 2. pro Marco Epheſ. (30) Canone 11. (31) Lib. unic. de duab. anim. contra Manichæ. (32) L. 1. de Anim. tex. 66. & 96.

(1) In tract. de VIII. Synodo, & eius defenſ. (2) Orat. in Chriſti funer.

(3) In problem. (4) Lib. 5. c. 74. (5) dict. Βρέφος.

(6) In d. dial. 2. de Pulcro. (7) In lib. de Anima. (8) d. c. 2. lib. de Anima. (9) 1. p. q. 76. art. 3. (10) In d. c. ſi aliquis, de homic. (11) Ibid. ſub init. (12) Lib. 2. var. reſol. cap. ult. n. 10.

SECTIO VII.

Reliqua de Homicidio Voluntario, & de Homicidio Caſuali.

SUMMARIUM.

I. *An, qui militavit, recipi poſſit ad Ordines? Proponuntur ſententiæ negantis argumenta à Margunio congeſta,*

II. *Aſſeritur miles recipi ad Ordines poſſe ex more in Græcia recepto, explicaturque Canon Nicænus.*

III. *Oſtenditur Margunii nequitia. Explicantur Canones aliquot. DD. que dicta, ex quibus conflatur argumentum contra Margunium.*

IV. *Latè perpenditur, Quî, & quatenus, & quando, qui militavit, ab Ordinibus repellatur.*

Clerici militantes quando irregulares fiant, aut exauthorentur.

V. *Pro homicidio caſuali conſtituitur regula: Qui dat operam rei non licitæ, ſi caſu occidat, irregularis eſt.*

VI. *Regulæ propoſitæ exceptiones aliquot.*

VII. *Limitatio Regulæ, ut is, qui operam dat rei non licitæ, irregularis ſit, cùm res ex ſe tendit ad cædem hominis.*

VIII. *Qui*

Digitized by Google

VIII. *Qui dat operam rei licitæ, ſi caſu occidat, irregularis non eſt, dummodo privatus ſit. Inferuntur multa ex hac Regula.*

Clericos in Minoribus poſſe Medicinam, & Chirurgiam exercere.

IX. *Clerici majorum, ſacrorumque Ordinum, & Monachi Medicinâ, aut Chirurgia ſi funguntur, irregulares ſunt: idque quî, & quatenus.*

Provocantur Græci ad perlegendos Commentarios Latinorum libros.

X. *Judex mortis, aut cædis, & ſanguinis ſententiam dicens irregularis eſt Jure Græco, & Latino.*

Refellitur argutia Margunii.

XI. *Producitur Calumnia Margunii, & conſtituitur, non eſſe irregularem Clericum, ſi reum foro ſæculari puniendum, juxta Canones, tradat.*

XII. *Probatur non eſſe irregularem Clericum habentem Jeriſdictionem laicam, ſi Judici laico deleget Judicium ſanguinis.*

Defenditur Synodus Conſtantienſis in actis circa Joannem Huſz.

XIII. *Teſtis, & accuſator in cauſa Sanguinis irregularis efficitur.*

Refelluntur quædam ineptiæ rudiorum quorundam ex Noſtris.

XIV. *Quî, & quatenus, & quando proteſtatio accuſatoris, ac teſtis in cauſa ſanguinis proſit, ne inepti ſacris Ordinibus efficiantur.*

XV. *An Advocati, & Cauſidici admittantur ad Ordines. Refelliturque Margunius aſſerens, hos maximè ad Ordines eſſe recipiendos.*

XVI. *Clericis interdici poſtulando: eoſque omnino ab advocationibus revocandos.*

XVII. *Non omnes Advocatos ab Ordinibus repellendos.*

I. UT tandem homicidii ſpontanei leges abſolvamus, poſtremò dicendum de eo eſt, qui præliis interfuit. Negat, hunc recipi ad Ordines poſſe, quippe homicidam, (1) Margunius, & primò ex Synodo (2) Nicæna I. ubi, qui in Eccleſiam ad Pœnitentiam admittitur, militari cingulo cogitur renunciare, quod ſi mox reſumat, gravioribus pœnis ſubjicitur: Unde colligit, ineptum fore Sacris Ordinibus eum, qui militaverit, quando ei Pœnitentia agenda eſt, cui olim obnoxii à Miniſterio repellebantur. Secundò, idipſum probat ex (3) Ariſteno dicente τὸν νεωστὶ προσελθόντα, καὶ βαπτισθέντα, ἢ φαύλην ἔχοντα διαγωγὴν, σκηνικὸν τυχὸν ὄντα, ἢ ταξεώτην, ἤγουν στρατιώτην, οὐ δεῖ προχειρίζεσθαι. *Qui recens ad fidem venit, & baptizatus fuerit, aut turpi vitæ inſtituto, ſcenicus videlicet, vel apparitor, hoc eſt miles, non debet provehi.* Deinde ex (4) Juſtiniano decernente, μὴ ψηφίζεσθαι ταξεώτην. *non eſſe Ordinibus applicandum Apparitorem*, & iterum (5) ſtatuente. Δεδώκαμεν δὲ ἄδειαν τοῖς τὰ ψηφίσματα ποιουμένοις, εἴτινα κοσμικὸν, δίχα βουλευτοῦ, καὶ ταξεώτου, ἄξιον τῆς προειρημένης ἐκλογῆς εἶναι νομίζουσι, τὸν τοιοῦτον ἐκλέξασθαι. *Damus autem poteſtatem iis, qui eligunt, ut abſque Curiali, vel Apparitore, ſi quem prædicta electione dignum exiſtimaverint, eum eligant.* mox his congeſtis rem totam ſic claudit. καὶ ταῦτα δὴ θέμις ἐπισχεῖν τῇ τε συνηθείᾳ τῆς ἀνατολικῆς πάσης ἐκκλησίας, καὶ αὐτῇ τῇ λατίνων ταῖς διαθέσεσι. αὐτοὶ γὰρ συκοφαντίαν μηχανησάμενοι κατὰ τοῦ σοφοῦ Φωτίου αὐτὴν προσέφερον τὴν αἰτίαν, στρατιώτην αὐτὸν ἀποδοκιμάζοντες. ἄκουε Νικολάου τοῦ πάπα τὰ ῥήματα, καθαιροῦντος Φώτιον, καὶ τὸ δεύτερον τῆς συκοφαντίας κεφάλαιον προτιθεμένου. δεύτερον, ἔφη, ὅτι καὶ νεόφυτος καὶ ἐκ ταξεωτικοῦ, καὶ λαϊκοῦ τάγματος προήχθη. διὰ ἡ σατανικὴ, καὶ λῃστρικὴ σύνοδος ἡ ἐν Ῥώμῃ τὰ ὅμοια πολυπραγμονοῦσα λέγει, ἀναθεματίζομεν καὶ Φώτιον τὸν ἐναντίως τῶν ἱερῶν κανόνων ἄρτι ἀπὸ τῆς βουλευτικῆς ὑπηρεσίας, καὶ κοσμικῆς στρατείας προαχθέντα. *Atque hæc ſanè confirmare fas. & more Orientis totius, & ipſorum conſtitutionibus Latinorum. Nam hi cùm in Sapientem Photium calumnias ſtruxere, hanc protulere cauſam, illum damnantes, ut militem. Audi Nicolai* (6) *Pontificis verba exauthorantis Photium, & alterum calumniæ caput proponentis. Secundò, inquit, quòd & Neophytus, & ex militari, ac laico Ordine provectus eſt. Ea propter Satanica, & Piratica Synodus, quæ Romæ celebrata eſt, eadem peragens dicit. Anathemati Photium ſubjicimus contra Sacros Canones è curiali adminiſtratione, & ſæculari militia provectum.* Hæc Margunius præſtigiator egregius. Etenim, quemadmodum præſtigiatores agilitate manuum, totiuſque corporis dexteritate, agendique confidentiâ rudium illudunt oculis, ut, cùm minima faciant, maxima facere videantur; ita Margunius præſenti protervià, immenſâ audaciâ, denſâque authorum, quos corrumpit, vel non intelligit, catervâ uſque adeò ſtolidum pecus Photianorum percellit, ut, cùm nihil dicat, nihil probet, maxima dicere, certiſſima videatur, ac manifeſta docere.

II. Age, ſi libet, & hoc veritati demus, ut has gerras etiam non inutiliter perpendamus. Dico, nihil à Margunio probari: Etenim in primis de conſuetudine totius Orientis viderint Noſtri: eam ego nunquam aſpicio, eamque omnibus ſæculis Græciæ noſtræ defuiſſe non ego, ſed (1) Gennadius affirmat, ſic ſtatuens penes Canonarcham. συνοδικῶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν, καὶ συλλειτουργῶν ἡμῶν καθεζόμενοι ἀποφαινόμεθα, οὐκ ἀπείργεσθαι τοῦ κλήρου, καὶ τῆς ἱερωσύνης τοὺς ποτὲ στρατιώτας, εἰ ἄξιοι μετὰ τοὺς νενομισμένους χρόνους, καὶ ἐξετάσεις φανῶσι. *Synodicè cum fratribus, & comminiſtris noſtris ſedentes decernimus, non eſſe repellendos à Clero, & Sacerdotio, eos, qui aliquando fuere milites, ſi digni poſt decreta legibus tempora, & examina videbuntur.* Si rationem decreti poſcas, præſto ibidem eſt. τοῦτο δὲ διορθούμεθα καὶ τῷ ἔθει σύμφωνον τῆς ἐκκλησίας, καὶ ταῖς διατυπώσεσι τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ διαλόγου πρὸς βασιλέα Μαυρίκιον. *Hoc autem conſtituimus & mori conſonum, & conſtitutionibus S. Patris noſtri Gregorii Dialogi ad Cæſarem Mauricium.* Quid his reponet Margunius, contra quem Patriarcha doctiſſimus loquitur? quem mendacem, ſaltem imperitum demonſtrat Gennadius? Non eſt igitur mos noſtræ Græciæ hic, quem jactat Margunius: Addo nec eſſe poſſe. Quî enim mos rationi, & æquitati contrarius Græciæ tribuatur?

(1) Nota ult. 5 Can. 22. Ancy.

(2) Canone 11.

(3) In Can. 80. Apoſtol.

(4) c. 7. l. 3. Baſilicon, excerptum ex Novella 137.

(5) Novell. 122.

(6) In Epiſt. ad Patriarch. & Metropolit.

(1) In Synod. 4. de Cler. Ordin.

tur? At hic maximè diſſidet rationi, ſi, qui militaverit, ex hoc uno capite repellatur. Verùm Jura ſecus, inquit, & quidem plura conſtituunt. Quæ porro? Si quid habes à productis diverſum profer, amabo: nam producta nec probant, & probant oppoſitam. Primò Canon Nicænus de Irregularitate nihil. Præſto eſt in Tomis Conciliorum, in Sylloge Joannis (2) Tillii, quam Zacharias Marapharà Photianus accuratiſſimis notulis ad marginem conſcribillavit: eum fas erit percurrere prolixum, ac propterea mihi omittendum. Cedo rebus, ſi quas poſt Patriæ ἅλωσιν reliquas Turcæ fecere, ſi quid ibi de ſacrâ repulsâ occurret vel minimum. Prohibentur ſanè milites luſtralibus Baptiſmi aquis abluti ad Militiam redire, redeuntes ſeveriùs puniuntur, non quòd Militiam oderit Eccleſia, quæ pro Militiâ preces fundit, ut conſtat ex (3) Euchologio intonante nimirum Diacono: ὑπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων, καὶ θεοφυλάκτων βασιλέων ἡμῶν, παντὸς τοῦ παλατίου, καὶ τοῦ στρατοπέδου αὐτῶν τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. *Pro religioſiſſimis, & à Deo cuſtoditis regibus noſtris, toto Palatio, & exercitu ipſorum, Dominum deprecemur*. Sed quòd ea tempeſtate redeuntes ad militiam, aut militantes fidei Chriſtianæ deſertores cenſerentur; idemque erat militare, ac Idololatram eſſe, ut accuratè notavit Franciſcus (4) Silvius. Erat enim ſub Licinio Cæſare receptæ religionis Chriſtianæ ſignum militaris Cinguli dimiſſio, ejuſdemque adſumptio certiſſimum Idololatriæ argumentum. Hos igitur, qui dimiſſo cingulo, Chriſto dederant nomen, rurſuſque adſpirarant ad cingulum Idolis flexuri genu, variè plectit Nicænus Canon, quem nimirum ſi legens intellexiſſet Margunius; non ad id contorſiſſet, ut ejus authoritate, quod nunquam tanti Patres ſomniarunt, circa repulſam militum, comprobaret.

(2) *Sunt apud me.*

(3) *Initio Divinæ Liturgiæ ἐν τῇ μεγάλῃ συνάπτῃ.*

(4) 2. 2. q. 40. art. 1. ad 4. & *in Notis ad Carranz. ad Can. 11. Nicæni I.*

III. Verùm eſto imperitiæ, quòd Canonem Nicænum Margunius non intellexerit; an non nequitiæ, quòd cætera Jura corruperit, vel in eum detorſerit ſenſum, quem nuſquam habent? Ecce ταξεώτην militem eſſe pronunciat, cùm Apparitorem Præſidis omnino ſignificet, neque aliud præſeferat, niſi eum, qui addictus eſt Curiæ armatus, ut eam vel ſtipet, vel certè cuſtodiat. Hos Apparitores nemo unquam dubitavit repellendos eſſe ab Ordinibus ante, quàm ſe ſe his muneribus expedierint, de quo vide, quæ ſuprà docuimus. Sed demus ταξεώτην idem ac militem ſonare: unde habet Margunius, vetari illis effatis Ordines affectari ab eo, qui militaverit? Eum, qui ταξεώτης eſt, vetant, non eum, qui fuerat: militantem abſtinent ab Ordinibus, non eum, qui militavit; nec munus à Sacris rejiciunt, quaſi notam intulerit, ſed quòd præſens à Sacris impediat. Si quid novi, ſi quid intelligo, Jura illa hunc ſcopum habent, ne quis repente è militiâ, vel Curia ad Sacerdotium, & Infulas provehatur. Si ea omnia integra repetas, manifeſtum hoc erit. Scilicet hoc Ariſtenus affirmat, hoc Novellæ pronunciant, hoc Nicolaus objicit Photio, denique hoc ipſum in eodem damnat Romana Sanctiſſima Synodus. Unde ſic contra Margunium licet argumentari. Non vetant Jura, quæ profers, militem ταξεώτην initiari, negant ſtatim initiari: non igitur miles ſimpliciter abſtinetur Ordinibus. Conſecutio legitima eſt, quòd ex hac protheſi pendeat. Quotiens Jura non vetant aliquem initiari, ſed illud cavent, ne citò Sacris initietur, toties is ab Ordinibus non abſtinetur ſimpliciter. Quæ Protheſis vera eſt, ni dicas, quòd Jura vetent ſeptennem initiari quempiam, aut ſine examine, aut certis temporibus, locíſve, eum ſimpliciter initiari non poſſe. At hypotheſis conſtat ex illis ipſis Juribus, quę Margunius producit. Ariſtenus. τὸν νεωστί: *qui recens*: ὁ ταξεώτην. Quemadmodum recens ad Chriſti fidem receptus, purgato temporis vitio, recipi ad Ordines poteſt, ita & ταξεώτης expeditus obligationibus Curiæ, quibus addicitur, poterit ad Sacra perduci: quando toto illo axiomate feſtinantis ad diverſiſſima caſtigatur temeritas, non interdicitur motus, aut via omnis eripitur: quare ſic addit (1) οὐ δεῖ αὐτὸν εὐθὺς προχειρίζεσθαι ἐπίσκοπον, ἀλλὰ πρότερον πεῖραν αὐτοῦ λαμβάνειν, καὶ οὕτω, μετὰ τοὺς ἱερατικοὺς βαθμοὺς ἅπαντας ἀπροσκόπτως διελθεῖν, καὶ εἰς ἐπισκοπὴν προχειρίζεσθαι. *Non debet ſtatim in Epiſcopum promoveri, ſed ſæpius probandus eſt: ſicque poſt omnes Sacros Ordines ſuſceptos ſine ſcandalo ultra progredi, & ad Epiſcopatum evehi*. (2) Juſtinianus: μὴ ψηφίζεσθαι ταξεώτην, ἢ πολιτευόμενον ἄλλως, εἰ μὴ ἐν μοναστηρίῳ οὐχ ἧττον δεκαπέντε ἐτῶν μοναχικὸν βίον ἀδιαβλήτως ἐξετέλεσεν. *Non aliter ordinandum Præſidis apparitorem, vel eum, qui alioqui Rempublicam adminiſtrat, niſi in Monaſterio non minùs, quam XV. annos monaſticam vitam ſine reprehenſione peregerit*. At Nicolaus totus eſt in eâ epiſtolâ in exprobrandâ temeritate perditiſſimi Photii, quòd Curiæ addictus, planèque profanus ad Infulas adſpiraverit. Et nota, vocari ibi Photium ταξεώτην, quod certè Eunucho convenire non poterat, ni dicas, Photium Narſetem aliquem fuiſſe toti Græciæ terribilem. Ergo ibi ταξεώτης non pro milite ponitur, ſed pro armato aliquo Curiæ miniſtro, planèque apparitore. Eadem eſt ſententia Synodi Sacroſanctæ non allo nomine Photium damnantis, niſi quòd ſtatim à vitâ profanâ ad Infulas, & alienas Infulas convolarit.

(1) *In d. Can. 80. Apoſt.*

(2) *d. Lib. 3. Baſilicon. c. 7.*

IV. Conſtat igitur ipſis ex Juribus, quæ nobis Margunius ingerit, non repelli ab Ordinibus eum, qui militaverit. Quod tamen indiſcriminatim, atque promiſcuè non eſt admittendum. Nàm hercle ſi Clericus interſit bello juſto, non tamen ipſe manu ſua pugnet, licèt ante pugnam milites adhortetur, & provocet contra hoſtes, non erit irregularis. Hoc Jure Græco confirmare non licet, quod tamen (1) Latinum palam aſſerit, cui ſubſcribunt & ſacri Juris (2) interpretes cùm (3) Abbate, (4) Cardinali, (5) Henrico, (6) Angelo, (7) Felino, & Theologi paſſim cum (8) D. Thoma, & (9) Cajetano, atque (10) Antonino. Ratio tamen, quæ ad id aſſerendum Latinos adigit, ea nobis pro Jure erit. Nam is, quem modò deſcripſimus, non deliberabundos ad cædem provocat, ſed aliunde quibus deliberatum eſt, decretumque, hoſtes mutilare, cædere, ad internecionem profligare, in propoſito voluntatis conceptæ confirmat, nec malo animo, vetitoque

(1) *In c. petitio, ubi gloſ. de homic. in c. quod in dubiis de pœn.*
(2) *In c. pen. de homic.*
(3) *In d. c. penul.*
(4) *In d. c. penult.*
(5) *In d. c. penult.*
(6) *Ibid.*
(7) *Ibid.*
(8) 2. 2. q. 40. art. 2.
(9) *In 2. 2. qu. 41. art. 2.*
(10) 3. p. *tit. 28. c. 2. §. 6.*

Digitized by Google

que operatur, quando in bello juſto licet, quidquid fit contra hoſtes. Quâ ratione exiſtimo eundem irregularem non fore, tametſi in ipſâ pugnâ adhortetur. Quod cenſeo contra relatos DD. quibus adſtipulatur (11) Silveſter, neque injuriâ; par enim utrobique ratio eſt. Quare Græci, qui nuper ſiluerant, in hoc palam conſentiunt, ita tradente Georgio (12) Pachymere; Quo teſte, ſi Epiſcopus ſtricta Chriſti è Cruce pendentis imagine pugnantes cum barbaris Chriſtianos urgeat in prælium, Servatoriſque exemplo mortem contemnere propriam, alienum exitium procurare moneat, nullius eſt noxiæ reus. Quòd ſi ipſe Clericus pugnet, & occidat, aut mutilet vel in bello juſto, exauthorabitur, nec ulteriùs provehetur, quippe nota homicidii turpis. Pugnare enim Clericis etiam in juſto bello vetitum eſt, quemadmodum (13) Jura decernunt. Atque hanc planè deciſionem Noſtri recipiunt Conſtantino (14) Chliareno Patriarcha ſic ſtatuente; οἱ γὰρ Κληρικοὶ ὅπως δήποτε φονεύοντες καθαιροῦνται, μηδεμιᾶς διαφορᾶς οὔσης πολεμίων, ἢ λῃστῶν, ἢ ἑτέρων τινῶν. *Clerici enim quomodocunque occidentes, deponuntur, nulla habita differentiâ hoſtium, vel latronum, vel aliquorum aliorum*. In bello autem injuſto, ſive pugnet, ſive adſit non pugnaturus, ſive adhortetur, ſive taceat, modò interſit ut miles, Clericus ineptus Sacris Ordinibus efficitur, quocunque modo auxilium, opemve præſtiterit: idque ex oppoſitâ ratione manifeſtum eſt. Diximus enim eum, qui rectà crimen aliquod vult, indirectè reum eſſe omnium eorum, quæ ex ſe, & non ex accidente à crimine illo proficiſcuntur. Unde fit; ut cùm hujuſmodi Clericus bellum injuſtum velit, eidemque operam præſtet, reus ſit omnium, quæ eo in bello patrantur. Propterea (15) DD. cum (16) Abbate, & (17) Soccino hoc ipſum conſtituunt: quibus addit calculum ſuum (18) Villadiego poſt Noſtros à (19) Diplovatacio relatos. Verùm quid de Laico, ſi militaverit? Reſpondeo idem Juris eſſe: nam ſive juſto, ſive injuſto bello interſit, & aut mutilet, aut occidat, repellitur à Sacris: In bello juſto ſi adhortetur, ac provocet, opemque omnem ſuppeditet, innoxius erit: At in bello injuſto præliantibus injuſtè præſens opitulans, cædium, quæcunque evenient, reus habebitur, ac prorſus irregularis. Id, quod an etiam dicendum ſit de iis, qui bello neceſſario, aut etiam laudem, præmiumque merituro interſunt, ut cùm Patria obſidione premitur, vel cùm, propoſita criminum Indulgentia ſacra, bellum hoſtibus noſtræ Religionis indicitur, inferiùs ex diſputandis patebit.

V. Interim ab Homicidio *voluntario* gradum facimus ad *Caſuale*, ſive fortuitum, & neceſſarium. Et quod pertinet ad *Caſuale*, quod etiam *involuntarium* dicimus, dupliciter conſiderandum eſt: Velut eſt à privatâ perſonâ, vel ut à publicâ, aut ad publicum pertinente. Neque enim aliter res, etiam Latinis propter circumſtantiarum varietatem implicatiſſima, aptiùs pingui Minervæ quorumpiam ex Noſtris hac tempeſtate hominum proponetur. Primò igitur aggreſſus, quod ex privata perſona eſt, ad rei penitiſſimam, brevemque notitiam, hanc

(11) *In Sum. verb. bellū. 3. §. 2.*
(12) *In reſponſ. ad Calumnias Cypris.*
(13) *c. Clerici, et ſeq. 23. q. 8. & c. multa de voto.*
(14) *In Jur. GR. l. 3. Sent. Synod. l. 2. tit. de homicid. latron. in fin. pag. 210. tom. 1.*
(15) *In d. c. petitio.*
(16) *In d. c. petitio.*
(17) *In d. c. ad audictiam.*
(18) *In d. c. de homicidio col. 4.*
(19) *In Synopſ. tit. de homic.*
(1) *2. 2. q. 64. art. 8.*
(2) *In 2. 2. qu. 64. art. 8.*
(3) *In d. c. ſicut di-*

ſtatim concluſionem pono: Qui navat operam Rei non licitæ, ex qua vel præter intentionem, ſcopumque ipſius mors, cædeſve membri humani ſequitur, tametſi omnem diligentiam adhibuerit, ne ſequeretur, attamen ab Ordinibus eſt abſtinendus. Hanc ſententiam his planè, vel ſimilibus verbis expoſitam afferunt omnes Latini Juris interpretes, eamque probat egregiè (1) D. Thomas, & poſt eum (2) Cajetanus, & ex eo Theologi, quorum conſtanti Suffragio præit (3) Gloſſographus. Latinis concinunt Græci, quotquot in Canones Apoſtolorum ſcripſere, Theodorus (4) Prodromus, Nicetas (5) Paphlago Canonis Apoſtolici verbum illud προπέτειαν *temeritatem* expendens. His adde (6) Photium, & (7) Balſamonem, Nilum (8) etiam, & (9) Coreſſium, eoſque, quos refert (10) Margunius ſummis laudibus dignatus Nicetam, quem ſapientiſſimum Græcorum nuncupat, & per antonomaſiam os Veritatis. Quod ſanè notandum eſt non contra unum Margunium, ſed contra omnes Photianos. Laudatus enim, tantiſque palam exceptus Encomiis Nicetas ille eſt (11) ipſe, qui geſta Ignatii Sanctiſſimi Patriarchæ, & ſcelera Photii deſcripſit, qui ſi verax eſt, & Os veritatis, vera certè ſunt, quæ ſcripſit. At ſi illa vera, nihil ultra Noſtros laceſſo, niſi ut ea legant, quiſque fuerit Photius, agnoſcant, & quid de eo Eccleſia ſimul congregata legitimè ſenſerit. Sed hæc obiter non tamen abs re. Cæterum hæc ſententia communis, ſi, ut lata eſt, perpendatur, non minimas patitur difficultates. Conſtat enim, non ſemel circumſtantiis inſpectis, eum, qui dat operam rei non licitæ, non cenſeri ineptum Ordinibus ſacris, aut irregularem.

VI. Da enim Mangonem aliquem, aut, ut modeſtiùs loquar, lenonem mulieres venali Veneri proſtituere, ibique *in Carcere fornicis*, ut (1) ait ille, amatorculos juvenes in rixâ ob meretricem initâ occidi? an lenonem ex infamiâ cætoroqui irregularem, ex homicidio etiam irregularem pronunciabis? Itidem eum, qui aleas legibus damnatas, taloſque conficit, eoſque conficiendo peccat, an ineptum ſacris Ordinibus dicas, ſi fortè ex alea, taliſque rixati ludentes homicidium perpetrarint? Profectò id neque ratio, neque authoritas ulla conſtituet; & tamen utrique danti operam non licitæ rei præter intentionem accidit ex ipſa re, cui operam dabat, homicidium. Igitur, tametſi uterque in re peccarit, ex qua ſecutum eſt homicidium, non propterea homicida uterque. Quod tradidit univerſim diſputans (2) Diplovatacius, & in ſpecie (3) Soccinus, ex quo (4) Covarruvias. Idem cenſendum erit de fabro ferrario, qui ex ferro furto ſublato recudit enſem. Etenim is non cenſebitur irregularis ex homicidio, ſiquis alius eo enſe utatur, atque hoſtem occidat. Id, quod ſubjecit prædictis (5) Diplovatacius, & ex eo notavit (6) Alfonſus à Caſtro, atque ex hoc (7) Covarruvias. Ex eorundem effato irregularem cenſere nefas eum, qui adulterium cum alterius uxore patravit, cujus mox gnarus maritus conjugem occidit. Contra Cajetanum etiam cum Diplovatacio, & Covarruvias ſentio, irregularem eum non eſſe, cui cùm interdictum fuiſſet egredi

gnum §. ult. ver. conſilium.
(4) *De Interpr. ad Can. 66. Apoſtol.*
(5) *In explic. Apoſt. Can. ad 66.*
(6) *Orat. de Conſtantia, ſive de ſe circa finem.*
(7) *In Medit. ad Offic. Patriarchale.*
(8) *In Pſephiſmate de homic.*
(9) *Ad Synopſ. ad Can. Cōc. Ancyr.*
(10) *Not. 8. ad Can. 22. Ancyr.*
(11) *Vide Allat. Tom. 1. Græc. Orthodox. in fine.*
(1) *Juvenal. Saty. 10.*
(2) *In Synopſ. jur. Græc. tit. de homic.*
(3) *In d. c. ad audictiam.*
(4) *In d. Clem. ſi furioſus p. 2. §. 5. num. 10. verſ. 1.*
(5) *d. tit. de homic.*
(6) *De poteſt. L. penal. c. 14. verſ. admonet.*
(7) *d. nu. 10. verſ. ſecundo.*

Digitized by Google

gredi Domo, egredi placuit, atque equitare per urbem, ſi inter equitandum caſu, abſque ejus culpa, equus calce aliquem feriat, & occidat. Sunt multa alia, quæ ſtudio brevitatis conſultò prætereo, videnda penes relatos authores. Hæc enim ſuperſunt, ut apprimè conſtet neceſſitas communis illius regulæ, Concluſionis, atque ſententiæ protinus explicandæ.

VII. Ea, ut omnino vera ſit, de eo intelligatur oportet, qui operam dat rei minimè licitæ, quæ natura ſua in debilitatem membri, aut mortem feratur hominis: aut ſaltem ipſa res minimè licita ita per ſe ipſam naturâ ſuâ periculoſa ſit, ut plerunque ex eâ membri ſequatur debilitas, aut homicidium. Tunc enim qui operam ei ſuam præſtat, utut omnem adhibeat diligentiam, nè debilitas membri, morive ſequatur, reus erit penes Eccleſiam, rejicieturque ab Ordinibus propter notam, & vitium lenitatis. Hanc explicationem communis ſententiæ ante omnes Diplovatacius dedit, quem ſecuti, antequam Covarruvias ſcripta perlegeremus, olim reſpondimus, atque obtinuimus, Propterea & nunc in eam pedites imus authoribus ex eodem (1) Covarruuvias productis (2) Soccino, (3) Ancharano, (4) Franco, (5) Villadiego, & (6) Soto, Hinc porro inferre licet, ſi actus vetitus ſit eam ob cauſam, quia periculum debilitatis, aut mortis facit, dantem ei Actui operam irregularem eſſe, tametſi præter intentionem, poſt omnem diligentiam, homicidium ſequatur, ſive debilitas, Poſſent & alia ex dictis plurima ad praxim utilia deduci, ni eſſent extra noſtræ indaginis aleam, quippe Theoreſim, & principia rerum, de quibus agimus, dare profeſſam, quæ tamen non ita exſucca tradita à nobis eſt, atque propoſita, ut non & peculiaria multa peregerit, quibus addimus & illud contra plurimorum ſententiam, eum, qui animal ferox, & noxium domi detinet, quamvis ligatum aptiſſimè, fore irregularem, ſi caſu quenquam occiderit, modò animal illud eo in loco ligatum, conſtrictumque detineat, unde tranſeuntibus iter eſt: nam eo in loco animalia detinere nefas eſt, quia periculoſum: quando ſæpe contingunt, etiam cum tota diligentiâ, hominum tranſeuntium cædes: id, quod (7) Jura, Juriumque (8) Interpretes ſapienter affirmant.

(1) *d. n. 10. verſ. igitur his.*
(2) *In d. c. ad audientiã.*
(3) *In c. ult. de homic.*
(4) *In d. c. ultimo.*
(5) *d. c. de percuſſore col. 3.*
(6) *Lib. 5. de Juſt. & Jur. q. 1. art. 9.*
(7) *L. hi enim L. generaliter L. quæ vulgo ff. de Edil. Edicto.*
(8) *Rom. ſing. 704. Covar. d. §. 5. n. 11. in princ.*

VIII. Ex oppoſita Ratione privatus, qui dat operam rei licitæ, neque homicidii reus eſt, neque notæ ſacræ obnoxius, ſi poſt adhibitam diligentiam, alicujus mors inde ſequatur. De hac aſſertione perparum Noſtri: Eam Latinis debemus, non tamen omnino. Illam enim propalam (1) Harmenopulus tradit producto Taraſio (2) Patriarcha, Theodoro (3) Abbate, ac Philoſopho (cujus etiam meminit Nicephorus (4) Blemydes), Helia (5) Cretenſi, (cujus teſtimonio alia in re utitur Gregorius (6) Protyncellus), Maximo (7) Martyre, quem celebrat (8) Trapezuntius noſter. Hinc neque Chirurgus, neque Medicus hac pœnâ, notâve tenentur, ſi periti, ſi docti ſecent, aut pharmacum porrigant, unde, ſine ipſorum culpâ, mors ægri ſequatur. Ita (9) Cardinalis, (10) Soccinus, & (11) Covarruvias, penes quem multa utilia fas erit cognoſcere ad id minutè, & curioſè propoſita, quorum pleraque ante ipſum conſtituit (12) Diplovatacius noſter, & Juris noſtri authoritate validiſſimè confirmavit. Idem erit, ſi Clericus in Minoribus ex artis peritiâ, atque adhibitâ diligentiâ ſecet, aut medeatur. Nam licere minoribus Clericis Medicinam, & Chirurgiam exercere, conſtitutiſſimum eſt tum penes Latinos ex (13) Jure: quod tamen ad eos Clericos minores, qui beneficio Eccleſiaſtico præditi ſunt DD. cum (14) Abbate, & Paulo (15) Pariſio minimè porrigunt: tum penes Noſtros, quorum Anagnoſtas, & hypodiaconos his artibus in Græcia nobiliſſimis tutò dare operam poſſe, Harmenopulus (16) docet prolata Taraſii (17) Sententia, quam etiam laudat (18) Coreſſius, & ante Coreſſium (19) Margunius. Secus erit, ſi Clericus ex Majoribus, aut Monachus pharmacum miſceat, ſecetve: nam is, etiam adhibitâ diligentiâ omni, licet ſine culpâ ipſius ex hauſtu, ſeu ſectione mors ægri ſequatur fortuitò, utroque tenetur; & homicidii notam contrahet eum ab Ordinibus repulſuram. Ita palam Latinum (20) Jus, cujus certam ſententiam ſubobſcurè (21) Harmenopulus, aliique probant, palam reprobat (22) Margunius ſuperciliosâ temeritate conſtituens. εἰ δέ τις τῶν κληρικῶν, ἢ μοναζόντων παρ' ἡμῖν ἔμπειρος χειρουργίας τε καὶ ἰατρικῆς τὴν τῶν Ἀναργύρων αἱρήσαιτο, καὶ τὸ ἐμβάλλειν τῆς τέχνης ἀσκήσοιτο, (οὐκ ἔμφοβος γενέσθω) μήτι πάθῃ κανονικὸν ἐκκλησιαστικόν. ἀποθανόντος τυχὸν τοῦ θεραπευομένου, καθὼς ἐπιβοῶνται οἱ σκληροὶ λατινόφρονες. παρ' ἡμῖν γὰρ πᾶσιν ὁ νόμος τ' ἀμφότερον συγχωρεῖ. *Siquis autem Clericorum, & Monachorum penes nos peritus Chirurgiæ, ac Medicinę ſectam Anargyrorum* (SS. Coſinæ, ac Damiani, qui penes Nos hoc nomine cenſentur) *elegerit, & perfectiſſimam artem exercuerit, non verebitur, ne quid ſacræ cenſuræ patiatur, defuncto fortè eo, cui operam medicam impendebat, ut reboant crudeles Aſſeclæ Latinorum. Penes Nos enim, omnibus lex utriuſque poteſtatem facit.* Quanti faciendæ ſint lædoriæ, manifeſtæque in Latinos, Latinorumque aſſeclas contumeliæ Margunii, ex iis, quæ ſæpe notavimus, conſtat; Quare ſupervacaneum erit & objectæ hic crudelitati reſpondere. Olim fatuus ille, ſeu potiùs furioſus hæc ineptit creberrimè. Illius potiùs ſatagendum eſt, ut Græcia cognoſcat, ſi aſſeclæ Latinorum crudeles cenſentur, quòd Clericos, Monachoſque ab Arte Medica, atque Chirurgiâ prorſus abſtinendos docent, crudeles fore vel Græcos ipſos, qui ipſum hoc apertè conſtituunt. Scilicet & Jure Græco interdici utrâque illâ Arte Clericis, Monachiſque, manifeſtum eſt ex productis per (23) Diplovatacium, (24) Coreſſium, (25) Canonarcham, Doctoribus Græcis, quorum unus ad retundendam væſaniam deliri Sycophantæ ſuperſit Theodorus (26) Prodromus, cujus hæc verba ſunt. ὅτι ἱερατικὸν τῷ θυσιαστηρίῳ, ὅτε μονάζων τῇ ἰατρικῇ προσπελαζέτω τὴν χεῖρα, ἔνοχος γὰρ θανάτου γένοιτο ὁ ποσῶν παρεπομένου. *Neque accedens ad Altare, neque Monachus Medicinæ manum admoveat, reus enim mortis habebitur, quocunque ea modo ſequatur.* Quid Doctores Noſtros ad teſtimonium provoco, cùm Jus noſtrum,

(1) *In Prochir. Jur. Can. tit. de homic.*
(2) *Synod. 3. de Sacerdot.*
(3) *In Can. Apoſt. ad 66.*
(4) *Orat. 1. n. 15. in fin.*
(5) *In expoſ. Ep. Nazian. ad Chlidoni.*
(6) *Ad Imp. Trapez. n. 17. ad fin.*
(7) *Epiſt. 8. ad Monach.*
(8) *Ad Jo. Cucocles. de Spir. S. proceſſ. n. 17.*
(9) *In c. tua nos. de homic.*
(10) *In d. c. ad audientiam. n. 3.*
(11) *d. §. 4. n. 3.*
(12) *d. tit. de homic.*
(13) *c. ad aures, de æt. & qualit.*
(14) *In d. c. tua nos col. pen. & fin.*
(15) *Conſ. 96. col. ult. l. 4.*
(16) *d. tit. de homic, in Prochir. Jur. Can.*
(17) *In Synod. 3. de Cleric.*
(18) *Ad Synop ad C. 22. Ancy.*
(19) *In Antirrhet. pro Mar. Epheſ. contra And. Coloſſ.*
(20) *In d. c. tua nos.*
(21) *d. titul. de homicid.*
(22) *In d. Antirrhetico.*
(23) *d. tit. de homic.*
(24) *In Synopſ. Nili ad d. C. 22. Ancy.*
(25) *De Canon. vi ad Can. Apoſtol. 66. Schol. 66.*
(26) *De Interpr. ad d. Can. 66. Apoſt.*

Digitized by Google

ſtrum, & quidem poſt grande diſſidium, poſt Schiſma terribile, quod patimur, conſtitutum, Margunianam ſententiam damnet. Audi, ſi libet, quid Lucas (27) Chryſoberges Byzantinus Antiſtes edicat. ἐπεὶ Κανών τις διορίζεται, μὴ πορίζεσθαι τοὺς ἱερωμένους τὰ πρὸς τροφὴν ἀπὸ πραγμάτων αἰσχρῶν, καὶ ἀτίμων, ἐζητήθη πολλάκις ποῖα ταῦτά εἰσι· καὶ τινὲς εἶπον, εἶναι ταῦτα, τὸ πορνοβοσκεῖν, τὸ καπηλικὰ ἐργαστήρια προΐστασθαι, καὶ τὰ ὅμοια· ὁ δὲ ἁγιώτατος πατριάρχης Κύριος Λουκᾶς, καὶ τὰ μυρεψικὰ, καὶ τὰ βαλανεῖα αἰσχροκερδῆ εἶναι ἔλεγεν, ὡς ψεύδους παραίτια· ἀλλ' οὐδὲ ἀρχιάτρους παρεχώρει γίνεσθαι τοὺς διακόνους, ἢ ἱερεῖς, λέγων ἀνένδεκτον εἶναι, τοὺς μὲν φαινολίων, καὶ στιχαρίων τὰ ἅγια μεταχειριζομένους, κοσμικὰς στολὰς ἐνδιδύσκεσθαι, καὶ μετὰ λαϊκῶν ἀνδρῶν, τῶν ἰατρῶν δηλαδὴ, συμπομπεύειν. *Quoniam Canon quidam ſtatuit, ne, qui ſunt ſacrati, quærant ex rebus turpibus, & vilibus victum, ſæpè quæſitum eſt, quænam ea ſint? Et alii quidem dixerunt, eas eſſe, lenonem eſſe, ac meretrices alere, cauponariæque tabernæ præeſſe, & Similia. Sanctiſſimus autem Patriarcha Dominus Lucas, unguentarias quoque officinas, & balnea turpis eſſe quæſtus dicebat, ut quæ mendacii quoque Cauſæ eſſent. Sed nec Diaconos, vel Sacerdotes fieri ſinebat Archiatros, dicens non eſſe ferendum, ut qui, cum Infulis, & caſulis ſancta tractant, ſæcularibus veſtibus induantur, & cum laicis viris, ſcilicet Medicis, incedant.*

(27) *In Jur. GR. Tom. 1. li. 3. ſent. Synod. li. 1. pag. 226. in ſentent. Lucæ tit. 13.*

IX. Habes ex his certiſſimis, manifeſtiſſimiſque contra Margunii mendacitatem, rectè cenſere Doctiſſimos Græcorum, qui ſententias Latinorum recipiunt, imò communi Eccleſiæ utriuſque ſuffragio ſubſcribunt, nec Jure noſtro, aut penes Nos unquam licuiſſe Sacratis hominibus Medicinæ, Artive Chirurgicæ navare operam; atque adeò, Clericum in Majoribus, Monachumve, tametſi peritiſſimè incidat, aut pharmacum miſceat, irregularem fore, ſi qua mors inde, ſive debilitas præter ſcopum ipſius accidat, poſt omnem diligentiam adhibitam. Id, quod tamen exiſtimo non abſolutè, & indiſcriminatim eſſe probandum, ſed tunc tantùm, cùm Clericus ipſe manu ſua ſecat, aut potum porrigit, ex quibus vel ex ſe mors ſequatur, vel, ut plerunque fit, ex accidente, licèt à Medico etiam diligentiſſimo neutrum prævideatur. Nam, ſi actus ipſe in mortem, debilitatemve non influat, cenſeo, nullam contrahi ſacram notam, licèt actus ipſe criminoſus ſit, quia contra Canones. Multa minutiora enucleanda hic eſſent, & quidem ex ipſis noſtris Authoribus, mirum profectò congruentibus in modum Latinorum ſententiis. Ea tamen ad Scopum meum ſupervacanea cùm ſint, omittenda duxi, hortatus interim Noſtros, ut quando Authorum noſtrorum ſcripta non ſuppetunt, quippe aut typis edita, & rara, aut manuſcripta & intra Bibliothecarum capſas, nidoſque tineis, blattiſque ſepoſita; quando prætèrea, tametſi Noſtrorum ſcripta ſuppeterent omnibus, ea adeò conciſè, ac jejunè res curioſè tractandas peragunt, ut vix intelligenda ſe proferant doctioribus; Latinorum Commentaria perlegant, atque inde ſibi parent rerum Sacrarum documenta, queis Eccleſiaſtica diſciplina more Majorum conſtituatur. Neque enim aliter fiet, ut priſcum Genti noſtræ Superi decus reſtituant, quam ſi ii, qui Sacras res gerunt, operam omnem ſcientiis impendant; quibus nimirum vel mediocriter delibatis, erit, ut multa corrigantur, quæ ex ignorantia peccamus, multaque intelligamus, quæ, cùm Græci ſint Juris, Nobis contingent noviſſima: cùmque Noſtra ſint, primo ingreſſu aliena videbuntur. Multa itidem, quæ à Noſtris neglecta propter incuriam, ſive quia nulla neceſſitas aderat, ex iisdem principiis, quæ palam communia utrique Eccleſiæ docuimus, ad Latinum inſtar revocabimus, futura tamen Græca, dum à Noſtris uſurpantur: & tantò magis Græca, quantò magis rationi, quæ poſt homines à ſiliquis, Caſiſque ad mitius pabulum, vitamque Politicam revocatos, Genti noſtræ maximè placuit, conſentanea.

X. Tale eſt, quod ſtatim exponimus, ab homicidio fortuito per privatum hominem perpetrato tranſgreſſi ad homicidium fortuitum *à perſonâ*, ut dicimus, publicâ factum. Eſt autem ea, quam *Perſonam* publicam dicimus, quæcunque ad Judicium pertinet criminale, ſive Judex, ſive accuſator, ſive teſtis, quibus adde Actorem, & Advocatum. Hi omnes, ſi qua mors ex Judicio contingat, homicidii fortuiti, hoc eſt non quæſiti, neque intenti, rei cenſentur, quòd videantur non ad pœnam tendere, ſed ad Juſtitiæ leges, aut cuſtodiendas, aut uſurpandas. Primò igitur Judex mortis, aut cædis membrorum ſententiam ferens, irregularis eſt, ſi Laicus, ne poſſit ad Ordines recipi, ſi Clericus, ne in Ordine ſuſcepto miniſtret, neu ad ulteriores adſpiret. Hanc ſententiam Latini ubique aſſerunt, quos referre non vacat, quippe innumeros. Plerorum ſyllabum vide penes (1) Covarruvias, & (2) Villadiego. Ex Noſtris idem (3) Prodromus docet his verbis: καὶ οἱ κριταὶ καταδικάζοντες θανάτῳ ἀπείργονται τοῦ κλήρου, καὶ τῆς ἱερατείας, ἀνδροφόνοι γὰρ οἱ τοιοῦτοι, εἰ καὶ μὴ ἔργῳ, ἀλλὰ τῇ ἐντολῇ, καὶ ἀποφάσει. *Et Judices ad mortem damnantes rejiciuntur à Clero, & Sacerdotio: nam hi homicidæ cenſentur, ſin minus opere, certè juſſu, & ſententiâ.* Quæ verba refert, ac laudat (4) Harmenopulus, confirmatque poſtremâ parte Taraſiani (5) Synodici, ubi hac ſuper re ſuffragium eſt multiplex, & graviſſimum Hyperbii Chalcedonenſis, Nicolai Heracleenſis, ac Nicephori Saſimorum Epiſcopi. Facit & ſententia Synodica (6) Conſtantini Chliareni Pontificis Bizantini, ubi Latronum interfectores Laici, ut ut juſtè eos occidiſſent, eodem modo ſacrâ cenſurâ plectuntur, καθὼς ἐπιτιμῶνται καὶ οἱ ἐν πολέμῳ φονεύσαντες, *quemadmodum puniuntur, qui in bello occiderunt*. Clerici verò ὁπωσδήποτε φονεύσαντες καθαιρῶνται: *quocunque modo peremerint, exauthorantur*. Unde manifeſtiſſimè conſtat Eccleſiæ utriuſque conſenſus, Judicem jubentem occidi, vel mutilari conſentis irregularem. Hoc tamen multis conatur impugnare (7) Margunius, ſed præſertim explicatione mirabili verborum Prodromi, quem refert, ac laudat: Ait enim illis ἐλέγχεσθαι τοὺς καταδικαστὰς, οὐ τοὺς δικαστὰς, quaſi verò δικάζειν *benè judicare*, καταδικάζειν *malè judicare*, quod attinet ab ipſum judicem, actum-

(1) *d. p. 2. §. 2. nu. 7. & ſeq.*
(2) *d. c. de percuſſore.*
(3) *De Interpret. ad d. Can. 66.*
(4) *d. tit. de homic.*
(5) *Extat apud Canonarchā̄ ? formul. Synodpænal.*
(6) *Juris GR. lib. 3. ſent. l. 1. pag. 210. Tom. 1.*
(7) *In d. Antirrhetico pro Marco.*

Digitized by Google

que judicandi ſignificaret, non verò id eſſet κατεδικάζειν, quod malè judicare de aliquo, ut refertur ad malum judicati, ſive damnare. Id, quod, ſi barbarus aliquis dixiſſet, ferendum eſſet, cùm Græcus, & Epiſcopus, & Photianorum Oraculum id dicat, quis non rideat dicti ignorantiam? Quis non ſtomachetur cavilli nequitiam, quæ ſexcentis Priſcorum ſententiis repugnat? Nam καταδικάζειν ſumi ſimpliciter, pro *damnare*, patet ex Diodoro Siculo dicente, κατεδίκασαν αὐτὸν πολλοῖς χρήμασι: *ut multam pecuniam erogarent, ſententia coegerunt*: & ex Baſilio: θανάτῳ καταδικάζειν: morte damnare, & Luciano καταδικάζεται θανάτῳ, morte damnatur, & Herodiano καταδικάζειν ἑαυτοῦ θάνατον, *ſententiâ ſe ſuâ morti addixit*: Et Philone μηδετέρῳ μέρει ἐξ ἴσου καταδικασθέντος: quos ad id refert benemeritiſſimus linguæ noſtræ Jacobus (8) Billius, Conſtat idipſum apertiùs ex Etymologia, & analyſi verbi ipſius, Scilicet ex hac καταδικάζειν non eſt, niſi per inſertam conſecutionem malè judicare; vi ſuâ ſignificat judicare contra, quod ad bonum æquè, ac ad malum judicium pertinet. Hinc verbo huic caſus ex obliquis primus ſubjicitur, non gratiâ ſui, ſed propter eam, qua componitur, præpoſitionem, cui, cùm ſignificat contra, is caſus debetur, quare, cùm mos nobis ſit dicere δικάζειν τινὰ, cùm addimus τὸ κατὰ, rectè dicimus, καταδικάζειν τινός. Adeò cum ipſa verbi vi conſideratâ cum Grammaticis, nedum cum Juriſperitis, ſententia Margunii pugnat.

(8) In Elocut. Græcis. dictio. damno,

XI. Sed eſto hoc imperitiæ, quam communem Margunius habet cum cæteris Photianis; illud mendacitatis, malignitatiſque ipſi propriè eſt, quòd ſententiam ſuam Latinis impudenter affingit, (1) ſubdens, καὶ αὐτοὶ δὴ οἱ πνευματομάχοι ταῦτα νομίζουσι πολὺ σκληροτέρους τοὺς ἐν ἱερᾷ θρησκείᾳ κριτὰς ἔχοντες, ὥστε καὶ δικάζειν πρὸς θάνατον τοὺς αἱρετικοὺς, καὶ εἰς πυρὰν διδόναι, ὅπερ οὖν ἄγριον τις αὐτῶν σύνοδος κατεπράξατο, πυρὶ κατακαυθῆναι κελεύσασα καλὸν, καὶ ἀθῷον ἄνδρα, καὶ αὐτῇ ἀσφαλὲς πιστεύσαντι δημοσίᾳ ὑπισχνουμένῃ. *Et ipſi Spiritus Sancti hoſtes hæc cenſent, multo crudeliores Sacræ ſectæ Judices habentes, ut & morti adjudicent hæreticos, & flammis tradant. Id, quod ſæva quædam eorum Synodus præſtitit, igni addicto, & flammis in cineres reſoluto Viro bono, & innoxio, qui ei publicè ſpondenti ſecuritatem ſimpliciter nimis crediderat.* Hæc amarus Margunii animus, quibus nihil mendacius eſſe poteſt. Etenim Latini communem Eccleſiæ utriuſque ſententiam religiosè ſecuti, non ſolum Judicem, ſi laicus damnet ad mortem, ab Ordinibus arcent, verùm etiam irregularem cenſent, etiamſi nullam ferat ſententiam, ſi tamen reum ei carceri mancipet, in quo pædore, ac ſitu confectus oppetat mortem, quemadmodum tradunt Guillelmus (2) à Monte Lauduno, (3) Ananias, (4) Abbas, (5) Soccinus, (6) Antoninus, Joannes (7) Bernardus Diaz, & alii. Nec falſa minus, quæ addit de Sacris Judicibus, quo ſub nomine Quæſitores Sacros ſugillat. Nam hi neminem unquam ad ſupplicium juſſere duci, aut jubent; ſed hæreſis reos, damnatoſque, & pœnæ ſacræ addictos laico judici tradunt rogantes, ne qua membri eos cæde, aut morte afficiat. Id, quod omnibus Eccleſiaſticis judicibus uſuvenit, cùm poſt exauthorationem damnatos pœnis Eccleſiaſticis homines laicorum Judicum poteſtati relinquunt, quemadmodum toti Europæ notiſſimum eſt, & referunt omnes relati per (8) Covaruvias, videndum ad penitiorem rei notitiam, quam in præſentiarum omitto, quippe ad rem noſtram prorſus inutilem. Abunde enim ex dictis conſtat, Latinos judices Sacros capitis damnare neminem, qui reos, damnatoſque à ſe prorſus rejiciunt, ni dicas & patrem, qui domo filium ejicit graviſſimorum criminum reum, ſi filius capiatur à Judice, & ex illis criminibus morte multetur, mortis filio irrogatæ reum eſſe.

(1) In d. Antirrhetico pro Mar. 19.

(2) In Clem. 1. de pœnit. & rem. (3) In c. de cætero col. ult. de homic. (4) In c. ad audientiam. de crim. falſi.

(5) In d. c. ad audientiam de homicid. (6) 3. p. tit. 28. c. 2. §. 3. (7) In Pract. crimin. c. 139. (8) d. §. 5. n. 7.

XII. Eodem modo cædis immunes cenſendi ſunt Latini Clerici, quicunque laica juriſdictione funguntur, ſi criminalem cauſam judici laico committant, ut ad normam juſtitiæ ſententiam ferat. Etenim Delegatus, cauſâ cognitâ, ſi capitis reum damnet, non propterea Delegans erit irregularis. Cujus ea ratio eſt, quoniam animus Delegantis ſiſtit in eo, quod delegat, atque in cauſâ, quam delegat, non autem in iis, quæ ſequuntur ex utroque, vel alterutro. At Delegans juriſdictionem delegat, & ad juſtitiæ uſum delegat: in his igitur ſiſtit, neque ulteriùs progreditur. Quapropter utrunque illi imputabitur, non verò quod ex utroque, vel alterutro ſequitur. Hæc ratiocinatio pendet ex veritate Propoſitionis, quam fortaſſis Photianorum Stupiditas inficiabitur. Sed oſtenditur vera ex abſurdo, quod ſequitur, ſi falſam dicas. Nam, ſi qui dat poteſtatem, vellet, &, ut ajunt, intenderet ultra id, quod dat, & cauſam dandi, quiquid ex utroque, vel alterutro ſequitur, Deus, qui omnipotentiam homini ſuam dat, ut ea ex arbitrio utatur, ut certum eſt, quandoquidem ſine Deo nihil poſſumus, cujus poteſtate agimus, quidquid agimus, & (1) *in quo vivimus, movemur, & ſumus*; Deus, inquam, qui libertati hominis poteſtatem dat ſuam, vellet, &, ut ajunt, intenderet, quidquid ex poteſtate illa, ejuſque Actu liberrimè ſequitur: cùmque ſæpe ſequatur peccatum, Deus peccatum intenderet, quod abſurdum, impium, atque deteſtabile dogma ſi admittat Margunius, ſimilis erit Gregorio Theologo ſuo, Palamæ nimirùm, de natura Numinis impiè multa commento. Hinc liquidò patet, per quantam calumniam de Sacroſancta Conſtantienſi Synodo mentiatur, quæ Joannem Huſz & hæreticum, & in hæreſim, quam ejuraverat, iteratò lapſum, atque damnatæ jam hæreſi pertinaciùs adhærentem damnavit quidem ſacrâ ſententiâ, pœniſque Sacris addixit, non morti. Eam illi poſt condemnationem ſacram Curiæ Principis tradito, more, modoque ſuperiùs explicato, laica ſententia profani judicis intulit juſtè, ne vivo hoſte veritatis acerrimo in grande, præſenſque periculum adduceretur Orthodoxa religio, quam vera illa Sapientia afflat, (2) *per quam Reges regnant, & legum conditores juſta decernunt*. Neque hæc aut eruditionis abſtruſæ, aut non omnibus obvia. Acta ſunt Conſtantiæ ſæculo XV. inſpectante Orbe Terrarum univerſo. Scripſere de illis poſt plurimos Theodoricus (3) Niemus, & Joannes (4) Cochlæus notus ipſi Margunio. Nam eum, licèt λατινόφρονα, & addictiſſimum Vaticano, laudat, & accuratum, doctumque

(1) Act. c. 17. nu. 28.

(2) Prov. c. 8. n. 15.

(3) In Vita Joann. XXIII. (4) In hiſt. Huſſit. lib. 2.

que appellat in libello, quem vernaculâ linguâ noſtrâ poſtremum conſcripſit; ut planè mirabile ſit, ſi Joannem Huſz appellet καλὸν, ἢ ἀθῶον ἄνδρα, *bonum, & innoxium virum*, cujus ter denos errores horrorem Græcis facturos, imò & Photianis ipſis, ſi nonum, & vigeſimum ſeptimum excipias, OEcumenica (5) Synodus deteſtata eſt. At, inquit, fidem fecerat Synodus homini miſerrimo, ſecuritatemque promiſerat, quem tamen mox nullà promiſſorum habità ratione damnavit. Quid? Unde habet Margunius datam Hæretico à Concilio fidem? Nunquam id nobis ipſe probabit: Blateret licèt Lutherana lingua, & Calviniana ululet rabies, id nobis nunquam probabit. Si quid probri ex fracta fide ibi fuit, id Sigiſmundo Cæſari ſcilicet imputandum erit, qui fidem dedit, non verò Synodo Sacroſanctæ, quæ eam fidem nec dedit, nec dare poterat. An judex ad judicium acerſens fidem daret de non damnando? Igitur hæc fracta fides non eſt Concilio aliquatenus imputanda; imò nec Cæſari ipſi, ut doctè (6) Cochlæus, & ex hoc Odoricus (7) Rainaldus oſtendit. Neque enim fidem Huſſo dederat Cæſar, niſi addita conditione, ſi damnatus reſipuiſſet. An putas impletam conditionem ab eo, qui damnatus OEcumenicam Synodum dolo malo decipere auſus eſt? Iterum ergo damnatus eſt ille, quemadmodum decebat, à Concilio, quippe relapſus in hæreſim, quippe deploratæ fidei, perditæque homo nefarius, tradituſque Cæſari, ut cum eo ex legibus ageret: Quem ſcilicet religioſiſſimus Princeps piis flammis abſumpſit vivum, ut Apoſtatam, ut fugitivum, uti deſertorem ejus fidei, quam, recantatis erroribus ſuis, receperat, mox exuerat, eamque perditum ibat, ſi licuiſſet, & ni retractus à fuga ignibus illis, queis exarſit publicè, docuiſſet, verum eſſe, quod (8) Paulus aſſeruit dicens; *Deus non irridetur*, ſive in ſe ille conſideretur, ſive ut repræſentatur à Principe.

(5) *Conſtan. ſeſſ. 15.*
(6) *d. li. 2. hiſt. Huſſit.*
(7) *In Annal. ad ann. Chriſti. 1415. nn. 32. & 33.*
(8) *Ad Galat. c. 6. n. 7.*

XIII. Sic rejecto Margunio conſtitutiſſimi Juris eſt, Judicem ſanguinis nec admittendum ad ſacra Miniſteria, ſi laicus; ſi Clericus ſit, irregularem fore. Idem dicendum de teſte in cauſa itidem ſanguinis. Nam, ſive Clericus, ſive laicus, irregularis erit, etiam ſi edicat, atque profiteatur, ſe pœnam nolle, cùm pœna mortem infert, aut membra mutilat. Et de hoc reipſa Noſtri ſingillatim nihil certum conſtituere, fluit attamen & hoc ex eorundem principiis. Etenim, cùm poſt (1) Prodromum, (2) Ariſtenum, (3) alioſque, quos congerit (4) Diplovatacius, Harmenopulus (5) dicat: ἁπλῶς οὐδεὶς συνεργῶν θανάτῳ ἤτ' ἐν δίκῃ αἵματος ἄξιος ἱερατείας κατὰ τοὺς κανόνας νομίζεται. *Simpliciter nemo aliquid, quod ad mortem hominis, aut ſanguinis judicium ſpectat, agens dignus ſacerdotio juxta Canones cenſetur*: cùmque teſtis, quidquid edicat, ſi de crimine, & in crimine, teſtimonium ferat, aliquid agat, quod ad mortem hominis, & judicium ſanguinis ſpectat; ſequitur ex principio à nobis præjacto, eum fore irregularem. Adſtipulantur Latini communi ſuffragio, ut poſt (6) Gloſſam notat (7) Felinus, & (8) Abbas, tradiditque accuratiſſimè (9) Crotus. Quòd verò hi Doctores Latinæ Juriſprudentiæ lumina eandem aſ-

(1) *de Interpret. ad d. Can. 66. Apoſtol.*
(2) *In Nomoc. ad Can. Apoſt.*
(3) *Ad Can. 66. & in reſp. ad Epiſcop. Cypri.*
(4) *In Synopſ. Juris Græc. tit. de homic.*
(5) *In Prochir.*

ſertionem producant etiam ad accuſatorem, non iis dumtaxat tribuendum eſt. Id Noſtrorum eſt etiam, è quorum communi principio; quod nuper tot authoribus comprobatum præjecimus, ſequitur, etiam accuſatorem, ſi accuſationi mors rei, aut membrorum damnum accedat, irregularem fore: nam & is morti hominis, damnoque membrorum cauſam aliquam ſufficit, ut palam eſt. Præterea, ſi ex Noſtrorum ſententiâ, Judex, quamquam juſtè agat, ex allegatis, & probatis mortis ſententiam ferens, irregularis tamen eſt, potiori jure eandem notam contrahet accuſator. Etenim Judex cogitur ſententiam dicere, Juſtitiæ quippe miniſter eſt, cui ex officio plectenda ſunt crimina; contra accuſator poteſt accuſationem omittere ſemper, ſæpe clementer omittit; ut cùm ex neceſſitate illi aliqua, huic ex libertate nulla ſuppetat excuſatio. Hæc ſuperſint, ne mihi ſtomachum creent ex Noſtris ii, qui auribus meis ſæpe hæc occinunt. Utantur hoc Jure Latini; Noſtra hæc Eccleſia non adeò minuta conſiderat. Quid non conſiderat, quæ Nobis ea principia palam conſtituit, unde hæc neceſſariò deducuntur? Ariſtonis effatum eſt penes Platonem à (10) Planude relatum, Naturam nobis omnes dictaſſe ſcientias, quæ ſcilicet eorum principia naſcentibus indidit, unde pedetentim acies mentis progrediens concluſiones elicit omnes, quæ illis nimirum principiis continentur. Quare & (11) Platonici addiſci novum quidpiam negavere, quippe diſciplinâ non ſcientiam, ſed memoriam excitari: Inſitas namque unicuique noſtrûm ſcientias omnes: doctos nos gigni, & ex alvo matris palliatos Philoſophos egredi; Socratem in cunabulis æquè ſapientem fuiſſe, ac epotâ cicutâ, cùm diſputaret in carcere: Ulyſſem, poſtquam πολλῶν δ' ἀνθρώπων (12) ἴδεν ἄστεα, καὶ νόον ἔγνω:

—Mores (13) hominum multorum vidit, &
Urbes,

non doctiorem habitum, ſed memorem magis. Quæ omnia ridenda prorſus, & inepta erunt, ni de principiis ſcientiarum intelligantur, quibus à Naturâ receptis, non reipſà ſcimus omnia, ſed ad omnia cognoſcenda perapti ſumus. Siquidem Natura in ipſis principiis nos omnia docuit ſummatim, more Præceptorum maximorum, qui κατὰ συντομὴν plurima paucis docent. Adeò verum eſt, eum, qui principia conſtituit, quidquid è principiis neceſſariò venit, protinus conſtituere, ut ei, qui minutiora hæc, quaſi barbara ſpernit, uti barbara & illa principia ſpernenda ſint, è quibus hæc minutiora deſcendunt. Quæ tamen principia ita Noſtra penitùs demonſtravimus, ut, qui barbara dixerit, is, quid ſcripſerit Græcia, quid ſentiat, prorſus ignoret.

Jur. Can. titul. de homic.
(6) *In c. 1. 51. diſt. & in c. teſtimonium. 11. q. 11.*
(7) *In c. poſtulaſti de homic. & in c. de cætero de teſtib.*
(8) *In d. c. de cætero col. 1.*
(9) *In Tract. de teſt. p. 2. n. 69.*
(10) *In Adag. centur. 5. n. 69.*
(11) *Plut. de Placit. Philoſoph.*
(12) *Hom. Odyſſ. à verſ. 3.*
(13) *Horat. de art. Poet. verſ. 142.*

XIV. Illud tamen in re, de qua agimus, utiliter adnotandum eſt, eum, qui accuſat de injuriâ ſibi illatâ, evaſurum irregularitatis notam, ſi, cùm diem dicit, in ipſo judicio edicat, à ſe minimè peti eam debiti criminis vindictam, quæ damnum membrorum, aut mortem hominis inferat. Tradit hoc, poſt Noſtros relatos à (1) Diplovatacio, Jus (2) Pontificium, docentque Latini Juris Interpretes cum Joanne (3) Andrea, (4) Abbate, (5) Soccino, & (6) Felino.

(1) *d. tit. de homic.*
(2) *In c. 2. de homic.*
(3) *In d. c. poſtulaſti.*
(4) *Ibid.*
(5) *In d. c. ad audientiã. n. 54.*
(6) *In d. c.*

Id,

Id, quod adeò verum eſt, ut accuſantem excuſet, licèt is ſciat, Judicem non auditurum, exauditurumque ea, quæ accuſator edixit, ſed proceſſurum ad pœnam ſanguinis. Addit (7) Covarruvias ex (8) Franco, & (9) Joanne Vanchelo, atque (10) Soccino, idipſum verum eſſe, tametſi accuſator reum ipſe capiat, detineat, & judici tradat. Porro dixi, hæc rata eſſe in eo, qui reum quempiam facit de illatâ ſibi injuriâ, quod (11) Felinus protendendum cenſet ad eum, qui pro injuria propinquis illatâ poſtulat, quod tamen intellige, ſi injuria illata ſit propinquis, qui ſunt in poteſtate accuſatoris. Imò & ad eum idipſum producendum, qui præcogitatum facinus, ac meditatum Scelus in proximos, aut grave Reipublicæ damnum accuſat, cenſent (12) Cajetanus, & (13) Navarrus ante (14) Covarruvias, quorum tamen Opinioni minimè acquieſco, quòd ea ex receptis utrique Genti principiis non fluat. Proptereà enim actus edicendi ſuperiùs deſcriptus accuſatorem excuſat, quòd ille accuſator videatur cedere Juri ſuo circa vindictam, ac proinde nihil conferre ad ſententiam ſanguinis mutilaturam, aut occiſuram. Contra accidit, cùm quis poſtulat criminis in proximos, aut in rempublicam præcompoſiti, tunc enim, cùm ipſe juri vindictæ, pœnæque cedere non poſſit, quippe quorum ceſſio ad proximos, & ad rempublicam pertinet, etiam poſito actu illo edicente, ad ultionem, quæ ſecutura eſt, aliquid conferre videtur. Quare mihi ſtanti à principiis utrique Eccleſiæ communibus contra proximè propoſitam ſententiam, dicendum exiſtimo, eum accuſatorem ab Irregularitate liberum minimè fore, niſi fortè illa ſententia eum in ſenſum accipiatur, ut accuſatori cùm grave damnum proximi accuſatione præcavet, denunciatione ſecretâ ad *correctionem*, uti dicimus, *extrajudicialem* inſimulet reum non puniendum, ſed coercendum, ne damnum inferat proximo. Tunc enim exiſtimo delatorem irregularem non fore, quidquid inde ſequatur: quemadmodum eundem immunem cenſeo, cùm damnum reipublicæ delatione præcavet, ſi ſimul & judici delictum deferat, & moneat reum, ut fugiat. Quo ſimul præſtito, nullo modo ad rei mortem aliquid confert, quam reus ſibi ſcilicet imputet, ſi monitus haud ſibi conſuluit. Hæc dixi contra tantos viros, quorum Commentariis perpetuo utor, non ſtudii, aut gloriæ causâ captandæ ex novitate, quam ſanè in diſciplinis Moralibus odi, ratus eo collimandum, ut mores venerabili Antiquitati congruant, nec à Sapientum ſententiis deflectant: Sed ut Græci noſcant, me non adeò Latinorum Opinionibus addictum, ut eas non eligam, quæ magis congruunt illis, quæ piè, doctèque tradita ſunt à Noſtris, quorum Gloriæ ſtudeo, quorum Sapientiam veneror, gnarus, quidquid laudis Græciæ meæ uſquam obvenerit, à me alienum nunquam fore, qui Græcus ſum, Græciſque adnumerari glorior. Græcis inquam, non Photianis, nam hos, utpote Schiſmaticos, prorſus à Græcis diverſos dico, acriter declamaturus in eos, qui Græcos ſchiſmaticos appellant, exclamaturuſque: nec ſunt, nec unquam fuere Græci Schiſmatici; ſunt, fueruntque inter Græcos Schiſmatici.

poſtulaſti.
(7) *In d. p. 2. §. 5. n. 4. verſ. 9.*
(8) *In d. c. 2. de homicid.*
(9) *In d. c. 2.*
(10) *In d. c. ad audientiam n. 52. & ſeq.*
(11) *In d. c. 2. de homic.*
(12) *In 2. 2. qu. 33. art. 7.*
(13) *In c. ſiter verba 11. q. 3. coroll. 55.*
(14) *d. §. 5. n. 4.*

XV. Horum quibuſpiam mirari contigit, quòd Latini cauſarum Patronos, ſive Advocatos irregulares cenſent, cùm Margunius ſcribat, non aliunde aptiores adſumi Sacerdotes, quàm ab Advocatis. καὶ τοῦτο μὲν, (1) ait, οἱ θεῖοι διδάσκαλοι, καὶ θεοφώτιστοι πατέρες διετράνωσαν, τούτους τὸ πλεῖστον καθιερῶντες· καὶ δικαίως μενοῦν· ἡ γὰρ συνηγορία καλὴ, καὶ οὐκ ἀπαγορευθεῖσα τοῖς κληρικοῖς· περὶ οὗ ζήτει τὰ συνοδικὰ τοῦ πατριάρχου Λουκᾶ. *Et hoc quidem divini Magiſtri, ac divinitus illuminati Petres declaravere, hos (ſcilicet Advocatos) plerunque ſoliti ſacerdotio inſignire. Jure ſanè, nam advocandi munus bonum, neque vetitum Clericis, de quo vide Synodica Lucæ Patriarchæ.* Ita Margunius, cui tamen quis credat? aut unde tanta in Photianis amentia, ut prius Latinorum ſententias damnent, quàm noverint? Adſumptos à Patribus plerunque ad ſacros Ordines cauſarum Patronos, mentitur Margunius. Unde enim hoc nobis probat? Quos profert teſtes ſolemniſſimi illius τὸ πλεῖστον, *plerunque*? Advocatos ad Sacra ſtatim recipere, nunquam in Græcia licuit. Gradatim ibatur, iturque ad ſacros Ordines, ut à Minoribus, nec ſacris eundum ſit illi, qui vult ad ſacros, & ſuperiores aſcendere. Pudet me hoc iterum confirmare, quod Noſtri teſtantur relati ſecundo (2) Reſponſo, videnduſque à Noſtris ignotus Photianis Canon OEcumenicæ (3) Synodi VIII. imò integer libellus (4) Allatii, ubi de hoc ſæpè, & hoc iterum, iterumque confirmat. Deinde ne adſumptos quidem ad Clerum plerunque à Majoribus noſtris Advocatos, probabit Margunius. Nam mihi evolventi monumenta hiſtoriarum noſtrarum nullus advocatus occurrit ad Clerum adſcitus præter unum Chyſoſtomum, de quo id teſtatur (5) Iſidorus Peluſiota. At demus & hoc Photianis, receptos ad Sacra plerunque cauſarum Patronos, an proptereà male hos Latini ab Ordinibus abigunt, cùm in causâ ſanguinis adverſus reum accuſatori patrocinium præſtant. Imò optimo jure. Nam irregulares ſunt, ſi membrorum cædes, vel mors rei ſequatur, tametſi edicant, ut ſupra deſcripſimus. Notant hoc omnes Latini cum (6) Joanne Imolenſi, notaruntque ante Latinos Græci cum (7) Balſamone, (8) Blaſtario, (9) Hierotheo, (10) Nilo, ad cujus Synopſim (11) Coreſſius hos omnes laudans ſic tandem conficit. ἐξαιρέτως δὲ οὗτοι οἱ ἀοίδιμοι, καὶ περιβόητοι κανονικῶν διατάξεων ἐξηγηταὶ ταῦτα περισκοποῦσι, καὶ διδάσκουσιν ἐρανιζόμενοι τοῦ κινδύνου, ᾧπερ ὑπόκεινται οἱ κληρικοὶ ἔστιν ὅτε συνηγορεῖν τετολμηκότες. οἶδα δὲ, ὅτι πρόφασιν ἑαυτοῖς καταρτίζουσι τὸ δοθὲν παρὰ τοῦ πατριάρχου Λουκᾶ πρὸς συνηγορίαν θέλημα διακόνῳ. μάτην δ᾽ ὅμως, καὶ ἀβελτέρως. τὸ γὰρ θέλημα τοῦ Λουκᾶ συγκατάβασιν ἄν τις εἴποι κατὰ καιρὸν δοθεῖσαν, καθὼς ὁ Βαλσαμὼν ἐρωτηθεὶς ἀπεκρίθη. καὶ ἄλλως τὸ σύγγραμμα οὐδὲ συνοδικόν ἐστιν, οὐδὲ τὰ διωρισμένα τοῖς πατράσι καθαιρεῖ, ὅθεν καὶ τῷ ἔθει αὐτοῦ ἠφανίσθη, καθάπερ εἰδέναι ἔστι, καὶ μαρτυροῦσιν οἱ προειρημένοι. *Peculiariùs autem hi clariſſimi, ac celeberrimi Canonicarum Conſtitutionum Interpretes hæc perpendunt, ac docent reſpicientes periculum, cui ſubjecere ſe ipſos Clerici aliquando auſi poſtulare. Novi verò, quoſdam*

ſibi

(1) *In. d. Antirrhet. pro Marco.*
(2) *Sect. de Interſtitiis.*
(3) *Can. 5.*
(4) *De Interſtitiis.*
(5) *Lib. 1. Epiſt. 42.*
(6) *In c. 1. de poſtulan.*
(7) *In d. Can. 82. Apoſt. & in reſpõſ. ad Epiſc. Cypri.*
(8) *In cõp. Syntag. ad Can. 66. Apoſt.*
(9) *In Collect. ad d. Can. 66.*
(10) *Ad d. Can. 66.*
(11) *Ad Synopſ. in Can. 22. Ancyr. Schol. 13.*

Digitized by Google

ſibi parare excuſationem ex licentiâ data per Patriarcham Lucam ad patrocinium cauſarum Diacono. Fruſtra tamen, & inconſultò. Nam licentiam Lucæ indulgentiam quis dicat ad tempus factam; quemadmodum Balſamon interrogatus reſpondit: & cæteroqui Decretum illud neque Synodicum eſt, neque derogat conſtitutis per Patres: Quare & ipſa conſuetudine obſolevit, ut videre eſt, & præfati teſtantur.

XVI. Ex quibus manifeſtum eſt, nihil prodeſſe Margunii ſcitis decretum Lucæ Chryſobergæ, quando id neque conſuetudine receptum eſt, nec leges latas circa id ipſum abrogavit. Quod ſi verum eſt, quid apertius, quàm Jure noſtro abſtineri Clericos, Monachoſque patrocinio cauſarum? Lege, quod graviter decrevit Joannes ille (1) Xiphilinus, cujus laus eſt in Dionis Epitome. Hæc leges. Μηνὶ φεβρουαρίῳ, ἡμέρᾳ τρίτῃ. ἐπινεμήσεως η΄. πολλοὺς τῶν ἐκκλησιαστικῶν, καὶ μοναχῶν καθορῶντες ὑποθέσεις ἀλλοτρίας ὑποδυομένους, καὶ ὑπεραγωνιζομένους τῶν δικαζομένων ἐν πολιτικῷ, καὶ ἐκκλησιαστικῷ δικαστηρίῳ· ἀλλότριον τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνηθείας, καὶ τῆς τῶν νομίμων ἀκριβείας τὸ πραττόμενον κρίνοντες, διοριζόμεθα, μηκέτι τὸ λοιπόν, μήτε μοναχόν, μήτε τινὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀλλοτρίας ἀγωγὰς ὑπεισερχόμενον ἐν δικαστηρίῳ, συνηγορεῖν. ἐργολαβία γὰρ ἄντικρυς τοῦτο, καὶ οὐκ ἄν τις τοιοῦτό τι διαπραττόμενος τὴν ἀπὸ τῆς ἡμῶν μετριότητος ἐπιτίμησιν διαφεύξεται. πλὴν εἰ μὴ ἐκκλησιαστικῆς ὑποθέσεως οὔσης κελευσθείη παρ' ἡμῶν ὑπεραγωνίζεσθαι θατέρου μέρους τῶν δικαζομένων· τηνικαῦτα γὰρ ἕξει σὺν τῷ ἀμέμπτῳ καὶ τὸ ἀνεπιτίμητον· τὸ δὲ παρὸν σημείωμα ἀναγνωσθῆναι δέδοκται καὶ πᾶσι τοῖς πολιτικοῖς δικασταῖς, ἵνα ἐντεῦθεν εἴδησιν λαβόντες τοῦ ἡμετέρου διορισμοῦ, μὴ προσδέχωνται τοὺς τοιούτους εἰς τὸ ποιεῖν ὅλως συνηγορεῖν. *Menſe Februario, die VI. Feria III. Indictione VIII. Cum multos Eccleſiaſticos, & Monachos videamus alienas cauſas ſubeuntes, & pro eis decertantes, qui in Civilibus, vel Eccleſiaſticis judiciis litigant; alienum ab Eccleſiaſtica conſuetudine, & legum gravitate, quod fiebat, judicantes, ſtatuimus, ut nemo deinceps nec Monachus, nec ullus Eccleſiaſticus alienas cauſas ſuſcipiens in judicio defendat. Id enim eſt apertè mercenaria opera. Et nemo tale quid agens noſtræ moderationis ſupplicium effugiet, præter quàm ſi fortè, cùm ſit cauſa Eccleſiaſtica, à nobis jubeatur alterutrius litigantium partis defenſionem ſuſcipere. Tunc enim, præter quàm quòd erit reprehenſionis expers, in pœnam quoque non cadet. Præſens autem edictum omnibus, etiam civilibus judicibus, legi juſſum eſt, ut cùm noſtri Decreti ſcientiam habuerint, eos omnino non admittant ad ullorum cauſas agendas.* Conſona decrevit & ille ipſe Lucas Chryſoberges, cujus authoritate Margunius ineptias ſuas nititur confirmare; nam in (2) Edicto lato menſe Decembri, die VIII. feria II. Indictione VI. graviſſimis verbis interdicit Clericis negotiis omnibus ſæcularibus, ex (3) illis οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν, *nemo poteſt duobus dominis ſervire.* Ex quo tamen ſequitur, interdictum eſſe Clericis patrocinio cauſarum, quod certè laicum negotium eſt. Adeò falſum eſt, permitti Clericis Advocati munus; quod tamen, ut ajebam, ſi dares, non tamen quidquam officeret cauſæ, quam agimus; quando, quocunque modo aſſeras, licere Clericis, adeſſe Actori, aut reo in judicio civili, non tamen in criminali, cùm cauſa Sanguinis actitatur. Id enim omnino vetitum eſt: quo fit, ut ſi quis patronum ſe in cauſa ſanguinis præbeat accuſatori, irregularis cenſeatur ſive Clericus, ſive Laicus, ſi eâ in cauſa damnum membrorum irrogetur, aut mors. Cujus ea ratio eſt, quia confert aliquid ad pœnam etiam præmiſſo edicendi actu, qui erit inutilis, quando oppoſitum ipſo patrocinio ſuo procurat; inducitque oratione Judicem ad pœnam, cujus proponit meritum, ex quo in judice oritur pœnę inferendæ obligatio, aliquando etiam neceſſitas. At verò is, qui operam aliquam confert ad mortem hominis, aut membrorum damnum ex communi Noſtris, Latiniſque ſententia amovendus à Clero eſt: ergo & ex communi Gentis utriuſque ſuffragio, is, quem deſcripſimus Advocatus ab Ordine removebitur.

XVII. Neque enim Latini patronos Cauſarum omnes ab Ordinibus arcent. Quod ſi dicant Photiani, eos imperitiæ arguent ſcripta omnia Latinorum, penes quos Laici patroni cauſarum civilium nullâ notâ ſacrâ multantur: imò nec omnes Patroni criminalium etiam in cauſa ſanguinis, ſi laici ſint. Nam advocatus Rei ita immunis cenſetur Irregularitatis, ut etiam, non præmiſſo actu illo edicendi, minimè cenſeatur ex morte, aut damno membrorum accuſatoris ineptus ſacris Ordinibus, ſi fortè Accuſator ejus eloquentiâ victus appareat Sycophanta, pœnæque talionis ſubjiciatur. Docent hoc cum cæteris (1) Abbas, atque (2) Villadiego, idemque Noſtris inſinuat ratio ex prę-jacto communi principio religiosè deſcendens. Defenſor enim ex naturâ ſuâ non eſt ad læſionem, offenſionemque; neque patrocinium Rei, aut laico Patrono vetitum eſt, aut tendit ad pœnam, atque adeò ad eam nihil confert. Quâ ratione neque reus, cùm ſe ſe tuetur, huic notæ, qua de agimus, obnoxius eſt, ſi fortè delator victus pœnâ talionis damnetur. Hæc ex communi ſententia, quæ tamen cautiùs circumſcribes ita, ut ſi Clericus contra jus vetans utrique Genti, ut nuper oſtendi, commune, patrocinium impendat reo, irregularis ſit ex morte, vel debilitate accuſatoris pœna Talionis multati: Dabat enim operam rei minimè licitæ, conferentique admodum ad mortem, & pœnam ſanguinis, ſaltem plerunque. Idem dicendum de reo victore, ſi petat accuſatorem victum puniri, quin ante omnia edicat, ſe nolle mortem ipſius, membrorumve damnum, neutrumque petere. Nam hæc ſi omitat, omnino erit irregularis propterea, quòd tunc Actor evadit, agitque id, quod rectà, palamque mortem hominis, debilitatemve depoſcit.

(1) *In Jure GR. Tom. 1. Sent. Synod. lib. 1. inter Sent. Jo. Xiphilin. titul. 3. pag. 214.*

(2) *d. lib. 1. Sent. Synodal. in Sent. Lucę tit. 2. pag. 220.*

(3) *Mat. c. 6. n. 24.*

(1) *In c. 1. de poſtul. & in c. ſententiā ſāguinis. ne Cler. vel Monach.*

(2) *d. c. de Percuſſore.*

Digitized by Google

S E C T I O VIII.

De Homicidio neceſſario.

S U M M A R I U M.

I. *Duplex neceſſitas actus, & ex utraque occidentem excuſari, authoritate Latina, & Græca, præſertim Prodromi, comprobatur.*
II. *Authoritas Prodromi explicatur præjactâ regulâ, quâ conſtituitur, occiſorem privatum repelli ob culpam, publicum ob notam, undè confirmatur, occidentem ex neceſſitate non repelli.*
III. *Refellitur dicacitas Coreſſii, cujus dictum notatur ut ignorantiâ, & mendacitate plenum.*
IV. *Explicatur decretum Conſtantini Chliareni, & decernitur, furioſum, ſi occidat, non eſſe irregularem.*
V. *An Ebrius occidens excuſetur? Hujus quæſtionis pars affirmans proponitur, ubi multa de ebrietate.*
VI. *Proponitur pars negans.*
VII. *Reſolvitur quæſtio, decerniturque, quando Ebrius occidens irregularis cenſendus ſit.*
VIII. *An dormiens fiat irregularis ex homicidio patrato inter dormiendum? Oſtenditur non eſſe, & apponitur dicti limitatio.*
IX. *An non ſolitus in ſomno furere, ſi ex præconceptâ in hoſtem ira, dum vigilat, occidat dormiens, irregularis ſit? & an peccet, qui fluxum ſeminis in ſomno patitur? ubi refellitur Coreſſii Calumnia.*
X. *Homicida ex neceſſitate defendendi ſe ſe non eſt irregularis, ſi ſe defendat cum moderamine inculpatæ tutelæ.*
Inferuntur aliqua ad praxim.
XI. *Non excuſatur ab Irregularitate, ob dedecus fugæ, qui occidit, cùm poſſit fugere. Neque is, qui ad tutelam patris, vel propinquorum occidit, niſi & ipſe periclitetur. Denique neque qui occidit ad tutelam bonorum.*
XII. *Si defenſioni bonorum miſceatur etiam tutela perſonæ, homicidium non imputatur ad irregularitatem.*

I. HActenus abunde de iis, qui ab Ordinibus arcendi ſunt ex homicidio fortuito, ſeu caſuali, videndum nunc de illis, qui homicidium perpetrant neceſſarium. Hoc à neceſſitate nomen naneiſcitur; neceſſitas autem duplici in cauſa eſt: Nam eſt neceſſitas, quæ Vitium libertatis conſequitur, atque ex ea neceſſariò agere dicimur; cùm liberi minimè ſumus, neque utimur potentia, ſive libero arbitrio: eſt & neceſſitas agentis liberi quidem, ſed coacti, quod, licèt ex ſe aliter, ac agit, agere poſſit, extrinſecus tamen per vim ſibi injectam eum in modum comprimitur, ut aliter facere nequeat. Ita prima neceſſitas intrinſecus ſita intima actui eſt, Secunda extrinſecus illata extima itidem actui eſt. Jam utrâque hac neceſſitate excuſari, eum, qui utrivis obnoxius occidit, aut mutilat, palam eſt, atque id Latini docent, neque refragantur Græci. Nam ſententia Photianorum infra expugnabitur, nec Græcorum ea eſſe cenſetur, quos à Photianis olim ſecrevimus. Ut rem preſſiùs tranſigamus, audi, quid (1) Prodromus ex Jure noſtro Nos docet. τὸν ἐξ ἀνάγκης φονεύσαντα οὐκ ἀπείργει ὁ Κανὼν τοῦ θυσιαστηρίου· ἐν ἀνάγκῃ γὰρ ἐντολῆς ἐνέργεια, καὶ νόμου, ἐκ δὲ τούτου ἀκακία πρὸς κατ' ἰδίαν πολιτευομένους, ἵνα τοὺς δικαστὰς διαιρῶμεν, οὓς διὰ τὴν ἀπήνειαν οὐ χρὴ ἱερεῖς καθιστᾶναι. *Eum, qui ex neceſſitate occidit, non abſtinet Canon Altari: nam in neceſſitate mandati vis, & legis; ex hac verò innocentia in iis, qui privatim operantur, ut Judices ſecernamus, quos ob crudelitatem non decet Sacerdotio initiare*: Non potuit breviùs plura, nec acutiùs rationi magis conſentanea dare. Prorſus in hoc homine cæteroqui rudi Græcum ingenium ubique deprehendas, hoc verò in loco & videas. Hic enim non modò ſervandam toti Eccleſiæ doctrinam conſtituit, ſed rationem doctrinæ, quam Latini plurimis, ac ſæpe inutilibus verbis circumagunt, breviſſimè complexus eſt.

(1) *De Interpr. ad d. Can. 66. Apoſtol.*

II. Ad eam tamen luculentiùs intelligendam, prænotandum exiſtimo, non eodem modo cenſere oportere de publicâ perſonâ, ac de privata. Nam illam Eccleſia à miniſterio ſacro ex homicidio repellit non propter crimen, ſed propter notam quandam Crudelitatis, quam vel juſtiſſimè agens contrahit ultricis Juſtitiæ miniſter publicus, quem proinde minimè idoneum arbitratur Eccleſia repræſentandæ ſacrâ dignitate Servatoris Chriſti perſonæ. Accedit, quemadmodum diximus, Digamum abigendum ab Ordinibus non propter aliquam culpam, ſed propterea quòd minimè deceat, eum ad caſtimoniam hortari alios, qui Veneri, licèt legitimæ, operam impenſiùs dedit, ita planè congruum eſſe, ut is miniſterio ſacrorum abſtineatur, qui maximè contulit ad ſupplicium nocentis hominis; eo quòd minimè poterit populos provocare ad manſuetudinem ejus imitandam, qui (1) maledicentibus non maledixit, qui vel (2) adulteram accuſatoribus eripuit, qui vel (3) proditorem recepit ad oſculum, Petrumque (4) ternæ inficiationis reum peramanter reſpiciens ad frugem meliorem convertit, converſumque adeò non caſtigavit, ut & Principem (5) Eccleſiæ ſuæ clementiſſimè conſtituerit. Hæc accuratè omnia Prodromus poſtremis verbis complexus eſt: unde ſequitur, irregularitatem inferri privato tunc tantùm, cùm ex culpâ quâpiam aliquid ad homicidium confert. Nam, ſi miniſter tantùm publicus irregularis eſt propter homicidium non ex culpa ulla, ſed ex merâ notâ crudelitatis, conſequens eſt, privatum hominem tunc ſolum irregularem fore, cùm ex culpâ aliquâ perpetrat homicidium. Porro, ut acutè inſinuat Prodromus, ubi neceſſitas eſt, culpa eſſe non poteſt; nam neceſſitas vim legis habet, & vis legis in eo ſita eſt, ut, quæ jubet, licita vel inveniat, vel faciat; quod adeò verum eſt, ut tranſlativum in (6) Jure effatum ſit apertè conſtituens, eum, qui Juris authoritate peccat, non peccare, quando peccatum tranſgreſſio legis eſt, nec legem tranſgredi videtur, qui legis authoritate agit: Igitur, qui ex neceſſitate occidit, aut mutilat,

(1) 1. *Petr. c. 2. n. 23.*
(2) *Jo. c. 8. n. 3.*
(3) *Mat. c. 26. nn. 49. Marc. c. 14. nn. 45.*
(4) *Luc. c. 22. nn. 61.*
(5) *Jo. c. 21. n. 15. & 17.*
(6) *c. qui peccat. 23 q. 4. & dixit 14. q. 5.*

Digitized by Google

mutilat in culpa non eſt? Quod ſi in culpa non eſt, homo privatus, cùm ex neceſſitate occidit, vel mutilat, profectò, ex præjactis, atque conſtitutis, irregularitatem minimè contrahit. Eadem tradit Harmenopulus noſter ex Taraſiano Synodico, & verbis Prodromi, quæ ab illo deſumpſimus, nam exemplar Prodromi, quod penes Eminentiſſimum Card. Brancacium Juniorem legimus, mancum erat, atque Aſteriſcis ubique miſerrimè detruncatum.

III. His porro retunditur Coreſſii maleſana dicacitas, qui in famoſo libello, quem non è ſtylo Coreſſii philoſophicam breviloquentiam affectantis conſcriptum Latinum fecimus, hortatu Soarii Vaſſionenſis Epiſcopi τοῦ μακαρίτου, hæc (1) habet; ἡμεῖς οὐδὲ τοὺς ἐξ ἀνάγκης φονεῖς πρὸς ἱερὰν τάξιν ἀναλαμβανόμεθα, ἀναλαβέτωσαν οἱ ἐξεῖναι νομίζοντες χερσὶν αἱματηραῖς λειτουργεῖν, καὶ θεμιτὸν λέγοντες ἐν τῷ βήματι αὐτοχειρίᾳ διαχειρίσασθαι ἄνθρωπον, καθὼς δὴ ξυνέβη ἀρχιερεῖ τινι αὐτῶν Στεφάνῳ, κατεγνωκότι τῶν ἀνατολικῶν, καὶ Κυπριανοῦ τοῦ ἱερομάρτυρος. *Nos neque ex neceſſitate homicidas ad Ordines ſacros admittimus. Admittant illi, quibus licet cruentis manibus divina peragere, quique fas eſſe dicunt, vel in Arâ ipſâ manu propriâ hominem obtruncare, ut per illos contigit cuidam eorum Antiſtiti Stephano, qui Orientales, ac Cyprianum Martyrem condemnavit.* Hoc Epiphonemate primam Declamationis ſuæ partem abſolvit, in quo tamen dubites, an Major ſit ignorantia, an manifeſtior impietas. Certè hi Photiani recentiores vel ab ipſis Majoribus ſuis Photio, ac Cerulario maximè deſcivere. Illi enim, ſi quid objecere Latinis, falſum licet, atque impium, non tamen tam ineptè, tam ſtolidè? Nos, inquit, non admittimus. Qui? Photani ne. Eſto. Innoxios abigitis, noxios retinetis. Eos, quos neceſſitas excuſat, repellitis ne ſint homicidæ inter vos; neu cruentis manibus Sacra tractentur. At, admittitis Inſularum emptores, inſtitores Ordinum, jure divino, & humano damnatos admittitis, ut Simoniaci Præſules ſint apud vos, & rapaciſſimis ex avaritiâ ſacrilegâ manibus Sacra tractentur: Væh vobis, ſi liberet edere, quos admittitis, qui necem inferentes ex neceſſitate admittere nefas reputatis. Vos ergo non admittitis, at Græci cum Latinis admittunt: nam hoc teſtantur & Princeps inter Canoniſtas Græcos, & Juriſconſultorum noſtrorum maximus, nulli Latinorum Secundus. Tu verò quis es, Coreſſi, cui credendum uni ſit? cujus teſtimonium unius ſtet? *In* (2) *ore duorum, vel trium teſtium ſtat omne verbum.* Produco duos aſſerti penes nos Juris teſtes omni exceptione majores; Erit ne, qui tibi uni fidem adhibeat omni exceptioni obnoxio, contraria, uti dicimus, *Singulariter* atteſtanti? Sic igitur vel noſtra Eccleſia docet, licere aliquando, cùm ſuprema neceſſitas cogit, poſt occiſum hoſtem Sacra incœpta peragere, ut mox inferam; neque id ſoli Latini: Græci ipſi, qui ſapiunt, hoc affirmant. Nam quod ais, fas cenſeri Latinis, vel in Altari, hoſtem occidere, id Latini, cùm ratio aliter evadendi non ſuppetit, aſſerunt, ex communi Eccleſiæ utriuſque Suffragio, & Legis tum civilis, tum naturalis præſcripto, quo licet vim vi repellere cum moderamine inculpatæ tutelæ. Cùm verò neceſſitas extrema non inſtat, id penes Latinos inauditum, nec unquam in Orbe terrarum deductum ad praxim, niſi in Græcia, nimirum à ſimilibus tui Iconoclaſtis, quorum Princeps Michael Balbus Leonem Armenum, ſpectante mox, & plaudente Græcia, intra Sacrarium occidit: teſtibus (3) Michaele Monacho, (4) Ignatio, & (5) Cedreno. Nec prodeſt Tibi Stephani Pontificis exemplum, quod te ignorantiæ, & impietatis condemnat. Nam hunc, quem contemptim nominas, Græca Eccleſia inter beatiſſimos Martyres adorat in (6) Menologio, quod ſi vidiſſes, qui omnia vidiſti, non imputaſſes Latinis, quod Idololatræ perpetrarunt, nec Sanctiſſimum Pontificem ſugillaſſes, quòd & Firmiliano reſtiterit, & Cypriani Martyris opinioni, quam mox tot Concilia reprobavere, non acquieverit, quem tamen neque damnavit, neque anathemati ſubjecit, ut probat manifeſtè (7) Baronius, quamvis Firmilianum, alioſque aliquot Aſianos Antiſtites pravo dogmati tumultus addentes, ac turbas, juſtâ ſeveritate perculerit; quemadmodum ex Dionyſio Alexandrino refert (8) Euſebius.

(1) *Libello de Impietat. declamat. 1. in fin.*

(2) *Mat. c. 28. nu. 16. ad Corinth. c. 13 n. 1.*

(3) *In Vit. S. Theod. ſtudit.*
(4) *In vita S. Taraſii.*
(5) *In Leon. & Michael. Traulo.*
(6) *3. Auguſti.*
(7) *Ad ann. 258. n. 5. & ſeq.*
(8) *Lib. 7. hiſt. c. 4.*

IV. Verùm hæc obiter dicta ſint: ad propoſitum redeo. Poſitâ utriuſque Eccleſiæ ſententiâ, cui nihil officit Conſtantini Chliareni (1) decretum pronuncians: οἱ κληρικοὶ, ὁπωσδήποτε φονεύσαντες, καθαιροῦνται, μηδεμιᾶς διαφορᾶς οὔσης πολεμίου, ἢ λῃστοῦ, ἢ ἑτέρου τινός. *Clerici, quocunque modo occiderint, deponuntur, nullâ habitâ differentia hoſtium, vel latronum, vel aliquorum aliorum*: quippe quod non protenditur ad neceſſarium homicidium, & in extrema neceſſitate patratum, ut explicat poſt (2) Harmenopulum (3) Diplovatacius, & (4) Canonarcha. Poſitâ, inquam, Eccleſiæ utriuſque ſententiâ, ſequitur, ab omnibus recipiendam eſſe Conſtitutionem Clementis V. in Concilio Viennenſi, ubi tantus Pontifex ſic (5) decrevit. *Si furioſus, aut infans, ſeu dormiens hominem mutilet, vel occidat, nullam ex hoc irregularitatem incurrit: & idem de illo cenſemus, qui mortem aliter vitare non valens ſuum occidat, vel mutilet invaſorem.* Ex hujus celeberrimæ legis authoritate, primò, ſi furioſus, amens, iſque, qui caret uſu rationis, homicidium perpetrarit, mox in ſanitatem revocetur, ad Ordines recipi poterit. Id, quod confirmatur lege civili, quę penes nos obtinet. Ea enim palam conſtituit, non eſſe puniendum amentem ob delictum amentiæ tempore perpetratum. Ita (6) Ulpianus, & (7) Modeſtinus, quibus adde ex Noſtris (8) Attaliaten docentem: ὁ μεμηνὼς, καὶ ὁ μὴ ὢν ἑπταετὴς, φονεύοντες συγγινώσκονται. *Furioſo, & ei, qui nedum ſeptennis eſt, ſi occidant, ignoſcitur.* Quod ſi furioſus in furore occidens nullo modo puniendus eſt: ergo nulla in eo homicidio culpa, atque ex præjactis nulla Irregularitas.

(1) *In Jur. GR. l. 3. Sent. Synod. l. 1. pag. 211. tom. 1. in fine decreti.*

(2) *d. tit. de homic.*
(3) *d. tit. de homic.*
(4) *De Canon. vi ad Can. Apoſtol. Schol. 69.*
(5) *In Clem. ſi furioſus, de homic.*
(6) *In L. illud §. ſane ff. de injur. l. ſed, & ſi quęcunq; §. 2. ff. ad l. Aquili.*
(7) *L. pen. & ultim. ff. ad L. Pompe. de parric.*
(8) *In Synopſ. tit. 71. i fin.*

V. Et hæc ſanè certa, illud anceps, an ex patrato in Ebrietate homicidio irregularis quiſpiam cenſeatur? Diſſident autem hac in re etiam Latini inter ſe Doctores, & illi in primis. Nam, cùm Ebrietas non ſine culpâ voracitatis alicujus ſit, quidquid ex illa ſequitur, impu-

(1) *L. reſpiciendū §. delinquunt ff. de pæn.*
(2) *in d. §. delinquunt.*

Digitized by Google

imputandum videtur ebrio; atque adeò ipſum homicidium, ex quo Irregularitas venit. Quòd autem ebrietas non ſine culpâ ſit, reumque aliquo modo conſtituat ebrium criminis in ebrietate peracti, videtur probari ratione multiplici. Primò, ex Jure (1) Civili, ex quo (2) Bartholus, & DD. tradiderunt, ebrium, ſi delinquat, puniendum eſſe propter ebrietatis culpam: id, quod etiam Jure (3) Pontificio confirmatur, traditque (4) Gloſſographus ante (5) Romanum. Secundò ex Patribus. Etenim (6) Auguſtinus docet, Lotum in culpâ fuiſſe ex ebrietate, quod etiam aſſeruit (7) Ambroſius, & (8) Hieronymus, ante quos (9) Origenes, cujus verba refert (10) Jo. Arboreus. Denique ex (11) Ariſtotele affirmante, duplicem pœnam conſtitutam Ebriis; quam Ariſtotelis aſſertionem explicans (12) Euſtratius ait, eâ reſpici legem Pittaci Sapientis κολάζεσθω τὸν μεθύοντα διπλασίως, τῇ μὲν διὰ τὴν μέθην, τῇ δὲ διὰ τὸ ἐν μέθῃ πλημμελῆσαι, *plectentem duplò ebrium, tùm propter ebrietatem, tùm propter delictum in ebrietate commiſſum*. Hinc Joannes (13) Damaſcenus negat, ebrium ignorantiâ excuſari, cujus ſententiam ad hoc adducit (14) Margunius, aſſeverans, irregularem eſſe ebrium, qui occiderit, vel mutilaverit aliquem. Id, quod & celeberrimi Canonum Latinorum Interpretes docuere (15) Zenzelinus, (16) Cardinalis, & poſt eos (17) Villadiego, quibus adſtipulatur & ex Theologis (18) Silveſter.

VI. Oppoſitum cenſuit (1) Covarruvias primò, quia ebrius furioſo ſimilis eſt ex dicto (2) Hieronymi: at furioſus excuſatur: igitur & ebrius. Secundò: Ebrius caret uſu Rationis, non minus, quàm furioſus, infans, ac dormiens; atqui carens uſu rationis, ſi perpetret homicidium, excuſatur, quemadmodum nuper probavimus, & conſtat ex Relatâ conſtitutione Clementis: & ebrius ergò. Tertiò, ex (3) D. Thoma, qui in homicidio perpetrato per ebrium tria conſiderat, primum, potationem, ſecundum ebrietatem, tertium ipſam hominis cædem; mox docet, voluntatem rectà ferri in potationem, obliquè verò, & *indirectè* in ebrietatem, quæ ex ſe ſe potationem illam conſequitur; at in cædem hominis neque rectà, neque obliquè voluntatem bibentis ferri propterea, quòd ea non ex ſe, ſed tantùm ex accidente ebrietatem conſequitur. Quod loco laudato Covarruvias accuratè, & doctè confirmat exemplo Clerici ſuâ culpâ excommunicationem paſſi, cui ſi ceteroqui ante excommunicationem Jus erat conferendi Beneficii, ex conſtitutis (4) à Jure, non imputatur, poſt excommunicationem non potuiſſe beneficium conferre; neque illi interim, uti dicimus, *tempus currit* datum à Jure, ut beneficium legitimè conferatur, quemadmodum notant (5) Doctores cum (6) Felino, (7) Jaſone, (8) Ludovico Gomez; (9) Balbo, Rocho (10) de Curte, & (11) Decio. Unde in ſummâ colligitur, licèt aliquid imputetur alicui, non proinde imputari eidem poſſe id, quod ex crimine fortuitò ſequitur, ut, quemadmodum reus eſt Cauſæ, ita reus cenſeatur effectus non neceſſarii, ſed planè improvisò, atque fortuitò contingentis.

VII. Has inter invicem diſſidentes opiniones veritas ponenda eſt ex prejactis principiis utrique Genti communibus, dicendumque, tunc ex ebrietate patratum homicidium imputari ad irregularitatem, cùm ebrietas ſive ex naturâ ſuâ peculiari connectitur aliquo modo cum homicidio; ſive extrinſecùs ad illud dirigitur. Etenim, cùm in utràque circumſtantiâ ebrius, non ebrietatis dumtaxat reus ſit, verùm etiam actus inde ſecuti, conſequens eſt, ut ebrius reus homicidii ſit, atque adeò etiam obnoxius Irregularitati. At ſi neque ex ſe, ſive intrinſecùs, neque extrinſecùs in homicidium Ebrietas feratur, profectò, quemadmodum ebrius nullâ actus ſecuti culpâ tenetur, ita neque pœnâ, neque Irregularitate. Sic igitur reus non erit is, qui vel ſine ullâ culpâ temeto eſt obrutus, vel ſi cum culpa, tamen ſine animo occidendi, planèq; ignorans ingenium ebrietatis ſuæ pronum ad rixas, & homicidia: denique, ſi ebrietatem ſuam norit mitem, & placidam eſſe ſolere: & ut (1) ait ille, piam teſtam, unde ebrius delirat, non querelas, aut rixas, ſed jocos, aut inſanos amores, aut facilem gerere ſomnum. Tunc enim neque extrinſecus, neque naturâ ſuâ ebrietas infert actus ſecutos, & crimina in eâ perpetrata. Contra verò irregularis erit, qui eo animo immoderatis poculis uſus eſt, natoſque (2) in uſum lætitiæ ſcyphos exhauſit, ut homicidium committeret. Pariter eodem Jure tenebitur, qui ebrietatem iniit gnarus, ſe ſolitum arma ſumere, furere, percutere, vulnerare, Lapithæam ebrietatem pati: ſiquidem cùm in culpâ ſit ebrietatis ex ſe proclivis ad homicidia, & vulnera, reus erit actuum ſecutorum, atque adeò & homicidii. Atque hinc diſcedentes invicem Opiniones concordiam ineunt. Nam prima efficaciter probat, criminoſam eſſe ebrietatem, ſed non probat ullo modo ream eſſe criminum, quæ patrata ſunt, niſi ea ſit, quam ſecundo loco deſcripſimus intrinſecùs, extrinſecùſve connexam cum actibus, qui ſequuntur. Quo in ſenſu Ariſtoteles locutus eſt, Pittacuſque decrevit. At ſi Ebrietas ea ſit, quam primo loco deſcripſimus, qualis & Ebrietas Loti fuit, quemadmodum illi non imputatur inceſtus, ſed ſola ebrietas, ut explicant locis laudatis Doctores, & Patres, ita non imputabitur homicidium Ebrio occidenti. Secunda etiam Sententia congruet veritati, quotiens ebrius ignoravit ebrietatem ſuam ad illos actus propenſam, aut ebrietatem ad hoc non voluit, etenim tunc non cenſebitur directè, vel indirectè voluiſſe, quæ ex ebrietate crimina provenere.

VIII. His circa Ebrios ita compoſitis, videndum eſt de dormiente, nam de infante occidente extra controverſiam eſt, & planè certum, eum irregularem non eſſe, cùm nec uſum habeat Rationis, neque ullam culpam, neque ullam pœnam mereatur, quod contra (1) Hoſtienſem ſentiunt omnes, ac præſertim Noſtri ex traditis ab (2) Attaliata ſuperiùs edicente: ὁ μεμηνὼς, καὶ ὁ μὴ ἂν ἑπταετὴς, φονεύοντες, συγγινώσκονται: *furioſo, & ei, qui nondum ſeptennis eſt, ſi occidant, ignoſcitur*. Hoc idem manifeſtum eſt ex multiplici (3) Jure, & notat (4) Gloſſographus cum (5) Cardinali, & (6) Bonifacio. Quod tamen intellige de Infante, qui reipſa ſit infans, aut puero nondum doli capace, ut

(3) c. ſane, & c. inebriaverunt 15. q. 1.
(4) In d. c. ſane.
(5) In L. 1. § princ. ff. de ver. obl.
(6) Lib. 22. cōtra Fauſtum c. 44.
(7) Lib. de Abraham Patr. c. 6.
(8) Ad Euſtoch. de Virginit.
(9) Hom. 5. in Geneſ.
(10) Lib. 10. Theoſoph. c. 3.
(11) Lib. 3. Ethicor. c. 5.
(12) In eum locū Ariſtot.
(13) Lib. 2. de Fid. Orthod. c. 24.
(14) Not. 39. in d. c. 66. Apoſtol.
(15) In d. Clem. ſi furioſus.
(16) In d. Clem. ſi furioſus.
(17) In d. c. de percuſſore col. 11.
(18) In Summ. verb. homicidiū 3. q. 4.

(1) In d. Clem. ſi furioſus init. p. 3. n. 4.
(2) In c. vēter 35. diſt.
(3) 1. 2. q. 76. art. 4.
(4) In c. quia diverſitatē de cōceſ. præb.
(5) In d. c. quia diverſitatem.
(6) In c. 1. de præſcrip.
(7) In § rurſus n. 26. Inſtit. de Actio.
(8) In d. § rurſus n. 15.
(9) De Præſcript. 1. p. 6. p. principal. caſ. 22.
(10) De Jurepatro. verſ. competēs n. 22.
(11) In c. 1. de Jud. col. 1. in 2. lectur.

(1) Ap. Horat. Carm. l. 3. Od. 2. ſtroph. 1.
(2) Idem Carm. 1. Od. 27. ſtroph. 1.

(1) In c. 1. de delict. pueror.
(2) In Synopſ. d. tit. 71. in fin.
(3) L. infans de Sicar. L. 1. Cod. de falſ. monet. L. 1. C. ſi adverſ. delict. L. impuberē ff. de furt.

ce, ut omnes relati perpendunt addito (7) Ancharano, & (8) Imola, quibus adhærent (9) Villadiego, Joannes (10) Igneus, & (11) Soccinus. Nam, ſi doli puer capax ſit ante ſeptimum ætatis annum, manifeſtum eſt, eum ex homicidio reum fore, & culpæ unà, ac pœnæ homicidii, atque adeò etiam irregularitati ſubjectum, quemadmodum tradunt (12) Jo. Andreas, (13) Abbas, (14) Hippolytus, (15) Soccinus, (16) Decius, (17) Villadiego, & (18) Carrerius. Quæ cùm de Infante vera ſint, quærendum de dormiente. Et planè dicamus oportet, eum, qui cùm occidit, dormiebat, non eſſe irregularem ex homicidio: caret enim uſu Rationis, ac furioſo perſimilis eſt ex (19) Harmenopulo noſtro notante, de hoc neminem dubitaſſe, ne ipſos quidem Philoſophos Ethnicos, penes quos adagii loco fuiſſe: *τὸν μεμηνότα καθεύδειν, καὶ τὸν καθεύδοντα μαίνεσθαι.* Id, quod confirmat effato Gregorii (20) Thaumaturgi, adducitque integrum Theodoti Patriarchæ Synodicum. (fuiſſe hunc ex Meliſſena familia, falsò aſſerit Nicephorus (21) Meliſſenus Comnenus Epiſcopus Crotoniates. Etenim Theodotus Meliſſenus hæretitus Iconoclaſtes ſedit ſub Leone Armeno poſt Nicephorum, & ante Antonium Caſſimatam, anno Chriſti DCCC. XXXV. ut bene tradit (22) Zonaras, vel juxta (23) Panvinium anno Chriſti DCCCXV. cùm Theodotum ſuum Harmenopulus ſub Manuele Comneno collocet, quemadmodum & (24) Leunclavius inſinuat, hunc Theodotum Nicolai Muzalonis ſucceſſorem teſtatus, quod etiam conſtat ex (25) Panvino, & (26) Marquardo Frehero.) Quo Synodico, peccanti, cùm altè dormit, nullam pœnam, ne ſacram quidem infligendam eſſe conſtituit: *καὶ γὰρ*, ait, *ἄνευ βουλῆς οὐδὲν ἁμάρτημα. ὁ δὲ καθεύδων οὔτε βούλεται, οὔτε ἐπιθυμεῖ, παντελῶς δίκην ἀλόγων ζώων, τὰ ἐν ποσὶν ἀλόγως διαπράττεται, οὔτ' ἐπιτιμήσεως ἐκ τῶν ἔργων ἄξιος, οὔτ' ἐπαίνου. Nam ſine deliberatione nullum eſt crimen, qui autem dormit, neq; deliberat, neq; deſiderat, omnino ad inſtar animantium, quæ Rationis expertia ſunt, quæ præſto ſunt, agit ſine conſilio, neque reprehenſione, neque laude dignus.* Conſentit Latinorum utrunque (27) Jus. Hæc tamen vera eſſe putato, ſi ſolitus in ſomno furere, cavit, nequid ſopitus committeret: nam ſi negligat, alioqui ſolitus inter dormiendum talia patrare, irregularis erit ex traditis per (28) Covarruvias. Verùm quid de eo, qui reipsà non ſolitus in ſomno furere, ex præconceptâ tamen in Vigiliâ contra hoſtem irâ, atque animo occidendi eò adduxit phantaſiam, ut mox dormiens ſurrexerit, arreptoque pugione hoſtem confoderit?

IX. Modeſtè Paludanus (1) aſſeruit, hunc fore irregularem, arroganter idipſum affirmavit (2) Margunius. Contra utrunque tamen exiſtimo, ſecus cenſendum. Meo enim judicio, licet ex præconceptâ irâ peccaverit, non tamen erit irregularis eâ ratione, quia præconcepta ira non influit ad homicidium, & ſiquidem influit, remotè hercle, &, ut ajunt, per accidens. Id, quod contra Paludanum ſenſere (3) plerique Latinorum, noſque cum (4) Athanaſio Scholiaſte Baſilicon contra Margunium aſſerimus, cui profligando facit argumentum ex eo, qui dormiens fluxum ſeminis patitur. Nam is in primis, ſi nullam cauſam præſtiterit nocturnæ pollutioni, nullo pacto peccaſſe cenſetur, aptuſque judicatur acceſſui ad Sacroſancta Myſteria, ut contra rigidos, ſtolidoſque Photianos ſuos validiſſimè probat (5) Zonaras, ex Jure conſtituto per Athanaſium (6) Magnum, (7) Dionyſium, & (8) Timotheum Alexandrinos Antiſtites: deinde etiam is, qui ex præconcepta inter vigilandum damnatæ Veneris phantaſiâ eam illuviem paſſus eſt, quem noſtri *ἐνυπνιαζόμενον* dicunt, (olim ex Scholiaſte (9) Ariſtophanis *ὀνειρώττοντα* priſci appellabant) reus quidem criminis cenſetur, non tamen criminoſæ ipſius pollutionis, cujus argumentum, eſt, quod expiatus per exhomologeſim ad Sacram menſam recipitur, poſtquam fuſæ ſunt ſupra illum preces ad id in (10) Euchologio propoſitæ, ubi videndus (11) Goarius. Id, quod Jure noſtro minimè concederetur, ſi *ἐνυπνιαζομένου* pollutionis Venereæ haberetur reus, quando ei omnino interdictum eſt Sacra eo die, licèt expiaverit crimina, contingere, quemadmodum eruditè explicat idem (12) Zonaras. Igitur ex præconceptâ illâ phantaſia non cenſetur à Noſtris criminis, quod ſecutum eſt, reus. Idipſum Latini cenſent communi Suffragio, rati pollutum hujuſmodi, pollutionis ipſius non teneri, licèt peccet in ejus cauſa, quemadmodum doctè philoſophatur (13) D. Thomas, (14) Paludanus, Jo. (15) Major, D. (16) Antoninus, cæterique, quibus aſſentiuntur ſacri Juris (17) Interpretes cum (18) Gloſſographo. Hinc non propter illam illuviem, ſed propter cauſam ipſius, & propter culpam pollutionis ex parte cauſæ, Sacerdos fluxum ſeminis paſſus abſtinendus eſt à Sacrificio, neceſſariò ſanè, ſi culpa illa lethalis ſit, ex conſilio verò; ſi venia digna, vel levis, ut ex Jure Latino iidem DD. locis laudatis conſtanter aſſerunt, & poſt illos (19) Silveſter in Summa. Quæ quidem poſtrema non otioſè produximus, tum quia ex his ad id, quod propoſuimus de homicida dormiente, argumentum eſt validiſſimum, tum quia his apertè refellitur calumnia (20) Coreſſii tradentis, receptum eſſe legibus, moribuſque Latinorum, ut poſt nefarium concubitum Sacerdotes ad Sacra peragenda ſtatim accedant: Quod etiam adnotavit (21) Margunius, & Photiani paſſim Latinis improperant. Quorum tamen adeò ſevera ſententia eſt, ut, quod, quemadmodum diximus, haud vetitum eſt Noſtris, cenſeat, non licere Sacris operari ei, qui ex præconcepta Venere non ſine gravi culpa nocturnam pollutionem paſſus eſt. Fateor Paludanum (22) Sententiam clementiſſimam noſtrorum ſecutum docuiſſe, ſordidatum ſeminis illuvie, ſi pœnitentiam Sacram agat, poſſe mox miniſtrare: id quod cum Joanne (23) Majore docuit etiam (24) Silveſter. Sed horum ſententia communi Latinorum Suffragio

(4) *In d. Clem. ſi furioſus. verſ. infans.* (5) *In d. Clem. ſi furioſus, oppoſit. 1.* (6) *De Malef. Rubr. de homicid.* (7) *In d. Clem. ſi furioſus.* (8) *In d. Clem. ſi furioſus.* (9) *d. c. de percuſſore col. 12.* (10) *In L. 1. §. impubes n. 18. ff. ad Silanian.* (11) *d. c. ad audientiā n. 12.* (12) *In c. 1. de delect. puer.* (13) *In d. c. 1. de delect. puer.* (14) *In L. ſi quis te. Cod. de Sicar. in d. L. infans, & ſing. 628.* (15) *In d. c. ad audientiam.* (16) *In L. pupillū, & in L. fere ff. de reg. jur.* (17) *In d. c. de percuſſore ibid.* (18) *In practic. Crimin. tit. de homic. §. 6. n. 3.* (19) *d. tit. de homic.* (20) *In Can. Pænitent.* (21) *In libell. de rit. Græc. c. 7.* (22) *In Theophilo ann. 6.* (23) *In Chron. ad ann. 815.*

(24) *In Jur. Græco-Rom. Tom. 1. l. 3. Sent. Synod. l. 1. pag. 232. in med. ad margin.* (25) *In Chron. ad ann. 1151.* (26) *In Chron. præfixo Juri GR. ann. 1151.* (27) *C. merito c. ſane 15. qu. 1. c. majoris §. item quæritur de Baptiſ. L. ſi ſervus ſervum. §. ſi fornicarius, ubi Florian. ff. de L. Aquil.* (28) *In d. init p. 3. n. 6.*

(1) *In 4. Sent. diſt. 32. qu. 1. art. 3.* (2) *d. nota 19. ad Can. 22. Ancyr.* (3) *Socc. in d. c. ad audientiam Villad. d. c. de percuſſore col. 13. Alfōſ. de Caſtr. l. 2. de poteſt. Leg. pænal. c. 14. Covarr. ubi ſupr.* (4) *Ad tit. de homic. poſt 1. Conſtit.* (5) *Orat. ſ eos qui, naturalē fluxum ſeminis immūditiem putant.* (6) *Ad Amum Monach. Epiſt.* (7) *In Epiſt. ad Baſilidē.* (8) *In reſpon. 4. de hoc ipſo.* (9) *In Nubibus Comœd.* (10) *Orat. ſolita dici in illuſionem paſſum.* (11) *In Euchol. in eam Orat. nu. 1. & 2.* (12) *Ubi ſupr. poſt med.* (13) *2. 2. qu. 159. ar. 5. et in 4. ſet. diſt. 9. q. 4.* (14) *d. diſt. 9. q. 4.* (15) *In 4. diſt. 9. q. 2.* (16) *3. p. tit. 15. c. 6. §. 10.* (17) *In c. teſtamentū 6. diſt.* (18) *In d. c. teſtamentum ver. rea.* (19) *Verb. Euchariſtia 3. q. 10.* (20) *d. lib. de Impiet. declam. 2.* (21) *d. nota 19.* (22) *In 4. diſt. 9. qu. 4.* (23) *d. quæſt. 2.* (24) *d. quæſt. 10.*

Digitized by Google

rejicitur, ut multis probat (25) Covarruvias, penes quem videant Noſtri, quàm perdita ſit Photianorum audacia Latinos ejus accerſens, cujus oppoſitum Latini ſenſere, ſemper adſtipulati religiosè Antiquitati noſtræ, cui vetuſtiſſimum fuit hoc Sacræ Euchariſtiæ debitum obſequium, uti docet liber (26) XXVI. Quæſtionum Chriſtianis propoſitarum ab Ethnicis, qui Juſtino Martyri falsò tribuitur.

X. Quod attinet ad homicidium neceſſarium ex vi nobis illatâ extrinſecus, facilè ex dictis hactenus omnis queſtio decidetur. Superiùs enim ſummatim oſtendimus, neceſſitatem excuſare: unde ſequitur, neque eum repellendum ab Ordinibus, qui ob neceſſariam ſui defenſionem *invaſorem*, aggreſſoremque mactavit. Non defuere ex antiquis, qui ſeveriùs, quàm par eſt, arbitrati, hunc etiam neceſſarium homicidam rejiciendum aſſeruerint. Eorum meminit (1) Gloſſa, eoſque ſecutus eſt (2) D. Thomas. Sed horum ſententia decreto (3) Clementis V. quod retulimus, penes Latinos abrogata eſt: penes Græcos verò rationibus ex Prodromo, & Harmenopulo productis ita debilitata eſt, ut vix eam Margunius per contumelias in Latinos jactas tueatur. Certè Jure (4) naturali unicuique conceſſum eſt, ſe ab Aggreſſore defendere, neque eſt ad ſalutem animæ neceſſarium, ut quis actum moderatæ tutelæ omittat ad evitandam necem alterius, propterea, quòd unusquiſque plus debet vitæ ſuæ, quàm alterius ſaluti conſulere. Quare id palam affirmant Theologi, quos refert (5) Dominicus Soto: & eſt adeò manifeſtum, ut de eo (6) Cicero in Senatu eloquentiſſimè declamaverit his notiſſimis verbis: *Eſt enim hæc, Judices, non ſcripta, ſed nata lex; quam non didicimus, accepimus, legimus; verum ex natura ipſa arripuimus, hauſimus, expreſſimus: ad quam non docti, ſed facti; non inſtituti, ſed imbuti ſumus: ut ſi vita noſtra in aliquas inſidias, ſi in vim, in tela aut latronum, aut inimicorum incidiſſet, omnis honeſta ratio eſſet expedienda ſalutis. Silent enim leges inter arma, nec ſe expectari jubent; cùm ei, qui expectare velit, ante injuſta pœna luenda ſit, quàm juſta repetenda*. Hæc Cicero, idemque conſtituitur utroque Latinorum (7) Jure, traduntque Doctores cum (8) Bartholo, (9) Angelo, (10) Hippolyto, (11) Carrerio. Jam ſi *fas* eſt cum moderamine inculpatæ tutelæ in extremâ neceſſitate aggreſſorem occidere, conſequens eſt, non eſſe irregularem homicidam, cum ex præjactis neceſſaria ſit culpa in homicidio per hominem privatum commiſſo. Ex his porro ſequitur primò, irregularem non eſſe eum, qui alium occiderit ad tutelam non ſolùm vitæ neceſſariam, verùm etiam ad neceſſariam membri defenſionem. Quanquam enim hoc (12) Villadiego inficietur, immeritò tamen, cùm nobis æquè Jure naturali conceſſum ſit, non ſine moderamine inculpato vitam, & membra tueri, uti lumine naturæ notum eſt, & teſtantur (13) Cardinalis, atque (14) Silveſter ex conſtitutis tum in Jurisprudentia, tum in Theologia: Præſertim cùm in hac ipſa Tractatione notarum ad ſacros Ordines pertinentium, mors damno membrorum æquipararetur. Secundò ſequitur, ne eum quidem à ſacris Ordinibus repellendum ex homicidio, qui inſidiatorem occiderit: Jure enim hoc naturali licet: Unde eſt illa (15) Ciceronis interrogatio. *Inſidiatori verò, & latroni, quæ poteſt afferri injuſta nex?* & ejuſdem affirmata, & penitùs conſtituta (16) concluſio: *inſidiatorem jure interfici poſſe*. Quod tamen intellige, ſi periculum imminens, certumque aliter non poſſit effugere. Et hoc reipſa venit ex dictis, quia eum in modum occidenti homicidium non imputatur, ut Noſtris cum (17) Harmenopulo ratio naturalis ipſa probabit, præter quam idipſum inſinuat Latinis authoritas (18) Gloſſæ, & DD. cum (19) Baldo, (20) Jaſone, (21) Angelo, (22) Hippolyto, & (23) Carrerio. Quòd ſi illi homicidium non imputatur, non eſt ibi culpa, adeòque neque Irregularitas ipſa. Tertiò ſequitur, è contra fore irregularem eum, qui percuſſorem fugientem occiderit: Etenim jam ibi non eſt defenſio, ſed vindicta, quæ privato nunquam licuit. Eſt igitur ibi culpa, & ſi culpa, profectò & Irregularitas.

XI. Verùm de illo dubitatur, an repellendus ſit, qui poterat fuga ſibi conſulere, eaque omiſſa invadentem occidit? Sed impugnantibus ſe ſe invicem hac ſuper re Authorum ſententiis, quorum effata laboriosè conciliat (1) Covarruvias, hoc ego conſtitutiſſimum cenſeo: Irregularem minimè fore, ſi in fuga mortis adeſſet periculum, qua in circumſtantia facti, & ipſe Clericus excuſatur, ut docet (2) Felinus, (3) Abbas, (4) Silveſter, & nuper Authores (5) relati. Contra exiſtimo, irregularem fore etiam laicum, ſi potens fuga ſibi conſulere, citra periculum mortis, non fugiat. Licet enim verum ſit, non præcipi laico, ut fugiat, quando turpis eſt fuga, uti docuere pleno agmine (6) Juriſconſulti, hoc tamen ita intelligendum eſt, ut lex non puniat eum, qui, cùm turpe eſt fugere, omiſſa fuga, quam poteſt arripere, aggreſſorem occidit. Lex enim ibi conſiderat juſtum dolorem, ut latiùs infra in ſimili demonſtrabimus: Quare occidentem non punit. Quæ ut vera ſint, non tamen evincunt, homicidam ejuſmodi ſine culpa eſſe, quam certè adeſſe oportet, ubi ob honorem proprium alteri quis eripit vitam: præſertim cùm is honor ad bonos mores minimè pertineat, nihilque conferat ad utilitatem Reipublicæ, aut commodum Catholicæ Religionis, quemadmodum doctiſſimè confirmat (7) D. Thomas. Sic eluctato hanc etiam difficultatem illa occurrit, qua quæritur, an excuſetur, qui neceſſarium perpetrat homicidium ad tutelam Patris, & Proximorum? Nec eum excuſari cenſet (8) Gloſſa, quam probant (9) DD. communiter, ac præſertim (10) Cardinalis, (11) Abbas, (12) Aufrerius, Paulus (13) de Caſtro, (14) Jaſon, (15) Soccinus, & (16) Villadiego,

(25) Ubi ſupr. n. 7.
(26) Quæſtione 21.

(1) In c. ſicut dignũ verſ. conſilium de homic. & 1 c. de his, 50. diſt.
(2) 2. 2 q. 64. art. 7.
(3) In d. Clem. ſi furioſus.
(4) L. ut vim ff. de Juſt. & Jur.
(5) Lib. 5. de Juſt. & Jur. q. 1. art. 8.
(6) Orat. pro T. Ann. Milone, poſt Exordiũ.
(7) In c. ſignificaſti 2. de homic. c. de delicto. de Sent. excom. L. 1. §. vim vi & L. 3. §. cum igitur ff. de vi, & vi arm. L. 1. §. cum animates ff. ſi quadrup. pauper feciſ. dicat.
(8) In d. L. ut vim & in L. ſcientiam. §. qui cũ aliter ff. ad L. Aquil. L. is, qui aggreſſorẽ, & L. ſi quis percuſſ. C. de Sicar.
(9) De Maleſ. in Gloſ. dictio. Titius ſe defendẽdo.
(10) In L. 1. in limitat. 9. ff. de Sicar.

(11) In d. pract. Criminali tit. de homic. §. 6. n. 26. (12) d. c. de percuſſore col. 14. (13) In d. Clem. ſi furioſus. (14) d. verb. homic. 3. qu. 4 (15) In d. Milonia paulo ante verba citata.

(16) Ibid. paulò poſt verba citata.
(17) Ad tit. Pandect. de Juſt. & Jur.
(18) In c. 3. de homic. & in L. 1. Cod. unde vi.
(19) In L. multis. C. de lib. cau. & in L. in lege ff. locat.
(20) In d. L. ut vim n. 9.
(21) d. dictio. Titius ſe defendẽdo.
(22) Singul. 640.
(23) d. §. 6. n. 92.

(1) d. 3. p. §. un. n. 4.
(2) In c. ſuſcepimus de homic.
(3) In d. c. ſuſcepimus.
(4) verb. homicid. 1. q. 9. & homicid. 3. q. 4.
(5) A. pan. in d. c. ſuſcepimus. Hippoly. conſ. 25. num. 44. Card. in d. Clem. 1. q. 26. Carrer. d. §. 6. n. 131.
(6) Bart. Salic. Bald. in L. 1. C. unde vi. Alex. conſ. 109. l. 1. Jaſ. & Dec. in d. L. ut vim in fin. Hippol. in L. 1. limitat. 9. ff. de Sicar. Carrer. in d. §. 6. nu. 94. et 131.
(7) 2. 2. q. 131. art. 1.

(8) In d. Clem ſi furioſus, & in Sum. 23. q. 8. (9) In d. Clem. ſi furioſus. (10) In d. Clem ſi furioſus q. 28. (11) In c. ſi vero col. ult. de Sent. excom & in c. olim. 1. de reſtit. Spol. n. 18. in c. Clericos 1. de vit. & honeſt. Cleric.

Digitized by Google

go. At oppoſitum placuit (17) Covaruvias, propter multa, quæ eruditiſſimè more ſuo congerit, quibus non moveor, niſi ad aſſerendum, tunc demum excuſatum fore homicidam hujuſmodi, cum eodem in diſcrimine ipſe unà cum Patre, aut conſanguineis verſatur, nec ei à lege civili ejuſmodi homicidium imputatur. Exiſtimo tamen, rariſſimum fore hunc eventum, ac propterea cenſeo, univerſim ſtandum ſententiæ communi, quæ etiam Græciæ noſtræ eſt, teſte (18) Harmenopulo, & (19) Diplovatacio, licèt non ambigam, poſſe aliquando excipi ab hac regula, eum, quem excipit etiam lex civilis. In fine quærendum & de illo eſt, utrum defendens res ſuas, atque propterea occidens excuſetur? Sanè nuſquam acriùs ſacri Juris Interpretes diſſident, quorum diſcordia inde originem habet, quòd commune Eccleſiæ utriuſque axioma minimè reſpiciunt, nimirum, non eſſe rejiciendum à ſacro miniſterio eum, qui cùm privatus ſit, ſine ulla culpa, quempiam interficit. Hinc non aliter graviſſimam hanc quæſtionem decides, quàm ſi circumſtantias conſideres, in quibus, ſiquidem ſine noxâ eſt homicidium, amovebitur Sacrà notâ. Quapropter male quis de hac re ſummatim decernet. His ita prælibatis ajo: pro ſola defenſione rerum citra perſonæ periculum, non erit licitum homicidium, & contrahetur Irregularitas. Patet hoc, quia in (20) Jure tunc licita cenſetur cædes patrata, cùm res ſimul, ac perſona defenditur. His vim addit (21) Auguſtinus docens, ideò fas eſſe, nocturnum furem occidere, quia neſcitur, an ad occidendum venerit, an ad furandum: Diurnum verò nefas eſſe, quia ſcitur, furatum veniſſe. Quo fit, ut verum ſit, nefas eſſe res ſolas defendere occidendo. Eſt & acutiſſima ratio ejuſdem (22) Auguſtini penes (23) D. Thomam. Nam *quomodo* inquit, *apud divinam Providentiam liberi ſunt à peccato, qui pro his rebus, quas contemni oportet, humanâ cæde polluti ſunt?* Igitur non licebit tantùm pro rebus his defendendis hominem interficere. Adde, vitam hominis pretioſiorem haberi rebus hiſce caducis, ac vilibus, idque ex Jure (24) tum Canonico, tum Civili: at unuſquiſque debet proximum diligere, ſicut ſeipſum ex (25) Decalogo. Igitur, quemadmodum rebus ſuis vitam ſuam præferre debet, ita iiſdem & vitam proximi.

(12) *In Clem. 1. de off. de leg. reg. 3. fallē. 5.*
(13) *In L. 1. §. jus autem ff. de Juſt. & Jur.*
(14) *In L. ut vim, n. 30. ff. eod.*
(15) *In d. c. ad audientiam n. 36.*
(16) *d. c. de percuſſore col. 15.*
(17) *d. p. 3. § unic. n. 4. ver. 5.*
(18) *in d. tit. de juſt. & jur.*
(19) *d. tit. de homic.*
(20) *d. c. 2. de homic.*
(21) *Lib. 2. qq. in Vet. Teſtam. c. 84. refertur in c. 3. eod.*
(22) *Lib. 1. de lib. arbitr.*
(23) *2. 2. q. 64. art. 7.*
(24) *c. ſuſcepimus, & d. c. 2. de homic. L. ſancimus C. de ſacroſ. Eccleſ.*
(25) *Mat. c. 4. n. 43.*

XII. Idipſum ex eo confirmari poteſt, quia quiſque à Jure (1) res ſuas dare jubetur, ut periclitanti vitæ proximi conſulat; unde conſtat, vitam proximi rebus propriis præferri oportere. Debebit ergo rerum jacturam ſuarum malle, quàm occidere proximum. Ea propter, ſi quid contra hæc, quæ dicimus, ſapientiſſimi inter Theologos aliqui decrevere, ita accipiendum erit, ut liceat defenſio rerum, cùm aut miſcetur cum tutelâ perſonæ, aut ex cœptâ rerum defenſione eò adigimur, ut ſimul defendenda perſona ſit. Tunc enim licebit adverſarii, aut hoſtis cædes. Hinc illa lumine Naturæ nota, atque adeò antiquiſſimis Philoſophis tranſlatiſque legis XII. Tabularum decreta: *furem manifeſto furto deprehenſum, ſi aut, cum furtum faceret, nox eſſet, aut interdiu ſe telo, cùm deprehenderetur, defenderet, impunè occidito*; quæ & (2) Cicero produxit dicens: *quòd ſi XII. Tabulæ furem nocturnum quoquo modo, diurnum autem, ſi ſe telo defenderet, interfici impunè voluerunt, &c.* Et jactavit (3) Quintilianus, & tradidit Juriſconſultus (4), effatus, licitum eſſe nocturnum furem occidere, modò id cum clamore interfector teſtificetur, quæ denique (5) Ulpianus probavit, addens, tum fas fore cædem latronis patrare, cùm ſine periculo parcere non poſſumus. Id, quod iteratò colligitur ex (6) Auguſtino, tunc paſſo impunè furem occidi, cùm dubitatur, an ad cędem, an ad furtum venerit; nimirum quia miſta eſt Vitæ, ac rerum defenſio. Notat idipſum (7) Fortunius Garzia poſt (8) Gloſſam. Ex his facilè ſolves, quæcunque objici, jactarive contra poterunt, qualia ſunt, quæ ſolent afferri ex (9) Platone aſſerente, noctu ingreſſum furem qui occidit, eum innoxium eſſe, quod etiam ſtatutum à Solone, aliiſque, docet (10) Demoſthenes. Hæc enim & quæcumque alia, vel præcipuè miſtam habent vitæ, rerumque defenſionem, vel obiter conjungent utrunque, ut pateat, ſi ſola inſtet rerum defenſio, non eſſe fas, homicidium patrare, & fore irregularem, qui illud patrarit. Quapropter, ſi quis potens hoſtem tutò nocturnum capere, aut inſequi, ut recuperet, quod furto ablatum eſt, is non licitè eligit illum occidere, quia ea mera vindicta eſt, ut omnino cenſeo, cenſendumque Noſtris propono.

(1) *In c. paſce 85. diſt.*
(2) *Orat. pro Milo. loco laudato.*
(3) *Lib. 5. Inſt. Orat. c. 10.*
(4) *In L. 4. ff. ad L. Aquil.*
(5) *In L. furem. ff. ad L. Cor. de Sic.*
(6) *In d. c. 3. de homic.*
(7) *In d. L. ut vim, col. 8.*
(8) *In d. L. furem.*
(9) *Dial. 9. de legibus.*
(10) *Orat. cōtra Timocratem.*

SECTIO IX.

Error Margunii circa uxoris interfectorem, & filiæ deprehenſæ in adulterio Refellitur.

SUMMARIUM.

I. *Proponitur Sententia Margunii, ejuſque obiter inconſtantia præſtringitur.*

II. *Proponuntur rationes probantes, licitum eſſe uxorem, & filiam deprehenſas in adulterio occidere.*

III. *Leges, quæ idipſum probavere, Gracę, & Latinæ enumerantur.*

IV. *Lex Civilis obligat in conſcientiâ, & reddit licitum, quod conſtituit: ex quo infertur potiſſima probatio licitæ cædis deſcriptæ.*

V. *Conſtituitur, non licere marito, & Patri filiam, Uxoremve occidere. Ratio Turrecrematæ ex Jure divino non admodum efficax oſtenditur.*

VI. *Ratio efficax ex Jure Canonico, & explicatur Decretum Stephani Papæ.*

VII. *Argumentatio S. Auguſtini, & authoritas DD. ſtans contra Margunium.*

VIII. *Reſpondetur primæ rationi Margunii, oſtenditurque, Jure divino mortem Adulterorum Publicæ tantùm poteſtati mandatam.*

IX. *Explicatur, quomodo pertineat ad Virum corrigere uxorem, & quatenus id poſſit, explicaturque duplex ratio pœnæ.*

X. *Oſtenditur vanitas ſecundæ rationis Margunii. Argumentum ab oppoſito ſenſu in diſparatis non valere, & explicatur decre-*

tum

Digitized by Google

tum Nicolai, & Alexandri III.

XI. *Explanantur Jura aliquot, & revocantur in concordiam oppoſitæ DD. ſententiæ.*

XII. *Ultimæ rationi reſpondetur, ejuſque vis perpenditur. Non poſſe à lege mandari, ut occidatur aliquis privatâ authoritate. Rejiciuntur aliæ reſponſiones.*

XIII. *Legem juſtam obligare, non ita injuſtam. Oſtenditur, legem permittentem, occidi adulteras à viris, & Patribus, eſſe injuſtam.*

Nullam gentem adulterio mortem decreviſſe præter Hebræam, & Germanam.

XIV. *Lege XII. Tabularum, & lege priſcâ, ac Moribus Romanorum non eſſe conſtitutam mortem Adulterio.*

XV. *Expenditur iniquitas Legis Juliæ de Adulteriis, ad quam multa Jura expenduntur, & explicantur verba Juſtiniani.*

XVI. *Jus Codicis infligens mortem Adulteris comprobatur, & juſtum oſtenditur, Jurique divino conſonum.*

Ejuſdem tamen, & Authenticorum inconſtantia notatur.

XVII. *Colligitur, interfectorem uxoris, aut filiæ peccare, & irregularem eſſe, & Concluditur Diſſertatio.*

I. JAm finis erat diſſertationis hujuſce, quæ de ſacrâ notâ ex homicidio repellente ab Ordinibus eſt, cùm ſubit in mentem celeberrima inconſtantia Margunii, quam ſanè omiſiſſem, ni & ad tractationem pertineret, & contra Eccleſiæ utriuſque propoſitum, expoſitumque ſuffragium audaciſſimè ſtaret. Hic ergo notiſſimus noſtris laboribus vir, hic ille eſt, qui ſuperiùs tam immitis in immites apparuit, ut abſtinendum ab Altari cenſuerit eum, qui, ne occideretur, occidit, arreptâque (1) Conſtantini Chliareni periodo: οἱ Κληρικοὶ, ὁπωσδήποτε φονεύοντες, καθαιρῶν. *Clerici quocunque modo occiderint, exauthorantur*, ſcommata, convicia, contumelias, & quid non? in Latinos inurbanè, & impiè jaciendo Latinos omnes debellaſſe ſibi uni viſus eſt, atque illud obtinuiſſe, ne quis deinceps audeat innocuum dicere eum, qui neceſſariam vitæ tutelam impenderit, tutatumque ſalutem ſuam per hoſtis infenſiſſimi necem poſſe ad Sacros Ordines recipi. Hic tamen idem oblitus, ut ſolet, dictorum in Antirrhetico, in (2) Notis inſurgit, quemadmodum illi ſolemne itidem eſt, in Sophiſtas illos, (Latinos, & Græcos ſanæ mentis hoc nomine vir moderatus ubique dignatur) qui transmarina dogmata convehentes in Græciam, docent, repellendos à Sacris eos, qui uxorem, vel filiam in adulterio deprehenſam occiderint. Operæ pretium eſt ipſum audire. Ubi deſcripſit, quid ſit uxorem, aut filiam in adulterio cum adultero deprehenſam mactare, quaſi id arcanum ſit Eleuſiniis, & Pythagoreis occultius, τὸν γυναικοκτόνον ἐν, inquit, καὶ θυγατροκτόνον οἱ σοφισταὶ τῆς χειροτονίας ἀπείργουσιν, οἱ ἑτέροις φονεῦσιν τὰ ἅγια δωρησάμενοι· φεῦ τῆς ἀσυστασίας· ἵνα κωλύσωσι τὰ θεῖα τοὺς μὴ τιμωρουμένους, μᾶλλον δὲ τοὺς νόμου ἔχοντας ἐξουσίαν, οἱ μὴ κωλύοντες λειτουργεῖν τοὺς καταδικασθεῖσι παρὰ τῶν Κανόνων. Τί φῄς; διατί τούτους ἀπείργεις; ὅτι γοῦν ἔκτειναν; κἀκείνους λοιπὸν, ὅτι ἔκτειναν. ἐκείνους λέγεις τέτληκε νόμος· ἀλλὰ τούτους ἐξουσιάζει· ἀρνήσεις; ἀλλὰ φανερὸν τοῦτο ἔκ τε τῶν ἐντολῶν θεόθεν ἡμῖν ἐντεταλμένων, ἔκ τε νόμων πολιτικῶν, ἔκ τε αὐτῶν τῶν ἀρχιερατικῶν παρὰ λατίνοις δογμάτων. *Interfectorem uxoris igitur, & filiæ, Sophiſtæ ab Ordinibus arcent, qui aliis homicidis Sancta concedunt. O inconſtantiam! Ut probibeant à Sacris, quos non punit, imò quos poteſtate ad id cumulat lex, qui non probibent à miniſterio à Canonibus condemnatos! Quid ais? cur hos arces? quòd occiderunt? ergo & illos, quia occiderunt. Illos dicis lex patitur: ſed his poteſtatem facit. Negabis? Sed manifeſtum hoc eſt tum ex mandatis divinitus datis, tum ex legibus, tum ex ipſis Pontificiis penes Latinos Conſtitutionibus.* Hæc Margunius, qui mox latè proſequitur rationes hujuſmodi, ex quibus tandem operosè colligit, is, qui interfectorem quocunque modo ab Eccleſiaſticâ familia cenſuerat abigendum, eum, qui uxorem, vel filiam adulteram cum Adultero ſimul occidit, ad ſacros Ordines provehendum. Quin imò addit, id à ſe ſemel, atque iterum uſurpatum, actumque, ut idipſum Conſtantinopoli & probaretur à Sapientiſſimis Theologis, & penes ſacrorum Antiſtitem uſu obtineret. Verùm quidquid ſit de facto, de quo tamen haud injuriâ poſſis ambigere, quippe à mendaciſſimo homine relatum, præſertim oppoſitum cenſente Coreſſio, qui, quâ tempeſtate, vel paulo poſt, quàm hæc docebat Margunius, Architheologum Conſtantinopoli agebat. Quidquid ſit, inquam, de facto, ſi Jus quæras, hæc omnia, quæ Margunius Græciæ credenda, probanda, uſurpanda propoſuit, falſiſſima ſunt, addo & inepta. Etenim neque hypotheſim theſis probat, neque ipſa theſis ullo argumento probatur. Ais, interfectorem uxoris, aut filiæ in adulterio deprehenſæ recipi ad Ordines, quia hoc nomine non peccat. Oſtendo primùm, eum hoc nomine peccare, deinde contendam manifeſtiſſimè, etiamſi hoc nomine non peccaret, abigendum attamen à ſacerrimis dignitatibus.

II. Egit de prima quæſtione, quæ in ſententia Margunii Theſis obtinet locum, Jo. à (1) Turrecremata inter Latinos data opera, ex quo pleraque deſumpſit (2) Covarruvias: inter Græcos obiter (3) Diplovatacius, & (4) Coreſſius, ex quibus nos, quæ ad Jus noſtrum pertinent, deſumemus. Et quidem non inficior, fuiſſe aliquos, qui putaverint, fas eſſe & filiam, & uxorem in traditis circumſtantiis occidere: quorum argumenta Margunius arripuit, & Græciæ oſtentavit, Latinis armis in Latinos alazonem militem agens. Ea ſunt primò ex Jure (5) Divino. Nam, qui legem Divinam exequitur, non peccat, ut certiſſimum eſt. Sed Lex divina præcipit adulteras lapidibus obrui, atque adeò necari: Maritus ergo, aut pater occidens uxorem, filiamve adulteram non peccabit. Ea propter Nicolaus (6) Pontifex legem laicam, qua ſit poteſtas perimendi deprehenſos in adulterio, refert, nec reprobat, illudque dumtaxat aſſerit, non licere Eccleſiæ adulterorum crimen gladio punire. Quod (7) Magiſter

(1) *In Jure GR. li. 3. Sent. Synod. l. 1. pag. 211. i fine Decreti Tom. 1.*

(2) *Not. 45. in Can. 66. Apoſt.*

(1) *In c. interfectores 33. q. 2.*

(2) *De Matr. p. 2. ca. 7. §. 7. à n. 8.*

(3) *In Synop. juris Græc. tit. de Adul.*

(4) *In Synop. Nili, ad Can. 22. Ancy. Schol. 42.*

(5) *Levit. c. 20. nu. 10. Deut. c. 22. nu. 20. Jo. 8. n. 5.*

(6) *In c. inter hæc 33. q. 2.*

Digitized by Google

giſter præmiſerat, & Jus (8) ipſum conſtituit docens, cùm agitur de uxoris adulterio, *cauſam criminis eſſe ſubtiliter inveſtigandam, & tunc, ſi ita fuiſſet inventa, ſecundum legis tramitem ultionis vindictam accipere debuiſſe*. Quibus videtur Stephanus (9) Pontifex Juris relati conditor, leges civiles adulterium punientes ratas habere, atque adeò recipere legem edicentem, mœchum deprehenſum, & mœcham necato. Secundò idem conſtituitur ex Jure (10) Canonico: in eo enim Nicolaus laudatus, cùm uxores non ſunt adulteræ, earum interfectores homicidas appellat. Unde fas inferre, fore, ut non diceret homicidas, ſi uxores eſſent adulteræ. Et roboratur argumentatio ex dicto (11) Alexandri III. cujus authoritate maritus Clericum in uxoris adulterio deprehenſum percutiens pœna excommunicationis eximitur, quâ tenentur ex Jure (12) cæteri percuſſores Clericorum. Congruit & ratio ex eodem Jure Canonico deducta. Nam Calliſto (13) decernente, viri eſt, uxorem ſuam corrigere, ejuſdemque eſt, prout graviùs uxor peccavit, eam punire. Viro igitur licet, juſtam uxori pœnam pro adulterio infligere: atqui hæc eſt mors, ut ex Jure Divino proximè docuimus: ergo licebit viro adulteram uxorem occidere. Tertiò ex Jure civili. Nam, quod legi licet, licet utique & ei, cui lex committit: Sed legi licet pœnâ mortis afficere adulteram, idque & parenti, & uxori committit; viro igitur, & parenti idipſum licebit. Propoſitio manifeſta eſt, & ſexcentis in rebus fruſtra conſpicua. Adſumptio verò, quâ parte aſſerit legi licere plectere adulteram, conſtat ex relato Jure Divino, quod certè lex humana non ſolùm poteſt, ſed debet exequi. Quâ parte verò eadem Adſumptio docet, hoc, quod legi licet, parenti, ac marito committi, translativum eſt Juriſperitis. Nam certum eſt, lege XII. Tabularum poteſtatem fieri maritis perimendi Adulteri in ipſo adulterio deprehenſi, quod intellige & de Uxore.

III. Et ea ſanè lex, ut refert (1) Plutarchus, à Solone lata eſt poſt Dracontem his verbis, quæ apud Aymarum (2) Rivallium, & (3) Oldendorpium habentur: *μοιχὸν ἄρϑρα ἐν ἄρϑροις ἔχοντα κτεῖνον*: *Mœchum obſcena in obſcenis habentem necato*, quemadmodum verba Græca reſtituta ſunt ex Budæo Juri (4) Civili, vel, ut reſtituit (5) Alciatus, & (6) Haloander, *μοιχὸν ἐν ἔργῳ κτεῖνειν*, in ipſo nimirum opere, quibus congruit modeſtior, & uſitatior Græca phraſis, ut habes ex (7) Luciano, placuitque (8) Harmenopulo noſtro, & Florentinis Pandectis. Sanxerat idipſum ante Solonem Hyetius Argivus, qui, perempto Moluro in uxoris adulterio deprehenſo, receptuſque ab Orchomeno in partem Regni, ut cuique deprehenſum *ἐπ' αὐτοφώρῳ* adulterum occidere liceret, edixit, authore Cœlio (9) Rhodigino. Legi XII. Tabularum licentiùs ſubſcripſit Romana Reſpublica, in qua perdiu licuit maritis, uxores in adulterio deprehenſas privata authoritate necare: id, quod refert (10) Gellius ex fragmento Catonianæ Orationis, docetque Julius (11) Paulus. Hanc tamen poteſtatem uxorum occidendarum ſuſtulit lex Julia de Adulteriis ab Auguſto lata, quemadmodum teſtatur (12) Ulpianus. Quinimò eadem lege cautum eſt, nequis quencunque deprehenſum cum uxore occideret propriâ authoritate, illudque tantùm (13) conceſſum, ut liceret Marito, vilem, aut infamem dumtaxat cum uxore deprehenſum occidere. Produxit mox eam poteſtatem ita ab Auguſto circumſcriptam Juſtinianus Jure Authenticorum, & Novellarum ita, ut poſſit maritus occidere non deprehenſum modò in turpi facto, verùm etiam colloquentem cum uxore in loco ſuſpecto, dummodo eum ter per ſcripta admonuiſſet, ne cum uxore in ſecreto, & ſuſpecto loco clandeſtina miſceret colloquia, ut habes in (14) Authenticis. Porro quod maritis non ſine modeſtiâ licuit; per leges civiles, profuſiùs licuiſſe certum eſt Parentibus, quibus poteſtas facta eſt occidendi, quencunque cum filia deprehendiſſent, etiam in domo mariti, dummodo cum adultero unà etiam filiam occiderent: Quod propterea decretum opinor, quoniam paterna pietas plerunque mitius conſilium in liberos eligit; & ne inferat liberis necem, ſæpe etiam participi parcit ejuſdem culpæ. Contra maritos injuria, & furor ſæpe rapit ad ſæviora, idcirco præ parentibus hi fuerant coercendi magis, iiſdemque minor, ac circumſcriptior poteſtas concedenda, quemadmodum autumant (15) Jura. An autem Pater potuerit occidere unà cum adultero filiam, quam non haberet in poteſtate inutiliter, & infeliciter diſputat Margunius, cùm apertè huic quæſtioni reſponderint & (16) Papinianus, & (17) Attaliates (ex quo horum, quæ diximus, plura deſumpſimus) aſſerentes, ei ſoli licere adulteram filiam cum adultero necare, qui eam habet in poteſtate. Imò addunt, eam poteſtatem non eſſe Patri, qui ſit ſub alterius poteſtate, puta qui à vivo patre non ſit emancipatus: utrunque enim requiri, ut & pater liber ſit, & poteſtatem habeat in filiam. Idcirco, ſi filia deprehendatur à Patre non emancipato, & avo, à neutro necari poſſe, quando nec avo licet deprehenſam neptem occidere, neque patri non emancipato, ut (18) Jura cum (19) Gloſſa conſtituunt.

IV. Ex his conſtat, Jure civili fieri poteſtatem parentibus, & maritis occidendæ filiæ, vel uxoris unà cum adultero, atque adeò idipſum illis committi: unde ſequitur, cædem eam fore licitam. Idem hac ratione validiſſimè comprobatur. Nam lex civilis in foro interiori animæ, ſi juſta ſit, ſervanda eſt: id, quod furiosè Jure noſtro confirmat (1) Margunius, ut inde in Clericos Latinos inſurgat, à quibus, ait, ita contemni, ac conculcari leges Civiles, ut aſſerant, crimen eſſe, Jura Cæſarum ſequi, parere legibus Rerumpublicarum, Sceptrorum poteſtati ſubeſſe. Quæ omnia vir nequam gratis affirmat. Eſt enim hæc Latinæ Eccleſiæ certa ſententia, lege Civili juſta in foro interiori animæ omnes obligari. Hæc Sacri juris interpretibus communis eſt, & ab omnibus Latinis & recipitur, & aſſeritur. Cujus veritatis, nequis Græcorum Margunii calumniis deceptus dubitet, non unum teſtem adduco. Nam hanc ſententiam palam approbat (2) Gloſſa, quam (3)

DD. Sin-

(7) *Gratianus in §. in hoc capitulo d. 33. q. 2.*
(8) *In c. quicunq; & c. admonere ead. q. 2.*
(9) *In d. c. admonere.*
(10) *In d. c. interfectores.*
(11) *In c. ſi vero. 1. de Sent. Excom.*
(12) *c. ſi quis ſuadente 17. q. 4.*
(13) *c. ſi cui alterius. 7. q. 1.*

(1) *In Solone.*
(2) *In L. quod ait lex ff. de adult.*
(3) *In d. L. quod ait Lex.*
(4) *In d. L. quod ait Lex.*
(5) *Lib. de verb. ſignific.*
(6) *In correct. Pandect. in d. L. quod ait Lex.*
(7) *In dial. Apoll. & Mercur.*
(8) *In Pandect. ad tit. de Adult.*
(9) *Lib. 11. lect. Antiq. c. 25.*
(10) *Lib. 10. Noct. Atticar. c. 25.*
(11) *Lib. 2. Sent. tit. 27.*
(12) *In L. 1. ff. de Adult.*
(13) *L. marito quoque ff. eod.*
(14) *Authen. ut liceat matri, & Aviæ §. his quoq; col. 8. & Authen. ſi quis. Cod. eod.*
(15) *L. patri L. nec in ea, in fin. ff. de Adult. L. Gracchus ff. eod.*
(16) *In d. L. patri ff. eod.*
(17) *In Synop. tit. 70. §. 9. & 10.*
(18) *In L. ſic eveniet. ff. eod.*
(19) *In d. L. ſic eveniet.*

(1) *d. nota 45. in c. 22.*
(2) *In c. quæ in Eccleſiarum. de Conſtit.*
(3) *In L. nemo poteſt. num. 106. ff. de Leg. 1.*
(4) *In c. quia plerique de Immun. Eccleſ.*
(5) *Cum Bald. & Bar. in d. c. quæ in Eccleſiarum.*

Digitized by Google

DD. Singularem, (4) Jaſon Ordinariam appellant, eamque ſequuntur (5) Innocentius, (6) Abbas, (7) Baldus, (8) Decius, (9) Felinus, Ludovicus (10) Meſſia, (11) Rebuffus, (12) Covarruvias, (13) Berous, (14) Rojas, (15) Tiraquellus, (16) Caſſanæus, (17) Antonius Gomez, (18) Didacus Perez, (19) Caballinus, (20) Humada, (21) Menchaca, (22) Matienco, Burgos (23) de Paz, Lancellotus (24) Gallia, Sebaſtianus (25) Medices, Alfonſus (26) Azevedo, Bernardus (27) Diaz, (28) Avedagno, (29) Menochius, (30) Cenedo, (31) Lodovicus Molina, & ex Theologis poſt D. (32) Antoninum Dominicus (33) Soto, & omnium ſolidiſſimè, & eruditiſſimè (34) Bellarminus. Et ratio potiſſima hujus certiſſimæ Veritatis eſt, quia lex Civilis juſta pars eſt legis divinæ juſtiſſimæ, quemadmodum iu Prælectionibus noſtris Rubricam de Conſtitutionibus explanantes Auditores noſtros latè docuimus. Conditur enim authoritate divina, ita inſinuante Paulo (35) Apoſtolo, ita palam effato (36) Sapiente, ita Jure (37) ipſo Canonico propalam aſſerente. Porro, ſi lex Civilis obligat in foro animæ, utrunque illi concedendum eſt, ut ſive prohibens, ſive vetans adigat prævaricatorem ad culpam non ſolum civilem, ſed etiam Eccleſiaſticam, eamque, quæ in foro interiori eſt: & permittens, tunc autem maximè, cùm ut, ajunt, authoritativè permittit, excuſet à noxâ eum, qui ex permiſſione legis operatur. Atqui, uti vidimus, & latè ex omni Jure Civili probavimus, Lex civilis viro, & parenti permittit, & planè confert poteſtatem occidendorum adulterorum, quos in crimine deprehenderint. Igitur etiam in foro animæ occidentem excuſat, qui proinde ſine labe lethalis criminis graviſſimam injuriam ſibi ab adulteris illatam ulciſcetur. Hæc ſunt, quæ ſolent adduci ad probationem celeberrimæ innocentiæ. Atque horum aliqua Margunius proterviâ profert tantâ, ut eam ſi compares Photio, Leoni Acrideno, Nilo Cabaſilæ, & Cerulario circa dogma diſputantibus, hi celeberrimi Sycophantæ, modeſti, pii, addo etiam Veritatis amatores eſſe videantur. Addit neſcio quid ex Prodromo, adeò & obſcurum, & incertum, ut illud in libris Prodromi, quamvis illos bis, terque percurrerim (ſunt enim perbreves) & laborioſè olim adnotarim, nequiverim uſquam deprehendere. Similia ſunt, quæ recitat ex Harmenopulo, quem non vidiſſe conſtat ex ipſo laudandi modo. Nam ejus Orationes laudat, cùm tamen Harmenopulus Commentaria in Jus civile permulta conſcripſerit, ſyllogas Novellarum adduxerit, Prochiron Juris utriuſque condiderit, Epitomen Canonum, atque hæreſum Syllabum, nobilemque Fidei confeſſionem confecerit, de quibus nos (38) alibi, Orationes tamen nullas aut dixerit vivus, aut fato functus reliquerit. Ipſe enim idem initio Commentariorum ſuorum in Digeſtum ſe infacundum, & tardioris pronunciationis hominem fatetur, eamque cauſam affert, ob quam à dicundis cauſis, impendendoque Clientibus patrocinio ſe tranſtulit ad quietiorem Legum meditationem.

V. Sed eſto vera ſint, quæ ſuffarcinat Margunius, non alia ſunt ſanè, quàm quæ hactenus pro Innocentia occidentium adulteros fusè propoſuimus. Illis attamen minimè obſtantibus, oppoſita ſententia, veritati, æquitati, Juri Græco, & Latino, communique Theologorum Opinioni conſentanea eſt magis, imò ita vera, ut contrariam falſam prorſus oſtendat. Eam nititur Joannes (1) à Turrecremata probare ex notiſſimo illo præcepto (2) Numinis. *οὐ φονεύσεις: non occides*: unde infert, non licere cuiquam propria authoritate quempiam, etſi criminoſum, & injurium, occidere. Sed huic argumentationi facilè occurri poteſt. Primò, qua prima illa propoſitio ex Jure Divino deſumpta meritò in eum ſenſum explicari poterit, ut non vetet cædem quancunque propriâ authoritate patratam, ſed illam tantùm, quæ perpetratur injuſtè, quemadmodum non vetat omnem omnino hominis cædem, ut eſt certo certius. Deinde illa conſecutio ſumpta univerſim ex dictis non videtur vera, cùm ſæpe liceat propriâ authoritate furem occidere, ut ſuperiùs notata conficiunt, & tradunt, poſt (3) Jura à (4) Cenedo relata, Julius (5) Clarus, Jo. (6) Martinez de Olan, (7) Joannes Medina, (8) Alexander, Jodocus (9) Damhouderius, Petrus (10) Plaza, Jaſon (11) Maynus, Ludovicus (12) Gomez, Dominicus (13) Soto, Ludovicus (14) Carrerius, Michael (15) Salon, Petrus (16) Follerius, Petrus (17) Navarrus, Ludovicus (18) Lopez, Sebaſtianus (19) Medices, Antonius (20) Gomez, Simon (21) Majolus, Antonius (22) Corduba, poſt (23) Bartholum, & DD. quos ſi viderint rigidi Photiani, non adeò petulanter, quæ non intelligunt, damnabunt, neque ea, quæ perpetua Catholicæ Religionis doctrina docet, contemnent. Igitur hæc ratio, pace dixerim tanti Doctoris, nihil probat.

VI. Probant ſanè, & hæc quidem rectà contra Margunium. Primò, Canonici Juris (1) nobiliſſimum effatum, quod relatis Civilibus legibus uxoris, vel filiæ in crimine deprehenſæ cædem permittentibus, negat, *mundanis illis legibus Eccleſiam conſtringi*. Porro ibi relati Doctores, & præſertim Turrecremata loco laudato, docent, *mundanas leges* appellari leges hujuſmodi, quòd à Deo non ſint, ſed ſint potiùs legi divinæ contrariæ, quòd ſint contra Charitatem Chriſtianam, imò potiùs humanam, & duriores, atque crudeliores lege Repudii, quam Moyſes non indulſit, ſed (2) permiſit (audiant Margunius, & Photiani Matrimonia paſſim diſſolventes) *ob duritiem cordis Judaici*, ut uxorum cædes vitaret. His ita compoſitis, ſic argumentor. Lex juſta civilis.

(6) In Præm. rex Pacificus col. 4. & in d. c. quia plerique, & in c. 1. de cõſtit. (7) In Proœm. Feudor. n. 6. (8) In d. c. 1. de conſtit. (9) In d. Proœm. Rex Pacificus, et in d. c. 1. et in ejus repet. verſ. Lex Canonica (10) In Pragm. Taxæ concl. 6. n. 2. (11) De pacif. poſſeſſ. in prin. n. 9. & Tom. 1. conſtit. regal. in proœm. gloſſ. 1. n. 40. & in repet. c. poſtulaſti n. 40. de Cler. Excom. Miniſtr. (12) In d. 2. p. c. 7. §. 7. num. 8. verſ. 4. Lex Civilis. (13) De Conſtit. n. 222. (14) De Succeſſ. c. 10. n. 142. (15) In Proœm. retract. nu. 74. & in lib. connubial. gloſ. 4. n. 20. (16) In Conſuet. Burgun. rub. 4. §. 7. n. 23.

(38) In Teſtim. Græcis in Harmenopulo. (1) In d. c. interfectores. (2) Ex odi c. 20. nu. 13. (3) In c. interfeciſti furem, & in c. ſi perfoderis de homic. (4) Ad Decretal. collect. 96. n. 1. (5) In §. homicid. n. 47. (6) In Antinom. lit. L. n. 1. (7) c. de reſtitut. q. 4. verſ. eſt autẽ. (8) Conſ. 140. vol. 2. n. 1. (9) In prax. Crim. c. 78. (10) De Delicto li. 1. c. 36. n. 14. (11) In §. ſupereſt. n. 69. Inſt. de Actio. (12) In d. §. ſupereſt. n. 52. (13) De Juſt. & Jur. q. 8. art. 8. J. 5. (14) In prax. tit. de homic. §. 5. excuſat. n. 21. (15) In 2. 2. qu. 64. art. 7. Controv. 2. (16) In prax. Canon. 2. p. c. 21. n. 4. (17) Tom. 1. de reſtit. lib. 2. c. 3. num. 400. (18) In-

(17) In L. Tauri num. 3. (18) In Proœm. Ordinat. quæſt. 10. & lib. 6. tit. 2. L. 1. & lib. 8. tit. 15. L. 2. (19) In Milleloqu. 266. & 530. & 612. (20) In lib. 16. tit. 1. p. 1. gloſ. 1. (21) Lib. 1. Controver. c. 7. n. 1. & 36. (22) Lib. 5. recollect. tit. 8. de Succeſ. ab inteſt. L. 6. gl. 1. n. 17. (23) In L. 1. Tauri nu. 453. (24) In Conſt. Alexan. gloſ. non poſſit q. 1. n. 13. & 14. n. 17. (25) De ll. & Statutis. 4. p. q. 9. (26) Lib. 3. novæ Recompil. tit. 3. L. 2. n. 3. (27) Regul. 427. (28) Lib. 1. de exeq. Mand. c. 19. n. 12. (29) De præſump. lib. 1. q. 80. n. 8. (30) Ad Decretal. Collect. 2. à nu. 2. (31) De Primog. Hiſpan. lib. 2. c. 1. n. 7. (32) 1. p. tit. 18. c. nn. §. 2. (33) De Juſt. & Jur. 1. lib. qu. 4. ar. 4. (34) De Rom. Pont. Controv. 3. lib. 4. c. 16. Tom. 1. (35) Ad Rom. c. 13. n. 2. & ſeq. (36) Sapien c. 8. (37) c. omnis, ubi Gloſ. per DD. de cenſ.

ſtruct. Conſcien. 1. p. c. 62 fol. 446. (19) De reg. Jur. reg. 5. amplias. 137. (20) Tom. 3. Variar. c. 3. n. 20. (21) De Irregul. l. 5. c. 48. n. 6. (22) Quæſt. Theolog. l. 1. q. 38. (23) In L. furem nocturnum ff. ad L. Corn. de Sicar.

Digitized by Google

(1) *In c. inter hæc 33. q. 2.*
(2) *Mat. c. 19. n. 8. Marc. c. 10. n. 5.*

vilis obligat in foro animæ omnes, ut ex traditis, & à Margunio in primis receptis, certiſſimum eſt. Ergo lex Civilis, quæ lata Eccleſiam nonconſtringit, neque obligat, injuſta eſt. Atqui lex permittens homicidium deſcripta Eccleſiam non obligat; igitur lex illa injuſta eſt. Ex qua conſecutione utrumque ſequitur, Jure Canonico Latinorum, reum criminis cenſeri uxorem, vel filiam adulteras occidentem: & hunc peccare lethaliter, quâ ratione agit ex lege injuſtâ, adeòque nullâ. Urget argumentum, imò utranque Concluſionem confirmat citatus, laudatus, receptus (3) à Margunio Stephanus (4) Pontifex, Aſtulphum quendam damnans ſolemni ſententiâ. Nam, cùm uxorem ſuam is interfeciſſet, eamque, poſt necem, Adulterii accuſaret, ut ſuſceptos ex ea Liberos, tanquam adulterinos exhæredes faceret, Stephanus eum ob iniquiſſimum facinus increpat primò, quòd ſine causâ uxorem necaſſet, mox, quòd eandem necaſſet, non priùs criminis causâ curioſè perſpectâ, denique, quòd, etiamſi necaſſet noxiam, compertamque criminis, occidere non potuiſſet; Quapropter ſic ſcribit. *Nam, ſi verum, quod abſit, fuiſſet, ſicut ille adulter mentitus eſt, poſt ſeptem annos pœnitentia peracta, dimittere eam per approbatam cauſam poteras, ſi voluiſſes; occidere tamen eam nullatenus debuiſti*. Quibus apertè docemur, non licere viro, adulteram etiam compertiſſimi Criminis propriâ authoritate perimere.

(3) *Loco ſupra citato.*
(4) *In c. ad monere 33. q. 2.*

VII. Hinc Auguſtinus, quem non ſemel contemnit (1) Margunius, recipere tamen ſemper, ac colere debet, quippe quem Sexta (2) Synodus Divinorum Choro Doctorum addidit, laudatque hoc elogio (3) Juſtinianus: ὁ τῆς ὁσίας μνήμης Αὐγουστῖνος, *beatæ memoriæ Auguſtinus*. (4) Auguſtinus, inquam, hâc vibratiſſima ratiocinatione Eccleſiæ ſententiam validiſſimè munit, Margunianam autem evertit. *Si, [quod veriùs dicitur, non licet homini Chriſtiano adulteram conjugem occidere, ſed dimittere: quis eſt tàm demens, qui dicat: fac, quod non licet, ut liceat tibi, quod non licet? Cùm enim utrunque ſecundum legem Chriſti illicitum ſit, ſive adulteram occidere, ſive alteram ducere eâ vivente* (audiant iterum Photiani, quid Auguſtinus cenſuerit de repudiis per illos ob adulterium probatis) *ab utroque abſtinendum eſt, non illicitum pro illicito faciendum. Si enim facturus eſt, quod non licet, jam faciat adulterium, ut non faciat homicidium. Ut vivente uxore ſua alteram ducat, & non humanum ſanguinem fundat. Quòd ſi eſt utrumque nefarium, non debet alterum per alterum perpetrare, ſed utrunque vitare*. Hæc Auguſtinus, [quibus accedit authoritas (5) Gloſſę palam aſſerentis, virum peccare lethaliter, ſi uxorem etiam in adulterio deprehenſam occidat, confirmaturque multiplici Jure (6) Canonico, quo aſſeritur, ſolum

(1) *d. not. 45. & not. 4. ad Can. Ancyr. & not. 11. ad Can. Antioch.*
(2) *Actione 4. & alibi.*
(3) *In Edict. fid. Orthod. ſub fin. in Jur. GR. Tom. 1. lib. ult. pag. 445. ant. med.*
(4) *Lib. 2. de adult. conjug. c. 15. refertur in c. ſi quod 33. q. 2.*
(5) *In d. c. inter hæc.*
(6) *C. de occidendis c. ſi. non licet c. cũ homo. c. ſi homicidium, & pene tot. q. 5. cauſa 23.*

Judicem, aut ex officio, & authoritate publicâ occidentem innoxium ea cæde cenſeri. Hanc Gloſſam, & ſingularem appellant, & ut veram, certamque recipiunt (7) Ananias, (8) Abbas, (9) Felinus, quos ſequitur (10) Jaſon. Eandem approbant omnes Theologi duce (11) D. Thoma, ante quem (12) Albertus, poſt quem idem ſenſere (13) Bonaventura, (14) Hugo, (15) Riccardus, (16) Paludanus, atque (17) Silveſter, & cæteri, quibus frequentiſſimo calculo adſtipulantur, contra humiles quoſdam Doctorculos Margunio perſimiles, Juris utriuſque celeberrimi interpretes Fortunius (18) Garzia, Jo. (19) Faber, & alii, quorum Syllabum penes (20) Tiraquellum invenies. Nec minus, quàm Latini, huic ſententiæ ſubſcribunt Græci, nullo præter Margunium refragante, imò palam idipſum teſtati præter (21) Harmenopulum, & (22) Matthæum Monachum viginti, & duo notiſſimi noſtri Jureconſulti, quos latè enumerat, producitque (23) Diplovatacius, & ex hoc Jo. (24) Laſcares. Unde conſtat, hanc ſententiam communem eſſe, quam etiam Ratio politica perſuadet, quæ prorſus oſtendit, poteſtatem occidendi adulteros in crimine deprehenſos perniciosam eſſe Reipublicæ, quando ea Maritis anſam peropportunam præbet calumniandi uxores, &, ſiquid amor maritalis tepuerit, eâ occaſione voluntatem viris parat expediendi ſe ſe arctiſſimo vinculo Matrimonii. Quod breviſſimè notavit (25) Turrecremata. Ex quo infertur, non eſſe eam poteſtatem permittendam, &, ſi permittatur, iniquam eſſe, nulloque modo licitam, quam Jus Canonicum utriuſque Gentis, & ex illo Theologia improbat, abrogat, damnat.

(16) *d. diſt. 37. q. 2.*
(17) *In Summ. verb. homicidiũ. 1. q. 2.*
(18) *De ultim. fin. illatio 11.*
(19) *In L. Gracchus Cod. de Adult.*
(20) *In lib. de jure mariti l. 8.*
(21) *Ad tit. Pandect. de Adult.*
(22) *In Schol. Aſtaliatæ ad tit. de Adult. Schol. 9.*
(23) *In Synop. juris Græci ad tit. de homic.*
(24) *In explicat. regul. Nicephori ad reg. 69.*
(25) *In d. c. inter hæc in princ.*

VIII. Supereſſent hæc ad probationem hujus certiſſimæ ſententiæ, ni reſpondendum eſſet & futilibus Margunii argumentis, quorum refutatione potiſſima ratio conſtituitur evincens, interfectores adulterorum peccare graviſſimè, reoſque eſſe homicidii. Nam, ſi nullâ ratione excuſari poſſunt, ſequitur, crimen eſſe, ſi adulterium morte ulciſcantur. Quòd autem adductæ rationes nihil probent, ſic ſtatim demonſtro. Nam ad primam dico, maritum, aut Patrem adulteram uxorem, vel filiam occidentes Legem divinam locis productis latam non exequi. Ea enim lex præcipit, ut occidatur adultera, non tamen authoritate privatâ, ſed publicâ, ut omnes, quotquot ſcripſere in ea loca, teſtantur: præſertimque ex Noſtris non priſcus aliquis Pater, ſed ſuperioris ſæculi Patriarcha, & Photianus Patriarcha (1) Jeremias, cujus hæc verba ſunt. εἶναι δὲ ἐξουσίαν καὶ ἐν τῇ πολιτείᾳ αὐτῇ νόμῳ θεοῦ ἐντεταλμένην ἴσμεν βεβαίως, λέγοντος ἐν Δευτερονομίῳ Μωσέως, λιθοβολεῖν τοὺς μοιχούς, πολιτικῇ δηλονότι ἐξουσίᾳ, οὐκ ἰδιωτικῇ. Τοῦτο γὰρ τοῖς ἰδιώταις πάντοτε ἀθέμιτον, καὶ ἄδικον, καθὼς ἐν ὑμῖν αὐτοῖς εἴωθεν: εἰσὶ γοῦν ἀρχαὶ κατὰ νόμον θεοῦ, εἰ κατ' αὐτὸν τιμωρία ἐντέλλεται μόνῳ τῆς πολιτείας δοτέα. *Eſſe autem poteſtatem in ipſa Republica juſſam lege Divina, ſcimus certiſſimè, Dicente Moyſe in Deuteronomio, lapidibus obruendos adulteros, ideſt poteſtate publica, non privata. Hoc enim privatis ſemper nefas, & injuſtum, ut apud vos ipſos mos habet. Sunt igitur Principatus ex lege divina,*

(1) *In 2. Parsn. ad Germ. c. 3.*

(7) *In c. interfeciſti de homic.* (8) *In d. c. interfeciſti. & in c. veniens de ſponſ. & in repet. c. cum eſſes de teſtam. & in c. ſi verò. 1. de ſent. excom.* (9) *In d. c. interfeciſti, & in c. quæ in Eccleſiarum de conſtit. n. 14. & d. c. ſi verò.* (10) *In L. ut vim ff. de Juſt. & Jur. & in L. ubi pactum n. 16. C. de tranſact.* (11) *In 4. ſent. diſt. 37. q. 2. ad 1.* (12) *d. diſt. 37. q. 2.* (13) *d. diſt. 37. q. 2.* (14) *d. diſt. 37. q. 2.* (15) *d. diſt. 37. q. 2.*

Digitized by Google

ſi juxta illam eſt pœna, juſſu tamen Reipublicæ incutienda. Eadem docet (2) Diplovatacius, & apud eum pluſquàm Decas noſtrorum priſcorum unà, atque recentium, quorum ſenſa ſi ſecutus Margunius de re ſacrâ philoſophatus fuiſſet, non adeò futili argumento rem graviſſimam confeciſſet. Publicâ ergo authoritate occidi adulteros jubet Divina lex, non privatâ. Quapropter poterit maritus accuſando compertam uxorem adulterii agere, ut necetur, non poterit eam ipſe occidere; quando non eſt publica perſona, nec Judex uxoris. Eidem argumento aliter Albertus (3) Magnus occurrit, nimirum docens, loca illa vim habere in Lege veteri, non in novâ, & Chriſtianâ, in quâ præceptum illud intra mitiores redactum terminos cenſetur à Chriſto Servatore, cum adulteram mulierem ſupplicio benignus exemit, & idcirco Albertus: *lex*, inquit, *timoris fuit lex vetus, & idcirco crimina atrociùs puniebat, & adulteras condemnabat, & alios criminoſos: ſed lex nova lex amoris eſt, & ideò adulteram Dominus non condemnabat.* Quæ explanatio congruit cum traditis (4) à Planude, rudis tamen, nec admodum efficax, ac proinde prima rectiùs retinenda. Quod attinet ad ea, quæ primæ rationi adduntur ex Jure Canonico probaturo Legem divinam, nullam reſponſionem expoſcent poſt dicta in probatione communis ſententiæ. Evictum eſt enim illis, præſertimque Nicolai Pontificis decreto, nullo modo *mundanas* leges approbari, imò negari, eas ratas eſſe, quoad judicium Eccleſiæ; In decreto verò Stephani palam eſt vindictam reprobari ſumptam de uxore etiam deprehensâ. Si qua enim ibi vindicta probatur, ea certè, & non alia, quàm quæ à Judice ex officio ſumitur de adulterio convicta. Inde porro argumentum à nobis deductum eſt, Jure Canonico necem, ultionemque hujuſmodi damnari, atque ipſas leges id permittentes eſſe omnino iniquas, uti tradit (5) Fortunius.

(2) *In d. Synopſ. tit. de homic.*

(3) *In 4. ſentent. q. 2. diſt. 37.*

(4) τῆς χειροτονίας *cap. 52.*

(5) *d. illatio. 11.*

IX. Nec officit, quod jactatur, viri eſſe uxorem ſuam corrigere, & ad peccati menſuram punire. Nam cum (1) D. Thoma, quem hanc ipſam ob rem mirificè laudat (2) Coreſſius Theologus Photianus, & notus Margunio, diſtinguendum eſt inter æſtimantem pœnam, & emendantem. Illa reſpicit bonum Reipublicæ, & in crimen invehitur tanquam in malum publicum, ad cujus inſtar crimen revocat, & quaſi expendit, atque æſtimat, eidemque ita pœnam adaptat, ut eâ velit Rempublicam malo illo liberare. At pœna emendans bonum privatum etiam hominis criminoſi reſpicit, in cujus crimen fertur, ut in malum ipſius criminoſi, illudque criminoſo detrahere nititur. Hinc prima vel ipſam necem Rei includit, quando ea ſæpe neceſſaria eſt ad bonum publicum, ut crimina nocentium interitu caſtigentur, proſintque infelici exemplo, quæ opere ſcelesto nocuere. At ſecunda pœna tantum abeſt à nece, aut morte emendandi, quantum à ſupremo ejus malo, quod mors eſt; nec occidere poteſt, quem nititur emendare, cùm mortuus emendari non poſſit. Quapropter & (3) Pontius ille ſceleſtiſſimus judex, ne innoxium Chriſtum occideret, *emendatum*, inquit, *illum dimittam*: hoc eſt pœnâ citra ſupplicium mortis affectum. Porro, quemadmodum duplex pœna eſt, ita & duplex congregatio, atque ſocietas hominum; Politica quædam, & Publica, ut Civitas, Regnum, &c. OEconomica altera, & privata, ut familia. Jam qui Politiæ præeſt, veluti Rex, Præſes, Judex, cùm bono publico præſit, æſtimantem pœnam poteſt infligere, atque adeò morte multare, quam lex præſcribit: at præfectus OEconomicæ, cùm privato præſit bono, ſolius emendantis poteſtatem habet, uti Pater familias, eam videlicet, quam mors criminoſi minimè funeſtat. Igitur, eſt ſanè viri poſſe privatâ authoritate corrigere, punire, emendare adulteram uxorem pœnâ emendante, at non æſtimante, quando, quocunque modo Canonici Juris effatum proferatur in medium, maritis adverſus uxores adulteras Jus pœnæ irrogandæ permittens, Jus illud emendantis pœnæ authoritatem, poteſtatemque non æſtimantis permittit, quemadmodum ſuperiùs manifeſtè probavimus.

(1) *In 4. ſent. diſt. 37. q. 2.*

(2) *In Nili Synopſ. ad 22. Can. Ancyr.*

(3) *Luc. c. 23. n. 16.*

X. Quid his reponere queat Margunius, non video, quæ tamen ponenda erant poſt reſponſionem, quam ſtatim damus Rationi ſecundæ ex ſacro Jure Latinorum deductæ. Et primò conſecutio illa ex dicto Nicolai (1) Pontificis violenter extorta planè ridicula eſt; cùm quæ ab oppoſito ſenſu in non invicem connexis, neque neceſſariis inferuntur, nulla ſint? Ecce, verum eſt; qui ex nullâ cauſâ occidit hominem, homicida eſt: an inferes non eſſe homicidam, qui ex aliquâ, & quâcunque cauſâ occidat hominem? Qui non provocatus percutit Clericum, incidit in pœnam latam à Canone, & tamen eidem obnoxius eſt etiam, qui percutit provocatus, ni ſe tueatur cum moderamine inculpatæ tutelæ, ut palam eſt ex (2) Jure, & docent Theologi penes (3) Laymanum. Non igitur valet hæc argumentatio: interfectores uxorum injuſti, homicidæ ſunt; ergo non ſunt homicidæ, ſi juſtè, hoc eſt, ex cauſâ occidant. Adde quod notat (4) Turrecremata ex (5) Bonaventura, Nicolaum ibi loqui juxta Leges humanas, ſenſumque eſſe, cenſeri homicidam etiam à Legibus humanis eum, qui uxorem caſtam interfecerit. Hinc porro quis legitimè inferat, aut inferendum putet, non eſſe homicidam lege Canonicâ, qui vel adulteram occidit, cùm certum ſit multa Jure Canonico prohiberi, quæ Jure civili crimina non cenſentur. Quod ſpectat ad effatum (6) Alexandri III. dicendum eſt, eo minimè probari, percuſſionem Clerici deprehenſi in adulterio licitam fore, ſed eo dumtaxat remitti anathematis pœnam, ob juſtiſſimum dolorem, à quo perdifficilè quis poteſt temperare animum. Quod patet ex ipſo loco laudato, ubi eximitur eodem anathemate frater etiam, & filius Clericum deprehenſum in adulterio cum ſorore, vel matre percutiens, cùm tamen fratri, aut filio nullo Jure liceat adulterum matris, ſororiſve necare. Urgetur vis hujus reſponſionis. Nam Clericus homo nobilis eſt ex Jure (7) noſtro, Jure autem Latino vilis eſſe homo minimè cenſetur, quacunque ſit natus in tegete, ut docent (8) Jus, & (9) Gloſſographus, quibus con-

(1) *In d. c. interfectores.*

(2) *In c. ſi verò 1. de ſent. excom.*

(3) *Lib. 1. tract. 5. p. 2. c. 5.*

(4) *In d. c. interfectores.*

(4) *In 4. diſt. 37. q. 2.*

(6) *In d. c. ſi verò. 1. in fin.*

(7) *Apud Canonarch. de vi Canon. Schol. 19.*

(8) *Ex c. denique 4. diſt. & c. ſatis evidenter 96. diſt. c. Sacerdotibus 11. q. 1. c. futurum 12. q. 1.*

(9) *In d. c. denique, & d. c. ſatis evidenter.*

ſonant

ſonant mores præſertim Noſtri, vi quorum penes Nos ſive ſedendum ſit, ſive ambulandum Clerici præ Laicis omnibus, etiam principibus eant. Ergo Clericus deprehenſus in adulterio, ſi necetur, etiam Jure civili delictum erit, quo auſpice, uti diximus, vir adulterum vilem, & infamem dumtaxat poterit interficere, notatque Attaliates. Proinde percuſſor Clerici adulteri etiam Jure civili crimen admittit, atque adeò dum ab Alexandro is Clerici percuſſor eximitur excommunicatione, non eximitur culpâ.

XI. Conſonat reſponſum (1) Modeſtini referentis, M. Antoninum,& Commodum AA reſcripſiſſe, maritum, ſi uxorem in adulterio deprehenſam impetu tactus doloris interfeciſſet, non utique legis Corneliæ de Sicariis pœnam exceptum: nam & D. Pium in hæc verba reſcripſiſſe: *ei, qui uxorem ſuam in adulterio deprehenſam occidiſse ſe non negat, ultimum ſupplicium remitti poteſt: difficillimum cùm ſit, juſtum dolorem temperare*. Unde colliges, etiam occidenti uxorem adulteram contra præſcriptum Juris civilis partem pœnæ remitti. Ad hoc eum locum Juris notant (2) DD, & (3) Abbas cum (4) Aretino, Jo. Baptiſta (5) à S. Severino, (6) Jaſone, (7) Hippolyto, (8) Felino, (9) Bolognetto. Ex hac reſponſione in concordiam revocantur difficiles cæteroqui, atque contrariæ Gloſſæ, quarum (10) altera notat, non eſſe puniendum eum, qui percuſſorem inſequitur, & ultra moderamen inculpatæ tutelæ, cædit: (11) altera, ex (12) Jure docet oppoſitum. Utraque vera eſt vi noſtræ reſponſionis ita, ut prima loquatur de pœnâ plerunque decretâ homicidis, quæ minuenda erit ob juſtum dolorem, cùm adeſt: at ſecunda decernat de pœna minore Ordinariâ irrogânda homicidæ, qui ad vindictam, non ad defenſionem percuſſit; quæ pœna nullo modo erit omittenda, licet æquum ſit, ut ordinaria condonetur. Aliter etiam huic dicto Alexandri III. reſpondere fas eſt, nimirum dato toto eo, quod illo decreto dicitur conſtitui, & negatâ conſecutione. Nam Alexander dicit de percuſſione, negatque ſubjectum excommunicationi eum fore, qui percuſſiſſet Clericum ſua cum uxore concumbentem, non autem aſſerit immunem fore, & liberum ab excommunicatione, ſi Clericum hujuſmodi occidat. Adeòque, ſi ex immunitate ab excommunicatione conceſſa percuſſori Clerici deprehenſi infertur licita percuſſio Clerici deprehenſi, non infertur licita ejuſdem nex, cùm nullum ſit verbum eximens interfectorem Clerici excommunicatione. Hoc notavit Fortunius (13) Garzia peracutè, & ex eo (14) Covarruvias. Quin etiam (15) Silveſter ante hos docuit idem Alexandri decretum expendens, interfectorem Clerici deprehenſi cum uxore, filia, matre, vel ſorore, ſi deliberato animo o-peretur, in Canonis notam incidere, quod veriſſimum nos quoque cenſemus, interrogatique de Jure reſpondimus.

XII. Supereſt, ut ultimæ rationi faciamus ſatis. Ea licet à pleriſque noſtræ ſententiæ DD. contemptim prætereatur, negligaturque, non caret ſuâ vi, & fortaſſis has inter, quas pro oppoſitâ ſententiâ retulimus, hæc unica

(1) *In L. ſi adulterium cũ inceſtu §. Imperatores ff. ad L. Jul. de adult.*
(2) *In d. §. Imperatores.*
(3) *In c. 1. de Jurejur. & in c. cum olim. 1. col. 7. de re ſtit. ſpol.*
(4) *Conſ. 33. col. 3.*
(5) *De delit. ſuſpect. & fug. col. 1.*
(6) *In L. ut vim, ff. de Juſt. & Jur. col. 3.*
(7) *In L. 2. n. 15. C. ad L. Cor. de Sic.*
(8) *In c. delicta col. pen. de except. & in c. ſignificaſti 2. de homic.*
(9) *Conſil. 37. col. 2.*
(10) *In c. 1. 23. q. 1.*
(11) *In c. 3. de homic. verſ. ſecularibus.*
(12) *In c. ſeditionarios 46. diſt.*
(13) *d. illatio. 11.*
(14) *De Matr. 2. p. c. 7. § 7. n. 12.*
(15) *In Summ. verb. excommunicatio 6. caſu 10.*

vim aliquam præſefert. Nam, ſi dicas, legi non licere adulteram interficere, aut interficiendam mandare, deſipies, reclamante toto Jure. Si autumes, necem adulteræ non mandari patri, aut certis in cauſis marito, ſed permitti dumtaxat. Verè mirum erit, ſi quid reperias, quo diſtinguas mandatum legis à permiſſione, ut ajunt, *authoritativa*, per quam lex non patitur tantùm, quod fit, ſed authoritate ſua munit, habetque ratum. Sic lex haud mandat necem Proſcripti, cum tamen quilibet impunè poteſt occidere, quia hoſtis eſt Patriæ, aut civitatis, ut docuit (1) Paulus IC. hoſtis autem civitatis impunè poteſt occidi, quemadmodum (2) Jure ſancitum eſt, & ex illo notat (3) Bartholus, (4) Abbas, Petrus (5) de Ancharano, (6) Baldus, (7) Antonius, (8) Dominicus, & (9) Felinus. Poteſt autem quilibet proſcriptum occidere propterea, quòd permiſſio, quâ lex ratam habet necem Proſcripti, cenſetur tacitum mandatum eâ ratione, quia licet non jubeat, factum ipſum approbat tamen, & ratum habet authoritate Legis, aut Statuti. Igitur aliunde, & aliter ea ratio refellenda eſt. Et refellitur hercle, ſi dicas, non poſſe per legem mandari, hoc, quod eſt propria, atque privata authoritate occidere quempiam compertum manifeſtiſſimi criminis. Hoc enim mandatum iniquiſſimum eſt: ſi enim ne ipſi quidem ſupremo Principi, ne ipſi etiam legi licet, quenquam ſine judicio præcedente mactare, niſi cùm imminet periculum graviſſimum Reipublicæ, quod amputandas moras ſuadeat, ut omnes docent, & ipſa praxis, ipſa Natura, atque mens naturali lumine afflata nos admonet, quî id privato homini, imò parti, & quidem in re ſuſpicionum plenâ, calumniis obnoxia, fallaciiſque ſæpe ipſi viſui noſtro illudentibus, lex juſta, aut Judex æquus mandabit? Licet legi adulteram deprehenſam occidere, at licet authoritate publica, non privata: igitur, ſi quod legi licet, lex mandet, utique occidi adulteram publica authoritate mandabit, non privata occidentis ipſius. Unde acutiùs, & veriùs objectum argumentum retorquebitur. Licet viro, quod legi licet: at legi non licet privata authoritate adulteram occidere; ergo neque viro. Hinc quilibet poteſt Proſcriptum occidere, quia occiditur damnatus publico judicio, & reus capitis ita factus, ut quilibet illi legitimus decreto Judicis carnifex edicatur. Alterutrum igitur dicendum eſt, vel à lege non mandari necem adulteræ viro, & parenti propria authoritate patrandam, vel mandantem legem iniquam eſſe, irritam, ac penitùs reprobandam. Hæc eſt noſtra reſponſio, genuina ſanè, & diverſa admodum à communi, qua plerique ſolvere conantur objectam difficultatem. Ajunt enim, ſervandam omnino in foro animæ legem Civilem juſtam, eamque eodem in foro excuſationi eſſe, cùm ita permittit, ut actum approbet, eidemque authoritatem confert, quâ tutò agat, qui legis permiſſu uſus operatur. Secus eſſe, cùm lex permittit diſſimulans pœnam operis alioqui crimino ſi: tunc enim eâ permiſſione actum non licitum, ſed impunem fieri. Jam verò non primo modo, ſed ſecundo lege Civili permitti maritis, vel paren-

(1) *L. amiſſione §. 1. ff. de capit. diminut.*
(2) *L. 1. ff. ad L. Cornel. de Sicar. L. minimè ff. de relig. & ſun. ſumpt.*
(3) *In d. L. ut vim & in L. omnes populi ff. de Juſt. & Jur. & in L. ubi pactum. C. de trãſact. et in L. 2. C. quãdo liceat ſe ſine ju. vĩd. dom. et in Diſput. ſelemni. Incipit. Lucane Civita.*
(4) *In c. fin. de Conſuet.*
(5) *In c. 1. prin. 3. queſt. de Conſtit.*
(6) *In d. L. 2. & in L. data opera C. qui accuſ. non poſ. & in L. Decuriones C. qui et cau. inf. irrog.*
(7) *In d. c. ſi verò 1. de ſen. excom.*
(8) *In c. nõ eſt peccatũ §. his, ita circa med. 6. diſt.*
(9) *In d. c. quæ in Eccleſiarum n. 3. de cõſtit.*
(10) *In 4. ſent. diſt. 37. q. 2.*
(11) *d. diſt. 37. q. 2.*
(12) *d. verb. homicidiũ. 1. q. 2.*
(13) *In c. Eccleſiæ S. Mariæ nu. 42. d conſtit.*

tibus, ut uxores, filiaſque adulteras occidant. Ita reſpondet (10) D. Thomas, (11) Paludanus, & plerique Theologorum cum (12) Silveſtro, & (13) Felino poſt (14) Turrecrematam, quorum commune effatum eſt, lege Civili non apptobari cædem uxorum, ſed ejus pœnam remitti teſte (15) Papiniano. Sed hæc facilè quivis redarguerit producto reſponſo Alexandri (16) Cæſaris, quo cenſente adulter dicitur legitimè à marito necatus, itidemque Marcelli (17) Sententia, quæ palam aſſerit, licere marito lenonem occidere, cui conſentit (18) Attaliates. Ex quibus,& ex Lege XII. Tabularum receptâ à jure, aliiſque ſuperiùs allatis patet manifeſtè, lege Civili authoritatem, & approbationem, uti dicunt, *poſitivam* conferri occidentibus adulteros.

XIII. Igitur ea reſponſione, ut perparum idonea, rejecta, dicendum eſt, quod prædiximus, legem Civilem ſervandam, cùm juſta eſt, & cùm juſta eſt, excuſare. Id, quod ſenſere,quotquot relati ſuperiùs argumentum hoc ultimum oppoſitæ ſententiæ in theſi munivere. Atqui leges Civiles uxorum, filiarumque, ſi quando in turpi commercio deprehenduntur, cædem per maritos, aut Patres factam permittentes, probanteſque injuſtæ ſunt. Quis enim juſtas leges putet, quæ permittunt, & authoritate ſuâ probant facinorum, ac nequitiarum, calumniarumque opportuniſſimam occaſionem? Quæ id ſubjectis licere volunt, quod legibus ipſis non licet, quemadmodum ſupra deſcripſimus? Certè planè mirum eſt, imò apertiſſimè iniquum, quòd, cùm lex civilis ante Jura Codicis nuſquam pœnam mortis adulteris deprehenſis decreverit, eam tamen licere voluerit à marito latam, atque parente. Id ut manifeſtiùs appareat, opportunè ſciendum eſt, nullo antiquiſſimo Jure obtinuiſſe, ut adulterium lethali ſupplicio, vel pœna publica plecteretur. Id, quod patet ex antiquiſſimorum ſcitis Legumlatorum. Nam neque apud Athenienſes, neque apud Spartanos, neque apud Cumæos, & Piſidas, qui omnium primi ſub legibus vixere, ne per ipſum quidem Zaleucum adulterio pœna mortis publicè irrogata eſt. Etenim, ſi (1) Raviſio Textori credimus, is legem tulit, ut ſi quis mœchus deprehenſus fuiſſet, erutis oculis pœnas lueret, unde mox illi occaſio pietatis unà, & Juſtitiæ oſtentandæ. Apud Cumæos in adulterio deprehenſa in forum deducta, & ſaxo impoſita ſpectanda omnibus proponebatur, inde ſuper Aſino lata, urbemque circumducta *ὀνοβάτις* appellabatur, teſte (2) Plutarcho. Idem de Piſidis ex Joanne (3) Tzetza refert (4) Planudes. Apud Spartanos adulterium impunè graſſatum eſt, penes quos communibus uti uxoribus licuit ad inſtar Platonicæ Reipublicæ. Quòd ſi apud eos Alcibiades transfoſſus unà cum adultera pugione periit, ſi tamen hoc verum; id Sicariis Athenienſium tribuendum,non Spartanis, inter quos Alcibiades cum Timæa uxore Agidis Regis diu palam libidinem tutàm exercuit, teſte (5) Plutarcho. Neque abnuo aliquando Mœchos penes priſcos impunè occiſos, itidemque mœchas: hoc tamen minimè probat id legis alicujus decreto factum. Quin & fabularum odia meruere, qui adulteras auſi ſunt occidere; damnaturque ab (6) Ovidio Hippomenæ furor, qui Limonem filiam in adulterio deprehenſam equo famelico devorandam expoſuit: nec abſimile eſt, quod de Phaone (7) Cœlius narrat, qui in adulterio Mitylenæarum mulierum deprehenſus jugulatus eſt. Cæterùm adulteræ mortem lege Civili decretam ſoli Germanorum populi more recentiori, quod noverim, habuere (nam quod attinet ad Hebræos, iis ex Jure Divino pœnâ mortis adulterium plectebatur) De illis enim apud (8) Tacitum hæc habes: *pauciſſima in tam numeroſa Gente adulteria, quorum pœna præſens, & maritis permiſſa: acciſis crinibus nudatam coram propinquis expellit domo maritus, ac per omnem vicum verbere agit. Publicatæ enim pudicitiæ nulla venia &c.* Unde ſatis apparet, ſi quid Saxonica lege ſancitum refert (9) Bonifacius Archiepiſcopus, recentioris eſſe Juris, quàm ut aſſeritur. Verba Bonifacii habes apud (10) Lipſium. *In antiqua Saxonia, ubi nulla Chriſti cognitio, ſi Virgo in materna domo, vel maritata ſub conjuge ſit adulterata, manu propria ſtrangulatam cremant, aut cingulo tenus veſtibus abſciſſis flagellant eam caſtæ matronæ, & de villa in villam miſſæ occurrunt novæ flagellantes, & cultellis pungunt, donec interimant.*

XIV. Conſtat ex his apud priſcos nulla lege, quamvis barbara, pœnam adulteris capitalem irrogatam. Permiſit tamen lex XII. Tabularum, ut authoritate privata adulteri necarentur; cùmque ipſa adulteros non necaret, præcipiebat tamen: *adulterum deprehenſum necato*. Quis eam legem juſtam dicat, cui non licuit, quod aliis permittebat, quæque permitteret, quod ſibi ipſa interdixerat? Neque æquior lex Romana in Pandectis relata, & more priſco Romanorum recepta. Ea à principio, nimirum ſub Romulo, nedum à pœna, vel ab ipſo adulterii judicio abſtinebat: & matrona ejus culpæ rea marito, cognatiſque permittebatur, ut ii, quemadmodum viſum eſſet, punirent, haberentque, ut ait Dionyſius (1) Halicarnaſſeus, arbitrium magnitudinis pœnæ. Quod confirmare licet ex (2) Tacito, penes quem Plautius priſco inſtituto de capite, famâque conjugis propinquis coram cognovit, & inſontem nunciavit. Similia exempla pete ex Valerio (3) Maximo, (4) Plinio, & (5) Tertulliano, queis poſſis tandem conficere, priſcis Romanorum inſtitutis nullam fuiſſe legem, quæ mortem irrogaret adulteræ. Idcirco apud (6) Plautum maritus Amphitruo

Quid,ſi adduco tuum cognatum huc à navi Naucratem.
Qui mecum unà vectus eſt una navi: atque is ſi deneget
Facta, quæ tu facta denegas, quid tibi æquom eſt fieri?
Nunquid cauſſam dicis, quin te hoc multem matrimonio?

cui Alcumena uxor reſpondet.

Si deliqui, nulla cauſſa eſt.

Clariùs (7) Valerius; C. Titinium Minturnienſem docet Fanniam uxorem, quam de induſtria impudicam duxerat, crimine repudiatam ſpoliare dote conatum. Quibus evincitur, lege

(14) *In d. c. interfectores verſ. ad tertium.*
(15) *In L. ſi adulterii. §. imperatores. ff. ad L. Jul. de adult.*
(16) *In L. Gracchus C. de adult.*
(17) *In L. marito ff. eod.*
(18) *In Synop. d. tit. 70.*
(1) *In officina verb. adulteri.*
(2) *In problemat. c. 115.*
(3) *In Carm. de morib. Gentium.*
(4) *In Adag. Cent. 2. n. 93.*
(5) *In Alcibiade.*
(6) *Carm. in Ibin.*
(7) *Lect. antiq. lib. 11. c.*
(8) *Lib. de morib. German.*
(9) *Epiſt. ad Ethelbaldum Regem.*
(10) *In notis ad German. Taciti verbo adulteram pag. mihi 555.*
(1) *Lib. 1. hiſtor. Roman.*
(2) *Vide Lipſium in Notis ad Annal. Taciti lib. 4. verb. quanquã pag. mihi 210.*
(3) *Lib. 6. c. 3.*
(4) *Lib. 14 c. 13.*
(5) *Apologet. c. 6.*
(6) *In Amphitruo. act.*
(7) *Lib. 8. cap. 2.*

Digitized by Google

lege pœnam adulteræ ſtatutam fuiſſe dotis unius damnum. Quare Porcius (8) Latro contra adulteram ſic invehitur. *Illud, judices, mihi tormento eſt, quòd notata judicio vero, ut multiplicatam dotem perdat, plus tamen ex quæſtu habet, plus habitura eſt, quàm quantum damnatæ perdendum eſt*. Locus etiam (9) Livii facit, ubi, *Villius Turpillus*, ait, *& M. Fundanus Ædiles Plebeji aliquot matronas apud populum probri accuſavere, quaſdam ex eis damnatas in exilium egerunt*. Quibus conſonat alius ejuſdem (10) Livii locus, ubi ſic: *eo anno Q. Fabius Gurges Conſulis filius aliquot Matronas ad populum ſtupri damnatas pecuniâ multavit*. Quo in loco ſtuprum pro adulterio ſumitur, quemadmodum & in Jure ſæpe, ut eruditè docet Joannes (11) Kalvinus, & (12) Attaliates noſter explanat. Hæc palam oſtendunt olim à legibus Romanorum, ſi quando propter negligentiam propinquorum, aut conjugum adulterii crimen apud Ædiles deferebatur, ut ex Livio nuper laudato, &(13) Lipſio deduco, nulla mortis pœnâ adulterium fuiſſe multatum, ſed vel pecuniariâ, ut amiſſione dotis, vel etiam interdum exilio, ut conſtat exemplo Veſtiliæ apud (14) Tacitum, cui (15) Lipſius calculum addit. Quòd ſi more priſco Romanorum mors non irrogabatur adulteris, quis æquam dicat legem, quæ illatam authoritate privatâ pœnam mortis approbaret, quam publica omitteret?

XV. Nec latentior iniquitas Legis Juliæ de Adulteriis. Ea cùm permittat patri, ut quemlibet deprehenſum in adulterio cum filia mactet, marito, ut adulterum vilem necet, nulquam tamen adulterio pœnam mortis decernit. Quod, licèt à multis revocetur in dubium, mihi certiſſimum eſt, & primò ex hiſtoria. Nam Tacitus (1) de Auguſto legis Juliæ conditore loquens, cumque nimiæ crudelitatis accuſans in eos, qui Juliæ, & conſanguineis ſuis ſtuprum intulerant, *adulteros*, inquit, *earum morte, aut fugâ punivit, clementiam Majorum, ſuaſque ipſe leges egrediens*. Apud (2) eundem Veſtilia adulterium faſſa loco pœnæ in inſulam Seriphon abducta eſt; & (3) ſuperiùs Tiberio Apulejæ adulteræ graviorem pœnam deprecato, per Senatum, exemplo Majorum, ultra ducenteſimum lapidem ab Urbe datum exilium eſt: at adultero Manlio è ſeveritate legis Italiâ, atque Africâ interdictum eſt. Facit & locus relatus ex declamatione Porcii (4) Latronis, ex quo patet, etiam poſt latam Juliam legem de adulteriis, quâ poſterior floruit ex (5) Lipſio Porcius, pœnam adulterii non mortem, ſed multam dotis, & infamiæ notam fuiſſe. Idipſum confirmant (6) Senecæ tempora, cùm hæc ſcripſit: *nunquid jam ullus adulterio pudor eſt? poſt quàm eò ventum eſt, ut nulla maritum habeat, niſi ut irritet adulterum*: Quæ certè temporum licentia nunquam fuiſſet obje-

(8) *In declamation.*
(9) *Lib. 25. hiſtor.*
(10) *Lib. 10. hiſtor.*
(11) *In Lex. Jurid. dict. adulterium.*
(12) *In Synopſ. tit. 70. §. 5.*
(13) *In Comm. ad li. 4. Annal. Tacit.*
(14) *Annal. lib. 2.*
(15) *In Comment. ad d. l. 2.*

(1) *Lib. 3. Annal.*
(2) *Lib. 2. Annal. cir. fin.*
(3) *Eod. lib. Annal.*
(4) *In Declamat. cit.*
(5) *In Comm. li. 4. Annal. verſ. quãquam Lentulus circ. fin.*
(6) *Penes Lipſium ibid.*
(7) *In L. Claudius ff. quib. ut indig.*
(8) *L. ejus, qui ff. de teſtam. L. qui cum uno §. adulterii ff. de re milit. L. 2. §. miles. ff. de his, qui not. infam. L. miles ff. de adult. L. ſi quis viduam ff. de quæſtio. L. Scio ff. de teſt.*
(9) *d. L. Claudius d. §. miles. d. § adulterii.* (10) *In L. inter liberas ff. de adult.* (11) *In §. item Lex Julia Inſt. de pub. Jud.* (12) *In Legib. Connubial. L. 12.* (13) *In tit. Pandect. de adult. c. 3.* (14) *Lib 6. Obſervat. c. 11.* (15) *L. Caſtitati C. de adult.* (16) *In c. tuę. de Procurat.* (17) *In L. unic. C. ne Chriſt. mancip.* (18) *In Summ tit. ne Chriſt. mancip.*

cta ſæculo, ſi lex Julia tunc recens præſenti morte adulteria caſtigaret. Sed hæc patentiùs ex Pandectis, ubi Adulterium neque pœnâ mortis, neque deportatione, neque damnatione ad beſtias, aut ad metallum caſtigatur. Nam ex Reſponſo (7) Papiniani Adulterii damnatus condere teſtamentum poteſt, quod non potuiſſet, ſi aliqua ex his capitalibus pœnis ei fuiſſet irrogata, ut certiſſimum (8) ex Jure eſt, & notant (9) Gloſſa, & (10) Bartholus, Joannes (11) Faber, (12) Tiraquellus, (13) Duarenus, atque (14) Cujaccius. Neque obſtat effatum Alexandri (15) Cæſaris, quod profert (16) Gloſſa, quoque aſſeritur Lege Juliâ pœna capitalis Adulterio decreta. Nam ibi capitalis pœna nihil aliud ſignificat, niſi perpetuum exilium, ut habes ex aliâ (17) Gloſſa, quam (18) Azo ſingularem appellat, idemque affirmant (19) Jaſon, (20) Hippolytus, & Canonici Juris (21) interpretes. Notat tamen (22) Covarruvias pœnam capitalem eſſe non poſſe ſimplex exilium perpetuum, niſi includat rationem deportationis, ut manifeſtum eſt (23) ex Jure multiplici, docentque (24) Alciatus, Jo. (25) Igneus, & alii. Id, quod an veritati conſonet, nec ne, non eſt noſtrum inquirere, cùm magno utraque opinio Judice ſe tueatur; & utrolibet modo Veritas habeatur, certum ſit, dicto Alexandri (26) Cæſaris non probari ante Conſtantini tempora, Juſque Codicis pœnam mortis Adulterio per Leges Civiles irrogatam. Verùm aliunde hæc noſtra aſſertio impugnatur validiùs, producto axiomate (27) Juſtiniani dicentis: *Item lex Julia de Adulteriis, quæ non ſolùm temeratores alienarum nuptiarum gladio punit, ſed & eos, qui cum maſculis nefandam libidinem exercere audent*. Quibus verbis videtur evinci, lege Juliâ mortem ſtatutam adulteris, quemadmodum cenſet (28) Coraſius. Attamen Axioma illud Juſtiniani vel interpetationem, quam aſſerimus, recipere cogitur, vel teſte toto Titulo Pandectarum de homicidiis mendax eſt. Etenim in Pandectis nulla mentio pœnæ lethalis contra adulterium, cujus certè aliquando meminiſſet integer Titulus tot Jureconſultorum decretis conſtans, ſi lege Julia fuiſſet conſtituta. Dicendum igitur, axioma illud loqui de extenſione Legis Juliæ per Conſtantinum, alioſque ſubſequentes Cæſares factâ, quæ Jure lex Julia appellatur, quando ſub eodem titulo, & ad ejuſdem criminis coerctionem lata eſt, quemadmodum docent Raphael (29) Cumanus, & Jo. (30) Faber, & probatur verbis ipſis Juſtiniani eodem in loco dicentis, pœnam mortis decretam ſtupratoribus puerorum lege Juliâ, cùm tamen ei nefario crimini nuſquam decreta fuerit pœna mortis ante Conſtantinum (31) & Conſtantem AA, & ipſum (32) Juſtinianum, qui eandem hanc explicationem confirmaturus legi Pompejæ (33) tribuit, quod primùm à Conſtantino ſtatutum eſt, ut eâdem pœnâ mortis puniretur, qui liberos, ac qui parentes occidiſſet.

XVI. Et hæc mihi ſanè, omnibuſque certiſſima, quorum veritate manifeſtæ iniquitatis convincitur Lex civilis, quæ cùm ſibi publicâ authoritate licere noluerit, pœnam mortis infligere

(19) *In L. tranſigere n. 9. Cod. de tranſact.*
(20) *In pract. Crim. §. opportune n. 40.*
(21) *Anan. & Felin. in c. qualiter 2. §. licet nu. 52. de accuſat.*
(22) *Ubi ſup. n. 16.*
(23) *In §. 1. Inſt. de publ. jud. et in L. 2. & in L. capitalium ff. de pœn. et in L. publicorum ff. de publ. jud. & in L. capitalis ff. de verb. ſignif.*
(24) *In d. L. capitalis.*
(25) *In L. 1. §. ult. ff. ad Sillanian.*
(26) *d. l. caſtitati.*
(27) *In §. item L. Julia inſt. de pub. jud.*
(28) *Lib. 2. Miſcellan. c. 1.*
(29) *Conſ. 154.*
(30) *In d. §. item L. Julia.*
(31) *In L. cum vir. C. de Adult.*
(32) *Authen. ut non luxurientur cõtra naturam col. 6.*
(33) *In §. alia deinde lex Inſt. de publ. jud.*

Digitized by Google

fligere adulterio, ea, ut à parentibus, ac maritis authoritate privatâ infligeretur, permiſit. Hujus inconſtantiæ probro ſe abſolvit Jus Civile novum in Codice, ubi adulteri pœna mortis ex Judicis ſententiâ puniuntur. Quam legem, & Jus juſtiſſimum eſſe, conſtat ex ſacris literis, quæ, uti ſupra propoſuimus, pœnâ mortis adulterium plectebant, pœnâ tamen ex publicâ Juſtitiæ penu deprompta, ut (1) exemplo Suſannæ facilè otioſus aliquis poſſet prolixè probare: & alioqui Reſpublica poteſt morte publicâ authoritate decretâ nocentes punire, quâ Ratione habet poteſtatem irrogandæ pœnæ æſtimantis, ut ex (2) D. Thoma ſupra docuimus. Sed licet Jus Codicis inconſtantiam Juris veteris emendarit, non emendavit injuſtitiam, & iniquitatem, imò etiam Imprudentiam. Nam, ut oſtendi, per nullum Jus unquam licebit privato authoritate non publicâ mortem inferre, niſi ubi urget præſens, & graviſſimum Reipublicæ malum, aut præſens periculum inferens timorem cadentem in conſtantem virum, qui Jure naturæ vim vi repellat cum moderamine inculpatæ tutelæ. Iniquum enim eſt, quod juri Chriſtiano repugnat: at ultio privatâ authoritate ſumpta de injuriâ nulli licet ex lege Chriſti (3) edicente: ***diligite inimicos veſtros, benefacite iis, qui oderunt vos***: quæ omnia de privata dilectione intelligenda ſunt. Privata, inquam, ultio nulli licet, ne ipſis quidem Regibus, qui ſunt leges vivæ. Ut quid igitur, quod legibus non licet, ſubjectis legi, & Lege minoribus per leges licebit? Præterea, quis ferat licitum Patribus, quod & ipſi legi publicâ authoritate ſævienti non eſt permiſſum. Ecce Jure (4) Authenticorum pœna mortis adulteris fœminis in leviorem mutata eſt, ut adultera verberata in Cœnobium detrudatur. Ipſis etiam viris remiſſa eſt pœna lethalis ob adulterium. Imò, ſi diligentiſſimo ex noſtris (5) Attaliatæ credimus, nulli Veneris inceſtæ probro, ſi neſarium parentum cum liberis excipias, quod morte punitur, mortis pœna, aut capitale ſupplicium decernitur, ſed vel Cœnobium pro Carcere perpetuo, vel narium damnum, aut pœnis: & tamen eadem lege approbante, eodemque (6) Attaliatâ referente, Pater deprehenſam in adulterio necare poterit propriâ authoritate. Ut hinc ne inconſtantiam quidem Juri Pandectarum objectam Jus novum, emendatumque per Juſtinianum effugiat, cùm addat communem utrique imprudentiam, præbeatque occaſionem uberrimam calumniarum, atque nequitiarum, quas tædio uxorum inducere mariti poterunt, ut eas necaſſe jure videantur.

XVII. Evictum eſt, leges Civiles facientes poteſtatem occidendorum adulterorum injuſtas fuiſſe, unde ſequitur poteſtatem per illas factam nullam itidem cenſendam eſſe, atque adeò eum, qui ex illa agat, reum eſſe homicidii, & in foro animæ interiori graviſſimè peccare. Quòd ſi occidens adulteros peccat graviſſimè, quis dicat eum irregularem non eſſe? Igitur argumentum peccat in Theſi, deliratque Margunius dicens: interfector uxoris non peccat: quare & ridendus eſt in conſecutione, quam nemo unquam tolerabilem

(1) *Daniel. c. 13.*
(2) 2. 2. q. 60. art. 2. & in 4. ſent. diſt. 37. qu. 1. art. 1.
(3) *Mat. c. 5. n. 44.*
(4) *Authen. ſed hodie. C. de adult.*
(5) *Vide Synopſ. cat. tit. 70.*
(6) *d. tit. 70. §. 11.*

cenſuit. Ut tamen magis appareat bardę argumentationis ſtoliditas, demus & Theſim, aſſeramuſque cum Margunio, innoxium eſſe in foro animæ interfectorem adulteræ: an propterea conſecutio illa vera erit: Imò falſiſſima. Nam, ut cum ipſo Margunio comminus congrediar, vel dicitur interfector uxoris innoxius, quòd occidens uxorem poteſtate publica fungitur, vel quòd ulciſcens adulterii crimen ob juſtum dolorem excuſatur à Lege; atqui neutro jure, neutraque ex causâ eximitur ab Irregularitate. Erit igitur irregularis. Adſumptio, vel, uti dicimus, minor poſitio invicti hujuſce dilemmatis oſtenditur. Etenim, ſi primum dicas, manifeſtum eſt, fungentem publicâ poteſtate, atque ex eâ occidentem arcendum à Sacris, quemadmodum ſuperiùs demonſtratum eſt, ex Juris utriuſque, & Gentis utriuſque ſuffragio, ac more, & authoritate, quâ conſtituitur, judicem, & quemlibet alium publicum miniſtrum Reipublicæ, occidentem irregularem eſſe ob notam quandam ſævitiei non admodum decentis eum, qui Chriſti Clementiſſimi Servatoris mitiſſima miniſteria uſurpaturus eſt. Publicus autem miniſter, & perſona publica dicitur non aliunde, quàm ex publicâ poteſtate, quâ fungitur. Quare & occidens uxorem, ſi conſideretur, ut publicâ fungens in homicidio poteſtate, publicus miniſter cenſebitur, & propterea ex eo homicidio irregularis. Quòd ſi alteram poſitionis illius partem eligas, jam videbis, quàm longe peregrinere à Sapientum Gentis utriuſque ſententiâ. Hi enim privatim hominem interfectorem excuſandum docent à nota Canonum abſtinentium ſacris Ordinibus tunc, cùm aut in culpa non eſt ob neceſſitatem intrinſecus, vel extrinſecus illatam, aut vitam, corpuſve ſuum tuetur. Porro in re, de qua agimus, neque neceſſitas ulla eſt, neque vitæ, membrorumve defenſio. Quapropter irregularis erit. Id, quod cùm Latini omnes contra Margunium cenſeant, Græci itidem omnes confirmant, præter relatos cum (1) Prodromo, (2) Ariſtenus (3) Balſamon, Leo (4) Monachus, (5) Blaſtaris, Niceta (6) Mitylenæus, Nilus (7) Rhodius, Demetrius (8) Syncellus, Euſtathius (9) Patricius, Matthæus (10) Monachus, quorum dicta recenſuit (11) Diplovatacius, & ex illo Jo. (12) Laſcares Rhyndacenus, ex utroque autem (13) Coreſſius, & (14) Canonarcha, qui ſic tandem rem conficit totam: ὁ γὰρ γυναικοκτόνος ἀνάξιος τάξεως μετέχειν χαρακτηρίζοντος τὸ φιλάνθρωπον τοῦ Χριστοῦ, λέγοντος τῇ μοιχαλίδι, οὐδὲ ἐγώ σε κατακρίνω. *Nam qui uxorem occidit, non eſt aptus ei Ordini habendo, qui humanitatem repræſentat Chriſti dicentis adulteræ: neque ego te condemnabo.*

Hæc de notis, quæ ab Ordinibus arcent, ſive recipiendis, ſive exercendis carptim ſanè, & ſæpe interruptè, ſemper tamen ad finem noſtrum appoſitè diximus. Nam, cùm eo collimemus præcipuè, ut & corruptores morum noſtrorum Photianos refutemus, & Gentis noſtræ calumniatores improbos caſtigemus, ut occaſio ſe obtulit, id egimus, regreſſi deinde ad inſtitutum, quod & ſi à pluribus Latinorum ſit editum, immanibuſque Commentariis exceptum,

ni nos

(1) *De Interpr. ad Can. 66. Apoſ.*
(2) *In Notis ad lib. Canon. Prodromi in eum locum.*
(3) *In meditat. de duob. homicid.*
(4) *In Ectheſi Canon. Apoſt. ad Can. 66.*
(5) *In Epitom. Syntag. ad Can. 66. Apoſ.*
(6) *Reſp. 8. quæ eſt ad Epiſc. Dyrrhat.*
(7) *In Synopſ. ad Can. 66. Apoſ.*
(8) *In Reſp. ad eum, qui uxorem occid.*
(9) *In Meditat. de Matrim. poſt med.*
(10) *Ad tit. 70. Synop. Attaliat.*
(11) *In Synopſ. jur. Græc. tit. de homic.*
(12) *In Epiſ. de dignit. Sacerd. ad Card. Aragon.*
(13) *In Synop. Nili, ad Can. 22. Ancyr.*
(14) *De Can. Schol. 8. ad Synod. Conſtant. Chliaręni.*

Digitized by Google

ni nos φιλαυτία decipit dolo non improbo, ut ſolet, novum tamen in his Diſſertationibus noſtris videbitur; quippe non uno Jure Latino munitum, ſed Græco etiam, & maximè Græco: ut, ex illo poſtquam Noſtri didicerint, unum eſſe Eccleſiæ utriuſque Suffragium, illud ex Gentis obſequio ſequantur, rati hoc uno maximè ſtaturam Græciæ ſalutem, ſi has leges, hos mores, hæc documenta ſecuti Præſules noſtri Sacrorum curam aptis, idoneiſque committant, poſt conditionis cujuſque abſolutiſſimum Examen, certiſſimumque, cujus quo ſecuriùs, & pro tantæ rei dignitate ſatagant, his duobus, quæ ſequuntur Reſponſis de ipſo teſtimonio da has notas deprehendendas neceſſario ex induſtria diſputabimus.

Finis Reſponſi Quarti.

Digitized by Google

DE IPSO EXAMINE ORDINIBUS PRÆMITTENDO

SIVE

DE PROBATIONIBUS, ET TESTIMONIO,

Reſponſum V.

Ad eundem Illuſtriſſimum, ac Reverendiſſimum

MELETIUM TIPALDUM ARCHIEPISCOPUM, ET METROPOLITEN PHILADELPHIÆ.

SECTIO I.

Utrum Judici judicandum ſit ſecundùm allegata, & probata?

SUMMARIUM.

I. *Initium Diſſertationis: Scientiam de modo inſtituendi Examinis neceſſariam.*

II. *Proponitur Margunii ſententia, ſimul & calumnia.*

II. *Quot Latini ſcripſerint de hac Quæſtione: horum paucos adſtipulatos Margunio, plures, & ferè omnes refragari;*

IV. *Judicem in Judicio fungi officio publico, extra judicium privato.*

Duplicem eſſe in Judice poſſe ſcientiam: defenditurque à cachinno Margunii multiplex in Deo ſcientia.

V. *Duplex in Exhomologetâ Sacerdote ſcientia. Executorem teneri ſententiam licèt injuſtam exequi: Judicem verò latam ſententiam, ſi tandem injuſtam agnoſcat, retractare non poſſe.*

VI. *Judicem non poſſe ferre ſententiam ex Inſtrumentis non productis in Judicio; unde colligitur, Judicem teneri, ſequi ſcientiam publicam.*

VII. *Hoc effatum confirmatur dictis Patrum, & Chriſti Servatoris.*

VIII. *Sententiam noſtram non reprobari ab Eccleſia etiã Photiana, imo hâc maximè cõſtitui.*

IX. *Proponuntur Argumenta Margunii à Latinis deprompta.*

X. *Margunianis Argumentis adduntur & alia.*

XI. *Quid ſit agere contra fidem, & conſcientiam penes Paulum; & quomodo Judex non faciat contra conſcientiam, ſi innocentem ex allegatis damnet.*

XII. *Præſtringitur Coreſſii mendacitas; oſtenditurque, Judicem ex allegatis contra id, quod ſcit, judicantem non mentiri. Mendacium in Judicio dictum non ſemper crimen eſſe lethale. Juramentum verò etiam in re levi falſum, eſſe grave, ac lethale perjurium.*

XIII. *Confirmatur, Judicem non mentiri, ſi ex allegatis pronunciet contra id, quod ſcit. Mos Judicium Græcorum jurejurando promittentium, ſe laturos ſententiam ex allegatis.*

XIV. *Quid agendum Judici, cùm rei innocentia ſibi conſtat; an ex allegatis damnare debeat? rejiciuntur variæ ſententiæ.*

XV. *Reſpondetur aliis argumentis, & proponitur, atque explicatur triplex notorium.*

XVI. *Quî, & quatenus Executor parere debeat publicæ authoritati?*

An damnatus ad maritale debitum reddendum teneatur illud reddere, cùm ſcit uxorem ſuam non eſſe?

XVII. *An ſcientiâ privatâ, quam habet Judex, uti poſſit ad abrogandam fidem teſtium?*

I. DIfficillimum opus aggredior, & niſi certis circumſcribatur terminis, penè dixerim infinitum; obſcurum etiam, & ſalebroſum; quippe quod non ex Latinorum dumtaxat religioſis, atque accuratis, ſæpe etiam otioſis explanationibus, verùm etiam ex Græcorum brevibus, ambiguis, & Oraculorum ritu perobſcuris conflandum effatis. Enitendum tamen, ut hæc omnia labore noſtro vincatur, reſque per ſe ipſa tricis involuta perpetuis, quoad ejus fieri poteſt, aperta, & omnibus agnoſcenda pro-

Digitized by Google

da proferatur in medium, quo utiliùs Noſtri Ordinum conferendorum negotium peragant grande, eviteutque malum illud utrunque, quod noſtræ Genti per Photianorum ineptias illatum, facit, ut neceſſariorum incurioſè, eorum, quæ nihil interſunt noſtrâ, curioſiſſimè ſatagamus. Vidimus hactenus, antequàm Ordines conferantur, Examen eſſe penitùs inſtituendum, revocandumque ad trutinæ aleam, eorum, qui provehendi ſunt, & ingenium, & conditionem. Quid in eo Examine diſpiciendum ſit, latè propoſuimus, expendimuſque tum vitia, tum culpas, ex quibus rejiciendi ſunt Ordinum Candidati, ne quid pollutum, fœdumve, aut crimnoſum Dei viventis præ ſe imaginem ferat, aut poteſtate fungatur. Reliquum eſt, ut Examinis modum edamus, quando non ſatis eſt ſcire, quid quæras, ſed omnino ſit opus, ipſam quærendi rationem agnoſcere. Notum eſt illud, ex (1) Eratoſthene conterranei mei Epimenidis dictum, quo Cratetis cujuſdam Cydonii faſtum excepit. Is enim, cùm coram ipſo multa de Virtute philoſophatus Temperantiæ, ac Fortitudinis laudes eleganter, & atticè deſcripſiſſet, abſolutoque tandem elogio interrogaſſet Epimeniden: εἰ καλῶς; καλῶς ἔφη, νὴ Δία, καὶ δ'ευλόγως, καὶ μοχθηρῶς, ἀλλ' οὐδὲ πῶς, οὐδὲ ποῖ. *Si bene? Benè inquit, & per Jovem, eloquenter, ac laborioſè, ſed neque quomodo, neque quà.* Quaſi fruſtra laboret, qui de Moralibus diſputat, ni, poſt operis faciundi explanationem, modum ipſum, quo ſit, viamque, quà ad ipſum itur, exponat. Hinc etiam (2) Socrates, Philoſophos illud in primis decere, dictitabat, ut diſcipulos ſuos ad præcepta manuducant. ἄνευ γὰρ ὁδηγίας οὐ λυσιτελῆ τὰ διδάγματα: *nam ſine manuductione documenta utilia non eſſe*, & (3) Praxiteles Virtutis Simulacro Tropi adjunxit effigiem, ne quis dubitaret, fruſtra doceri, quid agendum ſit, ni ratio agendi unà doceatur. Et hujus Examinis hercle non pauca obiter nos in primo Reſponſo tradidimus, quæ ad modum pertinent, præſertimque illud, quod nobis occaſionem dedit ſcribendi: nimirum Examen ad Epiſcopum pertinere. Id, quod ibidem affatim comprobavimus, oſtendimuſque, planè delirare Sacerdotes quoſpiam Photianos, qui ſibi Examinis hujuſce aſſerunt poteſtatem. Igitur id unum reſtat, ut videamus, quâ nimirum ratione probanda ſint vitia, culpæque, quæ in hoc Examine cognoſcendæ erunt. Id enim ubi egerimus, planè abſoluta erit tractatio, certuſque modus Examinis, quippe cui apprimè conſtituerimus & eum, à quo peragendum eſt, & contra quem, & de quibus, & quomodo. Quibus adjunctis, atque partibus rerum omnium, quas practicas appellamus, vera finitio, clara notitia, ratio denique certiſſima conſtituitur, quemadmodum Magentinus (4) noſter ex (5) Ariſtotele, (6) Ephæſtione, (7) Ariſtide, & (8) Dionyſio Perihegete doctè, & eleganter ediſſerit.

(1) Apud Jodoc. Keller de excell. Medicinæ lib. 2. c. 1.

(2) Thomas Magiſter in vita Socrat. & Marc. Muſſ. in præfat. ad Rempub. Plat.

(3) Refert Theodor. Gaza, ex Athen. et Michaele Epheſio. in Comment. ad ſtatuas Philoſtr. in Præfat.

(4) In princ. ad Nicomach. Ariſtot.

(5) Lib. 1. Moral. c. 1.

(6) De Partibus anim. in fin.

(7) In Paneg. Alexan. circ. med.

(8) In deſcript. Atticæ.

II. Antequàm tamen hoc agamus, in hoc ipſo Diſſertationis hujuſce principio, retundenda eſt Margunii & calumnia, & ignorantia, ne nimirum nobis negotium in ſecuturis faceſſat. Docet is, hoc in Judicio, quod circa eos, qui ad Ordines provehendi ſunt, Epiſcopo inſtituendum eſt, Judicem non juxta allegata, & probata judicare debere, ſed juxta conſcientiam ſuam, quod & probare, & confirmare nititur validiſſimis argumentis, non tamen è re præſenti petitis, ſed translativis illis, quibus hæc celeberrima quæſtio ſolet tractari. Addit ſua è penu, hanc Quæſtionem à Latinis licet momenti, hercule, maximi, negligi: vixque unum, aut alterum ex illis obiter hac de re diſſona rationi, abſurdaque, & planè Veritati contraria conſtituere. Verba Margunii referre placet. Χρὴ δὲ, (1) ait, γνῶναι τὸν ἐπίσκοπον, ὅτι μέλλων ἐξετάσαι τὸν εἰσαγόμενον πρὸς χειροτονίαν, οὐ δεῖ, αὐτὸν κρῖναι κατὰ τὰ μαρτυρούμενα, καὶ τὰ προσφερόμενα, ἀλλὰ κατ' αὐτὴν ἑαυτοῦ τὴν συνείδησιν, καὶ τοῦτο συνεξάγομεν καλῶς κατὰ τῶν Λατίνων, οἳ περὶ τούτου ἀμαθῶς σιωπῶσιν, ὀλίγοι δὲ αὐτῶν, εἴ τι εἶπον, κατὰ τὸ νῦν συντεθειμένον ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας λέγουσιν, ἀγνοοῦντες, τί τὸ λεγόμενον. *Oportet autem Epiſcopum noſſe, ubi ſubjiciendus Examini eſt, qui ad manuum impoſitionem proponitur, non decere, Judicium juxta teſtes, & probationes peragere, ſed juxta conſcientiam ipſius Epiſcopi. Quod & optimè confirmabimus contra Latinos, qui de hac re ignorantiſſimè tacent: pauci verò illorum, ſi quid dixere, contra nunc conſtitutum ab Eccleſia dicunt, neſcientes, quid dicant.* Tria dicit Margunius: primum eſt à Latinis Quæſtionem hanc præteriri adeò incurioſè, ut eorum perpauci de illâ egerint. Secundum, hos paucos Latinorum, qui de illâ egere, in eam quæſtionis partem abjiſſe, quâ conſtituitur, judicare debere juxta probata, ac teſtibus confirmata, non juxta conſcientiam: Tertium, hanc quæſtionis partem damnari ab Eccleſia, & penitùs eſſe falſiſſimam. His tribus, queis jure dixeris, funiculum iniquitatis, atque calumniæ triplicem fieri, confidentiſſimè tribus aſſertionibus reſpondemus. Primò, pleroſque Latinorum pleniſſimè, ac ſapientiſſimè hanc ipſam quæſtionem expendiſſe. Secundò, & Latinorum perpaucos partem à Margunio receptam probaſſe, & pleroſque eorum oppoſitam recepiſſe, quippe Sanctorum Patrum effatis conſonam, rationibus manifeſtiſſimis comprobatam. Tertiò, non eſſe contra Eccleſiæ ſententiam eam quæſtionis partem, quam opinio communis amplectitur, imò verò juxta Eccleſiæ utriuſque; & noſtræ maximè ſuffragium ita cenſendum, ut non liceat Judici, probationibus, & teſtibus re conſtitutâ, aliter judicare.

III. Non admodum immoror primæ, atque ſecundæ aſſertioni, quæ illi uni ambigua videbitur, qui, quid Latini ſcripſerint, prorſus ignorat. Producam tamen è Scriptoribus aliquot ad rei manifeſtiſſimæ teſtimonium, ut Photiani cognoſcant, quanti habendum ſit conſtantiſſimum mendacium hominis planè deliri, quem non pudet aſſerere, quod vel pueri refellant. Quid enim facilius, quàm Catalogum dare, & *collectaneum*, uti dicimus, Jureconſultorum proponere, qui, hac ſibi quæſtione propoſitâ, mira ſanè & omni ex parte doctiſſima poſteris edidere. De illa ex induſtriâ ſcribunt (1) Juriſconſulti poſt (2) Gloſſam, quam ſecutus eſt (3) Abbas Panormitanus, Petrus (4) Rebuffus, Felinus (5) Sandæus, & alii, poſt quos de eadem

(1) In Antirrhetico pro Marco.

(1) In L. illicitas §. veritas ff. de off. præſ.

(2) In c. paratus §. hinc ver. ſecūdū leges. 23. q. 1.

(3) In c. paſtoralis §. quia verò n. 8. de off. deleg.

(4) In præfat. L. quod juſſit n. 7. ff. de re jud. pag. 46.

(5) In repet. ver. Judex debet judicare.

Digitized by Google

quæſtione ſcripſere (6) Coraſius, Paulus (7) Fuſcus, Sebaſtianus (8) Medices, Didacus (9) Covarruvias, (10) Craveta, (11) Caſſadorus, Julius (12) Clarus, Marcus Antonius (13) Natta, Marcus (14) Mantua, Guido (15) Papa, Petrus (16) Magdalenus, Gaſpar (17) Caballinus, Hieronymus (18) Gigas, Philippus, (19) Decius, Joſeph (20) Maſcardus, Hippolytus (21) de Marſiliis, (22) Aviles, Bernardus (23) Diaz, Ignatius (24) Lopez de Salzedo, Joannes (25) Matienco, Lancellottus (26) Conradus, Martinus (27) del Rio, Burgo (28) de Paz, Seraphinus de (29) Seraphinis, Flaminius (30) Cartarius, Petrus (31) de Ancharano, (32) Maſſuerius, Hippolytus (33) Bonacoſſa, Jo. (34) Gratianus, Petrus (35) Martinez, Arias (36) Pinellus. Quibus adde Theologos Silveſtrum (37) Prieras, Michaelem (38) Salonum, Antonium (39) Cordubenſem, Dominicum (40) Bannes, & alios, quos refert (41) Cenedo. Hos an Scythas, & Garamantas Margunius putet, interrogo? Quòd ſi Latini ſunt, iidemque inter Canonum, Legumque Interpretes notiſſimi, quis furor, aſſerere, à Latinis de hac quæſtione ſileri, cùm hi Latini palam eam agitent, ejuſdemque hinc inde momenta peracutè penſitent, ac peraccuratè? Eadem facilitate refellitur alterum mendacium, quod ſecundâ noſtrâ Concluſione damnatur: Nam conſtat, Latinorum ex iis, qui hanc quæſtionem ſibi decidendam propoſuere, & paucos Margunio adſtipulatos, & cæteros omnes uno ore confirmaſſe, Judicem ex probatis, confirmatiſque ferre ſententiam debere, etiam contra privatam, quam habet ſententiam, ſcientiamque. Qui ex Latinis Margunio conſentiunt, hi planè ſunt, Martinus (42) antiquiſſimus Legulejus, (43) Calderinus, (44) Abbas, (45) Oldendorpius, & Joannes (46) Coraſius: ex Theologis verò Nicolaus (47) Lira, (48) Adrianus, & Joannes (49) Arboreus (quibus & nos conſenſimus nuper in prælectionibus noſtris ita, ut exiſtimaverimus, poſſe aliquando judicem de re ſibi certiſſima, quam allegata, & probata labefactant, ſententiam ſuſpendere, tametſi contra allegata ferre ſententiam non poſſit.) Quoti hi, ſi cùm iis, qui oppoſitum ſentiunt, comparentur? Scilicet præter relatos longo agmine nuper Authores, damnant Margunii ſententiam iterum, iterumque Gloſſa (50) communis, & Gloſſa Bartholi (51), atque Alberici, Doctores etiam communiter cum (52) Cardinali, (53) Barbatia, Joanne (54) Andrea, & (55) Alciato, quibus adde (56) Cujaccium, & ex Theologis (57) Div. Thomam, (58) Cajetanum, Joannem (59) Majorem, & Joannem (60) à Turrecremata, poſt (61) Antoninum: quorum teſtimonio hæc ſententia, quam ignotam Latinis mendaciſſimè dicit Margunius, Latinis communis eſt, eandemque Dominicus (62) Soto tuetur. Nec mirum, ſi hæc ſententia Latinorum præcipuis placuit, cùm Juri, & rationi conſentanea ſit, Patrumque ſuffragiis comprobetur.

IV. Primò enim, ut ea argumenta omittam, quibus utuntur probatiſſimi quidam Jureconſulti, præſertimque (1) Alciatus ad confirmandam hanc ſententiam, quæ jure Margunius refellit petita ex (2) Ulpiani dicto ſatis obſcuro, & ex aliquot Juribus, violenta ad hujus probationem Sententiæ interpretatione contortis, illud certiſſimum eſt, Judicem fungi publico officio, ut docet (3) Ulpianus, & poſt eum (4) Innocentius IV. cui ſuffragatur (5) Clemens V. Pontifex, ante quem idipſum ex noſtris docuere (6) Attaliates, ſic dictum explicans Leonis Auguſti. *Λέγει δὲ, τὸν ἄρχοντα ἔξω τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ ἰδιώτην εἶναι, ὅτι ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ μόνῃ πολιτεύεται· ὅθεν καὶ περὶ δικαστοῦ αἱ βασιλικαὶ βίβλοι λέγουσιν, ἰδιωτεύειν αὐτὸν ἔξω τοῦ κριτηρίου, ἐν γὰρ μόνῳ τῷ κριτηρίῳ πολιτεύεται· καὶ καθὼς ἐν ἐκείνῳ οὐ χρὴ αὐτὸν ἰδιωτεύειν, οὕτω καὶ ἔξω πολιτεύεσθαι, τῷ δικαστῇ ἀπαγορεύεται.* *Ait autem, Præſidem extra Provinciam privatum eſſe, quòd in Provincia ſola publico fungitur munere: Quare & de Judice libri Baſilici dicunt, privatum eum eſſe extra Tribunal, quippe in ſolo Tribunali publico fungitur officio, & quemadmodum in illo non niſi publico fungi poteſt officio, ſic & extra illud publica illi poteſtate interdicitur.* Idem docet & (7) Balſamon, & poſt eum Joannes (8) Monachus, & (9) Harmenopulus, quos cum aliis congerit ad id Jo. (10) Laſcares. Porro hinc deducitur, eum, in ferendo Judicio, ſententiâve, ſcientiâ publica uti oportere, fidemque præſtare his, quæ ſibi uti Judici, & publicâ fungenti poteſtate ſunt nota, non autem illis, quæ manifeſta ſunt ipſi, uti privato. Neque obſtat, quod ait (11) Margunius, ridiculum eſſe in eodem homine duplicem ſcientiam, notitiamve ejuſdem rei agnoſcere, quam tamen, ait, *ineptiam* Latini admittunt, qui eandem per ſummum ſcelus Deo ipſi tribuunt, alii docentes, in Deo duas eſſe ſcientias, alii tres, & fortaſſis erit, ut aliquando ſexcentas comminiſcantur. Hæc, inquam, non obſtant, quippe quæ reverà & inepta, & ridicula. Nam in homine ejuſdem rei notitiam duplicem vel ipſe (12) Margunius ſæpius admittit. Docet enim, eſſe ſcientiam rei, quæ prodi, quæque prodi non poſſit: Utranque autem in Exhomologeta Sacerdote eſſe, qui, ſi quando publico fungatur officio in Eccleſiâ, rem prorſus eandem ſcire poterit & ſcientiâ privatâ, quia vidit, & ſcientiâ publicâ, quia illi pro Tribunali delata eſt, & ſcientiâ habitâ ex ipſâ exhomologeſi rei ſacrâ in Pœnitentiæ Myſterio. Eſt autem omnino manifeſtum, hunc ſacerdotem diverſimode agere debere ex diverſis ſcientiis ita, ut uti priva-

(6) *Lib. 4. Miſcell. c. 20.* (7) *De viſis li. 2. c. 21. n. 20. & ſing. 60. litt. L.* (8) *In Summ. 3. q. 7. art. 3.* (9) *Lib. 1. Variar. c. 1 per tot.* (10) *Conſ. 198. ex n. 7.* (11) *In reg. Cancell. de ciſ. 12. n. 2.* (12) *Lib. 5. §. fin. q. 8. n. 5. & q. 66. n. 2.* (13) *Conſ. 276. n. 3. Vol. 1.* (14) *Sing. 451.* (15) *Deciſ. 29.* (16) *De numero teſtium in Teſtam. 3. p. c. 1. n. 18 & lib. 9. de reg. Jur. pag. 365. ver. Judex an debeat.* (17) *In Ægidian. Conſtit. l. 4. cap. 3. Gl. B. n. 1.* (18) *Conſ. 45. n. 14. Conſ. 48. n. 32.* (19) *Conſ. 176. n. 2.* (20) *De Probat. Vol. 2. concl. 942. l. 2.* (21) *Sing. 266.* (22) *In c. 1. Prætorum gloſ. fin. n. 10.* (23) *In reg. 377.* (24) *Ad Diaz, in d. reg. 377.* (25) *In dial. relat. 3. p. c. 42.* (26) *In Temp. om. Jud. lib. 1. c. 1. §. 3. nn. 11.* (27) *In repet. L. tranſigere. C. de tranſ. 3. p. n. 139.* (28) *In proœm. L. Tauri n. 262. & 264.* (29) *In Privil. juram. privil. 2.* (30) *De execut. Sent. c. fin. n. 365.* (31) *In c. 1. de conſtit. n. 44.* (32) *In prax. tit. de Judic. nn. 28.* (33) *In Comm. opin. pag. 461.* (34) *Reg. 254.* (35) *In c. afferte ver. date infantem n. 20. de præſump.* (36) *In L. 2. C. de reſcind. vendit. 3. p. c. 3. n. 33.* (37) *In verb. Judex 2. n. 5.* (38) *In 2. 2. q. 67. art. 2. col. 1384.* (39) *In qq. Theol. lib. 1. q. 37.* (40) *In 2. 2. q. 33. art. 8. 4. concl.* (41) *Ad Decretal. collect. 101. n. 11.* (42) *In d. §. veritas.* (43) *In c. paſtoralis §. quia verò, de off. delegati* (44) *In d. §. quia verò.* (45) *Tract. de formul. inveſtit. c. ult. & in lib. de Jur. & æquit. tit. 13.* (46) *d. c. 20.* (47) *In Exod. cap. 23.* (48) *Quodlib. 2. ad fin.* (49) *Theoſoph. l. 9. c. 20.* (50) *C. 1. de off. ordin. & in c. judices 3. qu. 7. & in d. §. ſi verò.* (51) *In d. §. veritas.* (52) *In d. §. quia verò.* (53) *In d. §. veritas.* (54) *In Specul. tit. de diſp. & alleg. §. ſatis n. 13. & in c. 1. de re jud.* (55) *In d. c. 1. de off. Ord. nn. 83.* (56) *Lib. obſervat. 12. c. 19.* (57) *2. 2. q. 67. art. 2.* (58) *In eum locum D. Thom.* (59) *In 3. ſent. diſt. 33. q. 4.* (60) *In d. c. judices.* (61) *3 p. tit. 9. c. 2. §. 7.* (62) *De Juſt. & Jur. q. 4. art. 2.*

(1) *In d. c. 1. de off. ord. n. 84.* (2) *Ex d. §. illicitas.* (3) *In L. Barbarius ff. de off. Præt.* (4) *In c. 1. de re jud. in 6.* (5) *In Clem. 1. de ſequeſt. poſſeſſ. & fruct.* (6) *In notis ad Eclogen L. Leo, & Conſt. A. A. ad tit. 6. n. 2.* (7) *Ad li. 1. tit. 2. Baſilicon.* (8) *Ad Epit. Legum. tit. 6.* (9) *In tit. Pandect. de off. Jud.* (10) *In Not. ad Prochir. Harmen. c. 9.* (11) *In Antirrhetic. pro Marco c. 10.* (12) *Ad Can. Panis. Baſilii nota 29.*

Digitized by Google

privatam habens poſſit de illa teſtimonium ferre, non autem publicè judicare; ex publicâ ſententiam ferre poſſit; ex qua teſtimonium dicere nequit; neutrum autem præſtare queat ex ipſa ſacra, & ab Exhomologeſi factâ. Adeò verum eſt, non dedecere rei ejuſdem plures eſſe ſcientias. Id, quod ad Deum ipſum translatum veriſſimum eſt, etiam in Deo: in quo licet una ſit rerum omnium ſimpliciſſima notitia, atque cognitio, actus æternæ mentis vivus à vivente, & in vivente eternùm manens, tamen idem ille ſimpliciſſimus, & unicus actus, ſi ad illa, quæ illo cognoſcutur, modumque, quo cognoſcuntur, referatur, non ineptè, imò ſapienter, ope mentis noſtræ, multiplex ſcientia cenſetur ea ratione, qua fiat, ut cùm illa ſimpliciſſima cognitio ad rerum, quas cognoſcit, naturas refertur, Intelligentiæ ſimplicis, & neceſſariæ ſcientiæ, cùm ad res ipſas, quippe caducas, & contingentes, uti ajunt, exiſtenteſque reipſa refertur, Viſionis, & liberæ ſcientiæ, cùm verò ad eaſdem refertur, ut ſunt ſub hypotheſi aliquâ futuræ, ſcientiæ Mediæ, habentis nimirum aliquid neceſſarii, liberi aliquid, nomen aptiſſimum ſortiatur. Eſt enim omnino certum, Deum neceſſariò videre, quæ fieri poſſunt, libere videre, quæ ſunt, cùm libere fecerit, quæ videret, non viſurus eſſe, quæ ſunt, ſi non feciſſet, quæ facta videret. Denique liberè quidem partim, partim neceſſariò cognoſcere quid futurum ſit, ſi conditio aliqua ponatur, propterea quòd per ipſum unà, & per liberum hominem ſtat, ut videat, quæ, ſi conditio ponatur, liberè fient. Qua explicatione ſcientia illa Media, paſſim ingeritur, quæ an reverà ſit neſcio: hoc Scio, hac una profligari penitùs argumenta omnia, quæ vel (13) Coreſſius pro Phyſicis prædeterminationibus Græca fecit, vel (14) Gerganus, vel quiſquis ille fuit, qui Græco ſub nomine multa è cœno Calvinianorum contra liberum Arbitrium hominis, Græciæ propoſuit.

(13) *In ſua Theolog. tit. de Deo.*
(14) *In expoſit. Fidei c. 7.*

V. Sed hæc, ut Margunii convicia retundamus, illud ad rem noſtram affatim probatum eſt, in eodem homine rei ejuſdem duplicem eſſe poſſe ſcientiam, eumque hominem diverſimodè agere debere ex duplici illa ſcientiâ. Quod ſi neges, erit, ut liceat Exhomologetæ Sacerdoti ex notitiâ ſacrâ extra Sacramenti forum damnare, vel abſolvere; quod certè Latinis erroneum, ut ajunt, eſt, Juris (1) authoritate ſacri, ubi (2) Panormitanus, itidemque Græcis, uti docet (3) Gennadius, & ex eo (4) Diplovatacius. Eadem ſententia confirmatur Latinis dicto (5) Innocentii III. Græcis verò Leonis (6) Stipiotæ decreto, quorum Suffragio certiſſimum utrique Genti eſt, Executorem ad hoc datum, ut ſententiam latam exequatur, poſſe tutò, imò omnino debere, ſententiam exequi, licet norit iniquam eſſe. Etenim authoritas rei judicatæ prævalet etiam notæ veritati ipſi Executori, cujus id munus unum eſt, ut ſententiam exequatur, non autem, ut anquirat juſtè ne, an injuſtè lata ſit. Quapropter (7) Ariſtenus, *ὁ ἐνταλθεὶς*, ait, *ἀπόφασιν δικαστικὴν ἐκτελέσαι, τυφλός ἐστιν ἰδίᾳ, τοῦτο μόνον σκοπῶν, ἵνα ἐκτελέσῃ τὸ ἐντεταλμένον. διὸ οὐδὲ διακρίνει τὴν ψῆφον, ἀλλὰ προσφέρει αὐτὴν εἰς ἔργον ὁποιανοῦν.* *Qui juſſus eſt ſententiam judicis exequi, cæcus eſt privatim, hoc unum ſpectans, ut exequatur, quod juſſum eſt; quare neque judicat de ſententia, ſed illam qualemcunque deducit ad praxim.* Jam verò hinc ad rem noſtram infertur, pari ſanè ratione judicis officium eſſe Actorum potiùs probationibus, quæ à Jure authorem habent, ut docet (8) Innocentius III. & (9) Ariſtenus, fidem præſtare, quam iis, quæ privatim novit, & ex quibus ipſe injuſta, & iniqua putat, quæ probata, confirmataque ſunt teſtimonia. Ratio enim, quæ id, quod diximus, probat in Executore, probat in Judice. Nam quemadmodum Executor, cùm privatum exerceat officium, fungi non poteſt publico: & omnino peccaret publico fungens, qui debet privato fungi; atque propterea non poteſt de ſententiâ judicare, ſed illam exequi qualencunque debet: ita judex, cùm publico fungatur officio, uti privatâ poteſtate non poteſt, & omnino peccaret privatum quid publico miſcens; ac proinde non poteſt, ut privatus, judicare. Unde ſtatim conſequitur, non poſſe ex privatâ ſcientia judicare. Idipſum ulteriùs confirmatur ex nota (10) Juri utrique & (11) DD. Sententia, qua conſtituitur, judicem, ſi poſt latam ſententiam certior factus ſit ex inſtrumentis poſt exhibitis, juris, quod condemnato competit, male acturum, proceſſurumque abſque publica authoritate, ſi ſententiam latam retractet, quandoquidem functus eſt officio Judicis, nec per illa inſtrumenta Jus condemnati probatur eidem uti Judici, ſed ut privato, qualis eſt Judex poſt latam ſententiam. Unde conficitur, judicem debere ex iis ferre ſententiam, quæ uti Judici probantur. Nam ſi & ex iis, quæ uti privato manifeſta ſunt, cur male aget, & ineptè procedet eam ſententiam retractans? Quòd ſi cogitur Judex, ut Judex, agere, quin privati aliquid miſcere Judicio ſua ex parte poſſit, Jam conſtat, eum ad Judicium privatam, quam habet, notitiam conferre non poſſe. Id, quod (12) Prodromus noſter aſſeruit dicens. *ὁ δὲ ἀρχιερεὺς τὰ τοῦ Κλήρου δικάζων οὐδὲν ἰδίᾳ αὐτῷ γνώριμον εἰς τὸ δημόσιον τοῦ ἱεροῦ δικαστηρίου προσφερέτω.* *Epiſcopus autem, cùm judicat Clericorum cauſas, nihil ſibi privatim notum ad publicum Sacri tribunalis adducat.*

tit. Baſilican. de Probat.
(8) *c. quoniam de probat.*
(9) *Ad d. tit. Baſil. de probat.*
(10) *In L. Imperatores ff. de re jud. L. ſub ſpecie Cod. eod. c. inter de re jud.*
(11) *In L. admonendi ff. de Jurejuran. Bald. in L. error col. 3. C. de Jur. & fact. ignor. Curti. jun. Conſ. 18. Abbas. in d. c. inter n. 16. & in c. ſuborta col. pen. de ſen. et re. jud. Lafranc. in d. c. quoniam verb. Interlocutorie n. 8.*
(12) *De Interpr. ad Can. 9. Apoſt.*

VI. His congruit notabile dictum (1) Innocentii III. quod Noſtris propoſuit (2) Euſtratius Patriarcha, quorum authoritate Judex non poteſt ferre ſententiam ex inſtrumento, ſcriptove non producto in Judicio, tametſi illud privatim ſibi ita fuerit lectum, agnitumve, ut ex eo Jus Actoris, Reive apprimè cognoverit. Etenim Euſtratius ſic ſcribit: *τὰ δὲ πρὸς δίκην συγγράμματα, εἴτε διαθῆκαι, εἴτε κατηγόριες, εἴτε καταγεγραμμένως ἐνεχυριάζεται, ἐν αὐτῇ τῇ δίκῃ τῷ δικάζοντι προσκομιζέσθω: οὕτω γὰρ ἐξουσίαν, καὶ δύναμιν ἀποδείξεως ἕξουσιν. ἔξω γὰρ τούτου ἰδίᾳ τῷ δικαστῇ δοθεῖσαι ἄπρακται, καίπερ ἐμφανῶς τὴν ἀλήθειαν δηλῶσαι.* *Scripta ad Judicem pertinentia, & inſtrumenta Actorem, vel Reum juvantia in ipſo Judicio Judici proponantur: ſic enim poteſtatem, ac vim probationis habebunt. Nam, ſi præter hæc, privatim Judici exhibeantur,* nul-

(1) *c. 2. de eff. ordin.*
(2) *In d. c. 2.*
(3) *In Epiſt. Encycli. de Sacram.*
(4) *In Synop. Jur. Græc. tit. de Pœnit.*
(5) *In c. paſtoralis § quia vero, de off. delegat.*
(6) *Refert Matth. Monach. ad Synop. Attaliat. in titul. 9. init.*
(7) *Ad*

(1) *In c. cum dilectus de fid. Inſtr.*
(2) *Refert Ariſtenus in d. titul. de probat. Baſilic.*
(3) *In c. accepimus, & c. contingit de fid. inſtrum. & arg. L. adoptio ff. de adopt.*
(4) *In d. c. cotinget.*

(3) *In d. c. contingit. late in c. quoniam de probat. q. 1.*
(6) *Sing. 17.*
(7) *Lib. 1. variar. c. 1. ſub n. 6.*
(8) *Conſ. 160. col. 2.*
(9) *In c. cum dilectus de ordin. cogn.*
(10) *In c. 1. nu. 28. de prob. & in c. cauſam que. 1. n. 6. de teſt.*
(11) *In L. eos §. fin. autem col. pen. Cod. de appellat.*
(12) *d. tit. de probat.*

nullius cenſentur roboris , quamvis manifeſtè veritatem indigitent . Id, quod juri (3) Latino adeò congruit, ut (4) Gloſſa, (5) Felinus, (6) Hippolytus, & (7) Covarruvias affirment, non profuturam exhibitionem ſcripti, aut inſtrumenti factam coram Tabellione, ac teſtibus, niſi fiat coram judice; imò (8) Fridericus, & (9) Antonius, & (10) Felinus aſſerunt, non ſuffecturum ad probationem inſtrumentum, ſi edatur judici ante litis conteſtationem, niſi poſtea edatur iterum, cùm principalis cauſa diſcutitur. Et idem erit, quando inſtrumentum poſt litem conteſtatam producitur in judicio ad cauſam litis principalem; non enim ſufficiet, ni, præter hæc omnia, exhibitio ipſa ſcripturæ adverſario denuncietur, ut ſe ſe ab illa, ſi poteſt, defendat, quemadmodum poſt relatos (11) Baldus ex Latinis, (12) Diplovatacius ex Noſtris. Ex his porro illud in ſumma colligitur, ex inſtrumentis vel non productis in judicio, vel aliter, quàm jus decernat, productis, judicem ferre ſententiam non poſſe, licèt ex iiſdem inſtrumentis, aut Syngraphis manifeſtè pateat jus contendentium in judicio. Unde ſequitur, judicem poſſe, imò debere, ſententiam dicere etiam contra propriam ſcientiam ex iis, quæ in judicio cognoſcit, quæque in eodem, jure probantur. Etenim, ſi judex propriam ſcientiam ſequi poteſt, vel debet, jam, quæ hactenus diximus, omnia nulla erunt, quæ tamen utriuſque Gentis jure cenſentur conſtitutiſſima.

(1) *d. tit. de probat.*
(2) *Reg. 84. & ſeqq.*
(3) *In fin. Synodicorum Niceph.*

VII. Denique ea, quæ dicta ſunt, planè conſtituuntur Patrum Suffragio. Nam, ut ex multis, quos congerit ad id (1) Diplovatacius noſter, unum dumtaxat producam, eundemque Juriſconſultiſſimum virum, atque Sanctiſſimum; Nicephorus (2) Patriarcha in Regulis, quas (3) Canonarcha collegit. *Judex*, inquit, *non ex ſe loquitur, ſed quæ teſtes, & probationes affirmant, ea pronunciat: ſententia ex publico miniſtro eſt, non ex privato: quod probatur, confirmat, non quod ipſe putat. Denique ex fide loquitur, hoc eſt non ex viſu, ſed ex auditu*. ὁ δικάζων οὐκ ἐξ ἑαυτοῦ συλλογίζεται, ἀλλὰ τὰ ὑπὸ μαρτύρων, καὶ παρ' ἀποδείξεων λεγόμενα, ταῦτα ψηφίζεται· ἡ ψῆφος ἐκ τοῦ δημοσίου ἐστὶν, οὐκ ἐκ τοῦ ἰδιωτικοῦ. τὸ ἀποδειχθὲν ἐπιψηφίζει, ἀλλ' οὐ τὸ νομιζόμενον. τελευταῖον ἐκ πίστεως λέγει, πιστεύει, οὐκ ἐξ ὁράσεως, ἀλλ' ἐξ ἀκροάσεως. Patri Græco, qui olim in Græcia Iconoclaſtarum furori pectus oppoſuit, conſentanea prorſus docuerat Latinus Pater, qui Arianam labem in Italia contrivit, (4) Ambroſius, cujus hæc verba ſunt à (5) Jure recepta. *Bonus judex nihil ex arbitrio ſuo facit, & domeſticæ propoſito voluntatis, ſed juxta leges, ac Jura pronunciat: ſcitis Juris obtemperat: non indulget propriæ voluntati, nihil paratum, & meditatum domo defert, ſed, ſicut audit, ita judicat*. Audis Ambroſium? *Sicut audit*, inquit, *ita judicat*. quaſi dicat, non ut ipſe ſcit, ſentitque, ſed ut audit, hoc eſt *ut ſcit, teſtium, probationumque documentis admonitus*. Quare & Nicephorus acutiſſimè Judicem credenti, fidemque divinam exercenti comparat. Nam, quemadmodum ille Dei teſtimonio ita ſententiam accommodat, ut nec iis, quæ videt, ac ſenſibus experitur, fidem præſtare queat, quam ſcilicet obligatam habet iis, quæ audit à legitimo Eccleſiæ miniſtro propoſita: Ita Judex, dum ex publicâ poteſtate ſententiam dicit, non iis, quæ nota ſunt ipſi, ſed iis, quæ proponuntur à teſtibus, cæteriſque probationibus, fidem debet. Hinc judex cum (6) Chriſto dicit: οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐδέν, καθὼς ἀκούω, κρίνω, καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν. *Non poſſum à me ipſo facere quidquam: ſicut audio, ſic judicio, & judicium meum, juſtum eſt*. Quæ verba nihil aliud ſonant, niſi hanc ipſam, quam tuemur, ſententiam. *Non poſſum à me ipſo*, hoc eſt ab iis, quæ privatim habeo, ex eo, quod privatus ſum, atque adeò neque ex privatâ ſcientiâ, quam habeo: *facere quidquam*: ergo neque ſententiam ipſam proferre; quaſi poteſtas illa publica judicis à nullo ex iis, quæ in judice privatim ſunt, pendeat. *Sicut audio, judico*, quippe ex prolatis in judicio, ex dictis teſtium, ex demonſtratione probationum, hoc enim fit, ut judicium meum, verum ſemper, judicum autem aliorum, etſi quandoque non verum ſimpliciter, juſtum ſimpliciter ſit, verumque veritate judiciali. Quapropter ſic (7) infert: ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθής. *Si ego teſtimonium perhibeo de me ipſo, teſtimonium meum non eſt verum*. Quî verum non erit teſtimonium latum à Chriſto, ut privato? num falſum Chriſtus quibit aſſerere? abſit: ſed verum non erit veritate publicâ, de quâ loquitur, quam inſinuat, quod verum erit ſimpliciter à Numine corporato ſcilicet affirmatum. Teſtimonium igitur judicis penitùs reprobatur ita, ut ex teſtimonio ſuo ferre ſententiam judex non poſſit. Porro, ſi ex conſcientia ſuâ cauſam decideret, teſtimonio ſuo decideret, eſſetque idem judex, ac teſtis, quæ omnia jure omni penitùs abſurda cenſentur. Adde, judicem, ſi juxta ſcientiam privatam, quam habet edicat, ac judicet, judicaturum ex teſtimonio unius contra probata per plures, id, quod jura prorſus deteſtantur palam adeò, ut pudeat me idipſum authoritate propoſitâ confirmare, cum translativum ſit axioma: *dictum unius, dictum nullius*.

(4) *In Pſ. 118.*
(5) *In c. judicem. 3. q. 7.*
(6) *Jo. c. 5. n. 30.*
(7) *Ibid. n. 31.*

VIII. Stet igitur ſecunda noſtra Concluſio docens partem hanc quæſtionis propoſitæ, quâ palam aſſeritur, judicandum eſſe juxta allegata, & probata contra conſcientiam judicis, veram eſſe, & alterâ quæſtionis parte multo certiorem. Juri quippe conſentaneam, congruam rationi, Patrumque ſuffragio confirmatam, imò Servatoris teſtimonio probatiſſimam. Unde ſtatim ſequitur tertiæ aſſertionis apertiſſima Veritas. Et ſanè quî ea quæſtionis pars contra ſententiam Eccleſiæ afferatur, non video, cùm nullus Canon, nullum Synodi alicujus decretum, nulla Pontificum conſtitutio afferatur, afferrive poſſit, quæ partem hujuſmodi reprobet. Certè cum Eccleſia, quæ reverà una eſt, & unica ex ipſo Symbolo Fidei, trifariam à (1) Margunio dividatur, ut & Occidentalis ſit, & Orientalis, & in ipſa Orientali alia ῥομαΐκα, ῥομαΐζοντα alia, hoc eſt, alia Photiana, quam Græcam appellat, alia Græca, quam conſentientem Romanæ fatetur; ex

(1) *In d. Antirrhetico pro Marco Epheſ. contra Andreã.*
(2) *Ibid. & 1 not. init.*
(3) *De Can. vi Schol. de Matrimonio ad Canon. Trull.*
(4) *In Epiſt. ad Gregor. Syracuſ.*
(5) *Synod. de Judic.*
(6) *Sy-*

his

his nulla unquam conſtituit, Judicem juxta privatam Scientiam, vel contra publicam judicare poſſe. Nam, ſi aliqua ex his Eccleſiis hoc nempe conſtituit, cedo Legem, cedo Sententiam, cedo Decretum. Quid? cedo apicem, ex quo ſententiam noſtram Eccleſia reprobare videatur. Quòd ſi nulla lex, nullum decretum Eccleſiæ contra nos quibit produci: quâ fronte Photianus ardelio, imo Sycophanta nequiſſimus Latinorum communem opinionem, imò & Græcorum omnium, damnatam aſſerit ab Eccleſia? Enimverò, ſi Eccleſia ore Doctorum ſuorum loquitur, nulla Eccleſia ſententiam noſtram non approbat. Et de Latina hoc certiſſimum eſt, fateturque (2) Margunius, de Græca etiam idipſum confitetur non ſine indignatione: negat de Photiana. Sed Photianæ Eccleſiæ quid principes dixerint, palam eſt ex (3) Canonarchæ notiſſima Sylloge. Ibi communi ſententiæ ſubſcribunt poſt (4) Photium ſæculo IX. (5) Antonius Cauleas, & Nicolaus (6) Myſticus. Sæculo X. Baſilius (7) Scamandrenus, Nicolaus (8) Chryſoberges, atque (9) Syſinius. Sæculo XI. Alexius (10) Studites, Michael (11) Cerularius; & Jo. (12) Xiphilinus. Sæculo XII. Michael (13) Oſites, & Nicolaus (14) Muzalo. Sæculo XIII. Manuel (15) Philoſophus, & (16) Methodius II. Sæculo XIV. Joannes (17) Glycys, (18) Philotheus, & (19) Nilus. Sæculo XV. (20) Calliſtus II. & (21) Gennadius. Sæculo denique ſuperiore (22) Hieremias, & (23) Dionyſius, quorum decreta, ſive Synodica ante Canonarcham ad alium congeſſit (24) Diplovatacius, demptis poſtremis quatuor. Quod ſi hi Eccleſia Photiana non ſunt, quid Eccleſia Photiana ſit, quæro? Nempe hi Antiſtites ipſius, hi Sacerdotes Summi, quorum nutu reguntur omnia, quorum authoritate, poſt quam deſiit mos Synodorum, Synodicæ ſententiæ, atque decreta cuduntur. Photiana igitur Eccleſia veſtra nobiſcum, & in hoc ſentit, nobiſcum præ ſententiâ, quam damnat Margunius, docet, Judicem ex allegatis, & probatis pronunciare debere. Ut planè conſtitutum ſit contra ſycophantam manifeſtarium, & agi de propoſitâ quæſtione à Latinis, nec omnes Latinos à Margunio diſſidere, & pleroſque cenſere, quod ipſe damnat, quodque ab eo damnatum eſt, communi Eccleſiæ utriuſque ſuffragio affatim comprobari.

IX. Non acquieſcit his (1) Margunius noſter, ſed damnatam opinionem noſtram ab Eccleſia probare nititur ex eo, quòd paginis Divinis, omnique Juri repugnet. Καὶ τοῦτο, ait, καταδικασθῆναι ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, φανερόν· τὸ γὰρ ἐναντίον ταῖς θείαις γραφαῖς, καὶ τῷ νόμῳ, βδελύττεται ἡ ἐκκλησία, τοῦτο δὲ πάνυ ἐναντίον ταῖς γραφαῖς, καὶ τοῖς νόμοις. *Atque hoc ab Eccleſia damnatum fuiſse, conſtat: nam, quod abſonum eſt ſacris Paginis, & legi, deteſtatur Eccleſia: hoc autem omnino abſonum eſt ſacris Scripturis, ac legibus.* Pergit ſtatim tranſlativa illa ex Joanne (2) de Turrecremata, unde illa cæteri deſumpſere, proponens. Et primò, peccatum eſſe, quod ex fide non eſt, authore Paulo (3) Apoſtolo, cujus verba repetit Jus (4) Pontificium. Fidem autem ibi pro conſcientiâ poni, quemadmodum poſt (5) Latinos docuit (6) Beſſarion. Nam, ſicut fides judicium eſt, quo credimus quidpiam, ita conſcientiam judicium eſſe, quo peculiariùs judicamus de noſtris actibus ethicis. Prætereà conſcientiam credulitatem eſſe quandam, atque propterea fidem appellari à Paulo, quando revera quod ex fide, hoc eſt, ex conſcientia non eſt, peccatum eſt, quique agit contra conſcientiam, *ædificat Gehennam*, ut verbis (7) Juris utamur. Hinc peccare lethaliter eum, qui aliquid agit, arbitratus id eſſe lethale crimen: contrà verò innocuum eſſe eum etiam, qui crimen aliquod perpetrarit, ſi exiſtimet, illud crimen haud eſſe: id, quod (8) Theologi aſſeverant cum D. (9) Antonino, ante quem idem cenſuit ex Noſtris, cenſendumque conſtituit poſteris Divinus (10) Taraſius. Hæc cùm ita ſint, ait Margunius, ſi Judex aſſertiones teſtium, probationeſque in judicio factas ſequatur, omnino contra conſcientiam feret ſententiam, quæ proinde non erit ex fide: erit ergo peccatum, atque adeò damnabitur Judex, ſi privatam ſcientiam ſuam minimè ſequatur, neglectis publicis documentis, quorum vis unicè conferet ad ſententiam, cùm aliunde Judex, quid in Judicio ſit decernendum, ignorat. Eandem Margunii ſententiam (11) Coreſſius aliter probat ex eo, quòd Judex contra id, quod privatim ſcit, ferens ſententiam & mentitur, & in damnum tertii mentitur. Etenim aliud, quàm ſcias, ſentiaſve, dicere, planè mendacium eſt, ex Jure (12) utroque, quod Joannes (13) Arboreus adducit, & ex illo Coreſſius, aſſeruitque ànte hos Princeps Philoſophorum (14) Ariſtoteles. Addit Coreſſius mendacium, licèt aliquando lethalem noxiam non inferat, tamen in Judicio lethale eſſe ex (15) D. Thoma; (quem Coreſſius Sanctiſſimum ſemper appellat, licet Photianos vir planè maximus impugnaverit, & expugnaverit) Imò docet, mendacium in judicio etiam circa leviuſcula lethale crimen cenſeri, quod ex (16) Cajetano didicit, Fretus perjurii ſimilitudine, quod etiam in minimis maximum crimen eſt. Porro ſi aliter, ac ſcis, dicere, mendacium eſt, mentiturque Judex contra id, quod novit, ac ſentit pronuncians, mentiturque in Judicio in damnum Rei; profectò juxta probata pronuncians contra conſcientiam ſuam, peccabit. Quî ergo contra conſcientiam ſuam juxta probata pronunciare debebit, qui peccare non debet. Accedit, Judicis officium eſſe, judicare juxta veritatem, juxta quam judicare omnino debet, ut Jus (17) Latinorum decernit, & Jus (18) divinum apertiſſimè præcipit. At, ſi pronunciet juxta probata, ſæpe non juxta, ſed contra veritatem judicabit; quando in Judiciis, ut certum eſt, multa proponuntur, atque probantur omnino contraria Veritati. Quare (19) Auguſtinus non aliter excuſat Judicem, ſi quando innocentem punit, quàm ex ignorantiâ. Ait enim, *plerunque Ignorantia Judicis eſt calamitas innocentis.* Igitur, ſi Judex ſciat, ut ut privatim, innocentiam Rei, huic ſcientiæ adſtipuletur oportet, non probationibus falſis, ex quibus quandoque fit, ut innocens occidatur:

Id, quod

nod. de grad. Matrim.
(7) *Synod. de iniquit. Judic.*
(8) *Synod. de teſt. authorit.*
(9) *Synod. ut Judices utrùque audiant.*
(10) *Synod. ne teſtimonium admittat.*
(11) *Synod. de Epiſc. Judic.*
(12) *Sent. Synod. cõtra iniquos jud.*
(13) *De Matrim. Germanorum.*
(14) *Ne Laici teſtes ſint contra Clericos.*
(15) *Ut nuptiæ judic. ab Epiſco.*
(16) *Ut mulier à teſtimon. repellat.*
(17) *Synod. ne recipi. ad Judic. excommunicatus.*
(18) *Ne excom. feratur ſine Jud.*
(19) *Synod. ne Jud. partiũ. audi.*
(20) *Synod. de pœn. homicid.*
(21) *Ne Chriſt. teſtes ſint contra Chriſ. coram Agaren.*
(22) *Synod. excom. in eos, qui Chriſtianos deferunt Agar.*
(23) *Ut null. Clericus ſponte judicetur ap. Infideles* (24) *In Synopſ. Jur. Græc. tit. de Jud-*

(1) *Loc. ſuperius laudato*
(2) *In d. c. judices 3. q. 7.*
(3) *Ad Rom. cap. 14. n. ult.*
(4) *C. quæras aliquis de Pœnit. diſt. 3. c. ult. de præſcript.*
(5) *Gloſ. in d. c. ult. ex tex. in d. c. quæras aliquis.* *Antonin. 1. p. tit. 3. cap. 10. §. 2.*
(6) *Epiſt. 2. ad Gẽnad.*
(7) *C. literas de reſt. Spolias. c. omnis. 28. q. 1. c. per tuas. 2. de Simon.*
(8) *in 2. Sent. diſtin. 39.*
(9) *d. c. 10. §. 4.*
(10) *Synod. 2. cõtra Simoniam apud Laſcarem.*
(11) *Tract. Theol. de operib. hum. c. 24.*
(12) *C. 1. de Crim. falſ. c. ſuper eo de Uſur. c. is autem, et c. 1. 22. q. 2. L. ult. ff. de rei vindic.*
(13) *Lib. 11 Theoſoph. c. 12.*
(14) *Ethicor. Li. 4. c. 7.*
(15) *2. 2. q. 66. art. 1. & qu. 110. art. 4. ad fin.*
(16) *In eũ locum D. Thom.*
(17) *C. per Venerabilem. quæ fil. ſint legis.* (18) *Deuter. c. 7 n.* (19) *Lib. 19. de Civit. Dei c. 6.*

Digitized by Google

Id, quod lex (20) Divina nefas eſſe conſtituit, imò & lex ipſa (21) Civilis cenſens, ſatius eſſe, nocentem ſine pœnâ dimittere, quàm innocentem punire.

X. Hæc ſunt, quæ clam à Latinis, quos tamen hæc prætericiiſſe dicit, ſuffuratus Margunius, frivola contra communem ſententiam profert; quæque eo ipſo, quo ſcribebat, tempore (1) Covarruvias ex aliis accepta typis ediderat; ut ea mox (2) Coreſſius, tanquam ſua Græcis proponeret. His addimus & alia, quæ fortaſſis neuter Photianus vidit, vel certè non intellexit, translativa licet, & obvia. Nam contra eandem opinionem ex Joanne (3) de Turrecremata ſic primò poterit argui. Judex, cum judicat, Deum imitari debet, quoniam judicans Dei officio, Dei munere, Dei poteſtate fungitur, cujus judicium eſt ex (4) Deuteronomio, & (5) Pſalte: at Dei judicium non juxta probationes eſt, ſed juxta veritatem, ut aſſerit Doctor (6) Gentium, & confirmavit (7) Iſaias de Chriſto vaticinatus: *οὐ κατὰ τὴν δόξαν κρινεῖ. οὐδὲ κατὰ τὴν λαλιὰν ἐλέγξει, ἀλλὰ κρινεῖ ταπεινῷ κρίσιν, καὶ ἐλέγξει τοὺς ταπεινοὺς τῆς γῆς. Non ſecundum viſionem oculorum judicabit, neque, ſecundum auditum aurium arguet, ſed judicabit in juſtitiâ populum, & arguet in æquitate pro manſuetis terræ.* Ita igitur & ſententia Judicis non ex auditis feretur, ſed notæ Judici veritati congruet. Secundò, propterea probationes in judicio neceſſariæ ſunt, ut ex iis judici Veritas innoteſcat: quâ ratione in manifeſtis criminibus, quæ *notoria* dicimus, Ordo judicialis authoritate (8) Juris omittitur. Si ergo Judex per ſe ipſe veritatem cognoſcit, fruſtra probationes reſpiciet, cùm juxta id, quod novit, poſſit pronunciare. Tertiò, ubi de crimine agitur, ſatius eſt propriam conſcientiam, quàm publicam authoritatem ſequi. Id, quod exemplo manifeſtiſſimo conſtituitur. Nam da, quempiam per ſententiam Judicis condemnari, ut debitum maritale reddat ei, quam ſcit uxorem ſuam non eſſe; is certè ſtare non debet illi ſententiæ, ex probatis, confirmatiſque latę; imò nec ſtare poterit, ſi ſciat legitimum aliquod impedimentum eſſe: debebit enim ſequi conſcientiam ſuam, neglectâ publicâ Judicis authoritate, quemadmodum (9) Jura pronunciant, Græca (10) etiam, quæ explicat Matthæus (11) Monachus, & poſt eum ejus nomine ſuppreſſo (12) Covarruvias. Ratio autem, cur condemnatus hujuſmodi ſtare ſententiæ non debet, ea eſt, quia ſcit falſum eſſe judicium, ſeque peccaturum, ſi coeat cum fœminâ, quæ ſua non eſt, aut quæ ſua eſſe non poteſt. Pari ergo modo & Judex propriam conſcientiam ſequetur, cùm contra eam pronuncians innocentem ſe damnaturum agnoſcit, nec probationes reſpiciet, quas novit eſſe falſiſſimas. Quartò, ex conjecturis, & præſumptionibus poterit Judex teſtibus fidem inficiari, ut DD. (13) Latini, quibus adſtipulatur (14) Diplovatacius noſter, affirmant, à pari ergo, imò à fortiori, ex certâ ſcientiâ ſuâ teſtium fidem negligere poterit, ſi certò ſciat falſum teſtimonium dixiſſe. Confirmatur hoc ipſum quintò validiſſima ratione. Idcirco enim in Judicio teſtium, ſcripturarum, indiciorum, & præſumptionum probationes adhibentur, ut ratio ſint, ſive, uti dicimus, ***medium*** legitimum ad veritatis notitiam Judici faciendam. At ***medium***, ſi fini, qui petitur illo, contrarium ſit, rejicitur, neque adhiberi debet; id, quod manifeſtum erit notiſſima inductione, & probatur Juris (15) authoritate multiplici. Jam verò teſtes, & ſcripturæ, quæ veræ non ſunt, fini judicis omnino repugnant. Igitur, his teſtibus, his ſcripturis, quas Judex ſcit falſas, fides à Judice abroganda erit, atque omnino tenebitur, conſcientiam ſuam, privatamque notitiam ſequi, quemadmodum, tacente Græcorum Jure, palam edicit Jus (16) Pontificium.

(20) *Exod. c. 23. n. 7.*
(21) *L. abſentem ff. de pœn. vide Archidiac. in c. ult. 23. qu. 3. Decium in L. favorabiliores ff. de reg. Jur.*

(1) *Variar. lib. 1. c. 1. n. 1.*
(2) *In Synop. Nili ad Can. Carthagin. & loco ſupr. citato.*
(3) *In d. c. judicet.*
(4) *In c. 1. n. 17.*
(5) *Pſal. 71. v. 1.*
(6) *Ad Rom. c. 2. n. 2.*
(7) *Cap. 11. nu. 3. & 4.*
(8) *In c. manifeſta. 2. q. 1. ubi Turrec. ad 2. n. 16.*
(9) *In c. Dominus de 2. nupt. c. inquiſitione de Sent. excom.*
(10) *Cōſt. Chliaren. titul. de nupt.*
(11) *In tract. de Matr. ad Chliareni decretū.*
(12) *In Epit. de Sponſ. 2. p. c. 7. §. 2. n. 7.*
(13) *Bart. in L. Lucius ff. de his, qui not. inf. Paul. de Caſtr. in L. admonēdi. col. 1. & 2. ff. de jurejur. Bald. in L. teſtiū. C. de teſt. Decius in c. 3. n. 3. de probat.*
(14) *d. tit. de probat.*
(15) *L. legata inutiliter ff. de adim. leg. L. qui homin. §. veluti ff. de ſolut. L. ab empt. in fin. ff. de pa. & L. cum his, §. 1. ff. de cōd. indebiti.*
(16) *In c. 1. de re jud. in 6. & in Clem. 1. §. verum de hæret.*

XI. Non video, quid ulteriùs pro hac ſententiâ Margunii aut ipſe Margunius, aut Coreſſius produxerit, aut alius producere poſſit. Vidi enim omnium, quos ſupra notavi, Authorum ſcripta, nihilque præter hæc addi poſſe vel ipſi fatentur. Ea tamen, & quæcunque alia adeò non labefactant veritatem communis ſententiæ, ut potiùs eam validiùs confirment, modò ſtemus iis, quæ per nos latè conſtituta ſunt, nec à quoquam negari queunt. Ex illis enim evincitur, aliud eſſe agere contra id, quod privatim ſcitur, aliud contra fidem, ſeu conſcientiam, ut hæc accipitur pro regulâ illâ, quam dictamen practicum agendi nuncupant. Veriſſimum eſt, peccaturum judicem, ſi pronunciet contra conſcientiam hoc modo explicatam, quod tunc fit, cùm Judex pronunciat dubitans, credens, exiſtimans, ſe non poſſe ferre ſententiam ex probationibus contra privatam ſuam ſcientiam. Hoc enim eſt reverà contra conſcientiam judicare, & actum agere, non ex fide, ſed contra fidem; quemadmodum aſſerunt, quicunque hanc noſtram opinionem amplectuntur, præſertimque (1) Hoſtienſis, Joannes (2) Andreas, (3) Imolenſis, & Martinus (4) Azpilcueta Navarrus. At ſi Judex contra ſcientiam, quam habet, & in hac ſignificatione contra conſcientiam ſuam privatam, probationes legitimas, & convincentes ſecutus exiſtimet, credatque, ex ſcientia, & Officio, quo fungitur, & cui debet fidem ex Juris præſcripto præſtare, ſententiam ferendam eſſe, is minimè peccabit eâ ratione, quia non judicabit contra conſcientiam, ut hæc pro regulâ prudentiæ practicæ ſumitur, eſtque ratio actum ipſum moralem bonum, malumve efficiens. Quo modo DD. pro hac parte quæſtionis relati cum (5) D. Thoma cenſuerunt. Nihil ergo initium difficultatum propoſitarum oberit, quando eo non probatur, judicem, ſi contra ſcientiam, quam habet privatim, pronunciet, pronunciaturum contra conſcientiam, quæ fides dicitur, quaque fit, ut actus ſit bonus, qua ſine malus eſt actus.

XII. Minùs premit, quod additur à Coreſſio, qui nuſquam verè philoſophatur, quàm cùm deſcribit mendacium. Notum enim id illi, quippe & familiare. Etenim in pleriſque Photianorum ignorantia facit, ut in iis, quæ falsò conſtituunt, deſipiant ſanè, non mentiantur. In Coreſſio ipſa dementia mendaciſſima eſt, quippe quæ non excuſatur ignorantiâ ejus, qui educatus in Italia, imbutuſque perquàm Orthodoxis Doctiſſimorum Thomiſtarum

(1) *In c. paſtoralis §. quia verò, de off. delegati.*
(2) *In d. §. quia verò.*
(3) *In d. §. quia verò n. 7.*
(4) *In c. ſi quis autem de pœn. diſt. 7. n. 128.*
(5) *2. 2. q. 66. art. 1. & q. 110. art. 4.*

diſcipli-

Digitized by Google

diſciplinis, falſum à ſe dici, cùm falſa diceret, agnoſcebat. Ergo optimè Coreſſius de mendacio, non tamen conficit quidpiam, qui mentiri cenſet Judicem, ſi judicet contra id, quod novit privatim. Nam Judex pronuncians non ita loquitur: Cenſeo, quia ita mihi videtur. Sed ita dicit: hoc ita cenſeo, quia ita mihi videtur ex iis, quæ in Judicio legitimè comprobata ſunt. Quare hac formulâ utitur. *Viſo proceſſu*, quaſi edicat, teſteturque, ſententiam, quam fert, non eſſe ex ſcientia privata, ſed ex ipſa publica notitia, quam faciunt Probationes legitimæ, certæque ex Jure, procedere. Non ergo mentitur, qui nihil falſi, nihil contra mentem aſſeverat, ſed quæ vera ſunt, habenturque in Judicio, & juxta ſcientiam, & legitimam, & debitam Judici affirmatè decernit. Atque hæc, ut Coreſſio reſpondeamus, quem laudavimus in deſcriptione mendacii ſumma: ſumma inquam; Etenim, quæ dicit de mendacio dicto coram Judice, non omnino vera ſunt. Etſi enim verum autumo mendacium in Judicio dictum, lethale plerunque crimen eſſe, non tamen ſemper. Exiſtimo ſcilicet contra Cajetanum aliquando & in hoc mendacio, quod ritè judiciale dixeris, *parvitatem*, uti dicunt, materiæ conſiderandam eſſe, quâ fiat, ut venia dignum ſit mendacium dictum in judicio circa rem ipſam ad judicium pertinentem, leviſſimam tamen. Neque hæc noſtra ſententia ſingularis, ut ajunt, eſt, quando in eam pedites eunt (1) Navarrus, & (2) Soto ex Theologis, ex Jureconſultis verò (3) Imola, & (4) Alexander, & ex his (5) Covarruvias, quorum ſententiam veram eſſe ipſe (6) Margunius fatetur, & ante Margunium Conſtantinus (7) Chliarenus Patriarcha. Quo fit, ut nihil eidem officiat ratio deducta ex perjurio, quod in re levi graviſſimum crimen eſſe, nemo ambigit, quia etiam in re levi graviſſima injuria Deo irrogatur, ſi producatur teſtis mendacii, quemadmodum doctè (8) D. Thomas oſtendit, ex cujus certiſſimâ ſententiâ, qui obolum promiſit jurejurando, ſi non det, perjurus erit, mortalemque culpam admittet. Id, quod etiam (9) Jura confirmant docentia, jurantem, ſolvere uſuras teneri ad uſurariam præſtationem, quamvis perparum ea ſolutio proſit uſurario, qui ſtatim uſuras cogitur reſtituere: ne nimirum aut rei vetitæ inficiatio perjurium inducat, Deumque producat ad falſum teſtimonium, neu religio ſolventis, quod jurejurando promiſit, ei obſit. At hæc ratio in mendacio Judiciali nulla eſt: neque enim aliam illud malitiam habet, quàm eam, quæ omnibus mendaciis ineſt, quæque ſita eſt in ipſa infidelitate. Hæc autem creſcit, decreſcitque ad inſtar materiæ, quam circa verſatur, quare & leviſſima erit in re leviſſimâ: licèt & illud in materiâ mendacii ponderandum ſit, ut ea non in ſe tantùm, verùm etiam in circumſtantiis ſuis conſideretur. Unde fit, ut in Judiciis plerunque mendacium grave crimen ſit, quòd in Judiciis materies infidelitatis ex circumſtantiis plerunque creſcat, licèt perlevis aliunde.

(1) *In c. ultim. de Pænit. diſt. 5. n. 13.*
(2) *De Secreto membr. 2. q. 7. cõcluſ. 2.*
(3) *In c. 1. de mut. petitio n. 13.*
(4) *In L. qui totã ff. ad Trebel.*
(5) *In d. lib. 1. variar. c. 1. ſub n. 2.*
(6) *In d. Antirrh. pro Marco c. 11.*
(7) *Penes Canonarch. Synod. de Perjur.*
(8) *Loco ſupra citato.*
(9) *In c. debitores de Jurejur.*

XIII. Hactenus, ne quid omittamus, licèt extra diſputationis noſtræ aleam, Coreſſio. Cæterùm judicem ex fide publicarum probationum pronunciantem nequaquam mentiri, tametſi privatim rem, quæ illis evincitur, aliter ſe habere ſciat, adeò verum eſt, ut Manuel (1) Philoſophus, judicem, ſi contra probata, juxta ſibi nota, ſententiam ferat, aſſerat mendacem eſſe, imò etiam perjurum: quod ne imperitis rerum Noſtrarum mirum videatur, quemadmodum viſum (2) Catumſyrito, & Liguri cuidam, quem Jure Icaromenippum dixeris, ſcire oportet, olim in Græcia nulli Judici licuiſſe Magiſtratum inire, ni priùs jurejurando promiſiſſet, juxta leges, & veritatem ſibi ex probationibus legitimis notam ſe de quolibet laturum ſententiam. Id, quod ad vetuſtiſſimum Athenienſium morem refert (3) Magentinus, confirmatque Theodorus (4) Metochites, addens eum morem, cùm propter translatam in Græciam *Romanitatem* (nam hoc vocabulo utitur, quo Romanorum ſignificet mores unà cum Imperio ad Nos delatos) obſoleviſſet, revocatum à Sanctiſſimo Methodio I. ſub Michaele, & Theodora, mox à Succeſſoribus & confirmatum, & religioſè adeò ſervatum, ut cùm Stauracius quidam Nomophylax Theſſalonicæ (Judex is erat, & Præſes Theſſaliæ, ac Macedoniæ totius) renunciatus non præſtito, quod deſcripſimus, juramento in provinciam abiiſſet, reclamante Michaele Cerulario, motus fuerit Magiſtratu. Adeò verum eſt, mentiri non poſſe judicem, ſi pronunciet juxta probata in judicio. Hinc juxta probata pronuncians veritatem dicit, neque ex falſis inſtrumentis, teſtibuſque ſententiam fert, ſed ex veris eâ veritate, quam eum oportet ſequi, hoc eſt publicâ, ſibique non privatim, ſed ut Judici nota. Quare verum erit, male acturum Judicem, ſi ex falſis inſtrumentis judicet, modò falſitas ſibi, uti Judici conſtet, nam, ſi privatim ſciat falſa eſſe, quæ legitimè probantur in Judicio, nihil obſtabit, quin veram ſententiam ex veris probationibus veritate publica, atque legitimâ ferat. Alioquin, ſi Judex ſcientiam, quam habet privatim, præferat publicis documentis, atque probationibus, jam plus fidei præſtabit ſibi uti teſti, & ſingulari teſti, quod contra Jus eſt, quàm pluribus teſtibus, pluribus atteſtationibus à Jure receptis, omnique exceptione legitima majoribus. Id, quod nullum Jus recipit, quippe pernicioſum Reipublicæ in expediendis, definiendiſque negotiis, imò & contrarium Juri Divino (5) docenti, in ore duorum, vel trium teſtium ſtare omne verbum, quod axioma divinum ſive explicetur ita, ut affirmet duos, treſve ſufficere, ſive ita proponatur, ut neget ſuffecturum unum, ſemper utique reprobabit eum, qui dicat Judicis teſtimonium ſolum poſſe adducere Judicem ad id, ut juxta propriam ſcientiam, contra tot teſtium dicta, contra probationes rei, uti dicimus, *peremptorias* decernat. Neque oppoſitum docet Auguſtinus verbis laudatis, imò adſtipulatur hactenus dictis. Nam Judex, etiamſi privatim ſciat, rem ita ſe habere, ſi aliter probetur in Judicio, jam neſcit ut Judex, quod privatim ſcit; ſitque reverà, non talis hominis ignorantia, ſed Judicis ignorantia calamitas innocentis. Ita verbis acutiſſimis ſententiæ noſtræ ſuffragium ſuum Auguſtinus præſtat; atque ita fit,

(1) *In admonit. ad Judic. apud Canonarch. de vi Canon. c. 8. & citatur à Catumſyrito.*
(2) *Libr. cõtr. Arcudium pro Severo c. 3.*
(3) *Libr. de morib. Gentium c. ſeu titulo 7.*
(4) *περὶ κακοηθειας vuln. 64. de Perjurio.*
(5) *Mat. c. 18. n. 16.*

ſit, ut Judex, ſi occidat eum, quem ex probatis eſſe nocentem apparet, non innocentem, ſed nocentem occidat. Eſt enim Judici nocens, qui nocens legitimè apparet.

XIV. Non ambigo tamen, teneri udicem, qui certam ſcientiam habet innocentiæ Rei confeſſi, convictive, quidlibet agere, ne Reum condemnet, præſertim ſi criminalis cauſa ſit, & Reus de capite periclitetur. Cujus ea Ratio eſt, quia tenetur unuſquiſque, ne quid damni alius patiatur vel in bonis, vel in corpore, ſi tamen iniquè, etiam non invocatus, veritatem exponere potenti prodeſſe, quemadmodum explicant (1) D. Thomas, (2) Cajetanus, (3) Abbas, (4) Felinus, (5) Soto, & (6) Navarrus, & comprobant (7) Jura. Quare poterit, imò debebit circa falſitatem teſtium diligentiùs inquirere, probationes, quâcunque legitimâ ratione poteſt, debilitare, denique omni modo ejus ſatagere, ut ipſius teſtimonio innocens abſolvatur, etiamſi hoc ipſum ſignificandum eſſet Principi, aut Reipublicæ; fortaſſis enim Princeps ob Judicis probitatem ſibi notam, & publicè cognitam omnibus, aſſertioni ejus fidem præſtabit, atque ex ea reum abſolvet, uſus poteſtate ſupremâ Clementiæ, quâ nulla in Principe ſanctior virtus, Deoque ſimilior. Quòd ſi eo Judicis teſtimonio Principis Clementia minimè provocabitur, ut velit veniam concedere, nec aliud certæ innocentiæ tutum refugium: ut ajunt plerique; poterit Judex abſque animæ periculo, & omnino debebit, ſententiam ex probatis legitimè pronunciare. Neque enim aſſentiuntur nobis, qui conſulentes Judici docuimus, cauſam ad Superiorem remittendam eſſe, tenerique Judicem, abſtinere ſe munere judicandi. Id, quod cenſuit (8) D. Thomas, & ex eo (9) Silveſter. Nam exiſtimant cum Ulrico penes (10) Turrecrematam, ex quo idem cenſuit (11) Covarruvias, & ante eum (12) Cajetanus, hac remiſſione, ſeu *relatione*, quâ cauſa ad Judicem ſuperiorem decidenda defertur, non fore cautum, neque Reo, neque Judici remittenti. Nam Reus ad ſuperiorem judicem remiſſus certiùs damnabitur ex iiſdem actis, probatiſque, & Judex non erit liber à culpâ, ea relatione cauſam præbens morti innocentis. Etenim, ſi ſententia poteſt pronunciari ex iis, quę Judici, ut Judici nota ſunt, non poterit ſententiam omittere, niſi ut conſulat innocenti, qui effectus haud ſequitur ex eo, quòd cauſa ad Superiorem deferatur, qui ex iiſdem actis pronuncians damnabit innocentem, eritque utrunque, ut & nihil proſit innocenti remiſſio illa, & remittens aliquid conferat ipsâ remiſſione ad innocentis damnationem. Eundem in modum ſecuti Turrecrematam plerique, & hos inter Covarruvias, exiſtimant falſum eſſe, quod nonnulli opinantur ex Dicto (13) Pomponii, & conſilio (14) Gellii, debere nimirum Judicem pronunciare, ſibi de eâ cauſâ minimè liquere, idipſumque jurejurando confirmare. Sequuntur (15) Angelus, & (16) Alciatus. Nam dictum (17) Pomponii, cui tota hæc opinio innititur, quemadmodum optimè horum Judicio notat Ulricus, in eo Judice verſatur, qui cogitur intra certum diem cauſam definere, nec poſtremo die ſatis ei liquet, quid in eâ controverſiâ juſtè decerni queat, quare pronunciare debet, quod eſt; atque inde petere à Prætore tempus, quo poſſit cauſam accuratiùs cognoſcere, ut ex liquidò cognitis cauſam definiat, quando grave eſt, & non ſolùm incivile, ſed iniquum, teſte (18) Gregorio, in re dubiâ certam proferre ſententiam. Quod in re noſtrâ diverſiſſimum eſt, in quâ utràvis conſideretur, Judex certus eſt. Sive enim conſideretur ut Judex, ſcit ex probatis, Reum nocentem eſſe, ſive conſideretur, ut privatus, ſcit, Reum eſſe innocentem. Quâ ratione minimè perſuadere ſibi poſſunt, fore licitum Judici jurejurando confirmare ſibi non liquere, cùm, utràvis conſideretur, Judex ſit certus, imò certiſſimus. Sed de hoc, quippe extra aleam, cujus ſatagimus hìc, quid ſentiamus, incertum eſto. Superſit eviciſſe, Judicem non aliter ferre ſententiam poſſe, quàm ex allegatis in Judicio, probatiſque: quippe hoc supereſt ad retundendam audaciam Photianorum.

(1) 2. 2. q. 90. ar. 1.
(2) In eũ locum D. Thomæ.
(3) In c. intimavit. de teſt.
(4) In d. c. intimavit.
(5) De Secreto memb. 2. q. 7.
(6) In c. ſter verba 11. q. 3. coroll. 63.
(7) In c. noli timere 11. q. 3. & in d. c. intimavit.
(8) 2. 2. q. 64. art. 2.
(9) In verb. Judex 2. q. 5.
(10) In d. c. judicet, ad 2.
(11) In d. c. 1. ſub n. 9. verſ. 7.
(12) In d. q. 64. art. 2.
(13) In L. 14. §. ult. ff. de receptis arbitr.
(14) Noct. Attic. li. 14. c. 2.
(15) In L. nõ quemadmodũ, ff. de jud.
(16) In d. c. 1. n. 91. de off. Ord.
(17) In d. L. 14. §. ult.
(18) In c. grave 1. q. 1.

XV. Horum cùm argumentis reſponderimus, translativiſque confirmationibus, reliquum eſt, ut cæteris, quæ objiciuntur, faciamus ſatis. Et primum non obſtat. Nam, ut loco laudato doctè inſinuat (1) D. Thomas, neque in omnibus Deus nobis ad imitationem proponitur; neque id in omnibus fas eſt, præcipuè verò in ipſo Judicio. Deo enim convenit Judicare ex propriâ poteſtate: quare non juxta teſtes, & probationes Judicat, ſed juxta ipſam rei veritatem, quod etiam de Chriſto Servatore dicendum eſt eâ ratione, quia Deus, & homo eſt, adeòque juxta poteſtatem propriam Judicat. Non ita homo Judex, qui non ex propriâ poteſtate Judicat, quare nec ex propriâ ſcientiâ, ſed quemadmodum poteſtatem, ita & ſcientiam ab alio debet accipere. Hinc argumenti nulla vis eſt; quando diſpar eſt ratio in eo ipſo, in quo ad parem rationem adſumitur. Similiter nulla vis eſt ſecundæ difficultatis, in quâ falſa eſt propoſitio; non enim propterea dumtaxat probationes, & cætera, quæ ad ipſas pertinent, in Judicio expoſcuntur, ut Judici Veritas innoteſcat, ſed ut publicè manifeſta ſit, ita ut & Judex, qui audit, & Reus, qui ſe defendit, & Reſpublica tota, nihil poſſit reponere, quod probationes infirmet. Idcirco, quamvis Judici privatim manifeſta res ſit, tamen adhuc expoſcentur probationes, ut inde res nota, & manifeſta fiat Judici, ut Judici, adeòque omnibus pateat, quo poſito ſententia ferenda ſit. Non ergo fruſtra Judex probationes reſpiciet, tametſi res illi manifeſta videatur, cùm hoc non ſuperſit ad ferendam ſententiam, quæ de re manifeſtâ publicè pronuncianda eſt. Hinc reſpondetur objectis ex Dicto (2) Ambroſii aſſerentis, manifeſta non indigere accuſatione, cui adde dictum (3) Nicolai, & (4) Stephani Pontificum. Ibi enim de manifeſto publicè ſermo eſt, quod *notorium* dicimus, ex cujus penitiſſimâ cognitione fiet, ut unuſquiſque cognoſcat, vera eſſe, quæ dicimus. Nam Notorium triplex eſt, Juris, Facti, & Præſumptionis. Juris notorium eſt, quod ex confeſſione ſpontaneâ, vel clarâ probatione, vel juſtâ, & irrevocabili ſententiâ oritur. Etenim (5) in Jure, qui crimen fatetur, non ſolùm pro convicto habetur, verùm etiam notus peccator eſt: Pro-

(1) d. q. 64. art. 2.
(2) In d. c. manifeſta, 2. q. 1.
(3) In c. quæ Lotharius d. q. 1.
(4) In c. de manifeſta d. q. 1.
(5) Tit. de Confeſſ. per tot. c. veſtra de cohabit. Cler. & mul.
(6) C. cum olim. de ver. ſignif.
(7) C. cum inter. de re judic.
(8) L. res judicata ff. eod.
(9) L. ſed ſi pupillus §. præſcribere ff. de inſtit. actio. L. palam in princ. ff. de rit. nupt. c. Sacerdotibus 61. diſt. L. palam ff. de ver. ſignif.

Digitized by Google

Probatio eitam clara notum facit ignotum (6) Juris authoritate; & prolatâ ſententiâ, de veritate minimè ambigit (7) Jus, in quo (8) res judicata pro veritate habetur. Notorium igitur Juris hac triplici ex causâ eſt; at Notorium facti ex unicâ, nimirum ex evidentiâ criminis, ſive ea deſcendat ex populi teſtimonio tali, ut diſſimulationi locus non ſit, quemadmodum ex multiplici (9) Jure Archidiaconus (10) collegit, ſive habeatur ex inſinuatione famosâ, quæ nullâ poſſit tergiverſatione celari: quando nimirum ita quis in crimine deprehenditur, vel crimen ita manifeſtum eſt omnibus, ut nullus inficiationi ſit locus. Ita viſum ex placitis (11) Legum (12) Hoſtienſi. Denique Notorium Præſumptionis oritur ex publica opinione, quemadmodum accuratè (13) Turrecremata explicat, & exemplis illuſtrat. Hac fit, ut præſumatur hæreticus, qui ea dicit, aut facit, quæ communiter propria ſunt hæreticorum: & ut filius habeatur certi cujuſdam hominis, qui communi opinione filius ejus cenſetur? & liber eſſe dicatur, qui ab omnibus liber exiſtimatur. His porro poſitis, conſtat, manifeſtum pro notorio ſumptum, uti reipſa ſumitur in Dicto Ambroſii, non ad privatam notitiam referri, ſed ad publicam, quà conſtituta, nulla neceſſitas eſt ulterioris probationis, aut Ordinis judicialis: quin imò nec citatio requiritur ex mente Abbatis à (14) Turrecremata producti. Id, quod non omnino verum eſt, niſi effatum circumſcribas, contrahaſque ad illud Notorium, quod nullum defenſionis locum Reo relinquit. Cùm enim & citatio propterea neceſſaria ſit, ut Reo fiat poteſtas legitimæ tutelæ, & hæc poteſtas in aliquibus Notoriis, quamvis perrarò, nulla ſit, ſequitur, tunc non fore neceſſariam citationem. Unde ad concordiam revocabis contraria inter ſe Jura tum Civilia, tum Pontificia, quorum aliqua (15) vel notoriorum criminum Reis citationem dandam cenſent, alia (16) verò decernunt, iiſdem negandam. Illa enim de iis Notoriis conſtituunt, quæ aliquatenus defendi queunt; hæc verò de his, quæ citra omnem defenſionem ſunt. His nimirum ita omnis Ordo judiciarius denegatur, ut plane habeatur ſupervacaneus: quibus propterea nec appellatio poſt ſententiam conceditur, juxta Hugutionem, & Laudenſem, & Archidiaconum in Commentariis (17) Decreti: quod etiam Juri (18) Canonico per quàm conſentaneum eſt.

XVI. Quod attinet ad Tertiam difficultatem, ea perlevis eſt, quando claudicat in hypotheſi. Veriſſimum eſt, ne quis peccet, publicam authoritatem negligendam eſſe, quia ubi authoritas illa ad peccatum trahit, publica minimè cenſetur authoritas, quippe quæ, cùm peccatum jubere non poſſit, ſi id jubeat, nulla eſſe cenſetur. Hoc tamen toto admiſſo, ut par eſt, nihil infertur contra nos. Non enim dicimus, parendum Judici, cùm per ſententiam aliquid, quod nobis certiſſimè falſum eſt, imò & crimen, jubet, niſi cæteroqui ſimus ex publicâ authoritate ſententiæ ritè latæ Executores: nam executio mandati, ſi privata eſt, quemadmodum non abſolvitur à ſcientia privatâ, ita eam ſequi debet. Quâ ratione is, contra quem pronunciatum eſt, ut debitum maritale reddat mulieri, quam ſcit aut ſuam non eſſe, aut ſuam eſſe non poſſe, ſcientiæ ſuæ potiùs adhæreat oportet, quàm publicæ ex ſententiâ; propterea quòd illi executio ſententiæ, non ut Executori publico committitur, ſed uti privato. Contra eſſet, ſi executio ex munere publico committeretur: tunc enim omnino authoritas publica præferenda eſſet privatæ ſcientiæ, quemadmodum diximus accuratè ſuperiùs. Neque enim audiendus eſt (1) Coreſſius docens, Executorem, ſi norit ſententiam injuſtam, non poſſe eam exequi: id, quod probatum contendit (2) juribus quibuſdam Græcis, quæ nihil aliud evincunt, niſi ſententiam palam iniquam non eſſe mandandam executioni, eam nimirum, quę intolerabilem errorem, & injuſtitiam planè, uti ajunt, notoriam habeat. Id porro cum Græcis Juribus (3) Latina Latinorum Doctorum (4) interpretationibus paſſim ingeſta docent. Oportet igitur diſtinguere inter ſententiam injuſtam, & notoriè injuſtam: illa, licèt injuſta, vera tamen ſententia eſt, nec ad trutinam ab alio poteſt revocari, niſi à Superiore: propterea non licebit Executori ab ea deſciſcere; id enim fieri non poteſt, niſi publica poteſtate inquiratur in illam; id, quod Executori nefas eſt, quia publica hujuſmodi poteſtate non fungitur. Adde, nec Judicem ipſum teneri ei Acta, ex quibus tulit ſententiam, oſtendere, ut paſſim in (5) Jure receptum eſt, & (6) DD. affirmant. Quare publicam notitiam Injuſtitię non poterit habere, cujus vitio fit, ut omnino debeat ſententiam executioni mandare. At injuſta ſententia *notorè* nulla eo ipſo eſt. Neque enim lex patitur, ut intolerabilis error, & Judicis effatum, quod apertè contra Jus eſt, & publicè damnatur, vim ullam obtineat. Hinc nullo modo illam Executor executioni mandabit, quippe non mandaturus executioni ſententiam, ſed manifeſtam iniquitatem. Facit locus (7) Danielis, ubi puer ille divino afflatus Numine exclamavit: καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος ταύτης, *Mundus ego ſum à Sanguine hujus*: quæ verba difficilem adeò ſententiam continent juxta (8) Coreſſium, ut non dubitet vir doctus, & prudens alterutrum dicere, vel eum locum corruptum eſſe, vel non eſſe inter hagiographa reponendum, quemadmodum cenſuere ante Coreſſii dubitationes, Coreſſio perſimiles judæi, teſte (9) Hieronymo, Ethnici, autore (10) Porphyrio, & damnati à Græcia hæretici, referente, ac laudante (11) Kemnitio. Cùm tamen conſtitutiſſimum penes omnes Orthodoxos, & maximè penes Græcos, imò & Photianos ipſos ſit, & eum locum non eſſe corruptum, & Suſannæ hiſtoriam Canonicam eſſe. Nam locus ille tum in Græcis, tum in Latinis Codicibus ab utraque Gente recipitur, noviſſimèque à Photianis (12) editus eſt; & hiſtoria Suſannæ à Summatibus utriuſque Gentis Patribus, ut Canonica, profertur in medium. Scilicet id agit inter Latinos (13) Tertullianus, (14) Cyprianus, (15) Ambroſius, (16) Auguſtinus: inter Græcos autem (17) Origenes, (18) Athanaſius, (19) Baſilius, (20) Epiphanius, (21) Chryſoſtomus, & (22) Theodoretus, quorum ſi ſcripta Magnus ille Photianorum Theologus vidiſſet, percepiſſet-

(10) *d. c. manifeſta.*
(11) *In d. c. veſtra, & c. ina, & c. ult. de cohab. Cler. & c. evidẽtia de accuſat & L. cum ſententia C. de pœn. cum ſimil.*
(12) *Relatus à Turrecrem. in d. c. manifeſta n. 14.*
(13) *In d. c. manifeſta n. 15. & fin.*
(14) *d. c. manifeſta n. 17.*
(15) *c. cũ olim de re judic. c. venerabilem. de Elect. L. 2 ff. de admin. rei ad civi. pertin.*
(16) *In c. fin. & c. 1. de off. deleg. in 6. c. dem. paſtoralis de re judic.*
(17) *d. c. manifeſta.*
(18) *c. cũ ſis Romana. c. pervenit. c. cõſuluit. de appell. c. ſi homo, c. ſi cuſtos 27. q. 1.*

(1) *Ad Synop. Nili. in Canon. 3. Neocæſar.*
(2) *Synod. Xiphil. Synod. Nicolai Muzal. Synod. Leõ. Stipiot.*
(3) *In d. c. paſtoralis § quia verò, & c. inter cæteras de re jud.*
(4) *Innoc. in c. cũ in Jure de off. deleg. Ancaran. Conſ. 372. col. pen. Felin. in c. at ſi Clerici col. 4. de Jud. Afflict. in proœm. Conſt. Regni Neapol. quod incip. poſt Mundi machinã. num. 55. Curt. jun. & Purpurat. in L. magiſtratio. ff. de juriſd. om. Jud. in ſin. col. Cajet. in quodlib. 07. art 2. ad fin.*
(5) *d. § quia vero, & c. 2. de except. in 6. & in d. c. 1. de off. Ord.*
(6) *Abb. in d. c. 1. Alciat. ibid. ſuper gloſ. publicn. Alex. & recent. in d. L. magiſtratio.*
(7) *Cap. 13. n. 46.*
(8) *In d. Canon. 3. Neocæſ.*
(9) *In præfat. ad Daniel.*
(10) *Penes Hieronymum idem.*
(11) *In Exam. Cõc. Trid. ad 5. Seſſ.*
(12) *Edition. Veneta Glycy.*
(13) *Lib. de Corona militis.*
(14) *Lib. 1. Epiſt. 8.*
(15) *Lib. 3.*

que, vel ante (23) decretum Jeroſolymitanæ Synodi hoc ſæculo, anno nimirum MDCLXXII. ſub Patriarcha Doſitheo celebratæ, Suſannæ hiſtoriam inter hagiographa recepiſſet, verborumque illorum explanationem reliquiſſet verè Theologis, imò potiùs cuicunque Sacrarum litterarum mediocriter perito. Neque enim difficilis ille erit locus conſideranti, more, ac lege per Deum latâ uſitatum Judæis, ut adulteras lapidibus obrueret Populus: id, quod conſtat ex (24) Deuteronomio, & ex Euangelio (25) Joannis; qua ratione omnes populares executores cenſebantur ſententiæ latæ contra adulteros. Illis igitur verbis Daniel edixit, ſe minimè executurum ſententiam contra Suſannam dictam, *Mundus*, inquit, *ego ſum à Sanguine hujus*: hoc eſt; ſi ſententia non eſſet palam, & ex ordine Juris iniqua, ac penitùs nulla, legis præcepto mihi erat neceſſitas unà cum aliis hujus interficiendæ, nunc verò ſententia nulla eſt, quare mundus ſum, ſcilicet non inquinabor ſanguine innocentis, imò & conſtantiſſimæ fœminæ, quam eſſe nocentem non conſtat, conſtat iniquiſſimè fuiſſe damnatam, quippe ſine ulla forma judicii, in quo Judices unà, & accuſatores, ac teſtes erant; teſtes autem cuivis obnoxii exceptioni, quippe ſoliti hæc facere, & poteſtate abuti ad labefactandam pudicitiam nobilium matronarum. Singulares etiam, ac planè mendaces, quemadmodum revocata cauſa ad legitimum judicium patuit apprimè.

de Spir. c.7.
(16) *Tract. 36. in Joan.*
(17) *Hom. 1. in Levit. & Epiſtol. ad Jul. African.*
(18) *In Synopſi. ad Danielem.*
(19) *Lib. de Spirit. S. c. 30.*
(20) *In Ancorato.*
(21) *Ser. de Suſan. Tom. 1. in fin.*
(22) *In Commentar. Daniel.*
(23) *In reſponſ. ad qu. 3.*
(24) *Cap. 22. à n. 20.*
(25) *Cap. 8. n. 5.*

XVII. Patet ex his, diſparem eſſe rationem exempli propoſiti, & Judicis ex probatis, allegatiſque ſententiam dicentis: nam damnatus ad reddendum debitum maritale ſibi relinquitur, ſententiamque Judicis exequi debet privatim, quo in loco ſi certus ſit, rem aliter ſe habere, privatam ſcientiam ſequetur. At Judex ex legum præſcripto ferre ſententiam debet, quippe fungens legum poteſtate. Quare non privatæ notitiæ relinquitur, ſed potiùs cogitur publicæ notitiæ ſtare, adeòque ex hac pronunciabit, non ex illâ. Hinc reſpondetur & quartæ difficultati, admiſsâ priore poſitione, & negatâ illâ, quæ inde ſequitur. Non enim legitimè ſic colliges. Poteſt Judex ex præſumptionibus fidem teſtium abrogare: poterit ergo idipſum præſtare ex certâ ſcientiâ, ſi hæc privata eſt. Etenim, ut ſæpe diximus, Judex, ut judex, non niſi publicâ ſcientiâ uti poteſt: Ea igitur ſi inſinuet, propoſitâ præſumptione, non poſſe credi teſtibus, ſcripturiſve, ritè abrogabitur fides probationibus ejuſmodi: at privata ſcientia, cùm nihil poſſit in judicio, quippe quæ judicem ad conditionem teſtis, & quidem inepti, ac minimè idonei deducit, profectò minimè poterit fidem teſtium labefactare. Quòd ſi opponas dictum (1) Abbatis, quod probant (2) Antonius, (3) Decius, & (4) Felinus docentes, poſſe Judicem ex conjecturis etiam non apparentibus in ipſis actis, ſed ab ipſo Judice perceptis teſtium fidem rejicere, aut exceptionem refellere, ſi ſuſpicetur eam dolo propoſitam; dicam quod (5) Covarruvias accuratè notavit, verum id fore, cùm ex conjecturæ judici, ut judici ſuberunt, hoc eſt, cùm rei veritatem ſcrutatur, ſive in examine teſtium, ſive in ipſa negotii cognitione. Uno verbo præſumptio labefactatura teſtium, inſtrumentorumque fidem ad publicam Judicis poteſtatem referatur oportet. Si ex eâ ſit, ſupererit ad concutiendam fidem ejuſmodi, ſive habeatur in judicio, ſive extra: quòd ſi ex eâ non ſit, nihil aget, quando ſententia ferenda eſt ex notitiâ publicâ. Hâc ratione, atque hâc reſponſione ſolvitur etiam poſtrema difficultas ex objectis. Nam verum eſt, inſtrumenta, teſtes, univerſim probationes, uti media, in eum finem collimare, ut veritas publica judici appareat, non ut appareat Veritas privata. Propterea tunc ea *media* rejicienda erunt, cùm ad veritatem publicam non deducunt, cùmque publicæ veritati adverſantur. Erunt enim *media* prorſus inepta, quæ finem evertunt. At ſi adverſentur veritati privatim notæ, ſint tamen legitima, hoc eſt congrua publicæ veritati, cui habendæ, certòque cognoſcendæ ſuperſint, non erunt rejicienda, imò retinenda omnino erunt, quippe quæ deducunt ad finem ſuum, finemque ipſum Judicis, qui publicam veritatem, ex quâ ſententiam dicat, proſequitur.

(1) *In c. licet cauſam de probat. & in c. ex parte 2. de off. deleg.*
(2) *Utrobique.*
(3) *Utrobiq; col. 3. & in c. ſuper eo 1. de appell.*
(4) *C. de caſero. de re jud.*
(5) *In d. c. 1. l. 1. Variar. n. 7. ſub init.*

SECTIO II.

An, & quatenus Epiſcopus collaturus Ordines agere debeat ex allegatis, & probatis. Et an Ordines in pœnam dari poſſint?

SUMMARIUM.

I. *Epiſcopus regulariter ſtare debet probatis, cùm confert Ordines, vel ab iiſdem rejicit.*

II. *Hac aſſertio habet exceptionem aliquando, ut Epiſcopus ex privatâ ſcientiâ rejicere aliquem poſſit, modò ea repulſa non deroget famæ repulſi.*

Si immineat periculum Eccleſiæ ex Ordinatione alicujus hypocritæ, non eſſe attendendum, ne ex repulsâ fama ejus minuatur.

III. *Exempla ad id confirmandum in Ario, & Gregorio Syracuſano.*

IV. *Probationibus legitimis qui ineptus Ordinibus cenſetur, ex privatâ Epiſcopi notitiâ ad Ordines recipi nequit.*

Omne officium onus eſse, latè oſtenditur, & onus in pœnam dari poſse.

V. *An Ordines in pœnam dari poſſint? Clericos Jure divino præeſse Laicis. An Clerici Jure divino exempti ſint à Juriſdictione Laicorum? Conſtituitur jure poſitivo tantùm eſse exemptos.*

VI. *In rebus Sacris Clerici jure Divino præſunt Laicis. Dignitas in pœnam dari non poteſt. Pœnæ ratio in quo ſita ſit, quiſve ejus finis.*

VII. *Non omne onus dari in pœnam poſse: neque reum criminis cogi ad Ordines recipiendos. Homo liber, an, & quatenus cogi ad aliquid poſſit.*

VIII. *Regula ſemel* malus *rejecta à Coreſſio probatur, explicatur, & illuſtratur.*

IX. *Coreſſii ſententia circa illam Regulam proponitur.*

X. *Reſpondetur Coreſſio. Eam Regulam intelligen-*

Digitized by Google

ligendam in eodem genere, & etiam in ſimili, aut connexo. Ejuſdem Regulæ limitatio in emendato.

XI. *Idipſum confirmatur exemplis.*

XII. *Vir probus, & dignus ex neceſſitate Eccleſiæ cogi poteſt ad Ordines.*

I. NOn eſt, ut ulteriùs Margunium impugnemus. Etenim conſtat ex dictis, Judicem ex probatis, conſtitutiſque in judicio ferre ſententiam debere; quò fit, ut idem cenſendum ſit de Epiſcopo, cùm de rejiciendo, recipiendove ad Ordines quopiam judicat. Plerunque enim, ſive, ut vulgò dicimus *regulariter*, ſtandum eſt iis, quæ legitimè probata ſunt. Atque hoc contra Margunium, tacentibus Latinis, docent Noſtri communiter; & primò (1) Prodromus: ὁ παρὼν, ait, κανὼν ἐξουσίαν δίδωσι τῷ ἀρχιερεῖ ἐξετάζειν τε, καὶ τιμωρεῖν, ἀμφότερον δικαίως, τουτέστι, τὸ μηδὲν ἀποφήνασθαι μὴ πολυπραγμονηθὲν ἐν τῷ δικαστηρίῳ· ἐ τοῦδ' ἕνεκεν οὐ κατὰ τὸ δοξαζόμενον ἰδίᾳ τῷ ἀρχιερεῖ ληφθήσεται, ἢ ἀποβληθήσεται ὁ χειροτονίαν ζητῶν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀποδείξεις τοῦ κριτηρίου κατά. *Præſens Canon poteſtatem facit Epiſcopo examinandi, & caſtigandi; utrobique tamen juſtè tum ad initia Ordinum, tum ad abſolutionem Eccleſiaſticam. Et hoc, inquam, juſtè; hoc eſt, ne quid pronuncietur non curioſè peractum in Tribunali. Atque ideò non juxta ſententiam privatam hunc recipiet Epiſcopus, vel rejiciet eum, qui Ordines petit, ſed juxta probationes judiciales.* Conſonat (2) Ariſtenus his verbis: οὐδ' ἄνευ ἐξετάσεως προβιβάζεται τις εἰς ἱεροὺς βαθμοὺς ἐκζητῶν, καὶ ἡ ἐξέτασις οὐ κατὰ τὴν συνείδησιν τοῦ ἀρχιερέως, ἀλλὰ κατὰ τὰ μαρτυρούμενα, καὶ ἀποδεικνύμενα ἐνώπιον αὐτοῦ κρίνοντος τὴν φοβερὰν ταύτην κρίσιν. *Neque ſine examine provehitur quis ſacros gradus expetens. Examen autem non juxta conſcientiam Epiſcopi, ſed juxta ea, quæ teſtibus, & probationibus confirmata ſunt, coram ipſo judicante tremendum hoc planè judicium.* Adſtipulatur Demetrius (3) Chomatenus dicens. ὁ δὲ κριτὴς, καὶ ὁ ἐξετάζων οὐδὲν διαφέρει, ὁ γὰρ κριτὴς κρίνει ἐξετάζων, καὶ ὁ ἐξεταστὴς, ἵνα κρίνῃ, ἐξετάζει. καὶ ὁ ἀρχιερεὺς λοιπὸν κρινεῖ τὰ τῆς χειροτονίας, ἐξέτασιν διαπραττόμενος κατὰ τὰ δεδογμένα αὐτῷ ὡς κριτῇ, οὐδ' ἰδίᾳ, τοῦτο γὰρ πάνυ ἀφόρητον, καὶ Χριστὸς λέγει, καθὼς ἀκούω, κρίνω. *Et Judex, & is, qui inquirit, nil differunt: nam Judex judicat inquirens, quæſitor verò, ut judicet, quærit. Itaque Epiſcopus judicabit, quæ ad Ordinationem pertinent, examen peragens juxta cognita ſibi, ut judici, non verò, ut privato. Nam hoc intolerabile; & Chriſtus dicit: ſicut audio, judico.* Nimius eſſem, ſi omnes huc Noſtros congerere pergerem nihil ulterioris momenti receptæ in Græcia ſententiæ additur os. Si quis tamen ipſorum pleroſque malit curioſiùs agnoſcere, fas erit, ut (4) Diplovatacium conſulat, Canonarcham (5) percurrat, Harmenopulum (6) videat, penes quos non una Juriſconſultorum Græcorum Decas occurret idipſum aſſerens, interdicenſque Epiſcopo in ipſo Examine, quod ad Ordines conferendos neceſſarium ubique cenſent, uſu ſcientiæ privatæ, quam ubique reprobant, & idoneam negant ei ſententiæ ferendæ, quâ nempe decernitur, ſint ne Ordines cuipiam conferendi, nec ne. Ratio aſſertionis eadem planè eſt, quæ univerſim evincit, abrogandam penitùs eſſe vim ſcientiæ privatæ in eo, qui publicè decernit. Etenim inde tum iniquitatis occaſio fieret, tum labefactandæ Eccleſiaſticæ diſciplinæ aditus. Da enim Epiſcopum, aut iratum alicui, aut alteri eſſe nimiùm placatum. Hunc sanè, licet ineptus probetur, ex eâ, quam jactat, notitia, provehet: illum verò, quamvis conſtet eſſe peraptum, ex eadem notitia rejiciet: eritque, ut omnia non ex æquitate, aut ad inſtar juſtitiæ fiant, ſed ex libidine ſacri Judicis, quæ, tametſi rara præſumenda ſit, eſt tamen aliquando, utinam non ſæpe. Quare ſic Joannes (7) Laſcares colligit. καλῶς ὁ νόμος διατάττει μὴ, κατὰ συνείδησιν δικάζειν, ἢ ἐξετάζειν· πολλὰ γὰρ ἀλλόκοτα παραγίνεται, καὶ πονηρὰ ἐν ταῖς κρίσεσιν ἐκ τῆς κατ' ἰδίαν τοῦ κριτοῦ ἀποφάσεως. *Optimè lex conſtituit, ne quid quis judicet, vel inquirat juxta conſcientiam propriam: nam multa monſtroſa proveniunt & maligna in judiciis ex privatim conceptâ judicis ſententiâ.*

(1) *De Interpret. ad 2. Can. Ancyr. in fin.*

(2) *In Epit. Syntag. ad d. c. 2. Ancyr.*

(3) *In reſpon. 3. ad quæſt. Conſtant. Cabaſ. in med.*

(4) *In Synopſ. jur. Græc. tit. de Ordinat. in med.*

(5) *De vi Canon. ad Ancyr. c. 2.*

(6) *In Proch. Jur. Can. Tit. de Ordinat.*

(7) *In defenſ. Rit. Græcor. c. 8. ad Cardin. Aragon.*

II. Hæc ut ut vera ſint, ut ajunt, *regulariter*, tamen exiſtimo, non ſemel fore, ut Epiſcopus poſſit ex privatâ notitiâ cujuſpiam impedimenti rejicere aliquem ab Ordinibus, dummodo ea repulſa nihil detrahat famæ hominis. Primò namque poteſt Epiſcopus quempiam rejicere ſine ulla forma Judicii. Neque enim tenetur quemlibet petentem admittere, aut circa quemlibet examen inſtituere: Quemadmodum & qui Ordines affectat, poteſt quidem modeſtè vota ſua Præſuli proponere, non autem eum cogere, Ordines ſibi concedere, ſi dignus ſit: Ad hanc enim dignitatem planè divinam nemo venit ex ſe, ſuiſque meritis ad eam contendit. Venit autem vocatus, ut conſtat ex verbis Pauli (1) dicentis: *nec quiſquam ſibi ſumit honorem, niſi qui vocatur à Deo, tanquam Aaron*: id, quod probat (2) exemplo Chriſti, *qui non ſe metipſum clarificavit, ut Pontifex fieret, ſed qui locutus eſt ad eum, filius meus es tu, ego hodie genui te.* Quòd ſi is, qui Ordines petit, cogere nequit Epiſcopum, ut eos ſibi conferat, ſi dignus eſt, palam erit, Epiſcopum non teneri examen inſtituere, & publicè hac ſuper petitione decernere. Poterit ergo privatim conſilium capere, atque ex eo petentem rejicere, ſive preces negligere petentis initia ſacra. Conſultò tamen aſſerui, id verum eſſe, quoties ex repulsâ famæ hominis rejecti nihil detrahitur. Nam, ſi ex repulsà deterior fiat conditio repulſi, profectò exiſtimo, conſulendum proximi famæ, ſi id fieri queat ſine ingenti Eccleſiæ periculo: nam, cùm fama ſit maximum inter bona, quæ *temporalia* dicimus, ut docuit (3) Anacletus Pontifex, & ante eum (4) Ariſtoteles, & poſt eum (5) D. Thomas, quemadmodum ſine judicio nemo ſpoliandus eſt rebus, quæ poſſidet, licet alioqui poſſeſſor injuſtus ex notitiâ privatâ, ita nec famâ, quam penes homines obtinet: Quapropter vetuſtiſſimum eſt illud Phocionis Juris noſtri Conſultiſſimi viri penes Anonymum Scholiaſtem (6) Euripidis, ἄνευ δίκης καὶ ὁ φανερὸς ἀδικῶν οὐ τιμωρεῖται: *Sine judicio vel is, qui manife-*

(1) *Ad hebr. c. 5. n. 4.*

(2) *Ibid. n. 5.*

(3) *In c. deteriores. 6. q. 1.*

(4) *Lib. 4. Ethic. c. 3.*

(5) *2. 2. q. 129. ar. 1.*

(6) *In Trag. Hercul. furen.*

Digitized by Google

niſeſtè peccat, non caſtigatur. Et ex recentioribus (7) Metochites: τὰ δὲ πρὸς τιμωρίαν οὐ περαίνεται ἔξω τοῦ κριτηρίου, καίπερ ἡ τιμωρία οὐ πρὸς θάνατον: *quæ attinent ad pœnam, non definiuntur extra Tribunal, quamvis pœna ſit citra mortem*. Cautè tamen excepi eam circumſtantiam, quæ periculum ingens Eccleſiæ contineat: tunc enim, quemadmodum eò dumtaxat collimandum eſt, ne quid damni capiat Reſpublica Sacra, cujus bonum præferendum eſt omni privato, ut eſt tranſlativum in Jure, recipiturque paſſim à (8) Margunio ex Matthæo (9) Monacho, ita ſi quis clam omnes adeò improbus eſt, ut cenſeat Epiſcopus, cui nequitia fortè hominis nota eſt privatim, fore, ut, ſi intra Eccleſiam recipiatur, ei periculum aliquod haud mediocre creet, profectò nulla ratio habenda erit famæ hominis ex occultâ impietate deterioris, rejicieturque juſtiſſimè, ne ſacra dignitate gliſcat in perniciem ejus, cujus obibit munera, & poteſtate fungetur.

(7) περὶ κακοπαθείας vuln. 31.
(8) Nota 15. in Canon. Apoſtol.
(9) In Synopſ. Atsal. tit. 2. de rer. diviſ. in fin.

III. Atque huc pertinet exemplum illud notiſſimum fortiſſimi Præſulis, inclytique Martyris Petri Alexandrini Patriarchæ, qui, teſte (1) Actorum fide, quamvis ad meliorem frugem, ut videbatur, converſum Arium, quamvis palam labis expertem, & planè dignum Sacerdotio, conſtantiſſimè tamen ſemper à tantâ dignitate rejecit, quin imò pro Chriſto mortem mox ſubiturus, cùm Achillam ſibi ſucceſſorem vaticinatus fuiſſet, monuit, ne peſtilentiſſimum hominem, & ſub ovina pelle lupum rapaciſſimum ad Sacra reciperet. Idem uſuvenit in Gregorio Syracuſano illo, quo Patrono Photius horrendum illud diſſidium, quod Nos perdidit, auſus eſt aggredi, perrexitque perficere. Is enim cùm Lector adhuc miræ videretur & pietatis, & modeſtiæ adoleſcens, non tamen obtinuit ab (2) Exhomologetà Nicephoro, ut hypodiaconi ad gradum adſcenderet; cùmque id mirum quibuſpiam, iniquum aliis videretur, vir & Sanctus, & juriſconſultiſſimus reſpondit: *Nolite fratres ſecundum faciem judicare. Vobis adoleſcens hic optimus eſt, mihi non placet: video enim in illo, quæ vos non videtis. Utinam falsò: ſi provehetur hic, ſedem hanc perturbabit, Eccleſiamque univerſam magno ſcandalo concutiet*. ἀδελφοί, μὴ κατὰ πρόσωπον κρίνετε· ὑμῖν ὁ νεανίας ἄριστος, ἐμοὶ δ' οὐκ ἀρέσκει· ὁρῶ γὰρ ἐν αὐτῷ τὰ μὴ ὑφ' ὑμῶν ὁρώμενα. εἴθε ψευδὴς· ἐάν ποτε οὗτος ὁ νεανίας προβιβασθῇ, τὴν προεδρείαν ταύτην καθυβρίσει, καὶ πᾶσαν τὴν ἐκκλησίαν ὑπερμέτρως σκανδάλῳ διασείσει. Ita Nicephorus: atque utinam ſucceſſores eidem ſententiæ inſtitiſſent; defuiſſet ſanè patronus (3) Photio, ejuſdemque initiator, defuiſſet percuſſor Ignatii, ſtimulator Vardæ, & fortaſſis ea pace frueremur, cujus exitium tanquam ad cauſam refertur ad Photium; cùm tamen, ut à primâ, veràque origine, à Gregorio Syracuſano Archiepiſcopo ſit. Eum Iconoclaſtarum partes ſecutum Theodotus (4) Meliſſenus brevibus intervallis ad Sacerdotium provexit, mox Antonius Caſſimates ad Pontificias infulas tranſtulit, quas omni ſcelere maculavit: eundem ab hæreſi redeuntem recepit Methodius, nec multò poſt ob nefanda crimina Sacro piorum cœtu prohibuit, quem mox turbas miſcentem, contemnentemque Methodii interdictum Ignatius, exauthoravit, ut à reprobato per Exhomolegeten Nicephorum, à percuſſo per Sanctiſſimum Methodium, ab Exauthorato per Divum Ignatium Photianiſmus inciperet, ac prologum haberet illa Tragœdia, quæ funeſtâ, ſi Superis placet, cataſtrophe à Regno ad Servitutem Græciam noſtram traduxit. Adeò verum eſt, ejus ſatagendum Epiſcopo, ut, cùm periculum grande inſtat Eccleſiæ, vel ex privata notitia ab Ordinibus clam ſceleſti homines repellantur.

(1) Extãt apud Surium Tomo 6. die 25. Novem. & vide Athan. Orat. 1. cõtra Arian.
(2) Vide Alex. Monach. in vita S. Nicephori P.
(3) Vide Nicetam in Vita S. Ignatii P.
(4) Vide Joſeph. Methonenſem in Antirrhetico contra Marcum Epheſiũ.

IV. Illud tamen notandum eſt, non fore fas Epiſcopo, eum, qui teſtibus, & probationibus ineptus eſſe ſacris videtur Ordinibus, ex privatâ innocentiæ notitiâ Sacris initiare. Omnino enim oportebit, licèt innoxium, rejicere, quemadmodum accuratè docuit (1) Diplovatacius, & ex eo Joannes (2) Laſcares. Cujus ea Ratio eſt, quia, ſi ſecus fieret, ſacrorum Ordinum dignitas penes opinionem Vulgi damnum caperet manifeſtum, quando, qui ſceleſtus habetur, aut minimè idoneus, facti quâdam infamiâ laborat. Eo autem ipſo non eſt capax Ordinum. Facit exemplum Taraſii, qui juniorem Methodium à Clero rejecit, teſte Ignatio (3) Monacho, quòd à pleriſque ſacris Ordinibus ineptus cenſeretur, licet ab ineunte ætate, & jam tum ingentis ſanctimoniæ fundamenta jaceret, quæ nota privatim Taraſio in hæc eum verba coegere: Hunc, quem rejicimus, hæc Sedes Doctorem accipiet, Orbiſque univerſus Religionis murum invictum impenſiùs venerabitur. Τοῦτον οὖν, ὃν νῦν ἀθετοῦμεν, οὗτος ὁ θρόνος λήψεται διδάσκαλον, καὶ ἡ οἰκουμένη τεῖχος τῆς εὐσεβείας ὑπέρμαχον σεβομένη ἐν μεγάλῃ ἕξει τιμῇ. Conſonant, quæ tradit (4) Veccus, (5) Gennadius, & ex utroque Joſeph (6) Methonenſis Antiſtes. Quibus tamen illud repugnare videtur, quod tum Ordines, tum dignitates Eccleſiaſticæ Officia ſunt, ut eſt certum, & obvium: Officia verò onera ſunt ea ratione, quòd omne Officium eſt onus. Nam Officium ſummâ definitione deſcribitur, ut ſit id, quod qui habet, debet ex vi Officii aliqua facere, quæ aliàs non deberet, ſive breviùs, onus obligans ad aliquid ſpecialiùs faciendum: quæ Officii deſcriptio à nobis fuſiùs alibi comprobata eſt longâ inductione Officiorum, quæ Jus (7) ipſum Canonicum conſtituit, in quibus hæc ſemper obligatio manifeſta eſt: id, quod aſſeverat & Jus Civile. Etenim Officium (8) Urbanæ præfecturæ adigit ad ſolicitudinem, curamque propulſandæ annonariæ neceſſitatis; & Magiſter (9) militum debet ſecuritati publicæ, per deductionem militum à locis, in quibus conſiſtunt, conſulere. Quæſtori (10) etiam cuſtodiendum erat laterculum minus, quod cum Alciato (11) nihil aliud fuiſſe conjicimus, quàm ſcrinium aliquod, ubi ſervabantur rationes numariæ Ærarii, dicebaturque minus, ut à majore differret, quod Sacrum appellabant, adſervabatque ſecreta Reipublicæ. Denique ad plurima ratione officii olim adſtrictos fuiſſe eos, qui Officiis Magiſtri officiorum, ſacrarum largitionum, rerum privatarum, ſacri Palatii, Proconſulis, aliorumque ejuſmodi, fungebantur, facilè deduces ex (12) Codice: videnduſque ad

(1) d. tit. de Ordinat.
(2) d. c. 8. defenſ. rituum Græc. ad Card. Aragon.
(3) In Vita S. Taraſii.
(4) Synod. de Cler. Ordinat. apud Canonarch.
(5) Synod. ne quis indignus &c. apud eundem.
(6) In Antirrhetic. contra Marcum.
(7) C. 1. 2. 3. 6. 7. de off. Archid. c. 1. 3. de off. Archipreſb. c. un. de off. primic. cũ ſimil.
(8) L. 1. C. de off. præf. Urban.
(9) L. milites C. de off. magiſt. mil.
(10) L. ſancimus C. de off. quæſt.
(11) Lib. 1. prætermiſſ.
(12) Lib. 1. L. 4. de off. magiſt. offic. & ll. ſeqq. ac titul.
(13) In L. 1. Pãdect. & Cod.
(14) In Clem. diſpendioſam. v. beneficiis de Jud.

ad id Franciſcus (13) Duarenus. Ex quo, & aliis hactenus recitatis apparet manifeſtiſſimè, Officium onus eſſe. Unde ſtatim ſequitur, poſſe in pœnam dari. Nam onus poſſe in pœnam decerni alicui, manifeſtum eſt, & probatur ex dicto (14) Gloſſæ inter Officia, atque adeò inter onera ſacra, *Monachatum*, ut ajunt, enumerantis: quod etiam ſenſit (15) Imolenſis, (16) Innocentius, & (17) Hoſtienſis. Et confirmari poteſt ex alia (18) Gloſſa, ac (19) DD. communiter. Atqui *Monachatus* in pœnam dari poteſt, & dabatur hercle olim, cùm vigebat maximè Eccleſiaſtica diſciplina. Quare Clericus, ſi quando crimini deprehendebatur obnoxius, detrudi ſolebat in Cœnobium aliquod, ut Monachi deinceps officio fungeretur. Quemadmodum conſtat ex Leone (20) Magno, & (21) Hieronymo, & ex Aurelianenſi (22) Concilio, quorum ſententias profert more ſuo eruditiſſimè (23) Cabaſſutius. Sequitur ergo onus, & officium in pœnam dari poſſe, atque adeò & Ordines, qui officia ſunt, & planè onera. Quare fas erit Pontifici, etiam, quos fama crimino ſos edicit, Sacris initiare, non quidem ut tanto dignos honore, ſed ut oneris gravitate pœnas criminum luant.

(15) *In d. Clem. diſpendio-ſam.*
(16) *In c. Officii de Elect.*
(17) *In d. c. Officii.*
(18) *In c. indemnitatibus §. ſi verò de Elect. in 6.*
(19) *In d. §. ſi verò.*
(20) *Epiſ. 29. inquiſit. 2.*
(21) *Epiſ. 48. ad Sabinianū.*
(22) *Canone 4.*
(23) *In Notit. Cōcil. & Can. ad Concil. Carthag. IV.*

V. Hoc argumentum adeò placuit Coreſſio, ut non dubitarit Græcam Eccleſiam damnare, quòd in ipſis initiis, uti primo Reſponſo docuimus, τὸ ἄξιος intonat, idemq; pluries repetit. Quare tertius è Cœlo Cato cenſet, ex corruptela ſubrepſiſſe cæremoniis Noſtris, quibus eliminandum docet illud epitheton, quod Epiſcopis interdicit poteſtate conferendi onera planè graviſſima iis, quos criminum pœnitebit. Hinc ejus hæc eſt ſolemnis opinio, poſſe Ordines in pœnam concedi vel iis, quos plebs Chriſtiana criminoſos exiſtimat. Imò & cogi eos poſſe, putat, ut Ordinum onus ſubeant: quod de innoxiis inficiatur, ratus, hos cogi non poſſe: quando nemo, niſi noxius, ad onus adigi poteſt. Hæc Theologus veſter, Photiani, qui, nequid ſupercilii poſteris reliquiſſe videretur, acriter Euchologium noſtrum caſtigavit, ſemelque pius, impiè tamen, erga Latinos, hos laudat, quòd ſententiam ſuam more receperint. Sed in primis hoc poſtremum falſiſſimum eſt, neque enim penes Latinos viros ſapientiſſimos hæ Minervæ Coreſſianæ rudes ineptiæ locum habent. Apage, ut putes id ſentire Latinos, quod Juri abionum utriuſque Eccleſiæ, quod inauditum quindecim ſæculis poſt Chriſtum natum, quod vetuſtiſſimæ Religionis Orthodoxæ cæremoniæ, ut falſum, falſiſſimum, damnant. Nam quî licebit Ordines in pœnam dare, qui niſi *irreprebenſibili*, & *inconfuſibili* dandi ſunt? Quilibet Ordo poteſtatem aliquam habet, honorem aliquem continet, dignitatem aliquam præ ſe fert: quare Jure (1) divino Clerici præſunt Laicis, ut Jura autumant Latina ſuffragantibus (2) Græcis. Unde aliqui opportunè duce (3) Bonifacio VIII. inferunt, Jure divino Clericos exemptos eſſe à Juriſdictione Laicorum: quod non facilè conceſſerim, quando, ut Græca (4) Jura omittam, quæ plerumque Laicis Clericos ſubjiciunt, præſertimque ubi res agitur (5) criminalis; ipſa Latina Jura docent paſſim, Clericos jure humano à poteſtate Laicorum eximi, quorum Juriſdictioni eos in plurimis ſubjectos aut edicunt, aut faciunt. Nam Concilium (6) Matiſconenſe *Officialibus* publicis permittit judicia de Clericis poſtulatis gravium criminum, homicidii, furti, maleficii. Concilium (7) Epaunenſe ita juxta receptam Sirmundi editionem decernit. *Clerici ſine ordinatione Epiſcopi ſui adire, vel interpellare publicum non præſumant: ſed ſi pulſati* (hoc eſt in Jus vocati) *fuerint, ſequi ad ſæculare judicium non morentur*. Concilium (8) etiam Aurelianenſe I. ſanctiſſimis viris frequens, vetat, quempiam Sacris initiari citra Regis conſenſum, aut judicum Regiorum, & Toletanum (9) à Gratiano productum affirmat, Regem adiri poſſe, ut negligentiam ſuppleat Epiſcopi non coercentis Rectores abutentes Eccleſiæ opibus. Sic & Martinus (10) V. Pontifex Gallicanis indulſit Curiis judicia de poſſeſſorio Beneficiorum, id, quod ipſa conſuetudo & Reipublicæ noſtræ conceſſit, & univerſim penes omnes Gentes conſuetudo facit, ut Clerici in multis ſubjiciantur Laicis. Quo fit, ut (11) Bellarminus, Jurium cæteroqui ſacrorum tutor acerrimus, aſſeveret, *exemptionem* in Politicis Clericorum Jure humano introductam eſſe, non divino: nam, ſi iſto, non hercle aut Decretis Conciliorum, aut indulgentia Pontificum, aut ipſa conſuetudine potuiſſet *exemptioni* ejuſmodi derogari.

(1) *C. in Sancta. 2. q. 7.*
(2) *Paſſim in Novell. Juſtin. & Leonis.*
(3) *In c. quanto. de cenſib. in 6.*
(4) *Paſſim in dd. Novell.*
(5) *Novell. Juſtin. 83.*
(6) *Canone 7.*
(7) *Canone 11.*
(8) *Canone 4.*
(9) *In c. filiis 16. q. 7.*
(10) *Diplom. dato anno 1429. refert Guido Papa q. 1.*
(11) *Tom. 1. de Cler. c. 28.*

VI. Quidquid tamen hac ſuper re, quam mihi intactam volo, cenſendum ſit (quippe non minoribus in partem oppoſitam argumentis agitatur) illud certiſſimum eſt, Clericos in re divinâ, ſacrâ, ac ſpiritali ſuperiores Laicis, eiſdemque præfectos eſſe. Id, quod ex verbis (1) Chriſti, & (2) Apoſtoli, Tridentinoque (3) decreto ſapienter (4) Cabaſſutius evincit, additis Jurium (5) Civilium effatis, quæ per (6) Ambroſium, (7) Sozomenum, & (8) Ruffinum, (9) Epiſtolamque Theodoſii, & Valentiniani abſolutiſſimè comprobantur. Hinc porro ſequitur, quod dicebamus, Ordines poteſtatem habere, honorem continere, præ ſe dignitatem aliquam ferre. Quis porro unquam comminiſci potuit, in pœnam poteſtatem dandam, tribuendum honorem ad vindictam criminis, dignitatem irrogandam, ut ſupplicii ſit loco? Ea ratio pœnæ eſt, quæ poſſit à culpis deterrere, quando non aliam ob cauſam pœna proponitur, niſi ut improbi timeant, armenturque timore ipſo contra delicta. Scilicet *medium*, ut ajunt, ſive inſtrumentum pœna eſt, quo dum crimina puniuntur, utrumque Judex procurat, ut & emendentur homines, qui delinquunt, quemadmodum (10) Juriſconſultus conſtituit, & proponatur exemplum Civibus cæteris. Pœna enim unius metus eſt multorum, ut Jura (11) pronunciant, cæteroſque abſtinet à ſimilibus facinoribus, ita docentibus (12) Juriſperitis. Quod adeò certum eſt, ut in Brutis quoque animantibus, atque adeò feris id deprehendatur. Scribit enim (13) Plinius, viſos fuiſſe in Africa cruci affixos leo-

(1) *Joan. c. 20.*
(2) *Actor. 20. & ad hebræos. c. 13.*
(3) *Seſſ. 23. Can. 4. & 6.*
(4) *In Notit. Cōcil. ad Can. 11. Concil. Cabilon.*
(5) *L. 1. C. de Epiſc. audien. et L. ut veneratio 2. L. graviter eod. L. quoniā 20. Cod. quor. appell. non recip. L. Clericos 41. L. quicunq; reſidētibus. L. ult. C. de Epiſc. et Cler. in Theodoſ.*
(6) *Epiſ. ad Valētin. Junio. A.*
(7) *Lib. 6. hiſt. c. 7.*
(8) *Lib. 1. hiſt. c. 2.*

---

(9) *In Act. Synod. Epheſ.* (10) *In L. ſi pœna ff. de pœn.* (11) *In L. 1. C. ad L. Jul. repetund.* (12) *L. bona fides ff. depoſiti L. capitalium. §. famoſos ff. de pœn.* (13) *Lib. 8. hiſt. nat. c. 16.* (14) *In Gorgia.* (15) *Ad tit. ff. de pœn. c. 1.* (16) *In L. 131. in prin. n. 25. & 28. ff. de verb. ſign.* (17) *In Lexic. Juris verb. pœna.* (18) *In L. 1. ff. de Juſt. & Jur.*

Digitized by Google

leones, à quibus fuerant urbes obſeſſæ, quò cæteri metu pœnæ ſimilis abſtinerentur eadem noxa. Hinc illud Senecæ ex (14) Platone penes (15) Duarenum, (16) Geddæum, & Joannem (17) Calvinum lexicographum: nemo prudens punit, quia peccatum eſt, ſed ne peccetur; quò etiam reſpexit (18) Ulpianus, cùm diceret, Juriſconſultos tàm metu pœnarum, quàm præmiorum exhortatione bonos efficere. Quòd ſi ad terrorem pœna imponitur, idque poſcit pœna, ut exemplo puniti à ſimili flagitio alios deterreat, non video, quî honor, poteſtas, & dignitas in pœnam conferri poſſit, quando hæc ingentes habet illecebras, quibus adeò non abſtinet à flagitio, ut potiùs ad omne flagitium ambitioſos homines rapiat. Neque enim homines ſatis fidei adhibent iis, quæ de calamitate regnantium, aut Chori Tragœdiarum vibratè cum (19) Seneca concinunt, aut Satyri rabioſè cum (20) Juvenali contemnunt. Antigonum dicere ſolitum refert (21) Athenæus, ſi homines ſcirent, quot ſentibus, quàmque aſperis Regum diademata cervices coronatas ſauciant, vix non ſummæ crudelitatis facinus putaturos, ſi ea imponerent vel aſello. Is tamen, qui hæc tam tragicè dictitabat, quid non egit, ut ſpinis vallatum diadema retineret? Ipſi iſti Photiani veſtri, quos hâc pœnâ puniri poſſe cenſetis, quàm difficilè, quas auro emunt Infulas numoſioribus emptoribus derelinquunt. Nec mirum: nota ſunt, quæ author ipſorum Photius perpetravit, ut ad ſacrum imperium convolaret. Ut inde manifeſtum ſit, eſſe pœnam non poſſe, quod adeò appetitur. Nam pœna malum eſt punito: malum autem eſſe non poteſt, quod plerique appetunt ex dictis Philoſophorum, quos in Phyſicis noſtris (22) Commentariis adduximus, & explanavimus. Adde nihil vilius eſſe criminoſo; nam peccatum ducit ad non eſſe, ut probat (23) Gloſſa, & miſeros facit, ut loquitur Auguſtinus (24) relatus à (25) Gloſſa: vilibus autem dignitas conferri non debet, ut conſtitutiſſimi (26) Juris eſt, & probat (27) Gloſſographus.

(19) *In Hercul. OEtæo in Chor. Act. 3. ſub init.* (20) *Satyra 10.* (21) *Apud Planud. ï Adag. cent. 3. c. 3.* (22) *Controverſ. 2. diſp. de Arte.* (23) *In c. convertimini verſ. velut de pœn. diſt. 1.* (24) *In c. quotidie ad fin. de conſ. diſt. 2.* (25) *In c. quia corpus verſ. Læſa. de cõſ. diſt. 2.* (26) *c. inter dilectos de exceſſ. Prælat. c. querelam de jurejur. L. una. C. de infam. li. 10. L. nec famoſis C. de dignit. lib. 11.* (27) *In c. nihil eſt, verſ. ſuſpẽdatur de Elect.*

VII. At, inquit, onus eſt Ordo, quippe Officium. Ita ſanè, ſed non omnibus onera omnia conveniunt, aut omne onus dari poteſt in pœnam: alioquin furi crumena ipſa auro plena, quam nempe furto ſubripuit, dari poſſet in pœnam, & raptori Virginis ipſa Virgo deferenda dabitur, grande ſanè ſupplicium, quia onus. Amove iſtas ineptias, quæ tamen ex Theologico effato Coreſſii legitimè deducuntur, reprobando propterea non ſolùm ex iis, quæ hìc hactenus tradita ſunt, ſed validiùs ex iis, quæ toto Tertio Reſponſo hujus Operis fusè tradidimus. Ex quibus & illud ſequitur, reum criminis probationibus publicis factum cogi non poſſe ad Ordines ſacros recipiendos: quî enim ineptum muneri cogas ad munus? aut quî vel invitum obtrudas dignitati ſacræ, qui volens repellitur? Cogi liberum hominem ad aliquid invitum incivile eſt: vis enim omni (1) Jure prohibetur, ni ea obligationem ſpontaneam cogendi ſequatur, aut ad publicam utilitatem ſpectet, tunc enim cogi quilibet poteſt eâ ratione, quia pars, etiam cum damno ſui, conſulere toti debet. Quare, licèt ne ipſe quidem Princeps privatum dominium tollere poſſit, tamen ex causâ utili poteſt, uti teſtantur (2) Jura, & (3) Bartholus, cum (4) Fortunio, quos ad id producit elegantiſſimè (5) Covarruvias: &, licèt ad emendum, vendendumque, & ſimpliciter ad contrahendum, nemo cogi poſſit, ut manifeſtum eſt ex decreto Arcadii, (6) & Honorii AA. tamen & Judæus cogitur vendere Chriſtianum mancipium, & habens viam ad ſepulcrum eandem ſepulcrum habenti; quæ cum aliis rata ſunt Juris (7) authoritate. Porro, cùm criminis reus publicè habitus ex crimine ſe ſe ad pœnam obligaverit non ad dignitatem; cogi ad eam nequibit quaſi ex obligatione delicti. Non itidem ex publicâ utilitate, quæ nulla eſt in Ordinibus criminoſi famam habenti collatis, quando ex illis oritur ſcandalum, quo nullum Eccleſiæ capitalius malum: Oritur contemptus rei ſacræ, quo nihil Eccleſiæ periculoſius: Oritur denique diſcrimen ejuſdem Eccleſiæ præſens, quando ab iis, qui criminoſi cenſentur, non niſi crimina ſperari queunt, ita Juris (8) præſumptione cenſente, ut ſemel malus ſemper ſit malus in eodem genere mali.

(1) *L. extat. ff. quod met. cau. L. pen. ff. de vi privat. L. ſi quis in tãtum C. unde vi. L. miles. §. judicaſſi ff. de re judic. L. hi, qui ædes ff. ad L. Jul. de vi publ. in Cod. Theod. eod. Conſtit. ad verſ. illatam vim.*

(2) *L. item ſi verberatum §. 1 ff. de rei vindic. L. venditor. §. ſi conſtat. ff. comm. prædior,* (3) *In L. ult. C. ſi cõtra jus vel util. publ.* (4) *In L. Gallus. §. & quid ſi tantum col. 138. ff. de lib. & poſt.* (5) *Variar. li. 3. c. 6. n. 6.* (6) *L. nec emere C. de jur. delib.* (7) *C. 1. & 2. de Judæ. L. ſi quis ſepulchrũ ff. de religioſ. & ſump.* (8) *In c. ſemel. de reg. jur. in 6.*

VIII. Quod dictum, licèt iniquum videatur Theologo Conſtantinopolitano, tamen juſtiſſimum eſt, ſive præſens nequitia præſumatur à præteritâ, ſive à præſenti præteritâ, ſive futura ab utrâque, aut alterutrâ. Nam à præſenti præſumi præteritam docet Cicero (1) his verbis: *perinde ut opinio eſt de cujuſque moribus, ita, quid ab eo factum ſit, exiſtimari poteſt*. Cujus hanc veriſſimam rationem tradit alibi (2) dicens: *nemo repente fit turpiſſimus, omnibus in rebus, qui graviores, majoreſque ſunt, quid quis voluerit, cogitarit, admiſerit, non ex crimine, ſed ex moribus ejus, qui arguitur, eſt ponderandum: neque enim poteſt quiſquam repente vitâ mutari, aut natura converti*. Quaſi dicat: cùm nemo repente peſſimus evadere queat, nec fas ſit, vitam mutari, aut naturam ita improvisò, ut turpiſſimus ſit, qui bonus fuerat, legitimè argumentabimur, eum, qui malus eſt, malum fuiſſe. Quin imò hoc adeò verum eſt, atque adeò verum (3) DD. putant, ut viduam libidinoſam adulteram fuiſſe cenſeant, &, ut loquuntur IC. *præſumant*, vivente marito. Quos inter (4) Caſtrenſis intulit, legem multantem dote uxorem ob adulterium perpetratum, protendi etiam ad viduam, quæ ſtupri damnetur poſt mortem mariti, eo, quòd ex præſenti ſtupro præ-

(1) *Orat. pro A. Cluentio.* (2) *Orat. ad Senat. poſt redit.* (3) *In §. ult. Auth. de reſt. Alc. regul. 2. præſum. 9.* (4) *In L. ſororem, n. 4. C. de his, quib. ut indig. & conſ. 147.* (5) *In d. L. ſororẽ. & in L. fideicommiſſum. Cod. de fideicom.* (6) *In d. L. fideicommiſſum.* (7) *In c. 1. §. item ſi fideles col. 1. quibus mo. feud. amitt. & in c. 2. de feud. ſin. cul. amitt.* (8) *Sing. 48.* (9) *In d. L. ſororẽ. & in Inveſt. feud. verb. dicti Vaſſalli Can. 9.* (10) *In L. 1. à n. 48. C. de rapt. Virgin. & Sing. 410.* (11) *In Tract. feud. p. 4.* (12) *In Rub. de donat. in. vir. & uxor. col. 4.* (13) *Bertrand. conſ. 23. n. 6. li. 2. & conſ. 38. lib. 3. Nevis. lib. 2. Sylvæ Nuptial. n. 44.* (14) *Conſ. 67. mulier accuſata.* (15) *In d. L. ſororem.* (16) *In L. 2. ff. ſolut. Matr. & d. L. fideicommiſſum.* (17) *In d. L. 2. in princ. n. 8. & in L. 4. §. Cato. 1. & 2. lectur. col. pen. verſ. ſeptimo ff. de VO.* (18) *In L. quædam puella col. 2. ff. de Juriſd. & in c. paſtoralis col. ult. de Judic.* (19) *De Nobilit. 3. p. nu. 98.* (20) *Brun. Tract. quod ſtantibus art. 6. n. 305. Rip. in L. 2. in prin. n. 8. ff. ſol. Matr. Guliel. Mayner. in L. ambiguis n. 208. de reg. jur. Boer. q. 338. n. 10. & ſeq. Soccin. Jun. conſ. 111. li. 3. Cravet. conſ. 205. n. 24. Roland. conſ. 87. lib. 3.* (21) *In §. ſtuprum. ver. ſed nunquid.* 22) *Lib. 5. Inſt. Orat. c. 10.* (23) *In L. ult. col. pen. C. de quæſtio.* (24) *In L. 1. in princ. ff. de quæſt. & ſing. 217.* (25) *De præſump. reg. 2. præſum. 7. n. 1.* (26) *In L. in ipſius Cod. fam. erciſcund.* (27) *In d. L. in ipſius.* (28) *In c. cum inter nu. 7. de Elect.*

Digitized by Google

præteritum adulterium deducatur. Quam ſententiam ſequuntur cum (5) Corneo, & (6) Saliceto, (7) Præpoſitus, (8) Petraſancta, (9) Jacobinus, (10) Marſilius, Curtius (11) Junior, Joannes (12) Lupi, & (13) alii. Quibus tamen minimè adſtipulor authoribus Friderico (14) Senenſi, (15) Alexandro, (16) Jaſone, (17) Croto, (18) Decio, Bono (19) de Curtili, aliiſque (20) plurimis, quos refert, ac ſequitur (21) Clarus additis Conrado, Bellono, Guilelmo de Benedictis, Pinello, & Didaco, quo teſte hæc ſententia communis eſt ea ratione, quia, licèt à præſenti ad præteritum valeat argumentatio, tamen, cùm ea præſumptio ſit, non ſufficit, ut ex ea mulier damnetur, niſi adſint alia argumenta, quæ præſumptionem hanc Juris roborent, eique vim addant, ex qua rea damnari queat præſumpti adulterii. Eodem modo licet præſumere à præterito ad præſens ita, ut, qui malus fuit, cenſeatur reipſa & in præſentiarum malus. Id, quod eleganter tradidit (22) Quinctilianus: *ſpectanda*, inquit, *ſunt ante acta, dictaque: ex præteritis enim æſtimari ſolent præſentia. Quis ullam ullius boni ſpem habebit in eo, cujus primum tempus ætatis palam fuerit ad omnes libidines divulgatum?* Quare & is, qui ſemel homicidium patravit, cenſetur occidiſſe eum, cujus homicida ignoratur: Ita docentibus (23) Saliceto, (24) Marſilio, & (25) Alciato: & is, qui ſemel inimicus fuit, adhuc inimicus præſumitur, ut ex reſcripto (26) Alexandri Cæſaris docet (27) Baldus, & is etiam, qui ob vitium repulſam paſſus eſt ab electione, nunquam deinceps admittitur, quòd vitium durare præſumatur; quemadmodum (28) Abbas aſſeruit. Denique præſumptio eſt à præterito, & præſenti ad futurum, atque adeò qui fuit, vel eſt malus, cenſetur malus fore. Hinc (29) Ulpianus dicit, eum, qui ſemel calumniatus eſt, calumniaturum præſumi: & tradit Arrius (30) Menander, militem, qui ſe malè in militia geſſit, putari malè acturum in poſterum. Quemadmodum cenſuit & (31) Hieronymus docens, negligentem ſemel, præſumi deinceps negligentem: Unde multa (32) DD. inferunt, quibus conſentanea tradunt Baldus, Romanus, & Gloſſa rimati Caji IC. (33) ſententiam, quorum deciſiones recipiunt (34) Aretinus, (35) Marſilius, & (36) Igneus. Huc pertinet illud, quod paſſim ex (37) Jure dicimus, confirmatque (38) Alciatus, & Lucas (39) de Penna, ſemel perjurum adeò deinceps perjurum reputari, ut rejiciatur propterea à juramento præſtando: Id, quod ante hos adnotavit (40) Cicero dicens, ubi quis ſemel pejeraverit, ei credi poſtea, etiamſi per plures Deos juret, non oportet. Idipſum docent (41) Salicetus, & (42) Aretinus de eo, qui reus falſi convictus eſt; ajunt enim, eum & in poſterum falſarium cenſendum: quod & ad dolum protendit (43) Romanus, & ad hæreſim (44) Menochius.

IX. Ex his porro palam eſt, quanti facienda ſit Photiani Theologi cenſura, quâ ſolemniter excipit illam regulam tot DD. effatis certam, tot Juribus in Græcia receptis conſtitutam, cui nihil obeſt, quod ſuperciliosè vir legum imperitiſſimus undequaque congerit ſic (1) declamans. οὐδ' ἀγνοῶ μὲν, ὅτι παρά τισι τοῦτό γε ἀξίωμα γέγονε, καὶ γνώμη νομοθετοῦσα, καὶ νομοθετηθεῖσα. ἀλλὰ καὶ ἄδικος, καὶ σφαλερὰ ἐν πλείστοις, καὶ ταῖς ἱεραῖς διατάξεσιν ἐναντία. πρῶτον μὲν οὐχ ὅτι τις φιλάργυρος, καὶ φιλήδονος, ὅθεν κακὸς ἔν τινι, οὐκ ἐν πᾶσι, εἰ δ' οὐκ ἐν πᾶσι, κατὰ τὸ συμβεβηκὸς κακὸς, καὶ ὀλίγον περαίνεται τὸ ἐπιχείρημα. δεύτερον δὲ οὐχ ὁ ποτὲ κακὸς, πάντοτε κακός. εἰ μὴ δυσσεβῶς λέγοις κακοὺς τοὺς κορυφαίους τῶν ἀποστόλων, ὅτι πρῶτον οὗτος τὴν ἐκκλησίαν ἐδίωκε, κἀκεῖνος τὸν Χριστὸν ἠρνήθη. τρίτον κατὰ τοὺς νόμους, καὶ τὰ σημειώματα τῶν μεγάλων πατριαρχῶν φανερῶς τοῦτο δὴ τὸ ἀξίωμα τὴν κακίαν ἐκ τῆς κακίας ἀναφέρον, καὶ συλλογιζόμενον, κακὸν σόφισμα λέγεται. ἀνάγνωθι γοῦν τὰ τοῦ κυροῦ Μανουὴλ, καὶ κυροῦ Ἀλεξίου, καὶ κυροῦ Στυππῆ, ἔτι δὲ καὶ νεαρὰν τοῦ Κομνηνοῦ Μανουὴλ περὶ ὑποψίας, καὶ νεαρὰν τοῦ Ἀγγέλου Ἰσαακίου περὶ βίου, καὶ διαίτης κληρικῶν. τελευταῖον τοῦτο τὸ λόγιον οἱ πολλοὶ τῶν Λατίνων πάνυ γελοῖον λέγουσι, καὶ μέμφονται, διδάσκοντες οὐδ' ὑποψίαν ἐμποιεῖν. *Neque ignoro, hoc axioma penes quoſpiam haberi pro lege præcipiente, & præcepta: ſed lex injuſta eſt, & in pleriſque falſa, ſacriſque conſtitutionibus contraria. Nam primò, non quia quis avarus, propterea illecebris Voluptatum addictus: quare malus in aliquo; non in omnibus, quòd ſi non in omnibus, jam ex accidente malus, & argumentatio perparum conficit. Secundò, non qui ſemel malus ſemper malus, ni irreligiosè dicas, & impiè malos Apoſtolorum proceres Petrum, & Paulum, quod ante, hic quidem hoſtili in Eccleſiam animo functus ſit, at ille Chriſtum fuerit inficiatus. Tertiò, juxta leges & ſubſignationes Magnorum Patriarcharum palam hoc dictum nequitiam ex nequitia colligens, ac deducens, malum ſophiſma dicitur. Lege ſis, quæ conſtituit D. Manuel, D. Alexius, D. Stipiotes; præterea Novellam Comneni Manuelis de Suſpicione, & Novellam Angeli Iſaacii de vita, vitæque Clericæ inſtituto; denique hoc effatum plerique Latinorum planè ridiculum dicunt, & damnant docentes, ne ſuſpicionem quidem eo fieri.*

X. Hæc, inquam, Photiani Theologi captioſa, imò inepta ſophiſmata nihil obſunt Regulæ à Jure utrique Genti notiſſimo receptæ, totque Sapientum Suffragiis conſtitutæ: quorum nominibus per nos recitatis tollitur ultima Coreſſii ratio, quæ non falſa modò, mendax etiam eſt. Quis enim dicat, à Latinis eam regulam ridiculam cenſeri, quam tot Summates Juriſconſulti veram affirmant, reverà docentes veram, certamque præſumptionem ex ea fieri, ſive præſumptio dicenda ſit hominis, ut Albericus (1) cenſuit, ſive ut veriùs tradit (2) Menochius, præſumptio Juris. Ajunt illi quidem egregiè, hanc præſumptionem locum non habere in occultis criminibus; in his enim interpretationem faciundam in optimam partem ex Juris (3) ipſius authoritate. Quare eum, qui clam peccavit, cenſeri, vel pœnituiſſe criminis, vel pœnitere, quemadmodum confirmat poſt (4) Belviſium, & (5) Albericum, (6) Alciatus, & ex eo (7) Menochius. At hoc circumſcribit quidem, & intra limites certos generalem illam regulam cogit, non tollit, aut abrogat. Imò confirmat, quando notum illud

(29) In L. ſi cui §. iiſdem ff. de accuſat.
(30) In L. non omnis §. à barbaris ff. de re milit.
(31) In c. ſcribam de præſum.
(32) Jo. Andr. Abb. Imol. Felin. in d. c. ſcribebam.
(33) In L. Lege Cornelia ad SC. Sylla.
(34) Tract. maleſ. ver. publica fama verſ. quarto notandū.
(35) In L. maritus ff. de quæſtio.
(36) In d. L. Lege Cornelia.
(37) c. parvuli 22. q. 5. c. literas de præſum.
(38) d. regul. 2. præſump. 10.
(39) In L. 3. vol. 2. verſ. 31. præſum. Cod. de Apoth. public. li. 10.
(40) Orat. pro Rabirio.
(41) In L. ſi ex falſis colum. pen. C. de tranſact.
(42) In d. L. ſi ex falſis.
(43) Conſ. 54 n. 6.
(44) Lib. 5. præſum. 18. n. 15.

(1) In Synop. Nil. ad Can. ult. ſeptimæ Synodi.

(1) In L. omni modo n. 5 C. de inoff. teſt.
(2) Ex d. c. ſemel l. 6. præſum 32. n. 17.
(3) C. ſi omnia 6. q. 1. c. ex tuarum de ſortileg.
(4) d. L. omnimodo.
(5) d. L. omnimodo.
(6) d. regul 2. præſump. 7. in fin.
(7) d. præſump. 32. n. 46. & ſeq.

Digitized by Google

lud lippis, & tonſoribus ſoli Coreſſio potuit ignotum eſſe, exceptione firmari regulam, ut, qui dicit regulam in aliquo veram non eſſe, eam veram eſſe in cæteris hoc ipſo conſtituat. Jam, quid rudius prima ratione? Repete, ſis quam damnas regulam, noſces te non intellexiſſe quid damnes, *Semel malus ſemper præſumitur malus in eodem genere mali, non in diverſo*. Nam in diverſo genere mali, conſecutio infirma eſt, ut autumant omnes cum relatis Belviſio, & Alberico verba (8) Juſtiniani explanantibus, quorum ſententiæ ſuffragantur (9) Bartholus, Petrus (10) de Ancharano, Joannes (11) de Anania, (12) Marſilius, (13) Alciatus, (14) Grammatica, & (15) Caſſançus, ante quos Baldus, & Imola quod ſcripſit (16) Paulus IC. explicantes, idipſum cenſuerunt, quemadmodum (17) & alii, quorum tamen opportunâ adnotatione novimus, licet non valeat à ſcelere ad ſcelus diverſum, valituram tamen conſecutionem etiam ad diverſum, ſi diverſa connexa ſint. Ita, licèt ab avaritiâ inferri nequeat ad Voluptatem, aut prodigentiam, quæ Vitia diverſa, & contraria ſunt, valebit tamen ab Avaritiâ ad fraudem, dolumque malum in contractibus, ad furta, ad uſuras, & vice verſâ, quemadmodum à ſuperbiâ ad vanam gloriam, ad Simoniam, & alia hujuſmodi, nimirum propter connexionem, quam hæc invicem Vitia naturâ ſua aut nacta ſunt, aut plerunque habent. Qua ratione (18) Felinus, & (19) Tiraquellus dixere, luxurioſam mulierem prodigam etiam præſumi, licet luxuries, & prodigentia longè diverſa ſint Vitia, quod etiam docuit (20) Gloſſa. Eadem facilitate ſecunda ratio Coreſſii tollitur. Neque enim regula, quam tuemur, de eo eſt, quem anteactorum ſcelerum religioſè pœnituit, aut de eo, qui ſemel malus in meliorem mox frugem converſus à malo ſaltem per triennium abſtinuit ſe; Nam hujuſmodi ſemel malos non præſumi deinceps malos conſtitutiſſimi Juris eſt ex Authentico (21) Juſtiniani, ubi Angelus. Idem cenſuere (22) Salicetus (23) Americus, & (24) Romanus, & Antonius (25) Corſetus cum magiſtro ſuo (26) Barbatia, & (27) Felino, quibus conſentanea tradit (28) Gomez, (29) Boerius, (30) Caſſanæus, (31) Rolandus poſt (32) Bartholum, quem ſequitur (33) Alciatus illud rigidè notans, eam regulam intelligi etiam de pœnitente, ſi magna ejus pœnitentia non fuerit, quæ conſtantiam hominis futuram indicet, qualem dixeris Religioſæ familiæ inſtitutum ſuſceptum. Quod tamen non placet; exiſtimo enim, eum, quem ſimpliciter facti pœnituit, dummodo id innoteſcat verbis ipſius, vel factis, non præſumi malum deinceps. Id, quod Bartholus, & Baldus conſtituere ex verbis (34) Juſtiniani, arbitrati poſt peractam pœnitentiam, receptamve ab Exhomologeta Sacerdote veniam, quod attinet ad præſumptionem, eum, qui deliquit, haberi, ac ſi non deliquiſſet. Imò addit (35) Bartholus, perjurum, tametſi cæteroqui non admittatur ad teſtimonium, peracta Pœnitentia, admitti oportere, quam deciſionem probavit (36) Aſflictus, licèt de ea (37) Jaſon maximopere dubitet. Huc pertinent tum quod (38) Baldus docuit, & poſt eum (39) Fulgoſius, licèt mater meretrix filiam exhæredem facere non poſſit, poſſe tamen, ſi eam criminum pœnituerit: tum quod (40) Jaſon aſſeruit ex ſententia Speculatoris, Antonii de Butrio, Abbatis, & Alexandri, quos ille producit, filiam quamvis pater alere, & dotare, ſi ſui corporis alicui poteſtatem fecerit, minimè cogatur, dotandam tamen, & alendam poſt pœnitentiam. Cui perſimile eſt, quod tradit (41) Alexander, filium, licèt cauſa ingrati animi pater poſſit exhæredem facere, ea ex cauſa poſt pœnitentiam exhæredem fieri non poſſe. Id, quod etiam Curtius (42) junior aſſeruit. Imò idem (43) Jaſon ingratum filium exhæredem factum, poſt reconciliationem cum patre, putat hæreditati reſtitui, quaſi exhæredatio ex illa reconciliatione revocata cenſeatur.

XI. Similia ſcribit (1) Bartholus, & (2) Soccinus Junior, & apud eum Marſilius: ex quibus conſtat, Regulâ, quam laudamus, nihil contra Principes Apoſtolorum conſtitui; quando hi adeò ante acta delicta odere, ut Petrus amarè fleverit, Paulus Eccleſiam fortiter tutatus ſit: uterque Pietati ſanguinem, & vitam impenderit. Quò fit, ut à præteritis peccatis non potuerit ad futurum præſumptio inſtitui, quando vitæ emendatio, cùm bonum faciat, intercipit præſumptionem. Cæterùm non video, quid obſit præſumptioni hujuſmodi, ſi aliquando ex malitiâ non inferatur malitia: quòdque hæc argumentatio conſecutionem deducat per accidens. An putat Coreſſius, in judicio Judicem eo planè modo argumentari, quo Socrates in Pyreæo aut Plato in Academia, aut in Stoa Zeno, aut in Peripato Stagirites? Ita, ſi exiſtimavit Coreſſius, planè, quid ſit Judicium, haudquaquam intellexit. In eo adeò argumentum ex accidente non reſpuitur, ut in iis, quæ manifeſta non ſunt, à plerumque accidentibus, à ſimilibus vero, à probabilibus, & indiciis Judex concludat, quemadmodum tritum eſt Juriſperitis omnibus. Hinc Juribus per eundem Coreſſium ineptè productis nihil reſpondendum eſſe cenſemus. Ejus dumtaxat Photianis authores ſumus, ut loca per Coreſſium prolata perlegant, agnoſcantque Theologi ſui vel ignorantiam, vel perfidiam, cùm viderint in ipſis palam agi de iis, qui, vel cùm uno peccarint in genere, arguuntur in alio, multis, uti Græci dicimus, diſſito paraſangis, vel poſt vitæ, morumque emendationem improbi judicantur, vel denique, ut in Novellis relatis, de iis delictis ſermo eſt, quæ ipſo temporis curſu, ætateque ipſa altera, aut etiam alia fiunt. Nam Manuelis Novella, itidemque Iſaacii de vitio libidinis agunt, decernuntque, etſi vehemens fuiſſe probetur in adoleſcentia, & juventute, attamen extinctam in ſenectute præſumi. Id, quod Latini etiam Doctores, incolumi Regulâ, quam defendimus, ultrò concedunt, confirmatque, tum ex traditis,

con-

(8) In d. L. omni modo n. 5. (9) L. Caſſius ff. de Senat. & in d. §. iiſdem. (10) In d. reg. ſemel mal. (11) In c. Petrus Diaconus de homic. (12) Conſ. 15. n. 9. et in Pract. Crim. §. conſtante n. 45. (13) d. preſump. 7. n. 2. (14) Deciſ. 25. n. 7. (15) Conſ. 58. col. 3. (16) In L. ult. ff. de hær. inſtit. (17) Luc. de Pen. in L. quemadmodū. C. Agric. & cenſit. li. 10. Felin. in c. cum in jure n. 2. de off. deleg. (18) In c. paſtoralis col. 3. de Judic. (19) De ll. connub. L. 9. n. 106. (20) In L. & mulieri ff. de curat. furioſ. (21) §. hinc autem ver. nam, etſi ultimum. Auth. de Monachis. (22) In L. ult. §. ſi fundam. 1. ff. qui ſatiſd. cogant. & in L. ſi minorem ff. de in integ. reſtit. min. (23) In d. L. omni modo (24) Conſ. 230 ut præmiſſa num. 6. (25) In ſing. verb. præſump. incipit reg quod ſemel. (26) In c. teſtimonium ad fin. de teſtib (27) In c. cum deputati col. 1. de Judic. (28) In reg. Cancell. preſ. ad Reg. de Triennal. ad fin. (29) In Additio. ad Dynum in reg. ſemel. de reg. jur. in 6. (30) Conſ. 60. n. 4. (31) Conſ. 63. n. 12 lib. 3. (32) In L. ſi prius n. 18. ff. de nov oper. nunciat (33) d preſum. 7. n. 2. (34) In L. Imperialis Cod. de Nupt. (35) In d. L. Imperialis.

(36) Deciſ. 36. n. 4. (37) In L. in arenā n. 5 C. de inoff. teſt. (38) In d. L. in arenam. (39) In d. L. in arenam. n. 5. (40) In d. L. in arenam. n. 6. (41) In d. L. 1. col. ult. n. 45. ff. ſolut. Matrim. (42) In L. admonēdi n. 73. ff. de jurejurādo. (43) In d. L. in arenam. n. 8.

Digitized by Google

conſtitutiſque in Jure Pontificio, tum ex propoſitis per Bartholum, Felinum, & Alciatum; quibus, ac cæteris, quos hucuſque produximus, uti fatuo inclamantibus Coreſſio, ea Regula ſtabit, evincetque, eos, qui apparent criminoſi, taleſque vulgò cenſentur, criminoſos etiam in poſterum cenſeri futuros, atque adeò neque recipi, neque cogi ad Ordines poſſe, ne quid videatur Eccleſiæ ex tam profanis initiis impendere periculi.

XII. Ceſſat hoc, ſi vir pius, doctus, & tanto munere dignus cogatur ad Ordines; quare univerſim dicendum eſt contra Coreſſium, poſſe Antiſtitem ſubjectum ſibi hominem, ſi aptus ſit, idque poſcat Eccleſiæ neceſſitas, ad Ordines ſuſcipiendos adigere. Scilicet Ordines Officia ſunt, ut accuratè docuimus, Officia verò onera ſunt: Præſes autem obligare poteſt ad onus quodlibet aptum oneri ferendo, ſi è Republica ſit talis obligatio. Id, quod potiori jure tribuendum eſt Sacrorum Principi, ut nimirum cogere poſſit ſubjectum ad ſubeundam Officii aleam, atque adeò Ordinis, ac dignitatis Eccleſiaſticæ cujuſcunque. Nam, cùm ea ſit Principis poteſtas, ut in bonum publicum ſive *directum*, uti dicunt, ſive *indirectum*, imperare poſſit ſubjectis, atque eos obligare ad aliquid, ut patet ex Tractatione (1) noſtra de Conſtitutionibus, ubi illud oſtendimus non modo ex recentiſſima deciſione Innocentii XI. verùm ex ipſo Juris utriuſque præſcripto, poſſe Principem legem condere, aut mandatum dare etiam in foro interiori animæ obligans, quod & in hoc Opere (2) noſtro delibavimus. Cùm, inquam, Princeps ad bonum publicum obligare poſſit, poteſt utique etiam obligare ad onus per ſe obligans ad aliquid ſpecialius faciendum, hoc eſt, ad Officium, ac proinde obligare non modò *directè*, verùm etiam *reflexè*, uti dicimus, nempe non modo obligare, ſed etiam ad obligans obligare. Etenim manifeſtum eſt, cùm de publica utilitate agitur, poſſe Principem circa nos, quod nos ipſi. Cùm igitur nos ipſi, & nos obligare, & nos ipſos addicere oneri per ſe obliganti poſſimus; utrumque Princeps poteſt. Et ratio *à priori*, ut ajunt, hoc eſt, à cauſà deducta, ea eſt, quia bono publico debemus omnia noſtra, noſque: Quapropter non obligamur modò à Natura ad publicam utilitatem, verùm etiam obligamur ad hoc, ut ſi quando neceſſe, aut utile ſit, teneamur obligare nos ad id, quod intereſt Reipublicæ. Hinc eſt, cùm noſtrum ſit, & debere omnia Reipublicæ, & hoc ipſum, ut quodlibet onus ſubeundem ſit nobis pro viribus, cùm Reipublicæ intereſt; quòd Princeps non modò cogere nos poſſit ad præſtandum, quod debemus *directè* bono Reipublicæ, ſed & ad id, quod *reflexè* debemus eidem; atque adeò cogere nos poteſt ad onus ſubeundum, cùm id ſuadet publica utilitas; hoc eſt cogere nos poteſt ad Officium quodcunque. Nec luculentiſſimæ rationi vis deeſt ex Juris, & Vetuſtatis authoritate. Ecce delegationis Officium non confertur illæſa libertate accipientis, ſed mandato delegantis confertur, ut patet ex (3) Jure: ſi autem per mandatum confertur, Delegatus per illud cogitur, quod illi ex imperio confertur, accipere, nec poteſt jubente Principe Principis juſſibus obluctari. Quod etiam protendendum eſt ad quemlibet Delegatum Ordinarii, cui ſi is, qui datur Judex, ſubjectus ſit, cogitur parere in eo, quod eſt aſſumere imperatam, mandatamque juriſdictionem, procurationemque commiſſi negotii, ut conſtat ex Jure (4) utroque, & aſſerunt uno ore Canoniſtæ cum (5) Abbate. Authoritati Juris adde ſacrorum exempla Virorum, qui ex imperio Eccleſiæ, vel ſummorum Antiſtitum Officia ſuſcepere gerenda, & quidem nec ſponte, neque cum tergiverſatione mediocri: adeò quandoque inviti, ut quidam vim ſibi illatam per dolum, quò reciperent Ordines, ſcipione ulciſci niſi ſint, uti de Macedonio Monacho narrat (6) Theodoretus; alii verò modeſtiùs ad evitandum periculoſæ dignitatis imperatum licet, in vectumque munus nequicquam exilia maluerint, ſilvarum, antrorumque latebras adierint, lacrimis denique, ac toto pallidæ formidinis terrore, quin etiam aliquando pià criminum jactantià tutos ſe fruſtra à formidatis honoribus exoptaverint. Neque aliter actum eſt, ut aut Ambroſius Mediolanenſem Infulam, aut Gregorius I. Pontificiam Tiaram tandem adſumerent, niſi Eccleſiaſtico juſſu, quem illi fruſtra vitaverant, quando Numinis providentià nobili à fuga revocati, inviti ſuſcepere, quod ſummà Ope, totiſque viribus (7) declinarant. Adeò verum eſt, poſſe à Principe vel invitum ſubditum cogi ad Officium, tametſi plurimum oneris habeat. Quod ut recentioribus exemplis certiùs innoteſcat, Sacram Societatis Jeſu Familiam attentiùs perpendamus. Quæ ab ultimà ſtirpe, ipſiſque cunabulis Veritati edicendæ, inſtituendiſque ad Sapientiam animis data eſt, ea, quam aſſerimus contra Photianum Rabulam, Theſim manifeſtiſſimam dabit: quæque Philoſophiæ olim pueriliter deliranti virilia contulit ſenſa, Theologiæ diſputanti confuſiùs ſplendorem fecit ab Ordine: ſcientiis denique cæteris vim, robur, ſinceram, certamque normam una conſcripſit, ea etiam ſacri Juris Interpreti, qui eam ſemper amabit matrem, matrem ſemper habebit, conferet aliquid exemplo ad propoſiti confirmationem. Scilicet in ea quicunque ſolemnibus nodis Numini conſecrant libertatem, fugam honorum omnium, ac dignitatum ſolemniter profitentur: ex qua tamen juſſu Pontificum revocantur: quibus jubentibus Magiſtratum, imperantibus dignitatem, parere neceſſe eſt. Ita obſequio ad Infulas, ad Purpuram eunt, quique aliis votum eſt, honor, nec niſi efflagitantibus datur, his obſequium unum eſt, quibus, non niſi parentibus, dari poteſt. Ut hinc Pliniana tandem adulatio ſimilia ὑπερβολικὰ jactare deſinat in Trajano ſuo: ratumque ſit, quod contra Coreſſianas ineptias aſſerimus, poſſe ſubjectorum quemlibet, ſi tamen aptus ſit, cùm è Reipublicæ utilitate eſt, ad Officium cogi poſſe quemlibet, ſi dignus ſit, idque Eccleſiæ utilitas, aut neceſſitas poſcat, ad ſacros vel invitum Ordines adigi.

(1) *Prælect.* 12.

(2) *Reſponſo* 4. *ſect. ult.*

(3) *L.* 1. §. *qui mandatam. L. mādata, & tt. ff. de off. e- ius &c.*

(4) *C. paſtoralis in princ. de off. deleg. c. paſtoralis de off. Ordin. L. un. Cod. qui pro ſua juriſd. dare jud. darive poſſ.*

(5) *In c. prudentiam.* §. *adjicimus. n.* 5. *de off. deleg.*

(6) *Hiſt. Relig. c.* 13.

(7) *Vid. Paul. in vit. Ambroſ. & Baron. ad ann.* 374. *Jo. Diacon. in vita S. Gregor. Papæ lib.* 1. *c.* 44. *Gregor. Turon. hiſt. Frā. li.* 10. *c.* 1. *in fin. D. Greg. M. Paſtor. li.* 6. *Ep.* 4. *et l.* 2. *Ep.* 1c. *Baron. ad ann.* 596.

SECTIO III.

Quid ſit Probatio. Deque Baptiſmo Latinorum, & Spiritus S. Proceſſione.

SUMMARIUM.

I. *Proponitur ſententia Margunii circa nomen Græcum Probationis;*

II. *Refellitur Margunius, & dari ſcientiam demonſtratur Juris humani authoritate.*

III. *Idem probatur Ratione, & Jure Divino.*

IV. *Docentur Photiani, unde ſit ſcientia in nobis, & explicatur effatum Socratis.*

V. *Explicatur, quâ ratione omnis peccator dicitur ignorare.*

VI. *Ritè à Græcis Probationem Demonſtrationem appellari: Definitionem Probationis traditam ab Azone ambiguam eſſe, ac proinde non bonam.*

VII. *Reprobatur definitio Goffredi, & Recentiorum, ſtatuiturque optima cum Baldo. Eam congruere Juriſprudentię Gręcæ oſtenditur.*

VIII. *Rabies Margunii in eam Definitionem. Demonſtratur ejus ſtoliditas in clariſſimo Anachroniſmo. Matthæus Monachus quantò antiquior Baldo.*

IX. *Amplecti Latinorum ſententias, ſi rationi conſentaneę ſint, non eſſe indecorum Gręcię. Ab hac nunquam Latinos fuiſſe damnatos ex effato Photiani Juriſconſulti.*

X. *Idem confirmatur validiùs multiplici, & ineluctabili Photianorum authoritate.*

XI. *Horrendum dogma Margunii, & Coreſſii de baptizandis iterum Latinis quàm deteſtabile, quàm abſonum Juri ſit, oſtenditur.*

XII. *Refelluntur calumniæ Coreſſii: & primò illa, quâ arguuntur Latini duo principia Spiritus ſancti conſtituere. Probatur, etiam hoc dato, non eſſe iterùm baptizandos.*

XIII. *Argumentum Photianorum probantium, Spiritum S. à duobus principiis eſſe, ſi à Patre, & Filio procedit, quàm ridiculum ſit, hypotypoſi quadam proponitur.*

XIV. *Etiamſi, quod Orthodoxi negamus, duo eſſent principia Spiritus, non tamen Spiritus duo: argumentum ad hoc Vecci.*

XV. *Oſtenditur, unam actionem à duobus coaleſcentibus in unum principium eſſe poſſe argumento ineluctabili.*

XVI. *Latini Baptiſma conferunt ternâ immerſione, quà immerſio etiam ad infuſionem extenditur: ratio hujus trinæ immerſionis ex Patribus.*

XVII. *Non eſſe neceſſariam immerſionem propriam in Baptiſmo; ſufficere infuſionem, probari moribus Græcis.*

XVIII. *Idipſum probatur rationibus ex Jure Græco petitis, & ex Antiquitate.*

XIX. *Idem conſtituitur authoritate Juriſconſultorum Græcorum.*

XX. *Idem confirmatur ſententia Margunii, more Majorum, & Ritualibus libris.*

XXI. *Immerſio, vel infuſio trina ad ritum pertinet: una ſufficit ad valorem Sacramenti. Probatur Jure Latino, & Græco, & ſolvuntur argumenta Coreſſii.*

I. MAnifeſtum eſt ex his, licèt poſſit Epiſcopus Ordines collaturus aliquando ex propriâ ſcientiâ Examen inſtituere, Candidatique Ordines expoſcentis conditionem æſtimare, plerunque tamen, & tutiùs ſemper, contra ea, quæ Margunius commentus eſt, facturum, ſi Examen, judiciumque hoc ſacrum, periculoſæ plenum aleæ negotium, ex Probationibus exequatur. Hinc porro neceſſarium omnino videtur aliquid de Probationibus dicere, ut tandem conſtituamus eas, quibus Epiſcopo utendum erit in Diſquiſitione hac & difficili, & crebrâ. Et primò videor mihi operæ pretium facturus, ſi & Probationem definiam, &, quotuplex ſit, oſtendam. Quamvis enim nota hæc Latinis, ac tranſlativa ſint, atque à nobis hoc ipſo, quo ſcribimus anno, publicè Auditoribus noſtris propoſita, tamen habent multa, quæ Photianorum dementiam, & improbitatem præſeferunt, quæ à nobis omnino caſtiganda eſt, quippe propterea ſcribentibus, ut, quod ſæpe diximus, & Græci cognoſcant, qui ſint, fuerintve illi, quorum ſtolidiſſimis technis perculſa Gens noſtra peſſundata eſt; & Latini fateantur, non Græcis adſcribendas ineptias eſſe, quas inter Græcos aliqui effutiunt, ſed Photianis, quos ubique æquè Noſtrarum, ac Latinarum hoſtes ſententiarum oſtendimus, dum commune ubique Eccleſiæ utriuſque Suffragium vel in levioribus demonſtramus. Ergo nulla eſto mora propoſiti, cujus quando breviter ſatagendum eſt, omittimus ipſo in limine pueriles Etymologias, in quibus plus æquo medius fidius placuere ſibi Doctores, quos de ipſo Probationis vocabulo diſceptantes, & in re nullius planè precii magnis animis contendentes refert Joſeph Maſcardus. Illud dumtaxat hìc doctis hominibus deridendum propono, quod (1) Margunius noſter ex (2) Balſamone, Georgio (3) Cyprio, (4) Palama, aliiſque cordatiſſimis Photianis pronunciat. Probationem à Noſtris ἀπόδειξιν *demonſtrationem* dici per catachreſin; quòd ea nihil demonſtretur. Nam quî, inquit, demonſtrari aliquid poſſit, cùm nulla detur Scientia, cùm ii ſimus, qui Veſpertilionum more lumen veritatis aſpicimus? ἰδὲ ἀδύνατον τὸ γνῶναι. πόθεν γάρ; ἐκ τῶν αἰσθήσεων; ἀλλὰ σφαλεραί. ἐκ τῆς διανοίας; ἀλλ' ὑπόκειται ἐν τῷ νοεῖν ταῖς αἰσθήσεσι, καὶ τυφλὸς τυφλὸν ὁδηγῶν εἰς κρημνὸν εἰσάγει τῆς ἀγνωσίας. λοιπὸν καλῶς ὁ Σωκράτης, τοῦτ' οἶδα, ἔφη, ὅτι οὐδὲν οἶδα. οἱ δὲ πνευματομάχοι τἀναντία περὶ αὐτῶν διαθρυλλοῦσι, καὶ λέγουσιν. ἡμεῖς οἴδαμεν, ἡμεῖς ἀποδείξεις βεβαίως ἔχομεν. πῶς; καταπολεμεῖτε τὴν θείαν γραφήν; ἐν αὐταῖς γὰρ πᾶς ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς, καὶ οὐδεὶς ἄμοιρος ἁμαρτίας, οὐδὲ νήπιον μιᾶς ἡμέρας ἐπὶ τῆς γῆς. ἔστι δὲ φανερὸν, ὅτι πᾶς ἁμαρτωλὸς ἄφρων· λοιπὸν καὶ πᾶς ἄνθρωπος. *Ecce, ſcire ipſum ex iis eſt, quæ eſſe non poſſunt, Unde enim? E ſenſibus? Sed errori obnoxii ſunt. Ex intelligentia? At hæc ſubeſt ſenſibus, dum cognoſcit: cæcus autem ſi cæcum ducat, in præcipitium ignorantiæ deducit. Quare optimè Socrates, hoc unum, inquit, ſcio, quòd nihil ſcio. At hoſtes Sancti Spiritus contraria de ſe ipſis jactant, & dicunt: Nos ſcimus, nos probationes habemus certas. Quo pacto? impugnatis Paginas ſacras? In illis enim omnis homo* pec-

(1) *In Antirrhetico pro Marcoc. 11.*
(2) *In reſponſ. ad Epiſc. Cypri.*
(3) *In Epiſt. ad Gregor. 2.*
(4) *Orat. 3. contra Barlaam.*

Digitized by Google

peccator eſt, & nemo purus à crimine, ne infans quidem unius diei ſuper terra. Eſt autem manifeſtum, quemlibet deſipere peccatorem. Igitur & omnis homo.

II. O miram iſthanc Ignorantiam veſtram, Photiani, quæ ubique conſtans, ſibique æqualis, vel cùm ſe ipſam tuetur, Ignorantia eſt, Ignorantiamque ſe prædicat! Quid igitur? Credemus ne Ignorantiæ? An laborabimus Ignorantiam rejecturi? Apage fidem non debitam, imò nequaquam præſtandam: Amove laborem inutilem, qui, ſi quid unquam contendat, aut enitatur, nil ultra evincet, quàm quod fatentur Photiani ipſi. Id ergo unum agemus, ut à manifeſta calumniâ linguæ noſtræ proprietatem vindicemus, æquitatemque doceamus Judiciorum noſtrorum, quæ, ſi nulla probatio eſt, iniquiſſima erunt. Quî enim juſtam ſententiam dicas, quæ ex probationibus, hoc eſt, ut Margunius, & Photiani autumant, ex Ignorantiâ procedit. Unde ſic licet argumentari. Omne judicium definiens aliquid, ſi juſtum, ex rei, quam definit, ſcientiâ neceſſariò eſt: At Judicia juſta multa ſunt: datur ergo, & reipſa dari poteſt Scientia. Major Syllogiſmi poſitio manifeſta eſt: nam omne Judicium definiens certò aſſerit, quod definit. Definitio enim ſive à Philoſophis petatur, ſive à Juriſconſultis, omnino, ac ſemper certum facit, ac notum id, quod definit. Etenim (1) Philoſophis definitio eſt certa explicatio rei per cauſas intimas, quas *formales* appellant, Juriſconſultis verò eſt firma, & indubitata reſponſio, ut ab opinione ſecernatur, quæ eſt reſponſio cum dubitatione, quemadmodum & (2) Harmenopulus Nos docet, & Latinos (3) Gloſſographus. Definitio igitur certò aſſerit, quod definit: eſſet autem injuſta, ſi certò definiret, quod planè ignorat. Scilicet eſſet temeraria; temerarium porro Judicium injuſtum eſt. Ergo, ſi juſtum, non temerarium, ſi non temerarium, ex certâ notitiâ neceſſariò; patetque manifeſtè prima poſitio. Nec manifeſtè minus ſecunda. Eſſe enim multa judicia juſta adeò conſtat, ut ſi ſecus aſſeras, aſſerendum ſit, nullam eſſe in Orbe Terrarum Juſtitiam, verum eſſe, non hyperbolicum, quod Poetæ cum (4) Juvenale deplorant.

Paulatim deinde ad Superos Aſtræa receſſit,
Hac Comite atque duæ pariter fugere ſorores.

Quid quod, ſi nulla Juſtitia Terras incoleret, falſum Numen ore (5) Sapientis pronunciat. *δι' ἐμοῦ βασιλεῖς βασιλεύουσι, καὶ οἱ δυνάσται γράφουσι δικαιοσύνην. Per me reges regnant, & legum Conditores juſta decernunt: per me Principes imperant, & potentes decernunt juſtitiam.* Imò & abſurdum, quod imperat ejuſdem (6) Sapientis effato: *ἀγαπήσατε δικαιοσύνην οἱ κρίνοντες τὴν γῆν: diligite juſtitiam, qui judicatis terram.* Quî enim diligant, quod haberi non poteſt? aut quî jubentur diligere, quod, teſtibus Photianis, nefas eſt? Sunt igitur multa judicia juſta, ne aut Deus mentitus, quod impium eſt: aut Principes nulli, Reſpublicæ, leges nullæ eſſe dicantur: quod ritè dixeris ſacrilegium. Unde ſubſequitur, Scientiam eſſe, ne, dum Ignorantiam adſtruimus, non ſolùm licitam, ſed etiam neceſſariam injuſtitiam aſſeramus.

(1) *Quos adduximus in Summul. C. de definit. Controv. 3.*
(2) *In Tit. Pandect. de Juſt. & Jur.*
(3) *In §. reſponſa ver. ſententiæ, & ver. opinionis. Inſtit. de Jur. nat. Gent. & civil.*
(4) *Satyr. 6. ſub init.*
(5) *Prover. c. 8. n. 16.*
(6) *Sapien. c. 1. n. 1.*

III. Et ſanè nihil hac Veritate manifeſtius, de qua unus dumtaxat cum Scepticis (1) Pyrrho de omnibus dubitans dubitavit. Nam (2) Plato novam hercle inficiatus, ſcientias omnes nobis inditas à Naturâ, conſtituit; & quicunque in Græciâ noſtrâ philoſophati ſunt, id in primis certiſſimum habuere, acquiri poſſe ſcientiam, quam amando quærebant, non quæſituri, ſi putaſſent inveniri non poſſe. Quo fit, ut (3) Auguſtinus exiſtimaverit, delirare eos, qui Scientiam, & Veritatem inficiantur, quando hoc ipſo, quo utrumque illud pernegant, affirmant utrunque. Nam hoc ipſum, quod negas, affirmatève conſtituis, non dari ſcientiam, atque veritatem: vel verum, vel falſum eſt: vel verum, vel falſum ſcis? Si verum: datur igitur veritas in hoc ipſo, quod negas. Si falſum, eſt igitur veritas; quam falsò inficiare. Si verum ſcis: ſcis igitur. Itidemque ſcis, ſi falſum ſcis. Utrobique igitur ſcis: eſtque in te, qui negas ſcientiam, ſcientia ipſa, quam pernegas. Adde ſcientiam negari non poſſe, quin Sacræ Paginæ falſi, abſurdive damnentur. Hac implevit Deus Beſeleel in (4) Exodo, & hanc omnes homines docet ex effato (5) Pſaltæ. Hanc *imprudentes oderunt, Sapientes abſcondunt, verſuti celant, aſtuti expectant, diligunt amatores Diſciplinarum. Hanc, cùm cuſtodiant oculi Domini, cor autem rectum inquirat, impii*, quales Jure dixeris Photianos; *ignorant*: quæ omnia (6) Parœmiaſtes aſſeruit; falſa ſanè, ſi nulla eſſet Scientia. Dies me deficeret, ſi loca omnia litterarum ſacrarum, queis eſſe in hominibus ſcientiam docemur, mihi hìc adnotanda eſſent. Videant Photiani, ſi Alphabetum conjugare norunt, aut, his ignorantibus legere, videant Græci noſtri, quid cenſeat (7) Eccleſiaſtes, quid (8) Sapiens, quid (9) Siracides, quid (10) Iſaias, & cum (11) Jeremia, (12) Malachias; quid denique Paulus (13) Apoſtolus: atque inde cognoſcant, an receptis, ut planè neceſſe eſt, ſacris Paginis, negari poſſit humanæ mentis Scientia.

IV. Sed unde, inquit, ſcientia in nobis? Hoc volo: Interrogent ignorantiſſimi homines, ut diſcant, non doceant, ut cum plebeculis ſuis planè deſipiant. Quæris, unde ad nos ſcire ipſum adveniat? Nempe à ſenſibus plerunque; aliquando ab ipſa mente noſtra veræ cognitionis capace. At fallaces natura ſua ſenſus ſæpe decipiunt. Ita ſanè, non tamen ſemper, cùmque idipſum ſemper, conſtanterque nobis credendum objiciunt, naturaliter falli non poſſunt. Nonne, amabo, deſipies, ſi de eo, quod vides, idemque, & eodem ſemper modo vides, quod audis, eodemque modo audis ſemper, dubites, ambigas, incertuſve ſis? Vix te totâ Anticyrâ redimes à dementiâ, ſi neque cæcus, neque lippus, aut ſtrabo, apertis oculis, quod vides, neſcire te dicas: aut ſi vigilans ſomniare te autumes, aut ſatur dubites, modò an bene cœnaveris. Quòd ſi aliquando fallaces ſunt ſenſus, non inde ſcientia fit: fit ex eo ſenſuum judicio, quod naturaliter fallere, fallique non poteſt. Inſunt menti noſtræ principia, uti dicunt, prima, quæ ſemina quædam veritatis ſunt; His ducibus fallacia ſenſuum deprehenditur, quæ etiam no-

(1) *Vide Diog. Laert. in Pyrrho. Suid. & Lexicograph. cũ Calep. in dictio. Pyrrho.*
(2) *Penes Ariſt. in Poſter. li. 1. et Plut. de plac. Philoſoph.*
(3) *Citatur ab omnib. in lib. periherm. c. de veritate.*
(4) *C. 13. n. 3. c. 35. n. 31.*
(5) *Pſal. 93. ver. 10.*
(6) *Prover. c. 1. n. 22. cap. 8. nu. 15. cap. 10. n. 14. cap. 12. n. 23. cap. 14. n. 18. cap. 12. nu. 1. cap. 15. n. 2. & 7. cap. 22. n. 12. cap. 27. n. 21. c. 29. n. 7.*
(7) *C. 1. n. 18. & c. 2. n. 26.*
(8) *C. 7. n. 17. c. 8. n. 8.*
(9) *C. 1. n. 24. c. 4. n. 21. & 29. c. 5. n. 12. c. 17. n. 6. c. 21. n. 16. c. 38. n. 6.*
(10) *C. 33. n. 6.*
(11) *C. 3. n. 15.*
(12) *C. 2. n. 7.*
(13) *Ad Rom. c. 15. Corinth. c. 1. & 8. et ad Cor. 2. c. 6. c. 8. & 11. & ad Philip. c. 1. ad Coloſſ. c. 1.*

Digitized by Google

bis per diſciplinas ingeritur, exponitur, indigitatur ita, ut minimè timendum ſit, ne Photianorum ritu, uno ſenſu ducti, abeamus in equos, & mulos, *quibus non eſt intellectus*. His adde lumen Fidei divinæ, quod lucidiſſimâ caligine ita mentem Chriſtianorum illuſtrat, ut norint, certòque norint, ſi quid ex Naturæ imbecillitate non vident. Hoc diſcimus, hoc perſuademur, hoc ſuaviter ad id adigimur, ut teſtimonio ſenſuum Dei teſtimonium præferamus, credamuſque, non eſſe Panem, cujus extima ſpecies panem præſefert: non eſſe Tria Trinum, eſſe Tres unum. Hos Tres idem eſſe, cùm tamen alter generet ingenitus, alter genitus ſit ſine principio ad tempus relato, Tertius ab utroque procedat, non herele ut à duobus, ſed ut ab uno. Id, quod ſuâ confeſſione ignorantiſſimi Photiani non intelligunt, facillimè intellecturi, ſi contemptis Doctorum ſuorum, qui ſe ignorantes fatentur, ineptiis, impendant operam acquirendis ſcientiis, quas eſſe, acquirique, atque haberi poſſe cognorint. Neque enim officit quidquam Socratis Apophthegma. Si dictum illud, ut ſonat, intelligas, non falſum modò, tantoque Sapiente, imò inter Sapientes Græcos Sapientiſſimo, indignum, verùm etiam ſibi ipſi repugnans, &, ut Græci dicimus, κτ̃ λέξιν ἀσύστατον, καὶ ἀντίλογον eſt. Hoc, inquit, unum ſcio, quòd nihil ſcio. Si hoc unum ſcis: ergo aliquid ſcis; ſi ſcis aliquid, falſum eſt, te nihil ſcire. Contra ſi nihil ſcis, neque unum ſcis: ſi unum haud ſcis, falſum erit te hoc unum ſcire. Quòd ſi emphaticè dictum illud, uti decet, accipias, intra commodiſſimos, vulgareſque dicendi terminos, quaſi dicat: nihil mihi certius, compertumve magis ignorantia meâ, veriſſimum eſt, addo etiam Sapientiſſimum, & Græco Sapientiſſimo dignum, quippe modeſtum, & certum. Quò enim magis ſcimus, hoc magis agnoſcimus, cùm multa ſciamus, plurima nos ignorare; nec mediocritate hâc noſtrâ contenti paratis ſcientiarum opibus ſuperbimus, ſed ultra tendimus, contemplatique immenſitatem eorum, quæ ſciri queunt, neſciunturque, quamvis obvia, occuliſque ſubjecta, rerum, quas ſcimus, comparatione factâ cum rebus, quas ignoramus, ignorantiam noſtram adſpicimus, ut inde de nobis deinceps modeſtiùs ſentiamus. Ita dictum illud Socraticum Scientiam non negat, ſed circumſcribit, ut quæ ſuperbæ ignorantiæ maxima videtur, cùm nulla ſit, minima Sapienti modeſtiæ videatur, cùm tamen adſit.

V. Minus premit argumentum deductum ex Sacris paginis. Quiſquis peccat, ignorat: omnis homo peccat: igitur omnis ignorat. Damus totum, eoque dato nil damus Margunio. Nam Argumentatio ſic data ridicula eſt; conſtat enim poſitionibus, quæ peculiariter prædicant, licet ſubjiciant univerſim; quo modo nihil univerſim colligitur. Sic enim explicatur argumentatio illa, ut vera ſit. Quiſquis peccat, in eo, quod peccat, ignorat: omnis homo peccat aliquid: igitur omnis homo aliquid ignorat. Id, quod veriſſimum eſt. Neque enim, qui ſcientiam tuemur, omnia dicimus ab hominibus ſciri. Vis tamen, ut collectio univerſalis ſit; ſic argumentare. Quiſquis peccat, ignorat omnia: omnis homo peccat: ignorat ergo omnia. Admitto conſecutionem, ſi vera ſit Major: at illam non ego unus, omnes homines, voſque ipſi Photianorum recentium Coryphæi negabitis. An qui peccat, hoc ipſum ignorabit, quod peccat? At ignorabit hoc ipſum, ſi omnia ignorat. Quòd ſi ignorat hoc ipſum, jam non peccat: error enim ex Jure inimicus conſenſui eſt, atque adeò qui errat, non conſentit, qui autem non conſentit, non peccat. Vides, quàm falſa ſit illa poſitio: ex falſo autem quid inferas, niſi falſum? Qui peccat, utique ignorat, non tamen omnia, ſed ea, quæ ſi ſciret, ſi conſideraret, ſi attentiùs vellet meditari, profectò non peccaret. Atque inde peccatum eſt, quod, quemadmodum non omne in omni homine, ita non omnis ignorantia. Erit ergo ſcientia aliqua in homine, in quo omnis ignorantia non eſt: colligiturque ex ipſa Theſi Margunii, dari Scientiam.

VI. Hinc ex ipſo nomine Græco Probationis ritè colligimus, omnem probationem Judicialem, aut quancunque aliam optimè à Majoribus noſtris ἀπόδειξιν *demonſtrationem* appellatam, non quòd ſola demonſtratio probet in Judicio, ſed quòd omnis plena probatio in Judicio demonſtrationis munere fungatur. Quemadmodum enim Demonſtratio, (1) ex Ariſtotele, ejus notitiæ parens eſt, quâ ſimpliciter ſcimus; ita probatio ejus cognitionis eſt cauſa, quâ Judex dicitur ſcire, quæ pertinent ad Judicium. Hinc deducitur vera probationis definitio, quam dabimus ſtatim, ac aliorum definitiones expenderimus. Et primò, non placet data per (2) Azonem docentem, eſſe rei dubiæ oſtenſionem per argumenta: id, quod cenſuere poſt (3) Accurſium (4) Hoſtienſis, & (5) alii communiter. Non placet, inquam, quia manca eſt, & ex parte etiam ambigua. Nam in primis non ſolùm, quæ dubia ſunt, verùm etiam certa deducuntur ad judicium, atque adeò eſt & probatio rei non dubiæ, ut evici hoc anno in (6) Prælectionibus meis. Deinde argumenti nomen ambiguum eſt, cùm aliquando Dialecticas rationes ſignificet, aliquando modos ipſos, quibus in judicio probatur aliquid, longè à Dialecticis diverſos. Argumentum eſt etiam Philoſophorum, verſaturque circa diſputationes, ut Jura (7) pronunciant; & argumentis plerunque evincitur, quod dilucidè probari non poteſt; ut autumat Arrius (8) Menander. Quare & (9) Harmenopolus noſter, οὐδ' ἐπιχειρήμασιν, inquit, αἱ δίκαι περαίνονται, ἀλλ' ἀποδείξεσιν ἀλόγοις, καὶ νομικαῖς, ὡς λέγομεν δικαστικὰς. *Neque argumentis diſceptantur judicia, ſed probationibus idoneis ad legum inſtar compoſitis, quas dicimus judiciales eſſe*. Idem ſcripſit (10) Matthæus Monachus iiſdem verbis, quæ ex eo videtur decerpſiſſe Harmenopulus. Nec prodeſt Azonianæ finitioni id, quod in ejus patrocinium reſpondit Hoſtienſis, ibi latè ſumi argumenti vocabulum. Etenim in finitionibus, propriis maximè verbis utendum eſt, ne in re, cujus id unum munus, ut ignotum manifeſtet, ex ancipiti poteſtate verborum obſcuritas generetur. Quâ ratione omnis

(1) 1. Poſter. c. 1.
(2) In Sum. Cod. de Probat.
(3) Ad rubr. Cod. eod.
(4) In Sum. tit. de probat. in princ.
(5) Abb. Deci. & alii in rubr. de probat.
(6) Prælect. 1. §. 4.
(7) C. forus §. argumentũ de verb. ſignif. L. qui filiũ. ff. ad Trebell. Bald. in rubr. Cod. de probat. col. 1.
(8) L. non omnes §. à barbaris ff. de re milit.
(9) d. tit. Pand. de Juſt. & Jur.
(10) In Attaliat. ad tit. de probat.

Digitized by Google

omnis finitio difficilis eſt, & periculoſa, ut aſſerit (11) Juriſconſultus, notavitque (12) Tipucitus noſter his verbis: ὅρος δὲ δυσχερέστατον νόημα, ὅτι καὶ τὰ κρυφία φανερὸν δεῖ αὐτὸν, καὶ ἰδίοις τοῖς ῥήμασι φανερῶν. *Finitio autem difficillimum mentis inventum eſt, quòd oporteat, eo abdita manifeſtari, & propriis hercle verbis manifeſtari*. Cùm igitur argumenti vox trahi poſſit vel ad argumentum minimè pertinens ad judicium, ambigua eſt, totamque Definitionem Azonis peſſumdat adeò, ut mirer, eſſe, qui illam probaverint.

(11) *In L. omnis definitio ff. de regul. jur.*
(12) *Ad tit. Pand. de regul. jur.*

VII. Nec minus miror fuiſſe, quibus placuerit finitio (1) Goffredi, qui primus finitionem Azonis damnavit, quique ita probationem deſcripſit, ut ſit rei dubiæ per teſtes, & inſtrumenta, & plerunque indicia, & præſumptiones oſtenſio. Etenim hanc ipſam finitionem & Nos ex primo capite mancam edicimus, cùm & rei certæ probatio ſit; & mutilam demonſtrat Hoſtienſis propterea, quòd pluribus aliis modis probatio fiat, quos Goffredus omiſit. Nam per confeſſionem partis fit probatio plena, uti dixit Antoninus (2) Cæſar, & Paulus (3) Juriſconſultus: & aptè probamus per evidentiam rei, vel facti, authore eodem (4) Paulo, & (5) Cajo: & Jusjurandum optimè probat in Judicio, quemadmodum conſtat ex dicto (6) Ulpiani: quò fit, ut hanc definitionem nemo laudaverit, licèt eam defendi poſſe (7) Decius putarit: id, quod recentiores impugnare conantur, quorum tamen deſcriptio mihi placere itidem nequit. Sic enim cum (8) Maſcardo Probationem definiunt: *oſtenſio rei dubiæ per modos legitimos judici facienda, in cauſis apud ipſum Judicem controverſis*. Quæ verba primò quidem cæterarum vitium habent ad rem dubiam probationem redigentia, cùm & res non dubiæ Judici probandæ ſint, & pleonaſmum habent inutilem in illis: *in cauſis apud ipſum judicem controverſis*. Quæ ſanè omitti poterant: cùm, ſi oſtenſio facienda eſt judici, ut judici, certè rerum coram ipſo in controverſiam deductarum. Amplector igitur (9) Baldi ſententiam, & cum illo probationem definio: *fidem veri legitimis modis, atque temporibus factam cognitori cauſæ*. Hæc finitio numeris omnibus abſoluta eſt. Primò enim (id, quod mihi maximè placet) congruit Juri noſtro. Nam Matthæus (10) Monachus probationem eam eſſe dicit, δι' ἧς πίστις τινὶ πρὸς ἀλήθειαν κατὰ τοὺς νόμους τῷ κρίνοντι. *Per quam fides ſit alicujus ad veritatem juxta leges ei, qui judicat*. Quæ verba approbat, laudatque (11) Harmenopulus, placueruntque tum (12) Diplovatacio, tùm (13) Laſcari, viris mea ſanè ſententiâ Jure Græco conſultiſſimis. Probatur autem hæc definitio ipsâ ſui explicatione. Dicitur fides, ut ſcias hanc eſſe quodammodo animam omnium Judicis decretorum, quæ cùm ſint actus morales, uti certum eſt, vitam, hoc eſt bonitatem, accipiunt ex fide, quando, uti docet Paulus (14) Apoſtolus, *omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt*. Dicitur veri; nam falſa probatio non eſt probatio, etenim nec teſtamentum falſum teſtamentum eſt, authore Paulo (15) IC. cujus effatum explicans (16) Accurſius docet, iniquum modium, modium non eſſe, facitque, quod dicit (17) Ulpianus, & ipſe (18) Baldus hæc explicans. Neque obſtat, quod (19) Maſcardus objicit dicens, etiamſi probaretur falſum, probationem adhuc legitimam fore, quando ex iis, quæ diximus, in judicio tametſi falſum ex allegatis probaretur, judex eas probationes ſequi deberet: Nam vox illa veri, neque ſumitur hìc, neque ſumi poteſt pro vero *materialiter*, uti dicunt, ſed *formaliter*, ut apparet: idemque eſt dicere, fides veri, ac fides ejus, quod verum apparet. Neque enim in Judicio Judex veritatem ſimpliciter proſequitur, ſed veritatem Judicialem, quæ eſt probabilis, & invicta veri apparentia. Hinc dicitur legitimis modis facta, quibus verbis circumſcribitur Veritas, ut ea huc venire cenſeatur, quæ fit modis à Lege propoſitis, à Lege decretis, receptiſque. Sic expoſita definitio caret vitiis aliarum: nam neque ambigua eſt, neque manca, neque redundans. Verba enim accipiuntur, ut ſonant penes Juriſconſultos, quibus hæc finitio ingeritur: nec aut materiem probationis ſingillatim attingit, ſed omnem complectitur, rationem quandam univerſalem præſcindens à ſingulis; nec modos enumerat, quos tamen univerſim proponit, dum legitimos nominat; denique nihil habet ſuperfluum, quippe quæ naturam Probationis unam explanat, ut in eo ſita ſit, quòd fidem facit, modumque ipſum naturæ, quo fidem facit, eum etiam, cui fidem ejuſmodi facit: quæ omnia neceſſaria ſunt, ut intelligatur apprimè actus ex naturâ ſuâ, qui refertur ad alium, & modum certum habet, extra quem nullus eſt.

(1) *In Sum. tit. de probat. n. 1.*
(2) *In L. 1. C. de Confeſſis.*
(3) *In L. 1. ff. eod.*
(4) *In L. vulneris ff. de jurejur.*
(5) *In L. ſi irruptione ff. fin. regund.*
(6) *In L. 1. ff. de jurejur.*
(7) *In d. rubr. de probat.*
(8) *De probat. vol. 1. qu. 2. n. 17.*
(9) *In d. rubr. C. de probat.*
(10) *Ad d. tit. Attal. de probat.*
(11) *In d. tit. Pand. de Juſt. & Jur.*
(12) *In Synop. jur. Græci de prob.*
(13) *In defenſ. Rit. Græc. de Ordin.*
(14) *Ad Rom. ca. 14. n. 23.*
(15) *In L. Paulus ff. de verb. ſignif.*
(16) *In d. L. Paulus.*
(17) *In L. 2. §. 1. ff. quemad. teſta. aperian.*
(18) *In c. licet cauſa. col. 5. de prob.*
(19) *d. q. 2. n. 14. in med.*

VIII. Hæc finitio tamen maximè diſplicuit (1) Margunio, & poſt eum (2) Coreſſio, præſertimque propterea, quòd ſenſis Latinorum videatur adſtipulari: quare eam definitionem Latiuam appellant contemptim, Matthæumque Monachum damnant, quippe reum maximi criminis *Latiniſmi*, quo nihil penes Photianos ſceleſtius, auſos aſſerere ſatius eſſe parentis guttur impia manu frangere, ſtuprare Virginem, ædes Numini dicatas incendere, Turcarum, ac Saracenorum Sectam amplecti, quàm *Latiniſmi* aliquid præferre, nam & Coreſſius docuit, hac eadem in Matthæum Monachum declamatione, Latinos iterum aquis luſtralibus intingendos, quòd neque per *trinam immerſionem baptizent*, &, receptis duobus Spiritus Sancti principiis, non in Triade, ſed in Tetrade *baptizent*, & Margunius eodem loco expendens, quantum facinus ſit, & quale piaculum *Latiniſmus*; mulierculæ cujuſdam è trivio ſceleratum dictum commendat, quæ interrogata, an filium ſuum ad Ritus Latinorum tranſire ſiviſſet: *non ſivi*, inquit, *Turcam fieri, ſinam fieri Latinum?* Quapropter ſic probationem definiunt: γνώρισμα τῆς ἀληθείας, ἤτι νομικῷ τρόπῳ, ἤτ' ἔργῳ θαυμασίῳ γινόμενον. *Cognitio veritatis vel modo per legem præſcripto, vel facto mirabili facta*. Quæ poſtrema verba non aliam ob cauſam appoſuere ſtolidæ finitioni, quàm ut damnatas Jure utroque Probationes Legitimas impudenter probationibus accenſerent. Id nos mox refutabimus; interea imperitiam utriuſque Photiani nota-

(1) *d. Antirrhetico c. 11.*
(2) *Tract. Theol. de operibus hom. c. de Judice.*
(3) *Tom. 1. lib. 2. pag. 169.*
(4) *In Schol. Attaliat. ad tit. 64.*
(5) *Tit. de grad. ſept. cõſang. ant. fin.*
(6) *Tit. de affin. ant. med. & tit. eund. nõ deber. duas ſobrinas ducere.*

Digitized by Google

notamus. Nam, finitionem datam à Matthæo Monacho cùm Latinam dicunt, ſcire vellem, an autument, eam è Latinorum libris à Matthæo fuiſſe deſumptam? Id ſanè dicunt, id autumant, ſed hercle ſtolidè, dementerque. Quî enim eam à Latinis Matthæus acceperit, quæ primùm à Baldo, uti diximus, data eſt? Neque enim ante Baldum ullus Latinorum ita probationem deſcripſit, quemadmodum apertiſſimum eſt omnibus, ut ut leviſſimè legum peritis. At Baldum Matthæus prævertit annis circiter CLXX. Nam vivebat Matthæus ſub Iſaacio Angelo, cujus Novellam, quæ in Jure Græco (3) Romano extat, tanquam viventis Principis recitat: (4) ait enim, ὁ θεῖος βασιλεὺς ἡμῶν Ἰσαάκιος ὁ τῶν ἀγγέλων ἐπώνυμος νεωστὶ διέταξε τὸ βασιλικὸν σημείωμα. *Divinus Imperator noſter Iſaacius, idem habens cum Angelis cognomen, nuper conſtituit ſcriptum imperatoria manu ſubſignatum*, &c. & in Tractatu de Matrimonio nullius Patriarchæ, aut Principis decreta producit, quæ plurima lata ſunt de Matrimoniis ſub Palæologis Principibus, & Laſcaribus, ſed (5) Manuelis Comneni (6) Syſinii, (7) Nicolai, (8) Stypiotæ Patriarcharum tantùm effata commemorat. Adde in (9) fine Scholiorum ſuorum ad Attaliaten ab eo tradi, ſcripta fuiſſe, quæ ibi laborioſiſſimè exantlaverat, eo ipſo anno, quo Saladinus Ægypti Dominus Jeroſolyma Chriſtianis eripuit, qui ex ſupputatione Marquardi (10) Freheri, fuit annus Chriſti MCLXXXVII. cui conſentit (11) Panvinus, (12) Platina, Corradus, ac Terricus penes (13) Rogerium, ex quo Odoricus (14) Rainaldus, quibus adde ex Noſtris (15) Planudem. At Baldus floruit ſub Urbano VI. pro quo bis ſcripſit contra Pſeudo-Pontificem Clementem: Atque adeò vixit poſt Tertium decimum ſæculum, ut ex eodem (16) Frehero, & (17) Panvino conſtat, quibus adde (18) Petavium. Unde palam eſt, adeò Matthæum eam finitionem à Latinis non accepiſſe, ut potiùs eam Latini à Græco deſumpſerint: atque adeò eam ab origine Græcam eſſe.

IX. Sed demus, eſſe Latinam, quid id obeſt, ſi vera, ſi proba eſt? An non Latina ſunt, quæ (1) Coreſſius ex Thomiſtarum Gymnaſio, utinam ut pura, & integra acceperat, docuit? An non Latina, quæ (2) Margunius pro Conciliis in Græcia celebratis hoc ſæculo Græciæ propoſuit? Latinum eſt, Virginem Deiparam ſine labe criminis ex delicto Protoplaſtæ contracti fuiſſe conceptam? De hoc ante Latinos nullus Græcorum aut diſputavit, aut dixit: Primi Latini hanc piam ſententiam, & rationi maximè conſentaneam, & ab OEcumenica Synodo laudatam, &, quod caput eſt, ſenſis Eccleſiæ noſtræ, quæ ſupra omnes Eccleſias Virginem Virginum impenſiùs veneratur, receptam; Primi inquam Latini hanc ſententiam protulere, tutati ſunt, tutanturque: eam tamen (3) Coreſſius, Thomiſta licet, amplectitur, (4) Margunius, cæteroqui impius, probat. Plurima eſſent hìc explicanda, quæ tametſi Latina, Græci, & Photiani recipiunt, & hi ſingillatim, qui adeò Latina omnia deteſtantur, ut iterum luſtrandos Latinos, ſubſcribendumque potiùs Maumethæ deliriis cenſuerint, quàm ſententiis Latinorum. Et hoc ultimum ſanè horrendum auditu, ne aſperrimi quidem illi Photiani dixere, inter quos Demetrius Chomatenus Archiepiſcopus Bulgariæ ſynchronos, ut videtur, Matthæo Monacho, licet acerrimus Photianus, ut conſtat ex pluribus ejus reſponſis, prætertimque ex (5) duobus ad Conſtantinum Cabaſilam Archiepiſcopum Dyrrhachii: Ad quem (6) ſcribens relatam ſententiam Balſamonis, quâ Latinos à Sacris omnibus abigendos omnino pronunciat, ſic apertè refellit. Τῇ τοιαύτῃ δὲ ἀποκρίσει τηνικαῦτα πολλοὶ τῶν ἐλλογίμων οὐκ ἔθεντο, οἷα πολὺ ἐχούσῃ τὸ ἀπηνές τε καὶ πικρὸν, καὶ μὴ πρέπον μέμψει λατινικῶν, τύπων τε, καὶ ἐθῶν· ὅτι τε, φασὶν, οὐκ ἀνεγνώσθησαν ταῦτα συνοδικῶς, καὶ οὐδ᾽ αὐτοὶ ὡς αἱρετικοὶ ἀποβλητοὶ δημοσίᾳ γεγόνασιν, ἀλλὰ καὶ συνεσθίουσιν ἡμῖν, καὶ συνεύχονται· καὶ δύναταί τις, φασὶν, τὸν λογισμὸν τοῦτον ἐκ τοῦ ιε. κανόνος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίας συνόδου τῆς λεγομένης πρώτης, καὶ δευτέρας καλῶς ἀναδεῖξαι. *Huic autem reſponſo* (Balſamonis nimirum eliminantis ab Eccleſia noſtra Latinos) *præclari multi viri tunc non ſunt ſuffragati, ut quod multum duritiei, & acerbitatis haberet, nec convenientis reprehenſioni Latinarum formarum, & morum. Et quòd, inquiunt, hæc ſynodaliter decreta non ſunt, neque ipſi ut hæretici publicè rejecti fuerint; ſed & ſimul nobiſcum cibum ſumant, & precentur. Et poteſt quis, aiunt, ratiocinationem probè hanc colligere ex canone XV. Conſtantinopolitanæ ſynodi, quæ prima, & ſecunda appellata eſt*, eſtque ipſa Synodus Photiana.

X. Ecce Photianus, ne à communione quidem Latinos rejicit, tu verò, vir nequam, deteriores Maumethanis appellas? Ecce Synodus Photiana ἡ λεγομένη: (nam quæ hìc prima, & ſecunda dicitur, ea eſt, quam Photius celebravit, ordine Photianis Octava, ut conſtat ex (1) Harmenopulo) Synodus, inquam, Photiana, Synagoga Cacodæmonis, iniquitatis Palæſtra, Concilium malignantium, quod Photium neophytum, exauthorandum, occupatoque per nefas ſolio juſtè dejiciendum, vel inſtituit, vel reſtituit, ſuo Canone non Chriſtianos modò, ſed Orthodoxos, recipiendoſque ad Sacra noſtra Latinos monet. Tu his omnibus longè dementior, magis impios Turcis ipſis affirmas? Adde, quæ dicit Theophylactus (2) Bulgarorum Epiſcopus, ille ſapientiâ, & eruditione omnium Photianorum celeberrimus, ex quibus apertiſſimè conſtat, adeò non rejici Latinos, ut non à Græcis modò, qui fratres illos agnoſcunt, & in omnibus venerantur, ſed & ab ipſis Photianis, ſi unam de Spiritus Sancti proceſſione Controverſiam excipias, palam uti Orthodoxi recipiantur. Quid Baſilius Achridenus? non ne Schiſmaticus? non ne Photianus? & Leonis illius diſcipulus, quo Achate Cerularius cornua extulit in Latinos? At is quomodo reſcribat Adriano IV. Pontifici, audire (3) par eſt. Ἀνέγνωμεν τὴν ἐπιστολὴν, ἁγιώτατε πάπα, καὶ κατενοήσαμεν ἐξ αὐτῆς τὸ ὕψος τῆς διανοίας σου, τὸ βάθος τῆς συνέσεως, τὸ πλάτος τῆς κατὰ θεὸν ἀγάπης, καὶ διαθέσεως, ὑφ᾽ ἧς οὐ στενοχωρεῖται σου ἡ ἀποστολικὴ καρδία, ἀλλὰ πλατύνεται μᾶλλον τὰ σπλάγχνα εἰς ὑποδοχὴν, καὶ περιεποίουν τῶν ἐν ἁπάσαις ταῖς ἐκκλησίαις χριστιανῶν ἐπεγνωσμένοι τὴν φωνὴν διὰ γραμμάτων κα-

λέσα-

(7) *d. tit. eundem nõ deber. duas ſobr. ducere.*
(8) *Tit. de matr. ex trib. diver. gener.*
(9) *Ad tit. Ataliat. 95. in fin.*
(10) *In Chronol. ad eum annum.*
(11) *In Chron. ad eum ann.*
(12) *In Vita Urbani VI. ant. fin.*
(13) *In Annal. ad eum an.*
(14) *In Append. Annal. Baron. ad an. 1187. à n. 4.*
(15) *Ad Myriobibl. Photii in Matthæo.*
(16) *In Chronol. ad an. 1356.*
(17) *In Chron. ad an. 1352.*
(18) *In Ratio. nat. p. I. lib. 9. c. 5.*

(1) *In lib. Theologicis præſer. de Deo, & de Incarn.*
(2) *In Synodica hiſtoria in Proleg.*
(3) *In Additio. ad Biblioth. Photii ad Damaſcenum.*
(4) *In Notis ad Metaphr. ad feſtum Conceptio S. Annæ.*

(5) *In jur. GR. Rom. Tom. I. li. 5. l. 1. Reſpõſ. pag. 311. & ſeqq.*
(6) *d. lib. 1. Reſpõſ. Reſponſ. 2. ad ult. interrog. circ. med. pag. 322.*

(1) *In Epit. Can. ſ. Proœm. ant. med.*
(2) *In Orat. ſeu Epiſt. ad Diacon. et Caſtrẽſem Nicolaum ejus fragmen. apud Chomatenum in Reſp. 1. ubi ſuprà ad 3. interrog. pag. 318.*

(3) *In Reſcripto. extat in Jur. GR. li. 5. Tom. 1. reſponſ. lib. 1. pag. 307. initio.*

ἠχήσασαν ἡμῖν εἰς τὰ ὦτα, καὶ τὴν διάνοιαν, ἠκούσαμεν λαλοῦντος ὡς πατρὸς, ὡς ποιμένος, μᾶλλον δὲ ἀρχιποιμένος, καὶ τὰ ἑξῆς. *Legimus tuam Epiſtolam, Sanctiſſime Pontifex, ex qua perſpeximus ingenii tui ſublimitatem, humilitatis profunditatem, latitudinem tuæ erga Deum dilectionis, & affectionis, per quam non coanguſtatur Apoſtolicum cor tuum, quin potiùs viſcera dilatantur ad ſuſcipiendum, acquirendumque omnium Eccleſiarum Chriſtianos. Vocem tuam agnovimus per literas alloquentem nos ad aures, mentiſque intima. Audivimus loquentem ut Patrem, ut Paſtorem, vel potiùs Archipaſtorem.* &c. Quid verò ſentiat

(4) *Ibid. poſt med.* (4) Baſilius hìc de Latinis, mox profert his notabilibus verbis. καὶ τὰ αὐτά σοι πρεσβεύομεν, καὶ διδάσκομεν, ἐγώ τε, καὶ πάντες οἱ τοῦ μεγάλου, καὶ ἀποστολικοῦ Κωνσταντινουπόλεως θρόνου. καὶ εἷς ἐν ἀμφοτέραις ταῖς ἐκκλησίαις ὁ λαλούμενος λόγος τῆς πίστεως, καὶ ὁ αὐτὸς ἀμνὸς θύεται ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ Κόσμου, Χριστὸς ἔν τε τοῖς κατὰ δύσιν ἀρχιερεῦσι τοῖς ὑπὸ τὴν σὴν τελοῦσι κορυφαίαν ἀκρότητα, καὶ ἡμῖν τοῖς ἐξ ἡλίου ἀνίσχοντος τοῦ ὑψηλοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνου δεχομένοις τὰς τῆς ἱερωσύνης αὐγάς. εἰ καί τινα βραχέα προσκόμματα εἰς μέσον ἀναρριφέντα διέστησαν ἡμᾶς, καὶ πολλοὺς πεποιήκασι τοὺς ἑνὸς, καὶ αὐτοῦ πνεύματος, ἃ πάντως ἐξελεῖν ἐκ τοῦ μέσου, καὶ ὡς λίθους τινὰς ἐκ τῆς ὁδοῦ διαρρίψαι κατὰ τὸν προφητικὸν λόγον, καὶ ἀπρόσκοπον τὴν ἑνότητα τῶν ἐκκλησιῶν καταστῆσαι, τῆς σῆς ἔσται ἁγιότητος, τῆς χριστομιμήτως ὡς ἐξ οὐρανοῦ διακυπτούσης, καὶ τὰ διεστῶτα συνάπτειν, καὶ βουλομένης, καὶ δυναμένης εἰς ἕν. καὶ κάτω. ἡ δέ γε σὴ τελειότης, καὶ τοῦ παντελείου Χριστοῦ εἰκόνα, καὶ ὁμοίωμα φέρουσα κατά τε τὸν θρόνον, κατά τε γνῶσιν, καὶ τὴν τοῦ βίου λαμπρότητα, δυνατὴ πάντως ἔσται, καὶ τὰ διεστῶτα σκάνδαλα διελεῖν, καὶ ταῖς ἐκκλησίαις ἀποκαταστῆσαι τὸ ἑνιαῖον, καὶ ἀδιάσπαστον. *Et eadem tecum prædicamus, & docemus, ego, iique omnes, qui ad magnam, Apoſtolicamque Sedem CP. pertinemus: & Unus, qui in utriſque Eccleſiis, perſonat ſermo fidei, idemque ſacrificatur Agnus, qui tollit peccata mundi, Chriſtus inter Occidentales Antiſtites, qui ſub tuo Principali culmine agunt, & nos, qui ab Oriente ſole ſublimi CP. Sede Sacerdotii accepimus ſplendorem. Quamvis parva quædam offendicula in medio interjecta nos ſepararint, & ex uno, eodemque ſpiritu plures fecerint: quæ omnino tollere de medio, & veluti lapides, juxta propheticum ſermonem, è via projicere, unitatemque Eccleſiarum ſine offendiculo conſtituere tuæ Sanctitatis erit, quę Chriſti exemplo velut è cælo proſpiciens diremp- ta denuo copulare vult, & poteſt.* Et (5)

(5) *Ibid. circa fin.* paulò inferiùs. *Tua autem integritas undique Chriſti perfecti tam ſede, quam peritia, & vitæ ſplendore imaginem, & ſimilitudinem referens poterit omnino, diſſidio cauſam præbentia ſcandala removere, & Eccleſiis unionem, ſoliditatemque reſtituere.*

XI. Hæc Baſilius Achridenus ex celeberrimis Photianis ſub Manuele Comneno: ex quibus oſtenditur, quæ fuerit, vel penes acerbiſſimos hoſtes, Latinorum exiſtimatio, quos ineptus, & impius homo, hoc noſtro ſæculo, ipſis Ethnicis deteriores oſtentat Græciæ, quò magis abſurda, quam retulimus, Coreſſii ſententia penes barbaros quoſpiam Photianos confirmetur, edicens, iterum ſacro fonte luſtrandos eſſe, qui à Latinis Baptiſmum acceperint. Eam fuiſſe olim qui & probarint, & uſurparint ex Photianis, teſtis eſt (1) Innocentius III. penes quem doleo Græcos appellari tanti criminis reos, qui neque Græci fuerunt, neque eſſe potuerunt, quando Photianus homo Græcus non eſt, ſed hoſtis Græcorum, dedecus Græciæ, noſtræque Gentis exitium. Quî enim Græcus ſit, cenſeaturve, qui hæc aut dixit, aut perpetrarit? Ut demus iniquitati, mendacio, & manifeſtæ calumniæ, Latinos hæreticos eſſe, quod falſum eſt, ipſique, ut proximè penes (2) Chomatenum vidimus, Photiani palam inficiantur. Attamen hæreticos non eſſe iterum aquæ luſtrali ſubjiciendos Majores noſtri, imò Eccleſia univerſa, reprobato Cypriani (3) Carthaginenſis, Dionyſii (4) Alexandrini, & (5) Firmiliani Cæſarienſis decreto, ſenſere, ſentiendumque omnibus decrevere. Scilicet hoc refert (6) Auguſtinus, hoc (7) Hieronymus, hoc (8) Euſebius noſter: hoc denique probare licet ex ipſa Nicæna (9) Synodo I. quæ cùm ſolos Cataphrygas, & Paulianiſtas regreſſos ad Eccleſiam initiandos denuo Baptiſmo ſtatuat, omnino confirmat, hæreticos cæteros non eſſe iterum baptizandos. Id quod ſi quis unquam Græcus inficiatus eſt, cedo rebus omnibus, vitâque ipſâ, quam ex hac parte tutiſſimam novi, cùm ſciam, in Græcia, poſt Conſtantinum, neminem unquam fuiſſe, qui dixerit, hæreticos iterum aquis abluendos eſſe luſtralibus, niſi ex iis fuerint, qui vel aliquid omnino neceſſarium ad Baptiſma, vel Triadis nomen omitterent. Conſtat hoc ex omnibus Conciliis, & præſertim ex iis, quę producit eruditè (10) Harmenopulus: in quo tamen cautè legendus Magni (11) Baſilii Canon geminus; hinc quidem: ἄδεκτον, dicens, τὸ τῶν αἱρετικῶν βάπτισμα, δεκτὸν δὲ τῶν ἀποσχισάντων, καὶ παρασυναγώγων, hinc vero docens: οἱ Ναυατιανοὶ, εἰ πλειόνων ἐπισκόπων δόξῃ κρίσει, ἀναβαπτιζέσθωσαν. Nam primus Canon ita explicandus eſt, ut vel decernat de Paulianiſtis, & Phrygibus, de quibus & Synodus (12) Nicæna I. & Laodicenum (13) Concilium, quippè haudquaquam in nomine Triadis baptizantibus, vel aſſerat, non eſſe tolerandum, ut hæretici baptiſmum Orthodoxis conferant; atque adeò luſtratos ab illis non ſine cœremoniâ recipiendos, de quâ idem Laodicenum (14) Concilium. Secundus verò in eam ſententiam traducendus eſt, ut jubeat, eos Novatianos iterum initiari baptiſmate ſacro, qui judicio plurium Epiſcoporum, re cognitâ, viſi fuerint non validè, ſeu meliùs, rectè ſacris undis abluti: ne Canon Baſilii repugnare Laodiceno (15) Canoni, mox etiam Gregorio (16) Dialogo videatur.

(1) *c. ult. de Baptiſ.* (2) *Locis ſuperius relatis.* (3) *Vid. Cyprian. in Ep. 73. ad Julian. & Ep. 74. ad Pomp.* (4) *Vide Euſeb. li. 7. c. 6.* (5) *Extat de hoc ejus Epiſt. inter Epiſt. Cyprian. Ord. 61.* (6) *Lib. 2. de Bapt. cōtr. Donatiſt. c. 4. & Ep. 48.* (7) *Lib. contr. Luciferian.* (8) *d. lib. 7. hiſt. c. 2.* (9) *Can. 19. in c. ſi quis 1. q. 1.* (10) *In Epit. Can. Sect. 5. prim. §. quinque.* (11) *Can. 1. & Can. 47.* (12) *d. Can. 19.* (13) *Canone 8.* (14) *Canone 7.* (15) *d. Canone 7.* (16) *Lib. 9. Epiſt. 61. ad Quirin.*

XII. Quæ cùm ita ſint, conſequens eſt, non eſſe iterandum Baptiſma circa Latinos, tametſi detur, eos hæreticos eſſe, quod falſiſſimum eſt, quando hæretici revera ſunt, aut ſaltem deliri, qui hoc per ſummum nefas dicere auſint. Inſurgit Coreſſius, & ex dictis hunc arguit in modum. Ii, quibus Baptiſma in neceſſariis vitioſum eſt, iterare Baptiſmum debent. Latini porro vitioſum Baptiſma ejuſmodi ha-

(1) *In proœm. Theolog. ſuæ.* (2) *In Præfat. ad notas i Synopſ. Nili.* (3) *In E-*

Digitized by Google

di habent, quando neque ter immergunt, neque admiſſis duobus principiis Triadem agnoſcunt. Sed hoc poſtremum falſiſſimum ab aliis Photianis dicatur, cùm dicitur à Coreſſio, loquar parumper latinitate ſepoſita, *diabolicum* mendacium eſt. Quid enim? Theologus in ſchola Thomiſtarum eruditus, qui ubique ſe Summam D. Thomæ percurriſſe centies, ejuſdemque Opuſcula eviſceraſſe (1) autumat, jactat, oſtentat: qui Concilia omnia vidiſſe, Canones, ac definitiones omnes à Patribus ſive legitimè, ſive perperam congregatis latas rimatum ſe (2) dicit: qui ſenſa Latinorum omnia noſſe, eorumque argutias omnes quocunque propoſitas modo (3) fatetur ad trutinam revocaſſe: Is ut dicat à Latinis duo principia Spiritus Sancti conſtitui? Cùm Latini omnes, (4) D. Thomâ clariſſimè præcinente, decernente Florentino (5) Concilio, (6) Theologis ad unum omnibus millies aſſerentibus, unum Divini Spiritus, æternumque, ac homouſion principium affirment in Patre, & Filio, à quo, ut ajunt, *indiviſibiliter* ab uno tanquam, ſoloque principio procedat? Siquidem hoc non eſt mentiri, ò Gentes, ò homines, quotquot mendacium noſtis, quid ſit mendacium, interrogo? Fatentur, inquit, Latini, unum Spiritus Divini principium, cùm tamen ex Patre, & Filio Spiritum procedentem affirmant, jam duo principia conſtituunt. Demus & hoc falſum, ut fatuum hominem refellamus. Eſto ponant, quod duo Principia infert. Hæc tamen cùm non affirment, nec in ipſo Baptiſmo pronuncient; jam in Triade conferunt aquam Luſtralem. Baptiſmus igitur ita collatus ratus, & validus, omnique ex parte perfectus eſt. Neque enim fides miniſtri requiritur, dummodo in fide Triadis baptizet. Nam etiam à Pagano collatum Baptiſma validum eſt teſte (7) Iſidoro, & (8) Nicolao I. & per bonum æquè, ac per malum miniſtrum aqua Baptiſmatis miniſtratur, auctore (9) Auguſtino, quia, ut idem aſſerit (10) Auguſtinus, non merita miniſtrorum, ſed Virtus Chriſti, quod ibi fit, efficit. Hinc ab Hæreticis, Schiſmaticis, Ethnicis, à quocunque collatum ſacrum illud piaculum, uti diximus, ratum eſt, ut probat (11) Auguſtinus, & poſt Auguſtinum Gregorius (12) Magnus Nobis Dialogus. Dato igitur eo etiam, quod petis ineptè, quodque mendaciſſimè aſſeris, Coreſſi, Latinos id aſſeverare, unde duplex principium Spiritus ſequitur, cùm id neque in Baptiſmo profiteantur, imò univerſim negent, jam Triadis Myſterium confitentur, & in Triade ritè, ac rectè nativi expiant criminis ſordes.

XIII. Hæc, ut, etiam data hypotheſi Coreſſii, doceam, Coreſſium ineptire? quid ſi negem, quæ Latini orthodoxè contra dementiſſimos Photianos cum Majoribus noſtris affirmant, ea eſſe, unde colligi queat duplex illud principium? Scilicet hoc ipſum illud eſt, quod vobis uno ore Latini pernegant, hoc ſapientes Græci mecum vobis perpetuò inficiabuntur. Nam cedo locum è ſacris Paginis, cedo authoritatem aliquam ex ſanctis Patribus, cedo rationem, unde ſequatur tam abſurda connexio. Sæpe mihi vobiſcum, Photiani, pugna eſt, eritque, dum vixero pugna vobiſcum mihi quidlibet auſuro, ut vos Veritati conciliem, Gentique meæ, quam unice diligo, ſuppetias feram, planè ſecurus præmiorum, quæ Græcus à Latinis fruſtra petierit, fruſtra ſperaverit. Ergo, cùm initur pugna, ſic ante paciſcor, ut Judex diſceptationi Photianus aliquis ex cerebroſis iſtis conſideat. Ubi conſedit, ſic mihi Actori ſimul, ac Reo præfari liceat. Natura te, Clariſſime Judex, Græcum, Secta Photianum, Judicem partis utriuſque fecit arbitrium: peto, ac præſens efflagito, ut cùm è Græcia ingenium, acumen, miſtamque utrique æquitatem habeas, è Sectâ ſtoliditatem, & ignorantiam, nativamque utrique perfidiam; cùmque ex Officio Judicis has odiſſe juſſus, illas amare, pro Tribunali Photianus eſſe non poſſis:, Græcus ſcilicet ſis, & Græcus Judex, quem non ineptiæ moveant, ſed ratio, quem non maledicta ſuadeant, ſed certa probatio; denique, à quo victoria ſit non ex impudentiâ, ſed ex æquitate. Hæreſis accuſamur, quotquot Latinis dogmatibus circa divini Flaminis æternam Proceſſionem ſubſcripſimus. Hanc nobis dicam præter Cerularios, Pectoratos, Cyprios, Cabaſilas, ſimiliſque farinæ homines, quos longo agmine in Latinam producit Eccleſiam Marcus Eugenicus Epheſinus Antiſtes; hoc ſeculo Margunius, Coreſſius, Meletius, Severus, Critopulus, inſcripſere, rati hæreticum eſſe dogma, & religione ipſa Turcarum deterius aliquid, Divini Spiritus à Patre, Filioque Proceſſio. Nos contra Orthodoxum hoc eſſe cenſuimus ſemper, adeòque ab hæreſis alienum labe, ut eum, qui dixerit Spiritum à Patre ſolo procedere, non excuſemus ab hæreſi. Id tamen in præſentiâ non contendimus, alibi de hoc peractum eſto, & alioqui non eſt obiter agitandum, quod integram, plenamque tractationem expoſcit. Illud igitur in hac diſquiſitione, te Præſide, agendum erit, ut Nos hæreſis convinci non poſſe doceamus: Jube proinde, hinc inde argumenta producantur in medium, ſi quid erit, aut è divinis Paginis, aut è Patribus, quos Magiſtros, divinique Verbi præcones adorat Eccleſia utraque, quod nos hæreticos doceat, quod dogma illud, cui parati ſumus vitam impendere, falſum evincat, ſint Photiani victores: Quòd ſi nihil inde probationis advenerit, tum ratio ipſa Sectæ, quam defenditis, opem ferat: quæ ſi ridicula fuerit, quid erit, æquiſſime Judex, quin nos crimine, quo provocamur, abſolvas, calumniatoreſque hos jubeas lubenter pœnæ nomine, eleganterque deſipere. Hæc ego Judici Photiano pro Tribunali ſedenti, quo annuente, vos omnes Photianos interrogo, ut ex Sacris paginis procedentis ex uno Patre Divini Flaminis teſtimonium detis. Præſto eſt, inquiunt, notiſſimum (1) illud. ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρὸς, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται. *Cùm venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis à Patre Spiritum Veritatis, qui à Patre procedit:* ergo non ex Filio.

Findor, (2) *ut Arcadiæ pecuaria rudere credas.* Nam quis, aut quotuſquiſque, qui ferat nobilem hanc conſecutionem? procedit ex Patre: ergo non procedit ex Filio. Hoc modo terminis

piſt. ad Corydal. in fine Notariis.
(4) *In lib. contra Græcos.*
(5) *In decreto fidei.*
(6) *Ubiq; & vide Bellarm. Tom. 1. Contr. de Chriſto li. 2. c. 27. verſ. ultimo.*
(7) *In c. Romanus de conſ. diſt. 4.*
(8) *Ad Conſulta. Bulgar. c. 5. in c. à quodam de conſ. diſt. 4.*
(9) *Libr. contr. Creſcen. Grammat. refer. in c. ſi inter de conſ. eod. tract. 5. in c. 1. Jo. refert. in c. aliud ead. diſt.*
(10) *Tract. 1. p. 1. in Jo. refertur in c. Baptiſmus ead. diſt. & li. 5. c. 20. de Bapt. refert in c. quomodo ead. diſt.*
(11) *Ep. 11. ad Vincentium refertur in c. in nobis ead. diſt. & lib. 1. de Bapt. c. 1. refertur in c. nullus ead. diſt.*
(12) *d. Ep. 61. ad Quirinũ.*

(1) *Jo. c. 15. n. 26.*
(2) *Satyra 3. Perſius.*

Digitized by Google

nis colligam, circumſcribi Divinitatem (3) ex illis: *Pater noſter, qui es in Cælis*, πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Inferam enim: ergo in Terris non eſt: ergo ubique non eſt: ergo neque immenſus, qui circumſcribitur penitùs Cælo, falſumque quod, (4) Pſaltes cecinit: ἐὰν ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανὸν, σὺ ἐκεῖ εἶ. ἐὰν καταβῶ εἰς τὸν ᾅδην, πάρει. ἐὰν ἀναλάβοιμι τὰς πτέρυγάς μου κατ᾽ ὄρθρον, καὶ κατασκηνώσω εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης. καὶ γὰρ ἐκεῖ ἡ χείρ σου ὁδηγήσει με, καὶ καθέξει με ἡ δεξιά σου. *Si aſcenderos in Cælum, illic tu es, ſi deſcendero in Infernum, adeſ; ſi ſumpſero pennas meas diluculo, & habitavero in extremis maris; etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua*. Inepta igitur conſecutio illa, neque aliud apta à viris cordatis impetrare, quàm riſum, quo ab adſeſſoribus Judicii hujuſce ſapienter excipitur. Sic ego, non ſine Auditorum riſu, qui ubi ceſſit, me quoque, ſultis, Photiani, inquam, audite. Spiritum à Patre ſimul, Filioque procedere nobis comprobant illa: (5) πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ, ἐμά ἐστι. *omnia, quæ habet Pater, mea ſunt*: hic non loqui Chriſtum de eo, quo à Patre ipſe diſtinguitur, palam eſt: id enim, quo Filius à Patre diſtinguitur, commune utrique eſſe non poteſt: loquitur proinde de eo, ex quo Filius à divino Parente nequaquam diſcernitur: ſenſuſque eſt: omnia ea, quæ habet Pater, Patrem à Filio non diſtinguentia, habet & Filius. Hanc poſitionem admittitis Photiani? Admittimus, inquitis. Sic igitur argumentor: eſſe προβολέα, ſeu *Spiratorem* divini Spiritus habet Pater: Hoc illud non eſt, quo Pater ab æterno Nato diſtinguitur, quando ab hoc Paternitate diſtinguitur: Igitur eſſe Spiratorem Divini Spiritus habet & Filius. Huic argumento ſacris è Paginis deducto reſpondete Photiani, ſi fas; neque enim urgebo vos illis: τὰ ἐμὰ (6) πάντα σά ἐστι, καὶ τὰ σὰ ἐμά: *omnia mea tua ſunt, & tua mea*. ἐκ τοῦ (7) ἐμοῦ λήψεται, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν: *de meo accipiet, & annunciabit vobis*: ἐὰν δὲ (8) πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς: *Si abiero, mittam eum vobis*. ὃν ἐγὼ (9) πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρὸς: *quem ego mittam vobis à Patre*. ἐνεφύσησε (10) καὶ λέγει αὐτοῖς. λάβετε πνεῦμα ἅγιον; *inſufflavit, & dixit: accipite Spiritum Sanctum*, εἰ δέ τις (11) πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. *Si quis Spiritum Chriſti non habet, hic non eſt ejus*: ἐξαπέστειλεν (12) ὁ Θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν, κρᾶζον, ἀββᾶ ὁ πατήρ. *Miſit Deus Spiritum Filii ſui in corda noſtra clamantem, Abba pater*. Ex cæteris, quæ Veecus produxit, & ex (13) Veeco, Vecci nomine diſſimulato, ne quid Græcis tribueret, (14) Bellarminus, quæque ita Patrum anthoritate interpretari fas eſſet, ut planè conſtaret, verbo Divino conſtitui, Spiritum etiam à Filio procedere, cujus Spiritus eſt, ut & Patris, à quo abſolutè mittitur, ut à Patre, qui Filio communis cum Patre eſt, cum quo Filius habet omnia communia, præter eſſe Filii. Non ita irati reponitis. Argutiæ ſunt iſtæ, ſunt ſplendida obſtetricantis ingenii ſophiſmata, ingenioſa ſunt ludibria veritatis. Sint, ut inſipienter aſſeritis, neque enim hic locus cogendi vos ad rectam reſponſionem. Sit ea cenſura doctiſſimis, certiſſimis argumentis: At Judicem ſtatim interrogo: An ex his quidquam poſſit alterutri Parti profuturum decernere? Ut ut à parte Photianorum ſtet, aſſirmabit, nil poſſe decerni: nam quæ dicitis, palam abſurda ſunt; arguta, docta, ingenioſa, quæ dixi. Igitur è ſacris Paginis, queis ſi ſapienter utamur, Hæreſis accuſamini, nihil concluditur contra nos. Veniamus ad Synodos. Do Licienſem, in qua vos refutavit Anſelmus, teſte (15) Coreſſio: Do Lateranenſem ſub Alexandro III. in qua Archididaſcalus veſter, Legatuſque Nectarius convictus obſtupuit, teſte Theodoro (16) Metochita: Do Lugdunenſem, in qua Orthodoxæ ſententiæ ſubſcripſiſtis, ut author eſt (17) Gennadius, (18) Pluſiadenus, (19) Pachymeres, (20) Gregoras: Do denique Florentinam. Hanc cum cæteris deteſtamini: omnia ibi venalia (ò veſtrum inde decus!) omnia vi fuiſſe peracta. Ergo, boni viri, date vos aliquam, in qua damnati Latini à vobis ipſis, in qua vel à Vobis conſtitutum ſit, Spiritum à ſolo Patre procedere. Nullam habetis: Nam, quæ dicitis, CP. I. Synodum addi aliquid Symbolo vetuiſſe, quid niſi vos ſtultos oſtendunt? Quid enim hinc inferas? vetuit addi: igitur additum falſum eſt. Nempe ſi addidero Symbolo ſic: *Credo in unum Deum immenſum*, falſum erit, quod dixero? ſi dicam: *ex Spiritu Sancto, & Maria Deipara Virgine*, falſum erit, Virginem fuiſſe Deiparam? Non ergo conſequitur, vetuit addi: ergo additum falſum eſt: quòd ſi hoc non conſequitur, quid interdictum illud objicitis? Num addidiſſe aliquid Symbolo poſt interdictum tanti Concilii grande piaculum eſt? At primùm, quis adeò, præter vos hominum ignorantiſſimos, neſciat, vel Conciliorum OEcumenicorum præcepta, ſi extra Fidei ſint aleam, uſu, conſuetudine, lege contrariâ poſſe mutari, & abrogari etiam, ut agnoſcat, vel interdictum tanti Concilii facto Latinorum rumpi potuiſſe? Deinde quid notius reſponſione Latinorum negantium, à ſe additum Symbolo, quod verbo illo, *Filioque* fuiſſe à ſe autumant explicatum? Verùm demus & hoc, Latinos additione illa peccaſſe: An qui addentes peccarunt, addentes, quod verum eſt, hæretici ſunt dicendi? Nulla igitur Synodus, neque Orthodoxa ex iis, quas recipimus, neque Photiana ex illis, quas adoratis, hoc dogma damnavit, cùm tamen ex iis, quas probaſtis aliquando, nunc verò rebelles lumini deteſtamini, multæ Latinorum pro dogmate ſteterint, ut, ſi Judex Photianus non ſit, nobis hoc uno ex capite debeat victoriam. Eam tamen ut per ſummam injuriam nobis inficietur, quid aliud vobis utcunque propitius è Synodorum authoritate conficiet, niſi non conſtare? Procedant Patres: Sexcentos profero, Latinos primùm, (21) Hilarium, (22) Ambroſium, (23) Hieronymum, (24) Auguſtinum, (25) Leonem, (26) Gregorium, quos omnes ex VI. (27) Synodo, vel inviti recipitis, Doctoreſque, ac Patres Sanctiſſimos appellatis, quique clariſſimis verbis, Spiritum à Patre, & Filio procedere, & ex Filio, conſtituere. His addo Græcos, quorum effata idipſum palam confirmant, videnda (ne prolixiùs infinita recitans vos ſcilicet morer) penes (28) Blemyden, (29) Veccum, Jean-

(1) *Mat. c. 6. n. 9.*

(4) *Pſal. 138. v. 8. & ſeqq.*

(5) *Joan. 16. n. 15.*

(6) *Jo. c. 17. n. 10.*

(7) *Joa. c. 16. n. 15.*

(8) *d. c. 16. n. 7.*

(9) *d. c. 16. n. 15.*

(10) *Joan. c. 20. nu. 22.*

(11) *Ad Rom. c. 8. n. 9.*

(12) *Ad Galat. c. 4. n. 6.*

(13) *In Antirrhet. in animadverſ. Andron. Camateri.*

(14) *Tom. 1. Cōtrov. 2. lib. 2. c. 22.*

(15) *In Synop. ad Syn. 1. & 2. ſ princ.*

(16) περὶ κακοηθείας *vuln. 5.*

(17) *Cap. 5. defenſ. Decreti Florentini.*

(18) *In Dial. pro Concil. Floren.*

(19) *Lib. 12. hiſt. undecim. in Michaele Palæol.*

(20) *Lib. 5. hiſt. in eod. Michael.*

(21) *Lib. 2. de Trinit.*

(22) *Lib. 2. de Spiritu S. c. 12.*

(23) *Epiſt. ad Hebidiā.*

(24) *Tract. 99. in Jo. lib. 15. de Trinit. c. 17. 26. 27. & lib. contra Maximin. 3. c. 14.*

(25) *Epiſ. ad Turbium 91. aliàs 93. c. 1.*

(26) *Dialog. lib. 2. c. 2.*

(27) *Actione 4.*

(28) *In utraque Orat. de Proceſſ. Spir. S.*

(29) *In Tract. de Proceſſ. in Orat. de ead. & union. Eccl. & in Antirrhet.*

(30) *In ſcripto ad Magnum Ducem.*

(31) *Orat. ad Imper. Trapezū.*

(32) *Ad Jo. Cuboclesſum.*

Digitized by Google

nem (30) Argyropulum, Gregorium (31) Protoſyncellum, Georgium (32) Trapezuntium, Joannem (33) Cuboclesium, Conſtantinum (34) Meliteniotem, Georgium (35) Metochitem, Manuelem (36) Calecam, Gennadium (37) Scholarium, P. Joſephum (38) Methonenſem, Maximum (39) Chryſobergen, & alios. Hos tamen vos Patres rejicitis, Latinos quidem, quòd Latini ſint: eos tamen adoratis, ò boni: Latinos tamen rejicitis, ut Latinos, Græcos verò à nobis corruptos dicitis, quamvis nullo exemplo, id à nobis factum, poſſitis evincere; quamvis Scripta vetuſtiſſimis manibus, & ante diſſidium noſtrum ſcripta, Orbi terrarum univerſo hæc ita ſcripta proferant Bibliothecæ quamplurimæ, quemadmodùm producuntur, typiſque eodem modo ſint edita per ipſos hæreticos Latinorum hoſtes acerrimos. Eſto, ut vultis; Vos proinde Patres opitulaturos ſententiæ veſtræ producite; Tres, vel quatuor invitos trahitis ad Tribunal: quorum dicta non intelligitis, aut more Photiano truncatis, aut denique palam corrumpitis. Nam hoc vobis uſitatum ex Actis (40) publicis probare licet, quæ ſubdolè Canonarcha omiſit, licet à (41) Diplovatacio, cujus fidem ubique ſequitur, relata, & ab (42) Allatio propoſita. Quid? jactatis ne, quæ aut (43) Nilus congeſſit, aut Philadelphienſis (44) Severus ex illo corraſit? Si quid cordis habetis, pudebit vos merarum ineptiarum. Nam quid ibi, quod probet? Quæcunque proferunt, Patrem eſſe Spiritus cauſam affirmant, non negant idipſum & Filio. Da Patrem, qui dixerit, eſſe Spiritus non haberi à Filio; Da Patrem, qui affirmarit, productioni Spiritus nihil Filium conferre; Da Patrem, qui cenſeat, ſolum Patrem eum eſſe, unde Spiritus hypoſtaſis eſt. Nullum dabis ex autographis, ex editis, ex agnitis ab antiquitate. Nam quod quiſpiam Patrem ſolum in Triade cauſam, originem, fontem eſſe confirmat, id ita intelligendum eſt, ut de ea cauſa ſermo ſit, quæ cauſam non habet, eſtque ſimpliciter cauſa, quia rationem ipſam cauſæ non habet ab alio. Hoc autem, ut ſolius eſt Patris, ita Filio non obeſt, quin ab ipſo quoque Spiritus procedat, & ſit.

XIV. At, inquiunt, hoc palam (1) Athanaſius fatetur, Patremque ſolum cauſam Spiritus dicit. Primò eadem reſponſio eſt, quâ etiam tollitur petita per fas, nefaſque ex Damaſceno difficultas: deinde, non ne pudet ex Quæſtionibus ad Antiochum authoritatem Athanaſii mutuari? Quis unquam ex vobis adeò imperitus, qui Quæſtiones illas non fuerit arbitratus, aut ab Ariano quopiam conſcriptas, aut ab Ariano aliquo fuiſſe corruptas. Eas (2) Margunius non recipit, eas damnat (3) Coreſſius, eas (4) Planudes deteſtatur, ut planè furentis ſit, molem inde adſtruere aliquam illico ruituram. Tale & illud eſt, quod ex (5) Damaſceno producitis: ἐκ τοῦ πατρὸς λέγομεν, ἐκ τοῦ υἱοῦ οὐ λέγομεν: *ex Patre dicimus, ex Filio Spiritum non dicimus*, quodque, ut ineluctabile Photianiſmi telum, jactant ubique Macarius (6) Ancyranus, Gregorius (7) Palamas, Joſeph (8) Briennius, Manuel (9) Palæologus Imperator, Georgius (10) Scholaſticus, Matthæus (11) Blaſtaris, (12) Margunius, (13) Severus, atque (14) Coreſſius, quorum tamen inſaniam, ut & Latinorum quorundam ex illo dicto inter Photianos ſapientiſſimum Damaſcenum recenſentium eruditiſſimè ulti ſunt (15) Blemydes, (16) Beſſarion, Demetrius (17) Cydones, Joſeph (18) Methonenſis, Gregorius (19) Protoſyncellus, (20) Gennadius, apprimè conſtituentes, illis Damaſceni verbis nihil Photianæ ſententiæ conſici profuturum: hoc tantùm affirmari, tempeſtate Damaſceni Græcos, ne viderentur eadem, quæ & Eunomius, dicere, caviſſe ex Filio procedentem Spiritum aſſerere, idemque caviſſe Damaſcenum, quamvis ex Filio procedere Spiritum, ſciret. Ita Virginem, quam apertiſſimè agnoſcit Deiparam, & Chriſtiparam, quippe quæ Deum, & Chriſtum pepererit, ait, non dici Chriſtiparam, ne cum Neſtorio vocabulo eodem uſo, eadem, aut ſimilia dicere videatur. Sunt ſcilicet multa, quæ, licèt ſint, non dicuntur tamen. Adde, penes Nos præpoſitione *ex* Procatarcticam cauſam ſignificari. Quare cum Procatarctica Spiritus cauſa, ſolus ſit Pater, ne plures Damaſcenus cauſas ejuſmodi tradere videretur, negavit Spiritum ex Filio dici, quem tamen per Filium eſſe affirmavit, quâ præpoſitione ita conſtituitur, hypoſtaſim Spiritus tanquam ad Principium, vel quemadmodum Græci loquimur, tanquam ad cauſam ad Filium referri, ut aſſerente (21) Damaſceno Patrem eſſe προβολέα διὰ λόγου τοῦ ἐκφαντορικοῦ πνεύματος, *productorem per Filium explanantis Spiritus*, hac Damaſceni ſententia integrum Concilium Photianorum Veccus ineptire coegerit, ut non Latinus aliquis, aut Latinophron, ſed Photianus narrat (22) Pachymeres. Conſtat ex his nihil contra nos conſici à Photianis authoritate Patrum. Quare, ut ut Judex ſuis faveat, id unum his auditis pronunciare quiverit, non conſtare de Jure partium ex Patribus, contra quos à nobis productos excipitis, rati, quamvis injuriâ, corruptos à nobis: contra quos à Vobis propoſitos excipimus nos quoque, quippe qui teſtati ſanctè, eos à vobis vel corrumpi, vel non intelligi; quando, quæ ſine dolo ex illis producitis, doctè cum Sapientibus explicamus. Stet ergo, nos eſſe hæreticos, neque ex Sacris Paginis, neque ex ſide Conciliorum, neque ex authoritate Patrum probari. Quid reliquum eſt, niſi ut rationibus diſceptemus? Eatur igitur in ultimam diſputationis partem, proferanturque rationes, quibus agamus ex bono, & æquo. Sic ratiocinamini, Si ex Patre, & Filio Spiritus Sanctus, ergo ex duobus; ſi ex duobus; ex duobus principiis: ſi ex duobus principiis; ex duabus actionibus. Si ex duabus actionibus, duplex hypoſtaſis Divini Spiritus, & duplex Actum, duplexque Spiritus; atque adeò Tetras, non Trias. Hoc unum eſt argumentum veſtrum, atque hoc oſtentant ex Theophylacto, quotquot in Latinam Eccleſiam calamum expedivere. Sed pudeat vos veritatem fateri, qui mendaciſſimi eſtis. Pudeat vos hoc argumento prodere ignorantiam veſtram, quam nempe hoc argumento celare conamini. Quid? non ne hæc tam inepta argumentatio vos expertes ne dicam Theologiæ, ſed & Philoſophiæ demonſtrat? Nam primùm, ut univerſim philo-

ſopher,

(33) *Orat. de Proceſſ.*
(34) *Orat. utraq; de Proceſſ.*
(35) *In reſpon. Planud. & contra Manuel. Cretenſ.*
(36) *In lib. de fide contra Græcos.*
(37) *In defenſ. 1. cap. Decreti Floren.*
(38) *In reſponſ. ad Marc. Epheſi.*
(39) *Orat. ad Cretenſ. de Proceſſ.*
(40) *Synod. Vecci Menſ. Maii die 3. Fer. 6. Ind. 8. hoc eſt anno 1280.*
(41) *In Syntag. juris Græci t. 13.*
(42) *In Græcia Orthod. Tom. 1. pag. 366.*
(43) *Lib. 18. de Spirit. S. contra Latinos.*
(44) *Differens. 1. pag. 22. & ſeqq.*

(1) *Quæſt. 11.*
(2) *In notis ad Meteph. in Vita Athanaſ.*
(3) *Ad Bibliotb. Photii in Athanaſio.*
(4) *In addit. ad Myriobibl. Photii in Athanaſio.*
(5) *Lib. 1. de Fide Orthod. c. 12.*
(6) *Cōtra Barlaam, & Acindynum c. 46.*
(7) *Orat. 1. & 2. de Spir. S.*
(8) *Lib. 7. de Trinit.*
(9) *Tract. de Proceſſ. c. 100.*
(10) *Lib. 1. de Proceſſ.*
(11) *Reſponſ. ad Argum. Latin.*
(12) *Lib. 2. de Spir. S.*
(13) *d. differ. 1. ibid.*
(14) *Dial. de Spirit. S. Proceſſ.*
(15) *Orat. ad Jaco. Bulgar. Archie.*
(16) *Ep. ad Alex. Laſcar. Philanthropenū. & Orat. Dogmat.*
(17) *Opuſc. de Proceſſ. Spirit. S.*
(18) *Antirrh. cōtra Marc. Epheſ.*
(19) *Apolog. cōtra eundem.*
(20) *In defenſ. 1. cap. Florent.*
(21) *d. lib. 1. c. 15.*
(22) *Lib. hiſt. 7. & vide Allat. de Conſenſ. lib. 2. c. 2. n. 11. pag. 497. & ſeqq.*

Digitized by Google

ſopher, extra hanc ipſam materiam, quæ præ manibus eſt, falſiſſimum eſt, planèque fatuum ſic colligere: duplex eſt actio, ergo duplex eſt actum. Etenim ſi neutra actio tanta ſit, quanta ſufficiat rei agendæ, duplex actio unum aget, propterea, quòd duplex ea una eſt, quæ tota dicitur, ac dumtaxat ſufficiens, coaleſcitque ex duplici non tota, una tota, atque integra, per quam effectus producitur. Deinde tametſi duplex, & integra ſit utraque, non bene univerſim inferes duplex ex ea Actum, quando recipitur in Philoſophiâ ejuſdem effectus duplex actio integra, in quâ alterutra actio totum id agat, quod agit altera. Conſtat ex his, argumentum veſtrum ignorantiſſimum eſſe, ſi univerſim poſitiones aſſumat. Id, quod a-
(23) *De Proceſſ. Spir. S. c. 6. n. 2. in fine.* cutiſſimè (23) Veccus proſecutus eſt his verbis. ἀκούσατε, ὡς οὐδὲ ἐν τοῖς κάτω τούτοις, καὶ φαινομένοις, ἐφ' ὧν πραγμάτων εἰσὶ τινὰ δύο αἰτιατὰ ἐκ πρώτου αἰτίου προϊόντα, ὧν διὰ θατέρου τὸ θάτερον, δύο ὑπάρξεις ἐστὶν εἰπεῖν τοῦ τρίτου τῇ τάξει, καὶ μὴ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου αἰτίου ὑπάρχοντος· ἵνα γὰρ εἰς ἀπόδειξιν ὧν βούλομαι τοῖς παραδείγμασι χρήσομαι, οἷς κἂν τῷ προεκτεθέντι κεφαλαίῳ. εἴπατε ἡμῖν οἱ ταῦτα διαπορεῦντες, ἐὰν δύο τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς ὑπάρξεις εἰσὶ, μία ἐκ τοῦ δίσκου, καὶ διὰ τῆς ἀκτῖνος ἑτέρα; Γνωρίσατε ἡμῖν ἐὰν δύο ὑπάρξεις τοῦ ἑνὸς εἰσὶ ποταμοῦ, μία ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ, καὶ ἑτέρα ἡ διὰ τῆς πηγῆς; *Audite, neque in hiſce inferioribus, & ſenſui ſubjectis, in quibus duo effectus conſpiciuntur, ex prima cauſa provenientes, quorum unus per alium eſt, duas exiſtentias dici poſſe illius, quod eſt tertium ordine, nec continenter ex prima cauſa ſubſequitur. Et ut rurſus ad demonſtranda ea, quæ volo, exemplis iis utar, quæ in præcedenti capite uſurpavi. Dicite nobis, qui de ſimilibus dubitationes injicitis, an duæ ſolaris luminis exiſtentiæ ſint, una ex diſco, altera per radium? Palam facite nobis, an duæ exiſtentiæ unius ſint fluminis, una ex oculo, altera ex fonte?* Hæc Veccus, quibus oſtendit, etiam ſi demus, idem eſſe ex duobus principiis, non propterea duplex dicendum: Quando lumen ex Diſco, & Radio promanans idem, unumque eſt ex utroque, & licet fluvius ex origine abdita, & ex fonte publico prodeat, unus tamen ex utroque ripas movet, campoſque peragrat. Ut in re etiam, de qua agimus ineptum argumentum veſtrum oſtendam, nego Spiritum Sanctum ſi ex duobus ſit, hoc eſt ex Patre, ac Filio, ex duobus principiis eſſe. Nam ubi una actio ex duobus, non duo Principia, ſed unum duo illi ſunt. Etenim quemadmodum à termino actio ſpeciem habet, ut una ſit, quia unum agit, & talis ſit, quia tale quid agit: ita Principium ſpeciem habet ab Actione, ut unum ſit, quia unius actionis, & Spirator ſit, quia principium Spirationis, Quapropter ſic potiùs arguite. Unus eſt Spiritus Sanctus, & una in eo Divina hypoſtaſis: ergo una ejus Spiratio. Si una Spiratio, unum principium Spiratoris, quod ex Patre, & Filio *indiviſibiliter* eſt. Sic decet verè Theologos ratiocinari: hæc vera Theologiæ, atque ſincera profeſſio. Neque enim quidquam huic noſtræ *retorſioni*, uti ajunt, quibitis reſpondere. At, quî fieri poſſit, ut unum principium Spiratoris in duobus ſit non intelligitis. Eſto: Quid ad nos? Num, quòd ignorantiſſimi Photiani eſtis, aliter habere ſe ſe Veritas quibit, quam nempe non intelligitis? Medius fidius nihil hoc manifeſtius: unum Principium duobus conſtans. Nam unum dicimus ex duobus, cujus una eſt Actio, una proceſſio *indiviſibiliter*, uti dicimus, ab utroque proveniens; Quid hoc manifeſtius? Adhuc tamen non intelligitis, & de illo maximopere dubitatis, an à duobus eadem *indiviſibiliter* actio eſſe poſſit.

XV. Imò hoc negatis, Coreſſiuſque (1) veſter vix tenet cachinnum hæc audiens. γελᾶν ἔξεστιν, ait, ἀκούοντι μίαν ἐνέργειαν ἀδιαιρέτως ἐκ δυοῖν προϊοῦσαν: *ridere licet audienti actionem unam è duobus indiviſibiliter prodeuntem.* Ridere licet? Ita ſanè, ſed fatuo; *audienti*, ſed non intelligenti, quæ audit. Nam quî id rideas ſanus, quod, ne palam hæreticus tibi ipſi ſis, admittere, recipere, affirmare ſeriò tibi ipſi neceſſe eſt? Peto enim, cùm homo producitur, actio illa, quâ homo producitur, individua ex Deo, atque homine eſt, an partem, ac partem habet? Si individua ex Deo, & homine eſt: inferre licebit: ergo actio ex duobus eſſe poterit, quando ea, quâ homo producitur, actio eſt Dei unà, atque hominis indiviſim, & continenter hominem producentium. Si partem, & partem habet, pars illa, quæ ad hominem producentem ſpectat, & ab homine eſt, utrum ex veſtra ſententia ſit etiam à Deo, quæro, an ſolùm ab homine? Si à Deo etiam dicatur eſſe: Ecce pars ipſa Actionis, qua homo dicitur agere, in ſe individua ex Deo, & homine eſt, atque abſurdè partem, & partem in Actione ponitis, cùm utraque pars à Deo ſit; altera à Deo ſolo, altera à Deo ſimul, & homine. Id, quod vos à fuga retrahit, revocatque ad eandem neceſſitatem admittendi unius ex duobus per indiviſum, & individuum aliquid, quod eſt ab utroque. Si verò pars illa, quæ ad hominem ſpectat, à Deo nullo modo eſt, ſed ab homine ſolo; infero, poni aliquid minimè dependens à Deo extra Deum, contra Symboli verba: ποιητὴν ὁρατῶν τε πάντων, καὶ ἀοράτων, *Creatorem viſibilium omnium, & inviſibilium*: contra dictum (2) Joannis: πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδέν: *omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil*: quæ omnia Sanctiſſimi Patres ad continentem, ut vulgò dicimus, *dependentiam* Creaturarum omnium, ac ſingularum à Deo ſolemniter comprobandam adducunt: quemadmodum & illa (3) Chriſti Servatoris verba; Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν: *ſine me nihil poteſtis facere*, & Pauli (4) docentis; οὐχ ἱκανοί ἐσμεν ἀφ' ἑαυτῶν λογίζεσθαί τι, ὡς ἐξ ἑαυτῶν, ἀλλ' ἡ ἱκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ. *non ſumus ſufficientes aliquid cogitare à nobis, quaſi ex nobis: ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt*: quæ ſi quidem in Moralibus vera ſunt, in quibus libertate utimur, multò magis in Naturalibus, in quibus non ut liberi operamur. Quod verò illa actio hominis, quæ cum actione Dei hominem facit, ſi continenter à Deo non eſt, à Deo minimè pendeat, manifeſtum eſt vix Phyſicorum veſtibulum ingreſſis hominibus, quibus illud certiſſimum, actionem ab eo pendere, à

(1) *Tract. Theolog. de Trinit. c. 11.*

(2) *Jo. c. 1. n. 3.*

(3) *Joan. c. 15. n. 5.*

(4) *2. Ad Corinth. c. 3. n. 5.*

Digitized by Google

quo ſcilicet continenter eſt. Nam ab eo dumtaxat actio pendere dicitur, cui agentis Nomenclaturam attribuit: Porro liquidò conſtat, ei ſoli nomen agentis ab actione tribui, à quo continenter eſt. Etenim, ut ut cauſa cauſæ ſit cauſa ejus, qui à cauſa producitur, tamen Agens Agentis non eſt Agens ejus, quod agitur ab Agente, alioquin & ea, quæ non ſunt, agere dicerentur, cui tota Philoſophia cum Jure repugnat affirmante, *non entium nullas eſſe actiones*, ex communi Proloquio. Actio igitur ab eo uno dependet, à quo continenter eſt; atque adeò Actio hominis hominem producentis, ſi à Deo continenter non eſt, à Deo minimè pendet, eritque, ut barbarè loquar, *Creatura independens à Deo*: id, quod Photianis ipſis authoribus hæreticum eſt. Ne igitur veſtrâ etiam ſententiâ hæretici cenſeamini, ea ipſa Actio, quâ homo producit hominem, à Deo unà, & homine eſt individua, & indiviſa. Unde ſequitur, à duobus unam actionem ſine abſurdo ullo eſſe poſſe: nec valere: ex duobus eſt; ergo per duplicem Actionem. Porro, ſi conſecutio illa non valet, jam duo illi, unde una Actio eſt, unum ſunt, individuumque principium Actionis ejus, quæ ex illis eſt. Quamvis enim in ſe duo, ea ratione tamen, qua Principium ſunt, unum ſunt, quòd coaleſcant in unum, unde una eſt Actio: Quemadmodum unum principium Deus, & homo conſtituunt hominis ejuſdem, quòd unâ actione hominem ipſum progignant. Ut hinc manifeſtum ſit, duos eadem, & individuâ actione agentes duo Principia dici non poſſe, ni velis in Voce rixari. Quòd ſi hæc ita ſe habent, ibit in plauſus Oratio, concludetque, unum Principium Divini Spiritus eſſe ex Patre, & Filio in Spiratorem coaleſcens, quia Pater, & Filius unâ, uti ajunt, *Spiratione* individua, & indiviſa Divinum Spiritum ſpirant. Sic oſculum à duobus unâ invicem oſculatione productum unum eſt à duobus, id, quod nobis vaticinata eſt Salomonis (5) Sponſa, cùm dixit: φιλησάτω με ἀπὸ φιλημάτων σόματος αὐτοῦ: *oſculetur me oſculo oris ſui*: ubi nomine oſculi Spiritum Sanctum (6) Bernardus intelligit inter Latinos, inter Græcos Joannes (7) Carpathius, quo authore numerus oſculorum, qui Græco textu proponitur ejuſdem Spiritus, uniuſque chariſmata plura ſignificat.

XVI. Quid his auditis reſponſurus ſit Photianus Judex, expecto: Me licet diſſimulante hìc rationes, queis palam evincitur Divini Spiritus à Patre, Filioque proceſſio, quaſque, ſi Superi mihi tandem propitii, vitam, pacemque conceſſerint, paratas jampridem prælo in Reſponſis Dogmaticis dabo, obmuteſcet profectò, aut ridiculum illud, at ſolitum Photianis pronunciabit: non credendum Græcis Latina probantibus, quia docti ſunt. Quâ tamen deciſione, quæ Photianos convictos oſtendit, nos in Coreſſium armati negamus iterum, probari poſſe à Latinis quidpiam dici, quod inferat, duo eſſe Principia Flaminis ſempiterni: atque adeò Latinorum Baptiſma palam aſſerimus numeris omnibus abſolutum eſſe, in quo nomine Triadis optimè cognitæ, ſapienter explicatæ, orthodoxè propoſitæ omnia peraguntur. Ne-

(5) Cãtic. c. 1. n. 1.
(6) In d. locum Cantic.
(7) Capitum ſuorum cent. 2.

(1) Vide c. poſtquã de conſecrat. diſt. 4.
(2) Tit. Ord. Bapt. Parvulor. pa. mihi 18. & titul. Ord. Bapt. Adult. pag. mihi 40.
(3) In d. Ritual. rubr. de Sacram. Bapt. ti-

que officit quidquam ſolemnis illa ſive calumnia, ſive cavillatio, qua Baptiſmus idem impetitur à Coreſſio negante, hoc à Latinis conferri per *trinam immerſionem*, uti loquimur vulgò. Nam hæc *immerſio*, vel ita ſumitur, ut & *infuſionem*, & *adſperſionem* ſignificet, vel ita, ut ad ſolam veram, ac propriam immerſionem rigidè contrahatur. Si primum, calumnia putida eſt, ſtultumque mendacium, inficiari per trinam infuſionem (quam & immerſionem (1) Jura paſſim appellant) Baptiſmum à Latinis conferri. Dabo teſtimonium, cui refragari nemo ſanæ mentis audebit. Ritualis liber Romanus rationem, praximque conferendi Baptiſmi deſcribens, ſic miniſtros omnes (2) inſtituit. *Sacerdos vaſculo, vel urceolo haurit aquam baptiſmalem de fonte, & cum ea, ſub trina ſupra caput in modum Crucis infuſione, baptizet electum, vel electam in nomine S. Trinitatis, ſic dicens: Ego te baptizo in nomine Patris*, ✠ *& infundat primò, & Filii*, ✠ *& infundat ſecundò, & Spiritus Sancti*, ✠ *& infundat tertiò*. Id ipſum docet in (3) Summa deſcriptione Baptiſmi, idipſumque perpetuò uſuvenit penes omnes Latinos, ut cuicunque Photiano palam erit, ſi ſemel Latino Baptiſmati interfuerit. Nec mirum, ter immergi eum, infundive luſtralem aquam ei, qui Chriſto dat nomen, quando hac trina immerſione, quam ab (4) Apoſtolis traditam, utraque ſemper Eccleſia conſtantiſſimè cuſtodivit, multa ſignificantur. Etenim ea, uti docet (5) Auguſtinus Chriſti ſepultura ſignificatur, quam Triduum circumſcripſit, id, quod & (6) Damaſcenus adnotavit. Significatur etiam Triadis Divinæ Myſterium, quemadmodum poſt (7) Chryſoſtomum docuit Noſtros Theſſalonicenſis (8) Simeon, & Latinos (9) Gregorius M. poſt (10) Hieronymum. Denique hac trinâ infuſione nobis ingeritur efficacitas maximi Sacramenti, quo, uti dixit (11) Hieronymus, à triplici vitiorum origine, de qua Joannes (12) Apoſtolus, liberamur: quo adverſus tria peccatorum genera, quæ cogitatione, verbis, factiſque patrantur, munimur, authore (13) Hugutione vetuſtiſſimo Canoniſta: quo tres Virtutes maximè neceſſarias Fidem, Spem, Charitatem induimus, ut tradit (14) Bonaventura. Unde obſtruitur os peſtilens (15) Catumſyriti, auſi Græcos iterùm ſuperſtitionis accuſare, quòd trinam hanc immerſionem mordicus teneant, quam tamen tot authoribus, tot viris Sanctiſſimis probatam, atque ab utrâque juſſam Eccleſia non ignorabat.

XVII. Sed ad Coreſſium regredior; quem ubi calumniatorem oſtendi, ſi vocem immerſionis latè ſumat, ut paſſim uſuvenit, dementem oſtendo, ſi vocem immerſionis ad propriam rigidè ſignificationem coarctet. Nam quorſum reprehendat Latinos, quòd ter non immergant, qui juſtas ob cauſas nec ſemel immergunt, infuſione contenti, quæ planè ſupereſt? Hoc, inquit, eſt, quod vitupero, hujus Latinos accerſo, eorumque Baptiſma deteſtor. At ſi Latinos accuſatis, quòd non immergant: ergo & pleroſque Græcorum, imò Photianorum accuſetis, neceſſe eſt, quòd nunquam

tul. 3. de form. Bapt. verſ. Baptiſmus.
(4) Canone 40.
(5) Relatus in d. cap. poſtquam.
(6) Relatus à Turrec. I d. c. poſtquã n. 2. ant. med.
(7) In illud Joan. niſi quis renatus fuerit.
(8) In tract. de Sacram. lib. 1. refertur à Goar. in Euchol. ad off. Bapt. not. 22. pag. 365. col. 2. in princ.
(9) Relatus in c. de trina d. diſt. 4.
(10) In Epiſt. ad Philipp. & refertur in c. eodem modo d. diſt. 4.
(11) d. c. eodẽ modo.
(12) d. c. poſtquã.
(13) In d. cap. poſtquam.
(14) Relatus à Turrecr. d. n. 2. poſt med.
(15) In Apolog. lib. 1. c. 3.

Digitized by Google

quam immergentes Chriſtianos faciant. Peritiſſimus Morum noſtrorum ipſo (1) Coreſſii teſtimonio Goarius ſic de ipſa praxi, quâ utimur, cùm Baptiſma damus, (2) notat. *Quamvis infuſione nunc ſæpius utantur Græci: Quoad enim licuit obſervare, puerum ſedentem ἐν κολυμβήθρᾳ, vaſe, vel pelvi ad cubitum profundâ (ſic Baptiſterium hodie vocant à Piſcina, in qua cæcus lavit, & venit videns) ter infusâ non modicæ quantitatis aquâ calidâ (frigida nanque pueri tenelli corpus nimio dolore perſtringeret) purificant. Vel certè, ne aquæ copia obruatur, & fortè nimiam epotet, pronum poſitum, & ſiniſtrâ in ventre ſuſtentatum, Sacerdos capſte, & toto corpore Salutaribus aquis abluit, ac luſtrat.* Quid rei certæ teſtem Latinum adduco? Neophytus (3) Rhodinus, & Græcus, & in Græcia diu verſatus, & Græcis ſcribens ſic Baptiſmum noſtrum deſcribit: τρεῖς βολαῖς χύνομεν τὸ νερὸν ἐπάνω εἰς ἐκεῖνον, ὁποῦ βαπτίζεται, διὰ νὰ σημαδεύσωμεν τὴν ἁγίαν τριάδα, εἰς τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα βαπτιζόμεθα. *Ter aquam ſuper eum, qui baptizatur, infundimus, ut S. Trinitatem, in cujus nomine baptizamur, declaremus.* Vides infundi etiam à Græcis, & ſæpe Baptiſmati Noſtro immerſiones deeſſe, reputantibus Noſtris perinde eſſe, ut validè habeatur Baptiſma, ſi aquam expiando infundas, ac ſi eundem immergas. Quare has ipſas infuſiones Rhodinus mox nomine immerſionis excipit (4) dicens: καὶ ἀκόμη διὰ νὰ σημαδεύσωμεν μὲ ταῖς τρεῖς καταδύσεις τὸν θάνατον, ταφὴν, καὶ ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, *& ut inſuper tribus illis immerſionibus mortem, ſepulturam, reſurrectionemque Chriſti confiteamur.* Quòd ſi Græci ipſi, ipſi Photiani ſæpe immerſionibus infuſiones ſubſtituunt, quis furor, quæ veriùs belluina dementia in Latinis vituperare, quod ſtatim in Græcis, inque tuis ipſis vituperes?

XVIII. Demus tamen, & hoc, Græcos inter, atque Latinos, inter alia cæremoniarum diſcrimina, eſſe ſanè peculiare, ut ſemper immergant Noſtri, ac ter immergant, quem luſtrant, Latini verò neque unquam immergant, nec ſemper ter ſuperinfusâ frigidâ expient: utrum doctus Theologus Coreſſius alterutram ob cauſam Latinorum Baptiſma damnabit? At neutra pertinet ad integritatem, uti dicunt, *eſſentialem* Baptiſmi. Primò enim, ut Baptiſmus verus, & integer, validuſque ſit, nulla immerſio neceſſaria eſt. Secundò, Baptiſmus integer, validuſque habetur vel in unica ſive immerſione, ſive infuſione, ſive adſperſione: Prima concluſio probatur ex ipſa ſignificatione Baptiſmi. Hic enim lotionem ſignificat, ut conſtat ex (1) Ambroſio, unde cæteri omnes, inter quos ex Photianis tum (2) Balſamon, tum (3) Ariſtenus, tum (4) Hieremias Patriarcha CP. quos refert (5) Rhodinus, & (6) Canonarcha. At lotio non per ſolam immerſionem, & per infuſionem, & aſperſionem habetur, ut conſtat ex Vaticinio (7) Danielis prædicentis Nabuchodonoſor fore, ut *rore cæli infunderetur*, hoc eſt lavaretur: & ex verbis (8) Pſaltæ precantis, *aſperges me hyſſopo, & emundabor, lavabis me, & ſuper nivem dealbabor*: ῥαντιεῖς με ὑσσώπῳ καὶ καθαρισθήσομαι· πλυνεῖς με, καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθήσομαι: ergo non per ſolam immerſionem habetur Baptiſmus, verùm etiam per infuſionem, & aſperſionem. Id, quod confirmatur exemplo Apoſtolorum, qui ſæpe contuliſſe Baptiſmum videntur infuſione, vel etiam aſperſione. Nam in (9) Actibus habes, unâ die, vi Concionis habitæ à Petro, ad Chriſti fidem converſa, & ſacro fonte luſtrata tria circiter hominum millia: quod mox etiam quinque millibus accidiſſe ſacer (10) Hiſtoricus narrat. Jam quî fieri potuiſſe dicamus, ut tria virorum millia, imò & quinque unâ die per immerſionem undis luſtralibus purgarentur? Quare cogimur prorſus aſſerere, tantam frequentiam, vel per infuſionem aquæ, vel potiùs per aſperſionem fuiſſe luſtratam. Idem evincitur ex (11) Actis Magni Martyris Laurentii, quæ non ſolum (12) Ambroſius, & (13) Auguſtinus, & Eccleſia noſtra ſequitur, approbatque, ſed vel ipſi (14) Coreſſius, & (15) Margunius laudant, incorrupta illa, atque illibata pronunciantes. Porro in laudatis Actis aſſeritur, Romanum à Laurentio purificatum undæ Salutaris infuſione, quando ibi ſolius urcei cum aquâ fit mentio.

XIX. Sed hæc omnia ceſſent, quid de his cenſuerint Græci, videamus. Prodromus (1) ante omnes hunc in modum Coreſſii ſtultitiam damnat: εἰσὶ δὲ, ait, οἱ ἀναγκαίας τοσοῦτον τὰς ἀναδύσεις νομίζοντες, ὥστε φάναι, μὴ γίνεσθαι βάπτισμα, μὴ ἀναδυομένου, καὶ καταδυομένου τοῦ πρὸς κολυμβήθραν ἐληλυθότος. Σφάλλονται δὲ, τοῦ κανόνος οὐ τοῦτο φανερῶς ὁρίζοντος. τὰς γὰρ καταδύσεις οὐκ εἰς κατάστασιν τοῦ μυστηρίου ἐντέλλει, ἀλλὰ εἰς τελειότητα: ἵνα σημαίνῃ τὸν τοῦ Χριστοῦ τάφον τὸν τριήμερον. ἔστι γὰρ καὶ βέβαιον βάπτισμα διὰ τῆς τοῦ ἱεροῦ ὕδατος ἐγχύσεως, καὶ ὅπως ἂν οὖν τὸν ἄνθρωπον τῷ ἱερῷ νάματι ἐπιψαύσεις τὰ θεῖα ῥήματα, καὶ τὴν ἐπίκλησιν τῆς τριάδος ἐπαγγέλλων, βαπτίσεις αὐτόν. τοῦτο δὲ εἰδέναι ὠφέλιμον, ἵνα μήποτε ἐν ἀνάγκῃ ἡ τοῦ βαπτίσματος βοήθεια λείψῃ, καὶ διδάσκωνται αὐτό γε αἱ μαμμαὶ ὡς κινδυνεύοντος ἐν τῇ γεννήσει τοῦ βρέφους, ἵνα ὦσιν αὐτὸ βαπτίσαι· ἐν ᾧτινι γοῦν μέλει προϊόντι ψαῦσαι μετὰ τοῦ ὕδατος, καὶ τῶν ἱερῶν ῥημάτων. καὶ εἰ μὲν ψαύσωσι τὴν κεφαλὴν, ἢ τὰ στέρνα, καὶ τὸ στῆθος, οὐκ ἀναβαπτίζεται τὸ βρέφος, ἀλλ' ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὰ παρέκβατα συμπληροῦται πρὸς τελειότητα, εἰ δ' ἔν τινι τῶν ἄλλων μελῶν, ἀναβιῶσαν τὸ βρέφος ἀναβαπτίζεται πρὸς ἀσφάλειαν, ἄπορον γὰρ τὸ μυστήριον. *Sunt, qui adeò neceſſarias immerſiones exiſtiment, ut dicant, non conferri Baptiſmum, non immerſo illo, qui venit ad Baptiſterium. Errant hi tamen, quando id apertè Canon minimè jubet. Is immerſionem non ad conſtitutionem Sacramenti decernit, ſed ad ejuſdem perfectionem, ut triduo ſepultum Chriſti Corpus commemoret. Fit enim verum Baptiſma per aquæ conſecratæ infuſionem, & quocunque modo hominem contingas unda ſacra, recitans divina verba cum invocatione Triadis, eum baptizabis. Hoc autem ſcitu perutile, ne cui Baptiſmatis in neceſſitate deſit auxilium. Et docendæ hoc ipſum Obſtetrices, ut in Nativitate periclitantem puellum norint Salutaribus undis intingere, quocunq; in membro prodeunte illum tangentes aquâ cum ſacris verbis. Et ſiquidem caput contingant, aut pectus, & ſinum, non iteratur Baptiſmus, ſed in Eccleſiâ, quæ defuere,*

(1) *Epiſt. 1.2. 3. ad Goar.*
(2) *In Euchol. ad off. Bapt. not. 24. pag. 365. ad fin.*
(3) *In Synop. doctr. Chriſtian. ubi de Bapiſm.*
(4) *Loco citat. ſtatim.*
(1) *Lib. 1. de Sacr. c.4.*
(2) *In meditat. de Sacram. poſt init.*
(3) *In explicat. Sacram. c. de Baptiſ.*
(4) *In 2. expoſit. Cathol. Fidei ad Germanos.*
(5) *In Orat. 1. de Sacram. ſæpe.*
(6) *In lib. de vi Canon. c.38. ubi Synod. de Sacram.*
(7) *Cap. 4. n.22.*
(8) *Pſal. 50. v.9.*
(9) *Cap. 2. n.41.*
(10) *Cap. 4. n.4.*
(11) *Extans apud Lippom. & Sur. 10. Auguſti.*
(12) *Lib. 1. de Off. c.41.*
(13) *Serm. 30. de Sanctis.*
(14) *Libr. de Perſecut. Eccleſ. ad Corydal. c.30.*
(15) *Ad Metaphr. 10. Aug.*
(1) *De Interpret. ad Can. 50. Apoſtol.*
(2) *Synod. de Sacr. Myſter.*
(3) *Synod. de Bapt. parvulor.*
(4) *Synod. de offic. Parochi.*
(5) *Synod. quom. Sacramẽta miniſtr. debeant.*
(6) *Synod. de trin. immerſ.*
(7) *Synod. de Baptiſmo.*
(8) *In Exemp. Synod. de Myſteriis.*
(9) *In Encyclic. de virt. Sacram.*
(10) *Ad d. Canon. 50. Apoſtol.*

Digitized by Google

fuere, ſupplentur ad perfectionem. Quod ſi tetigerit aliud aliquod membrum, ſuperſtes infans iterum baptizatur, quò ſit ſecurior: nam anceps eſt Sacramentum. Hanc Prodromi ſententiam, imò hæc ipſiſſima Prodromi verba approbant publica authoritate ſex Patriarcharum Synodica, Catholicorum (2) Nicephori, (3) Methodii, & (4) Vecci, Schiſmaticorum Nicolai (5) Muzalonis, Georgii (6) Xiphilini, & Philothei (7) Palamitæ, quos refert accuratè, ac laudat (8) Canonarcha. Eadem recepit (9) Photius, & poſt eum (10) Ariſtenus, (11) Balſamon, Leo (12) Numodotes, Georgius (13) Syncellus, quos vide penes (14) Diplovatacium.

(11) Reſponſ. ad Epiſc. Cypri. (12) In d. Canon. 50. Apoſtol. (13) In d. Canon. 50. Apoſtol. (14) In Synopſ. jur. Græc. tit. de Baptiſmo.

XX. Eadem recitat, & apertè commendat ipſe (1) Margunius, quo authore idem erit de Baptiſmo collato puero, qui fontico laboret, aut morti ſit proximus: itidemque de eo, qui ſordes alvi retinere non poſſit: Ne *Natatoria* ſacra coram omnibus inquinetur, Quin imò addit idem uſurpandum cum viris adultis ex conſilio, prorſus tamen, & omnino cum adultis fœminis, ne coram hominibus denudentur, aut Presbytero baptizanti criminis impudici, turpiſve ſpeciem objiciant cogitationis, Quæ omnia eruditè comprobat, in eo tamen fallius, quòd ait, nunquam in Eccleſiâ fuiſſe ad Baptiſmum fœminas denudatas, neque unquam adultos viros immerſione luſtratos, cùm tamen ex hiſtoria conſtet, priſcis illis temporibus, tum viros, tum fœminas nudatis corporibus immergere aquæ luſtrali morem fuiſſe. Etenim non ſolùm frons illorum, illarumque ſacro Chriſmate ungebantur, ſed totum corpus, ut palam eſt ex (2) Dionyſio Areopagita, & Cyrillo (3) Jeroſolymitano. Hinc Cononis Presbyteri apud Joannem (4) Moſchum à mulieribus initiandis fuga, & animi non modica trepidatio, cùm ſpecioſiſſimæ puellæ è Perſide adventanti ſacrum hoc officium eſſet præſtiturus. Hinc ex adverſo (5) mirum (ſi tamen verum) Conſtantini Magni nuditatis pudorem magnanimè contemnentis exemplum; cùm ultimam lætus tunicam exuit, probrumque carnis ſubjecit oculis piſcinam ſacram ingreſſus, mox coram omnibus unctus. Facit & quod habes penes Antiquitatem de Officiis tum Diaconiſſarum, tum Diaconorum. Nam de utriſque (6) Clemens ſic ſtatuit, Τὸν μὲν ἄνδρα ὑποδεχέσθω ὁ διάκονος, τὴν δὲ γυναῖκα ἡ διάκονος, ὅπως σεμνοπρεπῶς ἡ μετάδοσις τῆς ἀθραύστου σφραγῖδος γένηται. *Et virum quidem ſuſcipiat Diaconus, mulierem verò Diaconiſſa, ut honeſtè ſigni minimè violandi* (Baptiſmum intellige) *communicatio peragatur.* Et antea (7) de fœminis dixerat. ἐν τῷ φωτίζεσθαι γυναῖκας, ὁ διάκονος χρίσει μὲν μόνον τὸ μέτωπον αὐτῶν ἐν τῷ ἁγίῳ ἐλαίῳ, καὶ μετ᾽ αὐτὸν ἡ διάκονος ἀλείφει αὐτάς· οὐ γὰρ ἀνάγκη γυναῖκας ὑπὸ ἀνδρῶν ὑποπτεύεσθαι. *Cùm Mulieres baptizantur, unget quidem earum Diaconus frontem tantùm oleo Sancto, poſt eum verò illiniet eas Diaconiſſa: non enim mulieres conſpici à viro neceſſe eſt.* Et (8) inferiùs de iiſdem. Διακόνισσα οὐκ εὐλογεῖ, ἀλλ᾽ οὐδέν, ὧν ποιοῦσιν οἱ πρεσβύτεροι, ἢ οἱ διάκονοι, ἐπιτελεῖ· ἀλλ᾽ ἢ τὸ φυλάττειν τὰς θύρας, καὶ ἐξυπηρετεῖσθαι τοῖς πρεσβυτέροις ἐν τῷ βαπτίζεσθαι τὰς γυναῖκας διὰ τὸ εὐπρεπές. *Diaconiſſa non benedicit, neque facit aliquid eorum, quæ Preſbyteri, aut Diaconi faciunt: niſi quòd januas cuſtodit, & Preſbyteris miniſtrat, cùm mulieres Baptizantur, propter decorum, & honeſtatem.* Ex quibus manifeſtum eſt, olim nudos, nudaſque ad Baptiſmum proceſſiſſe, quæ, quive luſtrabantur, non ſine aliquo tamen verendorum tegumento. Id, quod conſultiùs ætas poſterior emendavit, cenſuitque hujuſmodi viros, ac fœminas infuſione purgandas: quo tamen denique conſtituitur, non eſſe neceſſariam immerſionem, planèque ſufficere infuſionem, aut etiam aſperſionem juxta morem unicuique Genti traditum, quemadmodum opportunè ſubnotat Ritualis Latinorum liber (9) his verbis. *Licèt Baptiſmus fieri poſſit, aut per infuſionem, aut per immerſionem, aut per aſperſionem, primus tamen, vel ſecundus modus, qui magis ſunt in uſu, pro Eccleſiarum conſuetudine, retineatur ita, ut trina ablutione caput Baptizandi perfundatur, vel immergatur in modum Crucis uno, & eodem tempore, quo verba proferuntur, & idem ſit aquam adhibens, & verba pronuncians.*

(1) Nota 11. ad d. Can. 50. Apoſt. (2) De Eccl. Hier. c. (3) Catech. 2. Myſtago. (4) In Prat. Spirit. penes Goar. in Euchol. in Off. Bapt. not. 18. pag. 365. col. 1. initio. (5) Apud Metaphr. in Vit. S. Sylveſtri. (6) Conſt. Apoſt. l. 3. c. 16. (7) d. l. 3. c. 15. (8) d. Conſt. l. 8. c. 28. (9) Rubr. de Sacr. Bapt. tit. 3. de forma Bapt. verſ. Baptiſmus.

XXI. Venio ad ſecundam Concluſionem, ac quemadmodum oſtendi nullam, immerſionem eſſe neceſſariam Baptiſmo, cùm hic prorſus haberi integer queat, per infuſionem, vel aſperſionem, ita convenienter oſtendo, minimè requiri trinam immerſionem, infuſionemve. Nec difficilis demonſtratio rei per ſe notę, & (1) Theologis ex (2) D. Thoma, & (3) Turrecremata paſſim, ac penitùs conſtitutæ. Nam ea, quæ pertinent ad Naturam, &, ut ajunt, *eſſentiam* Baptiſmi à verbis Chriſti deſumenda ſunt, ut omnium ſententia docet, & tradit apertiſſimè (4) Prodromus, poſt quem (5) Harmenopulus idipſum affirmat, confirmatque ſapientiſſimè: At ex verbis Chriſti, nullo modo deducitur hæc tam ſevera ter immergendi neceſſitas. Etenim iis dumtaxat jubemur, *baptizare in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*: Æquè autem *baptizamus*, hoc eſt immergimus, abluimus, purgamus, intingimus prolatâ formâ Sacramenti, ſi ſemel baptizemus, & immergamus, ac ſi ter, bis, vel quater, aut quinquies, ut eſt penitùs manifeſtum: ergo repetitio immerſionis, infuſioniſque non pertinet ad naturam, ſive dicas *eſſentiam* Sacri Baptiſmi, Huic argumento, quod eluctari Theologus Chius minimè Gentium quibit, video, quid objiciat: Canonem nimirum toties productum (6) Apoſtolorum. Sed eum olim profligavere doctiſſimi viri cum (7) D. Thoma, nequis deinceps Photianorum mutire audeat, ac inde neceſſariò trinam immerſionem requirere. Certè ſi legere, & intelligere queunt Photiani, eo in loco minimè aſſeritur neceſſaria immerſio trina; tantùm ii reprehenduntur, qui ſub unâ immerſione conferebant Baptiſmum, docebantque contra communem Eccleſiæ utriuſque conſuetudinem, perperam conferri ſub trinâ. Neque ex eo ibi Baptiſma collatum irritum dicitur (ſi tamen dicitur: neque enim id ex Canone ipſo apparet) ſed ex eo, quòd in morte Chriſti conferebatur. Nam ſic Apoſtoli decreti ſui rationem reddunt: ὁ γὰρ εἰπὼν ἡμῖν ὁ Κύ-

ριος,

(1) In 4. Sententiarum. (2) In 3. p. citatus à Turrecremata. (3) In c. ſi quis n. 1. & 2. de Conſ. diſt. 4. (4) In d. Can. 50. (5) Ad Novel. Leon. de Baptiſ. (6) d. Can. 50. Apoſt. (7) Ubi ſuprà.

ος, ἐν τῷ θανάτῳ μου βαπτίζετε, ἀλλὰ πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη. *Non enim dixit nobis Dominus: in morte mea baptizate: ſed euntes docete omnes gentes, &c.* Sed opponit Coreſſius Latinis Pelagii Pontificis (8) decretum, quo aſſeritur à Chriſto juſſa trinæ purgandi hominis immerſio. Reſpondet (9) D. Thomas, dictum Pelagii ſano modo intelligendum, ut Pontifex aſſerat trinam immerſionem juſſam à Chriſto non in ſe, ſed in re rei à ſe juſſæ perſimili. Qui enim immergi mandavit, vel ablui in nomine Triadis, videtur Eccleſiam afflaſſe, ut, quam ipſe non juſſerat, trinam immerſionem ipſa juberet. Hæc D. Thomas, quæ tamen pace tanti Doctoris, non ſine ſummo erga ſummum Doctorem, Patronumque ſtudiorum meorum obſequio, licet ingenioſa, non planè Coreſſianam retundent audaciam. Nam, ſi juſſam à Chriſto trinam immerſionem admittimus, palam, clamve dicamus, perinde erit; eamque Baptiſmo dicemus penitùs neceſſariam: nec ſolvitur difficultas, ſed implicatur magis. Quare & ipſe reſpondeo, confusè loqui Pelagium, cùmque duo arguat, Baptiſmum in nomine Chriſti collatum, & ſub unâ datum immerſione; ad hanc non protendit mandatum Chriſti, ſed ſolùm ad illud, ut nempe colligat, non eſſe ſacro fonte expiandos homines in nomine Chriſti, neque unâ tantùm immerſione: hoc, ne Traditio Eccleſiæ, quæ conſuetudine perpetuâ nititur, abrogari videatur, illud, ne fortè Baptiſmus ita collatus irritus ſit, & infirmus, quippe palam Chriſto edicente: *Baptizate omnes Gentes in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Hanc reſponſionem confirmat (10) Gregorius Magnus nobis Dialogus ſic Leonardo Epiſcopo ſcribens: *de trinâ merſione Baptiſmatis nil reſponderi verius poteſt, quàm quod ipſi ſenſiſtis: quia in una fide nil officit Sanctæ Eccleſiæ conſuetudo diverſa. Nos autem, quòd ter mergimus, triduanæ ſepulturę ſacramenta ſignificamus, & dum tertio infans ab aquis educitur, reſurrectio triduani temporis exprimitur. Quòd ſi quis fortè pro ſummæ Trinitatis veneratione exiſtimet fieri, neque hoc aliquid obſiſtit, baptizandos ſemel in aquis mergere: quia, dum in tribus ſubſiſtentiis una ſubſtantia eſt, reprehenſibile eſſe nullatenus poteſt, infantem in Baptiſmate vel ter, vel ſemel immergere; quoniam etiam in Tribus merſionibus Perſonarum Trinitas, & in una poteſt Divinitatis ſingularitas deſignari.* Adſtipulatur, quod refert (11) Gratianus ex Concilio Toletano IV. decernente, ut unicâ, ſimplàque merſione Baptiſmus in poſterum conferretur: idque, ut ibi dicitur, ad evitandum Schiſmatis ſcandalum, vel hæretici dogmatis uſum. Nam, cùm Donatiſtæ Baptiſmum iterarent, trinaque merſio populis iteratio videretur, quo fiebat, ut irrepentibus clam hæreticis via ſterneretur ad pervadendos plebeculæ ſimplicis animos, Hiſpani Patres conſuetudini totius Eccleſiæ derogandum cenſuere, ne ſaluberrima cæremonia, non tamen penitùs neceſſaria, ſaluti populorum obeſſet. Sic & ex noſtris (12) Prodromus in fine relatorum ſuperiùs verborum, ubi opportunè quæſivit, an, dum fœtus vivus è ventre matris educitur, timeturque, ne protinus moriatur, unâ tàntùm infuſione luſtrari poſſit, luſtrarique una duntaxat debeat; ſtatim reſpondet: ἀναμφισβητήτως βαπτίζειν τὸ βρέφος ἐπὶ μιᾶς ἀναδύσεως, ἢ, ὡς ἔλεγον, ψαύσεως τῷ ἱερῷ ὕδατι σταυροειδῶς ἅμα τῇ ἐπικλήσει τῶν θείων ῥημάτων. οὐδ' ἀναβαπτίζειν τὸ βρέφος, εἴπε ἐπιβιώσῃ· αἱ γὰρ ἀναδύσεις, καὶ ὁ αὐτῶν ἀριθμὸς ἐν ἐθιμῷ ἐκκλησίας, ἧς παύεται δύναμις ἐν ἀνάγκῃ. *Omnino luſtrandum infantem eſſe unicâ merſione, vel, ut ajebam, tactione ſacræ aquæ in formam Crucis unà cum invocatione divinorum Verborum. Neque iterandum Baptiſma eum in modum expiati pueri: nam merſiones, earumque numerus, ex lege Eccleſiæ eſt, cujus vis quieſcit in ipsâ neceſſitate.* Non potuit breviùs, aut ſapientiùs rem totam conficere contra Coreſſium, cui proferenti (13) Scholiaſten Harmenopuli breviſſimè reſpondendum eſt, eum, quicunque ille fuerit, de illâ neceſſitate loqui, quæ aliquam poteſtatem ter immergendi reliquam facit: in ea autem, licet per ſimplam immerſionem collatus Baptiſmus ſit ratus, non tamen per ſimplam immerſionem collatus ſine gravi conferentis crimine erit. Etenim dicimus, hunc Ritum merſionis trinæ, ſine gravi piaculo omitti non poſſe, quemadmodum omnes Latini cum (14) Div. Thoma fatentur. Sic tamen collatus, criminosè licèt, validus erit, veruſque Baptiſmus, ad quem lotio ſola, & forma per Chriſtum Servatorem tradita planè ſupereſt, quod attinet ad valorem.

(8) *Ep. ad Gaudentium habetur c. multi ſunt de conſ. diſt. 4.*

(9) *Ubi ſuprà.*

(10) *Lib. 1. Epi. 12. habetur c. de trina de Conſ. diſt. 4.*

(11) *Inc. propter de conſ. diſt. 4.*

(12) *In d. can. 50.*

(13) *In Epitom. Canonum Sect. 4. tit. primo ad Can. 14.*

(14) *Ubi ſuprà.*

SECTIO IV.

Probationes vulgares, peregrinæ, non communes ingeſtę à Coreſſio reprobantur.

SUMMARIUM.

I. *Proponitur ſententia Coreſſii, in qua oſtenditur ignorantia, mendacitas, & imperitia ejuſdem.*

II. *Evincitur, Probationum vulgarium, ſeu peregrinarum impietas, & iniquitas, illiſque Deum tentari.*

III. *Ex illis probari ſæpe falſum; quod exemplis confirmatur. Conficiturque eas omni Jure reprobari.*

IV. *Proponuntur rationes Coreſſii pro his Probationibus damnatis.*

V. *Quod à lege Divina ſolùm permittitur, poſſe prohiberi: & explicatur difficultas petita ex Sacrificio Zelotypiæ.*

VI. *Tentari Deum non poſſe; non ſemper Sortibus tentari Deum; explicantur plura loca S. Scripturæ.*

VII. *Utrum in electione Matthiæ Apoſtoli uſi ſint ſortibus; Variæ opiniones Patrum; eligiturque optima, & opportuna refellendo Coreſſio.*

VIII. *Canones probantes has Probationes reprobatos fuiſſe: uſuveniſſe, ut priores Canones à poſterioribus abrogarentur, & emendarentur: quod longâ conſtituitur Inductione.*

IX. *Eccle-*

Digitized by Google

Eccleſiam univerſam errare non poſſe, poſſe peculiarem aliquam.

X. *Non quod Canones aliqui abrogantur, erraſſe conditores ipſorum. Ratio, cur aliquando in quibuſdam Eccleſiis permiſſum, his probationibus uti.*

I. Diu à re noſtra divertimus, dum Photianorum ineptias caſtigamus, ſi tamen res noſtra ipſa non eſt, ut quolibet in loco Photianorum ineptias caſtigemus. His igitur hactenus abunde retuſis, finitionis, quâ Probationem deſcripſimus, veritas, probitaſque iterum confirmatur, quemadmodum & allata per Coreſſium ejuſdem Probationis finitio ſtulta, & inepta rejicitur. Nam, cùm ita Probationem proponit, ut & minimè licitas probationes finitione ſuâ complectatur, quid aliud facit, quàm probationem proponere nullo modo in Jure probantem? Ais, probationem eſſe γνώρισμα τῆς ἀληθείας, ἤτοι νομικῷ τρόπῳ, ἤτοι ἔργῳ θαυμαστῷ γινόμενον. *Cognitionem veritatis ſeu modo legitimo, ſeu miro facto factam.* Si illis verbis ἔργῳ θαυμαστῷ, miracula divinitus expectanda ſignificas, jam non de probatione, cujus naturam proſequimur, agis; eſtque finitio importuna, ſaltuſque deſipientis Choragi extra Chorum; Si verò humanam ipſam probationem miris operibus fieri poſſe contendis, jam damnatas probationes, uti ratas, receptaſque commemoras, & Juri utriuſque Eccleſiæ palam inimicus repugnas. Imò, inquit, hoc ago, ut probationes in Eccleſiâ ſemper probatas, & recentibus Latinorum conſtitutionibus damnatas immeritò, recipiendas oſtendam. χρὴ εἰδέναι, (1) ait, ἔκπαλαι ἐν τῇ χριστιανῶν πολιτείᾳ ἐθισθείσας τὰς ἱερὰς ἀποδείξεις, ἅσπερ ὠνόμαζον καθάρσεις κανονικὰς, καὶ παρ' ἡμῖν, καὶ παρ' αὐτοῖς δὴ τοῖς λατίνοις. Καὶ ἦν ἀληθῶς κοσμιώτατον τῇ ἐκκλησίᾳ τὸ αὐτῶν ἔθος συνεργοῦντος θεοῦ τῇ ἀληθείᾳ, ὅταν μονομαχίαις τὸ δίκαιον ἐκρίνετο, καὶ πυρὶ ἡ συκοφαντία ἐφωρᾶτο, καὶ τὸ ἀθῷον τῆς παρθενίας διὰ τῆς ὑδρουργασίας θαυμαστῶς ἐγνωρίζετο. καὶ περὶ τούτου συχνάκις οἱ τῶν λατίνων κανόνες μετὰ τῶν ἡμετέρων διατάττουσιν. ὁ δὲ Ῥόφρεδος ὁ αὐτῶν ἀρχικανονιστὴς θαυμαστὰ διαιρεῖ, καὶ καθίστησιν. *Oportet noſſe, olim in Chriſtiana republica uſitatas Sacras probationes, quas purgationes canonicas appellavere tum Noſtri, tum ipſi Latini. Et erat reipsâ ornatiſſimus in Eccleſia mos ipſarum, Deo Veritati opitulante, cùm duello Juſtitia judicabatur, & igne calumnia palam agnoſcebatur, & innocentia Virginitatis per Operationem aquæ nota mirè fiebat. De hoc perſæpe Latini Canones cum Noſtris decernunt.* (2) *Roffredus autem princeps Latinorum Canoniſtarum mira diſtinguit, atque conſtituit.* Ambigas Jure, an his tribus, quatuorve periodis major appareat Ignorantia, an mendacitas, an imperitia Scribentis. Imperitia ſanè, ſed planè miſerabilis eſt, cùm Roffredus princeps Latinorum Canoniſtarum dicitur, cujus vix nomen penes (3) Maſcardum, qui Canoniſtarum exemplaria perpetuò verſamus, audivimus. Mendacitas verò, ſed manifeſta, cùm perſæpe harum probationum uſus probari dicitur Græcis Canonibus, & Latinis, quando hi, ſi unum, alterumve excipias, eoſque & ignobiles, & penitùs redactos

(1) *Lib. 2. de error. Italorum prope finem.*

(2) *De Jure Pōtif. p. 7. titul. de purgat. Canon. in rub. quid ſit purgatio, & ſeqq.*

(3) *De probat. vol. 1. qu. 4. à nu. 6. ad 10.*

in ordinem, omnes hujuſmodi purgationes propalam deteſtentur. Ignorantia denique, ſed ſupina, & undique crimino ſa, cùm hæ ipſe probationes probantur, quas nulla Lex patitur, nulla Reſpublica recipit, nulla ratio perſuadet, imò quas omnis Lex reprobat, omnis Reſpublica damnat, omnis ratio deteſtabiles eſſe pronunciat.

II. Nam primò id, quod Cacodæmone ſtruente repertum, inventumque eſt, malum eſt, deteſtabile, perniciosum: neque enim ab illâ maligniſſimæ Intelligentiæ ſemper ad nocendum paratâ ſapientiâ quidquam boni, aut non planè perniciosum prudenter poterit expectari; Quare à (1) Petro Leoni rugienti comparatur, euntique circum, ut devoret, diſperdat, ac laniet: & inimicus à (2) Chriſto dicitur, & ſeductor (3) à Joanne, paterque peccati, à (4) Paulo inſidiator: at purgationes hujuſmodi ſive adigant ad monomachiam, ſive ad ferrum candens, ſive ad aquam frigidam, tepidamve, quemadmodum explicant (5) Roffredus, & (6) Turrecremata, Cacodæmone ſtruente repertæ, inventæque ſunt, authore (7) Gregorio nobis Dialogo: malæ igitur ſunt, deteſtabiles penitùs, ac prorſus pernicioſæ. Præterea id, quod Deum tentat, licitum minimè dixeris ex effato (8) Servatoris, & Deuteronomii decreto. Cujus ea ratio eſt, quia tentatio Dei irreligioſum animum, petulantemque proterviam hominis tentantis indicat; atque adeò vel palam explorantis, an Deus ſit potens, ſapiens, miſericors, aliamve habeat perfectionem, eamque experiri cupientis, vel certè id à Deo temerè petentis, quod ſuapte naturâ eodem referri videtur propterea, quòd ſe ſe præſenti periculo committat, à quo vel nullo modo, vel vix poſſit eripi ſine miraculo. Id, quod acutè explicat, & latè proſequitur poſt (9) D. Thomam, (10) Navarrus, (11) Sanchez (12) Leſſius, & (13) Laymannus. Atqui Probationes, quas probat Coreſſius, Deum tentant, ut aſſeruit (14) Honorius III. & inter Noſtros ex multiplici recenſione Synodicorum (15) Diplovatacius, probaturque manifeſtiſſimè. Nam Deum tentare nihil aliud eſt, uti dicebamus, quàm ab eo citra neceſſitatem miraculum petere, eundemque in teſtem producere veritatis, quam Deus vel occultam vult, vel poteſt aliunde reddere manifeſtam. Quod ex verbis (16) Chriſti confirmatur. Eum enim cùm Cacodæmon ad pinnaculum Templi ſuſtuliſſet, petiiſſetque, ut ad comprobandam Divinitatem, inde ſe ſe deorſum mitteret, reſpondiſſe narrat Matthæus, Deum non eſſe tentandum: quaſi dixiſſet, cùm per me hinc pedibus meis queam deſcendere, non eſt, cur ſine neceſſitate miraculum petam, cùmque adhuc occultam Divinitatem meam ſupremum Numen decreverit, quæ etiam ſine hoc miraculo opportuno tempore patebit, fruſtra miracula patravero: tentabiturque utroque Deus, quò colligi poſſit, Dei tentationem nihil aliud eſſe, quàm citra neceſſitatem mira Deum flagitare. Porro qui Coreſſianas probationes init, quid aliud agit, niſi ad teſtimonium veritatis vel juſto Dei judicio occultandæ, vel aliunde manifeſtandæ Deum ad miracula provocare? Tentat igitur Deum,

peccat-

(1) *Ep. Ca. Canon. 1. c. 5. n. 8.*

(2) *Mat. c. 13. n. 39.*

(3) *Apocal. c. 20. n. 10. & Ep. Can. 1. c. 3. n. 8.*

(4) *Ad Epheſios c. 6. n. 11.*

(5) *Loco ſupra laudato.*

(6) *In c. conſuluiſti 2. q. 4.*

(7) *In Regeſt. ad Brunichil. Reg. Ep. 332. refert. in c. Mennā. 2. q. 4.*

(8) *Mat. c. 4. n. 7.*

(9) *2. 2. q. 94. art. 1.*

(10) *In Manual. c. 11.*

(11) *In Decal. li. 2. c. 34.*

(12) *De Juſt. & Jur. lib. 2. c. 45.*

(13) *Lib. 4. tract. 10. c. 5.*

(14) *In c. dilecti de purg. vulg.*

(15) *In Synopſ. titul. de probat.*

(16) *d. c. 4. n. 7.*

Digitized by Google

peccatque graviſſimè, quando, ut relati DD. explicant, Dei tentatio lethale crimen plerunque complectitur.

III. His adde, id, quo fit, ut plerunque innocens puniatur, iniquum eſſe, nec idoneum probationi, quam probabilem eſſe oportere, conſtat ex ipſa Etymologia nominis; & probat (1) Ariſtoteles, atq; ex eo (2) Majoragius, & ex utroque latiſſimè Jacobus (3) Menochius. Jam verò ex hujuſmodi probationibus ſæpe fit, ut innocentes puniantur, quod apprimè confirmat (4) Innocentius III. eleganti narratione, idemque præſtat (5) Aſpaſii Monachi damnata per Theodorum Studiten temeritas. Narrat Innocentius, quendam furti accuſatum, coactumque inire duellum, cùm in eo cecidiſſet, fuiſſe furti damnatum, quod mox apud alios deprehenſum eſt. At Aſpaſius, cùm provocaſſet Ethnicos, ut ſibi per ignem Religionis noſtræ veritatem comprobaturo frequentes adeſſent, fornacem ingreſſus, ibidem periit, & in favillam redactus eſt. Ecce, ex probationibus hiſce, nec probatur innocentia Rei, nec Veritas confirmatur. Scilicet, ut optimè notat Guido (6) Carmelita, candens ferrum, & ignis eodem modò, quo Reos, innoxios urit, nec ſe ſe decreto ullo libero Numen ad prodigium obligavit, ſi hoc ad Veritatis probationem ab hominibus poſtuletur. Hinc probationes hujuſmodi omni Jure vetantur præſertim Eccleſiaſtico. Ut Latinum (7) ſeponam, cui haſce probationes exoſas ipſe Coreſſius fatetur, quodque olim (8) Templarios Equites vel ex hoc capite reos fecit; Jus noſtrum hanc pernicioſiſſimam probandi rationẽ ſolemniter deteſtatur, teſte Matthæo (9) Monacho, penes quem, ſi tot Juriſconſultorum noſtrorũ effata, tot Patriarcharum decreta, tot Patrum ſententias vidiſſet Coreſſius, fortaſſis hunc morem probandi, non χρησιμώτατον, ſed ἀθέμιτον, ἀσελγές, καὶ πλημμελὲς, καὶ παρὰ τῆς ἐκκλησίας ὁμογνώμως καταδικασθὲν ἀποδείξεως εἶδος, *vetitum, impium, & pernicioſiſſimum, atque ab Eccleſia concordi ſemper ſententia damnatum morem* cum eodem Matthæo Monacho prædicaſſet, quemadmodum eundem Theologis omnibus cenſendum propoſuit D. (10) Thomas, tum quia nullâ authoritate ſcitus eſt, tum quia fertur ad occultiſſima judicanda, quæ ſolius Dei judicio ſeponuntur ex verbis Pauli (11) Apoſtoli monentis: μὴ πρὸ καιρῶ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ κύριος, ὃς καὶ φωτίσει τὰ κρυπτὰ τῶ σκότους, καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν. *Nolite ante tempus judicare, quoad uſque veniat Dominus, qui illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium.*

IV. His objicit Coreſſius, quæ hinc inde corraſit. Et primo: eam probationem, quę originem ſuam refert ad Legem divinam, vetari non poſſe: cur enim aut vetes, quod malum non eſt, aut malum ſit, quod ex Lege Divina deſcendit? At ſanè probationes, de quibus hìc agitur, originem duxere à lege divina: id, quod ex celebri Sacrificio Zelotypiæ, cujus inſtitutionem, rationemque verboſè ex Sacris (1) Paginis explicat, probaſſe ſibi apprimè videtur. Secundò, non obeſſe, ſi hiſce probationibus tentetur Deus. Etenim poſſe tentari Deum, ut ſortibus veritatem criminis manifeſtet, quod oſtendit exemplo (2) Achor, & (3) Jonathæ, quorum crimina, primi ſanè furtum, ſecundi verò contumacia ſortibus comprobantur; & confirmari poſſe ex eo, quòd non minus tentetur Deus, ſi per ſortes fiat electio, ac ſi per eaſdem probatio: utrobique enim peti miraculum, ut per rem planè fortuitam veritas, aut meritorum, aut criminis innoteſcat: at non reprobari Electionem per ſortes, quando eam Apoſtoli, cùm Judæ ſuffectus eſt Matthias, (4) uſurpaverunt: non reprobari proinde probationem per ſortes, quæ ad idem genus miræ probationis refertur. Tertiò idipſum colligi ex frequentiſſimo Latinorum Jure. Nam (5) Canon Guarmacienſis Concilii, ſive potiùs Uvormatienſis, *ſæpe*, inquit, *contingit, ut in Monaſteriis Monachorum furta perpetrentur: Idcirco ſtatuimus, ut, quando fratres de talibus expurgare ſe debent, Miſſa ab Abbate celebretur, vel ab aliquo ex præſentibus fratribus, & ſic, expletâ Miſſâ, omnes communicentur in hæc verba: corpus Domini ſit tibi hodie ad probationem*. Et Canon (6) alter ejuſdem Concilii: *interrogatum eſt*, ait, *ſi duo dè adulterio inculpati fuerint, & unus profitetur, & alter negat, quid inde agendum ſit? Decretum eſt, in S. Concilio, ut ille qui negaverit, probabili judicio*, (hoc eſt purgatione vulgari, ut hìc explicant (7) DD.) *ſe expurget, & qui profeſſus eſt, dignam pœnitentiam agat*. Idem (8) Concilium, utrunque accuſatum Adulterii, inficiantemque, eidem ſubjicit probationi, & in Concilio (9) Triburienſi, uti Palea refert, idem ſtatuitur his verbis: *Si autem deprehenſus fuerit in furto, aut perjurio, aut falſo teſtimonio, ad juramentum non admittatur, ſed, ſicut qui ingenuus non eſt, ferventi aquâ, vel candenti ferro ſe expurget*. Ex quibus ritè inferri poſſe, has probationes latinis Legibus, Latinâ authoritate, Jure Latino ſacroſanctas eſſe, ut mirum ſit, ſi poſtea fuerint reprobatæ; Reprobationem autem ejuſmodi ſtare non poſſe, atque hìc validiſſimâ argumentatione convelli. Nefas eſt aut dicere, aut cogitare, erraſſe Eccleſiam aut in dogmatibus Fidei, aut in Decretis ad Juſtitiam publicam pertinentibus: hæc enim duo, cùm ſint firmamenta Reipublicæ cujuſcumque, invicta eſſe debent in ea, quę in ſoliditate Angularis Petræ à fundamentis ædificata eſt, nititurque fortiter adeò, ut portæ Inferi contra eam prævalere non poſſint: Atqui, ſi probationes ejuſmodi reprobarentur, omnino dicendum eſſet erraſſe Eccleſiam, quæ Paginas ſacras recepit, queis illæ probantur, quæ tot Canones in Juris Codicem retulit, quibus illæ jubentur, ingeruntur que. Igitur hæ probationes reprobari non poſſunt.

V. His rationibus Coreſſius definitionem ſuam tuetur, quas, ut ajebam, à Latinis deſumpſit, ac præſertim ex D. (1) Thoma, ex quo eaſdem cæteri omnes acceptas, ſolutaſque in penum ſuam frequentiſſimè tranſtulere, in eo à Coreſſio longè diverſi, quòd illi difficultates hujuſmodi proferunt, eas ut ſapienter reſolvant; at hìc eaſdem exſcripſit, ut dementiſſimè confirmaret. Ajo, nihil illis conſtitui, quod probationibus per Latinos damnatis quidquam poſſit prodeſſe. Prima enim Theſim ipſam univerſim propoſitam falſam habet. Nam, licèt veriſſimum

(1) *Lib.* 1. *Rhetor. c.* 6.
(2) *In eum locũ Ariſtot.*
(3) *Lib.* 1. *de præſum. q.* 4. *per tot.*
(4) *In c. ſignificãſibus de purgat. vulgari.*
(5) *Epiſt. ad Marcum ſolitarium, mihi* 68.
(6) *In Summa refertur à Turrecrem. in d. c. conſuluiſti, nu.* 3. *ſub finis.*
(7) *In d. c. conſuluiſti c. dileſti, & tt. de purg. vulg.*
(8) *Vid. Bern. Guid. in Chron. Rom. Pontif. & Diplom. Clem. V. datũ Pictavii* 12. *Aug. anno* 3. *ſui Pontif.*
(9) *Schol.* 6. *ad tit. Attal. de probat.*
(10) 2. 2. *q.* 85. *art.* 8.
(11) 1. *Ad Corinth. c.* 4. *n.* 5.
(1) *Numer. c.* 5. *à n.* 12. *& deinc.*
(4) *Actor.* 1. *n. ult.*
(5) *In c. ſicut contingit.* 2. *q.* 4.
(6) *c. interrogatũ ead. q.*
(7) *Hugut. Turrecr. Archid. Præpoſ. Bellamer. in d. c. interrogatum.*
(8) *C. Statuit.* 2. *q.* 4.
(9) *C. Nobilis* 2. *q.* 4.
(1) *d. q.* 85. *art.* 8.

Digitized by Google

ſit, id, quod ex lege divinâ jubente deſcendit, vetari non poſſe, attamen falſiſſimum eſt, vetari non poſſe, quæ deſcendunt ex lege divina permittente. Lex enim Dei dumtaxat permittens, licèt ſemper bonum permittat, attamen non ſemper bonum ſimpliciter, ſed bonum vel ex circumſtantia, vel ex comparatione majoris mali. Sic dicitur (2) Oſee: βάδιζε. λάβε σεαυτῷ γυναῖκα πορνείας: *Vade, & ſume tibi uxorem fornicariam*. Unde non inferes, coitum cum meretrice non eſſe vetandum, quando ex Lege divina deſcendit. Etenim ea Lex ingreſſum ad meretricem permiſit, etiam authoritate permittentis interpoſita, uti bonum ex circumſtantiis, quas ibi Vates enumerat, ut ſuſceptis inde filiis ſcelera, & pœnæ populi prædicerentur. Sic etiam libellus repudii permiſſus Judæis, ut iidem Chriſto Servatori (3) objecerunt, ex quo tamen haud erit fas ullo pacto colligère, vetari non poſſe repudium, quando permiſſio illa eam ob cauſam lata eſt, ne quid pejus crudeliſſimi conjuges perpetrarent. Id, quod nobis ingerunt notiſſima (4) illa: ὅτι Μωσῆς, πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν, ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολῦσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν. *Quoniam Moyſes, ad duritiam cordis veſtri, permiſit vobis dimittere uxores veſtras*. Quibus objectæ per Phariſæos difficultati reſpondit Chriſtus, quo ſcilicet authore, etiam quod ex lege Divina deſcendit, eo, quo diximus, modo, vetari poteſt, quando reipsà libellum repudii lege per Moyſen à Deo lata permiſſum (5) Chriſtus Servator propalam vetuit. Convulſa primæ difficultatis Theſi, cætera corruunt, & illa præſertim, quæ ex Sacrificio Zelotypiæ deducuntur. Manifeſtum eſt, illud ex peculiari indulgentia Numinis inſtitutum, ne mariti Zelotypi, gliſcente ſuſpicione, uxores perimerent, quemadmodum doctè explicat Alexander Halenſis, cujus explanatione relicta, rem aliter illuſtravit Guido Carmelita, cui adſtipulatur Lyranus, quorum doctiſſimis interpretationibus, ita clarè res à nobis nuper, ni fallimur, clariùs enucleata proponitur, ut nihil inde, quod Veritati obeſſe queat, deduci poſſe videatur.

(2) *Oſe. c. 1. n. 2.*
(3) *Mat. c. 19. n. 7.*
(4) *Mat. c. 19. n. 8.*
(5) *d. c. 19. n. 9.*

VI. Minùs premit altera difficultas, cujus omnino falſa, &, ut ajunt, prorſus *erronea* Protheſis eſt. Nam, cùm Deus (1) edixerit, Numen non eſſe tentandum, idemque Salutis noſtræ Author confirmarit, quis dicat, licere hoc ipſum, quod Numen vetuit, quod vetitum Chriſtus aſſeruit? Certè, cùm à Chriſto Cacodæmon (2) audivit: γέγραπται· οὐκ ἐκπειράσεις κύριον τὸν θεόν σου: *Scriptum eſt: non tentabis Dominum Deum tuum*, reveritus unà & authoritatem dicentis, & dicti veritatem, nihil repoſuit: inventus eſt ipſo Cacodæmone Photianus deterior, qui, quod Cacodæmon dicere non eſt auſus, confidentiſſimè dicat, impudentiſſimè aſſerat, dementiſſimè probare conetur. Nam quid dementius, quàm ad poſitionis à Numine reprobatæ tutelam exempla ſacris deducta Paginis oſtentare, quæ nuſquam Gentium ad rem propoſitam faciunt? Ais, licitè tentatur ſortibus Deus: ergo etiam ingeſtis probationibus. Nego, ſemper tentari ſortibus Deum. Etenim Jure divino, & humano licuit, licetque ſine ullâ tentatione Numinis ſortibus uti. Ecce, inter duos Hircos, quorum unus erat immolandus, alter in deſertum abigendus, ſors jacienda præcipitur (3) in Levitico. Aaron, ſic Deo ipſo (4) jubente, ad ſummum Sacerdotium ſorte prælatus eſt aliis. Ejuſdem (5) juſſu Samuel Saulem adhibitis ſortibus elegit in Regem. Terra Promiſſionis ſorte (6) diviſa eſt inter Tribus. Quin imò Sacerdotalia munera ſorte (7) obtingebant, eamque ob cauſam narrat (8) Lucas, ſorte obtigiſſe, ut Zacharias Joannis Pater thura Deo intra Sacrarium adoleret. Jura etiam Civilia ſæpe ſortis remedium præſcribunt. Nam cohæredes inter ſe (9) ſortiri poſſunt, penes quem ex ipſis remanſuræ ſint cautiones hæreditariæ. Sortitio etiam hæreditatem (10) dividit, & in Judiciis Familiæ erciſcundæ, Communi dividundo, Finium regundorum, quibus confines poſſeſſores, vel hæredes, vel ſocii de partitione decertant; ſi quæratur, litis ordinandæ gratia, uter Actor ſit, uter Reus, res ſorte (11) diſcernitur. Denique, ſi plures Legatarii inter ſe circa rerum legatarum optionem diſſentiant, ſorte dirimitur controverſia, ut, ad quem ſors venerit, illius ſententia in optione præcellat, ut loquitur (12) Theophilus noſter. Hinc (13) Parœmiaſtes: ἀντιλογίας, inquit, παύει κλῆρος, ἐν δὲ δυνάσταις ὁρίζει. *Contradictiones comprimit ſors, & inter potentes quoque dijudicat*; & (14) Auguſtinus, *ſors*, ait, *non aliquid mali eſt, ſed in dubitatione humanâ res eſt divinam indicans voluntatem*: id, quod iteratò confirmat (15) alibi, & ex eo (16) D. Thomas. Quid ergo colligat Coreſſius argumento ſuo, viderit, quando nihil ex falſo colligi poteſt. Illud etiam ſubnotato, exemplis illis, quæ profert, nihil omnino confici. Nam Achan miro illo ſortium uſu à Deo ſingillatim, atque ea vice peculiariùs juſſo deprehenſus eſt: Nec nobis unquam venit in mentem negare, poſſe uſurpari probationem prodigioſam, ſi à Numine peculiariter imperetur. Inficiati ſumus, iterumque inficiamur, poſſe ſine noxâ uſurpari probationes Coreſſii, quæ neque à Deo jubentur, & ab Eccleſia palam vetantur. Id, quod & de ſortibus, quibus uſus eſt Saul ad deprehendendam prævaricationem Jonathæ dicendum eſt, quas vel criminosè uſurpavit vir ſolitus (17) aliàs ſuperſtitiosè delinquere, vel divinitus afflatus eaſdem admiſit, qui vel Dei judicio reprobatus inter Prophetas (18) potuit mirè vaticinari.

(1) *Deuter. c. 6. n. 6.*
(2) *Mat. c. 4. n. 7.*
(3) *C. 16. à n. 7. & ſeq.*
(4) *Numer. 17. per tot.*
(5) *1. Reg. c. 10. n. 11.*
(6) *Numer. c. 26. n. 55.*
(7) *1. Paralip. c. 24. n. 5.*
(8) *Cap. 1. n. 9.*
(9) *L. ſi quæ cautiones ff. fam. erciſc.*
(10) *L. 2. C. quan. & qui quar. pars. debea. lib. 10.*
(11) *L. ſed cū ambo ff. de Judic.*
(12) *In §. optionis Inſtit. de Leg.*
(13) *Cap. 18. n. 18.*
(14) *In Pſal. 30. Ser. 2. habet. inc. 1. 26. q. 2.*
(15) *Epiſtol. ad Honoratum.*
(16) *p. 2. q. 95. art. 8.*
(17) *1. Reg. c. 28. n. 7.*
(18) *1. Reg. c. 19. à n. 23.*

VII. Hinc reſpondetur & Confirmationi, cujus propoſitio ex dictis falſa eſt; non enim æquè tentatur Deus per ſortes, ac per probationes damnatas. Nam illis ſæpe nullo modo Deus provocatur ad miraculum ſine neceſſitate, his ſemper. Præterea illis uſi ſunt aliquando homines Divino Numine adacti, ad harum uſum Deus homines nunquam provocat, quas nimirum & ratio fallaces, & Eccleſia deteſtabiles docet. Quod pertinet ad Matthiæ notam Electionem per ſortes, dicimus, falli Coreſſium, ſi cum Beda in eum Actorum locum putat, Chriſtianæ reipublicæ Proceres per ſortes ad Electionem illam proceſſiſſe. Nam Electionem duorum per ſuffragia factam, certum eſt: atque hac ratione conſtitiſſe, duos præ reliquis Apoſtolico faſtigio digniores. Aſſerunt hoc præcipui Patres, Origenes, Chryſoſtomus, Auguſtinus,

& cum

Digitized by Google

& cum his longè maxima Theologorum pars. Etenim (1) Chryſoſtomus ſic eum locum exponit: *Quamobrem exordiens Petrus dicebat*: Viri fratres oportet eligere ex nobis: *multitudini permittit judicium, ſimul eos, qui eligebantur reddens reverendos, & ſe ipſum liberans ab invidiâ, ſimultateque, quæ poterat à cæteris oboriri: nam hæc ſemper ingentia gignit mala. Quòd igitur ſic oportuit fieri, docuit adducto Prophetæ teſtimonio. Ex quibus autem oporteat fieri electionem, ipſe interpretatur dicens, ex congregatis nobis per omne tempus*. Διὰ τοῦτο ἀρχόμενος ἔλεγεν. Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐξ ὑμῶν. Τῷ πλήθει τὴν κρίσιν ἐπιτρέπει, τούς τε γινομένους αἰδεσίμους ποιῶν, καὶ αὐτὸς ἀπαλλαττόμενος ἀπεχθείας τῆς πρὸς ἄλλους· μεγάλα γὰρ ἀεὶ τὰ τοιαῦτα ἐργάζεται κακά. ὅτι μὲν οὖν δεῖ γενέσθαι, τὸν προφήτην εἰσάγει μάρτυρα, ἐκ τίνων δὲ δεῖ, αὐτὸς ἑρμηνεύει λέγων, ἐκ τῶν συνελθόντων ἡμῖν ἐν παντὶ χρόνῳ. At (2) Origenes longè antiquior Chryſoſtomo ſic teſtimonium perhibet veritati. *Invenio, inquit, quòd aliquando, cùm deeſſet numero Apoſtolorum unus Apoſtolus, & eſſet neceſſarium, in locum Judæ alium ſubrogari, convenientes Apoſtoli, qui utique ſapientiores erant, quàm ii, qui nunc Epiſcopos, & presbyteros, vel Diaconos ordinant,* elegerunt *duos, & ſtatuerunt in medio, nec tamen de his ſemetipſis judicium permiſerunt, ut illum facerent, quem ipſi volebant, ſed orantes, inquit, miſerunt ſortem ex illis duobus, quos ſtatuerant in conſpectu Dei, ideſt Joſeph, qui vocabatur Barſabas, qui cognominatus eſt Juſtus, & Matthiam. Et cecidit, inquit, ſors ſuper Matthiam, & annumeratus eſt cum undecim diſcipulis: Præcedente namque Oratione, non jam caſu, ſed providentiâ ſors judicium deferebat*. Quæ verba Origenis, ut ut Græcè non ſint edita, quod ſciam; attamen Græcè ea fas erit legere Photiano in Notis Margunii ad Metaphraſten, ubi notiſſimus Coreſſio Photianus, & Photianorum deterrimus hoc ipſum, quod nempe probamus, ex verbis Origenis, quem retulimus, Græcè propoſitis eleganter ediſſerit, dum Matthiæ Apoſtoli τὴν θεοψήφιστον ἐκλογὴν, coacervatis Patrum effatis, illuſtrat. Ergo ita Origenes. At (3) Auguſtinus, *ſors*, ait, *non aliquid mali eſt, ſed res in dubitatione humana divinam indicans voluntatem. Nam & ſortes miſerunt Apoſtoli, quando Judas, tradito Domino, periit: & , ſicut de illo ſcriptum eſt, abiit in locum ſuum. Cœpit quæri, quis in locum ejus ordinaretur*: electi ſunt duo judicio *humano, & electus de duobus unus judicio divino*. His teſtibus quis dubitet, Electionem illam non per ſortes factam, ſed permiſſam ſuffragiis? Idem recentiores affirmant cum (4) Lyrano, qui explanans eundem locum. *Statuerunt*, ait, *duos. Non diſtinxerunt ab aliis per ſortem*, ſed per electionem; *tanquam magis notabiles in ſcientiâ, & factorum Chriſti experientia*: & inferiùs: *& orantes dixerunt, tu Domine: Licèt enim iſtos elegiſſent*, ut *notabiliores aliis, ſicut dictum eſt, tamen ignorabant, quis eorum eſſet dignior ad Apoſtolatum: propter quod imploraverunt ſuper hoc divinum judicium per temperationem ſortium, ſecundum quod dicitur in Proverbiis*: (5) *ſortes in ſinum mittuntur, & à Domino temperantur*. Non igitur ibi per ſortes Electio, ſed per ſuffragia facta eſt: ubi electi magis idonei, pares meritis, pares virtutibus, pares rei Chriſtianæ notitiâ viſi ſunt, Deo per efficaciſſimas preces permiſſa ipſius Dignitatis in Chriſtianâ Republicâ ſummæ, ut loquimur, *collatio*, quò certiùs dici poſſet, omnes Apoſtolos, Chriſto vocante, Chriſto demonſtrante, Chriſto renunciante, fuiſſe Sponſæ præfectos ſuæ. Unde fas accuratè colligere, Matthiam à Diſcipulis electum, à Chriſto factum Apoſtolum, quæ duo tum Græcus Textus Actorum, tum vulgata Verſio Latina mirum proſus in modum reſpexere, cùm hæc annumeratum dicat cum Undecim, *collationem* à Chriſto factam ſignificans; ille tradat, καὶ συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἕνδεκα Ἀποστόλων, hoc eſt juxta Joannem (6) Gagnæum Pariſienſem Theologum, *ſuffragiis, & calculis omnium cooptatus eſt cum undecim Apoſtolis*, juxta (7) Franciſcum Vatablum Regium Pariſiis ſacrarum literarum Profeſſorem: *ſuffragiis additus eſt ad numerum undecim*, juxta Xanten (8) Pagninum, & (9) Ariam Montanum, *ſimul ſuffragiis electus eſt cum undecim*: Denique juxta Cornelium (10) à Lapide, *communibus calculis cooptatus eſt*, quibus & (11) Salmeron adſtipulatur, & celeberrimus Pſalmorum interpres (12) Lorinus.

(1) In c. 1. Actor. in illa verba.
(2) Hom. 23. in Joſue.
(3) In Pſal. 30. Serm. 2.
(4) In c. 1. Actor. in ea verba.
(5) Cap. 16. n. ult.
(6) In verſione ſua in Act.
(7) In Correct. Bibl. ad Act.
(8) In verſione ſua ad Act.
(9) In eadem verſ. eod. loco.
(10) In Commẽt. ad Act. Apoſt.
(11) In Commẽt. ad eum locum.
(12) In Pſalm. 30.

VIII. Tertia difficultas facilè tollitur, primò ſi dicas, eos Canones fuiſſe reprobatos penitùs ab Eccleſia. Id, quod non in his tantùm, ſed & in aliis ſæpiſſimè uſuvenit, ut palam eſt peritis Jurium tum Civilium, tùm Sacrorum. Ut, illis omiſſis, de his aliquid dicam. Quis noſtrûm ignorat Eliberini Concilii rigidiſſimam ſeveritatem, quam tamen, ut ipſe (1) Coreſſius, teſtatur, ſcivere ſanctiſſimi Patres, καὶ μόνον οὐχ ὁμομάρτυρες, & *penè non Martyres*. Ea tamen (2) decernens non dandum Chriſtianæ ſalutis ferculum, ac Viaticum, ne in ipſo quidem vitæ exitu, reprobata eſt per Concilium (3) Ancyranum, (4) Nicænum I. (5) Agathenſe; (6) Carthaginienſe IV. Idem Concilium (7) ſanxit ad Cœmeterium, Buſtetumve non eſſe lampadas inferendas, cui decreto derogavit palam vetuſtiſſima conſuetudo. Teſte nimirum (8) Nyſſeno Gregorio funus Macrinæ ſororis Clerici comitati ſunt τοὺς ἐν τῇ χειρὶ λαμπάδας ἔχοντες πάντες, *qui cereas lampadas haberent præ manibus*, id, quod & in funere Paulæ contigiſſe, narrat (9) Hieronymus. Sic ejuſdem Concilii (10) decreto picturæ in Eccleſia prohibentur, ne, quod colitur, & adoratur, in parietibus depingatur, cùm tamen & conſuetudo, & Acta (11) Septimæ Synodi hunc Canonem abrogarint. Sed, ut Latinis etiam Juribus amandatis, rem ad noſtra penitùs contraham, manifeſtum eſt, in Concilio (12) Neocæſarienſi, quod ex Quiniſexta (13) Synodo à Græcia totâ receptum eſt, numerum certum Diaconorum decerni, ne nimirum Septenarium excedant: hoc tamen decretum reprobat eadem Synodus (14) Quiniſexta. Præterea Gangrenſis (15) Synodus recepta per eandem (16) Quiniſextam, ὅπε, inquit, γυναικῶν, διὰ νομιζομένην θεοσέβειαν, ἀποκείροιτο τὰς κόμας, ἃς

(1) In Prolegom. ad Synopſ. Nili c. 4.
(2) Can. 1. & 2. & 6. & 7.
(3) Can. 6.
(4) Can. 12.
(5) Can. 11.
(6) Can. 77. & ſeqq.
(7) Can. 34.
(8) In vita S. Macrinæ.
(9) In vita S. Paulæ.
(10) Can. 36.
(11) Actione 5.
(12) Can. 14.
(13) Can. 2.
(14) Can. 16.
(15) Can. 17. refert. in c. quæcunque mulier 30. diſt.
(16) d. Canon. 2.

ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς ὑπόμνησιν τῆς ὑποταγῆς· ὡς ἂν παραλύουσα τὸ πρόσταγμα τῆς ὑποταγῆς, ἀνάθεμα ἔστω. *Si qua mulier, propter divinum cultum, ut exiſtimat, crines attondeat, quos ei Deus ad ſubjectionis memoriam dedit, tanquam præceptum obedientiæ diſſolvens, anathema ſit.* Et tamen Ritus noſtri ſanctiſſimi ſacratarum Deo Virginum, mulierumque comas attondent, ut conſtat ex (17) Euchologio, ubi parvi habitus tradendi Cæremonia cùm communis ſit viris, atque mulieribus, tonſuram præſcribit. Quin imò tondendarum ſacrarum Virginum mos antiquiſſimus penes Nos eſt, Nam (18) Athanaſius, ejuſdem cum Gangrenſi Synodo ætatis, de Virginum ejuſmodi cultu diſſerens hęc tradit. ἡ ἐπένδυσις τῶν ἱματίων σου μὴ ἔστω πολύτιμος, ὁ ἐπενδύτης σου μέλας, μὴ βεβαμμένος, ἀλλ' αὐτοφυὴς, ἰδιόχροος, ἤγουν ἰσχίζων, καὶ τὸ μαφόριον ἄχροον, ὡσαύτως καὶ τῆς αὐτῆς χρόας, τὰ χειρίδια ἐρεᾶ περικαλύπτοντα τοὺς βραχίονας, ἕως τῶν δακτύλων τῶν χειρῶν, τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς κεκαρμένας, καὶ κεφαλοδέσμιον ἐρεοῦν περισφίγγον τὴν κεφαλὴν, καὶ καυκούλιον, καὶ ἐπώμιον ἄκροσσον. *Materia tuarum veſtium ne ſit pretioſa. Indumentum tuum* (ideſt tunica) *fuſcum ſit, non tinctum, ſed nativi coloris, aut ſaltem ſubrufum, ſive purpuraſcens, & Pallium, ſive mandyas fimbriis careat: ejuſdemque coloris ſint manicæ laneæ, brachia obtegentes adusque digitos manuum. Capilli circumtonſi: crinalis vitta ſit ex lana, Caput adſtringens. Cuculla, atque analabus lacinias non habeat, hoc eſt ſuperhumerale.* Eadem habes ex (19) Palladio poſt Gangrenſe Concilium ſic: τῶν ἐν ἄλλων παρθένων τὸ σχῆμα ἦν κεκαρμένων, ἐχουσῶν κουκούλια ἐπὶ τῶν κεφαλῶν. αὕτη δὲ ῥάκος ἀναδήσασα τὴν κεφαλήν. *Aliarum Virginum erat hujuſmodi habitus, ut eſſent tonſæ, & haberent cucullos in capite: ipſa verò panno caput obvoluta, &c.* Atque his congruit mos hodieque in Græcia receptus, ubi hæc omnia in Sanctimonialibus videbis, præter cucullum.

(17) *in Off. parvi habitus, & obſervat. ibi Goar. pag. 496. med.*

(18) *Lib. de Virginit.*

(19) *Hiſt. Lauſiac. c. 41.*

IX. Sexcenta eſſent, quæ poſſem Juris noſtrique, & Latini authoritate proferre, unde mox liceret manifeſtè colligere, plurimos ex priſcis Canonibus fuiſſe per poſteriores, aut etiam ipsâ conſuetudine abrogatos. Nec mirum, quando Canones leges ſunt, licèt ſacræ: Lex autem tum conſuetudine contrariâ legitimè nimirum præſcripta, tum lege poſteriori tolli poteſt, quemadmodum omnia Jura pronunciant, iis dumtaxat ignota, qui, quid Juriſprudentia, imò quid litteratura ſit, prorſus ignorant. Neque hinc inferes, ut in Confirmatione poſtremæ difficultatis Coreſſius: ſiquidem admittamus Canones, quibus probationes vulgares probatæ ſunt, abrogatos eſſe, erraſſe Eccleſiam. Nam in primis, quid oberit hæc concluſio, ſi de peculiari aliqua Eccleſia dicat? Erraſſe Eccleſiam Africanam cum Cypriano, iterandum hæreticorum Baptiſma docente, erraſſe cum Dionyſio Alexandrinorum, & cum Firmiliano Cæſarienſem idipſum affirmantibus, (1) manifeſtum eſt. Sic & Aſianæ Eccleſiæ prorſus (2) errarunt cum Polycrate, & Polycarpo Quartadecimanam ſententiam diu tutatæ, ne quid hìc dicam de (3) Conſtantinopolitanâ ſæpe, nec turpiter minus cum Pontificibus ſuis Neſtorianam, Eutychianam, Severianam, Iconomachorum, Iconoclaſtarumque hæreſes amplexâ. Ut inde palam ſit, cùm dicitur Eccleſiam errare non poſſe, vel de illâ Eccleſiâ peculiari eſſe intelligendum, quæ Caput, & Mater, atque Magiſtra eſt omnium Eccleſiarum, quæque hactenus nunquam erraſſe dicitur; vel de ipsâ universâ Eccleſiâ, cui in Petro Servator invictam in Veritate conſtantiam & promiſit, & dedit. Porro ii Canones peculiarium Eccleſiarum decreta ſunt, nunquam, & nuſquam ab universâ Eccleſiâ probata, ſeu recepta, quando, licèt in farraginem Canonum à Gratiano compactam deducta, nullam vim habent, ut pote Jura, quæ confarcinator ille Canonum non publicâ authoritate collegit. Eſto igitur erraverint illi, qui Canones illos condidere viri privati, ſi cum Universâ Eccleſiâ conferantur; quid id oberit Eccleſiæ, ut ſi reprobentur, quæ Patres Uvormatienſes, aut Tribunienſes edixere, ab Universâ Eccleſiâ erratum eſſe dicatur?

(1) *Ex Hierony. contr. Luciferian. Auguſt. lib. 2. de Bapt. cōt. Donatiſt. cap. 4. & Ep. 48.*

(2) *Vide Canon. 1. Aurelian. & ibi Cabaſſut.*

(3) *Vid. Bell. lib. 4. de pot. Pap.*

X. Sed nec Patres illi erravere, quos & doctiſſimos, & religioſiſſimos fuiſſe ex Actis earum Synodorum conjicio; nec ex eo, quòd Canones ab illis conditi abrogati ſunt, erraſſe Canonum illorum authores Jure colliges. Nam primò ex abrogatione legis, non infertur Legiſlatoris, qui abrogatam legem tulit, error; alioquin leges Cæremoniales, & Judiciales Judæorum à Chriſto abrogatæ penitùs, atque in eam conditionem redactæ, ut non ſolùm inanes, & nullæ ſint, verùm etiam lethales; errorem probarent in Deo, quod abſit cogitaſſe, Legislatore. Deinde Canones illi, ut ex ipſis conſtat, non decernunt, aut jubent, ſed permittunt dumtaxat, id, quod adnotavit Halenſis penes (1) Turrecrematam. Cùm enim ea tempeſtate, quæ ad Nonum à Septimo ſæculo porrecta eſt, probationes hujuſmodi, quæ vulgò uſurpabantur, dictas propterea vulgares, Civilia Jura Barbarorum, qui Occidentem invaſerant, tuncque legitimè ex diuturnitate poſſeſſionis obtinebant, palam confirmaſſent; viſum eſt prudentiſſimis Patribus, non obniti, ne quid deterius accideret, ſed potiùs indulgere temporum corruptelis, quas ætas mox felicior averruncaret. Quapropter ineptas haſce probationes, quas paſſim temerè vulgus uſurpabat, certis terminis concluſere, ſtatutiſque ſuis ita circumſcripſere, ut non probaverint, quod malum eſt, ſed, quod malum eſt, permiſerint, ne præſentiùs, ac peſtilentiùs obeſſet. Hæc vera eſſe, nemo Antiquitatis peritus negabit. Nam haſce probationes fuiſſe conſtitutas Longobardorum legibus, affirmat (2) Cabaſſutius, comprobatas etiam Jure vetuſtiſſimo Gallorum, teſtatur liber (3) Capitularis Caroli Magni. Iiſdem perhibentur uſi nonnulli Germanorum Cæſares, quos inter Lotharius, in Judicio Teutbergæ uxoris, de qua ſuſpicionem adulterii conceperat, juſſit duos milites monomachiâ decertare; ut refert (4) Rhegino. Cunegundis Imperatrix Sanctiſſima apud Sanctiſſimum conjugem Henricum ſe ſuſpicione adulterii malè conceptâ nudis pedibus ſuper candentes laminas incedendo, liberavit, teſte (5) Surio. Otho etiam III. uxorem Mariam rege Aragonum natam flammis addixit adulterii accuſatam, ubi accuſatrix illius vidua

(1) *In d. c. conſuluiſti n. 3. ante fin.*

(2) *Ad Can. 22. Tribungienſ. vet. in Lege In Notis Concil.*

(3) *Lib. 4.*

(4) *Chron. lib. 2.*

(5) *In Vit. S. Cunegund.*

(cu-

Digitized by Google

(cujus maritus ſolicitantis Reginæ ſtuprum ex Dei timore recuſaverat, ideòque ab eâ criminationibus apud Othonem adulterii attentati circumventus neci fuerat addictus) illæſa ardentem laminam contrectavit, ad faciendam ſceleris fidem, quemadmodum referunt Gotfridus Viterbienſis, & Albertus Crantzius penes (6) Cabaſſutium. Quid mirum igitur, ſi paſſim uſu receptas, lege profanâ munitas, adeòque firmas probationes, ut nullo modo convelli poſſent, Patres peritiſſimi, pejora præcaventes permiſerint? Aut quis error imputari queat iis, qui, quas permittebant, probationes, non uti bonas, ſed ut tolerabiles, licèt malas, fieri patiebantur? Certè ex antiquis Ivo (7) ille Carnotenſis, quo nemo ſuâ ætate in Gallia Canonum conſultior, has ipſas probationes paſſim damnat, ac reprobat, quas tamen quibuſdam in circumſtantiis ferendas docet, ſi nimirum aliæ non ſuppetant idoneæ Probationes, nec deſint probabiles gravis delicti præſumptiones, & præcedat poſt legitimam accuſationem ſententia Judicis eas admittentis. Quare ſic ſcribit (8) Radulfo Rhemenſi Antiſtiti. *non negamus tamen, quin ad divina aliquando recurrendum ſit teſtimonia, quando, præcedente Ordinariâ accuſatione, omnino deſunt humana teſtimonia: non quòd lex hoc inſtituerit divina, ſed quòd exigat crudelitas humana.* Quibus verbis Canonum probantium improbas has probationes germanam ſententiam nobis ediſſerit: ut putemus, ab illis illas permiſſas tantùm, non quaſi lege divinâ ratas, ſed quòd propalam conſtitutas ab inhumanâ Populi, legiſque Populo morem gerentis crudelitate.

(6) *Ad d. Can. 22. ver. in Lege ad fin.*

(7) *Epiſt. 74. 205. 252. & 280.*

(8) *Epiſt. 252.*

S E C T I O V.

Quotuplex ſit Probatio: quid Evidentia, quid Confeſſio: ac de Forma Euchariſtiæ.

S U M M A R I U M.

I. *Evidentia criminis, vel Vitii rejicit ab Ordinibus. Refellitur ex abſurdis Sententia Margunii.*

II. *Evidentiam eſſe omnium probationum maximam, probatur exemplis practicis.*

III. *Quid ſit agendum Antiſtiti ante, quàm Ordines conferat, exemplo Taraſii demonſtratur. Explicatur Sententia Chriſti à Margunio objecta contra Evidentiam: oſtenditurque, Evidentiâ, ut probatione fortiſſima, uſos Apoſtolos.*

IV. *Confeſſionem Rei eſſe firmiſſimam probationem poſt evidentiam.*

V. *Refelluntur Margunius, & Coreſſius aſſerentes, confeſſionem Rei à ratione probationis rejici Jure Chriſtiano. Oſtenduntur ſordes Photianorum judiciorum ex teſtimonio Photiano.*

VI. *Conſtituitur ex omni jure, Confeſſionem Rei probare in judicio.*

VII. *Duplex confeſſio Rei conſideratur, explicatur, atque deſcribitur.*

VIII. *Sex neceſſaria, ut confeſſio Rei legitimè probet.*

IX. *Tria præterea ad id neceſſaria penitùs.*

X. *Referuntur argutiæ aliquot ineptæ Photianorum, & refelluntur.*

XI. *Confeſſionem jurejurando firmatam æquiparari evidentiæ, & maximam probationem eſſe. Proponitur argumentum Beſſarionis colligentis ex publicâ confeſſione populi, Verbis Chriſti confici Euchariſtiam.*

XII. *Margunii debacchantis in Beſſarionem ineptiæ, calumniæ, mendacia manifeſta. Ejuſdem reſponſio, qua tuetur ſe contra Beſſarionem, plures hæreſes complexa.*

XIII. *Refellitur ea reſponſio ex abſurdis, oſtenditurque, nos non eſſe idem cum Chriſto, Chriſtum, ut hominem, non eſſe ubique, & habere duas voluntates divinam, & humanam.*

XIV. *Argumentum Beſſarionis non tanti eſſe, quanti ſit à Photianis: eo non niti Orthodoxam ſententiam docentem, verbis Chriſti fieri Euchariſtiam: Illa ſententia primò probatur, aſſeriturque, Sacerdotem, cùm conſecrat, idem operari, quod Chriſtus operatus eſt, & eodem modo.*

XV. *Oſtenditur, Chriſtum verbis illis Dominicis conſecraſſe, idque probatur ex ipſis Photianis antiquioribus: recentiorum ſcelus exponitur,*

XVI. & XVII. *Probatur ſecundò eadem ſententia ex effatis SS. Patrum receptorum à Photianis.*

I. E Luctati difficultates Coreſſii, traditam à nobis finitionem probationis affatim comprobavimus, quam proinde oporteret dividere. Sed ne id operis & immenſum, & rei noſtræ importunum, inutile nobis negotium faceſſat, ſupererit rem penes Juriſconſultos obviam, confusè à (1) Maſcardo, ſuperſtitiosè à (2) Menochio traditam, obiter, atque, uti ajunt, ſummis labiis delibaſſe: ut, relictis aliis probationum generibus, ea tantùm & proponamus, & curioſiùs veſtigemus, queis uti decet Epiſcopum ad Examen eorum, qui ad Ordines recipiendi ſunt, aptè, ac ſapienter inſtituendum. Igitur triplex probatio utilis eſt in re noſtrâ. Prima per Evidentiam, Secunda per Famam, Tertia per Teſtes. Et Evidentia ſanè plura complectitur: nam cùm in re, de quâ agimus, haberi poſſit vel per adſpectum culpæ, aut vitii, vel per confeſſionem legitimam ejus, cujus conditio expenditur, vel per violentiſſimas præſumptiones, ſive indicia, probatio per evidentiam hæc omnia ſinu ſuo continet, probatura ſtatim, rejiciendum ab Ordinibus eum, in quo eſt. Quare & is, qui hac evidentiâ convincitur, ne ad Examen quidem recipiendus erit, ut docuit Matthæus (3) Blaſtarius, & poſt eum Joannes (4) Laſcares ex decreto Alexii (5) Patriarchæ: & facit exemplum in Vita S. Methodii clariſſimum, de quo Ignatius (6) Monachus. Nam, cùm Irene Auguſta precibus apud ipſum inſtaret, ut Leonem Patritium affectati recens Imperii ſuſpectum tonſum reciperet ad Ordines Sacros, quòd reus adulterii palam fuiſſet, à S. Pontifice rejectus eſt: cùmque urgeret Regina, ut culpæ quæſtio haberetur, Methodius reſpondit: τὸ φανερὸν ἀνεξέταστον, *quod palam eſt, capax examinis eſſe non poteſt.* Similiter & Leo Stipiotes Lectorem admo-

(1) *De probat. vol. 1. q. 4. per tot.*

(2) *De præſump. q. 2. 3. & 4. lib. 1.*

(3) *Ad Canon. 8. Apoſtol. in Epito. Syntag.*

(4) *In deſeſ. Ritu. Græcor. titul. de pœn.*

(5) *Synod. de duobus cõſangui. matrim. conjũctis.*

(6) *In Vita S. Method. poſt med.*

admotum Sacrario; moxque in hypodiaconum initiandum, cùm repente morbus Epilepticus corripuiſſet, ſtatim rejecit, nec unquam adduci potuit, ut ad ulteriora proveheret, effatus, ſibi certius, quod viderat, omnibus teſtimoniis humanis, quæ contrarium comprobarent; narrat Alexius (7) Ariſtenus. Et hæc ſanè certa, cùm de evidentia illa ſermo eſt, quæ vitium, culpamve oculis ſubjicit: Quare ea nemo ſanæ mentis negaverit; alioquin adſcribendus inſanis, quibus & (8) Margunium adſcribimus declamantem contra Latinos, quod evidentiam facti certiſſimis argumentis adnumerent, quando, ut dementiſſimè ſentit, nulla eſt in hac Ignorantiæ ſede rerum evidentia. Id, quod conſequitur ab eo dicta de ſcientia, quæ cùm ſit evidens notitia rei; qui hanc inficiatus eſt, ei neceſſariò neganda erat & evidentia. Igitur authore Margunio, Epiſcopus, eum, qui pollicitus numos ad obtinendos Ordines, licèt eos ipſi Epiſcopo polliceatur, & manibus offerat coram, non exiſtimabit Simoniæ reum, neque ex eâ pollicitatione ab Ordinibus Sacris rejiciet, damnabimuſque Injuſtitiæ, ac Siniſteritatis Apoſtolum Petrum, quòd offerentem pecuniam Simonem, (9) dicentemque: *date & mihi hanc poteſtatem, ut, cuicunque impoſuero manus, accipiat Spiritum Sanctum*. Δότε κἀμοὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα, ᾧ ἂν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας, λαμβάνῃ πνεῦμα ἅγιον: rejecit illa (10) pronuncians: *pecunia tua tecum ſit in perditionem: quoniam donum Dei exiſtimaſti pecunia poſſideri*: τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι. Similiter Epiſcopus, qui bis aliquem, ut Græci dicimus, coronavit, hoc eſt matrimonio conjunxit, digamum ſibi notiſſimum, Sacris Ordinibus inſignibit; fuitque inſipiens Magnus ille Baſilius, qui, ipſo (11) Margunio referente, quem bis ipſe coronaverat, ſeverè à Sacris rejecit, idemque contra Margunium docuit ex recenſione (12) Harmenopuli.

II. Sexcenta colligere abſurda, & impia fas eſſet ex declamatione Margunii, quam tamen, quippe penitùs fatuam, & dementem vel pueri planè deriſerint, quos Natura docuit, ea, quæ vident, certiſſima reputare; atque adeò evidentiam facti omnium probationum liquidiſſimam eſſe. Nec diſſentiunt Juris effata, Doctorumque ſententiæ, hanc probationem certiſſimam eſſe docentes. Meritò ſanè: Nam, cùm nullam aliam ob cauſam probationes requirantur, niſi ut veritas prodeat in apertum, & nota ſit Judici, ut accuratè probat (1) Covarruvias, & manifeſtum per ſe ipſum eſt, unde clariùs, & manifeſtiùs Judex veritatem cognoſcere queat, quàm ſi res ipſa ipſiuſmet oculos obverſaretur? Quotieſcunque hoc ipſum habetur, habetur hercle validiſſima probatio: Porro hoc habetur evidentiâ rei, factive, ut palam eſt. Quocirca, quemadmodum tradidit (2) Auguſtinus, evidentia patrati criminis non indiget clamore accuſatoris, & ut docet (3) Accurſius, veritas illa nuncupatur, quæ per evidentiam patet. Hinc eſt quòd cuicunque probationi hæc una præferatur, ut poſt (4) Azonem, & (5) Baldum, tradidere (6) Abbas, (7) Jaſon, (8) Albanus, & (9) Soccinus, quorum effato contra evidentiam probatio non admittitur, adeòque prævalet omnibus evidentia, ut cæteras una ipſa ſubruat, invicta ipſa una cæteris omnibus: atque hoc ſanè (10) Alciatus affirmat, cui adſtipulatur (11) Alexander, Curtius (12) Senior, (13) Tiraquellus, & Franciſcus (14) Caſonius; illud verò probatur ex (15) Baldo docente, licet lege Municipali, quam *Statutum* dicimus, caveatur, ut de illato damno ſtetur juramento ejus, qui læſus eſt, læſuſque juraverit ſe in centum damnum accepiſſe, poſſe tamen contrarium probari per evidentiam. Imò etſi lege Municipali palam ſancitum ſit, ne contra juramentum læſi probatio admittatur, quaſi juramentum illud pleniſſimæ probationis loco cenſendum ſit, adhuc id locum ſibi non vindicat, ſi per evidentiam rei contrarium probaretur. Etenim nihil obſtiturum, quin evidentia hæc omnia ſuperet; ut colligere eſt ex multis à (16) Tiraquello productis, quibus ante Tiraquellum ſubſcripſerat Hippolytus (17) de Marſiliis. Eundem prorſus in modum, licèt maximè valida probatio ſit, quæ fit per teſtes oculatos, ut idem (18) Caſonius probat, atque adeò poſt quàm res teſtibus hujuſmodi plenè cognita, atque confirmata eſt, non recipiatur probatio; tamen id non obſtat, quin locus ſit probationi per evidentiam, teſte (19) Baldo, (20) Jaſone, (21) Saliceto, (22) Romano, Stephano (23) Bertrando, Matthæo (24) Afflicto, aliiſque, quos ad id profert (25) Tiraquellus. Atque hinc fit, ut, ſi velim probare, mihi illatum, aut non illatum fuiſſe vulnus, id agere queam omiſſis teſtibus, & quâcunque aliâ probatione per ipſam oſtenſionem loci, cui aſſeritur, negaturque vulnus inflictum, ut ex Jure (26) decretum eſt, ubi Baldus; eruiturque ex dicto Pauli (27) IC., cui adſtipulatur idem (28) Baldus, (29) Hercules, (30) Hippolytus, & (31) Angelus Aretinus. Etenim ſic cæteris probationibus Evidentiam præfero, quæ, ubicunque produci poteſt, omninò producenda erit ab eo, qui probare pleniſſimè percupit. Quare non aptiùs controverſiam de limitibus dirimes, definieſve, quàm per ſolam loci inſpectionem, ut conſtat (32) ex Jure: idemque dicendum de expenſis factis in aliquo loco, quæ aptiſſimè per facti evidentiam comprobantur, ut notavit Jodocus (33) Damhouderius. Quin imò utiliter docuit (34) Baldus, ubicunque per evidentiam conſtat de iniquitate ſententiæ, eam ſententiam nunquam tranſire in rem judicatam, rejicique ſemper poſſe etiam ſine appellatione ex (35) Juris authoritate, cui fortiter innituntur tradentes idipſum cum (36) Baldo, & (37) Alexandro (38) Innocentius & DD. producti per (39) Jaſonem, qui idem probat relatus, receptuſque per (40) Tiraquellum.

III. Ex

(7) *Apud. ad Nomocan. tit. de auſteritate.*
(8) *Nota 4. in Can. 4. Apoſt.*
(9) *Actor. c. 8. n. 19.*
(10) *d. c. 9 n. 20.*
(11) *In not. ad Metaphr. in Vita S. Baſilii.*
(12) *In Epit. ſect. 2. titul. 1. Canon. 2. qui eſt Baſilii 12.*
(1) *Variar. lib. 1. c. 1. n. 7.*
(2) *In c. evidētia de accuſat.*
(3) *In authen. de inſtrum. Cau.*
(4) *In Sum. tit. ad L. Aquil.*
(5) *In rubr. de probat. col. 1. in fin. in L. 1. C. ſi adverſ. lib. & in L. pen. C. de peric. tut. & in L. 1. C. ſēt. reſcin. nō poſſ. & in L. contra negātem. C. ad L. Aquil.*
(6) *In c. 1. de purg. Canon.*
(7) *In L. 1. ff. de nov. op. nunci. n. 10. & in L. de perjurio ff. de in lit. jurar.*
(8) *In Cōſ. 16. n. 8. & Conſ. 97. n. 3.*
(9) *Conſ. 61. nu. 1. vol. 3.*
(10) *De Præſum. 2. p. n. 19.*
(11) *Conſ. 35. col. 3. n. 8. vol. 4. Cōſ. 39. n. 23. & 24. vol. 6. Conſ. 166. in fin. vol. 1.*
(12) *Conſ. 69. n. 6.*
(13) *De retract. §. 4. gloſ. 1. à nu. 15. & ſeqq.*
(14) *De jud. tract. 10. c. 1. in princ.*
(15) *In d. L. contra negātem.*
(16) *Ubi ſupra à n. 13. & ſeqq.*
(17) *In L. 1. §. ſi ſervum ff. de quæſtio.*
(18) *In d. c. 1. nu. 1. & 2.*
(19) *In L. ſi quis teſtibus in fi. C. de teſtibus.*
(20) *In d. L. de perjurio n. 4.*
(21) *In d. L. ſi quis teſtibus col. ult. verſ. quæro, an poteſt.*
(22) *In L. ſi vero §. de vero 31. fallen. ff. ſolut. matr.* (23) *Conſ. 337. non puto col. 2. lib. 1.* (24) *Deciſ. Neapol. 216. quotidie n. 2.* (25) *Ubi ſupr. n. 36.* (26) *In L. vulneris ff. de injur.* (27) *In L. fin. C. de reb. credit.* (28) *In L. pediculis §. Horatius ff. de aur. & arg. Leg.* (29) *De proban. negat. n. 246. & ſeqq.* (30) *In d. §. ſi ſervi n. 11.* (31) *In lib. malef. verſ. cicatrix. col. 1.* (32) *in L. ſi irruptione ff. fin. regund.* (33) *In prax. civil. c. 127. n. 4.* (34) *In L. 1. C. ſent. reſcin. non poſſ.* (35) *L. confeſſionibus ff. de interr. act.* (36) *In d. L. 1. Cod. ſent. reſcind. non poſ.* (37) *Conſ. 248. ſtantibus col. 8. lib. 2.* (38) *In c. fraternitas de frig. & malef.* (39) *In d. L. de perjurio n. 5. & in d. L. 1. n. 10. de nov. oper. nunciat.* (40) *d. gloſ. 1. n. 36.*

Digitized by Google

III. Ex his porro infero, cùm in examine provehendorum ad Ordines Epiſcopus tutiſſimas probationes debeat omnino ſequi, quippe qui eâ de re judicat, quæ maximum, aut damnum afferre, aut certam utilitatem auferre poſſit, hanc ſcilicet probationem, ubi fas fuerit, adhibere teneri. Id, quod in vitiis ſine culpâ, non facile modò, verùm etiam obvium erit, quare & initiandum inſpiciet ante, eique colloquetur, multa audiet ab eo, multa de illo interrogabit. Id, quod uſurpaſſe fertur Magnus ille Taraſius, quo vindice Sacris Iconibus redditus cultus palam in Græciâ. Dicitur enim non unquam alicui manus impoſuiſſe, quem ſecum in Patriarchio per hebdomadas aliquot non detinuiſſet, ut inde præſens agnoſceret in hoſpite, quæ vitia, quæ virtutes: Narrat Leo
(1) *In Orat. de S. Taraſio.* (1) Numodotes. Adeò hæc probatio initiandi hominis viris Sanctiſſimis curæ fuit, quæ nunc Photianis nulla eſt, atque utinam & Orthodoxis non minima. Scilicet Juriſconſultorum ſententia eſt, vitia hominum, & ea maximè, quæ ſine Vitioſi crimine ineptum ſacris Muneribus exercendis reddunt, oculis maximè deprehendi; id, quod acutè ex noſtris illis Philoſophis
(2) *Tlanud. ī A. dag. cent. 2. c. 4.* quidam (2) aſſeruit. Interrogatus enim, an aliquid objiciendum Theoni modeſtiſſimo Æginetarum Navarcho haberet: *neque adſpexi*, inquit, *hominem unquam, neque ſub eodem tecto unquam diverſatus cum illo ſum*: οὐδ' ἑώρακα τὸν ἄνθρωπον, οὐδ' συνῴκησα τῷ δώματος.
(3) *Joan. c. 7. n. 24.* Neque officiunt, quæ Margunius objicit (3) ex illis: μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε: *nolite judicare ſecundum faciem, ſed juſtum judicium judicate*: Ex quibus poſtremis verbis infert, judicium ex iis, quæ oculis judicis patent, factum, injuſtum eſſe; quando ſi non licet ſecundum faciem judicare, non licet ex viſu judicare; atque adeò non erit ſufficiens ad juſtam ſententiam evidentia, quæ nobis ingerit, quæ videmus. Quis hæc non videat eſſe manifeſta Sophiſmata, qualia ſanè perpetuo uſu mihi ſæpe cum Photianis familiaria ſunt. Hi enim cùm ingenio Græco ſint præditi, ſed vel ignorantiâ, vel etiam apertâ impietate corrupti, ita, quod à Gente noſtra ſcilicet accepere, grande Naturæ donum in Veritatis detorquent exitium, ut, acutè cùm dicant, manifeſtè ſanè deſipiant. Ecce, cùm Chriſtus Servator vitium illud in Judice maximum, ac pernicioſiſſimum, quod vulgò dicimus προσωποληψίαν, quam (4) negant in Deo ſæpiſſi-
(4) *Paralip. 2. c. 19. num. 7. ad Rom. c. 2. n. 11. ad Epheſ. c. 6. n. 9. ad Coloſſ. c. 3. n. 25. 1. Petri c. 1. n. 17.* mè Sacræ Paginæ, Lethaliſque cauſam criminis in Judice teſtatur (5) Siracides: cùm, inquam, Chriſtus *acceptionem perſonarum* damnet illis verbis, ea trahit Margunius ad reprobationem probatiſſimæ omnibus evidentiæ. Contendebat eo in loco Salutis Author oſtendere, potuiſſe ſe ſanitatem Paralytico impertiri, quin ullo modo legem Sabbati frangeret. Id hoc argumento demonſtrat. Potuit Moyſes vobis permittere, ut Sabbato apellam hominem
(5) *Eccli. c. 20. n. 24* faceretis, quo animus hominis à nativo crimine ſanaretur. Ergo mihi quoque licuit, Sabbato corpori ſanitatem tribuere, ut unà corpus, & animus ſanaretur. Si conſecutionem negabitis, jam perſonas accipietis; quando non aliunde vobis effugium eſt, niſi ſi dicatis, Moyſi licuiſſe, quia Moyſes fuit, mihi non licuiſſe, quia non ſum Moyſes: at enim acceptio perſonarum Judici prorſus nefaria: quare, *nolite*, inquit, *judicare ſecundum faciem, ut juſtum judicium judicetis*; non judicaturi juſtum judicium, ſi faciem meam, humilemque, uti vobis videtur, conditionem reſpicientes, ex ea, non ex miraculis, quæ coram vobis creberrimè perpetro, de me judicium feratis, pronuncietiſque ſententiam. Hæc genuina eſt loci illius ſententia: neque ullam aliam comminiſci quibit Photianus, ni illis verbis nihil conſtitutum dicat à Chriſto. Nam, ſi illis verbis hoc voluit Chriſtus, quod aſſerunt, nempe evidentiæ probationem damnare, ſanè Judæis non licebat fidem adhibere miraculo, quod apertè viderant, & certè patratum. Quòd ſi non licebat fidem adhibere miraculo, jam juſtè, ac ſapienter damnabant eum, qui Sabbato, Grabatum, ut tolleret, præceperat Paralytico. Cæterùm adeò Evidentia etiam penes ſacras Paginas vim habet numeris omnibus abſolutæ probationis, ut hinc plerunque Veritatis, quam Gentibus conſtanter annunciabant, Chriſtianæ Reipublicæ Proceres argumenta deſumerent: Quare Joannes (6) Apoſtolus ſic orditur Epiſtolam ſuam. (6) *1. Joan. c. 1. ab initio.*
ὃ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόαμεν, ὃ ἑωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὃ ἐθεασάμεθα, καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς· καὶ ἡ ζωὴ ἐφανερώθη, καὶ ἑωράκαμεν, καὶ μαρτυροῦμεν, καὶ καταγγέλλομεν ὑμῖν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, ἥτις ἦν πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ἐφανερώθη ἡμῖν· ὃ ἑωράκαμεν, καὶ ἀκηκόαμεν ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν. *Quod fuit ab initio, quod audivimus, & vidimus oculis noſtris, quod perſpeximus, & manus noſtræ contrectaverunt de Verbo Vitæ, & Vita manifeſtata eſt: & vidimus, & teſtamur, & annunciamus vobis vitam æternam, quæ erat apud Patrem, & apparuit nobis: quod vidimus, & audivimus, annunciamus vobis*. Nota, quot vicibus viſum oſtentat, evidentiamque ex oculis habitam jactet, ut hinc Veritatem, quam propoſiturus eſt, comprobet, atque inde cognoſce, quàm probetur per evidentiam facta probatio, quâ potiſſimè & Apoſtolus, & Apoſtolorum Theologus utitur ad Veritatis penitiſſimam probationem.

IV. Diximus, non ſolis oculis evidentiam fieri facti, vitii, vel criminis: fieri etiam ipſâ (1) *In L. cum te trāſegiſſe n. 10. C. de tranſact.*
confeſſione ejus, qui ad examen, aut judicium adducitur, eſtque reus, vel quaſi reus. Hujus Confeſſionis hic notitia tradenda eſt, quo manifeſtiùs concors utriuſque Eccleſiæ ſententia
(2) *In rubr. de probat. à n. 4.* contra communes Photianorum ineptias innoteſcat. Et primò illud certiſſimum autumo, contra Doctorum quorumpiam antiquam opinionem, quos refert, ac ſequitur (1) Jaſon,
(3) *In Auth. ſi quis in aliquo C. de eden. et ibi gloſ. ver. probatio.* hanc, de quâ dicimus, confeſſionem probationem eſſe, quemadmodum poſt relatam Priſcorum ſententiam decidit (2) Decius, penes quem fas erit multa cognoſcere veritatem hanc confirmantia, quæ referre immenſi laboris, & inutilis
(4) *In d. auth. ſi*

quis in aliquo. (5) *Schol. 108. in Codicem.* (6) *In Synop. Attal. titul. de probat. Schol. antepen.* (7) *In Schol. ad Novell. 10. Leon.* (8) *In lib. 18. Pandect. init.* (9) *In Synop. Jur. Græc. tit. de prob.* (10) *In Collect. Jur. Græc. eod. tit.* (11) *In prax. tract. de confeſſ. in princ.* (12) *Loco ſupr. cit.* (13) *In Auth. ſed jam neceſſe C. de donat. prop. nupt.* (14) *In d. auth. ſed jam neceſſe.* (15) *In d. L. cum te tranſegiſſe.* (16) *In d. L. cum te tranſegiſſe.*

Digitized by Google

lis eſſet operæ, cùm id, quod aſſerimus, manifeſtum ſit ex Oraculis (3) Juſtiniani docentis, probationem fieri vel per teſtes, vel per confeſſiones, idemque ſenſit inter Latinos (4) Accurſius ante Decium, & ex Græcis (5) Harmenopulus, Matthæus (6) Monachus, Euſtathius (7) Anteceſſor, & omnium latiſſimè (8) Tipucitus, ex quo pleraque ſuppreſſo nomine (9) Diplovatacius, & Joannes (10) Laſcares. Secundò, & illud recipiendum eſt, poſt evidentiam facti, Confeſſionem Rei, vel quaſi Rei firmiſſimam omnium eſſe, ſi ritè fiat, ut ex Latinis Lanfrancus (11) de Oriano, ex Noſtris aſſeruit (12) Harmenopulus eâ ratione, quòd licet, propoſitâ Juris, & de Jure, ut Latini loquuntur, ut Noſtri: τῇ τοῦ νόμου προλήψει, *legis præſumptione*, probatio nulla contra recipitur, tamen recipitur Confeſſio adverſarii, quemadmodum (13) Juſtinianus noſter decrevit, teſte (14) Gloſſographo, cui ſubſcribunt (15) Cynus, (16) Angelus, & (17) Jaſon. Hinc illa penes (18) Tipucitum noſtrum: ὁμολογία τὴν μεγίστην ἔχει τῶν ἐν ἀποδείξει ἀσφάλειαν: *confeſſio maximam habet inter probationes ſecuritatem, ac certitudinem*: ſequunturque (19) Aretinus, & (20) Alciatus, confirmatque iterum (21) Tipucitus dicens: τὴν ὁμολογίαν εἶναι ἐπιδεικτικὴν ἀπόδειξιν, καὶ τῶν ἄλλων ἀληθεστέραν τε, καὶ δυνατωτέραν, *confeſſionem eſſe probationem demonſtrativam, & cæteris veriorem unà, & potentiorem*; quibus adſtipulatur Thomas (22) Grammatica, (23) & Soccinus Junior. Denique & illa Harmenopuli (24) aſſerentis: πλέον πιστώτερον τὴν ὁμολογίαν τῆς διαγραφῆς δημοσίᾳ γεγενημένης, *plus fidei adhibendum confeſſioni, quam ſcripturæ cuilibet publicæ*, quod etiam docuit (25) Baldus, (26) Craveta, & (27) Zaſius, ſequiturque (28) Menochius.

(17) *In d. L. cum te transfegiſſe.*
(18) *Loco ſuprà citato.*
(19) *In rubr. de probat.*
(20) *De præſump. p. 2. n. 8.*
(21) *Loco laudato.*
(22) *Decif. 36. n. 66.*
(23) *Conſ. 39. n. 16. lib. 2.*
(24) *Loco ſupra laudato.*
(25) *Apud Cravet. loco infer. citato.*
(26) *Conſ. 61 nu. 3. & Conſ. 121. n. 4.*
(27) *Conſ. 5. num. 4. lib. 1.*
(28) *De recuper. poſſ. remed. 1. n. 217.*

V. Quò magis mihi mirum videtur, quod ſcripſit ante (1) Coreſſium (2) Margunius: Confeſſionem Rei à Sacris Canonibus, & omni Jure Chriſtiano prorſus vetari, quaſi corruptelam Judiciorum, & laqueum animorum, unde mox occaſionem arripuit inſultandi Latinorum Judiciis, quæ Laniænas innocentiæ, publicaſque nundinas iniquitatis appellat, quaſi vero his in Judiciis id, quod penes Photiana judicia, uſuveniat, quæ neque redduntur, niſi ubi lucrum affulſerit, neque aliter terminantur, niſi auro emptis Anathematibus. Id, quod non aliquis Græcus ex Orthodoxis, aut dixit, aut affirmavit: ipſi vos dicitis, ipſi vos affirmatis. Nam Metochites (3) Theodorus, nondum Byzantio in poteſtatem Tyrannorum redacto, hæc ſcribit, ſordes Tribunalium veſtrorum diris excipiens omnibus. τὰ δικαστήρια τὸ λοιπὸν, ὦ πατέρες πανθαγιώτατοι, καὶ ἁγιώτατοι, καὶ πανιερώτατοι, καὶ θεοφιλέστατοι, ὁ παρὰ τῷ κωμῳδῷ ἀριστοφάνει μιαρὸς, καὶ τυφλὸς, καὶ φιλάργυρος θεὸς διαφθείρει. ὠνηταὶ ὑμῖν αἱ ἀποφάσεις γεγόνασι νεωστὶ, καὶ ποῦ τιμὴ τῆς δικαιοσύνης; καὶ ποῦ ψῆφος εἰς ἄμυναν ἀδικίας; φορητὰ ταῦτα. οὐδὲ τάξιν δίκης, καὶ νόμων ἔχουσι γνῶσιν οἱ τὰ πάντα δικάζοντες. κατὰ τὸ βούλημα, κατὰ τὴν πλεονεξίαν, κατὰ πονηρίαν, καὶ ἀμαθίαν πάντα περαίνεται. *Tribunalia veſtra igitur, ò Patres ſupraſanctiſſimi, & Sanctiſſimi, & Sacratiſſimi, & amiciſſimi Chriſto* (quibus titulis dignitates Sacras juriſdictionem habentes complexus eſt; Patriarchæ nimirum CP. primo, ſecundo cæterorum Patriarcharum, tertio Metropolitarum, Epiſcoporum quarto) *ille penes Comœdum Ariſtophanem ſordidus, & Cæcus, & avarus Deus* (Plutum (4) intellige) *corrumpit. Venales vobis ſententiæ nuperrimè* (nota Photiana tempora, nam hæc ſub Andronico Seniore Palæologo dicta, ſcripta ſunt) *factæ ſunt. Et ubi honor Juſtitiæ, & ubi Suffragium ad ultionem iniquitatis? Toleranda tamen hæc: neque Ordinem judicii norunt, neque legum notitiam habent, qui omnia judicant; ex libidine, ex avaritia, & malignitate, ex ignorantia omnia peraguntur.* Et ne poſt amiſſam libertatem in meliorem Vos frugem converſos, quod pertinet ad judicia, aliquis putet; quando (5) μανθάνουσιν ἀκούειν στενοχωρούμενοι: *vexatio dat intellectum*: quid de vobis cenſuerit Manuel (6) Malaxus, qui nempe Superiore ſæculo inter vos floruit, & linguâ vernacula ſcripſit, audite. Ἐπειδὴ ἐχάσαμεν τὴν βασιλείαν, ἐκλείσθησαν τὰ δικαστήριά μας τὰ πολιτικὰ, ἀλλ' ὄχι τὰ ἱερά. Ἐν τούτοις οἱ ἐπίσκοποι κρίνουσι, καὶ οἱ πρωτοπαπάδες, καὶ οἱ τῶν μοναστηρίων προεστότες ἡγούμενοι. ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἁμαρτιῶν μας. καὶ αὐτὰ ἀπὸ πολλὰ διεφθάρησαν, οὐδὲ εὑρίσκεται ἐν αὐτοῖς δικαιοσύνη. πάντα πωλοῦνται, καὶ τὸ ἀργύριον κυβερνᾷ τὰ ἱερά. ὁ πλουσιώτερος πάντα νικᾷ, καὶ ὁ πτωχὸς ἔχει ἄδικον. αἱ τιμαὶ, αἱ τιμωρίαι, τὰ πρωτεῖα, καὶ τὰ ἐπιτίμια εἶναι λάφυρα τῆς φιλαργυρείας, ὅπου κρίνει, εἰς τόσον, ὅπου πολλοὶ, ἵνα μὴ ἀδικηθῶσι, τὰ τῶν ἀλλοφύλλων δικαστήρια προτιμῶσι, καταφεύγοντες, ἢ εἰς τὴν δίκην τῶν λατίνων, ἢ εἰς τὴν ἀδικίαν τῶν τούρκων. *Poſtquam Regno excidimus, clauſa ſunt civilia Tribunalia noſtra; non ita Sacra. In his Epiſcopi ſententiam dicunt, & Archipreſbyteri, & præfecti Cœnobiis Abbates. Sed heu, quò crimina pertigere noſtra! Hæc quoque peſſundata ſunt, nec in illis Juſtitiam reperire eſt. Omnia veneunt, & pecunia Sacra gubernat. Ditior omnia vincit, & pauper ubique cauſa excidit. Honores, & pœnæ, dignitates, & reprehenſiones ſpolia ſunt avaritiæ judicantis, adeò ut plurimi, ne injuſta ſententia percellantur, alienigenarum Tribunalia frequentent, confugientes ad judicia Latinorum, vel ad iniquitatem Turcarum. &c* Hæc Photiani ipſi de Judiciis veſtris, quæ non Reorum confeſſio, ſed ſordidiſſimum vitium omnia diripiens, ſus omnia deque vertens incubat, corrumpitque.

(1) *In Synop. Nili, ad Can. Neocæſar.*
(2) *Nota 19. ad eoſd. Can.*
(3) περὶ κακωθείας *vulnere 14. quod eſt Avaritiæ.*
(4) *Comœd. 1. Pluto.*
(5) *Iſai. c. 28. n. 19.*
(6) *In libell. de vitiis Eccleſiaſtic. in Calce Nomocan.*

VI. Ceterùm confeſſionem Reorum adeò à probationibus legitimis nullum Jus abigit, ut omni jure, tanquam probationum omnium poſt Evidentiam facti firmiſſima Reorum confeſſio cenſeatur. Et de Jure civili communi, quod unà Græcum, Latinumque eſt, nemo non Photianus, hoc eſt hominum omnium, quot ſunt, quotque fuerunt, imperitiſſimus, poſt ea, quæ nuper produximus, dubitabit. Idipſum ratum eſt ex Jure Divino. Furtum Achor Iſraelitæ (1) primò veſtigatur per ſortes, mox convincitur confeſſione furis ipſius, denique rei furto ſublatæ evidentiâ comprobatur. Protoplaſtæ (2) crimen, quamvis Deo notiſſimum, non ante pœnis excipitur, quàm confeſſione Rei probetur. Idem uſuvenit in judicio (3) Caini, idem in Pœnitentiâ (4) Davi-

(1) *Joſue c. 7. per tot.*
(2) *Geneſ. c. 3. n. 9.*
(3) *Geneſ. c. 4. n. 13.*
(4) *2. Reg. c. 12. n. 13.*

Digitized by Google

Davidis, &, ne te mover, pleraque crimina in ſacris Paginis Reorum confeſſione probata, neque aliter caſtigantur. Adeò in Jure divino probatur Confeſſio, quæ etiam Jure Euangelico validiſſima eſt, quando Rex ille, qui domum regreſſus de commiſſis ad lucrum talentis inter ſervos examen inſtituit, otioſum, timidumque ſervulum damnat ex ipſa ejus confeſſione (5) dicens: ἐκ τοῦ στόματός σου κρινῶ σε, πονηρὲ δοῦλε: *ex ore tuo te judico, ſerve nequam.* Adde Jus Pontificium, quo palam inter probationes legitimas Confeſſio recipitur, ut conſtat ex decreto (6) Innocentii III., aliiſque ex libris (7) Decretalium Reſponſorum; agitque de illa fusè (8) Gratianus. Quid de Jure noſtro? Sanè Rei confeſſio inter validiſſimas probationes recenſetur. Conſule: ſi libet, (9) Prodromum, μετὰ τὸ ὁμολογῆσαι, inquit, ὁ ἐλεγχόμενος οὐκ ἔχει ἀντίληψιν, ἀλλὰ τιμωρίαν· τὸ γὰρ ἔγκλημα φανερόν. *Poſt quam faſſus eſt, qui accuſatur, non habet defenſionem, ſed pœnam: nam crimen manifeſtum eſt.* Vide (10) Balſamonem: ἡ ὁμολογία, ait, ἰσχυρίζει τὴν τοῦ κατηγόρου γραφὴν, καὶ ἀήττητον ἀποδείκνυσι. *Confeſſio roborat accuſatoris libellum, & invictum demonſtrat.* Idem (11) Ariſtenus docet, Idem Leo (12) Monachus, & cæteri Canonum noſtrorum Interpretes, quos ad id refert (13) Diplovatacius: facitque decretum (14) Neocæſarienſis Concilii, quo ſtatuente, ſtatur confeſſioni Preſbyteri. Nec deſunt Photiana decreta, & quidem plura penes (15) Diplovatacium, ſed illud pervulgare, notumque omnibus in Jure Græco-Romano. (16) Conſtantinus Lychudes Byzantinus Antiſtes ſic de Sacerdote cædis Reo ſententiam dicit. ἐντεῦθεν καὶ ὁ δεῖνα ἱερεὺς τῶν ἱερῶν τῆς ἐκκλησίας περιβόλων ἔνδον γενόμενος ἐξηγόρευσε, τοὺς οἰκείους υἱοὺς προτρέψασθαι συνεπελθεῖν τῷ λοιπῷ ὁμίλῳ τῆς χώρας αὐτοῦ, καὶ συνεργῆσαι εἰς τὸν τοῦ Χαλκοπούλου Κατακαλὼν φόνον· ταῦτα ἐξαγορεύσας τοῦ ἱεροῦ καταλόγου κατὰ τοὺς θείους κανόνας, διὰ τὸ γεγονὸς τοῦ φόνου μύσος, ἐξέπεσεν. *Proinde & hic Sacerdos N. cùm intra Sacra Eccleſiæ ſepta ſe recepiſſet, confeſſus eſt, ſe ſuis authorem fuiſſe filiis, ut cum reliqua agri ſui multitudine pergerent, eamque in perpetranda Catacalonis Chalceopuli cæde juvarent. Qua confeſſione facta, Catalogo ſacro, juxta divinos Canones, ob admiſſum cædis piaculum, excidit,* &c.

(5) Luc. c. 19. n. 22.
(6) c. cum ſuper de Confeſſ.
(7) tot. titulo eod.
(8) Can. 15. q. 3. 6. 8. et c. nos in quenquam, & ſeq. 2. q. 1.
(9) De Interpret. ad Can. 9. Neocæſar. Concil.
(10) In Nomoc. ad d. c. 9.
(11) In Collect. Can. ad d. c. 9.
(12) In Schol. Can. ad d. Can. 9.
(13) In Synop. Jur. Græc. titul. de probat.
(14) Canone 9.
(15) Eodem tit. de probat.
(16) Lib. 4. Tom. 1. ſent. Synod. lib. 2. Conſt. Lychud. tit. 2. pagin. 265. & ſeq. ante fin.

VII. Quid his reponere audeant Photiani Doctores? Aut quid oberit, quin iterum cum Latinis omnibus, imò cum Jure noſtro, ipſorumque Photianorum aſſeramus, Confeſſionem inter probationes potiſſimam eſſe? Sciendum tamen eſt, duplicem eſſe Confeſſionem, alteram, quæ fit in judicio, vel examine, alteram extra utrunque. Et prima etiam duplex eſt, altera, quæ in Judicio præſente accuſatore, actoreve, aut in examine; altera, quæ in Judicio fit, abſente actore, vel accuſatore. Secunda hæc plerunque non probat, & de illa hic nobis nulla quæſtio eſt. De illa agimus, quæ fit in Judicio præſente parte, & preſſiùs in re noſtrâ, de illa, quæ fit coram Epiſcopo, vel in Eccleſiâ ipsâ coram omnibus; utraque enim hæc plenè probat adverſus confitentem, ut Jura (1) pronunciant. Etenim nullæ ſunt partes Judicis in hujuſmodi confitentem, niſi ut eum vel condemnet, vel abigat, quemadmodum (2) Jure utroque conſtitutiſſimum eſt. Nam ita confeſſus pro convicto habetur in (3) Jure, videturque ſe ipſum ante Judicis ſententiam damnare, ut notavit (4) Bartholus, deduciturque ex nuper citatis Euangelici (5) Regis verbis, atque ex illis, quæ narrat Michaeli Principi noſtro (6) Nicolaus I. notatque (7) Speculator ante (8) Tancredum. Scio hujus effati omni, ut oſtendimus, Jure recepti certiſſimam veritatem quibuſdam exceptionibus impugnari, cavillis etiam pluribus impeti per Photianos, non niſi ad vituperandum potentes. Nam, licèt Confeſſio, quam hic laudamus, ex communi ſententia probationes alias deſtruat, & extinguat, ut tradidit Joannes (9) Andreas, & (10) Baldus, quos refert (11) Damhouderius, tamen id non obtinet in mutuo, quod licet fateare per Syngrapham, & in ipſo judicio, non tamen extinguit probationes cæteras, imò infra biennium probari poteſt, pecuniam non fuiſſe numeratam, ut dixit (12) Baldus, & relatus (13) Damhouderius, confirmaturque ex Jure. Id, quod etiam protenditur ad Dotem, quemadmodum docet (14) Speculator ex dicto Antonini, (15) & Severi Cæſarum. Verùm hæc peculiaria. Illa magis premunt, quæ Photiani DD. ad labefactandam Confeſſionis fidem ineptè comminiſcuntur, quæ ne ſingillatim refutatione digner inutili, propoſitis legitimæ Confeſſionis, atque omnino probantis conditionibus diſſipo. Eſt enim legitima illa confeſſio, quæ à Majore, & ſciente, ſponte, in Judicio contra ſe fit, ſi ei neque hoſtis, neque Natura, neque lis, Juſve repugnet. Hæc omnia manifeſta ſunt, ipſaque explicatione certiſſimè confirmantur.

(1) L. 1. ff. de Cõfeſſ. L. 1. C. eod. L. fine fine ff. de interrog. act.
(2) L. proinde §. 1. ff. ad L. Aquil. c. præterea de tranſact.
(3) L. unica C. de Confeſſ.
(4) d. L. 1. ff. de Confeſſ.
(5) Luc. c. 19. n. 22.
(6) Refertur in c. nunc autem 21. diſt.
(7) In princ. tit. de Cõfeſſ.
(8) De Ord. Judic. titul. de Cõfeſſ. in Jur.
(9) In c. bonæ de Elect.
(10) In L. ſi ex cautione q. 10. Cod. de non numer. pecun.
(1) In pract. Civil. c. 172. n. 4.
(12) In L. generaliter. 1. qu. C. de non numer. pecun.
(13) Loco ſupra laudato.
(14) In d. titul. Confeſſ. ſeq. in fin.
(15) In L. 1. C. de dot. cau. non numer.

VIII. Primò namque, ut Confeſſio legitimè probet, major ſit oportet, qui confitetur. Nam pupillo confeſſio non præjudicat, qui ſcilicet ab omni præjudicio tutus eſt, ut tradidit Matthæus (1) Monachus dicens: Τοὺς ἀφήλικας, καὶ ἀνήβους οὐδὲν τὸ ζημιοῦν, *nihil nocet minoribus, & impuberibus*: & latè probat (2) Maſcardus. Secundò neceſſe eſt, ut, qui fatetur, ſciat id, quod ipſe fatetur. Etenim confeſſio per errorem facta nil probat, quippe quæ quolibet ante ſententiam tempore poteſt revocari. Nam (3) Harmenopulus ait: τὸν σφαλέντα ἐν τῇ ὁμολογίᾳ ἀναδέχεσθαι ἄξιον εἰς παλινῳδίαν τοῦ ῥηθέντος, *eum, qui in Confeſſione erravit, recipere par eſt ad inficiationem dicti*: Idemque ſanxit (4) Gregorius IX. ea ratione, quia, qui errat, non fatetur, ut (5) Ulpianus dixit, & aſſerunt (6) Imperatores, ex quibus idem conſtituit (7) Damhouderius. Id, quod tamen intellige de errore, qui Juris minimè ſit; nam Confeſſio per errorem Juris facta nocet confeſſo; quando Juris ignorantia neminem excuſat, ita (8) Legibus tùm Sacris, tùm profanis decernentibus. Tertiò, & illud neceſſarium eſt, ut Confeſſio ſpontanea ſit: nam facta per metum, vel fraudem, vel in tormentis, irrita

Sſ eſt,

(1) In Synop. Attaliat. tit. de Minoribus.
(2) De Probat. Vol. 1. cõcl. 371.
(3) Schol. 108. in Codicem.
(4) In c. ult. de Confeſſ.
(5) In L. 2. ff. de Confeſſ.
(6) In L. error. C. de Jur. & fac. ignor. L. 1. C. de falſ. cau. adject. L. de ætate §. qui juſſo ff. de interrog. actio.

(7) In d. prax. Civil. c. 173. (8) C. ſi laicus 38. diſt. L. 2. & L. cum quis C. de jur. & fac. ignor. (9) In argum. Novell. 13. Leon. (10) C. 1. quod met. cau. & c. Lotharius. 31. qu. 2. (11) In L. 1. §. 1. ff. de quæſt. (12) Tract. de proban. negat. n. 196. (13) Conſ. 5. in princ. lib. 1.

eſt, nec præjudicat confitenti. Quod obtinere dixit (9) Harmenopulus Novellam Leonis explicans, & Jure (10) Canonico certum eſt, itidemque (11) Civili, docuitque (12) Herculanus cum (13) Alexandro. Quartò & illud notandum eſt, in Judicio faciendam confeſſionem eſſe, ut probet, alioquin minimè valituram, ſaltem ſi ſine cauſa aliter fiat, ut docuit (14) Speculator. Attamen hoc verum plerunque eſt, &, uti dicimus, regulariter. Aliquandò enim, etiam extra Judicium, facta confeſſio nocet confitenti, præſertim cùm ex confeſſione obligatio oritur: tunc enim vim pacti nanciſcitur, ut notavit (15) Tancredus, & ex Noſtris (16) Jo. Laſcares, uterque productis (17) Juribus validiſſimis: vel cùm oritur, uti loquimur, ſcandalum: nam tunc etiam confitenti præjudicat: Id, quod notandum duxi in re noſtrâ. Exiſtimo enim eum, qui extra judicium de ſe turpia, & ab Ordinibus repellentia faſſus ſit tantâ conſtantiâ, ut inde prava de eo exiſtimatio dilabatur in vulgus, repellendum omnino, quippe præjudicium paſſum ſufficiens repulſæ. Quod Pontifex (18) Alexander decreto ſuo munit; & in re noſtrâ docet ex Jure Noſtro (19) Diplovatacius, Quod diximus de confeſſione extra judicium facta, dicendum puta de eà, quæ fit coram judice non ſuo, vel non habente juriſdictionem, ut palam eſt ex (20) multiplici Jure: idemque cenſere fas erit de eà confeſſione, quæ pro confitente fit. Nam quintò prorſus oportet, confeſſionem eſſe contra confitentem, alioquin nullius erit ponderis, ut ex Pandectis probat (21) Gratianus: cùm contra, ſi fatentem impugnet, rata ſit, & præjudicet ex decreto (22) Innocentii III. aliiſque plurimis juribus, quæ congeruntur. Sextò, requiritur, ut parte præſente fiat, hoc eſt coram hoſte, vel ejus procuratore, non nocitura, ſi aliter fiat: quod Juris (23) communis conſtitutiſſimi eſt, & refert ex Noſtris (24) Harmenopulus. Hoc tamen ita intellige, ut verum ſit extra rem noſtram: nam in re noſtra pars non requiritur, cùm vel nulla ſit, vel loco ſit partis Eccleſia, vel ipſe Epiſcopus examen ex Officio conſtituens.

IX. Septimò, dictum eſt oportere, confeſſionem fieri de iis, quæ non repugnant Naturæ, proptereà, quòd Confeſſio de eo facta, quod eſt contra naturam, nulla eſt. Nam (1) Paulus IC. reſpondit, confeſſiones debere naturalibus convenire, habeſque exempla plurima confeſſionum hujuſmodi contra naturam (2) in Jure, quæ proinde nihil oberunt confitenti. Quò fit, ut mirum ſit, quod olim Photiana ſapientia decidit, narratque non ſine ſtomacho Photianus & ipſe (3) Corydaleus: nimirum, quendam, cui à barbaris execta fuerat virilitas, cùm primùm rejectus fuiſſet ab Ordinibus, ob vitium virilitatis, probaſſetque non legitimè ſe repulſum ex (4) Canone Nicæno, fuiſſe Sacris initiatum, mox exauthoratum, quòd faſſus eſſet, adulterium perpetraſſe. Adeò rigida diſciplina Photianorum eſt, ut prorſus ineptiat. Octavò, additum opportunè eſt, confeſſionem non debere repugnare favori. Nam, ſi huic repugnet, nulla cenſetur. Sic, ſi ingenuus fateatur ſe ſervum, confeſſio non nocebit, libertatis favore, cui Jus (5) maximè indulget. Id tamen verum eſt, niſi ſe ſervum fateatur in judicio Status, ſive de Statu: idem enim (6) Jus, quod in aliis judiciis libertati favet, in hoc plane quieſcit. Favor etiam Matrimonii efficit, ut nulla confeſſio conjugum contra Matrimonium publicè contractum, Matrimonio queat obeſſe, quemadmodum Matthæus (7) Monachus, & (8) Canonarcha conſtituit ex Jure noſtro, & certiſſimum eſt Jure (9) latino. Nonò, adnotavimus, confeſſionem non debere liti repugnare, hoc eſt, ad ejus rei, qua de agitur, confirmationem eſſe debere. Nam, ſi liti repugnet, aut inter eos cedat, qui diſceptare in judicio non poſſunt, confeſſio nullam vim habebit, eritque penitùs irrita. Id, quod conſtat ex Jure (10) latino, nec ignotum eſt Juri noſtro, ut evincit (11) Diplovatacius. Quod in re noſtrâ maximè cavendum eſt, ut infra, ubi de Teſtibus, obſervabimus. Nam ſi controverſia ſit inter Exhomologeten, & Pœnitentem, quemadmodum videtur uſuveniſſe ſæpe penes Photianos ex iis, quæ decernit Lucas (12) Chryſoberges, confeſſio pœnitentis non oberit, quando lis inter homines hujuſmodi in rebus ad Sacramentum pertinentibus nulla eſſe poteſt: Cenſentur enim Jure (13) noſtro Pater, & filius, quos inter lis nulla vim habet ex dicto (14) Caii. Denique omnia definivimus monendo, confeſſionem nullam futuram, ſi ſit contra Jus. Etenim confeſſiones ita demum ratæ ſunt, ſi id, quod proditur per eas, Jus, & natura poteſt admittere, ut inquit (15) Javolenus, confirmatque (16) Ulpianus docens, in iis, quæ contra Jus ſunt, neque pactum, neque confeſſionem valere, idemque tradit (17) Auguſtinus, & (18) Gregorius IX. Hinc fit, ut, cùm Jus (19) non patiatur, Chriſtianum eſſe Judæi Mancipium, ſi Judæus noxaliter conventus fateatur, Chriſtianum, qui noxam dedit, ſuum eſſe Mancipium, id non præjudicet Chriſtiano. Qua collectione videor mihi abunde reſpondiſſe impudentiſſimo (20) Liguri, qui cenſuit arcendos ab Ordinibus ſacris Græcos omnes propterea, quòd ex Turcarum ſolemni confeſſione ipſorum ſint ſervi. Putidæ ſtoliditati Jura omnia reclamant, quæ Nos licet agnoſcant magnâ ex parte duriſſimâ ſervitute premi, liberos tamen appellant. Etenim quod (21) Candidatis legum translativum eſt, mirum tamen Liguri videbitur, qui exlegem colit Theologiam, alia eſt ſervitus facti, alia juris; & illam quidem patimur plerique, qui ſub Tyrannide vivimus, hanc verò nequaquam, qui ingenuis orti natalibus, nec ullo juſto prælio debellati, Chriſtiani, Orthodoxi ſumus; Porro ſervitus facti non reddit Sacris ineptos, quemadmodum libertatem non tollit, ad quam ſcilicet poſſumus proclamare. Ut hinc manifeſtum ſit, quàm ineptè quidam Noſtra contemnunt, non contempturi, ſi ſcirent, quod ſæpe diximus, vivere adhuc in Græcia, qui ſtolidam quorumpiam dicacitatem juſtiſſimè norint ulciſci.

X. Ut ad propoſitum redeam, cùm confeſſio Rei, vel quaſi Rei his conditionibus prædita fuerit, optimè adhibebitur ab Epiſcopo

Vitia

(15) *De Ord. judic. d. c. de Confeſs.*
(16) *In Collectā. Jur. Græc. titul. de probat.*
(17) *L. fruſtra L. in contractibus C. de non numer. pecun.*
(18) *c. quàm ſit grave de exceſſib. Prælat.*
(19) *In d. Synop. d. tit. de probat.*
(20) *In c. niſi de Judic. c. ad noſtrā de cōſuet. c. cum in Clericorū 15. q. 1. c. ut debitus de appell. L. 1. ff. de Confeſſ.*
(21) *§. nullus 4. q. 3.*
(22) *c. cū ſuper electione de Conf. c. 1. 14. q. 1. L. de ætate §. 1. ff. de interrog. actio.*
(23) *L. certum §. ſi quis abſēte ff. de Cōfeſſ. c. 2. eod. L. fin. ff. de interro. actio.*
(24) *Schol. 2. in d. Novell. 13.*

(1) *In L. Confeſſionibus ff. de interrog. actio.*
(2) *§. Cum ergo 27. q. 2. & d. L. Confeſſionibus, & L. ſeq. L. inde Neratius §. fin. ff. ad L. Aquil.*
(3) *In ſuis Summulis, ſeu Iſagog. ad Logicam c. de antilogia.*
(4) *Can. 1.*
(5) *L. interrogata ff. de lib. cau.*
(6) *d. L. interrogata & L. pen. in fin. ff. eod. L. 1. §. plane ff. de appellat.*
(7) *Ad Attal. tit. de ſponſal. Scholio 4.*
(8) *De vi Can. tit. de Matr. c. 2.*
(9) *C. ex Literis de divort.*
(10) *d. L. in Confeſſionibus, & c. cum olim de off. deleg.*
(11) *In d. Synopſ. titul. de Judic.*
(12) *In Jur. GR. Tom. 1. li. 3. Sēt. Synod. lib. 1. in Decr. Luc. tit. 7. pag. 223. in fin.*
(13) *Ex d. tit. 7. Lucæ Decretorum.*
(14) *In L. lis nulla ff. de Jud.*
(15) *In L. is, cujus §. fin. ff. de interrog. act.*
(16) *In L. Juriſgentium §. prætor ait, & §. ſeq. ff. de pact.*
(17) *In c. ſolet quæri 32. q. 2.*
(18) *In c. fin. de pact. & c. fin. de condit. appoſit.*
(19) *L. 4. C. de Epiſcop. & Cler. c. 1. & fin. de Judæ. & Sarac.* (20) *Contra hæreſ. lib. 2. c. 9.* (21) *L. ei quoque, & gloſ. fin. in L. item ei, quoque ff. de cap. dimin.*

Digitized by Google

Vitia ejus, qui Ordines petit, accuratè conſideraturo. Is enim, ſi vitium, culpamve fateatur, repellendus erit, judicanduſque ex ore ſuo minimè aptus Sacris Ordinibus, quibus ſe ineptiſſimum dicit. Id, quod tamen ita intellige verum eſſe, ni aliunde pateat, confeſſionem fieri generalibus verbis, aut ex humilitate Chriſtianâ conceptis: verba enim certa eſſe debent, & vitium ipſum indigitantia, confeſſioque ipſa ex rei veritate facienda eſt. Adnotavimus hoc contra Photianos auſos aſſerere, ex quâcunque confeſſione rejiciendum eſſe eum, qui fatetur: tanta pax eſt Photianarum ſententiarum: his planè admittentibus confeſſionem, illis rejicientibus, utriſque tamen ineptè. Sunt ex iiſdem Photianis alii miram argutiam commenti. Ajunt enim, repellendum eum, qui ſe ſe dixerit indignum, non tamen illum; qui ſe affirmarit non dignum. Id, quod illa reſpicit, quæ ſolemni ſententia decrevit Michael (1) Anchiali, cùm quærentibus in Synodo Epiſcopis; an Antiſtes quidam, qui ſe ſacro Magiſtratu abdicaverat, iterum ad contemptum gradum Eccleſiaſticæ Dignitatis reſilire poſſet, reſpondit: ſi ſe ſe abdicaſſet, effatus ſe indignum, recipi ulteriùs non poſſe; poſſe, ſi abdicaſſet ſe, ſe non dignum affirmans. Mihi tamen, velim ſapientiſſimi viri breviter indicarent, quid ſit diſcriminis inter ἀνάξιον, καὶ μὴ ἄξιον, certè non aliud, quàm quod intereſt inter μὴ σοφὸν, καὶ ἄσοφον, inter ἄνισον, καὶ μὴ ἴσον: ubique enim α præpoſitum vim habet inficiantis particulæ, quâ fit, ut idem utrunque ſonet, atque ſignificet. Sed quidquid ſit, falſiſſimum eſt, confeſſionem generalibus verbis factam Juris authoritate ratam cenſeri: nam cùm omnino neceſſe ſit, in confeſſione cauſam confeſſionis adducere, ut fusè probat (2) Maſcardus, confeſſio verò generalibus verbis expoſita certam cauſam ſui afferre non poſſit, nil aget. Eodem modo, quæ ex Chriſtiana demiſſione ortum habet, confeſſio nocere fatenti non poteſt, primò, quia, licèt mendax non ſit, quòd cum virtute, qualem Chriſtianam animi demiſſionem inter præcipuas agnoſcimus, mendacium ſtare non poſſit; tamen falſa plerumque eſt: confeſſio autem, ut probet, vera eſſe debet, ut (3) Jura conſtituunt. Imò tota vera eſſe debet: nam ex parte falſa corruit in totum, quemadmodum cenſuit (4) Decius, quem ſequitur (5) Herculanus. Addo, etiam vero ſimilem eſſe oportere, ut probet, ſic docente eodem (6) Decio, cum (7) Pariſio, & (8) Romano, quos refert, ac ſequitur idem (9) Herculanus. Deinde Confeſſio ex mente, ac propoſito promanare debet: Quare facta ex irâ, aut ex vehementi aliqua animi affectione non nocet, teſte Lanfranco (10) de Oriano, eodemque (11) Herculano. Porro humilitas Chriſtiana vehemens affectio eſt, in tantumque potens, ut vel opera optima referta vitiis ipſi operanti repræſentet. Facta ergo ex humilitate nil oberit confeſſio, nec ea erit Epiſcopo, ex qua hominem ſanctè demiſſum repellat à Sacris, ad quæ ſcilicet omnibus modis provocandus erit, ex Chriſti (12) Servatoris conſilio, vocantis ad ſedem ſuperiorem eum, qui ad poſtremam omnium ſecedebat.

(1) Refert Harmenop. in Epit. Can. Sect. 1. tit. 8. §. 4.
(2) De Probat. Vol. 1. concluſio 345
(3) L. inde Neratius §. ult. & L. ſeq. ff. ad L. Aquil. L. cũ falſa C. de jur. & fact. igno.
(4) Conſ. 536. num. 10.
(5) In d. tract. de prob. negat. num. 222.
(6) Conſ. 596. num. 10.
(7) Conſ. 153. col. pen. n. 4.
(8) Conſ. 420. num. 10.
(9) In d. tract. num. 198.
(10) In prax. c. 7. de Cõfeſſ. cir. princ.
(11) d. n. 198. verſ. 4. fallit.
(12) Luc. c. 14. n. 10.

XI. Facta igitur confeſſio eum in modum, quem hactenus accuratè deſcripſimus, maxima erit probatio, & penè non vim Evidentiæ nanciſcetur. Id, quod habebit, aut habere reputabitur, ſi jusjurandum Confeſſionem confirmabit: hoc enim, licèt inter probationes recenſeri non debeat, ut contra (1) Salicetum, & (2) Barthòlum relatos à Franciſco (3) Vivio, quos probant (4) Cravetta, & (5) Oldendorpius, validiſſimè tuentur Duce Joanne (6) Andrea, Auguſtinus (7) Berous, (8) Marſilius, (9) Alexander, (10) Gomez, (11) Capicius, (12) Boerius, & Franciſcus (13) de Accoltis Aretinus, quem (14) Vivius refert; tamen additum probationi, cui addi poteſt, eandem roborat penitùs, planeque confirmat, quemadmodum notavit (15) Tipucitus noſter his verbis. Ὁ δὲ ὅρκος δύναμιν ἔχει στερεῶν ἀρτίως τὰ ἐξαγορευθέντα ὑπὸ τοῦ ἐλεγχομένου ἔμπροσθεν τοῦ δικάζοντος· ἐστὶ γὰρ σφραγὶς ἀληθείας ἡ ἐν τῇ δίκῃ ἐπωμοσία, καὶ κατὰ τὰς βασιλικὰς βίβλους ἀληθείας ἔχει ἰδέαν τὰ ἐπὶ ὅρκῳ λεγόμενα. ὅθεν κἀκεῖνο τοῖς νομικοῖς βέβαιον, οὐκ ἔστι πρόληψις κατὰ τοῦ ὀμνυμένου, καὶ τοῦ δικάζοντος. *Jusjurandum autem vim habet idoneam confirmandis iis, quæ prodita ſunt à Reo fatente coram Judice. Eſt enim ſigillum veritatis juſjurandum in Judicio factum, & juxta libros Baſilicos locum habet Veritatis id, quod dicitur ſub juramento, Quare & illud Juriſconſultis certum eſt, non eſſe præſumptionem contra jurantem, & judicantem.* Hinc olim (16) Beſſarion argumentum deduxit ad hominem contra Photianos dicens: ἡ μὲν ὁμολογία ἔμπροσθεν τοῦ βήματος βεβαιωθεῖσα μετ' ἀληθείας ὁρκώματος, ἀπόδειξίς ἐστι τοῦ βεβαιουμένου. τοῦτο γὰρ καὶ νόμοι διατάττουσι, καὶ πᾶσα γλῶσσα σοφῶν μαρτυρεῖ. τί δ' ἐκ τούτου ἐρεῖς ἑπόμενον; φημὶ, ἀληθὲς εἶναι, καὶ ὑφ' ὑμῶν γοῦν ὁμολογούμενον τὸ τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἀναμφισβητήτως πιστευθὲν, ὅτι τὰ θεῖα λόγια τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ μετουσιάζει τὸν ἄρτον, καὶ τὸν οἶνον, ἃ προτιθέμεθα ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ. τί γὰρ τὸ ἀμὴν, ὃ λέγομεν μετὰ τὴν ἐκφώνησιν τῶν θείων λόγων; ἀμὴν φαμὲν, τουτέστιν οὕτως ἐστὶ μετὰ τὴν ἀλήθειαν. τοῦτο γὰρ τὸ ἀμήν. καὶ ταῦτα λέγομεν ἐνώπιον τοῦ βήματος τοῦ φοβεροῦ. ἀληθῆ λοιπόν. εἰ δ' ἐξ ὁμολογίας τῆς ὑμετέρας ἀληθῆ, πῶς ἀνοήτως τἀναντία λέγετε ἔξω τοῦ βήματος οἱ ἐν τῷ βήματι τὴν ἀλήθειαν ὁμολογοῦντες. *Confeſſio coram Tribunali confirmata cum jurejurando Veritatis, aſſertæ rei probatio eſt. Hoc enim & leges conſtituunt, & omnis lingua Sapientum teſtatur. Quid porro dices hinc ſequitur? Ajo, verum eſſe, & à vobis confeſſione probatum id, quod Patres noſtri ſine controverſia credidere: nimirum divinis verbis Chriſti Servatoris tranſmutari panem, & vinum, quod obtulimus in ſacra menſa. Quid enim Amen, quod dicimus poſt exclamationem divinorum verborum? Amen dicimus, hoc eſt, ſic eſt per Veritatem. Nam hoc ſignificat Amen. Et hac dicimus coram Tribunali timendo. Vera igitur. Quod ſi ex veſtra confeſſione vera: qui dementer contraria dicitis extra Tribunal, qui in Tribunali veritatem confitemini?*

XII. Hoc argumentum mirè deridet (1) Margunius. Ait, ex hoc poſſe cognoſci, quis fuerit ille Beſſarion, qui Græciam prodidit, qui fidem

(1) In rubr. Cod. de probat.
(2) In Auth. non licet novo Jure col. fin. C. ſi cert. petat.
(3) In Com. Opin. ver. juramentum.
(4) Conſ. 207.
(5) In ſuo brevi Comp. Probat.
(6) In rubric. de Probat.
(7) In ead. rubr. nu. 76.
(8) In ead. rubr. C. col. 26.
(9) In L. Imper. col. 1. ff. de Leg. 1.
(10) In §. item ſi quis Inſt. de. actio.
(11) Deciſ. 91.
(12) Deciſ. 85. n. 2.
(13) In c. 2. not. 12. de probat.
(14) Ubi ſupr. ver. Juramẽtum.
(15) Ad Rubr. Pand. de probat.
(16) Epiſt. 3. ad Laſcarẽ Philanthropenũ de Euchar.

(1) Nota ultim. ad Canon. 9. Neoceſ.

Digitized by Google

ſar.& in Antirrhetico pro Marco, & alibi.
(2) *d. notabuls. in Canon. 9. Neocæſar.*

dem ad mercaturam deduxit, qui auſus eſt barbam deponere, ut galerum indueret, qui, ut purpuram pretium perfidiæ acciperet, monaſticam veſtem abjecit. Denique, ubi rabioſè in Virum ſummum declamavit, ſic (2) reſpondet. τὸ ἀμὴν λέγομεν, διὰ σημειώσαμεν, ὅτι εἶπε τὴν ἀλήθειαν ὁ χριστὸς. ὑμεῖς τὸ λέγομεν, οὐκ ἂν χριστὸς, ἐπειδὴ ἕκαστος ἡμῶν ἐστὶ χριστός. ἡ γὰρ φύσις χριστοῦ, καὶ ἡμῶν μία, οὐ κατ' εἶδος, ἀλλὰ κατ' ἰδίωμα, ὡς λέγει ὁ θεολόγος Γρηγόριος. καθεὶς ἡμῶν ἐστὶ χριστὸς. χριστὸς γὰρ πανταχοῦ, λοιπὸν ἐν ἡμῖν. καθεὶς ἐστὶ χριστὸς κατὰ τὴν ὁμοίωσιν. ἓν γὰρ τὸ νοερὸν, καὶ θελημα τικὸν ἐν ἡμῖν, καθεὶς καὶ ἐν χριστῷ· ἂν λοιπὸν καθεὶς ἐστὶ χριστὸς, τὸ ἀμὴν λέγομεν σημειώσοντες, ὅτι ὁ χριστὸς εἶπε τὴν ἀλήθειαν, λέγοντες τὰ εὐχαριστικὰ λόγια. *Amen dicimus, ut indicemus, verum à Chriſto dictum. Nos dicimus, ut Chriſtus, nam unuſquiſque noſtrûm Chriſtus eſt. Etenim natura Chriſti, & noſtra una eſt, non ſecundùm ſpeciem, ſed in proprietate, uti dicit Theologus Gregorius. Unuſquiſque noſtrûm eſt Chriſtus; nam Chriſtus ubique eſt; ergo & in nobis. Unuſquiſque noſtrûm Chriſtus eſt ſecundum ſimilitudinem: nam, quod intelligit, & vult in nobis, unum eſt, ut & in Chriſto. Si igitur unuſquiſque noſtrûm eſt Chriſtus, Amen dicimus, ut oſtendamus, Chriſtum vera dixiſſe, cùm dixit Euchariſtica verba.* Fateor argumentum Beſſarionis ductum ex voce *Amen*, qua Conſecrationis verba confirmamus Græci ex vetuſtiſſimo more, à me hactenus non tanti habitum, quantum fortaſſe meretur. Ejus pretium video in Margunio, quem Sapientiſſimum omnium hoc ſæculo Photianorum ita conturbat, ita percellit, ut ad eam reſponſionem cogat, In quâ ſunt quot uerba, tot hæreſes, Nam, ut effugiat vim noſtræ confeſſionis, eam Chriſti eſſe reſpondit. Id porro cùm mirum cuilibet fore cognoſceret, idem nos eſſe cum Chriſto impudenter aſſeruit; eamque theſim abſurdam, hæreticam, impiam, icto cum quatuor celeberrimis Sectis fœdere, confirmavit. Prima eſt veterum Philoſophorum, quæ delirans cum Xenophane Gnidio, Parmenide Eleate, & Meliſſo Samio, de quibus (3) Plato, (4) Ariſtoteles, & (5) Plutarchus, unum omnia eſſe, docuit. Secunda eſt Ubiquiſtarum, quam cum Luthero plerique Sectariorum amplexi ſunt, de quibus doctiſſimus (6) Bellarminus. Tertia, & Quarta Monotheletarum, & Eutychianorum, quam infeliciſſimâ Eutyches impietate protulit, Dioſcorus vero Ethnica barbarie defendit, ut conſtat ex Concilio (7) Chalcedonenſi. Has tres theſes in reſponſione Margunii clariſſimè eſſe, manifeſtum eſt, eaſdem abſurdiſſimas eſſe, manifeſtiſſimum.

(3) *In Phædro, & in Sophiſta.*
(4) *Lib. 1. Phyſicor. & lib. 3. de Cal. & 1. Metaphyſic.*
(5) *Lib. 1. de Placit. Philoſoph.*
(6) *Tom. 1. Controv. 2. de Chriſto lib. 3. c. 10.*
(7) *Actio. 3. & Act. 5.*

XIII. Quid enim abſurdius, quàm non dicam aſſerere, ſed cogitare, nos Chriſtum eſſe ita, ut natura uniuſcujuſque noſtrûm eadem cum Chriſti naturâ ſit, Id admitte: admittes, naturam noſtram hypoſtaticè cum Deo conjunctam: admittes, nos eſſe θεανθρώπους: nos olim Cruci affixos, mortuoſque; admittes, eandem naturam ſedere ad dexteram Patris, & ſubjici Luciferi pedibus: eandem naturam impotem peccandi, & potentem, imo peccantem eſſe; Chriſtum peccaſſe, & peccare, cùm natura, quæ unita eſt Verbo, eadem ſit cum noſtrâ, quæ peccavit, & peccat. Quæ omnia quis non horreat, quis non deteſtetur? Similia deduces ex altero Axiomate Chriſtum ubique eſſe docente. Quod ſanè repugnat Chriſto (1) dicenti de ſe ipſo: Λάζαρος ἀπέθανεν, καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς, ἵνα πιστεύσητε, ὅτι οὐκ ἤμην ἐκεῖ: *Lazarus mortuus eſt, & gaudeo propter vos, ut credatis, quia non eram ibi*, & Sacro (2) Hiſtorico referenti, turbam vidiſſe, ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ, *quia Jeſus non eſſet ibi*: Et Angelis (3) aſſerentibus poſt Anaſtaſim: οὐκ ἔστιν ὧδε, ἠγέρθη γάρ: *non eſt hic, ſurrexit enim*. Repugnat Fidei docenti, Chriſtum fuiſſe hominem, & quà hominem creaturam Dei, dicente (4) Apoſtolo; ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικὸς, γενόμενον ὑπὸ νόμον. *Miſit Deus filium ſuum factum ex muliere, factum ſub lege*: At eſſe ubique ſolius eſt Dei idioma, quo nempe à Creaturis diſcernitur: nam ita loquitur per (5) Jeremiam: μὴ οὐχὶ τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν ἐγὼ πληρῶ; *nunquid non Cælum, & terram ego impleo?* Et (6) alibi: ποῦ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός σου, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου ποῦ φύγω; ἐὰν ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανὸν, σὺ ἐκεῖ εἶ, ἐὰν καταβῶ εἰς τὸν ᾅδην, πάρει. *Quò ibo à ſpiritu tuo, & quò à facie tua fugiam? ſi aſcendero in Cælum, ibi tu es; ſi deſcendero in infernum, ades.* Neque aliter Patres (7) Ambroſius, (8) Hieronymus, (9) Auguſtinus, (10) Fulgentius, (11) Vigilius inter Latinos; (12) Baſilius, & (13) Cyrillus inter Græcos Spiritum Sanctum Deum eſſe confirmant, quam illis: (14) πνεῦμα κυρίου πεπλήρωκε τὴν οἰκουμένην: *Spiritus Domini replevit Orbem Terrarum*; quibus, ut ita liceat loqui, *Ubiquitas* Spiritus affirmatur. Repugnat idipſum Patribus noſtris Cyrillo (15) Jeroſolymitano, Joanni (16) Chryſoſtomo, Cyrillo (17) Alexandrino, ac (18) Theodoreto: Latinis verò (19) Auguſtino, (20) Ambroſio, (21) Leoni, Gregorio (22) Dialogo, (23) Fulgentio, (24) Ruffino, (25) Vigilio, quorum dicta vide penes (26) Bellarminum accuratè congeſta, & à cavillis dementium hæreticorum accuratiùs aſſerta. Ut mirum ſit planè, hominem inveniri potuiſſe, qui teſtimonio tantorum Patrum, quos adorat, colit, ac laudat, auſus fuerit refragari. Quid dicam de utraque hæreſi reliqua? Has non Scythes, aut Naſamon, ille Nomas, & rapto vivens, hic exlex, & naufragio potens, ſed Græcia ipſa publicis conventibus habitis palam damnavit in Synodis (27) Chalcedonenſi, & (28) Conſtantinopolitana III. quæ eſt OEcumenica Sexta: quorum eſt notiſſimum anathema in eum, qui auſit aſſerere, unam eſſe voluntatem in Chriſto, unamve naturam: cùm omnino dicendum ſit iiſdem Conciliis authoribus: (29) *Confitemur, in noviſſimis diebus Filium Dei unigenitum in duabus naturis inconfuſè, immutabiliter, indiviſè, inſeparabiliter agnoſcendum, nunquam ſublatâ differentiâ Naturarum propter unionem.* Τέλειον (30) θεὸν, καὶ τέλειον ἄνθρωπον, τὸν αὐτὸν ἐν δυσὶν φύσεσιν ἀσυγχύτως, καὶ ἀδιαιρέτως· δύο φύσεις τῷ λόγῳ τῆς διαφορᾶς, οὐ τῷ λόγῳ τῆς διαιρέσεως, ἐν μιᾷ ὑποστάσει συνελθούσας, καὶ οὕτω

(1) *Joa. c. 11. n. 7. & 8.*
(2) *Joan. c. 6. n. 24.*
(3) *Mar. c. ult. n. 6.*
(4) *Ad Galat. c. 4. n. 4.*
(5) *Cap. 23. n. 24.*
(6) *Pſal. 138. verſ. 8. & 9.*
(7) *Lib. 1. de Spirit. S. c. 7.*
(8) *In Pſal. 138. ubi, & Caſſiodor.*
(9) *lib. 3. contr. Maximin. c 21.*
(10) *lib. ad Donatum c. 8.*
(11) *In diſput. Athanaſ. &c.*
(12) *lib. de Spirit. S. c. 22.*
(13) *lib. 7. de Trinit.*
(14) *Sapien. c. 1. n. 7.*
(15) *Catech. 14. in fin.*
(16) *In c. 3. Joann.*
(17) *lib. 11. in Joann. c. 21.*
(18) *Dialog. 2. & 3.*
(19) *Tract. 11. in Jo. & Epiſt. 57. ad Dardanum.*
(20), *lib. 2. de fid. c. 4.*
(21) *Ser. 2. de Aſcenſ.*
(22) *Hom. 29. de Aſcenſ.*
(23) *Li. 2. ad Traſimund. c. 17.*
(24) *In Symbolum.*
(25) *Li. 1. Cõtr. Eutychet.*
(26) *d. lib. 3. cap. 14. per tot.*
(27) *Actio. 1. verſ. conſentimus circ. med.*
(28) *Act. 4. & 17.*
(29) *Chalcedõ. act. 5. ĩ Symbo.* (30) *Vide Cicalam in Chronographo. tit. nova Synopſ. de fol. pa. 501.* (31) *d. act. Can. 2.* (32) *Conſult. ult. c. 4. & 6.*
4. Synod.

Digitized by Google

ϗ ἄτο μέρους καθ'ἑαυτῆς. Id, quod ante Synodum ſextam (31) Synodus V. conſtituit, mox Lateranenſe (32) Concilium ſub Martino I. (33) Toletanum XI. & (34) Hiſpalenſe II. Neque enim, non convulsâ funditus Religione Chriſtianâ, una in Chriſto natura affirmari poteſt, quam ſi ſolam ponas, ſive divinam fuiſſe dicas: ipſaque triſtata in Gethſemani, ipſa mortua in Cruce, ipſa contumeliis affecta, paſſaque contumelias dicenda eſt, ut Deum his affectionibus ſubjectum aſſeras, quo nihil horribilius: ſive creatam dicas, eritque Chriſtus non Deus, ſed purus homo, nec niſi falſiſſimè dicta cenſebuntur, quæ de ſe ipſo (35) Chriſtus aſſeruit: ἐγὼ, καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν: *ego, & pater unum ſumus*: (36) Et: πρὶν ἀβραὰμ γενέσθαι, ἐγὼ εἰμί. *antequam Abraam fieret, ego ſum*: imò juſtè damnatus dicetur, qui ſi homo dumtaxat fuiſſet, impiè affirmaſſet, ſe eſſe æqualem Deo, (37) irreligioſe ſolviſſet Sabbatum, falsòque Patrem ſuum dixiſſet Deum. Si denique eam Naturam unam, Divinam unà, & humanam affirmes, jam planè deſipies, quando æternum cum creato, caducum cum perpetuo, mortale cum immortali, expers materiæ, cùm materiâ concreto unum fieri non poſſit, propterea Philoſophis omnibus deridentibus Ideas extra Deum à Platone propoſitas, ſi tamen extra Deum eas ille propoſuit. Quapropter omnes unà Patres ſanctiſſimi iis verbis, quibus Eutychis impietatem deteſtati ſunt, ignorantiam, proterviamque impii Photiani diris devovent omnibus, (38) Athanaſius, (39) Epiphanius, (40) Cyrillus, (41) Anaſtaſius, (42) Damaſcenus, ut ſeponam Latinos (43) Ambroſium, (44) Auguſtinum, (45) Leonem, (46) Vigilium, quos accuratè proponit (47) Bellarminus, quem, quiſquis Margunium legeris, conſulito.

XIV. Manifeſtum eſt, reſponſionem Margunii hæreticam eſſe, & quidem quadruplici ex capite: non igitur labefactat Beſſarionis argumentum. Nam cùm nemo noſtrûm Chriſtus ſit, Amen illud non Chriſtus effatur, ſed homo ſervus Chriſti. Confeſſio igitur illa noſtra, non Chriſti eſt: quòd ſi noſtra, manet argumentum Beſſarionis invictum. Etenim, ſi coram æterni Judicis tribunali, in ipſa Eccleſia, coram omnibus, Photiane, fateris, verum eſſe, quod Chriſti perſonam referens dicit Sacerdos: *hoc eſt corpus meum, hic eſt Sanguis meus*: quî poteris inficiari, quod fatebare; cùm confeſſio coram Judice, in loco Judicis, & Tribunali ipſo facta probet ampliſſimè? Non ambigo, hoc argumentum Beſſarionis infirmum, licet illud fortiſſimum reputarit (1) Coreſſius, quanquam Photianus, contra Cabaſilianos tamen acerrimus. Quamvis tamen infirmum hoc planè cenſeam, infirmum hoc nihilominus à Photianis non ſolvitur, quos inter ſi quis unquam fuerit mediocris ingenii vir, qui illud ſolvat, ſciat, eo non niti ſententiam Latinorum, atque Græcorum aſſerentium verbis Chriſti, ut ajunt, *formaliter*, Euchariſtiam fieri, non verbis Sacerdotis, quemadmodum poſt Nicolaum (2) Cabaſilam Photiani tuentur. Etenim hæc ſententia toti Græciæ communis, quam veram ſine controverſia cenſuit (3) Prodromus, dicens: ὁ μεταποιηθεὶς τῷ θείῳ λόγῳ τοῦ Χριστοῦ ἄρτος ἀναφὴς τοῖς διακόνων τοῖς δακτύλοις, ὃν δεῖ λαμβάνειν κοίλῃ τῇ παλάμῃ; *transmutatus divino Chriſti verbo panis tangi non poteſt à Diacono digitis, quem recipere debet vola manus*: quæ verba refert, ut jacent, (4) Ariſtenus, Leo (5) Numodotes, & ante hos omnes Magnus (6) Nicephorus Homologetes, quem ad id refert (7) Diplovatacius in notis ad Epiſtolam Orthodoxam Beſſarionis, ex quo eadem retulit in Codicem ſuum (8) Cariophyllus, ac (9) Meliſſenus Comnenus. Hæc, inquam, ſententia ex verbis Chriſti, ac teſtimoniis Patrum validiſſimè comprobatur, atque adeò manifeſtè, ut ii ſoli de ea dubitare poſſint, qui Photianum in morem mirè deſipiunt, diſputantque, id, de quo diſputant, penitùs neſcientes. Id alibi fusè conſtituam: nunc obiter, ne quid intactum Photianis relinquam reputaturis formidinis, quod erit modeſtiæ, duo argumenta proponam. Primum eſt. Sacerdos, cùm conſecrat, id agit, quod Chriſtus egit, eodemque modo agit, quo Chriſtus. At Chriſtus, cùm illa verba dixit, reverà conſecravit, & illis verbis conſecravit: Igitur Sacerdos, cùm illa verba dicit, reverà conſecrat, & illis verbis conſecrat. Argumentatio ex modo conſecutionem habet adeò legitimam, ut negari ex lege ſyllogiſmi non poſſit. Theſis in prima ſui parte conſtat ex verbis Chriſti, (10) dicentis: *hoc facite in meam commemorationem*: Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν, quæ nihil aliud ſonant, niſi præcipio, ut conſecretis, &, ut conſecretis, quod ego facio, facite. Quare, ſi Sacerdos conſecrare vult, id agere debet, quod Chriſtus, nam ſi aliud aget, non aget, quod Chriſtus, nec parebit (10) dicenti: *hoc facite*. Pars altera deducitur manifeſtè ex authoritate (11) Chryſoſtomi aſſerentis, Conſecrationem noſtram eſſe repetitionem primæ illius, quæ à Chriſto facta eſt. Porro ſi non eodem modo fieret Conſecratio à nobis, quo facta à Chriſto eſt, non eſſet repetitio illius, ſed alia: Nam ea, quæ ſita ſunt in certâ formâ; qualia eſſe Sacramenta omnes fatemur, atque ipſi in primis Photiani, auſi hinc Latinos damnare, & Sacramenta ipſorum ſanctiſſima parvipendere, quòd non eadem formâ materiali, uti dicimus, quâ Noſtri, utantur: id, quod conſtat ex (12) Coreſſio, (13) Margunio (14) Palama, Marco (15) Epheſio, aliiſque hujuſmodi hominibus. Ea, inquam, quæ in certa aliquâ formâ ſita ſunt, atque modo; mutatâ formâ, modove, neque illa, neque illis cenſentur eſſe ſimilia. Si ergo noſtra Conſecratio repetitio ejus eſt, quæ à Chriſto facta eſt, eodem modo eam fieri debere dicendum erit, quo factam ſcimus à Chriſto.

XV. Altera Syllogiſmi poſitio, quæ primæ accedit, certiſſima eſt, de quâ nemo dubitavit præter (1) Innocentium III. Pontificem, qui tamen, quod dixerat, arbitratus à Chriſto nullis verbis Conſecrationem fuiſſe peractam, emendavit ex Vaticano, poteſtate ſupremâ (2) decernens, Chriſtum verbis relatis Conſecrationem peregiſſe: id, quod aſſeruerunt poſt (3) Tertullianum Latini omnes, probantque Theologi dictum Innocentii III. primum refellentes, teſte (4) Bellarmino. Idipſum etiam Græci omnes affirmant, quos (5) Beſſa-

rion

(33) *Cap. 5. & 6.* (34) *Cap. 13.* (35) *Jo. c. 10. n. 30.* (36) *Jo. c. 8. n. 58.* (37) *Joa. c. 5. n. 18.* (38) *Epiſtol. ad Epictetum.* (39) *Hæreſ. 76. & in Ancorat. pag. 357.* (40) *In Epiſt. ad Neſtor. nomin. Synod. Alex.* (41) *Lib. 4. de paſſ. et impaſſib. Chriſti.* (42) *Lib. 3. c. 4.* (43) *Lib. 10. in Luc. c. 49.* (44) *Lib. de hæreſ. c. 73.* (45) *Epiſtol. 10.* (46) *Lib. 4. contr. Eutych.* (47) *d. lib. 3. cap. 3. verſ. adde.*

(1) *Epiſtol. 6. ad Goarium in Sylleg. Juſtin.*

(2) *In Explicat. Liturgiæ.* (3) *In lib. de Interpretat. in Canones Trullanos tit. de tremend. Myſter.*

(4) *In Expoſit. Concil. Chalcedon. ubi de Dioſcoro.* (5) *In Schol. ad Balſamõ. Schol. 68.* (6) *Regula 29.* (7) *In Explicat. regular. S. Nicephori nota 29.* (8) *Libell. de mẽſa, & Antimenſiis in medio.* (9) *De ritib. Græcor. tit. de Liturgia.*

(10) *Luc. 22. n. 19.* (11) *Hom. 83. in Matth. et vid. Gennad. de Azymo.* (12) *Lib. 2. contra Latinos, qui eſt de Sacram. c. 2.* (13) *In Antirrhetico pro Marco c. 6.* (14) *Orat. 4. de Spirit. S.* (15) *In Apolog. 1. de fuga ſua.*

(1) *Lib. 3. de Myſt. Miſſæ c. 6.* (2) *In eccũ Marthæ de celebr. Miſſæ.* (3) *Lib. 4. contra Marcion.*

rion doctiſſimè ſuo more inſipientibus quibuſdam Photianis objecit, tantâ teſtimoniorum ubertate, ut deinceps nemo auſus ſit contrahiſcere, non Hieremias, non Gabriel Severus, non ipſe Margunius palam Cabaſiliani. Nec Mirum, etenim & ipſe (6) Cabaſilas hoc idem fatetur, & Simeon (7) Theſſalonicenſis Antiſtes unà Sedis, & hæreſis à Cabaſila productæ Succeſſor his verbis: οὕτω τὸ μέγιστον πάντων τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ ἀνυμνήσας ὁ ἱεράρχης, τὴν τοῦ μονογενοῦς ἐνανθρώπησιν, τὸ μέγιστον πάλιν τῆς οἰκονομίας αὐτοῦ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν θάνατον, εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν μυστηρίων χωρεῖ, καὶ τοὺς ἱεροὺς ἀνακράζει λόγους, οὓς εἶπεν αὐτὸς ἱερουργῶν ὁ σωτήρ. *Deinde Pontifex laudato divinorum operum maximo Unigeniti Incarnatione, rurſumque præclariſſimo opere diſpenſationis ejus, morte ſcilicet pro nobis oppetitâ, ad recolenda myſteria progreditur, & ſancta verba, quæ Salvator ipſe ſacrificans protulit, clarè pronunciat.* Conſtat proinde utrunque, & Chriſtum illis verbis operatum, & Sacerdotem eodem modo operari, quo Chriſtus. Proinde (8) Chryſoſtomus ubique aſſerit ſacrificantem Presbyterum in perſonâ Chriſti ſacrificare, idque ipſum agere, quod Chriſtus, modumque ipſum repetere, quo Chriſtus uſus eſt. Sequitur ergo, illis verbis facere Sacerdotem, queis Chriſtus, adeòque verbis Chriſti, quæ ineptè quidam, & impiè quaſi more tantùm hiſtorico dici cenſuerunt. Id, quod penes nullum ex Patribus invenies, ut mox patebit, nec congruit moribus (9) noſtris, qui quidquid hiſtoricum eſt in loco illo Liturgiæ clam, ſubmiſſâque voce ubi recitarunt mox palam à præcedentibus hiſtoricis, verba Chriſti ut ita dixerim *activa*, ſejungentes exclamare jubent Sacerdotem, populoque confeſſionem, ac teſtimonium peracti Sacrificii poſt illorum exclamationem verborum protinùs imperant. Quin imò etiam iis in Regionibus Photianâ infectis labe, quas rudior Barbaries ab impietate tuetur (felices dicas, quia miſeras) teſte Ludovico Colartio (10) Gallo, adhuc exclamante Sacerdote verba illa divina, populus procul ab exedris. (στασίδια dicimus) inclinato capite, jam peractum Sacrificium adorat. Id, quod teſtibus omni exceptione majoribus uſuveniſſe penes Moſcos hac noſtrâ ætate ſcio, donec Pſeudomonachi quidam conterranei, ac tribules Uliſſei (qui olim à ligone ad Cœnobium, mox à Cœnobio ad vagam peregrinationem profecti, neſcio quibus nunc titulis ad nomen, ac titulum βασιλικῶν διδασκάλων, Pædagoguli rudes, ac bipedum ſtolidiſſimi gliſcunt) eò delati malâ avi nefas id eſſe dixerunt, obtinueruntque ab ignorante popello, nefas eſſe, dum verba Chriſti planè divina reſonant, ſacratum illis panem adorare, qui tamen oblatum dumtaxat, certoque certius nondum ſacratum panem pluſquam adorant, futuri deinceps qui χερσολάτραι eſſe dedignantur, propalam ἀρτολάτραι.

(4) *Tom. 3. Contro. 3. de Euchar. lib. 4. cap. 13. verſ. tertia ratio.*
(5) *d. Epiſt. 3. ad Philanthropenũ Laſcarẽ.*
(6) *In d. explic. Liturg. c. 30*
(7) *De Templo, & in enarratione Miſſæ longè poſt med.*
(8) *Ubi ſupra, & paſſim.*
(9) *Vid. Liturg. Chryſoſt. & Baſ. in eo loco.*
(10) *Epiſt. hiſt. 12. de Syria, & Albania et interiore Aſia.*

XVI. Hi tamen à nobis alibi fuſiùs ex merito vapulabunt, quos, interim ut audio, dum hæc cuduntur, carcer, quem olim meruere, habet apud eaſdem Gentes, quas ulteriùs corrupere; nunc alterum argumentum exequimur, quo nimirum idipſum, quod ſuperiore docuimus, ex Patrum ſententiâ confirmamus. Nam cùm de forma Euchariſticæ Conſecrationis Sanctorum Patrum noſtrorum quipiam ſubobſcurè loquantur, nullâ eorum authoritate, nulloque argumento inde deducto probari poteſt aliis, quàm verbis Chriſti, conſecrationem fieri, cùm contra ex iiſdem Patribus multi apertiſſimè doceant, panem in Chriſti corpus mutari divinis verbis. Igitur his fit conſecratio. Hæc conſecutio vera eſt, & Cabaſilianis omnino accipienda, qui nihil aliud ad tutelam ſententiæ ſuæ, niſi obſcura quædam effata Patrum, clariſque aliorum Patrum effatis explicanda proponunt, quemadmodum Petrus (1) Arcudius doctè notavit. Ea proinde ſi nihil obſint communi, ac veræ ſententiæ, ſimulque hanc ſi plerique Patrum admittant, apertiſque Suffragiis comprobent, hæc omnino tenenda eſt. Tota ergo probatio ad Theſim revocatur, quæ ſanè facilè, non dico palam conſtituitur, ſed omnino demonſtratur. Primò enim interrogo, ſi recipitis inter Patres, Eccleſiæque Doctores Juſtinum Martyrem, Irenæum, Gregorium Nyſſenum, Chryſoſtomum, Euſebium Emeſſæ, Heſychium, Damaſcenum, Ambroſium, Auguſtinum, Cyprianum Martyrem? Quid ni primos, cum Græci ſint? Sed & ſecundos licet Latinos: nam alibi oſtendimus (2) Auguſtinum à Noſtris inter Doctores receptum, Ambroſium etiam, quem & Simeon (3) Theſſalonicenſis admittit, & inter Divos adoramus Græci cum Cypriano, ſive eum ex inſcitia cum Palæſtino (4) confundimus, ut ſæpe uſuvenit; ſive eum Antiſtitem Carthaginienſem agnoſcimus, ut conſtat ex Synodo (5) Quini-ſexta. Jam Martyr (6) Juſtinus apertiſſimè docet, panem fieri corpus Chriſti δι' εὐχῆς λόγου Θεοῦ *per preces verbi Dei*. Et ne Cabaſiliani vocem *preces* putent quidquam ſibi favere (licet preces, queis Euchariſtiam fieri dicunt, preces verbi Dei non ſint, ſed preces Sacerdotis) mox addit, preces illas in Euangeliis haberi, inque illis verbis ſitas eſſe, quæ Chriſtus dixit: *hoc eſt corpus meum* &c. (7) Irenæus etiam Orthodoxæ ſententiæ ſuffragatur, affirmans; calicem miſtum, & panem percipere verbum Dei, & tunc fieri Euchariſtiam: At verbum Chriſti non eſt illa periodus, qua fieri conſecrationem Cabaſiliani aſſeverant, eſt reverà verbum Sacerdotis. Sequitur, illa periodo ex Irenæi ſententiâ Euchariſtiam minimè fieri. Eadem aſſeruit (8) Nyſſenus Gregorius; non enim ſolùm docuit, panem verbo Dei ſanctificatum mutari in corpus Chriſti, verùm etiam addidit: ὁ ἄρτος εὐθὺς διὰ λόγου εἰς σῶμα μεταβάλλεται, ὡς εἴρηται ὁ λόγος, τοῦτό μού ἐστι τὸ σῶμα. *Panis ſtatim per verbum mutatur in corpus, ut dictum eſt à Verbo, hoc eſt corpus meum.* Quibus in verbis nota, τὸ ὡς vel ſumi ita, ut ad *ſtatim* referatur, indicatque apertiſſimè, Sacerdotem in ipſo actu conſecrationis Chriſti perſona fungi, atque eum in modum agere nunc, quo Chriſtus: nam loquitur non de Conſecratione facta à Chriſto, alioquin diceret, panis ſtatim in corpus mutatus eſt, ut dictum eſt à Verbo &c. Si verò dicas, τὸ ὡς ſumi ibi ad eam vim, ut *quemadmodum* ſignificet, idipſum probat, quod diximus, ſenſuſque erit: panis mutatur in cor-

(1) *Lib. 3. de Sacr. c. 31.*
(2) *Vide Juſtinian. in Edicto fidei, quod eſt in fine Tom. 1. jur. GR. et Concil. General. 5.*
(3) *De Templ. & Miſſ. init.*
(4) *Vide Goar. in Euchologio.*
(5) *Can. 2. in fin.*
(6) *In 2. Apolog. prope fin.*
(7) *Lib. 5. c. 1.*
(8) *In Orat. Catechet apud Euthym. in Panopl. tit. 22.*

Digitized by Google

in corpus eum planè in modum, quo mutatus eſt, cùm Chriſtus dixit: hoc eſt Corpus meum: At, cùm Chriſtus verba illa pronunciavit, Euchariſtiam fecit: ergo & nunc,. cùm illâ verba pronunciamus, illis verbis fit Euchariſtia.

(1) *Orat. de prodit. Iudæ. Tom. 3.* . XVII. Manifeſtiùs (1) Chryſoſtomus, imò manifeſtiſſimè: hoc eſt, ait, corpus meum: τοῦτο τὸ ῥῆμα μεταρρυθμίζει τὰ προκείμενα: *hoc verbo propoſita transmutantur, ſeu conſecrantur.* Hoc apertiſſimum Chryſoſtomi teſtimonium infeliciter niſi ſunt & (2) Cabaſilas, & Marcus (3) Epheſius cavillis excipere, quos tamen (4) Beſſarion ita rejecit, ut ne ipſe quidem Gabriel (5) Severus auſus ſit quidquam reponere. Adeò certum eſt Chryſoſtomum nobiſcum ſtare, quem tamen Cabaſiliani ſtultiſſimi, cùm oppoſita doceant, planèque contraria, & adorant, & damnant. Chryſoſtomo ſubſcribit Emeſſenus, Antiſtes (6) Euſebius his verbis: ὁ ἀόρατος ἱερεὺς τὰ ὁρατὰ εἰς ἰδίαν σώματός τε, καὶ αἵματος αὐτοῦ τῷ αὐτοῦ λόγῳ, ἀπορρήτῳ δυνάμει μεταρρυθμίζει, οὕτως λέγων, λάβετε, φάγετε. τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα, καὶ πάλιν ἁγιάζων. πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες: τοῦτό μου ἐστὶ τὸ αἷμα. *Inviſibilis Sacerdos res viſibiles in ſubſtantiam Corporis, & Sanguinis ſui verbo ſuo ſecretâ poteſtate convertit, ſic dicens: Accipite, & manducate: hoc eſt corpus meum, & iterum Sanctificans: bibite ex eo omnes; hic eſt Sanguis meus.* Adſtipulatur (7) Heſychius tradens: *per ejus virtutem, & prolatum ab eo verbum, quæ videntur, tam ſanctificata ſunt, quàm cunctum carnis ſenſum excedunt.* Græcè in Decreto Callisti: τῷ αὐτοῦ λόγῳ καὶ ἡγιασμένα, καὶ πᾶσαν συνεχὲς αἴσθησιν ὑπερβεβηκότα. Quæ palam placuere etiam (8) Damaſceno, cujus teſtimonium hoc eſt: *Dixit Dominus: hoc eſt corpus meum: hoc facite in meam commemorationem; & omnipotenti ejus præcepto efficitur, donec veniat.* εἶπεν ὁ κύριος. τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα. τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. καὶ τῷ παντοδυνάμῳ αὐτοῦ προστάγματι, ἕως ἂν ἔλθῃ, γίνεται). Adde Latinos Patres, & in primis Martyrem (9) Cyprianum eloquentiſſimè contra Cabaſilianos declamantem. *Hoc eſt*, inquit, *corpus meum: Manducaverant, & biberant de eodem pane ſecundùm formam viſibilem: ſed ante illa verba cibus ille communis tantùm nutriendo corpori commodus erat, & vitæ corporis ſubſidium miniſtrabat. Sed ex quo à Domino dictum eſt, hoc facite in meam commemorationem, hæc caro mea, hic eſt Sanguis meus, quotieſcunque his verbis, & hac fide actum eſt, panis iſte ſubſtantialis, & calix benedictione ſolemni ſacratus ad totius hominis vitam, ſalutemque proficit, ſimul medicamentum, & holocauſtum ad ſanandas infirmitates, & purgandas iniquitates exiſtens.* Clariùs (10) Ambroſiùs: cùm, ait, *venitur, ut conficiatur venerabile Sacramentum, jam non ſuis ſermonibus Sacerdos, ſed utitur ſermonibus Chriſti.* Et rurſum quærens, quæ nam verba ſint Chriſti, queis conficitur Sacramentum, aſſerit hæc eſſe: *hoc eſt corpus meum &c.* & alibi *ipſe*, inquit, *clamat Dominus Jeſus: hoc eſt corpus meum: ante benedictionem verborum cæleſtium alia ſpecies nominatur, poſt conſecrationem corpus eſt Chriſti.* Sed omnium clariſſimè (11) Auguſtinus, *Dixi vobis*, ait, *quòd ante verba Chriſti, quod offertur in Altari, panis dicitur: ubi verba Chriſti deprompta ſunt, jam non panis dicitur, ſed corpus appellatur*, & alibi dixerat, eandem eſſe Euchariſtiam à bono, & à malo conſecratam, quia non merito precantis, ſed verbo efficitur creatoris.

(2) *In d. explicat. Miſſ. c. 30.*
(3) *Relatus à Goar. in Euchol. ad Miſſ. Chryſoſt. not. 39. pag. 140.*
(4) *Relatus ab eod. ibidem.*
(5) *Lib. de Sacr.*
(6) *Serm. 5. de Paſchat.*
(7) *Lib. 6. in Levit. c. 22.*
(8) *Lib. 4. de fid. c. 14.*
(9) *Serm. de Cœn. Dom.*
(10) *Lib. 4. de Sacr. c. 4. & lib. de initian. Myſter. c. 9.*
(11) *Serm. 28. de verb. Dom.*

S E C T I O VI.

Cabaſilianorum enodantur difficultates.

S U M M A R I U M.

I. *Sententia Cabaſilianorum ex ignorantiâ nata. Eorum prima difficultas deducta ex ipſa Liturgia.*
II. *Quatuor ex hac difficultate argumenta, & reſpondetur ultimo, ac tertio.*
III. *Reſpondetur cæteris argumentis.*
IV. *Secunda Cabaſilianorum difficultas deducta ex verbis Damaſceni, & aliorum PP. Verborum Damaſceni ſcopus inquiritur.*
V. *Infertur ex dictis, vetuſtiſſimam eſſe in Eccleſiâ ſententiam docentem, verbis Chriſti fieri Euchariſtiam. Explicantur verba Damaſceni, & illuſtrantur propoſitis verbis Baſilii.*
VI. *Dona conſecrata poſſe appellari Antitypa: Explicaturque latè vox* Antitypa, *quâ ratione poſſit convenire Sacratis donis.*
VII. *Reſpondetur difficultati petitæ ex verbis Dionyſii. Verba:* hoc facite in meam commemorationem, *olim præpoſita verbis conſecrationis.*
VIII. *Reſpondetur difficultati depromptæ ex aliis Patrum locis: Apoſtolos uſos prolixis precibus in conſecratione panis.*
IX. *Voce precum ſignificari ipſam Liturgiam, latè probatur. Verba Chriſti vim precum, & invocationis habere.*
X. *Rejiciuntur ii, qui Liturgias noſtras vituperant. ſententiam docentem, verbis Chriſti fieri Euchariſtiam, eſſe communem Græcis, & Photianis, oppoſitam ab horum paucis defendi. Teſtimonium Græciæ in Concilio Florentino.*
XI. *Euchariſtiam Sacratam à Cabaſilianis veram eſſe Euchariſtiam, & uti veram adorandam: oppoſitum ſentientes quanti damni ſint Eccleſiæ.*
XII. *Liturgiam noſtram non eſſe corrigendam detractis precibus illis, queis innititur ſententia Cabaſilianorum, Explicatur duplex Scandalum.*
XIII. *Theologia recens quàm inutiliter diſputet. Hæc ſine ſcientiâ Canonicâ ſæpe decipitur. Rejicitur impudentia quorundam Theologorum.*
XIV. *Cur preces illæ, de quibus agitur, quaſque abradere Cenſores Liturgiarum noſtrarum conantur, Eccleſia noſtra recitet: Duæ rationes ad id.*
XV. *Adduntur duæ aliæ rationes, & Reſponſum concluditur.*

I. QUid his Cabaſiliani tot, tantiſque, ac tam manifeſtis authoritatibus Græcorum, ac La-

Digitized by Google

ac Latinorum Patrum queant reponere, nemo unquam viderit ſanus. Si verbis Chriſti fit Eucharistia, non precibus Sacerdotis; idque Græci, & Latini teſtantur: neque ex Patribus ullus eſt, qui aliter ſentiat, quis dicat illis: *καὶ ποίησον τὸν μὲν ἄρτον τοῦτον. & fac hunc quidem panem &c*: quæ verba ſunt, & preces Sacerdotis, non Chriſti, miraculorum maximum fieri? Hanc tamen peſtilentiſſimam opinionem Cabaſiliani ignorantiſſimi hauſerunt ex duplici difficultate, in quam cæteroqui nodoſam, pertricoſamque cùm incidiſſent, cùmque per ſe ſolvere non poſſent, eam ſibi laqueum fecere. Prima eſt in iis precibus, quæ à Sacerdote funduntur poſt verba Chriſti: Illis enim prolatis (1) memorat Sacerdos præcipua Chriſti opera; mox altâ voce, quæ ſacravit, Deo offert, quod etiam ſecretò præſtat, & Spiritus Sancti allapſum, ad ſe, & ad Oblata prorſus afflanda, ſupplex efflagitat: denique petente, vel potiùs monente, aut provocante Diacono ſic: *εὐλόγησον, δέσποτα, τὸν ἅγιον ἄρτον· καὶ ὁ ἱερεὺς ἀνιστάμενος σφραγίζει τρὶς τὰ ἅγια δῶρα, καὶ λέγει μυστικῶς· ποίησον τὸν μὲν ἄρτον τοῦτον τίμιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ. καὶ ὁ διάκονος, ἀμήν· καὶ αὖθις ὁ διάκονος δεικνύων τὸ ἅγιον ποτήριον· εὐλόγησον, δέσποτα· ὁ δὲ ἱερεὺς εὐλογῶν λέγει· τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ τίμιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ· ὁ διάκονος· ἀμήν· καὶ αὖθις ὁ διάκονος δεικνύων μετὰ ὠραρίου ἀμφότερα τὰ ἅγια λέγει, εὐλόγησον, δέσποτα, ὁ δὲ ἱερεὺς εὐλογῶν μετὰ χειρὸς ἀμφότερα τὰ ἅγια λέγει, μεταβαλὼν τῷ πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ· ὁ διάκονος· ἀμὴν, ἀμὴν, ἀμήν· καὶ τὴν κεφαλὴν ὑποκλίνας ὁ διάκονος τῷ ἱερεῖ, καὶ εἰπὼν τὸ μνήσθητί μου, ἅγιε δέσποτα, τοῦ ἁμαρτωλοῦ, μεθίσταται ἐν ᾧ πρότερον ἵστατο τόπῳ, καὶ λαβὼν καὶ τὸ ῥιπίδιον αὖθις ὡς πρότερον· ὁ δὲ ἱερεὺς ἐπεύχεται μυστικῶς, ὥστε γενέσθαι τοῖς μεταλαμβάνουσιν εἰς νῆψιν ψυχῆς, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, εἰς κοινωνίαν τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἰς βασιλείας οὐρανῶν πλήρωμα, εἰς παρρησίαν τὴν πρὸς σὲ, μὴ εἰς κρῖμα, καὶ εἰς κατάκριμα. Benedic, domine, Sanctum Panem; & Sacerdos erectus ſignat ter Sancta dona, & dicit ſecretò: fac hunc quidem panem pretioſum Corpus Chriſti tui, & Diaconus dicit, Amen. Et iterum Diaconus ait: Benedic, domine, Sanctum Calicem: Sacerdos autem benedicens dicit: quod autem eſt in Calice hoc, pretioſum Sanguinem Chriſti tui. Diaconus reſpondet: Amen. Et iterum Diaconus oſtendens ſtolâ utraque Sancta dicit; Benedic, domine: & Sacerdos benedicens manu utraque Sancta dicit, immutans, vel cùm immutaveris Spiritu tuo Sancto. Diaconus reſpondet: Amen, Amen, Amen. Et caput inclinans Diaconus dicit Sacerdoti, memento mei peccatoris, Domine Sancte, revertitur in eum, in quo priùs ſteterat, locum, accepto quoque rurſus flabello. At Sacerdos orat ſecretò: ut fiat accipientibus in ſobrietatem animæ, ad remiſſionem peccatorum, in communicationem S. Spiritus, in Regni cælorum plenitudinem, in fiduciam erga te, non in delictum, aut condemnationem.*

(1) *Poſt cõſecrat. in Liturg. vide Eucholog.*

II. In hac cæremoniæ, verborumque ſerie cùm pingui Photianorum Minervæ multa objiciantur ſubobſcura, tria conflantur argumenta, queis veritatem impugnent. Primum deducunt ex eo, quod etiam poſt verba Chriſti panis appellatur, non corpus id, quod Benedictione ſacratur, non ita nimirum vocandum, ſi panis non eſſet. Secundum inferunt ex eo, quod petitur fieri corpus Chriſti: Ergo, inquiunt, factum non eſt verbis Chriſti, poſt quæ non peteretur fieri, ſi cenſeretur illis jam factum. Tertium comminiſcuntur ex illis: *μεταβαλὼν τῷ πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ, immutans Spiritu tuo Sancto*. Nam ſi jam mutata ſunt, quî tunc dicuntur mutari? non igitur putantur mutata per verba Chriſti. Quartum protulit & (1) Margunius ex illis *σφραγίζει τρὶς τὰ ἅγια δῶρα*. Notat enim, dona vocari, quòd nondum immutata ſint: etenim ſi mutata, jam non dona ſunt, ſed ipſe donator. Verùm hoc ultimum Margunianum eſt, nempe ſtolidum, certè ex more Margunii penitùs inconſideratè deductum. Nam etiam poſt preces Sacerdotis, queis Euchariſtiam fieri Cabaſiliani aſſerunt, Corpus jam certiſſimè Chriſti, Sanguiſque divinus, *ἅγια* (2) *δῶρα*, *τίμια* (3) *δῶρα*, *προσκομισθέντα*, (4) *καὶ ἁγιασθέντα τίμια δῶρα*: *Sancta dona, pretioſa dona, oblata, & ſanctificata, pretioſa dona* paſſim occurrent: ut ſcilicet eadem ſint donum, & donator, munus, & muneris author, quemadmodum reverà ſunt eâ ratione, quòd Chriſtus ſe ſe in tanto myſterio nobis donavit, factus proinde nobis donum, qui donat, & munus, qui muneratur. Tertio argumento facilè reſpondetur, illa verba *μεταβαλὼν τῷ πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ*, ſi quidem ſine parentheſi legenda ſint, ut nequitiâ Photianorum nunc ea typis edit, omnino conjungi debere cum verbis cæteris Sacerdotis, *ὥστε γενέσθαι, καὶ τὰ ἑξῆς, ut fiat, &c.* ita, ut ſenſus ſit, immutans Spiritu tuo Sancto; ut fiant accipientibus ad *ſobrietatem animæ &c.* Qui ſenſus non indicat, tunc fieri mutationem Sacramentariam, neque hoc ibi peti: peti, ut, quæ mutata ſunt phyſicè, factaque ſunt Chriſti Sanguis, & Caro, mutentur moraliter, ut ſint nobis utilia. Uno verbo, non petitur ibi mutatio phyſica, ſed moralis, utque ea, quæ tranſtulit Deus in naturam aliam verbo Chriſti, Spiritus Sancti virtute transferat ad noſtram utilitatem. Quòd, ſi ea verba intra parentheſim ſint, ut ſunt penes antiquiſſima Euchologia manuſcripta, teſte Rhodino (5) noſtro: jam illa *μεταβαλὼν τῷ πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ* ſic erunt explicanda, *cùm tranſtuleris, ſive quæ tranſtuliſti Spiritu tuo Sancto.* Id, quod etiam citra Parentheſim explicari legitimè poteſt, quando illud *Participium* vim nativam habet præteriti, cùm ſit *ἀόριστος*, ut norunt noſtri Grammatici, licèt aliquando per catachreſin etiam ad præſens trahatur. Nec video, quid juris ignorantia Cabaſilianorum habeat, ut, reclamantibus tot ſacris Doctoribus, impropriè intelligendum velint illud *Participium*, quod nos conſonas Patribus noſtris cæremonias noſtras demonſtraturi, juxta nativam vim ſuam propriè, ac ſapienter intelligimus, explicamuſque.

(1) *In Antirrhet. pro Marco c. 16.*

(2) *In commemor. altâ voce facta à Diacono Epiſc. & offerentis ſ Euchol.*

(3) *In Oras. Diaconi poſt commemorationes ibid.*

(4) *In iiſdem Orationibus.*

(5) *In Synopſ. Doctr. Chriſtia. ubi de Euchar.*

III. Secundum argumentum eidem reſponſione tollitur. Dicimus enim, ibi non peti, ut fiat corpus Chriſti, ſed factum ita conditioni noſtræ ut adaptetur, fiatque non ſimpliciter, ſed nobis accipientibus ad ſobrietatem animæ, &c. Quare illud *ποίησον* non eſt abſolu-

(1) *Joa. c. 6. n. 52. et eo cap. ſæpiſſime.*

(2) *d. c. 6. nu. 31. & 32.*

ſolutum, ſed omnino refertur ad nos. Ad primum pudet me ſanè, præter dicta à Beſſarione, aliquid ulteriùs conferre. Quid enim apertius, quàm Chriſti Corpus paſſim Panem, Sanguinem Vinum vocitari? ὁ ἄρτος, (1) inquit, ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σάρξ μου ἐστίν, ἣν ἐγὼ δώσω ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς: *panis, quem ego dabo, caro mea eſt pro Mundi vita.* Et (2) alibi: ὁ πατήρ μου δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἀληθινόν· ὁ γὰρ ἄρτος τοῦ Θεοῦ ἐστιν ὁ καταβαίνων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ: *Pater meus dat vobis panem de Cœlo verum: panis enim Dei verus eſt, qui deſcendit de Cœlo, & dat vitam Mundo.* Et (3) rurſus: ἡ γὰρ σάρξ μου ἀληθῶς ἐστι βρῶσις, καὶ τὸ αἷμά μου ἀληθῶς ἐστι πόσις: *Caro mea verè eſt cibus, & Sanguis meus verè eſt potus.* Et (4) iterum, ὁ τρώγων τοῦτον τὸν ἄρτον, ζήσει εἰς τὸν αἰῶνα: *qui manducat hunc panem, vivet in æternum.* Et per (5) Pſalten: ἄρτον οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς, ἄρτον ἀγγέλων ἔφαγεν ἄνθρωπος: *panem Cœli dedit eis: panem Angelorum manducavit homo.* Et per (6) Apoſtolum: ἓν σῶμα οἱ πολλοί ἐσμεν, οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἑνὸς ἄρτου μετέχομεν; *unum corpus multi ſumus, qui de uno pane participamus:* Et (7) ibidem: τὸν ἄρτον, ὃν κλῶμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐστιν; *Panis, quem frangimus, non ne communicatio Corporis Chriſti eſt?* Id, quod ſæpius repetit. Idipſum occurrit penes vetuſtiſſimos Patres, penes (8) Dionyſium Areopagitam, Juſtinum (9) Martyrem, (10) Irenæum, (11) Tertullianum, (12) Origenem, Cyprianum (13) Martyrem, Cyrillum (14) Jeroſolymitanum, (15) Ambroſium, (16) Gregorium Nyſſenum, (17) Chryſoſtomum, (18) Hieronymum, (19) Auguſtinum, quorum dicta percenſere nimium eſſet, cùm alioqui etiam ex ipsâ Liturgiâ noſtrâ certiſſimum ſit: in (20) qua poſt conſecrationem pretioſorum munerum, poſtque omnes commemorationes, quinquies mirabile Sacramentum panis dicitur Sanctus, & ſimpliciter panis. Nam ante quàm Sacerdos dicat, τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις: *Sancta Sanctis,* ſic habetur: ὁ διάκονος, ὅταν ἴδῃ τὸν ἱερέα ἐκτείνοντα τὰς χεῖρας, καὶ ἁπτόμενον τοῦ ἁγίου ἄρτου. *cùm viderit Diaconus Sacerdotem manus extendentem, & Sanctum panem tangentem.* Et ubi ſe præcinxit Diaconus, in formam crucis Orarium ducens, στὰς ἐκ δεξιῶν τοῦ ἱερέως κρατοῦντος τὸν ἄρτον, λέγει: *ſtans à dextra Sacerdotis tenentis panem, dicit.* Et cùm diviſio inſtat, Diaconus dicit: μέλισον, δέσποτα, τὸν ἅγιον ἄρτον: *Divide, Domine, ſanctum panem.* Et poſt diviſionem Sacerdos. Λαμβάνει τὸ ἓν μέρος τοῦ ἁγίου ἄρτου, *accipit unam ſancti panis partem.* Et poſt infuſionem aquæ ferventis: ὁ ἱερεὺς κρατῶν τὸν ἅγιον ἄρτον, *Sacerdos tenens ſanctum panem:* Et poſt quam dedit Sacramentum Diacono, Sacerdos: Λαμβάνει τὸν ἅγιον ἄρτον, *accipit ſanctum panem.* Quæ omnia fiunt, dicunturque poſt conſecrationem certiſſimam Cabaſilianis ipſis; ut planè deſipiat, qui, quòd panis dicatur verum Corpus Chriſti, poſt verba Chriſti Sacramentum nondum eſſe factum exiſtimat.

IV. Altera difficultas depromitur ex verbis Joannis Damaſceni, qui palam (1) affirmat, à Baſilio in Liturgiâ panem, & vinum Euchariſtiæ Corporis Chriſti, & Sanguinis ἀντίτυπα appellari ante conſecrationem, non autem poſt illam. Id, quod etiam in VII. Synodo aſſeruit (2) Epiphanius ille, qui ibidem diſputat contra Iconomachos. Jam verò in Liturgia Baſilii illa vox ἀντίτυπα habetur poſt verba Chriſti, & ante preces Sacerdotis, ut conſtat ex Euchologio, conſtatque ævo Damaſceni, & Epiphanii eandem vocem fuiſſe poſt verba Chriſti; ut manifeſtum eſt ex Germano: Quare ſic argumentum inſtituunt Cabaſiliani. Cùm Antitypa dicuntur Sancta dona in Liturgiâ Baſilii, dona Sacrata non ſunt, authore Damaſceno: ſed Antitypa dicuntur poſt verba Chriſti: ergo poſt verba Chriſti non ſunt conſecrata: atque adeò per verba Chriſti non conſecrantur. Adſumptio certa eſt ex Damaſceno, & Epiphanio relatis: hypotheſis negari non poteſt Euchologio: conſecutio fluit ex forma Syllogiſmi. Et confirmatur ex Dionyſio (3) Areopagita docente, conſecrationem fieri poſt illa verba: *hoc facite in meam commemorationem*; at hæc verba dicuntur poſt verba Chriſti: igitur conſecratio verbis Chriſti non fit: precibus ergo, quæ ſubſequuntur, tantum Myſterium conficitur. Id, quod roborari videtur ex eo, quòd paſſim à Patribus affirmatur, Euchariſtia fieri precibus myſticis, invocatione S. Spiritus, benedictione ſolemni, ut conſtat ex (4) Juſtino, (5) Auguſtino, (6) Cypriano, Cyrillo (7) Jeroſolymitano, & (8) Alexandrino, Euſebio (9) Emeſſeno, & (10) Irenæo. Igitur non verbis Chriſti, ſed verbis Sacerdotis, quæ reipsà preces ſunt, invocantque divinum Spiritum, Crucisque ſigillum imprimunt Sacris muneribus. Hæc eſt difficultas altera, & quidem primâ validior; etenim illam neque (11) Beſſarion, neque Bellarminus eluctatur. Nam ille argumentum præcipuum refellere nititur inficiatus hypotheſim, quòd exiſtimet, Damaſceni, & Epiphanii tempeſtate alium ordinem fuiſſe Liturgiæ noſtræ, ac fortaſſis vocem Antitypa præpoſitam fuiſſe verbis Chriſti. Reprobat hanc reſponſionem (12) Bellarminus ex authoritate Germani, quæ quanta ſit dicant eruditi Cenſores Antiquitatis, penes quos translativum eſt, Explicationem Liturgiæ, quæ ſub nomine Germani I. circumfertur, vel Germani II. (13) Opuſculum eſſe, vel certè ab Interpolatoribus, additis, detractiſve quamplurimis, fuiſſe corruptam: atque adeò minimam ejus fidem cenſendam, habendamve. Vide, ſi libet, Jacobum (14) Gretzerum, Caſimirum (15) Oudinum, & eruditiſſimum (16) Richardum Simonem, (17) noſque etiam, ni grave erit. Quapropter non ex hoc reprobandam cenſeo reſponſionem Beſſarionis, ſed potiùs ex eo, quòd neque authoritate ullâ nititur, neque congrua ſit moribus noſtris, quibus placuit ſacrarum conſtantia cæremoniarum uſque adeò, ut nullum chirographon Euchologium reperire ſit, in quo Liturgiæ Ordo aliter ſe habeat, ac nunc habetur. Nec felicior (18) Bellarmini Reſponſio, quæ potiùs difficultati videtur ſuccumbere, ad tropos recurrens ingenioſè ſanè, ſed in re ipsâ ingenioſè nimis: quo fit, ut à Cabaſilianis ſolemni riſu palam excipiatur. Propterea nos hìc difficultatem hanc

(3) d.c.6. n.56.
(4) d.c.6. n.59.
(5) Pſal. 77.n.25.
(6) 1. Ad Corinth. c.10.n.17.
(7) Ibid. n.16.
(8) De Eccl.Hierar. c.3. p.3.
(9) In 2. Apolog. ad fin.
(10) Lib. 4. contra hær.c.34.
(11) Lib. 2. ad uxor. & libr. de Coron. Militis.
(12) Hom. 7. in Numer. hom. 5. in Evang. ubi de filio Centur.
(13) Serm. de Cœn. Domin.
(14) Catech.4.Myſtag.
(15) Lib. 4. de Sacramen. c.4.
(16) Lib. de vit. Moyſis, ubi de Manna.
(17) Hom. de Euchar. in Encæniis & Hom. 24. I 1. ad Corinth.
(18) Cōm. in Pſal. 109. & Epiſ. ad Hedib. q.2.
(19) Ep. 86. ad Caſul. tract.26. in Joan. Serm. 2. de Verbis Apoſt. ſer. 2. de Temp. & alibi.
(20) Vide Liturg. Chryſoſt. poſt cōſecrat. et illa verba fac hunc quidē panem &c.

(1) Lib. 4. de fid. c. 14.
(2) Extat Act. 6. Tom.3.
(3) d.c. 3. p.3.
(4) In d. Apolog. 2.
(5) Lib.3. de Trin. c.4.
(6) Lib. 1. Epiſt. ult.
(7) Catech. 3. & 4. Myſtagog.
(8) Lib. 11. in Joan. c. 24.
(9) Serm. 5. de Paſchate.
(10) Lib. 4.c.57.
(11) d. Epiſt. ad Philanthropen. Laſcarē.
(12) Tom. 3. de Sacr. Euchar. lib. 4. c. 14. verſ. reſpondeo aliqui.
(13) Theoria rerū Eccleſiaſticarum.
(14) In notis ad Tom. 2. de Cruce.
(15) In ſupplem. de Script. Eccl. pag. 193.
(16) In Notis uberioribus in Opuſc. Gabriel. Severi de particulis à nu. 13. à pag. 249. col. 1. in fin. & deinceps.
(17) In teſtim. Græc. Sapien. in Germano I. & II.
(18) d.c. 14. verſ. alia igitur.

diſcutiemus craſſiori Minervâ ſenſa Damaſceni rimati. Contendit verbis laudatis ſummus & Theologus, & Philoſophus demonſtrare, panem Sacratum non eſſe imaginem Chriſti, ſed ipſum Chriſtum (quippe hoc ſemper Græcia cenſuit, velint, nolint Moriones è Sodalitate Calvini) Cùm objiceretur, vel objici poſſet authoritas Baſilii in Liturgiâ dicentis poſt verba Chriſti panem, & vinum *ἀντίτυπα τοῦ ἁγίου σώματος, καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ σου: Imagines Sancti Corporis, & Sanguinis Chriſti tui*; Reſpondet, Antitypa vocari ante Conſecrationem, non verò poſt. Hæc eſt ſententia Damaſceni, cui adſtipulatur Epiphanius adeò, ut reſponſio, quam damus, pro Damaſceno, eadem ſit etiam pro Epiphanio.

V. Jam ex hac ſententiâ primò infero, ſententiam docentem, conſecrationem fieri verbis Chriſti, eſſe in Eccleſia noſtra vetuſtiſſimam. Nam quî hæreticus, vel Ethnicus Orthodoxo potuiſſet objicere vocem Antitypa propoſitam à Baſilio, ut inde inferret, vel poſt conſecrationem oblata non eſſe ipſum Corpus, & Sanguinem Chriſti, ſed ejus imagines, niſi conveniſſet inter Orthodoxos, verbis Chriſti conſecrari Propoſita? Si ex doctrina Catholicę Eccleſię non adſumpſiſſet hæreticus hunc in modum: *Verbis Chriſti ſacrantur Propoſita*, hoc argumentum hæretici: poſt verba Chriſti, Propoſita vocat Baſilius figuras Corporis Chriſti; igitur poſt conſecrationem Propoſita figuræ ſunt Corporis, non Corpus Chriſti: ridiculum planè fuiſſet, & huic perſimile. Antequam conſecrentur Propoſita, figuræ vocantur: ergo Propoſita conſecrata non ſunt Corpus Chriſti: nec dignum fuiſſet, cui ullo modo tantus Philoſophus, tantuſque Theologus seriò reſponderet. Quod ne dicamus, omnino dicendum eſt, adſumptam hanc veritatem Orthodoxis communem: per verba Chriſti conſecrantur Propoſita: cui ſubdebat hæreticus: atqui poſt verba Chriſti Propoſita figuræ vocantur à Magno Baſilio: ergo figuræ ſunt vel poſt verba Chriſti, ipſamque conſecrationem. Igitur huic argumentationi reſpondet acutiſſimè Damaſcenus inficiatione Minoris. Reverà enim nuſquam Baſilius dicit, Antitypa eſſe Propoſita poſt verba Chriſti; ſed poſt verba Chriſti aſſerit, ea, quæ oblata ſunt, fuiſſe, cùm offerrentur, Antitypa Corporis, & Sanguinis Chriſti. Notent Cabaſiliani, ſi pinguiſſimâ Minervâ homines aliquid intelligunt, id, quod dicimus, planèque cognoſcant, nihil officere Veritati authoritatem Damaſceni. Aſſerit hic, vocem Antitypa cadere ſuper oblata, cùm offerrentur ante verba Chriſti, non autem ſuper eadem poſt verba Chriſti, licèt à Baſilio dicantur poſt verba Chriſti: quando Baſilius, licet poſt verba Chriſti Propoſita Antitypa vocet, non tamen dicit Antitypa eſſe poſt verba Chriſti, ſed fuiſſe, cùm offerrentur. Uno verbo; poſt verba Chriſti docet Baſilius, Propoſita fuiſſe Antitypa ante verba Chriſti; atque adeò ex authoritate Baſilii Damaſcenus oſtendit, nihil inferri poſſe ab hæretico: quando, ut concludat argumentatio hæretici, oportet, ut Baſilius dixerit, poſt verba Chriſti Propoſita eſſe figuras poſt verba Chriſti; id, quod Baſilius non dixit, quippe qui in precibus, quas fundendas poſt verba Chriſti propoſuit, figuras dixit oblata, cùm offerrentur. Hęc ſunt Damaſceni ſenſa, quæ planè congruunt dictis Baſilii, cujus hæc ſunt (1) verba. Διὰ τοῦτο, Δέσποτα πανάγιε, καὶ ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ, καὶ ἀνάξιοι δοῦλοί σου, οἱ καταξιωθέντες λειτουργεῖν τῷ ἁγίῳ σου θυσιαστηρίῳ, οὐ διὰ τὰς δικαιοσύνας ἡμῶν, οὐ γὰρ πεποιήκαμέν τι ἀγαθὸν ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ διὰ τὰ ἐλέη σου, καὶ τοὺς οἰκτιρμούς σου, οὓς ἐξέχεας πλουσίως ἐφ' ἡμᾶς, προσεγγίζομεν τῷ ἁγίῳ σου θυσιαστηρίῳ, καὶ προθέντες τὰ ἀντίτυπα τοῦ ἁγίου σώματος, καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ σου. *Propterea, Domine Sanctiſſime, nos quoque peccatores, & indigni ſervi tui, qui digni habiti ſumus, qui Sancto Altari tuo ſerviremus: non propter juſtitias noſtras, non enim fecimus aliquid boni in terrâ, ſed propter miſericordias, & miſerationes tuas, quas affatim in nos effudiſti, tuo Sancto Altari appropinquamus, & cùm propoſuerimus, & obtulerimus figuras Sacri corporis, & Sanguinis Chriſti tui &c.* Vides non dici προτιθέμενοι τὰ ἀντίτυπα, *proponentes figuras, ſed* προθέντες, *cùm obtulerimus*, quod eſt præteritum, adeòque vi ſuâ nomen Antitypi ad oblata ante verba Chriſti, cùm πρόθεσις fit, revocat. Diſce igitur, Antitypa dici poſt verba Chriſti Sacra dona, non ut poſt verba Chriſti, Antitypa eſſe affirmentur, ſed quòd Antitypa fuerint ante verba Chriſti, cùm offerrentur. Atque hinc elice, optimè dictum à Damaſceno, Antitypa vocari Propoſita ante conſecrationem ita, ut τὸ *ante conſecrationem* non cadat ſupra *vocari*, ſed ſupra *Propoſita*; quaſi hoc dicat, Baſilium etiam poſt conſecrationem vocaſſe Antitypa Propoſita ante conſecrationem.

VI. Atque hæc abundè ad ſolutionem difficultatis à Damaſceno, & Epiphanio petitæ: cæterùm, ſi licet & homuncioni aliquid poſt tantos Doctores ad Veritatis tutelam addere, dicam, optimè etiam poſt conſecrationem potuiſſe à Baſilio Corpus, & Sanguis Chriſti appellari Antitypa. Nam, ſepoſitis iis, quæ ad id congerunt (1) Beſſarion, & ex eo (2) Bellarminus, (3) Arcudius, (4) Perronius, Primò ἀντίτυπον, ſpectatâ vocis origine, τὸ ἀντὶ τοῦ τύπου, *quod vice typi eſt*, omnino ſignificat. Veritas autem in lucem edita figuras, & typos, atque umbras eliminat: atque adeò eſt ἀντὶ τοῦ τύπου, & Antitypon. Hac ratione verum Chriſti corpus mille figuris præmonſtratum, typis, & figuris, ceu lux umbris ſuccedens, ἀντίτυπον illarum non immeritò potuit appellari: Quemadmodum (5) Petrus Baptiſmum Antitypon Diluvii dixit, quòd illa diluvies Baptiſmum præmonſtravit. Secundò, ἀντίτυπος figura eſt, & Typus: Corpus autem Chriſti in Euchariſtiâ figura eſt æterni, ac feliciſſimi Convivii, in quo Paterfamilias *præcinget ſe, & faciet illos diſcumbere: ac tranſiens miniſtrabit illis*; Typuſque eſt vitæ æternæ, quæ dum animum Sacramento reficit, ſanitatem penitiſſimam habendam in Cœlo pollicetur. Quare (6) Ambroſius de illo Pane ſic loquitur: *Umbra in Lege, Imago in Euangelio, Veritas in cæleſtibus*, & Maximus (7) Dionyſii interpres τὰ ἅγια, inquit, δῶρα σύμβολα τῶν ἄνω, καὶ ἀληθινωτέρων εἰσί. *Sancta munera ſuperiorum, veriorumque ſunt Symbola*, & (8) Damaſcenus

ad

(1) In Liturg. Baſilii: poſt verba Chriſti in Euchol.

(1) d. Epiſt. ad Philanthropenũ.

(2) De Sacram. Euchar. lib. 2. c. 15. & ſeq.

(3) Lib. 3. de Sacr. c. 34. & ſeq.

(4) De Sacram. Euchar. titulis de SS. Baſilio, Clemente, Gregorio Naz. & Damaſceno.

(5) 1. Epiſt. c. 3. n. 21.

(6) Lib. 1. de off. c. 48.

(7) In Comm. Dionyſ. Areopag.

(8) Lib. 4. de fid. c. 14.

Digitized by Google

ad rem noſtram appoſitè: ἀντίτυπα δὲ, ait, τῶν μελλόντων λέγομεν, οὐχ ὡς μὴ ὄντα ἀληθινὰ σῶμα, καὶ αἷμα, ἀλλ' ὅτι νῦν μὲν διαὐτῶν μετέχομεν τῆς Χριστοῦ θεότητος, τότε δὲ νοητῶς διὰ μόνης θέας. *Antitypa verò futurorum dicimus, non quòd non ſint verè Corpus, & Sanguis, ſed quia per ipſa Chriſti Divinitatis nunc ſumus conſortes, tunc autem intellectuali ratione per ſolam viſionem percipiemus.* Tertiò, cùm figurarum altera umbram tantùm, ac ſpeciem referat, altera veritatem ita repræſentet, ut etiam contineat; illam in picturâ cognoſces, quæ extranea rei repręſentatæ eſt, ac diverſæ prorſus naturæ: hanc deprehendes in eo, qui repræſentat ſe ipſum, puta in Davo Davum in Scena repræſentante: ubi Davi figura, & typus ipſe Davus eſt, typus, inquam, intimus Davum repræſentans illo actu in peculiari. Jam Chriſtus ſub Munerum divinorum ſpeciebus hoc ſecundo modo figura eſt eâ ratione, quâ ſeipſum per ſe ipſum repræſentat in peculiari illo, ac mirabili actu mortis quondam pro Nobis fortiter oppetitæ, mirèque ſuperatæ. Quare quemadmodum Exemplari, ſi probatum ſit, quod dicimus *Authenticum*, eadem fides præſtatur, ac Autographo, quamvis illius imago ſit, propterea quòd illi ſubſtituitur, eademque omnino complectitur, exhibetque, ut notavit Michael (9) Moſchopulus; ita Corpus Chriſti in Euchariſtiâ, quia ſui ipſius typus eſt, & exemplar in Cruce pro nobis ſe ſe hoſtiam Deo Parenti offerentis, utrobique veritatem eandem, eandemque præſentiam poterit obtinere, ut pote ἀντίτυπον ſui ipſius, & quaſi, ut Moſchopuli verbis utar, τὸ μεταγεγραμμένον, τὸ ὅμοιον τύπον ἔχει. Hinc (10) Chryſoſtomus ait: τοῦτο ἐκείνης θυσίας τύπος, καὶ αὕτη ἐκείνης· ταὐτὸν γὰρ ἀεὶ προσφέρομεν· οὐ νῦν δὲ ἕτερον, ἀλλ' ἀεὶ τὸ αὐτό. *Hoc illius Sacrificii typus eſt, & hoc Sacrificium illius. Eundem enim ſemper offerimus, non nunc alium, nunc verò alium, ſed ſemper eundem*, Eadem docet (11) Nazianzenus, & (12) Ambroſius. Quartò, ipſæ ſpecies Euchariſticæ figuræ ſunt tum panis, tum Corporis Chriſti. Et panis quidem quòd, cùm panis in ſe acceptus, & ante conſecrationem oblatus Deo, nuda figura ſit Corporis Chriſti, ejuſque typus, eæ ſpecies, quæ perſeverant poſt conſecrationem, ejus vice funguntur, ſuntque ἀντὶ τοῦ τύπου, καὶ ἀντίτυπα. Eædem ſpecies Antitypa ſunt Corporis Chriſti in Euchariſtiâ, quòd, cùm in primâ Liturgiæ Protheſi panis tanquam Chriſti figura fuerit immolatus, transfoſſus lancea, Deoque Patri oblatus, cùmque ex Fide, ac communi Theologia, eædem ſpecies etiam poſt conſecrationem perſeverent, illæ ipſæ, quemadmodum vice panis fungentes, motum, paſſiones, & nomen, quæ poterant pani contingere, vel recipiunt, vel conſervant; ita hoc ipſum nomen, quod pani contigerat, ut eſſet figura Corporis Chriſti in ſe ipſis recipiunt, vel conſervant, dicique reverâ poterunt Chriſti Corporis Antitypa pretioſa. Præſertim, cùm Chriſtus non nudè, ſed ſub ſpeciebus offeratur, & immoletur, proptereaque dicatur, immolari, & offerri in Symbolis, authore (13) Andrea Cretenſi ἱερουργούμενος ἐν ἀντιτύποις συμβόλοις: *immolatus in Antitypis Symbolis*, vel ex Magno (14) Euthymio ἐνδεδυμένος ἀντιτύποις: *ſub ſpeciebus incluſus*.

VII. Oſtendimus Baſilium, etiamſi Antitypa reputaſſet Munera ſacroſancta poſt conſecrationem, adhuc nihil inde in Orthodoxam ſententiam potuiſſe Cabaſilianos depromere: quid, cùm, quemadmodum diximus, Antitypa dicat nondum ſacrata, cùm offerrentur? Hoc igitur argumentum nihil oberit Veritati, nihil proderit Photianis Cabaſilam ſecutis. At neque depromptum ex authoritate Dionyſii. Nam, ut reſpondet Beſſarion, non conſtat, quid ſibi illis verbis Dionyſius voluerit, neque ibi, quibus verbis fieret conſecratio, conſtituitur: videturque conſentaneum vero, ea verba: *hoc facite in meam commemorationem*, in Liturgiâ Dionyſii locum habuiſſe inter preces verba Chriſti præcedentes, ut nimirum illis Sacerdos provocaret ſe præcepto Chriſti ad tantum opus occipiendum. Ita (1) Beſſarion, cujus nomen hoc loco præterit (2) Bellarminus, ſolitus tunc tantum Beſſarionem adducere, cùm, productis reſponſionibus ejus, addendum eſt, *minus ſolidæ eſſe videntur*. Adeò vir cæteroqui religioſiſſimus, & aliquando arâ, temploque colendus, Græcos amavit, quorum tamen ope ſæpe indiguit, ſæpe uſus eſt. Neque Beſſarion authoritati ex Dionyſio productæ hunc in modum ex arbitrio reſpondet. Nam idipſum (3) Taraſius docuit, cùm interrogatus: an in Liturgia Chryſoſtomi addendum eſſet, τὸ τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν: *hoc facite in meam commemorationem*, ait: οὐ προσθετέον, ὅτι οὐδὲ σύνηθες ἐν τῇ τοῦ Χρυσοστόμου, καθάπερ ἐν τῇ τοῦ Βασιλείου, οὐδ' ἀναγκαῖον. καὶ γὰρ πάλαι, κατὰ τὸν Μάξιμον, ταῦτα τὰ ῥήματα πρὸ τῶν θείων τοῦ Χριστοῦ ῥημάτων, οἷς μεταποιοῦνται τὰ προκείμενα (notent Cabaſiliani) ὁ διάκονος ἔλεγε τῷ ἱερεῖ προτρέπων αὐτὸν πρὸς τὴν φρικτὴν ἱερουργίαν: *non eſſe addendum, quòd neque uſitatum in Liturgia Chryſoſtomi, ut in Baſiliana, neque neceſſarium. Etenim olim, juxta Maximum, hæc verba, ante divina Chriſti verba*, queis immutantur Propoſita, *Diaconus dicebat Sacerdoti, provocans eum ad tremendum Sacrificium*. Eadem refert (4) Prodromus Junior ex hymno Hierothei Synchroni Dionyſio. Eadem cum utilibus aliis permultis congeſſit (5) Canonarcha, & (6) Diplovatacius. Sic Dionyſii authoritas ſententiam noſtram tum authoritate ſuâ intactam vult, tum authoritate & Taraſii, & Prodromi ſacrarum Odarum interpretis munit.

VIII. Quod attinet ad id, quod Patres aſſerunt, Euchariſtiam fieri Myſticis precibus, invocatione, benedictione: ſcio, aliquos putaſſe, ab initio præſertim Apoſtolos celebrare ſolitos nulla adhibita prece, nudiſque Chriſti verbis, aut ſi aliquid precum immiſcuiſſent, preces illas fuiſſe vel Pſalmos, vel Orationem Dominicam. Ita ex (1) Gregorio Dialogo (2) Bellarminus: imò audacior (3) Beſſarion refert, Apoſtolos abſque ſacris veſtibus, ſumptaque cœnæ refectione Sacris ſe faciendis applicuiſſe. Id tamen cautè intelligendum, ut verum ſit de uno, alterove ex Apoſtolis, vel temporis anguſtiâ, vel inopiâ loci, vel

Tt 2 metu

(9) In Onomaſt. in voce Antitypa.

(10) Hom. 17. in Ep. ad Hebr.

(11) In Orat. funeb. Gorgon. Soror.

(12) Lib. 1. de his, qui initiantur, c. 8.

(13) Orat. in Ramis Palmar.

(14) In Orat. de Euchar.

(1) In d. Epiſt. ad Philanthropenū.

(2) In d. lib. 4. de Euchar. cap. 14. verſ. tertio deniq; in fin.

(3) In reſponſ. ad interrog. ſolitarii: extant apud Canonarch. & Diplovat.

(4) In explicat. hymni, qui incipit τελετῆς ἁγίας etc.

(5) In Syllog. Regul. SS. PP. tit. Regul. S. Taraſii.

(6) In Synop. Jur. Græc. tit. de Sacramen. ſect. de Euchar.

(1) Lib. 7. Epiſt. 63.

(2) d. lib. 4. cap. 13. ſub init.

(3) d. Epiſtol. ad Philanthrop.

metu inſequentium preſſis. Nam plerunque, eos dum Sacra peragerent, prolixis precibus operam dediſſe videtur manifeſtè deduci ex (4) Actibus, ubi *perſeverantes in Orationibus, & fractione panis* deſcribuntur. Et apertè idipſum conſtituitur ex eorundem Liturgiâ penes Clementem, itidemq; ex prolixiſſimo Jacobi Ritu, profiteturque palam (5) Chryſoſtomus dicens: ἐννόησον, ὅτε μετέλαβον οἱ ἀπόστολοι τῆς ἱερᾶς δείπνου ἐκείνου, τί ἐποίησαν; οὐχὶ εἰς εὐχὰς ἐτράπησαν, καὶ ὑμνῳδίας; οὐχὶ εἰς παννυχίδας ἱεράς; οὐχὶ εἰς διδασκαλίαν τὴν μακρὰν ἐκείνην, καὶ πολλῆς γέμουσαν φιλοσοφίας; *Conſidera, cùm Sacras illas Cœnas accipiebant Apoſtoli, quid tum faciebant? Nonne in preces convertebantur, & hymnos? non ne in Sanctas vigilias? non ne in longam illam doctrinam, & multæ plenam philoſophiæ?* Et apertiùs idipſum confirmat (6) Proclus. Ait enim, antequam in univerſum Orbem Terrarum Euangelium promulgaturi diſpergerentur, ὁμοθυμαδὸν ἀρισκόμενοι εἰς προσευχὰς πλεονασμῶς ἐτρέποντο, καὶ τὴν τοῦ δεσποτικοῦ σώματος ἱερουργίαν παραμύθιον εὑρηκότες διεξοδικώτατα αὐτὴν ᾖδον. τοῦτο γὰρ, καὶ τὸ διδάσκειν προηγιαίτερον ἡροῦντο. πολλῷ δὲ μᾶλλον μετ᾽ εὐφροσύνης, καὶ πλείστης χαρᾶς ἦσαν προσκαρτεροῦντες τῇ τοιαύτῃ θείᾳ τελετῇ. ἀεὶ τοῦ κυριακοῦ μεμνημένοι λόγου: τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου, καὶ τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν· καὶ· ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ. διὸ καὶ πνεύματι συντετριμμένῳ πολλὰς εὐχὰς ἔμελπον τὸ θεῖον ἐξιλασκόμενοι· οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐξ Ἰουδαίων, καὶ ἐθνῶν νεοφωτίστους τοῖς τῆς χάριτος ἐθίζοντες, καὶ τὰ πρὸ τῆς χάριτος καταλείπειν διδάσκοντες σκιὰ τῆς χάριτος ὑπάρχοντα, εὐσεβῶς ἐπαιδαγώγουν: διὰ τοιούτων τοίνυν εὐχῶν τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ ἁγίου πνεύματος προσεδόκων, ὅπως τῇ θείᾳ αὐτοῦ παρουσίᾳ τὸν προκείμενον εἰς ἱερουργίαν ἄρτον, καὶ οἶνον ὕδατι μεμιγμένον αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ σῶμα, καὶ αἷμα τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποφήνῃ, καὶ ἀναδείξῃ. *Concordibus animis convenientes ad preces tota die per ſolvendas convertebantur. Cùmque multam conſolationem in myſtico illo dominici Corporis Sacrificio reperirent, ſuſiſſimè, longoque verborum ambitu decantabant illud: Id enim pariter, ac docendi munus cæteris omnibus tanquam præſtantius anteponendum exiſtimabant. Maxima ſanè alacritate, plurimoque gaudio huic divino Sacrificio tempus inſumentes inſtabant impenſè, jugiter memores illorum Domini verborum: hoc eſt Corpus meum, &, hoc facite in meam commemorationem: & qui manducat meam carnem, & bibit meum Sanguinem in me manet, & ego in eo. Quare & contrito Spiritu multas preces decantabant, impensè divinum implorantes numen. Quinetiam eos, qui ex Judæis, & Gentibus illuminati erant recens, his gratiis aſſuefaciebant, docenteſque ea, quæ ante Gratiæ tempus erant, utpote divinæ Gratiæ umbram, relinquere, piè, religioſèque inſtituebant. Ejuſmodi igitur precibus Spiritus S. adventum præſtolabantur, ut divina ejus præſentia propoſitum ad Sacrificium panem, & vinum permiſtum aqua, ipſum illud Corpus, ipſumque Sanguinem Servatoris noſtri Jeſu Chriſti palam faceret, conſecratumque demonſtraret.*

(4) Cap. 2. n. 42.
(5) Hom. 27. in 1. ad Corinth.
(6) Orat. de tradit. S. Liturg.

IX. Conſtat igitur, univerſim eſſe recipiendam SS. Patrum ſententiam docentem, prece myſticâ, & invocatione fieri Euchariſtiam; quando certum eſt, ab ipſis Apoſtolis preces in Liturgia plerunque fuiſſe adhibitas. Nec tamen hinc aliquid adſtruitur contra veritatem. Nam ibi preces primò ſumuntur pro tota Liturgia, quæ tot preces continet, & invocationem creberrimam Numinis exprimit. Notat hoc non Latinus aliquis, ſed ipſe (1) Beſſarion, & poſt Beſſarionem (2) Gennadius, atque ex utroque (3) Diplovatacius, quorum, licet non Photianorum, dicta congruunt ſententiis Photianorum. Nam Michael (4) Anchiali Patriarcha CP. initium, & finem Liturgiæ deſcribens hunc decernit in modum: αἱ δὲ ἱεραὶ ἡμῶν εὐχαὶ, δι᾽ ὧν ἱερουργοῦμεν τὴν θείαν εὐχαριστίαν ἄρχονται ἐκ τοῦ, εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ πατρὸς, μετὰ τὴν ἁγίαν πρόθεσιν, καὶ τελειοῦνται ἐν τῇ εὐχῇ πρὸ τοῦ ἀντιδώρου. *At ſacræ noſtræ preces, per quas conficimus divinam Euchariſtiam, incipiunt ab illis: Benedictum ſit regnum Patris poſt ſanctam Protheſim, & finiunt in illâ prece, quæ diſtributioni benedicti panis præit.* Quin & ipſe (5) Philotheus Patriarcha, quo non ullus Photianus, aut Palamita ſeverior, nihil addendum decernens Liturgiæ Chryſoſtomi. τὰς θείας, inquit, τοῦ χρυσοστόμου εὐχὰς, δι᾽ ὧν συμπεραιτούμεθα τὰ θεῖα μυστήρια, καὶ τὸν ἄρτον τὸν ἐπουράνιον θύομεν, οὐδεὶς μήτε κολοβούτω, μήτε προστιθέτω, ἀκαίρεως, καὶ καθὼς παραδέδονται, ἐκφωνείσθωσαν τῷ λαῷ, καὶ τῷ ἱερῷ πρεσβυτερίῳ. ὁ δὲ τἀναντία πράξας, ἢ δογματίσας, ἀνάθεμα. *Sacras Chryſoſtomi preces, per quas ſacra Myſteria conficimus, & cæleſtem panem ſacrificamus, nemo mutilet, nemo producat: integræ, quemadmodum traditæ ſunt, proferantur Populo, & ſacro Presbyterio: qui ſecus egerit, vel docuerit, anathema ſit.* Vides vocem *preces* ad totam Liturgiam ſignificandam teſtimonio, imò uſu Photianorum ipſorum adſumi: Collige proinde, hanc eſſe Patrum ſententiam, Euchariſtiam fieri per Liturgiam, Liturgiâ, in Liturgiâ: id, quod veriſſimum eſt; ex quo tamen minimè ſequitur, fieri conſecrationem precibus totius Liturgiæ, aut precibus Sacerdotis perſonam privatam, atque hominis ſolius gerentis, ſed, ut iiſdem Patribus placuit, precibus verbi Dei, quas myſticè fundit Sacerdos, ut perſonam Chriſti repræſentat. Id, quod accuratè explicat (6) Ambroſius, & accuratiſſimè (7) Auguſtinus dicens; Myſtica prece, & invocatione Euchariſtiam fieri: Quæ verba nobis ingerunt, quidquid Cabaſiliani nequaquam intelligunt. Nam Myſtica deprecatio illa eſt, quæ palam deprecationem minimè præ ſe fert, licèt eam reverà contineat. Eſt enim myſticum id, quod eſt, & non apparet, ut peritis Linguæ noſtræ conſtitutiſſimum erit. Porro verba Chriſti, cùm à Sacerdote proferuntur, enunciant urque, neque ſpeciem precum, aut invocationis habent, & reipsà precantur, atque invocant. Etenim omnis forma cujuslibet Actionis ex illis, quæ pactum tacitum continent, quo Poteſtas validior obligatur, & ex obligatione quodammodò adigitur ad aliquid faciundum, quales omnino ſunt formæ, quæ moraliter, uti Theologi loquuntur, operantur, precem, & invocationem continent: Qua ratione ſigna magica, & male-

(1) d. Epiſt. ad Philanthrop.
(2) Epiſt. Cathol. ad Beſſario.
(3) In Schol. 8. Epiſtol. Beſſario.
(4) Apud Canonarch. de vi Can. ad Trullan. c. 8.
(5) Apud eundem ibidem.
(6) Lib. 4. de Sacr. c. 4.
(7) Lib. 3. de Trinit. c. 4.

Digitized by Google

maleficia ope Cacodæmonis perpetrata crimen impietatis, & Idololatriæ cenſentur præ ſe ferre, quia, licèt palam non obſecrent Cacodæmonem, eumque non invocent palam, id tamen præſtant clam ipſa magicorum pronunciatione verborum, ipſaque poſitione ſignorũ hujuſmodi. Jam verba Sacramento faciendo præſtituta ſunt forma moralis moraliter operans, propterea quòd illis propoſitis, ac recitatis, clementiſſimum Numen, ex pacto cum hominibus liberrimè inito, quodammodo obligatur faciundo mirabili operi illi, quod omnem hominum intelligentiam ſuperat, ſolaque fide credendum proponitur. Ea igitur, licèt neque precem, neque invocationem præ ſe ferant, habent tamen; ſuntque proinde preces myſticæ, & arcana Numinis, quod omnipotentiam ſuam ipſis promiſit, invocatio. En, ut conſecratio fit precibus non μυστικῶς recitatis, ſed myſticis: neque enim Patres dixere, fieri Euchariſtiam precibus ſecretò pronunciatis, ſed precibus myſticis, id, quod addendum fuit, ne Cabaſiliani ex Liturgiâ Chryſoſtomi occaſionem ulterioris inſipientiæ caperent.

X. Sed, rejectis Cabaſilianis, breviter & ii, qui Ritus noſtros calumniantur, conſcriptaſque à maximis Eccleſiæ utriuſque Doctoribus Liturgias damnant, refellendi ſunt. Huc pertigit quorundam Latinorum dicacitas, auſa aſſerere, delendas à noſtris Euchologiis tot preces inutiles, præſertimque illas, quæ poſt verba Chriſti funduntur, quippe quæ fuerint *petra ſcandali, & lapis offenſionis*. Hoc docent Antonius (1) Caucus Archiepiſcopus Corcyrenſis, quem doctè refutavit (2) Allatius, (3) Catumſyritus (4) Ligus, & (5) Doctorculus quidam recentiſſimus, quem in Defenſione Spanopuli probè dedolavimus. Horum tamen intemperiæ, ſive potiùs ineptiæ, quanti nobis ſtent, Nos novimus, quorum Sacra deteſtantur Populi, quorum Euchariſtia (proh nefas intolerabile!) ſpernitur, non ſine publicæ poteſtatis invidia. Quaſi verò olim Græci omnes negaverimus verbis Chriſti panem, & vinum in Chriſti Corpus, & Sanguinem transſmutari, cùm hæc ſententia, ne omnium quidem Photianorum ſuffragiis probetur, imò omnium Græcorum fide, plerorumque Photianorum reprobetur propalam calculis. Eorum nomine unus loquatur (6) Coreſſius, qui Symbolum explicans, ubi corporati Numinis miracula explanat: κἀκεῖνο δὲ, ait, θαυμαστὸν γέγονε μέγιστον ὑπ' αὐτοῦ, ὅταν λαβὼν τὸν ἄρτον ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ λέγων· Λάβετε, φάγετε. τοῦτό μού ἐστι τὸ σῶμα· καὶ τὰ ἑξῆς. ἔπειτα δὲ καὶ αἰώνιον ἀπέδειξε τὸ θαυμασιώτατον τοῦ ἔργου εἰπὼν, τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν· δι' ὧν ἐδίδαξε τὸν τρόπον, ᾧ δεῖ ἁγιάζειν τὰ προκείμενα, τοῖς αὐτοῖς δηλαδὴ ῥήμασι, καὶ σημείοις· ἀμὴν, ἀλλὰ καὶ καταδικάζεται τὸ νεωτερικὸν τῶν γνωμῶν, ἃς εἰσήνεγκε τῇ ἐκκλησίᾳ Νικόλαος ὁ Καβάσιλας, τὴν ἱέρωσιν τῶν ἁγίων δώρων εἰς εὐχὰς ἀναφέρων, ὃ οὐδὲ τῶν ἁγίων πατέρων τις εἶπεν, οὐδὲ κανὼν διέταξεν, οὐδὲ συμφωνεῖ τῇ πίστει τῆς ἐκκλησίας, τῆς δεομένης διὰ τῶν εὐχῶν τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ ἁγίου πνεύματος, τοῦ ποιῆσαι τὸν ἄρτον σῶμα, τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ αἷμα οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ὥστε γενέσθαι ἡμῖν, εἰς ὠφέλειαν. *Atque illud etiam ab ipſo miraculorum maximum patratum eſt, cùm acceptum panem dedit diſcipulis ſuis dicens: accipite, & comedite, hoc eſt corpus meum; &c. Deinde æternum conſtituit mirabiliſſimum factum dicens: hoc facite in meam commemorationem. Per quæ docuit modum, quo decet ſacrare Propoſita: iiſdem nimirum verbis, & ſignis. Quinimò damnatur novitas ſententiarum, quas invexit in Eccleſiam Nicolaus Cabaſilas, conſecrationem Sanctorum munerum ad preces referens: quod neque Sanctorum aliquis Patrum dixit, neque Canon ullus conſtituit, neque conſonat Fidei Eccleſiæ petentis per preces Adventum Spiritus Sancti, ut faciat panem Corpus, quod autem in Calice, Sanguinem, non abſolutè, & ſimpliciter, ſed quò fiat nobis ad utilitatem*. Adeò verum eſt, ne Photianos quidem omnes probare Cabaſilę Nicolai deliria. Quid Græci? Audiantur in Concilio Florentino loquentes. Interrogati namque à ſupremo Eccleſiæ Paſtore, Gentiſque noſtræ amantiſſimo Eugenio IV, cur preces illas quaſi conſecrationem à Deo poſtulantes adderent, perinde ac ſi nondum foret Sacramentum peractum, fidem, ſenſumque Eccleſiæ ſuæ profeſſuri quatuor præcipuos è ſuis, qui totius Gentis nomine reſponderent Pontifici, Archiepiſcopos Ruſſiæ, Nicææ, Trapezuntis, & Mitylenes delegerunt; hique Eugenio retulere: nullum Eccleſiam Græcam de conſecratione tenere ſenſum, qui foret Orbi toti Chriſtiano contrarius. Ex (7) Actis ipſis hoc accipe. Περὶ τῆς θείας ἱερουργίας ἐζητήθη πρὸς τῶν Λατίνων, πῶς τῶν τοῦ Χριστοῦ ῥημάτων λαληθέντων, τὸ, λάβετε, φάγετε, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ τὸ, πίετε πάντες, καὶ τὰ ἑξῆς, καὶ τῶν ἁγίων δώρων διὰ τούτων τελειωθέντων, ὑμεῖς μετὰ ταῦτα ποιεῖτε εὐχὴν, καὶ λέγετε· καὶ ποίησον τὸν μὲν ἄρτον τοῦτον τίμιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ σου, τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ τίμιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ σου, μεταβαλὼν τῷ πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ. Ἐλύθη δὲ τοῦτο οὕτως. ἡμεῖς εἴπομεν, ὅτι ὁμολογοῦμεν διὰ τῶν ῥημάτων τούτων τελειοῦσθαι τὸν θεῖον ἄρτον, καὶ γίνεσθαι σῶμα Χριστοῦ, ἀλλ' ὕστερον, καθὼς καὶ αὐτοὶ λέγετε, κέλευσον, προσενεχθῆναι τὰ δῶρα ταῦτα διὰ χειρὸς ἁγίου ἀγγέλου εἰς τὸ ὑπερουράνιόν σου θυσιαστήριον. οὕτω καὶ ἡμεῖς εὐχόμεθα λέγοντες, κατελθεῖν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ποιῆσαι ἐν ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον τίμιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸ ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ τίμιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ μεταβαλεῖν αὐτὰ τῷ πνεύματι αὐτοῦ τῷ ἁγίῳ, ὥστε γενέσθαι τοῖς μεταλαμβάνουσιν εἰς νῆψιν ψυχῆς, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. μὴ γίνονται εἰς κρίμα, ἢ εἰς κατάκριμα ἡμῶν. *De Divino item Sacrificio quæſitum eſt à Latinis, quomodò, prolatis Chriſti verbis, accipite, & comedite, hoc eſt Corpus meum, quod pro vobis frangitur in remiſſionem peccatorum: & illis, bibite ex hoc omnes; hic eſt &c. & Sanctis donis per hæc perfectis, ſive ſacratis, vos poſtea additis orationem dicentes: & fac panem quidem hunc pretioſum Corpus Chriſti tui; quod verò in calice hoc eſt, pretioſum Sanguinem Chriſti tui, transſmutans Spiritu tuo Sancto. Id etiam ſic reſolutum eſt. Fateri nos, diximus, per hæc verba transſmutari Sanctum panem, & fieri Corpus Chriſti. Sed poſtea, quemadmodum & ipſi dicitis: Jube, perferri dona hæc per manus Angeli tui in ſupercæleſte Altare tuum: ita*

(1) *In libello de error. Græcor. c. 9.*
(2) *De Conſenſ. utriuſ. Eccl. lib. 3. c. 16. n. 2. pagin. 1254.*
(3) *In Palinod. c. 9.*
(4) *Lib. 2. de hæreſ. c. 16.*
(5) *Conf. contra teſtam. Spanopuli n. 69.*
(6) *In Synopſ. Nili, ad Canon. CP. Synodi I. in explicat. Symboli.*
(7) *Seſſ. ultima in MS. Bononien. Vatican. Allatian. & Impreſſo Romæ, & in hiſtor. Concil. ejuſd. Syropuli.*

Digitized by Google

ita nos quoque oramus dicentes , ut Spiritus Sanctus deſcendat ſuper nos , & faciat in nobis panem hunc pretioſum Corpus Chriſti, &, quod eſt in Calice, pretioſum Sanguinem Chriſti , tranſmutetque illa Spiritu ſuo Sancto , ut fiant accipientibus in emendationem animæ, in remiſſionem peccatorum , non in judicium, & condemnationem :

XI. Hoc luculentiſſimo , ac publico teſtimonio ſententia Græciæ comprobatur , quam proinde ſceleſtiſſimi hominum immeritò prorſus inſectantur, id agentes, ut robuſtiſſima cauſarum , queis Schiſma ſtat , vivat diutiùs, maneatque, jurgiis ineptis , injuſtiſque contumeliis , atque perpetuæ dicacitatis, abſurdis planè calumniis confirmata . Quid enim calumnioſius , & injurioſius , quàm ſacrata vel à Photianis Cabaſilam ſecutis Munera Corpus Chriſti , Chriſtique Sanguinem inficiari , cùm certum ſit , vel à Cabaſilianis ſacratum panem veram eſſe Euchariſtiam ? Cùm enim hi veri ſint Sacerdotes (nam hos fidem Orthodoxam profeſſos non iteratis Ordinibus ad Ordinum uſum admittit Apoſtolica Sedes) cùmque non negent verba Chriſti neceſſaria ad conſecrationem , ſed ſufficientia tantùm inficientur , atque adeò vel in verbis Chriſti , quippe neceſſariis omnino ad tantum myſterium , *actualem* , ut ajunt , vel *habitualem* habeant conſecrandorum Munerum *intentionem* , omnino dicendi ſunt validè , ſi non licitè, atque adeò rectè , tametſi non ritè in Liturgiâ , quam celebrant , conſecrare , quemadmodum & qui luſtralibus aquis initiat , ut ut putet non ſuffectura ad effectum Baptiſmi verba . *Ego te Baptizo* , *&c.* addatque alia ut omnino neceſſaria , adhuc ſi & verba illa præſcriptæ ab Eccleſia formulæ neceſſaria putet, velitque, quod facit Eccleſia & ipſe facere , prorſus initiat , ſacratque hominem illa cæremoniâ luſtratum ; id , quod ex communi (1) Theologia certum eſt. Quòd ſi vel Cabaſiliani revera conſecrant, panis ille verum eſt corpus Chriſti , atque adeò omni cultu , atque obſequio excipiendum , adorandum in viâ , in itinere ſtipandum , ne horreant Græci Latinorum ſiniſteritatem à pace , atque concordia deterriti; nec injuriâ contemptores , deriſoreſque venerabilis Sacramenti tanquam impios deteſtentur. Me miſerum, cùm hæc audio, cùm hæc video, quibus doloribus torqueor! qua animi ægritudine penè conficior! Audio enim in his noſtræ Salutis deſperationem: Video provocari animos ad æternam rixam: Agnoſco deteriorem fieri Orthodoxorum cauſam hac præpoſterâ ſeveritate. Eſto, Photiani hæretici ſint , itidemque Cabaſiliani ob hanc ipſam ſententiam , quam impugnavimus: quamvis non defuere poſt , & ante Synodum Tridentinam , qui hanc eandem tutati publicè ſunt ex Latinis non pauci, (2) Angelus , (3) Laudulphus , Petrus (4) de Aquila , (5) Pelbartus , Maturinus (6) Bretius , Nicolaus (7) Dorbellis, Petrus (8) Tartareus , Doctores (9) Colonienſes , (10) Lindanus , Ambroſius (11) Catharinus , quos refert, ac ſequitur De capite (12) Fontium Miniſter Generalis totius Ordinis Minorum, mox Archiepiſcopus Cæſarienſis . Sed ſint hæretici propterea , non abnuo , ſint etiam , uti ajunt , *formales* hæretici (licet hi pauciſſimi ſint, invictâ eos , & plerunque probabili ignorantiâ excuſante.) An idcirco verum Corpus Chriſti , latum præ manibus hæretici contemnendum ? Adorares Corpus Chriſti manu Judæ delatum , non adores illud idem exceptum manibus innoxii fortaſſis hominis , quippe ignorantiſſimi ? Ubi ſub ditione Chriſtiana Photiani vivunt , unà cum Latinis conveniunt, unà ſupplicationes publicè deducunt , unà laudes divinas utrâque concinunt linguâ : quod uſuvenit & Corcyræ, & reliquis in Inſulis Sereniſſimæ , ac triumphali Reipublicæ noſtræ ſubjectis . Interrogo: Communicant in re ſacrâ Latini cum Photianis paſſim , conſpirantque unà ad laudes æterni Numinis; ubi agitur de cultu Corporis Chriſti , quod verum eſt , diſcedent , negabuntque publicum cultum ei Sacramento , quod Sacramentum verum negare non poſſunt ? Dices, hos Græcos Inſularum incolas cenſeri Catholicos. Utinam Photiani non eſſent . Sed ſi Photiani ſunt , cur Sacris utuntur communibus, quorum Euchariſtia negligitur , ſi Orthodoxi cenſentur , cur tanto horrore à divino ferculo , quod ſacrificant, Religio latina recedit? At inquies fortaſſis , quid ſi horum aliquis nolit verbis Chriſti Sacra peragere ? An non adorabitur panis merus ? Quis autem novit, an Cabaſilianus Sacerdos velit verbis illis facere Euchariſtiam ? Reſpondeo , eandem dubitationem eſſe poſſe de Orthodoxo presbytero . Quis enim te certum faciat voluntatis à Sacerdote interpoſitæ, addictæque verbis Sacrantibus ? Quòd ſi Sacerdos illa verba divina pronuncians animum conſecrandi non habeat , non ne adorabitur panis merus ? Vides periculum utrobique eſſe idem prorſus , cui evitando ſuppetias Theologia præſentes affert, docens , adorandum eſſe Corpus Chriſti in tanto Myſterio non ſine tacita quâdam hypotheſi , quâ fiat , ut adorentur ſpecies illæ, ſi ſacratæ ſint . Hanc nempe hypotheſim implicari dicunt à quâlibet adoratione ſpeciebus exhibitâ ſacris, atque hac docent , omne ἀρτολατρείας vitari periculum. Eodem modo philoſophator de pane à Photianis ſacrato . Adorandum erit ſub illa hypotheſi , quâ fiet , ut nihil eveniat aut Fidei, aut Pietati contrarium , cùm contra ex contemptu ingens damnum utrinque paretur , quando eo ſæpe veriſſimum Corpus Chriſti contemnitur , eodemque proritantur ad odium animi Gentis , quæ rerum ſuarum non tenax modò, ſed miratrix quantò certius blanditiis , beneficiiſque ad amorem allicitur , tantò præſentiùs injuriis , contumeliiſque provocatur ad manifeſtam veſaniam.

XII. Sed & illorum ineptiis reſpondendum eſt , qui cenſent, preces illas , quarum occaſione Cabaſiliani tam dementer de forma Euchariſtiæ cenſuere , à Liturgiâ expungendas , quippe inutiles , aut pernicioſas . Cur verò pernicioſas ? quòd , inquiunt, *petra ſcandali, & lapis offenſionis*. Verùm, hic ſi quid valeret cavillus , multa etiam expungenda eſſent ex Euangelio. Occurrunt enim plurima ibi , unde hæretici dementer ineptiunt . Expungendæ & illæ preces ex (1) Liturgia Latinorum:

Jube

(1) *Vide Filliuc. de Sacr. tract. 2. c. 30. Layman. lib. 5. tract. 1. c. 4. Bonacin. diſp. 2. q. 2. p. 4.*
(2) *Summa Ver. Euchariſtia.*
(3) *In 4. Sent. diſt. 8.*
(4) *In 4. Sent. diſt. 8.*
(5) *In Roſario Theologiæ.*
(6) *In 4. Sent. diſt. 8.*
(7) *In 4. diſt. 8.*
(8) *In id. diſt. 8.*
(9) *In Antididagmate cõtra Lutherum.*
(10) *Apud Simonem Richard. in notis uber. in Apolog. Severi pag. 169. col. 2.*
(11) *Utraq; diſſertat. de hac ſententia.*
(12) *In Tract. de hac materia oblato Sixto V. P.M. & Vide Richard. à pag. 165. & ſeq. loco citato.*

(1) *Poſt Conſecrationem.*

Jube hæc perferri, &c. quòd inde (2) Cabaſilas ad confirmationem erroris ſui argumenta deſumpſerit. Vetandum, ne ſacris Muneribus conſecratione dedicatis Crucis imprimatur ſignum, quòd inde Photiani deducant, non eſſe ſacrata. Infinita ſunt, quæ petra ſcandali fuere tum in Ritibus noſtris, atque Latinis, tum in Paginis ſacris, quæ tamen retinentur, & retinenda omnino ſunt. Cujus ea ratio eſt, quia, ut vocem Græcam retineam, *ſcandalum* duplex eſt, alterum, quod agit, quod patitur, alterum: & illud ſanè malum ex ſe eſt, quando ex ſe trahit ad malum, eſtque intimè ipſa occaſio peccati. At hoc ex ſe malum non eſt, quando neque trahit ad malum, neque ex ſe peccandi cauſam præbet, licèt extrinſecùs, hominum nequitiâ fiat, ut ex eo homines aliqui peccandi occaſionem accipiant. De illo loquitur, cùm, (3) ait: *væ homini illi per quem ſcandalum venit*; & (4) *qui ſcandalizaverit unum de puſillis iſtis, qui in me credunt, &c.* De eodem intellige, cùm dicitur de filiis (5) Heli. *Erat peccatum puerorum grande nimis, quia avertebant populum à Sacrificio Domini*, & cùm toties (6) de Jeroboamo repetitur, *qui peccavit, & peccare fecit Iſrael*. At de hoc ea ſunt, quæ occurrent in verbis Simeonis Sanctiſſimi ſenis de Chriſto (7) vaticinantis: *poſitus eſt hic in ruinam, & reſurrectionem multorum*: quemadmodum de eodem ſub lapidis allegoria (8) dicitur, *ſuper quem autem ceciderit, conteret eum*. Quapropter Chriſtum ipſum Paulus (9) Apoſtolus appellat, *Judæis quidem ſcandalum, Gentibus autem ſtultitiam*. Unde apertiſſimum eſt, non omne ſcandalum eſſe tollendum, ſed illud dumtaxat, quod ex ſe ad peccatum inducit: ni dicas, vel ipſum, quod abſit, Servatorem Chriſtum perperam operatum, quòd ejus operibus viſis, licèt miris, & optimis, ut verbis utar ſacris, *ſcandalizarentur* perfidiſſimi Phariſæi. Porro preces illæ in Liturgia noſtra, licèt ſcandalum ſint Cabaſilianis, non tamen *activum*, ut ajunt, *ſcandalum*, ſed *paſſivum*, uti dicimus. Non enim ex ſe trahunt ad perditiſſimam opinionem, ut apertè docuimus, ipſique Noſtri publicè interrogati publicè profeſſi ſunt. Sunt porro preces à Sanctiſſimis Patribus inſtitutæ, quin imò ab Apoſtolis ipſis uſurpatæ, ut conſtat ex Liturgia Jacobi, & Marci, in qua recitantur eædem. Iis uſa eſt Eccleſia noſtra annis fermè ſexcentis ſupra millenos, iiſdemque utitur etiamnum, non in Græcia modò, ſed in ipſa Romanâ luce, ſciente, approbante Apoſtolica Sede. Quis ergo illas damnandum ſcandalum dicet, aut affirmabit pernicioſas ſine nota temeritatis? Quòd ſi neque ſcandalum vetandum ſunt, neque ullius unquam exitii occaſionem fecere, cur erunt à Ritualibus libris expungendæ?

(2) *In Expoſ. Miſſæ d. c. 30.*
(3) *Mat. c. 18. n. 7.*
(4) *d. c. 18. n. 6.*
(5) *1. Reg. c. 2. n. 17.*
(6) *4. Reg. c. 3. nu. 3. & cap. 10. n. 29. & 31. & c. 13. n. 2. & alibi ſæpe.*
(7) *Luc. c. 2. n. 34.*
(8) *Mat. c. 21. n. 44.*
(9) *1. Ad Corinth. c. 1. n. 23.*

XIII. Deſipit prorſus, quiſquis hoc dicit, deſipietque manifeſtiùs, qui poſt hæc ſcripta noſtra hiſcere contra Sacratiſſimas Cæremonias audebit, demonſtraturus ſanè ſtupiditatem ſuam, quam hoſtes noſtri truculentiſſimi ubique jactant, arbitrati præpoſtero ſanè auſu Theologiam, quam profitentur, Philoſophicis dumtaxat tricis armandam, queis poſſit Veritatem tutari, cùm Theologia plerunque pudendis erroribus obnoxia ſit, quando à normâ Conciliorum, à regulis Juris Canonici, & à notitia Chriſtianæ vetuſtatis abſcedit. His ſiquidem habendis operam darent recentiores Theologi, tricaſque prorſus inutiles amandarent, queis fit, ut, penè dixerim, de omnibus dubitemus, non his ineptiis dicundis tererent tempus, nec ſe viris eruditiſſimis deridendos exponerent. Neque enim aliter excipiendi ſunt, qui preces illas inutiles dicunt. Quid? Ajo, contumeliis excipiendos, caſtigandoſque publicè, qui de rebus Sacerrimis obloquuntur. Ullus ſi pudor haud eſt damnandi integram Gentem, & quidem Orthodoxam, imò partem alteram Orbis Chriſtiani: At eſto aliquis pudor damnandi Antiquitatem Sanctiſſimam, quæ preces illas inſtituit, atque utiliſſimas eſſe duxit. Eſſe autem utiliſſimas non quidem Sacramento, aut ex toto, aut ex parte conficiendo, ſed propoſito, Actionique celebrantis Preſbyteri, ſtupandiſque, ut ita dixerim, efficaciſſimis Chriſti verbis, palam eſt. Preces enim illæ, ut ipſe (1) Cabaſilas teſtatur, Sacerdotem virtute quadam divina afflant, ac quodammodo conſecrant, ejuſque mentem à terrenis rebus purgatam ad Cœleſtia ſubvehunt, Populum etiam expiant, & pro eo ad Deum fuſæ ad Sacramentum adorandum, atque ſuſcipiendum digniùs præparant, ſanctiuſque. Actioni prætereà ornatum plurimum afferunt, ne leviter, curſim, hæc Sacra abſolvantur, quemadmodum fuſè docet (2) Beſſarion, & poſt eum ex eo (3) Arcudius, penes quos etiam cauſas reperies, ob quas Jacobus, Marcus, Baſilius, atque Chryſoſtomus, poſt prolata verba Chriſti, queis panis, & vinum, in ejus Corpus, & Sanguinem convertuntur, velut pro iiſdem conſecrandis, ſupponendiſque ſpeciei Euchariſticæ Spiritu Sancti virtutem Eccleſiam docuere precibus advocare. Quæ illi dixere, intacta ſunto: dabo hìc altiores cauſas ex recentioribus Noſtris deſumptas, quas etiam (4) Goarius edidit de rebus Noſtris optimè meritus.

(1) *In Explic. Liturg. c. 1.*
(2) *d. Epiſt. ad Philanthro.*
(3) *Lib. 3. ſuæ Concord. c. 31.*
(4) *In Euchol. ad Miſſam Chryſoſt. not. 139. pag. 140. col. 2.*

XIV. Primò igitur id ita factum exiſtimo ex (1) Coreſſio, quia, licèt certo certiùs credat Eccleſia, ſolis verbis Chriſti hoc Myſterium confici poſſe, horret attamen animus, mens titubat, refugit affectus, ſine precibus aut diviniſſimam hoſtiam conſecrare, aut penè irreligioſo more conſecratam excipere. Ea propter gnara ejus, quod ſibi expedit magis, & initiando Myſterio congruit, ad laudes Dei, verbi ejus præconium, preceſque maximè pro ipſa Conſecratione fundendas regreditur. Licuit enim; imò & Deus ipſe gaudet, nos promiſſa ejus, quibus tamen eum non ſtare nefas eſt, precibus noſtris ſolicitare, &, ut adimpleantur, urgere. Spontanea quippe eſt, & libera æquè, ac donum, doni promiſſio, & uti ſpontanea doni pretio comparatur. Ut itaque Doni à Deo promiſſi nullâ vi impedienda, nullâque arte defectura præveniri poteſt donatio, multarum precum impendio (nam & Eccleſia latina pro Conſecratione certiſſimâ diu precatur, & multùm) ita doni jam recepti, ſupraque vires, ac merita collati poſſeſſio votis omnibus expeti poteſt, & poſtulari; non eo quidem fine, ut

(1) *In d. Explicatione Symboli CP.*

denuo

Digitized by Google

denuo comparetur, ſed ut pacificè teneatur, & voluptas ex eo orta creſcat, foveatur, confirmeturque. Id, quod in Liturgiâ noſtrâ maximè præſtandum occurrit, ubi, cùm ante conſecrationem nullæ, quæ eam peterent, fundantur preces, cùmque ipſa conſecratio Sacerdotis, & vires, & merita ſuperet, ſecum ſaltem, ut comites, preces debitas opus eſt, ut deducat. Hinc ſpacio aliquo dato poſt conſecrationem è latente mentis, cordiſque ſinu educitur, & Deo offertur comparata non tempori, quo profertur ore, ſed potiùs præterito conſecrationis momento, quo fieri debuerat. Sic ſanè, cùm Deum panem, & vinum producentem, *vivificantem* dona illa ſacrâ, & myſticâ mutatione, *benedicentemque* jam conſecrata celebrare deberet Eccleſia, aliis, quibus eo in actu occupabatur, non amplius detenta, cùm hoc ſe debito exolvere molitur, quaſi pro beneficio tunc conferendo omnipotentiam, benignitatemque Dei vocibus his commendat, ac prædicat. *Hæc* (2) *omnia, Domine, ſemper bona creas, &c.* cùm tamen longè ante illa creata, per Verbum ejus *Sanctificata*, & in Vitam, Sanctitatemque populi deſtinata, cæleſtique, uti dicimus, *benedictione* cumulata jam jam præſtituta ſint per ſui ſuſceptionem ad venturæ felicitatis promiſſum. Secundo ex (3) Gennadio, cùm ad conſecrationem præſtandam duo efficientia principia coeant, Chriſtus, & homo, convenit, utrunque in tam difficili opere edendo non tantùm actionem conjungere, exercere virtutem, ſed & agendi rationem ipſam ſtatus ſui conditioni congruentem manifeſtare. Porro Chriſtus, ut Deus, vel imperio, vel certè verbo opus illud aggreditur, homo velut miniſter in opere agendo licèt à Chriſto dependeat, virtutemque ſuam omnem ab eo, ceu *Subjectum*, ut ajunt, *inſtrumentale*, mutuetur: quare loco Chriſti loquitur, verba Chriſti uſurpat, præcipuam Chriſti poteſtatem ſibi arrogat; tamen ſui tandem ſtatus memor, ſuæ *humilitatis* conſcius, ſuæ infirmitatis reus, quod non niſi precibus; quantum in ſe eſt, poſſet obtinere, precibus quoque expoſcit, & quod jam effectum vires ſuas ſuperare cognoſcit, velut efficiendum comparare molitur.

(2) In Liturgia Latina poſt memento mortuorum.
(3) In Epiſt. Catholic. ad Beſſario.

XV. Tertiò ex (1) Diplovatacio, licèt Chriſto, ut præcipuæ cauſæ, Sacramentorum virtutem concedat Eccleſia noſtra, ſolet tamen ſimiles, pareſque vires Spiritui Sancto tribuere. Hinc in (2) Baptiſmo, (3) Chriſmate, & Oleo Infirmorum, quemadmodum & in (4) Pœnitentia, & in (5) Ordinibus Spiritus S. virtutem invocat. Cùm igitur Chriſti virtutem Verba Chriſti manifeſtaverint; effectum itidem Spiritus Sancti ſupplex efflagitat, ut opus ipſum à Spiritu Sancto pendere profiteatur. Neque hi Anachroniſmi in rebus Noſtris novi. Nam & in Ordinibus Pontifices noſtri poſt formam ipſam Verborum, qua jam collati ſunt Ordines, gratiam Spiritus invocant, (6) ajuntque, Εὐξώμεθα ὑπὲρ αὐτοῦ· ἵνα ἔλθῃ· ἐπ' αὐτὸν ἡ χάρις τοῦ παναγίου πνεύματος, *Oremus pro ipſo, ut ſuper eum veniat gratia ſanctiſſimi Spiritus*, quæ tamen eundem ad gradum Eccleſiæ provectum, adeptumque Ordines demonſtrarat. Quartò ex (7) Arcudio, licèt momento factam Munerum converſionem verbis Chriſti prolatis fateamur Græci, tamen illa mutatio habet diſpoſitiones prævias, ſubſequenteſque, non ſine multa, & copioſâ ſerie precum, quas & efficaces, & utiles aſſerit (8) Baſilius his verbis: τὰ τῆς ἐπικλήσεως ῥήματα ἐπὶ τῇ ἀναδείξει τοῦ ἁγίου ἄρτου τῆς εὐχαριστίας τίς τῶν ἁγίων ἡμῖν καταλέλοιπεν; οὐ γὰρ τούτοις ἀρκούμεθα, ὧν ὁ ἀπόστολος, ἢ τὸ εὐαγγέλιον ἐπεμνήσθη, ἀλλὰ καὶ προλέγομεν, καὶ ἐπιλέγομεν ἕτερα, ὡς μεγάλην ἔχοντα πρὸς τὸ μυστήριον ἰσχὺν, ἐκ τῆς ἐγγράφου διδασκαλίας παραλαβόντες. *Invocationis verba in Conſecratione Sancti Panis Euchariſtiæ, quis nobis Sanctorum reliquit? Non enim his contenti ſumus, quæ vel Apoſtolus, vel Euangelium commemorat; ſed & ante, & poſt dicimus alia, uti magnam ad Myſterium habentia vim, quæ nimirum à ſcripta Traditione accepimus.* Nec mirum, prævias, ſubſequenteſque diſpoſitiones in tanto Myſterio eſſe, quando in eodem antecedentes, ſubſequenteſque mutationes agnoſcimus plures, morales ſanè, ſed phyſicam illam ſtipantes, qua ex pane fit Corpus Chriſti. Vide plures penes (9) Goarium ex Arcudio deſumptas, atque inde confice, precibus illis moralem mutationem indicari, non verò phyſicam illam, atque præcipuam, quæ facta jam creditur ex iiſdem precibus, ut ante docuimus perpendentes illud μεταβαλὼν τῷ πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ, quod ex præterito mutationem phyſicam jampridem factam proteſtatur. Hæc de celeberrima Sententia obiter dicta ſufficiant, quam in tractatione judicialis Confeſſionis delibare oportuit, ut Margunii faſtum ignorantiſſimum, ingeſtumque faſtu illo errorem refelleremus.

(1) In Synopſ. tit. de Sacr. Sect. 3. de Euchar.
(2) In Euchol. tit. off. S. Baptiſ. in 2. Orat. ante fin. ubi Goar. n. 7. pag. 363.
(3) In off. S. unguenti in 1. Orat. ubi Goar. not. 20. pag. 636.
(4) In omnibus Orat. Pœniten. Euchol.
(5) In qualibet forma Ordinum. Vide Euchol. in Ordinat. Lecto. Subdiaconi, Diac. Sacer. & Epiſc. & ubique Goar.
(6) In Ordinat. Sacer. poſt formam ? Euchol.
(7) In reſponſ. ad Catumſyrit. c. 6.
(8) Lib. de Spirit. S. c. 17.
(9) Ad Miſſam Chryſoſt. not. 139. pag. 140. Euchol.

Finis Reſponſi Quinti.

EX A-

Digitized by Google

EXAMINIS, AC TESTIMONII SACRIS ORDINIBUS PRÆMITTENDI RELIQUA.

Reſponſum VI.

Ad eundem Illuſtriſsimum, ac Reverendiſsimum

MELETIUM TIPALDUM ARCHIEPISCOPUM, ET METROPOLITEN PHILADELPHIÆ.

SECTIO I.

De Præſumptionibus, ubi Obiter de Suprema Poteſtate Rom. Pontificis.

SUMMARIUM.

I. *Præſumptionem tertiam Evidentiæ publicæ ſpeciem eſſe. Dementia Margunii Præſumptionem ignorantis: eiuſdem calumnia in Latinos. Ab his præſumptiones temerarias reprobari, quemadmodum & non certas, deductaſque à Natura.*

II. *Præſumptio Juris quænam ſit. Ejus duplex ratio, quæ latè deſcribitur. An contra Præſumptionem Juris, & de Jure probatio ſit?*

III. *Præſumptionibus Juris utendum Epiſcopo in Examine, & probatione Candidati Ordinum. Ratio, propter quam Photiani præſumptionem reprobant.*

IV. *Latini Poteſtatem Rom. Pontificis à Præſumptione non probant. Probant à poteſtate Monarchica, quæ aſſerenda eſt, in Ecleſia. Ea conſtituitur, omiſſis cæteris, Patriarcharum CP. Synodicis.*

V. *Ea Synodica ab interpretatione Margunii defenduntur.*

VI. *Oſtenditur ex Synodicis, ut explicantur à Margunio, nihil confici utile Scopo, ob quem lata ſunt.*

VII. *Conſtituta Monarchia in Eccleſiâ, proponitur argumentum illam tribuens Rom. Pontifici: oſtenditurque, poteſtatem eandem eſſe in Succeſſore, & in Prædeceſſore Principe.*

VIII. *Suprema poteſtas in Petro argumento communi ex Beſſarione conſtituitur, authoritate Verbi Divini, & Patrum.*

IX. *Confirmatur idipſum ex Patribus Græcis, & cavillationes Photianorum refelluntur.*

X. *Idem cõprobatur clarioribus Patrum effatis, & tandem ipsâ Photianorum authoritate.*

XI. *Romanum Pontificem Succeſſorem eſſe Petri.*

XII. *Rejectâ reſponſione Margunii, ex Græcorum teſtimonio decernitur, nullum poſſe Succeſſorem Petri dici, præter Rom. Pontificem.*

XIII. *Proponuntur ineptiæ Nili Cabaſilæ, oſtenditurque diſcrimen inter Petrum, & ſucceſſores ejus non pertinere ad poteſtatem.*

XIV. *Romanum Pontificem poſſe appellari Apoſtolum. Etiamſi appellari non poſſet Apoſtolus, id nihil officere, quin non Apoſtolus ſit Succeſſor Apoſtoli. Eundem eſſe Paſtorem, ac Doctorem Orbis univerſi.*

XV. *Poſſe ad inſulas Orientis provehi Epiſcopos à Romano Pontifice, probatur authoritate Græcâ. Ex diverſitate morum non probari diverſam poteſtatem in Succeſſoribus Petri.*

XVI. *Eodem modo* immediatè *à Deo confertur Rom. Pontifici, ac collata fuit Petro eadem poteſtas ſolvendi, & ligandi, quæ decet ſolvere, & ligare. Sententiam docentem, poteſtatem Juriſdictionis dari Epiſcopis immediatè à Deo, eſſe probabilem, & invidioſam minùs Rom. Pontifici.*

I. PRolixitas Tractationis facit, Sacratiſſime Antiſtes, ut, quę pertinent ad Examen, ac Teſtimonium, uno Reſponſo dari non poſſint, præſertim cùm ubique nobis Photianus occurrat, ut olim Herculi in Amazonas contendenti creber Pygmæus, non ſine crebrâ, longâque parentheſi refellendus. Patior igitur, quod olim Judæi, cùm, (1) Esdrâ Duce, diruta jampridem Patriæ mœnia reficerent, quibus unà erat ædificandum, pugnandumque, ne aut hoſtium ſubinde irrumpentium audacia munitionem Urbis moraretur, aut mœniendæ Urbis pacatum ſtudium pios opifices, ædificatoreſque in periculum traheret, ac præſens exitium. Neque, ut olim his, hactenus mihi felicitas defuit. Ete-

(1) *Eſdr. li. 1. c. 4. n. 17. & 18.*

 nim

nim ita, ni fallor Margunii, Severi, Coreſſii, cæterorumque Photianorum conatus, meque, ac tractationum mearum interpellantes importunè iter, compeſcui, ut non tamen Operis ſtructuram mei otioſus omiſerim. Id, quod & in Reſponſo poſtremo præſtiti, ultus unà & Caſilianorum dementiam, & veſaniam hoſtium noſtrorum. Quapropter ad propoſitum redeo, eluctatusque notitiam Confeſſionis probaturæ Ordinum obices, ad tertiam Evidentiæ ſpeciem propero, quæ Præſumptio dicitur, non illa ſanè qualiſcunque, ſed Præſumptio Juris, & de Jure. Nam præſumptionum multa eſſe genera, & ante nos Juriſconſultiſſimi Græcorum, ut Latinos omittam, videndos penes (1) Alciatum, & (2) Menochium, agnovere cum (3) Matthæo Monacho poſt (4) Attaliaten, & poſt utrumque cum (5) Tipucito, & (6) Harmenopulo, quos latè producit (7) Diplovatacius, & unus ignoravit Græcorum (8) Margunius inter lethalia crimina legitimam hanc probationem recenſens, non ſine Juriſperitorum riſu, & ſtomacho. Quid enim aut inſulſius, aut ineptius, quàm, quòd aliqua præſumptio temeraria ſit, ac jure damnetur, propterea præſumptionem omnem damnandam aſſerere? Quò fit, ut æquè demens appareat Margunius, cùm ad invidiam etiam ex hoc capite vocat Latinos his verbis: ἡ αὐτῶν κρίσις κατὰ τὸ πλεῖστον, ὡς λέγουσι, προλήψεσι γίνεται, ἤγουν διὰ ματαίας κατακρίσεις, καὶ παντὶ νόμῳ καταδικασθεῖσι. *Eorum judicia præſumptionibus plerunque, uti dicunt, fiunt, hoc eſt, per vana præjudicia, & omni lege damnata.* Manifeſta Calumnia eſt: Latini enim leves, ac temerarias præſumptiones ubique repellendas docent. Certè, quemadmodum Jura noſtra relata per (9) Harmenopulum palam decernunt, his præſumptionibus animum Judicis minimè obnoxium eſſe debere, ita & (10) Latina: Quin imò utraque Eccleſia eandem, & utrique communem legis Civilis (11) Sententiam ſecuta docet, in dubio nullam eſſe præſumptionem delicti. Quare conſilium, quod in utranque partem accipi poteſt, ad æquiorem ſumendum aſſeritur tum per (12) Tipucitum, tum per (13) Jaſonem, & (14) Alciatum, uno ſuffragio Græcis, Latiniſque idem probantibus, quippe veritatem profeſſis deductam ex eodem principio, quod inter Juris (15) regulas ritè recipitur, atque ex doctrinâ Doctoris (16) Gentium comprobatur, docentis, Chriſtianam Charitatem benignam eſſe, ut neque: ζηλοῖ, οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ: *æmuletur, neque inflетur, neque agat perperam, non cogitet malum, nec gaudeat ſuper iniquitate, congaudeat autem Veritati.* Eodem modo, cùm de plena probatione agitur, utriuſque Gentis Juriſprudentia naturæ præſumptionem repellit. Neque enim in filium, qui malum nactus eſt Patrem, aliquid audet, quamvis aliquando hæc præſumptio non minimi ponderis ſit, præſertim cùm favendum alicui eſt. Quare ſemper à Patre filios diligi, parenteſque à filiis amari, præſumimus, ut docuit (17) Paulus IC. & notat (18) Innocentius, quem refert Hippolytus (19) de Marſiliis, idemque dixit ante hos Matthæus (20) Monachus; ex quo infert id, quod poſt eum tradidit (21) Tipucitus: etiam ſi pater filium ſuum nocentem obtulerit Judici, non præſumi obtuliſſe ultimo ſupplicio puniendum, quemadmodum ex antiquis aſſerit (22) Martianus IC. Eodem modo, ſi pater exhæredem filium eſſe jubeat, non præſumimus filium exhæredem factum cauſa ingrati animi propterea, quòd naturaliter filii grati parentibus ſint, ut poſt eundem Matthæum (23) Monachum, & (24) Tipucitum docuit (25) Accurſius, rejiciens eam ob cauſam onus probandi vitium ingrati animi in ipſum hæredem. Nec deſunt alia plurima exempla videnda penes (26) Alciatum, quibus evincitur, hanc præſumptionem Naturæ utilem eſſe, quam tamen, quippe fallacem, in plurimis à Ratione plenæ probationis, atque adeò legitimæ evidentiæ Latini unà, Græcique penitùs abſtinent; quemadmodum & hominis præſumptionem, eam nimirum, quam Jus non decernit, ſed Judicis arbitrio committit, ut de eâ, an fide digna ſit, ipſe diſpiciat: juxta ea, quæ paſſim occurrunt (27) in Jure. Hæc enim etiam falſo ſubeſt, & ſæpe Judicium hac duce decipitur. Quare, licet nemo prodigus præſumatur, ut (28) Leges docent, & unuſquiſque bonus eſſe cenſeatur, ut alibi oſtendimus, & Juris (29) authoritate certiſſimum eſt, tamen, ubi agitur de præjudicio alterius hæc minimè præſumuntur, quemadmodum conſtituit (30) Gloſſa (31) ante Felinum, ante quem idipſum tradidit (32) Harmenopulus.

II. Quò fit, ut præſumptiones hujuſmodi in re, de quâ agimus, locum non habeant: neque enim favori operam damus, ſed examinamus rejiciendum, ſi dignus nota videbitur. Accedit, agi de damno Eccleſiæ, cujus Sacris, ſi miniſtrum minimè idoneum præficias, non minimum imminebit Sponſæ Chriſti periculum, populiſque tali miniſtro uſuris certiſſimum damnum. Igitur præſumptio, quam proſequimur, Juris authoritate conſtat, eaque, ut Latinorum definitiones omittam, ſic à (1) Tipucito univerſim deſcribitur: πιθανὴ τῆς ἀληθείας προβολὴ ἐκ βεβαίου σημείου ἀναδύουσα, καὶ ἀληθείας ἰσχὺν ἔχουσα ἐν τῇ δίκῃ. *Probabilis veritatis proceſſus ex certis ſignis adveniens, & Veritatis vim obtinens in judicio.* Huic definitioni videtur adſtipulatus (2) Alciatus aſſerens, Præſumptionem eſſe probabilem conjecturam ex certo ſigno. Nec mirum: quando doctus ille Jureconſultus, qui inter primos Juriſprudentiam erudivit, ſæpe ex Tipucito multa, & acuta magis, magiſque docta, ſuppreſſo nomine, ut moris jampridem Latinis eſt, mutuatur. Dixi tamen, hujus præſumptionis deſcriptionem datam à Tipucito ſummam eſſe, & univerſim conceptam. Etenim Præſumptionis, quæ à Jure eſt, duplex eſt ratio: aliam Juris eſſe dicimus, aliam Juris, & de Jure. Et illa quidem probationem contrariam admittit, ut poſt (3) Speculatorem IC. Latini omnes aſſeverant,

(1) De præſump. reg. 1. (2) De Præſump. q. 1. & ſeqq. (3) In Synopſ. Attal. ad ti. de Præſump. ſchol. 1. (4) d. tit. de Præſump. per tot. (5) ad li. 22. Pandect. ti. 3. (6) Ad novell. 8. Leon. in princ. (7) In Synop. Jur. Græc. tit. de prob. (8) not. 12. in Apoſt. Con. (9) in d. Novell. 8. in med. (10) c. 1. 12. q. 1. c. oves 6. q. 1. c. ſi quis verò 86. di. c. licet heli. de Simon. (11) in l. merito ff. pro ſoc. (12) Ubi ſupra ad l. 8. eod. titulo. (13) in l. 1. col. 6. C. de ſer. fugit. (14) de Præſump. reg. 3. præſu. 1. (15) in c. eſtote de reg. Jur. (16) 1. ad Corinth. c. 13. n. 4. (17) in L. iſti quidē in fin. ff. quod met. cauſa. (18) in c. cum locū de Sponſ. (19) in rep. l. un. ff. de rap. Virg. col. 3. n. 7. (20) Schol. 8. ad Synop. Attal. tit. de præſump. (21) ad d. lib. 22. tit. 3. l. 3. (22) in L. milites la 2. ff. de re militar. §. pen. (23) Ubi ſupra Schol. 9. (24) Ubi ſupra d. l. 3. (25) in l. fin. in princ. ff. quod met. cau. (26) de præſump. Reg. 1.

(27) l. minor 25. annis ff. de minor. l. verū ff. de donat. inter vir. & uxor. L. ob carmen §. ſi teſtes ff. de teſt. (28) l. cãpan. ff. de oper. lib. (29) c. dudum. de præſump. l. merito ff. pro ſoc. l. ſervos l. jurisjur. C. de probat. gloſ. in c. 1. de ſcrutinio. (30) in c. ſtatutum §. cū verò ver. ab aliquo de reſcrip. in 6. (31) c. cū in jure col. 1. de off. deleg. (32) Ubi ſupra in fine

(1) d. tit. §. l. 3. (2) d. regula 1. (3) tit. de præſump. §. ſpecies n. 4. ſequitur Barth. in l. ſive poſſidetis C. de prob. & in l. ſciendum ff. de Ver. oblig. Abbas in c. ir qui de ſponſal. (4) In d. Novell. 8. ante fin. (5) in c. propoſuiſti de Probat. (6) Penes Canonar. ch. de vi can. tit. de prob. ad Synod. Trull. (7) l. atiqui C. ad Vellejan. l. fin. C. ad macedon. l. a D. Pio. §. ſi pignora ff. de re jud. ſpecul. ubi ſupra n. 5.

tant, & ex Noſtris docuit (4) Harmenopulus, nec repugnat aut Jus (5) Pontificium, aut Jus (6) noſtrum. At hæc adeò certa eſt, ut, ſi tentes oppoſitâ probatione vim ejus effugere, nihil agas: Id, quod multiplici (7) Juris communis authoritate manifeſtum eſt; quare neceſſaria dicitur, quia ſuper hac Præſumptione lex firmum ſancit Jus, eamque pro certiſſimâ veritate habet, ut (8) Speculator ediſſerit, exemplisque demonſtrat, quod præſtat etiam in re hæreticorum fuſiùs, & doctiùs (9) Simanca, Franciſcus (10) Pegna, Ludovicus (11) à Paramo, Martinus (12) del Rio. Vel potiùs, ut mihi videtur, neceſſaria dicitur eò, quòd cogat, & adigat judicem ad præſtandam fidem, ferendamque ſententiam juxta ea, quæ per ipſam probantur, quòdque nec tergiverſatione aliquâ refelli queat, orta ex violentis, convincentibus, & coercentibus conjecturis, ut aſſerit, & multis probat (13) Eymericus. Vide hac de re multa utilia penes Proſperum (14) Farinaccium, & plura penes (15) Diplovatacium noſtrum ex Græco Jure deprompta, quæ fruſtra convellere tentat (16) Rojas, arbitratus, contra hanc Præſumptionem admitti probationem poſſe, & quidem, uti ajunt, *directam*. Nam de eâ, quæ *indirecta* dicitur, ſive obliquâ, non ambigo. Novi enim admitti poſſe, quemadmodum & (17) Simanca docuit, & Pegna (18) recipit, & probat (19) Farinaccius, quorum opinionem veram eſſe pronunciarunt Juriſconſulti noſtri, qui, duce Matthæo (20) Monacho, palam tradidere: τὴν μεγάλην πρόληψιν ἀπόδειξις ἐναντία καταπολεμῆσαι οὐκ ἔξεστιν, εἰμὴ βουληθείη ἀποδεῖξαι, ὅτι ψευδὴς ἐκεῖνο, ὃ προτίθενται οἱ ἀντίπαλοι, οἷα τοῦ νόμου ποιοῦ τὴν μεγάλην, καὶ ἀήττητον πρόληψιν. *Magnam Præſumptionem* (*Juris*, & *de Jure intellige, maximèque violentam*) *probatione contrariâ ſuperare non licet, niſi ei, qui velit oſtendere falſum illud, quod proponunt adverſarii quaſi Legis faciens magnam, & invictam Præſumptionē.* Quibus verbis, quæ aliunde invicta præſumptio dicitur, unà vinci poſſe dicitur, ſi obliquè labefactetur id, unde videtur exorta. Quò fit, ut penes utranque Gentem Præſumptio hæc validiſſimè probet, & ad rei legitimam evidentiam referri queat, ut ex illa ritè ſententia, vel repulſa lata probatiſſima ſit.

III. Hinc Antiſtes hac etiam utetur in hoc Examine. Ex eâ enim ſi rejiciet, ritè rejiciet. Neque obſunt, quæ ex Juribus perperam intellectis, & ridendum prorſus in modum explicatis objiciunt Photiani, rati ex Præſumptione nullo modo judicandum eſſe. Ea enim omnia, quæ (1) alibi protulimus, & profligavimus ulti Doctoreuli cujuſdam in Gentem noſtram contumelias, ea, inquam, omnia, & quæcunque alia ſive (2) Margunius, ſive (3) Coreſſius, ſive (4) Corydaleus congeſſit de levi, ac temerè conceptâ præſumptione intelligenda ſunt, ex quâ poteſt quidem aliquando, & in graviſſimis criminibus oriri ſuſpicio, ut apertè docet effatum (5) Juſtiniani utrique Genti receptum, atque univerſim conſtituens, *adverſis ſanctionibus debere ſuccumbere eos, qui vel ex levi argumento à judicio Catholicæ religionis, & tramite detecti fuerint deviare*: non tamen poteſt judicium plenum, & certa ſententia ferri: cùm contra ex Præſumptione Juris, & de Jure certiſſima, efficaciſſima, probatiſſima condemnatio ferri queat, quemadmodum poſt (6) Harmenopulum, & (7) Diplovatacium, Latini docent cum Joanne (8) de Anania, (9) Geminiano, & (10) Franco, quibus adſtipulatur Umbertus (11) Locatellus, & author (12) Repertorii Inquiſitorum, (13) Squillacenſis etiam, & (14) Carrerius, (15) Boſſius, (16) Eymericus, (17) Pegna, (18) Decianus, (19) Menochius, quos refert, & approbat (20) Farinaccius. Quorum omnium authoritate, quæ Græca ſimul, & Latina eſt, conſtituta Præſumptio hæc potentiſſima, ad adſtruendum, conſtituendumque idipſum, propter quod à Photianis paſſim rejicitur, & propalam reprobatur, utiliſſima erit. Etenim non aliam ob cauſam Præſumptionem ii, quos ſuperiùs retuli, aliique ex Photianis quamplurimi receptam palam Jure utriuſque Gentis clariſſimo, maniſeſtiſſimo, damnant, niſi quòd ea validiſſimè, uti exiſtimant, comprobatur ſuprema Romani Pontificis Authoritas nulli ſubjectorum Pontificum comparanda, quippe quæ ſupergreditur omnes, & in omnes apprimè dominatur. Teſtatur hoc Magnus ille Theologus Byzantinus, quem Photiani hoc ſæculo Theologicè delirantem Oraculi ritu auribus arrectis, bibuliſque audierunt, ne nimirum novus Orpheus deeſſet Græciæ, qui contra quàm priſcus ille, non ſaxis adderet ſenſum, ſed hominibus demeret. Is porro in Libello, quem ſæpe produximus, quoque Nili Rhodii craſſas ineptias commentario dignatus eſt, ſic (21) notat. ἀλλὰ τῶν λατινικῶν ἐπιχειρημάτων τὸ ἰσχυρότατον ἐκ τῶν προλήψεων ἀναδίδοται. λέγουσι γάρ, ἔκ τε παραδόσεως, ἔκ τε νόμων κανονικῶν φανερὸν εἶναι, ὅτι ὁ τῆς Ῥώμης ποιμὴν, ποιμήν ἐστι τῆς οἰκουμένης, τοῦτο λεγόντων τῶν τε κανόνων, καὶ τοῦ ἔθους. ἡμεῖς δὲ δυσχερὲς λογιζόμεθα περὶ τούτων πολυπραγμονεῖν. οἴδαμεν γάρ, ἀποφῆναι, ὅτι ἐκ προλήψεων οὐδεμία ἀπόδειξις· καὶ τοῦτο διαμαρτυρούμενοι βεβαίως τὰς ἀγχινοίας πάσας χλεύην τιθέμενοι, καὶ γέλωτα. *Sed Latinarum argumentationum robuſtiſſima ex præſumptionibus proponitur. Dicunt enim & ex Traditione, & ex legibus Canonum manifeſtum eſſe, Romanorum Paſtorem Paſtorem eſſe Orbis Terrarum univerſi, hoc dicentibus tum Canonibus, tum conſuetudine ipſa. Nos verò difficile reputamus de his ſuperſtitioſis agere. Novimus enim inficiari, ex Præſumptionibus ullam eſſe probationem: atque hoc certiſſimè teſtamur deridentes argutias omnes.*

IV. Hæc aliquando ingenuè Coreſſius, faſſus palam, qui omnia Latinorum argumenta futilia nuncupat, hoc unum difficile. Quod tamen reipsà adeò Latini contemnunt, ut illud ad rei aliunde certiſſimæ, ſoliſque fortaſſis in Græcia Photianis obſcuræ probationem minimè conferant. Quare eo neque (1) Bellarminus, neque (2) Allatius utitur ex recentioribus, neque ex Antiquis Hugo ille (3) Heterianus, qui multa ſcripſit in Photianos diu inter ipſos verſatus in aula Manuelis Comneni, neque Manuel (4) Calecas, aut Joſeph (5) Methonenſis hoc argumentum adduxit, ut dementiam Eugenici Marci retunderet. Et ſanè præſto ſunt argumenta robuſtiſſima aliunde deducta, queis

(8) d. §. *ſpecies n.* 5.
(9) *Cath. Inſtit. tit.* 50. *n.* 26. *& in Enchir. rub. de præſump. n.* 4. *ſeq.*
(10) *In Additio. ad Eymeric. lit. D. verſ. hæc præſump.*
(11) *De Origin. Inquiſitio. l.* 3. *q.* 4. *n.* 29.
(12) *Diſquiſ. Magic. lib.* 5. *Sect.* 12.
(13) *In Direct. Inquiſ. p.* 2. *q.* 26. *n.* 10.
(14) *De hæreſ. q.* 187. *à n.* 45. *et ſeq.*
(15) *d. tit. de Prob.*
(16) *Singul.* 165.
(17) *Cath. Inſtit. tit.* 51. *n.* 13.
(18) *ad Eymeric. p.* 2. *q.* 55. *Commen.* 80. *verſ. fin.*
(19) *d. q.* 187. *n.* 50.
(20) *Sch.* 13. *in tit. Attaliat. de præſump.*

(1) *Reſponſ.* 3. *in cauſ. Spanopuli à n.* 8.
(2) *In Antirrh. pro Marco c.* 13.
(3) *De error. Ital. lib.* 1.
(4) *In* 1. *lib. Ariſt. Ethic.*
(5) *in l.* 2. *in fin. C. de hær.*
(6) *Ubi ſupra.*
(7) *Ubi ſupra.*

(8) *in c. ad abolēdā n.* 26. *col. pen. de hæret.*
(9) *in d. c. ad abolendam.*
(10) *In d. c. ad abolēd. n.* 12.
(11) *In Indic. Inquiſ. verſ. præſump.* [illegible] *& 19.* [illegible]
(12) *verb. ſuſpicio n.* [illegible] *Verè. præſump. verſ. ſed nota.*
(13) *de fid. Cath. c.* 31. *n.* 3. *& c.* 32. *n.* 2. *ad fin.*
(14) *de hæret n.* 118.
(15) *de hæret. n.* 5. *verſ. quod etiam.*
(16) *In direct. p.* 2 *q.* 55. *n.* 10.
(17) *In addit. ad Dir. lit. I.*
(18) *In Tract. Crim. l.* 5. *c.* 20. *n.* 23.
(19) *de præſump. lib.* 1. *q.* 100. *n.* 15.
(20) *d. q.* 187. *n.* 46.
(21) *In Calce ad Syn. Nili in ipſo libro de Primatu Papæ.*

(1) *Tota Contr. de Rom. Pō. Tom.* 1.
(2) *De cōſenſ. utriuſq; Eccl.*
(3) *In libris contra Græcos.*
(4) *in libris de Error. Græcor.*
(5) *In antirrhet. contra Marcū.*

Digitized by Google

queis Romanæ Eccleſiæ Sacer Principatus adſtruitur adeò manifeſtè, ut nullus Perfidiæ nequicquam oblatraturæ ſit locus. Amabo, qui ductum ex præſumptione argumentum unum difficile creditis, cætera omnia contemnitis, quid ex Monarchia Eccleſiæ, argumento per (6) Beſſarionem deprompto, quid, inquam, quod ſapiat, reſpondebitis? Non ego cum Lutheranis, Calvinianiſve negaturis, quod ipſi recipitis, diſputo: Vobiſcum mihi quæſtio eſt. Ecce, vos ipſi Authores eſtis, Eccleſiam non Ariſtocratico, ut quidam ex vobis dixere, aut dicere voluere, ſed imperio Monarchico gubernari. Probent id alii, quòd Monarchia optimum ſit inter Regimina ex (7) Homero, ex (8) Iſocrate, ex (9) Herodoto, ex (10) Platone, (11) Ariſtotele, & (12) Plutarcho, relatiſque Græcis à (13) Stobæo, cui palam adſtipulantur plerique Latinorum cum (14) Seneca. Probent ex plurimis Monarchiæ conditionibus, effectibus, Virtutibuſque, quas latè deſcripſit (15) Bellarminus. Probent ex comparationibus, & Allegoriis, queis Eccleſia proponitur in Sacris Paginis, nunc (16) Exercitui ſimilis, nunc (17) Gregi: itidemque ex effatis Verbi divini, quæ Eccleſiam (18) Regnum appellant: Quæ omnia Monarchiam planè præſeferunt. Mihi enim non aliunde veriſſimum hoc Axioma, quàm ex Photianorum, ex veſtris, inquam, aſſertionibus probandum eſt. Sit, nec ne aliunde hæc veritas certa, haud ſedulus curo; contendo, certiſſimam eſſe vobis fidejubentibus. Nam primò id docuit Pater ille veſter (ſi ſemivir filios habere legitimos potuit) (19) Photius, cujus hæc verba luculentiſſima ſunt. ἱεραρχίαν ἔλαβεν ἡ ἐκκλησία ἐκ τοῦ αὐτῆς νυμφίου χριστοῦ, καὶ ἱεραρχία αὕτη μοναρχία ἐστί. Τὸ γὰρ ἀριστοκρατικόν, καίτοιγε τοῦ δημοκρατικοῦ τελειότερον, ἀτελές, τοῦτο καὶ φύσεως δογματιζούσης ἐφ' ἑνὶ μέλει τὰ λοιπὰ τεθεικυίας: *Sacrum Eccleſia imperium accepit à ſuo Sponſo Chriſto, & Imperium hoc ſacrum Monarchia eſt. Nam Ariſtocratia, temetſi Democratiâ perfectior, imperfecta eſt: hoc nimirum docente ipſa Natura, quæ uni membro cætera membra ſubjecit.* Secundò, idipſum cenſuit (20) Cerularius. Nam ſic in Synodico contra rebelles Abbates: ἀγνοοῦντες δὲ τὴν μοναρχικὴν δύναμιν τῆς ἐκκλησίας, καὶ ὅτι εἰς τὸ ἓν πάντα τὰ ἅγια καταφέρεται κυβερνώμενα, πολυκρατείαν ἑαυτοὺς πεποιήκασιν. *Ignorantes vim Monarchicam Eccleſiæ, quòdque ad unum omnia Sancta regimini ſubjecta referuntur, ſe ipſos Polycratiam fecere.* Tertiò (21) Nicolaus III. Patriarcha circa annum Chriſti MLXXXIV. adverſus eos, qui Stauropegia Patriarcharum (hoc nomine ſubductas juriſdictioni Ordinariorum Antiſtitum, ſubjectaſque uni Patriarchæ CP. Eccleſias cenſent, de quo vide (22) Goarium, & Codicem Juris (23) Græco-Romani) damnabant, Jus illud *Patriarcharum* ſupremâ penes Noſtros authoritate conſtituens, καὶ τοῦτο, inquit, δῆλον ἐκ τῆς μοναδικῆς, καὶ μοναρχικῆς ἱεραρχίας, ἣν οἱ ταπεινοὶ, καὶ ἀνάξιοι χάριτι τοῦ σωτῆρος χριστοῦ πολιτευόμεθα· εἷς γὰρ ποιμὴν ἐν ὁποίᾳ ἂν ἐκκλησίᾳ, καὶ οὐ πολλοί, ᾧ τὰ πάντα ὑπόκειται· καὶ εἷς ἐν ποιμέσι τοῖς ὑποτεταγμένοις ποιμὴν αὐτοῦ, οὗ ἀκούειν ἀνάγκη ἀκούοντα τὰ χριστοῦ τοῦ ἀοράτου ποιμένος. *Hoc autem manifeſtum ex ſingulari, & Monarchicâ Hierarchiâ, quam nos humiles, & indigni Chriſti Servatoris gratiâ regimus. Nam unus in unâquaque Eccleſiâ Paſtor, & non multi, cui omnia ſubſunt. Et unus inter Paſtores ſubjectos eorum Paſtor, quem audire neceſſe eſt audientem verba Chriſti Paſtoris, qui non videtur.* Eadem docuit eandem ob cauſam (24) Joannes VIII. circa annum Chriſti MCXI. & (25) Leo Stipiotes; Quæ mox eodem ſæculo confirmavit Michael (26) Oxites. Sæculo verò XIII. Manuel (27) Philoſophus, & poſt eum (28) Germanus II. Imò & Georgius (29) Cyprius, qui Sanctiſſimo Viro Joanni Vecco inſidias ſtruens ad viliſſimam Democratiæ conditionem Eccleſiam deduxerat, ubi pretium perfidiæ præfectas toti Græciæ Inſulas nactus eſt, contraria penitùs docuit, (30) edixitque: ἀνάθεμα τῷ χειροτονητῇ λέγειν, ὅτι οὐ μοναρχικὸν τὸ πολίτευμα τῆς ἐκκλησίας: *Politiam Eccleſiæ non eſſe Monarchicam.* Quare à Metochita (31) Georgio acerrimè vapulavit toti Græciæ inconſtantia, & hypocriſis ejus apprimè deſcripta, atque eleganter propoſita. Similia occurrent in Decretis pro Palama, & in ejuſdem Palamæ defenſione penes Archiphotianum, & Palamitam (32) Philotheum. Quin imò (33) Hieremias Pontifex Photianus ſuperioris ſæculi his ipſis verbis Orthodoxi Gennadii uſus: τὴν δὲ, ait, τὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πολιτείαν μοναρχικὴν πᾶσα ἡ οἰκουμένη ὁμολογεῖ, καὶ διαμαρτύρεται· ἡμεῖς δὲ οἱ Γραικοὶ πάντοτε οὕτως δεδογματίσμεθα, καὶ βεβαίως πιστεύομεν, καὶ καλῶς ἔχομεν ἐν πράξει, αἱρετικούς τε νομίζομεν τἀναντία διδάσκοντας. *Eſſe autem in Eccleſiâ regimen planè Monarchicum totus Terrarum Orbis fatetur, & teſtatur. Nos autem Græci ſemper hunc in modum credere docti fuimus, & certiſſimè credimus, & bene ad praxim deducimus: hæreticos autem judicamus eos, qui contraria docent.*

V. Manifeſtum eſt ex ipsâ Photianorum ſententiâ, Eccleſiam Imperium Monarchicum eſſe, atque adeò Principem in eâ omnium unum recipi oportere, eumque ſanè ſubjectum oculis, & à Chriſto, qui extra obtutus noſtros eſt Princeps, & paſtor Eccleſiæ, ut Patres dicunt, ἀόρατος, planè diſtinctum. Id, quod conſtat ex Juribus Photianis hactenus productis, ne quis Lutheranorum, Calvinianorumque ridendas ineptias ſecutus Monarchiam putet Eccleſiam, quòd uni Principi Chriſto ſubeſt. Non hoc probant Jura Photiana relata, quemadmodum neque illud, quod (1) Margunius cum recentioribus quibuſdam repentè Theologis aſſerit: Monarchiam ſub Principe dignitatem, non poteſtatem ſupremam habente. Nam, ſi utrunque hoc Juribus illis probari velis, in primis palam fatebere, ea manifeſtè deſipere: deinde & illud conſtitues, iis nihil confici ex illis, propter quę lata ſunt. Nam ſolemnis, & aperta dementia eſt, ſi Monarchiam eam dicas, ubi Princeps ex ſe nihil poteſt: in quâ, ſedente Principe, alienis omnia ſuffragiis peraguntur. Quæ enim Ariſtocratia, imò quæ Democratia hoc non habet? Reges habuiſſe Spartam, Archontas Athe-

(6) In Epiſt. Circ. ad Gennad. c. 3. (7) Iliados β. (8) Orat. ad Nicoclem. (9) In Thalia hoc eſt li. 3. (10) 5 politico ultra med. (11) libr. 8. Ethic. c. 10. (12) opuſc. de monarch. & in Solone. (13) Sermone 45. (14) lib. 2. de Benef. (15) Tom. 1. Cõt. ult. de Rom. Põt. l. 1. c. 2. per tot. (16) Cant. c. 6. n. 3. (17) Act. c. 20. n. 28. (18) Pſal. 2. n. 6. & Luc. c. 1. n. 33. (19) In Epiſt. Encyclic. extat inter Orat. Palamæ, & inter libros Philothei, citaturque à Canonarcha de VI Canon. c. 12. (20) Extat apud Canonarcham ubi ſupra c. 24. de ſchiſmaticis, & eod. tit. apud Diplovat. (21) apud Canonarch. ibidẽ. tit. de Staurop. c. 20. (22) In Euchol. tit. obſervat. circ. crucifix. not. 1. pag. 612. (23) Tom. 1. lib. 3. ſent. Synod. lib. 1. in Decr. Germani p. 235. (24) apud Diplovat. tit. de exemption. & apud Canonarcham. (25) apud Canonar. in form. Synodic. n. 6. (26) apud eundem ibidem n. 29. (27) apud eũdem ibid. n. 12. (28) apud eũdem ibid. n. 64. (29) In Orat. 1. contra Veccum. (30) apud Canon. ibid. n. 32. (31) refutat. 1. cõt. Cyprium circ. med. (32) Penes Cam. eod. loco n. 42. & in Ora. 3. pro Pal. (33) In reſp. ad Martinũ Cruſ. extat in Syllog. Juſt.

(1) In antirrh. pro Marc. c. 2.

thenas, Hiſtoria docet: illam tamen Ariſtocratiam nemo non dixerit, in quâ ab Ephoris, Rege otiante, procurabatur Reſpublica: hanc verò ſine controverſiâ Democratiam novimus, in quâ, præſidente publicâ Dignitate, poteſtas omnis penes Populum fuit. Ipſa Romana Reſpublica non ſub Conſulibus tantùm geminis, aut ſub Decemviris, ſed etiam ſub Dictatoribus, jure popularis Politiæ peſſundata eſt, donec omnia in Auguſtum ceſſere, qui, ut ait (2) Tacitus, cuncta diſcordiis civilibus feſſa nomine Principis ſub imperium accepit, cui adeò ſuprema poteſtas neceſſaria, ſi Princeps eſt, ut neque Monarchia ſine uno Principe, neque Princeps ſine poteſtate ſuprema eſſe poſſit, quemadmodum apertè colligitur tum ex (3) Platone, & (4) Ariſtotele, tum ex (5) Philone, Juſtino (6) Martyre, (7) Athanaſio, ſecluſis etiam (8) Cypriano, (9) Hieronymo & (10) D. Thoma, quos non agnoſcunt Photiani. Sequitur ex his, Monarchiam illam eſſe, quâ per Principes ſupremâ fungentes poteſtate, omnia gubernantur, eoſque planè deſipere, qui Monarchiam ſine uno Principe, eodemque poteſtatem, ac dignitatem habente conſtituunt. Quod ne dicas, neve de Patriarchis tuis OEcumenicis aſſeras, Photiane, cogeris fateri, Eccleſiam, ſi Monarchia eſt, ſub uno Principe eſſe poteſtatem unà, dignitatemque præ ſe ferente.

(2) *Annal. lib. 1. ſub init.*
(3) *In Politico.*
(4) *lib. 5. Polit. c. 5 & li. 8. Eth. c. 10.*
(5) *lib. de confuſ. linguar.*
(6) *Orat. exhortat. ad Gent.*
(7) *Orat. adverſus Idola.*
(8) *Tract. de Idolor. Vanitat.*
(9) *Epiſt. ad Ruſtic. monach.*
(10) *1. p. q. 103. ar. 3. & l. 4. contr. Gẽtes c. 76.*

VI. Accedit, uti dicebam, ſi vera Margunius comminiſcitur, nihil confici decretis illis Photianis. Illis enim Conſtantinopolitani Patriarchæ nihil aliud affectarunt, quàm ſupremam in Eccleſia poteſtatem, paremq; titulo OEcumenici, quod à Jejunatore Joanne impotenter adſumptum Gregorius ille Dialogus validiſſimè impugnavit: Atqui ſi Monarchia eſſe poſſet ſine Principe cum dignitate ſuprema parem poteſtatem habente, fruſtra ex Monarchiâ Eccleſiæ ſupremam ſibi poteſtatem arrogaſſent. Igitur vi decretorum illorum infertur, Monarchiam ſine Principe ſupremam poteſtatem habente eſſe non poſſe. Conſtat Syllogiſmi conſecutio ex formâ legitimâ argumentationis. Minor poſitio manifeſta eſt. Nam, ſi illa decreta percurras, invenies, Supremam poteſtatem in Eccleſia aſſeri Patriarchis Byzantinis, quòd Eccleſia Monarchia ſit. Conſecutio autem hujuſmodi nulla eſſet, ſiquidem Monarchia eſſe ſine principe ſupremam poteſtatem habente poſſet. Quòd autem illis decretis ſupremam poteſtatem ſibi aſſerere Patriarchæ affectarint: atque adeò, quòd Propoſitio Syllogiſmi noſtri ſit vera, manifeſtiſſimum eſt. Etenim locus Photii contendit, Conſtantinopolitano Antiſtiti Patriarchas omnes eſſe Subjectos, quod probat ex Urbe ipſa Conſtantinopoli, quæ totius Orbis Princeps cùm eſſet, translato in eam Româ Imperio, præeſſe omnibus Sacris etiam videbatur, quemadmodum olim Romanus Pontifex. Unde infert, parem eſſe & Pontificis poteſtatem, atque æque patentem, illam, quod ad Sacra pertinet, hanc, quod attinet ad profana: ac quemmadmodum dignitas Conſtantinopolitani Principis in omnem Orbem, ut ipſe ineptè docet, Chriſtianum porrigitur poteſtate, authoritateque profanâ, ita protendendam Conſtantinopolitani Pontificis poteſtatem Sacram in totum Orbem Chriſtianum. Id, quod ex Monarchia mox confirmat. Nam ſi Monarchia Eccleſia eſt, unus erit in Eccleſia Princeps, ſubjecti cæteri: atque adeò unus Patriarcha juriſdictionem habens in omnes. Hoc admiſſo, hunc Patriarcham CP. affirmat, quod Conſtantinopolis Princeps ſit Urbium. Vides, nullam vim habiturum Photii argumentum, ſi Monarchia in Principe ſit dignitatem, non poteſtatem habente Supremam. Idipſum ſequitur ex decreto Cerularii, qui non aliunde detrectantes parere ſibi Cœnobiarchas, aſſerenteſque ſe Antiocheno ſubjectos Antiſtiti, anathemate percutit, quaſi rebelles, ac refractarios ei poteſtati ſupremæ, quam ſibi aſſerit ex Eccleſiaſticâ Monarchiâ. Quid Cyprius? Et is negat, eſſe poſſe Chriſtianum ullum, qui ſeſe poteſtate Byzantini Pontificis jure ſubducere queat, quòd Monarchia ſit in Eccleſia, quâ ſcilicet ipſe fungeretur. At Palamam Philotheus ab obtrectationibus, & maledictis Gregoræ cùm defendit, palam inficiatur, poſſe ab Albo Divorum abradi eum, quem Byzantinus Antiſtes inter Divos retulerit, quòd in Antiſtite Byzantino omnis poteſtas ſit, quam probat ex Monarchia. Idem ſomniantur cæteri, quos retulimus, quando hanc poteſtatem, & quidem eximiam, ſubducendi ſubjectos poteſtati Epiſcoporum, ſibique ſubjiciendi, Conſtantinopolitano Pontifici collatam tot Synodicis aſſeverant, atque ex Eccleſiæ Monarchiâ iterum, iterumque confirmant. Ut planè certiſſimum ſit, Jure Photiano eam recipi Monarchiam, quæ non dignitatem ſupremam, ſed poteſtatem præſeferat, eamque non *ἀόρατον*, ſed *ὁρατὸν*, non in Chriſto, ſed in Præſule aliquo, qui mortalis Princeps Eccleſiæ ſit militantis. Nam ſi dicas Monarchiam Eccleſiæ ad Chriſtum referri, atque in hunc ſenſum à Photianis Monarchiam Eccleſiam appellari, eadem ſtultitia Decretorum illorum procedet in medium, oſtendetque, quemadmodum in cæteris, in hoc etiam Jus Photianum deſipere.

VII. Hoc igitur caput eſto, hoc fundamentum, uti dicimus, inconcuſſum ſtet, recipiendum, agnoſcendumq; imò agnitum, receptumque Photianis ipſis, eſſe in Eccleſia Monarchiam veram, ac propriam, atque adeò eſſe in Eccleſia *ὁρατὸν* Principem fungentem, functurumve, cùm oportuerit, ſupremâ poteſtate. Hoc admiſſo, receptoque, quis iſte ſit Princeps, videamus. Contendo, manifeſtum eſſe, id imperii, atque Principatus ſoli Romano Pontifici tribuendum. Certè, ſi alicui tribuendum eſt, (tribuendum autem omnino ex dictis alicui eſt) Ei, qui Petri Succeſſor eſt, Ei, quem OEcumenicæ Synodi Principem Eccleſiæ nuncuparunt, Ei, quem Patres & Sanctiſſimi, & Sapientiſſimi Eccleſiæ utriuſque lumina fulgidiſſima Paſtorem omnium, Patrem, Magiſtrum aſſeruere, Ei, quem appellare unum omnibus ultimum licuit: Ei, denique, qui omni ævo hanc poteſtatem ſupremam, & Monarchiæ ſacræ conſentaneam uſurpavit, nemine reclamante; interpoſuit tacentibus omnibus; exercuit omnibus approbantibus. Atqui is Romanus eſt Pontifex: huic ergo id imperii tribuendum, huic Principatus aſſerendus. Propoſitionem

ſi ne-

Digitized by Google

ſi neges, primùm oportet, ſtupidos omnes affirmes, quotquot ante Octavum Sæculum vixere Patres, qui ſupremæ munia poteſtatis uſurpantem tulere, ſummâ juriſdictione fungentem laudavere, ac Tyrannidem, ſi vera dicitis, exercentem paſſi paruere imperio non legitimo, probavere mandata non valida, authoritatem malè conciliatam venerati ſunt. Deinde damnes opus eſt Appellationes omnes contra morem, ritumque Judiciorum oppoſitas: dicta Patrum Sanctiſſimorum contra Jus, faſque prolata, ſententias Conciliorum iniquas. Denique alterutrum neceſſe eſt affirmatè conſtituas, vel Succeſſori negandam Anteceſſoris Poteſtatem, vel Petro ſupremam in Eccleſia poteſtatem defuiſſe. Porro, cùm ea omnia impia, totique Eccleſiæ prorſus injurioſa ſint, ipſiſque Photianis nefaria, utrumque hoc poſtremum abſurdiſſimum erit. Nam, ſi inficias eas, deberi Succeſſori poteſtatem eandem, quâ functus Præceſſor eſt, jam ritè negabimus, eam in Epiſcopis poteſtatem eſſe regundæ Eccleſiæ, quæ in Apoſtolis fuit. Unde enim oſtendes, poſſe Antiſtites, id, quod poſſunt, eſſe Chriſti Vicarios, ſupra Presbyteros eſſe, appellarique Hierarchas, Principes Sacerdotum, Paſtores Eccleſiarum: quæ omnia paſſim (1) Photiani ipſi cum totâ Græciâ docent, affirmant, religioſèque contra Peſtes Arctoas tuentur: niſi ex eo, quod Succeſſores Apoſtolorum cenſeantur, ac ſint, ut palam edicit omnibus Neocæſarienſe (2) Concilium, Leo (3) Magnus, (4) Auguſtinus, (5) Hieronymus. Ea igitur ipſa poteſtas in Succeſſore eſt, quæ in Præceſſore; nec minor, ſi de poteſtate, & imperio ſermo ſit, Conſtantinus XII. quo ultimo liberi viximus, quàm Conſtantinus I. quo authore noſtrum cœpit Imperium. Unde ſtatim infertur, eam eſſe poteſtatem in Succeſſore Petri, quam Petrus habuit.

(1) *Vide Balſam. in c. 13. Neocæſ. Blaſtar. aliosque om. Balſam. in meditat. 1. & in reſponſ. ad Mar. Alex. Nectar. Abb.] in Epiſt. ad Georg. Corcyræ. & alios.*
(2) *Can. 13.*
(3) *Epiſt. 88.*
(4) *in pſal. 44. in illa: pro Patribus nati ſunt tibi filii.*
(5) *In Epiſt. ad Marcellã de erroribus Mõtani.*

VIII. Jam hæc Petri poteſtas ſuprema eſt, porrectaque ad omnes, ac toti Eccleſiæ præfecta. Id, quod oſtendi poſſet, ſi vacaret, quòd fundamentum appelletur Eccleſiæ ex illis (1) Chriſti: ϗ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν: *& ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam*, quæ hanc in ſententiam accipienda, intelligendaque eſſe, Eccleſia noſtra, ut omittam Latinos, (2) Tertullianum, (3) Cyprianum, (4) Hilarium, (5) Ambroſium, (6) Hieronymum, (7) Auguſtinum, Leonem (8) Magnum, quos vos ipſi Photiani recipitis; Eccleſia, inquam, noſtra fatetur. Scilicet in Chalcedonenſi (9) Concilio Petra dicitur Petrus, & crepido Eccleſiæ: illum fundamentum Eccleſiæ, ac petram ſolidiſſimam, in qua Chriſtus fundavit Eccleſiam (10) Origenes aſſerit, & (11) Athanaſius: *tu es*, inquit, *Petrus, & ſupra fundamentum tuum Eccleſiæ columnæ, id eſt Epiſcopi, ſunt confirmatę*: σὺ εἶ πέτρος, καὶ ἐπὶ τὸν θεμέλιόν σου αἱ στύλαι τῆς ἐκκλησίας, οἱ ἀρχιερεῖς, ἐστηρίχθησαν. (12) Baſilius: *Petrus*, ait, *propter fidei excellentiam Eccleſiæ ædificationem ſuſcepit*. Τὸν διὰ πίστεως ὑπεροχὴν ἐφ' ἑαυτὸν τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας δεξάμενον: (13) Nazianzenus ſic loquitur: *Petrus petra vocatur, atque Eccleſiæ fundamenta fidei ſuæ credita habet*. Πέτρος πέτρα καλεῖται, καὶ τοὺς θεμελίους τῆς ἐκκλησίας πιστεύεται. Epiphanius (14) etiam: *Dominus*, inquit, *conſtituit Petrum primum Apoſtolorum, Petram firmam, ſuper quam Eccleſia Dei ædificata eſt*. Τὸν πρῶτον τῶν Ἀποστόλων, τὴν στερεὰν πέτραν, ἐφ' ἧς ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ᾠκοδόμηται. At (15) Chryſoſtomus Petrum Baſim Eccleſiæ nuncupat, (16) Cyrillus Lapidem firmiſſimum, in quo totius Eccleſiæ conſtructum eſt ædificium. Clariſſimè (17) Pſellus noſter magnus æquè Theologus, ac ſapiens Juriſconſultus, Verba Sponſi crura Sponſæ columnis marmoreis æquiparantis explanans: ἐν ταῖς κνήμαις, ait, νόησον πέτρον τῶν Ἀποστόλων τὸν Κορυφαῖον, ἐφ' ᾧ ὁ κύριος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ οἰκοδομῆσαι ὑπέσχετο: *per crura Petrum intellige Principem Apoſtolorum, ſuper quem Dominus in Euangelio Eccleſiam ſuam ſe ædificaturum promiſit*. Huic (18) Theophylactus ſubſcripſit explicans relata verba Chriſti: *poſt me*, inquit, *Petra es, & fundamentum Eccleſiæ*. Μετ' ἐμὲ πέτρα εἶ, καὶ θεμέλιος τῆς ἐκκλησίας: Quæ omnia confirmat (19) Euthymius dicens: *ponam te fundamentum credentium, ædificabo ſuper te Eccleſiam meam*. θήσω σε θεμέλιον τῶν πιστῶν, ἐποικοδομήσω σοι τὴν ἐκκλησίαν μου. His porro probari Principatum Petri, ſupremamque ejus authoritatem non Latinus aliquis ex iis, quos rejicitis, ſed (20) Ambroſius, quem adoratis, ſed Gregorius (21) Dialogus, quem etiam Græcum feciſtis, affirmant: confirmatque ampliſſimè magnus ille (22) Chryſoſtomus, cui Photiani quam exceptionem opponent? Idipſum conſtitui poſſet ex illis ejuſdem (23) Chriſti verbis: καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν: *& tibi dabo claves regni Cælorum*: Et (25) ex illis: ποίμαινε τὰ πρόβατά μου: *paſce oves meas*, ex quibus ſupremam poteſtatem Petro collatam aſſeruere relati Gregorius, & Chryſoſtomus locis laudatis, & (26) alibi, queis adde (27) Epiphanium, (28) Ambroſium, (29) Leonem, & (30) Theophylactum, quo teſte, illis: *paſce oves meas*, finito prandio præfecturam Orbis Terrarum Petro commiſit, non alii, Theophylactus, inquit, ſed huic, Petro ſcilicet, tradidit: τῷ Πέτρῳ τὴν προστασίαν τῶν τῆς οἰκουμένης προβάτων ἐγχειρίζει. οὐκ ἄλλῳ δὲ, ἀλλὰ τούτῳ ταύτην δίδωσι. Quid apertius haberi potuit à Græco, & Photiano?

(1) *c. 16. Matth. n. 18.*
(2) *lib. de præſcrip.*
(3) *In Epiſt. ad Quintũ.*
(4) *in c. 16. Matthæi.*
(5) *Serm. 47.*
(6) *In d. c. 16. Matth.*
(7) *Serm. 15. de Sanctis.*
(8) *Serm. 2. de anniverſ. ſuæ aſſumpt.*
(9) *Act. 3*
(10) *Hõ. 15. in Exod.*
(11) *In Epiſt. ad Felic. Papam.*
(12) *li. 2. in Eunomium.*
(13) *Orat. de moderat. Servan. in diſput.*
(14) *In Ancor.*
(15) *Hõ. 4. in c. 6. Iſaiæ.*
(16) *li. 2. c. 2. in Joan.*
(17) *in c. 5. Cantic. extat in Commẽt. Theodor. in Cant.*
(18) *In c. 22. Luc.*
(19) *In d. c. 16. Matth.*
(20) *d. Serm. 47.*
(21) *li. 4. Ep. 32.*
(22) *Hõ. 55. in Matth.*
(23) *Vd. c. 16. Mat. n. 19.*
(24) *d. c. 16. Mat. n. 19.*
(25) *c. ult. Joãn. n. 18.*
(26) *In illa verba Joãn. Paſce, &c.*
(27) *In Ancorato.*
(28) *In c. ult. Lucæ.*
(29) *Sermo. 3. de Aſſump. ſua.*
(30) *In c. ult. Joãnis.*

IX. Sed mihi hæc Veritas, ſecluſis omnibus, quæ hactenus produximus ex (1) Beſſarione, unde ea, ſuppreſſo nomine, ſibi vindicavit (2) Bellarminus, certiſſimè conſtat ex ipſis SS. Patrum noſtrorum effatis, quæ apertè ſupremam Eccleſiæ poteſtatem Petro datam à Chriſto, & affirmavere, & palam confirmavere. Primus ad teſtimonium prodeat (3) Origenes, cujus hæc verba ſunt: *Petro cùm ſumma rerum de paſcendis ovibus traderetur, & ſuper ipſum, velut ſuper terram fundaretur, Eccleſia, nullius confeſſio Virtutis alterius ab eo, niſi Charitatis, exigitur.* Quæ Verba habes Græcè relata in celeberrimo ſermone de Charitate Simeonis Theologi, unde Photiani hæc non eſſe à Latinis, aut à Beſſarione conficta, ut paſſim jactant, agnoſcent. Audis ſummam rerum, paſcendarumque ovium Chriſti munus Petro fuiſſe commiſſum? Quid hæres, ex his verbis, ſummam in Petro poteſtatem agnoſcere?

(1) *In Epiſt. Encyclica ad Græc.*
(2) *lib. 1. de Rom. Pont. à c. 10. & ſeqq.*
(3) *in c. 6. ad Romanos.*

An

Digitized by Google

An hæc ambigua? Audi Clariora. Euſebius (4) in Chronico de Petro loquens: *Petrus*, inquit, *Apoſtolus, natione Galilæus, & Chriſtianorum Pontifex primus.* χριστιανῶν ἀρχιερεὺς πρῶτος. Quid his oppones Photiane? cùm de Jacobo agitur, Jeroſolymorum Epiſcopus appellatur: cùm de Euodio, Antiochiæ præfectus dicitur, & ſic de cæteris peculiaria proponuntur: cùm Petrus deſcribitur, Sectæ totius Antiſtes, Chriſtianorumque Pontifex nuncupatur. Idem (5) Euſebius eundem Petrum omnium Apoſtolorum probatiſſimum dicit, & maximum, primorum principem, ac ducem, & magiſtrum militiæ Dei; ut ex tot, tantiſque noſcas Epithetis, vel à tertio Eccleſiæ ſæculo Græcis noſtris fuiſſe conſtitutiſſimum, Petro poteſtatem ſummam Eccleſiæ fuiſſe conceſſam. Hinc (6) Baſilius: *ille*, ait de Petro differens, *ille beatus, qui cæteris prælatus diſcipulis fuit, cui claves regni cœleſtis commiſſæ.* ὁ πάντων μὲν τῶν μαθητῶν προκριθεὶς, καὶ μακαρισθεὶς, ὁ τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν πιστευθείς, & (7) Nazianzenus de Hierarchiâ Eccleſiaſticâ loquens: *Vides*, inquit, *quemadmodum ex Chriſti diſcipulis magnis utique omnibus, & excelſis, atque electione dignis, hic Petra vocetur, atque Eccleſiæ fundamenta fidei ſuæ credita habeat, ac reliqui diſcipuli poſt haberi ſe æquo animo ferant?* ὁρᾷς τῶν Χριστοῦ μαθητῶν πάντων ὄντων ὑψηλῶν, καὶ τῆς ἐκλογῆς ἀξίων, ὁ μὲν πέτρα καλεῖται, καὶ τοὺς θεμελίους τῆς ἐκκλησίας πιστεύεται, καὶ φέρουσιν οἱ λοιποὶ τὴν προτίμησιν; Utrunque, inquit Photianus, hunc Patrem de dignitate loquentem intelligo, non de poteſtate. *At præferri*, & *fundamentum* eſſe, ex hactenus dictis, poteſtatem ſignificant, quare & (8) Photius, ante quàm planè deſiperet, Ariſtotelem explicans ὁ πρόκριτος, ait, ταὐτὸ σημαίνει, ὃ καὶ ὁ ἄρχων ἐξουσίαν ἔχων, ἐν ᾧ πρόκριτός ἐστι, καὶ λέγεται. *Prælatus idem ſonat, ac Princeps habens poteſtatem ejus, cui prælatus dicitur*, & ancipitis Sectæ, nec tam noſter, quàm veſter (9) Planudes Adagium illud enucleans, τεῖχος ἐπὶ ψάμμῳ. *murus ſuper arena.* τὸ θεμέλιον, ait, πανταχοῦ ἀρχὴν ἐμφαίνει, ἀλλὰ διαφόρως. ἐν γὰρ τοῖς ἀψύχοις ἀρχὴν τοῦ πράγματος, ἐν δὲ τοῖς ἐμψύχοις ἐξουσίαν δηλοῖ. *Fundamentum ubique principium ſignificat, ſed diverſimodè: nam in inanimis initium, in animatis poteſtatem demonſtrat.*

X. Sed eſto hæc non planè perſuadeant Photianum, num ne illa quidem, quæ uterque Cyrillus ad eandem ſententiam comprobandam ediſſerit? Jeroſolymitanus (1) Petrum Apoſtolum excellentiſſimum Principem aſſerit, Alexandrinus (2) Principem, & caput cæterorum. Quid Joannes Chryſoſtomus? *Petrum*, (3) inquit, (Chriſtus) *Eccleſiæ futuræ paſtorem inſtituit.* Ἀνίστησιν αὐτὸ τὸ φρόνημα, καὶ ποιμένα ποιεῖ. Cujus porro Eccleſiæ? an peculiaris alicujus, & quæ pars dicatur Eccleſiæ? Audi, quid (4) addat: *Deus concedere ſolus poteſt, ut futura Eccleſia tot, tantiſque fluctibus impetu irrumpentibus immobilis maneat.* Ecce Eccleſia illa, quam futuram appellat, univerſa Eccleſia eſt: Huic enim Deus uni conceſſit, immotam eſſe, invictamque omnibus perfidiæ nequicquam inſidiantis artibus, cùm interea peculiares Eccleſiæ ſæpe concuſſæ, ſæpe fuerint etiam ſuperatæ. Huic ergo futuræ Eccleſiæ, quam Deus immotam, invictamque voluit, Petrum Paſtorem conſtituit: Quare (5) addit, *cujus paſtor, & caput homo piſcator, atque ignobilis:* Ἄνθρωπον ἁλιέα πέτρας πάσης στερρότερον ἀποφῆναι ποιμένα, Quæ omnia mox colligens ſic breviter univerſa (6) complectitur: *Hieremiam uni Genti Pater, hunc autem univerſo Terrarum Orbi Chriſtus præpoſuit.* Ἐκεῖνον μὲν ἑνὶ ἔθνει· τοῦτον δὲ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης. Eandem, & ſimilia ſæpe aureum Os illud aſſeruit, quæ plane conſonant Epiphanio (7) dicenti: *Petrum elegit, ut dux eſſet Diſcipulorum:* καὶ ἐξελέξατο τὸν πέτρον, ἀρχηγὸν εἶναι τῶν αὐτοῦ μαθητῶν. Si dux, ergo major poteſtate. An enim audeas comminiſci impotem ducem, aut parem cum militibus, quorum dux eſt, poteſtatem habentem? Porro ſi dux diſcipulorum: omnium igitur, quotquot Chriſto crediderant; hoc enim vocabulo Chriſtiani omnes ab initio cenſebantur ex (8) Actis: Quare idem Epiphanius (9) alibi: *hic eſt*, inquit, *qui audivit, paſce agnos meos, cui creditum eſt ovile.* Ovile, ait, non hoc, aut illud, ſed uti dicimus, *indefinitè*: ut inde tandem intelligas, Petro curam ejus Ovilis creditam, de quo Servator ait, *fiet unum Ovile*, totius nimirum Eccleſiæ. Hæc apertiſſima Patrum noſtrorum effata, ut Latinos omittam, (10) Cyprianum, (11) Ambroſium, (12) Auguſtinum, (13) Hieronymum, (14) Leonem, (15) Gregorium, (16) alioſque: Hæc, inquam, effata Photianis abunde conſtituent, Petri poteſtatem fuiſſe ſupremam, nec unius aut Urbis, aut Gentis, aut Cœli finibus circumſcriptam; ſed toti Terrarum Orbi præpoſitam. Id, quod & Sapientiſſimi Photianorum contra recentiores hos rabulas, quos paſſim inſectamur, apertiſſimè (17) faſſi ſunt. Nam (18) Euthymius non ſemel aſſerit, Petrum fuiſſe Diſcipulorum præſidem omnium; additque: Si dicas: Quî ergo Jacobus ſedem Jeroſolymis accepit? Reſponderi à ſe: hunc (Petrum ſcilicet) totius Orbis magiſtrum eſſe conſtitutum: Quaſi dicat: Præfectum quidem Jeroſolymis Jacobum, ut Paſtorem peculiarem, at Petrum Toti Eccleſiæ præfectum. Adſtipulatur (19) Theophylactus apertiùs his doctiſſimis verbis locum illum: *confirma fratres tuos*, explanans. *Planus hujus intellectus is eſt: Quia te habeo, ut Principem diſcipulorum, poſtquàm, negato me, fleveris, & ad pœnitentiam veneris, confirma cæteros: hoc enim decet te, qui poſt me Eccleſiæ Petra es, & fundamentum.* στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου. τὸ μὲν πρόχειρον νόημα τοῦτό ἐστιν, ὅτι ἐπειδὴ σε τῶν μαθητῶν ἔξαρχον ἔχω, μετὰ τὸ ἀρνησάμενόν με κλαύσῃς, καὶ εἰς μετάνοιαν ἔλθῃς, στήριξον τοὺς λοιπούς· τοῦτο γὰρ προσήκει σοι, ὡς μετ' ἐμὲ ὄντι τῆς Ἐκκλησίας πέτρᾳ, καὶ στηρίγματι. Et (20) paulo poſt. *Tu Petre converſus bonum exemplum Pœnitentiæ eris omnibus, qui cùm Apoſtolus fueris, & negaveris, iterum receperis primatum omnium, & præfecturam Orbis.* σὺ γὰρ, ὦ πέτρε, ἐπιστρέψας καλὸν ὑπόδειγμα γενήσῃ πᾶσιν εἰς μετάνοιαν, καὶ οὐδεὶς τῶν πιστευόντων εἰς ἐμὲ ἀπογνώσεται, ἀποβλέπων πρὸς σε, τὸν ἀπόστολον μὲν ὄντα, ἀρνησάμενον δὲ, καὶ τὰ πρωτεῖα πάντων, καὶ τὴν προστασίαν τῆς οἰκουμένης λαβόντα διὰ τῆς μετανοίας. Sequitur (21) OEcumenius, ſenten-

(4) ad ānū Chriſti 44.
(5) lib. 2. hiſtor. c. 14.
(6) Serm. de Judic. Dei.
(7) Orat. de moderat. in diſput. habend.
(8) in c. 1. li. Periherm.
(9) In Adag. Cēt. 3. n. 12.
(1) Catecheſi 2.
(2) li. 12. in Joan. c. 64.
(3) Hom. 55. in Matth.
(4) ibidē paulo poſt.
(5) Ibidē inferiùs.
(6) Hom. ult. in Jo. & in c. 9. Act. & in c. 2. eod. & in c. 17. Matt. in illa da illis pro me & te & in c. 21. Joan. in illa paſce oves meas & alibi.
(7) hereſ. 51.
(8) c. 11. n. 26.
(9) In Ancor.
(10) In Epiſt. ad Quintū, & ad Jubajan. & l. de unit. Eccl. ſeu de ſimpl. Prælat.
(11) in c. ult. Luc. et in c. 12. 2. ad Corinth. & in c. 11. ad Galat. & Serm. 11
(12) li. 1. de bapt. c. 1. et ſer. 124. de tēp. et in qq. Veter. & novi Teſt. q. 75. extāt tom. 4. oper. Aug. cui tribuuntur.
(13) li. 1. in Jovin.
(14) Serm. 3. de Aſſūp. ſua et Ep. 84. ad Anaſtaſiū.
(15) li. 4. Ep. 32. ad Mauris.
(16) Vide Bellar. ex Beſſar. li. 1. di Rō. Pōt. c. 25.
(17) Deducitur ex defēt. Decreti florentini apud Gennad. ad c. 5. verſionis latinæ ſect. 3. & 9.
(18) In c. ult. Joānis.
(19) In c. 22. Luc. in illa cōfirm. fratres tuos.
(20) Ibid. inferiùs.
(21) In c. 1. Actorum.

Digitized by Google

tentiamque utrique Genti communem confirmat hac luculentâ periodo: *Surgit Petrus, non Jacobus, & veluti ferventior, & veluti is, cui Diſcipulorum præſidentia commiſſa erat.* Ἀνίσταται ὁ Πέτρος, οὐχ ὁ Ἰάκωβος, καὶ ὡς θερμότερος, καὶ ὡς τὴν προστασίαν τῶν μαθητῶν ἐγκεχειρισμένος. Eadem proponit (22) Balſamon, eadem Arſenius (23) Hieromonachus, eadem (24) Harmenopulus, eadem Philotheus (25) Patriarcha Photianorum omnium peſſimus, qui pro Palama contra Gregoram ſcribens, repetita horum omnium, quos hactenus produximus, Patrum, Photianorumque ſententiâ, ſic tandem perorat. ἡ κορυφὴ τῶν ἀποστόλων ἐν Πέτρῳ, τὸ πρωτεῖον τῆς ἐκκλησίας ἐν αὐτῷ, ἡ ἐξουσία τῶν πάντων, καὶ πανταχοῦ ἑνὶ Πέτρῳ ὑπὸ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἐδόθη, καὶ ἁμαρτωλὸς ὁ ποτὲ, ἀρνησάμενος διὰ τὸν φόβον τὸν Κύριον, ἄρχων πάσης τῆς ἐκκλησίας, καὶ τῶν ἀποστόλων αὐτῶν ἡγεμὼν γίνεται, τὸ αὐτεξούσιον τῆς ἱερᾶς δυναστείας ἀναλαβών. τοσοῦτο τῆς μετανοίας τὸ κῦδος. *Cacumen Apoſtolorum in Petro, Principatus Eccleſiæ in ipſo: poteſtas omnium, & ubique uni Petro à Chriſto Servatore collata eſt, & qui quondam peccaverat, inficiatus ob timorem Dominum, Princeps totius Eccleſiæ, atque Apoſtolorum ipſorum Dux fit; ſcilicet cùm accepiſſet ſacri Principatus poteſtatem nulli prorſus obnoxiam. Tanta eſt Pœnitentiæ Gloria.*

(22) *In medit. ad Marc.* (23) *In 2. Collect. Can. c. 8.* (24) *In Proch. Juris Canon. c. de Patriarchis.* (25) *li. 7. contra Gregorã pro Palama.*

XI. Evicimus, Petro ſummam rerum Sacrarum poteſtatem uni factam à Chriſto: Ergo Succeſſor ejus ex dictis eandem habebit; majorque illa propoſitio argumentationis præjactæ nulla Photianorum inficiatione labefactabitur. Nempe, ſi ulli ſummum in rebus Sacris imperium tribuendum eſt, erit autem alicui omnino tribuendum, idipſum tribuatis oportet ei, qui Succeſſor eſt Petri; quando & Petrus ſummum in res ſacras imperium habuit, & Succeſſori ea concedenda poteſtas eſt, quam habuit, & Præceſſor. Jam verò Romanum Pontificem Succeſſorem eſſe Petri, cum ab OEcumenicis Synodis Eccleſiæ Principem nuncupatum, eundem Paſtorem, Patrem eſſe, atque Magiſtrum, faſſos Patres Sanctiſſimos; eum ſemper appellare cuilibet ultimum licuiſſe, eundemque functum omni ævo hac, quam illi adſtruimus, poteſtate, maniſeſtiſſimum eſt: idque ſingillatim oſtendo. Etenim, cùm priſci Photiani argumentationis noſtræ poſitionem primam admiſerint, quam pernegant recentiores, hanc ſecundam uno ſuffragio tum priſci, tum recentiores pervicaciſſimè inficiantur. Ergo Romanum Pontificem Petri Succeſſorem eſſe, palam eſt argumento (1) Georgii Metochitæ, quod ſuum (2) Bellarminus fecit. χρὴ μὲν διαδεχόμενον τῆς τοῦ Πέτρου ἐξουσίας, καὶ ἀρχιερατικῆς ἄκρας φροντίδος ὁμολογεῖν· ποῖον δὲ, ὦ ἀνόητοι, εἰ μὴ τὸν μέγαν τῆς παλαιᾶς Ῥώμης ἀρχιερέα; τοῦτον οὖν ἀντικαθεδρον Πέτρου γνωρίσατε. *Oportet, ſucceſſorem poteſtatis, ſummæque Petri ſolicitudinis aliquem confiteri. Quem porro, ò ſtupidi, niſi magnum Veteris Romæ Pontificem? Hunc igitur ſucceſſorem Petri cognoſcite.* Hæc argumentatio invicta eſt, quam nunquam eluctabitur Photianus, ſi non omnino deſipiat, planèque contraria dicat iis, quæ jure Photiano ſuperiùs conſtituta ſunt. Nam admittendum eſſe aliquem Poteſtatis Petro collatæ Succeſſorem, fruſtra ex fine Poteſtatis ejuſdem probabit Photianis (3) Bellarminus, cùm penes Photianos hoc Patriarchæ conſtituant, agnoſcentes Monarchiam in Eccleſia, ſummamq; Poteſtatem poſt Petrum in Eccleſia relictam. Ergo Jure Photiano negari non poteſt, jure ſucceſſionis eſſe in Eccleſia poteſtatem ſupremam. Id, quod Ordine ipſo, quo hæc poteſtas producitur, probatur. Nam hæc poteſtas à Chriſto in Eccleſiam fluxit credita Petro; per Petrum igitur in Eccleſia manet, ut Photiani recipitis. At ſi per Petrum certè non aliter, quàm ſucceſſione ipsâ: non enim aliter Monarchica Juriſdictio tranſmittitur Ordinaria, niſi per ſucceſſionem, aut hæreditate factam, aut electione. Ergo ſucceſſione fit, ut remaneat hæc poteſtas in Eccleſia ſuprema, ſucceſſione, inquam, non hæreditariâ, ſed per electionem celebratâ. Quare (4) Chryſoſtomus: *quanam*, inquit, *de cauſa ille* (Chriſtus) *ſanguinem fudit ſuum? certè ut pecudes illas acquireret, quarum curam tum Petro, tum Petri ſucceſſoribus committebat:* Διατί καὶ τὸ αἷμα ἐξέχεεν; ἵνα τὰ πρόβατα κτήσηται ταῦτα, ἃ Πέτρῳ, καὶ τοῖς μετ' ἐκεῖνον ἐνεχείριζεν. Et Leo (5) Magnus, ubi eadem ſenſa produxit, ſic tandem concludit: *Perſeverat videlicet Petrus, & vivit in ſucceſſoribus ſuis;* Quibus tandem conficitur, poteſtatem Eccleſiæ ſummam in ſucceſſore Petri conſtituendam. Hic verò Metochites vos ipſos interrogat, quem Petri ſucceſſorem putetis? Agite, ſi libet, unum aliquem producite ex ſummatibus Patriarchis, qui ſe Petri ſucceſſorem appellaverit, præter Romanum Pontificem. Proponite aliquem, qui ſe Petri ſucceſſorem dixerit præter Romanum Pontificem. Date aliquem, præter Romanum Pontificem, qui ſe tanquam Petri ſucceſſorem geſſerit, omniumque curam Eccleſiarum conſtanter adſumpſerit. Hæretis, agnoſco: & à Diacono Sapientiſſimo improviſa interrogatione perculſi, quid reſpondendum ſit, ignoratis.

(1) *Orat. 1. contra Cyprium. poſt proœmium.* (2) *De Rom Pũt. li. 2. c. 12. verſ. primu ergo.* (3) *Ibid. verſ. nos ergo.* (4) *li. 2. de Sacerdotio ſub initium.* (5) *Serm. 2. de aſſump. ſua.*

XII. Etenim apertiſſimum eſt, id nominis, id muneris, id Privilegii ſolis Romanis Pontificibus uſurpatum, ſolis Romanis Pontificibus datum, ſolis Romanis Pontificibus uſitatum. Conſtat hoc (1) omnibus Romanorum Pontificum Epiſtolis, quotquot ab anno Chriſti CCC. (nam vetuſtiores, utpote incertæ fidei ſepono) ad DCCC. poſt quem grande diſſidium cœpit, ſcripſere aliquid, aut aliquid edidere: cùm contra nuſquam reperias ex Patriarchis ullum, qui ſe Petri dixerit ſucceſſorem, aut ſe dici Petri ſucceſſorem audierit. Eſt aliquis, inquit (2) Margunius. Quis porrò, amabo, quis iſte? Euodius, inquit, primus poſt Petrum Antiochenus Antiſtes. O virum planè Photianum, audacem ſcilicet, & ignorantem! Noſtin, quid interſit, vir ſapiens, inter conſtitui Epiſcopum à Petro poſt ſe, ac Petro ſuccedere? Si noſti, quorſum, Veritati fucum facturas ineptias ſciens effutis? Sin autem ignorans, quid audacter, quod ignoras, objicis Veritati? Conſtitutus eſt ſanè poſt Petrum à Petro Epiſcopus Antiochiæ Euodius, non tamen Petro ſucceſſit Euodius. Nam ſuccedere eſt, relictam ab aliquo poteſtatem accipere. Id, quod vos ipſi teſtamini cum

(1) *Vide Bellar. ubi ſup. c. 14. et Gẽnad. ubi ſupra ſect. 5.* (2) *Nota 74. in c. 36. Chalcedon.*

(3) Pla-

(3) Planude docente: ἡ δὲ διαδοχὴ ἀναδοχὴ λέγεται τῶν ὑπό τινος καταλειφθέντων, *ſucceſſio autem eſt adſumptio eorum, quæ aliquis deſtituit*; quodque Græcos omnes docuit (4) Pſellus, Stephanus (5) Juriſconſultus, (6) Thalelæus Anteceſſor, Eudoxius (7) Nomicus Judex Veli, & (8) Calocyrus Monachus inter Legum noſtrarum Interpretes nobiliſſimus, quorum primus, οὐδεὶς, ait; διαδέχεται κατὰ νόμων φράσιν, ἀρχὴν, εἰ μή τις αὐτὴν ἀπολείψῃ, εἴτ' ἐθελοντὴ, εἴτ' ἄκων. *Nemo ſucceſſione, juxta legum locutionem, poteſtatem adſumit, niſi quis eam deſtituat, vel ſponte, vel invitus*. Cæteri verò uno ore confirmant, ὅτι οὐκ ἔστι διάδοχος, εἰμὴ τοῦ παραχωροῦντι, *non poſse ſucceſsorem eſse, niſi ejus, qui loco cedat*, ſive is loco cedat naturali morte interceptus, ſive civili, quæ eſt exauthoratio. Porro Petrus poſt ſe Euodium Antiochenæ Urbis Epiſcopum conſtituens non ceſſit poteſtate ſua, ut eſt manifeſtum, ſed illam totam, plenamque retinuit. Igitur Euodius non fuit Succeſſor Petri. Quod etiam validiùs confirmatur ex dicto (9) Prodromi, qui hoc ipſum argumentum, quo quidam nitebantur Antiochenam Sedem Byzantinæ præferre, ſic opportunè refellit. οὐδ' ἔστιν, οὐδ' ἀπεφήνατό τις, εἶναι διάδοχον πέτρου τὸν τῆς μεγαλοπόλεως ἀντιοχείας ἐπίσκοπον· εἰ γὰρ διάδοχος πέτρου, ὁ πρῶτος τῶν ἐπισκόπων, καθὼς πρῶτος τῶν ἀποστόλων ὁ πέτρος· ἔστι δὲ τὴν τάξιν ὁ τρίτος, μετὰ τὸν ἀλεξανδρείας, καὶ τὰ ἑξῆς. *Neque eſt, neque quiſquam dixit, Antiochenum Epiſcopum eſſe Petri Succeſſorem: Nam ſi Succeſſor Petri, erit Primus Epiſcoporum, quamadmodum Petrus eſt Primus Apoſtolorum. Eſt autem Ordine tertius poſt Alexandrinum &c.* Id, quod ex Nicæno Concilio manifeſtiſſimè probat: Mox apertiſſimè conficit, Succeſſorem Petri Romæ veteris Antiſtitem eſſe, his verbis verè ſolemnibus, quæ quemadmodum Græcum ingenium, Græcamque fidem, hoc eſt Orthodoxam docent, ſic utinam Photianos ad Græcum ingenium, Græcamque fidem, veritatemque revocent aliquando. Ait (10) igitur: τὸ λοιπὸν, διάδοχον τοῦ πέτρου, καὶ τῆς αὐτοῦ ἀρχιερωσύνης λέγομεν τὸν τῆς παλαιᾶς ῥώμης ἀρχιεπίσκοπον· ᾧ ὁ πέτρος ἐπὶ σταυροῦ ἀποθνήσκων τῷ ἰδίῳ αἵματι τὴν πάσης τῆς ἐκκλησίας ἀρχὴν βεβαίως ἐκύρωσε. *Ergo ſucceſſorem Petri, & Sacri ipſius Principatus dicimus Archiepiſcopum Veteris Romæ, cui Petrus in cruce moriens proprio Sanguine totius Eccleſiæ Principatum confirmavit*.

XIII. Huic teſtimonio Viri Juriſconſultiſſimi, Sapientiſſimi, quo Magiſtro Nicetas (1) Paphlago gloriatur, cujus dicta ſummis laudibus effert Nicephorus (2) Blemmydes, cujus ſententias omnium probatiſſimas palam affirmat cum (3) Balſamone, (4) Ariſtenus, (5) Blaſtarius, (6) Harmenopulus, cæterique omnes, qui Canones interpretati ſunt noſtros; quem Theologum maximum, & ſimpliciter, κατ' ἐξοχὴν, Magiſtrum ipſe appellat (7) Margunius, Huic, inquam, teſtimonio quid objicient Photiani? Nempe (8) Nili Cabaſilæ ridendas ineptias, quas poſt Cabaſilam à Cabaſila mutuati ſunt Georgius (9) Coreſſius, (10) Philadelphienſis Severus, & recentiſſimus omnium Nectarius (11) Patriarcha. Ajunt, non ſucceſſiſſe Petro Romanum Pontificem, primò, quòd Petrus à Chriſto, Romanus Epiſcopus à Patribus Pontificatum acceperit. Secundò, quòd Romanus Epiſcopus, id, quod fuit Petrus, non ſit Apoſtolus; Tertiò, quòd Petrus Paſtor, & Doctor Orbis dicitur univerſi, Romanus Epiſcopus, præter hunc titulum, nihil habet. Quartò, quòd Petrus & Alexandriæ, itidemque Antiochiæ Infulas contulit: at Romano Epiſcopo id non licet. Quintò, effata Petri verbum eſſe divinum, non ita Romani Pontificis. Denique, Petro abſolutè poteſtatem ligandi, ſolvendique fuiſſe collatam, at Romano Pontifici præſcriptum, ne quid liget, aut ſolvat, quod ligandum, ſolvendumve non ſit. His ergo contendunt, diverſam omnino eſſe conditionem Petri, & Romani Pontificis; unde inferunt, Romanum Epiſcopum minimè ſuccedere Petro. O homines verè dementes! ò Græciæ dedecus! ò ſpurios filios Gentis noſtræ! Hæccine ut homines rationis compotes dicant? Hæc ut Sapientiam profeſſi blaterent? Quid hæc aliud præſeferunt, niſi Petri conditionem à conditione Romanorum Pontificem aliquatenus fuiſſe diverſam? Id eſto: quid inde? An propterea non eadem Poteſtas? Sic quòd Cæſar (12) Dictator, quòd Victor Orbis Terrarum, quòd ſibi ipſe pararit Imperium, quòd Regna aliis donaverit, quod Leges multas condiderit, quòd ex arbitrio Rempublicam adminiſtrarit: Veſpaſianus verò neque Dictator, & Palæſtinæ victor ſolius, à Militibus, & Muciano Imperium oblatum adſumpſerit, nec Regna largitus, qui potiùs avidus, nec Legumlator ex æquitate Rempublicam gubernavit, non Succeſſor Cæſaris, ſed privatus aliquis Princeps feretur? Miror igitur, quòd & hoc diſcrimen Petrum inter, & Romanos Pontifices Cabaſilam fugerit: nempe illum ſuffixum Cruci obiiſſe, quod nulli Pontificum contigit. Ut ad rem aliquid, boni viri, dicatis, hoc ipſum probate, quod malè ſcelerati deducitis, non eſſe poteſtatem eandem in Petro, & in Romano Pontifice. Quid quòd & inepta ſunt, quæ gratis aſſumitis. Nam unde probatis, Romanum Pontificem non à Chriſto, ſed à Patribus poteſtatem accepiſſe? Ex (13) Chalcedonenſi, inquiunt, Synodo. Ita cæci, ut in eadem Synodo, imò eodem in loco, minimè videatis, eum Canonem, quo iſta ſcilicet decernuntur, palam à Lucentio Epiſcopo Sedis Apoſtolicæ Legato fuiſſe (14) damnatum? Ita ſtupidi? ut ex lectione ejus Canonis non agnoſcatis dementiam illorum, illum qui procudere, ſapientiam eorum, illum qui rejicere, Canonem inconſtantem, ineptum, ſibique repugnantem ipſi? Ut non eleganter minus, quàm acutè, breviterq; demonſtrat Jo. (15) Laurentius Luccheſinus è Societate Jeſu vir Gentis noſtræ amantiſſimus, cujus unâ charitate Græci Romæ defendimur, cujus unâ ſapientia Romæ Græci inſtituimur, armamurque ad avitæ tutelam Religionis. Hunc, nuperrimè Canonis illius rimatum ineptias, legite; Ut ut rationis expertes, intelligetis ſubinde, quàm ex merito Romanę Sedis Legati Canonem illum palam damnaverint. Extant porro Acta ejus Concilii typis edita penes hæreticos, Romanæque Sedis infenſiſſimos hoſtes: Autographa veſtra verba Lucentii Legati palam reclamantia iniquo Canoni oſtentant. Quid Græciæ ingeri-

(3) Ii ſeu Orat. de veritate cir. med.
(4) In exeglio brevi Novellarū.
(5) In notis ad Novellas Leonis.
(6) In Syntagmate Novellar. omnium ad Novell. 11.
(7) ad Novell. Alexii Comn. 3. Scholio 4.
(8) In Novellas Leonis Synopſi 7.
(9) in Canon. Nicænum 8. & ad Chalced. Can. ult.
(10) ibidem utrobique.

(1) in explic. Pſ. 4. in fine.
(2) In explic. Pſ. 2.
(3) In Epiſt. ad Epiſc. Cypri.
(4) In Progm. Nomoc. ad Manuel Imperat.
(5) In Cōpēd. Syntagmatis Elem. γ'.
(6) In Ecthesi Canonum 20. hoc eſt Nicænorum.
(7) In Proœmio Notarii, & alibi ſæpe.
(8) li. de Primatu Papæ.
(9) Ad Synopſin Nili ad 1. 12. & 32. Trullan. Can.
(10) In Differētia 2. de Primatu papæ paſſim.
(11) In Antirrhetico contra Fratres paſſim.
(12) Suetonium vide in Vita Cæſaris, & Veſpaſ.
(13) Actios. 16.
(14) Ibidē in queſt. ſuper hoc decreto.
(15) In ſignis veræ fidei ſigno 23. l. 3. à n. 3. ad 9.

ſti ; quod ipſa ſcit ſpurium ? Quid Latinis obtruditis, quod ipſi, totâ Græciâ vidente, audiente, tacentes, damnarunt ? Canon, inquiunt, licet in Chalcedonenſi Synodo à Latinis damnatus in Quiniſexta Trullana Synodo receptus eſt. O ignorantiam hominum audacem, & pervicacem! Qui fieri potuit, ut Latini probaverint in Trullanâ aliquid, cui non interfuerunt ? quam, teſte toto Terrarum Orbe, damnarunt, abrogaruntque? Repetite, ſi libet, quæ primo Operis hujuſce Reſponſo produximus, indeque tandem agnoſcite, non probari Canone Chalcedonenſi, quod clam, palam adſtruitis.

(1) *In Epiſt. Encyclica ad Græcos in med.* (2) *In Epiſt. Parenet. ad Unionē.* (3) *d. lib. 2. c. 12. à verſ. Prima Nili objectio.* (4) *ibidē verſ. reſpondeo nihil hoc argumēto.*

XIV. At Romanus Pontifex Apoſtolus non eſt. Reſpondet (1) Gennadius ex (2) Vecco, ex quo Græco omnia, ſuppreſſo nomine, (3) Bellarminus: (4) cui tamen hoc eſt eſſe Græcum, quod eſſe levem, & garrulum: Adeò vir ille doctiſſimus Græcos amavit, ac tam benignis illecebris ad mutuam caritatem, more Latinorum quorundam, Gentem noſtram provocavit. Reſpondet, inquam, Gennadius, etiam Romanum Pontificem Apoſtolum poſſe dici : ἡ γὰρ ἀποστολὴ ἀξίωμα σημαίνει ὑπὸ Θεοῦ ἀποσταλέντος εἰς σωτηρίαν τοῦ Κόσμου μετ' ἐξουσίας ἱκανῆς πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἀνδραγαθίας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ὁ διαδεξάμενος τὴν τοῦ πέτρου ἀρχὴν ἐκ Θεοῦ πρὸς σωτηρίαν τῆς οἰκουμένης παραγίνεται, καὶ ἐξουσίαν ἔχει πρὸς τοῦτο ἄκραν. *Nam Apoſtolatus dignitatem ſignificat Delegati à Deo ad ſalutem Orbis univerſi cum Poteſtate idonea magnitudini operis tanti. Pontifex autem, qui Petri Principatum excepit, à Deo mittitur ad ſalutem Orbis Terrarum, & poteſtatem ad hoc ſummam habet.* Hunc in modum Gennadius, quem libenter Cabaſilæ Nilo opponimus, ne omnis Græcus levis appelletur, & garrulus; imò ne quis ulteriùs Græcus levis audiat, & garrulus. Idipſum tota Græcia profeſſa eſt palam, cùm in Chalcedonenſi (5) Concilio Romani Pontificis dignitatem *Apoſtolatum* affirmatè dixit, & ſanxit. Demus tamen & hoc Photianis, Romanum Pontificem Apoſtolum non eſſe, quis ferat, quod inferunt ? Igitur nec Petri Succeſſor. Imò verò, qui Apoſtolus non eſt, Succeſſor Apoſtoli eſſe poterit. In Apoſtolo enim aliud Apoſtolatus eſt, aliud ſuprema Poteſtas. Quod ſi neges, deſipies, quando non omnes Apoſtoli ſupremam penitùs habuere poteſtatem. Habuere ſanè ſupremam in ſubjectam Eccleſiam, ipſi tamen ſubjectam Petro, quam nacti ſupremam fuerant, poteſtatem habuere. Potuit ergo, qui non ſucceſſit in Apoſtolatu, in poteſtate ſuccedere; atque adeò & non eſſe Apoſtolus, & eſſe Petri Succeſſor. Hinc mentiuntur Photiani commenti, Romanum Pontificem non dici Paſtorem, Doctoremque Orbis univerſi. Nam in Concilio (6) Chalcedonenſi Romanus Pontifex *caput* appellatur *Eccleſiæ*, & Romana Eccleſia (7) dicitur *caput omnium Eccleſiarum*. Idem (8) ibidem *univerſalis Archiepiſcopus, & Patriarcha, cuſtoſque Vineæ Servatoris* nuncupatur: ibidemque (9) *Dominum noſtrum* Romanum Pontificem Patres appellant, ejuſdemque dignitati *ſummitatis* vocabulum aptant. Ni hæc ſuperſunt ad profligandam mendacitatem Photianorum; Legant Noſtri, quæ ſcripſit (10) Ambroſius, quæ docuit Gregorius (11) Dialogus, quæ (12) Principes etiam Laici comprobarunt: &, ne tot Scriptorum per ſcripta vagentur: Ea omnia congeſta videant penes (13) Joannem Laurentium Luchesinum, quem nuper laudavimus: noſcent, Romanum Pontificem *Paſtorem ovilis Dominici, Rectoremque Domus Dei* vocari, *Sacerdotem etiam ſummum, & ſummum omnium Præſulum Pontificem, Sacerdotum Principem, Regemque ſacrorum appellari*. Porrò quid hæc aliud ſignificant, niſi Romanum Pontificem æquè, ac Petrum, Paſtorem, Doctoremque Orbis eſſe univerſi ? Peto, quid majus dicturus eſſes de Petro ſcribens his, quæ de Romano Pontifice, citra omnem inficiationem, paſſim ex relatis dicuntur ? Fatere igitur, te mentitum, cùm affirmaſti, Romanum Pontificem Romanæ dumtaxat Urbis Epiſcopum appellari. Dices, hæc ſcilicet ignota tibi, inviſa, inaudita. At pleraque Græca ſunt, quæ noſſe debueras, at omnia tibi per (14) Gennadium, & (15) Beſſarionem propoſita, quos poteras vidiſſe, at palam à Latinis inter contumelias ingeſta, congeſta, quæ niſi ſtupido inaudita eſſe non poterant. Eſto tamen & hoc Photianæ ignorantiæ, quando & quod ſequitur ejuſdem eſt.

(5) *Act. 1.*

(6) *In Epiſt. Concilii ad Leonem.* (7) *Ibidē Action. 1.* (8) *Act. 3. & in Epiſtolis diverſorum ex noſtris ad Leonem.*

(9) *Actius Epiſcop. Actio. 2.* (10) *In Epiſt. 81. ad Siricium. & in 1. ad Tim. c. 3.* (11) *li. 1. Dial. c. 4.* (12) *Ep. Valent. ad Theodos. extat ante Concil. Chalcedon. Tom. 1. concil.* (13) *lib. laudato Signo 22. per tot.* (14) *d. Epiſt. Encyclica.* (15) *d. Epiſt. Encyclica.*

XV. Ais, non licuiſſe Romano Pontifici ad Vittas Orientis quemquam provehere, cùm tamen Petro licuerit. At falſiſſimum hoc dicit acta Chalcedone (1) Synodus, in qua Maximus Antiochenus Antiſtes propterea recipitur, quòd illi Leo Romanus Pontifex Antiochenas Infulas confirmaſſet. Idipſum mendacitatis convincit authoritas (2) Nicephori, ac (3) Zonaræ Photianorum, ut Latinum hominem (4) Liberatum prætercam, narrantium, ab Agapeto Romano Pontifice exauthoratum fuiſſe Conſtantinopolitanum Antiſtitem Anthimum, ſubſtitutumque Anthimo Mennam Sanctiſſimum Patriarcham. Imò (5) Zonaras addit, Proclum etiam authoritate Romani Pontificis Sacris Byzantinis præfectum. Peto, cui licet Patriarchas confirmare, non liceat Patriarchas, ſi cauſa adſit, ſi ſacræ interſit Reipublicæ, renunciare? Cui fas eſt deturbare Solio Conſtantinopolitanum Hierarcham, & Infulas Byzantinas largiri, idipſum nefas erit in Alexandrinâ Sede, in Orientis Epiſcopo ? Licuit ergo Petro Patriarchas efficere, licuit & Succeſſoribus Petri, licebitque, ſi unquam reſipuerint Photiani, deteſtatique rixas exitioſas pacatam veritatem amaverint: quâ magiſtra diſcent, nihil ad quæſtionem, cujus ſatagimus, attinere, ſi Romanus Pontifex quidquid aut dicit, aut ſcribit, Divini flaminis haud cenſeatur Oraculum; id, quod Petro contigiſſe non dubitamus. Nam hìc non de eo quærimus, an omnia Privilegia Petri ſint in Succeſſoribus Petri? Utrum Romanus Pontifex falli poſſit? atque his ſimilia: altioris hæc aleæ diſputatio, receptâ ſupremâ Pontificis poteſtate, perpenditur. De eo quærimus, an Privilegia, quæ ad poteſtatem, juriſdictionemque pertinent, eadem in Petro fuerint, ſintque in Succeſſoribus Petri ? Damus Romanos Pontifices non æquè ſanctos, non æquè pauperes, non æquè afflatos divino Spiritu eſſe, ac Petrus fuit; hoc dicimus, poſſe in adminiſtrandâ Chriſtiana re æquè, ac Petrus potuit, Romanos Pontifices.

(1) *Act. 7.* (2) *li. 17. hiſt. Vide Verſ. Gēnad. de Primatu Papæ ſect. 10. lōge poſt med.* (3) *In Juſtiniano.* (4) *In Breviar. c. 21.* (5) *penes Gennad. ubi ſupr. ante finē.*

Non

Non enim niſi riſu excipienda eſt quorumdam Photianorum barda, & inficeta ſtoliditas, quæ tunc ſibi videtur argutula, cùm quòd Petrus patrare miracula potuerit, ea Pontifex Romanus non poſſit, hunc illius Succeſſorem inficiantur. Hoc iniquiſſimo jure, inquit (6) Gennadius, negabitis Succeſſorem Marci Alexandrinum Epiſcopum, Succeſſorem Ignatii Deiferi Antiochenum Antiſtitem, Succeſſorem Andreæ Protocleti recentioris Romæ Patriarcham. Quod quis ferat ex Vobis, quiſve ex Nobis Vobis permittat? Cùm olim (7) Thomas ille Theologus, cui Angelici nomen, & planè Angelica mens, Bonifacium IX. Pontificem adiiſſet, numerantemque pecunias deprehendiſſet pauperibus diſtribuendas, Pontifex, Nobis, inquit, non licet, quæ dixit Petrus aſſerere: *argentum* (8), *& aurum non eſt mihi*. Cui Thomas ſeriò facetus: at nec licet, ait, Vobis, Beatiſſime Pater, quæ Petrus addidit, addere: *in nomine* (9) *autem Jeſu Chriſti ſurge, & ambula*.

(6) *In defenſ. c. 5. Decret. flor. ſeſt. 4. poſt med.*
(7) *habetur in ejus Vita.*
(8) *Act. c. 3. n. 6.*
(9) *d. n. 6.*

XVI. Ecce Latini, & quidem primi nominis homines non confingunt miracula, quemadmodum. mentitur (1) Margunius, Pontificibus tribuenda Romanis, quò eos pares Petro confirment. Apertè dicunt, raros eſſe Pontifices Thaumaturgos; quos tamen hac in parte, atque in aliis pleriſque impares Petro propalam aſſeverant, pares poteſtate, pares affirmant imperio. Id, quod & ultimam difficultatem à Photianis ex Nilo propoſitam prorſus enodat. Qui enim parem Romano Pontifici juriſdictionem, poteſtatemque aſſerimus datam, dicimus eodem dici modo Romano Pontifici, ac Petro, *quidquid ligaveris, erit ligatum, quidquid ſolveris, erit ſolutum*. Petro, uti ajunt, *immediatè* id Muneris contulit Chriſtus: idem Muneris Romano Pontifici Chriſtus *immediatè*, confert, non Petrus. Romano Pontifici, non ſine conditione illa clam ſemper intelligendâ, confertur, ut ſolvat, ligetve liganda, ſolvendave: Petro etiam eodem modo, nec ſine hypotheſi illâ clandeſtinâ eadem poteſtas collata eſt. Quod ſi neges, aſſeras oportet Petro licuiſſe ligare, quod meritò ligandum non eſſet, id, quod apertam impietatem præſefert, quando impium eſt aſſerere, juriſdictionem Petro collatam, ut ei fas eſſet, injuſtum eſſe. Primum etiam, Photiane, concedas oportet, non à Petro Romanis Pontificibus poteſtatem tribui ſupremam, ſed prorſus ab ipſo Chriſto. Quod ſanè negare non potes, qui contra recentiores quoſdam, cum Venerabili antiquitate, poteſtatem etiam extimam Epiſcoporum ab ipſo continenter Deo eſſe doces, nempe, cum (2) Dionyſio, cum (3) Cypriano, cum (4) Auguſtino, quibus adſtipulatur ex Latinis (5) Franciſcus Victoria, Alfonſius (6) Caſtrenſis, & apud hos alii, favetque Florentina (7) Synodus, & (8) Tridentina, queis præluxit Apoſtolus indicens (9) Epiſcopis: προσέχετε ἑαυτοῖς, καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος: *attendite vobis, & univerſo gregi, in quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos, paſcere Eccleſiam Dei, quam acquiſivit ſanguine ſuo*: & (10) alibi: αὐτὸς ἔδωκε τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας, καὶ διδασκάλους. *Ipſe dedit, quoſdam Apoſtolos, alios Prophetas, alios Euangeliſtas, alios Paſtores, & Doctores*: quo nomine Epiſcopos cenſeri docuit affirmatè Hieronymus. Nimirum his, aliiſque, quæ infirmè refellit, & invita ad rem ſuam explicat (11) Bellarminus, poteſtas ipſa Juriſdictionis à Deo Epiſcopis continenter tradi, validè adſtruitur. Quam ſententiam nos quoque ſequimur ultrò, non quòd & oppoſitam probabilem, tutamque haud reputemus, ſed quòd hæc noſtra neque Romano Pontifici injurioſa ſit, ſitque eidem minùs invidioſa. Etenim, licèt poteſtatem Epiſcoporum continenter à Deo proficiſci, putemus: eam tamen tradi à Deo dicimus ſupremo Paſtori ſubjectam, à quo ex cauſa rei Chriſtianæ utili, aut neceſſariâ, augeri, diminui, tolli etiam poſſit: quemadmodum & minoribus Principe Magiſtratibus Lex Ordinariam tribuit poteſtatem, parituram tamen Principi ipſi, atque ab eo ad bonum publicum in peculiaribus dirigendam. Quæ cùm ita ſint, qui mecum exiſtimas, (12) Photiane, poteſtatem ſacram non à Præceſſore Succeſſori tribui, ſed à Chriſto, Deoque, cogeris mecum aſſerere, poteſtatem illam ſupremam, quam, Te invito, Romano Pontifici tribuendam oſtendimus, non à Petro, ſed à Deo continenter conferri ſupremam. Quòd ſi non confertur à Petro, jam falſiſſimum eſt, hypotheſis alicujus diverſæ ab illa, ſub qua Petro collata eſt, terminis circumſcribi.

(1) *Not. 8. in can. 36. Chalced.*
(2) *de Eccleſ. Hierarch. c. 6.*
(3) *lib. 3. Ep. 9. ad Rogatiā.*
(4) *in pſ. 44. in illa verba pro Patribus tuis, &c.*
(5) *In relect. de Poteſt. Eccl. q. 2.*
(6) *de Juſt. hær. punit. l. 2. c. 24.*
(7) *In Inſtruct. Armen.*
(8) *Seſſ. 23. c. 4.*
(9) *Act. c. 20. n. 28.*
(10) *ad Epheſ. c. 4. n. 11.*
(11) *lib. 4. de Rō. Pont. c. 25. per tot.*
(12) *paſſim Margun. Coreſſ. Nilus. Synodic. apud Canon. Vide Dipl. in Synopſ. Jur. Græci tit. de poteſt. Eccl.*

SECTIO II.

Suprema Poteſtas Romani Pontificis Patrum, Conciliorum, ac Sæculorum authoritate comprobatur.

SUMMARIUM.

I. *Proponitur Canon Nicænus cum explicatione Beſſarionis, & uterque à Margunii veſania defenditur.*
II. *Jus appellandi Rom. Pontificem conſtituitur ex Sardicenſi, & refellitur Severus.*
III. *Poteſtas Rom. Pontificis agnita à Synodo Epheſina, & Chalcedonenſi, cæteriſque uſque ad Trullanam Quini-Sextam.*
IV. *Refellitur Coreſſius parem Romano, & Byzantino Epiſcopo poteſtatem tribuens ex Trullana. Reliquarum Synodorum fides, uſque ad Florentinam.*
V. *Sanctorum Patrum effatis idem conſtituitur uſque ad S. Baſilium: & latè refellitur Nectarius.*
VI. *Refellitur Photianorum reſponſio, & ſimul adducitur teſtimonium Chryſoſtomi, & Cyrilli Alex.*
VII. *Ejuſdem Cyrilli authoritas ulteriùs producitur ad ejuſdem Veritatis confirmationem.*
VIII. *Theodoreti in eandem rem Teſtimonium, Sozomeni, & Acacii.*
IX. *Juſtiniani A. conſtitutionibus idipſum latiùs confirmatur.*

Digitized by Google

X. *Septimi ſæculi ſuffragium, & præſertim Maximi Martyris.*

XI. *Octavi ſæculi fides, & in ea Theodori Studitæ confeſſio multiplex.*

XII. *Reliquorum ad noſtra uſque ſæcula Græcorum teſtimonia, & ſententiæ delibantur breviſſimè. Cerularius, & Balſamon oblocuti, de Romano Pontifice ignorantiſſimi. Siqui docti Photiani, hanc controverſiam diſſimularunt.*

XIII. *Colligitur, malè univerſim Græcos appellari Schiſmaticos: cùm eorum pars potior aut pro Rom. Pontifice ſteterit, aut contra ipſum non ſteterit.*

XIV. *Jus appellandi Romanum Pontificem praxi perpetua Græcorum conſtituitur, & Canone Sardicenſi. De ea Synodo Margunii ſententia.*

XV. *Cur Sardicenſis Synodus non dicatur ſecunda OEcumenica? Sardicenſem OEcumenicam eſſe: ejus Canones, ut ut Topici dicantur eſſe Concilii, recipiuntur à Græcis. Explicatur à Beſſarione Canon Chalcedonenſis, ne obſit appellationi, quam defendimus.*

XVI. *Explicatio Beſſarionis confirmatur ex notitiâ Appellationis, oſtenditurque, eo Canone non tribui Epiſcopo Byzantino ultimam appellationem.*

XVII. *Neminem reclamaſſe Rom. Pontificibus Supremâ poteſtate fungentibus, præter hæreticos homines, & damnatos.*

XVIII. *Rom. Pontifex ſupremâ poteſtate functus in Græcia inductione hiſtoricâ comprobatur.*

XIX. *In Cauſa Joannis Talaidæ, & Acacii manifeſta Romani Pontificis authoritas ſumma ex confeſſione Noſtrorum.*

XX. *Idem mos ſupremæ poteſtatis à Rom. Pontificibus in Græciâ uſurpatæ evincitur in cæteris ſæculis. Anacephalæoſis totius Argumenti, & refutatio ineptæ reſponſionis Margunii.*

I. DOcuimus, Romanum Pontificem Succeſſorem eſſe Petri: quod primum confirmandum erat in hypotheſi argumentationis noſtræ: Reliquum eſt, ut cætera, quæ in eadem legitimè adſumpſimus, comprobemus. Et primò illud manifeſtum eſt, omnibus OEcumenicis Synodis receptam, aſſertam, agnitamque palam fuiſſe ſupremam Romani Pontificis poteſtatem. Nicænum (1) Concilium ſic ſtatuit. τὰ ἀρχαῖα ἔθη κρατείτω τὰ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ Λιβύῃ, καὶ Πενταπόλει, ὥστε τὸν Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον πάντων τούτων ἔχειν τὴν ἐξουσίαν, ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐπισκόπῳ τοῦτο σύνηθές ἐστιν. *Antiqui mores ſerventur in Ægypto, Libya, & Pentapoli, ut Alexandrinus Epiſcopus horum omnium poteſtatem habeat, quandoquidem & Epiſcopo Romano hoc eſt conſuetum*: quæ poſtrema verba, ut bene adnotavit ante (2) Bellarminum (3) Beſſarion, cauſam reddunt, explicantque Decreti, vi illius particulæ ἐπειδὴ καὶ, *quandoquidem*, quæ rationem ſemper præcedentis, conſequentiſque ſententiæ præſtat. Quare non eo modo explicanda ſunt, quo ea reddidit aut (4) Rufinus ineptè, aut ſubdolè (5) Balſamon; & ex hoc (6) Nilus, ut comparationem præſeferant, ſonentque præficiendum Ægypto Alexandrinum Epiſcopum, ſicuti Romanus Epiſcopus aut Urbi Romæ, ſuburbaniſque Eccleſiis, aut toti præfectus eſt Occidenti; ſed ita, ut vim decreto addant ex conſuetudine receptâ, probataque per Romanum Pontificem: atque adeò ſenſus ſit, Antiquum morem, qui ſingulis Patriarchis Provincias ex poteſtate regundas conſtituit, ſervandum eſſe, quoniam idipſum confirmat mos Eccleſiæ Romanæ, ſive Romani Pontificis authoritate præſcriptus. Gratis hoc dicit Beſſarion, inquit, (7) Margunius. καὶ ἔστι σόφισμα φανερὸν, μαθὼν ὑπὸ τῶν Λατίνων, ὅτε ἔκειρε τὸν πώγωνα, παραβὰς τὰ τῆς πατρίδος ἔθη, καὶ προδοὺς τὸ γένος ἡμῶν, καὶ καταπολεμήσας ἡμῶν τὴν Ἐκκλησίαν. *Et eſt manifeſtum Sophiſma, quod à Latinis accepit, cùm barbam totondit, prævaricatus mores patrios, & Noſtræ proditor Gentis factus, ac debellator Eccleſiæ noſtræ.* Sed an Vir ille clariſſimus, qui vel in Purpura mores ſemper Græcos (8) retinuit, barbamque prolixam deraſæ tunc ex more Gentis Romæ ſemper (9) objecit, cujus domus patens, ac clemens aſylum (10) fuit Sapientiæ Græcæ profugæ poſt expugnatam Conſtantinopolim, cujus ingenioſiſſimi, eloquentiſſimi in omni diſciplinarum genere Commentarii, expugnata Photianorum Synagoga, fidem Eccleſiæ noſtræ omnis expertem labis, Orthodoxamque planè (11) demonſtravere: An, inquam, Vir ille ſapientiſſimus gratis in eam ſententiam Canonem Nicænum adduxerit, cenſebit Chalcedonenſe (12) Concilium; in quo tota Græcia audiente, nec reclamante, Paſchaſinus Romanæ Sedis Vicarius eundem Canonem ſic recitat: *Eccleſia Romana ſemper habuit Primatum: antiqui autem Mores ſerventur, &c.* Quo Canonis initio integræ Synodi taciturnitate probato, evincitur, agnitum à Nicæna Synodo Principatum Romani Pontificis: unde ſtatim infertur, non potuiſſe: τὸ, ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν Ῥώμῃ ἐπισκόπῳ τοῦτο σύνηθές ἐστιν, ad comparationem adduci. Quæ enim inepta ſententia, tantoque Patrum conſeſſu prorſus indigna fuiſſet hæc, quam ſubjicimus: *Pontifex Romanæ urbis eſt omnium Primus: Mores igitur antiqui ſerventur, ut Alexandrinus præſit Ægypto, quia Romanus Occidenti præeſt.* Ut ut gluten Syeniticum has partes Orationis interfundas, vix hærebit ſententia hiulca ex ſe, nec ſibi conſtans, quæ, ſi ad ſenſa Beſſarionis revocetur, aptiſſima erit, ſonabitque. *Pontifex ipſe Romanus primus eſt, omnium autem more receptum eſt, ut ab eo ſecundus ſit Alexandrinus, qui præſit Ægypto, quòd Romanus Epiſcopus, qui primus eſt, id conſuetudine probat.* Vides dignam Sapiente ſententiam, quam non argutulus aliquis profert in medium, ſed Præſes Chalcedonenſis Concilii (13) Paſchaſinus, cui eum in modum recitanti Nicænum Canonem adeò Græcia non eſt refragata, ut, per Concilii ejuſdem Judices, ſit palam potiùs ſuffragata: Nam poſt relatum hunc Canonem Nicæni Concilii, atque eo modo recitatum, Judices affirmatè (14) reſpondent. *Perpendimus omnem Primatum, & honorem præcipuum, ſecundum Canones, Anti-*

(1) *Can.* 6.
(2) *de Rō. Pont. l. 2. c. 13. verſ. hac quidem ſentētia.*
(3) *In Epiſt. Encyclica cir. med.*
(4) *li. 10. hiſt. c. 6.*
(5) *ad d. Can. 6. Nicæn.*
(6) *de Primatu Papæ.*
(7) *Not. 6. in d. Can. 6. Concil. Nicæn. I.*
(8) *Vide Michael. Juſtin. Ep. 12. inter ſacras.*
(9) *Vide Hiſt. Cōclav. habiti poſt Mortem Pii II.*
(10) *Vide Jovium in Elogio Beſſariō.*
(11) *Vid. Niceph. Meliſſenum de retib. Græcor. c. 31.*
(12) *Act. 16.*
(13) *d. Act. 16. cir. med.*
(14) *d. Act. 16. in fin.*

Digitized by Google

Antiquæ Romæ Deo amantiſſimo Archiepiſcopo conſervari : Συνορῶμεν πρὸ πάντων μὲν τὰ πρωτεῖα, καὶ τὴν ἐξαίρετον τιμὴν, κατὰ τοὺς Κανόνας, τῷ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης θεοφιλεστάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ φυλάττεσθαι. *Secundum Canones* inquiunt. Quos verò Canones? Nempe relatos à Paſchaſino. At hi quipote? nimirum Canon Nicænus. Nicæno igitur Canone omnis Primatus, & omnis honor præcipuus Romano Pontifici. Quid? confirmatur ne? Minimè gentium: neque enim Romani Pontificis Principatus, & honor Apoſtolicæ Sedi ſupra cæteras debitus Conciliorum indiget confirmatione. Quid igitur? *conſervatur*, inquiunt; hoc eſt obſequentiſſime cuſtoditur. Si Photianus (id, quod ſecus eſſe contendo) animal eſſet rationis compos, obiter hìc, opportunè tamen interrogarem, an major adhibenda ſit fides Chalcedonenſi Concilio effata Paſchaſini recipienti, imò per Judices ſuos ea propalam approbanti, an Balſamoni mendaciſſimo Canonum Corruptori, & ignorantiſſimo Nilo? Certè, ſi quis penes eum, quem ſic interrogarem, pudor eſſet, OEcumenicam Synodum privatis hominibus, ac penè non furioſis præferret. At hæc, eo ipſo Canone, quo Balſamon, & Nilus, cæterique Photiani privatam Eparchiam Romani Pontificis nituntur oſtendere, aſſerit Romano Pontifici omnem Primatum, primas nimirum tum dignitatis, tum poteſtatis, honoremque præcipuum, qui extra Principatum non eſt, ſanctiſſimè conſervari. Igitur, nequicquam oblatrantibus Photianorum perfidioſiſſimis, verum eſt, certum eſt, manifeſtū eſt, Canone Nicæno palam aſſertam ſupremam Romani Præſulis poteſtatem.

II. Hactenus in re, quam probamus, aliquid occurrebat difficultatis, cætera manifeſta ſunt planè, quæque ne ipſi quidem Photiani queant inficiari. Nam in (1) Concilio Sardicenſi, cujus Canones à nobis paſſim recipiuntur, ut conſtat ex (2) Harmenopulo, ter aſſeritur, poſſe Epiſcopos ad Romanum Epiſcopum proclamare, provocare, appellare. Ita ſanè reſpondet (3) Margunius: ſed quid inde? Scilicet id, quod contendimus, ſupremum Judicem eſſe Romanum Pontificem. Nam Appellatio quid aliud eſt, quàm provocatio ab inferiori ad ſuperius Tribunal, per quam totum Jus agnoſcendę cauſæ devolvitur ad Judicem ſuperiorem? Id, quod ignotum ſolis Photianis ignorantiſſimis omnium hominum eſſe poteſt, cùm cæteroqui vel ipſis Cerdonibus notiſſimum ſit, atque de eo (4) Juriconſulti omnes palam, paſſimque conſtituant. Unde ſtatim infertur, ſi omnibus licet Romanum Pontificem appellare, ſupremum Judicem omnium eſſe Romanum Pontificem. Vidit, agnovitque vim Argumentationis manifeſtiſſimæ Gabriel (5) Severus, quâque potuit (potuit autem vir mediocris ingenii, nulliuſque planè literaturæ perparum) illud in adſumptione debilitare conatus eſt. Ea propter Controverſias inter Cæleſtinum, & Africanos Antiſtites protulit, quod fecerat ante ipſum & (6) Nilus. De illis videat, ſtudioſus Lector, quę doctè (7) Baronius, quæque eruditè (8) Cabaſſutius ediſſerit, ac rideat utriuſque Photiani deliria, imò potiùs contemnat craſſiſſimam ignorantiam, ratam, ab Africanis negatum Jus appellandi Summum Pontificem, quando illi hoc ſolum inficiabantur: id Juris non aſſeri Romano Pontifici ex Canone Nicæno, quem Cæleſtinus producebat in medium ex Sardicenſi, cujus Synodi decreta Nicænis Canonibus Antiquitas immiſcuerat, cujuſque decreta Synodi Africa nondum receperat. Et hæc ſanè ex relatis Authoribus manifeſta, aptaque refellendis Photianorum ineptiis, quas nobis preſſiùs aggreſſis ſupererit omnem earum cauſam averruncare hac notulâ, & breviſſimâ, & veriſſimâ. Etiam ſi demus, Africanos Antiſtites Jus appellandi Romanum Pontificem pernegaſſe (id, quod perlecto (9) Baronio falſiſſimum eſt) adhuc Noſtris nefas eſt id, quod illi negarunt, inficiari. Etenim id illi negarunt, ſi tamen negarunt, propterea, quòd Canones Sardicenſes neq; norant, neque receperant, ut ex ipsâ eorum (10) Expoſtulatione compertum eſt; teſtaturque (11) Auguſtinus, qui interfuit Concilio illi. At nos Canones illos recipimus, agnoſcimus, veneramur; præſertimque hos ipſos, qui de Jure appellandi Romanum Pontificem apertè conſtituunt, quemadmodum videre eſt apud (12) Harmenopulum, qui eos ipſos Canones juri Græcorum Canonico adſcripſit, totique Græciæ, etiam Photianæ, ſervandos propoſuit. Quid igitur ſenſerint Africani Patres, quid ad nos? Si nos id uſquequaque recipimus, quod ex noſtrâ Sententiâ Jus appellandi Romanum Epiſcopum adſtruit ex Actâ Sardicæ Synodo: atque adeò fatemur Sardicenſi Concilio receptam, agnitamque ſupremam Poteſtatem Romani Pontificis.

III. Eandem faſſum eſt Tertium Univerſale Concilium, quod eſt Conſtantinopolitanum I. Hoc ſcribens Damaſo duo conſtanter affirmat. Primum, ſe juſſu Damaſi ipſius, litteris ejuſdem Pontificis ad Cæſarem miſſis ſibi propoſito conveniſſe in Urbem CP. Secundum verò, ſe membra eſſe, Romanam autem Eccleſiam caput eſſe. Quod utrunque Eì Concilii epiſtolâ contineri, Nobis non Latinus aliquis tradit: Gręcus eſt, Epiſcopus Græcus eſt, Vir Græcus doctiſſimus eſt, qui proponit, atque aſſerit. An (1) Theodoretum hæc ementitum dicetis? Is tamen hæc narrat, recitatâque Epiſtolâ OEcumenicæ Synodi, utrunque ingerit Græciæ, Romanum Pontificem juſſu congregare Concilia: Romanam Eccleſiam caput eſſe omnium Eccleſiarum, quas OEcumenica Synodus repræſentat. Quæ an ſupremam poteſtatem præſeferant, videant Photiani, quibus eadem objiciunt Epheſinum Concilium inter OEcumenica Tertium, & Chalcedonenſe inter OEcumenica Quartem. Nam Epheſina Synodus, cui Romani Legatus Epiſcopi præfuit Cyrillus, Neſtorium ſacro Solio dum deturbat, affirmat, id à ſe fieri mandato Cæleſtini Romani Pontificis. Et in Epiſtola ad Cæleſtinum eundem ſcribit, ſe cauſam Joannis Antiocheni, qui ſe conterraneo ſuo Neſtorio adverſus Cyrillum adjunxerat, reſervare judicio Antiſtitis Romani, quippe difficiliorem, ac dubiam magis. Narrat, & refert utrumque Græcus (2) Euagrius. Chalcedonenſis autem Synodus, præter ea omnia, quæ ſuperiùs crebra, certa, manifeſta retulimus, (3) paſſim Leonem Magnum appel.

(1) Can. 3.4.& 7.
(2) In Proœm. 3.p. Can. cir. med.
(3) nota 4. in Sardicenſ. Canon.
(4) ad Tit. Decret. de Appellat. & ff. ac Cod. eod. Noſtri in lib. 9. Hexicontabibli. Attal. in Synop. ad tit. 94. & ibi Mat. Monach. & Dipl. ubi ſupr. tit. de appell. & alii cum Euſtath. Anteceſ. de interval. tēp. tit. de ſex diebus. n. 3.7.9.
(5) differ. de Prim. Papę.
(6) in lib. de Prim. Papę.
(7) ad an. Chri. 419. à n. 59. & ſeq.
(8) In Notit. Concil. & Can. ad 5. Can. Sardic. ad Can. 22. Milevit. & in expoſit. hiſt. Carthagin. VI. ab initio.
(9) ubi ſupra. & Cabaſſ. ad d. c. 22. Mil.
(10) Vide Acta Cōcil. Carthag. VI. ſive Afr.
(11) li. 3. cont. Creſcō. c. 34.
(12) In epitom. Can. ſect. 1. tit. 1. Can. ult. & ead. ſect. ti. 4. Can. 38. & 40.
(1) lib. 1. hiſt. c. 9.
(2) lib. 1. hiſt. c. 4.
(3) Act. 1.2.& 3.

appellat Univerſalis Eccleſiæ Pontificem. : & in Epiſtola (4) ad Leonem ipſum Dioſcori ſupremum piaculum proferens. *Poſt hæc*, inquit, *omnia, & contra ipſum, cui Vinea cuſtodia à Salvatore conceſsa eſt, extendit inſaniam, ideſt contra tuam Apoſtolicam Sanctitatem*. Καὶ πρὸς τούτοις ἄχρις ἔτι καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ τῆς ἀμπέλου τὴν φυλακὴν παρὰ τοῦ σωτῆρος ἐπιτετραμμένου τὴν μανίαν ἐξέτεινεν· λέγω δὴ τῆς σῆς ὁσιότητος. Quæ omnia quid aliud prædicant, quàm repetitum Eccleſiæ noſtræ teſtimonium de Romani ſuprema Pontificis poteſtate? Ex V. Synodo nihil eſt, quod Photianis objiciamus: in eâ enim non de Fide actum eſt, ſed de Perſonis, ut docet eruditè (5) Cabaſſutius. Præterea, quæ circa illam acta ſunt, adeò ſeditioſa, adeò perturbata eſſe videntur in Actis ipſis ejuſdem, ut diu dubitatum ſit, num inter OEcumenicas Synodos recenſenda eſſet, donec more ipſo recepta eſt, ut idem (6) Cabaſſutius fusè demonſtrat. Ex ea tamen, etſi non palam, clam tamen erui argumentum poteſt pro ſuprema poteſtate Pontificis. Nam ſi V. Synodus OEcumenica dogmata Chalcedonenſis Concilii omnia confirmavit, ut palam teſtatur (7) Harmenopulus noſter: cùm in Chalcedonenſi, uti vidimus, recepta fuerit ſuprema poteſtas Romani Pontificis, dicendum erit, vel ab ipsâ Synodo Quintâ hanc poteſtatem ſupremam agnitam, receptamque. Sed, quam clam agnovit, recepitque V. Synodus, poteſtatem palam profeſſa eſt acta ante illam Conſtantinopoli (8) Synodus ſub Menna Sanctiſſimo Patriarcha. Hæc enim ſic loquitur: *Nos Apoſtolicam Sedem ſequimur, & obedimus, & ipſius communicatores communicatores habemus, & condemnatos ab ipſa, & nos condemnamus*. Quid VI. Synodus, quæ Tertia Conſtantinopolitana eſt OEcumenica? Nihil illa ſanè, aliquid tamen Quiniſexta, quæ Sextæ Canones addidit. Hæc porro licet & ſpuria, & nullo modo legitima, ac penè non Schiſmatica, quin imò aliquâ ex parte hæretica, ut alibi (9) oſtendimus, hanc tamen ſupra omnes Sedes Romanæ Sedis authoritatem agnovit, cùm Byzantinam ſedem itaparibus cum Romanâ privilegiis (10) ornavit, ut facta fit à Sede Romanâ ſecundam.

IV. Paribus, inquit, privilegiis (1) Coreſſius: ergo pari poteſtate. Reſpondeo: paribus privilegiis, ſed citra poteſtatem ſupremam. Hæc enim in unâ tantùm Sede eſſe poteſt: quippè in uno quoque genere ſummum, atque ſupremum unum eſt, ut tute ipſe, Vir bone, Triadis adoranda Myſteria, non ex tuâ penu, ſed ex Thomiſtarum doctiſſimis elucubrationibus explicans (2) aſſeris. Jam ex veſtrâ ſententiâ Photiani, ſuprema in Eccleſia poteſtas eſt: Etenim Monarchiam in Eccleſia agnoſcitis, & imperium, uti ſuperiùs demonſtravi. Ergo ea ſuprema poteſtas in una Sede, non in duabus, collocanda erit. Per Superos omnes, per Theologiam iſthanc veſtram, per vos ipſos vos rogo. Si unâ in Sede Poteſtas hæc ſummâ eſt, an non potiùs in prima eſt? Ergo in Romanâ, quæ prima eſt. Nam, ſi Byzantina ſummam habet poteſtatem, cur dicitur ſecunda? An quòd poſteriùs inſtituta? at & poſt Hieroſolymitanam, poſt Antiochenam, poſt Alexandrinam, poſt Epheſinam, etiam poſt Patrenſem, imò etiam poſt Patmiam. Non ergo prima Romana propter antiquitatem, ſed propter aliud quidpiam. At hoc aliud quidpiam quid eſt, niſi poteſtas? Ut, quemadmodum major eſt poteſtas Byzantini, quàm Ægyptii Pontificis, ut Vos (3) ipſi palam argumentamini contra (4) Balſamonem, ita major poteſtas Romani ſit Præſulis, quàm Byzantini, quemadmodum nos ritè contra Vos ex veſtris ipſis effatis argumentamur. Fit igitur, ut quæ Synodus aſſerit, primum eſſe Patriarcharum Romanum Pontificem, ea ipſa aſſerat, ſupremam poteſtatem eſſe in Romano Pontifice, quem ei præfert, cui Vos ſupremam poteſtatem in Eccleſia tribuitis. Idem cenſuit Septima Synodus, quæ Nicæna II. eſt. Ea ſolemnibus verbis & laudat, & recipit, & probat Epiſtolam Adriani I. Pontificis ad Taraſium Patriarcham. Nam palam interrogantibus Petro Archipresbytero Romano, & (5) Petro Monacho Sedis Apoſtolicæ Legatis: *num Sancta Synodus reciperet Sanctiſſimi Papæ Veteris Romæ literas, an minus? Sancta Synodus reſpondit: ſequimur, recipimus, probamus*. Λεγέτω ἡμῖν ἡ ἁγία Σύνοδος, εἰ προσδέχεται τὰ γράμματα τοῦ ἁγιωτάτου Πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης; ἡ ἁγία Σύνοδος εἶπεν, ἑπόμεθα, καὶ δεχόμεθα, καὶ προσιέμεθα. Jam in ea Epiſtola (6) Suprema Romani Pontificis authoritas affirmatè proponitur his clariſſimis verbis: *cujus ſedes per totum Terrarum Orbem Primatum obtinens lucet: omniumque Eccleſiarum Dei Caput exiſtit. Unde & ipſe B. Petrus Apoſtolus, Dei juſſu, Eccleſiam paſcens, nihil omnino prætermiſit, ſed ubique principatum obtinuit, & obtinet*. Hoc igitur Septima Synodus ſequi ſe, à ſe recipi, probarique teſtata eſt, atque adeò teſtata eſt, à ſe recipi, à ſe probari Supremam poteſtatem Romani Pontificis aſſertam, prædicatamque in eâ ipſâ Epiſtolâ, quam probabat, recipiebatque. Addere his ſeptem, vel potiùs octo, (ſi à Nicæna Sardicenſem liceret ſejungere, quam Antiquitas Nicænæ ſuccenturiavit, quòd iidem utrobique Patres, eademque utriuſque cogendæ cauſa): Addere, inquam, his ſeptem OEcumenicis Synodis calculum ad eandem ſententiam poſſent, & aliæ Synodi Septima poſteriores, ni eas olim Photiana exauthoraſſet impietas, quæ tamen haud obtinebit unquam; quominus maximi fiant à Græcia noſtrâ, quæ iiſdem interfuit, in iis ſuffragium tulit, quæ eas palam probare ſe, probandaſque palam aſſeruit. Has Synodos non Photianis objicimus, Noſtris quippe proponimus, quò magis fidem teneant, quàm conſtantiſſimè profitentur, magiſque damnent Photianam veſaniam, non Septem tantùm Conciliis Generalibus, ſed omnibus iteratò damnatam. Ecce Octava (7) Synodus, quę Conſtantinopolitana eſt IV. ubique ſupremam poteſtatem Romani Pontificis ingerit. Ecce Lateranenſe (8) Concilium ſub Innocentio III. in quo & Græci ſedere, Romanam Eccleſiam ſupra omnes alias obtinere aſſerit *Ordinariæ poteſtatis Principatum*. Ecce Lugdunenſe (9) Concilium, cui Noſtri Principis, noſtrique Patriarchæ Legati interfuere,

Vi-

(4) *Extat in Actib. ejus Concil.*

(5) *In d. Notitia ad Conc. CP. II. poſt med. verſ. Caſſiodorum quoque.*

(6) *Ibid. ante fin. verſ. admonea.*

(7) *In Proœm. Epitom. ãte med.*

(8) *Act. 4.*

(9) *reſponſo 1. ſect. 3. n. 12. & in Teſtimonio in Trull.*

(10) *Can. 36.*

(1) *Ad Synopſ. Nili ad Can. 36. Trull.*

(2) *Tract. Theolog. de Trin. in prima Theſi de Unitate Dei.*

(3) *Coreſſ. in d. Synopſ. in proœ. Synodi 1. & 2. quæ eſt Synodus Photiana. Marg. in Antirrhetico pro Marco, & alii.*

(4) *Medit. de Privil. Patriarch.*

(5) *Act. 2. circa finem.*

(6) *In Epiſt. ipſa quæ ext. in ead. Act. 2. Nicæn. 2. c. 5.*

(7) *paſſi, & præſertim. Act. 7. in Actis Synod. Ni. & Can. 21.*

(8) *Cap. 5.*

(9) *habetur in c. ubi periculum de Elect. in 6. & refert Cabaſſut. in Not. ejuſdem Concil.*

Digitized by Google

Vicarium Chriſti, Succeſſorem Petri, Rectoremque univerſalis Eccleſiæ Romanum Pontificem nuncupat, cui ſententiæ, communique ſuffragio ſolemniùs aſſenſa eſt Græcia in Florentino (10) Conſeſſu. Ibi, quæcunque hactenus diximus, ad confirmationem Veritatis producta ſunt, probata ſunt, laudata ſunt, communique calculo recepta, confirmata, uno tantùm in tantâ Græcorum turbâ integræ Synodo, tantis Patribus, toto Orbi Terrarum, quæ gerebantur, ſpectanti, & tunc geſta probanti, reluctante. Quid, inquam, toti Terrarum Orbi tunc, quæ gerebantur, ſpectanti, probantique? Imò Orbi Terrarum, omni ævo eadem celebranti, omnibus Patribus eadem affirmatè, palamque docentibus.

(10) C. 5. Decreti; de quo Vide Gennadium.

V. Non enim ſola Concilia ſupremam hanc poteſtatem, quam in Romano Pontifice veneramur, aſſeruere. Majores noſtri omnes, iique præſertim, quibus Magiſtris utimur, paſſim, quam in Romano Pontifice poteſtatem Synodi ſaſſæ ſunt, agnovere, comprobavere. Dedit horum ſyllabum accuratè, & fusè (1) Beſſarion, eundemque locupletiùs concinnatum Græciæ legendum objecit (2) Gennadius, ex quo, quæ profert (3) Bellarminus, ſi quædam, quæ nihil probant, excipias, mutuatus eſt: ut mihi nihil aliud ſuperſit, ni actum agere velim, quàm quædam excerpere, queis nihil auſint Photiani reponere. Nam quid audeant reponere his apertiſſimis Irenæi (4) Verbis? *Ad hanc Eccleſiam* (loquitur de Romana) *propter potentiorem principalitatem neceſſe eſt omnem convenire Eccleſiam, hoc eſt omnes, qui ſunt undique, Chriſtianos*; εἰς ταύτην γὰρ τὴν ἐκκλησίαν, διὰ τὴν ἰσχυροτέραν ἀρχαιότητα ἀναγκαῖον πᾶσαν συνελθεῖν ἐκκλησίαν, τουτέστι τοὺς ἁπανταχῆ πιστοὺς, ἐν ᾗ ὑπὸ τῶν πανταχῆ, διαφυλάχθη ἡ ὑπὸ τῶν ἀποστόλων παράδοσις. Cogeris, inquit, Photiane, hanc Eccleſiam adire, ut inde Apoſtolica dogmata, è quibus mores Chriſtiani pendent, Apoſtolicas Traditiones, unde firmitas Fidei eſt, tibi conſtituas, nam ad hanc convenire neceſſe eſt, qui ſunt undique fideles, in quâ ſemper viguit Apoſtolorum traditio. At cur cogeris hanc Eccleſiam adire? Audiamus, ſi libet, (5) Nectarii Jeroſolymitani Patriarchæ (ſi tamen ejus ſunt, quæ Photiana nuperrimè Typographia Jaſii ad Transſtranam Daciam cudit) facunda deliria. ὁ θαυμαστὸς, inquit, τὸν θρόνῳ Ῥώμης ὑποκείμενον, τοὺς ὑπ' αὐτὸν εἰς τὴν τελείαν αὐτῆς ὑποταγὴν τυγχάνοντας ἀνακαλέσαι, ἀλλὰ δὴ καὶ τοὺς ἁπανταχῆ εἰς τὴν αὐτῆς ἕνωσιν διὰ τὴν ἰσχυροτέραν, ὥς φησιν, ἀρχαιότητα· ὅθεν συνάγομεν ἐκ τούτου σύγκρισιν πρὸς αὐτὴν, καὶ Ἀλεξανδρείας, καὶ Ἀντιοχείας. τὸ δὲ ἰσχυρότερον τῆς ἀρχαιότητος τῇ Ῥώμῃ ἀπονέμομεν, καὶ διὰ τὸν χρόνον, ὅτι ἐκ Πέτρου, καὶ διὰ τὴν ἁγιότητα τῶν προεδρευσάντων, καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν μαρτύρων ἐκεῖ διαγωνισαμένων, καὶ διὰ τὸ ἀρχικὸν τῆς πόλεως, καὶ διὰ τὸ πλείους ὑπ' αὐτὴν ὑπάρχειν τελεῖν, ὡς ἡ ἑσπέρα σχεδὸν ἅπασα, καὶ τέλος διὰ τὸ συγκρίσει πρὸς τὰς λοιπὰς ἁπάσας ὑπερέχειν· δεῖ τοιγαροῦν ἑνώσει, ἤτοι συναθροίσει οἰκουμενικῇ ταύτην προτιμᾶσθαι, τὰς λοιπὰς εἰς αὐτὴν συνέρχεσθαι, οὐχ ὑποταγῆς ἀνάγκῃ, ἀλλὰ τάξεως, καὶ ἑνότητος νόμῳ. *Non mirum, ſi is, qui Sedi Romanæ ſuberat, conabatur, ſibi ſubjectos ad perfectum ejus obſequium provocare: quin & omnes ubique, qui eſſent fideles, ad unitatem ipſius propter potentiorem principalitatem, ut ait. Unde colligimus, comparationem ipſius fieri, & Alexandriæ, atque Antiochiæ: potentiorem autem principalitatem Romæ tribuimus, & ob tempus, quòd à Petro ſit, & propter Sanctimoniam Romanorum Pontificum, & ob multitudinem Martyrum, ibi qui pugnavere, & propter Principatum Urbis, quòdque plures provinciæ ſubſint eidem, nempe Occidens propè dixerim univerſus: Denique, quia, ſi comparetur, ſuperat reliquas omnes. Neceſſe igitur eſt, ſi Orbis Univerſus coeat, congregeturque, hanc primum locum habere, cæteras verò huic adhærere, non neceſſitate ſubjectionis, ſed Lege Ordinis, & unitatis.* Hæc Nectarius ad rem: Nam, quæ addit contumelioſa Romanæ Sedi, quippe extra aleum diſputationis noſtræ, alibi refellenda relinquimus. Porro quis non videat hominis intemperias? Primò, partium accuſat fortiſſimum Martyrem, quaſi, quòd Romano ſubeſſet Epiſcopo, niſus ſit eidem Orbis Eccleſias Univerſi ſubjicere: nam quod ait, ea verba eo collimaſſe, ut ſubjectos Irenæo Populos Romanæ Eccleſiæ perfectè ſubjicerent, ignorantiam hominis, & imperitiam oſtentat, quando neque ejus tempeſtatis orthodoxi Populi parænesi ad perfectum erga Præſules obſequium indigebant, & Opus Irenæi hæreticos provocat ad obſequium, non Orthodoxos. Demus tamen homini, præter elegantiam ſtyli, nihil, quod ſapiat, præſeferenti: demus, inquam, hunc Irenæi Scopum fuiſſe: id, ex quo ad Scopum collimat, rimemur. Suadet obſequium ſibi ſubjectis: ergo, & cæteris Chriſti fidelibus: nam cur ſibi ſubjectis obſequium, bone Vir, doces inſinuari verbis illis, reliquis verò Eccleſiis unitatem, non autem obſequium, &, uti dicimus, *Subjectionem*? Agnoſco Photianum ingenium inconſtans, & ſtolidum, auſurumque eandem ſententiam ad diverſa, & oppoſita trahere: Si ergo ſubjectis ſibi hoc ſuadet Irenæus, ut Romanæ ſubſint Eccleſiæ, profectò, & omnibus ταῖς ἁπανταχῆ ἐκκλησίαις, quas non εἰς τὴν ἕνωσιν tantùm αὐτῆς, ἀλλὰ εἰς τὴν τελείαν αὐτῆς ὑποταγὴν verbis illis, quæ eadem omnibus ſunt, provocat. Quòd ſi omnes Eccleſias ad ὑποταγὴν provocat, ſupervacanea ſunt cætera, queis oppoſitum niteris dementer adſtruere. Colligo, inquit, comparationem ibi fieri Romanam inter Eccleſiam, & Alexandrinam, atque Antiochenam. Itane Photianus homo colligere poterit? At vobis hoc piaculum eſt Homicidio, Sacrilegioque gravius, è Patrum effatis aliquid collectione deducere: hujus Latinos accuſatis perpetuò, illudque ante omnia jactatis, Patrum Sententias, uti ſonant, & jacent, intelligendas. Gratulamur igitur, vos aliquando ſapuiſſe, ut admiſſis tandem collectionibus, uſuque penes vos receptis, manifeſtiſſimè pateat, in his vos ſemper apprimè deſipere. Ergo ibi Irenæus Romanam Eccleſiam Alexandrinæ, Antiochenæ, imò reliquis omnibus comparat. Non ne, & præfert? Annuitis. At quamobrem præfert? διὰ τὴν ἰσχυροτέραν ἀρχαιότητα,

(1) In Epiſt. ad Philantropen. lajcar. 2.
(2) In Encyclica ad omnes Græcos in med.
(3) lib. 2. c. 15. per tot.
(4) lib. 3. de hær. c. 3.
(5) In Antirrhet. de Princip. Papæ; demonſtr. 4. in reſponſ. pag. 117. l. 10.

Vobis

Vobis jamdudum probantibus collectiones, licet ne & nobis aliquid pace veſtrâ colligere? Modeſtè dicemus: igitur Romana Eccleſia potentior eſt omnibus, atque adeò potentiſſima: Igitur ſumma poteſtas Romanæ Eccleſiæ eſt. Quid, Nectari, naſum corrugas? Hanc, quæ primam ſubſequitur, Collectionem, datâ primâ, negare inſania eſt: primam porro quî neges Irenæi ſententiæ, in quâ Romanæ Eccleſiæ *ἰσχυροτέρα ἀρχαιότης* propalam conſtituitur? Omnis Comparatio duorum, vel plurium in aliquo, vel in omnibus eſt: hic comparatio eſt Eccleſiæ Romanæ cum cæteris, te idipſum fatente, igitur vel in aliquo, vel in omnibus. Si in omnibus; quæ comparatione ipſa præfertur, in omnibus præfertur, atque adeò in ipſâ poteſtate. Quòd ſi in aliquibus; utrum ne in iis, quæ tu ineptè comminiſceris aliena prorſus à verbis antiquiſſimi Patris, an potiùs in eo, de quo palam loquitur Irenæus? At *ἰσχυροτέραν ἀρχαιότητα* loquitur Irenæus. Quid hæc, niſi potentiam, & Principatum, præferunt? Hic igitur comparationis Cardo; ut præferri dicatur cæteris Romana Eccleſia, quòd *ἰσχυροτέραν ἔχει τὴν ἀρχαιότητα*, potentiorem habeat Principatum. Si legere noſtis, Photiani, & intelligere, utroque vocabulo poteſtas ingeritur, non tempus, non origo, non ſanctimonia Pontificum, non Martyrum frequentia, non latitudo Diœceſis, non Urbis profanum Imperium. Nam quid hæc cum potentiori Principatu? Quid quod & inepta ea ſunt, planèque abſona rei, cujus ſatagit Irenæus, fatente Nectario. Nam cùm verbis illis neceſſitatem probet, qua Chriſti fideles adigimur, vel obſequi Romanæ Eccleſiæ, vel adhærere: Quorſum cauſam neceſſitatis rejicere in profanum Imperium Urbis Romanæ? An ad inſtar Laicæ poteſtatis ſacram poteſtatem metimini, ut major ſit ejus urbis Epiſcopus, quæ dominatur in plures? Ite ergo detractum Antiocheno decus Damaſceno Antiſtiti date, vel Berrhœenſi, redactoque in Ordinem Alexandrino, Ægypti, ac Libyæ jura Memphiticæ conferte Babylonis Epiſcopo. Quid his ineptius dici poſſet ab inſano, vel ebrio? At Romana Eparchia cæteris Major. Primùm hoc falſum: nam latiùs patuit, vivo Irenæo, ſacra Præfectura Orientis, quâ fungebantur Antiocheni Pontifices, quàm Romana. Illa, quà latè porrigitur Aſia, poteſtatem Patriarchæ peculiaris exercuit, donec Pontifices Byzantini eam magnâ ex parte multavere: at hæc vix totâ Europâ contentâ angulum Africæ extra Europam vix tenuit. Non igitur potentior principatus Romæ ſacer, ex latitudine Diœceſis. Deinde, quis unquam potentiorem dixit Eccleſiam, quòd ampliore Diœceſis pomœrio uteretur? Certè major Alexandrini dignitas, quàm Antiocheni, cùm tamen Antiochena Diœceſis Alexandrina longè diffuſior. Cætera quàm inſulſa! Nonne pudet prælatam dicere Romam cæteris ob ſanctimoniam Pontificum, ob Martyrum copiam? Numera hinc latinos Epiſcopos, inde Alexandrinos, Antiochenoſque Patriarchas, quot Romæ ad Irenæi tempora ſediſſe reperies Aradignos, ac templo, totidem; ſi non plures, fas erit enumerare & Antiochiæ, & Alexandriæ Præſules Divorum colendos honoribus. Quî ergo Irenæus Romam ob virtutem Antiſtitum prætulerit cæteris, quam in cæteris non minorem ſciebat. Idem de Martyrum Copiâ judicium. Neque enim plures Romæ mactati pro Chriſto, quàm alibi. Imò, ſi ſacra poteſtas auctior, ubi Martyrion crebrius, numeroſius, quid obſtabit, quin Principem omnium Eccleſiarum dicamus Nicomediam, cujus infinitos Martyres (6) Margunius celebrat, aut Petram Arabiæ, ubi idem (7) Margunius Martyres innumeros numerat? Sed longè relatis hactenus à Nectario ridicula magis eſt ratio prima, qua verba Irenæi ad prærogativam temporis revocat. Hæc ne diceretis, ſi Sapientiæ vena ulla paternæ viveret in vobis, ignorantiſſimi Photiani, *διὰ τὸν χρόνον, ὅτι ἐκ πέτρου*? nonne Romanâ Jeroſolymorum antiquior Eccleſia, nonne & Antiochena, nonne & Alexandrina ipſa, ſi Margunio, & Coreſſio credimus, docentibus, Petrum, antequàm Romam aſcenderet, proficiſcentem Alexandriâ, ibi Pontificem Marcum initiaſſe? Tres igitur illæ Eccleſiæ Româ antiquiores, & quidem à Petro, qui primæ cum Apoſtolis cæteris elegit, poſtremæ ipſe ſolus conſtituit Epiſcopum, ipſe in Antiochena ſedit Epiſcopus. Si ergo *διὰ τὸν χρόνον, ὅτι ἐκ πέτρου, ἡ ἰσχυροτέρα ἀρχαιότης*, his poſitis, non Romæ conveniet. Quæ quis ferat? quiſve potiùs, damnata audacia veſtrâ, non dicet, ideò cæteris præferri Romanam Eccleſiam, quòd ſummam habet, habueritque ſemper poteſtatem. Neque enim audiendus eſt Margunius, qui præferri ab Irenæo dixit Romanam Eccleſiam propter Patrum decreta. Quæ enim iſta Patrum decreta, cum ante Irenæum nullum fuerit Concilium poteſtatis ſupremæ, niſi Apoſtolorum, cujus Acta penes Lucam extant nullum ex ejuſmodi decretis præſeferentia? Cogeris igitur Photiane germanæ Irenæi ſententiæ ſubſcribere, atque ita colligere: *δεῖ τοιγαροῦν ὑποταγῇ οἰκουμενικῇ ταύτην προτίθεσθαι. τὰς λοιπὰς εἰς αὐτὴν συνέρχεσθαι ὑποταγῆς ἀνάγκῃ, οὐ τάξεως μόνου, καὶ ἑνώσεως νόμῳ. Oportet igitur, hanc obſequio Mundi totius primum locum habere, cæteras huic adhærere neceſſitate ſubjectionis, non Ordinis ſola, & unitatis lege.* Confirmant Irenæi antiquiſſimi Patris effatum, quæ Dionyſio Alexandrino Patriarchæ ſub ejuſdem nominis Romano Pontifice contigere. Cùm Dionyſius quædam ſcripſiſſet, quæ religioſis auribus non admodum placuerant: *Quidam*, inquit (8) Athanaſius, *ex Eccleſia rectè ſentientes, ſed ignari ejus cauſæ, cur ita ab eo ſcriptum eſſet, Romam aſcenderunt, ibique eum apud Dionyſium Romanum Præſulem accuſaverunt. Τινὲς τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀδελφῶν φρονοῦντες μὲν ὀρθῶς, μὴ ἐρωτήσαντες δὲ αὐτὸν, ἵνα παρ᾽ αὐτοῦ μάθωσι, πῶς ἔγραψεν, ἀνῆλθον πρὸς τὴν Ῥώμην, καὶ κατηγορήκασιν αὐτοῦ παρὰ τῷ ὁμωνύμῳ αὐτοῦ, Διονυσίῳ τῷ ἐπισκόπῳ Ῥώμης.* Eadem (9) ſæpius uſuvenerunt in Græcia. Accuſatur Cœleſtino Neſtorius, Leoni Dioſcorus, Innocentio I. Theophilus. Quæro; quid hæc aliud ſignificant, quàm Summam Romani Pontificis Poteſtatem? Non ita, inquit (10) Nectarius: hoc unum oſtentat, primum Ordine Roma-

(6) *In notis ad Metaph. in Proæmio, ante med.*

(7) *ibidē in med.*

(8) *lib. de ſententia Dionyſii Epiſc. in nov. edit. Colonienſ. Tom. 1. pag. 558.*

(9) *Vide inferiùs hac ead. ſect.*

(10) *lo. d. Antirrhet. 2. pag. 75.*

Digitized by Google

ne Romanum Pontificem eſſe. At quæ nam unquam accuſatio, niſi ad judicem? aut quis unquam accuſatione poſtulatus, niſi apud ſuperiorem judicem? apud Superiorem, inquam, juriſdictionis compotem, ejuſque juriſdictionis, quâ poſſit in accuſatum jus dicere. Deerant, inquies, Superiores. At ubi nam, cùm deeſt Superior, itur ad eum, qui pari Poteſtate fungitur? Quis hoc unquam Canon aſſeruit, quis paſſus eſt Juris, rationiſve peritus, quæ lex hoc unquam conſtituit? Cogenda erat Synodus, ut eſſet ſuperior, ne par in parem exerceret imperium. Quòd ſi jure hæc acta ſunt, neque his actis unquam reclamavit Antiquitas, Jure à Patriarchis itur ad Romanum Pontificem, quo Judice, vel Patriarchę in jus vocantur. Jam ſi Romanus Pontifex Patriarcharum judex legitimus eſt, profectò & cæterorum Epiſcoporum, qui ſubjecti ſunt Patriarchis, atque adeò Chriſtianorum omnium. Hæc ante Conſtantinum nobis omnibus certa demonſtrant, primis Eccleſiæ ſæculis à Sanctiſſimis Patribus agnitam ſummam poteſtatem Romani Pontificis. Eadem Majoribus noſtris manifeſtiùs recepta ipſo Conſtantino imperante, reliquiſque ad Schiſma uſque temporibus. Etenim (11) Athanaſius ſic Felicem alloquitur: Διόπερ ὑμᾶς, καὶ τοὺς πρὸ ὑμῶν ἀποστολικοὺς ἀρχιερεῖς ἐν τῷ ἄκρῳ κατέστησε, καὶ πασῶν κήδεσθαι τῶν ἐκκλησιῶν ἐνετείλατο, ἵνα ἡμῖν βοηθήσητε. *Ob id vos, prædeceſſoreſque veſtros Apoſtolicos viros, & præſules in ſummo conſtituit, omniumque Eccleſiarum curam habere præcepit, ut nobis ſuccurratis.* Quod nam apertius teſtimonium ad veritatis hujuſce probationem afferri potuit? Ni fallor, qui in ſummo conſtitutus eſt, hoc eſt in ipſo cacumine collocatus, ſub ſe cacumina Eccleſiæ habet. Summus eſt omnium, cui conceſſa eſt omnium Eccleſiarum cura: juriſdictionem habet in omnem, ac totam Eccleſiam is, ad quem pertinet Patriarchis ipſis opem ferre, & Patriarcharum primo, ſcilicet Alexandrino, qui poſt Romanum primus ante Synodum CP. ab omnibus habebatur. Is, inquam, & Poteſtatem habet, & ſupremam Poteſtatem habet: Nam ſi ſine Poteſtate, quî opem ferat? Si ſine Poteſtate, ipſâ Patriarcharum Poteſtate majore, quî opem ferat Patriarchæ primi Ordinis primo? Vident vim ineluctabilem effati Photiani: quare uno ſimul Ore (12) Margunius, (13) Coreſſius, cæterique Fidem Epiſtolæ, unde depromitur, abrogant. Non moror; at, ut ut Epiſtola Athanaſii non ſit, antiqua eſt, ut fatentur Photiani ipſi Nilus (14) Damylas, (15) Planudes, (16) Cyprius, (17) Philotheus, qui fruſtra tantæ authoritati niſi ſunt reſpondere, quorum ita ſequimur dicta, ut ſententiam, quam retulimus, non ut habetur edita typis, ſed, ut ab ipſis producitur, ediderimus. Antiquitate igitur Teſte, ſin minus Athanaſio, veriſſimum eſt, ad Romanum Epiſcopum pertinere omnium Eccleſiarum curam, ipſorumque etiam Patriarcharum. Hinc fit, ut Romano Pontifici, Sanctorum Patrum effato, illa poteſtas aſſeratur ubique, quâ queat & libellos Epiſcoporum ab hæreſi revertentium recipere, & iiſdem criminum veniam impertiri: quà poſſit ex officio inviſere Orientis Eccleſias, & vel Generalium conventuum decreta, ſi bona, ſancire; ſi mala, reſcindere. Conſtant hæc omnia teſtimonio (18) Epiphanii, penes quem Urſacius, & Valens cum libellis ad Julium I. Pontificem proficiſcuntur ſui rationem criminis reddituri. Teſtimonio (19) Athanaſii, quo authore, iidem Epiſcopi à Julio Romano Pontifice veniam conceptæ, probatæque hæreſis petivere. Teſtimonio (20) Baſilii, cujus hæc ſunt verba notiſſima: *Viſum eſt conſentaneum, ſcribere ad Romanum Epiſcopum, ut videat res noſtras, & judicii ſui decretum interponat: ut, quia difficile eſt inde aliquos è ſententiâ Concilii mitti, ipſe authoritatem rei tribuat delectis viris, qui laborem quidem itineris perferre poſſint, lenitate verò, ac facilitate morum, tum commodâ, & prudenti Oratione eos, qui à recta via deflexerunt, monere: quique acta Ariminenſis Concilii ſecum ferant, ad reſcindenda ea, quæ illic violentè acta ſunt.* Ἐφάνη δὲ ἡμῖν ἀκόλουθον, ἐπιστεῖλαι τῷ ἐπισκόπῳ Ῥώμης, ἐπισκέψασθαι τὰ ἐνταῦθα, καὶ δοῦναι γνώμην, ἵνα, ἐπειδὴ ἀπὸ κοινοῦ, καὶ συνοδικοῦ δόγματος ἀποσταλῆναι τινὰς δύσκολον τῶν ἐκεῖθεν, αὐτὸν αὐθεντῆσαι περὶ τὸ πρᾶγμα, ἐκλεξάμενον ἄνδρας ἱκανοὺς μὲν ὁδοιπορίας πόνους διενεγκεῖν, ἱκανοὺς δὲ πρᾳότητι, καὶ ἀποτομίᾳ ἤθους τοὺς ἐνδιεστραμμένους τῶν παρ' ἡμῖν νουθετῆσαι, ἐπιτηδείους δὲ, καὶ οἰκονομικῶς κεχρημένους τῷ λόγῳ, καὶ πάντα ἔχοντας μεθ' ἑαυτῶν τὰ ἐν Ἀριμίνῳ πεπραγμένα, ἐπὶ λύσει τῶν κατ' ἀνάγκην ἐκεῖ πεπραγμένων.

(11) *In Epiſt. ad Felic. Papam.*

(12) *Nota 44. ad Canones Trull.*

(13) *In Synop. ad Canones Chalced.*

(14) *li. de Primatu Papæ c. 8.*

(15) *In additio. ad Biblioth. Photii in Athanaſio.*

(16) *Orat. 3. contra Veccum.*

(17) *libr. vel orat. 12. Cōtra Gregorā. no Palama.*

(18) *hæreſi 68. Meletianorum.*

(19) *Apologia ſecunda.*

(20) *Ep. 52. ad Athanaſ.*

VI. Hæc Epiphanius, hæc Athanaſius, hæc Baſilius, cujus tamen ſententiam, quam more Photiano non integram producit (1) Nectarius, inutilem prorſus rei, quam aſſerimus, putat; mox Græcos admonet, meminiſſe alterius Epiſtolæ Baſilii, in quâ tantus Doctor idem, quod etiamnum Græci patimur, infortunium paſſus, ut perparum fidei iis, quæ dicimus, à Latinis præſtetur, non nihil bili conceſſit. Quaſi vero quòd Magnus Baſilius curioſam nimis Latinorum prudentiam, ſiniſteritatemque, faſtu quodam nunquam Græcis placituro, bono tamen (an enim faſtum bonum neges, & meritis quæſitam ſuperbiam, cùm & dolus quandoque ſit bonus?) prætumidam exoſus, de eâ modeſtiſſimè queſtus ſit, propterea aut Eccleſiæ ſummatis mores damnaverit, aut inficias iverit poteſtatem. Cùm potiùs ex ipsâ vituperatione Baſilii palam inferatur, Romanam Eccleſiam juriſdictionem maximam habuiſſe, ſupremæque munus certiſſimum Poteſtatis. Fas ſit verba (2) Baſilii producere. Τῷ ὄντι, inquit, θεραπευόμενα τὰ ὑπερήφανα ἤθη ἑαυτῶν ὑπεροπτικώτερα γίνεσθαι πέφυκε· καὶ γὰρ ἐὰν μὲν ἱλασθῇ ἡμῖν ὁ Θεὸς, ποίας ἑτέρας προσθήκης δεόμεθα; ἐὰν δὲ ἐπιμένῃ ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, ποία βοήθεια ἡμῖν ἐκ τῆς δυτικῆς ὀφρύος; οἱ τόγε ἀληθὲς οὔτε ἴσασιν, οὔτε μαθεῖν ἀνέχονται· ψευδέσι δὲ ὑπονοίαις προειλημμένοι ἐκεῖνα ποιοῦσι νῦν, ἃ πρότερον ἐπὶ Μαρκέλλῳ, πρὸς μὲν τοὺς τὴν ἀλήθειαν αὐτοῖς ἐπαγγέλλοντας φιλονεικήσαντες, τὴν δ' αἵρεσιν δι' ἑαυτῶν ἐπιβεβαιώσαντες· ἐγὼ μὲν γὰρ αὐτὸς ἄνευ τοῦ κοινοῦ σχήματος ἐβουλόμην αὐτῶν ἐπιστεῖλαι τῷ Κορυφαίῳ περὶ μὲν τῶν ἐκκλησιαστικῶν οὐδὲν, εἰ μὴ ὅσον παραινίξασθαι, ὅτι οὐδὲ ἴσασι τῶν παρ' ἡμῖν τὴν ἀλήθειαν, οὔτε τὴν ὁδὸν, δι' ἧς ἂν μάθοιεν,

(1) *d. Antirrhet. Sect. 2. demonſtrat. 1. pag. 70. in fin.*

(2) *Epiſt. ad Euſebium Samoſatenum.*

Digitized by Google

θεῖσιν, ἀναδέχονται· καθ' ὅλου δὲ περὶ τοῦ μὴ δεῖν ὑπὸ πειρασμῶν ταπεινωθεῖσιν ἐπιπηδᾶσθαι. *Re ipſa, quò magis deferes ſuperbis moribus, eò ſolent deſpicaciores ſe ipſis fieri. Et quidem, ſi Dominus miſerebitur noſtri, & fiet propitius, quo adminiculo indigemus? Sin autem ira Dei permanſerit, quale nobis auxilium ab Occidentalium ſupercilio? Qui veritatem neque norunt, neque diſcere ſuſtinent, falſis verò ſuſpicionibus præoccupati, ea nunc faciunt, quæ priùs in cauſa Marcelli, contendentes cum iis, qui eis detulerunt veritatem, confirmantes autem hæreſim per ſe ipſos. Et ego quidem ipſe ſine Communi ſententia volebam ad ipſorum Principem mittere de Eccleſiæ quidem rebus nihil, niſi quantum ſat eſſet, ut ſignificarem, eos neque ſcire veritatem rerum noſtrarum, neque viam recipere, qua diſcat: Univerſim autem de eo, quod non oportet illis, qui calamitatibus preſſi ſunt, inſultare.* Hunc in modum Baſilius: An etiamnum vera, viderint alii. Certè vera tunc, cùm petentibus Noſtris Latinam opem ad refringendam Eunomianorum, aliorumve hæreticorum audaciam, hanc Latini vel aliter, ac petebatur, futuramque prorſus inutilem concedebant, vel ſuſpicionibus vanis neceſſariam differebant. Sed enim & in his quæſtibus noſtris quis, niſi Nectarius, non videat Latinam poteſtatem maximam omnium? Superbiæ accuſantur, negatique paſſim efflagitantibus auxilii. An in pari cum pare, aut in deteriore erga meliorem ſuperbia, ac ſupercilium? Quis non à potentiore præſidium petat? Aut cur Baſilius Alexandrino, Antiocheno neglecto, Romanum efflagitavit auxillum? An verò petitum auxilium profanum? imò verò ſacrum. Quod nam autem illud? ipſe dicat (3) Baſilius, μίαν ἐπέγνων ὁδὸν βοηθείας ταῖς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίαις, τὴν παρὰ τῶν δυτικῶν ἐπισκόπων σύμπνοιαν. *Unam Noſtris Eccleſiis novi ſalutis viam reliquam è conſenſu Occidentalium Epiſcoporum.* Quaſi ad profligandas hæreſes non ſatis ſit Orientis ſententiâ, niſi Occidentalis Eccleſiæ, cujus è Romana, & in Romana principalis authoritas, conſenſus acceſſerit. Quapropter alibi (4) Baſilius idem Occidentalibus quidem ſcribens, at peculiariùs Romanam poteſtatem ad opem Orienti præſtandam provocans, qui Occidentalibus ſcribit, Romanum Epiſcopum τῷ ὄντι ἄξιον, appellat, τῆς ἐξοχωτάτης ἐκείνης φωνῆς, δι' ἧς μακάριόν σε ἀνεκήρυξεν, ὅτι τῇ σῇ θεοσεβείᾳ ὑπὸ κυρίου δεδώρηται, τὸ κίβδηλον διαθεῖν ἀπὸ τοῦ γνησίου, καὶ καθαρὰ διαχωρίζειν, καὶ τὴν πίστιν ἀνυποστόλως κηρύττειν: *revera dignum excellentiſſimæ vocis illius, qua te beatum declaravit: quoniam Tuæ erga Deum religioni à Domino datum eſt, ſpurium nempe à legitimo, & puro diſcernere, & fidem ſecure prædicare.* Cuinam Patriarchæ his, vel ſimilibus verbis (nam cùm aliter ea referat (5) Nectarius, idem omnino ſonant) Baſilius detulit laudem? cui dixit diſcernendi bonum inter, & malum Dogma poteſtatem datam, prædicandæque ἀνυποστόλως Veritatis munus? Fatere igitur, demens, his omnibus Baſilii locis, quæ ineptè corrupta, καὶ νενοθευμένα (6) mentiris,

(3) Ep. 2. ad Athanaſ.

(4) Ep. ad Rom. Pōt. & cæteros occident. per Sabinū.

(5) d. Sect. 3. Demonſtr. 2. pag. 100.

(6) d. pag. 100. lin. 13. in margine.

hoc agi, ut palam pateat ſententia ſummi Doctoris ſummam in Romano Pontifice poteſtatem agnoſcentis, quâ ſcilicet monſtrante, quid in Fide γνήσιον, καὶ καθαρὸν, Subjecti cognoſcimus: quâ nempe decernente, quidquid vel in Synodis perperam eſt actum, reſcinditur: à quâ denique unâ utile ad internecionem hæreſum auxilium flagitandum eſt vel Græcis hominibus, queis utinam Romana Sedes aliquando propitia ea largiatur, quæ flagitant, atque ita largiatur, quomodo flagitant, non aliter profutura, quàm eum, quo petuntur, in modum clementiſſimè concedantur. Scilicet hac ſupremâ poteſtate ſtipati Græci non ſcripto tantùm, ſed re ipſâ, factoque Photianorum proterviam refellemus, ne, rejecto Nectario fucum faciente Baſilii ſenſibus, Epiphanii, Athanaſii, Baſilii ſententias proximè datas Margunii (7) furor adigat ad ineptias. Is eas ita explicat, ut illa Poteſtas, quæ triplici hoc teſtimonio Romanis tribuitur Antiſtitibus, non aliam ob cauſam tributa per ſanctiſſimos Patres Romanis Antiſtitibus cenſeatur, niſi quòd Roma Romani eſſet ea tempeſtate Caput Imperii. Sed hoc falſiſſimum: nam, cùm hæc à ſanctiſſimis Viris aſſerebantur, narrabanturque, Romanum Imperium Româ in Thraciam navigaverat, relictiſque Romanis, ſubjectam pridem Romanis Gentem Romæ ipſi præfecerat. Ea propter, tam fatuâ reſponſione neque his omnibus clarior enervatur (8) Nazianzeni ſententia, qui palam affirmat, Romanam Eccleſiam vera ſemper arbitratam de Deo, ut Urbem decet, quæ toti præſidet Orbi, ἡ πρεσβυτέρα ῥώμη, ait, ἀπὸ χρόνων ἀρχαίων τὴν ὀρθὴν ἔχει πίστιν, ὡς ἐπέοικε πόλει πάσης προϊσταμένης τῆς οἰκουμένης εἰλικρινῆ περὶ θεοῦ ἀεὶ κατέχειν πίστιν. Quæ verba non, ut penes Nazianzenum vincta numero habentur, produximus, ſed ut ea recitat (9) Nectarius, ne quis de eorum fide dubitet Photianus. His porro tantus Theologus de laico Principatu, prophanâque non loquitur poteſtate, quæ tunc Romæ nulla, tota Conſtantinopolim commigrarat, ſed de ipſo Principatu ſacro, qui, tranſlatâ poteſtate profanâ, Romæ relictus eſt. Jam Chryſoſtomus, jam Cyrillus Alexandrinus, quàm crebrò ſupremam Romani Pontificis poteſtatem ingerunt, profitentur, ac probant. Chryſoſtomus iniquiſſimè per Theophilum Alexandrinum Antiſtitem exauthoratus Romani Pontificis, precibus fuſis, authoritatem implorat, quæ illatam ſibi per ſummum nefas injuriam ulciſcatur, quæ contra ſe per manifeſtam calumniam Acta reſcindat. Audi, quid (10) dicat: *obſecro, ut ſcribas, quòd hæc tam iniquè facta non habeant robur: illi autem, qui iniquè egerunt, pœnæ Eccleſiaſticarum legum ſubjaceant.* Ἐπίστειλαι παρακλήθητι, τὰ μὲν οὕτω παρανόμως γεγενημένα, ἀπόντων ἡμῶν, καὶ ἐκ μιᾶς μοίρας, καὶ οὐ παραιτησαμένων κρίσιν, μηδεμίαν ἔχειν ἰσχὺν, ὥσπερ οὖν οὐδὲ ἔχει τὴν οἰκείαν φύσιν, τοὺς δὲ τοιαῦτα παρανομήσαντας ἐλεγχθέντας τῷ ἐπιτιμίῳ ὑποβάλλεσθαι τῶν ἐκκλησιαστικῶν Κανόνων. Agnoſcit ergo Chryſoſtomus Romanum Pontificem, uti ſupremum etiam Græcorum Antiſtitem, qui de actis in Græcia per Patriarchas poſſit cognoſcere, qui decreta perperam in Synodis

(7) d. nota 44. ad Trull.

(8) In Carmine de Vita ſua.

(9) d. Sect. 3. demonſtr. 4. pag. 115. lin. 5.

(10) Ep. 1. ad Innocētiū.

noſtris

Digitized by Google

(11) *Sect. 2. pag. 75. linea 21.*

noſtris abrogare queat, judiceſque ob iniquè latam ſententiam, juxta Canonum præſcripta, caſtiget. Audiamus, quid (11) Nectarius reſpondeat: πρὸς δὲ τὰ περὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ἀναμφιβόλως ἔδει τὸν πάπαν, καὶ πάντα πατριάρχην αὐτῷ ἐπαμύνεσθαι, ὡς παρ' ἐνορίας κριθέντι, ὡς ὑπὸ ἐλάττονος θρόνου, ὡς ὑπὸ ὀλιγωτέρων· πλείονας γὰρ εἶχεν ἐπισκόπους περὶ αὐτὸν ὁ χρυσόστομος (καθάπερ λεπτομερῶς ἱστορεῖ ὁ μαθητὴς αὐτοῦ ἑλενοπόλεως παλλάδιος) καὶ ὡς ὑπὸ ἐχθροῦ, καὶ ὑπόπτου μάλιστα, καὶ ἐχθρωδῶς· τίς τοιαύτας ἀταξίας ἐνέγκοι, καὶ ἀναξιότητας; ὥστε καὶ τὸν ἐλάχιστον θρόνον μὴ διεγείρεσθαι εἰς ἄμυναν τοῦ ἀθώου, καὶ τῶν Κανόνων. *Quod ad res attinet Chryſoſtomi, ſine dubio oportuit, & Pontificem Romanum, & quemlibet Patriarcham illi ſuppetias ferre, quippe judicium paſſo extra diœceſim, ab inferiori Throno, & à paucioribus. Plures enim habuit circa ſe Epiſcopos Chryſoſtomus (ut narrat curioſè diſcipulus ejus Palladius Helenopolios Antiſtes,) & quòd ab hoſte, & ſuſpecto valde, & hoſtili modo. Quis hæc inordinati Judicii vitia prorſus indigna tuliſſet, quin & minimus Thronus erigeretur ad tutelam innocentis, & Canonum?* Eleganter, facundè dicta, ſed extra rem, de qua quærimus. Injuſtè damnato Chryſoſtomo quilibet juſtè Præſul præſtitiſſet auxilium, opem, do etiam, quod petis, patrocinium εἰς ἄμυναν, an & Judicis authoritatem reſciſſuri acta, caſtigaturi Judices injuſtiſſimos? An ob damnatum iniquè Chryſoſtomum Antiochenus Antiſtes potuiſſet Alexandrinum punire? Si affirmas, cur ergo hunc non appellavit Chryſoſtomus? Si negas, quid obeſt, quin te hæc reſpondentem aſſeramus deſipere? Superiori, vel pari par vel inferior opem, ſuppetias, vires, quidvis oppreſſo præſtare poterit, authoritatem Judicis caſtigaturi, quantumvis injuſtiſſimè damnato conferre non poterit, niſi & injuſtè damnato, & injuſtè damnante ſuperior. At Chryſoſtomus opem, poteſtatemque Innocentii implorat, non ut συμμαχήσοντος, ſed ut Judicis inflicturi pœnam Theophilo, ac reſciſſuri Acta piraticæ Synodi. Hunc igitur Chryſoſtomus Præfectum ſibique, & Theophilo, atque adeò toti Græciæ cognoſcit, autumat, faterurq; Hinc qui Romani Pontificis Poteſtatem in hoſtes ſuos provocavit ut judicis, eandem expertus eſt ad ſui tutelam ut Patris: quare uti Patri gratias agit: *perpetuas*, (12) inquit, *vobis gratias agimus, quòd paternam erga nos benevolentiam declaraſtis.* Εὐχαριστοῦντες ὑμῖν οὐ διαλιμπάνομεν, ὅτι πατέρος φιλοστόργους ἀπεκρύψατε τῇ περὶ ἡμᾶς εὐνοίᾳ, καὶ σπουδῇ. Hunc in modum Conſtantinopolitanus Antiſtes Romano Pontifici, Innocentio Chryſoſtomus, ſenior juniori, ne quis Photianus exiſtimet, Patrem à Chryſoſtomo Innocentium appellari, quòd provectioris eſſet ætatis. Eo proinde nomine Romani Pontificis Poteſtatem Chryſoſtomus faſſus eſt, qui mox iterum eandem ingenuè profitetur, cùm Innocentium eundem Chriſtianiſſimè deprecatur, ut hoſtibus, quos tam infenſos habuerat, veniam impertiret. *Veſtram*, (13) ait, *oro vigilantiam, ut, licet omnia tumultibus impleverint, ſi tamen curari morbo voluerint, ne affligantur, neque à cœtu ejiciantur.* Ἐκεῖνο δὲ παρακαλῶ τὴν ἄγρυπνον ὑμῶν ψυχὴν, κἂν οἱ πάντα θορύβων ἐμπλήσαντες ἀμεταγνόητα νοσῶσι, καὶ ἀνίατα, αὐτοὺς θεραπεῦσαι αὐτὰ ἑλομένους μὴ περιπαχῆσαι, μηδὲ ἀπαγορεῦσαι.

(12) *in 2. Epiſt. ad Innoc.*

(13) *ead. Ep. 2. ad Innoc.*

VII. Videor mihi ex uno Chryſoſtomo penitùs conſtituiſſe, agnitam, receptamque Eccleſiæ noſtræ ſupremam Romani Pontificis Poteſtatem, quam ulteriùs objicere Photianis fas eſt, & à Cyrillo jactantiùs approbatam. Is enim Principi Clero, & Populo in Græcia (1) ſcribens edicit, ne quis intra ſepta Eccleſiæ recipiat Neſtorium, aut Epiſcopum putet, ni, intra terminum à Cæleſtino Pontifice præſtitutum, impia dogmata palam recantet. Quid hæc, ſtupidiſſime Nectari, quid hæc, ſodes, præſeferunt, niſi majorem Romana in Eccleſia poteſtatem, cujus mandata Pontifex Alexandrinus exequitur, cujus mandatis Eccleſiæ Byzantinæ parere neceſſe eſt? Idem Cæleſtinum eundem, quem Patriarcha Alexandrinus, Præſes OEcumenicæ Synodi, Patrum Græcorum ſapientiſſimus, cui ab eloquio divino (2) cognomen eſt, patrem (3) appellat Sanctiſſimum: idem, inquam, Cæleſtinum (4) interrogat, an placeat ulteriùs inſaniam Neſtorii impunè graſſari, ut ferenda ſit ad tempus ejus in Sacris communio, an potiùs inſurgendum ſit omnino in manifeſtam hominis perditiſſimi audaciam, ut à cætu Fidelium omnibus vitandus exterminetur? Quæ ſanè palam cuique nondum planè furioſo demonſtrant, quid Cyrillus cenſuerit de ſummi Sacrorum Antiſtitis poteſtate, cujus mandata Græcis cuſtodienda proponit, quem conſulit in agendis, facturus ſcilicet, quidquid Romano Pontifici placuiſſet. Certè nullus inter Majores noſtros ſanctiſſimos Cyrillo erga Romanam Sedem obſequioſus magis, quam primus Græcorum Antiſtitum ſuâ majorem aſſeruit facto, (5) functus nimirum delegata à Romano Pontifice poteſtate, vicarioque Munere in Synodo Epheſina. Neque enim Legatus par Principi, cujus Legatum ſe gerit. Quòd ſi non par, ergo minor. Ut hoc uno ſatis appareat Cyrillus affatim faſſus poteſtatem ſupremam ejus, cujus ſupremam vicario munere poteſtatem in OEcumenica Synodo libens exercuit. Atque utinam non magno cum Sapientiæ damno plerique ex iis libris, quos Theſauros Cyrillus inſcripſit, periiſſent; extaret ſanè numeroſum tanti Patris ſuffragium pro Principatu ſacro Romanæ Sedis, quam ex iis, quæ perierunt, omnium maximam, omnium magiſtram, ac matrem efficaciſſimè confirmarunt Andreas (6) Coloſſenſis coram univerſa Synodo Florentina, atque poſt Coloſſenſem (7) Gennadius ex ipſo Solio Byzantino. Penes poſtremum hunc hæc verba Cyrilli reperies. ὅτι δεῖ ἡμᾶς, ὡς μέλη, ἐμμένειν τῇ κεφαλῇ ἡμῶν, τῷ τῆς ῥώμης ἀρχιερεῖ, καὶ τῷ ἀποστολικῷ θρόνῳ, ἀφ' οὗ ἡμέτερόν ἐστι ζητῆσαι τί πιστεύειν, καὶ τί δοξάζειν μέλλομεν, καὶ κρατεῖν· ὅτι αὐτοῦ μόνου ἐστὶν ἐλέγχειν, ἐπιδιορθοῦν, ἐπιτιμᾶν, ἐπικρίνειν, διατιθέναι, λύειν, καὶ δεσμεῖν: *Oportere nos, tanquam membra, caput ſequi, hoc eſt Romanum Pontificem, & Apoſtolicam Sedem, à qua debemus petere, quid credere, & ſentire debemus, ac tenere, quia ipſius tantùm eſt, confutare, di-*

(1) *Ep. 2. ad Clerũ & Popul. CP.*

(2) Χρυσορρήμων *appellatur à noſtris. Vide Gennad. in Defenſ. 5. c. Decret. Floren. de Primatu Sect. 16. poſt med.*

(3) *Ep 18. ad Cæleſt. initio.*

(4) *Ead. Epiſt. 18.*

(5) *Vide Acta Synod. Epheſ.*

(6) *In Cõcil. florẽt. Seſſion. 7. refert Beſſar. Ep. 1. ad Philanthropen. in med. in actib Cõcilii non extat.*

(7) *in d. c. 5. Decr. flor. ſect. 12. ſub initium.*

Digitized by Google

rigere, redarguere, confirmare, ordinare, ſolvere, & ligare.

VIII. Hæc patienter (1) Margunius ferre non poteſt: eadem cachinno excepit (2) Coreſſius. Scilicet ut innixum authoritati Coloſſenſis teſtimonium, aut receptum Gennadio proferatis in medium? Quid porro, amabo, probaturum? figmentum eſt qualibet fabula fabuloſius. Nos, inquiunt, nihil horum penes Cyrillum legimus: hoc effatum tam apertè ſupremam Poteſtatem Pontificis veſtri conſtituens nemo Patrum noſtrorum agnovit. Apage ineptias, ſi libet, quodque ſoli Latini falsò, & injurioſè affingunt Cyrillo, amove, ne, qui objicis Photianis creberrimè manifeſtum mendacium, ipſe manifeſtiſſimè mentiare. Quod Margunius, quod Coreſſius de teſtimoniis è libris Cyrilli, qui periere, deſumptis contumelioſè reſpondent, id ipſum in ſimili modeſtiùs cenſuit (3) Nectarius: quem tamen cum reliquis cautiùs loqui monemus, nec ex productis aliquid reprobare, quin priùs cuncta rimati fuerint, ne nimirum novo teſtimonio ipſorum ſive ignorantiâ, ſive perfidia Sapientibus innoteſcat. Nam poſtremum Cyrilli teſtimonium, quo nempe jugulatur Photianiſmus, non propterea recipiendum Photianis proponimus, quòd à Coloſſenſi productum, aut à Gennadio receptum, ſed quòd à Majoribus noſtris ſæpe productum, à Photianis ipſis receptum ſit. Nam ea verba Cyrilli, ut jacent apud Gennadium, recitat Nicephorus (4) Patriarcha Sanctiſſimus ex Cyrillo, eadem Antonius (5) Cauleas, eadem Myſticus (6) Nicolaus, eadem Nicephorus (7) Blemmydes, eadem iterum, iterumque Photianis Veccus (8) opponit, & poſt Veccum Metochites (9) Georgius. An hi à Latinis conficta probaverint, probata produxerint, atque ad idipſum produxerint ex Cyrillo, quæ nuſquam penes Cyrillum occurrerent? Quid Photiani? Legite, quæ (10) Pectoratus, quæ (11) Germanus Secundus, quæ Joannes (12) Phurnes, quæ Michael (13) Anchiali, quæ Methonenſis (14) Nicolaus, quæ Marcus ipſe (15) Eugenicus contra Romanum Pontificem congeſſere: paſſim apud omnes occurret is locus Cyrilli, ſtolidis quidem interpretationibus corruptus, peſſundatus, deformatus, receptus tamen. Etenim ut ut conentur apertiſſimis verbis occurrere, nuſquam tamen ea eſſe Cyrilli dementiſſimi homines, atque idipſum, quod vos, auſuri, ſi licuiſſet, inficiantur. Stat igitur Cyrilli ſententia nullâ veſtra inficiatione ſuperabilis: Statque ſupremam Romani Pontificis poteſtatem affirmans, ſimulque docens, quanta ſit ignorantia veſtra, quanta protervia, qui cùm monumenta Majorum penitùs ignoretis, ignotum Majoribus dicitis quidlibet, quos ne à limine quidem hominum imperitiſſimi ſalutaſtis. Sed eſto, uti vultis. Falſa ſint, quæ Coloſſenſis propoſuit, quæque Gennadius probavit. Etenim *hanc veniam petimuſque, damuſque viciſſim*, ut Orthodoxorum Antiſtitum Authoritati veriſſima proponēti nullam fidem præſtent Photiani, quorum nos jure, & meritò mendacitatem repellimus ſexcenta commentam. Etiam extra libros, qui non extant, Cyrilliani Theſauri, quæ ex receptis, palamque obtinentibus Cyrilli ſcriptis, factiſque retulimus, abunde probant, ingens tanti Pontificis erga Romanam Sedem obſequium. Poſt hunc (16) Theodoretus vir in omni litteratura ſuo ævo mirabilis; Antiſtes Aſianus toti Græciæ notiſſimus, Philoſophus maximus, Theologus celeberrimus, ſacrarum Paginarum interpres egregius, ac de hiſtoria ſacra benemeritiſſimus Pater, quid de Romani Pontificis poteſtate ſentiendum ſit, doceat Photianos, Leonem Magnum alloquitur. *Atque ego, inquit, Apoſtolicæ veſtræ Sedis expecto ſententiam, & ſupplico, & obſecro veſtram ſanctitatem, ut mihi opem ferat juſtum veſtrum, & rectum appellanti Judicium: & jubeat ad vos accurrere, & oſtendere meam doctrinam veſtigia Apoſtolica ſequentem.* Ἐγὼ δὲ τοῦ ἀποστολικοῦ ὑμῶν θρόνου περιμένω τὴν ψῆφον, καὶ ἱκετεύω, καὶ ἀντιβολῶ τὴν σὴν ἁγιότητα, ἐπαμῦναί μοι τὸ ὀρθὸν ὑμῶν, καὶ δίκαιον ἐπικαλουμένῳ κριτήριον, καὶ κελεῦσαι δραμεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἐπιδεῖξαί μου τὴν διδασκαλίαν τοῖς ἀποστολικοῖς ἴχνεσιν ἑπομένην. Obſcurum eſt, inquit Coreſſius, & jure hoc totum interpretabere quaſi junioris Epiſcopi ad ſeniorem de hoſtium acerbitate officioſam querelam. Eſto & hoc, quanquam nonagenarius hæc ſcriberet Leoni nondum decrepito: licèt apertè appellationem efflagitet, ac juſſa palam imploret, Sed eſto perobſcurum hoc totum: an & hoc aliud? Renato Romano Presbytero (17) ſcribens. *Spoliarunt me*, inquit, *Sacerdotio, ejeceruntque ex civitatibus, neque ætatem in Religione exactam, neque caniciem reveriti. Quamobrem te precor, ut Sanctiſſimo Archiepiſcopo Leoni perſuadeas, ut Apoſtolica utatur auctoritate, & jubeat ad veſtrum concilium adire. Tenet enim Sancta iſta Sedes gubernacula regendarū omnium Eccleſiarum.* Ἐγύμνωσαν μὲν ἱερωσύνης, ἐξήλασαν δὲ καὶ πόλεως, οὐδὲ τὸ γῆρας αἰδεσθέντες, οὐδὲ τὴν πολιὰν ἐν εὐσεβείᾳ τραφεῖσαν. Διά τοι τοῦτο τὴν ὑμετέραν ἁγιωσύνην παρακαλῶ, πεῖσαι τὸν ἁγιώτατον, καὶ ὁσιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον τῇ ἀποστολικῇ χρήσασθαι ἐξουσίᾳ, καὶ εἰς τὸ ὑμέτερον ἀναδραμεῖν κελεῦσαι συνέδριον. Ἔχει γὰρ ὁ πανάγιος θρόνος ἐκεῖνος τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην ἐκκλησιῶν τὴν ἡγεμονίαν. An hæc obſcura, an in his ulli locus tergiverſationi? Manifeſta Confeſſio eſt, apertiſſimum teſtimonium. Nihil hìc ætas, nihil hìc officioſa ſcribentis calami concertatio. Omnia Veritas dicit, omnia Fides affirmat, omnia Sapiens Eccleſiaſticæ diſciplinæ notitia profitetur. Quare & (18) Sozomenus reſtitutas per Julium I. Pontificem Athanaſio Alexandrinas, Byzantinas Inſulas Paulo deſcribens, eam celeberrimam ſanctiſſimorum Antiſtitum reſtitutionem in integrum ſupremæ poteſtati Reſtitutoris attribuit. Ait enim: *cùm propter Sedis propriæ dignitatem cura omnium ad ipſum pertinerent, ſingulis Eccleſiam ſuam reſtituit.* Οἷα δὲ τῆς πάντων κηδεμονίας αὐτῷ προσηκούσης διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ θρόνου, ἑκάστῳ τὴν ἰδίαν ἐκκλησίαν ἀπέδωκε. Quæ ferè eadem Xanthopulus, licèt Photianus, capite III. libri IX. repetit. Hinc & Sozomeno poſterior (19) Acacius poteſtatem eandem in Simpliciano Romano Pontifice agnoſcens, eam omnes Eccleſias complexam affirmat his verbis: *Sollicitudinem omnium Eccleſiarum, ſecundum Apoſtolum, circumferentes nos indeſinen-*

(1) d. nota 44. ad Trull.
(2) In Nili Synopſ. ad can. Trull.
(3) Sect. 3. demōſtr. 2. pag. 100. ab initio.
(4) Orat. tertia pro Imagin. circa finem.
(5) Epiſt. ad Papā Romanū. extat apud Canonarcham in form. litterarū Communicatoriarum.
(6) Epiſt. ad Rom. Pont. apud eundem eod. loco.
(7) Orat. de veritate n. 4.
(8) li. vel Orat. 3. contra Cypriū.
(9) Orat. 2. pro Vecco.
(10) De Primatu Papæ Tomo 2. in 2. object.
(11) lib. 1. contra latinos in reſpōſ. 10.
(12) Orat. 4. de Spir. S. in fin.
(13) Orat. ad Imperat. cōtra latinā hæreſim c. 5.
(14) li. 2. contra latinos c. 14.
(15) In Antirrhet. contra And. coloſſenſ. & Greg. in med.
(16) Ep. ad Leon. Pontif.
(17) Ep. ad Renatū Preſb. Romanū.
(18) li. 3. hiſt. c. 7.
(19) In Epiſt. ad Simplic. Papam extat Tom. 2. Conciliorum.

Digitized by Google

ſinenter hortamini, quamvis ſponte vigilantes, ac præcurrentes : quæ Periodus, licèt in editis Conciliorum Tomis Græcè non ſit, Græcè tamen proponitur in Epiſtola IV. Nectarii Caſulani Abbatis ad Corcyræum Epiſcopum.

IX. His omnibus colophonem, uti ajunt, ponat Juſtinianus ille, cujus vel ipſa deliria Photianis adeò placuere, ut non modò, quæ ille laicâ poteſtate decrevit, inter Canones moderaturos Eccleſiam (1) receperint, ſed vel ipſis divinis effatis (2) anteferant, auſi per ſummam impietatem (eſt autem impietatis pœna, nova, & manifeſtior impietas) eum (3) θεάνθρωπον appellare, ut, quibus horrori eſt, Vicarium Dei Romanum Pontificem dicere, ii hominem ignorantiſſimum, &, ut cum (4) Suida loquar, ἀναλφάβητον, patronumque (5) hæreticæ labis Deum hominem nuncuparent. Is porro nondum hæreticus, iiſque laudibus dignus, quibus priores ejus Principatus anni paſſim à Scriptoribus excipiuntur, ſic ſupremam Romani Pontificis poteſtatem Joanni Romano Præſuli (6) ſcribens teſtatur. *Nos reddentes honorem Apoſtolicæ Sedi, & veſtræ Sanctitati, quod ſemper nobis in voto fuit, & eſt, ut decet Patrem, honorantes veſtram Beatitudinem, omnia, quæ ad Eccleſiarum ſtatum pertinent, feſtinamus ad notitiam deferre veſtræ Sanctitatis, quoniam ſemper nobis fuit magnum ſtudium, unitatem veſtræ Apoſtolicæ Sedis, & ſtatum Sanctarum Dei Eccleſiarum cuſtodire. Ideòque omnes Sacerdotes univerſi Orientalis tractus & unire, & ſubjicere fidei veſtræ Sanctitatis properavimus. In præſenti verò, quæ commota ſunt, quamvis manifeſta, & indubitata ſint, & ſecundum Apoſtolicæ veſtræ Sedis doctrinam ab omnibus ſemper Sacerdotibus cuſtodita, & prædicata, neceſſarium duximus, ut ad notitiam veſtræ Sanctitatis perveniant. Nec enim patimur quidquam, quod ad Eccleſiarum ſtatum pertinet, quamvis manifeſtum, & indubitatum ſit, quod movetur, ut non etiam veſtræ innoteſcat Sanctitati, quæ caput eſt omnium Sanctarum Eccleſiarum*. Sic Juſtinianus noſter in edito Codice, quem Græcè olim legimus, at in præſentia Græcè non ſuppetit, unde Græca Principis noſtri verba in Photianam ἀντίστασιν contorquere fas ſit. Ea tamen illis, velint, nolint, recipienda proponent ex noſtris Jureconſultis notiſſimi duo Tipucitus, & Gregorius Patzò, quorum ille hanc ipſam legem juſto Commentario dignatus eſt in eruditiſſimis Scholiis ad Codicem Juſtinianeum; hic verò iterum, iterumque refert in celeberrima Explicatione Novellarum nota (7) Coreſſio, translativa (8) Malaxo, ſæpe corrupta à (9) Margunio ſtultiſſimis Explanationibus. Quas inter eſto & hæc, qua declinare nititur vim ejus vocabuli, quod ingerimus, atque, Patzò iteratò prædicante, τὴν κεφαλὴν πασῶν τῶν ἁγιωτάτων Ἐκκλησιῶν. *Caput omnium Eccleſiarum*, vim vocis ad antiquitatem Sedis (10) revocare. Τουτέστι διὰ τὴν ἀρχαιότητα, *ob vetuſtatem*, quaſi Caput antiquiſſimum Corporis membrum ſignificet, non autem princeps. Sed de hoc alibi. Nunc ad Nectarium redeo, atque Ajo. Ecce habet ὁρατὴν Eccleſia κεφαλὴν, doctiſſime (11) Nectari, quod nempè negas, ac pernegas, ut ſacra Reſpublica rebus cæteris publicis ſit te authore deterior. Ecce hoc Caput Eccleſiæ, quod ſubeſt adſpectui, in Romana Eccleſia eſt, authore Principe veſtro, quem ſacris Canonibus præfeciſtis. Scilicet hic palam fatetur, Romanam Eccleſiam Caput eſſe omnium Sanctarum Eccleſiarum: neque id ſemel, aut ſoli Romano Pontifici ſcribit, quaſi adſentaturus ei, cui ſcriberet: hoc idem CP. Pontifici credendum, tenendum (12) proponit: nam ſic Epiphanio Patriarchæ: Γινώσκειν βουλόμενοι τὴν σὴν ἁγιωσύνην πάντα τὰ εἰς ἐκκλησιαστικὴν ἀφορῶντα κατάστασιν, ἀναγκαῖον ἡγησάμεθα ταύταις πρὸς αὐτὴν χρήσασθαι ταῖς θείαις συλλαβαῖς, καὶ δι' αὐτῶν δῆλα αὐτῇ καταστῆσαι τὰ κινηθέντα· ἅπερ καὶ αὐτὴν εἰδέναι πεπείσμεθα. εὑρόντες γάρ τινας ἀλλοτρίους τῆς ἁγίας καθολικῆς, καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας τῇ τῶν ἀσεβῶν Νεστορίου, καὶ Εὐτυχέως ἀκολουθήσαντας πλάνῃ, καὶ ταῖς τούτων βλασφημίαις κεχρημένους, θεῖον προτεθείκαμεν ἴδικτον, ὅπερ καὶ ἡ σὴ ἁγιωσύνη γινώσκει, δι' οὗ τὴν τῶν αἱρετικῶν μανίαν ἠλέγξαμεν. οὐδὲν παντελῶς ἐναλλάξαντες, ἢ ἐναλλάττοντες, ἢ παρεξελθόντες τῆς μέχρι νῦν σὺν θεῷ κρατούσης, καὶ ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, καθὰ καὶ ἡ σὴ γινώσκει μακαριότης· ἀλλὰ διὰ πάντων φυλάσσοντες τὴν κατάστασιν τῆς ἑνώσεως τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν τῆς πρὸς τὸν ἁγιώτατον πάπαν τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ πατριάρχην, πρὸς ὃν καὶ τὰ ὅμοια τούτοις γεγράφαμεν· οὔτε γὰρ ἀνεχόμεθά τι, τῶν εἰς ἐκκλησιαστικὴν ὁρώντων κατάστασιν, μὴ καὶ τῇ αὐτοῦ ἀναφέρεσθαι μακαριότητι, ὡς κεφαλῇ οὔσῃ πάντων τῶν ὁσιωτάτων τοῦ θεοῦ ἱερέων· καὶ ἐπειδὴ, ὁσάκις ἐν τούτοις τοῖς μέρεσιν αἱρετικοὶ ἀνεφύησαν, τῇ γνώμῃ, καὶ κρίσει ἐκείνου τοῦ σεβασμίου θρόνου κατηργήθησαν. *Cùm tuam Sanctitatem ſcire velimus omnia, quæ ad Eccleſiaſticum ſtatum pertinent, neceſſarium eſſe duximus hac Epiſtolâ eidem ſignificare, & per eam eidem aperire, quæ innovata ſunt, quæ & eandem ſcire confidimus. Nam, cùm hìc quoſdam alienos à ſancta Catholica, & Apoſtolica Eccleſia invenerimus, ſectantes errorem impiorum Neſtorii, & Eutychis, & eorum blaſphemiis utentes, divinum promulgavimus Edictum, quod & tua Sanctitas novit, quo hæreticorum inſaniam confutavimus, cùm nihil penitùs immutaverimus, vel mutemus, vel tranſgrediamur Eccleſiaſtici ſtatus, qui hucuſque, Deo favente, perdurat, ut tuæ notum eſt Beatitudini: ſed per omnia ſervamus ſtatum Unionis Sanctiſſimarum Eccleſiarum, quæ cum Sanctiſſimo Papa, & Patriarcha ſenioris Romæ tranſacta eſt, ad quem his conſentanea conſcripſimus. Nunquam enim feremus, quin omnia ad ſtatum Eccleſiaſticum pertinentia ad illius Beatitudinem, uti ad Caput Sanctiſſimorum Dei Sacerdotum deferantur: Et quia quoties in his partibus hæretici exorti ſunt, ſententia, & judicio illius venerandæ Sedis ſunt repreſſi*. En iterum, quemadmodum Romana Eccleſia omnium Caput Eccleſiarum, ita Romanus Epiſcopus omnium Sacerdotum Caput aſſeritur. Quare & ejus ſatagitur, ut omnes Romano Pontifici ſubjiciantur, propter eaque Joannes Pontifex Juſtiniano (13) reſcribens: τὸν τῆς ῥωμαϊκῆς, ait, καθέδρας ἐκκλη-

(1) *Vide paſſim omnes in Nomocanon. & Marg. in Proem. Notarii.*
(2) *Vide Marg. ibid. poſt Catal. Concilior.*
(3) *Eudē ibid. et in Vita Cōſtant. in notis Metaph. in fine.*
(4) *In Lexic. ver. Juſtin. & Vide Bar. ad ann. 529. n. 2. & Magr. in Hierolex. dict. analphabetus.*
(5) *Vide Euagr. l. 4. hiſt. ec. 38. & lib. 4. c. 40. & lib. 5. c. 1. Euſtath. in Vita S. Eutychii apud Sur. die 6. April. tom. 2. & Bar. ab ann. Chriſt. 563. ad 565.*
(6) *in l. nos reddentes Cod. de ſum. Trī.*
(7) *In Synopſi ad Nilū ad Cā. Chalced. & alibi.*
(8) *In Nomoc. c. 340. & alibi.*
(9) *ad Cā. Nicę. not. 18. Ad Can. Conſt. I. not. 10. ad Cā. Chalced. n. 39.*
(10) *ad d. Cā. Chalced. not. 14.*
(11) *Theoremate 4. pag. 137. linea 11.*
(12) *Ep. ad Joannem Papam, quę extat Grecè, & Latinè apud Auguſtinum Antonium, & refert Gennad. in defēs. 5. C. Decreti Florent. Sect. 8. ſubinitium.*
(13) *l. inter Claras Cod. de ſum. Trin. & fid. Cath.*

Digitized by Google

καθέδραν διατηρεῖτε, αὐτῇ τε πάντα ὑποτάττετε, καὶ εἰς τὴν αὐτῆς ἑνότητα διεξάγετε, πρὸς ἧς τὸν ἀρχηγὸν, τουτέστιν τὸν τῶν ἀποστόλων κορυφαῖον, τοῦ Κυρίου λαλοῦντος, διατέτακται, ποίμαινε τὰ προβάτιά μου· ἥνπερ εἶναι τῶν ἐκκλησιῶν ἀληθῶς κορυφὴν, καὶ τῶν πατέρων οἱ κανόνες, καὶ τῶν κρατούντων αἱ διατάξεις ἐπιδείκνυνται. *Romanæ ſedis reverentiam conſervatis, & ei cuncta ſubjicitis, & ad ejus deducitis unitatem, ad cujus authorem, hoc eſt Apoſtolorum Principem, domino loquente, præceptum eſt: paſce oves meas. Quam eſſe omnium verè Eccleſiarum Caput, & Patrum regulæ, & principum Statuta declarant.* Hæc Joannes Romanus Pontifex, quæ (14) Nectarius hac ſapidiſſimâ excepit notâ. πολλάκις εὐχαριστοῦμεν, ὑπὲρ ὧν λαβεῖν ἱμειρόμεθα, εἰ καὶ μὴ καταλάβομεν, τὸν εὐεργετήσοντα δῆθεν τοῖς ἐπαίνοις εἰς τὴν μετάδοσιν διεγείροντες. εἰ μὲν οὖν ὁ αὔγουστος πάντα ὑπέταξεν, ἢ ἔμελλεν ὑποτάξαι τῇ ῥωμαϊκῇ καθέδρᾳ, τὰ κατὰ δύσιν μόνον νοητέον· τὰ δὲ κατ᾽ ἀνατολὴν, αὐτὸς ἑαυτοῦ δῆλος γίνεται πολλαχοῦ τῶν διατάξεων, ὁσάκις περὶ πατριαρχῶν ὁ λόγος. *Sæpe gratias agimus ob ea, quæ accipere deſideramus, quamvis non acceperimus, ſcilicet uſurum liberalitate laudibus ad liberalitatem provocantes. Si porro Auguſtus omnia ſubjecit, vel ſubjecturus erat Romanæ Sedi, nempe intelligendum de Occidentalibus: at quod attinet ad Orientales, ipſe ſe ipſum explicat pluribus in locis Conſtitutionum, quoties loquitur de Patriarchis.* O prodigiale, Nectari, acumen tuum, quod pingue adeò, craſſumque eſt! Nempe novum hoc eſt, quod à te diſcimus, gratiarum agendarum genus, ut agantur gratiæ pro non recepto beneficio: ut gratitudo ſperati ſit muneris, & è ſperato munere, non accepto proficiſcens affectio. Illud etiam planè mirabile, ut omnia partem ſignificent, quique omnia ſe alicui ſubjecturum pollicetur, ubi ad pollicitationis fidem ventum eſt, ſe non omnia, ſed aliqua pollicitum fuiſſe confirmet. Hoc ne'ſt ſapere, an deſipere? hoc ne reſpondere, an ludere? Quid quòd reſponſio ingenuam Photiano ignorantiam, vel nativum dolum oſtentat. Ais, gratias agi pro beneficio nondum recepto, ſcilicet verbis illis provocatur Auguſtus ad id, quod nondum ſpoponderat, & nondum affirmarat. Utrum, quas retulimus, conſtitutiones legiſti? ut ſecundam, quæ apud Antonium Auguſtinum eſt, ignoraveris (quæ tua ἀμάθεια eſt) at primam exhibet liber Codicis lippis, & Tonſoribus notus, à Græco Principe conditus, & Græciæ palam indictus (15) conſtitutione data ad Senatum Urbis Conſtantinopolitanæ. Porro in utraque conſtitutione jam præſtitum, datum, collatumque dicitur beneficium, pro quo Joannes gratias agit. Quid ergo ſomniare, doctiſſime Nectari, gratias propterea redditas, ut eſſent ad nondum receptum beneficium illecebræ? Non legeram, inquies, quæ proximè produxiſti: nec ea niſi legulejis nota, qui ſcita Principum nocturna verſant manu, verſantque diurna. An & ipſam Joannis Epiſtolam, quam tibi ipſe tute objicis, non legeras? At in ipſa jam receptum beneficium aſſeritur, pro quo Pontifex gratias agit. Lege inferiùs iis, quæ recitaſti, continenter invenies poſtquam hæc verba legiſti. *Quam eſſe omnium verè Eccleſiarum Caput, & Patrum regulæ, & Principum ſtatuta declarant*, invenies (16) inquam hæc alia: *& pietatis veſtræ reverendiſſimi teſtantur affatus.* Cur, qui cætera legeras, hæc neglexiſti? aut ſi legiſti, vir ſimplex, cur ea omittere, ſeponere, diſſimulare auſus es? Agnoſco Photianas artes, quas tamen Veritas facit inutiles, ut triplici teſtimonio, cui refragari non licet, palam oſtendatur, à Juſtiniano, quem penè non adoratis, Romanam in omnes Eccleſias poteſtatem agnitam, prædicatam. Hinc, ſi ſapies, revocabis in pharetram tela, quæ ex gemina (17) Novella depromis, in qua cùm de Ordine Patriarchalium agatur Sedium, nihil de poteſtate: Quid enim? Num qui non ubique Romanum Pontificem omnium Sacerdotum Caput affirmat, nuſquam affirmat? Hanc conſecutionem ne ruſticus quidem tolerabilem dicet, tametſi doceas quandoque Juſtinianum negaſſe, quod de Romana Sede iteratò confirmat: Non enim legitimè dices inferri, ex eo, quòd quis quid aliquando negaverit, ſemper negaſſe. Tute (18) ipſe, quiſquis es, qui ſub Nectarii nomine lates, nunquid non Romæ Catholicam fidem profeſſus es? Eam tamen ejuraſſe diceris, ſi tamen vera, quæ dicunt, in Cypro Inſula: an quod ejuraſti futurus Cypri Acephalos Metropolita, nunquam profeſſus es? Diſce ergo, quòd in unâ, alterâve Juſtiniani Novellâ teſtimonium, quod petimus à Juſtiniano, non ſit, non propterea nuſquam eſſe, quod geminum recitavimus, & ex ipsâ Joannis Epiſtola confirmavimus.

(14) Sect. 3. demonſtr. 3. pag. 109. lin. 12.

(15) L. unica Cod. de emendat. Cod. & editione in titulo, ſeu rubr.

(16) d. L. inter claras poſt verba relata.

(17) Novell. 125. poſt initium Novell. 131.

(18) Vide teſtimonium Græcis in Nectario P. Jeroſolym.

X. Vide, inquit Nectarius, ne hoc obſit Eccleſiæ, quam cæteris præficis: Ritè enim (1) eliciam, ὅτι ἄρα ὁμολογεῖ ἀπὸ τῶν βασιλέων ὁ μετριόφρων οὗτος Ἰωάννης τὸ πρωτεῖον τῆς καθέδρας, καὶ ἀπὸ τῶν κανόνων τῶν πατέρων, ῥητῶς δὲ ἐκ τοῦ τῆς δευτέρας τρίτου κανόνος, καὶ τοῦ τῆς τετάρτης εἰκοστοῦ ὀγδόου: *optimè fateri Modeſtum hunc Joannem, Primatum Sedis eſſe à Regibus, & Patrum canonibus, expreſsè autem ex III. Canone ſecundæ Synodi, & ex XXVIII. Quartæ.* Interrogo Nectarium, an hæc confeſſio Joannis Latino ſermone facta ſit, an hellanico? Certè Latino: repetantur ergo Joannis Latina verba. *Quam*, inquit, *omnium verè Eccleſiarum Caput, & Patrum Regulæ, & Principum ſtatuta declarant. Declarant*, inquit, non faciunt: an quod homouſion Patri Filium Synodus Nicæna declaravit, ea eſſe homouſion Patri fecit? Amove iſtas ineptias, Nectari, ne vel grammaticis pueris ridiculus meritò videare, ac, ſi quid, miſer, ſapis, præter nitidam iſthanc tuam, ſed prorſus inanem Græci ſermonis elegantiam, fatere: his, quæ iteratò ex Juſtiniano protulimus, probari quidem, ac prædicari ſupremam Romani Pontificis, Capitis omnium Sacerdotum authoritatem, non verò conſtitui. A Chriſto hæc eſt, non à Principe mortali, quam colendam, reverendamque omnibus Canones cenſuere, conſtituere, ſanxere. Hactenus quid de Romana poteſtate Græcia ad exitum uſque ſexti ſæculi ſen ſerit laborioſè docuimus, quid ſeptimi, & Octavi ſæculi Patres cenſuerint de eadem bre-

(1) d. pag. 109. lin. 31.

Digitized by Google

breviſſimè perpendamus. Maximum (2) Exhomologeten, imò veriùs Martyrem, Græcum è prima nobilitate, ſui ævi Græcorum doctiſſimum, ac religioſiſſimum contra vos evoco, Photiani: licebit & mortuo loqui, cui licuit vivo, etiam abſciſſâ radicitius linguâ, facundiſſimè perorare. Nemo hoc Viro erga Romanam Sedem obſequioſior conſtantius pro eadem teſtimonium tulit. Primò enim, ſpretis omnium Patriarcharum judiciis, Monotheletarum hæreſim, cui bellum in Græciâ indixerat, quam in Africa debellaverat, ad unum Romanum Pontificem detulit: Romamque profectus egit, ut à Martino I. Sedis Apoſtolicæ authoritate damnaretur. Inde per dolum retractus Conſtantinopolim, ſuppliciis multatus, extremiſque pœnis, exilio tortus, publicèque contumeliis affectus, ad ſupremum uſque vitæ mortalis exitum faſſus eſt, ſe nulli unquam fidei adhæſurum, niſi ei, quam Romanus probaret Pontifex, quem Petri Succeſſorem, ſupremum culmen Eccleſiæ palam confitebatur. Hoc ſæpiſſimè occurret in ejus doctiſſimis lucubrationibus. Hoc palam profitentur ejus Epiſtolæ: Hoc in ipſa (3) diſputatione, quam exul cum Theodoſio Cæſarienſi in Bithyniâ Epiſcopo celeberrimam habuit, explicatè pronunciat. Nam, cùm in eâ tum Epiſcopum ipſum, tum Theodoſium, & Paulum Patritios, & Senatorios viros ad eum à Conſtante nefario Principe idcircò, ut illum ad Monotheletarum Sectam allicerent, miſſos vi Argumentationis invictæ ad Veritatis amorem retuliſſet; jamque Epiſcopus peteret, ut ſepoſitâ rixâ in ejuſdem Fidei Orthodoxæ confeſſionem coiret, profeſſionemque ab ipſis Fidei ad communionem Eccleſiaſticam clemens reciperet: *Δέσποτα*, (4) inquit, ἐγὼ οὐ τολμῶ δέξασθαι συγκατάθεσιν παρ' ὑμῶν ἔγγραφον περὶ τούτου πράγματος, ψιλὸς ὑπάρχων μοναχός. ἀλλ', ἐπεὶ κατένυξεν ὑμᾶς ὁ Θεὸς τὰς τῶν ἁγίων πατέρων δέξασθαι φωνὰς, καθὼς ἀπαιτεῖ ὁ κανὼν, πρὸς τὸν Ῥώμης περὶ τούτου ἐγγράφως ἀποστείλατε· ἤγουν ὁ βασιλεὺς, καὶ ὁ πατριάρχης, ἢ ἡ κατ' αὐτὸν σύνοδος. *Domine, non audeo hac de re à Vobis capere aſſenſionem, cùm ſum ſimplex Monachus. Sed quoniam pupugit vos Deus, ut exciperetis Sanctorum Patrum voces, ut Canon docet, Romam hac de re ſcribite vel Imperator, vel Patriarcha, vel Synodus, quæ apud ipſum eſt.* Quin imò inferiùs palam teſtatur, ſe nunquã fœdus ſacrum, acceptounà ferculo divino, cũ redeuntibus ad fidem Orthodoxam initurum, niſi veniam impetraſſent à Romano Pontifice. Quid porro hæc, amabo, ſignificant, niſi ſupremam Eccleſiæ Romanæ poteſtatem? Ad hanc Imperatorem, & Patriarcham ablegat Maximus, ut ab illâ veniam impetrent delictorum. Ab hac Anathemate perculſos licet reſipiſcentes non recipit Maximus, formidatque, communionem ullam concedere iis, quos, tametſi ad Veræ Fidei confeſſionem adductos, nondum à vinculis, queis Romani poteſtate Pontificis obligati fuerant, noverat abſolutos. Agite Photiani, ſi quid habetis, huic teſtimonio reponite. Maximus eſt, qui loquitur, num dicetis (5) mentitum? De Romano Pontifice loquitur, num Imperii poteſtatem jactabitis in Urbe Romanâ, quæ à Byzantinis Exarchis miſerrimè (6) premebatur? Patriarcham ipſum veſtrum à Romano Pontifice abſolvendum docet, num & hoc ad poteſtatem pertinere (7) negabitis? Quod ſi vel ipſe Conſtantinopolitanus Antiſtes & à cætu Chriſtianorum eliminari, & revocari ad cœtum Chriſtianorum poteſt ſententiâ Romani Pontificis, teſte Maximo: eodem teſte Romanus Pontifex in ipſos Patriarchas juriſdictionem certiſſimam habet. Idipſum eodem ſæculo faſſi ſunt, & Cypriorum Epiſcopi, quorum Præſes, & Primas nulli Patriarcharum ſubjectus, &, ut ajunt, αὐτοκέφαλος ex decreto (8) Synodi Epheſinæ, Theodoro Pontifici ſcribens, ſic orditur (9) Epiſtolam. Τῷ ἁγιωτάτῳ, καὶ μακαριωτάτῳ, καὶ θεοτιμήτῳ Κυρίῳ μου, πατρὶ πατέρων, Ἀρχιεπισκόπῳ, καὶ οἰκουμενικῷ πάπᾳ Κυρίῳ Θεοδώρῳ Σέργιος ταπεινὸς ἐν Κυρίῳ. *Sanctiſſimo, & Beatiſſimo, à Deo honorato, Domino meo, Patri Patrum, Archiepiſcopo, & univerſali Papæ Domino Theodoro Sergius humilis in Domino.* Quæ verba an Supremam Romani Pontificis in omnes Epiſcopos poteſtatem præſeferant, viderint Photiani, penes quos ſi quis erit, qui poſt hæc lecta auſit inficiari procaciùs, quod ſeptem Sæcula profitentur, Audiat, qua periodo Septimum ſæculum claudant Patres Sextæ Synodi, dum contra Monotheletarum inſaniam ſpiritu divino (10) decernunt. *Agathonis*, inquiunt, *Sanctiſſimi Patris noſtri, & ſummi Papæ dogmaticis litteris ad veſtram fortitudinem miſſis conſentientes, &c.* Τοῖς Ἀγάθωνος τοῦ μακαριωτάτου πατρὸς ἡμῶν, καὶ κορυφαιοτάτου Πάπα δογματικοῖς πρὸς τὸ ὑμέτερον κράτος ὁμοφρονήσαντες γράμμασι, noſcatque, ſi ulteriùs hiſcere audeat, ſe penes cordatos homines inſaniæ nomine deridendum.

XI. Et reipſa Photiani hæc aut diſſimulant, aut ignorant, quare ea, non interturbato crebris eorum aſſultibus ſpiritu, referre licuit, ac ſexti ſæculi ſententiam, ſeptimique producere. Addant huic & Octavi ſæculi Patres ſuffragium ſuum. Eo ſanè ſæculo Græcia noſtra caritate Sanctiſſimorum virorum maximè laboravit. Regnavere enim eâ tempeſtate in Græciâ turpiſſima, ferociſſima monſtra, Iconomachi, Iconoclaſtæ, quorum furore ita Eccleſia noſtra peſſumdata eſt, ut jure de eâ Studites dixerit (1) Theodorus, ἐλυμήνατο αὐτὴν ὗς ἐκ δρυμοῦ, καὶ μονιὸς ἄγριος κατενεμήσατο αὐτήν. (2) *Exterminavit eam aper de Sylva, & ſingularis ferus depaſtus eſt eam.* Qui tamen pauci eo ſæculo floruere, notiſſimi Heroes hercle, Germanus, Taraſius, Theodorus, Nicephorus, grande & ipſi, ſolemneque teſtimonium Veritati, quam vobis ingerimus, contulere. Nam (3) Germanus Gregorio II. Romano Pontifici ſcribens, ubi facundiſſimè deſcripſit Leonis Iſauri perfidioſiſſimas technas, & impia dogmata: καὶ ταῦτα, ait, πάτερ ἅγιε, πρεσβεύομεν ὑμῖν, ἵνα κατὰ τὴν ἀποστολικὴν ἐξουσίαν, τὴν παρὰ Χριστοῦ δοθεῖσαν πρὸς ὑμᾶς ἅπαντας τοὺς πειρωμένους παρὰ τῶν διαδόχων τοῦ Πέτρου, καταλύσῃς ἡμῶν τὴν πίστιν, καὶ στηρίξῃς τὰ ὀρθοδοξολογούμενα ὑπὸ τῆς ἡμετέρας καθολικῆς ἐκκλησίας, ἀλαλάζων, καὶ βοῶν ἀπὸ τῆς ἀκρότητος τοῦ θείου θρόνου, καὶ ἡμῖν συμφωνῶν. *Atque hæc, Pater Sancte, nunciamus vobis, ut juxta poteſtatem Apoſtolicam*

(2) *Vide eius Acta G. & L. edita per P. Morinum, & Menol. Græcum 13. Auguſti.*

(3) *Hanc deſcripſit Anaſtaſius Martyr; extat typis edita Græc. & Lat. à Franc. Turriano.*

(4) *Vide Gennad. in defenſ. 5. capit. Sect. 8. in fin.*

(5) *Vide Menol. noſtrũ 13. Martii.*

(6) *Vide Anaſtaſ. Biblioth. in Vita S. Martini Papæ.*

(7) *Vide DD. ad tit. de ſet. Excom.*

(8) *p. 4. act. 7. Vide Niceph. Call. hiſt. lib. 16. ca. 37. Morinum lib. 1. exercit. Eccleſ. c. 4. & Cabaſſut. ad Syn. Eph. ante fin. verſ. hujus Synodi.*

(9) *In Ep. Synodica extat in Cõcil. Later. ſub Martino I. Secret. 2. Tom. 5. Cõcil. novæ editionis.*

(10) *Actio. ult. in Serm. Panegyr. Conſtant. Pogonat.*

(1) *In Epiſt. 1. ad Joan. Monachum in fine.*

(2) *Pſal. 79. n. 14.*

(3) *Eam producit Diplovatac. integram in Synopſ. tit. de Poteſt. Eccl. Latinã fecit Turrianus in Miſcell.*

Digitized by Google

licam tibi datam à Chriſto in nos, qui paſcimur à Succeſſoribus Petri, dirigas noſtram fidem, confirmeſque, quæ noſtra Catholica Pietas Orthodoxè docet, nimirum intonans, & clamans è cacumine tuæ divinæ Sedis, & nobis conſonans. Hunc in modum Germanus, quo & in ſequentibus ejus Epiſtolæ: in qua palam aſſeritur, eum, qui cum Romano Pontifice non colligit, diſſipare: ipſum enim Patrem familias eſſe Domus Dei, & Doctorem omnium. Similia docet (4) Taraſius Adriano I. ſcribens: σοὶ γὰρ εἶπεν, ait, ὁ Χριστὸς: ποίμαινε τὰ πρόβατά μου, τουτέστι τοὺς πανταχοῦ Χριστιανούς, τῇ σῇ ἀρχιερατείᾳ πᾶσα ἀρχιερατεία ὑπόκειται· οὐκ ἔστιν ὀρθόδοξος, ὁ μὴ σεβόμενός σου τὸν θρόνον, ἐν ᾧ κάθεται ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων, ἡμᾶς, καὶ πάντας τοὺς θεοπίστους διδάσκων, καὶ κυβερνῶν. *Tibi enim Chriſtus dixit: paſce oves meas, hoc eſt omnes ubique Chriſtianos. Tuo Pontificatui omnis Pontificatus ſubjicitur: Non eſt Orthodoxus, qui non veneratur Sedem tuam, in qua ſedet Princeps Apoſtolorum, nos, & omnes Deo fidos docens, atque gubernans.* Et (5) Nicephorus Leoni III. reſcribens poſt ſubjectum iterum anathemati Joſephum OEconomum, de quo (6) Theodorus, & (7) Michael Studitæ fusè, ἡμεῖς, inquit, οὐδὲν ἐπράξαμεν πόῤῥω τῆς ἐντολῆς σου· ὃν γὰρ ὑμῖν ἔδοξεν ἀφορισμῷ πάλιν ὑποκεῖσθαι, ἀφορισμῷ τῆς ἐκκλησίας ἀπεστησάμεθα· ἔγνωμεν γὰρ τὸ κανονικὸν ἔθος τὸ διδάσκον, ἀκούειν ὑμῶν τῆς φωνῆς· ἵνα μὴ γενώμεθα πρόβατα ἀλλότρια, οὐκ ἀκούοντα τῆς φωνῆς τοῦ ποιμένος. *Nos nihil egimus à juſſis tuis diverſum; nam eum, qui vobis viſus eſt anathemati ſubjiciendus, ab Eccleſiâ ejecimus. Novimus enim conſuetudinem Canonum docentem, oportere veſtram vocem audire, ne ſimus alienæ oves, non audientes paſtoris vocem.* Hæc tres Octavo ſæculo celeberrimi in Græcia Patriarchæ, quorum effata neque conficta cenſeri queunt, quippe ea (8) Photiani producunt, neque explanatione indigent; quippe clariſſima: neque abſurdâ Photianorum interpretatione labefactari poſſunt, quippe edita à Patriarchis Byzantinis, quorum ingenua confeſſione cùm Romanus Antiſtes, nullo excepto, Doctor ſit omnium, ipſos & omnes gubernet, is eſt, quem ipſi etiam Patriarchæ, juxta mores Canonicos, audire, exaudire, ſequi, ac revereri debent, quid ſupereſt, niſi ut Photiani cognoſcant ſupremam in Romano Pontifice Poteſtatem, quam ſapientiſſimi Heroes Eccleſiæ noſtræ explicatè fatentur. Hos inter & Studites (9) Theodorus, quo vindice Orthodoxa religio adverſus Iconomachorum inſaniam ſtetit in Græciâ, quàm crebro teſtimonio idipſum confirmat. Audite, quibus elogiis Romanæ Eccleſiæ dignitatem (10) excipiat. ὑμεῖς οὖν ὡς ἀληθῶς ἡ ἀθόλωτος, καὶ ἀκαπήλευτος πηγὴ ἐξ ἀρχῆς τῆς ὀρθοδοξίας. ὑμεῖς ὁ πάσης αἱρετικῆς ζάλης ἀνῳκισμένος, ὁ εὔδιος λιμὴν τῆς ὅλης ἐκκλησίας· ὑμεῖς ἡ θεοίλεκτος πόλις τοῦ φυγαδευτήριον τῆς σωτηρίας. *Vos igitur verè illimis fons, ac ſincerus jam inde à principio veræ fidei: vos ab omni hæreticorum procella longè poſitus, ſecurus totius Eccleſiæ portus: vos à Deo electa civitas ad ſalutis refugium.* Et ibidem (11) Paſchalem Pontificem alloquens, ἄκουε, ait, ἀποστολικὴ κάρα, θεοπρόβλητε ποιμὴν τῶν Χριστοῦ προβάτων, κλειδοῦχε τῆς οὐρανῶν βασιλείας, πέτρα τῆς πίστεως, ἐφ᾽ ᾗ ᾠκοδόμηται ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. Πέτρος γὰρ σύ, τὸν πέτρου θρόνον κοσμῶν, καὶ διέπων. *Audi Apoſtolicum Caput, à Deo electe paſtor ovium Chriſti, Claviger regni Cælorum, Petra fidei, ſuper quâ ædificata eſt Catholica Eccleſia; nam tu es Petrus, Petri ſedem exornans, & procurans.* Et (12) paulo inferiùs. δεῦρο δὴ ἀπὸ δυσμῶν ὁ Χριστομίμητος ἀνάστηθι, καὶ μὴ ἀπώσῃ εἰς τέλος. πρὸς σὲ γὰρ εἴρηκε Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν. καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου. *Huc ades ab Occidente, exurge, & ne repellas in finem: Tibi namque dixit Chriſtus Deus noſter, & tu quandoque converſus confirma fratres tuos.* Et in eadem (13) Epiſtola. ἰδοὺ καιρός, ἰδοὺ τόπος, βοήθησον ἡμῖν σύ, ὃν πρὸς τοῦτο διέταξεν ὁ θεός· ἔκτεινον τὴν δεξιάν, ὅσον δύνῃ. ἐξουσίαν ἔχεις παρὰ θεοῦ, ὅτι κορυφαῖος εἶ πάντων· ἐπίβαλον φόβον τοῖς αἱρετικοῖς θηρίοις τῷ καλάμῳ τοῦ θείου σου λόγου. Δεόμεθά σε, καλὲ ποιμήν, θὲς σου τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τῶν προβάτων σου· ἀκουσάτω ἡ ἐκκλησία πᾶσα τοῦ κόσμου, ὅτι οἱ ταῦτα τολμῶντες ἀναθεματίσθησαν παρὰ σοῦ ἐν συνόδῳ. *Ecce tempus, ecce locus, opem fer tu, quem ad hunc finem Deus Ordinavit. Porrige dexteram, quantum potes, quoniam Princeps es omnium. Terrorem injice hæreticis belluis calamo tui verbi divini, Te deprecamur, bone paſtor, pone animam pro ovibus tuis. Audiat tota Eccleſia Mundi, hos, qui hæc audent, anathematizatos à te eſſe in Synodo.* Peto, & vos omnes efflagito, Photiani. Theodoro Studite hæc ſcribente, hæc docente, hæc tam ſæpe commemorante, ſupererat Alexandrina Sedes, ſtabat Byzantina; reliquæ duæ Aſianis præfectæ nunquid perierant? Cur ergo hæc illis Theodorus non nunciat? Cur his eas elogiis non excipit? Cur inde ſuppetias ſacras contra hæreſis turpiſſimæ labem haud petit? Si quid vobis eſt reliquum cordis, fateri cogemini, agnitam à Theodoro ſupra omnes Eccleſias Romanæ poteſtatem, quam unam, cæteris neglectis, ad opem provocat, excit ad bellum, ad ſubſidium compellat. Norat enim inde dumtaxat in extremis periculis evocandum auxilium, ubi poteſtas eſt omnium certiſſima, omnium maxima, omnemque poteſtatem ſingulorum complexa. Quamobrem in (14) Epiſtolâ, quam nomine Epiſcoporum, Abbatumque ſcripſit Michaeli Balbo: εἰ δέ τι, ait, ἀμφιβαλλόμενον, ἢ ἀπιστούμενον τῇ θείᾳ ὑμῶν μεγαλονοίᾳ δοκεῖ, διαλύεσθαι παρὰ τοῦ ἀρχιερέως εὐσεβῶς· ἡ μεγάλη, καὶ θεοστήρικτος αὐτῆς χεὶρ ὡς ζηλοτυποῦσα τὰ πάντα ἐπ᾽ ὠφελείᾳ τοῦ παντός, κελευσάτω παρὰ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης δέξασθαι τὴν διασάφησιν, ὡς ἄνωθεν, καὶ ἐξ ἀρχῆς πατροπαραδότως ἐξεδόθη· αὕτη Χριστομίμητε βασιλεῦ, ἡ κορυφαιοτάτη τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ, ἧς πέτρος πρωτόθρονος, πρὸς ὃν ὁ κύριος φησί, σὺ εἶ πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν. *Si aliquid eſt, de quo dubitat, aut quod non credat veſtra divina Manificentia, ejus rei explicatio à Pontifice piè eſt poſtulanda. Magna & à Deo firmata manus veſtra, ut publicæ cupida utilitatis, jubeat à Seniore Roma capere declarationem, ut à principio à Patribus noſtris eſt traditum: Ea, ò Chri-*

(4) *Hanc producit Joſeph Methonenſ. in Antirreh. contra Marcum; Latinam fecit Sirmond.*
(5) *Apud utrunque relatum; Latinam fecit Albaſpinæus in Sylloge antiquar. Epiſtol. Ep. 8.*
(6) *In Vita S. Platonis.*
(7) *In Vit. S. Theod. Studit.*
(8) *Coreſſ. in Antirrh. contra Bellar. c. 34. & apud eum alii Canonarchæ in exemp. Ep. Dogmatic. exemp. 11. 13. 32. & 41.*
(9) *Idem Michael in Vita Theodori Studitæ.*
(10) *Epiſt. ad Paſchalem Pap. in editis lib. 2. Ep. 16. ē Cod. Colummenſis lib. 2. Ep. 11. citatur à Gennad. Sect. 16. in 5. Cap. Decreti Florent. poſt initium.*
(11) *In ead. Epiſtola.*
(12) *In eadem Epiſtol. infer. citata à Gennad. ibid.*
(13) *Paulo inferius.*
(14) *Lib. 2. Ep. 68. in editis in Colum. Cod. lib. 2. Ep. 76. citatur à Gennad. d. c. 5. Sect. 17. ſub init.*

Digitized by Google

Chriſti imitator Imperator, inter omnes Eccleſias Dei ſummum obtinet locum, cujus Petrus tenuit primam ſedem, ad quem dicit Dominus: tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Et (15) Naucratio diſcipulo ſcribens: μαρτυρῶ, ait, ἄρτι κατενώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀνθρώπων, ὅτι ἑαυτοὺς διέῤῥηξαν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ κορυφαίου θρόνου, ἐν ᾧ ὁ Χριστὸς ἔθετο τὰς κλεῖς τῆς πίστεως, ἧς οὐ κατίσχυσαν δι' αἰῶνος, οὐδὲ κατισχύσωσι μέχρι συντελείας αἱ τοῦ ᾅδου πύλαι, τὰ τῶν αἱρετικῶν δηλαδὴ στόματα, ὡς ἡ ἀψευδὴς ὑπόσχεσις· *Teſtor nunc coram Deo: diviſi ſunt à Corpore Chriſti, & à ſuprema Sede, apud quam Chriſtus depoſuit Claves Fidei, adverſus quam non prævaluerunt, neque prævalebunt, uſque ad conſummationem, portæ Inferi, videlicet ora hæreticorum, ſecundùm promiſſionem, quæ mentiri non poteſt.* Quid his apertius? quid enucleatius dici poſſit? Penè infinita ſunt, quæ in Epiſtolis tanti Viri ſupremam Romani Pontificis poteſtatem teſtantia, probantia, prædicantia, & penè dixerim jactantia occurrent: Quæ Græciæ propoſita trigeſimo ſecundo ante Schiſma teterrimum anno (anno enim (16) Chriſti DCCCXXVI. moritur Theodorus Studites, & anno ejuſdem ſæculi LVII. Conſtantinopolitanam Photius, Ignatio pulſo, Sedem invaſit) viſa ſunt Græcis ſapientioribus facem prætuliſſe, quâ vel inter tenebras ignorantiſſimi Schiſmatis, nequitiam Neophyti Photii apertè cognoſcerent, palamque teſtarentur, nihil unquam abſurdius auſam ignorantiam, perfidiamque, quàm cùm Romani Pontificis poteſtatem inficiata eſt, omnium Sanctiſſimorum Patrum ſuffragio comprobatam, omnium ſæculorum teſtimonio ratam, prædicatamque.

XII. Non enim poſt Octavum ſæculum, aut poſt Apoſtaſim Photii alia Græcorum Sapientum ſententia fuit, quàm quæ à nobis Photianorum ſtoliditati, quà licet, ingeritur. Vix unum, aut alterum in Græciâ Sapientem invenies à Photio ad hæc uſque, queis vivimus, tempora, qui non apertè cenſuerit, Romanorum Epiſcopis à Chriſto Præfecturam totius Eccleſiæ fuiſſe mandatam. Ita Sanctiſſimi Patriarchæ (1) Methodius, & (2) Ignatius; ita poſt Photium Antonius (3) Cauleas, quem inter Divos aris (4) dignamur, & templis, & Nicolaus (5) Myſticus data ad Joannem X. obſequioſiſſima Epiſtolâ, imò & ingeſtâ vel Bulgaris Romanæ Eccleſiæ poteſtate. Ita, & (6) Leo VI., cui cognomen à Sapientia, quique adeò authoritatem Romanæ Sedis prætulit Byzantinæ, ut, in celeberrimâ Controverſiâ Tetragamiæ, factam, datamque ſibi veniam à Romano Pontifice, contemptâ importunâ Byzantini Præſulis auſteritate, ſecutus ſit: Id, quod fruſtra convellere nititur nugaciſſimus Blatero (7) Nectarius propoſitâ confeſſione quadam Leonis moribundi, ex quodam Syntagmate, cujus neque titulum refert, nec locum indigitat, neque fidem probat, quaſi credendum ſit homini mendaciſſimo, auſo vel palam mentiri de Sacris lipſanis Cretæ, quæ nuſquam ſunt, ut inferiùs patebit, auſo non ſolum Latinis Scriptoribus penè omnibus præſtandam ex debito ſaltem humanitatis, urbanitatiſque fidem negare, ſed propalam Patres Sanctiſſimos Latinorum Hieronymum, Anacletum, Felicem, Siricium, Damaſum, Nicolaum I. Leonem IX. mendacitatis arguere, non intactis iis etiam, quos affatim Eccleſia noſtra, imò & Photiana ſtoliditas veneratur, quoſque nebulo hic dementiſſimus nunc ſimplices, nunc alazonas, nunc partium ſtudioſos appellat. Adeò, non dico pudori, ſed & prudentiæ valedixere Photiani, quos tamen, velint, nolint, ſæcula damnant omnia, ad hæc noſtra tempora Græcorum frequentiſſimis calculis celebrata, queis Romanæ Eccleſiæ Sacra in omnes Eccleſias poteſtas aſſeritur. Hanc Stilianus (8) Neocæſarienſis, hanc Nicephorus (9) Blemides, hanc (10) Veccus, hanc poſt Veccum Conſtantinus (11) Meliteniota, Georgius (12) Metochites, Maximus (13) Chryſoberges, & ante hos Niceta (14) Paphlago, Joannes (15) Schiltza, Georgius (16) ipſe Cedrenus, & poſt Synodum Florentinam Iſaias (17) Cyprius, Joannes (18) Argyropulus, Gregorius (19) Protoſyncellus, Georgius (20) Trapezuntius, Joſeph (21) Methonenſis, Hilarion (22) Monachus, palam aſſeruere: nec defuere Superiori, atque hoc, quo ſcribimus, ſæculo, Græcorum Sapientiſſimi, quorum ſcriptis Romanæ Eccleſiæ nulli comparanda poteſtas, aſſerta, probata, comprobata eſt. His tot tantiſque doctiſſimis veſtrâ confeſſione viris veſtrum aliquem Photiani opponite. Quem verò? Photium ab integra Synodo condemnatum? cujus infamatorium Elogium Niceta Paphlago (23) conſtruit: quem veſter Schiltza virum nequam (24) appellat? Cerularium? cujus arrogantiam Regia ipſa ferre non potuit? Cujus tyrannidem Eccleſia Byzantina (25) deteſtata eſt? Quem à Dyptichis ſucceſſores delendum curarunt, donec eum Anchiali (26) Michael clam omnes inſcriberet? Balſamonem fortaſſis producetis in medium? At, quid ſenſerint de homine Græci, palam eſt penes Joannem (27) Citri, & auſum Polyarchiam in Eccleſiam inducere Græcia (28) damnavit; at impias, apertaſque hominis aſſentationes, queis laicos Principes penè non ſupra ipſos Epiſcopos Sacris (29) præfecit, Eccleſia deteſtabitur. Scilicet OEcumenius, Theophylactus, Euthymius, Planudes Sapientiæ laude celeberrimi ſunt. Ita profectò, ſed propterea ceteroqui Photiani, quod ad dogma procedentis à ſolo Patre divini Spiritus pertinet, nihil unquam ſcripſere, quod Poteſtatem Romani Pontificis oppugnaret. Hunc in modum eloquentiſſimi Photianorum Theodorus Metochites, Leo Magentinus, Andronicus Camaterus, Pachymeres, Gregoras, aliique, quotquot poſt grande diſſidium Græcam Palladem coluere, intacto Pontifice, pro cæteris, vel quibuſpiam Photianorum erroribus militavere. Imò, & Baſilius (30) Achridenus notiſſimus ſub Manuele Comneno Bulgarorum Epiſcopus quid de Romano Pontifice ſenſerit, palam eſt ex iis, quæ ſupra

Zz retu-

(15) In Editis lib. 2. Ep. 9. in Colum. Ep. 8. Gennad. ibid.

(16) Vide Michaelē Studit. in Vit. Theodori, & Nicet. Paphlagon. in Vita Ignatii P. Baron. ad ann. 826. nu. 4. & ſeq. & ad ann. 856. n. 49. & ſeqq.

(1) Epiſt. Synod. ad Sergium II. in Miſcell. Cōbefiſ.
(2) Ep. ad Nicol. I. extat ibidem.
(3) Epiſt. ad Stephanum IV. apud eundem.
(4) Vide Orat. Nicephori Philoſophi apud Metaphr. 12. Febr.
(5) Extat utraque Epiſtola apud Baron. Latinè ann. 916. & anno ſeq. Græcè ſunt in Biblioth. Vallicell. data ab Aloyſio Lollino Cretenſi Epiſcop. Bellunen. & in Bibl. Vatican. & Barberina.
(6) Vide relatam Epiſtolā Nicolai Myſtici ad Joan. X. & Jo. Schilitza Curopal. in Leone.
(7) In Antirrhetico Theſi 4. centuriæ 10. pag. 24.
(8) In Epiſt. ad Stephanū VI. I cauſa Photii, eſt apud Bar. ann. 886. n. 17.
(9) Penes Diplovat. in Synop. tit. de poteſt. Eccl.
(10) In Synodico unionis refert Beſſar. in Ep. 1. ad Philanthro. & Canonar. in form. Synodic. n. 8.
(11) In Parænef. ad unionem.
(12) Orat. 2. contra Cyprium.
(13) Orat. 1. de pace Eccleſiær.
(14) Orat. de SS. Anargyris in med.
(15) In Orat. panegy. S. Ignatii.
(16) Epiſt. 84. ad Euthymium.
(17) De Syn. Florentina.
(18) Orat. 4. pro Synod. Florent. (19) *In Antirrhet. contra Marcum.* (20) *Orat. de Pace Chriſtianor.* (21) *In Antirrhet. contra Marcum.* (22) *Libr. de Proceſſ. Spir. Sancti.* (23) *Vide Acta Concilii VIII. act. 7. & Vit. S. Ignat. P.* (24) *In Baſil. Macedone.* (25) *Jo. Curopal. in Iſaa. Comn.* (26) *Veccus in Orat. 2. contra Cypr. & in ead. Geor. Metochit.* (27) *Vide Reſponſ. ejus 15. in Jure GR. Tom. 1. lib. 5. reſpon. 1. pag. 333. in fin.* (28) *Vide Balſ. in medit. de Patriar. Privil. in jure GR. d. lib. 5 pag. 443.* (29) *Vide Balſam. ad Can. 69. Trull. & ibi Cabaſſut.* (30) *Extat Epiſt. ejus ad Adrian. IV. in Jure GR. tom. 1. lib. 5. reſponſ. 1. pag. 307.*

Digitized by Google

retulimus, ubi Romanum Antiſtitem Archipaſtorem appellat, teſtaturque, ſe ovem eſſe, audituram ſemper vocem ipſius. Adeò vel Photianis ipſis, ſi qui non pingui Minerva, ſi qui aliquam Sapientiæ laudem meruere, conſonæ noſtræ, certè non diſſona fuit ſemper ſententia. His oppone Georgium Cyprium à Photianis ipſis hęreſis cauſa (31) exauthoratum, Philotheum Palamitam, & Palamam: hunc πολυθέας, illum libidinis (32) reum, Nilum Rhodium, quem quanti fecerit Græcia, vide penes (33) Harmenopulum, Nilum Cabaſilam, quem furoris accuſat ipſe (34) Coreſſius. Oppone Gerganum, Angelum, Critopulum Lutheranos, Calvinianoſve; Denique Marcum Epheſium delirum ſenem, teſte Gennadio (35) Synchrono, Margunium, Severum, Coreſſium, Nectarium quos tam crebrò dementes, furioſos, penè non atheos, &, quod caput eſt, omnis prorſus Antiquitatis ignaros oſtendimus; quid tam pauci detrahent omnium effatis? quid tam rudes officient Sapientiſſimorum hominum authoritati? quid tam apertè mendaces, ac perfidi conferent falſitati, quam Sanctiſſimorum Patrum ſuffragiis confirmata Veritas profligavit?

(31) *Vide Gregor. & Pachymer. in Andronico Seniore.*
(32) *Vide Coreſſ. in addit. ad Myriobibl. Photii in Philotheo.*
(33) *In Epiſtol. ad Sclerum.*
(34) *Vide Coreſſ. ibidem in Nilo.*
(35) *d.c.5. Decreti Florent. Sect. 13. ſub init.*

Hinc illud veriſſimum colligo, quod ex dictis hactenus, enumeratiſque liquidò conſtat: nimirum perperam univerſim Græcos appellari Schiſmaticos, id, quod & alibi docui, & maximopere cupio, Lector agnoſcat. Nam, quî Schiſmaticos univerſim appelles eos, qui non modò nullo publico Gentis decreto à Summo Pontifice deſcivere, verùm etiam omni ævo publicè, privatimque ſupremam Romani Pontificis Poteſtatem confeſſi ſunt? Percurre omnia, quęcunque in Græcia Concilia celebrata ſunt, etiam poſt triſte diſſidium, ſi verbum occurret, quo Græcia neget, Romanum Pontificem Eccleſiæ caput eſſe, pœnæ nomine quidlibet ſolvam. Evolve Patriarcharum Synodica, & quidem Photianorum, ſi quod erit inficiatum Succeſſoribus Petri Principatum Eccleſiæ, dedam me cicurem cuicunque ſupplicio. Vide Scriptores omnes, qui Græca Græcis conſcripſerint, binam Decadem impiorum quorundam excipito, ſi ſupra hanc quiſquam erit nominis alicujus Scriptor, qui ſummam Romanæ Eccleſiæ authoritatem oppugnarit, eſto Græcia univerſim ſchiſmatica. Quòd ſi contra eſt, ſupremam hanc poteſtatem OEcumenicis Synodis noſtris propalam affirmantibus, Patriarcharum Epiſtolis, decretiſque, unà cum Synodis minoribus vel eandem confirmantibus, vel diſſimulantibus, Doctoribus ipſis, etiam poſt rixam, & quidem ſapientiſſimis omnibus eandem aſſerentibus, cæteriſque non inficiantibus, ſi paucos excipias: Quæ ſiniſteritas, dicam clariùs, quæ imprudentia Zeli penitùs importuni, nobiliſſimam Nationem, de Re Chriſtiana optimè meritam Gentem, minimè meritis contumeliis proſequi, ingeſtiſque per fas, nefaſque ſcommatibus proritare? Eò uſque itum eſt, ut verba Pauli, quæ ad oſtentandam divinæ Clementiam Providentiæ, æquè omnibus, quæ ad ſalutem pertinent, ac planè ſufficiunt largientis, dicta ſunt, ad contumeliam Gentis noſtræ aptaverint aliqui, dixerintque jampridem, non eſſe *diſtinctionem Judæi, & Græci*, quaſi verò Judaicæ notam perfidiæ ea Gens mereatur, cujus Patres, cujus Sapientes unà, perpetuàque ſententiâ Romani Pontificis profeſſi ſunt poteſtatem, profitenturque.

XIII. Sed interim comprobatum eſt, Majorum noſtrorum ſententiâ, Paſtorem omnium, Patrem, atque Magiſtrum eſſe Romanum Pontificem; ſequitur, eundem Judicem eſſe ultimum, quem cuilibet liceat à Judicio quolibet appellare. Patet & hoc Axioma ex hactenus conſtitutis, confirmaturque conſuetudine, quam Leo (1) Magnus antiquiſſimam Jure pronunciat. Etenim ab ipſis Eccleſiæ adoleſcentis temporibus id juris Romana Eccleſia penes omnes obtinuit. Certè Marcion ab Antiſtite ſuo cætu fidelium eliminatus Romam profectus eſt, ut reſtitueretur Eccleſiæ: teſtis (2) Epiphanius. Fortunatus, & Felix in Africa Cypriani Martyris exauthorati ſententia Cornelium appellarunt, authore (3) Cypriano eodem, ex cujus itidem (4) commentariis certiſſimum eſt, idipſum licuiſſe Baſilidæ Stephanum appellanti, poſtquam illum Hiſpanienſes Antiſtites Sacris abſtinuerunt. Quid Athanaſius? Nonne damnatus in Græcia ad Julium provocavit, teſte (5) Sozomeno? Chryſoſtomus (6) autem ab hoſte Theophilo redactus in ordinem, quem, niſi Innocentium Romanum Pontificem, iniquæ ſententiæ judicem appellavit? Idem licuit (7) Flaviano contra Dioſcorum, idem contra circumfuſos hoſtes (8) Theodoreto, quorum uterque Leonem illum appellavere, cujus ſententiâ & Dioſcorus, quamvis Patriarcha, ictus evanuit, & Theodoretus, quamvis à Patriarchis oppreſſus, emerſit. Jam, ſi recentiora Eccleſiæ ſæcula conſulas, vix Orationi tempus ſupererit enumeraturæ ſingillatim exempla Juris hujuſce. Divorum honoribus, quos palam excipis, Gregorium Dialogum, Silverium Martyrem, & Martinum Pontifices Maximos, num cenſes injuſtos? Num tyrannos exiſtimas? At hi delatas à Sanctiſſimis viris per appellationem ad Romanum Tribunal cauſas recepere, receptas ex munere cognovere, cognitas latâ definivere ſententiâ. Lege (9) Gregorium, percurre (10) Maximum, vide (11) Studiten. Quid crebrius occurret, quam ad Sedem Romanam ſonora, manifeſta, uti vulgò dicimus, judicialis ad ſupremum judicem provocatio? Diſce igitur, Photiane, quàm fatuum ſit id inficiari, quod antiquitas Univerſa fatetur. Infremit iterum, iterumque (12) Nectarius variè reſpondere nititur, atque laborat: ubi ſingillatim reſpondit, appellationes factas modò, quòd iniqua eſſent judicia, quaſi à judiciis, quæ ritè facta cenſentur, appellare mos ſit; modò, quòd ab hæreticis opprimerentur, qui provocabant, quaſi provocatio non ſit ab oppreſſis; modò quòd omnes Patriarchæ eſſent hæretici, quaſi Theophilus hæreticus fuerit, à quo appellavit Chryſoſtomus, & Patriarchæ, qui Theodoretum ſpoliaverant, omnes hæretici; denique, ubi omnia tentavit incaſſum, triplicem ingreditur viam refellendi Juris hujuſce: Prima (13) eſt ex Africano (14) Concilio, quod palam appellationes has vetuit, cui Baſilius (15) præluxerat ſcribens: perperam agi

(1) *Epiſt. 89. ad Epiſc. Gallię.*
(2) *Hæreſ. 42.*
(3) *Lib. 1. Epiſt. 3.*
(4) *Lib. 1. Epiſt. 4.*
(5) *Lib. 3. hiſt. c. 7.*
(6) *Ep. 1. & 2. ad Innoc. I.*
(7) *Liberat. in Breviar. c. 12.*
(8) *Ex ejus Epiſt. ad Leonē.*
(9) *Lib. 2. Epiſt. 6. & alibi.*
(10) *Ubi ſupra locis relatis num. noſtro 10.*
(11) *Vide ſupra num. noſtro 11.*
(12) *Sæpe, & paſſim in Antirrhetico relato.*
(13) *Sect. 2. demōſ. unica pagin. 74 linea 15.*
(14) *In Epiſtol. ad Cœleſtinū.*
(15) *Epiſt. 4. ad Meletium.*

ab

Digitized by Google

ab Occidentalibus indiſcriminatim recipientibus eos, qui ab Oriente ad ipſos proficiſcebantur. Secunda ex eo, quòd, ſi qui Romanum Pontificem appellarunt, id non ex neceſſitate, ſed ex *diſpenſatione*. Verba (16) Nectarii ſunt: εἴποτε ὑπὸ τῶν πάλαι παπῶν ἀνεψηλαφήθη κρίσις τινὸς πατριάρχου, οὐ κατ᾽ ἀνάγκην, ἀλλὰ κατ᾽ οἰκονομίαν ἐννομίας, ὅπως καὶ ὁ δικάσας, ἀδέκαστος φανείη, καὶ ὁ καταδικασθεὶς πληροφορεῖσθαι λάβῃ. *Siquando à priſcis Romanæ Urbis præſulibus retractata eſt ſententia Patriarchæ alicujus, non ex neceſſitate, ſed ex diſpoſitione legibus conſtitutæ æquitatis, ut, & qui ſententiam tulerat, incorruptus videretur, & qui damnatus fuerat, certitudinem reciperet*. Tertia eſt ex lege (17) Leonis Auguſti decernentis, à Patriarcha non poſſe appellari. Τὸ πατριάρχου, inquit, (18) κριτήριον ἐκκλήτῳ οὐχ ὑπόκειται, οὐδ᾽ ἀναψηλαφᾶται ὑφ᾽ ἑτέρου, ὡς ἀρχὴ ὂν αὐτὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κριτηρίων, ἐξ αὐτοῦ γὰρ πάντα τὰ ἐκκλησιαστικὰ κριτήρια, καὶ εἰς αὐτὸ ἀναλύει, καὶ ἀναστρέφεται· αὐτὸ δὲ οὔτε ἔκκλητον, οὔτε πρὸς ἕτερον· τοιοῦτον γὰρ ἡ ἀρχή· ἐπανακρίνεται δὲ πνευματικῶς ὂν αὐτὸ ὑφ᾽ ἑαυτοῦ. *Patriarchæ ſententia appellationi non ſubjacet, neque retractatur ab alio, utpote Eccleſiaſtici Judicii princeps: ex ipſâ enim omnia Ecceleſiaſtica judicia, & in ipſam reſolvuntur, & revertuntur: ipſa verò neque ab aliquo, neque ad aliquem refertur. retractatur verò ſpiritualiter ipſa à ſe ipſa*. His ineptiis, his gerris rem graviſſimam eluſiſſe ſe ſibi perſuadet Nectarius, nec videt miſer, quanta ignorantia ſit, hæc dicere, hæc ad reſponſionem conferre. Ut ab ultimo refutationem exordiar, quàm miſerum eſt, Jus à legibus ſacris, ut mox evincam, conſtitutum profanâ ex lege damnare! Quaſi verò, quod Synodi ſanxerunt OEcumenicæ, lex Civilis, ut ut contraria, oppugnare queat, cùm contra, lex Civilis, ſi contra Canonem ſit, nulla ſit, ita Leone ipſo decernente, ac rationem decreti reddente, his (19) verbis: ἄξιον γὰρ ἡ ἡμῶν ἡ βασιλεία ἡγησαμένη τοῖς ἱεροῖς ἀκούειν νόμοις ἐν τῇ περὶ τῶν οἰκείων διατάξει, τούτοις ὂν συμψηφίζεται: *Cùm autem noſtra Majeſtas conſentaneum rationi exiſtimaverit, ſacris legibus obedire in iis, quæ ad propria ſpectant, decernentibus, illis ſuppetias fert*: abrogatis nimirum Civilibus legibus, quas ibi reſcindit. Adeò ineptè Nectarius Jus appellationis, quod propugnamus, contorto legis à Cæſare conſtitutæ telo, aggreditur. Sed eſto hoc Photianiſmi, cui olim placuit ita ſacra profanis miſcere, ut quæ dirigendis Politicis nata ſunt, Politicis miſerrimè ſacra ſervirent. Quid, quòd hæc ipſa lex nihil probat, vel nimis. Nam vel effatum ſic explicas, ut nemini liceat ab ullo Patriarchâ appellare, vel ita contrahis, ut non liceat appellare à Patriarchâ Byzantino. Si primum, falſum eſt, tute (20) ipſe hoc falſum affirmas, imò & (21) Legiſlator, quo authore, omnes omnium Metropolitanorum cauſæ ad Byzantinum Pontificem revocantur. Quòd ſi ſecundum mavis, jam à Patriarchâ veſtro non licebit ad Synodum provocare: quod neque tu feres, nec quiſquam Photianus, clamantibus palam (22) Synodicis, reclamantibus (23) Canoniſtis, praxi ipſâ perpetuâ reluctante, qua novimus, vel à Synodis Topicis ipſos Patriarchas veſtros, modò pretioſior adſit Infulæ emptor, facillimè exauthorari. Nam quî poſſit Synodus deturbare Solio Pontifices veſtros, non poſſit eorum iniquitates corrigere? Appellare igitur licet à veſtris Patriarchis ad Synodum, intactâ lege Leonis: igitur aliter intelligenda eſt, ac tu ſtupidè explicas. Nempe, ut appellatio à Patriarchâ non liceat ad ſubjectos præſules Patriarchæ. Quod, & Ratio ipſa legi protinus addita perſuadet: propterea enim nefas dicitur eſſe, à Patriarchâ provocare, quòd ſit ipſe principium cæterorum: at hoc verum dumtaxat eſt, ut reſpicit ſibi ſubjectos, non abſolutè, uti dicimus, & ſimpliciter: neque enim non ſubjectorum ſibi Principium eſt Patriarcha. Igitur, ſi principium non eſt, ea ratio ceſſat, ob quam ab ipſo appellari non poteſt. Qui proinde, ſi referatur ad ſubditos, is eſt, à quo ad ſubjectos appellari non poteſt, is, ad Superiores ſi referatur, is eſt, à quo poterit appellari. At enim Patriarcha veſter is eſt, qui Sedem Romanam uti Superiorem ſuâ reſpicit. Videte ergo Photiani, quid ſequitur, atque hanc viam repellendi Romani juris, ut ſalebroſam vobis nimis, ac lubricam, ſi ſapitis, declinate. Non eſt, inquit Nectarius, Patriarchâ Superior Romanus Pontifex. Quid? nonne ſaltem ordine, quemadmodum Byzantinus cæteris Patriarchis? At vos omnes hoc affirmatis, quibus hoc nempe (24) conſtitutiſſimum, ita præferri Romanum Pontificem Byzantino, ut Byzantinus Alexandrino præfertur. Hoc nempe datis. Subdo: ſed quòd Byzantinus Ordine tantùm cæteris præit, ab his ad illum appellatio eſt: ergo doctiſſimi homines eadem ex cauſa à Byzantino ritè provocabitur ad Romanum. Non acquieſcit his nempe Nectarius. Vir pertinax iterum ad civilia refugit Jura, &, ut ritè, inquit, à Patriarchis provocare ad Byzantinum quis queat, Jus ipſum authoritatem facit: at, ut provocetur ad Romanum Pontificem, unde præſens authoritas? Primùm ex illa ipſa poteſtate, quam illi Majores noſtri omnes attribuunt. Supremi hoc Principis eſt, nobile Juriſdictionis officium multatis iniquâ minorum Judicum ſententia ſubjectis impendere, de ſententiis ipſis ſententias ferre, appellatumque juſtis ſubditorum clamoribus opitulari. Deinde oblitus ne es, quæ nuper è Sardicenſi (25) Concilio certa, Vobiſque ipſis Photianis recepta produximus? OEcumenica Synodus, nec minor Nicæna I. ſive confeſſores ſpectes, ſive Præſides conſideres, ſive id ipſum, de quo actum eſt ibi: OEcumenica, inquam, Synodus Jus Appellationis hujuſce Pontifici Romano cùm tribuat, quæ frons Jus ipſum OEcumenica Synodo confirmatum Pontifici Romano negabit?

XIV. Falſiſſimum hoc dicit (1) Margunius: Τοπικὴ λέγεται, ἀλλ᾽ οὐκ οἰκουμενικὴ πῶς ἡ ἐν Σαρδικῇ ἁγία σύνοδος· εἰ γὰρ οἰκουμενική, πῶς ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένη πρώτη τῶν οἰκουμενικῶν ἁγίων συνόδων δευτέρα λέγεται; *Peculiaris dicitur, non OEcumenica Sardicenſis Sancta Synodus. Nam, ſi OEcumenica, quo pacto quæ prima Conſtantinopoli acta eſt, inter Sanctas OEcumenicas Synodos Secunda dicitur?* Apparet ex his,

(16) *Theoremate 3. pag. 128. lin 1.*
(17) *d. pag. 128. lin. 15.*
(18) *In titulo 10. n. 6. in Compend. Legum.*
(19) *Novella 16.*
(20) *d. pag. 128. lin. 5. & 23*
(21) *Comp. Legum tit. 3. n. 9. in fin.*
(22) *Vide Canonarch. de vi Canonum ad Can. Apoſt. ubi de poteſt. Concilii.*
(23) *Vide Margun. ì Proœm. Nomoc. n. 4. & Matax. in Nomoc. tit. de Concilio.*
(24) *Vide Balſam. in Medit. de privil. Patriarch.*
(25) *Canone 4. & 7.*
(1) *In Antirrhet. pro Marco.*

Digitized by Google

quàm rude ſit Photianum ingenium. Certa quæ ſunt, non facit difficultas incerta. Hæc ſolvenda eſt eruditis ingeniis, ne quę certa ſunt, vi ſuâ labefactet: nec niſi puſillæ mentis eſt, quæ à Sapientibus recipiuntur, deſerere, quòd ea difficilè tueare, Quid quòd & facilis reſponſio eſt Margunianæ difficultati. Nam Sardicenſe Concilium Majoribus idem eſt habitum cum Nicæno, ut optimè notat (2) Caballutius, tum quia magna Epiſcoporum pars, quæ in Nicæno conſederat, interfuit pariter & Sardicenſi, ut ex ſubſcriptionibus liquet; tum quia utrobique eadem Fidei cauſa conſtituta eſt. Quare & (3) Zoſimus Pontifex, Canonem Sardicenſem citans, Nicænum appellavit. Unde ratio refutandarum Gabrielis (4) Severi miſeri homuncionis argutiarum, qui hoc ex loco ſibi videtur apprimè confutaſſe Romani Pontificis Principatum, cùm tamen nuſquam apertiùs is reipſa confirmetur, quàm Africanorum Patrum, & Zoſimi Pontificis Controverſia, ex quâ cum conſtet Canones Sardicenſes Nicænæ Synodo palam attribui, Majorum noſtrorum ſententiâ, idem authoritatis in utroque jubemur aſſerere, nec Sardicenſem poſt Nicænam dicere, ſed cum Nicænâ, ut Nicænam, & Sardicenſem ſecutus Conſtantinopolitanus Generalis Conventus, ſecundus ſit, dicaturque inter OEcumenicas Synodos. Cæterùm Concilium Sardicenſe OEcumenicum Majoribus habitum noſtris non Latinus modò (5) Sulpicius antiquiſſimus author (etenim (6) clarebat in fine IV. & initio V. ſæculi) verùm etiam (7) Socrates noſter affirmat. Id, quod ex (8) Hilario, & (9) Athanaſio confirmatur, quorum teſtimonio Sardicenſi Concilio pluſquam trecenti Orthodoxi Epiſcopi, è triginta ſupra ſex Orbis Chriſtiani Provinciis interfuerunt, ac conſederunt cum Oſio, aliiſque Sedis Romanæ Vicariis, Quapropter & ipſa Synodus (10) ſupremæ, atque OEcumenicæ poteſtatis ſuæ gnara, ſic tandem pronunciat, πάντα τὰ συντεταγμένα ἡ καθολικὴ, καὶ οἰκουμενικὴ ἐκκλησία τηρείτω. *Univerſa, quæ conſtituta ſunt, Catholica Eccleſia, quæ ubique eſt, cuſtodiat.* Vide de hoc plura penes (11) Athanaſium, (12) Theodoretum, (13) Sozomenum, (14) Socratem ex Noſtris, ex Latinis verò (15) Baronium, & (16) Bellarminum, quorum omnium authoritate inter OEcumenicas Synodos Sardicenſis recipienda eſt, quidquid contra muſſitent Photiani, quorum nequitia factum eſt, ut, cùm Prodromus Sardicenſes Canones ſub Nicæni titulo recenſeat, quaſi una, & eadem ſit Synodus Nicæna, & Sardicenſis, atque adeò Canones Sardicenſes vim habeant Canonis ab OEcumenica Synodo conditi, (17) Harmenopulus, qui penè in omnibus Prodromum ſequitur, Sardicenſem Synodum ad Topicas malè rejecerit, cujus tamen decreta Jus hoc appellandæ unius Romanæ Sedis apprimè confirmantia (18) recipit, atque in Epitome ſuâ iteratò recenſet, ut alibi oſtendimus. Quò fit, ut vel Photianorum Jure ratum ſit, unicuique licuiſſe ſemper, à quocunque Judicio ad Romanum Pontificem provocare. Neque enim officiunt huic certiſſimo Romanæ Eccleſiæ Juri, quæ in geminâ Viâ muſſitat reliqua Nectarius numero ſuperiore productus; Nam in ſecunda, vel quid dicat, neſcit ipſe, qui dicit, vel pro nobis dicit. Siquidem, inquit, Patriarchæ ad Romanum Pontificem provocarunt non ex neceſſitate, Ita profectò, neque enim quiſquam cogitur appellare. Voluntatis illud Tribunal eſt, nempe volentium; non neceſſitatis, hoc eſt, coactorum· πρὸς τὸ ἐκκαλεῖν ἐκ τοῦ κατωτέρου κριτηρίου εἰς τὸ ἀνώτερον οὐδεὶς βιάζεται. θεληματικὴ γὰρ ἡ ἀναγωγή. διὸ καὶ τέρματα τίθενται, ἵνα μὴ ἡ ἔκκλητος αἰωνία, καθὼς καὶ τὸ θεληματικόν· ὁ δὲ νόμος διατάξας τὰ τέρματα ταύτην ἔχει τὴν ἐξουσίαν, ὥστε δηλοῦν, τὸν μὴ ἐκκαλέσαντα ἐν τοῖς ὅροις, ἐφεξῆς μὴ βούλεσθαι ἐκκαλεῖν, μᾶλλον δὲ ἀποστῆναι πάσης ἀγωγῆς, καὶ ὁμολογεῖν τῇ ἀποφάσει; *Ad provocandum ex inferiori judicio ad ſuperius, nemo adigitur: ſpontanea enim hæc deductio. Quare & termini dati ſunt, ne appellatio æterna ſit, ut & voluntas. Lex autem conſtituens terminos hanc poteſtatem habet, ut ſignificet, eum, qui non provocavit intra terminos datos, deinceps nolle provocare, imò potiùs ceſſiſſe omni actione, & conſentire ſententiæ.* Vides omnem appellationem in eo, qui appellat, liberam eſſe, non autem ex neceſſitate: quare Euge Nectari, aliquando ex ignorantia ſapuiſti. Similiter & in cæteris: nam omnis appellatio κατ' οἰκονομίαν ἐννομίας eſt: *juxta diſpoſitionem, diſpenſationem, diſtributionem, curam, providentiam, & prudentiam, adminiſtrationem, inſtitutum, Ordinem* (nam hæc omnia OEconomia ſignificat) æquiſſimæ legis, ſive æquitatis lege decretæ, ſanctæque: Ea autem, quæ facta eſt ad Romanum Pontificem, appellatio, te teſte, ſi qua facta eſt, talis eſt: Recta igitur, legitima, vera appellatio. Hinc plaudimus tibi tam ſapienter aliquando locuto, ſubſcribimuſque, quemadmodum & in reliquis: nimirum, cùm dicis: ὅπως καὶ ὁ δικάσας ἄδικος φανείη, καὶ ὁ καταδικασθεὶς πληροφορίαν λάβῃ. Hic enim appellationis eſt finis, non tamen ſolus, neque præcipuus: Etenim non ſolùm ut æquitas judicis, & damnati magis crimen appareat, Appellatio datur, ſed propterea præſertim, ut, cognitâ vel ignorantia, vel iniquitate Judicis, malè lata reſcindatur ſententia, jurique ſuo reus reſtituatur. Hunc finem ſi dictis adjeciſſes, Nectari, tuis, quippe primum, atque præcipuum Appellationis, nulla eſſet mora, quin te Romani Juris, quod niteris impugnare, ſtrenuum aſſertorem edicerem, quo omiſſo ſcilicet cogor, te & ignorantiſſimum dicere, & ineptiſſimum Romanæ appellationis hoſtem. Nam quid ineptiùs, quàm iis verbis Jus Romanum invadere, queis illud confirmas? Fateris à Patriarchis quandoque Romanum Pontificem appellatum, quid ni, cùm Exempla Majorum noſtrorum, atque ipſa palam hiſtoria te penitùs jugulent? Fateris appellationes hujuſmodi neque per vim factas, & juxta OEconomiam bonarum legum factas: quid ſupereſt, vir docte, quod inferas: num Photianam conſecutionem elicies: appellarunt: igitur appellare non potuerunt? Non, ais, hoc infero: appellarunt non igitur neceſſariò: Annuimus: quid inde? nil utile refellendo Juri Romano, vir doctiſſime, inferes, niſi inferas, appellari Romanum Pon-

(2) *In notitia Côc. ad Afric. ſeu Carthag. VI. ante Can. 3.*
(3) *In Commonitorio extat in Act. African. Concil. ſub init.*
(4) *Differ. 2. de Primatu Papæ.*
(5) *Lib. 2. Sacræ hiſtor.*
(6) *Vide Labbeum de Script. Eccl. in Severo Sulpitio Tom. 2. pag. 343.*
(7) *Lib. 2. hiſt. c. 16.*
(8) *De Synodis.*
(9) *Init. 2. Apolog.*
(10) *In fin. Concil. Sardicẽſ.*
(11) *Loco citato.*
(12) *Lib. 2. hiſt. c. 7.*
(13) *Lib. 3. hiſt. c. 21.*
(14) *d. lib. 2. c. 16.*
(15) *Ad ann. Chriſti 347.*
(16) *De Rom. Pôt. Lib. 2. cap. 21.*
(17) *In proœm. Epit. Canon. poſt med.*
(18) *Sect. 1. tit. 1. in fin. & tit. 4. Can. 48. & 50.*

Digitized by Google

Pontificem minimè potuiſſe. Quare ſtat Jus illud egregium, præcipuum, Summum Romanę Sedis nullâ argutiâ tuâ ſuperabile. At, inquit, ſi quis unquam Romanorum Pontificum retractavit judicium Patriarchæ alicujus, is non ex neceſſitate, ſed ex æquitate quâdam, ut & Judicis æquitas, & damnatorum iniquitas appareret. Jam, Nectari, non de appellatione negotium eſt, ipſam ſupremam Poteſtatem Pontificis petis, pro qua abunde in hactenus diſputatis pugnavimus. Demus tamen & hoc proterviæ tuæ, ut hìc præſentiùs ſtoliditatem tuam confutemus. Non te pudet, hæc Sapientibus legenda conſcribere? Non horres, hęc falſa ignorantibus credenda proponere? Ergone ex urbanitate Romanus Pontifex Judicium Antiocheni Patriarchæ contra ſententiam Dionyſii retractavit? Judicium Theophili Alexandrini contra Chryſoſtomum recognovit? Judicium Dioſcori contra Flavianum, denique, ut ſexcenta alia ſeponam, nota Sapientibus, & translativa, Judicium Photii contra Ignatium ad ſuum tribunal deduxit, *ὅπως καὶ ὁ δικάσας ἄδικος φανείη, καὶ ὁ καταδικασθεὶς πληροφορίαν λάβῃ*: O hominem impium, & dementem! Quid eſt hoc aliud, niſi Dionyſium, Chryſoſtomum, Flavianum, Ignatium, quos aris, ac templis colimus, palam damnare? Paulum Samoſatenum, Theophilum, Dioſcorum, Photium iniquiſſimos homines contra Vetuſtatis univerſæ ſententiam innoxios appellare? Quòd ſi hoc planè deteſtabile eſt, fatere, judicia illa, ſi quidem ex officio à Romanis Pontificibus adſumpta ſunt, citra appellationis negotium, ex neceſſitate Judicialis Ordinis, & poteſtate ſupremæ juriſdictionis adſumpta, ut & injuſti Judices pœnis, quas iniquè in viros innocuos contulerant, ſuccumberent, & injuſtè damnati à pœnis, quibus iniquè ſubjecti fuerant, aſſererentur.

XV. Jam quod Nectarius objicit ex Africano Concilio, & ex Magno Baſilio, quàm ineptum ei probando, quod petit! Primùm Baſilius ibi monendos autumat Occidentales, non Romanam Eccleſiam. Si Nectarius ibi Occidentalium nomine Romanos Pontifices venire velit, quæram ab ipſo, cur, cùm à Baſilio petitum dicitur *auxilium Occidentalium*, expetitam ſententiam, ſuffragium poſtulatum, expectatos Legatos, aliaque hujuſmodi, intelligenda ſit Occidentalium nomine non Sedes Romana, ſed Synodus, hìc verò, ubi agitur de monitione, Romanâ ſedes, non Occidentales Epiſcopi nomine *Occidentalium* intelligantur? Deinde monendos docet Baſilius *Occidentales*, ne facilè vel vagos homines, vel transfugas ad communionem recipiant, non ad appellationem. Verba (1) Baſilii ſunt, *ἔδοξε, παρακαλέσαι τοὺς ἐν δύσει, μὴ ἀκρίτως δέχεσθαι τὰς κοινωνίας τῶν ἐκ τῆς ἀνατολῆς ἀφικνουμένων, ἀλλ' ἐκ τῆς μαρτυρίας τῶν κοινωνικῶν προσλαμβάνεσθαι· καὶ μὴ παντὶ τῷ γράφοντι διὰ προφάσει τῆς ὀρθοδοξίας προστίθεσθαι. Viſum eſt, adhortari Occidentales, ne temerè communiones recipiant eorum, qui ab Oriente veniunt, ſed ex teſtimonio Communicatoriarum ut recipiant: utque non omni ſcribenti ob ſpeciem rectæ Doctrinæ credant.* Quæ, ni fallor, uti appellationem intactam volunt, ita Romanæ Sedi utiliſſimum conſilium dant, à nobis etiam Baſilii poſteris, non ſine prævia noſtræ humilitatis confeſſione, Romanæ Sedi proponendum, ingerendumque, ne nimirum vagos Photianos, commeanteſque ad nundinas, ut ipſi palam loquuntur, Romanas, ad ſacrilegas Fidei confeſſiones, profeſſioneſque clementer adeò recipiat, receptoſque pecuniis muneretur. Non ita Græciæ laboranti feruntur ſuppetiæ, neque hæc via provocandi Photiani animi ad obſequium avitæ Fidei: provocantur potiùs ad ingens ſacrilegium, deterioremque perfidiam; provocentur Photiani ad fidem beneficiis, non ſperatis, ſed receptis, nec, ut recipiant munera, cicures ſe dedant Veritati, ſed quòd munera, ac beneficia, nondum cicures veritati receperint. Verum hæc obiter, illud ex re noſtrâ, Baſilium loco producto nihil de Appellatione, cui nimirum adeò non obeſt, quod ex Baſilio proponitur, ut reipsà illam confirmet, nam verbis illis Baſilius probat antiquiſſimum morem *Orientalium* Romam adeundi, ſive ut inde ſuppetias nanciſcerentur, ſive ut communionem Romanam jactarent, quaſi ex eà quiſque ſuæ fidei experimentum daret. Quem morem, cùm tantus Doctor prudentiùs uſurpandum monet, non negat, ſed roborat: ut inde ſapientibus liceat inferre, Romanæ dignitatem Eccleſiæ, ex qua Jus appellationis emanat, quod propugnamus. Age porro, quando non proſunt Verba Baſilii Nectario, an Africana Synodus proſit, videamus. Rem totam breviſſimè expono fuſiùs ab (2) aliis repetendam. Apiarius ſceleſtiſſimus presbyter à ſuo Epiſcopo Urbano damnatus Romam profectus, queſtus eſt apud Apoſtolicam Sedem, ſe injuſtè fuiſſe damnatum, querelam teſtimoniis, argumentis, indicijs tam doloſè ornaverat, ut operæ pretium viſum fuerit, *Executores* (hoc nomine eâ tempeſtate Judices delegati cenſebantur) in Africam mittere, quorum cognitione Veritas pateſieret. Commodùm in Africâ Carthaginenſis Synodus VI. celebrabatur. Ea *executores* repellere, ac de Jure mittendorum *executorum* quærere. Reſpondit Zoſimus, Romanæ ſedi nativum hoc Jus eſſe, vel à Nicæna Synodo cognitum, confirmatumque. At Africani, ubi, perlectis Nicænis Canonibus, nihil inveniunt, Alexandriam ad Cyrillum, Conſtantinopolim ad Atticum Patriarchas mittunt, qui inde Canones Nicænos afferant controverſiam deciſuros: relati Canones, nihil de hoc Jure: quare Africani, Zoſimo jam è vivis erepto, reſpondent Cæleſtino, Apiarium, faſſum tandem ſua crimina, confeſſione ſuâ probaſſe, quàm temerè Zoſimus ejus defenſionem ſuſcepiſſet: nuſquam inveniri Nicænum Canonem, qui cenſeret, Jus eſſe Romano Pontifici mittendorum *executorum*: Rogari à ſe Cæleſtinum, ne deinceps id audeat, ſe enim id nunquam laturos: denique orare ſe Apoſtolicam ſedem, ne facilè recipiat in poſterum eos, qui ab Epiſcopis ſuis deſciviſſent. *ἱκετεύομεν*, (3) inquiunt, *ἵνα τοῦ λοιποῦ πρὸς τὰς ὑμετέρας ἀκοὰς τοὺς ἐντεῦθεν παραγινομένους ῥᾳδίως μὴ προσδέχεσθε· μηδὲ τοὺς ὑφ' ἡμῶν ἀποκοινωνητέους εἰς κοινωνίαν τοῦ λοιποῦ θελήσητε δέχεσθαι· ἐπειδὴ τοῦτο οὐδὲ τῇ ἐν Νικαίᾳ συνόδῳ ὁρισθὲν ῥᾳδίως εὕροι ἡ σὴ σεβασμιότης. Impendiò deprecamur, ne* dein-

(1) *Ep. 4. de his, quę pert. ad Meletium.*

(2) *Vide Baron. ad an. 419. à n. 59. & ſeq. Cabaſſut. ad Cócil. Afric. verſ. quod attinet.*

(3) *In Epiſt. ejuſdem Concilii ad Cęleſtinum.*

Digitized by Google

deinceps ad veſtras aures hinc venientes facilè admittatis, nec à nobis excommunicatos ulteriùs in communionem velitis accipere. Quia hoc à Nicæno Concilio etiam definitum facilè advertet Venerabilitas tua. Hæc rei totius hiſtoria, quam cùm ubique jactent Photiani ad refellendum jus Appellationum, quod aſſerimus Sedi Romanæ, reipſa neque hoc negat, neque, ſi negaret, quidquam contra Jus ipſum conficeret. Neque enim, quòd Africana Synodus planè probaverit, Jus appellationis Romanæ Eccleſiæ à Nicæna Synodo non conſtitui, propterea id Juris eidem à Sardicenſi non conſtituitur. Neque, quod Africani Patres Sardicenſem Synodum ignorarent, ut conſtat ex (4) Auguſtino, qui huic Concilio interfuit, propterea Sardicenſis non fuit, aut à Græcia recepta non eſt. Quid igitur nobis opponis Africanum Concilium, quod Sardicenſem Synodum non agnoſcit? Da hominem, qui Sardicenſe Concilium recipiat (modò Photianus ille non ſit) ſimulque hoc Jus iterum, iterumque à Sardicenſi conſtitutum inficietur, dicamque, probaſſe te aliquid. Zoſimus appellationis Jus ex Nicæno, quod miſcebat Sardicenſi, ſibi aſſerebat: negabant idipſum Africani Sardicenſis ignari: uter errabat ex hiſce? ſi ſanus es, neuter: Nam hæc eſt aſſertio Zoſimi: Appellare cuicunque licet Sedem Romanam ex Nicæno Canone, ut Nicæni Canones Sardicenſes complectuntur. Num falſum, quod aſſerit? Reſpondebant Africani: ex his Canonibus, quos agnoſcimus, à Nicæna conditis de hoc jure non conſtat. Num & hi falſum? Verum igitur dicebatur utrinque: At Zoſimi Aſſertio, ſi Africanos non convincebat Sardicenſis ignaros, num non convincat Photianos gnaros Sardicenſis Concilii, quod & recipiunt, & ad vim diſciplinæ Canonicæ recipiunt? E' contra Africanum effatum quid vobis prodeſt Sardicenſem recipientibus Synodum ad refellendum Jus appellationis Romanæ? Non conſtat de hoc jure, ajebant illi, ex Nicæno: an nobis non conſtat ex Sardicenſi? Dicebant Africani, Sardicæ actam Synodum, non niſi hæreticam, novimus: ejus Canones nullos agnoſcimus, nec eorum penes nos aliquis eſt. An idipſum vos quibitis affirmare, cùm Synodi Sardicenſis Canones vobis (5) Harmenopulus paſſim objiciat, Photius, Balſamon, Ariſtenus, Margunius, cæteri denique, quotquot Canonum explanationem delibavere, vobis (6) enucleent? Nihil ergo, quod attinet ad id, de quo agimus, Africanorum vobis prodeſt Patrum ſententia. Do, quod vultis, negaverint ignari Sardicenſis Concilii Patres, Jus appellationis Romano Pontifici, nobis, qui Sardicenſe recipimus, colimus, reveremur, Jus appellationis hujuſmodi citra omnem inficiationem eſt.

(4) *Lib. 3. contra Creſcon. c. 34.*

(5) *Sect. 1. tit. 1. in fin. & tit. 4. Can. 48. & 50.*

(6) *Vide hos omnes in Nomocan. ad Synod. Sardic.*

XVI. Neque enim audiendus eſt Nicolaus (1) Methonenſis, qui huic certiſſimo, ac receptiſſimo Juri Synodum objicit Chalcedonenſem, cujus (2) decretum hoc eſt: εἴ τις κληρικὸς πρᾶγμα ἔχοι, πρὸς τὸν ἴδιον, ἢ καὶ πρὸς ἕτερον ἐπίσκοπον, παρὰ τῇ συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας δικαζέσθω· εἰ δὲ πρὸς τὸν τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας μητροπολίτην ἐπίσκοπος, ἢ κληρικὸς ἀμφισβητοίη, καταλαμβανέτω ἢ τὸν ἔξαρχον τῆς διοικήσεως, ἢ τὸν τῆς βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως θρόνον, καὶ ἐπ' αὐτῷ δικαζέσθω. *Si Clericus adverſus ſuum, vel alium Epiſcopum habeat cauſam, apud Synodum Provinciæ judicetur: Si verò contra ipſum Provinciæ Metropolitanum Epiſcopus, vel Clericus controverſiam habeat, pergant ad ipſius Provinciæ Primatem, aut certè ad Conſtantinopolitanæ regiæ Civitatis ſedem, & ab eâ judicentur.* Sic Chalcedonenſe Decretum, quo videtur apertè ultimum Eccleſiæ Tribunal in Byzantina Eccleſiâ conſtitui. Non eſt, inquam, audiendus Nicolaus hæc objiciens tam fatua. Nam ut ea omittam, quæ ex (3) Beſſarione congeſſit (4) Bellarminus perparum ad rem noſtram facientia; manifeſtiſſima ignorantia eſt, contra Jus Appellationis, quod Sedi Romanæ Majores noſtri aſſeruerunt, hæc Synodi Chalcedonenſis decreta torquere, quæ ſanè non de appellatione, ſed de primo dumtaxat judicio decernunt. Quod accuratè, & verè notavit (5) Beſſarion alibi dicens: ὁ δὲ τῆς ἐν Χαλκηδόνι ἁγίας συνόδου Κανὼν θ΄. οὐ περὶ τῆς ἐκκλήτου ἐστὶν, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐν ἀρχῇ δίκης· αὕτη μὲν τάξιν ἔχει τὴν ὁρισθεῖσαν παρὰ τῆς συνόδου. ἡ δ' ἔκκλητος ἐκ τοῦ ἔθους ἡμῖν παραδίδοται. πρώτη μὲν παρὰ τῆς συνόδου, ἢ ἐξάρχου. δευτέρα δὲ παρὰ πατριάρχου τῆς βασιλευούσης· ἀλλ' ἡ ἐσχάτη παρὰ τοῦ τῆς Ῥώμης κοινοῦ πατρός τε, καὶ κριτοῦ, καὶ διδασκάλου. *Nonus autem Canon Sanctæ Chalcedonenſis Synodi non de appellatione eſt, ſed de primo judicio. Hoc ſanè Ordinem habet à Synodo ſtatutum: at Appellatio ex ipſa conſuetudine nobis conſtituitur: prima quidem ad Synodum, vel Primatem, ſeu Patriarcham, ſecunda verò ad Patriarcham Regiæ Civitatis, tertia, & ultima ad Romanum, communem Patrem, & judicem, & Magiſtrum.* Nec injuria hæc Græcè, hoc eſt, ſapienter Beſſarion. Etenim, cùm Appellatio, quemadmodum (6) Attaliata noſter definit: μετὰ τὰς ἀποφάσεις τῶν ὑποθέσεων, *poſt ſententias cauſarum in litibus latas detur*, quippe quæ, ut idem optimè (7) tradidit: τὴν ἀδικίαν, καὶ τὴν ἀπειρίαν τοῦ ἄρχοντος ἐπανορθοῦται, *iniquitatem, & imperitiam primi judicis corrigit*: ad eum, penes quem actitanda eſt ab initio controverſia, minimè pertinet: quare nec ejus erit Jus appellationis, qui primus à Canone controverſiæ judex decernitur. Porro in Canone Chalcedonenſi ſermo eſt de primo judice: quemadmodum enim litigans cum Epiſcopo Clericus ad primum judicium ire poteſt coram Topica Synodo; & cum Metropolita qui litigat, Epiſcopus judicem Exarchum, ſeu Primatem, Patriarcham nimirum habet, ita & qui contendit cum Primate, Patriarcham CP. uti primum judicem, adire poteſt, cujus hoc erit ſupra cæteros Privilegium, ut in primo judicio etiam à Clericis contra Epiſcopum, omiſſis judicibus cæteris, ad eum controverſia deferri queat. Quare nuſquam in eo Canone CP. Antiſtes ultimus dicitur Judex, ad quem liceat provocare. Quòd ſi hoc non dicitur, jam nihil obſtat, quin & rationi deductæ ex poteſtate ſupremâ, quam è Majorum ſententia palam deduximus, & conſuetudini tot clariſſimorum virorum exemplis penitùs confirmatæ manus demus, affirmemuſque, contemptis cavillis, quos Nectarius à Calvini-

(1) *Lib. 1. ſeu Orat. 1. de Primatu Papæ §. 9.*

(2) *Canon. 9. & Can. 17.*

(3) *In Epiſt. Encyclic. 2. lõge poſt med.*

(4) *Lib. 2. de Rom. Põt. c. 22. Tom. 1.*

(5) *In Ep. 1. ad Philanthropen. circ. fin.*

(6) *In Synopſi tit. 92. § prin.*

(7) *Ibid. ſub init.*

Digitized by Google

viniſtis totius Græciæ privato, (8) publicoque ſuffragio, fortaſſis etiam calamo (9) Nectarii ipſius damnatis depromptos attamen audet objicere Veritati; affirmemus, inquam, non cum Latino aliquo ex recentioribus, quos immeritò, *κόλακας, καὶ κόρακας τῆς τυραννίδος*, *aſſentatores & corvos Tyrannidis*, appellat (10) Coreſſius, ſed cum Græco doctiſſimo, primoque Canonum Sacrorum interprete Theodoro (11) Prodromo; *πάντοτε, καὶ ἐν πάσῃ τῇ κρίσει τοῖς κατακριθεῖσιν ἔξεστι, τὸν Ῥώμης τῆς πρεσβυτέρας ἐπικαλέσαι, κἀκεῖνο θέλοντος, κριθῆναι πάλιν, παρ᾽ αὐτοῦ, ἢ τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ*. *Semper, & in omni Judicio damnatis licet, Romanum Epiſcopum appellare, atque eo jubente iterum judicari, vel ab ipſo, vel ab ejuſdem Legatis.*

XVII. Habes ex his omnibus, conſtitutiſſimum eſſe, licuiſſe omni ævo cuilibet Romanum Pontificem per provocationem legitimam appellare; unde ſequitur in eo ſuprema poteſtas manifeſtiſſimè. Neque enim appellari poteſt ab omnibus, niſi maximus omnium. Quò fit, ut Romanus Antiſtes maximus ſit, qui poteſt ab omnibus appellari. Quod ſi maximus, eandem ob cauſam, quam propter maximus omnium, & omnium potentiſſimus eſt, quippe qui ex officio in omnium ſententias inquirere, omnium judicia rimari, omneſque omnium Juriſdictionum actus infirmare queat, aut confirmare. Neget hoc aliquis Photianus, reclamabit Antiquitas, qua teſte Romano Pontifici licuit, ſupremâ ubique poteſtate fungi, tacentibus omnibus. Hoc poſtremum eſt in argumentatione noſtrâ probandum, quamvis id hercle totâ hac probatione latiſſimè ubique conſtituerimus. Probatur tamen & hìc obiter à Photianis petendo, ut, qui ampliſſimâ eruditione cenſentur, aliquem edant, qui Catholicus Epiſcopo Romano jubenti, decernenti, judicanti reſtiterit, nec fuerit mox erroris, aut criminis alicujus reus apud poſteros factus? Objicietis Firmilianum in Aſia, in Ægypto Dionyſium, Cyprianum in Africâ, quos noſtræ interrogationi ſuffecturos proponit (1) Coreſſius. At hos quà criminis, qua erroris, certè reprobatæ poſtmodum ſententiæ, quemadmodum & Polycarpum, & Polycratem damnant (2) Euſebius, (3) Hieronymus, (4) Auguſtinus. Jactabitis Alexandrinum Dioſcorum, Anthimum Trapezuntinum, Juvenalem Jeroſolymitanum. Nimirum his nobis reſpondet (5) Margunius. At hos hæreticos, aut hæreſis aliquando Patronos, quis non penitùs rei Eccleſiaſticæ imperitus ignorat? Lege (6) Chalcedonenſe Concilium, & (7) Epheſinum, conſule geſta (8) Leonis, vide (9) Nicephorum. Proferetis Epiſtolam Africani (10) Concilii, Macariam Antiochenum, Anaſtaſium, & Photium Byzantinos Epiſcopos. Horum audaciâ paſſim jactata interrogationi noſtræ ſatis reſponſum putat (11) Nectarius. At, & Africani Patres modeſtè repugnant, palam propoſitâ Canonis producti ignorantiâ, parati (12) cæteroqui parere, ſi conſtitiſſet, ex decreto aliquo deberi Romano Pontifici, quod jubebatur; At (13) Monotheleta Macarius, Iconoclaſta Anaſtaſius, diriſque ab Orthodoxis devotus penes Leonem (14) Acrotatum, Neophytus Photius, & ab Octava OEcumenica (15) Synodo dignitate malè partâ multatus, quid interrogationi noſtræ conſentaneum unquam attulerint? Catholicum petimus, probatum aliquem petimus, virum expertem criminis, erroritve, qui Romano Pontifici auſus reſiſtere non notam inde penes Noſtros, ſed laudem meruerit. Penes Noſtros, inquam, non penes vos, neque enim quos colitis, Neſteutam, & Palamam colimus, illum hypocritam, hunc Atheum, ſive potiùs Polytheum. Igitur hunc date, Photiani, omni exceptione majorem virum, victoſque nos è veſtigio fatebimur. Video ſtupiditatem veſtram, agnoſco imperitiam, veſaniam experior. Non tamen eos vos exiſtimo, qui, præter ineptè relatos, aliquem interrogationi noſtræ poſſitis objicere. Quare conſtat, omnes, qui Romano Pontifici reſtitere, vel erroris veniâ ſanè digni, erroris tamen, vel criminis manifeſti fuiſſe damnatos: nec à vobis poſſe quenquam produci, probatè penitùs famæ, illibatæque doctrinæ hominem, qui legitimo Succeſſori Petri jubenti, decernentive auſus fuerit refragari. Hoc ſupereſt, ut veriſſimum ſit, quod aſſerimus, Romanum Pontificem omni ævo functum ſupremâ poteſtate, tacentibus omnibus; ſummæ munia juriſdictionis uſurpaſſe, nemine refragante; per Orbem Terrarum univerſum authoritatem ſuam circumtuliſſe, probantibus omnibus.

XVIII. Verumenim verò, quoniam juxta ſententiam Attaliatæ (1) noſtri omnium Juriſconſultorum conſentaneam effatis *ὁ λέγων, οὐ μὴν ὁ ἀρνούμενος δικνύει: qui aſſerit, is probat, non qui negat*. Nos, qui Veritatem aſſerimus, eandem certiſſimis exemplis probamus, Vobiſque, queis nefas eſt quenquam opponere, qui Romano Pontifici ritè parere recuſaverit, omnes Eccleſiæ ſtatim ætates objicimus teſtaturas, functum ſemper fuiſſe Romanum Antiſtitem Imperio, cui omnes obſequiosè paruerint. Ecce Metropolitæ totius Aſiæ Polycrati Victor Synodum imperat, ſecundo Eccleſiæ ſæculo, teſte (2) Euſebio, paretque Pontifex Aſiæ juſſis Romani Pontificis, quo auſpice Synodus congregata cùm parere Pontifici recuſaſſet, anathemati ſeverè (3) ſubjicitur: nec tamen, cùm (4) Irenæus ſeveritatem hanc nimiam reprehendiſſet, inventus eſt aliquis, qui contra poteſtatem ſeveriſſimam reclamaret. Ecce Romanus Pontifex diem Paſchatis omnibus Chriſtianis edicit, ut conſtat ex Arelatenſi (5) Concilio, nec quiſquam ſibi licere putàt aliter Chriſtianam ſolemnitatem auſpicari, quàm Romanus Antiſtes præſcripſerat. Ecce Romanus Epiſcopus Julius incertæ fidei virum Ancyranum Marcellum, ex traditis per (6) Epiphanium, (7) Chryſoſtomum, (8) Theodoretum, cùm ſemel Romana in Synodo (9) abſolviſſet, ejus adeò ſententiam Sardicenſe Concilium veneratum eſt, ut eundem iteratò (10) cenſuerit & abſolvendum, & reſtituendum in integrum. Vis proſequamur ulterius? Profer, ſi libet, Cæleſtini notas Epiſtolas, contemplatorque in illis ſupremam poteſtatem, quâ fungitur Græcis Epiſcopis ſcribens, atque imperans, ratam ut habeant ſententiam à ſe latam con-

(8) *Vide Synod. Hieroſolym. ſub Patriar. Doſitheo, & Melet. Syrigum contra Calvin.*
(9) *Auctor Nectarii cenſetur Synodi Hieroſol. Canones confingere.* *nidiſſe.*
(10) *In Proœm. ad Synopſ. Nili.*
(11) *De interpret. ad Can. Sard.*

(1) *Lib. 1. contra Bellar. c. 12.*
(2) *Lib. 7. hiſt. c. 6.*
(3) *Contra Luciferian.*
(4) *Lib. 2. de Bapt. cont. Donat. c. 4. et Ep 48.*
(5) *Not. 34. ad Synod. 1. & 2.*
(6) *Actione 3.*
(7) *Vide ejus Acta paſſim.*
(8) *Vide Platinam in Leone I.*

(9) *Lib. 17. hiſt.*
(10) *In d. proœmio.*
(11) *Sect. 2. demonſtr. un. pag. 75.*
(12) *In Epiſtola ad Bonifaciũ Papam, eſt in Cõcil. Afric. ãte Epiſt. Cyrilli.*
(13) *Vide ſex. Synodum Act. 18.*
(14) *In Vita S. Germani.*
(15) *Actione 7.*

(1) *In Synopſ. tit. 17. ab initio.*

(2) *Lib. 1. hiſt. c. 13.*
(3) *Euſeb. d. lib. 1. c. 24. & 25.*
(4) *Idem d. c. 25.*
(5) *Canone 1.*
(6) *Hæreſi 72.*
(7) *Hom. 6. in Ep. ad Philipp.*
(8) *Hæretic. Fabil. lib. 2.*
(9) *Vide Athan. Apol. 2. et Epiph. d. hæreſ. 72.*
(10) *Vide Acta Sard. Cõcil. & Baron. ad ann. 347. n. 20.*

tra

tra Neſtorium. Nec eâ utitur poteſtate dumtaxat ſcribens Epiſcopis Theſſalonicenſi (11) Ruſo, (12) Flaviano Philippenſi, Berrhœenſi (13) Acacio, ſed cùm convenit Patriarchas, (14) Juvenalem Jeroſolymitanum, Joannem (15) Antiochenum, Byzantinam (16) Eccleſiam, atque ipſum Cyrillum (17) Patriarcharum eâ tempeſtate Principem, cui unâ vices committit ſuas: *Ut*, inquit, *hac noſtra ſententia ſeveriſſimè executioni mandetur*. Hæc certa, manifeſta, ubique omnibus palam recepta, qui ſcripta (18) Cyrilli legitis, & in illis frequens horum, ſi legitis, teſtimonium, reperitis. Amabo, quis unquam tantâ poteſtate fungenti, tam imperiosè jubenti, cogentique OEcumenicam Synodum, quæ non judicaret, quam ipſe ſententiam tulerat, ſed executioni mandaret; reſtitit, refragatus eſt, aut extremis, ut ajunt, unguiculis obluctatus? Quid, quod & Antiſtites noſtri Romanorum Pontificum juſſa recipiunt, obſequunturque religiosè jubentibus. Quid ſcribat Dioſcoro nondum hæretico Romanus Pontifex Leo, notiſſimum eſt: quam eloquenter Alexandrinam Eccleſiam à moribus Romanis deſciviſſe queratur, extat in Leonis Epiſtolis: nec tamen obſtitit, licèt arrogans, tumenſque, Dioſcorus. Idem Leo, Stephano (19) teſte, coram Chalcedonenſi Concilio, Baſſianum Epheſinum Epiſcopum Aſiæ totius Antiſtitem dicitur exauthoraſſe. Num è Concilio aliquis ſupremæ actum hunc poteſtatis damnavit? Quid Flavianus, & Eutyches? Nonne ab eodem Leone ſententiam (20) expectant? Anatolius verò Conſtantinopolitanus Epiſcopus nonne ab eodem Leone reprehenditur, caſtigatur, emendatur, atque ad bonam frugem convertitur? Certè (21) Leo Anatolio ſcribens excuſationes ejus futiles rejicit, emendatos mores commendat, eidemque, uti ſubjecto, plurima imperat.

(11) *Vide Epiſt. 6. Cœleſtini.* (12) *Vide in ead. Epiſt.* (13) *Epiſt. 14.* (14) *Epiſt. 6.* (15) *Vid. Cyrill. Epiſt. 12.* (16) *Cæleſtin. Epiſtol. 4.* (17) *In Epiſt. ad Cyrillu.* (18) *Vid. d. Epiſt. 12.* (19) *Actione 11. Chalced. Concil.* (20) *Vide Leon. Epiſt. 7.* (21) *Vide ejuſd. Ep. 70. & 71.*

XIX. Eadem acta reperies à (1) Felice in causa Joannis Talaidæ Alexandrini Patriarchæ, & Acacii Byzantini. Jubet is, Joannem Talaidam in Sedem Alexandrinam reſtitui, reprehendit Acacium, minaturque miſſis Legatis, ni contra hæreſim claſſicum canat, fore, ut, Romana Sede jubente, poteſtate, quam malè tuebatur, penitùs excidat. Id, quod mox contigit illi per Succeſſores Felicis, Sede, quam nefariè pollnerat, deturbato, tantâ Romanorum Pontificum conſtantiâ, ut non niſi poſt Acacium damnatum, eraſumque Dyptichis ſacris, Epiſcopos noſtros ad communionem receperint. Id, quod conſtat ex ipſorum triſtiſſima (2) Epiſtola, quam ſexto Sæculo ſcriptam legant Photiani, atque, quid ſenſerit Græcia de Romani Pontificis poteſtate, cognoſcant. συγχαίρειν, ajunt, τοῖς υἱοῖς σου, προσφιλέστατε πάτερ, ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ὄμμασι πνευματικοῖς τοὺς κινδυνεύοντας διὰ τὴν παρέκβασιν τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ακακίου καθορῶν, μὴ ἀνάσχου· ἀλλ' ὅμως μετὰ τοῦ προφήτου σοι λέγομεν, μὴ νυστάζῃς, ἀλλὰ σπεῦδε πρὸς τὸ λυτρῶσαι ἡμᾶς· ἐδόθη γάρ σοι ἡ ἐξουσία οὐ μόνον τοῦ δῆσαι, ἀλλὰ καὶ τοῦ λῦσαι τοὺς πολὺν χρόνον δεδεμένους, οὐδὲ μόνον τοῦ ἐκριζῶσαι, καὶ καθελεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῦ φυτεῦσαι, καὶ οἰκοδομῆσαι κατὰ τὸν Ἱερεμίαν· μᾶλλον δὲ κατ' αὐτὸν δὴ τὸν Χριστὸν τὸν σωτῆρα τοῦ Κόσμου, τὸν ὑπ' ἐκείνου τετυπωμένον· οὐδὲ μόνον δῦναι εἰς ἐξουσίαν τοῦ Σατανᾶ εἰς ἀπώλειαν σώματος, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐγεῖραι ἀγαπητῶς τοὺς πολὺν χρόνον πεπτωκότας, ἵνα μὴ ὦμεν σοι εἰς ὄνειδος, ἀλλ' εἰς δόξαν· ἔγνως δὲ ταῦτα ὁ διδασκαλούμενος ὑπὸ τοῦ διδασκάλου σου Πέτρου, ποιμαίνειν τὰ Χριστοῦ πρόβατα ἐν τῇ οἰκουμένῃ. Σὺ, ὁ μετὰ τοῦ σοφοῦ, καὶ ἐπιστήμονος Παύλου λαλῶν, καὶ λέγων ἡμῖν, μὴ κατακυριεύωμεν ἐν τῇ πίστει, ἀλλὰ συνεργῶμεν ἐν ἀγαλλιάσει. *Igitur filiorum tuorum, amantiſſime Pater, in veritate, ac ſpiritualibus oculis nos ob prævaricationem Acacii Patris noſtri periclitantes adſpiciens, ne ulteriùs morere: Sed, liceat cum Propheta dicere, ne dormites, ſed feſtina ad liberandum nos. Data eſt enim tibi poteſtas, non ligandi ſolùm, verùm etiam ſolvendi ligatos diu: neque evellendi tantùm, ac deſtruendi, verùm etiam plantandi, & ædificandi, juxta effatum Jeremiæ, imò juxta Chriſtum ipſum Servatorem, cujus ille fuit typus. Nec authoritatem dumtaxat habes tradendi nos in poteſtatem Satanæ ad interitum corporis, ſed & amicè erigendi eos, qui diù jacuerunt; ne ſimus in opprobrium tibi, ſed in gloriam. Noſti autem hæc, qui doctus es à Doctore tuo Petro paſcere oves Chriſti, quæ ſunt in Orbe Terrarum. Tu, qui cum docto, & erudito Paulo clamas, ac nobis dicis: ne dominemur in fide, ſed cooperemur in gaudio.* Hunc in modum ob Acacium à Romano Pontifice caſtigati noſtræ Gentis Epiſcopi veniam deprecantur: atque Jure ſupremæ poteſtatis coerciti adeò, qua premebantur, puniebanturque, poteſtatem non reprobant, ut in Epiſtolæ fine eam his pulcherrimis verbis apertiſſimè fateantur. προσκυνοῦμέν σου, inquiunt, τὰ ἅγια ἴχνη, καὶ τῆς παραβάσεως ἰατρείαν, λύσιν δὲ τῶν δεσμῶν, καὶ τοῦ κατακρίματος ἄφεσιν ἐκ τοῦ ἁγίου σου στόματος ἀναμένομεν. *Sanctis veſtigiis tuis procumbimus, prævaricationiſque medicinam, ſolutionem verò vinculorum, ac veniam damnationis ex ore tuo ſancto præſtolamur.*

(1) *Vide Liberatũ in Breviario c. 18.* (2) *Extat Latinè Tom. 3. Epiſt. Rom. Tõt. pariter diverſa. Ut hic datur eſt apud Beſſarion. in Epiſt. 2. Encyclic. & Diplovat. in Miſcell. Græc.*

XX. Hactenus Sextum ſæculum, cui conſonat Septimum, & Octavum, ut manifeſtè conſtat, ex iis, quæ diximus de Maximo, & Martino, de Theodoro Studite, aliiſque, quorum in geſtis apprimè cognoſcitur mos, ratio, & praxis tum Noſtrorum juſſis Romanorum Pontificum obſequiosè parentium, tum Romanorum Pontificum noſtris Epiſcopis imperantium, noſtros Epiſcopos explicatè docentium, atque in totâ Eccleſiâ, quà latè patet, Jura poteſtatis ſolâ lege naturali, ac divina circumſcriptæ propalam uſurpantium Nonum etiam ſæculum non adeò, productâ Photianorum Sectâ, deteſtabile eſt, ut non ſit potiùs memorabile, & glorioſum ob multiplex exemplum Veritatis hujuſce, quam tradimus. Certè, ſi quis Epiſtolas Nicolai I. Græcè loquentes, Octavam Synodum in Græcia celebratam, Nicetæ Paphlagonis Græci hominis libros percurrat, inficiari non poterit, ante turpe diſſidium, authoritatem Romani Pontificis penes Gentem noſtram agnitam, conſtitutam, receptam. Quò fit, ut liceat Argumentationem hactenus inſtitutam retexere, atque eam Photianis objicere, ut, qui miro

inge-

Digitized by Google

ingenii pollent acumine, ſi fas, utcunque libuerit, eam refellant. Igitur prælucentibus Synodicis veſtris, imò praxi ipsâ fatente, admittitis Monarchiam Eccleſiæ, atque ejus Imperium in unitatem colligitis. Inferre licet: ergo ſumma Eccleſiæ poteſtas in uno eſt. Profectò, ſi in uno, in Succeſſore Petri, in eo, quem Principem OEcumenicæ Synodi nuncuparunt, & Patrem: in eo, quem ſemper licuit ultimum cuilibet appellare: in eo denique, qui ſe Principem ubique geſſit, Juraque ſupremæ poteſtatis exercuit, nemine reclamante, tacentibus omnibus, omnibus approbantibus. Verùm enimverò is ipſe Romanus eſt Pontifex. Romanus igitur Pontifex unus ille eſt, in quo ſupremam Eccleſiæ poteſtatem licet agnoſcere, recipere, venerari. Huic Argumentationi Photiani reſpondeant. Provoco palam, ſi qui ſunt hercle rariſſimi Sapientes ipſorum, ſi quid habent, exponant, tandemque deſinant ex Præſumptionibus ſibi timere. Illis intactis, oſtendant Orthodoxum aliquem Patriarcham, Divorumque in album receptum Antiſtitem, fuerit ille maximus inter Noſtros, qui palam obſequium inficiatus ſit Romano Pontifici. Proponant Synodum aliquam OEcumenicam in Spiritu Sancto legitimè congregatam, quæ Romana juſſa neglexerit, quæ confirmatione Romana non indiguerit, quæ Romanum Pontificem Caput, Principem ſuum, imo Doctorem Orbis Terrarum univerſi negaverit. Dicant, cùm tot, tantique viri Sedem Romanam preſſi ab hoſtibus appellaverint, quis unquam auſus ſit appellationibus hujuſmodi reclamare: cùm tot Patriarchas Romani Pontifices exauthorarint, quis unquam contenderit, per nefas multatos: cùm palam Epiſtolis ad Græcos ſcriptis, in Græcia lectis, de re Græca conſtitutionibus ſe Romani Pontifices Caput Eccleſiæ, Principes Epiſcoporum, & ſanè omnium, Judices rerum Eccleſiaſticarum ſupremos aſſeverarint, quis unquam ita ſcribentes rejecerint, hæc aſſerentes damnaverit, fungenteſque authoritate ſuprema contempſerit? Quòd ſi contra eſt, atque ex his, quæ nuper adduximus, in Romano Pontifice Petri Succeſſorem omnis ætas agnovit, omne Concilium veneratum eſt, faſſi ſunt omnes Græci, quotquot Orthodoxi ante IX. ſæculum, quotquot eruditione aliqua clari poſt IX. ſæculum, quis erit tam demens, aut turpiter adeò impudens, ut hoc argumento non putet abunde demonſtratam eſſe, contra Photianam φρενοβλαβίαν, ſupremam in tota Eccleſia Romani Pontificis poteſtatem? Hanc fateor, tandem inquit (1) Margunius, planèq; veneror, veneraborque ſemper impensè iis in Romanorum Præſulibus, qui nondum erraverant. Fuere illi reverà Patres Chriſtianorum, Reipublicæ ſacræ Principes, Paſtores omnium, & Eccleſiæ toto Orbe diſperſiæ Magiſtri, donec ſenſere nobiſcum, οὐδὲ τυφωθέντες τῇ τῶν ὑποκειμένων ὑπακοῇ εἰς παγίδα, καὶ σκάνδαλον διαβόλου ἐξέπεσον· ἀλλ' ἐπεὶ πρὸς κενοδοξίαν τραπόμενοι τὰς αἱρέσεις ἠγάπησαν, γενόμενοι ἀζυμῖται, καθαρτηριασταί, ὀψίθεοι, πνευματομάχοι, τῆς ἐξουσίας ἐξέπεσον, καὶ ἐστερήθησαν τῶν πρωτείων, γενόμενοι ἔσχατοι οἱ πρῶτοι, ὅταν ἔδοξεν αὐτοῖς ἀσφαλεῖς, καὶ τὰς αὐτὰς οἰκουμενικὰς συνόδους ἀσεβῶς ὑπερέχοντες. *Nec inflati ob ſubditorum obſequium in laqueum, & ſcandalum Diaboli inciderunt. At, ubi in vanam gloriam converſi hæreſes amaverunt, facti Azymitæ, Purgatoriani, Opſithei, Pneumatomachi, excidere poteſtate, & multati ſunt principatu ad extremum redacti Ordinem, qui primi fuerant, cùm ſibi ipſis viſi ſunt errare non poſſe, atque impiè ipſas OEcumenicas Synodos poteſtate prætervehi.* Hæc ex more Sectæ Margunius, eademque Nilus (2) Cabaſila, ante quem eadem Michael (3) Anchiali, poſt quem eadem Simeon (4) Theſſalonicenſis. Etenim hoc paſſim uſuvenit cum Photianis pugnanti, ut illi vel invito extra chorum ſaltare neceſſe ſit, atque ubi adverſarios convicit, iterum invictos inveniat. Ergo aſſeritis non aliam ob cauſam excidiſſe Principatu Romanum Pontificem, niſi quia vobiſcum non ſentit: atque adeò hæreticus eſt. At hæc, boni viri, his in Reſponſis noſtris obiter paſſim diluimus, & alibi ex induſtriâ fuſiùs diluemus, conſtabitque ex illis, ut conſtat ex his ipſis, quæ ſæpè docuimus, hæreticum eſſe, qui veſtris conſentit ineptiis. Quid igitur eſt reliquum, niſi ut vel inviti fateamini, eſſe adhuc in Succeſſoribus Petri poteſtatem ampliſſimam Petri; quando hi non ſolùm ab Orthodoxæ Religionis nunquam deſcivere dogmatibus, ſed propterea Orthodoxi cenſendi ſunt, quòd veſtris adverſantur dogmatibus, quæ quoniam abundè refutavimus, liceat, quam inſtituimus, conſtituimuſque tractationem tandem laborioſè conficere.

(1) *In Antirrhet. pro Marco circa finem in Epilogo.*

(2) *Lib. de cauſ. diſſenſ. Eccl. & lib. de Primatu.*

(3) *Dialogo cum Manuel. Comneno:*

(4) *Dialog. de rebus Eccleſ.*

S E C T I O III.

De probatione per Famam; Ubi Calumniæ Margunii contra Aulam Romanam rejiciuntur.

S U M M A R I U M.

I. *Famæ plerumque fidem non eſſe præſtandam, neque ex ea fieri probationem.*

II. *Margunii Calumniæ circa Divorum* Canonizationes. *Quantis probationibus eas auſpicari ſoleat Romana Eccleſia.*

III. *Ex Fama aliquando probationem Conſtitui. Explicatur, quando locum habeat probatio per Famam.*

IV. *Famam ſtipatam adminiculis validiſſimè probare in omni negotio, latè oſtenditur ex Jure Græco.*

V. *Fama ſufficit ad repulſam à Sacris Ordinibus. Cùm à Populo recipitur, plerumque vera eſt, ſaltem ex parte.*

VI. *Ratio, cur fama ſufficiat ad repulſam Ordinum: Margunii Calumniæ in Aulam Romanam proponuntur: ejuſque Inconſtantia perpenditur.*

VII. *Scandala ſemper in Eccleſia fuiſſe, & Vitia: Hæc non deeſſe Latinæ Eccleſiæ; tamen damnari: multò plura eſſe Photianorum, à quibus probantur. A Latinis Famam non contemni.*

VIII. *Cogitur ad conſiderationem Romanæ Urbis Margunius; Oſtenditur, eam non ex privatis, ſed ex publico æſtimandam.*

IX. *Simoniam totam apud Photianos eſſe: id oſten-*

Digitized by Google

oſtenditur veriſſimâ amplificatione, & teſtimonio Metochitæ.

X. *Confirmatur hoc ipſum recentioribus teſtimoniis Malaxi?*

I. DIximus, præſumptionibus ritè probari ſacrorum Ordinum impedimenta, ſupereſt, ut & illud conſideremus an eadem probentur & Famâ, & Teſtimonio. De Famâ non deerunt, qui ultrò negent, quippe ex effato Pauli (1) Juriſconſulti fallax plerumque eſt, nec obeſſe ſolet; quare plenam probationem non facit, authore (2) Accurſio, cui ſubſcripſit (3) Bartholus, & poſt eum (4) Decius, & Cardinalis (5) Albanus hanc eſſe communem opinionem teſtatus. Imò nec ſemiplenam probationem famâ conſtitui ſolâ poſſe cenſuit (6) Maſcardus, producto Juris (7) decreto, & Rotæ (8) deciſione. Quibus addi poteſt & illud, quod maximè facit ad confirmationem ejuſdem ſententiæ. Nam fama non videtur à Rumore differre, quemadmodum (9) Quinctilianus aſſeruit, & (10) Valla probat. Jam Rumor ex falſo eſt, ut idem (11) Quinctilianus affirmat, ita rumorem deſcribens, ut ſit ſermo ſine authore diſperſus, cui malitia initium dedit, credulitas incrementum. Id, quod confirmari per (12) Jus poſſet, omninoque confirmatur luculentiſſimis verbis Tullii C. Caſſio (13) ſcribentis. *Nos de Dolabella, quæ voluimus, audivimus, ſed adhuc ſine capite, ſine auctore, rumore nuncio.* At enim ex falſo nulla probatio eſt: igitur & ex Famâ nulla erit. Accedit, quod Jure cenſente certiſſimum eſt, Famam vim teſtimonii non habere, ſed vice dumtaxat accuſatoris, vel Judicis fungi, ut nobis ingerit (14) Innocentius III. Quapropter probare non poterit, quemadmodum neque accuſator, neque Judex per ſeipſos probant illud, quod aut deferunt, aut cognoſcunt. Quid quod ex communi Doctorum virorum effato Fama ſolet plus mali, quàm boni nunciare, ob eamque rem Pelignus (15) Vates famæ naturam rimatus, eam eſſe pronunciavit.

—— *quæ veris addere falſa*
Gaudet, & à minimo ſua per veſtigia creſcit.

Et apud (16) Senecam lena nutrix ad inceſtos amores Phædram alumnam alliciens: volentem ſanè, ſed nondum famâ contempta audacem, ait:

Contemne Famam: Fama vix vero favet,
Pejus merenti melior, & pejor bono.

Quin & inter Noſtros Alexandrum Macedonem hæc de fama dicere conſueviſſe, retulit (17) Curtius: *nunquam ad liquidum fama perducitur, ſed falſis miſta omnia, illa tradente, majora ſunt vero.* Plura his ſimilia undequaque decerpta more ſuo importunè, opportunè (18) Simancas congerit, ex quibus tandem colligitur, nihil ritè probari poſſe per famam.

II. Atque hoc ipſum illud eſt, quod avidiſſimè adſumpſit Margunius, effatus, ut aſſolet, arroganter, deductam ex fama probationem, ridiculam eſſe, ſoliſque Latinis probabilem. Id, quod non gratis adſumpſit: collimabat enim in illud, quod mox aggreſſus impiè prorſus aſſeruit, nullam habendam rationem virorum, quos, poſt Schiſma miſerrimum Gentis noſtræ, Latini Cælitibus adſcripſere. τέτων, inquit, τὰ διαθρυλλέμενα θαύματα φήμη διαδίδωσι. ψευδεῖ γὰρ μαρτυρίᾳ κακῶν ἀνθρώπων, καὶ πανούργων κολακείαις ῥωννύσῃ. *Horum celebrata miracula fama traduntur: mendaci ſcilicet teſtimonio, vafrorumque hominum adulatione roborato.* Quaſi verò cùm Superûm alicui decernuntur honores penes Latinos ſolà famâ (quam etiam Photiani jampridem omittitis ſoliti ad libitum Typographorum veſtrorum Divos recipere) ſola, inquam, famâ Virorum merita, virtuteſque probentur. Quod adeò falſum eſt, ut hac in re maximè Latini caveant, ne Famæ ſoli Fides adhibeatur. Quapropter ex Urbani VIII. decreto, ne quid Fama Veritati conciliet, populorumque plauſibus aliquid detur, non niſi poſt Sexageſimum annum ab obitu ejus, de cujus Apotheoſi negotium eſt, agi poteſt: vetaturque interim omnis cultus, omnis honor præcipuus: ne quis putet, præſcribi poſſe in quaſi poſſeſſione Sanctimoniæ. Porro ipſum negotium conferendorum honorum hujuſmodi tam acutè, tam ſeverè, &, ut ita dixerim, ſuperſtitioſè peragitur, ut ex humanâ diligentia nihil ulteriùs conferri poſſit ad ſecuritatem Solemnitatis eximiæ. Adeſt Romę, ſumptuque Sedis Apoſtolicæ alitur Juriſconſultiſſimus aliquis vir, cui ea cura commiſſa eſt, ut quidlibet uſquequaque proponat, omnibuſque viribus enitatur, ne quid in hujuſmodi rebus damni Eccleſia patiatur. Hoc auſpice miracula revocantur ad trutinam, geſta criticè perpenduntur, cribrantur teſtimonia, nihilque non exquiſitè conſideratum admittitur, tantâ ubique ſeveritate, ut mihi, ſi qua mihi fides penes Græcos meos eſt (eſt autem, ni fallor, aliqua) teſtari jurato liceat, hac in parte nihil à Latinis omitti, quo rei, quæ peragitur, Veritas queat agnoſci. At, inquit Margunius, quàm ſæpe in Biographis Latinorum Divorum recentium narrationibus occurras ineptis, ridiculis! Quàm multa ibi famæ traduntur! Quàm crebrò levia, abſurda, neque ullo pacto credenda reperies! Eſto, ut mentitur Margunius: eſto ut idem aliquando jure damnat. Fateor in Biographis ſæpe recentibus multa leviter, aliqua ineptè narrari, quæ tamen etiam in Metaphraſte noſtro, non ſemel, occurrent: At non inde cenſendum de Divis, quos Romana Veritas adnumerat Superis. Videant Photiani Acta publica Rotæ Romanæ, perlegant *Canonizationis*, ut ajunt, Diplomata, ſiquid ibi aut ineptum, aut leve, ſiquid non omnino comprobatum repererint, credamus Margunio. Sed novi, nihil ibi non penitùs conſtitutum, non grave, non grande, virorumque tantorum penitiſſimam ſanctimoniam plena probatione confirmans, ut planè non niſi à mendaciſſimo Margunio damnari queat, quod tota Juriſprudentia laudet, approbetque.

III. Demus tamen & hoc fama probari, quæ de Divis recentioribus aſſeruntur. Ajo, ex fama perſæpe probationem legitimam eſſe. Quamvis enim fama, ut Rumor eſt (neque enim omnis fama Rumor eſt ſolus) ex ſe ipſa non probet, ut ingenuè fatemur, qui iis palam adſtipulamur,

(1) *In L. ult. ff. de hær. inſtit.*
(2) *In L. 3. §. ejuſdē quoque verſ. confirmat. ff. de teſt.*
(3) *d. §. ejuſdem eodem verſ.*
(4) *In c. 1. n. 36. de appellat.*
(5) *d. §. ejuſdē eod. verſ.*
(6) *De Probat. vol. 1. concl. 185. n. 2.*
(7) *In c. 1. de app. c. veniēs 2. & c. præterea de teſt.*
(8) *Deciſ. 16. al. 236. in Noviſ. de præten.*
(9) *Lib. 5. Inſtit. Rhetor. c. 3.*
(10) *Lib. 4. Elegāt. c. 7.*
(11) *d. c. 3.*
(12) *In d. L. ult. ff. de hær. inſt.*
(13) *Lib. 12. Epiſt. Famil. Ep. 10.*
(14) *c. qualiter, & quādo 2. de accuſat.*
(15) *Lib. 9. Metamorph.*
(16) *In Hippol. act. 1. Scen. poſt Chor. 1. in fin.*
(17) *De geſt. Alexan. M. lib. 9.*
(18) *Catholic. Inſtit. tit. 65. n. 38. & 40.*

(1) *In L. decurionum Cod. de pæn.*
(2) *In L. de minor. §. plurimūm 15. 31. & 33. ff. de quæſtio.*

Digitized by Google

mur, quæ paſſim à Jureconſultis dicuntur, attulimuſque ſuperiùs; tamen fama, ut ab iiſdem Jureconſultis aptè deſcribitur, ſæpiſſimè probat. Eſt enim fama opinio voce manifeſtata à fide dignis, certiſque perſonis originem ducens, quemadmodum ex (1) Jure conſtitui poteſt, & affirmatè conſtituunt (2) Bartholus, (3) Alciatus, (4) Felinus, quorum effatis prævivere Noſtri Matthæus (5) Monachus, (6) Tipucitus, (7) Harmenopulus, ex quo falſiſſimum eſt, idem eſſe rumorem, ac Famam. Ait enim: ὁ δὲ λόγος ἀδέσποτος, ὃν καὶ θρύλλον λέγομεν, καὶ φήμην μετέωρον, ἐν τοῖς νομικοῖς διαιρεῖται τῆς φήμης ἁπλῶς λεγομένης· ἐκεῖνος γὰρ ὑπὸ κακῶν μετὰ ψεύδους, ὑποψίαν ἔχει πονηρίας, καὶ πρόληψιν ῥαδιουργήματος ἐμποιεῖ, αὕτη δὲ οὐδὲν τούτων, καὶ ἐκ τῶν ἀξιοπίστων ἐστί. *Rumor autem incertus, quem & Rumorem planè dicimus, & famam ſine authore, in Jure diſtinguitur à fama ſimpliciter dicta: ille enim à malis cum mendacio ſuſpicionem habet malignitatis, & præſumptionem fallaciæ facit: hæc verò nihil horum; & ex fide dignis hominibus eſt.* Id, quod poſt Harmenopulum noſtrum, & Latini dixere cum (8) Gloſſa, (9) Innocentio, (10) Alciato, & Æmilio (11) Ferretto, quos ad id refert (12) Menochius. Sequitur, ex fama probationem eſſe legitimam poſſe, quod planè contra Margunium conſtituimus, aſſeriműſque; Rati in ea ipſa re, ob quam famam Margunius reprobat, eam vim habere probationis non omnino ſpernendæ. Etenim Jure conſtitutiſſimum eſt, famam in antiquis probabilem eſſe, & ex ea ritè antiqua probari. Quo fit, ut Feudum antiquum fama probetur, ut reſpondit Soccinus (13) Senior, quem (14) Craveta ſecutus eſt. Quin imò in antiquiſſimis, quæ probantur difficilè, optimam eſſe probationem ex Fama docuit (15) Lambertinus, recepitque (16) Menochius, penes quem in arduis, & antiquiſſimis fama obtinet locum authenticorum documentorum. Quod & (17) Nicæus, & (18) Sextus, & (19) Garidas Nomophylaces noſtri accuratè notarunt, apertèque pronunciavit Gregorius (20) Patzò Logotheta Dromi, hoc notabili ſcholio: ἰστέον δὲ, ὅτι τὰ παλαιὰ, καὶ τὰ δυσχερῆ ἔχοντα τὴν ἀπόδειξιν, τῇ φήμῃ, καὶ τῇ ἀποδόσει τῇ ἐκ πατέρων πρὸς υἱὸς, καὶ ἐγγόνους ἀπόδειξιν λαμβάνει, καὶ γίνεται φανερὰ, ὥστε χρῆναι κατὰ τὸ ἄγραφον τὴν ἀπόφασιν ποιῆσαι. ὅτι τὸ ἄγραφον, καὶ ὁ λόγος συγγράμματος ἐν τοῖς τοιοῖσδε ἰσχὺν ἔχει, καὶ ῥώμην προστίθησι. *Sciendum verò priſca, & difficilem probationem habentia, famâ, & Traditione à Patribus ad filios, & Nepotes probationem accipere, & fieri manifeſta ita, ut oporteat juxta non ſcripta ſententiam fore. Quoniam non ſcriptum, & fama ſcripti, in rebus hujuſmodi, vim habet, ac robur addit.* Quæ cùm ita ſint, quis non niſi mentis inops negaverit, ſanctimoniam Virorum poſſe fama probari, ritèque conſtitui poſſe, mores eorum, quos antiquitas nobis optimos indicat, tales habendos, quales eos nobis probatus Rumor, populorumque conſenſus inſinuat?

IV. Hoc ad reprimendam loquaciſſimi Photiani proterviam. Cæterùm citra ea, quæ antiqua ſunt, fama adminiculis nixa, ſtipataque adeò Veritati videtur congruere, ut ex eâ Judex ad tormenta queat procedere. Quapropter (1) Tipucitus noſter. Οὐ χρὴ, ait, τὸν δικαστὴν ἐκ μόνων λόγων, καὶ φήμης ἐπιούσης τοὺς ἐλεγχομένους ἀνάγειν εἰς βάσανον· ἀλλὰ τότε γοῦν, ὅταν ἡ φήμη χειραγωγίαν ἔχει· τότε γὰρ καὶ βάσανος δίκαιος πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ἐγκλήματος· ὥστε τὸν στρεβλούμενον ἐξειπεῖν τὴν ἀλήθειαν· ἕπεται δ' ἐκ τούτων, χειραγωγουμένην τὴν φήμην ἱκανὴν εἶναι πρὸς τελείαν ἀπόδειξιν. *Non oportet, Judicem ex ſolis rumoribus, & ſuperveniente fama reos ad tormenta deducere; ſed tunc quidem, cùm fama adminiculum habet: tunc enim & tormentum juſtum eſt ad probationem criminis, ut tormentis coactus confiteatur, quod verum eſt. Sequitur ex his, famam adminiculis confirmatam idoneam eſſe ad perfectam probationem faciundam.* Hunc in modum Juriſconſultiſſimus ex Noſtris, quem videntur ſecuti pleno agmine Latini (2) Bartholus, (3) Salicetus, (4) Gandinus, (5) Belviſius, (6) Baldus, (7) Angelus Aretinus & ex recentioribus (8) alii. Quod ſanè verum eſt, cùm fama ſimplex eſt, & per ſe, uti dicimus, ἀδέσποτος. Nam, ſi vehemens ſit, etiam ſine adminiculis ex ſe ſolâ idonea eſt, atque ex eâ poterit Judex tormentis agere, ut à Reo exprimat Veritatem vel invito. Ita hercle ex Noſtris plerique cenſuere, præſertimque (9) Modeſtinus Nomophylax, cujus ſiquidem Commentarios, hoſtis Juriſprudentiæ Margunius, vel ſummis oculis, delibaſſet, non adeò in famam rudem calamum, ſtolidamque dicacitatem acuiſſet. Etenim vir Photianus, & amicus Photii, cujus ſe in liberalibus diſciplinis diſcipulum dicit, ſic de famâ ſapienter pronunciat. ἐστὶ δὲ φήμη ἁπλῶς χειραγωγίας ἐνδεὴς πρὸς ἀπόδειξιν, καὶ βάσανον τῶν ἐλεγχομένων, ἢ κατακρυπτόντων τὴν ἀλήθειαν. ἐστὶ δὲ καὶ φήμη ἐξ αὐτῆς ἱκανὴ, βιαία λέγεται, ἧς κρίσις τῷ δικάζοντι δίδοται. αὕτη δὲ καίτοιγε ἄνευ χειραγωγίας ἱκανή. *Eſt autem fama ſimpliciter adminiculis indigens ad probationem, & tormentum reorum, vel occulentium Veritatem. Eſt etiam fama ex ſe ſe idonea: vehemens dicitur, cujus judicium arbitrio judicis paſſim relinquitur. Hæc, tametſi ſine adminiculis, probat.* Idipſum affirmavit Leo (10) Laridas Judex Veli, cujus hæc verba prelegant Photiani, ut tandem agnoſcant, quid Jureconſulti Photianam ſecuti Sectam contra Margunii procaces ineptias cenſuerint. ἡ βιαία, inquit, φήμη ἀπόδειξιν ἐμποιεῖ πρὸς ἱκανὴν βάσανον, καίτοιγε ἡ μὴ χειραγωγουμένη· βιαία γὰρ λέγεται, ὅτι βιάζει τὸν δικαστὴν πρὸς ἀπόφασιν ἢ τελείαν, ἢ καὶ τείνουσαν πρὸς τελείαν. *Vehemens fama probationem facit ad juſtum tormentum, quamvis adminiculo carens. Vehemens enim dicitur, quòd adigat Judicem*

Aaa 2 dicem

(3) Lib. 1. paregor. c. 6. (4) In c. venitus 1. n. 17. de teſt. (5) Ad Synopſ. Attal. tit. de præſ. Schol. 4. (6) Ad tit. Cod. de queſtio. inſt. (7) In Novell. 2. Coſt. Porphyro. (8) In c. ſuper eo. de eo, qui cogno. cõſang. uxor. ſue. (9) In c. veſtra de cohabit. Cler. (10) d. c. 6. (11) In L. 3. in pric. n. 10. ff. de teſt. (12) De præſump. lib. 1. q. 1. n. 42. & ſeq. (13) Conſ. 166. col. 4. vol. 2. (14) De antiq. tẽpor. ult. p. n. 9. (15) De Jurepatron. lib. 2. p. 2. art. 4. q. 10. nu. 13. (16) Ubi ſupr. lib. 5. præſũpt. 90. nu. 32. (17) In explic. Novell. 12. circa med. (18) In adnot. ad Novell. 20. init. (19) In Notis ad Novell. tit. 6. in fin. (20) In Exhegeſi Novell. Michaelis Ducæ Schol. 52.

(1) In d. tit. Cod. de queſtio. (2) L. de minore §. tormenta ff. de queſt. ubi reliqui. (3) In L. ea quidẽ. §. quia propter. ff. de accuſ. (4) De Maleſ. rubr. de queſt. & torment. verſ. ad exprobrationem famæ. (4) In Pract. Crim. rub. de queſtio. (6) In L. voluntatis. C. de fideicom. (7) de Maleſ. ver. fama publica. (8) Jaſ. in repetit. L. admonẽdi n. 205. ff. de jurejur. Brun. de indic. & tortur. p. 1. q. 3. n. 32. Marſil. in pract. Crimin. §. diligenter n. 25. & ſing. 97. Ant. Gomez. tom. 3. variar. c. 13. de tortur. reor. n. 313. Pariſ. cõſ. 153. lib. 4. Carrer. in pract. Crimin. pag. 42. in 2. indicio. Simanc. Inſtit. tit. 65. n. 36. & ſeq. Clarus in pract. Crim. §.

fin. q. 21. verſ. fama. Craves. conſ. 41. n. 6. Grammat. conſ. 17. n. 10. & conſ. 32. n. 7. in Criminal. & voto 34. n. 3. (9) In Schol. ad tit. omn. Novell. tit. 18. (10) In enarratio. Novell. 6. Leonis in fin. (11) In Comment. ad lib. 3. Pandect. interrog. 12. (12) In lib. 18. Baſilic. quæſt. 64. (13) In Novell. 2. Iſaacii Comneni. (14) Ad Novellas Leon. Schol. 8. (15) Ad Novell. 3. Leon. in fin. (16) Ad Novell. ult. Iſaac. Angeli Schol. 64. (17) Conſ. 91. Domino Paci. lib. 1. (18) In c. 1. §. injur. de pac. jur. firm. (19) In repet. L. admonendi n. 205. ff. de injur. (20) In c. veniẽs n. 15. de teſt. (21) In d. L. de minore § plurimum n. 29. & ſing. 205. & conſ. 3. & conſ. 29.

dicem ad ſententiam definituram negotium, vel ſaltem ad interlocutoriam. Eadem poſt hos ſenſere ex Noſtris Phocas (11) Drungarius Viglæ, Iſidorus (12) Anteceſſor, Domninus (13) Nomicus, Gobidas (14) Logotheta Genici, Hagiotheodoretus (15) Monachus, poſtremuſque omnium Juriſconſultorum noſtrorum (16) Doxapater Sacellarius, quorum effatis adſtipulati ſunt poſt (17) Bartholum, & (18) Baldum (19) Jaſon, (20) Felinus, (21) Marſilius, (22) Carrerius, atque (23) Grammatica. Adeò verum eſt, ſola famâ plerunque probari aliquid poſſe. Quod etiam protendendum eſt, ut veriſſimum ſit, ſi famam comitetur Denunciatio, uti dicimus, viri alicujus ſacrâ poteſtate conſpicui, ad quem pertineat cura ejus, qui Judici ſiſtitur. Etenim tunc ſolâ famâ concludi poſſe non jam aliquis ex Latinis, ſed tres ex Græcis aſſeverant, Beſtes (24) Conoſtaulus, Baphius (25) Judex Veli, & (26) Theophilitzes Nomicus, quorum poſtremus ἡ ἐπαγγελία, inquit, τῶν ἱερέων, καὶ δὴ μᾶλλον τῶν ἱερὰν ἐχόντων ἐξουσίαν πρὸς ψυχῶν σωτηρίαν, τὴν διεσπαρμένην φήμην πρὸς ἀπόδειξιν ἰσχυρίζει καὶ μόνην. *Denunciatio ſacerdotum, & eorum maximè, qui ſacram poteſtatem habent ad animorum ſalutem, famam vagam, ut ut ſolam, ad vim probationis adducit*. Cui perſimile Latini quidpiam tradunt, faſſi, famam idoneam eſſe cum denunciatione Syndici, confirmaturque authore (27) Bartholo, (28) Bruno, & (29) Carrerio.

(22) *In d. 2. indicio.* (23) *Conſ. 57. n. 16. in Crimin.* (24) *In Synopſ. Novell. tit. de probat.* (25) *In Schol. ad li. 4. Baſilic. Schol. 37.* (26) *In Epitom. Baſilic. c. 31.* (27) *d. conſ. 91. in fin. & in L. excuſantur §. ætas ff. de excuſat. tut.* (28) *De Indic. & tort. p. 1. q. 3. n. 32.* (29) *d. 2. indicio n. 3.*

V. Quòd ſi in iis nempe judiciis, ubi de pœnâ agitur, aut etiam de re difficilibus probationibus conſtituendâ, fama perſæpe probat, potiori jure probare dicenda eſt iis in quæſtionibus, in quibus id agitur, ne quid damni Reſpublica capiat, cujus quemadmodum præcipua pars in re ſacra ſita eſt, ædepol in re ſacrâ, cùm id cavemus, ne quid obſit Eccleſiæ, fama probabit. Ejus proinde Antiſtes ſataget, ut famam provehendi conſideret, atque inde argumenta nequitiæ, probitatiſve deprehendat. Id, quod Jure Latino tacente paſſim (1) Jus noſtrum inſinuat. Quare Prodromus (2) accuratè: ὁ δὲ ἀρχιερεὺς, ait, οὐδένα εἰς βαθμὸν ἐκκλησίας χρηστῶς ἀνάξει, εἰμὴ καλῶς ποιήσῃ ἐξέτασιν φήμης αὐτοῦ, ἐκ γὰρ ἐκείνης λήψῃ κανὼν τοῦ βίου, καὶ τῆς διαίτης ἀπόδειξιν. *Antiſtes autem neminem ad gradum Eccleſiæ bene provehet, niſi ritè famæ ejus examen agat: Etenim ex ea capiet vitæ, atque morum probationem*. Sanè rejiciendum docuimus ex Canonum authoritate eum, qui aliquâ laborat infamiâ; quippe cùm oporteat ex Apoſtolo *irreprehenſibilem* eſſe, imò & *inconfuſibilem* eum, cui imponendæ ſunt manus: At, qui famæ crebris, latèque diffuſis rumoribus accuſatur, damnaturve, & *reprehenſibilis* eſt, & *confuſibilis*: rejiciendus igitur à ſacris Ordinibus, in quibus eum haud decet conſtitui, qui penes Populum malè audit. Olim graviſſimum Virum audivi ſeriò dicentem: cùm uti lupo animanti cuipiam ab omnibus inclamatur, eam, ſin minus lupum, canem deformem eſſe. Quod apophthegma congruit cum Eratoſthenis Prytanitæ penes (3) Planudem dicto, qui cùm Oſtraciſmum per nefas paſſus, atque Athenis ejectus eſſet, ubi navim conſcendit navigaturus in Æginam, diu defixis ad mali pedem oculis hæſit attonitus: cui cogitabundo ſubridens Nauclerus: an, inquit, atrocitatem pœnæ conſideras? οὐ τοῦτο, ἔφη, ἀλλ᾽ εὐλαβοῦμαι, μὴ δικαίως ᾖ τιμωρία, ἡ γὰρ τοῦ δήμου διάγνωσις σφάλλεται δυσχερῶς, καὶ εἴποτε, οὐ πάνυγε ἀληθῶς, ἀλλὰ κατὰ μέρος. *Non hoc, ait; ſed vereor, ne juſtè multatus fuerim. Nam vulgi judicium difficilè fallitur, & ſi quando non omnino verum, ex parte tamen*.

(1) *Vide Synodica apud Canonarch. de vi Canon. c. 18.* (2) *De Interpret. in Can. 3. S. Cyrilli.* (3) *In Adagiis cent. 1. n. 79.*

VI. Hinc hæc ipſa probatio, quæ aliis in rebus ſæpe, non ſemper idonea eſt, quæque, cùm idonea eſt, aliud à ſe probat: in re, quâ de agimus, ſemper eſt apta, idonea, efficax: neque enim aliud à ſe probat, ſed ſe ipſam, ut per ſeipſam provehendum ad Ordines, & ſi non planè approbet, reprobet ſanè. Eſto, veram non reputes famam, quâ candidatus Ordinum ineptus aſſeritur, hoc ſupereſt, ut ineptum putes, rejiciaſque, quem fama docet ineptum. Scilicet, ut ut famulum ad obſequia recipiendum domeſtica falsò vituperari, deſpicive arbitrere, & immeritò; nec fidem præſtes famæ rumoribus, hominem furaciſſimum propalam affirmantis, eum tamen prudenter rejicies. Nimirum, ne, ſi fortè verax fama ſit, rei obſit famuli vitium, neu, ſi mendax ſit fama, tibi adhuc ex ea graviſſimum illud tormentum immineat, ut, ſemper timeas, ſemper famuli manus obſerves. Ita ſola ſuſpicio ex famâ nata ad rejiciendum à famulatu hominem ſupereſt. Quid ni ſuperſit ad rejiciendum à Miniſterio Sacro? Ita fama, licèt mendax habeatur, & garrula, ritè, ac rectè agenti Prudentiæ cauſam facit à re domeſticâ repellendi, quem ipſa notat: quid ni cauſam ſufficiat providi Paſtoris induſtriæ abſtinendi ab Ordinibus Sacris, quem fama fore rebus Eccleſiæ pernicioſum affirmat? Notavit hoc ipſum (1) Margunius, qui mox ejuſdem, ut ſolet, oblitus famæ probationem profanam, & impiam, ac penitùs damnandam aſſeruit. Nam, cùm properaret in Latinis frangere genuinum, ſic (2) ſcripſit. ὦ τῆς ὑπομονῆς σου Χριστέ, ὦ τῆς μεγάλης σου ὑπομονῆς· πόσα σκάνδαλα βλέπομεν ἐν τοῖς πνευματομάχοις· περὶ οὐδενὸς ποιοῦσι τὴν φήμην αὐτῶν· πάντα τὰ κακὰ πράττουσι φανερῶς, ἐντρέπονται, τὸ μὴ εἶναι ἀδιάντροποι· ἀνάβα εἰς τὴν τῆς ἀποκαλύψεως βαβυλῶνα, καὶ ἴδε τὰς ἀσελγείας, τὰς σιμωνείας, τὰς λαφυροβολίας πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν· ἐκεῖ ἐν βύσσῳ τὸ μῖσος, ἐν τῇ πορφύρᾳ ὁ ὄγκος, ἐν τῇ τιάρᾳ ἡ πλεονεξία· τἄλλα κατασιωπῶ, μήποτε τῶν ἱερῶν νηπίων σκανδαλίσω· ἀλλὰ καὶ ἐξ ὀλίγων ἀπόδειξις φανερὰ, ὅτι λοιδοροῦσι τὴν φήμην, καὶ τὸ καλὸν τοῦ ὀνόματος, δι᾽ οὗ τὴν ἀξίαν τῶν χειροτονουμένων διαβεβαιοῦσιν οἱ χειροτονοῦντες. *O tuam patientiam, Chriſte, ò tuam magnam patientiam! Quot ſcandala videmus in Pneumatomachis! Nihili pendunt ſuam ipſorum famam. Mala omnia peragunt palam. Pudet eos impudentes non eſſe. Aſcende ad Apocalypſis Babylonem, & vide impudicitias, & Simonias, & congregata ſpolia omnium Eccleſiarum. Ibi in Byſſo invidia, in Purpura faſtus, in Tiara avaritia. Cætera reticeo, ne quen-*

(1) *In Antirrhet. pro Marco poſt proœm.* (2) *Not. 19. ad Can. Carth. et not. 4. in Can. 3. S. Cyrilli.*

Digitized by Google

quenquam ex parvulis ſacris offendam. Sed & ex paucis manifeſta probatio eſt: contemni nimirum ab illis famam, & bonum nomen, per quod eorum, qui provehuntur, dignitatem augent, qui manus imponunt. Habes in primis, ex fama poſſe quem idoneum recipiendis Ordinibus æſtimari; id, quod tamen rigidè negarat ſupra Margunius. Tanta in homine inconſtantia ſententiæ! Nec mirum. Utrumque veriſſimum eſt, & mendacem memorem eſſe oportere, & vix unquam memorem fuiſſe mendacem, præſertim ſi ex more, & vitio jam prorſus inolito quiſpiam ſæpiſſimè mentiatur. Quod ſanè, ſi cætera exempla deeſſent, in hoc, quem paſſim refellimus, homine palam evincitur. Nam quoties manifeſtè docuimus, nullam adhibendam propudioſæ fidem mendacitati? Quoties hoc ipſum oſtendimus, non aliter in ſcriptis Margunii Veritatem deprehendi poſſe, quàm ſi oppoſitum iis, quæ aſſerit, affirmatè veriſſimum putes?

VII. Ecce & hìc Latinos, (quos Pneumatomachos jure in eum ſenſum dicendos cenſeo, quòd pro divino Spiritu ſapientiſſimè pugnent contra Photianos, quorum ſententia legitimè probat, à Filio Spiritum non diſtingui: id, quod, nondum lecto D. Thoma, notavit (1) Beſſarion, & poſt eum plerique (2) Theologorum, quos egregiè ſequitur Dominus, & Magiſter meus ſapientiſſimus Bartholomæus (3) de Caregno Soc. Jeſu) Ecce, inquam, & hìc Latinos mendaciſſimis calumniis aggreditur, eoſq; ita deſcribit, quales non deſcripſiſſet Saracenos ipſos, quorum Sectam ſæpiſſimè laudat. Scandala inter Latinos eſſe, nemo negaverit. Etenim nulla unquam Sacra Reſpublica ſcandalis caruit. A primis Eccleſiæ, ut ita dixerim, vagientis unguiculis incipe, inter ipſos duodecim, quos Corporata Numinis Sapientia miniſtros Veritatis elegit, proditorem (4) unum invenies, alium (5) inficiatorem; hunc audies vocari (6) *Satanam*, illum (7) *Diabolum*: pleroſque penè non ſtolidos: ἀκμὴν, (8) ait, καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; *adhuc & vos ſine intellectu eſtis?* omnes reos ambitioſæ (9) contentionis, omnes etiam turpiſſimè (10) timidos. Perge ulteriùs, & Apoſtolorum percurre tempora, mox adoleſcentis Eccleſiæ aurea ſæcula: ſiquid cordis tibi erit, homo nullius planè pretii, ſi qua tibi priſcorum ſæculorum notitia, Canoniſta ignorantiſſime, ingenium bardum erudiet; noſces, non defuiſſe unquam Eccleſiæ ſcandala, quæ à (11) Sponſo, ut lilium inter ſpinas, conſideratur aptiſſimè propterea, quòd, ut Philo (12) Carpathius acutè, & ſapienter edifferit, inter ſcandala peccatorum pulchriùs eniteſcit. An porro vos Photiani ἀσκανδάλιστοι? Pudet me reverà, turpitudines veſtras proponere: Eas, ſi libet agnoſcite, ex Metochita (13) Theodoro, qui mores veſtros non ſub Tyrannide hac, quam propter Vos miſerè patimur, ſed in ipſa regia luce Imperii veſtri operosè deſcripſit. Nam nunc quid penes vos non corruptum, non mutilum, quos inter nullus Ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat? ut reverà veſtram quadrent ad Sectam, quæ Patientiæ (14) Jobus exemplar de ſuo vaticinatus ſepulcro eſt. Scilicet hæc illa terra (15) eſt σκοτεινὴ, καὶ γνοφερὰ, γῆ σκότους αἰωνίου: *tenebroſa, & operta mortis caligine, terra miſeriæ, & tenebrarum*; ſive ſervitutem, quam nunquam finiendam, niſi tandem reſipiſcatis, patimini; ſive horribilem ignorantiam, quam æternùm, niſi vos Veritati aliquando præbueritis dociles, opprimemini, quandoque conſideretis. Sunt ergo utrobique ſcandala, nec majora inter Latinos, quàm inter vos: imò inter vos majora, magiſque pudenda. Hoc inter vos certè intereſt, & Latinos: Scandala veſtra laudatis, ſua Latini damnant: in Vobis probantur ſcelera, inter Latinos puniuntur. Vos, ſi quid peccatis, id licere contenditis, Latini, ſi quid patrant, hoc ſcilicet deteſtantur. Ita, quod ex legis Reipublicæ eſt, infelices patimini, ut vitia in vobis ſint, & regnent: cùm Latini, quod omni Reipublicæ Sanctiſſimis legibus conſtitutæ contingit, experiantur, ut in illis vitia ſint ſanè, ſed ſubſint. Neq; enim niſi effrons, & profligata mendacitas queat aſſerere, famam à Latinis olim contemni, patrari apud eos ſcelera palam, pudere eos ipſius hujuſce, quod pudeat. Quæ hercle monticolis illis Photianis, & agreſtibus, qui Eurotæ ripas, Taygeti cautes, Tænarique inhoſpitales, penè dixerim, rupes incolunt, fortaſſis inſinuabis, Marguni, deridenda profectò, damnandaque Græcis omnibus, quicunque in Italiam ſemel peregrinati videre miram, vel in pueris, Chriſtianæ ſapientiæ diſciplinam, creberrimum divinorum Sacramentorum, vel in profanis hominibus uſum, publicam in Templis, atque Proſeuchis munificentiam, publicam in Xenodochiis, atque Noſocomiis liberalitatem, ſeveritatem in carceribus publicam. Quâ fit, ut non ſolùm pudeat peccaſſe, ſed pigeat; quâ fit, ut vitia non ſolùm pudori ſint, ſed timori; quâ fit, ut non ſolùm placeat, quod licet, ſed ut quandoque, vel quod licet, non liceat.

VIII. Te miſerum, imò potiùs dementem; parum & hoc eſt, Te furioſum, Marguni, ſi manifeſtis calumniis comprobandis ab Urbe Roma ſuffragium petis, quam olim Euangeliſtarum Theologus profano ſuperbam Imperio, atque Ethnicis ſuperſtitionibus impiam, Babylonem dixit, dicturus hercle Jeruſalem Chriſtianam, Cæleſtis æmulam, cæleſtiſque Vicariam, ſi futuram, qualis nunc eſt, aſpexiſſet, ſacra Pontificum poteſtate modeſtam, tot, tantorumque Martyrum generoſo ſanguine purpuratam! Age, Romam aſcende: aſcendentem tamen haudquaquam deſtituam. Ibo comes: hærebo lateri, cogamque te vel invitum malignitatem aliquantiſper deponere. Hæc Roma eſt. Nolo Populi mores rimere, nolo privata conſideres. τὰ τοῦ λαοῦ, καὶ τὰ οἰκεῖα τὰ ἐν ταῖς πόλεσι πρὸς καταδίκην τῆς πολιτείας, οὐ καλῶς ἀναφέρεται· ἐκ τοῦ δημοσίου αὐτῆς ἐστὶ τὸ κατάκριμα. *Quæ à Populo fiunt, & quæ privata in Urbibus eſſe cenſentur, ad condemnationem Reipublicæ producuntur non benè. Ex publico illa damnatur:* Sententia Solonis eſt ex (1) Planude: & alioqui vix urbem invenies, quam non damnandam exiſtimes, ſi, quæ fiunt privatim, objicias. Ergo publica Romæ conſidera, lynceis, hoc eſt maligniſſimis, publica oculis curioſè rimator. Ubi ſcele-

(1) *In Ep. Encyclic. 1. ad Græcos. ante med.*
(2) *In Tract. de Deo Trino, & Uno.*
(3) *In Contro. de Deo Cōtr. ult. de Deo, ut Trino Diſp. ult. concl. 1. à n. 502.*
(4) *Luc. c. 6. n. 19.*
(5) *Mat. c. 26.*
(6) *Mat. c. 16. n. 13.*
(7) *Joan. c. 6. n. 71.*
(8) *Mat. c. 15. n. 16.*
(9) *Luc. c. 22. n. 24.*
(10) *Mat. cap. 26. n. 56.*
(11) *Cantic. c. 2. n. 2.*
(12) *In Cāt. apud Planudē Orat. 4.*
(13) *Lib. περὶ πολιτικῆς καταστάσεως per totum.*
(14) *C. 10. n. 22.*
(15) *d. n. 22.*
(1) *Apud Planud. in Adag. Cent. 1. n. 60.*

Digitized by Google

ſcelerata Venus; quam jactas? an ubi & caſta vetatur? Ubi ſpolia Eccleſiarum? An ubi Clericis magnâ undequaque, & mirâ frequentiâ confluentibus, Romana beneficia (ſi Græcos excipias) Romana munia, Romanę purpurę conceduntur?

IX. Simoniam verò, dic ſodes, quorſum Romæ requiras? ſi tota eſt apud Vos? Vos Sacra omnia licitamini, Photiani; Penes Vos ſunt Sacra venalia. Pecunia vos Præſules facit, Vos Patriarchas Aurum renunciat. Cui manus imponitis, quin de pretio paciſcamini? cui ἀχίλαιον conceditis, quin de lucro tractetis? Univerſim, cui miniſtratis Sacramenta, quem ex prævio contractu ad ſacrilegam ſolutionem non obligetis? Et hæc magna ſunt. Vix cuiquam veſtrûm licet veniam Criminum impetrare ſine pecunia: Auro penes vos redimuntur peccata, non lacrimis: nundinæ ſunt exhomologeſes, non ſacra Judicia, nec aliunde diteſcitis, quàm ex apertiſſima Simonia, ut pecuniæ, quas hoc pacto undique corrogatas in veſtram Χαύλακα poſſidetis, reverà ſint ſanguis pauperum, & pretia peccatorum. Neges hæc? At fama publica, quam rigidiſſimi cenſores Latinorum hæc publicè palam impudentiſſimè perpetrantes apertè contemnitis, fama inquam, publica ore centeno, millenis teſtibus de Vobis hæc prædicat. Famæ non creditis, probatæ quamvis, manifeſtæ licèt, & publicę? At factis credite, poſtremis exemplis credite, credite noviſſimis, ac recentiſſimis documentis. Aurum nuperrimè Patriarcham veſtrum adhuc ſuperſtitem Callinicum, non ne ſolio Byzantino dejecit? Tyranno imputandum hoc dicitis, At quis Tyranno aurum obtulit illud, quo Callinicus dejiceretur? Quis viduum Callinico ſolium pretioſus emptor arripuit? Venditam conſtat Callinico ereptam dignitatem; neque enim aliter dignitas illa à Tyranno confertur. Si dignitas penes vos maxima venditur, ſummuſque Pontificatus, ergo veſtri Pontifices ſimoniaci. Quod ſi hac labe turpiſſimâ Pontifices veſtri laborant, quidnam, ò boni, cenſebimus de minoribus? Non aliâ conditione maximum emitur, niſi ut minora vendantur: & experimento didicimus ab eo, qui pretio nactus eſt Infulas, non niſi præde pecuniâ minora Sacra concedi. Video, quid Veritas poſſit. Hac victus hæc de Photianis Præſulibus dicta Margunius admittat oportet. Si cætera neget, reclamabit mendaci proterviæ integra Natio, nobiliſſima, ſapientiſſima, & poſt Chriſtum receptum veraciſſima Gens noſtra, quæ dementium Photianorum ſordes indignata ſacrilegas, hunc in modum ex Theodoro (1) Metochita eas & affirmat, & reprobat. ὦ τῆς μεγάλης, καὶ ἀπείρου, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πονηρίας· οὐδὲν ἄσυλον τῇ φιλαργυρίᾳ· αὕτη τὰ πάντα πορθεῖ· καὶ πάλαι μὲν τὰ δικαστήρια δωροδοκίαις ἐφθείρετο, νῦν δὲ ταὐτὸ πάσχουσι καὶ τὰ τῶν ἱερέων θυσιαστήρια· πάντα γὰρ δι᾽ ἀργυρίου περαίνεται· οὐδὲ χειροτονία καίπερ λεπτῆς ἐξουσίας τι, καὶ ὠφελείας ἄνευ χαρίσματος ἀχαρίστου, τουτέστιν ἐξ ὑποσχέσεως προερχομένη. οὐδὲ δωρεὰν τὰ μυστήρια· τιμὴ καὶ ταῦτα, καὶ τ᾽ ἄλλα τὰ τῆς ἐκκλησίας ὤνια· ἀπὸ τοῦ ἄκρου εἰς τὸ ἔσχατον ἡ σιμωνία βαδίζει. *O magnam, & immenſam, ut ita dixerim, nequitiam! Nil immune eſt ab Avaritia. Hæc omnia depopulatur. Et olim quidem Tribunalia largitionibus corrumpebantur, nunc idem patiuntur & Sacerdotum Altaria. Omnia enim argento tranſiguntur, neque diſtributio eſt Ordinum, quamvis exiguæ, & poteſtatis, & utilitatis ſine munere ingrato, hoc eſt ex pacto dato. Ne Sacramenta quidem gratis miniſtrantur. Ea ipſa, & cætera, quæ pertinent ad Eccleſiam, emuntur. A ſummo ad ultimum Simonia progreditur*, &c.

(1) *Ubi ſupr. vulnere 14. de Avaritia.*

X. Sed hæc priſca dices, & obſoleta, quippe XIV. Sæculo per Metochiten damnata, audi, quid Quartumdecimum ſæculum ferat. Theodorus (1) Hermopolites: κατὰ μὲν τῶν δικαστῶν ἐπὶ δωροδοκίᾳ φανερῶς ἀδικούντων διετάξε, μετὰ τοὺς παλαιοὺς, Κωνσταντῖνος, καὶ Λέων αὐστηρῶς, κατὰ δὲ τῶν ἐν ἱερεῦσι, καὶ ἀρχιερεῦσι φοβερῶν αἰσχροκερδειῶν διὰ τῆς μιαρᾶς σιμωνίας ὁ θεῖος, καὶ ἰσάγγελος Ταράσιος μετὰ τοὺς Κανόνας, καὶ τοὺς πάλαι ἁγίους πατέρας· ἀλλ᾽ οὐδὲν πρὸς ὠφέλειαν· πιπράσκουσι γὰρ ἅπαντες τὸ ἀώνητον, ἀλλ᾽ οἱ μὲν λάθρα, οἱ δὲ φανερῶς. *Contra Judicum, ob largitiones apertas, iniquitates conſtituit poſt antiquos Conſtantinus, & Leo ſeveriſſimè: at contra ſacerdotum, ac Præſulum lucra turpia per ſpurcam Simoniam Divus, & par Angelis Taraſius, poſt Canones, & antiquos Sanctos Patres. Verùm nulla inde utilitas. Vendunt enim omnes, quod vendi non poteſt, illi quidem clam, at hi palam.* Vis & Quintumdecimum ſæculum id publicâ, privatâque authoritate fateatur? Vide quid decernat Gennadius, Iſidorus, Marcus Xylocarabes Patriarchæ poſt Captam Conſtantinopolim. Ne nos mendacii accuſetis, horum Antiſtitum veſtrorum decreta toti Græciæ propoſuit (2) Canonarcha vir Photianus, ex quo partem Gennadiani Synodici, quod relati ſucceſſores Gennadii iterum, iterumque confirmavere, depromimus. In eo tota (3) Taraſii Epiſtola, non ut extat penes (4) Margunium à Photianis morionibus corrupta, atque Adrianum Romanum Pontificem criminis hujus accerſens, ſed, ut ſcripta eſt, ſummis laudibus Antiſtitem ſummum exornans, exponitur. Eâ recitatâ ſic Synodus jubet. καὶ ταῦτα σεμνῶς παράστησε ὁ θεῖος, οὗ ἑπόμενοι οἱ ταπεινοὶ, καὶ ἐλάχιστοι μετὰ παρρησίας ὁριζόμεθα, τῆς ἀσεβείας ταύτης πάντας ἀπέχεσθαι, καὶ μὴ γίνεσθαι τὸ ἕως τούτου γενόμενον· ἠκούσαμεν γὰρ, καὶ ἑωράκαμεν πάντα τὰ ἱερὰ πιπράσκεσθαι ἕως τῶν θείων, καὶ φοβερῶν μυστηρίων, ἃ δωρεὰν λαβόντες δωρεὰν διδόναι ἀνάγκη· ὁ τοῦτο ποιῶν, ἢ τολμήσας, εἰ κληρικὸς καθαιρείσθω, εἰ λαϊκὸς ἀφοριζέσθω, καὶ μὴ συγχωρείτω τις αὐτοῖς μετανοοῦσιν ἄνευ ὁρισμοῦ ἡμετέρου, καὶ τῶν ἡμετέρων διαδόχων συνοδικῶς διαπεπόντων. *Atque hæc graviter Divinus Taraſius, quem nos humiles, & minimi ſecuti confidenter edicimus, ut quiſque hac impietate procul abſit, neu quiſquam faxit, quod hactenus factum eſt. Audivimus enim, & vidimus, omnia Sacra vendi, vel ipſa, & veranda Myſteria, quæ, cùm gratis acceperimus, gratis dare debemus. Qui hæc facit, vel tentat, ſi Clericus, deponatur, ſi laicus, è Chriſtianorum cœtu eliminetur: neque audeat quiſquam ei veniam dare, etiamſi pœniteat, niſi nobis, aut ſucceſſoribus*

(1) *In Ecloge Novellarum tit. 11.*

(2) *De vi Canonum, c. de Epiſtola Taraſii.*

(3) *Ad Adrian. I. de Simonia.*

(4) *In Not. ad Metaph. in Vita S. Taraſii circ. fin. & in Jur. GR. lib. 3. Tom. 1. Sent. Synod. lib. 1. pag. 190.*

vibus

Digitized by Google

ribus noſtris ſynodicè id jubentibus. Hæc initio ſæculi XVI. Græcia Synodicè, poſt quæ nihil amplius, quippe Patriarchis deinceps non niſi per Simoniam Inſulas aucupantibus, ut Chronographus ipſe veſter Matthæus (5) Cicala fatetur. Nec mirum: non poterant enim deinceps Patriarchæ veſtri OEcumenici quod ſuperiùs Gennadius jactavit aſſerere: *quæ gratis accepimus, gratis damus*, aut ſubjectis ſibi Præſulibus, ſacrificuliſque ex eadem formulâ imperare; *quæ gratis accepiſtis, gratis date*: potiùs factò dicebantque, & dicunt, *quæ pretio accepimus, pretio damus*, atque adeò vos quoque, *quæ pretio accipitis, pretio date*. Quare in fine ſæculi ejuſdem XVI. Malaxus (6) Vir Photianus Photianos accuſans ſuos, ubi contra Calvinianam perfidiam conſtituit, vim Gratiæ divinæ. ἐνεργείᾳ τοῦ αὐτοῦ πράγματος, οὐ πίστει τοῦ ὑπηρέτου ἁγιαζούσης τὸν ἄνθρωπον, *ex opere operato, non ex fide miniſtri ſanctum hominem facientis*, ἀλλὰ ταῦτα, inquit, οἱ τῶν μυστηρίων ἱεροὶ ὑπηρέται ἐν ἡμῖν ἅπαντες σχεδὸν τὰ κάνουσιν οὐ μόνον ἀνωφελῆ, ἀλλὰ καὶ ὀλέθρια, διὰ ταῖς φοβεραῖς σιμωνίαις, ὅπου ἐν αὐτοῖς πράττουσι· χωρὶς λόγου· οὐδὲ ἐξορκίζουσιν, οὐδὲ χρίζουσιν, οὐδὲ ἐξαγορεύουσι δίχα ἀργυρίου· καὶ τοῦτο δ᾽ ὅμως οὐ θαυμαστόν. διὰ ἀργυρίου γὰρ τὴν χειροτονίαν λαβόντες πραγματεύουσιν ὅλα τὰ θεῖα. *Sed hæc Sacramentorum Miniſtri inter nos, Penè omnes, eò deducunt, ut non inutilia dumtaxat ſint, ſed & exitioſa propter terribiles Simonias, quas perpetrant in illis. Exempli gratia: neque exorciſmum faciunt, nec liniunt Chriſmate, nec in Tribunali ſacræ Pœnitentiæ de criminibus judicant ſine argento. Atque hoc ſanè non mirum: nam, qui argento recepere Ordines, mercaturam agunt in Sacris omnibus.*

(5) *In Nova Synopſi pag.* υλη *hoc eſt* 438. & *deinceps.*

(6) *In Nomocā. c. 103. de Sacramentis in fine.*

SECTIO IV.

Reliquæ Margunii Calumniæ refelluntur, adſtruiturque, Matrimonium non eſſe ſolubile.

SUMMARIUM.

I. *Concluditur, Simoniam non Romæ, ſed apud Photianos eſſe: Simul oſtenditur in byſſo Romano non eſſe Odia.*

II. *A faſtus notâ Purpura Romana defenditur: Ejus potiùs humilitas pia proponitur. Olim pauperiem Sacrorum in pretio fuiſſe. Etiam à Photianis pauperiem ſacri ornatus palam negligi.*

III. *Poſſe minorem Ordine majorem eſſe dignitate, oſtenditur exemplis à Græca Eccleſia petitis, & obtinentibus penes Photianos. Exocatacœli præſident penes Nos ipſis Epiſcopis.*

IV. *Concluditur, jure præire Cardinales Epiſcopis. Qui de Cardinalium dignitate ſcripſerint. Ex dignitate Cardinalium non vileſcere Ordinem Epiſcopalem. Quid ſit vileſcere, factis Photianorum, oſtenditur.*

V. *Cogitur Margunius ingredi Romam. Munificentia Rom. Pontificum illi proponitur in Templo D. Petri, & Noſocomio S. Spiritus.*

VI. *Eadem munificentia Pontificum demonſtratur ex Ptochotrophio inſtituto à Pontifice vivente Innocentio XII. ex cæteris ſumptibus Romanorum Pontificum, tum Romæ, tum in toto Orbe Chriſtiano.*

VII. *Eadem munificentia deſcribitur propoſitâ Gregorii XIII. liberalitate.*

VIII. *Atrox calumnia Margunii oſtenditur non eſſe vero ſimilis.*

IX. *Deſcribitur Anna Bolena, narraturque cataſtrophe Henrici VIII. Anglorum Regis, ejuſque de Matrimonio ſolvendo Controverſia.*

X. *Conſtantia Pontificum Rom. inficiantium vinculi maritalis ſolutionem Henrico VIII. ejus ſævities, ac ſcelera.*

XI. *Probatur verbis Chriſti, Matrimonium ſolvi non poſſe. Explicatur locus Matthæi: & auditur reſponſio Photianorum.*

XII. *Ea reſponſio refellitur. Adulterii notitia.*

XIII. *Eadem aſſertio confirmatur dictis Chriſti, Pauli, & Auguſtini apertâ ſententiâ.*

XIV. *Idem conſtituitur SS. Patrum effatis, Apoſtolicis decretis, Canonum ſcitis, Theologorum omnium Communi ſuffragio.*

I. TEſte igitur Græcia, Simonia palam apud vos eſt. Addam mirum aliquid, ac penè dixerim incredibile. Teſte te ipſo, Marguni, penes vos palam eſt Simonia. Nam in Vita Taraſii, ubi corruptam, ut jacet in Jure Græco-Romano, Epiſtolam produxiſti, addis (1) dictorum in Notis oblitus hæc tandem veriſſima verba: τοσοῦτο πάλαι μῖσος τῆς μιαρᾶς Σιμωνίας γέγονε τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἡμῶν, εἴσπερ ὂν τὰ νῦν ἡ αἰσχροκέρδεια εἰς ἄκρον ἀγάπης ἀνάγεται· τὸ κέρδος γὰρ ἡμῶν κυβερνᾷ τὰ ἱερὰ σχεδὸν ἅπαντα φανερῶς οὕτω, κατὰ τὸ σύνηθες, ὥστε προκαλεῖσθαι πρὸς ἔκπτωσιν τῆς γινομένης συνθήκης ἐνώπιον τῶν δικαστῶν τοὺς ὠνητὰς τῶν ἁγίων. *Tantum olim ſordidæ Avaritia fuit odium Antiſtitibus noſtris, à quibus nunc turpe lucrum mirè diligitur. Nam lucrum Sacra noſtra penè omnia gubernat maniſeſtè adeò, ut ex more ad ſolutionem celebratorum contractuum provocentur coram Judicibus Sacrorum emptores*. Hæc tute ipſe, Marguni, non alius. Quorſum igitur Simoniam in Urbe requiras, quæ tota Photianis incubuit? Apage inutilem inquiſitionem. Quæ tota vos obtinet, quam totam cariſſimè poſſidetis, retinetis, cavetiſque, ne fugiat, futuri ſine illâ pauperrimi, eam quid fruſtra quæramus Romæ? Prope eſt, ut exclamem. Nequicquam Romam adſcendimus deprehenſuri crimina, quæ Romæ ſunt nuſquam, eadem ſcilicet frequentiſſima reperturi faciliori viatico, ſi veſtras ad Eccleſias Adriaticum emenſi navigaremus. Nam quod dicis, Romano in Byſſo regnare odia, dicam ingenuè, apertis oculis, ipſe non video. Video ſanè comitatem eximiam: audio hercle verba officiorum refertiſſima: ſentio mores Aulæ hìc eſſe, ſed ſacræ. Prælata cæteris, ac Deo ſacrata Nobilitas, quæ byſſo ſplendet in ſacro, gravis cultu, ore benigna, comis affatu;

(1) *Nota ult. in medio.*

Digitized by Google

fatu; quo facto, quo more, qua ſpecie operis cognoſcendi odium prodit, quod videas, invidiam præſefert, quam agnoſcas? Occulta ſunt, inquis, hæc odia, latens invidia. Si occulta odia, ſi latens invidia, quî tibi, vir videns, quæ non videntur, occulta conſpicitur, agnoſcitur latens? Nemo hactenus, ne apud Barbaros quidem, occulti damnatus eſt criminis: neminem unquam Improbitas accuſavit ejus, quod latet. Quidquid omnino clanculariis tenebris abditur, Deo Judici planè relinquitur. Paulus(2) docet, de occultis non eſſe judicandum: ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ κύριος, ὃς καὶ φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους, καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν: *donec veniat Dominus, qui & illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium*. Subdit non Græcus aliquis Pater, ſed Sanctus ille veſter, vobiſque ſimillimus (3) Palamas: τὰ δὲ ἀφανῆ λέγομεν, τὰ παντελῶς τοῖς ὀφθαλμοῖς οὐχ ὁρώμενα: *occulta diximus, quæ oculis prorſus videri non poſſunt*, Si Paulo Magiſtro, de occultis ipſis judicare non licet: ſi Palama veſtro judice, occulta ſunt, quæ non videntur, quo pacto per fidem tuam, ſi quamtamen habes, Marguni, aut de occultis in byſſo odiis judicare fas erit, aut occulta in byſſo odia videre quis poterit? Aut ergo manifeſta in byſſo odia dicito, ut palam ſis mendax, aut occulta in byſſo odia diſſimulato, ne planè deſipias.

(2) 1. *ad Corinth. c.* 4. *n.* 5.

(3) *Orat. 2. de lumin. Tabor. ſub init.*

II. Similis in ſacerrimam purpuram, imò magis aperta calumnia. Sanè nullum Romæ obſequium debeo, ut mentiar, qui ne gratitudinem quidem debeo, ut hæc ſcribam; ſed Veritatem, cui non Photianus, ſed Græcus olim me, meaque addixi omnia, quam nempe canonum Sacrorum Interpres publicus, & Anteceſſor omnibus debeo, publicèque profiteor, quod teſtor debitum, uſquequaque libentiſſimè reddo. Diù Romæ moratus faſtum in Purpurâ nullum agnovi, vel certè minimum. Vidi hercle Purpuram ad pedes pauperum ſæpe procumbere: Vidi peregrinis ad pocula, ad fercula miniſtrare: Vidi nudis pedibus ſcrupoſas, limoſaſque vias furva ſub veſte, nequid ſibi vana gloriola in Chriſtiana humilitate prærriperet, emetiri. Quid, cùm in fætidis Noſocomiis ſontico laborantes conſolaretur? Quid, cùm advolveretur Cœnobitarum pedibus eorum cæleſtium, futurorumque noviſſimè certam, utilemque ſcientiam contemplata? Quid, cùm, Majeſtate depoſita, præſtituros Reipublicæ pœnâ publica documentum reos ad ſupplicium pia, eloquens, benigna deduceret? An hic faſtus in Purpurâ? an hæc in dignitate ſuperbia? At curribus, quadrigiſque trahuntur. Nempe id mos obtinet. Olim equis, & mulis, imò & pedibus ſuis (1) portabantur, nec tamen his illi meliores. At famulis undique ſtipantur, Curiamque circumagunt. Nempe hoc poteſtas, & liberalitas petit, circa quas ſolitudinem nunquam invenies. At Purpura renident, & auro. Nempe utrumque dignitati debetur. Olim in paupere cultu Majeſtas Præſulum (2) pretioſior: amabatur enim univerſim pauperies, adorabantur nobiliſſimæ ſordes: nunc eſto Eccleſia pannoſa, vileſcet. Serviendum eſt tempori in re, uti dicimus, adiaphorâ, quæ tamen admodum confert Eccleſiæ, debita ſibi obſequia ut ab omnibus exigat. Sic nec Epiſcopos veſtros damnaverim, quòd laneos, gauſapeoſque Mandyas bombycinos fecerint, quod rudem, ac ligneum pedum in eburneum, teſtudineum, conchiliatumque mutaverint, quod cucullum, ac tunicam olim duris Camelorum villis contextam ad ſericam honeſtatem traduxerint. Quin ne illud quidem piaculum dixerim, quod patraſtis in veſtes ſacras, ut, quod olim ex lana tantùm ὠμοφόριον *pallium*, in re ſacrâ deferre licebat, nunc deferatis & ſericum, & auro graviſſimum, margaritiſque phrygio labore diſpoſitis intertextum. Quid hæc extrinſecus renidentia ad faſtum, qui in intimo eſt? Vos quoque, cùm licet, Presbyterorum, Diaconorumque greges circumagitis; vos quoque, ſi per Tyrannum liceret, curribus traheremini; Vos quoque Mandyam quocunque tinctum aheno decere Epiſcopos dicitis.

(1) *Vide paſſim Platinã, & Ciacconium.*

(2) *Vide Cabaſſut. ad Can. 31. Carthag. Conc. IV.*

(3) *Vide Goar. in Euchol. ī Ordin. Epiſc. not. 8. pag. 312. col. 2. ante med.*

III. Sed ſcio, unde faſtum Margunius in Purpuratis Patribus arguat. Nimirum Epiſcopis præeunt, Epiſcopis præſident, Epiſcopis ſe majores gerunt, licèt Presbyteri, Diaconi licèt. Ita profectò: nam Epiſcopis dignitate majores ſunt, qui iiſdem minores ſunt Ordine. εἰ, (1) ait, οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Καρδιναλίων μείζονες τάξει ἱερᾷ, λοιπὸν καὶ ἱερᾷ ἀξίᾳ. *Si Epiſcopi Cardinalibus majores ſunt Ordine ſacro, igitur & ſacra dignitate*. At conſecutioni tam fatuæ antiquitas Noſtra, novitas Veſtra fœderato ſuffragio refragatur. Conſule (2) OEcumenicas Synodos: in illis præſedere tum Epiſcopis, tum Patriarchis Presbyteri, quòd, licèt ordine minores utriſque, dignitate tamen Legatorum Romanæ Sedis cenſerentur majores. Conſule (3) Canones, præeuntes Epiſcopis Patriarchas invenies, quia, licèt Ordine pares Epiſcopis Patriarchæ, majores tamen ſunt dignitate. Denique Hieroſolymitanus Epiſcopus, quamvis minor, vel poteſtate ipſa, Cæſarienſi; quippe ille ſimplex Epiſcopus, hic verò Metropolites; tamen Jure (4) Canonico potioribus, quàm Epiſcopi cæteri, poſt Antiochenum Patriarcham, honoribus fruebatur. Adeò antiquitate Noſtra refellitur inepta illa conſecutio, quâ ſcilicet ab Ordine dignitas æſtimatur. Quid quod & novitati veſtræ conſecutio illa non conſonat. Nam ut multa, & fœda relinquam, qui ad Clericorum Ordinem, authore (5) Balſamone, Imperatores veſtros ineptiſſimè deduxiſtis, dicite, utrum Imperatores veſtros minoris Ordinis cenſeatis, quàm veſtros Epiſcopos, & Patriarchas? Siquid vobis cordis eſt, dicetis, quod Ignatius (6) Theophorus, quod (7) Nazianzenus Gregorius, quod Joannes (8) Chryſoſtomus, quorum effato vel ipſi Cæſares in re ſacrâ ſubjecti ſunt Sacerdotibus. Hi tamen vel in Eccleſiâ ipſâ non ne præivere cæteris, Patriarchis præſedere tantâ non dicam ambitione, ſed arrogantiâ, ut intra cancellos ipſos erecto ſupra ſellam Patriarchæ immani Solio, vix ad pedes ſuos Patriarchæ caput admiſerint. Legite Choniaten (9) Nicetam, atque ea, quæ hìc, & alibi diximus ex veſtris Scriptoribus diſcite. Imò & Balſamon (10) ipſe teſtatur, prælatam Imperatori geminam lampadem,

(1) *d. nota 4. in Can. 3. S. Cyrilli.*

(2) *Vide Athan. in Epiſt. ad Solit. Photium lib. de ſept. Synod. Gelaſ. Cyzicen. de Synodo Nic. lib. 2. c. 5. ex Dalmatio. Act. Nicænæ I. Chalced. Cõc. Act. 1. Sext. Synod. Act. 1. Nicæ. II. Act. 1. Synod. VIII. act. 1.*

(3) *Vide Can. 6. Nicæ. I. & Chalc. Act. 16. & utrobique Coreſſ. et Canonarch.*

(4) *Ex Can. 7. Cõc. Nic. I.*

(5) *ad Can. 69. Trull.*

(6) *Epiſt. ad Philadelp.*

(7) *Orat. ad cives tim. percul.*

(8) *Hom. 83. in Matth.*

Digitized by Google

padem; unicam Patriarchæ: nimirum non aliam ob cauſam, niſi quòd is, minor Ordine cùm ſit, dignitate tamen ipſo major cenſeretur apud vos Patriarchâ. Sed ad preſſiores vos terminos adigo. Noſtis, qui ſint, vel fuerint in Byzantinâ Eccleſiâ ii, quos appellatis ἐξωκατακοίλους, *Exocatacœlos*? Horum dignitas poſt Patriarcham (11) ſumma: Ordo tamen Preſbyterorum. Quinque (12) numero, Magnus OEconomus, Sacellarius Magnus, Magnus Scevophylax, Chartophylax Magnus, & Sacello parvo præpoſitus, ſeu Sacellion: Nam Protecdicum primus his addidit è Xiphilinis Georgius ſub Alexio Comneno, ut ex ejuſdem Novellis (13) apertum eſt: nec diu hæc ſexta dignitas inter ſummates obtinuit, deturbata ſtatim poſt Xiphilinum, redactaque ad Ordinem. Quare nec Balſamon, qui poſt Xiphilinum vixit, certè ſuperſtes Xiphilino fuit Protecdicum inter Exocatacœlos numerat, & in Declamatione (14) Sguropuli ſive potiùs Syropuli, habita in Concilio Florentino, Exocatacœli quinque ſenſibus comparantur. Horum porro ea dignitas penes Vos fuit, ut vel Epiſcopis, licèt Presbyteri, præſiderent, potioribuſque, quàm Epiſcopi, ubique, ac ſemper honoribus fruerentur. Id, quod conſtat tum ex integro Diplomate, latâque ſententiâ pro Chartulario Alexii (15) Comneni, tum ex ipſo Florentino Concilio, ubi, quòd Exocatacœli ante ipſos Epiſcopos haud conſediſſent, unus ex ipſis (16) Sguropulus queſtus acriter eſt. Jure ſanè, quando in eodem Concilio Exocatacœli cæteris Græcis Epiſcopis omnibus, Patriarchâ excepto, prælati ſunt. Etenim poſt (17) Patriarcham, qui ſtantis genam Pontificis oſculatus eſt, hi primi ſedentis Pontificis manum ſimul, ac genam excepere ſuavio, cùm Epiſcopi ex Gente reliqui ſedentis tantùm dexteram deoſcularentur.

IV. Quæ cùm ita ſint, duo manifeſtè Vobis ingerimus, nempe Exocatacœlos minores Epiſcopis fuiſſe, quod ad Ordinem attinet, majores habitos, quod ſpectat ad dignitatem. Hinc autem inferimus, ridiculam eſſe conſecutionem Margunii: ac jure præferri poſſe Purpuratos patres, licèt minores Ordine, ipſis Epiſcopis; quando minores Ordine, majores ſunt dignitate. Hæc non ut Exocatacœlorum veſtrorum recens, & ex mera conſuetudine, quemadmodum & (1) Balſamon, & Imperator (2) Alexius fatentur, inducta, ſed antiquiſſima, ſed Jure ſcilicet receptiſſimo conſtituta. Vide, ſi vacat, quæ de Cardinalium dignitate ſcripſere vir pius, & doctus, atque contempta, quam invitus receperat, purpurâ nobilior Petrus (3) Damiani, Clarevallenſis Abbas (4) Bernardus aris exceptus, ac templis, & tuo, (5) Marguni, teſtimonio doctiſſimus, (6) Eugenius IV. Græcorum amantiſſimus Pontifex, & ante hos (7) Joannes VIII. nono Eccleſiæ ſæculo, poſt hos autem Joannes de (8) Turrecremata (9) Coreſſio, Marguníoque (10) notiſſimus, Albarus (11) Pelagius, Bartholomæus (12) Caſſanæus, Felinus (13) Sandæus, Joannes (14) de Anania, Dominicus (15) Soto, Quinctilianus (16) Mandoſius, Rodulfus (17) Cupres, Didacus (18) ab Alava (19) aliique, quos latè enumerat Petrus (20) Cenedo, quorum doctiſſimis commentariis, quanta olim fuerit, atque adeò jure hodieque in Purpurâ Romanâ quanta ſit dignitas, ſtoliditas Photiana cognoſcet, cui ſin minus notum eſt, quod Sapientibus eſt omnibus receptiſſimum, quod omnis ætas veriſſimum docet, quod mores ipſi Photiani conſtituunt, fas erit cum (21) Ariſtide per oſtraciſmum Athenis exule dicere: οὐδὲν τὴν ἀξίαν βλάπτειν ἡ ἄγνοια: *nil obeſt Dignitati ignorantia*. Quid enim obſit ſacerrimæ Purpuræ manifeſta mendacitas, quæ tumorem vocat, quod Jura tribuunt, ſuperbiam dicit, quod meritis quæritur, faſtum appellat, quod olim debebatur, olimque debebitur. Viden, inquit, ut Romę, pręſente Purpura, vileſcat Epiſcopi dignitas? At id ego non video. Video ſanè Purpuræ proximos Præſules: video nobiliſſimis muneribus planè conſpicuos. Poſt Purpuram ſedent, ſed à Purpurâ primi: poſt Purpuram coluntur, ſed vel ipſi Purpuræ venerabiles. An vile dices argentum, quòd argento pretioſius ſit aurum? aut viluere Aſtra, quòd Lunâ minora ſunt? Sic penes Vos pone Charthophylacem ſedet, nec tamen vileſcit Epiſcopus. Sequitur Archimandriten Abbas, nec tamen vileſcit, Sacerdotes Archipresbytero miniſtrant, nec tamen ſunt viles. Ignoras, docte Marguni, uti cætera, quid ſit ipſum illud vileſcere, quod Latinis Epiſcopis objicis. Docebo te, quid hoc ſit. Turpibus mercimoniis ſacratam Deo mentem addicere; peregrinationibus inhoneſtis, profeſſionibuſque Fidei, uti dicunt, mendacibus, ſacrilegis, & hypocritis miſerrimæ hac ex parte reverà Gentis noſtræ famam, nomenque traducere. Hoc eſt vileſcere, ſacramque dignitatem ad turpiſſimam nebulonum, Mimorum, Circulatorumque conditionem deducere. Hoc eſt, quod (22) Vates aſſeruit: οἱ τιθηνούμενοι ἐπὶ κόκκων, περιεβάλλοντο κοπρίας: *Qui nutriebantur in croceis, amplexati ſunt ſtercora*. Porro hoc totum, hoc omne, breviter quidquid hoc eſt, penes vos eſt, veſtris Sacerdotibus, Abbatibus, Epiſcopis familiariſſimum eſt. Quoties erubui hæc Romæ videns! Quoties libuit exclamare, Gentique meæ factam injuriam, quando aliter nefas erat, ſaltem voce, ac verbis ulciſci, palam hæc pauca, ſed, Ædepol, vera teſtatus. Non ſunt, Quirites, hi Græci, qui vos, imò ſe ipſos decipiunt: Non ſunt hi Græci, qui Græciam cogunt turpiter mendicare. Non ſunt hi Græci, qui Græciam ubique dedecorant. Photiani ſunt, à Photio, hominum, quotquot unquam fuere, perfidiſſimo poſteri. Ne fidite nomini, ne credite Patriæ. In Græciâ nati nil referunt Græciæ: Græciam profeſſi Græca contemnunt. Hominum Genus contrariis potens; vafrum, ac ſtolidum, audax, & vile; dicax, & tamen ignorantiſſimum. Quid dicat, neſcit omnino, & tamen loquitur, legere plerunque non novit, & tanquam ex adyto Patrum effata pronunciat, Juris omnis, ac legis expers, omnia quæ peccat, aut deſi-

(9) *In Andron. Comneno.*
(10) *In Medit. 1. ad Marc. Alexan. de privil. Patriar. longè poſt init. Tom. 1. Jur. GR. lib. 7. in princ. pag. 442.*
(11) *Vide Magriũ in Hierolex. dictio. Exocatacęli, & Goar. pag. 291.*
(12) *Vide in fine Tom. 1. Jur. GR.*
(13) *Refert Magrius, ubi ſupra.*
(14) *Extat Seſſ. 4. c. 10.*
(15) *In Jure GR. Tom. 1. lib. 2. Novell. 10. ex Novell. Alexii pag. 145.*
(16) *Seſſ. 4. c. 10.*
(17) *Habetur in Prolegom. Synodi Florẽt. edit. Grę. Rom. pag. 5. lin. 5.*

(1) *Vide medit. de Chartophy. & Proeced. in Jur. GR. tom. 1. pag. 453.*
(2) *Ubi ſupra d. Novella. 10.*
(3) *Lib. 1. Epiſt. 10.*
(4) *Lib. 4. de Conſid. ad Eugen.*
(5) *In Antirrhet. pro Marco c. 3.*
(6) *In Brevi ad Archiep. Cantuari. extat apud Jacobat. de Cõcil. li. 1.*
(7) *Refert Cabaſſut. in notis ad Concil. II. Lugdun.*
(8) *In Summ. li. 1. d. c. 80. ad 84.*
(9) *In Synopſ. Nili ad Canones Apoſt.*
(10) *Ubi ſupr. c. 4.*
(11) *De plact. Eccl. lib. 2. c. 16.*
(12) *In Catal. 4. p. conſid. 10.*
(13) *In rubr. de major. & obed. n. 9.*
(14) *In c. ad abolẽdam de Judæ. n. 16.*
(15) *In 4. diſt. 24. q. 2. art. 4.*
(16) *Gloſ. famulantes §. conſiderãtes. ver. Cardinales pag. 129.*
(17) *In c. oporſebat 79. diſt. ex §. ſequitur textus.*
(18) *De Concil. 2. p. §. 2. per tot.*
(19) *Bellencin. de Caritat. ſubſ. q. 2. ar. 4. Mãfred. de Cardinal. deciſ. 54. & 65. Barbat. de pręſtan. Card. 1. p. q. 1. Jacobat. de Cõcil. lib. 1. art. 1. Capitius deciſ. 114. Hippo. Marſ. de Colum. ce Eccl. reddit. orig. 2. p. c. 13. Lancell. Conrad. in temp. om. Jud. lib. 2. c. 2. §. 1. 2. 3. Petr. Galeſ. in Notis ad Martyrol. 13. kal. Febr. Duaren. de Sacr. Eccl. miniſtr. c. 13. Rebuff. in repet. §. qui verò c. extirpandę de pręben. pag. 367. verſ. tertio ex hoc. Fuſcus ſing. 42. litt. C. Sebaſt. Medices de ll. & ſtatu. 1. p. q. 10. Majol. de irregul. lib. 2. c. 3.*

pit ad normam Canonum revocat; tantum denique diſtat Græcus à Photiano, licèt in Græciâ nato, quantum à Græco diſcrepat Turca, ut ut natus in Græciâ. Hæc olim dicere Romæ libuit, cùm ibi per deceptores hujuſmodi Gens noſtra vileſceret, quanto magis diverſa à Latinis Epiſcopis Romæ degentibus, tanto aptior illi veritati conſtituendæ, quæ planè comprobat, Romæ Latinorum Epiſcoporum, præſente purpurâ, minimè vileſcere dignitatem.

(20) *Ad Decretal. collect. 115. n. 3.*

(21) *Apud Planud. in Adag. cent. 3. n. 27.*

(22) *Thren. c. 4. n. 5.*

V. Apage ergo, Marguni, & ſecundam calumniam, quam ingeris Purpuræ, atque hìc, unde Romam criticè contemplamur, fatere, nullum eſſe faſtum in Purpurâ. Quid de Avaritiâ, quam Romanis Pontificibus objicis? Planè ridere ſubit, licèt irato. Neque enim præter riſum, ſonorumve cachinnum, quidpiam meretur aliud adeò manifeſtum, ac turpe mendacium, quod non unus, alterve aliquis teſtis, ſed integra Urbs, eademque toto Terrarum Orbe notiſſima comprobat, demonſtrat, oſtendit. Hactenus jubebas, nos Romam aſcendere; nunc te invitum cogemus ingredi Romam. Vides, quâ mole ſe ſe erigat, atque, ut ita dixerim, nubibus ipſis minetur Petro Templum erectum? Si Aream regiis fontibus irriguam, ac theatrali porticu ſeptam conſideres, dices, Urbem in Urbe alteram columnarum ſilvâ mœnitam. Si extructas ad latus Templi dextrum ingredienti ædes adſpicias, credes in Vaticanum migraſſe Palatium. Si templum ipſum ingrediare, fatebere, nihil in Orbe Terrarum fuiſſe ſumptuoſius. Camerata laquearia auro illito circumquaque nitentia, ſtrata pavimenta marmoribus, parietes crebro fornice curvati, pluribus erecti tholulis, abſidibus variis, & periſtyliis diſtincti. Jam ipſum intus Templi faſtigium mirâ altitudine concavum, teſſelatoque depictum opere, cui ſubjacet Aræ maximæ tholus latè conſpicuus, ſtriatiſque incubans, atque affabrè contortis Corinthio ex ære columnis, quanto majeſtatis horrore videntis animum implent! Imminent hæc Piſcatoris Tumulo, quem non marmora, ſed contegunt gemmæ, pretioſa duritie circumplexæ fornices ſubterraneos, ut in Templo Petri Romano jam non videantur divitiæ, ſed calcentur. Quid de longo, perennique ordine lampadum, quas argentum numeroſâ ſuſtinet capsâ? Quid de addictis Aræ maximæ Ornamentis, quæ aurum non linit, ſed ſolidat? Quid de veſtibus miniſtrorum, quas pretium non ornat ſolùm, ſed onerat? Vide in conſpectu auratam Apſidis recedentis ſcenam, quam Sedes Petri ſublimis, quaternoque æneo Coloſſo ſubnixa implet. Rigent ibi ad Sedis Apoſtolicæ obſequium Græcia ſimul, & Latium. Sed ſupremæ Sellam poteſtatis hæredem, hoc manibus ſuſtinet, illa humeris, ut ſcias, eam Sedem, quam vos Photiani, dejicere fruſtra nitimini, robuſtiùs Latinis ipſis, à Græciâ noſtrâ fulciri. Majora vidimus, minora perpendito. Nil mirum eſto, nil grande, ſi quam Aram non ditent ſcalpri, vel penicilli miracula, ſi quem locum non conſecrent Divinorum Sanctiſſima lipſana. Hæc inter jacet in Chryſoſtomi cinere Noſtra facundia, in officiis Nazianzeni Græca Theologia. Utraque ſanè exul à Patria, felici tamen exilio, quo fit, ut veſtris à ſordibus, quas ſæpe verbo, ſcriptoque damnarunt, ſint procul; Romanâque in luce, quam olim appellarunt, laudarunt olim, auguſtiùs requieſcant. Romanum Petri Templum adſpeximus. Grande, inquies, pretioſum, & mirum! Nempe hoc Romanorum Pontificum opus eſt: nam quod Conſtantinus extruxit, quantula hujus, quàm mendica pars eſt! Peto, Romanum hoc opus avaritiam Pontificum indicat, an effuſam, profuſamque liberalitatem? Perge mecum ad vicinum Divini Flaminis Noſocomium. Aſpice languentium multitudinem ære publico procuratam. Vide infantium expoſitorum populum publicis altum expenſis. Conſidera miniſtrorum greges ſtipendiis publicis obligatos, numera cenſus inſumptos, numera catenata diſpendia, ſumptus numera quotidianos. Et hæc Romanorum Pontificum opus ſunt. An tibi hæc avaritia videntur, an potiùs pia, planèque prodiga liberalitas?

VI. Vis, & recentia notemus? Quid hic, quem ſuperſtitem adoramus, optamuſque diu ſuperſtitem, Innocentius XII. Mendicitati contulerit, audi. Erronem deduxit à compitis, publicis ædibus egenam donavit: alit cenſu annali decreto, millenumque auctam in populum ſtipendiaria liberalitate tuetur: & ne liberalitas Principis vitio ſerviat, publico altam ex ære ad utilitatem publicam adigit; auſus Mendicitatem utilem Reipublicæ facere, auſus Munificentiam eò compellere, ut tantum exigat, quantum dedit. Non enim inertiæ Ptochotrophium erexit: coegit inertiam mirâ ſanè Charitatis induſtriâ per liberalitatem, quâ fruitur, fieri laborioſam. Felices pauperes hoc Pontifice, queis hoc Pontifice licet liberalitatem Principis ſuis operis emereri. Felicem Pontificem, cui poſt homines natos licuit, ſine damno Reipublicæ, Reipublicæ opibus ditare Pauperiem; felicemque Romam, cui uni contigit, in tantâ pauperum turbâ ſine pauperibus eſſe, quemadmodum crebris olim excidiis dirutæ, per Pontifices ſuos, fieri contigit pulchriorem. Neque enim uno tantùm in loco Pontificum Romanorum largitas ſtetit. Vagata Urbem eſt, quam peregrè deductis ditavit fontibus, ædificiis ſumptuoſè conſtructis ornavit, ſalientibus uſquequaque diſperſis, fecit paſſim irriguam. Ipſis etiam antiquæ Romæ ruderibus munificè benigna conſuluit, quæ vel ſepulta luci reſtituit, vel collabentia novâ ruinâ prohibuit, vel ſi quando reperit integra, magnificentiùs ſarta, Deo, Cælitibuſque conſecravit. Scilicet hæc Romanorum Pontificum avaritia eſt, quam niſi è veſtigio liberalitatem, & quidem regiam fateare, quid erit, quin te ſtatim jubeam in Anticyram navigare? Idem de Romanorum Pontificum certiſſimâ liberalitate ſuffragium feret rogatus ſententiam dicere Orbis Terrarum, cujus nullus eſt angulus, quo Romana liberalitas non pervaſerit. Navigavit (1) hæc olim in Græciam, ut inde ad utilitatem Græciæ OEcumenicam Synodum Romanis ſumptibus congregaret. Navigavit in (2) Aſiam, ut ibi vel Regibus Armenis ferret ſuppetias, vel Barbaris Palæ-

(1) *Vide Acta Concil. Floren. ab initio, & ibi Sguropulum.*

(2) *Vide tom. 3. Ep. ſecret. p. 266. & 267. Rainal. in Annal. an. 1329. n. 94. & an. 1336. n. 40. & ſeq. Guliel. Tyr. de Bello Sacro per tot. Bar. an. 1095. à n. 35. & deinceps.*

Digitized by Google

(3) Vide Ciapium in vita Greg. XIII. *(4) Vide Bartholū in Aſia ſub initium.* *(5) Vide Bonplanū in Vita Gregorii XIII.* *(6) Martial. libr. de ſpectacul. alias lib. 1. Epigr. 3.*

Palæſtinam eriperet. Navigavit in (3) Africam, ut Æthiopum populos erudiret; utque Sol Oriens, Occidenſque triumphale Chriſti nomen adoret, utroſque navigavit (4) ad Indos. Dicam mirum aliquid, ſed verum. Ut præſentiùs Romanorum Pontificum liberalitas beneficia ſua Orbi univerſo conferret, in Urbem Orbem (5) deduxit, extructiſque præcipuarum Gentium Collegiis, grande in ſe Virtutum omnibus Gentibus indixit Emporium, in quo cum ſapientia Fidem Orthodoxam gratis licitarentur. Dixerit Aſſentatio nempe (6) Poetica, nullam ſub Romanis Cæſaribus tam barbaram fuiſſe Gentem, ex quâ ſpectator non eſſet in Urbe: Veritas dicet, Urbem ſacro hoc felicem Imperio Orbis eſſe reverà totius hoſpitium: ut quantum olim Avarities Romanorum Cæſarum luxurioſa, Orbem Terrarum univerſum depopulata populis abſtulit, tantum reddat Romanorum Pontificum largitas caſta, clariſſimarum Gentium juventutem auguſto ſinu complexa, quam mox Gentilibus venerabilem planè reſtituat, nempe vel auctam dignitatibus, vel Sapientiâ nobilem, Fideique, quod Caput eſt, Orthodoxæ ſtipendiariam. Ita Romanorum Pontificum liberalitas Romæ cum hæreſi congreditur comminus, eamque beneficiis ſuis profligat, queis Chriſtianæ Securitati proſpiciens eminus cum Barbaris pugnat. Ecquod enim in Barbaros unquam bellum capeſſitur, in quo pretioſâ ſocietate largitas Romana non militet? Ecquod prælium ſacrum initur, in quo emptus auro Romano ſanguis non rubeat? Ecquæ reportatur ex hoſtibus Chriſtiani nominis Victoria, cui reportandæ damna non conferant ſua Pontificum Romanorum Æraria? Hæc, affirmatè dixerim, vincunt ubicunque pro Chriſto pugnatur, tantâ ubique liberalitatis ingenuæ pompâ, ut, cùm Principibus Orthodoxis ubique opulenta deproperet ſpolia, ſibi pauperiem unam undecumque ſeponat.

VII. Hactenus producta in teſtimonium Roma, imò Terrarum Orbis univerſus rejecit Margunianas calumnias, quas ſi priſcus aliquis, vel recentior Photianus objeciſſet, aſſererem dementes, iniquas; cùm eas Margunius ipſe proponat, planè deteſtabiles cenſeo. Etenim eâ tempeſtate ſcribebat, cùm, ſi unquam aliàs, manifeſtiſſima, celeberrima liberalitas ſupremum Petri ſolium inſederat. Scis lector, quem innuam. Gregorius hiceſt ordine Tertius Decimus è Boncompagna Familia Bononiæ decus. Nemo hoc Principe liberalior, nemo profuſior, per quem vel ipſa Prodigentia

(1) Vide Ciapium & Bonplanum ubi ſupr.

Virtutis nomen emeruit. Si quid (1) hiſtoriæ credimus, ſi quam fidem traditæ à Majoribus Veritati præſtamus, Bis decies centena aureorum millia pauperibus ditandis effudit: Tricies centena millia Collegiis extruendis, dotandis impendit: Quadragies centena millia vectigalibus minuendis addixit; clemens adeò, ut nunquam ſtipem petenti negaverit, largus adeò, ut ſumptibus nunquam pepercerit, adeò pene dixerim prodigus, ut privatis populorum neceſſitatibus conſulens Ærarium publicum expilarit. Peragrabat Urbem pedes, equeſve ipſe creberrimè, ut beneficia ſua per Urbem circumferret, cùmque aliis curam omnem regundorum Civium mandaſſet, ſibi uni liberalitatis Provinciam delegaverat, cujus is amor Gregorio, ut vel ipſum crimen Majeſtatis amaverit, ſi quando munificentiam provocaſſet. Nam fortè, cùm ad Lateranum contenderet, circum egenorum turba ſtipatus, defeciſſentque loculi, quos irata Miniſtrorum cupiditas cogebatur effundere, plebs amico quodam furore concita repentè circumfuſa eſt arctiùs, vadentemque dextrorſum Pontificem, ſiniſtrorſum abripuit. Iraſci aliqui, alii mirari, ridere, ac frui vi peramicà mitiſſimus Pontifex: plebs urgere, affundi dilectiſſimo Principi, plaudere, furere, ſecumque dilectum Principem circumducere. Ibat captivo Principe dives paupertas, nec priùs pio ſcelere abſtitit, quàm delati iterum numi, effuſique Plebis oppreſſere Caritatem penè dixerim furioſam. Tunc rurſus plauſus ingenuus, rurſus liberale tripudium, acclamatio rurſus communis: dataque venia inaudito latrocinio, quod Amor feciſſet. Hic Romæ liberalitatis ſacræ triumphus, cùm hæc Margunius ex induſtriâ ſcriberet, ac Romanas Tiaras avaritiæ damnaret. Quo fit, ut callidus Morum Margunii putem, hæc ipſa manifeſta mendacia, quæ dicit, aliò collimare.

VIII. Nec vana ſuſpicio; nam propterea Margunius Romanos Pontifices ſordidiſſimi criminis accuſavit, ut & Sacrilegos diceret, & hæreticos appellaret. Audi, ſi libet, quæ poſt jactata mendacia vir nequam (1) effutit. *(1) Nota 5. in Can. 3. S. Cyrilli.* ἡ δὲ πλεονεξία τῶν πάπιδων τόση, ὥστε ὁπῶ, καὶ τοὺς νομικοὺς γάμους λύουσι φανερὰ λαμβάνοντες ἀργύριον ἄπειρον, οἱ λέγοντες παντελῶς ἀλύτους εἶναι τοὺς γάμους· ἀγκαλὰ καὶ ὁ Χριστὸς λέγει, πῶς εἶναι ἄλυτοι πάρεξ μοιχείας, λυτοὶ δὲ διὰ μόνην μοιχείαν, καὶ τοῦτο λέγουσιν, ἵνα φανῶσι κατὰ μέρος μὲν ἱερόσυλοι, κατὰ μέρος δὲ καὶ διὰ τοῦτο χριστομάχοι αἱρετικοί. *Avarities autem Pontificum Romanorum tanta eſt, ut palam & matrimonia ſolvant propter multam pecuniam, ii nimirum, qui dicunt omnino matrimonia ſolvi non poſſe. Atque hoc affirmant, quamvis Chriſtus dicat, ſolvi non poſſe, niſi ob adulterium, ſolvi autem ob adulterium poſſe. Nempe ut videantur partim quidem Sacrilegi, partim verò ob hoc etiam hoſtes Chriſti hæretici.* En quò Romanorum Pontificum avaritiam Margunius produxit: ut nempe Romanos Pontifices graviorum criminum accuſaret. En quò manifeſta mendacia contexuit, ut ſcilicet manifeſtiſſima proferret, tandemque Photianam hæreſim obiter, ſed ſanè ad inſinuandas rudibus populis Photianas ineptias appoſitè, confirmaret. Quò magis enitendum reor, ne quid horum illi ex voto ſuccedat. Nec difficilis opera in primo, quod falſum eſt apertiſſimè, imò addo, eſſe prorſus abſimile vero. Quis enim ſimile vero putet, legitima, rataque Matrimonia, &, uti dicimus, *conſummata* palam ab iis ſolvi, qui, teſte Margunio, docent, nullam ob cauſam ea Matrimonia ſolvi poſſe? Quis credat, ſupremos Principes nullius egenos, vectigalibus, tributis toto Orbe Chriſtiano corrogatis ditiſſimos, ob privatam pecuniam, imparem certè proventibus pu-

Digitized by Google

blicis, quos jure poſſident Principatus, in eas trahi poſſe ſordes, ut, quod palam fatentur nefas, perpetrent palam? Quis denique ſibi perſuadeat, liberaliſſimos Principes, quorum opibus publica Religio munitur, privata Pietas exigitur, Fides denique Orthodoxa procuratur, eò poſſe manifeſtæ improbitatis deduci, ut, quod decernunt hæreticum, id agant paſſim, ac peragant? Hæc una ſupereſt ratio convincendæ calumniæ prorſus enormis, planèque intolerabilis, præſertim cùm ea nuſquam probetur, certo aliquo Pontifice in medium prolato, qui tantum ſcelus admiſerit. Probatur potiùs oppoſitum celeberrimo facto, imò verò infelici Eccleſiæ Britannicæ cataſtrophe, cujus florentiſſimum Regnum Romanis Pontificibus tributarium, unde ex piâ Majorum liberalitate ingentem, pretioſumque Roma cenſum quotannis agebat, Romanorum Pontificum Orthodoxa ſanè, ſecuraque rerum omnium conſtantia, inficiata Matrimonium à ſe ſolvi poſſe legitimum, perdidit. Rem; ut accidit, referre par eſt: nam eam & (2) Margunius Græciæ proponit tot mendaciis ad invidiam Romanæ Sedis inſtructam, ut operæ pretium ſit, Græciam ſcire, quid illam de re tantâ credere oporteat.

(2) *In Antirrh. pro Marco c. ultimo.*

IX. Henricus (1) Ordine VIII. Anglorum Rex inter Reges lurco famoſus Annam Bolenam miſerrimè deperibat. Putabatur illa Thomæ Boleni aurati Equitis filia; non erat tamen. Quippe Londini nata eo ipſo biennio, quo procul ab uxore Bolenus Pariſiis egerat Legatum Henrici, qui Bolenum ei muneri addixerat, quò ejus abſentis uxore liberiùs frueretur. Quò fit, ut ex graviſſimorum virorum ſententiâ, matriſque ipſius confeſſione Henrici filia ipſa illa, quam deperibat Henricus, Anna Bolena cenſeretur. Erat huic procera corporis moles, capillus niger, oblonga facies, color ſubflavus, quaſi icterico morbo laboraret. Dens in ſuperiore gingivo prominebat paulolum, dexteræ ſextus digitus fuerat adgnatus, tumebatque ſub mento guttur, quod tamen artificiosè celabat. Cæterùm ſymmetria corporis mira, labiorum pulchritudo rara, ſales verborum multi: ſaltabatque, atque ſonabat ingenioſè; quæ omnia in ſumptuoſo, Gallicoque veſtiendi apparatu leporem fœminæ augebant. Hoc Annæ Corpus, at animus ſuperbiâ, atque ambitione perditus, invidiâ tumens, laſciviâ effrænatus. Annorum quindecim virgo eſſe deſiit, ſtuprum paſſa à pincerna Thomæ Boleni, & ab ejuſdem ſacerdote à Sacello: Miſſa deinde in Galliam, atque in ædibus equitis cujuſdam educata, indeque ad Regiam tranſlata tam impudicè vixit, ut Equa Anglica vernaculo ſermone Gallorum appellaretur: Mox etiam, cùm in deliciis Regi Gallorum eſſe cœpiſſet, mula Regia dicta. His addebat & impietatem hæreſis, quippe Lutherum ſecuta. Hoc miro Virtutum apparatu ornata fuit Anna Bolena, quam exaggeratè adeò laudat (2) Margunius, Annæ Bolenæ addictus magis, quam Henricus ipſe: quippe Margunius exteram, extraneam, extinctam eximiis laudibus effert, quam Henricus gentilem, & filiam, & Amaſiam, & conjugem, ream inceſtus nefarii, manifeſtique adulterii publicè damnatam ordinariâ pœnâ multavit. Sed ante hæc Bolena cùm è Gallia in Angliam rediiſſet, receptaque in aulam comperiſſet, quàm facilè Henricus priorum pertæſus novis amoribus implicaretur, nunquam neque precibus, neque pollicitationibus adduci potuit, ut Regi ſe ſe permitteret: ſe enim non niſi marito concubitum conceſſuram. Cæterùm, præter coitum, reliquorum omnium Regi poteſtatem faciebat. Cum illo frequenter amatoriis ſermonibus diem terere, ſaltare, colludere: quibus artibus ita Regis animum circumduxit, evertitque, ut penè amore demens Catharinam repudiare legitimam conjugem, Annam ducere, conſtituerit. Ergo ad id miſſi Legati Romam, qui repudiandæ uxoris poteſtatem deferrent. Reſpondit Clemens VII. Sapientiſſimus Pontifex, non ſine cauſæ cognitione id fieri fas: nam, ſi ratum Matrimonium, atque legitimum, perfectumque, ſolvi non poſſe. Actus ob eam cauſam doctiſſimorum Virorum Conventus, conſtitutumque, re cognitâ, Matrimonium Regis, & Catharinæ legitimum eſſe, nec poſſe dirimi ullo pacto. Verùm, cùm Legati Judices in Angliâ ipſâ rei cognoſcendæ curioſiùs peterentur: hi dati Volſæus, & Campeggius Cardinales, atque huic imperatum, nequid inconſultâ Româ decerneret. Pervenit Campeggius Londinum: cœpta eſt de Matrimonio quæſtio. Admiſſa coram Tribunali Regina, appellato Pontifice, diſceſſit. Eâ egreſſâ, inſtare Rex, petere ſententiam Judicum ultimam. Ejus rationes propoſitæ, à Procuratore Reginæ penitùs rejectæ, ac profligatæ ſunt: id, quod præſtitere Theologorum eâ tempeſtate doctiſſimi. Quare Pontifex tandem revocatâ ferendæ Sententiæ poteſtate Legatis, totius cauſæ aleam avocavit ad ſe. At Rex pecuniâ fidem Academiarum totâ Europâ notiſſimarum tentare, ut latâ ex corrupto ſpuriis interpretationibus Jure ſententiâ, labans undequaque repudium confirmarent: obtinuitque aliquorum ſuffragium; paucorum tamen, cùm penè omnes Academiæ, earumque potiſſimi Profeſſores, imò & Oxonienſes ipſi, & Cantabrigienſes in Angliâ divortium tam impium planè deteſtarentur.

(1) *Vide Nicolaū. Sanderum de ſchiſm. Anglicā. lib. 1. poſt init.*

(2) *d. c. ultimo*

X. Hæc rei certiſſimæ, notiſſimæ narratio, atque hæc graviſſimæ quæſtionis hiſtoria, non qualem eam Græciæ proponit (1) Margunius ludicram, levem, atque ridiculam. Hunc ego porro præſens interrogo, an in re tantâ putet defuiſſe Henrico pecuniam, quâ Romanorum Pontificum animos, ſi Avaritiæ ulli eſſent obnoxii, poſſet labefactare? An exiſtimet, ſi potuiſſet id, quod tantâ vi furioſus petebat, ope pecuniæ conſequi, ſumptibus parciturum? Certè, ſi quid adhuc mentis non penitùs perditæ reliquum Margunio eſt, affirmabit utrunque. Inferam ergo, rem proceſſiſſe Regi Anglorum ex voto. At oppoſitum contigit: nam Clemens VII. diplomate dato anno Chriſti MDXXXIII. Matrimonium Henrici cum Catharinâ Aragoniâ verum, ratumque, nuptias autem cum Bolenâ nefarias, adulterii reas, abrogandaſque ſolemniter declaravit. Quo Decreto accepto, adeò Henricus exarſit, tantumque concepit in Romanos Pontifices odium, ut ſtatim

(1) *d. c. ultimo*

Digitized by Google

ſtatim edixerit, ne cui aliquid Româ petere, ullumque Romæ obſequium præſtare liceret: mox inauditum facinus auſus, laicus homo, planéque profanus, ſupremam in Eccleſia Britannica ſibi poteſtatem aſſeruit; ſeque Eccleſiæ illius Caput impudentiſſimè dixit. Itum deinde in cædes promiſcuas, quarum ſyllabum texit Sanderus (2) αὐτόπτης, ex quo hæc omnia deſumpſimus: ſpoliata Templa, ſtupratæ Deo ſacratæ Virgines, ejecti, mulctatique Sacerdotes, ſacra omnia, atque profana diruta, obruta, profligata, viaque tandem ſtrata aditum undequaque quærenti hæreſi, quâ duce ſeditio, impietas, & in Reges ipſos repetita rebellio Regnum illud peſſum dedit, quo nullum in Orbe Chriſtiano Regum ſuorum numeroſâ ſanctimoniâ clarius, populorum ſuorum inclitâ pietate nobilius, Eccleſiarum ſuarum manifeſtâ religione erga Romanos Pontifices obſequentius. Adeò verum eſt, vel ipſo facto palam evinci, non ita ſordido lucri cupidine Romanos Pontifices ſubigi, ut ob pecuniam ſolvi Matrimonia patiantur, quæ rata, immota, intacta, inſolutilia voluere etiam cum jacturâ integri Regni, etiam cum nobiliſſimæ Gentis defectione, etiam cum certâ pernicie florentis Eccleſiæ, atque optimè de Orthodoxâ religione ſemper emeritæ.

(2) *d. lib. 1 ſchiſm. Anglic. poſt med.*

XI. Neque id hercle mirum. Quid enim poſſit, aut ritè audeat in rata, perfectaque Matrimonia Romanus Præſul Dei ſanè Vicarius, ſed homo, cùm Chriſtus palam (1) edixerit: ὃ οὖν ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. *Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet*. Frendeat Margunius, fœderatique Margunio Photiani incondito, ut aſſolent, fremitu deploratam ſententiam tueantur. Hoc eſt, quod aſſerimus, hæc Chriſti ſententia eſt, Chriſtoque nobis authore credenda, ſervanda proponitur. Deo auſpice copulatum conjugium ab homine reſolvi non poteſt. Vel ſi hæc ſententia non placet, agite dum, Photiani, rationes veſtras exponite. Nam olim in Synodo (2) Florentina hujus hæreſis accerſiti, palamque à Latinis, quòd Matrimonia ſolveretis, accuſati, veſtras vos ad idipſum rationes habere repoſuiſtis. Eas tamen neque vos unquam edidiſtis, neque ego olim veſtra in Secta natus, & ut cum Apoſtolo (3) pervicaciæ meæ laudes miſerrimas jactem: περισσοτέρως ζηλωτὴς ὑπάρχων τῶν πατρικῶν μου παραδόσεων: *abundantiùs æmulator exiſtens paternarum mearum traditionum*; nuſquam deprehendi. Etenim apertiſſima ſunt verba Servatoris (4) Chriſti: ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχᾶσθαι, καὶ ὃς ἂν ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται. *Omnis, qui dimiſerit uxorem ſuam, exceptâ fornicationis causâ, facit eam mœchari, &, qui dimiſſam duxerit, adulterat*. Quæ verba, ſi verum volumus, nec inutili diſputatione ad tuendum poſitum utimur, duo nobis inſinuant, primâ, poſtremâque parte periodi. Prima docet Divinus præceptor, ne quod ad torum maritalem attinet quidem, fas eſſe, conjuges invicem ſeparare, niſi ob adulterium, vel, uti dicimus, *fornicationem*, aliudve par, majusve piaculum. Poſtrema verò præcipit, ne ob adulterium quidem, aliudve piaculum, Matrimonii vinculum ſolvi poſſe. De primo nulla eſt nos inter, & vos controverſia. Secundum iis dumtaxat non planè probabitur, qui veritatis quærendæ cauſa non diſputant, ſed Judæorum more veritatem exoſi ignorantiam ſuam amant, eandemque rudi ſanè, Græco tamen ingenio, per fas, nefaſque tuentur. Etenim, ut argumento utar (5) Beſſarionis noſtri, quo præcipuo utitur more ſuo alienis opibus, Græciſque præſertim, in Græcos pugnaciſſimus (6) Bellarminus, ea poſtrema Chriſti verba, vel univerſim, generatimque accipienda ſunt, vel cum exceptione, *niſi ob fornicationem*, quam verba priora præſeferunt. Si generatim ſumantur, ſequitur, non fuiſſe ita dimiſſam eam, quæ verbis illis dimiſſa dicitur, ut vinculum Matrimonii ſolveretur, ſed ita, ut prohiberetur tori commercio: non enim adulterii reum diceres, qui dimiſſam duxiſſet, ni dimiſſa viro adhuc priori obligata cenſeretur. Quare, ſi generatim, quacunque ex cauſa dimiſſam qui ducit, adulter eſt, jam quacunque ex cauſa dimiſſa obligata viro priori eſt. Quòd ſi ea verba non ſine exceptione recipias, ut ſenſus ſit, qui dimiſſam (excepta cauſa fornicationis) ducit, adulterat, jam melior erit conditio mœchæ, quàm pudicæ. Mœcha enim ob adulterium à viro repudiata libera, ſuique Juris cenſebitur, liberrimèque, cui voluerit, nubet, quippe vinculis Matrimonii prioris penitùs abſoluta. Contra innocens per nefas, atque injuriam dimiſſa, neque priorem maritum habebit, nec alteri nubere quiverit. At hoc quis ferat? Quiſve tam bardus, ut iniquum prorſus haud putet, planèque abſonum legi Chriſtianæ, quæ hac verè Photiana, ſtulta nimirum, interpretatione propoſita favebit noxiæ, innocuam caſtigabit? ἀπορεῖ ἄν τις τῶν ἡμετέρων, δοκῶν ἑαυτῷ σοφιστεύειν, καὶ οὐδὲ τὰ λεγόμενα συνιείς, inquit (7) Beſſarion, ante integrum ſæculum, merum, putumque Margunium vaticinatus; *dicet aliquis ex Noſtris, qui ſibi maximè ſapere videbitur, cùm ne ea quidem, quæ dicit, intelligat*. Dicet, ſententiam Chriſti generalem eſſe in verbis poſtremis, planèque prohibere, ne quis quacunque ex cauſa dimiſſam uxorem ducat: nam injuriâ dimiſſam, quippe viro adhuc priori obligatam duci non poſſe: jure verò repudiatam, ſolutam ſanè eſſe, ſed novo connubio in pœnam patrati criminis abſtineri.

(1) *Matth. c. 19. n. 6.*

(2) *Seſſ. ultima.*

(3) *ad Galat. c. 1. n. 14.*

(4) *Matth. c. 5. n. 32.*

(5) *Epiſt. ad Gennad. P. CP. longe poſt med.*

(6) *Tom. 3. contr. ult. de Matrim. lib. 1. c. 16. in princ.*

(7) *ibid. in medio.*

XII. Hæc eſt Photianorum mira, ſolemnis, atque ubique jactata reſponſio. Verùm hoc primum interrogo, ea quânam ex ſacrâ paginâ eruitur? Quibus Sanctorum Patrum confirmatur effatis? Quâ ratione, quâ lege Canonum conſtituta proponitur? Peti principium audies, ſi quidquam reſponſioni tam fatuæ opitulaturum adducant. Adde, mores eâ Photianos damnari. Nam, ſi dimiſſam quâcunque ex cauſâ non licet uxorem accipere, ſive dimiſſa injuſtè ſit, quòd ligatam, ſive dimiſſa ſit juſtè, quòd ream adulterii; unde fit, ut (1) matrimonio ſoluto alterum, alteramve patiantur novum inire connubium? Quo Jure permittunt, repudio coram Epiſcopo ſolemniter interpoſito, dictiſque (2) illis, quæ ex Jure civili, atque Ethnico ad Eccleſiam tranſtulere: γύναι, τὰ σὰ σοὶ ἔχε: *mulier, tua tibi agito*: utrique liceat ad novas nuptias convolare, nullo

(1) *Vide de hoc Canonarch. in ſynod. de ſponſal. 3. 4. 5. Margun. not. 94. in Can. Apoſt. Coreſſ. Tract. Theol. de Matrim. c. 34.*

(2) *extat apud Matth. Monach. in qq. Matrimon. tit. qui b. ex cauſ. ſolvit. Matrim.*

Digitized by Google

nullo diſcrimine habito, nulla interjecta conſideratione innoxii, noxiive, jure, vel injuria repudiatæ? Accedit poſtremò, quod Photiana ſtoliditas non animadvertit: ea reſponſione nodum difficultatis non eludi, nedum abſolvi. Nam, quòd adultera dimiſſa pœnæ nomine haud poſſit nubere, cùm tamen ex repudio ſit libera, facit ſanè, ſi ineatur cum alio, conjugium criminoſum, & ſi vis etiam facit irritum, non tamen adulterium, ut Chriſtus aſſeruit generatim, quemadmodum affirmas, docens, qui dimiſſam duxerit, μοιχᾶται, *adulterat*. Adulterium enim eſt alieni tori violatio, ut Jura (3) probant, recipiuntque Noſtri cum (4) Attaliata, & Matthæo (5) Monacho, Demetrio (6) Chartophylace, Theophilo (7) Theologorum Principe, & Phobeno (8) Judice Hippodromi. Explicant Latini cum (9) Goffredo, & (10) Hoſtienſi, quibus adſtipulatur (11) lex Julia. Et probatur ex Etymologia Latina, vi cujus adulterium dicitur quaſi *adalterium*, hoc eſt, tranſitus ad alterius torum, vel meliùs ad alterius torum acceſſus, quemadmodum docet (12) Papinianus, enucleantque religioſiùs Joannes (13) Kalvinus Lexicographus, & operoſi Indicis author Stephanus (14) Dayòz. Non erit ergo adulterium, ſed criminoſus alius concubitus matrimonium illud, quod causâ adulterii dimiſſa, atque adeò libera, novis auſpiciis celebraverit. Quare nec is, qui dimiſſam hujuſmodi duxerit, adulterabitur, falſumque penitùs erit, quod Chriſtus univerſim, generatimque conſtituens propalam autumat: *qui dimiſſam duxerit, adulterat*. Quod ne dicamus Photianè prorſus, aut impiè, dicendum erit, generali illo axiomate vinculum matrimonii homini eſſe, atque affirmari prorſus inextricabile.

XIII. Hinc, ubicunque Servator de vinculo hujuſmodi præcipit, generalibus verbis conceptam ſententiam proponit, univerſimque docet, nunquam ita diſſolvi matrimonium contractum, conſummatumque, ut liceat ad novas nuptias tranſire. (1) Propterea. ὃς ἐὰν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν, καὶ ἐὰν γυνὴ ἀπολύσῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ γαμηθῇ ἄλλῳ, μοιχᾶται. *quicunque dimiſerit uxorem ſuam, & aliam duxerit, adulterium committit ſuper illam, & ſi uxor dimiſerit virum ſuum, & alteri nupſerit, mœchatur*. Similiter (2) alibi. πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ γαμῶν ἑτέραν, μοιχεύει, καὶ πᾶς ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν, μοιχεύει: *Omnis, qui dimittit uxorem ſuam, & alteram ducit, mœchatur, & qui dimiſſam à viro ducit, mœchatur*, Omnium luculentiſſimè Paulus (3) Apoſtolus: τοῖς δὲ γεγαμηκόσιν, ait, παραγγέλλω οὐκ ἐγώ, ἀλλ' ὁ κύριος, γυναῖκα ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ χωρισθῆναι, ἐὰν δὲ καὶ χωρισθῇ, μενέτω ἄγαμος, ἢ τῷ ἀνδρὶ καταλλαγήτω, καὶ ἄνδρα γυναῖκα μὴ ἀφιέναι. *Iis autem, qui Matrimonio juncti ſunt, præcipio non ego, ſed Dominus: uxorem à viro non diſcedere: quòd ſi diſceſſerit, manere innuptam, aut viro ſuo reconciliari. Et vir uxorem non dimittat*. Quæ verba, medius fidius, ſi qua mens eſt Photianis, impiam ipſorum ſententiam planè profligant. Nam primò prohibent, conjugem à conjuge ſeparari, ut intelligas, ſine causâ ſeparari conjuges invicem non poſſe. Deinde ſub hypotheſi legitimi divortii jubet, ſeparatos conjuges innubos deinceps eſſe. Quæro, quæ cauſa divortii juſta? Non alia ſanè, niſi quæ à Chriſto decernitur, vel illi minimè abſimilis, vel etiam gravior. Igitur ſeparatos invicem conjuges, etiam ex cauſa per Chriſtum decretâ, innuptos oportet eſſe deinceps. Non igitur ſeparatum quoad torum conjugium, ſolutum eſt quoad vinculum. Nam, ſi quoad vinculum ſolutum eſt, liber uterque: quòd ſi liber uterque eſt, ᾧ θέλει, γαμηθήτω, μόνον ἐν κυρίῳ, *cui vult, nubat, tantùm in Domino*, juxta dictum (4) Apoſtoli, cujus ex verbis (5) Auguſtinus etiam Photianis ſanctiſſimus, ſapientiſſimus, noſtræ tamen ſententiæ propugnator acerrimus ſic affirmatè conſtituit, ſic robuſtè ſententiam Photianorum impugnat. *Hæc verba Apoſtoli toties repetita, toties inculcata, viva ſunt, ſana ſunt, plana ſunt. Nullius viri poſterioris mulier eſſe incipit, niſi prioris eſſe deſinat, eſſe autem deſinit, ſi moriatur vir ejus, non ſi fornicetur. Licitè igitur dimittitur conjux ob cauſam fornicationis, ſed manet vinculum prioris. Propter quod* (audiant Photiani) *propter quod ſit reus adulterii, qui dimiſſam duxerit, etiam ob cauſam fornicationis*. Scio multa ineptè huc congeri à Photianis, quæ tanquam ſua (6) Cajetanus, timidè tamen, & inconſtanter propoſuit, explicatque hoſtis acerrimus Cajetani ex eadem Prædicatorum familia Ambroſius (7) Catharinus. Ea tamen adeò inepta ſunt, ſeque ipſa invicem oppugnantia, ut reſponſione minimè indigeant, quam ſanè & numeroſam, & ſolidiſſimam iiſdem præſtitit doctiſſimus (8) Bellarminus, in quo fas erit Photianis ineptiarum ſuarum ſyllabum Cajetano tributum percurrere, earundenque ſupervacaneam refutationem agnoſcere. Nam Græcis plus authoritatis conferre videbitur ad hujus quæſtionis deciſionem ſacerrimorum Eccleſiæ Patrum Opinio, docens, ratum inter fideles Matrimonium ſolvi non poſſe, quàm rabularum è trivio jactatæ per Photianos argutiæ, quæ toti palam Antiquitati repugnant.

XIV. Certè, ſi quid credimus Apoſtolorum ſententiis, credimus autem Græci pluſquam oporteat, his generatim (1) interdicitur anathematis pœnâ propoſitâ, ne quis audeat uxorem dimittere, & alteram ducere, aut dimiſſam ducere, ſine ullâ exceptione. Juſtinus (2) Martyr, & (3) Athenagoras adulterum univerſim appellant eum, qui dimiſſam ab alio ducat: eademque (4) Clemens Alexandrinus affirmat, & apertiùs (5) Tertullianus, qui Marcioni objicienti, Chriſtum oppoſita ſtatutis à Moyſe docuiſſe, quòd permiſſum à Moyſe divortium Chriſtus vetuerit, Reſpondet; minimè vetitum à Chriſto divortium factum ex juſtâ cauſâ, vetitum ſanè, vel poſt ipſum divortium conjugium alterum. Origenes (6) etiam, ubi retulit cuidam mulieri ab Epiſcopis quibuſdam permiſſum, ut alteri nuberet, priore marito ſuperſtite, ſubdit, feciſſe eos contra Scripturam. Jam quid Concilia? Audi, quid (7) Eliberina Synodus antiquiſſima cenſeat: *fidelis*, inquit, *fœmina, quæ adulterum maritum reliquerit, & alterum duxerit*

(3) c. non mœchaberis 32. §. 5.
(4) In Synopſ. tit. ad l. Jul. de adult.
(5) Schol. 2. in d. tit. de Adult. Attaliat.
(6) ad Novell. 11. Leon. & Conſt.
(7) In Synopſ. Novell. tit. de Adult.
(8) In explā. Tomi Unionis ſub init.
(9) In ſū. tit. de Adul. n. 1.
(10) In ſum. eod. n. 1.
(11) L. inter liberas §. lex Julia ff. de adult.
(12) In d. l. inter liberas §. 1. ubi gloſ. in verb. nomine
(13) In lex. juris, dictio. adulterii.
(14) In Indice Juris ead. dictio. n. 2. circa med.
(1) Marci c. 10. n. 9.
(2) Luc. c. 16. n. 18.
(3) 1. ad Corinth. c. 7. in fin. & ad Rom. c. 7. initio.
(4) d. c. 7. 1. ad Corinth. in fin.
(5) lib. 2. de adult. conjug. c. 4.
(6) In c. 19. Matth.
(7) In ad not. ad Comment. Cajet. lib. 5.
(8) In d. lib. 1. c. 16. & ſeqq.
(1) Can. 48. apoſt.
(2) In Apolog. 2.
(3) In Apolog. pro Chriſt.
(4) Lib. 2. ſtrom. c. ult.
(5) contra Marcio. L. 4. ultra med.
(6) Tract. 7. in Matth.
(7) Can. 9.
(8) Can. 8.
(9) Canone 17.
(10) Canone 69.
(11) Canone 11.
(12) Canone 2.
(13) In Inſtruct. Armenor.

Digitized by Google

xerit, probibeatur, ne ducat: ſi autem duxerit, non priùs communionem accipiat, quàm is, quem reliquerat, ſæculo exierit, niſi neceſſitas infirmitatis dare compulerit. Et ante (8) decreverat, fœminam, quæ nullâ præcedente cauſâ, reliquit virum ſuum, & alteri ſe copulaverat, etiam in fine arcendam à communione. Ex quibus duo colliguntur, alterum, graviùs puniri, qui ſine cauſa, relicto conjuge, alteram ducit: alterum, excommunicatione puniri eumetiam, qui, alterâ juſtè dimiſsâ, alteram ducit. Pœna autem graviſſima indicat, crimen eſſe graviſſimum. Notandum porro, utrunque decretum de iis eſſe, quos criminis pœnituerat: Quo magis evincitur criminis enorme delictum, cui ne correcto quidem pœna ſacra remittitur. Similia his ab Eliberinâ vetuſtiſſimâ Synodo decretis conſtituunt (9) Melevitanum Concilium, & (10) Carthaginienſe IV. (11) Aurelianenſe II. & (12) Nannetenſe, quæ confirmat poſt XIV. ſæculum (13) Florentina, poſt XV. Synodus (14) Tridentina. Adſtipulantur poſt Auguſtinum relatum (15) Ambroſius, & (16) Hieronymus eandem ſententiã probans, factoque, ac exemplo communiens. Narrat (17) enim Fabiolam, quòd, repudiato marito, & adultero, & planè nefario alteri viro nupſiſſet, ab Epiſcopo publicè ſacrâ, ſed acerrimâ fuiſſe pœnâ multatam. Sequuntur ex Noſtris (18) Chryſoſtomus, & (19) Theophylactus, ex Latinis (20) Innocentius I. Pontifex Patronus Chryſoſtomi, (21) Primaſius, (22) Iſidorus, (23) Beda, (24) Anſelmus (25) Alexander, (26) & Innocentius Tertii, & poſt hos (27) Thomas, (28) Bonaventura, (29) Scotus, (30) Durandus, cæterique pugnaces Theologi. Ex quorum tùm Conciliorum, tùm omni ætate Sapientiſſimorum Virorum ſuffragio manifeſtum eſt, falſam eſſe Photianorum circa divortia, repudiaque ſententiam, qui etſi cavillis plerunque ridiculis, aliquando ſubdolis locum (31) Matthæi, meo etiam judicio ſubobſcurum ita reddant, ut ex cauſâ adulterii ſolvi poſſe rata, perfectaque matrimonia videantur, non tamen aut tanti ſunt, aut tanti habendi, ut cenſeantur tantorum Doctorum authoritatem labefactare poſſe, ad quos nimirum ſenſa ſacrarum Paginarũ ſubobſcura, atque difficilia pertinet explanare, quippe qui vel privatim divino afflati Numine oculatiùs nitidiſſimam divini verbi caliginem perſcrutati ſunt, vel in unum, ſacrumque cœtum publicitùs congregati repræſentarunt Eccleſiam, cujus eſt divinorum eloquiorum legitima interpretatio, ut probat more ſuo eruditiſſimè (32) Bellarminus.

(14) *ſeſſ. 24. c. 7.* (15) *In c. 16. Luc.* (16) *Epiſt. ad Amandum.* (17) *Ad Oceanũ de obitu Fabiolæ.* (18) *hom. 17. in Matth.* (19) *In c. 19. Matth. & in 1. ad Corinth. c. 7.* (20) *Ep. 3. ad Exuper.* (21) *In Commẽt. 1. ad Corinth. ad c. 7.* (22) *Lib. 2. de off. c. 9.* (23) *In c. 10. Marci.* (24) *In c. 19. Matth.* (25) *In c. ex parte de ſponſ.* (26) *In c. gaudemus. de divor.* (27) *In 4. ſent. diſt. 35.* (28) *In d. diſt. 35.* (29) *In d. diſt. 35.* (30) *In d. diſt. 35.* (31) *In d. c. 5. n. 32.* (32) *Tom. 1. Contro. lib. 3. de ver. Dei à c. 3. ad fin.*

S E C T I O V.

Probatio per teſtes Jure Græco conſtituitur, atque Teſtium conditiones aliquæ proponuntur.

S U M M A R I U M.

I. *Retunditur Calumniator Græcorum, ſimul oſtenditur, Jure Græco probationem per teſtes eſſe Probationum potiſſimam.*

II. *Refellitur Margunius, & unà probatur, Jure Latino hanc probationem inter præcipuas haberi.*

III. *Eandem probationem aliis digniorem, naturalem maximè, univerſaliſſimam, & nobiliſſimam eſſe, quæ ex fine ejuſdem confirmantur.*

IV. *Propterea rejici à teſtimonio viles, pauperes, criminoſos, infames; idque quatenus. Coreſſii teſtimonium contra Margunium. Utile monitum Græcis, & Latinis, ne invicem alterutrius Gentis mores damnent.*

V. *Teſtes, ut probent, in judicio producendos eſſe. Fallit in examine, & probatione impedimentorum, de quibus agimus. Idoneos teſtes à Parte producendos. An ſpontè ſe offerentes probent? In examine Ordinum utrique, dummodo idonei, probant. Teſti non jurato non eſſe credendum.*

VI. *Ignorantia Photianorum doloſa cur affirmet non jurato teſti credi poſſe. An ante Cerularium & poſt, Photiani Sanctos habere potuerint; mendacia Nectarii manifeſta.*

VII. *Ex libris corruptis non probari ſanctimoniam hominum. Ex incorruptis lipſanis non rectè inferri homines illos Sanctos fuiſſe Ethnicorum lipſana, & cujuſdam equitis Rhodii Cretæ incorrupta.*

VIII. *Teſti non jurato deberi credulitatem aliquam. Cogi poſſe per judicem, ac ſuperiorem, teſtem ad teſtimonium. Id non ferendum, neque recipiendum die feriatâ.*

I. DIu me procul abſtinuit à propoſito Photianorum in Latinos effrænata malignitas, eòdem me revocat Latinorum quorumpiam in Græcos omnes intolerabilis prorſus iniquitas. Ii penes hos ſumus, qui olim probationes ex teſtimonio deductas rejecerimus, communique ſuffragio conſtituerimus, nihil ex teſtimonio probari poſſe. Ea propter Doctor quidam triobolaris nuperrimâ, cùm in cauſa Mercatoris cujuſdam cognomento Spanopuli de eo quæreretur, utrum conditum ab eo teſtamentum ritè per teſtes probatum videretur, reſpondit, ineptè, cùm de Græcis agitur, quæri de probatione facta per teſtes, quando, ex Græcorum ſententia, probatio ex teſtibus habita nulla eſt. Sed rabulam ineptiſſimum his, & aliis in Græcos inſanientem conſulti nos tunc abundè, & validè refutavimus, oſtendimuſque, Græcomaſtige hoc nihil eſſe dementius, qui cùm plurima dicat, eaque abſurdiſſima, nihil uſquam confirmat. Et hoc hercle, quod Nobis objicit, neque probat, neque probare poterit. Nam conſtitutiſſimi penes Nos Juris eſt, non ſolùm ex Teſtibus legitimam probationem eſſe, ſed & probationem ex Teſtibus omnium probationum principem eſſe. (1) Attaliates: ἀξιοπίστους δεῖ εἶναι τοὺς μάρτυρας. καὶ παρέχονται ἐπὶ χρηματικῶν, καὶ ἐπὶ ἐγκληματικῶν ὑποθέσεσι. *Teſtes eſſe fide dignos oportet, & exhibentur tum in pecuniariis, tum in criminalibus cauſis.* Quo in loco Matthæus (2) Monachus: ἡ μαρτυρία, inquit, ἐξοχωτάτη γεγονε τῶν ἀποδείξεων ἁπασῶν, δι' ἀξιοπίστων γὰρ μαρτυριῶν πᾶσα ὑπόθεσις διαβεβαιοῦται. *Teſtimonium omnium probationum eſt optimum, nam ex teſtibus fide dignis omnis cauſa comprobatur.* Quinimò adeò penes Nos probatio per teſtes recipitur, ut, quemadmodum

Jus

(11) *In medit. de miniſtris Eccl.* (12) *In 2. collect. Can. ad Can. Ancyr. in princ.*

(1) *In ſynopſ. tit. 16. in princ.* (2) *Schol. 1. in d. tit. Attal.* (3) *L. 15. Cod. de teſt. & 1. Decretal. de teſt. cogẽ.* (4) *Ubi ſupr. § 4. ante fin.* (5) *Schol. in Attal. d. tit. 16. in med.* (6) *ad Tit. Pandect. de teſtib.* (7) *In Prochir. utroq; ſæpe & in comment. ad novell. novell. 8.* (8) *De teſtimonio. quomod. fiat.* (9) *In ſynop. Jur. Græc. tit. de probat. §. de teſtib.* (10) *Epiſt. 8. ad Heliam.*

Jus (3) Latinum, ita & Jus noſtrum per (4) Attaliaten propoſitum, doceat, cogi poſſe teſtes ad perhibendum teſtimonium, tùm in criminalibus cauſis, tùm in pecuniariis. Quod Attaliatæ dictum licèt idem ipſe author ibi accuratè circumſcribat, attamen ex Jure noſtro (5) Pſellus ad unum tantùm Pontificem hac notâ contrahit: ὁ ἀρχιερεὺς οὐ μαρτυρεῖ, οὔτ' ἄκων, οὔθ' ἑκών πως, τοὺς δ' ἄλλους ἀναγκάσειας μαρτυρεῖν ἀκουσίως, καὶ μᾶλλον εἰ τυγχάνοι τὶς τῶν καταδεεστέρων πρὸς ἄνδρα δίκην εἰληχὼς τὸν ἐπὶ δυναστείας· κἀντεῦθεν ὑποκλάζουσι τῷ φόβῳ τοῦ δυνάστου τοῦ πένητος οἱ μάρτυρες· τότε γὰρ καὶ πρὸς βίαν εἰς μαρτυρίαν ἕλκονται, καὶ τ' ἀληθῆ τιθέναι. *Pontifex non eſt teſtis, nec invitus, nec aliquo modo volens. Cæteros verò ad dicendum teſtimonium cogere poſſis: præſertim ſi quis ex inferiorum numero litem adverſus hominem in poteſtate conſtitutum habeat, atque hinc fiat, ut teſtes pauperis metu potentis illius deficiant. Tunc enim etiam per vim pertrahuntur ad dicendum teſtimonium, & ad deponendam veritatem.* Similia docet (6) Tipucitus, & ex illo (7) Harmenopulus, cujus de probatione hac Grçcis uſitatiſſimâ adeò ſolemnis tractatio eſt, ut præter ea, quæ paſſim tradit de ratione, conditione, numero teſtium, libellum (8) etiam ediderit, quem in ſua retulit (9) Diplovatacius, in quo ſic orditur· ἡ μὲν ἀπόδειξις ἐν ταῖς δικαστικαῖς ὑποθέσεσι πολλαπλῶς γίνεται, τὸ δὲ ἄκρον αὐτῆς, τὸ κυριώτατον, καὶ ἀρχαιότατον, ἡ μαρτυρία. αὕτη γὰρ καὶ νόμῳ θείῳ συντέτακται, καὶ πολιτικοῖς διατάγμασι στηρίζεται. *Probatio in dicaſticis cauſis variè fit: ſumma verò ejus pars, & præcipua, & antiquiſſima eſt teſtimonium. Hoc enim & lege divinâ conſtitutum eſt, & Jure civili confirmatur &c.* Omitto (10) Photium, (11) Balſamonem, (12) Ariſtenum, (13) Blaſtarium, & vetuſtiores Juriſconſultos noſtros, qui eadem ad eandem ſententiam contulere. Noviſſimè hoc ipſum propalam aſſeverant Barlaamus (14) Monachus CP. Hieremias (15) Patriarcha, Meletius (16) Patriarcha Alexandrinus, Georgius (17) Coreſſius, Maximus (18) Margunius, Metrophanes (19) Critopulus, & Chriſtophorus (20) Angelus Photiani homines, quorum omnium communi, certoque ſuffragio illata Genti noſtræ calumnia profligatur, evinciturque, probationem ex teſtimonio deductam Græcis probatiſſimam eſſe.

II. Idipſum Latinis commune eſt, receptumque. Neque enim fidem ullam meretur Margunius (1) affirmans: ὅτι οἱ λατῖνοι οὐχ ὑποδέχονται τὴν μαρτυρίαν, ἀλλὰ πάντα παρ' αὐτοῖς γίνεται διὰ προλήψεων, καὶ ὑποψιῶν. ἃς πολλαπλασίως κατὰ τὴν σχολαστικὴν αὐτῶν δεισιδαιμονίαν μερίζουσι, καὶ διαιροῦσιν, εἰς ἀπόδειξιν εἰσάγοντες τὸ δεόμενον ἀποδείξεως. καί τις αὐτῶν διδάσκαλος (μαγίστορας λέγουσι) εἶπέ ποτε, ὅτι ἀθέμιτον τῇ μαρτυρίᾳ πιστεύειν, πᾶς γὰρ ἄνθρωπος ψεύστης κατὰ τὸν προφήτην· διάθεσις μέντοιγε βάρβαρος, δυσσεβὴς, καὶ λατινική. *A Latinis teſtimonium minimè recipi, ſed omnia conſtitui per præſumptiones, & ſuſpiciones, quas multifariam ex Scholaſticâ ipſorum ſuperſtitione dividunt, ac diſtinguunt, evocantes ad probationem, quod probatione indiget. Et quidam eorum Magiſter dixit aliquando, nefas eſſe teſtimonio fidem præſtare: nam omnem hominem, ex regio Pſalte, mendacem eſſe: ſententia reverà barbara, impia, & Latina.* Nullam, inquam, fidem hæc narrans Margunius meretur. Primò, quia Margunio teſti mendaciſſimo nulla fides. Deinde, quia teſtem producit Magiſtrum quendam nobis ignotum, & fortaſſis, quando cum calumniatore manifeſtario agimus, Magiſter hic nuſquam apparuit, niſi in ore Margunii, neque unquam, niſi ex ore Margunii, locutus eſt. Sic nuper ad labefactandam initam, celebratamque Gentis utriuſque Pacem in Sacroſanctâ Synodo Florentinâ OEcumenicâ, antiqua quædam exemplaria ejuratæ à quibuſdam Conſtantinopoli pacis invenit (2) Nectarius, (3) vagus ille ex more Photianæ Sectæ Patriarcha Jeroſolymitanus, qui vix annum in ſua Eccleſiâ moratus, Aſiam, Ægyptum, Europam ad corradendam pecuniam ſanctiſſimè peragravit. Denique, qui fidem præſtes Margunio hac in re, quam conſtantiſſimâ impudentiâ affirmat, cùm conſtet oppoſitum? Duos ſupra viginti Juriſconſultiſſimos Latinos de teſtibus, & atteſtationibus, earum fide, modiſque, queis dicundo teſtimonio admoventur, in ſummâ de re ad hanc probationem pertinente fusè, plenè, doctèque agentes penes Jo. Baptiſtam (4) Zilettum reperies. Ingerit ſe ſe integer Juris (5) Pontificii Titulus, de Teſtibus, & Atteſtationibus: neque ullus inter Latinos eſt, Canonum, Juriſve peritus, qui, quæ ſpectant ad probationes, ſcribendo attigerit, diſputandove, quin præcipuum inter probationes locum teſtimonio conceſſerit. Hanc ex teſtimonio probationem validiſſimam omnium cenſet (6) Abbas cum communi (7) DD. opinione, quam profert, probatque (8) Decius, & (9) Vivius cum (10) recentioribus. Nam firmiorem eſſe vivam vocem, quàm mortuam, ex Jure (11) ratum eſt, & aſſerit (12) Azo; & ea, quæ conſtant atteſtationibus voce prolatis, faciliùs conſiderari, cognoſcique poſſe, quàm quæ ſcripto enunciantur, Maſcardus (13) affirmat, quòd juxta (14) Innocentium animus vocis organo mentem ſuam explicat, &, ex dicto (15) Baldi, cor imperat linguæ: ipſa loquentis pronunciatio ſæpe ad ipſius Atteſtationis conditionem agnoſcendam penitùs judicem rerum callidum opportunè deduxit, ex Juribus (16) allatis eruditè per (17) Baldum.

III. Quare non modò validiſſimam omnium ex teſtimonio probationem adſtipulati Græcis Latini dixere, verùm etiam digniorem aliis probationibus: quemadmodum videre eſt in omnibus hiſce, quos hìc laudavimus, & fusè probat, ac doctè, ut ſolet, Andreas (1) Barbatia. Eandem (2) Innocentius aſſeruit probationem eſſe maximè naturalem, id, quod recipit & (3) Abbas, & (4) Vivius, addens eam ipſam maximè congruam Juri (5) divino dicenti: *in ore duorum, vel trium teſtium ſtat omne Verbum.* Quo Numinis effato conficitur, probationem ex teſtimonio ſupra omnes probationes eſſe etiam propterea, quòd protendatur ad omnia, cùm cæteræ certos fines habeant. Nam cùm cæteris probationibus, quas & retulimus utiles rei, qua de agimus, quaſque omiſimus, quippe nobis inutiles, non omnia proba-

(13) In Synopſ. Canon. Sect. 1. tit. 3. in med. (14) De error. Latinor. c. 8. apud Canonar. de vi Can. tit. de Canon. Pœnitent. (15) In 2. reſponſ. c. 11. (16) In Epiſt. de laud. Marci Epheſ. ap. Canonarcham, ubi ſuprà. (17) In Proœm. Theolog. Dogm. ubi de Martyribus. (18) In notis ad Metaphraſt. in vita 40. Martyrũ, & in Nomocan. nota 4. ad Can. Pœnit. S. Baſilii. (19) In Ectheſi Fidei pag. 90. (20) In libell. de S. Myſteriis apud Canonarchã, ubi ſupr.

(1) d. Nota 4. ad Can. Pœnit. (2) Ad calcem Antirrhetici pag. 231. (3) Vide Vitã Nectarii præfixam Antirrhetico poſt tres pag. (4) In volum. de Teſtibus. (5) Lib. 2. tit. 20. (6) In rubr. de teſt. alleg. c. cum Joannis. de fid. inſtrum. ſequit. Felin. in rubr. de fid. inſtrum. n. 1.

(7) In c. cum P. Tabellio eod. (8) In d. rubr. de teſt. (9) In Comm. Opin. verb. teſtes verſ. validior. (10) In repet. L. admonẽdi de jurejurando. (11) Auth. de inſtr. caut. & fid. §. ſi quis igitur, & c. tertio loco de probat. (12) In ſumm. tit. de teſt. (13) De Probat. vol. 1. q. 5. n. 6. (14) In c. veniens ad fin. de ver. ſign. (15) in c. mandatũ de reſcrip. (16) L. ſi in tres ff. de arbitr. L. 1. C. de ſent. ex. periculo recip. L. de minore §. tormenta ff. de quæſtio. (17) In rubr. de teſtibus.

(1) In rubr. de fid. inſtrum. (2) In d. c. cũ P. Tabellio. (3) In d. c. tertio loco. (4) d. verſ. validior. (5) Matt. c. 18. n. 16. 2. ad Corinth. c. 13. n. 1. (6) Conſ. 349. incip. dum quæritur. (7) In c. ſemel malus de reg. Jur. in 6. (8) Conſ. 211. Dominc. (9) Conſ. 199. in fundamento. (10) Conſil. 199. (11) In L. ſciant col. 2. C. de probat. (12) In c. præceptum 32. q. 5. (13) Philoſoph Ei icę lib. 1. c. 22.

Digitized by Google

probari queant, hîc, quam teſtes efficiunt, omnia probantur. Quod ex relato conſtat Dei Legiſlatoris effatô, probaruntque Latinorum præcipui (6) Romanus, Joannes (7) Andreas, Fridericus (8) Senenſis, (9) Alexander, (10) Oldradus, & (11) Baldus; quorum doctiſſimis aſſertionibus adde, quæ in Jure Latino paſſim occurrunt, quibus non ſolùm oſtenditur, teſtimonio deductam probationem à Latinis omnino recipi, verùm etiam laudari. Ajunt enim, dignitatem generoſam eſſe ipſum ferendi Officium teſtimonii. Ita cenſuit Concilium (12) Toletanum, cujus ſententiam appoſitè ad hanc ipſam rem attulit Speculator, commendavitque. Nec immeritò, quando illud ipſum ratio commendat. Etenim, cùm ex fine, dignitas, atque nobilitas Officii ſpectanda ſit, ut docet univerſa Moralis Philoſophia, explicatque ex Noſtris (13) Coridaleus poſt (14) Planudem, ac (15) Pſellum: finis autem ejus, qui teſtimonium dicit, ſit Veritas, cui indicandæ, conſtituendæque operam navat: atque hæc rerum omnium nobiliſſima ſit: quare præ omnibus amanda, uti docuit (16) Juriſconſultus, victrix omnium ex (17) Hoſtienſi, cui omnia ſubjicit Jus (18) Canonicum, & Fridericus (19) Senenſis, Juſtitiæ mater, ex (20) Baldo; quam qui ſequitur, Deum ſequitur, ut aſſerit (21) Auguſtinus; ſequitur, Officium teſtis & nobiliſſimum, & generoſiſſimum Jure cenſeri.

(14) *In Adag. cent.1.n.99.* (15) *In Jambico de Veritate, & di.1. theologicorum initio.* (16) *In L. cum ita legatum ff. de condit. & demonſtr.* (17) *In c. in audientia de sēt. & re jud.* (18) *In c. conſuetudo 13.diſt. c. fraternitatis de frig. & malef.* (19) *Conſ. 14.* (20) *In L. libertini ff. de ſtat. hom.* (21) *c. quiſquis 11.q.3.*

IV. Quò fit, ut à teſtimonio dicundo repellantur pauperes, humiles, & viles, quemadmodum poſt (1) Alexandrum, (2) Marſilium, (3) Ruinum, Antonium (4) à Butrio, Joannem (5) Imolenſem, & (6) Rolandum aſſerit (7) Antonius Gomezius, qui hoc veriſſimum putat, tametſi dubitetur de paupertate, atque de hoc videndi ii, quos latè refert (8) Cenedo. Itidemque repelluntur infames infamiâ facti. Id, quod contra (9) Gloſſam arbitratam hoc non niſi in Criminalibus verum, affirmo ſimpliciter cum (10) Maſcardo, ut verum ſit etiam in cauſis civilibus; quando infames hujuſmodi repelli in Criminalibus, certum eſt authoribus (11) Abbate, (12) Baldo, (13) Aufrerio, (14) Albertino de Maletis, (15) Croto, (16) Grammatica, (17) Felino, (18) Decio, & (19) Covarruvia, quibus Jus (20) Pontificium apprimè ſuffragatur, à teſtimonio ferendo infames, ac criminoſos rejiciens, quaſi dignitas ferendi teſtimonii non infamibus, quibus omnis dignitas denegatur (21) ex Jure, ſed dignis omnino concedenda ſit, quemadmodum contra (22) Barbatiam Latinorum (23) plerique docent, imo ipſe etiam (24) Barbatia, quæ dixerat, corrigens. Tanta eſt Latinorum concordia in affirmanda dignitate probationis habitæ ex teſtimonio, quod adeò probant, ita laudant, tam apertè ubique ingerunt, ac decernunt, ut non niſi ab impudentiſſimo, & paſſim, (uti Græci IC. dicimus) Stellionatus Reo Margunio aſſeri palam potuerit, negligi, imò damnari à Latinis probationem ex teſtimonio, Quare (25) Coreſſius & ipſe Latinorum Calumniator impudentiſſimus, modeſtior tamen Margunio (ſtuduit enim aliquando Latinis, eorumque ſententias norat) hanc Margunii publicam planè calumniam ſic reprobat. ὁ κυθήρων πλανᾶται ὑπερφυῶς, καὶ σφάλλεται ἐν ταῖς σημειώσεσιν αὐτοῦ ἀποφαίνων, ὅτι λατῖνοι τὰς μαρτυρίας ἀποδοκιμάζουσι. τοῦτο γὰρ ἀληθῶς ἀποδοκιμάζει πᾶσα ἰταλῶν ἐθικὴ πρᾶξις, καὶ νομικὴ, καὶ δικαστικὴ, ἐν αἷσπερ ἂν τὸ πρωτεῖον τῆς ἀποδείξεως τῇ μαρτυρίᾳ δίδοται ἀναμφισβητήτως· καὶ τοῦτο λέγω ἔμπειρος ὢν τῶν λατινικῶν πρὸς κόρον, πρὸς δὲ τούτοις, ἵνα ἴσασιν οἱ συγγραφεῖς ἡμῶν καλῶς τὸ πρῶτον εἰδέναι, πρὶν τὰ μέμψασθαι τὰ τῶν λατίνων, ὅπως μὴ γελοῖοι γένωνται τοῖς ἀντιπάλοις, ἐγνωκόσιν οὐ τὰ φανερὰ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπόσκια τῶν ἁμαρτημάτων καταπολεμεῖν. *Cytherenſis Antiſtes decipitur mirè, & palam fallitur in Notis affirmans, à Latinis teſtimonia reprobari: hoc enim reverà reprobat omnis Italorum conſuetudo, legeſque ipſorum, & judicia, in quibus profectò primum inter probationes locum obtinent teſtimonia, ſine controverſiâ. Hoc porro dico gnarus Latinarum rerum abundè; atque etiam uti ſciant Scriptores noſtri, bene rimari res Latinas ante, quàm eas vituperent, ne ridiculi fiant adverſariis, ſcientibus non manifeſta tantùm, ſed & ſubobſcura errata ſeverè oppugnare.* Hæc Coreſſius acutè, quæ utinam Photiani, atque ipſe idem, qui hæc ſcripſit, Coreſſius, & noſſent, & ſervaſſent, mediusfidius non iis ineptiis chartas impleſſent, quas non ſine ſtomacho legimus, ac paſſim cum indignatione deteſtamur. Idem ſanè monitum Latinorum quibuſpiam, ſi, uti decet, recipiatur, proderit, quò cautiùs ab obtrectatione importunâ, inutili, pernicioſâ rerum Græcarum abſtineant ſe, quas cùm ne ſummis quidem digitis tetigerint, audent ad trutinam revocare, notare cenſoriâ virgâ, imò & palam damnare, eùm hercle nihil difficilius periculoſiuſque fiat, quàm ſi Græca damnes, quæ non niſi manifeſtiſſimo errori obnoxia damnanda ſunt, alioquin, licet neque congrua, imò & contraria moribus Latinorum, omnino laudanda, quippe congrua ſanctiſſimæ Antiquitati, & Orientalis Eccleſiæ moribus probatiſſimis confirmata.

(1) *Conſ. 15.n.2.et ſeq.vol.3.* (2) *Conſ. 65.n. 30. & conſ. 28.n.19.* (3) *Conſ. 149.n.34. in fin.vol. 5.& conſ. 150.n.12. eod.vol.* (4) *In c. ſi quis teſtium in fi.de teſt.* (5) *In d.c. ſi quis teſtium.* (6) *Conſ. 16.n. 22. vol.1.* (7) *De delicto c.12. n.18.* (8) *Ad Decretal. Collect. 133.n.2.* (9) *In L. 3.§. duę cauſę ff. ad Carbon. c. teſtimoniū verſ. in hoc caſu de teſtib.* (10) *d. q. 5.n.18.*

(14) *De teſtibus n.16.* (15) *De teſtib.p.3. n.16. & 30.* (16) *Voto 22.n.7.* (17) *In d. c.licet, & d.c. teſtimonium. n.12.* (18) *In d. c.licet.* (19) *Pract. Quęſt. lib.1.c.18. n.1.* (20) *In d. cap. licet in hoc caſu.* (21) *L.1. Cod.de Infami. lib. 12.* (22) *De teſtib. ad c.teſtimoniū.n.16.* (23) *Ad L. quoniā C. de hęret. L.1. ff. de teſt. L.fin.Co.ſi cert. pet. L. eum ff. quemad. teſt.aperi. Angel.de Peruſ. de teſt.* (24) *In c. de Probat.* (25) *Ad Synop. Nili, in Canon. Carthag. ſub init.*

V. Verùm de his & dixi, & dicam nunquam ſatis, nunc propoſiti tenax, quando abundè & hoſtem Gentis noſtræ imperitiſſimum, & Calumniatorem Latinorum Margunium rejeci, oſtendique, probationem ex teſtimonio utrique Genti receptam, ejuſdem probationis rationem, ac modum breviter ex re, de qua agimus, enucleo. Et primò quamvis teſtes Idonei, ut probent, in ipſo judicii loco producendi ſint, ut poſt (1) Tipucitum noſtrum docuit (2) Maranta, quorum dictum ita intellige, ut excipiat & ſenes, & ægrotos, alioſque, aut valetudinarios, aut neceſſitate aliqua longe à Tribunali detentos uti (3) Jura pronunciant, quemadmodum & de præſtantiſſimis, egregiiſque viris (4) Paulus IC. decernit, conſtituitque de Epiſcopis (5) Theodoſius.

(1) *Ad tit. Pandect. de teſt.* (2) *In Specul. verſ. ſin autē producuntur teſtes n.6.* (3) *c. ſi quis de teſt.* (4) *In L. ad egregias ff. de jurejur.* (5) *In L. nec honore C.de Epiſc. & Cler.*

(11) *In c.licet ver.quidam verò de probat.& in d.c.teſtimonium,col.4.* (12) *In L.cunctos populos n.42.verſ.in cauſis verò Crim.C.de Sum.Trinit.* (13) *Deciſ.Capell.Tholoſan n.174.in fin.*

(6) *In ſuggeſtio.ad D.Patriarcham de teſt.Clericor.* (7) *De ritib. Eccl.c.de Ordin.§.2.* (8) *In L.nimis grave.C. de teſt.* (9) *c.1. de probat.* (10) *Conſ.227.Quando pro debito.n.3.lib.5.* (11) *Tit.de teſt pag.16.ſub init.* (12) *In L.quę omnia §.1.ff. de procur.* (13) *In L. libertorum. C. de teſt.* (14) *In L.poſt legatum §.his verò ff.de his,qui. ut indig.*

Digitized by Google

ſius. Quamvis, inquam, generatim teſtes idonei producti tantùm in ipſo judicii loco probent, attamen in probandis impedimentis Ordinum non erit opus, ut coram ipſo Tribunali teſtimonium dicant, quando hìc non agitur de Judicio, ſed de examine, in quo Juris ſolemnitates neque aliquid operantur, neque neceſſariæ ſunt. Id, quod adnotavit opportunè Joannes (6) Jonopulus ex Noſtris, & ex Latinis Leonardus (7) Lemmius, apud quem multi. Poterit ergo Epiſcopus quocunque in loco teſtimonium de Candidato Ordinum recipere, probabitque æquè privatim receptum teſtimonium, ac ſi publicè delatum eſſet, præſertim cùm teſtimonium hujuſmodi non collimet ad damnum ejus, contra quem fertur, ſed potiùs ad utilitatem tum privatam ejus, qui ex eo rejicitur, ne non idoneus, & ſacris muneribus impar, eorundem onus immane ſibi, ac iniquum ſubeat, tum publicam ipſius Eccleſiæ, quæ ſibi minimè verebitur ex inepto miniſtro, neque ex eo periculum ſubibit, ſæpe, uti diximus, grande, plerunque præſens, ſemper timendum. Eodem modo licèt Teſtes idonei, ut probent, à parte producendi ſint, quando nemo cogitur proferre contra ſe teſtes, ut affirmant & Jura (8) Civilia, & (9) Canones ipſi, quos ſequitur (10) Baldus, explicatque (11) Attaliates: Et quando ſe ipſi teſtes ad teſtimonium offerre non poſſunt, quippe tunc futuri Jure ſuſpecti, dum operam teſtimonii ſui Judici ingerunt, ut docuit (12) Ulpianus, & (13) Imperatores, quorum effata explicant poſt (14) Bartholum (15) Alexander, & (16) Tiraquellus. Quò fit, ut maximè dubitetur, an fides præſtanda ſit teſti non citato, negantibus Jacobo (17) Belviſio, (18) Alexandro, (19) Maranta, (20) Ruino, (21) Gravato, & aliis; aſſentientibus autem Lanfranco (22) de Oriano poſt (23) Accurſium, (24) Bartholum; & (25) Baldum, cæteriſque doctoribus ex communi, quam probat, & ſequitur Joſeph (26) Maſcardus: Licèt, inquam, non niſi per partem producti teſtes idonei probent plerunque: tamen etiam non producti per partem probabunt affatim, quæ ad Ordines ſpectant. Primò, quia examen eſt non judicium, quod agitur. Deinde quia hoc in examine Antiſtes ex Officio, & quidem ſibi maximè proprio procedit. Cùm autem Judex ex Officio procedit ipſe producit teſtes non pars, quemadmodum dixit (27) Baldus. Adde, in hoc Examine ipſum Epiſcopum partem eſſe. Fungitur enim vice ipſius Eccleſiæ, ejuſque nomine teſtes provocat, ne quid ex inconſideratâ manuum impoſitione damni capiat. Quò fit, ut olim teſtimonium ejuſmodi coram Populo caperetur, evocarenturque omnes in Eccleſiâ ad teſtimonium dicendum de Vita, moribuſque, atque conditione ejus, qui provehebatur ad Ordines, ut accuratè, & eruditè conſtituit teſtem ipſam Antiquitatem noſtram producens Nicephorus (28) Meliſſenus Epiſcopus Crotoniata. Ipſe igitur Epiſcopus provocabit teſtes, ipſe interrogabit, ipſe teſtimonium recipiet, ac Juſjurandum. Neque enim non jurato licet plenam, integramque præſtare fidem. Quod negavit (29) Meletius Patriarcha, & poſt eum & (30) Margunius, & (31) Coreſſius, ut inde in Latinos inſurgerent, quos tamen veriſſima cenſere, atque conſentanea Juri Græco, & Latino docet Conſtantinus (32) Magnus, Matthæus (33) Monachus, (34) Harmenopulus, Principumque noſtrorum trita manibus omnium (35) Decreta, quibus adde Jus (36) Pontificium, ac doctum (37) Gloſſographum.

(15) *Conſ. 68. vel 78. col. 2. & 6. vol. 2.*
(16) *De privil. piæ cau. privil. 3. circ. fin.*
(17) *In §. ſi verò ignoti Auth. de teſt.*
(18) *Conſ. 180. n. 7. vol. 2.*
(19) *Ubi ſuprà.*
(20) *Conſ. 10. n. 5. vol. 5.*
(21) *In Additio. ad Veſth. prax. lib. 6. c. 2.*
(22) *De teſt. in princ. n. 6. verſ. quinto quæro.*
(23) *In d. L. poſt legatum. §. his.*
(24) *In d. L. poſt legatum §. his.*
(25) *In L. Preſbyteri C. de Epiſc. & Cler.*
(26) *d. q. 5. n. 29. & ſeqq.*
(27) *In d. L. Preſbyteri.*
(28) *De ritib. Eccl. Græc. c. 23.*
(29) *In Ep. ad Alex. de cultu SS.*
(30) *In notis ad Metaph. in Vita Palamæ.*
(31) *In deſcrip. Mōtis Atho. poſt med.*
(32) *In L. juſjurādi C. de teſtib.*
(33) *Ad Attaliat. tit. de teſt. Schol. 5.*
(34) *Ad Novell. & in Epit. earū c. 5.*
(35) *Lib. 21. Baſilic.*
(36) *In c. hortamur 3. q. 9.*
(37) *In c. fraternitatis de teſtib.*

VI. Ex quibus Photianorum ignorantia, & manifeſta imperitia deprehenditur, refelluntur que cum riſu (1) Pſeudo-Nectarii, aliorumque querelæ, quibus Latinos paſſim aggrediuntur, quaſi calumniæ reos, quod Photianos ignorantiſſimos aſſeverent: cùm ex his, quæ falſa, manifeſtèque falſa docuimus, apertè conſtet ea ſcribentium, ea dicentium, ea impudenter affirmantium ignorantia, quæ tamen nunquam ſimplex eſt, aut ſola procedit: ſemper duplex, & vafra, ſemper fraudibus circumſepta, doliſque in exitium Veritatis gliſcit, animiſque ſimpliciorum illabitur. Nam hoc, quod ajunt, fidem teſti præſtandam etiam non jurato, eo dirigunt, ut quos in fine ſuperioris, quod elapſum eſt proximè, ſæculi ad impietatis ſuæ robuſtiſſimam confirmationem, inter Divos retulere, authore nimirum ipſo (2) Margunio, viros ignobiles, impios aliquos, pleroſque agreſtes Monachos, vel potiùs inconditæ ſtoliditatis ruſticos, teſtium productorum non juratâ nimirum atteſtatione (nam ipſo (3) Margunio teſte jusjurandum reſpuere) apprimè comprobatos, demonſtratoſque confirment. Propoſuit ex his plurimos nuperrimè diligens fabularum aſſutor (4) Nectarius, & primò Patriarchas, quos Latinis opponeret Pontificibus: Deinde (5) promiſcuè, Monachos laicos, viros, fœminaſque, quibus Latinorum Divos impugnaret. Hos igitur teſtimonio illo minimè legitimo, nulliuſque penitùs fidei, quippe ſine jurejurando inani planè, adorandos contendunt; quaſi verò Eccleſia Orthodoxa Photianis ineptiis quidquam fidei poſſet concedere, aut fas eſſet felici Beatitate donatos exiſtimare, qui nuſquam inſigni præditi ſanctitate probantur. Sanè non ambigo, potuiſſe, ante Cerularium, inter Patriarchas Græcos, aliquem virtutis non contemnendæ eſſe. Nam ante perfidiſſimum illum, & tumidiſſimum Patriarcham, cujus immenſa ſuperbia vel ipſis Cæſaribus intolerabilis (6) fuit, nondum apertè Photiani deſciverant, nec impii Patriarchæ ſe ſe totius Antiſtites Eccleſiæ contra fas dixerant. Itidem facilè admiſerim, ex ſimplicibus illis Monachis, laiciſve etiam poſt apertiſſimum ſchiſma aliquos piè vixiſſe, ſanctèque functos vitâ fuiſſe: invictâ eos ſcilicet ignorantiâ Albo Photianorum eximente, adſcribenteque Orthodoxis Græcis: quando id ſæpe uſuvenit, ut ignorantia (7) excuſet, præſertim in Controverſiis noſtris, quæ & ſupra captum plebeculæ ſunt, & ad (8) neceſſariò credenda non pertinent. Id ego utrumque nego, velimque oſtenderet eloquens hic Nectarius Patriarcha, & reipsà eſſe, poſt Schiſma patens, inter vos, qui Divorum nomine cenſeri debeant, & reipsà probari. Alterum vos aſſeritis. Quis toties mendacii palam reos fide dignos exiſtimet? Imò quis fidem præſtandam putet iis, qui in ipsâ Divorum ejuſmodi enumeratione propalam mentiuntur? Nam Necta-

(1) *Paſſim in Antirrhetico.*
(2) *In proœm. Notar. ad vit. Metaphraſtis.*
(3) *Ibid. circ. med.*
(4) *In d. Antirrhe. Sect. 10. pag. 200. à lin. 10.*
(5) *Ibid. pag. 202. à lin. prima, & deinceps.*
(6) *Vide Curopal. in Iſaacio Comnen.*
(7) *Vid. Farinac. de hær. q. 179. §. 3. & 4. per tot.*
(8) *Vid. eund. d. q. 179. n. 81. & ſeqq.*
(9) *Vide teſtimoniū Græcis I Nectario Jeroſolymitano.*
(10) *d. Sect. pagin. 202. lin. 5.*
(11) *Vid. Alex. in L. ſi ex falſis. nu. 13. Cod. de tranſact. & Cōſ. 27. n. 3. Conſ. 44. nu. 2. vol. 2. Deci. Conſ. 105. poſt n. 5. verſ. ſimiliter teſtis. Gratum conſ. 2. n. 18. vol. 2. Coſtam in memorab. verſ. juramētum Soccin. Sonio. conſ.*

Nectarius ipſe, qui ſe ipſum Cretenſem facit, cùm fortè (9) Cyprius ſit. (Vide hominem veraciſſimum!) in ipſâ Urbe Creta Antonium geminum, alterum Aſemacen cognomento, alterum Charalampum Thaumaturgum utrunque, utrunque manantibus è tumulo liquoribus odoris circumfluum, coli publicè, cultoſque (10) teſtatur, cùm tamen Cretæ ipſe natus, altuſque ad pubertatem Cretæ, Cretenſis ab origine homo, neque ex infimâ plebe, jurejurando confirmare queam, meâ ætate, Parentumque, atque Avorum meorum ea Sanctorum recentium nomina Cretenſibus inaudita; cultum his Cælicolis præſtitum nullum, atque Thaumaturgum utrunque geminum eſſe Photiani hominis, mirumque commentum. Ex his, quæ ipſi ſcimus, hæc veſtra fides eſt, unde de reliquis conjectura. Nam teſti ſemel mendaci nihil deinceps eſſe credendum, omnia (11) Jura, Juriſperiti omnes pronunciant. Sed eſto, ò boni, nos credulos vobis accipite, date alterum, ut probetis, quæ dicitis.

136. n. 9. vol. 1. Maſcard. ſig. 76. com. concluſ. Pariſ. cõſ. 88. n. 82. & cõſ. 83. n. 39. vol. 1. Alciat. in L. 1. §. ſed etſi n. 51. ff. de VO. Paſet. conſ. 142. n. 7. Clar. in prax. q. 53. n. 8. Innoc. in c. fraternitatis n. 1. Boſ. tit. de oppoſit. n. 22. Cravet. conſ. 6. n. 14. Rom. conſ. 505. & alios.

VII. Eos, inquiunt, quos Cælites affirmamus: Sanctorum faſtis adſcripſimus: hos colimus incorruptos, hos inclitos eximiâ Sanctimoniâ plures teſtantur. Primùm de omnibus dictum, quos enumeratis, falſiſſimum eſt, ut veſtri ipſi Faſti, ipſi Eccleſiaſtici (1) Codices confirmabunt. Unum, aut alterum, tres, quatuorve peſſumdatum à Vobis, ut palam eſt, & (2) Allatius noſter evincit, recepit Triodion: ſed ex libro ſacro corrupto, ac poſt admiſſum Palamam, hæreticum, Polytheum, Turcarumque Catamitum Antiſtitem, planè ſacrilego, quæ tandem, ò viri docti, probatio eſt? At Virorum tantorum cadavera mors veneratur, quæque omnia ſolvit, integra ſervat. Primò inepta conſecutio eſt, & planè puerilis, ex integritate cadaveris de ſanctimoniâ defuncti hominis ſententiam ferre. Scilicet quotuſquiſque tam imperitus, & barbarus, qui neſciat integritatem hujuſmodi etiam naturaliter cadaveribus poſſe (3) contingere? Vel ſi omne cadaver poſt ſæcula integrum Cælitem oſtentat eum, cujus illud cadaver eſt lipſanum, Diomeden Ætolorum Regem, Græcorumque in Bello Trojano poſt Achillem fortiſſimum, Divis veſtris adſcribite, cujus cadaver, teſte (4) Planude, repertum in Paro Inſula ſub Palæologo Michaele incorruptum, & integrum. Merionem in Cretâ penes Latomiam, quam falsò Laberynthon aliqui putant, ſuo ævo integerrimis artubus, totoque corpore incorrupto à ruſticis quibuſdam humo prolatum narrat Leo (5) Magentinus, & ſi fas credere (6) Malaxo veſtro, Megalopoli in Peloponeſo vidit Græcia ſub Joanne Comneno integrum Polybii celeberrimi inter noſtros hiſtoricos nominis cadaver productum è tumulo, &, ut priſca prætercam, inſiſtamque Græciæ, in Creta, atque in ipſâ Metropoli cognomine Patriâ noſtrâ, quis non vidit è populo Rhodii Equitis integerrimum lipſanum, quod in Sceuophylacio Templi Chriſto Servatori dicati, in arca lignea ita cuſtodiebatur, ut unicuique liceret accedere, detegere, contrectare? Ergo & hos omnes Cælitum veſtrorum addite choris, ſi ulla ex integritate cadaveris ad ſanctimoniam recepti inter Divos hominis conſecutio eſt. Nam quod de Odoribus dicitis, aliiſque, queis paſſim cadavera iſthæc, quæ vobis colenda proponitis, viri acuti, ac rerum periti perfunditis, unde probetis, ignoro. Fit ergo, ut de hoc, ſepoſitis aliis omnibus, amicè quæramus, petamuſque ſine amore, & odio, Nobis ut hæc ipſa, quæ audacter aſſeritis, confirmetis. At deſunt jurati teſtes, authore (7) Margunio. Quæro, cur ſi verum, quod dicitis, teſtes id jurejurando confirmare recuſent? Aut quî fidem ineptiis veſtris præſtare licebit, quas ne unum quidem unius hominis teſtimonium legitimum audeat confirmare? Non jurato teſti fidem plenam præſtandam contenditis: jam conſtat, quam ob cauſam hoc ipſum adſumitis, quod tamen commune Eccleſiæ utriuſque, utriuſque Gentis ſuffragium, imò omnium Gentium Sententia rejicit, reprobatque, ut planè ridiculi ſitis, homunciones miſerrimi, qui cauſam veſtram tutaturos fortaſſis ab Inferis damnatos homines advocatis, quos ex legitimo teſtimonio, non dicam ſanctos, ſed ne Chriſtianos quidem poteſtis oſtendere.

(1) Vide Triodiũ.

(2) In duab. diſſert. de lib. Eccl. Græcor.

(3) Vide Jodoc. Keller. lib. 1. Artis medic. hiſtoricę c. 15.

(4) In Philologic. de hiſt. Dyclios, & Troico Bello.

(5) In Comment. Ariſtot. de Gener. & Corrupt. ad tex. 1.

(6) In memoriis Rer. Peloponeſ. & citatur à Jodoc. Kell. ubi ſupra.

(7) In d. proœm. Notar. circ. med.

VIII. Hæc obiter, ut communem ſapientum ſententiam tutaremur contra Photianos: cæterùm etſi teſti non jurato plena fides non debeatur, tamen credulitas aliqua reipſa debebitur, ut ex eo Pontifex, aliis teſtibus advocatis, ritè de criminibus, & obicibus Ordinum quærat, atque uſque ad plenam eorundem notitiam, omnia veſtiget. Id, quod (1) Prodromus veſter aſſeruit hâc doctâ periodo. ἐν δὲ τῇ ἐξετάσει τῶν προτιθεμένων μαρτυριῶν, εἴτις οὐκ ἔνορκος, κἂν μὴ ἀποδείξῃ τὸ ζητούμενον, δώσει ἄδειαν λεπτοτέρας, καὶ ὁσιωτέρας ἐξετάσεως τῷ ἀρχιερεῖ, ἵνα βεβαίως ἡ ὑπόθεσις φανερωθῇ. *In examine autem propoſitarum atteſtationum, ſi qua ſine jurejurando, etſi non probaverit, quod quæritur, dabit locum ſubtilioris, & ſanctioris examinis Antiſtiti, ut certiſſimè cauſa manifeſtetur.* Quam periodum attulit ad hoc ipſam (2) Harmenopulus, laudavitque, addens & illud, quod ex Jure noſtro ſuperiùs diximus, nimirum ad hanc ipſam per idoneos teſtes probationem poſſe Pontificem teſtes eoſdem ad teſtimonium dicendum cogere. Cujus ea ratio eſt, quia, cui poteſtas eſt finis, ei & inſtrumentorum, quæ media vocant, omnino ad finem neceſſariorum poteſtas eſt. Quare, cùm ſæpe fiat, ut rei Veritas, quæ in examine, judiciove perquiritur, quæ finis examinis, judiciive cenſetur, haberi non poſſit, quin, qui putantur Veritatis quæſitæ conſcii, de illa teſtimonium legitimum ferant, qui quæſtionem Veritatis ex munere habere poteſt, poterit hercle teſtes ad teſtimonium adigere etiam laicâ, vel Eccleſiaſticâ, ſacrâve multâ propoſitâ. Ea propter effatum hoc conſtitutiſſimi penes utranque Gentem (3) Juris eſt. Tradit enim, inquit (4) Attaliates, ὁ νόμος, ὅτι οὐ μόνον ἐπὶ ἐγκληματικῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ χρηματικῶν ὑποθέσεων ἀναγκάζεται τὶς μαρτυρεῖν, ὅπερ ἐπίσταται, ἢ προσομνύναι, ὡς οὐκ ἐπίσταται. *Lex, non ſolùm in criminalibus, verùm etiam in pecuniariis cauſis, cogi aliquem id teſtari, quod ſcit, vel jusjurandum præſtare, quod nihil ſciat.* Sequitur (5) Pſellus, & La-

(1) De Interpret. ad Canones Panitent. S. Baſilii.

(2) In libell. de teſtib. c. 2.

(3) In L. 3. §. adhibere ff. de tab. exhiben. ſuct. L. 1. §. quid ergo ff. de ventr. inſpicien. arg. l. 1. ff. ſi quis jus dicen. non obtemper. & in L. judices C. de fid. inſtrum. & & t. t. extra de teſt. cogen.

(4) In d. tit. de teſtib. circa med.

(5) Ibid. ad Attal. in Schol.

(6) Tit. de teſt. §. teſti. per tot.

(7) De teſt. c. 6. n. 48. & 54.

(8) In L. qui teſtimonium ff. de rei vindic. & alibi.

(9) De teſtib. n. 9.

Digitized by Google

tini pleno agmine adſtipulantur poſt (6) Speculatorem, Albericum (7) de Maletis, (8) Angelum, Lanfrancum (9) de Oriano relatos per (10) Gravatum latiſſimè, apud quos reperies & illos, qui Jure ab hac neceſſitate teſtimonii excuſantur, licèt & ii cogi quandoque poſſint, cùm aliunde Veritas cognoſci non poteſt, de quo videndi ex Noſtris (11) Harmenopulus, & (12) Tipucitus, ex Latinis Guido (13) de Suzaria, & (14) Campeggius poſtremam hanc aſſertionem accuratè, & ſapienter executi; atque adeò curioſè, ut nos ad opportuniora rei noſtræ properantes hoc minutiſſimo, ac, pene dixerim, ſuperſtitioſo labore prohibuerint. De illo tamen monendus Pontifex erit, ne teſtes hujuſmodi die feriatâ recipiat, non enim probabunt ita recepti, ut palam aſſeruit (15) Harmenopulus: οὐδ' ἐξέτασις ὁποιαοῦν, οὐδὲ δίκη νομίμως γίνεται ἐν ἀπράκτοις ἡμέραις, καὶ γὰρ παράλληλα ἐξέτασις, καὶ δίκη, ὅτι ἡ μὲν πρὸς τὴν ἄλλην εἰσφέρει. *Neque examen ullum, neque judicium legitimè ſit diebus feriatis: æquiparantur enim examen, & judicium, quòd illud ad hoc deducat.* Idem cenſent Latini de judicio, & examine teſtium ad judicium productorum. Quare (16) Gloſſographus negat, poſſe teſtem ſe ſacramento adſtringere Die feriato; licèt exiſtimet poſſe teſtimonium ferre feriato die, ſi tamen die juridico delatum jusjurandum receperit, de quo tamen penes Latinos controverſia eſt; cùm Jure noſtro, ne teſtimonium quidem dicere die feriato liceat, ut ex relato Harmenopulo palam eſt, cenſuitque, relatis pluribus, ac decreto integro Alexii Comneni Gregorius (17) Patzò vir inter noſtros Juriſconſultiſſimus, atque uno Harmenopulo minor, Dies porro feriatos enumerat, & lege tandem conſtituit antea incertos, & ex arbitrio Principum noſtrorum confusè propoſitos Manuel (18) Comnenus Imperator, cujus conſtitutionem eruditiſſimis ſcholiis explanavit (19) Balſamon, atque extat in Codice Juris (20) Græco-Romani, cui nimirum Pontifices noſtri manus dabunt, ut vigeat, quippe cùm paſſim peſſundata ea conſtitutio ſit per (21) Margunium, qui Nobis inter feriatos dies plurimos ingerit, Schiſmaticorum quorundam impio dicatos cultui, quos olim Græcia etiam Photiana præconibus Verbi Divini Apoſtolis ſacros, piè otioſos decreverat.

(10) *In Addit. ad Veſtr. lib. 6. c. 2. n. 2.*
(11) *Ubi ſupr. d. c. 2.*
(12) *In lib. 21. Baſilic.*
(13) *In L. Julia ff. de teſt. ſequitur Imol. & Butr. in c. dilectorũ de teſt. cog.*
(14) *In tract. de teſtib. à concl. 147. ad 160. ſequis. Petrus Dunennas reg. 348.*
(15) *In explic. Novellæ de Feriis.*
(16) *In Clem. judices de off. deleg.*
(17) *In Novell. Manuel. Comnen. ad conſt. de fer.*
(18) *In Conſt. 5. quæ eſt de fer.*
(19) *In Summar. ad Novell.*
(20) *Tom. 1. lib. 2. pag. 160.*
(21) *In fin. Not. ad Metaphraſt. in ipſo Catal. Feſtor.*

SECTIO VI.

An teſtimonium duorum ſit ſufficiens in omni negotio.

SUMMARIUM.

I. *Proponitur quæſtio ſimul, & Calumnia Margunii.*

II. *Refellitur hæc, & oſtenditur, de hac quæſtione inter Latinos controverſiam eſſe. Margunii mira mendacitas, & ignorantia. Adulatores non eſſe, qui Juri divino favent. Jus civile non habet pro vitioſo teſtimonium duorum, niſi in teſtamentis. Non omnia, quæ probantur Jure civili, eſſe recipienda. Teſtimonium duorum in omni negotio eſſe ſufficiens.*

III. *Explicatio Verborum Chriſti pro teſtimonio duorum adverſariis favens, recepta à Pontificibus, & D. Thoma. Silveſtrum II. non fuiſſe Magum. probari potiùs oppoſitum. Leges civiles non eſſe Juri divino contrarias, atque obligare in conſcientia. Iterum perſtringitur ignorantia Margunii.*

IV. *Refellitur illa explicatio ex ipſis verbis Chriſti, & cauſa, ob quam dicta ſunt.*

V. *Idem ulteriùs confirmatur rejectâ aliâ reſponſione adverſariorum: ſimul explicantur DD. qui favere videntur ſententiæ contrariæ.*

VI. *Proponitur difficultas ex Canone Concilii Romani ſub Silveſtro. Expenditur fides Actorum ejus Concilii, quàm abſurda ſit, demonſtratur.*

VII. *Doctorum ſententia circa relatum Canonem, & ex eo deſcendens Decretum Leonis IV. Eæ omnes refelluntur.*

VIII. *Proponitur Sententia Gratiani. In Jus Divinum an Pontifex Max. aliquid arbitrari poſſit?*

IX. *Sententia Gratiani refellitur, ut juri Græco abſona, conſona Photiano, & inutilis. Conſtituitur vera reſponſio, qua Canones illi penitùs detorquentur in eum ſenſum, qui nihil probet contra verba Chriſti.*

X. *An verba divina negent ſufficere unius teſtimonium? Cùm non agitur de præjudicio alterius, ſufficit aliquando, & primò, cùm teſtis de facto proprio teſtimonium dicit adſtipulantibus indiciis.*

XI. *Eximiis viris creditur ſolis citra præjudicium tertii, ſecus, ſi præjudicium adſit, quo imminente, ne Pontifex quidem Max. ſolo ſuo teſtimonio probat.*

XII. *Soli teſti creditur, ſi id conveniat inter partes: quando plus poſſit pactum, quàm lex?*

XIII. *Cùm agitur de impediendo Matrimonio nondum contracto, ſufficit unius teſtimonium. Item cùm agitur de iterando Baptiſmo. Non ita in Ordinibus.*

XIV. *Quatenus in Legatis dictum unius probet? Et an in Poſſeſſorio teſtis unus probet? Cùm agitur de damno alterius, nullo jure admitti poteſt dictum unius.*

XV. *Idipſum confirmatur, conſtituiturque, id ne authoritate quidem ſummi Pontificis fieri poſſe: qui tamen aſſeritur contra Photianos, poſſe Jus Divinum interpretari.*

I. Vidimus ubi, apud quem, quomodo, & quando recepti teſtes efficaciſſimè probent ea, quæ ad conditionem eorum pertinent, qui ſunt ad Ordines provehendi: ſupereſt, ut tractationis hujuſce, cujus è proximo finem feſſi proſpicimus, quæ reliqua ſunt breviter exequamur: & illud ſtatim occurrit, de quo maximopere (1) Margunius anxius eſt: an ſcilicet è gemino teſte plena probatio ſit in omni negotio? κἀκεῖνο δὲ ἄτοπον, ait, περὶ τοῦ τῶν μαρτύρων ἀριθμοῦ βεβαιοῦντι διατάξαι. οἱ γὰρ νόμοι πολλὰς ἐνδέχονται. καὶ προστάττουσι, πλείονας εἶναι τῶν τεσσάρων, καὶ πέντε. ζήτει τῶν βασιλικῶν τὸ λέ. τὸ δὲ θεῖον ἐκ δυοῖν μαρτύρων ἁρμόζει πρὸς τελείαν ἀπόδειξιν· ὅθεν καὶ οἱ περιβοῶντες

περὶ

(1) *In Antirrhetico pro Marco capite ult.*

Digitized by Google

περὶ τούτε ἀμφισβητοῦσιν ἡμῖν δὲ τὸ νόμιμον ἀρέσκει. οὐ γὰρ ἄνευ αὐθαδείας ἐναντίον τοῦτο λογισόμεθα τῷ θείῳ, ὃ ἔξεστιν ἑρμηνεῦσαι ὡς παραιτῶν ἑνὸς μάρτυρος θέσιν, οὐ προστάττον τὸ αὔταρκες τῶν δυοῖν. καὶ οἱ πάλαι ὀρθόδοξοι τῶν λατίνων συμφωνοῦσιν ἡμῖν, ἐν δ᾽ αὐτοῖς καὶ σίλβεστρος, οὐχ ὁ μάγος ἐκεῖνος, ὁ βασιλεύσας μετὰ τὴν αἵρεσιν τῶν λατίνων ἐν Ῥώμῃ, ἀλλ᾽ ὁ παλαιὸς, καὶ θεῖος ἐκεῖνος, ὁ χριστιανώσας κωνσταντῖνον τὸν ἀοίδιμον, καὶ ἰσαπόστολον βασιλέα. Δογματίζει γὰρ οὐκ ἐξὸν κατακρίνειν ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον ἐπὶ δυοῖν μαρτύρων, ἀλλ᾽ ἐπὶ ὄχλῳ αὐτῶν· καὶ ταῦτα οἱ πάλαι λατῖνοι. νῦν δὲ οἱ νεώτεροι τοῦ Πάπα κόλακες ἐξουθενίζοντες τοὺς νόμους, ὅτι οὐκ οἶδα τίς τῶν Παπῶν εἶπεν ἀρκεῖν τοὺς δύο, ταῦτα λέγουσι, καὶ πολυλογοῦσιν ἀπειθάνοις ῥήμασι, καὶ σοφίσμασι τὴν τῶν πατέρων παράδοσιν, καὶ τὴν ἐξουσίαν τῶν βασιλέων χλεύην τιθέμενοι. *Et illud etiam difficilè quis certò conſtituet de numero teſtium. Nam Leges multos recipiunt, & jubent plures eſſe, quàm quatuor, aut quinque. Quare librum XXXV. Baſilicon. Divinum autem effatum teſtimonium à duobus habitum aptum dicit perfectæ probationi. Quare & celeberrimi hac de re dubitant. Nobis porro placet, quod legibus congruit. Nam non ſine audacia contrarium exiſtimabimus, quod leges jubent, juri Divino, quod licebit ita interpretari, ut vetet unius teſtis poſitionem, non autem jubeat, ſatis eſſe duos. Et olim Orthodoxi latini conſonant nobis, & inter eos etiam Silveſter, non ille Magus, qui, poſt hæreſim Latinorum, regnavit Romæ, ſed priſcus ille, atque divinus, qui Chriſtianum renunciavit Conſtantinum inclitum, & parem Apoſtolis Imperatorem. Docet enim, non poſſe damnari Epiſcopum, vel Preſbyterum, vel Diaconum ex teſtimonio duorum, ſed ex turba teſtium. Atque hæc antiqui Latini, nunc autem recentiores hi Pontificis Romani adulatores, cùm ad nihilum leges redigant, quòd neſcio quis Pontificum dixit, ſatis eſſe duos teſtes, hoc ipſum dicunt, ac repetunt ineptis verbis, & Sophiſmatibus Majorum traditionem, & poteſtatem Imperatorum deridentes.*

II. Hæc in Antirrhetico Margunius, quæ vernaculo ſermone noſtro repetit in (1) Notis: utrobique non diu anceps, dum dubitat, ut non citò deteriorem partem elegerit, qua mox Latinis inſultaret, dicam veriùs, qua mox ignorantiam ſuam, vel certè nequitiam Sapientibus oſtentaret. Nam, ut à poſtremis ejus verbis incipiam, quis adeò Jurisprudentiæ jejunus, quis adeò imperitus, qui neſciat, hodieque inter Latinos maximis diſputationibus agitari hoc ipſum, an in omni negotio, ac præſertim in Teſtamentis duorum teſtimonium, triumve ſufficiat? Vix ex diſcipulis noſtris eſt aliquis, qui ex ipſis Legum rudimentis hanc celeberrimam quæſtionem non hauſerit, non expenderit, non conſtituerit. Scripſit acutè de ea, latiſſimèque Canoniſtarum recentiorum meo ſanè judicio princeps, & ingenioſiſſimæ Hiſpaniæ decus doctiſſimus (2) Covarruvias, & ante eum (3) Fortunius Garzia: atque ita uterque ſcripſit, ut idem ſenſerit, ſed ſapienter, & eruditè cum ipſo Margunio. Diſputavere de ea, & priſci Latinorum Interpretum, atque hi, quos ſibi propitios mentitur Margunius, ita ejus impugnant ſententiam, ut illam penitùs damnandam exiſtiment, quemadmodum videre eſt penes (4) Abbatem, (5) Vincentium, (6) Antonium, (7) Hoſtienſem, & alios, queis adde eruditiſſimum (8) Alciatum. Adeò verax Margunius eſt, adeò legum, Canonumque peritus. Veriſſimè dixi, ſi quis Veritatem avet deprehendere, Margunii ſcripta percurrat, idque putet veriſſimum, quod ille falſiſſimum dicit, id falſiſſimum reputet, quod ille autumat veriſſimum eſſe. Ecce, adulatores appellat, qui, quæ Pontifex decrevit, recipiunt, atque tuentur. Quî adulatores dicas eos, qui de apertiſſimo effato Pontificis dubitant, illudque crebro ſuffragio circumſcribunt, ne generatim ſit verum? Sed ut omnes probaverint, quod Pontifex dixit, an propterea dices aſſentationem? Si falſum, quod probat, damus, quod petis: At illud, ut tecum de quæſtione ipſa judicemus, anceps, ac dubium magno ſe judice utrinque tuetur, Jure hinc humano Cæſarum, inde Jure divino: Quis dicat aſſentatorem illum, qui ancipitis rei eam partem eligat, cui Jus divinum adſtipulatur? Dicis, ex Jure civili, quod præ divino ſequeris, quoque Jus divinum interpretare, duorum teſtimonium non ſufficere. Primùm, ut ignorantiam cognoſcas tuam, Jus civile teſtimonium duorum, triumve ſuffecturum negat in Teſtamentis duntaxat, ut ex libro (9) ipſo, quem laudas, apertè cognoſces: deinde, ut fateamur univerſim, quod falſiſſimè dicis: hoc eſt idipſum, quod dicimus, Jus civile jure divino abrogatum cenſeri. Neque id, aut novum, aut mirum. Sexcenta ſunt, quæ leges Cæſarum decrevere, planè damnata, (10) fœnus, adulteræ (11) cædes, poteſtas (12) circumveniendi intra dimidiam juſti pretii, vetitus (13) Cœlibatus, mala in Præſcriptionibus (14) fides, atque alia quamplurima, & nota, & tranſlativa, ac penè dixerim obſoleta, quæ ſi ignorantiæ Photianæ nova ſunt, quid ad nos? quibus cùm uſu perpetuo nota ſint, atque notiſſima, illud conſtituunt, quod ſi barbata Margunii Ignorantia ſciviſſet, hercle ſecus, ac facit, oppoſitum humano Juri Divinum Jus prætuliſſet, ac ſenſiſſet nobiſcum, in omni negotio, atque adeò, & in hoc, quo de agimus, duum, triumve teſtimonium legitimum planè ſufficere, atque ex duorum, triumve teſtium dicto plenam probationem haberi. Nempe hoc aſſerimus univerſim contra quoſcumque, probamuſque unicè, quippe Juri Divino unicè conſentaneum: ἐπὶ στόματος δύο, ἢ τριῶν μαρτύρων σταθῇ πᾶν ῥῆμα: *in ore*, (15) inquit, *duorum, vel trium teſtium ſtat omne verbum*. hoc eſt duorum, vel trium teſtium dicto negotium omne probatur. δυοῖν, ἢ τριῶν μαρτύρων μαρτυρίᾳ πᾶσα ὑπόθεσις τελεῖ), uti explicat (16) Palamas veſter. Quid hoc dici quiverit clarius? Si contra muſſites, trium, duumve teſtimonio non omnis cauſa, vel nulla deciditur: nonne contrarium, vel, ut ajunt, contradictorium affirmas? Porrò, ſi contrarium effato divino dicas, nonne falſum dices, planèque damnandum? Ut ut Leges tibi Cæſarum faveant, ut ut, quæ Leges decernunt, affirmes, fas erit, imò neceſſe, quæ dicis abominari, quippe Juri divino planè contraria.

III. Non, inquit, contraria, ad quorum inſtar

(1) *Ad Can. Pœniten. S. Cyril. nota 7.*

(2) *In c. cum eſſes de teſtam. à n. 2. verſ. ſecundo, & ſeqq.*

(3) *In tract. de nlt. fin. illat. 15.*

(4) *In d. c. cum eſſes in lect. & relect. col. 3.*

(5) *In d. c. cum eſſes.*

(6) *In d. c. cum eſſes.*

(7) *In d. c. cum eſſes.*

(8) *In L. 1. C. de Sacroſ. Eccl.*

(9) *Lib. 35 Baſilic.*

(10) *L. 1. 2. 3. et tot. tit. de Uſur.*

(11) *L. quod ait Lex. ff. ad L. Jul. de Adulter. L. patri ff. eod. L. Gracchus & auth. ſi quis Cod. eod. cum ſimil.*

(12) *L. in cauſæ 2. §. idem ff. de Min.*

(13) *L. Julia relata per Planud. in Adag. cent. 1. n. 64. & Harmenopul. in 2. Novell. Leonis.*

(14) *L. cũ notiſſimi C. de præſcrip. 30. vel 40. ann.*

(15) *Mat. c. 18. nu. 16. 2. ad Corinth. c. 13. n. 1.*

(16) *Orat. 2. de lum. Thabor. poſt med.*

Digitized by Google

ſtat Jus divinum decet interpretari, ut non affirmet, abunde probationis eſſe ex teſtimonio duorum, triumve: ſed ut inficietur; ab uno dumtaxat legitimo teſte fidem rei, quam probamus, plenam haberi poſſe. Igitur hoc docet Margunius, verba illa Servatoris edicere, ne ſtetur dicto teſtis unius, quippe nihil teſtimonio ſuo ex Juris authoritate Divini probaturi. Sed unde hanc interpretationem ſuam Margunius eliciat, ſi quæras, nihil reponet Margunius, ſi quid audeat dicere petiturus principium. Melius qui ex (1) Latinis idem cum Margunio ſentiunt, hanc verborum illorum ſententiam inficiantem potiùs, quàm affirmantem Pontificii Juris decreto communiunt, aſſeruntque, non eſſe novum in Jure, ſi affirmans propoſitio per negantem exponatur, quemadmodum notavit (2) Gloſſographus, & conſtat (3) ex Jure. Quinimò ea verba Chriſti in hanc ſententiam exponi ab (4) Alexandro III.. Pontifice; ea enim ubi propoſuit, eorum hac periodo rationem reddit: *quia, licet quædam ſint cauſæ, quæ plures, quàm duos exigant teſtes, nulla eſt tamen, quæ unius tantùm teſtimonio, quamvis legitimo terminetur*. Propterea interpretationem hanc (5) à D. Thoma probatam, receptamque olim à (6) Leone IV. & (7) Silveſtro I. quem religioſè Margunius à Silveſtro II. ſecernit, veritus, ne quis Photianorum ignoret, regnaſſe inter Romanos Pontifices & Magum. Id, quod maximopere cavit, & (8) Pſeudo-Nectarius; quaſi grande Sedis Apoſtolicæ dedecus habendum ſit, quòd eam improbi, ſceleſtique homines invaſerint aliquando; aut hoc ipſum, quod de Silveſtro II. ex (9) Platina per ineptias (10) Martini Ciſtercienſis ſtolidiſſimi Monachi, & Gualfredi (11) Schiſmatici, damnatique hominis decepto Photiani recipiunt, apertiſſimæ falſitatis, rotundique mendacii non convinceretur: quippe, quæ, hi ſcribunt, teſtes omni exceptione digniſſimi, palamque in manifeſtiſſimis mendaciſſimi, &, quod caput eſt, non ejus ætatis ſcriptores, negantibus cordatiſſimis viris, omnique exceptione majoribus Silveſtro ſynchronis, aut eodem ſæculo X. vitam agentibus, quos inter vide (12) Glabrum, (13) Ditmarum, (14) Antonium, Guillelmum (15) Bibliothecarium, ejuſdemque ætatis hiſtoricos Helgaldum, Lambertum, Hermannum, Marianum Scotum, quos producit eruditè (16) Baronius, apud quem, & (17) Panvinum hæc de Magia Sylveſtri puerilis planè fabula ita profligatur, ut non niſi ab impudentiſſimis, ac ſtolidiſſimis Photianis, poſt erudita tantorum virorum monumenta, iterum ad contemptum Pontificiæ dignitatis, nihil ex illâ, tametſi vera eſſet, ut falſiſſima eſt, damni capturæ obtrudi, protrudique potuerit. Hanc igitur verborum Chriſti genuinam interpretationem cùm Jura manifeſtè recipiant, cùm Theologorum Princeps probaverit, cùm Pontifices ſanctiſſimi facto ipſo veram edixerint, non poſſe, autumant, ullâ oppoſitâ aliter ſentientium argutiâ labefactari. Recipiendam enim ab omnibus, quam Jura recipiunt, probandam à Sapientibus, quam Sapientiſſimus docuit, quam facto Pontifices edixere, laudandam ab omnibus: ut ex ea unicum argumentum reputantium ſufficiens teſtimonium omnibus cauſis duorum, vel trium penitùs corruat. Nam ſi leges Cęſarum Juri divino contrariæ non ſunt, Sanctas eſſe, & in foro animæ interiori cuſtodiendas ex iis, quæ (18) DD. omnes affirmant. Quo fit, ut reipſa duo, treſve minimè ſufficiant teſtes, Margunio authore, in ullo negotio, cęteris verò cenſentibus, in teſtamento. Quam conſecutionem hi probant (19) ex Jure notiſſimo, ille autem probat ex Jure teſtamentorum. Quaſi eas omnes ſolemnitates, quæ neceſſariæ ſunt extremis tabulis confirmandis, oporteat in omni negotio adhibere, aut eadem omnino probatio judicia, examina, ac Teſtamenta confirmet. Adeò pinguis Margunii Minerva eſt, adeò imperitæ ſententiæ, adeò abſurdæ theſes, quas Veritatem depravaturas infelix inauditarum ineptiarum author palam, paſſimque conſtituit.

(1) *Covarru. & Fortun. locis cit.*
(2) *In c. licet. verſ. duorum de teſt.*
(3) *c. ſequaliter 35. q. 3. L. 3. in pric. ff. de manumiſſ. L. non debet ff. de donat. L. cũ pater §. rogo, & L. cum quidam 2. ff. de Leg. 2.*
(4) *In d. c. licet in fine.*
(5) *2. 2. q. 70. art. 2.*
(6) *In c. nullam 2. q. 4.*
(7) *In c. præſul. ead. q. 4.*
(8) *In Antirrhet. Sect. 10. pag. 199. lin. 18.*
(9) *In Silveſtro II.*
(10) *In vit. Pont. in Silveſtro II.*
(11) *In Addit. ad Genebrardi Chron.*
(12) *Lib. 2. hiſtor.*
(13) *Lib. 6. hiſtor.*
(14) *De Geſt. Francor. lib. 6. c. 46.*
(15) *In Silveſtro II.*
(16) *Ad ann. 999. n. 2.*
(17) *In Adnot. ad Platinã in Silveſtro II.*
(18) *Vide Reſp. 4. n. 4. Sect. 9.*
(19) *L. hac conſultiſſima C. de teſtam.*

IV. Eas ut uno impetu refellamus, interpretatio illa verborum Chriſti rejicienda eſt, planèque authoribus ſuis, ut palam inſipiens, remittenda. Et ſanè ea, ſi verba tum Chriſti, tum Apoſtoli bene conſiderentur, ſtare non poteſt. Patet enim, in illis de probatione pleniſſimâ agi. Nam (1) Chriſtus reprehendendum poſt ſecretam animadverſionem docet fratrem coram duobus, vel tribus teſtibus: Paulus (2) autem tertiam monitionem tribus æquiparat teſtibus: utrinque autem nihil aliud colligitur, niſi ſufficere tres, duoſve teſtes, ut ritè fiat, quod ibi præcipitur, utve ritè probetur, quod ibidem intenditur. Ergo illis verbis non negatur unus teſtis aptus probando, ſed aſſeritur idonea duum, triumve teſtium fides probandæ rei, qua de agitur. Id, quod confirmatur ex ejuſdem Corporati Numinis celeberrimâ argumentatione, ac planè mirabili: ἐν τῷ νόμῳ, (3) inquit, τῷ ὑμετέρῳ γέγραπται· ὅτι δύο, ἢ τριῶν ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστιν· ἐγώ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμαυτοῦ, καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ πέμψας με πατήρ. *In lege veſtra ſcriptum eſt, quia duorum, vel trium teſtimonium verum eſt. Ego ſum, qui teſtimonium perhibeo de me ipſo, & teſtimonium perhibet de me, qui miſit me Pater.* Unde inferebat: verum eſt teſtimonium meum, quo nimirum me Dei filium eſſe pronuntio. Etenim (4) prædixerat: ἐὰν κρίνω δὲ ἐγώ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθής ἐστιν. ὅτι μόνος οὐκ εἰμί, ἀλλ᾽ ἐγώ, καὶ ὁ πέμψας με πατήρ: *ſi judico ego, judicium meum verum eſt, quia ſolus non ſum, ſed ego, & qui miſit me Pater.* Quæ omnia ſanè hanc argumentationem continent. Ego, & Pater duæ nimirum divinæ hypoſtaſes, altera ſignificata per Patris nomen, altera per pronomen *ego*, quod ex Philoſophia Chriſtianâ *ſubſiſtentiam*, uti dicunt, ſignificat, *ſuppoſitum*, & *perſonam*, atque adeò in Chriſto loquente ipſum Verbum divinum, cujus unam hypoſtaſim Chriſtus ex duabus naturis compoſitus in ſe ſe poterat affirmare. Ego, & Pater, qui duo ſumus, teſtimonium dicimus de iis, quæ à me de me ipſo affirmantur. Vera igitur ſunt, & gemino hoc teſtimonio apprimè probantur. Porro hæc Servatoris Argumentatio nequaquam concluderet, niſi primæ poſitioni, quæ peculiaris eſt, præeat univerſalis aliqua; quando ex peculiaribus, juxta Dialecticos, collectio nulla eſt. Dic ſodes, Marguni, quænam hæc univerſalis poſitio? Certè non alia,

quàm

(1) *d. c. Matth. 18. n. 16.*
(2) *d. c. 13. 2. ad Corinth.*
(3) *Joan. c. 8. n. 17. & ſeq.*
(4) *d. c. 8. n. 14. & ſeq.*

Digitized by Google

quàm hæc: *in lege veſtra ſcriptum eſt: duorum teſtimonium verum eſt*. Ergo hæc aſſertio univerſalis, veraque univerſim: ergo teſtimonio duorum omne negotium comprobatur. Nam, ſi poſitionem illam interpretatione illâ tuâ ſic reddas; unius teſtimonium non ſufficit: aut, duorum aliquando teſtimonium, & in quibuſpiam dumtaxat negotiis verum eſt, planè argumentatio corporatæ Sapientiæ non concludet, ſyllogiſmo ſic ineptè propoſito. Teſtimonium unius non ſufficit: Ego, & Pater, atque adeò duo, teſtimonium perhibemus de hoc: ergo verum eſt teſtimonium noſtrum. Neque enim jure ſic colliges: teſtimonium unius univerſim non ſufficit, ergo aliquando ſufficit duorum, aut, quod ineptius eſt: ergo hoc teſtimonium duorum ſufficit, aut univerſim, ergo ſufficit duorum teſtimonium. Quæ & ſingula, & omnia conſtant ex Logicis, imò ex ipſa Iſagoge Logicarum Quæſtionum, quâ docemur, neque ex ſingularibus aliquid legitimè ſequi, neque ex negante præmiſsâ affirmari quidquam ritè in conſecutione ipsâ poſſe, quando, cùm conſecutio debiliorem partem ſequatur, ex negante præmiſsâ conſecutio affirmare nil poterit.

V. Dices, illis verbis univerſim affirmari neceſſitatem duorum, vel trium teſtium, non affirmari teſtimonium duorum, vel trium ſufficere. Reſpondeo, utrunque affirmari, teſtimonium Duorum, vel trium, & neceſſarium, & ſufficiens. Nam primò, ſi primum ſolum affirmetur, jam illa propoſitio ſic redditur: Duorum, vel trium teſtimonium neceſſarium eſt, quod idem eſt, ac ſi dicas, unius teſtimonium non ſufficit, recidimuſque in eadem abſurda, quæ nititur interpretatione ſuâ Margunius abſtinere. Deinde ex ipſis Chriſti verbis, atque ipsâ ejus argumentatione dignoſcimus, Duorum teſtimonium ſufficiens affirmari. Nam hoc illis contendit Chriſtus, oſtendere verum eſſe teſtimonium de ſe latum, quòd latum ſit à Duobus: Id, quod haud equidem potuiſſet conficere, ni præmiſiſſet, ut certum, duorum teſtimonium eſſe ſufficiens. Neque enim quiſquam tulerit unquam conſecutionem hanc: requiritur hoc, ergo ſufficit. Collectio abſurdiſſima eſt, quemadmodum patet in hac: requiritur unius teſtis teſtimonium: ergo ſufficit unius. Quod præit, veriſſimum eſt, falſiſſimum id, quod ſequitur. Verba igitur illa utrunque ſonant, requiritur nimirum, & ſufficit duum, vel trium teſtimonium, ut neceſſitate duorum, vel trium noſcas, haud ſuffecturum unum, & ex eo, quòd duo, treſve ſufficiant, verba divina ſibi ipſis conſtent, alioqui nullam habitura vim, ſi duo, vel tres non ſufficiant ad pleniſſimam ex teſtimonio probationem, ut conſideranti argumentationem illam corporati Numinis manifeſtè patebit. Hæc vera, hæc certa, hæc digna Chriſto, qui loquitur, verborum illorum ſententia, quâ relata ſuperiùs interpretatio diluitur, obliteratur; ſimul & illud fit, ut eorum, quæ ad ineptæ interpretationis patrocinium allata ſunt, nihil officiant Veritati. Nam, cùm illa verba utrunque contineant, neque ſufficere unius teſtimonium, & ſufficere duorum, vel trium, quid mirum, ſi utrunque inferunt tum Jura, tum periti ſſimi ſapientum, nunc faſſi, quod aſſerimus cum (1) Abbate, nunc inficiati unum ſufficere cum (2) D. Thoma, quem ſequitur Abbas (3) laudatus? An enim quòd ex illis verbis tum Jura, tum DD. colligunt, unius teſtimonium ineptum eſſe; ex iiſdem eliciunt, non ſuffecturos duos, vel tres teſtes, aut plus, quàm tres, ad plenam ex teſtimonio probationem neceſſarios eſſe? Certè Alexander (4) ille III. cujus effatum importunè ingerunt adverſarii, nobiſcum eſt. Cùm enim aſſerat, in aliquibus cauſis plures duobus teſtibus opus eſſe, Chriſti verbis ſententiam adaptavit, qui duos, vel tres ad pleniſſimam probationem ſuffecturos aſſeruit, ut ex disjunctione illa ſciremus, eſſe aliquas cauſas, quæ plus, quàm duos petant, nullam eſſe, cui probandæ tres non ſufficiant.

(1) *In c. cum eſſes de teſtam.*
(2) *d. q. 70. art. 2.*
(3) *In d. c. licet de teſt.*
(4) *In d. c. licet.*

VI. At hercle hìc nobis authoritas Silveſtri, & Leonis negotium videtur faceſſere, quorum alter in Romana Synodo generali. *Præſul*, (1) inquit, *non damnetur, niſi cum LXXII. teſtibus: preſbyter autem Cardinalis, niſi cum LXIV. teſtibus deponatur, Diaconus autem Cardinalis Urbis Romæ, niſi cum XXVII. teſtibus non condemnabitur, &c.* Alter (2) verò: *nullam*, ait, *damnationem Epiſcoporum unquam eſſe cenſemus, niſi aut ante legitimum numerum Epiſcoporum, qui fit per XII. Epiſcopos, aut certè probata ſententia per LXXII. teſtes idoneos, qui tales ſint, qui accuſare poſſint*. &c. Ex quibus manifeſtiſſimè conſtituitur, aliquando ad plenam probationem duos, treſve teſtes idoneos non ſufficere; unde mox infertur, tantorum Pontificum authoritate probari adverſariorum interpretationem, reprobari noſtram, ut verba Chriſti accipienda ſint, non ut ſonent: duo, vel tres teſtes ſufficiunt, ſed ut aſſerant, non ſufficere unum, requiri teſtimonium plus, quam unius. Huic difficultati, quam invictam autumat Margunius, multipliciter pleri que, qui nobis adſtipulantur, occurrunt. Et primò, exploſis decretis illis, ut jacent, quippe à Gratiano, vel confictis, vel deductis ex apocrypha hiſtoria, ut illi mos eſt. Etenim perparum fidei paſſim ab eruditiſſimis viris tribui Synodo ſub Silveſtro celebratæ. Quamvis enim certiſſimum ſit, Romæ ſub Silveſtro generalem Synodum celebratam, ejus tamen Synodi acta Sacrorum Scriptores Annalium erroribus refertiſſima dicunt ſecuti (3) Baronium, cui de hoc leviter differenti plurima licet adjicere, ex quibus Silveſtrinæ Synodi fides non ſolùm labat, ſed planè corruit. Nam illud in primis anceps, an Imperatore Conſtantino Silveſter Eccleſiæ (4) præfuerit: cùm tamen Conſtantinus interfuiſſe dicatur Silveſtrino Concilio. Deinde mentionem Regum facit, cùm in toto Orbe Romano, ut certum eſt, nulli Reges tunc eſſent, à quibus Epiſcopi, & Romani Preſbyteri ſibi poſſent metuere. Præterea ſubſcripſiſſe Concilio dicitur Helena mater Conſtantini, quem Acta Synodica Domnum Conſtantinum Auguſtum appellant. Quâ fabulâ nihil anilius iis, qui leviter hiſtoriam Eccleſiaſticam delibaverint. Eſt enim omnino compertum, nunquam

(1) *In d. c. præſul. 2. q. 4.*
(2) *d. c. nullam 2. q. 4.*
(3) *Ad ann. 324. ann. 123. & ſeqq.*
(4) *Vide Eccl. Dogmat. §. 13.*

Actis

Digitized by Google

Actis Conciliorum fœminas etiam Auguſtas ſubſcripſiſſe, Pulcheriamque primam omnium Chalcedonenſi Concilio interfuiſſe, nec tamen ejus Acta obſignaſſe. Nomen autem, vocemque corruptiſſimam *Domni* Romanis auribus inauditam ante corruptionem linguæ Latinæ factam per barbaros, nemo eſt, qui non norit. Denique ex Faſtis Conſularibus patet, Conſtantino nunquam fuiſſe collegam Priſcum aliquem, cùm tamen Acta ſignentur Conſtantino, & Priſco Coſſ. Adde, ex hac Synodo promanaſſe fabulas à Latinis confictas, & à Photianis avidiſſimè receptas de donatione Conſtantini, ejuſdemque Romæ Baptiſmo, circa quæ vide eruditiſſimum (5) Morinum, & dicaciſſimum (6) Vallam.

(5) *In vita Conſtãt. Gallicè.* (6) *De Donatione Conſtãtini.*

VII. Porro ex hac profligatæ adeò fidei Synodo, qui nobis conſentiunt, jure ad inficiationem Silveſtrini decreti progrediuntur, cui addunt, & Leonis IV. Canonem ex Silveſtrino manantem, ajuntque, utrunque apocryphum eſſe, rejiciendumque, quippe verbis Chriſti Servatoris contrarium. Hæc aliqui ex Noſtris. Alii utrunque decretum admittunt, ſecurique Antiquitatis, ut ſolemne eſt Canoniſtis, quæ congeſta per Gratianum inveniunt, omnia recipiunt: docent tamen, derogatum utrique uti ſentienti non conſona Chriſti ſententiis poſteriori Eccleſiæ conſtitutione latâ in Concilio (1) Bracharenſi, relatâque per eundem (2) Gratianum. Ut ingenuè fateor, neutra mihi reſponſio unquam placuerit. Prima enim, quamvis in re veri, mihique certiſſima, verſetur; id tamen & adſumit, & probat, quod nunquam Photianis perſuaſerit, reputantibus ex Metaphraſte (viro pio, ſed æquè inter Noſtros ſimplici, ac Surius inter Latinos) Acta omnia Silveſtri vero eſſe veriora. Prætereà ea Silveſtrinæ Synodi Acta, quamvis erroribus plurimis ſcateant, non tamen penitùs reprobantur: nec ſi fuiſſent reprobata, à Leone IV. ſolemniter ad authoritatem aſſertioni parandam producerentur. Itidem quòd Bracharenſi decreto derogatum fuerit Silveſtrinæ, & Leoninæ conſtitutioni, eſt omnino falſum leviter Eccleſiaſticarum rerum, ac temporum perito. Nam in primis Synodus Silveſtrina fuit Generalis, ut patet ex (3) Gratiano, & (4) Baronio. At Bracharenſis Provincialis, ſeu Topica tantùm cenſetur ab omnibus. Quare ea revocare non potuit decretum Silveſtrinæ Generalis, cui nimirum ipſe Pontifex, tantuſque Pontifex interfuit, præter minorum Sacerdotum turbam, ſtipatus CCLXXIV. Epiſcopis, cùm Bracharenſis Synodus vix XII. Epiſcopis frequens fuerit, ut habes apud (5) Carranzam. Quod verò attinet ad Conſtitutionem Leonis, adeò eam Bracharenſe Concilium emendare non potuit, ut Leonis tempora Bracharenſe ducentis, ſupra quinquaginta & ſeptem, annis præceſſerit. Etenim Leo vivebat circa annum Chriſti DCCCXLVIII. iniit enim Pontificatum poſt Sergium II. anno ſalutis DCCCXLVII. ex (6) Anaſtaſio, & (7) Baronio: at Bracharenſe actum eſt ſub Ariamiro Rege circa Æram hiſpanicam DCX. quæ contingit annum Chriſti DLXXII. quo Concilium illud ponitur communi hiſtoriæ Sacræ Suffragio, cui adſtipulatur Ariamiri Regis Conſtitutio penes Ambroſium (8) Morales.

(1) *Canone 8.* (2) *In c. placuit d. q. 4.* (3) *§. Ex præmiſſis d. q. 4.* (4) *A d. ann. 324. ubi ſupr.* (5) *In ſum. Concil. ad Concil. Bracharenſe in princ.* (6) *In vita Leonis IV.* (7) *Ad an. Chriſti 847.* (8) *Chronic. Tom. 11. c. 62.*

VIII. Sic exploſâ utrâque reſponſione, miram ſanè aliam, ſed acceptiſſimam recentioribus Canoniſtis (1) Gratianus ipſe proponit. Ait, id conceſſum fuiſſe ex peculiari quodam privilegio Clericis Romanæ Eccleſiæ, propter quorundam improbitatem, qui cùm non ſint ſpectatæ vitæ, atque ſcientiæ, in accuſationem Miniſtrorum Dei repentè proſiliunt. Cùm enim ea eſſent Eccleſiæ tempora, quibus plerique ejus maximè ſatagebant, ut Romanos Clericos, quos tot muneribus à Conſtantino Principe affici dolebant, criminationibus impeterent, viſum eſt ſupremo Eccleſiæ Principi, legem Chriſti Servatoris, atque decretum, quo duorum, vel trium teſtium effato veritatem cenſeri decrevit, ita explicandum eſſe, ut illis nimirum in circumſtantiis non obtineret. Poſſe autem ſupremum Sacræ Reipublicæ Antiſtitem quandoque in lege divinâ per interpretationem, ſive, ut Græci dicimus, Epichejam diſpenſare, certiſſimi Juris eſt, & obiter fortaſſis infra probabitur. Igitur, licèt generale ſit Chriſti decretum, ſtandumque edicat teſtimonio duorum, vel trium, tamen Pontifex Maximus, & nemo alius, decretum illud non quidem tollere, ſed explicatione, & exceptione hìc, & nunc utili, vel etiam neceſſariâ per interpretationem non errantium Clavium (hæc phraſis Canoniſtarum eſt) ita circumſcribere, quiverit, ut in circumſtantiâ aliquâ major teſtium, copioſiorve numerus requiratur. Hanc reſponſionem Latinorum plerique, imò maxima pars ex iis, qui nobis adſtipulantur, recipiunt, venerantur que, atque eâ Covarruviam contentum fore pronunciant, ſi ſapit. Nam ex eo, quòd Pontifex poſſit intra limites agere Jus divinum, inferri potiùs, reipſâ Jus illud, quod agitur intra limites, eſſe; atque adeò ex eo, quòd, juxta præſcriptum Summi Præſulis, duorum, vel trium teſtimonium non ſufficiat, non probari illa verba eò collimaſſe, ut oſtenderent, non ſuffecturum probationi unicum teſtem, ſed potiùs probari, eò reſpexiſſe, ut decernerent, duorum, vel trium teſtimonium ſuperfuturum probationi, regulariter tamen, ut ajunt, atque ita, ut ſi ea ſit temporum conditio, ea hominum nequitia, ut ex eâ deceptionis diſcrimen immineat, qui rerum divinarum interpretationi præeſt, plures teſtes iis, qui decreti ſunt, in re, ac loco aſſumendos poſſit decernere.

(1) *In d. §. ſed hoc d. q. 4.*

IX. Hæc illi ex Gratiano, quo authore ſatis ſe reſpondiſſe putant objectæ difficultati. Verùm, ne diſſimulem, quod ſentio: hæc reſponſio mihi omnium peſſima videtur: quare nunquam erit, ut illi ſubſcribam. Potiùs illam, ni falſam dixero, atque ineptam, inutilem prædicabo. Primò enim Juri (1) noſtro non admodum congruit, ſolito Jus divinum venerari, nulliuſque hominis ullo modo ſubjectum arbitrio velle. Photianorum eſt, Jus Divinum ita contemnere, ut illud vel Principum laicorum interpretationi committant. Nos Deo, quæ Dei ſunt, conſultò relinquimus, rati Jus divinum, ſi planum eſt, interpretatione non indigere, ſi ſubobſcurum, alio Jure divino, vel naturali penitùs explicari. Præterea, ſi, cùm imminet à deceptione, ſeu fraude periculum, licet contra ſtatuta per Chriſtum, plures teſtes, ut neceſſarios producere

(1) *Vide Canonar. de vic.an. in princ. ad Apoſt. Canones, & Diplovat. in Synop. tit. de legib. & Jo. Laſcar. in defiſ. rerũ Græc. c. 8.*

Digitized by Google

ducere; non id ſolum uſuveniet, cùm Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi Romani judici ſiſtentur periclitaturi de capite, aut dignitate: idipſum uſurpare fas erit ubique, atque adeò recidemus in ſententiam, quam nempe refellimus, quæque non negat, plerumque duos, aut tres teſtes ſufficere, negat, ubique, ac ſemper ſufficere. Denique hac reſponſione diruitur unica ratio, quam pro noſtrâ ſententiâ ex Argumentatione Chriſti deduximus. Nam hæc reſponſio docet, verba Chriſti regulariter tantùm, ut ajunt, intelligenda. Quod ſi verum, jam poſitio illa non erit univerſim concepta, nihilque concludet Syllogiſmus Chriſti ex duorum teſtium fide veritatem effati ſui validiſſimè comprobantis. Aliam igitur veram, ac genuinam reſponſionem accipite Photiani. Ea Leonis, atque Silveſtri licet apocrypha decreta recipimus, iiſque nihil probari contendimus ſententiæ noſtræ contrarium. Patet hoc ex ipsâ Decretorum lectione, quæ nobis non probationem ingerit, ſed damnationem. Hæc ergo ſenſa Conſtitutionis utriuſque. Non eſſe damnandos Epiſcopos, Presbyteros, Diaconos, niſi ſub ſeptuaginta & duorum, ſexaginta quatuòr, viginti ſeptem teſtium teſtimonio. An inficiantur, Reorum hujuſmodi crimina poſſe probari ex duorum, triumque teſtium teſtimonio? Sanè, ſi hoc dicas, inepties. Quod ſi hoc non dicis, quid utile contra ſententiam noſtram ex utraque illâ conſtitutione elicies? Do, poſſe hominum lege ſanciri, nequis niſi ſub turbâ teſtium damnetur: nego poſſe, jure poſitivo conſtitui, ne habita à duobus, tribuſve teſtibus idoneis probatio rata ſit. Do illud, quòd nullo Jure divino vetitum, hoc nego, quòd norim oppoſitum Lege divinâ ſtatutum. Illud Silveſter decrevit, illud Leo confirmavit; uterque ſanctiſſimè, quia nullo verbo Numinis interdictum, hoc intactum uterque reliquit, quòd ſciret à Deo iteratò fuiſſe conſtitutum.

X. Sic rejectâ interpretatione illâ ridiculâ, Græcis noſtris verba Chriſti ad eam ſententiam intelligenda proponimus, quâ ſimpliciter aſſerant duum, triumve teſtimonio plenam probationem haberi, quâque prorſus affirment, in in omni negotio duorum, triumve teſtimonium ſufficere. Nam quod ajunt, illis negari ſuffecturum unius teſtimonium, verum hercle eſt, at non ſimpliciter, quaſi verba illa divina negent, in ullo negotio teſtimonium unius ſufficere. Etenim, ſi hunc in modum divinam ſententiam interpretere, deſipies cum Margunio, cui omnia ſimul Jura tanquam fatuo inclamant. Nimirum manifeſtum eſt, illis verbis tunc tantùm ſuffecturum negari teſtimonium unius, cùm in damnum alterius teſtimonium adſumitur, ut conſtat ex (1) Deuteronomio, ad quod Chriſtus reſpexit, cùm dixit: *in lege veſtra ſcriptum eſt*. Cæterum, cùm negotium in alterius præjudicium non eſt, ſine ullâ Juris divini interpretatione, ſine ullâ Hierarchæ *diſpenſatione*, uti loquimur, etiam unico teſte probabitur. Quo etiam modo intelligendum, erit (2) Conſtantini effatum, itidemque (3) Alexandri III. conſtitutio, quæ dum negat, ullam cauſam unius teſtimonio quamvis legitimo terminari, id negat, ubi intervenit damnum alterius, ne, ſi indiſcriminatim ſumatur, conſuetudini utroque Jure receptæ, ac penitùs confirmatæ repugnet. Certè Juriſconſultiſſimus (4) Speculator inter Latinos conſtitutam hanc regulam, ne probatio valeat ab uno teſte deducta, exceptionibus tricenis elidit, eandemque quadragenis limitat (5) Harmenopulus inter Noſtros, ante (6) Diplovatacium, quorum duum Sapientiſſimorum virorum authoritatem Margunio, & Photianis opponimus, quos ut Græci ſciant, noſcantque, palam deſipere, fas erit propoſitis circumſtantiis quibuſpiam, in quibus teſtis unicus pleniſſimè probat obiter refutare. Et primò, qui dicitis, uno teſte factam probationem damnandam, quique recipitis præ Jure Divino leges Imperatorum, ex his vos interrogo, Utrum teſtis unicus de facto proprio deponens planè probet, aliis indiciis teſtimonium circumſtipantibus? Si negatis, reclamabunt negantibus Jura (7) Civilia, quorum authoritate idipſum affirmant (8) Tipucitus, & (9) Harmenopulus, (10) Hagiotheodoretus, & (11) Gobidas inter Noſtros, inter Latinos Paulus (12) Caſtrenſis (13) Salicetus, (14) Crotus, (15) Moncada, (16) Soccinus contra Franciſcum (17) Curtium, (18) Alexandrum, & (19) Hippolytum, quorum ſingularem opinionem Jus (20) Canonicum apertè refellit.

XI. Secundò, ſummæ, aut eximiæ authoritatis viro, qualem penes Latinos Cardinalem dixeris, penes Noſtros Exarchum, unamve ex primæ claſſis Bizantinæ Sedis dignitatibus, ſi aliquid à Principe, Pontifice, vel Patriarcha demandetur, quod alteri non noceat, plenè creditur, aſſerenti, ſe habere mandatum, licet: *τὸ δοθὲν ἐντάλματος ἔγγραφον, litteras mandati* non oſtendat. Conſtat & hoc ex utriuſque Gentis receptiſſimo Jure, docetque Matthæus (1) Monachus ante (2) Gloſſographum, & (3) Speculatorem, cui ſubſcribunt (4) Baldus, (5) Caſtrenſis, (6) Salicetus, (7) Romanus, (8) Antonius. Dixi, quòd alteri non noceat: nam cum alterius damno neque eximiis viris, ſi ſoli ſint teſtes, plena probatio conceditur. Id, quod Moderni cum (9) Abbate, Franciſco (10) Curtio, & (11) Felino ex multiplici Jure (12) docent, interpretati (13) Bartholum contraria profeſſum, notatque (14) Gloſſographus palam, ut (15) Photianorum mendacitatem refellam teſtantem, narrantemque, ex unius Cardinalis teſtimonio ſupremam Reis pœnam apud Latinos irrogari. Manifeſta calumnia, quando Latini DD. communi ſuffragio id pernegant: adeò in hac parte accurati, ac ſeveri, ut ne ea omnia, quæ citra damnum alterius cenſentur, unius Cardinalis teſtimonio permittant. Aſſerunt enim, ſoli Cardinali, ſi affirmet, habere ſe mandatum in iis, quæ ſupra naturam Legationis ſunt, ſpeciatimque Pontifici reſervantur, de quibus vide (16) Innocentium III. non eſſe fidem ullam præſtandam; idque docent ex communi ſententiâ productorum proximè authorum ſingu-

(1) *Cap. 17. n. 6.* (2) *In L. jurisjurandi C. de teſt.* (3) *In d. c. licet de teſt.* (4) *Tit. de teſte §. requiſiat verſ. hoc tamē falſum.* (5) *In lib. de teſt. c. penult.* (6) *In ſynopſ. tit. de teſt.* (7) *l. quæro §. fin. ff. de edilit. edic.* • *L. cū probatio ff. de prob.* (8) *In lib. 35. Baſil.* (9) *d. lib. de teſt. c. 19.* (10) *In Synopſ. Novell. tit. de teſt.* (11) *In Novel. 2. Leon. & Conſt.* (12) *In L. quicūque ſ fin. Cod. de ſer. fugit. & Cōſ. 333. col. 1. & Conſilio 370.* (13) *In L. ſi quis 10. 4. oppoſit. C. de falſ.* (14) *De teſt. p. 6. n. 209.* (15) *In addit. ad Crot. ibid. litt. B.* (16) *In reg. 369. 2. fallet.* (17) *De teſt. concluſ. 66. & ulti.* (18) *Ibid.* (19) *In L. 1. §. ſi ſervi ff. de quæſtio.* (20) *In c. præterea de ſponſal.*

(1) *In Aſtal. ſynop. tit. de teſt. Schol. 25.* (2) *In c. nobiliſſimus 97. diſt.* (3) *d. tit. de teſte §. reſt. verſ. 69. & delegat. §. ſupereſt. ver. quod ſi legati* (4) *In d. L. jurisjurandi.* (5) *In L. 1. c. de mād. princ.* (6) *In d. L. 1. §. ſi ſervi.* (7) *Conſ. 19. ad diſcuſſiēdu. dub. 4.* (8) *In c. ſuper his de fid. inſtru.* (9) *In c. ſic nobis. de ſent. excom.* (10) *De teſt. concluſ. 70.* (11) *In d. c. ſuper his.* (12) *In d. L. jurisjurandi* (13) *In L. 1. C. de ſuper indict. l. 10. & d. L. 1. C. de mandat. princ.*

larem (17) Angeli opinionem reprobantium. Quorum opinioni ſubſcribendum ab omnibus cenſeo, licèt ejus rationem minimè probem, quæ cùm authoribus (18) Ancharano, & (19) Aretino ex regula (20) Juris petatur, videtur principium petere, atque hoc ſolitarium teſtimonium reprobare, quòd reprobetur à Jure: cùm potiùs Juris ipſius hìc rationem quæramus, quæ nimirum alia eſſe non poteſt, hac in re, de qua agimus, niſi ea, quæ generatim reprobat teſtimonium unius, videlicet cùm agitur de damno tertii. Hìc autem de damno Pontificis, ſeu delegantis, legantiſve agitur, qui cùm ſibi quarumpiam rerum poteſtatem reſervet, non videtur velle eâ authoritate aliquem uti, niſi palam appareat ſpeciali aliquâ delegatione mandata. Adeò falſum eſt, penes Latinos obtinuiſſe unquam probationem in damnum alterius habitam ex teſtimonio ſolitario Purpurati Patris unius. Id, quod ulteriùs Photianis improperare fas eſt ex eo, quòd ne ipſi ſummo ſacrorum Principi, ſupremoque Eccleſiarchæ fas putent cordatiores Latini Jureconſulti, ſuo uno teſtimonio aliquid plenè probare in damnum alterius. Vide de hoc (21) Felinum, qui hanc quæſtionem productis hinc inde DD. agitat, nititurque mediâ viâ, quæ tutiſſima ſæpe eſt, eam planè decidere, cùm viro gravi ſtandum eſſet pro veritate, dicendumque cum Doctioribus, ne ipſi ſummo Pontifici licere id, quod Jure divino vetatur. Quare poſſe quidem Romanum Præſulem citra damnum alterius ſuo tantùm teſtimonio probare pleniſſimè, etiam, quæ ſibi ante initam dignitatem aſſerit nota, ut benè autumat ſæpe (22) Gloſſographus, & verum eſt etiam de ſummatibus Patriarchis, uti docuit (23) Prodromus, quem ſequitur (24) Harmenopulus, & (25) Diplovatacius, non poſſe tamen neque illum, neque hos dicto ſuo illaturæ aliquid damni reis probationi momentum ullum, aut vim ullam conferre.

XII. Tertiò planè probabit ſingularis, & ſolus teſtis, ſi inter partes conveniat, ut dicto ſtetur unius. Sic affirmatè conſtituit Matthæus (1) Monachus, ex quo Joannes (2) Phobenus: *δι᾽ ἀρεσκείας*, ait, *ἢ συναινέσεως, καὶ συνθήκης, εἴ ποτ᾽ ἄν τινες συμφωνήσωσι, στερρὸν εἶναι, καὶ βέβαιον τὸ ἐκ θατέρου μόνου μαρτυρούμενον, καλὴν ἔχει, καὶ ἱκανὴν τὴν ἀπόδειξιν ἡ ἐξ ἑνὸς μαρτυρία. οὐδὲν γὰρ ἄδικον τῷ ἐθέλοντι γίνεται, καὶ συμφωνοῦντι ἐπὶ τὸ γινόμενον. Per placitum, & conſenſum, aut pactum, ſi quando aliqui paciſcantur, certum eſſe, & verum, quod ex alterutro ſolo aſſeritur, bonam habet, & idoneam probationem ex uno teſtimonium. Nam injuria nulla volenti fit, pactique in id, quod fit.* Idem docet penes Latinos poſt (3) Speculatorem, & Ludovicum (4) Romanum, (5) Alexander, & (6) Baldus, confirmaturque validiſſimè ex eo, quòd, ſi pars conſentiat, ſtari poteſt teſtimonio adverſarii, ut Jura (7) conſtituunt: Itidemque, quòd parte conſentiente uni teſti, quamvis infami, credi poteſt, uti notavit (8) Angelus acutiſſimè. Hinc Græci refellimus Photianum (9) Coreſſium arbitratum contra non Latinos tantùm, ſed etiam contra Græcos, quorum dicta produximus: ne ex pacto quidem poſſe recipi ad plenam probationem unius hominis teſtimonium: cùm contra conſtet, non ſolùm unius teſtimonium ad id recipi ex pacto, partium, verùm etiam unius recipi poſſe cæteroqui dicundo teſtimonio inepti. Quod adeò verum eſt, ut ex conſenſu partis, ſtari poſſit etiam in præjudicium partis volentis, unius teſtimonio, ut apertè deducitur ex dicto Phobeni ſuperiùs laudato: *οὐδὲν γὰρ ἄδικον τῷ ἐθέλοντι γίνεται, καὶ συμφωνοῦντι ἐπὶ τὸ γινόμενον: Nam injuria nulla volenti fit, & conſentienti in id, quod fit.* Neque officit argumentatio (10) Joannis, quam Petrus (11) à Moncada ſibi ſuperciliosè conciliat, & ex utroque deſumptam (12) Coreſſius jactat, ut ſuam: nempe plus poſſe legem, quàm poſſit partium conſenſus authore (13) Bartholo: at lege non poſſe (14) conſtitui, ut ſtetur unius dicto in damnum alterius; proinde idipſum conventione, pactove fieri non poſſe. Hæc, inquam, argumentatio non officit: nam, cùm de partium damno agitur, plus poteſt pactum, quàm lex, quando favorem pro ſe introductum unuſquiſque poteſt contemnere, licetque cuilibet, ſponte velle damnum ſuum, ſi citra corporis apertiſſimam necem ſit, animæque periculum. Sic, tametſi lex non poſſit jusjurandum teſti remittere, quòd hoc Juris divini ſit, illud tamen remittere pars poteſt, ut Noſtri (15) docent, Latinumque (16) Jus approbat.

XIII. Quarto abundè probationis eſt ab uno teſte, cùm agitur de impediendo matrimonio nondum contracto. Probatur enim plenè impedimentum hujuſmodi teſtis unius effato. Ita docentibus (1) Alexandro III. & (2) Innocentio III. quibus adſtipulatur Jus noſtrum teſte (3) Modeſtino Logotheta Dromi, cujus hæc verba planè notanda Noſtris: *ὁ νόμος εἴτε ἱερὸς, εἴτε αὐτοκρατορικὸς διδάσκει, ἀρκεῖν ἕνα μάρτυρα πρὸς παραίτησιν γάμου ἀνοσίου, ὅταν μιᾷ μαρτυρίᾳ οἱ νενομισμένοι βαθμοὶ πρὸς διάλυσιν μνηστείων δηλωθῶσι. καὶ ὁ σοφὸς, καὶ ἀοίδιμος πατριάρχης κύριος Λουκᾶς εἶπεν, εἴτις μόνος μάρτυς ἔνορκος μαρτυρήσῃ τοὺς ἐν μνηστείᾳ ἐν ἀπηγορευμένῳ βαθμῷ συγγενεῖς εἶναι, πιστεύεται, καὶ ἄνομος γίνεται ὁ γάμος, εἰ συζευχθῶσιν οἱ ἐν μνηστείᾳ. Lex ſive ſacra, ſive imperatoria docet, ſufficere teſtem unum vetando matrimonio non legitimo, cùm uno teſtimonio decreti gradus ad ſolutionem ſponſalium manifeſtentur: & doctus, inclituſque Patriarcha Dominus Lucas dixit: ſi quis ſolus teſtis juratus teſtimonium perhibeat, aſſeratque, deſponſos in gradu vetito cognatos eſſe, creditur, & exlex fit illud connubium, ſi deſponſi invicem connubio copulentur.* Horum porro ea ratio eſt, quam acutè reddit Abbas (4) Panormita. Ait enim, cùm de crimine impediendo agitur, nec jus alterius imminuitur, dicto unius non idoneam modò conjecturam, ſed & certam probationem afferri, ne videlicet negligentiâ ejuſmodi dicti, tametſi ſingularis, certiſſimum crimen admittatur. Faciunt, quæ notat operosè (5) Gloſſographus, cujus etiam (6) alibi authoritate conſtantiſſimi (7) Juris eſt, unum teſtem ſufficere iterando Baptiſmo, conſecrandæque iterum Eccleſiæ, cùm dubitatur, an aliquis ritè Baptiſmo initiatus ſit, vel Eccleſia Sacro Chriſmate delibu-

(14) *In d. c. ſuper his*
(15) *In antirrhetice pro Marco c. 8. Margun. in li. de Verit. c. 3. Coreſſius.*
(16) *In c. quod trãslationem de off. delegat.*
(17) *In L. quęcũque §. fi. ff. de publiciã.*
(18) *In Clem. litteris de probat.*
(19) *In c. cũ nobis de teſt.*
(20) *In d. c. nobiliſſimus.*
(21) *In c. ad audictiã de præſcrip.*
(22) *In c. 1. ver ſtatuit de renũciat. in 6. c. ad Apoſtolicæ ver. premiſiſſent de re jud.*
(23) *De interpret. ad C. 7. Nicęn.*
(24) *In d. libel. de teſt. c. 11.*
(25) *In Synopſ. ii. de teſt.*

(1) *In Synopſ. Atsal. tit. de teſt. Schol. 4.*
(2) *Ad Novell. 12. Conſt. & Leo.*
(3) *d. §. reſtat verſ. 24.*
(4) *In L. 1. § fin ff. de ver. oblig.*
(5) *In d. § fin.*
(6) *In L. bonæ fidei verſ. dubitaverit. C. de reb. cred.*
(7) *L. fin. C. de fideicommiſſ.* (8) *in L. pactum inter hæredes ff. de pact.* (9) *In Synop. Nili ad Can. Carthag. in Epiſt. ad Cæleſtinum.*

(10) *In L. 1. § fin. col. 3. de verb. oblig.*
(11) *In Additio. ad Cret. de teſt. p. 6. lit. D.*
(12) *In dict. Epiſt. ad Cæleſt.*
(13) *In L. alia §. eleganter ff. ſol. matrim.*
(14) *Tex. in c. indicas Hermannum 3. q. 9. not. Panorm. in c. 2. de probat.*
(15) *Vide Diplovat. d. tit. de teſte circ. fin.*
(16) *c. tuis de teſt.*

(1) *C. ſuper eo de teſt.*
(2) *C. præterea de ſponſal.*
(3) *In Chryſobullo Nicephori Boteniatæ de inceſtis nupt. & ſponſ. Schol. 8.*
(4) *In d. c. ſuper eo.*
(5) *In c. nuper. de teſt. & in c. ſolemnitas de conſec. diſt. 1. c. multi. 2. q. 1.*
(6) *In d. c. licet de teſt.*
(7) *c. per multos c. cum itaque de cõſ. diſt. 4.*
(8) *In d. c. licet.*
(9) *In L. 1. §. idem Cornelio ff. de quæſtio. cum fin.*
(10) *In c. Aluri-*

libata, ſacriſque cæremoniis dedicata ſit. Sed utrum ad probationē Ordinum receptorum ſuperſit teſtis unius aſſertio? Olim magnis animis diſputatum. Non te moror. Non aſſentior (8) Baldo affirmanti, quamvis idem Marſilius (9) & (10) Felinus docuerit. Exiſtimo enim, probationem Ordinum poſſe eſſe in præjudicium Tertii, imò aſſero, reipsà eſſe, cùm ſine damno Eccleſiæ eſſe non poſſit, ut Laicus habeatur pro Clerico, aut qui Clericus non eſt, Sacris fungatur officiis. Imminet etiam damnum profanæ Juriſdictioni, ſi is, qui Sacris initiatus non eſt, ejus poteſtate ex ea probatione ſcilicet eximatur, contra tradita per (11) Gregorium, & notata per (12) Gloſſam. Igitur, cùm de Ordinum probatione quæritur, ſemper agitur ad damnum vel Eccleſiæ, vel Juriſdictionis Laicæ; adeòque ajo, teſtis unius authoritatem, quantumvis eximiam, minimè ſuffecturam. Congruit Deciſio Juri noſtro, quod eruditè enucleat Gregorius (13) Patzò, ſequunturq; Latini (14) DD. cum (15) Franco, (16) Gloſſographo, & (17) Innocentio explanante ſententiam (18) Alexandri IV., qui cùm ad probationem Ordinum teſtes jubeat, non teſtem; ritè cenſere videtur non ſuffecturum unum, quandoquidem ex effato (19) Bonifacii VIII. *pluralis locutio* ſaltem numerum duorum expoſcit.

XIV. Quintò, quod accuratiſſimè notat (1) Crotus, ſi teſtator alicui leget pecuniam ſibi per eum numeratam, de cujus pecuniæ quantitate cognoſcendâ ſtari jubeat dicto legatarii ipſius, dictum, ac teſtimonium unius legatarii plenè quantitatem illam probaret. Id arguitur ex effato (2) Scevolæ, docuitque idipſum ante Crotum (3) Alexander, & (4) Bartholus, cujus poſtremi (5) ſententiam non ſequor arbitrati, ſuffecturum teſtem unicum, ſiquando agitur de Poſſeſſorio, quod ſcilicet uno teſte plenè adeò probetur, ut ne Jusjurandum quidem neceſſarium ſit probationi numeris omnibus abſolutæ. Exiſtimo enim nuſquam valiturum teſtimonium unius, cùm agitur de alterius damno. Agitur autem in poſſeſſorio de damno alterius non ſanè levi, ut Bartholus comminiſcitur, ſed de gravi, ut facilè deduces ex authoritate (6) Inſtitutoris. Quare contra Bartholum, & Franciſcum (7) Curtium Bartholo adſtipulatum ſtat communis opinio, quam refert, ac ſequitur Matthæus (8) Matthesilanus, Petrus (9) Moncada, & (10) Bartholus ſibi ipſi contrarius. Sexcenta penè dixerim ſunt, quæ addi otioſè, & eruditè poſſent ex variis, probatiſque DD. ſcitis, queis apprimè, ac ſedulò conſtituitur, ab uno teſte idoneo perſæpe abunde probationis haberi: & videndi ad idipſum poſt (11) Speculatorem & (12) Harmenopulum (13) Crotus, (14) Bartholus, (15) Antonius, & (16) Abbas. Imò hæc veritas adeò locum obtinet penes primi nominis Juriſconſultos Græcos, atque Latinos, ut eorum plerique eam, dum accuratè confirmant, uſque ad ineptias ſuperſtitioſè produxerint. Putant enim vel in damnum

cus col. fin. & in d. c. licet de teſt. in fin.
(11) *In c. pervenis 11. q. 1.*
(12) *In c. fin. de confir. util. vel inutil.*
(13) *In explicat. Novell. Alexii Com. de Canonico &c. circ. fin.*
(14) *In c. ſi judex de ſent. excom. in 6.*
(15) *In d. c. ſi judex.*
(16) *In d. c. ſi judex verſ. fecerit.*
(17) *In c. 1. de Cler. peregrin.*
(18) *In d. cap. 1. de Cler. pereg.*
(19) *In c. pluralis de reg. jur. in 6.*

(1) *De teſt. p. 5. n. 215.*
(2) *In L. Theopompus ff. de dot. prælg.*
(3) *Conſ. 196. circa id de quo vol. 2.*
(4) *In L. fin. ff. de præſtor. ſtip.*
(5) *In L. 1. C. quorū bonor. L. 2. C. ut in rem actio.*
(6) *In §. commodū Inſt. de Interdi.*
(7) *De teſt. Cōcl. 60.*
(8) *Notab. 3.*
(9) *Ad Crot. p. 6. lit. F.*
(10) *In L. admonendi 12. Col.*

ff. de jurejur. & in Extrav. ad reprimend. ver. ſummariè. (11) *In d. §. reſtat. ver. tamen fallit.* (12) *In d. lib. de teſt. c. 2.* (13) *In d. 6. p. n. 209. & ſeq.* (14) *In Auth. niſi brev[illegible] C. de ſent. ex brevic. reci[illegible] L. [illegible]*

tertii valiturum Statutum decernens, ut ſtetur unius dicto. Aſſerit hoc clam ſanè (17) Bartholus, eodemque modo (18) Antonius, & (19) Abbas, at palam (20) Innocentius, (21) Romanus, & (22) Baldus, contra quos tamen ſtat communis, & ſana ſententia, quam tenax Jurium divinorum, omninoque veſtigiis Patrum inſiſtens, nec unquam à tramite rationis propter argutias Nomicorum digreſſa Græcia noſtra ante omnes Latinos amplexa eſt, edixitque per (23) Prodromum Juris noſtri ſacri primum & Sapientiâ, & ætate interpretem, qui hanc ipſam quæſtionem de numero teſtium rimatus, poſt multa egregiè, doctèque decreta ſic tradit. ἐκ τούτων μαθεῖν ἔστιν, ἀθέμιτον παντελῶς εἶναι, ἀναδέχεσθαι πρὸς τελείαν ἀπόδειξιν τὴν ἑνὸς μαρτυρίαν, ἡνίκα πρὸς ζημίαν τοῦ πλησίον τείνει, καὶ φέρεται. κἄνπερ γὰρ καὶ τοπικοὶ νόμοι τὴν ἑνὸς μαρτυρίαν οὐκ ἀποτιμῶσιν, ἀλλὰ τοῦτο, ὅταν οὐ πρὸς ζημίαν τινὸς, καὶ κατάκρισιν. ὁ γὰρ τοιοῦτος σκοπὸς ἀτελῆ ποιεῖ τὴν ἀπόδειξιν ἐξ ἑνὸς, ὅτι οὐδὲ κοινῷ, οὐδὲ τοπικῷ νόμῳ ῥωννῦται. *Ex his noſces, nefas eſſe omnino recipere ad plenam probationem unius teſtimonium tunc, cùm in damnum proximi tendit, & fertur. Quamvis enim & municipales leges unius teſtimonium non reprobent, hoc tamen tunc, cùm non ad damnum alicujus, atque damnationem: Hic enim finis ineptam facit probationem ex uno ita, ut neque communi, neque municipali lege confirmari queat.*

XV. Idem cenſuere ex Latinis Petrus (1) Moncada, & ante hunc Petrus de (2) Ancharano, Fridericus (3) Senenſis, palam (4) Abbas, & Franciſcus (5) Aretinus. Confirmaturque ex Jure (6) ſtatuente, dictum unius nullo modo admittendum eſſe. Quin imò, ſi Statuto recipi univerſim poſſet probatio in damnum alterius ex teſtimonio unius perfecta, plus poſſet municipalis Lex, quàm Principis conſtitutio, quæ certè id decernere nequit, quippe contrarium Juri (7) divino dicenti: ἐπὶ δυσὶ μάρτυσιν, ἢ ἐπὶ τρισὶν ἀποθανεῖται, ὁ ἀποθνήσκων. οὐκ ἀποθανεῖται ἐφ' ἑνὶ μάρτυρι. *In ore duorum, vel trium teſtium peribit, qui in[illegible]tur: nemo occidetur uno contra ſe teſtimonium dicente.* Quæ verba adeò aperta ſunt, adeò clara, palamque reprobantia teſtimonium unius, cùm de alterius damno agitur, ut planè mirum ſit, ſi quis hiſcere contra audeat, palamq; pronunciare, poſſe per municipalem Legem fieri, ut damnum alicui ex teſtimonio unius irrogetur. Qua ratione licet anno, qui proximè elapſus eſt, in Prælectionibus meis ex munere publicè habitis in hoc Archilycæo Patavino docuerim, ex Romani Pontificis poteſtate fieri poſſe, ut non quidem Statuto, vel Lege, (neque enim id fas ex ullius Doctoris ſententiâ) ſed ſingulari quâdam, ac toties quoties, uti dicimus, ex circumſtantiis concedendo Reſcripto ad plenam probationem, cùm de damno agitur tertii, dictum unius recipiatur: tamen, re melius conſideratâ, Veritatique, cui omnia poſt Deum, qui ſapientiam profitemur, debemus: Veritati, inquam, ſoli faciens affirmo, ne poteſtate quidem ſummi Pontificis, aut univerſæ ſimul Eccleſiæ fieri poſſe, ut noxia irrogetur alicui ex unius teſtis effato. Quamvis enim non ambigam, eſſe in

C. de ſacroſ. Eccl.
(15) *In c. cum ad ſedem, de reſtit. ſpol. & in c. præterea, de probat.*
(16) *In c. 1. de libel. oblat.*
(17) *In d. L. alia §. elegāter.*
(18) *In c. 2. de probat.*
(19) *In d. c. 2. de probat.*
(20) *In c. nuper de teſt.*
(21) *Sing. 311.*
(22) *In L. fin. C. de conſtit. pecun.*
(23) *De Interpret. ad Can. 7. Nicænū.*

(1) *In Addit. ad Gozadin. in repetit. L. 2. C. de pa&. int. emptor. et vend. n. 169.*
(2) *In c. 1. de cōſtit.*
(3) *Conſ. 17.*
(4) *In c. cū in tua. de furtis.*
(5) *In L. 1. §. fin. col. pen. ff. de verb. oblig.*
(6) *In L. jurisjurandi C. de teſt.*
(7) *Deuteronom. c. 17. n. 6.*

Digitized by Google

ſe in Eccleſiâ poteſtatem explicandi Juris divini per Epicheiam (id, quod non niſi Photianus aliquis rudi ſuperbiâ, & pervicaci ignorantiâ vir inficias eat) quando Jus etiam divinum regula aliqua eſt ſæpe, & ipſa exceptiones aliquas continens, quas liceat poteſtatem ſupremam habenti ſubjectis hominibus indigitare, tamen exiſtimo, Jura aliqua divina ulteriùs explicari non poſſe, quippe clariſſima, nullamque exceptionem complexa, qualia plerunque cenſuerim ea, quæ verbis, uti dicimus, negativis enunciantur. Ea inter autem hoc ipſum, quo de quærimus, omnino recenſeo. Non enim video exceptionem hujuſmodi, quæ propterea à nemine, quem viderim, traditur, & à nemine mea hercle ſententiâ tradi poterit, quidquid de poſtremo hoc multi contendant, qui tamen reipsâ concludunt nihil: operæ pretium facturi, ſi mecum ſentiant, aſſerantque, cùm de damno alicujus agitur, Jure divino, quod *limitari*, circumſcribi, explicari ulteriùs non poſſit, infirmam, ineptamque probationem futuram, ſi ab uno dumtaxat petatur, habeaturque.

SECTIO VII.

Conditiones teſtis probaturi reliquæ deſcribuntur.

SUMMARIUM.

I. *In examine ad Ordines non ſufficit teſtimonium unius, ſufficit duorum. Id Jure Græco probatur, refelliturque calumnia quorundam Græcis affingentium morem recipiendi ad Ordines ſub teſtimonio unius Exhomologetæ ſacerdotis.*

II. *Oſtenditur, eum morem, ne apud pleroſque Photianos, obtinere, propoſitis recentiorum, & Antiquorum Photianorum effatis.*

III. *Ex iis, qui in aliis cauſis rejiciuntur, plerique teſtes idonei ſunt in Ordinum Examine, nimirum infamiâ facti laborantes, crimino ſi, conſanguinei, affines, familiares, inimici, accuſati de crimine.*

IV. *Fœminæ ab hoc examine repelluntur. Cauſa, ob quam repelluntur. Proponitur calumnia recentioris cujuſdam aſſerentis, à Græcis recipi fœminas ad teſtimonium in Eccleſiâ.*

V. *Gynæcei in Eccleſiâ locus, & deſcriptio. Ejus an author Baſilius ex Nicephoro Meliſſeno. Quid ſint Martyriæ in Eccleſia?*

VI. *Ab eodem examine repelli excommunicatos. Refertur Sententia Margunii oppoſitum ſentiens, & refellitur ex Prodromo, & Harmenopulo. Excommunicatos ne in foro quidem Laico audiri.*

VII. *Confirmatur hoc jure Græco, & jure Photiano, perſtringiturque imperitia Coreſſii, ſimul quæritur, an excommunicati ſint extra Eccleſiam, atque, an univerſim verum ſit, Eccleſiam non judicare de iis, qui ſunt extra ipſam.*

VIII. *Impugnantur ineptiæ Margunii, oſtenditurque, non unicuique licere ſacrificium Deo offerre. Etiam fœminis in lege veteri licuiſſe offerre Deo ſacrificium.*

IX. *Græcos à Latinis non cenſeri hæreticos oſtenditur praxi ipſâ, & uſu etiam poſt Schiſma. Ratio hujus praxis.*

X. *Teſtimonium pro candidatis Ordinum non poteſt ferre agnatus, cognatuſve, aut familiaris, & amicus. Hos & Parentes quandoque admitti in occultioribus veſtigandis. Imperitia Coreſſii.*

XI. *Ea caſtigatur dicto Anthimi Metochitæ, & enumeratione aliquarum aſſertionum Coreſſii, queis peſſumdat leges noſtras.*

XII. *Parentes, & familiares, &c. admiſſi ad teſtimonium non obſtringendi jurejurando. Penes nos nunquam licuit coram Judice æquivocari. An extra Judicium id liceat aliquando?*

XIII. *Amici cognati, &c. recepti ad teſtimonium non plenè probant. Sine jurejurando plenè teſtis non probat, etiam ubi ſolemnitates Judicii remittuntur. Limitatur hoc in re manifeſtâ, unde conamur in concordiam revocare Photianos invicem contendentes.*

I. Diximus de numero teſtium abunde, opportunèque rejecimus Photianorum audaciam hac etiam in re Juri utrique Genti communi, imò Juri ipſi Divino impudentiſſimè oblatrantem. Ex eo deducimus, vel in examine, quod explanamus, & aptam, plenamque probationem fore ex gemino teſte idoneo, & non fore aptam, aut plenam probationem ex uno tantùm. Nam, cùm in hoc examine agatur de damno Eccleſiæ, ſive recipiatur ineptus miniſterio ſacro, ſive aptus rejiciatur; quod etiam contingit, ſi ipſe candidatus Ordinum conſideretur; omnino improbè fiet, injuſtè, ac ſceleratè, ſi quis ad Ordines provehatur ex uno teſte, aut uno itidem teſte abſtineatur à Sacris. Id, quod non unus tantùm (1) Prodromus palam aſſeruit, verùm etiam ex Photianis ipſis Photianorum Princeps Michael (2) Cerularius. Habes ejus decretum penes Canonarcham in hanc ſententiam ſeverè conſtituens: Οὐδεὶς χειροτονείσθω, εἰ μὴ ἐπὶ πολλῶν μαρτυρίᾳ, δύο, ἢ τριῶν, κατὰ τὸν νόμον Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος. εἴ τις τινὰ χειροτονήσῃ ἐν ἑνὸς μαρτυρίᾳ, δεῖ τὸν χειροτονήσαντα ἀρχιερέα ἐπιτιμίοις καθυποβάλλεσθαι. *Nemo manus imponat, niſi ob multorum idoneum teſtimonium, duorum, vel trium juxta legem Chriſti Servatoris: ſi quis alicui manus impoſuerit ob teſtimonium unius, decet manus imponentem Epiſcopum pœnis ſubjici.* Quò magis vel ex hoc capite damnare licet recentiores Photianos, qui ſub unius Sacerdotis à Confeſſionibus teſtimonio, quemlibet recipiunt ad Ordines, quemlibet ab Ordinibus rejiciunt. Quid hoc magis abſonum Juri, & Juri noſtro? Quid hoc magis pernicioſum moribus, & moribus Noſtris? Quid hoc magis ridiculum penes Sapientes, quò fit, ut Gens noſtra palam damnetur ab omnibus, palam ab hoſtibus ignorantiſſimæ corruptelæ apud poſteros accuſetur? Nam ſc ipſit de hoc (3) Catumſyritus breviter, latè Doctor (4) ineptus, qui nuperrimè Gentem noſtram proſcidit. Et ille ſanè Arcudii Euchologion impugnans, *hic eſt*, inquit, *terribilis Græcorum abuſus, ut ſub teſtimonio unius Confeſſarii conferant*

(1) *De Interpret. ad d. Can. 7. Nicæn.*

(2) *Synodic. de Ordinatio. apud Canon. in Synod. ordinat. & de vi Canon. ad Can. 7. Nicæn.*

(3) *In Euchol. Arcud. §. 11.*

(4) *In Conſ. in cauſ. Spanopuli Teſtamini circ. med.*

ferant Ordines; res planè ridicula, fatua, deteſtabilis. At Doctor: *Vide*, ait, *Domine Judex, an legitimè probatum ſit, Græcos omnes eſſe hæreticos, & Schiſmaticos: certè hoc patet ex dictis. Sed & aliud adde incredibile erroris principium, Ordines conferunt ex accepta Schedula Confeſſarii, ut narrat Illuſtriſſimus* (5) *Caucus Archiepiſcopus Corphienſis, & incidunt praxi continua in errorem damnatum in Concilio Lateranenſi C.* omnis, extra de pœnitentiis, & remiſſionibus. *Quin imò ſpernunt dictum divinum, exigens in atteſtationibus duos teſtes. Vide igitur qui ſint Græci; & ſi potes ex conſcientia tua damnati teſtamentum hæretici &c.* Hæc inconditâ, & barbarâ locutione uterque hoſtis Gentis noſtræ, cui cùm adſtipulemur in eo, quòd morem hujuſmodi damnat, ac jure deteſtatur; in eo iraſcimur, quòd Photianam corruptelam Genti noſtræ univerſim improperat. Neque enim hic mos obtinet apud Nos, ut ex unius exhomologetæ Sacerdotis teſtimonio recipiamus ad Ordines. Id, quod, ſi Caucus dixit (nam in libello infamatorio, quod ſcripſit contra Nos, de hoc ſanè nihil) mentitus eſt, ut & alia multa, quæ doctè refutavit (6) Allatius. Teſtis inficiationis hujuſce, quam publicè calumniatori utrique opponimus, productus ad idipſum (7) Prodromus, teſtis (8) Veccus, Joſeph (9) Methonenſis, Georgius (10) Metochites, (11) Gennadius, aliique Orthodoxi, Græci nimirum, qui aut Jus noſtrum affirmant, aut morem explicant: Quare (12) Diplovatacius & ipſe Græcus, latinè tamen qui ſcripſit, ſic his omnibus, aliiſque ad rei Veritatem, quam tradimus, productis, ſic, inquam, colligit, concluditque. *Ex his Synodalibus ſententiis apparet mos, quem Græci ſemper ſervamus, non ordinandi niſi ſub duobus teſtibus affirmantibus idoneitatem ejus, qui debet ordinari.*

II. Addo, hanc ipſam corruptelam non eſſe ab omnibus Photianis receptam. Licèt enim omnes affirment, Sacerdotis à Confeſſionibus teſtimonium perneceſſarium, de quo mox diſputabimus: negant attamen, ſuffecturum, ni adſit & alius, qui illud ipſum teſtimonio conſtituat ſuo, aptumque Sacris Ordinibus hominem initiandum affirmet. Conſtat hoc ex (1) Cerulario relato, idemque docet Malaxus (2) his. Ἀγκαλὰ καὶ ἡ ἀναγκαία ἡ μαρτυρία τοῦ πνευματικοῦ, ἵνα χειροτονηθῇ τινὰς, ὅμως οὐκ ἀρκεῖ, ἀλλὰ χρειάζει νὰ συμφωνήσῃ καὶ ἄλλος μάρτυρας περὶ τῆς ἱκανότητος τοῦ ἐπιθυμοῦντος χειροτονίαν, ἵνα κατὰ τὰ συνοδικὰ τῶν ἁγίων πατριαρχῶν, καὶ τὰ νομοθετημένα τοῖς ἱεροῖς Κανόσιν ἡ χειροτονία γίνηται. *Quamvis neceſſarium ſit teſtimonium Spiritalis Patris, ut quis initietur, tamen non ſufficit; ſed opus eſt, ut conſonet & alius teſtis de conditione apta optantis Ordines, ut Ordinatio fiat juxta Synodica SS. Patriarcharum, & Statuta Sacrorum Canonum.* Similia tradit (3) Margunius, Chriſtophorus (4) Angelus, & Metrophanes (5) Patriarcha Alexandrinus, qui inter poſtremos Photianorum hoc noſtro ſæculo ſcriptores ſemilutheranus multa ſcripſit, multa mentitus eſt. Nam de ratione conferendorum Ordinum differens: ἐσχήκαμεν, ait, τῆς πατροπαραδόσεων καὶ τοῦτο ἀπαράβατον εἰλήφαμεν, ὥστε εἰς χειροτονίαν ἀναλαβεῖν μὴ ἐξετασθέντα, μὴ καλὴν ἔχοντα μαρτυρίαν, τοὐλάχιστον ἐκ δυοῖν μαρτύρων, ἐν οἷς μαρτυρεῖ ἐγγράφως καὶ ὁ πνευματικός, ἵνα βεβαιότερον τὸ μαρτυρούμενον. *Apud nos ſecutos Traditiones Patrum, & hoc maximè uſu receptum eſt, ne ad Ordines aliquem recipiamus non examinatum, & bonum habentem teſtimonium ſaltem à duobus teſtibus, in quibus fert ſcripto teſtimonium ſpiritalis Pater, ut validius ſit, quod teſtimonio ſubjicitur.* Hæc Photianorum neotericus Doctor, quæ tum Gabriel (6) Artæ Præſul, tum priſci illi rigidiores Photiani probarunt, Georgius (7) Siculus Gregorii Syracuſani frater, Photius (8) Monachus, Ignatius (9) Diaconus, Cyprianus (10) Monachus, Procopius (11) Cartophylax Dorotheus (12) Monembaſienſis, & Emmanuel (13) Charitopulus, quos producit prolixè ad hoc, quod utrique Calumniatori noſtro ingerimus, Chriſtophorus (14) Protoaſecretis vir, ſi Photianiſmum demas, dignus Græciâ, & Majoribus noſtris haud impar. Quis tot unà teſtibus ad idem Veritatis teſtimonium ejuſdem coactis audeat ulteriùs Græciæ corruptelam exprobrare, quam nempe nec habet, nec habuit? Quòd ſi Photianorum aliqui id ſibi moris fecere, poſtremiſque hiſce temporibus conſtanter uſurpant, quid ad nos? quid ad Græciam? An inter Orthodoxos, quòd aliqui peccent, quòd deſipiant aliqui, quòd multi etiam cum Catumſyrito calumnientur, aut cum Doctore noſtro delirent, id vitio vertendum Latinis omnibus; aut Chriſtiani omnes fures, omnes adulteri, omnes homicidæ, quòd inter eos ſunt, qui furantur, qui mactant, quique alienum lectum concutiunt, fulcrique genium ſacri contemnunt? Sed hoc ipſum eſt, quo de querimur Græci, quòd nimirum unicuique liceat impunè quidlibet in Gentem noſtram mentiri. Querimur ſanè, ſed fruſtra, quando calumniatoribus noſtris vel præmia decernuntur, cùmque oporteret eos publico judicio, publicæ reos rixæ, ac ſycophantas edicere, in noſtrum opprobrium potiùs laudantur, ut laudatæ calumniæ licentiùs per Italiam vagatæ mox tranſmigrent in Græciam, unde remigrent non minoribus in Latinos calumniis retuſæ, iiſque ipſis, quas paſſim effutit malè, ſed eleganter Nectarius.

III. Hactenus ut obiter, ſi tamen fas erit, frænum injiciam quorundam licentiæ in Græcos quidlibet audentium: nam Doctorem ineptum, qui ex hac, & aliis corruptelis quorundam Photianorum Gentem noſtram hæreticam, atque Schiſmaticam eſſe contendit, alibi docui, quid Hæreſis, quid Schiſma ſit, quàmque longè abſit ab utroque Gens illa, quæ Majorum ſuorum doctiſſimorum unà, atque ſanctiſſimorum conſtanter dogmata veneratur, moreſque, quos ab initio recepit, tenaciſſima vetuſtatis retinet, & obſervat. Cæterùm, ut ad poſtremam Operis hujuſce partem aliquando progrediar, illud in fine perpendam, quod probationi per teſtes colophonem addit, ipſam nimirum teſtium conditionem. Quamvis enim duo teſtes, ut in omni negotio, ſic & in probatione obicum, de quibus hìc agimus, planè ſuf-

(5) Lib. de Error. Græcor. c.33. circ. med.
(6) De conſenſ. li.3.c.16. à n.2. uſque ad finē libri.
(7) Ubi ſupra.
(8) Synod. de Ordin. apud Canonarch. loco ſup. citat.
(9) In Antirrh. 2. contra Marcum Eph. c. 2.
(10) In Orat. de S. Myſter. in med.
(11) In Eccleſ. S. Myſter. ſect. 4.
(12) In d. ſynopſ. Jur. de teſt. §. 5. & 6.
(1) In d. ſynod. de Ordinatio.
(2) In Nomoc. c. 134.
(3) In 44. not. ad Can. Nican.
(4) In explan. Sacror. Myſter. tit. de Ordinat.
(5) In antipanoplia Rhodini c. de ſacris Myſter. pag. 107.
(6) In exegeſ. Liturg. in illa verba: ἔστι

τικοί.
(7) In explic. hymnor à ſe ſcriptorū in hymn. Martyrū.
(8) In explic. Troparior. S. Stephani Sabaitæ ad Troparion S. Maxim. Exhomolog.
(9) In elog. S. Nicephori in med. ubi de Canon. ab eo edit.
(10) In Myſtagog. S. Ordinum c. 2.
(11) In Eclogis hymnorū & ſcriptor. Samon Gazienſ. n. 15.
(12) In hiſtorica epiſt. Hiſt. Eccl. ex Calliſt. Xantopulo c. 6.
(13) In eccleſ. Troparior. ad Troparia Simeon. Taumaſtoritæ.
(14) In li. de ſacris Judiciis. ſect. 3. tit. 9. inter Miſcell. Diplovat.
(1) Nov. 45. in d. Can. Nican.
(2) In lib. 35. Baſilicon
(3) In L. cunctos populos C. de ſum. Trin. & in L. Caſſinſ. ff. de ſenat.
(4) De teſt. p. 3. à n. 36.
(5) In c. præterea.

Digitized by Google

ſufficiant, hos tamen idoneos eſſe oportet. Quare de hoc ipſo quærendum eſt, ſtatuendumque, quid ſit eſſe idoneum. Margunius (1) more ſuo ad pueriles ineptias converſus, Sacerdotes expoſcit ad teſtimonium contra Clericos, contra Laicos Patres familias. Unde hoc habuerit, neque dicit, neque dicere potuit. Quò fit, ut minimè ducam operæ pretium facturum me, ſi quid temporis impendam axiomati tam falſo, tam fatuo, tam inſulſo refellendo: potiùs dicam, quid ſit eſſe teſtem idoneum. Sanè, ſi teſtis idoneus ad inſtar Juris revocandus eſſet, explicanduſque per partes, grande nobis negotium faceſſeret, addo etiam inutile, quippe integram tractationem prolaturis in medium, de qua paſſim Doctores tum Noſtri, tum Latini, quæque ſit extra rei, quam perpendimus, aleam. Ea propter non ego teſtem idoneum generatim hic dabo, ſed eum deſcribam, quem hercle examini, quod ſcrutamur, idoneum arbitrabor. Igitur, ut ut in cauſis criminalibus Jure Gentis utriuſque repellatur à teſtimonio ferendo infamis ſive laboret infamia Juris, ut eſt certiſſimum ex relatis per (2) Tipucitum, (3) Bartholum, (4) Crotum, cæteroſque communiter, & à Jure (5) multiplici palam conſtituitur; ſive infamis ex facto ſit, quemadmodum (6) Juriſconſultus aſſeruit, quem (7) Bartholus ſequitur, & reliqui cum (8) Alexandro: imò tametſi ſoli infamiæ canonicæ obnoxius ſit, ut exiſtimo cum (9) Abbate. Licèt etiam in iiſdem cauſis repellantur egeni, quod ſuperiùs docui, & citra controverſiam eſt ex iis, quæ doctè pronunciant (10) Canoniſtæ, quibus adſtipulatur (11) Speculator, & (12) Alexander, nec ſine elfati limitatione utili (13) Bartholus, & (14) Crotus. Itidemque, quamvis Jure Canonico utriuſque Gentis mulier non probet, pro quo videndus Matthæus (15) Monachus, Dorotheus (16) Mitylenæus, (17) Euthymius Monachus, & Theodorus (18) Petron, atque alii penes Simeonem (19) Logothetam ante Jura (20) Latina: neque Laicus contra Clericum, ut jus (21) Pontificium conſtituit, moſque ſemper obtinuit apud Nos, teſtibus Antonio (22) Patarenſi, (23) Sergio, & (24) Stephano Hagiopolitis, quibus adde Marcum (25) Alexandrinum idipſum in Synodo decernentem. Denique licet tum à Noſtris, tum à Latinis inepti dicundo teſtimonio in criminalibus cauſis cenſeantur conſanguinei, affines, inimici, familiares, & accuſati de crimine pendente accuſatione, quorum primi pro Reo, poſtremi contra Reum produci non poſſunt, ut facilè deduces ex numeroſo (26) Jure, & ex (27) Bartholo, atque Doctoribus, quorum dicta fusè proponit (28) Crotus, confirmarique poteſt egregiè dictis Græcorum Jo. (29) Stauracii, Jo-

de teſt. cog. in c. teſtimonium de teſt.
(6) *In d. L. cũctos populos.*
(7) *In d. L. cunctos per tex. in L. ſciant cuncti C. de probat.*
(8) *Conſ. 11. vol. 1.*
(9) *In d. c. teſtimonium.*
(10) *Jo. And. Ant. Jo. de Imol. in c. ſi quis teſtium. de teſt.*
(11) *Tit. de teſte §. 1. ver. itẽ ſi pauper.*
(12) *Conſ. 15. viſo proceſſu vol. 3.*
(13) *In L. ex liberto. in prin. ff. de quæſt.*
(14) *d. p. 3. ſub n. 24.*
(15) *Ad tit. de teſt. Attal. Schol. 19.*
(16) *In Schol. Canon. ad c. 8. Neocæſar.*
(17) *In Syllog. Can. ad c. 9. Neocæſ.*
(18) *In Canonico ad d. c. 9. Neocæſ.*
(19) *De Morib. Eccl. tit. de Judic.*
(20) *Gloſ. in c forus. in fin. de VS. & in c. ex eo 15. q. 3. Archid. in c. 2. de Jud. li. 6. Ant. Abb. & alii in c. 3. de teſt.* (21) *C. de cætero, ubi Aret. c. ex litteris de teſt. c. ipſi Apoſtoli 3. q. 8.* (22) *In Orat. de dignit. Sacerd in med.* (23) *In expl. Ep. 1. ad Corinth. ad c. 3.* (24) *Hom. in Dom. Samaritanæ.* (25) *In Synod. confirmat. Epiſt. Balſamon.* (26) *In c. ſimiliter 4. q. 5. c. abſenſ. 23. q. 9. c. in litteris de teſt. & c. fin. c. cum P. Malconil. c. meminimus de accuſ. L. 3. ff. de teſt. L. etiam C. eod.* (27) *L. qui teſtam. §. quicumque de teſtam. DD. in c. non debent. de conſang. Alex. conſ. 127. vol. 1.* (28) *d. p. 3. n. 73. n. 97. 103. 105.* (29) *Ad Can. 9. Cæſarien.* (30) *Ad Can. 8. Cæſar.* (31) *In Synop. Can. ad 2. Can. Nicæn.* (32) *In Nomoc. ad d. c. 2. Nicæn.* (33) *In Not. ad Prodrom. in d. c. 2.* (34) *De Myſter. Ecc. c. de Ordin.*

bi (30) Monachi, Theodori (31) Anagnoſtæ, Gabrielis (32) Corinthii, Joannis (33) Peganii, quos ex Marco (34) Monacho, & (35) Cyrillo itidem Monacho eruditè recenſet Joannes (36) Laſcares. Quanquam, inquam, hi omnes, cùm de crimine agitur, à teſtimonio repellantur, nec cenſeantur ad plenam probationem idonei, tamen ad hoc ipſum examen, quod explicamus, horum plerique erunt aptiſſimi.

IV. Dixi plerique: nam fœminas unas his oportet eximere, quæ an ab hoc examine repellantur Jure Latino, decernere minimè auſim, certè Jure Græco repelluntur. Quare Matthæus (1) Monachus ex Baſilio (2) Monacho, & (3) Georgio Metropolita Nicomedienſi: Τὴν δὲ γυναῖκα, inquit, ἀπὸ πάσης μαρτυρίας ἐνώπιον τοῦ ἀρχιερέως οἱ νόμοι, καὶ τὸ ἔθιμον παραιτοῦσιν. ἄτοπον γὰρ κατὰ μόνας γυναικὶ συνομιλῆσαι ἀρχιερέα, ἢ καθεζόμενον ἐν Ἐκκλησίᾳ. *Mulierem autem ab omni teſtimonio coram Antiſtite leges, & mos abſtinent, indecorum enim, Epiſcopum ſolum cum muliere colloqui extra Eccleſiam.* Ex quibus verbis illud in primis utile infero, examen extra Eccleſiam faciendum, quando extra Eccleſiam teſtimonium recipitur ab Epiſcopo, id, quod contra Græcos quoſdam Presbyteros primo Reſponſo conſtitutum eſt. Deinde id ipſum ex Jure noſtro conſtituo, ad hoc examen fœminas non recipi, quod etiam aſſeruit Geraſimus (4) Archiepiſcopus Nicænus, quo authore γυνὴ οὐ μαρτυρεῖ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς, ἔξω γὰρ τούτων τὸ γυναικῶδες, καὶ ἐπιτιμίῳ καθυποβάλλεται ὁ ἀρχιερεὺς τὸ θηλυκὸν τῆς μαρτυρίας δεχόμενος. *Mulier non dicit teſtimonium in rebus ad Eccleſiam pertinentibus, nam extra hæc eſt, quod eſt muliebre, & pœna ſubjicitur Epiſcopus fœmineum recipiens teſtimonium.* Idem aſſeruit Georgius (5) Pachymeres officium Diaconi, quo fungebatur in Magna Eccleſia, deſcribens: ἔστι δ' ὀφφίκιον ἕτερον τοῦ διακόνου τὸ ἀναλαμβάνειν τὰς μαρτυρίας περὶ τῶν ἱερῶν πραγμάτων, καὶ κρίσεων. ἀναλαμβάνει δ' αὐτὰς ὑφ' ἁπάντων, ἔξω γυναικῶν, ὅτι ἡ γυναικὸς μαρτυρία πόῤῥω γέγονε τῶν ἐκκλησιαστικῶν. *Eſt & aliud Diaconi Officium, recipere teſtimonia de rebus ſacris, & judiciis. Recipit autem illa ab omnibus, exceptis mulieribus, quod teſtimonium mulieris longè abſit à rebus Eccleſiæ.* Quorum authoritate refelluntur hoſtes noſtri, auſi aſſerere, præcipuum locum fidei penes Græcos reliquum eſſe fœminarum teſtimonio. Has audiri etiam in Eccleſiâ coram populo accuſantes, & de graviſſimis quibuſque teſtimonium ferentes.

V. Docet hoc (1) Doctor amicus noſter ex Cauco, & Prateolo, teſtemque aſſertionis adducit Epiſcopum Grotoniaten à nobis ſæpe laudatum, quem nec ipſe intelligit, neque illi intellexere, qui hanc etiam Calumniam ſtolidiſſimam moribus noſtris objecere. Nam (2) Crotoniates (ex quo κατὰ λέξιν omnia diſſimulato Authoris nomine Nicolaus (3) Bulgarus) Antiſtes ita Eccleſiam Græcam deſcribens egregiè tradit. Sunt & Nartheces, ex mente Symeonis (4) Theſſalonicenſis Templorum initia, parteſque Eccleſiæ deſinentis poſtremæ, vel, ut alii dixere, optimè Catechumenea, ſeu ſtationes Catechumenorum. Quamvis reipſa ab

Ævo

(35) *In Vita S. Euthym. P. CP.*
(36) *In Excerptis Jur. Græci tit. de teſt.*
(1) *In d. tit. de teſt. Attal. Schol. 19.*
(2) *In ſeptem Synod. ad Nicæn. I.*
(3) *In lib. de Traditio. Eccl. tit. de Judic. Sacris.*
(4) *In obſervat. ad ſeptem Concil. in Nicæn. I.*
(5) *In ſuggeſtio. de offic. Diaconi Patriarchal. lõge poſt med.*
(1) *In Cõſ. pro cauſa teſtam. Spanop. li. longe ante fin.*
(2) *De ritib. Græc. lib. 1. c. 31.*
(3) *In Sacr. Catecheſ. in 1. p. S. Liturgię, ubi de téplo pag. 56. poſt init.*

Digitized by Google

ÆVo Maximi Martyris hæc diviſio Templi, ne penes Græcos quidem in uſu eſt, quemadmodum ſcribit Maximus (5) ipſe, & (6) Zonaras, cujus rationem non admodum opportunam tradit (7) Theſſalonicenſis. Nam hujus recentioris anomaliæ ritè rationem deduxeris ex negligentiâ poſterorum. Hoc in Narthece, ex quo deſiere Catechumeni, iique, quos pœnitentiâ ſummovebat, ſtant mulieres Sacris interfuturæ, quibus templum ipſum, dum Sacra peraguntur, nefas ingredi: quare Corinthius (8) Gabriel eum Gynæconiten appellat: atque hujus authorem, quod attinet ad habendas mulieres, dividendaſque à viris, dicit Baſilium (9) Amphilochius, quamvis reverà non ipſe moris antiquiſſimi author fuerit, ſed potiùs emendator. Nam, cùm olim diviſæ mulieres à viris videri poſſent, ipſe velis, atque ſipariis auferri conſpectum, ne libidinis irritamentum eſſet, juſſit. Procedente mox tempore in ipſo Narthece ligneam, pendentemque ad medium templi è ſummo laqueari domunculam Græci aptant, clatriſque ligneis anteriùs muniunt, ne inde audituræ Sacra mulieres adſpiciantur à viris. Huc omnes fœminæ conveniunt, nec inde fas illis in templum progredi, niſi vel ad communionem, vel πρὸς μαρτυρίαν. Hæc fuſiùs Crotoniates, cujus poſtrema verba Doctor Egregius produxit, quaſi illis probetur, penes Græcos in ipsâ Eccleſiâ recipi mulierum teſtimonium. Addidit è ſuo, credique his magis, quàm viris ipſis, ne ignorantiæ deeſſet mendacium. Nam Crotoniates hoc poſtremum neque dicit, neque dicere potuit; quippe qui mox probat, nunquam penes Græcos licuiſſe fœminis, in Eccleſia loqui. Etenim apud ipſos tenaciſſimè retineri, quod univerſim Eccleſia cum (10) Apoſtolo docet, mulierem in Eccleſia audire debere, non loqui. Quo fit, ut vox illa μαρτυρία, non teſtimonium aliquod ex iis, de quibus agimus, ſed locum ipſum, ubi criminum ſuorum ſe reas coram Sacerdote à confeſſionibus faciebant, teſtabanturque, ſignificet. Id, quod fas eſt ex ipſo Crotoniate pereruditè confirmare. Scilicet olim loca ipſa, ac veluti Tribunalia expiandis criminibus fatentium ſponte circa Ambonem fuiſſe, appellataque μαρτυρίας manifeſtiſſimum eſt, idque licet agnoſcere non ſolùm ex iis, quæ ipſe Crotoniates refert, nimirum ex Samona (11) Gazenſi, & (12) Mauroleone, ac (13) Germano Rhaſoxeſte Ancyrano Metropolita, verùm etiam ex Georgio, (14) Coreſſio, & (15) Maximo Margunio, qui teſtem veritatis producit Nicolaum (16) Athenienſem, & Joannem (17) Cantacuzenum in Elegantiſſimo S. Baſilii Panegyrico, quem latinitate rudi donatum à Margunio, qui eſt idem Maximus nondum Epiſcopus, vidimus Romæ inter Allatiana Chirographa.

VI. Fœminæ igitur ab hoc examine Jure noſtro repelluntur, quibus adde & eos, quibus communione Sacrorum interdictum eſt. Nam & hos planè repelli ex Jure (1) ſanè Latino certo certius eſt, traduntque Sacri Juris (2) Interpretes omnes, quos aptè refert (3) Ricciullus, quo authore hi, qui cætu Chriſtianorum eliminati ſunt, ne in foro quidem laico probant, quippe quibus exceptio poſſit opponi, ut ante Ricciullum tradidere (4) Baldus, & (5) Aufrerius, (6) aliique, quorum authoritas ea eſt, ut, tacente Jure noſtro, idipſum poſſet perſuadere Margunio, ſi quid rationi congruum perſuaderi poſſet Margunio. Negat is Sacra communione prohibitos repelli poſſe à teſtimonio. Nam (7) ait: τὸ μαρτυρεῖν θυσία λέγεται παρὰ τῶν ἁγίων, θυσία λέγω ἀναίμακτος τῷ Θεῷ προσφερομένη. ἀπείργειν δὲ τῆς θυσίας ἁμάρτημα μέγα λίαν, κατὰ τὴν γραφὴν, ὀνειδίζουσαν τὴν αὐτὴν ἁμαρτίαν ἐν τοῖς υἱοῖς τοῦ Ἠλὶ. διὸ καὶ παρ' ἡμῖν οὐδὲ οἱ ἀφωρισμένοι κωλύονται μαρτυρεῖν. καὶ γυναιξὶ μόνον τοῦτο καλῶς στερήτηται. οὐδὲ γὰρ γυναιξὶ θεμιτὸν παρὰ παλαιοῖς θυσίαν προσφέρειν· ἀλλὰ οἱ παπισταὶ, καὶ ἀζυμῖται κοινῶς διδάσκουσι τἀναντία, κακοὶ, ὡς εἶπον πολλάκις, κακῶς, λέγε δὲ, καὶ πανοῦργως. σκοπὸς γὰρ, ἵνα τοὺς ἀνατολικοὺς, καὶ γραικοὺς σύμπαντας κατ' ἔμφασιν δικαιοσύνης ἀθετήσωσιν ὀνομάζοντες αὐτοὺς ἀφωρισμένους, οἷς οὐ θέμις πιστῶσαι τὴν ἀλήθειαν τῶν ἱερῶν δογμάτων (ὥσπερ κώδωνες γὰρ, καὶ σάλπιγγες εὐαγγελίζομεν τὰ πατροπαράδοτα) μαρτυρουμένοις. *Teſtimonium dicere Sacrificium appellatur à Sanctis, Sacrificium, inquam, incruentum Deo oblatum. Rejicere verò à Sacrificio crimen grande nimis, juxta Scripturam exprobrantem idem crimen Filiis Heli. Quare penes nos neque excommunicati repelluntur à teſtimonio, & ſolæ mulieres rejiciuntur. Neque enim apud antiquos fas mulieribus Sacrificium offerre. Sed Papiſtæ, & Azymitæ communiter docent contraria. Mali, ut ſæpe dixi, malè: dic & malignè. Nam ſcopus eſt, ut Orientales, & Græcos omnes, ſub prętextu juſtitiæ, reprobent, appellantes eos excommunicatos, quibus non licet præſtare fidem, veritatem Sacrorum Dogmatum (etenim uti Nolæ, vel Jubæ annunciamus patrias traditiones) teſtantibus.* Hæc ex ingenio Margunius, quæ, ſi aſſertionem ipſam ſpectes, falſa, ſi rationem, inepta, ſi rimere id ipſum, quod inferunt, mendaciſſima palam agnoſces. Do ordine omnia. Primò recipi ad teſtimonium Jure noſtro deportatos ab Eccleſia, ſive rejecti ſint ab Eccleſia ἀφορισμῷ, ſive anathemate, (quæ duo apud nos diverſiſſima ſunt) falſiſſimum eſt. Nam qui eos ad teſtimonium recipiamus, quibus cum Jure noſtro nobis loqui non licet? Jure, inquam, Noſtro moribus Apoſtolorum congruo, Majorum conſentaneo inſtitutis, uſu perpetuo recepto. Audi (8) Prodromum. ἔστι δὲ διαφορὰ τοῦ τε ἀφορισμοῦ, καὶ τοῦ ἀναθεματισμοῦ, ὅτι ὁ ἀφορισθεὶς καὶ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἁπάντων ἐξωθεῖται, ὥστε οὐ δύναται οὐδενὶ συνομιλῆσαι τῶν ἐν τῷ κλήρῳ, οὔτ' ἰδίᾳ, οὔτε δημοσίᾳ, ἀλλ' οὐδὲ συνεσθίειν, οὐδὲ συνοικεῖν, ὥστε οὐδὲ τινὶ κοινωνῆσαι. ὁ δὲ ἀναθεματισμῷ ἐπιβληθεὶς καὶ τῶν πολιτικῶν ἐξωθεῖται, οὐ δυνάμενος οὐδὲν τῶν προειρημένων ἔχειν ἐν χριστιανῷ λαῷ, ἀλλ' οὐδὲ μεθ' υἱῶν, καὶ γυναικὸς αὐτοῦ, ἵνα τῷ μεγέθει τοῦ ἐπιτιμίου μετανοήσῃ. *Eſt autem diſcrimen & excommunicationis, & anathematis, quod excommunicatus & ab Eccleſia, & ab iis, quæ pertinent ad rem Eccleſiaſticam, omnibus expellitur ita, ut non poſſit aliquem alloqui eorum, qui ſunt in Clero, neque privatim, neque publicè: itidemque comedere, aut ſimul ſub eodem tecto morari,*

(4) *Lib. de hæreſib.* (5) *c. 3. Schol. in Diony. Areopag.* (6) *In Can. 19. Laodicen.* (7) *In d. lib. de hæreſ.* (8) *De form. templ. & Eccleſ.* (9) *In Vit. S. Baſil.* (10) *1. ad Corinth. c. 14. n. 34.* (11) *In explan. Eccleſ. Myſter.* (12) *In Catech. confitent. peccata.* (13) *In Iſagog. Peccat. ad pœnit.* (14) *Tract. Theol. de pœnit. & lib. de error. Italor. c. 34.* (15) *In Not. ad 1. grad. Jo. Climac.* (16) *In explicat. divin. officior.* (17) *Longè poſt med.*

(1) *c. nullus 3. q. 4. c. decernimus, ubi gloſ. ver. à teſtificādo verſ. quid dice die ſent. excom. in 6. c. veniens 2. de teſt. c. conſpiratores 3. q. 5. c. excommunicamus §. credentes de hær.* (2) *Vid. Card. in c. perpendimus n. 28. de ſent. excom. Soccin. ī c. ſacris n. 407. eod. Craſſ. de except. n. 39. Felin. in c. Rodulphus verſ. ſed declaratoria. de reſcr. Jodoc. de teſt. n. 16. Nellum eod. tract. n. 20. Jac. Ægid. de teſt. n. 9. Steph. Aufrer. n. 41. de teſt. Alber. de Malet. eod. n. 33. Lanfr. de Orian. eod. n. 76. ver. quære 4.* (3) *De Jur. perſonar. lib. 6. c. 3. n. 3. & 4.* (4) *In c. intellexímus de Jud. c. cōtingit. col. 10. de dol. L. quoties C. de Jud. L. placet ad fin. C. de Sacr. Eccl. L. fin. C. ſi nō à compet.* (5) *De teſt. d. n. 41.* (6) *Jo. de Anan. & Felin. in c. poſtulaſti de homic. Gemin. in c. 1. §. 2. col. 5. de exceptio. in 6.*

rari,

rari, vel denique in aliquo communicare. At anathemate perculſus etiam ab iis expellitur, quæ ad civilem conſuetudinem pertinent, ut nihil ex antea dictis habere queat in Chriſtiano populo, ſed neque cum filiis, neque cum uxore ſua; ut gravitate pœnæ ad meliorem frugem convertatur. Eadem quæ Prodromus ex ipſo Prodromo cenſet (9) Harmenopulus, & ante hunc Joannes (10) Jonopulus: quibus adſtipulatur Juſtinus (11) Decadion notus Canonographus his verbis. ἰςέον, ὅτι οἱ καθυποβληθέντες ἐπιτιμίῳ ἀφορισμῷ οὐδὲ εἰς ἐκκλησίαν ἀναβαίνουσι, πλὴν τοῦ μετανοῆσαι, οὐδὲ κληρικοῖς συνομιλοῦσι. πάντως ἐν τοῖς περὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ οἷα νεκροὶ, καὶ κατάκριτοι νομίζονται. *Sciendum, ſubjectos excommunicationis pœnæ non aſcendere ad Eccleſiam, niſi ut agant pœnitentiam, neque alloqui Clericos poſſe. Univerſim in iis quæ pertinent ad res Eccleſiæ, ſeu Sacras, tanquam mortuos, & damnatos cenſeri.* Quòd ſi ii, quos pœna tam gravis multat, nec affari ullum in Clero, nec recipi ad res Sacras publicas, privataſque poſſunt, ac veluti fato functi, ac planè ſervi pœnæ cenſentur Jure noſtro, tot Viris hoc palam affirmantibus, erit ne, ut fas eſſe credamus, eos ad teſtimoninm recipi Sacrum, eis fidem à miniſtris Eccleſiæ præſtari, eos publicè, privatimve Veritati in bonum publicum manifeſtandæ authoritatem collaturos ſuo teſtimonio audiri?

VII. Eam ob rem palam Juris noſtri periti damnatos hos homines à teſtimonio repellunt. Atque hanc omnium ſententiam eſſe ante (1) Harmenopulum, (2) Tipucitum, (3) Gregorium Patzò, (4) Garidam, & (5) Theophilitzen, Matthæus (6) Monachus aſſeruit. οὔτε γὰρ νόμοι, ait, καὶ οἱ τοὺς νόμους ἐλλόγως ἑρμηνεύσαντες, καὶ κοπιάσαντες ἐν ἐξηγήσει τῶν ἱερῶν κανόνων μετὰ τῶν αἱρετικῶν τοὺς ἀφορισθέντας τούτους ἐγκαλεῖν, καὶ τοῦ μαρτυρεῖν ἀπείργουσιν, ἀναξίους αὐτοὺς νομίσαντες πίστεως, αἱρετικοὺς μὲν διὰ τὴν ἀπιστίαν, τούτους δὲ διὰ τὸ βαρύτατον τῆς τιμωρίας ὡσεὶ νεκροὺς λογισάμενοι. *Et leges, & qui leges aptè interpretati ſunt, & laborarunt in explanatione Sacrorum Canonum, cum hæreticis excommunicatos ab accuſatione ſimul, ac teſtimonio repellunt. Quòd eos indignos fide reputaverint, hæreticos quidem propter perfidiam, hos verò propter graviſſimam pœnam, quaſi mortuos arbitrati.* Conferat contra Margunium authoritatem ſuam penes Photianos maximam & ipſe (7) Coreſſius, qui Nili ſententiam conſentaneam Margunianæ, ut ſolet ſuperciliosè caſtigans. Ἀφωρισμένοι λέγονται, ait, ὅτι γε πόῤῥω γεγόνασιν, καὶ ἔξω τῆς ἐκκλησίας κατὰ τὸν πηγάνιον λέοντα, καὶ τὸν συνώνυμον καθηγητὴν ἐν τοῖς περὶ τῶν τροπαρίων· Τοῦδ' ἕνεκα καὶ τοῦ μαρτυρεῖν ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας κεκώλυνται. τοῦτο γὰρ τοῖς ἔνδον ὁμολογεῖται· περὶ γὰρ τῶν ἔξω τί τῇ ἐκκλησίᾳ, κατὰ τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς; *Exterminati dicuntur, quòd longè ſint, & extra Eccleſiam, juxta Peganium Leonem, & Cognominem Magiſtrum in Tractatione de Troparüs. Hanc ob cauſam, & à teſtimonio coram Eccleſiâ dicundo arcentur. Hoc enim iis, qui intra Eccleſiam ſunt, conceditur. Nam de his, qui foris ſunt, quid ad Eccleſiam, ex effato (8) Vaſis Electionis?* Quæ verba, licet veriſſimam Concluſionem autument, Photianum tamen in morem ineptè illam ex iis, quæ certa non ſunt, aut non univerſim vera deducunt. Continent enim hanc argumentationem: Eos qui extra Eccleſiam ſunt ad teſtimonium Eccleſia non admittit. Sed excommunicati ſunt extra Eccleſiam: igitur eos ad teſtimonium Eccleſia non admittit. At hæc argumentatio aſſumptionem incertam utroque Jure, propoſitionem verò univerſim falſam habet. Nam primò an excommunicati ſint extra Eccleſiam anceps, ac dubium litem habet adhuc ſub judice; & licet ex Ethymologiâ linguæ noſtræ videatur Juri noſtro conſentaneum, eos eſſe extra Eccleſiam, id, quod placuit maximè Juri (9) Pontificio, SS. Patrum ſententiis, quas producit (10) Bellarminus, & ex eo Marius (11) Alterius, ex utroque autem (12) Ricciullus, attamen potior, communiorque (13) Doctorum opinio contrarium probat, cui ſubſcripſit ex Noſtris (14) Prodromus, relatique per Joannem (15) Laſcarem: imò idipſum affirmant Theologi cum (16) D. Thoma, & (17) Soto; comprobat (18) Gloſſa, videturque verbis (19) Pauli Apoſtoli maximè conſentaneum. Quippe ex illis Eccleſia non judicat de iis, qui foris ſunt, cùm tamen judicet de excommunicatis. Secundò eos, qui foris ſunt, repelli à teſtimonio univerſim eſt falſum, quamquam enim hi univerſim non admittantur ab Eccleſiâ contra fideles ad teſtimonium, etenim cenſentur odiſſe Chriſtianos, tamen horum aliqui, Ethnici nimirum, ac Saraceni, & Judæi etiam quandoque ad teſtimonium pro Chriſtianis admittuntur; imò & aliquando neceſſariò provocantur ad teſtimonium, atque in ipſâ re noſtrâ. Conſtat ex verbis (20) Apoſtoli differentis de initiis Epiſcopi. Δεῖ δὲ, ait, αὐτὸν καὶ μαρτυρίαν καλὴν ἔχειν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν, ἵνα μὴ εἰς ὀνειδισμὸν ἐμπέσῃ, καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου. *Oportet autem, eum & teſtimonium habere bonum ab iis, qui foris ſunt, ut non in opprobrium incidat, & in laqueum diaboli.* Vides, aliquando neceſſarium teſtimonium eorum, qui extra Eccleſiam ſunt. Non igitur omnes exteri repelluntur. Quòd ſi non omnes, quæ conſecutio eſt? Excommunicati ſunt extra: igitur repelluntur. Dic potiùs: extra ſunt ita, ut nullo modo cum illis liceat habere commercium: igitur à teſtimonio repelluntur: quod ſanè commercium, atque conſuetudo aliqua eſt.

VIII. Hæc ut Græcia cognoſcat, quàm ineptè Coreſſius Magnus Theologus argumentetur, vel cùm pro Veritate pugnat. Cæterùm tum ex ejus aſſertione, tum ex aliorum Græcorum effatis manifeſtum eſt, Jure noſtro repelli à teſtimonio eliminatos ab Eccleſia. Id, quod evincit falſitatem Margunianæ ſententiæ, quæ etiam undequaque labat ob rationem planè ridiculam. Damus, Veritatem teſtimonio confirmatam eſſe ſacrificium oblatum Deo, quanquam & hoc

(7) In Antirrh. pro Marco c. 21. ſ med. (8) De Interpret. ad Can. 2. Nicęn. I. (9) Ad tit. Pandect. de juſt. & jur. (10) In explic. Can. Pœniten. S. Gregor. Thaumaturg. (11) In Ecthesi Canon. S. Baſilii in Epiſt. ad Amphiloc.

(1) Ad titul. de juſt. & jur. Pãd. (2) In lib. 35. Baſilic. (3) In expoſ. novell. 15. Leon. (4) In Syllog. omn. Novell. ad argumen. novellę. 15. Juſtin. (5) In Schol. ad Epit. Leg. Leon. ad tit. de teſt. (6) In Synop. Attal. ad tit. de teſt. Schol. 9. (7) Ad Synop. Nili ad Canon. 2. Nicęn. (8) 1. Ad Corinth. c. 5. n. 12. (9) In c. per tuas. ibi, ut pote ab Eccleſia ſeparatas. de ſent. excom. c. omnis Chriſtianus c. canonica c. cum aliquis c. quicumque c. videas. 11. q. 3. c. de communione c. certum c. Sacerdotes c. Apoſtolicę 24. q. 2. (10) De Eccl. Milit. lib. 3. c. 7. Tom. 2. (11) De cenſur. Tom. 1. lib. 1. diſput. 5. c. 10. (12) De jur. Perſon. lib. 4. c. 1. à n. 2. (13) In c. 1. quod metus cau. lib. 6. Bart. in L. aut damnum. §. ſervus ff. de pæn. in L. noverint C. ut intr. cert. temp. act. Crim. in L. de pupillo §. ſi de plurib. ff. de no. oper. nũci. Abb. in c. 1. nota. 2. de Cler. excom. minist. Alex. in L. qui bis i. dem n. 2. ubi Jaſ. not. ult. ff. de ver. obl. Felin. in c. poſtulaſti. n. 2. de reſcrip. Caſſador. deciſ. 9. n. 4. de præben. Gonzal. reg. 8. gloſ. 15. n. 82. Tiraq. ne reſtract. cõvent. §. 2. à gloſ. 1. n. 21. & 67. (14) In d. c. 2. Nicę. (15) In excerpt. jur. Græc. tit. de teſt. (16) In 4. ſent. diſt. 110. qu. 2. art. 3. (17) In 4. ſ. d. 22. q. 2. art. 8. (18) In c. officii verb. excommunicationis de ſent. excom. c. ita quorundam de ver. ſign. c. de Judæis. de Judæ. c. engeltrudam 3. q. 4. & in d. L. aut damnum §. ſervus verb. dubitatio. (19) 1. ad Corinth. c. 5. n. 12. (20) 1. ad Tim. c. 3. n. 13.

Digitized by Google

hoc metaphoricum ſit, propterea quòd Deus peculiaris hæc, illave Veritas non eſt, ſed prima illa Veritas, quæ verè eſt, quia à ſe, & ex ſe, & in ſe eſt; quomodo intelligenda ſunt illa (1) Joannis: ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς, ἡ ἀλήθεια, καὶ ἡ ζωή: *Ego ſum via, veritas, & Vita*. Damus tamen hoc verum eſſe, dicique propriè Sacrificium offerendum Deo Teſtimonium Veritati collatum: quis non niſi ineptiſſimè intulerit, permittendum id eſſe propterea omnibus? Sceleſtis ne unquam licuit Deo ſacrificium offerre, aut unquam placuit Deo impiorum holocauſtum, cui hoſtiæ impiorum abominabiles ſunt ex (2) Parœmiaſte, qui ex (3) Malachia non reſpicit ultra ad Sacrificium impii, nec accipit quid δεκτὸν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, *placabile de manu ejus*? Qui per (4) Oſee de pollutis hominibus ſic decernit: οὐκ ἔσπεισαν τῷ κυρίῳ οἶνον, καὶ οὐχ ἥδυναν αὐτῷ· αἱ θυσίαι αὐτῶν ὡς ἄρτος πένθους αὐτοῖς· πάντες οἱ ἐσθίοντες αὐτὰ μιανθήσονται). *Non libabunt Domino vinum, & non placebunt ei: Sacrificia eorum quaſi panis lugentium, omnes, qui comedent ea, contaminabuntur?* Qui denique ſceleratos præſenti pœnâ multavit, auſos vel cum (5) Core ſacras acerras contingere, vel cum Nadab, & Abiud (6) thus profanis altaribus adolere? Vel ſi omnibus licet promiſcuè Deo litare; ergo & Sacerdotibus veſtris poſt maritale commercium Sacris licebit operari, faſque erit è toro, ubi filio Veneris quanquam conceſſæ fecere, aram aſcendere, ut filio Virginis faciant; quod Canones (7) veſtri vetant, Jus veſtrum non patitur, de quo videndus ex veſtris (8). Angelus, ac (9) Metrophanes; ex Latinis (10) Becanus, & (11) Lutheranus Gudlingius. Imò, ſi verum quod dicitis etiam lethalis rei noxæ Deo ſacrificium, antequam ſcelerum pœniteat, licebit offerre, quò manifeſtiùs verum ſit, quod Caucus in Gentem noſtram ſuperiori ſæculo mentitus eſt, ut refert, ac juſtè queritur (12) Bulgarus, ut refert, atque profligat (13) Allatius. Non igitur licet, neque unquam licuit indiſcriminatim, ac temerè unicuique Deo ſacrificium offerre. Iis tantùm hoc licuit, licebitque, qui impediti non ſunt, nec prohibentur. Unde optimo jure deduces, non omnibus licere teſtimonium dicere, ſi teſtimonium dicere Deo ſacrificium offerre dicendum eſt. Et reipſa ii, quos extra ſynagogā criminis cauſa amandabant Judæi (cenſebantur autem ejuſdem planè conditionis, ac excommunicati, teſte (14) Daniele Cubocleſio) à ſacrificio ſimul repellebantur: quemadmodum ex Rabbinorum dictis eruditè comprobat Vejellus (15) David: ut ex ipſâ Metaphorâ, quâ unâ utitur Margunius, eadem ejus ſententia validiſſimè profligetur: Quando falſiſſimum eſt, omnibus licuiſſe Sacrificium; quemadmodum falſiſſimum eſt, vetitum fœminis, Sacrificium offerre. Licèt enim miniſterio ipſo prohiberentur, quippe ſolis viris conceſſo, attamen id, quod eſt Sacrificium offerre, omni animæ permittebatur, ut conſtat ex Sacris (16) Paginis, & in re noſtrâ manifeſtum eſt ex ipſâ cæremonia qua puerperæ (17) luſtrabantur. Si quid ergo poſſet Argumentatio illa à Sacrificio deducta, dicendum eſſet, vel ipſis fœminis, quibus Deo Sacrificare pro modulo ſuo licuit, licebitque ſemper, offerre Deo hoſtiam placituram; licitum fore, Jure noſtro perhibere coram Antiſtite teſtimonium Veritati, quod tamen ex dictis Jure noſtro abſurdiſſimum eſt, & vetitum omnino. Sic igitur falſum eſt penes Nos admitti ad teſtimonium à ſacra communione deterritos: unde mox inferes ritè, nec in reliquis credendum Margunio.

(1) *Joan. c. 14. n. 6. & Epiſt. 1. c. 5. n. 6.*
(2) *Prover. c. 21. n. 27.*
(3) *Cap. 2. n. 13.*
(4) *Cap. 9. n. 4.*
(5) *Numer. c. 16. per tot.*
(6) *Levit. c. 10. n. 1. & 2.*
(7) *Synod. Trullan. c. 13.*
(8) *In Myſtag. Liturg. c. 1.*
(9) *In Confeſſ. pag. 111. & ſeq.*
(10) *11. Man. lib. 1. c. 13.*
(11) *In Delinea. Relig. Græcor.*
Euſtr. Joannidę Zialovunſchi pag. 8.
(12) *In Catecheſ. pag. 207.*
(13) *De Conſenſ. lib. 3. a n. 6. ad 10. c. 17. à col. 1306.*
(14) *In Orat. de SS. Apoſtolis.*
(15) *In exercit. Hiſtorico. Theol. de Vet. Leg. Cærem. pag. 125.*
(16) *Lev. c. 2. n. 1. c. 4. n. 1. c. 5. n. 2.*
(17) *Levit. c. 12. a n. 6. & ſeqq.*

IX. Sanè intolerabilis impudentia eſt, quòd in Latinos Gentem provocat noſtram apertis mendaciis, clarâque, ac manifeſtâ iniquitate. Neque enim quod aliqui, iique impudentiſſimi Nos univerſim hæreticos, & excommunicatos dixere, propterea idipſum Latinorum ſapientiſſimi, eruditiſſimi, aut, quod mentitur Margunius, omnes Latini autumant. Imò & hæretici ipſi parum nos à Latinis diſcrepare non ſine invidia miſerrimè dolent. Vide, ſi libet, Uvenceſlaum (1) Boudeuvitium, Stephanum (2) Gerlachium, Martinum (3) Cruſium, Hieronymum (4) Viſcerum, & Hieronymum (5) Sengium. Adeò falſum eſt, haberi Nos ut hæreticos à Latinis. Aut ſi hoc falſum affirmat Margunius, dicat quo in loco Nos ab Eccleſiæ gremio excuſſos Latini pronunciaverint. Inter hæreticos recenſeri audio Calvini, Lutherique aſſeclas, cæteroſque, quos nominatim publico decreto Sancta utraque Eccleſia proſcripſit: eoſdem palam *excommunicari*, uti dicimus, & *anathematizari* ſcio. At Græcos nuſquam audio, nuſquam novi pœnis iiſdem addictos. Imò contra video unà convenire Latinos, Græcoſque, ut Deo ſcilicet operentur, unà publicas habere ſupplicationes, unà Divinis laudibus pangendis religioſam operam conferre. Nota hæc videnti ſunt Græciæ, uſu ipſo probantur, ſpectanturque in Inſulis, quæ Veneto Leoni ſubjectæ ſunt. Ut mirum ſit, tam effrontem fuiſſe Margunium, tam gratis mendacem, qui auſus ſit affirmare, *excommunicatos* haberi Nos à Latinis, cùm ipſe à Latinis ad Conſortium ſacrorum admitteretur quotannis. Hujus mendacii quo patentior iniquitas appareat, id, quod Romæ decernitur, agiturque, Græcia noſtra conſideret. Aluntur ibi Græcorum Juvenes ad interitum dementiſſimi Photianiſmi, non aliâ tamen aluntur conditione; niſi ut ſe ſe jurejurando obligent ad reditum in Patriam, itidemque Græci ritus *obſervantiam*, & uſum. Ex his apertè deducitur, non cenſeri Romæ Græcos *excommunicatos*. Nam, cùm in Græcia Ritibus noſtris uti ſit nefas, niſi vel in re ſacrâ cum Græcis communices, qui jubet in Græca ritu Græco vivere, *& communicare* cum Græcis in re ſacrâ omnino jubet. Quòd ſi jubentur alti, educatique Romæ Juvenes cum Græcis in re ſacrâ communicare, profectò Romæ Græci *excommunicati* minimè cenſentur. Neque id injuriâ: Græci enim, ut ſæpe diximus, neque Schiſmatici ſunt, ſunt inter Græcos utrique notæ prorſus obnoxii. Sunt & tertiæ Claſſis alii, quos jure ignorantia prorſus invicta omni piaculo eximit, efficitque, ni palam Orthodoxos, certè innoxios. Horum turba longè cæteris major. An plures in Græciâ palam Orthodoxi Photianis palam ſint, dubium ædepol eſt: ſi quid conjecturæ damus, autumo, plures

(1) *Epiſt. ad Chytræum, & alius neſcio quis ad eund. an. 1574.*
(2) *Ep. ad Mart. Cruſium an. 1575.*
(3) *Lib. 5. Germano-Græciæ, & in Turco-Græcia, & in præfat. ejus.*
(4) *Apud Allatiū. de Conſeſ. lib. 3. c. 15. col. 1244.*
(5) *Apud eūd. ibid. col. 1244.*

Photianis Orthodoxos eſſe, quando haſtenus ego nullum Græcorum, qui ſciret aliquid, reperi, quique ea non crederet, quæ fides Orthodoxa decrevit: contra plurimos reperi palam Photianiſmum profeſſos, qui quid Photianiſmus ſit, quæ controverſiæ ratio, quæ rixarum natura, penitùs ignorabant. Quo fit, ut exiſtimem rigidos Photianos, & , uti dicimus, è Schola *formales* in Græciâ pauciſſimos eſſe, quos ſanè ita patitur Eccleſia prudens, ac pia mater, ita diſſimulat; ut in eorum palam, nominatimque interitum gladium ſupremæ poteſtatis non exerat, ne, dum impenditur pia crudelitas eradicandis Zizaniis, eradicetur ſimul & triticum, quod Mediusfidius uberrimè creſceret, & in eam meſſem aſſurgeret, quæ poſſet opprimere vel ipſa Zizania, ſi quæ olim erga Græcos Imperio nobiles, eadem erga ipſos ex longâ captivitate humiles Caritas Latinorum, aut Operarios, aut aptos tanto Operi addiceret operarios.

X. Excluſimus ab hoc, quod explanamus, examine avulſos Eccleſiæ gremio teſtes, quorum teſtimonium provehendis ad Ordines neque proderit, neque oberit. Iiſdem prodeſſe haud quibit Agnatorum, Cognatorumque, & cæterorum ſive familiarium, ſive amicorum aſſertio. Nam & hi teſtimonio ſuo in re civili Agnatis, conſanguineis, familiaribus, & amicis prodeſſe non poſſunt quemadmodum ex Noſtris Nos docuit Matthæus (1) Monachus, (2) Modeſtinus, (3) Domninus, Gregorius (4) Patzò, apud Latinos verò non ſine accurata ſententiarum circumſcriptione (5) Crotus, & (6) Moncada omnino videndi. Non ambigo tamen, quædam etiam à Parentibus, Agnatis, Cognatiſque, ac familiaribus eſſe quærenda, præſertim ſi aliter certò ſciri non poſſint; Id, quod, cùm ex Theologo repentè Juriſconſulti agere hiſtrioniam conatus (7) Coreſſius eſt, pernegavit, ὅτι, inquit, τοῦτο οἱ νόμοι τοῦ σοφωτάτου Λέοντος παραιτοῦνται. *Quòd hoc leges Leonis Sapientiſſimi vetant.* Cui tamen reſpondendum eſt, leges, ante, quàm producantur in medium, intelligendas eſſe. Non videtur leges Leonis intellexiſſe Coreſſius, cùm ex iis negat, poſſe pro filiis parentes, & vice verſa, aut familiares, cognatos, agnatoſve, pro familiaribus, agnatis, cognatiſve produci. Nam lex (8) Leonis vetat, hos contra produci his verbis clariſſimis: οἱ γονεῖς, καὶ τὰ τέκνα κατ' ἀλλήλων λέγοντες μὴ προσδεχέσθωσαν· μήτε ὑπὲρ δεσπότου, μήτε κατὰ δεσπότου δοῦλος, ἢ ἀπελεύθερος μαρτυρείτω. *Parentes, & liberi contra ſe invicem teſtimonium dicentes non admittuntur: ac neque pro domino, neque contra dominum ſervus, aut libertus teſtimonium dicit.* Ubi notandum non negari, poſſe parentem pro libero dicere teſtimonium, cùm hoc ſanè negetur de ſervo, atque liberto, ut ſcias, inquit (9) Theodorus Hermopolites, ὅτι ἴσι πότ' ἄν, ὅτι καὶ συγγενέσιν ἔξεστιν ὑπὲρ τῶν συγγενῶν μαρτυρεῖν, οὐδέποτε δὲ κατ' αὐτῶν· τοῖς δὲ δούλοις, καὶ ἀπελευθέροις οὐδέτερον. *Eſſe aliquando, ut liceat pro cognatis cognatis dicere teſtimonium, nunquam contra ipſos: At ſervis, & libertis neutrum.* Præterea, ut demus, verum eſſe in Criminalibus, quod dicit Coreſſius: num & in Civilibus ipſis negotiis? Certè id Leo non aſſerit; imò ſi ſtandum eſt interpretationi Noſtrorum, ea in Civilibus admitti cognatos pro cognatis, & contra cognatos, docet, authoribus (10) Theophilitæ, (11) Eudoxio, & Phoca (12) Nomico noſtris Juriſconſultis notiſſimo.

XI. Horum è ſententiâ non erit abſonum Juri, ſi ſpretis Coreſſii ſomniis, Epiſcopi noſtri quædam à parentibus ipſis exquirant, indolem juvenum ſacrandorum, addictum pietati ingenium, deſiderium ſe Deo dedicandi, & univerſim ea omnia, quæ certiùs, quàm ab extraneis parentum teſtimonio cognoſcuntur. Quod ex eadem ratione producito ad agnatos, cognatos, & familiares. Hos enim in rebus graviſſimis interrogari poſſe, imò & debere, tradit ex Gelaſio Cyziceno Anthimus (1) Metochites Achridenus Antiſtes Photianorum eruditiſſimus, & ut eum meritò appellat (2) Meletius Patriarcha: πολυμαθής. Ait enim. Τοσοῦτο τῆς ἱερατείας τὸ πρᾶγμα, τηλικοῦτο δὲ τὸ ἀξίωμα, ὥστε ὀφείλει ἀναζητεῖν καὶ τοὺς γονεῖς, καὶ τοὺς συγγενεῖς, καὶ τοὺς οἰκείους πρὶν χειροτονῆσαι τὸν ἄνθρωπον· καὶ δὴ τοῦτόγε εὖ μάλα· τὰ γὰρ τῶν οἰκείων οἱ οἰκεῖοι μάλιστα ἴσασιν, ὅθεν ὁ λόγος, ἀνδρὸς γνώρισμα οἴκοθεν ἀναληπτέον· λέγουσι τὸν κυνικὸν ἐκεῖνον ἐρωτηθέντα περί τινος· ἆρά γε φῶναι, εἰ καὶ διδάσκαλος τοῦ ἀνθρώπου, καὶ συγγενὴς, ἢ τ' οἰκεῖος· καὶ ὁ Ῥωμαῖος Σκιπίων ἱστορεῖται μέλλων εἰς στρατιώτην τινὰ ποτ' ἀναλαβεῖν, περὶ τοῦ νεανίσκου ἐρωτᾷν εἰώθεναι τοὺς οἴκοι, καὶ σχεδὸν τοῖς πάλαι τοῦτ' ἀναμφισβήτητον, τὴν ἀκριβεστέραν τῶν φυσικῶν ἐξέτασιν ἐκ τῶν ἀεὶ συνδιαιτώντων τῷ ἐξεταζομένῳ παρέχεσθαι. *Tantum eſt Sacerdotii negotium, tam grandis autem dignitas, ut oporteat quærere tum à Parentibus, tum à Cognatis, & familiaribus, ante quàm manus homini imponantur. Atque id hercle optimè: nam familiarium res familiares maximè norunt. Unde adagium: notitiam hominis domo deſumendam eſſe. Ajunt Cynicum illum interrogatum de quodam: num, dixiſſe, ſi magiſter hominis, propterea cognatus, & familiaris ſum? Et Romanus Scipio narratur, cùm quempiam ad militiam vellet adſumere, ſolitus fuiſſe de juvene domeſticos interrogare. Univerſim autem priſcis id fuit citra controverſiam, diligentiſſimum examen naturalium ab iis haberi, qui unà vivunt cum eo, qui examinatur.* Sic Anthimus, cui adde (3) Margunium, quò præſentiore Photiani hominis authoritate temeritas Photiani Coreſſii obruatur, auſi (4) Latinos ignorantiſſimos Juris aſſerere, imò etiam corruptores, cùm reipſa Coreſſius ille ſit, qui ne apices quidem Juris viderit unquam, & ne à longè ſanè Juriſprudentiam ſalutarit, adeòque palam, paſſimque legis omnis ſit expers, ut, cùm maximè parendum legibus autumet, eas ex ignorantia corrumpat. Quid enim? Num non corrumpit leges, ac Jura, & quidem Noſtra, cùm (5) dicit, fore validum, ſin minus licitum Epiſcopi Matrimonium? Quæ unquam Lex noſtra hoc patitur? imò quę Lex noſtra non decernit (6) irritum, atque nullum? Num Leges noſtras non improbat, cùm (7) aſſerit, non poſſe Eccleſiæ poteſtate votum, ac Jusjurandum abſolvi? Quid clarius Legibus noſtris, quid hoc apertius unquam eſt (8) conſtitutum? Num

Jura

(1) *In Antal. ad tit. de teſt. Schol. 4.*
(2) *Ad Novell. Conſt. & Leon. in tit. de teſt. n. 4.*
(3) *Ad eaſd. Novell. d. tit. de teſt. in fin.*
(4) *Ad eaſd. Novell. in eod. titul. ſub init.*
(5) *De teſt. p. 4. per tot.*
(6) *In additio. ad Crot. d. p. 4*
(7) *In Synop. Nili, ad Can. 2. Nicæn.*
(8) *In Compend. Leg. tit. de teſt. n. 3.*
(9) *Schol. 3. in d. tit. de teſt.*
(10) *In Ecthesi ejuſd. tit. ſub init.*
(11) *In Synop. Compen. ejuſ. ad eum tit.*
(12) *In Schol. 3. in eund. Tit.*

(1) *In Explic. Sacr. Myſter. c. de off. Epiſc. in med.*
(2) *In Ecthesi error. Italicor. in Ordin. initio.*
(3) *In d. c. 2. Nicæn. not. 12.*
(4) *In d. c. 2. Nicæn.*
(5) *In c. 12. Trullan.*
(6) *Vide Matth. Monach. in quæſt. matrim. tit. Epiſc. ab uxorib. ſuis ſeparari debere, & ſeq.*
(7) *In c. 82. Trullan.*
(8) *Vide decret. IX Lucæ Chryſoberge. de jusjur. irregul. ſervet Tom. 1. Jur. GR. pag. 224.*

Digitized by Google

Jura noſtra non planè convellit, penitùſque peſſundat, cùm docet, (9) non licere, nec unquam licuiſſe, ullam ob cauſam, Antiſtitem ab una in aliam Eccleſiam transferre? Quid hoc uſitatius unquam in Græcia, aut quid magis à Jure noſtro (10) probatum? Sexcenta hìc edere liceret, quæ dum audacter, & inconſultè Coreſſius temerarius, & impudens affirmat, aut negat, Juri noſtro Injuriam manifeſtiſſimam irrogat, Jus noſtrum apertiſſimè labefactat. Sed ad finem operis properanti non vacat his ineptiis refellendis ulteriùs tempus impendere. Hoc ſuperſit, ut Græcia noſcat, quis ille eſt, qui Latinos Juris interpretes ſanctiſſimos, præſtantiſſimos ubi Juris appellavit corruptores, de eorum erroribus diſputat.

(9) *In act. Conſtantinop. Syn. I. in actio. 1.*
(10) *Vide decretum 2. Manuel. P. CP. de transl. Epiſ. Tom. 1. Jur. GR. pag. 240.*

XII. Recipient ergo aliquando cognatos, agnatoſque, ac familiares, amicoſque ad hoc examen Antiſtites noſtri, conditionemque hominis initiandi requirent ab amicis, & notis, cùm aliter Veritas haberi certiùs haud poterit. Plerunque tamen hos teſtes rejicient, quippe ſuſpectos. Quo fit, ut vel cùm admittentur ad rei cognitionem, quæ aliter haberi non poſſit, meo conſilio, quod praxis ipſa confirmat, quidquid (1) Margunius dixerit olim, malè ſemper, ac ſubdolè, Juriſjurandi religione ad teſtimonium adigendi non ſint. Cavendum enim, ne perjurio locus fiat, & occaſio, quod non vitabitur paralogiſmis, quos utiles docet (2) Coreſſius vitandis perjuriis, etiam coram Judice, cùm quis legitimè interrogatur. Hæc enim ſententia licet inter Latinos diu ante, quàm noſtra tempeſtate decreto Innocentii XI. Sanctiſſimi Pontificis proſcriberetur, obtinuerit', nunquam obtinuit in Græciâ palam teſtatâ, eum, qui à Judice jurejurando propoſito interrogatur, debere: ἁπλῶς, καὶ ἀνύπελον τὴν ἀλήθειαν λέγειν, καὶ μαρτυρεῖν, σχοπὸς ἔχοντα, οὐ πρὸς τὴν τοῦ λέγοντος μάρτυρος διάνοιαν, ἀλλὰ πρὸς τὴν τοῦ ἐρωτῶντος δικαστοῦ θέσιν, καὶ βέλημα. Τὸ γὰρ παραλογίζεσθαι τάχα θέμις, ὅταν ἐν παιγνίοις ὁ λόγος, καὶ ἐπὶ γέλωτι συνουσία, ὅταν δὲ ἐσπουδασμένως, καὶ ἄνευ παιδιᾶς συνομιλῶμεν, ἀθέμιτον πάντοτε, μάλιστα τοῖς ἐνόρκοις. *Simplicem, ac ſinceram dicere veritatem, reſpicientem non ipſam dicentis intelligentiam teſtis, ſed interrogantis Judicis propoſitum, & voluntatem. Nam uti paralogiſmis fortaſſis fas, cùm jocoſus eſt ſermo, & ad riſum conſuetudo, cùm verò ſeriò ſine joco colloquimur, nefas eſt ſemper maximè juramento obſtrictis.* Ita ex communi ſententia Græcorum (3) Malaxus diligentiſſimus Photianus, penes quem alii, & in primis Theodorus (4) Metochites, qui de mendacio acutiſſimè diſputans. ἡ κακία inquit, τοῦ ψεύδους ἐν τούτῳ πέφυκεν ἁμαρτάνεσθαι, ὅτι χρεώστης πᾶς ἄνθρωπος ἐν λόγοις, καὶ ὑποσχέσεσι τῷ πλησίον πίστεως ἀτρεκεστάτης· ἔστι δὲ παλαιά, καὶ διὰ τοῦτο νῦν λαθραία ὑπόσχεσις ἀνθρώπου πρὸς ἄνθρωπον, ταὐτὸ διὰ λόγων σημαίνειν τοῖς ἔξωθεν, ὅπερ κρύφα καὶ ἔσωθεν ἐννοεῖ τῇ διανοίᾳ, ὥστε ἁρμόζειν τοῖς νοήμασι τὰ λόγια, καὶ μὴ ἄλλο λέγειν τῇ διανοίᾳ ἄλλο τῇ γλώττῃ· εἴ τις οὖν τοῦτο δράσοιτο παραβάτης τῆς κοινῆς ὑποσχέσεως, καὶ ψεύστης τοσῷ χείρων τῶν ἄλλων ἐν ταῖς συνθήκαις παραβατῶν, ὅσῳ δημοσιωτέρα ἡ τοιαύτη γε ὑπόσχεσις. ἐδ' ἕνεκα παραιτεῖ τὸ παραλογίζεσθαι ἐν ταῖς δίκαις τοῖς μάρτυσι κατὰ τὸ κοινὸν τῶν νομικῶν· ὀμνύουσι γὰρ τὴν ὑπόσχεσιν, καὶ συνθήκην ἐκείνην οἱ μάρτυρες, καὶ παραλογιζόμενοι τῷ ψεύδει διπλασιάσιν ἐπιορκίαν. *Malitia mendacii hoc naturâ ſuâ crimen habet, quòd omnis homo in verbis, atque promiſſis proximo debet certiſſimam fidem. Eſt autem antiqua, & propterea nunc latens, hominis ad hominem ſponſio promendi extrinſecus verbis idipſum, quod quis intus mente concepit: ita ut omnino conſonent verba cogitationibus, neque aliud mens dicat, aliud lingua ſignificet. Si quis ergo hoc perpetret, erit prævaricator communis promiſſi, & mendax tantò pejor aliis promiſſorum prævaricatoribus, quantò publica magis eſt promiſſio. Quamobrem prohibetur uſus Paralogiſmorum teſtibus in judicio, juxta Juriſperitorum communem ſententiam: Jurejurando enim teſtes promiſſum, pactumque illud confirmant, utenteſque Paralogiſmis mendacio perjurium addunt.* Similia docent (5) Ariſtenus, Matthæus (6) Monachus, (7) Thalelæus Anteceſſor, Stephanus (8) Judex Veli, & Iſidorus (9) Logotheta Dromi. Imò ex ipſo Solio, integra conſtitutione Joannes (10) Contacuzenus penes (11) Diplovatacium, cui adeò certum eſt, Græciam communi ſuffragio paralogiſmis Judicio interdixiſſe, ut è ſententia Græciæ Latinos damnet, ſi qui univerſim paralogiſmum licere conſtituunt: id, quod pace Viri Juriſconſultiſſimi, meoque judicio Sapientiſſimi dixerim, non planè approbo, neque exiſtimo probari poſſe, ſine Sanctiſſimorum virorum injuriâ manifeſtâ, qui extra judicium, urgente neceſſitate, confidentiſſimè Paralogiſmis uſi ſunt: & alioqui non video, quâ ratione, qui extra judicium citra noxam vitaturus extremum, ac certum exitium poteſt, eum inculpatæ tutelæ moderamine, vim injuſtam repellere vi, non poſſit ad eandem vim ſcilicet avertendam injuſtum oppreſſorem ſine damno decipere. Quare quamvis communem ſententiam ſecutus cenſeam, in Judicio nunquam fore licitum uti paralogiſmis, tamen exiſtimo extrà judicium ſæpe fas, παραλογίζεσθαι, atque, uti dicimus, *æquivocum* uſurpare juxta conſtituta per doctos Theologos (12) Sanchium, (13) Bonacinam, (14) Laymannum, (15) Toletum, (16) Sayrum, (17) Trullencum, productumque à (18) Buſembao Leſſium.

(1) *Not. 12. in d. Canon. 2. Nicæn.*
(2) *In d. c. 2. Nicæn.*
(3) *In Nomoc. c. ult. ad Canon. Pœnit.*
(4) περὶ κακοηθείας *vuln. 72.*
(5) *In Schol. ad Canon. 2. Nicæn.*
(6) *In Attal. tit. de jurejur. Schol. 2.*
(7) *In Novell. Baſilii Macedo. incip. cum bonorum eminium verſ.* διὰ θεσπίζομεν.
(8) *Ad Novell. Roman. Senior. incip. Sancimus, ut in omni Civitate. § ult.*
(9) *In Novell. Alex. Com. inci. multa quidem ſub init.*
(10) *Conſt. in perjur. incip. ſancimus, ut juramentum extat apud Diplovat.*
(11) *In jur. Græc. Synop. titul. de juramen.*
(12) *Lib. 3. c. 6.*
(13) *De Juram. diſput. 4. q. 1. p. 12.*
(14) *Lib. 4. tr. 3. c. 13.*
(15) *Lib. 4. c. 21.*
(16) *Lib. 4. c. 5. & lib. 12. c. 17.*
(17) *Lib. 2. c. 1. d. 15.*
(18) *In Medul. Theol. lib. 4. tr. 2. de 2. præcep. Decal. d. 4.*

XIII. Cæterùm ſic recepti ſine juramento familiares, amici, agnati, cognatique, etſi utiles erunt agnoſcendis iis, qui Ordines affectabunt, non tamen erunt idonei plenæ probationi ejus, quod teſtimonio ſuo confirmabunt. Neque enim cùm agitur in re non manifeſtâ neque à parte Juſjurandum remiſſum eſt, non jurato licet credere, ut cum (1) Harmenopulo noſtro Latini omnes affirmant meditati (2) Juris effatum clariſſimum. Quò fit, ut non jurato teſti, tametſi purpurâ Sacrâ fulgeat, fides non debeatur, ut lex Pontificia (3) decernit, qua duce idem aſſerit (4) Abbas univerſim de omnibus, quâcunque dignitate cenſeantur. Ratio eſt, tum quia in teſte probaturo juramentum eſt de jure (5) Divino, vel certè Juriſgentium: quare nec ipſe ſupremus Eccleſiarcha probaturum teſtem poterit ſummâ authoritate ſuâ à jurejurando excuſare, quem-

(1) *Libel. de teſt. c. 5.*
(2) *In L. juriſjurandi C. de teſt.*
(3) *In c. cum olim. ver. quærendam. de privil.*
(4) *In d. c. cum olim. & c. ex tuis de teſt.*
(5) *Arg. ex c. 31. Geneſ.*
(6) *De poteſt. Eccl.*

Digitized by Google

admodum docet (6) Auguſtinus Anconitanus, quem ſequitur (7) Felinus, & (8) Crotus, tum quia juſjurandum pertinet ad formam intimam, penitamque probationis habendæ per teſtes, uti docet communis (9) opinio contra eundem (10) Crotum. Hinc ad probationem hujuſmodi neceſſarium eſt juſjurandum, vel cùm agitur cauſa, uti dicunt, *Summariè, atque de plano* juxta (11) Bartholum optimè: nec multitudine teſtium penuria juriſjurandi ſuppletur, ita (12) Jure pronunciante, cujus (13) interpretes nec Sacerdoti fidem præſtandam cenſent, ſi abſque juramento teſtetur, aliquem in meliorem à vitiis frugem eſſe converſum, quia ne peritis quidem artium, quum aliquid aſſerunt circa artem, non juratis fides debetur, ut contra (14) Gloſſographum ipſe (15) Gloſſographus cum (16) Canoniſtis communiter aſſeverat. Hinc non exiſtimo in Jure probari poſſe id, quod palam conſtituit (17) Bartholus, & (18) alii poſt eum, probaturum nimirum teſtem non juratum, cùm judici ferenda ſententia eſt nulla Juris ſolemnitate ſervatâ. Nam cùm Juſjurandum, uti dixi, Jure Divino indicatur teſti probaturo veritatem latentem, non pertinet ad ſolemnitatem, ut ſine illo tunc, cùm ſolemnitas uſurpanda non eſt, poſſit ad probationem recipi teſtis. Quare Princeps cauſam committens pertractandam ſine juris ſolemnitate, non poteſt ullâ præſumptione cenſeri, velle teſtes non juratos, aut non juratos permittere, quando voluntas decernentis, committentiſve trahi nequit ad id, quod nefas eſt: ut ex (19) Jure conſtituunt (20) Bartholus, ac (21) Baldus, cujus poſtremi hæc, quam ſequimur, ſententia eſt, cui adſtipulantur (22) & alii, quorum Suffragio hæc forma teſtimonii ferendi omnino neceſſaria eſt, atque ita ſubſtantialis, ut remitti non poſſit, niſi ab eo, quem contra teſtimonium fertur in re non penitùs manifeſtâ. Dico in re non penitùs manifeſtâ: nam ſi de re manifeſtâ trâctetur coram judice, non juratis teſtibus plena fides præſtari poterit, ut aſſeruit ex Noſtris (23) Harmenopulus dicens. ἐν τοῖς φανεροῖς οὐδ' ἀναγκαῖον δι' ἐνόρκων μαρτύρων γίνεσθαι τὴν ἀπόδειξιν: docuitque (24) Gloſſographus, quem ſequitur (25) Innocentius, (26) Romanus, Antonius, (27) quo authore creditur non juratis teſtibus, cùm inducta per populum conſuetudo probanda eſt, quemadmodum aſſerit etiam ex Noſtris ante Antonium Stephanus (28) Judex, & Magiſter, cùm de conſuetudine philoſophatus, τὸ ἔθος, ait, καὶ τὸ ἔθιμον διαφέρει. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον γενικῶς τὴν συνήθειαν σημαίνει, τὸ δ' ἕτερον τὴν συνήθειαν ὑπὸ λαοῦ ἀψηφιστὶ εἰσενεχθεῖσαν, καὶ αὕτη μάρτυσι ζητεῖται, κἂν καὶ μὴ ἐνόρκοις, ὅτι φανερὰ, καὶ ἀναμφισβήτητος τοῖς πολυπραγμονοῦσι περὶ αὐτῆς. *Mos, & more receptum differunt. Nam primum generatim conſuetudinem ſignificat, alterum verò ſpeciatim conſuetudinem à populo ſine Suffragio inductam, & hæc teſtibus confirmatur, ſed non juratis, quòd manifeſta, & certa.* Ex quibus pugnantes inter ſe Photianorum ſententias erudire fas eſt; &, ſi fas etiam, ad conſtantiam revocare, ut nimirum neque univerſim negent, poſſe aliquando credi citra Juſjurandum teſti, neque univerſim affirment non jurato, teſti fidem pleniſſimam præſtari ad probationem poſſe.

q. 55. art. ult. (7) In c. conſtitutus col. 6. de reſcr. (8) De teſt. p. 7. n. 28. & ſeq. (9) Per tex. in d. L. juriſjurandi, & in c. hortamur. 3. q. 9. (10) In repet. L. nemo poteſt. ff. de Leg. 1. (11) In extrav. ad reprimendam ver. ſive figur. proceſſ. fin. (12) C. multorum 34. diſt. (13) Hoſt. Jo. And. Abb. in c. teſtimonium, de teſt. col. ſen. (14) In d. L. juriſjurandi, & in L. 1. in prin. ff. de ventr. inſpic. (15) In L. comparationes ver. deponentibus C. de fid. inſtru. (16) Jo. And. in c. fraternitatis de frig. & malef. Abb. & Aret. in c. propoſuiſti de probat. (17) In L. filiusfamil. ff. de donat. (18) Ancar. in Clem. ſæpe de VS. Alex. in L. milites C. de milit. teſt. Rom. in rubr. de arbitr. q. 16. (19) L. Lucius §. ſen. ff. ad Municip. c. nobis de ſent. excom. (20) In L. ſub conditione ff. de cond. inſtit. (21) L. fin. §. in computatione C. de jur. delib. (22) Ang. in L. milites d. Bald. in L. Presbyteri C. de Epiſ. & Cler. Imo. in d. Clem. ſæpe, & in d. L. filiusfamil. ubi, & Roman. (23) De teſt. c. 5. (24) In c. tua nos ver. teſtimonio de cohabit. Cler. (25) In c. 1. de poſt. Prælat. (26) In L. admonendi col. 27. ff. de jurejuran. (27) In c. cum in tua de ſponſ. & in c. fin. de conſuet. (28) In Scol. ad compen.

Leg. Leon. & Conſt. ad tit. 26. in fine.

SECTIO VIII.

An ad initia Ordinum ſit neceſſarium Exhomologetæ Sacerdotis teſtimonium?

SUMMARIUM.

I. *Sententia Photianorum docens neceſſitatem hujus teſtimonii ex Margunio, & Critopulo.*

II. *Eadem comprobatur ex verbis Angeli, & Malaxi.*

III. *Teſtimonium hujuſmodi etiam à non jurato Exhomologeta ſufficit ex Margunio, cujus tamen mendacitas refellitur, adſcribentis Græciæ hanc ſententiam univerſim, cùm ne ab omnibus quidem Photianis recipiatur. Hoc oſtenditur verbis Hieremiæ Patriarchæ CP.*

IV. *Idem confirmatur ex ipſius confeſſione Coreſſii, hanc corruptelam reprobantis.*

V. *Refellitur hæc corruptela Photiana, atque conſtituitur, ſacerdotem Exhomologeten neque pro Filio Spirituali, neque contra eum dicere teſtimonium poſſe. Teſtem ſcire debere id, de quo perhibet teſtimonium: Exhomologeten neſcire quæ, ut talis, novit, ejuſque ſcientiam non humanam eſſe, aut cenſeri.*

VI. *Probatur authoritate Græca, & Photiana notitiam, quam habet Sacerdos à Confeſſionibus, non eſſe notitiam hominis. Simul aſſeritur, neque parentum teſtimonium contra filios admitti, & Exhomologetas cenſeri parentes Spirituales eorum, quorum confeſſiones excipiunt.*

VII. *Eadem Sententia Photiana, & corruptela damnatur numeroſo Majorum noſtrorum effato, & Photianis decretis.*

VIII. *Arcanum Confeſſionis Sacra ſolvi non poſſe; Juris eſſe divini: Unde comprobatur validiſſimè aſſertio, comparatis invicem naturali Arcano, & divino.*

IX. *Sacerdoti, etiam preſente morte, tacenda, quæ ex confeſſionibus novit, ne prodat Arcanum Sacramenti. Eidem licere inficiari, quod ſcit: Uti etiam paralogiſmis ad eundem ſcopum. An, & quatenus queat arcanum prodere conſentiente Reo, qualiſque debeat eſſe conſenſus Rei?*

X. *Arcanum hoc Græcis receptum, aſſertumque teſtimonio Prodromi probatur.*

XI. *Idem aliis Græcorum teſtimoniis comprobatur.*

XII. *Idem confirmatur pluribus decretis Patriarcharum.*

XIII. *Idem conſtituitur denique ipſorum Photianorum effatis.*

I. SEd hæc certa, & apud pleroſque Photianorum etiam recepta, illud incertum,

Digitized by Google

tum, & planè ſcopus ingentis Controverſiæ, quod Photiani, duobus exceptis, non affirmant modò, ſed praxi ipſa certiſſimum autumant. An ſcilicet Sacerdos à confeſſionibus ejus, qui initiandus eſt, recipi ad teſtimonium poſſit?

(1) *Nota 2. ad Canon. Pœniten. S. Baſilii.* Aſſerit hoc palam Margunius (1) his verbis: καὶ βλέπε, μήπως ἀποκοτήσῃς, νὰ ἀναβῇς εἰς ζήτησιν χειροτονίας δίχως ἔγγραφον μαρτυρίαν τοῦ πνευματικοῦ σου· τοῦτο γὰρ ὁλοκλήρως ἀπείρηται· καὶ ὄχι μόνον δὲν θέλεις λάβῃς ἐννόμως τὴν χειροτονίαν, ἀλλὰ καὶ εἰ ὁ ἀρχιερεὺς, εἴτις ἄλλος τῷ αὐτοῦ ἐντάλματί σε χειροτονήσῃ, μέγα, καὶ φοβερὸν ἁμάρτημα ἁμαρτήσεται. ἂν ἴσως καὶ σε ἐπιθήσῃ τὰς χεῖρας· ἔστι δὲ καὶ τύπος τῆς μαρτυρίας ταύτης τῇ συνηθείᾳ τῶν σοφῶν πνευματικῶν γνώριμος, ὃν παραβῆναι ἀνάθεμα· πρὸς τούτους περὶ τούτου ἀναφέρων τοὺς λόγους μου λέγω, ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ μαρτυρίᾳ χρεὼν, νὰ ἀληθεύουσι, καὶ ἂν ὁ πνευματικὸς υἱὸς εἶναι ἀνάξιος, μὴ γένοιτο, νὰ δώσουσι τὴν μαρτυρίαν, καὶ τὸ ἅγιον τοῦτο πρὸς χειροτονίαν συστατικὸν, ἀλλ᾽ ἂς ἀρνηθῶσι λέγοντες· παιδίον εἰ θέλῃ ἀναξίως εἰσελθεῖν εἰς τὸ φοβερὸν βῆμα, ἀθῶος εἰμὶ τούτου τοῦ ἐγκλήματος· εἰ δὲ καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἐρωτήσῃ, μὴ φοβηθῶσιν ἀνθρώπου πρόσωπον, ἀλλ᾽ ἂς εἴπωσιν, ἀνάξιός ἐστι, δέσποτα· ἀλλὰ τοῦτο κρυφὰ ἂς τὸ εἴπωσιν, ἵνα μὴ φανερωθῇ ἡ ἁγία ἐξομολόγησις. *Et cave, ne audeas aſcendere ad petitionem Ordinum ſine ſcripto Patris ſpiritalis teſtimonio. Nam hoc omnino vetitum. Et non ſolùm contra leges initiabere, ſed & Antiſtes, vel ſi quis alius mandato Antiſtitis tibi Ordines conferet, grande, ac timendum crimen admittet. Eſt autem & formula teſtimonii hujuſce moribus ſapientium Exhomologetarum nota, quam prætergredi Anathema. Ad hos de hoc verba referens, dico: opus eſſe, ut in ipſo teſtimonio veraces ſint; & ſiquidem ſpiritalis filius eſt indignus, abſit, ut pro illo teſtimonium dicant, haſque ſyſtaticas, ſive commendatitias ad Ordines litteras ſanctas concedant, ſed eas denegent ſic effati: Fili, ſi properas indignè ad tremendam aram adſcendere, ſum innoxius hujus criminis. Quod ſi Antiſtes interroget, ne vereantur faciem hominis, ſed dicant: Domine, indignus eſt: at hoc tamen ſecretò dicant, ne manifeſtetur ſancta confeſſio.* Hæc palam explicatè, & affirmatè Margunius, cui conſonant tradita per Critopulum (2) Metrophanem, qui noſtra Myſteria jampridem Lutheranis propoſita, è ſolio Alexandrino furens in Rhodinum enucleatiùs dum explicat. ἡ ἐξομολόγησις, inquit, ἐκ δυεῖν γίνεται, ἔκ τε τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ ἀσώτου υἱοῦ ἐξομολογουμένου τὰ ἁμαρτήματα. ἔστι δὲ ἐκ θατέρου μέρους σιωπὴ τῶν ἀκουσθέντων, ὁ γὰρ ἱερεὺς τὰ ἐξομολογούμενα οὐ δύναται ἀποκαλύψαι, εἰμὴ πρὸς ὠφέλειαν τῆς ἐκκλησίας, καὶ τοῦ πνευματικοῦ υἱοῦ· ὅθεν ἡμῖν ἔθος δοῦναι ἔγγραφον μαρτυρίαν τῷ θέλοντι χειροτονίαν, καὶ ἄνευ ταύτης οὐδεὶς παρ᾽ ἡμῖν χειροτονεῖται. *Exhomologeſis ex duobus fit ex Patre ſpiritali, & prodigo filio fatente ſua crimina. Eſt autem alteri parti indictum ſilentium rerum auditarum. Nam Sacerdos, quæ quis faſſus eſt, nequit efferre, niſi ad utilitatem Eccleſiæ, & filii ſpiritalis. Quare penes Nos mos eſt concedendi ſcriptum teſtimonium volenti Ordines ſacros, quo ſine nemo penes Nos ſacris initiatur.* Et (3) alibi dixerat hoc teſtimonium Sacerdotis à confeſſionibus receptum eſſe in Græciâ ante ipſius Baſilii tempora.

(2) *In Anſipanopl. c. de Sacr. Myſter. pag. ult.*

(3) *Epiſt. 4. ad Illuſtriſſimũ Vayvondã Muldoblachiæ.*

II. Eadem affirmat Chriſtophorus (1) Angelus, addens ex Egregiâ Photianorum Theologiâ: ἀμφισβητοῦσι δὲ παρ᾽ ἡμῖν οἱ θεοφάντορες θεολόγοι, εἰ ἄρα γε ἐγκεχάρακται τοῖς μὴ ἐπὶ τοιαύτῃ μαρτυρίᾳ χειροτονηθεῖσιν ὁ τύπος τῆς ἱερωσύνης, καὶ πολλῶν ἀντιφασκόντων οἱ πλείονες συμβιβάζουσι λέγοντες, ὅτι χαρακτὴρ μὲν ἱεροῦ λέληπται, ἄπρακτος δὲ, ὥστε μὴ συγχωρεῖσθαι λειτουργεῖν. *Dubitant autem penes nos, qui divina loquuntur Theologi, an hercle impreſſus cenſeatur iis, qui ſine hoc teſtimonio initiati ſunt, character Sacerdotii, & multis inficiatis, plures affirmant dicentes, characterem quidem ſacramenti receptum eſſe, otioſum tamen ita, ut non permittatur illis operari, ſeu miniſterio fungi.* Quinimò, ne cui Photiano dubium ſit hoc Sacerdotis teſtimonium neceſſarium, ac perneceſſarium eſſe ſacris Ordinibus recipiendis, formula ipſa certa proponitur, quam habes apud (2) Malaxum hoc titulo. περὶ τοῦ πῶς γράφει τὴν μαρτυρίαν ὁ πνευματικὸς τοῦ μέλλοντος ἱερωθῆναι. *De modo, quo ſcribit teſtimonium Spiritalis Pater pro eo, qui ſacris initiandus eſt.* Eam hìc dare operæ pretium eſt, quo manifeſtiùs hæc omnium Photianarum ineptiarum maxima cognoſcatur. Igitur ſic habet. ὁ τιμιώτατος ὁ δεῖνα, βουλόμενος ἀναβιβασθῆναι εἰς τὸ τῆς ἱερωσύνης μέγα ἀξίωμα, προσελθὼν ἀνέθετο τοὺς αὐτοῦ λογισμοὺς τῇ ἐμῇ ἀσθενότητι· ἐγὼ δὲ ἐξετάσας, καὶ ἐρευνήσας ἀκριβῶς καὶ τὰ βάθη τῆς καρδίας αὐτοῦ, εὗρον αὐτὸν μηδὲν ἔχοντα ἐμπόδιον εἰς τὸ ἱερωθῆναι. ὅθεν καὶ μαρτυρῶ αὐτὸν ἄξιον τῆς ἱερωσύνης, καὶ τελείου χρόνου, ἐφ᾽ ᾧ καὶ ἀπεδόθη αὐτῷ ἡ ἔγγραφος αὕτη μαρτυρία παρ᾽ ἡμῶν εἰς ἀσφάλειαν. *Spectatiſſimus N. cùm vellet ſe in magnam Sacerdotii dignitatem provehi, meæ humilitati cogitationes ſuas accedens expoſuit. Ego verò, examinatis omnibus, ac penetralibus cordis illius accuratè perquiſitis, nullum in eo impedimentum inveni, quo minus ad ſacros Ordines provehatur, ac Sacerdotium. Propterea teſtor dignum Sacerdotio, tempuſque perfectum, & ad id requiſitum habere. Ideòque illi teſtimonium hoc ſcriptum traditum eſt ad ſecuritatem.*

(1) *In Explicat. Symboli: ad illa verba ἐνανθρωπήσαντα.*

(2) *In Nomoc. c. 436.*

III. Manifeſtum ex his eſt, communi Photianorum ſententia recipi teſtimonium Sacerdotis à Confeſſionibus uti neceſſarium ei, qui Sacris initiandus eſt. Id, quod & praxis hodie confirmat. Neminem enim reipsâ provehunt, neminem aptum Ordinibus ſacris exiſtimant, qui hoc ſolemni teſtimonio probatus non fuerit. Imò pleroſque etiam invenias, qui putent, hoc uno ſatis probatos, qui Ordines petunt, licet non omnes Photiani hoc verum putent, uti ſuperiùs demonſtravi. Addo, tanti fieri hoc teſtimonium in Secta Photianorum, ut ei fidem certiſſimam præſtandam cenſeant, licet ſit à non jurato Sacerdote: quamvis omnino ineptum probationi ſit ſine jurejurando teſtimonium, ut proximè confirmavi: quare tandem ſic (1) Margunius conficit: αὕτη ἡ τοῦ πνευματικοῦ μαρτυρία παντελῶς ἀρκεῖ εἰς χειροτονίαν καὶ μοναχὴν, καὶ δίχως ὅρκον. διὰ γὰρ τοῦ πνευματικοῦ τὸ πνεῦμα ὅτι ἐν εἴδει περιστερᾶς, ἄλλοτε εἴδει ἀνθρώπου βεβαιοῖ τοῦ λόγου τὸ ἀσφαλὲς, ὅθεν καὶ δί-

(1) *d. not. 2. ad Can. Pænit. S. Baſil. in fin.*

χος

χως ἄλλως ἐξετάσεως ἐμπορεῖ δι' αὐτῆς, τὰ χειροτονήσῃ ὁ ἀρχιερεύς, ὅμως δὲ καὶ τυχόν, καὶ ἔχει φανερὸν χρέος, καθὼς ἡ ἁγία ἀνατολικὴ ἐκκλησία καὶ διδάσκει, καὶ πράττει ἄσφαλτα, σοφὰ, καὶ καθολικά. *Hæc ſpiritalis Patris atteſtatio ſufficit planè ad Ordines conferendos, & ſola ſufficit, & ſine jureiurando. Nam per Patrem ſpiritalem Spiritus, non ſub ſpecie columbæ, ſed ſub ſpecie hominis confirmat ſecuritatem verbi. Quare & ſine alio examine poterit ex ipſa Antiſtes conferre Ordines, imò debebit; habet enim ex illâ manifeſtam obligationem, ut ſancta Orientalis Eccleſia & docet, & praxi confirmat, ſine errore, cum ſapientiâ, & planè Orhodoxè.* Sic Margunius, qui poſtremis hiſce mentitur, ſive nomine Orientalis Eccleſiæ Græcam intelligat, ſive Photianam ipſam univerſim, ac generatim. Græca enim Eccleſia has nunquam ineptias recepit, & Photiana etiam eaſdem damnat non ſemel. De primâ certum erit, quod dicimus, ex dicendis, de ſecunda teſtes produco duos inter Photianos omni exceptione majores, Hieremiam Patriarcham, atque Coreſſium. Ille mores Græcorum ſacros erudita Ecthesi proſecutus, ubi de Ordinum conferendorum ritu, ac cæremonia doctiſſimè differit, hanc etiam corruptelam exponens ſic è Solio Byzantino ſeverè, ac ſapienter (2) declamat. ἔστι δὲ καὶ παράπτωσι τῶν ἐν ἡμῖν ἔθος οὐκ εὔλογον, ἀνακαλεῖν πρὸς μαρτυρίαν τῶν χειροτονηθῆναι μελλόντων τοὺς πνευματικοὺς πατέρας, δι' αὐτῆς δὲ πᾶσαν τὴν ἐξέτασιν ἀπαξαπλῶς ἐκπεραίνεσθαι. οὐκ οἶδα δ' ὅπως τοῦτο μὴ ἀνατείνει εἰς μέμψιν τῆς ἱερᾶς μετανοίας, ἐπειδὴ οὐ θεμιτόν ποτε ἀνακαλύψαι τὰ τῆς ἁγίας ἐξομολογήσεως, ἐν ᾗ τὸ ἄρρητον ἐντετυλιγμένον τοῖς πᾶσι νομίζεται παρὰ θεοῦ, καὶ πολλαῖς συνοδικαῖς διατάξεσι δογματισθέν. οἶμαι δὲ καὶ τοῦτο ὑπὸ τοῦ σατανᾶ εἰσαχθὲν ταῖς ἱεραῖς πραγματείαις, ἵνα τὴν θείαν ἐξομολόγησιν εἰς μῖσος λαῶν διαβάλλοι, ὥστε μὴ θαῤῥεῖν τουπιὸν πρὸς τοὺς πνευματικοὺς πατέρας τὸν ὄχλον τῶν ἡμαρτηκότων. καὶ γένοιτ' ἐγχείρημα τοῦ διὰ ψευδέων κρύπτειν ἐν ταῖς ὁμολογίαις τὰς ἁμαρτίας. καὶ δὴ μελετῶμεν ἡμεῖς, οἷς καίπερ ἀναξίοις δέδοται πᾶσα ἐξουσία τῶν ἱερῶν, τὴν φθορὰν ταύτην τῶν μυστηρίων διὰ μεγάλης συνόδου ἀπελεῖν. *Eſt autem penes quoſpiam ex Noſtris mos non admodum laudandus evocandi ad teſtimonium eorum, qui provehendi ad Ordines ſunt, Spiritales Patres; atque per ipſos examen totum unà ſemel peragere. Non video porro quî hoc ad injuriam Pœnitentiæ Sacræ non referatur, cùm fas non ſit unquam aperire, quæ pertinent ad Sacram Confeſſionem, in qua ſecretum ab omnibus exiſtimatur Dei juſſu conſtitutum, & multis Synodorum decretis confirmatum. Arbitror autem & hoc inductum à Satana ſacris negotiis, ut divinam Confeſſionem ad odium populorum trahat ita, ut in poſterum ſpiritualibus minimè fidat Patribus turba peccatorum: fiatque occaſio, atque locus celandi per mendacia in confeſſionibus crimina. Quare meditamur nos, queis quanquam indignis data eſt omnis poteſtas in re ſacrâ, corruptelam hanc Sacramentorum per magnam Synodum tollere, &c.*

(2) In explicat. Reſponſi. ſuę ad Germ. c. 11.

IV. At (1) Coreſſius, & clariùs, & doctiùs. Nam Coridaleo ſcribens hæc graviter, &, ut aſſolet, auſterè pronunciat. ἐρωτᾷς, ὦγαθὲ, καὶ ὀλίγον τι τὰ φιλοσοφικὰ ματαθέμενος κήδεαι τῶν θεολογικῶν, καὶ πύθῃ, εἰ καθάπερ ἡ δυτικὴ, οὕτω καὶ ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία ἠθοφθαρσίας ἔμπλεως, καὶ πάνυ γε πρὸς κόρον τε γέμουσα. νὴ δία, φημί γε πρὸς ἕλληνα γράφων, ὃ πολλάκις ταὐτὸ ἀπαρνούμενος τοῖς λατίνοις. ὃ δὲ φημὶ φανερὸν τοῖς θεολογοῦσι, καὶ παντελῶς ἀναμφισβήτητον. ἔστι δ' ὅμως διαφορὰ τῶν ἡμετέρων ἠθοφθορσιῶν, καὶ τῶν παρὰ λατίνοις. ὅτι πονηρῶς ἐκεῖνοι τὰ ἔθη φθείρουσι, σοφοὶ γάρ, καὶ τὴν φθορὰν ὁρῶντες πλημμελοῦσιν, ἐν ἡμῖν δὲ ἐξ ἀγνοίας πᾶν ἔγκλημα. δημοσία γὰρ ἡ ἀμάθεια ἕνεκα τῆς τυραννίδος, ὥστε γεγόναμεν οὐ μὲν πονηροὶ ἁμαρτάνοντες, ἀλλὰ κακοὶ, καὶ γελοῖοι. οὐ περιττολογήσω ἐν ἐπιστολῇ, ἧς ἔπαινος ἐν βραχύτητι. φέρε μελετήσωμεν μόνον τὸ παρὰ σοῦ γ' ἱστορούμενον, καὶ λογισόμεθα τὸ περὶ τῆς τοῦ πνευματικοῦ μαρτυρίας. τί δ' εἴποιμι ταῦτα διανοούμενος; κατὰ τὸν λόγον· ἀκτινοβόλος ματαιότης, φανερὰ ἠθοβλαβία, καὶ κατὰ τὸ σύντομον μωρία ἄκρατος· πῶς γὰρ μαρτυρήσει ὁ μὴ πιστευόμενος; πῶς μαρτυρήσει ὁ, ἅπερ ἀκήκοεν, ἀγνοῶν; πῶς μαρτυρήσει ὁ διὰ μαρτυρίας ἑαυτῷ θάνατον ψυχῆς ἐμποιούμενος; εἰ γὰρ ψεύσεται ἐπαινῶν ἐπαίνου ἀνάξιον, ψεῦσμα ἔχθιστον θεῷ, εἰ δ' ἀληθεύσῃ, πόσον ἁμάρτημα ἡ τοιαύτη γ' ἀλήθεια, τὸ ἄρρητον τοῦ μυστηρίου καταλιθάζουσα, καὶ ταῦτα δὴ φανερῶς γίνεται πάντων σχεδὸν ἐπαινούντων τὴν φανερὰν προδοσίαν, καὶ ὃ δὴ καὶ φρικωδέστατον, ἀθετούντων τὴν ὀρθοδοξίαν τοῦ ἀντικειμένου δόγματος, ἕτοιμοι μωρὸν, αἱρετικὸν, καὶ λατῖνον καλέσαι τὸν ἄκροις χείλεσι βουλόμενον διδάξαι αὐτούς. *Interrogas, ò bone, & quadamtenus, ſepoſitis Philoſophicis, Theologica curas, ac quæris, an quemadmodum Occidua, ita & Eoa Eccleſia plena ſit corruptelis morum, planèque uſque ad ſatietatem referta. Ædepol aſſero Græco ſcribens, quod ſæpe inficiatus ſum Latinis. Quod autem aſſero, manifeſtum eſt Theologis, & omnino extra controverſiam. Eſt autem diſcrimen noſtras inter corruptelas, & latinas, quòd malignè illi, atque improbè mores corrumpunt. Cùm enim docti ſint, & videant corruptelam, peccant: inter nos autem ex ignorantia delictum eſt, cùm publica ſit inter nos ignorantia propter Tyrannidem. Quare ſumus non ſanè maligni, cùm peccamus, ſed mali, atque ridiculi. Brevis ero in Epiſtola, cujus à brevitate laus. Age, conſideremus dumtaxat id, quod tute deſcribis, ac perpendamus teſtimonium Spiritalis Patris. Quid autem dicam hęc mecum ipſe conſiderans? Juxta adagium; Splendidiſſima Vanitas eſt, aperta morum corruptela, mera ſtultitia. Nam quo pacto teſtimonium dicet is, cui non creditur? Quo pacto teſtis erit, qui, quæ audivit, ignorat? Quo pacto teſtem aget, qui per teſtimonium ſibi, atque animo ſuo mortem conſciſcit? Etenim ſi mentiatur laudans non laude dignum, mendacium exoſum eſt Deo, ſi verò, quæ vera ſunt, dicat, quantum eſt crimen hæc Veritas ſecretum Myſterii peſſundans! Atque hæc palam fiunt, penè omnibus laudantibus manifeſtam proditionem, quodque terribiliſſimum eſt, damnantibus rectam ſententiam oppoſiti dogmatis, parati ſtultum, hæreticum, ac Latinum appellare eum, qui ſummis labiis eos docere voluerit.*

extat inter Epiſt. Goar. pagin. 28.

(1) Ep. 3. ad Corydaleum,

V. Vides, non ab omnibus Photianis etiam recentioribus has plerorum paſſim ineptias receptas, & ubiquę receptas probari. Eò liben-

tius

tius idipſum noſtris ingerimus, ac demonſtramus, operæ pretium facturos nos arbitrati, ſi manifeſtè doceamus, hunc morem pernicioſiſſimum, hanc teterrimam corruptelam deteſtabilem eſſe, noxiam eſſe univerſim Eccleſiæ, ridiculam eſſe, totique Juri Gentis utriuſque prorſus inauditam. Id fiet in hac poſtremâ diſſertationis hujuſce parte, ſi primò docebimus, Jure Gentis noſtræ Sacerdotem à Confeſſionibus ad teſtimonium neque pro filio ſpirituali, neque contra eundem recipi. Secundò, ſecretum Sacræ exhomologeſis violari nullam ob cauſam poſſe. Tertiò, teſtimonium hujuſmodi exitioſum, ac ſtultum eſſe. Sit igitur prima concluſio. Sacræ Confeſſioni præpoſitus Judex contra confeſſum ſua crimina ferre teſtimonium non poteſt. Probatur primò. Nam nemo poteſt dicere teſtimonium in eum, cujus delicta non novit: eſt enim omni teſti, qui cenſetur idoneus, neceſſaria penitùs rerum, de quibus teſtimonium dicendum eſt, certa notitia, atque ſcientia, ut palam tradidit (1) Harmenopulus, & ante eum (2) Garidas IC. teſtatus hanc eſſe omni Juri, omni conſuetudini ſententiam conſentaneam; nec diffidet Ratio, cùm omnis affirmatio notitiam rei affirmatæ ſequatur, ut explicat ſatis operosè, & eruditè (3) Magentinus in Logicis, ex Philopono, Theophraſto, Ammonio, aliiſque. At judex confeſſioni præpoſitus ea crimina, quæ reus eſt faſſus, non novit. Hæc adſumptio, licet Photianis ingeniis mira, Græcis omnibus evidens eſt. Norunt hi, ſacerdotem in exhomologeſi non hominis munere fungi, ſed Dei: tribunal illud inſidere, non ut homo eſt, ſed uti Vicarius Numinis: denique, quidquid agit, quidquid excipit, decernitve, agere, excipere, decernere uti Dei miniſtrum, ſpeciatimque delegatum ad ea ipſa agenda, excipienda, decernenda. Quæ omnia conſtant ex Paulo (4) dicente: Χριστοῦ τοῦ δόντος ἡμῖν τὴν διακονίαν τῆς καταλλαγῆς· ὡς ὅτι Θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ, μὴ λογιζόμενος αὐτοῖς τὰ παραπτώματα αὐτῶν, καὶ θέμενος ἐν ἡμῖν τὸν λόγον τῆς καταλλαγῆς. *Chriſti, qui dedit nobis miniſterium reconciliationis: Quoniam quidem Deus erat in Chriſto Mundum reconcilians ſibi, non reputans illis delicta ipſorum: & poſuit in nobis verbum reconciliationis*; quæ verba ſic apertiùs id, quod probamus, enunciant: Reconciliationis, ſeu pœnitentiæ, ſacrique Judicii, in quo crimina clementiſſimè puniuntur, Author eſt Deus, & auſpex: Deus, inquam, in Chriſto myſterium illud inſtituente: cujus nimirum nobis data poteſtas, non hercle, ut nobis, ſed ut miniſtris, per quos Deus ipſe in Chriſto ſibi crimino ſos conciliat, culpâ faſſis remiſsâ iis verbis ſacerrimis, quæ poſuit ut ſua in ore noſtro. Quare tandem Paulus (5) concludit. ὑπὲρ Χριστοῦ οὖν πρεσβεύομεν, ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν. *Pro Chriſto ergo legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos.* Ut palam ſit in hoc judicio, judicem vice Dei, Chriſtique fungi, quemadmodum de miniſtro Sacramentorum generatim aſſerit (6) Bulgarus noſter ex eodem (7) Paulo, & præcipuo Pauli interprete Joanne (8 Chryſoſtomo. Hinc porro ſequitur, notitiam Judicis hujuſce, atque ſcientiam non eſſe ſcientiam, quæ hominis cenſeatur, ſed notitiam, atque ſcientiam homini uti Deo factam per ipſam confeſſionem; atque adeò exhomologeten, ut homo eſt, ea, quæ ſcit, planè neſcire.

(1) *d. libell. de teſt. c. 7.*
(2) *In Compen. Leon, & Conſtan. ad titul. de teſt. Schol. 11.*
(3) *In c. 1. prior. Analy. Ariſt.*
(4) *2. Ad Corinth. c. 5. n. 18. & ſeq.*
(5) *d. c. 5. n. ult.*
(6) *In Catecheſ. tit. de Sacram. in fin. pag. 19.*
(7) *1. Ad Corinth. c. 3. n. 4. 5.*
(8) *Homil. de prodit. Judæ.*

VI. Hoc egregiè delibavit ſuperiùs relatus (1) Coreſſius, plenè dixit, ac palam aſſeruit Meletius (2) Patriarcha. Nam de Pœnitentiæ Sacramento multa opportunè ex Juris noſtri præſcripto conſtituens, ἔτι δὲ, ait, ἀπόρρητον, καὶ ἀμαρτύρητον τὸ διὰ τῆς ἱερᾶς ἐξομολογήσεως εἰς συνείδησιν ἱερέως ἐλθόν· ἐκάστος γὰρ τὸ ἁμάρτημα οὐκ ἔγνω τοῦτο ὡσεὶ ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡς Θεός. Et ante Meletium Photianum Gazæus (3) Martyr Samonas Agarenum Acmedum inſtituens. ἴρθωσι, inquit, καὶ θαυμάσοντι περὶ τῆς ἐν Χριστῷ μετανοίας· ἐν αὐτῇ ἡμεῖς μάρτυρες καθ' αὐτῶν, καὶ ἡμῖν πάντα πιστεύεται· ὁ Χριστὸς Θεὸς δι' ἀνθρώπου καθεζόμενος κρίνει, καὶ ἐλεεῖ, καὶ εὐσπλαγχνῶν τιμωρεῖ. ἄνθρωπός ἐστιν ὁ ταῦτα ποιῶν, ἀλλ' οὐκ ἄνθρωπος· ἃ γὰρ ἀκούει ἄνθρωπος, ἔγνω Θεὸς, ἄνθρωπος οὐκ ἔγνω· καὶ γὰρ ἀληθῶς ἄνθρωπος οὐκ οἶδε τὰ ἐλθόντα πρὸς εἴδησιν ἀνθρώπου πνευματικοῦ. *Dicam tibi mirabile aliquid de Pœnitentia Chriſtiana: in ea nos teſtes ſumus contra nos ipſos, & nobis omnia creduntur. Judex Deus per hominem ſedens judicat, & miſeretur, & indulgens caſtigat. Homo autem eſt, qui hæc facit, non tamen homo; nam, quæ audit homo, non ſcit: revera enim homo neſcit, quæ ad hominis ſpiritalis notitiam devenere.* Hæc eadem affirmat (4) Prodromus, & noviſſimè ex Photianis recentioribus (5) Rhaſoxeſtes. Amabo, non ne Jure noſtro, & Photiano manifeſtum eſt, in Exhomologeta Sacerdote nullam eſſe notitiam, ſcientiamve eorum, quæ ſedenti pro ſacro Tribunali criminoſus eſt faſſus? Repete propoſitionem, ac dicito. At teſti delaturo teſtimonium contra aliquem neceſſaria ſcientia eſt ejus rei, de qua ferendum eſt teſtimonium. Igitur Exhomologetes teſtimonium ferre non poteſt in eum, cujus confeſſionem ſacram audivit. Accedit, teſtimonium Parentum contra filios, liberoſve non recipi ullo jure, præſertimque reprobari noſtro, uti ſupra docuimus. Etenim Leo, & Conſtantinus (6) decernunt οἱ γονεῖς, καὶ τὰ τέκνα κατ' ἀλλήλων μὴ προσδεχέσθωσαν. *Parentes, ac liberi contra ſe invicem teſtimonium dicentes non admittantur*; & Attaliates (7) παῖδες, ait, κατὰ γονέων μαρτυρεῖν κωλύονται: *liberi contra parentes teſtes eſſe prohibentur*: idemque conſtituit Conſtantinus (8) Porphyrogenneta, ex quo omnes Noſtri idem de patre, ne in filios teſtimonium dicere queat, affirmatè decernunt. Unde ſtatim elicio, nec teſtimonium ſpiritalis patris contra liberum ſpiritalem ullo jure, præſertimque noſtro, admitti poſſe. Ratio nimirum utrobique eadem eſt. Nam propterea naturalis Pater teſtis in filium eſſe non poteſt, quòd filio pietatem debeat, & amorem: at pietatem, amoremque tantò majorem, quantò magis ſacrum ſpiritalis Pater filio debet ſpiritali, quemadmodum (9) Rhaſoxeſtes affirmat (10) ex Prodromo, & exploratum eſt ex iis, quæ docet ipſe (11) Marguniusuſque adeò amoris hujuſce, ac pietatis aſſertor, ut, quod nemo hactenus ſomniavit, cognationem etiam pro-

(1) *In d. Ep. 3. ad Corydaleum.*
(2) *Lib. de Sacris Myſt. tit. de Sacr. Pœnit.*
(3) *In Catecheſ. 2. ad Acmed. de myſter. ineffabil. in fin.*
(4) *De Interpr. ad Can. Pœnit. S. Gregor. Thaum.*
(5) *De Sacris offic. tit. 8. de Spirituali Patre.*
(6) *In Cōpen. Legum tit. de teſt. n. 3.*
(7) *In Synop. tit. 16. poſt init.*
(8) *Baſilic. lib. 21. tit. de teſt.*
(9) *d. tit. 8. de Spirituali.*
(10) *In d. Can. Pœn. Thaumat.*
(11) *In Proœm. ad Can. Pœnitēt.*

Digitized by Google

producendam uſque ad gradum ſeptimum inter hunc patrem, & liberos commentus ſit ſpiritales. Igitur nec pater ſpiritalis amoris, ac pietatis debitor filio, in eum teſtis erit idoneus.

VII. Ea propter, non ut in pluribus clam, aut ſubobſcurè Jus noſtrum, ſed palam, & apertè teſtimonium hujuſmodi damnat. Audi, quid Matthæus (1) Monachus doceat. τὸ ἐντεταλμένον ἐν τοῖς ἐνταῦθα, καὶ κωλυόμενον μὴ μαρτυρεῖν γονεῖς κατὰ παίδων ὁ Κανὼν προτείνει καὶ εἰς πνευματικούς, οἳ καθαίρονται, ἐπὰν μαρτυρήσωσι καθ' υἱῶν πνευματικῶν. *Quod conſtituitur hic, & vetatur, ne parentes teſtimonium in liberos dicant, protendit Canon ad ſpiritales Patres, qui exauthorantur, ſi quid teſtentur contra filios ſpiritales.* Accedit Matthæo Dorotheus (2) Monachus his verbis: γονεῖς λέγονται καὶ οἱ πνευματικοί, ὅθεν τῆς μαρτυρίας ἐξαίρονται κατὰ τῶν ἐξομολογουμένων καὶ τοῦ δικαστηρίου ἀπείργονται, εἰ δέ τι μαρτυρήσωσι κατ' αὐτῶν, ἐπιτιμίῳ Κανόνος καθυποβάλλονται. *Parentes dicuntur, & ſpiritales Patres, quare à teſtimonio repelluntur in Confeſſos ferendo, & rejiciuntur à Tribunali; Si quid verò teſtati fuerint contra illos, pænæ Canonis ſubjiciuntur.* Sed Privatos hos dices; dabo decreta publica. Sanctiſſimus Patriarcha (3) Nicephorus: εἴτις, ait, τῶν ἐξομολογητῶν ἱερέων κατὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ πνευματικοῦ μαρτυρήσῃ, καθαιρείσθω. *Si quis exhomologetarum Sacerdotum contra filium ſuum ſpiritalem teſtimonium dixerit, deponatur.* Sanctiſſimus itidem (4) Methodius: τὸν πνευματικὸν μαρτυρήσαντα, ὅτι ὁ πνευματικὸς αὐτοῦ υἱὸς εἰκονομάχος ἦν, πρὸς τὸ μὴ λοιπὸν διακονεῖν, ἐπιτιμίῳ κατέθετο, ἀθέμιτον γὰρ ἔλεγε τὴν ἄδικον μαρτυρίαν. *Sacerdotem à confeſſionibus teſtatum contra filium ſpiritalem, quod Iconomachus fuiſſet, ne ampliùs in poſterum miniſtraret, pænæ ſubjecit: dicebat enim, nefarium eſſe, & injuſtum hujuſmodi teſtimonium.* His adde (5) & Ignatium clariſſimum Præſulem, & penè non Martyrem, cujus hæc Synodica ſententia eſt: τὰ τῆς ἐξομολογήσεως πάντα ἀπόρρητα ἀνθρώπου ἔξωθεν μαρτυρίαν. ἐπικατάρατος ἦν ὁ ἱερεὺς μαρτυρῶν κατὰ τοῦ πνευματικοῦ υἱοῦ. *Quæ pertinent ad ſacram confeſſionem omnia arcana ſunt, & hominis reſpuunt teſtimonium. Igitur diris Eccleſiæ devotus eſto ſacerdos, ſi teſtimonium dixerit contra filium ſpiritalem.* An aliquid clarius expectes clariſſimis hiſce ſententiis? Certè ex his (6) Diplovatacius affirmat, omni ætate in Græciâ noſtrâ id juris obtinuiſſe, idemque comprobat decretum Lucæ Chryſobergæ, de quo ſic habes in Codice Juris (7) Græco-Romani. ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης κύριος Λουκᾶς ἐπιτιμίῳ ἀλειτουργησίας καθυπέβαλε τὸν καθηγούμενον τῆς μονῆς τοῦ γηροτροφείου, τὸν γεγονότα ἀρχιεπίσκοπον Ἡρακλείας, τοιοῦτόν τι μαρτυρήσαντα κατὰ πνευματικοῦ παιδὸς αὐτοῦ. *Sanctiſſimus Patriarcha Dominus Lucas pænæ ſuſpenſionis à miniſterio ſacro ſubjecit Abbatem Manſionis Gerotrophii, qui factus eſt Archiepiſcopus Heracleæ, quòd tale teſtimonium tuliſſet adverſus ſuum ſpiritalem filium.*

VIII. Nec verò mirum, ſi uti palam evicimus, omni Jure Chriſtiano, etiam Photiano teſtimonium Sacerdotis ab exhomologeſi contra faſſum ſua crimina reprobetur, quando omni Jure Arcanum exhomologeſis præceptum eſt. Hæc ſit ſecunda Concluſio noſtra contra Margunium, cui videntur adſtipulati ex Latinis aliquot, qui ad probandum conjugium exiſtimarunt poſſe ſacræ Confeſſionis arcana prodi. Ita Ludovicus (1) Romanus producto ad id (2) Gloſſographo, Jaſon (3) Maynus, (4) Caſſanæus, aliique ignobiliores Juris civilis interpretes, quorum tamen communis opinio ſententiam damnat, ſubſcribenſque frequentiſſimo calculo concluſioni noſtræ veriſſimè conſtituit, tantum eſſe ſacræ confeſſionis Arcanum, ut nullam prorſus ob cauſam violari queat. Ita (5) Theologi, & præter cæteros (6) Gabriel, Jo. (7) Major, (8) Hadrianus, (9) Cajetanus, (10) Dominicus Soto, Joannes (11) à Medina, (12) Navarrus, quos paſſim ſequuntur & Juris interpretes Pontificii cum (13) Collectoribus, (14) Cardinali, & (15) Innocentio, aliiſque, quorum ſenſa probat acutiſſimè (16) Covarruvias. Et ſanè ſanctiſſimum hoc Arcanum Jure divino videtur inductum, uti tradit ex communi ſapientum effato notiſſimus (17) Buſembaus, ejuſque violator ſacrilegus palam Sacramento debitam reverentiam labefactat, manifeſtèque iniquus Sanctiſſimum violat pactum, quod initum clam cenſetur Exhomologeten inter, eumque, quem pœnitet, de ſecreto cuſtodiendo prorſus, ſervandoque omnino ſilentio. Id, quod Hiſpani Doctores acutè explicant penes (18) Dianam, cujus effato, vel in minimo, ſi quis Arcanam hoc violet, lethali obnoxius eſt noxæ, quando Arcanum hoc abſolutiſſimè ſervandum eſt, tantâque auditarum rerum diſſimulatione, atque ſilentio, ut eas non liceat prodere, ne ad evitandum quidem præſens, imminens, certumque, atque ultimum Reipublicæ ipſius exitium. Id, quod relati omnes affirmant contra (19) Archidiaconum, (20) Hoſtienſem, Jo. (21) Andream, (22) Ancharanum, & (23) Abbatem, quibus non adſtipulatur, imò potiùs refragatur (24) Innocentius, quemadmodum evincunt Cajetanus, Soto, Navarrus locis laudatis, & ante hos Collector animadvertit. Profectò eum in modum, quo initum Arcani pactum Naturâ præde, quale ſecretum dicimus naturale, nullâ in circumſtantia, ad quam Natura poteſt obligare, prodi poteſt: tuncque dumtaxat, ſi prodas arcanum illud, non peccas, cùm imminet præſens Patriæ, aut Reipublicæ graviſſimum malum, aut proximi injuſtè, & ex culpa ejus, qui tibi ſecretum detulit, periclitantis graviſſimè manifeſtum periculum, quòd Natura te obligare non poſſit ad perniciem totius, aut ad partis innoxiæ manifeſtum exitium, ne pars pereat, aut privatus ſceleſtiſſimus alterius damno graviſſimo tutus ſit; Ita pactum cuſtodiendi ſecreti, Deo auſpice, in Sacramento initum, ſolvi non poteſt in ulla circumſtantia, in qua Deus obligationem tacendi queat inducere. Poteſt autem Deus inducere obligationem celandi ſecreta etiam cum Reipublicæ ipſius pernicie, etiam cum exitio partis innoxiæ, etiam cum tuo graviſſimo,

(1) In d. tit. 16. Attali. Schol. 4.
(2) In Cõpẽd. Leg. Leon. & Conſtan. Schol. 1. titul. de teſt.
(3) Reg. 45. apud Diplovat. ad Calcem Synopſis.
(4) Gabriel Monachus & Synax. S. Methodii.
(5) Synod. 4. apud Canonarch. de vi Can. initio Can. Pœn.
(6) In Synop. Jur. Græci tit. de Pœnit. ſecreta. n. 64.
(7) In Decretis Lucæ n. 7. Tom. 1. lib. 3. Sẽs. Synod. 1. pag. 223. in fin.
(1) In L. ſi nõ ſpeciali C. de teſtam. col. pen.
(2) In c. tua nos de ſponſ. verſ. conſtituerit.
(3) In L. 1. §. hujus ſtudii ff. de juſt. & jur. col. 2. L. patri furioſo col. 3. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. Jur. L. reprehẽdẽda C. de inſt. & ſubſt.
(4) Conſ. 1. verſ. ad ſecũdũ n. 17.
(5) In 4. ſent. diſt. 21.
(6) d. diſt. 21. concl. 3. q. 1.
(7) d. diſt. 21. q. 3.
(8) In 4. Sent. tract. de Confeſſ. Sigillo.
(9) In Opuſcul. 27. q. 15.
(10) Relect. de ſecreto memb. 3. q. 3 concl. 2.
(11) In Tract. de Confeſſ. fol. 122.
(12) In c. Sacerdos de pœnit. diſt. 6. n. 116.
(13) In c. omnis utriuſque de pœnit. et remiſſ.
(14) in d. c. omnis utriuſq. col. fin.
(15) Relatus à Navarro, ubi ſuprà.
(16) De Matrim. p. 2. c. 8. § 12. n. 10.
(17) Lib. 6. Medul. tr. 4. De Pœnit. c. 3. dub. 1. (18) p. 5. tr. 11. reſol. 2. & p. 5. tr. 5. reſolut. 8. (19) In d. c. Sacerdos. (20) In d. c. omnis utriuſque. (21) In d. c. omnis utriuſque.

mo, & extremo damno, ut eſt omnino certum non deſipienti. Propterea pactum hoc Arcani ſacerrimi, quâ ratione Deo auſpice fit, ad hæc omnia certiſſimè obligat, cogitque Sacerdotem Exhomologeten omnia potiùs pati, quàm quidpiam, aut dicere, unde aliquatenus proditum Arcanum videatur, omnia malle, quàm quidpiam pati, ex quo cenſeatur pactum illud labefactari: omnia comminiſci, ne ſecretum Deo authore promiſſum agnoſci etiam quadamtenus poſſit.

IX. Sacerdotem proinde, imò eum quemlibet, qui dicta in Sacro Tribunali aliquo accepit modo (nam & de hoc idem eſt Juris, de quo vide (1) Dianam) tenaciſſimum ſilentii eſſe oportet, quem non ardor Civium etiam profutura Reipublicæ jubentium, non vultus inſtantis Judicis, ad teſtimoniumque cogentis, mente tacitâ quatiat, propoſitoque tacendi decutiat. Illum, ſi fractus illabatur Orbis, nec miſeratione, nec movebit formidine, ut prodat Arcanum, cui decet immori, pro quo licet falſum dicere, etiam interjecto jurejurando, dummodo tunc Sacerdos paralogiſmo utatur obvio; ſcientiæ, ut dicunt, revelabilis, qui paralogiſmus nimirum hanc ob cauſam in omni circumſtantia, locoque licebit, ut doctiſſimè enucleat (2) Cardinalis de Lugo, atque (3) Diana, quorum authoritate, (4) aliorumque, quos penes utrumque relatos vide, Arcanum hoc omnium Arcanorum ſcilicet maximum prodere tunc tantùm, tunc denique fas erit, cùm ipſe Deus, & ſua crimina faſſus annuerit, voluerit, imperarit ſua crimina prodi. Tunc enim ſolvitur pactum initum, nec aget contra fidem Deo Auſpice datam, qui ſecretum ediderit. Idipſum tamen (5) Doctores alii negant; alii (6) meliùs accuratè circumſcribunt (tanta eſt Arcani cura) docentque, conſenſum hujuſmodi non ſuffecturum, niſi palam edatur, verbiſque manifeſtis, ut neque præſumatur, neque reputetur per interpretationem, & Epichejam adeſſe, quamvis profuturus conſentienti videatur: Præterea eum debere talem eſſe, qui ſponte ſit datus, non vi, injuria, dolove, aut per importunas preces extortus; imò nec idoneum ſolvendo vinculo putant conſenſum, qui præſtitus ſit ob reverentiam petentis exhomologetę, adduntq; ſi, poſt quàm pręſtitus eſt, revocetur, nulla ex cauſa, imò & injuſtè, ſi tamen revocetur, ſolutum vinculum necti iterum, ac remeare obligationem eandem tacendi. Denique monent cum (7) Covarruviâ, etiam poſt conſenſum confeſſi proximè deſcriptum, non ſine maximâ cautione prodendum eſſe confeſſionis hujuſce ſecretum, atque expedire, ne ex conſenſu ipſo prodatur, niſi adſit maximum ipſius pœnitentis bonum, aut Reipublicæ. Quæ omnia ut comprobant magnitudinem vinculi, molemque immanis Arcani, ita illud oſtendunt nullo pacto per ſacerdotem ſolvi, aut prodi poſſe. Id, quod communi ſuffragio latina Eccleſia recipit, ſapientiſſimique Latinorum omnino cenſendum affirmant contra paucorum, quos nempe retulimus, damnatam opinionem; de quâ vide, quæ latè tradit poſt (8) Ripam, (9) Garziam, & (10) Jaſonem, (11) Covarruvias.

(22) In d. c. omnis utriuſq; (23) In d. c. omnis utriuſq; (24) Relatus à Navarro, & aliis.

(1) p. 2. tr. 15. reſol. 15. p. 3. tr. 4. reſol. 112. p. 5. tr. 11. reſol. 27. & 8. (2) Tract. de Pœnit. diſp. 23. (3) p. 5. tr. 11. reſol. 43. (4) Fagund. p. 2. lib. 6. Suar. Tanner. Malder. & omnes communiter vidēd. apud Dian. locis cit. Laym. al. leg. 44. Felin. in c. Mattheus de Simon. & in c. veniens. 1. de teſt. Ripa in tr. de peſte §. ult. n. 108. & D. Thom. et Palud. in 4. d. diſt. 21. q. 3. Adrian. de Sigillo c. ſed probabilior. Calder. conſ. 2. de teſt. Hippol. in L. 1. §. idē Cornelius ff. de quæſt. in fi. (5) Scot. Durand. Major d. diſt. 21. q. 3. Almain. ibid. ad fin. Alex. de Aleſ. in 4. q. 76. membro. 2. (6) Soto ſupra q. ult. concl. 5. arůoto 4. Navar. in d. c. Sacerdos n. 151. Medin. ſupra fol. 124. c. diligentia confitentis, & relati ſuprà. (7) De Matr. p. 2. c. 8. §. 12. n. 11. circa med. (8) d. §. ultimo n. 107. (9) In d. L. 1. §. hujus ſtudii col. 5. (10) In d. L. reprehendenda.

X. Confirmat Latinorum dicta, imò potiùs prævertit ſapientiſſima, &, ſi per Photianos liceret, feliciſſima Græcia. Ea ex quo cœpit Canonum ſcita rimari (cœpit autem longè ante omnes Latinos) liquidiſſimè teſtata eſt, nullam ob cauſam confeſſionis Arcanum poſſe violari. Fas ſit, rem, de quâ recentiſſimi Photiani maximopere dubitant, quamque teſtimonio ſcripto paſſim impugnant, prolixiùs, productiſque ſapientiſſimorum Græcorum effatis, pleniſſimè comprobare; quò præſentiùs Latinorum quorundam caſtigetur inſania, qui rerum Noſtrarum incallidi Nos tanquam Sacrilegos palam abominantur, quaſi Jure divino impreſſum exhomologeſis Sigillum ex Juris noſtri præſcripto frangamus. Ajo, ſanctèque confirmo, nihil certiùs unquam Jure noſtro, nihil unquam conſtantiùs receptum hoc Arcano ſacerrimo, quod religioſè adeò ſervandum Noſtri omni ævo docuere, ut, cùm apud Latinos, ut conſtat ex dictis, non defuerint, qui certas ob cauſas prodi ſecretum hoc poſſe palam aſſeverarunt, Nos inter reperire ſit neminem, qui hoc ſit auſus aſſerere. Licebit, enumeratis omnibus, omnes authores habere ſeveriſſimos cuſtodiendi tanti ſecreti. In primis, qui primus interpretationem iniit Canonum, (1) Prodromus pœnitentiæ publicè, privatimque uſurpandæ momenta perpendens, poſt erudititiſſimam publicæ deſcriptionem, ſic privatam definit. ἡ δὲ κατ' ἰδίαν μετάνοια λαθραία παντελῶς ἐστι, καὶ μόνῳ τῷ Θεῷ, καὶ τῷ πνευματικῷ ποιεῖται. λαθραία δὲ γίνομεται, ἵνα ῥᾴδιον τὸ ἐξομολογεῖσθαι τοῖς αἰσχυνομένοις· τούτου ἕνεκα νόμῳ τῷ μυστηρίῳ ἀλύτῳ ἀνθρώπων ὁποιανοῦν διατάξει τὸ ἀπόρρητον τῶν προσφερομένων ἐν αὐτῇ ἁμαρτιῶν ἐντέταλται. ὥστε μὴ ἐξεῖναι τῷ ἱερεῖ κατειπεῖν, ἢ φανερῶσαι, ἢ σημειῶσαι, ἢ ὁπωσοῦν εἰς ἀκοὴν, ἢ γνῶσιν ἀνθρώπου ἐνεγκεῖν, ἅπερ ἤκουσεν ὁμολογούμενα, οὐδεμιᾶς αἰτίας ἀρκούσης πρὸς τοιαύτην φανέρωσιν. *At Pœnitentia privata occulta omnino eſt, & ſoli Deo, & Exhomologetæ fit. Occulta autem decreta eſt, ut ii, quos criminum ſuorum pudet, faciliùs illa confiteantur. Quare lege ſacramenti, quæ ſolvi ab ullo homine non poteſt vi conſtitutionis ullius, arcanum productorum in ea criminum jubetur. Ita ut non liceat Sacerdoti detegere, vel manifeſtare, vel ſignificare, aut quocunque alio pacto ad auditum, aut notitiam hominis deferre, quæ audivit confeſſione propoſita, quando ad hanc proditionem faciendam nulla unquam cauſa ſuffecerit.*

XI. Si quis eſt, qui mentis, cordiſve aliquid habeat, hoc uno authore, quo primo, ante funeſtum diſſidium, lux addita Legibus ſacris, ſatis cognoſcet, quid Græcia cenſuerit ante nongentos annos de Confeſſionis Arcano. Age, quid poſteriores Prodromo Græci cenſuerint, audiamus. Nicephorus, cùm Iconoclaſtas in gremium Eccleſiæ revertentes ex teſtimonio ſacerdotum à Confeſſionibus Nicenus Antiſtes rejiceret, ſeverè, quamvis exul, (1) reſcripſit. ἱεροσυλίαν εἶναι τὸν ἀθετισμὸν, ὅτι πνευματικοὶ μαρτυροῦντες περὶ τῶν ἐν ἀπορρήτῳ γνωσθέντων αὐτοῖς, ἀρ-

(11) d. n. 10. & 11.

(1) De Interpret. ad Can. 2. Laodicen.

(1) Vide Macar. Hieromonach. in explicat. Canon. Pœnitēt. S. Baſil. in exordio circa med.

εσ-

εἰρημένοι, καὶ ἀναθεματισθέντες τῇ αὐτῇ μαρτυρίᾳ, οὐ γὰρ θεμιτὸν τὰ τῆς ἐξομολογήσεως λέγειν, ἢ ὁπωσδήποτε φανεροῦν. *Sacrilegium eſſe repulſam illam, quòd ſpiritales patres teſtati ea, quæ ſecretò norant, execrati, eliminati ab Eccleſia, & anathemate per ipſum teſtimonium perculſi. Nam, quæ pertinent ad exhomologeſim, nullo pacto dicere, aut palam facere fas eſſe.* Hinc Antiſtiti ipſi Sacris interdicit, Sacerdotes autem ejus proditionis reos exauthoratos, depulſoſque Sacerdotii munere ſancit. Nicephoro accedit Ignatius: Narrat Paleſtrius Monachus penes (2) Georgium Metochiten, Syracuſanum illum Gregorium toties diris Eccleſiaſticis devotum moribundo retuliſſe ore Sacerdoti à Confeſſionibus ea omnia, quæ Photius, unà cum Theophane Epiſcopo mox Cæſarienſi commentus eſt circa vocem celeberrimam Βέλλας, de qua vide Nicetam (3) Paphlagonem, & Conſtantinum (4) Manaſſem. Sacerdotem verò exhomologetem ea detuliſſe Ignatio, qui cùm interrogaſſet delatorem, unde illa deprehendiſſet, certiorque factus, rerum notitiam è ſacra confeſſione deductam, adeò dicitur eam notitiam abominatus, ut gradu moverit delatorem, ſibique ipſi uſu ejus notitiæ penitùs interdixerit: ἔλεγε γὰρ, τὸν πνευματικὸν πατέρα σιωπὴν ὀφείλειν τοῖς ὁμολογουμένοις, ἀλλὰ καὶ πάντας πρὸς οὓς τὰ ὁμολογηθέντα τυχὸν εἰσενεχθῶσιν. ἄρρητον γὰρ, καὶ ἀπόρρητον πᾶν, ὅτι ἐν τῇ μετανοίᾳ εἰς κρίσιν ἱερέως εἰσέρχεται. *Dicebat enim, non ſolùm Exhomologeten ipſum debere ſilentium iis, quæ quis confitetur, ſed & omnes eos, ad quos ea, quæ quis faſſus eſt, fortaſſis pervenerint. Silendum enim, & arcanum planè eſſe, quidquid in Pœnitentiâ ad Judicium Sacerdotis proponitur.* Idem cenſuit Stephanus Succeſſor Photii, ſed Orthodoxus, ut facilè cognoſces (5) ex Baronio, imò Jure inter Divos relatus à Noſtris, ut conſtat tum ex (6) Menologio, tum ex Nicephoro (7) Philoſopho. Is porro, authore (8) Pſello juniore, Leonem fratrem, ac noſtrum Principem dicitur ſacrarum horrore pœnarum deterruiſſe ab examine criminali Sacerdotis cujuſdam in cauſa ſceleſtiſſimi Santabareni: ὅτι ὁ ἱερεὺς πνευματικὸς ἦν τοῦ Σανταβαρηνοῦ· καλῶς μετῆγε, καὶ ἁρμοδίως πρὸς τοὺς κανόνας ἀπαγορεύοντας τῆς μαρτυρίας τοὺς τῆς θείας κριτὰς μετανοίας. *Quòd ſacerdos à confeſſionibus fuiſſet Santabareni: bene ſanè, & juxta Canones vetantes teſtimonium peti à judicibus ſacræ Pœnitentiæ.*

(2) In Ectheſi hiſtor. & Can. VIII. Synodi Orthodoxæ in act. 1.
(3) In Vita S. Ignatii.
(4) In Baſilio Macedone.
(5) Ad ann. Chri. 886. n. 16.
(6) Maji die 17.
(7) In Orat. Funeb. Ant. Caulec apud Metaphr. 11. Febr.
(8) De Sacris Myſter. c. 18.

XII. Similia docuit Antonius Cauleas poſt Photium, & Stephanum Sacris noſtris præfectus, ſed Orthodoxus, Divorumque honores emeritus ex (1) Menologio, relatoque (2) Nicephoro. Nam & hic, eodem (3) Pſello narrante, Sacris omnibus interdixit Stilianum Cognomento Mappam Metropoliten Cappadocum celeberrimum, auſum Exhomologeten Sacerdotem ad teſtimonium admittere. Id, quod præſtitiſſe contra Joannem Studitarum Cœnobio præpoſitum Nicolaus Myſticus dicitur, & hic poſt Photium in Græciâ Orthodoxus, ut conſtat ex ejuſdem Nicolai (4) Epiſtola celeberrima: narratque factum (5) Alexius Ariſtenus, ex quo clariſſimum eſt, Synodicum Sanctiſſimi (6) Euthymii Junioris decretum. ὅστις πνευματικὸς φανερώσῃ τὰ τῆς ἐξομολογήσεως ἀπόρρητα, καθαιρείσθω, καὶ ἀπεκρίθησαν ἅπαντες, καθαιρείσθω, καὶ ἀνάθεμα· ἐγράφη δὲ μαρτίῳ μηνί. ἡμέρᾳ γ΄. ἐπινεμήσεως ιγ΄. *Si quis Sacerdos Pœnitentiæ præfectus exhomologeſis arcanum ſacræ prodiderit, exauthoratus eſto. Et reſponderunt omnes: exauthoratus eſto, & anathema. Conſtitutum autem eſt hoc decretum Menſis Martii die tertia, Indictione XIII.* Eadem decrevere, aut confirmavere poſt hos nobiliſſimos Patriarchas, deterioris conditionis alii (7) Stephanus II. (8) Polyeuctus, (9) Baſilius, (10) Siſinius uſque ad Sergium pronepotem Photii non minus Photio pervicacem, ac ſubdolum. Quorum decreta colligit accuratiſſimè (11) Canonarcha ex (12) Diplovatacio, quo teſte ante X. ſeculum vix eſt, ex iis, qui noſtris præfuere Sacris, ut unum, alterumve reperias, qui de Arcano confeſſionis aliquid non decreverit, tantâ ubique legum, Canonumque frequentiâ, ut meritò idem (13) Diplovatacius ſuſpicatus ſit, ne qua eâ forſitan tempeſtate prava in Græciâ opinio percrebruiſſet. Nec immeritò id ſuſpicatur Diplovatacius. Nam reipſa frangi ſecretum hoc poſſe, ſub Photio docuit Theophanes fœderatæ Photio mendacitatis præmium nactus Cæſarienſes Infulas, quemadmodum apertiſſimè conſtat ex Synodico (14) Vecci, qui Hypopſephium Cyzicenum Niconem ejuſdem criminis damnans: διάδοχον τῆς ἀσεβείας τοῦ Καισαρείας Θεοφάνους ἐπὶ Φωτίου τοῦ νεοφύτου, *hæredem impietatis, cui olim obnoxius fuerat Theophanes Cæſarienſis ſub Photio laico*, appellat. Ex quo etiam evincitur, hanc Orthodoxam ſententiam, Jurique omni penitùs conſentaneam ſemper in Græciâ fuiſſe probatam. Nam poſt Veccum, ſi privatam authoritatem expoſcas, præſto erit Georgius (15) Metochites, itidemque (16) Theodorus, Joannes (17) Moriachus, (18) Chryſochiras, (19) Chryſoberges Maximus, (20) Plaſiadenus, & alii: ſi publicam petis, aderunt decreta (21) Gennadii, & (22) Gregorii Protoſyncelli, quæ omnia adeò manifeſtè aſſerunt, probantque, atque confirmant ſacræ confeſſionis arcanum nullam ob cauſam citra confitentis conſenſum violari poſſe, ut ne ipſa Latina Eccleſia id apertiùs aſſerat, aut poſſit aſſerere.

(1) Febr. die 11.
(2) In d. Orat. in funer. ejuſd.
(3) d. cap. 18.
(4) Extat apud Bar. ann. 917. à n. 2.
(5) In lib. de Pan. Can. c. 6. i fin. Nomoc.
(11) In Sylleg. Synodic. titul. de Exhomologeſ.
(12) In Synopſ. Tit. de Pœnit.
(13) Ibid. circa finem.
(14) Apud Laſcarem. in excerptis Jur. Græci lib. 3. c. 11.
(15) Orat. 2. contra Cypriũ.
(16) περὶ χαλινώσεως vulnere uls. de loquacitate.
(17) In cõſiderat. Can. ad Can. Pœnit. in princ.
(18) In Synopſ. Sac. Pœnit. in Progm.
(19) In Enchirid. Exhomolog. c. 1.
(20) Orat. 2. de Pœnit. fratrum.
(21) Synod. de Sacram. apud Canonarch. ubi ſupr.
(22) Synod. de Sacrilegis apud eundem.

XIII. Addo, hanc ſententiam non à Græcis tantùm in Græciâ omni palam ævo receptam, verùm etiam à Photianis ipſis, quorum ſi unum, aut alterum, Margunium, atque Metrophanem excipias, cæteri omnes communi ſuffragio ſecretum confeſſionis: ἄλυτον, ἀπόρρητον autumant. Ne te morer, (1) Photius inter manifeſta mendacia, quæ Latinis objecit, hoc etiam enumerat. οὐκ ἄσυλος παρ' αὐτοῖς ἡ ἱερὰ τῆς ἐξομολογήσεως σιωπή. μαρτυροῦσιν οἱ πνευματικοὶ τὸ μυστικὸν τῆς θεοφωτίστου κρίσεως· ἀλλὰ καὶ ἔξω δικαστηρίου ἑκουσίως ἅπερ ἀκηκόασι μετὰ παιδιᾶς διηγοῦνται, καὶ τὸ τῶν βαρβάρων ἀπόρρητον, καὶ θείῳ νόμῳ ἀδιαλύτῳ κυρωθὲν λοιδοροῦσι. *Non eſt penes ipſos immune ſacrum confeſſionis ſilentium. Teſtimonium ferunt ſacerdotes de arcano Judicii lumine divino ſuſcepti: imò verò extra ipſum tribunal ſponte, quæ audierunt* per

(1) In Epiſt. ad Paulum Archiep. Cæſar. in medio.

(6) *Vide Aretam Cæſarien. Ep. in Orat. funebr. ipſius apud Lippoman. tom. 3.* (7) *Synod. de ſua elect.* (8) *Synod. contra Sacrilegos.* (9) *Sub i. et. Synod. contra Monach. vagos.* (10) *Synodic. de Proditoribus.*

Digitized by Google

per jocum narrant, & ſecretum, quod vel à barbaris cuſtoditur, & Jure divino nuſquam ſolutili confirmatum eſt, ſpernunt. Hæc Photianorum Parens, an ejus liberi aliter ſenſerint? Certè (2) Sergius Photii Pronepos, quo primo cœpit in Græcia Photianiſmus regnare, ſimilia docet, penes (3) Canonarcham. Cerularius famoſus Photianiſmi propagator, vir nempe pius, modeſtus, & mitis, teſte Alexio (4) Monacho, & Diacono tanti Herois Biographo, τὸν ἱερομόναχον τῶν βλαχερνῶν ποιῆτε τι κατὰ τὰ πνευματικὰ αὐτοῦ παιδὸς φανερώσαντα καθυπέβαλεν ἀναθέματι, ἀλλὰ καὶ προσέταξε ῥοπαλίζεσθαι ἕως θανάτου, φοβερὸν παράδειγμα τοῦτον διδόναι τοῖς τὸ θεόθεν δογματισθὲν ἀπόρρητον τῆς ἐξομολογήσεως οὐ φυλάττουσι. *Hieromonachum Blachernis præpoſitum tale quid contra filium ſuum ſpiritalem auſum aſſerere, non ſolùm ſubjecit anathemati, ſed & juſſit fuſtibus cædi uſque ad mortem: timendum exemplum properans præbere iis, qui divinitus decretum arcanum confeſſionis non ſervant.* Mitiùs mitiſſimo Cerulario, & ad inſtar Canonum (5) Philotheus, qui in Synodico primo (lato in Synodo celeberrimâ Palamiticâ, quam Nilus (6) Rhodius audet inter OEcumenicas recenſere, quo duce deceptus eſt, & Prateolus (7) Allatio teſte) abunde ſibi viſus eſt Eccleſiæ conſuluiſſe, ſi, ἀνανεώμενος τῶν ἁγιωτάτων πατριαρχῶν τὰ θεσπίσματα, *renovatis Sanctiſſimorum Patriarcharum decretis*, παραβατῶν ἐπιτιμίῳ καθυποβάλλοιτο τοὺς λύοντας τὸ ἀπόρρητον τῆς ἱερᾶς ἀπὸ μετανοίας σιγῆς, *Pœnæ Apoſtatarum ſubjeciſſet fractores arcani ſacri ex Pœnitentiâ ſilentii.* Id, quod cæteri deinceps, quotquot Photiana ſacra impiâ poteſtate conſcelerarunt, edictis, legibus, exemplis confirmavere, tantâ frequentiâ, ut Jure poſſis exclamare cum relato (8) Coreſſio: Hoc dogma numeroſiore conſtitutione penes Græcos ſancitum, quàm Triadis ipſius Myſterium. Hinc omnium ſacri Juris interpretum noſtrorum perpetua, & firma ſemper opinio docens idipſum, quod à Latinis doceri docuimus, ut fas erit agnoſcere ex traditis per (9) Ariſtenum, (10) Balſamonem, (11) Blaſtarem, Macarium (12) Hieromonachum, (13) Nilum, (14) Antonium Cuboclesium, Joannem (15) Citri, cæteroſque omnes, quos ad id (16) Laſcares noſter enumerat, quibus addo & ipſum (17) Margunium, ut unus tantùm in Græciâ fuerit, qui hoc Arcanum inficias iverit Metrophanes (18) ille Critopulus, qui Lutheranis (quorum auro Inſulas Alexandrinas pretioſus emptor invaſit) placitura conſcripſit, ac ſæpe mentitus anſam errandi creberrimè præbuit hæretico Diacono Vuolgango (19) Gudlingio, ſæpe ibi palam circa Noſtra cæcutienti, ubi maximè rerum noſtrarum notitiam exquiſitiſſimam jactat. Quòd autem & ipſe Margunius oblitus, ut illi ſæpiſſimè uſuvenit, eorum, quæ in Notis docuerat, hoc ipſum, quod ex Gentis utriuſque ſententiâ confirmamus, explicatiſſimè conſtituerit, fas erit ex ejus (20) verbis agnoſcere. Pœnitentiæ Sacramentum enucleans ex iis, quæ corraſerat ex docto Samonâ ſuperiùs à nobis relato. δύο, inquit, εἰσὶν οἱ ἐνεργοῦντες ἐνταῦθα, ὅ τε πνευματικὸς, καὶ ὁ ἁμαρτωλός. κἀκεῖνος μὲν κριτής ἐστι, καὶ πατήρ· οὗτος δὲ ὑπεύθυνος, καὶ μάρτυς· τούτῳ ἀναγκαῖα τὰ τρία, συντριβὴ ἐγκάρδιος, ἐξομολόγησις ὁλόκληρος, καὶ καθαρὰ, ἔτι δὲ μετὰ ταῦτα ἱκανοποίησις· ἐκείνῳ δὲ σύνεσις διακρίνουσα, ἢ κρίνουσα καλῶς τὰς ἁμαρτίας. εὐσπλαγχνία χριστομίμητος, ἢ ἀνίκητος σιωπή· ταύτην φυλάττειν ἀνάγκη καίτοι ἐπὶ κινδύνῳ θανάτου· ἐπ' οὐδενὶ γὰρ αἰτίᾳ ἔξεστι φανερῶσαι, ἅπερ ἀκήκοεν· οὐδὲν ἀγαθὸν, ἢ ὠφέλιμον τοσοῦτο, ὥστε γεγονέναι ῥητὸν τὸ ἀπόρρητον. *Duo ſunt, quæ hic agunt & Sacerdos, & criminoſus. Et ille eſt Judex unà, & Pater, hic verò reus, ac teſtis. Utrique neceſſaria tria. Huic contritio ex corde procedens, confeſſio integra, & aperta, poſt hæc autem, uti dicimus, ſatisfactio. At illi neceſſaria Prudentia diſcernens, ac judicans crimina, Clementia Chriſti imitatrix, & invictum Silentium. Hoc cuſtodire oportet etiam præſente mortis diſcrimine. Nullam enim ob cauſam licet manifeſtare, quæ audiit: nullumque eſt bonum, nil utile adeò, ut ob id fari liceat, quod fari non licet.* Compone nunc, quæ ſupra Margunius docuit, provocans exhomologetas ad teſtimonium, his, quæ nunc docet, affirmans nullam ob cauſam licere, prodere confeſſionis arcanum, atque ex his miris, verùm enimverò Margunio uſitatis antithetis, diſce, quid ſit Photiana Pallas, quantique habendus ſit hic Photianus Mercurius.

(2) Synod. unico apud Canonarcham. in form. Synod. n. 13.
(3) d. n. 13.
(4) In Orat. Paneg. Cerularii in med.
(5) In Synod. contra ſacrilegos extat apud Nilum in Synopſ. in fin.
(6) De Synodis in IX. Oecumen.
(7) Lib. 2. de Conſenſ. c. 17. n. 2. circa fin. pag. 839.
(8) In d. Ep. 3. ad Corydal.
(9) In Canon. 3. Pœnit. S. Baſil.
(10) In Epiſt. ſeu reſponſ. ad Epiſc. Cypri.
(11) In Synop. Syntag. ad Can. Pœniten. ſub init.
(12) In 2. Collect. Canon. in Can. Pœnit.
(13) In Syno. IX. ad finem.
(14) In explicat. Canonum Pœnit. in princ.
(15) In Reſp. ad Hero. Diacon. in med.
(16) In excerpt. Jur. Græci tit. de Pœnit. n. 12.
(17) In Not. ad 2. grad. Climaci poſt med.
(18) In Antipa- nopl. c. de Sacr. myſter. pag. ult.
(19) In Brevi delineat. Eccl. Orient. Enſtratii. Vide pag. 43. in fin. pag. 44. in princ. pag. 110. poſt med. pag. 125. in princ. pag. 128. ant. med. pag. 131. ant. med.
(20) In d. not. ad 2. grad. Climac. poſt med.

S E C T I O IX.

Conſtituitur Teſtimonium Exhomologetæ inutile eſſe, eique non credi, ſive pro, ſive contra ſit. Et Reſpondetur à Margunio objectis.

S U M M A R I U M.

I. *Nullo Jure ad ullam teſtimonii partem, ſive pro, ſive contra recipi Sacerdotem à Confeſſionibus, authoritate Græca probatur.*

II. *Idem conſtituitur authoritate Latina: idemque protenditur ad ſuſceptores è luſtrali fonte Baptiſmatis, quos dicimus Patrinos.*

III. *Teſtimonium hujuſmodi eſſe ridiculum, quippe inutile: pernicioſum etiam probatur ex dilemmate: & reſpondetur ſolutioni Photianæ.*

IV. *Cenſura Coreſſii lata contra Photianam ſententiam, ex qua oſtenditur illud ſequi, ut ipſe Candidatus Ordinum ferat pro ſe teſtimonium ſuffecturum ad Ordinès.*

V. *Proponuntur rationes Margunii ex authoritate, & miro prodigio.*

VI. *Perſtringitur Margunii mendacitas, & nequitia: expenditur fides libelli à Margunio relati. Locus Taraſii ab eodem palam corruptus ex recenſione Coreſſii.*

VII. *Notatur perfidia Margunii, quæriturque, quid reſpondendum Taraſio aſſerenti, olim neceſſarium teſtimonium Exhomologetæ Sacerdotis. Coreſſii anxietas in hac difficultate. Ejuſdem ſolutio impia, & Taraſio injurioſa, cujus proponitur ſapientia, & ætas, quâ refellitur Coreſſii delirantis impietas.*

VIII. *Mos publicæ pœnitentiæ. Sacerdos Pœnitentiarius in Cathedralibus Eccleſiis un-*

Digitized by Google

de originem ducat, ejus munus vetuſtum quando deſierit.

IX. *Publicæ pœnitentiæ mos abrogatus in Græciâ ſub Nectario P. C. P. ejus abrogationis cauſa. Oſtenditur, hinc Originem trahere neceſſitatem teſtimonii, quod petitur à Sacerdote Exhomologeta, comprobaturque teſtimonio Prodromi.*

X. *Hinc exponitur ſententia Taraſii, & libelli Conſtantinopolitani, cujus momenta, uti referuntur à Margunio, explicationi noſtræ congruere, palam evincitur.*

XI. *Sententiam Photianam, & morem petendi teſtimonium à Sacerdote arcanæ confeſſionis ex ignorantia Originem ducere: Quando primùm cœperit.*

XII. *In Græciâ etiam poſt Schiſma Sanctos fuiſſe plures, & Thaumaturgos, qui enumerantur, à Latinis etiam recepti, præſtringiturque Baronii dicacitas in Græcos parum prudens.*

XIII. *Expenditur fides Margunii, enumeranturque ex innumeris aliquot ejus fœdiſſima errata. Oſtenditur, Prodigium, quod narrat, eſſe manifeſtum mendacium ſibi ipſi repugnans, & ex Chronologia prorſus abjurdum.*

XIV. *De hoc prodigio neminem aliquid dixiſſe, ne eos quidem, qui minora de Atho Monte narrant. Ejus prodigii palmares ineptiæ, quæ inconſtantiam Margunii, & ſtultitiam apertiſſimè comprobant.*

I. DIces, ut ut Photiani recipiant confeſſionis Arcanum inſuperabile, adhuc eo non probatur, Sacerdoti à Confeſſionibus non licere teſtimonium pro Spiritali filio ferendum. Neque enim mos Photianus jubet teſtimonium contra faſſum ſua crimina ferre, quidquid Margunius dixerit, ſed hoc ſolùm petit, ne quis ſine propitio ſpiritalis Patris teſtimonio ad initia Sacra contendat. In primis jam à Theſi Margunii receditis: quâ tamen damnatâ, ſtultum eſt, ſi vel propitium ab Exhomologetâ Sacerdote teſtimonium petatis. Ajo enim, ſitque hæc tertia Concluſio, nullo jure ad ullam teſtimonii partem recipi præpoſitum expiationi ſcelerum Sacerdotem, cui nimirum non creditur, ſive pro aliquo dicat, ſive dicat in aliquem ex iis, quorum peccata piavit. Habet hoc Græcia certiſſimum primò, ex authoritate. Nam Matthæus (1) Monachus, οὐκ ἀξιόπιστος, inquit, μάρτυς ὁ πνευματικὸς περὶ τοῦ πνευματικοῦ υἱοῦ λέγων, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ μαρτυρίᾳ οὐδεμία γίνεται ἀπόδειξις, οὐ μὴν φανερὰ, καὶ πρὸς ἀπόφασιν τῆς ὑποθέσεως, καίπερ χρηματικῆς, ἀλλ' οὐδὲ ὁποιανοῦν. *Spiritalis pater non eſt fide dignus, ſive idoneus teſtis circa filium Spiritalem dicens: atque eo teſtimonio nulla probatio fit, non ſolùm plena, ſeu manifeſta, & ad deciſionem controverſiæ quamvis pecuniariæ, ſed ne qualiſcunque quidem.* Idem ante Matthæum docuit Leo (2) Philoſophus Imperator: τῷ πνευματικῷ μαρτυροῦντι οὐδεμία πίστις, καὶ γὰρ αὐτῷ ἔξεστι ψεύδεσθαι ὑπὲρ τῶν ἁμαρτωλῶν. *Spiritali patri ferenti teſtimonium nullo modo creditur, nam ei licet pro criminoſis mentiri.* Poſt Matthæum verò eandem aſſeruit & Balſamon penes Joannem (3) Epiſcopum Citri. Etenim ſic traditur hac de re cenſuiſſe. ὁ ἀοίδιμος ἐκεῖνος πατριάρχης Θεουπόλεως Βαλσαμὼν ἐρωτηθεὶς, εἰ ἀναληπτέα πρὸς τοὺς ὅρους τῶν δικαστῶν ἡ τοῦ πνευματικοῦ μαρτυρία; λέγεται καλῶς ἀποφήνασθαι, τὸ τοῦ πνευματικοῦ μαρτύριον οὐκ ἀξιόπιστον εἶναι. καὶ τοῦτο διατετάχθαι παντὶ νόμῳ βασιλικῷ τε, καὶ ἱερῷ. *Inclitus ille Patriarcha Theopoleos Balſamon, interrogatus, an recipiendum eſſet ad terminos judiciales Spiritalis Patris teſtimonium, dicitur bene reſpondiſſe, Spiritalis Patris teſtimonium non eſſe idoneum, idque conſtitutum omni lege tum regiâ, tum Sacra.* Non ulteriùs rei certiſſimæ ſatagam. Si quis Photianus pluris Græcorum, Photianorumque effata concluſionem noſtram, perpetuâ authoritate confirmantia deſiderat, fas erit, ea facilè, ſi vacat percurrere congeſta per laudatum (4) Coreſſium Photianum, qui ea ipſa diſſimulato nomine, ut à ſe lecta, producit ex Theodoro (5) Gaza, & (6) Beſſarione, quorum nomine laudato eadem fuſiùs ad veritatis confirmationem & opportuniùs contulere doctiſſimi Græci (7) Diplovatacius, & (8) Laſcares.

II. His adde Latinos (1) Baldum, Paulum (2) Caſtrenſem, (3) Jaſonem, (4) Tindarum, (5) Ripam, (6) Felinum, (7) Maſcardum, quos ad eandem ſententiam laudant (8) Covarruvias, & (9) Cenedo. Nimirum Jure (10) Latino, quemadmodum & Noſtro ſcientia, quam habet Sacerdos, ex ipſâ Confeſſione, uti dicunt Sacramentali, nihil pertinet ad controverſiam judicialem. Quapropter, cùm fictione Juris Sacerdos ejuſmodi cenſeatur neſcire, repellitur à teſtimonio. Id, quod ſecundò probari poteſt ratione, quam ſufficit proximè laudatus Leo Sapiens (10) Imperator. Nam, ſi expiator criminum Sacerdos jure divino adigitur ad opem criminoſo, ſeu reo faſſo ſua crimina ferendam ita, ut illi non quidem mentiri, ut impropriè loquitur Imperator, ſed veritatem paralogiſmis occulere, & poſſit, & debeat; quis illi prudens rerum æſtimator fidem præſtandam affirmet? Certe Juris (11) effatum eſt à Noſtris unâ, Latiniſque receptum, hoc eſſe munus præcipuum, ac neceſſarium teſtis, ut verum, quod novit, expromat: Quare Juris ejuſdem efficacitate repellitur à teſtimonio, quiſquis ex ipſâ conditione ſive naturali, ſive morali, cenſetur nolle, aut non poſſe verum, quod novit, exponere. Quo fit, ut naturalis Pater, cæterique aſcendentes inepti ſint, ita Jure (12) utrique Genti communi conſtituente, teſtimonio ferendo pro filiis, liberiſve, quod etiam idipſum ſtatuitur de filiis pro parentibus teſtimonium dicturis, ut optimè ex (13) Gloſſographo, (14) cæteriſque Doctoribus probat, & comprobat (15) Crotus, poſt Jacobum (16) Ægidium, (17) Nellum, atq; (18) Soccinum. Quin imò ſecutus ſapientiorem ſententiam, hoc idem autumo de *Patrinis*, iis nimirum, qui luſtrando per Baptiſmum homini auſpices fuere

Hos

(1) *In Attaliat. ad tit. de teſt. Scholion. 6.*
(2) *Apud Matth. Monach. d. Schol. 6.*
(3) *In Canon. Pœnit. S. Baſil. ad c. 3.*
(4) *d. Ep. ad Corydal.*
(5) *In Anthol. legum ex Com. Leô. & Conſt. tit. μάρτυ.*
(6) *Epiſt. 4. ad Gennad.*
(7) *d. tit. de teſtib.*
(8) *d. tit. de teſt.*
(1) *In L. Archigerontes C. de Epiſ. audien.*
(2) *In d. L. Archigerontes.*
(3) *In L. 1. §. hujus ſtudii n. 6. ff. de juſt. & jur. & L. patre furioſo ff. qui ſunt ſui, vel alien. jur.*
(4) *De teſt. fol. 20.*
(5) *De Peſte §. ult. n. 104.*
(6) *In c. denique n. 3. & in c. 1. col. 1. de except.*
(7) *De probat. vol. 1. concl. 377. n. 1.*
(8) *De Matr. p. 2. c. 8. §. 12. n. 10. circ. fin.*
(9) *Ad Decret. Collect. 60. n. 7. poſt med.*

(10) *Apud Matth. Mon. d. Schol. 6.* (11) *Vide Diplovat. loc. cit.* (12) *In L. parentes C. de teſt.* (13) *In d. L. parentes.* (14) *Bar. & Alber. in L. qui teſtam. §. per contrarium ff. de teſt.* (15) *De teſt. p. 4. à n. 110. & ſeqq.* (16) *De teſt. col. 9.* (17) *De teſtib. verb. Pater.* (18) *In reg. 319. & 419.* (19) *In L. generaliter ff. de in Jus vocan.* (20) *Vide Diplovat. loco cit.* (21) *In d. L. parentes. Alex. in d. L generaliter. Bart. in conſ. 92. in cauſa, quæ vertitur inter Simonem. Crotus, ubi ſupr. n. 163.*

Digitized by Google

(22) *Vide Alex. conſ. 196. verſ. præterea Vol. 5.* Hos enim etiam à propitio teſtimonio ferendo rejiciendos cum (19) Baldo, & (20) Græcis exiſtimo contra (21) pleroſque, qui tamen nobis conſentiunt, cùm de iis agitur, in quibus idoneus teſtis requiritur; quando, etſi putant, (23) *De cenſur. tit. de depoſit. & degrad. c.14. pag. 316. & ſeqq.* (22) *Patrinum* teſtimonium dicere poſſe pro filio, eum tamen haud affirmant prorſus idoneum. Quorum omnium una ratio eſt, quòd hujuſmodi homines non cenſetur velle verum, quod norunt, exponere, ita nimirum præſumente Jure ob eum, quem vel habent, (24) *Lib. 2. Comm. opin. opin. 66.* vel certè profitentur, omnino autem cenſentur habere, erga filios amorem. Quòd ſi ii ſcilicet, qui nolle cenſentur, verum, quod ſciunt, prodere, inepti ferendo teſtimonio (25) *Inſtruct. p. 2. c. 4.* etiam propitio putantur, quis dicat habendos idoneos illos, qui verum, quod norunt, non (26) *In Summ. c. 8. n. 1.* poſſunt exponere? Si exponant, prodantve futuri Rei ejus pœnæ, pro qua conſulenda decreta relata Græcorum, Latinorumque Jura, quo- (27) *Conſ. 44. vol. 2. n. 2.* rum interpretationi commentariis egregiis inſudarunt (23) Felicianus, (24) Vivius, Bartho- (28) *In Decret. Collect. 60. n. 1.* lomæus (25) Medina, Antonius (26) Bernardus, (27) Zilettus, aliique, quos refert, ac ſequitur Petrus (28) Cenedo, apud quem vide fusè, & accuratè, quæ pertinent ad hanc ſententiam planè certam, Latiniſque pariter, ac Græcis communi calculo comprobatam.

III. Ex quâ tamen ſequitur, teſtimonium hoc ſcriptum, quod neceſſarium Ordinibus ſacris recipiendis autumant Photiani, eſſe in primis ridiculum. Nam, cùm propterea & exigatur, & exhibeatur, ut inde, qui Ordines poſtulat, idoneus tanto muneri probetur, habea- (1) *In not. ad grad. 2. Climaci.* turque, ut ipſi Photiani, duce (1) Margunio, aſſeverant; cùmque ex dictis omnium, ipſo- rumque (2) Photianorum, atque ipſius, in- (2) *Vide n.13. ſect. ſuperior.* quam, (3) Margunii, teſtimonium hujuſmodi, nec jure deferri poſſit, nec delatum probet: (3) *Ubi ſuprà proximè.* manifeſtum eſt, eſſe prorſus inutile, nec poſſe expoſci, quaſi rei, qua de agimus, neceſſarium, niſi ab iis, qui, quid ſit teſtimonium, quid ſit probatio, quid confeſſionis arcanum, ignorant. Addo, hoc teſtimonium non ſolùm ridiculum eſſe, verùm etiam pernicioſum. Id, quod hoc dilemmate palam evinco. Nam Sacerdos rimatus penitiſſimè confitentis filii conſcientiam, gnaruſque ex Pœnitentiæ judicio omnium cogitationum ipſius, ut in ſyngraphâ dicitur, vel celat vitia confitentis, vel prodit. Si celat, quantum ex hac diſſimulatione periculum facit Eccleſiæ, quæ non aliunde probatum hominem recepit in familiam ſuam, eique ſacerrimæ poteſtatis impertit honorem, futurum Eccleſiæ fortaſſis exitio, ſi tantæ poteſtati adminiſtrandæ, qui ſcilicet initiatur, non ſit idoneus? Si verò prodit, quantum ex tam impiâ, ex tam ſacrilegâ Veritate, uti dicimus, populo *ſcandalum* creat, qui ſanè non ſine causâ non tutam confeſſionem averſabitur, cujus arcanum falli poſſe facto ipſo Sacerdotis deprehendit! Neque licet reponere, Sacerdotem, ſi ex confeſſione ipsâ initiandi, eum cognoſcat ineptum Ordinibus, quem rimatur, negaturum ſyngrapham, ut neque decipere Eccleſiam, neque fallere arcanum videatur. Etenim hoc ipſo, quòd negat petitam Syngrapham, prodet arcanum: cùm inficiatio ipſa indicium faciat non aptæ in candidato Ordinum conditionis. Enimverò, uti diximus, etiam cum conſenſu confitentis prudentior Latinorum ſententia docet, non eſſe in exhomologeſi audita, ſine ingenti, aut Reipublicæ, aut ipſius confitentis utilitate, effutienda. Græca autem Opinio ſeverior exiſtimat, ne cum conſenſu quidem confitentis ipſius, fidem arcani fallendam. Quis putet ſine confitentis conſenſu agi, omittive aliquid poſſe, unde ſuſpicio proditi ſecreti poſſit oriri? Mira ſunt verba Coreſſii, confirmandæque rei, quam Noſtris ingerimus, utiliſſima: quare fas ſit, ea hîc dare, ut ex illis Photiani cognoſcant, teſtimonii hujus, quàm ſit grande piaculum.

IV. Igitur notiſſimus hic, atque recentiſſimus Photianiſmi propugnator ſic longam Epiſtolam (1) claudit. τὰ μὲν μέχρι τούτου πρὸς ἀπόδειξιν ἀληθείας πεφιλοσόφηται, τὰ δ' ἑξῆς τῆς (1) *d. Epi. 3. ad Corydal. in fin.* πατρίδος, καὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν κηδόμενος λέξω. φανερῶς μαινόμεθα ταῦτα ποιοῦντες, ταῦτα ἐνδεχόμενοι, καὶ ἐπιδοκιμάζοντες ἀκριβῶς· ὢ τῆς μεγάλης φρενοβλαβείας, ἀνακαλεῖν πρὸς τὰ ἅγια διὰ τῆς ἀσεβείας, τὴν ἀλήθειαν ζητεῖν διὰ μεγάλου, καὶ ἀσυγχωρήτου ἐγκλήματος, πίστιν λαμβάνειν ἐξ ἀπιστίας παρανόμου, καὶ πολυπραγμονεῖν ἀσφάλειαν τῆς ἐκκλησίας διὰ προδοσίας πάνυγε μιαρᾶς· ἀλλὰ παλαιὸν τὸ ἔθος· πῶς παλαιὸν τὸ ἔκπαλαι οὐκ ἔχον ὑπόδειγμα; πῶς παλαιὸν, ὃ ἡμεῖς ἐψευσάμεθα, πῶς παλαιὸν, ὃ τῇ πατροπαραδόσει, καὶ παντὶ νόμῳ παντελῶς ἀποδοκιμάζεται; *Atque hactenus dicta produxi Veritati manifeſtandæ: quæ addam Patriæ, & Nationi noſtra dabo. Palam inſanimus hæc agentes, hæc laudantes, & approbantes diligentiſſimè. O furorem magnum! Provocare ad ſancta per impietatem; Veritatem quærere per magnum, & inexpiabile facinus, fidem accipere ex infidelitate ſceleſtâ; & accuratè cavere ſecuritati Eccleſiæ per ſordidam prorſus proditionem! At antiquus eſt mos. Quomodo antiquus, qui nullum olim habet exemplum? Quomodo antiquus, quem nos ipſi commenti ſumus? Quomodo antiquus, qui traditione Patrum, & omni omnino lege reprobatur?* Hæc Coreſſius rigidè, ſed verè, quibus addendum & illud eſt, quod inutile prorſus oſtendit fatuum hoc teſtimonium. Scilicet hoc defert Epiſcopo aptam initiandi conditionem. At unde eam acceptam defert? nempe ex ipſo initiando. Ita credit Epiſcopus Sacerdoti, qui credidit Sacris initiando. Non ne, ò Boni, ò Docti, ò Juriſconſultiſſimi Photiani, Syngrapha hæc, cui fiditis, cui probationem creditis integram aptæ conditionis, tota ab ipſo eſt Ordinum candidato? Negate, ſi fas. Quòd ſi fateri neceſſe eſt, amabo vos, legitimum teſtimonium, probationique tantæ cenſetis idoneum, quod fidei confitentis ipſius, & unius innititur? Hæc prævidiſſe videtur (2) (2) *2. Ad Corinth. c. 10. verſ. ult.* Apoſtolus, cùm dixit: οὐ γὰρ ὁ ἑαυτὸν συνιστῶν, ἐκεῖνός ἐστι δόκιμος. *Non enim qui ſe ipſum commendat, ille probatus eſt.* At hic Ordinum candidatus ſe ipſum commendat, laudes enim ipſius, quamvis à Sacerdote, ſunt ab ipſo Ordinum candidato: quamvis à Sacerdote relatæ, quamvis papyro creditæ, quamvis milleno munitæ ſigillo, non à Sacerdote, ſunt ab ipſo, inquam, Ordinum candidato, qui Sacer-

doti

Digitized by Google

doti roganti, interrogantique ſe ipſum laudabilem præſtitit. Igitur probatus non eſt: Aliunde, & ex alio teſtimonio conditio hominis exquirenda, ne ipſe ſe probet, qui probandus exponitur, ſeque teſte recipiatur ad Ordines, qui alieno teſtimonio indiget, ut Sacris initietur.

(1) *Id. not. 2. ad Can. Pœnit. S. Baſil.*

V. Sed inſtat (1) Margunius argumentis duobus. Primum ex more deducitur, ſecundum ex facto; utrumque autem his vaferrimis verbis effutit. καὶ νὰ εἶναι ἀναγκαία ἡ ἔγγραφος μαρτυρία τοῦ πνευματικοῦ τὸ κάνει βέβαιον ἥτε ἁγία καθολικὴ, καὶ οἰκουμενικὴ ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως νέας ῥώμης, καὶ ἕνα πολυθρύλλητον, καὶ περιβόητον θαῦμα. ἐν τῷ διακονικῷ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας εὑρίσκεται ἕνα βιβλίον παλαιὸν, γραμμένον ἔτει τοῦ Κόσμου ͵εωο ἐπὶ ἰουλιανοῦ τοῦ παραβάτου, ἐν ᾧ λέγεται ἀναγκαία ἡ μαρτυρία τοῦ ἐξομολογητοῦ πρὸς τὴν χειροτονίαν. καὶ ἠξεύρομεν, ὅτι τοῦτο τὸ ἔθος ἦν πάντοτε ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ τὸ μαρτυρεῖ διὰ τοὺς παλαιοὺς ὁ ἅγιος πατριάρχης ταράσιος, λέγων: ἔθος ἦν τοῖς ἀειμνήστοις ἐκείνοις μαρτυρίαν ἐξομολογητοῦ πατρὸς λαμβάνειν, πρότερα χειροτονῆσαι, καὶ τοῦτο τὸ λέγει καὶ βαλσαμὼν, καὶ βλάσαρες, καὶ οἱ λοιποὶ πάντες, περὶ τῶν παλαιῶν τοῦτο διαβεβαιοῦσιν· εἶναι καὶ ἄλλο πρὸς ταῦτα στερεώτερον ἐκ τοῦ θαύματος. Γράφει ἡ σοφωτάτη ἐκείνη, καὶ ἀληθεστάτη Καισάρισσα ἡ κυρία Ἄννα, ὅπου ἔγραψεν εὐγλωττότατα πολλὰς ἱστορίας· ἐν αἷς γράφει καὶ τοῦτο, ὃ πάνυ γνωστὸν, καὶ βέβαιον παρὰ πᾶσιν, ὥστε νὰ εἶναι ἀναμφισβήτητον· ὅτι κατὰ τὴν ἱεραρχείαν τοῦ μεγάλου φιλοθέου τοῦ σοφοῦ, ἀποθανών τις ἱερομόναχος ἐν τῷ ἱερῷ ἄθωνι κατὰ τὴν λαύραν τοῦ ἁγίου ὄρους, ἀνὴρ ὀγδοηκονταέτης ἐνάρετος, καὶ εὐσεβὴς, μετὰ τὴν τριήμερον ἀνέστη, καὶ ἐμαρτύρετο, ὅτι οὐκ ἠμπόρεσε, νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν κόλπον τῶν ἁγίων πατέρων, ὅπου ἀναμένουσιν ἄνευ λύπης ἐν τόπῳ ἀναψύξεως τὴν μακαριότητα, ἔξω τοῦ παραδείσου, καὶ τὴν ὄψιν τοῦ θεοῦ· οὐκ ἠμπόρεσε, λέγω, μόνον, ὅτι ἐχειροτονήθη ἄνευ ταύτης τῆς ἱερᾶς μαρτυρίας· καὶ δεήσει τῆς παναγίας ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν, ἀνῆλθεν εἰς ζωὴν, διὰ νὰ λάβῃ ταύτην τὴν μαρτυρίαν, ἣν λαβὼν μετὰ τρεῖς μῆνας πάλιν ὁσίως ἀπέθανεν. Γνώρισον ἐκ τούτου κἀκεῖνο, ὅτι οἱ ἅγιοι δὲν θεωροῦσι τὸν θεὸν, ὡς διδάσκει ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία, καταδικάζουσα ἐκεῖνα ἅπερ ληροῦντες λέγουσιν οἱ λατῖνοι· καὶ πάλιν μάνθανε, ὅτι ὁλότελα δίχως μαρτυρίας πνευματικοῦ δὲν εἶναι ἄξιον, νὰ δώσῃς, ἢ νὰ λάβῃς χειροτονίαν. *Eſſe porro neceſſarium ſacerdotis à confeſſionibus teſtimonium ſcriptum, confirmat ſancta Catholica, & OEcumenica Eccleſia Conſtantinopolis novæ Romæ, & celeberrimum planè miraculum. In Diaconico ejus Eccleſiæ reperire eſt vetuſtiſſimum librum ſcriptum Anno Mundi (2) VM. DCCCLXX. ſub Apoſtata Juliano, in quo neceſſarium dicitur teſtimonium Exhomologetæ ſacris Ordinibus conferendis: ſcimuſque, id moris ſemper fuiſſe Eccleſiæ Orientali. Et de antiquis hoc teſtatur S. Patriarcha Taraſius dicens: mos fuit viris illis, quorum perennis memoria, teſtimonium exhomologetæ Patris accipere priùs, quàm Sacris initiarent. Atque hoc etiam affirmat Balſamon, & Blaſtaris, & cæteri omnes de antiquis hoc confirmant. Eſt & aliud circa hoc firmius è miraculo. Scribit Sapientiſſima illa, & facundiſſima Cæſariſſa Domina Anna, quæ eloquentiſſimè ſcripſit multas hiſtorias, in quibus narrat & hoc planè notum, & certum apud omnes, ita, ut ſit citra controverſiam: Fato functum Hieromonachum quendam in Monte Atho ad Lauram S. Montis, virum octogenarium, bonum, & pium, poſt triduum à mortuis redivivum ſurrexiſſe, teſtatumque, non potuiſſe ſe ingredi ſinum SS. Patrum, qui expectant ſine dolore in loco refrigerii beatitatem extra Paradiſum, & viſum, conſpectumque Dei. Non potuiſſe, inquam, ob eam dumtaxat cauſam, quòd fuiſſet Sacris initiatus citra hujuſmodi teſtimonium ſacrum. Ob preces autem Sanctiſſimæ, & illibatæ Dominæ noſtræ Deiparæ rediiſſe ad vitæ munia, ut reciperet hoc teſtimonium, quo recepto, poſt menſem tertium iterum ſanctè defunctum. Noſce ex hoc & illud, ſanctos non videre Deum, ut docet Orientalis Eccleſia contra ea, quæ ineptientes dicunt Latini, & diſce etiam, omnino ſine teſtimonio Patris ſpiritalis non decere Ordines accipere, aut conferre.*

(2) *Anno Chri. 362. Juliani 2. Mamertino, & Nevita Coſ.*

VI. Sæpe diximus Margunii confidentiam, immenſamque, cùm aliquid aſſerit, procacitatem miram eſſe, atque aptam perſuadendis mendaciis, & erroribus, quos temerè nullâ rerum, temporumque habitâ ratione Photianis inſinuat. Vir vafer, ac ſubdolus ex iis, quæ malè, ac perfidiosè proponit, non unam lectoribus pellem objicit, ut alterutrâ noceat; & Amphesibænarum ritu geminum ubique caput nequitiæ habet, quaſi, ut (1) verbis Plinii utar, *parum ſit, uno ore fundi venenum*. Ergò noſtrum erit, quæ, quò magis obſint, confusè profert, ordinatè refellere. Id, quod & hìc, uti alibi, accuratè præſtabimus. Primò igitur, quæ pro teſtimonio vel ſacrilego, vel ridiculo, quod damnavimus, ex more producit, aut apocrypha ſunt, aut manifeſtè contra hoc teſtimonium producenda. Et ſanè librum illum, de quo Margunius, in Diaconico Eccleſiæ CP. non reperiri ex certis, ac fide dignis hominibus Gentis noſtræ, quos, ut de hoc quærerent, exquirerentque multocies fuimus deprecati, compertum eſt. Quare non injuria cenſebimus & hoc ex illis authoritatibus eſſe, quas ſæpe producit (2) Margunius non in Anecdotis tantùm mentiri ſolitus, ſed etiam in editis, præſertimque in Epiſtolis Iſidori Peluſiotæ, quas, ubicunque citat, oppoſitum affirmantes invenies. Neque enim mendax tantùm Margunius eſt, amat mendacitatem ſuam agnoſci, ut jure, cùm agitur de falſi crimine, contra ipſum Juris præſumptione agi poſſit. Quod in re, quam inquirimus, conjecturâ validiſſima confirmari poterit. Nam, cùm Coreſſius CP. Eccleſiæ Theologus vetuſtatis Græcanicæ accuratiſſimus cenſor, qui ſæpe jactat, ſæpe gloriatur (nec illi hanc laudem (3) Goarius inficiatur) omnia monumenta Græcorum legiſſe, ne unâ quidem ex carioſis paginis, quæ potuerunt in Græcia reperiri, conceptâ, de hoc libro nullam fecerit mentionem, imò locis haſtenus laudatis aſſirmet, ex vetuſtate ipsâ Græcorum damnandum eſſe hujuſmodi teſtimonium, quis non exiſtimet Margunianum hunc librum magnum eſſe, ac ſolemne, planèque

(1) *Lib. 8. hiſt. Natur. c. 3. ante Medium.*

(2) *Vide in Proœm. notar. & in c. 3. Nic. in c. 12. ejuſd. in c. 1. Antioch. in c. 3. Neoc. & in c. 5. & 6. in c. 7. Laodic. et c. 9. & ult. in act. 1. & 2. Epheſ. Syn. et in trib. poſtremis Chalcedon. in Carthag. c. 14. & ult. & in Epiſt. ad Caleſti. & alibi ſæpe.*

(3) *Paſſim in Euchologium.*

Digitized by Google

neque Marguníanum mendacium. Eſto tamen hoc anceps, an non manifeſtum mendacium id, quod in verbis peccat Taraſii? Scilicet eo ipſo in loco, quem Margunius pro teſtimonio producit, teſtimonium illum damnatur. Locus eſt in Epiſtola ad Chilianum Epiſcopum Rhymnæ ſub Sidenſi Metropoli ex recenſione Leonis (4) Philoſophi. Eum locum integrum refert pro ſe, & contra ſe (5) Coreſſius, quo authore ſic ſcribit Taraſius. ἔθος ἦν τοῖς ἀειμνήστοις ἐκείνοις, μαρτυρίαν ἐξομολογητοῦ πατρὸς λαμβάνειν πρίν τινα χειροτονῆσαι. τοῦτο δ᾽ ἀπῄτει τότε ἥτε αὐστηρία τῆς θεοπαραδότου διαγωγῆς, καὶ ἡ τῆς μετανοίας διάταξις. νῦν δὲ τοὐναντίον, ἀπείρηται ἡ αὐτὴ μαρτυρία, ὡς ὀλέθριος. ἵνα μήτις σκανδαλισθῇ, καὶ ἀνάθεμα λέγεται τῷ καταμαρτυρήσαντι πνευματικοῦ υἱοῦ, τῷ δὲ προσμαρτυροῦντι, οὐ δίδοται πίστις. ἐξ ὧν, ὦ θεοφιλέστατε, μαρτυρίαν ζήτει πρὸς ἄλλους, ἡ γὰρ τοῦ πνευματικοῦ παντελῶς κεκύρωται ἀδόκιμος. *Mos fuit illis, quorum perennis memoria eſt, teſtimonium accipere Sacerdotis à Confeſſionibus ante, quam cuipiam manus imponerent. Hoc autem petebat & auſteritas Deo afflatæ inſtitutionis, atque ipſa ratio pœnitentiæ. Nunc verò contrà vetatur hujuſmodi teſtimonium, ut pernicioſum: ne quis patiatur ſcandalum. Et dicitur anathema ei, qui dixerit teſtimonium contra Spiritalem filium: at ei, qui pro illo teſtimonium dixerit, non creditur. Quare, ò cariſſime Deo, teſtimonium ab aliis pete, nam illud, quod dicitur à Spiritali Patre, omnino decernitur nefarium eſſe.*

(4) *Vide Jus GR. Tom. 1. lib. 2. in Ord. Epiſc. à Leõ. Cõſt. Metrop. X. pag. 93.*

(5) *In d. Ep. ad Corydal. ãte med.*

VII. Hæc Taraſius penes Coreſſium, imò penes (1) Balſamonem, ac (2) Blaſtarim, quos laudat Margunius, ut conſtet, lectam ab eo integram hanc periodum claræ ſententiæ, quam truncam profert confirmaturus teterrimam, aut ridiculam Photianorum corruptelam. Tanta in homine fides! Tanta in Sacerdote ſimplicitas! Tanta ſinceritas in Epiſcopo! Sed videbat periodum integram ſtare pro nobis: igitur, quod ipſi favebat, retulit. O hominem nequam, penes quem Viri Sanctiſſimi, doctiſſimique coguntur ad falſum, ad patrocinium dementiæ producuntur. Quam tamen an illi tutati ſint lectâ ſententia Taraſii, ut jacet penes Photianos ipſos, eſto judex Photianus homo, ſi Photianus homo eſt. Verùm pro Margunio dices acutulus. Si malum Sacerdotis à Confeſſionibus teſtimonium, quî probatum Antiquis? Quî Vetuſtati receptum? Quî viris Sapientiſſimis uſitatum? Nam Antiquis id fuiſſe uſitatum, receptum, probatumque conſtat ex dictis Taraſii, &, ſi extra Margunianas Ideas uſquam fuit, ex libro Diaconici CP; quem laudat Margunius. Hæret (3) Coreſſius hìc non immeritò, ſed mox difficultate undique preſſus immeritò obruitur, tantâ reſponſionis varietate, atque inconſtantiâ, ſed procaci, & Photianâ, ut, quid ſibi velit, prorſus ignores; niſi quòd tandem nodum, quem haud potis eſt ſolvere, abrumpit: &, ne fateantur ignorantiam ſuam, fatetur impietatem. Ait enim, Taraſium, quippe qui è laicâ conditione ad ſupremas in Græcia Inſulas convolaverit, initio ſacri magiſtratus deceptum narratiunculis rudium Monachorum affirmaſſe, quod planè non noſſet: & ex eo mox Balſamonem, & Blaſtarim, legulejos non admodum rerum peritos errorem hauſiſſe. Quaſi verò Balſamon, & Blaſtarius, licèt non admodum docti, antiquitatis ignari fuerint, cùm conſtet, eruditiſſimos fuiſſe viros, &, quod caput eſt, de antiquitate Sacra optimè meritos: aut Taraſius, quę ſcribit, initio Pontificatus ſui conſcribat; cùm contra manifeſtum ſit ex ipſo datæ Epiſtolæ tempore, quod ab eodem Coreſſio proponitur, eam Epiſtolam ſcriptam circa vitæ ſuæ feliciſſimum exitum, hoc eſt anno XXI. ab inito Pontificatu. Nam data Epiſtola dicitur Indictione XIII. Imperante Nicephoro: contigit autem Indictio XIII. imperante Nicephoro anno Chriſti DCCCV. qui fuit ante poſtremum Taraſii, quippe fato functi anno Pontificatus ſui XXII. Nicephori V. Chriſti DCCCVI. Indictione XIV. ex Ignatio (4) Monacho, & (5) Baronio. Deinde, ut demus Epiſtolam illam datam initio Taraſiani Pontificatus, quis ferat Taraſium Sanctiſſimum, & doctiſſimum Patrem, quo authore impia hæreſis Iconoclaſtarum deleta eſt, quo auſpice Septima Synodus indicta, peracta ſapientiſſimè, ac penitùs confirmata eſt, cujus decretis res Eccleſiaſtica Græcorum ſtat, atque adhuc Photianis undique ad Veritatis exitium convolantibus, robuſtè repugnat. Quis, inquam, ferat, Taraſium vel initio Sacri Principatus rerum Eccleſiaſticarum ignarum appellari? Quàm gnarus earum fuerit, diſcet Coreſſius ex Ignatio (6) Monacho, diſcet ex Nicephoro (7) Sanctiſſimo Taraſii ſucceſſore, diſcet ex ipſa (8) Synodo VII. ut planè quemadmodum injurius tanto Viro, ita & impius cenſendus ſit is, qui deceptum à Monachis ignorantibus eum putat, quem per annos XXII. totius Græciæ Sacris ſummâ ſcit cum laude tum virtutis, tum ſapientiæ fuiſſe præfectum.

(1) *In reſponſ. ad Epiſc. Cypri.*

(2) *In Epit. Syntagm. ad Canon. Gregor. Thaumatur.*

(3) *d. Epiſtol. ad Corydal.*

(4) *In Vita S. Taraſii.*

(5) *Ad ann. 806. init.*

(6) *In ead. vit. ſub init.*

(7) *Synod. de Taraſ. in Diptychis recipiendo ad Flavian. Epiſc.*

(8) *Actione 1.*

VIII. Non igitur ex ignorantiâ ſcripta dicemus à tanto Viro, quæ affirmatè traduntur, nec audaciam Coreſſii ſecuti, evaſuri difficultatem viris de ſapientia optimè meritis obtrectabimus. Potiùs dabimus, quæ docet Taraſius, & ex Taraſio Balſamon, atque Blaſtarius, negaturi ſtatim, quod inde deducitur. Neque enim quæ tradit Scientiſſimus rerum Eccleſiaſticarum Taraſius, aut obſunt Veritati, aut mendacio, ſeu proderunt corruptelæ. Imò potiùs oberunt, oſtendentque ex antiquorum Sanctiſſimis moribus damnari photianam corruptelam, cujus unà Originem palam indigitabunt. Morem Græcis pariter, ac Latinis fuiſſe publicæ Pœnitentiæ, quæ etiam ſolemnis, humillima, & ſimpliciter publica ex Ambroſio, & Auguſtino dicitur paſſim, compertiſſimum eſt vel peritis leviter Antiquitatis, faſque erit ignorantiſſimis Photianis morem ejuſmodi accuratè deſcriptum agnoſcere ex (1) Bellarmino, (2) Baronio, (3) Albaſpineo, (4) Cabaſſutio Latinis, itidemque ex noſtris Gregorio (5) Thaumaturgo, (6) Balſamone, (7) Blaſtario. Huic pœnitentiæ publicæ non omnes Sacerdotes, queis facta erat per Pontificem expiandi ſecretò crimina Sacra poteſtas, præfuiſſe, narrant ex (8) Noſtris quotquot geſta Nectarii Patriarchæ diligentiſſimè deſcripſere, ediſſeruntque locupletiſſimè laudati (9) Baronius, & (10) Bellarminus ex Noſtris ipſis ſcripto-

(1) *Tom. 3. Cõntr. 4. de Pœnis. c. 21. & ſeq.*

(2) *Ad an. Chri. 52. n. 26. &c.*

(3) *Apud Goar. in Euchol. pag. 22.*

(4) *In notis. Conc. & Con. ad Can. 11. & 12. et 14. Nicęn. pag. 61.*

(5) *In Canon. Pœniten.*

(6) *Ad Can. 87. Trull. in c. 5. Neocæſar. & in 4. Ancyr. & in Can. Diony. Alex.*

(7) *Elemento μ.*

Digitized by Google

(8) *Socrat. lib. 5. c. 19. Sozom. lib. 7. cap. 16. Niceph. lib. 12. c. 28. Caſſiod. Trip. lib. 9. c. 35.*

(9) *Ubi ſupra, & ann. 390. n. 66.*

(10) *Ubi ſupr. lib. 3. c. 14.*

(11) *d. pag. 22. in Euchol.*

ptoribus, quorum è receptis hiſtoriis certum eſt, unum in unaquaque Principe Eccleſiâ, atque, uti dicimus, *Cathedrali*, ad id muneris decretum fuiſſe Presbyterum, qui reos criminum graviſſimorum, primùm ſecretò auditos, juberet coram populo, quæ peccaverant palam fateri, accepturos mox veniam ex publicâ Eccleſiæ pietate, non ſine ſacrarum appendice pœnarum, quas accuratè relati Balſamon, & Blaſtarius, atque ex his (11) Goarius proſequitur fusè. Hic mos quânam in Eccleſiâ diutiùs obtinuerit, anceps prorſus, ac dubium, nec in re non admodum certa auſim quidquam decernere. Relatos hiſtoricos perlegat, qui rem planè pertricoſam penitùs amat agnoſcere. Si fas, conjectura aliquid hariolari, dicam, hunc morem penes Latinos diuturniorem fuiſſe, ex eo probari poſſe, quòd ab hoc præfecto publicis confeſſionibus Sacerdote originem traxiſſe videtur conſpicuum munus Pœnitentiarii, uti dicunt, Canonici, aut Cardinalis, quod penes Latinos hodieque obtinet, mutata tamen materie muneris, ut qui olim publicis confeſſionibus decernendis præerant, nunc privatis (quando publicis interdictum eſt) præſint, receptâ nimirum à Pontifice poteſtate majore, ut vel criminoſis eximiis veniam clementer impertiant.

(1) *Vide relatos Socr. Sozom. Niceph. & Caſſiod.*

(2) *Ad an. Chri. 391. n. 66. & ſeqq.*

IX. Sed de hoc viderint alii; mihi ſupererit certa, & ad propoſitum facientia dare, atque inter illa hoc primum, morem hunc publicæ pœnitentiæ pro libito ſuſcipiendæ, agendæque deſiiſſe in Græciâ authore Nectario. Nobilis (1) mulier vidua, &, ut conjicit (2) Baronius, Diaconiſſa, dum ex præcepto exhomologetæ Sacerdotis CP. aſſiduis precibus in Templo dat operam, ibidemque diutiùs, quàm cæteræ, moratur, Diaconi cujuſdam amatoriis inſidiis circumventa flagitium paſſa eſt, diuque turpi commercio immorata, ubi amplum devoravit cum Amaſio patrimonium, ut uſuvenit, de pœnitentiâ ſceleris cogitavit. Adit Presbyterum confeſſionibus præpoſitum publicis: narrat non ſine lacrimis Diaconi facinus, ſuumque, & per integram exhomologeſim, quæ multa alia publicè patrarat, enucleat, petitque, ut ſibi poteſtas fiat confeſſionis ſolemnis. Presbyter votis annuit fœminæ ſuorum pertæſæ criminum: vetat attamen, aliquid coram populo loqui de Diacono. Illa feſto die coram omnibus in Ambone, quæ juſſa fuerat, dolenter quidem ediſſerit, ſed impetu tamen doloris etiam ad vetita rapta, ſcelus cum Diacono perpetratum exponit: quo audito tanta populum ira contra Clericos invaſit, ut turbatum ſit, vixque ſit ope Magiſtratuum, publiciſque cohortibus actum, ne furor debacchantis plebeculæ in cædem Sacerdotum proſiliret. Hinc ab Imperatore, & à Patriarcha cautum Reipublicæ utrique. Nam Theodoſius (3) Senior ſanxit, ne qua fœmina in poſterum non materfamilias inter miniſtras adlegeretur, aut minor ſexaginta annis juxta legem Apoſtoli: juſſitque irritas eſſe Viduarum donationes quâcunque ex cauſâ factas Eccleſiis, earumve miniſtris. At (4) Nectarius præfectum publicis confeſſionibus Sacerdotem, licet innoxium, exauthoravit, Magiſtratumque illum, ne quid in poſterum ſimile accideret, penitùs abolevit. Hæc rei geſtæ narratio, atque hic finis publicæ in Græcia Pœnitentiæ, quam propterea ſæpe ſucceſſor Nectarii (5) Chryſoſtomus ſenſim carpit, ac tacitè. Unde ſtatim, quod conjicio, prodam, affirmaboque, hanc Photianorum corruptelam ex hac publicâ Pœnitentiâ trahere certam originem. Nam, cùm ex (6) alibi dictis, certiſſimum ſit, repulſos ab Ordinibus ſemper fuiſſe eos, quos publicè ſcelerum ſuorum pœnituiſſet, arbitror, cùm adhuc publicæ Pœnitentiæ locus erat, neceſſarium fuiſſe teſtimonium Sacerdotis hujuſmodi Pœnitentiarii, quo ſcilicet affirmaret, candidatum Ordinis publicæ Pœnitentiæ nunquam fuiſſe obligatum, atque adeò eſſe immunem ab Obice, quo maximè ab Ordinibus arcebantur, qui publicam Pœnitentiam ſuſcepiſſent. Id, quod non unâ conjecturâ fultus affirmo. Habeo, cui hanc opinionem meam tribuam, eumque inter Noſtros egregium, Prodromum ſcilicet, quo nemo ex Noſtris priſci moris callidior. Ejus hęc ſunt (7) verba publicam Pœnitentiam explicantis. ἔστι δ' αὕτη ἐμπόδιον κατὰ τοὺς κανόνας μέγιστον χειροτονίας, καὶ παρὰ παλαιοῖς καθημερινόν· ὅταν μετανοεῖν ἑκάστῳ δημοσίᾳ ὁ πνευματικὸς ἐχαρίζετο λόγος. ἐξ οὗ δὴ τὴν μαρτυρίαν πρὶν τοῦ χειροτονῆσαι ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ περὶ τὴν ἐξέτασιν, διαβεβαιοῦσθαι, τοῦ μὴ τὸν ἄνδρα μετὰ τῶν ἐν μετανοίᾳ εἶναι, ἄνευ γὰρ ταύτης τῆς μαρτυρίας οὐκ ἀσφαλὴς ἡ χειροτονία τότε, ὅταν πολλοὶ οἱ ἐν μετανοίᾳ· νῦν δὲ οὐ πᾶσι δίδοται δημοσίᾳ μετανοεῖν, καὶ ἐμοῦ ζῶντος οὐδενὶ τοῦτο συνέβη, ὅθεν καὶ ματαία ἡ μαρτυρία. *Eſt autem hæc, obex juxta Canones maximus Ordinum, quotidianus verò penes antiquos, cùm publicè pœnitendi unicuique Sacerdos à Confeſſionibus poteſtatem faciebat. Quare & ante, quàm Ordines conferrentur, Epiſcopi, & ii, ad quos examen pertinebat, teſtimonium expoſcebant confirmaturum, hominem non eſſe in Ordine pœnitentium. Nam ſine hoc teſtimonio intuta videbantur initia Sacra tunc, cùm plurimi in Ordine pœnitentium erant: at nunc non omnibus datur publicè pœnitere, & mea ætate nemini id accedit: quapropter vanum eſt hoc teſtimonium.*

X. Vides, quò hoc teſtimonium Originem referat, quod ſanè tunc, cùm & licebat, & uſurpabatur publica pœnitentia, re cognitâ, beneque perpenſa, nemo non dixerit utile fuiſſe, atque etiam neceſſarium. Quare optimè Taraſius idipſum affirmat, ratus nimirum perbene voluiſſe priſcos Antiſtites, ante quàm manus imponerent, certiorari authoritate Miniſtri, atque ſcripto teſtimonio, eum, qui ad Ordines accedebat, Sacræ infamiæ obnoxium minimè eſſe: quando eo teſtimonio non Arcanum confeſſionis privatæ, & *auricularis*, uti ajunt, ſed publicæ confeſſionis omnibus nota ſolemnitas petebatur. Hæc eſt magni Taraſii ſententia, atque huc revocanda ſunt ſenſa doctiſſimi Patris, rerumque Eccleſiaſticarum peritiſſimi. Si vis etiam hunc in modum libri CP. ſententiam, ſi unquam is extra Margunianam Poeſim fuit, interpretator. Id, quod, ut ex ipsâ mendacitate Margunii, dicta noſtra confirmet, animadverte librum illum ſcriptum aſſeri ſub Apoſtata Juliano, cùm ex pro-

(3) *L. 7. de Epiſc. in C. Theodoſ. & L. 27. eod.*

(4) *Vide Baron. ad an. Chri. 56. n. 25.*

(5) *Vide hom. 2. in Pſal. 50. Hom. de Pœnit. & Confeſſ. hom. 5. de incõprehenſibili natura Dei hom. 4. de Lazar. hom. 31. in Ep. ad Hebr. hom. de Publicano ad c. 18. Luc., & alibi.*

(6) *Reſpon. 3. Sect. 8. n. 11.*

(7) *De Interpret. ad Can. Pœnit. S. Dionyſii Alexãd.*

proximè conſtitutis, adhuc vigebat Conſtantinopoli mos ille pœnitentiæ ſolemnis. Is enim, uti diximus, abrogatus primùm eſt ſub Nectario, qui Sacris præeſſe noſtris cœpit Anno Chriſti CCCLXXXI. obiitq; anno CCCXCVII. Quapropter, ſi (1) Baronio credimus, is mos in Græcia deſiit anno Chriſti CCCXCI. ſexto ante obitum Nectarii; at annus, quo ſcriptus dicitur codex ille CP. fuit CCCLXIII. vel CCCLXII. primus, aut ſecundus Juliani: quare ſcriptus aſſeritur XXVIII. circiter anno ante, quàm Pœnitentiæ illa ſolemnitas damnaretur. Ut ex his omnibus pateat, vel ipſa mendacia Margunii communi ſententiæ non nocere, quando palam concedimus, olim neceſſarium fuiſſe Sacerdotis Pœnitentiarii teſtimonium, quo ſcilicet probaretur, ei, qui eſſet initiandus, nunquam aut imperatum, aut conceſſum, ut crimina ſua Populo patefaceret. Nimios fortaſſe nos aliquis arbitrabitur, quòd hæc curioſè adeò proſequimur; ſed is, ſi prudens attendat, quò hæc, quæ ſcribimus, colliment, erit, ut nimiam diligentiam noſtram æqui, bonique faciat.

XI. Collimant autem eò hæc, quæ tradimus, ut liquidò conſtet, quàm pinguis Photiana ſit ignorantia, quæ vetuſtatis apprimè tenax Græcorum ingenium ad ineptias luctuoſè traducit. Occurrit Photianis penes antiquos neceſſarium Sacerdotis à confeſſionibus teſtimonium: Videre deinde illud penitùs à pleriſque mox fuiſſe abrogatum, non ſunt paſſi negligi, aut obſoletum eſſe, quod priſcis moribus probabatur: Quaſi verò ex veteri Adagio δουλεύειν καιρῷ, ſerviendum non eſſet tempori; aut ex circumſtantiis, quæ bona ſunt, in peſſima non evaderent. Hinc primus, quod noverim, teſte (1) Coreſſio Michael III. cognomento (2) Summus Philoſophorum Anchialenſis, Patriarcha CP. anno ſalutis MCLVII. ſub Manuele (3) Comneno hunc morem olim perutilem & nunc verò, ut evici, perniocioſiſſimum, prætereaque ridiculum revocavit ad uſum. Quare cum & decreto communiit, quod vide penes (4) Margunium, & ubique, quà licuit, Græcis inſinuavit. Nam in Synodo, cujus enumeratos Antiſtites habes (5) in Codice Juris Græco-Romani, dum de Officio Chartophylacis agit, hęc obiter (6) ſancit. μὴ παραχωρεῖ ἱερᾶσθαι, οὓς οὐκ αὐτὸς ἐξήτασε· περὶ ὧν οὔτε μαρτύρων, ὡς ἔθος αὐτῷ, παρασχόντων ἐπύθετο, καὶ εἰ χρόνον εἶεν τῶν ὡρισμένων, πεπληροφόρηται. οὔτε δοκιμασθείη περὶ τοῦ βίου τούτων πεποίηται, καὶ τὸ πιστὸν τοῦ ἀξίους εἶναι τοῦ ἐπαγγέλματος ἐκ τῆς ἐγγράφου μαρτυρίας τῶν κατὰ πνεῦμα αὐτοὺς ἀποτεκόντων παρείληφε. *Non ſinit conſecrari, quos ipſe non examinavit: de quibus nec teſtes, ut ipſi mos eſt, adſtantes interrogavit: nec an præfinitos annos nati ſint, certior eſt factus, nec eorum vitam probavit, nec fides ſibi facta eſt ex ſcripto eorum teſtimonio, qui illos ſecundùm Spiritum pepererunt.* Quæ poſtrema verba nemo non videat callidiſſimè ad ancipitem ſententiam fuiſſe producta. Cùm enim hoc poſtremum, quod circa teſtimonium inſinuat, inauditum Græciæ eſſet; ita illud deſcripſit, ut dubitari jure poſſet, an de Sacerdotibus à confeſſione ſtatueret, an de Patrinis, an de iis, qui hortatu, atque

(1) *Vide in Annis hic relatis.*

(1) *In d. Ep. 3. ad Corydal.* (2) *Vide Jus GRo. in ſerie Patriar. CP. lib. 4. pag. 303. poſt init.* (3) *Vide Chronol. Freberi ad ann. Chri. 1167* (4) *Not. 4. ad Can. Panis. S. Baſil.* (5) *Tom. 1. lib. 3. pag. 227. in med.* (6) *Ibid. libr. 3. Tom. 1. pag. 228. in med.*

ſacra parænesi ad meliorem frugem aliquem converiſſent. Ut ex ipſo initio corruptelæ facilè æquus rerum arbiter deprehendere queat, inauditum vel Photianis ipſis diu fuiſſe hoc ſtolidiſſimum teſtimonium, & ex origine, unde deductum eſt, jure cuilibet veritatis amico liceat conſtituere, corruptelam hanc Ordinibus per Photianos permiſſam non niſi dementiſſimis Photianis potuiſſe probari.

XII. His omnibus hunc in modum expoſitis, &, uti licuit, enucleatis, nihil officit grande miraculum, quod è piis latebris Atho Montis per integrum Ægæum, & Jonium ad nos traducit Margunius. Non officit, inquies, quod palam oſtendit Ordinibus teſtimonium Sacerdotis perneceſſarium? Ita ſanè, Latinus aliquis dicet, ex recentioribus hiſce, qui Græciam rati univerſim eſſe Schiſmaticam nihil obeſſe putant jactata miracula, quæ fieri in Gręcia à Græcis non poſſe putant, in quibus nefas eſſe ducunt poſt Schiſma Sanctimoniam invenire. Sed hæc reſponſio meo ſanè judicio, cùm injurioſa Sanctiſſimæ Genti ſit, inepta item, ac fatua eſt, & propalam falſa. Etenim, ut ſępe diximus, Græcia univerſim Orthodoxa eſt, licèt in Græcia non deſint Schiſmatici. Quare penes Nos, quamvis poſt Photianam perduellionem viſa ſit manus Domini quodammodò *abbreviata*, non tamen ita, ut Sanctiſſimos, religioſiſſimoſque viros, atque Aris, templiſque ob ingentia prodigia dignos minimè largita ſit Græciæ, vel poſt ipſum diſſidium. Certè Stephanus (1) Succeſſor Photii, Antonius (2) Succeſſor Stephani, Euthymius (3) junior Succeſſor Antonii exauthorato Nicolao Myſtico, penes Nos jure Divorum honores ſunt conſecuti, id, quod conſtat ex (4) Menologio, quem librum nondum peſſum dedere Photiani, ſcribitque ipſe (5) Baronius. Poſt rixam etiam miſerrimam (6) Theoctiſte Inſulam Paron miraculis editis nobilem fecit, Nico (7) Lacedæmoniam, Bracchianos Montes in Aſiâ (8) Paulus à Latro, Galeſias apud Epheſum Rupes (9) Lazarus Monachus, (10) Nilus, atque (11) Bartholomæus Italiam, Romam ipſam Simeon (12) Armenus, qui virtutum gloriâ, prodigiorum numero, certiſſimæque exemplis Sanctimoniæ poſita inter Photium, ac Cerularium tempora teterrimi Schiſmatis ſacravere, Baronio (13) ipſo teſte, qui, cùm hæc omnia narret, probetque, videtur equidem ſcriptorum oblitus, cùm ex Curopalata Michaelis Paphlagonis Energumeni Principis hydropem inſanabilem, ejuſque Ætatis tum terræ motus, tum ex angina peſtilentiam deſcribens: *ita*, (14) inquit, *infelix Orientalis Eccleſia, poſt quàm ſe ſe Schiſmate à Capite abſcidit, donis cæleſtibus omnibus caruit ita, ut reperire eâ tempeſtate non fuerit fas quempiam, qui energumenum liberaret, aut miraculum aliquod perpetraret; neque adfuit unus aliquis, qui poſſet divinam placare iram, cujus tantæ ruinæ erant effectus.* Quæ verba, ut ajunt, acroamaticè dicta ſi quis benè perpendat, ſimulque conſideret, quàm crebrò etiam Orthodoxos Numen caſtiget, quin Sanctiſſimorum

Ggg Viro-

(1) *Vide Curopal. in Leone Sapiente Niceph. Philoſ. in Orat. Ant. Cauleg.* (2) *Vide eund. Nicephor. ibid. penes Metaphr. 12. Febr.* (3) *Vide Aretam Or. de traſl. corpor. S. Eu. penes Bar. ad ann. 911. n. 19. & Curop. in Alexandro.* (4) *Die 17. Maji, & 12. Febr.* (5) *Anno Chri. 888. n. 8. & 9. ann. 890. n. 13. an. 911. nu. 17 et ſeq.* (6) *Metaph. die 10. Novembr. Tom. 6.* (9) *Acta ejuſd. Latinè per Sirmundum.* (8) *Act. ejuſd. Latinè per Sirmundum.* (9) *Georg. Patriarcha in ejus Vita.* (10) *Vita ejus Latinè reddita à Frideric. Metio apud Bar. & Leon. Hoſt. Chron. lib. 2.* (11) *Acta ejus apud Baron.* (12) *Auctor ejus vitæ apud Bar. an. 1016. n. 4.* (13) *An. 902. à n. 2. an. 961. n. 2. & ann. ſeq. ann. 966. à n. 6. an. 960. num.*

Digitized by Google

Virorum precibus quidpiam indulgeat, non dicam iniqua (neque enim fas in tanto Viro iniquitatem arguere) ſed puerilia, aut certè inconſiderata pronunciabit; quando neque Orientalis Eccleſia à Capite ſe unquam divulſit, neque quòd aliquando defuerit, quem Deus audiret, exaudiretque, propterea liceat inferre, defuiſſe pietatem, ſanctimoniam, religionem in Græciâ, quæ vel poſt amiſſam libertatem ſanctiſſimorum virorum manifeſtiſſima laude Europam, Aſiam, Africam implevit. Vide de hoc (15) Allatium, & Michaelem (16) Juſtinianum, ex quibus noſces, quàm fatuum ſit, quàm ineptum in eos dicere, quos non noſti.

ult. ann. 976. n. 5. an. 1016. n. 4. ann. 1044. n. 4. (14) An. Christi 1039. n. 2. (15) Vide lib. 3. de Conſenſ. paſſim. (16) In Chio. Sacra.

XIII. Igitur rejectâ reſponſione hac, quâ Prodigium à Margunio propoſitum reprobatur propter ſe ipſum, atque in Gentis noſtræ contemptum negatur, dicendum eſt, iis, quæ contra hoc teſtimonium produximus nihil officere poſſe miraculum, quia proponitur, & uti proponitur à Margunio ſolo. Etenim quid falſum Veritati detraxerit, falſumque non ſimpliciter, uti dicunt, ſed omni ex parte? Nam hoc grande prodigium Monachi poſt obitum redivivi unus omnium hominum narrat Margunius, quantâ fide dignus dicat ipſe (1) Coreſſius, dicat, quiſquis hæc noſtra legerit, dicant, quicunque unum Notarum in Nomocanonem Proœmium meditatè percurrerint, qua in parte celeberrimi Operis (2) nunc Socratem, atque Palladium hoſtem Origenis aſſerit, cùm conſtet, utrunque (3) fuiſſe Origeniſtam: nunc Joſephum Antiquitatis Judaicæ ſcriptorem Cretenſem (4) facit, cùm ex ipſo (5) Joſepho certiſſimum ſit, ductam ab eo quidem uxorem in Cretâ inſulâ, hebræum tamen eum, & Origine, & Patria fuiſſe: nunc (6) Auguſtino Pelagianas tribuit ſententias, qui Pelagianam (7) hæreſim profligavit: nunc (8) Hieronymum Silveſtro ſynchronon, amicum Euſebii Cæſarienſis, & Nazianzeni Magiſtrum dicit, cujus tamen ille ſe diſcipulum (9) autumat, Damaſo (10) æqualis, Silveſtro centum annis, ac totidem Euſebio (11) poſterior, atq; hujus ubique hoſtis (12) accerrimus. Sexcenta darem ex erudito illo Proœmio, ſi calamus ad finem non feſtinaret, riſum, ac ſtomachum peritis hiſtoriarum facturа. Hæc tamen abundè fuerint ad oſtendendam fidem Margunii, quo uno authore prodigium redivivi Monachi nititur fucum facere Veritati. Neq; enim quòd ex Anecdotâ Annę Comnenæ hiſtoriâ hæc tradita Margunius dicat, aliquid confert Margunianæ authoritati confirmandæ. Vir mendax mendacium prolaturus in medium fidem ab Anecdotis mutuabatur, quæ tandem typis conceſſa eandem planè profligant; quando in totâ Alexiade, ne verbum quidem reperire eſt, quo tantum prodigium confirmetur. Adde, quod uſuvenit ſceleſtis mendaciis, ut rarò felicia ſint, hoc ipſum Margunianum ipsâ authoritate, cui nimirum cautum innititur, undequaque labefactari. Nam, cùm hoc lepidum, poeticumque miraculum contigiſſe Philotheo Patriarcha dicatur, ab Annâ noſtrâ deſcriptum dicitur, quæ filia Alexii (13) Comneni Cæſaris CCLXXX. circiter annis ante Philotheum vixit. Etenim anno reparatæ Salutis MLXXXII. Annæ pater Alexius imperabat, Philotheus verò ſub Joanne Palæologo, Anno Chriſti MCCCLXII. Conſtantinopolitanas Infulas iniit. Adeò à proximo deſumptus eſt tam bellus Anachroniſmus, atque adeò validè confirmatur hiſtoria tam turpi, ſtolidoque mendacio ſubſignata!

(1) Vide Proœm. Schol. in Synopſ. Nili. (2) Vide Socr. lib. 8. cap. 15. Bar. ann. 400. n. 52. ann. 402. n. 11. 17. (3) Vide Hieron. in proœm. adverſ. Plag. Epiph. Ep. ad Jo. Hieroſol. Bar. ann. 388. nu. 103. & 107. (4) In d. proœm. poſt med. (5) In vita Joſephi ab ipſo conſcrip. (6) In d. proœ. lõge poſt med. (7) Vide Aug. Ep. 99. et 98. & tract. de pecc. origin. de dono perſever. & alibi ſæpe. (8) In d. proœm. circa fin. (9) Ep. ad Pammach. cõtra Ruf. Ep. 51. adverſ. Jovini. lib. 1. de ſcript. Eccl. in Gregor. Naz. (10) Vid. Ep. 11. ejus, et 99. (11) Bar. ann. 420. n. 39. (12) Vide eund. de Scrip. Eccl. in Euſeb. Cæſar.

(13) Vide Freher. Pan. in Chron. ad eum annum Bar. ibid.

XIV. Porro quis unquam ſibi perſuadeat, ſi unquam tale, tantumque prodigium vel in Atho Monte, vel ſub Philotheo contigiſſet, à nullo ejus ætatis (fuere autem eâ ætate in Græciâ plurimi) Scriptore fuiſſe propoſitum? nullo monumento publico fuiſſe in eâ Peninſulâ poſteritati tranſmiſſum? Certè qui ſacras illas rupes, & ex horrore aſperrimæ diſciplinæ ſpecioſas Cœnobitarum Urbes accuratiſſimè deſcripſit (1) Coreſſius, cùm plurima ſacerrimæ Vetuſtatis exempla commemoret per Chronologiam, atque inter illa celeberrimum illud, hoc tamen minus, quod ex Coreſſio narrat etiam Nicolaus (2) Bulgarus: cùm nimirum Virgo Deipara manu propriâ Domeſtico (nomen dignitatis eſt ſacræ) Alexandrini Patriarchæ Gregorii numum aureum, qui nunc etiam imagini Virginis in laura Montis Atho affixus viſitur, largita eſt pretium decantati ſuaviſſimè hymni, quem à Calliſto Pontifice decretum Liturgiæ Baſilii, ejus Succeſſor Philotheus vir temerarius abrogaverat. Cùm, inquam, hoc & alia plurima deſcribat, laudet, ac penè non Oratorium in morem Coreſſius exaggeret, de mirâ hac Anaſtaſi Monachi ne verbum quidem. Dic ſodes, docte Marguni, num hæc cùm ſcriberes ad Trophonium ſomniaveras? num hæc cùm ederes, ſtipites faturos lectores cum Speuſippo cenſueras? num denique cùm hæc effutires agreſti plebeculæ, Græcos Photianis haud abſimiles reputabas? Qui nimirum crederent, quæ nullâ authoritate traduntur, reciperent, quæ nullo monumento firmantur, probarent, quæ te ſolo Authore dicta mera, ac pura, puta mendacia cenſenda ſunt? Redivivum oſtentas Monachum octogenarium, ac vitæ aſſeris non aliam ob cauſam reſtitutum, niſi, ut à Sacerdote exhomologetâ teſtimonium reciperet neceſſarium initiandis. At, quî octogenarius Silicernio vivum adhuc cum Sacerdotem invenire poterat, à quo teſtimonium illud debebatur? Non enim à quocunque ſpiritali Patre neceſſarium dicitis hoc teſtimonium, ſed latum ab eo, qui ante Ordines mox admovendum Ordinibus perſpexerit, rimatus ſit. Addis, Octogenarium Hieromonachum virum doctum, & pium penè Inferorum pœnis non addictum, quòd hujuſmodi teſtimonium neglexiſſet. At ſi teſtimonium hoc neceſſarium adeò, quî hic initiatus eſt ſine illo? Quî vir ætate, Sapientiâ, & pietate conſpicuus toto vitæ tempore ad æternæ Salutis aleam collaturum adeò teſtimonium neglexit? Quî non morti proximus ſaltem, ut olim Clinici Baptiſmum, hoc teſtimonium omni Sacramento neceſſarium magis non petiit? Quæ iſta ſapientia, quæ habendæ Saluti neceſſaria prorſus ignorat? Aut quæ pietas, quæ ne eorum quidem ſatagit, ſine quibus Deo frui poſt mortem non licet? Deſcribis poſt fata contendentem ad ſinum Sanctorum Patrum, inde repulſum, precibus Deiparæ Virginis revocatum ad Superos, ut peteret

(1) In libell. de ſacro Mõte Atho. & Laura. (2) In Catecheſi. de Megalinario Deiparæ pag. 163. in fin.

ret teſtimonium; ſine quo æternam Salutem conſequi Sacerdos, Clericuſve non poteſt. Quantæ in tam paucis verbis ineptiæ! Hanc unam conſidero. Vel caruiſſe hoc teſtimonio piaculum fuit, vel non fuit in decrepito Monacho? Si piaculum nullum fuit, quò dicas eum à ſinu Patrum repulſum, revocatumque ad vitam, ut illud acciperet, quo ſine cenſebatur innoxius? Si piaculum illud fuit, dic fuiſſe ſacrilegium, dic hæreſim, dic Apoſtaſin, dic Idololatriam; quò eum ad vitam revocas, nec adigis ad Pœnitentiam tanti criminis! imò quò fruſtra reſtituis vitæ, quem poteras precibus fuſis Erebo eripere, licèt damnatum? Nam hoc alibi docuit, ut in loco vidimus, noſter Margunius, atque in ſinum Patrum iterum per vim precum Sacrarum invehere? Quid opus fuit Deiparæ Virgini, feſſum annis hominem ægro corpori redonare, ſi te teſte, te authore, non Virgo tantùm Regina Virginum, ſed Thecla, Gregorius Dialogus, Methodius, & Theodora Falconillam, Trajanum, Theophilum, damnatos licèt, æternoque addictos ſupplicio precibus eripere potuerunt?

SECTIO X.

An Piorum hominum animi, ante generale Judicium, Dei conſpectu, plenâque Beatitate fruantur?

SUMMARIUM.

I. *Scopus Margunii mentientis in relato Prodigio. Occaſio agendi de Beatitate Divorum. Hanc à tota Græcia affirmari: etiam à Photianis, quorum pauci oppoſitum ſenſere, ut & aliqui Latinorum, quorum reliqui pro Beatitate ſtantes enumerantur.*

II. *Ignatii Martyris teſtimonium pro Beatitate Sanctorum latè proponitur, & explicatur. Diſcrimen Intelligentiæ, & Voluntatis operantium.*

III. *Teſtimonium Dionyſii Areopagitæ. Deſcripta ab illo piorum bona poſt mortem idem conſtituunt. Juſtini locus, aut alius antiqui proponitur.*

IV. *Ejuſdem Juſtini locus certus idem apertè confirmans recipitur à Philadelphienſi Severo. Additur teſtimonium, & apocryphum, & certum Athanaſii, multiplex Baſilii, Gregorii Nazianzeni, & Gregorii Nyſſeni.*

V. *Proponitur locus multiplex ad idem Euſebii Cæſarienſis; itidemque Chryſoſtomi teſtimonium à Photianis receptum.*

VI. *Ejuſdem aliud teſtimonium, Epiphanii, Cyrilli Utriuſque, Theodoreti, Anaſtaſii Sinaitæ, Jo. Damaſceni, Andreæ Cretenſis, aliorumque etiam Photianorum.*

VII. *Objectiones Margunii proponuntur depromptæ ex Paginis Sacris, & SS. Patrum effatis. Denique ejuſdem ratio proponitur ex opinione communi Græcorum negantium Deum à Creatura videri poſſe.*

VIII. *Exponitur, & refellitur Severi Philadelphienſis mendacium. Theologorum quæſtio utrum Beatorum animi ante generale Judicium perfectè videant Deum. Quot, quantique hinc inde ſteterint.*

IX. *Utraque Theologorum ſententia præſidium ſibi petit ab Auguſtini verbis, Utraque laudatur, eligitur tamen affirmans.*

X. *Quid Græci intelligant, cùm negant, Deum videri à Creatura poſſe. Refellitur inconſtantia doloſa Margunii, & Palamæ hæreſis à Maſſilianis, & Anthropomorphitis deducta. Creatura Deum non comprehendit videndo. Hunc eſſe ſenſum Græcorum ex Coreſſio. Beatitas una in Viſione Dei.*

XI. *Reſpondetur Objectioni petitæ à Sacris Paginis. Quanta in eis ignorantia Photianorum appareat. Perfecta merces homini datur poſt generale Judicium. Explicatur difficilis locus Apocalypſis; Oſtenditurque, nos ſimiles futuros Chriſto poſt Generale judicium, quòd erimus beati animo, & corpore.*

XII. *Reſpondetur objectioni petitæ à verbis Pauli, & mos geritur petitioni Marguniane, cui explicatur ratio, qua Patres dicuntur, non accepturi repromiſſiones ante nos, & ex verbis Pauli Orthodoxa ſententia confirmatur.*

XIII. *Reſpondetur difficultatibus petitis è Patrum ſententiis, & primò explicantur Irenæus, & Origenes.*

XIV. *Explicantur ſententiæ Chryſoſtomi, & aliorum etiam Photianorum, aut dubiæ fidei, ut intelligantur de perfecta Beatitate animæ ſimul, & corporis, ſive hominis totius.*

XV. *Refellitur ratio à Margunio propoſita; ſimul comprobatur Orthodoxa ſententia ex libris Eccleſiaſticis Græcorum, queis una Photiani, ac Græci hodieque utimur.*

XVI. *Adnotantur loca aliquot Anthologii, & Horologii, quæ à Græcis, & Photianis perpetuò recitata ſententiam Orthodoxam palam fatentur, ac celebrant.*

XVII. *Caſtigatur ultimò furor Margunii, & producitur teſtimonium Severi Philadelphienſis Photiani pro hac ſententia: qua toti Operi finis imponitur.*

I. SEd Eccam rationem ipſam, ob quam hæc ſtolidè pariter, impièque mentitur Margunius. (1) *γνῶϑι*, ait, *ἐκ τούτων κἀκεῖνο, ὅτι οἱ ἅγιοι δὲν θεωροῦσι τὸν θεὸν, ὡς διδάσκει ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία, κατεδικάζοντα ἐκεῖνα, ὅπου ληροῦντες λέγουσιν οἱ Λατῖνοι. Noſce ex his & illud, à Sanctis non videri Deum, uti docet Orientalis Eccleſia contra ea, quæ deſipientes affirmant Latini.* Hæc finis pervicaciſſimæ Controverſiæ: hoc momentum corruptelæ defenſæ, hic ſcopus concepti, narratique mendacii. Equidem hìc ego decreveram feſſum ſcribendo calamum ponere, elaboratumque ſubciſivis horis anni nondum integri Opuſculum terminare, quando nec de præpedimentis Ordinum aliquod ſupereſt explanandum, & de Examine ipſo adhibendiſque in Examine probationibus abunde dictum eſt, ut jure lector æquus cenſere queat, executos nos Prognoſticon Ordinum, ſive my-

(1) *d. nota 2. in Can. Pœnit. S. Baſil.*
(2) *In c. 23. Luc. in illa verb. hodie mecum eris in Paradiſo, & in c. 16. Luc.*
(3) *In Antirrh. & apud Gennad. in demonſtr. 4. cap. Decr. Flor. Sect. 3. poſt med.*

ſtagogicas Prænotiones, quas in Operis fronte promiſimus: Verùm enimverò amor ille Gentis meæ, immenſaque ejuſdem dilectio, quæ me, ut hæc ſcriberem, atque hæc ita ſcriberem, perpulit, dicam veriùs, adegit, hoc ſcilicet in loco efficaciùs exigit, ut refutato iterum Margunio calumniam, quam contra Eccleſiam noſtram propudiosè comminiſcitur, quàm breviſſimè quivero, licebitque, refellam. Medius fidius ſi quid unquam Eccleſiæ noſtræ familiariſſimum, Patribus noſtris conſtitutiſſimum, Græciæ certiſſimum, hoc dogma eſt, hæc aſſertio, hæc pia, planèque invicta credulitas, ut piorum *animos* ab omni corporis contagione ſolutos Beatorum adſcribi putent Ordinibus, Choris Angelorum intereſſe, conſpectu adorandæ Divinitatis frui, totiuſque ejus Beatitatis compotes eſſe, cujus capax eſt animus à corpore ſeparatus. Neque hæc ſententia Græcis tantùm in Græciâ recepta eſt, eam etiam Photiani recipiunt. Nam Euthymio (2) Zigabeno, & Marco (3) Epheſio exceptis notiſſimis Photianornm Doctoribus, qui palam contrarium aſſeruere, cæteri omnes hoc dogma Fidei vel diſſimulant, vel affirmant. Id tamen quid obſtat, quin dicamus, ipſos etiam Photianos nobiſcum eſſe; quando, quamvis aliqui Latinorum, (4) Tertullianus nimirum, (5) Lactantius, (6) Victorinus, & noviſſimè (7) Joannes XXII. aliquando conſenſerint Margunio, tamen Eccleſia Latina communi cum Græcâ ſuffragio hanc veritatem ſemper amplexa eſt. Ut tamen hæc omnia Noſtris perſpicua ſint, convellaturque unà cum Calumniatore Margunio, miraculo falſiſſimo fides, id, quod alterui Genti noſtræ, teſtimonium ſcilicet veritati collatum, acriterque retentum probabo tum authoritate Noſtrorum, tum verbis ipſis Eccleſiæ noſtræ, piorum ſtatim poſt mortem Beatitatem, quæ ex ipſa Dei viventis, videntiſque, ac viſi facie feliciſſimè carpitur, Græciæ fuiſſe ſemper conſtitutiſſimam, certiſſimamque. Atque hoc abſolvit me ſanè onere rei ejuſdem probandæ Latinis teſtibus, quorum dicta, ſi fas, aut utile eſſet, in medium producere, darem hoc ipſum palam teſtatos (8) Cyprianum, (9) Hilarium, (10) Ambroſium, (11) Hieronymum, (12) Auguſtinum, (13) Leonem, (14) Gregorium, & (15) Bernardum, quos recipit, veneraturque Margunius, itidemque (16) Prudentium, (17) Paulinum, (18) Proſperum, Maximum (19) Taurinenſem, (20) Fulgentium, (21) Primaſium, (22) Bedam (23) Aymonem, (24) Anſelmum, quos Margunius unus non novit, viros & Sanctimonia, & ſapientia notiſſimos. Sed non ejus ſatagimus, ut rem non niſi Calvinianis, ac Margunio incertam probemus, id agimus, ut à calumnia Græciam vindicemus, oſtendamuſque, Orthodoxam ſententiam omni Ævo Græciæ fuiſſe certiſſimam: nullum unquam ex Græcis inficiatum, pias animas Dei conſpectu frui paucos etiam ex Photianis, eoſque non certa ſententia oblocutos Veritati votis receptæ communibus: atque in ſumma, hanc hæreſim, hanc Deo, ſanctiſque injurioſam opinionem non Eccleſiæ Orientalis, ſed unius tantùm fuiſſe Margunii.

II. Primò igitur Majores noſtros pro Beatitate piè defunctorum hominum ſtetiſſe, productis omnibus docuit (1) Beſſarion, & poſt Beſſarionem (2) Gennadius, ex quibus non nominatis more ſuo (3) Bellarminus omnia deſumpſit, cujus nos exemplum ſecuti, ex infinitis, quæ profert Beſſarion, hæc pauca producimus: neque enim hìc, niſi obiter, impugnandus Margunius eſt, quem Majores noſtri jam ante damnarunt. Nam in primis Ignatius (4) Martyr: *aqua*, inquit, *viva manens in me intrinſecus dicit mihi, veni ad Patrem*. Ὕδωρ δὲ ζῶν ἀλλόμενον ἐν ἐμοὶ, ἔσωθέν μοι λέγει, δεῦρο πρὸς τὸν πατέρα. Quæ verba nihil aliud innuunt, niſi deſiderium ingens moriendi pro Chriſto, pro quo obitam mortem profectionem vocat ad Patrem; at ſi Piorum animæ poſt obitum ad ſomniatum per Photianos ſinum abirent, jam non irent ad Patrem, ſed aliò, ubi non magis Pater eſt, ac hìc, ubi vivimus. Quò igitur hoc deſiderium in Ignatio abeundi ad Patrem, ſi abiens ad Patrem, æquè abfuiſſet à Patre, ac aberat, cùm ire ad Patrem deſiderabat. Hinc deſiderii ſui ſcopum enucleatiùs deſcribens: *Sinite* (5) *me*, ait, *puram lucem aſpicere; illuc perveniens homo Dei ero*: Ἄφετέ με καθαρὸν φῶς λαβεῖν, ἐκεῖ παραγενόμενος ἄνθρωπος Θεοῦ ἔσομαι. Et (6) mox: *miſerabilis ſum nunc, donec Deum merear adipiſci*. Ἀλλ' ἐλέημαί τις εἶναι, ἕως ἂν Θεοῦ ἐπιτύχω. Quî *adipiſci* Deum petebat? An per Gratiam? At ſic jampridem Deum erat adeptus. Per præſentiam Divinitatis immenſæ? At adhuc vivens præſens Deo præſenti erat, in quo eſt, quidquid eſt, in quo (7) ζῶμεν, καὶ κινέμεθα, καὶ ἐσμέν; *vivimus, movemur, & ſumus*. Scilicet non aliter adipiſci Deum optabat, quàm per animi beatiſſimam voluptatem Deum nempe videntis, contemplantiſque, ac contemplatione ipſâ felicis. Quâ ratione vir plane Theophorus, ac proinde Theologus: ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ: *ex abundantiâ cordis os loquitur*; authore (8) Chriſto: aſſerit fore, ut Deum adipiſcatur: neque enim animus aliter Deum adipiſcitur, quàm eum cognoſcendo, videndoque. Hoc inter duas illas animi principes facultates, Intelligentiam, ac Voluntatem intereſt; illa, quæ cognoſcit ad ſe ſe trahit, hæc iis trahitur, quæ amat, illa intelligendo fit omnia, hæc amando tranſit ad omnia. Illa ſuum facit, quod videt, hæc iis ſe donat, quæ diligit. Nam quæ cognoſcuntur, videnturque, in cognoſcente ſunt vi repræſentationis, quam opportunè *vitalem* dicimus, quòd in viventibus eſſe dumtaxat poteſt: at quæ amantur, extra amantem ſunt adeò, ut à ſe ipſo amantem animum abſtrahant vi amoris invictâ, qui proinde dicitur extaſim facere, quòd amantem procul à ſe ipſo peregrinari cogat, ut jucundiſſimè habitet in amato. Egregiè igitur Ignatius, ubi aſſeruit doctiſſimè, poſt mortem feliciſſimè obitam, tranſiturum ſe ad Patrem, ut aſſereret alteram partem Beatitatis, quæ in ipsâ viſione Dei eſt, mox affirmat fore, ut poſt

obi-

(4) *Lib. 4. in Marcio.* (5) *Lib. 7. c. 21.* (6) *In c. 6. Apocal.* (7) *Vide Okam. in Oper. 93. dier. Adrian. in q. de confirm. cir. fin. Eraſ. in præfat. ad 5. lib. Iren. Gerſ. Tom. 4. Ser. de Paſchate. Jo. Villan. lib. 11. hiſt. c. 19.* (8) *Lib. de exhor. Marty. c. ult. & Ser. de immort. & lib. 4. Ep 2.* (9) *In Pſal. 6c. 64. & 124.* (10) *Lib. 7. Ep. 29. ad Theſſal. lib. 10. Ep. ult. in c. 1. Ep. ad Philipp.* (11) *Ep. ad Marcell. de obit. Leæ, & in Epit. Nepot. Paul. & Bleſil.* (12) *Lib. 12. in Gen. c. 34. de Civit. lib. 20. c. 13. & Pſal. 116. in medit. c. 22.* (13) *Serm. de S. Laurent.* (14) *Lib. 4. Dial. c. 25. & Pſal. 1. Panit.* (15) *Ep. ad Fratr. de Hiber. poſt ſerm. omn. Sác. Serm. de S. Malach. Ep. 266. ad Sugerium. Ser. de obit. Uberti.* (16) *In Car. de B. Agnete.* (17) *Natali 3. de S. Felice.* (18) *Lib. 1. de Vit. contempl. c. 1.* (19) *Hom. in Euſeb. Vercell.* (20) *Serm. de S. Stephano.* (21) *In c. 9. ad Epiſt. ad Hebr.* (22) *In c. 6. Apocal.* (23) *In d. c. 6. Apocal.* (24) *In 2. ad Corinth. c. 5.*

(1) *In Epiſt. 1. ad Gennad. per tot.* (2) *In demonſt. 4. Cap. Decreti Floren. per tot.* (3) *Tom. 2. Contr. 4. de Eccl. Triumph. lib. 1. c. 4. per tot.* (4) *In Epiſt. ad Romanos.* (5) *Ibid. inferiùs.* (6) *Ibidem paulo poſt.* (7) *Actor. c. 17. nu. 28.* (8) *Mat. c. 12. nu. 34.*

obitum, Deum ipſum adipiſcatur, quo indicet, ſegregatum à corpore animum viſurum Dei faciem ipſius, qua viſione, & non aliter, animus adipiſcitur Deum.

III. Verùm hæc Ignatius doctis ediſſerit non intelligenda rudibus Photianis, quare clariùs Areopagites (1) Dionyſius piorum à proximo in morte feliciſſimam vitam auſpicantium conditionem deſcribens: *norunt*, inquit, *profectò, ſe totos percepturos exactiſſimam ad Chriſti ſpeciem requiem, cùm ad præſentis vitæ finem pervenerint, viamque ad immortalitatem ſuam è vicino jam clariùs intuentes Divinitatis laudant munera, divinâque lætitia geſtiunt, non jam ad deteriora converſionem metuentes, ſed parata bona ſe firmiter, perpetuòque habituros probè noſcentes, &c.* Ἀλλ' ὅλως αὐτοὺς ἀπολήψεσθαι τὴν χριστοειδῆ λῆξιν εἰδότες, ὅταν ἐπὶ τὸ πέρας ἔλθωσι τῆς τῇδε βίου, τὴν εἰς ἀφθαρσίαν αὐτῶν ὁδὸν ὡς ἐγγυτέραν ἤδη γεγενημένην ἐμφανέστερον ὁρῶσι, καὶ τὰς δωρεὰς τῆς θεαρχίας ὑμνοῦσι, καὶ θείας ἡδονῆς ἀποπληροῦνται, τὴν ἐπὶ τὰ χείρω τροπὴν οὐκέτι δεδοικότες, ἀλλ' εὖ εἰδότες, ὅτι τὰ κτηθέντα καλὰ βεβαίως, καὶ αἰωνίως ἕξουσι. Sic Athenienſis Theologus, in cujus verbis, velim, Photiani conſiderent, affirmari ſtatim ab obitu animos immortalitatem auſpicari. Quæ aſſertio de immortalitate nativâ animorum, aut de corporis immortalitate non poteſt intelligi; quando poſt obitum non ſtatim corpus fit immortale, nec poſt obitum animus naturalem immortalitatem nanciſcitur aliunde immortalis etiam in hac vitâ mortali. Quò fit, ut ea aſſertio ſit de Beatitate, quam ritè dixeris perennem animæ vitam. Hinc eodem (2) in libro, ubi dixit piorum animas in regionem vivorum deduci in ſinum Abrahæ, Iſaac, & Jacob, ſtatim, quid ſint hæc, explicat acutiſſimè dicens. *Iſta, ut reor, ſunt perſpicuè Beatiſſima Sanctorum præmia. Quid enim immortalitati perfectæ, omnique triſtitiâ vacuæ, ac plenæ perpetui luminis conferri poſſit? Licet multum ſanè promiſſiones illæ ſublimiores noſtrâ mente ſunt, quæ vocabulis nobis congruis deſignantur, longè tamen inferiores earum re, & veritate appellationes habent. Verum enim profectò illud exiſtimandum eloquium eſt, quod oculus non vidit, auris non audivit, in cor hominis non aſcenderunt, quæ præparavit Deus diligentibus ſe, &c.* Ταῦτα μὲν ἦν, ὡς οἶμαι, δῆλα, τὰ τῶν ἁγίων μακαριώτατα γέρα. Τί γὰρ ἂν γένοιτο τῆς παντελῶς ἀλύπου, καὶ φωτεινῆς ἀθανασίας ἰσόρροπον; εἰ καὶ τὰ μάλιστα ταῖς ἡμῶν ἀναλόγοις σημασίαις, αἱ πάντως ὑψηλότεραι τοὺς ἐπαγγελίας σημαινόμεναι τῆς πραγματικῆς αὐτῶν ἀληθείας ἀποδεούσας ἔχουσι τὰς ὀνομασίας. Ἀληθὲς γὰρ εἶναι τὸ λόγιον οἰητέον, ὅτι ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδεν, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσεν, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. Hæc deſcriptio bonorum, quæ ſtatim ab obitu piorum animæ conſequuntur, quid aliud indicat, quàm perfectiſſimam illam Beatitatem, quæ in ipſa contemplatione Dei ſita eſt. Etenim, quidquid citra hanc poteſt excogitari, non illud eſt, quod cogitationes hominum, cordiumque deſideria omnium ſuperat: non illud eſt, cui par, explicaturaque rei veritatem appellatio imponi non poteſt: non illud eſt, quod nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis unquam aſcendit. Sequitur Dionyſium (3) Juſtinus ille Martyrum nempe Philoſophus, apertiùs idipſum conſtituens. Si tamen is locus, quem damus, Juſtini eſt, nam de hoc cùm (4) Græci non dubitent, jure Beſſarion (5) dubitat, & ex eo (6) Bellarminus. *Poſt animi à corpore exceſſum*, inquit, *fit bonorum, malorumque diſtinctio* (arrigant aures Photiani, qui hunc locum (7) recipiunt, licèt, ut ſolent, detruncent: arrigant, inquam, aures, ſi poſſunt, deſinantque Judicium peculiare contemnere, ſomniumque Latinorum putare) *fit*, inquit, *bonorum, malorumque diſtinctio: ducuntur enim ad loca, quæ eis digna ſunt ab Angelis: bonorum quidem animi ad Paradiſum, ubi conſuetudo eſt Angelorum, & Archangelorum, viſio verò etiam Servatoris Chriſti ex his verbis, peregrinari autem à corpore, & præſentes eſſe ad Dominum. Improborum autem ad inferorum loca.* μετὰ τὴν ἐντεῦθεν τοῦ σώματος ἔξοδον εὐθὺς γίνεται τῶν δικαίων, καὶ ἀδίκων ἡ διαστολή· ἄγονται γὰρ ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς ἀξίους αὐτῶν τόπους, εἰς τὸν παράδεισον, ἔνθα συντυχία καὶ θέα ἀγγέλων, καὶ ἀρχαγγέλων, καθ' ὅρασιν δὲ καὶ τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ: κατὰ εἰρημένον, ἐκδημοῦντες ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημοῦντες πρὸς τὸν κύριον. αἱ δὲ τῶν ἀδίκων ψυχαὶ εἰς τοὺς ἐν τῷ ᾅδῃ τόπους.

IV. Eadem eodem in Opere (1) alibi Juſtinus, & mox (2) cùm objiceretur ab Ethnicis, quorſum dicamus deductum ad Paradiſum Latronem, qui dicimus ante poſtremam Anaſtaſim nulla eſſe præmia meritorum; conſtanter poſtremum hoc negat, aſſeritque, hanc ipſam felicitatem luculentiſſimis verbis, quæ ad ipſum Photianus homo Philadelphienſis (3) Severus attulit, amicus quidem, & peramicus Margunii, non tamen in hoc adeò delirus, ut hæc manifeſta, totique Græciæ, ut mox patebit ſolemnia, ſit auſus inficiari. Hinc eandem Græcam ſententiam, quam (4) Beſſarion ex (5) Ireneo ſubobſcurè, fusè ex Platonica (6) Origenis Philoſophia, & validiſſimè comprobat, ex tributis Athanaſi ad Antiochum capitibus (7) firmat. Sed non indiget apocryphis teſtibus Veritas, quam (8) Athanaſius ipſe conſtituit, narrans viſam ab Antonio Ammonis animam Angelorum ſtipatam obſequio inferri Cœlo. Quid Baſilius? non ne ad triumphalem Martyrum Quadraginta cohortem Orationem convertens. *Vos*, (9) inquit, *non terra occuluit, ſed cœlum ſuſcepit: apertæ ſunt Vobis Paradiſi portæ.* ὑμᾶς οὐ γῆ κατεκάλυψεν, ἀλλ' οὐρανὸς ὑπεδέξατο, ἠνεῴχθησαν ὑμῖν παραδείσου πύλαι? Nonne Gordii Martyris certamen inclytum ineuntis affectum (10) deſcribens; *erat*, inquit, *affectus, non ut qui in lictoris manus deventurus eſſet, ſed velut Angelorum manibus ſe ipſum commiſſurus, qui ſtatim ipſum mactatum aſſumptum ad beatam vitam tranſlaturi eſſent?* διέκειτο γὰρ οὐχ ὡς δημίῳ ἐνδέξασθαι μέλλων, ἀλλ' ὡς ἀγγέλων χερσὶ ἑαυτὸν παραδώσων, οἱ αὐτὸν εὐθὺς νεοσφαγῆ παραλαβόντες πρὸς τὴν μακαρίαν ζωὴν μετέθηκαν, ὥσπερ τὸν Λάζαρον. Clariùs elegantiſſimus Nazianzi (11) Theologus in apoſtrophe ad ipſum Baſilium,

Tu,

(1) De Eccl. Hierarch. c. 7. p. 1.
(2) d. c. 7. p. 3.
(3) In Quæſt. Græcis ἀποκρίσ. ἐρωτήσ. qu. 75.
(4) Vide teſtim. Græc. Sapien. in Juſtino Bell. & Labb. de Scriptor. Eccl. in Juſtino.
(5) d. Ep. 1. ad Gennad.
(6) De Script. Eccl. in Juſt.
(7) Vide Severum in 4. Differ. pag. 50. à lin. 10.

(1) Quæſtio. 60.
(2) Quæſt. 76.
(3) differens. 5. pag. 55. lin. 29. & ſeqq.
(4) d. Ep. 1. ad Gennad.
(5) Lib. 1. c. 2.
(6) Lib. 2. Periarchon. c. ult.
(7) d. differ. 5. pag. 55. lin. 33.
(8) In Vita S. Antonii.
(9) Hom. in 40. Marty.
(10) In Orat. de Gordio Marty.
(11) Orat. in Funere S. Baſil.

Digitized by Google

Tu, ait, *obiter è Cælo nos aſpice, & datam mihi renum debilitatem, & articulorum dolorem, vel jube diſcedere, vel adjuva, & hortare, ita me æquo animo ferre, ut hinc demum diſcedentem in æterna tabernacula recipias, & Beatam Trinitatem eo, quo eſt, modo tecum pariter contemplari valeam.* Σὺ δὲ ἡμᾶς ἐποπτεύοις ἄνωθεν, ὦ θεία, καὶ ἱερὰ κεφαλή, καὶ τὸν δεδομένον ἡμῖν παρὰ Θεοῦ σκόλοπα τῆς σαρκὸς, τὴν ἡμετέραν παιδαγωγίαν ἢ στῆσαι ταῖς σαυτοῦ πρεσβείαις, ἢ πεῖσαι καρτερῶς φέρειν. Καὶ τὸν πάντα βίον ἡμῖν διεξάγοις πρὸς τὸ λυσιτελέστερον. εἰ δὲ μεταστάιημεν, δέξαιο κἀκεῖθεν ἡμᾶς ταῖς σαυτοῦ σκηναῖς, ὡς ἂν ἀλλήλοις συζῶντες, καὶ συνεποπτεύοντες τὴν ἁγίαν, καὶ μακαρίαν τριάδα καθαρώτερον, καὶ τελεώτερον, ἧς νῦν μετρίως δεδέγμεθα τὰς ἐμφάσεις.
(12) *Orat. in Gorgo-niam.* Similia clariſſimè docet, ubi (12) Gorgoniam laudat ſororem, & Martyrem (13) Cyprianum:
(13) *Orat. in Cypri-an. in fin.* nec diſſentit (14) Gregorius Antiſtes Nyſſæ.
(14) *Orat. in S. E-phrem.* Is enim Ephremum illum Syræ Sanctitatis miraculum laudans, decretumque illi poſt mortem locum deſcribens: *in cæleſtibus tabernaculis*, ait, *animus illius conſedit, ubi ſunt Ordines Angelorum, ubi Patriarcharum populi, ubi Throni Prophetarum, ubi ſedes Apoſtolorum, ubi gaudia Martyrum, ubi piorum lætitia, ubi Doctorum ſplendor, ubi primogenitorum cœtus, ubi pura lætantium voces.* Νῦν ἐν σκηναῖς ἐρημίαις, ὅπου τάξεις Ἀγγέλων, ὅπου δῆμοι Πατριαρχῶν, ὅπου χοροὶ Προφητῶν, ὅπου θρόνοι Ἀποστόλων, ὅπου χαρὰ τῶν μαρτύρων, ὅπου ὁσίων εὐφροσύνη, ὅπου διδασκάλων λαμπρότης, ὅπου πρωτοτόκων πανήγυρις, ἔνθα ἦχος καθαρὸς τῶν ἑορταζόντων. Et paulo poſt eundem ſic alloquitur: *Tu verò divino aſſiſtens Altari, vitæque participi, & Sacroſanctæ unà cum Angelis Sacrificans Trinitati omnium noſtrum recordare, nobiſque peccatorum veniam impetra.* Σὺ δὲ τῷ θείῳ παριστάμενος θυσιαστηρίῳ, καὶ τῇ ζωαρχικῇ, καὶ ὑπεραγίᾳ λειτουργῶν σὺν Ἀγγέλοις τριάδι μέμνησο πάντων ἡμῶν, αἰτούμενος ἡμῖν ἁμαρτημάτων ἄφεσιν. Eadem affirmat (15) laudans Ma-
(15) *In E-pitaphio Macrinæ.* crinam ſororem.

V. Omiſeram & Euſebium Cæſarienſem, cujus teſtimonium licèt non admodum collaturum cenſeam veritati, quippe Arriani, referendum tamen eſt, ne qui tanti ſit à Margu-
(1) *In Proœm. Notar. circa fi-nem.* nio, à quo (1) Athanaſii commilito dicitur, cùm hoſtis acerrimus fuerit, oppugnando Margunio non inutilem operam præſtet. Is porro cùm paſſim afferat, piorum animos ad Cœlum
(2) *Lib. 6. hiſt. c. 5.* à morte migrare, ſingillatim de Virgine Potamiena ſic (2) refert: *hoc modo beata Virgo*
(3) *Lib. 4. hiſt. c. 15.* *emigravit è terris ad Cælum*: & (3) alibi docet, Polycarpum per mortem immortalitatis premia jam adeptum. Quæ porro præmia immortalitatis animus naturaliter immortalis adipiſci poſt hominis Obitum queat, niſi quæ in Beatitate donantur? Adeò vel Arrianis in Græciâ certum, quod impugnat Photiana dementia.
(4) *Hom. 10. in E-piſt. 2. ad Corinth.* Jam Joannes (4) Chryſoſtomus, quem ſententiæ ſuæ Patronum ſomniatur Margunius. *Si cogitatio*, inquit, *illorum, quamvis obſcura ſit, tantam ſuppeditat voluptatem, cogita, quantam lætitiam allatura ſit manifeſta comprehenſio. Beati, & ter beati, qui illis fruuntur bonis, ſicut & miſerabiles, & miſerrimi, qui hiſce contraria ſuſtinent.* Εἰ γὰρ ἡ ἔννοια αὐτῶν ἀμυδρῶς οὖσα τοσαύτην παρέχει τὴν ἡδονὴν, ἐννόησον, ὅσην αὐτὴ ἡ πεῖρα ἡ σαφὴς οἴσει τὴν εὐφροσύνην ἡμῖν. Μακάριοι, καὶ τρισμακάριοι, καὶ πολλάκις τοῦτο οἱ τῶν ἀγαθῶν ἀπολαύοντες ἐκείνων, ὥσπερ οὖν ἐλεεινοὶ, καὶ τρισάθλιοι οἱ τἀναντία ὑπομένοντες. Id,
(5) *Hom. 3. in Ep. ad Phi-lip.* quod apertiùs (5) alibi dixit his clariſſimis verbis: οἱ ἁμαρτωλοὶ, ὅπου ἂν ὦσι, πόῤῥω τοῦ βασιλέως εἰσὶ, διὰ τοῦτο δακρύων ἄξιοι. οἱ δὲ δίκαιοι εἴτε ἐνταῦθα, εἴτε ἐκεῖ, μετὰ τοῦ βασιλέως. κἀκεῖ μᾶλλον, καὶ ἐγγύτερον, οὐ διὰ εἰσόδου, οὐ διὰ πίστεως, ἀλλὰ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. *Peccatores, ubi ubi fuerint, procul à Rege ſunt, atque ideò digni, qui fleantur: at juſti, ſive hic, ſive ibi, cum Rege ſunt, atque ibi magis, non per ingreſſum, non per fidem, ſed facie ad faciem.* Auditis Photiani, quid Magnus Chryſoſtomus cenſeat, quem vobis patrocinatum mentimini? An hæc luculentiſſima verba commenti ſumus? An non à Vobis etiam Chryſoſtomi verba putantur? Certè, ea cùm in editis omnibus pateant, ea ex veſtris Doctoribus (6) Severus
(6) *In 5. Differ. pag. 55. in fin.* hoc ſæculo recitavit, probavit, recepit, ut planè deliri ſitis, auſi affirmare noſtræ ſententiæ hoſtem Chryſoſtomum, qui palam animas poſt obitum Deo dicit adeſſe, eumque facie ad faciem contemplari.

(1) *Hom. 4. in Ep. ad Phi-lip.* VI. Similia Chryſoſtomus docet (1) explicans illud Apoſtoli; *utrum eligam, ignoro*; obitumque (2) deſcribens eorum, qui ſe ſe ex
(2) *Lib. 5. de Sacer-dot.* merito Euchariſtiæ diviniſſimo ferculo refeciſſent, & alibi. His adſtipulatur Epiphanius, & uterque Cyrillus. Etenim (3) Epiphanius.
(3) *Hæreſ. 76.* *Sancti*, inquit, *in honore, quies ipſorum in Gloriâ, profectio hinc in perfectione; ſors ipſo-*
(4) *Cate-ch. 13.* *rum in Beatitudine, in manſionibus Sanctis, tripudium cum Angelis, diæta in Cœlo, gloria*
(5) *Lib. 11. in Jo. c. 36.* *in honore perpetuo, & incomparabili, bravia in Chriſto Jeſu Domino noſtro.* Οἱ ἅγιοι ἐν τιμῇ, ἡ ἀνάπαυσις αὐτῶν ἐν δόξῃ, ἡ ἀπ' ἐντεῦθεν ἐκδημία
(6) *In d. Ep. 1. ad Gennad.* ἐν τελειότητι· ὁ κλῆρος αὐτῶν ἐν μακαριότητι, ἐν μοναῖς ἁγίαις, ὁ χορὸς μετ' Ἀγγέλων, ἡ δίαιτα ἐν
(7) *Lib. 8. ad Græ-cos.* οὐρανῷ, τὸ πολίτευμα ἐν θείαις γραφαῖς, τὸ κλέος ἐν τιμῇ ἀσυγκρίτῳ, καὶ διηνεκεῖ, τὰ βραβεῖα ἐν
(8) *Diff. 5. pag. 56. lin. 5.* Χριστῷ. At Jeroſolymitanus (4) Cyrillus converſus ad feliciſſimum illum latronem, qui moriens verbo ſibi vitam aſſeruit: *Tu*, ait, *de ligno intro-*
(9) *Hom. 3. in He-xaem. & in reſpõſ. citatis à Gennad. in demõſ. d. c. 4. De cr. Floret. vide & Sever. d. differ. 5. pag. 56. lin. 3.* *duceris in Paradiſum*: ἐκ τοῦ ξύλου εἰς τὸν παράδεισον. Cyrillus verò (5) Alexandrinus docet, Animas Sanctorum poſt mortem nec morari in Terris, nec deduci ad pœnas Gehennæ, ſed evolare ad manus Dei Patris. Quibus verbis Beatitatem ſignificari fusè docet (6) Beſſarion, quo teſte & (7) Theodoretus de Martyribus ſic eleganter Philoſophatur. *Si Cælum Sedes illorum eſt, qui piè vixerunt, nunc profectò finem ſui curſus & Martyres jam conſecuti ſunt, his enim magis pium nihil eſſe poteſt.* εἰ δὲ τῶν εὐσεβῶς βεβιωκότων οὐρανὸς ἐνδιαίτημα, ταύτης ἔχουσι
(10) *In hiſt. Barl. & Joſa-ph.* τὴν λῆξιν οἱ μάρτυρες, τούτων γὰρ οὐδὲν εὐσεβέστερον. Quare mox conficit penes (8) Severum. αἱ μὲν γενναῖαι τῶν νικηφόρων ψυχαὶ περιπολοῦσι τὸν οὐρανὸν,
(11) *Orat. de Dor-mit. B. V. ſub init. eis. à Gen-nad. d. de-monſtr. c. 4. Dec. Flo-ren.* τοῖς ἀσωμάτοις χοροῖς συγχορεύουσαι: *Generoſæ Victorum animæ Cælum pervagantur cum incorporeis choros ducentes.* His adde Anaſtaſium Sinaiten, Joannem Damaſcenum, Andream Cretenſem. Quorum (9) primus ſic loquitur: ἰσοτίμως δὲ τοῖς φαινομένοις στερεώματος τοῖς οὐρανοῖς

Digitized by Google

(12) In c. 23. Luc.
(13) In c. 9. ad Hebr.
(14) In Vita S. Joãnicii.
(15) In reſpon. ad Michael. Ducam Imper.
(16) In Epiſt. Theolog. ad Sanct. Epiſc.
(17) In reſpon. ad Leon. Epiſc. Amorii.
(18) In Orat. de SS. Petr. & Paulo.
(19) In Orat. de SS. Coſma, & Dam.
(20) In Epiſt. ad fratr. è carcere.
(21) In reſut. 3. Nepotis Cretenſis.
(22) In Vita B. Andreę Chii.
(23) Lib. 1. de erro. Italorum.
(24) In Epiſtol. Theol. ad Corydal. ad calcē Theologicorum.

νῦν λεγομένων εἶναι δυνάμεις, καὶ αὐτὰς τὰς τῶν δικαίων ψυχὰς κατ' αὐτὸν διαγούσας τὸν παράδεισον. *Intra verò hoc, quod videtur, Firmamentum Cæleſtes dicimus eſſe Virtutes, atque ipſas Juſtorum animas agentes in ipſo Paradiſo.* Secundus (10) verò: *Vultui*, ait, *Domini nitidè, & nudè repræſentantur: illiuſque gloriæ jam ante promiſſa ſibi corona exornantur*: quæ apud Theophilitzen ex Joanne Sinaita ſic habent: ἐμφανῶς τῷ τοῦ κυρίου προσώπῳ προσφέρονται, καὶ τῆς δόξης αὐτοῦ τῷ προεπισχημένῳ στεφάνῳ κοσμοῦνται. Tertius (11) ferè eadem de piis docet Spiritibus fusè, non ſine ampullatâ more Cretenſium facundia. Vix erat, cur hic & Græcorum poſt Schiſma in eandem ſententiam dicta proponeremus, cùm hactenus recenſita ſuperſint, ut palam ſit, Majores noſtros ſenſiſſe, quæ damnat Margunius. Verùm & ex recentioribus Græcis idipſum diſcat, quiſquis in Græciâ Margunio ſuffragatur. Legat (12) Theophylactum, Videat (13) OEcumenium, evolvat (14) Metaphraſten, eùmque in his viris eruditiſſimis viderit aſſertam in ipſo Paradiſo cæleſtium Voluptatum piarum Beatitatem Mentium, audiat Pſellum (15) ſic perorantem. ἐν αὐτῷ τῷ φαεινῷ θεάτρῳ τῆς ἐπουρανίου μακαριότητος τὸν Χριστὸν ὁρῶσιν οἱ πιστοὶ πιστῶς τεθνεῶτες, καὶ ἀπολαύουσιν αἰωνίας χαρᾶς τερπόμενοί τε, καὶ τέρποντες θεοῦ δήπερ ἐν ὄμμασι τὴν ἀθανασίαν διάγοντες. *In ipſo fulgentiſſimo Cæleſtis Beatitatis theatro Chriſtum vident fideles in fide defuncti, & fruuntur gaudio æterno, læti ipſi, & ad lætitiam provocantes, ſub Dei ſanè oculis immortalem agentes vitam.* Pſello conſonat (16) Harmenopulus, Theſſalonicenſis (17) Niceta, Helias (18) Cretenſis, Niceta (19) Paphlago, (20) Veccus, (21) Georgius Metochites, Georgius (22) Trapezuntius, & hoc ipſo ſæculo, qui aliter (23) alibi ſenſerat, Photianus Doctor (24) Coreſſius. Quorum ſuffragiis manifeſtum eſt, hanc, quam pauciſſimi, iique agreſtes Photiani, duce Margunio, Latinam appellant, Græcam eſſe ſententiam.

VII. His tamen non planè retunditur Marguniana dementia, ni, quæ objicit, refellamus. Objicit autem ſic. Primò, quæ repugnant verbo divino, Græci non dicimus, nec à Majoribus dicta cenſemus: Piorum porro animos cæleſti Beatitate frui, verbo divino repugnat, id, quo probat primò (1) Parabola Patris familias, qui ſimul omnibus Operariis mercedem reddit die ad Veſperam inclinato. Veſpera autem ex omnium SS. Patrum ſententiâ ſignificari poſtremum Judicium, mercede verò vitam æternam, certamque Beatitatem. Hanc igitur in poſtremo Judicio ſimul omnibus Juſtis hominibus tribuendam. Secundò ex verbis Joannis Theologi, (2) qui aſſerit, vidiſſe: ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, *ſubtus altare animas interfectorum propter Verbum Dei*. Quibus palam innuitur, receptaculum aliquod, & receſſus, quo abeunt piorum animæ poſt mortem, inde ſcilicet deducendæ poſt extremam Chriſti cum hominibus diſceptationem. Tertiò, ex ejuſdem (3) Joannis ſententia: ὅτι ἐὰν φανερωθῇ, ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα, ὅτι ὀψόμεθα αὐτὸν, καθώς ἐστι. *quia, cùm apparuerit, ſimiles ei erimus, quia videbimus eum, ſicuti eſt.* Vides futuros nos Chriſto beato ſimiles, nempe beatos non ab obitu ſtatim, ſed cùm apparuerit: ἀνερχόμενος μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας, καὶ νεκρούς. *venturus cum gloria judicare vivos, & mortuos.* Demum ex verbis (4) Pauli Apoſtoli, qui de viris Sanctimoniâ conſpicuis ſententiam ferens. καὶ οὗτοι, ait, πάντες μαρτυρηθέντες διὰ τῆς πίστεως οὐκ ἐκομίσαντο τὴν ἐπαγγελίαν, τοῦ θεοῦ περὶ ἡμῶν κρεῖττόν τι προβλεψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσιν: *Et hi omnes teſtimonio fidei probati non acceperunt repromiſſiones, Deo pro nobis aliquid melius providente, ut non ſine nobis conſummarentur.* Quæ verba manifeſtè conficiunt, repromiſſionem, quæ Beatitas eſt, nondum à Juſtis receptam recepturis, quam ſcilicet expectant, cùm nobiſcum conſummabuntur, perficienturque in extremâ ſententia. Hæc ex verbo divino, unde ad Patres tranſgreditur, oſtenditque multiplici teſtimonio adeò nobis non conſentire Majores noſtros, ut planè diſſentiant. Nam Juſtinum (5) aſſerere, narrationem de Lazaro, & Epulone non eſſe veram hiſtoriam, quòd ante Reſurrectionem unicuique ex iis, quæ in vita geſſit, pœna, præmiumve non redditur. Nec ſecum Juſtinum pugnare (6) in iis, quæ ex illo retulimus: Etenim ibi aſſeri quidem, Latronem eſſe in cœtu Juſtorum, videre ſe ipſum, & quæ infra ſe ſunt, & præterea Angelos, ac Dæmones, non tamen ullo modo affirmari, Deum à piis animis adſpici. Quid quod Latronem ſegregem ab aliis cenſeri, quando huic uni licuiſſe videatur ex verbis Chriſti ſtatim à morte ejuſdem fieri compotem gloriæ, quam Chriſtus, uti homo fuerat conſecutus. Juſtino ſuccenturiat (7) Irenęum penes ipſum (8) Margunium luculentiſſimè Photianam ſententiam prædicantem his verbis: ἐπειδὴ ὁ κύριος εἰς μέσον τῆς σκιᾶς τοῦ θανάτου κατῆλθεν, ὅπου αἱ τῶν ἀποθανόντων ἦσαν ψυχαί. μετὰ ταῦτα σωματικῶς ἀνέστη, καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀνελήφθη, φανερόν ἐστιν, ὅτι καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὧν ἕνεκα ταῦτα κατέπραξεν ὁ κύριος, αἱ ψυχαὶ ἀπελεύσονται εἰς ἀφανῆ τόπον ὡρισμένον αὐταῖς παρὰ θεοῦ, κἀκεῖ ἕως ἂν ἔλθῃ ἡ ἀνάστασις κατοικήσουσιν, ἀναμένοντες τὴν ἀνάστασιν. ἔπειτα ἀναλαβόντες τὰ σώματα, καὶ τελείως ἀναστάντες, τουτέστι σωματικῶς, καὶ οὕτως ἐλεύσονται εἰς ὄψιν θεοῦ. *Cùm enim dominus in medium umbræ mortis abjerit, ubi animæ mortuorum erant: poſt deinde corporaliter reſurrexit, & poſt reſurrectionem aſſumptus eſt; manifeſtum eſt, quia & diſcipulorum ejus, propter quos & hæc eſt operatus Dominus, abibunt animæ in inviſibilem locum, definitum eis à Deo, & ibi uſque ad reſurrectionem habitabunt, ſuſtinentes reſurrectionem; poſt recipientes corpora, & perfectè reſurgentes, hoc eſt corporaliter, & ſic venient ad conſpectum Dei.* Adſtipulari porro & ipſum (9) Origenem, ac citra commenta in libro noviſſimo περὶ ἀρχῶν, arbitrari ſic, penes eundem (10) Margunium: ὅπω οἱ ἅγιοι ἀπέλαβον τὴν χαρὰν αὐτῶν, οὐκ ἀπόστολοι αὐτοὶ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἀναμένουσιν, ἵνα κἀγὼ τῆς αὐτῶν μεθέξω χαρᾶς. *Nondum Sancti receperunt lætitiam ſuam, ſed & ipſi expectant, ut ego quoque lętitiæ ipſorum particeps fiam.* Eadem docere Chryſoſtomum, Theodoretum, Theophylactum, Oecumenium, & Aretham Cæſarienſem, ſeclu-

ſo

(1) Mat. c. 20. n. 8.
(2) Apoc. c. 6. n. 9.
(3) 1. Joan. c. 3. n. 2.
(4) Ad Hebr. c. 11. n. 39. & ſeq.
(5) Quæſt. 50.
(6) Quæſt. 76.
(7) Lib. 5. extremo.
(8) In Antirrhet. pro Marco c. 2.
(9) Hom. 7. in Levit.
(10) d. c. 2. Antirrhet.

ſo etiam Euthymio. Nam (11) Chryſoſtomum ſic ex recenſione Margunii per apoſtrophen loqui cum Paulo dicente : *ſi in hac vita ſperantes ſumus &c.* τί λέγεις Παῦλε, ἆρα ψυχὴ οὐκ ἐπιβιώσει τοῦ σώματος; ἐπιβιώσει μὲν, καὶ δὴ ἀθάνατος. κἂν γὰρ καὶ μυριάκις ᾖ ἀθάνατος, ἀλλ᾽ ἄνευ σαρκὸς τῶν θαυμασίων ἐκείνων ἀγαθῶν οὐκ ἀπολαύσει, καθὼς οὐδὲ τιμωρηθήσεται. *Quid ais Paule ? an non animus ſuperſtes erit? erit & immortalis ſanè. Quanquam verò vel ſexcenties ſit immortalis , tamen ſine carne admirandis illis bonis non fruetur , quemadmodum nec pœnis punietur*. Similia repetit (12) alibi. Theodoretum (13) autem palam aſſerere , τούτους ἔπω κεκλυρέναι τοὺς στεφάνους : *hos nondum* (Sanctos videlicet) *nondum coronas accepiſſe*, quod penè iiſdem verbis affirmat (14) Theophylactus, & (15) Oecumenius, quibus Colophonem impoſuit (16) Arethas hac Marguniana periodo. Διὰ τῆς τούτων ἐλπίδος, ἅπερ διανοίᾳ, ὡς ἐν ἐσόπτρῳ, θεωροῦσι, πάσης ἐλευθερωθέντες παχύτητος κατ᾽ ἀξίαν ἀγάλλονται. ἀναπαυόμενοι ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Ἀβραάμ, πολλοῖς γὰρ τοῦτο εἴρηται τοῖς ἁγίοις, ἕκαστον περὶ ἀρετὴν ἠσκημένον ἀξίου τόπου λαχεῖν, ὅθεν περὶ τῆς μελλούσης δόξης βέβαιόν τινα ἔχει σκοπόν. *Horum ſpe , quæ per intellectum veluti in ſpeculo contemplantur , omni craſſitie ſoluti , meritò lætantur quieſcentes in ſinubus Abrahæ. Nam id multis Sanctis dictum eſt , unumquemque virtutis cultorem ſortitum eſſe dignum locum , unde de futurâ gloriâ certam quandam habeat conjecturam*. Hæc ſenſa Patrum , hæc verba penes (17) Margunium : nam, licèt ſententiæ eædem ſint & in editis, non tamen verba , ut conſtabit percurrenti ea loca : ut hinc agnoſcas, Margunium ea , quæ refert, non è fontibus Græcis hauſiſſe, ſed ex interpretatione Latina Doctorum, qui hæc loca proferunt , ut reſpondeant . Ita , & difficultates vidit , & reſponſiones non ignoravit ; has tamen doctè , & accuratè neglexit , ut propitia tantùm ſententiæ ſuæ Photianis exponeret , qui videntes non viderent , & audientes non intelligerent , cenſerentque inexpugnabile dogma , quod invictis Patrum Suffragiis circumſeptum agnoſcerent. Hinc confirmat hæc omnia Margunius ratione, ut ſibi videtur validiſſima , quippe deducta ex communi locutione Græcorum , penes quos hæreſim olet, imò planè cenſetur hæreticum , ſi dicas, videri ab animo, ſive à re aliqua creatâ Deum. Etenim hoc repugnat apertè (18) Chryſoſtomo, (19) Theodoreto, (20) Theophylacto, (21) Euthymio, cæteriſque ferè omnibus. Ex hoc autem infertur, animos ab obitu ſtatim beatos eſſe non poſſe. Nam vera beatitas in Viſione Numinis ſita eſt, ut omnes affirmant, ipſique Latini, quos enumerat non ſine ridiculæ jactantia erudonis, quippe quæ Latinis annumerat Uvicleffum, Huſſum, Lutherum, Calvinum, quos conſtat à Latinis omnibus reprobatos, itidemque nihil unquam de Numinis viſione locutos. Quidquid ſit (nam in rudi Photiano inſtar miraculi eſt, quod hæc nomina ſciverit) conficit tandem Margunius, Beatitatem ab animis corpore ſegregatis haberi non poſſe, quòd Deum videre non poſſint.

(11) *Hom. 39. in 1. ad Corinth.*
(12) *Hom. 28. in Ep. ad Hebr.*
(13) *In c. 11. ad Hebræos.*
(14) *In d. c. 11. ad Hebr. & in c. 16. Lucæ.*
(15) *In d. c. 11. ad Hebr.*
(16) *In d. c. 6. Apocalypſis.*
(17) *In d. Antirrhet. pro Marco c. 2. & 3.*
(18) *Hom. 23. in Geneſ. & hom. 14. in Joan.*
(19) *In Dial. Immutabilis.*
(20) *In c. 1. Jo. Deũ nemo vidit unquam.*
(21) *In d. verba Joan. c. 1.*

VIII. His argumentis , quæ neque acuta ſunt, neque nova , ſed tranſlativa Photianæ perfidiæ , & ſatis à priſcis Græcorum Doctoribus refutata , vix erat, ut reſponſum daremus: ſed ne quid Photianus, ſi quis unquam hæc legerit, nobis objiciat, quaſi ſubterfugientibus difficultatem, reſpondendum erit ex alienâ penu , præſertimque Bellarmini, ſolutionem mutuatis, ut ingenuè fateamur. Quæ tamen quo clariùs irrepat animis, duo ante conſtituo. Primum eſt, grande, planèque Photianum mendacium Severi Philadelphienſis: ſecundum eſt miſta dolo ignorantia, & inconſtantia Margunii. Quod ad primum attinet. Explicans Philadelphienſis (1) Severus capitales Latinorum , Photianorumque controverſias, ultimam in eo reponit, ut, cùm Photiani dicant, frui quidem Beatitate ſecretos à corpore Piorum animos non tamen numeris omnibus abſolutâ, Latini contra decreverint , beatos eſſe perfectè . Hoc mendacio nihil famoſius. Nam ſi qui Photianorum cum Latinis de piorum Beatitate diſputavere, hi palam inficiati ſunt, pios ſtatim ab obitu dici poſſe beatos, quippe procul à cœlo beatitatem in fine rerum tribuendam præſtolantes, ut omnino manifeſtum eſt ex Concilio (2) Florentino, ex D. (3) Thoma , ex (4) Beſſarione, ex (5) Gennadio , noviſſimè verò ex Photiano (6) Coreſſio . Controverſia itaque Latinos inter, & Photianos circa Beatitatem Sanctorum hæc eſt . Utrum ab obitu quæratur Sanctis in re , an in ſpe , ut beati ſanè non ſint, quippe Deum nunc minimè videntes, ſperent attamen certiſſimè ſibi ſponſam beatitatem , ex hac ſpe dicendi beati , quemadmodum vel Photianis ab ipſis communi calculo nuncupantur . Porro ea diſputatio, quam Severus interjacit Latinos, ac Photianos, ea inter ipſos Latinos eſt , qui magnis hinc inde animis diſputant, utrum receptæ cœlo piorum Mentes perfectiſſima fruantur Beatitate , an potiùs ita beentur, ut ulteriùs beari petant, beandæ ſcilicet poſt peractum generale Judicium. Et hanc hercle partem probavit (7) Auguſtinus, & ex Auguſtino (8) Bernardus, penes quos, ſi verum volumus, nec infictis interpretationibus vim verborum corrumpimus, piorum animi ante, quàm ad munia corporis redeant , non vident adeò perfectè Deum , quem vident, ac cum redivivo corpore homo integer nanciſcetur felicitatem. Quo fit, ut etiam inter pugnaces Theologos hi quidem majorem futuram exiſtiment Sanctorum Beatitatem poſt generale Judicium, non quoad extima ſolùm, quæ *accidentalem* gloriam, & *extenſivam* vocant, in quo omnes conveniunt, verùm etiam quoad intima, ſive, uti dicunt, quoad gaudium ipſum *eſſentiale*, atque *intenſivum*. Id, quod à pleriſque recipitur cum (9) Magiſtro, (10) Bonaventura, (11) Richardo, (12) Marſilio, quibus adſtipulatus videtur D. (13) Thomas, qui tamen alibi ſententiam mutavit, palam teſtatus, vero conſentaneum magis eſſe, poſt generale Judicium non fore perfectiorem gloriam *intenſivè*, aut quoad intima, & pertinentia ad ipſam Beatitatis οὐσίαν , ſed κατὰ συμβεβηκὸς, uti dicimus, aut *extenſivè* , ea nimirum tenus, quà gloria, quæ nunc in anima eſt, protendetur ad corpus, totumque hominem plenè, planèque beabit. Hæc D. (14) Tho-

(1) *d. differentia 5. ſub init.*
(2) *Seſſ. 1. & in Decreto.*
(3) *Opuſc. 6. c. 9.*
(4) *d. Ep. 1. ad Gennad.*
(5) *In Demonſtr. 4. cap. Decr. Floren.*
(6) *In d. Ep. Theol. ad Coryd.*
(7) *L. 1. retractatio. c. 14. & Ep. 111. ad Fortunati. ad verb. Hierony. & in Enchir. c. 108. l. 12. de Gen. c. 35. lib. 12. de Civit. c. 9. in Pſal. 36.*
(8) *Ser. 3. de om. SS. ſer. 4. de iiſdem ad illa verb. vidi ſub altare Dei animas, &c.*
(9) *In 4. ſent. diſt. 49.*
(10) *Ibid. q. 1. art. 1.*
(11) *Ibid. q. 7. art. 2.*
(12) *Ibid. q. 13. art. 3.*
(13) *Ibid. q. 1. art. 4*
(14) *1. 2. q. 4. art. 5*
(15) *Ibid. ad d. ar. 5*

Digitized by Google

Thomas, quem ſequitur (15) Cajetanus, (16) Durandus, cæterique recentiores.

(16) *In 4. diſt. 49. q. 7.*

IX. Porro utraque ſententia ſibi aſſerit Auguſtinum, quem etſi Bellarminus (1) putet ſtare pro primâ ſententiâ cum (2) Aymone, & (3) Bernardo, non aſſentior tamen. Exiſtimo enim, mirum Auguſtini ingenium utramque ſententiam complexum variis in locis, ut aliquando pro primâ, aliquando ſteterit pro ſecundâ. Nam de hac loquitur, cùm (4) dicit. *Animæ victricesglorioſorum Martyrum omnibus doloribus, ac laboribus ſuperatis, atque finitis, poſtquam mortalia membra poſuerunt, cum Chriſto utique regnaverunt, & regnant, donec finiantur mille anni, ut poſtea receptis etiam corporibus immortalibus regnent*. Utrinque regnum eodem modo ponitur, ut ſcias, aſſeri utrobique eandem Beatitatem. Et (5) alibi. *Ibi*, inquit, *omnes juſti, & Sancti, qui fruuntur verbo Dei ſine lectione, ſine litteris. Quod enim nobis per paginam ſcriptum eſt, per faciem Dei illi cernunt*. Et (6) rurſum: *Felix anima, quæ, terreno reſoluta corpore, libera Cœlum petit, ſecura eſt, tranquilla eſt; non timet hoſtem, non mortem. Habet enim præſentem, cernitque indeſinenter pulcherrimum dominum, cui ſervivit, quem dilexit, ad quem tandem læta, & glorioſa pervenit*. Alibi (7) denique, *per ipſum vos rogo, qui vos elegit, qui vos tales fecit, de cujus pulchritudine jam ſatiamini, de cujus immortalitate jam immortales facti eſtis, de cujus beatiſſima, viſione ſemper gaudetis*. Quæ omnia perfectiſſimam innuunt animorum Beatitatem, ut mecum quilibet rectè cenſebit. Quòd ſi his perfectiſſimam Beatitatem piarum Mentium ſtatim poſt obitum aſſerit, non igitur his cenſet, fore perfectiorem Beatitatem poſt generale judicium: atque adeò Auguſtinus hac in re utramque Latinorum ſententiam videtur complexus. Eſt autem utraque illa ſententia & docta, & pia, & Orthodoxa: quare nil obſtabit, quin juxta utranque SS. Patrum explicemus effata. Quamvis enim, cùm Theologica attigimus, nobis viſum ſit, poſteriorem D. Thomæ ſententiam ſequi, ratis meliùs dici, nunc æquè perfectè videri, amarique Deum à ſecretis corpore Animis, ac cùm receptis corporibus, ab Impiorum grege homines probi poſtrema ſententiâ ſegregabuntur: nec tunc fore perfectiorem in ſe ipsâ Beatitatem animorum, quàm nunc ſit; quando tunc id, quod videbitur, & amabitur, idem omnino erit: potentiæ verò animæ adjectione corporis, à quo non pendent, Majores non erunt: lumen autem, & habitus in extremo Judicio non creſcunt; propterea, quod hæc à Gratiâ divinâ ſunt, quæ poſt Generale Judicium eſſe major haud poterit: Tamen arbitror doctè, verè, & Orthodoxè dici poſſe, beatas nunc Piorum animas, poſt ultimum illud examen, fore beatas magis, habituras plenam mercedem, conſecuturas integrum præmium, venturas ad conſpectum Dei perfectè, nunc verò non eſſe perfectiſſimè beatas, nec habere mercedem ſolidam, nec conſecutas repromiſſiones integras, non eſſe demum omnino in conſpectu Dei, juxta nativam ſui conditionem, quæ eſt, ut conjunctæ ſint corpori.

(1) *d. Contr. de SS. Beatit. lib. 1. c. 5. verſ. ego dico.*
(2) *In c. 6. Apocal.*
(3) *Locis prox. cit.*
(4) *Lib. 20. de Civit. c. 13.*
(5) *In Pſal. 116. heu mihi, quia incolatus, &c.*
(6) *In Meditat. c. 22.*
(7) *In Meditat. c. 24.*

X. Sic functus altero, quod præjaciendum ſelegi, venio ad alterum, ac implexam dolo ignorantiam, atque inconſtantiam Margunii conſidero. Ait, Majorum noſtrorum ſententiâ ſecretas corpore animas Deum videre non poſſe. En dolum. Non hoc Majores autumant noſtri. Negant, à *Creaturâ* ullâ videri poſſe. Nam (1) Chryſoſtomus à Margunio ad teſtimonium productus docet, ne Angelis ipſis Deum θεατὸν eſſe, hoc eſt, ut voce (2) Plinii utar, *viſibilem*: & alibi affirmat, ab Angelis non fuiſſe viſum Filium Dei, antequam corporaretur. Quæ ex eodem (3) Chryſoſtomo docent (4) relati Theophylactus, Theodoretus, Euthymius, quibus adde & Hieronymum ex (5) Auguſtino. Dolo Margunius addit inconſtantiam: non enim video, quî hanc Majorum noſtrorum ſententiam adſumpſerit, qui cum (6) Palamâ non animis tantùm, ſed oculis etiam corporis viſibilem Divinitatem (7) aſſeruit. Si mortalibus organis aſpicitur Deus, cur non immortalibus? ſi potentiis materiâ concretis, cur non à materiâ diſcretis? Si vel in Monte Thaborio Diſcipuli videre Divinitatem luce non factâ, ſed æternâ fulgentem, cur idipſum ab omni perituræ carnis aſſerti craſſitie videre non poſſint? Niſi fortè Margunius, quod nonnulli (8) de Palamâ ſuſpicati ſunt, cenſuit formâ hominis præditum Numen, quemadmodum Maſſaliani, & Bogomili, de quibus (9) Harmenopulus, ante quos idipſum docuere Anthropomorphitæ penes Magrium (10) ex Magno (11) Gregorio. Ut ut igitur Photianus alius Majorum noſtrorum ſententiam: ἀόρατον τὴν θεότητα dicentium objicere potuerit Veritati, ut ineptè inde deduceret, animos à corpore ſegregatos Deum non videre, non tamen Margunius, qui, quemadmodum aſſerit, Deum videri oculis corporeis poſſe, ita negat, quod Patres dixere noſtri, Deum ἀόρατον eſſe. Sed an alius à ſe ipſo Margunius eſſe poterat, hoc eſt conſtans? Ergo dolo inconſtantiam addidit, quam mox ignorantiâ ridiculam fecit. Quis enim non videt, nec intelligi Patres noſtros à Margunio, eorumque ſententias planè corrumpi? Negarunt illi, Deum à *Creaturâ* videri poſſe, quòd videre ipſum apud ipſos idem eſſet, ac *comprehendere* cognoſcendo. Id, quod accuratè notavit (12) Coreſſius his verbis. ἀόρατον τὸν θεὸν τῷ αὐτοῦ ποιήματι ἐδογμάτισαν πολλάκις οἱ θεοφάντορες ἐκεῖνοι, οἱ πρὸ ἡμῶν τὰ θεολογικὰ πολυπραγμονήσαντες, καὶ τοῦτο θαυμαστὸν τοῖς ἀκούουσι τὸ, ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα, ὅτι ὀψόμεθα αὐτὸν, καθώς ἐστι. ταῦτα γὰρ ἐναντιοῦται, ἀόρατον εἶναι τὸν θεὸν, καὶ ὀψόμεθα αὐτόν· ἰστέον δὲ ὅτι ὁρατὸν τοῖς πατράσι τὸ προσκατάληπτον τῇ νοήσει τοῦ ὁρῶντος, καὶ τοῦτο ἐκδέχονται οἱ πατέρες· ἀκατάληπτον γὰρ τὸ θεῖον, καὶ κατὰ τὴν σημείωσιν ταύτην ἀόρατον· εἰ δὲ τὸ ὁρατὸν ἰσωνύμως λάβῃς, ὁρατὴ καὶ τοῖς ἀγγέλοις, καὶ τοῖς δικαίοις ἡ ἀκατάληπτος τοῖς ὁρῶσι θεότης. *Non viſibilem Deum iis, quæ ab ipſo creata ſunt, docuere ſæpè Divinorum Enucleatores illi, qui Theologica ante nos tradiderunt accuratè. Id ſanè mirum videbitur iis, qui audiunt illud, ſimiles illi erimus, quia videbimus, eum, ſicuti eſt. Hæc enim repugnant invicem, videri non poſſe Deum, & videbimus eum, ſicuti eſt. Scien-*

(1) *Hom. 23. in Geneſ. & hom. 14. in Joan.*
(2) *Lib. hiſt. nat. 11. c. 37. ubi de oculis.*
(3) *d. hom. 14. in Joan.*
(4) *Vide n. noſtrũ 7. ante fin.*
(5) *Ep. 111. ad Fortunatianum.*
(6) *Vide Allat. in diſſert. 2. de Lib. Eccl. Græcor. & de conſenſio. lib. 2. c. 17. nu. 2. pag. 828. & ſeqq.*
(7) *Not. 4. in Metaphraſ. ad diem 6. Auguſti.*
(8) *Vide Acindyn. Ep. 4. contra Palam. & Niceph. Gregor. Orat. contra eund.*
(9) *De Sectis c. 18. & 19.*
(10) *In Voc. Anthropomorphitæ in Hierolex.*
(11) *Lib. 32. Moral. & in Job c. 40.*
(12) *In d. Epiſtol. Theolog. poſt med.*

Hhh *dum*

Digitized by Google

dum tamen, hoc, quod eſt, videri non poſſe, Patribus idem eſſe, ac poſſe comprehendi mente videntis. Atque hoc non recipiunt Patres. Nam Deus comprehendi non poteſt, & juxta hanc ſignificationem videri non poteſt. Quod ſi viſibile in ſignificatione propria accipiatur, videri hercle poteſt & ab Angelis, & à Juſtis, quæ à videntibus Divinitas comprehendi non poteſt. Sic Coreſſius, conſentanea ſanè
(13) 1. p. q. 12. ar. 1. iis, quæ tradit (13) D. Thomas, ex quo Coreſſius omnia deſumpſit, quæ ſi legiſſet Margunius non ita fædè lapſus ad ſuas ineptias Majores noſtros Sapientiſſimos viros, malè, ac ſubdolè deduxiſſet. Nam ſi, quæ illi dicunt eum in modum explicanda eſſent, quo ea explicat Margunius, ex ſententiâ Margunii Beatitas neque in Chriſto ut homine, neque in aſſeclis Chriſti cæteris futura eſſet, vel poſt generale Judicium. Etenim, cùm Beatitas in Dei Viſione ſita ſit, vel certè ſine Viſione Dei eſſe non poſſit, ſi aſſeras, neminem à Deo alium poſſe Deum intueri, ſequitur, neminem neque nunc, neque poſt generale Judicium viſurum Deum, ſequitur, ne ab ipſo quidem Chriſto, ut homo eſt, Deum vel videri, vel videndum; atque adeò ſequitur, neque eſſe, neque fore Beatum aliquem citra Deum, ne ipſum quidem Chriſtum, ut homo eſt. Quæ omnia quàm fatua ſint, quàm impia, quàm diverſa à communi SS. Patrum noſtrorum, imò Eccleſiæ non dico Græcæ, & Orthodoxæ, ſed etiam Photianæ ſententiâ, nemo non videat, niſi unus Margunius, cujus auſi Majores noſtros ineptis, atque ſacrilegis interpretationibus infamare, eſto deinceps nomen penes omnes famoſum; quò Terrarum Orbis agnoſcat, Majores noſtros cùm negant, Divinitatem ulli ex rebus creatis eſſe viſibilem, hoc unum inficiari; Deum poſſe ab eo, qui Deus non eſt, cognitione comprehendi.

XI. His ita conſtitutis, rejicimus argumenta Margunii. Et primò dicimus nihil evinci, quando producta Sacrarum Paginarum effata vel non intelliguntur à Margunio, vel ineptiſſimè producuntur. Sanè ut à Patrisfamilias parabola ordiamur, ea nihil probat. Nam primùm non omnia, quæ in Parabolis proponuntur, trahi ad Allegoricum, ac Tropologicum ſenſum queunt, ſed ibi ponuntur, ut narratio ſit integra, ut docet (1) Chryſoſtomus, alio-
(1) In c. 20. Mat. quin cur dicitur, Operarios murmuraſſe, accepto denario? num in Cœlo murmur futurum dicemus? Cur addit Paterfamilias, *murmurantium* oculum nequam eſſe? num erit nequam in Cœlo? Cur denique aſſeritur priùs data merces poſtremis, quàm primis, cùm, uti Margunius intelligit, danda ſit merces omnibus unà. Quemadmodum ergo hæc non quadrant futuris, ita neque veſperæ illæ poſtremis naturæ moribundæ momentis. Atque adeò tota vis contortæ in Veritatem authoritatis emoritur. Verùm demus, & illis veſperis extremam Orbis periodum ſignificari, adhuc nulla vis eſt inficetæ conſecutionis. Dicimus enim Veſpere illo Mundi ad interitum properantis, dandam mercedem hominibus, non animabus. Has dicimus, mercedem recipere ſtatim ab hominis obitu; illos eandem accepturos unà omnes in Generali Judicio, quando perfecta merces dabitur: perfecta, inquam, non ex ſe, nam & nunc eandem prorſus animæ Piorum recipiunt, ſed ex parte recipientis; quòd tunc homo integrè illam recipiet animo ſimul, ac corpore planè beatis. Hæc ad primam ex verbo Dei difficultatem. Secundâ mirè torquetur (2) Beſſarion, quam doctè ſolvit (3) Bellarminus. Mihi non tanti eſt, ut aliunde, quàm ab ipſâ ſolutionem exquiram. Vidi, inquit, *ſubtus Altare Dei animas interfectorum propter verbum Dei.* Quid infers? Ergo extra Cœlum in aliquo ad id decreto conceptaculo. Ridenda conſecutio, quæ ſi quid poſſet, poſſet falſitatis dicentem arguere. Num hos, quos aſſerit viſos ſubtus Altare Dei, (4) affirmat περιβεβλημένους στολὰς λευκάς, hoc eſt Gloriâ, quemadmodum explicant (5) Patres, *ſtantes ante Thronum Dei, eique ſervientes die, ac nocte in templo ejus.* Vidit ergo Martyres ſubtus Altare Dei, in ipſo ſcilicet Cælo, ſive θυσιαστήριον illud pro Arâ, ſive pro Tribunali ſumas. Vidit Martyres non in ipſa Arâ, ſeu Tribunali, ſed ſubtus utrunque, Deo nimirum minores & Natura, & Conditione, & Beatitate. Quænam hìc, amabo, difficultas cuipiam, niſi Photiano, objici poteſt? Sic &, quæ ſequitur, ex verbis Joannis ejuſdem ſtolidè deducta, probatio tollitur, ſi conſecutionem ineptam derideas. Neque enim opus eſt, ut verba ipſa conſideres, quâ ratione cum præcedentibus conjunguntur; quemadmodum operosè demonſtrat (6) Bellarminus: Supereſt, ſi verba ipſa conſideres, eaque, uti ſonant, ediſſeras. Cùm apparuerit, inquit. Eſto ſermo ſit de adventu Chriſti ſecundo. Cùm apparuerit, *ſimiles ei*, hoc eſt Chriſto, *erimus, quia videbimus eum, ſicuti eſt*, hoc eſt Chriſtum. Quid ex his infers? Ergo, antequam Chriſtus appareat, beati Piorum animi non erunt? Stolida conſecutio. Neque enim ex illis aliud inferri poteſt, niſi ante adventum illum Chriſti non fore Nos beatos, ut Chriſtus. Porro Chriſtus beatus eſt non animo tantùm, ſed corpore itidem: quare nunc animæ Piorum, licet beatæ, non ſunt ut Chriſtus beatæ, neque Chriſto beato ſunt ſimiles; erunt ſcilicet tunc, cùm adſumpto corpore, laborum, virtutumque ſocio, Chriſto integrè, planèque beato non erunt abſimiles. Hinc dicitur, *quia videbimus eum, ſicuti eſt*. Quæ verba ſententiam noſtram confirmant, rationemque prorſus indigitant, ob quam aſſeritur, futuros Nos ſimiles Chriſto corpore nimirum ſimul, & animo beatos, quia ſcilicet tunc videbimus Chriſtum ipſum in corpore, ipſumque Chriſti corpus videbimus, ut in ſe eſt corporis hiſce oculis noſtris, queis ſtatim ab obitu Chriſtum videre non poſſumus, quòd ſine corpore corpus videri non poſſit.

(2) d. Ep. 1. ad Gennad. poſt med.
(3) d. lib. 1. c. 3. verſ. ad 4.
(4) Apocal c. 7. n. 9. & 15.
(5) Theodoret. Haymo. Bed. Anſel. in eũ locum, & Auguſt. Ser. 4. in feſt. Inno.
(6) d. c. 3. verſ. ad tertium.

XII. Peto nunc à non planè ſtolido Photiano; hæc poſitio: poſt generale Judicium integrè, quà homines corpore, animaque conſtamus, beati erimus, Chriſtum beatum integrè, quà corpore, atque animo conſtat videntes, infert ne hanc aliam: igitur animus ſejunctus à corpore beatus non erit? Si quis erit, qui conſecutionem hanc patiatur, eſto doctus Margunius. Quòd ſi eam ne Margunius ipſe legitimam dicet, quæ difficultas eſt in-

tam

Digitized by Google

tam fatuâ difficultate? Modeſtior eſt Quarta, quam ex verbis Apoſtoli objicit. Neque enim in ea deſipit adverſarius: illud petit, ut ſenſa Pauli eum, quæ non intelligit, doceamus. Ea tamen ipſe potuit agnoſcere ex (1) Beſſarione, unde illa (2) Bellarminus deſumpſit. Ait Paulus: Patres non acceperunt *repromiſſiones*, ut nobiſcum accipiant. Vel nomine Patrum Teſtamenti Veteris Heroas intelligis, ac voce *repromiſſionum* Chriſti Servatoris priorem adventum Patribus priſcis promiſſum ſignificas, & manifeſta verborum ſententia eſt; quando Patres Veteris Teſtamenti non ante nos exolutam promiſſi fidem videre, imò promiſſum illis, non illis, ſed nobis eſt redditum. Si verò nomine *repromiſſionis* præmium laboribus conferendum amas intelligi, hoc ſive integrum ſit animæ ſimul, ac Corporis, ſive non integrum animæ nimirum ſolius, non ante nos Patres accepere. Nam ſi non integrum, eſt ipſa Viſio Dei animo ſoli conceſſa. Hæc autem non ante Chriſti Servatoris Anaſtaſim Patribus data eſt, cùm ſcilicet (3) Chriſtus ἀναβὰς εἰς ὕψος ᾐχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν: *aſcendens in altum captivam duxit captivitatem.* cùm (4) acceſſere: Σιὼν ὄρει, καὶ πόλει Θεοῦ ζῶντος, ἱερουσαλὴμ ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν ἀγγέλων πανηγύρει, καὶ ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων: *ad Sion montem, & Civitatem Dei viventis, Jeruſalem cæleſtem, & multorum millium Angelorum frequentiam, Eccleſiam primitivorum.* Cùm unà (5) dictum eſt feliciſſimo Latroni, σήμερον μετ᾽ ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ: *hodie mecum eris in Paradiſo*: atque unà Erebo, Mortique inſultatum eſt (6) illis: ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον; ποῦ σου ᾅδη τὸ νῖκος? *Ubi eſt mors, ſtimulus tuus? ubi eſt victoria tua, Inferne?* At inquit, Margunius, neque priſcos Patres intelligo, neque *repromiſſiones* ad integrum Beatitatem deduco. Sit & hoc, licèt immeritò. Senſus hic erit verborum. Majores noſtri ſine nobis non recipient integrum præmium: quod verum eſt ex præjactis. Da modo, inquit, Paulum loqui, de Majoribus noſtris, & de prẹmio quocunque, nonne legitimè ſequitur, nondum eſſe beatos Majores noſtros? Ita ſanè: Sed hæc verborum explanatio ſenſis Pauli repugnat, qui ſæpe ſtatim poſt obitum Beatitatem aſſerit animorum. Nam quid ſignificant aliud, quæ proximè ex illo retulimus ἱερουσαλὴμ ἐπουράνιος, ἐκκλησία πρωτοτόκων ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων. *Jeruſalem cæleſtis, Eccleſia primitivorum, qui conſcripti ſunt in Cœlo?* Quid illud acerrimum deſiderium (7) cupientis εἰς τὸ ἀναλῦσαι, καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι. *diſſolvi, & eſſe cum Chriſto?* Quid aſſertio illa voluntatis paratæ ad felicem obitum ſubeundum, cùm (8) dicit: θαῤῥοῦντες οὖν πάντοτε, καὶ εἰδότες, ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου. διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἴδους. θαῤῥοῦμεν δὲ, καὶ εὐδοκοῦμεν, μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν κύριον: *audentes igitur ſemper, & ſcientes, quia, dum ſumus in corpore, peregrinamur à Domino: per fidem enim ambulamus, non per ſpeciem: Audemus, & bonam voluntatem habemus, magis peregrinari à corpore, & præſentes eſſe ad Dominum.* Igitur explanatio illa ſtare non poteſt cum verbis Pauli, dicendumque in loco, quem explicamus, repromiſſionem adſumi ad integræ Beatitatis ſignificationem. Id, quod innuunt verba ſequentia, quibus aſſeritur, Majores noſtros non conſummandos ſine nobis, ut ſenſus ſit, ſine nobis non eſſe perfectiſſimâ, &, uti dicimus, *conſummatâ* beatitate donandos.

(1) In d. Ep. 1. ad Gennad.
(2) d. c. 3. ver. ſ. ad ſecundū.
(3) Ad Epheſ. c. 4. n. 8.
(4) Ad Hebr. c. 12. n. 22. & ſeq.
(5) Luc. c. 23. n. 43.
(6) 1. Ad Corinth. c. 15. nn. 59.
(7) Ad Philipp. c. 1. n. 23.
(8) 2. Ad Corinth. c. 5. n. 6. et ſeqq.

XIII. Primum argumentum Margunii planè rejecimus ex præjactis, ex iiſdem & ſecundum retundimus. Et primò ex iis, quæ ſupra Juſtinus tradidit, manifeſtum eſt, agnitam, aſſertamque ab eo animorum poſt obitum Beatitatem. Quare, cùm negat in (1) loco per Margunium adducto, tribui poſt obitum ſtatim præmium, de integro præmio ſententia erit accipienda. Miror autem Margunium ex verbis Juſtini per nos relatis niſum inferre, quod ſenſis Juſtini repugnat. Nam ibi palam Juſtinus affirmat, Latronem eſſe in cœtu Beatorum, in Angelorum ſocietate, in conſpectu Chriſti Servatoris ipſius. Quæ omnia Latronis Beatitatem apprimè confirmant. Neque obeſt, ibi cùm dicatur videri à Latrone ſeipſum, & quæ infra ipſum ſunt, Angelos etiam, ac Dæmones, non dici Deum à Latrone videri. Etenim ex ſecundo, quod ſupra præjecimus, cavet à Viſione Dei aſſerendâ Juſtinus ubique, ne videatur aſſerere, Deum à non Deo comprehendi. Eadem explanatio eſt verborum (2) Irenæi, cùm enim ait, Sanctorum animas deduci in locum, qui videri non poteſt, deducendas poſt Anaſtaſim corporum ad Dominum, non negat interim eſſe beatas, in Cœlo eſſe, ac Deum videre, negat dumtaxat, eas interim integrè eſſe beatas, beandaſque affirmat integrè, cùm corpora ipſa receperint. Id, quod apertiſſimum eſt ex relatis Irenæi verbis, quæ cùm palam affirment, Juſtos ab obitu claritate ſempiternâ circumdari, ſi relata per Margunium aliter, ac explicuimus, accipiantur, falſiſſima erunt, quando nondum beatus animus æterna minimè poteſt claritate circumdari. Accedit ex Irenæi ſententiâ eo ipſo in loco, Chriſtum ad Inferos deſcendiſſe, ut inde eriperet Piorum animas, ſervaretque. Si eripuit ab Inferis; igitur animæ Piorum in ſinu Abrahæ non ſunt, qui ponitur ſedes inter infernas: Si verò Chriſtus illas ſervavit, illiſque ſalutem contulit: igitur Deum vident, qui ſalus eſt animorum. Quod attinet ad Origenem, iiſdem (3) in locis, quæ pro hæreſi ſua Margunius trunca producit, vir doctiſſimus pro Veritate teſtimonium dicit. Aſſerit enim Piorum animos nunc eſſe felices, & habere gaudium, non tamen perfectum, quod intellige de Beatitate non integra, imò de ea, quæ *ſecundum accidens* eſt: Etenim ibidem affirmat, gaudium Chriſti non eſſe perfectum, futurum autem, cùm & noſtrum perficietur. Id, quod de intimâ Beatitate, ac ſecundum ſe nequit intelligi, ſed de eâ, cui extrinſecus aliquid deeſt, quia, licèt perfectiſſimè Chriſtus beatus ſit, attamen ex felicitate noſtrâ numeris omnibus abſolutâ illi gaudium aliquod extrinſecus continget, quod nunc non habet.

(1) d. q. 60. & 76.
(2) Lib. 5. extremo.
(3) Hom. 7. in Leviti.

XIV. Jam Chryſoſtomus (1) malè producitur contra nos ab ignorante Margunio. Primus enim locus nihil aliud affirmat, niſi ſim-

(1) Hom. 39. in 1. ad Corinth. et hom.

Digitized by Google

28. in Ep. ad Hebr. ſ. pliciter animum non fruiturum æternâ Beatitate, niſi corpori reſurgendum eſſet: atque adeò continet hanc poſitionem. Si circa generale Judicium non eſſet futura corporum ipſorum Anaſtaſis, ne nunc quidem Piorum animæ ſincera Beatitate fruuntur. Porro ſi huic poſitioni alteram omnino credendam addas, hoc modo: At erit corporum ipſorum Anaſtaſis: vide, quid inferas ex Chryſoſtomo: nimirum ergo nunc Piorum animæ ſincerâ Beatitate fruuntur: cùm contra hypotheticæ poſitioni Chryſoſtomi, ſi tuam, Marguni, ſupponas ſic: At nunc animæ Piorum minimè fruuntur ſincerâ Beatitate, fas erit, ut ex *articulis Symboli* tecum unum inficiemur hoc modo: Ergo non erit corporum ipſorum Anaſtaſis. Adeò explicatione Tuâ corrupta eloquentiſſimi viri ſententia Fidei Orthodoxæ repugnat, quæ, ut à nobis ingenuè propoſita eſt, congruit iis, quæ ſuperiùs ex ipſo produximus, palam teſtato Piorum animos nunc: *μετὰ βασιλέως εἶναι, κἀκεῖ μᾶλλον, καὶ ἐγγύτερον, οὐ διὰ εἰσόδου, οὐ διὰ πίστεως, ἀλλὰ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον; cum Rege eſſe, & ibi magis, ac propiùs, non per ingreſſum, non per fidem, ſed facie ad faciem*. Quæ verba, iteratò dicimus, ſi quis Photianus Margunii aſſecla per nos corrupta auſit aſſerere, videat eum planè in modum producta per Philadelphienſem (2) Severum Photianum Doctorem, qui certè non produxiſſet, quæ jugulant Photianos, ſi ſuſpicatus fuiſſet ea per Latinos corrupta. Ad alterum (3) Chryſoſtomi locum palam eſt, Margunium ſtupidum eſſe, cùm apertè ibi tantus Doctor loquatur de gloria corporis, de qua etiam Paulus, quem interpretabatur Chryſoſtomus. Qua in ſignificatione ſumenda ſunt, quæ docent Theophylactus, atque OEcumenius. Sancti enim non ſunt Sanctorum animæ, ſed tertium quid ex animis, corporibuſque coaleſcens in unum, de quo verum eſt, quod uterque Photianus Doctor aſſeruit, nimirum, Sanctos nondum conſecutos bona, quæ juſtis Numen ſpopondit. Sed Arethas, inquit, & Euthymius, quod aſſeritis, inficiantur. Eſto: An proinde relictis Patribus noſtris, hos & neotericos, & Photianos ſequemur? Id præſtet Margunius, cui placuit ſemper, quod Patribus noſtris diſplicuit. Nos ea credenda nobis eſſe cenſemus, que Athanaſius, Baſilius, Gregorius, Chryſoſtomus, quæ Cyrilli docuere credenda, quibus ſi quis refragatur, eum damnamus, ſive Euthymius ſit, ſive Arethas, qui tamen bene explicabitur in eam ſententiam, ut neget perfectiſſimam Beatitatem, & integram, quemadmodum in præjactis oſtendimus, Piorum animis ante generale Judicium, cujus hercle ſi hanc unicam cauſam Photiani comminiſcuntur, ut ex poſtrema ſententia poteſtatem videndi Deum religioſi Manes feliciſſimè nanciſcantur, planè deſipiunt; quando non ob hanc *τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο βῆμα* conſtituetur, ſed numeroſam ob aliam, & obviam, *ut juſtificetur Deus in ſermonibus ſuis, & vincat coram omnibus* palam, ut quæcunque egimus, patravimuſque facinora bona, malave producantur in medium, habitura, ſi bona, communem plauſum, ſi mala, communem contemptum: & , ut ſexcentas alias omittam cauſas, ut unà animis, corporibuſque meritum, dilatumque præmium, ac totum hominem beaturum, meritum, dilatumque ſupplicium, ac totum hominem puniturum ſolemni ſententiâ conferatur. Hunc in ſenſum revocandus eſt etiam (4) Theodoretus nuper objectus; quando is non ſolum in præfatis Veritati, quam Eccleſia utraque tuetur, teſtimonium luculentiſſimum dixit, verùm etiam ibidem clariſſimè idipſum confirmat verbis, uti diximus, per (5) Severum productis hoc modo: *πρὸς τούτοις δὲ καὶ ὁ μακάριος Θεοδώρητος λέγει· αἱ μὲν γενναῖαι τῶν νικηφόρων ψυχαὶ περιπολοῦσι τὸν οὐρανόν, τοῖς ἀσωμάτοις χοροῖς συγχορεύουσαι. Ad hæc & Beatus Theodoretus dicit: generoſæ Victorum animæ Cœlum pervagantur cum Choris expertibus corporis choreas ducentes*. Quibus à primo ad ultimum in ſummâ conficitur, nullum ex Majoribus noſtris dixiſſe, ſcripſiſſe, ſenſiſſe quidpiam, quo Beatitas animorum ante Generalem Anaſtaſim videatur poſſe labefactari.

XV. Quò fit, ut & ratio ipſa, quam producit Margunius, nulla ſit. Etenim ex ſecundo, quod prænotavimus, qui Majores noſtri vel cavent aſſerere, à quoquam ex iis, quæ Deo authore creata ſunt, Deum videri poſſe, vel palam idipſum inficiantur, id unum volunt, ut Deus ab iis, quæ creata ſunt, comprehendi mente non poſſit. Quo poſito evaneſcit argutia. Non enim dicimus, neque dici poteſt, à beatis Piorum animis Deum comprehendi. Etenim immenſum, quemadmodum ulla poteſt cogitatio metiri, ita neque comprehendere: & qui implet omnia, Cœlumque, & Terras, & quod mare ſubjacet illis, ne ab Univerſo quidem capitur, nedum à ſingulari re quâpiam. Hoc igitur dicimus, Deum, qui comprehendi non poteſt, videri poſſe, ac reipsâ videri à beatis illis Spiritibus, quos claritas Dei circumfulget: atque hoc dicimus, illos beatos eſſe, quod neque Majores noſtri negarunt, & ab illis negatum mentitur Margunius. Quî enim id illi negaverint, quod Eccleſia noſtra per illos docta loqui, ab illis erudita, ab illis in Dei laudibus canorè ſimul, ac facundè pangendis inſtituta teſtatur ubique, ubique docet, cantat ubique? Age Margunii, qui Antiſtitem immeritò egiſti, optimè noſti, quid Sacrorum Eccleſiæ noſtræ Librorum prolixitas ferat. Scis quid quotannis, imò ſingulis menſibus, hebdomadis, ac diebus auribus Noſtrorum, non ſine canorâ voluptate paſſim inſinuent Menæa, Triodia, Sermones, Quinquagenæ, Verſiculi, Troparia, Idiomela, Contacia, Synaxaria, Exapoſtilaria, iique, quos OEcos dicimus; quidquid denique intra Templum canitur, legiturve, adſtante poſt Ambonem, audienteque Laicorum ſupplice turba. Ea omnia voces Eccleſiæ noſtræ ſunt, ſive edita à privatis, imò etiam Laicis, ut eruditè recenſet (1) Bulgarus, ſive publicè decreta fuerint, ut mihi videtur veriùs. Iis Eccleſia noſtra, quid de Piorum animis ſentiat, ſenſeritque olim, ediſſerit. Ea igitur perlege; videbis, unam eſſe penè omnium confeſſionem, hoc unum audiri teſtimonium, quo Piorum Beatitas animorum ſtatim ab obitu, nunc,

ante

(2) d. diſſer. 5. pa. 56. à lin. 1.

(3) Hom. 39. 1. ad Corinth.

(4) In c. 11. ad Hebr. ſ.

(5) d. diſſer. 5. pa. 56. lin. 4.

(1) In Catecheſ. pag. 22. & ſeq.

Digitized by Google

ante generale Judicium propalam, ac firmiter comprobatur. Congeſſit illa omnia ſimul (2) Gennadius, objecitque Photianis, confusè tamen, & ſi ſæculum noſtrum conſideres, inutiliter, quippe eorum pleraque obſolevere, aut peculiaribus Eccleſiis in uſu ſunt, nec occurrent in editis, paratis interim Photianis mentitum Gennadium aſſerere, licèt Vir ille doctiſſimus Græcorum, non privatis, ſed reclamaturæ, ſi fuiſſet mentitus, toti Græciæ, quæ ſcripſit, ſcripſerit. Quare in animo fuerat ex editis, hìc aliquid operosè proponere, rogaveramque eruditiſſimum virum Nicolaum Bubulium conterraneum meum, & peramicum hominem, ac rei Græcæ inter paucos hac noſtra tempeſtate ſcientiſſimum, cui nempe hoc opus plurimum debet, opitulato & peramicâ cenſurâ, & libris undequaque collatis, quorum caritate plurimum laborabam. Hunc, inquam, rogaveram, ut quæ præſto haberet ex uno Anthologio, & Horologio teſtimonia ſententiam Orthodoxam faſſa tranſmitteret huc congerenda: Sed immenſitas numeri, ſive potiùs innumera locorum multitudo, animum terruit, ſuaſitque, ut Græcos, Photianoſque ad eoſdem libros percurrendos exhorter, cujus aliquot locos ex ſingulis decerptos Menſibus, adnotatoſque, quo faciliùs reperiantur, quando Margo non capit, hæc ipſa Pagina Photianæ ſtoliditati palam objiciet, agnituræ, ſi legere norit, quanta ſtupiditas ſit, inficiari, quod ſingulis annis centies non fatetur tantùm Eccleſia noſtra, ſed & ſuaviſſimis Miniſtrorum ſuorum vocibus modulatur.

(2) *In d. demõſtr. c. 4. Decr. Florent.*

XVI. Igitur, quod olim (1) Ezechiel ad Oſſa arida, idipſum Ego: Stipites, inquam, ac Trunci Photiani, legite in Anthologio (ſic Breviarium Eccleſiæ noſtræ nuncupamus) Die I. Septembris, quo Annum Græci Sacrum auſpicamur, feſtumque agimus S. Simeonis Stylitæ. ad Veſp. Tropar. 5. & 6. *Die IX. Sacra SS. Joachim, & Annæ.* ad Veſp. Tropar. 5. & ad Matutinum Ode 9. Tropar. 4. *Die XXVI. S. Jo. Euangeliſtæ.* ad Matut. Canone 1. Ode 1. Tropar. 1. & Od. 9. Trop. 1. & Canon. 2. Od. 9. Trop. 2.

(1) *Cap. 37. n. 4.*

I. Octobris. S. Romani Melodi. ad Matut. Can. 2. Od. 9. Trop. 2. *Die XVIII. S. Lucæ Euangeliſtæ.* ad Veſp. Trop. 8. & ad Matut. in Cathiſmate poſt Od. 3. & Od. 4. Tropar. 3. & Od. 9. Trop. 2. & ad Laudes Tropar. 5. *Die XXVI. S. Demetrii M.* ad Veſper. Trop. 6. 10. 15. & ad Matut. Can. 2. Od. 1. Trop. 1. & Od. 4. Trop. 2. & Od. 9. Tropar. 2. & Can. 3. Od. 9. Trop. 3.

I. Novembris. SS. Coſmæ, & Damiani. ad Matut. Od. 6. Trop. 2. *Die XIII. S. Jo. Chryſoſtomi.* ad Veſp. Trop. 5. 10. *Die XVI. S. Matth. Apoſt.* ad Matut. Od. 9. Trop. 1. & in Exapoſtilario. *Die XXIV. S. Æcaterinæ V. M.* ad Veſp. Trop. 4. & ad Matut Od. 8. Trop. 2. & Od. 9. Trop. 1. 3. 4. *Die XXX. S. Andreæ Apoſt.* ad Matut. Can. 2. Od. 5. Trop. 1. & Od. 6. Trop. 2. & Od. 9. Trop. 2. 3.

IV. Decembris. S. Barbaræ M. ad Matut. Od. 4. Trop. 3. & ad Laud. Trop. 5. *Die V. S. Sabbæ Abb.* ad Veſp. Trop. 1. 4. 9. 12. & ad Matut. in Oecho & Od. 7. & 8. Tropariis 2. *Die VI. S. Nicolai Epiſc.* ad Matut. Can. 1. Od. 1. Trop. 1. & Od. 5. Trop. 2. & Od. 7. Trop. 2. & Od. 9. Trop. 2. & Can. 2. Od. 4. Trop. 2. & Od. 5. Trop. 3. *Die XII. S. Spiridionis Epiſc.* ad Matut. Od. 9. Trop. 3. *Dominica III. Adventus in Feſto SS. Propatrum.* ad Matut. Can. 1. Od. 9. Trop. 1. & Can. 2. Od. 1. Trop. 1. & Od. 5. Trop. 1. Die *Die XX. S. Ignatii Epiſc. & M.* ad Matut. Can. 2. Od. 8. Trop. 3. *Die XXII. S. Anaſtaſiæ V. & M.* ad Veſp. Trop. 9. *Dominica poſt Nativit. D. N. J. C. in Feſto S. Joſeph.* Ad Matut. Od. 1. Trop. 1. & Od. 6. Trop. 2. *Die XXVII. S. Stephani Protomartyris.* ad Veſp. Trop. 9. & ad Matut. Od. 5. Trop. 1. & Od. 9. Trop. 3. & ad Laud. Trop. 6.

I Januarii S. Baſilii Epiſc. ad Veſp. Tropar. 5. 6. 11. & ad Matut. Trop. 2. Od. 1. Trop. 2. & in Cathiſmate poſt Od. 3. & ad Laud. Trop. 2. & 3. *Die VII. S. Jo. Baptiſtæ.* ad Matut. Od. 8. Trop. 4. & Od. 9. Trop. 3. *Die XI. S. Theodoſii Cœnobiarchæ.* ad Veſperas. Trop. 1. & ad Matut. Od. 1. Trop. 4. & ad laud. Trop. 1. 4. *Die XVI. S. Petri in Vincula.* ad Veſp. Trop. 4. *Die XVII. S. Antonii Abbatis.* ad Veſp. Trop. 5. 8. 9. 12. & ad Matut. Od. 3. Trop. 2. & Od. 9. Trop. 3. *Die XVIII. S. Athanaſii Epiſc.* ad Veſp. Trop. 3. & ad Matut. Od. 9. Trop. 2. *Die XX. S. Euthymii Abb.* ad Veſp. Trop 11. & ad Matut. Can. 2. Od. 1. Trop. 1. & Od. 6. Trop. 3. & Od. 8. Trop. 2. & Od. 9. Trop. 3. & in Cathiſmate poſt Od. 3. *Die XXV. S. Gregorii Theologi* ad Veſper. Trop. 2. & ad Matut. in Cathiſmate poſt Od. 3. & Od. 9. Trop. 2. *Die XXX. SS. Baſilii, Gregorii, & Jo. Chryſoſtomi.* ad Veſper. Trop. 6. & ad Matut in lect. & Od. 9. Trop. 3.

III. Februarii S. Simeonis τοῦ Θεοδόχου. ad Veſp. Trop. 2. & ad laud. Trop. 5. *Die IX. SS. Quadraginta MM.* ad Matutin. in Cathiſmate 3. & Trop. poſt Euangelium, & Od. 8. Trop. 2. & ad Laud. Trop. 3.

XXIII. Aprilis S. Georgii M. ad Veſp. Tropar. 1. 3. 4. 6. 10. 11. 12. & ad Matut. in Cathiſmate ante Euangel. & Od. 5. Trop. 2. & Od. 6. Trop. 2. & 3. & Od. 9. Trop. 3. & ad Laud. Trop. 3. 5. *Die XXV. S. Marci Euangeliſtæ* ad Matut. Od. 9. Trop. 1. 2. & ad Laud. Trop. 4.

XI. Maji SS. Conſtantini, & Helenæ ad Veſp. Trop. 6. 7. & ad Matut. Od. 5. 6. 9. Tropariis 2. & ad Laud. Trop. 4.

XXIX. Junii SS. Petri, & Pauli ad Veſper. Trop. 7. & ad Matut. Od. 2. Trop. 2. & Od. 6. Trop 2. & Od. 9. Trop. 3.

XVII. Julii S. Marinæ V. ad Veſp. Trop. 12. & ad Matut. Od. 1. Trop. 1. & Od. 4. & 7. Trop. 2. & Od. 9. Trop. 2. & ad Laud. Trop. 4. *Die XX. S. Heliæ Prophetæ* ad Veſper. Trop. 6. 9. 14. *Die XXVI. S. Venerandæ V. & M.* ad Veſp. Trop. 3. & ad Matut Od. 9. Trop. 1. & ad Laud. Trop. 4. *Die XXXI. S. Eudocimi M.* ad Veſp. Trop 4.

I. Auguſti SS. MM. Machabæor. ad Veſp. Trop. 5. & ad Matut. in Cathiſmate poſt Od. 3. *Die XXIX. in Decollat. S. Jo. Bapt.* ad

Veſp.

Digitized by Google

Veſp. Trop. 9. & ad Matut. in Cathiſmate 1. & C. 3. Od. 6. Trop. 2.

De Communi Prophetæ ad Veſp. Trop. 3. & ad Matut. Od. 1. Trop. 1. & Od. 9. Tropar. 1. *De Comm. Prophetarum.* ad Matut. Od. 8. Trop. 1. & Od. 9. Trop. 3. *De comm. Martyris.* ad Mat. Od. 1. Trop. 1. & Od. 3. Trop. 1. & Od. 5. Trop. 1. & Od. 6. Trop. 1. *De Comm. Martyrum*, ad Veſp. Trop. 3. *De Comm. Pontificis* ad Veſp. Trop. 2. & ad Matut. Od. 1. Trop. 3. & Od. 6. Trop. 2. & Od. 8. Trop. 2. & Od. 9. Trop. 2. *De comm. Pontificum,* ad Mat. Od. 1. Trop. 3. & Od. 3. Trop. 1. & Od. 8. Trop. 2. *De comm. Confeſſorum, & Martyrum.* ad Veſp. Tropar. 1. & ad Matut. Od. 4. Trop. 1. *De Comm. Beati.* ad Veſp. Trop. 1. 2. 3. & ad Matut. Od. 1. Trop. 2. & in Cathiſmate poſt Od. 3. & Od. 4. Trop. 3. & Od. 7. Trop. 1. 2. 3. *De Comm. Beatorum.* ad Veſp. Trop. 1. & ad Matut. Od. 3. Trop. 3. & Od. 5. Tropar. 2. 3. & Od. 7. Trop. 3. Od. 9. Trop. 1. *De comm. Beati, & Martyris.* ad Matut. Od. 1. Trop. 2. & Od. 4. Trop. 2. & Od. 9. Tropar. 1. 2. 3. *De comm. Beatorum, & Martyr.* ad Matut. Od. 1. Trop. 1. & Od. 3. Trop. 1. & in Cathiſmate poſt Od. 3. & Od. 6. Trop. 1. & Od. 9. Trop. 3. *De comm. Sanctæ Martyris.* ad Veſper. Trop. 1. 3. & ad Matut. Od. 6. Trop. 2. & Od. 7. Trop. 1. & Od. 8. & 9. Trop. 1. 2. 3. *De Comm. Sanctarum Martyrum.* ad Matut. in Cathiſmate poſt Od. 3. & Od. 5. Trop. 2. & Od. 8. Trop. 3. & Od. 9. Trop. 3. *De comm. Beatæ.* ad Mat. Od. 1. Trop. 1. & Od. 8. Trop. 2. & Od. 9. Trop. 3. *De Comm. Beatarum.* ad Veſp. Trop. 2. 3. & ad Matut. Od. 3. Trop. 2. & in Cathiſmate poſt Od. 3. & Od. 5. Trop. 1. 2. & Od. 6. Trop. 2. & Od. 9. Trop. 1. 2.

Atque hæc in Anthologio, quod perpetuò recitatis; accipite & pauca ex Horologio (Diurnum Latini vocant), quod habetis præ manibus. In Tropariis XI. Septembris. IX. X. & XV. Maii. XXV. & XXXI. Julii. *In Contaciis.* I. X. XV. XVII. & XX. Septembris. II. & X. Januarii. VI. VIII. & XI. Maji. IV. & IX. Junii. V. XXII. & XXIX. Julii. II. & XXVIII. *Auguſti, & Dominicæ V, in Quadrageſima.* Quibus in locis & tot, & tantis, & à Vobis perpetuò recitatis palam aſſeritur præſens Piorum felicitas, ac Beatitas animorum.

XVII. Scilicet hæc ſenſa ſunt publica, obvia, translativa Eccleſiæ noſtræ caſtiſſimæ, Sapientiſſimæ. Ea cùm palam evincant, Beatitati piarum Mentium Græciam ſemper adſtipulatam numeroſo, publicoque ſuffragio, quàm frequenter mendacitatem effrontem, propudioſamque Margunii damnant: cui docenti, Orientalem Eccleſiam docere, ab animis Piorum, ante Anaſtaſim Corporum, Deum minimè videri, poſſiderive pro modulo; illud reſpondendum

(1) In Adag. cent. 3. n. 16. eſt, quod olim Plato penes (1) Planudem Demadi Sycophantæ. εἴπερ ὁ φανερῶς ἐμώραινες, σοφώτερον ἐψεύδου: *ni manifeſtè deſiperes, doctiùs mentirere.* An enim non eſt manifeſtè deſipere, ea Græcis affingere, quæ Græci omnes ubique palam inficiantur? Quid? non ne eſt pluſquàm manifeſtè deſipere, ea Eccleſiæ Orientali probata mentiri, quæ vel peſſumdata per Photianos Orientalis Eccleſia ſive canat, ſive doceat, ſive ſcribat, cantu, ſcripto, dogmate deteſtatur? Neque enim Græci dumtaxat his, quæ aſſeruimus, ac nobiſcum Orthodoxa Fides aſſerit, ſuffragantur, Photiani ipſi hæc docent, hæc probant; quorum noviſſimus Doctor Philadelphienſis Antiſtes Severus, hunc in modum quæſtionem hanc tandem (2) conſtituit: ἐγὼ δ᾽ ὅμως (2) Ad differ. 5. à lin. 7. ad fin. pag. 56.
τοιαύτην γνώμην ἔχω περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως, ὅτι αἱ τῶν ἁγίων, καὶ μακαρίων ψυχαὶ βλέπουσι μὲν, καθ᾽ ὃ ψυχαὶ, τὴν μακαριότητα, καὶ δόξαν τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν εἰπόντα· ψυχαὶ δικαίων ἐν χειρὶ Θεοῦ, καὶ καθὼς ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τοῖς προειρημένοις ἔλεγε· καθ᾽ ὃ δὲ μέλλουσι πάλιν τὰ λάβωσι, ψυχὴ, καὶ σῶμα, τὴν τελείαν ἀπόλαυσιν τῆς θείας μακαριότητος κατὰ τὸ λέγον· πορεύομαι ἑτοιμάσαι ὑμῖν τόπον· καθὼς ὁ ἅγιος Αὐγουστῖνος ἀνωτέρω ἔλεγεν, λέγω, ὅτι οὔπω τελείως ἀπέλαυσαν οἱ ἅγιοι· ἐπειδὴ καὶ τότε ἔσται ἡ τελεία ἀπόλαυσις, ὅταν ὁ Χριστὸς κρινῇ πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ ἀποδώσῃ ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· καὶ μετ᾽ ὀλίγα· τούτοις τοίνυν τοῖς λόγοις καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία πιστεύουσα, λέγει, ὅτι ἡ τελεία ἐπίγνωσις τῆς τοῦ ἀκαταλήπτου Θεοῦ μεγαλειότητος ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι τοῖς ἀξίοις ἀποδοθῆναι ἐπήγγελται, καὶ τὰ λοιπά. *Ego tamen hanc habeo ſententiam in hac controverſiâ, nimirum, Sanctorum animos videre ſanè, ut animæ ſunt, Beatitatem, & Gloriam Dei juxta dicentem: animæ juſtorum in manu Dei ſunt, &, ut Magnus Baſilius in præfatis ajebat. At quà debent iterum anima, & corpus perfectam mercedem recipere divinæ Beatitatis juxta dictum: vado parare vobis locum, & ut S. Auguſtinus ſupra dicebat, dico, nondum perfectè Sanctos præmium accepiſſe. Nam tunc erit perfecta merces; cùm Chriſtus judicabit omnem terram, & reddet unicuique juxta opera ejus.* Et poſt pauca. *His igitur verbis & Dei Eccleſia fidem præſtans dicit: perfectam cognitionem Magnitudinis Dei, qui comprehendi non poteſt in futuro ſæculo ex Chriſti promiſſo dignis concedendam.* Hactenus Philadelphienſis Severus, ex quo diſcant Photiani, quid credere debeant, diſcant Latini, quid Græcia credat: Nam nos hìc calamum ponimus, ac perfuncti Opere, quod ab initio promiſimus, quæcunque hìc diximus, aut alibi unquam dicemus, Deo primùm ſubjicimus, dein Eccleſiæ Catholicæ, & Apoſtolicæ, Magiſtræ omnium Chriſtianorum, Matris noſtræ, ac Sponſæ Chriſti, quo auſpice, ſi quid hæc, qualiacunque ſunt, dilectiſſimæ Genti noſtræ profuerint, ſperamus laborum noſtrorum præmium (neque enim aliud ſperandum ſupereſt) in illa laborum requie feliciſſimâ, ubi, ut conceptis (3) Auguſtini verbis hæc (3) In fine librorum de Civit. Dei.
tandem abſolvam: *ubi guſtabimus, & videbimus, videbimus, & amabimus, amabimus, & laudabimus, quod erat in fine ſine fine,* cui honor, & Imperium in ſæcula.

Finis Reſponſi Sexti.

INDEX

Digitized by Google

INDEX RERUM.

A

ABdias à *mendacio Margunii aſſertus Reſp. 2. Sect. 6. n. 2. p. 113. col. 1.*
Abortio *duplex*. R. 4. S. 6. n. 12. *p. 252. col. 2. Ei cauſam dans quatenus homicida cenſeatur. d. S. 6. n. 13. p. 253. col. 2.*
Abſolvi *poteſt Excommunicatus poſt mortem* R. 4. S. 5. *n. 9. p. 246. col. 1. & 2.*
Abſolutio *à cenſura an audiatur à Mortuo. d.* S. 5. *n. 3. p. 243. col. 1.*
Abſtemii *an rejiciantur ab Ordinibus*. R. 2. S. 6. *n. 5. p. 114. col. 2.*
Abſtinere *ſe à carnibus ut immundis, damnatur ab Eccleſia* R. 3. S. 2. *n. 11. p. 153. col. 1. & 2.*
Abſtinentia *à carne, citra errorem, bona*. R. 3. S. 2. *n. 11. p. 153. col. 1. & 2.*
Abſtinentia *à certis cibis non arguit Manichaiſmum. d.* S 2. *n. 4. p. 147. col. 2. & p. 148. col. 1. Eadem in Jejuniis Græcorum probatur ab Eccleſia Latina*. R. 4. S. 1. *n. 8. p. 217. col. 1. & 2. Eadem non infert Sectam Pythagoream. R. 4. S. 2. n. 12. p. 229. col. 1. Eadem uſitata Apoſtolis, & Patribus. d. n. 12. ead. p. & col. Eam impugnare Calvinianum eſt*. ibidem.
Acacii *Patriarchæ CP. teſtimonium pro ſuprema Poteſtate Romani Pontificis*. R. 6. S. 2. *n. 8. p. 356. col. 2. in fin.*
Acceptio Perſonarum *diverſa à Probatione per Evidentiam*. R. 5. S. 5. *n. 3. p. 319. col. 1. Eadem iniqua in Judice. d. n. 3. p. ead. & col.*
Accuſanti *de injuria propinquorum an proſit proteſtatio, ne fiat irregularis, ſi accuſatus mutiletur, vel occidatur*. R. 4. S. 7. *n. 14. p. 262. col. 1.*
Accuſationes *Orientalium Epiſcoporum delatæ Roman. Pontifici*. R. 6. S. 2. *n. 5. p. 352. col. 2. Eadem Supremæ Poteſtatis Romanæ teſtes*. ibidem.
Accuſator *in cauſa ſanguinis an, & quatenus irregularis*. R. 4. S. 7. *n. 13. p. 261. col. 1. & 2. Ei an proſit Proteſtatio ad evitandam Irregularitatem. d.* S. 7. *n. 14. p. 261. col. 2. & pag. ſeq.*
Acta *Synodi ſub Silveſtro I. quantam fidem mereantur*. R. 6. S. 6. *n. 6. p. 391. col. 2. & p. ſeq. Eadem quot abſurdis referta. d. n. 6. p. ead. & col. Eadem non penitùs reprobanda*. ibid. *n. 7. p. 392. col. 1.*
Actio generativa *notam ſuam confert generato, non meritum*. R. 2. S. 3 *n. 10. p. 92. col. 2. & p. 93. col. 1. Eadem eſt phyſicè in re acta, moraliter in Agente*. ibidem. *Ejus culpa, ac meritum Agenti tribuitur*. ibidem.
Actionem *unam ex duobus coaleſcentibus in unum principium eſſe poſſe, oſtenditur validiſſimè*. R. 5. S. 3. *n. 15. p. 307. col. 2. & p. ſeq.*
Actum *indifferentem, qui judicat malum, peccat*. R. 4. S. 1. *n. 7. p. 217. col. 1.*
Actus *præſumitur factus eo loco, ac tempore, quo evitetur delictum. d. n. 7. p. 217. col. 1.*
Actus, *qui ad bonum & malum referri poteſt, ad bonum referendus*. R. 4. S. 1. *n. 7. p. 217. col. 1.*
Adam *an in hæreſim, & infidelitatem inciderit*. R. 4. S. 2. *n. 6. p. 226. col. 1. & 2. An fuerit deceptus. ibid. col. 2.*
Adoratio Euchariſtiæ *quam conditionem includat*. R. 5. *S. 6. n. 11. p. 334. col. 2.*
Adrogantia. *V. Arrogantia.*
Adulterii, pœna. *Vide. Pœna.*
Adulterii Sententia *ætate Senecæ*. R. 4. S. 9. *n. 15. p. 277. col. 1.*
Adulterii *damnatus an condere teſtamentum poſſit. d. S. 9. n. 15. p. 277. col. 2.*
Adulterium *Crimen Capitale*. R. 3. *S. 7. n. 2. p. 193. col. 2. Idem rejicit ab Ordinibus. d. S. 7. n. 11. p. 200. col. 2.*
Adulti *an immerſione baptizandi*. R. 5. *S. 3. n. 20. p. 310. col. 1. & 2.*
Advocati *an in cauſa ſanguinis contrahant Irregularitatem*. R. 4. *S. 7. n. 15. p. 263. col. 2. An ad Ordines quæſiti plerumque ab Eccleſia*. ibidem.
Advocatione *in re profana Clerici, & Monachi prohibentur Jure Græco*. R. 4. *S. 7. n. 16. p. 263. col. 1.*
Advocatus *Rei non fit irregularis. d. S. 7. n. 11. p. 263. col. 2. Idq; tametſi Actor victus puniatur cum effuſione ſanguinis*. ibid. *Id limitatur in Advocato Cleric*. ibid.
Aerius *inter hæreticos habetur, quòd negarit, Suffragia Defunctis prodeſſe*. R. 1. *S. 5. n. 6. p. 26. col. 1.*
Ætas *in Ordinibus conſideranda*. R. 2. *S. 4. n. 1. p. 97. col. 1. Ea variè penes Latinos Ordinibus conſtituta*. ibid. *col. 2.*
Ætas 30. annorum *requiſita ad Sacerdotium olim apud Latinos*, ibidem.
Ætas Ordinandorum, *quæ ex Concilio Tridentino d. S. 4. n. 1. p. 97. col. 2. Eadem apud Græcos à Synodo Trullana conſtituta*. ibid. *n. 2. p. 98. col. 1. Eadem apud eoſdem variè decreta*. ibidem. *Eadem, quæ prorſus idonea Ordinibus apud Græcos*. ibid. *col. 2. & p. 99. col. 1. Eadem ſuffragio Photianorum conſtituta. d. S. 4. n. 3. p. 99. col. 1. & 2. & p. 100. col. 1. & 2.*
Ætas Lectoris *apud Græcos quæ. d. S. 4. n. 2. p. 90. col. 1.*
Ætas Subdiaconi *apud eoſdem*. ibid. *col. 2.*
Ætas Diaconi *apud eoſdem*. ibid.
Ætas Diaconiſſę, *quæ*. ibidem.
Ætas Presbyteri, *quæ*. ibidem.
Ætatis Vitium *rejicit ab Ordinibus. d. S. 4. per tot p. 97. à col. 1. Idem à Photianis objectum Clericis Latinis. d. S. 4. n. 3. p. 99. col. 1. & 2. Vitium hoc Latini Ordines non admittunt citra Diſpenſationem. d. p. 99. col. 2.*
Ætatis gravitas *decet Miniſtros Eccleſiæ. d. S. 4. n. 9. p. 104. col. 1. Eadem requiſita in Sacerdotibus Ethnicis*. ibidem.
Africani Patres *an abſolutè negaverint Jus appellandi Rom. Pontificem*. R. 6. *S. 2. n. 2. p. 349. col. 1. & 2. Iidem Patres Sardicenſem Synodum non niſi hæreticam norant. d. S. 2. n. 15. p. 366. col. 1. Eorundem cum Zoſimo Controverſia illuſtratur. d. n. 15. p. 365. col. 2. & p. ſeq. Eorundem repugnantia ab Appellationibus Romanis non prodeſt Photianis. d. n. 15. p. 366. col 1.*
Agapæ *quid fuerint*. R. 3. *S. 1. n. 3. p. 137. col. 2. Earum uſus olim*. ibid. *Eorundem abrogatio*. ibidem *& p. 138. col. 1.*
Agatho *Papa non fatetur ignorantiam Latinorum Clericorum*. R. 2. *S. 7. n. 5. p. 117. col. 2.*
Agnus Paſchalis *cur primò, & principaliter inſtitutus.*

Digitized by Google

tus. R. *3. S. 4. n. 5. p.* 163. *col.* 1. *& n. ſeq.*

Alciatus *laudatur, ac refellitur Spurios, ac Nothos confundens*. R. 2. *S.* 3. *n.* 2. *p.* 88. *col.* 1.

Alexander de Franciſcis *Ord. Præd. an Neophytus factus Epiſcopus*. R. 2. *S.* 8. *n.* 7. *p.* 127. *col.* 1.

Alexander Papa I. *an primus Azyma intulerit Latinæ Eccleſiæ*. R. 3. *S.* 5. *n.* 6. *p.* 174. *col.* 1. *& p. ſeq. Cur priſcum morem ſacrificandi in Azymis reſtituerit*. ibid. *n.* 9. *p.* 176. *col.* 2. *Potuit primus inferre Azyma Latinis ſine Concilio OEcumenico*. ibid. *p.* 177. *col.* 1.

Alexandri Severi *Imp. ætas*. R. 3. *S.* 2. *n.* 10. *p.* 153. *col.* 1.

Altare Dei *in Apocalypſi an extra Cœlum*. R. 6. *S.* 10. *n.* 11. *p.* 426. *col.* 2.

Amatricus *Patriarcha Antiochenus*. R. 3. *S.* 5. *n.* 13. *p.* 181. *col.* 2.

Amen *dictum poſt verba Conſecrationis quam vim habeat juxta Beſſarionem*. R. 5. *S.* 5. *n.* 11. *p.* 323. *col.* 2. *Id quomodo interpretetur Margunius*. ibid. *n.* 12. *p.* 324. *col.* 1.

Amens *rejiciendus ab Ordinibus*. R. 2. *S.* 7. *n.* 1. *p.* 117. *col.* 2.

Ambroſius *Catechumenus factus Epiſcopus*. R. 2. *S.* 8. *n.* 5. *p.* 126. *col.* 1. *Idem an injurioſus Græcis*. R. 3. *S.* 2. *n.* 5. *p.* 148. *col.* 2. *& p. ſeq. Idem ſuffocato favet*. ibid. *p.* 149. *col.* 1.

Amputatio Membri *non licet ob ſcandalum*. R. 2. *S.* 6. *n.* 3. *p.* 113. *col.* 2.

Ananiæ, & Sapphiræ *incerta Salus*. R. 1. *S.* 7. *n.* 1. *p.* 37. *col.* 2.

Anaſtaſii Sinaitæ *de Beatitate SS. ante generale Judicium teſtimonium*. R. 6. *S.* 10. *n.* 6. *p.* 422. *col.* 2. *p. ſeq.*

Anathema *differt ab excommunicatione*. R. 6. *S.* 7. *n.* 6. *p.* 399. *col.* 2.

Animæ immortalitas, *quo argumento probatur à Paulo Apoſtolo, & Photio*. R. 1. *S.* 5. *n.* 3. *p.* 24. *col.* 1. *Eadem argumento Pauli, ut explicatur à Margunio, reprobatur*. ibid. *n.* 4. *p.* 25. *col.* 1.

Animæ *poſt mortem, ſeu ſeparatæ neque mereri, neque demereri poſſunt*. R. 1. *S.* 6. *n.* 6. *p.* 32. *col.* 2. *& p.* 33. *col.* 1. *& S.* 8. *n.* 9. *p.* 48. *col.* 2. *Eædem incapaces pœnitentiæ*. d. *S.* 6. *n.* 6. *p.* 33. *col.* 1. *Eædem quo in loco puniantur ex ſententia Veterum*. ibid. *S.* 8. *n.* 2. *p.* 45. *col.* 1.

Animale Peccatum. *Vide Peccatum*.

Animale Peccatum *homicidium dictum*. R. 4. *S.* 3. *n.* 3. *p.* 231. *col.* 1.

Animam *unam in homine eſſe probatur*. d. *S.* 6. *n.* 14. *p.* 254. *col.* 1. *&* 2. *Id conſtituitur definitione Synodi CP. VIII*. ibid. *n.* 13. *p.* 253. *col.* 2.

Animorum *tertius ſtatus poſt mortem. Vide Purgatorium*.

Annæ Bolenæ *deſcriptio, fœdera, inſidiæ, & cataſtrophe*. R. 6. *S.* 4. *n.* 9. *p.* 380. *col.* 1. *&* 2.

Annæ Comnenæ *ætas*. R. 6. *S.* 9. *n.* 13. *p.* 118. *col.* 1. *&* 2.

Anſelmus *an hoſtis Græcorum*. R. 3. *S.* 4. *n.* 9. *p.* 165. *col.* 2.

Antidorum *quid ſit*. R. 3. *S.* 1. *n.* 5. *p.* 139. *col.* 1.

Antiochiæ *operatum in Azymo tempore Balſamonis*. R. 3. *S.* 5. *n.* 13. *p.* 181. *col.* 2.

Antitypa *quando dicantur corpus, & ſanguis Chriſti in Liturgia Baſilii*. R. 5. *S.* 6. *n.* 4. *p.* 330. *col.* 1. *& n.* 5. *p.* 330. *col.* 1. *&* 2.

Antitypa *quando dicantur Corpus & Sanguis Chriſti è ſententia Damaſceni*. d. *n.* 4. *p.* 330. *col.* 2. *& p. ſeq. & n.* 5. *p.* 330. *col.* 1. *&* 2.

Antitypa *dici poſſe Sancta Dona, etiam poſt Conſecrationem*. d. *S.* 6. *n.* 6. *p.* 330. *col.* 2. *& p. ſeq.*

Antitypa *ſumpta pro accidentibus Euchariſticis*. ibid. *p.* 331. *col.* 1.

Antitypi Vox *quid propriè ſignificet, & varia ejus ſignificatio* d. *n.* 6. *p.* 330. *col.* 2. *& p. ſeq.*

Apheſima *Græcorum quid ſint*. R. 1. *S.* 9. *n.* 4. *p.* 60. *col.* 2. *Ea cùm dantur, an injungatur opus*. ibid. *n.* 5. *p.* 62. *col.* 1. *Eorum diſcrimen ab Indulgentiis Latinorum*. ibid. *n.* 6. *p.* 62. *col.* 2.

Apollinariani, *eorumque hæreſes*. R. 1. *S.* 4. *n.* 3. *p.* 19. *col.* 2.

Apollinaris *quis fuerit, & quando vixerit*. d. *p.* 19. *col.* 1. *Idem damnatus à Damaſo*. ibid. *n.* 5. *p.* 20. *col.* 1.

Apologia *Græcorum aſſerentium, Spiritum S. à Patre, & Filio procedere contra Photianos*. R. 5. *S.* 3. *n.* 13. *p.* 304. *col.* 1. *&* 2. *& p. ſeq.*

Apoſtaſis *Capitale Crimen*. R. 3. *S.* 7. *n.* 2. *p.* 193. *col.* 2. *Ea rejicit ab Ordinibus*. ibidem.

Apoſtolatus *à ſuprema Poteſtate diſtinguitur*. R. 6. *S.* 1. *n.* 14. *p.* 346. *col.* 1.

Apoſtolici Canones *an Azyma Latinorum reprobent*. R. 3. *S.* 5. *n.* 12. *p.* 179. *col.* 2. *& ſeq. Iidem Judaicam ſuperſtitionem damnant*. ibid. *n.* 13. *p.* 180. *col.* 2.

Apoſtoli *an ſupremam Poteſtatem habuerint ſubjectam Petro*. R. 6. *S.* 1. *n.* 14. *p.* 346. *col.* 1. *An fuerint literati*. R. 2. *S.* 7. *n.* 11. *p.* 122. *col.* 1. *&* 12. *An fuerint vitiati corpore*. d. R. 2. *S.* 6. *n.* 2. *p.* 113. *col.* 1.

Apoſtoli *locus circa eſum eorum, quæ veneunt in macello, explicatus*. R. 3. *S.* 2. *n.* 7. *p.* 150. *col.* 1. *&* 2.

Apoſtolis *ſolis, & inter eos Petro debet initia ſuæ fidei Roma*. R. 3. *S.* 5. *n.* 4. *p.* 173. *col.* 2. *& p. ſeq.*

Apoſtolos *Chriſtus erudiit, ut aptaret Sacris*. R. 2. *S.* 9. *n.* 3. *p.* 129. *col.* 1.

Appellantium *Romanam Sedem exempla multa*. R. 6. *S.* 2. *n.* 18. *p.* 367. *col.* 2. *& n.* 13. *p.* 362. *col.* 2.

Appellare *licet à Patriarcha ad Synodum*. d. *S.* 2. *n.* 13. *p.* 363. *col.* 1. *&* 2.

Appellatio *quid ſit*. d. *S.* 2. *n.* 2. *p.* 339. *col.* 1.

Appellatio *voluntaria, non neceſſaria eſt*. ibid. *n.* 14 *p.* 364. *col.* 2.

Appellationis *Jus unde competat Romano Pontifici*. ibid. *n.* 13. *p.* 363. *col.* 2.

Appellationis *finis*. ibid. *n.* 14. *p.* 364. *col.* 2.

Appellationis *Jus an ad Patriarcham CP. deferant Canones Chalcedonenſes*. ibid. *n.* 16. *p.* 366. *col.* 1. *&* 2.

Appellationis *definitio*. ibid. *p.* 366. *col.* 2. *Ejuſdem officium*. ibid.

Appellationis *ultimæ Jus aſſertum Rom. Pontifici à Prodromo*. d. *n.* 16. *p.* 367. *col.* 1. *Jus illud infert ſupremam Poteſtatem*. ibidem *num.* 17. *pag.* 367. *col.* 1.

Appellationis *Jus olim inficiati Rom. Pontifici hæretici tantùm*. d. *n.* 17. *p.* 367. *col.* 1. *&* 2.

Applicatio *Meritorum Chriſti, & SS. quid ſit in Indulgentiis*. R. 1. *S.* 9. *n.* 2. *p.* 59. *col.* 1. *Ea quomodo fiat*. ibid. *n.* 4 *p.* 60. *col.* 1. *&* 2. *Eadem in Synchorochartiis expreſſa*. ibid.

Aqua Benedicta *à quo primùm inventa*. R. 3. *S.* 5. *n.* 6. *p.* 175. *col.* 1. *&* 2.

Archidiaconi Officium. R. 1. *S.* 10. *n.* 1. *p.* 71. *col.* 1.

Archidiaconus *apud Græcos an examinet ad Ordines*. d. *p.* 71. *col.* 1.

Areopagitarum *gravitas*. R. 2. *S.* 4. *n.* 9. *p.* 104. *col.* 2.

Argumenta *pro Purgatorio proponi ſolita à Latinis, Græcorum ſunt*. R. 1. *S.* 8. *n.* 15. *p.* 53. *col.* 2.

Argumentatio *à Jure Civili ad Canonicum ſæpe ridicula*. R. 2. *S.* 3. *n.* 12. *p.* 94. *col.* 2.

Argumentatio *à ſingularibus inepta*. d. *S.* 3. *n.* 15. *p.* 96. *col.* 1.

Argu-

Digitized by Google

Argumentatio à *diſſimili non valet*. R. 2. *S*. 5. *n*. 4. *p*. 106. *col*. 2.
Argumentatio à *Simili quando valeat*. ibid.
Argumentationis à *Singularibus ſtoliditas*. *d*. *S*. 5. *n*. 4. *p*. 106. *col*. 2.
Arii *hæreſis quanti ſteterit Eccleſiæ*. R. 1. *S*. 1. *n*. 11. *p*. 7. *col*. 1.
Ariſtoteles *in libris de Interpretatione quid agat*. R. 2. *S*. 2. *n*. 4. *p*. 80. *col*. 1.
Arreptitii *rejiciendi ab Ordinibus*. R. 2. *S*. 7. *n*. 1. *p*. 117. *col*. 2.
Arrogantia *laqueus Diaboli*. R. 2. *S*. 8. *n*. 4. *p*. 125. *col*. 2.
Arſenii Patriarchæ *CP. Ordinatio contra Canones*. R. 2. *S*. 9. *n*. 8. *p*. 132. *col*. 1.
Aſpectu *Vitia hominis maximè dignoſcuntur*. R. 5. *S*. 5. *n*. 3. *p*. 319. *col*. 1.
Aſpidis, ac *perfidi comparatio*. R. 4. S. 5. *n*. 2. *p*. 242. *col*. 2.
Aſſertio dubia *in ſenſum catholicum trahenda eſt*. R. 4. *S*. 1. *n*. 7. *p*. 217. *col*. 1.
Athanaſii *liber Quæſtionum ad Antiochum corruptiſſimus recipitur à Photianis*. R. 1. S. 5. *n*. 6. *p*. 25. *col*. 2.
Attritio recipitur *à Græcis*, & *Photianis*. R. 1. S. 8. *n*. 10. *p*. 50. *col*. 1.
Avaritia *Nobilium timenda Reipublicæ*. R. 3. *S*. 7. *n*. 6. *p*. 197. *col*. 2.
Audientes *qui*. R. 4. *S*. 3. *n*. 2. *p*. 230. *col*. 2.
Auguſtini *ſententia à calumnia Photianorum, præſertimque Margunii aſſeritur*. *Ea quàm caſtigatè pro utilitate ſuffragiorum pro Mortuis dicat*. R. 1. *S*. 5. *n*. 13. *p*. 29. *col*. 2. & *p*. 30. *col*. 1. *Ejuſdem ſententia de ſalute deſperanda Damnatorum*. R. *eod*. S. 6. *n*. 5. *p*. 32. *col*. 2. *Ejuſdem textus obſcurus circa Damnatos explicatur*. *d*. *S*. 6. *n*. 8. *p*. 34. *col*. 1. & *n*. 9. *p*. *ead*. *col*. 2. *Ejuſdem ſententia de nece Adulteræ*. R. 4. *S*. 9. *n*. 7. *p*. 273. *col*. 1. *Idem tum Græcis tum Latinis & Sanctus, & Doctor cenſetur*. *d*. S. 9. *n*. 7. *p*. 273. *col*. 1. *Idem, cùm dicit damnationem fieri tolerabiliorem, intellexit de Purgatorio*. R. 1. *S*. 6. *n*. 9. *p*. 34. *col*. 2. *Idem ſenſit, non eſſe improbabile, mitigari Damnatorum pœnas*. *d*. *n*. 9. *p*. 35. *col*. 1. *Idem Purgatorii nomen dogmaticè recepit*. R. 1. *S*. 8. *n*. 18. *p*. 56. *col*. 1. *Idem diverſa cenſuit circa perfectam Beatitatem SS*. R. 6. *S*. 10. *n*. 9. *p*. 425. *col*. 1.
Auguſtus *legem occidendæ privata authoritate Adulteræ abrogat*. R. 4. S. 9. *n*. 3. *p*. 271. *col*. 2.
Auſteritas *quid ſit*. R. 2. *S*. 4. *n*. 5. *p*. 101. *col*. 1.
Authentica *naturales filios Nothos appellant*. R. 2. *S*. 3. *n*. 2. *p*. 88. *col*. 1.
Authoritas *publica negligitur, cùm agitur de peccato*. R. 5. *S*. 1. *n*. 16. *p*. 289. *col*. 2.
Auxilium *præſtans homicidæ homicida cenſetur*. R. 4. S. 6. *n*. 8. *p*. 250. *col*. 2.
Azyma *V*. Chriſtus.
Azyma *antiqua Chriſti figura in Euchariſtia*. R. 3. *S*. 4. *n*. 11. *p*. 168. *col*. 1. & 2. *Ea an fuerint ætate Melchiſedec*. ibid. *n*. 13. *p*. 169. *col*. 1. & 2. *Ea comedere non eſt alienum ab homine* ibid. *n*. 16. *p*. 172. *col*. 1. *An meliora Fermentato*. R. 3. *S*. 5. *n*. 7. *p*. 175. *col*. 2. & *p*. *ſeq*. *Quantæ antiquitatis ſint in Eccleſia Romana*. *d*. S. 5. *n*. 9. *p*. 176. *col*. 1. & *n*. 10. *p*. 177. *col*. 2. *An diu in Eccleſia Latina ceſſerint Fermentato*. ibid. *n*. 10. *p*. 177. *col*. 2. & *p*. *ſeq*. *Ea, ut à Latinis uſurpantur, nihil habent commune cum Azymis Judæorum*. ibidem. *n*. 12. & 13. *à p*. 179. *col*. 2.
Azyma Judæorum *comedens non rejicitur ab Ordinibus*. R. 3. S. 5. *n*. 14. *p*. 181. *col*. 2. & *p*. *ſeq*. *Idem peccat graviter*. *d*. *n*. 14. *p*. 181. *col*. 2. *Ea largiri Chriſtianis Judæi prohibentur*. *d*. *n*. 14. *ead*. *p*. & *col*.
Azymi *an fuerint Panes Propoſitionis*. *d*. R. 3. *S*. 4. *n*. 14. *p*. 169. *col*. 2.
Azymo, ac Fermentato *promiſcuè olim utebantur Græci*. R. 3. *S*. 5. *n*. 2. *p*. 172. *col*. 2. & *p*. *ſeq*.
Azymorum dies *an unquam intelligatur Decimatertia Luna*. R. 3. S. 4. *n*. 7. *p*. 164. *col*. 1. & 2.
Azymorum prima die *Chriſtus Euchariſtiam inſtituit*. *d*. *n*. 7. *p*. 164. *col*. 1. & 2.
Azymorum prima dies *eadem cum die ante Feſtum Paſchæ*. *d*. S. 4. *n*. 8. *p*. 165. *col*. 1.
Azymorum *unus uſus tempore Paſchæ apud Judæos*. *d*. S. 4. *n*. 10. *p*. 165. *col*. 2. & *n*. 15. *p*. 170. *col*. 2.
Azymum *qui negat panem eſſe, Græcus non eſt*. *d*. *S*. 4. *n*. 16. *p*. 171. *col*. 1. & 2.
Azymus *ſimpliciter dictus in Scriptura an Panem ſignificet*. ibidem. *n*. 15. *p*. 170. *col*. 2. *An idem verum in Novo Teſtamento*. ibidem.
Azymus *an fuerit panis Melchiſedec*. *d*. *S*. 4. *n*. 13. *p*. 169. *col*. 2.

B

BAlbuties *an rejiciat ab Ordinibus*. R. 2. *S*. 6. *n*. 5. *p*. 114. *col*. 2.
Baldus IC. *qua ætate vixerit*. R. 5. *S*. 3. *n*. 8. *p*. 302. *col*. 1.
Baptæ, *qui, quomodo luſtrarentur, an Sacris Majorum Deorum poſſent initiari*. R. 3. S. 8. *n*. 12. *p*. 210. *col*. 2.
Baptiſmi iteratio *rejicit ab Ordinibus*. R. 3. *S*. 7. *n*. 11. *p*. 200. *col*. 2.
Baptiſmo *poteſtas liberandi à ſervitute neque competit ex natura ſua, neque ex lege*. R. 2. S. 5. *n*. 5. *p*. 107. *col*. 1.
Baptiſmo *liberari captivos, nullus doctus aſſeruit*. *d*. *n*. 5. *p*. 107. *col*. 1.
Baptiſmo *ſufficit unica immerſio*. R. 5. S. 3. *n*. 21. *p*. 310. *col*. 1. & *p*. *ſeq*.
Baptiſmo *an trinam immerſionem juſſerit Chriſtus*. *d*. *n*. 21. *p*. *ead*. & *col*.
Baptiſmum *liberare à ſervitute, opinio eſt Vulgi ignorantis*. R. 2. S. 5. *n*. 5. *p*. 107. *col*. 1. & 2.
Baptiſmus *iteratus baptizato ab hæreticis dogma erroneum*. R. 1. *S*. 3. *n*. 12. *p*. 17. *col*. 2.
Baptiſmus *vivorum pro mortuis quis ſit*. R. 1. *S*. 5. *n*. 3. *p*. 24. *col*. 1. & 2.
Baptiſmus Pœnitentiæ ibidem.
Baptiſmus *an vitia deleat omnia*. R. 2. *S*. 2. *n*. 2. *p*. 79. *col*. 1. *Quæ deleat, quæ non*. ibid. *col*. 2. *An liberet à ſervitute*. R. 2. S. 5. *n*. 4. *p*. 106. *col*. 2. & *p*. 107. *n*. 5. *per totum*. *Quomodo differat ab Ordine*. *d*. *n*. 4. *p*. 106. *col*. 2. *Liberat à peccatis, & eſt neceſſarius*. ibid. *Quomodo liberet ſervum ex Conſtitutione Leonis Sapientis*. ibid. *S*. 5. *n*. 5. *p*. 107. *col*. 2.
Baptiſmus Latinorum *an Vitioſus*. R. 5. S. 3. *n*. 12. *p*. 304. *col*. 1. *Confertur per trinam immerſionem ſumptam pro infuſione*. *d*. S. 3. *n*. 16. *p*. 308. *col*. 1. *Habetur integer ſine immerſione*. *d*. S. 3. *n*. 18. *p*. 309. *col*. 1 & 2.
Baptiſmus lotio eſt, *quæ ſine infuſione, & aſperſione haberi poteſt*. *d*. *n*. 18. *p*. 309. *col*. 1. & 2. *Id priſcis exemplis illuſtratur*. ibid. *col*. 2.
Baptiſmus *an nudis fœminis unquam collatus*. *d*. S. 3. *n*. 20. *p*. 310. *col*. 1. & 2.
Baptiſmus *conferendus juxta Ritum cujuſque Eccleſiæ*. *d*. *n*. 20. *p*. 310. *col*. 2.
Baptiſmus *an potiùs immerſione, aut infuſione, quàm aſperſione conferatur*. *d*. *n*. 20. *p*. *ead*. & *col*.
Baptiſmus *non requirit trinam immerſionem, vel infuſionem*. *d*. S. 3. *n*. 21. *p*. 310. *col*. 2. & *p*. *ſeq*.
Baptiſmus *collatus ſub unica immerſione an olim irritus*. *d*. *n*.

d. n. 21. p. 311. col. 1. An collatus in nomine Chriſti validus ſit. ibid.

Baptiſmus à Donatiſtis iteratus. ibidem.

Baptiſmus collatus infanti unica infuſione, vel contactu non iterandus. ibid. col. 2.

Baptizati ab Apoſtolis remanebant ſervi. R. 2. S. 5. n. 5. p. 107. col. 1. & 2.

Baptizatus ab hæreticis rejicitur ab Ordinibus. R. 3. S. 7. n. 11. p. 200. col. 2.

Barba Græcorum non pertinet ad ſuperſtitionem. R. 4. S. 1. n. 7. p. 216. col. 2.

Barbæ detonſio an Irregularitatem inducat penes Græcos. d. S. 1. n. 2. p. 212. col. 2.

Barbæ Mos apud Græcos perpetuus. d. S. 1. n. 3. p. 213. col. 1. & 2.

Barbæ Mos apud Romanos diu viguit. d. n. 3. p. ead. & col. Idem apud eoſdem renovatus ibid.

Barbæ tonſio apud Græcos captivitatis ſignum. d. S. 1. n. 5. p. 214. col. 1. & 2.

Barbæ tonſio delicatior in Clericis damnatur. d. n. 5. p. 214. col. 1.

Barbam, & comam qui Miniſtri apud Græcos tondeant. d. S. 1. n. 12. p. 220. col. 1.

Barlaam Monachus quid cenſeat de Nyſſeno. R. 1. S. 8. n. 18. p. 56. col. 2. Refellitur latè ejus cenſura. ibid. p. 57. col. 1. & 2.

Baronii Cardinalis ſententia de Revelationibus Brigittæ, & Mectildis de ſalute Trajani, & aliorum, recipitur, & illuſtratur. R. 1. S. 7. n. 5. p. 39. col. 2. Ejuſdem error circa Nectarium Abbatem. R. 4. S. 2. n. 8. p. 226. col. 2. Ejuſdem dicacitas in Eccleſiam Orientalem, & ibi inconſtantia notatur. R. 6. S. 9. n. 12. p. 417. col. 2. & ſeq.

Baſilii Acrideni obſequium erga Rom. Pont. & ſententia de Latinis. R. 5. S. 3. n. 10. col. 2. & p. ſeq.

Baſilii Magni Sanctitas. R. 1. S. 8. n. 16. p. 54. col. 1, Ejus Liturgia, ubi Dona ſacra Antitypa nuncupet. R. 5. S. 6. n. 5. p. 330. col. 2. Ejus Querelæ argumentum pro ſumma Poteſtate Rom. Eccleſiæ. R. 6. S. 2. n. 6. p. 354. col. 1. Ejus Querelæ Rom. Eccleſiam Faſtus accuſant, & an obſint Rom. Eccleſiæ. ibid. Ejus conſilium Occidentalibus datum, ne temerè vagos Orientales recipiant. d. S. 2. n. 15. p. 365. col. 1. & 2. Ejuſdem teſtimonium pro Beatitate SS. ante generale judicium. R. 6. S. 10. n. 4. p. 421. col. 2.

Beatitas animi rectè dicitur Immortalitas. d. S. 10. n. 3. p. 421. col. 1. Ea, an perfecta ſit nec ne ante generale Judicium, controvertitur apud Latinos. d. S. 10. n. 8. p. 424. col. 2. An poſt generale Judicium major eſſentialiter futura ſit, diſputatur inter Theologos. d. n. 8. p. 424. col. 2. Eam qui negarint ex Græcis, & Latinis. d. S. 10. n. 1. p. 420. col. 1. Eam Græci omnes, & Photianorum plerique aſſerunt. d. n. 1. p. 420. col. 1. Eandem qui Patres Latini doceant. d. n. 1. p. 420. col. 1. Item qui Patres Græci eam affirment. d. S. 10. n. 2. & ſeqq. à p. 420. col. 2. Eam qui Latini nondum perfectam cenſuerint. d. S. 10. n. 8. p. 424. col. 2.

Beatorum cum Chriſto ſimilitudo poſt generale Judicium, in quo ſita. d. S. 10. n. 11. p. 426. col. 2.

Beatos eſſe perfectè Beatos ante generale Judicium, probabilius aſſeritur. d. S. 10. n. 9. p. 425. col. 1.

Bellarmini explicatio data Revelationibus Brigittæ, ac Mectildis rejicitur. R. 1. S. 7. n. 5. p. 39. col. 1. & 2. Ejuſdem objecta contra explicationem D. Thomæ refelluntur. d. S. 7. n. 7. p. 41. col. 1. & n. 8. ead. p. col. 2. Ejuſdem Laus ob libros de Indulgentiis. R. 1. S. 9. n. 1. p. 58. col. 2. Ejuſdem rationes pro Poteſtate Eccleſiæ invalidæ. R. 4. S. 3. n. 8. p. 235. col. 1. Ejuſdem reſponſio ad rationem Cabaſilianorum ex Damaſceno invalida. R. 5. S. 6. n. 4. p. 300. col. 2. Ejuſdem ſiniſteritas in Beſſarionem. d. S. 6. n. 7. p. 331. col. 2. Ejuſdem amor erga Græcos. R. 6. S. 1. n. 14. col. 1.

Beneficium. Vide Titulus.

Beſſarionis, Cardinalis Nicæni argumentum contra Cabaſilianos ductum ex Voce Amen proponitur, & vis ejus expenditur. R. 5. S. 5. n. 11. p. 323. col. 2. & n. 12. p. 324. col. 1. Ejus argumento non ſtat Dogma Orthodoxum aſſerens, Eucbariſtiam fieri verbis Chriſti. d. S. 6. n. 14. p. 325. col. 1. Ejus argumentum, licet infirmum, Photiani non ſolvunt. d. n. 14. p. ead. & col. An in Cardinalatu Barbam depoſuerit. R. 6. S. 2. n. 1. p. 348. col. 2.

Bigamia. Vide Digamia.

Bigamus. Vide Digamus.

Biographi quàm ſæpe in narrationibus, aut errent, aut ineptiant. R. 6. S. 3. n. 2. p. 370. col. 2.

Bona Card. ſuppreſſo nomine, refellitur. R. 3. S. 5. n. 10. 178. col. 2.

Bona per ſe indefectibilia, & bona ex circumſtantiis. R. 3. S. 8. n. 6. p. 205. col. 2.

Boni ratio explicatur, & quomodo dependeat à circumſtantiis. d. n. 6. p. ead. & col.

Boni ratio in ſpecies dividitur. R. 3. S. 8. n. 6. p. 205. col. 2.

Bonifacii VIII. Jubilæus quàm venerabilis Orbi Chriſtiano, quanta frequentia celebratus, prodigio confirmatus. R. 1. S. 9. n. 10. p. 66. col. 2.

Bonifacius VIII. quis, & quando vixerit. An fuerit hæreticus. An ante obitum dexteram ſibi devoraverit. Quando inventum ejus cadaver, quod & deſcribitur. R. 1. S. 4. n. 7. p. 21. col. 2. An primus Indulgentias Generales pro Mortuis & Vivis dederit. R. 1. S. 9. n. 10. p. 66. col. 2. Primus Indulgentiam Generalem Jubilæum dixit. d. col. 2.

Bonifacius Romanus Martyr quando vixerit. R. 1. S. 4. n. 7. p. 21. col. 2.

Breviarii Licienſis Fides. R. 3. S. 2. n. 10. p. 153. col. 1. Illud non favet Magrio. d. n. 10. ead. pag. & col.

Brigittæ Revelatio de Salute Trajani refellitur, ut falſa, & ſuppoſititia, & repugnans Mectildi, & Eccleſiæ. R. 1. S. 7. n. 5. p. 39. col. 2.

C

CAbaſiliani hæretici ſunt. R. 5. S. 6. n. 11. p. 334. col. 1. Eorum error de forma Euchariſtiæ ex ignorantia natus. ibid. n. 1. p. 328. col. 1. Eorundem Argumenta refelluntur. d. S. 6. n. 2. & ſeq. à p. 328. col. 2. Eorum ſententiam qui Latini DD. etiam poſt Tridentinum tutati ſint. d. S. 6. n. 11. p. 334. col. 1. An liceat cum illis communicare in ſacris. d. n. 11. p. 334. col. 2.

Cadaver Equitis Rhodii integrum Cretæ. R. 6. S. 5. n. 7. p. 387. col. 1.

Cadaveris integritas an arguat ſanctitatem Defuncti. d. n. 7. p. 387. col. 1. & 2.

Cæremoniæ Græcorum in ſepeliendis cadaveribus quæ. Quid ſignificent, & defenduntur à ſtolido riſu quorundam. R. 1. S. 5. n. 11. p. 28. col. 2.

Cæſar Baronius. Vide Baronius.

Calviniſtæ horrori ſunt Græcis. R. 1. S. 4. n. 8. p. 22. col. Eorum non omnia dogmata damnanda. R. 1. S. 5. n. 1. p. 23. col. 1.

Calvities an obſit Ordinibus. R. 2. S. 6. n. 2. p. 113. col. 1.

Canon Laodicenus an reprobet Azyma Latinorum. R. 3. S. 5. n. 12. p. 179. col. 1. & p. ſeq.

Canon Toletanus explicatus. R. 3. S. 8. n. 8. p. 207. col. 2.

Digitized by Google

Canon Chalcedonenſis *à Legato Romano damnatus*. R. 6. S. 1. n. 13. p. 345. col. 2. *An receptus à Latinis in Quiniſexta* d. n. 13. p. 346. col. 1. *Idem explicat Canonem Nicænum* R. 6. S. 2. n. 1. p. 348. col. 1. & 2. *Idem an tribuat Jus Appellationis Patriarchæ CP.* R. 6. S. 2. n. 16. p. 367. col. 2. *Idem loquitur de prima inſtantia*. d. n. 16. p. 367. col. 2.

Canon Nicænus *variè vexatus à Photianis Veritati reſtituitur*. R. 6. S. 2. n. 1. p. 348. col. 2.

Canon Synodi Quiniſextæ *explicatur, & retorquetur contra Photianos*. d. S. 2. n. 4. p. 350. col. 1. & 2.

Canones Apoſtolici *an reprobent Azyma Latinorum*. R. 3. S. 5. n. 12. p. 179. col. 2. & p. ſeq. *Ii ſuperſtitionem Judaicam damnant*. d. S. 5. n. 13. p. 180. col. 2.

Canones Conciliorum *abrogati perſæpe*. R. 5. S. 4. n. 8. p. 315. col. 2.

Canones probantes *Probationes vulgares abrogati*. d. n. 8. p. 315. col. 2. & p. ſeq.

Canones *quid ſæpe apud Græcos ſignificent*. R. 4. S. 1. n. 12. p. 220. col. 1.

Canoniſtæ *neceſſaria hiſtoriæ Eccleſiaſticæ notitia*. R. 2. S. 4. n. 7. p. 102. col. 1.

Canonizatio SS. *quàm accuratis probationibus conſtet*. R. 6. S. 3. num. 2. p. 370. col. 2. *Ejus diplomata non niſi gravia, & certa continent*. R. 6. S. 4. n. 2. p. 370. col. 2.

Canonum Nicænorum *numerus incertus*. R. 2. S. 4. n. 3. p. 99. col. 2.

Capilli tonſura *apud Græcos Captivitatis ſignum*. R. 4. S. 1. n. 5. p. 214. col. 1. & 2.

Capitale peccatum. *Vide* Peccatum.

Capituli nomen *Græcis ignotum*. R. 1. S. 10. n. 3. col. 2. *Id cur inductum, & proficuum Latinis*. d. col. 2.

Captivi Chriſtiani *ſemper fuere*. R. 2. S. 5. n. 5. p. 107. col. 1. & 2. *An Ordinandi. Vide* Ordinandus. *An liberentur per Ordines. Vide* Ordines.

Captivitas *an pugnet cum Baptiſmo*. *Vide* Servitus. Baptiſmus.

Caput viſibile *Eccleſiæ Romanus Pontifex ex Lege Juſtiniani probatur*. R. 6. S. 2. n. 9. p. 357. col. 1. & 2.

Cardinalatus dignitas *toti Orbi venerabilis* R. 1. S. 7. n. 6. p. 40. 2. *Quibus olim conferri ſolita*. ibid. *Eam dignitatem an olim Epiſcopi optarent*. ibid.

Cardinalium dignitas *ætate D. Gregorii Magni minor Epiſcopali; idq; uſque ad quæ tempora obtinuerit*. ibid. *Ea nunc major Epiſcopali, licèt Ordo ſit minor*. R. 6. S. 4. n. 3. p. 376. col. 2. & n. 4. p. 377. col. 1. *Eadem antiqua* d. n. 4. ead. pag. & col. 1. *Eadem non facit vileſcere dignitatem Epiſcopalem*. d. n. 4. col. 2. p. 377. *Eam qui deſcripſerint*. d. n. 4. p. 377. col. 1. *Ejus olim munera*. R. 1. S. 7. n. 6. p. 40. col. 2.

Cardinalium *Venetorum laus*. R. 3. S. 3. n. 4. p. 157. col. 1. & 2.

Caritas, *loco Pœnitentiæ, delet peccatum poſt mortem*. R. 1. S. 8. n. 9. p. 48. col. 1. & p. 49. col. 1. *Ejus præcepto obligamur non judicare ex conjecturis, & ſuſpicionibus*. R. 4. S. 1. n. 7. p. 216. col. 2. & p. 217. col. 1. *Ejuſdem præcepto fit, ut indifferentia pro bonis habenda ſint*. d. n. 7. p. 217. col. 1.

Caſtitas *olim apud Græcos etiam neceſſaria miniſtris ſacris*. R. 3. S. 8. n. 9. p. 207. col. 2. & p. 208. col. 1.

Caſtrans ſe *ſui ipſius homicida eſt*. R. 3. S. 3. n. 6. p. 158. col. 2. *Idem facit contra juſtitiam*. d. n. 6. p. 158. col. 1.

Caſtrare ſe *nunquam licuit*. d. n. 6. p. 159. col. 1. & n. 8. p. 160. col. 1. *Cur non liceat*. d. n. 6. p. 159. col. 1. *Idem non pertinet ad caſtitatem*. d. p. 159. col. 1. & n. 7. ead. p. col. 2. *Ejus pœna eſt Ordinaria ex lege civili*. d. n. 6. p. 159. col. 1. *Quid ſignificet in Euangelio*. d. S. 3. n. 7. p. 159. col. 2.

Caſtrati *etiam apud Ethnicos turpes*. d. S. 3. n. 8. p. 160. col. 1. *Jure Synagogæ ab Eccleſia rejecti*. d. S. 3. n. 8. p. 160. col. 1. & 2.

Cathecumeni *alii moriuntur fideles, alii infideles*. R. 1. S. 6. n. 10. p. 35. col. 1. *Qui cenſeantur fideles*. ibid. *Qui infideles*. ibid. col. 2. *Non ligantur legibus Eccleſiæ, nec pœna Eccleſiaſtica multari poſſunt*. d. col. 2. *Rejiciuntur à Sacramentis*. d. col. 2. *An habeant Matrimonia rata*. d. col. 2. *Quibus verbis expellerentur ab Eccleſia per hypodiaconum*. R. 1. S. 10. n. 8. p. 75. col. 2.

Cathecumenis *non exhibetur Officium Mortuale, nec oratur pro ipſis mortuis publicè*. R. 1. S. 6. p. 36. col. 1. *Iiſdem non conceditur ſepulchrum in Eccleſia, aut Cœmeterio*. d. p. 36. col. 1. *Pro iis, ſi ſint fideles, orari poteſt privatim*. p. ead. & col. 2. *Eos in foro exteriori non diſtinguit Eccleſia*. d. S. 6. n. 10. p. 36. col. 1.

Catumſyritus *damnatus à Sede Apoſtolica*. R. 3. S. 1. n. 2. p. 137. col. 1. *Idem calumniator Græcorum*. d. n. 2. p. 137. col. 1. *Idem ignorantiſſimus, & malignus in Græcos*. *Ejus verba referuntur, ac refelluntur*. R. 4. S. 2. n. 8. p. 225. col. 2.

Charitas. *Vide* Caritas.

Chalcedonenſis Canon, *& Concilium*. *V.* Canon. Concilium

Chaldæa Verſio *Suffocatum vertit ſtrangulatum*. R. 3. S. 2. n. 8. p. 150. col. 2. & p. ſeq.

Chriſtiani *multa traxere à Judæis, & quæ*. R. 3. S. 5. n. 12. p. 180. col. 1. *Iidem primùm dicti Antiochiæ Judæi fideles*. d. S. 5. n. 5. p. 174. col. 1.

Chriſti *verbis fieri Euchariſtiam, è ſententia Damaſceni colligitur*. R. 5. S. 6. n. 5. p. 330. col. 1. & 2.

Chriſto *quod licuit, non propterea licet alii*. R. 4. S. 4. n. 7. p. 240. col. 2.

Chriſtus *an Mortuis prædicaverit. & quibus, id q; quomodo illis prodeſſe potuerit*. R. 1. S. 7. n. 8. p. 41. col. 1. *An nullis verbis Euchariſtiam confecerit*. R. 5. S. 5. n. 15. p. 325. col. 2. & p. ſeq. *An præverterit diem celebrando Paſchati, & quomodo*. R. 3. S. 4. n. 9. p. 165. col. 2. & p. ſeq. *An ſit ubique*. d. R. 5. S. 5. n. 13. p. 324. col. 1. & 2. *In Azymo conſecravit*. R. 3. S. 4. n. 1. p. 161. col. 1. & 2. & n. 7. p. 164. col. 1. & 2. *Inſtituit Euchariſtiam decima quarta Luna*. d. n. 7. p. 164. col. 1. *Non impleſſet Legem, ſi ea die non celebraſſet Cœnam Paſchæ*. d. S. 4. n. 3. p. 164. col. 1. & 2. *Verbis, quibus nunc utimur, conſecravit*. R. 5. S. 5. n. 14. p. 325. col. 2. *An identificetur cum nobis, & abſurda ex hoc*. d. S. 5. n. 13. p. 324. col. 1. & 2.

Chryſoſtomi *liturgia caruit ſemper illis*: hoc facite in meam commemorationem. R. 5. S. 6. n. 7. p. 331. col. 2.

Ciborum contaminatorum uſus *à Sacris an abigat*. R. 3. S. 1. n. 7. p. 139. col. 1. & p. ſeq. & n. 8. p. 140 col. 2. & p. ſeq. & n. 9. p. 141. col. 1. & 2. & n. 10. p. 142. col. 1. & 2. *An criminoſus apud Latinos*. d. n. 10. p. 142. col. 2.

Citatio *cur requiratur*. R. 5. S. 1. n. 15. p. 289. col. 1. *Quando poſſit omitti*. d. n. 15. Ead. p. & col.

Claſſes Mortuorum *tres*. *Vide* Mortui.

Claudi *qui rejiciendi ab Ordinibus*. R. 2. S. 6. n. 2. p. 112. col. 2. & n. 5. p. 114. col. 2.

Clemens Antipapa. *Ejus corpus inſolutum adhuc*. R. 4. S. 5. n. 9. p. 246. col. 2.

Clementis IX. *Elogium, & Charitas erga Græcos*. d. R. 4. S. 1. n. 10. p. 218. col. 2.

Digitized by Google

Clerica, *corona Clericalis apud Græcos, & Latinos*. d. S. 1. num. 6. p. 215. col. 1. & 2. & p. 216. col. 1.

Clerici *advocare non poſſunt*. R. 4. S. 7. n. 15. p. 262. col. 2. & p. ſeq. *Id in cauſa Sanguinis limitatur*. d. n. 15. p. 263. col. 1. & 2. *Comatuli deteſtabiles*. R. 4. S. 1. n. 7. p. 216. col. 2. *In re Sacra, ac Spirituali ſunt Laicorum ſuperiores*. R. 5. S. 2. n. 6. p. 293. col. 2. *Jure divino præſunt Laicis*. d. S. 2. n. 5. p. 293. col. 1. *An Jure divino ſint exempti à Juriſdictione Laicorum*. d. S. 2. n. 5. p. 293. col. 1. & 2. *Olim victum manu quærebant*. R. 2. S. 5. n. 9. p. 109. col. 2. & p. ſeq.

Clerici Pauperes. *Vide Paupertas*.

Clericum *deprehenſum cum uxore ſua percutiens an peccet*. R. 4. S. 9. n. 10. p. 274. col. 2.

Clericus Advocatus *Rei eſt irregularis, ſi Actor victus occidatur, vel mutiletur*. R. 4. S. 7. n. 17. p. 263. col. 2.

Clericus delinquens *detruditur in Monaſterium*. R. 5. S. 2. n. 4. p. 293. col. 1.

Clericus *eſt homo Nobilis*. R. 4. S. 9. n. 10. p. 274. col. 2. & p. ſeq. *In Majoribus conſtitutus neque Medicinam, neque Chirurgiam licitè exercet*. R. 4. S. 7. n. 8. p. 258. col. 2. *Id limitatur* d. S. 7. n. 9. p. 259. col. 1. *In Minoribus conſtitutus poteſt eſſe Medicus, & Chirurgus*. d. S. 7. n. 8. p. 258. col. 2. *Idem non erit Irregularis, ſi ex arte ſecando occidat, vel mutilet*. d. n. 8. p. ead. & col. *Juriſdictionem habens laicam, criminalem cauſam laico delegans, non eſt irregularis, ſi delegatus ferat ſententiam mortis, vel mutilationis: & ad id Ratio*. d. S. 7. n. 12. p. 260. col. 1. & 2. *Eſt tutor Eccleſiæ*. R. 2. S. 7. n. 1. p. 117. col. 2.

Clericus Miles. *Vide miles*

Clinici *rejiciendi ab Ordinibus*. R. 2. S. 8. num. 1 p. 224. col. 1. *Qui fuerint*: d. n. 1. p. 224. col. 1.

Coactio *liberi hominis quando liceat*. R. 5. S. 2. n. 7. p. 294. col. 1. & 2.

Cæci *an rejiciantur ab Ordinibus*. R. 2. S. 6. n. 5. p. 114. col. 2.

Cœleſtinum *inter, & Africanos controverſia an obſit Juri appellandi Rom. Pontificem*. R. 6. S. 2. n. 2. p. 349. col. 1. & 2.

Cœlum *non intrat fœdus peccatis*. R. 1. S. 8. n. 8. p. 48. col. 1.

Cœna Paſchalis *quartadecima Luna celebrabatur*. R. 3. S. 4. n. 3. p. 161. col. 2. & p. ſeq.

Cogi *ad Ordines an poſſit aptus, & doctus*. R. 5. S. 2. n. 12. p. 297. col. 1. & 2.

Cogi *liberum hominem incivile eſt*. d. S. 2. n. 7. p. 294. col. 1.

Cohors Italica *quæ fuerit*. R. 3. S. 5. n. 4. p. 174. col. 1.

Collegium Græcorum Urbanum *à Photianis, duce Margunio, maledictis excipitur*. R. 2. S. 9. n. 1. p. 128. col. 2. & p. ſeq. *Idem Photianis formidabile* d. n. 1. p. ead. & col. *Quàm utile Fidei Orthodoxæ*. ibid. n. 2. ead. pag. & col. *Habuit Alumnos, ex quibus unus quot Schiſmaticos ad Unionem revocaverit*. d. n. 2. p. ead. & col. *Vaticinio* Margunii *appetitum*. d. n. 2. p. 129. col. 1. *Nunc penè exciſum, ibidem. Reſurrecturum prædicitur* Ibid.

Colluthiani, *eorumque hæreſes*. R. 1. S. 4. n. 3, p. 19. col. 1.

Colluthus *damnatus ab Oſio Rom. Sedis Legato*. d. S. 4. n. 5. p. 20. col. 1. *Quis, & quando vixerit*. d. S. 4. n. 3. p. 19. col. 1.

Colyba *deſcendunt ex Agapis*. R. 3. S. 1. n. 3. p. 137. col. 2. *Laudantur à SS. Patribus*. d. col. 2. & p. ſeq. *Eadem reprobata*. *Ibid.* n. 4. ead. p. & col. *Non adhibentur ad placandos Manes*. d. n. 4. p. 138. col. 1. *Pro mortuis offeruntur*. R. 1. S. 5. n. 11. p. 28. col. 2. *Quid ſint*. R. 3. S. 1. n. 2. p. 137. col. 2. *Unde dicta* d. S. 1. n. 4. p. 138. col. 2. *Eorum contemptor olim abigebatur à Sacris, & cur*. d. S. 1. n. 6. p. 139. & ſeq. à col. 2. *Eorum contemptus aliquando indicium Idololatriæ*. d. n. 6. p. ead. & col. *Eorum eſus non neceſſarius*. d. S. 1. n. 5. p. 138. col. 2. & p. ſeq. *Eorum feſtum*. d. S. 1. n. 4. p. 138. col. 1. *Eorum uſus miraculo ſanctus*. d. n. 4. p. 138. col. 2.

Coma promiſſa *in Clericis Græcis abuſus*. R. 4. S. 1. n. 7. p. 216. col. 2. *Ejus mos apud Græcos*. d. S. 1. n. 4. p. 213. col. 2. *Ejuſdem mos apud Latinos recentiores*. d. n. 5. pag. & col. ead. *Ejus tonſio delicatior, quàm dedeceat Clericos*. d. S. 1. n. 5. p. 214. col. 1.

Communio ſanctorum *Dogma fidei quid operetur in Indulgentiis*. R. 1. S. 9. n. 4. p. 60. col. 2.

Concilia *pro Poteſtate Rom. Pontificis quæ ſtant*. R. 6. S. 2. n. 4. p. 350. col. 2.

Concilii VI. Oecumenici *pro eadem Poteſtate teſtimonium*. d. S. 2. n. 10. p. 359. col. 2.

Concilium Bracharenſe *Actum ante Leonem IV. ejus decreto derogare non potuit*. R. 6. S. 6. n. 7. p. 392. col. 1. *An derogare potuerit Canoni Synodi ſub Sylveſtro I.* ibid. *Idem infrequens quando celebratum*. ibid.

Concilium Chalcedonenſe *agnoſcit ſupremam poteſtatem Rom. Pontificis*. R. 6. S. 2. n. 3. p. 340. col. 2. & p. ſeq.

Concilium *Conſtantienſe quid egerit contra Joannem Huſz, & vindicatur à calumnia Margunii*. R. 4. S. 7. n. 12. p. 260. col. 2. & p. ſeq. *Idem fidem non dedit Joanni Huſz*. Ibid. col. 1.

Concilium CP. *I. Rom. Pontificis poteſtatem agnoſcit*. R. 6. S. 2. n. 3. p. 3 9. col. 2.

Concilium CP. ſub Menna *eandem fatetur*. d. n. 3. p. 350. col. 1.

Concilium Epheſinum *itidem*. d. n. 3. p. 349. col. 2.

Concilium Nicænum *I. conſtituit ætatem Ordinibus*. R. 2 S. 4. n. 3. p. 99. col. 2. *Ejus Canon variè vexatus à Photianis veritati reſtituitur*. R. 6. S. 2. n. 1. p. 348. col. 2.

Concilium Nicænum II. *Papæ poteſtatem fatetur*. R. 6. S. 2. n. 4. p. 350. col. 2.

Concilium VIII. *OEcumenicum unam animam in homine eſſe, decernit*. R. 4. S. 6. n. 13. p. 253. col. 2. & p. ſeq. *Idem Legitimum aſſeritur*. R. 1. S. 2. n. 3. p. 8 col. 1.

Concilium Photianum *confictum à Photio*, Ibid.

Concilium Quintum *Oecumenicum de perſonis tantùm egit, ſeditionibus agitatum, quid conferat pro poteſtate Papæ*. R. 6. S. 2. n. 3. p. 350. col. 1.

Concilium Sardicenſe *ſupremæ Appellationis Jus fatetur in Rom. Pontifice*. d. S. 2. n. 2. p. 349. col. 2.

Concilium Trullanum. *Ejus audacia*. R. 1. S. 3. n. 12. p. 17. col. 1. *Jubet Rom. Pontifices non jejunare ſabbato*. ibid. *Ejus authoritas nulla*. ibid. col. 2. & R. 2. S.

Digitized by Google

2. S. 2. n. 13. p. 86. col. 2. *Rejectum à Latinis, & Græcis.* ibid. col. 2. *Qua ratione citetur à Patribus.* ibid. *Ejus errores, & horum præcipuus.* ibidem. *Ejus ſententia circa Digamos.* R. 2. S. 2. n. 13. p. 86. col. 2. *Severitatem Rom. Eccleſiæ in Digamos damnat.* ibid. *An vetet reſpici Natalia Ordinandorum.* R. 2. S. 3. n. 15. p. 96. col. 2. *Vetat, ne rejiciantur, qui non ſunt è ſtirpe Sacerdotali.* ibid. *An faveat ſervis Ordinandis.* R. 2. S. 5. n. 5. p. 107. col. 2. *Agnoſcit primam omnium Sedium Romanam.* R. 6. S. 2. n. 3. p. 350. col. 1.

Concubina *quomodo olim dicta uxor.* R. 3. S. 8. n. 8. p. 207. col. 2.

Concubinarius *non rejicitur ab Ordinibus apud Latinos.* ibid. n. 5. p. 205. col. 1. *Rejicitur ab iiſdem apud Græcos.* d. n. 5. p. 205. col. 1. & 2. *Idem ſuſpenſus quoad ſe, non quoad alios apud Latinos.* d. n. 5. p. 205. col. 1.

Concubinatus *crimen Capitale.* R. 3. S. 7. n. 2. p. 193. col. 2.

Confeſſarii *teſtimonium neque pro, neque contra filium ſpiritalem recipiendum.* R. 6. S. 8. n. 5. p. 407. col. 1. *Idem Jure Græco, & Photiano damnatur.* d. S. 8. n. 7. p. 408. col. 1. & n. 3. & 4. à p. 405. col. 2. *Pro filio ſpiritali ridiculum.* R. 6. S. 9. n. 3. p. 413. col. 1. *Pro eodem interpoſitum pernicioſum.* d. n. 3. p. ead. & col. *Pro eodem latum pendet ab ipſo filio ſpiritali.* ibid. n. 4. p. 413. col. 2.

Confeſſario *cur credi non poſſit.* d. S. 9. n. 2. p. 412. col. 2.

Confeſſarium *nulla res debet poſſe ab Arcano dimovere, etiamſi Mundus pereat.* R. 6. S. 8. n. 9. p. 409. col. 1.

Confeſſarium *poſſe teſtem eſſe in Examine Ordinandi, affirmat Margunius, & alii Photiani.* R. 6. S. 8. n. 1. p. 405. col. 1. & n. 2. p. ead. col. 1. & 2.

Confeſſarium, *quæ ſcit ex confeſſione, neſcire ut hominem, docent Græci, & Photiani.* d. S. 8. n. 6. p. 407. col. 2.

Confeſſarium *ſolum ſufficere ad approbationem, aut reprobationem Ordinandi, Photiani multi docent.* d. S. 8. n. 3. p. 305. col. 2. & p. ſeq. & n. 4. p. 406. col. 2.

Confeſſarium *ſufficere etiam non juratum.* d. S. 8. n. 3. p. 405. col. 2.

Confeſſarius *ad teſtimonium in Examine Ordinandi an recipi poſſit.* d. S. 8. per tot. à p. 405. col. 1.

Confeſſarius *eſt Pater confitentis, & debet illi, ut filio, pietatem.* d. S. 8. n. 6. p. 407. col. 2.

Confeſſarius *ex notitia ſacra non poteſt extra Sacramentum judicare.* R. 5. S. 1. n. 5. p. 283. col. 1. *Idem in Sacramento repræſentat Deum.* R. 6. S. 8. n. 5. p. 407. col. 1. *Idem monendus, ne etiam ex conſenſu Pœnitentis prodat Arcanum, niſi adſit commodum ingens Pœnitentis, aut Reipublicæ* d. S. 8. n. 9. p. 409. col. 1. *Idem negans Syngrapham approbationis prodit Arcanum.* R. 6. S. 9. n. 3. p. 413. col. 1. & 2. *An poſſit mentiri, & paralogiſmis uti, ne prodat Arcanum.* R. 6. S. 8. n. 9. p. 409. col. 1. *Non habet ſcientiam ejus, quod ſcit in Confeſſione.* d. S. 8. n. 5. p. 407. col. 1. *Pro Filio ſpirituali teſtimonium dicere non poteſt.* R. 6. S. 9. n. 1. p. 412. col. 1. & 2. *Prodens Arcanum quibus pœnis ſubjiciatur.* d. S. 9. n. 2. p. 413. col. 1. *Cenſetur fictione Juris neſcire, quæ circa Filium ſpiritalem ſunt.* d. n. 2. p. 412. col. 2. *Ut poſſit prodere Arcanum, qui conſenſus Pœnitentis requiratur, & qualis* R. 6. S. 8. n. 9. p. 409. col. 1.

Confeſſio Adverſarii *recipitur contra præſumptionem Juris, & de Jure.* R. 5. S. 5. num. 4. p. 320. col. 1.

Confeſſio *an, & quatenus probationes alias extinguat.* d. S. 5. n. 7. p. 321. col. 1. & 2. *Ex humilitate facta nihil obeſt.* d. S. 5. n. 10. p. 323. col. 1. *Extrajudicialis an probet.* d. S. 5. n. 8. p. 322. col. 1. *Facta à Minore non probat.* d. n. 8. p. 321. col. 2. *Facta à neſciente non probat.* d. p. 321. col. 2. *Facta non coram parte an noceat.* d. n. 8. p. 332. col. 1. *Jurejurando confirmata quam vim habeat.* d. S. 5. n. 11. p. 325. col. 2. *Matrimonium impugnans non nocet Matrimonio.* d. S. 5. n. 9. p. 322. col. 2. *Non ſpontanea non probat.* d. S. 5. n. 8. p. 321. col. 2.

Confeſſio Mutui, & Dotis *poteſt aliis probationibus impugnari.* d. S. 5. n. 7. p. 321. col. 2.

Confeſſio Rei *an à Canonibus prohibeatur.* d. S. 5. n. 5. p. 320. col. 1. & 2. *Ea poſt Evidentiam maxima probatio eſt.* d. S. 5. n. 4. p. 320. col. 1. *Ea quatenus probet.* d. S. 5. n. 7. p. 321. col. 1. & 2. *Eadem validiſſima Probatio.* ibid. n. 4. p. 320. col. 1. *Eadem uti Probatio omni Jure recipitur.* ibid. n. 6. p. 320. col. 2. & p. ſeq.

Confeſſio repugnans favori *an noceat* d. S. 5. n. 9. p. 322. col. 1. & 2.

Confeſſio repugnans Juri *nihil agit.* d. n. 9. p. 322. col. 2.

Confeſſio repugnans liti, *quæ, & quomodo noceat.* d. n. 9. ead. p. & col.

Confeſſio repugnans Naturæ *non nocet.* d. n. 9. p. 322. col. 1.

Confeſſioni *plus defertur, quàm publicæ ſcripturæ.* d. S. 5. n. 4. p. 320. col. 1.

Confeſſionis *probaturæ partes.* d. S. 5. n. 7. p. 321. col. 2. & p. ſeq. *Ejuſdem ſpecies.* ibid. col. 1. & 2.

Confeſſio Sacramentalis *remittit culpam, ſed non omnem pœnam.* R. 1. S. 8. n. 9. p. 48. col. 1. & p. 49. col. 1.

Confeſſionis Sacramentalis Arcanum *aſſertum à Græcis tum factis, tum verbis.* R. 6. S. 8. n. 10. 11. & ſeq. à p. 409. col. 2. *Idem aſſertum à Latinis.* d. S. 8. n. 9. p. 409. col. 1. *Aſſertum etiam à Margunio.* d. S. 8. n. 13. p. 411. col. 1. & 2. *Aſſertum à Photianis.* d. n. 13. p. 410. col. 2. & p. ſeq. *Comparatur Arcano Naturali.* d. S. 8. n. 8. p. 408. col. 2. *Idem inſolubile ex præcepto.* d. n. 8. p. 408. col. 2. *Idem Jure Divino inducitur.* d. n. 8. p. 408. col. 2. *Qui, & quatenus frangi poſſit, ut aliqui docuerunt.* d. n. 8. p. ead. & col. 2. *Tunc frangi poteſt, cùm aut Deus jubet, aut Pœnitens permittit.* R. 6. S. 8. n. 9. p. 409. col. 1. *Illud violans etiam in minimo peccat mortaliter.* d. S. 8. n. 8. p. 408. col. 2. *Idem violari non poteſt etiam ad evitandum exitium imminens Reipublicæ.* d. n. 8. p. 408. col. 2.

Confeſſus *Vitium in examine quomodo repellendus.* d. S. 5. R. 6. n. 10. p. 323. col. 1.

Conjectura *de uſu Azymi, ac Fermentati.* R. 3. S. 5. p. 175. col. 2.

Cononis *Preſbyteri timor in baptizandis fœminis.* R. 5. S. 3. n. 20. p. 310. col. 1.

Conſcientiam ſequi *Judex an debeat. Vide Judex.*

Conſcientiam ſequi *tenemur magis, quàm ſententiam,*

ubi

Digitized by Google

ubi agitur de peccato. R. 5. S. 1. n. 10. p. 286. col. 1.
Conſecratio *Euchariſtiæ eſt repetitio ejus, quam Chriſtus fecit*. R. 5. S. 5. num. 14. p. 325. col. 2.
Conſilio provocans *ad homicidium homicida cenſetur*. R. 4. S. 6. n. 6. p. 249. col. 2.
Conſilium dans *aliàs determinato ad homicidium an teneatur pœna homicidii*. d. n. 6. p. ead. & col. 1. *Idem an irregularis*. ibid.
Conſilium dans *ad delictum pœna delicti tenetur*. ibid. & p. 250.
Conſilium dans *determinato ad inceſtas nuptias quatenus teneatur inceſti*. d. n. 6. ibid.
Conſilium dans *homicidæ an homicidii teneatur, ſi is, cui didit, occidatur*. d. S. 6. n. 7. p. 250. col. 1.
Conſilium *indifferens præſumitur bonum*. R. 4. S. 1. n. 7. p. 217. col. 1.
Conſiſtentes *qui*. R. 4. S. 3. num. 2. p. 230. c. 2. & p. ſeq.
Conſtantini Chliareni *Patr. CP. decretum explicatur*. R. 4. S. 8. n. 4. p. 265. col. 2.
Conſtantini Harmenopuli *laus, & quæſtiones aliquot* R. 4. S. 6. n. 9. p. 251. col. 1. *Ab ineptiis Margunii vindicatur*. R. 4. S. 9. n. 4. p. 272. col. 1. & 2. *Deſcribitur Elogio*. R. 3. S. 1. n. 12. p. 143. col. 2. & p. ſeq.
Conſtantinus Magnus *ſe ibi ſepeliri jubet, ubi major conventus ad participandas fidelium preces*. R. 1. S. 5. n. 6. p. 26. col. 1. *An nudus baptizatus*. R. 5. S. 3. n. 20. p. 310. col. 1.
Conſtantinopolitanorum *obſequium erga leges Jejunii*. R. 4. S. 2. n. 12. p. 229. col. 1.
Conſtitutiones Clementis *Apocryphæ etiam Græcis*. R. 1. S. 5. n. 5. p. 25. col. 1.
Conſuetudo *inducta præſumitur in caſu licito*. R. 4. S. 1. n. 7. p. 217. col. 1. *Non valet, niſi Canonibus conſonet*. R. 2. S. 9. n. 10. p. 133. col. 1. & 2. *Uniuſcuiuſque Provinciæ, ac Gentis ſervanda*. R. 1. S. 4. n. 5. p. 20. col. 2. *Non valet contraria Canonibus* R. 2. S. 9. n. 11. p. 133. col. 1. & 2. *Ut valeat quid requiratur*. d. n. 11. p. ead. & col.
Contemptor Cenſurarum *rejiciendus ab Ordinibus*. R. 3. S. 3. n. 11. p. 200. col. 2.
Contemptus Sacramenti *rejicit ab Ordinibus*. d. p. 200. col. 2. & p. ſeq.
Contractus *Jure Pacis celebrantur, non Belli*. d. S. 7. n. 7. p. 198. col. 1. & 2.
Contritio *recipitur à Græcis, & Photianis*. R. 1. S. 8. n. 10. p. 50. col. 1.
Coreſſius. *Vide* Georgius.
Cornelius Centurio *primus ex Gentibus Chriſtianus* R. 3. S. 5. n. 4. p. 174. col. 1.
Corona, & coronare *quid ſignificet Græcis*. R. 2. S. 2. n. 1. p. 78. col. 1.
Coronandi Sponſos *mos in Græcia*. d. S. 2. n. 2. p. 79. col. 1. *Idem mos apud Ethnicos*. ibid.
Corpore vitiati. *V.* Vitiati.
Corpus Chriſti *poſt conſecrationem ritè dicitur Panis*. R. 5. S. 6. n. 3. p. 329. col. 1.
Corpus, & Sanguis Chriſti *appellantur dona, etiam poſt conſecrationem à Græcis*. d. S. 6. n. 2. p. 328. col. 2.
Creatura *poteſt Deum videre*. R. 6. S. 10. n. 10. p. 425. col. 2.
Credulitatis *nimiæ mala*. R. 1. *Init*. p. 4. num. 11. col. 1.
Criminoſus *alios non accuſat*. R. 1. S. 1. num. 5. p. 5. col. 2.
Cyprianus an *excommunicatus à Stephano*. R. 4. S. 8. n. 3. p. 265. col. 2.
Cyrilli Alex. *teſtimonium pro Poteſtate Papæ*. R. 6. S. 2. n. 7. p. 355. col. 2. *Aliud ejuſdem teſtimonium ex Theſauris receptum à Photianis*. d. S. 2. n. 8. p. 356. n. 1.

D

Damaſceni *authoritas de inutilitate Suffragiorum pro Damnatis*. R. 1. S. 7. n. 12. p. 43. col. 2. *Ejuſdem Oratio pro Defunctis quomodo aſſerat, ab Inferis liberatum Trajanum*. d. S. 7. n. 8. p. 41. col. 1. & 2. *Orationis illius defenſio, & explicatio*. ibid. col. 2. *Damaſceno non tribuitur Fabula Trajani*. R. 1. S. 7. n. 2. p. 38. col. 2. *Ejus Oratio de Defunctis dubiæ fidei etiam Photianis eruditioribus*. ibid.
Damnati *ad ſalutem redire non poſſunt etiam ex Photianorum ſententia*. R. 1. S. 6. n. 5. p. 32. col. 1. & 2. *Qui cenſeantur ad ſalutem veniſſe à Photianis*. d. S. 6. n. 11. p. 36. col. 1. & 2.
Damnatus *reddere debitum maritale, ſi ſciat conſanguineam, non tenetur ſtare ſententiæ latæ, ſed debet ſequi conſcientiam ſuam*. R. 5. S. 1. n. 10. p. 286. col. 1.
Daniel *cujus ætatis prophetaverit*. R. 2. S. 3. n. 15. p. 96. col. 1. & S. 4. n. 8. p. 102. col. 2.
Definitionis conceptus. R. 5. S. 3. num. 2. p. 299. col. 1.
Dei Poteſtas. *Vide* Poteſtas.
Dei opera *bona*. R. 2. S. 6. n. 3. p. 113. col. 2. & p. ſeq. *Ejuſdem verba, cùm videntur ſibi ipſis contraria, explicanda*. R. 2. S. 3. num. 11. p. 93. col. 1.
Delegans *proprietarius poteſtatis Delegatæ*. R. 1. S. 9. n. 12. p. 69. col. 1. *Quid intendat delegando*. R. 4. S. 7. n. 12. p. 260. col. 2. *Ejus, & Delegati eadem poteſtas*. R. 1. S. 9. n. 12. p. 69. col. 1. *Ejus, ac Delegati poteſtas in utroque non eſt eodem modo*. ibid.
Delegati *olim Executores dicti*. R. 6. S. 2. n. 15. p. 365. col. 2.
Delegatio *an obliget delegatum ad eam ſuſpiciendam*. R. 5. S. 2. n. 12. p. 291. col. 1. & 2.
Delegatus *eſt merus uſuarius poteſtatis datæ*. R. 1. S. 9. n. 12. p. 69. col. 2. *Minùs poteſt, quàm Delegans* d. col. 2.
Delictum *nunquam præſumitur*. R. 4. S. 1. n. 7. p. 216. col. 2.
Dementes *rejiciendi ab Ordinibus*. R. 3. S. 7. n. 1. p. 117. col. 2.
Demetrii Chomateni *ſententia de Latinis*. R. 5. S. 3. n. 9. p. 302. col. 2. *Quis is fuerit*. R. 3. S. 5. n. 13. p. 181. col. 2. *Ejus pro Azymis ſententia*. d. p. 181. col. 2.
Demonſtratio *in Probationibus an dari poſſit*. R. 5. S. 3. n. 1. p. 298. col. 2. & n. 2. p. 299. col. 1.
Deum tentare *peccatum grave*. R. 5. 4. n. 2. p. 313. col. 1. *Quid ſit*. d. n. 2. ibid. & p. ſeq.
An id liceat fortibus. d. S. 4. n. 7. p. 315. col. 1. & 2.
Deus *à Creatura comprehendi non poteſt, videri poteſt*. R. 6. S. 10. n. 10. p. 245. col. 2. & p. ſeq.

Deus

Digitized by Google

Deus dat homini omnipotentiam ſuam. R. 4. S. 7. n. 12. p. 260. col. 2. Non intendit peccatum, ibid. Quibus propitius ſit. R. 1. S. 9. n. 6. p. 63. col. 1. Sæpe ad uſum Vulgi loquitur. R. 3. S. 7. n. 7. p. 198. col. 2.

Deuteronomii locus explicatur. R. 3. S. 6. n. 7. p. 187. col. 1. & S. 7. n. 7. p. 198. col. 1. & 2.

Diaconiſſa an Ordinetur. R. 2. S. 6. n. 9. p. 116. col. 1. Ejus Officium. R. 5. S. 3. n. 20. p. 310. col. 1. & 2. Ejuſdem, & Diaconi munus in Baptiſmo. d. n. 20. p. ead. & col.

Digamia quid ſit, & quotuplex. R. 2. S. 2. n. 1. p. 78. col. 2. Interpretativa quæ. d. S. 2. n. 3. p. 79. col. 2. Ea jure Divino aſſerta, & jure Canonico conſtituta. d. S. 2. n. 7. p. 82. col. 1. & 2. Eadem in quibus ſit. d. S. 2. n. 2. p. 79. col. 2.

Digamia propria. d. S. 2. n. 1. p. 78. col. 2. An ex duplici Matrimonio ante Baptiſmum oriatur. d. S. 2. n. 1. p. 78. col. 2. Utraque tum propria, tum Interpretativa ex quo vitio abigat ab Ordinibus. d. S. 2. n. 2. p. 79. col. 2. Etiam Arianis cognita. d. S. 2. n. 6. p. 81. col. 2. Eadem recepta à Photianis. ibid. Eadem nota & Ethnicis, & à ſacris repulſa. d. S. 2. num. 7. p. 82. col. 2. Cur abigat ab Ordinibus, multiplex ratio. d. S. 2. n. 8. p. 83. col 1. An probetur à Synodo Trullana. d. S. 2. num. 13. col. 2. p. 86. Eam crebrò tum lex Apoſtolica, tum Canonica rejiciens. d. S. 2. num. 5. p. 80. col. 2. & p. 81. col. 1. Eandem repelli ab Ordinibus, Patres teſtantur. d. S. 2. n. 6. p. 81. col. 1. & 2. & p. 82. col. 1.

Digamorum propenſio in libidinem certa, & manifeſta. d. S. 2. n. 12. p. 85. col. 2.

Digamos Græci non coronabant: nunc aliter coronant, ac Monogamos. Digamis non benedicunt, Digamos arcebant à Communione. S. 2. n. 6. p. 81. col. 2.

Digamus habet vitium Sacramenti. d. S. 2. n. 8. p. 83. col. 1. Non habet Sacramentum [illegible]nitatis. Ibid. Spiritualitatem non habet. Ibid. col. 2. Viduitatem prædicare non poteſt. ibid. n. 9. p. 83. col. 2.

Dignitates Sacræ ſummam libertatem expoſcunt. R. 2. S. 5. n. 1. p. 105. col. 1.

Dio Pruſæus quis fuerit, & an dubiæ fidei. R. 1. S. 7. n. 5. p. 39. col. 2

Diomedis Cadaver integrum repertum. R. 6. S. 5. n. 7. p. 387. col. 1.

Dionyſii Alexandrini authoritas pro poteſtate Papæ. R. 6. S. 2. n. 5. p. 352. col. 2.

Dionyſii Areopagitæ ſententia circa formam Euchariſtiæ. R. 5. S. 6. n. 4. p. 329. col. 2. Ejuſdem teſtimonium pro Beatitate SS. ante generale Judicium. R. 6. S. 10. n. 3. p. 421. col. 1.

Diſpenſandi poteſtas eſt in Eccleſia. R. 2. S. 8. n. 6. p. 126. col. 2.

Diſpenſatio probat leges. R. 2. S. 3. n. 15. p. 96. col. 1. & S. 4. n. 8. p. 102. col. 2.

Diſpenſatus ad hoc, ut carnes edat Jejunii tempore, non diſpenſatur ad hoc, ut iteret commeſſationes. R. 1. S. 3. n. 2. p. 13. col. 1.

Divi Titulus ætate S. Gregorii M. non dabatur Sanctis, & cur. R. 1. S. 7. n. 6. p. 40. col. 2.

Doctores plerique in aliquibus errarunt. R. 3. S. 1. n. 5. p. 139. col. 1.

Dominici Magrii calumniæ in Græcos. R. 3. S. 2. n. 4. p. 147. col. 1. & 2. Ejuſdem ineptiæ, & argutia Grammatica circa vocem ſuffocatum, refelluntur, ut ridiculæ, & ignorantia plenæ. d. S. 2. n. 8. p. 150. col. 2. & p. ſeq.

Donec Particula. Vide Particula Donec.

Dormiens, ſi fluxum ſeminis patiatur, an eodie poſſit celebrare. R. 4. S. 8. n. 9. p. 267. col. 2. Si occidat, non eſt irregularis. d. S. 8. n. 8. p. 267. col. 1. Si occidat ex præconcepta ira an fiat irregularis. d. n. 9. p. 167. col. 2.

Dorothei Mitylenæi invectivæ in Latinos. R. 1. S. 6. n. 11. p. 36. col. 1. & 2.

E

EBion an fuerit damnatus, quòd ſacrificaret in Azymo. R. 3. S. 5. n. 8. p. 176. col. 1. & 2. Quis, & quando vixerit. An ſub Alexandro I. fuerit Romę. R. 3. S. 5. n. 8. p. 176. col. 1.

Ebrietas an rejiciat ab Ordinibus. R. 3. S. 6. n. 13. p. 190. col. 2. & p. ſeq. Natura ſua tendens ad homicidia irregularitatem facit; contra ſi talis non ſit. R. 4. S. 8. n. 7. p. 266. col. 2. & p. ſeq.

Ebrius an excuſetur. d. S. 8. n. 5. p. 265. col. 2. & p. ſeq. ſi delinquat, an puniendus. d. n. 5. p. 266. col. 1. & n. 6. p. ead. & col.

Eccleſia an erraſſe cenſenda ſit, cùm Canones abrogantur. R. 5. S. 4. n. 9. p. 316. col. 1. & 2. An de occultis judicet. R. 3. S. 7. n. 1. p. 192. col. 2. Cenſetur declaraſſe damnatum Origenem. R. 1. S. 7. n. 5. p. 39. col. 1. Cur comparetur exercitui in Canticis, & turri. R. 4. S. 3. n. 11. p. 236. col. 2. Cur non repulerit armata manu Perſecutores. R. 4. S. 4. n. 5. p. 239. col. 1. & 2. Docet, Principibus obſequium deberi. d. S. 4. num. 2. p. 237. col. 2. Eſt regimen Monarchicum juxta Photianos. R. 6. S. 1. n. 4. p. 340. col. 1. & 2. Eſt Reſpublica perfectiſſima. R. 4. S. 3. n. 9. p. 235. col. 2. Habet poteſtatem indulgendi, & remittendi pœnam. R. 1. S. 9. num. 1. p. 58. col. 2. Habet poteſtatem explicandi Juris divini per Epichejam. R. 6. S. 9. num. 1. p. 395. col. 2. Eadem multa deſumpſit ex Synagoga diverſo modo uſurpanda. R. 3. S. 5. n. 13. p. 181. col. 1. & 2. Eadem non diſtinguit inter Catechumenos. R. 1. S. 6. n. 10. p. 35. col. 2. Non orat pro Catechumenis publicè. d. S. 6. n. 10. p. 36. col. 1. Eadem non uſa poteſtate repellendi hoſtes ſuos illa non caruit. R. 4. S. 4. n. 5. p. 239. col. 2. Orat pro Mortuis incertæ ſalutis. R. 1. S. 6. n. 7. p. 34. col. 1. Poteſt applicare pro Mortuis merita SS. & Chriſti, & virorum Fidelium. R. 1. S. 9. n. 9. p. 65. col. 1. Poteſt declarare aliquem damnatum eſſe. R. 1. S. 7. n. 5. p. 39. col. 1. Pro damnatis orare non poteſt. R. 1. S. 6. n. 6. p. 33. col. 2. & V. Suffragia. Eadem quid debeat Grecis. R. 1. S. 10. n. 10. p. 75. col. 2. & p. 77. col. 1. Quomodo, & cur oret pro omnibus Mortuis. R. 1. S. 6. n. 7. p. 34. col. 1. Quomodo oret pro Ethnicis, & Judęis. d. n. 7. p. 33. col. 2. & p. 34. col. 1. Sine poteſtate temporali indirecta non poteſt conſequi finem ſuum. R. 4. S. 3. n. 10. p. 235. col. 2. & p. ſeq. Trifariam diviſa à Margunio. R. 5. S. 1. n. 8. p. 285. col. 2.

Eccleſia Græca paſſa eſt ætatem Theophylacti, non probavit. R. 2. S. 4. n. 8. p. 108. col. 2. Sive canat, ſive ſcribat, ſive doceat, Beatitatem SS. ante generale Judicium fatetur. R. 6. S. 10. n. 15. p. 428. col. 2. & p. ſeq. n. 16.

Eccleſia

Digitized by Google

Eccleſia Latina paſſa eſt ætatem Joannis XII. non probavit. R. 2. S. 4. n. 8. p. 103. col. 2.

Eccleſia peculians errare poteſt, Univerſalis non poteſt. R. 5. S. 4. n. 9. p. 316. col. 1. & 2.

Eccleſia Photiana quid ſit. R. 5. S. 1. n. 8. p. 285. col. 1.

Eccleſia Romana non eſt antiquiſſima omnium. R. 6. S. 2. n. 5. p. 352. col. 2.

Eccleſiaſtica res Græcorum prolixa, minuta. R. 2. S. 9. n. 13. p. 135. col. 2.

Eccleſiæ Cœmeterium non conceditur Catechumenis R. 1. S. 6. n. 10. p. 36. col. 1. Ejus ad nutum vibrandus gladius Laicæ poteſtatis. R. 4. S. 4. n. 6. p. 239. col. 2. & ſeq. Ejus damnum cùm imminet poteſt Epiſcopus rejicere quemlibet, etiam cum præjudicio famæ ipſius. R. 5. S. 2. n. 2. p. 291. col. 2. Ejus redditus trifariam diviſi, & cur. R. 2. S. 5. n. 9. Ejus leges, ac pœnæ non ligant Catechumenos V. Catechumenus. Ejus legibus parere recuſans ſuſpectus eſt de hæreſi. R. 4. S. 2. n. 11. p. 228. col. 1. & 2. Ejus Miniſtros decet gravitas ætatis. R. 2. S. 4. n. 9. p. 104 col. 1. Eidem minus malum eſt pati unum caput ſceleſtum, quàm eſſe bicipitem. R. 2. S. 4. n. 8. p. 108. col. 2. Ejus mos orandi pro militia. R. 4. S. 7. n. 2. p. 256. col. 1. Ejus nomine veniunt Concilia, & Rom. Pontificum decreta. R. 3. S. 7. n. 9. p. 199. col. 2. Eidem non conceditur gladius cruentus ab illa vibrandus. R. 4. S. 4. n. 6. p. 239. col. 2. & n. ſeq. Eidem non ſemper placuit rigor diſciplinæ. R. 3. S. 8. n. 7. p. 206. col. 1. & 2. Ejuſdem poteſtas indicendi Jejunii. R. 4. S. 2. n. 11. p. 228. col. 1. Ejuſdem poteſtas indulgendi more utriuſque Eccleſiæ conſtituitur. R. 1. S. 9. n. 1. p. 58. col. 2. Eidem negans poteſtatem legis condendæ hæreticus eſt. d. R. 4. S. 2. n. 11. p. 228. col. 1.

Eccleſiæ Græcæ frequentiſſimum teſtimonium pro Beatitate SS. ante generale Judicium. R. 6. S. 10. n. 15. p. 428. col. 2. & ſeq. & n. 16. p. 429. col. 1. & 2. Ejuſdem Ornatus. R. 2. S. 9. n. 13. p. 135. col. 2.

Eccleſiæ Latinæ, ac Græcæ comparatio cum invictis Mulieribus. d. n. 13. p. 135. col. 2. Ejuſdem ſancta ſimplicitas. ibid.

Eccleſiæ Romanæ ſeveritas in Digamos laudatur. R. 2. S. 2. n. 13. p. 87. col. 1.

Eccleſiæ Sacramenta denegantur Catechumenis. R. 1. S. 6. n. 10. p. 35. col. 2.

Eccleſiæ ſubjecti ſunt Principes in re Sacra. R. 4. S. 4. n. 3. p. 238. col. 1. & 2.

Eccleſiæ Theſaurus quid ſit etiam ex ſententia Photianorum. R. 1. S. 9. n. 2. p. 59. col. 1.

Eccleſiam erraſſe dicere abſurdum. R. 5. S. 4. n. 4. p. 313. col. 1. & 2.

Eleemoſynæ pro Mortuis non omnibus utiles. R. 1. S. 6. per totam à p. 30. & ſeq. & Vide Suffragia.

Eleutherius, & ejus ætas. R. 3. S. 2. num. 10. p. 153. col. 1.

Elogium ἄξιος quid ſignificet in Ordinationibus Græcis. R. 1. S. 10. n. 6. p. 73. col. 2. Dicitur poſt peractam Ordinationem, & dicitur etiam à populo. ibid.

Energumeni accedere ad Altare prohibentur inter fideles. R. 2. S. 7. n. 2. p. 118. col. 1. & 2. cum Cathecumenis ab Eccleſia ejiciebantur. d. n. 2. p. ead. & col. Mundati ad Ordines recipiuntur d. n. 2. p. 118. col. 2. Rejiciendi ab Ordinibus. d. S. 7. n. 1. p. 117. col. 2. & n. 2. p. 118. col. 1. An illis proſit Ordinatio. d. n. 2. p. 118. col. 1.

Ephororum gravitas. R. 2. S. 4. num. 8. p. 104 col. 1.

Ephræm Comes Epiſcopus Antiochenus. R. 2. S. 9. n. 6. p. 131. col. 1.

Ephræm Syrus an fuerit Sacerdos. d. n. 6. p. 131. col. 1. Jubet diſcipulos ſuos orare pro ſe mortuo. R. 1. S. 5. n. 6. p. 25. col. 1.

Epigonation Græcis inſigne Juriſdictionis. R. 1. S. 10. n. 5. p. 73. col. 1.

Epileptici an rejiciantur ab Ordinibus. R. 2. S. 6. n. 5. p. 114. col. 2. & S. 7. n. 1. p. 117. col. 2.

Epiphanii pro Beatitate SS. ſententia. R. 6. S. 10. n. 6. p. 422. col. 2. Ejuſdem verba de Ebione neque pro Latinis, neque contra. R. 3. S. 5. n. 8. p. 176. col. 2. An Neophytus. R. 2. S. 8. n. 5. p. 126. col. 1. Quid ſenſerit de die, quo inſtituta eſt Euchariſtia. R. 3. S. 4. n. 3. p. 161. col. 2. Ejus locus explicatur. ibid. n. 9. p. 166. col. 2.

Epiſcopalis dignitas Jure divino major Preſbyterali R. 1. S. 10. n. 4. p. 72. col. 2.

Epiſcopi non vileſcunt, quòd minores Cardinalibus cenſeantur. R. 6. S. 4. n. 4. p. 377. col. 2.

Epiſcopi Officium inquiſitio in ſubditos. R. 1. S. 10. n. 2. p. 71. col. 2.

Epiſcopi poteſtate nemo eximitur apud Græcos. R. 2. S. 6. n. 4. p. 114. col. 2.

Epiſcopis non eſſe detrahendum. R. 1. S. 10. n. 10. p. 75. col. 2.

Epiſcopo competit ſoli Examen Ordinandorum. d. S. 10. n. 1. p. 70. col. 1.

Epiſcopo datum ſoli regimen Eccleſiæ d. S. 10. n. 3. p. 72. col. 1.

Epiſcopo Examinis jus tribuendum etiam apud Latinos d. S. 10. n. 5. p. 73. col. 1.

Epiſcopo imperatur conſiderata Ordinatio. d. S. 10. n. 2. p. 71. col. 2.

Epiſcopo imputatur quidquid malè ex Ordinationibus acciderit. d. col. 2.

Epiſcoporum cura, cognoſcere ſubditos. d. S. 10. n. 3. p. 72. col. 2.

Epiſcoporum diligentia in examine Ordinandorum ex Alexandri Cæſaris imitatione probatur. d. S. 10. n. 2. p. 72. col. 1.

Epiſcopus ad teſtimonium an cogi poſſit. R. 6. S. 5. n. 5. p. 385. col. 2.

Epiſcopus an examen Ordinandorum committere poſſit Archidiacono. R. 1. S. 10. n. 1. p. 70. col. 2. & p. 71. col. 1.

Epiſcopus an poſſit aſſumere ad examen hujuſmodi & alios Sacerdotes. d. S. 10. n. 9. p. 74. col. 2. & p. 75. col. 1. & 2.

Epiſcopus demandans Examen probat illud ad ſe unum pertinere. d. S. 10. n. 2. p. 71. col. 2.

Epiſcopus ex convenientia debet admittere Sacerdotes ad examen uti ſuffragatores, & conſiliarios. d. S. 10. n. 10. p. 75. col. 1. & 2.

Epiſcopus in Examine Ordinandorum fungitur vice Eccleſiæ. R. 6. S. 5. n. 5. p. 386. col. 1.

Epiſcopus in Examine procedit ex officio d. n. 5. p. 386. col. 1.

Epiſcopus in Examine producere poteſt teſtem. d. n. 5. p. 386. col. 1.

Epiſcopus in Examine ſtare regulariter debet probatis

R. 5.

Digitized by Google

R. 5. *S.* 2. *num.* 1. *pag.* 291. *col.* 1.
Epiſcopus *ineptis demandans examen cujus culpæ ſit reus.* *R.* 1. *S.* 10. *n.* 9. *p.* 75. *col.* 1.
Epiſcopus *judicat an quis Neophytus ſit habendus.* *R.* 2. *S.* 8. *n.* 9. *p.* 127. *col.* 2.
Epiſcopus *judicat quando Vitium repellat.* *R.* 2. *S.* 6. *n.* 4. *p.* 114. *col.* 1. *&* 2.
Epiſcopùs *judicat quantum tempus ſuperſit, ne quis dicatur Neophytus.* *R.* 2. *S.* 8. *n.* 9. *p.* 127. *col.* 2.
Epiſcopus *ne ad Ordinum examen recipiet teſtes die feriato?* *R.* 6. *S.* 5. *n.* 8. *p.* 388. *col.* 2.
Epiſcopus *non cogitur quenquam admittere ad Ordines* *R.* 5. *S.* 2. *n.* 2. *p.* 291. *col.* 2.
Epiſcopus *non poteſt recipere ad Ordines, etiam ſi ſciat aptum eum, qui probatur ineptus.* *d. S.* 2. *n.* 4. *p.* 292. *col.* 2.
Epiſcopus *non tenetur admittere in ſocietatem Examinis Sacerdotes etiam idoneos.* *R.* 1. *S.* 10. *p.* 75. *col.* 1.
Epiſcopus *olim provocabat omnes ad teſtimonium ferendum contra Ordinandum.* *R.* 6. *S.* 5. *n.* 5. *p.* 386. *col.* 1.
Epiſcopus *petit diſpenſationem à Papa ad Ordinandum Neophytum, cum urget neceſſitas.* *R.* 2. *S.* 8. *n.* 9. *p.* 127. *col.* 2.
Epiſcopus *poteſt aliquando ex privata notitia rejicere ab Ordinibus.* *R.* 5. *S.* 2. *n.* 2. *p.* 291. *col.* 2.
Epiſcopus *poteſt cogere teſtes ad teſtimonium in Examine Ordinandorum.* *R.* 6. *Sect.* 5. *num.* 8. *p.* 387. *col.* 2.
Epiſcopus *poteſt rejicere ab Ordinibus ſine ulla forma Judicii.* *R.* 5. *S.* 2. *n.* 2. *p.* 291. *col.* 2.
Epiſcopus *præſumptionibus Juris, & de Jure tantùm utetur in Examine.* *R.* 6. *S.* 1. *n.* 2. *p.* 338. *col.* 2. *& p. ſeq.*
Epiſcopus *quid à parentibus Ordinandi poterit indagare* *R.* 6. *S.* 7. *n.* 11. *p.* 402. *col.* 2.
Epiſcopus *regulariter non poteſt tranſgredi tempus Interſtitiorum ſtatutum à Concilio CP. quando poſſit.* *R.* 2. *S.* 9. *n.* 13. *p.* 134. *col.* 2. *& p.* 135. *col.* 1.
Epiſcopus *ſine cauſa non poteſt rejicere ab Ordinibus, quando repulſa affert damnum famę rejecti.* *R.* 5. *S.* 2. *n.* 2. *p.* 291. *col.* 2.
Error *qui obeſt Confeſſioni, ne probet, quis.* *R.* 5. *S.* 5. *n.* 8. *p.* 321. *col.* 2.
Erulorum *fœminæ Monogamæ ſtrangulabant ſe ad ſepulchrum mariti.* *R.* 2. *S.* 2. *n.* 7. *p.* 82. *col.* 2.
Ethnici *Purgatorium agnovere.* *R.* 1. *S.* 8. *n.* 7. *p.* 47. *col.* 1.
Ethnicorum *ſententiis ritè probantur Chriſtiana dogmata.* ibid. *col.* 2.
Etymologia *Suffocati*: *V.* Dominicus Magrius & Suffocatum.
Euangeliſtæ *cur eandem diem diverſimodè conſiderant.* *R.* 3. 8. 4. *n.* 8. *p.* 165. *col.* 1.
Euangeliſtæ *quomodo conciliandi*: *d. num.* 8. *p.* 165. *col.* 1.
Euchariſtia *an ab Apoſtolis conficeretur ſine precibus, ſola Dominicali recitata.* *R.* 5. *S.* 6. *n.* 8. *p.* 331. *col.* 2. *& p. ſeq.*
Euchariſtia *dicta aliquando Fermentum.* *R.* 3. *S.* 9. *n.* 10. *p.* 177. *col.* 2.
Dicta aliquando Sinapi. *d. n.* 10. *p.* 178. *col.* 1.
Dicta aliquando Margarita. *d. num.* 10. *pag. & col. ead.*
Euchariſtia *die XIV. inſtituta.* ibid. *S.* 4. *n.* 2. *&* 10. *p.* 161. *col.* 2.
Euchariſtia Græcorum *Sacrilego contemptu ſpernitur* *R.* 5. *S.* 6. *n.* 10. *p.* 333. *col.* 1. *&* 2. *& n.* 11. *p.* 334. *col.* 1.
Euchariſtia *in Fermentato approbatur à Latinis.* *R.* 3. *S.* 5. *n.* 11. *p.* 179. *col.* 1. *&* 2.
Euchariſtia *inſtituta in Azymo.* ibid. *S.* 4. *n.* 2. *p.* 173. *& deinceps; præſertim n.* 10. *p.* 177. *col.* 2.
Euchariſtia *non remittit peccatum mortale.* ibid. *S.* 6. *n.* 10. *p.* 189. *col.* 1. *&* 2.
Euchariſtia *Photianorum venerabilis, & adoranda.* *R.* 5. *S.* 6. *n.* 11. *p.* 334. *col.* 1. *&* 2.
Euchariſtia *primo die Azymorum inſtituta.* *R.* 3. *S.* 4. *n.* 7. *p.* 164. *col.* 1. *&* 2.
Euchariſtia *quomodo panis communis dicatur.* *d. S.* 4. *n.* 16. *p.* 171. *col.* 2.
Euchariſtia *remittit peccatum.* *R.* 3. *S.* 6. *n.* 10. *p.* 189. *col.* 1.
Euchariſtia *Sacramentum vivorum.* *d. n.* 10. *p.* 189. *col.* 2.
Euchariſtia *ſimilis, ac diſſimilis Pani Melchiſedec.* *R.* 3. *S.* 4. *n.* 12. *p.* 168. *col.* 2. *& p. ſeq.*
Euchariſtia *ſub hypotheſi adoratur.* *R.* 5. *S.* 6. *n.* 11. *p.* 334. *col.* 2.
Euchariſtiæ *conſecratio eſt repetitio actus à Chriſto facti.* *R.* 5. *S.* 5. *n.* 14. *p.* 325. *col.* 2.
Euchariſtiæ *forma myſticas preces continet.* ibid. *S.* 6. *n.* 9. *p.* 332. *col.* 2.
Euchariſtiam *fieri myſtica prece quid ſit.* *d. S.* 6. *n.* 9. 332. *col.* 2.
Euchariſtiam *in Azymo ritè fieri nulla ratio poteſt negare.* *R.* 3. *S.* 4. *n.* 16. *p.* 171. *col.* 1. *&* 2.
Euchariſtiam *in Fermentato inſtitutam, eſt minus probabile, quàm inſtitutam in Azymo.* *d. S.* 4. *n.* 10. *p.* 166. *col.* 2. *& p. ſeq.*
Euchariſtiam *verbis Chriſti confici, non verbis Sacerdotis, probatur.* *R.* 5. *S.* 5. *n.* 14. *& ſeq. à p.* 235. *col.* 1.
Eunuchos *Patriarchas habuiße, non eſt probum.* *R.* 3. *S.* 3. *n.* 2. *p.* 155. *col.* 2. *& p. ſeq.*
Eunuchos *Patriarchas quot habuerit Eccleſia CP.* *d. n.* 2. *p.* 155. *col.* 2. *& p. ſeq.*
Eunuchos *Græci non habuerunt in pretio.* *d. n.* 2. *p. ead. & col.*
Eunuchus *in triplici genere.* *d. S.* 3. *num.* 1. *p.* 156. *col.* 1.
Eunuchus *S. Ignatius Patr. CP. quomodo factus.* *d. n.* 2. *p.* 156. *col.* 1.
Eunuchus *non ſponte factus, aut à nativitate non eſt irregularis.* *d. num.* 1. *p.* 155. *col.* 1. *&* 2.
Eunuchus *Photius non ob id improbatur.* *d. n.* 2. *p.* 156. *col.* 1.
Evodius *non ſucceſſit Petro.* *R.* 6. *S.* 1. *n.* 12. *p.* 344. *col.* 1. *&* 2.
Euſebii Cæſarienſis *pro Beatitate SS. ante generale Judicium ſententia.* ibidem *S.* 10. *num.* 5. *p.* 422. *col.* 1.
Euſebii Cæſarienſis *quanta ſit fides citra res Arianas* *R.* 3. *S.* 2. *n.* 9. *p.* 152. *col.* 1. *&* 2.
Euſebius Cæſarienſis *à Calumniis Magrii aſſeritur.* *d. n.* 9. *p. ead. & col.*
Euſtratius Patr. *CP. non fuit Eunuchus.* *d. R.* 3. *S.* 3. *n.* 2. *p.* 155. *col.* 2.
Examen *Ordinandi circa quæ verſari debeat.* *R.* 2. *S.* 1. *n.* 3.

Digitized by Google

n. 3. p. 77. col. 1. & n. 5. p. 82. col. 2.
Examen Ordinibus præmittendum. R. 1. S. 10. n. 1. col. 2. p. 70.
Examen Ordinum à quo faciendum. ibid.
Excommunicati Abſolutio poſt mortem in India. R. 4. S. 5. n. 9. p. 246. col. 2.
Excommunicati an ſint extra Eccleſiam. R. 6. S. 7. n. 7. p. 400. col. 2. An teſtificari poſſint. d. S. 7. n. 6. p. 399. col. 1. & 2. & n. 7. p. 400. col. 1. & 2.
Excommunicatio differt ab Anathemate. d. n. 6. p. 399. col. 2. Remitti poteſt poſt mortem. R. 4. S. 5. n. 9. p. 246. col. 1. Ejus terror in Græcia quantus. R. 4. S. 5. n. 7. p. 245. col. 2.
Excommunicatus an ſit ratam habens injuriam factam Clerico nomine ſuo. d. R. 4. S. 6. n. 5. p. 240. col. 1. & 2.
Executio privatim fieri nequit, ubi adeſt peccatum. R. 5. S. 1. n. 16. p. 289. col. 1. & 2.
Executor publicus ſententiam etiam iniquam tutò exequi poteſt. d. S. 1. n. 5. p. 283. col. 2. Idem ſententiam notoriè injuſtam exequi non debet. d. n. 16 p. 289. col. 2.
Executor ſententiæ contra ſe latæ in cauſa Matrimoniali parere non debet, ſi ſententiam citra peccatum non poteſt executioni mandare. d. n. 16. p. 289. col. 1. & 2.
Exempli vim non habent, quæ fiunt contra Jus, aut ex neceſſitate, & dicti ratio. R. 2. S. 7. n. 15. p. 123. col. 1. & 2.
Exocatacœli in Eccleſia CP. quinam ſint. R. 1. S. 10. n. 5. p. 73. col. 1. & R. 6. S. 4. n. 3. p. 377. col. 1.
Exocatacœli in Synodo Florentina quid obtinuerint. d. n. 3. p. 377. col. 1.
Exocatacœli minores Ordine Epiſcopis, majores dignitate. d. S. 4. n. 4. p. 377. col. 1.
Exocatacœli præſident Epiſcopis. d. n. 3. p. 377. col. 1.
Exocatacœli quinque ſenſibus comparantur. d. n. 3. p. 377. col. 1.
Exocatacœlorum dignitas recens. d. n. 4. p. 377. col. 1.
Expiatio putei uſurpata à Græcis an ſuperſtitioſa. R. 3. S. 1. n. 9. p. 141. col. 1. & 2.
Expiatio putei miraculo probata. ibid. & vide Quadragenarius. ibid. col. 2.
Expiationis ejuſdem antiquitas. d. n. 9. p. ead. & col.
Expoſiti an rejiciendi ab Ordinibus. R. 2. S. 3. n. 15. p. 97. col. 1.
Expoſiti à Parentibus an cenſeantur Naturales. ibidem.
Ezechielis locus explicatur. R. 3. S. 6. n. 7. p. 187. col. 1. & V. ibid. n. 3. in fin. p. 184. col. 1.

F

Fabula Joannæ Papiſſæ, propoſita à Margunio. R. 2. S. 6. n. 6. p. 116. col. 1. & n. 7. p. ead. col. 2.
Fabula Ejuſmodi refutata. d. n. 7. p. 116. col. 2.
Fabula illa quot ineptiis plena ſit, obiter perpenditur. d. S. 6. n. 8. ead. p. & col. & p. 117. col. 1.
Fabula eadem à nullo ex hoſtibus Rom. Eccleſiæ in Græcia credita. d. n. 8. ibid. & n. 9. p. 116. col. 1. & 2. & n. 10. col. ead. & p. 117. col. 1.
Fabula Trajani. V. Trajani Fabula.
Facta contra legem infecta quoad exemplum ſemper. R. 2. S. 9. n. 6. p. 130. col. 2. & p. ſeq.
Facta contra, vel præter legem, legem affirmant. d. n. 6. p. ead. & col.
Facta contra Jus quomodo infecta. R. 2. S. 7. n. 14. p. 123. col. 1. & 2.
Facta juſſu Dei revelantis non trahenda ad exemplum. d. S. 7. n. 14. p. ead. & col. & S. 8. n. 5. p. 126. col. 1.
Facta præter legem exceptiones ſunt legis, nec illi nocent. R. 2. S. 9. n. 6. p. 130. col. 2. & p. ſeq.
Falconillæ Salus. V. Trajani Fabula.
Fama aliis adminiculis nixa poteſt ſufficere ad torturam. R. 6. S. 3. n. 4. p. 371. col. 2.
Fama an probetur ſanctimonia canonizandorum. d. S. 3. n. 2. p. 370. col. 2.
Fama à Rumore an differat. d. S. 3. n. 1. p. 370. col. 1.
Fama facit legitimam probationem. d. S. 3. n. 3. p. 371. col. 1.
Fama in antiquis probat. d. n. 3. p. ead. & col.
Fama in antiquiſſimis vim habet authentici inſtrumenti. d. n. 3. p. ead. & col.
Fama maligna eſt, & auget mala. d. S. 3. n. 1. p. 370. col. 1.
Fama maximum inter bona. R. 5. S. 2. n. 2. p. 291. col. 2.
Fama non eſt ſolus Rumor. R. 6. S. 3. n. 3. p. 370. col. 2. & p. ſeq.
Fama, quæ nec ſemiplenam probationem facit. d. S. 3. n. 1. p. 370. col. 1.
Fama quid ſit in Jure. d. S. 3. n. 3. p. 371. col. 1.
Fama ſtipata denunciatione ejus, cui competit cura Rei, ſola probat. Idem, ſi ſtipetur denunciatione Syndici. d. S. 3. n. 4. p. 372. col. 1.
Fama vehemens etiam ſine adminiculis ſufficit ad torturam. d. n. 4. p. 371. col. 2.
Fama vim teſtimonii non habet. d. S. 3. n. 1. p. 370. col. 1.
Fama una poterit Ordinandum rejicere. d. S. 3. n. 5. p. 372. col. 1.
Fanenſis Epiſcopi Ætas, venuſtas, probitas, mors. R. 2. S. 4. n. 9. p. 103. col. 2. Injuria ei facta publicè damnata. & punita. ibid.
Feriati dies apud Græcos unde petendi. R. 6. S. 5. n. 8. p. 388. col. 1.
Fermentati interdictum in tota Judæa Paſchæ tempore. R. 3. S. 4. n. 10. p. 166. col. 1. & n. 14. p. 170. col. 2.
Fermentato an ab initio uſi ſint Græci, an Azymo. R. 3. S. 5. n. 2. p. 174. col. 2.
Fermentato an Latini uſi ſint uſque ad Evariſtum. R. 3. S. 5. n. 6. p. 174. col. 2. & p. ſeq.
Fermentatum an diu in Eccleſia Latina uſitatum. d. S. 5. n. 10. p. 177. col. 2.
Fermentatum an Latini poſt annos mille abrogaverint. d. n. 10. p. ead. & col.
Fermentum an unquam appellata Euchariſtia. d. n. 10. p. ead. & col. & p. ſeq.
Fermentum apud Antiquos quid ſignificet. d. n. 10. p. ead. 177. col. 2. & p. ſeq.
Feſti dies unde incipiant Judæis. R. 3. S. 4. n. 5. p. 162. col. 2.
Feudum fama probatur. R. 6. S. 3. n. 3. p. 371. col. 1.

Fides

Fides *an è Græcia navigaverit in Italiam.* R. 3. S. 5. n. 4. p. 173. col. 2. & p. ſeq.
Fides informis, & Formata, *an cùm primâ Salus haberi poſſit, ſecunda ſufficiat.* R. 1. S. 7. p. 40. col. 1. & 2. n. 6.
Filiam, *quam ob meretriciam artem Pater alere, & dotare non tenetur, ſi pœnitentiam egerit, alere, & dotare tenetur.* R. 5. S. 2. n. 10. p. 296. col. 2.
Filii Reorum *læſæ majeſtatis jure naturali immunes ſunt à pœna corporis, non indulgentia Principum.* R. 2. S. 3. n. 11. p. 94. col. 1.
Filii Reorum *eorundem puniri poſſunt in bonis, & fama.* ibid.
Filius. V. Parentes. Naturalis, Præſumptio.
Filius legitimus *Patris libidinoſi non præſumitur libidinoſus, & cur.* Ibid.
Filius *pars viſcerum Patris.* ibid. S. 3. n. 7. p. 91. col. 1.
Filius *non portat iniquitatem patris.* d. S. 3. n. 9. p. 92. col. 1. & 2.
Finis *conditionem ſuam tribuit mediis.* R. 6. S. 5. n. 3. p. 385. col. 1.
Finis *idem duplici medio quæri poteſt.* R. 1. S. 9. p. 67. col. 2.
Flamen, & Flaminia *Monogami.* R. 2. S. 2. n. 7. p. 82. col. 2.
Fœmina *an ſit irregularis.* R. 2. S. 6. n. 6. p. 115. col. 1. *Cur vetetur loqui in Eccleſia.* R. 5. S. 2. n. 6. p. 224. col. 1. & 2. *Nunquam fuit Ordinata ex Sententia Græcorum, & Photianorum.* R. 2. S. 6. n. 9. p. 116. col. 1. & 2. & n. 10. ead. p. col. 2. & p. 117. col. 1. *Teſtificari in Examine ad Ordines non poteſt.* R. 6. S. 7. n. 4. p. 398. col. 2. *Idem in reliquis judiciis.* d. S. 7. n. 6. p. 398. col. 2. & p. ſeq. *An nuda olim baptizaretur.* R. 5. S. 3. n. 20. p. 310. col. 1. *Eam poſſe teſtificari quibus ineptiis probet Margunius.* R. 6. S. 7. n. 6. p. 399. col. 2.
Fœnerari, *ac Fœnus in ſacris Paginis modò impropriè, modò pro mutuo, modò emphaticè ſumitur.* R. 3. S. 7. n. 6. p. 297. col. 1.
Fœnerator *liberalis non eſt.* d. n. 6. p. ead. col. 2.
Fœnus *an rejiciat ab Ordinibus.* R. 3. S. 6. n. 13. p. 191. col. 2.
Fœnus publicum *Capitale crimen.* d. R. 3. S. 7. n. 2. p. 194. col. 2. & p. ſeq.
Fœnus publicum *rejicit ab Ordinibus.* d. S. 7. n. 3. p. ead. & col.
Fœnus. *Reliqua vide in* Uſura.
Fœtus *an animetur ſucceſſione animarum.* R. 4. S. 6. n. 13. p. 253 col. 2.
Fœtus *quo tempore animetur.* d. S. 6. n. 13. p. 253. col. 2
Forma Euchariſtiæ *continet precationem myſticam.* R. 5. S. 6. n. 9. p. 332. col. 2.
Fornicatio ſimplex *non rejicit apud Latinos.* R. 3. S. 8. n. 6. p. 205. col. 2. *Id jure fieri probatur.* d. S. 8. n. 7. p. ead. & col. & p. ſeq.
Fraticellorum ineptiæ. R. 4. S. 4. n. 8. p. 240. col. 2. & ſeq.
Freheri error *corrigitur.* R. 4. S. 8. n. 8. p. 267. col. 1.
Fructus *Eccleſiæ.* V. Eccleſia.
Furioſi *Matrimonium inire non poſſunt.* R. 2. S. 7. n. 1. p. 118. col. 1.
Furioſi *rejiciendi ab Ordinibus.* d. n. 1. p. 117. col. 2.
Furioſus *in furore occidens non fit irregularis.* R. 4. S. 8. n. 4. p. 265. col. 2.
Fundamentum *in Politicis an ſignificet poteſtatem.* R. 6. S. 1. n. 9. p. 343. col. 1.

G

Gabriel Severus Archiepiſcopus Philadelphienſis. *Aſſerit utilia Suffragia pro mortuis.* R. 1. S. 5. n. 8. p. 26. col. 2.
Ejus teſtimonio Græcia orat pro Mortuis. Ibid. n. 9. p. 27. col. 2.
Ejus inconſtantia in aſſerenda utilitate Suffragiorum pro Damnatis. Ibid. S. 6. n. 4. p. 31. col. 2. & p. 32. col. 1.
Gabriel Severus *admittit Tertium Statum Animorum poſt mortem.* R. 1. S. 8. n. 17. col. 2. p. 54. *Negat, Statum hunc tertium dici poſſe Purgatorium.* ibid. *Refellitur acriter.* ibid. p. 55. col. 1. & n. 18. ead. p. col. 2.
Docet, Tertium Statum loca Satiſfactoria dicendum. d. p. 54. col. 2. *Quibus conſentiat his locis Satiſfactoriis.* d. p. 55. col. 1. & 2. *Cenſura in eum lata à Photiano Coreſſio.* R. 1. S. 9. num. 1. p. 58. col. 1.
Gabriel Severus *furiosè invehitur in Indulgentias, & Jubilæum.* d. p. 58. col. 1. *Impugnat Jubilæum pro Mortuis, & ibi ineptit.* d. S. 9. n. 7. p. 63. col. 1. & 2. *Ejus rationes in Jubilæum.* d. n. 7. p. 64. col. 1. *Hæ refutantur latè.* n. 8. per tot. & ſeqq. *Ejus imperitia in Dialectica.* d. S. 9. n. 11. p. 67. col. 2. *Ejuſdem ignorantia.* d. S. 9. n. 12. per totum. p. 68. col. 1. & 2. & p. 69. col. 1. & 2. *Ejuſdem mendacitas.* d. S. 9. n. 13. p. 69. col. 2. & p. 70. col. 1. *Ejuſdem dolus in citandis Patribus.* R. 2. S. 6. n. 3. p. 113. col. 2. & R. 3. S. 4. n. 16. p. 172. col. 1.
Gabriel Severus *diſcrimen ponit inter carnem, & corpus quoad Reſurrectionem.* R. 2. S. 6. n. 3. p. 113. col. 2. *Ejus reſponſio ad argumentum pro Azymis.* R. 3. S. 4. n. 4. p. 162. col. 1. & 2. *rejicitur.* n. 5. p. ead. col. 2. *Ejuſdem objecta contra Azymum, quorum cenſura proponitur.* d. S. 4. n. 11. p. 167. col. 2. & S. 5. n. 1. p. 172. col. 2. & p. ſeq. & n. 11. p. 178. col. 2. & p. ſeq.
Gabriel Severus *doloſus in citando Anſelmo.* R. 4. S. 4. n. 8. p. 241. col. 1. *Ejus mendacium Latinis invidioſum.* R. 6. S. 10. n. 8. p. 424. col. 2. *Ejus teſtimonium pro Beatitate SS.* d. S. 10. n. 17. p. 430. col. 2.
Gallinæ occiſio *an inducat irregularitatem apud Græcos.* R. 4. S. 1. n. 2. p. 212. col. 2.
Gennadii Scholarii *Patriarchæ ſapientia, & virtus à calumniis Photianis aſſeritur.* R. 1. S. 8. n. 1. p. 44. col. 1. *Ejuſdem Ordinatio contra Canones.* R. 2. S. 9. n. 8. p. 132. col. 1.
Gentiles *Sacra prætulere profanis.* R. 4. S. 4. n. 3. p. 238. col. 2.
Genus *quàm diverſum à Statu.* R. 2. S. 5. n. 5. p. 107. col. 2. & pag. ſeq.
Georgius Coreſſius. *Ejus liber Romæ combuſtus.* R. 1. S. 3. n. 5. p. 14. col. 2. *Ejus impietas in S. Leonem I.* ibid. *Impugnat Bellarminum, quem laudat.* R. 1. S. 9. n. 10. p. 67. col. 1. *Ejus ineptiæ circa Eunuchos, & calumniæ in Latinos Epiſcopos.* R. 3. S. 3. n. 3. p. 156. col. 2. *Ejuſdem abſurda circa*

Digitized by Google

Ordinationes ſervorum, & Libertorum. R. 2. S. 5. n. 3. p. 105. col. 2. & p. 106. col. 1. ubi, & in eundem Coreſſium cenſura. Ejus ſententia de Fabula Joannæ Papiſſæ. R. 2. S. 6. n. 10. p. 117. col. 1. Ejuſdem Sententia de Ordinandis Energumenis. ibid. R. 2. S. 7. n. 2. p. 118. col. 1. Ejus reſponſio ad Argumenta pro Azymis. R. 3. S. 4. n. 4. p. 162. col. 1. & 2. Ejuſdem objecta contra diem quartamdecimam inſtitutioni Euchariſticæ conſtitutam. d. S. 4. n. 7. p. 164. col. 2. Ea refelluntur. n. 8. ibid. p. 165. col. 1. Ejuſdem ineptię circa Originale peccatum. R. 4. S. 2. n. 1. p. 220. col. 1. Cenſura altera in eundem. d. S. 2. n. 7. p. 225. col. 1. & 2. Ejus querelæ in Latinos. d. R. 4. S. 3. n. 3. p. 231. col. 1. Retunditur ejus inepta dicacitas. d. R. 4. S. 8. n. 3. p. 265. col. 1. Excipitur nova cenſura ejus mendacitas. R. 5. S. 1. n. 12. p. 286. col. 2. Ejus ineptiæ circa regulam ſemel malus. R. 5. S. 2. n. 9. p. 295. col. 2. ſententia ejuſdem circa Probationes Vulgares. R. eod. S. 4. n. 1. p. 313. col. 1. Ejus calumnię in Judicia Latina. ibid. S. 5. n. 5. p. 320. col. 1. Ejuſdem ſententia de Mendacitate Margunii. R. 6. S. 5. n. 4. p. 385. col. 2. Errata plurima ejuſdem. eod. R. S. 7. n. 11. p. 402. col. 2. & p. ſeq. Ejuſdem anxietas in explicando loco Taraſii, ibid. S. 9. n. 7. p. 415. col. 1. & 2. Item cenſura in teſtimonium Confeſſarii. R. 6. S. 9. n. 4. p. 413. col. 2. Ejuſdem impietas in explicatione loci Taraſiani refellitur. d. S. 9. n. 7. p. 415. col. 2. Ejuſdem teſtimonium evincens, videre Deum Patribus Græcis idem fuiſſe, ac comprehendere Deum. R. 6. S. 10. n. 10. p. 425. col. 2. Ejuſdem calumnia in Latinos. R. 3. S. 8. n. 8. p. 207. col. 1.

Germani I. teſtimonium de ſuprema poteſtate Rom. Pontificis. R. 6. S. 2. n. 11. p. 359. col. 2.

Gigantes an irregulares. R. 2. S. 6. n. 4. p. 114. col. 1.

Gloria Sanctorum duplex. V. Sancti.

Gloſſa Extravagantium quid blateret contra Græcos. R. 2. S. 1. n. 2. p. 76. col. 2.

Græca Eccleſia quanta prę̨ſtet pro Mortuis. R. 1. S. 5. n. 9. & 10. p. 27. col. 1. & 2. & p. 28. col. 1. & 2.

Græca Eccleſia ſive canat, ſive doceat, Beatitatem SS. ante generale Judicium profitetur. R. 6. S. 10. n. p. 428. col. 2. & p. ſeq. & n. 16. p. 429. col. 1. & 2.

Græca Eccleſia tria officia Mortuorum habet, Canonem Funereum, & Necroſima. R. 1. S. 5. n. 10. p. 27.

Græca Jura non diſtinguunt Naturales à Nothis. R. 2. S. 3. n. 2. p. 88. col. 1.

Græca Liturgia bis orat pro Mortuis. R. 1. S. 5. n. 9. p. 27. col. 2. quid amplius quàm Latina conferat pro iiſdem. ibid.

Græcæ Eccleſiæ comparatio. R. 2. S. 9. n. 14. p. 135. col. 2.

Græcæ Eccleſiæ Ornatus: d. n. 14. p. ead. & col.

Græcæ Eccleſiæ teſtimonium multiplex pro Beatitate SS. ante generale Judicium. R. 6. S. 10. n. 16. p. 429. col. 1. & 2. & p. ſeq.

Græci ab impoſtura Magrii defenduntur. R. 3. S. 2. n. 4. p. 147. col. 1. &

Græci à Latinis non cenſentur excommunicati. R. 6. S. 7. n. 9. p. 401. col. 2.

Græci aliqui recentiores prę̨mittendas Ordinationibus preces omittunt: reprehenduntur. R. 1. S. 1. n. 4. p. 5. col. 1. iidem caſtigantur. ibid.

Græci Alumni Collegii Græcorum Urbani jubentur in Græciam redire, & ibi Ritus Græcos profiteri. R. 6. S. 7. n. 9. p. 401. col. 2.

Græci à Manichæa labe immunes. R. 3. S. 2. n. 4. p. 157. col. 2. & p. ſeq.

Græci an ab initio Fermentato uſi ſint. ibid. S. 5. n. 2. p. 173. col. 1.

Græci an corruperint Textum Legis Apoſtolicæ de Suffocato. ibid. S. 2. n. 4. p. 147. col. 1.

Græci an die Sabbati conferre ſoleant Ordines. R. 1. S. 3. n. 6. p. 14. col. 2.

Græci an fuerint quaſi ſemper Schiſmatici. R. 2. S. 2. n. 2. p. 76. col. 2.

Græci an primi ex Gentibus Chriſtianam Religionem receperint. R. 3. S. 5. n. 4. p. 173. col. 2. & p. ſeq.

Græci ante Ordinationes Orationi Jejunium addebant. R. 1. S. 2. n. 2. p. 8. col. 1.

Græci an univerſim mendaces. R. 3. S. 2. n. 11. p. 153. col. 2. & p. 154. col. 1.

Græci Creaturas Dei mundas exiſtimant. ibid. S. 1. n. 7. p. 140. col. 1.

Græci ejuſdem accuſantur, cujus & Chriſtiani à Paganis. R. 4. S. 3. n. 1. p. 230. col. 1.

Græci etiam Photiani non conſentiunt Lutheri, atque Calvini aſſeclis. R. 3. S. 6. n. 8. p. 188. col. 1. & 2.

Græci fatentur eandem formam Euchariſtiæ cum Latinis in Florentino Concilio. R. 5. S. 6. n. 10. p. 333. col. 2.

Græci fœminas non admittunt ad habenda verba in Eccleſia. R. 6. S. 7. n. 5. p. 399. col. 1.

Græci horrent à liquoribus contaminatis per immunda animalia. R. 3. S. 1. n. 7. p. 140. col. 1. & V. Liquores, & Horror.

Græci in legendis Latinorum Scriptis quid notare debeant. R. 3. S. 5. n. 10. p. 178. col. 2.

Græci in Miſſa ad quid Particulas offerant. R. 1. S. 5. n. 7. p. 26. col. 2.

Græci in multis à moribus Apoſtolicis receſſere. ibid. Initio. n. 1. p. 1. col. 1. & n. 2. p. 2. col. 2. Caſtigantur, quòd, hæc peccantes, Mores Apoſtolicos à ſe cuſtodiri jactant. ibid. S. 1. n. 4. p. 5. col. 1. & ob dicacitatem in Latinos, quòdque ſua crimina in aliis damnant. ibid.

Græci laceſſiti à Latinis eadem regerunt. R. 3. S. 3. n. 3. p. 156. col. 1.

Græci, licèt per immerſionem plerunque baptizent, tamen etiam per infuſionem, & intinctionem aliquando. R. 5. S. 3. n. 17. p. 309. col. 1. & num. 19. p. ead. col. 2.

Græci Lutheranorum hoſpites nihil ex hoſpitio labis contrahunt. R. 1. S. 8. n. 10. p. 50. col. 1.

Græci malè univerſim Schiſmatici dicuntur. R. 6. S. 2. n. 12. p. 362. col. 1.

Græci maximè abhorrent à Calviniſtis, & Lutheranis. R. 1. S. 4. n. 8. p. 22. col. 2.

Græci Mores Apoſtolicos tenaciùs, quàm reliqui retinuere. R. 1. S. 2. n. 2. p. 8. col. 1.

Græci neque confinxere fabulam Joannæ Papiſſæ, neque recepere. R. 2. S. 6. n. 9. p. 116. col. 1. & n. 10. p. ead. col. 2. & p. ſeq.

Græci neque incurioſi in Re Sacra, neque Superſtitioſi. R. 3. S. 1. n. 1. p. 136. col. 1. & 2.

Græci nihil immundum cenſent à Deo factum. d. S. 1. n. 7. p. 140. col. 1.

Græci non admittunt ad Ordines ex ſolo Confeſſarii teſtimo-

ſtimonio. R. 6. S. 7. *n*. 1. *p*. 397. *col*. 1. & *ibi n*. 2.
Græci *non cenſent, hæreſim eſſe, jejunare in Sabbato*. R. 1. S. 4. *n*. 4. *p*. 20. *col*. 1.
Græci *non habent Capitula in Cathedralibus*. R. 1. S. 10. *p*. 72. *col*. 2.
Græci *non poſſunt negare Jus appellandi Rom. Pontif. etiamſi aliæ Gentes negarent*. R. 6. S. 2. *n*. 2. *p*. 549. *col*. 2.
Græci *non recipiunt fœminas ad teſtimonium in Examine Ordinandorum*. R. 6. S. 7. *num*. 4. *p*. 398. *col*. 1.
Græci *nuſquam denunciantur hæretici*. R. 6. S. 7. *n*. 9. *p*. 401. *col*. 2.
Græci *Patres an negent Deum videri poſſe ab animis à corpore ſeparatis*. R. 6. S. 10. *n*. 10. *p*.
Græci *Patres negant à Creatura videri Deum poſſe: idque quomodò intelligendum*. d. *n*. 10. *p*. 425. *col*. 2. & *p*. *ſeq*.
Græci *Patres Orationes inſtituunt pro Mortuis, quas uſurpant Græci omnes*. R. 1. S. 5. *num*. 6. *p*. 26. *col*. 1.
Græci *Patres pro comprehenſione accepere Viſionem Dei*. R. 6. S. 10. *p*. 425. *col*. 2. & *p*. *ſeq*.
Græci *Patres Purgatorii nomen recipiunt*. R. 1. S. 8. *n*. 18. *p*. 56. *col*. 1. & 2. & *p*. 57. *col*. 2.
Græci, *Pænitentiam quocunque tempore uſurpari poſſe, docent*. R. 1. S. 4. *n*. 4. *p*. 20. *col*. 1.
Græci *provocantur, ut legant Latinos authores*. R. 4. S. 7. *n*. 9. *p*. 259. *col*. 1. & 2.
Græci *qua cenſura excipiantur à Gloſſa*. R. 2. S. 1. *n*. 2. *p*. 76. *col*. 2.
Græci *quando permittant Baptiſmum per infuſionem*. R. 5. S. 3. *n*. 19. *p*. 309. *col*. 2. & *num*. 20. *p*. 310. *col*. 1. & 2.
Græci *quantum diſtent à Lutheranis, Calviniſtis, & Photianis*. R. 1. S. 4. *n*. 8. *p*. 22. *col*. 2.
Græci *qui à Latinis Fermentarii dicti*. R. 3. S. 5. *n*. 11. *p*. 179. *col*. 1.
Græci *rejiciunt inceſtos ab Ordinibus*. R. *eod*. S. 8. *n*. 3. *p*. 205. *col*. 1. & 2.
Græci *ridiculè confunduntur cum Photianis*. R. 1. S. 7. *n*. 2. *p*. 38. *col*. 1.
Græci *Sacerdotes quòd habent uxores, non eſt è diſciplina Eccleſiaſtica*. R. 3. S. 8. *num*. 9. *p*. 208. *col*. 1. & 2.
Græci *Sapientes à Sæculo IX. & deinceps fatentur ſupremam poteſtatem Rom. Pontif*. R. 6. S. 2. *num*. 12. *p*. 361. *col*. 1. & 2.
Græci *Subjecti Turcis an ſint in ſervitute Juris, an facti*. R. 5. S. 5. *n*. 9. *p*. 322. *col*. 2.
Græci *vindicantur à ſordibus Photianorum*. R. 6. S. 4. *n*. 4. *p*. 377. *col*. 2.
Græcia *nullo decreto publico deſcivit à Poteſtate Rom. Pontificis*. R. *eod*. S. 2. *n*. 12. *p*. 362. *col*. 1.
Græcia *nunquam damnavit Rom. Pontificem*. R. 3. S. 6. *n*. 12. *p*. 190. *col*. 2. & *p*. *ſeq*. *Neque Latinos*. d. *n*. 12. *p*. 191. *col*. 1.
Græcia *obſequioſa ſemper Rom. Eccleſiæ*. d. *n*. 12. *p*. 190. *col*. 2. & *p*. *ſeq*.
Græciam *etiam oppreſſam à Photianis non deſtituit Veritas*. R. 2. S. 1. *n*. 1. *p*. 76. *col*. 2.
Græcis *cauſa malorum Sacrorum incuria*. R. 4. S. 7. *n*. 9. *p*. 259. *col*. 2.
Græcis *frequentior uſus Jejuniorum*. R. 1. S. 2. *n*. 2. *p*. 8. *col*. 1.
Græcis *Jejunium Sabbati vetitum*. ibid. S. 3. *n*. 5. *p*. 14. *col*. 2.
Græcis *licuit Jejunium Sabbato, ſi quando die Dominico Ordines conferrentur*, ibidem, & *num*. 6. *toto*.
Græcis *malè imputantur Photianorum ineptiæ*. R. 6. S. 7. *num*. 1. *p*. 397. *col*. 1. & *num*. 2. *p*. *ead*. *col*. 2.
Græcis *non habitus honos eſſe Eunuchum*. R. 3. S. 3. *n*. 2. *p*. 156. *col*. 1.
Græcis *quid debeat Eccleſia*. R. 2. S. 1. *num*. 2. *p*. 76. *col*. 2.
Græcis *quo anno cœperit prędicare Paulus*. R. 3. S. 5. *n*. 4. *p*. 174. *col*. 1.
Græcis *Sacerdotibus licet uxorem habere*. R. *eo*. S. 8. *n*. 9. *p*. 207. *col*. 2.
Græcorum *à Photianis, & Latinis vituperatorum infelix conditio*. R. 2. S. 1. *n*. 7. *p*. 78. *col*. 1.
Græcorum *Cæremonia in ſepeliendis Mortuis. Et quid illa ſignificet*. R. 1. S. 5. *n*. 11. *p*. 28. *col*. 1. & 2.
Græcorum *Calumniatores refelluntur*. R. 6. S. 2. *n*. 12. *p*. 362. *col*. 1. & R. 3. S. 3. *n*. 2. *p*. 156. *col*. 1. & 2.
Græcorum Collegium. *V*. Collegium.
Græcorum defenſio *contra Calumnias Catumſyriti*. R. 3. S. 8. *n*. 4. *p*. 203. *col*. 2. & *p*. *ſeq*.
Græcorum *DD. dicta aliquot explicata, ne obſint Beatitati SS*. R. 6. S. 10. *n*. 14. *p*. 428. *col*. 1. & 2.
Græcorum Dogma *de ſalute deſperata Damnatorum*. R. 1. S. 6. *n*. 5. *p*. 32. *col*. 2.
Græcorum *Eccleſiæ pauperes*. R. 1. S. 10. *n*. 3. *col*. 2. *p*. 72.
Græcorum Expiationes *grande erga Eccleſiam obſequium Gentis oſtentant, non ſupeſtitionem*. R. 3. S. 1. *n*. 7. *p*. 140. *col*. 2.
Græcorum *infelix conditio præſens*. R. 4. S. 1. *n*. 1. *p*. 211. *col*. 1. & 2. & R. 3. S. 3. *n*. 3. *p*. 157. *col*. 1.
Græcorum Patrum *teſtimonium de utilitate Suffragiorum pro Mortuis* R. 1. S. 5. *n*. 6. *toto p*. 25. *col*. 2. & *p*. 26. *col*. 1.
Græcorum *promiſcuè teſtimonium pro Beatitate SS*. R. 6. S. 10. *n*. 6. *p*. 422. *col*. 2. & *p*. *ſeq*.
Græcorum *res Eccleſiaſtica prolixæ, & minutæ*. R. 2. S. 9. *n*. 13. *p*. 135. *col*. 2.
Græcorum Sapientia *Eccleſiæ utilis. Ad eam Græci provocantur*. R. 2. S. 7. *n*. 14. *p*. 122. *col*. 2.
Græcorum *ſenſa de Poteſtate R. Pontificis ſexto ſæculo*. R. 6. S. 2. *n*. 19. *p*. 368. *col*. 1. & 2.
Græcorum *varii ritus*. R. 3. S. 5. *n*. 3. *p*. 173. *col*. 2.
Græcos *docentes Spiritum S. à Patre & Filio procedere non eſſe hæreticos, Photianis oſtenditur hypotypoſi quadam Judicii*. R. 5. S. 3. *n*. 13. *p*. 304. *col*. 1. & 2.
Græcos *inter poſt Schiſma an fuerint Sancti patratores Miraculorum*. R. 6. S. 9. *n*. 12. *p*. 417. *col*. 2.
Græcus *homo an primus in Italiam Chriſtianam Religionem invexerit*. R. 3. S. 5. *n*. 4. *p*. 173. *col*. 2. & *p*. *ſeq*.
Græcus *non eſt, qui negat Azymum panem eſſe*. R. *eo*. S. 4. *n*. 16. *p*. 171. *col*. 1. & 2.
Gratiani *conatus vani, ne decretum Silveſtri I. & Leonis IV. pugnet cum verbis Chriſti*. R. 6. S. 6. *n*. 8. *p*. 392. *col* 2.
Gratiani *explicatio refellitur*. d. S. 6. *num*. 9. *p*. 392. *col*. 2. & *p*. *ſeq*.
Gregorii Cyprii *P. CP. Ordinatio contra Canones*. R. 2. S. 9. *n*. 8. *p*. 132. *col*. 1.

Grego-

Digitized by Google

Gregorii XIII. *liberalitas curioſè deſcribitur*. R. 6. S. 4. *n.* 7. *p.* 379. *col.* 1. & 2.

Gregorii Nazianzeni *locus à Photianis corruptus explicatur*. R. 2. *S.* 9. *n.* 12. *p.* 134. *col.* 1. *Ejuſdem teſtimonium pro Beatitate* SS. *ante generale Judicium*. R. *6.* S. 10. *n.* 4. *p.* 422. *col.* 1.

Gregorius Magnus *quomodo emendaverit Legem Mauritii Imp.* R. 2. *S.* 5. *n.* 6. *p.* 108. *col.* 1.

Gregorius Nyſſenus *ter Purgatorium agnoſcit*. R. 1. S. 8. *n.* 18. *p.* 56. *col.* 2. *De ejus teſtimonio quid cenſeat Barlaam*. ibid. & *p.* 57. *col.* 1. *Oſtenditur ab illo nullum Origenis errorem probatum*. *d. n.* 18. *p.* 57. *col.* 1. & 2. *Ejus ætate Origenis Errores fuiſſe damnatos*. ibidem. *col.* 1. *Ejus teſtimonium pro Beatitate* SS. R. *6.* S. 10. *n.* 4. *p.* 422. *col.* 1.

Gregorius Palamas. *V.* Palamas.

Gregorius Syracuſanus *quis fuerit*. R. 5. S. 2. *n.* 3. *p.* 292. *col.* 1. *rejectus ab Ordinibus per Nicephorum Confeſſorum cum Vaticinio*. *d. n.* 3. *p.* & *col. ead.*

Gula *V.* Peccatum Gulæ.

Gulæ Vitium, & *ab eo pernicies rerum Sacrarum*. R. 1. S. 2. *n.* 6. *p.* 9. *col.* 2. & *p.* 10. *col.* 1.

Gymnoſophiſtarum Secta *cur imperfecta viſa Platoni*. R. 4. *S.* 3. *n.* 11. *p.* 236. *col.* 2.

Gynæcea *quid ſint in Eccleſia Græca, eorum unde Origo ſit*. R. 6. S. 7. *n.* 5. *p.* 399. *col.* 1.

H

HÆreſes *quanta mala fecerint Græciæ*. R. 1. S. 1. *n.* 11. *p.* 7. *col.* 1.

Hæreſis *crimen Capitale*. R. 3. S. 7. *num.* 2. *p.* 193. *col.* 2. & *p. ſeq.*

Hæreſis *rejicit ab Ordinibus*. *d. num.* 2. *pag. ead.* & *col.*

Hæretici *jubentes Sabbati mæſtitiam qui fuerint*, & *cur eam juſſerint*. R. 1. *S.* 3. *num.* 11. *pag.* 16. *col.* 2.

Hæretici *an iterum baptizandi*, & *explicatur locus Baſilii*. R. 5. S. 3. *n.* 11. *p.* 303. *col.* 2.

Hæreticus *accuſandus omiſſa correctione fraterna*. R. 1. *S.* 3. *n.* 8. *p.* 15. *col.* 2.

Henrici VIII. *Anglorum Regis deſcriptio*, & *Cataſtrophe*. R. 6. S. 4. *n.* 9. *p.* 380. *col.* 1. & 2. *Ejus impietas, ſcelera, Schiſma poſt conatus irritos ſolvendi Matrimonium*. *d.* S. 4. *n.* 10. *p.* 380. *col.* 2. & *p. ſeq.*

Hermaphroditi *miri exemplum Biturgiæ*. R. 2. *S.* 6. *n.* 6. *p.* 115. *col.* 1.

Hermaphroditus *quis ſit irregularis*. *d. n.* 6. *p.* 115. *col.* 1.

Hieronymus *Ordinatus citra Titulum*. *d.* R. 2. S. 5. *n.* 8. *p.* 109. *col.* 2.

Hiſtoria *clam affirmat id, ſine quo vera eſſe non poteſt*. R. 1. *S.* 7. *n.* 8. *p.* 41. *col.* 1.

Hiſtoriæ *anima veritas*. *d. p.* 41. *col.* 1.

Homicida *an cenſeatur, qui dedit conſilium ad homicidium, ſi occidatur qui volebat occidere*. R. 4. *S.* 6. *n.* 6. *p.* 249. *col.* 2.

Homicida *an cenſeatur, qui ratum habuit homicidium nomine ſuo perpetratum*. *d. S.* 6. *n.* 4. *p.* 249. *col.* 1.

Homicida *an*, & *quatenus cenſeatur, qui poſt homicidium favet, ac defendit homicidam*. *d.* S. 6. *n.* 8. *p.* 250. *col.* 1.

Homicida *an ſit*, & *quatenus, qui dat venena Sterilitatis, aut abortum fœtus non animati procurans quoad irregularitatem*. *d.* S. 6. *n.* 12. *p.* 252. *col.* 2. & *n.* 13. *p.* 253. *col.* 1. & 2.

Homicida *an ſit conſilium dans determinato aliunde ad homicidium*. *d.* S. 6. *n.* 6. *p.* 249. *col.* 2.

Homicida *an ſit, qui occidit ad defenſionem rerum ſuarum*. R. 4. S. 8. *n.* 11. *p.* 268. *col.* 2. & *n.* 12. *p.* 269. *col.* 1.

Homicida *cenſetur auxilium*, & *opem ferens homicidæ*. R. 4. S. 6. *n.* 8. *p.* 250. *col.* 2.

Homicida *eſt dans conſilium ad homicidium eo ſecuto*. *d.* S. 6. *n.* 6. *p.* 249. *col.* 2.

Homicida *eſt, qui citra voluntatem homicidii juſſit percuti, ſi ſequatur mors, vel mutilatio ex ea percuſſione*. *d. S.* 6. *n.* 4. *p.* 249. *col.* 1.

Homicida *eſt, qui percutit, etiamſi non occidat, ſi alius tunc occidat percuſſum*. *d.* S. 6. *num.* 10. *p.* 251. *col.* 1.

Homicida *eſt, qui percutit, ſi ex percuſſione citra voluntatem ejus ſequatur mors*. *d.* S. 6. *n.* 4. *p.* 249. *col.* 1. & *p.* 248. *col.* 2.

Homicida *non eſt percuſſor Mortui, quem putat vivum*. R. 4. *S.* 5. *n.* 1. *p.* 242. *col.* 1.

Homicida *non diſpenſatur Jure Græco*. R. 4. S. 3. *n.* 3. *p.* 231. *col.* 1. & 2.

Homicida *quatenus cenſeatur is, qui cauſam rixæ dedit, ex qua amici*, & *conſanguinei occidere aliquem, etiamſi vetet occidi*. R. 4. *S.* 6. *num.* 11. *p.* 252. *col.* 1.

Homicida *quatenus cenſeatur is, qui rixam non incepit, in qua conſanguinei occidere, ſi non vetuit occidi*. *d. n.* 11. *p.* 252. *col.* 1. & 2. *Ubi vide Quæſtiones alias minutiores*.

Homicidæ *an omnes ſint, qui aggrediuntur aliquem, ſi unius vulnere occidatur*. *d.* S. 6. *n.* 9. *p.* 250. *col.* 2.

Homicidæ *ſunt omnes, ſi percutiant*, & *moriatur percuſſus, nec conſtet ex quo vulnere objerit*. *d.* S. 6. *num.* 10. *p.* 251. *col.* 1. & 2. & *Vide ibi quæſtiones alias*.

Homicidæ *non ſunt omnes concurrentes ad homicidium, ſi conſtet quis occiderit*. *d. n.* 10. *p.* 251. *col.* 1.

Homicidii *definitio data à Margunio refellitur*. R. 4. S. 5. *n.* 1. *p.* 241. *col.* 2. & *p. ſeq.*

Homicidii *definitio Latina Græcorum eſt*. *d.* S. 5. *n.* 2. *p.* 242. *col.* 2.

Homicidii *finitio an obſit miraculis Photianis*. *d. S.* 5. *n.* 3. *p.* 243. *col.* 1.

Homicidii *an teneatur quoad Irregularitatem dans operam rei illicitæ, ex qua ſecuta eſt mors*. *d.* R. 4. *S.* 7. *n.* 5. *p.* 257. *col.* 2. *limitatur in lenone, in Magiſtro Aleatoriæ officinæ, in Fabro Ferrario, in Adultero*, & *aliis*. *d.* S. 7. *n.* 6. *p.* 257. *col.* 2. *num.* & *p. ſeq.*

Homicidii *conatus non eſt homicidium*, & *refellitur Philotheus Patri. CP.* R. 4. S. 6. *num.* 3. *p.* 248. *col.* 1.

Homicidii *Conatus non inducit Irregularitatem*. *d. n.* 3. *p. ead. col.* 1. & 2.

Homicidii *Irregularitas in privato eſt ex culpa, in publico Miniſtro eſt ex nota*. R. 4. S. 8. *n.* 2. *p.* 264. *col.* 2. & *p. ſeq.*

Homicidii *pœna* & *Irregularitate an*, & *quatenus teneatur, qui dat conſilium aliàs determinato ad Homicidium*. R. 4. S. 6. *n.* 6. *p.* 249. *col.* 2.

Homicidii *quatuor Species*. R. 4. *S.* 6. *num.* 1. *p.* 247. *col.* 1.

Homicidii *quoad Irregularitatem non tenetur, qui dat* ope-

Digitized by Google

operam rei licitæ, ex qua ſequitur mors, vel mutilatio. R. 4. S. 7. n. 8. p. 258. col. 1. & 2. & p. ſeq.
Homicidii quoad Irregularitatem reus dicitur, qui dat operam rei illicitæ, quæ influit in homicidium. d. S. 7. n. 7. p. 258. col. 1.
Homicidium Caſuale quod. R. 4. S. 6. n. 1. p. 247. col. 1.
Homicidium Crimen Capitale. R. 3. S. 7. n. 2. p. 193. col. 2.
Homicidium Jure Græco arcet ab Ordinibus. R. 4. S. 3. n. 2. p. 230. col. 1. & 2.
Homicidium Neceſſarium quod. ibid. S. 6. n. 1. p. 247. col. 1. & 2.
Homicidium quid ſit. R. 4. S. 5. n. 1. p. 241. col. 1. & p. ſeq.
Homicidium rationabiliter arcet ab Ordinibus. R. 4. S. 3. n. 1. p. 220. col. 1.
Homicidium ſit ne lipſana Sanctorum ſecare. R. 4. S. 5. n. 1. p. 242. col. 1. & 2.
Homicidium Voluntarium ex accidente an rejiciat. R. 4. S. 6. n. 1. p. 247. col. 2.
Homicidium Voluntarium quid ſit. d. n. 1. p. ead. col. 1.
Homicidium Voluntarium rejicit ab Ordinibus. d. n. 1. p. 247. col. 2.
Homicidium tentare non eſt patrare. d. S. 6. n. 3. p. 248. col. 1. & 2. An patratum in Ebrietate Irregularitatem inducat. R. 4. S. 8. n. 5. p. 265. col. 2. & p. ſeq.
Hominum Voluptati deditorum conditio. R. 1. S. 2. n. 1. p. 8. col. 1.
Homo natura ſua bonus. R. 4. S. 1. num. 8. p. 316. col. 2.
Honoris cura an, & quatenus excuſet ab homicidio, & Irregularitate. R. 4. S. 8. n. 11. p. 269. col. 1.
Horror ab aliquibus rebus omni Genti non barbaræ communis. R. 3. S. 1. n. 8. p. 140. col. 2.
Horror liquorum contaminatorum ab animantibus, an ſit ſuperſtitio. d. S. 1. n. 7. p. 140. col. 1. Eſt effectus phantaſiæ. d. p. 140. & col. Ei quomodo medeantur Græci. d. p. 140. & col. Ex eo non evincitur horrentem exiſtimare immunda, quæ horret. ibid. n. 8. p. 140. col. 2. & p. ſeq.

JAcobi Apoſtoli locus explicatur. R. 3. S. 6. n. 7. p. 186. col. 2.
Jejunia ante Ordinationes à Latinis conſtantiſſimè uſurpata. R. 1. S. 2. num. 9. p. 10. col. 2. & p. 11. col. 1.
Jejunia etiam Infidelibus uſitata non arguunt Sanctitatem. ibid. S. 3. n. 1. p. 12. col. 2.
Jejunia Græcorum ante Ordinationes probantur argumento deducto ex Epiſtola Leonis I. d. S. 3. n. 4. p. 13. col. 2.
Jejunia Græcorum antiquis Simillima. R. 4. S. 1. n. 9. p. 218. col. 1.
Jejunia Græcorum more antiquiſſimo commendata, ſumma conſtantia uſurpata, & rigoroſè exacta. d. S. 1. n. 10. p. ead. col. 2.
Jejunia Occidentalium in plura, quàm Orientalium. R. 1. S. 3. n. 1. col. 2. p. 12.
Jejunia Photianorum nulla ſunt, nec ea Photiani de nomine norunt. d. S. 3. n. 2. p. 12. col. 2.
Jejunia Photiani ſua quomodo explicent. d. col. 2.
Jejunia pro Mortuis. V. Suffragia.
Jejunia qui non ſervat, an rejiciatur apud Græcos ab Ordinibus. R. 4. S. 1. num. 12. p. 220. col. 1.
Jejunator Joannes primum ſemen Photianiſmi. d. R. 1. S. 3. n. 1. p. 12. col. 1.
Jejunii Sabbato vetiti Græcis cauſa non fuit Chriſti Sabbato Reſurrectio. d. S. 3. n. 11. p. 16. col. 2.
Jejunii Sabbato præcepti Latinis juſtiſſima Cauſa. R. 1. S. 4. n. 5. p. 20. col. 2.
Jejuniorum Græcorum ratio ab Eccleſia Rom. probata. R. 4. S. 1. n. 8. p. 217. col. 1. & 2.
Jejuniorum neceſſitas ante Ordinationes tota. S. 2. R. 1. à p. 8. Eorundem neceſſitas ad Orationem. ibid. n. 1. p. 8. Eorundem uſus in Ordinationibus apud Græcos. ead. S. 2. n. 2. & ſeqq. p. 8. col. 1.
Jejuniorum Sabbato Mos neque à Colluthianis, neque ab Apollinarianis deductus eſt. R. 1. S. 4. n. 3. p. 19. col. 1. & 2.
Jejunium cur Sabbato vetitum. R. 1. S. 3. n. 9. per tot. à p. 15.
Jejunium eſt unicus eſus in die certo tempore. d. S. 3. n. 2. p. 13. col. 1. & n. 3. p. 13. col. 1.
Jejunium fractum queis pœnis excipiatur à Græcis. R. 4. S. 1 n. 12. p. 220. col. 1.
Jejunium Græcis Sabbato interdictum. R. 1. S. 3. n. 3. p. 13. col 2. & n. 5. p. 14. col. 2.
Jejunium non diſpenſatur cum eo, quocum diſpenſatum eſt in eſu Carnium. d. S. 3. num. 3. pag. 13. col. 1.
Jejunium præmittendum Ordinationibus ratione probatur. R. 1. S. 2. num. 9. p. 10. col. 1. & 2. & p. 11. col. 1.
Jejunium præter Xerophagiam aliquid aliud abſtinentiæ addit. R. 1. S. 3. n. 2. p. 13. col. 1.
Jejunium Sabbati ab Eccleſia Romana ex Traditione Apoſtolica ſemper ſervatum. R. 1. S. 3. n. 12. p. 17. col 1.
Jejunium Sabbati licuiſſe Græcis, cùm Ordines dandi eſſent Dominica die. d. S. 3. n. 5. in fin. p. 14. col. 2. & toto n. 6.
Jejunium Sabbati Majoris Hebdomadis juſſum Græcis, & Photianis. d. S. 3. n. 10. p. 16. col. 1. & 2.
Jejunium Sabbati non aſſumitur à Latinis pro Mortuis. R. 1. S. 4. n. 5. p. 20. col. 2.
Jejunium Sabbati non eſſe indictum Chriſtianis omnibus. d. col. 2. p.
Jejunium Sabbati non vetitum, ut judaizent Græci. d. S. 3. n. 9. p. 14. col. 1. & 2.
Jejunium Sabbati vetitum in Odium hæreticorum jubentium Sabbato mæſtitiam. d. S. 3. n. 11. p. 16 col. 2.
Jejunium Sabbati vetitum ob cauſam temporariam redire in uſum potuit. d. n. 11. p. 17. col. 1.
Jejunium ſolitum apud Græcos eodem Sabbato, cùm Ordines dabantur die Domini. d. S. 3. n. 13. p. 18. col. 1.
Jejunium uſurpatum ab initio Eccleſiæ. R. 4. S. 2. n. 12. p. 229. col. 1.
Ignatii Martyris pro Beatitate SS. teſtimonium. R. 6. S. 10. n. 2. p. 420. col. 2.
Ignatius Patr. CP. Confeſſor quomodo Ordinatus. R. 1. S. 1. n. 2. p. 5. col. 1.
Ignorantia Superbiæ mater. R. 2. S. 8. n. 1. in fin. p. 124. col. 2. & n. 2. p. ead. col. 2. & p. 125. col. 1.
Ignorantia triplex. d. S. 8. n. 1. p. 124. col. 1.
Ignorantes res Eccleſiaſticas rejiciendi ab Ordinibus. d. n. 1. p. 124. col. 1. & 2.
Illegitimus. V. Naturalis.
Illiterati rejiciendi ab Ordinibus. R. 2. S. 7. n. 5. p. 118. col. 2.

Immer-

Immerſio trina *an Neceſſaria in Baptiſmo*. R. 5. S. 3. *n.* 21. *p.* 310. *col.* 2.

Immerſio trina *dupliciter ſumitur*. *d. S.* 3. *n.* 16. *p.* 308. *col.* 2.

Immerſio trina *quid ſignificet*. *d. n.* 16. *p.* 308. *col.* 2. *reliqua V.* in Baptiſmo.

Immortalitas Animæ. *V.* Animæ Immortalitas.

Imperator *apud Græcos adſcriptus Ordinibus Sacris*. R. 6. S. 4. *n.* 3. *p.* 376. *col.* 2.

Imperator *Patriarchâ major dignitate*. *d. n.* 3. *p.* 377. *col.* 1.

Imperatores Græci *quanto faſtu præſiderent Patriarchis in ipſa Eccleſia*. *d. n.* 3. *p.* 376. *col.* 2.

Imperatorum Græcorum *audacia in Sacris adminiſtrandis*. R. 4. S. 3. *n.* 10. *p.* 235. *in fin. col.* 2. *& pag. ſeq.*

Inceſtus *rejicitur ab Ordinibus*. R. 3. S. 8. *n.* 3. *p.* 203. *col.* 1. *&* 2.

Incuria *rerum Sacrarum ſuperſtitioni oppoſita, & ejus effectus*. *d.* R. 3. *S.* 1. *n.* 1. *p.* 136. *col.* 1. *&* 2.

Indulgentia *an dari poſſit nullo opere injuncto*. R. 1. *S.* 9. *n.* 5. *p.* 62. *col.* 1. *&* 2.

Indulgentia *an includat actum abſolutionis Judicialis, & ſolutionem ex Theſauro*. *d. S.* 9. *n.* 2. *p.* 59. *col.* 1.

Indulgentia *an injungat opus, & hoc an eſſe debeat proportionatum*. *d. S.* 9. *n.* 5. *p.* 61. *col.* 2.

Indulgentia *an requirat juſtam cauſam*. *d. col.* 2.

Indulgentia *an requirat Statum Gratiæ in recipiente, & quando illum expoſcat*. ibid. *& p.* 62. *col.* 1.

Indulgentia, & Jubilæus *Bonifacii VIII. non eſt inventum*. *d. S.* 9. *n.* 9. *p.* 66. *col.* 1.

Indulgentia, *& Jubilæus pro Mortuis, etiamſi recens eſſent inventi, non tamen jure reprobarentur*. *d. S.* 9. *n.* 9. *p.* 66. *col.* 1.

Indulgentia *& ſingulis, & omnibus dari poteſt*. ibid. *n.* 5. *p.* 61. *col.* 2.

Indulgentia *Mortuis quomodo neceſſaria*. *d. S.* 9. *n.* 10. *p.* 68. *col.* 1.

Indulgentia *Mortuis utiliſſima*. *d. n.* 10. *p.* 67. *col.* 2. *& p.* 68. *col.* 1.

Indulgentia pro Mortuis *à Paſchali I. conceſſa*. ibid. *n.* 9. *p.* 66. *col.* 1.

Indulgentia pro Mortuis *non prodeſt ex condigno, ſed ex mera Dei miſericordia*. ibidem *n.* 8. *p.* 65. *col.* 1.

Indulgentia pro Mortuis *per modum Suffragii datur. Et quid hoc ſit*. *d. col.* 1.

Indulgentia pro Mortuis *res antiquiſſima in Eccleſia Romana*. ibidem. *n.* 9. *p.* 66. *col.* 1.

Indulgentia *quid ſit univerſim*. ibidem. *n.* 2. *p.* 58. *col.* 2. *& p.* 59. *col.* 1.

Indulgentia *ſine Juriſdictione non conceditur*. ibid. *n.* 8. *p.* 65. *col.* 1.

Indulgentia univerſalis *non ſine ingenti cauſa, & utilitate publica conceditur*. *d. S.* 9. *num.* 5. *p.* 61. *col.* 2.

Indulgentia, *ut recipiatur, neceſſarium eſt, opus injunctum peregiſſe*. *d. n.* 5. *p.* 62. *col.* 1.

Indulgentiæ *ad bonum publicum impetrandum dantur*. *d. n.* 5. *p.* 61. *col.* 1.

Indulgentiæ Millenariæ *an ſint in uſu apud Latinos*. *d. S.* 9. *n.* 4. *p.* 61. *col.* 1. *An unquam conceſſæ ſint, & an concedi poſſint*. ibid.

Indulgentiæ *Mortuis quomodo concedantur à Rom. Pontificibus*. *d. S.* 9. *n.* 13. *p.* 70. *col.* 1.

Indulgentiæ partiales *obſolevere Græcis*. *d. S.* 9. *n.* 4. *p.* 61. *col.* 2. *Eædem olim uſitatæ apud Græcos*. *d. p.* 61. *col.* 1.

Indulgentiam *an ſatius ſit dare viſitantibus celeberrima Templa in Solemnitatibus, an ſecus*. R. 1. *S.* 9. *n.* 5. *p.* 62. *col.* 2.

Indulgentiam Generalem *an Patriarchæ Græci poſſint concedere, idque an ex officio*. *d. S.* 9. *n.* 10. *p.* 67. *col.* 1.

Indulgentiam Generalem *ſolus Papa concedere ex officio poteſt*. *d. col.* 1.

Indulgentiarum *à Synchorochartiis, & Apheſimis diſcrimen*. *d. S.* 9. *n.* 6. *p.* 62. *col.* 2.

Indulgentiarum *finis peculiaris*. ibid. *n.* 5. *p.* 61. *col.* 2.

Indulgentiarum *finis univerſalis*. *d. p.* 62. *col.* 1.

Indulgentias, *& Jubilæum qui Hæretici negent*. ibid. *n.* 10. *pag.* 66. *col.* 2. *Eaſdem qui Orthodoxi tueantur*. ibid.

Indulgentias *nimis crebrò concedentes Pontifices rationem reddent*. *S.* 9. *n.* 5. *p.* 61. *col.* 2.

Indulgentias *recentiores Pontifices prudenter circumſcripſere*. *d. col.* 2.

Infamia Canonica *an arceat ab Ordinibus*. R. 3. *S.* 6. *n.* 3. *p.* 183. *col.* 2.

Infamia Canonica *quæ ſit*. *d. S.* 6. *n.* 1. *p.* 182. *col.* 2.

Infamia Canonica *quoad ſe impedit Ordinandum*. *d. S.* 6. *n* 3. *p.* 183. *col.* 2.

Infamia Juris, & facti *quæ ſit*. *d. S.* 6. *n.* 1. *p.* 182. *col.* 2.

Infamia *Miniſtrorum in Eccleſiam refunditur*. R. 2. S. 3. *n.* 60. *p.* 90. *col.* 2.

Infames *rejiciuntur à dignitatibus*. *d. p.* 90. *col.* 2.

Infames *repelluntur à teſtimonio in cauſa Criminali, an etiam in civili*. R. 6. S. 5. *n.* 4. *p.* 385. *col.* 1.

Infami *non creditur*. R. 3. *S.* 6. *n.* 2. *p.* 183. *col.* 1.

Infamis *quacunque infamia civili rejiciendus ab Ordinibus*. *d. S.* 6. *n.* 2. *p.* 183. *col.* 1. *&* 2.

Infamis *Scriba Principis eſſe non poteſt*. *d. n.* 2. *p.* 183. *col.* 1.

Infamis *Tabellio publicus eſſe non poteſt*. *d. n.* 2. *p. ead. & col.*

Infans, *cùm urget neceſſitas, unica infuſione, & contactu aquæ baptizandus*. R. 5. *S.* 3. *n.* 21. *p.* 311. *col.* 2.

Infans *occidens irregularis non eſt*. R. 4. *S* 8. *n* 4. *p.* 265. *col.* 2.

Infantes expoſiti *an cenſeantur Naturales*. R. 2. *S.* 3. *n.* 15. *p.* 97. *col.* 1.

Infantes expoſiti *an ſint rejiciendi ab Ordinibus*. ibid.

Inimicus recens reconciliatus *cenſetur adhuc inimicus*. R. 2. *S.* 8. *n.* 8. *p.* 127. *col.* 2.

Innocens *non eſt pœna afficiendus*. R. 2. *S.* 3. *n.* 9. *p.* 92. *col.* 1.

Inquiſitores hæreticæ pravitatis *Mortis ſententiam non dicunt*. R. 4. S. 7. *n.* 11. *p.* 260. *col.* 1. *&* 2.

Intellectus *in operando diverſitas à Voluntate in quo ſita*. R. 6. *S.* 10. *n.* 2. *p* 420. *col.* 2.

Interjectio ὅσοι πσοὶ *quid ſignificet, & adquid dicatur in Eccleſia Græca*. R. 1. *S.* 10. *n.* 8. *p.* 74. *col.* 1. *&* 2.

Interpretatio Juris *priùs nota Græcis, quàm Latinis*. R. 2. S. 2. *n.* 4. *p.* 80. *col.* 1. *Ea quid poſſit*. ibid.

Interſtitia *neceſſaria in collatione Ordinum*. R. 2. *S.* 9. *per tot. à p.* 128. *col.* 1. *Ea non Latinis tantùm ſed & Græcis nota*. *d. S.* 9. *n.* 4. *p.* 129. *col.* 2. *Jure etiam Græco conſtituta, imò & Photiano*. *d. S.* 9. *n.* 5. *p.* 130. *col.* 1. *& ſeq. Quod, quantumque intervalli tempus expoſcant*. ibid. *n.* 13. *p.* 134. *col.* 2. *Eorum Jus exemplis Vetuſtatis probatur*. *d. S.* 9. *num.* 9. *p.* 132. *col.* 2.

Inutile, an neceſſarium *quod eſt, eſſe poſſit*. R. 1. *S.* 9. *n.* 11. *p.* 67. *col.* 2.

Joannæ Papiſſa. *V.* Fabula Joannę Papiſſæ.

Digitized by Google

Joannæ Papiſſæ *quis ex Græcis meminerit*. R. 2. S. 6. n. 9. p. 116. col. 1. & n. 11. p. 117. col. 1.

Jo. Bona *Cardinalis V.* Bona.

Joannes Chryſoſtomus *poſtquam docuit Judæorum Pontifices omiſiſſe Paſcha, ut Chriſtum perderent, an mutarit ſententiam*. R. 3. S. 4. n. 9. p. 165. col. 2. & p. ſeq. *Ejus ſententia de Catechumenis explanatur*. R. 1. S. 6. n. 8. p. 34. col. 1. & n. 9. ead. p. col. 2. *Ejuſdem pro Beatitate SS. judicium*. R. 6. S. 10. n. 5. p. 422. col. 1. & 2. & n. 6. p. ead. col. 2. *Ejuſdem locus obtruſus, ut impugnet Beatitatem SS. refellitur, & tanti Doctoris locus apertus pro eadem Beatitate producitur*. d. S. 10. n. 14. p. 428. col. 1.

Joannes Damaſcenus *V.* Damaſcenus. *Ejus locus difficilis à Cabaſilianis pro ſua ſententia propoſitus*. R. 5. S. 6. n. 4. p. 329. col. 2. *Ejus teſtimonium pro Beatitate SS.* R. 6. S. 10. n. 6. p. 423. col. 1.

Joannes X. Pontifex *an filius Sergii Pap. Quiæ fuerit, quomodo quæſierit infulas, & ſedem Petri*. R. 2. S. 3. n. 14. p. 95. col. 2.

Joannes XI. *an Sergii filius, quis fuerit*. ibid.

Joannes XII. *Ejuſque ætas*. R. 2. S. 4. n. 8. p. 103. col. 1. & 2.

Joannes Diaconus *ſcriptor Vitæ S. Gregorii quid cenſeat de Fabula Trajani*. R. 1. S. 7. n. 6. p. 40. col. 1.

Joannes Jejunator. *V.* Jejunator.

Joannes Laurentius Luccheſinius *Græcorum amantiſſimus*. R. 6. S. 1. n. 13. p. 345. col. 2.

Joannes Veccus *celebrat translationem S. Mamantis Martyris, & cultro aureo caput à reliquo corpore dividit*. R. 4. S. 5. n. 1. p. 242. col. 1. *Ejus de Jejunio Sabbati ſententia, ſi quando ſequeretur Ordinatio*. R. 1. S. 3. n. 6. p. 14. col. 2. *Ejuſdem ſententia de lege vetante Jejunium Sabbati*. ibid. *Defenditur à calumnia Photianorum*. R. 4. S. 4. n. 1. p. 242. col. 1.

Joannes Euangeliſtæ *ætas, cùm iniit Apoſtolatum, & Sacerdotium*. R. 2. S. 4. n. 7. p. 102. col. 1. & 2.

Irenæi Teſtimonium *pro Suprema Poteſtate Rom. Pontificis*. R. 6. S. 2. n. 5. p. 351. col. 1. *Illud ab argutiis Nectarii Patri. Jeroſolymitani aſſeritur*. d. n. 5. p. ead. col. 2. & p. ſeq. *Ejuſdem locus alius explicatur*. R. 6. S. 10. n. 13. p. 427. col. 2.

Irregularis *an ſit fœmina*. R. 2. S. 6. n. 6. p. 115. col. 1.

Irregularis *an ſit Hermaphroditus*. d. n. 6. p. ead. & col.

Irregularitas *ex homicidio à privatis non contrahitur, niſi ex culpa*. R. 4. S. 8. n. 2. p. 264. col. 2.

Irregularitas *homicidii requirit animum*. R. 4. S. 6. n. 5. p. 249. col. 1. & 2.

Irregularitas non eſt pœna. R. 2. S. 3. n. 10. p. 92. col. 2.

Irregularitas *non habetur, niſi quis faciat id, cui Canon Irregularitatem infligit*. R. 4. S. 6. num. 4. p. 248. col. 2.

Irregularitas *non infligitur ratum habenti homicidium factum nomine ſuo*. d. S. 6. num. 4. p. ead. & col.

Irregularitas *nota Græcis*. R. 2. S. 1. n. 4. p. 77. col. 2.

Irregularitas *quid ſit*. d. S. 1. n. 3. p. 77. col. 1.

Irregularitas *quo Jure introducatur*. R. 4. S. 2. n. 1. p. 220. col. 1. & p. 221. col. 1. & 2.

Irregularitatis conceptus. R. 2. S. 6. n. 6. p. 115. col. 1.

Irregularitatis effectus *relativus tum ad Epiſcopum Ordinantem, tum ad Ordinandos refertur*. d. R. 2. S. 1. n. 5. p. 77. col. 1. & 2.

Irregularitatis notitia *Ordinanti neceſſaria*. d. col. 2.

Irregularitatis partitio, & *partitionis explicatio*. d. S. 1. n. 7. p. 78. col. 1.

Irregularitatis *ſpecies multæ*. d. S. 1. n. 6. p. 77. col. 2.

Jubilæus. *V.* Indulgentia.

Jubilæus *appellata Indulgentia generalis à Bonifatio VIII. recipitur ab Orbe Chriſtiano, ſumma frequentia celebratur, probatur prodigio*. R. 1. S. 9. num. 10. p. 66. col. 2.

Jubilæus, & *Indulgentia oſtenditur utilis Eccleſiæ*. d. S. 9. n. 5. p. 63. col. 1. *Eadem oſtenditur ſæpe neceſſaria Eccleſiæ*. ibid.

Jubilæus pro Mortuis *impugnatur à Severo*. d. S. 9. n. 7. p. 63. col. 1. & 2. *Ejus rationes proponuntur*. ibid. p. 64. col. 1. & *refelluntur à n. 8. & ſeqq. à p. 64. col. 1.*

Jubilæus pro Mortuis *quid ſit*. d. n. 8. p. 64. col. 1. *An ſit Actus judicialis abſolutionis nec ne*. ibidem. & col. 2. *Eſt ſolutio ex Theſauro*. ibid. *Quomodo differat à Suffragiis, & cum iiſdem conveniat*. ibid. p. 65. col. 1.

Judaica Azyma *damnata*. R. 3. S. 5. num. 12. p. 179. col. 2.

Judaica Azyma *nihil habent commune cum Azymis Latinis*. ibidem. & n. 13. p. 180. col. 2.

Judæi *cur dicantur non introiſſe in Prætorium, ut manducarent Paſcha, & an quartadecima Luna celebraverint Paſcha*. ibidem. S. 4. n. 8. p. 165. col. 1. & 2. & n. 9. p. ead. col. 1. & p. ſeq.

Judæi *non habent feſtam quartadecimam diem primi Menſis, niſi incidat in Sabbatum*. ibidem. d. S. 4. n. 5. p. 162. col. 2. & p. ſeq.

Judæi *Purgatorium agnoſcunt*. R. 1. S. 8. num. 7. p. 47. col. 1.

Judæi *unde incipiant Feſta*. R. 3. S. 4. n. 5. p. 162. col. 2.

Judæis *Deus conterminas Gentes tradidit pleno Jure*. R. 3. S. 7. n. 7. p. 198. col. 1. & 2.

Judæis *Medicis uti vetitum*. R. 3. S. 5. n. 13. p. 180. col. 2.

Judæorum *ſervum eſſe Chriſtianum, vetitum eſt*. d. S. 5. n. 13. p. & col. ead.

Judæorum *multos ritus adſumpſit Eccleſia*. S. 5. n. d. 12. p. 180. col. 1.

Judæorum *ſi quis moribus ſimilia uſurpet, non eſt damnandus*. d. n. 12. p. & col. ead.

Judex *an debeat ferre ſententiam ex allegatis, & probatis contra conſcientiam*. R. 5. S. 1. num. 13. p. 287. col. 2.

Judex *an judicare poſſit ex inſtrumento producto ante litis conteſtationem*. d. S. 1. num. 6. p. 283. col. 2. & p. ſeq.

Judex *an judicans ſecundum allegata, & probata contra conſcientiam, mentiatur*. d. S. 1. n. 9. p. 285. col. 1. & 2.

Judex *an poſſit judicare ex ſcripto producto in judicio, ſi non ſit exhibitum, ac denunciatum adverſario*. d. S. 1. n. 6. p. 285. col. 2. & p. ſeq.

Judex *an ſecundum allegata judicare debeat, qui ex latinis quæſierint*. d. S. 1. n. 3. p. 282. col. 1.

Judex *circa Reum ex Allegatis, ſed ſibi certò innocentem cognitum quid agere debeat*. d. S. 1. n. 13. p. 287. col. 2.

Judex *contra ſcientiam privatam ſequi debet publicam*. d. S. 1. n. 6. p. 284. col. 1.

Judex, *cùm agit ex Officio, teſtem poteſt producere, qui probet*. R. 6. S. 5. n. 5. p. 386. col. 1.

Judex *Deum in judicando imitari non poteſt*. R. 5. S. 1. n. 15. p. 288. col. 2. & p. ſeq.

Judex *etiam non lata ſententia irregularis eſt, ſi reum tali carceri mancipet, ex quo moriatur*. R. 4. S. 7. n. 11. p. 260. col. 1.

Judex *ex allegatis contra conſcientiam ferre ſententiam*

tiam poteſt. d. S. 1. R. 5. n. 13. p. 287. col. 2.

Judex *ex conjecturis poteſt fidem teſtium abrogare*. d. S. 1. n. 10. p. 286. col. 1.

Judex *fungitur publico officio*. d. S. 1. n. 4. p. 282. col. 2.

Judex *in ferenda ſententia ſcientia publica uti debet*. d. n. 4. p. & col. ead.

Judex *in Judicio non argumentatur, ut Philoſophus, ſed ex vero ſimilibus, & plerunque accidentibus, & probabilibus*. R. 5. S. 2. num. 11. pag. 296. col. 2.

Judex *in re ſibi certiſſima contra allegata, & probata ſententiam ſuſpendere an poſſit*. R. 5. S. 1. n. 3. p. 282. col. 1.

Judex *judicare debet juxta veritatem*. d. S. 1. num. 9. p. 285. col. 2. & num. 10. pag. 286. col. 1.

Judex *judicans contra conſcientiam an operetur contra fidem*. d. S. 1. n. 9. p. 285. col. 1. & 2.

Judex *judicans contra conſcientiam ex allegatis quomodo non mentitur*. d. Sect. 1. num. 12. p. 286. col. 2. & p. ſeq.

Judex *judicans ſecundum conſcientiam, judicat ex teſtimonio unius*. d. S. 1. num. 7. p. 284. col. 1. & 2.

Judex *judicans tenetur imitari Deum*. d. S. 1. n. 10. p. 286. col. 1.

Judex *mentiri non poteſt in judicio*. d. S. 1. n. 9. p. 285. col. 2.

Judex *non poteſt repellere teſtes ex mera ſua notitia privata*. d. S. 1. n. 17. p. 290. col. 1. in fin. & 2.

Judex *non præſtito juramento ferendæ ſententiæ juxta allegata, & probata apud Græcos removetur ab Officio*. d. S. 1. n. 13. p. 287. col. 2.

Judex *peccat privatum quid publico miſcens*. d. S. 1. n. 5. p. 283. col. 2.

Judex *poſt latam ſententiam cur eam retractare non poſſit* d. n. 5. p. 283. col. 2.

Judex *quomodò peccat agens contra conſcientiam*. d. S. 1. n. 11. p. 286. col. 2.

Judex *ſecundum Marganium poteſt ferre ſententiam, & debet juxta conſcientiam ſuam contra allegata*. d. S. 1. n. 2. p. 281. col. 2.

Judex *ſententiam ferens mortis, aut mutilationis, irregularis eſt*. R. 4. S. 7. n. 10. p. 259. col. 2.

Judex *ſententiam ferre non poteſt ex inſtrumento in Judicio non producto*. d. S. 1. R. 5. n. 6. p. 283. col. 2. & p. ſeq.

Judex, *ſi ſecundum conſcientiam contra allegata ſententiam ferat, mentitur*. d. S. 1. n. 13. p. 287. col. 2.

Judicem *judicare poſſe contra allegata, & probata, ne Photiani quidem dicunt*. d. S. 1. n. 8. p. 285. col. 1.

Judici *mandanti iniqua non executor publicus parere non debet*. d. S. 1. n. 16. p. 289. col. 2.

Judicia Latinorum *defenduntur contra calumnias Coreſſii*. R. 5. S. 5. n. 5. p. 320. col. 1.

Judicia *multa juſtiſſima comprobantur*. R. 5. S. 3. n. 2. p. 229. col. 1. & 2.

Judicia *Photianorum damnantur*. R. 5. S. 5. n. 5. p. 320. col. 1. & 2.

Judicis *fides Fidei Theologicæ comparatur*. R. 5. S. 1. n. 7. p. 284. col. 2.

Judicis *fides quæ ſit*. d. n. 7. p. ead. & col.

Judicis *Officium eſt, ſequi Actorum fidem*. d. S. 1. n. 5. p. 283. col. 1. & 2.

Judicis *ſententia ex publico debet eſſe*. d. S. 1. n. 7. p. 284. col. 2.

Judicis *teſtimonium reprobatur*. d. num. 7. p. 284. col. 2.

Judicium *de Mortuis incertiſſimum*. R. 1. S. 6. n. 1. p. 37. col. 2.

Judicium *ex ignorantia temerarium*. R. 5. S. 3. n. 2. p. 299. col. 1.

Judicium *ex ſuſpicione latum iniquum eſt*. R. 4. S. 1. n. 7. p. 217. col. 1.

Judicium *ex teſtimonio unius iniquum*. R. 3. S. 1. n. 5. p. 217. col. 1.

Judicium *Generale cur celebrabitur*. R. 6. S. 10. n. 14. p. 428. col. 1. & 2.

Judicium *neceſſarium eſt ad inferendam pœnam ex ſententia*. R. 1. S. 7. n. 11. p. 42. col. 2.

Judicium *non eſſe ferendum de Mortuis*. ibid. S. 6. n. 1. p. 37. col. 2.

Judicium *particulare de Theophilo poſt mortem*. d. S. 7. n. 11. per tot. p. 42. col. 2. & ſeq.

Judicium *peculiare ſtatim poſt mortem*. d. S. 7. n. 10. p. 42. col. 2. & 1.

Judicium *ſine ſcientia nullum eſſe juſtum poteſt*. R. 5. S. 3. n. 2. p. 299. col. 1.

Juliani Apoſtatæ *Impietas*. R. 1. S. 8. n. 16. p. 54. col. 1. & 2.

Jure Authenticorum *Adulterorum pœna in leviorem mutata eſt*. R. 4. S. 9. n. 16. p. 278. col. 1.

Jure Divino *debetur Principibus obſequium*. R. 4. S. 4. n. 2. p. 237. col. 2.

Juris Codicis *inconſtantia*. R. 4. S. 9. n. 16. p. 278. col. 1.

Juris Pandectarum *inconſtantia*. d. S. 9. n. 14. p. 276. col. 2.

Jus Canonicum *quos cenſeat Naturales*. R. 2. S. 3. n. 2. p. 87. col. 2. *Prohibet Uſuras, quas permittit Jus civile*. R. 2. S. 3. n. 12. p. 94. col. 2. *Prohibet cædem deprehenſa in Adulterio, quam permittit Patribus Jus civile*. ibid. *Prohibet omnem dolum in contractibus, quem Jus Civile permittit*. ibid. *Rejicit à Miniſterio etiam infames infamia facti*. ibid.

Jus Civile *magis favet natis ex Concubina, quàm ex furtivo coitu, & improbatur*. R. 2. S. 3. n. 2. p. 87. col. 2. *Quanta recipiat à Jure Canonico rejecta*. d. S. 3. n. 12. p. 94. col. 2. *Quos cenſeat Naturales*. d. S. 3. n. 1. p. 87. col. 2. *à Dignitatibus rejicit ſolùm infames infamia Juris*. d. S. 3. n. 12. p. 93. col. 2. *Non rejicit naturales, ac ſpurios à dignitatibus*. d. S. 3. n. 9. p. 92. col. 2. *In teſtamentis tantùm negat ſuffectum teſtimonium duorum*. R. 6. S. 6. n. 2. p. 389. col. 2. *Abrogatum in multis à Jure Canonico*. d. n. 2. p. 389. col. 2. *Idem, ſi contrarium Juri divino, abrogandum erit*. d. S. 6. n. 2. p. 389. col. 2. & n. 3. p. 390. col. 1.

Jus Divinum, *& humanum*. V. lex. *An Jus divinum hoc tantùm aſſerat, non ſufficere teſtimonium unius*. R. 6. S. 6. n. 3. p. 390. col. 1. & n. 5. p. 391. col. 1. *Idem de teſtimonio duorum negativè ſumi non poteſt*. d. R. 6. S. 6. n. 3. p. 390. col. 1. *Idem poteſt explicari per Epichejam*. d. S. 6. n. 15. p. 395. col. 2. *Idem limitari non poteſt*. d. n. 15. p. 396. col. 1.

Jus

Digitized by Google

Jus emendatum à *Juſtiniano in re Adulterorum iniquum, & imprudens*. R. 4. S. 9. n. 16. p. 278. col. 1.

Jus Evangelicum *non continet, niſi Jus Naturale*. R. 3. S. 7. n. 6. p. 196. col. 2.

Jus Græcum *non diſtinguit inter Naturales, & Nothos*. R. 2. S. 2. n. 2, p. 88. col. 1.

Jus Latinum *diſtinguit Naturales à Nothis*. ibid.

Jus Naturale *an libidinem probet*. R. 2. S. 3. n. 1. p. 87. col. 2. *Ad id, quod eſt contra rationem deducere non poteſt*. ibid. *Quid ſit, & an ſignificet impetus naturales*. ibid.

Jus quod *tribuit, non pertinet ad tumorem, atque ſuperbiam, & faſtum*. R. 6. S. 4. n. 4. p. 377. col. 2.

Jusjurandum *in teſte probaturo eſt de jure Divino, & Gentium*. R. 6. S. 7. n. 13. p. 403. col. 2.

Jusjurandum *neceſſarium eſt teſti etiam in cauſa ſummaria*. d. n. 13. p. 404. col. 1.

Jusjurandum *non eſt neceſſarium teſti in re manifeſta*. d. n. 13. p. 403. col. 2. & p. 404. col. 1.

Jusjurandum *non eſt probatio*. R. 5. S. 5. n. 11. p. 323. col. 1.

Jusjurandum *Parentibus. Conſanguineis, &c. teſtimonium dicentibus de filiis, vel conſanguineis, &c. non eſt deferendum*. R. 6. S. 7. n. 12. p. 403. col. 1.

Jusjurandum *quando deficit, non ſuppletur multitudine teſtium*. d. S. 7. n. 13. p. 404. col. 1.

Jusjurandum *quid operetur in Confeſſione judiciali*. R. 5. S. 5. n. 11. p. 323. col. 2.

Jusjurandum *teſti remitti poteſt à Reo, contra quem teſtimonium dicit*. R. 6. S. 7. n. 13. p. 404. col. 1. & S. 6. n. 13. p. 395. col. 2.

Juſtiniani *Imperatoris teſtimonia pro Suprema Poteſtate Rom. Pontificis*. R. 6. S. 2. n. 9. p. 357. col. 1. & 2.

Juſtinianus *quid permiſerit maritis contra uxores adulteras*. R. 4. S. 9. n. 3. p. 271. col. 2.

Juſtini Martyris *locus explicatus ne obſit Beatitati SS*. R. 6. S. 10. n. 13. p. 427. col. 2.

Juſtini Martyris *Teſtimonium pro eadem Beatitate*. d. S. 10. n. 3. p. 421. col. 2. *Ejuſdem aliud*. n. 4. p. ead. & col.

Juventus *non decet miniſtros Eccleſiæ*. R. 2. S. 4. n. 9. p. 104. col. 1.

Juventus *quam periculoſa*. ibid.

L

LAganum *quid ſit*. R. 3. S. 4. n. 14. p. 170. col. 1.

Laici *de rebus Sacris judicare, aut legem ferre non poſſunt*. R. 2. Sect. 9. num. 12. pag. 133. col. 2. & p. ſeq.

Laici *rerum Eccleſiaſticarum cenſentur ignari*. ibid. & n. 9. p. 133. col. 1.

Laicus *ad Ordines Sacros provehi non poteſt*. d. S. 9. n. 3. p. 129. col. 1. & 2.

Laicus *poſtulari in Epiſcopum non poteſt*. R. 2. S. 3. n. 15. p. 96. col. 1.

Laqueus Diaboli *ſuperbia, & arrogantia*. R. 2. S. 8. n. 4. p. 125. col. 2.

Laterculum majus, & minus *quid*. R. 5. S. 2. n. 4. p. 292. col. 2.

Latina Eccleſia *utiles preces pro Mortuis cenſet, ſemperque docuit*. R. 1. S. 5. n. 13. p. 29. col. 2.

Latinæ Eccleſiæ *comparatio*. R. 2. S. 9. n. 13. p. 135. col. 2.

Latinæ Eccleſiæ *ſimplicitas*. d. p. & col. ead.

Latini *an lethaliter crimino ſos admittant ad Ordines*. R. S. 8. n. 1. p. 201. col. 2.

Latini *an negent miracula Photiana*. R. 4. S. 5. n. 3. p. 243. col. 1.

Latini *an plures ſcientias, & quomodo ponant in Deo*. R. 5. S. 1. n. 4. p. 282. col. 2. & p. ſeq.

Latini *approbant Euchariſtiam in Fermentato*. R. 3. S. 5. n. 11. p. 179. col. 1. & 2.

Latini *aſſerunt unum Principium Spiritus S*. R. 5. S. 3. n. 12. p. 304. col. 1.

Latini *Azymitæ dicuntur à Photianis*. R. 3. S. 5. n. 11. p. 179. col. 1.

Latini *communicant cum Græcis in re Sacra*. R. 6. S. 7. n. 9. p. 401. col. 2.

Latini *conſtantiſſimè præmiſere ſemper Ordinationibus jejunia*. R. 1. S. 2. n. 9. p. 11. col. 1.

Latini *cur incurioſi ſint rerum Græcarum*. R. 3. S. 8. n. 3. p. 205. col. 2. & p. 206. col. 1.

Latini *etſi aſſererent duo Principia Spiritus S. non propterea eorum Baptiſmus eſſet vitioſus* R. 5. S. 3. n. 12. p. 304. col. 1.

Latini *Fermentarios Græcos quos appellarunt*. R. 3. S. 5. n. 11. p. 179. col. 1.

Latini *Græcos univerſim neque hæreticos, neque excommunicatos cenſent*. R. 6. S. 7. n. 9. p. 401. col. 2.

Latini *illiteratos rejiciunt ab Ordinibus*. R. 2. S. 7. n. 5. p. 126. col. 1.

Latini *in Baptiſmo non immergunt*. R. 5. S. 3. n. 17. p. 308. col. 2.

Latini *in quo ſenſu Pneumatomachi*. R. 6. S. 3. n. 7. p. 373. col. 1.

Latini *Judicem irregularem dicunt*. R. 4. S. 7. n. 11. p. 260. col. 1. & 2. & V. Judex.

Latini *nihil docent, unde ſequantur duo principia Spiritus Sancti*. R. 5. S. 3. num. 13. p. 304. col. 2. & p. ſeq.

Latini *non aſſerunt preces pro Mortuis utiles tantùm miniſtris Eccleſiæ, ad alimenta, & divitias* R. 1. S. 5. n. 13. p. 29. col. 2.

Latini *non carent ſcandalis, quæ tamen damnant*. R. 6. S. 3. n. 7. p. 373. col. 1. & 2.

Latini *non reprobantur à Græcis etiam Photianis*. R. 5. S. 3. n. 9. p. 302. col. 2.

Latini *non tribuunt Damaſceno fabulam Trajani*. R. 1. S. 7. n. 2. p. 38. col. 1.

Latini *non vituperant Græcos, quòd nunc non præmittant Ordinationibus jejunia*. R. 1. S. 2. n. 9. p. 11. col. 1. *Neque quòd Sacerdotibus permittant Uxores*. R. 3. S. 8. n. 9. p. 207. col. 2.

Latini *olim tangentes, aut comedentes immmunda pœna Eccleſiaſtica excipiebant*. R. 3. S. 1. n. 10. p. 142. col. 2.

Latini *Photianos, aſſerentes utilia Suffragia etiam Damnatis, erroris damnant*. R. 1. S. 7. n. 2. p. 38. col. 1.

Latini *præſumptiones temerarias rejiciunt à ratione probationis*. R. 6. Sect. 1. num. 1. p. 338. col. 1. & 2.

Latini *Probationem per teſtes admittunt*. R. 6. S. 5. n. 2. p. 384. col. 1. & 2.

Digitized by Google

Latini, *qui fabulam Joannæ Papiſſæ receperint, qui rejecerint*. R. 2. S. 6. n. 10. p. 117. col. 1.

Latini *rejiciunt inceſtos ab Ordinibus*. R. 3. S. 8. n. 4. p. 204. col. 1. & 2.

Latini *ſervant ætatem in Ordinibus*. R. 2. S. 4. n. 8. p. 203. col. 1. & 2.

Latini *Sodomitas rejiciunt ab Ordinibus*. R. 3. S. 8. n. 2. p. 202. col. 1. & 2.

Latini *ſub Agathone Papa Græcas litteras neſcivere*. R. 2. S. 7. n. 5. p. 119. col. 2.

Latinis *non eſt mos famæ ſpernendæ*. R. 6. S. 3. n. 7. p. 373. col. 1. & 2.

Latinis *quæ divitiæ ex Fidelium pietate erga mortuos provenire, non ad delicias, ſed ad miniſtrorum ſuſtentationem congruam haberi*. R. 1. S. 5. n. 13. p. 29. col. 2.

Latiniſmum *quem appellet Margunius*. R. 2. S. 4. n. 8. p. 203. col. 1.

Latinorum *conſenſus cum Græcis, & laus*. R. 3. S. 8. n. 2. p. 201. col. 2.

Latinorum *Epiſcoporum laus*. d. R. 3. S. 3. n. 3. pag. 157. col. 1. & n. 4. p. ead. col. 1. & 2.

Latinorum *Jura diſtingunt inter Naturales, ac Nothos*, R. 2. S. 3. n. 2. p. 88. col. 1.

Latinorum *Judicia defenduntur contra Coreſſium*. R. 5. S. 5. n. 5. p. 320.

Latinorum *Miſſa minus confert pro Mortuis, quàm Græca*. R. 1. S. 5. n. 9. p. 27. col. 2.

Latinorum *oblocutiones in Græcos*. R. 3. S. 3. n. 2. p. 156. col. 1. *Eæ quid recipiant à Græcis*. ibid. num. 3. p. ead. col. 2.

Latinorum *obſequium erga mores Græcos*. R. 4. S. 1. n. 1. p. 211. col. 1. & 2.

Latinorum *quorundam dicacitas in Sanctos Græcos*. R. 1. S. 7. n. 7. p. 40. col. 2. & p. 41. col. 1. *Eorundam ſiniſteritas in Græcos non omnibus tribuenda*. R. 4. S. 1. n. 1. p. 211. col. 1. & 2. *Eorundem ſtoliditas in damnandis Græcis*. d. S. 1. n. 1. p. ead. & col. *Eorundem ineptiæ, & calumniæ in Græcos*. d. n. 1. p. 212. col. 1. *Eorundem ſiniſteritas in Cæremonias Græcorum, & ipſam Euchariſtiam quàm foveat Schiſma*. R. 5. S. 6. n. 11. p. 334. col. 1. *Eorundem importunus Zelus vituperantium, & calumniantium Græcos*. R. 6. S. 2. n. 12. p. 362. col. 1. *Eorundem dicacitas in Liturgias Græcas*. R. 5. S. 6. n. 10. p. 333. col. 1.

Latinorum *quanta publicè pietas ſit; quàmque bene conſtituta Reſpublica*. R. 6. S. 3. n. 7. p. 373. col. 2.

Latinorum *ſententias ſequi, ſi veræ ſint, non eſt indecorum Græco, eaſque & Græci, & Photiani recipiunt*. R. 5. S. 3. n. 9. p. 308. col. 1.

Latinorum *tradita communia Græcis*. R. 2. S. 1. n. 1. pag. 76. col. 2.

Latinos *ut horrendos Græciæ faciant Photiani, cum Calviniſtis, & Lutheranis confundunt*. R. 1. S. 4. n. 8. p. 22. col. 2.

Latinos *in cuſtodiendis Moribus Apoſtolicis conſtantia commendatur*. R. 1. In. n. 2. p. 2. col. 1.

Lege *humana ob crimen Parentum poſſunt puniri filii in bonis, & fama*. R. 2. S. 3. n. 11. p. 94. col. 1.

Lege *nulla Antiquorum, præter hebræam, adulterio pœna mortis indicitur*. R. 4. S. 9. n. 13. p. 276. col. 1. & 2.

Lege Romanorum *nulla mors adulterio ſtatuta*. d. S. 9. n. 14. p. 276. col. 2. & p. ſeq.

Lege Divina *juſtum vetari non poteſt; poteſt lege Divina permiſſum*. R. 5. S. 4. n. 5. p. 314. col. 1.

Lege Divina *permiſſum non ſemper ſimpliciter bonum eſt*. d. n. 5. p. 314. col. 1.

Legem Divinam *exequens non peccat*. R. 4. S. 9. n. 2. p. 270. col. 1. & p. ſeq.

Leges cæremoniales, *& Judiciales Judæorum cur ceſſaverint*. R. 1. S. 3. n. 6. p. 15. col. 1.

Legionum *Italicarum Authores*. R. 3. S. 5. n. 5. p. 174. col. 1.

Legis *abrogatio non infert legiſlatoris errorem*. R. 5. S. 4. n. 10. p. 316. col. 2.

Legis *anima finis eſt, & ratio, propter quam lata eſt*. R. 1. S. 3. n. 6. p. 15. col. 1.

Legis *condendæ Eccleſia poteſtatem habet*. R. 4. S. 2. n. 11. p. 228. col. 1.

Legis Juliæ *contra Adulteros iniquitas*. d. R. 4. S. 9. n. 15. p. 277. col. 1. & 2. *Ejuſdem extenſio quæ, & à quo facta*. d. n. 15. p. 277. col. 2.

Legitimi *referentes originem ad Naturales non rejiciuntur ab Ordinibus*. R. 2. S. 3. num. 15. p. 97. col. 1.

Legitimus *non cenſetur libidinoſus ex libidine Patris*. d. S. 3. n. 7. p. 91. col. 2.

Legum *humanarum faſtus retunditur*. d. S. 3. n. 11. p. 94. col. 1.

Lex *abſtinendi à Suffocato, & Sanguine lata ab Apoſtolis*. R. 3. S. 2. n. 3. p. 146. col. 1. & num. 4. p. 147. col. 1. *Eadem non eſt corrupta à Græcis*. ibid. num. 5. p. ead. col. 2. *Eadem vera lex, & præceptum eſt*. ibid. n. 6. p. 149. col. 2. *Eadem, niſi literaliter accipiatur, ſuperflua*. ead. p. & col. *lata cenſetur ob ſcandalum*, ibid. n. 7. p. 150. col. 1. *Item ſolis Aſianis lata fuit*. d. p. 150. & col. & *mox à tota Eccleſia recepta*, d. n. 7. p. 150. col. 1. & 2.

Lex *an poſſit, & quando punire ſine præcedente judicio*. R. 4. S. 9. n. 12. p. 275. col. 2.

Lex Canonica *jubens omitti fraternam correctionem, & accuſari hæreticum, an juſta*. R. 1. S. 3. n. 8. p. 15. col. 2. *Eadem quid reprobet à Lege civili permiſſum*. R. 2. S. 3. n. 12. p. 94. col. 2. & Vide Jus. *Eadem præcipit jejunia*. R. 4. S. 2. n. 11. p. 128. col. 1. *Eadem abrogat civilem*. R. 2. S. 9. n. 12. p. 94. col. 2.

Lex carens *ratione lex non eſt*. R. 1. S. 3. n. 7. p. 15. col. 1.

Lex civilis. *multa permittit, conceditque à Jure Canonico reprobata*. R. 2. S. 3. n. 12. p. 94. col. 2. *Eadem quando obliget in conſcientia*. R. 4. S. 9. n. 4. p. 272. col. 1. *An obliget etiam Clericos*. d. S. 9. n. 6. p. 272. col. 2. *Eadem, cùm non obligat Eccleſiam, injuſta cenſetur*. d. n. 6. p. 272. col. 2. & p. ſeq. *Eadem necem alicujus privata authoritate patrandam mandare non poteſt*. d. S. 9. n. 12. p. 275. col. 2. *Mandans occidi Adulteros intelligenda eſt de nece inferenda publica authoritate*. d. n. 12. p. 272. col. 2. *Mandans necem Adulterorum privata authoritate iniqua eſt*. d. n. 12. p. ead. & col. *Quomodo obliget, vel excuſet in conſcientia*. d. n. 12. p. ead. & col. *concedens Patribus, vel maritis occiſionem adulteræ injuſta eſt*. d. S. 9. n. 13. p. 276. col. 1. *Eadem Canones Concilii Oecumenici abrogare non poteſt*. R. 6. S. 2. n. 13. p. 363. col. 1. *Eadem deſert Canonum decretis*. R. 2. S. 9. n. 12. p. 134. col. 1.

Lex

Digitized by Google

Lex Divina. *poteſt irrogare pœnam corporis, & bonorum alicui ob crimen alterius*. R. 2. S. 3. n. 11. p. 93. col. 2. *Non poteſt tamen inferre pœnam ſpiritualem ob crimen alienum*. ibid. *Eadem Adulterio pœnam Mortis irrogat*. R. 4. S. 9. n. 2. p. 271. col. 1. *Ea tamen intelligenda de Morte inferenda per publicam authoritatem*. d. S. 9. n. 8. p. 273. col. 2. *An ceſſaverit per Euangelium*. d. n. 8. p. 274. col. 1.

Lex Duodecim Tabularum *necem Adulteris inferendam permiſit*. d. S. 9. n. 3. p. 271. col. 1.

Lex Euangelica *etiam ipſa, cauſa ceſſante, ceſſat*. R. 1. S. 3. n. 8. p. 15. col. 1. & ſeq. *Eadem nihil addidit Juri Naturali*. R. 3. S. 7. n. 6. p. 196. col. 2.

Lex *extra æquitatem eſſe non poteſt*. R. 2. S. 4. n. 8. p. 103. col. 1.

Lex fraternæ correctionis *an, & quando ceſſet*. R. 1. S. 3. n. 8. p. 15. col. 2.

Lex Germanorum *necem Adulteræ jubens*. R. 4. S. 9. n. 13. p. 276. col. 2.

Lex humana, & Divina *pœnam irrogare poteſt etiam ei, qui culpam non habet*. R. 2. S. 3. n. 11. p. 93. col. 2. *Eadem irrogare pœnam corporis non poteſt alicui ob crimen alterius*. ibid. & p. 94. col. 1.

Lex Julia *mortem an irrogaret Adulteris*. R. 4. S. 9. n. 15. p. 277. col. 1. & 2.

Lex *juſtè poteſt decernere Adulterio mortem*. d. S. 9. n. 16. p. 278. col. 1.

Lex *lege, & conſuetudine contraria poteſt abrogari*. R. 5. S. 4. n. 9. p. 316. col. 1. & 2.

Lex *non habens continuam cauſam non ſemper obligat*. R. 1. S. 3. n. 7. p. 15. col. 1.

Lex *humana à Lege divina derivatur*. ibid.

Lex occidendæ adulteræ *authoritate privata à Solone lata*. R. 4. S. 9. n. 3. p. 271. col. 1. *Ejus Antiquitas*. d. n. 3. p. ead. & col. *Eadem Romanis recepta*. d. n. 3. p. ead. col. 2. *Eadem ab Auguſto ſublata*. d. p. col. 2. *Ea qui, & quatenus Patri fecerit poteſtatem occidendæ filiæ deprehenſæ in adulterio*. d. p. col. 2.

Lex *probatur diſpenſatione, & peccato*. R. 2. R. 3. n. 15. p. 96. col. 1.

Lex *puniens dote uxorem ob adulterium, an extendatur ad Viduam Adulterii damnatam poſt mortem mariti*. R. 5. S. 2. n. 8. p. 294. col. 2. & p. ſeq.

Lex *quando minus poſſit, quàm pactum*. R. 6. S. 6. n. 12. p. 394. col. 2.

Lex Romana *quam pœnam Adulterio ſtatuerit*. R. 4. S. 9. n. 14. p. 276. col. 2. *Eadem ne judicium quidem Adulterii ſibi adſumebat, ſed omnia permittebat maritis*. d. S. 9. n. 13. p. 276. col. 1.

Lex *Sabbato non jejunandi certam cauſam, & tempus habuit*. R. 1. S. 3. n. 7. p. 15. col. 1.

Lex temporaria *quæ dicatur*. d. S. 3. n. 6. p. 15. col. 1.

Leo Magentinus *quis, & qualis*. R. 1. S. 2. n. 2. p. 8. col. 1. & 2. *Confundit Canones Synodi VIII. cum Canonibus Synodi Photianæ*. ibid. col. 2.

Leo Papa I. *à Calumniis Photianis aſſeritur*. d. S. 2. n. 10. p. 11. col. 1. *Ejus locus explicatur*. ibid. n. 12. p. 11. col. 2. *Ejus elogium, ejuſdemque commercium crebrum cum Græcis*. *Ejuſdem mandatum Dioſcoro, ut ante Ordinationes præmittat jejunium*. d. R. 1. S. 3. n. 4. p. 13. col. 2. *Ejus ſcripta, & præſertim Epiſtolam ad Dioſcorum recipi à Photianis, ut incorruptam*. d. S. 3. n. 5. p. 14. col. 1. *Eum nec Græcum fuiſſe, nec ſcripſiſſe Græcè*. ibid.

Leo Sapiens: *Ejus Novella nil officit Juri appellandi Rom. Pontificem*. R. 6. S. 2. n. 13. p. 363. col. 1. *Ejus Novella negat, poſſe appellari à Patriarcha ad ſubjectos Patriarchæ*. d. n. 13. p. ead. col. 1. & 2. *Ejus novella non abſtulit poteſtatem appellandi à Patriarcha ad Synodum*. ibid.

Liberum arbitrium *dari probatur*. R. 4. S. 2. n. 2. p. 222. col. 1.

Liberti *profiteri Religionem an poſſint*. R. 2. S. 5. n. 1. p. 104. col. 2. & p. 105. col. 1. *Iidem nec ordinandi ſunt, nec poſſunt Ordinari, niſi Patronus remittat Juſpatronatus*. d. n. 1. p. 105. col. 1. *Idem Jure Græco probatur*. d. S. 5. n. 2. p. 105. col. 2.

Liquores contaminati *horrori ſunt Græcis*. R. 3. S. 1. n. 8. p. 140. col. 2.

Liturgia Baſilii. *V.* Baſilii.

Liturgia *dicitur precatio Myſtica*. R. 5. S. 6. n. 9. p. 332. col. 2.

Liturgia Græca *an eo modo fuerit ætate Damaſceni, quo etiamnum*. d. R. 5. S. 6. n. 4. p. 329. col. 2.

Liturgia Græca *non indiget emendatione*. d. S. 6. n. 11. p. 334. col. 1. & 2. & n. 12. ead. p. & ſeq.

Liturgiæ *explicatio, quæ ſub nomine Germani circumfertur, an ſit Germani I*. d. R. 5. S. 6. n. 4. p. 329. col. 2.

Logothetæ *officium*. R. 1. S. 2. n. 7. p. 10. col. 2.

Lot *an ex Ebrietate per coitum peccaverit*. R. 4. S. 8. n. 5. p. 266. col. 2.

Ludendi conſuetudo *an rejiciat ab Ordinibus*. R. 3. S. 6. n. 13. p. 191. col. 2.

Lugentes *qui fuerint*. R. 4. S. 3. n. 2. p. 230. col. 2.

Lunatici *rejiciendi*. R. 2. S. 7. n. 1. p. 117. col. 2.

Luſcus *an rejiciatur ab Ordinibus*. d. R. 2. S. 6. n. 5. p. 114. col. 2.

Luſcus *ex oculo ſiniſtro an rejiciendus apud Græcos*. d. n. 5. p. ead. & col.

Lutherani *odio habiti à Græcis*. R. 1. S. 4. n. 8. p. 22. col. 2.

Lutheranorum *an omnia dogmata damnanda*. d. R. 1. S. 5. n. 1. p. 23. col. 1.

Lymphatici *rejiciendi ab Ordinibus*. R. 2. S. 7. n. 1. p. 117. col. 2.

M

Machabæorum locus *objectus ad hoc, ut etiam pro Damnatis ſuffragia probentur utilia*. R. 1. S. 6. n. 11. p. 36. col. 1. *Explicatur is locus, ne obſit veritati*. ibid. S. 7. n. 1. p. 37. à col. 1. & p. 38. col. 1. *Eorundem locus probans & preces, & ſuffragia utilia mortuis*. R. 1. S. 5. n. 1. p. 28. col. 2.

Magnificentia. *in Nobilibus utilis Reipublicæ*. R. 3. S. 7. n. 6. p. 197. col. 2.

Magrii ineptiæ *in Etymologia Suffocati*. R. 3. S. 2. n. 5. p. 148. col. 1. & ſeq. *Eæ refelluntur*. ibid. n. 8. p. 150. col. 2. & ſeq. *Ejuſdem elegans Periodus*. d. S. 2. 10. p. 152. col. 2.

Maledicentiæ *imprudentia*. ibid. S. 1. n. 1. p. 136. col. 1.

Malignitatis *inconſtantia*. d. S. 7. n. 2. p. 194. col. 1.

Ma-

Digitized by Google

Malus ex malo præſumitur. R. 2. S. 3. n. 7. p. 90. col. 2. & p. 91. col. 2.

Malum nihil à Deo creatum. R. 2. S. 6. n. 3. p. 114. col. 1.

Mandans homicidium, eo ſecuto, homicida eſt, & irregularis. R. 4. S. 6. n. 4. p. 248. col. 2. Idem, ſi mandet percuſſionem citra voluntatem homicidii, ſi illud ſequatur ex illa, homicida, & irregularis. d. n. 4. p. ead. & col. An pœna ordinaria puniatur. d. n. 4. p. ead. & col.

Mandato quando æquiparetur ratihabitio. R. 4. S. 6. n. 5. p. 249. col. 1. & 2.

Mandatum legis idem eſt cum permiſſione authoritativa. d. R. 4. S. 9. n. 12. p. 275. col. 2.

Manichæorum ſententia circa multiplicitatem animæ in eodem homine. R. 4. S. 6. n. 13. p. 253. col. 2.

Marcus Ant. de Dominis doloſe dictus Doctor Eccleſię Latinę, quis fuerit, ejuſque in Purgatorium calumnię. R. 1. S. 5. n. 12. p. 29. col. 1. & 2.

Margarites particula Euchariſtię dicta à Gręcis. R. 3. S. 5. n. 10. p. 178. col. 1.

Marito an liceat uxorem adulteram occidere. R. 4. S. 9. n. 5. p. 272. col. 2.

Maritus occidens uxorem adulteram non exequitur legem divinam. R. 4. S. 9. n. 8. p. 275. col. 2. Qui, & quatenus uxorem caſtigare poſſit. d. S. 9. n. 9. p. 274. col. 1. & 2. Hominem vilem occidere poteſt Jure Civili noviſſimo deprehenſum in Adulterio cum uxore. ibid. n. 10. p. 274. col. 2. Idem occidens adulteram Jure Civili excuſatur. Ibid. n. 11. p. 275. col. 1.

Marotia quę fuerit. R. 2. S. 3. n. 14. p. 95. col. 2. & p. ſeq.

Martyriæ quid ſint in Eccleſia Gręca. R. 6. S. 7. n. 5. p. 399. col. 1.

Martyres potuere Jure naturali repellere injuriam. R. 4. S. 4. n. 5. p. 239. col. 1.
Cur non reſtiterint. ibid. Eorum precibus mos fuit indulgendi criminoſis Eccleſiaſticam pœnam. R. 1. S. 9. n. 1. p. 58. col. 1.

Matrimonium. Ejus myſtica ſignificatio. R. 2. S. 2. n. 3. p. 79. col. 2. Non conſummatum ſignificat conjunctionem Chriſti cum Anima per Gratiam. ibid. n. 12. p. 85. col. 2. Conſummatum ſignificat conjunctionem Chriſti cum Eccleſia, & natura humana per unionem hypoſtaticam. ibid. Quartò iteratum apud Græcos nullum. ibid. à Sacerdote Græco contractum illicitum eſt, ſed validum. d. n. 12. p. 86. col. 1. Ejus uſus in viris Sacratis eſt contra diſciplinam Eccleſiaſticam. R. 3. S. 8. n. 9. p. 208. col. 1. & 2. Ejus vinculum inſolubile eſt. R. 6. S. 4. n. 11. p. 381. col. 1. & 2. & n. 13. p. 382. col. 1. & 2. & n. 14. p. 382. col. 2. & p. ſeq.

Matthæus Monachus quando vixerit. R. 5. S. 3. n. 8. p. 302. col. 1.

Matthias per ſuffragia electus. R. 5. S. 4. n. 7. p. 315. col. 1.

Maumethes II. poteſtatem Gladii Eccleſiæ deridet. R. 4. S. 4. n. 6. p. 240. col. 1.

Maximus Margunius. Ejus inſcitia in Theodoro Metochita, & calumnia. R. 1. S. 2. n. 7. p. 10. col. 1. Ejuſdem inconſtantia, quæ aſſerit, quod impugnat. ibid. n. 8. p. ead. col. 2. Ei nullam eſſe fidem præſtandam, dum declamat in Latinos. ibid. num. 10. p. 11. col. 2. Ejus mendacium aſſerentis, nulla eße jejunia Latinorum. R. 1. S. 3. num. 1. p. 12. col. 2. Ejus anxietas in loco Leonis I. & ſtupiditas affirmans, Leonis ſcripta eſſe corrupta. d. S. 3. n. 5. p. 14. col. 1. Ejus ſtoliditas in aſſignanda cauſa vetiti Sabbato jejunii. d. S. 3. n. 9. p. 16. col. 1 n. 10. Ejus irreligioſus animus erga Theodorum Studiten. d. S. 3. n. 13. p. 18. col. 1. Itidem mendacium, & ineptiæ in aſſignanda altera cauſa vetiti Sabbato jejunii. R. 1. S. 4. n. 1. & ſeqq. Ejuſdem ἀκρισία in confundendo Bonifacio Martyre cum Bonifacio VIII. ibid. n. 6. p. 21. col. 1. & n. 7. ead. p. col. 2. Ejuſdem ignorantia, protervia, & impia mendacitas. d. S. 4. n. 4. p. 20. col. 1. Eiuſdem ineptiæ contra Purgatorium. d. S. 4. n. 6. p. 21. col. 1. Item dolus, & mendacium negantis à Luthero, & Calvino Purgatorium negatum. d. S. 4. num. 8. p. 22. col. 1. & 2.

Maximus Margunius ad impugnandum Purgatorium utitur ipſis Calvini verbis, & rationibus. d. col. 2. Cur dogma Purgatorium aſſerens tribuat Calviniſtis. ibid. Aſſerit utilitatem ſuffragiorum pro Mortuis, quam negat. d. S. 5. n. 8. p. 26. col. 2. & p. 27. col 1. Mentitur multa in Latinam Eccleſiam, eaque deſumit ex M. Antonio de Dominis. d. S. 5. n. 12. p. 28. col. 2. & p. 29. col. 1. & 2. Vertit in linguam Græcam vernaculam ſcalam Paradiſi Climaci. R. 1. S. 7. n. 10. p. 42. col. 2. Eius error, & Calumnia in Latinos. R. 2. S. 2. num. 2. p. 79. col. 1. Deridet Digamiam Interpretativam. ibid. n. 3. p. 80. col. 1. Infeſtus eſt Digamiæ. ibid. n. 5. p. 80. col. 2. Amicus Lutheranorum eorum dogmata reiicit, & ea tantùm probat, quæ Latinos impugnant. ibid. In Digamiam argumenta mutuatur à Luthero. ibid. Non videt legem vetantem Digamiam, eique proponitur multiplex. ibid. & p. 81. col. 1. & ibi. n. 6. col. 1. & 2. & n. 7. p. 82. col. 1. & 2. Eius objecta in Digamiam interpretativam. d. S. 2. n. 10. p. 84. col. 1. & 2. & ſeqq. Oſtenditur, illa ex D. Thoma deſumpta omiſſis ſolutionibus, eaque militare etiam contra Digamiam propriam. ibidem.

Maximus Margunius, ut impugnet Latinos, non parcit Græcis. d. S. 2. n. 11. p. 85. col. 1. Defenſorem ſe oſtendit naturalium filiorum. R. 2. S. 3. n. 8. p. 91. col. 1. Eius ἀνοησία in Sixto II. & Sixto III. num. 10. p. 92. col. 2. Eius rationes pro Naturalibus. d. S. 3. n. 8. p. 91. col. 2. & ibidem. Calumnia in Latinos. Eiuſdem inconſtantia reprobantis Naturales, quos defendit, & oſtenditur, rationes ab illo adductas à Latinis decerptas. ibid. p. 92. col. 1. Eius argumenta proponuntur. d. S. 3. n. 9. p. 92. col. 1. & 2. Eius ignorantia in Dialectica. ibid. n. 10. p. 92. col. 2. Idem author eſt corruptelæ non ſervandi ætatem in Ordinibus. R. 2. S. 4. n. 4. p. 100. col. 1. Eius inconſtantia, & impudentia. d. S. 4. n. 6. p. 101. n. 1. & 2. Idem corruptor evincitur morum Græcorum. d. S. 4. in fin. p. 104. col. 2. Eius ineptiæ circa corpore vitiatos. R. 2. S. 6. n. 1. p. 111. col. 2. & ſeq. Eiuſdem mendacia circa Abdiam, & Theodorum Prodromum. V. Abdias, &, Theodorus Prodromus. Eius hæreſes, & ineptiæ. d. S. 6. n. 3. p. 113. col. 2. Idem Manichæiſmi renovator. d. n. 3. p. 114. col. 1. Eius abſurda in Joanna Papiſſa. d. S. 6. n. 6. p. 115. col. 1. Eiuſdem ſententia de Energumenis Ordinandis. d. R. 2. S. 7. n. 2. p. 118. col. 1. Eiuſdem pro Ignorantia ſuffragium. d. S. 7. n. 3. p. 118. col. 2. & ſeq. Eius mendacium de temporibus Agathonis Papæ. d. S. 7. n. 5. p. 119. col. 2. Eiuſdem aliæ calumniæ refelluntur. ibid. S. 8. n. 6. pag. 128. col. 2. & p. ſeq. Eius ineptiæ contra Interſtitia. R. 2. S. 9. n. 1. p. 128. col. 1. & 2. Rabies in Collegium Græcorum Urbanum. ibidem. & n. 2. p. 128. col. 2.

Digitized by Google

Vaticinium ejuſdem contra idem Collegium retunditur novo vaticinio. d. n. 2. p. 129. col. 1. Oſtenditur, Margunium non eſſe Græcum, ſed Photianum. R. 3. S. 1. n. 5. p. 139. col. 2. Defenditur à calumnia Catumſyriti. ibid. n. 6. p. 139. col. 2. Eius ſententia contra Apellas quò collimet. R. 3. S. 4. n. 1. p. 161. col. 1. Eius ineptiæ circa Euchariſtiæ inſtitutionem. ibid. n. 10. p. 166. col. 2. & p. ſeq. Eius ſententia de diſcrimine peccatorum. R. 3. S. 6. n. 6. p. 186. col. 1. Eius inconſtantia. ibid. S. 7. n. 2. p. 194. col. 2. Idem tuetur uſuras. ibid. n. 3. p. 194. col. 2. & p. ſeq. Eius rationes pro uſuris. ibid. p. 195. col. 1. Eius ignorantia in ſacris literis. ibid. p. ead. & col. Dolus etiam in iiſdem. d. p. 197. col. 1. Eius nova calumnia in Latinos. R. 3. S. 8. n. 1. p. 202. col. 2. Eius audacia, locus, ubi ſtuduit, & caſtigatur. d. S. 8. n. 10. p. 209. col. 1. Calumniæ eiuſdem in Tonſuram ſacram. R. 4. S. 1. n. 6. p. 215. col. 1. Eiuſdem ineptiæ impugnantes Eccleſiaſticam Poteſtatem. R. 4. S. 3. n. 4. p. 231. col. 1. & p. ſeq. Eius argumenta contra poteſtatem eandem. ibid. S. 4. num. 4. p. 237. col. 1. Ei reſpondent Photiani. ibid. p. 237. col. 1. Eiuſdem calumniæ contra Latinos circa poteſtatem Sanguinis refelluntur. d. S. 4. n. 7. p. 240. col. 1. & 2. Eiuſdem ineptiæ circa Miracula Photiana. R. 4. S. 5. n. 2. p. 242. col. 2. Eius ſententia circa abortum, calumnia in Latinos, & ſolemne mendacium. R. 4. S. 6. n. 12. p. 252. col. 2. Eiuſdem argumenta contra Milites. ibid. S. 7. num. 1. p. 255. col. 1. & 2. Eiuſdem ignorantia, vel dolus in verbo κατασφάζω. d. S. 7. n. 10. p. 259. col. 2. & p. ſeq. Eiuſdem alia calumnia in Latinos circa Irregularitatem homicidii. d. S. 7. n. 11. p. 260. col. 1. Eius error circa necem Adulteræ. R. 4. S. 9. n. 1. p. 264. col. 1. & 2. Eiuſdem ſententia contra Evidentiam. R. 5. S. 5. n. 1. p. 318. col. 1. Ejuſdem ſtolida impietas in explananda voce ἀμὴν, quam Græci dicunt poſt verba Conſecrationis. d. S. 5. n. 12. p. 324. col. 1. Hæreſes, & abſurda in ea explanatione. d. n. 12. p. ead. & col. Eius ignorantia circa Præſumptiones. R. 6. S. 1. n. 3. p. 339. col. 1. Eius rabies, & mendacia in Beſſarionem. R. 6. S. 2. n. 1. p. 348. col. 2. Eiuſdem calumniæ in aulam Romanam. R. 6. S. 3. n. 6. p. 373. col. 2. Eius ſcopus in accuſanda Rom. Pontificum avaritia. ibid. S. 4. n. 8. p. 379. col. . Eiuſdem ineptiæ circa teſtimonium ferendum à fœminis. ibid. S. 7. n. 6. p. 399. col. 2. Eiuſdem ineptiæ, & argumenta pro teſtimonio Ordinandi à Confeſſario lato. R. 6. S. 9. n. 5. p. 414. col. 1. & 2. Eiuſdem nequitia in iis argumentis. d. S. 9. n. 6. p. ead. col. 2. Eius mendacitas ſuſpectum facit librum, quem citat. d. n. 6. p. ead. & col. & p. ſeq. Eiuſdem errata plurima congeruntur. d. S. 9. n. 13. p. 418. col. 1. Eiuſdem ſcopus in falſo miraculo, quod narrat. d. R. 6. S. 10. n. 1. p. 419. col. 2. Eiuſdem argumenta contra beatitatem SS. ante generale iudicium. d. S. 10. n. 7. p. 423. col. 1. & 2.

Maximus Martyr, ejus elogium. R. 6. S. 2. n. 10. p. 359. col. 1. Ejuſdem teſtimonia pro ſuprema poteſtate Rom. Pontificis. d. n. 10. p. ead. & col.

Mechtildis Revelationes a Photianis quanti habeantur R. 1. S. 6. n. 11. p. 37. col. 1. Ejuſdem revelatio de ſalute Trajani ſuppoſititia. ibid. S. 7. n. 5. p. 39. col. 2. Ea continet falſa, repugnat Revelationi Brigittæ, & ſenſis Eccleſiæ, ac Fidei. ibid.

Media plura ad eundem finem aſſumi poſſunt. R. 1. S. 9. n. 10. p. 61. col. 2. Contraria finiſi ſini, reſpuenda. R. 5. S. 1. n. 10. p. 286. col. 2.

Medicus peritus ſecans, ſi caſu occidat, vel mutilet, non fit irregularis. R. 4. S. 7. num. 8. p. 258. col. 1. & 2.

Melchiſedec figura Chriſti, & umbra. R. 3. S. 4. n. 11. p. 167. col. 2. & n. 12. p. 168. col. 2. Ejus diſſimilitudo à Chriſto. ibid. n. 12. p. 168. col. 2.

Meletii Patriarchæ Alexandrini ignorantia, & mendacium aſſerentis, à Latinis Græcos juberi Jejunare ſabbato. R. 1. S. 4. n. 5. p. 20. col. 2. Ejuſdem ineptiæ circa Purgatorium refelluntur. ibid. S. 8. n. 4. p. 46. col. 1. Ejuſdem impietas in Auguſtinum, & Bernardum. d. S. 8. n. 4. p. 46. col. 1. & 2. Ejuſdem cenſura ex Coreſſio. d. col. 2. Ejuſdem ineptiæ, & impietas in aſſerenda utilitate ſuffragiorum pro Damnatis. R. eod. S. 6. n. 2. p. 31. col. 2.

Meletii Tipaldi Archiepiſcopi Philadelphienſis laus. R. 1. Init. n. 3. p. 2. col. 1.

Mendacii nota an obſit Græcis. R. 3. S. 2. n. 11. p. 153. col. 2. Eadem nota quomodo omnes homines afficiat. ibid. p. 154. col. 1.

Mentiri in Judicio in levibus an grave ſit crimen. R. 5. S. 1. n. 9. p. 285. col. 2. Idem an ſemper ſit grave. Ibidem. n. 12. p. 286. col. 1.

Merces integra Beatitatis datur hominibus poſt generale judicium. R. 6. S. 10. num. 11. p. 426. col. 1. & 2.

Meretrix, licet filiam exhæredare non poſſit, ſi agat pœnitentiam, poteſt. R. 5. S. 2. n. 10. p. 296. col. 2.

Merionis Cadaver integrum repertum. R. 6. S. 5. n. 7. p. 387. col. 1.

Merita, aut demerita poſt mortem quæri non poſſunt. R. 1. S. 8. n. 9. p. 48. col. 1. & ſeq.

Merita Chriſti, & SS. quomodo applicentur per Indulgentias. ibidem. S. 9. n. 4. p. 60. col. 2.

Metanœæ quid ſint Græcis. R. 4. S. 1. num. 12. p. 221. col. 1.

Metaphoricus loquendi modus non trahendus ad ſimplicem. ibidem. S. 4. n. 7. p. 240. col. 2.

Methodius Confeſſor an fuerit caſtratus. R. 3. S. 4. n. 9. p. 160. col. 2. Idem rejectus à Taraſio. R. 5. S. 2. n. 4. p. 292. col. 2.

Metrophanes Critopulus fruſtra niſus Lutheranorum dogmata inferre Græciæ. R. 1. S. 8. n. 11. p. 50. col. 1. Negat diſcrimen inter peccata. R. 3. S. 6. n. 3. p. 184. col. 1. Ejus rationes. ibid. p. ead. & col. ſibi contrarius diſcrimen peccatorum agnoſcit. d. S. 6. num. 6. p. 186. col. 1.

Michael Balſamon quis. R. 3. S. 5. num. 3. p. 181. col. 1.

Miles, qui fuit poſt militiam, poteſt ad Ordines recipi. R. 4. S. 7. n. 2. p. 255. col. 2. An, qui eſt miles actu, poſſit recipi. d. S. 7. n. 3. p. 256. col. 1. & 2. In bello juſto, ſi ipſe non cædat, ſed hortetur ad pugnam, non eſt Irregularis ibid. n. 4. p. 256. col. 2. Idem ſi hortetur in ipſa pugna ad cædes, & vulnera. ibid. p. 257. col. 1. Clericus ſi miles ſit etiam in juſto bello, nec pugnet, cædat, mutiletve, modò interſit ut miles, irregularis eſt. d. n. 4. p. ead. & col. Si in bello injuſto, etiamſi nihil agat, modò interſit, irregularis eſt. d. n. 4. p. ead. & col. Si laicus ſit in bello juſto, aut etiam injuſto, ſi cædat, vel mutilet, eſt irregularis. d. n. 4. p. 257. col. 1. Idem ſi in bello juſto hortetur tantùm, non eſt irregularis, contra ſi id agat in bello injuſto d. n. 4. p. ead. & col.

Milites an rejiciendi ab Ordinibus, & qui. R. 2. S. 5. n. 6. p. 108. col. 1. Milites, qui fuere, an ſint irregulares. R. 4. S. 7. n. 1. p. 255. col. 1. Milites, qui fuere olim, rejiciuntur. ibid. n. 2. p. ead. col. 2.

Militiæ Cingulum, ſeu militare quo tempore ſignum Idololatriæ. d. n. 2. p. 256. col. 1.

Militum occiſorum ſub Juda Machabæo incerta ſalus. R. 1.

Digitized by Google

R. 1. S. 7. n. 1. p. 37. col. 2.

Minimus *in Regno Cœlorum quid ſignificet, explicaturque ſententia Chriſti.* R. 3. S. 6. n. 7. p. 187. col. 2. *Ea explicatio recipitur à Photianis* ibid. n. 8. p. 188. col. 1.

Minucius Felix *quantus author: quo tempore vixerit, & ab ineptiis Magrii aſſeritur.* R. 3. S. 2. num. 10. p. 152. col. 2. & p. ſeq.

Miracula *fieri poſſunt citra confirmationem ſectæ ſuæ.* R. 4. S. 5. n. 6. p. 244. col. 2.

Miracula Palamæ *confiſta.* d. S. 5. num. 5. p. ead. col. 1. & 2.

Miracula Photiana *in Tympanitis.* d. S. 5. n. 4. p. 243. col. 2.

Miracula Photianæ *cur Deus patret in Græcia.* d. S. 5. n. 7. p. 245. col. 1. & 2.

Miracula Photiana *non obſunt Orthodoxæ fidei.* d. S. 5. n. 5. p. 244. col. 1. & 2.

Miracula *ſunt gratiæ gratis datæ, ubi de eorum Authore.* d. S. 5. n. 6. p. ead. col. 2. *Cur Infideles ea patrare poſſint.* ibid. n. 7. p. 245. col. 1.

Miraculum *fieri nequit in teſtimonium Hæreſis.* d. S. 5. n. 5. p. 144. col. 1. & 2.

Miraculum Photianum *adſumptum in Confirmationem Dogmatis Photiani, non procedit.* d. S. 5. num. 8. p. 245. col. 2. & p. ſeq.

Miraculum Photianum *quod Authori evenit.* d. S. 5. n. 4. p. 244. col. 1.

Miraculum Photianum *narratum à Margunio pro Confeſſarii teſtimonio refellitur, ut palam mendax.* R. 6. S. 9. n. 13. p. 418. col. 1. & n. 14. p. ead. col. 2.

Monachatus *officium eſt.* R. 5. S. 2. n. 4. p. 293. col. 1.

Monachi *an ad Ordines provehi poſſint.* R. 2. S. 5. n. 6. p. 108. col. 1.

Monachi *an poſſint advocare.* R. 4. S. 7. num. 15. p. 262. col. 2.

Monachi Megaloſchemi *qui.* d. R. 4. S. 1. n. 6. p. 215. col. 2.

Monachum *non poſſe medicinam exercere, probatur Jure Græco.* d. R. 4. S. 7. num. 8. p. 258. col. 1. & 2.

Monachus *Medicus, vel Chirurgus eſſe non poteſt.* d. S. 7. n. 8. p. 258. col. 1. & 2. & p. ſeq.

Monachus *Medicus, vel Chirurgus, ſi ſecando mutilet, vel occidat, irregularis eſt.* d. n. 8. p. ead. & col. & n. 9. p. 259. col. 1. & 2.

Monarchia *non eſt ubi princeps per ſe, & ex ſe nihil poteſt.* R. 6. S. 1. n. 5. p. 340. col. 2. & p. ſeq.

Monarchia *ſub uno Principe eſt.* d. n. 5. p. 340. col. 2. & p. ſeq.

Monarchia *Viſibilis caput habet viſibile.* d. n. 5. p. 340. col. 2. *Eam optimum Regiminum eſſe, oſtenditur obiter.* R. 6. S. 1. n. 4. p. 340. col. 1.

Monarchiæ *Eccleſiaſticæ quis convenienter princeps dici poſſit.* d. S. 1. n. 7. p. 343. col. 2.

Monoculus *V.* Luſcus.

Montes Pietatis *an uſuratici.* R. 3. S. 7. n. 10. p. 220. col. 1.

Mores Græci *uſu Romæ recepti, & à Romana Eccleſia probati.* R. 4. S. 1. n. 8. p. 217. col. 1. & 2.

Mortis in Articulo *multos ad meliora converſos, aſſeritur.* R. 1. S. 7. n. 1. p. 37. col. 2.

Mortui *reconciliari Eccleſiæ per abſolutionem à cenſura poſſunt: idque docent Latini.* R. 4. S. 5. num. 8. in fine, p. 246. col. 1. & n. 9. p. ead. col. 2.

Mortuorum Claſſes *tres.* R. 1. S. 6. n. 1. p. 30. col. 1.

Mortuorum diverſa conditio *exemplis propoſita ad probandum Tertium Animorum Statum.* R. 1 S. 8. n. 16 p. 54. col. 1. & 2.

Mortuorum ſtatus *difficile judicatur, & de iiſdem incertum eſt planè judicium.* ibid. S. 7. n. 1. p. 37. col. 2.

Mortuos *in amore peccati diſtingui à Mortuis in peccato.* ibid. col. 1.

Mutilus pollice, & indice, *aut altera manu rejiciendus ab Ordinibus.* R. 2. S. 6. n. 5. p. 114. col. 2.

Mutus *rejicitur ab Ordinibus* d. n. 5. p. 114. col. 2.

N

Narthex, *quæ pars Eccleſiæ.* R. 6. S. 7. n. 5. p. 398. col. 2. & p. ſeq.

Natalium conditio *in Ordinando conſideranda.* R. 2. S. 3. n. 1. p. 87. col. 1.

Naturale peccatum *nullum eſt.* R. 4. S. 2. n. 2. p. 221. col. 2.

Naturale peccatum *an dici poſſit Originale.* ibid. n. 3. p. 123. col. 1. & 2.

Naturales *rejiciendi ab Ordinibus.* R. 2. S. 3. n. 1. p. 87. col. 1. *Qui ſint Jure civili, & unde dicantur.* ibid. *Qui ſint Jure Canonico.* ibid. n. 2. p. 87. col. 2. *Iidem à Nothis diſtinguuntur Jure latino, non diſtinguuntur Jure Græco.* d. n. 2. p. 88. col. 1. *Rejiciuntur ab Ordinibus Jure Latino.* ibid. n. 3. p. 88. col. 1. *Nec recipiuntur ad Ordines ſine Diſpenſatione.* ibid. col. 2. *Iidem recepti ad Ordines rejiciuntur ab Dignitatibus Eccleſiaſticis.* ibid. *Jure noviſſimo vetantur ingredi Religioſas familias, & privantur aliis privilegiis à Jure conceſſis.* ibid. *Iidem Jure Græco rejiciuntur ab Ordinibus.* ibid. n. 4. p. 88. col. 2. & latè. p. 89. col. 1. & n. 5. ead. p. col. 2. & p. 90. col. 1. *Non ordinantur apud Græcos, niſi per ingreſſum religionis vitium purgaverint.* ibid. & p. 89. eod. n. in fin. col. 1. *Iidem repelluntur à Miniſterio ſacro ex Sacris Paginis.* ibid. n. 6. p. 90. col. 1. *Quàm rationabiliter repellantur.* ibid. col. 2. *Repelluntur Jure civili ab hæreditate Patris extantibus legitimis, & viva uxore.* ibid. n. eod. & p. col. 2. *Iidem cum Nothis infames, ac turpes cenſentur.* ibidem. *Cenſentur tamen innoxii* ibid. n. 9. p. 92. col. 1. *Rejici dejicive in pœnam non poſſunt, & qua ratione rejiciantur.* ibid. n. 10. p. 92. col. 2. *Cùm rejiciuntur, non portant iniquitatem Patris.* ibid. *Iidem rejecti portant notam ſuam.* ibid. n. 10. p. 93. col. 1. *Non rejiciuntur à Dignitatibus laicis Jure civili.* d. p. 92. col. 2. *Cur non rejiciantur à dignitatibus laicis.* ibid. n. 12. p. 94 col. 2. *Non ſunt infames infamia Juris, ſed facti.* ibid. *An juventur Canone Nicephori P. CP.* ibid. *Iiſdem favet magis Jus civile, quàm ſpuriis.* ibid. n. 2. p. 87. col. 2.

Neceſſarium *quod non eſt an inutile cenſeatur.* R. 1. S. 9. n. 10. p. 67. col. 2.

Neceſſitas *excuſat à culpa.* R. 4. S. 8. n. 2. p. 264 col. 2. & p. ſeq.

Neceſſitas *in actibus duplex.* d. S. 8. n. 1. p. 264. col. 1. & 2. *utraque excuſat ab Irregularitate homicidii.* ibid. p. 264. col. 1.

Neceſſitate urgente facta *ad exemplum trahi non debent.* R. 2. S. 7. n. 14 p. 123. col. 1. & 2. & S. 8. n. 5. p. 126. col. 2.

Necroſima *quæ.* R. 1. S. 5. n. 11. p. 27. col. 2.

Nectarius Abbas *Caſulanus aſſeritur à Calumnia Catumſyriti.* R. 4. S. 2. n. 9. p. 227. col. 1. *Idem calumniatur mores Latinorum, & Toletanum Concilium.* R. 3. S. 8. n. 8. p. 207. col. 1. *Idem quis fuerit* R. 4. S. 2. n. 8. p. 226. col. 1.

Ne-

Digitized by Google

Nectarius Patriarcha *Conſtantinopolitanus Neophytus ad Epiſcopatum provectus*. R. 2. S. 8. n. 55. p. 126. col. 2. *Abrogat CP. morem publicæ pœnitentiæ*. R. 6. S. 9. n. 9. p. 416. col. 2.

Nectarius Patria Jeroſolymitanus. *Ejus impietas in D. Thomam, Brigittam, & Mechtildem*. R. 1. S. 6. n. 11. pag. 36. col. 2. & p. 37. col. 1. *Ejus argutiæ ad eludendum Teſtimonium Irenæi pro poteſtate Eccleſiæ Romanæ*. R. 6. S. 2. n. 5. p. 351. col. 1. *Ejus impietas in Irenæum*. ibid. p. ead. col. 2. *Ejus argutiæ refelluntur*. ibid. p. ead. col. 2. & p. ſeq. *Ejuſdem conatus ad eludendam vim Argumenti ex Appellationibus factis ad Rom. Pontificem*. d. S. 2. n. 6. p. 353. col. 2. *Et latè refelluntur*. ibid. p. 354. col. 1. & 2. *Ejuſdem Cavilli circa teſtimonia Juſtiniani de ſupremo Rom. Pontificis principatu refelluntur* ibid. n. 9. p. 357. col. 1. & 2. *Ejuſdem mendacium circa Epiſtolam Joannis Papæ*. ibid. n. 10. p. 358. col. 2. & p. ſeq. *Novi ejuſdem conatus ad impugnandum Jus Appellationis Rom. Pontificum*. ibid. n. 13. p. 362. col. 2. *Ineptiæ ejuſdem ad eludenda exempla Appellationis dicta refelluntur*. ibid. n. 14. p. 364. col. 2. *Quis fuerit, ejuſque mendacitas in exemplaribus, quæ citat*. R. 6. S. 5. n. 2. p. 384. col. 2. *Sanctos Photianos confingit*. d. S. 5. num. 6. p. 386. col. 2. & pag. ſeq.

Neophytus *repellendus*. R. 2. S. 8. num. 1. & ſeqq. p. 124. col. 1.

Neophytus *quis dicatur*. ibid. n. 5. p. 126. col. 1.

Neophytus *repellitur à Dignitatibus Laicis*. d. S. 8. n. 8. p. 127. col. 1. & 2.

Neophytus *non præſumitur integræ Fidei*. ibid. p. ead. & col.

Neophytus *repellitur à teſtimonio*. ibid. p. ead. & col.

Neophytus *quis cenſendus ſit, judicabit Epiſcopus*. ibid. n. 9. p. 127. col. 2.

Neophytus, *quo tempore deſinat eſſe Neophytus, judicat Epiſcopus*. ibid. p. 127. col. 2.

Neophytus *ad ſacra promotus, dicitur laicus*. R. 2. S. 9. n. 3. p. 129. col. 2.

Nicephori Confeſſoris *Canon àn faveat Naturalibus*. R. 2. S. 3. n. 15. p. 96. col. 2.

Nicephorus Blemyda *Patriarchatum recuſat: quantæ ſapientiæ vir*. R. 2. S. 9. n. 8. p. 132. col. 1.

Nilus Rhodius *aſſeritur à Calumnia Catumſyriti*. R. 4. S. 2. n. 9. p. 227. col. 1. *ejus deſcriptio*. ibid. n. 8. p. 226. col. 2.

Nicetas Pectoratus. *Ejus objectio contra rationes pro Purgatorio ex Auguſtino, & Chryſoſtomo. Quis, & quid circa ipſum ex Relatione Humberti Cardinalis*. R. 1. S. 6. n. 8. p. 34. col. 1. & 2.

Nicetas Præſul Dabyrorum, *ſeu Paphlago laudatus à Photianis*. R. 4. S. 7. n. 5. p. 257. col. 2.

Nomen *non arguit Patriam*. R. 3. S. 2. num. 11. p. 154. col. 1.

Nothi *eodem* jure *ac Spurii repelluntur omnino à bonis paternis*. R. 2. S. 3. n. 6. p. 90. col. 2.

Nothus, & *Naturalis idem Græcis Jure Authenticorum*. ibid. n. p. 88. col. 1.

Nothus *unde dicatur*. ibid.

Notorium facti *quid ſit*. R. 5. S. 1 num. 15. pag. 289. col. 1.

Notorium Juris. d. n. 15. p. 288. col. 2.

Notorium *pertinet ad notitiam publicam*. d. n. 15. p. ead. & col.

Notorium Præſumptionis *quid*. d. num. 15. pag. 289. col. 1.

Notorium *quod nam illud ſit, ad quod non requiritur citatio*. d. num. 15. pag. 286. col. 1.

Notorium *quotuplex*. d. n. 15. p. 288. col. 2.

Nova *non omnia reprobanda*. R. 1. S. 9. n. 9. p. 65. col. 2. & p. 66. col. 1.

Novitas Vocabuli *an obſit rebus*. R. 2. S. 2. n. 4. p. 80. col. 1. & 2.

O

OBligati ad publica ratiocinia *non admittuntur ad Ordines, & quatenus*. R. 2. S. 5. n. 6. p. 108. col. 1. *Idem Jure Græco probatur*. ibid. p. ead. col. 2.

Obligatio *ad bonum publicum quanta* ſit. R. 5. S. 2. n. 12. p. 297. col. 1.

Occidens *ad tutelam membri non ſit irregularis*. R. 4. S. 8. n. 10. p. 268. col. 1.

Occidens *Adulteros irregularis eſt*. ibid. S. 9. n. 17. p. 278. col. 1. & 2.

Occidens *cum moderamine inculpatæ tutelæ an fiat irregularis*. d. S. 8. n. 10. p. 268. col. 1.

Occidens *inſidiatorem non fit irregularis*. d. num. 10. p. ead. & col.

Occidens *percuſſorem cùm poteſt fugere an ſit* Irregularis. d. S. 8. n. 11. p. 268. col. 1.

Occidens *percuſſorem fugientem fit irregularis*. d. n. 10. p. 268. col. 2.

Occidens *publica authoritate ſolùm innocens*. R. 4. S. 9. n. 7. p. 273. col. 1. & 2.

Occidere *licet Sacerdoti hoſtem intentantem exitium relicta Miſſa*. d. S. 8. n. 3. p. 265. col. 1. & 2.

Occidere *propria authoritate nemini licet*. d. S. 9. n. 5. p. 272. col. 2. & num. 6. p. ead. & col. & p. ſeq.

Occidi *an poſſit à quolibet Proſcriptus*. ibid. n. 12. p. 275. col. 2.

Occiſio ſui *ipſius omni Jure reprobata*. R. 3. S. 3. n. 6. p. 158. col. 2. & p. ſeq.

Occiſio ſui *non pertinet ad fortitudinem*. ibid. p. 198. col. 2.

Occultum peccatum *quod ſit V.* Peccatum.

Occultum *quod dicatur*. R. 6. S. 4. num. 1. p. 376. col. 1.

Occultorum *judicium temerarium*. d. num. 1. p. ead. & col.

Officia, *quæ apud Græcos die Tertio, Nono, & Quadrageſimo Mortuis impenduntur quid ſignificent*. R. 1. S. 5. n. 10. p. 28. col. 1.

Officium *in pœnam dari poteſt*. R. 4. S. 2. n. 4. p. 292. col. 2. & p. ſeq.

Officium Magiſtri Militum. d. n. 4. p. 292. col. 2.

Officium Mortuorum *triplex apud Græcos*. R. 1. S. 5. n. 10. p. 27. col. 2.

Officium *onus eſt*. R. 5. S. 2. n. 4. p. 293. col. 2.

Officium Præfecti Urbani. d. n. 4. p. 292. col. 2.

Officium Quæſtoris. d. n. 4. p. 292. col. 2.

Oneſimus *an ſervus Ordinatus ſit, & explicatur locus Pauli*. R. 2. S. 5. n. 5. p. 107. col. 2.

Onus *an in pœnam dari poſſit*. R. 5. S. 2. n. 7. p. 294. col. 1. & 2.

Opportunitas *temporis neceſſaria in omni negotio*. R. 2. S. 4. n. 9. p. 104. col. 1. & 2.

Orandum *eſſe in omni negotio*. R. 1. S. 1. n. 6. p. 5. col. 2.

Orarium *quid ſignificet*. R. 2. S. 7. n. 7. p. 120. col. 2.

Orare *pro Damnatis non licet ex ſententia Photianorum*. R. 1. S. 7. n. 9. p. 42. col. 1.

Oraſſe *pro Sanctis mortuis qui dicantur, quidque illis petierint*. R. 1. S. 6. n. 1. p. 30. col. 2.

Digitized by Google

Oratio *cum ſupplicationibus CP. præmitti olim ſolita Ordinationibus*. *Ibid. S.* 1. *n.* 2. *p.* 4. *col.* 2.

Oratio *juncta Jejunio quàm fortis ad Impetrationem*. R. 1. S. 2. *n.* 1. *p.* 7. *col.* 2. & *p. ſeq. Eadem ſine jejunio nihil prodeſt*. ibid. *Eadem cum Voluptate ſtare non poteſt*. ibid.

Oratio *neceſſariò præmittenda Ordinibus*. R. 1. S. 1. *n.* 1. & 2. & *ſeqq. à p.* 4. *col.* 2.

Oratio, *qua expiantur polluta*. R. 3. S. 1. *n.* 8. *p.* 140. *col.* 2.

Orationes *Mortuis utiles*. R. 1. S. 5. *à n.* 1. & *ſeqq.*

Orationes pro Mortuis *à temporibus Apoſtolicis uſitatæ*. *d. S.* 5. *n.* 5. *p.* 25. *col.* 1.

Orationes pro Mortuis *non omnibus utiles*. ibid. S. 6. *per tot. à p.* 30. & *vide*. Suffragia pro Mortuis.

Ordinandorum *ætas*. V. Ætas.

Ordinandum *qualem requirat Apoſtolus*. R. 2. S. 1. *n.* 3. *p.* 77. *col.* 1.

Ordinandus *alicui Eccleſiæ addicebatur*. R. 2. S. 5. *num.* 8. *p.* 109. *col.* 1.

Ordinandus *carere debet vitio Sacramenti*. R. 2. S. 2. *n.* 8. *p.* 87. *col.* 1.

Ordinandus *Digamus eſſe non debet*. *V.* Digamus.

Ordinandus *non debet habere, quod illum impediat à ſuaſione virtutum omnium ſine pudore, & formidine convicii*. ibid. *n.* 9. *p.* 83. *col.* 2.

Ordinandus *quantæ Sanctitatis eſſe debeat*. ibid. & *p.* 84. *col.* 1.

Ordinandus *ſpiritualitatem debet præſeferre*. *d. n.* 8. *p.* 83. *col.* 1. & 2.

Ordinatus *per ſaltum rejicitur ab Ordinibus*. R. 3. S. 7. *n.* 11. *p.* 200. *col.* 2. & *p. ſeq.*

Ordine *major an minor eſſe poſſit dignitate, & vice verſa*. R. 6. S. 4. *n.* 3. *p.* 376. *col.* 2. & *p. ſeq.*

Ordines *an impediat Calvities*. R. 2. S. 6. *num.* 4. *p.* 114. *col.* 1.

Ordines *an in pœnam dari poſſint*. R. 5. S. 2. *n.* 5. *p.* 293. *col.* 1. & 2. & *p. ſeq.*

Ordines *Collati criminoſo periculoſi Eccleſiæ*. ibid. *n.* 7. *p.* 94. *col.* 1. & 2.

Ordines *collati ſine traditione Inſtrumentorum ab Apoſtolis, & Græcis*. R. 1. *Init. n.* 4. *p.* 2. *col.* 2.

Ordines *dignitatem continent*. R. 5. S. 2. *n.* 5. *p.* 293. *col.* 1. & 2. *Et* R. 2. S. 5. *n.* 1. *p.* 105. *col.* 1.

Ordines Majores *liberant à ſervitute*. R. 2. S. 5. *n.* 1. *p.* 105. *col.* 2. *Idque etiam, ſi conferantur ſine licentia Domini*. ibid.

Ordines Minores *an à Græcis diſtincti cognoſcantur*. R. 1. *Init. n.* 5. *p.* 2. *col.* 2.

Ordines Minores *apud Græcos ceſſarunt ante Schiſma*. ibid. *n.* 7. *p.* 3. *col.* 1.

Ordines Minores *non liberant à poteſtate Domini, & Patroni ſervum, & libertum*. R. 2. S. 5. *n.* 1. *p.* 105. *col.* 1.

Ordines Minores *permiſti Lectoratui apud Græcos*. R. 1. *Init. n.* 7. *p.* 3. *col.* 1.

Ordines Minores *quolibet die licet conferre*. R. 1. *Init. n.* 5. *p.* 2. *col.* 2.

Ordines *olim apud Latinos tantùm menſe Decembri conferebantur*. R. 1. S. 1. *n.* 3. *p.* 5. *col.* 1. *Quis eam conſuetudinem mutarit, & permiſerit, aliis etiam temporibus conferri*. ibid.

Ordines *ſuſcipere an aliquis cogi poſſit*. R. 5. S. 2. *n.* 4. *p.* 292. *col.* 2. & *p. ſeq.*

Ordines *ſuſcipere reus cogi non poteſt*. ibid. *n.* 7. *p.* 294. *col.* 1. & 2.

Ordines *vel invitus ſuſcepit Ambroſius, & alii*. ibid. *n.* 12. *pag.* 297. *col.* 2.

Ordines, *uno excepto Lectore, inter Minores diſſimulantur à Græcis, aut negantur*. R. 1. *Init. num.* 6. *p.* 2. *col.* 2.

Ordinibus *ab Apoſtolis præmitti ſolitæ preces, Prophetia etiam*. *d. Init. n.* 9. *p.* 3. *col.* 2.

Ordinibus *præmitti ſolitum Jejunium*. ibidem.

Ordinum *collatio Eccleſiæ periculoſa*. R. 1. S. 1. *n.* 9. *p.* 6. *col.* 2.

Ordinum *conferendorum ratio ab Apoſtolis uſurpata*. *d.* R. 1. *Init. p.* 3. *col.* 1. *n.* 8.

Ordinum *collatio quanta diligentia fieret ab Apoſtolis*. ibid. *n.* 10. *p.* 3. *col.* 2. & *p.* 4. *col.* 1. *n.* 11.

Ordinum Minorum, *excepto Lectore, nulla mentio in libris Eccleſiaſticis Græcorum*. ibid. *num.* 6. *p.* 3. *col.* 1.

Ordo *an inferat dignitatem*. R. 6. S. 4. *num.* 3. *p.* 376. *col.* 2.

Ordo *eſt onus*. R. 5. S. 2. *num.* 7. *pag.* 294. *col.* 1. & 2.

Ordo Exorciſtæ *incognitus Clementi*. R. 1. *Init. n.* 6. *p.* 3. *col.* 1.

Ordo *neceſſarius Eccleſiæ æquè, ac Baptiſmus, ſed in diverſo genere*. R. 1. S. 1. *num.* 7. *pag.* 6. *col.* 1. & 2.

Origenes *Manichaiſmum nuſquam approbat*. R. 3. S. 2. *n.* 9. *p.* 151. *col.* 2. *Ejus error de temporariis tormentis damnatorum damnatus longe ante V. & VI. Synodum*. R. 1. S. 8. *n.* 18. *p.* 57. *col.* 1.

Originale peccatum *an Gula*. R. 4. S. 2. *n.* 3. *p.* 222. *col.* 1. & 2.

Originale peccatum *dicitur prævaricatio Adæ*. *d. n.* 3. *p.* 222. *col.* 2.

Originale peccatum *non ad Gulam, ſed ad omnia peccata pertinet, ad quæ facit proclives*. ibid. *n.* 4. *p.* 223. *col.* 1.

Originale peccatum *quot modis accipi poſſit*. *d. n.* 3. *p.* 222. *col.* 2.

Originale peccatum *ſumptum pro actu, & forma ipſa, Gula non eſt*. *d. n.* 3. *p. ead.* & *col.*

P

PActum *partis poteſt remittere juramentum teſti*. R. 6. S. 6. *n.* 12. *p.* 394. *col.* 2.

Pactum *partium quando pluſquam lex poſſit*. *d. n.* 12. *p. ead.* & *col.* 2.

Palamas. *Ejus inſcitia, & error in S. Leonis, & Patria, & ſcriptis*. R. 1. S. 3. *n.* 5. *pag.* 14. *col.* 1. *Ejus cultus apud Photianos*. ibid. S. 10. *n.* 7. *p.* 72. *col.* 1. & R. 2. S. 4. *n.* 9. *p.* 104. *col.* 1. *Ejus ſcelera*. ibid. *Ejus ſententia de Divinitate*. *d.* R. 2. S. 6. *n.* 3. *p.* 114. *col.* 1. *Ejuſdem ſcelera iterum repetita, eorumque deteſtatio*. R. 3. S. 8. *n.* 13. *p.* 210. *col.* 2. *Idem irregulariter Ordinatus*. *d. p.* 210. *col.* 2. *Ejus miracula ficta*. R. 4. S. 5. *n.* 5. *p.* 244. *col.* 2. *Idem infinitarum Deitatum aſſertor*. *d.* R. 4. S. 6. *num.* 12. *pag.* 252. *col.* 2.

Palamitæ *aſſerunt, Deum oculis corporeis videri poſſe*. R. 6. S. 10. *n.* 10. *p.* 425. *col.* 2. *Eorum dogma de licita caſtratione*. R. 3. S. 3. *n.* 5. *p.* 158. *col.* 1.

Palea *quis*. R. 2. S. 3. *n.* 13. *p.* 94. *col.* 2. *Non aſſerit, Pontifices Naturales fuiſſe*. ibid.

Panis *Græca Etymologia*. R. 3. S. 4. *n.* 15. *p.* 171. *col.* 1. *Panis triticeus, ſeu Azymus, ſeu Fermentatus, eſt materia Euchariſtiæ*. *d.* R. 3. S. 5. *n.* 11. *p.* 179. *col.* 1. & 2.

Parabolarum *S. Scripturæ non omnes partes trahi poſſunt ad allegoricum, & Tropologicum ſenſum, ſed*

Digitized by Google

aliqua ponuntur, ut narratio ſit integra. R. 6. S. 10. n. 11. p. 426. col. 1.

Paralogiſmis, *ſive Æquivocis an in Judicio uti liceat, licueritve*. R. 6. S. 7. n. 12. p. 403. col. 1. & 2. *An uti illis liceat extra judicium*. d. p. 403. col. 2.

Paralytici *rejiciendi ab Ordinibus*. R. 2. S. 6. n. 5. p. 114. col. 2.

Paraſceve *Paſchæ non eſt idem, ac Paraſceve ad Paſcha*. R. 3. S. 4. n. 8. p. 165. col. 2.

Parens *libidinoſus non nocet filio legitimo quoad præſumptionem libidinis*. R. 2. S. 3. n. 7. p. 91. col. 1. & 2.

Parentum *in filios ſeveritas*. R. 2. S. 4. n. 8. p. 103. col. 2. *Eorundem in filios pietas ferenda*. ibid. *Parentum Virtutes premio afficiuntur in filios*. ibid. S. 3. n. 7. p. 90. col. 2. & p. 91. col. 1. & 2. *Eorundem Vitia, & crimina plectuntur in filiis*. d. p. 90. num. 6. col. 2.

Particula *Donec in loco Evangelii an probet Purgatorium*. R. 1. S. 8. n. 14. p. 51. col. 2. *Ea quomodo explicetur à Meletio*. ibid. & p. 52. col. 1. *An finem conditionati ſignificet*. ibid. & n. 14. p. 52. col. 2. *Ea in Propoſitionibus divinis hypotheſim ſemper futuram ſignificat*. ibid. col. 2. *Ea non ſemper infert conditionatum, & quando id inferat; an neceſſariò, an contingenter*. ibid. & p. 53. col. 1.

Particulæ, *quæ offeruntur in Miſſa à Græcis, ad quid offerantur*. R. 1. S. 5. n. 7. p. 26. col. 2.

Paſchalis I. *indulget pro Mortuis*. R. 1. S. 9. n. 9. p. 66. col. 1. *Idem Venerabilis Græcia*. ibid.

Pater occidens filiam *adulteram non exequitur legem divinam*. R. 4. S. 9. n. 8. p. 273. col. 2.

Patientia Animarum *delet poſt mortem peccata venialia*. R. 1. Sect. 8. num. 9. pag. 48. col. 2.

Patri *conceſſa poteſtas occidendæ adulteræ filiæ, & quomodo circumſcripta*. R. 4. S. 9. n. 3. p. 271. col. 2. *Id patri non licere, oſtenditur*. ibid. num. 5. p. 272. col. 2.

Patriarcha *eſt Major Ordine Imperatore, ſed minor Dignitate*. R. 6. S. 4. num. 3. p. 376. col. 2. & p. 2.

Patriarcha Jeroſolymitanus *minor Cæſarienſi*. d. n. 3. p. 376. col. 2.

Patriarcha *poteſt diſpenſare*. R. 2. S. 8. n. 6. p. 127. col. 1.

Patriarchæ *pares Ordine Epiſcopis, majores dignitate*. R. 6. S. 4. n. 3. p. 376. col. 2.

Patriarchatus CP. *ignotus antiquis*. R. 3. S. 5. n. 3. p. 173. col. 1.

Patrimonii Titulus. *Unde neceſſarius Clericis*. R. 2. S. 5. n. 8. p. 109. col. 1. *Eo carens non ordinatur apud Latinos*. d. p. ead. & col. *Cur non requiratur apud Græcos*. ibid. n. 10. p. 110. col. 1. & 2. *Cur ſufficiat apud Latinos*. ibid. n. 8. p. 109. col. 1. & num. 10. p. 110. col. 1. & num. 11. p. ead. col. 2. & p. 111. col. 1.

Patrini *an teſtes eſſe poſſint pro filiis*. R. 6. S. 9. n. 2. p. 412. col. 2. & p. ſeq.

Patrum *authoritas conſtituens, Verbis Chriſti fieri Euchariſtiam*. R. 5. S. 5. n. 16. p. 326. col. 1. & 2. & num. ſeq.

Paulinus *Ordinatus citra Titulum*. R. 2. S. 5. n. 8. p. 109. col. 2.

Paulus Apoſtolus. *Ejus locus probans utilia opera virorum mortuis illuſtratur explicationibus Photii, & Photianorum*. R. 1. S. 5. n. 3. p. 24. col. 1. & ſeqq. *Ejus ætas, cùm Apoſtolus factus eſt*. R. 2. S. 4. n. 7. p. 102. col. 2. *Fuit corpore puſillus*. ibid. S. 6. n. 2. p. 113. col. 1. *Quo anno cœperit prædicare in Græcia*. R. 3. S. 5. n. 4. p. 174. col. 2. *Cur Fermentatum invexerit in Græciam*. d. S. 5. n. 5. p. 174. col. 2. *Ejus teſtimonium pro Beatitate SS.* R. 6. S. 10. n. 12. p. 427. col. 1.

Paupertas *Eccleſiæ Romanæ quanta aliquando* R. 2. S. 5. n. 9. p. 110. col. 1.

Paupertas *olim amica Chriſtianis, nunc inimica*. d. S. 5. n. 8. p. 109. col. 1.

Paupertas *olim venerabilis, nunc vilis*. R. 6. S. 4. n. 2. p. 376. col. 1. & 2.

Paupertas *quanti ſit habenda à Clericis*. R. 2. S. 5. n. 9. p. 109. col. 2. & p. 110. col. 1.

Paupertas *ridiculum Clericum facit, & vilem Laicis*. d. S. 5. n. 8. p. 109. col. 1.

Paupertas *teſtibus an obſit, ne probent*. R. 6. S. 5. n. 4. p. 385. col. 1.

Peccata *inter ſe differre, probatur*. R. 3. S. 6. n. 4. p. 184. col. 2.

Peccata *majora, & minora*. d. S. 6. n. 5. p. 185. col. 1. & 2.

Peccator *quomodo dicatur ignorans*. R. 5. S. 3. n. 5. p. 300. col. 1. & 2.

Peccatorum *diſcrimen negat Critopulus*. d. S. 6. n. 3. p. 184. col. 1.

Peccatorum *diſcrimen qui negaverint*. d. S. 6. n. 4. p. 184. col. 2.

Peccatum *Adæ an fuerit Gula*. R. 4. S. 2. n. 3. p. 222. col. 1. & 2. & n. 5. p. 223. col. 1. & 2.

Peccatum *Adæ fuiſſe ſuperbiam, latè probatur*. d. n. 5. p. 223. col. 2.

Peccatum *Animale quid ſit*. R. 3. S. 8. n. 2. p. 202. col. 1. & 2.

Peccatum *Capitale quomodo aliter dicatur*. R. 3. S. 8. n. 1. p. 201. col. 2.

Peccatum *Capitale quid ſit*. ibid. S. 7. n. 2. p. 193. col. 2. & p. ſeq.

Peccatum *eſt, quod eſt contra fidem*. R. 5. S. 1. n. 9. p. 284. col.

Peccatum *Gulæ an dici poſſit Originale*. R. 4. S. 2. n. 3. p. 222. col. 2.

Peccatum *Gulæ an Naturale ſit*. d. S. 2. n. 2. p. 221. col. 1. & p. ſeq.

Peccatum *Gulæ cur non rejiciat*. ibid. n. 1. p. 221. col. 1.

Peccatum *Gulæ ex ſe non rejicit*. d. n. 1. p. ead. & col. 1.

Peccatum *in Confeſſione an occultum dici poſſit*. R. 3. S. 7. n. 1. 192. col. 2.

Peccatum *in legem probat eſſe legem*. R. 2. S. 3. n. 15. p. 96. col. 1.

Peccatum *lethale non omne rejicit ab Ordinibus*. R. 3. S. 6. n. 12. p. 190. col. 2. & n. 13. p. 191. col. 1. & 2.

Peccatum *leve quomodo deleatur poſt mortem*. R. 1. S. 8. n. 8. p. 48. col. 2.

Peccatum *naturale quodnam dicatur*. R. 4. S. 2. n. 2. p. 221. col. 2. & p. ſeq.

Peccatum *non omne rejicit ab Ordinibus*. R. 3. S. 6. n. 13. p. 191. col. 2.

Peccatum *occultum non rejicit ab Ordinibus*. ibid. S. 7. n. 1. p. 192. col. 2. & p. ſeq.

Peccatum *occultum quod ſit*. d. n. 1. p. 192. col. 2. & p. ſeq.

Digitized by Google

Peccatum *Originale* . *V.* Originale.
Peccatum *poſt mortem aliquod an remittatur*. R. 1. S. 8. *n.* 9. *p.* 49. *col.* 1.
Peccatum *quomodo remittatur* . ibid. *Et an ejus remiſſio requirat libertatem in pœnitente*. ibid.
Peccatum *varium eſt* . *d. S.* 8. *n.* 8. *p.* 47. *col.* 2.
Peccatum *varietate ſua probat Purgatorium dari*. ibidem.
Peccatum *Veniale animam fœdat*. *d. num.* 8. *p.* 48. *col.* 1.
Peccatum Veniale *datur*. ibid. *&* R. 3. *S.* 6. *n.* 9. *p.* 188. *col.* 2. *Agnoſciturque à Photianis*. ibid.
Peccatum *eſt vilitatis ſummæ*. R. 5. *S.* 2. *n.* 6. *p.* 294. *col.* 1. *Idem uno dolore remittitur*. R. 1. *S.* 8. *n.* 1. *p.* 49. *col.* 2.
Percutiens *præſumitur ſe defendere* . R. 4. *S.* 1. *n.* 7. *p.* 217. *col.* 1.
Perjurium *leve peccatum grave*. R. 5. *S.* 1. *n.* 12. *p.* 287. *col.* 1. *ejus reus ſemel non admittitur ad juramentum* . ibid. *S.* 2. *n.* 8. *p.* 295. *col.* 1. *Quid, ſi pœnituerit*. ibid. *n.* 10. *p.* 296. *col.* 2.
Perſecutiones *Eccleſiæ profuere*. R. 1. *S.* 1. *n.* 10. *p.* 6. *col.* 2. *& ſeq.*
Petrus Apoſtolus *ante Romam profectus, quàm Paulus in Græciam*. R. 3. *S.* 5. *n.* 4. *p.* 174. *col.* 1. *Quo anno Romam adierit*. Ibid. *p. ead. & col. Idem Calvaſter* . R. 2. *S.* 6. *n.* 2. *p.* 113. *col.* 1. *In Azymo conſecrabat*. R. 3. *S.* 5. *n.* 10. *p.* 177. *col.* 2. *& ſeqq. Juſſus occidere ea, quæ vidit in linteo: & hoc quid ſignificet*. R. 4. *S.* 4. *n.* 8. *p.* 242. *col.* 2. *Ejus Templum Romanum deſcribitur* . R. 6. *S.* 4. *n.* 5. *p.* 378. *col.* 1. *Ejuſdem poteſtas Univerſalis*. R. 6. *S.* 1. *n.* 8. *p.* 342. *col.* 1. *&* 2. *Id probatur ex Scriptura* . ibid. *Item ex SS. Patribus* . *d. S.* 1. *n.* 9. *p. ead. col.* 2. *& p. ſeq. Ejuſdem Poteſtatis aliquem ſucceſſorem ponere, neceſſe eſt*. *d. S.* 1. *n.* 11. *p.* 344. *col.* 1. *&* 2. *Ejus Poteſtas in Eccleſia per ſucceſſionem remanet*. *d. n.* 11. *p. ead. col.* 2. *Idem, conſtituto Evodio Antiochiæ, non amiſit ſuam poteſtatem*. Ibid. *n.* 12. *p.* 344. *col.* 2. *& p. ſeq.*
Petrus Diaconus *Scriptor Vitæ* S. *Gregorii M. longè differt à Petro Diacono æquali* S. *Gregorii* . *Quàm junior ſit Gregorio*. *Ejus ineptiæ in illa Vita*. R. 1. *S.* 7. *n.* 6. *p.* 40. *col.* 1. *&* 2.
Petrus Alexandrinus *rejecit Arium, licèt non appareret ejus impietas*. R. 5. S. 2. *n.* 3. *p.* 292. *col.* 1.
Philoſophorum *ſententia de animis poſt mortem*. R. 1. S. 8. *n.* 17. *p.* 55. *col.* 1.
Philothei P. CP. *ætas*. R. 6. S. 9. *n.* 13. *p.* 418. *col.* 2.
Photiana corruptela *admittens teſtimonium Confeſſarii nata ex ignorantia, & tenacitate Antiquitatis*. R. 6. S. 9. *n.* 11. *p.* 417. *col.* 1. *Ejus corruptelę initia* . ibid. *n.* 8. *p.* 415. *col.* 2. *& ſeqq.*
Photiana *Eccleſia quæ ſit*. R. 5. S. 1. *n.* 8. *p.* 284. *col.* 2.
Photiani *adulandi peritiſſimi, quod nefas eſt, Lecapeno permittunt*. R. 1. S. 4. *n.* 8. *p.* 103. *col.* 1.
Photiani *an aliqui rebaptizandos Latinos docuerint*. R. 5. S. 3. *n.* 11. *p.* 303. *col.* 1.
Photiani *an omnes cenſeant recipiendum ad Ordines ex ſolius Confeſſarii teſtimonio*. R. 6. *S.* 7. *n.* 2. *p.* 397. *col.* 1. *&* 2.
Photiani *argumenta à Græcis propoſita ad hoc, ut probent Spiritum S. etiam à Filio procedere, rejiciunt, ut ingenioſa*. R. 5. *S.* 3. *n.* 13. *p.* 305. *col.* 1. *&* 2.
Photiani Clerici *addicti turpibus mercimoniis*. R. 2. *S.* 5. *n.* 11. *p.* 111. *col.* 1.
Photiani *corruptores Morum Græcorum*. R. 1. *Init. n.* 2. *p.* 2. *col.* 1. *In quantis mores Græcos corruperint*. ibid. *S.* 2. *n.* 8. *p.* 10. *col.* 2.
Photiani *cur rejiciant Præſumptionem è numero Probationum*. R. 6. *S.* 1. *n.* 3. *p.* 339. *col.* 2.
Photiani *decretam Ordinibus ætatem quandiu ſervaverint*. R. 2. *S.* 4. *n.* 4. *p.* 100. *col.* 1. *&* 2.
Photiani *docent, non licere orare pro Damnatis*. R. 1. *S.* 7. *n.* 6. *p.* 40. *col.* 1. *&* 2.
Photiani *docentes utilia Damnatis ſuffragia damnant Eccleſiam ſuam*. *d. S.* 7. *n.* 9. *p.* 42. *col.* 1.
Photiani *doctiores à quæſtione de Primatu Papæ præſcindunt*. R. 6. *S.* 2. *n.* 12. *p.* 361. *col.* 2.
Photiani Fermentarii *dici poſſunt* . R. 3. *S.* 5. *n.* 11. *p.* 179. *col.* 1.
Photiani Formales *in Græcia pauciſſimi*. R. 6. *S.* 7. *n.* 9. *p.* 402. *col.* 1.
Photiani *Græcię hoſtes* . R. 3. *S.* 5. *n.* 13. *p.* 180. *col.* 2. *Iiſdem Gręci quidem, ſed hoſtes Gentis*. R. 1. *S.* 8. *n.* 16. *p.* 54. *col.* 1.
Photiani *habent omnia confuſa* . R. 2. *S.* 1. *n.* 1. *p.* 76. *col.* 1.
Photiani *hominis ineptię circa proceſſionem Spiritus S. refelluntur* . R. 5. *S.* 3. *n.* 13. *p.* 304. *col.* 1. *&* 2. *& p. ſeq.*
Photiani *in Clericis ſcientiam requirunt*. R. 2. *S.* 7. *n.* 6. *p.* 120. *col.* 1.
Photiani *Latinos Azymitas dixere* . R. 3. *S.* 5. *n.* 11. *p.* 179. *col.* 1.
Photiani *Lutheranorum hoſpites non ſemel aliqua eorum dogmata hauſere* . R. 1. *S.* 8. *n.* 10. *p.* 50. *col.* 1.
Photiani Materiales *in Græcia plurimi*. R. 6. *S.* 7. *n.* 9. *p.* 401. *col.* 2. *& p. ſeq.*
Photiani *multa novant in moribus*. R. 1. *S.* 9. *n.* 6. *p.* 63. *col.* 1.
Photiani *multi ſufficiens cenſent ad Ordines teſtimonium Confeſſarii etiam non jurati*. R. 6. *S.* 8. *n.* 3. *p.* 405. *col.* 2. *& p. ſeq. Id tamen non omnes recipiunt*. ibid. *& n.* 4. *p.* 407. *col.* 2.
Photiani *non conſentiunt Calvini, aut Lutheri dogmatibus*. R. 3. *S.* 6. *n.* 8. *p.* 188. *col.* 1.
Photiani *non omnes Cabaſilianis ſubſcribunt*. R. 5. *S.* 6. *n.* 10. 333. *col.* 1.
Photiani *omnia recipiunt, dummodo impugnare videantur Latinos, nec propoſitiones conſiderant*. R. 2. *S.* 2. *n.* 11. *p.* 85. *col.* 1.
Photiani *Ordinant ſine Titulo, & damnantur*. R. 2. *S.* 5. *n.* 11. *p.* 111. *col.* 1.
Photiani *Palamam colunt, ut Sanctum, & improbantur*. R. 1. *S.* 10. *n.* 7. *p.* 74. *col.* 1. *Quanta id impietate agant*. R. 2. *S.* 4. *n.* 9. *p.* 104. *col.* 1.
Photiani *Patriarchæ decretis ſuis ſibi ſupremam poteſtatem adſciſcunt*. R. 6. *S.* 1. *n.* 6. *p.* 341. *col.* 1.
Photiani *Pœnitentiam quocunque tempore uſurpari poſſe docent*. R. 1. *S.* 4. *n.* 4. *p.* 20. *col.* 1.
Photiani *poteſtatem diſpenſandi aſſerunt in Eccleſia eſſe*. R. 2. *S.* 8. *n.* 6. *p.* 126. *col.* 1. *&* 2.
Photiani *Purgatorium negantes, vel negant utilia Mortuis Suffragia, vel inſaniunt*. R. 1. *S.* 8. *n.* 1. *p.* 44. *col.* 2.
Photiani *quàm piè agant cum SS. Patribus, cùm aliquid contra ipſos decent* . R. 1. *S.* 8. *n.* 18. *p.*

Digitized by Google

18. p. 57. col. 1.

Photiani, qui contra Azyma ſcripſere. R. 3. S. 4. n. 1. p. 161. col. 1.

Photiani recentiores nihil penſi habent de ætate Ordinandorum. R. 2. S. 3. n. 3. p. 99. col. 1. & 2.

Photiani repugnantes Primatui Rom. Pontificis quibus rationibus contendant, eum non ſuccedere Petro. R. 6. S. 1. n. 13. p. 345. col. 1. & 2.

Photiani Sacerdotes ab Examine Ordinandorum arcendi. R. 1. S. 10. n. 9. p. 75. col. 1.

Photiani ſæpe Baptizant ſine immerſione. R. 5. S. 3. n. 17. p. 309. col. 1.

Photiani SS. Patribus palam docentibus, Spiritum S. à Patre, & Filio procedere, quam exceptionem dent. d. S. 3. n. 13. p. 306. col. 1.

Photiani Scandala ſua laudant. R. 6. S. 3. n. 7. p. 373. col. 2.

Photiani ſunt hæretici. R. 5. S. 6. n. 11. p. 334. col. 1.

Photiani Veritatem à Græcia depellere uſquequaque non potuere. R. 2. S. 1. n. 1. p. 76. col. 1.

Photiani Virum probatum, qui Jus Appellationis negarit Rom. Pontifici, producere non poſſunt. R. 6. S. 2.

Photiani Uſuram damnant. R. 3. S. 7. n. 8. p. 199. col. 1.

Photianis vetitum orare pro Damnatis. R. 1. S. 6. n. 7. p. 33. col. 2. Iiſdem idem eſt conſuetudo, ac corruptela. R. 2. S. 9. n. 10. p. 133. col. 1. An liceat cum iiſdem communicare in ſacris. ibid. S. 6. n. 9. p. 401. col. 2. & p. ſeq.

Photianorum ignorantia, & ſtoliditas in accuſandis Latinis. R. 1. S. 3. n. 8. p. 15. col. 2. Eorum dogma de utilitate Suffragiorum pro Mortuis. ibid. S. 5. n. 7. per tot. p. 26. col. 1. & 2. & n. 8. ead. p. & ſeq. Eorundem inconſtantia, & nequitia, in aſſerenda, & neganda utilitate Suffragiorum pro Damnatis. ibid. S. 6. n. 3. p. 31. col. 2. Eorundem dogma, quo conſtituitur, Damnatos ad ſalutem ire non poſſe. d. S. 6. n. 5. p. 32. col. 1. & 2. Eorundem objecta contra inutilitatem ſuffragiorum pro Damnatis. ibid. n. 11. p. 36. col. 1. & 2. Eorundem negantium Purgatorium inconſtantia. ibid. S. 8. n. 6. p. 46. col. 2. & p. 74. col. 1.

Photianorum calumniæ circa ætatem Ordinandorum à Latinis conſtitutam. R. 2. S. 4. n. 3. p. 99. col. 1. Eorum corruptela circa ætatem unde nata. ibid. n. 4. p. 100. col. 1. Eorum ſententia circa Fabulam Joannæ Papiſſæ. ibid. S. 6. n. 10. p. 116. col. 1. & 2. & p. ſeq. Eorundem ſilentium de Fabula illa. ibid. n. 8. & 9. p. 115. col. 2. & p. 116. Eorum ſententia de Energumenis. ibid. S. 7. n. 2. p. 118. col. 2. Eorundem ignorantia. ibid. n. 3. p. 118. col. 2. & n. 4. p. 119. col. 1. Ea quanta mala intulerit Græciæ. ibid. Eorundem ſuperba ignorantia. ibid. S. 8. n. 2. p. 125. col. 1. Quorundam ex illis circa Interſtitia ſententia. ibid. S. 9. n. 9. p. 132. col. 2.

Photianorum Vanitas in extollendo Severo, & Coreſſio. R. 3. S. 4. n. 4. p. 163. col. 2. Quorundam ex illis ſententia de multiplicitate animarum in eodem homine. R. 4. S. 6. n. 13. p. 253. col. 2. Recentiorum ab antiquis diverſitas. ibid. S. 8. n. 3. p. 265. col. 1. Eorundem pinguiſſima minerva, dum probant ex S. Paginis Spiritum S. ex ſolo Patre procedere. R. 5. S. 3. n. 13. p. 304. col. 2. in fin. Eorundem diſcordia circa repulſam confeſſi Vitium in examine Ordinum. ibid. S. 5. n. 10. p. 323. col. 1. Eorundem inepta argutia in eodem caſu. d. n. 10. p. ead. & col.

Photianorum quanta ſint ſcandala. R. 6. S. 3. n. 2. p. 373. col. 1. Eorundem oſtentatio in veſtibus. ibid. S. 4. n. 2. p. 376. col. 2. Eorundem in veſtibus ſacris corruptela. d. n. 2. p. 376. col. 2. Eorundem ſordes viliſſimæ, quantum obſint famæ Græcorum. ibid. S. 4. n. 4. p. 377. col. 2. Eorundem Sophiſmata pro Solubilitate Matrimonii. ibid. S. 4. n. 11. p. 381. col. 1. & 2. & refelluntur. n. 12. p. ead. col. 2. & p. ſeq. Eorum ignorantia qualis ſit. ibid. S. 5. n. 6. p. 386. col. 2. Eorundem ſententia de Fide præſtanda teſti non jurato quò collimet. d. n. 6. p. ead. & col. Eorum aliqui an Sancti dici queant. d. n. 6. p. ead. & col. Qui ſint hi Sancti. ibid. n. 7. p. 387. col. 1. Eorum corruptelę malè adſcribuntur Græcis. ibid. S. 7. n. 1. p. 396. col. 2. & n. 2. p. 397. col. 1. Eorundem controverſia cum Latinis circa Beatitatem SS. in quo verſetur. ibid. S. 10. n. 8. p. 424. col. 2.

Photianorum Patriarcharum decreta nihil conficiunt, niſi loquantur de Monarchia habente Principem fungentem poteſtate. R. 6. S. 1. n. 6. p. 341. col. 1. & 2.

Photianos an Ignorantia, & quatenus excuſet. R. 6. S. 5. n. 6. p. 386. col. 2. Eos cur Gręcos appellent Latini. R. 3. S. 4. n. 9. p. 165. col. 2. Eoſdem nunquam jejunio uti, dilemmate probatur. R. 1. S. 3. n. 3. p. 13. col. 1. & 2.

Photii rabies, & ambitio quanti ſteterit Gręciæ. R. 1. n. 11. p. 7. col. 2. Ejus ordinatio contra Canones, & ſceleſta, R. 2. S. 9. n. 7. p. 131. col. 2. Ejus ſententia circa abortum fętus non animati rejicitur. R. 4. S. 6. n. 12. p. 253. col. 2.

Phrenetici rejiciendi. R. 2. S. 7. n. 1. p. 117. col. 2.

Pittacium quid ſit. R. 3. S. 2. n. 12. p. 134. col. 2.

Planudæ ſententia de multiplicitate animarum. R. 4. S. 6. n. 13. p. 253. col. 2.

Platina aſſertus à calumniis Margunii. R. 2. S. 3. n. 13. p. 95. col. 1. Ejus error. ibid. n. 14. ead. p. col. 2. Idem aſſeritur à Calumnia Severi. R. 3. S. 5. n. 6. p. 174. col. 2. & ſeq. Se ipſum explicat. d. p. 175. col. 2.

Plato loca aſpera ad literarum ſeceſſum elegit. R. 1. S. 2. n. 1. p. 8. col. 1. Ejus argumentum adſtruens Purgatorium. ibid. S. 8. n. 8. p. 47. col. 2. Ejus de ſcientia ſententia explicatur. R. 4. S. 7. n. 12. p. 261.

Pneumatomachi, qui dicantur à Photianis. R. 6. S. 3. n. 7. p. 373. col. 1.

Pœna Adulterii ex l. Julia. R. 4. S. 9. n. 15. p. 277. col. 1. & 2. eadem penes priſcos. ibid. n. 13. p. 276. col. 1. & 2. eadem penęs Germanos. ibid. n. eod. p. & col. eadem apud Romanos. ibid. n. 14. p. 276. col. 2.

Pœna bonorum, & famę infligi poteſt filiis ob crimen parentum. R. 2. S. 3. n. 11. p. 94. col. 1.

Pœna commenſuranda peccatis. R. 3. S. 6. n. 4. p. 184. col. 2.

Pœna corporis, & bonorum divino Judicio irrogari alicui poteſt ob crimen alterius. R. 2. S. 3. n. 11. p. 95. col. 1.

Pœna corporis innocenti jure humano infligi non poteſt. d. S. 3. n. 11. p. 94. col. 1.

Pœna cur infligatur. R. 5. S. 2. n. 6. p. 293. col. 2. & pag. ſeq.

Digitized by Google

Pœna *dicit crimen ſemper ante ſe, non ſemper dicit præſens*. R. 1. S. 7. n. 1. p. 38. col. 1.

Pœna *eadem non convenit omnibus peccatis*. R. 3. S. 6. n. 4. p. 184. col. 2.

Pœna peccati *Peccatum dicitur*. R. 1. S. 8. n. 10. p. 4. col. 1.

Pœna *quandoque irrogatur ſine culpa Divino, & humano judicio*. R. 2. S. 3. n. 11. p. 93. col. 2.

Pœna *remanet poſt culpam dimiſſam*. R. 1. S. 8. n. 10. p. 49. col. 2. & p. 50. col. 1.

Pœna *ſine judicio non infligitur*. R. 5. S. 2. n. 2. p. 291. col. 2. in fin.

Pœna ſpiritualis *æterna, vel temporalis neque divino, neque humano judicio poteſt alicui irrogari ob crimen alterius*. R. 2. S. 3. n. 11. p. 93. col. 2.

Pœna *ut pœna ſine ſententia non irrogatur*. R. 1. S. 7. n. 10. p. 42. col. 1.

Pœnæ ratio *in quo ſita ſit*. R. 5. S. 2. n. 6. p. 293. col. 2. & p. ſeq.

Pœnarum *duplex ſpecies*. R. 4. S. 9. n. 9. p. 274. col. 1. & 2.

Pœnitentia *an in aliquo ſtatu apud Inferos eſſe poſſit*. R. 1. S. 8. n. 9. p. 49. col. 1.

Pœnitentia *an rejiciat ab Ordinibus*. R. 3. S. 8. n. 10. p. 209. col. 1.

Pœnitentia *licet deleat culpam, non tamen omnem turpitudinem aufert*. R. 3. S. 8. n. 12. p. 210. col. 1. & 2.

Pœnitentia *Peccatori neceſſaria ad ſalutem*. R. 1. S. 6. n. 6. p. 33. col. 1.

Pœnitentia *propitiatur Deus*. R. 1. S. 9. n. 6. p. 63. col. 1.

Pœnitentia publica *an prius apud Græcos, deinde apud Latinos ceſſaverit*. R. 6. S. 9. n. 8. p. 416. col. 1.

Pœnitentia publica *obex Ordinum*. d. S. 9. n. 9. p. 416. col. 2.

Pœnitentia publica *quando vetita, & qua occaſione in Græcia*. d. n. 9. p. 416. col. 1. & 2.

Pœnitentia *quomodo dicatur non eſſe in Inferno*. R. 1. S. 8. n. 9. p. 48. col. 2. & p. 49. col. 1.

Pœnitentia *quotuplex ſit, & quæ ſit publica, quæ ſolemnis*, R. 3. S. 8. n. 11. p. 209. col. 1. & 2.

Pœnitentia ſolemnis *infamat*. d. n. 11. p. 209. col. 1.

Pœnitentia ſolemnis *irregularitatem facit*. d. n. 11. p. ead. col. 2.

Pœnitentia ſolemnis *rejicit ab Ordinibus apud Græcos*. d. S. 8. n. 13. p. 210. col. 2.

Pœnitentiæ *loco eſt aliquid Mortuis in Purgatorio*. R. 1. S. 8. n. 9. p. 48. col. 2.

Pœnitentiæ publicæ *non privatæ inſectator Chryſoſtomus*. R. 6. S. 9. n. 9. p. 416. col. 2.

Pœnitentiæ publicæ *præfectus Sacerdos certus*. d. S. 9. n. 8. p. 415. col. 2.

Pœnitentiæ publicæ *ratio apud Antiquos*. d. n. 8. p. 415. col. 2. & p. ſeq.

Pœnitentibus ſolemniter *Clericis non imponebantur manus*. R. 3. S. 8. n. 11. p. 209. col. 1. & 2.

Pœnitentibus ſolemniter *Clericis depoſitio indicebatur*. d. n. 11. p. ead. col. 2.

Pœnitentium *Gradus apud Antiquos*. R. 4. S. 3. n. 2. p. 230. col. 2.

Pœnitentiarii *Sacerdotis teſtimonium olim neceſſarium ad Ordines*. R. 6. S. 9. n. 9. p. 416. col. 2.

Pœnitentiarius Canonicus *unde ortum habuerit*. R. 3. S. 8. n. 11. p. 209. col 1. & R. 6. S. 9. n. 8. p. 416. col. 1.

Polybii *cadaver integrum inventum*. R. 6. S. 5. n. 7. p. 387. col. 1.

Pontifices Romani *an aliqui Naturales fuerint filii Presbyterorum, Epiſcoporum, Pontificum*. R. 2. S. 3. n. 13. p. 94. col. 2.

Pontifices Rom. *docent à ſe Matrimonia ſolvi non poſſe*. R. 6. S. 4. n. 8. p. 379. col. 2. & p. ſeq.

Pontifices Rom. *mores noſtros approbant*. R. 3. S. 5. n. 11. p. 179. col. 1.

Pontifices R. *non gloriantur, poſſe abſolvere Mortuos, aperire, ac claudere portas Purgatorii*. R. 1. S. 9. n. 13. col. 2. p. 69. & p. 70. col. 1.

Pontifices Rom. *non jactant habere ſe poteſtatem Dei*. d. n. 69. col. 2.

Pontifices Rom. *quanta amiſerint, ne ſolverent Matrimonium Henrici VIII*. R. 6. S. 4. n. 8. p. 380. col. 1. & n. 10. p. 81. col. 1.

Pontifices Romani *ſententias Orientalium non ex voluntate partium, ſed ex poteſtate propria retractarunt*. R. 6. S. 2. n. 14. p. 364. col. 1. & 2.

Pontifici Rom. *dicitur eodem modo, ac Petro: quodcunque ligaveris, &c.* R. 6. S. 1. n. 16. p. 347. col. 1. & 2. *Eidem poteſtas confertur immediatè à Deo*. d. n. 16. p. 347. col. 1. & 2. *Eidem competit Jus Appellationis ſupremæ*. ibid. S. 2. n. 2. p. 349. col. 1. & 2. *Ea illi unde competat*. ibid. n. 1. p. 363. col. 2.

Pontifici Rom. *ritè jubenti nullus Orthodoxus auſus reſiſtere*. ibid. n. 18. p. 367. col. 2. & p. ſeq.

Pontificis Rom. *Officium*. R. 3. S. 2. n. 12. n. 154. col. 2. *Ejuſdem poteſtati an obſit, quod non patret miracula*. R. 6. S. 1. n. 15. p. 347. col. 1. *Ejuſdem Authoritas uſurpata ſine obice in Græcia*. ibid. S. 2. n. 18. pag. 368. col. 1. & num. 19. pag. ead. col. 1. & 2.

Pontificum Rom. *mores à Calumnia Margunii vindicantur*. R. 6. S. 4. n. 5. p. 378. col. 1. & 2. *Eorundem profuſa liberalitas Romæ*. d. n. 5. 6. & 7. à p. 378. col. 1. *Eorundem Magnificentia in reſtauranda, & ornanda Urbe*. d. n. 6. p. ead. col. 2. *Eorundem liberalitas erga Græcos, Aſianos, Afros, & Indos*. d. n. 6. p. ead. & ſeq. *Eorundem liberalitas quanta impendat bellis contra Infideles*. ibid. n. 8. p. 389. col. 1. *Eorundem modeſtia in quacunque gravi deliberatione*. R. 1. S. 10. n. 7. p. 74. col. 2.

Pontifex Rom. *Ordinandos proponebat olim Populo, ut teſtimonium de illis acciperet*. d. S. 10. n. 2. p. 72. col. 1. *An vitet Viam S. Clementis, cùm in Lateranum proficiſcitur*. R. 2. S. 6. n. 8. p. 115. col. 2. *Citra Concilium Generale poteſt Ritum Eccleſiæ Occidentalis mutare*. R. 3. S. 5. n. 9. p. 177. col. 1. *Idem ſolus eſt Petri ſucceſſor*. R. 6. S. 1. n. 11. p. 344. col. 1. *Solus ſe ſucceſſorem Petri aſſerit, ac gerit*. ibid. n. 12. p. ead. col. 2. *An Apoſtolus dici poſſit*. Ibid. n. 14. p. 346. col. 1. *Eſt paſtor, & Doctor Orbis Univerſi*. d. n. 14. p. ead. col. 2. *An aliquos provexerit ad Epiſcopatus Orientales*. Ibid. n. 15. p. ead. col. 2. *In Juriſdictionalibus tantum poteſt, quantum Petrus*. Ibid. n. 15. p. ead. col. 2. *Idem recipit accuſationes Orientalium Epiſcoporum*. R. 6. S. 2. n. 5. p. 352. col. 2. & p. ſeq. *Appellatur à ſupremis Orientalium Epiſcopis*. Ibid. n. 5. p. ead. & col. *Idem ſupremus omnium Judex*. Ibid. n. 13. p. 362. col. 2. *Superior eſt Patriarcha CP*,

Digitized by Google

ibid. p. ead. & ſeq. An per additionem factam Symbolo hæreticus evaſerit. ibid. n. 20. p. 369. col. 1. & 2. An poſſit permittere probationem ex teſtimonio unius in damnum Tertii. R. 6. S. 6. n. 15. p. 395. col. 2. Non poteſt remittere juramentum Teſti probaturo. ibid. S. 7. n. 13. p. 403. col. 2. & pag. ſeq. An Jus divinum limitare poſſit. R. 6. S. 6. num. 13. pag. 396. col. 1,

Poſſeſſor nullus ſine judicio ſpoliandus. R. 5. S. 2. n. 2. p. 291. col. 2.

Poteſtas Dei in homine non eſt eo modo, quo eſt in Deo. R. 1. S. 9. n. 12. p. 69. col. 1.

Poteſtas Dei poteſt pendere, & pendet ab homine, ut à Miniſtro, & Delegato. ibid. num. 12. pag. 68. col. 2.

Poteſtas Dei ſic pendens ab homine non facit hominem neque magis potentem Deo, neque æquè potentem. ibid. p. 69. col. 1.

Poteſtas Dei ſola dimittit peccata. ibidem. pag. 69. col. 2.

Poteſtas diſpenſandi eſt in Eccleſia. R. 2. S. 8. n. 6. p. 126. col. 2.

Poteſtas eadem Delegantis, & Delegati. p. 69. col. 1. S. 9. n. 12 R. 1.

Poteſtas eadem in Succeſſore, & præceſſore. R. 6. S. 1. n. 7. p 342 col. 1.

Poteſtas Eccleſiaſtica non eſt iniurioſa Principibus. R. 4. S. 4. n. 2. p. 227. col. 2.

Poteſtas Epiſcopis data immediatè à Deo, ſubjecta tamen Rom. Pontifici. R. 6. S. 1. num. 16. p. 347. col. 2.

Poteſtas Epiſcoporum immediatè à Deo an ſit. d. n. 16. p. 347. col. 2.

Poteſtas, & Juriſdictio expetitur, & quæritur, & optanda oſtenditur. R. 5. S. 2. n. 6. p. 294. col. 1.

Poteſtas indirecta datur à Chriſto Eccleſiæ in Temporalia. R. 4. S. 3. n. 11. p. 236 col. 2.

Poteſtas indirecta infert gladium vibrandum nutu Eccleſiæ. ibidem. S. 4. n. 6. p. 239. col. 2. Eadem non infert, eſſe in Eccleſia poteſtatem fundendi Sanguinis. d. n. 6. p. ead & col. & p. ſeq. Eadem deriſa à Maumethe II. ibid. p. 240. col. 1.

Poteſtas indirecta laica an ſit in quolibet membro Eccleſiæ. d. S. 4. n. 4 p. 238. col. 2.

Poteſtas Laica indirectè in Eccleſia eſt ex Jure Græco, & Latino. ibid. S. 3. n. 8 p. 235. col. 1. Idem probatur ratione. ibid. n. 9. p. ead. col. 1. & 2. Eadem an fuerit in Chriſto, & quomodo. d. S. 3. n. 7. pag. 234. col. 1.

Poteſtas Laica rectè in Eccleſia non eſt. d. n. 7. p. ead. & col.

Poteſtas Ordinaria datur à Lege. R. 6. S. 1. n. 16. pag. 347. col. 2.

Poteſtas repellendi nocitura omni Reipublicæ jure naturæ conceditur. R. 4. S. 3. num. 9. pag. 235. col. 2.

Poteſtas repellendi publicum malum eſt ſolùm in Principe. ibid. R. 4. S. 4. n. 4. p. 238. col. 2.

Poteſtas ſuprema in pluribus eſſe non poteſt. R. 6. S. 2. n. 4. p. 350. col. 1.

Poteſtas ſuprema Romani Pontificis an ſit à Canonibus, & Regum decretis. d. S. 2. n. 10. p. 358. col. 2. & p. ſeq.

Poteſtas utraque Sacra, & profana in Eccleſia eſt. R. 4. S. 3. n. 5. p. 233. col. 1.

Poteſtate ſua nemo invitus privatur: & an poſſit privari. R. 2. S. 5. n. 1. p. 105. col. 1.

Poteſtatem in pœnam dari non poſſe, oſtenditur. R. 5. Sect. 2. num. 6. pag. 294. col. 1.

Poteſtatem nemo credit infelicem. d. num. 6. p. ead. & col.

Poteſtatem Epiſcoporum non eſſe immediatè à Deo ſententia, quæ docet, invidioſa eſt Romano Pontifici. R. 6. S. 1. n. 16. p. 347. col. 2.

Poteſtatis Laicæ defectus in Eccleſia Græca quantorum malorum cauſa. R. 4. S. 3. n. 10. pag. 235. col. 2. & p. ſeq.

Præceptum, non occides, an vetet univerſim necem privata authoritate faciendam. R. 4. S. 9. n. 5. p. 273. col. 2.

Præſumi non debet libidinoſus filius legitimus Patris impudici. R. 2. S. 3. n. 7. p. 91. col. 1. & 2.

Præſumitur adultera fuiſſe, quæ Vidua libidinoſa eſt. R. 5. S. 2. n. 8. p. 294. col. 2. in fin.

Præſumitur à præſenti, & præterito futurum. d. n. 8. p. 295. col. 1.

Præſumitur à præſenti præteritum. d. num. 8. pag. 294. col. 2.

Præſumitur à præterito ad præſens. d. num. 8. p. 295. col. 2.

Præſumitur factioſus filius ex Patre factioſo. R. 2. S. 3. n. 7. p. 91. col. 1. & 2.

Præſumitur facturus filius, quod fecit Pater. d. p. 91. col. 1. & 2.

Præſumitur filius transfuga ex Patre transfuga. ibid.

Præſumitur homicida ejus, cujus occiſor ignoratur, is, qui aliàs homicidium fecit. R. 5. S. 2. n. 8. pag. 295. col. 1.

Præſumitur inimicus adhuc, qui ſemel fuit inimicus. d. n. 8. p. ead. & col.

Præſumitur prodiga eſſe mulier Luxurioſa. d. S. 2. num. 10. p. 296. col. 1.

Præſumptio an faciat argumentum pro Poteſtate Papæ. R. 6. S. 1. n. 3 p. 339. col. 2.

Præſumptio ceſſat, cùm ex ea ſequitur delictum. R. 4. S. 1. n. 7 p. 217. col. 1.

Præſumptio cur ab aliquibus Photianis à numero Probationum rejiciatur. R. 6. S. 1. n. 3. p. 339. col. 2.

Præſumptio eſt à Parentibus ad filios. R. 2. S. 3. n. 7. p. 90. col. 2. & p. 91. col. 1. & 2. Ea levis eſt. ibid.

Præſumptio levis, cùm de re maximi momenti agitur, attendenda. ibid.

Præſumptio levis facere ſuſpicionem poteſt, & manuducere ad probationem. R. 6. S. 1. n. 3. p. 339. col. 1. & 2.

Præſumptio levis, aut gravis in re dubia ad bonum eſt ſemper. R. 4. S. 1. n. 7. p. 216. col. 1. & p. ſeq.

Præſumptio Naturæ an probet, & quatenus. R. 6. S. 1. n. 1. p 338. col. 1. & 2.

Præſumptio, quæ hominis dicitur, an, & quantum probet d. n. 1. p. 338. col. 2.

Præſumptio, quæ Juris, & de Jure dicitur, quænam ſit. ibid. n. 2. p. 338. col. 2. Ejus explicatio. d. n. 2. p. ead. col. 2. Ea cur dicatur neceſſaria. ibid. n. 2. p. ead. col. 2. Eadem non admittit probationem in contrarium. d. n. 2. p. ead. & col. An probationem in contrarium indirectè admittat. d. n. 2 p. ead. & col. Ea utendum Epiſcopo in Ordinandorum examine. d. n. 2. ibid.

Præſumptio, quæ Juris dicitur, admittit probationem in contrarium. d. n. 2. p 339. col. 1.

Præſumptio repulſura teſtes ex publicis documentis eſſe debet, non ex privata notitia. R. 5. S. 1. n. 17. p. 290. col. 1. in fin. & 2.

Præſumptio ſemel malus an ſit hominis, an Juris. ibid. S. 2. n. 10. p. 295. col. 2. Ejus exceptiones. ibid.

Præ-

Digitized by Google

Præſumptio *ſtat pro eo, qui ſe excuſat*. R. 4. S. 1. n. 7. p. 217. col. 1.

Præſumptionum *varia genera*. R. 6. S. 1. n. 1. pag. 338. col. 1.

Præſumuntur *juvenes impudentes, ubi ſunt ſenes impudentes*. R. 2. S. 3. n. 7. p. 91. col. 1. & 2.

Preces V. Oratio.

Preces Liturgiæ *noſtræ quàm ſanctæ, quàm utiles, & nullo modo emendandæ*. R. 5. S. 6. n. 13. pag. 335. col. 1.

Precum Liturgiæ *poſt Conſecrationem ratio multiplex*. ibid. n. 14. p. 335. col. 2. & p. ſeq.

Presbyter *debet poſſe docere*. R. 2. S. 6. n. 7. p. 120. col. 1. & 2.

Presbyteri *Legati Rom. Sedis præſident Patriarchis in Conciliis*. R. 6. S. 4. n. 3. p. 376. col. 2.

Presbyterorum filii *non omnes naturales*. R. 2. S. 3. n. 13. p. 94. col. 2.

Principes *in re ſacra ſubjecti ſunt Sacerdotibus*. R. 4. S. 4. n. 3. p. 238. col. 1. & 2.

Principibus *debetur obſequium jure Divino*. d. S. 4. n. 2. p. 237. col. 2.

Princeps *an poſſit mandare alicui, ut privata authoritate occidat aliquem*. R. 4. S. 9. num. 12. pag. 275. col. 2.

Princeps *committens cauſam agendam ſine ſolemnitate an cenſeatur remittere juramentum teſtibus*. R. 6. S. 7. n. 13. p. 404. col. 1.

Princeps *in bonum publicum poteſt imperare quidlibet ſubditis*. R. 5. S. 2. n. 12. p. 297. col. 1.

Princeps *Monarchiæ ſine ſuprema poteſtate nullus*. R. 6. S. 1. n. 5. p. 340. col. 2. & p. ſeq.

Princeps *non poteſt punire ſine præcedente judicio*. R. 4. S. 9. n. 12. p. 275. col. 2.

Princeps *poteſt obligare nos ad ea omnia, ad quæ nos ipſi poſſumus nos obligare*. R. 5. S. 2. n. 12. p. 297. col. 1.

Princeps *poteſt obligare ſubditum ad onus publicum quodlibet in bonum publicum*. d. n. 12. p. 297. col. 1.

Princeps *quando poſſit privato dominium, quod habet, auferre*. R. 5. S. 2. n. 7. p. 294. col. 2.

Privilegia *non ſunt trahenda ad exemplum*. R. 2. S. 7. n. 14. p. 123. col. 2.

Probatio *an dicatur demonſtratio à Græcis*. R. 5. S. 3. n. 1. p. 298. col. 2.

Probatio *debet eſſe probabilis*. ibid. S. 4. n. 3. p. 313. col. 1.

Probatio per Evidentiam *quot complectatur, & quomodo habeatur*. R. 5. S. 5. n. 1. p. 317. col. 2. *Ea probatio eſt certiſſima*. ibid. n. 2. p. 318. col. 1. & 2. *Contra illam probatio non datur*. d. n. 2. p. ead. col. 1. & 2. *Ea admittitur contra quancunque aliam*. d. n. 2. p. ead. col. 2. *Recipitur à Sacris Paginis*. ibid. n. 3. p. 319. col. 2.

Probatio per Rei confeſſionem *enucleatur*. d. S. 5. n. 4. p. 319. col. 2. & p. ſeq.

Probatio per teſtes *à Græcis recipitur*. R. 6. S. 5. n. 1. p. 383. col. 1. *Ea omnium validiſſima, & quare*. ibid. n. 2. p. 384. col. 2. *Dignior eadem cæteris*. ibid. n. 3. p. 385. col. 1.

Probatio plena *in Judicio ſtat pro demonſtratione*. R. 5. S. 3. n. 6. p. 302. col. 2.

Probatio *quomodo dicatur à Græcis*. d. S. 3. n. 1. p. 298. col. 2.

Probatio *triplex utilis Examini Ordinandorum*. ibid. S. 5. n. 1. p. 298. col. 2.

Probatio Vulgaris *an ſit in uſu penes Græcos, & Latinos*. R. 5. S. 4. n. 1. p. 312. col. 1. *Ea Dæmonis inventum*. ibid. n. 2. p. ead. col. 2. *Eadem Deum tentat*. p. ead. col. 2. *Facit, ut plerunque innocens puniatur*. ibid. n. 3. p. 313. col. 1. *Eadem omni Jure probibita*. d. n. 3. p. ead. & col. *An originem referat ad inſtitutionem divinam*. ibid. n. 4. p. 313. col. 1. & 2. *A quibus Canonibus recipiatur*. ibid. p. ead. col. 2. *Ejus diſcrimen à Sortibus*. ibid. n. 7. p. 314. col. 2. & p. ſeq. *Quæ Synodi eam probavere, an errarint, curque probaverint*. ibid. n. 10. p. 316. col. 2. *Eadem à Longobardis introducta*. d. n. 10. p. ead. & col. *Eadem eo tempore, quo erat in uſu, reprobata eſt*. ibid. p. ead. & col.

Probatione prodigioſa *quando uti liceat*. R. 5. S. 4. n. 5. p. 313. col. 2. & ſeq. pag.

Probationis *definitiones reprobantur*. R. 5. S. 3. n. 6. *hoc eſt Azonis, & Hoſtienſis*. p. 300. col. 2. & p. ſeq. *rejicitur etiam lata ab Goffredo*. ibid. n. 7. p. 301. col. 1.

Probationis *finitio data per Baldum recipitur*. d. n. 7. p. ead. col. 1. *Ea oſtenditur eadem cum data à Matthæo Monacho*. d. n. 7. p. ead. & col.

Probationis *finitio lata per Coreſſium, & Margunium proponitur*. d. S. 3. n. 8. p. 301. col. 1.

Probationis *neceſſitas in judicio unde habeatur*. R. 5. S. 1. n. 10. p. 286. col. 1.

Probationis Judicialis *ratio eſt, ut ſit medium ad Veritatem*. d. n. 10. p. 286. col. 2. *An ad veritatem ſimpliciter, an potiùs ad Veritatem publicam*. ibid. n. 17. p. 290. col. 1. & 2.

Probationis Judicialis *Officium, ut Veritatem faciat publicam, & manifeſtam*. ibid. n. 15. p. 288. col. 2.

Proceſſio Spiritus *ex Patre & Filio obiter tractata*. R. 5. S. 3. n. 13. per tot. p. 304. col. 2. & pp. ſeqq.

Prodigentia *Nobilium periculoſa Reipublicæ*. R. 3. S. 7. n. 6. p. 197. col. 2.

Proſcriptus *an impunè occidi poſſit à quolibet*. R. 4. S. 9. n. 12. p. 275. col. 2.

Protecdicus *an, & quando inter Exocatacelos*. R. 6. S. 4. n. 3. p. 377. col. 1.

Proventus Eccleſiæ V. Eccleſiæ fructus.

Pſalterii *memoriter addiſcendi in Clerico olim neceſſitas*. R. 2. S. 7. n. 5. p. 119. col. 1.

Ptochotrophium *nuper erectum Romæ ab Innocentio XII. proponitur, & conſideratur*. R. 6. S. 4. n. 6. p. 378. col. 2.

Publicanorum *munus quod, & an criminoſum*. R. 2. S. 5. n. 7. p. 108. col. 2. & p. 109. col. 1.

Publicanos *cur Chriſtus non receperit, niſi relicto Telonio*. d. n. 7. p. 108. col. 2.

Puer *in ſacris paginis quid ſignificet*. R. 2. S. 4. n. 7. p. 102. col. 2.

Purgatorii *nomen receptum à Latinis, & Græcis, & Photianis, qui Tertium animorum ſtatum agnoſcunt*. R. 1. S. 8. n. 17. p. 55. col. 1. *Idem à S. Paginis inſinuatum*. ibid. n. 18. ead. p. & col. *Idem à SS. Patribus Græcis, & Latinis expreſſum*. ibid. p. 56. col. 1. & 2.

Purgatorium *ab omnibus Hæreticis Septentrionalibus reſpuitur*. R. 1. S. 4. n. 8. p. 22. col. 1. & 2.

Purgatorium *an igne vero conſtituatur latè*. ibid. S. 8. n. 3. p. 45. col. 1. & 2.

Purgatorium *an locum diſtinctum ab Inferis habeat, & quid ſenſerint Patres, ac Theologi*. d. S. 8. n. 2. p. 44. col. 2. & p. 45. col. 1.

Purgatorium *an locus Satisfactorius dici debeat*. ibid. n. 17.

Digitized by Google

num. 17. p. 55. col. 1.
Purgatorium à Photianis impugnatur. R. 1. S. 4. n. 6. p. 21. col. 1.
Purgatorium aſſerunt omnes Gentes, quæ orant pro Mortuis. d. S. 8. n. 6. p. 47. col. 1. & n. 7. p. ead. col. 1. & 2.
Purgatorium dari conſtituitur. d. S. 8. n. 2. & ſeqq. à p. 44. col. 2.
Purgatorium non eſſe reprobandum, quòd Ethnici illud agnoverint. ibid. n. 7. p. 47. col. 1. & 2.
Purgatorium quæ Gentes recipiant. d. n. 7. p. 47. col. 1. & 2.
Pygmei an repellantur ab Ordinibus. R. 2. S. 6. n. 4. p. 114. col. 1.
Pythagorei à locis amænis abhorruere. R. 1. S. 2. n. 1. p. 8. col. 2.

Q

Quadragenarius ſitularum numerus in expiatione Putei apud Græcos an ſit ſuperſtitioſus. R. 3. S. 1. num. 9. p. 141. col. 2. Is numerus antiquiſſimo uſu apud Græcos receptus. ibid. n. 9. p. 141. col. 2. Idem miraculo probatus. ibid. p. 141. col. 2.
Quadragenarius numerus Sacer Eccleſiæ, ac Synagogæ. d. n. 9. p. 141. col. 2.

R

Rara non faciunt Legem, aut conſuetudinem. R. 2. S. 7. num. 12. p. 122. col. 2. & num. 13. p. 213. col. 1.
Ratam habens injuriam factam Clerico nomine ſuo excommunicatur. R. 4. S. 6. n. 4. p. 249. col. 1. & n. 5. ead. p. & col. 2.
Ratihabitio quando æquiparetur Mandato. d. n. 5. p. 249. col. 1.
Ratio, & modus in ſcientiis tradendis neceſſarius. R. 5. S. 1. n. 1. p. 281. col. 1.
Ratum habens homicidium factum nomine ſuo nihil confert ad homicidium. R. 4. S. 6. n. 5. pag. 249. col. 1. & 2.
Regula biceps, qua deprehendas, quando Vitium corporis rejiciat ab Ordinibus. R. 2. S. 6. n. 4. p. 114. col. 1.
Regula ſemel malus, &c. explicatur. R. 5. S. 2. n. 8. p. 294. col 2. An faciat præſumptionem Juris. ibid. n. 10. p. 295. col. 2. Eadem limitatur variè. d. n. 10. p. 296. col. 1. An habeat locum in diverſo genere. d. n. 10. p. 396. col. 1. An valeat in occultis. ibid. pag. 295. col. 2. Ea non habet locum in correcto. d. n. 10. p. 296. col. 1. Valet etiam in diverſo genere, ſi genera ſint connexa. d. n. 10. p. 296. col. 1.
Remiſſio Peccati unde habeatur. R. 1. S. 8. n. 9. pag. 49. col. 1. An requirat libertatem in eo, cui fit. ibid. an poſt mortem ulla ſit. ibid. col. 2.
Repromiſſiones in Epiſtola Pauli ad Hebræos quid ſignificent, & quando eas accipient Sancti. R. 6. S. 10. n. 12. p. 427. col. 1.
Repudiandi verbum quam vim habeat. R. 3. S. 2. n. 10. p. 153. col. 1.
Repulſus ob vitium ab electione nunquam admittitur S. 2. R. 5. n. 8. p. 295. col. 1.
Reſpublica non ex privatis moribus Populi æſtimanda eſt, ſed ex publico. R. 6. S. 3. num. 8. pag. 373. col. 2.
Reſurrectio Chriſti qua die, & hora acciderit. R. 1. S. 3. n. 10. & 11. p. 16. col. 1. & 2. Ejus celebritas, & cæremonia apud Græcos. ibid. num. 10. p. 16. col. 2.
Reus ad Ordines an cogi poſſit. R. 5. S. 2. n. 7. p. 294. col. 1. & 2. An cogi poſſit ad omne onus, ibid. p. ead. & col.
Reus delicti ſe obligat ad pœnam, non ad dignitatem. d. n. 7. p. 294. col. 2.
Reus victor, ſi petat Actorem puniri, nec proteſtetur, ſe non petere mortem, aut mutilationem, utravis ſecuta, eſt irregularis. R. 4. S. 7. n. 17. p. 263. col. 2.
Rigor diſciplinæ non ſemper optimus. R. 3. S. 8. n. 7. p. 206. col. 1. & 2.
Ritus Benedicendi Sacris Donis apud Græcos proponitur. R. 5. S. 6. n. 1. p. 328. col. 1.
Robertus Bellarminus V. Bellarminus.
Roma ex publico æſtimanda. R. 6. S. 3. n. 8. p. 373. col. 2.
Roma Margunio conſideranda proponitur. ibid. S. 4. n. 5. & 6. à p. 378. col. 1.
Roma quando dicta Babylon à Joanne. d. S. 3. n. 8. pag. 373. col. 2.
Roma ſub Rom. Pontificibus laudatur. d. n. 8. p. ead. & col.
Romam quis intulerit Fidem Chriſti primus. R. 3. S. 5. n. 4. p. 174. col. 1.
Romam quo anno venerit Petrus. d. n. 4. pag. ead. & col.
Romana Aula etiam caſtam Venerem vetat. R. 6. S. 3. n. 8. p. 374. col. 1. Eadem munifica omnibus. d. n. 8. p. ead. & col.
Romana Sedes prima non propter antiquitatem. ibid. S. 2. n. 4. p. 352. col. 2.
Romanæ Eccleſiæ conſtantia in Fide, & moribus Apoſtolicis. R. 2. S. 4. n. 8. p. 203. col. 1.
Romanæ purpuræ faſtus an deprehendatur ex eo, quòd præcidat Epiſcopis. R. 6. S. 4. n. 3. p. 376. col. 2. & p. ſeq.
Romano in byſſo odia non ineſſe, conſtituitur d. S. 4. n. 1. p. 375. col. 2. & p. ſeq.
Romanus Lecapenus unde dictus ſubdolus Imperator. R. 1. S. 2. n. 4. p. 9. col. 1.
Rumor an idem, ac Fama. R. 6. S. 3. n. 1. pag. 370. col. 1.
Rumor plerunque falſus. d. n. 1. p. ead. & col.

S

Sabbatum V. Jejunium.
Sabbatum antiquis par Dominicæ. R. 1. S. 3. n. 12. p. 12. col. 1.
Sacerdos cùm conſecrat id agit, quod Chriſtus, cùm Euchariſtiam inſtituit, & eodem modo. R. 5. S. 5. n. 14. p. 325. col. 2.
Sacerdotes Ægyptii aſperitatem vitæ ſecuti ad Syderum contemplationem. R. 1. S. 1. n. 2. p. 8. col. 1.
Sacerdotibus Græcis poſt maritale commercium die ſequenti ſacrificare non licet. R. 6. S. 7. n. 8. p. 401. col. 1.
Sacerdotis preces poſt conſecrationem explicantur, ne obſint ſententiæ Catholicæ. R. 5. S. 6. n. 2. p. 328. col. 2. Eædem non petunt mutationem phyſicam, ſed moralem. d. n. 2. p. ead. & col.
Sacerdotum crimina Eccleſiæ pernicioſa. R. 1. S. 1. n. 9. p. 6. col. 2. & n. 11. p. ead.

Digitized by Google

Sacerdotum crimina *quanti ſteterint Eccleſiæ*. d. S. 1. n. 11. p. 7. col. 1. & 2.

Sacerdotum pietas, & *ſapientia quantæ utilitatis ſit Eccleſiæ*. d. S. 1. n. 11. p. 7. col. 2.

Sacramenta *an omnia vim habeant liberandi*. R. 2. S. 5. n. 4. p. 106. col. 2.

Sacramenta, *cùm conveniant, tamen differunt*. d. n. 4. p. 106. col. 2.

Sacramenti Ordinis *forma apud Græcos*. R. 1. S. 1. n. 6. col. 2. p. 73. col. 2.

Sacramenti, & *Virtutis ſimilitudo diſpar*. R. 2. S. 2. n. 12. p. 85. col. 2.

Sacramenti *iteratio facit impedimentum*. d. n. 12. p. 66. col. 1.

Sacramenti Vitium *quid ſit*. d. col. 1.

Sacramentorum *ſimilitudo non infert eandem vim in illis*. R. 2. S. 5. n. 4. p. 106. col. 2.

Sacramentum *an iterari poſſit, & quodnam*. R. 2. S. 2. n. 12. p. 85. col. 2.

Sacrificare *non licebat extra ſynagogam poſitis*. R. 6. S. 7. n. 8. p. 401. col. 1.

Sacrificium *Deo offerre non omnibus licet*. d. n. 8. p. ead. & col.

Sacrificium *nuſquam fœminis vetitum*. ibid. S. 8. n. 8. p. 401. col. 1. & 2.

Saltus in Ordinibus *notus etiam Græcis*. R. 2. S. 9. n. 4. p. 130. col. 1.

Sanctorum Gloria *Eſſentialis poſt mortem augeri non poteſt, poteſt accidentalis*. R. 1. S. 6. n. 2. p. 31. col. 1. *Eadem ritè dici poteſt merces, & retributio*. ibi.

S

Sapientes *ſe ſe ignorantes dixere*. R. 2. S. 8. n. 2. p. 125. col. 1.

Sapientes *plerunque modeſti*. d. p. 125. col. 1.

Sapientia *cum Voluptate ſtare non poteſt*. R. 1. S. 1. n. 2. p. 8. col. 1.

Sapientia *duplex*. R. 2. S. 7. n. 9. p. 121. col. 1. & 2.

Sapientia Græcorum *quid Eccleſiæ contulerit*. d. S. 7. n. 14. p. 123. col. 2.

Sapientia profana. d. S. 7. n. 9. p. 121. col. 1.

Sapientia ſacra. d. p. 121. col. 2.

Sapientiæ *quàm proſit aſperitas Vitæ*. R. 1. S. 1. n. 2. p. 8. col. 1.

Sardicenſis Synodus *Oecumenica*. R. 6. S. 2. n. 14. p. 364. col. 1. *Cur non dicitur OEcumenica ſecunda*. d. n. 14. p. ead. & col. *Eadem habita cum Nicæna*. d. n. 14. p. ead. & col. *Eadem Jus appellandi Rom. Pontificem declarat*. d. p. ead. & col.

Satisfactio *probat Purgatorium*. R. 1. S. 8. n. 13. p. 51. col. 1. & 2.

Satisfactio *recepta à Græcis, & Photianis*. d. S. 8. n. 13. p. 50. col. 1. & p. 51. col. 1. *Eadem aſſerta à SS. Patribus*. ibid.

Scandala *fuere inter Apoſtolos*. R. 6. S. 3. n. 7. p. 373. col. 1.

Scandala *habet etiam Eccleſia*. d. n. 7. p. ead. & col.

Scandala *quanta habeant Photiani*. d. n. 7. p. ead. col. 2. *Ea Photiani fovent*. d. p. ead. & col.

Scandala *ſua Latini damnant*. d. n. 7. p. ead. col. 2.

Scandalis *nulla Reſpublica caret*. d. n. 7. p. ead. col. 1.

Scandalum duplex, *ejuſque deſcriptio*. R. 5. S. 6. n. 12. p. 335. col. 1.

Scandalum *quid poſſit in uſu ciborum*. R. 3. S. 2. n. 7. p. 150. col. 1. & 2.

Scepticorum *ſententia de ſcientia*. R. 5. S. 3. n. 3. p. 299. col. 2.

Schiſma *calumniis confirmatur*. R. 4. S. 1. n. 1. p. 221. col. 1. & 2.

Schiſma Græcorum *unde vitam habeat*. R. 2. S. 1. n. 6. p. 77. col. 1.

Schiſma *rejicit ab Ordinibus*. R. 3. S. 7. n. 2. p. 193. col. 2.

Scientia *convenit rebus Sacris*. R. 2. S. 7. n. 9. p. 121. col. 1. & 2.

Scientia duplex *in Confeſſario*. R. 5. S. 1. n. 4. p. 282. col. 2. & p. ſeq.

Scientia *in hominibus datur*. ibid. S. 3. n. 3. p. 299. col. 2.

Scientia *in nobis unde ſit*. ibid. num. 10. p. 299. col. 2.

Scientia Media *quæ*. R. 5. S. 1. num. 4. pag. 283. col. 1.

Scientia neceſſaria *Ordinando*. R. 2. S. 7. n. 5. p. 119. col. 1. & n. 6. & 7. à p. 119. col. 2. & ſeqq.

Scientia *non habetur odio à Deo, ſed amatur*. ibid. n. 8. p. 121. col. 1.

Scientia profana, & *ejus vanitas*. ibid. S. 8. n. 3. p. 125. col. 1.

Scientia *prò Opinione ſcientiæ*. ibid. num. 3. p. ead. & col.

Scientia ſimplicis intelligentiæ *quæ*. R. 5. S. 1. n. 4. p. 283. col. 1.

Scientia Viſionis *quæ*. d. n. 4. p. 283. col. 1.

Scientiam *dari ex Sacris paginis probatur*. ibid. S. 3. n. 3. p. 299. col. 2.

Scientias *nobis Natura indidit, & quomodo*. R. 4. S. 4. n. 13. p. 261. col. 2.

Scientias *plures quomodo Latini tribuant Deo*. R. 5. S. 1. n. 4. p. 283. col. 1.

Scotios *quid ſit*. R. 2. S. 3. n. 3. p. 88. col. 1.

Scripturarum *explicatio pertinet ad Eccleſiam*. R. 3. S. 7. n. 9. p. 199. col. 2.

Secretum Naturale *quando violari poſſit*. R. 6. S. 8. n. 8. p. 408. col. 2.

Sectæ ex Manichæa *ortæ*. R. 3. S. 2. n. 9. pag. 152. col. 1.

Sectariis *ſcribentibus, quæ non pertinent ad partium ſtudium, credendum eſſe*. R. 1. S. 1. n. 8. p. 10. col. 2.

Sella ſtercoraria. R. 2. S. 6. n. 8. p. 115. col. 2.

Senex *an præſumatur libidinoſus, qui fuerit laſcivus juvenis*. R. 5. S. 2. n. 11. p. 296. col. 2. & p. ſeq.

Sententia *iniqua ſententia eſt*. R. 5. S. 1. n. 16. p. 289. col. 2.

Sententia *notoriè iniqua non eſt Sententia*. d. n. 16. p. ead. & col.

Sententia *Platonis de ſcientia*. R. 5. S. 3. n. 3. p. 299. col. 2.

Sergius *Papa quis fuerit, & qualis*. R. 2. S. 3. n. 14. p. 95. & p. 96. col. 1.

Servi, *Jure Latino, ad Ordines admitti non poſſunt*. R. 2. S. 5. n. 1. p. 104. col. 2. *Iidem admitti poſſunt, ſi permittat Dominus*. d. n. 1. p. 105. col. 1. *Iidem monachi fieri non poſſunt*. d. p. 105. col. 1. *Cur ordinari non poſſint*. ibid. p. 105. col. 1. *Iidem, & liberti ab Ordinibus rejiciuntur Jure Græco*. ibid. n. 2. p. 105. col. 2. *Iidem non liberantur per baptiſmum* ibid. & n. 4. p. 106. col. 2. & V. Baptiſmus.

Sacramenta Pœnitentiæ, & *Euchariſtiæ*. ibid. n. 4. p. 106. col. 2.

Servitus *repugnat Dignitati*. ibid. num. 1. pag. 105. col. 1.

Servitus *vileſcere facit Miniſteria ſacra*. d. n. 1. p. 105. col.

Digitized by Google

col. 1. *Quæ ſit Juris, quæ facti*. R. 5. S. 5. n. 9. p. 322. col. 2.
Sexus *an faciat Irregularitatem*. R. 2. S. 6. n. 6. p. 115. col. 1.
Silveſter II. *an fuerit Magus*. R. 6. S. 6. n. 3. pag. 390. col. 1.
Silveſtri I. *authoritas contra teſtimonium duorum explanatur, & illuſtratur*. d. S. 6. n. 6. p. 391. col. 2. & p. ſeq.
Silveſtri I. *decretum de teſtimonio explicatur ita, ut non obſit verbis Chriſti*. ibidem. *num.* 9. *pag.* 393. col. 1.
Silveſtrinæ Synodi *fides expenditur*. d. n. 6. p. 391. col. 2.
Similitudo *omnis diſſimilitudinem includit*. R. 3. S. 4. n. 12. p. 168. col. 2.
Similitudo *panis Melchiſedec quàm abſimilis Euchariſtiæ*. d. n. 12. p. 168. col. 2.
Simonia *ab Ordinibus rejicit*. R. 3. S. 7. n. 2. pag. 193. col. 2.
Simonia *crimen capitale*. d. *num.* 2. *pag. ead.* & col.
Simonia *penes Photianos tota*. R. 6. S. 3. n. 9. pag. 374. col. 1.
Simonia *Photianorum deſcribitur*. d. n. 9. pag. 374. col. 1.
Simonia *Photianorum ſæculo XIV. & deinceps*. ibid. n. 10. p. 374. col. 2. & p. ſeq.
Simonia *Photianorum teſte Margunio probatur*. ibid. S. 4. n. 1. p. 375. col. 1.
Sinapi *dicta Euchariſtia*. R. 3. S. 5. num. 10. pag. 178. col. 1.
Sixtus II. & III. *quo tempore vixerint*. R. 2. S. 3. n. 14. col. 1.
Societatis Jeſu *laus*. R. 5. S. 2. *num.* 12. *pag.* 297. col. 2.
Societatis Jeſu Profeſſi *cogi poſſunt dignitatem accipere*. d. n. 12. p. 297. col. 2.
Societas *hominum duplex*. R. 4. S. 9. num. 9. p. 274. col. 2.
Socius *verberans ſervum communem præſumitur ſuo jure agere*. R. 4. S. 1. *num.* 7. *pag.* 216. *col.* 2.
Socratis *dicta explicantur*. R. 2. S. 8. n. 2. p. 124. col. 2. & R. 3. S. 8. n. 6. p. 205. col. 2. & R. 5. S. 3. n. 4. p. 300. col. 1.
Sodomia *an abigat ab Ordinibus*. R. 3. S. 8. n. 2. p. 202. col. 1. *Ejus crimen quàm grave*. d. n. 2. p. 202. col. 1. & 2. *Ejuſdem pœna*. ibid. p. ead. col. 2.
Sodomiæ *crimen Latinis deteſtabile*. d. S. 8. n. 2. p. 202. col. 2.
Sodomitæ *infames*. d. n. 12. p. 202. col. ead.
Solutio *ex condigno quid requirat*. R. 1. S. 9. n. 8. p. 65. col. 1.
Sophiſtæ *qui ſint*. R. 3. S. 2. n. 5. p. 148. col. 2.
Sortes *aliquando rationabiliter à Jure Civili conceduntur*. R. 5. S. 4. n. 6. p. 314. col. 1. & 2.
Sortibus *an Electio fieri poſſit*. R. 5. S. 4. n. 4. p. 313. col. 2.
Sortibus *an Matthias electus ſit*. d. n. 4. p. 313. col. 2. & n. 7. p. 314. col. 2. & p. ſeq.
Sortibus *an tentari Deus poſſit*. R. 5. S. 4. n. 4. p. 313. col. 1. & 2.
Sortibus *an tentetur ſemper Deus*. d. S. 4. n. 6. p. 314. col. 1. & 2.
Sortibus *non ſemper tentatur Deus*. d. S. 4. n. 7. p. 314. col. 2.
Sortibus *uti ſæpè licuit*. ibidem. *num.* 6. *pag.* 314. col. 2.
Sozomeni *teſtimonium pro ſuprema poteſtate Romani Pontificis*. R. 6. S. 2. n. 8. p. 356. col. 2.
Spiridion *Epiſcopus, & Paſtor ovium*. R. 2. S. 5. *num.* 9. p. 110. *col.* 1. *De eo vide* & S. 6. n. 2. pag. 113. col. 1.
Spiritus Sancti Noſocomium *Romanum conſideratur*. R. 6. S. 4. n. 5. p. 378. col. 2.
Spiritus Sancti Proceſſio *tractata obiter*. R. 5. S. 3. n. 13. p. 304. col. 2. p. ſeqq.
Spurius *apud Græcos non eſt idem, ac Nothus*. R. 2. S. 3. n. 2. p. 88. col. 1.
Spurius. V. Naturalis.
Status *in Jure quid ſit*. R. 2. S. 5. n. 5. p. 107. col. 2.
Status Tertius *Animorum poſt mortem*. *V.* Purgatorium.
Statutum *decernens, ſtandum dicto unius etiam in damnum Tertii, an valeat*. R. 6. S. 6. n. 14. pag. 395. col. 2.
Stephanus Papa *defenditur à Calumnia Coreſſii*. R. 4. S. 8. n. 3. p. 265. col. 2.
Subſtrati *qui fuerint*. R. 4. S. 3. num. 2. pag. 130. col. 2.
Succedere *in poteſtate quid ſit*. R. 6. S. 1. n. 12. p. 345. col. 1.
Succeſſor Apoſtoli *an debeat eſſe Apoſtolus*. d. S. 1. n. 14. p. 346. col. 1.
Succeſſor *eandem habet poteſtatem, ac is, cui ſuccedit*. d. S. 1. n. 7. p. 342. col. 1.
Succeſſoris *à Præceſſore diverſa conditio non infert diverſam Poteſtatem*. ibid. n. 13. p. 345. col. 2.
Suffocare *pro immolare nunquam Græci dicunt*. R. 3. S. 2. n. 8. p. 151. col. 1.
Suffocare *pro torrere quomodo Greci dicant*. d. n. 8. p. ead. & col.
Suffocati, *ac Sanguinis uſus an abigat à Sacris*. R. 3. S. 1. n. 11. p. 142. col. 2. & p. ſeq. & n. 13. p. 144. col. 1. & 2. *An talis uſus ex decreto Eccleſiæ poſſit à Sacris abigere*. d. n. 13. p. ead. & col. *An idem uſus Græcis criminoſus*. ibid. & *V.* lex abſtinendi à ſuffocato, & Sanguine.
Suffocati, & *Sanguinis uſus vetitus, ſive interdictum diu viguit in Eccleſia Græca*. ibid. S. 2. n. 1. p. 145. col. 1. & 2. *Idem mox cœpit obſoleſcere*. ibid. *num.* 2. p. 145. col. 2. *idem diu viguit in Occidente*. ibid. n. 3. p. 146. col. 1. *Non probat immundum ſuffocatum, & Sanguinem*. d. S. 2. n. 7. p. 150. col. 1. *Cauſam habuit ſcandalum*. d. n. 7. p. 150. col. 1. & 2. *Solis Aſianis factum eſt*. d. n. 7. p. 150. col. 1. *Receptum tamen mox à reliquis*. d. p. 150. col. 2.
Suffocati Etymologia. d. S. 2. n. 5. p. 148. col. 2. & n. 8. p. 150. col. 1. & 2.
Suffocati explicatio *Magriana repugnat Apoſtolo*. d. S. 2. n. 8. p. 151. col. 2.
Suffocati lex *non eſt abrogata tempore Apoſtolorum*. d. S. 2. n. 7. p. 150. col. 1.
Suffocati *Vox an ſuppoſita ſit à Græcis in textu Actorum*. d. S. 2. n. 5. 148. col. 2. *Eadem retenta à Vulgata juſſu Tridentini*. d. p. ead. col. 2. *Eadem rejecta ab Amroſio*. d. n. 5. p. 148. col. 1. *Eam qui Patres metaphoricè, qui literaliter acceperint*. d. S. 2. n. 6. pag. 149. col. 2.
Suffocato *favet Ambroſius*. ibid. *num.* 5. *pag.* 159. col. 1.

Digitized by Google

Suffocatum *vetantes Apoſtoli legem ſanxere. d. S. 2. n. 6. p. 149. col. 2. Non eſt vetitum poſt prædicationem Pauli Corinthi. d. S. 2. n. 7. p. 150. col. 1. An idem ſit, ac immolatum.* ibid. *n. 8. p. 151. col. 1. Si immolatum ſignificet, Textus ſacer idem bis dicit. d. n. 8. p. ead. col. 2.*

Suffragia pro Damnatis *inutilia. R. 1. S. 6. à n. 5. & ſeq. à p. 32. col. 1. Ea illicita eſſe, ex ſententia Photianorum probatur.* ibid. *S. 7. n. 9. p. 42. col. 1. Et teſtimonium Damaſceni*, ibid. *num. 12. pag. 43. col. 2.*

Suffragia *fieri poſſunt pro illis, quorum incerta ſalus.* ibid. *S. 7. num. 1. p. 38. col. 1. Ea fiunt ſub hypotheſi ſalutis.* ibid.

Suffragia pro Mortuis *ipſis utilia. R. 1. S. 5. n. 1. pag. 23. col. 1. & tota Sectione. Eadem non omnibus Mortuis utilia. R. 1. S. 6. per totam. à p. 30. col. 1. in quo differant ab Indulgentiis, & in quo conveniant. R. eod. S. 9. n. 8. p. 64. col. 2. & p. 65. col. 1. Quot modis juvent mortuos. d. p. 65. col. 1.*

Snffragia pro Sanctis *oblata inutilia ad veniam. R. eod. S. 6. n. 1. p. 30. col. 1. & 2. & p. 31. col. 1. Idem ex ſententia Photianorum.* ibid. *& n. 2. pag. 31. col. 1. Quid Sanctis conferant.* ibid. *Oſtenditur, illis non augeri SS. gloriam eſſentialem, ſed ſolùm accidentalem, quam jure dici poſſe mercedem, ac retributionem, probatur*, ibid.

Suffragia privata *pro Catechumenis fidelibus licet offerre. R. 1. S. 6. n. 10. p. 36. col. 1.*

Superbia *laqueus Diaboli. R. 2. S. 8. num. 4. p. 125. col. 2. Ejus natura. d. S. 8. num. 2. pag. 124. col. 2. Eius Mater Ignorantia. d. num. 2. pag. 124. col. 2.*

Superſtitio *quid ſit, & ejus effectus. R. 3. S. 1. n. 1. p. 136. col. 1. & 2.*

Surdus *quinam rejiciendus ab Ordinibus. R. 2. S. 6. n. 5. p. 114. col. 2.*

Suſannæ hiſtoria *à Photianis inter hagiographa recipitur. R. 5. S. 1. n. 16. p. 289. col. 2. Ea oſtenditur recipienda.* Ibid.

Suſpicio *ceſſat, cùm aliqua ratio ſe ingerit pro Innocentia ſuſpecti. R. 4. S. 1. n. 7. p. 217. col. 1.*

Suſpicio *non ſufficit ad judicium. d. n. 7. p. ead. & col.*

Synchorochartia *quid ſint. R. 1. S. 9. n. 2. p. 58. col. 2. Eorum ſimilitudo cum Indulgentiis.* Ibid. *& n. 4. per totum. p. 60. col. 1. & 2. Idem eſſe cum Indulgentiis, oſtenditur.* Ibid. *Eorum finis univerſalis & particularis.* Ibid. *n. 5. p. 61. col. 1. & 2. Injunctum opus habent proportionatum.* Ibid. *Cauſam juſtam petunt, ut concedantur.* Ibid. *Non dantur niſi exiſtentibus in Gratia. d. n. 5. p. 62. col. 1. Eorum effectus non habetur, niſi adimpletis iis, quæ injunguntur.* Ibid. *Eorum diſcrimen ab Indulgentiis.* Ibid. *n. 6. p. 62. col. 2.*

Synchorochartion *Nicolai Myſtici Patr. CP. propoſitum. d. S. 9. n. 3. per tot. p. 59. col. 2. Idem expenditur, ut appareat, ea continere, quæ ab Indulgentiis continentur.* Ibidem. *num. 4. per totum. pag. 60. col. 1. & 2.*

Synodi Silveſtrinæ. V. Silveſtrinæ Synodi.

Synodus V. Concilium.

T

Taraſius *rejicit Methodium, quem ſciebat Sanctum. R. 5. S. 2. n. 4. p. 292. col. 2. Ejus diligentia in expendendis Ordinandis.* Ibid. *S. 5. n. 3. p. 319. col. 1. Ejus teſtimonium pro ſuprema Rom. Pontificis poteſtate. R. 6. S. 2. n. 11. p. 360. col. 1. Ejus locus pro teſtimonio Confeſſarii corruptus à Margunio integer proponitur à Coreſſio.* Ibid. *S. 9. n. 6. p. 415. col. 1. Ab irreligioſis interpretationibus Coreſſii defenditur.* Ibid. *n. 7. p. 415. col. 1. & 2. Ejus ætas, & laus. d. n. 7. p. ead. col. 2. locus ejus piè, & appoſitè illuſtratus.* ibid. *n. 8. 9. & 10. à p. 415. col. 2.*

Tempus Interſtitiorum *quantum, & quale. R. 2. S. 9. n. 13. p. 134. col. 2.*

Tentare Deum *crimen eſt. R. 5. S. 4. num. 2. pag. 312. col. 2.*

Tentare Deum *quid ſit. d. n. 2. p. ead. & col. 313.*

Tentare Deum *Sortibus an liceat. d. S. 4. n. 4. p. col. 1. & 2.*

Tertius Animorum ſtatus. V. Purgatorium.

Tertullianus *à calumniis Magrii defenditur. R. 3. S. 2. n. 9. p. 152. col. 1.*

Teſtamentum novum *includit pactum remittendi peccata. R. 3. S. 6. n. 10. p. 189. col. 1.*

Teſtem probaturum *non poteſt ipſe Papa à juramento excuſare. R. 6. S. 7. n. 13. p. 395. col. 2.*

Teſtes *ad Ordines an Sacerdotes eſſe debeant. R. 6. S. 7. n. 3. p. 398. col. 1.*

Teſtes *an Patrini eſſe poſſint. R. 6. S. 9. n. 2. p. 412. col. 2. & p. ſeq.*

Teſtes *cogi poſſunt ad teſtimonium Jure Græco.* ibid. *S. 5. n. 1. p. 384. col. 1.*

Teſtes *die feriato teſtimonium dicentes non probant. Ibid. S. 5. n. 8. p. 388. col. 1.*

Teſtes in *Examine Ordinandorum duo ſufficiunt.* Ibid. *S 7. n. 1. p. 396. col. 1.*

Teſtes infames *quacunque infamia repellendi à teſtimonio.* Ibid. *n. 3. p. 398. col. 1.*

Teſtes Pauperes *quatenus repellantur, recipianturve. d. n. 3. p. 398. col. 1. V.* Paupertas.

Teſtes *probaturi impedimenta Ordinum non neceſſariò producuntur in Examine. d. R. 6. S. 5. n. 5. p. 385. col. 2. & p. ſeq.*

Teſtes *probaturi, in ipſo Judicio an, & quatenus producendi.* Ibid. *p. 386. col. 1.*

Teſtes *quot requirantur ad damnandum Cardinalem, aut Epiſcopum.* Ibid. *S. 6. n. 6. p. 391. col. 2.*

Teſtes *qui, & quales admittantur ad examen Ordinandorum.* Ibid. *S. 7. num. 3. pag. 397. col. 2. & p. ſeq.*

Teſti *non jurato credulitas aliqua debetur. R. 6. S. 5. n. 5. pag. 386. col. 1. & 2. & num. 8. pag. 387. col. 2.*

Teſti *non jurato non creditur.* Ibid. *num. 5. pag. 386. col. 1.*

Teſti *non jurato quomodo credat Epiſcopus in Examine.* Ibid. *n. 8. p. 387. col. 2.*

Teſti *non jurato plenè non creditur. R. 6. S. 7. n. 13. p. 403. col. 2.*

Teſtimonio *inepti ad Teſtimonium creditur ex conventione partium. R. 6. S. 6. num. 12. pag. 394. col. 1.*

Teſtimonio *inepti cenſentur, Patres, filii, Aſcendentes, & de-*

Digitized by Google

& deſcendentes . ib id. *S. 9. n. 2. p.* 412. *col.* 2. *Item omnes illi , qui ex conditione ſeu naturali , ſeu morali præſumuntur nolle dicere veritatem . d. n.* 2. *pag.* 412. *col.* 2.

Teſtimonio *ſolius Papæ non creditur in damnum alterius . ibid. S. 6. n.* 11. *p.* 394. *col.* 1.

Teſtimonio *unius creditur, ſi inter partes conveniat . d. S. 6. n.* 12. *p.* 394. *col.* 1.

Teſtimonium ad Ordines *extra Eccleſiam recipiendum R. 6. S. 7. n. 4. p.* 398. *col.* 2.

Teſtimonium Agnatorum, *cognatorum, familiarium &c. non prodeſt Ordinandis . d. S. 7. n.* 10. *p.* 402. *col.* 1. *Idem contra Agnatos an recipi poſſit . d. n.* 10. *p.* 402. *col.* 1. *Idem in examine Ordinum aliquando recipiendum . d. n.* 10. *p.* 402. *col.* 1. *Idem pro Agnatis latum in civilibus nullum eſt .* Ibid. *p.* 402. *col.* 2. *Idem non facit plenam probationem . d. S. 7. n.* 13. *pag.* 403. *col.* 2.

Teſtimonium Confeſſarii *pro filio, vel contra Filium ſpiritalem prorſus illicitum . R. 6. S. 8. n. 5. p.* 407. *col.* 1. *Idem Jure Græco damnatur , & Photiano . d. S. 8. n. 7. p.* 408. *col.* 1. *Idem pro Pœnitente nullum eſt .* ibid. *S. 9. n. 1. p.* 412. *col.* 1. *&* 2. *Idem pro Pœnitente Ordinando ridiculum .* Ibid. *n. 3. p.* 413. *col.* 1. *Idem pro eodem pernicioſum . d. n. 3. p.* 413. *col.* 1. *Idem pro Ordinando eſt teſtimonium ipſius Ordinandi pro ſe ipſo .* ibid. *n. 4. p.* 413. *col.* 2.

Teſtimonium Confeſſarii *pro Ordinando quibus argumentis probet Margunius . d. S. 9. n. 5. p.* 414. *col.* 1.

Teſtimonium duorum *an ſit ſufficiens in omni negotio . R. 6. S. 6. n. 1. p.* 389. *col.* 2. *& p. ſeq. De hoc diſputatur inter Latinos .* ibid. *p.* 389. *col.* 2. *Idem ſufficiens eſſe negatur in Teſtamentis à Jure Civili .* ibid. *n. 2. p.* 389. *col.* 2. *Idem ſufficiens eſt Jure divino* ibid. *p. ead. & col. Probatur, non ſufficere per quoſdam variè .* ibid. *n. 3. p.* 390. *col.* 1. *&* 2.

Teſtimonium *eorum , qui ſunt extra Eccleſiam, an recipiatur ad examen Ordinum . R. 6. S. 7. n. 7. p.* 400. *col.* 2.

Teſtimonium fœminæ *reprobatur . d. S. 7. n. 6. p.* 339. *col.* 2. *&* 1.

Teſtimonium Judicis *reprobatur . R. 5. S. 1. n. 7. p.* 284. *col.* 2.

Teſtimonium *olim Ordinandis dabat Populus . R. 1. S. 10. n. 7. p.* 74. *col.* 1. *Idem abrogatum propter ſcandala, quæ accidebant .* ibid.

Teſtimonium Patrum *in Filios , & vice verſa non recipitur . R. 6. S. 8. n. 6. p.* 407. *col.* 2.

Teſtimonium Pœnitentiarii *cur olim neceſſarium .* ibid. *S. 9. n. 9. p.* 416. *col.* 2.

Teſtimonium *Probatio validiſſima .* ibid. S. 5. *n. 2. p.* 384. *col.* 2. *Apud Græcos probationum eſt maxima . d.* S. 5. *n. 1. p.* 383. *col.* 2. *Idem eſt dignitas generoſa.* ibid. *n. 3. p.* 384. *col.* 2. *& p. ſeq. Ejus finis Veritas . d. n. 3. p.* 385. *col.* 1.

Teſtimonium *an Sacrificium dici poſſit .* ibid. *S. 7. n. 8. p.* 400. *col.* 2. *& p. ſeq.*

Teſtimonium *unius invalidum . R. 5. S. 1. n. 7. p.* 284. *col.* 2. *An aliquando ſufficiat . R. 6. S. 6. n. 10. p.* 393. *col.* 2. *Non ſufficit, cùm de damno alterius agitur . d. n. 10. p.* 393. *col.* 1. *Sufficit ſæpe , cùm non agitur de damno . d. n. 10. p.* 393. *col.* 1. *Cùm deponit de facto proprio, probat .* ibid. *p. ead. & col.* 2. *Item ſi inter partes conveniat .* ibid. *n. 12. p.* 394. *col.* 1. *Item ſufficit ad iterandum Baptiſmum .* ibid. *n.* 13. *p.* 394. *col.* 2. *Item , cùm agitur ad impediendum matrimonium contrahendum . d. n. 13. p.* 394. *col.* 2. *An ſufficiat ad repellendum ab Ordinibus . d. n.* 13. *p.* 395. *col.* 1. *An ſufficiat, cùm agitur de Poſſeſſorio .* ibid. *n. 14. p.* 395. *col.* 1.

Teſtimonium unius Cardinalis *de mandato ſibi facto à Papa quatenus probet . d. S. 6. num.* 11. *p.* 394. *col.* 1.

Teſtimonium unius *ſummi viri de mandato ſibi facto à Principe quatenus probet . d. num.* 11. *p.* 394. *col.* 1.

Teſtimonium unius *Legatarii probat quantitatem pecuniæ legatæ à Defuncto ſub obſcuris terminis pecuniæ ſibi per eum numeratæ .* ibid. *num.* 14. *pag.* 395. *col.* 1.

Teſtis affinis , *conſanguineus , inimicus , familiaris , &c. quomodo repellatur, admittaturve . R. 6. S. 7. n. 3. p.* 398. *col.* 1.

Teſtis *debet habere ſcientiam ejus , de quo teſtificatur* ibid. *S. 8. n. 5. p.* 407. *col.* 1.

Teſtis fœmina *repellitur etiam à teſtimonio in examine Ordinandorum . d. S. 7. n. 4. p.* 398. *col.* 2.

Teſtis idoneus *ad examen Ordinum qui ſit . d. S. 7. à n. 3. & deinceps à p.* 397. *col.* 2.

Teſtis idoneus *eſſe non poteſt , qui verum contra aliquem dicere non poteſt .* ibid. S. 9. *n. 2. p.* 412. *col.* 2.

Teſtis *in cauſa Sanguinis irregularis . R. 4. S. 7. n. 13. p.* 261. *col.* 1.

Teſtis laicus *contra Clericum repellitur . ibid. n. 3. p.* 398. *col.* 1.

Teſtis non citatus *an probet . R. 6. S. 5. n. 5. pag.* 386. *col.* 1.

Teſtis non juratus *an probet in cauſa, in qua ferenda eſt ſententia citra ſolemnitatem Juris . ibid. S. 7. n. 13. p.* 404. *col.* 1.

Teſtis non productus *à parte probat in Examine Ordinum . R. 6. S. 5. num. 5. pag.* 386. *col.* 1.

Teſtis *probaturus produci debet à parte ibid. p.* 386. *col.* 1.

Teſtis ſe offerens *ad teſtimonium ſuſpectus . d. n. 5. p.* 386. *col.* 1.

Theodora *ſcortum Romanum . R. 2. S. 3. n. 14. p.* 95. *col.* 2.

Theodoreti *teſtimonia pro Poteſtate Papæ . R. 6. S. 2. n. 8. p.* 356. *col.* 1. *&* 2. *Ejuſdem teſtimonium pro Beatitate SS. Reſp.* 6. *Sect.* 10. *num.* 6. *pag.* 422. *col.* 2.

Theodorus Balſamon *quàm ſeverus in Xerophagia . R. 1. S. 3. n. 2. p.* 12. *col.* 2. *Ejus mendacium . Ibidem S. 10. n. 10. p.* 75. *col.* 2. *Ejus ætas . R. 3. S. 5. n. 13. p.* 181. *col.* 1. *diverſus à Michaele Balſamone : ibid. p. ead. & col. Ejus impietas in Azyma Latinorum. ibid. p. ead. & col. Nunquam fuit Antiochiæ . ibid. p.* 180. *col.* 2. *Ejus ætate Antiochiæ erat Patriarcha Latinus ibid. p. ead. col.* 2. *Ejus ſcelerata mendacitas . ibid. S. 6. n. 12. p. ead. & col. Ejuſdem cenſura . R. 6. S. 2. n. 12. p.* 361. *col.* 2. *Ejuſdem doloſa interpretatio canonis Nicæni . ibid. n. 1. p.* 348. *col.* 2.

Theodorus Epiſcopus *Author Pœnitentialis an Græcus . R. 3. S. 2. n.* 11. *p.* 153. *col.* 2.

Theodorus Metochites *quis, & qualis . R. 1. S. 2. n. 6. p. 9. col.* 1.

Theodorus Prodromus *à mendacio Margunii aſſertus*

R. 2.

Digitized by Google

R. 2. S. 6. n. 3. p. 113. col. 2. Ejus laus . R. 6. S. 1. n. 13. p. 345. col. 1. & 2.

Theodorus Studites . *ejus teſtimonium pro ſuprema poteſtate Rom. Pontificis* . ibid. *S. 2. n.* 11. *p.* 360. *col.* 1. *&* 2.

Theodorus Tyro *Martyr, ejuſque apparitio . R. 3. S. 1. n. 4. p. 138. col. 1. & 2.*

Theodoſius Junior *requiem Parentibus mortuis orat. R. 1. S. 5. n. 6. p. 26. col. 2.*

Theodotus Meliſſenus *Patr. CP. diſtinguitur ab alio. Theodoto Patr. CP. R. 4. S. 8. n. 8. p. 267. col. 1.*

Theologia *citra Dogmaticam , & Canonicam ſæpe ineptit . R. 5. S. 6. n. 13. p. 335. col. 1. & 2.*

Theophanes Cęſarias *quis fuerit . R. 1. S. 2. n. 4. p. 9. col. 1.*

Theophilus Imp. *ejus poſt mortem cataſtrophe probat Judicium peculiare* . ibid. *S. 7. n. 11. p. 42. col. 2. & p. 43. col. 1. Ea cataſtrophe recipitur à Photianis . d. p. 43. col. 1. Idem etiam in morte crudelis , & impius* . ibid. *Ejus ſalus non probat utilia Damnatis ſuffragia* . ibid. *Ejus ante mortem converſio à Photianis recepta* . ibid. *& n. 12. p. 43. col. 2.*

Theophylactus Bulgariæ *Metropolita , & ejus ſententia de Latinis . R. 5. S. 3. n. 10. pag. 302. col. 2. Ejus pro Beatitate SS. præſenti teſtimonium . R. 6. S. 10. n. 6. p. 425. col. 1.*

Theophylactus Patriarcha CP. *ejuſque ſcelera . R. 1. S. 2. n. 4. p. 9. col. 1.*

Theſaurus Eccleſiæ *agnitus à Photianis . R.* 1. S. *9. n. 2. p. 59. col. 1. Quid ſit* . ibid.

Timotheus *qua ætate factus Epiſcopus, & rei cauſa. R. 2. S. 4 n. 8. p. 103. col. 1.*

Titulares Epiſcopi *qui , & quomodo aliter vocati ; cur à Gerſone reprobentur . R. 2. S. 5. n. 11. p. 110. col. 2.*

Tituli neceſſitas *quam cauſam habuit* . Ibid. *n. 9. p. 109. col. 2. & p. 110. col. 1.*

Titulos *qui negligunt in Ordinatione Antiſtites, rationem reddent* . Ibid. *n. 8. p. 109. col. 2.*

Titulus Beneficii *neceſſarius Ordinando apud Antiquos* . Ibid. *n. 8. p. 109. col. 1. & 2.*

Titulus Beneficii *neceſſarius etiamnum Græcis , & cur.* Ibid. *n. 11. p. 110. col. 1. & 2. & p. 111. col. 1.*

Titulus Patrimonii. V. Patrimonium.

Tomus *quid ſit Græcis . R. 2. S. 1. n. 4. p. 77. col. 1.*

Tonſio barbæ, & Comæ *quid ſignificet apud Gręcos . R. 4. S. 1. n. 5. p. 214. col. 1. Ea quam dedeceat Clericos* . Ibid. *p. ead. col. 2. An apud Græcos abigat ab Ordinibus* . Ibid. *n. 11. p. 219. col. 1. & 2.*

Tonſura Eccleſiaſtica *Gręcis uſitata* . Ibid. *n. 5. p. 214. col. 2. Jure Eccleſiæ Græcæ conſtituitur* . Ibid. *p. ead. & col. Eadem à Calumniis Margunii defenditur* . Ibid. *n. 6. p. 215. col. 2. An rejiciat ab Ordinibus apud Gręcos* . Ibid. *n. 11. p. 219. col. 1. & 2.*

Tonſura Monachorum *Gręcorum* . Ibid. *n. 5. p. 214. col. 2. Eadem apud Latinos . d. p. 215. col. 1.*

Toxeotes *quid ſit in Canonibus Græcis . R. 4. S. 7. n. 3. p. 256. col. 1. & 2.*

Trajani Anima *an ob præviſas Gregorii M. preces detineri potuerit in aliquo tertio loco . R. 1. S. 7. n. 8. p. 41. col. 2.*

Trajani fabula *à Dorotheo Mitylenæo illuſtrata . R. 1. S. 6. n. 11. p. 36. col. 2. Ea Damaſceno non tribuitur . Qui eam defendant ex Latinis . V. in Damaſceno , & in Latinis . Ea refellitur ex multis capitibus .* Ibid. *S. 7 n. 3. p. 38. col. 2. & p. 39. col. 1. num. 4. Eadem non recipitur à D. Thoma, cujus ſententia explicatur . d. n. 4. p. 39. col. 1. & num. 7. pag. 41. col. 1. Eadem , ut incertæ fidei , narratur à P. Diacono.* Ibidem.

Trajani *nefanda Vitia . d. S. 7. num. 4. pag. 39. col. 2.*

Trajani ſalus *non probatur ex Revelationibus Brigittæ , & Mechtildis . d. num. 5. pag. 40. col. 1. Eadem non probat ſuffragia Damnatis utilia .* Ibid. *n. 9. p. 41. col. 2.*

Trajanus *an reſurrexerit, & poſt Baptiſmum ſalutem ſit conſecutus . d. col. 2.*

Tridentini *Concilii Laus . R. 2. S. 5. num. 8. pag. 109. col. 1.*

Triodion *à Photianis corruptum . R. 6. S. 5. n. 7. p. 387. col. 1.*

Tryphon Patr. CP. *& ejus Cataſtrophe . R. 1. S. 2. 4. p. 9. col. 1.*

Turcæ *Purgatorium agnoſcunt* . Ibid. *S. 8. n. 7. p. 47. col. 1.*

Tutor *non præſumitur ex bonis pupilli aliquid quæſiviſſe . R. 4. S. 1. n. 217. col. 1.*

Tympanitæ *quid ſint, eorumque Miracula Photiana R. 4. S. 5. n. 4. p. 243. col. 2.*

Tympanitæ *Miraculum ſub Maumethe II. d. n. 4. p. ead. & col.*

Tympanitarum *Miracula defenduntur . d. n. 4. p. ead. & col. & p. 244 col. 1.*

Tyro *cenſetur Profeſſus recens . R. 2. S. 8. n. 8. pag. 127. col. 2.*

Tyroni *non facilè creditur . d. num. 8. pag. 127. col. 2.*

Tyronis bona *acquiſita cenſentur Monaſterio . R. 1. S. 6. n. 11. p. 35. col. 1.*

V

Verba Chriſti *de teſtimonio duorum, ſufficere teſtimonium hujuſmodi, probant . R. 6. S. 6. n. 4. p. 390. col. 2. & n. 5. p. 391. col. 1. & 2.*

Verba *ita intelligenda ſunt , ut non ſonent delictum . R. 4. S. 1. n. 7. p. 217. col. 1.*

Venetorum Cardinalium *laus . R. 3. S. 3. n. 4. p. 157. col. 1.*

Venetorum Epiſcoporum *laus . d. n. 4. p. ead. col. 2.*

Veniale peccatum *agnoſcitur à Photianis . R. 3. S. 6. n. 9. p. 188. col. 2.*

Veniale peccatum *dari probatur . d. n. 9. p. 188. col. 2.*

Veritas privata *publicæ prælata contra Jus eſt . R. 5. S. 1. n. 13. p. 287. col. 2.*

Via recens *aperta æquiparatur adhuc ſecretæ . R. 2. S. 8. n. 8. p. 127. col. 2.*

Vidua libidinoſa *præſumitur fuiſſe adultera , R. 5. S. 2. n. 8. p. 294. col. 2.*

Viles *repelluntur à teſtimonio . R. 6. S. 5. n. 4. p. 385. col. 1.*

Vileſcere *quid ſit* . Ibid. *S. 4. n. 4. p. 377. col. 2.*

Vindicta *an Juris publici ſit, & an privati eſſe poſſit . R. 4. S. 4. n. 4. p. 238. col. 2. Privata omni jure prohibita* . ibid. *S. 9. n. 16. p. 278. col. 1.*

Vindictæ *jus ad Principem ſolum ſpectat* . Ibid. *S. 4. n. 4. p. 238. col. 2.*

Virtutes *inter ſe differunt . R. 3. S. 6. n. 5. p. 185. col. 2. Earum premium varium . d. n. 5. p. ead. & col.*

Vis *omni Jure prohibetur . R. 5. S. 2. n. 7. p. 294. col. 1.*

Quan-

Digitized by Google

Quando liceat. d.n.7.p.294.col.2.

Vitiari corpore *ab Ordinibus repelluntur*. R.2.S.6.n. 1.& *ſeq.* à p.112. col.1. *Iidem repulſi à Sacris penes Ethnicos*. d.n.1.p.112.col.1 *Iidem repulſi à Synagoga* ibid.p.ead.& col. *Idem Jure Græco*, & *Photiano repellendi*. ibid. num.2.pag.112.col.2.& p. 113.col. 1.

Vitium Animi *eſt in ſola mente*. ibid. S.7.n.1.p. 117.col.2.

Vitium Corporis *quando repellat*, & *ad hoc Regula biceps*. d.S.6.n.4.p.114.col.1.

Vitium Corporis *quando repellat*, &, *an repellat*, *judicat Epiſcopus*. d.n.4.p.114.col.1.& 2.

Voluntas *poſt mortem mutari non poteſt*. R.1.S.8.n. 9.p.48.col.2.

Voluntas *quando ſit in culpa*. R.2.S.7.num.1.pag. 111.col.2.

Voluntatis, & Intellectus *actus intenduntur*. R.3.S. 6.n.5.p.185.col.2.

Voluntatis, & Intellectus *diverſitas in operando in quo ſit*. R.6.S.10.n.2.p.440.col.2.

Voluntatis tendentia *duplex*, *quæ explicatur*. R.4. S.6.n.2.p.247.col.1. & p.*ſeq.Utraque*, *ſi feratur in homicidium*, *voluntarium facit homicidam*. ibid. n.3.p.248.col.1. *Utraque non ſecuto homicidio non facit homicidam voluntarium*. d.n.3.p.ead.col.2.

Vox ἄξιος *quid poſſit in Ordinationibus*. R.3.S.6.n.2. p.183.col.2. *Eadem an ex corruptela irrepſerit in cæremoniam Ordinationum Græcorum*; & *refellitur Coreſſius*. R.5.S.2.n.5.p.293.col.1.

Vox populi *plerumque vera*, & *ad hoc Eratoſthenis effatum*. R.6.S.3.n.5.p.372.col.1.& 2.

Uſura *an poteſtate Rom. Pontificis licere poſſit*. R.3. S.7.n.10.p.200.col.1.

Uſura *an rejiciat ab Ordinibus*. ibid.S.6.n.13.p.191. col.2. *Ejus Etymologia Græca*. ibid.S.7.n.4.4.pag. 195.col.2.

Uſura *deteſtabilis ipſis Ethnicis*, & *habita pejor furto*, *ac latrocinio*. ibid. S.7.n.5.p.196.col.1.

Uſura *prohibita eſt Jure Euangelico*. Ibid.n.4.p.195. col.2. *Item Jure Naturali*. d.n.4.p.ead.& col. *Item Jure Veteris Synagogæ*. Ibid.n.3.p.194.col.2.& p. *ſeq.*

Uſura *publica crimen Capitale*. d.S.7.n.2.p.193.col. 2. *Ea infamiam facit*. ibid.n.3.p.194.col.2. *Eadem rejicit ab Ordinibus*. d.n.3.p.194.col.2.

Uſuræ *an probentur ab Euangelio*, *cujus locus explicatur*. d.S.7.n.8.p.199.col.1.

Uſurarius *nemo præſumitur*. R.4.S.1.n.7.p.217.col. 1.

Uſuras *an cum hoſtibus exercere liceat*. R.3.S.7.n.7. p.198.col.1.& 2.

Uſuras *cum Alienigenis an Deus Judæis permiſerit*. d. n.6.p.ead.& col.

Uſuras *Photiani damnant*. d.S.7.num.8.pag.199.col. 1.

Uſuratici *an ſint Montes Pietatis*. ibid.n.10.p.200. col.1.

Uſus pecuniæ *ſitus in ipſa conſumptione*. d.S.7.n.5. p.196.col.1.& 2.

Uxor *amovens res mariti*, *non furti*, *ſed hypothecæ cauſa amoviſſe præſumitur*. R.4.S.5.n.7.p.217.col.1.

X

Xerophagia *quid ſit*, & *ad quid aſſumitur à Photianis*. R.1.S.3.n.2.p.12.col.2.

Z

Zacharias Papa *de Suffocato quid cenſeat*. R.3.S. 2.n.12.p.154.col.2. *Ejus Epiſtola ad Bonifacium Martyrem aſſeritur ab ineptiis Magrii*. ibid.n.12.p. ead.& col.

Zelotypiæ Sacrificium *cur Judæis permiſſum* R.5.S.4. n.5.p.314.col.1.

Zoſimi Papæ *cum Africanis Controverſia*. R.6.S.2.n. 15.p.365.col.2.

Zoſimus *citat Sardicenſes Canones ſub Nicænorum nomine*. ibid.n.15.p.ead.& *ſeq.*

Finis Indicis Rerum.

Gravio-

Digitized by Google

Emenda ſequentes errores, quos non adverit Auctor in corrigendo.

p. 2. col. 1. lin. 13. obſoleve-, p. 3. col. 2. l. 18. χρὴ. p. 12. col. 2. l. 6. non unquam. p. 20. col. 2. l. 25. uſurpamus. p. 27. col. 1. l. 38. εἰσάγει. p. 47. col. 2. l. 28. ferendum. p. 48. col. 1. l. 19. peccata. p. 49. col. 1. lin. 51. de qua hic. p. 50. col. 2. l. 35. ἱμάτιον. p. 63. col. 2. l. 56. poſt hunc. p. 75. col. 2. l. 18. ἀργαλεωτέρους. p. 86. col. 1. lin. 3. repetitio. p. 88. col. 2. l. 31. Nothos. p. 91. col. 1. l. 1. ſequitur. *ibid.* l. 7. col. 2. magis. p. 136. col. 2. l. 6. expiatione pag. 146. col. 1. l. 53. halitum, p. 153. col. 2. l. 59. Zachariam. p. 154. col. 1. l. 19. ipſis. p. 171. col. 2. l. 8. ille. p. 185. col. 1. l. 29. ὑμεῖς. p. 190. col. 1. l. 66 κατακαῦσαι. p. 192. col. 1. l. ult. exautho- p. 196. col. 1. l. 15. pecuniæ. p. 205. col. 2. l. 65. noſtras. p. 208. col. 1. l. 54. ἁγιωσύνη. ibid. l. 27. minimum. p. 223. col. 2. l. 33. πολλοί. p. 232. col. 1. l. 31. κήρυξιν Ibid. col. 2. l. 44. vera. p. 238. col. 2. l. 60. φύσις. p. 254. col. 1. l. 46. mortis. p. 256. col. 1. l. 6. oppoſitum. p. 258. col. 1. l. 28. morſve. p. 280. in Summ. n. 13. l. 3. judicum. p. 290. col. 1. l. 60. exceptione. p. 292. col. 1. l. 53. Ἀλεξάνδρει. p. 305. col. 1. l. 12. ades; ſi, p. 318. col. 1. l. 2. cum eum. p. 331. col. 1. l. 38. τὸν αὐτὸν. p. 335. col. 2. l. 39. Spiritus. p. 339. col. 1. l. 38. ποιεῖν. p. 346. col. 1. l. 3. tacente. p. 369. col. 1. l. 38. conſtituentibus. p. 384. col. 1. l. 29. ὑποδίστειν. p. 403. col. 1. l. 13. poteſtatis. p. 405. col. 1. l. 12. οἱ. p. 421. col. 2. l. 38. idipſum, & l. 47. nulla. p. 426. col. 2. l. 14. Nam. p. 428. col. 2. lin. 14. Athanaſio. p. 430. col. 2. l. 14. ὑποδύσεως.

NOI REFFORMATORI

Dello Studio di Padova.

HAvendo veduto per la fede di reviſione, & approbatione del P. Fr. Ambroſio Liſotti Inquiſitore nelli Tre Tomi manuſcritti di *Nicolao Comneno Papadopoli Greco*, il Primo intitolato *Prænotiones Myſtagogicæ, ſive Reſponſa Sex*, il Secondo *De Culpis, quæ in Examine Ordinibus præmittendo diſpicienda ſunt*, & il Terzo *De ipſo Examine Ordinibus præmittendo*; non eſſervi cos'alcuna contro la Santa Fede Cattolica, & parimente per atteſtato del Segretario Noſtro niente contro Prencipi, & buoni coſtumi, concedemo licenza, che poſſi eſſere ſtampato, oſſervando gl'ordini in materia di Stampe, e preſentando le ſolite copie alle publiche Librarie di Venezia, & di Padova.

Data dal Magiſtrato li 20. Febraro 1695.

(*Ferigo Marcello Procurator Reſformator.*
(*Aſcanio Giuſtinian II. Cavalier Reſformator.*
(

Agoſtino Gadaldini Segretario.

Digitized by Google

Digitized by Google